

FRIDERICI

NAVSEAE BLANCICAMPIANI, sacræ Theologiæ & LL. Impp. doctoris, inclytæ Viennensis ecclesiæ Coadiutoris, Ecclesiastæ, Consiliariiꝗ Regii, Euãgelicę veritatis Homiliarum Cẽturiæ quatuor, iam iterum atꝗ iterum, ab ipso authore, fideliter recognitæ.

Ad Christianæ pietatis augmentum & decus.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

ANNO M. D. XL. Mense Augusto.

Coloniæ, Impensis Petri Quentell.

EPIGRAMMA IOANNIS BOCkenrodij Poetæ & Theologi ad opus Centuriarum D. Nauseæ Blancicãpiani.

Si miramur opes fallaces diuitis Hæbri,
Pactoli, Gangis, fluminis atq; Tagi.
Si miramur opes, quæ clausa cubilia Crœsi,
Imo Mydæ, tutis continuere locis.
Si mirámur opes Arabum non pauperiorum,
Imo quicquid opum mundus auarus habet.
Cur nõ miremur cœleste volumen? & inter
Magnas diuitias connumeremus idem?
Cur non miremur, veneremur, amemus, & huius
Egregium authorem? nonne veremur eum?
Nempe pias Gazas, cœlestia munera nobis,
Thësaurum æternum, dona beata, dedit.
Multa archana dedit, necnon mysteria multa,
Explicuit nucleum, cortice dante locum.
Eximius doctor, libri celeberrimus author
Nausea, Nestoreos victitet ergo dies.

ALIVD EIVSDEM IN IDEM

N Non manet in terris similis tibi forte poeta, A
A An par doctrinę dogma quit esse tuæ? B
V Verba sacrata doces, mortalia crimina dãnas, S
S Subdere colla mones quoslibet absq; metu. V
E Erigis auriculas populorum voce diserta, A
A Acria verba tonas, quo tibi fortis agon. N
A Auges iccirco & titulũ & tibi nobile nomen. N
E Ergo age quo (velut est) sit tibi vita proba, A
S Sic poteris læto cœlos ascendere vultu, V
V Viuæ tuæ patriæ Nausea iugis honos. S
A Ad sanctos propera patres, omni sine labe, B
N Nausea præcellens, sine probante bona, A

ORTHVINI GRATII TETRASTICHON, Ad lectorem.

Tu lege quæ nobis clarissimus ædidit author
Nausea, cui Charites, Pieridesq; fauent.
Quem colit & Cæsar, simul & rex noster, & omnes
Qui decus, ac culmen pontificale tenent.

AD SERENISSIMVM ET INVICTISSIMVM PRINCIPEM, CAESAREM Ferdinandum, Rhomanorum, Germaniarum, Hungariæ, Boemiæq́ꝫ Regẽ augustiss. Archiducem Austriæ, Ducem Burgundiæ, ac plurium Europæ prouinciarum Dominum & hæredem potentissimum, dominum suum clementiss. Friderici Nauseæ Blancicampiani, in secundam operis adaucti suarum Euangelicæ veritatis Homiliarum æditionem, Præfatio.

VAS NVPER MEAS PRO euangelica veritate Homilias, opus catholico passim populo tum primo natum reuerẽdissimo patri, illustrissimoq́ꝫ principi, Alberto Brandeburgeñ. Cardinali, Archiepiscopo Mogũtineñ. & Magdeburgeñ. Principi Electori, Primatiq́ꝫ, &c. domino meo colendissimo, non secus atqꝫ censorio cuidam numini multis admodũ nominibus dicaui, nunc idem sic interim nouissima non solum apud me fœtura renatum, sed & iusta insuper Centuria, eadẽq́ꝫ in ordine quarta, & supra sesquichiliaden dogmatum salutarium suis pene locis nõ contemnenda additione, nec pœnitendo fœnore coauctum, vt à prima illa fœtura & æditione prorsus aliud fit, idemq́ꝫ aliud adparere soleat, tibi Ferdinande Rex augustissime & Cæsar inuictissime, non aliter atqꝫ tutelari numini supplex dedico & consecro. Nec in primis (quod pleriqꝫ solent) diu, multumq́ꝫ causabor, qua nam ratione hoc ipsum commode fecerim. Quandoquidem vere rex sis ex illis olim regibus, qui non tam munera quàm animos offerentium respexere: nimirũ dijs superis perquàm simillimi. Quos tam non vlli fuit vitio colere quoquo posset, vt eis etiamnum lacte rustici, multæq́ꝫ gentes supplicauerint, molaq́ꝫ dumtaxat salsa litauerint, qui thura nõ habuerunt. Atqꝫ illi pluris hæc ipsa eorum pusilla supplici oblata animo dona quàm aliorum pretiosa munera susceperunt, vtpote non tã adcuratis adorantiũ precibus, q̃ innocentia & sanctitate lætati, longeq́ꝫ gratiorem existimãtes, qui delubris eorum puram, castamq́ꝫ mentem, q̃ qui meditatum carmen inferret. Quod deinde plebs ipsa pietate q̃ re ditior animaduertẽs inter auro, gemmisq́ꝫ radiantia regũ donaria corollas passim ex pratensibus flosculis aut hortensibus herbulis suspendere & dijs illis superis adfigere nequaq̃ subueretur.

Diuersam & huius dedicationis causam a prima.

Deum nõ quantitatẽ sed qualitatem muneris intueri, hocq́ꝫ veros reges facere.

¶Hinc factũ, ꝗ quum veteres illi, ijdemq́ꝫ nõ illaudati scriptores certo rescirent, nõ esse mortalium alios, q̃ reges ipsos dijs quidẽ illis superis dignitate proximiores & functione, nempe eorũ hic delegata quadã potestate vicem gerentes ac proinde in excelsissimo humani generis fastigio positos, nihil putarũt tam vel magnum, vel tam pusillũ, vel tã ludicrum, vel tã seriũ, quod nõ recte posset regibus offerri: modo religiose idipsum, reuerẽterq́ꝫ fieret.

Excellentẽ esse regũ dignitatem.

¶Quam ob rem Victruuius olim suũ de architectura opus Imp. Aug. Iulius Pollux suas de grammatica lucubratiões Commodo Cæsari, Opianus suum de piscibus lib. Imp. Antonino, Diophanes suos de agricultura labores Deiotero regi, Plinius suũ naturalis historiæ opus Imp. Vespasiano, & hoc genus alij, suorũ ingeniorũ, vel cuiuslibet argumenti opa, regibus, adeoq́ꝫ Impp. ipsis cõsecrata q̃ alijs longe maluerũt. Quæ tandẽ illi dicata sibi plane accepta habuerunt, nihil de argumento inscriptorũ vel quãlibet vili, protritoq́ꝫ soliciti.

Qui q̃ exigua regibus dicauerint.

¶Iam vero Ferdinande rex optime, si scriptores tanti hoc ipsum apud æthnicos reges, Cæsares & Imperatores ausi fuere, atqꝫ hæc sua ipsis audacia tam non cessit infeliciter vt p eam sibi apud eos gratiam minime vulgarem comparauerint, quum ego minus auderem apud te regem, tanto illis virtute & dignitate præstantem, quanto fide & religione præcel-

Christū regem nō eē munerum sed cordiū acceptorē.

lis, quippe qui iusto, legitimoq; prorsus titulo tam re quàm nomine toto terrarum orbe regis illius vicem geris, qui tametsi rex est regum & dominus dominantium, vsqueadeo tamen munera vel quamlibet exigua sibi deuota mente oblata non adspernatur, vt etiam donaria non pretijs, sed animis solitus sit æstimare, qui duo minutila pauperculæ viduæ splendidis & opimis diuitum donarijs longe prætulerit. Atq; hoc est, quod ex animo confidam nos hoc inclytæ tuæ maiestati pro euangelica veritate opus recta nimirum ratione dicare, & illam regia sua virtute .i. gratiose susceptură hoc ipsum, & quidem maxime, quod præter enarata exempla tot huiusce dedicationis accedant causæ. Primū quidem quicquid hoc est muneris, imo quicquid apud omnes vbiq; est literariæ dignitatis mereantur inclytæ ac planę regiæ tuæ virtutes, quæ sic in te sunt numero multæ & excellentia stupendæ, vt per eas (quod & aliàs ingenue testatum reliqui) vetustorum seculorum gloriam & antiquitatis illius vndequaq; laudatæ famā longe non dico æques sed ita oīno superes, vt de te hoc poetæ multo verius quàm ille de Imp. Domitiano dixerim.

Laus Ferdinandi eę gis prima a regijs virtuubus.

> Sanctorum nobis miracula reddis auorum,
> Nec pateris Cæsar secula cana mori.
> Sic noua dum condis, reuocas Auguste priora,
> Debentur quæ sunt, quæq; fuere tibi.

Si enim quod res habet, mecū paulo diligentius repeto, sane non obscure video, illum te esse regem, qui vnus ipse multorum & eorum non illaudatorum regum, Cæsarum, Imperatorum, & hoc genus heroum dotes ac decora non solum ex æquo referas, verumetiam longo post te interuallo tuis relinquas virtutibus. Ipse quidem Ptolomei Philadelphi studium erga bonas literas, Alexandri cognomento Magni felicitatē, Philippi ciuilitatem, Iulij Cæs. animi vim, Augusti Imp. sanitatem, Traiani non minus bonitatem quàm mansuetudinem, Alexandri Seueri intregritatem. M. Antonij Pij doctrinam, Theodosii pietatem. T. Vespasiani humanitatē & facilitatem, & si quid aliud in singulis priscorum insigne fuisse legimus, maxime superas. Accedit autem omniū virtutū & ornamentorū tuorū ceu Colophon quidam, quod nemo te sit vno ad congressum (sicubi res postulet) ciuilior, nemo minus supercilij præ se ferens, incolumi tamē interim regia dignitate. Siquidē tanta sit omnium tibi laudū concordia, tantusq; omnis gloriæ concentus, vt nihil in te sæueritati hilaritate, nihil grauitati simplicitate, nihil maiestati humanitate detrahatur. Nec est, quod hac parte tuas illas virtutes vere regias rhetorico fuco multis aut recēseam aut adstruā, cū quod huius nec sit loci nec tēporis nec instituti, tum quod illas ne cogitando quidē cōplecti queam: quādo qlibet illarū tēpus suum, locū suum, orationemq; suā desideret. Quanq̄ nonnihil anno quidem superiore in nostro ad regiam maiestatem tuam Panegyrico in hanc rem conatus sim, conaturus & posthac suo nimirum loco, quatenus suffecero.

Quibus quibus reges virtuubus & dotib. excelluerunt.

Laus Ferdinandi regis a ciuilitate cōgressus.

¶ Habes aūt interim Cęsar eminētissime tuarū maximarū virtutū testes æternitatis nō e multis paucos, sed e paucis plane multos, & eos quidē omni, quod dici solet, exceptiōe maiores, vtpote viros illos, qui orbi habent dare Cæsarem, Reuerendissimos, inquam, patres, & illustrissimos Imperij Electores. Illi quidem nuper pro sua, qua mire pollent, prudētia, considerantes, in quanto passim discrimine Rhomanum versaretur Imperium, quippe qd ipsum multis admodum causis contrahi, varillare, collabiq; cœptum, sic omnino pessum ire videbať, vt nisi (gloriosissimo præsertim Imp. Carolo. V. fratre tuo inclytissimo absente) selecto per eos aliquo, qui eiusdem sacri Rhom. Imp. habenas & sapienter & potenter, manuq; regia sub hæc dubia tempora moderaretur, ipsum plane corrueret, non absq; diuturno, nec sine maturo, nec sine exacto cōsilio cōcordes, vnanimesq; ex vetusto, eodemq; legitimo more te Coloniæ Agrippinæ, præsente fratre tuo Imp. Augusto Carolo. V. Cæsarē adeoq; Rhom. regni regē designarūt & elegerūt, designatū & electum collato Aquisgrani secundū cōsuetudinē diademate regio cōprobarūt, nēpe cōtinua, longa multarū rerū experientia haud sane nescij, hāc rerū humanarū tēpestatē hmōi oīno requirere Nauclerū, & q̄ varias & arduas ob causas bene humeris tuis regia Rhomanorum potestas sederet, quanq̄ nec impotēs, nec infelix esses in regno Rhom. cū fratre Imp. Augusto futurus Cæsar, in vnicū auxiliū fessis rebus ab illo adsumptus, idēq; optimus ab optimo nulla prorsus ambitione in regni laborū, curarūq; cōsortiū, & ascitus & coaptatus, in cuius vna sinū confugeret cōcussa resp. tuensq; Imperiū, q sane dux esses Rhomanus, vnus ex illis veteribus & priscis, quibus regiā nomenclaturā addebāt cōtecti cædibus cāpi, & inuecta victorijs maria. Nec eīn prudētissimi illi principes ignorarūt, quā nō posses ob raras illas planeq; regias & heroicas naturæ tuæ dotes tāto rerū fastigio, rū dignas, tū pares nō auita decora referre, imo (qd optare ausi fuerūt) multo superare. Siquidē te illi prognatum resciuerint ex illa oīm illustrissima

Quare principes Electores Ferdinandum in regem Rhom. elegerint

Ferdināď⁹ Coloniæ Rhom. legitime elect⁹ est rex.

Laus principū electorū a sūma prudentia.

Archiducũ Austriæ domo ex incõparabili generis decore, paterno atq; auito, regijs, Imperatorijsq; imaginibus sic insigni, vt ipsum quasi hæreditaria quadã successione tot nobis genuerit, hactenusq; tot dederit Archiduces, reges, Cæsares & Impatores; quot vix ex equo quõdã Troiano proceres exilierũt & virtute quidẽ, huiusq; laude multo istis præcelletiores, vt quos sic pacis, sic belli decora nobilitarũt, vt cuiuis veterum heroum possint non solũ conferri, verumetiam longe anteferri. Iam autem qui posses ab isto tuo plus quàm inclyto genere degenerare, quum vel natura.

qua vsi sint in eligẽdo rege Ferdinando

Fortes creantur fortibus & bonis,
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Qualis arbor, talis fructus.

Maxime, quum tot tamq; excellentibus iam nuper virtutibus eidem, dico, inclytissimo generi, stemmatiq; tuo incomparabili ita respondere cœperis, vt illos tuos illustrissimos maiores ad oĩa, & in omnibus plane referas. Nec interim sapientissimos illos principes latuit ingens tuæ ditionis amplitudo, qua sic omnium esses regum potentissimus, vt nulli non fores mortalium summe formidandus, vtpote, cuius hic mundus aliquot centenis hinc annis potentiorem Cæsarem non habuerit. Qua vero dextra fulmen torqueas, quãtus ense, quãtus clypeo insurgas in hostem suo sane periculo experientur ij, quicũq; illi erunt, qui singularem istam ingenij tui lenitatem malefactis vicerint: quando nulli bellũ acrius gerũt, ꝗ qui sero suscipiunt. Quorum ipse secundum Carolum Imp. fratrem tuum inclytiss. sic omniũ es sine controuersia primus, vt difficile pleriq; omnes iudicent, in bello ne sis ferocior an in pace moderatior, formidabilior hostibus, an amabilior tuis, audacior in rebelles, an ignoscentior in victos, quippe iuxta paci atq; bello natus, simulq; ad clementiam factus & ad fortitudinem, magnanimitatẽq; institutus.

Laus Ferdinandi regis a summa potẽtia

Laus a rebus bellicis,

Laus a clementia, prudẽtia & seueritate.

¶Quapropter vero nimirum iudicio principes illi nunq̃ satis à prudentia præter alia, q̃ transeo, laudati, neminem tanti nominis oneri sustinendo parem censuere, quàm te Ferdinandum, quem vel solum viderunt præter regias alioqui & dotes in te omnino stupendas, tot & eiusmodi insuper terris, ditionibus & regnis imperare, vt nemo quàm tu magis esses formidandus Turcis & Sarracænis, atq; hoc genus Barbaris & Christianæ religionis & pacis hostibus, quos vel solus ita deo Max. authore posses ab omni republica Christiana cohercere, vt profligatis ex ea bellorum impijs tumultibus Christi Iesu populus iugi pace, tranquilloq; otio lætus, honestissimis artibus ac veræ pietatis studijs esset victurus. Atq; sane non video leuibus hocipsum coniecturis, argumentis & ostentis te Cæsare futurum. Siquidem cœlestis illa animi tui generositas, quæ nihil humile, nihil non excelsum atque eximium spectat, haud obscure arguit, quantarum te rerum gloria maneat, quibus adhuc imperijs & regnis etiam posthac sis præficiendus, quantis adhuc augendus titulis, quos olim sis ex impijs deo Max. Optimo relaturus triumphos, quæ adfixurus ex immani illa Barbarie spolia, quã late Rhomanæ pacis fines prolaturus, quas gentes Christianæ ditionis prouincijs additurus, quàm felicibus momentis publici huius seculi & temporis statum in melius commutaturus.

Principes electores ob multiplicẽ causam Ferdinãdũ elegisse in regem Ro.

Laus a generositate animi Ferdinandi.

¶Accedit enim diuinæ illi tuæ præstantiæ prædã præclara ad res maximas gerendas dexteritas, & votiua quædam optimorũ tuis successibus precatio. Ad quam vel in primis facit admiranda illa Caroli Imp. fratris tui in Imperio Rhomano, cui vt Imperator vere Max. vere præsidet, felicitas, vsq; adeo victorijs inclyta, vt difficile sit iudicatu, an felicior ille sit an potentior, vt qui tam amplũ Imperium citra pene sanguinis humani iacturam hactenus habuerit, propagauerit & tutatus sit, quàm succinctis citra tyrannidem formidabilis esse cœperit, vt qui iram illius, indignationemq; mereatur, ne ille siue interfuso mari, siue fluminibus immensis, siue præcipiti monte defendit, & omnia hæc tã prona, tamq; cædentia virtutibus illius sentiet, vt subsedisse montes, flumina exaruisse, interceptũ mare, illatasq; sibi nõ classes, sed terras ipsas arbitretur. Sileo interim, quod iuuenis ipse florentissimus eo sis corpore, eo animo, ea etiamnũ ætate, vt propitij numinis auxilio, optatissima quæq; sis ad votum tuum maturo quidẽ tempore habiturus, maxime, ꝙ fatali tuæ illi fortunæ & felicitati, potẽtiæq; nec desit vigilantia, nec huic fortuna, quæ prima statim inclinatione tantũ ornamentorum tuæ præcellentiæ primis & ijs quidẽ nascentibus adhuc annis obiecit, quantum alij nulli neq; veterũ neq; recentium. Nunc vero, quod (obsecro) priscorũ extispicium, quæ præpes ales, quod denuq; Horoscopon, certius q̃ tot coniecturarũ & tot argumentorũ consensus testatum facit, eum te, dijs bene fauentibus, aliquando futurum, qui (vt aliàs nõ fallax ex Opt. Poetarum in hæc carmina auguratus sum.)

Laus a dexteritate.

Laus Caroli quinti Imp. a felicib. victorijs.

Laus Ferdinãdi a florida ætate.

Imperium Oceano, famam qui terminet astris
Vt cui nec metas rerum, nec tempora ponit
Iuppiter Imperij, tum quando aspera Iuno
Nunc maee nunc terrasq́ metu, cœlumq́ fatigans
Consilia in melius eefeeet, &c.

Laus principū electorū a prudēti & matura electiōe Ferd. regis

Modis igitur omnibus laudādi sunt principes illi, penes quos fuit & est Cæsaris eligendi potestas, quod tibi nouo quodā atq inaudito ad principatū modo, nec minus, inquam, exquisito iudicio q̄ diuino consilio eegnū mandauerint, nō vendiderint, & tibi præsectim mandauerint qui q̄ fortissime potes obiee & sanctissime administrare, præsertim quia illud magis promerueris q̄ ambieris, quippe ad ipsius Imperiū non secus atq adoptione quadā imploratus & adscitus, quem non peopria cupiditas, non proprius metus, sed aliena vtilitas, alienus timoe Cæsarem fecit, qui nec ad eegnū suscipiēdum, nisi periculo patriæ & mutatione reip. summo tunc discrimini expositæ cogi poteeas. Non est peoinde, quod te potius occulta fatorum potestate, quam ab ipso deo Opt. Max. coeam palam electū eē malimus, quum te principes illi non casu, sed diuino plane cōsilio in eo quidem loco, quem idem deus Opt. Max. tam manifestus ac peæsens quàm cœlum ac sydera insedit, talem eegni Rhomani Cæsaem, qualem ex omni mortalium numero neq suffragijs deligeee, neq votis optare potuissemus, elegerūt, nimirū non alio q̄ ad incōmpaeabilem illam tuam in rebus omnibus dignitatem respicientes, vt qui sic te omnibus fortunæ, corporis, animiq́ bonis vndiquaq cumulatū cognouerint, vt numini q̄ homini proprior esse videreris, nec vt homo mortalis & in terra natus, sed vt semideus, immortalis & de cœlo lapsus.

Necessitatē imperij coegisse Ferdinādū vt fieret rex.

Veritatem non sinere authorē in laudando adulari.

¶Quum modo res ita habet, vt certe habet (nec em̄ est vt castissimis tuis auribus aduler, qui dicendi libertate, fide & veritate obfirmatus nulla cogoe adulandi necessitate) quid adhuc dubitem hosce nostros pro veritate euangelica laboees regiæ tuæ Maiestati vel ideo dicaee, quia per ipsam tanta admirandarū virtutum & dotium dignitate spectatam sine dubio illis plurimū dignitatis allatū iri constanter speeem. Addo quod ille sis citra cōtrouersiam, qui eos labores tibi dicatos modis omnibus quasi numen quoddā tutelaee contra pessimos quosq́ vitiligatores & calumniatoees abunde tueri sufficias. Quū em̄ ipse potissimū Cæsae in hoc vnctus sis & consecratus, vt euangelicam eeligionē vel tueris vel sarcias vel propages, ac is demum recte pro eo sumit arma, quod quale sit hand ignorat, profecto hon erit, qui peæsentioeem nobis tutelam peæstare possit q̄ tu. Quandoquidem sic à primis annis sacras literas non fastidieris, sic diligenti crebraq́ lectione Bibliacos libeos versaueris, sicq́ inaudita naturæ felicitate peopensus ad euangelicæ lectionis amorem fueris, vt inclyta tua inibi Maiestas non solū vltra mediocritatē peofecerit, sed & eruditissimis etiā theologis negotium adeo facesseee videaris, quo possis æque doctoe euangelicæ doctrinæ atq peopugnator esse & haberi, præstando. s. docens Euangeliū. Id quod plane Christianū addecet regem. Si em̄ poeta ille Græcus, idēq inter suos longe max. eecte eegē το ποιμένα λαων, id est, pastoeem populorū appellet, quod illos æque sanctis præceptis instruere, atq eegijs habenis gubernaee debeat. Quāto magis (oro) oportet hoc cognominis i Christianū regē cōpetere? qualem te pleriq omnes fatemur ob peæcipuum religionis & pietatis euangelicæ studium, quo sic non modo plebeios, sed & ecclesiasticos, quos vocāt, facile peæcellis, vt vel episcopis & abbatibus esse possis ad id studij tā regula q̄ calcar, & singulare deniq oīm pietatis eiusdē & veræ eeligionis exemplar & specimen.

Quare rex inungatur vti pōtifex

Laus Ferdinandi regis ab eruditione & lectiōe sacrarū lrārū.

¶Quue igit non apte tibi hasce meas pro euangelica veritate lucubrationes dicauerim, quū adeo gloeiose & reueeētee scias, tractes, ames & præstes q̄ Euāgelij sunt oīa, præsertim quādo iuxta euangelicū præscriptū, habēti donandū sit, vt exuberet? Accedit præteeea, q̄d spes sit bona, hāc nostræ denno in lucē æditæ & locupletatæ lucubrationis dedicationē tibi futurā non ingratā, qa vel prior æditio tuæ inclytæ maiestati tūc hauddum palam cōsecrata, sic tibi grata fuerit, vt quicquid inibi est frequenti lectione tua dignatus sis, measq́ veritatis euāgelicæ Homilias frequēter in manibus habueris, legeris, & peobaueris. Sic em̄ qdā ex aula tua eegia minime vanus & à regijs tuis cōsilijs haudquaq̄ pœnitēdus suus ad me literis grauissimis nō sine summa inclytæ tuæ Maiestatis laude & gloria iam pridē in hæc verba scripsit, inquiens: Rex tuis Homilijs valde delectat, singulis diebus vnā legit, eaq́ ipsi illi lectio peo sacra concione est. Dignæ quoq Homiliæ sunt tuæ, quæ ruesus in lucē prodeāt. Quod vt cuees, te peo mea in te beneuolentia hortor. Hæc ille.

Tertia causa dedica

¶Hand est proinde, vt hoc mihi loco maiorē pnrē sumendā operā, qua eos placē, qui toties inculcāt, recte peoditā à doctiss. viris sententiā, in muneribus dandis, illud in peimis esse spectandū, vt apta sint q̄ donamus. Siquidē præter tot causas, quas partim recensui, partim

data opera transeo, ipse vel in hoc vno causam ꝑstiteris longe maximã, ꝙ hosce meos tibi pro euangelica veritate labores cõsecrauerim, qm̃ tua illos lectione nõ solũ dignatus sis, verumetiã ubi eos vel consecratos fuisse vel aliquãdo renatos cõsecratũ iri propemodum voluerıs. Hoc ipsum proinde tu præstas, quod hæc tibi dicamus. Atque hanc nostram audaciã sibi inclyta tua Maiestas tam multifariam digna imputabit & in mea culpa sibi gratiose ignoscet, maxime, q̃d huc etiã me cõpellere potuerit regia illa tua, eademq́ꝫ tam opportuna in me liberalitas & munificẽtia, vt nõ semel, sed iterum atqꝫ iterũ hoc poetæ de te, altero, inquam, perinde Traiano Imp. mecum mussitare coactus fuerim.

Quarta cã dedicatiõis

Quinta cã dedicatiõis

Et spes & ratio studiorum in Cæsare tantum.
Solus enim tristes hac tempestate Camænas
Respexit, quum iam celebres notiq́ꝫ poetæ
Balneolum Gabijs, Rhomæ conducere furnos
Tentarent, &c.

Addiderim, quod sic hodierno adhuc tempore me vel vsqꝫ ad multorũ inuidiã modis omnibus & fouere & prouehere satagis, vt aliquãdo lætabundus propter tam incredibilẽ tuã in me gratiam cum alio poeta aduersus inuidulos exclamare cogar.

Sæpe meos laudare soles Auguste labores,
Inuidus ecce negat, non minus ergo soles.
Quid, quod honorato non sola voce dedisti
Non alius poterat, quæ dare dona mihi.
Ecce iterum nigros corrosit liuidus vngueis,
Da Cæsar tanto tu magis vt doleat.

Rem vero sic habere, multis probare possem, nisi obstaret verecundia. Qua suffusus vereor in ꝑsentia percẽsere, q̃ me tã munere q̃ testimonio dudũ ornaueris, qbꝰ amore recti & reip. æquaueris, merito nec ne, neutrã in partẽ decernere audeo: qñquidẽ nõ fas sit, adfirmationi tuæ derogare & prorsus onerosum cõfiteri, q̃ de me honorifice sentias & dicas. Ipse tamen dignus adeo eẽs, qui eũ tã officiose cõplecteris, q̃ de sic sentire possis. Hinc vero nõ exultẽ? Hinc mihi nõ gaudeã? Hinc me non fortunatũ censeam? aut quũ ille dixerit.

Magnã esse laudẽ placere viro principi, et dẽcꝫ opt.

Principibus placuisse viris non vltima laus est.

Ego nõ loco eximij cuiusdã beneficij ducam, q̃d tibi nõ regi modo, sed & regi Rhomanorũ hoc est, regi modis oĩbus incõparabiliter maximo & optimo sic placeã, vt me placere intelligãt multi, atqꝫ sic mihi meisq́ꝫ pro ecclesia laboribus faueas, vt per hoc nõ vulgaris ad oẽs sit itura vtilitas. Sane eiusmodi hoc ipm̃ est beneficiũ, vt nõ perinde ad meam pertineat dignitatẽ, cui candide faues, q̃ ad publicã orbis vtilitatẽ, cui oĩs tua vigilat solicitudo. Per hoc eñi mihi ad faciendũ, deo duce, maiora calcar, & cæteris ad legendum nostra ingẽs præbes desideriũ, Id q̃d indubie cedet in omniũ salutem. Superfuit proinde ꝑter cæteras causas, vt dubio procul nostri etiã renati operis dedicatione vel aliquã animi mei saltẽ erga tot & tanta inclytæ tuæ maiestatis in me beneficia gratitudinẽ ostenderẽ, posthac, superis gratiose fauentibus locupletiorẽ ostẽsurus. Siquidem deinde nullam plane sim æditurus paginam quæ Ferdinandi Rhomanorũ regis iuxta Opt. & Max. virtutũ & eius in me meritorũ ꝑconia nõ sit habitura: qñquidẽ id debeat tuis diuinis meritis & totius orbis intersit, tam vndiqꝫ laudati regis exemplum in posteros trãsmitti. Qua nimirũ re vel vna, hoc quicq̃d tuarũ est laudũ in hac perorata ꝑfatione summis (q̃d aiunt) labrijs attingendũ, & paulo fusius nostrarũ Homiliarũ operi ꝑponendũ censui. De cuius vel ꝑtio vel fructu nõ est, vt apud te regẽ inclytiss. aliud adijciã, quã illud Heracliti, Ephesii, viri summe nobilis verbũ, q̃d ita habet: Intrate, nã & hi dij sunt. Quæ aũt huc ꝑtinẽt reliqua, ꝑfati sumus in prima huius opis æditione ad reuerẽdiss. & illustriss. principẽ electorẽ ac dñm D. Albertũ Card. & Archiepm̃ Mog. &c. ampliss. Quẽ inclyta tua Maiestas nõ grauet huius dedicati opis habere cõsortẽ, cũ, qa tot illi modis tecũ dignitate conueniat, tum, qa quicq̃d hoc est operis gemina cõmendatiõe fultum felicius indubie & auspicacius in manus hominum sit proditurũ, si duobus totius orbis summatibus principibus cõmuniter fuerit inscriptum. Quũ palam cõstet, aris, tẽplisq́ꝫ hoc plus accedere maiestatis & veneratiõis, q̃ pluribus simul diuis sint dedicata. Nec dubito, qn gloriosiss. illa tua Maiestas nostri sit huius instituti, nec noui, nec sine exẽplo rationẽ habitura, & hoc quicq̃d est boni cõsultura, maxime, ꝙ illi tanq̃ cuidã Aristarcho potissimũ operis censurã, tibi vero tutelã illius suppliciter detulerim, atqꝫ ego inibi in ipsa prima nuper æditione verius cum Apelle periculũ tentauerim q̃ cum Appione immortalitatẽ quæsiuerim, nũc nihil æque regiã Maiestatẽ tuam supplex orans, atqꝫ vt ipsa hoc nostrũ pro euangelica religione opus ita in maiorẽ catholicæ plebis vtilitatẽ suis in locis reuisum & locupletatũ,

Sexta causa dedicationis.

Quanta sit dignitas & vtilitas huius opis

Quare duobus authoribus hoc opus dedicarit.

Diuersas esse dedicatiõis duplicis causas

vt vel

vt vel quarta pars voluminis vel paulo etiã plus adcreuerit, ac proinde quasi aliud factum, sibi tot modis dicatũ agnoscat. Agnoscet aũt eadẽ ipsa regia Maiestas tua, vbi ipsa declararit, quicqd huius est operis tibi fuisse (q̃d equidẽ bene spero) gratũ. Quale esse futurũq́ non dubie credã, vbi illud sic renatũ tua lectione Christianæ philosophiæ studiosis cõmẽdaueris, quẽadmodũ primo natum nec adeo locupletatũ cõmendasti. Quod modo reliquum est, Ferdinandæ, Cæsar augustissime, modis quibus possum ac debeo optauerim, in Christo Opt. Max. rege regũ bene valeas, atq́ ille, precor,, inclytã illã Maiestatẽ tuã perq̃ diutissime felicẽ ac rebus oĩbus florentẽ toti terrarũ orbi seruet, tueaturq́, ac simul interim generosos illos tuos iuxta & pios pro totius mũdi, cui potestate regia præes, incolomitate conat⁹, suo fauore semp in maius meliusq́, prouehat, mihiq́ tantũ velit ætatis superesse, vt aliquãdo liceat (q̃d ardẽter aueo) fusius declarare, quantopere sciam me debere benignitati tuę vere regiæ, q̃ dignabit (oro) Nauseã clientulũ suũ plane infimũ solita sua gr̃a prosequi & hui⁹ rei pignus & ꝑpetuũ meæ erga ipsam obseruãtiæ monimentũ, quicqd hoc est sibi cõsecrati pro veritate euãgelica opis boni cõsulere, & ab istis paulisper magis arduis diuersa curis lectione tua pro loco & tpe, q̃d illa hactenus effecit, dignari. Cui me totũ vnà trado & dedico, Mogũtiæ. XVII. Calend. Apriles. Anno post Christũ natum. M. D. XXXII.

Precatio authoris ꝓ felicitate Ferdinãdi regis Rhomanorum

AD REVERENDISS.

IN CHRISTO PATREM, ILLVSTRISS. PRINCIPEM ac dñm, D. Albertũ, S. Rhomanæ ecclesiæ, TT. S. Petri ad Vincula presbyterũ Cardinalem, Moguntineñ. & Magdeburgeñ. Archiepiscopũ, principem Electorẽ, primatem, Sacri Rhomani Imp. Archicancellarium. Halberstadeñ, ecclesiæ administratorem, Marchionem Brandeburgeñ. Stetineñ. Pomeranię Ducem, Schlauorum, Cassuborumq́, Rhugiæ principem, dominum suum clementissimum, Friderici Nauseæ Blancicampiani, in quatuor suarum euangelicæ veritatis Homiliarum Centurias, Præfatio.

I quod abunde satis constat, Alberte Cardinalis, princeps ter maxime) seruator ille noster, Iesus Chrũs Opt. æque suorũ verborum futuros esse censuit interpretes atq́ scriptores (quos recte tã Euangelistas q̃ Euãgeliographos vulgo nũcupamus) vt illi paulo fusius pro loco, tẽpore, ꝑsona declararẽt, q̃d hi diuinit⁹ inspirati, nõ absq́ memorabili causa succinctius prodiderũt (siquidem declaratio verborũ dñi illuminet) profecto tãtum abest, vt male de repub. Christiana mereri debeãt cẽseri, qui à tẽporibus apostolorũ ad hũc vsq́ diẽ suas in sacrosanctũ Iesu Opt. Euangelium operas syncera fide collocarũt, vt plane summã illos putem apud tã præsentes q̃ posteros inire gratiã, deq́ eadem repu. plus quàm bene meritos iudicari oportere: vtpote q̃ eos ille, quũ esset omniũ longe grauissima & sanctissima per patrem iniuncta legatione functus cœlum conscendẽs secundũ apostolos, prophetas, Euangelistas, pastoresq́ ad instaurationem sanctorũ in opus administrationis, in ædificationẽ corporis Christi doctores, & dederit, & serio cõstituerit. Proinde post Irenęum Lugdunensem, Gregorium Nazianzenũ, Basilium magnũ, Dionysiũ Areopagitã, Athanasiũ Alexandrinũ, Chrysostomũ Constantinopolitanũ, Theophylactũ Bulgareñ. Cyrillum Dydimũ, Eusebium Cæsariensem, Originem Adamantiũ, Iohannẽ Damascęnum, Tertullianũ, Cæcilium Cyprianũ, Lactantium Firmianũ, Leonem. PP. Gregorium. PP. Hylarium Gallicũ, Hieronymum Stridonẽsem, Augustinũ Aphricanũ, Ambrosium Mediolaneñ. Bedam Anglũ, Bernardũ Burgundũ, Albertũ Magnũ Germanũ, Thomam Aquinatem, Nicolaum Lyranũ, Bonauenturam, Hugonem Cardinalẽ. Richardum, Schotũ, Iohannẽ Gersonẽ Parisieñ. Gabrielem Bielem, Iohannem Capnionẽ Germ̃. atq́ post id genus, inquã, alios tã vetustioris q̃ paulo superioris ætatis diuinæ scripturæ interpretes, nõ minus eruditiõe q̃ sanctimonia spectatos, non possum non plurimi facere, in primis ex Italia neotericos, Thomã Caietanũ Card. Hieronymum Aleandrum Archiepiscopũ Brundusinum trilinguis eruditiõis Antistitem, Alloysiũ Mediolanensem Episcopum, Marcellum Episcopum Corcyren. Syluestrũ à Prierio S. P. magi-

Optie meteri eos, q scripserunt in euangelia.

Expositores euãgeliĩ a Chro cõstitutos esse.

Qui inter antiquiores pro veritate euãgelica scripserunt.

magiſtrum. Ambroſium Catharinum, Thomam Rhadinum. Ex Hiſpania præter alios Iacobum Stunicam. Ex Anglia egregium ac doctiſſimum virum, Iohannem Epiſcopum Roffenſem, Thomam Morum, Rhoſæum, Iohannem Prouelum, Guilielmum Meltonum Ex Gallia Iacobum Fabrum Stapuleñ. Iodocum Chlichtouæum, Chriſtophorum Longolium, Ex Germania Iohannem Fabrum Conſtantieñ. polihyſtora, epiſcopum Vienenſem Iohannem epiſcopum Conſtantieñ. Andream Cricium epiſcopũ Præmiſlieñ. Simonem Abbatem Peganeñ. Iohannem Zackium, [redacted], Iohannem Cochlęũ, Iohannem Eccium, Hieronymum Embſerum, Caſparem Satzgerꝝ, Iohannẽ Dietenbergium, Iacobum Latomum, Tuberinum, Iacobum Hochſtratum, Thomam Murnerium, Auguſtinum Aluedium, Michaelem Vehium, Bartholomæum Vſingeñ. Auguſtinũ Marium, Nicolaum Herbornuum, Conradum Tregarium, Othmarum Luſcinium, Ambroſium Pelargum, Georgium Hauerium, Danielem Zanggenriedium, Conradum Vvimpinam, Iohannem Meſingum, Iohannem Haſenbergium, Andream Placum, Anſhelmum Buchturnium, Euſtachium à Richenis, Antonium Modeſtum, Iohannẽ Camertem, Georgium Kniſchium, Conradum Kotllium, Bernardum Lutzelburgium, hocq́ genus, inquã, alios noſtræ tẽpeſtatis haud paꝝ multos & quidẽ paulo recentiores, ob doctrinam & pietatem memoria ſeculoꝝ digniſſimos, gloriamq́ ætatis noſtræ exornãtes, laudis ſuæ tẽpus habentes, ac olim (qm̃ ad poſteros durabit virtus, haud perueniet inuidia) ſuis non abſq; laude titulis nominãdos, non poſſum nõ plurimi facere, qui ſine cõtrouerſia nõ minus grauiter q̃ erudite pro eo ipſo ſacroſancto Euangelio purgando contra eiuſdem corruptores, ſed ita tamẽ ſcripſere & ſcripta ædidere, vt interim adeo nõ omnia, nec ſuo quæq; ordine ſe complexos eſſe ſua quidẽ ſponte fateantur, vt pleriq; eoꝝ quotidianis pene cõuitijs hortati ſint, vnaq́ magnopere precati, vt quæ in idẽ ſanctiſſ. Euangeliũ pro fide & religione Chriſtiana tam tuenda q̃ cõſeruanda pro concione ad populum Moguntinũ hactenus nec ſine fructu dixiſſem, nõ diutius intra parietes premerem, ſed iam tandẽ emittere inciperem: Fore quidem adfirmantes, vt ſic, quæ ipſi fuſius, & ſingula duntaxat ſinguli, & vt incidiſſent, citra quoq; ordinẽ, nec vnicuiq; obuia tractaſſent, ego non modo vniuerſa & ſuo cuncta loco & ordine ſupplerem, ſed & tam præſentibus q̃ futuris, & nedum Moguntinis verumetiã toti Chriſtiano orbi in Ieſu Chriſti gloriã proficerem. Ipſe propterea nõ tam illoꝝ authoritate (quæ profecto nõ mihi debuit eſſe nõ maxima) quàm reipſa (quæ ſic propemodũ, vt adfirmabant, pleriſq; omnibus habere videbatur) coactus æditionem, non tamẽ ſine tuo grauiſſimo atq; tuorum à conſilijs & aliorum doctiſſimorum pijſſimorumq́ virorum, quo & vſus ſum, iudicio meditari cœpi.

Qui inter recẽtiores pro veritate Euãgelica ſcripſerunt.

Prima cauſa cur author ſuas Homilias ædiderit.

Secũda eſt, cur author ſuas Homilias ædiderit.

¶Acceſſit etiamnum facundæ nimirum illorum perſuaſioni, quod nõ ſine dolendo animi mei dolore cum ſancto Iohanne olim Euangeliſta ſic in agro paſſim dominico hominem iſtum inimicũ ſup ſyncero tritico ſeminare lolia, ſicq; pernitioſam in bona ſegete zizaniam p nouos Cerinthianos, Ebionitas, & hoc genus Hiebuſęos alios ſuppullulare, imo inualeſcere perſpicerem, vt niſi pro virili mea & ipſe ex officio huic ampliſſime Eccleſiæ tuæ ſuccurrerem, certo fore, vt triticũ ſimul cum zizanijs deperiret. Quod ne fieret, ſedulam & continuam in noſtris ad frequentiſſimum populũ declamationibus operam dedimus.

Tertia eſt, cur author ſuas Homilias ædiderit.

¶Inſuper haud defuere ex noſtris in Euangelio coadiutoribus, q & eandẽ æditionem ſupra quàm dici poteſt efflagitarunt, quod ſe per illam cõtra pſeudoapoſtolos nõ paꝝ adiutũ iri ſperarent: q̃s vtcũq; mei iam olim ſtudioſiſſ. pleniore poſſem obſequio demereri. Quorum ſane petitioni non facile poteram reluctari, quum & plurimum æquitatis & multum cum neceſſitate pietatis habere videbatur.

Quarta eſt, cur author ſuas Homilias ædiderit.

¶Poſtremo non paꝝ vrgebat q ſanctum Lucam Euangeliſtam ſuo tempore permouit nimirum, vt quos ſine ſcriptis memoriter ex publica cathedra erudiuiſſem, maiorem mihi fidem haberẽt, qui adeo de ijs, quæ nõ ſcripta docui confiderem, vt etiam ſcripturis prodere non formidarem. Siquidem de veritate & fide eius nemo iure dubitet, qui etiam ſcribit quæ loquitur: quæ proculdubio non ſcripſiſſet, niſi vera ſe dicere confideret.

Quinta eſt, cur author ſuas Homilias ædiderit.

¶Quum proinde ſecundũ id genus alia, q̃ tranſeo, tot accedẽtibus cauſis tãtopere q̃ docueram efflagitarent, vela tandẽ ventis, deo auſpice, permiſimus, & orã ſoluẽtibus bene ꝑ̃cati ſumus. Atq; nimiꝝ veſtigia Maioꝝ noſtroꝝ, quoꝝ nõnulli (ſpũ impellente) Homilijs nõnulli commẽtarijs ſua tẽpora illuſtrarũt, & nõnulli alios ſcribendi modos in Euangelijs enucleandis tentarũt, non ſecus atq; Saul inter prophetas ægre ſequutus, iuſtã eoꝝ, quæ hactenus in aliquot inſigniores Euangelioꝝ locos ex publico ad populũ ſuggeſtu dixi, partẽ & in primis ad dei Opt. Max. gloriã, deinde ad Euangelicæ veritatis cognitionem, poſtremo, ad omnium vtilitatẽ, vt oẽs ad Euangelij intelligẽtiam proueherem, in tres Centurias

Multas tranſiri ob breuitatẽ cauſas cur authoe ſuas Homilias ædiderit.

Extenuatio autoria propria. Autorē nō ꝓpter priuata, ſi ob publicā vtilitatē ſuā ædidiſſe Homilias.

diductā curaui æditū iri: nihil addubitās, quin nō vulgarē initurus ſim gratiā apud optimos quosq; & apud eos ꝑſertim, q huius noſtri laboris ſubſidio multaa ob cauſas egēt, ndēq; eūdem penitus ac vere intelligūt. Cur em̄ id minus ſperem, qui nulla ductus ambitione tā bene de omnibus, nec ſine diſpēdio rei pecuniariæ, nec ſine iactura voluptatū, nec ſine ſummo valetudinis ac vitæ meæ periculo & detrimēto mereri ſtudui? Sumus aūt hoc in ope, nullo nec ordine nec modo nec ſtilo dicēdi fortuito vſi, ſed quē loci, temporisq; ratio propter varias cauſas exegit plane ſequuti.

Quē autor in hoc ope ſuo ordinē ſeruauerit. Quāta ſit euāgelij dignitas & vtilitas.

Primo qdem loco ex Eccleſiaſtica nec illaudata inſtitutiōe ſemper de verbo (vt ſic dixerimus) ad verbū recenſendū duximus Euangelium Ieſu Chriſti, nempe, vt ita ſuas illud partes (.ſ. primas) vbiq; teneret, ceu q̊ nihil ſecundū deū prius eē poſſit ac debeat, vtpote, q̊d nobis æternā ex bello perpetuo pacē, iucundiſſimā ex duriſſima ſeruitute libertatē, lætabundā ex indeficiente luctu lætitiā, optatiſſimā ex ſumma perditiōe ſalutē, deſideratiſſimā ex miſerrima captiuitate redēptionē, & denique ex intermina morte vitā nullo tempore finiturā pronūtiarit, ſimulq; pepererit, ac inde cœptū dici Euangelium, adeoq; verbū dei viuificū, quod ſit eiuſmodi & infinitoꝝ in ſupernis nos manentiū bonoꝝ nunciū, & veꝝ illud e cœlo Manna delatū, quo (nec in ſolo pane) viuit homo, proinde ſuo quidē iure à nobis inibi longe præferendū: tum quoq;, vt ſubſequēs in ipſum declaratio efficatior eſſet in animis auditoꝝ & intelligibilior, quū hi memoria repeterēt, q̊ pauloante audiſſent ex Euāgelio in primis deprompta, quo om̄is noſtra reſpiceret interpretatio.

Euangelio primas deberi partes in concionibus.

Quāobrem nō facile probauerim, q contrariū in ſuis ad populū concionibus ordinē obſeruant, poſtremū vel mediū Euangelio locū dantes. Quū em̄ omnis noſtra ſit de Euangelio ad populum concio, certe nō poteſt in rem nō eſſe, primū ab eo ſumi exordiū, quo de ſumit concio ipſa, vt accipiatur qd ſit id, de quo cōcionamur. Ipſi itaq; prorſus ab illis hac in re alieni primo ſemper loco, q̊d primum eſt pronūtiauimus. Deinceps vel in idipſum Euangelium vel plerūq; ſemper in aliquem locū ex illo cōmunem pro loco & tempore deſumptū & declaratione indigētem præfati ſumus. Haud ſane, quia in omnibus verboſior eſſe velim, veꝝ quia ſic opus facto, idemq; percōmodum fore videbatur. Si enim (quod Caius iuriſconſultus olim nō ineleganter dixit) in foro cauſas dicentibus nephas videri ſoleat, nulla ꝑfatione facta iudici rem exponere, quanto magis interpretatione in rem multo grauiſſimā & ſanctiſſimā promittentibus inconueniens fuerit, obmiſſis initijs atq; originibus nō repetitis, & ſic illotis (vti dicitur) manibus protinus materiā interpretationis tractare.

Quā cōducāt ꝑfatio nes in concionibus.

Addiderim, q̊d & ipſæ præfationes (veluti per experientiā docemur) & libētius nos ad auditionē & lectionem propoſitæ rei perducūt, & cū eo venerimus, eius euidentiorem præſtant intellectum.

Argumentum. Thema. Rō docēdi. Quid autor potiſſimū docuerit in hoc opere ſuo. Charitas virtutū maxia, ſacras līas indocendo prodeſſe.

Qua motus ratione præmiſſa ſuo loco præfatione, ſenſim & opera perinde nō data (vt videre eſt) ad ſacroſancti, q̊d pro tēpore in eccleſia lectū eſt, Euāgelij vel argumēti, quod thema vulgo appellant, à nobis inde ſumpti expoſitionem veni: quod deo duce pro virili parte ſic nūc quæſtionibus & in eas reſponſis, nūc doctrinis ſacraꝝ literaꝝ præſidio fideliter & diligēter cōmunitis, nūc alijs hoc genus iuxta propoſitæ rei rationē modis exponendū ſuſcepi, ſuſceptūq; expoſui, non ſemper verbo verbum reddens, vt illic (ne qd vel humilius vel arrogantius dicam) me poſſis agnoſcere iuxta interpretem atq; dogmatiſten: quippe q nihil æque inter eas maxime, quas Theologicas vocāt, virtutes, atq; fidē, ſpem charitatēq;, & ita quidē docuerim, vt hoc magis charitatē extulerim, quo cæteris illa longe præſtat, vt quę in alijs tantum polleat, vt ea ſublata non poſſit virtus homini conſtare alia, quemadmodum tam vere quàm pie prodidit Paulus Tarſenſis. Cuius pariformiter admonitione non alia (q̊ad fieri vel potuit) ad noſtra obfirmanda vſus ſum ſcriptura, quàm ea, quæ diuinitus inſpirata vtilis eſt ad doctrinam, ad correctionem, ad inſtitutionem, quæ eſt in iuſtitia, vt integer ſit dei homo, ad omne opus bonum apparatus.

Veritatem autori ſine culpa peperiſſe inuidiam. Autorem hoc in ope a conuitijs eſſe alienū.

¶ Ad q̊d ita ſum plerūq; ſemper ex animo conatꝰ, vt eiuſdē Apoſtoli quoq; hortatu, ſicubi videbat, pro eo conatu obtinēdo in gloriā dei maximi, adeoq; in omniū ſalutē (vtcūq; non ſine Vatiniano cōtra me odio) inſteterim tempeſtiue & intēpeſtiue, interim nihilominus cū omni lenitate & zelo Chriſtiano ſine acceptione perſonaꝝ arguēs, increpās exhortansq;, atq; eos ꝑſertim, q ſanā doctrinā, quæ veritatis eſt & iuſtitiæ, non ſuſtinēt, ſed iuxta concupiſcētias coaceruant ſibi doctores, quibus pruriunt aures, & ad fabulas conuerſi à veritate declinarunt. Nec tamen in eos more quorundā fronte perfricta vel dicterijs vel ſalibus vel cachinnis vel cauillis vel ſannis vel ſtrophis vel cōuitijs, vel hoc genus iniurijs ludere collibuit, ſed illos qua potui abſq; ſiniſtra cōtra me ſuſpitione grauitate & modeſtia à malo declinando, & ad bonū perficiundū cohortatus ſum, atq; vſq; adeo ab omni humano abſtinui adfectu, vt eoꝝ adhuc (q̊d equidē ſciam) neminē vel quamlibet hæreſeos conuictum male cognominauerim, imo quos, vt oportuit, ſilentio tranſierim, neminem perſtringēs, q omni-

omnibus bene volo, nec cuiquam adblandiens, qui à nullo quicquam ambio.

¶Quos vero in hæc vsq; tépora tot seculoꝝ consensus præter admirabilē sacraꝝ literaꝝ peritiā ob vitæ pietatē approbauit haud subticeo. Etsi eñi eā dūtaxat, quam à deo expectaui, sequutus sim gratiā, & sic alioꝝ laboribus incubuerim, vt inops magis à deo & eius verbo penderē, sicubi tñ mihi ipsi videbar relinqui, eius q̄d perdocere conabar intelligentiā & veritatem, nō ex propria præsumptiōe, sed vel ex sacrosanctis Catholicæ Ecclesiæ decretis, vel ex eoꝝ scriptis & authoritate maioꝝ desumpsi, q̄s nō potest ex Apostolica successione intelligēdi regulā suscepisse nō cōstare. Quoꝝ præcipue in Prophetas & Euāgelistas commentarios anxie discutiens thesauros sapientiæ & scientiæ diuinæ in vasis fictilibus perquisiui & perquisitos ita nostris & dictis & scriptis adieci, vt de eis non facile sit sententiā laturus, nisi qui huius loci & temporis rōnem habuerit, & qui post sacra Biblia etiamnū vigilātissimis oculis veteꝝ nēpe omniū, quos ipsi legimus, cōmētarios excusserit, vt q ab illis adeo (sicubi opus fuit) nō abstinuerim, vt eoꝝ etiā aliquando noīa nō illaudatis titulis prætexuerim, siue quia sic deceat Christianū, siue quia sic veritatē certius inuentū, benigniusq; susceptum iri crediderim: plenū ratus ingenui pudoris, fatéri per quos profecerim, quiq; suis me scriptis magnopere iuuerint, cōtra non paꝝ multos & maxime schismaticos. Qui tametsi nōnulloꝝ dogmata ad verbū (quod cōstat) transcripserint, tam maluerūt tamē in furto deprehendi quàm mutuū reddere, vt illos nō modo nō dignati sint nominare, sed quos etiam vulgo turpiter traducere studuerunt: nimirum infelices, nō aliter atq; Laruæ cum mortuis colluctantes, famamq; sibi obtrectatione alienæ scientiæ occupantes.

Autorē nō suo capiti inniti.

Maiores nostros ab apostolis didicisse p successionē.

Alioꝝ honori nō esse detrahēdū.

¶Quàm vero ab istis alieni simus, iudicium esto aliorum, qui nos vel audirrunt vel nostra legerunt puro quidem adfectu.

¶Quàmuis interim futuros haud ignorē, qui rem de me multo secius habere vociferabunt, vtpote, q vrrbis e publico ad populum suggestu, vt ipsi aiunt, longe aliusnimiꝝ vehementior & acrior q̄ scriptis appaream. At (vt paucis occurram) fugit illos, in Demosthene magnā Demosthenis partē abesse, q̄d legitur potius quàm auditur. Id q̄d nō dixerim, q̄a mihi vel tantillū vspiā cū Demosthene conueniat, veꝝ quo isti resciant, habere nō paꝝ latētis Energiæ viuæ vocis actū, quādo illa nō tam dicere videatur q̄ ostendere atq; inibi efficacissimi sint corporis motus: quemadmodū Aeschines in Demosthene ita acrem oculorum vigorem, terribile vultus pondus, accōmodatum singulis verbis sonū vocis olim expertus ē, vt admirātibus Rhodijs orationē Demosthenis, respondisse fertur.

Vafre dictū de Demosthene oratore

Magnā esse viuæ vocis vehemētiā

¶Quid si audissetis beluam ipsam sua Lyra resonātem? Sic sane nō inficias eo, quin forcassis dicēdo tam longe aliū quàm scribēdo propter pronuntiationē, quæ inibi dominātur, præstare nonnunquàm videar, vt aliquoties Satyrico cuipiā simillimus ab eis iudicer, in q̄ꝝ vitia (generatim tamen & in vniuersum) domino per prophetam iubente, vel quàmlibet mansuetus & modestus inuehor, quū nihilominus interim Pericles Atheniensis citra alicuius detrimentū fando fulgurare & tonitrua ciere dicatur. Cæteꝝ, quid multa? quum in ijsce nostris lucubrationibus nihil prẹter improbū laborem cū summa fide & synceritate & coacti quidē tactitemus: nec interim dubitantes futuꝝ, vt candidissimi quiq; lectores inde plus in recessu sint deportaturi quàm prima statim fronte præ se ferant illæ.

Gestus in oratore plurimum valere

Actionē in orādo dominari.

Concionatorē ex zelo decere austeritatē

¶Atq; nimiꝝ nullis neq; verbis neq; scriptis cōsequuturus sum vnquam quantum propter hoc opus in quærēdo, in inueniendo, in collocādo, in memorādo, in abijciendo, in adijciendo, in discernendo, in declamādoq; laboris & sudoris exanclaui & effudi, in tam iniqua præsertim mortalium & tempoꝝ conditione. Sileo quātus mihi fuerit labor, dum interim sola diuinaꝝ scripturaꝝ authoritate fretus, tot ex alijs mendarum portenta substulerim, tot crassiss. tenebras dispulerim, tot sensus præposteræ nō solū ambigue redditos suæ integritati restituerim: quādoquidē probe mihi cōscius meæ functionis discussis & exploratis, quātum per alia licuit negotia, receptiss. authoribus haud oscitāter, nec per transennā obseruauerim q̄d illi citauerint, quid legerint, q̄d emendauerint, quid interpretati sint.

Quantum laboris autor in hoc opere susti nuerit.

¶Nec vacat hoc quidē loco vel summatim narrare, quāto sudore nō modo nōnullos ob indigna Christiano dogmata sanctis dūtaxat scripturis cōfutauerim, sed & eoꝝ detestandā dissensionē & inconstantiā in docendo refellerim, vtpote ab ipsis oīno alienus. Qui eñi rectam fidem suscepi & seruo, & vnā illā ecclesiam respicio, cuius iudicio in ijs, q̄ ad necessariam fidem & religionē pertinēt, fidelis persto, id aīo gero, id & verbis profero, atq; etiam scriptis testatū relinq̄, etsi q̄ñ acciderit, vt vel linguæ vel calami lapsu, vel (q̄d hominis, quem & ipse ago, propriū est) ignoratione ab ipsius fidei regulis aberrarem, id actutū & ante oīa reuocatū & explosum velim: idq; in hoc præsertim opere, in quo, teste deo, non alio magis spectauerim, nec aliq̄d æquè optaurrim, quàm vt maxime prodessem, vel certe vt prodesse

Christiana & legitima autoris protestatio.

Autorē in hoc opere suo solā publicam spectasse vtilitatem.

Autorem hoc in ope stilũ ob certas rationes non idie ctasse.

tantundẽ possem vt vellẽ: qui pariterq́ nõ nisi simplici pioq́ iuuandi studio quicqd hoc est laboris, & ex meo perinde officio coactus suscepi, victusq́ difficultate vtilitatẽ iuuãdi gratiæ placẽdi sic prætuli, vt hoc ipm opus nullo prorsus rhetorico munere exornauerim, non calamistris, nõ phucis orationis, non floridis verbis, nõ eloquij cõcinnis, sermonisq́ pigmẽtis, non eximijs tropis, non egregijs schematibus, varijsq́ coloribus, nõ illustribus luminibus, delectisq́ characteribus, non deniq́ oratorijs telis vsus.

¶Neq́ eñi hoc, si vel maxime voluissem, debui, quoniã eo erat dicendi stilo vtendũ, q̃ iuxta doctis & indoctis probari posset, ac vtrisq́ intellectu non esset difficilis, q̃ vtrisq́ ex æquo & in cõmune insudaret, quo & me vti oportuit, qui non ex cõposito, sed prout spũs ille sanctus sribere dedit & eloqui, loquutus sum & scripsi. Atq́ sane tantũ abest, vt me huius rei q̃quo modo pœniteat, vt etiã deo maximo gratias ex aio agã, qui hoc me velut auspicio docet à gloriolæ studio desperandũ esse, simulq́ oĩa simplici nimirũ fide proferenda, vt q̃ sint à cultu fastuq́ artificij alieniora, hoc sint ad illius gloriã amplificandã potẽtiora, vt sic oĩbus cõstet, arma nostra nõ carne, sed deo eẽ potentia. Atq́ in hoc me prorsus, vtcũq́ impariter

Aplos pærito simplicique vsos esse sermone.

excusatũ iri cõfido cũ Apostolis, vt qui nec ipsi in suasorijs humanæ sapiẽtiæ verbis cõfidẽtes, summã prædicationis dominicæ collocarũt, sed in ostensione spũs & in virtute, per quã mirabilib⁹ cõsumatis & fide suorũ verborũ facta, vniuerso orbi cœlorũ regni sciẽtiã tradiderunt: paruiducentes munditiã sermonis phaleratã, q̃a huiuscemodi prædicationis adsertio, non argumẽto humanæ eloquentiæ, sed adstipulatione diuinæ virtutis indigeat.

Fidẽ chrĩa nã nõ indigere rhetorico sermone.

¶Sed quid vsq́adeo multis nostrũ in hoc opere dicendi characterem protrepticũ excusare satago? quũ si vel maxime idipsum rhetorico mũdo venustare voluissem, minus pmisissent inter cætera (quibus cũ priuatim tum publice plus æquo distineor) negotia, quotidianæ nostræ lectiones, frequẽtissimæq́ in tam periculosis præsertim diebus contiones, quas æque ad populũ protrito pene sermone habui atq́ scripsi.

Qui scripserint inter veteres & neotericos in Euang. Homilias.

¶Et hoc est, quod hac in parte inprimis Eusebiũ, Basiliũ, Gregorium Nazianzenũ, Antiochum, Originem, Cyrillũ, Hylariũ, Maximũ, Gregoriũ, Hieronymũ, Ambrosiũ, Augustinum, Bedam, Leonem, Asclopium Aphrum, Musæum, Saluianũ, Fulgentium, Auitum, Radbodũ, Petrum Damianũ, Odonem & id genus pene sexcentos tam veteres q̃ recentiores veneranda simplicitate & humilitate Theologos, zelo non impio æmulatus, hasce nostras laboriosissimas lucubrationes & vigilias nõ alio q̃ Homiliarum titulo, vtpote nequaq̃

Autorem op⁹ suum nec sine exemplo nec sine rõne Homilias scripsisse.

festiuo, sed plane humillimo & modestissimo, nec tamẽ operi dissentaneo dignatus sim: q̃m minus exquisito, sed mediocri & plane Homiliatico dicẽdi genere populo inibi loquor & sermocinor. Siquidẽ ὁμιλία, triuialis fit ad populũ sermo, & ὁμιλῶ triuialiter ad populum sermonẽ habeo. Id q̃d ipse post eos, q̃s recẽsui, facio in ijs nostris Euangelicæ veritatis Homilijs. Quas ideo per nomenclaturã quatuor inclusi Cẽturijs, q̃m singulæ opis partes, quarũ

Homilia quid sit.

sunt q̃tuor, Homilias cõplectant centũ, nõ aliud p̃terq̃ (vt palam videre est) Euangelicã docẽtes ex sacris Biblijs veritatẽ, quæ vel ipsa iure suo Homiliaticã. i. simplicẽ inscriptionẽ sibi vẽdicat, vt quã deceat æque nihil atq́ simplicitas, & loc⁹ sit adagio ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Simplex veritatis fabula. Quod vera dicentes, simplici sermone vtãtur. Iã q̃d Euan-

Verit item fuco nõ indigere

gelica veritate verius & veracius? Vtiq́ nõ aliud quicquã: nẽpe quæ mansura sit in æternũ, cœlo & terra interim transeuntibus. Hæc vnica tituli operis ratio, quam optimis quibusq́ probatũ iri sperauerim, velut rei propositæ non incongruam.

¶Nec enim libuit imitari festiuitates inscriptionum, quas haud paucũ multi in id genus li-

Multos suis libris festiuos indidisse titlos Paraphrasis. Glossemata. Adnotamenta Declarationes. Enchiridiõ Diatribæ. Pandectæ. Paradoxa.

bris fecerunt. Sunt enim, qui suas lucubrationes (nec quidẽ perperam) commẽtarios inscripserunt, quod in eis multas & varias opiniones adferunt in medium, quo liberũ sit lectori, quam mauult eligere. Alij sua Paraphrases inscripserũt, q̃a eosdẽ sensus æmulentur, quadã addẽdi demendiq́ licentia. Alij glossemata, q̃ vocabula tantũ interpretent. Alij adnotamẽta, q̃m non omnia, sed quæpiã remotiora patefaciunt. Alij declarationes, q̃a simpliciter exponant. Alij ἐγχειρίδιον, q̃ rem reddant tã succincte, vt penes se quispiã ferre illa valeat, cẽ si pugionẽ vel tabellã. Alij διατριβάς, id est, exercitatiões & studia, q̃bus res ipsa exercẽdi gratia paulo modestius inibi disputetur. Alij πανδέκτας id est, libros, promiscua & oĩmoda cõtinentes, tanq̃ omne rerũ atq́ doctrinarũ genus cõplectentes, ἅπαν totũ, & δέχομαι capio, q̃ oĩa intra se cõprehendãt. Alij Paradoxa, q̃m quæ sunt p̃ter opinionẽ, cõtineant & doceant. Alij deniq́ (q̃s haud vacat oẽs enumerare) alios suis opibus titulos indiderũt, & tã quidẽ felices, tã festiuos, tã exquisitos, vt propter eos vadimoniũ (vt ille ait) deseri possit. Ipse aũt ex re ipsa hosce meos labores inscripsi vulgato admodum titulo Homiliarũ, vsq́adeo cæteris oĩbus in ipsius q̃q́ inscriptiõis laude cedẽs, quãtũ cessi in cura & elegãtia scriptionis, nolens inter alios (vt dixi) quàm Saul inter prophetas haberi pluris, tã meo nimirũ iudicio ad alios

omnino

omnino nullus, vt nihil malim, q̃ cum propheta abiectus esse in domo dei.

¶Iam vero clementiss. princeps, quũ viderẽ quasi loco legis obseruari laudatũ passim & morem satis antiquatũ, quo pleri oẽs quod ædunt principibus viris nuncupent, q̃m vel literarum dignitas hoc ipsum deposcat, vel quod ij potẽtatu eorum, qbus dedicant, ab inuidis tutelã sibi præparent, vel inuiolatam suis laboribus apud oẽs authoritatẽ nancisci contendãt (solent enĩ multa valde pretiosa videri, qa sunt tẽplis dicata) & ego iamdudũ decreuissem, hoc quicquid nostri est laboris summis illis apud suos omniũ virtutũ ac literarum Mœcenatibus & Antistitibus, oĩbus ornamẽtis episcopalibus absolutiss. Reuerendiss. L. Cãpegio Cardinali & Thomæ Cãpegio Feltrensi Episcopo dignissimo, fratribus germanis, meis patronis & DD. inter paucissimos vnice colen. & obseruan. dedicare, vt qbus me ipm q̃q; quantus quãtus sum debeo, non mõ vniuersum studij mei prouentũ: qa tñ ijsdẽ meã in Euangelistã Iohannẽ Methaprasim, paulo post, superis bene fauentibus, prodituram dicauerim, opus (vt spero) haudquaq̃ contemnẽdũ: versa ob hanc causam sententia, tu solus & vnicus interim, quoquo me verterem, occurristi, qui hoc nostrarum Homiliarum opus multis admodũ nominibus consecraturus essem: & quidem maxime, ne (vt fit) præter cæteras semper subeat cura, an quæ dicamus, digna sint eis, quibus dicantur.

¶Sane non sum nescius, vbi me, huius laboris authorẽ respexeris, haud vnde cũq; dedicationem quadrare, quoniã maior sis & habearis, quãm vt abs me, q̃ minimus sum & infimæ nimirum fortis homuncio, suscipias, quẽ sic deus Opt. Max. in excelso humani generis fastigio posuit, vt omnium post. pp. dignitatem sine controuersia sis longe maximus, nẽpe nõ modo princeps, sed summus etiam, non episcopus tantum, sed & Archiepiscopus, id est, episcoporum princeps, & Cardinalis, id est, e paucis, in quibus tanq; necessarijs quibusdam cardinibus Romana vertitur ecclesia: imo non Cardinalis solũ, sed & Germaniæ ampliss. Primas, id est, qui non secus atq; alter illic Papa omnium Germanicarum Ecclesiarum, quasi Apostolus olim omnium Græciæ Ecclesiarum, curam geris multo maximã: Et quidẽ ad tam celsæ dignitatis altitudinem non tam hominum suffragijs quàm mirando diuini numinis calculo delectus, adscitus & euectus, imo perinde natus vtpote corpus haud sine pectore. Id quod ipsa nimirum fronte totoq; corporis habitu summa cum admiratione præ te fers. Quæ enĩ, obsecro, sunt vel naturæ dotes vel ornamenta fortunæ? Quid etiã diuinitus à deo dari possit mortalibus quod in te non sit eximiũ & cumulatissimum? Quam enim inprimis Heroica tibi corporis proceritas? quanta formæ cum dignitas tum gratia? Quis oculorum vigor? Quàm felix ingenium? Quæ membrorum firmitas? Qui status? Quæ habitudo? Quid multis? Nonne te nobis Poeta graphice depinxit, ita canens:

Os, humeros deo similis, nanq; ipsa decoram.
Caniciem nato genitrix, lumẽq; iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflauit honores.
Quale manus addunt Ebori decus, aut vbi flauo
Argentum, Pariuve lapis circundatur auro.

¶Nunquid falso cõcinuit ille? Haudquaq̃. Nam quis hanc generosam illã venerandi tui capitis caniciem, hanc grauẽ diuini oris maiestatẽ, illam cœlestẽ faciem, sydereos illos oculos, hanc deniq; cõpositissimã corporis tui, omni ex parte formam paulo diligentius perspiciens, nõ illud ex animo dixerit? Digna imperio species Priami. Illã equidem tui corporis intuens proculdubio formam & habitudinem, diuinã quidem, & ipsam honesti faciem sic speculari videor, vt simul in te agnoscã raræ & peruetustæ cuiusdã nobilitatis & omnigenæ virtutis domicilium longe magnificentiss. vt qui vtriusq; laude inter vniuersos principes vi ros nõ aliter micas atq; inter ignes luna minores.

¶De illustrissimo quidem Natalium tuorum splendore quid attinet dicere? vnde plures q̃ ex equo Troiano proceres, domi forisq; & inprimis belli gloria spectatissimi prodierunt. In quibus etiamnũ tot regũ, tot Imperatorum, tot Heroum affinitatẽ & necessitudinẽ accipimus, vt ne fingi quidẽ possit quicquã vel illustrius vel amplius vel luculentius. Qui & proinde in illis tuis inclytissimis maioribus Marchionum à Brandeburg quouis habeare & sis ἀπὸ ἀρχῆς ὑπάρχων. Vnde factũ, vt vix simus tã generosam inuenturi prosapiam, quæ esse possit tuo inclytissimo stẽmate vel antiquior vel famigeratior vel honore cumulatior. Cuius hoc vnũ ex infinitis, quæ trãseo, argumentũ est longe maximũ, q̃d inclytiss. Marchiones Brandeburgenses inter eos, q orbi ex electiõe Cæsarẽ dare habẽt (quo nihil maius pter meriti sint nõ extremas sed facile primas. Siluerim reliqua speciosissima decora, maximarum virtutum testimonia, qbus & illi tã vndiq; imaginibus & honoribus clari sunt & toto terrarum orbe suspiciẽdi, vt nemo sit, q nõ æque de illo nobilissimo stẽmate tuo dicere possit atq; q̃d olim

Alia ratio ris externa atio. Quare libri princi pib' dedi cari soleãt.

Metaphrasis Nausea. Alia ratio ris externa atio. Celsitudo Alb. marchionis ex Brandeb.

Laus D. Alberti archiepi Moguntinen. a dignitate corporis. Verg. Aeneidos.

Alberti archiepi Mogũtin. ipsa fronte prae se ferre rã quanda nobilitate. Laus principis a natalib' Brãdeburg.

Electio Cæsaris magna dignitas

olim de genere regis Aeneæ & vrbis Troiæ in hæc verba Carthagineñ. illa regina.

> Quis genus Aeneadum? quis Troiæ nesciat vrbem?
> Virtutesq́; virosq́;, & tantæ nomina stirpis?

Virtutẽ eẽ verã nobilitatem. Laus principis a clarissimarũ virtutũ præconijs.

¶Quàm vero ab illo tuo genere inclytiss. non degeneres, sat superq́; testantur gloriosa illa tua insignia, quibus certo discimus documento, te ab eo non solum non degenerare, verũ quod maiorum tuorum gloriam verius superes q̃ æques prælustri diuinarum virtutũ specimine, quod vera est nobilitas. Quæ nimirum tuæ virtutes tot ac tantæ sunt, vt totidem ac tantas Cyro ad effingendam optimam principis effigiem à Xenophonte præscriptas esse nõ crediderimus. Ac inde fieri solet Præsul optime idemq́; princeps eminẽtissime, vt tãetsi mos sit scriptoribus, plerisq́; omnibus vt eorum laudibus, quibus suas consecrant lucubrationes, bonã præfationis partem occupent, atq́; hoc veræ virtuti præmium deberi videatur ego tamen de illarũ amplissimarũ tuarũ virtutũ laudibus plane silere cogor, partim, dico, q̃d & mea simplicitas tibi non ignota, non ab adulatione modo, sed & ab omni blandiloquentiæ specie vehemẽter ęque abhorret, atq́; tua singularis modestia nihil minus ferre soleat, q̃ laudes etiam moderatissimas: partim, quia nõ minus illorũ obruor magnitudine quàm multitudine, vtpote, quæ tã sunt magnæ simulq́; multæ, vt historiæ magis perpetuitatẽ, quàm orationis compẽdiũ exigant. Fitq́; propterea, vt in eis recensendis, qui vitæ tuæ formulam

Catalogus gñalis virtutum D. Alberti archiepĩ Moguntineñ.

obseruant & actionibus tuis intersunt, me vehementer sint damnaturi, ꝙ in commemorãdis laudibus tuis parcus fuerim & cõcisus, & orationem ad virtutes tuas longe imparẽ attulerim. Quis enĩ, oro, inter alias pręclarissimas virtutes tuas, vel ex parte saltem, eruditam illam tuam pietatem? Quis animum ad vtrãq; fortunã infractũ? Quis simplicem illam, & à Christo laudatam in rebus agendis prudentiã? Quis sanctã in aduersis tolerantiã? Quis dignam cœlo sanctimoniã? Quis regiam in probos & eruditos liberalitatẽ? Quis piã in egenos misericordiam? Quis splendidam in portubus, ædibus, vijs, stratis, & hoc genus publicis, & valde necessarijs, ædificijs & munitionibus instaurandis, & reparãdis magnificentiã? Quis sæueritatem erga oẽs cũ comitate coniunctã? Quis constantẽ in rebus arduis cõficiũdis & aggrediundis fortitudinẽ? Quis tẽperatã in dictis factisq́; mansuetudinẽ? Quis æquã in vindicandis iniurijs ac iniqtatibus iustitiã? Quis humanissimã in admittẽdo facilitatem? Quis effusam in oẽs benignitatẽ? Quis deuotissimã & pijssimã illam tuam erga superos religionẽ? Quis (vt semel finiam) hoc genus reliquas virtutes tuas æque infinitas atq́; incõparabiles enarrare sufficiat? Non ipse equidẽ. Quũ prius oẽs oratores, & historici scribendo, prius oẽs scriptores cogitando defatigarentur, quàm tu laude digna faciendo.

Admirandũ D. Alberti archiepĩ apud oẽs esse fauorẽ, maximam eẽ archiepĩ Moguntiñ. authoritatẽ.

¶Hinc ex tantarũ tuarũ virtutũ claritate & magnitudine vis quædã archana & plane admiranda procedit, qua superata inuidia, nõ secus atq́; magnes quidã regũ, Impp. gentium, tuorum, externorum, summatim omnium mortaliũ animos in tui sic rapias amorẽ, vt non solum aspectus congressusq́;, sed vel auditũ modo Alberti Cardinalis Brandeburgeñ. nomen, miram quandã excitet beneuolentiam & venerationem. Atq́; hinc felix illa tua apud omnes authoritas, ob quam & propter eximiã tot à deo dotium tuarũ mirabiliũ maiestatẽ tam factus es vniuersis excelsus, vt religiose etiamnum pene à salutantibus adiri soleas. Qua & ipse tua celsitudine aliquoties perinde suspensus, etsi te maiorem putauerim q̃ vt huc descenderes, partim tamen singularis quædã naturæ tuæ bonitas, & incredibilis humanitas, non solum publica totius orbis voce prædicata, verumetiã ipsa (quod dici solet) fronte totoq́; corporis habitu relucens, partim huius operis nostri materia præcelsæ tuæ amplitudini non incongrua dedicationi fidutiam præbuit plane audacem.

Impatores olim sibi dicata uõ. respuisse.

Officiũ veri episcopi

¶Si enĩ de architectura Victruuius Imp. Augusto, Iulius Pollux de grammatica Commodo Cæsari, Oppianus de piscibus Imp. Antonino, Diophanes de agricultura Deiotero regi librum suum dicauit, quanto rectius & iustius tibi opus de veritate Euangelica, qua nihil excellentius, consecrauerim, atq́; nunc idem supplex dedico & consecro? Quandoquidẽ pulchre admodum quadret, vt opus Euangelicum ei consecretur, cuius Euangeliũ peculiare esse debet, cuiusmodi te plerisq́; oẽs corã palamq́; experimur, vt qui in hoc ipsum vnctus sis Archiepiscopus, & pastor Euangelicus appellari cœptus, vt ex largissimo veritatis Euãgelicæ penu, populum alas & sustentes. Quàm sane prouinciam & eam quidem longe sanctissimã vsq́;adeo non solũ facis, sed & perficis, vt oues tibi cum Petro concreditas, nõ tantum ex verbo Euangelico nutriri curas, verumetiã vt illud recte tradatur & doceatur satagis, atq́; ipse interim tam non modo illud diligẽti, crebraq́; lectione versas, sed & verbo vitæq́; exemplo præstas, vt facile sis vnicũ, & hoc apud nos æuo pietatis Euãgelicæ dici possis exemplar, vtpote, qui illam ipsam pietatem sic modis omnibus tutari, sarcire, & propagare studes, vt non immerito illius dici valeas doctor & propugnator.

¶Haud

PRAEFATIO AD LECTOREM.

¶Haud debui proinde hasce meas de veritate Euangelica Homilias alteri quàm tibi tot Euangelicis vndecunq; dotibus spectato dedicare, nec modo, qa tã pulchee ratio rei huc vocet, verum, φ tantus etiamnum in te sit Euangelicæ pietatis odor, vt eum nulla merito debeat abolere vetustas. Cuius quoq; hoc præclarum de te præbes exemplũ, quod posteeitas spectet & imitetur. Illud vero quomodo ad posteros vsq; est perduraturũ, nisi sit, φ venientibus seculis commendet? Porro quibus possit hoc ipsum monimentis rectius & certius pstari quàm libeis, & eis quidem maxime, qui de veeitate sunt Euangelica, cuiusmodi nõ dubitaueeim tibi & aliis per te probatũ iri hosce meos labores haud æstimandos?

Quare author opus Homiliarum D. Alberto archiepõ dedicauerit. Literis dũtaxat æternitatẽ conseruari. Autorem hac operis sui dedicatione conatũ pro Immortalitate nominis D. Alberti archiepi Moguntineñ. Autorem hac tã dedicatione sua nil aliud q̃ animi gratitudinem optare.

¶Si em̃ Appion ille immortalitate donari à se scripsit, ad quos aliquid de Grammatica, præsertim, nam Geammaticus erat ipse non incelebris, sed gloriosus, componebat, quãto certius tibi persuaseeis de eo quod ad posteeos editur de veritate Euangelica? quæ quum sit in æternum permãsura facile præstabit, vt eius & ipse præsidio efficiaris, cuius memoria immortalis sit futura: quippe apud deũ & homines nota. Quod equidem vel vnicũ in decus & ornamentũ tuũ, & in lucidissimũ tam præsentis q̃ futuri seculi exemplum conatus sum magnopere hac supplici dedicatione nostri de veritate Euangelica operis.

¶Nec est, quod metuerim, ne munus hoc meum vel quamlibet pusillum & exiguum sis adspernaturus, qui illum vsq; adeo eeferas, qui duo minutila pauperculæ viduæ tam nõ spreuit, vt ea etiam opimis diuitum donariis longe prætulerit.

¶Ego sane, pater ac princeps colendissime, non aliud in præsentia æque supplex orauerim, atq; vt declares huiusmodi meos labores amplissimæ celsitudini tuæ non fuisse ingeatos, vt sic, quæ maxima est, tua authoritate publicũ possint mereri fauorẽ, vnde sua deinde vtilitas ad multos sit itura. Nec em̃, teste cõscientia, ex tãtis meis sudoribus aliũ expecto fructum, q̃ vt per eos Euangelica veeitas magis ac magis elucescat in laudẽ & gloriã dei optimi maximi, q eandẽ tuã nobis & toti reipublicę Christianæ celsitudinẽ perquam diutissime seruet incolumem, semper'q; beatissimis incrementis in maius prouehat.

¶Nunc veeo, vt occupationibus tuis & publico bono, cui, vt addecet, præ cæteris summopere inuigilas, parcam, quid singulis contineatur Centuriis & Homiliis per Elenchum paulopost adiunctum sic ostendo, vt cum candidissimo quoq; lectore non difficile sis inuẽturus, quod vel sigillatim inueniee vel scire desideraueeis. Capita enim rerum insigniorum, quæ cuiq; Homiliæ insunt, argumentis perinde quibusdam præmisi, declarans quo quid loco quæri & citra difficultatem inueniri possit.

AD LECTOREM PIVM.

IN primis, cãdide lector, te rogatũ magnopere tua velimus causa, vt hasce nostras subsequentes in Iesu optimi Euangeliũ Homilias pro Euangelica veritate syncero suscipias adfectu, idem'q; puro legas iudicio, vtpote post dei maximi decus & gloriã à nobis in tuã vtilitatem plane nec aliunde q̃ ex sacris literis, nec iis quoquo modo eetortis, & stilo quidem protreptico congestas, cõparatas'q;, & post continuas multorũ preces tandem, vt vides haud ineleganter excusas & ęditas. Quas vbi animo, quo ipsi scripsimus, perlegeris, non dubitamus eas tibi sic probatum iri, vt illas non Homilias, sed thesauros eẽ sis adfirmaturus, vnde possis & noua & vetera depromere. Inibi enim qua debuimus & potuimus fide & diligentia scripturas scrutati sumus, in quibus iustam vitæ æternæ partẽ nobis repositam fateamur necessum est. Quia vero in iisce nostris laboribus post dei maximi laudem nihil æquæ cupiamus atq; tibi prodesse tantundem vt vellemus, profecto nos huic nostro voto operæ'q; huic nostræ pretium non pœnitendum facturos eati sumus, si quo modo in maiorẽ vtilitatẽ vti posses eiusmodi nostris pro veritate Euangelica Homiliis, mox ab earũ frontispicio paucis ostenderemus. Siquidẽ omnia breuiora & faciliora reddat ordo & ratio & modus. Te peopterea nolimus fugiat, subsequentes nostras Euangelicæ veritatis Homilias in quatuor eẽ partes discretas, atq; eas à numero Homiliarum titulo Centuriarum insceiptas: quoniam singulæ partes centũ Homilias cum illarum Paragraphis, partim de tempore, quod aiunt, partim de diuis cõtineãt. Homilias autem ipsas (quarum nonnullæ totum pro tempoee occurrente Euangeliũ, nonnullæ locos duntaxat aliquot insigniores, qui calamitosis nosteis temporibus in controuersiam venerunt, præcipue declaeant) conscriptas plerunq; semper à præfationibus, vel ideo orsi sumus, vt per eas non modo auditor, adeo'q; lector redderetur attentior & docilior,

Authorẽ a lectore sui opis syncerum deside rare iudicium.

Quem author ordinẽ seruauerit in hoc ope, & qũo idipm discreuerit.

verũ-

Quid oporteat præcipue docere concionatorem. Authorē p doctrinas pias pgredi.

Quint.lib. 11.ca.2. Methodus cōcionandi Nauseæ. Consilium ex loco & tpe capiendum esse.

verumetiam vt sequens in Euãgelij locos efficacior esset declaratio. Quibus sane præfationibus & ipse, qui diuini verbi preco es pro nutu sis vsurus aut non. Deinde verba Euangelij, modis, quibus potuimus omnibus sic exposuimus, vt triticum cum zizanijs nequaq̃ euelleremus. Atq; tandem pro loco & tempore nihil æque ex animo conati sumus, atq; vt populum sic institueremus, vt iuxta Prophetam à malo declinaret, bonumq́; faceret: nimirū quo fides Christiana vocat tota. Id denique ipsum perinde semper efficere studuimus doctrinis quibusdam: quas pro loci temporisq́; ratione sacris ad longum literis ita obfirmauimus vt interim earū & capita & loca signantes, etiamnum addiderimus ex ordine distinctiones dogmatum, vt eorū, quæ doceremus facilior esset memoria & cum fide intellectus: à vocabulis primo, secundo, tertio, &c. nō abstinentes, quod qui per ea, F. Quintiliano teste, recte diuiserit nunq̃ poterit in rerū ordine errare. Certa eñ ipsa sunt, nō solum in digerendis, sed etiam in exequendis quæstionibus & documinibus vt in nostra cōcionandi Methodo multis ostendimus. Inibi vero sicubi tua fortassis sententia paulo fusiores fuimus, nō est, q̊d male feras: quandoquidem sic res & tempora hominūq; mores tulerunt. Poteris quæ mauis in vsum tuum & quod eo profuturū duxeris sumere, & more apum seligere, ac ita eē breuior. Siquidem nec semper nec vbiq; vna est dicend, ratio, quam locus, tēpus & persona plerūq; rectius instruunt. Alioqui non probauerimus, vt velis instar Anaxagoreæ cōfusionis quolibet loco & tempore, quælibet, ne dicam omnia, coaceruare atq; congerere. Id quod nobis hac tēpestuosa tempestate inter tot non modo externos, sed & internos domesticosq; aduersarios facto summe opus fuit, ceu nemo nō, nobis etiam silentibus, intelligit. Atq; vtinā minus futura sint tpa, qbus & ipse cogaris idem, q̊d nos, facere: nollemus certe nollemus.

Veteres q̃q; cōsuesse suis libris facere iudices.

¶ Iam vero vt tuo prorsus cōmodo consuleremus, in rem fore duximus, subijcere Elenchum, quo quæras tantum quod desideras, & scias, quo nō solum loco inueniatur, sed quēadmodum facilius intelligi queat. Siquidem rerum capita, non secus atq; argumenta quędā breuiuscula adiunximus: nec hoc quidē sine exemplo, sed inter alios Valerium Soranū in literis quos ἐποπτίδων scripsit. Pliniū quoq; in eo, quod Naturalis historiæ inscripsit opere, ac A. Gellium in Noctibus Atticis, & ex nostris Lactantium Firmianum in libris institutionum diuinarum, atq; hoc genus scriptores sequuti fecimus. Insuper quasi aliud agētes perindeq; obiter ad finem collegimus, quæ vel incuria chalcographorum ex archetypo nō vndequaq; legibili, vel natura parum cauente obrepserunt inter imprimendum erratula: quæ etsi eiusmodi sint, quæ te legentem fortassis obturbare queant, satis tamen cognobilia & ignoscibilia, vt quæ vix vnq̃ caueri possint, quū litera vna vel altera modo desit, modo supersit, modo pręposterа sit: quas tamen mendas ex collectis post Regestum, sicubi opus fuerit citra laborē repurgabis, & interea nō illubēter, vt speramus, ignosces, in eo pręsertim opere, in quo bon⁹ ille Homerus sine culpa pǫsset dormitare, & vbi phas sit obrepere somnūt maxime, quod hactenus nō fuerit aliquis ab oñi parte beatus, nec sine vitijs natus quisquā, at optimus ille, qui minimis vrgetur. Proinde lector optime tuum erit, vt quæ nulla dedimus ambitione, legas, cognoscas, ac deinde iudices: nec interim obsuerit, vt & hæc nostra nostra aliorum in hoc scriptionis genere libris conferas & expendas. Quo sane pacto nihil plane veremur, hoc quicquid nostri est laboris tibi in domino Iesu probatum iri: quandoquidem idipsum simplici pioq́; iuuandi studio susceperimus. Eteñ conscij nobis sumus vniuersa hoc in opere deprompta nos candide & simpliciter protulisse, nihil à te mercedis aliud efflagitātes, nisi vt quicquid toto ope boni inuenies, deo nostro optimo maximo, à q̃ omne bonum, non mihi acceptum feras. Nec enim vel Pancratiastes vel Periodo victores haberi velimus, aut disiectis mœnibus excipi cupiamus, aut Megarensi lapide celebrari, qui nec interim ijsce & reliquis nostris lucubratiōibus inuidiam à quopiam deprecamur, id q̊d frustra sumus facturi: quando rarenter vel nunquam eiusmodi labores eam sentiant viui, q̃ post fata præstari magis solet venerationē. Siquidē liuor in viuis pascatur, nec nisi post fata quiescat. Tunc suus ex merito, vt Poeta sensit, quenq; tuetur honos. Qui qualis qualis est futurus in dei Opt. Max. gloriā, & in tuā esto salutē, quā tibi, candide lector, perennē optauerimus. Iā aūt cuiusmodi sit, de quo hactenus ad te p̄fati sumus, subsequētē inspice Elenchum, vnde, ni fallimur, possis ἐκ τῶν ὀνύχων τὸν λέοντα γινώσκειν.

Erratula hoc in ope esse tā pauca & minuta, vt vix p̄caueri potuerint. Horati⁹ in arte poetica.

Virtutē eē nō posse sine inuidia.

F I N I S.

Pri-

ELENCHVS HOMILIarum Centuriæ primæ.

Primus nomerus Homiliam, secundus uero Folium designat.

DE SANCTIS HOmiliæ.

ELENCHVS HOMIliarum Secundæ centuriæ.

DE SANCTIS HOmiliæ.

ELENCHVS HOMIliarum Tertiæ centuriæ.

FINIS ELENCHI Homiliarum.

SYLLABVS RERVM MEMORABILIVM, TRIBVS SVBSEQVENTIBVS FREderici Nauseæ ueritatis Euangelicæ Homiliarum centurijs contentarum, iuxta Homiliarum, earundemq; paragraphorum seriem.

FINIS INDICIS

ENCOMION MOGVNTINAE Ciuitatis, Authore F. N. B.

Aurea Romanæ Moguntia filia matris,
  Hæc babet ecclesiæ pulchra decora suę.
Aurea Germanis hæc olim dicta colonis,
  Quod superat multis urbs generosa bonis.
Maius ut est aurum cunctis toto orbe metallis,
  Sic maior reliquis urbibus illa nitet.
Hæc Baccho Thebas, Ephesum templo, ære Mycenas,
  Larissam campo, sole niteote Rhodon,
Memphim ædificijs, Baias thermis, ditione
  Imperij Romam, relligione Paphum,
Thessaliam cælo, doctrioa Palladis urbem,
  Oraclis Delphos uincit Apollineos.
Cuius in augusta legit Archiepiscopus aula
  Ceu rex subiectis iura uerenda suis.
Et sacris operatur ibi ter maximus ille
  Antistes, clero forte sequeote sacro.
Cuius in æternum maneat, mansuraq; semper
  Sit laus, nomen, honos, gloria, fama, decus.

FRIDERICI NAVSEAE

BLANCICAMPIANI PRIMA EVANGELICAE
veritatis Homiliarum Centuriæ atq; (vt sequitur) eiusdem Homilia
prima, de eo quod scriptum est Matth.21. Marci.11.
Lucæ.19. Iohãnis.12. Benedictus qui venit
in nomine domini, &c.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

A
Acrosancti nimirum temporis initium, fratres in domi-
no charissimi, hodie agimus, cui vulgo nomen Aduentus, De quo
ecclesia ex verbis Apostoli nos solicite admonet, inquiẽs: Iam fra Roma.13
trea hora est, nos à somno expergisci. Quare? Quandoquidẽ pro
pius (inquit) adest nobis salus, q̃ tum, quũ credebamus. Nox pro-
gressa est, diea aũt appropinquat. Hoc vero frẽs dilectissimi, vn-
de intelligemus? Vtiq; vocabulo, huius tẽporis, scilicet aduentus.
Igitur maxime vellẽ, tã huius sacratissimi tẽporis & noĩa rationẽ
esse cognobilẽ oĩbus, q̃ ipsum est nomen Aduentus, toto perinde
orbe notũ & celebre. Equidẽ nõ putauerim esse (qui modo Christianæ sit, vel nomine ipso
professionis) quẽ fugiat hoc ipsum sacrosanctũ tempus, vulgo nusquã non appellari Ad-
uentũ, at paucissimos e contrario esse suspicor, qui vel eius rationẽ vere calleãt, vel ex ani
mo inuestigẽt, & scire satagãt. Id q̃d tamẽ magnopere velle, idẽq; facere debuerint: quũ
inibi summa sit nr̃æ salutis reposita, atq; ineffabilia dei Opt. Max. erga nos misericordia,
& clemẽtia cõtineatur, quã nescire tã sit malũ, q̃ sit & vtilis & necessaria, eadẽq; grata deo
pro hmõi sua in nos pietate gratitudo & gratiarum actio, quã vel solã deus à nobis perinde
atq; rẽ modis oĩbus debitã diu noctuq; & quidẽ serio exigit. Inde nimirum est, q̃d Paulus Ephe.5
ait: Psallẽtes in cordibus nr̃is dño, gratias agẽtes semp. pro oĩbus in noĩe dñi nostri Iesu
Chri deo & patri. Et rursus: Sine intermissione orate, in oĩbus gr̃as agite. Hæc est enĩ vo 1.Thess.5
luntas dei in Chro Iesu in oĩbus vobis. Vnde facile conijcimus q̃ deũ male habeat ingra-
titudo, q̃ proculdubio omniũ est vitiorum longe pessimũ & perniciosissimũ. Siquidẽ q; inde
nullũ nõ peccatũ deriuetur. Quia enĩ deo pro eius erga nos beneficijs ingrati sumus, ideo
peccamus, & peccare nõ erubescimus. Absit aũt fratres, post hac tanti nos sceleris obno-
xios faciamus, verum ex animo cogitemus summã in nos dei nostri Opt. bonitatẽ & bene-
ficentiam, eidem deinde gratias ex animo agentes, simulq; humiliter.

B ¶Cæterum, qũo grati simus, nisi quantũ nobis beneficiorum cõtulerit, scinerimus? Sciemus
aũt vel ex pate, vbi q̃d sibi velit hoc tẽpus sacrũ, huiusq; peculiaria appellatio & inscriptio
studiosius cõsiderauerimus. Atq; eius rationẽ plane perscrutabimur, vbi acceperimus, qs
sit q aduenit, atq; vnde is, & quo, & qũo, & ad quid, & qñ aduenit? Laudabilis haud dubie
curiositas est illa & admodũ salutaris. Neq; enĩ credi par est, ipsam catholicã ecclesiã tan
ta deuotiõe aduentũ celebrari instituisse, nisi in eo aliq̃d magnũ, idẽq; prorsus salutare la
teret sacramẽtũ. Si proinde, ceu propheta canit, beati sunt, q testimonia dñi scrutant, scru Psal.118
temur & nos, quod inter illa nequaquam est infimũ, sed omnium tam facile supremum, q̃
sit primũ nostræ redemptionis. Cum igitur aduentus dici cœperit, quia quis venerit.

C ¶Quiamodo venit, interrogo? Filius, r̃ñdet archangelus, altissimi scilicet regis regũ, & Lucæ.1.
dñu dominantiũ, dei scilicet Max. cœli ac terræ creatoris, quiq; oĩa, quæ inibi sunt, guber 1.Timo.6
nat. Si altissimi regis, dñi ac dei Max. & cœli & terræ creatoris filius, ergo & q venit, rex Apoca.19
est, idemq; dñs dominantium, ac deus coaltissimus. Neq; enĩ phas est dei filium degenerẽ
suspicari, sed æqualẽ fateri necessum est ad oĩa & in omnibus. Nã & filios principũ, princi
pes, & filios regũ, reges esse quis nesciat? At quia est filius ille excellẽtissimus, q venit? Est,
inquã, Iesus Christus, dñs & redemptor noster. Ille enĩ est, qui (teste Apostolo) in dei pa Philip.2
tris est gloria, cuius gloriã quasi vnigeniti à patre se cũ cæteris apostolis vidisse, Iohãnes Iohan.1.
scribit. Ille quidẽ (ait idem Apostolus) non arbitratus est rapinã se esse æqualem deo, quũ Hebræo.1.
sit splendor gloriæ patris, & figura substãtiæ eius. Cuius nomẽ, inquit propheta, quo vo
cabunt eũ, est dñs iustus noster. De huius aduentu, cuius hodie frontispiciũ agimus, pro-
pheta Zacharias, spiritu sancto adflatus, p̃dicens ait: Dicite filię Sion, Ecce rex tuus venit Zach.9.
tibi mansuetus, iustus & saluator. Ille ergo filius altissimi venit.

D ¶Sed vnde & qũo? A summo vtiq; cœlo, ex altissimo, inquam, dei patris sinu, per in-

a effabile

Psal.18 effabilē diuæ virginis Mariæ partū. A summo cœlo (inquit regius propheta) egressio eius
Iohan.16 & occursus eius vsq; ad summū eius. Et ipse aliàs: Exiui (inquit) à patre, & veni in mundū.
Esa.30 Grādis plane patuit via, secundū eius testimoniū, qui prophetico actus spū: Ecce (ait) no
men dñi venit à longinquo. Quid, obsecro, distantius & remotius, q̃ hinc cœlum?
Iohan.16 ¶Sed quo venit? Exiui, rñdet ipse, à patre, & veni in mundū. Sic & Martha vere respō E
Iohā 11. debat: Ego (inquiens) credidi, quia tu es Christus, filius dei, qui in hunc mundū venisti.
Hiere. 23 ¶At quō, inquis, venit de cœlis in terrā, qui deus vbiq; est? De seipso dicens: Ego cœ- F
lum & terrā impleo. Responderim, Descēdisse de cœlis dei filiū, non quidē, quod per in-
Psal. 138 carnationē cœlos dimiserit, aut ante incarnationem in terris nō fuerit, qui vbiq; est. Ad
quē propheta proinde exclamat: Quo ibo à spū tuo, & quo à facie tua fugiā? Si ascende-
ro in cœlū, tu illic es: si descēdero in infernū, ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, &
habitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera
Iohan.3 tua. Qui & ipse in terra degēs, inquit: Nemo ascēdit in cœlū, nisi qui descēdit de cœlo, fi
lius hoīs, qui est in cœlo. Verū, inquā, dei filiū de cœlo descendisse, quia per susceptionem
nostræ naturę, nouo existēdi modo in terra esse cœperit, scilicet per vnionē hypostaticā
diuinitatisq; cū humanitate in vna persona coniunctionē, quo nimirū modo antea nō fu
erit in terris. Ad eū vero modū descendisse, sua loco, quū de eius sacrosancta incarnatio-
ne, verba habebimus, ex euangelistis aper.ę sumus edocturi. Venit igitur dei Max. altissi-
miq; filius e summo cœlo in hasce inferiores terræ partes.
Gala 4 ¶Porro, quā ob causam, & quādo venit? Propter nos, rñdeo, & quidē opportuno venit G
tēpore & gratioso. Sed quō propter nos? Vtiq; vt nos illuminaret & dirigeret, simulq; re
dimeret propter pctā cæcos, & æterna olim morte captos. Hinc Aplus: At vbi (inquit) ple
nitudo venit tēporis, misit deus filium suū, factū ex muliere, factū sub lege, vt eos qui sub
1.Timo.1. lege erant, redimeret, vt adoptionē filiorū reciperemus. Idemq; iterū ait: Fidelis sermo,
& omni acceptione dignus, qa Christus Iesus venit in hūc mundū, peccatores saluos fa-
Lucæ.19 cere, quorū primus ego sum. Id quod ipsemet dei filius approbat, dicens: Venit enī filius
hoīs, quærere & saluū facere, qd perierat. Quid perierat? Vtiq; ouis illa centesima deer-
Lucę.15 rans. Humanū, inquā, genus omnino perierat. Sane nulla fuit Christo veniendi causa, ni
si vt peccatores illuminaret & saluos faceret, q velideo dictus est Iesus, qa populū à pec-
catis eorū saluū faciat. Morbum enī si sustuleris & vulnera, nullam habebis medicinæ cau
sam. Siquidē venit de cœlo magnus medicus, qa magnus per totū terræ orbem ægrotus
iacebat. Ipse ægrotus vtiq; nemo erat, nisi genus humanū, quod prorsus perierat, ex quo
Esa. 53 vnus peccarat, in quo illud erat totū. Sed venit vnus sine peccato, vt saluos faceret omēs
1.Petr.2 à peccato. Cæterū, qui, quæris, perierat? Res, dico, sic habet.
Esa.4. ¶Quū iā lucifer ille vnà cū suis complicibus superbia ductus, & ingratitudine e cœlo H
Gene.2.3 cecidisset, essetq; in locū eius homo sola pietate creatus, vt paradisi voluptate perfrueret,
idemq; mox dæmonis persuasione, qui eā illi beatitudinē & voluptatē inuidit, & ingrate
& superbe cōtra deū peccasset. nimirū & ipse deo similis esse cupiēs, e uestigio & ipse à deo
Max. indignabundo e paradiso in terrā ea proscriptus est cōditione, vt hic suū in deum
Gene.6 Opt. peccatū & tēporaliter lueret, & aliàs æternę pœnę obnoxius foret, nisi redemptorē
inueniret, pœnitentiāq; vere ageret. Cæterū, tantū absuit, vt is pro peccato satisfaceret,
Roma.1. aut satisfacere posset, aut vere pœniteret, vt etiā pctō peccatū adderet: vtpote à deo crea-
Roma.4 tore suo vsqueadeo alienatus, in illiusq; volūtatis cognitione tā oīno obcæcatus, vt dei sui,
eiusq; beneficiorū prorsus obliuisceret, & obscurato ipsius corde, gloriam incorruptibilis
dei in similitudinē imaginis corruptibilis hominis & volucrū & quadrupedū mutaret, ip-
samq; creaturā pro creatore adoraret. Interim tñ peccati & ruinæ, adeoq; pœnæ & cæci
tatis memor pars ad deū obnixis lachrymis & gemitibꝰ clamare in hęc verba nō cessauit:
Esa.16 Emitte agnū dñe, dominatorē terræ de petra deserti ad montē filiæ Sion. Vtinā disrum
Esa.64 peres cœlū & descenderes. Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustum, aperiat terra &
Esa.45 germinet saluatorē. Domine deus virtutū conuerte nos, & ostēde faciem tuā, & salui eri
Psal.79 mus, obsecramus æterne deus, ideoq; creator noster, sis memor nostri, creaturarū tuarū mi
serarū. O com placeat tibi, vt eruas nos, qm infirmi sumus, cæci ac perditi, quoniā de ter-
ra nostra furtim sublati sumus, & huc innocentes in exiliū missi sumus nō tamē penitus in
nocentes, sed quatenus ad eū, qui nos seduxit innocētes, aliqnatenus mēdaciū nobis psua
Iohan.8 sum est dñe, veniat veritas, vt possit falsitas deprehēdi, vt cognoscamus veritatē, & veritas
liberet nos, quū alioqui nemo sit, q nos de hac miseria redimere valeat. Omnes quidē pec
Roma.3 cauimus, tuaq; gratia egemus: declinauimus oēs, & facti sumus inutiles. Ah dñe, ah domi-
Psal.13 ne, ne perdas nos, ne irascaris in æternū, sed exhibe ijs misericordiā tuā, quos ad beatitudi
nem tua pietate sola creasti. Ah domine, ah ne memineris iniquitatū nostrarū antiquarū,
Psal.78 cito anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos deus
salutaris

ſalutaris noſter,& propter gloriã nominis tui libera nos,& propitius eſto peccatis nr̃is, Gene.49.
propter nomẽ tuũ,ne forte dicãt in gentibus,vbi eſt deus eorũ.O deus noſter clemẽtiſſi-
me,redime nos.O dñe mitte ad nos,qui mittẽdus eſt,qui eſt expectatio gentiũ,ad illumi Luc.1.
nandũ his,qui in tenebris & in vmbra mortis ſedent,ad dirigendos pedes noſtros in viã
pacis.Ad faciendã miſericordiã cum patribus noſtris,& memorari teſtamenti ſui ſancti. Pſal.71.
Et iuriſiurandi qđ iuraſti Abrahamo patri noſtro,loquiens:Benedicentur in ipſo oẽs tri- Gene.12.15
bus terræ.Hiſce tandẽ,hocq́ genus alijs p̃cibus & lachrymoſis clamoribus poſt aliquot
millia annorũ deus pater ad miſericordiã motus(qui & vice labentis hominis nullã,ſicut
poſt angeli lapſum,aliam creaturã condiderat, innuens hominẽ aliquãdo ſua redemptũ Iohan.3
iri pietate,cui etiamnũ,quia & ipſum aliena nequitia ſupplantarat,aliena charitas ſuccur Roma.8
rere deberet)adeo dilexit mundũ,vt ſuũ vnigenitum daret,nec ei,proprio filio ſuo parce Galat.4
ret,quin eũ pro nobis oĩbus traderet,illum adueniente temporis plenitudine per mirabi
lem virginis partũ,ſpiritu ſancto cooperante ad nos in hãc lachrymarũ vallem mittẽs,vt Oſee.13
ſuo nos exemplo & dogmate perdoceret,deindeq́ ſua morte noſtrã mortẽ deſtrueret:
qui & ſi patri ad oĩa æqualis,ſe tamen metipſum exinaniuit,formã ſerui accipiens,in ſimi Philip.2
litudinẽ factus,& habitu inuentus vt homo,humiliauit ſemetipſum,factus obediẽs vſq́ ad Pſalm.111.
mortẽ,mortem aũt crucis.Tunc eñ(canente propheta) exortum eſt in tenebris lumen
rectis corde,miſericors ſcilicet & miſerator & iuſtus dominus.

I ¶Hæc eſt,fratres dilectiſſimi,huius tẽporis aduẽtus ratio.Ex ijs modo intelligitis,ea-
propter dici aduentũ,quia in plenitudine tẽporis,Ieſus Chriſtus,filius altiſſimi e ſummo
cœlo per incarnationẽ propter noſtrã redemptionẽ in hunc mundũ venerit:nimirũ,vt
voluntatẽ patris exequeretur,ſua nos humanitate à captiuitate diabolica redempturus, Iohan.6
eo ipſo alias dicente:Deſcendi de cœlo,nõ vt faciam voluntatẽ meã,ſed voluntatẽ eius,
qui miſit me,patris.Ad hæc aũt,quis nõ cum Apoſtolo exclamet:O altitudo diuitiarũ ſa Roma.11.
pientiæ & ſcientiæ dei,q̃ incomprehenſibilia ſunt iudicia eius,& inueſtigabiles viæ eius.
Quid ni fratres ita vnuſquiſq́ exclamet? Sane ſi aduenientis perſonam intueor, nõ capio
immenſæ maieſtatis excellentiã.Venit eñ ille,qui ſua maieſtate cœlũ & terrã implet,ſo-
lus dñs,ſolus ſanctus,ſolus altiſſimus,dominus noſter Ieſus Chriſtus.Si attendo ad quos
venit,dignationis magnitudinẽ expaueſco,venit ſiquidẽ creator ad creaturam,dominus
ad ſeruũ,optimus ad perditiſſimũ.De quo indubie nouo & ipſi ſtupeſcunt angeli,viden-
tes infra ſe,quẽ ſupra ſe ſemper adorãt,manifeſte iam & deſcendentes & aſcendentes ad
filiũ hominis.Si cõſidero propter quid venerit,accipio ſane ineloquibilẽ,inæſtimabilẽq́
charitatẽ.Venit eñ,qui noſtri cauſa immortalis,factus eſt mortalis, impaſſibilis paſſibi-
lis,glorioſus factus eſt deſpectus,diues & factus eſt pauper,& demũ,qui ſuã pro nobis vi
tam poſuit,qua charitate nõ maior alia.Si aũt cogito modũ aduentus, agnoſco glorio-
ſam humanæ cõditionis exaltationẽ.Venit eñ vt qui hominẽ ad ſui imaginẽ crearet,ho Iohan.10.15
mo natus innoteſceret,vt ita patris voluntatẽ,& diuina impenderet,vterũ virginis haud
eſt dedignatus,vt virginea,humanaq́ ſua natiuitate hominem à morte redimeret. Quo
quidẽ honore nõ dignatus eſt angelũ,ita nimirũ,vt non poſſum cũ propheta non excla-
mare:Quid eſt homo,q̃ memor es eius,aut filius hominis,quia viſitas eum? Dñe,quid eſt Pſal.8
homo,quia innotuiſti ei,aut quid apponis erga eum cor tuũ? O mira dei quærẽtis digna Hebræo.2
tio.O magna hominis dignitas,ſic quæſiti.In qua ſi gloriari voluerit,haud erit inſipiens, Pſal.143
nõ quia videatur aliquid eſſe,qui puluis ſit & cinis,tanq̃ à ſeipſo,verũ quod tanti eum fe- Iob.7
cerit,qui eũ fecit.Ipſæ eñ omnes diuitiæ,omnis gloria mundi,& quicquid in eo concu-
piſcitur,minus eſt ad hãc gloriã,imo nec eſt aliquid in eius cõparatione.O æterne deus,
nõne & iuſtius & rectius,vt nõ ipſe ad nos,ſed creatura ad creatorẽ,ſeruus ad dñm,& ho
mo ad deum te Max.veniſſet? Vtiq́ iuxta viam naturę iuſtius,ſed impediti nõ potuimus 1.Timo.6
quia caligabãt oculi noſtri,quũ ipſe lucem inhabites inacceſſibilẽ,& iacentes in lecto pa- Matth.9.
ralytici diuinã illam tuã celſitudinẽ attingere nõ valebamus.Propterea ipſe clementiſſi-
mus ſaluator & medicus animarũ deſcendiſti ab altitudine tua, claritatemq́ tuã infirmis
oculis temperaſti ad nos opportuno tẽpore venire dignatus,vtpote in fine temporũ,quũ Eſa.2
iam adueſperaſceret,& inclinata erat dies,receſſiſſetq́ paulo minus,ſol iuſtitiæ veniſti,ni 1.Iohan.2
mirũ congrue & ſapiẽter,vt quũ magis eſſet neceſſariũ,tum primo ferres auxiliũ,pronos 1.Cor.10
ad ingratitudinem filios Adæ non ignorans. Malach.4

K ¶Nos vero,chariſſimi fratres,huius aduẽtus tãtæ maieſtatis,tãtæ humanitatis,tãtæ cha Pſal.15
ritatis,tantæ etiam glorificationis noſtræ memores,quid faciemus, quo celebremus,ne
ingrati deo pro eius ineffabili erga nos dilectione ſimus? Non neq́ aurũ,neq́ argentũ de
bemus,quia deus noſtrorũ bonorũ non eget. Vtiq́ & ipſi cum Dauide per ſpiritum olim Ibidem
ſanctũ vidente,tanquã præſentẽ eſſe aduentum ex animo,adeoq́ cum tota Iudaica olim Pſal.117
ſynagoga dicamus,canamus,exclamemus:Benedictus,i.inclytus,laudatus,& ad oĩa glo

 rioſus

Iohan.6 riosus sit, dñs noster Iesus Christus, qui venit in nomine domini, scilicet patris sui. Quo-
modo in nomine dñi venit? Quia in nomine, id est iussu, decreto, consilioq; patris, venit,
Eccl.15 vt patris impleret volũtatẽ, quæ erat, vt sua nos natiuitate & morte ex hoc miserrimo re-
dimeret exilio. Benedictus igitur hodie & æternaliter, dñs noster Iesus Christus, qui tan
ta in nos charitate venit in nomine dñi. Quia aũt non est speciosa laus in ore peccatoris,
superest, vt deo pstemus nos. Id quod vnice nec aliud cupit, qui propter nos dumtaxat
venit. Quomodo vero idipsum pstabimus? Quãdo memores tanti aduẽtus cogitemus,
& aliũ mysticum esse dñi aduentũ, quo sua ad nos gratia venit, de quo ipse aliàs: Et nos (in
Iohan.14 quit) veniemus, & apud eum mansionẽ faciemus. Atqui in maliuolã animã deus non in-
Sap.1. trat, nec nisi in mundo corde habitare dignatur.
¶Superest proinde, vt hodie ex Apostoli admonitiõe, abijciamus opera tenebrarum, & L
Roma.13 induamur arma lucis, sic vt in die, qua dñs, tũ in morte nostra, tũ in nouissimo iudicio vẽ
turus est, honeste ambulemus, nõ in comessationibus, ebrietatibus, cubilibus, impudicitijs
cõtentione, & æmulatiõe, sed induamur Iesum Christũ, ad nos sua grã veniente, dicẽtes:
Benedictus, qui venit in noĩe dñi. Quantæ em̃, obsecro, insaniæ esset ac detestandæ ingra
titudinis, vt post tanti regis aduentũ, alijs quibuslibet negotijs, quispiã velit seu audeat oc
cupari, & nõ magis, obmissis oĩbus, soli eius cultui vacans, nõ minus ore q̃ animo hoc ver
bum prophetæ bonũ eructare: Benedictus qui venit in nomine domini?

¶HOMILIA II. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Matth.24. Marci.13. Luc.21. His autem fieri incipientibus,
respicite & leuate capita vestra, quoniam appro-
pinquabit redemptio vestra.

DOMINICA SECVNDA ADVENTVS.

Atholica ecclesia Christum caput suum, in quo omnes sunt, & sa A
pientiæ & scientiæ thesauri, sequens, nunquã non nobiscũ agit, q̃d
pia mater cũ filijs, sibi ex animo charis. Illa quidẽ, naturali ad hoc
adfectu cõpellente, filios suos ad bene, beateq; viuendum ducere
satagens, vt & ipsa ab eis diligi possit, & sic dilectione eos potius q̃
rigore sub honestate tenere laborans, eis plerunq; semper sua in
illos beneficia & merita, præmiaq; proponit, arbitrans eos istorum
commemoratione permotũ iri, & ad optimã vitã iri ductũ. Por
ro, sentiẽs se nihil eo inibi pacto efficere, minatur illis deinde sup
plicia & pœnas, ita tamen, vt si vel supplicijs moueantur, se eos in
gratiam deniq; recepturã. Idq; agit, ne suppliciorum grauitate deterriti, desperẽt. Ita nimi
rum mater ecclesia, quũ ante octiduũ nobis primũ Iesu Christi, dñi nostri aduentum, vel
ideo proposuit, vt immẽsam illius in nos charitatẽ, & ex charitate beneficentiã agnosce-
remus, vtpote, q̃ is suo nos aduentu à peccato redemit, & ad omnẽ virtutẽ capessendã,
& ad vitã deniq; æternã possidendã, in hisce mũdi tenebris illuminauit, credẽs p hæc ipsa
nos illi nostro pientissimo redemptori gratos fore, & ad eius, dũ viuimus, voluntatẽ oĩa
acturos. Verum enimuero videns illa ipsa mater perq̃ paucissimos eo se aduẽtu dignos red
dere, sed eo perinde neglecto, istos tenebras magis q̃ lucẽ diligere, & securos se huius mũ
di delicijs atq; carnis voluptatibus tradere, quasi parũ vel nihil referat, bene vel male viue
re, mox ideoq; hodierna die aliũ nobis dñi aduentũ proponit: nimirum eo nos terrere cu-
piens, vt vel ita metu boni euadamus, q̃ benignitate nolumus, ita tñ, vt si vel formidine
pœnæ reuersi fuerimus, gratiam simus proculdubio reacquisituri.
¶Sane in eo secundo dñi nostri aduentu, qui futurus est, nullum prorsus bonum mane B
Roma.2 bit irremuneratũ, neq; malum aliquod impunitum: quãdoquidẽ tum sit (Apostolo teste)
2.Timo.4 dies iræ & reuelatiõis iusti iudicij dei, Iesu Christi, filij hoĩs, qui (eo ipso hodie testãte) ven
Matth.16 turus est in nube cũ potestate magna & maiestate, & iudicaturus viuos & mortuos, & red
Actorum.17 det vnicuiq; secundũ opera eius, his quidẽ, qui secundũ patientiã boni operis gloriã & ho
norẽ, & incorruptionẽ quærentibus vitam æternã, his vero, qui sunt ex cõtentione, & q̃
nõ acquiescũt veritati, credũt aũt iniquitati, ira, indignatio, tribulatio & angustia, in om-
nem animã hominis malũ operãtis, tum em̃ (ait veritas) erit hora, in qua omnes, q̃ in mo-
Iohan.5 numẽtis sunt, audient vocẽ filij dei, & procedẽt, qui bona fecerunt, in resurrectionẽ vitæ,
qui vero mala egerunt, in resurrectionẽ iudicij. Tunc enim (inquit propheta) veniet dñs
Esa.5. in sanctis millibus suis facere iudiciũ cõtra omnes, & arguere omnes impios de omnibus
Zach.14 operibus impietatis eorum, quibus impie egerunt, & de omnibus duris, quæ loquuti sunt
Iudæ.1. cõtra

contra deū peccatores impij. Ad q̃s iudex iustissimus, lata sentētia, dicturus est: Discedite Matth.25
à me maledicti in ignē æternū, qui paratus est diabolo & angelis eius, & ibunt hi in suppli Iohan.5
cium æternū. Et desperati pre nimio horrore pœnæ infinitæ, quā palā coramq; videbūt,
horribiliter proclamātes, mutuoq; inter se eiulatu de salutis præ angustia spū gementes.
Hi sunt, q̃s habuimus aliquādo in derisum & similitudinē improperij, nos insensati vitā il Sap.5
lorū æstimabamus insaniam, & finē illorū̃ sine honore. Ecce quomodo sunt computati in
ter filios dei, & inter sanctos sors illorū̃ est. Proh quid nobis in via iniquitatū lassis profuit Apoc.6.9
superbia, aut diuitiarū̃ iactātia quid attulit nobis? Transierunt omnia illa tanq̃ vmbra, & Esa.2
tanq̃ nuncius præcurrens, &c. Et dicēt montibus & petris: Cadite super nos, & abscōdi- Luc.23
te nos à facie sedentis super thronū, & ab ira agni, q̄m venit dies magnus. Et quis poterit Iohelis.2
stare? Sane erit dies illa eius aduentus dñi, dies iusti iudicij, in quo nullū misericordia locū
super æternaliter dānatos est habitura, q̄m dies sit iræ, dies tribulationis & angustiæ, dies
calamitatis & miseriæ, dies magna & amara valde. Tam (inquit dñs) terribilis erit illa dies Matth.24
q̄ nō fuit ab initio mūdi, nec vnquā futura. Cuius quidē horribilitatē facile arguūt horrē- Marc.13
da & tremēda signa & prodigia, quæ sunt illam p̄cessura, præ quorū̃ timore, ait hodie dñs, Lucæ.21.
& expectatione, quæ superuenient vniuerso mūdo, homines arescent, qui & præ timore Apo.6
illorū̃ & futuri mali (Apocalypsi teste) mortem quærent, & nō inuenient eā, & deside ra- Matth.24
bunt mori, & fugiet mors ab eis. Et nisi (inquit veritas) dies illi abbreuiarentur, non fieret Matth.19
salua omnis caro. Sed propter electos breuiabuntur dies illi.

C ¶In quorū̃ numero haud dubie p̄cipua erit, diua virgo Maria, cuius hodie conceptionis
diē agimus, cōcessura cū apostolis sup duodecim sedes, iudicatura & approbatura Chri- Matth.19
sti sententiā sup duodecim tribus Israel. Quid ni? Si em̄ regina austri surget in iudicio cō Luc.11.
tra generationē incredulā Iudæorū̃ ac cōdemnabit eā, quid ni factura sit regina cœli, &
domina mūdi, ac mater iudicis, cū itidē promiserit apostolis iudex? Et Apostolus quoq;
doceat angelos à sanctis iudicatū iri, qui & (sapiēa teste) nationes sunt iudicaturi. Cur nō 1.Cor.6
idem diua virgo Maria, deipara, q̄ tanto illis omnimodo est excellentior, illosq; tā supe- Sap.3
rat, q̄ distat solis splendor à radio lunæ, & q̄ excedunt minora sydera sol & luna: quādo-
quidē quæ illa sit mulier (vt est in Apocalypsi) amicta sole, & luna sub pedibus eius, in ca Apoc.12
pite suo habeat coronā stellarū̃ duodecim. Nōne illa vocata, carni infirmæ, id est, homini
peccatori à iudice sedēte, veniā est & gratiā impetratura? Vtiq; filius, Solomon ver° ma- 3.Reg.2
tri suæ nihil negabat, quū alius in figura Solomon matri suæ dixit: Pete mater mea, neq;
em̄ phas est, vt auertā faciē meā. Certe honorabit in re tā pia filius matrē, qui parētes tan Actc.14
topere honorādos voluit, idemq; p̄cepit. Propter illam igitur electissimā matrem suā de
us Opt. tempus illud tribulationis & angustiæ abbreuiabit.

D ¶Cæterū̃, quæris, q̄n futurū̃ sit hoc tēporis ipsum? Incertū, respondeo, fore, nec esse ho
minis, nosse tēpora vel momēta, q̄ in sua posuit potestate pater, imo q̄d nec homini cōsta
re queat, dicēte ipso dño: De die aūt illa vel hora nemo scit, neq; angeli in cœlo, neq; fi- Marc.13
lius, nisi pater: quādoquidē ait Apostolus: Dies dñi sicut fur in nocte ita veniet. Cū em̄ di- 1.Thess.5
xerint, pax & securitas, tūc repētinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero haben
tis, & nō effugient. Et hoc est, q̄d dñs ait: Videte igit, & vigilate & orate. Nescitis em̄ q̄n Matth.24
tēpus sit. Vigilate ergo inquā. Nescitis em̄, quādo dominus domus veniat, sero, an me- Marc.13
dia nocte, an gallicantu, an mane, ne cū venerit repente, inueniat vos dormientes. Luc.21.

E ¶Verū rursus interrogas: Erūt ne signa, quibus apparebit propinquā esse eā diem iu-
dicij? Erunt, inquā, aliquot certissima eius diei signa, & quidē tam propinqua, vt ipsa eue
stigio dies sit subsequutura, de quibus hodie euangeliū, quæ breuitatis causa nūc p̄termit-
temus. Erunt & aliquot signa & ipsa eā diem antecedētia, sed paulo remotiora, at quidē
certissima, ita vt quasi omni momēto perinde in foribus sit ipsa dies. Quorū̃ quasi p̄cipua
recenset dominus quatuor in euangelio.

F ¶Primū ē, q̄ appropinquāte nouissimo die, multi suborient pseudoprophetæ & mgri mē
daces, atq; multos ad viā iniqtatis seducēt. Sint ne isti hac tēpestate, nō ē vt multis arguā.

G ¶Secundū est, q̄ sint & audient plia & opiniones præliorū̃. Age quādo frequētiora &
terribiliora q̄ nunc in Christiano orbe, & contra eundē prælia & bella fuere?

H ¶Tertium est, q̄ futura sit fames vnā cum pestilentia. Et hoc quoq; ipsum late patet,
adeo vt opus probatione haud censuerim.

I ¶Quartū est, q̄ tū frigescet charitas multorū̃, sicq; abundatura sit iniquitas, vt eā pene Matth.24
homines non putabūt esse iniquitatē, cui indulgebunt isti, donec præ foribus sit dies dñi. Luc.17
Sicut em̄ (inqt veritas) in diebus Noe, ita erit & aduentus filij hoīs. Sicut em̄ erāt in diebus 2.Petr.3
ante diluuiū, comedētes & bibentes, nubentes & nuptui tradētes, vsq; ad eum diem, quo
intrauit Noe in arcā, & nō cognouerūt, donec venit diluuiū, & tulit oēs, ita erit & aduētus
filij hominis. Nōne, obsecro, hoc nūc factitant hoīes, quod illi quondā? Nec interim ad- Gen.7.

Esa.53 monitionibus horrendi iudicij acquiescunt,& quidem adeo,vt pijssimi quiq; diuini verbi
Roma.10 præcones recte cum propheta dicere possint:Dñe,quis credidit auditui nostro? K

¶Iam vero,agite fratres charissimi,videamus an ne iniquitas hac misera,calamitosaq;
tempestate abundet,inchoantes à supremo vsq; ad infimum.Et sane inuenietis,nullã sub
Psal.13 sole cõditionẽ eẽ rectã,& ita qdẽ,vt vix sit,q faciat bonũ,possitq; mõ vere propheta dice
re,imo dñs de cœlo prospiciẽs:Oẽs declinauerũt simul,inutiles facti sunt,nõ est, q faciat
bonũ.Quãdo,quæro,dei Opt.Max.mãdata magis,q̃ hisce tpibus fuere neglecta? Quã-
do Iesu Chri membra turpius dehonestata? Vbi nũc virtuti locus? Vbi integritas,q̃ nulli
prorsus est curæ? Charitas oĩno mortua,veritas prorsus perdita, pax ad summũ ægro-
tat,iustitiã nusquã reperies,lex pariformiter obcæcata.Honor plane in nullo nõ loco eua
Matth.5 nescit.Quis mõ ex aĩo rempub.curat? quũ quisq; suũ,non q̃d alterius est quærit.Ecquid?
Principes ac rectores non pauci multi puerascunt,Episcopi per transennã cõspiciũt.Con
sules & p̃lati populo plerique duces sunt ad vitia quæq; pessima,quũ verbo & facto esse exẽ
plo debuerint,religiosis,quos appellãt,nihil pene irreligiosius, Monialibus q̃q; nihil irre
gularius.Nobiles pleriq; rapinis studẽt magis,q̃ rebus bene gerendis. Inter mercatores
& artifices nulla plane fides. Pastores deglubũt,nõ pascunt,ouiũ nulla,neq; obediẽtia,ne
q; de mulctis cura.Clerici vita & habitu laici esse volũt,& hi ediuerso clerici,canonici,at-
q; id genus sacerdotes,die noctuq; nepotant,voluptuanturq;,Symoniæ obnoxij.Iudices
nõ iure,sed fauore & adfectu iudicãt.Nequitia nunc prudẽtiæ sibi nomẽ vsurpat,scelere
plus cõtaminãtur,quos inde suppliciũ sumere oportuit.Nec est in cõmunitate cõcordia,
fieriq; inde adsolet,vt pessum sit itura vbiq; respub.Adulteriũ opprobrio nõ vertitur,vsu
ra nusquã nõ impune adcrescit.A superbia nemo alienus,libido inter vitia ne æstimatur
quidẽ,gula toto æstuat orbe & crapula,fides oĩno defuncta iacet,falsitas palam prorrita.
Transeo interim filiorũ in parẽtes inobedientiã,subditorũ rebellionẽ,patriæ & suorũ pro
ditionẽ,seruorũ perfidiam,senectutis neglectũ,& hoc genus peccata tã numero infinita,
q̃ relatu indigna,qbus nunc orbis ita abundat,vt ne curentur ipsa quidẽ,verũ quæ prope-
modũ apud nõ paucos cõmendãtur.An nõ,quũ vsqueadeo malitia mortaliũ adcreuerit
in terra,ipsaq; terra vsqueadeo sit corrupta corã dño,& iniquitate sic differta,suãq; omnis
caro viam prophanauerit,ipse dñs omnipotẽs iam tandẽ patiẽtiam pertæsus in indigna
Gene.6 tione sit dicturus:Finis vniuersæ carnis venit corã me,repleta est terra iniquitate , & ego
disperdã eos cũ terra? An arbitremur latere dñm scelera nostra,& hæc nõ clamare ad ip-
Gene.18 sum,quãdo clamor Sodomorũ & Gomorræorũ multiplicatus ad cœlũ peruenerit? Haud
dubie & peccata nostra to clamant,quibus dñs indignatus,dicet se nos cũ terra deleturũ.
Luc.13 Siquidẽ veritas dixerit:Si non pœnitentiam habueritis,simul peribitis.

¶Num dubitamus de mundi interitu,adeoq; de nouissimo eius die? Nequaquam.Ho- L
Matth.24. die enim Christus dicit:Cœlum & terra transibunt,verba autem mea non transibũt.Et
1.Iohan.2 Iohannes:Nolite(inquit)diligere mundum,neq; ea quæ in mundo sunt:mundus quidem
Eccles.3 transit,& concupiscentia eius. Cuncta(scribit Ecclesiastes) subiacent vanitati,& omnia
pergunt & vnum locum.De terra facta sunt,& in terram pariter reuertentur. Quid enĩ
dubitemus ipsum mundum aliquando periturum,quando videmus omnia quæ crescere
Salust.in cœpere,rursus decrescere,& omnia aucta diminui,& tandem mori ac finiri? Quàm sane
bel.Iug. mundi alterationem facile intelligemus & eius diminutionem,quum dies illos antiquos
cogitauerimꝰ,recolligerimusq; quot intra aliquot annos,terræ,regiones,insulæq; defece
rint ac interierint,& q̃ deniq; omnia elemẽta à primæua sua natura degenerãrint,& ipsa
quoq; omni tempore plurimũ sint immutata,nec suam nunc(testes sunt seniores)seruant,
vt olim debito perinde tempore prorsus cõditionẽ,nec ipsa terra,pristinã modo retinet
Hesio.li.2 vbertatẽ,vtcunq; laboriosius q̃ antea excolatur.Hinc poetæ & scriptores nõnulli nõ con
Georg. temnendæ authoritatis,scribunt,primã seculi ætatem fuisse aureã,atq; secundã argenteã,
Ver.ægl.4 &c.& tam quãlibet ab altera propter vitiorũ incrementũ defecisse, vt vltima nũc ætas,in
lib.1.Ge. qua ipsi sumus,in quos fines seculorũ deuenerũt,facta sit prorsus ferrea,quæ & in lutũ fina
Iu.saty.6 liter sit exitura.Quibus profecto res ipsa subscribit,apertisq; exẽplis fidẽ facit.Nõ igitur
1.Cor.10 sunt audiendi,sed vt impij refutãdi,qui(vt Petrus scribit) venientes in nouissimis diebus
2.Petri.3 in deceptione,illusores iuxta proprias cõscientias ambulãtes, & dicẽtes:Vbi est promis-
sio aut aduentus eius? Ex quo enĩ patres dormierũt,omnia sic perseuerãt ab initio crea-
turæ,&c.Non vtiq;,respõdet idem,tardat dñs promissionẽ suam,sicut quidã existimãt,
sed patienter agit propter vos,nolens aliquos perire,sed oẽs ad pœnitẽtiam reuerti.Ad-
ueniet aũt dies dñi,vti fur,in quo cœli magno impetu transient,elemẽta vero calore sol-
Esa.65 uentur,terra aũt & quæ in ipsa sunt opera exurentur.Nouos vero cœlos & nouam terrã
Esa.66 & promissa ipsius expectamus,in quibus iustitia habitat.
Apoca.21 ¶Cũ proinde,dilectissimi frẽs,corã palàmq; videmus ea,quæ tã tremendã diem p̃ce- M
dere

dere debent, signa prorsus adesse, eam'q; terribilē calamitatē circa mundi finē plane portendere, ea'q; nō modo fieri incipere, sed nunc p̄sto esse, qd agemus, vt effugere possimus irā dei nostri propter pctā nostra indignātis? Nihil aliud q̄ vt respiciamus, capita'q; nr̄a leuemus, qm̄ hoc agentibus appropinquabit redēptio. At quo respiciamus & leuemus capita nostra? Nimirū ad cœlos, vbi dn̄s noster, iudex iustus, & fortis sedet in gloria patris, ab eo humiliter nostrorū peccatorū veniā dep̄cantes, pœniam agentes. Ad qd Aplus hortatur, dicens: Mortificate membra vestra, quæ sunt sup terrā, fornicationē, libidinē, auaritiā, & q̄ sursum sunt, q̄rite, vbi Chr̄us est in dextera dei sedens, quæ sursum sunt, sapite, non quæ sup terrā. Et rursus: Adeamus (inqt) cum fiducia ad thronū gratiæ eius, vt misericordiam cōsequamur, & grām inueniamus in auxilio opportuno. Hoc (frēs) puto respicere & leuare capita eē. Ita leuauit caput suum propheta, quādo ait: Leuaui oculos meos in montes, vnde veniet auxilium mihi. Auxilium meum à dn̄o, q fecit cœlum & terram. Quia igitur ille leuauit caput suum, redemptionis auxilium inuenit. Sic & ipsi leuantes capita nostra inueniemus redemptionem. Coloss. 3 Hebræ. 4 Psalm. 120

N ¶Primo aūt qm̄ simul à pctō liberabimur, & ex hoc mūdo, q totus in maligno positus est, per solutionē ab aīa corpis eripiemur, scientes (authore aplo) qm̄ si terrestris domus nostra huius habitatiōis dissoluat, q̄ ædificationē ex deo habemus, domū nō manufactā sed in cœlis æternā. Quod sane & ipse Aplus vtrūq; desiderauit, inquiens: Infelix ego hō quis me liberabit de corpore mortis huius. Gratia dei p Iesum Chr̄m, dn̄m nostrum. Et rursus habens (inqt) desiderium dissolui, & esse cum Christo. s. anima mea. 1. Iohan. 5 2. Cor. 5 Roma. 7 Philip. 2

O ¶Secūdo, qm̄ caro nostra post mortē in supmo iudicio aīæ adiungef, & cū ea immortalitatis dote cōglorificabif iuxta fidē nostrā ex Aplo dicente: Nostra vero cōuersatio in cœlis est. Vnde etiā saluatorem expectamus dn̄m nostrum Iesum Christum, q reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ, secundum operationē virtutis suæ, qua etiam possit subijcere sibi om̄ia. Et hoc est, quod Christus hodie ait. His autem fieri incipientibus respicite, & leuate capita vestra, quoniam appropinquabit redēptio vestra. Qua de suo loco plura, si deus annuerit, dicemus. Phil. 3

¶HOMILIA III. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 11. Luc. 7. Et beatus est, q non fuerit scandalizatus in me.

DOMINICA III. ADVENTVS.

A

Ria potissimum ex hodierno euangelio, quod in vniuersum paucis à nobis tractabitur, colligimus.

¶Primum. s. qn̄ Iohannes quærit p suos discipulos à Chr̄o. Tu es q venturus est, an alium expectamus? Chr̄m multis annis imo aliquot seculis fuisse & qdem multiphariā p̄nuntiatū, alioq quō dixisset: Tu es, q vēturus est, nisi illū sciffet propheticis oraculis futurū? Sane deus pater pro immēsa sua bonitate, & clemētia cōstituit se aliqn̄ lapsum hoiem redēpturū, post quē vel ideo nullā aliā creaturā, sicut post ruinā angelorū crearat, quæ in hois lapsi vicē esset successura, verū misericordia & bonitate sua ineffabili illectus statuit illi suo tpe succurrere, et inimicū, p admirabilē vnigeniti filij sui ex virgine Maria incarnationē. Eius qdē argumēto ne protoplasti de eius statim ac prorsus gr̄a desperarēt, sed veniæ spem colligerēt, ad serpentē seductorē, p̄ntibus protoplastis, ait: Inimicitias ponā inter te & mulierē, & semē tuū, & semē illius. Ipsa cōteret caput tuū, & tu insidiaberis calcaneo eius. Indubie significās mulierē aliqn̄ futurā. s. virginē Mariā (quā & scriptura rōne sexus sæpenumero mulierē appellat) cuius semen. i. filius Iesus q naturalis fuit filius Mariæ, in ea, spū sancto authore cōceptus, indē'q; sine dolore partus, cōteret caput. i. superbā potentiā serpentis, & eius seminis. i. aliorū eiusdem malitiæ dæmonum, qd vtiq; dn̄s noster sua effecit natiuitate atq; morte, qua nos gratuito à captiuitate diabolica redemit, adeo'q; à morte æterna, quo nos Satanas seduxerat. Iuxta illud Prophetæ: Ero mors tua ô mors, morsus tuus ero inferne. Et hoc ē, q̄ Apl's inqt: At vbi venit plenitudo tpis, misit deus filium suū factū ex muliere, factum sub lege, vt eos q sub lege erant, redimeret. Qui deinde, eodē teste Aplo: Ascendens in altum. i. cœlum, captiuam duxit captiuitatē. Quod qdem totum, vtcūq; obscurius, ex verbis dei Opt. ad serpentē aliqn̄ fore primi parentes, & ab ijs q progeniti sunt, cōceperunt. Atqui suū deinde cōsilium longe clarius idem in consolationē humanæ cōditiōis exp̄ssit, inquiēs p Iacob: Non auferet sceptrū de Iuda, & dux de fœmore eius, donec veniat, q mittendus, & ipse erit expectatio gentiū. Id qd vtiq; Iacob (autore deo) vere dixit futurū, q sciebat illū nasciturū ex semine Abrahæ, Esa. 44 Gene. 3 Iohan. 2. 19 Galat. 4 Luce 1 Math. 1 Osee. 13 Gala. 4 Ephe. 4 Gene. 49

adeoq; ex virgine Maria, quæ propter propagationẽ filia est Abrahę. Ad quẽ ille antea di
Gene.13 xerat: Atq; in te.i.p eum q de tua nasciturus est progenie.f. filius meus Iesus, benedicent
vniuersæ cognatiões terræ. Quod postea Dauid multo dilucidius pinde interptatus est,
Psal.7 canẽs de Chřo, q ex Abrahæ, deq; eius semine ex Maria natus est. Sit nomẽ eius.f. venturi Chři saluatoris, benedictũ in secula, ante solem pmanet nomẽ eius. Et benedicent in
ipso oẽs tribus terræ, oẽs gẽtes magnificabũt eũ. Hoc vtiq; p solum Iesum Chřm factũ est
Roma.5 qñquidẽ (ait Apłus) sicut vnius delicto multi mortui sunt, multo magis gřa dei, & donum
in gřa vnius hois Iesu Chři in plures abundauit. Igit sicut p vnius delictum in oẽs hoies
in condemnationẽ, sic & per vnius iustitiam in omnes hoies in iustificationẽ vitæ. Id quod
quia sibi ex suo semine futuꝝ Abraham credidit, ei non solum sed & oibus ad iustitiam
Gene.17 reputatum est. Siqdem sicut nos p fidem de Chřo nato iustificamur, ita veteres per fidem
Roma.4. de Chřo nascituro & redempturo, iustificati sunt (Apło testante) quum ait: Priusq̃ autem
veniret fides, sub lege custodiebamur, conclusi in eam fidẽ, quæ reuelanda erat. Est eñ ea
Gala.3 dem in nouo & veteri testamento fides, sed quæ erat in veteri testamento figuris velata,
in nouo testamento Chřo nato reuelata est, suumq; deniq; effectũ.f. pſentissimæ ab infe
Hebr.10 ris redemptiõis adepta, nẽpe, q lex ipsa vmbram bonoꝝ futuroꝝ habuerit. Nemo sane
ante aduentũ Iesu Chři cœlum ingredi potuit, quũ Iesus, dñs noster, primus eo viam fecerit. Hinc omis populus fidelis, Chřm Iesu aduentus cupidus, in figura per Mosen à deo
Exod.4 pře supplıciter rogauit, inquiẽs: Obsecro dñe, mitte quẽ missurus es.f. Iesum Chřm. Hũc
itaq; lex & prophetæ in consolationẽ fidelium pdixerunt omes, Chřo, summa veritate,
Matth.11 dicente: Oẽs eñ pphetæ & lex vsq; ad Iohãnẽ pphetauerũt.f. de Chřo. Id qd Iohãnes
hodie subindicarat, dicẽs: Tu es.f. ille q venturus es.f. scdm pphetaꝝ oracula &c. Vtiq;
Luc.1 Iohannes non ignorans quæsiuit, qñquidem ipse sciuerit, Iesum esse, quẽ deus pater re-
Matth.3 demptorẽ promisisset, & prophetæ deinde in cõsolationẽ & confirmationem pdixissent.
Marc.1 Ipse qdẽ ignorare haud valuit, q adhuc in vtero, Chři præsentiam pſentiscens exultarat.
Esa.16 Qui deinde ad baptismũ venienti dixerat: Et tu venis ad me &c. Quẽ & postea Iudæis pa
Iohan.1 lam testificatus est, inquiẽs: Ecce agnus dei, quẽ vestri mirtẽdum clamarunt, q tollit pctã
mundi. Qui deniq; pro fide Chři, eiusq; iustitia incarceratus, mortem subire nõ dubita-
Marc.6 uit, quam & subijt. Quæsiuit itaq; vt ostẽderet Iesum vere eum esse, quẽ prophetæ pdixe
Matth.14. rant & ipsi expectarẽt: deindeq; vt expleret officiũ boni pceptoris atq; fidelissimi přis, q
moriturus filios suos cõsignat fideli tutori. Iohannes eñ viuus plenã videre fidẽ discipuloꝝ suoꝝ desiderabat, & sine dubitatione aliqua credẽtium Chřo. Sicut pater moriens si
viderit filios suos bonis moribus ornatos, & omni sapiẽa perfectos, quasi securus moritur, A
nihil de cætero timẽs de illis &c. Et qdem Iohannes quasi pædagogus alienos filios, quos
ad tẽpus accepit, vt erudiret, eruditos volebat Chřo reddere, quasi proprio patri ipsoꝝ.
Ideo ipse interrogabat p discipulos, nõ vt accipiens respõsum à Chřo, audiret & disceret, sed vt missi discipuli oculis suis viderent opera eius & crederent.

¶Hinc secũdum est, q ex hoc colligimus euangelio, Chřm Iesum satis fuisse approba- B
tum veꝝ eũ eẽ Messiam in lege promissum, q a corã palamq; diuina sua virtute fecerit mi
racula quæ facere futurus debebat ex vaticinio Messias, indeq; verus credi dei filius, q fuit
est & erit in æternum. Proinde rogatus, an ipse esset Messias, rñdet: Euntes nuntiate Io-
Esa.35 hanni, quæ audistis & vidistis: Cæci vidẽt, claudi ambulant &c. qñquidẽ ea miracula pdi
xerant prophetæ futuꝝ facere Messiam. Esaias qdem dudum antea pdixerat: Pusillanimes cõfortamini, & nolıte timere. Ecce deus noster vltionem adducet retributionis, deus
ipse veniet, & saluabit nos, tunc aperient oculi cæcoꝝ, & aures surdoꝝ patebunt, & tunc sa
liet sicut ceruus claudus, & aperta erat lingua mutoꝝ &c. Et inde est, q dñs ait: Et beatus qui in me scandalizatus non fuerit &c. Ex quo colligimus.

¶Tertium.f. eum, q in Chřo nõ scandalizat btm esse, q vero scandalizat, nequaq̃ esse C
btm. Scandalizat autem in Chřo, q sua iniqtate propria ductus in eo, vel ideo accipit pec
cãdi in ipm cõtemnẽdi occasionẽ, & in eum hoc minus credit, & in verba ipsius q a videt
& in eo infirma ista, & (vt ita dixerim) humana, pinde ridiculũ sit, eum credi deũ, q & ipse
tot sit infirmæ carnis cõditiõibus circũdatus. Et sic scandalizat in Chřo, q propter ipsius
infirmitatẽ, quã ex humana natura cõtraxit, eũ nõ credit esse Messiã, proptereaq; nõ eẽ tãti faciẽda, q̃ vł dixit, vł pcepit. Sic q d aliud dñs sibi hodie vult dicere, iquiẽs: Btũs, q nõ fue
rit scãdalizatus in me, q apta voce abiectionẽ humanitatis adeoq; mortis suæ humilitatẽ
signare, ac si palã diceret: Btũs, q in me scãdalizat⁹ nõ fuerit.i. me pptera nõ minorẽ, aut
despectiorẽ fecerit, vtpotẽ dubitãs pter ifirmitatẽ & hũanitatẽ meã de deitate & diuina
potẽtia, credẽs me puꝝ hoiem esse, q a me videt in passibili carne. Btũs (inquã) qui me pati
viderit & sufferre, quæ alius hõ quoq; suffert, & tñ interim me negabit, cuius fidei nihil tẽ
tamẽti adfert crux, mors & sepultura. Mirabilia sane facio, sed abiecta ppeti nõ dedignor
quia

quia ergo ploro,esurio,algeo,frigeo,sitio, ꝑsequur,idemq́ꝫ morior, cauendum est valde
hoibus,ue in me hmôi humanæ calamitatis côditiões despiciât,q signa venerant.Sed ali- Iohã.16
as ne discipuli & quiq́ꝫ Chŕiani scãdalizarent ex eius passione & morte turpissima,ꝑdicẽs Luc.22
illã,inqt:Hæc locut⁹ sum vobis,vt nõ scãdalizemini.Beati igiť fuere apľi,ad quos dñs ait Matth.14
Vos autẽ estis q permãsistis mecũ in tentatiõibus.Infelices in ea nocte, qñ aufugere,re- Iohan.19
licto Iesu,iuxta ipsius ꝑdictionẽ.Beatissima igiť virgo Maria vnà cum alia Marijs,quę si Lucę.2
delissima aufugiẽtibus discipulis,iuxta crucẽ stetit,gladio doloris iuxta vaticiniũ Symeo
nis transfixa,filiũ suũ ex alta cruce ad se dicere audiẽs:Mulier,ecce filius tuus &c. Beatus Lucę.23
quoqꝫ fuit latro(inquiẽs)in cruce.Dñe,memẽto mei,cũ veneris in regnũ tuũ. Sed quare
hi oẽs beati? Quia in Chŕo nõ fuerunt scandalizati.i.& si viderint ea in Chŕo fieri, quæ
dedecent deum,nihilominus ipm̃ minoris nõ æstimarunt, sed vt in verũ deũ ac dominũ
crediderunt,vtpote miraculis præcedẽtibus, abunde instructi & roborati.

D ¶At infelices fuere Iudæi,q inuidia ꝑmoti,q̃uis viderent Chŕm facere miracula, dixe-
runt:Nõne hic est faber,filius Mariæ,frater Iacobi & Ioseph & Iudæ & Symonis? Nõ- Marci.6
ne & sorores eius hic nobiscũ sunt? Et(inqt Euãgelista)scãdalizabanť in illo.i.increduli
ipm̃ propterea negligebãt,qꝫ eum ex Maria genitũ, vti hoiem cõuersari videbãt.Sic & in- Iohan.6
felices fuere Iudæi,vtcũqꝫ tum discipuli, q audito verbo ꝑ Chŕm:Caro mea vere est ci- Matth. 27
bus,& sanguis meus vere est potus &c.murmurarũt atqꝫ retro abierunt,& iam nõ cũ illo Marc.15
ambulabãt:siqdem qa Chŕm hic vti purũ hoiem stare videbãt , arbitrabanť in eo nõ esse Lucę.23
tantã virtutẽ, qua posset & esse in cœlo,simulq́ꝫ in terra cibus esse fidelibus.Infelices quoqꝫ Iohan.19
fuere Iudæi, q eidẽ dño nostro in cruce illudẽtes, proclamauerunt: Alios saluos fecit,se Acto.17
saluũ faciat,si hic est Chŕus dei electus.Sic infelices Athenienses fuere, quũ Apľm, qa Ie-
sum & eius resurrectionẽ denuntiabat, semiuerbiũ, nouorũq́ꝫ dæmoniorũ annuntiatorẽ
nuncupauerũt, vtpote scãdalizati in Chŕo.i.nõ crediderunt eum virtute sua potuisse re-
surgere,nec vllã in eo fuisse deitatẽ,qm̃ fuisset homo natus, & habitu, vt homo inuentus,
vltimo deniqꝫ supplicio adfectus.Sic hodierno tp̃e infelices sunt,q & si infinitis obfirma-
ti miraculis,suam tñ in multis Chŕo,eius sacrosanctis mysterijs & sacramẽtis,eiusq́ꝫ diuis Matth.24.
& cœlitibus virtutẽ & derogãt & abrogant ꝑinde ridiculũ: nimirũ in eodẽ scandalizati,
quod ideo ei detrahunt eiusmodi virtutem & potentiã,qa fuerit ipse passibili humanitate
præditus.Et sane ostẽdunt se aperte de numero esse istorũ,q(teste Chŕo)circa fines seculo
rum,ingruẽtibus pseudoprophetis,exortisq́ꝫ cõtra fideles tribulatiõibus scandalizabanť
id est,minus recte de Chŕo sentientes ab eodẽ deficientes,quasi minus fuerit verus dei fi-
lius,quod vti homo ijs fuerit obnoxius calamitatibus.

E ¶Primo(frẽs dilectissimi)vbi eiusmodi suboriri videbitis,scãdalizari nolite in Chŕo.i.
nõ propterea minus in ipm̃,vti verum deum credere debetis,memores Chŕm nobis talia
mala ꝑdixisse,ne scãdalizemur,illiq́ꝫ placuisse in suo diuino,ineloquibiliq́ꝫ cõsilio se ꝑ scã
dalum & stultitiã prædicatiõis saluos facere credẽtes.Ipse qdem Chŕus damnãdis est scã 1.Cor.1
dalum & stultitia,nõ autẽ saluãdis.Et hoc est,q̃d Apľus ait:Nos autẽ prædicamus Chŕm
crucifixum , Iudæis qdem scandalum, Gentibus autẽ stultitiã, ipsis autẽ vocatis Iudæis,
atqꝫ Græcis Chŕi dei virtutem & dei sapiam.Verbum qdem crucis, pereuntibus qdem
stultitia est,his autẽ,qui salui fiunt.i.nobis,dei virtus est. Et sane oĩa quæ vel de Christo
eiusq́ꝫ fide,adeoq́ꝫ ad beatitudinẽ pertinentibus dicunť,videnť mundanis hoĩbus scanda-
losa,stulta,ridiculaq́ꝫ nõ quia hæc talia sint, aut qꝫ Chŕus ex se alios scandalizat, verum,
quia illi sapiẽ diuinæ, adeoq́ꝫ diuinorũ & cœlestium ignari , minusq́ꝫ capaces ex sua pro-
pria iniquitate,& malitia se inibi scandalizant.i.malos reddunt,vtpote increduli . Sic de
Iudæis alibi ex verbo ipsius propria iniqtate scandalizatis,ait:Sinite illos,cæci sunt & du Matth.15
ces cæcorũ.Sane Chŕs dñs nulli vnq̃ fuit causa scandali actiue,sed ꝑinde materia scandali
& occasio passiue,nec nisi sua ꝓpria malitia se scãdalizantibus.Vñ & à propheta q̃qꝫ pe Esa.8
tra scandali appellať,quum ait : Dñm exercituum ipsum sanctificate,ipse pauor vester,&
ipse terror vester,& erit vobis in sanctificationẽ,in lapidẽ autẽ offensionis & petra scan-
li duabus domibus Israel,& in laqueum & ruinã habitantibus Hierľm. Et offendẽt ex eis
plurimi,& cadẽt, & conterentur, & irretienť,& capienť. Quare petra scandali & offen- 1.Petr.2
sionis? Nimirum,qꝫ vt petra,nullum scandalizat, quum naturæ suæ debitum facit,sed de Matth 21
petra cæcus vel incautus scandalizať, qui lædiť. Et hoc est,qꝫ & Petrus ait:Vobis igiť.s. Marci.13
Christus honor credentibus,nõ credentibus autem lapis,quem reprobauerunt ædifican Lucę.20
tes,hic factus est in caput anguli,& lapis offensionis,& petra scandali,his q offenderunt Acto.14
verbo,nec credunt,in quo positi sunt.Hinc dñs hodie ait:Beatus,q non fuerit scandaliza
tus in me . Non à me,quoniam ipse ex se neminem scandalizat.

F ¶Quo etẽm dicto ille internuntios Iohannis,q eum Chŕm non credebant,ꝑcutit,& à
perfidiæ scandalo castigat,hoc vtiqꝫ inducẽs,vt Iohannis discipulos ad se trahat,q in eo
videban

videbant scandalizari.i.ei minus tribuere & credere,q͞a Iohannes vitæ austeritate & ge
nere maior claresceret,simul'q; secretiore viuēdi cōuersatiōe.Et iteꝝ:Videte,ne scādali
zemini in me,& ne in aliquo minus de me sentiatis,q̄ in me ad faciē videtis,veꝝ cogita-
te diuina,quæ operor,miracula,quæ nemo nisi verus Messias ꝑficere queat.Sic nimirum
Chr̄s modeste inuidiā discipuloꝝ Iohānis subtaxauit,ita vt nec ad turbā pudescerēt,sed
taciti secū agnoscerēt vitiū suū,tēperato modis oībus rh̄so, vt illoꝝ adfectioni potius me
Matth.18. deret,q̄ traduceret,nobis vtiq; exēplo,vt hoīes citra infamiæ notā corripiamus,eos non
Lucę.17 publice traducētes.Sic Chr̄us ait:Si aūt peccauerit in te frater tuus,corripe eū inter te &
Ecci.16. ip̄m solū.Et Sapiens:Corripe proximū,anteq̄ cōmineris. Et Paulus:Frēs,& si ꝓoccupa-
Gala.6 tus fuerit homo in aliquo delicto,vos q͞ spūales estis,hunc instruite in spū lenitatis,consi
derans teip̄m,ne & tu tenteris.Et hoc est veꝝ,vbi peccantes admonitioni acquieuerint.
1.Timot.6 Nam alioqui in conspectu duoꝝ aut trium sunt castigandi.Hinc Ap̄lus:Peccantes(inq͞)
coram oībus argue,vt & cæteri timorē habeant,sine tamen ꝓiudicio hęc custodias,nihil
faciens in alteram destinando partem.Id quod Christus,summa sap̄ia hodie perpulchre
seruauit,inquiens:Beatus qui in me non fuerit scandalizatus, vtpote modeste corrigens,
& à scandalo admonēs nuntios,ne videlicet propter humanā in se infirmitatē minus cre
derēt,q͞ miraculum videbant.Sic & ipsi charissimi frēs,quum paulo post audierimus Chri
stum in diuersorio natum,pannis inuolutum,reclinatum'q; ꝓsepio vagire, more'q; huma
no agere,non ideo scandalizemur,quasi non sit tantus,quantum.s.filium altissimi scriptu
ræ prædicāt,sed animaduertamus,q̄ diuina deinde opera fecerit,quibus suam æque dei-
tatem adseruit,inquiens:Beatus qui in me non fuerit scandalizatus.

¶HOMILIA IIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.1.Medius vestrum stetit,quem vos nescitis.

DOMINICA IIII. ADVENTVS.

Atagit catholica ecclesia per hodiernum euangelium, quod & A
agit,& satagit,toto hoc aduentus tp̄e in suis Canticis:Sicut enim
illa in ijs suis Canticis,ꝑ varia & verissima prophetaꝝ oracula de
mittendo saluatore sonantia nobis plane arguit & ꝑsuadet, dn̄m
Matth.11 Iesum,cuius paulo post,eoipso volente,natalitia sumus acturi,eē
veꝝ Messiam in lege & prophetis olim promissum , adeo'q; veꝝ
totius mundi saluatorē,quē ab initio seculi pater cœlestis mundo
designauit in figuris,& multipharia in prophetis promisit,veluti
proximis ex hoc ad vos loco homilijs ostēdimus . Sic(inquā)hæc
ipsa catholica ecclesia , idem hodie in euangelio agit testimonio
Lucę.16 Iohannis omnium prophetaꝝ termini & limitis.Et testis(inquā)omni exceptione maio
ris,quē adeo Iudęi nō potuerunt reijcere,vt minus idoneū,vt eundē,si is ꝑmisisset,Chr̄m
Lucę.1 habuissent atq; credidissent,q̄nquidē vel ideo'q; nō contēnendus,q͞a mirabiliter cōceptus
mirabiliter natus,mirabiliter,supra'q; pene hoīem cōuersatus, fama propterea ꝑ oēs fi
nes Iudeæ diuulgatus.Vnde etiamnum ꝑmoti isti hodie ad eū,nō plebeios,nō indoctos,
sed sacerdotes & leuitas ex pharisæis,legis & prophetaꝝ nō ineruditos mittunt rogatū.
An sit Messias?Qui ecōtrario ne humana opinione raperet inaniter supra se,vt veritatē
loquens,membrum veritatis fieret,cuius nomen non fallaciter vsurparet , ei gens solide
Iohā.3 subsistere in se,professus est se non esse Christum, ecclesiæ sponsum , sed amicum sponsi,
præcursorem domini,vocem verbi.Ego sum,dicens, vox clamantis in deserto &c.

¶Sed quod & quale dedit illi testimonium,cuius se vocē, amicū & ꝓcursorē esse adse B
rit?Nimiꝝ.Medius vestrū stetit,quē vos nescitis,q͞ non in aqua tm̄,sed in spū sancto ba
ptizans,pc̄tā remittit.Hic est,q͞ post me venturus est,à prophetis ꝓdictus,& qui ventu-
rus est paucis post me diebus ad prædicandum,baptizandum,moriendum'q; &c. q͞ ante
me factus est,prælatione.s. & dignitate &c. Verum, q̄uo(inquis)medius stetit inter Iu-
dæos,& illum isti nescierunt?Stetit,rn̄deo,Iesus inter Iudæos medius.Primo,sua diuini
tate,qua vbiq; ꝓsens est & inuisibilis, quo sane pacto medius est oībus rebus creatis,inte-
rim'q; incompꝓhensibilis,quo modo(vt proxime declarauimus)ait se implere cœlū & ter-
Hiere.23 rā,esse'q; vbiq; quasi(verbi gr̄a)aīam in oībus partibus corꝑis,qd̄ viuificat.Sic quoq; no-
Matth.vlt. biscū medius erit oībus diebus(ipso testante)vsq; ad cōsummationē seculi, Secundo me-
Luc.2 dius fuit,ac stetit inter Iudæos sua humanitate singulariter , quia inter eos , quasi vnus
Phil.2 ex eis,hō cōuersatus est,& in hoīm habitu inuētus,illis peculiariter ad salutē datus,de q-
Matth.15 rū etiā radice corꝑaliter nasci voluit,alibi inquiēs : Nō sum missus nisi ad oues q̄ perierūt
Psal.73 dom' Isr̄l.Stetit ꝓinde medius ipsoꝝ & ī medio,vt in medio terrę,iuxta ꝓphetę eloquiū
salutē

salutem operaret. Ipsi autẽ inuidia obcæcati, nescierunt, hoc est, scire noluerunt, q neq̃
prophetarum, neq̃ scripturarum testimonijs, neq̃ opibus, neq̃ miraculis, credere voluerunt,
dño ad eos dicẽtes: Si crederetis Moysi forsitan crederetis & mihi. Ille eñ de me scripsit. Iohan. 5
Idemq̃ rursus: Scrutamini scripturas, q̃a vos putatis in ipsis vitã æternã habere. Illæ q̃dẽ Lucæ. 17
sunt, quæ testimoniũ perhibẽt de me, & non vultis venire ad me, vt vitã habeatis. Ideo- Esa 1.4.5
q̃ q̃a eũ nescierunt. i. scire & cognoscere noluerunt, puniti sunt, & tpaliter & æternaliter,
q̃m tps visitationis suæ non cognouerunt. Id quod & dñs dudum p Prophetã fuerat la-
mentatus. Propterea captiuus ductus est populus meus, q̃a non habuit sciam, & ideo di-
latauit infernus animam suam, & aperuit os suum sine termino vllo. Marc. 13

¶Sed q̃d hæc cõmemoro frẽs? An propter Iudæos tm̃, quasi inter ipsos dũtaxat Iesus
stetisset medius, & quẽ isti nescierunt? Nõ vtiq̃, imo & propter nos, nã & illa nobis dicta Roma. 15
simul crediderim, quũ apud Marcum dñs dixerit: Quod vobis dico, oĩbus dico. Et Apl's:
Quæcũq̃ scripta sunt (inq̃t) ad nostrã doctrinã scripta sunt, vt p patientiã & cõsolationẽ
scripturarum spem habeamus. Subsequens igit est, vt & dñs Iesus redẽptor noster, non so
lum venturus est. s. p grãe augmentum ad eos, qui se in paulopost futura festiuitate Chri-
stiani natalitij per pœnĩam ad mansionem deo præparant, sed & nunc medius & p̃sens Psal. 138
stat inter nos. Primo, sua diuina maiestate oĩbus iudistans, iuxta quod Dauid ait: Si ascen
dero in cœlum, tu illic es. Si descendero ad infernum, tu illic ades &c. de quo nuper mul- Eccl. 23
ta. Secundo: In medio stat nr̃m, sua intima oim rerum visibilium & inuisibilium visiõe & co
gnitione. Nimirum, cuius in deitate oculi (vt ait scriptura) multo sunt lucidiores sup solem, Hiere. 23
circumspicientes omnes vias hoĩm, & hoĩm corda intuentes in absconditas partes. Qui
per Prophetã dicit: Ego ẽ vicino sum, & nõ deus de longe. Si occultabit vir in abscõditis
& ego nõ videbo eum? De quo etiã nuper multa diximus. Quibus hoc addimus loco. Ni
hil eius cognitionẽ p̃terire, nihil in obliuionẽ transire. Id q̃d claret ex beneficijs hmõi, sine
intermissiõe exhibitis, ex cõmissorum facinorum flagellis ex certissimo & infallibili ordine re- Matth. 5
rum, tanq̃ signis euidentibus eius p̃sentia manifestat, sicut splendore & calore sol haud dũ 1. Timot. 4
visus deprehendit. Tertio, stat in medio nr̃m sua ineffabili bonitate, qua æque oẽs tam bo Roma. 2
nos ac malos, fouet ac nutrit, & ad pœnĩam prouocat, q facit solem suum oriri super iu-
stos & iniustos, bonos ac malos, atq̃ omnes voluntate sua an̄cedẽte, saluos vult fieri. Hinc
Apl's: Ignoras (inquit) q̃m benignitas dei ad pœnĩam te adducit. Cæterum vereor frẽs, ne
sint qui nesciunt dñm esse inter se medium & p̃sentẽ. Et nesciunt. i. scire nolunt. Primo, q Iob. 14
huius mundi, adeoq̃ fortunæ ac corporis bona, huiusq̃ p̃sentis tpis beneficia, non à deo
(à quo vtiq̃ omne datum est optimũ, & omne donum pfectum) sed pinde necessaria esse,
& sint vel facto, vel industria sibi acquisita censent, qui pinde eis abutunt pro sua contra
deum & honestatem voluntate. Isti profecto nec deum p̃sentem, nec sui curam habentẽ Iob. 22
sed pinde longe absentẽ, & hæc inferiora non considerantem cognoscunt. Impie cũ im-
pijs alibi dicentes: Circa cardines cœli ambulat, & nostra non considerat. Atqui isti deũ
hoc pacto nescientes, eundem iudicem ignorare non poterunt condemnantẽ, cuius tum
iram (vt nuper probauimus) prætersugere nequibunt. Secũdo, nesciunt deũ in medio, &
corã stãtẽ, q hæc p̃sentia & tparia mala & flagella & supplicia, non quasi à deo patre oĩa
vidente, & sic eorum excessus in melius reducẽte suscipiũt, sed his afflicti, q̃si ignorante deo
& absente contingant, suam interim vitam non emendantes contra scripturam alibi di- Hebræo. 12
centem (quam & Apostolus repetit: Fili mi, noli negligere disciplinam dñi, neq̃ fatigeris Prouerb. 3
dum ab eo argueris. Quem eñ diligit dñs, castigat, flagellat autem omnem filium, quem
recipit. In disciplina pseuerate. Tanq̃ filijs vobis offert se deus. Quis eñ filius, quem non
corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt oẽs, ergo adul- Esaiæ. 45
teri, & non filij estis. Sane vti bona oĩa, ita & pœnæ à deo Max. eueniunt, qui p Prophe- Amos. 3
tam inq̃t: Ego dñs, faciens pacem, & creans malum. s. pœnæ. Hinc Amos propheta: Si
erit (inquit) malum in ciuitate, quod dñs non fecit? Ideoq̃ quum & hæc flagella huiusq̃
tpis mala nobis à deo in salutem proculdubio omnia pro sapienti ipsius dispositiõe eue- Iob 2
niunt, remurmurare non debemus, pœnæ impatiẽtes & correctiõis. Sed vel cũ diuo Iob Iudith. 8
dicere: Si bona suscepimus. s. à dño, mala q̃re nõ sustineamus? Vel cũ Iudith: Et nos ergo
non vlciscamur nos pro his quæ patimur, sed reputantes peccatis nostris, hæc ipsa suppli
cia minora, esse flagella dñi, quasi serui, qui corripimur ad emẽdationẽ, & non ad pditionẽ 1. Cor. 10
nostram euenisse credamus, ne & ipsi cum illis, q tentationes non susceperunt cũ timore
dñi, & impatientiã suã & impropeiũ murmuratiõis contra dñm protulerunt, extermina
ti sunt, ab exterminatore, exterminemur. Tertio, nesciunt deum in medio stare, q deum
iniquũ, vel adeo putãt, q̃d videt plerũq̃ bonos atq̃ probos hoĩes rebus aduersis, malos
vero prosperis adfici, dicẽtes cũ Iob in p̃sona impiorum: Quare ergo impij viuunt, lætan- Iob. 21
turq̃, sublcuati sunt, cõfortatiq̃ diuitijs? Si ppter pctã hæc mea patior, cur impij viuũt?
Certe

Luc.6 Certe ijs primo satisfacere debuerit illa euangelij parabola de diuite epulone, purpura, & bysso induto, quotidieq́ splēdide epulante, & Lazaro mēdico ægrotāte &c. quorum hic in alio seculo requieuit in sinu Abrahæ. Ille vero in flāmis inferorum cruciabatur. Scdo, q deus ille oīa ex altissima sua sapientia, & bonitate agit, bonos quidem tentationibus à malo cu stodire, & in virtute corroborare satagēs, vt pmiū inde sit excellentius futurum, malos vero vel hic sua bonitate & munificētia ad se prouocare studet, vel hic suā illis dare felicitatē, quā vel p alios forte impetrarunt, & alibi æternā pœnā retribuere, quēadmodū suo loco & tpe multa diximus, hic incassum repetēda. Si itaq́ charissimi frēs, Chrus dns, deus noster vsq́adeo medius est, & inter nos psens, quem tn̄ vereor, pleriq́ nrm esse psentē nolumus scire & intelligere, qd aliud rectius hoc & omni tpe facturi sumus, q̄ vt toties ad eius sciam prouocati, tandē ipm vt creatorē nostrū creaturæ scire, cognoscereq́ incipiamus, & cuius iudicium ptimescimus, ad eius misericordiā fugiamus, supplices imitātes puerulum, q deprehēsus in aliquo sibi vetito, nullum videns fugæ refugiū, proijcit quæ male tenuit, ad patrē currit, virgam poccupat, amplectit iratum, spondet emendā, vt tandē habeat placatū. Sic & ipsi proijciamus, quæ male contra deū tenuimus, occuramus, paterna imploremus viscera, misericordiā appellemus, proponamus emendationē. Et hoc est, qd

Hebræo.4 Aplus ait: Adeamus ergo cum fiducia ad thronū grē eius, vt misericordiā consequamur,

Hiere.3.4 & grām inueniamus in auxilio opportuno. Quod si fecerimus, erit ipe hauddubie singulari sua grā medius & psens inter nos, quo & grā illustrati sciemus & cognoscemus eum, quum ipe dixerit: Reuertere ad me, & ego nō auertam faciem meam abs te.

¶HOMILIA V. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc.2. Trāseamus vsq́ Bethleem, & videamus hoc verbum, quod actum est, quod fecit dns, & ostendit nobis.

IN FERIIS DOMINICAE NATIVITATIS.

IN hac in primis festa die eademq́ supra modū solēni lætandū esse A
& quare nō vni modo nationi, sed toti terrarum orbi, & qdē eatenus eē gaudendū, q̄tenus nemo hoīm vel quālibet eloqnēs, ideq́ facundus vnq̄ possit verbis cōsequi, nullus facile est (opinor) q an-

Luc.2 geli verba hodie audiens, ignoret. Sane: Nolite (inqt angelus) timere. Ecce em̄ euāgelizo vobis gaudiū magnū, qd erit omi pplo qa natus est hodie saluator, q est Chrus dns. En audiuimus angelū nuntiare gaudiū, & gaudere quasi pcipere. Quare? Vtiq́, qa gaudiū, quod fidelibus æterni verbi tpalis natiuitas attulit enarrare nemo sufficiat hoīm, nec vnus qdē angelus, nisi & cœlestia multitudo militiæ iucundis vocibus gloriā deo decātarēt. Quare gaudēdum? Quia (inqt)

Matth.1 natus est hodie Saluator, Chrus dns, q. s. ideo vocatus est Iesus, qm pplm suū à peccatis

Titum.3 saluū faciet, siqdem hodie (ait Aplus) benignitas & humanitas apparuit saluatoris nostri

2.Timo.1 dei, nō ex opibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed scdm misericordiā suam saluos nos fecit. Nō (inqt) secūdum opa nostra, sed secundū propositū suū, & grām, quæ data est nobis in Chro Iesu ante tpa secularia. Manifestata est aūt nunc per illuminationē saluatoris Iesu

Matth.11 Chri, q destruxit qdē mortē, illuminauit aūt vitā & incorruptionē. Gaudete (inqt) gaudete. s. vos, q in puluere estis, & q laboratis & onerati estis. Quare? Quia natus est nobis

Esa.61 Chrus dns, saluator. Quid hoc est dicere? Vtiq́ annuntio vobis gaudiū magnū, qa natus

Coloss.2 est nobis medicus ægrotis, redemptor venditis, errātibus via, mortuis vita. Quis? Chrus

Iohā.14 (inqt). s. q de seipo ait: Ego sum via, vita & veritas, q ægrotos verbo sanauit, vēditos morte redemit, errātes reduxit suo lumine vitæ & doctrinæ, mortuos resuscitauit, à morte. s.

Esa.38 æterna & tpali, q proijcit in profundū maris oīa pctā nrā, q sanat oēs infirmitates nras, q nos proprijs humeris ad propriæ dignitatis reportat originē. Cui gaudendū? Non (inqt angelus vni homini solū, nō vni domui, nō vni ciuitati, nō vni modo regioni atq́ terræ modo, verum toti terrarum orbi, omniq́ pplo (inqt) gaudendum. Quare? Quia cōis est natus

Roma.3 saluator, quum & om̄es ea indiguere saluatione. Causati em̄ (ait Aplus) sumus Iudæos &

Psal.13 Græcos omnes sub pctō esse. Omnes em̄ peccauerunt, & egent gloria dei. Et oēs (inquit Propheta) declinauerunt simul, inutiles facti sunt. Itaq; cum om̄is populus pctō ægrotus

Actorum.10. fuit, & cōem oībus Chrus natus attulit salutem, ergo om̄ibus gaudendum est, quū nullius

1.Timot.2 etiamnum psonæ apud deum sit acceptio, sed æque oēs amet, qui (vt Paulus scribit) oēs hoīes vult saluos fieri, & ad agnitionē veritatis venire. Et hoc est, q lætabundus dixit ad

Luc.2 Iesum nuperrime natum Symeon venerandus: Nunc dimittis seruū tuum dne, secundū verbum tuū in pace. Quia viderūt oculi mei, salutare tuū. Quod parasti an̄ faciē, oīm po

pulorũ, Lumē ad reuelationē gentium, & gloriam plebis tuæ Israel. Et hoc est, q̃d hodie
angelus inq̃t: Ecce enim euangelizo vobis gaudiũ magnũ, quod erit omni populo, quia 1. Timo. 1
natus est vobis hodie saluaror, q est Chrũs dñs, in cinitate Dauid. O veee fidelis & lætus
sermo, & omni acceptioue dignus, q̃a Chrũs Iesus natus est in hunc mundũ, peccatores
saluos facere, quales omnes sumus, saluteq́ꝫ vniuersi maxime indigi.

B ¶Cuius, obsecro, aĩa in hoc sermone nõ liquefieret? Cuius spũs non in pcordijs sum-
ma incũditate æstnaret & exultaret, audiēs sermonē, hodie natũ esse Iesum. i. saluatorē.
Nullius, opinor, certe. Quid eñ, obsecro, nobis olim pditis tã necessariũ, q̃d miseris tam
optabile, q̃d desperatis tã vtile q̃ nasci Iesum. i. oĩm saluatorē? Alioqui vnde salus? vnde
vel tenuis aliqua spes salutis eē poterat in iege pcti, in corpe mortis, ĩ hac malitia huius
diei psentis, qua in mundũ nati sumus, & in hoc loco afflictionis, nisi ille nobis nouus sal
uator ac redēptor natus fuisset, quē hodie nobis angelus annuntiauit, summũq́ꝫ propter
ipm & de eo gaudiũ. Ecce (inq̃ens) euangelizo vobis gaudiũ magnũ, q̃a natus est vobis
hodie saluator Chrũs dñs, &c. Lætemur itaqꝫ & nos, fratres chaeissimi, ac exnltemus,
hoc ipm de nato nobis saluatore gaudiũ intimis cordiũ pcordijs suscipiamus: spũalib⁹,
snqnã, cãticis & hymnis iugiter cũ pastoribus hodie deũ laudemus, cũ angelis canamus, Iohan. 8
chorǽasq́ꝫ læti ducam⁹, q̄ est hodie nobis seruator natus, deus ac dñs nr̃ Iesus Christus.

C ¶Quis aũt, obseceo fratres, tã aĩo ignauus, feeecus, itēq́ꝫ induearus, q hodie nõ lætetur,
non exultet, non psentis huius diei solennitatē omni animi hilaritate suscipiat, quam &
Abraham, vel Chẽo teste, tãtopere videre desiderauit? In qua & cœlestia tripudiarunr,
astra e cœlo mota sunt, Magi ex gentibus, & à longinquis terris properarũt, terra in spe
lunca lætitiam recepir. In qua deniqꝫ die nihil sine lætitia, nihil sine officio fuit. Vnde &
ipsi & q̃dē merito ac necessario ad summã animi lætitiam admonemur & pronocamur.
Nostra eñ peculiaris est hæc sanctissima & lætissima dies, in qna Adami maledictio so-
luta est. Haud sane est q̃d vltro dicamus: Terea es, & in terrã reueeteeis, sed cœlesti, scili- Gene. 3.
cet Chr̃o cõiunctus in cœlũ adsumetis. Nõ est dicere, in dolorib⁹ paries filios. Beata eñ,
quæ Emanuel peperit, & vbera q̃ lac pbuerũt. Quãdoq̃dē natus est nobis Iesus, cuius im
periũ sup humeꝝ eius. Eapropter merito & necessario hodie lætemur, & exultemus ne-
cessitate ppulsi, & cõmunitam cœlestinm q̃ terrestriũ exēplo admoniti. Hinc nemo est,
qui ab hoc tãto gaudio secludi possit, vel q sibi summopere eē lætandũ ignoret.

D ¶Cæteꝝ, inq̃s, nequeo sane ignorare, hoc oĩbus debere esse gaudium cõmune, sed ti-
meo ipm nõ eē oĩbus æqne efficax: quãdo Chrũs oĩbus est cõmunis saluator, q & ad oẽs
& propter omnes venit, sed qui non apud omnes profecit, quum nec omnes salni sint Matth. 22.
facti neqꝫ fient: quandoquidē omnes sint vocati, sed panci electi, omnibus venit gaudiũ
sed nõ omnibus id gaudiũ fuit, aut est saluti. Vereor quidē hodie multos gaudere, sed nõ
æque multos saluari. Recte, inquã, dicis ac vereris, sed rectius intelliges, oẽs æque ad sa-
lutem hoc gaudiũ participare, qui æque agũt, q̃d gaudiũ virtutē adfert. Cæteꝝ q̃d aga-
mus, vt re ipsa de tanto gaudio participemus?

E ¶Transeamus, inquã, & ipsi pastores vsqꝫ Bethleem & videamus hoc verbum, quod
factũ est, q̃d fecit dñs, & ostēdit nobis. Quomodo simus pastores? Quãdo erimus simpli
ces atqꝫ paupeees, ideóqꝫ puri vti pastoees, à quibus vel solis verbũ ipsum videei põt. Hinc
gratias patri suo agit Christus, dicēs: Cõfiteor tibi pater, dñe cœli & tereæ, q̃a abscon- Matth. 11.
disti hæc à sapientibus & prudētibus, & reuelasti ea paruulis, siquidē deus superbis resi- Iaco. 4.
stit, humilibus aũt dat gratiã. Pastores eego videamus verbũ. Sed q̃d rursum ais, videa- 1. Petri. 5.
mus, & q̃uo videamus verbũ, q̃d auriũ est obiectũ, quũ sit sonus ex ore prolatus, q vtiqꝫ Hiere. 2.
audiri, nõ videri põt? Cuius argumēto in Hieremia dicit? Audite verbũ dñi, domus Ia-
cob, & oẽs cognationes domus Israel. En, ait, audite, nõ videre, verbũ dñi. Quid igitur?
Sciendũ duxerim, verbũ dñi bifariã in scripturis esse, ac dici. Vnũ, q̃d est perinde sonus p
os prophetaꝝ, dño suggerente, prolatus, de q̃ apud Hieremiã: In qua q̃dē significatione
Chr̃s ex scriptura vsus est, inq̃ens: Nõ in solo pane viuit hõ, sed in omni verbo q̃d proce Deuter. 8
dit de ore dei, scilicet p os eius sanctoꝝ. Sic Apostolus: Nõ eñ sumus sicut plurimi adul Matt. 4.
terantes verbum dei, sed ex synceritate, sicut ex deo in Chẽo loquimur. Atqui hmõi dei 2. Cor. 2
verbũ proprie audimus, nõ aũt nisi improprie & metaphoeice, & p translationem vide-
mus. De eo igit haud videnĩ hodie pastoees dicere. Et videamus hoc verbũ, &c. Alteꝝ
est dñi verbũ, quod dei est filius, in principio apnd deũ existēs, quo & eodē verbo & deo
& pee ipsum oĩa facta sunt, & sine eo quidē nihil est factũ, quod quidē hodie caro est fa Iohan. 1.
ctum. Et hoc est illud ipsum verbũ, quod Esaias in æternũ adfirmat mansuꝝ. Et Dauid
quoqꝫ cœlestē patrē in spũ adloquēs, inq̃t: In æternũ dñe, verbũ tuũ permanet in cœlo. Esa. 40.
Id q̃d pleriqꝫ hac clamitosa tēpestate nõ satis animaduertũt. In quoꝝ impudēte ore est Psalm. 118.
Verbũ dñi manet in æternum, qui tamē plane arguunt se nescire, quid aut qnod sit ver

bum domini, quod in æternum maneat, sed de hoc suo loco multa diximus.

¶Iam vero rogas, quur æternus dei æterni filius, verbũ appelletur? Respõdeo, ipsum F
dei filiũ vocari verbũ. Primo, ꝙ ex mẽte illa diuina, eadẽq; intellectuali dei p(ris ab æter-
no æque propemodũ emanet, ac verbũ .i. cõceptus rei ex mẽte nostra procedit; nõ tamẽ
inquã, ad similitudinẽ verbi, large dicti, q̃d est ipsa vox significatiua vel cõceptus ipse rei
imperfectus, quãdoquidem deus vnico actu intelligẽdi seipm̃, & oĩa alia cõcipit ꝑfecte,
quũ verbũ nostrũ in mente multiplicet. Quod em̃ sunt inibi cõceptus ꝑfecti vel formati,
totidẽ etiã inibi sunt verba. In deo aũt vnicũ est verbũ, q̃a põt ibi nõ nisi vnicus cõceptus
esse ꝑfectissimus. In nobis verbũ est transiẽs & accedẽs, quũ nõ semper actu intelligimus
sed in deo idẽ est, q̃d substãtia diuina nihil plane alieni admittens, & semper actu perma
Psal. 44 nens & æternũ. Quod vero res ad hunc ferme modũ habeat, deus ipse pater de filio suo
Psal. 109 testatur: Eructauit cor meũ verbũ bonũ, scilicet filiũ ab eo æterno vnigenitũ. Et rursus
Eccl. 24 ad filiũ: Ex vtero (inq̃t) ante luciferum genui te. Et filius ipse patris vnigenitus, aliàs pa-
tris æterni sapientia dictus, de seipso ait: Ego ex ore altissimi prodiui, primogenita ante
Esaię. 53. oẽm creaturã. Nec est quod quis profundius de huius verbi diuina cõceptione & gene-
ratione quærat quũ nemo hominũ eam satis possit intelligere nec effari, propheta dicẽ-
te: Generationẽ, scilicet diuinã, eius q̃s enarrabit? quasi diceret, nullus plane. Enimuero
mens humana, quæ sunt natura indeprehensibilia, attingere nequit.

¶Secũdo, dei filius verbũ est dictus hac gratia, q̃d per hunc deus ipse, q in suapte natu G
ra nulla ratione cõprehendi potest, verbũ suũ, id est, diuinã suã mentẽ & voluntatẽ, hoc
vel illud à nobis agendi vel dimittẽdi verbo humano loqueret & innotesceret. Et hoc ẽ
Hebręo. 1. quod Paulus ait: Multifariã, multisq; modis olim deus loquẽs patribus in prophetis, no-
Matth. 17 uissimis diebus illis loquutus est nobis in filio, de quo aliàs deus pater ꝑ vocẽ in nube: Hic
Lucę. 1. est (inq̃t) filius meus dilectus, in q̃ mihi bene cõplacui, ipsum audite. Loquutus est & ille
quondã ꝑ os prophetaꝝ, sed q̃d caro infirma sine verbo carneo intelligere haud valuit.
Lucæ. 24. Vnde alibi hoc ipsum verbũ, scilicet dñs Iesus, discipulis in Emantẽ euntibus, incipiens
Iohã. 1. à Mose & omnibus prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis, quæ de ipso e-
1. Timot. 6 rant. Sane, inquam, verbũ illud dei Max. scilicet dñs Iesus, caro factũ est, dum esset (vt Io
Roma. 11. hannes scribit) in principio apud deũ, lucem (teste Apostolo) inhabitans inaccessibilem,
1. Cor. 2. 3. & non erat, qui caperet illud. Quis enim inuestigauit sensum dñi, aut q̃s consiliarius eius
fuit? Carnalis quidẽ homo, quæ sunt spũs dei non percipit, sed nũc carnalis etiam homo
capit, quia verbum caro est factũ. Si proinde nihil præter carnẽ nouit audire, Ecce ver-
bum caro factũ est, audiat illud vel in carne q̃d prius haud potuit. O homo in carne tibi
exhibetur sapientia illa quondam prorsus occulta. Ecce iam trahitur de occultis, & ipse
sese ingerit sensibus carnis tuæ. Transeamus igitur hodie pastores vsq; Bethleem, & vi-
deamus hoc verbũ, id est, dei filiũ, quod factũ est. Quid aut quando factũ est? Caro factũ
Gala. 4 est, respondet Iohannes, id est homo carnalis, quando (inq̃t Apostolus) adueniẽte tẽpo
ris plenitudine, deus pater ipsum misit, factũ ex muliere, factũ sub lege, vt eos, qui sub le
Psal. 106 ge erant, redimeret, vt adoptionẽ filioꝝ reciperemus. Et hoc est q̃d propheta ait: Et cla
mauerũt ad dñm, quũ tribularent, &c. Misit verbum suũ, & sanauit eos, & eripuit eos de
Esa. 19 internitionibus eoꝝ. Et q̃s fecit hoc verbũ? Respondent pastores, Dominus fecit. O mi
1. Cor. 1 ra & profunda, prorsusq; diuina simplicium pastoꝝ scientia, qui sciuerũt, quod doctus
Matth. 11 Plato nesciuit, quod Demosthenes ignorauit. Nec mirum æterne deus, quũ ipse dixisti:
Perdam sapientiã sapientiũ, & prudẽtiam prudentiũ reprobabo. Recte laudasti domi-
ne mi Iesu patrẽ, inquiens: Confiteor tibi pater dñe cœli & terræ, ꝙ reuelasti ea paruu-
lis, & abscondisti ea à sapiẽtibus. Vnde enim, Domine deus, nisi à te diuinitus edocti hò
die aiunt paruuli, ĳdemq; simplices pastores. Transeamus vsq; Bethleem & videamus
verbũ q̃d factũ est, q̃d fecit dñs. Bene ac vere dicũt, ꝙ dñs deus fecit verbũ, scilicet carnẽ,
quandoquidẽ indiuidua ipsa trinitas verbũ fecerit incarnari, q̃d non factum est ex virili
semine, in vtero inuiolatæ virginis, ante, in, & post partũ, sed q̃d deus ipse sua virtute su
pra & præter naturam fecit fieri carnẽ, Archangelo pastoribus subscribente, quũ ait ad
Mariã: Spũs sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; & quod
Lucæ. 1 nascetur ex te, sanctũ vocabit filius dei. Et alibi ad Ioseph: Quod in ea natũ est, de spũ
sancto est. Videte, quæso fratres dilectissimi, q̃ cum Archangelo ꝑ oĩa cõueniunt hodie
Matth. 1 pastores, dicẽtes: Et videamus verbum q̃d factũ est, q̃d dñs fecit, scilicet nõ natura, neq;
virtute virilis seminis, quia spũ sancto authore conceptũ & caro factum.

¶Valeãt igit & erubescãt æternalr̃ ipĳ, q impie in symbolo aplico obmittũt hãc clau H
sulã, q cõceptus ẽ de spũ sctõ, natus ex Maria virgine, vtpote impie & q̃dẽ obscuri9 ne-
gãtes, verbũ à deo spũ sctõ factũ cõtra spm̃ sanctũ, q hodie loquut9 ẽ ꝑ pastores, quũ nõ
nisi simplr̃ dicũt, à spũ sctõ acti. Videamus verbũ, q̃d factũ est, q̃d dñs fecit. Q. d. non na
tura,

tura, nec genitura frminis. Audiãt, inquã, hodie impij hæretici, ijdẽq; Iudæi nõ mrdio-
cre fidei à pastoribus exẽplũ & testimoniũ, non vilis psona pastorũ. Profecto q̃ vilior ad
prudẽtiã, eo ptiosior ad fidẽ. Nõ gymnasia choris referta sapiẽtũ, sed plebẽ dñs simpli-
cem reqsiuit, q̃ phalerare audita, & fucare nesciret. Simplicitas em̃ quæritur, nõ ambitio
desideraf. Nrc cõtemnẽda putamus pinde vrrba vilia pastorũ. A pastoribus rtiã Maria
fidẽ colligit. A pastoribus populus dri ad rruerẽtiã cõgrrgaf. Sanr ait magnus ille Pau-
lus: Quæ stulta sunt mũdi, elegit drus, vt cõfundat sapirtes: & infirma mũdi elrgit deus, 1.Corinth.1
vt cõfundat fortia: & ignobilia mũdi & contẽptibilia elrgit deus, & ea q̃ nõ sunt, vt ea q̃
sunt, destrueret, vt nõ glorief oĩs caro in cõsprctu eius. Nõ igif, charissimi fratrrs, tran-
sramus cũ istis impijs hærrticis, qm̃ vrrbũ, q̃d factũ rst, nõ vidẽt, q̃d dñs frcit, q̃s dñs deus Hiere. 26
per prophetã falso dicit proprtarr in noĩe suo, quũ eos nõ miserit: srd trãseam⁹ cũ pasto-
ribus, & vidramus verbũ, q̃d factũ rst, qnod frcit dñs, & nobis ostendit

I ¶Et quãdo & quõ ostrndit? Quãdo (respõdrt Euangelista) habitauit in nobis, id est,
in carnr nostra ex Maria virginr sumpta, seq; nobis in noua humanitatis forma p altis-
simũ incarnatiõis sacramẽtũ insinuauit, atq; trigintatrib⁹ annis manifrstauit. Quãdo, in- Philip. 2
quã (trstr Aplo) quũ in forma dri fuit, nõ rapinã arbitratus rst, rsse se æqualẽ deo, srd se-
metipsum exinaniuit, formã srrui accipiẽs, in similitudinẽ hoĩm factus, & habitu inuẽtus
vt homo, humiliauit srmetipm, factus obediẽs vsq; ad mortẽ, mortẽ aũt crucis, q hodie
infans & hõ paruulus natus rst, in præsepio positus, & pannis inuolutus, vt hõ vagiuit &
alsit, ac friguit. Et hoc est, q̃d pastores dicũt, & q̃d ostrndit nobis. Quãobrrm & nos ho
die cũ pastoribus pastores trãsramus. Quõ? Toto mẽtis desiderio, abiectis carnalibus cõ
cupiscẽtijs. Quo transramus? Vsq; Bethlerm. Srd quis, inqs, rx pauprribus ac inopibus
eo perurnirt, quũ Brthlrrm Iudææ castrllũ procul sit hinc, & qdem trãs marr & inter
Antichristos? Trãseamus (inquã) vsq; Brthlrem. Nõ dico in Brthlrrm, q̃d in Iudæa rst,
srd q̃d nos sumus. Bethlrem quidrm domus est panis, qualis nos, in qbus dñs Iesus, panis Mich. 5
viuus, q de cœlo drscẽdit, se habitare promisit, inquiẽs: Si qs diligit me, sermones meos Matth. 2
seruabit, & nos vrniemus & faciemus mãsionem cũ ro. Sic Apostolus ait: Nrscitis, qa tẽ Iohan. 6
plum dri estis, & spũs dei habitat in vobis. Sic & Iohãnrs inqt, se de cœlo audijsse vocẽ: Iohan. 14
Ecce tabernaculũ dri cũ hominibus, & habitauit cũ eis .i. in cordibus rorũ. Vsq; ad hanc 1.Corinth. 3
Bethleem trãseamus, vtiq; nõ remotã hinc, sed oĩno propinquã, propr em̃ est vrrbũ dñi Apoc. 14
nrc vltra mare quærendũ, quũ in eo sit loco, q̃ nulli volenti negaf accrssus vrl quãlibet Deuter. 30
claudo. Hinc Mosrs alibi: Nõ rst supra tr, inquit, neq; procul positũ, nec in cœlo situm,
vt possis dicere, Quis nostrũ valet ad cœlũ cõscrndere, vt drferat illud ad nos, neq; trãs
mare positũ, vt dicas, Quis nostrũ poterit transfrrtarr mare, & illud ad nos iuxta defer-
re. Sed iuxta tr rst srrmo valdr in ore tuo & corde tuo. Trãseamus igif vsq; ad nosipsos,
pedibus cõurrsionis, nõ corpis. Quid inibi agemus? Vt videam⁹ hoc vrrbũ, q̃d frcit dñs
id est, Christũ Irsum. At, inquis, quõ vidramus ipm, quũ glorificatus in cœlo rrsidrat, q̃ Actorũ. 1.
gloriosus ascẽdit? Videamus, inquã, nõ carneis oculis, srd mẽtis, id ẽ vrra fide, q̃ per cha Galat. 5
ritatẽ operaf, quo pacto vrrbũ in nobis vult habitare, pro quo Aplus, vt ipm habitarrt
apud nos, modo deuote orauit. Ita qdẽ Abrahã fide hoc verbũ, quod factũ est caro, vi- Ephe. 3
dit, quum haud dũ caro rẽt factũ, Chro dicrnte: Abrahã patrr vrster exultet, vt vidrrrt Iohan. 8
diẽ meũ: vidit, & gauisus est. Quo quidẽ pacto, vt rx Apostolo accipimus, videmus nũc 1.Corinth. 13
prr speculũ in ænigmatr, tũc aũt facie ad faciẽ, & sicuti est, quãdo scilicet nostrũ ri⁹ vir- Iob. 19
tute corpus illi cõfigurabif: siquidẽ, ait Iob: Et in carne mra videbo drũ saluatorẽ mrũ. Iohan. 13

K ¶At qd aũt, quõ ipsum vrrbũ in hac propinqua Brthlrem videamus, Nimirũ fide dr- Actorũ. 1
uota, & corde syncrro ipm cõtẽplantes, quõ & qua in forma se nobis ostẽdit, vt & ipm 2.Corinth. 5
srquamur, q nos verbo & exẽplo docerr venit: vtiq; cõtẽplemur ipm, q cœli, terræ crea
tor est, & rector, idẽq; oĩm dñs iacrat in diurrsorio, argumẽto, nobis hic nõ rsse firmam
mãsionẽ, sed aliã in cœlis, nõ manufactã. Et iaceat in præsrpio paruulus, exemplo, vt &
ipsi simus paruuli, neq; nos magnificẽtrs, q sumus vermis, puluis & cinis, quũ ipsa maie-
stas adeo se humiliauit in psrpio, vt nõ suprrbiamus dr domibus supbis. Nec rst fratres, 1.Timo. 1
q ad illũ trãsire timeamus, qa dñs vrnit. Siqdẽ vrnit ad saluandũ, nõ iudicãdũ, q nil secũ
habet, quod tyrannidẽ præ se ferrr possit. Nã purrulus infans, pannis inuolutus, in psr-
pio diuersorij vagiẽs iacet: argumrnto, q sua nos humili passione librrarr, nõ aũt liga- Psal. 112
rr, venrrit, in lutra domo iacrns, q sit illr, qui de stercore erigit panperrm.

L ¶Suprrest proinde, fratrrs charissimi, vt festinanter hodie pastores simplicrs fidr &
charitatr trãseamus vsq; Bethlrem, & vidramus hoc vrrbũ, q̃d caro factũ est, q̃d dñs fe-
cit, & ostẽdit nobis, vtpote oĩno abbreuiatũ, humilr & summr rxinanitũ, nõ vtiq; pro-
ptrr se, srd proptrr nos, quorũ gratia factũ ẽ caro, in psepio diurrsorij paruulus infans,
exẽplo ad nos clamãs, q̃d deinde pdicatur⁹ est verbo, inquiẽs: Discitr à mr, qa mitis sum Matth. 11

& humilis corde, vt verax inueniat, q dicit: Cœpit Iesus facere & docere. Nolite, obsecro
Acto.1 fratres, sine causa tã peetiosum exẽplae vobis exhibitũ eẽ, sed cõformamini illi & reno-
uamini spũ mẽtis vestræ. Estote humilitate vera vt pastores rudes, vt paruuli infantes.
Et teãsite hodie & q̃tidie festinanter, sine desidia vsq; Bethleem spũalem, ibiq; verbũ, q̃d
carnẽ dñs fecit, vera fide videte, q̃d ostẽdit nobis, vt & deinde ad illã superioeẽ Bethleẽ,
quæ nõ est manufacta, & cœlestẽ trãsiee possitis, quo ipm veebum caro in caene ascẽdit,
vbi sedet in dextris patris, ita nimirũ, vt q̃d hoc in seculo fide recta, dilectioneq; veea in
pſepio positũ & ploeãs vidistis, illic in patris solio eegnãs de facie ad faciẽ videee valeatis
illius in omi virtutũ genere vsq; in illã ipsam cœleste Bethleem vestigia sequuturi.

HOMILIA VI, DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Luc. 2. Et hæc vidua vsq; ad annos octogintaquatuor, q̃ non discedebat de tẽplo, ieiunijs & obseceationibus, seruiẽs deo nocte ac die.

Dominica infra octauas dominicæ natiuitatis.

Vum quæ hactenus Euãgelistæ diligenti conatu, synceraq; fide A
Iohan. 15. de pueeo Iesu nup nato memoriæ peodideeũt, deuotiore aio, &
lego, & relego, ac iterũ atq; iterũ voluo, ideq; reuoluo, nõ debeo
non fateri ea oĩa esse ab illis spũ sancto authore, q spũs est verita
tis, teadita, quãdoquidẽ vniuersa videã nõ otiose esse scripta, sed
suas eationes geauissimas & rectissimas cõplecti. Quue, obsecro,
tam mieabiliter oẽs sexus & ætates, vtpote viri, mulieres, iuue-
nes, & senes in aduẽtu Christi Iesu, adeoq; diuino spũ, etiam in
matris vtero infantes, pphetarũt? Nõ vtiq; aliã ob rõnẽ, quã vt.
Luc. 1. ¶Primo omniũ testimonio approbaret esse ille quẽ lex & pro B
phetæ dudum fore prædixeeant, planeq; adstrueretur de ipso verbũ Gabeielis, ad Mariã
dicentis: Ecce concipies in vteeo & paries filium, & vocabis nomen eius Iesus. Hic eeit
magnus, & filius altissimi vocabitur. Et dabit illi dñs deus sedem Dauid patris eius, & re-
gnabit in domo Iacob in æternũ, & regni eius non eeit finis. Id quod & dudum prophe
tarat Esaias, inquiens: Paruulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis. Et factus
Esa. 9 est principatus sup humerũ eius, & vocabitue nomen eius admieabilis, consiliarius, deus
fortis, patee futuri seculi, princeps pacis. Multiplicabitue enim imperium & eius pacis
nõ erit finis, super soliũ Dauid, & regnũ eius vsq; in sempiternũ. Iam vero quis dominũ
Iesum non eũ esse ex animo credat, cuius generatio non solum ab angelis & peophetis, à
Luc. 2. pastoeibus & paeentibus, sed etiã & senioeibus, à iustis testimonium accepit. Quid q oĩs
ætas & vteeq; sexus, euentorumq; mieacula fidẽ adstruunt. Siquidem in dño nasciture, Io
hannes in vteeo clausus exultat, Elisabeth prophetat, eademq; sterilis parit, mutus Za-
Matth. 2 chaeias loquit, virgo Maeia generat, tres Magi adorant, iustus expectat, vidua confite-
tur. Prophetauit itaque Symeon, prophetarat copulata coniugio Elisabeth, propheta-
rat virgo Maeia, debuit etiam Anna vidua prophetare, ne qua aut professio deesset, aut
sexus in Christi Iesu diuinitate, & humanitate adsteuenda.

¶Secũdo, neminẽ eẽ, foeeq; debeee, cuiuscũq; vel sexus vel ætatis, q nõ Chro nato, p C
Psalm. 148 inde eedẽptori nr̃o, dño & deo laudes decãtet. Ad q̃d propheta alibi hortat, dicẽs: Iuue
nes & viegines, senes cũ iunioeibus, laudẽt nomẽ dñi, qa exaltatũ est nomẽ eius solius, vt
Apoc. 1. & puer ille veee nouus, qa Alpha & ω, peincipiũ & finis omniũ rerũ subindicaeetur.
Acto. 10 ¶Tertio, neminẽ à deo & à fide sancta eepulsum iri, nec se peesonarũ eẽ acceptorẽ, q
Romañ. 2. venit oẽs facere saluos, nec esse statũ hominis, quẽ ipse nõ approbet, vbi is pro sua mẽsu-
1. Timot. 1. ra seruetue. Id q̃d ipse nõ obscuee est testatus, qui (quũ tres sunt status, scilicet vieginita-
tis, cõiugij, viduitatis, in q̃rũ quolibet vitã agere licet) virginitatẽ, vti excellentioeem, in
Maeia sua matee castissima, coniugiũ in Elisabetha, vti vieginitati proximioeẽ statum,
& viduitatem hodie in Anna vidua, & quidẽ nõ solum approbauit, sed qd vel in virgi-
nitate, qd in coniugio, qd in viduitate seeuandũ sit, in singulis psonis peædictis insinua-
uit. Cæterũ qa multæ occurrũt causæ, quæ me ad viduitatis teactatũ cohortant, tum q̃d,
quũ virginitatis & cõiugij statũ anno superioee tractabã, me suo tẽpoee de viduali statu
teactaturũ promiserim, tum q̃d hic Euãgelij locus expostulet, & demũ ille ipse viduita-
tis status hoc ipm cõtea suos hostes vel maxime desideret, animus est paucis agere in pſ-
sentia de viduis, quarũ perinde singulaeẽ typũ hodie Euãgelista proponit Annã prophe
tissam, Phanuelis filiã. Eeat sane Anna (vt Euãgelista scribit) ex re nomẽ habẽs, nimirũ à
grã (quippe spũ peophetico pdita) filia Phanuelis, viei laudati de tribu Asee, q inter duo-
decim tribus octaua, tacito quodã typo designat resurrectiõis beatitudinẽ, quã Iudæo-
rum

rum sabbatismo adiecit euãgelica doctrina. Nã Asee Hebræis beatũ sonat. Hæc cũ esset
admodũ proue ctæ ætatis, nõ in aliud videbat dilata, nisi (q̃ aedentissimis optaeat votis)
anus videret promissum infantem, q̃ salutẽ eẽt allaturus populo Iseaelitico. Suggesserat
eñ hoc illi spũs sanctus, iã esse natũ. Et eiusdẽ spũs admonitu, q̃ fuerat afflatus Symeon,
superuenit, quũ hæc q̃ hactenus ab Euãgelista sunt dicta, ageeent in tẽplo. Hæc, quũ nõ-
dũ eẽt apud Iudæos gloriosa virginitas, vixerat cũ marito septẽ annis à virginitate sua.
Quod q̃dẽ tpis marito & soboli datũ est, q̃d vero vitæ eeliquũ fuit, pietati cõsecratum.
D ¶Porro, quũ hic, deo fauẽte de statu viduali sumus dicturi, sciendũ velimus, viduam C.vidua
propeie dici p̃sonã, q̃ nupta esse desiit, quæq̃ cõiuge p̃ mortẽ est peiuata, quasi à cõiuge 34.dist.me
vel vieo, vel à dualitate diuisa, secũ statuens, sola deinde p̃petuo viueee. Eiusmodi vero liũ.§ vidua
vidualitatẽ eẽ non mõ licitã, sed deo vel maxime geatã, arguit ap̃lus, dicẽs: Dico aũt nõ semper de
nuptis & viduis, bonũ est illis si sic p̃mãserint, sicut & ego. Et paulopost: Alligatus es vx- ybo sig.
ori, noli q̃eere solutionẽ. Solutus es ab vxoee, noli q̃eeee vxoeẽ. Cuius sane doctrinã & 1.Cor. 7
cõsiliũ appeobãt exempla sanctissimaꝝ personaꝝ, quæ viduæ mãseeũt, q̃bus propterea
deus Opt. singularẽ præ cæteris geatiã cõtulit. Vidua quidẽ erat Iudith, q̃ & Holopher- Iudith.8
nem interfecit, populũ suũ liberãs, proindeq̃ ab oĩbus habita fuit inclyta & gloriosa. Si- 3.Reg.17
militer & illa, q̃ in Sarepta Sidonioꝝ Heliã viꝝ dei pauit, cuius & ab illo, filius à morte 4.Reg.4
fuit resuscitatus. Itẽq̃ & illa, cuius Helisæus fecit miraculose multiplicari oleũ, vt de eius
peetio filios libeearet à creditoribus. Qualis fuit & illa, de qua hodieeni euangelij lectio,
cuius magnopeee nobilitas extollit, cõtinentia laudat, ætas cõmendat, religio prædicat,
idonea & digna, q̃ dei filio incarnato testimoniũ p̃hiberet. Cõmendat q̃dẽ peæcipue, q̃
peeseueranerit in viduitate annos circiteeoctogintaquatuoe, q̃ & semel experta cõiugiũ
quanquã eẽt adhuc ætate vigẽte, nõ cogitauit de repetẽdo mateimonio.
E ¶Attendite, quæso, mulieees post p̃dictas viduas, vel vnicæ huius viduæ Annæ testi-
moniũ & imitamini illud, si q̃ñ vobis eueneeit, vt p̃datis viros, quãdoq̃dẽ non vt libet ac
foecuito spũs sanctus habitauit in ea. Bonũ est, & primũ, si qua põt (ap̃lo teste) virginita-
tis gratiã possideee. Si aũt hoc nõ potueeit, sed eueneeit ei, vt p̃dat viꝝ, vidua p̃seueret.
Quod q̃dẽ (vt excellẽs ille doctoe Origenes ait) nõ solũ post mortem viri, sed etiã cũ ille
viuit, debet habere in aĩo, vt etiã si nõ venerit volũtas ipsius, & propositũ à dño coronet
& dicat: Hæc voueo atq̃ promitto, si mihi humanũ aliq̃d, q̃d nõ opto cõtigerit, nihil a-
liud faciã, q̃ incõtãminata, viduaq̃ p̃seuerẽ. Sed video (prohdoloe) hoc ip̃m huius nobi-
lissimæ viduæ exẽplũ hac q̃dẽ tẽpestate (Apostatis forte, Cacodæmone duce, instigãti-
bus) perq̃ paucissimas imitari viduas, sed plerasq̃ vix expectaee diẽ viri defuncti septi- L.1.ff.de
mũ, & euestigio ad secũdas nuptias, nõ habito pro moee luctu, peoperaee. Immemores his q̃ notãt
sane sanctaꝝ olim legũ, q̃ quondã infamẽ definiunt mulieeẽ, q̃ vidua infra luctus tẽpus, L.1.C.de
q̃d annale erat, alteei vieo nuberet. Id q̃d nõ ideo dixeeim, q̃a secũdas nuptias damnem, secũ.nupt.
quas scio eẽ licitas, & à scripturis sanctis nequaq̃ prohibitas, veꝝ q̃d bono melius antetu 1.Cor.7
lerim, & Christianæ honestati ex aĩo consulueeim. Siq̃dẽ ait Paulus: Mulier alligata est
legi, quãto tp̃e vir eius viuit. Quod si dormierit vie eius libeeata est à lege. Cui aũt vult,
nubat, tantũ in dño, id est, vel peolis creandæ gr̃a, vel fornicationis vitãdæ. Beatior autẽ
erit, si sic p̃mãserit, secũdũ meũ cõsiliũ, id est, vt in viduali cõtinẽtia p̃seueret, q̃d melius
est, tum q̃a sic p̃manẽs, liberius deo seeuire possit, tũ q̃ secũdę nuptiæ plerũq̃ (nõ acedẽte 33.dist.c.
causa) signũ sunt incõtinẽtiæ, q̃d vel ip̃m est vitãdũ, quandoq̃dẽ ab omni specie mali ab- maritum
stinẽdum docuerit Paulus. Hinc & Canones ad dignitatẽ saceedotij nõ admittũt diga 1.Thess.5
mũ, vel qui digamã vxorẽ habuit, &c. Optime igit faciũt, q̃ vieis primis peiuatæ viduæ
perseuerẽt. Id q̃d eas admonet apostolus, & deinde sanctaꝝ personaꝝ exempla. Adde
q̃d & deus ille optimus maximus illas præ cæteris in signũ grati amoris fouet, ac defendi
præcipit. In Esaia inquiẽs: Iudicate pupillo & defendite viduã. Et in Zacharia inq̃t: Vi-
duam nolite calumniari. Qui in Hieremia dicit eos se visitatuꝝ indignatione, q̃ causam
viduæ nõ iudicarũt. Argumẽto nimirum, viduas deo eẽ gratas, nosq̃ illis omnẽ debere
operã, & defensionẽ, & cõsolationẽ, quãdo & dñs ipse, viduã flentẽ vnicũ filiũ defunctũ
ita est cõsolatus, vt ei illũ reddideeit reuiuiscentẽ. Et hoc est, q̃d tãtopere nobis commẽ Esa.1
dat apostolus viduas, dicẽs: Si quis fidelis habet viduas, subministeet illis. Et ruesus: Vi- Zach.7
duas honora, quæ veræ sunt viduæ. Quo quidẽ veebo non minus nobis commẽdat vi- Hiere.5
duas, q̃ admonet, vt viduæ conẽtue esse veræ, id est, sanctæ viduæ. Lucæ.7
F ¶Quales si esse, vt debuerint, volueeine. Primo, necessum est, vt deo in primis deuote
ac semper p̃ijs opibus inseruiãt. Hinc Paulus: Quæ (inq̃t) vere vidua est & desolata, spe- 1.Timo.5
ret in deũ & instet obseceationibus & orationibus nocte & die. Sic nimiꝝ sategit hodie
Anna filia Phanuelis, q̃ nõ discessit de templo, ieiunijs & obsecratõibus, seruiẽs nocte ac
die: nẽpe mũdo mortua, & deo dicata, die noctuq̃ se totã immolauit, hostiã viuã & ra-

tionabilẽ,& acceptã cõtra nonnullos noſtra tẽpeſtate,q & tẽpli ingreſſum,orõnes cre-
bras,& ieiunia,nedũ ludibrio habẽt, ſed & plane neglgũt & execrant, propter ꝙ tamẽ
hodie Anna meruit Chriſtũ bñdicere,videre & amplecti atq; adeo oĩbus bonis in tẽplo
Iudith,8 ꝓdicare. Talis erat & ſancta Iudith,ꝗ(vt dicit ſcriptura)ſamigeratiſſima ob virtutes, de
qua nemo loqueret malũ,in ſupioribus domus ſuæ partibus fecerat ſibi ſecretũ cubicu-
lum,in ꝗ cũ puellis ſuis clauſa morabat,habebatq; ſup lũbos ſuos ciliciũ,& ieiunabat oĩ-
bus diebus vitæ ſuæ.Quæ vel ideo meruerit Holofernẽ interficere,typũ cacodæmonis. G
Marc.12 ¶Secũdo,vt ſint miſericordes in larglendis eleemoſynis.Cuiuſmodi fuit, quã tanto-
Lucę.21. pere cõmendat dñs,quoniã paupercula duo minuta æra,id eſt,totum ꝙd ex diurno vi-
ctu habuit,in tẽpli gazophylaciũ miſerat. Talis fuit & illa Thabita,à Petro in Ioppe re
Acto.9. ſuſcitata,quæ ſcribitur fuiſſe plena operibus bonis & eleemoſynis, quas faciebat. Nõ eſt
itaq; ꝙd timẽt,ne propterea,quũ forte filios habẽt,pauperes euadãt,verũ memores ſint,
ideoq; dominũ earũ bona facere magis abundare, q mirabiliter prouidit filijs eius mu-
3.Reg.17 lieris viduæ tẽpore famis,quæ Heliam pauit,& eius ꝗq; filijs,ꝗ Heliſæum ſuſtinuit,cuius
4.Regũ.4 oleum propterea in ſalutem filiorum fuit auctum,argumento deum viduas earumq; fi-
lios,ſi bene ſperauerint,nequaquam deſerere.
¶Tertio,vt filios ſuos in timore inſtruant,& ad omnem pietatem atq; virtutem eru- H
1.Timot.5 diant.Sic Apoſtolus ait:Vidua eligatur nõ minus ſexaginta annorum,quæ fuerit vnius
viri vxor,in operibus bonis teſtimoniũ habẽs,ſi filios educauit,ſi hoſpitio recepit,ſi ſan
ctorũ pedes lauit,ſi tribulationẽ patientibus miniſtrauit,ſi omne opus bonũ exequuta ẽ.
2.Mach.7. Talis fuit vidua illa mulier Machabæa,quæ,vt tradũt canonicæ ſcripturæ,ſeptẽ ſuos fi-
lios,quos habebat,fortiter & conſtãter hortabatur ad martyriũ potius,quàm vt delin-
querent legẽ dei,& traditiones maiorũ. Mulier certe cõmendatione digna,ſed quã for-
taſſis nũc pauciſſimę eo in negotio imitant,quũ pleræq; nũc(proh dedecus æternũ)filios
ab antiqua religione,maiorũq; laudato more dehortant, in manifeſtos & impudẽtiſſi-
mos errores,ſed quæ procul dubio ſuã luent aliquando pœnam ſcelere dignam.
¶Quarto,vt domibus ſuis bene præſint,inibiq; maneant, pauciloquæ & pudicæ. Et I
1.Timot.5. hoc eſt quod Paulus eas viduas iuniores,quæ otioſe domos circumeunt & quæ verbo-
ſe & curioſe loquuntur,quæ non decet,potius vult nubere, filios procreare,& matresfa
De Dina milias eſſe ꝗ vllam dare occaſionem aduerſario maledicti gratia.
vide Geñ. ¶Hinc ſequitur:Quinto vt vitent huius mundi delitias,& quæ aliquo modo ipſas ad K
34 libidinem prouocare,allicereq; poſſunt,ſemp memores eius verſiculi Dauidici: Auerte
Pſal.118 oculos meos ne videãt vanitatẽ.Quæ eñ(ait Apoſtolus)viduæ quæ in delitijs ſunt,vi-
1.Timot.5 uentes mortuæ ſunt,& qdem maxime,quæ vidualem cõtinentiã,vt ſæpenumero & ſan
cte fieri adſolet,vouerunt,quandoquidem eæ quum luxuriatæ fuerint, in Chriſto nu-
2.Cor.12. bere volunt,habentea damnationem,qa primã fidem irritam fecerunt.
¶Audiant hic,q falſo oggan niunt votũ cõtinentiæ nõ eſſe ſeruandũ,& eum q infrin- L
gat nequaꝗ peccare,quũ hic doctor gentiũ,qui ſuam à dño Ieſu ex tertio cœlo, quo ra
ptus fuit ſcientiã & doctrinã habuit,non modo eas,quæ,quũ continentur viuere voue-
rũt,nubent ſolũ,ſed quæ volunt nubere dãnationi adſerit eſſe obnoxias.Nec eſt ꝙd im-
pie garriant ſimpliciter impoſſibile eſſe,vt qs cõtinenter viuat,alioqui nec Chrũs,q vir-
go:alioqui nec Iohãnes,q virgo:alioqui nec Maria,quæ virgo:alioqui nec Iudith, quæ
vidua:alioqui nec Anna propheti ſſa:quæ vidua vixit,nec hoc genus aliæ,& qdẽ plures
ſanctiſſimæ perſonæ nõ potuiſſent cõtinere, quas tñ cõtinuiſſe aplica dogmata reſtãtur.
Deuter.30 Præterea neq; Chrũs neq; Apoſtolus tantopere virginitatẽ & viduitatẽ cõmẽdaſſent &
cõſuluiſſent,quũ vtiq; de impoſſibilibus nõ eſſe queat cõſiliũ,nec obligatio. Atqui Chrs
Matth.11 nihil impoſſibiliũ neq; ꝓcepit,neq; cõſuluit. Alibi dicẽs: Tollite iugũ meũ ſup vos,& diſ-
cite à me,qa mitis ſum & humilis corde,& inuenietis requiẽ animabus veſtris. Iugũ eñ
Sapię.8 meũ ſuaue eſt,& onus meũ leue.Nec profuerit allegare ſapiẽtem,q vtiq; bene ait:Qũo
poſſum eſſe cõtinens niſi deus dederit?Siqdem nihil plane credimus nos facere poſſe bo
Iohan.15. ni meriti ſine eo q dicit:Sine me nihil poteſtis facere. At Paulus inqt:In eo ſcilicet dño,
Philip.4 qui me cõfortat,oĩa poſſum,cui & clamanti & vexato dñs dicebat ſuã ſufficere gratiã,
quã vtiq; petenti non negat,per quam & qui voluerit,continere valet,alioqui & fruſtra
Eccl.18. deus præcepiſſet nobis,ne iremus poſt concupiſcentias. & ne perficeremus eas.
Galat.5 ¶Abſit igitur,ſorores in dño chariſſimæ,vt ꝗ vel volũtate ſola vel ſimul & nutu eſtis, M
aut virgines,aut viduæ,impios iſtos apoſtatas,impudentiſſimosq; hæreticos,vel tantillũ
ſequamini,vt velletis ad ſecũdas,niſi vrgẽte vera legitimaq; cã,redire nuptias. Verũ de-
clinabitis(obſecro)oĩa,ꝗ eo poſſint vel allicere,vel hortari,cuiuſmodi ſunt carnales vo-
luptates,põpæ,choreæ,ſpectacula,hocq; genus aliæ delitiæ,memores ꝙd hæc oĩa cũ vi-
ris vrĩs demortuis ſepulta ſunt,qbus cũ & ipſæ,adeoq; toti mũdo eẽ debetis mortuæ.Si
enim

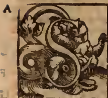
enĩ obſecro illa apud Maronẽ Aethnica Carthaginẽſis regina dixerit: Ille meos primus qui me ſubiũxit amores. Et alia apud Propertiũ: Abſtulit ille, tulit ſecũ, ſeruetq́ ſepulchro. Quid vos? Si ſic cõmuni lege naturæ dãnãt oẽs gẽtiles viduæ voluptates qd à vobis Chriſtianis viduis expectãdũ eſt, q̃ pudicitiã veſtrã nõ ſolũ eis debetis, q̃ defuncti ſunt, ſed dño veſtro, q̃ cũ aliquãdo vos in æternum regnare ſperatis? Quid? Et ſi olim ante & poſt diluuiũ hoc dictũ viguerit. Creſcite & multiplicate, & replete terram? Nõne apud nos, in q̃s fines ſeculoꝝ deuenerũt, plurimũ vigere debet hoc apoſtoli dictũ: Hoc itaq́ dico fratres: Tẽpus breue eſt. Reliquũ eſt, vt & q̃ habẽt vxores, ſint tanq̃ nõ habẽtes. Id quod fit, vbi vel reddũt debitũ, nõ tamẽ exigũt, velut vterq́ cõiugũ de cõmuni conſenſu cõtinet propter maius bonũ adipiſcendũ. Exiſtimo enĩ (inquit Paulus) hoc bonũ eẽ propter inſtantẽ neceſſitatem, q̃m bonũ ẽ homini ſic eſſe. Qui enĩ ſine vxore eſt, ſolicitus eſt quæ dñi ſunt, quõ placeat deo. Et reuera, cogitate vos q̃tidie morituras, & nunq̃ de ſecundis nuptijs cogitabitis, omni tẽpore memores huius nobiliſſimæ Annæ viduæ Phanuelis filiæ, quæ vtcũq́ iuuẽcula & nobilis, defuncto marito, de repetẽdo matrimonio nõ cogitauit, q̃ & ideo propheteſſa Chriſtũ dominũ redemptorẽ mũdi huc à facie ad faciem videre vt hominẽ meruit, alibi vti veꝝ deum, ſicuti eſt, æternaliter videns.

Verg. 4. Aeneidos
Geneſ. 1. 8
1. Cor. 10
1. Cor. 7

HOMILIA VII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Luc. 11. Quod vocatũ eſt ab angelo priusq̃ in vtero conciperetur.

In ferijs circumciſionis dominicæ.

A

I aliquod nobis eſt ſabbatum, id eſt, dies feſta (vt certe eſt) ex dei præcepto ſanctificãdũ, id eſt bonis pijsq́ actionibus (hoc enĩ vere eſt ſanctificare) deo agendũ cõcelebrãdũq́, hæc pfecto octaua natalis Ieſu Chri dies nobis pcipue eſt ſanctificanda, vtpote in qua Chrũs dñs, idẽq́ deus noſter, puerulus adhuc & idẽ iuxta humanitatẽ octiduanus noſtrã ex ſe ſalutẽ tam noĩe arguit, q̃ re ipſa teſtatus eſt, haud dubie vt ſperantes eũ plane agnoſceremus eſſe, nec aliũ vẽtuꝝ, qui inter nos & patrẽ cœleſtẽ mediator nos à peccatis noſtris, & à morte æterna, cui propter pc̃tã obnoxij eramus, ſaluatur, nosq́ mox ab ipſo natiuitatis ſuæ exordio homines deo, & infimos ſummo ſociaturus eſſet. Quid enĩ illũ non omnino crederemus veꝝ eſſe Meſſiã & ſaluatorẽ in lege & prophetis tot ante ſeculis promiſſum, q̃ tot tamq́ firmis teſtimonijs ſe nobis eundem facit teſtatũ? Naſcitur ille vtiq́ ex muliere, ſed cui fœcũditatis fructus ſic accedit, vt nõ decidat flos virginitatis, iuxta Eſaiã dicentem: Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ. Pannis obuoluit, ſed panni ipſi angelicis laudibus honorãtur. Gloria in excelſis deo, & in terra pax hoĩbus bonæ volũtatis. Abſcõdit̃ in pſepio, ſed prodit̃ radiante ſtella de cœlo, quã Magi viderãt in oriente, vt paulopoſt, deo volẽte dicem. Argumẽto, q̃d is eẽt altiſſimi filius ſine macula, angeloꝝ dñs, atq́ rex regũ & dñs dominantiũ, qui & hodierna die circũciditur tanq̃ verus Abrahæ hominis filius. Ieſus quoq́ vocat̃, tanq̃ filius dei. Ille enim ſolus eſt ſaluator, q̃ de ſe dicit. Ante me nõ eſt formatus deus & poſt me non erit. Ego ſum ego ſum dñs, & non eſt abſq́ me ſaluator. Ego ſum ego ſum ipſe, ego ſum qui deleo iniquitates tuas propter me.

Exod. 20
Gala 4
Eſa. 2
Luc. 2.
Eſa. 43

B ¶ In quo hodie duo deuotione ſumma ſunt cõſiderãda. Et hoꝝ primũ amandum, ex animoq́ gratũ eſt habendũ. Alteꝝ & mirandũ & exoſculandũ & ſemp vt ſalutare exẽplum ſequendũ. In circũciſione q̃dem hodierna luce habemus (fratres chariſſimi) quod amemus, habemus quod & admiremur, ſimulq́ q̃d imitemur. Quãdoquidẽ in ea magnũ dignationis beneficiũ patet, vnde gratias agamus, latet aliquid clauſum, q̃d in nobis implere debeamus. Siquidẽ dñs noſter venerit nõ ſolũ propter nos redimendos ſanguinis ſui effuſione à prioribus delictis, ſed & docẽdos verbis & exemplis, ne recaſuri ſimus in priora vel ſorte maiora delicta, ne ſiant nouiſſima prioribus peiora & dãnabiliora. Atq́ vtrũq́ hoꝝ nobis hodie exhibuit, Euãgelij verbis idipſum teſtantibus in hanc literam. Poſtq̃ conſummati ſunt dies octo vt circũcideretur puer, vocatũ eſt nomen eius Ieſus. Quod vocatũ eſt ab angelo priuſquã in vtero cõciperet̃. Eſt aũt (vt nõ obmittã parua, ſine q̃bus magna nequeunt intelligi) circũcidere ex genitali membro, per quod ſucceſſio humani generis & carnalis propago miniſtratur, amputare aliquam partem, quã præputium appellant, cuius ſæpe fit apud Apoſtolum mentio.

2. Petri. 2
Ro. 2. 3. 4
1. Cor. 7.
Gal. 2. 5. 6
Ephe. 2

C ¶ Eſt aũt circũciſio primum à deo data & pcepta Abrahamo & ſemini eius in remedium originalis criminis, & in ſignũ fœderis, magnæ q̃q́ fidei, qua credidit diuinæ promiſſioni pollicẽti, q̃d in ſemine eius benedicẽdæ eſſent oẽs tribus, q̃dq́ futurus eſſet pater

Coloſſ. 2. 3
Geneſ. 17.

multarum gentiū omniū scilicet credentiū, qui & propter eā fidē sui nominis meruit cō
uersionem, vt qui primū dicebaſ Abram, id est, pater excelsus vel exaltatus, simul cū cir
Coloss. 2 cumcisione diceret Abraham, id est, pater multarū gentiū. Inde populus ille sumpsit cō
suetudinē in circūcisione nomina imponēdi, quē deinde morem amplexati sunt Chri-
Luc. 2 stiani in baptismo, qui (Paulo scribēte) in locū circūcisionis successit. Nec male (inquā)
hunc ipsum morē sequunt Christiani, quū & illū dux noster Chrūs hodie seruare non
dubitauit, Euāgelista dicēte: Postq̄ cōsummati sunt dies octo, vt circūcideret puer, vo-
catū est nomē eius Iesus. Quod vocatū est ab angelo, priusq̄ in vtero cōciperetur.

¶Hoc est (fratres) quod hac circūcisionis die amemus, nomē scilicet Iesus, nomē vt- D
pote tam gloriosum tā q̄ omni adoratu cultuq̄ dignū, vt nō ab hominibus neq̄ primū
Luc. 1 appellari, neq̄ ab eis efferri in mundū, sed ab excellentiore q̄dā maioriq̄ natura, scilicet
Matth. 1 angelica debuerit. Siquidem ad Mariā angelus dicebat: Ecce cōcipies in vtero & paries
filiū, & vocabis nomē eius Iesus. Idē ad Ioseph: Pariet aūt (ait) filium, & vocabis nomē
Phil. 2 eius Iesus. Ipse enim saluū faciet populū suū à peccatis eorū. En Iesus est saluator, ideoq̄
illud plane nomē, quod est (teste Apostolo) super omne nomen, ita vt in eo omne genu
flectaſ, cœlestiū, terrestriū & infernorū, & oīs lingua cōfiteatur: quia dn̄s Iesus Chrūs
in gloria est dei patris. Sane sicut circūcisio in Christo vnitatē susceptæ probat huma-
nitatis, ita nomē Iesus, q̄d est sup omne nomen, gloriā indicat maiestatis. Circūciditur
ille (vt dixi) quasi verus Abrahæ filius, vocaſ Iesus, quasi vnigenitus dei filius. Neq̄ eīn
instar priorū dn̄s noster nomē suū Iesus, ceu vacuū & inane portauit & obtinuit, quod
nec est in eo magni nominis vmbra sed veritas. Et licet quidē hoc nomen Iesus aliis an-
tea fuerit impositū, tamē fuit nouū in Christum, quū illi fuerit innatū, & à proprietate
quia saluator omniū, ab angelo impositum, quæ vtiq̄ vniuersalis proprietas in aliis non
fuit, quāmuis salutem in facto aliquo particulari, & quidē non propria virtute fecerint.
Siquidē Christus appellari debuerat Iesus, id est, saluator.

Esa. 43 ¶Primo, à potentia saluādi, & sic ei id nominis ab æterno fuit, vti vero æternoq̄ deo, E
Lucæ. 1 qui solus (vt diximus) sua virtute saluare potest, & peccata remittere.
Matth 1 ¶Secūdo, à saluandi habitu, q̄ modo fuit illi impositū ab angelo, eiq̄ cōuenit à cōce- F
ptionis suæ principio, q̄a futurus erat, q̄ populū suum à peccatis eorum saluaret.

¶Tertio, ab actu saluādi, & sic fuit vocatū nomen in circūcisione, & cōuenit ei ratiōe G
passionis, quā hodie incepit, suū pro nobis sanguinē effundēs. Et hoc est q̄d Euangeli-
sta ait: Quod vocatū est ab angelo priusquām in vtero cōciperetur, id est, cœlitus indi-
tum est nomē. Hoc igit nomē dei q̄d Iesus ex vtero virginis nuncupaſ, nō nouū est ei,
sed antiquū, q̄a Iesus vocatus est secundū carnē, q̄ erat saluator secundū diuinitatē. Sal-
uator (inquā) hominis ab incarnatiōe & angeli ab initio creaturæ. Hinc Euāgelista ait:
Postq̄ natus est Iesus, Iesus vocaſ ab hominibus, scilicet Ioseph, q̄d vocatū est ab ange-
lo priusquām in vtero cōciperetur. Sit ergo hoc nobis nomē amabile, tum q̄d ipm̄ sit solū
sub cœlo datū nomē, in quo oporteat nos saluos fieri, tum quicūq̄ hoc nomē dn̄i inuo-
Actor. 4. cauerit, saluus erit, nec q̄s in alio, nisi in hoc nomine salutē obtinere poterit. Siquidem
Iohel. 2. quod Chrūs dn̄s solus sit saluator, qui populum à peccatis saluū facit. Amandus igit ille
propter nomē eius, quo nobis suam ex charitate impartitus est salutem.

¶Sed quid est o Iesu pientissime saluator, quod in te nō possum minus mirari, quàm H
amare. Equidē non possum te non ex omnibus viribus meis amāre, q̄d tu solus es, q̄ me
Gene. 17 creasti, pauisti, seruasti atq̄ saluasti, q̄ & propterea Iesus vocaris. E contrario non debeo
non mirari, quod qui alios saluas, hodie circūcideris, quum circūcisio in remediū adeoq̄
in pœnam peccati sit data ac olim instituta.

¶Nonne clemētissime dn̄e Iesu, saluator optime, circūcisio magis saluandi, quàm sal- I
Philip. 2 uatoris esse videſ, & saluatorē circūcidere non circumcidi decet? Audiui (bone Iesu) in
Hebr. 2 tuo natali gloriosissimo, quo tunc minoratus sis ab angelis, scilicet caro factus passibilis
& mortalis, & habitu inuentus vt homo, hodie vero mirabilius aliq̄d audio, q̄a puer octi-
Gene. 17 duanus circūcideris, quasi timēs legem, dicentem: Infans octo dierum circumcidetur in
vobis. Masculus, cuius præputii caro circumcisa non fuerit, delebitur anima de populo.
Esa. 8 Ah q̄d est, dulcissime Iesu, quod hodie circūcideris? Doce (obsecro) causam, ne quis in te
Luc. 2 scandalizetur, sitq̄ ideo infelix. Ah noli (quæso) nobis esse lapis offensionis, neq̄ petra
scandali, neq̄ ruina, neq̄ in signū cōtradictionis, sed resurrectio potius. Dic (oro) cur cir
L. princeps cumcideris? Nonne hodie multo magis ab angelis minoraris, q̄ non solū formā homi-
ff. de legib. nis, sed formā habes peccatoris, & inigeris velut quodā cauterio latronis? Quid ad te si
L. nemo ma lex puerū octiduanū iubeat circumcidi, quum ipse sis rex regū, dominus dominantiū, &
gist. ff. de princeps principū. Nonne vel leges seculi principē à legibus soluūt? Vtiq̄. Nun q̄d ma
arbit. gistratus superiores cogi possunt, quum nec pares imperio cogantur?

¶Sed

K ¶Sed qd etiam ad te, lex iniustis est posita non iustis? At mi dñe Iesu, tu es solus san- 1.Timot 1.
ctus, solus bonus, solus optimus & sanctissimus, (scriptura testante) iniquitatē non fecisti, L. aut facta
nec dolus in ore tuo fuit. Quid etiā infantulus adhuc potueris cōmittere, propter quod ff. de penis
esses vt alij, circūcidendus? Cū vero circūcisio nihil aliud sit, nisi superfluitatis & peccati Esa. 53
indiciū qd est dñe Iesu, in te superfluū, q̄d circūcidetur? Nō tu, omniū scripturarū testi- Esa. 7.
stimonio, verus deus es de deo patre, hō verus sine omī pctō de virgine mre? Quid (ob-
secro) facitis hodie circūcidētes puerū Iesum? Putatisne fiat obnoxius sentētiæ. Mascu-
lus cuius præputij caro nō fuerit circūcisa, peribit aīa de populo ipsius. Potest aūt pater Gene. 17
obliuisci filij sui, vnde ante luciferū ortus est, & vnde ab æterno prodijt? Aut nō agno- Psal. 109
sceret eū, nisi signū circūcisionis haberet? Imo vero (inquā) si q̄ modo posset nō cogno- Matth. 3
scere filiū suū dilectū, in q̄ sibi bene cōplacuit, ex hoc maxime signo poterat ignorare eū Marci. 1
inuētā in eo circūcisione, quā pctōribus ipse ꝓuiderat, ob purgationē vtriq; delictorum. Lucæ. 3

L ¶Sed qd (fratres dilectissimi) paulo vehemētius miramur, quare Chrūs hodie circūci Ephe. 1. 4. 5.
sus sit, dñs ipse noster & caput nostrū verū & vnicū, cuius sumus membra? Quid modo Coloss. 1.
mirū, si caput pro mēbris accepit curationē, quā tamē in seipso non habet necessariam?
Nonne & in mēbris nostris sæpe pro vnius infirmitate alteri adhibet curatio? Sane do-
let caput, fit curatio in brachio, dolent renes, & fit in tibia, ita hodie circūcisum est p̄-
cipuum membrū nostrū procuratione nostra, eius mēbris, & pro totius corporis putre-
dine, cauteriū quoddā infixum est in capite. Quid deniq; mirū, si pro nobis ille dignatus Johan. 3
est circūcidi, pro qbus dignatus est mori? Adeo em̄ deus dilexit mundū, vt proprio filio Roma. 8
suo non pepercerit, sed pro nobis omnibus illū tradiderit vsq; ad turpissimā crucis mor-
tem. Ille nimirū totus nobis est datus, & totus in nostros vsus est expensus. Non est igit
hodie nobis quasi ignaris, sed vt gratis mirandū & quærendū, cur sit & voluerit dñs Ie- Esaie. 53
sus circūcidi. Propter em̄ hoc mox ille respondebit.

M ¶Primo, circūcisus sum propter q̄d natus, propter quod passus, nihil horū feci pro- Roma. 4
pter me, sed oīa propter vos. Nec enim in peccato genitus, nec à peccato circumcisus, 2.Cor. 5.
nec mortuus est pro peccato suo, magis aūt propter delicta nostra, vt ait Apostolus, cu
ius & hodie dictū est verificatum & intellectū, quo inqt: Eum q nō nouerat peccatum, Philip. 2
pro nobis pctm̄ fecit, id est, peccator est in circūcisione visus, vt nos efficeremur iustitia
dei in ipso, in similitudinē hominū scilicet peccatorū, factus, & in habitu inuētus hodie
vt homo peccator. Et hoc est, quod ille nobis vnicus saluator hodie circūciditur, vt eū
nostrū inter deum patrem, & nos intelligeremus mediatorē, qui mox ab ipso natiuitatis
suæ exordio nostram voluit inchoare salutem, & operari suum illum immaculatū san-
guinem pro nobis fundēs, per se innocētissimus. Ipse em̄ (ait Esaias) vere languores no-
stros tulit, & dolores nostros ipse portauit. Et nos reputauimus eum quasi leprosum, & Esa. 53
percussum à deo & humiliatū. Ipse aūt vulneratus est propter iniquitates nostras, attri-
tus est propter scelera nostra. Qui & propterea hodie circumcisus est. Apoc. 1

N ¶Secūdo, vt ipso tanq̄ in eo, q est Alpha & ω, principiū & finis, carnali circūcisioni fi
nem imponeret, & spūale exordium faceret. Non enim potest vmbra subsistere veritate Roma. 5.
præsente. Erat qdem signum circūcisionis signaculum fidei iustitiæ, q̄ cum iam emicare
cœperat, signaculo, q̄ præfiguraretur, opus nō erat. Sane cōstat originale peccatum, q̄d
à primis parētibus in totam huius generis successionē fluxit, omni tēpore remedijs ali-
quibus oportuisse expiari, vt intelligeretur immutabile dei iudicium & decretum contra
idipsum peccatū ab Adam vsq; ad Abraham, Nā tunc tēporibus fidei de Christo appro
pinquātibus, imperata est circūcisio & pars illa corporis, in qua est voluptatū seminariū,
& libidinis officina, iussa etiā in paruulis amputari, vt proprij primitias sanguinis ei, q to
tum sanguinē suum hodie & in cruce oblaturus erat, offerrēt, & cōmunia singulorū sa-
crificia, singulare p̄cederent holocaustum. Vbi vero Christus dñs venit, de quo in capi- Iohā. 5
te libri scriptum erat, vt in morte sua patris volūtatem impleret, cessarunt sacrificia, nec
iam truncatione præputij Euangeliū imperauit, sed circumcisionē cordis, & omnē tam
membrorum, q̄ affectionum petulantiam gladio spūs resecari, immutabili decreto mā- Ezech. 44
dauit. Et hoc est quod Propheta ait: Omnis alienigena incircumcisus corde, & incircū-
cisus carne, non intrabit in sancta mea.

O ¶At quomodo quis circumciditur? Quādo quis abscindit & abijcit mala, quæ, vt dñs Matth. 15.
ait, de corde exeunt, veluti sunt malæ cogitationes & cōcupiscētiæ de homicidio, adul-
terio, fornicatiōe, furto, blasphemia, hocq; genus peccatis alijs, à qbus circumcidimur,
vbi ea repellimus ex aīo nostro & sumus mūdo corde, vt deū videre mereamur. Circū- Matth. 5.
cidimur vero carne, quādo mēbris nostris ipsis cauemus facere aliquod malū, vtpote cir Psal. 133.
cumciditur labijs aliquis, quādo abstinet à blasphemia, obloquio, mēdacio, stultiloquio.

Circum-

Circumciditur auribus,quando quis dedignať audire vocẽ detrectantis maledici,nugã
Psal.118. tis & criminantis.Circumcidiť quis visu,quando iuxta Dauidem,auertit oculos, ne vi-
deat vanitatem.Circũciditur pedibus,quando iuxta eundẽ,eos prohibet à malo, ne se-
1.Thess.4 quantur viam operantiũ iniquitaťẽ.Circumciditur præputio carnis, quando quis iuxta
Apostolũ,abstinet à fornicatione,& vas suum,id est, vxorẽ,si habet,in sanctificatione &
honore,non in passione desiderij possidet.Circũciditur itaq; qui vel cœlebs viuit, vel q
vxoratus erga motus venereos nõ importunus existit,nec statutos legibus terminos su-
perat,nec aliã fœminã,quàm coniugẽ legitimã nouerit,& in ea q̃q; ipsa posteritatis tã-
tummodo causa certis & legitimis tẽporibus agit. Vos itaq; fratres,q̃a estis populus dei
& populus in acquisitionẽ electus ad narrandas virtutes domini, suscipite dignam cir-
cumcisionem verbi dei in omnibus mẽbris vestris, in illis ab omni re illicita abstinentes.
Hæc enim vera est illa circumcisio,quam hodie dominus noster subindicare voluit.Nõ
autem illa carnalis præputij præcisio,quæ nũc, vt inutilis,locũ non habet.In Christo em̃
Coloss.2 (inq̃t Apostolus)circumcisi estis circumcisione non manufacta in expoliatione corpo-
ris carnis,sed in circumcisione Christi consepulti ei in baptismo. Nos enim sumus cir-
cumcisio,qui spiritu deo seruimus,& non in carne fiduciam habemus.Nõ enim q in ma
nifesto Iudæus est,neq; manifeste in carne circumcisio,sed qui in occulto Iudæus circũ-
cisione cordis,in spiritu est non litera.Et hoc est q̃d Christus hodie sua circũcisione nos
fore spiritualiter circumcidendo demonstrauit.

¶Tertio,vt nobis obedientiam,virtutem maximam,suo exemplo commendaret,se- P
Matth.5. que inibi prorsus sequeremur.Est autem obedientia concordiæ,qua omnia continẽtur
& crescunt,mater quam equidem hodie vobis,vti anno superiore cõcordiam , vel ideo
vice Strenæ,quam nostri vocant nouum annum,largior & cõmunico,quoniã & Chri-
stus dominus noster nouiter natus eam nobis atq; omnibus hominibus,perinde ad cir-
cumcisionem necessariam largitus est,nobisq; vnice esse voluit commendatam. Est aũt
obedientia voluntaria in alterius vel superioris,vel paris voluntatem itio vel concessio.
Obedimus enim,quum nostram relinquentes voluntatem alterius voluntati & imperio
acquiescimus.Est autem obediendum.

¶Primo,superioritati diuinæ quæ deus est met,Deus q̃dẽ nobis est superior,q̃a crea- Q
tor,quia nutritor,q̃a cõseruator,& rector noster,ipse enim fecit nos, & non nos ipsum.
Obediendum est illi in omnibus,quæ nos facere iussit, non quæ facere prohibuit passim
Psal.36 in scripturis,qui ait:Declina à malo,& fac bonum.Sic alibi scriptura:Elige ergo vitam,
Deoter.30 vt & tu viuas,& semen tuum,& diligas dominum deum tuum atq; obedias voci eius, &
illi adhæreas,ipse est enim vita tua, & longitudo dierum tuorum.

¶Secundo, superioritati rationali,id est,ipsi rationi,quæ nobis est vt superior regina R
Galat.5 ad gubernãdos motus nostri appetitus & sensus,q semper ad malũ est pronus,q tamen
debet obedire rationi ad bona mouẽti.Et hoc est q̃d deus ad hominem rationalẽ perin-
Gene.4 de ait:Sed sub te erit appetitus eius,& tu dominaberis illius .Si bene egeris, recipies:si
Galat.5 male,statim in foribus peccatũ tuũ aderit.Debet igiť homo nõ sensualitati, sed rationi,
quæ ad dei imaginẽ est facta,tanq̃ spiritui bono parere,q̃uis in exercitiũ virtutis compa
ratũ sit,vt Apostolo scribẽte:Caro,id est,sensualitas semp̃ cõcupiscit aduersus spiritum,
id est,rationẽ,spũs aũt aduersus carnẽ.Hæc em̃ sibi inuicẽ aduersanť,vt nõ quæcũq; vul
tis illa faciatis.Spiritu ambulate,& desideria carnis non perficietis.

¶Tertio,obediendum quoq; superioritati humanæ,quæ est vel propter senectutem, S
vt est oĩs paternitas vel ob dignitatem,vel maioritatẽ officij,vt est omnis potestas. Ait
Roma.13 ergo Apostolus:Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.

¶Sed in q̃bus quæris? In ijs(inquam)quæ media sunt,& boni maliq; nomẽ adsumũt T
ad alterutrũ se habentia,cuiusmodi sunt ambulare,sedere,loqui, tacere,comedere,ieiu-
nare,vigilare,dormire,& si qua sunt hoc genus,q̃ si(vt ait D.Bernardus) pastoris fiant
licẽtia,summã expectãt retributionẽ.In ijs igiť oĩbus filij parẽtibus,serui dñis,subditi su
perioribus obedire debẽt,ad nutũ parentũ,dominoꝝ,superioꝝ,nihil interrogãtes pro
pter cõscientiã,q̃a in ijs nullũ præfixit opus deus,sed prælatoꝝ reliquit imperio dispo-
nẽda.Nõ aũt te moueat præpositus imperitus,vel indiscreta potestas:sed memẽto, quia
nõ est potestas,nisi à deo,& q resistit potestati,resistit dei ordinationi.Hæc sane est pro-
Roma.13. ptia hominis obedientia,quã homini debemus,q homini subditi sumus.Communis est
etiã ista inter deũ & hominẽ,q̃a quicq̃d obediẽtiæ prælatis exhibeť,ei exhibeť, q dicit:
Qui vos audit,me audit:& q vos spernit,me spernit.Et hoc est q̃d Petrus ait : Subditi
Matth.10 estote om̃i humanæ creaturæ propter deũ,siue regi quasi p̃cellẽti, siue ducibus, tanq̃ ab
Marc.10 eo missis,ad vindictã malefactoꝝ,laudẽ vero bonoꝝ,q̃a sic est volũtas dei.Serui subditi
1.Petr.2

estote

eſtoţ in omni timore dominis, non tantũ bonis & modeſtis, ſed etiã diſcolis. Et rurſus: 1. Petr. 2
Similiter adoleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus. Et Apoſtolus: Filij obedite parẽtibus ve Ephe. 6
ſtris in dño, hoc eñ iuſtũ eſt. Et ſerui obedite dominis carnalibus cũ timore & tremore,
in ſimplicitate cordis veſtri ſicut Chriſto, nõ ad oculũ ſeruientes, quaſi hominibus pla-
cẽtes, ſed vt ſerui Chriſti, facientes voluntatẽ dei ex aio cũ bona volũtate, ſeruiẽtes ſicut
dño, & nõ hominibus, ſcientes, qm̃ vnuſquiſq;, quodcũq; fecerit bonũ, hoc recipiet à do- Ecci. 4
mino, ſiue ſeruus, ſiue liber. Nec eſt, quod deterreamini à tam ardua virtute, ſcilicet obe
dientia, ſed magis eam amplectimini vti hoc excellentiorẽ, quo eſt difficilior. Sane quę
videt eſſe quaſi contra naturã, quæ libertatẽ in primis appetit, attamẽ cũctis præſtãtior,
ſine qua deo placere poteſt nemo, vtpote quæ eſt omni victima melior, & quæ ei ſolum
eſt, qui Chriſti ſequitur crucẽ, quũ reliqua, vtpote relinquere diuitias, continẽtiam & ca
ſtitatem ſeruire, & alia etiam multis philoſophis ſint data, ſe añt propriũq; arbitriũ ne-
gare, & ex libero ſeruũ facere, nemini, niſi Chriſti crucem ſequenti.

V ¶Ad huiuſmodi vero obedientiam, tam difficilimam quàm nobiliſſimam, & maxime
neceſſariam virtutem, nos cohortari & prouocare debuerit.

X ¶Primo, ſcriptura dicẽs: Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis, ipſi enim perui- Heb. vlt.
gilant quaſi rationem pro animabus veſtris redditturi.

Y ¶Secũdo, rõ naturalis qua videmus oẽ inferius ſuo ſupiori, etiã in Inanimatis, obe- Matth. 12
dire, argumẽto q̃d eo obediẽtiæ ordine deus totũ mũdũ voluerit regere, & in ſuo eẽ cõ- Luce. 11
ſeruare, quũ alioq oẽ regnũ in ſe diuiſum deſolet. Sic videmus planetas minores obe-
dire ſupioribus. Aialiaq; bruta ſuũ ſeq ducẽ. Auẽ q̃q; vnã cũctas ducere. Apes in miniſte
rio regi obedire, in corpibus q̃q; aialiũ caput tueri ac reuereri mẽbra, & in ptib' aïæ rõ-
ni appetitũ ſubijci, q alioq ab ea deciſcẽs in pceps nõ ſolũ animã, ſed etiã corpus trahat.

Z ¶Tertio, creatura vniuerſalis q̃ legi, ſibi à deo datæ obtẽperat, Propheta canẽte: Prę- Pſal. 148
ceptũ poſuit & nõ præteribit. Sic ſol ex obediẽtia ſemp it de oriente in occidentẽ ſplen
deſcens p diẽ, & luna per noctẽ. Sic mare nõ progredit terminos ſuos. Sic terra produ Matth. 8.
cit fructus ſuos. Sic aues canũt, & reliqua quoq; animãtia, ſtatuto tpe & loco, deo & ho-
minibus deſeruiunt. Sic aliàs Chriſto imperanti, mare & venti obediebant. Nonne igit
pudor ſi homines non obediunt, ſi imperio dei elementa inſenſibilia parent?

& ¶Quarto, pęna horrẽda eoꝝ q nõ obediũt. Siquidẽ qa (teſte Apl'o) Adam inobediẽs Roma. 5
fuit, ſibi perpetuũ exiliũ, adeoq; omni ſuæ poſteritati mortẽ peperit tẽporalem, paritu-
rus & æternã, niſi redẽptorem ex miſericordia Ieſum inueniſſet. Cur terra vſq; ad infer-
na Cohoren & Abironẽ cum oĩbus eoꝝ cõplicibus miſere & horribiliter deglutiuit, niſi
quia inobediẽtes cõtra Moyſen & Aaronem murmurabãt. Sane cõſtat ex reꝝ hiſtorijs, Nume. 16
nunq̃ inobediẽtibus feliciter ceſſiſſe, ſed eos ſemp fuiſſe à deo punitos, q aliàs p Moyſen
dicit: Peribitis vos, ſi inobediẽtes fueritis. Sic aliàs rex Aſſuerus, voluit inobediẽtes gla- Deuter. 8
cio & igne occidẽdos, vt nõ ſolũ hominibus, ſed etiã in via beſtijs in ſempiternũ pro exẽ Heſter. vlt.
plo eẽnt contẽptus & inobediẽtiæ. Si modo (inqt Paulus) oĩs præuaricatio accepit iuſtã
mercedis retributionẽ, qũo nos effugiemus, ſi tantã neglexerimus ſalutem? Heb. 2

A ¶Quinto, obedientiæ fructus: Siquidem obediens hic & alibi exaltatur. Si eñ (inquit Deut. 28
ſcriptura) audieris vocem dñi dei tui, faciet te excelſiorem cunctis Gẽtibus, & benedice-
ris in agro. Ipſaq; obediẽtia facit hominem prælatione dignũ. Hinc deus Symonẽ obe- 1. Mach. 2
dientem cæteris præfecit. Symon (inquiens) ſcio, q̃d vir conſilij eſt, ipſum audite ſemp, Philip. 2
& ipſe erit vobis pater, &c. Quomodo enim ille habebit ab alijs obedientiam, qui nunq̃
obediuit? Sic, quia (vt Apoſtolus teſtatur) Chriſtus fuerit patri obediens, exaltatus acce-
pit à deo patre nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu fle-
ctatur, cœleſtium, terreſtrium & infernoꝝ. Sic nimirum.

B ¶Sexto & vltimo, ad obediẽtiã nos debuerit prouocare Ieſu Chriſti exẽplum, quod L. diuina
nobis hodie in circũciſione reliquit, q propterea hodie quoq; circũciſus eſt, vt legi obe- C. de legi
diret, cui non erat obnoxius, exemplũ relinquẽs, vt nemo nõ etiã magnus quãlibet ſta- bus
tutis & legibus, vel etiam à ſeipſo datis vnà cũ inferioribus obediret, vt & in legibus Cæ L. 1. ff. q̃d
ſarum canetur. Quis autem hodie prouocatus tot ſcripturis & rationibus & vtilitatibus quiſq; iuris
non ex animo ſuis maioribus obedire, obtemperareq; ſataget? quum audit ipſe ſeruus Luce. 2
& creatura hodie ſuum dominum & creatorem, imo dominantium dominũ, & regem
regum, & verum æternumq; legiſlatorem, ſtatuto & legi obediſſe, vnde natura ſolutus
erat, quia & aliàs duodecim natus annos parentibus erat ſubditus, vtique. vt nos ſuo ex-
emplo inſtrueret eam ipſam virtutem, quæ omnium maxima eſt, ex humilitate naſcens.
Nos itaq; fratres chariſſimi, Chriſti noui pueri domini noſtri exemplo, incipiamus ho- 1. Petr. 2. 5
die obedire, hortante Petro, propter deum & dulce nomen Ieſu, & ſub ipſius potẽti ma
nu humiliemur, vt ipſe nos exaltet in tempore viſitationis, Amen.

Homi-

HOMILIA VIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.2. Et procidentes adorauerũt eum, & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, &c.

IN FERIIS EPIPHANIAE DOMINICAE.

A VT & hanc diem vel in primis festam vere vt debemus, sanctificemus, eius est in principio aperiẽda solẽnitas, q̃ quãta sit in ipsi⁹ q̃ appellatur nomine patescit. Sane huius diei nomẽ est. Epiphania dñi, id est, apparitio dñi nostri saluatoris hodie agit, vnde & hæc appellari cœpit, haud quidẽ ab vna apparitione tantũ, sed trinæ quandoquidẽ vt à maioribus nostris, q nos præcesserunt, accepimus hodie tres aguntur domini apparitiones, vna qdem die, sed nõ vno tamen tẽpore factæ, qbus mundo huic Chrũs, Dei Max. filius, idẽq; vnicus noster apud illum mediator apparuit, verusq; deus innotuit, & quidẽ valde mirabiliter.

B ¶Hodie nãq; (vt pauloante ex euãgelica lectione auditũ est) paruulus rex noster paucis à natiuitate, vtpote tredecim diebus (nam alioqui exacto anno nõ in præsepio, sed in Psal.101. Aegypto fuisset repertus) transactis stella declarante primitijs gẽtium apparuit, qua de apparitione sermo noster pcipue futurus est. Hodie q̃q; quũ iam triginta ferme in dispẽsatione carnis egisset annos, q secundum diuinitatem idem ipse est & anni eius non deficiunt, inter populares turbas absconditus, ad Iordanẽ baptizãdus aduenit, sed testimonio dei patris innotuit, de quo & paulopost pauca dicemus: Hodie pariter cũ discipulis suis ad nuptias vocatus, deficiente vino, admirabili signo suæ potentiæ aquas in vinum mutauit, de quo post dies octo disputabimus, deo fauente.

C ¶Cæterũ, de altera quæ baptismo fuit, apparitione disputaturi paucis, interrogamus quomodo inibi nobis apparuerit innotueritq;? Vtiq; triplici testimonio.

D Iohan.1. ¶Primo Iohãnis, scilicet q de Iesu ad se veniẽte ad baptizãdũ, hodie dixit: Ecce agn⁹ dei. Ecce q tollit pctã mũdi. Hic est, de q̃ dixi: Post me venit vir, q ante me factus est, qa prior me erat, & ego nesciebã eũ, sed vt manifestet in Israel, veni ego in aqua baptizãs.

E Matt.3 Luc.3 ¶Secũdo, testimonio spũs sancti, q hodie (Euangelio teste) apertis cœlis sicut columba sup Christũ in baptismo descẽderit. Cuius descẽsus dudũ Iohãnes præcursor admonitus fuerat de seipso dicens: Quia vidi spiritũ descendentẽ quasi columbã de cœlo, & mãsit sup eũ, & ego nesciebam eum, sed q misit me baptizare in aqua ille mihi dixit: Super quẽ videris spiritũ descendentẽ & manentem sup eum, hic est, q baptizat in spũ sancto, & ego vidi, & testimoniũ perhibui, quia hic est filius dei.

¶Tertio, testimonio vocis patris cœlestis, q de Iesu Christo, dño nostro ad oẽs dicere auditus est. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi cõplacui, ipsum audite. Sane verum est hodie factũ patris dei testimonium, q̃d dudũ à Propheta prædictũ est: Vox do- Psal.28. mini super aquas, deus maiestatis intonuit. Quid intonuit? Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. O verissima vox patris de filio suo Iesu, in quo nimirũ nõ est q̃d patri displiceat, quod oculos maiestatis offendat, q vsqueadeo patris ait se voluntatem Iohan.8. facere, de seipso aliàs inquiens: Quia quæ placita sunt ei, facio semper, quod vtinam oẽs filij suis probis præstarent parẽtibus.

F ¶Porro, audio hic à simplicioribus quæri, quur dñs noster tãtisper, scilicet vsq; ad annum tricesimũ loqui, & docere noluerit? Quandoquidẽ de infantia dñi parũ aliquid au- Iohan.13. dimus, extũc iam vsq; in hũc tricesimũ annum nihil pene inuenimus, nisi q̃d heri audiuimus, eum annos natũ duodecim, inter doctores sedisse & interrogasse. Respõdeo: Idipsum fecisse, tantisperq; tacuisse, vt nos instrueret, q ait: Exẽplũ dedi vobis, vt queadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. Nobis vtiq; ille tantisper ore tacuit, q nihilominus opere instruit, admonẽs, vt & ipsi ex humilitate tardi simus ad loquẽdũ, & nisi docti ad docendũ prõpti, nec alij psint, q non ætatẽ habẽt, vel illam morũ & scientiarũ grauitate com- Iacob.1. pensent. Et hoc est, q̃d idẽ in Apostolo Iacobo nos hortatur. Sit aũt ois homo velox ad audiendũ, tardus ad loquendũ. At qd opus de eo quærere, q̃d omnibus patet? Certe cõstat omnẽ Iesu Christi operationem, salutarẽ fuisse nostrã instructionẽ. Quãto iustius quis hodie Christũ audiens baptizatũ sciscitabitur ex corde, dicens:

G Esa.53 Matth.9. Marc.2. Luc.5 ¶Venisti hodie ad baptizandũ, & baptizaris domine, vt quid enim aut quid tibi opus fuit baptismate? Nonne ipse es, de quo Esaias ait: Ipse est qui iniquitatem non fecit, neq; dolus fuit in ore eius. Nunquid sano opus est medicina, aut mundatione mundo? Aut cur lauaris domine, quũ nulla sit in te neq; macula originalis peccati, propter q̃d nos voluisti lauari? Vnde ergo tibi pctm̃, vt baptisma sit necessariũ? Nunqd à patre? At patrẽ quidẽ

quidẽ habes, sed deũ, & æqualis es illi deus de deo, lumẽ de lumine, cũ in deũ cadere pctm̃
nõ possit. An vero de matre? Nã & matrẽ habes, sed virgo ẽ. Quod ergo pctm̃ ex ea tra
here potuisti, q̃ te sine iniquitate cõcepit, & salua integritate peperit, quã maculã habere Iohan.3
p̃t agnus sine macula? Quid tibi opus renasci baptismate? Nũ qa deinde dixisti: Nisi q̃s re Hiere.23
natus fuerit, nõ p̃t intrare ĩ regnũ dei? Nunq̃d hoc te dicto potes obligare, q in regno tuo
diuino æternus es, q & cœlũ imples & terrã, tuaq̃ꝫ vbiq̃ꝫ es maiestate, simul & semel hic & Iohan.3
in regno dei? Te ipso aliàs dicẽte: Nemo ascẽdit in cœlũ, nisi q descẽdit de cœlo, filius ho Matth.3
H minis q est in cœlo. ¶Cæterũ, q̃d quæro, frẽs charissimi, quũ & ipse cũ Iohãne quæren
tes: Ego debeo à te baptizari, & tu venis ad me? Capio respõsum à Chr̃o dicẽte: Sine mo
do, sic em̃ decet nos oẽm implere iustitiã. Quasi diceret, Qua em̃ de causa circũcisus sum,
hac de causa baptizor: Nimirũ nõ propter me, sed propter eos, quorũ causa in hũc mũdũ
I veni, vt hodie meo baptismate pro te impleã omnẽ iustitiã, quã impleo quidẽ. ¶Primo
vt q naturã pro aliis peccatricẽ suscepi, eãdẽ pro aliis q̃q̃ꝫ naturã lauari sinã in me, q vti-
V q̃ꝫ vt deus à te baptizari prohibeor, in me tñ vt in hoĩe fieri oportere doceo, non vt mihi
mũditiã acquirã, sed vt fluẽta vobis mundẽ & sanctificẽ, illisq̃ꝫ grãe virtutẽ mea diuinita-
te partiar. Et si em̃ pctõr nõ sum, qa tñ humanã suscepi naturã, totũ humanæ naturæ in-
K ueniar implesse mysteriũ. ¶Secũdo, ita impleo meo baptismate omnẽ iustitiã, q a osten
do exemplũ oĩs implẽdæ iustitiæ in baptismo, sine quo nõ aperitur aditus regni cœlestis. Lucæ.18
L ¶Tertio, vt q formã serui adsumpsi, expleam q̃q̃ꝫ meo baptismate serui humilitatẽ, ad
X baptismũ in primis necessariã, sine qua nemo in cœlũ exaltabit. Et sic sane discant superbi
exemplũ humilitatis, vt non dedignent baptizari ab humilibus mẽbris meis, dũ viderint
me caput baptizatũ à te Iohãne seruo meo. ¶Illa aũt est vera humilitas, quã comes se-
quitur obediẽtia. Sic itaq̃ꝫ facere volo, q̃d faciendũ oĩbus impero, vti bonus magister, qui
M suã doctrinã, tã verbis insinuare, q̃ actibus exercere debet. ¶Sed occurrũt mõ Cataba
ptistæ, dicẽtes: Quia ergo Chr̃s suũ nos factũ voluit imitari, & ipse senior baptizatus est,
N ergo & nos pueri adhuc infantes, & nondũ rõnis capaces, male sumus, cõtra exẽplũ Chr̃i,
tũc baptizati, ergo nũc maiores natu sumus rebaptizandi. Quibus equidem. ¶Primo
rñdendũ velim, Chr̃s baptizatus est tricenarius, ergo & ipsi nõ nisi tricenarii sumus ba-
ptizãdi? Chr̃s in Iordane baptizatus est à Iohãne, ergo & ipsi in eodẽ flumine, & à Iohã Esa.14
ne sumus baptizãdi. Id q̃d plane nõ modo multis difficillimũ esset, sed & prorsus impossi- Gene.2
bile. Nõ est ita arguendũ à Chr̃i factis, q̃ non vt homo solus, sed vt idẽ & deus facit & ope
S ratus est, q̃ modo & lucifer ipse cũ suis, & protoplasti, deũ sequi tẽtarũt. Quod vero Chri
O stus iã vir, vtpote tricenarius baptizari voluerit, rõnibus aliquot factũ accipimus, Quarũ.
¶Prima est, vt doceret vel sacerdotẽ vel p̃dicatorẽ in p̃fecta ætate debere institui. Nec Gene.41.
quempiã docẽdo senioris lanuginẽ p̃uenire. Ita tradit Ioseph tricenarius regimẽ Aegy- 2.Reg.5.
pti suscepisse, Dauid in ea ætate regnũ suscepisse, Ezechiel sub eodẽ tp̃e prophetiã meru- Ezech.1.
isse. Atq̃ꝫ vtinã idip̃m hactenus q̃q̃ꝫ in ecclesia esset obseruatũ, q̃ seruato, fortassis ecclesia Dist.77.c.
nõ eatenus fuisset deformata, q̃ olim rectissime cauit, vt nisi à vigesimoq̃nto anno suæ æta in veteri.
tis leuitæ cõsecrarent, & à tricesimo p̃sbyteri ordinarent. Recte q̃dẽ, vtpote legẽ veterẽ Nume.8
imitata, q̃ nisi leuitas tabernaculo deseruire patiebat ab anno vigesimoq̃nto. Sic & Chr̃s
in anno tricesimo baptizari voluit, vt deinde p̃sbyterũ ageret & doceret, & circiter eã æta
tẽ sui sacerdotes officio fungerent, & nõ in ætate imp̃fectiore. Iã vero obiiciẽt Danielẽ & Danie.13
siles vtcũq̃ꝫ paucissimos, vtpote & Timotheũ, quẽ adolescentẽ Paulus appellat, q iuniores 1.Timot.4
functi sunt officio. Quibus ego rñderim, Nõ esse legẽ ecclesiæ, q̃d raro contingit, quũ nec
vnica hirundo ver faciat. Insup (vt leges habẽt) iura ad ea q̃ perraro cõtingunt nõ aptan L. Nam ad
tur, nec ab iis q̃ specialiter fiunt aut cõcedunt, argumentũ ad alia trahit. Præterea atten- ea. ff. de le
dant, q̃ paterne & solicite Ap̃lus dicat Timotheo: Nemo adolescentiã tuã cõtẽnat, id aũt gibus. L. 1.
q̃s iunior sacerdos vel p̃dicator p̃stat, q̃ñ, vel Ap̃lo ibidẽ teste, fideliũ est exẽplo in verbo, ff. de cõsti
in cõuersatiõe, in charitate, in fide & castitate, dũq̃ꝫ attẽdit lectioni, exhortatiõi & doctri tutionibus
næ. Sed quã nõ hoc ip̃m pleriq̃ꝫ nostrũ faciũt dolẽter audio, nedũ refero. Hinc velim pla Matth.5
P ne seruandã ætatẽ Chr̃i, qua baptizatus est anno tricesimo. Vel. ¶Secũda, vt in ea æta
te, q̃ cuncta pctã recipit, totã legẽ perficeret, ne q̃s diceret. Ideo legẽ soluit, q a eã cõsum-
mare haud potuit, id q̃d lege seruata de eo, q non venerat soluere legẽ, dici deinde nõ po
Q tuit. ¶Tertia, vt ostẽderet sp̃ualem regenerationẽ viros parere p̃fectos secũdũ sp̃ualem Iohan.1.
ætatẽ, qui (euãgelista testãte) nõ ex sanguinibus, neq̃ꝫ ex volũtate carnis, neq̃ꝫ ex volũtate
R viri, sed ex deo nascunt. ¶Quarta, vt intimaret mysteriũ propter fidẽ. s. trinitatis, cuius
noĩe vnusq̃sq̃ꝫ post se baptizãdus foret, eo ipso deinde dicẽte: Euntes ergo docete oẽs gẽ
S tes, baptizãtes eos, in noĩe p̃ris & filii & sp̃us sancti. ¶Quinta, senex baptizari voluit, ne Matth.vlt.
si iunior baptizaret, sui grã. i. ob peccatũ originale, q̃ nõ erat cõtaminatus, baptizatus ne-
cessario crederet: cui cũ vtiq̃ꝫ nõ erat properãdũ sicuti nobiscũ, q vel quãlibet paruuli &
infantes, sum⁹ baptizãdi, nec in pctõ originali, in q̃ (Dauide teste) cõcepti & ex vtero nati

Psal.50 sumus, morientes regnū dei ingredi nō valeremus. Ipse vero dñs Iesus, qui esset deus & ho
Iohan.3. mo sine pctō cōceptus, nō propter se indigebat purgamine, cui nec differēti aliqd pericu-
lū imminebat, qđ vtiq̧ nobis pſto foret natis in corruptiōe, ſi incorruptiōis veste in baptiſ
mo nō essemus vestiti ac induti, deinde trāsmigraturi. Id qđ nisi cōfeſſi fuerimus, Christū
Iesum esse & verū deū hoīem negabim⁹, quē tñ (& recte & vere) hodie cōfeſſi sunt, eiusmo
di esse, tres Magi iidēq̧ reges. ¶Qui procidētes adorauerūt eū, & apertis thesauris (iu- T
Psal.71. xta prophetæ oraculū) ei munera obtulerunt, aurū, thus & myrrhā. Nō vtiq̧ casu, sed in
Esa.60 magno mysterio & testimonio fidei hæc & talia munera offerūt. Quid eñ aliud significa
bāt, q̄ Christū esse vere sapientē regē ipso auro, qđ regē decet. Deū aūt notabāt thure, qđ
in dei sacrificiū olim ponebat, & nūc codē illc venerat. Myrrha hoīem arguebāt, ea quī-
dē condiunt hoīes mortui, quū & Chrs puerulus moriturus esset pro salute hoim. Recte
igitur tres illi Magi, iidēq̧ reges procidētes adorarūt eū, & munera offerētes, ipm deū ē
& hoīem, eundēq̧ regē cōfeſſi sunt. Sed qs illos hodie nō toto pectore obstupescēs, ap-
pellet? Vnde vobis hoc, o viri alienigenæ? ¶Vnde vobis tāta fides, quātā nō inuenio in V
Luc.23 Israel? Latro in cruce dicēs: Dñe cū veneris in regnū tuū, memēto mei. Christū regē Cen
Matth.27 turio illū dei filiū & hoīem simul cognouit, inquiēs post mortē illius: Vere filius dei erat
Marc.15
Luc.23 iste. Nec quidē adeo mirū, qm̄ tūc antea Chrs miracula multa fecerat, à multis pdicatus, à
Psal.71. multis adoratus fuerat. Vos vero Magi oīno alienigenæ de Saba & à finibus terræ venie
tes, nullo adhuc edocti miraculo procīditis & adoratis, munera offertis, qbus illū plane re
gē, deū & hominē cōfitemini. ¶Quid igit o Magi, quid facitis? Lactentē puerū adoratis X
Psal.10 in tuguriolo, in pſepio positū, in vilibus pānis? Si deū adoratis, ergo illius (secūdū prophe
Psalm.103 tā) sedes in cœlo. Quid eū vos q̄ritis in vili stabulo, in matris gremio? Quid aurū offertis,
ergo rex est ille puerulus? Et vbi aula regia, vbi thronus, vbi curia regalis, & aulicorū fre-
quētia. Nunqd aula est stabulū, thronus pſepe, curiæ frequētia Ioseph & Maria? Quę vel
q̄ nō diademate fuerat coronata, nec in aureo lecto recūbens, q̄ vix vnā habuit, nō ad or
namētū corporis, sed ad tegumētū nuditatis tunicā: qualē habere potuit carpētarij vxor Y
peregre cōstituta. ¶O mira, o stupēda fides. Nōne, frēs, timēdū erat, ne scādalizarent vi
ri isti, & illusos se crederēt, cū tāta indigna viderēt? Quidē à regia ciuitate, vbi regē q̄-
rendū cōiectabant, ad Bethlehē villā paruulā dirigunt. Ingrediunt stabulū, nō castrū ex-
celsum, inueniūt paruulū inuolutū pānis, nō vel sericis vel aureis vestibus, tantū tñ abest,
vt illis sordeat stabulū, vt pānis offendant, vt scādalizent lactētis infantia, vt etiā procidē
tes puerulū venerant munerib⁹ vt verū regē, adorātq̧ vt verū deū. ¶Nōne insipiētes ho Z
die facti sunt viri sapiētes, vt adorēt paruulū despicabilē, tā sua ætate, q̄ paupertate suorū?
Vtiq̧ facti sunt insipiētes mūdo, vt fierēt sapiētes deo, qs pdocuit spūs, qđ pdicauit deinde
1.Cor.3 Apls: Qui vult sapiēs eē, stultus fiat, vt fiat sapiēs: Quidē mūdus in sapīa sua deū cog-
noscere nō poterat. Placuit eñ deo p stultitiā saluos facere credētes. Quis aūt hodie tñ eē
Num.24 puerulū docuit Magos? Haudubie, q illos adduxit, ipse & instruxit, & q per stellam foris
admonuit, ipse in occulto cordis edocuit. Sane quia illi regē cœlestē, nō terrenū quære-
bant, etsi nihil regale videbant in eo, tñ solius stellæ testimonio cōtenti, gaudebant oculi
eorū cōtemptibilē puerū adspicere, q a spūs in cordibus eorū terribilē eū monstrabat. Vn-
de procidētes adorauerūt eū: Vidētes hominē, agnoscunt deū. O vera fides, eadēq̧ mira-
bilis. ¶Atq̧ vtinā ea oībus sit fides, & deus aliquorū fidē adaugeat, quā vtiq̧ augebit, &
vbi cū Magis ab oriente nō modo stellā sequētes, sed & solē iustitiæ requirētes ad Bethle
hē, i. in cor nostrū deuotiōe syncera venerimus, ibiq̧ corā Iesu dño nr̄o procidētes obtu
lerimus. Primo aurū, i. eius noīe abiecerimus huius mūdi substātiā, cōtenti qbus tegimur
1.Timo.6 & nutrimur. Secūdo thus, qđ offerimus, vbi oratiōes ex corde, quasi incēsum redolēs in cō
Psal.140 spectu dei deuote effuderimus. Tertio myrrhā, qñ carnis vitia per abstinentiā mortifica
Gala.5 uerimus. Quicūq̧ eñ sunt Chri (inquit Apls) carnē suā cū vitijs & cōcupiscētijs crucifi-
xerunt. Hæc eñ nostra oblatio hodie designata est in mysterio per Magos.

¶HOMILIA IX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.2. Surge & accipe puerū, & matrē eius, & vade in terrā Israel, de- functi sunt eñ qui quærebant animā pueri, &c.

1.Cor.12 I (fratres charissimi) quod vere Paulus scribit, & ipsum quoq̧ natura perdo A
Ephe.1. cet, atq̧ experiētia quotidiana, quū patitur vnū membrū, cōpatiuntur oīa
mēbra, & maxime ægrotante capite, cætera quoq̧ mēbra recte omnia ægro
1.Cor.4 tant, illi, perinde ei, vnde accipiūt suas vires oēs, cōdolentia & cōpatientia.
Quis nō hodie ex animo cōdoleat dño Iesu Christo capiti suo, vnde quic-
quid est & habet, descendit, audiens q̄ ipse tenellus adhuc puer, & nuperrime natus, mox
ab exordio suæ natiuitatis, tot, tantisq̧ miserijs & calamitatibus diuexatur? Ferreæ nimirū
sit oportet atq̧ lapideæ naturæ, qui nō doleat audiens, q̄ recedētibus Magis (de qbus
cras

ctas aliqua dabimus)angelus dñi apparuerit in somnis Ioseph, dicẽs:Surge & accipe puerũ & matrẽ eius,& fuge in Aegyptũ,& esto ibi vsque dũ dicã tibi,futuꝝ est eñ̄,vt Herodes quærat pueꝝ ad pdendũ eũ.Qui cõsurgẽs,accepit pueꝝ & matrẽ eius nocte,& secessit in Aegyptũ,& erat ibi vsq; ad obitũ Herodis circiter septẽ annos.Quo deinceps desũcto, rursum angelus dñi apparuit in somnis Ioseph in Aegypto,dicẽs:Surge,& accipe pueꝝ & matrẽ eius,& vade in terrã Israel,defuncti sunt eñ̄ qui quærebãt animã pueri,&c. Matth. 2

B ¶Cogita hodie Christiana aĩa,an nõ plane in hoc ipso puerulo Iesu sit implctũ, q̃d ipse olim p prophetã dixit,inquiẽs:Pauper sum ego,& in laboribus à iuuẽtute mea. Hoc profecto veꝝ eẽ inuenies,vbi hodie tecũ pœnitius cogitaueris,q̃ta fuerit Ioseph tribulatio & Mariæ angustia,quũ viderũt pueꝝ Iesum ad occisionẽ quæri. Proptereaq; admoniti,vt irẽt ex patria in Aegyptũ,in terrã dico,& lõginquã & horridã,quã & ignorabãt,q̃s & ire p asperas vias oportebat,vpote minus ad peregrinationẽ idoneos.Siquidẽ inabilis Maria propter iuuẽtutẽ,Ioseph propter senectutẽ,puer,quẽ habebãt,portare propter tenerituditudinẽ.Et quidẽ maxime,quũ essent profecturi p horrẽdũ illud desertũ,q̃ filij Israel trãsierũt,in eoq; q̃draginta annis pseuerarũt, reꝝ omniũ inopia laborans,plenũ serpẽtibus & vermibus venenosis. Psal. 87. Exod. 16 Núme. 14 Deuter. 29

C ¶Cogita hodie,q̃tus & patri & matri,adeoq; puero ipsi labor esse potuerit atq; timor? Quæ cõsolatio matri,quũ puella adhuc delicata,q̃ & nuper de partu surrexerat,in terrã longinquã per vias asperas & incognitas,& latronibus & inimicis plenas,cogebat fugere,qñ pueꝝ tenellũ sic p vias longas circũferre perpellebat,& inter idololatras Aegyptiacos circiter septẽ annos manere? Et hoc est,q̃d & euangelista ait,eos de nocte discessisse:vtiq; vt & Herodis furorem & proditoꝝ insidias tutius declinarent. Pliñ. lib. 5 cap. 9 Esa. 9 Iu. lat. 15

D ¶Necesse,quod quispiam neget illos nõ potuisse propterea fuisse mœstos aut tribulatos quũ diuinã habuerint reuelationẽ.Quandoquidẽ dixerim,illos propter hoc nõ debuisse obmittere,quod poterant facere secundum naturam humanam.

E ¶At demirãs hauddubie quæris,quũ testimonio omniũ scripturaꝝ & miraculoꝝ,quę deinde operatus est,hic puer Iesus dei Max.filius,idẽq; verus deus & homo fuerit,quur tãtopere tyrãnũ Herodẽ,cæterosq; inimicos suos timuerit,vt & aufugerit peregrinus & quidẽ in Aegyptũ.Q̃uo filius dei ante hominẽ fugit? Aut quis liberet de inimicis,si & ipse inimicos timet? Quur itaq; timet,quur peregrinus fugit,quur in Aegyptum?

F ¶Ad primũ r̃ndeo.Timuit Chr̃s vt homo,nõ vt deus.Qui eñ̄ naturam humanã susceperat,necessum habebat,vt regulã humanæ naturæ,quã susceperat,cõseruaret in omnibus,& quidẽ hac in parte,q̃a & humanæ naturæ puerilitati cõuenit,timere potestatẽ minantẽ.Et hoc est,q̃d de illo scribit Ap̃lus,inquiẽs:Qui æqualis deo semetipsum exinaniuit,formã serui accipiens,in similitudinẽ hominũ factus,& habitu inuentus vt homo. Philip. 2

G ¶Ad secundũ respõdeo.Primo Christũ ideo peregrinatum esse, & quidẽ mox à principio vitæ suæ fugisse,vt impleret scripturã,quæ eũ fore peregrinũ ostenderat,inquiens: Tibi peccauimus,expectatio Israel in tempore tribulationis,quare futurus es sicut colonus in terra,& quasi viator declinans ad manendum.Et rursus ipse per scripturam:Extraneus factus sum fratribus meis,& peregrinus filijs matris meæ. Hiere. 14 Psal. 63

H ¶Secũdo fugit vt peregrinus propter nos:nimiꝝ,vt hac sua in terris mãsionũ irrequieta mutabilitate,nos filios Adã exules & vagos, extraneos à cœli ciuibus factos, & peregrinos à filijs cœlestis Hierusalẽ,q̃ sursum est,matris nr̃æ,eo rursus reduceret,& in cœlestiũ mãsionũ stabilitate firmaret. Hinc Paulus:Scitis eñ̄(inquit)grã̃m dñi nostri Iesu Chr̃i, q̃m propter nos egenus factus est,cũ esset diues,vt illius inopia vos diuites essetis.Id q̃d & ipse cõqueritur aliàs:Vulpes(inquiẽs)foueas habẽt,& volucres cœli nidos,filius aũt hoĩs nõ habet,vbi caput suũ reclinet. Gene. 3 Gala. 4 2. Cor. 8 Matth. 8

I ¶Tertio peregrinatus est,fugiens,vt nos admoneret nr̃i exilij,nostræq; peregrinationis in hac terra,& admoniti essemus patientes in aduersis,q̃ iuxta atq; prospera æquo animo sustineremus,& ipse ex hac Aegypto(q̃ est locus tenebraꝝ & angustiæ atq; tribulatiõis,&c.qua p̃sens mũdus,q eiusmodi est,significat) cũ eo, adeoq; cũ Ioseph & Maria redire possemus ad illã verã terrã Israel,q̃ est superna Hier̃lm Et hoc est,q̃d iteꝝ ait Ap̃lus:Exeamus igiť ad eũ extra castra, improperiũ eius portãtes. Nõ eñ̄ habemus hic manentẽ ciuitatẽ,sed futurã inquirimus.Et alibi:Habemus quidẽ domũ nõ manufactã,sed æternã in cœlis.Audẽtes igiť & sciẽtes,q̃m dũ sumus in hoc corpore,peregrinamur à dño.Audemus aũt & bonã volũtatẽ habem⁹,magis peregrinari à corpore,& p̃sentes esse ad dñm.Igitur fr̃es charissimi,nõ grauabimur peregrini in hac Aegypto tenebraꝝ & tribulatiõis sufferre aduersa,quũ & Chr̃s cũ sua sanctissima matre hęc ipsa sustinuerit,imo simus memores,q̃ hic semp aduersa prosperis & prospera aduersis misceanť,sinitq; deus semp suos psequutionibus,q pie inibi viuere volũt,vexari.Qui tñ illos vbiq; & semp dignať consolari,vt ipse p angelũ est cõsolatus:argumẽto vtiq;, ne in consolationibus & prosperis extollamur,nec in tribulationibus frangamur:q quidẽ pius & Luc. 19 Gala. 4 Heb. 13 2. Cor. 5 Iob. 14 2. Timot. 3

misericors nobis dat cõsolationẽ ad spem subleuandã, ne deficiamus, & tribulationẽ ad
humilitatẽ cõseruandã, vt cognoscẽtes nostrã miseriã semp in eius timore stemus, mini
me impatiẽtes & turbati, quũ tribulati fuerimus in hac Aegypto, q̃si nobis debeat largiri
priuilegiũ, quod ille nec sibi nec matri tribuit, qui propterea peregrinus factus est, & tri-
bulatus, vt nobis exemplo esset, quod imitaremur indeficientes. Qui & ideo.

Matth.4 Matth.26 ¶Quarto fugit, nõ vt deus, sed vt hõ Herodẽ miserũ, q refugiũ est oĩm, & illius cedit fu K
rori, nõ φ timeat deus faciẽ psequutionis, cui angeli ministrãt, & q hostẽ nutu pdere po-
terat, sed vt bonus magister nos suos discipulos instruat, nobis exẽplũ relinquẽs, vt & ad-
uersantibus vel psequẽtibus nõ resisteremus, nec de ipsis vindictã expeteremus, sed patiẽ
ter expectarem⁹, furoriq́ ipsorũ cederem⁹, futurũ qdẽ, defunctis, q quærerẽt animã nr̃am
Matth.10 illis redderemus. Et hoc est, q̃d idẽ puer postea vir factus docuit, dicẽs: Cũ aũt persequẽ-
tur vos in ciuitate ista, fugite in aliã. Id q̃d ipse vir deinde aliquoties fecit, Iudæorũ furori
Acto.13 cedẽs, quẽ & inter cæteros apl'os sequutus est Paulus, q cũ propter seip̃m videret Iudæos
cõcitare religiosas mulieres & primos ciuitatis ĩ se, excusso puluere pedũ, discessit Iconiũ.
Actorũ.19. Idẽq́ alibi, ne esset seditiõis propter euãgeliũ excitãdæ obnoxius, ab Epheso diuertit alio.

¶Et vtinã hac in parte saltẽ pseudoapostoli nostri temporis, sequerent Christi exem- L
plũ, qui nũc non aliã ob causam demorãtur, q̃ vt tumultus excitẽt, impatientissimi & su-
2.Cor.6 perbissimi, minime Christũ sequẽtes, qui (vtcunq; nulla possit esse Belial cũ Christo com-
paratio) hodie fugit Herodẽ, verũ ecclesiæ hostẽ, vt daret exemplũ suis, vt & ipsi vel boni
pastores fugerent, maxime cum fuga videretur prodesse ecclesiæ.

¶Sane quod dñs, ne occideret, sublatus est in Aegyptum, significat electos sæpe malorũ M
improbitate suis e sedibus effugãdos, vel etiã exilio damnãdos, quos ad patientiã & spem
hortat in hoc, qm̃ futurũ sit aliquãdo, vt ipsi surgant cũ Ioseph & Maria, & veniant ad ter
rã Israel, vtpote defunctis ijs, qui eos sunt persequuti, eorũq́ animã quæsierũt. Quod eñ
occisis pro dño pueris, Herodes & alij aduersarij nõ longe post obierint, & ideoq́ Ioseph
dñm cũ matre reduxerit, arguit oẽs psequutiones, quæ cõtra ecclesiã erãt mouẽdæ, perse
quutorũ morte vindicãdas, & pacẽ ecclesiæ denuo reddendã, & sanctos q latuerãt, ad sua
Malach.4. loca reuersuros, & q prius cũ Herode propter Christũ erãt quasi cũ omni Hierusalẽ inui
dia turbati & pmoti, sopita inuidiæ flãma fidẽ essent veritatis accepturi. Sic nimirũ Enoch
Iose.lib.2 cap.8 & Helia p̃dicãtibus, Iudæi olim, deposita inuidia, fidẽ veritatis suscipiẽt. Sic etiãnum Mo
ses, quũ iam post Aethiopicã victoriã per successionẽ regni indipiscendi futurus credere
tur dux atq; rex, repẽte fit ex duce exul, & ex successore infestissimus, soceriq́ ouium pa-
stor. Qui tñ nuper seruiebat, q oues versabat, prouidẽtia deinde diuina sexcẽtis hominũ
millibus p̃ficitur. Et q vni Rагueli erat notus apud oẽs, oĩbus fit gẽtibus illustris, & demũ
2.Regũ.15 & deinde q suæ libertatis erat indigẽs fit alienæ adsertor. Sic q̃q; Dauid rex ab exilio in regnũ voca
tus est. Idẽq́ regio deturbatus solio, iterũ fit exul. Eiecto & extorri, ac sibijpsi diffidẽti, ea
dẽ diuina prouidẽtia diadema restituit. Sic sane sperauerim eos, q̃s impius Herodes (talẽ
aũt indico vnãquamq; impiã potestatẽ cũ subiectis ei, vt fit, in impietate adhærẽtibus, q
Christi religionẽ nititur supprimere, eaq́ de causa illos q eius sunt, vel proscribit vel op-
primit) in Aegyptũ, id est, in exiliũ propulit, aliquando cũ Iesu atq; matre eius & Ioseph
in proprias sedes reuersuros, vtiq; defunctis illis, qui animas eorũ quæsierunt.

¶Quod tũ certo futurũ confido, vbi illi expulsi in Aegypto patiẽter degerint, pœnitẽ- N
tiam pro delictis, quorũ forte causa in Aegyptũ, deo permittẽte, coacti sunt, agentes q̃ à
Christo inibi obtinere indulgentiã non diffidãt, quandoquidẽ ille, cuius p̃stabilis est sup
Iohelis.2. malitiã misericordia, recordatus sit (qui nõ in finẽ irascitur) quãta mala fecerit sup Aegy-
Psal.102 ptũ, ideo misit filiũ suũ in eã, & dedit illi magnæ recõciliatiõis signũ, vt decẽ plagas Aegy
Esa.57 pti, vna medicina sanaret, vt populus, q antea fuerat psecutor populi primogeniti, custos
fieret filij vnigeniti, vt qui illi violenter dominati sunt, isti cũ deuotione seruirẽt, vt iam
nõ irent ad mare rubrum demergendi, sed vocarent ad aquas baptismatis.

¶Cæterũ, frẽs in dño dilectissimi, q a nos oẽs à superna Hierusalẽ in hãc mũdi tenebro O
si pctĩs Aegyptũ, coacti sum⁹, operã, obsecro, demus, vt defunctis, q nos pdere conabant
cũ Iesu & Maria redeamus ad eã Hierusalẽ, ad verã terrã Israel. Id q̃d fiet, qñ (vt dixim⁹)
Chri exẽplo, huius mũdi tribulatiões & angustias noĩe Iesu cõstãter & patiẽter sustinuerĩ
mus, memores, hmõi perturbatiões esse inseparabiles virtutũ comites, nec nos aliter q̃ per
illas ad terrã Israel posse reuerti cũ Iesu, quũ & ipse p passionẽ amarã in gloriã intrauerit
suã, vtiq;, vt nobis exẽplũ relinqueret, q̃d sequeremur, q & nobis in exẽplũ ante faciẽ He
Luc.24 rodis fugit, nõ q a mortẽ timeret, sed vt tẽpore cõgruo sustineret. Haud quidẽ fugit mor-
tẽ, qui mori venerat, nec insidias expauit, q insidias & versutias diaboli aperire venerat.
Atq; vtinã ille dñi angelus ad vnũquemq; nostrũ sit dicturus: Surge, accipe puerũ & ma-
trẽ eius, & vade in terrã Israel, defuncti eñ sunt, qui quærebãt animã pueri.

¶HOMILIA X. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc. 2. Nesciebatis, quia in ijs, quæ patris mei sunt, oportet me esse, &c.

Dominica infra octauas Epiphaniæ.

A VI simpliciter hactenus dixerũt, sufficere ad salutẽ æternã con-
sequendã, vt credamus Christũ pro peccatis nr̃is mortuũ, proq́
illis tam pteritis & psentibus q̃ & futuris ita eũ satisfecisse, vt peni
tus nihil à nobis bonarũ operationũ ipse exigat, nec opus eẽ pro
ijs, quæ post baptismũ quotidie peccauimus, aliqua pœnitẽtia, in
deũ, ipm optimũ, adeoq́ in eius iustitiã plane sunt impij atq; inin
rij & blasphemi quiq́ illius ineffabilẽ misericordiã & bonitatẽ pla
ne peruertũt in quandã iniquã licentiã peccãdi, cõtra omnẽ oim Titum. 1
scripturarũ veritatẽ. Qui (proculdubio) de numero sunt istorum,
qui (Apostolo teste) confitent se nosse deũ. s. verbis inanibus ipm
confitendo, factis aũt negãt, cũ sint abominabiles, incredibiles, & ad omne opus bonũ re-
probi. Vtiq; si crederẽt in Christũ, in eoq́ manerẽt, deberẽt (vt Iohãnes scribit) sicut ille 1. Iohan. 2
ambulauit, & ipsi ambulare. Quos (si modo doceri à nobis paruulis nõ dedignant) scire ve
lim, nos peccato primorũ parentũ ita (Aplo teste) oẽs peccasse, vt iustitia dei Max. censen Roma. 5
te, per eos & ipsi oẽa facti sumus morti æternæ obnoxij, nec ab aliquo hoie vnq̃ redimẽ-
di, quũ qui aliũ debuerat à morte redimere, necessum fuerit, vt is à peccato esset liber, cuius
modi nõ erat reperibilis: quãdoquidẽ oẽa declinauerãt, factiq; erãt inutiles, nec erat q fa Psal. 13
ceret bonũ: vtpote quũ omnis caro ita viam suã sup terrã corruperat, vt iã omnino in va Roma. 3
nitate sensus sui ambularet, tenebrisq; obscuratũ haberet intellectũ, vt à dei veritate aliena Gene. 6
tus, propter densas ipsius tenebras, deũ neq; agnoscere denuo posset, nec sine diuino lumi Ephe. 4
ne ad illius veritatẽ peruenire. Quos quũ pr̃ ille oĩpotens oculis suæ diuinæ bonitatis atq;
misericordiæ in tenebris & vmbra mortis sedentes adspexit motus ineffabili sua pietate
suũ illũ vnigenitũ ab æterno filiũ incarnari sine virili semine, & sic absq; omni macula pro
curauit, vt natus deinde sua humanitate illos exẽplo vitæ ac doctrinis sanctioribus in via
salutis & felicitatis æternę cõsequẽdę illuminaret, & illuminatos, patriq́ recõciliatos, sua-
q; tandẽ innocẽtissima morte redẽptos à morte æterna, ad vitã æternã pduceret. Igit ad
ueniẽte tẽpore plenitudinis, de q̃ hactenus multa diximus, hoc ipm totũ, q̃tũ ad se Chr̃s Gala. 4
dñs implere studuit, q nos, adhibita baptismatis arra, à prioribus delictis, qbus ante baptis
mũ detinebamur, liberauit, deindeq́ sua sanctissima vita, q̃ lux erat hoim, & salutari eru- Iohan. 1
ditione, e tenebris peccatorũ, ad semitã veræ vitæ reduxit, & qũo & quo sit eundũ q̃si splẽ
didissimo lumine cõmonstrauit, inquiẽs: Exẽplũ dedi vobis, vt queadmodũ ego feci, ita Iohan. 13
& vos faciatis. Ego eñi q̃diu sum in mũdo, lux sum mũdi, q sequit me. s. bonis virtutib' &
moribus, nõ ambulãt in tenebris, sed habebit lumẽ vitæ. s. & huius & futuræ. Et hoc est, Iohan. 10
q̃d dudũ propheta de salutari illius natiuitate pconcinnit, dicẽs: Populus gentiũ, q ambu Esa. 9
lat in tenebris, vidit lucẽ magnã, habitãtibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.

B ¶Vnde subsequit, qui vitã æternã ingredi voluerit, esseq́ perpetuo felix, necessum est
credat, primo Christũ dei æterni ab æterno filiũ eẽ naturalẽ, propterq́ nos venisse, vt nos
sua humanitate à prioribus delictis redimeret, idemq́ perdoceret qũo deinde pctã decli
naremus, ne essemus rursum in eandẽ pœnã, qua prius detinebamur, casuri. Secũdo, nos
nõ aliter saluatũ iri, nisi ea, q̃ nos facere docuit, seruemus, i. si nõ peccemus denuo, quibus
alioqui posteriora essent priorib' peiora, eo ipso alias dicẽte: Si vis ingredi vitã, serua mã Matth. 19
data. Et rursus: Hoc fac & viues. Quẽ subsequit Petrus, inquiẽs: Cui eñi nõ psto sunt hæc, Luc. 10
. s. bona opera, vtpote virtus, sciẽtia, patiẽtia, pietas, abstinẽtia, charitas, hocq́ genus alia, 2. Petri. 1
cæcus ẽ, & manu tẽtãs, obliuionẽ accipiẽs purgatiõis veterũ suorũ delictorũ. Quapropter
frẽs magis satagite, vt p bona opa certã vestrã vocationẽ & electionẽ faciatis. Idẽ iterũ: Si
eñi refugiẽtes coinquinatiões mũdi in cognitiõe dñi nr̃i saluatoris Iesu Chr̃i, ijs rursus im 2. Pet. 2
plicati, facta sunt eis posteriora priorib' deteriora. Melius eñi erat illis non agnoscere viã
iustitiæ, q̃ post agnitionẽ retrorsum cõuerti ab eo, q̃d illis traditũ est, sancto mãdato. Co
nemur itaq; frẽs charissimi, si salui perpetuo eẽ voluerimus nõ modo q̃ nos docuit audi-
re, sed & seruare, nec ipm verbis cõfiteri, sed factis imitari pariter, & ita vt ipse ambulare,

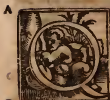
C ne reprobi simus. ¶Cæterũ, quid post fidẽ ipsam in primis Christiano sit faciendũ, &
quidẽ mox à principio adeptæ rõnis & intelligẽtiæ, ipse idẽ Chr̃s Iesus, dñs & vnicus ma
gister nr̃, adhuc duodecim natus annos hodie primo suo, q̃d literis mãdatum est, verbo,
euidẽter arguit, ad matrẽ suã atq; patrẽ dicẽs: Nesciebatis, q̃a in ijs q̃ patris mei sunt, opor
tet me esse. Quo quidẽ verbo vsqueadeo profundo & diuino, vt illi nõ intelligerẽt, q̃d si-
D bi vellẽt, docet. ¶Primo, opus esse ad æternã salutẽ, vt primo deũ colamus & timeam',

haud secus atq; vnicũ nostrũ creatorẽ, patrẽ saluatorẽ, ita eñ fiet, vt nihil nobis deficiet.
Deuter.6 Sic alibi Moses ait: Præcepit nobis dñs, vt faciamus oĩa legitima hæc, & timeamus dñm
deũ nostrũ, vt bene sit nobis cũctis diebus vitæ nr̃æ. Timere aũt deũ, illũq; colere, est illius
amore & ne in eius indignationẽ incidamus, peccata declinare, & eius mãdatis inhærere.
Tob.4 Hinc Tobias ille venerãdus senex, paulo post mori se arbitrãs in testamẽto ad Tobiã filiũ
ait: Omnibus aũt diebus vitæ tuæ in mẽte habeto deũ, & caue ne aliqñ peccato cõsentias, A
Esa 66 & prętermittas pcepta dei nr̃i. Et noli timere, fili mi, pauperẽ quidẽ vitã gerimus, sed multa
Matth 21 bona habebimus, si timuerimus deũ, & recesserimus ab omni peccato, & fecerimus bene.
Iohan.2 ¶Secundo docet, ad cultũ dei & ad eius pertinere timorẽ, ipsius domũ, quod rationis E
est templũ, congruo pſertim tẽpore visitare, ibiq; inter alia quæ dei sunt, cũ puero Iesu dili
ligẽter audire. Sic deus alibi ad Mosen: Cõgrega (inquit) ad me populũ, vt audiãt sermo-
Deuter.4 nes meos, & discãt timere me omni tẽpore quo viuũt in terra, doceãt filios suos. Id pce-
ptũ Maria & Ioseph sequẽtes, secundũ cõsuetudinẽ dieꝝ festoꝝ, qui annuatim agebant,
Hierosolymis tẽplũ petebãt, & eũ ĩis hodie Iesus adhuc puerulus est profectus, pueris
vtiq; oibus ad bene beateq; viuendũ exẽplo: quippe, cuius vita est absolutissima virtutis
idæa. Nec fuit vnq̃ in vllo, nec potuit esse tanta indoles, vt studio sapiẽtiæ & cœlestiũ reꝝ
cura, puer parẽtes reliquerit, matre, cui charissimus fuit, propinquoꝝq; comitatu relicto,
triduo requisitus, nõ in pueroꝝ cœtibus, sed in sapientũ viroꝝ cõsessu, nõ puerili intentus
lusui, sed diuinaꝝ reꝝ disceptationi, nõ in prophano, sed augustissimo est tẽplo repertus,
testatus oportere se nõ in ĩis esse, q̃ hominũ sint, sed q̃ sui (qui se in terrã misit) patris. Atq;
vtinã hoc sanctissimũ Iesu seruatoris nr̃i exemplũ vestri pueri imitarent, vel ipsi eos per-
Gene.8 inde ad malũ proniores piis admonitiõibus & castigationibus eo (vt parẽtes decet) mox
Prouer 22 à pueritia cogeretis, memores, sensum hoim & cogitationẽ humani cordis ab adolescẽtia
Threñ.3 prona esse ad malũ. Et adolescẽtẽ (Salomone teste) iuxta viã suã, & cũ senuerit, nõ recede
Eccl.7 re ab ea. Proindeq; bonũ esse viro, cũ portauerit iugũ dñi ab adolescẽtia sua, q̃ alioq; à ma
lo duriter & difficulter retrahi poterit. Ad qđ hortat scriptura, dicẽs: Filii tibi sunt, erudi
Prouer.23. illos, & curua eos à pueritia eoꝝ. Et rursus: Noli subtrahere à puero disciplinã. Si pcusse-
ris eũ virga, non morietur, tu virga percutis eũ, & animã eius de inferno liberabis, imo non
modo ipm, sed se q̃q; parẽtes ab inferis liberãt, quo aliãs vnã cũ filiis sint certo peruẽturi,
Luc.23 dño quasi in figura aliãs dicẽte: Filiæ Hierusalẽ, nolite flere sup me, sed sup vos & filios ve
stros, vtpote q̃ tẽporales patior pœnas, ipsi vero, q̃ nunc in filioꝝ correctiõe negligẽtes
agitis, vnã cũ filiis vestris in perpetuis tormẽtis lugebitis. Sic aliãs, qa Heli, vir alioqui nõ
1.Regũ.4 malus, filios suos in timore dñi nõ tenuerat: & q̃s nouerat indigne agere, nõ corripuerat,
illis primo mortuis, cecidit de sella retrorsum iuxta ostiũ, & fractis ceruicibus, mortuus
est. Argumento nimiꝝ, vt in primis parẽtes retrahant filios à malo ad bonum.
¶Et sic tertio hodie docet Chr̃s, vt filii parẽtibus humiliter obediãt, quũ ipse deus, rex F
& dñs suis parẽtibus obedierit. Et quare? Quia pceptum est pœnæ & promissionis pari-
ter. Hinc Apostolus: Filii obedite parẽtibus per omnia, hoc eñ placitũ est in dño, & iustũ
Coloss.3 est. Honora patrẽ tuũ & matrẽ tuã, quod est mandatũ primũ in promissione, vt bene sit ti
Ephe.6 bi, & sis longæuus sup terrã. De inobediẽte aũt filio aliãs dicit scriptura: Si genuerit homo
filiũ cõtumacẽ & proteruũ, qui nõ audierit patris ac matris imperiũ, & coercitus obedire
cõtempserit, apprehẽdent eũ, & ducẽt eũ ad seniores ciuitatis illius, & ad portã iudicii, di
Exod 20 centq; ad eos: Filius noster ille proteruus & cõtumax est, monita nostra audire cõtemnit,
Deuter.21. comessationibus vacat & luxuriæ atq; conuiuiis, lapidibus eũ obruet populus ciuitatis, &
morietur, vt auferatis malũ de medio vestri, vt vniuersus Israel audiẽs pertimescat. Ex his
attendãt pseudoapostoli & apostatæ nr̃i tẽporis q̃ malemereant, quoꝝ impiis pdicatio-
nibus filii nũc plerique oẽs suis parẽtibus reddunt inobedientes, qui (vt sunt olim ab Ap̃lo
Titum.1 notati) certe præ filiis lapidãdi essent, quũ vel legibus imperatoꝝ caueatur, eũ, qui malum
L.1 § p̃ua persuadet, cũ malũ faciente plectendũ. Atqui iusto dei iudicio crediderim nunc magistra
dere. ff. de tus plerosq; obcæcari, qui non, quod rationi aduersatur, animaduertunt.
seruo. cor. ¶Quare docet Chr̃s hodie eatenus esse obediendũ parentibus, quatenus interim pro- G
1. consili. pter hoies parentes nõ obmittũtur, quæ dei sunt, quæ vtiq; omnibus sunt humanis longe
ff. de re iu. pponenda rebus. Siquidẽ (Petro teste) deo magis oporteat obedire q̃ hoibus. Ne ille, qđ
olim Adamo, dicat: Pro eo, q̃ obedisti voci tuę vxoris plus q̃ meę, maledicta terra in ope
Acto.5 tuo. Debẽt eñ filii ita parẽtes amare, vt pꝛ illis deũ ament, illũq; semper pferant vti sum-
Gene.3 mum parentẽ. Qui eñ (inquit Christus) amat patrem aut matrem plus q̃ me, non est me
dignus. Sic ad eũ qui alibi prius volebat sepelire patrẽ, deinde sequuturus, dictũ est: Sine
mortuos sepelire mortuos, tu me sequere. Sic q̃ties filius à diuino cultu à parẽtib⁹, vt fie-
Matth.10 ri aliquando solet, retrahitur, cum Iesu hodie respondeat: Nescitis, q̃ oportet me esse in
Marci.8 his q̃ patris mei sunt? Quo quidẽ verbo perinde firmissimo scuto & gladio recte quis vte
tur

tur contra quemcunq; q ipm à virtutibus ad vitia solicitat, vtpote dicat aliqs, vel etiã ipse cacodæmon vel mũdus vel caro suggerat malum, inquiẽs: Veni fruamur bonis, quæ sunt edamus, bibamus, post mortẽ nulla voluptas. Rñdeat: Nescis q̃a in ijs &c. Quod si forte adhuc pulsat tentator adeo, vt possis cum Aplo ter dñm rogare, vt discedat à te angelus satanæ, te colaphisãs. Adde demũ Chri in cruce verbũ, dicẽs: In manus tuas commẽdo spm meum. Quasi diceret: Licet sciam me in negotijs patris mei esse debere, infirmus tamen sum ad resistendum impugnatoribus, ideo in manus tuæ potentiæ, cui resistere nihil potest, commendo spm meum, vt tuo iuuamine, tua gratia, tua defensione munitus, vincere possim aduersa, & in ijs, quæ tua sunt, semper manere. Quod si datur mihi aliqñ vincere, non mihi dñe, sed nomini tuo sit gloria, & ne spus meus in superbiam efferatur, etiã modo & semper in manus tuas commendo spiritum meum. 2.Cor.12 Luc.23

¶HOMILIA XI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.2. Implete hydrias aqua &c.

DOMINICA I. POST OCTA. EPIPHA.

A

Vibus & quantis scripturaꝝ locis & rõnibus anno superiore sacrosanctũ huius diei euãgeliũ tractãtes, matrimoniũ esse ecclesiæ sacrm adstruxerimus, nõ est vt hodie repetamus & qdẽ maxime (deo grãs) qd quæ tum diximus, ita veritate suffulta fuisse intelligimus, vt nullus hæreticoꝝ vel tantillum hactenus ex eis infringere potuerit: nec miꝝ qdem, qñ scripturæ veritatẽ continuerint, cui non est contradicendum, imo cui fortissimæ perinde rei nemo queat resistere, iuxta scripturam, dicentem: Super omnia autem vincit veritas. Ea igitur de re in præsentia silentes. Eccl.4 3.Esd.3

B ¶Primo, duxerimus admonendos simpliciores. Ideo Christũ dñm humanas hodie nuptias honorare voluisse sua & matris psentia, & illic initiũ signorum facere, vt se verum & spualem ecclesiæ suæ sponsum ostẽderet, nuptiasq; bonas esse simul monstraret, qbus alioqui nõ interfuisset, vtpote quas à principio etiã deus voluerit in paradiso instituere, numiꝝ ad prolis procreationẽ, dicẽs: Crescite & multiplicamini. Ostendẽs (inquã) apto, nuptias esse ad legitimã gñis humani propagationẽ à se institutas easq; esse legitimas, quã nõ voluptas virũ & mulierẽ cõiungit, sed deus. Deus vero cõiungit, qñ trahunt desiderio voluntatis dei, legisq; diuinæ implendæ positæ ad suscipiendam prolem, quæ subinde deũ agnoscat, cuius ordinatiõe suscepta fuerat, legemq; & voluntatem eius hñs obseruet & custodiat. Nec debẽt nuptiæ esse luxuriosæ, illecebrosæ ac voluptuosæ, nec libidinosum illic matrimoniũ opus esse debet, sed puꝝ & castũ. Cuius qdem argumẽto hodie nuptijs adfuit virginitas, quæ est mater Iesu, ad illas vocata, & ipse Iesus, q est immaculatus totius naturæ nostræ sponsus, q (teste scriptura) tanq̃ spõsus processit de thalamo suo. Adfuerũt & ideo illic positæ sex hydriæ lapideæ scdm purificationẽ Iudæorum, qbus illi ad nuptias vocati lauabant. Non em̃ Iudæi nisi loti & purificati in nuptijs discumbere solebãt. Vtiq; in spuale argumẽtum, oportere matrimoniũ, quod legitimis cõtrahit nuptijs, esse castũ, & à carnali libidine alienum. Et hoc est qd Aplus ait: Hæc est em̃ voluntas dei, sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatiõe, vt sciat vnusquisq; vestrum vas suum possidere in sanctificatiõe & honore, nõ in passione desiderij, sicut & gẽtes quæ ignorãt deũ. Vindex est de oĩbus ijs deus, q nõ vocauit nos in immunditiã, sed in sanctificationẽ. Et rursus: Honorabile cõnubiũ in oĩbus, & thorus immaculatus. Et hæc breuiter pstrinximus in ædificationẽ eoꝝ q minus norunt, qbus matrimoniũ legibus ac terminis cõtineat, & cõtra eos q tot næuis atq; excessibus hoc ipm sanctũ ecclesiæ sacrm defœdare haud erubescunt, quos anno superiore sat, vt oportuit, redarguimus. Matth.19 Marc.2 Gene.1 Psal.18 1 Thess.4 Ephe.5 Heb.13

C ¶Cæteꝝ q̃a sancti euangelij lectio ad literam satis perspicua est, nec superuacanea indigeat expositione, in rem esse putamus, vt spm sub litera diligentius quæramus. Sane in opibus dñi minus capaces (vt & Paulus alibi subindicat) animos exterior cõsideratio pascit, q vero magis habent exercitatos sensus solidiorem intus cibum inueniunt & suauiorem, taq̃ adipem, medullamq; frumenti. Sunt em̃ & exteriore specie delectabilia, & interiore virtute multo delectabiliora, quẽadmodũ & ipse exterius qdem speciosus erat forma præ filijs hoĩm, interius autẽ tanq̃ candor lucis æternæ, etiam ipsis supereminens vultibus angeloꝝ. Quorsum hæc, dilectissimi fratres. Huc. Audistis pauloante factum in nuptijs miraculum, vtiq; initium signoꝝ domini, cuius & historia satis est admirabilis & significatio delectabilior. Ingens profecto diuinæ maiestatis indicium fuit, ad nutum dñi, aquã in vinũ cõuerti, sed & illa multo melior mutatio dexteræ excelsi, q̃ in ista pfigurabat. Hebr.5 Psal.44 Sapiæ.7 Psal.67

Osee.2 Etenĩ si spm̃ & mysterium inspexerimus, qđ aliud in Chana Galileæ significãt nuptiæ,
Matth.22 q̃ eas nuptias, qbus Chr̃us sibi nos, iuxta ipsius in Propheta dictũ, in fide despõsauit, & sic
ipse cũ ecclesia nuptias fecit? Ad quas (vt aliàs ex euãgelio claret) nos oẽs vocati sumus, in
Iohan.3 qbus vtiq; sponsus est Chr̃us, alibi de se dicẽs: Qui habet sponsam, spõsus est; vt pote tanq̃
Psal.18 spõnsus de thalamo procedens. Spõsa vero nosipsi quoq; sumus oẽs vnã, & aĩæ singulorũ
quasi singulæ sponsæ. Et hoc est, qđ aliàs pinde cõparatiue (vt ita dixerim) Apl̃us inquit:
Viri diligite vxores vestras, sicut & Chr̃us dilexit ecclesiã, & seipm̃ tradidit pro ea, vt il-
Ephe.5 lam sanctificaret. Et paulopost: Sacramentum hoc, s. matrimonij, magnum est, ego
aũt dico in Chr̃o & ecclesia. Nec eñ ille minus nos diligit q̃ sponsus spõsam suã, sed lon-
ge magis, quũ pro ea animã suã tradiderit. Nobis itaq; in ijs existẽtibus nuptijs hoc vtiq;
Iohan.10 in seculo per fidem, sed aliàs in specie, nequaq̃ deficit vinum. Sed quale? Sp̃uale, s. vinum
deuotionis & gr̃æ, quod sp̃ualiter lętificat cor hoĩs. Quia eñ haud dum peruenit ecclesia
Psal.103 ad perfectam purificationem, donec eam sibi Chr̃us exhibebit gloriosam non habentẽ
Ephe.5 maculam, neq; rugã, aut aliqđ hmõi, interim purificationibus opus habet, quatenus sicut
Roma.5 abundauit pct̃m, eatenus abundet indulgentia, sicut multiplicat miseria, sic & misericor-
dia, nisi quod non sicut delictum, ita & donũ. Gratia eñ non solum pct̃a lauat, sed & me-
rita donat. Sex igit hydriç sunt positç ijs, q post baptismũ in nuptijs fidei ĩ pct̃a labunt, in A
de purificandi. De his eñ loquimur, q a de ijs sumus. Exuimus vtiq; lauacro regenerationis
1.Iohan.1 veterem tunicam, sed heu peius reinduimus eam. Lauimus pedes nostros, sed peius inqui
nauimus eos. Nã si dixerimus, q pct̃m non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in
nobis non est. Ideo q; nobis opus est hoc tempore, vt lauemur, vt purificemur. At vinum
deficit, s. gr̃æ & deuotionis, quo lauari & purificari debemus.

¶Quo igitur? Vtiq; confugiendũ nobis est ad dñm Iesum, vnã cum eius matre Maria D
dicẽtes: Dñe nos inuitati tui ad nuptias æternæ gloriæ, vocati qdem sumus, sed pauci ele
cti, q si quidẽ vinũ non habemus, s. gr̃æ & deuotiõis. Haud dubie Maria fideliter interpel-
labit nobiscũ pro nobis, dicẽs: Vinũ nõ habent dñe. Non eñ poterit nõ & nobiscũ inuita
ta esse solicita mediatrix, quæ hodie tã misericors, tam q; benigna est cõpassa verecundiæ,
eorũ, q in nuptijs fuere, dicẽs, pueniẽdo cõfusionẽ: Dñe, vinũ non habent: Quid (obsecro)
de fonte pietatis procederet, nisi pietasi Exorabimus igit & ipsam Mariã matrẽ miseri-
cordiæ, vt suggerat suo piẽtissimo filio, qm̃ vinũ nõ habemus. Et ipsa proculdubio à no-
bis pulsata, non deerit necessitati nostræ, qm̃ misericors est, & mater misericordiæ. Si eñ
Psal.18 compassa est verecundiæ illorũ à qbus fuit inuitata, multomagis cõpatiet nobis, si pie fue
rit inuocata. Placent eñ illi nostræ nuptiæ, & pertinent ad eã multo amplius illi, nimirũ
de cuius vtero tanq̃ ẽ thalamo suo cœlestis sponsus processit.

¶Sed qđ est? O dñe Iesu Chr̃e, qđ hodie tuæ benignissimæ atq; sanctissimæ matri pau E
lo durius videris rñdere, quũ ais ad petẽte: Quid tibi & mihi ẽ mulier? En dñe ex hoc tuo
verbo hęretici scãdalizati adserũt nihil apud te, neq; matris tuç, neq; tuorũ sanctorũ aliqđ
valere intercessionẽ, quæ & impia sit, quum ipse matrẽ hodie tuã duriter à petitione re-
Luce.1 puleris, inquiẽs: Quid mihi & tibi mulier? Id est: Quid mihi tecũ est mulier? Nihil tibi est
Matth.1 illa est? Vtiq; est. Nonne qđ filio & matri? Quid ad illã ptines, quæris? quũ tu scis benedi-
Esa.7 ctus fructus vẽtris eius immaculati? Nõne dñe ipa est, quæ saluo pudore te cõcepit, & sine
Luce.2 corruptiõe te peperit? Nõne ipa est, in cuius vtero nouẽ mẽsibus delituisti? Cuius virgi-
neis vberibus lactatus es? Cũ quaiã duodecim annorũ factus de Hierl̃m descẽdisti, & eras
Matth.8 subditus illi? Num minus apud te valet mr̃ tua, quæ te peperit, lactauit, nutriuit, q Centu
rio cum senioribus, quorũ intercessiõe illius seruũ sanasti? Tu eã matrẽ orantẽ dedignaris
3.Reg.2 exaudire? quũ ipse verus Solomon, imò (te teste) plus q̃ Solomon alibi dixeris pinde in fi-
Matth.12 gura: Pete mater mea, neq; eñ fas est, vt auertã faciẽ tuã. Non vis dñe vt pro alijs suis q;
Luce.11 cõfratribus oret, q per Apl̃m tuũ dixisti, & pcepisti inquiẽs: Orate pro inuicẽ vt saluemi-
Iaco.5 ni. Absit dñe tibi sis cõtrarius & mutabilis, q sis vita & veritas. Absit verba tua mutentur,
Iohã 14 quum dixeris: Cœlum & terra transibunt, verba autẽ mea non transibunt. Iam igit dñe
Matth.24 quid ais? Quid tibi & mihi mulier? Multum profecto per omnia.

¶Atq; dñe, tua gr̃a adiutus intelligo, hęreticos falso tuũ intentũ & sensum puertere, q vi F
deo, qđ haud pinde idignãs aut cõfundere volẽs virginis mr̃is tenerã verecũdiã dixeris:
Quid mihi & tibi? cũ venẽtibus ad te iuxta matris pceptũ ministris, nihil cunctatus facias
quod illa suggessit, tum qđ & ipa mr̃ intellexerit responsum tuũ nõ esse, vel repulsionis, vel idi
gnatiõis, quæ plane de tua benignitate psumpsit certa, dicẽs ministris: Quæcũq; pceperit
vobis, facite. Quasi diceret: Pro vobis intercessi apud filiũ meũ oĩpotentẽ, quẽ scio mihi
Coloss.2 matri suç nihil negaturũ, & cui etiã grata est mutua suorũ intercessio apud seipm̃. Hæc frẽs
ab eo in quo sunt oẽs thesauri sciæ & sapiæ quæsiui, vt solutiões melius accipiatis. Quid
igit frẽs, dñs hodie paulo durius videt respondisse, dicens: Quid mihi & tibi?

¶Primo

¶Primo, vt doceret, ne ad dñm cõuersi cura carnaliũ parẽtũ solicitemur, neq; illorũ ne
cessitudinibus ab exercitio spũali impediamur. Quãdiu em̃ sumus de hoc mundo, debito-
res nos cõstat esse parẽtibus, at postq̃ reliquimus nosmetipsos, multomagis ab eorũ solici Luc. 9
tudine liberi sumus. Et hoc est, qđ ipse dñs alibi ad eum, q dicebat: Sed pmitte mihi primũ
renunciare ijs, q domi sunt, ait: Nemo mittẽs manum suã ad aratrum, & adspiciẽs retro,
aptus est regno dei. Itaq; propter nos hodie dicit: Quid mihi & tibi mulier? Scđo, vt ijs Psal. 113
verbis miraculorũ authoritatẽ ab humanis adfectibus adsereret, ac diuinę virtuti totã glo Matth. 6
riã vindicaret. Illi em̃ soli debet miraculorũ gloria, q solus mirabilia facit. Hinc Dauides
ait: Nõ nobis dñe nõ nobis, sed nomini tuo da gloriã. Sic & Chr̃us nõ in hoc gerebat mira
cula, vt suorũ cognatorũ adfectibus seruiret, sed vt apud incredulã nationẽ signis corpo-
ralibus spũali doctrinę fidẽ pstrueret. Id qđ hoim saluti expediebat, q̃ vnice quæsiuit & si-
tiebat. Itaq; nõ abnegans matrẽ, sed ab huius negotij, qđ gerendũ erat, authoritate decla
rans alienã, rñdit: Quid mihi rei tecũ est mulier? Quasi diceret: Est mihi tp̃s pscriptũ à pa
tre, qñ & qbus modis agere debeã negotiũ humanæ salutis, id nondũ venit. Atqui quoties
dei pr̃is gloriæ erit inseruiendũ, nihil opus erit tua ĩterpellatiõe. Vltro factã, qp res postula Luc. 2
bit, habeo tp̃s à patre pscriptũ. Sic & antea matrẽ admonuerat, adhuc puer, qđ in tẽplo Matth. 12
disputantẽ interpellasset. Sic rursus admonuit, quũ ad ppl̃m cõcionantẽ euocari iussisset. Matth. 3
Hinc Maria mater hodie rñsum intelligẽs, nõ offensa est duriore respõso filij, nec diffidẽs Luc. 8
de illius bonitate pariter ac virtute, & si nihil ipse qdem rñdit. Cæterũ acritis ministris clã
in aurẽ dicit. Quicqd vos facere iusserit, facite nõ dubitãtes, qn daturus sit vinũ grãæ deuo
tionis & charitatis. Relinqt itaq; mater pia & prudẽs, tp̃is ac rei gerẽdæ arbitriũ filio. Et
sane dñs ipse nõ fortuito, sed cõsulto distulit miraculũ, quo magis oĩbus innotesceret vini
defectus, & necessitati nõ ostẽtationi datũ videret, qñquidẽ sic ille oĩa sua miracula gessit
vt nõ ad laudẽ humanã affectata, sed subleuãdis hoim malis impẽsa viderent, ita tẽpera-
to rerũ ordine, vt maiore certioreq; fide geri nõ possent. Qui itaq; etiã si dixerit hodie, ni
hil deo cũ mortali eẽ, & nõdũ venire horã suarũ nuptiarũ, ad manifestãdã tñ suã eximiã bo
nitatẽ, & supeminẽtẽ gloriã, & propter orãtiũ fidutiã patus ẽ dare vinũ, qp mr̃ alijs petit,
mõ faciãt, qp ipse iubeat. Quid iubet? Vt sex hydrias ad purgationẽ positas aqua impleãt.

H ¶Sed quæ sunt in spiritu illæ hydriæ, & quæ aqua? Procul dubio est in mysterio.
Prima hydria quæ ad purgationem delictorum pro vino gratiæ & deuotionis impetrã-
do poni debet, est pro peccatis compunctio, de qua scriptura: In quacunq; hora inge-
muerit peccator omnium iniquitatum eius non recordabor.

I ¶Secunda est peccatorũ confessio. Ad quam hortat Propheta, inquiens: Venite adore Ezech. 18
mus & procidamus ante dñm q fecit nos, q a ipse est dñs deus noster. Præoccupemus fa- Psal. 94
ciem eius in cõfessione. Qui & alio in loco inqt: Dixi confitebor aduersus me iniustitiã me
am dño, & tu remisisti impietatẽ peccati mei. Et scriptura alibi: Non confundaris confi- Psal. 31
teri pctã tua. Et rursus: Non demoreris in errore impiorũ, sñ mortẽ confiteri. Reuertere Ecci. 4.
ad dñm, & auertere ab iniustitia tua, qm̃ magna misericordia dñi, & propitiatio illius con Ecci. 17
uertentibus ad se. Ideo Iohannes ait: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, vt
remittat nobis pctã nostra, & emundet nos ab om̃i iniqtate. Atq hæc tam de mẽtali q̃ au 1. Iohan. 1
riculari (quam falso hæretici abijciunt) intelligunt, vt euidenter verborũ sensus exprimit.

K ¶Tertia, eleemosynarũ largitio. Sic dñs ait: Date eleemosynã, & ecce oĩa mũda sunt vo Luc. 11
bis. Et Tobias: Eleemosyna ab oĩ pctõ liberat, & à morte, & nõ patiet aĩam ire in tenebras Tobię. 4

L ¶Quarta: Remissio iniuriarũ. Hinc dñs: Remittite, & remittet vobis. Qui & ideo nos Matth. 6
orare iussit? Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

M ¶Quinta: Afflictio corporis: Sic Dauid ait: Flagellatus sui tota die & castigatio mea in Psal. 72
matutinis, Sic Paulus dixit: Se corpus suum castigare, & in seruitutem redigere, quod fit 1. Cor. 9
mortificatione vitiorum per abstinentiam eorum, quæ carni & sensui applaudunt, à qui
bus vbique monemur abstinere per Christum & eius Apostolos.

N ¶Sexta: obediẽtia preceptorũ, q̃ (scriptura testãte) plus ẽ q̃ victima, sicut audierũt discipli Eccl. 4
qđ vtinã & nos audire mereamur. Vos mũdi estis ppter sermonẽ quẽ locutus sum vobis.

O ¶Hæ sunt (frẽs charissimi) sex hydriæ à nobis ponẽdæ, & qdẽ lapideæ, nõ tam propter Iohan. 15
duritiã, q̃ stabilitatẽ, quæ cũ vacuæ adhuc sunt vino & plenæ vento, cũ Maria dicendum
est ad dñm: Ah dñe, vinũ nõ habemus. s. grãæ & deuotiõis, qua indigemus ad purificatio-
nem peccatorũ nostrorũ, quę vtiq; sine dei grã non remittunt, nec emundant. Quid pro-
inde agendum? Indubie quod dñs iusserit. Quid iubet? Implete (iubet) hydrias aqua.

P ¶Quæ est illa aqua? Vtiq; timor dñi, q (teste scriptura) est fons vitæ, vtrunq; minus sa
pidus, refrigerans tñ animã noxijs desiderijs æstuantẽ. Sed quantũ aquæ est infundendũ? Prouer. 14
Vtiq; duarũ vel ternarũ metretarũ. Id est triplicẽ timorẽ. Quorũ primus est, ne cruciemur
in gehenna, quã & dñs alibi dicit timendam esse, Secundus: Ne exclusi à visiõe dei priue-
mur

Matth.25 mur tam inæstimabili gloria, de qua aliàs Saluator. Tertius: Ne forte deseramur à grã q̃
Eccl.9 mõ, ait Ecclesiastes: Et iustus semp̃ debet timere. Nisi eñi hydriæ p̃dictæ impleant hmõi
aqua timoris. i. propterea fiãt, nihil proderũt. Quare dñs hortat dicens: Implete hydrias
1.Petr.4 aqua, quã ip̃e in vinũ cõuertit, qñ charitas oẽm timorẽ foras emittit. Siqdẽ iubemur im-
1.Iohan.4 plere hydrias aqua, vt obseruent mãdata dñi, quæ tunc mutant in vinũ, cum timor expel
litur à charitate, & implent omnia spũs feruore & iocunda deuotione.

¶HOMILIA XII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.8. Lucæ.7. Dñe, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur &c.

DOMINICA II. POST OCTA. EPIPHA.

E duobus oĩpotentiæ Chr̃i miraculis hodierni euãgelij lectio nos A
admonet. Siqdẽ recenset leprosum ab illo mirabiliter sanatum, &
Cẽturionis puer̃ paralyticũ pristinæ sanitati ab eodẽ diuinitus eẽ
restitutũ quo de nobis sermo (duce dño) futurus est, quũ quæ de le
profi saluatiõe dici queũt, anno superiore satis abũde tractauimus.
Quis igit cẽturio de q̃ hodierni euãgelij lectio? Nimir̃ alienigena
gñatione, vtpote gentilis sed domesticus corde, alienus natione,
sed proximus fide, princeps militum, sed socius angelor̃, in quo
inuenies, quæ iuxta possis demirari atq; discere.

¶Miranda: Primo, in eo est orationis compositio, quum ait: B
Domine, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquet. Tribus qdẽ verbis, dñm
sibi beneuolũ reddit, petitionemq; suã breuiter & efficaciter demõstrat, simulq; dñm ad
misericordiã flectit, inquiens: Dñe. Quasi diceret: Et ad te & nõ ad aliũ cõsugio, in cuius
1.Reg.2 potestate esse scio morbum & sanitatẽ, mortẽ, & vitam. Recte qdem quũ iuxta scripturã
Sap.19 dñs sit, q mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit, humiliat & subleuat. Et rur
sus ait scriptura: Tu es dñe, qui vitæ & mortis habes potestatẽ, & deducis vsq; ad portas
mortis & reducis. Puer meus iacet in domo paralyticus & male torquet. Quasi diceret:
Accipe animæ meæ angustias, & ad misericordiam flectaris, tu scis qd mihi desit, qd ve-
lim. Et infirmitatẽ serui mei tibi expono, sed remedium ipsius sanitatis in potestate mise
ricordiæ tuæ dimitto & repono, tu eñi sanare nosti. Et rectissime se atq; sua omnia dei mi
sericordiæ commendat, non multiloquio insistens. In quo.

Matth.11 ¶Primo discamus vt infirmi in primis ad dñm deũ curramus, ab illo sanitatẽ petẽtes, C
Sapiæ.16 qñquidẽ ille ait: Venite ad me oẽs q laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Sic eum
alloquit scriptura, dicẽs: Tu es dñe, qui vitæ & mortis habes potestatẽ, etenĩ neq; herba,
2.Para.16 neq; malagma sanauit eos, sed tuus dñe sermo, q sanat oĩa. Hinc Asa correptus est, qm̃ in
infirmitate sua dñm nõ quæsierit, sed magis in medicor̃ arte confisus fuerit. De quo mul
ta anno superiore, quum de remedijs contra pestilentiam ageremus.

Matth.6 ¶Scd̃o, hodie discamus nos debere paucis q̃ p̃mimur, deo dño nr̃o osidere illiusq; totũ D
Lucæ.11 misericordiæ cõmittere, vt iuxta suã voluntatẽ nobiscũ agat. Id q̃d Chr̃us plane voluit, in
quiẽs: Orãtes aũt nolite multum loqui, sicut Aethnici faciũt. Putãt eñi q̃d in multiloquio
suo exaudiant. Nolite ergo adsimilari eis. Scit eñi pater vester qd opus sit vobis, anteq̃ pe
tatis eũ. Sic hodie Cẽturio breuissimis verbis, sui serui infirmitatẽ exposuit, simulq; mẽte
petijt, dicẽs: Dñe, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torquetur. In quo:

Eph.9 ¶Tertio discamus æque nos de salute seruor̃ nostror̃, atq; de nr̃a debere eẽ solicitos. E
Hinc Apl̃us cũ iam p̃cepisset seruis, vt fideliter & nõ ad oculũ dñis suis carnalibus inserui-
1.Timo.6. rent, siqdem idip̃m corã deo esset iustũ, ab illoq; vnumquẽq; sui opis reciperet mercedẽ,
statim subiunxit: Et vos dñi, eadẽ facite illis, remittẽtes minas: sciẽtes, q a & illor̃ & vester
Acto.10 est dñs in cœlis, & p̃sonar̃ acceptio nõ est apud eũ. Et ad Colossenses: Dñi (inqt) quod iu
Coloss.3 stum est, & æquum seruis p̃state, scientes, qm̃ & vos dñm habetis in cœlo. Et si hoc semp̃
seruis dñi præstase debent, maxime tñ tp̃e ægritudinis, quos tunc minime debent negli-
gere, sed de eor̃ sanitate esse anxij, & eos nequaq̃ è domibus, q̃d pleriq; faciunt sine mi-
sericordia, & prouisiõe expellere, sed illis ex pietate oẽm misericordiã impendere, imitã
tes hodiernum Centurionem q propter seruum suum solicite ad dñm pro sanitate impe
tranda mittit, illum domi iacere ait, misereq; torqueri.

¶In quo etiamnũ licet admirari eius humilitatẽ, qui se indignũ duxit Chr̃i p̃sentia, vt- F
pote ip̃m esse deum agnoscens, se vero peccatorẽ. Ita & Petrus humillime alibi ad genua
Lucæ.5 procidẽs, clamabat: Exi à me dñe, quia homo peccator sum. Sic Cẽturio hodie: Dñe, nõ
sum dignus (inqt) vt intres sub tectũ meũ &c. Ad maiorẽ sit humiliationẽ adiecit, inquiẽs

Propter

Propter quod & meiṗm arbitratus non ſum dignum, vt venirem ad te, ſed internuntios
ſubmiſi pro me. Siqdem ſcribit Lucas, q̊d cum Ieſus hodie intraſſet Capharnaum, Cētu Luc. 7
riōis cuiuſdā ſeruū male habuiſſe, & ꝑiñ moritu ꝝ, illiq́ꝫ ꝑtioſum fuiſſe. Et illū, quū audiſſet
de Ieſu, miſiſſe ad eū ſeniores Iudæo ꝝ, & rogaſſe vt veniret, & ſeruaret ſeruū eius. At il-
los, cū veniſſent ad Ieſum ſolicite rogaſſe, dicētes: Quia dignus eſt, vt hoc illi ꝑſtes, diligit
eñ gentē noſtrā & ſynagogā ipſe ædificauit nobis. Deinde Ieſum cū illis iuiſſe. Et cū ipſe
nō longe à domo fuiſſet, miſiſſe ad eū Centurionē amicos, dicentē: Dñe, noli vexari. Nō
eñ ſum dignus, vt ſub tectū meū intres, propter q̊d & meiṗm nō ſum dignū arbitratus, vt
venirē ad te. Sed dic verbo, & ſanabit puer meus. Mox quoq; deinde à minore ad maius
argumentaſſe in hæc verba. Nam & ego ſum homo &c. Quaſi diceret: Potius debet fieri
verbū dei q̄ hoīs ſubiecti. Sed verbū meū fit, q ſum homo & nō deus, ſubiectus & non dñs
ſummus, ergo & tuum ipſius, q es deus & ſummus dñs. Quaſi diceret: Qui vbiq; es ꝑſens,
& potens ſuꝑ omnes poteſtates, & oīm deus, cui oēs poteſtates ſeruiunt, cui angeli &
oīa obediunt, poteris ſolo verbo & ſine ꝑſentia corporali ſeruum meū curare. En q̄ ma-
gna humilitas, quę ad ſe dñm ire paratum noluerit ſubintrare. En magna fides, vt q cum Pſal. 148
eſſet gētilis, crediderit ſolo qdem verbo, deū puero ſuo reddere ſanitatē poſſe. Et recte q Hebr. 11
dem, quum ille ſit, cuius dicere eſt facere. Dixit eñ & facta ſunt, ait Propheta: Cuius q̊q;
verbo oīa creant, regunt, & ſanant. Quibus ſane duobus. ſ. humilitate & fide ad vniuſcu-
iuſq; oratiōis exauditionem opus eſt, ſine qbus nec aliquis ſanitatem habiturus ſit, ꝑ quæ
hodie Centurio quod voluit, etiam per internuntios impetrauit.

G ¶Qua in parte bipharium & q dem euidenter redarguunt noſtræ tempeſtatis hæretici.

H ¶Primo, negātes quempiā poſſe pro alio orare, idq́ꝫ ipſm agētes, vt diuina in tēplo of-
ficia ſupprimāt, ſiqdem inutiles ſint ſacerdotum pro aliis ꝑces & oōnes. Atq́ꝫ iſti hodie
audiunt ſeniores pro Centurione oraſſe, ſimulq́ꝫ impetraſſe, q̊d optauit ille. Itemq́ꝫ dñm
pro ſeruo petiiſſe, petitiq́ꝫ factū eſſe compotē. Inde catholica eccleſia rectiſſime ſuū vſum
accepit, pro aliis orās. Indeq́ꝫ fieri ſolet, vt recte qs peccato ꝝ ſuo ꝝ conſcia ductus & hu
militate, cōfugiat ad patronū, q pro ſe deum oret. Id q̊d vtiq; nō eſt diffidētiæ in deum, &
inuerſi ordinis, ſed meræ humilitatis, firmæq́ꝫ fidei, qua ſolū credit ſuū petitū à deo impe
trari poſſe, ſed ſe indignū, vt ſolus petat. Alioqui hodie nō vſq; adeo fuiſſet à dño fidei cō Luc. 4
mendatus ipſe Centurio, q ꝑ interceſſores orās piiſſime exauditus eſt. Sic etiā vt dñs ſocrū Matth. 15
Symonis graui detentā febri ſanaret, rogarunt amici, & familiares eius pro ea. Et pro fi- Iohan. 11
lia ſua recte orauit mulier Chananæa. Et pro Lazaro defuncto reſuſcitādo ſorores am- Roma. 15
bæ nō inefficaciter orarunt. Sic Aplus: Obſecro (inqt) vos frēs ꝑ dñm nrm Ieſum Chrm, Heſter. 4
& ꝑ charitatē ſancti ſpūs, vt adiuuetis me in oōnibus veſtris pro me ad deū, vt liberer ab
infidelibus qui ſunt in Iudæa. Sic Heſter regina ſancta ait Mardochæo: Vade & cōgrega
oēs Iudæos, quos in Suſis repereris, & orate pro me. Nunqd hi oēs impii, quod (quantū
ad tpis ordinem) prius ad ſanctos q̄ ad deū ſe cōuerterint? Abſit, quum eos pie feciſſe, ſcri
ptura teſtet, ipſaq́ꝫ petito ꝝ impetratio approbet. Illi eñ & ſi tpe prius ad ſanctos vident
currere, non tñ fide & animo, quum vtiq; prius mentē & fidem ad deum habeant, q̄uis
humilitate præuenti tpis prioritate ad ſanctos confugerint. Quem qdem modum deus Iob 42
ipſe approbat, ꝑinde per ipſm facilius velit placari in orando, quum amicos ipſius Iob mi Gene. 20
ſit ad impetrandam beati Iob orationem. Et Abimelech regē Geraræ ad expoſcendam
Abrahæ viri ſancti ꝑcem. Sed qd multis ea in re, quæ ſole clarior eſt? Quum hmōi peten
di modus vſq; adeo hodie in Centurione ꝑ alios orante probet, vt & ipſe dñm quaſi co-
ram palamq́ꝫ orarit à Matthæo euangeliſta ꝑhibeat, q reſponſa, quæ dñs dedit miſſis à
Centurione, ponit facta Centurioni: Qñquidē ea quæ ꝑ alios alicui fiunt, eidem quoq; fa
cta dici ſoleant, & reuera orat, q cum & ꝑ alios orat, imo propter humilitatē cū interceſſo-
ribus orans, magis orat q̄ ſine illis. Vnde & leges imperato ꝝ ſibi regulā definierunt. Qui
per alium facit, eſt, ac ſi ipſe feciſſet. Id quod ſumma veritas hodie approbat in Cēturio-
ne, cuius quoq; interceſſio, humilitas, & fides alieno. ſ. ſeruo eius profuit. Sed hac de re ali
as multa. Sane quicqd hic de interceſſione viuentium dicit, idem de defuncto ꝝ quoq; in-
terceſſione dici ſolet, vtpote q vere dicunt viuere, & iuxta Prophetam, eſſe in regione vi Pſal. 114
uentium, id quod videbantur inficiari hæretici. Qui & hodie.

I ¶Secundo redarguunt, quū argutizātes ipſi (vt ita dixerim) oēm velint humanā argu-
mētationē reiiciendā, maxime, q̄ arguit ab humanis ad diuina, quā tñ dñs hodie in Cētu-
rione maxime & vſq; adeo cōmēdarit, vt eius fidē ſumme inibi extulerit. Illius aūt argu-
mentū tale eſt. Si eñ ego q hō ſum idemq́ꝫ aliis ſubiectus, ſolo verbo meo ꝑ miniſtr[illegible] me
os operor q̊d volo, cur nō & ipſe q de' es & ſolus dñs, nulli ſubiect', tuo ſolo verbo v[illegible] an
gelos tuos idē facere poſſis? Vides q̄ ſapiēter cōparet arguēdo factum hois facto dei, idq́ꝫ
dñs approbet, q ipſe alias pene oīa diuia nos doceat ꝑ hęc hūana, q̄ ſit ꝑinde mō fieri oſtēdit

Nonne

Matth. 6 Luc. 11 Nonne inter infinita pene exempla idem docet nobis à deo dimitti peccata, quemadmodum homini homo debita dimittit? Quando orare docuerit: Et dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Matth. 8 ¶Iā vero vt aliquā finiamus, q̄rimus, qs significet in mysterio p hunc Cēturionē? Vtiq; gētiles vocādi. In hoc em̄ q̄d dñs ait: Amē dico vobis, nō inueni tātam fidem in Isrl, & q̄ multi veniēt ab oriēte & occidēte, & recūbēt cū Abrahā, Isaac & Iacob, in regno cœlorū: filij āt regni eijcient, certe significat, fore, vt Iudæi increduli, à regno cœlorū excludent, gētiles vero p humilitatē & fidē adsument, p duas q̄dē orbis ptes, s. oriētē & occidētē totus orbis designat, q in Chr̄m fit crediturus ex pte, nō totus, qa nō oēs credunt euāgelio. K

Romañ. 10 Matth. 21 Hoc vero totū Chr̄us alibi notat, dicēs: Malos male pdet, & vineā suā locabit alijs agricolis, q reddāt ei fructū tpibus suis. Ideo dico vobis, qa auferet à vobis regnū dei, & dabit

Acto. 13 gēti facienti fruct⁹ ei⁹. Hinc & aliās Paulus & Barnabas dixerūt: Vobis oportebat primū loqui verbū dei, sed q̄m repellitis illud, & idignos vos iudicatis ęternę vitę, ecce cōuertimur ad gētes. Sic em̄ nobis p̄cepit dñs: Et crediderūt, q̄tq̄t erāt pordinati ad vitā æternam.

¶Sed quis moraliter est Centurio? Est homo peccator, cuius seruus est anima eius peccatrix. Quæ dicitur & est. L

Iohan. 8 2. Petri. 2 ¶Primo, serua, qa pctō seruit, dicēte dño: Oīs q facit pcm̄, seruus est peccati. Et Petrus q̄q; ait: A quo qs superatus est, huius & seruus est. Siq̄dē pctōr tot dñorū est seruus, q̄t vitiorū. Sic Superbus Luciferi, Auarus mammonæ, Luxuriosus Asmodei seruus est. M

¶Secundo, anima peccatrix iacet, quippe quæ nihil operaf, nec operari possit boni meritorij, quum sit vel detenta supbia, vel iracundiæ, vel luxuriæ luto, vel spinis auaritiæ. Et N

Roma. 7 sic in psona pctōris ait Apl̄us: Ego autem carnalis sum, væ nundatus sub pctō. Non enim quod volo bonum, hoc ago: sed quod odio malum, illud facio. Nunc aūt nō ego operor illud, sed quod habitat in me pcm̄. Nam velle adiacent mihi, pficere aūt bonum nō inuenio. Non em̄ quod volo bonum, hoc facio: sed quod nolo malum, hoc ago. Si autē quod nolo, illud facio, iam ego non operor illud, sed quod habitat in me peccatum.

Psal. 13 ¶Tertio, iacet aīa peccatrix paralytica, i. trepida & timida, s. inutili timore, de quo Propheta: Nō est timor dei ante oculos eorū, illic trepidauerūt timore vbi nō erat timor. Sic cū suadeſ pctōri, vt largiaſ eleemosynas, vel male acq̄sita restituat, timet ne deficiat. Si vt ieiunet, timet ne esuriat. Si vt pctā cōfiteat, timet de verecūdia. Si vt pœniteat, timet de as- O

¶Quarto, male torqueſ. i. adfligiſ in spū & conscia, sane torquet ois (flictioue &c. pctōr, & pungiſ ac rodiſ vermi conscīæ, vt semp in se (deo ordināte) habeat pœnā. Semp P

Sap. 17 em̄ (inqt scriptura) p̄sumit sæua pturbata conscia. Torqueſ em̄ aīa peccatrix, qñ anxia cogitat, quō acqrat honores, diuitias mūdi, oblectamēta corpis. Torqueſ inter prospera p curā superfluā, & inter aduersa p impatiētiam Itemq; torqueſ, qñ cōsiderat turpitudinē vi-

Sap. 16 tiorū, in qbus iacet, & pœnas infernales, qbus æternaliter subiacebit. Nec tñ misera p pœnitentiā resilit. Cum itaq; Cēturio seruū habeat, vtpote aīam peccatricē, qd faciat vt huius acqrat valetudinē & salutē? Vtiq; ex aīo summa humilitate & integra fide cogitet ad dñm vitæ & mortis pœnitentē. mittatq; secū ad illum intercessores, amicos & frēs, rogatū ab illo sanitatē moriturę aīæ, dicētes: Dñe, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torqueſ. At dignus nō sum propter fragilitatē naturæ, propter fœditatē culpæ, & multi-

Ezech. 18 plicitatē miseriæ, vt intres sub tectū meū, tā angustū, tā immūdū, tā ruinosum, sed tm̄ dic verbo, & sanabiſ ad tuū imperiū. Quod vbi Cēturio fecerit, dubiū nō erit, qn & dñs q nō vult mortē pctōris, sed vt viuat & cōuertaſ, ad eū dicturus sit, Vade & sicut credidisti, fiat tibi Et sanabiſ seruus illius ex illa hora, & sanatus vitam habiturus est æternam.

¶HOMILIA XIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 8. Marc. 4. Luc. 8. Quid timidi estis modicæ fidei &c.

DOMINICA III. POST OCTA. EPIPHA.

Vod historia hodierni euāgelij semel factū cōmemorat, hoc ipm aliq̄ties futurū arguit ei⁹ rei mysteriū. Nec ē q̄d multis historiā tractemus, quæ p se plus q̄ clara est, nō ita mysteriū. Admonet āt historia paucis, Chr̄m esse verū deū & hoīem, ac terræ marisq; dñm vtpote q quū multa & magna & mirāda ostēdisset in terra, trāsierit ad mare, vt & ibi excellētia opa demōstraret, & sic, vt erat, & est, futurusq; semp, terræ marisq; dñs crederet. Nimirū vētis & mari imperās, cuius nutui illa paruerūt. Nec īmerito tota illi mūdi machina obedit, q totius ē mūdi creator. Hinc ad illū oratura Iudith A

Iudith. 9 ait: O deus cœlorū, creator aquarū, & dñs totius creaturæ. Quē hodie

hodie hoies admirati sunt, vel ideo, quod quasi homo nauim ascẽderit, & quasi deus ma re cõturbarit, quasi homo in naui dormierit, & quasi deus vẽtus & mari imperarit, eorũq́ furorem verbo coercuerit, quæ tunc, vtcunq; insensibilia, dño obedire dicuntur, quando ille solo verbo de ijs facit quod vult. Et hoc est, q̃d hodie aiunt: Qualis, id est, q̃ magnus & potens est hic, quia venti & mare obediunt ei? Hæc (vt rem plane gestã historia vere tra dit) longe maius aliud intus subindicant in mysterio. Id quod tunc intelligemus, vbi singula euangelij verba excusserimus in hunc modum. Psal. 64

B ¶Mare est hic mũdus, q vt mare semp amarus, inconstãs est & periculosus, & (vt Iohã nes scribit) totus in maligno positus. Nauicula est ecclesia proculdubio significata p nauim in qua apostolus nauigabat, in qua qui nõ erat, fieri & manere saluus nõ poterat. Sic neq; saluat, qui est extra ecclesiã, Cuius nauta. i. caput, est Chrs, unicũ ecclesiæ refugiũ & salus. Discipuli sunt Christifideles, q vtiq; ĩ principio ecclesiæ oẽs sunt vocati discipuli, sed pri mũ Antiochiæ Christiani appellari cœpti, ij vti mẽbra simul sunt cũ Chr̃o capite in nauicula. i. in ecclesia. Venti sunt maloꝝ spirituũ flatus & suggestiões. Fluctus ĩ hoc mari, sunt maloꝝ & puersoꝝ hoim atq; hæreticoꝝ insultus, à ventis. i. instigationibus dæmonũ, ita exorti & cómoti, vt p eos aliquoties ipsa ecclesia videat operiri, nõ tamẽ submergi. Dormit Chrs, quãdo dissimulat hæreticoꝝ conatus & peccata hominũ, sed vlciscendũ paulo tardior. Accedũt discipuli & Christiani, qñ orationibus diuinã aurẽ pulsant. Excitatur ille, quãdo ad subueniendũ contra malignos mouetur. Imperat ventis & mari, quãdo dat ecclesiæ suæ pacẽ. Increpat modicæ fidei, quando prætendit huiusmodi insultus propter nostrã paruã fidẽ fieri. Et sic (vt paulo vtiliora quæramus) docet euangeliũ hodie. 1. Iohan. 5 Acto. 27 Ephe. 5 Acto. 11. Sap. 11 Iohan. 16

C ¶Primo ecclesiã semp in hoc mũdo, nõ secus atq; in mari cymbã, tribulari, diuexariq; eos, qui in ea sunt ecclesia. Et hoc est, q̃d idẽ alibi dicit: In me pacẽ habebitis, in mũdo aũt pressurã. Ita quidẽ à deo comparatũ est, vt qui velint ingredi regnũ dei, quo solũ veniunt, qui in ecclesia sunt, nõ ingredi possint, nisi per multas tribulationes, vti nemo ex naui venit trans mare ad portum, nisi per tribulationes & anxietates. Acto. 14 2. Timo. 3

D ¶Secũdo, vltra communẽ Christifidelium tribulationẽ semper illis pariter fore hæreticorũ insultationes & insidias, & quidẽ tam frequẽtes & vehementes, vt aliquoties videatur ecclesia velle cessare & perire, multis interim deficientibus. Id quod ipse palam futurum p̃dixit, inquiens: Et multi pseudoprophetæ surgẽt, & seducent multos, & scandalizabuntur multi, & inuicẽ tradent, & odio habebunt inuicẽ. Et qm̃ abundabit iniquitas, refrigescet charitas multoꝝ. Hinc Apostolus discessurus ait: Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo spũs sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei, quã acquisiuit sanguine suo. Ego scio, qm̃ intrabunt post discessionẽ meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi. Et ex vobisipsis exurgent viri, loquentes peruersa, vt abducant discipulos post se. Sic & alij apostoli passim futuros p̃dixerunt hæreticorum fluctus. Matth. 24 Acto. 20 2. Petri. 2 1. Iohan. 2 Iudæ. 1.

E ¶Tertio, Christũ non latere huiusmodi hominũ scelera & peruersa consulta, sed dissimulare patienter, suo tẽpore & loco iuste vlturũ. Sic ad eum dicit scriptura: Parcis omnibus, quoniam tua sunt dñe, qui amas animas. Et misereris omnium, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominũ propter pœnitentiam. Ille em̃ etsi hodie corporali humanitate dormiebat, deitate tamen vere vigilabat. Vnde ipse in Canticis: Ego (inquit) dormio, & cor meũ vigilat. Ita ille dormiuit, id est, dissimulauit iniquitatem eoꝝ, qui vixerũt tẽpore Noe, sed euigilans inquit, finis vniuersæ carnis venit coram me. Repleta est terra iniquitate à facie eoꝝ, & ego disperdã eos cũ terra. Sic etiam dormiuit tẽpore Sodomitarum, de quibus tandẽ euigilans ait: Descendã & videbo, vtrũ clamorem qui venit ad me, opere cõplenerint, an est ita vt sciam? Isti nimirũ putabant sua peccata deũ celare, quum ille dissimulauit propter pœnitentiã, donec euigilans, id est, indignatus misit diluuium, & ignẽ e cœlo. Hinc nõ est, q impij peccatores & hæretici existimẽt dñm dormire, quũ de eo Dauid dicat ad ecclesiã: Non det in cõmotionẽ pedẽ tuũ, neq; dormiet q custodit te. Ecce nõ dormitabit neq; dormiet q custodit Israel. Hinc ad nos oẽs Petrus ait: Et erunt in vobis magistri mendaces, q introducẽt sectas perditionis, superinducẽtes sibi celerem perditionẽ. Et multi sequent eoꝝ luxurias, per quos via veritatis blasphemabitur, & in auaritia fictis verbis de vobis negotiabunt. Quibus iudiciũ iam olim nõ cessat, & perditio eoꝝ nõ dormitat. Si em̃ deus angelis peccantibus nõ pepercit, nec originali mũdo, qui ciuitates Sodomoꝝ & Gomorræoꝝ in cinerẽ redigens, euersione damnauit, exemplũ eorũ, qui impie acturi sunt, ponẽs. Et Noe p̃conem iustitiæ custodiuit, & Loth iustũ eripuit. Sic nouit deus pios de tentatione eripere, iniquos vero de die iudicij seruare cruciandos magis aũt eos, qui post carnẽ in cõcupiscentia immunditiæ ambulant, dominationẽq; cõtemnunt, audaces, sibi placentes, sectas nõ metuunt introducere, blasphemãtes. Sane non tardabit dñs promissionẽ suã, sicut quidã existimãt, sed patienter agit propter vos, nolẽs Sap. 11 Canti. 5 Gene. 6 Gene. 18 Psalm. 120 2. Petri. 2, 3

aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Quod vtinam animaduertant oēs hæ
retici, & ad pœnitentiam & ipsi aliquando redirent, sat enim superq́ꝫ peccauerunt domi
no diu, multumq́ꝫ eorum scelera dissimulante.

¶ Quarto, nauiculā, s. ecclesiam vtcunqꝫ hæreticoꝝ insultibus agitatā, nullo tamen tem F
pore prorsus obrutū iri, nec perituā: quādoquidē pro eius fide Christus orauit, alibi ad
Lucæ. 22 Petrū loco ecclesię, dicēs: Simon, ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticū, Ego
Matth. 16 aūt oraui pro te, vt nō deficiat fides tua. Et alibi: Aduersus quidē eam. s. ecclesiam, portæ
inferi, scilicet hæreticoꝝ insidiæ & machinæ, non ꝑualebunt. Quod esse veꝝ arguit mul
titudo hæreticoꝝ, quoꝝ vsqꝫ huc vltra trecenti fuere authores (sileo quos seduxerūt, eo-
rum cōplices) qui totis viribus ecclesiā impetere conati, misere tamen oēs vnà cū nominis
Prouer. 28 memoria periere. Quoꝝ ruinam dudū scriptura ꝑdixit: In multiplicatione (inquiens) im
piorū multiplicabunt scelera, & ruinas eoꝝ iusti videbūt. De quibus & Dauid: Non sic im
Psal. 1. pij (inquit) nō sic, sed tanquā puluis, quē proijcit ventus à facie terræ, & iter impioꝝ peri-
Psal. 36 bit. Et rursus: Inimici dñi, mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes quemadmo
dum fumus deficient. Vidi impium superexaltatū, & eleuatū sicut cedros Libani, & transi
ui, & ecce non erat, & quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.

¶ Quinto, propter nos fieri huiusmodi insultus cōtra ecclesiā, motus & fluctus: nimiꝝ, G
vt vel imbecilles in fide vnà cū apostolis ad Christū pro subsidio curramus, vel fide firmi
1. Cor. 11. probemur. Hinc Apostolus ait: Oportet & hæreses esse, vt & q probati sunt, manifesti fiāt
in vobis. Id q̃d in hæresi apud Germanos nuper suborta sat patuit. Nisi enim hæc hæresis
exorta fuisset, & per deū contra ecclesiā Germanicā permissa, quis alioqui credidisset tan
tam fuisse in nobis leuitatē & inconstantiā, non vtiqꝫ tantā, si vel Turca cū omni sua pote
state venisset, qui nō adeo longe nos à fide, religione, deuotione, & scripturaꝝ veritate co
gere potuisset. Nunc aūt, deo volente, per hāc hæresim manifesti facti sunt, q à deo proba
ti sunt, & qui in fide imbecilles, vtcunqꝫ sciuerint fidē nostrā scripturis, rationibus, & mi-
raculis, magna seculoꝝ serie probatā, qui de ea & ecclesia, quæ in fide est, ita dubitarūt, vt
partim defecerint, partim defecturi, dicētes: Domine salua nos, quia perimus. Quibus do
minus respondet: Quid timidi estis vos modicæ fidei?

¶ O veraces discipuli, quid timetis, saluatorē vobiscū habetis, & periculū timetis? Vita H
Psal. 126 vobiscū est, & de morte soliciti estis? eum dormire putatis & resuscitatis, qui populū suū
æterna vigilia custodit. Et nisi ille custodierit ciuitatē, frustra vigilant, qui custodiūt illā.
Atqui vtiqꝫ fiduciæ est, quod dicitis, dñe salua nos, sed pusillanimitatis, qa dicitis, perimus,
1. Petr. 1. quod suscitatis, infidelitatis. Si em̄ fidē haberetis, nō timeretis, sed faceretis, quod velletis,
& ventos & mare placaretis. Sane timorē non facit tentationū inductio, sed imbecillitas
mentis, fides em̄ in tentationibus probatur, sicut aurum in igne. Quid igitur timidi estis,
modicæ fidei? In quo quidem verbo Christus.

¶ Vltimo docet, nos nequaꝗ debere diffidere de sua vel ecclesiæ fide, quū viderimus
eam tam vehemēter ab hæreticis, & hoc genus inimicis impugnari, veꝝ firma fide ad se
clamare: Adiuua nos dñe, quia, scilicet sine tuo iuuamine, perimus. Siquidē fide maxime
opus esse in periculis huius mundi, maris, qua vel sola dñm habebimus adiutorē, & vince
1. Iohan. 5 mus. Hæc em̄ (inquit Iohān es) est victoria, quæ vincit mundū, fides nostra. Nō est igitur,
fratres dilectissimi, quod dubitemus, ne propter tantā nūc hæreticoꝝ pressurā pereamus,
ne & ipsi propter paruitatē fidei periclitemur, & à dño hodie redarguamur hisce verbis,
Quid timidi estis modicæ fidei? Qui & aliàs Petrū increpat propterea, dicens: Modicæ fi
Matth. 14 dei, quur dubitasti? Qui vtiqꝫ nō debebat timere, qui venire erat iussus ab eo, quē viderat
tot miracula facere, & cui q adhæret, perire nō potest. Qui certe erat modicæ fidei, quū
in aduersitate timebat, ꝑssuræ ꝑinde impatiēs dicit: Quid timidi estis, modicæ fidei? Qua
si diceret, quia diffiditis mihi & potentiæ meæ, ideo periclitamini.

¶ Sic fratres charissimi, qa nos sumus Chri discipuli in ea nauicula super mare cōstituti, K
aduersus q̃s insurgūt vsqueadeo fluctus & hæreticoꝝ insultus, vt plerisqꝫ videat pene naui
cula velle perire, & ipm Christū nōnulli dormire putēt, q̃si neqꝫ videat, neqꝫ nos velit ad
iuuare, tn̄ nō dubitemus de Chr̄o, nec de eius ecclesia, sed firmiter credamus illā ex Chri
sti verbis maloꝝ ventis agitandā, sed nunꝗ submergendā, imo debito tēpore adiutū iri
à Chr̄o, vbi in fide firmi orauerimus, O dñe, qui solus es nostrū refugiū & virtus, adiuua
Lucæ. 22 nos, qa sine te perimus. Semp (inquā) simus memores, in ea nos eē ecclesia, pro cuius fide,
Matth. 16 vt nunꝗ deficiat, idē orauit. Contra quā portæ inferi nunꝗ sint præualituræ. Recorde-
Iohan. 16 mur, & hāc nobis ipsam ab illo ꝑdictam fuisse maris pressurā, dicente: Hæc loquutus sum
vobis, vt in me pacē habeatis, in mundo pressurā habebitis, sed cōfidite, ego vici mundū
Sic hodie vult, vt ex diffidētia in tantis hæreticoꝝ ꝑssuris haud timeamus, sed ad eū in ve
ra fide & deuotione clamemus: Dñe, adiuua nos, q tum vētis & mari, id est, mūdo & eius

adseclis

adfeclis hæreticis sit imperaturus ita, vt in eius virtute futurã habeamus pacem & tranquillitatem, mirantibus interim hominibus, q vnicum Christi verbum eos sedauerit, qui totam nauiculam obruere moliebantur.

HOMILIA XIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.13. Cum autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt & zizania, &c.

Dominica quarta post octauas Epiphaniæ.

A
Axime vellem, fratres, hodiernũ euangeliũ à nonnullis, & diligentius, & pœnitius fuisse lectũ & intellectũ, vtpote, q obfascinati, & hæreticorũ dolis atq; phaleris obcæcati, plane adfirmabãt istorũ dogma e cœlo esse, vt & ij, vtcũq; falso, gloriari solebãt. At q̃ inibi errarint, aliosq; errare coegerint, & q̃ misere infelicẽ popellũ ruinæ dederint, & qd ea in re fuisset, aut faciundũ, aut dimittendũ, hodierni euãgelij lectio euidẽter arguit, cuius initio clausulas breuiter enodabimus, deinde ad eiusdẽ nucleum veritatis ituri.

B ¶Regnũ cœlorũ est ipse dei filius, adeoq; regnũ ipsius, scilicet ecclesia in hoc seculo ad finẽ vsq; mũdi currẽs. Ille est homo, quia filius Mariæ, seminauit, pdicauit, Semen, id est, verbũ salutis, vitæq; æternæ. In agro suo, id est, in mũdo, inimicus est diabolus. Superseminare est deinde superinserere. Zizania, sunt hoĩes corrupti, vtpote hæretici, omnisq; eorũ corruptio & hæresis, impietas. Triticũ est homo pius & bonus, adeoq; bona & pia doctrina. Herbã creuisse & fructũ fecisse, est mũdũ, tã in bonis q̃ in malis ad finẽ vsq; tẽpore processisse. Serui patrisfamilias, sunt cœlestes potestates. Paterfamilias, deus. Bonũ semen, verbũ est Chri. Malũ semen, est verbũ diaboli, & dogma peruersum. Messis, hoĩes qui colliguntur, ij ad vitã, illi ad combustionẽ æternam. Tempus messis, finis mundi. Messores, angeli dei, &c. Iam subinde colligimus. Iohan.8

C ¶Primo hæreticos, adeoq; eorũ dogma nõ esse à deo, sed ab ipso inimico diabolo. Hinc de ijs Iohãnes: Ex nobis (inquit) prodierũt, sed nõ erant ex nobis. Nã si fuissent ex nobis, permãsissent vtiq; nobiscũ. Et de ijs Apłus: Multi eñ ambulant, quos sæpe dicebã vobis, nunc aũt & flens dico, inimicos Chri, quorũ finis interitus, quorũ deus venter est, & gloria in cõfusione ipsorũ, qui terrena sapiũt. De quorũ doctrina ait Iacobus: Nõ eñ ista sapientia de sursum descendẽs à patre luminũ, sed terrena, animalis, diabolica. Hinc falso se hæretici sub titulo Chri, apostolorũ, & ecclesiastarũ vendiderũt, q & suũ hæresiarchã primitus imagine columbæ designabãt, in nõ vtiq; vulgarẽ dei blasphemiã. Qui & impie plebi imposuerũt, dicẽtes: Sed licet nos aut angelus de cœlo euãgelizet vobis præterq̃ quod euangelizauimus vobis, anathema sit. Id quod Paulus de suo euangelio verissime, isti vero nõ nisi falsissime de suo dicere potuerũt, quũ haud Christi, sed diaboli verbũ seminauerint. 1.Iohan.2 Philip.3 Iaco.3 Galat.1

D ¶Secũdo colligimus diabolũ, adeoq; vnũquẽq; hæreticũ dici ac esse inimicũ hominẽ, q dei gloriæ, hoĩsq; saluti sua propria iniquitate & malitia officere molit, semperq; suo dogmate peruerso obesse, & nunq̃ non hoĩbus iacturã infert inuidia in eos accẽsus. Hinc de eo Petrus: Sobrij estote & vigilate, q a aduersarius vester diabolus, tanq̃ leo rugiẽs circuit quærẽs quẽ deuoret. De hæreticis Apłus inqt: Mali aũt hoĩes & seductores proficient in peius, errãtes & in errorẽ mittẽtes. Tu vero pmane in ijs, q̃ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à q̃ didiceris: quorũ sermo vt cãcer serpit. s. inficiẽdo & nocẽdo. Quare eos Apłus appellat lupos, inquiẽs: Ego scio, qm̃ intrabũt post meã discessionẽ lupi rapaces in vos, nõ parcẽtes gregi. Etenĩ isti homicidæ sunt, vti diabolus pater & dñs eorũ, quũ & hoĩm corpora & animas occidãt, veluti hactenus (prohdolor) in multis millibus experti sumus. 1.Petr.5 2.Timo.3 2.Timot.2 Actorũ.20

E ¶Tertio colligimus, hæreticos primũ, eorũq; sermones ita esse in principio specie bonitatis & veritatis pmixtos & fucatos, vt eos difficile qs agnoscat, eos tñ agnosci, vbi fructificari cœperint. Hinc de istis Chrs in euãgelio: Attendite (inqt) à falsis prophetis, q veniunt ad vos in vestimẽtis ouiũ, intrinsecus aũt sunt lupi rapaces, à fructibus eorũ cognoscetis eos. Et Apłus: Hoc aũt scio, q in nouissimis diebus instabũt tẽpora periculosa, & erũt hoĩes seipsos amãtes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parẽtibus nõ obediẽtes, ingrati, scelesti, sine affectiõe, sine pace, criminatores, incontinẽtes, immites, sine benignitate, proditores, proterui, tumidi, & voluptatũ amatores magis q̃ dei, habẽtes speciẽ quidẽ pietatis, virtutẽ ãt eius abnegãtes. Quis te, o Paule, tã vera aliquãdo futura pdicere docuit? Nõne deus in cœlo, quo raptus fuisti? Ah, ah Paule, nimiũ nobis vera pdixisti, & plus q̃ elegãter nobis hæreticos depinxisti, q nimiũ in principio obumbrabãt seipsos, q vero quũ multã accepissent libertatẽ, totũ sermone & nihil aliud q̃ letale venenũ effuderunt, & ita quidẽ Math.7 2.Timo.3 2.Cor.11

2.Timo.3 vt fructificātibus illis,zizania plane apparuerūt,& iuxta tuū dictū:Insipiētia,& peruersa volūtas illorū manifestata est oībus,sicut olim Iamnis & Mābris,q vt ipsi Mosi restiterūt ita & ij resistūt veritati:hoīes quidē corrupti mēte,reprobi circa fidē,& oīno ex fructibus demū cogniti,quū plane nō videmus aliud eos in hūc vsq diē fructificasse,q̄ dei,eiusq genitricis gloriosæ Mariæ,omniūq sanctorū neglectū,bonarū actionū & virtutū oppressionē,studiorū ignauiā,parentū & omniū superiorū,tā in subditis q̄ in filijs,inobedientiā, fratrū discordiā,charitatis proximorū extinctionē,proditionē,immunditiā,impudicitiā hocq genus bis mille vitiorū ansam & originē.Hinc,quū adeo zizania,id est,peruersa & perniciosa istorū dogmata,ex fructificatione facta sint omnibus nota,vt ea sine periculo

1.Cor.5 tritici,id est,sanæ doctrinæ & piorū hominū eradicari possint,colligimus.

¶Quarto,magistratus debere & obligari ad extirpationē hæreticorū,eosq de medio tollere,ne boni pisces,vt triticū per zizania,prorsus supprimant.Siquidē ait Aplus:Modicū fermentū totā massam corrumpit.Auferte malū ex vobisipsis.Ideoq ille voluit huiusmodi hominē satanæ in interitū carnis tradi,vt spūs saluus esset in die dni nostri Iesu F

Nume.16 Chri.Huius argumēto olim dns curauit schismaticos,Chore,Dathan & Abiron viuos in infernū detrusum iri,quandoquidē terra sub pedibus eorū disrupta aperuit os suū & deuorauit illos cū tabernaculis & vniuersa eorū substātia,descenderuntq viui in infernū operti humo,& perierunt de medio multitudinis.In quos & cōsimiles schismaticos & hære-

Psal.67 ticos clamat propheta:Exurgat(inquiēs)deus,& dissipent inimici eius,qui odiuerunt legē tuā.Sic in veteri testamēto,Helias propheta Baal interemit.Et Mathathias filios superbiæ persequutus est.Quos & imitari oīno debent magistratus Christiani,& in hære-

Ezech.3 ticos seductores & induratos serio animaduertere,ne si in opere dni negligentes fuerint, eorūq negligentia cæteri perierint,deus ipsorū sanguinē à manu ipsorū,iuxta eius verbū, serio requirat.Nec est q̄d se tueri conentur hoc domini dicto.

¶Sinite vtraq crescere vsq ad messem,&c.Quia rñdeo hoc ipm intelligi de ijs,q adeo G specie pietatis,& quidē apud se tantū nō alios temere seducētes obumbrati fuerint,& tritico.i.veris Chrianis permixti,vt pene cognosci nequeāt,vel sine periculo nō eradicari. Siquidē in hoc casu monemur,ne cito amputemus frēs,qa fieri pt,vt q hodie noxio de-

Roma.14 prauatus est dogmate,cras resipiscat,& defendere incipiat veritatē.Sic Aplus ait:Infirmū aūt in fide adsumite,nō in disceptationibus cogitationū.Præterea in hoc quidē casu monemur,ne eius,q̄d ambiguū est,cito sentētiā proferamus,sed deo iudici referuemus,vt cū dies iudicij aduenerit,ille nō suspitionē criminis,sed manifestū reatū,de sctōrū cœtu reijciat.Ad hūc modū inqt Paulus:Nolite iudicare añ tps,quadusq veniat dns,q & illumina-

1.Cor.4. bit abscondita tenebrarū,& manifestabit cōsilia cordiū,& tūc laus eius erit vnicuiq à deo. Atqui idē nō ita cēsuit de notorio fornicario,quē satanæ dandū voluit,nec ita de hæretico quē post vnā & secūdā correptionē pcipit deuitandū,qa subuersus sit,q eiusmodi est,& de-

Tit.3 linquit,quū sit proprio iudicio cōdenatus.Vtiq de tali hæretico indurato & aliorū seductore loquitur,quē vti malefactorē & aliorū seductorē cōuenit noxæ tradi,quē dns hodie nō prohibet eradicari:quādoquidē cuius crimen ex fructu adeo sit notū & manifestū,vt citra periculū tritici bene possit colligi & eradicari,tūc nimirū nō debuerit dormire seueritas disciplinæ,in qua tanto est efficacior emēdatio prauitatis,quāto diligētior fuerit obseruatio charitatis.Quis ptereanon veller pro dei gloria hæreticū ferire vel aliqd pdere, quū aliter(vt ait August.)nō meruerit habere pacē domus Dauid,nisi Absolon filius eius, in bello,q̄d cōtra patrē gerebat,fuisset extinctus:Quāuis magna cura mandauerit suis,& eū quantū possent,viuū saluūq seruarēt,& esset,cui pœnitēti,paternus affectus ignosceret.Quid aūt ei restitit,nisi pditū flere,& sui regni pace acquisita suū mœstitiā cōsolari: Sic ergo catholica mater ecclesia,si aliquorū perditiōe tā multos cæteros colligit,dolorē materni cordis lenit,& sanat tantorū liberatiōe populorū.Nec est q̄d aliqs leuitate quadā

Acto.9 percitus dicat:Liberū est credere vel non credere.Cui vim Chrs intulit:Quē coegit:En habet Paulū,in q̄ prius agnoscant cogentē Christū,& postea docentē,prius ferientē,& postea cōsolantē.Qui vtiq pœna corporis ad euangeliū coactus,plus illis oībus,qui solo verbo vocati sunt,in euāgelio laborauit.Cur ergo nō cogeret ecclesia perditos filios vt redirēt,si perditi filij coegerūt aliqs vt perirent:Vt(prohdolor)hactenus vidimus, quotidieq nō sine gemitu fieri videmus.Quid aūt vlterius agendū,nisi quod colligimus.

¶Quinto,ex hodierno euāgelio,ne dormiāt in posterū hoīes.i.ecclesiæ plati & ppositi H episcopiq,interimq dormiētes nō sinant zizania in triticū superseminare.Sane palam Christus hodie innuit,hæreses irrepsisse propter hoīm,id est,platorū somnū & desidiā. Et quidē verissime.Hinc Aplus alibi monet:Attendite(inquiens)vobis & vniuerso gre-

Acto.20 gi,in q̄ vos spūs sanctus posuit epos,regere ecclesiā dei,quā acquisiuit sanguine suo.Ego scio,qm̄ intrabunt post discessionē meā lupi rapaces in vos,nō parcentes gregi.Et ex vo

bisipsis

bis ipsis exurgēt viri loquentes puersa, vt abducant discipulos post se, propterea vigilate. Vigilabunt autem ecclesiæ prælati, vbi diligenter in ea, quæ Chri sunt, intenderint, scripturasq; semotis vanis rebus lectitauerint. Vnde ex hoc passim euangelio subtiliter elicimus, deum plane nullum malum pmittere, nisi ex sua ineffabili bonitate inde aliquod bonum (& quidem, vt ita dixerim per accidens) elicere posset, & fortassis hæreses permittere. 1.Cor.11

I ¶Primo, vt qui (Paulo scribente) probati sint, manifesti fiant, manifestata interim hæreticorum prauitate & insipientia quæ prius videbatur esse pietas.

K ¶Secundo, vt veritas expugna contra hæreticos magis elucescat, quæ quo magis inquiritur, hoc magis lucescit.

L ¶Tertio vt Eccl'es hoc magis studeāt scripturas iuxta germanū sensū tradere & docere q frequētiores sūt heretici, cōtra q̄s voluerit suā iterptatiōnē approbare vt nūc videm'.

M ¶Quarto, vt excitent plati & pbri quiq; ad sacrarū lrarū freqntē lectionē, obmissis vanarum rerū studijs, aut otijs depositis, vt edocti & vigilantes, caueāt ab hoie inimico, ne in medio tritici supseminet zizania, vel (deo ita pmittēte hæreses) herba succrescēte & fructificāte mox videāt apparere zizania vt sine iactura tritici illa eradicēt. Quēadmodū anno superiore latissime & qdē de hæreticorū animaduersiōe, citra inuidiā disputauimus.

¶HOMILIA XV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Mat. 13. Luc. 8. Marc. 4. Quod aūt in bonā terrā, h sunt, q in corde bono & optimo audiētes verbū, retinēt, & fructū afferūt in patiētia &c.

DOMINICA .V. POST OCT. EPIPHA.

A Via in proxima dñica in vineam dñi, i. in ecclesiā & fidē, ideo vocati, sumus vt inibi fructus, i. opa bona producamus, cōsequenti nunc ordine sub oculos ponit euāgeliū, quod recenset, vnde fructus proueniant. Quum itaq; fructus nasciturus semen prærequirit & terram, ideo de semine & terra suum Christus sermonem

B hodie incipit, denuo (more suo) similitudinis inuolucro vtens.

¶Primo, vt plane impleret q̄d olim per Prophetā dixit: Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio. Ille nimirū (ait Marcus) sine parabola illis non loquebat, quas tñ seorsum discipulis suis differebat omnes. Cuius ipse rationem in euangelio hodie reddens ait: Vt videntes non videant, & audientes non intelligant, s. indigni Quemadmodum diffuse anno præcedenti demonstrauimus. Psal. 77 Marc. 4

C ¶Secundo, quod hoc genus orationis familiare sit, & accommodatissimū ad docendū & ad flectendos animos populi, quod collatio, sumpta à rebus, omnium etiam idiotarū sensibus notissimis, statim permoueat vnumquemlibet. Sic Solomon pene omnia parabolis docuit, & ipse quoq; Ecclesiastes populum parabolis instruere conatus est. 3.Reg.4 Eccls.12

D ¶Tertio, quod ea (vt ita dixerim) illecebra & iucundius irrepunt in animos hominum, quæ dicunt, & hærent tenacius, quandoquidem parabolæ propter obscuritatem in audiētibus discēdi studiū excitēt. Hinc & hodie discipuli pcupide qquirunt parabolæ sensum.

E ¶Quarto, qm̄ parabolica admonitio nullū traducat, sed tacite p imaginē taxat & cuiusq; conscientiam minus offendat. Id q̄d plerunq; semp dñs obseruauit, quē & hoc qdē loco diuini verbi pdicatores oīno sequi debuerint, q̄ad fieri possit. Quia em Chrus aliqñ vidit nondū satis oēs se pbere idoneos, qbus aperiret veritas, qua nō solū aliqui nō fierēt meliores, verumetiā irritati redderent scelestiores. Ideo quales illi attulerūt animos ad audiendū, tales illis proposuit sermones, vt pote obscuros, quū aliquoties vel manifestissimos intelligere nollet. Sic hodie turbis in parabola loquit, quā deinde seorsum discipulis, intelligere illā satagētibus exponit, vt admodū clare in cōtextu relucet. Nimirū inter cætera p semē intelligens verbum dei, p terrā vero hoiem, adeoq; eius cor. Et sic idem hodie duo summatim proponit, largam. s. seminis iactationem, & variam eiusdem receptionem.

F ¶Et recte nimirū dei verbū ē semē dici à dño cœptū, q̄d in ipso principiū sit totius spūalis vitæ & fructus btitudinis æternæ, sitq; ipm vnde pmanet fides, fundamētū q̄q; & substātia rerū sperādarū, q̄d est fides. Sane p ipm dei verbum haberi solet actualis fides, p quā habent &c. Et hoc est q̄d Aplus ait: Fides ex auditu, auditus aūt p verbū dei. Et iterū: Oia q inuocat nomē dñi, saluus erit. Quō aūt inuocabūt, in quē nō crediderūt? Quō credēt ei quē nō audierūt? Quō audiēt sine pdicāte? Postea, q seminare exijt, & q seminat (eodem teste) filius ē hoīs, dominus Iesus, qui à patre exiēs, venit in hunc mundū non vt agricolas perderet, aut terrā combureret, sed vt sator omniū seminaret ac euangelizaret noua semina, s. mysteria regni cœlorū in terram ipsam, i. in hoīes ipsos, aliqñ fructificaturos. Abacuc.3 Roma.1 Hebr.10 Roma.10 Iohan.3

Quos quadripharia hodie distinguit, vt pote sub figura viæ, petræ, spinaꝝ, & terræ bonæ G
¶Primo qdē subindicans, multos qdem vndecūq; cōfluere ad pdicationē euāgelij, sed tñ nō in oibus gignt fructū, nec id accidere docētis, sed culpa audiētiū vitio. Audiētes eñ nōnullos haud fructificare ex audito verbo dei, q̃a illud neglīgēter audiūt. Nōnullos, q̃d tentati ipm subito relinquunt. Nōnullos solicitudinibus, diuitijs, volu ptatibusq; irretitos fructum ferre haud posse. Siqdem q̃d ita suffocet. Et sic solummō quartū esse hoim genus quod ex verbo dei fructificat, & adsimilat terræ bonæ, quæ notat eos, q in coede bono & optimo, audientes verbum, retinent, & fructum adferunt in patientia. Ita nimirum
¶Secundo docet Iesus, quo studio sit accipiēdus sermo doctrinæ cœlestis, si cupiamus ex eo fructum exoriri, docetq;. H
¶Tertio, vt oēs auidis animis accipiamus sermonē euāgelicum, nec satis habere illū au dire, nisi discamus & audiamus, & ad vsum pietatis cōferamus. Dñs eñ nr̃ Iesus Chrūs, vt ē cordibus nostris oēs errores amoueret, nō solū verbis, sed exemplis ad veritatē atq; fidē magis faciētibus nos plane docet, vt nō tā mala quæ dānat vitare, sed quæ pcipue bo na oīno facere debeamus. Ait eñ alibi: Si nō abundauerit iustitia vestra, plus q̃ scribaꝝ ac pharisæoꝝ, nō intrabitis in regnū cœloꝝ. Item: Oīs q audierit sermones meos, & nō fe cerit eos, similis erit homini stulto, q ædificauit domū suā supra arenā, & descēdit pluuia, & venerunt flumina, & irruerunt vēti in eā, & cecidit domus illa, & fuit ruina eius magna. Et rursus: Arborē plantauit aliqs in vinea sua, & venit quærēs fructū eius, & nō inuenit, & ait ad vinitorē. Iam tres anni sunt, qbus venio quæsitū in ea fructū, & nō inuenio, exci de illā, ne terrā occupet. En vides q; inibi non aliqd eoꝝ quæ prohibent, sed eoꝝ q̃ sunt imperata negligentiā atq; obmissionē infert. Et sic plane innuit, haud solum, q malefaci unt, dignos esse morte, ac igne inextinguibili excruciatū iri, sed etiā q officiū deserunt, ac benefacere nequaq̃ curāt, cum ijs vnà dānatum iri. Nec itē solum eos, sed & q quod boni agunt, neglīgēter agunt, pœnas oīno daturos, siqdem scriptum sit: Maledictus homo, q opa dñi neglīgēter fecerit. Ex quoꝝ numero est pinde pcipuum audire verbum, & n q ui ipm audiunt, q̃si dūtaxat ñ in salutem audiunt, q ipsum in corde bono & optimo audien tes retinent, & fructum adferunt in patientia. Vnde colligimus. I

Matth.5
Matth.7
Lucæ.13
Hiere.48

¶Primo, eos, q volunt salutifere audire verbum dei, debent ipm audire bono & opti mo animo, i. ea intētiōe, vt p hoc deus glorificet, & ipsi saluent. Sic proculdubio audiuit Maria Magdalene, de qua Lucas ait: Quæ etiā sedēs secus pedes dñi, audiebat verbū illi us. Quæ ob id meruit à septē dæmonijs liberari, quæ & ideo optimā partē elegisse, quæ ab ea non erat auferenda, à dño dicebat. Sic quoq; audiuit eunuchus ille magnus à Phi lippo, à quo vel ideo baptizari meruit. Non ita audierunt primitus Athenienses à Paulo q illum ad nihil aliud vocabant, nisi vt aliqd noui audirēt ab eo, quoꝝ (vereor) & nūc ple riq; reperiunt, perq̃ simillimi. Nec bono animo audierunt pharisæi, q aliās (teste Euāgeli sta) abeuntes cōsilium iniebant, vt caperēt Iesum in sermone. Vti & nunc plerique faciunt & audiunt sermonē dei, qbus noluit dñs projiciēdum margaritum, inquiēs: Nolite sc̃m dare canibus, neq; mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte cōculcēt eas pedibus suis, & canes cōuersi dirumpāt vos. Id quod iam nup aperto facere nōnullos didicimus. K

Luc.10
Lucæ.7.8
Acto.8
Acto.17
Matth.15
Matth.7

¶Scdo, vt non modo verbum dei bono animo audiāt, sed & retineāt in memoria tena citer. Qñquidē ipm propterea comparet semini, quod nisi subtus terrā condat, sine fru ctu manet, sic & dei verbum q̃d audit, nisi in profundo memoriæ seruet, oīno perditur. Hinc dñs: Beati (inqt) q audiunt verbum dei, & custodiunt illud. Ex quoꝝ numero fuit Propheta, q de se dicit: In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi. Et diua virgo fuit quoque ex eorum catalogo, quæ omnia de deo verba in corde suo contulit. L

Johan.12
1.Cor.15
Lucæ.11
Psal.118
Luc.2

¶Tertio, vt nō modo audiāt bono animo, & ipm memoria teneāt, sed & vt inde & per ipm adferāt fructum in patiētia, i. iuxta illud operent. Non eñ (inqt Apl̃us) auditores le gis iusti sunt apud deū, sed factores legis iustificabunt. Hinc Iacobus hortat, dicēs: Esto te autem factores verbi, & nō auditores tm̃, fallentes vosmetipsos. Quia si qs auditor est verbi & nō factor, hic cōparabit viro cōsiderāti vultum natiuitatis suæ in speculo. Consi derauit eñ se, & abijt, & statim oblitus est, qualis fuerit. Ideo dñs alibi: Quæ cūq; (inqt) vo bis dixerint, ex lege. s. pdicatores, seruate & facite. Qui propterea hinc abiturus ad disci pulos ait: Euntes ergo docete oēs gētes, baptizātes eos in noīe pris &c. docētes eos ser uare oīa quæcūq; mādaui vobis. Siqdē oīs q audit verba mea hæc, & facit ea, adsimilabit viro sapiēti, q ædificauit domū suā supra petrā, & descēdit pluuia, & venerūt flumina, & flauerūt vēti, & irruerūt in domū illā, & nō cecidit. Fundata eñ erat supra petrā. Sic haud dubie verbū dei audierūt, & iuxta illud fecerūt Apl̃i, & quiq; martyres & cōfessores sc̃tissi mi, longe alieni ab hoībus nōnullis nostri tpis, q cū quotidie verbū dei, q̃d est euangeliū, (vt ipsi dicūt) audiāt, nihil minus, sunt q̃ euāgelici, q̃si vtiq; non sunt de ijs, de q bus hodie dominus M

Romanō.2.
Iacobi.1
Matth.23
Mat.vltio
Matth.7

dominus ait: Qui in corde bono & optimo audientes verbum, retinent, & fructum adferunt in patientia.

N ¶Adferunt autem fructus in patientia, qui vsque ad finem bonis operibus insistentes, præmia expectant: quandoquidem dum (vt ait Gregorius) æquanimiter proximorũ mala tolerant, & humiliter flagella suscipiunt, postmodum ad requiẽ sublimiter suscipiunt. 1.Cor.15

O ¶Et vide, q̃ apposite bona terra habeat conditiones omnino oppositas alijs, in qbus semen cecidit. Quod enim ij audientes verbum retinent, contra eos est, qui sunt secus viã & venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum. Quod autem fructum adferunt sanctarum. s. operationum, est contra eos, qui sunt spinæ suffocantes dei verbum. Quod vero idipsum faciunt in patientia, est contra eos, qui supra petram, qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis recedunt. Quamuis enim semen diuini verbi de se sit fœcundũ, sit tamen (vt intelligimus) infœcundum vitio male audientium. Et sane dolendum est tot esse malos, ac tam paucos saluari, quum quarta duntaxat pars seminis saluata inueniatur. Nec tamen interim exemplo Chri Ecclesiastes à prædicatione cessare debet, paucos inde fructificare videns, q̃ em cum facit quantum in se est, suum meritum non est pditurus.

P ¶Faxit aũt deus optimus vt oẽs simus terra bona, & de nũero illorũ, q in corde bono & optimo audiẽtes verbũ dei, retinẽt, & fructũ adferũt in patiẽtia. Cuiusmodi erimus vbi p salutifera verbi dei auditiõe grãm à deo orauerimus, exẽplo Mosi, q̃ verba dei locutur, orabat. Cõcrescat in pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloquiũ meũ, q̃si imber sup herbã, & q̃si stillæ sup gramina. Et Dauid deũ laudatur orabat: Dñe labia mea aperias, & os meũ annũtiabit laudẽ tuã. Deus in adiutoriũ meũ intẽde. Quẽ quidẽ morẽ prorsus salutarẽ ecclesia in oĩbus suis officijs, obseruat, semp deũ laudatura in primis grãm deprecaẽ. Deuter.32 Psal.70 Psalm.69

¶HOMILIA XVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.18. Ipse vero multo magis clamabat: Fili Dauid miserere mei. &c.

DOMINICA QVINQVAGESIMAE.

A QVO nobis hodie sancta mater ecclesia proponit, quæ magnam & merito dolorosam hoc maxime tẽpore in nobis deuotionẽ prouocare & excitare debuerint ad nr̃am qdẽ salutẽ oĩno necessaria. ¶Primo qdem in psona cæci hoderni nobis sub oculos ponit miserabilẽ illã humani generis in vno Adamo protoplasto ex paradiso expulsionẽ & deflendã æternæ tũ felicitatis amissionẽ. Quẽ em̃ hodie aliũ (Gregorio teste) p cæcũ mẽdicantẽ intelligere quimus, q̃ genus humanũ, q̃d vtiq̃ in primo parẽte propter pc̃m̃, superneq̃ lucis claritatẽ ignorãs, dãnatiõis suæ tenebras patiẽ, in hac Hiericho mẽdicãs. i. in hoc mũdo inops & pauper, quo iustitia definiẽte pertrusum est. Per Hiericho aũt intelligi hunc mundũ vanũ & labilẽ, argumento est, ipsa dictionis Hiericho significatio, quæ idem notat quod luna. Sicut modo luna est mutabilis & variabilis crescendo & decrescendo, ita & mundus, in quo nihil plane stabile est, sed vana sunt & trãsitoria oĩa. De quo Ecclesiastes: Vidi, quæ fiunt cuncta sub sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spũs. Cuncta subiacẽt vanitati, & oĩa pergũt ad vnũ locũ. Et hoc est, q̃d Iohãnes hortaẽ, dicẽs: Nolite diligere mundũ, neq̃ ea quæ in mũdo sunt. Transit mũdus & cõcupiscẽtia eius. In hoc itaq̃ mũdo iacuit humanũ genus, mendicũ & inops, atq̃ cæcũ ex maledictiõe, quã habuit ex pc̃õ primus parẽs, qñ ad ipm deus dixit: Quia audisti vocẽ vxoris tuæ, & comedisti de ligno ex quo pceperã tibi ne comederes, maledicta terra in ope tuo. In laboribus comedes ex ea, cunctis diebus vitæ tuæ. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in terrã, de qua sumptus es, q̃a puluis es, & in puluerẽ reuerteris. Hoc vero genus humanũ in Hiericho vsq̃ adeo cæcũ iacuit & mendicãs, & adeo mẽte obcæcatũ fuit, vt sui quoq̃ creatoris fit oblitum: quippe, quod (vt Aplus scribit) cum cognouisset deum, non sicut deum glorificauit, nec grãs egit, sed euanuit in cogitationibus suis & obscuratũ est insipiens cor ipsius, quod & commutauit veritatem in mendacium, & coluit, & seruiuit creaturæ potius, q̃ creatori. Quod cum prorsus se obcecatum sciens solum Iesum esse dñm, qui (Dauide teste) cæcos illuminaret, ad eum dũtaxat clamauit, dicens: Dñe, vt videam. Et (vt est in Psalmo) deus meus illumina tenebras meas. Hinc. Gene.3 Eccl̃s.1.3 1.Iohan.2 Gene.3 Romañ.1 Psalm.45 Psal.12

B ¶Scdo, ecclesia nobis hodie in euãgelio proponit misericordẽ illũ trãsitum Iesu Christi, quo is Hiericho appropinquauit. i. sua natiuitate in hunc mundũ venit, sua sanctissima vita & salutari doctrina nõ modo cæcũ genus humanũ illuminaturus, sed & idipm ab omni misc- Iohan.3

Iohan.1 miseria, paupertate, mendicitate, redempturus sua innocētissima & amarissima passione.
Iohan.12 Erat em̄ (ait Euāgelista) lux vera quæ illuminat oēm hoiem venientē in hunc mundū. Et
Iohan.3 Chrus de se t Ego (inqt) lux veni in mundū, vt oīs q credit in me, in tenebris nō maneat.
Et idē aliās: Sic deus dilexit mūdū, vt filiū suū vnigenitū daret, vt oīs q credit in ipm non
Luc.18 pereat, sed habeat vitā æternā. Et hoc est, q̄d hæc ipa ecclesia nobis hodie ante oculos col locat verba Iesu Chri, quæ de sua ille passiōe ad discipulos dixit, inquiēs: Ecce ascēdimus Hierosolymā & consummabunt oīa, quæ scripta sunt p prophetas de filio hoīs: Tradet em̄ gētibus & illudet, & flagellabit, & cōspuet. Et postq̄ flagellauerint, occidēt eum &c.

¶Hæc igit duo, miserabilem .f. humani generis olim conditionē & pditionē, & laboriosam illam ex ea conditione redemptionem, ecclesia singulariter nobis hodie proponit, vt ex deuota illorum meditatione ponderemus. C

Ephe.2 ¶Primo, q̄ miseri olim fuerimus propter pctā nostra, vtpote natura filij iræ, & plane excæcati & dānati, Apl̄o dicēte: Memores estote, φ aliqn̄ vos q eratis gētes, eratis in illo tpe sine Chr̄o, alienati à conuersatione Israel, & hospites testamentorum promissionis spem non habentes, & sine deo in hoc mundo, natura filij iræ. D

1.Petri.1 ¶Secundo, vt & pōderemus, quā cum summo labore & magno ptio ab hmōi dura nr̄a propter pctā damnatione liberati simus. Vnde Petrus ait: Scientes φ nō corruptibilibus
Roma.5 auro vel argēto redēpti estis, de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed ptio so sanguine, quasi agni immaculati Chri & incontaminati. Adeo em̄ deus nos dilexit, vt
Ephe.5 (teste Apl̄o) non pepercerit proprio filio suo, sed pro nobis oībus tradidit ill. Qui (inqt idem) diues in misericordia propter nimiam charitatem, qua dilexit nos, & cum essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, cuius gratia sumus saluati. E

¶Tertio, vt meditatiōe hoꝝ duoꝝ prouocaremur ad abstinētiā pctōꝝ, & ad deuotam grāꝝ actionē Chr̄o Iesu tam ptiosa, laboriosa, misericordiq̄ redēptione, singuli apud se
Psal.115 cū Dauide dicētes: Quid retribuā dn̄o, pro oībus quæ retribuit mihi. Calicē salutaris accipiā, & nomē dn̄i inuocabo. O dn̄e, dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiā laudis. Hoc mō aūt sacrificare qd aliud est, q̄ à peccatis abstinere deoq̄ pro eius tāto in nos bn̄ficio grās agere, q nihil à nobis præter animi gratitudinē exposcit: Et hoc est φ hoc epe
2.Cor.6 ad nos ait Apl̄s, & in eius psona catholica ecclesia: Ecce nunc tps acceptabile. Ecce nunc dies salutis, nemini dantes vllam offensionē, vt nō vituperēt ministerium nostrum. Sed in oībus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. In multa patientia, in tribulationibus in necessitatibus, in angustijs, in plagis, in laboribus, in vigilijs & ieiunijs. F

¶Sed heu q̄ male & impie peruertimus hoc tps mœroris & recōciliatiōis, in tps vani gaudij & offensiōis, q nūc ingratissimi plus alio qdē tpe vacamus risui, voluptati, crapulæ comessationi & ebrietati, potius summe esset dolendū & plangendū. An nō de nobis ve G
Iob.17 re Iob locutus est, dicēs: Noctē verterunt in diem. Annon ad nos iuste dn̄s dicere queat.
Matth.11 Lamentauimus & nō planxistis. Sane iam eēt tps, in quo melius est ire (iuxta verbū Eccle siaste) ad domū luctus q̄ad domū cōuiuij. In illa em̄ finis cunctoꝝ admonet hoīm, & viuēs cogitat, qd futuꝝ sit. Melior est ira risu, qa p tristitiā vultus corrigit animus delinquētis.
Eccles.7 At nos iam in tanto oīm reꝝ luxu, & vano gaudio viuentes, qd aliud agimus, q̄ quod (Petro scribēte) cæcutimus, & manu tētantes obliuionē accipimus purgatiōis veteꝝ delictorum? Et refugiētes mūdi coinquinatiōes in cognitiōe dn̄i nostri & Saluatoris Iesu Chri,
2.Pet.2 & ijs rursus iplicati superamur, nobisq̄ posteriora facimus peiora priorimus, qbus haud dubie melius esset nō cognouisse viā iustitiæ, q̄ post agnitionē retrorsum cōuerti ab eo, φ nobis traditū est, sancto mādato. Siqdem nunc nō natura, sed voluntate cæci sumus, iace
Iohan.3 tes in hac Hiericho prorsus derelicti, mēdicantes & inopes. Sumus em̄ oēs, q in deū pec
Sap.2 camus, mēte cæci, tenebras, q̄ lucē magis diligētes, quos (teste Sapia) malitia excæcauit.
Sap.4 Ambulabunt em̄ (inqt Propheta) vt cæci, qa dn̄o peccauerunt. Quid igit agamus (frēs dilectissimi) nisi quod ipsi cæci in via vitæ hodie cum cæco.

Iohā.1 ¶Primo: Ad Chr̄m solū curramus, q solos cæcos illuminat, quū solus sit, q lux in mūdū H
Psal.33 veniēs oēm hoiem illuminat, & à cæcitate pcti redemit. Hinc ppheta: Accedite (inqt) ad
1.Iohan.2 eū & illuminamini & facies vr̄æ nō cōfundent. Et Iohānes: Filioli mei: Hæc scribo vobis vt nō peccetis, sed & si qs peccauerit, aduocatū habemus apud patrē Iesum Chr̄m. Et ipse est propitiatio pro peccatis nr̄is. Propterea ipse nos ad se hortat, dicēs: Venite ad me oēs
Matth.11 q laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos. Adeamus ergo (inqt Apl̄s) cū fiducia ad thro
Hebræ.4 num grāæ eius, vt misericordā consequamur, & grām inueniamus in auxilio opportuno.

Hier.29 ¶Scdo: Ipsum dn̄m Iesum vera fide deū & hoiem cōfitētes, inuocemus & oremus, dicētes: O Iesu fili Dauid miserere mei. Vn̄ ipse ait: Inuocabitis me, & viuetis: & orabitis me & ego exaudiā vos: qretis me, & inuenietis. Cūq; quæsieritis me in toto corde vr̄o, inueniar à vobis. Etsi em̄ dn̄s nouit, qd nob op' sit anq̄ petam', ipse tñ à nobis, vti subditis creaturis I

ceu crea-

ceu creator peti vult hoc, q̃d & nos petere & se cõcedere p̃noscit. Pius em̃ dñs sua dona
gratuita, nr̃a vult eẽ merita, nec vult bonũ nostrũ inuitũ & coactũ, sed spõtaneũ & volũ
tariũ, & q̃d nobis spõte largit̃, vult nr̃is petitiõibus tribuere. Hinc aliàs inqt: Petite & ac Matth. 7
cipietis. Et hodie q̃rit à cæco qd cupiat, nõ vt ignorãs, sed vt illũ ad petendũ excitet. Luc. 11
K ¶ Tertio, petamus cum cæco, vt videamus, id est, petamus q̃d saluti est, id est, videre
ip̃m verũ lumẽ, Iesum, q illuminat oẽm hominẽ venientẽ in hũc mundũ. Ad q̃d lumẽ vi Iohan. 1
dendũ, fides ipsa est via, qua saluamur. Hinc dñs alibi: Quærite primũ regnũ dei & iusti- Matth. 6
tiã eius, & hæc oĩa adijcient vobis. Sic Solomon, qa sibi sapientiã à deo, qua populum 3. Reg. 3
suũ regere posset, rogauit, nõ modo sapientiã maximã, sed & diuitias & honores, hocq̃ Matth. 20
genus oĩa, obtinere meruit. Cæterũ, mater filiorũ Zebedæi repulsam passa est, qa vanam
gloriã & regnũ petierat. Nõ igit̃ petamus, neq̃ aurũ, neq̃ argentũ, neq̃ fugitiuos hono-
res, nec longã vitã, nec vindictã inimicorũ, aut hoc genus tẽporaliũ quicquã. Qui enim Roma. 8
(ait Paulus) proprio filio suo nõ pepercit, sed pro nobis oĩbus tradidit illũ, quomodo;
nõ etiã cũ illo oĩa nobis donauit? ¶ Quarto, vt sedulo petamus, nõ cessantes, sed maxi
L me instãtes. Multũ em̃ (ait Iacobus) assidua iusti dep̃catio valet. Et dñs ait: Pulsate & ape Iaco. 5
rietur vobis. Et ille si perseuerauerit pulsans, dico vobis, & si nõ dabit illi surgens, eo q̃ Luc. 11
amicus eius sit, propter improbitatẽ tamen eius surget, & dabit illi, quotq̃t habet neces-
M sarios panes. Et rursus: Oportet semp̃ orare & nõ deficere. ¶ Debemus itaq̃ cõstãter Luc. 18
petere, nec cessare, nec propter turbã præeuntẽ à clamãdo desistere. Turba aũt præeuns
est ipsa caro, & carnalis seu diabolica suggestio, à diuinis nos retrahere moliens. De qua Roma. 7
Ap̃lus: Caro cõcupiscit aduersus sp̃m, & sp̃us aduersus carnẽ. Hæc em̃ sibi inuicẽ aduer-
sant̃. Vt nõ q̃cũq̃ vultis, illa faciatis. Sane carnalia (Petro teste) militãt aduersus animã, 1. Petri. 2
retrahũtq̃ à vero lumine, ac increpãt, ne clamãdo exaudiamur pro salute nr̃a. Est & tur Galat. 5
ba p̃cedẽs cõsuetudo ipsa peccãdi, q̃ & durius incipit rebellare, cũ senserit post adsueta
mala ad virtutẽ hominẽ redire velle. Est & turba increpãs, oĩs Chr̃ianus noĩe tãtũ, non Titũ. 1
ope & veritate, q factis Christũ minime sequit̃, sed q sua volũtate, nõ Christi p̃ceptis di
rigitur, sibijpsi p̃ambulãs, regulã cõstituẽs, volũtatẽ suã dño p̃ferẽs, ac verbis, & opibus
bonos Christianos à Chr̃o prohibere studẽs, vtpote vidẽs ad Christũ quẽpiã, vel sper-
nendo mundũ, vel largiẽdo sua pauperibus, vel ieiunãdo, vel vigilãdo, re ipsa clamare,
increpat, dicẽs: Quid insanis? Nimi⁹ es. Istud demẽtia est. Nunq̃d alij nõ sunt Chr̃iani?
Quid conaris tã duris opibus? Nõne Chr̃s pro te passus est, & pro te satisfecit, adeo, q̃ Sap. 2
nõ cogeris vltra bñ agere? Veni ergo fruamur bonis, q̃ sunt, & vtamur creatura tanq̃ in
iuuẽtute celeriter. Et hoc genus reliqua obijciẽs, q̃ alias scriptura recenset. Cæterũ, nos
hm̃õi turbã malã & Chr̃m p̃cedẽtẽ, nõ vero sequẽtẽ, nequaq̃ audiamus, nequaq̃ à clamã
do ore & ope cessemus, sed exẽplo hodierni cæci magis atq̃ magis clamemus, dicẽtes: Exodi. 23
Dñe, vt videã. Memores, inquã, simus scripturæ dicẽtis: Ne sequaris turbã ad faciẽdum
malũ, nec in iudicio plurimorũ acquiescas sentẽtiæ, vt à vero deuies. Imo magis ac ma Psalm. 118
gis clamemus, memores, iuxta prophetã, lõge à p̃ctõribus eẽ salutem, & magna munera
multis & magnis largiri p̃cibus. Interim minime de nobis neq̃ de meritis nr̃is p̃sumam⁹
sed in illius misericordia cõfidam⁹. Siq̃dẽ ita (teste propheta) in deo faciemus virtutẽ, & Psalm. 59
N ip̃e ad nihilũ deducet inimicos nr̃os. ¶ Hæc si exẽplo hodierni cæci fecerimus, non du
bitemus & nos à dño p̃ eius misericordiam & grãm illuminatũ iri. Quãtã em̃ ille mĩam
pœnitẽtibus exhibeat, quale auxiliũ pugnãtib⁹ cõtra p̃cm̃ p̃beat, historia hodie de cæco
euidẽter arguit. Ille em̃ q prius trãsibat p̃pter tẽtatiões, quas in orõne patimur, si i orã- Psal. 144
do p̃seuerauerimus, quasi stãs nos ad se adduci iubet. Siq̃dẽ prope est dñs oĩbus inuocã-
tibus eũ, oĩbus inuocãtib⁹ eũ in veritate. Quo q̃dẽ mõ cæc⁹ hodie inuocat eũ, dicẽs: O Ie
su fili Dauid miserere mei. Dñe, vt videã, quẽ neq̃ turba increpans à clamore prohibere
potuit, quippe qui semp̃ multo magis clamarit, inquiẽs: O Iesu fili Dauid, miserere mei.

C HOMILIA XVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Matth. 6. Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram ho
minibus, vt videamini ab eis, &c.

FERIA VI. POST CINERVM.

A DVas habet hodierni Euangelij lectio partes. In quarum prima dominus
ostẽdit, quibus rebus oporteat nos excellere iustitiã scribarũ & pharisæo-
rum, & quatenus eẽ æthnicis meliores: Simulq̃ inibi docuit, q̃uo lex, q̃ad
præcepta, secundũ spiritũ adimplenda sit, & nequaq̃ soluenda, sed ad p̃-
fectum ferenda: qua de re anno q̃dẽ superiore plurima diximus, quando
primã partẽ Euãgelij tractabamus, quã nũc ideoq̃ silentio sumus transi-

turi, & secundã suscepturi partẽ. In qua pdocet dominus, quid circa eandem iustitiã nostram sit vitandũ, quoq; modo illa ipsa legis iustitia in noua lege sit implenda, vt pepsam coram deo iustificemur, inquiens: Attendite ne iustitiã vestrã faciatis coram hominib⁹, vt videamini ab eis. In quibus quidẽ verbis colligimus.

¶ Primo, iustitiam nostrã esse & dici operationẽ & actionẽ bonorũ operũ, qbus deus ipse merito passionis dilecti filij sui domini nostri Iesu Christi nos iustificat, & iustos. i. B
Roma. 8 sua iustificatione. s. ad vitã æternã dignos facit. Sine em̃ mãdatis, bonisq; opibus ille neminẽ adultũ vult iustificare, Apostolo scribente: Nõ em̃ auditores legis iusti sunt apud
Iaco. 1 deũ, sed factores legis iustificabunt. Sic hortat Iacobus, dicens: Estote aũt factores verbi, & nõ auditores tantũ, fallentes vosmetipsos. Errarunt igit plurimũ, & pniciosissime alios seduxerũt, dicentes: Solã fidẽ nudã sine opibus saluare: quũ nulla sit vera fides sine
Gala 5 operibus, quãdoquidẽ hæc sit fides, quæ (Apostolo teste) per charitatem operat. s. bona
Iaco. 2 opa, sine qbus illa (vt Iacobus scribit) nõ aliter mortua est, ac corpus sine spũ mortuum
Ephe. 2 est. Ea propter Aplus scribit, nos esse creatos in Christo Iesu in operibus bonis, q̃ pręparauit deus, vt in illis ambulemus. Et nisi qs ambulet, id est, operet in illis, nõ põt dici esse
1. Iohan. 2 Christi, Iohãne dicẽte: Qui dicit se in Christo manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse
Ephe. 3. ambulare. Accepimus sane ab Aplo, habitare Christũ p fidem in cordibus nostris. Vnde sequi necessum est, tãdiu Christũ in nobis viuere, q̃diu viuit fides. At postquam fides
Iohan. 5 mortua est, qũo Chrũs viuus est i nobis? Porro fidei vitã opera attestant, Chro dicẽte: Opera quæ dedit mihi pater, ipsa testimoniũ phibent de me. Sicut em̃ corporis huius vitam ex motu eius dinoscimus, ita & fidei vitã ex operibus bonis. Itaq; vita quidem corporis est anima, per quam mouetur & sentit. Vita vero fidei charitas est, qa p illã fides
Galat. 5 (Apostolo teste) operat. Et sic dicit scriptura, iustũ viuere ex fide. s. vera, quæ operatur
Abacuc. 2 per charitatem, nec alius ex fide viuit nisi iustus. Cæterũ, inqt Iohãnes: Iustus est qui iu
Roma. 1 stitiam facit. Iustitia sunt p se omnia bona opera, quibus Christus suos iustificat, & sua
1. Iohan. 3 per crucem iustificatione dignos reddit. Vnde colligimus.

¶ Secũdo, tria potissimũ, in primis esse opa bona, quibus, quæ, iustitia sunt dicta, Christus nos vult iustificare, nõ minus ipsi grata q̃ nobis ad salutem necessaria. Oratio scilicet & eleemosyna, & ieiuniũ, quæ Chrũs hodie singulariter recenset, perinde atq; cõtra tria pctã, quibus peccamus, oino necessaria. Sane oratio cõtra peccatũ in deũ maximũ, C
eleemosyna cõtra peccatũ in proximũ, ieiuniũ cõtra peccatum in semetipsum. Sicut etiã
1. Iohan. 2 tria sunt pcipua in mũdo vitia, quibus maxime damnamur, scilicet auaritia, superbia, luxuria, sic tria sunt illa pdicta bona opa cõtra hæc. Siquidem oratio est cõtra superbiã vitæ, eleemosyna cõtra auaritiã, ieiunium cõtra concupiscentiã carnis. Est aũt oratio pro
Matth. 26. prie petitio decentium à deo. Sic Chrũs orauit quando ad deũ patrem dixit: Pater mi, si
Marc 14. nõ potest hic calix transire, nisi bibã illũ, fiat voluntas tua. Sic idem nos orare docuit, in
Matth. 6 quiens: Pater noster, &c. Vbi qũo & quid orandũ sit demonstrauit. Quo de loco suo plura diximus, dicturi & suo tpe aliqua. Eleemosyna vero est, quo indigenti subuenimus, vt
Matth. 25 dare esurienti panem, mœsto cõsolationem. Ad quam hortatur scriptura, dicẽs: Facere
Eccl. 7. eleemosynã ne despicias. Eleemosynã fecit Tobias, de quo scribit, q̃ esurientes aluerit,
Tobię 1 nudis vestimenta pbuerit, mortuisq; sepulturã exhibuerit. De eleemosyna suo q̃q; loco, duce deo, plurima disputabimus. Ieiuniũ vero est à peccatis & ab ijs, q̃ ad peccatũ prouocãt, abstinentia. Sic abstinere à multo vino, est ieiunare, quandoqdem inde veniat lu
Ephe. 5 xuria, Apostolo dicente: Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Est aũt ad depulsionẽ
Matth 17 dæmonũ maxime opus oratione & ieiunio, quũ dñs alibi dixerit: Hoc autẽ genus. s. dæ
Marc. 9 monũ non eijcitur, nisi per orationem & ieiunium. Delirãt ideoq;, q nihil neq; orationi neq; ieiunio deferũt, carni vbiq; & semp inseruientes. Atq; satis euidenter hodie intelligimus dominũ nos adhortari ad hæc tria iustitiæ opera: s. orationẽ, eleemosynam, ieiunium, de q̊ (deo volente) dominica proxime futura nõnihil dicemus. Colligimus.

¶ Tertio, nõ sufficere, vt hæc & hoc genus alia opa iustitiæ p se bona faciamus, nisi ea D
recta & vera intentione, id est, pure propter deũ faciamus, nõ vt inde vanã gloriã quæramus, aut quid cõmodi ambiamus. Et si docet Christus, nos dei pcepta pro cœlesti dũtaxat mercede facere debere, nõ pro terrenis quæ olim promittebat. Quæ quidẽ terrena ad duo potissima reduci videntur, scilicet ad humanã gloriam, & ad terrenorũ affluen
Deute. 28 tiam, quorũ vtrũq; in lege promissum esse videtur. De gloria quidem in Deuteronomio: Faciet te dominus excelsiorem cunctis gentibus, quæ versantur in terra. De affluentia autem temporaliũ ibidem quoq;: Abundare te faciet dominus in oĩbus bonis. Et ideo hæc duo dominus ab intentione fidelium excludit, scilicet gloriam & terrenorũ affluentiam. Quia vero appetitus gloriæ vel maxime insidiatur virtuti, & sæpe etiamnũ irrepit natura probis. Et quum oĩa mala seruos diaboli vexẽt, cõcupiscẽtia vanæ gloriæ magis

vexat

vexat seruos dei quàm diaboli, ideo dñs intentionem gloriæ primo excludit, dicẽs: Attendite, id est, diligenter cauete. Quasi diceret, Cupido inanis gloriæ hostis est callidus, qui etiã perinde sanctis irrepere studet. Nec est, q sentit, quas vires nocẽdi habeat humanæ gloriæ amor, nisi q ei bellũ indixit: quia etsi facile eſt cuiquã laudẽ nõ cupere dũ negatur, difficile tamen est, ea nõ delectari, cũ offertur. Eam ob rem summo studio dominus admonet, inquiens: Attendite, id est, diligenter cõsiderate, & attenti & cauti estote, scilicet cõtra insidias superbiæ, q a etiã bonis operibus insidiat, vt faciat ea perire, quãdo fiunt propter vanã gloriã, quæ vtiq; datur glorianti pro æterna mercede, quæ est apud deũ vera gloria, cuius amore oĩs nostra iustitia fieri debet. Sane ille debet mercedem dare, cuius mandato moneat operarius vel amore. Nisi ergo deus singulariter sit in causa, nõ operis mercedem, sed fallaciæ suppliciũ apud deũ habebunt, qui hic ab humano ore mercedem, scilicet lenem aurã fauoris recipere voluerũt. Ab ijs quidẽ acceperũt, à quibus cõcupierũt. Quia eñ intentio ad hoĩes tantũ fertur, nõ est aliquid iuste à deo expectandũ, quia nõ virtus, sed causa virtutis mercedem habet apud deũ. Hoc igitur eis pro mercede deputat, cuius amore fecerũt, scilicet laus humana, quã quæsierũt. Quẽadmodum pulchre & grauiter dñs exemplo orationis, eleemosynæ, & ieiunij declarat.

E ¶Sed inquis, Quomodo potest fieri, vt nõ coram hominibus eleemosynã faciamus, aut nõ in ecclesia oremus: aut si fiat, qũo nõ sentiemus: Si eñ præsente aliquo occurrerit pauper, qũo dabitur ei in abscondito, sed eũ deducendo in secreto videtur, q a datur. Respondeo, dominũ prohibere solummodo, ne propterea aliquod bonum opus faciamus, vt ab hominibus videamur, vanæ gloriæ causa, & ne inibi finẽ nostri propositi collocemus. Quẽadmodũ fecit pharisæus ille, stans apud se & orans: Deus, gratias ago tibi quia nõ sum sicut cæteri hominũ, raptores, iniusti, &c. Nõ tamẽ prohibet nos bene operari hominibus, videntibus, imo ad hoc & in primis pfectos admonet, inquiẽs: Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videãt opera vestra bona, & glorificẽt patrem vestrum qui in cœlis est. Qui igit suã iustitiã non ideo palam coramq; fecit, vt ab hominibus videat, etsi corã hominibus fecerit, non tamen coram hominibus fecisse videtur. Qui enim aliqd fecit propter deũ, neminẽ videt in corde suo, nisi deũ propter quem facit, sicut artifex eum semper habet præ oculis, q sibi opus faciendũ cõmisit. Sic etsi Apostolus alibi aliter dixerit: Si adhuc hominibus placerẽ, Christi seruus nõ essem, nihilominus alio in loco dicit: Ego oĩbus per oĩa placeo. Quod vtiq; non ideo facit, vt placeret hominibus, sed deo, ad cuius amorẽ corda hominũ volebat conuertere, ex eo, quod eis placebat. Sic Chrũs hodie ait: Attẽdite ne iustitiã vestrã faciatis corã hominibus, vt videamini ab eis. Sunt eñ, q sic suã iustitiã faciunt corã hominibus, vt non videant ab eis, sed vt ipsa opera videant, & glorificet pater, q in cœlis est. Non eñ suã iustitiã deputãt, sed eius cuius fide viuũt. Et sic dñs nihil aliud demonstrat, nisi illud nos cauere oportere ne humanam laudem pro nostrorũ operum mercede quæramus. Luc. 8. Math. 5. Galat. 1. 1. Cor. 10

F ¶Vehementer itaq; errant, qui ex hoc loco refellunt oẽm in tẽplo orationẽ, & eos, q inibi orant vel canũt, pharisæos appellãt, cõtra pceptũ dñi iudicãtes etiã de occultis, qñ iudex solus est dñs, qui scrutator est renũ & cordiũ, cuius oculis oĩa nuda sunt & aperta. Sileo q̃d omnia media, charitas ipsa (Paulo teste) in meliorem partẽ, quæ malũ nõ cogitat, sed omnia sperat, vertit. Nõ est igitur, quod istorũ impudentia ab eo, q̃d per se bonũ est, distrahamur, nihil boni coram hominibus facientes, id q̃d dñs nequaq̃ prohibuit, imo pcepit, inquiens: Sic luceat, &c. Adde & Apostolũ, dicentem: Prouidẽtes bona, nõ tantũ coram deo, sed etiã coram omnibus hominibus. Et aliás: Vt honeste (inquit) ambuletis ad eos, qui foris sunt. Sic & Petrus, voluit nostrã esse cõuersationẽ bonã, vt in eo, quod infideles detraherent de nobis, confunderent, qui calumniarent nostram bonã in Christo conuersationem. Ita & Christus plane voluit, hodie dicens: Attendite, ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, vt ab eis videamini, nihil prohibens, nisi vanã gloriã. At præcipiens omnia opera bona suipsius causa nos debere facere, si æternã in cœlis mercedem cuperemus. Si tamen per alicuius cor cogitatio vana ascendit, desiderãs hominibus apparere, aĩa aũt intelligẽs cõtradicit, ille nõ propter hominẽ fecisse videtur, quia quod cogitauit, passio carnis est, quod eligit, iudicium animæ. Heb. 4. 1. Cor. 13. Roma. 12. 1. Thess. 4. 1. Petr. 2. 1. Petr. 3.

HOMILIA XVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Deute. 8. Matth. 4. Marci. 1. Lucæ. 4. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore dei, &c.

DOMINICA .I. QVADRAGESIMAE.

ON dubium eſt, q̄d hiſtoria hodierni Euangelij recenſet, Chri- A
ſtum feciſſe, ſed nō propter ſe, ſed propter nos feciſſe, quū omnē
ſuā, iuxta humanitatē, actionē noſtrā eſſe voluit inſtructionē: q
Acto.1. (Luca teſte) facere cœpit, idem'q docere, de ſeipſo dicēs: Exem
Iohan.13 plum dedi vobis, quēadmodū ego feci, ita & vos faciatis. Porro
tradūt Euāgeliſtæ ipſum dominum à ſpū ſancto quo plenus erat
à Iordane regreſſum & baptizatū, actum eſſe in deſertum, ibi'q
quadraginta diebus & noctibus ieiunaſſe, & deniq fuiſſe à diabo
lo, eo volente, tentatum ac ſuperaſſe. At hoc totū quur ipſe fecit?
Proculdubio, vt doceret quid Chriſtiano poſt baptiſmum mox
vſq; in finem vitæ ſit agendum, & ſane admonet.

¶Primo, vt baptizatus mox poſt baptiſmū in ſpū, id eſt, in veritate & non hypocriſi B
exire debeat in deſertū, i. ad opus bonū in iuſtitia vacās. Relictis em̄ mūdi illecebris, car
ni'q oblectamētis, atq; ſocietate maloꝝ, diuinis per oīa mādatis debeat inſeruire. Hinc
Coloſſ.2.3 ad Coloſſenſes baptizatos ait Apoſtolus: *Si ergo mortui eſtis. ſ. per baptiſmū cū Chřo*
ab elemētis huius mūdi, q̄d adhuc tanq̄ viuentes mūdo decernitis? Si conſurrexiſtis q̄q
Roma.6. *cum Chriſto, q̄ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens, quæ ſurſum*
ſunt ſapite, non quæ ſupra terrā. Et Petrus: *Chriſto igitur (inquit) paſſo in carne, & vos*
1.Pet.4 *eadem cogitatione armamini, quia qui paſſus eſt in carne, deſiit à peccatis, vt nō iam in*
deſiderijs hominū, ſed volūtate dei, quod reliquū eſt in carne viuat temporis.

¶Secundo, vt & ipſe cū Chriſto ieiunet, i. ſe in oībus mēbris ſuis à luxu & voluptate C
abſtineat. *Chariſſimi (ait Petrus) obſecro vos tanquam aduenas & peregrinos, abſtinete*
1.Petri.2. *vos à carnalibus deſiderijs, q̄ militāt aduerſus animā.* Eſt aūt ieiuniū aliquod corporale,
quo abſtinemus à cibarijs corporalibus ob dei reuerentiā ad macerationē carnis inſtitu-
Heſter.14 tum. Sic ſcribitur de Heſter, q̄ humiliarit corpus ſuum ieiunijs, & cinere & ſtercore im
Exod.14. plerit caput. Ita Moſes quadraginta diebus ab omnibus comeſtibilib' abſtinuit. Sic q̄q
Exo.44 Helias totidem dies à cibo abſtinuit. Et Daniel q̄q iā ætate prouectiore, triū etiā hebdo-
3.Reg.19
Dani.6.14 madaꝝ ieiunio ſe adflixiſſe legit. Sic multi viri alij ſanctiſſimi abſtinuerūt, quorum prin-
ceps Chřūs, q & ipſe quadraginta dies & noctes ieiunauit. Quare vero tantiſper, & nec
minus neq; plus ieiunarit, anno ſuperiore oſtēdimus. Alio, q̄d eſt ieiuniū ſpūale, quo ab-
Eſa.58 ſtinemus à vitijs & peccatis, de q̄ Eſaias: *Hoc eſt em̄ ieiuniū, q̄d elegi, diſſolue colligatio-*
nes impietatis, ſolue faſciculos deprimentes, dimitte eos, q cōfracti ſunt, liberos, & om̄e
opus dirumpe. Sine hoc quidē ieiunio, ipſum corporale, q̄d propter ſpūale ſit, ieiuniū co
Ecci.34 ram deo nihil plane meret, quēadmodū inibi per Eſaiā dn̄s ſatis arguit. Ita alibi Sapiēs:
Sic homo (inqt) qui ieiunat in peccatis ſuis, & iteꝝ eadem faciens, q̄d proficit humiliā-
do ſe? Orationē illius quis exaudiet? Itaq; chariſſimi fratres, eſſe vos velim admonitos,
vt non modo tempore ieiunij abſtineatis ab eſcis, ſed & ab omnibus illecebris carnis &
vniuerſa corporis voluptate. Imo vero ieiunandum longe amplius à vitijs q̄ à cibis eſt,
quandoquidem hoc ſit propter illud re ipſa inſtitutum.

¶Quàm aūt corporale ieiunium ſit vtile & neceſſarium, quàm'q ad ipſum adſtringi- D
mur & prouocati debuerimus, facit.

¶Primo, contraria recōpenſatio, vtpote quēadmodū primo per gulā protoplaſti ad E
viā dānationis puenimus, ita cōuenit vt p abſtinentiā, eius cōtrariū, ad viā ſalutis redea-
Roma.6. mus. Et hoc eſt, quod Apoſtolus ait: *Sicut enim exhibuiſtis membra, &c.*

¶Secundo, quia non modo eccleſiæ præceptum ſit, ſed & Ieſu Chriſti dicentis: *Ve-* F
Matth.19 *nient autem dies cum auferetur ab eis ſponſus, & tunc ieiunabunt.*

¶Tertio, q̄d ſumma & pene infinita ſit ieiunij vtilitas. Ieiuniū quidem confert ſanitati, G
ſcriptura dicēte: *In multis eſcis erit infirmitas, & auiditas appropinquabit vſq; ad cho-*
Ecci.37. *lerā. Propter crapulā multi obierūt, q aūt abſtinēs eſt, adijciet vitā.* Ieiuniū reddit homi
nē liberū, vt expeditius deo & ſapiētiæ ſtudio inſeruire poſſit. Hinc Paulus: *Caſtigo (in-*
1.Cor.9. *quit) corpus meū, & in ſeruitutē redigo.* Et hoc eſt, quod dn̄s ait: *Videte ne grauent cor*
Luc.21 *da veſtra crapula & ebrietate.* Ieiuniū prohibet à vitijs & peccatis futuris, vt abſtractio
lignoꝝ, ab igne & incēdio. Sic eſt in Prouerbijs: *Cū defecerint ligna, extinguetur ignis.*
Prouer.26 Inde canit: *Qui corpali ieiunio vitia cōprimis.* Qui em̄ ſeruū ſuū delicate nutrit, ſentiet
Matth.17 eum contumacem. Sic itaq; homo ſi ieiunat, corpus ſuū humiliat, ne ad pc̄tā inclinet &
Marc.9 rebellet. Ieiunium q̄q; dæmonia expellit, dn̄o alias dicēte: *Hoc genus dæmonij in nullo*
Exodi.24
3.Regū 19 *poteſt exire & eijci, niſi in oratione & ieiunio.* Ieiunium cōfert gratiā cōtra oīa mala &
aduerſa. Sic Moſes ieiunādo meruit fieri idoneus ad recipiendā legē. Helias ieiunando
Dani.6 ambulauit vſq; ad montē dei Oreb, qui & deinde in cœlū raptus eſt curru igneo. Daniel
Iudith.13 ieiunando factus eſt archanoꝝ interpres. Iudith ſancta ieiunādo meruit vincere Holo-

phernē

phernem, typũ diaboli, Hester quoq; ieiunando meruit populũ Israeliticũ ab internitiõe Hester.4
quę illi apud Assuerũ imminebat, liberare, & Aman proditorẽ extinguere. Hinc q̃ties apo Acto.13.14
stoli quid magni cõsultabãt, aut impositione manuũ spm̃ sanctũ dare vellent, ieiunijs in- 16.27.
dulgebãt. Id quod & in multis hactenus ecclesia factitare solita est, atq; vtinã plerięq; non
vsqueadeo illi repugnarẽt. Ieiuniũ q̃q;, maxime adiunctis deuotis orõnibus, q̃ deuotio-
nẽ ex ieiunio acq̃rũt, à pctõ liberat, à furoreq; diuino eripit, Tobia dicente: Bona est orõ Tob.2
cũ ieiunio & eleemosyna, qm̃ à pctõ liberat. Sic ieiunãdo Niniuitæ p̃ triduũ veniã suorũ
pctõrũ meruerũt. Et sic liquet, pro eo, q̃d ab ipsis quoq; licitis abstineamus, ea nobis, quæ Ionæ.3.
prius cõmisimus illicita cõdonari, id est, ieiunio breui, ieiunia redimi sempiterna, Gehẽ- Luc.16
nam q̃dem meruimus, vbi nullus vnquã cibus est, & cõsolatio nulla, terminus nullus, Vbi
guttã aquæ diues postulat, & accipere nõ meret. Bonũ ergo & salutare ieiuniũ, quo redi
muntur æterna supplicia, dũ remittunt hoc modo pctã, Id quod nõ solũ abolet peccata,
sed & extirpat vitia. Nec modo veniã obtinet, sed & promeret gratiã. Nec solũ delet p̃-
terita quæ cõmisimus peccata, sed & repellit futura q̃ committere poteramus.

H ¶Cum igitur, fratres charissimi, ieiunium nobis sit à Christo p̃ceptum, & à necessitate
constitutũ, simulq; tantis vtilitatibus differtũ, quis nõ (si modo rationis est compos) pro
tãtis fructibus cõsequendis frequẽter ieiunare sataget, quandoquidẽ recta persuadeat ra
tio, propter alias speciales causas, vtpote corporis sanitatẽ, aut alia aliqua corporalia expe
ditius exequenda, cibum parcius sumẽdum esse, quanto magis propter tot bona spũalia
acquirenda, & mala cauenda ieiunare. suadeat ratio recta, etiã dum non cõcurrit præce- Iohan.13
ptum, maxime quod ad illud prouocari debuerimus.

I ¶Tertio, propter Christi exemplũ, q̃d vtiq; imitãdũ nobis est semp̃, & hoc q̃dẽ deuo
tius hac in parte, q̃ certius sit illũ propter nos, nõ propter seip̃m ieiunasse. Quãta, obsecro
deuotiõe suscipiẽdũ est nobis, q̃d à sancto Mose, tanq̃ hæreditario iure, tradit, cui specia Exod.24
li præ cæteris prophetis p̃rogatiua facie ad faciẽ dñs est loquutus? Quanto feruore am- Exod.44
plectẽdũ q̃d Helias ille cõmẽdat, igneo curru raptus in cœlũ? Iã vero frẽs, si cõmendãt
ieiuniũ p̃sens Moses & Helias, q̃uis magni, tamẽ cõserui nr̃i. Quãtũ cõmendat illud Ie- 3.Reg.19
sus dñs noster, q & ipse diebus totidẽ ieiunauit? Qualis ille est, q minus deuote ieiuniũ
suscipit, q̃d ei tradidit ipse Chrũs? Quod si aliq̃s in opere salutis suæ ei collaborare pige
bit, in q̃ deinceps se coadiutorẽ exhibebit illi? Et q̃d magnũ est, si ieiunet cũ Christo, qui Luc.22.
sessurus est ad mẽsam patris cũ Chr̃o? Nõ est magnũ, si cõpatit mẽbrũ, cũ quo est glori-
ficandũ. Felix membrũ, quod huic adhæserit p̃ oĩa capiti & sequit illud quocũq; ierit.

K ¶Ieiunemus ergo charissimi, & deuote ieiunemus, sancto p̃sertim hoc quadragesimæ
tp̃e, ita sane vt nouerimus, quadragesimã nostrã nõ solum quadraginta dies habere. Cõ
tinuanda em̃ nobis est quadragesima cũctis diebus miseræ huius vitæ, dũ p̃ auxiliũ gra-
tiæ, q̃ in quatuor Euãgelijs cõmendat, necesse est nobis decalogũ legis implere. Errant Iob.7.
plane q paucissimos dies istos ad pœniam sufficere credũt, quũ totũ huius vitæ tempus
cõstat ad nihil aliud institutũ, vbi oĩs vita nostra sup̃ terrã debet esse militia. Veruntamẽ
præsenti quadragesima maiore nobis ieiunio est deus q̃rendus, & verbis, cibis, potibus,
iocis, parcius & arctius vtendũ, qm̃ non solũ pars, sed & sacramentũ sit totius tp̃is huius.
Propterea si forte diebus cæteris studia nostra aliquatenus intepuerãt, dignũ est, vt nũc
feruore spũs recalescãt, ieiunẽtq; in nobis mẽbra, q̃ peccarũt oĩa. Ieiunet palatus cũ vẽ-
tre, qm̃ gula peccauit. Ieiunet oculis à curiosis aspectibus, & omi petulantia, vt bene hu-
miliatus coerceat in pœnitẽtia, qui male liber vagabat in culpa. Ieiunet auris nequiter
pruriens à fabulis & rumoribus, & ab oĩbus q̃ otiosa sunt, & ad salutẽ minime p̃tinẽtia.
Ieiunet lingua à detractione & murmuratiõe, ab inutilibus & vanis atq; scurrilibus ver
bis. Ieiunet manus ab otiosis signis, & ab opibus omnibus malis. Sed & multo magis aĩa
ipsa ieiunet à vitijs & propria volũtate sua. Etem̃ sine ieiunio hoc (vt dixi) cætera à dño
reprobant, sicut scriptũ est: Quia in diebus ieiuniorũ vestrorũ volũtates vr̃æ inueniũtur Esa.58.

L ¶Nec sinamus nos fratres, ab huiusmodi sancto ieiunio abstrahi vllis diaboli tẽtatio-
nibus, sed illi, eiusq; tentationibus fortiter resistamus, memores Christũ docuisse.

M ¶Quarto, post baptismũ nos debere p̃paratos esse ad tẽtationes, quũ & ipse hodie tẽ
tatus viriliter restiterit. Hinc scriptura: Fili accedens ad seruitutẽ dei, sta in iustitia & ti-
more, & præpara animã tuã ad tentationẽ, & deprime cor tuũ & sustine. Væ ijs, q per- Ecci.2
diderũt sustinentiã, & q dereliquerũt vias rectas, & diuerterũt in vias prauas. Beatus aũt
(inq̃t Iacobus) vir, q suffert tentationẽ, qm̃ cũ probatus fuerit, accipiet coronã vitę, quã Iaco.1
re promisit deus diligẽtibus se. Memores simus frẽs, oẽs q volũt pie in Christo viuere,
pati p̃sequutiones & tẽtationes. Soli em̃ filij dei & sancti exeunt in desertũ, vt tententur, 2.Timo.3
qui & soli, non aũt diaboli patiunt tẽtationes. Quur em̃ diabolus eum tentet, q eius est?
Vtpote qũo à libidine tentet, q cũ vxore est? Sic certe dicit scriptura: Oẽs q placuerunt Iudith.8

deo

deo p multas tribulatiões & tētationes trāſierūt fideles. Hos aūt tētari permittit deus.
Iudith.8 ¶Primo, vt corā palam'q; probent, & inde coronā vere recipiāt, queadmodū mona- N
chus de obediētia & caſtitate, miles de cōſtantia probari ſolet. Hinc Iudith: Memores
Iob.1.2 (inquit) quō tentati ſunt patres noſtri, vt probarent, ſi vere colerent deū. Sic à Satana tē
tatus eſt Iob, diſſipante omnem eius ſubſtantiam.
Pſal.65. ¶Secūdo, vt per eas tētationes, ſi reſtiterint, ab omnibus etiā minimis peccatis corri- O
gātur & purgent. Vnde ſancti martyres de ſe in diuino pſalterio dicūt: Poſuiſti tribu-
Exo.16 latiōe in dorſo nřo, trāſiuimus p ignē & aquā, & eduxiſti nos in refrigeriū. Sic filij Iſrael
Nume.20 ducti p quadraginta annos p deſertū, magnis tētationibus & tribulatiōib' purgati ſunt.
¶Tertio, vt ad humilitatē euidēter erudiant, vt minus de ſe ſentiāt, quū in tentationi- P
Eccl.14. bus ſuā agnoſcunt fragilitatē. Qui eñ (inqt ſcriptura) nō eſt tentatus, qd & qualia ſcit?
Hebr.4 Q.d. nihil. Sic & Chřus ſuis in humanitate tētationibus infirmitatem noſtram didicit,
nobis'q; cōpati, Apoſtolo ſcribēte: Nō enim habemus pontificē, q nō poſſit cōpati infir-
2.Cor.12. mitatibus noſtris, tentatū autem p oīa pro ſimilitudine, abſq; pctō. Sic & ipſe Apoſtolus
Paulus, etſi vas eſſet electionis, tentatus tamen eſt, ne magnitudo reuelationū extolle-
9. moraliū ret eū, id eſt, vt ex ea colaphizatione ſe cognoſceret. Et ſane (inquit Gregorius) ſuperna
cap.36 diſpenſatio, idcirco nos tota ſibi intentione ſeruiētes, carnis noſtræ pmittit tentationi-
bus cōcuti, ne mens noſtra audeat in ſuperbā præſumptionē ſecuritatis eleuati, vt dū pul
ſata trepidat, in ſolius creatoris adiutorio fidē ponat robuſtius.
¶Quarto & vltimo, vt ab hmōi tentatiōibus demū perinde ex certamine victores co- Q
ronā gloriæ habere mereant, & vitā deniq; regni cœlorū, q nemo niſi p multas tribula-
Acto.14 tiones puenire debet neq; pōt. Siqdē comparatū ſit, vt hō in deſerto huius mūdi multis
diaboli tētationibus ſubiaceat, vt vincēs coronet, & victus deijciat. Vult eñ & ſinit de'
res proprios motus agere, q & ideo tā hominē q̄ diabolū in libertate arbitrij cōſtituit, &
Eccl.15 in manu cōſilij ſui reliquit, & vtrūq; permiſit agere quod voluit, ſiue hūc in tentādo, ſiue
iſtū in cōſentiendo, vt appareat virtus & laus p oppoſitū. Nec etiā homini eēt laudabile
ſi ideo bene viuere poſſet, qa nemo male viuere ſuaderet. Si q̄q; p naturā homo haberet
nō poſſe peccare, nulla laus vel gloria eēt homini nō peccare & tētationi reſiſtere, qa ve
ro is peccare, vincere, & vinci tētationibus pōt, ideo gloriā p triūphū, & vituperiū p ca-
ſum acqrit, q vbi fortiter reſtiterit tentationibus & vicerit, maiorē inde habiturus ē glo
2.Timo.2 riam. Nā & q certat (ait Apſus) in agone, nō coronabit, niſi legitime certauerit. Idē de ſe
2.Timo.4 paulopoſt inqt: Bonū certamen certaui, curſum cōſumaui, fidē ſeruaui. In reliquo repo-
ſita eſt mihi corona iuſtitiæ, quā reddet mihi dñs, in illa die iuſtus iudex.
¶Eapropter, fratres chariſſimi, incipiamus hodie baptizati in deſertū ire, ac inibi ieiu R
nare & tentari, & à tentationibus minime ſuperemur, diabolo viriliter reſiſtētes, memo
1.Cor.10 res deū eē (Paulo teſte) fidelē & iuſtū, ideo'q; nos vltra id, q̄d poſſumus, nos tentari nō ſi-
nere, ſed facere etiā cū tentatione prouētū, vt poſſimus ſuſtinere. Reſiſtamus igit, inquā,
diabolo ſiue ſuggeſtione, ſiue delectatiōe, ſiue cōſenſu, nos q̄libet etiā pctō tentāti. Atq̄-
modo? Nō vindicta, nō ferro, nō gladio materiali, ſed ſpūali, q eſt verbū dei, ſed verbo
dei & diuino eloquio, ſequentes Chriſtū dñm noſtrū, q etſi tentatorē ſuū mergere in a-
Hebr.4 byſſum poterat, virtutē ſuæ potētiæ nō oſtēdit, ſed teſtimonijs legis ac ſcripturæ illū vi-
cit, inquiens: Nō in ſolo pane, &c. Vtiq; nos pdocēs, vt q̄ties p ipm à prauis hoībus ali-
quid patimur ad doctrinā excitemur potius q̄ ad vindictā. Si itaq; hoc ſacratiſſimo ieiu
nij tpe diabolus nos tētauerit, à ieiunio ad gulā pnitioſam nos retrahere molitus fuerit,
dicēs: Si filius dei es, &c. Q.d. ſuggerēdo alicui noſtrū p ieiuniū eſurienti & fatigato atq;
macerato, Dic vt lapides iſti, i. illa dura opa & virtutes (vnde aīa reficit, ſicut caro pane)
panes fiant, id eſt, mitiora, &, quaſi diceret, Quid te vſqueadeo maceras, debilitas'q;. Ni-
mium, q̄tidie ieiunare, habes caput debile, ſtomachū nō idoneū oleo, ſenio deficis. Fac er
2.Ethic. go tēperatā refectionem & abſtinentiā, quā natura dictat, Ariſtotele teſte. Itē'q; Paulus
Roma.12 te hortat ad rationabile obſequiū, q̄d tu irrationabile facis, minus ſumēs q̄ natura appe-
tit. Quid p̄terea, ſubdole ſuggerit? Abſtines ab ijs q̄ in tuā ſuſtentationem deus creauit.
Vult eñ tuus Paulus, nō eſſe abſtinendū à cibis, q̄s deus creauit ad percipiēdū cū gratia-
rum actione fidelibus, & ijs q cognouerūt veritatē. Quia oīs dei creatura bona eſt, & ni-
hil reijciendū, q̄d cū gratiarū actione percipit. Qui & alias dixit: Omē q̄d in macellū ve
nit, manducate, nihil interrogantes propter cōſcientiam. Omne, quod vobis apponi-
1.Timot.4 tur, māducate, nihil interrogātes propter conſcientiam. Quid, q̄d dñs tuus dixerit: Non
1.Cor.10 quod intrat in os, coinquinat hominem, ſed q̄d procedit ex ore, coinquinat hominem?
Matth.15 Quid præterea tu Chriſtiane, qui liber es, iudaizas, ciborū differētiā faciens? Hæc & hoc
genus alia tentatori ſubdole & ideo alligāti, vt nos de ſalutari ieiunio, ad dānoſam gulā
prouo-

pr ouocare possit. Nihil aliud respõdeamus quàm, Nõ in solo pane viuit hõ, sed in omni verbo, quod procedit de ore dei &c. Q. d. Tua sane ꝑsuasio est tentatio, quũ mentionem faciat, & mihi tãtũ de cibo corpis, nõ mẽtis suadeat. Quũ cõstet ex scriptura, ex Deutero nomio desumpta, hoĩem nõ solũ viuere & sustẽtari pane corpali, sed etiã spũali, s. verbo dei, de ore dei procedẽte, qn̄. s. volũtatẽ suã p scripturas nobis reuelat. Et licet esuriã, non tñ opus ẽ, vt mox gulose vescar pane terreno, quũ dñs me esuriẽtẽ solo sermone suo sustẽtare possit. Ex qua qdẽ scriptura collige contra diabolũ, & aduersus quẽlibet gulosum Deuter. 8
S & luxuriosum. ¶Primo hoĩem vel solo pane naturaliter & corpaliter sine aliq̃ cõdimẽto vel ꝑtioso cibario sustẽtari posse. Hinc in hac parte solũ panis non carnis vel alterius cibarij fit mẽtio. Sic à principio deus homini cõstituit pro cibo naturali herbam & panẽ, inquiẽs: In laboribus comedes ex ea cũctis diebus vitæ tuæ, & comedes herbas terræ. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Hinc alio in loco scriptura: Initium (inqt) vitę hoĩs, aqua & panis & vestimẽtũ. Reliqua vero dñs ad moderatã dedit recreationẽ, quæ hoĩm luxus, relictis naturæ legibus, ꝑuertit in perniciosam crapulã, q̃ multos & corpaliter & spũaliter ꝑdit, nec hoĩes nũc vt olim parciter viuẽtes, diu viuere permittit. Et væ ideoq̃ (ait Eccles) tibi terra, cuius rex puer ẽ, & cuius principes mane comedũt. Beata terra, cuius rex nobilis ẽ, & cuius principes vescũtur in tpe suo, ad reficiendũ, & nõ ad luxuriandũ. Sic Apl'us inqt: Nõ est regnũ dei esca & potus, sed iustitia & pax & gaudium. Gene. 3 Ecci. 29 Ecci. 39 Eccles. 10 Roma. 14
T ¶Quid ad hæc vos gulosi & luxuriosi, q̃ꝝ deus venter est, q̃ꝝ oĩs vsus aut in vẽtre, aut sub ventre est, q (vt ait Iacobus) in luxurijs enutristis corda & corpa vestra? Nõne deus & ventrẽ & escas destruet? Væ vobis q dormitis in lectis eburneis, & lasciuitis in stratis vestris, q comeditis vitulũ de armẽto, & bibitis vinũ defecatũ. Nescitis q̃d pinguedo carnis, delitiæ corpis, saturitas vẽtris, aut ante mortẽ vos deserent, aut vos in morte illa relinquetis? Vos sane estis, q̃s mors depascit, qa semp morimini ad vitã & semp viuitis ad mortẽ. Quãdoquidem hic caro vermibus, illic aĩa ignibus deputat, donec rursus infelici collegio colligati tormẽtis pœnalibus socient, q socij fuere in vitijs. Quid ergo facitis vos delicati, cõfusionẽ expectatis & mortẽ? Nescitis, qa regnũ dei nõ est esca & potus? Nõ purpura & byssus, qa diues ille vtroq̃ circumfluus, in puncto ad inferna descẽdit. Philip. 3 Iaco. 5 1. Cor. 6 Roma. 14
V ¶Nec est q̃d hodie vobiscũ diabolus falso alleget ex Paulo & ex Euãgelio de cibis, q̃s vtiq̃ ecclesia nõ prohibet, vt male creatos, aut in sua natura malos, & ad salutẽ perniciosus, vt pleriq̃ hæretici, & maxime Iudæi censebãt, sed vel ad luxuriã immoderate sumptos magnopere prouocãtes. Nõ eoꝝ naturã, sed abusum dãnat & qdẽ ad tp̃s & pro loco & tpe prohibet, q̃ vtiq̃ hoĩem nõ p se coinquinãt intrãtes, sed q̃ ex illoꝝ luxu proueniũt, & inde exeunt, coinquinãt, ideoq̃ decuerit & causam vitare, q effectum habere nolit. Valeãt igit q hisce falsis cũ diabolo scripturaꝝ allegatiõibus, sacratissimã à cibis voluptuosis abstinentiã cõtra ecclesiæ statutũ refellũt, aduersus Christi Pauliq̃, & scripturaꝝ mentẽ, quã isti vel nõ accipiũt vel accipere nolunt, qa carnales sunt, & carni adhærẽt q vtiq̃ hodie ex scriptura Deuteronomij p Iesum allegata debuerãt colligere. Luc. 16
X ¶Secũdo, hoĩem qui secundũ desideriũ carnis viuit, haud viuere, sed mori, Apostolo dicente: Si secundũ carnẽ vixeritis, moriemini. Spũs qdem est qui viuificat. Roma. 8 Iohan. 6
¶Tertio, hominẽ nõ posse nisi verbo dei vitã in se habere spũalem, qua vere dr̃ viuere. Siqdẽ scriptura teste: Iustus ex fide viuit. Fides aũt p auditũ, auditus autẽ (apostolo scribẽte) p verbũ dei. Sic aliàs alibi dñs ait: Amen amen dico vobis, qa qui verbũ meũ audit, & credit ei qui misit me, habet vitã æternã, & in iudiciũ non venit, sed trãseat à morte ad vitã. Et discipuli ad dñm dicunt: Dñe ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes. Hinc diabolo hodie respõdit: Nõ in solo pane &c. Quasi diceret: Qui cupit viuere vita, q̃ non labitur nec deficit, quærere illã debet & habere per verbũ dei nõ in terreno pane. Abac. 2 Galat. 3 Rom. 10 Iohan. 5 Iohan. 6
Y ¶Quarto, tantã esse verbo dei virtutẽ & efficaciã, vt per ip̃m hõ, illi credens & deuote audiens, nõ solũ spũaliter viuat, sed etiã absq̃ terreno pane aliquãdiu sustentari queat, vt haud dubie aliquãdo deuoti ipsius auditores senserunt sine fame illi auscultãtes, vti cum dño in ipsis audientibus verbũ eius accidisse nõ dubitamus. Inde putamus & ip̃m à dño semini fuisse collatum, q̃d vti semen, ita illud q̃q̃ corpus reficere possit. Ita nimiꝝ pastus est Israeliticus populus, colligens annis quadraginta, & gaudens volatilium præda. Ad quem Moyses ait: Afflixit te penuria, & dedit tibi cibũ manna, quod ignorabas tu & patres tui, vt ostenderet tibi, quod nõ in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, q̃d egreditur de ore domini. Sic Moyses quoq̃ dei colloquio sustẽtatus traditur. Sic diuino q̃q̃ consilio Helias cõuiuas habuit coruos. Helisæus herbis agrestibus socios nutriuit. Et Baptista locustis est pastus. Et profecto experientia docemur, vt diuino pabulo lectionis intentus famem corporis negligat, alimentũ verbi acquirat. Non enim potest q verbũ sequitur, panem desiderare terrenum. Vnde colligimus. Math. 13 Marc. 4 Luc. 8 Deuter. 8 Exod. 20 3. Regũ. 17 2. Regũ. 19 4. Regũ. 4 Math. 3 Marc. 1

¶Quinto, humanis multo diuina pstare nosq́ quàm de pane terreno magis oportere solicitos eē de pane cœlesti, q̄d dei est verbū, quo anima, corpore longe præstantior, Z
Matth. 6 sustentat & viuit. Hinc Chrūs: Quærite(inqt) primū regnū dei & iustitiam eius, & hæc
Matth. 16 oīa adiicient vobis. Et alibi: Qui voluerit animā suā saluā facere, perdet eā. i. à corpe abstrahat quæ corpori placēt. Quid em̄ prodest homini, si vniuersum lucraret mundū, aiæ vero suæ detrimentū patiatur? Aut quam dabit homo cōmutationem pro anima sua? Si igitur anima oibus est rebus, & non solū corpore pretiosior, certe primo illi de suo victu qui est verbum quod procedit de ore dei, prouidendū est. Vnde hodie dn̄s: Nō in solo, &c. Q. d. filius dei nō corpori primū, sed animæ alimentū quærit, vti rei pretiosiori, qua vtiq́ viuente, & corpus viuet, quādo hoc per illam sustentetur.

HOMILIA XIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Mat. 12. Viri Niniuitæ surgēt in iudicio cū generatiōe ista & cōdemnabunt eam, quia pœniam egerunt in prædicatione Ionæ, &c.

Feria quarta post primam dominicam quadragesimæ.

Aud sane est quod pluribus primā hodierni euāgelij partē agamus, quā anno superiore (ni fallor) abunde tractauimus, inibiq́ inter cætera, q̄ nunc cōsulto transimus, rationes adduximus, cur aliquando deus nobis ad voluntatē signa nō facit: Vtiq́ q̄d indigni simus videre signa ad votū nostrū, q̄n quæ ille in nostrā salutem dudū & qdem plurima fecit, qbus nobis suā voluntatem & maiestatē nō obscure declarauit, nos ingrati & indurati vel nō curauimus vel parui reputauimus vel nō sp̄uali affectu suscepimus. Id q̄d plane fecisse vident perfidi Iudæi, hodie ad dn̄m dicē- A
Matth. 12 tes: Magister, volumus à te signū videre. Etem̄ reputabāt isti mi-
Luc. 7 racula Christi parua, q̄d fortasse vt plerūq́ erant circa inferiora, vtpote circa sanitates
Matth. 12 corpor̄, & hoc genus alia. Nonne em̄ viderat cæcū & mutum à dæmonio vexatū, nup
Luc. 11 à dn̄o sanatū? Erat ne hoc signū? Erat sane & tale quidē q̄d turbas in stuporē & admirationē cōuertebat, sed erat signū in terra, & salutare atq́ vtile. Sed isti (scribente Marco)
Marc. 8 petebāt signū è cœlo aliq̄d fieri cœleste curiosumq́. Cuiusmodi fuit, q̄d olim manna tē-
Exod. 16 pore Mosi in deserto pluerit, quod tēpore Samuelis sonuerint tonitrua, quod magnum
1. Regū. 12 erat in Palæstina tēpore æstatis propter defectū materiæ, & potentiā agentis, s. solis, oēs vapores cōsumentis. Quod ignis de cœlo tēpore Heliæ descenderit, quod tēpore Iosue
4. Regū. 18 sol steterit, quod idem sol tempore Ezechiæ retrocesserit, vel hoc genus similia. Quibus
Iosue. 10 Chrūs respondet: Generatio mala &c. Quasi diceret: Vos scribæ & pharisæi mala & a-
4. Reg. 20 dultera generatio, mala ob legis transgressionē, adultera ob vestrā traditionē ab ea, quæ dei est deficientē, vultis signum e cœlo videre. At non pro vestra voluntate dabitur vobis signum e cœlo, sed dabitur vobis ex opposito contra vestrā voluntatē signū in in-
Ionæ. 3 ferno. Siqdem dabit vobis impletio & veritas signi Ionæ prophetæ.

¶Errecte quidē in p̄sentia ad voluntatē signa istis negauit, quæ sciebat eos æque atq́ B priora paruifacturos, quæ vtiq́ isti, vtcūq́ cœlestia & maxima calumniari poterant, simulq́ dicere, ea ex occultis & varijs aeris passionibus accidere. Qui em̄ calumniātur ea quæ oculis vidēt, manu tenēt, vtilitatē sentiunt, qd facturi essent in his, quæ de cœlo veni-
Exod. 8 unt, vtiq́ respondērent & Magos in Aegypto multa signa de cœlo fecisse.

¶Et sic dn̄s in suo responso nō modo innuit signa nobis ex volūtate nostra negari pro C pter incredulitatē & indignitatē nostrā, sed & quasi sub imagine taxat eos vti puersos, qui curiose & superbi supra vires rimari conantur cœlestia scrutariq́ diuina, de cœlo ac cœlestibus & diuinis disputātes, interimq́ salutaria dei p̄cepta & cōsilia, qbus ad illa pue nitur obmittētes, quū, facerēt in dei gloriā & populi salutem. Cōtra quos scriptura: Al-
Eccles. 3 tiora (inquit) te ne quæsieris, & fortiora te ne scruteris, sed quæ p̄cepit tibi deus, illa cogita semper, & in pluribus opibus eius, ne fueris curiosus. Nō enim est tibi necessariū ea, q̄
Prouer. 25 abscōdita sunt, videre oculis tuis. Multos em̄ supplantauit suspitio illor̄, & in vanitate
Psal. 130 detinuit sensus illor̄. Qui em̄ (inquit alia scriptura) scrutator est maiestatis, opprimetur à gloria. Hinc Propheta imprecat sibi retributionē in animā suā, si vel cor suū fuerit exaltatū, vel oculi elati, vel ambulauerit in magnis, vel in mirabilibus sup se. Atq́ vtinā hæretici superbi illū quoq́ imitati fuissent, qui vtcūq́ diuinissima & supercœlestia scrutari voluerūt, viderūtq́ in literis sacris, & q̄tidie adhuc pro fide nostra & religione signa, petūt tn̄ & alia signa, q̄ merito ad istor̄ voluntatē ipsis deus negat, q̄n ex ipsius tot & tam multis antea signis nondum neq́ credūt, neque se emendant. De quibus, deq́ omnibus

infide-

infidelibus & male Christianis dñs hodie ait: Viri Niniuitæ surgēt in iudicio cū generatione ista scilicet Iudæorũ, hæreticorũ, hoc'q3 genus malorũ hominū, & cōdemnabūt eā, quia pœniam egerunt in prædicatione Ionæ. In quibus quidē verbis.

D ¶Primo colligimus, vnā eē oīm & futurā malorũ & bonorũ resurrectionē. Inde apl's Ecce mysteriū vobis dico. Oēs qdē resurgemus, sed nō oēs immutabimur. In momēto, in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet eñ tuba, & mortui resurgēt icorrupti, & nos immutabimur. s. de statu aīalitatis ad statū spūalitatis & gloriæ, nō etiā mali. Errarūt ergo hæretici, q dixerūt, vnā eē resurrectionē bonorũ, & alterā malorũ. Id q̃d cōtra dictū est Chři, Venit hora, in qua oēs q in monumētis sunt, audiēt vocē filij dei, & procedēt &c. 1. Cor. 15 Iohan. 5

E ¶Secūdo colligimus, Ilico resurrectiōe facta, fieri & de mortuis iudiciū sine aliquo interuallo. Venit eñ (inq̃t dñs) hora, in qua oēs q in monumētis sunt, audiēt vocē filij dei, & procedēt q bona fecerūt in resurrectionē vitæ, q vero mala egerūt in resurrectionem iudicij. Et alias: Cū aūt venerit (inq̃t) filius hoīs in maiestate sua, & oēs angeli cū eo, tunc sedebit sup sedē maiestatis suæ, & cōgregabunt ante eū oēs gētes, & separabit eos ab inuicē, sicut pastor segregat oues ab hœdis. Et statuet oues qdē à dextris, hœdos aūt à sinistris. Et paulopost: Et ibūt hij in suppliciū æternū, iusti aūt in vitā æternā. Falso igit fabulant Iudæi, dicentes: Ante iudiciū mille annis celebrari resurrectionē: quū clare dicat hodie Chrūs: Viri Niniuitæ surgent in iudicio & condemnabūt eam, ostendes, q̃d mox Ibidem Matth. 25

F vbi celebrabit resurrectio, celebrabit & iudicium. ¶Tertio colligimus: Cōdemnationem in extremo iudicio eorũ, q ex Chři verbis, doctrinis, signis'q3 nō cōuersi se emendarūt & pœnituerūt, iustissimā plane ostensum iri exēplo cōparationis eorũ, q ex verbis & doctrinis longe minoris. s. Ionæ cōuersi pœnituerūt, cuiusmodi fuisse dñs arguit Niniuitas, q ex pdicatiōe Ionæ cōuersi pœnituerūt, iuxta historiā, q̃ ita habet. Et crediderūt viri Niniuitæ in dño, & pdicauerūt ieiuniū, & vestiti sunt saccis à maiore vsq3 ad maiorē. Et puenit verbū ad regē Niniue, & surrexit de solio suo, & abiecit vestimētū suū à se, &

G indutus est sacco, & sedit in cinere &c. ¶Si ergo, dilectissimi frēs (nā & nos tāgit historia) Niniuitæ verbis Ionæ credētes à pctīs cōuersi sunt & pœnituerūt de illis qd mali facient in iudicio qñ videbūt astātes Niniuitas, argumētū iudicij cōdēnatiōis eorũ reddentes? Nunqd vllā habebūt excusationē de sua impœnia? Nequaq̃. Quur eñ nō crediderūt Chřo, quū illi Ionæ crediderint? Quū Niniuitæ fuerint Assyrij & qdē gētiles. Nos vero Chřiani, Ionas propheta, purus hō, Chřs vero dñs prophetarũ, idē'q3 deus & hō. Ionas peregrinus, Chřs vero incola. Ionas tātū tribus pdicauit diebus. Iesus vero mille quingētis annis & vltra nobis pdicat. Ionas nullū, Chřs infinita effecit signa. Niniuitæ pœniam egerūt ex pdicatiōe Ionæ. Mali vero Chřm adhuc pctīs blasphemāt. Illi prophetā susceperūt, isti dñm ipm repellunt. Illi neq3 in lege instructi, neq3 in prophetis admoniti, ad dñm cōuersi sunt, cognoscētes suū pctm, isti tot pceptis & legis, & euāgelij docti, à dño recedūt. Absit frēs absit, ex nūerorũ induratorũ Iudæorũ simus, ne id nobis dictur9 sit dñs Viri Niniuitæ &c. Et fortassis q̃d alibi dixit: Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida, qa si in Tyro & Sydone factæ fuissent virtutes, q̃ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedētes pœniterēt. Verūtñ Tyro & Sydoni remissius erit in die iudicij q̃ vobis. Et tu Capharnaū, vsq3 ad cœlū exaltata, vsq3 ad infernū demergeris. Nolite frēs vobis obblādiri quasi ad Iudæos dūtaxat, & nō ad nos loquutus fuisset, quū ille æque nos censuit alibi inquiēs: Qd vobis dico, oībus dico. Vereor eñ vereor Iudæis olim nos nūc multo peiores factos, q iuxta verbū Petri, refugiētes coinq̃natiōes mūdi in cognitiōe dñi nři, & saluatoris Iesu Chři, his rursum iplicati superati sumus, sunt'q3 nobis posteriora facta prioribus peiora. Quib9 (vt idē ait) melius fuisset viā iustitię nō cognouisse, q̃ q3 retrorsum defecim9 ab eo, q̃d nobis traditū ē sancto mādato. Quibus q̃tidie Chřs nūc i scripturis, nūc in pdicatiōibus, nūc in signis, nūc in creaturis, & reb9 alijs pdicat. Videamus (inquā) & pœniteam9 de pctīs nřis ex pdicatiōe tāti Ecclesiastis, Iesu, dei & hoīs nři saluatoris vnici. Ionæ. 3 Matth. 11 Luc. 10 Marc. 13 2. Petr. 2

H ¶Sed q̃ritis quā agem9 pœniam? Rñdeo, ex verbis Chři. Viri Niniuitæ &c. nos colli-

J gere. ¶Quarto, pœniam eē quādā dolentis vindictā, punientē in se, q̃d dolet se cōmisisse, tribus cōstātē partibus. s. cōfessione cōmissorũ, cōtritiōe pro eisdē, & satisfactiōe humana & possibili, q̃ fit plurifariā: Vi pote nimio planctu, castigatiōe corpis acerba, pia'q3 eleemosynarũ largitiōe, & hoc gen9 rebus alijs, vt facilime qs colliget ex pœnia Niniuitarũ, q̃s in exēplū hodie dñs allegat. Et licet nemo sua, quā vocāt satisfactiōe p se satisfacere possit pro culpa & reatu, satisfacit tamē dño ipsam castigationē misericorditer suscipiēte. Ita suscepit satisfactionē Niniuitarũ, q pœnituerē in sacco, cilicio, ieiunio & cinere &c. & satis cōprobat dñs in Luca, vt supra, quū ait: In cilicio & cinere pœniterēt. Sic & Dauidis, q de se dicit: Lauabo p singulas noctes lectū meū lachrymis meis stratū meū rigabo. Sic Mariæ Mag. q̃ lachrymis pœniæ pedes dñi lauit, & deinde in hæremo pœnituit. Lucę. 10 Psal. 6 Lucę. 7 Matth. 26 Marc 14 Luc. 12

nituit. Sic & Petri, q exiit foras & amare cœpit flere, q & deinde pœnituisse semp tradit. K
¶Errāt ergo vehemēter & iniurij sunt iustitiæ dei, q dicūt pœniam nihil aliud esse q̄
Aug. li. de vera & fal sa poenia cap. 19 resipiscētiā, quā Græci dicūt μετάνοιαν, vel trāsmētatione̅, nouā vitā, & à vitijs cessatione
Quādoquidē virtus vocabuli pœniæ refragat. Est em̄ pœnitere pœnā tenere, vt semper
puniat in se vlciscēdo, q̄d cōmisit peccādo. Et pœna proprie est læsio, q̄d punit & vindi
cat, q̄d cōmisisse dolet. Refragat q̄q; sacra vndiq; scriptura: Si em̄ (vt isti somniāt) pœnia
nihil aliud esset q̄ resipiscētia, qd Niniuitæ tā doluissent? Quur Petrus adeo & Maria fle
Apoc. 18 uissent? Quid scriptura diceret? Quantū glorificauit se, & in delitijs fuit, tantum date ei
Deuter. 25 tormētū? Et alibi: Pro mēsura delicti, erit & plagar̄ modus? Cur dixisset Baptista: Agi-
Matth. 3 te pœniam, & facite fructus pœnia dignos? Et quare Paulus adfirmaret se gētibus annū-
Roma. 6 tiasse, q̄tenus pœnīam agerēt, & cōuerterent ad deū, digna pœnia opa facietes? Et idem
cur monet eos, q iā per gratiā sanctificati sunt, q̄tenus exhibeāt deinceps sua mēbra tāta
sedulitate seruire iustitiæ in sanctificationē, quāta prius exhibuerūt eadē immūditiæ &
iniqtati seruire ad iniqtatem? Quis mō ambigere possit, q euāgeliū audit, de dignis pœ-
nitētiæ fructibus loqui, simul & Paulū ad opa digna pœniæ cohortari, quin aliud sit pœ
nitere, aliud digne pœnitere, aliud resipiscere, & aliud opa resipiscētię digne pducere?
¶Sed de hoc in p̄sentia satis, q̄d in proxima & sequēti Homilia ex parte sumus repe- L
Ionæ. 3 lituri. Iā vtiq; vltra oia maxime in rē faciūt verba Chri. Viri Niniuitæ surgēt in iudicio
cū generatiōe ista & cōdemnabūt eā, qa pœniam egerūt in p̄dicatione Ionæ. Certe vult
& Iudæos & nos malos Chrianos sequi debere Niniuitas, si ab eis cōdemnari nolumus.
Qūo sequi? id est agere pœniam vt illi. Qūo? Resipiscere qdē à peccatis nostris, & illa
deplangere ex corde. Proīnde ijs deo, q̄ad possumus satisfacere, vtpote ieiunādo & vestiē-
do saccis, & hoc genus corpis castigationē suscipiendo, &c. Hæc si fecerimus, qs scit, si
conuertat & ignoscat deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus.

HOMILIA XX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 5. Surge & tolle grabatum tuum & ambula, &c.

Feria sexta post dominicam quadragesimæ.

Iohan. 1 Vum meminerimus vt certe semper meminisse debemus, quod A
Chrūs dn̄s noster in carnē venit (siqdē deus sit hō factus verbūq;
caro factū) profecto intelligemus ipm venisse nō propter carnē
Lucæ. 19 p̄cipue, sed propter animā venisse, quādoqdem venerit saluare,
1. Timot. 1 q̄d perierat. Perierat aūt propter pc̄m aīa, & per animā deniq;
corpus, q̄d & simul in reparāda anima reparandū erat. Hinc sa-
ne cōstat, q̄d cū ille beneficia miraculose corpibus exhibuit, ma-
iora ijs cōtulit aīabus. Par̄ qdē fuisset summo & largissimo prin
cipi, visibiliū & inuisibilium factori, corpor̄ & animar̄ medico
Matth. 9 propter male habentes venienti, solis morituris corpibus tēpo-
Marci. 2 raneam p̄stare valetudinē, nisi etiamnū curasset, & curaret animas immortales, ad ipsius
Lucæ. 5 quondā imaginē creatas, ne dū tunc p̄sentes, sed etiā vsq; in finē seculi post futuras.
¶Vnde frēs dilectissimi, magnopere nobis est curādū, vt in animabus nr̄is sanitatē cō B
sequamur, q̄ties audimus quosdā à dn̄o curatos in corpibus. Et qdē maxime q̄d aīæ tāto
præstāt corpibus, quæ (dn̄o teste) nullā possunt habere cōmutationē, & qbus languenti-
Matth. 16 bus plerūq; & corpa languere soleāt, quēadmodū euidēter hodie patet ex hoīe isto cir-
citer triginta & octo annis valetudinario, ad quē pauloante curatum dn̄s ait: Ecce sanus
factus es, iā noli peccare, ne deterius tibi aliqd cōtingat. Nimir̄ aperte arguēs, illum ob
infirmitatē aīæ, & corpe pariter laborasse. Iā vero qs dubitat spū sancto instructore, ab
ipso Euāgelista, ideo nobis tā diligēter huius hoīs valetudinarij, valetudinē & curatio-
nem eē descriptā, vt q̄d is ob adipiscēdā valetudinē secundā iussus est facere, idē nos fa-
ceremus, desideraturi corpis simul atq; aīæ sanitatē. ¶Nobis aūt rem, vt debemus pœ C
nitissime (vt ita dixerim) intuentibus succurrit, plane p eundē valetudinariū signari pec-
catorē inueteratū, q vtiq; interrogatus, an curari velit, rn̄dere pōt. Dn̄e, hoīem nō habeo
vt cū turbata fuerit aqua, mittat me in piscinā, &c. Certe pc̄ōr inueteratus hoīem nō ha
bet, vtpote q oīni hūano cōsilio destituit p pc̄m vulnerat, p quā deberēt habere adiuto
riū ab alio. Cuius q̄q; natura p̄ pc̄m q̄ illi tollit cōio sc̄tōr̄, p quā deberet habere auxiliū
Ezech. 18 in seipso, quū sit mortuus. Anima em̄ (ait scriptura) q̄ peccauerit ipsa morietur. Quid igit
illi agendum est, vt saluari possit à morte tam aīæ q̄ corporis? Debet respondeo, p̄cepto
Christi, nō solū timore, sed etiam amore. ¶Primo, quidē surgere, s. à peccatis, deq; ijs
Ephe. 5 pœnitere, hortāte Aplō: Surge qui dormis, & exurge à mortuis & illuminabis te Chrs.

Debet

Debet(inquã)ſurgere à terrenis & trãſitorijs ad cęleſtiũ meditationẽ, iuxta Apl'o hortãte
Quæ ſurſum ſunt, q̃rite, vbi Chrs eſt in dextera dei ſedẽs, q̃ ſurſum ſunt ſapite, nõ q̃ ſup Coloſſ.3
E terrã. ¶Scđdo, debet tollere lectũ.ſ.ſatisfaciẽdo. Debet eñ in corpe ſuſcipere pęnĩam
& laborẽ ieiunãdo, orãdo, vigilãdo, vt ſatisfaciat pęnæ debitæ. Et hoc eſt q̃d Aplus ait: Romañ.6
Sicut eñ exhibuiſtis mẽbra vr̃a ſeruire immũditię & iniq̃tati ad iniq̃tatẽ, ita nũc exhibe-
te mẽbra vr̃a ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ. Licet eñ deus Opt. tantæ ſit miſericor-
diæ & clemẽtiæ, q̃d actutũ pc̃tori relaxet p cõtritionẽ maculã & culpã, nõ tñ tollit pęnã
nec dimittit, niſi pc̃tor tollat lectũ.ſ.laborẽ ſatisfaciẽdo. Sane in cõmiſſione peccati duo
F inueniũtur. ¶Primũ, eſt culpa qua.ſ.cõtra dei p̃ceptũ qs fecit: quã deus pro ſua ineffa- Pſal.50
bili pietate ex ſola, eaq; tñ vera cordis cõtritiõe pc̃tori cõdonat, iuxta Prophetã dicẽtẽ: Pſal.31
Cor cõtritũ & humiliatũ deus nõ deſpicies. Et rurſus: Dixi cõfitebor aduerſum me iniu
ſtitiã meã dño, & tu remiſiſti ĩpietatẽ pc̃ti mei. Eſt aũt cõtritio mot[9] q̃dã animi charita Luc.15
te format[9], q̃ dolet qs ſe cõtra deũ peccaſſe, & gratiã ipſius amiſiſſe. Cuius formã p̃bet tibi
filius ille in euãgelio prodigus, q pœnĩa punctus, & reuerſus ait: Pater, peccaui in cœlũ
& corã te, iam nõ ſum dignus vocari filius tuus, fac me ſicut vnũ de mercenarijs tuis &c.
G ¶Secundũ eſt, pœna pro pc̃tõ debita, quã deus nõ tã e veſtigio dimittit, vtpote niſi fa-
cta aliqua pœna æquiualẽte in acceptione diuina. Scriptũ eſt eñ: Quantũ in delitijs fuit, Apoca.18
tantũ date ei tormẽtũ. Et alibi: Pro mẽſura delicti, erit & plagarũ modus: Cuius vtriuſq; Deuter.25
habes typũ in ſcriptura de Dauide, dicẽte aliàs: Peccaui dño. Dixit Nathan. Dñs q̃q; trã
ſtulit pc̃m tuũ. Nõ morieris. Verũtñ qm̃ blaſphemare feciſti inimicos nomẽ dñi p̃pter 2.Reg.12
verbũ hoc, filius q natus eſt tibi, morief, &c. Quod ita factũ eſt. Sic idẽ alias poſtq̃ intelle
xerat remiſſam peccati ſui culpã, nõ deſtitit, reliquias eius multis lachrymis & acerba p-
ſequi pœnitudine. Dixi (inquiẽs) cõfitebor aduerſum me iniuſtitiã meã dño, & tu remi- Pſal.31
ſiſti impietatẽ peccati mei. Quid aũt ẽ aliud ĩpietas peccati, q̃ reatus & culpa peccati, q̃
ſimul atq; cõdonata fuerat, mãſit nihilominus nõnihil, q̃d tametſi culpa nõ erat, iuſto tñ
erat vindicãdũ & expiandũ ſupplicio. Propter haſce vtiq; reliquias abolẽdas, Dauid ge
mitibus & lachrymis, ieiunijs & vigilijs, variaq; id genus maceratiõe carnẽ adflixit ſuã.
Et hoc eſt q̃d olim Baptiſta p̃monuit plebẽ, & ad q̃d Paulus hortabaf: Iſte de opibus, ille
de fructib[9] pœnĩæ dignis loquẽs. Hinc idẽ Aplus ait: Si noſmetipſos iudicauerimus, nõ 1.Cor.11
vtiq; iudicaremur à dño, cũ aũt iudicamur à dño, corripimur, vt nõ cũ hoc mũdo dãne-
mur, ſane ſubindicãs iudiciũ noſtrũ, quo noſipſos iudicamus, p̃uenire iudiciũ dei, & ſatiſ-
factionẽ pœnæ, cui p pc̃m obnoxij ſumus, poſſe diuinã à nobis auertere correptionem.
H ¶Hæc aũt emendatio ſeu ſatisfactio, fieri põt vel feruenti charitatis inflammatione, q̃ 1.Pet.4
vt aurũ ignis, peccatũ purgat, ſiq̃dem peccatorũ multitudinẽ operiens. Sic Magdalenã & Lucæ.7
Petrũ flendo ex charitate ſatisfeciſſe credimus. Vel corporis maceratione & caſtigatione, Matth.26
quẽadmodũ ijdẽ Petrus & Magdalena ſatisfeciſſe credi poſſunt. Et Aplus q̃dem ingens Marci.14
Caſtigo corpus meũ, & in ſeruitutẽ redigo. Vel re corpali, vtpote eleemoſyna: ſiquidẽ Luc.22
beati ſint miſericordes, quoniam miſericordiam conſequenf. Qm̃ (inq̃t Tobias) eleemo 1.Cor.9
ſyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patief animã ire in tenebras. Hinc Da- Matth.5
niel ad regem Nabuchodonoſor dixit: Peccata tua eleemoſynis redime. Tob.4
Dani.4
I ¶Ex ijs proinde liquet errare eos q dicũt ſufficere pro pœna peccati. μετάνοιαν, i. re-
ſipiſcẽtiã, ſniæ mutationẽ, cõuerſionẽ, reuerſionẽq; ad deũ. Nõ vero carnis afflictionẽ,
nõ macerationẽ, nõ mutationẽ, ſed vitã ſolũmodo & creaturã nouã, q̃ certe eẽ neq̃t ſuf-
ficiẽs, niſi in eo, quẽ veteris pœnitet, & q pro noxis prioribus in ſe ſeuerius vlciſcif. Alio- Acto.8
qui ſi ſufficeret noua vita & reſipiſcẽtia, q̃d vltra tot à nobis ex ſcripturis citata teſtimo
nia, Petrus Symoni Mago dixiſſet: Pœnĩam age ab hac neq̃tia tua, & roga deũ, ſi forte
remittaf tibi hęc cogitatio cordis tui? Nõne ſuffeciſſet alioq̃ dicere, Ceſſa ab hac nequitia
K tua? ¶Tertio, debet pc̃tor ambulare. Q̃uo? De virtute in virtutẽ, iuxta Prophetã di- Pſal.83
centem: Etenĩ benedictionẽ dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutem, videbif deus
deorũ in Sion. Sane debet peccator ambulare in virtutibus, boniſq; operibus, quæ (Apo Ephe.2
ſtolo teſte) deus præparauit, vt in illis ambularem[9]. Sic p eas virtutes & bona opera idẽ Roma.6
aliàs monet nos debere ambulare in nouitate vitæ. Sunt eñ bona opera vel ſola, per quę 2.Petri.1
(Petro ſcribente) noſtrã vocationem & electionem facere certã poſſimus & debemus.
Sic igif ambulet peccator ſurſum per viã charitatis, deorſum per piam pietatis, intror-
ſum per viam humilitatis. Et hoc eſt quod Chriſtus ait: Surge &c.

HOMILIA XXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Matth.15. Marc.7. O mulier magna eſt fides tua, fiat tibi ſicut vis.

Dominica ſecunda quadrageſimæ. Reminiſcere.

N nomine Iesu Christi Opt. Max. hodiernā meā, ad vos fra- A
tres in dño charissimi, concionē & auspicor, & breuiter pro te-
naciori eiusdē memoria in tres diduco partes. In quarū prima,
sacrosanctū q̄d hodie ex institutiōe ecclesiæ catholicæ legit̃ euā
gelium semotis plane ambagibus annūtiabo. In secūda, pro the
mate Homiliæ meæ declarādo: O mulier, magna ē fides tua, fiat
tibi sicut vis, arduā & hoc tpe à plerisq; oībus agitatā quæstionē,
per sanctas scripturas pro virili in omniū vtilitatē dissoluā. De-
niq; breuē simplici imperitæq; plebeculæ pro vera in Christum
fide orationē impartiar. Audiat̃ igit̃ primo loco, euāgeliū &c.

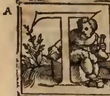
¶Ex hodierno sacrosancto euāgelio iam pauloante à nobis ad literā denuntiato, tria B
Matth. 11 potissimū occurrūt. Primū, cū Chrūs dñs tam vbiq; se misericordē exhibuerit, seq; omni-
bus obuium adeo & verbis & factis exposuerit, vt ipse dixerit, palamq; clamarit: Venite
ad me oēs q laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugū meū sup vos, &
discite à me, qa mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiē animabus vestris. Et a-
Iohan. 7 liàs: Si qs sitit, veniat ad me & bibat. Quur Chananææ mulieri tā fuerit durus q illi pri-
mum ne verbū quidē respōderit? Secūdo, eā nō esse de ouibus Israel, sed perinde diaboli
significarit, demū canem vocarit, æque vti indignā pane. Respondendū sane existimo,
Christū proinde se duriorē videri voluisse, quo mulieris eo pacto ex perseuerātia in pe
tendo firmitas, adeoq; fidei cōstātia ac deuotio palam ostēderet̃. Siquidē fides in deum
Matth. 16 nostra cōstās esse debuerit, nec aliquo modo vel quamlibet vehemēti deficere, ne & ipsi
Matth. 14 merito modicæ fidei arguamur. Hinc alibi ad Paulū ait dñs: Cōstās esto. Sicut eñi testi-
Act. 23. 27 ficatus es de me in Hierusalē, sic te oportet & Romæ testificari, & scriptura q̄q; dicit iu-
Sap. 15 stos stetisse in magna cōstātia. s. fidei. Vnde etiānum Apostolus cōplures eorū, ad q̄s scri
bit, admonet, vt in fide sint cōstātes, nōnullos, qm̄ defecerint, coarguit, & maxime Gala
Matth. 10. thas. Nec sane citra causam, quādo qdē, q (vt Chrūs ait) perseuerauerit in finē, hic saluꝰ
& 24 erit. Id q̄d plane in hac muliere Chananæa ostendit̃, quæ quū in fide cōstās fuerit & fir-
ma, voti sui compos est facta. Quæ & ideo Chrm̄ paulo duriorē habere visa est, vt dis-
ceremus orātes, nō statim deficere nos debere nō ilico exauditi, sed insistere donec reci
Matth. 7 peremus: Quod euidēter veritas ipsa aliàs commonstrans: Pulsate (inqt) & dabit̃ vobis.
Luc. 11. Quod idē exēplo alibi amici de nocte panes ab amico petētis, attestatus tandē ait: Et ille
si pseuerauerit pulsans, dico vobis & si nō dabit illi surgēs, eo q̄d amicus eius sit propter
Luc. 18 improbitatē tamē eius surget, & dabit illi, quotq̄t necessarios habet. Hinc & idem alio in
loco inqt: Oportere semp orare, & nō deficere, quē doctor gētiū imitatus ait: Sine in-
1. Thess. 5 termissione orate. Nō est proinde ab orādo cessandū, tametsi ob alias q̄q; causas suo tpe
& loco dicēdas nō exaudiamur. Est eñi nobis apud deū patrem intercessor & aduocatus
Iesus Chrūs, deus mitis & multū misericors, ad quē Propheta in hæc verba exclamat:
Psal. 85. Multæ misericordiæ oībus inuocātibus te, & aliàs: Misericordia dñi plena est terra. Et
Psal. 32 iterū: Magnificata ē vsq; ad cęlos misericordia tua, nec est tā pctōr magnus, q ex corde
Psal. 56. gratiā postulās, nō sit maiorē à deo impetraturus misericordiā, cuius sane gr̃a (Aplo te-
Heb. 12 ste) nulli deerit, ne mō qs sibijpsi desit. Et vtiq; pr̃ nobis est daturus qcq̄d in noīe filij pe
Iohan. 16 tiuerimus, id q̄d Euāgelista sciēs: Et hęc ē (inqt) fiducia quā habemus ad deū, qa q̄dcūq;
Iohan. 1. 5 petierimꝰ scd̄m volūtatē eius, audit nos. Et scimus qa audit nos qcq̄d petierimꝰ. Qualis
aūt sit petitio ad volūtatē dei, fortassis ex muliere Chananęa facile est colligere. Nimirū
Iaco. 1. 5 orō exaudibilis primū fiat in fide firma, de q̄ Iacobus: Postulet aūt in fide nihil hæsitās.
Matth. 22 Et deinde: Et fides saluabit infirmū. Et Chrs ait: Oia q̄cūq; petieritis in noīe meo, cre-
dētes accipietis. Scd̄o in patiētia, de q̄ Paulus: Patiētia (inqt) vobis necessaria ē, vt volū-
Heb. 10 tatē dei faciētes, reportetis promissionē. Et Iacobus: Multū eñi valet assidua iusti depca-
Iaco. 5 catio. Tertio in humilitate, de q̄ Iudith: Nec supbi ab initio placuerunt tibi, sed humiliū
Iudith. 9 & māsuetorū semp tibi depcatio. Et Propheta: Respexit ī orōnē humiliū, & nō spreuit
Psal. 101 pcē eorū. Et scriptura alibi: Orō humiliātis se, nubes penetrat. Demū oportet, vt orō sit
Eccl. 35 de re salutari, q̄d plane notat̃, quū sit petēdū in noīe Chri, q̄d est Iesus, q̄d est petere salu
tē, siqdē Iesus est saluator (teste Angelo) q ad Ioseph ait: Vocabis nomē eius Iesus. Ipse
Matth. 1 eñi saluū faciet populū suū à pctis eorū, qppe p quē toti humano gn̄i salus fuit futura.

¶Modo subsequit̃ tertiū q̄d ex hodierno euāgelio occurrit, & nō data quidē opa, sed C
deo haud dubie disponēte, & oblata p euāgeliū occasione discutiendū: Quū aliq̄t nūc an
nis tā sit varie tāq; indiscriminatim à plerisq; oībus de iustificatiōe hoīs, vel p fidē, vel p
bona opa magis digladiatum q̄ disputatū, vt non apud paucos fides cū opibus vel amissa
sit, vel propediem (quod deus auertat) amittenda, vel vtraq; minoris quàm ante pendē
da, necessariū prorsus videt̃, vt deo authore, breuibus explicem quid ea in re Christiano
homini

homini sit sentiendum & credendum. Quia vero tempus nũc me deficit, quod reliquum est, alio & suo quidem loco, fauente deo, redditurus sum.

HOMILIA XXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 20. Marci. 10. Nescitis quid petatis.

Feria quarta post secundam dominicam quadragesimæ.

A Res partes lectio hodierni euãgelij cõplectit. In quarũ prima nobis vel ideo hodie passio Chri amarissima & innocẽtissima proponitur, vt inde, q pugna sp̃ali modo lassati, laboribus Chri roborẽtur & exacuant ad patiẽtiã & ad volũtariã laborũ tolerãtiã. Quis em̃ tã impatiens, qui, & quidẽ propter salutẽ æternã cõsequendã, nolit vel ad finẽ in suis tentationibus sustinere, quũ audit Christũ dñm suũ pro se tãta ptulisse? Voluit nimirũ Chrs, verus legislator, nobis per amarissimã suã & passionẽ & mortẽ præcedere, vt visa eius amaritudine, aduersitatẽ nostrã & tribulationẽ constanter tolerare studeremus. Et hoc est qđ Petrus ait: In hoc em̃ vocati estis, quia & Chrs passus est pro nobis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt sequamini vestigia eius. Ea aũt non modo sequemur (teste Hieronymo) si eius noĩe gladio ab ecclesiæ hostibus persequuti fuerimus, sed & cũ patiemur omnẽ violentiã, contra peccata decertantes. 1. Petri. 2

B ¶Nõ est igitur, fratres dilectissimi, qđ nos afflictionis amaritudo à piæ mẽtis proposito debeat coercere, qui scimus, quãta pro absolutione nr̃a & liberatione creator, dominusq; redẽptor noster ptulerit, quibusve se cõtumelijs adficiendũ pro nobis tradiderit, vt nos à vinculo potestatis diabolicæ liberaret. Memores itaq; simus, q̃ hac in re Aplus scribit: Recogitate (inquiẽs) eũ, q talẽ sustinuit à peccatoribus aduersus semetipm̃ cõtradictionẽ, vt ne fatigemini, animis vestris deficiẽtes. Nondũ em̃ vsq; ad sanguinẽ restitistis, aduersus peccatũ repugnãtes: & obliti estis cõsolationis, quæ vobis, tanq̃ filijs loquit, dicẽs: Fili mi, noli negligere disciplinã dñi, ne fatigeris, dũ ab eo argueris, quẽ em̃ diligit dñs, castigat, flagellat aũt oẽm filiũ, quẽ recipit. In disciplina pseuerate. Tanq̃ filijs offert se deus. Quis em̃ filius quẽ nõ corripit pater? Sed de hoc post aliquot dies, deo fauente, multa. Heb. 12 Prouer. 3

C ¶In altera hui⁹ euãgelij pte de maioritate, deq; ijs, q̃ penes illã seruari debẽt, dñs disserit de q̃ anno supiore plurib⁹ egimus: q̃ inter alia incõuincibilibus scripturarũ testimonijs eẽ oportere ostẽdimus, tã in ecclesiastico q̃ in ciuili statu, ita quidẽ, vt hæc ipsa vtrobiq; maioritas, nõ tã sit dominij q̃ ministerij: quũ vtiq; hoc debet q̃s esse humilior, q̃ sit gradu dignitatis & officij altior. Id qđ Chrs obseruauit, quẽ rectè sequent optimi q̃q; magistrat⁹. Eccl. 3

D ¶In alia vero huius euãgelij parte docemur, qũo à deo petituri caute, sapiẽterq; petere debemus, siquidẽ sæpe nesciamus qd vtiliter petamus, Aplo dicẽte: Nã qd oremus sicut oportet, nescimus. Qui aũt scrutat corda, scit qd desideret spũs, qui secundũ deũ postulat pro sanctis. Hinc Chrs alibi nos in suo dũtaxat noĩe petere voluit, qđ est Iesus, id est, salus. Petere quidẽ debemus vnico verbo, qđ nostræ est salutis, id qđ totũ sua oratione dñica expressit. Quia proinde mater filiorũ Zebedæi in cõtrariũ petijt à dño, passa est repulsam inẽpe, cui ille respondit: Nescitis qd petatis. s. vos mater & filij. Quia em̃ ille aliàs dixerat: Cũ sederit filius hoĩs in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos sup sedes duodecim, iudicãtes duodecim tribus Israel, &c. Et rursus: Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pr̃ meus regnũ vt & bibatis & edatis super mẽsam meã, in regno meo, & sedeatis sup thronos, iudicãtes duodecim tribus Israel. Qui & alibi multa tradit locutus de regno dei. Et qm̃ Iudæi pleriq; putabãt Christũ per prophetas sibi promissum aliq̃n tẽporaliter in Hierusalẽ regnaturũ, credebãt (scripturas tẽporaliter de Chro exponẽtes) regnũ Iudæis p Romanos ablatũ, per Christũ restituendũ. Cuius causa discipuli aliàs quærũt. Si in tpe hoc restitues regnũ Israel? Et hoc quidẽ mõ Iohãnes & Iacobus, filij Zebedæi fortassis haud dũ pfectè illuminati crediderũt. Audiẽtes ideoq; hodie Christũ moriturũ, tertiaq; die resurrecturũ, putarũt eũ ilico post resurrectionẽ in Hierusalẽ regnare: cupiẽtes ppterea, humano ducti adfectu, rõne cõsanguinitatis illi p̄ cæteris eẽ collaterales, submiserũt matrẽ ab illo pro se petiturã. At Chrs eorũ postulationẽ perinde inutilem, minusq; salutarẽ reprobãs, r̃ndit: Nescitis qd petatis. Quod quidẽ verbũ, vnusq̃sq; magistratus & p̃latus suo cõsanguineo, in primis hauddũ idoneo & merito, p̃laturã & officiũ postulãti r̃ndere debuerit. Quãdoquidẽ sub eo verbo, adiectis quæ illud p̄cedunt & sequũtur, dñs docet. Roma. 8 Iohan. 14. 15 Matth. 6 Luc. 11 Matth. 19 Luc. 22 Acto. 1. Ibidem

E ¶Primo, eos debere ad dignitatẽ & officia pmoueri, q suis & laborib⁹ & sudoribus bene meriti sunt. Nõ em̃ decet quenq̃ requies, nisi post laborem, nec merces, nisi post sudorem. Et hoc est, qđ ad Timotheũ Apostolus ait: Labora sicut bonus miles Iesu Chri. Nã 2. Timot. 2

 & qui

& qui certat in agone, nō coronabit, nisi legitime certanerit. Si sustinebimus, & cōregnabimus. Ideoq; prohibemur eos eligere in platos & magistratus, q laboribus se nōdū suis se exercuere, q̄nquidē in platuris & officiis futuri sint desides, ociosi, ignaui, immitesq;. Vn de peritura est respub, cui pesse deberēt. Hinc Moses nō nisi post multos & varios etiā in terra aliena labores & sudores, populi Israelitici ex Aegypto liberādi dux eligit, & illi fit nō nisi post multos q̄q; labores successor Iosue filius Nun. Nec clām, q̄ post multos labores & sudores, Ioseph factus sit à rege Pharaone præpositus vniuersæ terræ Aegypti. Sic Aplus noluit esse epm, nisi eū, qui haberet testimoniū ab his q foris sunt. Quāta vero de hoc antiquis patribus cura fuerit, satis notat sub titulo Decretaliū de electione. C. Nihil. In q̄ dicit, Nihil magis ecclesiæ dei nocere, q̄ q̄d indigni. f. sciētia vel ætate vel vita vel meritis assumantur plati. Et vult Canon, indigne promotū deiiciendū. Sed de his alibi multa. Et leges q̄q; ciuiles inibi nō silent, qbus cauetur, vt edicto honores gradatim deferant, & ho nores atq; munera, nō ordinatiōibus, sed potioribus qbusq; iniungēda sunt. Sed aliās Im perator attiIubeo, quisqs docere vult, nō repēte nec temere prosiliat ad hoc munus, sed iudicio ordinis probatus, decretū decuraliū mereat, optimorū cōsensu adspirāte. Atq; vtinā id nři electores vndiq; seruarēt, nec tā inabiles eligerēt, & minime eos, q nunq̄ laborassent, nec vere didicissent: memores Christi, hodie dicētis: Potestis bibere &c. Prius em̄ de labore, postea de honore quærendū existimat, idemq; docet.

Exod. 3 Deut. 31 Iosue. 1 Gene. 41 1. Timo. 3 L. vt gradatim. ff. de ho. & mu. L. honores. ff. de curionib. L. magistros C. de professori. li. 10

¶Secūdo, Non esse qnempiā ad dignitatē, iuxta cōsanguinitatē, idoneis interim posthabitis, eligendū, vnde alioqui respub. fit ruitura. Id q̄d plerunq; in ecclesiasticis personis fieri videmus, quēadmodū videre est in pontificiis decretalibus, quę & ipsæ prohibuerūt fieri, electionē iuxta sanguinis affectū, & iuxta successionē sanguinis. Sic & iure diuino, etsi Moses filios habuerit & fratres, nec indispositos, q & tantus fuerit dei amicus, vt ei ille facie ad faciē loquutus sit, & idē vtiq; potuerat successores principatus filios suos facere & posteris propriā relinquere dignitatē, de alia tamen tribu, scilicet Ephraim (quū ipse eēt de tribu Leui) Iosue eligitur, vt sciremus principatū in populo, nō sanguini deferendum esse, sed vitæ, inibiq; deum esse imitandū, qui non est personarū acceptor. Sed nunc (inquit barbatus noster Hieronymus) cernimus plurimos hāc rem beneficio facere, vt nō quærāt eos in ecclesiasticas colūnas erigere, q̄s plus cognoscāt ecclesiæ prodesse, sed quos vel ipsi amāt, vel quorū sunt obsequiis deliniti, vel pro quibus maiorū quispiam orarit, & vt deteriora taceā, qui vt clerici fierēt, muneribus impetrāt. Quod ne fiat, Chrs hodie totū prohibuit, qui sibi cōsanguineos noluit præ cæteris, & maxime haudqūdū idoneos pferre. Vnde & leges ciuiles cauent, ne fit in secularibus potestatibus successio, q̄ maxime obesse possit, quū successor plerunq; in natura antecessoris malitiā sequatur. Nec obstat q̄ Dauid in vita Solomonē, & Petrus Clementē instituerit successorē: qnandoquidē Idipsum instinctu spūs sancti euenerit, & quidē maxime, q̄ vterq; in successione morū & virtutum fuerit commendatissimus, & in conspectu populi approbatus.

Tit. de ele. in Anc. 8. q. 1. c. apostolica Exod. 4 Deut. vlt. 7. q. 1. c. denique Acto. 10 L. vnica C. vt omnes ciuiles. q̄ mil. iud. 3. Regū. 1 8. q. 1. c. Si Petrus

¶HOMILIA XXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 21. Marc. 12. Luc. 20. Ideo dico vobis, quia auferetur à vobis regnum dei, & dabitur genti facienti fructus eius, &c.

Feria sexta post secundam dominicam quadragesimæ.

Aud fane mei moris hactenus fuit, vt pluribus agerē, quæ per se & ad literam plane nota sunt, verū explorare plerunq; semper libuit, quæ sub litera spūs perinde grandiora perdocet. Sic nec hodie multis inhæserim euangelii historiæ literariæ, quæ aperta ad Iudæos refertur parabola satis intelligibili. Quis em̄ nō videt per patremfamilias intelligi deū patrem, qui cœlum & terram perinde vt paterfamilias domū regit. Per vineam vero domum Israel. De qua propheta: Vinea dñi exercituum domus Israel est. Per sepem aūt, clausuram legis & mandatorū. Per torcular itidem doctrinam prophetarū. Per turrim deniq;, templum in Hierusalē, quod instar turris erat ædificatū. Per agricolas, sacerdotes & Iudæorū principes, qui habebant officiū obseruandi cultū diuinum & iustitiam in omnibus. Per dominum peregre profectū vtiq; deum, quasi patientia absentem, vt intelligatur semper homini liberū esse arbitrium, siquidē deus abinitio constituit hominē, & reliquit eum in manu consilii sui. Per tēpus, fructus, legis susceptæ tēpus, quo illi debebāt fructus reddere. Per seruos intelligi prophetas & sacerdotes, qui pdicationibus suis, eos ad fructū bonorum operū essent reducturi, quos illi interfecerūt. Per filiū vero, Christū Iesum, quē & ipsi, odio perciti, occiderūt

Esa. 5 Mich. 4 Eccl. 15 Matth. 23

F A

ciderunt, à quibus propterea est ablatũ dei regnũ & traditũ gentibus, per fidem fructũ affe- Luc.13
rentibus, Apostolo alibi dicẽte: Vobis oportebat primũ loqui verbũ dei, sed quoniam re 3.Reg.21
pellitis illud, & indignos vos iudicatis vitæ æternæ: ecce conuertimur ad gentes. Sic enim Hebre.13
nobis pcepit dñs. Audientes aũt gentes, gauisæ sunt, & glorificabant verbũ dñi, & credi- Actorũ.4
derunt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Actorũ.13

B ¶Hæc aũt historia vere facta, vtcũq; loco parabolæ recitata, nos serio admonet, vt in
vinea dñi fructũ faciamus, deoq; reddamus, minime otiosa de fide nostra & ecclesia glo-
riantes, qđ alioqui, vt istos, vineæ dñs pditurus sit, vineãq; vel prioribus vel alijs locatu-
rus, Aplo alibi in hæc verba scribẽte: Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu aũt cũ oleaster Roma.11
esses, insertus es in illis, & socius radicis & pinguedinis oliuæ factus es. Noli gloriari aduer
sum ramos. Quod si gloriaris, nõ tu radicẽ portas, sed radix te. Dicis ergo, Fracti sunt ra-
mi vt ego inserar. Bene propter incredulitatẽ fracti sunt. Tu aũt fide stas. Noli altũ sape-
re, sed time. Si enim deus naturalibus ramis nõ pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bo
nitatẽ & seueritatẽ, in te aũt bonitatẽ dei, si pmãseris in bonitate, alioqui & tu excideris.
Sed & illi, si nõ pmãserint in incredulitate, inserent. Potẽs est enim deus iterũ inserere illos.
Nã et si tu ex naturali excisus es oleaster & cõtra naturã insertus es in bonã oliuã, quanto
magis hi, q secundũ naturã inserent suæ oliuæ? Hæc ille. Cui cõsonat diuus Baptista alibi
dicẽs: Facite ergo fructũ dignũ pœnitẽtiæ. Et ne velitis dicere intra vos: Patrẽ habemus Matth.3
Abrahã, dico enim vobis, qm potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Luc.3

C ¶Et hoc est, qđ & ipse dñs hodie ait: Ideo dico vobis, quia auferet à vobis regnũ dei,
& dabit genti facienti fructũ. Et hæc quoad oẽs & vniuersos, quæ spũs haud obscure di-
ctat referri posse ad vnũquẽq; sigillatim, ita nimirũ, vt p vineã seu regnũ intelligas animã
vnicuiq; à deo mũdã & integre traditã. Et p gentẽ fructũ facientẽ accipias diabolũ, qui de
illa deo sit daturus debitã pensionẽ cruciationis & vindictæ in tpe suo. s. post hãc vitã. De
hac vinea in Canticis Solomonis ait deus: Videamus si vinea nr̃a floruerit: Siquidẽ flore- Canti.7
re debet bonis odoribus & fructibus, alioqui enim sicut oĩs arbor, q fructũ bonũ nõ facit, ex Matth.3
cidet, & in ignẽ mittetur, vt inde dæmon, iustitia cogente, fructum pœnæ sit daturus. Sic
vtiq; tradita est diabolo anima diuitis, ad quẽ deus dicebat: Stulte hac nocte animã tuã Luc.12
repetũt à te. Quæ aũt parasti, cuius erũt? Iã vero quũ vinea excolẽda, sit anima nr̃a à deo
locata, vt excolat pro fructib⁹ afferẽdis, clam eẽ nequeat, q nos illã diligẽti cultura, ne de
terior fiat aut pereat, seruare debemus. Hinc deus p Mosen: Custodi igit (ait) teipsum, & Deuter.4
animã tuã solicite. Quãdo iure cautũ scimus, conductorem domus vel vineæ vel alterius L.si mer-
rei, ad rẽ conductã talẽ debere diligentiã qualẽ diligẽtissimus paterfamilias suis rebus ad ces § qui
hibet, alioqui illũ inde posse pelli, possessioneq; priuari ac alteri locari. Ita procul dubio de⁹ columnã,
de anima nr̃a facere potest. Ea igitur bene excolẽda, & in diligẽti cultura seruãda est. ff. de loca.

D ¶Primo, vt à dãno peccati seruet. eligio enim (inqt Iacob⁹) mũda & ĩmaculata apud deũ & cõduct.
hæc est, &c. immaculatũ se custodire ab hoc seculo. Si enim, qđ iure cauet, inquilinus iuste Iustitu. de
ex vinea pelli pt, qñ sua culpa illã à nouo cœpit incõmodari, vtpote riuis vel fluminibus. lo §. q pro
Sic multo magis deus hominẽ aĩa & vita priuare queat, qñ illã defectuosam, vtpote stilli vsu
cidio peccatorũ, reperit. Hæc aũt diligẽs cura pro aĩa habet, qñ homo in timore dei se cõ laco.1
tinet, sine quo necessum est, vt ipsa ruinã sustineat. Inde scriptum est: Si nõ in timore dñi L. Si quis
tenueris te instãter, subuertet domus tua. Siquidẽ (vt alius ait) timor dñi expellit pctm̃ in domũ. ff.
te. Hinc Tobias senior filiũ suũ ab infantia timere deũ docuit, & abstinere à pctĩs. Siquidẽ locati.
in timore dñi declinat oĩs homo à malo. Proinde aĩa exiens p sensus suos quinq;, aliquid Ecci.7
p eos actura semp perinde vt baculo carnales hostes vel mũdanos coercere debet timo Ecci.1
re dñi. s. de æterna morte, diuino iudicio, inferno, purgatorio, &c. Hunc enim pcursorẽ vel Tob.1
baculũ timoris si Eua in paradiso habuisset, nõ decepta decidisset in delectationẽ, ppetuo Gene.3
dãnosam. Quẽ si Dina filia Iacob habuisset, à Sychen filio Emor nõ fuisset oppressa. Gene.34

E ¶Secũdo, vt aĩa ab immũdis sordibus purget. Ideo Aplus: Has ergo (inqt) habẽtes pro 2.Cor.7
missiones charissimi, mũdemus nos ab omi inquinamẽto carnis & spũs, pficiẽtes sanctifica
tionẽ in timore dei. Quãdoquidẽ iure q̃q; cautũ reperiatur, vt q immũde, vtpote tenẽdo In Aut. de
scorta & lenones, &c. inibi viuit, inde expelli possit. s. ex domo locata. Sic & deus animã, lenonib. §
qñ sordibus se nõ purgat. Vnde in figura olim homo tangẽs iumentũ vel hominẽ mor [illegible]
tuũ efficiebat immũdus, & ilico à tẽplo & à cõmunione hoim excludebat. Sunt aũt tria à Leuit.5
qbus anima est purgãda, quæ illã defœdãt. s. concupiscẽtia carnis, cõcupiscentia oculorũ Nume.19
& cupiditas terrenorũ, quæ purgãda sunt oblatione agni. s. passionis Christi. Itẽ pari tur 1.Iohan.2
turũ, id est, oblatione oculorũ gementiũ, simul & purissima, id est, confessione clara. Matth.25

F ¶Tertio, debet aĩa à iustis debitis liberari & exonerari, pẽsioneq; animã reddere. Siqdẽ Roma.13
qlibet tenet ad ea, q debet, deo reddere. Sic scriptura dicit: Deo dignas oblatiões offer. Si Eccl.14
enim leges Imperatorũ volũt eũ ex re locata vel cõducta pelli posse, si leges cõductiõis non L. nec vec
tigalia. ff.

de public. seruat, vtpote qui tẽpore debito arbores nõ incidit, terrã nõ colit, vel fisco nõ soluit, vel
iudicijs. alia opera obmittit, longe profecto magis, homo priuatur anima & locatur dæmonibus,
si leges deo ex animo nõ reddit, quas debet. Quæ aũt deo quisquis de anima sua debet, &
quid à nobis ille exposcat, propheta hisce verbis arguit: Indicabo tibi o homo, qd sit bo-
Mich.6 nũ, & quid dñs requirat à te, Vtiq; facere iudiciũ & diligere misericordiã, & solicite am-
Ecci.14 bulare cũ deo tuo. Quasi dicat: Primo debes facere iudiciũ de teipso, vt sicut caro tua de-
lectata est in peccatis, sic etiã puniatur in lamẽtis: Nec alteri misericordiã facias, nisi tibi-
ipsi prius feceris, Alioqui, q sibi nequã est, cui bonus erit? Sic nec tibi sufficit, ambulare co
rã deo exteriori apparẽtiã, sed interiori deuotiõe & p̃sentia studeas animã mundã serua-
re à peccatis, q̃d est maximũ obsequiũ deo reddendũ: q̃d oẽs illi debemus ex cõmuni oim
voto, q̃d vouemus ei in baptismo, renũciantes inibi diabolo & pompis eius. Quod vbi ser
uauerimus, nõ dicet ad nos dñs: Ideo dico vobis, quia auferetur à vobis regnũ dei, &c.

HOMILIA XXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc. 11. Matth. 12. Beati qui audiunt verbũ dei, & custodiunt illud.

Dominica tertia quadragesimæ. Oculi.

Voniam hodiernũ euangeliũ, tam subtilibus argumẽtis, q̃ ardua rerũ difficul A
tate scateat, in rẽ arbitror futurũ, si paucis idipsum explanaro, altius quædã
2.Cor.3 repetiturus, quo cũ litera quæ occidit, spũs & ipse accipiatur. Principio igi
Matth.2 tur sciendũ duxerim, Iudæos vel maxime scribas, legumq; peritos ex scri-
pturis, prophetarumq; vaticinijs sciuisse Christũ ex semine Dauidis progna
Mich.5 tum, aliquando & quidem perpetuo regnaturum, nempe de cuius natali so
lo Bethlehem scriptum legerant: Ex te enim exiet dux, qui reget populum meum Israel.
Hiere.33 Item & illud Hieremiæ: Ecce dies venient dicit dominus, & suscitabo verbum bonum, q̃d
loquutus sum ad domũ Israel & Iuda, In diebus illis germinare faciam Dauid germen
iustum, & faciet iudicium & iustitiam in terra, & hoc est nomen quod vocabunt eũ, do-
minus iustus noster. Et illud Esaiæ: Paruulus natus est nobis, & factus est principatus su-
Esa.9 per humerum eius, & vocabitur nomen eius, admirabilis, consiliarius, deus fortis, pater fu
turi seculi, princeps pacis. Quæ vel cuncta se cognouisse & sciuisse testant vel ipsi Iudæi
Matth.1 in persona Christi apud Matthæũ: Nouissime aũt misit ad eos filium suum, dicens: Vere-
Marc.12 buntur filium meum, agricolæ autem videntes filium, dixerunt intra se: Hic est hæres, ve
nite occidamus eum, & habebimus hæreditatem eius. Et apprehensum eum, eiecerũt ex
tra vineam, & occiderunt. Cæterũ, quia illi hocipsum de regno plerunq; temporali intel
Matth.20 ligebant (id quod mater filiorũ Zebedæi aliás innuit), qui Christum falso accusantes, dixe
Marc.10 runt, quia se regem vocauit. Verũ ille de regno cœlesti hoc intellexerat, ad Pilatum pa-
Iohan.18 lam inquiens, regnum suũ non esse de hoc mundo, quod enim si esset de hoc mundo, sui
vtiq; ministri decertarent, ne Iudæis traderetur, ideo verebantur, ne ille, si in eum omnis
populus apertissimis eius miraculis, diuinisq; doctrinis permotus, perinde atq; in verum
Matth.2 deum, scilicet in Messiam in lege promissum, in regem æternum crederet, & suum ille ali-
quando regnũ occuparet, vel per gentes (vt tandem factũ est) pessum iret (quod & Hero
des successorẽ nouũ pertimescens, plane significans Christo perinde Iudæorũ rege nato
cum omni Hierosolyma perturbatus est) inuidia sane ac timore, imo & furore, quoniã is
ipsorũ scelera acriter reprehẽderet supra q̃ dici potest, miraculis eius manifestissimis, vbi
q; & quidẽ maxime in hodierno euangelio (ne populus in eum crederet) partim quod in
uidorũ est, detraxerunt, quoniam ea non diuina, sed diabolica virtute faceret, partim, q̃
ea q̃ faceret, nõ essent magna, sed parua, vtpote circa hæc inferiora, & perinde quotidia-
na circa corporũ curationes, nõ etiam cœlestia (cuiusmodi in veteri testamento, facta fu-
issent) versantia. Proinde nõnulli, quoniã negare haud potuerint miraculũ, tam coram,
palamq; ab ipso in eijciendo dæmonio factũ, murmurantes aiebant, eũ non dei, sed virtu
te dæmonis dæmonẽ eijcere, nonnulli vero hocipsum, vt vile quoddã miraculũ (quãuis
in vno, eodẽq; homine tria miracula, eaq; maxima fecerat, nimirũ qui hominẽ obsessum,
Matth.12 cæcũ, mutũ, à dæmonio cæcitateq; vindicarat, loquentẽq; reddiderat) susq; deq; habẽtes
de cœlo aliquod signũ ab illo videre satagebãt. Cuiusmodi forte fuerat, quũ tẽpore Io-
Iosue.10 sue sol vnius diei spatio immobilis steterat, aut quãdo idẽ sol tẽpore Ezechiæ decẽ gra-
Esa.38 dibus retrocesserat. Chrs itaq; patris sui gloriã, quã isti blasphemando offendebãt, vnice
quærens ac vidẽs, id est, cognoscens (is em̃ deus scrutator cordiũ solus est & renũ) peruer
Hiere.17 sas istorũ cogitationes, alterã æmulationũ qua miracula sua paruipendebant, alias consu-
Ionæ.2 tauit, signũ aliud nõ dans illis q̃ Ionæ, filiũ quidẽ hoĩs in corde terræ tribus diebus & tri-
bus noctibus futurũ, vt Ionas tribus diebus & noctibus in vẽtre ceti fuisset, alterã vero qua

tuor

tuor sane rationibus nõ ex scripturis, quas isti falso exponẽtes nõ attendebant, sed ex cõm
muniter accidentibus mire & grauiter refellit, simulq́ꝫ aperto demonstrat regnum dei, id
est, se Christũ ex lege promissum venisse, nec alium plane expectandum.

B ¶Quarũ prima desumitur ex naturali dæmonũ in malo concordia, qui sane sibijpsis nõ
repugnant, nec suis satellitibus nocent, at potius suũ statuunt regnũ, ideoq́ꝫ vnus alterum
non expellit, sed potius satagit, & vterqꝫ possideat.

¶Secũda, ex legitima blasphemãtiũ attestatiõe, q filios suos (siue hos intelliges eẽ aplos
de stirpe Iudaica natos, siue alios Iudęos Christũ nõ sequẽtes, qm̃ vtriqꝫ virtute noĩs Iesu
dæmonia eijciebãt, vt alibi testis ẽ scriptura) Chr̃i noĩe, virtuteq́ꝫ diuina dęmones eijcere Matth. 7
adfirmabãt, q̃d & à simili de Christo ipso eius potestatis authore nimirũ negare nõ debue Luc. 10
rant. Subsequẽs, ideoq́ꝫ erat Iudæos optime potuisse ex claris miraculis intelligere, q̃d re- Marc. 9
gnũ dei. i. Chr̃s ad eos iamdudũ venerat, nec alius venturus, Chr̃o vel ipso ad Iohannem Lucæ. 7
Bapt. teste, q rogarat p suos discipulos, an ipse Chr̃s esset, an alius expectandus, r̃ndente:
Eũtes, renũciate Iohãni, q̃ audistis & vidistis, Quia cæci vidẽt, claudi ambulãt, leprosi mũ
dant, surdi audiunt, mortui resurgũt, pauperes euãgelizantur. Beatus, quicunqꝫ nõ fuerit
scandalizatus in me. Q.d. illa em̃ nemo, p̃ter eũ q missus est, facere potest. Id q̃d & Iudæi Danie. 9
ex ijs, q̃ Christus faciebat, facile & ex scripturis apud Danielẽ, vbi de aduẽtu Chr̃i definito
to tradebatur, & ex alijs quoqꝫ cognoscere potuissent, nisi odio cõtra Christũ semetipsos
obcæcassent, oĩa, eaq́ꝫ optima Chr̃i facta sinistre (vt adsolent maleuoli) interpretantes.

C ¶Tertia ratio per exemplũ à domini potentia sumit, siquidẽ constabat, Christũ perin Psal. 23
de fortem & potẽtẽ (vt de eo scribitur) in p̃lio dæmonis tanq̃ impotentes vniuersaliter
eijcere, qui tamen ante Christi aduentum potuere plurimũ, subsequens fuit, vt & ipso dia
bolo fortior, non diaboli, sed dei virtute dæmones eijceret.

¶Quarta, ex triplici operũ diuersitate. Nõ em̃ queunt sibi cooperari, q facto sunt & vo
lũtate ipsa à se cõtrarij. Atqui Chr̃s vult oẽs hoies saluos fieri, q̃s oẽs vult perire diabolus 1. Cor. 6
qm̃ eius inuidia mors intrauit in orbẽ terrarũ. Præterea Chr̃s moriturus erat, vt filios qui
dispersi erãt, cõgregaret. At diabolus est, q rapit & dispergit oues, siquidẽ diabolus oĩs 2. Timo. 2
veræ pacis inimicus diuersas sectas & hæreses & schismata (quantũ in ipso est) introducit Sap. 2
Insuper Chr̃s polluta mũdat, quippe qui agnus dei peccata mũdi abstulit. Diabolus vero
mũdata turpioribus sordibus cõtaminare studet, qui (vt euangelista ait) ab initio peccati Iohan. 10
fuit pater, qui tanq̃ leo rugiens circumit, vt tẽtationibus aliquẽ deuorare possit, & à Chri Iohan. 1
sto distrahere. Tametsi pleriqꝫ i hac vltima rõne variẽt, eã aliter & aliter exponẽtes, à no Apoc. 1
bis tñ nequaq̃ alieni, qm̃ facile inter nos cõueniat. Accedit modo vltima mulieris (quam 1. Iohan. 3
nõnulli Marcellã fuisse cõtendunt) de Chr̃o, qa verus sit dei filius, testificatio, quæ adfir- 1. Petr. 5
mat beatã quæ Christũ, vtpote verũ dei filiũ, in vtero suo portarit, nimirũ tãti filij mater
in nõ vulgarẽ, tã Iudæorũ q̃ hæreticorũ, Mariæ virginitati ac laudibus eiusdẽ detrahen-
tiũ cõfusionẽ. Chr̃s vero personarũ minime acceptator, qui (vt alias eos sibi fratres & so- Matth. 12
rores & matres eẽ adfirmat, q eius q in cœlis est, patris volũtatẽ faciũt) hoc sane loco mu
lieris exclamãtis fidẽ cõmendãs, nõ eam modo, quæ dei verbũ, id est, Christũ corporali-
ter portauit, sed & beatos q idipsum audiũt & custodiũt, esse adfirmãs, adeoq́ꝫ benedictã
virginẽ Mariã, nõ tam beatã asserẽs, quia Christũ corpore per carnis adsumptionẽ, quã
qꝫ mente per fidẽ susceperit, quod Elisabetha probans: Beata (inquit) quæ credidisti, qm̃ Luc. 1
in te perficient, q̃ tibi dicta sunt à dño. Quo equidẽ loco, vt nr̃o proloquio ex parte satis-
fiat, rogãtibus quid sit dei verbũ breuiusculé r̃nderim. Verbũ dei & esse ipsum Christũ, Iohan. 1
dei filiũ, q̃ de scribitur: In principio erat verbũ, & verbũ erat apud deũ, & deus erat verbũ
& verbũ caro factũ est. Et alibi: Tres sunt, q in cœlo testimoniũ dant, pater, & verbũ, & 1. Iohan. 5
spũs sanctus, q̃d qui sequũtur. s. crucẽ eius tollentes, patris mãdata per bona opera seruan
tes, haud dubie beati sunt, cohæredes em̃ sunt Chr̃i, & sic æternę beatitudinis, q patris exe Matth. 19
quunt voluntatẽ, ip̃m verbũ, id est, Christũ fide p opera custodiẽtes. Est & dei verbũ, q̃d
nõ modo ab ore dei processit, de q̃ alias: Nõ in solo pane viuit homo, sed de omni verbo Deuter. 8
q̃d procedit de ore dei, & sic q̃d in euãgelio cõtinetur, verumetiã quod vel à Christo vel Matt. 3
eius discipulis, eorũq́ꝫ successoribus recte, riteq́ꝫ dictũ ad nos posteros vsqꝫ vel scriptis, vel
sermonib⁹, perinde atqꝫ p manus lõga annorũ serie emanauit. Parũ em̃ aut nihil refert, q̃d Matth. 4
à Christo, vel ab alio suggerẽte spũ sancto ad dei gloriã, eiusq́ꝫ ecclesiæ salutẽ esse dictũ.
Quãdoquidem omnia Chr̃s voluisse existimetur, & dixisse, q alibi ad discipulos dixerit: Matth. 10
Nõ vos estis q loquimini, sed spũs patris vestri, q loquit in vobis. Hinc & Paulus ad Co- 2. Cor. 13
rinthios: An experimentũ eius quæritis, q in me loquit Christus. Quare Christus Opt. de Matth. 23
pharisæis ait: Omnia quæcũqꝫ dixerint vobis, seruate & facite. Nec inibi excipit, q̃d vel à
quãlibet malis aliquando benedictũ sit. Nã & illi aliquoties spiritu sancto reuelãte verita Matth. 10
tẽ vel ex officio loquuti sunt. Id q̃d de Iuda proditore apud Matt. Et de Balaam in libro Nume. 24

Nume. Et Caipha apud Iohannē satis perspicuū euadit. Quandoquidē (ait Petrus) spū
Iohan. 11 sancto reuelāte nō sibiipsi, sed nobis ministrauerint prophetæ. Nā & hi si locuti sunt, quasi
2. Petr. 1. si sermones dei loquuti sunt. Eapropter Chrs ad eosdē inquit: Qui vos audit, me audit:
1. Petr. 4 & q vos spernit, me spernit. Id qm suo loco locupletāter prosequuti sumus, hic latius dis-
Luc. 10 serere supersedemus. Hoc vnū p Coronidem addētes, beatos esse, q dei verbū, & c. vtpo-
te qd vel à Christo, vel ab eius successoribus ad nos relictū est, audiūt & custodiūt. Quod
Luc. 8 sane faciunt, q (teste Chro) dei verbū in corde bono & optimo audientes retinēt, & fru-
ctū afferūt in patientia, id est, qui ipm corde credūt, & opere implent. Quod certe haud
agūt, q calamitosis his tēporibus passim oretenus euangeliū clamitāt, à cuius sunt operi-
bus & documētis prorsus alieni, nimirū agētes, quæ ab euangelicis pceptis ex diametro
distāt, q deniq; fidē in ore habētes, opera, vel quālibet bona respuunt, nēpe fide sola (quā
nescio an vere habeāt) sine quidē operibus se iustificari affirmātes. In quos recte nec mi-
Esa. 29 nus serio deus ille Max. cordiū perscrutator p Esaiā inuehitur: Populus (inquiēs) hic la-
bijs me honorat, cor aūt eorū longe est à me. Aberrāt sane plurimū, non solū isti fiduciarij
qui suā iustificationē soli fidei, & ei q sine operibus mortua est, sed & qui fidei, quæ p dile
ctionē (vt Paulus scribit) id est, p bona opera operatur, attribuunt. Siquidē omnia sunt dei
Gala. 5. omnipotētis, qui solus (vti in regnorū libro traditur) viuificat & mortificat, deducit ad in-
feros & reducit. Huic profecto totā iustificationē soli & iustissime acceptā ferimus, q sua
1. Reg. 2 misericordia, fide in se vera, q̄ operibus bonis nō vacat, nos iustificat, vnicuiq; secundum
Matth. 16 opera eius redditurus, malis pro sua iustitia mortē æternā, bonis aūt pro sua misericordia
immēsa vitam æternā. Et sane (vt aliàs scribitur) procedent qui bona fecerūt, in resurre-
Iohan. 5 ctionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij.

HOMILIA XXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 15. Honora patrem tuum, & matrem tuam, & qui maledixerit patri vel matri, morte moriatur, &c.

Feria quarta post tertiam dominicam quadragesimæ.

Væ sunt humanæ (quas vocant) constitutiones & traditiones, & A
quatenus obseruādæ, anno pariter superiore multis ostēdimus,
nihil hodie inde repetētes, præterq̄ quod sciendū pro intellectu
eorū, quæ in psentia sunt dicenda, omnino duximus, q̄ sunt per
se bona, à deo prorsus vt fiant esse pcepta, q̄ vero mala, ne fiant
Psal. 36 prohibita. Vnde propheta: Declina à malo & fac bonū. Quæ ve-
ro p se sunt, neq; bona, neq; mala, esse à deo relicta arbitrio supe-
riorū, vt pro loco, tēpore, psona, causaq; hæc ipsa dispēsent, vt vel
fieri (si visum fuerit) vel nō fieri iubeāt: quæ nō iussa inculpatim fie
ri possint, aut nō fieri, iussa aūt citra culpā non negligi, sine crimi
Roma. 13 ne non contemni. Siquidē semp & vbiq; neglectus culpæ & cōtemptus damnationi ob-
1. Iohan. 3 noxius sit, qm inde absit charitas, quam singuli singulis debemus.

¶ In pdictis vero rebus, quæ s. indifferētes hauddū iussæ sunt, statuētes omnino atten- B
dant, ne statuāt, vel cōtra ius diuinū, vel naturale, vel rationē: siquidē qui alioqui nō me-
Acto. 5 rito eorū obedientiā sint exacturi, quū scriptū sit: Deo magis oportet obedire, q̄ hoībus.
Gene. 3 Et à deo q̄q; Adæ dictū sit: Pro eo q obedisti voci vxoris tuæ plus q̄ meæ, maledicta ter
ra in ope tuo. Præterea attendāt & caueāt, ne (q̄d prohdolor sæpenumero fieri videm')
quæstus gra noua dogmata, noua pcepta, nouasq; traditiões inuehāt: quippe q eo pacto
cōtra legē faciāt, cū proximis faciāt, q̄d sibi nollēt fieri, itēq; circūueniunt fratrē, falsumq;
testimoniū dicunt, adscrētes id esse verū, q̄d falsum est. Furtū faciunt, & transgrediunt id.
Matth. 7 Nō cōcupisces, interim tamē dicētes, se einsmodi propter deū, eiusq; reipub. causa face-
Lucæ. 6 re & statuere, quū eorū animus tā longe inde absit, vt recte Chrs in ipsos hoc prophetæ
Iob. 4 vsurpauerit: Populus hic me labijs honorat, cor aūt eorū longe est à me. Cōtra quos idē
Exod. 20 propheta exclamat: Væ (inquiēs) qui condūt leges iniquas, & scribētes iniustitiā scripserūt
Deut. 5. vt opprimerent in iudicio pauperē, vt vim facerēt causæ humiliū populi mei. Quid facie
Esa. 29 tis in die visitationis & calamitatis de longe venietes? Ad cuius fugietis auxiliū, & vbi de
relinquetis gloriā vestrā? Cauete igit ne incuruemini sub vinculo, & cū interfectis, id est,
dæmonibus, cadatis. Debēt igit superiores de rebus sub dispēsatione à deo relictis ad bo-
Esa. 10. nū finē, id est, propter bonū commune, iuste, & nō propter quæstū statuere, sequētes phi
largyriam, quæ ad hæc ingeniose excogitāda, magistra est vel solertissima. ¶ Cuiusmo C
di hodie dñs acriter vel minus iuste arguit, dicēs: Quare & vos trāsgredimini mandatum
dei, propter traditionē vestrā? Nimirū, q vt suā auaritiā, gulā, pompamq; fouerēt, & suas
explerēt

explerent cōcupiſcentias tradiderunt, q manus nō lauiſſet mādncaturus panem, delatus
rephenderetſ vt trāſgreſſor, & purificatiooe aliqua redimeret offenſam, cum tñ de hoc in
lege nihil eſſet cautū. Itemq́ꝫ tradiderunt, id videlicet, quod q obtuliſſet tēplo de bonis ſu
is, proteſtādo ſe velle parentes ſuos hmōi oblatiōis eē ꝑticipes, nō amplius obligaretſ ho
norare, i. ſubuenire neceſſitatibus parētum, quaſi vero melius eſſet offerre tēplo, q̄ paren-
tum oeceſſitatibus ſubuenire, q̄d eſt honorare parētes. Quod qdē dei mādatum ſuis tra-
ditionibus ioique obliterabant & ſupprimebant, quas q̄ diuinas arctius cuſtodiri volue-
runt, interum fraudem diuinæ legi facientes, qua cauetur, hoOorandos eſſe parentes. Exodi. 20
D ¶ Ad quā hortatſ ſcriptura, dicēs: Honora patrē tuum & matrē. Natura qua fit, vt etiā Deutec. 5
bruta, vtpote pulli ciconiaꝝ ſuos parētes beneficijs ſubleuāt. Vtilitas promiſſa, vt lōgæui Plin. lib. 10
ſint atq́ꝫ benedicti, q ſuos honorāt parētes: Houora patrē tuum & matrē tuā, ſicut ꝑcepit cap. 23
tibi dñs deus tuus, vt longo viuas tpe, & bene ſit tibi in terra. Et rurſus: Qui honorat pa- Excd. 20
trē ſuum iucundabitſ in filijs, & in die orōnis exaudietſ, & vita viuet longiore. Et paulo- Deuter. 5
poſt: Honora patrē vt ſupueniat tibi benedictio à deo, & benedictio illius maneat in no Gene. 3
uiſſimo. Et hoc eſt q̄d Apſtus ait: Honora patrē tuum & matrē, q̄d eſt mādatum primū in Ephe. 5
promiſſione, vt bene ſit tibi, & ſis lōgæuus ſup terrā. Pœna ſi non honorauerimus. Scri- Coloſſ. 3
ptum eſt enim: Qui maledixerit patri ſuo vel matri, morte moriatſ, ſitq́ꝫ ſanguis ſup eum, q̄
alterutri maledixerit. Et rurſus: Qui maledicit patri ſuo & matri, extinguetſ lumē eius in Exo. 21
medijs tenebris, hæreditas ad quā feſtinat, in principio, in nouiſſimo carebit benedictiōe. Leu. 20
Hinc aliàs filius cōtumax, proteruus & inobediēs corā omi pplo, in terrorē alijs iubetſ la Prouec. 20
pidari. Atq́ꝫ ideo ſenior Tobias, paulopoſt moriturus ꝓinde in teſtamēto ad filium ait: Deutec. 21
Honorē habebis matri tuæ oībus diebus vitæ eius, memor enim eſſe debes, quæ & quāta pe
ricula paſſa ſit propter te in vtero ſuo. At inqs in qbus oportet honorari parētes, rñdeo. Tob. 4
E ¶ Primo, honore reuerentiæ, quam illis debemus propter eſſe, quod nos ab eis accepi- Ecci. 7
mus. Vnde ſcriptura: Honora patrem tuum, & gemitus matris tuæ non obliuiſcaris, me-
mento, niſi p illos genitus fuiſſes, natus nō eſſes. Atqui hæc reuerētia conſtat affectu, quo
eos diligamus, & effectu, q̄ offenſam illoꝝ ex amore timeamꝰ, illis aſſurgamꝰ & īclioemus.
F ¶ Scdo, honore beneficētiæ propter nutrimentū neceſſitatis, q̄d ab eis accepimns. Et q Deuter. 5
dē. Primo ſolatio verboꝝ, vt illos blāde alloquamur, loq̄ntes q̄d eos delectet, nō exaſpe- Ecci. 3
ret, q̄d vereor nūc paucos facere, quū tñ morte moriatſ, q alterutri maledixerit. Scdo, ho Tobi. 11
nore ſeruitij, vt & corui, & elephātes ſuis faciūt in ſenectuse parētibus. Hinc ſcriptura: Fili
ſuſcipe ſenectutē pris tui, & ne cōtriſtes eū in vita tua. Sic iunior Tobias, vt prīnæ cæcitati In Aut. vt
remediū quæreret, puer adhuc, oīmq́ꝫ reꝝ ignarus, domū peregre ꝓfectus ē, cœleſtē me- cum de ap
ruit ducē ſortiri. At vereor nūc pleroſq́ꝫ vt ſpurios expellere & verberare ſuos parētes, q̄s pel. cogn.
leges Imperatoꝝ pmittūt exhæreditari. Tertio, exhibitiōe neceſſarioꝝ victus & veſtitus §. cauſas
Vñ: Honora patrē & matrē, & ſupueniat tibi bñdictio tua. Hinc pulli ciconiaꝝ ſuos in ſe Coloſſ. 3
nio parētes nutriūt, à qbꝰ ſunt ipſi in iuuētute nutriti. Si alias filij Iſrl patrē & matrē ſuā fo Ecci. 3
uebāt in ſenectute. Id q̄d etiā dñs hodie in ſcriptura allegata nō obſcure ſubindicat, quā il Gene. 42
li ſubuertebāt, & falſiſſime qdē, q̄nquidē ꝓtexētes pietatē, potius ipſi fuere erga parētes, Matth. 9
q̄s vtiq́ꝫ deus ſua cā nō vult fame perire, & ſubſidio carere, qm ait: Eūtes aūt diſcite q̄d eſt, Pſal. 15
miam volo, & nō ſacrificiū. Qui etiā iuxta Dauidis dictū, nroꝝ bonoꝝ nō eget, q q̄q́ꝫ nō Roma.
vult, niſi obſequiū nrm rōnabile, q̄d certe nō eēt, ſi derelictis parētibꝰ inopia, tēplo offer-
G remus. ¶ Tertio, honore obediētiæ, propter nutrimētum probitatis, vt illis humiliter
obediamus. Hinc Aplus: Filij (inqt) obedite parētibus vris in dño, hoc enim iuſtū eſt & pla- Ephe. 6
citū in dño. Siqdem illi nos educarint in diſciplina & correctiōe. Sic nimiꝝ Iſaac humilli- Coloſſ. 3
me paratus fuit obedire patri ſuo Abrahæ vſq́ꝫ ad mortē, ligna holocauſti humeris ſuis Gene. 22
adferens. Et ſic hac qdem parte appellatiōe q̄q́ꝫ parentū veniūt ſuperiores, ſenes atq́ꝫ ꝓce
ptores, q vtique (Quintiliano teſte) parētes ſunt, nō corpoꝝ, ſed mentium, quas ſuis præ- Quintil. li.
ceptis & doctrinis exornāt, & exornare debent, quos ideo debemus honorare, q̄ ſane pa 2. cap. 10
cto, omnis aīa eſſe debet ſubdita poteſtatibus ſublimioribus. De ſenibus ait ſcriptura: Corā Iuue. ſat. 7
cano capite aſſurge, & honora pſonā ſenis. Et aliàs: In medio magnatoꝝ loqui nō præſu Roma. 13
mas, & vbi ſunt ſenes, nō multū loquaris. Sed heu pueri, nunc noſtri, peiores in hoc ſunt 1. Petr. 2
Aethnicis, de qbus Iuuenalis: Credebant hoc grande nefas, & morte piandum, ſi iuuenis Leui. 19
vetulo non aſſurrexerat, & ſi, Barbato cuicunq́ꝫ puer licet ipſe videret, Plura domi farra & Ecci. 32
maioris glandis aceruos. Tam venerabile erat præcedere quatuor annis. Iuue. ſat. 13

¶ HOMILIA XXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohan. 4. Spiritus eſt deus, & eos qui adorant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare &c.

Feria ſexta poſt tertiam dominicam quadrageſimæ.

Ontinent hodierno euāgelio vtiliſſima ſimul & admiranda Ieſu A
Chriſti cum muliere Samaritana, tam de vera fide q̃ de vero diui-
uoq; cultu diſputatio, non inferior, nec minus mirabilior ea, q̃ ali-
Iohan. 3 bi dñs cum Nicodemo habuit diſputatione. Quid em̄ fide vera,
Hebr. 11 vel ſalubrius, vel magis neceſſarium, vtpote ſine qua nemo poſſit
Marci. vlt. nec placere deo, nec vnq̃ ſaluari & iuſtificari? Quid aũt veró cul-
tu diuinoq; homini pio vel magis neceſſarium, vel deo optimo
maximo gratius & acceptius, vtpote citra quẽ ſuus deo honor eē
nequeat, nimirũ q ſolus & vnicus à nobis vult coli. Hinc exẽplo
Gene. 3 memorabili docuit protoplaſtus, quæ oĩm prima ſit liberis diſci-
plina inculcanda. Nam quum duoꝝ pater eſſet, vterq; ab eo edoctus eſt cœli numen ve-
nerari, q̃d hæc primaria ſit ſapia. A quo nimirũ vero dei cultu anteq̃ deſciſcerẽt pñ illi hoĩes
Hebr. 11 in Chriana religiõe, pleriq; eoꝝ oĩes mortẽ ſubire nõ dubitarunt. Quoꝝ aliq ſerra ſunt
dimidiati, altis alij voraginibus merſi, ignibus cõſumpti, pcipitati, truncati, lapidibus ob-
ruti, beſtijs obiecti, qbus tñ oĩbus vna fuit curæ res, vnum propoſitũ, ne à pietate, ne à fi-
de, ne à vero deo deflecterẽt. Vnde q̃ ſit ardua Chriſti cum muliere Samaritana diſputa-
tio clam eſſe nequit, vtpote quæ primaria eademq; maxime ad ſalutẽ neceſſaria cõplectit,
fidei. ſ. & cultus diuini rõnem, quæ i deoq; bimembris eſt, ſiqdem quæ primũ cõtineat tra-
ctatum aquæ viuæ, quæ eſt fides. In ſecundo autẽ membro diuini cultus. Cæteꝝ, q a ſupe-
riore anno de aqua viua multis, quæ hacte parte neceſſaria videbant̃ egimus, nunc de ea
differere ſuperſedeamus, de diuino cultu acturi paucis, q cuiuſmodi eſſe debuerit, Chr̃us
hodie hiſce paucis verbis non obſcure declarauit, inquiens: Spũs eſt deus, & eos q ado-
rant eum, in ſpiritu & veritate oportet adorare &c.

¶ Sane muliercula ipa Samaritana obmiſſo de rebus humilioribus ſermone cupiens è B
propheta ſublimiora quædã diſcere, proponit quæſtionẽ velut inexplicabilẽ de rõne ado-
randi deũ, q̃d hic longe diuerſum ſentirẽt Iudæi & Samaritani. Quũ em̄ vtraq; gens deũ
eundẽ adoraret, tñ Iudæi cõtendebãt deum nusq̃ adorandũ, niſi Hieroſolymis in tẽplo,
quaſi deus alibi nõ audiret vota pcantiũ. Contra Samaritani, ſimili, ſed diuerſa, ſupſtitiõe
negabãt deũ vſquã adorandũ, niſi in mõte Garizim, q̃d is locus à Moſe decretus eſſet, vbi
pñarchæ benedicerẽt pplo, ſeruanti pcepta dei. Quũ aũt vtraq; gens ſuis ritibus delecta-
ta, alterius religionẽ cõtẽneret, mulier velut è propheta, talis reꝝ nõ ignaro, cupit diſce-
re, vtrius natiõis ſanctior eſſet cultus, quaſi ſecutura q̃d melius cognouiſſet. Ait itaq;: Ma-
iores nr̃i in hoc mõte ſoliti ſunt adorare, nec alibi fas eſſe putarũt deũ colere, quũ vos Iu-
dæi cõtra ducatis abominandũ in excelſis & lucis immolare, nec alibi fas eſſe adorare deũ
q̃ Hieroſolymis in tẽplo, q̃ gloriant̃ illi, quaſi deus ædificio manufacto cõcludat̃. Hæc mu-
lieris interrogatio, qñ ad verã pietatẽ diſcẽdã ptinebat. Ieſus aperit illi veritatẽ, inter cæ-
tera dicẽs: Spũs ẽ deus, & eos q adorãt eũ, in ſpũ & veritate oportet adorare. Ex qbus ver-
bis collige. ¶ Primo, deũ eſſe ſpm̃. i. ſubſtãtiã ſpũalẽ, quæ (vt dñs alibi exponit) neq; car- C
Luc. 24 nẽ, neq; oſſa habet. Viuẽs tñ, q a ſpirãs, nec ſolũ quo ille ſpirat. i. viuit, ſed quo oĩa ſpirãt
Acto. 17 viuũt, & ſuſtẽtant̃, qñquidẽ ipe (vt Paulus dixit) det oĩbus vitã & inſpiratiõnẽ, in q̃ & viui-
mus & mouemur & ſumus. Hinc & philoſophi ijdemq; Aethnici deum definiere mentẽ
eſſe vniuerſi, per immenſas mundi partes, omnemq; naturam commeantẽ atq; diffuſam,
ex qua oĩa, quæ naſcunt̃ animalia vitã capiunt. De qua re in hæc verba cõcinuit Poeta:

Verg. 6 Principio cœlum, ac terras camposq; liquentes
Aeneid. Lucentemq; globum lunæ, Titaniaq; aſtra
Spiritus intus alit, totamq; infuſa per artus
Mens agitat molem, & magno ſe corpore miſcet.
Inde hominum pecudumq; genus, vitæq; volantum
Et quæ marmoreo fert monſtra ſub æquore pontus.
Igneus eſt ollis vigor, & cœleſtis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Impij ergo fuere & ſunt q reꝝ ſimulacra p deo, adeoq; inaĩata coluerũt & adorarũt, quũ
Acto. 17 em̄ (vt Aplš ait) gen' dei ſimus, nõ debuerint æſtimare auro & argẽto & lapidi ſeu ſculpturæ
Pſal. 115 & artis, & cogitatiõis hoĩs diuinum eſſe ſimile, de qbus Propheta: Deus nr̃ in cœlo, oĩa
quæcũq; voluit, fecit. Simulachra gẽtium, argẽtum & aurũ, opa manuum hoĩm. Os habẽt
& nõ loquentur &c. In qs q̃dẽ adeo impios idololatras etiã æthnicus poeta inuehit, ſcri-
Iuue. ſa. 15. bẽs: Quis neſcit Voluſi Bythinice qualia demẽs Aegyptus portẽta colat? Crocodylõ ado-
rat &c. Oppida tota canẽ venerant̃, nemo Dianã: Porrũ & cepe nefas violare ac frãgere
morſu. O ſctãs gẽtes qb' hęc naſcunt̃ in hortis Numina. Iſti nimirũ ſunt, q (autore Aplo)
Roma. 1 inexcuſabiles ſũt, q mutauerũt gl'iam incorruptibil' dei in ſĩtudinẽ imagis corruptibil' hoĩm

& volu

& volucrum & quadrupedum & serpentum q commutauerunt veritatem dei in menda
cium, & coluerunt & seruierunt creaturis potius q̄ creatori, qui est benedictus in secula,
amen. Qui cum iustitiam dei cognouissent, non intellexerunt, qm̄ qui talia agunt, digni
sunt morte, non solum q ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.
D ¶Scđo collige, deū esse vbiq;, & nullo plane loco circūscriptū. Quod adfirmās ꝓpheta Psal.138
ait: Quo ibo à spū tuo, & quo à facie tua fugiam? Si ascēdero in cœlū tu illic es, si descen
dero ad infernū ades. Si sumpsero pēnas meas diluculo, & habitauero in extremis maris
Etem̄ illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua &c. Et hoc ē q̄d Paulus inq̄t: Actor.14
Deus q fecit mūdū, & oīa q̄ in eo sunt, hic cœli & terræ cū sit dn̄s, nō in manufactis tēplis
E habitat, q̄si ibi cōtētus & nō alibi, q magis cōtinet oīa, tanq̄ cā dās eis eē & cōseruās. Hinc
collige. ¶Tertio, deum, q a is vbiq; est, vbiq; posse adorari & coli. Siq̄dē dn̄s (Propheta Psal.144
canēte) prope sit oībus eū inuocātibus. Et Ap̄lo teste: Nō lōge sit ab vnoquoq; nr̄m. Sic Actor.17
Daniel ex cœnaculo fenestris ea parte patētibus, qua Hierosolymis erat obuersum, ter q̄ti Dani.6
die statutis horis genua demittēs, cœli numē adorauit. Et Sara q̄q; Raguelis filia cœna- Tobi.3
culo inclusa ad deū orare solita fuit. Et Iudith sancta in superioribus domus suæ ꝑtibus Iudith.8
sibi secretū fecerat cubiculū, inibiq; cū puellis suis clausa indies ieiunijs & orōnibus inser-
uire solebat. Proinde erroris cōuincunt tā Iudæi q̄ Samaritani, illi, q̄d cōtenderint, deum
nusq̄ adorandū, nisi Hierosolymis in tēplo, quasi deus alibi nō audiret vota ꝓcantiū. Con
tra, Samaritani, q̄d negarint deū vsquā adorandū, nisi in mōte Sarizim, quos Chr̄us pro-
pterea apud mulierem arguit, dicēs: Mulier, crede mihi, q a venit hora, qñ neq; in monte
hoc, neq; in Hierosolymis adorabitis patrē. Quasi diceret: Futurū est, quod reuelata euāge
lij veritate, posthac hoīes patrē non in hoc monte solum, vtpote q non solum huius est
mōtis deus, sed totius orbis, neq; Hierosolymis tm̄, sed vbicūq; pie fuerint cōgregati, ado
rabunt & adorare poterunt, & erit Hierosolyma vbicūq; fuerit piorū hoīm congregatio. Actor.7
F ¶Quibus q̄dem verbis Chr̄us auferre conat̄ supstitionē eorū, q existimāt deū esse par- Esa.66
ticularē, & vni ꝓinde loco alligatū, nec vbi posse coli & adorari, errātes vtiq; quū deus ipe
(allegāte diuo Stephano) ꝑ Prophetā dicat: Cœlum mihi sedes est, terra aūt scabellū pe-
dum tuorū. Quā domū ædificabitis mihi dicit dn̄s, aut q s locus requietionis meæ est? Nō-
ne manus mea fecit hæc oīa? Sic Solomon, quū deo templū cōstrui curasset ad illum ait: 3.Regū.8
Dn̄e deus Israel, nō est similis tui deus in cœlo desuper, & sup terrā deorsum &c. Et pau-
lo post: Ergo ne putādū est, q̄d vere deus habitet sup terrā? Si em̄ cœlū & cœli cœlorū te
capere nō pn̄t, q̄to magis domus quā ædificaui tibi? Et ita nimirū dn̄s hodie vult deū non
mō in tēplo Hierosolymitano, sed vbiq;, sed in oī q̄q; tēplo, vbi pia sit cōgregatio, adora-
G ri posse. ¶Non aūt (q̄d falso ogganniūt hæretici) hisce verbis tollit vsum tēplorū, sed po
tius corroborat. Alioqui qūo ipsius verbum maneret verū, de tēplo quolibet loquēs: Do- Esa.56
mus mea domus ē orōnis? In quo sane loco spūs vehemētius ad deū eleuat̄, propter pias Matth.21
inibi ceremonias fieri solitas, vbi ꝓinde in peculiari loco, deo sacra, nr̄as q̄q; orōnes facili Hiere.7
us exauditū iri speramus. Iuxta Solomonē, pro eo loco orātē: Exaudias orōnē dn̄e, quā Marc.11
orat in loco isto ad te seruus tuus, vt exaudias dep̄cationē serui tui & populi tui Israel, q̄d- Luc.19
cūq; orauerit in loco isto, & exaudies in loco habitaculi tui in cœlo, & cū exaudieris pro- Iohan.2
pitius eris. Si em̄ hisce tum verbis dn̄s tēplorū substulisset vsum, male ipe sua ꝑsentia ꝑ do 3.Reg.8
ctrinas & orōnes tēplum toties honorasset. Male deinde eius Apostoli post ipsius ascen-
sionē templa orādi causa frequētassent, q eo tp̄e quotidie tradunt̄ in templo vnanimiter Acto.2
perdurasse, ibiq; deum laudasse. Quid etiam alioqui Petrus & Iohannes in templum ascē Acto.3
dissent ad horam orationis nonam? Sed hac de re aliās passim plurima. Iam collige.
H ¶Quarto, deū debere & oportere in spū & veritate coli adorariq;, qñquidē ipe spūs sit
& verax. Ipsum aūt eo q̄dē modo adorāt, q nō mō labijs & ore, sed & corde, nō vti localē Esaie.29
vel particularē, sed vt oīpotentē, & in oīni loco existentē adorāt. Sic illū Paulus adorauit Roma.1
dicēs: Testis est mihi deus, cui seruio in spū meo. Ad quē cultū ille hortat̄, inquiēs: Imple- Ephe.5
mini spū s̄ctō, loquētes vobismetipsis in psalmis, hymnis, & cāticis spūalibus, cantātes &
psallētes in cordibus vr̄is dn̄o, grās agentes sp̄ pro oībus in noīe dn̄i nr̄i Iesu Chr̄i deo &
patri. Sic adorauit Dauid, dicēs: Dep̄catus sum faciē tuā in toto corde meo. Et sane in- Psal.118
ceptus ē verus dei cultus Chr̄o Iesu euāgelizāte, q & gētiliū idololatriā destruxit & onus
ceremoniarū legaliū submouit, & ablata oīni vmbra figurarū, pura veritate atq; luce men
tes credētiū ad diuinū cultū illustrauit, eosq; veros dei cultores eē docuit, q loco dei cultu Psal.144
tam nō circumcludūt, sed deū in spū & veritate colunt, quibus prope est dn̄s.

¶HOMILIA XXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST
Mat.13. Mar.6. Iohā.6. Illi ergo hoīes quū vidissent, q̄d fecisset signū Ie-
sus, dicebāt: Quia hic est vere propheta q venturus est in mundum.

Dn̄e

DOMINICA IIII. QVADRAGESIMAE LAETARE.

D eruendum verum huius hodierni sacrosancti euangelij intel-
lectum verba nostri thematis plane videntur discutiẽda. Vnde
& euangelij sensus perspicuus fit euasurus.
¶Primũ igit videamus: Vtrum vere Chrũs fuerit, & nuncupa A
tus à turba hic & aliàs sępenumero propheta? Et sane videt à nõ-
Nume. 12 nullis negandũ. Primo qdem, ꝙ propheta sit, q procul.i. obscu-
re videt & fatur, pinde atq; procul fans. Vnde Moses dicebat ex
Iohã. 21 cellẽtior propheta, qm̃ deũ palàm & non p ænigmata, somnos,
Luc. 11 visionesq; (vt prophetæ) viderat, sed Chrũs qa deus oĩa nouit,
& cogitatiões etiã videt. Scdo, qd aliàs se videat negasse esse pro
Matth. 16 phetam, sed esse qdem se Chrm̃ filium dei viui, ideo Petri cõfessionẽ vsqueadeo confir-
masse vt dixerit: Beatus es Symon Bar Iona, qa caro & sanguis nõ reuelauit tibi, sed pater
Luc. 9 meus, q in cœlis est. Siqdem alij eundẽ esse putarint Iohannẽ Baptistã, alij Heliã, alij vero
Hieremiã, aut vnũ ex prophetis, q itaq; vnũ videt affirmare, aliũ negat. Quãdoq dẽ Chrs
Matth. 22 Dauidis filius esse nõ poterat, cum eius esset dñs, inquiẽs: Dixit dñs dño meo, sede à de-
Psal. 109 xtris meis. Deinceps prophetæ dũtaxat vsq; ad tpa Iohannis Baptistæ vltimi in tpe pro
phetæ prophetauerunt (testante Chro) quum ait: Oĩes prophetæ & lex vsq; ad Iohan-
Matth. 11 nẽ prophetauerunt. Præterea quum esset Nazareus, & ita qdẽ Galilæus. A Galilæa au
tem (vt est apud Euangelistã) propheta nõ surrexit. Attñ his nõ obstãtibus rñdendũ est,
Iohan. 7 Chrm̃ vere prophetã fuisse, & recte hic aliasq; prophetã esse vocatum. Siqdẽ & prophe
tæ illum fore prophetã vaticinati sint. In Deuteronomio qdem scriptum erat: Prophe-
Deuter. 18 tã suscitabit dñs deus de fratribus vestris, & de gente tua. Insup quia actu reuelãte suo spũ
sancto occulta, eaq; futura hoĩbus prophetauit, qd in euangelijs vbiq; liquet, q ideo pro-
cul fatus est vti cæteri, qa ea quæ ab hoĩm cognitione longinqua, & pinde obscura sunt,
dixerit: Nec se apud Petrum negauit esse prophetam, sed Petri fidẽ adeo diuinã cõmen
Acto. 10 dauit, siqdem simul stant propheta, & Messias filius dei viui, q Messias non modo prophe
ta, sed & prophetarũ caput fuerit. De quo oĩes prophetæ scripserunt. Et qm̃ is fuit pro-
pheta, q venit ad saluandum mundũ, cæteri vero vsq; ad Iohannẽ, ad istius aduentũ de-
nuntiandũ venere. Et qdem Chrũs & Iohannes prophetæ excellẽtiores, Chrm̃ venisse,
cæteri autẽ illum dixere venturũ. Insup tpe Iohannis Baptistæ prophetiæ non cessarunt,
sed eousq; durarunt legis prophetiæ, q ĩi euangelica pfectio pdicari cœperit. Et qdem
Luc. 16 falso dixerunt Iudæi, ꝙ ex Galilæa propheta non esset aliqs futurus. Si eñ intellexerimus
de generalioribus prophetis, certe de Galilæa natos offendimus Helisæum, Tobiam, &
Esa. 11 Delboram &c. Sin de propheta misso ad salutem populi, q est Messias, scriptura dicit eũ-
dem ex Nazareth, Galilææ oppido nasciturum, Esaias qdem ait: Egrediet virga de radi
ce Iesse, & Nazaræus de radice eius condescendet, ideoq; verissimæ turba hodie dixit:
Quia hic est vere propheta, qui venturus est in mundum.
¶Post hæc autẽ in quæstionẽ venit, quare miraculũ in hodierno euangelio tãtũ fuerit, B
vt propter ipm̃ Chrũs vere propheta affirmatus sit. Responderim in primis huius miracu
li magnitudinẽ ex certitudine apparuisse, qm̃ diuina virtute factum esset, qa in eo faciẽdo
Matth. 14 dñs grãs egerit. Item, qa non fictum seu phantasticum, qa impleti sunt vere manducan-
tes. Item, quod magni & maximi fuerit, qa ibi fuerit non creatio, sed multiplicatio, qm̃
quinq; panibus quinq; millia virorũ, exceptis pueris & fœminis, fuerunt saturati. Id quod
respectu miraculi Helisæi fuit maximi, q viginti panibus multiplicatis centum miraculo-
se viros cibarit. Magni quoq; fuit habitum idem miraculum propter populi multitudinẽ
& pecuniæ indigentiam, qui vltra ducentos denarios non habuerint, & cibi paucitatem,
quia dicit vix sufficere, vt vnusquisque modicum quid accipiat.
¶Demũ recte à quopiam quæri solet. Quare Chrũs seruator passim, & qdẽ in primis C
circa vitæ eius finẽ tot fecerit miracula? Respondendũ putauerim, qm̃ Iudæi odio cæci &
I. Cor. 1 inuidia manifestis de Chro scripturis & varijs prophetijs ac oraculis credere noluerint,
verũ peculiariter (vt Apls ait) signa pro fide faciẽda petierint eamq; ob causam aliàs agno
Iohan. 6 sciturі, an Chrũs esset dei filius, & ab eodem in mundum missus, ab ipso interrogarunt.
Iohan. 2 Quod ergo tu facis signũ, vt videamus & credamus tibi? Et alibi: Quod signum ondis no
bis? qa hæc facis, i. quod vt deus & sacerdotũ emẽdator, tam potẽter ex templo ementes
Matt. 9 & vendẽtes protrudis, nimirũ quod nulla re magis q̃ miraculis diuina maiestas atq; virtus
Marc. 2 ostendat, id quod vel Christus testat: Vt autem (inquiens) sciatis, qm̃ filius hoĩs habet po
testatem in terra, dimittendi (vti deus) peccata, tunc ait paralytico: Surge, tolle lectum
Iohan. 5 tuum, & vade in domum tuam. Et surrexit, & abijt in domum suam. Et iterũ alio in loco.
Ipsa

Ipſa opera quæ ego facio, teſtimonium ꝑhibent de me, q̃a pater miſit me. Et rurſus: Non Iohan.14
creditis, q̃a ego in pr̃e, & pater in me eſt. Alioqui propter op̃a ipſa credite. Et alibi idem
blaſphemiæ à Iudæis accuſatus, q̃a homo ĩpe ſe deum feciſſet, r̃ndit: Si nõ facio op̃a pr̃is
mei, nolite credere mihi. Et ſi nõ vultis credere, operibus credite. Hinc & dæmonia alibi Iohan. 10
expulſa propter miracula, Chr̃m eſſe verum Meſſiam crediderunt, clamantia: Quia tu es
filius dei. Et cæcus aliàs à natiuitate, à Chr̃o illuminatus. A ſeculo (inq̃t) non eſt auditum
quia q̃s aperuit oculos cæci nati. Niſi eſſet hic à deo, non poterat facere q̃cq̃. Chr̃us igit̃ Iohan.9
deus clemens & miſericors, q̃a principaliter ad Iudęos ꝑinde, atq; ad oues quæ perierunt
domus Iſrael, quos haud ſecus ac gallina pullos ſuos ſub alas fouere & congregare ſata- Matth.23
git, miſſus à patre vnigenitus in mundum, vt omnis qui in eum crederet, non periret, ſed Iohan.3
vitam æternam haberet, quia miracula fecit.

D ¶Primo, ne q̃d ad eoꝝ attinebat credulitatem adipiſcendam obmitteret, & vt creden Iohan.15
tes in ſe vitam æternam haberent, & increduli de pc̃tõ incredulitatis aliq̃ñ excuſationem
non haberent vltra de ſe ſcripturas miracula facere non eſt dedignatus, & ſi non ignora- Exodi.14
ret malos cum Pharaone magis induratum iri, bonos tamen in ſe credituros, vt patet de
Lazari reſurrectione, & hodie de hominibus, qui miraculoſa panum multiplicatiõe cre Iohan. 12
diderunt adeo, vt dixerint: Quia hic eſt vere propheta.

E ¶Secundo, Chriſtus ideo miracula fecit, vt per ea in ipo patris eius gloria pateret, q̃ñ-
quidẽ nuſq̃ dei oĩpotentiæ maieſtas q̃ miraculoꝝ virtute clarius arguit̃. Id quod & ipſe Iohan.9
Chr̃us alibi apud diſcipulos ſuos (q̃ videntes à natiuitate cæcum quæſierunt ab eo: Rab
bi, q̃s peccauit, hic aut parentes eius, vt cæcus naſceret̃) dilucide oſtendens. Neq; eñ hic
(inq̃t) peccauit, neq; parentes eius, ſed vt manifeſtent̃ op̃a dei in illo. Quod itidem paulo
poſt de Lazaro ad mortẽ vſq; ægrotante oſtẽdit. Infirmitas, dicens, hæc non eſt ad mor Iohan.11
tem, ſed vt glorificet̃ filius dei ꝑ eam. Idẽ paulopoſt in eodẽ capite: Lazarus (ait) ad diſci
pulos, mortuus eſt, & gaudeo propter vos, vt credatis, q̃m non eramus ibi, ſed eamus.
Et ſane re ipſa paſſim ꝑſpicuũ vadit ex miraculoꝝ viſione, pleroſq; & Chr̃m, & eius pa-
trẽ glorificaſſe. Vidẽtes eñ (ait Matthæus) turbæ paralyticũ ex verbo Chr̃i tollere lectũ Matth.9
ſuũ & ambulare, timuerũt, & glorificauerũt deum, q̃ dedit talẽ poteſtatẽ hoĩbus. Et rur-
ſus apud eundẽ: Turbæ q̃dem cũ viderẽt Chr̃i virtute mutos loquẽtes, claudos ambulan Matt.15
tes, cæcos vidẽtes, magnificabãt deũ Iſrael. Idq; ipm̃ maxime in die Palmaꝝ claret. Quo
quidẽ die quũ turba quæ pauloante Lazarũ quatriduanũ virtute Chr̃i à morte viderat
reſuſcitatũ audiſſet, q̃m Ieſus Hieroſolymã venir, acceperũt ramos palmaꝝ, & proceſſe-
runt obuiã, & glorificãtes, clamabãt: Oſanna benedictus q̃ venit in noĩe dñi rex Iſrael. Iohan.12
Vides igit̃ quam per Chr̃m miracula ad deum glorificandum fecerunt.

F ¶Tertio, vt partes ſuas ageret, vt q̃a medicus eẽt ſingularis miraculoꝝ virtute male ha Matth.9
bẽtibus, tam corpis q̃ aĩæ medelam ꝓberet, nempe q̃ corpus ſimul & aĩam à morbo pec- Marc. 2
cati quod infirmitatis aliq̃ñ cauſa eſt iuxta Apl̃m, curaret. Id quod ipe idem arguit, cum Luc.5
ad eum q̃ triginta & octo annis valetudinarius fuerat, & à ſe ſanatus in templo, dixit: Ec 1.Cor.11
ce ſanus factus es, iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Iohan. 5

G ¶Quarto, & propter nos poſteros idẽ miracula fecit, ad quoꝝ vtilitatẽ & fidẽ retinẽ-
dã, quæcũq; (teſte Paulo) ſcripta ſunt, ad noſtrã doctrinã ſcripta ſunt, vt ꝑ patiẽtiã & con Roman.15
ſolationẽ ſcripturaꝝ ſpem habeamus. Et alibi: Scripta ãt ad correptionẽ noſtrã, in quos 1.Cor.10
ſeculoꝝ fines deuenerũt. Quod & Euãgeliſta atteſtãs: Multa q̃dẽ (inq̃t) & alia ſigna fecit Iohan.20
Ieſus in cõſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ, q̃ nõ ſunt ſcripta in libro hoc, hæc aũt ſcripta ſunt, vt
credatis, q̃a Ieſus eſt filius dei, & vt credẽtes vitã habeatis in noĩe eius. Væ itaq; his, q̃ nr̃a
q̃dẽ tẽpeſtate ſeditioſa pene nihil miraculis, quoꝝ deus tñ author eſt, tribuũt, temere ſu-
perbeq; negãtes, q̃d à naſcẽte eccleſia, vel ꝑ Apl̃os, vel eoꝝ proxime ſucceſſores inſtitutũ
toto terraꝝ Chr̃ianaꝝ orbe à tã multis & vita & doctrina probatis, tã infimæ q̃ ſuꝑmæ
cõditiõis hoĩbus hactenus fuit, & pacifice & ſalutariter obſeruatũ & approbatũ, & in hũc
vſq; diẽ apud cæteras vniuerſas natiões & regias, excepto exiguo Germaniæ ſuperioris
angulo, religioſe cuſtodit̃ olim multoꝝ ſanguine & martyrio cõfirmatũ, q̃ (inquã) illoꝝ,
nec in vita, nec poſt mortẽ miraculis ꝑinde vt ſalſis aliq̃d deferũt, quũ tñ Chr̃us & ſuis &
adeo ſua virtute ꝑ ſuos ſignis multifariã fidẽ nobis de oĩbus ꝑſuadere ſategit; qui ſe nobis
oĩa dicere adfirmat, q̃ diſcipulis dixit: Noſq; bt̃os eẽ, q̃ nõ vidimus & credimus. In eũ aũt Iohan.20
& ei credem⁹, cũ miraculis fidẽ adhibuerimus, q̃ cõprehẽſa ſunt ſcriptis, de eo eñ oĩa ſunt Marci.16
ſcripta, q̃bus ſi crediderimus, & Chr̃i verbis credemus. Qui ãt (q̃ſo) negãt, & nr̃is tp̃ibus Iohan.5
ꝑ dei electos tanq̃ ꝑtãtem nõ habẽtes, prodigia in dei gloriã & hoĩm, tam corporis q̃ ani
mæ ſalutẽ fieri? q̃ñ Chriſtus miraculoꝝ author nõ modo ad diſcipulos, ſed quoſq; fideles
vere credentes dixerit: Amen amẽ dico vobis, qui credit in me, op̃a quæ ego facio, & ipe
faciet, & maiora hoꝝ faciet: animuꝝ, vt glorificet̃ pr̃. Quod vſq; adeo veꝝ eſt, vt diſcipuli Iohan.14

Chriſti

Chri plures ad fidem, q̃ Chrus conuerteruut. Magni sane fuit reputatum, infirmos ad ta
Marc. 6 ctum fimbriæ vestimentorũ Chri esse curatos. Vtcq tñ maioris eosdẽ infirmos ex tactu
Acto. 5 vmbræ Petri conualuisse. Legimus quocq, cadauer mortui hoīs proiectum in sepulchrũ
4. Regũ. 13 Helisæi prophetæ attactu sacri corporis reuixisse. Nimirũ vt deus ad hoc signũ in oīpotẽtia
Matth. 12 sua glorificaret, q apud Euangelistã inqt: Amen dico vobis, si habueritis fidẽ sicut granũ
sinapis, dicetis monti huic, transi hinc, & trãsibit & nihil impossibile erit vobis. Apud Lu
Luc. 17 cam: Si haberetis fidẽ sicut granum sinapis, diceretis huic arbori moro: Eradicare & trãs
plantare in mare, & obediret vobis. Quàm ergo impij sunt, q vel nostris tpibus deum ob
præclaram pteritæ vitæ sanctimoniã ad sanctorũ iam defunctorũ corpa, opari signa infi-
Mich. 2 cias eunt? Quid (obsecro) aliud agunt, q̃ φ perinde aliqui Iudæi, necq de Chro scripturis
Esa. 59 necq miraculis, quæ solo authore deo fiunt, vel non credunt, vel eundẽ mendacẽ nugant
Matth. 10 vel manum dñi cõtra dei Max. gloriam atcq oīpotentiã esse abbreuiatã falso phibent, vel
Ibidẽ. Chrm suorũ aut obliuisci, vel illis iuxta opa nõ reddere, q tamẽ adeo se suorũ fore memo
Lucę. 21 rem & honorificum testatus est, vt etiã eorũ capillos habeat numeratos, nimirũ de quorũ
capite ne capillus qdem esset periturus. Quid (inquã) hi agunt, q̃ vt à tota Chriana, quæ
2. Para. 26 fidei est filia, religione deficiunt? A qua tanq̃ vetere eaq vera & approbata tam psertim
4. Reg. 9 leuiter vnius aut alterius suasu deficere, q̃ sit periculo plenum, satis supercq demõstrat φ
Heb. 10 de Zoa Ochoziæ filio, & de Ozia quocq rege tradunt historiæ.

¶Caueamus igit, caueamus, ne in horrendas dei viuẽtis manus incidamus, à quo Apls H
Matth. 11 tam pie dehortat, ne fidem ipsam & religionem pristinã Chrianam relinquentes, simulcq
Luc. 10 Chrm negantes, ab ipso Christo hanc horrendam & plane tremendam vocẽ audiamus:
Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida, qa si in Tyro & Sydone factæ eẽnt virtutes, quæ fa
ctæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœniam egissent. Veruntamen dico vobis: Ty
ro & Sydoni remissius erit in die iudicij q̃ vobis. Et tu Capharnaum nunqd vscq in cœ-
lum exaltaberis? vsque in infernum descendes. Quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes,
quæ factæ sunt in te, forte mansissent vsque in hunc diem. Veruntamen dico vobis, quia
terræ Sodomorum remissius erit in die iudicij, quàm tibi.

¶Caueamus (inquã) caueamus, ne eiusmodi vocẽ simus à iudice audituri, quã certe au I
diremus, si aduersus tot p Chrm eiuscq sanctos miracula, aduersuscq sanctissima nostrorũ
maiorũ instituta tã leuiter & temere à pristina, eacq vera religione, vniuersalicq ecclesiæ
Matth. 13 ritu ad licentiosam quandã nouitatẽ in nulla re adhuc probatã deficeremus. Nec interim
est φ abusus, q fortassis nõ pauci sunt in Chrianismo, probẽ, verũ qd eos vellem p supio-
res oblata occasiõe, sine tumultu tollendos, vti Chrus ex tritico p ipos messores lolium
extirpandũ censuit, ita qdem, vt in eradicãdo lolio, triticũ nõ vnà eradicaret, & sic cũ ma-
lo bonũ, qd pniciosum sit, imo ita eradicãdũ, vt manẽte adhuc lolio, tritici pstãtia cogno
1. Cor. 11 scat. Voluit qdem deus & zizania, & triticũ crescere vscq ad messem. Et hæreses qdẽ esse
Matth. 18 oportet (Aplo teste) vt q probati sunt, manifesti fiant in vobis. Et scandala qdem euenire
Marc. 9 necessum ait Chrus: Væ autẽ illi, p quem fiunt scandala. Non tñ est, vt nobis in malitia
Luc. 9 nostra blandiamur, quasi deus in nos vindictã nõ sit facturus. Si eñi iudex ille in Euange-
Lucæ. 18 lio (inquã) viduã pauperculã vindicauit, certe faciet & deus ille iudex, iudex iustissimus,
vindictã electorũ suorũ clamantiũ ad eũ die ac nocte, & patientiã habebit in illis. Et certe
Psal. 144 (vt ipe iudex ait) cito faciet vindictã eorũ. Quandoqdem deus patiẽs, & multũ misericors
solẽ suũ facit oriri sup bonũ & malũ, q pro altitudine suę sapiæ diuitiarũ, malos æq̃ atcq bo
Roma. 2 nos vscq ad messem sustinet. Eapropter videamus ne diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ, & lon
ganimitatis cõtemnamus, sed ex benignitate ad pœniam adducamur, quod sane fiet, vbi
de eo scriptis, & per ipsum miraculis fidem habuerimus, & per ea ipsum glorificauerimus.

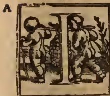
Acto. 1 ¶Quinto fecit Chrus ideo miracula, vt in ipm p illa crederemus, & ex ijs doceremur. K
Cœpit nimirũ ille facere & docere, qñ credi cõuenit ea à Chro re ipa eẽ facta, ita qdẽ vt
nihilominus aliqd secretius significet. Id qd singula p Chrm signa pspiciẽti facile appa-
ret. Et in primis in hodierno euãgelio, vbi prorsus cõstat p panes illos qncq reales, intelli
Ephe. 4 gi qncq panes cœlestes seu spũales, qbus saturabunt viri dũtaxat, nõ qdẽ sexu, sed iudicij,
ætatis, staturæcq pfectiõe. De cuiusmodi viro ait Aplus: Donec oẽs occurramus in vnita-
Roma. 1 te fidei & agnitiõis filij dei in virum pfectũ, in mẽsura ætatis plenitudinis Chri, vt iam nõ
Abacuc. 2 simus paruuli fluctuãtes. Si (inquã) ijs qncq panibus vescent, & æternalr saturabunt. Pri-
mus est panis fidei, de quo scriptura dicit: Iustus ex fide viuit. Secũdus est venerabilissimi
Ioban. 6 sacramẽti eucharistiæ, sanctissimũ (inquã) Chri Iesu corpus, de quo, ego sum (inqt Chrs)
panis viuus, q de cœlo descẽdit, q mãducat ex hoc pane, viuet in æternũ. Quo de suo loco
Eccl. 15 (si deus voluerit) plura dicemus. Tertius mirabiliũ dei cõtẽplatiõis, de q: Cibauit illũ pane vitę
4. Regũ. 9. & itellectus. Quartus ẽ, certe obtinẽdę btitudis æternę spei, q̃ ipa mẽoria reficit, de q in figu
ra: Tu comedes panẽ i mẽsa mea sp, Dauid ad Mephibosed. Quintus panis ẽ frumẽtorũ san

ctissimæ

ctiſſimę trinitatis in æterna patria,ꝗ æternaliter ſaturabimur.De ꝗ propheta:Satiabor cū Pſal.16
apparuerit gloria tua.Et alias ſcriptura:Abſq; vlla penuria comedes panē tuū,& reꝝ om Deuter.8
niū abundātia pfruere.Inibi quidē nullius plane rei erit penuria,ſed in deo Opt.oīm bo-
noꝝ copia. ¶Adduntur aūt & hic duo piſces fluminis,vtpote dulcedinis veri erga deū
& proximū amoris.Et maris ꝗq; amaritudinis.ſ.patiētiæ in tribulationibus & aduerſita-
tibus pro Ieſu Chřo.Illis profecto duobus piſcibus opus eſt.Nam (vt Chřs ait)ſi vitā in Matth.19
gredi voluerimus,& veꝝ beatitudinis panē manducare oportet,mandata ſeruemus,&
proximos nřos ſicut noſipſos diligamus.Et ſane p multas tribulatiōes(vt aiunt apoſtoli) Acto.14
oportet nos intrare in regnū dei?Ad quas ſalutariter ferēdas(teſte Paulo)patiētia neceſ- Heb.6
ſaria eſt,modo ſi reportare voluerimus in Chřo promiſſionē,quæ eſt æterna vita,qua di
gnos nos reddat eiuſdem promiſſor,deus Opt.Max.cui ſit gloria p omnia ſecula

HOMILIA XXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Ioh.9.Rabbi,quis peccauit,hic,aut parentes eius,vt cæcus naſceretur,&c.

Feria quarta poſt dominicam quartam quadrageſimæ.

A INcrepat aliās dñs Ieſus Nicodemum , quærentem qūo poſſit ho Iohan.3
mo naſci denuo,dicēs:Tu es magiſter in Iſrael , & hæc ignoras?
Nēpe oſtendēs eū,ꝗ alios ex officio vult docere , prius oportere Eccl.18
didiciſſe,ſcriptura dicente:Anteꝗ̄ loquaris, diſce. Sic Paulus ait: 1.Cor.11.
Ego enī à dño accepi,ꝗd & tradidi vobis. Qui ideo Timotheū 2.Timot.3.
laudat,inquiēs:Tu vero permane in ijs,ꝗ didiciſti,&credita ſunt
tibi,ſciens à quo didiceris.Et ꝗa ab infantia ſacras literas noſti,ꝗ
te poſſunt inſtruere ad ſalutē per fidē,quæ eſt in Chřo Ieſu.Igi-
tur dñs hodie ꝗ̄ cū Nicodemo, mitius agit cū apoſtolis, ꝗ recte
ab illo quærūt,vtpote diſcipuli diſcēdi cupidi ab eo magiſtro,qui
ſolus & vnicus erat,in quo oēs erāt theſauri ſapiētiæ & ſcientiæ,quē nihil latuit,ſed ꝗ oīa Coloſſ.2
vt verus magiſter nouit,alibi de ſe ad eoſdē diſcipulos dicēs:Vos vocatis me magiſter & Iohan.15
dñe,& bene dicitis,ſum etenī.Quærūt aūt illi quæſtionē ſane difficilē,& à tanto magiſtro
plane ſolui dignā.Siquidē vidētes cæcū à natiuitate,interrogāt,à cuius peccato illi obue-
niſſet cæcitas? Moti ad quærendū,ꝗa nihil ſub ſole,cuius cauſa non pcedat,ꝗd vero ren- Lucæ.18
tur peccatū eſſe cæcitatis cauſam,eſt,quod dñs ſupra ad paralyticū dixerat:Ecce ſanus fa
ctus es,nō vltra pecces.Idemq́; ad valetudinariū trigintaocto annis:Ecce ſanus factus es
noli vltra peccare,ne tibi deterius ꝗd eueniat.Illi igitur cogitātes,ꝗa propter peccata fu
erat iſte paralyſi reſolutus,quærūt:Si hic peccauit,ꝗd non eſt dicere,à natiuitate enī cæ-
cus eſt.Aut parētes eius,ſed neq; hoc,filius quidē pro patre nō ſuſtinet pœnā.Ideoq́; ꝗ̄-
ſtio nō eſt ſimplex,ſed obtruſa,& merito à ſummo magiſtro Chřo diſſoluēda,ꝗ reſpon-
det rogātibus:Neq; hic peccauit,neq; parētes eius,ſed vt manifeſtent opera dei in illo.Id
ꝗd vt totū plene percipiatur,in quæſtionē reuoco.An quiſpiā rite poſſit pro alterius pec
cato puniri? Reſpondeo,nō poſſe aliquē pro peccato alterius recte puniri pœna,ſcilicet
ſpūali ſeu animæ,ſecundū quam quilibet liber eſt.Et ſic ait ſcriptura : Filius non portabit Exod.20
iniquitatē patris.Cæteꝝ,poſſe vero temporali pœna puniri nō negauerim, ſcriptura te-
ſtante,quæ in perſona dei dicit:Ego ſum dñs deus tuus zelotes,qui viſito peccata patrū
B in ſuceoe.Et quidem fortaſſe id fieri adſolet.
¶Primo,ꝙ homo videt perinde res eſſe tēporaliter alterius:veluti filius ſecundū cor- 2.Regū.18.
pus eſt res patris,& ſeruus dñi ſui ees.Sic propter peccatū patris aliqñ filius punit.Quo 2.Reg.vlt.
modo filius Dauid,quē genuit ex Berſabee vxore Vriæ,ꝓpter peccatū adulterij & homi
cidij patris,eſt mortuus.Sic etiamnū propter regis ac dñi Dauidis ſuperbiā & elationē,
C qua ductus populū recenſere curarat,populus ipſe crudeliter peſtilētia punitus eſt.
¶Secūdo,ꝙ aliquādo peccatū vnius in alteꝝ deriuat,vel per imitationē, vel per mo-
dū meriti,vt plerūq; filij & ſerui ſequunt peccata patrū & dominoꝝ.Inde aliquoties po
pulus propter peccata in pœnā habet malū plātū.Vt eſt apud Iob:Regnare facit hypo- Iob.34
critā propter pctā populi ſui.Vel per cōſenſum & diſſimulationē, quo modo boni aliqñ
puniunt,quia perinde diſſimulatores nō arguerint.Sic Heli ſacerdos,qui filijs peccantib⁹ 1.Regū.4
paulo indulgētior fuerat,cecidit de ſella retrorſum iuxta oſtiū,& fractis ceruicibus,mor-
tuus eſt.Nec immerito,quādoquidē leges ꝗq; Imp.æque puniūt conſentientē atq; faciē-
tem.Et Apl'us quoq; ait:Qm̄ qui talia agūt.ſ.peccata,digni ſunt morte.Non ſolū qui ea Roma.1.
faciūt,ſed etiā qui cōſentiūt facientibus.Hinc admonet idē:Et nolite(inquiēs) cōmunica Ephe.5
re operibus infructuoſis tenebraꝝ,magis aūt redarguite.Et ad Timoth.ait:Peccātes co- 1.Timo.5
ram oībus argue,vt cæteri timorē habeant,neq; communicaueritis peccatis alienis.

¶Tertio, quod a[...]m modum commendetur humanæ societatis vnitas, vt vnus pro altero, nec peccet f[...]licitus, de quo & illi deus mandauit, & ad detestationē peccati, dū D
Iosue, 6, 7 scilicet pœna vnius redundat in omnes. Velut de peccato Achor aliàs scriptū legitur. Sane deus Israel promisit tradere Hiericho, ita, q̄ nihil inde tollerent, nec aurū, nec argentū nec eorum vasa, quia vero Achor peccarat, sumens de anathemate pallium coccineum, ducentos siclos, & regulam auream & subtus terrā absconderat, dñs iratus tradidit filios Israel in manus Hiericho, & corruerunt ex eis triginta sex homines. Et sic pœna vnius redundauit in alios in detestationem peccati.

¶Cæterū, cæcitas hodierni cæci, non inflicta est (vt ait dominus) neq̧ propter ipsius neq̧ aliorū peccata, sed vt manifestarentur opera dei in illo, vt per ipsum deus miraculose agens glorificaretur, vbi omnipotentia & maiestas ipsius populo fidem faciat, vt is deinde deum, vt sæpenumero factum didicimus, glorificet. E

Roma. 5 ¶At inquis, Nonne ideo cæcus iniuste passus est cæcitatis infirmitatē? Respondeo, vt, voculā, non esse hic causatiuā, sed significatiuā euentus. Vt & illud Apostoli: Lex subintrauit, vt abundaret delictū, sicut hic subsequutū est, vt dñs oculos clausos aperiens, & alia naturalis infirmitatis nocumenta corrigens, suā demonstrarit virtutē. Haud sane quoq̧ iniuste ille cæcus passus est, quū per cęcitatē suam cœperit beneficiū, qui per eā interioribus respexit oculis. Insuper, quō deus illi vel alij iniuriā facere potuerit, qui eū ex nō ente F
Roma. 9. ad esse deduxit, potestate habuit absq̧ iniuria, & ita eū relinquere & dimittere? Nunquid eñ (scribit Apostolus) dicit figmentū ei, qui se finxit, q̄d me fecisti sic? An nō habeat potestatē figulus luti, ex eadē materia & massa, facere aliud quidē vas in honorē, aliud vero in cōtumeliam? Et quidē maxime, quod nonnunq̄ bonus artifex opus suū destruit, vt in renouatione melioris glorificetur, quē admodū & deus, artificū maximus, quosdam castigat ægritudinibus, vt curatione eorundē cognoscatur & collaudetur, vti Christus hodie, discipulis rogātibus, quis nam peccarit, hic, an parentes eius, &c. respondet: Neq̧ hic neq̧ parentes peccauerūt, sed vt in illo manifestentur opera dei.

HOMILIA XXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 11. Infirmitas hæc non est ad mortem, &c.

Feria sexta post quartam dominicam quadragesimæ.

Dmiratione haud sane indigna responsio, qua Christus dominus A
Matth. 9. nuncio de Lazari infirmitate respondet: Infirmitas hæc non est
Luc. 6. 11. ad mortem, quandoquidem ille lætaliter ægrotarit, quū eadem
Luc. 5 die, qua nuncius inde recesserat, Lazarus obierit. Mirum est, in-
Heb. 4 quis, Christū ita respondisse, quasi ille moriturū eum ignorarit, q̄ toties hominū cogitationes & cordiū arcana cognorat, alibi ad Iudæos dicēs: Quid cogitatis mala in cordibus vestris? vtpote, q̄ is sit, qui (Aplo teste) discretor est cogitationū & cordis intentionū, in cuius cōspectu nō est vlla creatura inuisibilis, sed cuius sunt oculis oīa nuda & aperta. Quid igitur, ais, tādet, Infirmitas hæc non est ad mortem, quæ tamen ad mortem fuit, eam ideo futuram ignorauit?

¶Respondeo, iam tandē, vt aliàs, sæpe probari, quod aliquoties dixi, vtpote plerunq̧ B
2. Cor. 3. 4 Christi verba & facta malle iuxta spiritum & mysterium spiritus, q̄ ad literalem sensum exponi: quandoquidē litera (Apostolo teste) occidit, spiritus aūt viuificat. Id quod sane ex responso Chr̄i hodie patet, quod si ad literā simpliciter exposueris, morieris, qui male Christo dei filio omniū rerum vel abditissimarū cognitori, ignorantiā imputas, necessum igitur est, vt intellectum spiritus & mysterij sequamur, qui partim est in dictione, infirmitas, partim in vocula, mortem & Lazaro.

¶Lazarus vero est in spiritu omnis homo pius, idemq̧ bonus & à deo auditus. C

¶Infirmitas vero, aduersitas & tribulatio, quæ vtiq̧ viro bono nō est ad mortem. Si- D
Roma. 8 quidem diligentibus deum, omnia cooperantur in bonum, ijs, qui secundum propositū vocati sunt sancti. Sic etenim aduersitas iustorum non est signum reprobationis aut mortis. Qua in parte sciendum est.

¶Mortem esse vel corporalē vel spūalem vel gehennalē. Corporalis, est aīæ à corpore E
Hebr. 9 separatio, ad quā aliqū esse p̄t infirmitas, quo quidē pacto Chrs hodie nō dixit, Lazari infirmitatē non esse ad mortē, q̄ vtiq̧ fuit ad mortē, quā & dñs certo futurā p̄sciuit Lazaro dicēs: Lazarus mortuus ē, & gaudeo propter vos, vt credatis, q̄m nō erā ibi. De q̄ & paulo ante alijs sub verbis ait: Lazarus amicus nr̄ dormit, sed vado vt ā somno excitē eū, Loquens de eius morte, q̄ passim in scripturis somno cōparat, & somnus appellari cōsueuit, quod

quod ea corporis eſt,nõ animæ,nec ſemper durãs,ſed vti ſomnus ſuo tẽpore ceſſet, cor- 1.Cor.15
pore in vitã ſub tẽpus reſurrectionis reuocato.Hinc Lazarus dicit̃ dormiens.Hinc dor- 1.Theſſa.4
mientes vocat defunctos Apoſtolus,ꝙ ij hominibus ſunt mortui,ſed dormientes dño,
qui eos ex morte ea ſuſcitabit facilitate,qua e ſomno nos dormientẽ quempiam excita- Hebr.9
mus,in qua quidẽ morte,quoniã ſolum moritur corpus,nequaquã contriſtari debemus,
ſed gaudere potius,tum ꝙ ipſum mori natura ſtatutũ eſt & neceſſitati,cui refragari,nemo
debet,tũ quod ipſum certo ſit reſurrecturũ,nec aliter cœlos ingreſſurũ,dño dicẽte:Nõne Luce.24
hæc oportuit pati Chriſtũ,& ita intrare in gloriã ſuã? Et hoc eſt,ꝗd Apoſtolus hortatur, 1.Theſſ.4
dicẽs:Nolumus aũt vos ignorare fratres de dormientibus,vt nõ contriſtemini ſicut & cæ
teri,q ſpem nõ habent. Si em̃ credimus,ꝙ Ieſus mortuus eſt & reſurrexit, ita & deus eos Roma.7
qui dormierũt p Ieſum,adducet cũ eo.Hinc idẽ Apoſtolus tantopere mortẽ anhelabat, Philip.1
inquiẽs:Quis liberabit me de carcere mortis huius? Cupio diſſolui & eſſe cũ Chr̃o. Atq̃
vtinã vnuſquiſq̃ noſtrũ idipſum cũ Paulo dicere poſſet,poterit autẽ,vbi cum eodem ex 2.Timo.4
animo dicere poterit:Bonũ certamen certaui, curſum cõſummaui, fidẽ ſeruaui.In reli-
quo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ,quã reddet mihi dñs,in illa die iuſtus iudex. Nõ ſo
lum aũt mihi,ſed & ijs,qui diligunt aduentũ eius.Ah vtinã omnes de eo numero diligen
tium ſimus.Hæc igitur mors nõ eſt rationabiliter timenda & fugienda,ſed.

F ¶Primo eſt meditãda,ꝙ eius meditatio mũdi cõtemptũ parit:ſiquidẽ tranſeat mũdus
& cõcupiſcẽtia eius,& morte ceſſat omnis delectatio mũdi.Sicuti em̃ poma matura in ar 1.Iohan.2
boribus decidũt,immatura vi auelluntur,ſic mors adoleſcẽtibus violẽta vitã,ſenibus matu-
ritas aufert.Eſt aũt homini malo mortis memoria,iuxta ſcripturam, amariſſima. Eccl.41.

G ¶Secundo,quia eius memoria inducit humilitatẽ.Hinc cinere cõſpergimur,vt memo Iudith.9
res ſimus,nos eſſe mortales,quod homini dictum eſt:Memento,quia cinis es,& in cine- Heſter.4
rem reuerteris.Et rurſum:Quid ſuperbis terra & cinis? Gene.3

H ¶Tertio,ꝙ operatur fugã pc̃ti.Hinc ſcriptura:Memorare nouiſſima tua,& nõ peccabis. Eccl.10
Siqdẽ pc̃tm̃ ſit cauſa mortis,deo dicẽte:Quacũq̃ em̃ die comederitis,morte moriemini. Eccl.7

I ¶Quarto valet ad pœnitentiam agendam.Sic rex Ezechias audiens ſe moriturũ,cœ- Gene.3
pit amare flere.Et rex Niniue,audita comminatione Ionæ,indutus ſacco pœnituit:quã- Eſa.38
doquidẽ nullus eſt poſt mortẽ,neq̃ pœnitentiæ,neq̃ gratiæ,neq̃ indulgentiæ locus,eſt Ionæ.2
enim tunc hora,quando nemo poteſt operari. Iohan.9

K ¶Quinto,diminuit timorẽ mortis,qr̃ ipſam ſequitur vita æterna.Vñ Paulus tãtopere de Phil.1.
ſiderauit diſſolui,vt eẽt cũ Chr̃o in vita æterna,& multi viri ſancti ꝓpterea ſponte mortẽ
ſubierũt,de qbus ad Hebræos:Ideoq̃ Chr̃s de hac corporali morte nõ eſt locutus,ad quã Heb.11.
vtiq̃ fuit Lazari infirmitas,ſed minime plangẽda,quũ ad ſalutẽ ipſius & dei gloriã fuerit.

L ¶Eſt & mors ſp̃ualis,& quidẽ aliqua bona,quũ.ſ.peccato morimur,ſp̃ũ viuẽtes.At ma Ezech.18
la quædã,qr̃ anima propter peccatũ moritur,gratiã dei amittẽs,qua illa vel ſola viuit,& ſu
ſtentatur.Vnde:Anima q̃ peccauerit,ipſa morietur.Et in Hieremia:Vnuſqſq̃ in ſua iniqui- Hiere.31
tate morietur.Et aliàs:Homo p malitiã occidit animã ſuã. Et Iacobus:Peccatũ(inqt)quũ Iacobi.1
cõſummatũ fuerit,mortẽ generat.Ad hãc vtiq̃ mortẽ Lazari infirmitas nõ fuit,ſicut nec
alicuius aduerſitas,quũ in infirmitate potius(Ap̃lo teſte)virtus pficitur:q̃ à deo ſæpe dimit 2.Cor.12
titur,vt p ipſam in virtute ſtemus & exerceamur,vt patet in Iob & Tobia. Et Paulo q̃q̃ Tobię.2
dabatur ſtimulus , angelus ſatanæ ad colaphizandũ, ne magnitudo reuelationũ extolleret 2.Cor.12
ip̃m.Eſt itaq̃ mors ſp̃ualis maxime fugiẽda,quæ fugatur mortificatione carnis peccati.

M ¶Gehẽnalis mors eſt,aĩæ atq̃ corporis æternalis à deo ſeparatio,in tormẽtis æternis Pſalm.33
deputatorũ.Et hæc quidẽ peccatorũ,peſſima eſt,& nunq̃ ſatis deplorãda,& eſt(Paulo te Roma.6
ſte)ſtipendiũ peccati.De qua quidẽ morte dñs ad diſcipulos: Nolite(inquit)timere eos, Matth.10
qui occidũt corpus,animã aũt non poſſunt occidere,ſed potius timete eum,qui poteſt & Lucæ.12
animã & corpus perdere in gehennã.Quàm vero ſit luctuoſa hæc ipſa mors gehennalis
apud inferos,arguit miſerrima diuitis epulonis vox ex inferis ad Abrahã:Pater Abrahã Luc.16
miſerere mei, & mitte Lazarũ, vt intingat extremũ digiti ſui in aquã, vt refrigeret lin-
guã meã, quia crucior in hac flãma.De hac igitur duplici morte verba thematis noſtri
ſunt.Cæterũ,nec ad hanc mortẽ Lazari infirmitas fuit,ſed ad vitã vt Lazari alterius,ad
eã ſola eſt aĩæ infirmitas,q̃ eſt peccatũ.A qua ſane morte dignetur nos cuſtodire miſericor Acto.14
diter,ille qui hodie dixit:Hæc infirmitas nõ eſt ad mortem.ſ.ſp̃ualem & gehennalẽ,ſed
ad vitã potius æternam,quo nemo,niſi per tribulationes venire poteſt.

HOMILIA XXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.8.Si veritatem dico vobis,quare non creditis mihi?

Dominica quinta quadrageſimæ. Iudica.

Voniam hodierna die dominica mater catholica ecclesia Iesu Christi pas-
sionem vel maxime recolere incipit, proinde ille eorum se ostendit immu- A
nem, ob quæ ipsum mortis reum aliqui opinarētur, veluti falso Iudæi apud
Iohan. 18 euangelistam inclamarunt: Si non esset hic malefactor, non tibi tradidisse-
Matth. 26 mus eum. Et apud Matthæum: Ecce nunc audistis blasphemiam, quid vo-
Marc. 14 bis videtur? At illi respondentes, dixerunt: Reus est mortis. Et apud Iohā-
Iohan. 10 nem: De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia, & quia tu homo cum sis, fa-
cis teipsum deum. Igitur id totum est falsum.

¶Primo hic Christi innocentia à peccato ostenditur, qui innocēs merito peccantes in B
Iohan. 14 crepare ausus fuit, nimirū qui aliàs vel solus dicere potuit: Venit eñ princeps huius mun
di, & in me non habet quicq̃. Cuius sane innocentiā testati sunt viri sancti & peccatores.
Esa 53 Esaias quidē ait: Ipse vulneratus est propter iniquitates nr̃as. Qui (vt Petrus inquit) pec-
1. Pet. 2 catū nō fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Et Centurio: Vere (inqt) hic homo iustus
Lucæ. 23 erat. Iudas q̃q̃ traditor: Peccaui (clamabat) tradēs sanguinē iustū. Et Pilatus ait: Innocēs
Matth 27 ego sum à sanguine huius iusti, vos videritis. Qui & aliàs cōfessus est, se nullā mortis cau-
Luc. 23 sam in eo inuenire. Quanq̃ quid opus de Chr̃i innocētia testimoniis, q deus & homo ex
innata māsuetudine nō dignat ex ratione ostēdere se peccatorē nō esse, q virtute diuinita
1. Regū. 1. tis peccatores iustificare poterat. Ille igit potius nobis suo facto exēplū reliquit, nos opor
tere vel à vitiis esse alienos, vel ab iis saltē nos purgare, q alios vitiorum reprehēdere cona-
Iohan. 8 mur. Quorum primū figurate dn̄s docet: Qui (inquiēs) sine peccato est vestrū, primus in il-
Matth. 7 lam lapidē mittat. Secundū alio in loco innuit: Hypocrita (dicēs) ejice primū trabē de ocu
Luc. 6 lo tuo, & tunc perspicies, vt educas festucā de oculo fratris tui. Caute ergo ad corripien
dū alios accedemus, quū vel oēs peccatores simus, Iohanne teste: Si dixerimus, quo-
Iohan. 1. niam peccatū non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.

¶Secūdo, hinc māsueta Chr̃i colligit obiecti refutatio, declinatioq̃ aduersus Iudæos. C
Qui (vt perpetuus est insanientiū malorūq̃ hoim mos) vbi q̃d rationabiliter respondeRent
nō haberēt, se ad conuitia cōuerterūt, ac duo sinistro nimiū animo responderūt. Se vtiq̃
bene dicere, q eum & Samaritanū dixissent (quāuis quod eū talem dixerint nusquā repe
riatur, argumēto sane, plurima passim à Chr̃o discipulis suisse & Iudæis dicta, quæ scripta
nō sunt, id quod aliàs abunde cōmonstrauimus) & quia dæmoniū haberet.

¶Samaritanum vero vocabant perinde atq̃ probroso nomine, qm̃ Iudæi Samaritanos D
habebant odibiles & abominabantur, cū quia bello magnam terræ eorum partem occupa-
rant, tum quia multas molestias eis fecerant in reædificatione templi & ciuitatis, vti histo
4. Reg. 17 riæ habent. Peculiare igitur erat Iudæis, malos homines, cuiusmodi reputabāt Christū,
Esdræ. vocare Samaritanos. Non etiam, quod illi nec de resurrectione, nec de vita futura senti-
rent, quam Christus toties esse prædicauit.

¶Habentē aūt dæmoniū ideo cauillabantur, qm̃ quæ Christus diuina virtute miracula E
faciebat, isti dæmoniacis & magicis artibus imputabāt, & q̃d aliquoties ipsis secreta, alta,
subtiliaq̃ loquebat, quæ isti nō intelligebāt. Se vero negat habere dæmoniū, qui sua vir-
Luc 11: tute diuina dæmoniorum erat expulsor. Id q̃d aliàs adfatim testatus est, hic aūt palā innu-
Matth. 12 ens ea, quæ in deū impia audimus, pro virili nos debere vindicare, & ad ea respondere, in
Marc. 3 q̄bus nostra infamia cū multorum periculo coniuncta est, impii quidē Iudæi dæmoni nequi
tiæ adscribebāt, quod dei Max. erat. Nō aūt se esse Samaritanū refellit, vel primo nos in-
struens, vt ancipitia iuxta charitatē in meliorem semper partē interpretemur, nimirum cha
1. Cor. 13 ritas malū (teste Apostolo) nō cogitat, verum quæ vel per se mala sunt aut fiunt, semp in me
liorem vertit partē, id quod maleuoli & inuidiosi nequaq̃ agunt: nimirum qui, vti in florib⁹
araneus, optima etiā quæq̃ in deteriorē partē accipiunt. Et ab euangelio longe alieni, &
discreti à Christo, qui quū sciret Samaritani vocabulū pariter custodē significari, eum se
Psalm. 102 esse nō inficias iuit: quippe, qui nostrū omnium adeo fuit & est custos, vt de eo propheta
Psal. 126 dixerit: Nō dormitabit neq̃ dormiet, qui custodit Israel. Et nisi dn̄s custodierit ciuitatē,
Lucæ. 10 frustra vigilat qui custodit eā. Et qui deniq̃ Samaritanus ille est euangelicus? qui miseri-
cordia motus e cœlo descendit ad custodiendū & fouendū, quē à Hierusalē in Hiericho
descendentē latrones, id est, angeli tenebrarum sauciarunt, id est, peccatis læserunt, quem
Christus Samaritanus ac custos oleo cōsolationis vnctū, & iumento impositū in stabulū
duxit, & curā eius atq̃ custodiam egit. Hinc tacendo cōfessus est potius q̃ negauit, vocē
vtiq̃ ambiguam in meliorē interpretatus partem, vtcunq̃ secus hauddubie intellexerint
Iudæi, quorum vel ideo malitiæ noluit respondere dominus, vt.

¶Secūdo, nobis exemplū relinqueret, vt eo quidē tempore, quum à proximis ex falsi- F
tate contumelias accipimus, eorundē etiam vera taceamus mala, ne ministeriū iustæ cor
reptionis in arma vertatur furoris, magis aūt falsa malorum in nos conuitia adeousq̃ de-
spiciam⁹

ſpiciamus,vt ne verbo quidē ea dignemur,memores,deo Max.vindictā conuenire, qui Deut.32
vindicabit ac retribuet,memor fandi atq; nefandi. Iuuabit potius,vt,ſi quū in nos imme Roma.12
rentes rabioſa petulātia debacchat maledicus,ſic nr̄o cū animo loquamur. Quid ſi deus
hoc voluit,vt p hūc dein pœnas,olim male deuoratarū laudū,& auide ab adulatoribus de
uoratæ gloriæ,quā ſpretā oportuit. Dicamus propterea potius cū Dauide:Sine maledi- 1.Pet.2
cat,ſi forte dn̄s miſereat mei. Quid multis? nō pigeat hoc facere nos humiles vernas, nec
oīno culpa vacantes, quod hodie noſter dn̄s fecit,& pro nobis omnibus paſſus eſt,qui cū Luc.24
cōuitijs inceſſeret,nō regerebat cōuitia,quū pateret innocuus,nō cōminabatur,ſed oēm
vltionē tradebat patri iuſte iudicāti,adeo nimirū iniuriarū patiēs,vt vel ipſe p prophetā Pſal.37
dixerit:Ego aūt tanq̄ ſurdus nō audiebam,& ſicut mutus nō aperiens os ſuum. Et factus
ſum ſicut homo nō audiens,& non habens in ore ſuo redargutiones.

G ¶Nec itaq; eſt,quod metuamus cōtumeliam,ſi ſyncerā Chriſto præſtiterimus conſci
entiam,ſiquidē Petrus inquit:Quis eſt qui vobis noceat,ſi boni æmulatores fueritis,con 1.Pet.3
ſcientiam habentes bonā,vt in eo quod detrahunt de vobis cōfundantur, qui calumnian
tur veſtram bonā in Chriſto conuerſationem. Et ſane tantum abeſt,vt ad conuitia ſilen-
tes nocumentū habeamus,vt etiam nobis ex eo ſilentio multū ſit vtilitatis futurū. Si enim
quod abiectum eſt,vitium fuerit,quod corrigere in manu noſtra non ſit,vtpote natū ex
pudenda parentela,aut hoc genus aliud,certe ex maledici hominis cōuitio admoniti,be
nefactis,ac virtutū eminentia fortunæ labem abolere ſtudebimus. Sin vitiū noſtra ſit cul
pa,recte & vtiliter inimici exprobratio ad vitā corrigendā conducet, quoniā aliquoties
hoſtis exprobratio ad vitæ correctionem plus habet calcaris,q̄ moderata amici monitio.
Sin falſum,q̄d obijcitur,eſt,circumſpiemus,ne vnquā ei calumniæ occaſionē dederimus
& obiectū patienter Chriſti nomine feremus.

H ¶Cæterū inquis,calumniatori reſpondendū vel ideo putauerim,ne tacendo famā ne-
gligamus,vti aliàs ſcriptū eſt. Rn̄deo,eū ſatis reſpōdere,qui factis,dictiſq; declarat apud
oēs conuitiū in ſeſe non cōpetere,& qui modis omnibus cauit,ne quid in merentē male
dici poſſit. Quo nimirū pacto fiet,vt infamia recidat in calumniatorē,& ipſe verius talis
reputabitur,qualē nos calumniat. Quādoquidē Chriſto dicēte:Ex cordis abundātia os Matth.12
loquitur,nec poteſt malus niſi mala & ſcribere & dicere. Arbor quidē mala malos gignit Luc.6
fructus. Adde & in euāgelio cautū,ne iniurijs laceſſiti amare reſpondeamus, quū Chrūs Matth.7
etiā pro crucifigētibus,pro ſubſannātibus & inſultantibus orarit. Quē primus omniū ſe- Luc.24
quutus eſt Stephanus,& poſt hūc magnus ille Paulus:Cōuitijs(inquit)afficimur,& bene Acto.7
dicimus,perſequutionē patiētes,ſuſtinemus,maledictis inceſſimur & obſecramus. Docuit 1.Cor.4
vtiq; q̄d præſtitit,& p̄ſtitit q̄d docuit:Benedicite(inquit)perſequētibus vos,benedicite & Roma.12
nolite maledicere. Si fieri poteſt quod in vobis eſt,cū omnibus hoībus pacem habētes,nō
voſmetipſos vlciſcentes fratres chariſſimi,ſed date locum iræ.

I ¶Quod vtinā vel hoc tēpore noui iſti euangelici p̄ſtarent,qui hactenus cōtra euange-
lium,quod ore referūt,vel in ſuæ profeſſionis hoīes,vel non æque prouocati, in quoduis
genus hominū,nulla re magis,q̄ & verbis, & ſcriptis conuitioſis,& contumelioſis inue-
cti ſunt,& reſponſuri,ſi quod rationabiliter reſpondendū erat,non haberent,mox ad cō
uitia conuerſi,nihil non iniuriarū regeſſerūt,oriſq; amaritudine pleni nefandiſſima quæq;
indiſcriminatim effuderūt. Interim ſe ſpiritū vtpote bonū(vt qui falſo)iactantes,quū ſpi Sap.1.
ritus ille ſanctus(vt ſcribitur)māſuetudinis ſit ac benignitatis. Et rurſus:Quàm bonus & Sapiæ.12
ſuauis eſt dn̄e ſpiritus tuus in omnibus,ideoq; hos,qui errant ex parte corripis, & de qui
bus peccāt admones, vt relicta malitia,credant in te dn̄e. Hunc, inquā,ſpiritū niſi p̄ſtare
ſategerint,nō eſt quod vllo vnquā rhetorices fuco perſuadeāt ſe vel euangelium Chriſti
apud bonos,vereq; Chriſtianos,vel ſua eſſe à deo dogmata,quādo quiq; optimi Chriſtia
ni ſciant euangeliū in primis monere charitatē dei & proximi,& ne conuitijs agamus,ne
iniurijs quempiā adficiamus,& ne laceſſiti quidē retaliemus, malum pro malo reddētes.
Sciunt,inquā,optimi quiq; Chriſtiani ex Iacobo eā,vel ſolam doctrinā eſſe piam ac diui Roma.12
nā,quæ eſt pudica,pacifica,modeſta,ſuadibilis,bonis cōſentiens,plena miſericordia,bo- Iaco.3
niſq; fructibus,iudicās ſine ſimulatione,at eſſe terrenā,animalē,diabolicāq;, quæ zelū ha
bet amarū,& cordiū contentiones,id quod & hodie facile animaduertimus.

K ¶Tertio,circa finē tā demēs,friuoluſq; Iudæorū apparet conatus,q innocentē dilapi-
daturi erāt,q̄ prudēs Ieſu Chr̄i abſcōſio. In lege nimirū cautū erat,vt in blaſphemi lapida Leuit.24
tione legitimus iudicij proceſſus ſeruaret,quippe corā iudice accuſatio,teſtiū depoſitio,
iudicis ſn̄ia,& vt demū reus mortis extra ciuitatē dilapidaret. Iudæi aūt relicta omni iuſti
tiæ ordine,liuore,inuidiaq; cæci innocentē in loco etiā ſacro Chriſtū lapidare ſategerūt,
loco,inquā,interdicto,vnde etiamnū Zorada pontifex curarat Athaliā trahi extra tēpli
ſepta,antequam occideretur. Ieſus vero Chriſtus virtute diuina ſe abſcondit, cum,quia

 crucifi-

crucifigendus hora eius hauddum venerat, qui offerri sponte venerat, tum, vt nos instru
eret, vt aliquando superbientium iram, tyrannorumq; furorem fuga humiliter declina-
Luc.10 remus, id quod & hoc quidem loco Christus & alias fecit, quũ de manibus illoꝝ inuisibi-
Luc.4 lis euadebat, hoc & ipse docens: Si vos (inquit) persequuti fuerint in vna ciuitate, fugite in
Matth.10 aliam, qui & ipse præcipitandus à Iudæis, per medium illoꝝ abiuit. Quem Paulus vti ve
Acto.9 rum sequutus magistrum, à Damasco ab insidiatoribus clàm aufugit.

¶Quarto, credendũ esse veritati, dominus hoc loco admonet, & aliàs scriptura: Non L
Eccl.4 (inquit) contradicas verbo veritatis vllo modo, cum, s. de errore reprehenderis. Et Pau-
2.Cor.13 lus quoq; ait: Non possumus aliquid contra veritatem, sed pro veritate. Et recte quidem,
Iohan.14 quoniã non credit Christo, qui veritati non credit. Christus eñ, eoipso testante, veritas
Iohan.3 est prima, via & vita, vnde omnis veritas. Christo autem qui non credit, plane perit. Qui
aliàs ait: Qui credit in filium, habet vitam æternam, qui aũt incredulus est filio, non vide-
bit vitam, sed ira dei manet super eum. Modo aũt, quum prima sit veritas Christus homo
& deus, merito quid veritas sit inde deriuans, quã alibi apud Pilatum reliquit indefinitã,
Iohã 18 hic vel ideo describatur, censeo, vt sciatur, quo de disputatur. Videndũ igitur, ne quum
Christus prima sit veritas, ab eo nata sit veritas, per quã immutata quæ sint, aut fuerunt,
Malach.3 aut futura sunt dicuntur. Siquidẽ Christus, quia deus, immutabilis sit, qui aliàs: Ego (in-
Nume.23 quit) dñs, & non immutor. Et rursus scriptura: Non est deus, vt homo, vt mentiatur, nec
quasi filius hominis vt mutetur. Ad veritatem aũt vt homo certius & confidentius ambu
Iohan.18 laret, Chrs prima veritas, dei filius, homine adsumpto, deo nõ cõsumpto veniens, funda-
uit & stabiliuit fidẽ. Ego (inquiens ad Pilatũ) in hoc natus sum, & ad hoc veni in mũdum,
vt testimoniũ perhibeã veritati. Quæ triplex sane reperitur, vitæ, doctrinæ, iustitiæ, quas
Matth.22 vel oẽs notasse videntur Iudęi in Christo, cũ inquiunt: Magister scimus, quia verax es, vi
Iohan.16 tæ, & viam dei in veritate doces, doctrinæ, nec est tibi cura de aliquo, iustitiæ, ideoq; ois
à deo veritas est, recteq; à Christo dictũ de spũ sancto, ille docebit vos omnẽ veritatem,
vtpote vitæ, doctrinæ, iustitiæq;. Est aũt vitæ veritas (quæ & alias duas semper cõplecti-
tur) recta cõuersationis iuxta legem diuinã norma, synceraq; in omnibus operatio & iu
Esa.38 sta rerũ extimatio. De qua: Memento dñe (inquit Ezechias) quomodo ambulauerim co
ram te in veritate & in corde perfecto, & q̃d rectũ est, in conspectu tuo fecerim. Veritas
doctrinæ est, iusta in docẽdo, consulendo, pdicando, exhortando eius, quod loquens co-
Iohan.17 gnoscit, verbo aut quouis alio modo manifestatio. Ea aũt in primis est in sacra scriptura,
quæ nullã habet admixtã falsitatẽ, nimirũ quæ sermo dei est, qui mentiri non potest. De
Psal.118 quo: Sermo tuus veritas est. Et propheta ait: Omnia mãdata tua veritas. Ea fidelis Eccle
siastes semp ad populũ vti debet, ne, q̃d ad salutẽ sit necessariũ quoquo modo omittatur.
Veritas aũt iustitiæ est legis in iudicãdo inter diuersos rectitudo, quã seruat, qui sine per-
Deut.1 sonaꝝ, muneꝝ & affectuũ respectu q̃d vel lex iubet vel recta conscientia suadet, iudicat.
Leuit.19 De qua: Nolite (inquit scriptura) iudicare secundũ faciẽ, sed iustũ iudicate iudiciũ. Et ali-
Zach 8 bi: Discerne, q̃d iustũ est, & vindica inopẽ & pauperẽ. Ad quaꝝ quãlibet veritatẽ simul &
Iohan 8 sigillatim hortatur deus Max. Pacem (inquiens) & veritatem diligite.

¶Et hoc quidẽ ob veritatis dignitatẽ, q̃m ipsa à deo, ob vtilitatẽ, q̃a habẽti veritatẽ mi M
sericordia est apud deũ, quę & à malo liberat. Si (inquit Chrs) mãseritis in sermone meo,
vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatẽ, & veritas liberabit vos. s. à damnatione.
Eapropter recte hodie idẽ ait: Si q̃s sermonẽ meũ seruabit, mortẽ nõ videbit in æternũ.
Si ergo veritatẽ dico vobis, quare nõ creditis mihi? Q. d. quũ per hoc omnẽ miseriã eua-
deretis. Itẽ ob eiusdẽ remunerationẽ, ipsa eñ habẽti eã lucẽ acquirit, id ẽ, Chri gloriã &
Iohan.3 gratiã vnde virtutes procedũt & merita, Chro testãte: Qui facit veritatẽ, id est agens, se-
Psal.88 cundũ eã, hic venit ad lucẽ. s. gloriæ. Hæc vero tria veritatis insignia Dauid in psona dei
Opt. de quolibet viro sancto grauiter vno carmine cõplexus est: Veritas mea, ecce digni
tas, q̃a dei est veritas & misericordia mea cũ ipso est, ecce vtilitas. Q. d. q̃m in eo veritas
fuit & in illo q̃ mea erit misericordia, id est, faciã ei misericordiã. Et in noĩe meo exalta
bitur cornu eius. Ecce remuneratio, siquidẽ cornua iusti sunt munera Christi, quia emi-
nent, cuiusmodi est gratia, vnde virtutes nascuntur, & quæq; merita.

¶Postremo, ne quod operæ videtur pretium silentio inuoluatur, dissoluemus (qua ple- N
riq; nuper magnopere discruciabantur) quæstionem, qua quæsitũ est, an veritatem sem-
per & vbiq; proferre expediat? Sane responderim Christi exemplo & apostolorum ve-
ritatem non semper nec vbiq; proferendã, at magni quidem referre quo modo ipsa pro
feratur, eam vtiq; tacendam ad tempus.

¶Primo, q̃n eius prolatio cõdemnatiõis causam potius q̃ aliquid profectus sit allatura. O
Hinc Christus apud sceleratũ conciliũ, quod coierat in domo Annæ & Caiphæ: Si dixero
Luc.22 (inq̃t) vobis, nõ credetis mihi. Veritatẽ vtiq; dictur' erat quã siluit, perinde nulla inde fo

ret

ret vtilitas,præcipue quod hi non quærebant veritatem, ſed calumniam præparabant.

P ¶Secundo, vbi ea leuiter inter interrogata nobis forte vanam gloriam, aut nullam in-
terrogantibus de peruerſitate emendationem eſſet paritura. Sic quidem Ieſus apud He- Lucæ.23
rodem multa ab ipſo quærentem obticuit, nimirum magis eligens aperte à ſuperbienti-
bus deſpici, quam à non credentibus vacua voce laudari.

Q ¶Tertio, quando indigni ſunt audire eam, apud quos loquimur, aut qui auditam per- Matth.7
uerſe tractarent. Ita ſane Chriſtus dare ſanctum canibus, & margaritas porcis obijcere Luc.10
prohibet. Et aliàs Apoſtolos emigrare è ciuitate, quæ ſe præbeat indignam euangelico Marc.16
ſermone, iubet. Nec alibi Pilato roganti veritatem definiuit.

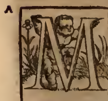
R ¶Quarto: Quoties auditores veritatis ob difficultatem non ſunt capaces. Sic Apoſto- 1.Cor.2
lus ſapientiam vtique veram inter perfectos loquutus eſt, inter imbecilles igitur ſilens,
quod verum fuit. Hinc catechuminis non ſtatim omnia Chriſtianæ philoſophiæ myſte
ria aperiebantur, quoniam nondum erant capaces.

S ¶Quinto: Quum veritas apud auditores vel ſcandalum eſſet impium, vel tumultum,
quo veritas aliquando magis opprimitur quàm accreſcat, vel indignationē furioſam exci
tatura, tunc etenim, ſi veritas ſine magno orbis tumultu proferri non poſſet, expediret
profecto eam ad tempus & locum ſilere quàm proferre. Hinc Petrus in ſuis primis illis Acto.3.
contionibus, Chriſtum dūtaxat virum appellauit, atqui deum, qui tamen in veritate erat,
tacuit, ſciens haud dubio tum dei nomenclaturam rudibus illis hoībus, & ad credendum Act.24.25
Chri diuinitatē duris & difficilibus parituram ſuſpitionem ſiniſtram. Sic quoque Paulus
cauſam ſuam apud Felicem, Feſtum, Agrippam agens nonnihil veri tacuit, q deniqꝫ ſum
ma comitate, quod verum eſt, proloquitur. Nimirum ne illos ad ſupprimendam verita-
tem magis q̄ amplectendam, vel per indignationem, vel tumultum permoueret.

T ¶At ſane pueliṁ, haſce in dicenda veritate conditiones & ſciſſe & ſeruare, nouos iſtos
(vt ſe opinant, oretenusqꝫ profitent) Eccleſiaſtes, ſeditioſosqꝫ euāgelicos, quas vtiqꝫ ſcire
opotuiſſet, quum euangelij, quales ſe eſſe gloriabant, diſpenſatores fuiſſent. Si eñ Paulus
apoſtolos & prædicatores vocat myſterioꝝ dei diſpenſatores, certe q diſpenſat, quædā
promit, quædā recondit, vtcunqꝫ poſcit vel res vel tempus vel locus vel eoꝝ qbus diſpē
ſat profectus. Nimirum vt ita ſint ſerui fideles ac prudentes, quos conſtituit dominus 1.Cor.4
ſuper familiam ſuam, vt dent illis cibum in tpe. ſ. debito. Eas aūt conditiones Chri exem
plo edoctas à deo iſti neſcierunt, vt eos myſterioꝝ potius dixerim diſſipatores q̄ diſpen Matth.24.
ſatores. Quippe q omnem nobis ordinem, quo conſtat pax & tranquillitas, diſſiparunt; Luc.12
ita qdem vniuerſa confundētes, vt ſcandalis plena ſint oīa, neglecta quoqꝫ interim hone-
ſtate publica, & diabolica illa licentia peſſimos quosqꝫ magis ac magis exagitante. At hoc 1.Cor.8
quid aliud eſt q̄ euangelio dare ſcandalum? quod ne vllo modo Paulus daret oīa potius
ſuſtinere voluit. Nempe, ſciens veritatem ipſam diſſipatum iri magiaq̄ prouectum inde- Iohā.3
bite prolatam, quæ rite diſpenſata ad veram æternæ gloriæ lucem conducit.

¶HOMILIA XXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohannis decimo: Et non poteſt ſolui ſcriptura &c.

Feria quarta poſt dominicam paſſionis.

A
Agna nimirū Ieſu Chri filij dei bonitas & inexcogitabilis plane be
gnitas, q lapidatores & blaphematores ſuos oībus vijs ad ſalutē
adducere conat, & nihil lapidationem ſuam & blaſphemias eoꝝ
attendit, dummodo quacunqꝫ ratione ſiue verboꝝ perſuaſione,
ſiue opeꝝ contemplatiōe veniant ad ſalutem: ieum ſane ſe eſſe ar-
guens, q (teſte Apoſtolo) omnes hoīes vult ſaluos fieri, & ad co- 1.Timo.2
gnitionem veritatis peruenire, de ſe alias dicens: Nolo mortē pec Ezech.18
catoris, ſed vt magis viuat & conuertat. Et idem in euangelio: Sic Iohan.3
deus dilexit mundum vt filium ſuum vnigenitum daret, vt oīs q
credit in eum, non pereat, ſed habeat vitam ęternā. Non eñ miſit
deus filium ſuum in mundū, vt iudicet mundū, ſed vt ſaluet mundus per ipm. Id quod ipe
hodie ſupra quàm dici queat, euidēter exhibet in ſuis inimicis plus quàm infenſis & odio-
ſis, eos nullo non modo ad fidei ſalutem ducere ſatagens, & qdem adeo, vt in eos alibi cō
queratur, inquiens: Hierlm, Hierlm, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, q ad te miſſi Matth.23
ſunt, quoties volui congregare filios tuos, quēadmodū gallina cōgregat pullos ſuos ſub Luc.13
alas, Et noluiſti. Et aliàs: Ego (inqt) veni in noīe patris mei, & nō accepiſtis me, ſi alius ve
nerit in noīe ſuo, illū accipietis. Qd vſqꝫ adeo vere de ipſis dixit, vt hodie etiānū blaſphe- Iohan.5
miæ incuſent dñm Ieſum, quod cum homo eſſet, faceret ſeipſum deū. At Chriſtum eum,

qui erat, se esse haud negat, sub blasphemiā recte à se dismouet duobus sane argumētis.

¶Primo, qdem à testimonio operū, q̃d tale est: Qui facit opa, quæ nemo nisi deus fa- B
Iohan. 15 cere pt, non blasphemat, dicēdo se esse deum, qñquidem blasphemare sit aliquid dicere,
vel negare, q̃d diuino honori derogat. Sed ego talis sum operator. Ergo de me potestis
Psal. 118 cognoscere qualis sum, vtpote verus dei filius, nec blasphemus, quū mihi nomē dei vsur-
Iohan. 3 po. Vnde ipse aliàs: Si (inqt) opa non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, pctm̄ nō habe-
rent. Nunc autē & viderunt & oderunt, & me & patrē meum. Sed vt impleatur sermo, q in
lege eorū scriptus est: Quia odio habuerunt me gratis. Eorū vero operū Nicodemus prin
ceps testimonium dedit, dicens: Rabbi, scimus, quia à deo venisti magister. Nemo enim
potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit deus cum eo.

¶Secundo, p scripturā, & est locus à minore ad maius. Nonne est in lege vestra scri- C
ptum? Dij estis, q̃d est dictū, & de sanctis oībus & prophetis participatiue, & de iudicibus
Psal. 81 etiā iniqs ob iudicij potestatem, & nō (vt ita dicam) essentialiter, & si illos hoīes scriptura
deos appellat propter vel participationē vel potestatē, ad quos sermo dei factus est, & tñ
nō blasphemat, ergo minus ego, quē pater misit in mundū & sanctificauit, nō blasphemo,
dicens me dei filium. Quasi diceret: Quid ad hoc dicitis? Nunqd scripturā soluetis vt er-
roneā & mēdacem? Nequaq̃. Quo nimirū argumento ipsos oīno conuincit, ac vere cōfu
tat. Siqdem falsam non potuerint cauillari scripturam, quæ solui nequit.

¶Qua in parte sciendum velim, qd sit scriptura, aut qd noīe scripturæ veniat. Deinde D
cur scriptura tātæ sit fidei, & authoritatis, quod solui nequeat. Scias igit, & si scriptura sit
oē q̃d vel scribit, vel scriptum est, in Chr̄ianismo autē appellatione scripturæ dūtaxat
venire sacrā scripturā. Sicuti & si biblia sint oēs libri qbus scripturæ cōtinent, in Chr̄ianis
mo tñ vocabulo bibliorū solummodo intelligimus libros, qbus vetus & nouum testamen
tum cōtinentur, & id sane per excellentiam, vt appellatione vrbis: Romā, Poetæ: Græci
Aeglog. 1 Homerū, Latini: Vergilium intelligunt, quod hæc (Vergilio canente) tm̄ alias inter caput
extulit vrbes, Quantum lenta solent inter viburna cupressi, ac illi cæteris poetis omnibus
præstent in suo artificio. Ita & biblia sacra omnes alios libros, & sacra scriptura, omnes
alias scripturas, sua multiplici maiestate, de qua paulopost, plurimū excellit.

¶Est aūt apud Chr̄ianos scriptura. s. sancta, totum q̃d veteri atq; nouo testamēto in- E
tercludit, q̃d. s. deus in veteri testamēto p prophetas & alios viros sanctos, vel in nouo te
1. Timot. 3 stamento p se incarnatū & apl̄os suos tradidit. Et qs de hoc ipso dubitare possit? Eiusmo
di. s. esse idipm̄ succurrit catolica ecclesia. Veritatis colūna & firmamētū suo canone, quē
Capi. 3 cōstituit in cōcilio Carthaginēsi tertio (Cui & diuus Augustinus interfuit & se cū cæteris
sanctis & doctis patribus subscripsit) quæ suo decreto & canone cōfirmās ait. Itē placuit,
vt pter scripturas canonicas nihil legat in ecclesia sub noīe diuinarū scripturarū. Sūt autē
scripturæ canonicæ hæ: Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomiū, Iesu Na-
ue, Iudicū, Ruth, Regū libri quatuor, Paralipomenon libri duo, Iob, Psalteriū, Salomo-
nis libri qnq;. Libri duodecim prophetarū, Esaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Tobias,
Iudith, Hester, Esdræ libri duo, Machabæorū libri duo. Noui testamenti, euāgeliorū libri
quatuor, Actorū apl̄orū liber vnus, Epistolæ Pauli quatuordecim, Petri apl̄i duæ, Iohānis
apl̄i tres, Iacobi apl̄i vna, Iudæ apl̄i vna, Apocalypsis Iohānis liber vnus. Scripturā vero
veteris testamēti libros appellari Chr̄us testat, q eos noīe scripturæ appellat alibi, dicens:
Lucæ. 24 Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, cum adhuc essem vobiscū, qm̄ necesse est imple A
ri oīa quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me. Et pauloante ait Euā
gelista: Et incipiēs à Moyse & oībus prophetis, interp̄tabat illis in oībus scripturis quæ
de ipso erāt. Et sic recte q̃ i veteri testamēto scripta sunt, scripturā. s. sanctā appellam⁹ sicutī
2. Petr. 3 & q̃ in nouo testamento concludunt, Petro de epl̄is Pauli dicente: Sicut & charissimus fra
ter noster Paulus, secundum datā sibi sapiēam scripsit vobis. Sicut & in oībus epl̄is, loquēs
in eis de his, in qbus sunt quædā difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant,
sicut & cæteras scripturas ad suā ipsorū perditionē. Vides Petrū epl̄as Pauli appellare scri
pturas? Ergo & ea quæ per alios apostolos tradita sunt, scripturā vnà cum oī eo q̄ ve-
tus testamentum continet, scripturam recte vocamus.

Ioh. 5 ¶Cuius tāta est authoritas, vt Chr̄us Iudæos refutaturus nullo censuit fortiore cōtra F
Matth. 4 eos vti, q̃ scripturæ argumēto, vtpote q̃ neq̄at solui, vt hodie ait. Et aliàs: Scrutamini scri
Marc. 2 pturas, qa &c. Qui p scripturā alias diabolū reuicit, cui q̃q; scripturæ deferendū cēsuit dia
Deuter. 8 bolus, ecōtrario scripturā, sed truncatā pro se cōtra Chr̄m allegās & dicēs: Scriptū est:
Psal. 90 Angelis suis &c. Sic & Paulus vnà cum cæteris apl̄is pro cōfirmāda fide nullo sunt alio q̃
scripturę argumēto vsi, cui vel vsq; adeo etiā gētiles detulerūt, vt allegatis p Paulū scriptu
Acto. 17. 18 ris alibi Thessalonicēses cū auiditate quotidie scrutabant scripturas, si hæc ita se haberēt.

¶Sed inquis: Vnde tāta scripturæ authoritas, & quare solui nequit. A veritate (inquā) G
quæ illi

quæ illi ſine falſitate aliqua ineſt, qñquidē hæc ipſa à deo ſit infuſa & reuelata, Petro dicē-
te. Nō eñ volūtate humana allata eſt aliqñ ꝓphetia, ſed ſpū ſctō inſpirati locuti ſunt ſan- 2. Petr. 1
cti dei hoīes. Et Paulus ait: Multifarie multiſq; modis olim deus loquēs pr̄ibus in ꝓphe-
tis, nouiſſimis diebus iſtis, locutus eſt nobis in filio, quē cōſtituit hęredē vniuerſoꝝ, p quē Hebre. 1
fecit & ſecula. Et idē: An cupitis (inqt) experimentū eius, q in me loquit̃ Chr̄us? Et Chr̄us
adfirmās ait: Nō eñ vos eſtis q loqmini, ſed ſpūs pr̄is veſtri q loquit̃ in vobis. Si igit̃ ſcri- 2. Cor. 13 Matth. 10
ptura à deo ē reuelata & ipſam p os ꝓphetaꝝ & apl̄oꝝ locutus eſt, ſatis cōſtat eidebere Marci. 13
eſſe maximā authoritatē propter ſecuriſſimā inibi veritatē ſine oñi falſitate, quæ aliqñties Luc. 12
mixta reperit̃ in hoīm ſcripturis, ſiqdem (teſte Apl̄o) deus mētiri nequeat: Qui (vt Dauid Titum. 1
canit) verax eſt, oīs aūt hō mēdax. Et hoc eſt q̃d Chr̄us alibi dicit: Sermo tuus veritas eſt. Hebr. 6
Et hodie ait: Et ſcriptura ſolui neqt, vtpote veriſſima, q̃ à deo, prima veritate ꝓgreſſa. Pſalm. 15
Hinc de ea Auguſtinus, ſummus ille pſul, dicebat: Quis neſciat ſacrā ſcripturā canonicā, Ioh. 17
tā veteris q̄ noui teſtamēti, certis terminis ſuis cōtineri, eāq; poſterioribꝰ oīm epoꝝ lr̄is Libr. 2 de
ita pponi, vt de illa dubitari aut diſceptari nō poſſit, verū veꝝ vel rectū ſit, qcqd in ea con vnico bap.
ſtiterit? Idē ad Hieronymū. Ego ſolis eis ſcriptoꝝ, q iam canonici appellant̃, didici hunc
timorē, tremorē, honoremq; referre, vt nullū eoꝝ ſcribēdo erraſſe audeā credere, aut ſi Epiſto. 9
aliqd in eis inuenero, q̃d videat̃ cōtrariū veritati, nihil aliud exiſtimo q̄ vel mēdoſum eſſe
codicē, vel nō eē adſecutū interp̄tē, q̃d dictū eſt, vel me minime intellexiſſe nō ambigam.
Si hoc ip̄m vere ſecū ſenſit, atq; ad aliū ſcripſit vir tātus, qd nos faciemus? Certe illi nos li
bēter oportet oēm obſtringamus noſtrā cum oñi reuerētia fidē. Et ſane ſicut ſacerdos
(inqt Chryſoſtomus) eſt debitor, vt veritatē, quā audiuit à deo. ſ. in ſcripturis, libere p̄di
cet. Ita & laicus ē debitor, vt veritatē, quā audiuit à ſacerdote ꝓbatā in ſcripturis, accipi
at & defendat fiducialr̃, q̃d ſi nō fecerit, proditurus eſt veritatē, incredulus q̃q; deo, & de il
lis erit, ad q̃s Chr̄us ait: Si aūt illis nō creditis, q̄uo verbis meis credetis? Nos itaq; ſcriptu- Iohan. 5
rā religioſiſſime veneremur, nō ſolū ob ſummā in ea veritatē, ſed & vtilitatē, q̃ à deo in-
ſpirata, vtilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iu- 2. Timo. 3
ſtitiam, vt perfectus ſit homo dei, ad omne opus bonum inſtructus.

¶HOMILIA XXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohan. 11. Quid facimus, quia hic homo multa ſigna facit?

Feria ſexta poſt dominicam paſſionis.

A QVO tandē pontifices & phariſæi vnà cū toto maligno pp̄lo ſuæ
aduerſus Chr̄m iuſtum & innocentē inuidiæ ſatiſfaceret hodie,
collegerunt cōciliū, vt inde illum, vel oñi iuſtitia refragāte, mor
ti traderēt. Nimiꝝ vt ſemel re ipſa p̄ficerēt, q̃d ſe olim in ſcriptu
ra facturos polliciti ſunt, dicētes: Circūueniamus ergo iuſtū, qm̄ Sap. 2
inutilis eſt nobis, & contrarius eſt opibus noſtris, & improperat
nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ.
Promittit ſe ſciam dei habere, & filium dei ſe noīat. Videamus er
go ſi ſermones illius veri ſunt. Cōtumelia & tormēto interroge-
mus eū, vt ſciamus reuerentiā eius, & probemus patientiā illius.
Morte turpiſſima condemnemus eum. Hæc iſti iam olim, quæ hodie perficere moliuntur
colligentes concilium, dicunt: Quid facimus, q̃ hic homo multa ſigna facit? &c.

B ¶O vere malignātium cōciliū, de q̄ ipſe dn̄s innocētiſſimus in pſalmo ait: Cōciliū ma Pſal. 21
lignātiū obſedit me. In q̄ ſane deus nō fuit, vt ipſe inqt in pſalmis: Non ſedi in cōcilio va- Pſal. 25
nitatis. Et reuera cōcilium fuit vanitatis & ſine deo, quum q in eo fuerint, dixerunt deo,
recede à nobis, ſciam viarum tuarum nolumus. In quo etem̄ concilio populi, iuxta Pro Tobi. 12
phetam: Meditati ſunt inania, & aſtiterunt reges terræ & principes cōuenerunt in vnum Pſal 2
aduerſus dn̄m, & aduerſus Chr̄m eius. Arguunt autem iſti hoc in concilio.

C ¶Primo, q̄ oīno nihil ꝓſit ac poſſit cōtra deū, & q̄ vane laboret̃ ſine deo p̄ſte. Siqdē ait
ſcriptura: Nō eſt ſapiā, nō eſt prudētia, nō eſt cōciliū cōtra dn̄m. Equus parat̃ ad diē belli Eſaię. 30
dn̄s aūt ſalutē tribuet. Hinc ad ſine deo cōſulētes ipſe deus ait: Væ filij deſertores, vt ſace-
retis cōſiliū nō ex me, & ordiremini telā, & nō p ſp̄m meū, vt addētes pct̄m ſuper pct̄m.

D ¶Scd̄o, quā noceat conſultori malum & pꝰuerſum cōſilium. Porro, iſti in hoc ſuo peſſi
mo cōcilio, cōſuluerunt ne pderent tp̄alia, dicentes: Et venient Romani, & tollent nr̄m
locum & gentem. Et profecto pdiderunt deniq; æterna cum tp̄alibus, & inſup corpora
& animæ iacturam fecerunt, ſuæq; infelicitatis contra ſe veriſſimi vates fuere, qñquidem, Dani. 9
qui Chr̄m iniuſte occiderunt, venerunt, iuxta Danielis & dn̄i Ieſu prophetiam. Romani Luc. 19
aliquot poſt annis, & tulerunt ac igni ſuccēderunt locū illoꝝ, & gentem in oēs nationes Luc. 29
venti-

ventilauerunt. Et hoc est q̃d ait scriptura: Faciẽti neq̃ssimũ consiliũ, sup illum deuoluet,
Eccl. 27 & nõ agnoscet, vñ adueniet illi. Laqueo peribunt, q oblectant casu iusti, dolor aũt cõsu-
met illos añq̃ moriant. Vide an nõ istud verissime acciderit Iudæis in hodiernũ vsq; diẽ?
Iohan. 10 ¶Tertio, q̃ sint prorsus in hoc cõcilio obcæcati & insipiẽtes q̃d testificabant, illũ & mul E
Matth. 21 ta peregisse miracula, & tñ æstimabãt se posse aduersus eũ æmulari, & illũ nõ posse pro se
Marc. 11 aduersus eoꝝ æmulatiões, q habebat ptãtẽ aĩam suã ponẽdi & tollẽdi, q toties illis volẽti
Luc. 19 bus apto restituit, cõtra quẽ nec tãtillũ potuerũt, & tñ hodie stulte dicũt. Quia hic hõ mul-
Iohan. 2 ta signa facit. Si dimittim⁹ eũ, q̃si in eoꝝ sit ptãte illũ occidere, q ad Pilatũ deinde dicebat
Iohan. 19 Nõ haberes sup me ptãtẽ, nisi desursum tibi traderet. Vñ q̃ vere de ijs pphetauerit Esai-
Esa. 29 as, inquiẽs: Peribit sapiã à sapiẽtibus ppli huius, & intellectus prudẽtiũ eius abscõdet.
¶Quarto q̃ sint Iudęi igrati, & q̃ ob iniustã cãm moliunt in hoc cõcilio chr̃m iustissimũ F
occidere & coprehẽdere. Nimiꝝ, qa multa signa faceret ppter quę debuerãt illi fuisse gra
ti, eumq; vti pphetã, imo vti veꝝ dei filiũ, qualis erat, venerari. Ad q deniã neq̃ssimi cõsul
Iohan. 6 tores finxerũt, quasi si illũ dimitterẽt Romani de ipsis tyrãnidẽ, & quasi rebellionẽ suspi-
Iohã 10 carent? Vbi eñ (q̃so) tale mõstrabat? Num armigeros circũferebat, & eqtatũ trahebat, q
nudo capite & pede, sine gladio ambulabat, & ne rex fieret, deserta petebat, & suũ regnũ
de hoc mũdo nõ esse adserebat? Iniustissime igit illũ erãt occisuri, qa multa signa faciebat.
Id q̃d ex sufficienti enumeratiõe signoꝝ quæ fecit Chr̃us, aperto patet. Siqdem dñs
Matth. 1 ¶Primo, signũ fecit salutis, vtpote qñ in nostrã salutẽ deus hõ factus est, vt nos ad æter G
Luc. 1 nã natiuitatẽ reduceret, antea pditos iræ natura filios. De q̃ signo Esaias: Ipse (inqt) dabit
Iohã. 1 vobis signũ: Ecce virgo cõcipiet & pariet fil. ũ, & vocabit nomẽ eius Emanuel, q̃d est no
Ephe. 2 biscũ deus. Et hoc sane signũ quotidie nobiscũ oñdit, qñ deus nobiscũ est misericorditer,
Esa. 7 quũ nõ vt olim cito, & seueriter in nos animaduertat. In cuius signũ arcũ posuit in nubi-
Gene. 9 bus, vt esset signũ fœderis. Sic & dñs incarnatus signum nobis fecit clemẽtiæ, hoc indies
adhuc oñdens, tum q̃d pc̃tã dissimulet, & patiẽter nos expectet. Hinc ad eũ scriptura: Et
Sap. 11 misereris oĩm, qa potes oĩa, & dissimulas pc̃tã hoĩm propter pœniam. Tum qa nos pro-
Ezech. 18 pterea reuertẽtes recipit, dicẽs: Quacũq; hora ingemuerit pc̃tõr, & fecerit iudiciũ & iusti
tiẽ, iniqtatũ ei⁹ vltra nõ recordabor, q nolo mortẽ pc̃tõris, sed vt magis cõuertat & viuat
Psal. 31 vt nos de numero illoꝝ simus: Beati q̃rũ remissæ sunt iniqtates, & q̃rũ recta sunt pc̃tã.
Iohan. 3 ¶Scd̃o, fecit signũ oĩpotentiæ & salutis simul, de quo Nicodemus: Nemo (inquiẽs) põt H
Matth. 11 hæc signa facere, q̃ tu facis, nisi fuerit deus cũ eo. De qbus signis ipse dñs ad discipulos Io-
hãnis: Euntes (inqt) annuntiate Iohãni quæ audistis & vidistis: Cæci vidẽt, claudi ambu
lant, leprosi mundant, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizant, de qbus
Esa. 35. 61 dudum antea prophetarat Vates: Nõne propter eiusmodi signa dñs fuerat potius ma-
gnopere laudandus, quæ suæ erant potentiæ diuinæ & bonitatis erga homines figura?
Esa. 49 ¶Tertio, fecit signũ summæ charitatis, qñ p nobis in cruce exaltatus ẽ, atq; idẽ p salute I
nr̃a mortuus. De q̃ qdẽ signo deus p pphetã: Exaltabo (ait) ad ppl̃m signũ meũ. Quo sane
Iohan. 15 charitatis signo aliud maius eẽ neqt, Chr̃o dicente: Maiorẽ hac dilectiõe nemo habet, q̃
vt aĩam suã ponat qs p amicis suis. Et reuera Chr̃s signũ ĩ cruce fuit, nõ solũ charitatis, sed
& saluatiõis q̃d pio adspiciẽs aĩo, nõ secus sanat atq; olim serpẽtẽ in deserto exaltatũ cõspi
Iohã 3 ¶Illũ eñ in cruce pẽdentẽ vidẽs, agnoscis eũ tibi eẽ signũ viæ, & oĩm sanctaꝝ (ciẽs. K
Num. 21 virtutũ, veritatis speculũ, vitæ librũ. Nẽpe ipm deuote adspiciẽs, vides signũ, q̃ dirigeris
Matth. 27 in viã pauptatis, qs nudus pepẽdit. In viã humilitatis, qa volũtarie se obtulit. In viã beni
Marci. 15 gnitatis, qa pro crucifigẽtibus orauit. In viã innocẽtiæ, qa pc̃m nõ fecit. Obediẽtiæ, qa
Luc. 23 pr̃i obtẽperauit. Patiẽtię, qa passus obmutuit. Perseuerãtiæ, qa de cruce descẽdere noluit
Iohan. 19 ¶Tu ergo: O fidelis aĩa, fac hoc tibi semp sit signũ, oĩa fac scd̃m exemplar, q̃d tibi mõ- L
Esa. 53 stratũ est in mõte, s. Caluariæ. Cogita quoq; q̃ ingrate, q̃ inique & iniuste hodie Iudæi p-
Philip. 2 tendũt dñm interficere, qa multa signa, & qdẽ nõ alia q̃ salutis, q̃ potẽtiæ, q̃ charitatis fe-
Esa. 53 cerit? Propter quæ illi potius debuerãt vitã fauere, q vitæ ac mortis habet ptãtem. Sed sa-
Heb. 8 ne, quẽ propter signa salutis interfecere, ipsis iuxta Symeonis verbũ, in ruinã factus est si-
Exod. 25 gnum q̃d qdem signum aliqñ in cœlo apparens, videntes videbunt, vt Propheta ait: In
Sap. 16 quem transfixerunt. Signum sane crucis in cœlo erit, quũ dñs ad iudicandum venerit.
Luc. 2 De quo & Esaias: Leuabit (inqt) signum in nationibus, & cõgregabit dispersos Israel.
Matth. 24 ¶Nos igit frẽs, nequaq̃ dñm nostrum, quia magna signa facit, occidamus, sed grati illi M
Zacha. 12 propterea laudemus. Non autẽ illi vti signo cum Iudæis hodie contradicamus. Auari ipsi
Iohan. 19 us pauptati. Supbi illius humilitati. Inuidi charitati. Luxuriãtes innocẽtiæ. Cõtumaces
Esa. 11 obediẽtiæ. Iracũdi patiẽtiæ. Impœnitẽtes pseuerãtiæ cõtradicẽtes. Imo eũ adspiciamus,
qũo in cruce caput decliner. Nempe vt recipiat pœnitẽtes ad pacis osculum. Extẽdit bra
chia, vt infixos in lymbo pfundi trahat, & veniẽtes ad amplexũ recipiat. Ah caueamus ne
Prouerb. 1 de nobis ingratis dicat: Vocaui & renuistis, extẽdi manus meas, & nõ fuit q adspiceret.

¶Homi-

¶HOMILIA XXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST

Plurima autem turba strauerunt vestimenta sua in via. Matthæi.21. Marci.11. Lucæ.19. Iohannis.12.

DOMINICA PALMARVM.

A VO plane impleret quod per Esaiā dictum legimus, oblatus est, Esa.53
quia ipse voluit. Chr̄us Iesus dei virtus & sapiā sane mirabili turba 1.Cor.1
rum plausu & gaudio hac die, vel potissimū mōstrauit se ad cru
cis tormēta pro nobis nō coactū, sed spōte accedere. Qui etiānū,
ne vnq̄ vere Iudæi se possent ab incredulitate excusare, p̄inde ac
deū illum nō cognouissent, hodie se à triplici turbarū ordine cle
mentissimū ac fortissimū magni illius Dauid filiū & plane saluato
tē honore mystico tractari & coli voluit. Erat q̄dem turba stan-
tiū in via, & alia antecedentiū, quæ (vt Euāgelista scribit) bipartī
to honoris gr̄ē iter hoc dn̄i celebrauit. Qm̄ aliqui vestimēta pro-
pria loco aulearū ad viæ plateæq̄ ornatū (vti mos ē in plerisq̄ locis, adiuuāte aliq̄ principe
magno) deposuerunt. Alij de eadē turba, q̄bus vestes nō suppetebāt, ramos de arboribus
palmarū & oliuarū in viarū marginibus iuxta quorundā morē ornatus gr̄a sternebant, &
componebāt. Turba vero antecedentium & subsequentium clamabat, & alta voce glo-
riose decantabant: O sanna filio Dauid, benedictus q̄ venit in nomine domini.

B ¶Et sane q̄d per ramos oliuarū aliud significarunt, q̄ Chr̄m esse regē mitissimū & cle- Luc.10
mentissimū ac vere pacificum. Siq̄dē ex oliuis exprimat̄ oleum, quo vulnera p̄fusa & vn-
cta leniunt̄, mitigant̄, & demū curant̄. Quod testat̄ Euangelista p̄ misericordē illum Sa- Gene.8
maritanum, q̄ vulneribus leniendis p̄cussi, & vulnerati à latronibus, quum a Hier̄lm in
Hiericho descēderet, infudit. Signat & pacē oliua, à legatis olim ferri solita. Hinc colum
ba illa p̄ Noe ex arca missa, oliuā portauit virentibus folijs, in signum pacis à diluuio vni A.Gellius
uersali. Palmæ vero quas & turba strauit, nonne victoriā ex agone significant? Vtique. lib.1.cap.6
Cuius natura est vt semper pondere iniecto fortiter resistat. Hinc Iohannes turbam mar- Apoc. 7
tyrum ait se vidisse ante thronum dei palmas in manibus habentem, in argumentum, eos
nunc à passionibus huius mundi ex agone ad vitam æternam victores euasisse.

C ¶Canticum vero q̄d tam læta voce hodie tam præcedentedentes q̄ subsequentes de-
cantarunt, q̄d sibi aliud vult q̄ saluare? Qm̄ O sanna quasi Osianna, dictio est coadunata
exosi, q̄d est imperatorij modi, i. quod salua. Et Anna dolentis interiectio, p̄inde atq̄ no-
biscum, Ho oho, vel ah nimirum ardentissimū ex animo hoīs deprecantis affectum & pla
ne plus q̄ vel nomen, vel verbum ip̄m significat, ostenditq̄. Modo autem (quæso) q̄s ma
gis oliuæ mitti & pacificæ, q̄s magis palmæ victoriosæ, q̄s magis voci seu cantui saluato
rio, q̄ Chr̄us Iesus comparari posset? Nemo sane q̄ ex abundanti sua mansuetudine, leni-
tate & misericordia ad nos vulneratos & aggrauatos peccatores semper clamat: Venite Matth.11
ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, qui deniq̄ tanquam ouis
mitissima pro nobis ad occisionem ductus est, non aperiens os suum.

D ¶An autem pacificus fuerit, inter multa argumento est, quod pacis seruandæ gratia Iu Esa.53
dæis ex templo & aliunde loco cessit, qui ne dissidio & tumultui ansam præberet, in die fe Iohan.10
sto capi noluit, q̄ deniq̄ (test̄āte Esaia) pacis factor & creator vsqueadeo & tam semper Luc.4
suos ad pacem habendam ex animo hortatus est, vt vel solos pacificos, dixerit dei filios Esa.15
vocari. Et sane pacificus fuit Christus, qui & in pace nasci, viuere & mori voluit, ac cuius Matth.5
in pace locus (teste Dauide) factus est. Psal.75

E ¶Ipse autem an victor fuerit, non est quod quæratur. De quo scribitur: Vicit leo de tri Apoca.5
bu Iuda, qui per mortem suam innocuam & vincentem à deuicto hoste diabolo, victor Psal.67
à morte ad vitam redijt, & (vt Apostolus ait) captiuam duxit secum captiuitatem, vtpote Ephe.4
animas ab inferis in resurrectione redemptas. Cæterum de eius victoriosa victoria pro-
pediem (deo volente) plura dicemus.

F ¶Num vero Christus sit saluator, prorsus in dubium non venit, qui vel re ipsa, quoni-
am per mortem suam nos ab æterna morte saluauit, consensu prophetarum, angelorum
& apostolorum, & omnium hominum saluator peculiari noīe dici cœptus est. Hinc Esai Esaie.62
as ad populum Israeliticum inquit: Ecce saluator tuus venit. Et Zacharias: Ecce rex tu- Zach.9
us & saluator tuus venit mansuetus. Et angelus quoque in nocte Christi Iesu natiuitatis,
dixit ad pastores: Nolite timere, ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod Luc.2
erit omni populo, quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus dominus in ciui-
tate Dauid. Et Apostolus ait: Christus caput ecclesiæ, ipse est saluator corporis. Et Iohan 1.Iohan.4
nes inquit: Pater misit filium suum saluatorem mundi.

¶Meri-

¶Merito igiẗ hodie recteq̃ ante & post.i.in omni loco ad Chr̃m tam ad oĩa in omni G
misericordia, tam scripturis q̃ exemplis p̃ tribulationẽ & prosperitatẽ ad nos venientẽ,
vti veṝ misericordiæ, victoriæ, pacis, seditiõisq̃ deũ, & authorẽ ramis palmaṝ & oliuaṝ
& vestibus ad gloriã ipsius exutis & prostratis deuoto corde obuiã eũtes excipiemus, de-
cantãtes, vera fide. Osianna filio Dauid: Benedictus q̃ venit in noĩe dñi. Excipiemus (in-
quã) illũ, tã spũaliter q̃ re ipsa. Spũaliter q̃dem p̃ lenitatẽ & misericordiã, pauperes fructi
bus oliuaṝ, & hoc genus fructuũ cibemus, ipsosq̃ vestimẽtis vestiemus, q̃ & victores, &
saluati in verã illã supernã Hierlm ire possimus. Illud sane est spũaliter Chr̃o subijcere, &
Matth.25 eundẽ palmis ac vestimẽtis decorare, & honorifice suscipere. Hoc nimiṝ est Chr̃m esu-
rire te cibare, & Chr̃m nudum vestire, & infirmũ visitare, eius eñ sunt pauperes. Eo ipso
apud Matthæũ attestãte: Amẽ dico vobis, q̃ diu fecistis vni de his fratribus minimis, mi-
hi fecistis. Qui vtiq̃ hodie & alio tp̃e. Chr̃m in pauperibus eius visitauerint, cibauerint,
cooperuerit, illi nimiṝ eũdẽ ramis palmaṝ, & vestimẽtis suis honorifice excipiũt & laudãt
q̃ deniq̃ p̃ hoc laudis p̃coniũ p̃conij effectũ.i.saluationẽ merebunẗ, nẽpe, q̃ audiẽt vocẽ
Chr̃i: Venite bñdicti p̃ris mei, possidete paratũ vobis regnũ à cõstitutiõe mũdi. Esuriui
eñ, & dedistis mihi manducare. Nudus erã, & cooperuistis me. Infirmus erã, & visitastis
me &c. Quia vero ad Iesu Chr̃i gloriã, & in paup̃es noĩe eiꝰ m̃iam sp̃ debemꝰ, ne ip̃a q̃q̃
à memoria nr̃a excidat, vt & tenacius Chr̃i hodierna die hũilitas, mãsuetudo, & volũta-
ria eius p̃ nob̃ mortis volũtas animiq̃ prõptitudo, simulq̃ eiꝰ victoria apđ nos inhęreat. H

¶Sãcta mater ecclesia religiose hunc diẽ habẽdum instituit, q̃ Chr̃i ad patiẽdum Hie-
rusalem aduentum magna rõne cõmemorat, solenniq̃ pompa rep̃sentat, dum oliuarum
& palmaṝ ramos benedicit, ac populis fidelium circumgestãdos, & à pueris sternendos
vnà cum vestimentis (prout vidistis) ante missaṝ solennia deuote distribuit. Quo & nos
passuro dño Iesu Chr̃o, piaṝ instar turbaṝ, vbi obuiam cum plausu processurus pœnaṝ
& doloṝ ac mortis eius seriem pio corde audiamus, & mente indefessa teneamus.

1.Para.15 ¶Nec dubitabimus hæc exteriora op̃a, si mõ dei amore & in eiꝰ gloriã fecerimus, deo I
optimo gratissima esse, q̃ hodierna olim die tã pie misericorditer, tamq̃ gratãter Iudæo
rum eadẽ exteriora op̃a suscepit, q̃ & gratum habuit, q̃d vniuersus quondã Israel dedu
xerit arcã fœderis dñi in iubilo, sono buccinæ, & tubis, & cymbalis, & nablis, & cytharis
Psal.150 concrepans. Ipseq̃ rex Dauid potentissimus & sanctus ante arcam saltarit & luserit. Qui
idem rex spũ sancto adflatus alibi hortaẗ, vt dñm deũ tubis, psalterijs, cytharis, tympanis
chordis, organis, & cymbalis, hocq̃ genus musices instrumẽtis syncero corde laudemus.

¶Facessant igiẗ procul, q̃ ad diminuẽdũ diuinũ cultũ, religionemq̃ ip̃am Chr̃ianã ob- K
scurãdã citra oẽm rõnem scripturæ sublatum ire cõtẽdunt oĩa op̃a exteriora ad dei lau-
dem maxime instituta, quũ vel ip̃a semp̃, si recto fuere aĩo facta, deus grata habuerit, quę
nec vnq̃ à deo ne sibi fierẽt prohibita leguntẗ, q̃uis aliàs hypocrisim circa ea damnarit.

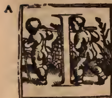
¶Absit igiẗ eas in Christianismo ceremonias abijciamus, quæ tam aperte populum, p̃- L
sertim indoctum & rudem, vel eorum quæ Christus egit, vel quæ ad salutem eius, vel pie
tatem & deuotionem fouendam faciunt, à sanctissimis olim patribus sunt institutæ, & ian
to tempore in tota vniuersali ecclesia citra scandalum obseruatæ.

¶Quas vero q̃ tam leuiter tamq̃ temere pro libito & licẽtia, vel sunt dãnaturi, vel abie M
cturi. Quid aliud moliunẗ, q̃ quod veterẽ illam & Chr̃ianã religionẽ vnà cum toto diui-
no cultu supprimãt & abijciãt, nouitatem quandã temere incepturi. Id q̃d ne ab aliquo fi
2.Paral.21 at, serio & terribiliter dehortaẗ de Zoa Ochoziæ filio, & de Ozia quoq̃ rege historia, qua
2.Para.26 vterq̃ misere à deo tradiẗ mulctatus, q̃d maioṝ religionẽ aspernatus, extrariã temere est
4.Regũ.5 amplexatus. A cuius pœna nos in religione adhuc veteri stãtes, custodiat ille quẽ Israeli-
ricus pp̃lus ramis palmaṝ & oliuaṝ, & vestimẽtis saluatorẽ aduenientẽ excepit, quem &
ipsi ex veteri Chr̃ianæ religionis instituto hodie iisdem palmis, oliuis, & hoc genus alijs
pro eius gloria ornamẽtis tã mystice, q̃ re ipsa excipiemus, decãtantes vnanimiter: Osian
na filio Dauid, benedictus q̃ venit in noĩe dñi &c. Caueamus autẽ oĩni modo, ne tã mise
ricordẽ Chr̃i ad nos aduẽtum oĩni laude & laudum p̃conio excipere negligamus, alioq̃
audituri terribilẽ Chr̃i de Hierosolymitanis futuris calamitatibus prophetã, q̃a hodier-
na die cuncta, vt deus, futura p̃sciens vsus est. Nimiṝ, q̃a appropinquans, ciuitatẽ videns,
Luc.19 fleuit sup̃ eam, dicens: Quia si cognouisses & tu, & q̃dem in hac die tua, quæ ad pacẽ tibi,
nunc autẽ abscõdita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies in te, & circũdabunt te inimici
tui vallo, & circũdabunt te, & coangustabunt te vndiq̃, & ad terrã prosternẽt te, & filios
Matth.23 tuos q̃ in te sunt. Et non relinqueẗ in te lapis sup̃ lapidẽ, eo q̃ non cognoueris tempus vi
Luc.13 sitationis tuæ. Videamus (inquam) ne & Christus seruator noster iuste ad nos aliq̃ñ sit di
cturus: O Hierusalem, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina con
gregat pullos suos sub alas & noluisti, ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.

¶Homi-

HOMILIA XXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Psal. 110. Memoriam fecit mirabilium suorum, misericors & miserator dominus, escā dedit timentibus se.

IN FERIIS COENAE DOMINICAE.

A
Ndoleo, fratres charissimi, supra q̄ dici potest, q̄d audierim eo
nōnullos vesaniæ, impietatisq́ꝫ coactos, vt eū perinde audeāt, &
impotentē arguere & mendacē, per quē (vt scribitur) facta sunt Ioh. 1
omnia, & sine quo factū est nihil. Cuius omnipotentia verbi cœ
lum & terra, & quicq̄d vtroqꝫ continet, creata sunt, apud quem
(vt Euāgelista ait) non est impossibile omne verbū: quippe, cuius Luc. 1
dicere, est facere. Quandoquidē (propheta teste) ipse dixit, & fa
cta sunt: ipse mādauit, & creata sunt. At quis, oro, est tantus? Ie- Psal. 148
sus Chrūs, inquā, dei Opt. Max. eiusdēq́ꝫ patris oīpotentis filius
vnigenitus, idē ad oīa secundū diuinitatē cū patre, q & verus de⁹
propter nos hoīes hō factus, idēq́ꝫ deus verbo oīpotentiæ cū in terris hō versatus est, fe Iohan. 3
cit, q̄d nemo hō (vt scriptura testatur) facere potuit: fecit itē quod natura obstupuit, q̄m
ipsa suas sibi vires per illū vidit longissime superari, q (teste Dauide) mirabilis solus mira- Psal. 71
bilia, solus supra naturā fecit, naturæ leges plurimū excedēs. Hic est, inquā, ad quē dictū Iohan. 3
est apud Euāgelistā: Rabbi, scimus, q à deo venisti magister. Nemo em̄ pōt hæc signa fa
cere, q̄ tu facis, nisi fuerit deus cū eo. Rectissime nimirū & verissime dictū, siq̄dē ille vnus Iohan. 2
sit, idēq́ꝫ solus, q solo oīpotentiæ verbo ex aqua vinū fecit, q claudis gressum, paralyticis
soliditatē, surdis auditū, mutis loquelā, leprosis mundā carnē & integrā cutē, cæcis na-
tis visum, oppressis à dæmone liberā mentē & sanā, mortuis vitā cōtulit, ac mirabilia hoc
genus tot ac tāta operatus est, vt si ea sint cūcta libris cōplectenda, eos nō posset, q scribē
di essent (teste Iohāne) mūdus capere. Scripta tn̄ ex illis aliquot, vt credamus, q Iesus est Iohan. 11
filius dei, natura q̄dē & potētia illi æqualis, & solus deniqꝫ, idemq́ꝫ vnus Acto. 4

B ¶In cuius noīe (vt ait Petrus) hoīes fieri oportet saluos. Etenī ꝙ is sit ille, qui ex dile-
ctione à patre æterno propter nos in mūdū venit, ac natus est in hoc, vt veritati testimo Iohan. 3
nium phiberet, vt ei, q veritas est ipsa, crederemus, & credētes vitā haberemus, vt, inquā Iohan. 14
eius verbo, q̄d (vt scriptura ait) veritas ē, firmā fidē haberemus, haud secus atqꝫ illi, q ve- Iohan. 18
rax viā dei in veritate docuit, & in cuius ore dolus & mendaciū non est inuentū, & qui à Iohan. 17
deo missus dei vtiqꝫ (q mētiri nō pōt) verba loquutus est. Cui q nō credit, vitā nō videbit 1. Petri. 2
Non aūt credit, qui eius verbo nō credit, verbo aūt nō credit, q oīpotentiā illi aufert. Au Titū. 1
fert aūt, qui minuit, vel natiuā illi vim significati, vel retorquet, vel inuertit, vel (vt Petr⁹ Hebr. 6
ait) deprauat, literæ mortificāti, vt inquit Paulus, inhærēs. Illius aūt dei filij Iesu Chri ver 2. Petr. 3
bum est, quo in vltima sua cū discipulis cœna durissimā & turpissimā crucis mortem pau 2. Cor. 3
lopost pro nobis subiturus, panē accipiens, benedicēs, frāgensq́ꝫ, dixit: Accipite & mādu Matth. 26
cate, hoc est corpus meū, quo inquā verbo vere, citraq́ꝫ pietatis dubiū, suā nobis carnem Marc. 14
dedit ad vescendū, & sanguinē ad potandū. Quod sane verbū, veritatis ipsissimæ verbū, Luc. 22
& eius, qui verbo fecit, quod natura nequit, vsqueadeo verū est, adeoq́ꝫ per Christum re Iohan. 6
ipsa olim futurū, vt vel cōtra impios regius ille vates spū sancto adflatus, & in dñi nostri 1. Cor. 11
mirabilib⁹ pinde stupescēs, dudū antea de illo cibo proclamarit & cecinerit: Memoriā
fecit mirabiliū suorū clemens & misericors dñs, escā dedit timentibus se. Quo sane oracu
lo ad testificandā veritatē, veritatis veridicus ille vates certo futurū, adeoq́ꝫ p̄sens esse p̄-
dixit, vt Chrūs Iesus clemens & misericors dñs seipm̄ nobis verbo ad māducādum datu

C rus eēt: Accipite & māducate, hoc est corpus meum. ¶Hoc profecto verbū eius est, q Gene. 1
verbo secula aptauit, vt ex inuisibilibus visibilia, & ex nihilo aliq̄d, vtpote cœlū & terra Heb. 11
fierēt. Hoc verbū est eius, q (teste Paulo) verbo virtutis suæ oīa portat. Eius, inquā, in tri Hebr. 1
nitate hoc est verbū, cuius fuit & illud: Fiat lux, & facta est lux. Eius hoc est verbū, cuius Gene. 1
fuit & illud: Fiat firmamētū, & factū est ita. Eius est hoc verbū, cuius fuit & illud: Cōgre
gent aquæ, q̄ sub cœlo sunt in locū vnū & appareat arida, & factū est ita. Eius est hoc ver
bū, cuius fuit & illud ad surdū, eūdēq́ꝫ mutū: Effeta, id est, adaperire. Et statim apta sunt Marc. 7
aures eius, & solutū est vinculū linguæ eius, & loquebat recte. Eius est hoc verbū, cuius
fuit & illud ad cęcū: Respice, & cæcus cōfestim vidit. Eius est hoc verbū, cui⁹ fuit & illud
ad Cēturionē: Vade, & sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus ē puer ex illa hora. Ei⁹ inquā Lucæ. 7
est hoc verbū, cuius fuit & illud ad paralyticū: Tibi dico, surge, tolle grabatū tuū, & vade Matth. 8
in domū tuā. Et statim ille surrexit, & sublato grabato, abijt inde corā oībus. Eius est & Marc. 2
hoc verbū, cuius fuit & illud ad leprosum: Volo, mūdare, & cōfestim mūdata ē lepra ei⁹ Matth. 9
Quid multis? cuius est hoc verbū, q (vt propheta dicit) oia quæcūqꝫ voluit fecit. Psal. 113

¶Tu ergo,ô miser hõ,hoc verbũ,hoc est corp⁹ meũ(habito iã & rẽto in manu pane) D
credis eius fuisse,cuius fuere q̃ ex ordine pauloante recẽsuis?Credo, inquis,& tu,inquã,
credis deinde eius verbo esse vere facta,q̃ inibi facta eẽ phibentur?Credo,inqs,& tu,inquã,nõ credis fieri ac esse veꝝ Christi corpus verbo hoc,Hoc est corpus meũ? Absit tã
incredul⁹ deo fis,Christo Iesu,ipsissimæ veritati repugnãs. Verbo,inquã,veritatis quoq̃
modo reluctẽris,cui scriptura contradicendũ uolit. Cæteꝝ,inquis,q̃uo id credam? Fide(inquam)qua credimus omnipotentem,qua etiã(vt Paulus ait)intelligimus aptata eẽ
Matth.17 secula verbo dei, vt ex inuisibilibus visibilia fierent. Fidem,si vel sinapis(vt Chr̃us inqt)
habueris,non modo panem iã verbo dei cõsecratum,veꝝ fieri Christi corpus habebis,
sed & si dixeris ratione existente huic arbori moro,eradicare & transplantare in mare,
Luc.17 & obediet tibi.Et si dixeris huic mõti,trãsi hinc,& trãsibit,& nihil impossibile tibi erit.
Quam vbi apostoli dæmoniũ eiecturi non haberent,illud eijcere nequierũt. Ea igit pia
& firma fide ad capiẽda diuinæ maiestatis opa opus est,quam nobis adaugeri à deo precemur,
Marc.9 velut apostoli precati sunt,nec eius vel disputatiõibus est vel argumentis experimentum
à quopiam quærendũ,quod qui molitur,non euangelio credit, cui indubie credendum
est,vnde & hoc verbũ,hoc est corpus meum, huc adduximus.

Iohan.20 ¶Caueamus(inquã)fidei experimentũ quæramus,ne in nos non quadrent Iesu Chri E
Hebr.11 verba:Beati(dicentis)q̃ non viderũt & crediderũt. Adde fidẽ nõ esse, vbi ratio capit,quã
(vt scribit Paulus)ipsa sit argumentũ reꝝ non apparentiũ. Qua de re aliàs diffusius. Propter
semota eminus omni incredulitate pie credamus Christo dño nostro,q̃ ipsa est
veritas hoc veritatis verbo:Accipite & mãducate,hoc est corpus meũ. Et:Hic calix est
noui testamẽti,bibite ex hoc,& plane verbo credamus, Chri corpus nobis eẽ veꝝ cibũ
& eius sanguinẽ veꝝ potũ. Verbo(inquã) veritatis credamus, quo veritas Chr̃s apud Io
Iohan.6 hãnẽ dicit:Caro mea vere est cibus & sanguis meus est potus. Qui mãducat meã carnẽ,
& bibit meũ sanguinẽ,habet vitã æternã,& ego resuscitabo eũ i nouissimo die. Huic,inquã,
verbo,credas,ne inde à quopiã vel per quãlibet argutã argutiam auocẽris.

¶Sciscitãti,cur tantũ tribuas verbo,Hoc est corpus meũ, vt virtute eius putas panem F
fieri corpus Chri? Respõde,qm̃ is dixit,q̃ oĩpotẽs vel breuiori verbo cœlũ & terrã,& q̃
in illis sunt, vniuersa creauit, quẽadmodũ pauloante recensuimus,cui vel tota catholica
ecclesia pie à cœna dñi vsq̃ ad hãc diẽ per vniuersum terraꝝ orbem pie credidit.

¶At inqs,sunt q̃ me nolẽtẽ faciũt vacillãtẽ,q̃(vt mihi videt)viri & sancti & sapientes, G
hi deniq̃ altiloqui & spũ vtẽtes,incõuincibilibus pene argumẽtis negãt iã demũ hoc verbo
Chri,Hoc est corpus meũ,ex pane fieri corpus Chri,nec idipsum habere verbum.

¶Cui primum respondeo,Hanc rem,quam credimus, esse multo grauiorẽ, quàm vt H
ipsa coniecturis fulciatur,& rhetoricis coloribus impugnet, nempe vbi dispendio gloriæ
Christi, & animarum fallitur.

Psal.118 ¶Deinceps respondeo,non ilico credendũ ob id aliquid esse verum,vel maxime ver I
bo Christi iam aperto reluctante (quod in æternum est mansurum) quoniam ab his effluat,
qui vel sancti,vel sapientes,vel altiloqui,vel spũales videnẽ, non q̃d despiciam,qui
eiusmodi sunt,sed q̃a in dubio sit,an eiusmodi sint. Nonne & Iesus saluator noster futurorum,
vt deus omnium præscius præmonuit fore, vt venirent in nõie suo multi,qui se
Matth.24 esse Christos dicerẽt,& multos seducerent. Veꝝ si quis nobis diceret,Ecce hic est Chri
Marc.13 stus,ecce illic,non credatis. Exurgẽt eñ(inquit)pseudochristi,& pseudoprophetæ, &
Luc.21 dabũt signa & portẽta ad seducendos,si fieri potest,etiã electos. Et Paulus q̃q̃ tales alio
1.Timot.4 in loco futuros adserit. Id si nunc nõ verum redditur,nescio quãdo aliàs magis verificari
possit,quum tam ad omnia huius temporis cõditio Christi verbis istic quadret. Haud sane
dubitamus,vel in hac re potissimũ nobis tam salutari,sæpe Satanã,q̃ mille artifex di-
2.Cor.11 citur(vt ait Apostolus)in angelum lucis transfigurari,& quidem ea transfiguratiõe longe
aliud à fronte fingere,quàm in recessu prodere. A fronte sua diabolica prætextu se verissima
& sanctissima dicere & agere,in recessu vero non nisi pessima quæq̃ tradere. Id
quod aliàs sæpe,nuper tamẽ in misera illa populari seditione nõ sine magno superioris
Germaniæ incommodo experti sumus,qua malignus ille spũs p seditiosos istos pcones
initio se fingebat euãgelicæ veritati ac charitati, simulq̃ Christianæ libertati adfuturꝫ,
ac pauperes idioeas oneribus leuatuꝝ,q̃ tamen ex odio primũ motus,ex humanis adfectibus,
priuatoq̃ ductus cõmodo,interim nihil nisi periuria,rapinas,homicidia, licẽtiã,
inobediẽtiã,libidinẽ,crapulã,& plane omne illud meditabat, q̃d adeo erat ab Euãgelio
alienũ,vt eo nũc euangelica veritas plus q̃ vnquam alias apud illos periclitet. Qui & idẽ
cacodæmon nũc in Eucharistia,re euãgelij multo maxima nequiter p aliquos molitur,
q̃s fuco suo diabolico sanctos q̃dẽ fingit,alioqui oĩbus carnalib⁹ desiderijs deditos æque
vt erãt,q̃ tpe Apostoloꝝ pseudoapostoli & subdoli operarij se in apl̃os Christi transfigura-

figurabant,ſigna etiã more apoſtolorũ diabolico aĩo,deo interim in probationẽ permit
tente,falſo operãtes,ceu Paulus ex aĩo cõqueritur.Quales etiamnũ fuere,qui & miracu- 1.Cor.11.
lis apparentibus tanquam prophetæ ſancti,aduerſus Moſen virum ſanctũ coram Pha- Acto.8.
raone decertabãt,ſed merito iuxta factũ exitũ.Hinc non oẽs ſancti qui videntur,quales ta- Exod.7
men,neſcio q̃d iudices, quum in pleriſq; vita quam agũt,ſanctitati repugnet prorſus,&
K fructus adeo belle ſuã arborem ſignificet. ¶Sic nec ſapientes quidem oẽs apud deũ,q̃ Matth. 7
nobiſcũ ſunt ſapientes,verũ(vt Paulus ait)ſtulti,q̃rũ cor inſipiẽs ſuis cogitationibus ob-
ſcuratur,nimirũ dñs nouit eorũ cogitationes vanas,ideo ipſe eos in aſtutia eorũ cõprehen- Roma.1
dit,q̃ perdet per ſuã verã ſapiẽtiã ſapiẽtũ huius mũdi ſapiẽtiã,& prudentiã eorũ reprobabit. 1.Cor.3
L ¶Sic nec ilico credendũ ei,qui vel alte,vel eleganter,vel docte loquitur. Nã res nõ ideo Pſal.92.
vera eſt,q̃m ab hmõi hoĩe docto quopiã proficiſcitur, ſed q̃a homo candidus idẽq; verax Eſa.29
protulerit.Sane Paulus ſcribit ſe non venisse ad docendũ in ſublimitate ſermonis aut ſa- 1.Cor.1
pientiæ,nec in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis,qui nec ea q̃ à deo habebat,lo-
quutus eſt in doctis humanæ ſapiẽtiæ verbis,ſed in doctrina ſpũs qui humiliũ eſt & par-
uulorũ,quibus vel ſolis (vt ſcriptũ eſt) ſapientia datur & intellectus. Quare,dic Paule,vt Pſal.18
fides,inquit, veſtra non ſit in ſapientia hoĩm, ſed in virtute dei,q̃ verbo dei continetur per Iaco.4
oĩpotentiã ipſius.Hinc(vt idẽ ait)placuit deo per ſtultitiam p̃dicationis ſaluos facere cre- 1.Pet.4
dentes,idq; adeo vſq; vt ſane non multos ſapientes & potentes,& nobiles ſecundũ car-
nem,ſed q̃ ſtulta ſunt mũdi elegit deus,vt non glorietur oĩs caro in conſpectu eius. Nõne 1.Cor.1.
Petrus & Iohannes illiterati piſcatores:q̃s ideo Iudæi admirabantur,q̃a hoĩes eſſent ſine Acto.4
literis & idiotæ,at habuerunt,quo verã & piã ſcientiã plene ſunt edocti. Vides ergo ni-
hil facere ad negationẽ,corpus Chriſti non eſſe ſub ſpecie panis conſecrati, q̃m pleriq;
M perinde atq; ſancti & excellenter ſapientes & docti iam deniq; negant. ¶Quos etiam
ne ſpm̃ quidẽ ſanctũ quo verbotenus ſuperbiunt,illos habere facile p̃ſuadebis,quẽ vnita- Ephe.4
tis,nõ diſſidij ſpm̃ Apl̃us nominat,q̃ in vinculo pacis continetur. Quàm vero hoſtes iſti im-
pietatis & falſitatis ſint ſuſpecti,argumento eſt,q̃ non modo inter ſe,ſed à ſibiipſis diſſi-
deant,id q̃d ex multis eſſet liquido videre.Veruntamen tẽpi parcentes vnũ aut alterũ ar- Pſal.118.
gumentũ refutationis eorũ adducemus,q̃bus reliqua deinde oĩs q̃ ſint vana & friuola,ne Matth.24
dicã impia,vel puer intelliget,& intelliget plane veriſſimũ eſſe,q̃d propheta dicit: Ver- Marc.13.
bum dñi in æternũ manere.Et q̃d Chrũs ait:Cœlũ & terrã trãſitura, non etiã verba ſua Luc.21
Id quod non dubitamus & dixiſſe de hoc verbo:Hoc eſt corpus meũ, quia etiã eius eſt.
N ¶Id quod temere nonnulli fateri conati ſunt mendacium,& non eſſe panẽ virtute ver-
bi corpus Chriſti,q̃m Chrũs hoc verbo,hoc eſt corpus meũ,ſuum corpus,quo p̃ſens in
cœna erat,intellexerit,& q̃ vellet panẽ quẽ porrigebat diſcipulis,ſuũ eſſe corpus: verũ
quia vel grãmatices primordia & ex p̃cedẽtibus & ſequentibus verbis relationẽ ad pa-
nem,non ad viſibile tum Chriſti corpus dirigũt. Ideoq; cauillatoria iſtorũ opinatio p- Matth.7.
inde atq; domus in arena conſtructa funditus corruit, vel apud ipſos.
O ¶Quibus iam nuper collapſis venerunt alij non minus temerarij, dicentes, Chriſtũ,
hoc verbo non ſuum propriũ corpus,ſed figurã corporis nobis reliquiſſe, ſui memoriã,
P vti ſignum dũtaxat quoddã,atq; hoc ipm̃ verbo. ¶Eſt,probari, quod aliquando pro
denotat,ſignificat,repreſentat,figuratq; accipi cõſueuit.Ah q̃ bella dialectice, & q̃ argu-
tum cauillũ.Eſt,aliq̃n pro ſignificat capitur,ergo ſemper.Modo etiam ſequeretur,ſi dixeris
deũ eſſe oĩpotentẽ,deum non vere dicas oĩpotentẽ,q̃m ſignificet dũtaxat omnipotentẽ
Sic quoq; quũ diceres coruũ eẽ nigrũ,ſequi & cygnũ eſſe nigrũ,vel coruũ non eẽ nigrũ,
ſed repreſentare nigrũ. Item,ſequeretur, q̃ vbi Petrus dicit Chriſtũ eſſe filiũ dei, adeoq; Matth 16
Meſſiam in lege promiſſum,Chriſtũ non fuiſſe(vt Iudæi nũc ab ijs animati,vt antea,im-
pie gloriantur)verũ Meſſiam & dei filiũ,ſed repreſentaſſe ſolummodo,q̃d abſit,ne cogite-
mus quidẽ.Quo ſane pacto iuxta iſtorũ interpretationem tota ſcriptura,imo tota fides
Chriſtiana cũ omnibus ſuis articulis corrueret,id quod nunquam fiet.Quare & horum
opinionẽ dices merito falſiſſimã.Sumitur aũt,eſt, pro ſignificat, quando à natiuo ſuo ſi-
gnificato in tranſlatitium transfertur,quod vel in parabolis,ſomnijſq; exponendis, vel Gene.41
vbi quid obſcurius exponitur,fieri ſolet,quorũ neutrũ hic fit,veluti alias ſcribitur:Septẽ bo- Matth.23
ues pulchri,ſunt ſeptem anni vbertatis,ager eſt mũdus,Chrũs eſt vitis,vbi certo ſermo- Iohan.15.
nis proprietas expoſcit tropũ in tranſlatione,q̃ in hoc verbo,hoc eſt corpus meum,nõ
reperitur,quũ eſt,inibi ponitur in proprio ſignificatu,q̃d vel vnica clauſula cõſequens, quod
Q pro vobis tradetur,ſole clarius demonſtrat. ¶Alij vero & ipſi videntes,q̃ iſtis male ſua
ceſſerit interpretatio non minus falſi,falſiſſimum addunt ſine vllo ſcripturæ teſtimonio,
corpus pro figura corp̃is accipi adfirmãtes,Id q̃d nunquã, vel apud æthnicos rectæ lin-
guæ authores eſt lectũ.Sileant igitur impij cum tanta abſurditate, vel apud fatuos.
R ¶Quibus & ipſis pudore confuſis, accedunt & alij non minus q̃ præcedentes ignaui,

Matth.14 addentes, videri ſuperſtitionẽ eſſe & multis videri, vbi credimus panẽ eſſe Chriſti cor-
Marc.6 pus. A quibus quæro, propterea Chrũs nõ erat Chriſtus, qa ſupra mare ambulãs turbæ
Iohan.8 & diſcipulis phantaſma viſus ſit? Aut q̃d ob impietatẽ viſus ſit Iudæis dæmoniũ habere.
Nonne dudũ Chrũs crucifixus, Iudæis quidem ſcandalũ, & (vt dicit Paulus) gẽtibus fuit
ſtultitia? Et propterea nos ſumus ſuperſtitioſi ꝙ credimus dei filiũ carnem eẽ factum &
crucifixum & reſurrexiſſe? Nequaquam eſt nobis pie credentibus, ſacramentũ altaris ſu
perſtitio q̃t aliquot eſt impijs, q̃m cor eoꝝ ſit obcæcatum. ¶Adoriuntur modo alij, ad S
Iohan.6 quos demũ deuicti ex dictis perinde transfugæ, ceu ad anchorã confluunt, dicẽtes: Non
Matth.26 eẽ panis ſpecie carnẽ Chriſti, quandoquidẽ ea ſit inutilis & ridicula, q̃m Chrũs ipſe di-
xerit: Carnẽ non prodeſſe quicquã, ſpiritũ vero eſſe, qui viuificet. Si igiẗ caro nihil pro-
ſit, certe non erit caro in ſacramẽto. Quibus puto vt Iudæis olim Chriſtus, inter cætera
reſpondendũ, erratis, neſcitis ſcripturas neq; virtutẽ dei. Credendũ quippe eſt, carnem
Iohan.6 Chriſti virtute verbi ex pane fieri, quæ nimiꝝ profuit, qa à peccatis nos redemit, q̃m in
ara crucis pro mũdi vita ſit data, quam proinde in fide edens, vitã habet ęternã, Chriſto
teſte, qui ipſa eſt veritas. Quod vero inibi diciẗ, carnẽ non prodeſſe quicquam, intellige
ſine fide manducãti, imo magis obeſt, vt Iudæ, quales erãt Iudæi, qui & ipſi increduli, &
virtutẽ dei non attendẽtes, arbitrabanẗ carne veſcendũ qualis in cadauere dilaniaretur,
aut in macello venderetẗ, non q̃uo ſpũ vegetaẗ. Sic dicimus, ſcientiã inflare, vtpote ſine
I.Cor.12 charitate, ædificare vero cũ charitate. Ita & hoc loco. Caro ſine ſpũ, q̃ eſt fides, nihil, cũ
ſpiritu aũt plurimũ per fidẽ prodeſt. Sic etẽm & Chriſtus eo in loco, non modo qui caro
ſua vere ſit mãducãda, docet, ſed & aditores carnales, qa oĩa ſecundũ carnẽ, id eſt, ſen-
ſualitatem intelligebãt, carnis, id eſt, carnalis ruditatis, quæ p carnẽ in ſcripturis intelli-
Matth.26 gitur, perinde vt incredulos arguit, in quo ſignificatu aliàs capiẗ: Spũs quidẽ promptus
Marci.14 eſt, caro aũt infirma. Sic aliàs: Caro & ſanguis non reuelauit tibi. Sic ſane carnẽ accipimꝰ
Matth.16 pro rudi illa ſenſualitate, & carnales, q carnales ſunt & ſenſuales, & ſine ratiõe rudes.
¶Quo modo ait Aplus: Qui ſecundũ carnẽ ſunt, quæ carnis ſunt ſapiunt: qui vero ſe- T
I.Cor.2.3 cundũ ſpiritũ ſunt, quæ ſunt ſpũs ſentiunt. Sic aliàs idem ad Corinthios adhuc rudes: Et
ego fratres (inqt) non potui vobis loqui quaſi ſpũalibus, ſed quaſi carnalibus. Nondũ eñ
poteratis, ſed ne nũc quidẽ poteſtis, adhuc eñ carnales eſtis. Animalis enim homo non
Roma.8 percipit q̃ ſunt ſpũs dei. Huiuſmodi fortaſſis hõ carnalis fuit Nicodemus apud Chriſtũ,
Iohan.3 de homine renaſcendo differens, cui nimiꝝ caro primũ, id eſt, intellectus carnalis & ru
dis nihil profuit, donec ſpũs virtute & Chriſti expoſitiõe intellexit. Tales q̃q; ſunt, & q-
dem magis carnales, q vtcũq; dei verbũ ſole clarius ante oculos vidẽt, legũtq; hodie, ta
men credere & intelligere nolũt ſub panis ſpecie virtute verbi corpus Chr̃i cõtineri.
¶Cuiuſmodi ſunt. q vel ideo panẽ eſſe Chriſti carnẽ negãt, q̃m nũc paſſim in aliquot V
finitimis Germaniæ ſuperioris ciuitatibus impunes turpiſſime altaris ſacramẽtũ tractãt
Si eñ inquiũt tã eſſet ſanctũ, tãq; venerabile Euchariſtiæ ſacramẽtũ, vtpote veꝝ Chri-
ſti corpus, nequaquã ſineret deus impunitos, q in id tã turpia ridicula agũt, vel maxime
q̃n olim Oza morte à dño repẽtina pcuſſus fuerit, q̃m auſu temerario manus in arcã in-
2.Regũ.6. ieciſſet, quã ex officio illi cõtingere haud licuit. Quid ais? forte es inſipiens, de q̃ Dauid, q
in corde ſuo dixit, nõ eſſe deũ, qa impij lætarẽtur? Et quare obſecro, Chrũs, q deus erat
Pſal.13 & homo, nõ eueſtigio pœna affecit Iudæos, q ipſum & alapis, & flagellis, verberibusq;
cædebãt, & in cruce quidẽ in duriſſima paſſione verbis & factis ſubſannarũt? An qa tum
Eſa.53 nõ erat deus, qa patiẽs vt ouis obmutuit? Quare Pharaonẽ & huius magos nõ cõfeſtim
Exod.7 mulctauit, q (vt tyrãni olim ĩ martyres) in ſuos, Moſe vtcũq; diuia miracula faciẽte, plu
rimũ ſæuiebat? An qa Moſes nõ erat ſanctus, aut deus nõ erat deus? Abſit hoc ſentiamꝰ. X
¶Sed ſcias deũ pro ſapientia & iuſtitia & miſericordia ſua ineloquibili, malis ſuã pœ-
nam ad ſuũ tẽpus vel tẽporale vel æternale plerũq; reſeruare, & ad vindicãdũ eſſe tardũ,
ſed ſupplicij tarditatẽ grauitate cõpenſare. Id q̃d in diluuio vniuerſali, id q̃d in ſubmerſo
Gene.6 Pharaone, & in deſtructione Hieruſalẽ ſatis aperto & in alijs quoq; cõſtat. Non eſt igiẗ
Lucæ.9 vt peccator ſibi p impunitatẽ blandiaẗ, diuitias bonitatis (vt ait Apoſtolus) bonitatis eiꝰ
Exodi.10. & patiẽtiæ & longanimitatis contẽnẽs. Imo ſciat p huiuſmodi benignitatẽ dei, ſe vel ad
Roma.2 pœnitẽtiã adduci, vel ſibi hic aut alibi maiorẽ pœnã futurã, q aliàs ſecundũ duritiã ſuam,
& impœnitẽs cor theſaurizat ſibi irã in die iræ, & reuelatiõe iuſti iudicij dei, q reddit vni-
cuiq; ſecundũ opa eius, vt ſacra vndiq; ſcriptura teſtaẗ. Cuius certe iudiciũ (q̃d in veri-
Matth.16 tate eſt) eos adfirmat Paulus mãducaturos & bibituros, q indigne bibũt, rei corporis atq;
Roma.2. ſanguinis dñi, in primis, qui corpus dñi nõ dijudicãt, q ipm nihil dicũt à pane materiali
I.Cor.11. differre. ¶Magis itaq; Paulo doctiſſimo gentiũ doctori credas, q̃ illis tã impie aduer- Y
ſus Chr̃i verbũ colluctantibus, nec dubites de pœna in eos, q vl' male tractãt Euchariſtiã
vel male de ea ſentiũt, quaſi impune id faciant. Videbũt ſane ipſi in tẽpore, q̃uis vel ideo
igno-

ignorem, q poſſint durius puniri, qui cũ Pharaone adeo ſunt cõtra fidẽ indurati, vt ob- Exo.10
cæcati plane fiut, in reprobũ ſenſum dati, q iniquitate repleti, neſciũt ob cæcitatẽ videre Roma.1.
quàm peſſime oĩa aduerſus veritatis verbũ agũt, & qdẽ contra hoc q̃q verbũ Chri, Hoc
eſt corpus meũ. Nolint velint iſti tam ſibi de impunitate ſua blandiri, nec nos quaſi bene
agerẽt, male ſeduci, q̃d videmus eos non formidare ſibi ſutura, quæ alibi miſere & mi-
raculoſe contra religionem prælıantes, authoribus præconibus, facta ſunt.

Z ¶Nimiꝝ ſimiles ſunt eoꝝ, qui (vt ait Euangeliũ) in diebus Noe ante diluuium come Matth. 24
dentes & bibentes, nubentes, & nuptui tradentes vſq ad eũ diem, quo intrauit Noe in ar Luce.14
cam, & non cognouerũt, donec venit diluuiũ, & tulit omnes. Sic nimiꝝ agũt qui nũc mi 2.Petr.2
nus ſui erroris memores ſua agũt, quaſi deus nec videat nec puniat, donec repentinũ ve Gene.6
niat à deo ſuppliciũ, nec eſt q̃d alio miraculo moueant, quando nec Moſi, nec prophetis Luc.16
nec Chriſto in ſcripturis credũt ad morem fratrum in Euangelio diuitis.

& ¶Vos itaq illoꝝ diſſimiles credite verbo, Hoc eſt corpus meum, q̃d vobis ſit cõtra oĩa
omniũ argumenta, quæ vel quamlibet fortia (qualia iſti iactitãt) vidiſtis eſſe prorſus va-
na, friuola, planeq ſalſa: vnde facile colligetis, q̃ nulla ſint, q̃ adducũt reliqua, quũ, quę ab
diſtis maxima iudicent, vnde pendeãt, alia perinde leuiora. Nos, inquã, firma fide credẽ-
tes, verbo credamus, nos ſub ſpecie panis cõſecrati verbo verã Chriſti carnẽ & ſangui-
nem veꝝ ſumere. Et interrogati ab aliĳs, quare id fiat? Reſpondeamus, qa verbum dicit Nume.22
hoc, quo oĩa ſunt facta, & q̃d ne Balaam propheta (vt ſcribitur) vel in minimo immuta- Pſal.118
re potuit, deo prohibente, q̃d ne iſti immutabũt, ſiq dem in æternũ manſuꝝ, & cœlũ ci- Matth. 24
tius, ac terrã trãſitura q̃ ipſum prætereat. Præterea nec eſt, vt æquo ſolicitiores plura de Marci.13
hoc venerabiliſſimo Euchariſtiæ ſacramento inueſtigemus, de q̃ Apoſtolus tã circũciſe 1.Cor.11.
ſcribit, vtiq quaſi veritus, ne qd de tãto myſterio ſecus diceret q̃ oporteat, nũc aũt non-
nulli nihil nõ vel peſſimũ ſcribũt, obloquũtur, agũtq, in dubiũ vel ideo vertẽtes, à qbus,
quo tpe, quo cultu, quo ritu, qbus verbis conſecrari ſoleat panis ille myſticus, ac ſacroſan
ctum dñici ſanguinis poculũ, qa Apoſtolus de ĳs nihil ſcriptũ reliquerit. Nos certe ne-
quaquã dubitamus, veꝝ hactenus à tpe apoſtoloꝝ in eccleſia hoꝝ oĩm & rectũ fuiſſe cõ
ſecrãdi vſum, & vel ideo ab apoſtolis (qui ipm à Chriſto hauddubie didicerũt) literis nõ
eſſe traditũ, ne diuulgatis multitudine libris, rei tã ſacroſanctæ vſus apud aliq̃t peruerſos
(vt nũc prohdolor ſit) verteretur, viſum vtiq (qm̃ pauci tũc eſſent, qbus erat conſecrãdi
facultas) magis conducere, vt tã ſanctæ rei vſus viua voce, & quaſi ſingulare quoddã my
ſterium de vno ad aliũ ex officio idoneũ quaſi p manus ſine ſcriptis deuolueret, qui tãdẽ
increſcente conſecrantiũ multitudine, ſcriptis cũ ratione commẽdatus eſt, quẽ aliqui (vt
cætera vel quamlibet ſancta) nũc temere improbãt, ſed viderint ipſi. Quæ aũt pio homi
ni de eo auguſtiſſimo Euchariſtiæ ſacramento ſunt ſcienda, facile, deo docente, ex hoc
Dauidis oraculo, quo vice thematis vſi ſumus, oſtendemus.

A ¶Memoriã fecit mirabiliũ ſuoꝝ miſericors & miſerator dñs, eſcã dedit timẽtibus ſe. Pſal.110.
Sancte nimiꝝ & breuiter propheta regius, idẽq ſancto ſpũ adflatus, totũ, q̃d Chriſtia-
no homini de Euchariſtiæ ſacramẽto credere oportet, concinuit. Cuius qde inſtitutorẽ
innuit, Chriſtũ dñm, quãdo inqt, miſericors & miſerator dñs, dedit ſeipm eſcã. Nnimiꝝ
Chrs Ieſus ne nos tanq̃ orphanos hinc ad mortẽ trãſiturus ſine ſe relinqueret, & ipſe nõ Matth.28
modo p gratiã & oĩpotẽtiã ſuã nobiſcũ (vt aliàs dixi) ſed & corpaliter in ſacramẽto vſq
ad conſummationẽ ſeculi eẽt, ac vt poſt ſuũ diſceſſum haberemus pignus ſui erga nos a-
moris, ſimulq monimentũ, miſertus noſtri inſtituit hũc auguſtũ & ſupuenerãdũ Eucha Matth.26
riſtiæ ritũ, ſeipm eſcam. ſ. vitæ æternæ, ſpũs vtpote & aĩæ, inquiens: Deſiderio deſideraui Marci.14
hoc paſcha mãducare vobiſcũ antequã patiar. Et accepto pane, gratias egit & fregit, be Luc.22
nedicẽs, dedit eis, dicẽs: Accipite & mãducate, hoc eſt corpus meũ, q̃d pro vobis datur. 1.Cor.11
Vides ergo clare (q̃d & Paulus teſtat) ipm ſub panis ſpecie illud ipm corp⁹ ſuũ diſcipulis
dediſſe, q̃d paulopoſt erat crucifigẽdũ. Similiter & calicẽ poſtquã cœnauit, dicẽs: Bibite
ex hoc oẽs, hic calix nouũ teſtamẽtũ in ſanguine meo, q pro vobis effundet. Quibus, in-
quã, dedit? Euãgeliũ ait diſcipulis cœnãtibus. Dauid in ſpũ inqt, dedit timẽtibus ſe, qui ti
ment ipſum. Qui reuerẽtia, timoreq pleni p humilitatẽ ſuoꝝ pctoꝝ conſcĳ, ac apud ſe
memores, q̃ ſanctũ ſit & terribile nomẽ eius (qa ſanctus ſanctoꝝ & omni maieſtate & re-
uerẽtia plenus, in cuius noĩe omne genu flectitur) ad quem ſint acceſſuri, & quẽ ſunt ſum-
pturi, dĳudicãtes q̃ longe diſtet hic cibus, q Chrs eſt, ab aliĳs cibis, cum Cẽturione hu
militer vt indigni acclamãt: Dñe, nõ ſum dignus, vt intres ſub tectũ meũ, ſed tantum dic Danie.9
verbo, & ſanabitur anima mea. Illis nimiꝝ ita timẽtibus, Chrs ſeipſum dedit eſcam in Phil.2
ſalutem & vitã æternã. Cæteri vero (inqt Paulus) nõ cõſiderantes quanto cum tremore Matth.8.
ſumendũ ſit corpus dñi, nec ſeipſos, antequã accedũt, probãtes, iudicĳ pœnas ob propha 1.Cor.11
natũ myſteriũ dabũt, veluti q tũc irreuerẽter ſuſceperãt, ptim male valebãt, partim in-

h 3 firma-

firmabantur, partim moriebant, nimirum eo pacto ob indignã acceptionem corpis Chri-
sti perinde tpaliter à dño castigati, ne in æternũ cũ mundo damnarent. Vnde certissimũ
argumentũ habes sub sacramẽto Eucharistiæ longe aliud q̃ panẽ esse, siqdem verũ Chri
sti corpus, cuius rei alioqui nõ essent æterni iudicij, q tanto timore nõ sumerent. Quare
dedit, respondet propheta, in memoriã, id est, monumentũ suorum mirabiliũ. Sane Chri-
Psal.110. stus Iesus nostri misertus, passiõis suæ tpe redẽptionẽ (vt ait Dauides) populo suo, id ẽ,
in se creditutis ab æterna morte trãssumpsit, & tũc in perpetuũ memoriale ac monumẽ-
tum & recordationẽ salutifici trãsitus, & immolatiõis suæ & redẽptiõis & admirãdorum, q
pro nobis gessit, operum ijs, q eũ in timore venerant, amãt, colũtq; hoc sacramentũ sacro-
sanctũ & augustissimũ instituit, ac fieri in sui memoriã, mortisq; suæ annũtiationem cũ
laude & grãrum actione (vnde etiã hoc sacramentũ dici cœptũ est Eucharistia) præcepit.
Et sane q̃d Chrũs ait, in sui memoriã à nobis fieri Dauid dicit, in memorabiliũ suorum me
moriam, id q̃d plane idẽ sibi vult. Quãdoquidẽ Christi mirabilia apud nos deuotius cõ
Matth.11. memorantes nõ possumus nõ Christi eẽ memores, qm̃ ipsa vel sola Christũ, verum Messiã
Luc.7 arguũt. Id q̃d vel ipse Chrũs se verum esse Christum ostensurus ostẽdit, ad Iohannis Ba-
ptistæ discipulos, q ad Christũ missi erãt, vt rescirẽt, an ipse esset ille Messias, q esset ven-
turus, respõdet, Euntes, renũtiate Iohãni, q̃ audistis & vidistis, qa cæci vidẽt, claudi am-
bulant, leprosi mũdant, surdi audiũt, mortui resurgũt, pauperes euãgelizant, & beatus ẽ,
quicũq; nõ fuerit in me scandalizatus. His sane verbis recẽsione miraculorum, q̃ nemo, nisi
verus Messias facere potuit, & nõ alia nomẽclatura Chrũs se esse Christũ demonstrauit.
Recte igit propheta vaticinatus est, misericordẽ & miseratorẽ dñm se dedisse escã timẽ
tibus se in memoriã suorum mirabilium, q̃ vniuersa vnà cũ illius durissima & volũtaria pro
nobis passione, & in crucis immolatiõe in hoc sacrosctõ sacramẽto cõmemorant. Faxit
idẽ Christus, q vere sub specie panis continet, vt ipso digni efficiamur, iudiciũ effugituri.

HOMILIA XXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Iohan.13. Quũ dilexisset suos, q erant in mũdo, in finem dilexit eos, &c.

IN FERIIS COENAE DOMINICAE.

Olent, qui sunt alio discessuri, & q peregre proficiscunt, cum eis A
quos ex aĩo diligũt, tum demum & finaliter in charitate nõ ficta
2.Cor.6 conuiuare, inibiq; quæ eximiæ sunt familiaritatis & amicitiæ lo-
qui & agere, deindeq; discedẽtes, eisdem, q̃s vere synceriterq; a-
mãt, munus aliq̃d, q̃d charissimũ habẽt, donare, vt ipm sit mutui
ac veri amoris tam testificatio q̃ frequẽs memoria. Sic seruus ille
Gene.24 Abrahami, sanctus, idẽq; bñdictus discessurus post habitũ cõui-
uium fratrib⁹ & matri Rebeccæ dona obtulisse, deindeq; domũ
perrexisse tradit. Nimirum, suæ in illos charitatis atq; memoriæ te-
stimoniũ & signũ. Ita sane & Chrs dñs, Euãgelista teste, ante diẽ
festũ paschæ (vt Græce habetur) πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα. Ante festiuitatẽ autẽ paschæ,
id est nocte p̃cedẽte lucẽ celebritatis paschalis, sciẽs, quẽ nihil latuit: sciẽs, inquã, ab æter
Gene.24 no, q̃d venit eius hora, s. passionis, s. in die parasceues sequenti: siqdẽ in nocte parasceues
mãducauerit dñs agnũ paschalẽ cũ discipulis suis. Sciẽs, inquã, qa venit hora eius, vt trã
Heb.6. seat ex hoc mũdo ad patrẽ, & scilicet sibi instaret nouũ pascha, id est, nouus trãsitus, vt-
Mat.26 pote de passione ad crucẽ, de vita ad mortẽ, de morte p resurrectionẽ ad vitã deniq; se-
Marci.14 cundã, eãdemq; gloriosam, quũ dilexisset suos, q erãt in mũdo, in finẽ dilexit eos. Quàm
Lucæ.22 vero ille dilexerit suos, scilicet discipulos in mũdo existentes. (Sui em̃ q̃q; erãt defuncti,
Abrahã, Isaac, Iacob, hocq; genus alij sancti, sed rũ, qa mortui, in mũdo non erãt) passim
ex Euãgelio cõstat. Quod aũt eosdẽ in finẽ vsq; dilexerit, inde patet, q ipse eos relictur⁹,
maiorẽ eis demõstrauit amorẽ, nihil eorum derelinquẽs, q̃ eũ q valde ex aĩoq; amat, decet
facere, neq; hoc solũ à principio statim fecit, sed maiora postea adiecit, vt eorum augeat
familiaritatẽ, & multã eis p̃paret cõsolationem, ad ea, q̃ superuentura erãt. ¶Eius aũt B
amoris argumenta fuere. ¶Primo, q̃d discessurus vltimo, vt veri amici faciũt, cum eis C
Exod.12. cœnatus est agnũ, more Iudaico paschalẽ. Ait em̃ Lucas: Et cũ facta eẽt hora, discubuit
Lucæ.22 & duodecim Apli cũ eo. Et ait illis: Desiderio desideraui hoc pascha mãducare vobiscũ
anteq̃ patiar. Dico em̃ vobis, qa ex hoc nõ mãducabo illud, donec impleat in regno dei
O amãtissima & plena charitatis verba. Quid em̃ hoc ẽ aliud dicere, q̃ vltima mihi vobis
cũ est cœna Propter q̃d & amabilis ẽ mihi, instat em̃ crux & passio mea multis ad salutẽ
quã fitio, futura. Sane ipse dñs desiderauit primo typicũ pascha cũ discipulis mãducare,
& sic passiõis suæ mũdo mysteria declarare, & qa sciebat cõem salutẽ oim, tradere desi-
derabat

derabat mysteriū,q̄d nō Iudæis & in Hierusalē solum,sed toti mūdo ac vbiq; cōpeteret, ingens & subdēs:Dico em̄ vobis,&c.Quo q̄dē verbo arguit se legalis pascha approbatore,& hoc ad suæ dispēsatiōis figurā docēdo ptinuisse, vetare ideoq; idipm vltra in figura carnaliter exhiberi.Siqdem ait Apl̄s: Hæc omnia in figurā cōtingebant illis. 1.Cor.10

D ¶Secūdo,q̄d ille nō mō cū suis vltimo cœnarit,sed & eoꝝ pedes lauarit,suā inibi nou mō magnā charitatē,sed & excellētē humilitatē ostēdēs, re ipsa probās,q̄d verbo docuerat,vtpote filiū hoīs nō venisse,vt illi administraret,sed vt ipse ministraret. Surgit(ait Iohānes)à cœna & ponit vestimēta sua,& cū arrepisset linteū,pcinxit se. Deinde misit aquā in peluim,& cœpit lauare pedes discipuloꝝ,& extergere linteo,q̄ erat pcinctus. O mira & inaudita hūilitas,q̄d q rex ē regū,dn̄s dn̄antiū,ideq; æterni dei fili⁹ in hoc ineffabilis hūilitatis signo hoīs fit minister ac seruus humillim⁹.Quàm ergo pie & vere tātā filij dei celsitudinē,simulq; humilitatē cōsiderauit Petr⁹,dicēs: Dn̄e,tu mihi lauas pedes? Et iterū:Nō lauabis mihi pedes in æternū.Siqdē ex cōsideratiōe diuinitatis & maiestatis Chr̄i territus & stupefact⁹.Q.d.Petrus.Nō decet,nō cōuenit,quū tu sis dn̄s,ego seruus: tu de⁹,ego hōstu creator,ego creatura,q̄d tu mihi misero,pauperrimo,humillimo piscatori lauas pedes sordidos,& infimū in corpe mēbrū tuis manib⁹ tāgas,qbus cæcis oculos aperuisti,leprosos mundasti,mortuosq; suscitasti.Nec sane deceret,mi dn̄e & mgr̄,q̄d tu lauādo pedes meos,an me misceꝝ hoīem & pctōrē corruens, q de⁹ es deoꝝ,rex angeloꝝ,filius altissimi,speculū sine macula maiestas dei.Tu(inquā)quē adorant angeli,& tremūt cœli cœloꝝ adeoq; ipsæ ptātes,an quē cōcidit oīs cœlestis hierarchia, an quē curuant,q portāt orbē. Tu(inquā)dn̄e an me flecteris,ante quē flectet oīe gen⁹ cœlestiū, & infernoꝝ? ¶Ah Petre, Petre,q̄d agis? Pie hauddubie sed indiscrete loqueris,ignorās discipulū nō debere indiscrete loqui de facto sui superioris,cuius nōdū nouit rām & rationē.Nō em̄ errat mgr̄ ille tuus,in q̄ oēs sunt thesauri sapiētiæ & sciæ,q oia benefecit qui vita,via est & veritas,sed sua humilitate nos docet verā ipsam humilitatē,quæ est,vt nos q alijs volumus eē dignitate & officio maiores,nos agnoscamus,nō simus supbi,sed ceteris humiliores.Iuxta scripturā dicētē:Quāto gradu es altior,tāto sis humilior.Hinc ipse ait:Exēplū dedi vobis,vt queādmodū ego feci,ita & vos faciatis,&c.s. vt qcūq; voluerit inter vos maior fieri,sit vr̄ minister.Et q voluerit inter vos primus eē, erit vr̄ seruus,Sic filius hoīs venit nō ministrari sed ministrare. Atq; vtinā illū sequerent oēs,q officio ceteris pesse cōtēdūt.Sed heu video tn̄ adhuc post tātā Chr̄i humilitatē,perq̄ plurimos vicarios & successores Chr̄i,cū Lucifero supbire,q Chr̄o celsitudine potius q̄ vitæ humilitate ac virtute eē pares malūt. Hæc itaq; mirabilis & humilis pedū lotio secūdū fuit argumētū,q̄ Chr̄s suā in suos charitatē testatus est. ¶Tertio & postremo, q̄d post factā cœnā & pedū lotionē,hoc q̄d charissimū habuit, suis paulopost hinc ad patrē iturus .s.corpus suū sanctiss.pro cibo & viatico tradidit māducādū. Accepto em̄(aiunt vnanimiter Euāgelistæ)pane,grās egit & fregit,& dedit eis dicēs: Accipite & māducate,hoc ē corpus meū,q̄d pro vobis tradet,hoc facite in meā cōmemorationē,&c. Sane arguens hoc ipm suū corpus,quod se antea datuꝝ promiserat,in signū sui erga suos amoris,& in suæ passionis memoriā tradere,Apl̄o hortāte & scribēte:Hoc facite(ait dn̄s)quotiēscūq; bibetis in meā cōmemorationē.Quotiēscūq; em̄ māducabitis panē hūc & calicē bibetis, mortē dn̄i annuntiabitis,donec veniat. Etem̄ Chr̄us,inqt Chrysostomus,hoc fecit,ducēs nos ad maius amicitiæ fœdus,suāq; charitatē declarans erga nos,præstās se non solū videri desiderātibus,sed & palpari,& comedi,& amplecti,& totū adfectū expleri.

Sap.7 | Apoc.19 | Esa.6 | Dani.7 | Philip.2 | Coloss.2 | Marc.9 | Iohan.14 | Eccl.3 | Matth.20 | Marci.10 | Esa.14 | Matth.26 | Marc.14 | Luc.22 | Iohan.6 | 1.Cor.11 | Matth.20 | Marc.10 | Apo.1 | 1.Timo.6 | Matth.11 | Luc.7

G ¶Is nimiꝝ & tātus est veri spōsus & mariti in spōsam & cōiugē suā affectus, vt si ab ea sit discessurus,xeniū q̄ddā meditās,si fieri posset, seipm in ipso xenio relinqueret. Nā & principes,q curāt imagines efficacissime sui rēpsentatrices depingi vel donādas vel mittendas amicis,eadē facilitate,si pstari p eos posset, seipsos donarent sub imaginibus illis. Animus certe pstādi istud nō deest,tametsi potentia & arte careāt,q̄ minus illud valeant exequi.Cæteꝝ,qa Chr̄us suæ ē ecclesiæ dilectæ tā charus & beneuolus spōsus, vt pro ea nō recusarit corpus suū oibus ærūnis & cruciatib⁹ mortis exponere, pariter & vniuersum sanguinē effundere,cur alienū ab huius amoris imēsitate putari debet,vt nobis eadem tribuat in memoriā sui? Vt & ipse de se,& Paulus de ipso testat:maxime q̄d illi potentia nō defuerit,q & īperio suo rūcta fecit ex nihilo,q & verbo virtutis suæ oia portat, cui⁹ etiā verbo p fidē intelligimus aptata eē secula,vt ex inuisibilibus visibilia fierēt. Neq; illi demū defuit sapia,qua tā cōmode præstet hoc ipm,vt & citra quāuis iniuriā sui corpis, & citra crudelitatē & horrorē edentium, suā nobis carnē edendam impendat.

Cant.1 | Iohan.3 | Apoca.1 | Matth.27 | Marc.15 | Luce.23 | Iohan.19 | Gene.1 | Hebr.1.11 | 1.Cor.1

H ¶Si em̄ nobis adeoq; suis oibus corpus suū in ea specie,qua nūc residet ad patris dextrā in summa gloria dedisset,qs ferre posset fulgorē tātæ maiestatis? Vel si dedisset in mortalis cuiusdā hoīs effigie,qs tā crudelis est,vt dentibus carnē tā pretiosam lacerās tan- Matth.16 | Acto.4

 tamin-

tam iniuriã Chr̃o faceret? Si deniq; portiunculã aliquã carnis crudæ nobis exhibuisset,
Sap. 9. quis nõ abhorreret, sub eo simulachro cibũ eiusmodi mãducare? Modũ igit aliũ excogi
tauit summa illa dei sapiẽtia, quo nobis suã carnẽ donaret edendã in sui memoriã. Nimirũ
Roma. 11 impassibilẽ & sub specie panis, ita vt nec ipse vllã pateret iniuriã, neq; nos horrorem ali-
quem ex ipsius esu caperemus. Imo cũ Paulo exclamaremus: O altitudo diuitiarũ sapiẽ
Matth. vlt. & sciẽ dei. Cõsentaneũ igit fuit, tã ardẽti, tã potẽti, tã sapienti amatori & sponso, vt cũ
per corporalẽ præsentiã eẽt à charissima sua spõsa, s. ecclesia discessurus, seipm in monu-
mẽto q̃dã relinqueret in cibũ, spũaliter nutrientẽ, & interim integre manentẽ. Vti sol se
oĩbus exhibet & infundit, oĩaq; penetrat & nutrit, interim in suo esse pseuerãs, nihilo mi
Matth. 20 nor neq; maior q̃ antea. Pauperculũ sane munusculũ fuisset & prorsus indignum tanto
Marci. 14 principe & spõso, pro monumẽto sui, frustulũ donasse panis, vel figurã quandã, & ondã
Lucæ. 22 representationẽ sui tribuisse. Id q̃d ipse multo aliter suis arguit verbis, q̃ nunq̃ sunt tran-
situra, inquiẽs: Accipite & mãducate, hoc ẽ corpus meũ. Nec est nisi plane impius, q̃ ne-
get verũ Chr̃i corpus post tã potẽs verbũ sub specie panis cõtineri. Sane panis ante cõse
cratiõẽ, panis est cõis, sed vbi verbo Chr̃i cõsecrat, mysterio fit & dr̃ corpus Chr̃i verũ
Iohan. 14 nõ typicũ, nõ mysticũ, nõ figurale. ¶ Nec dubites (ait Cyrillus) an hoc verũ sit eo corã I
palamq; sine tropo aliq̃ dicẽte: Hoc est corpus meũ. Sed potius suscipe verba saluatoris
in fide. Cũ em̃ ipse sit veritas, nõ mentit, in eo p̃sertim q̃d ipse facere debuit, ab eoq; fieri
oportuit, vt nõ obscure ppulchra Euãgelistarũ in scribẽdo series huius facti saluatoris ar
guit, nequaq̃ insinuãs hic solũmodo eẽ simplicẽ panẽ, sed q̃dẽ longe maius, vtpote nouũ
& verũ, nõ vetus & figurale pascha. Anteq̃ em̃ nouũ incipit pascha dñs, suũ corpus dein-
de traditurus. ¶ Primo, cũ discipulis cœnat, qua in cœna ipse dñs legis obseruator nõ K
Matth. 5 solutor, vetus celebrat pascha, agnũ accipiẽs typicũ, vtpote figurã quãdã corpis Christi
Luc. 22 argumẽto, q̃d inibi figura finiret, & veritas sequeret, & pro legali agno, subsequens esset
Iohan. 1. verus ille agnus innocẽs & immaculatus, quãdoquidẽ ipse dñs finitis paschæ veteris so-
lennijs, trãsiturus erat ad nouũ pascha, q̃d in suæ redẽptionis memoriã ecclesiã frequen-
Gene. 17 tare desiderabat, pro carne agni & sanguine, suæ carnis sanguinisq; sacramẽtũ in panis
Psal. 109 ac vini figura substituẽs. Sacerdos in æternũ factus secundũ ordinẽ Melchisedech, & ita
Hebr. 7. quidẽ vt tũ deinde agnus typicus locũ non haberet, sed verus ipse agnus scilicet Chr̃s
1. Cor. 5 nostrũ esset pascha, Apostolo dicẽte: Etenĩ pascha nostrum immolatus est Christus.
¶ Secũdo, an̄ nouũ pascha atq; sui corpis traditionẽ, suis discipulis summa humilitate L
lauit pedes, docẽs & significans, q̃ esset sanctũ pascha Eucharistiæ, q̃d ipse paulopost erat
traditurus. Nẽpe ante cuius susceptionẽ & comestionẽ opus esset lotione pedũ, id est, spi
1. Cor. 11 rituali mundatione oĩm adfectuũ, qui p pedes designãtur. Siq̃dem suscepturus tã sacro-
1. Regũ. 21 sanctũ eucharistiæ sacramentũ, debet oẽs suos sensus & adfectus ab omi pctõ mundare,
vt idipm digne suscipere ad vitã (puto æternã) possit. Et hoc est q̃d Paulus ait: Probet
Iohan. 6 autem seipm homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Nec mirũ, quũ Abimelech
olim ex cõstituto noluerit, neq; Dauidi psecutionẽ Saul fugiẽti, nec eius famulis impar-
tiri panẽ propositionis & sanctificatũ, vtpote typũ panis huius sanctissimi & viui, de cœlo
descendẽtis, nisi eẽnt mũdi, & maxime à mulieribus nõ coinquinati. Quãto magis opus ẽ
mũditia cordis in esu corpis Chr̃i veri, agni paschalis sanctissimi, cuiusmodi se daturum
plane dñs arguit tã solicita pedũ lotiõe vt puriores eẽnt discipuli sui ad esum tãti sacri.
¶ Adde q̃d & p̃miserit ille, se magno desiderio desiderasse nouũ istud pascha, in q̃ verꝰ M
ipse agnus cõtinebat, vnà cũ discipulis mãducare. Id q̃d ante typicũ agnũ in cœna nequa
1. Cor. 11 quàm fecit. ¶ Absit igitur fratres charissimi, absit, audientes hodie Christũ dicere: Ac- N
cipite & mãducate, hoc est corpus meũ. Vel caro mea vere est cibus. Cũ perfidis Iudæis
dicamus: Quõ potest hic suã nobis carnẽ dare ad manducandũ? Durus est hic sermo, &
quis potest eũ audire? Nauseat nobis sup cibo isto. At potius in fide stemus, Christi po-
tentissimi & veracissimi credentes verbo: Caro mea vere est cibus. Hoc est corpus meũ.
Et dicamus cũ discipulis manentibus: Dñe, ad quẽ ibimus, verba vitæ æternæ habes? Si-
namus nobis cũ Petro lauari pedes p Christũ, cõfessione & cõtritione peccatorũ humili-
ma, ne indigne tantũ sacramentum suscipiamus, memores horrẽdi verbi ipsius Aposto
1. Cor. 11. li: Quicũq; manducauerit panẽ, & biberit calicem dñi indigne, reus erit corpis & sangui
nis dñi, & sibi iudicium mãducat, vtpote indignum se faciens tam pretioso munere, quo
suum Chr̃s erga nos amorẽ plane ostendit, quo suos in finẽ vsq; dilexit.

HOMILIA XXXVI. DE EO QVOD PRAEFARI potest in sacrosanctam Iesu Christi passionem.

IN FERIIS DOMINICAE PARASCEVES.

Hodie

A
Odie fratres in dño charissimi, dies est illa toto terrarũ orbe de- Esa. 53
cãtatissima, qua pro nobis & propter pctã nostra dñs noster Ie- Sap. 2
sus Chrũs, idẽq; saluator noster passus est innocẽtissime citra a- Philip. 2
liquam suã culpã, quã prorsus nullã habuit, mortẽ longe & ama- Deuter. 21
rissimã & turpissimã, vtpote mortẽ crucis, q̃ tã fuit olim ignomi Gala. 3
niosa, vt maledictus plane haberetur, qui in ligno pẽderet. Quia
igit Chr̃s ipse pro nobis vt Paulus scribit, factus est maledictũ,
vt nos de maledictiõe, cuius obnoxij eramus, redimeret, qs erit
tã duro, tã lapideo, tã inhumano, tã deniq; corde ingrato & aio,
qui nõ summa deuotiõe, Chr̃o dño suo & saluatori pijssimo non
sit cõpassurus qñdo eidẽ oĩa in mundo creata, quasi singulari dolore, cõpassa sint?

B ¶Hodie qdẽ illo creatore suo patiẽte & moriẽte, Sol mirabiliter obscuratus est, nõ po
tẽs adspicere tã probrosas & nefandas iniurias qbus pfidi Iudæi semoto omni pudore
Christũ adfecerũt. Terra ẽ mota, q̃si non potẽs tolerare, q̃ Chr̃o inferebant. Petræ scissæ
sunt, pinde p̃ dolore cõmotæ, vt filiæ cũ vidẽt patrẽ suũ dilectũ suprema pati ĩfirmitate.
Velũ tẽpli scissum ẽ, ostẽdẽs nullũ eẽ nec fore similẽ dolorẽ, dolori, quẽ Chr̃s hodie pas-
sus ẽ, de se alioqui q̃rulus, dicẽs: O vos oẽs, q trãsitis p viã, attẽdite, si ẽ similis dolor, sicut Threñ. 1
dolor meus. Hodie etiã sepulchra sunt apta, ex qbus mortui prodire visi sunt & ingredi
sanctã ciuitatẽ, quasi deplangẽtes innocẽtissimã mortẽ sui creatoris. Si ideoq; hodierna
die inaĩata ipsa Chr̃o dño pinde cũ gemitu & dolore cõpassa sunt, cur ipsi hoĩes eidẽ nõ
cõpatiamur & cõdoleamus, quũ nõ propter inaĩata ipe, sed ppter nos & pctã nr̃a passus
sit, soluẽs ea, teste propheta, q̃ nõ rapuit. Siqdẽ captus ẽ, vt nos ab æterna captiuitate, q̃
ad qnq; millia annorũ detinebamur, liberaret ductus ẽ ad falsos iudices, vt nos ab æter- Psal. 68.
no iudicio cõseruaret. Velatus ẽ, vt velamẽ culpę à cordib⁹ nr̃is auferret. In capite pcus-
sus ẽ, vt caput nr̃m Adã sanitati restitueret. Et ĩ cruce deniq; mortuus ẽ, vt (Apl̃o scribẽ Hebr. 2
te) p mortẽ suã destrueret eũ, q habebat mortis ĩperiũ. i. diabolũ, & liberaret nos, q timo Osee. 13.
C re mortis p totã vitã obnoxij eram⁹ seruituti. ¶At (inqunt) mõ hęretici isti indurati, & Luc. 23.
bis inhumani & ingratissimi, ab oĩ deuotiõe & charitate prorsus alieni, qbus nihil non
ludibrio est, inquiũt, dico: Quid ergo patiamur, doleamus & ploremus hodierna die pas
sionis Iesu Chr̃i, quinimo poti⁹ rideam⁹ & collętemur, qm̃ nihil nobis mali, sed oĩe bo
num ex Iesu passiõe obortũ sit, quẽadmodũ ex ordine iã partim audiuim⁹? Maxime q̃d Luc. 6
hodie Chr̃s ad mõtẽ Caluarię, sua cruce exiẽs, phibuerit flere matres plorãtes, dicẽs: Fi Matth. 5.
liæ Hierusalẽ, nolite flere sup me, sed sup vosipsas flete, & sup filios vr̃os. Nõ est ergo, di Lucæ. 7
cũt ipsi, vt doleam⁹ & plorem⁹, verũ bñ habeam⁹ & rideamus. At dñs ipe horrẽda voce Iacob. 5.
ipis r̃ndit, inquiẽs: Væ vobis, q ridetis nũc, qa lugebitis & flebitis, qñquidẽ lamẽtauimus
& nõ plãxistis, vester risus in luctũ vertet, qñquidẽ ipsi estis pctõres, q̃rũ (vt ait scriptura)
narratio ẽ odiosa, & risus illorũ in delictis pcti. Lugẽdũ proinde est hodie & cõdolẽdũ
D Chr̃o passo. ¶Nec interim obstabit, q̃d Chr̃s prohibere visus sit mulierib⁹, ne plora-
rẽt: siqdẽ respõderim, nõ simpliciter prohibuisse. Sed quare nũc pij flere debuerint, & q̃-
re impij, q nũc nõ flent, olim sint ploraturi subindicat. Sane plorabãt mulieres more hu
mano illi cõpatiẽtes, q̃si eũ qd magni mali inde sequeret, quũ tñ nõ mõ nostrã in sua pas
sione opatus sit salutẽ, sed & p eã sibi meruit claritudinẽ æternæ gloriæ, & introitũ cœle
stis patriæ, ad quã vti hõ sine passiõe alioqui ingredi nõ potuisset, eo dicente: Nonne hæc Luc. 24
oportuit pati Chr̃m & ita intrare ĩ gloriã suã? Ipse eñ (scribit Apl̃us) proposito sibi gau Heb. 12
dio sustinuit crucẽ, cõfusione cõtẽpta, atq; in dextera dei sedet. Cæterũ debuissent mulie
res vnà cũ Iudæis plorasse, qm̃ tantã passionẽ, nõ ob ipsius quam nõ habuit, sed ob suam
& nostri oĩm culpã sustineret, charitate erga nos maxima duct⁹, cui eẽnt ingratæ, quod
nec recognoscerẽt, nec gratę eẽnt, quũ nec interim veniã precãtes ab incredulitate desi-
sterẽt, q̃d debebãt merito deplãgere, qm̃ propter incredulitatẽ, & qa Iudæi sola iniqtate
ducti Christũ crucifixerũt, sup eas in suppliciũ vẽtura erat tãta clades, quãta à seculo au-
dita nõ fuit, q̃ cõsummata ẽ, quũ pro vindicta, deo ordinãte, Romani Hierosolymã fun-
ditus bello deleuerũt, interimq; partim misere citra oẽm misericordiã trucidãtes, ptim
turpiter in ignominiosum laborẽ vẽdẽtes, reliqs pestilẽtia & alio mõ crudelr cõsumptis.
Quã sane cladẽ Chr̃s dñs ĩ admonitionẽ aliàs flẽdo, vt cõuerterent, crederẽt & pęniterẽt
E ¶Primo, illis p̃dixit in die Palmarũ Hierosolyma ingrediẽs, dicẽs: Quia si cognouisses Luc. 19.
& tu. Et qdẽ in hac die tua, q̃ ad pacẽ tibi, nũc aũt abscõdita sunt ab oculis tuis. Quia ve-
nient dies in te, & coangustabũt te vndiq;, & ad terrã prosternẽt te, & filios tuos q in te
sunt. Et nõ relinquẽt in te lapidẽ sup lapidẽ, eo q̃ nõ cognoueris tp̃s visitationis tuæ.
F ¶Secũdo, hodie q̃q; prædixit, inquiens ad mulieres plorantes: Filij Hierusalem, nolite
flere super me, i. quasi aliqd mali in hac passione mihi sit futurum, sed sup vosipsas flete,
& sup

& sup filios vestros.i.qd in me nō creditis,nec pœnitetis,& impœnitētes,me ex sola in-
uidia & malitia occiditis,id qd plane vobis est deplorādū nō in salutē,sed in æternā per-
ditionē,qm pro vestra incredulitate nō modo æternā cladē,si nō couersi fueritis, sed &
tpalem ruinā vos & filij & successores vri patiemini.Qm ecce venient dies,in qbus dicēt
Beatæ steriles,& ventres q nō genuerūt,& vbera q nō lactauerūt.Hinc incipient dicere
Matth. 26. mōtibus,cadite sup nos,& collibus operite nos.Vere frēs charissimi,nos hodie nō eā ob
Luc.7. causam ploremus,ob quā istæ mulieres,quas Chrūs adfatur,sed ob eā, qua lachrymat⁹
est Petrus,qua lachrymata est Magdalena,nimirū ex vera cōpassione, qd Chrūs tā inno
Hebr.6 center & tā crudelr & volūtarie passus sit propter pctā nra,cui sumus tā ingrati,qd nec-
dum à peccatis desistimus,imo ipm nris iniqtatibus adhuc qtidie crucifigimus ostentui
habētes.Hæc nimirū lachrimatio & tristitia, est illa tristitia,q deo grata est & salutaris.
2.Cor.2. ¶Primo,qd est secundū deū,pœnitentiā(vt ait Paulus)in salutē stabilem operans.Illa G
aūt fuit seculi,& operatur morte. ¶Secundo,qm ex vera & naturali dilectione proce- H
1.Cor.12 dit,qnquidē natura fieri solet,vt si patiat vnū mēbrū,cōpatiant & reliqua, mō Chrūs est
mēbrū nostrū.i.caput,qa & ipse hodie passus est & ei cōpatiemur ex vera dilectiōe. Si-
1.Iohan.4 quidē ita Chrūs nos dilexit,vt pro nobis pati & mori nō renuerit, ergo & ei cōpatiētes
redigamus,dicēte Iohāne:Nos ergo diligamus deū,qm deus prior dilexit nos. Eā ve-
Iohan. 16 ro dilectionē qūo apertius ostēdemus,nisi vbi pœnitētes ei cōpatiemur, dolētes & flētes
qm non propter se,sed propter pctā nra vsqadeo passus sit,ad quē modū vbi hodie fleueri-
mus,si nō oculo exteriore saltē interiore,nō dubitabimus,Chrm minime ad nos dictuꝝ
Matth 5 Nolite flere sup me,sed sup vos &c.Imo audiemus eum ad nos dictuꝝ: Amen amen di
Luc.6. co vobis,qa plorabitis & flebitis vos,mundus autem gaudebit,vos aūt contristabimini,
sed tristitia vestra vertetur in gaudiū.Qm beati q lugēt, qm ipsi consolabuntur.
¶Lugebimus igit hodie fratres dilectissimi,ex vera in Christū charitate,q & ipe eā in I
Iohan.15 nos habuit charitatē,qua maiorē habuit nemo,vtpote qui suā hodie animā nō pro ami-
cis,sed inimicis posuit,nihil obmittens,quo non suum in nos amorem ostēderet, veluti
ex euangelica historia eius amarissimæ passionis, ipso fauente intelligemus.

HOMILIA XXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Mat.26.&.27.Marc.14.&.15.Luc.22.&.23.Ioh.18.&.19.Hæc quū dixisset Iesus:
Egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron &c.

In ferijs dñicæ parasceues in sacrosanctā Iesu Chri Opt.Max. passionē.

T hymno dicto:Egressus est Iesus cū discipulis suis trās torren- A
tem Cedron,scdm consuetudinē in monte oliuaꝝ,venit in villā „
Gethsemani,vbi erat hortus,in quē introiuit ipse & discipuli e- „
ius.Sciebat aūt & Iudas,q tradebat eū locū,qa frequenter Iesus „
cōuenerat illuc cū discipulis.Tūc dixit discipulis suis:Sedete hic „
donec vadā illuc & orem.Et adsumpto Petro & duobus filijs Ze „
bedæi, cœpit cōtristari & mœstus eē,pauere & tædere.Et ait il- „
lis:Tristis est aīa mea vsq ad mortē.Sustinete hic & vigilate me- „
cum,& orate,ne intretis in tentationē. ¶Primo lector audi B
torq Chrianæ,collige ex hmōi Chri operatiōe (quæ nra eē de-
Acto.1. buerit instrnctio,quā facere cœperit & docere) dicere facta refectiōe aīæ & corpis,deo
opt.gratias ante oīa agere de acceptis beneficijs.Sic Chrūs gratias egit, anteq sacramy
1.Timo. 4 steria discipulis daret,vt & nos gratias agamus:Hymnū dixit postq dedit,vt & nos hoc
ipm faciamus,quādoquidē deceat mēnsam hymnū incipere & finire. Hinc Aplus:Quia
Gene.3. oīs creatura dei bona est,& nihil reijciendū qd cū gratiaꝝ actiōe pcipit. Sanctificat ēm C
Esaie. 53 per verbū dei & orationē. ¶Secūdo collige,Christū incepisse nostrā in horto salutē,
quia illā in horto.i.paradisi deliciaꝝ,amiserimus:argumento vtiq,vt sciremus illū pati D
propter pctā nostra q in horto inceperūt. ¶Tertio collige, cœpisse pauere & tædere
Luc.19. &c.Nō timore patiēdi,q ad hoc venerat vt pateret,sed propter infidelissimum Iudā,&
Hebr.4 scandalū oim Aploꝝ & reprobationē populi Iudæoꝝ,& euersionē miseræ Hierlm,sup
Phil.4 quā & aliās fleuerat.Et sane hæc & alia passus est dei filius vere secundū illud secundum
qd pati poterat.i.substantiā adsumptā.Ipse ēm(ait Paulus) noster pōtifex, q pōt cōpati
Matth.6. infirmitatibus nris,tētatus aūt p oīa pro similitudine absq pctō.Ipse qdē semetipm exi-
Luc.11. naniuit,formā serui accipiēs,in similitudinē hoīm factus, & habitu inuentus vt homo.
¶Quarto,nos debem⁹ orare,ne intrem⁹ (vt dns aliās docuit)in tētationē,i.ne ab ipa E
superemur,nō aūt ne tētemur.Impossibile qdē est hūanā aīam nō tētari, nec pōt q squā
sine tētatione,nec sibi ipsi nec alij eē probatus.Est aūt(ait Aplus)deus fidelis,q nos oran-
tes eius

tes eius suffragiũ, nõ patieť tẽtari supra id q̃d possum⁹, sed faciet etiã cũ tẽtatione prouẽ
F tum, vt possimus sustinere. Vnde ait: Orate, ne intretis in tentationẽ. ¶L Et ipse pro- 1. Cor. 10
“ gressus pusillũ, auulsus est ab eis, quantũ iactus est lapidis, & positis genibus procidit sup
“ terrã in faciẽ suã, orabat, vt si fieri posset, trãsiret ab eo hora. Et dixit: Abba pr̃, oĩa tibi
G possibilia sunt, si vis, trãsfer calicẽ hunc à me. Sed nõ q̃d ego volo, sed q̃d tu.⌋ ¶Primo
collige, aĩo debere attẽto & corde quieto colloqui cũ deo sublimi. Non vt videamur, sed
secreto in corde oro. Vñ Chr̃s à loco discipuloꝝ semotus orauit. Et hoc est, q̃d idẽ aliàs
docet, inquiẽs: Tu aũt cũ oraueris, intra in cubiculũ tuũ, & clauso ostio tuo, ora patrem
H tuũ in abscõdito, & pr̃ tuus q videt in abscõdito, reddet tibi. ¶Scd̃o, nos oẽm debere
nostrã volũtatẽ reꝝ nostraꝝ siue ꝓsperaꝝ, siue tristiũ, omnẽq; nostrã petitionẽ cõfor
mare volũtati diuinæ, q̃nquidẽ q̃no oremus & qd optet orare (Aplõ teste) ignoramus, Roma. 8.
& sæpe male petim⁹, ideoq; nõ exaudimur. Deus aũt q scrutať corda nouit, qd dare ex- Matth. 20
pedit, scit etiã q̃ nobis est opus anteq̃ petam⁹. Et hoc est q̃d nobis in exẽplo Chr̃s ob car Matth. 6
ois fragilitatẽ vt hõ videť recusare passioẽ, scd̃m vero adfectũ diuinũ adfectãter eã su-
I biit, se totũ pr̃is volũtati subijciẽs ac dicẽs: Verũtñ nõ mea volũtas, sed tua fiat. ¶L Et
“ venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormiẽtes. Et dicit Petro: Simon, dormis? Sic nõ
“ potuisti vna hora vigilare mecũ? Vigilate & orate, vt nõ intretis in tẽtationẽ. Spũs qdẽ
“ prõptus ẽ, caro aũt infirma. Iteꝝ scd̃o abijt & orauit, dicẽs: Pr̃ mi, si nõ pt̃ hic calix trã-
“ sire, nisi bibã illũ, fiat volũtas tua. Et venit iteꝝ, & inuenit eos dormiẽtes. Erãt eñ oculi
“ eoꝝ grauati, & ignorabãt qd r̃nderẽt ei. Et relictis illis, abijt iteꝝ & orauit tertio eũdẽ
“ sermonẽ, dicẽs: Apparuit aũt illi angel⁹ de cęlo, cõfortãs eũ, & factus in agonia prolixi⁹
“ orabat. Et factus ẽ sudor eius sicut guttæ sanguinis decurrẽtis in terrã. Et cũ surrexisset
“ ab orone, & venisset ad discipulos suos tertio, inuenit eos dormiẽtes p̃ tristitia. Et ait illis
“ Quid dormitis? Dormite & reqescite, sufficit. Ecce appropĩquabit hora, & fili⁹ hoĩs tra
“ deť in manus pc̃tõꝝ. Surgite eam⁹. Ecce appropinquabit, q me tradet. Ecce q me tradet
K prope est.⌋ ¶Primo collige, nos nõ ita ẽẽ debere temerarios vt qcqd crediderimus,
putem⁹ nos cõsequi posse, sed q̃tũ ex mẽtis ardore cõfidim⁹, tñ nos debere ex fragilitate
carnis timere. Hinc dñs ait: Spũs qdẽ prõptus ẽ, caro aũt infirma. Sempq; itaq; dñs ẽ orã
dus, in q̃ oĩa possum⁹. Qui hodie vt hõ ab angelo cõfortatus ẽ, forte ad eum dicẽte: Dñe Philip. 4
tua est virt⁹, tu nãq; potes cõtra mortẽ, & infernũ genus hũanũ liberare: tristis tñ ꝓpter Sap. 16
ꝑsecutores, q̃s sciebat in malis sacrilegij pęnas daturos. Scd̃o collige, dñm hodie appro- 1. Regũ. 2
pinquãte morte, nr̃æ mẽtis ĩ se certamẽ exp̃ssisse, q vim terroris ac formidinis patimur
cũ p solutionẽ carnis ęterno iudicio appropĩquam⁹. Nec ĩmerito, qm̃ aĩa post hoc inue
L nit, q̃d in æternũ mutare nõ p̃t, vt satis patet ex diuite Epulone apud Lucã. ¶L Et ad- Luc. 16.
“ huc eo loq̃nte: Ecce Iudas Scariotis vnus de duodecim, & cũ accepisset cohortẽ, & à põ
“ tificib⁹ & pharisæis ministros, venit, & cũ eo turba multa, missi à principib⁹ sacerdotũ &
“ scribis & seniorib⁹, cũ gladijs, & lignis, & fustib⁹, cũ laternis, facibus & armis. Qui aũt tra
“ didit eũ dedit eis signũ, dicẽs: Quẽcũq; osculat⁹ fuero ip̃e ẽ, tenete eũ & ducite eũ caute.
“ Et antecedebat eos, & appropinquauit Iesu, vt osculareť eũ. Et cõfestim cũ venisset, acce
“ dẽs ad eum ait: Aue rabbi. Et osculatus est eũ. Dicit illi Iesus: Amice, ad qd venisti? Iuda
M osculo filiũ hoĩs tradis?⌋ ¶O Iuda ꝑfidissime nequã, sceleratissime & ingratissime hõ?
qd ꝑpetras? O pessime inimicoꝝ, q melle venenũ propinas, panẽ manu mõstras, gladio
interficis alteranimiꝝ amoris pignore vuln⁹ infligis, pacis instrumẽto mortẽ irrogas.
Seru⁹ dñm, discipul⁹ mgr̃m, elect⁹ authorẽ, immeritus prodis bñfactorẽ tuũ, sed filiũ ho
minis, hoc ẽ, mãsuetũ & mitẽ, q si nõ eẽt mgr̃ & dñs tuus, qa tñ suauiter se erga te gessit,
suũ te fecit discipulũ ex duodecim, nũmulariũ & dispẽsatorẽ, nõ esset à te prodendus. An
nõ, qa desperat⁹ es, & odio indurat⁹, cũ Caymo possis inclamare q̃uis falso. Maior ẽ ini- Gene. 4
N quitas mea, q̃ vt veniã merear. Oĩs q inuenerit me, occidet me. ¶Sed ad te venio dul-
cissime & mitissime dñe Iesu, q amicũ appellas & ꝓprio noĩe, q inimicissimus erat, vtiq; Sap. 12.
ostẽdẽs q̃ sis erga pc̃tõres patiẽs & misericors, omniq; die & hora parat⁹ eos ad gratiã tuã Ezech. 18
O recipere, mõ velint ac cupiãt. Id q̃d cõsiderẽt pc̃tõres inueteratissimi. ¶Præterea do-
ces q̃ nõ sit cessandũ à fratrũ etiã maloꝝ admonitiõe, etiã si statim nõ ꝑsuaserimus: siqdẽ
forte aliqñ cõtẽti facere, q̃d nr̃a interest: Clama eñ (ais in Esaia) ne cesses q̃si tuba exalta Esa. 58.
vocẽ tuã, & annũtia populo meo scelera eoꝝ, & domui Iacob pc̃tã eoꝝ. Sic ip̃e & si scies
Iudã nõ cõuertẽdũ, nõ tñ destitisti facere, q̃ ipsius intererãt, inquiẽs: Amice, ad qd ve-
P nisti, osculo filiũ hoĩs ꝓdis? ¶L Iesus aũt sciẽs oĩa q̃ vẽtura erãt sup eũ, processit & di
“ xit eis: Quẽ q̃ritis? R̃nderũt ei. Iesum Nazarenũ. Dicit eis Iesus: Ego sum. Stabat aũt Iu
“ das, q tradidit eũ cũ ipsis. Vt ergo dixit eis, ego sum, abierũt retrorsum, & ceciderunt in
“ terrã. Iteꝝ ergo interrogauit eos: Quẽ q̃ritis? Illi aũt dixerũt: Iesum Nazarenũ. Respon
“ dit Iesus: Dixi vobis, qa ego sum. Si ergo me q̃ritis, sinite hos abire, vt impleret sermo
quẽ dixit. Quia q̃s dedisti mihi, nõ ꝑdidi ex eis quenquã.⌋

¶Q.d.Si me q̃ritis nihil vobis ad hos cõe.Ecce meip̃m trado vſq; ad vltimã horã ad Q
ſuos dilectiõis cõſeruãtiã demõſtrãs,quũ em̃ ſuos dilexiſſet,in finẽ eos dilexit, oblatusq;
Heb 4 eſt,qa ip̃e voluit.Quia vero tenere volẽtib⁹ & nõ valẽtib⁹ ſuã diuinã oſtẽdit ptãtẽ. Vbi
Ecci.15. nũc militũ cohors,vbi terror & munimẽ armoꝝ,qñ vnica Chri vox turbã odijs ferocẽ,
armisq; terribilẽ ſine tẽlo vllo pcuſſit,repulit,ſtrauit.Deus etem̃(ait Aug.latebat i carne
& ſempitern⁹ deus ita mẽbris occultabat hũanis, vt cũ laternis & facib⁹ q̃rebat occidẽ-
dus à tenebris.O qd iudicatur⁹ faciet,q iudicãd⁹ hoc fecit.Sane ẽ quẽ nihil latet,ſed cui
apta ſunt oĩa. ¶L Tũc acceſſerũt,& man⁹ iniecerũt in Ieſum,& tenuerũt eũ. Vidẽtes R
aũt hi,q circa ip̃m erãt,qd futuꝝ erat,dixerũt:Dñe,ſi pcutim⁹ in gladio? Rñdẽs aũt Ie- »
ſus,ait:Sinite vſq; huc.Simon ergo Petr⁹ vn⁹ ex his,q erãt cũ Ieſu,hñs gladiũ, extẽdẽs »
manũ,eduxit eũ,& pcuſſit põtificis ſeruũ,& abſcidit auriculã ei⁹ dexterã.Erat aũt nõmẽ »
ſeruo Malchus.Dicit ergo Ieſus Petro:Mitte gladiũ tuũ in vaginã. Calicẽ quẽ dedit mi »
hi pr̃,nõ vis vt bibã illũ? Oẽs q acceperĩt gladiũ,gladio peribũt.An putas qa nõ poſſum »
rogare patrẽ meũ,& exhibebit mihi plus q̃ duodecim legiones angeloꝝ? Quõ ergo im »
plebunt ſcripturæ? Quia ſic optet fieri.Et cũ tetigiſſet auriculã eius ſanauit eũ.In illa ho »
ra dixit Ieſus turbis,ad eos q venerãt ad ſe pricipes ſacerdotũ & mgr̃atus tẽpli & ſenio »
res.Tanq̃ ad latronẽ exiſtis cũ gladijs & fuſtib⁹,cõprehẽdere me, quũ q̃tidie fuerim vo- »
biſcũ in tẽplo docẽs,nõ extẽdiſtis manus in me,& nõ me tenuiſtis. Sed hæc ẽ hora vr̃a, »
& ptãs tenebraꝝ.Hoc aũt totũ factũ ẽ,vt iplerent ſcripturæ prophetaꝝ.Tũc diſcipuli »
oẽs relicto eo,fugerũt.Adoleſcẽs aũt qdã ſeq̃bat eũ,amictus ſindone ſup nudo,& tenue »
rũt eũ.At ille relicta ſindone,nud⁹ pfugit ab eis.⌋ ¶Prĩo, ex his collige, qa ſeruũ dñs S
Matth.5 ſanarit,nos nõ debere malũ pro bono,ſed bonũ pro malo reddere.Et vt ip̃e aliàs docet
Luc. 6 bñfacere his,q nobis malefaciũt,imitariq; patrẽ cœleſtẽ,q ſolẽ ſuũ facit oriri ſup bonos
Roma.12 & malos. ¶Scd̃o,qa Petr⁹ iubet gladiũ ponere in vaginã,nõ debere ep̃m, eccleſiaſti- T
Exod.17. cũq; p̃latũ belligerare,ſed orare cẽteris bellãtib⁹,vt Moyſes faciebat.Sed de ijs ſuo loco
fortaſſis opportuniore, ¶Tertio,male his cædere,q nulla ſuperioritate, aut legitima V
ptãte,vel iubente,vel cõcedente in ſanguinẽ alicuius armãtur,q̃ etiã verbo dñs deterret
nos ab inceptiõe p̃lioꝝ & belloꝝ,ſi q dẽ incipientibus male cẽdat. ¶Quarto,Chriſtum X
noluiſſe defendi ab aliq̃,vt oſtẽderet ſe pro nobis volũtarie paſſuꝝ & pati,eſſeq; patri ad
Philip.2 mortẽ vſq; obedientẽ. Et hoc eſt q̃d Ap̃lus ait:Proprio filio nõ pepercit deus,ſed pro
Roma.8 nobis oĩbus tradidit illũ. Veꝝ,author calicis huius,eſt etiã ipſe q bibit. Vñ & idẽ Ap̃lus:
Chrũs(inqt)qui dilexit nos,& tradidit ſeip̃m pro nobis,quemadmodũ ſcripturæ,q̃ erãt
implendæ,dicũt:Sicut ouis ad victimã ductus eſt.Et aliàs: Ab iniquitatibus populi mei du-
Eſa.53 ctus eſt ad mortem.Et hactenus de primo.ſ.à cœna ad hortũ Ieſu Chri egreſſio,in q̃ ca
ptus eſt & ligatus,dicẽte Euãgeliſta. ¶L Cohors aũt & tribunus, & miniſtri Iudẽoꝝ, Y
cõprehẽderũt Ieſum,& ligauerũt eũ & adduxerũt eũ ad Annã primũ.Erat em̃ ſocer Cai „
phæ,q erat põtifex anni illi⁹. Erat ãt Caiphas q cõſiliũ dedit Iudẽis,qa expedit vnũ ho „
minẽ mori p populo.Sequebat aũt Ieſum Simon Petrus,& alius diſcipulus. Diſcipulus „
aũt ille erat notus põtifici,& introiuit cũ Ieſu in atriũ põtificis.Petrus aũt ſtabat ad oſtiũ „
foris.Exiuit ergo diſcipulus,q erat not⁹ põtifici,& dixit oſtiariæ,& introduxit Petrũ.Di „
xit ergo Petro ancilla oſtiaria:Nunqd & tu ex diſcipulis es hoĩs iſti⁹? Dicit ille:Nõ ſum „
Stabãt aũt ſerui & miniſtri ad prunas,qa frigus erat & calefaciebant ſe.Erat aũt cũ eis & „
Petr⁹,ſtãs & calefaciẽs ſe.Quẽ cũ vidiſſet ancilla q̃dã,ſedẽtẽ ad lumẽ,& eũ fuiſſet intuita, „
dixit:Et hic cũ illo erat.At ille negauit eũ coram oĩbus, dicẽs:Mulier,nõ noui illũ, neq; „
ſcio neq; noui,qd dicas.Et exijt foras añ atriũ,& gallus cãtauit.⌋ ¶Quid dicis ò Petre? Z
Ah q̃ tuæ es pmiſſiõis imemor? Nõne dixiſti:Et ſi oportuerit me tecũ mori,ego te non
negabo? Vbi aĩoſitas,vbi fortitudo,vbi cõſtãtia tua? Quẽ times? Nũqd te miles armatus,
nũqd tyrãnus te aliqs cõpellit? Nequaq̃.Sed vilis oſtiaria,& qdẽ amiciorib⁹ & dulciori-
bus verbis.Nõ em̃ ait:Seductoris diſcipul⁹ es,ſed hoĩs illius,q̃d miſerẽtis erat. Sed quid
miꝝ,frẽs,ſi de⁹ vera p̃dixit,hõ aũt falſa p̃dixit, & qdẽ nõ ſine myſterio. ¶Sane pmiſit A
dñs Petrũ prĩo labi,q̃ erga peccãtes duriorẽ ſnĩam proprij caſus intuitu tẽperaret,q or-
Hebr.5 bis terraꝝ doctor & mgr̃ peccauit,& veniã ipetrauit,vt hæc indulgẽtiæ norma & regu
la iudicãtibus p̃beret.Siqdẽ hõ paſſibilis ſupra hoĩes ordinat,vt dũ ip̃e in alijs ſuas reco-
lit paſſiões,mitẽ ſe p̃beat & benignũ.Et hoc eſt q̃d ad ip̃m aliàs ait Chrs:Ego aũt rogaui
Luc.22 pro te Petre,vt nõ deficiat fides tua,& tu aliqñ cõuerſus cõfirma frẽs tuos. ¶Nõ eſt igi B
Matth.18 tur vt qſpiã vel quãlibet inueterat⁹ pctõr veniã adipiſcẽdi deſperet,maxime q̃d idẽ dñs
Luc.17 alibi ad Petrũ dixerit:Nõ tibi dico vſq; ſepties,ſed vſq; ſeptuagiesſepties. Diſcamus q̃q;
interea nr̃am cognoſcere fragilitatẽ,& q̃ oĩno nihil ſum⁹ ſine dei auxilio, q̃ nõ debueri-
1.Cor.4. mus nr̃is cõfidere virib⁹ q̃ prorſus ex ſe nihil ſunt.Hinc ap̃ls:Vt(inqt)diſcatis,ne ſupra q̃
1.Cor.10 ſcriptũ ẽ vn⁹ aduerſus alteꝝ iflet p alio.Et rurſus:Qui ſe exiſtimat ſtare,videat ne cadat.
¶L Pon-

C ¶ Pontifex ergo interrogabat Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius. Rñdit ei Ie
sus: Ego palã locutus sum mũdo, ego semp docui in synagoga & in tẽplo, quo oẽs Iudæi
cõueniũt, & ĩ occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos, q̃ audierũt,
q̃d locutus sum ipsis. Ecce hi sciunt, q̃d dixerim ego. Hæc aũt quũ dixisset, vnus assistẽs mi
nistrorũ, dedit alapam Iesu, dicens: Sic respondes pontifici? Respondit ei Iesus: Si male lo
cutus sum, testimoniũ perhibe de malo. Si aũt bene, quid me cædis?

D ¶ O q̃ se hic eũ eẽ pbat Chrs, quẽ Paulus dicit, vtpote in q̃ oẽs sciæ & sapiæ thesauri sunt Coloss. 2
abscõditi. Nimirũ interrogatus à põtifice subdole vt eũ accusaret, ita rñdit, vt tẽperãdo nec
veritatẽ taceret, nec se defẽdere videret iquiẽs: Quid me iterrogas, q̃d me cædis? &c. Quo
sane respõso oĩm dolos retudit & calũnias frustratus ẽ. Nihil aũt de discipulis, de q̃bus parũ
boni sciebat, rñdit: Nos instruẽs, nihil mali de eo debere loqui, de q̃ nihil boni sciremus, aut
loqui vellemus. Et hactenus de secũdo. s. de Anna egressu ad Caiphã, de q̃ nunc dicitur.

E ¶ Et misit eũ Annas ligatũ ad Caiphã põtificẽ, principẽ sacerdotũ, vbi cõuenerũt oẽs
sacerdotes & scribæ & pharisæi & seniores. Petrus aũt à longe secutus est eũ, vsq; intro in
atriũ summi sacerdotis. Et accẽso igne ĩ medio atrij, & circũsedẽtib9 illis, erat Petrus ĩ me
dio eorũ. Exeunte aũt illo ianuã, vidit eũ alia ancilla, & ait ijs, q̃ erãt ibi: Et hic erat cũ Iesu
Nazareno. Et post pusillũ, alius vidẽs eũ, dixit: Et tu de illis es. Petrus vero ait: O hõ nõ sum.
Et iterũ negauit cũ cũ iuramẽto, q̃a nõ noui hoĩem. Et post pusillũ, interuallo facto q̃si ho
ræ vnius, accesserũt q̃ astabãt, & dixerũt Petro: Vere & tu ex illis es, nã & loq̃la manifestũ te
facit. Nã & Galilæus es. Dicit ei vnus ex seruis põtificis, cognatus eius cuius abscidit auriculã:
Nõne ego te vidi ĩ horto cũ illo? Iterũ ergo negauit Petrus, incipiẽs anathematizare, & dete Matth. 26
stari & iurare, q̃a nõ nouisset hoĩem istũ quẽ diceris. Et cõtinuo, adhuc eo loquente, statim Marci. 14
gallus iterũ cãtauit. Et cõuersus dñs, respexit Petrũ. Et recordatus ẽ Petrus verbi dñi Iesu Lucæ. 22
q̃d dixerat, priusq̃ cãtet gallus bis, ter me negabis. Et egressus Petrus foras, fleuit amare.

F ¶ O beati oculi tui dulcissime dñe Iesu, q̃ ita calefaciunt cor frigidũ, & accendũt in amo
rẽ tuũ, & illuminãt, vt videat hõ creatorẽ & errorẽ suũ. Quã eñ pijs oculis, q̃ misericordi
ter, q̃ efficaciter tertio negãtẽ respexisti. s. oculis tuis interiorib9, q̃ corporaliter intus eras
ligatus, Petrũ foris stantẽ, quãdo ille conuersus & in se reuersus, fleuit amare. O felix tu, Pe
tre apostole, lachrymæ tuæ, quæ ad diluendã culpã negationis, virtutẽ sacri habuere ba-
ptismatis, qui alioqui lachrymas tuas lego, satisfactionẽ aliam non inuenio.

G ¶ Discãt igit̃ pctõres & hodie Petrũ imitari, egrediant̃ ex atrio malignãtiũ, ĩ locũ lachry
mis aptũ, doleãt, lachrymẽt, fleãt cũ Petro amare diluãt lachrymis culpã, gemina q̃dẽ
amaritudine. s. cõtritiõis pro ipsis, & cõpassiõis ad Christũ. Flebat sane Petrus non pp̃ter
pœnã, sed q̃a dilectiss. magistrũ suũ & dñm negarat, q̃ sibi q̃libet erat supplicio molestius.
Negat aũt q̃s Christũ pctõ mortali, siquidẽ cõsentiẽs diabolo recedit à Chrõ. Ille igit̃ à
Chrõ respectus, q̃d fit admonitiõe peccatorũ, lachrymis saltẽ cordis cũ Petro defleat, di
cẽs: O Iesu saluator mi, & dñe mitissime, q̃ à Petro, aplorũ tuorũ principe, ter negari te ptu
listi, qui & ad eũ misericorditer respiciẽs, reatũ suũ amare flere fecisti: respice q̃so, me ocu
lo clemẽtiæ tuæ, cõcede me verbis & factis te nunq̃ negare, & pctã mea digne deflere.

H ¶ Principes aũt, sacerdotes, & oẽ cõciliũ, q̃rebãt testimoniũ cõtra Iesum, vt eũ morti
traderẽt, & nõ inuenerũt, cũ multi falsi testes accessissent, & conuenientia testimonia non
erãt. Nouissime aũt venerunt duo falsi testes, & dixerũt: Hic dixit, Ego dissoluã templum
hoc manufactũ, & post triduũ aliud nõ manufactũ ædificabo. Et nõ erat cõueniens testi
moniũ illorũ. Exurgens aũt summus sacerdos in mediũ, interrogauit Iesum, dicẽs: Non
rñdes quicq̃ ad ea, q̃ tibi obijciunt ab ijs? Iesus aũt tacebat, & nihil rñdit. Et princeps sacer Iohan. 2
dotũ ait illi: Adiuro te p deũ viuũ, vt dicas nobis, si tu es filius dei bñdicti. Dicit illi Iesus:
Tu dixisti, Ego sum. Veruntamẽ dico vobis, ammodo videbitis filiũ hoĩs sedentẽ à dex-
tris virtutis dei, & venientẽ in nubibus cœli. Tunc princeps sacerdotũ scidit vestimenta
sua, dicẽs blasphemauit. Quid adhuc egemus testibus? Ecce nunc audistis blasphemiam.
Quid vobis videt̃? Qui oẽs cõdẽnauerũt eũ, reũ esse mortis. Et viri q̃ tenebãt eũ, illudebãt
ei, cædẽtes. Tũc cœperũt quidã cõspuere in faciẽ eius, & velauerũt eũ, & pcutiebant faciẽ
eius, & colaphis eũ cædebãt, dicẽtes: Prophetiza nobis Chrẽ, quis est q̃ te pcussit? Et alia

I multa blasphemãtes dicebãt in eũ. ¶ Mane aũt facto, cõciliũ inerũt oẽs principes sacer
dotũ & seniores populi & scribæ aduersus Iesum, vt eũ morti traderẽt. Et duxerũt eũ in
cõciliũ suũ, dicẽtes: Si tu es Chrs, dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, nõ creditis mihi.
Si aũt interrogauero, nõ rñdebitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc aũt erit filius hoĩs, sedens
à dextris virtutis dei. Dixerunt aũt oẽs: Tu ergo es filius dei? Qui ait: Vos dicitis, q̃a ego
sum. At illi dixerũt: Quid adhuc desideramus testimoniũ? Ipsi eñ audiuimus ex ore eius.

K ¶ O peruersissimi, o nequissimi Iudæi, Si ergo tantũ vnico verbo Chri Iesu defertis, & eũ
creditis verũ dixisse, q̃ subindicarit se dei eẽ filiũ, vti vere est, quur illũ blasphemũ dicitis,
& ipm

&ipm blasphematis? Quid o insana cæcitas, & cæca insania. O inq̃, infelicissimi Iudęi, cur scienter tã horribiliter, tã incessanter, tã q; execrabiliter expuitis simul & vnà, in tã amabilẽ
Matth. 13 in tã gratiosam, in tã speciosam & cœlestẽ faciẽ Iesu Chri? Quur tã malignę puertitis na
Luc. 10 turã cõspuẽtes, & fœdo aliquo centone ignominiosr & turpiter velatis faciẽ eius, in quã
tãtopere prospicere desiderãt angeli, quã venturã summo desiderio multi sancti patres,
reges atq; prophetæ, videre desiderarũt, nec tamẽ videre potuerũt? Sed ita cõtra vos im
Esa. 50 pletis scripturã dicentem: Faciem meã non auerti à confusione sputorum.

¶O Christiane hõ, cõsidera quæso, q̃ turpiter pro te hodie, pro salute tua Iesus Chrs L
sol iustitiæ velat, lumen veritatis abscondit. Cõsidera, inquã, quãtas pro te hodie amaritudines & turpitudines susceperit rex cœlorũ, princeps angelorũ, saluator mũdi, pretiũ seculi. Hæc, inquã, oĩa ignominiosa pro te sustinuit, vt ipse te de manibus crudeliũ inimicorũ tuorũ eriperet, vt imaginẽ tuæ faciei, ad imaginẽ dei creatæ illuminaret, te q; demũ ad lucẽ illã diuinã in æterna felicitate perduceret. Cõsidera, obsecro, & caue, ne aliquo modo faciẽ dñi tui, id est, animã tuã ad imaginẽ ipsius creatã, sputo peccati deturpes & male
1. Petr. 2 veles, quasi (vt Petrus ait) velamen habẽs malitiæ libertatẽ. At ora Christũ, vt det tibi, ne
2. Petr. 3 illã tuã faciem vnquã sordidis actibus & cogitationibus coinquines: quod (vt scribit Apostolus) impetrabis & velamen peccati abijcies, vbi ad deum conuersus fueris.

¶L Et surgẽs oĩs multitudo eorũ, duxerũt illũ vinctũ à Caipha in prætoriũ, & tradiderunt M
eũ Pontio Pilato p̃sidi. Et ipsi nõ introierunt in prætoriũ, vt nõ contaminarẽtur, sed vt mã »
ducarent pascha. Exiuit ergo Pilatus foras ad eos. Tũc vidẽs Iudas, q eũ tradidit, q̃d dam »
natus esset, pœnitẽtia ductus, retulit triginta argenteos principibus sacerdotũ & seniori- »
bus, dicẽs: Peccaui, tradens sanguinẽ iustum. At illi dixerũt: Quid ad nos? Tu videris. Et »
proiectis argenteis in templo, recessit, & abiens laqueo se suspendit. ⌋

¶O infelix Iudas, proditor maledicte, & frater Caim. Falsa nimirũ est pœnitẽtia, qua te N
Gene. 4 maluisti q̃ denarios pdere, teipsum diabolo tradẽs. Cur desperas, & locũ pœnitẽtiæ nõ re
Ezech. 18 quiris, nec tẽpus pœnitẽtiæ obseruas? Nã alioqui certe audisses eũ, qui dixit: Nolo mortẽ
peccatoris, cuius vtiq; misericordiã flexisses, si eius omnipotentiã non negasses.

¶Sed isthæc ẽ maligna diaboli natura, q nõ pmittit eũ, q nõ vigilat, videre malũ, q̃d sug O
gessit, anteq̃ pficiat. De q̃ deniq; pfecto ita exaggerat tristitiã, vt ducat ad desperationẽ,
nõ ad spem, q̃ esse debet de indulgẽtia impetrãda vel quãlibet graui peccatori. Suspendit
aũt se Iudas, qm̃ cœlum & terrã perosus sit, qui cœli terræq; dñm & creatorẽ tradidit.

¶L Principes aũt sacerdotũ acceptis argẽteis, dixerũt: Nõ licet eos mittere ĩ carbonã, qa P
ptiũ sanguinis ẽ. Cõsilio aũt inito, emerũt ex ipsis agrũ figuli ĩ sepulturã peregrinorũ, ppter »
hoc vocatus ẽ ager ille lingua eorũ, Acheldemach, hoc ẽ, ager sanguinis vsq; in hodiernũ »
Zach. 11. diẽ. Tũc adimpletũ est, q̃d dictũ est p Zach. prophetã dicentẽ: Et acceperũt triginta ar- »
gẽteos, ptiũ appreciati, quẽ appreciauerũt à filijs Israel, & dederũt eos in agrũ figuli, sicut cõsti- »
tuit mihi dñs. Iesus aũt stetit ante p̃sidẽ. Qui dixit: Quã accusationẽ adfertis aduersus ho- »
minẽ hũc? Rñderunt & dixerũt: Si nõ esset hic malefactor, nõ tibi tradidissemus eum. ⌋ »

¶O execrabile Iudæorũ mendaciũ, O q̃ sibi mentit iniquitas, dicẽs, Iesum malefactorẽ Q
de q̃ nuper tota turba dicebat cum veritate & admiratione: Bene oĩa fecit, & surdos fecit
Marc. 9
Matth. 11 audire & mutos loqui. Tu itaq; interroga eos Pilate, q sunt à Chro cæci illuminati, clau-
Luc. 7 di ambulãtes, muti loquẽtes, surdi audiẽtes, leprosi mũdi facti, & reliqui à spiritibus malis
& à cæteris infirmitatibus miraculose & misericorditer liberati & saluati. Illi dicent tibi,
Esa. 53 Christũ nõ esse malefactorẽ, sed qui oĩa bene fecit. Interroga deniq; Esaiã, qui tibi dicet,
Psal. 34 q̃ Iesus iniquitatẽ non fecerit, nec dolus in ore eius fuerit. Sed ita nimirũ p Iudæos imple
tur scriptura, in persona dñi, dicens: Retribuebant mihi mala pro bonis.

¶L Dicit ergo Pilatus eis: Accipite eũ vos, & secũdũ legẽ vestrã iudicate. Dixerũt ei Iu R
Matth. 20 dæi: Nobis nõ licet interficere quenq̃. Vt sermo Iesu impleret, quẽ dixit, significans q̃ mor »
Marci. 10 te esset moriturus. Cœperunt aũt illum accusare, dicẽtes: Hunc inuenimus inuertentẽ gẽ »
Lucæ. 18 tem nostrã, & prohibentẽ tributa dare Cæsari, Et dicentẽ se Christũ esse regem. ⌋ »

¶At manifestissima falsitas ẽ & calũnia, cũ Chrs pie semp & inermia docuerit, obedire q; S
Matth. 22 vbiq; p̃ceperit Cæsari, q̃d eius est, reddi iusserit, fugiẽs alibi, ne rex à turba fieret, vt supra.

Marc. 12 ¶L Introiuit ergo iterũ Pilatus in prætoriũ, & vocauit Iesum, & dixit ei: Tu es rex Iudæo R
Iohan. 18 rũ? Rñdit Iesus: A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerũt de me? Respõdit Pilatus: Nun »
quid Iudæus sum ego? Gens tua & pontifices tui tradiderũt te mihi, Quid fecisti? Rñdit »
Iesus: Regnũ meũ non est de hoc mũdo, si ex mũdo esset regnũ meũ, ministri mei vtiq; de »
certarent, vt nõ traderer Iudæis. Nunc aũt regnũ meũ nõ est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: »
Ergo rex es tu? Rñdit Iesus: Tu dicis, qa rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc »
veni in hũc mũdũ, vt testimoniũ perhibeã veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocẽ »
meã. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et quũ hoc dixisset, iterũ exiuit ad Iudæos, & dixit »
eis: Ego nullã inuenio causam in hoc homine. At illi inualescebãt, dicentes: Commouit "

populũ, docens per vniuersam Iudæam, incipiens à Galilæa vsq; huc.⌋
V ¶At illis verbis nõ Christũ, sed se accusant, docuisse em̃ pplm̃, & à pristini tpis ignauia
docẽdo cõmouisse, taliq; actu totã terrã pertransijsse, nõ criminis, sed virtutis est indiciũ.
X ¶L. Pilatus aũt audiẽs Galilæã, interrogauit, si hõ Galilæus eẽt. Et vt cognouit, q̃ de He
" rodis ptãte eẽt, remisit eũ ad Herodẽ, q & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes aũt
" viso Iesu, gauisus ẽ valde. Erat em̃ cupiẽs ex multo tpe videre eũ, eo q̃ audierat multa de
" eo, & sperabat signũ aliqd videre ab eo fieri. Interrogabat eũ multis sermonibus. At ille ni
" hil illi rñdebat. Stabãt aũt principes sacerdotũ & scribæ constanter accusantes eum.⌋
Y ¶Tacuit Chrs, malẽs à supercilientibus despici, q̃ ab incredulis vacua voce laudari. Nos. Math. 6
¶Primo admonens, vt & ipsi nihil faciamus propter vanã gloriam & iactantiam.
Z ¶Secũdo, ne proferamus ei sermonẽ, cui certo nihil illi proficere scimus, sed potius ob
esse, fieriq; cõdemnatiõis causam: quãdoquidẽ quũ sua peruersa omnino nõ mutet. Signi- Luc. 16
ficantur aũt in Herode oẽs impij, q si legi & prophetis nõ crediderint, mirabilia Christi
opera in euangelio videre nequeunt, sicut Abraham ad diuitem epulonem dixit.
& ¶L. Spreuit aũt illũ Herodes cũ exercitu suo, & illusit, ĩdutũ veste alba, & remisit ad Pila-
" tũ. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die. Nã antea inimici erãt ad inuicẽ. Pila
" tus aũt vocatis principib' sacerdotũ, & magistratib', & plebe, dixit ad illos: Obtulistis mihi
" hũc hoiem q̃si auertẽtẽ pplm̃, & ecce ego corã vobis interrogãs, nullã causam inuenio in
" hoie isto ex ijs, in qbus accusastis eũ. Sed neq; Herodes. Nã remisi vos ad illũ, & ecce nihil
A dignũ morte actũ ẽ ei. Emẽdatũ ergo illũ dimittã. ¶Necessũm aũt habebat dimittere eis
" p diẽ festũ vnũ vinctũ, quẽ voluissent. Et dicit eis: Est cõsuetudo vobis, vt vnũ dimittã in
" pascha. Habebãt tũc insignẽ, q dicebat Barrabas. Erat aũt Barrabas latro, q ppter seditio-
" nẽ quãdã factã in ciuitate, & homicidiũ, missus ĩ carcerẽ. Cõgregatis ergo illis, dixit Pilat'
" Quẽ vultis dimittã vobis, Barrabã, an Iesum, q dr̃ Chrs? Vultis ergo dimittã vobis regẽ
" Iudæorũ? Sciebat em̃ q̃ p inuidiã tradidissent eũ. Exclamauit aũt simul & vniuersa turba
" dicẽs: Tolle hũc, & dimitte nobis Barrabã. Iterũ aũt Pilatus locutus ẽ ad eos, volẽs dimitte
" re Iesum. At illi succlamabãt, dicẽtes: Crucifige, crucifige eũ. Ille aũt tertio dixit ad illos.
" Quid em̃ mali fecit? Nullã causam mortis inuenio ĩ eo. Corripiã ergo eũ & dimittã. Tũc
" apphẽdit Pilatus Iesum & flagellauit. Et milites p̃sidis cõgregauerũt vniuersam cohortẽ,
" exuẽtes eũ chlamydẽ coccineã, veste purpurea circũdederũt eũ, plectẽtes coronã de spi-
" nis, imposuerũt capiti eius, & arũdinẽ in dextera eius, & veniebãt ad eũ, & genu flexo ante
" eũ adorabãt eũ, illudẽtes & dicẽtes: Aue rex Iudæorũ. Et dabãt ei alapas. Et expuẽtes, cõ
" spuerũt in eũ, & acceperũt arundinẽ, percutiebãt caput eius. Exiuit iterũ Pilatus foras, &
" dixit eis: Ecce adduco eũ vobis foras, vt cognoscatis, q nullã inuenio in eo causam. Exi
" uit ergo Iesus, portãs spineã coronã, & purpureũ vestimentũ. Et dicit eis: Ecce homo.⌋
B ¶O lamẽtatiõe & vox cõpassione digna, Ecce hõ. Q. d. Videte & aspicite, qualis sit hõ
iste miser? Num hõ videri & æstimari pt? Cõmiseremini ei taudẽ, maxime innocẽti. Et si
in aliq̃ male egisset, tñ vltra cõdignũ punitus est, & ideo sufficere vobis deberet. Si regi in
uidetis, iã parcite, q eũ deiectũ videtis, flagellatus ẽ, spinis coronatus est, ludibriosa veste
amictus est, amaris cõuitijs illusus est, alapis cæsus ẽ, & ita vndiq; deturpatus & supplicijs
adfectus, vt à plãta pedis vsq; ad capitis verticẽ nõ sit in eo sanitas. Quis tã durus, tã lapi
deus, tã ferreus, q tam misero homini nõ cõpati velit? Præsertim in q̃ tantorũ suppliciorũ
nullã in eo causam inuenio. Ah q̃ lamentabile spectaculũ, qs à lachrymis tẽperãre possit? Esa. 1
C ¶Ah Chr̃e dulcissime, agnus mãsuetissime, iã denuo videm' impletũ, q̃d de te dixit pro
pheta: Videmus eũ despectũ & nouissimũ virorũ, virũ dolorũ. Et nos reputauimus eũ quasi
leprosum, & pcussum à deo & humiliatũ. Nõ est spẽs ei neq; decor. Ah dñe Iesu mitissime
O rex gloriæ, q̃ vere hodie dicere potuisti, q̃d olim p prohetã dicturus eras: Ego aũt sum Esa. 53
vermis, nõ hõ, opprobriũ hoĩm & abiectio plebis. Oẽs videntes me, deriserunt me, locuti
D sunt labijs & mouerũt caput. ¶Aspice Christiane hõ, quõ rex & dux tuus cõfusiõe reple Psal. 21
tur, & humilitee sustinet, vt te ab æterna cõfusione eriperet, & à superbiæ peste liberaret.
E ¶Monemur itaq; hodie, vt opprobria oĩa pro noĩe Iesu Chr̃i sustinere paratisimus, & Philip. 2
in oĩbus humiliari studeamus. Et hoc ẽ, q̃d Aplus ait: Hoc sentite in vobis q̃d & in Chr̃o Philip. 1
Iesu, q quũ in forma, &c. Idẽq; paulo ante: Quia vobis (inqt) donatũ est pro Chr̃o, nõ so
lum vt in eũ credatis, sed vt etiã pro illo patiamini. Et Petrus ait: In hoc em̃ vocati estis, 1. Petr. 2
qa Chrs passus est pro nobis, vobis relinquẽs exemplũ, vt sequamini vestigia eius.
F ¶L. Cũ ergo vidissent eũ põtifices & ministri, clamauerũt dicentes: Crucifige, crucifige
" eũ. Dicit eis Pilatus: Accipite eũ vos & crucifigite. Ego em̃ nõ inuenio ĩ eo causam. Rñde
" rũt eis Iudæi: Nos legẽ habemus, & secũdũ legẽ debet mori, qa filiũ dei se fecit. Cũ ergo
" audisset Pilatus hũc sermonẽ, magis timuit. Et ingressus p̃toriũ iterũ, dixit ad Iesum: Vn
" de es tu? Iesus aũt nõ dedit ei responsum. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi nõ loqueris? Nescis qa

potestatē habeo crucifigere te,& potestatē habeo dimittere te? Rñdit Iesus:Nō haberes
ptātē aduersus me vllā,nisi tibi datū esset desup. Propterea,q me tradidit tibi,maius pctm̄
habet. Et exinde q̄rebat Pilatus dimittere eū. Iudęi aūt clamabāt,dicētes:Si hūc dimittis,
nō es amic⁹ Cęsaris. Oīs eñ,q se regē facit,cōtradicit Cęsari. Pilat⁹ aūt cū audisset hos ser
mones,adduxit foras Iesum,& sedit p tribunali,in loco,q dicit,λιθόστρωτος, Hebraice aūt,
Gabbatha. Erat parasceue,hora q̄si sexta,hora q̄si tertia. Et dicit Iudæis:Ecce rex vr. Illi
aūt clamabāt:Tolle tolle,crucifige eū. Dicit eis Pilatus:Regē vestrū crucifigā? Rñderunt
pōtifices:Nō habemus regē,nisi Cæsarē. Et accusabāt eū summi sacerdotes in multis. Et
cū accusaret à principib⁹ sacerdotū & seniorib⁹ populi,nihil rñdit,nec verbū vllū. Pilatus
rursus interrogauit eū:Non rñdes quicq̄. Vides in quātis te accusant? Et nō rñdit ei ad vl-
lum verbū,ita vt p̄ses vehemēter miraret. Sedēte aūt illo pro tribunali,misit ad eū vxor
eius dicēs:Nihil tibi & iusto illi, Multa eñ passa sum hodie p visum propter eum.
Gene. 3 ¶Nunc demū intelligēs diabolus per Christū se spolia sua amissurū,sicut primū p mu- G
Hebr. 2 lierem mortē intulerat,ita p mulierem vult Christū de manibus Iudæorū liberare,ne pre
eius mortē,mortis amittat imperiū. Per mortē eñ(ait Apostolus)Christus destruxit eū
Osee. 13 qui mortis imperiū habebat,eo ipso aliàs dicente:O mors,tua ero mors.
¶L Et eū ascēdisset turba,cœpit rogare,sicut semp faciebat illis. Principes aūt sacerdotū H
& seniores psuaserūt & cōcitauerūt turbā,vt peterēt Barrabā, Iesum vero pderent. Rñdit
aūt p̄ses,& ait illis:Quē vultis vobis dimitti? At illi dixerūt, Barrabam. Dicit illis Pilatus:
Quid ergo faciā de Iesu, q dicit Chrs? Dicūt oēs:Crucifigat: Ait illis p̄ses:Quid eñ ma-
li fecit? At illi magis instabāt,dicētes:Crucifigat. Et inualescebāt voces eorū. Vidēs aūt p̄
ses,q nihil pficeret,sed magis tumultus fieret,accepta aqua,lauit manus corā pplo dicēs:
Innocēs ego sum à sanguine huius iusti,vos videritis. Et rñdens vniuersus populus,dixit:
Sanguis eius sup nos,& sup filios nr̄os. Pilatus aūt volens populo satisfacere,adiudicauit
fieri petitionē eorū. Dimisit aūt illis eū,qui propter seditionē missus fuit in carcerē, Barra
bam,quē petebāt. Iesum vero flagellis cæsum,tradidit voluntati eorū, vt crucifigeretur.
¶O Pilate,qd agis? Lauas manus tuas,vt sis innocēs à sanguine toties iusto p te & alios I
c. nemo de approbato? Nō eñ te lotio aquæ iuuat,etiā si toto mari pfundaris? Quū tu Romanorū p̄
reg. iur. ses sis,iuxta quorū leges debueris iudicare,quare morti cōdēnas eū,q etiā,te teste,est sine cul
L. 1. §. Si qs pa? Qui neq̄ est spōte cōfessus,neq̄ testibus legitime cōuictus,qualiter fieri debuerat iux
vltro ff. de ta leges. Quid agis Pilate,q eū damnas,q à te iudice ex officio poterat saluus manere,quū
quest. ante dixeris,te habere potestatē dimittēdi ipm. Ex verbis etem̄ tuis cōdēnaberis. Etsi eñ
Matth. 12 quātū potuisti institeris,vt Iesum innocentē ex eorū manib⁹ liberares,à sanguine tñ huius
iusti innocēs eē nequis,quū iudex ipe tenebaris ex officio seruare iustitiā,nec timori cede
L. absentē. re:maxime,qa te leges tuæ docēt,Sāctius eē impunitū relinqui facinus nocētis,q̄ innocē
ff. de pęnis tē dānare? Nec te latet,te nō ex metu debere,nec ex aliq̄ hūano adfectu id sequi optere,
L. illicitas. qd conuenit sequi ex fide eorū,q̄ probabunt. At nihil plane pbatū est,quū oīa testimonia
§. veritas ff. fuerint falsa & incōuenientia. Male ergo & inique tradis sanguinē iustū volūtati Iudęorū
de off. p̄si. vt ijs satisfacias,qui legū æquitatē & iustitiā,non humanos adfectus sequi debueras.
¶Attendāt ergo hic iudices. Primo,vt ipsi cū Pilato nō importune & immature ad iudi K
L. testiū ff. candū procedāt,sed oīa prius diligēter cōsiderēt,explorētq̄,nec in accusatū quēpiā ferāt
de testib. sententiā,nisi is sit prius probis instrumētis cōuictus, aut facti euidētia,aut testibus inno
L. 1. § Si qs cētibus,aut spōte sine tormētis cōfessus,vel si post tormēta in cōfessione pseueret. Sic etsi
vltro. ff. de drus sciret peccatū Sodomitarū,dignatus tñ est per se inquirere,nō vt ignorans,vtrū cla
quæst.
2. q. 1. Nos mor Sodomorū opere esset cōpletus,sed vt iudicibus exemplū daret,ne p̄cipites in iudi-
in quenq̄. candis & discutiēdis essent negotijs. Siquidē sciant iudices,se nō magis iudicaturos alios,
q̄ se nō iudicādos,cū etiam ipsis magis q̄ partibus iudiciū terribile immineat. Siquidē liti-
Le. Rē non gatores cū hominibus. Ipsi aūt deo inspectore adhibito, causas proferūt trutinādas.
nouam. C. ¶Secūdo caueant iudices,ne cū Pilato sequant in iudicando humanos adfectus. Et sic L
de iudi.
11. q. 1. c. qui Christū sanguinē iustū inique iudicent & effundant,quādocunq̄ eñ vel cōsanguinitate
cunq̄ L. 2 vel amicitia,vel odio,vel inimicitia ducti iudicāt,peruertunt iudiciū Christi, q est iustitia
C. de pœ & fructum eius vertunt in amaritudinem damnationis.
na iud qui ¶Tertio, hic cōsiderent deuoti Christiani,quātæ passiones & angustiæ fuerint Christi M
male iudi amicis,vtpote gloriosæ virgini Mariæ,cæteris q̄ religiosis mulieribus atq̄ eius discipu-
dicant. lis,vbi audierunt sententiam mortis diffinitiuam contra Christum, cunctis Iudæis in eū
ignominiose insultantibus,esse latam? Quis dicere sufficiat.
Psal. 68 ¶Cōsidera igit. Christiana aīa,quō innocentissimus agnus,vt te à iudicio & lamento N
iustæ & æternæ dānationis eriperet,iniuste pro te iudicio damnari voluit,& soluere,quę
nō rapuit. Oremus igit ne vnq̄ iustā mortis sententiā aīæ vel corpis mereamur, dicentes.
¶Dñe Iesu,q sentētiā cōdēnatiōis ad mortē,mortē aūt crucis,innocēter subire volui-
sti,

sti, fac me iustā mortis sentētiā, siue in corpore, siue in anima nō mereri, & tui amore nun
quā hoim iudicia timere. Sane sicut saluator noster sustinuit pro nobis iniquā ab homine
cōtra se sententiā, sic & nos dei amore curare nō debemus iniqua hominum iudicia. Sicut
de se Apostolus: Mihi (inquit) pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die. 1. Cor. 4

O ¶L. Tunc milites suscipiētes Iesum in ꝑtorio, & postq̄ illuserūt, & exuerunt eū chlamy-
de coccinea, & induerūt vestimētis suis, & eduxerunt eū. Et baiulans sibi crucē, exiuit in
eū, qui dicit Caluaria, locū, Hebraice aūt Golgatha, vt crucifigeret. Et cū ducerēt eū, ap-
prehenderūt hominē Cyrenæum, noīe Simonē, venientē de villa, patrē Alexādri & Ru
fi, hunc angariauerunt, vt tolleret crucē eius, & imposuerūt illi crucē portare post Iesum
Sequebat aūt illū multa turba populi & mulieꝝ, quæ plangebāt & lamētabant eū. Cōuer
sus aūt ad illas Iesus, dixit: Filiæ Hierusalē nolite flere sup me, sed sup vosipsas flete, & su-
per filios vestros. Q̄m ecce veniēt dies, in quibus dicēt: Beatæ steriles & ventres, qui non
A genuerūt, & vbera q̄ non lactauerūt. Tunc incipient dicere montibus: cadite super nos:
& collibus, operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?⌋

P ¶Quasi dicat, Si ego qui peccatū nō feci, & sum vitæ lignū, sine igne passionis, nō exeo,
quid putas eis maneri tormenti, qui sunt fructibus vacui?

Q ¶L. Ducebant āt duo nequā cū eo, vt interficerent. Et venerūt ī locū, q dr̄ Golgatha, q̄d
est Caluariæ locus, & dederūt ei vinū myrrhatū bibere cū felle mixtū, & cū gustasset, noluit
bibere. Ibi crucifixerūt eū, & duos latrones, hinc & hinc, vnū à dextris, aliū à sinistris, mediū
aūt Iesum. Et impleta ē scriptura, q̄ dicit: Et cū iniqs reputatus ē. Iesus aūt dicebat: Pater Esa. 53
dimitte illis, nō eīm sciūt qd faciūt. Scripsit aūt & titulū Pilat⁹, & posuit sup crucē & caput
eius, & causam ipsius scriptā. Erat aūt scriptū: Hic ē Iesus Nazarenus rex Iudæoꝝ. Hūc er
go titulū multi Iudæoꝝ legerūt, qa prope ciuitatē erat locus, vbi crucifixus ē Iesus. Et erat
scriptū hebraice, grece & latine. Dicebāt ergo Pilato pōtifices Iudæoꝝ: Noli scribere, rex
Iudæoꝝ, sed qa ipse dixit, rex sum Iudæoꝝ. R̄ndit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.⌋

R ¶Vnde, q̄so, tāta Pilato cōstātia, q̄ nec Iudæis instātibus tituli inscriptionē dignat mu- Iohan. 14
tare? Nūqd à Pilato? Nequaq̄, sed à spū scō, spū veritatis, q (vt nihil nisi veꝝ suggerit suā
in psalmis vocē hācne corrūpas tituli inscriptionem) Pilato occulta qdā voce ꝑsonare
dedit, adeo qdē vis diuinæ ē operationis efficax, etiā in cordib⁹ ignorātiū. Vt eīm Caiphæ
suggessit, vt diceret de Iesu: Melius ē, vt vnus moriat pro toto ppl̄o, ne tota gēs pereat,
ita & hodie Pilato suggessit dicere: Q̄d scripsi, scripsi. Nō vero illud Caiphæ, sed spūs ve Iohan. 11
ritatis ꝑ ipm dici coegit, qa veritas erat. Chr̄s eīm (ait euāgelista) nō tantū pro gēte, sed vt
S filios dei, q erāt dispersi cōgregaret, moriturus erat. Sic & hoc nō Pilatus, sed ꝑ ipm spūs
veritatis dixit, q̄d scripsi, scripsi. ¶Iā vero quur nō ita diceret Pilat⁹, q̄d scripsi, scripsi, Num. 22
quū ad Balac dixerit Balaā: Nū aliud possum loqui, nisi q̄d iusserit dn̄s? Q̄n quidē nō est in Eccle. 8
ꝑtāte hoīs prohibere spm̄. Ego eīm (ait Petrus) qs erā, q possem prohibere deū? Q̄uo igit Acto. 11.
resisteret Pilat⁹ spiritui veritatis, adeoq̄ veritati ipsi, quū nec Paulus aliqd potuerit cōtra 2. Cor. 13
veritatē, vt nec voluit, siquidē veritas demū vincat, q̄ in æternū est māsura? Atqui veritas
erat, Christū esse Nazarenū regē Iudeoꝝ, ideo diuinitus scribi procuratū, Iesus Nazare- 3. Esdr. 3
nus rex Iudæoꝝ, nec immutandum, qua verissimum. Sane Christus erat Iesus, id est. Psal. 116.

T ¶Saluator, quia populum suū saluat à peccatis eoꝝ, vnde & nomen obtinuit, Samarita Matth. 1.
nis alibi testibus dicentibus: Audiuimus & scimus, quia hic est vere saluator mundi. Iohan. 4

V ¶Erat & Nazarenus, tū qa à Nazareth (euāgelista scribente) fuerit. Et veniēs habitauit Matth. 2
in ciuitate, q̄ vocatur Nazareth, vt adimpleret quod dictū est ꝑ prophetas: Quoniā Na- Esa. 11
zaræus vocabitur. Tum qa Nazaræus interpretat floridus, cuiusmodi fuit Iesus, q flos il-
X le est candidus, q de radice Iesse ascēdit. ¶Rex q̄q; erat Iudæoꝝ. i. oīm ipm cōfitentiū,
siquidē Iudæi sunt cōfitētes, siue secundū carnē sint Hebræi siue Gētiles. Ille quidē regna
bit in domo Iacob in æternū, & regni eius nō erit finis. Ipse eīm est ille dn̄s fortis & potēs
Y in ꝑlio, qui dicit rex gloriæ. ¶Recte igit Pilate ais, q̄d scripsi, scripsi. i. scriptū mutare ne
queo, qa verissimū in decus Chr̄i, sed in Iudæoꝝ ignominiā cedit, q mūdi saluatorem & Luc. 1
florē innocentē crucifixerūt. Recteq̄ titulū hūc supra crucē ponis, qa nō humani corpo Psal. 23
ris, sed diuinæ ꝑtātis est regnū, q̄d habet Chr̄s. Recte idēq̄ scribis capitalibus orbis totius
linguis & idiomatibus, vt (teste Apl̄o) oīs lingua confiteatur, qa dn̄s Iesus Chr̄s in gloria Philip. 2
est dei patris, rex regū, dn̄s dominantiū, & vt perfidi Iudæi intelligāt illū pati pro populo
oīs linguæ, & eius dn̄ari in perpetuū, contra nostri tp̄is nōnullos, qui diuina mysteria in
lingua tantūmodo vernacula agi volunt, de quo aliàs multa diximus in nostra Crisi.

Z ¶L. Milites ergo cū crucifixissent eū, acceperūt vestimēta eius, & fecerūt quatuor par-
tes, vnicuiq; militi partē, & tunicā. Erat aūt tunica incōsutilis desuper cōtexta per totū.
Dixerūt ergo ad inuicē: Non scindamus eā, sed sortiamur de illa cuius sit, vt scriptura im
pleretur, dicēs: Partiti sunt vestimēta mea sibi, & in vestē meā miserunt sortē. Et milites Psal. 21

quidē

quidē hæc fecerunt. Et sedētes seruabant eū. Et ꝑtereuntes blasphemabāt eū, mouētes ca
pita sua & dicentes: Vah q destruis tēplū dei & in triduo illud reædificas, saluū fac teipm.
Si filius dei es, descēde de cruce. Similiter & principes sacerdotū illudētes ad alterutrū cū
scribis & pharisæis dicebāt: Alios saluos fecit, seipm non ꝑt saluū facere. Chrs si rex Israel
est, descēdat nunc de cruce, vt videamus & credamus ei. Cōfidit in deo, liberet eū nunc, si
vult. Dixit eñ, q filius dei sum. Et stabat populus expectās, & deridebant eū principes cū
eis dicētes: Alios saluos fecit, se saluū faciat, si hic est Chrs dei electus. Illudebant aūt ei &
milites accedētes & acetum offerentes ei, & dicentes: Si tu es rex Iudæorū, saluū te fac.⌋

Iohan. 2 ¶O ꝑfidissimi Iudæi, o impijssimi & summe blasphemi Iudæi, estis ne memores, q aliquot vestrū millia ex tēplo inermis eiecerit? Nū meministis, q vnico ipsius verbo, retro in terrā cecidistis, nō nisi eius voluntate resurrecturi? Quid nūc ipsum quasi inopē deridetis? Sed alium audietis die post mortē eius tertia, quando vicerit leo de tribu Iuda. A

¶⌊Idipsum aūt & latrones q crucifixi erāt cū eo, improperabāt ei. Vnus aūt de ijs blasphemabat eū, dicens: Si tu es Chrs, saluū fac teipsum & nos. Rñdens aūt alter, increpabat eum dicēs: Neq tu times deū, qui in eadē damnatione es. Et nos quidē iuste. Nā digna factis recipimus, hic vero nil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Dñe, memēto mei, dum veneris in regnū tuū. Et dixit illi Iesus: Amen dico tibi, hodie mecū eris in paradiso.⌋ B

¶Attēde o peccator, ne desperes, dic Chro ex toto corde humillime: Dñe, memēto mei in regno tuo. Vides rñ quāta Iesu clemētia & misericordia, q latronē solo verbo nudo, sola fide in paradisum retulit, ne tu post errores introitū desperes? De quo suo plura loco. C

¶⌊Stabat āt iuxta crucē Iesu mr eius, & soror matris ei⁹ Maria Cleophę & Maria Mag. Cū ergo vidisset Iesus matrē & discip. stantē, quē diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mr tua. Et ex illa hora accepit eā discip. in suam.⌋ D

¶O cōstātissima mr Maria, q viris aufugiētibus, ipsa mulier fragilis & imbecillis, sola iuxta crucē constās stetisti, documentū ꝑbens, q̄to studio suorū matres liberorū salutē expectare debēt, quū pia mr Maria pijs oculis in vulnera dilectiss. filij vidēs, mūdi salutē & redemptionē expectabas. Hanc imitamini piæ matronæ, q in vnico filio dilectiss. tantū maternæ virtutis exēplū dedit, neq eñ vos dulciores liberos habetis, neq illud virgo q̄rebat solatiū, vt aliū possit gñare filiū. O mœstissima mr, qs tuū hodie ꝓ filio tuo innocētissimo mœrorē, luctū & lamētū sufficiēter possit exprimere, qñ illū in publico tā despectū, nudū, derisum, extēsum, ꝑforatū, sanguinolētū vndiq, & supra q̄ dici ꝑt angustiatū, & ꝑinde ab oībus tā amicis q̄ inimicis derelictū, cui nec ipsa subsidiū ferre potueris? O mœstiss. o dolo E

Luc. 2 rosiss. mater Maria. Nōne, dic obsecro, hodie prorsus impletū est dictū ad te Simeonis in tēplo dicētis: Et tuā ipsius animā ꝑtransibit gladius? Nimirū hodie gladius immēsi doloris tuā animā ꝑtransijt, qñ vidisti eū mori, q ex te miraculose ꝓcreatus erat. Hoc sane aladuertēs filius tuus, nō te matrē, sed mulierē appellat, ne virgineū cor nimio dolore, eodēq materno dissileat & disrūpat. O mœstiss. o ꝑturbatiss. mater, q̄ta passio, q̄ amara tibi cogitatio, quū tibi dicit filius charissimus: Mulier, ecce filius tuus? Ah q̄ dissimilis cōmutatio, dat tibi matri Iohānē, vtpote seruū pro dño, discipulū pro magistro, hoīem pro vero deo, filiū Zebedęi pro filio dei, nepotē pro filio, sed tñ dilectū Iohānem, sed longe dissimilem.

¶O beate vereq felix Iohānes, q tātū, tāq nobile legatū. s. dignissimā Iesu matrē meruę ris recipere ex testamēto Iesu vltimo. ¶O fidelissime testator, dñe Iesu, publicū non mō ex cruce, sed & domesticū cōdēs testamētū, matrē tuā Iohāni, in summo etiā mortis agone legās. Nēpe ex eo ligno, vbi erāt fixa mēbra moriētis, cathedrā magistri docētis facto & verbo faciēs, q perdocuisti, q̄ta debet præ oībus filiorū in parētes eē pietas. Discāt hic à summo ꝑceptore filij, vt suis afflictis parētibus cōpatiant, necessitatib⁹ eorū subueniāt & prouideāt quocūq sint profecturi, vt Chrs præ cæteris oībus matrē suā singulariter ꝓcuratione Iohānis hinc ꝑ mortē discessurus, prouidit ipsam ad mortē vsq diligens. F G

¶⌊A sexta aūt hora tenebræ factæ sunt sup vniuersam terrā, vsq ad horā nonā, & ob- H

Malach. 4 scuratus est sol.⌋ ¶En q̄ obligamur ad cōpatiendū passioni & morti Iesu Chri, qñ illi etiam (vt deinceps latius audiemus) insensibilia compatiuntur. Sane sol obscuratur. I

¶Primo, vt ostenderet verum iustitiæ solem pati, vnde omnes illuminantur. K

Matth. 11. ¶Secundo, q nequiuerit iniurias sui creatoris adspicere. L

Lucæ, 10 ¶Tertio, vt ostēderet à ꝑfidis Iudæis solē iustitiæ merito subtractū & subtrahēdū, quū ab ipso noluerūt illuminari. M

¶Quarto, vt sol creatura insensibilis, Chro tñ cōpatiēs, corda etiā vel quælibet dura ad cōpatiendū prouocaret, qñquidem nō fuerit illa naturalis eclipsis, tū q tātisper. s. tres horas durarit, tū q a fuerit in oppositiōe solis & lunæ. s. e regione ad solē, tū q vniuersalis fuerit, quā etiā vidisse perhibet Dionysiū apud Heliopolim, q ea visa, stupefactus, dixisse fertur: Aut natura, aut deus naturæ patit, aut mūdi machina dissoluet. Adde & eas tenebras (vt tradūt) fuisse palpabiles & nigras, cuiusmodi in Aegypto fuisse sub Pharaone cōmemorāt, quū cæteræ sint ferrugineæ & aereæ & aliquātulū claræ. N

Pliñ. lib. 2 cap. 10

Exodi, 10.

O ¶L.Et circa horā nonā exclamauit Iesus voce magna: Eloi, Eloi, lama sabachtani, hoc
« est, deus meus, deus meus, vt qd dereliqsti me. Quidā aūt illic stātes & audiētes dicebant:
« Heliā vocat iste. Cæteri vero dicebāt: Sine, videamus, si venit Helias liberās eū, ad depo-
« nēdū eū. Postea sciēs Iesus, qa oīa cōsummata sunt, vt cōsummaret scriptura, dicit: Sitio.
« Vas āt positū erat aceto plenū. Et cōtinuo vn⁹ ex eis acceptā spōgiā ipleuit aceto, hyssopo
« circūponēs, iposuit arūdini, obtulit ori ei⁹ & dabat ei bibere, & nō accepit: ac noluit bibere
« Cū ergo accepisset Iesus acetū dixit: Cōsummatū ē. Iesus āt clamās iterū voce magna ait:
« Pr̄, i man⁹ tuas cōmēdo spm̄ meū. Et hęc dicēs: Incliato capite expirauit & tradidit spm̄.⅃
P ¶Et vos igit (frēs charissimi) inclinate capita vr̄a, toto simplicicꝗ corde cōpatiētes, tam
pro morte ipsius q̄ pro salute vr̄a grās agite dn̄o nr̄o Iesu Chr̄o vnico redēptori dicētes:
Q ¶O Iesu dn̄e misericors, q in cruce moriēs aīam tuā patri cōmēdasti, grās ago tibi hu-
millimas p passiōe tua & morte innocētissima & amarissima. Dep̄cor, da mihi in hac vita
tibi spūaliter cōmori, q̄tenus tu in hora mortis meæ digneris aīam meā miserā hr̄e com
mēdatā, & ex te audire illud dulcissimū verbū: Hodie mecū eris in padiso, amē. Pr̄ nr̄ &c.
R ¶L.Et ecce velū tēpli scissum ē in duas partes, à summo vsqꝫ deorsum. Et terra mota ē,
« & petræ scissæ sunt. Et monumēta apta sunt. Et multa corpa sctōꝝ q̄ dormierāt, surrexe
« rūt. Et exrūtes de monumētis post resurrectionē eius, venerūt in sanctā ciuitatē, & appa
« ruerūt multis. Cēturio aūt & q cū eo erāt custodiētes Iesum, viso terræmotu, & his quæ
« facta fuerāt, & q̄d sic clamās expirasset, timuerunt valde, dicētes: Vere filius dei erat iste.
« Et Centurio glorificabat deū, dicēs: Vere filius dei erat iste. Et oīs turba eoꝝ, quæ simul
« aderat ad spectaculū istud, & videbāt quæ fiebant, percutientes pectora sua reuertebant.
S ¶Stabāt āt oēs noti ei⁹ & mulieres multę à lōge, q̄ secutę erāt Iesum à Galilęa ministrā
« tes ei, de lōge aspiciētes & vidētes hæc. Inter q̄s erāt Maria Magdalena & Maria Iacobi
« minoris & Ioseph mr̄, & Salome, & mr̄ filioꝝ Zebedæi. Et mulıæ aliæ q̄ simul cū eo ascē
« derāt Hierosolymā. Iudęi ergo qm̄ pasceue erat, vt nō remanerēt corpa in cruce sabbato
« (erat eñi magn⁹ dies ille sabbati) rogauerūt Pilatū, vt frāgerent eoꝝ crura, & tollerent. Ve
« nerūt ergo milites & primi qdē fregerūt crura, & alterius q crucifixus ē cū eo. Ad Iesum
« āt cū venissent, vt viderūt eū iā mortuū, nō fregerūt ei⁹ crura. Sed vn⁹ militū lācea lat⁹ ei⁹
« aperuit, & cōtinuo exiuit sanguis & aqua. Et q vidit, testimoniū phibuit, & veꝝ est testi
« moniū ei⁹. Et ille scit qa vera dicit, vt & vos credatis. Facta eñi sunt hæc, vt scriptura im-
« pleretur: Os nō cōminuetis ex eo. Et iterū alia scriptura dicit: Videbūt in quē transfixerunt. Exod.12. Nume.9 Zachar.12
T ¶Cū sero āt factū eēt, ecce vir qdā noie Ioseph diues, q erat nobilis decurio, vir bon⁹ &
« iust⁹. Hic nō cōsenserat cōsilio & actib⁹ eoꝝ ab Arimathia ciuitate Iudææ, q & ipse expe-
ctabat regnū dei, eo q̄ eēt discipulus Iesu, occultus āt ppter metū Iudæoꝝ. Hic audacter
« introiuit ad Pilatū & petijt vt tolleret corp⁹ Iesu. Pilat⁹ aūt mirabat si iā obijsset. Et accer
« sito Cēturiōe iterrogauit eū, si iā mortuus eēt. Et cū cognouisset à Cēturiōe, donauit cor
« p⁹, & reddi iussit Ioseph. Ioseph āt mercatus ē sindonē, & deponēs eū, iuoluit sindone Ie
« su corp⁹. Venit āt Nicodem⁹, q venerat ad Iesum nocte primū, ferēs mixturā myrrhæ &
« aloes q̄si libras cētū. Accepert ergo Iesum, & ligauert eū lintheis cū aromatib⁹, sicut mos
V est Iudæis sepelire. ¶Erat āt in loco vbi crucifixus ē, hort⁹, & in horto monumētū nouū
« q̄d erat excisum de petra, in q̄ nōdū q̄sq̄ posit⁹ erat, ibi ergo ppter pasceuē Iudæoꝝ, qa
« iuxta erat monumētū posuert Iesum. Et aduoluit saxū magnū ad ostiū monumēti, & abijt
« Et dies erat pasceues, & sabbatū illucescebat. Subsecutę āt mulieres q̄ cū eo venerāt de Ga
« lilæa, viderūt monumētū, & quēadmodū erat positū corp⁹ ei⁹. Erat āt ibi Maria Magdale
« na & altera Maria Ioseph sedētes cōtra sepulchrū. Et reuertētes pauerūt aromata & vn
« guēta, & sabbato qdē siluerūt scd̄m mādatū. Altera āt die, q̄ ē p⁹ parasceuē, cōuenerūt pri
« cipes sacerdotū & pharisęi ad Pilatū dicētes: Dn̄e, recordati sumus, qa seductor iste dixit
« adhuc viuēs, p⁹ tres dies resurgā. Iube ergo custodire sepulchrū vsqꝫ i tertiū diē, ne forte
« veniāt discipli ei⁹ & furent eū, & dicāt plebi: Surrexit à mortuis. Et erit nouissim⁹ error pe
« ior priore. Ait illl Pilat⁹: habetis custodiā. Ite, custodite sicut scitis. Illi āt abeūtes municrūt
X sepulchrū, signātes lapidē cū custodib⁹.⅃ ¶Hæc ē (frēs dilectiss.) sūma amarissimę Iesu
Chr̄i p nr̄a salute passiōis & mortis crucis. Sūma (inq̄) ē, nō vl̄a, qppe q̄ tāta fuit, vt nulla
plane nec āgeloꝝ, nec hoim lĩgua vnq̄ sit enarratura, nec tota alicui nisi vsqꝫ ad extremū Thren.1
diē ruelāda, dn̄o ipo p ꝓphetā dicēte: O vos oēs q trāsitis p viā attēdite, an ē sił̄s dolor vt
Y meus. ¶Quid igit agemus hodie, & semp pro tāta p nobis Iesu Chr̄i passiōe & morte
ac gr̄a: Cōdoleam⁹ Chr̄o, capiti nr̄o, siqdē q amor sit noster, dulcedo nostra, spes nostra
btitudo nostra, cōsolatio nostra, passus in omi tp̄e vitæ eius, in toto corpe. Q̄nquidē tp̄e
infantiæ passus est angustias vteri, paupertatē, asperitatē, & humilitatē præsepij, psecutio
nē aduersarij, fugā Aegypti. Tempore adolescētiæ, disputationē & p̄cipitationē. Tempo
re iuuētutis amarissimā & turpissimā mortem & passionē. Passus est (inquā) toto corpore.

In capite duris spinis, in oculis effusionē lachrymarum, in auribus auditū cōtumeliarum & blasphemiarum, in genis molestiā alaparum, in naribus foetorē sputi, in ore amaritudinē aceti &
Psal.21 fellis, in manibus vincula, & in pedibus afflictionē plagarum, & in toto corpore flagellationē,
Esaiæ 53 & quidē tātā inibi extēsionē, vt oīa eius ossa & nerui potuerint nūerari. Condoleamus (inquā) grato aīo, quī hæc oīa propter nos passus est. Vulneratus quippe ē (ait Esaias) propter pctā nostra attritus est propter scelera nostra, vt plagæ ipsius sint vulnerum nostrorum medicina.

¶Cōsiderate vt & ideo doleret hodie psonæ sctissimæ & isensibiles creaturæ. Siquidē mulieres lachrymant, lachrymat piscator, lachrymant insensibilia, suamque demōstrāt, naturæ stupenie, cōpassionē. Sol obscurat, terra tremit, lapides discindunt, mortui resurgunt, monumenta aperiunt, velum templi scinditur. N

Psal.21 ¶Lachrymamini ideo & vos, & dño Iesu pro tanta passione grās agite, vt vespertinus
Gala 6 vester fletus in matutinum, s. resurrectiōis gaudium vertat. X
Hebræ.12 ¶Absit denique vt gloriemur, nisi cū Apl'o in cruce dñi nostri Iesu Chri, p quē nobis mūdus crucifixus ē, & nos mūdo, in q nr̄a ē salus, vita & redēptio. Deponamus igit frēs, oē pōdus, & circūstans nos pctm̄, p patiētiā curramus ad propositū nobis certamē, adspiciētes in authorē fidei & cōsummatorē Iesum, q proposito sibi gaudio sustinuit crucē, cōfusione cōtempta, atque in dextera sedis dei sedet. Recogitate (inquā) eū, q talē sustinuit à peccatoribus cōtradictionē aduersus semetipm, vt nō fatigemini animis vr̄is deficientes, sed vt hic à peccatis ad virtutes, & in nouissimo die in gloria resurgatis, sessuri cū Chro in coelis in gaudio, q hodie cū eodē moesti lachrymamini. Id qd nobis idem dn̄s & redemptor noster misericorditer donet. Cui sit laus & gratiarum actio, Amen.

¶HOMILIA XXXVIII. IN CONCLVSIONEM SACROsanctæ Iesu Christi passionis, vice Epilogi.

Zach.12 Hæc est (chariss̄imi frēs) passionis & crucis dñi nostri Iesu Chri summa & A
Iohā.3 nō oīs de ea historia, vtpote qa Chrm tot et tāta passum credimus, quot
Rom.8 & quāta scribi nequierint, nec nisi sciri posse oēs iniurias & cōtumelias, qui-
Galat.6 bus Chrm Iudæi adfecerūt, donec in extremo iudicio ipm visuri sunt, in quē trāsfixerunt. Hæc aūt scripta sunt, vt credamus, qa Iesus est filius dei, quē ipē pr̄ nimio in nos amore motus pro nobis tradidit. Est aūt hæc ipsa Iesu Chri passio & crux sola, in qua (vt Paulus fecit) nobis gloriandum est.

Ephe.2 ¶Primo, quod nobis p eam crucifixus est dn̄s noster Iesus Chrs, q solus sua nos passio- B
1.Petr.1 ne & cruce ab æterna morte redemit, patrique suo olim indignabundo recōciliauit gratis, aplo dicēte: Deus q diues ē in misericordia, propter nimiā charitatē qua dilexit nos, cum essemus mortui peccatis, cōuiuificauit nos in Chro. Et Petrus ait: Sciētes, quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi & incontaminati. C

1.Cor.2 ¶Secundo, qa in ea passiōe oīs nostra ad salutē scia reposita est, qua discimus cōseruare salutē, quā ille nobis acqsiuit p passionē. Et hoc est, qd Apl's inqt: Ergo cū venissem ad vos frēs, veni, nō in sublimitate sermonis, aut sapiæ annuntians vobis testimoniū Chri.
Coloss.2 Non em̄ iudicaui me scire aliqd inter vos, nisi Iesum Chrm, & hūc crucifixum, vtpote in quo sunt omnes thesauri sapiæ & sciæ absconditi. Et sane quemadmodum Iohannes recenset tria peccata præcipua, qbus hic mundus damnat. s. superbiam, concupiscentiā carnalem, & auaritiam. Sic ediuerso tres sunt virtutes, qbus hic saluat mundus, quas Chri-
Esa.53 stus in sua nos passione perdocet. s. humilitatem, continentiam & moderationem.
1 Pet.2 ¶Primo, cū hodie Chri passionē ex animo meditabimur, humilitatē docemur, vbi co- D
Psalm.144 gitauerimus eū, q innocēs est manibus & mūdo corde, q pctm̄ nō fecit, nec inuētus est dolus in ore eius, q fecit coelū & terrā, & oīa quæ in eis sunt, imo q & cūcta fecit, tenet, regit, protegit, q & dei filius, verus deus, summe potēs, sapiēs & bonus, tā mitis & humilis in sua fuerit passiōe, vt ad quālibet maximas blasphemias, & ad falsissima, q sibi obijciebant, crimina, ne qdē verbū rn̄derit, de se p prophetā dicēs: Ego āt tanq surdus nō audiebā, & si-
Psal.37 cut mutus nō aperiēs os suū. Et factus sum sicut hō nō audiēs, & nō habēs in ore suo redargutiōes. Quātis vero cōtumelijs & opprobrijs & derisiōibus fuerit adfectus, innuit prophe-
Esa.53 ta in psona oīm de ipo dicēs: Vidimus eum, & nō erat ei adspectus, nō speciosum forma p filijs hoīm, sed tanq leprosum, nouissimū virorum, plane virū dolorum, à deo pcussum, & humiliatū, ita vt nl'a eēt ei spēs, neque decor. O nouissimū & altissimū, O humile & sublimē, O opprobriū hoīm & gloriā angelorum. Nemo illo sublimior, nemo humilior. Denique sputis illit' ē, opprobrijs saturat' ē, morte turpissima cōdēnat' ē, cū sceleratis deputat' ē. Quare tm̄ hūiliatus ē, & se hūiliauit rex tāt'? Vt & nob despectis hoīb' exēplū daret, vt ipsi nō supbiremus, sed in oībus ad oēs essemus hūiles & patiētes, qa patiētia, hūilitatis soror est.

Et hoc

Et hoc eſt, q̃d idem ad nos clamat: Venite ad me oẽs q laboratis & onerati eſtis, & ego
reficiã vos. Tollite iugũ meũ ſup vos, & diſcite à me, q̃a mitis ſum & humilis corde. Id q̃d Matt. 11
vere hodie in ſua paſſione teſtatus eſt. Et hoc eſt q̃d Apl̃us ait ad nos: Hoc em̃ ſentite in
vobis, q̃d in Chr̃o Ie ſu. Qui cũ in forma dei eſſet, nõ rapinã arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem Phil. 2
deo, ſed ſemetipſm exinaniuit, formã ſerui accipiẽs, in ſimilitudinẽ hoĩm factus, & habitu
inuẽtus vt homo humiliauit ſemetipſm, factus obediens vſq; ad mortẽ, mortẽ aũt crucis.
E ¶ Sc̃do eius ex paſſiõe docemur cõtinentiã, & cõtinere ab om̃i carnali cõcupiſcentia &
voluptate, vbi amariſſimã eius paſſionẽ per totũ corpus recogitauerim⁹, q tãto paſſibilior
extitit ad ornamẽta, quãto fuit oĩbus natura purior & ſubtilior, & ab om̃i labe peccati ſyn
cerior. Et maxime, q̃d nulla in eius corpe pars fuerit, q̃ nõ acerbiſſime fuiſſet læſa, adeo q̃d
vere de eo dixerit Propheta: A plãta pedis vſq; ad verticẽ, nõ eſt in eo ſanitas, qppe quẽ
hodie videmus paſſum, in capite duriſſimis ſpinis, ĩ oculis lachrymarũ effuſione, in ore & Eſa. 1
maxillis p cuſſiõe alaparũ, in lingua fellis amaritudine, in auribus cõtumeliis, in naribus fœ
tore ſputi, in manibus & pedibus catenis & ligaturis, adeoq; vulneribus, & in latere, & de-
niq; p totũ corp⁹ flagellatiõe tã acerbe & crudelr paſſum, vt ipſe ad nos oẽs clamet: O vos Thren. 1
oẽs, q trãſitis p viã, attẽdite & videte, an ẽ dolor ſicut ẽ dolor meus. Foderũt manus meas Pſal. 21
& pedes meos, dinũerauerũt oĩa oſſa mea. Accedit in argumẽtũ doloris & paſſiõis, q̃d ſuſti
nuerit hæc oĩa & hoc genus irriſiõis, verecũdiæ, cõfuſiõis & ignominiæ, inter cognatos &
notos in Hier̃lm ciuitate regia & famoſa & populoſa, extra portã, in loco Caluariæ, in lo
co punitiõis ſceleratorũ, fœtido & imũdo, vbi occidebant homicidæ & latrões, in medio
ſuſpẽſus latronũ, in cruce q̃ſi ad ſpectaculũ eleuatus flẽtibus amicis, & inſultãtibus inimicis
in pcipua paſchæ ſolẽnitate Iudæorũ, ad quã ,ppter reuerẽtiã tẽpli, & pulchritudinẽ & ,p
pter ipſam feſtiuitatẽ, cõfluebat nõ ſolũ ex Iudæa, verũetiã ex diuerſis gẽtiũ natiõibus ma
xima multitudo, & q̃ maxĩe illa die ad tm̃ ſpectaculũ cõcurrebat, corã qbus ipſe dñs ludi-
brio exponebat & habebat, vt q plerīq; oẽs eũ verbis & factis deridebãt, veluti de ſeipſo
C dicit: Ego aũt ſum vermis & nõ hõ, opprobriũ hoĩm & abiectio plebis. Oẽs vidẽtes me, de Pſal. 21
riſerũt me, locuti ſunt labiis, & mouerũt caput. Paulopoſt iterũ: Et (inqt) factus ſum illr̃ in Pſal. 68
parabolã. Aduerſum me loq̃bant, q ſedebãt in porta, & in me pſallebãt, q bibebant vinũ.
Hæc & alia tã verba q̃ facta probroſa & amarulẽta paſſus ẽ Chr̃s in aĩo & corpe, ab oĩ car
nis ac animi voluptate alienus, vt & ipſi nr̃m corp⁹ caſtigaremus, mĩme voluptati dediti. Roma. 6
Nõ ergo (inqt Paulus) regnet pc̃m in vr̃o mortali corpe, vt obediatis cõcupiſcẽtiis eius.
Sicut exhibuiſtis mẽbra vr̃a ſeruire imũditiæ & iniqtati ad iniqtatẽ, ita nũc exhibete mẽ
F bra vr̃a ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationẽ. ¶ Tertio docemur, moderationẽ .i. cõtinẽtiã
qua paucis cõtẽti ſumus & nõ auari, quũ hodie videmus Chr̃m in ei⁹ paſſiõe prorſus om̃i
bus ſuis veſtimẽtis eẽ à crucifixoribus nudatũ, & oĩbus rebus vſq; adeo vt vere nõ habue-
rit, q̃ ſe velaret, aut caput ſuũ reclinaret, id q̃d nulli vnq̃ factũ legimus latroni vel maleſa-
ctori. Sic q̃dẽ nudã crucẽ nudus aſcẽdit, vt ſi p ſepulchrũ illius terrã matrẽ oim corporũ
velimus itelligere, recte poſſit ei ad lr̃am cõuenire, q̃d Iob ait: Nudus egreſſus ſum de vte Iob. 1
ro mr̃is meæ, nudus reuertor illuc. Et quare tam paup, tã nudus inde abiit dñs? Nimirũ, vt
& ipſi paupes nõ ſolũ ſpũ eſſemus, ſed & re ipſa, cõtẽti qbus ali & veſtiri poſſimus, minime 1. Timo 6
diuitiis inhiãtes, memores, quẽadmodũ nihil in hũc mundũ tulimus, ita etiam nihil poſſe Apo. 14
nos hinc auferre, nec poſſe nos ſequi aliud p̃ter bona opa, quæ hic fecimus in humilitate,
in cõtinẽtia, in moderatiõe, quas in ſua nos paſſiõe Chr̃us docuit, quẽ & in eis ſequi debe
mus cõpatiẽtes, Petro ad nos dicẽte: In hoc em̃ vocati eſtis, q̃a Chr̃s paſſus eſt pro nobis 1. Petri. 2
vobis relinquẽs exemplũ, vt ſequamini veſtigia eius. Nec em̃ poſſumus cũ Chr̃o ipſo cum
gaudio, neq; reſurgere, neq; aſcẽdere, neq; regnare, niſi & ipſm in cruce noſtra ſeq̃mur.
Ipſo ad oẽs dicẽte: Si q̃s vult venire poſt me, abneget ſemetipſm, & tollat crucẽ ſuã, & ſe- Matth. 16
quat me. ſ. ad æternã beatitudinẽ, quã niſi p paſſiõis imitationẽ puenire valemus. Ad quã
perducat nos ſua paſſione dominus noſter Ieſus Chriſtus, Amen.

¶ HOMILIA XXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Pſal. 117. Hæc eſt dies quã fecit dñs, exultemus & lætemur in ea &c.

In feriis dñicæ eiuſdemq; victorioſiſſimæ reſurectionis.

A HYMNVS EST REGII PROPHETAE QVO ILLE
in ſpũ ſancto fidelem populum ad laudẽ & gratiarũ actionem domino no-
ſtro (quod vere eſt exultare & lætari) inducit. Hymnus (inquã) & pſalmus
plane lætitia & tripudio differtus, q̃ catholica eccleſia rectiſſime hac die pa
ſchatos iterũ atq; iterũ lætabũda decãtat, eoq; hãc dñicæ reſurrectiõis diẽ p̃
cæteris innuit feciſſe dñm, q̃ ipſam admirabili reſurrectiõis Chr̃i gl̃ia in-
ſigniuit

signiuit, ac prorsus decorauit. Siqdem Euãgelists hodie Chrm à mortuis prima sabbati
Gene.1 id est, prima die post sabbatũ, i. die dñica (quæ & dierũ, qbus mundus est cõditus fuit primus) resurrexisse adfirmet. Quã vel ideo diem in ipo prouin' ecclesiæ initio ex die sabba
Apo.1 to Iudæorũ fuisse ab Aplis sancitã & commutatã, hebdomada statim solenniter propter
sacratissima dñicæ resurrectiõis & aduentus spũs in Chri discipulos mysteria. Iohannes
euãgelista sub his verbis admonet: Ego Iohãnes frater vester & particeps in tribulatiõe:
Malach.4 regno, & patientia, in Iesu Chro fui in insula, quæ appellat Pathmos propter verbum
dei & testimonium Iesu Chri, fui in spũ in dñica die, quam forte non immerito diem solis appellant, qa in ea tenebris sol iustitiæ, veritatis, & intelligentiæ illuxit.
Gene.1.2 ¶Ex qbus plane oĩbus pspicuum euadit, redarguẽdos, q diem aliquã altera cõtendunt B
maioris non habendã. Id qd prima oĩm rerũ creatiõe, qua oia fuere bona, facile cõcesserim, nõ etiã ob memoriã eorũ, quæ sua die p totum terrarũ orbẽ celebrant mysteriorum.
Iohan.5.7 Vnde & Chrm dies festos vti cæteris insigniores obseruasse intelligimus, qñ & diebus fe
Iohan.13 stis Iudæorũ Hierlm ascenderit. Et aliàs quoq; quæ opus essent ad diem festũ emi iusserit.
Hinc rite vereq; sanctus propheta diẽ hãc resurrectiõis, pinde atq; pcipuam fecisse dñm
concinuit, vtiq; qa eam singulari, admirabiliq; suæ resurrectionis gloriosissimæ decore,
exornandam duxerit, quanq; is (vt scriptura refert) omnes dies crearit.
Gene.1 ¶Cæterũ audio hic gloriosam Chri resurrectionẽ nocti potius dicendã q̃ diei, qñquidẽ Chrs media nocte de sepulchro resurrexerit ex Sãpsone Chri typo, q ĩtẽpestę noctis C
Iudic.16 silentio vrbis Gazæ portas cũ postibus & seris euulsit, positis ibidẽ nequicq̃ custodibus,
q illum vrbe volente obseruarẽt & caperẽt. Accedit, qd discipuli q Emautẽ pfecti sunt,
referunt mulieres ante lucẽ ipsam apud monumẽtũ fuisse, & iam tum nõ inuenisse corpus.
Luc.24 Præterea Iohannes ait Mariam Magdalenã ad monumẽtum venisse, quũ adhuc essent
tenebræ, & lapidem à monumento tum vidisse sublatum. Quæ sane Sampsonico typo
Iohã.20 non parum vident accedere, quo innuit Chrm media nocte surrexisse.
¶At hoc ipm neq; scripturæ, neq; Chri promisso, nec fidei videt admodũ esse consenta D
Matth.12 neum. Siqdẽ scriptura dicat: Sicut fuit Ionas in vẽtre ceti tribus diebus, & tribus noctibus
Ionæ.2 sic erit filius hoĩs in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. Certe si media nocte,
tertia die nondũ lucescẽte, surrexisset, tribus diebus in sepulchro nõ fuisset, maxime qd &
apud Iudæos vespere & mane vnũ cõstituerint diem, vt est in libro Geneseos. Et Chrus
Gene.1 quoq; ait: Sic scriptũ est, & sic oportebat Chrm pati, & resurgere tertia die à mortuis. Et
Luc.24 idẽ etiã nũ apud Euãgelistas, quũ iam retulisset suã p Iudæos passionẽ, dicit se randẽ deuicta morte tertia die resurrecturũ. Deniq; articulus fidei habet: Descẽdit ad inferna, die ter
Mat.16.20 Marc.9.10 tia resurrexit à mortuis. Id qd Apls pcipuũ nræ fidei pinde cẽset. Vnde satis patere puta
Lucę.13.18 uerim nõ media nocte, sed die potius surrexisse. Ductus itẽ & vltra hæc Dauidis oraculo,
Psal.56 quo vox pris est ad filiũ: Exurge gloria mea. Cui rñdens filius: Exurgã (inqt) & suscitabor
Psal.29 diluculo. i. primo mane. Et idẽ ait: Ad vesperã demorabit fletus, & ad matutinũ lætitia,
qñquidẽ vespere passo iam & sepulto dño, Apli & mulieres in fletu & gemitu morabant,
quæ mane veniẽtes ad sepulchrũ gloriã resurrectiõis ab angelis cũ gaudio acceperũt, sic
Marci.16 quoq; Marcus Chrm mane prima sabbati surrexisse scribit. Ea propter credi ęquum erit,
Chrm mane diei resurrexisse, id qd & apprime cõuenit, nẽpe, vt q depulsis spũalibus tenebris clarã veritatis ac grãæ lucẽ suę resurrectõis gloria iuexit mũdo, voluerit etiã nocturna
Iudic.16 abeũte caligine & claritate diei ex oriẽte ĩmortalitatis suæ dec' & splẽdorẽ nob exhibere.
¶Quantũ vero ad typũ Sampsonis rñderim, veritatẽ ipsam non oĩbus debere ad suã figuram habere responsum, hinc non validum sumi argumentũ, Chrm mediæ quoq; noctis articulo à mortuis resurrexisse. Possit tñ & nõ absurde dici nocte idẽ surrexisse, quod E
in ipsius noctis extremitate & termino atq; sub auroram red̃iuiuus de sepuchro prodierit
quod tps appellari solet diluculũ qd est inter tenebras noctis & diei claritatẽ, quo etiã tpe
Lucæ.24 Lucas ait dñm surrexisse, quod Marcus valde mane, & Iohannes adeo mane, vt adhuc te
Marci.16 Iohan.20 nebræ fuerint, sole nondũ plene exorto, nuncupauit, iuxta quos accipiẽdus est sermo duorum discipulorũ Emautem euntium, q dicunt mulieres ante lucem apud monumentũ fu-
Luc.24 isse, qñ tunc dñs resurrexerit, intellige ante lucem solis, non etiã luciferi siue auroræ anteq̃
adfuisse non intelligunt. Nec obstat, qd Marcus dicat: Orto iã sole, nimirũ, quod accipiẽdum sit, quũ cœlum ab orientis parte albesceret, quod fit vtiq; oriẽte solis vicinitate. Id
Marci.16 quod vel Marcus ipẽ testat, inquiẽs paulo ante eas venisse valde mane, qd vtiq; pars ẽ diei
auroræq; finitima, qñ die iã surgẽte aliquæ tenebrarũ reliquiæ tãto minus sunt, quãto magis orit lux, nec intelligendũ ẽ, pinde sol ipse visus esset sup terrã, sed qñ cœlũ ortu suo illuminare cœpit. Hinc diuersa istarũ mulierũ in euangelio tpa nullum dant mendacio locum, vt impñ deblaterãt, verũ sedulæ visitationis officia arguũt, dũ crebro abeũt & redeũt
nec patiunt diu vl lõgius à sepulchro dñi abcẽ. Et sane reconciliatis ad cõcordiã scripturis
nihil

nihil deinde apud pios controuersiæ reliquũ,sed fatendum erit, Christum die,& qdem
tertia,nõ vero nocte resurrexisse,eamq́ diem præcipue dici à dño factam,qm̃ ipsa Chri Psal.117
sti Iesu gloriosa resurrectione inter alios choruscet,eamq́ ob rem nos merito à Dauide
moneri,vt in ea tanquam singulari die exultemus & lætemur.

F ¶Quõ? Non vtiq; inhonestis vel crapulis,vel bibitionibus vel ludis,vel spectaculis,veꝝ
spũali gaudio & sancta lætitia tripudiemus & hilarescamus in ea,quaoquã & corpaliter
gaudere non prorsus ꝓhibemur,mõ simus(vt Paulus ait)tanq̃ non gaudentes,cogitãtes, 1.Cor.7
quod gaudium propter tpalem aliquam felicitatem non sibi constet,sed vt plurimũ plus
fellis quàm melis habeat,& in mœrorem plerunq; vertat. Quare in hac die resurrectio- Exod.15
nis magis spũaliter lętemur,cum Moyse & filijs Israel,gloriose decantantes,cœleste hoc Apoc.19
G in Apocalypsi canticum: Laus & gloria & virtus deo nostro, Alleluia,

¶Quare adeo in hac resurrectionis die lætemur? In dñi(inquã) nostri seruatoris Iesu 1.Cor.5
Chri gloriã in primis,& propter nos quoq;. Qñquidẽ ipse immolatus pascha nostrũ ho-
die vere,vtcunq; & alias dñs oipotens, rex gloriæ ac victoriosæ victoriæ princeps,toti
mundo approbatus sit,q hodie gloriosa resurrectiõe sua à sepulchro,ẽ morte ad vitã,&
subinde ad inferos transiẽs(Pascha em̃ transitus est) oĩpotentia sua magnificatus, verum Exo.14
Pharaonem.i.diabolum & eius virtutem vicit & prostrauit,leoq́ ipse de tribu Iuda for- Psal.113
tissimus in victoria oẽm mortem absorpsit. Quẽ animas ab inferis redempturꝰ & voce Psalm.125
maiestatis suæ inferoꝝ tyrannos adclamantẽ: Attollite portas principes vestras,& eleua Apoca.5
mini portę ęternales,vt introeat rex gloriæ,inferni duces interrogauerũt. Quibus inter- Osee.13
rogãtibus vere respõsum est: Dñs fortis & potẽs,dñs potẽs in ꝓlio. Dñs(inqt) virtutũ ipẽ 1.Cor.15
est rex gloriæ. Et vere qdem,qm̃ ipse princeps fit in euangelio fortior,q hodie superue- Psal.23
niens diabolum minus fortem,q crudelissimus hostis dudũ paradiso nos priuarat,alliga- Math.12
uit,ac vniuersa eius arma,in qbus cõfidit, abstulit, spoliaq́ eius distribuit. Ille nimirũ ho- Marc.3
dierna die triũphator per resurrectionẽ suã gloriosam ad inferos iuxta Prophetæ dictũ Lucæ.11
descendẽs,vinctos inde diu multumq́ ipsius aduentũ ex animo & cũ largis lachrymis de Zach.12
siderãtes potẽter,redemit,secumq́(vti Paulus scribit) redẽptos à captiuitate victor redu
xit nosq́ pariter antea diaboli insidijs irretitos,libertati pristinę restituit. Quo sane facto Ephe.4
gloriosissimo,se & inferoꝝ(vt Aplus vult) & regressus ꝑ resurrectionẽ ad hanc mediã no Psal.64
stræ habitatiõis regionẽ se terrestriũ quoq; ,& per ascensionẽ ad cœlos cœlestiũ pariter
se esse principẽ demõstrauit. Ita sane vt hac die vere ille fuerit,cui(vt ipẽ affirmat) rediui
uo data à deo sit oĩs ꝑtãs in cœlo & terra,tãtusq́ dñs ac princeps,vt recte aplo scribẽte: Mat.28
In noĩe eius Iesu oẽ genu flectat,cœlestiũ,terrestriũ & infernoꝝ,& oĩs lingua cõfiteat, Phil.2
quia dñs Iesus in gloria ẽ dei patris,nunc & deinceps immortalis,impassibilis,& ad oĩa
glorificatus & magnificatus. Propter eius igit̃ tam immensam gloriam,cuius vere hodie
possessor factus est,hac die & ideo exultemus & lætemur, qua ille se vniuerso orbi verum
deum & principem, ac gloriæ virtutumq́ regem aperte declarauit.

H ¶Qua etiam die & propter nos ob nostrã salutem lætemur,qm̃ in ea ille idem dñs no- Roma.4
ster Iesus Chrus gloriosa sua resurrectione,nostram(vt Paulus ait) iustificationem plene Romañ.6
opatus est,qui(vt idem inqt) semel mortuus,vltra non morit̃,sed in æternum viuit,& qd
viuit,deo ad gloriam & iustificationem nostram viuit. Et recte qdem,qm̃ mirabilis eius
resurrectio omnium pro nobis mysterioꝝ consummatrix fuerit. Quid em̃ vel illius ad sa Luc.24
lutem efficacem nobis profuisset vel natiuitas vel passio vel mors,nisi earundẽ cõsumma-
toria resurrectio subsecuta fuisset,quam vel ipse Chrus alibi fieri oportuisse scd̃m scriptu-
ras adfirmat. Tanta profecto pro nostra salute pariter huius resurrectionis fuit victoria Osee.13
vt ꝑ ipsam vel mors ipsa,quæ ꝑ pctm̃ intrauit(testibus propheta & Paulo) fuerit deuicta 1.Cor.15
& absorpta,vitaq́ æterna reparata,quã nostra culpa ꝑdideramus. Chri em̃ quæ prima
oĩm fuit ad immortalitatẽ primitiæ(vt Aplus scribit) resurrectio,nostrã generalẽ resurre 1.Cor.15
ctionẽ opata est,& adeo qdẽ vita ipsius q resurrectionẽ tertia die recepta, & mortẽ natu
ræ in ipo & in nobis quoq; geminã mortẽ destruxit. Spũs(inquã) & carnis. Spũs quidem,
quia conuiuificauit nos Chro;& suscitauit à peccato. Carnis vero,qm̃ illa Christi vita,vi
am nobis & exemplum reditus & immortalem vitam per futuram resurrectionẽ ꝓbuit.
Quare in eo conflictu vita longe valentior apparuit,& insigni potita ẽ victoria. Qñqui-
dem Christi vita triplicem profligauit mortem,simplam.i.& vnicam in ipso,& duplicẽ
in nobis,& vitam dedit nullo fine casuram. Si Christi imitatores effici studuerimus,qua-
les erimus,si crucẽ eius susceperimus,& hodie deincepsq́ semper testati fuerimus & exul
tauerimus,gratias agentes,quod adeo nobis hodie propitius,idemq́ verus contra diabo
licam tyrannidem potens deus & redemptor factus sit,hancq́ diem sua gloriosa resurre
ctione,præ cæteris ita adornare & insignire voluerit,vt eam præcipue fecisse perhibeat,
& merito in ea singulariter lætari exultareq́ possimus.

¶Homi-

¶HOMILIA XL. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Luc.24. Mane nobiscum, quoniā aduesperascit, & inclinata est iam dies.

In secundis ferijs paschatos.

Robi admodū & discipuli bene instituti, q Emautē euntes, pere A
grinū, q Chr̄us erat, hospitio ardēter recipiunt memores doctri
Matth.25 næ pceptoris, à quo nup ad hospitalitatem pinde atq; rem cœlo
maxime dignā tam fuerant serio admoniti. Nimirū, q aliàs ab il-
lo, incognito nūc peregrino, adhuc pauloante in humanis agēte
Matth.22 audierāt, eos q se, i. noīe suo paupere colligerēt hospitē, possessu
Marc.12 ros regnū à mundi cōstitutiōe paratū. Porro Chr̄m specie pere
Gala.5. grini hospitio recipiunt, q Chr̄i noīe vel quālibet egenum pere-
Hebr.13 grinumve hospitant, id q̄d ex fraterna charitate, qua proximū
Roma.12 æque atq; nos diligere debemus, obligamur. Vnde & Ap̄lus fre-
1.Pete.4 quēter hoc ip̄m misericordiæ genus nobis apprime cōmēdat, q ad Hebræos scribēs: Ho-
Iacob.4 spitalitatē (inq̄t) nolite obliuisci, & Romanos q̄q; hortat, vt hospitalitatē sectent. Et Pe-
Hebr.13 trus itidē hospitalitatis charitatē sine murmuratiōe amplectendā monet, qppe quæ mul
Gene.18 titudinē pctōr̄ cooperiat, & Paulo teste, adeo deū nobis promeret, vt p eā nōnulli ange-
Gene.19 lis hospitio receptis pplacuerint. Quū em̄ Abrahā angelos, q tn̄ hoīs spēm præ se ferebāt
collegit, filiū ip̄e senio cōfectus ex sterili propter senectutē cōiuge suscepit. Et Loth sūt
qa duos angelos, in specie tn̄ duor̄ iuuenum hospitatus est à subuersione vrbium, in q̄bus
habitarat, liberari meruit. Hinc ex duor̄ hodie discipulor̄ ad Chr̄m pinde peregrinum
& pauperē verbis oppido euidēter instruimur, vt vel beneficiū maxime hospitatis egēti
proximo & ingeramus & obtrudamus, hospitioq; receptis tā mensam pro tenuitate nr̄a,
q̄ vultum hilarem & animū syncerum exhibeamus colloquio amico & puro vtentes. Id
qm̄ discipuli sategerunt, secum habere meruerunt Christum, q eorum oculos lumine gra
tiæ ita aperuit, vt eum cognorint, alioquin propter noctem oberraturi.

¶Quod vbi altius repetiuero, nescio q̄d altius p vesperā & diē inclinatā accipiēdū arbi B
trer, propter quā Chr̄m vt secū maneat tātopere obsecrāt discipuli, q tn̄ eum illis se vsq;
Matth.28 ad seculi consummationē aliàs mansur̄ pollicitus est. Quid si per vesperam & diem incli
1.Iohan.2 natā rite intelligeremus postremū huius vitæ spacium, q̄d nouissimā horam Iohannes, &
1.Corin.10 Paulus seculor̄ fines, q in nos deuenere appellat? Et certe nō possumus aliud q̄ extremā
huius seculi partē intelligere, qa alibi Chr̄us p diē hāc p̄ntē totā insinuās, inq̄t: Me opor
tet opari opa eius, q misit me, donec dies est, venit nox (quæ vesperā proxime subsequit)
Iohan.9 qñ nemo p̄t opari. Et alio in loco horā vndecimam pinde atq; vespertinā, nēpe diei pe-
Matth.20 nultimam intelligit, qua vel vnica laborantes pares illis fecit, q diei, i. totius vitæ pōdus &
æstus portarāt, in cuius vitæ vltimi spacij prima parte Chr̄us pro nobis & hō natus, in ter
ris vt homo cōuersatus, idēq; passus ac mortuus sē tum in sacro Eucharistiæ, tum sp̄u suo
Mat.28 auxiliatur̄ per grām & potentiā nobiscū oībus diebus vsq; ad cōsummationē seculi fu-
tur̄ promisit. Ille aūt à nobis se lōgius ire fingit, vbi nostris peccatis iratus suā nobis grām
subtrahere, & pinde induratos relinquere videt. Vnde Dauid grām & adiutoriū à deo
Psal.37 postulās: Ne derelinq̄s (inq̄t) me dn̄e deus meus, ne discesseris à me. Quod cū sit, hūillimo
corde ip̄m & rogemus & obtestemur, quo nobiscū maneat, suā grām nobis largiri digne
tur, & q̄dē maxīe, q̄d aduesperascit & inclinata sit dies, nocte appropinquāte, in q̄ & tu-
te ambulandū lumine sit impēdio opus Chr̄o, vel ip̄o testāte, q dicit: Ambulate dum lucē
habetis, vt vos tenebræ nō cōprehendāt. In nocte em̄ (inq̄t) q ambulat se offendit.

¶Recte igit duo illi euangelici discipuli inclinante iam die, nocteq; aduentante Iesum C
Iohan.12 obnixius orant, vt secum maneat. Lux vtpote vera, quæ illuminat omnem hominem ve-
nientem in hunc mundum, fide. s. per grām. Orant (inquam) vt se lumine suo illustret, ad
habendam fidem de vera Christi resurrectione, scripturas ex ordine elucidaturus. Rite
Iohan.1 nimirum nec sine mysterio discipuli illi, fidei dubitatione vacillantes & cæcutientes, Chri
stum orant vt secum pernoctet, ab eo haud dubie illustrandi.

¶Qñquidē q habituri Chr̄m, haberēt ver̄ diē, & clarissimū dei splēdorē, imo radiātissi D
Malac.4 mū solē (vt scribit) iustitiæ, veritatis atq; intelligētiæ. Siq̄dē Chr̄us dies sit sp̄ualis & mysti
cus, q̄d ille depulsa nocte veteris instrumēti, & figurar̄ nouū salutis iubar, & splēdorē ve
Sap.5 ritatis suo salutifero aduētu mūdo intulit, idip̄mq; maxīe hic resurrectiōis suæ die, q idēq;
noctis tenebras detegit, qm̄ mētis tibrosæ peccatis opacitatē lumine suæ grāe p fidē illu-
Hebr.1 strat, q & paternæ lucis lumē q̄d de æterna luce p̄ris prodierit, cuius ideoq; splēdor dr̄ &
Sapiæ.7. candor lucis æternæ, q primus btm̄ lumen nobis prædicauit, euangelicā legē mūdo præ-
Psal.18 dicans, iuxta Dauidem: Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.

¶Quum

E ¶Quũ proinde q Christũ habet, vitæ lucẽ & semitæ habet, qua duce (vt ipse ait) in tene
bris nõ ambulat. Cur frẽs in Chr̃o charissimi, adeo sumus stulti & tardi ad ea credẽdũ & Iohan.8
agendũ, quæ Chr̃s verbo docuit, & scriptis ad nos posteros reliquit, idq́; ipm̃ facto p̃stitit
eaq́; incredulitate obcæcati, & tot ac tãtis malis deũ offendimus, vt vel ipm̃ perinde vt pe Psal.118
regrinũ incognitũ in huius vitæ peregrinatiõe (peregrini eñ sumus in hoc mũdo, nec fir Hebr.13
ma nobis est mãsio) p̃ scripturas nobis loquentẽ, apud nos habemus, scripturas nobis san 1.Petr.2
ctas toties adducentẽ, (Chr̃s eñ in scripturis loquit̃) Cur, inquã, & ipsi nõ humili, altaq́;
voce clamemus, rogemusq́; ad dñm illũ peregrinũ: Mane nobiscũ, qm̃ aduesperascit, &
inclinata est iã dies? Adeo, inquimus, inclinata, vt veremur ob mẽtis nr̃æ propter pecca- 2.Thess.5
ta cæcitatẽ, nox illa sit proxima, qua dies illa dñi tremẽda (vt scribit Ap̃lus) sit ventura, & Matth.24
cõsummatio huius seculi horrẽda. Nox inquã, illa, qua (vt Chr̃s ait) ex duobus in vno le- Luc. 17
cto, vnus assumet̃, id est, ad felicitatẽ suscipiet̃, alter ad exitiũ: nec tũ tẽpus erit emere oleũ
ad parandũ cõtra tenebras lucernã & lampadẽ, ad obuiandũ sponso Chr̃o, q hodie tã be
nignus peregrini specie discipulis apparuit. Certe certe clamãdũ est, & cũ discipulis ardẽ Matth.25
ter orandũ, vt dñs nobiscũ maneat, adeousq́; aduesperascẽte, & nocte ita inclinãte, vt tene
bræ mentẽ nostrã ad omne maloꝝ genus excæcẽt, & verendũ ne noctis obscuritate pror
sus obruamur, q pene nunc nihil nõ videmus, aut adesse, aut (q̊d clemens dñs auertat) pro Marc.13
pediẽ futuꝝ, q̊d Christus dudum p̃dixit fore. Videmus eñ modo nõ sine grandi dolore
animi multos passim suboriri ad se ducendũ etiã electos vaferrime paratos: videmus, in- Matth.24
quã, p̃lia & p̃lioꝝ opiniones, gentẽ contra gentẽ, regnũ cõtra regnũ, sanguinẽ contra san Marc.13
guinẽ cõsurgere, & suo nihil ordine apud nos geri. Audimus itidẽ per varia loca subnas- Luc.24
ci pestilẽtias, famẽq́;, & alicubi terræmotus, & horrendas aquaꝝ inundatiões, & lernã de
niq́; hoc genus maloꝝ vbiq́; imminere, nec restare aliud, q̃ (deus tñ auertat) eã tribulatio- Matth.24
nẽ, quãta à mũdi initio (vt Chr̃s ait) haud fuit. Quũ igitur tam aduesperascit, & dies adeo
sit inclinata, vt tenebris opacissimis pene simus obcæcati, ipseq́; dñs nostris offensus pec
catis nõ modo fingat se longius à nobis abire, sed & eminus discessurus sit grãm suã nobis Exo.10
vti olim Pharaoni propter cordis nr̃i duritiã subtracturus. Ah ah p̃cibus instem⁹ humil
limis, corde deuoto obsecrãtes, vt nobiscũ lumine diuinæ suæ gr̃æ ac misc̃diæ nobiscũ ma
neat, ne nox p̃cti & æternę noctis tenebræ nos cõprehẽdãt. Ille aũt syncero pectore roga
tus, nõ dedignabit̃ pro sua, q̃ est, misericordia nõ modo se nobis tã duri in hoc mũdo iti-
neris comitẽ adiungere, verumetiã ipse & hospes nobiscũ & intrabit, & p̃ grãm sui diui
ni luminis manebit, seq́; nobis vera fidei cognitione cognobilẽ exhibebit, quẽ vbi cogno Iohan.17
uerimus, vitã æternã (teste Iohãne) habebimus. Cognoscemus aũt eundẽ, qñ deuoto pe-
ctore de ipso & cogitabimus & loq̃mur, siquidẽ & nobis in itinere apparebit, viã verita-
tis adaperiturus, manebitq́; hauddubie nobiscũ, si syncera mẽte & pia humilitate orabi-
mus cũ duobus discipulis: Mane nobiscũ, qm̃ aduesperascit, & inclinata est iam dies.

HOMILIA XLI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc.24. Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die.

In tertijs ferijs paschatos.

A
Hristi Iesu à morte resurgẽtis ad discipulos verba sunt, qbus illos
p̃inde adhuc ad rẽ mirabilẽ & à seculo nunq̃ auditã, incredulos &
corripit & instruit, vtpote Chr̃m vel ideo à mortuis resurrexisse,
qm̃ sic scriptũ sit, & quidẽ tertia die. Necessum quidem, quæ de se
vel in lege Mosi, vel in prophetis scripta essent, vniuersa impleri.
Quũ (vt Petrus scribit) nõ voluntate humana allata sit aliquando 1.Petri.1
prophetia, sed spũ sancto inspirati, locuti sunt sancti dei hoĩes, & Luc.1.
p̃ os prophetaꝝ locutus est deus, q mẽtiri nequit. Cuius sane ver Tit.1
ba de filio vnigenito (vt aliàs q̊q́;) verificari oportuit. Quãdoqui- Hebre.6
dẽ verbũ dei, q̊d loquuti sunt prophetæ, veritas sit, quæ in æternũ
manet. Et quidẽ (vt Chr̃s ait) cœlũ & terra transibũt, nõ verba dñi. Eapropter Christũ ter Psal.118
tia die resurgere oportuit: qm̃ sic scriptũ p̃ prophetas fuerat, q̊d necessum fuit adimpleri. Matth.24
In psalmo eñ sp̃us sanctus loquit̃: Nõ derelinques animã meã in ĩferno, nec dabis sanctũ Psal.15
tuũ videre corruptionẽ. Et figura q̊q́; significabat, Christũ e latebris terræ tertio resurre Acto.2
cturũ die, vti Ionas die tertio p̃ter oĩm expectationẽ e vẽtre ceti redditus ẽ. Et apud Osiã Ionæ.2
q̊q́; scriptũ legebat̃: Viuificabit nos post duos dies, ĩ tertio die suscitabit nos. Et sane Chr̃s Matth.12
q̊q́; sæpenumero discipulis suis inculcarat se iuxta p̃phetaꝝ vaticinia moritur̃ ac die ter Osee.6
tia resurrecturꝝ, & sic plane prima ratio, qua Chr̃s resurrexit, est, qm̃ q̊d scriptura p̃dixerat

necessum erat tũ adimpleri. Cui secũda accedit, & est ꝑordinatiõe patris, à quo ipse in hũc
Iohan. 3 mundũ missus fuit vt hominẽ redimeret, id q̃d plene citra resurrectionẽ fieri haud potuit,
nẽpe q̃ cæterorũ mysteriorũ pro nobis cõsummatrix fuerit, & (vt Paulus ait) ad iustifica-
tionẽ nostrã facta. Christũ vero ordinatiõe pr̃is resurrexisse, patet ex psal. Exurge gloria
Roma. 4. 6 mea, scilicet fili mi, q̃ dei patris (iuxta Pauli verbũ) est gloria & splendor, cui filius rñdit:
Psal. 56 Exurgã diluculo. Tertia additur ratio, q̃ est perfectæ redẽptionis humanæ, siquidẽ Chr̃s
Hebre. 1. (vt paulo ante diximus) sua tandẽ resurrectione nostrã iustificationẽ plene operatus est.
Id q̃d duo discipuli ex Hierusalẽ ad Emaus euntes facile insinuãt: Nos (inquiunt) aũt spe
Roma. 4. rabamus, q̃a ipse esset redẽpturus Israel, scilicet per resurrectionẽ, quã fore tertia die pol
licitus est. Et accedit deniq; quarta ratio, gloriæ scilicet Christi p resurrectionẽ & indipis
Luc. 24 cendæ & amplificãdæ, quãdo & ipse ait, se oportuisse pati, & sic p resurrectionẽ suã ingre
Luc. 24 di in gloriã. Id quod dominica resurrectionis die satis ostensum est. Inibi quoq; nobis ex
emplũ relinquit, nos ad vitæ æternæ resurrectionẽ præcedente passione peruenturos, q̃m
Acto. 14 (vt scribitur) per multas tribulationes oportet nos ingredi cœlum.

¶Quod vero hic dicit, se oportuisse die tertia resurgere, adeo est verũ, vt vel propheta B
Osee. 6 dudum ꝑdixerat: Viuificabit nos post duos dies, in tertio die suscitabit nos. Id q̃d passim
fore certo futurũ tertia & nõ vlteriore die tam Christus q̃ apostoli clarissime adseruerũt,
Acto. 13 adfirmantq́;. Ideoq́; vehemẽter post antiquiores illos & doctrina & sanctimonia specta-
biles interpretes, & nr̃i recẽtiores hallucinati sunt, q̃ nuper nõ modo in dubiũ reuocarũt,
nũ Christus tertia die resurrexerit, sed & pene cõtra ecclesiam, cõtra articulos fidei, cõtra
omnẽ veritatẽ adseuerarũt, illũ post tres dies, & sic plane quarto die resurrexisse. Freti, vt
arbitror, hoc Græco, μετὰ ἡμέρας, minus tñ tuto, q̃m inibi synecdoche fit, difficultatem ita
extricãs, vt surrexerit post tres dies. i. post tertiũ diem inceptũ. Atqui freti eo, q̃d aliàs di
Matth. 27 cunt Iudæi perfidi, q̃d Chr̃s, quẽ seductorẽ falso appellãt, viuens adhuc dixerit, Post tres
dies resurgã, frustra prorsus cõtendunt & incassum plane laborãt, figurate quidẽ satis in-
Iohan. 2 telligi ipm post tres dies resurrexisse, quũ q̃d Christus nusquã dixisse legitur, q̃d hic falso
Iudæi allegãt. In Iohãne quidẽ dixit vel ipsis nõ intelligẽtibus: Soluite templũ hoc. s. cor
poris, & in tribus diebus excitabo illud, in q̃ & euãgelista illos ibi falsos deinde testes adfir
Matth. 26 mat: Nouissime (inquiẽs) venerũt duo falsi testes, & dixerũt: Hic dixit, Possum destruere
tẽplũ dei, & post triduũ reædificare illud. Falsi, inquã, erãt, cũ quod Chr̃s dei tẽplo corpo
ris sui locut⁹ fuerat, vsus verbo cõsentaneo, excitabo. Illi aũt nequiter narrãt, reædificare.
Chr̃s q̃q; hoc sui corporis tẽplũ nõ post triduũ, vt isti mentiunt, sed in triduo. i. in tribus
diebus se excitaturũ ait. Sed q̃d multa? Non erat hic modo videndũ, quid scriptũ esset, sed
& q̃ q̃d scriptũ essent loquuti? Iudæi vtpote mẽdaces, q̃ plerũq; semp vel falso repetiuere
Chr̃i verba, vel perperã interpretati sunt. Id q̃d & hic mẽdacissime moliunt, illũ negãtes
dixisse, se post tres dies resurrecturũ, q̃ testimonio omniũ scripturarũ tertia die resurrexit
Nõ est propterea, vt deinde aliqui tã male bonas horas collocẽt, in dubiũ iã demũ reuo-
cantes, q̃d firmiter nunq̃ nõ ab oĩbus sit creditũ, & idipsum quoq; scriptura vere habeat.

¶Quod vero nõnulli plus æquo anxij scire velint, q̃uo tertia die surrexerit, quoniã id C
non admodũ euidenter colligatur ex euangelio vnde tres dies eius mortis integri nõ eli-
ciantur, quum neq; primum, neq; tertium plene in sepulchro fuerit, Quos hoc vel vnum
latere nolim, nullã scripturã perhibere, Christũ oportere tres integros dies in monumẽ
to, vel mortuum manere, sed tertia die iuxta tempus resurgere, ad hoc autẽ sufficere q̃d
de tribus diebus in singulis aliquã partẽ fuerit in sepulchro, & sic à prima die sepulturę ter
tiam deinde diẽ in parte tetigisse cũ resurrectione. Cuius testimonio est scripturæ stilus,
qui vbiq; habet tempus resurrectionis, id est, diem terium in ablatiuo casu, qui sane casus,
vt in nostris scholijs abunde docuimus, tẽpus nõ integrũ, & continuum significat, sed de
tempore, quod est in sermone aliquas partes. Et sic habes, aliud esse, dicere tribus diebus,
q̃ tres dies. Si em̃ historicus tres dies scripsisset, integros dies oportere intelligi. Si tribus
diebus, sat est triũ dierũ partes aliquas attigisse. Euangelistæ igitur spatiũ semper dãtes ab-
latiuo, nõ dies integros, sed de tribus diebus intelligi voluerũt. Et sic quidẽ mortis Chri-
sti spatiũ durauit horas circiter quadraginta, de tribus diebus accipientes. Passus est nãq;
Chr̃s circa vernale æquinoctiũ, hora vero meridiei emisit spiritũ. Ita sex horas ante solis
occasum vita functus fuit, tot em̃ horas in æquinoctio vernali à meridie sunt ad solis vsq;
occasum. Sepultus est hora cõpletorij. i. prope solis occasum. Mãsit in sepulchro integrã
noctẽ, sabbatũ diẽ antecedentẽ, & ipsam sabbati integrã lucẽ, quæ horas. xxiiij. tẽporis in
se cõcludunt. In aurora dominicã diẽ ꝑeunte, q̃ tertia erat à die mortis, resurrexit. Auro
ra aũt fere duas horas antecedit radiorũ solis effusionẽ. Et sic sane farẽdũ erit, decẽ horas
hac die tertia corpus in sepulchro stetisse, mõ sex horæ diei mortis, &. xxiiij. integræ diei
sabbati, triginta cõstituunt. Additæ decẽ horæ noctis ꝑcedentis lucẽ tertiã quadraginta
summa-

summatim cõficiunt. Quadraginta horas, ex euãgelijs cõstat, mãsisse animã Chri à corpore separatã. s. ante sepulturã circiter sex, sepulto deinde corpore, trigintaquatuor.

D ¶Et sic euidẽter colligitur ad hũc modũ subsequutã in aurora tertiã diem, qua testimonio omniũ scripturarum, vel ideo etiã surrexisse traditur, quo primã scripturæ, q̃ hãc diem pdixerũt, implerent. Deinde, vt hoc numero ternario perinde pfectissimo Chri q̃q; resurrectio pfectissima, tã quo ad gloriam ipsius, q̃ ad iustificationẽ nostrã esset. Preterea vt ostẽderet triplex gaudiũ ex ea tertiæ diei resurrectione exortũ. Siquidẽ apud inferos gaudiũ fuit, vnde captiui patres sunt p Christũ redẽpti. Apud terras, quũ homines & illos ad huc pfidentes, in integrũ restituerit. Apud superos cœlestes, qñ illi sui regis triumphũ cognorũt impletũ. Et deniq; tertia die resurrexit, q̃ se & inferorum & terrarum & cœlorum potentẽ dñm ostẽderet, in cuius etiam noĩe (vt pridie intelleximus) triũ, id est, cœlestiũ, inferorũ, terrestriũq; genua flectunt. Et demũ, inquã, tertia die resurrexit, quo p dierum numerum faceret testimoniũ sufficiẽs, q̃d in ore duorum vel trium testiũ stat, vt Chrs alibi dixit. Hinc sacrosancta ecclesia Chri tres potissimũ dies pro Christi resurrectionis gloria celebrãdos toto terrarum orbe instituit, quibus pmemorata gloriose recensẽt. Eph. 4 Philip. 2 Deuter. 18. Matth. 18

HOMILIA XLII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 20. Hæc autem scripta sunt, vt credatis, quia Iesus est filius dei, & vt credentes vitam habeatis in nomine eius.

Dominica octauæ paschatos.

A Vàm fuerit fidei nostræ articulus, quo Christũ à morte resurrexisse credimus, plerisq; omnibus, vel discipulis creditu difficilis, argumẽto est in primis, quod in cœlũ ascensurus Christus, illis incredulitatem illorum & cordis ad credendũ duritiam exprobrarit. Idemq; deinde articulus q̃ fuerit aliorum hominũ post illos mentibus sero, difficileq; recepius & psuasus, ex apostolorum actis est cognoscere. Nimirum quibus proditũ legimus, Athenienses audita mortuorum resurrectiõe à diuo Paulo, quũ stans in medio Areopagi, verba vitæ & salutis æternæ ipsis annũciaret, irrisisse eũ, Alios quidẽ ipsum semiuerbiũ, alios quidẽ eundẽ nouorum dæmoniorũ annunciatorem vocasse, quia Iesum & resurrectionem nunciaret eis. Marci. 16 Acto. 17

B ¶Eapropter Chrs seruator eorum, q̃ futura erãt, prouidus, vt sua q̃ vera fuit, resurrectio, prorsus & sine ambiguitate crederet & passim reciperet, eã testatus ẽ, vti in scripturis p pphetas pnunciatã, ita in se factã eẽ. Id q̃d & aiaduertẽtes apostoli, eorũq; in cõcilio Niceno successores passim, resurrectiõis articulo ad tollendã oẽm dubitatiõis occasionẽ, adiecerũt particulã, Resurrexit secũdũ scripturas. i. queãdmodũ scripturæ pphetarum dudũ pnũciarãt Chri resurrectionẽ fore, ita eẽ cõpletã. Scripturis aũt, qm̃ eas deus Opt. Max, q̃ (vt Paulus ait) mẽtiri nequit, p os prophetarum locutus ẽ, indubie credẽdũ est. Hinc Paulus ad Corinth. inquit: Tradidi vobis in primis, q̃d & accepi, qm̃ Chrs mortuus ẽ pro peccatis nr̃is secũdũ scripturas, & q̃ sepult⁹ est, & q̃ a resurrexit tertia die secũdũ scripturas. Et sane nobis nõ modo veteris testamẽti scripturæ olim pnunciatrices Chri resurrectionis de ea testimoniũ fidei pbent, nimirum q̃d ita sit facta, vti illæ futurã pdixerũt, verũetiã noui instrumẽti, vtpote euangeliorum scripta eã ipsam vere credendã arguunt, veluti euãgelista sub verbis nostri proloquiũ apertius innuit: Hæc aũt (inquiens) scripta sunt, vt credatis, qm̃ Iesus sit filius dei, & vt credentes vitã habeatis in noĩe eius. In quibus sane verbis. Titum. 1 Hebr. 6 Luc. 1. 1. Cor. 15

C ¶Primo colligit, signorum & eorum q̃ Chrs fecit, & maxime de resurrectiõe scripta, nobis potissimũ fidẽ astruere, q̃ Chrs sit dei filius. i. pfectus deus, ideq; hõ. Et recte quidẽ. Nã & Chrs ipse passim Iudæis incredulis signorum atq; miraculorum magnitudine se eẽ dei filiũ fategit. Etenĩ qui, quũ à Iudæis accusaret, q̃ homo ipse se deũ fecisset, rñdens inquit: Si nõ facio opa patris mei, nolite credere. Et si mihi nõ vultis credere, opibus credite, vt cognoscatis & credatis. Q. d. q̃ nimirum opa certo me eẽ dei filiũ adfirmãt. Cui⁹ sermonẽ & hoĩes & dæmones pinde verissimũ approbarũt. Nicodem⁹ eñ princeps Iudæorum: Rabbi (inqt) scimus, q̃ a deo venisti mgr̃. Nemo eñ pt hæc signa facere q̃ tu facis, nisi fuerit deus cũ eo. Et cæcus alibi à Chrõ nuper illuminatus: A seculo (inqt) nõ est auditũ, q̃ a quis aperuit oculos cæci nati. Nisi esset hic à deo, nõ posset facere quicq̃. s. horum. Et dæmonia q̃q;, quæ se videbãt miraculose p Chrm̃ exire coacta, ad Chrm̃ clamabãt, dicẽtia: Quia tu es filius dei, nec absq; causa. Sciebãt quidẽ solũ esse deũ, qui (vt propheta scripserat) solus faceret mirabilia. Ad vere aũt credendũ esse Christũ dei filiũ signa facere, clarius ipse Chrs reguli filium curaturus arguit: Nisi (inquiens) signa & prodigia videritis, nõ creditis. Quod & Iohan. 10 Iohã. 3 Iohan. 9 Lucæ. 4 Psal. 11 Iohan. 4

vrę esse & ira factũ demonstrat euãgelista: Cũ aũt(dicẽs)esset Hirrosolymis in pascha, in die festo, multi crediderũt in noĩe eius, vidẽtes signa q̃ faciebat. Hinr profecto euãgelista Iohãnes ĩter alios potissimũ Chfi Iesu saluatoris diuinitatẽ aduersus Cherinthũ, Ebionẽ, hoc'q; genus hæreticos alios, q negabãt Christũ in raene venisse & esse deũ, ostẽsurus probaturus'q;, signis & miraculis à Chro factis describẽdis magnopere innitimur. At qa huius diuinitatẽ vel in primis arguit gloriosa ipsius resurrectio, qm̃ solus deus sit q prim° resurgere potuit, alios'q; post se primitiæ(vt ait Paulus)pinde atq; prorsus supra naturæ leges sit & iura. Ideo'q;, inqt idẽ euangelista, Christũ post resurrectionẽ suã multa quidẽ & alia signa in cõspectu discipulorũ suorũ fecisse, & ra ideo scripta, vt credam° Iesum dei esse filiũ. Ea demũ ratione idem suis discipulis(vti scribit Lucas)seipsum viuum post passionẽ suã, in multis argumẽtis p dies quadraginta appacẽs eis, & loquẽs de regno dei, pbuit. — Iohã.2 / Roma.10 / Acto.1.

¶Quo igitur, inquã, Iesus Chrs suis discipulis adeo duris & incredulis, nobis'q; post illos oĩbus gloriosam suã resurrectionẽ & verã & perfectã, i. q; esset reditus eiusdẽ hoĩs in numero, de morte corporali ad vitã gloriosam, tam ex parte corporis, q̃ aĩæ, & primo se post resurrectionẽ verę & solidũ, nõ imaginariũ vel rarę vel aereũ habere corpus ostẽderet, voluit se à suis discipulis palpari, qm̃ spũs carnẽ & ossa nõ habeat, q̃ ipse habuit. Deinde q; haberet corpus humanũ, ostẽdit verã effigiẽ humanã ab alijs effigieb° distinguibilẽ, duobus discipulis Emaus euntibus, vti peregrin°, Magdalenæ velut hortulanus apparuit. Postremo, q; idẽ haberet corpus nũero, q̃d añ mortẽ habuit, ostẽderũt cicatrices vulnerũ. Videte(inquiẽs)man° meas & pedes meos, qa ego sum. Et hodie apud Iohan. Infer(inqt Thomę)digitũ tuũ huc, & vide manus meas, & affer manũ tuã, & mitte in latus meũ, & noli esse incredulus, sed fidelis, hæc quo ad corpus verę humanũ, idem'q; numero exhibuit. D

¶Quantũ vero ad partẽ animæ resuscitato corpori vnitæ verificandã. Primo, ostẽdit p opus vitæ nutritiuæ, cũ discipulis suis mãducans de parte piscis assi & fauo mellis. Secũdo p opus vitæ sensitiuæ, ad interrogata discipulis rñdens, eos'q; salutãs, se audire & videre probãs: Pax(inqt)vobis, ego sum. Tertio, p opus vitæ intellectiuę, cũ discipulis de scripturis disserẽs, eas'q; illis exponẽs. Q̃d vero ad vitã gloriosam resurrexerit, ostẽdit, intrãs hodie ad discipulos ianuis clausis, dote nimirũ subtilitatis, arguẽs se habere corp° suũ eiusdẽ naturæ, & alterius gloriæ. Illis itaq; argumẽtis & signis sat patuit aplis, Chrm vere resurrexisse à mortuis, & ob ea eundẽ esse deũ, vnde & ad nos, q nõ vidimus, scripturis sanctis transmissus ẽ fidei articulus, quo credimus, Chrm deũ & hominẽ à mortuis resurrexisse. E

¶Vnde & hoc secũdo loco colligit, Chr̃ propterea se tot argumẽtis, tot post resurrectionẽ dies se viuũ ostẽdisse, vt oĩno crederemus, ipm esse filiũ dei vnigenitũ, & hunc credentes vitã haberemus. Id q̃d & ipse apud Iohannẽ testat: Sic eñ(inquiens) deus dilexit mũdũ, vt filiũ suũ vnigenitũ dederit, vt oĩs qui crederet in eũ, nõ periret, sed vitã haberet æternã. Peribit aũt qui nõ credit in noĩe vnigeniti filij dei, siquidẽ in cuius solius noĩe(vt ait Petrus)oportet nos saluos fieri, alibi, inquã, re ipsa vsuri ea vita, hic vero in Chr̃m fide formata charitate, q̃ deũ cognoscimus pinde in ænigmate. Hinc aliàs Chrs ait: Hæc ẽ aũt vita æterna, vt cognoscãt te solũ deũ verũ, & quẽ misisti Iesum Chr̃m. Siquidẽ ipse sit nobis resurrectio & vita. Quare alibi Iohãnes inquit: Qui habet filiũ dei, habet vitã, q nõ habet filiũ dei, vitã non habet. Hæc scribo vobis, vt sciatis, qm̃ vitã habetis æternã, qui creditis in noĩe filij dei. Rectissime igit ab euãgelista dicit, Hæc aũt scripta sunt, vt credatis, qa Iesus est filius dei, & vt credẽtes vitã habeatis in nomine eius. Ex quibus etiam verbis. F — Iohan.3 / Acto.4 / Iohan.17 / Iohan.11. / 1.Iohan.5

¶Postremo colligit, Non omnia q̃ Chrs vel dixit vel fecit, verũ q̃ potissimũ ad ipm dei filiũ agnoscendũ & credendũ faciunt, euãgelistã codice cõtineri. Quod idẽ euãgelista sequẽti capite denuo testatur: Sunt aũt(inquitẽs)& alia multa, q̃ fecit Iesus, q̃ si scribant per singula, nec ipsum arbitror mundum capere posse eos, qui scribendi sunt libros. G — Iohan.21.

¶Vnde plane errãt & hallucinant, qui nihil adserũt à Christiano quopiã suscipiendũ, nisi q̃d in euangelijs scriptũ sit, freti opinor, hoc Mosis dicto: Non addetis ad verbũ, q̃d loquor vobis, nec auferetis ex eo. Nimirũ offendes per q̃plurima, ra'q; in primis, quæ ad futurã ecclesiæ gubernationẽ, vel cultũ diuinũ, vel ad cõseruandũ inibi ordinẽ, vel quæ ad hoc genus religionis conseruandæ, reliqua attinẽt à Christo dicta nec etiã scripta, vel nõ dicta, sed apostolis, eorũ'q; successoribus reseruata ab illis pro loco & tẽpore, vti spiritui sancto melius videret, Christiano populo dispensanda, & ea tñ nec oĩa scriptis prodita, sed esse tacita ac mystica traditione tradita à patribus, ijsdẽ'q; apostolis, ecclesiasticorũ ac reuerentiori diligentia in ministrijs obseruata, magis silentio q̃ scripto publicata. H — Deut.4.12

¶Ad cuius rei fidẽ habendã etsi euangelistæ Iohãnis testimoniũ satis super'q; faceret, q̃ habes clare, nõ oĩa esse scripta, quæ Christus fecit, infirmis tamẽ, ijsdem'q; morosioribus nõ pigebit ostendere vno aut altero argumẽto, euãgeliũ non omnia cõplecti, siue id dũtaxat dici censueris euangelium, quod à quatuor traditum est euangelistis. I

¶Primo

k ¶Primo quidē, si euāgelijs oīa continerent, q̄d opus fuisset apostolos post Christū tot
scribrre & staturre? Deinde cōstat, Christū dixisse aliqua, q̄ tamen in euāgelijs nō inueni-
untur. Etenī vbi in euāgelio scriptū ostēdes: Beatius esse dare, q̄ accipere? q̄d tn̄ Paulus ex Acto. 20
Chr̄i verbis citat. Et vbi in euāgelio scriptū reperies, ꝙ Iudæi Chr̄m nūcupauerint Sama
ritanū? quē tn̄ apprllasse Iudęi ipsi adfirmāt, dicētes: Nōne bn̄ dicimus nos, q̄a Samarita- Iohan. 8
nus es tu? Et vbi inuenit scriptū, ꝙ Chr̄s docuerit, oleo sancto lāguidos à discipulis vnctū
iri ad incolumitatē recuperandā? q̄d tn̄ Marcus ap̄los factitasse, perindeq̄ à Chr̄o p̄ceptū Marci. 6
meminit. Et vbi scriptū est in euangelio, q̄d Iesus dr̄ regno dei loquutus fuerit? de quo in̄
discipulis post resurrectionē Christū fuisse loquutū, Lucas scribit. Aut vbi, quæso, scripta Acto. 1.
sunt in euāgelio, quoꝝ adhuc multa dicebat se Chr̄s habere dicere discipulis, q̄ illi tūc por Iohan. 16
tare haud poterāt? Quid multis? Patet nimiꝝ ex ijs, & hoc genus alijs, nūc ob tp̄is breui-
tatē silētio inuoluēda, Christū multa fecisse & docuisse, q̄ literis nō sunt tradita, sed sine scri
pto plurima ad nos per p̄decessores n̄ros esse perinde ac p̄ manus deuoluta. Liquet & er-
rare vehrmenter q̄ contendūt nihil suscipiendū, nisi q̄d euangelio continēt, quod eo oīa
cōprehenduntur scripta, q̄ Iesus fecit. Quod falsum esse paucis pro tēpore audistis.

L ¶Et hoc quidē nō modo esse falsum, sed & multis erroribus dare ansam. Nēpe q̄ pacto
cōsequeret, nec Paulū, nrc Matthiā, aut p̄dicandi, aut baptizādi habuisse facultatē, qm̄ nō Marc. 16
scriptū sit, eis à Chr̄o vti alijs mandatū: Ite in mundū vniuersum, & p̄dicate euangelium Matth. 28
omni creaturæ. Quippe qui in apostoloꝝ numero hauddum fuerint. Adde & eo pacto
nec apostoloꝝ scripta esse recipienda, qm̄ ea in euangelio scripta nō reperiuntur.

M ¶Sed inquiunt ipsi, Euangelij noīe intrlligimus totū noui trstamēti codicē, libros oēs
nouæ legis, vtpote epistolas apostolicas, & hoc genus cætera volumina cōplectētē. Esto,
ad hūc modū accipi euāgeliū illi cōtendāt, quāuis idipsum infrequēs sit apud authores, tn̄
adhuc in euāgelio nō oīa reperies scripta. Cuius argumēto est Paulus: Ergo (inquiēs) fra-
tres, state & tenete traditionrs nostras, quas edocti estis, siue p̄ sermonē, siue p̄ epistolā no
stram. Idem aliàs: Laudo aūt vos fratres, q̄a per oīa mei mrministis, & sicut tradidi vobis
traditiōes, tenetis, cū venero, cætera disponā. Quis nō nō vidit Apostolū hic innuere se
Thessalonicēses & Corinthios aliqua sermone tantū docuisse, nō aūt scriptis demādata,
nec in epistola ad eos cōtenta? Quod si Paulus (q̄ præ cæteris apostolis tot reliquit ep̄las) 2. Thess. 2
traditiōrs, etiā à se nō scriptas cōtulerit, obseruariq̄ voluerit, q̄d de cæteris apostolis arbi 1. Cor. 11
tramur? q̄ q̄ pauciora scripserūt, hoc fortassis plura tradiderūt vrrbi ministerio. Quid em̄
ex Petro (q̄ post Christū supuixit in ecclesia circiter annos. xxxvij.) habem⁹ scriptū, p̄ter
duas breues ep̄las? Quid à Iacobo, quid à Iuda? p̄ter singulas singuloꝝ ep̄las. De cæteris
vero (si subduxeris euāgelistas) nihil, ne verbū quidē habemus scriptū, & tn̄ singulos ple-
raq̄ salutaria dogmata tradidisse, literis aūt non cōmrndasse nequaq̄ ambigimus.

N ¶Vrre igit̄ euāgelista dicit, multa & alia Christū fecisse, q̄ nō scripta sunt, nēpe quę nec
vniuersus mūdus caperet, tam ob eoꝝ magnitudinem, q̄ multitudinē, ideoq̄ indies plura
scribi, vel ad mūdi vsq̄ finē. Quo fit, vt nō falso dixerit Ecclesiastes: Faciēdi (inquiēs) plu- Eccles. vlti.
res libros, nullus est finis, nimiꝝ ea docētes, q̄bus ecclesia & pacifice possit & cómode pro
loco & tēpore gubernari, religioq̄ ipsa & cultus diuinus, & q̄ eo attinent, rectius, in cōso-
no ordine cōseruari. Atq̄ ideo plus q̄ aperto cōstat plurimū & toto quidē (q̄d dici solet)
cœlo errare, qui nihil putant à Christiano seruandū, p̄ter quod literis sanctis euidenter sit
exprrssum, imo cōtrariū esse verissimū, scilicet multa pro ecclesiæ regimine, hominumq̄
concordia & pace obseruāda, quæ scriptis haud sunt prodita. Cæteꝝ qui sciamus, aiunt,
quæ vltra euangelium salutariter sunt homini Christiano tenenda?

O ¶Respondro in primis euāgelij scripta à quouis petēda, iuxta illud: Scrutamini scri- Iohan. 5
pturas, q̄a vos putatis in ipsis vitā habere. Verū, quia vidimus multa inibi non contineri,
putarim secūdo loco ad ecclesiæ cōsuetudinē, qua deficiente ad summos, q̄ apostolis vere
successerūt pontifices & doctores, tertio q̄bus deficientibus, quarto & vltimo ad plenaria
cōcilia suaserim suffugiendū, & deniq̄ q̄d inibi vel docēt, vel vnanimiter nō contra euan
gelium definitur, & salutariter & serio perindr vti euangelium esse amplectendū, quo-
niam idipsum spiritu sancto suggestore fit, aut receptum, aut conclusum.

P ¶Cōsuetudini aūt ecclesiæ tot annoꝝ serie, totq̄ hoim vsu vnanimiter approbatæ nō 1. Cor. 11.
secus atq̄ scripturæ, aut legi scriptæ eē stādū Paulus euidēter arguit, q̄ vbi Corinthios do
cuerat, vt mulieres nō nisi velato capite, viri aūt aperto ī ecclesijs orarēt, nihil p̄ter eccl'iæ
cōsuetudinē aduersus cōtentiosum allegat, tanq̄ maximū pondus & momētū ad aliq̄d in
ijs, q̄ ad mores spectant, habentē, & vere quidē, quū ea legi scriptæ vel ideo æquiualeat, q̄a
vis legis ex cōsensu resultat. Cōsensus aūt minor nō est cōsuetudini q̄ legi cōscriptæ. Nā
& cōsuetudinē lōgus & approbatus vsus inducit, q̄ proinde diuino magis q̄ hūano videri
debuerit rrcrpta cōsilio. Eā ob rē legislatores nō minus plrctēdū cēsent vetustæ cōsuetu-

 dinis

dinis, q̃ scriptæ legis p̃uaricatorē, q̃d vtraq; videat æque à spū sancto authore procedere, quanq̃ q̃ cōsuetudinis sunt, scripta nō sint, à deo tñ nihilomin⁹ allata, ideoq; salutariter & serio tenēda. Cuiusmodi esse nō ambigimus, q̃ sanctę crucis signaculo bñdicimus & signamurq; ad orientē versus adoramus: q̃ ter oleo inungunt, q̃ baptizantq; verbis abrenunciare satanæ & angelis eius, informamur. Et huius gñis reliqua, q̃ in cōsuetudinē in sacramētorū administratiōibus, & diuino cultu ecclesia minime recepisset, nisi vel ab apl̃is, vel ab eorū successorib⁹ fuisset instructa, & apostoli talia rituū ac obseruātiarū gñā nō attentassent ordinare, nisi à Chr̃o, aut à spū sancto fuissent ad ea faciendū edocti, q̃s vtiq; vsq; ad nos errare p̃misisset, q̃ ideo missus ē, vt nos oēm veritatē doceret, q̃ ecclesiæ adhæremus.

Iohan. 4

¶Deficiēte vero cōsuetudine, currendū duxerim ad supremos ecclesiæ p̃sides, q̃s in apostolorū, in primisq; Petri locū cōcessisse cōstat, q̃d illi religiose p̃scripserint, p̃inde autumāt atq; ab apostolis p̃scriptū esse habendū, quū idē sit iuris successoribus, q̃d antecessorib⁹ & p̃fecto vere, alioqui cur deus ille Max. quosdā (vt ait Paulus) p̃phetas, alios vero euāgelistas, alios aūt pastores & doctores instituit? Certe, vt ibi inq̃t Paulus, in opus ministerij, in ædificationē corporis Chr̃i, vt ijs fidē habeamus, vereq; eos credamus in spū sancto loqui, ad q̃s indubie oēs dixisse Chr̃s approbat: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Et rursus: Oīa quæcūq; dixerint vobis, seruate & facite. Qui oīa dicit, nihil excludit. Ad eos aūt talia dici oportere intelligi testat Paulus ad seniores ecclesiæ, inquiēs: Attēdite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spūs sanctus posuit ep̃os regere ecclesiā dei, quā acquisiuit sanguine suo. Hinc motus turbæ dicit ac plebi p̃miscuæ: Obedite p̃positis vr̃is, & subiacete eis, Ipsi enī peruigilāt, q̃si rationē de aīabus vestris reddituri. Id q̃d dudū deus p̃ os Mosi futurū prouidit: Si enī (inquiēs) difficile & ambiguū apud te iudiciū eē prospexeris, & iudicū intra portas tuas videris verba variari, surge & ascēde ad locū quē elegerit dñs deus tuus, veniesq; ad sacerdotes Leuitici gñis, & ad iudicē, q̃ fuerit illo t̃pe, q̃resq; ab eis, q̃ iudicabūt tibi iudicij veritatē. Et facies q̃dcunq; dixerint, q̃ p̃sunt loco, quē elegerit dñs, & docuerint te iuxta legē eius. Hæc ibi. Nec dubitat, Chr̃m ecclesiæ suæ (quā proprio sanguine redemit) prouidisse, vt Mosen synagogæ, quū vtriusq; deus sit author. Nō aūt docet ad eos in dubio currendū, qui iuxta capita sua quæq; contraria ecclesiæ docent, & à Chr̃i vita, aliena, qui plebi imponūt, eamq; in errore circūueniūt, q̃s vti Apostolus futuros ita maxime vitādos vbiq; permouet. Possunt itaq; & ecclesiarū p̃sides ad ædificationē earundē decernere, quæ in literis sanctis scripta nondū reperiunt, nimirū succedētes apostolis, qui post Christū nō modo quædā ad totius ecclesiæ moderationē consona euangelio instituere & decreuere, verū quæ ab euāgelio pene discreparunt.

Ephe. 4

Lucæ. 10

Matth. 23

Acto. 20

Hebr. 13

Deuter. 17

Titum. 3

2. Timo. 3.

¶Nōne Chr̃s in cœlū ascēsurus, p̃cepit suis discipulis, vt docerēt oēs gētes, baptizātes eos, in noīe patris & filij & spūs sancti. Apostoli vero à spū sancto edocti, circa primæua ecclesiæ t̃pa baptizarūt credētes in Christū, in noīe Iesu Chr̃i, vt in actis apostolorū est videre rōne permoti, vt nomē ipsum dñi seruatoris nr̃i augustissimū & sanctissimū, q̃d Iudæis & gentibus tū erat odiosum ac inuisum, eo ipso redderet celebrius & honoratius. Si igit apostoli q̃d à Christo palā erat p̃ceptū ad tēpus ex ratione permutare potuerunt & ip̃m spū sancto suggerēte factitarūt, nōne potiore iure valuerūt & aliud quippiā agendū cōstituere, q̃d in ipso euangelio nō continetur, neq; inibi contentis refragatur? In primis ecclesiæ quopiā cōmodo vel ratiōe quapiā, aut necessitate suadēte. Sin aūt res, qua de agitur aut dubitatur, nec literis sit sanctis expressa, nec in vniuersalē ecclesiæ cōsuetudinē recepta, quæ item ob sui magnitudinē à singulis quoq; antistibus explicari non possit. R

Matth. 28.

Acto. 8. 10. 19

¶Postremo locus erit arbitror cōcilio generali, à quo si q̃d vnanimi cōsensu fuerit decisum aut finitū, æque cū euāgelio conscripto duxerim, ab oībus sub mortalis peccati pœna seruādū, in eiusq; temerariū p̃uaricatorē serio aīaduertendū. Q̃ñquidē parū aut nihil referat, q̃d vel à Chr̃o viuēte in terris adhuc institutū, vel à spū deinde sc̄tō authore suggestū eē. Ab illo aūt suggerit, quicq̃d ex publica vtilitate cōcorditer ī eo cōcilio fuerit cōstitutū, siquidē cōcilio gñali spūs sanctus p̃sideat, ip̃mq; dirigat. Si enī (vt Chr̃s testat) vbi sunt duo vel tres in noīe Chr̃i cōgregati, ibidē in medio sit Chr̃s, quāto magis in medio est totius ecclesiæ, simul adunatæ in gñali cōcilio, quā representat cōciliū, pro cuius fide Chr̃s orauit, ne illa deficiat: Ego (inquiēs ad Petrū) rogaui pro te, vt nō deficiat fides tua. A quā ecclesia sua protegēda, tuēda, defensandaq; Chr̃s se subtrahere nunq̃ pollicitus est, q̃ in cœlū ascēsurus ad apl̃os suos, q̃ tūc ecclesia cū suis erāt: Ecce (inquit) ego vobiscū sum oībus diebus vsq; ad cōsummationē seculi, q̃ proinde p̃sens credit suā ecclesiā, quā conciliū refert, in nullis fidei, adeoq; religionis causis, errare p̃mittere, verū illud agi & definiri, q̃d in suā gloriā, ecclesiæq; suæ pacē & salutē sit cessurum. Ad ecclesiā vero q̃ in scriptura definita nondū sunt, referēda esse innuit Chr̃s: Quod si (inq̃t) nō audierit, scilicet frater incorrigibilis, eos, dic ecclesiæ. Si aūt ecclesiam nō audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. S

Matth. 18

Lucæ. 22

Matth. 28

Matth. 18

¶Eccle-

T ¶Ecclesiã aũt cõcilio generali repſentari,& ad cõciliũ referẽdũ,q̃d antea nõ ſit definitũ patet in actis apl'oꝝ. Quãdo quũ agitaret cõtrouerſia,an eẽnt in cõuerſis ex gẽtilitio ritu ad Chr'm iponẽda veteris legis onera decreuerũt cõuocato ſup ea q̃ſtione cõcilio apl'i,ta le iugũ nequaq̃ iponi debere hũeris fratrũ in Chr'o renatoꝝ,ſed pſcribẽdã eis tñ eẽ legẽ vt abſtinerẽt ab imolatis ſimulachroꝝ & ſanguine & ſuffocato. Et nemini dubiũ rẽ puta mus,eã cõſtitutionẽ à ſpũ ſctõ ſancitã, obſtrixiſſe ſingulos ad ipſam itegre obſeruãdã,quũ & ipſi apl'i aiũt ſic viſum ſpiritui ſctõ,& ideo cõciliũ repſentare,vtcũq̧ paucis ſ ſolis pñt bus totã fideliũ cõgregationẽ q̃d difficile ſit & cõfuſioni proximũ totã cõuocari eccleſiã, ſufficere q̧ pſentes,ex tota eccleſia aliq̃t definierũt æque ſeruandũ,ac ſi à tota pſenti eccle ſia eſſet decretũ. Ideoq̧ apl'i, tum q̃d vltro citroq̧ rõnibus auditis, vnanimi cõſenſu defi nierũt cæteris q abierãt, gẽtibus decretũ ſuũ per Paulũ & Barnabã miſerũt, adfirmãtes id ſpiritui ſancto,ſimul & ſibi fuiſſe viſum,tametſi ſpũs ille nullo ſenſibili ſigno ſe pſentẽ ex hibuit. Et ipſi q̧q̧ apl'i tum de nõ ſuffocato edẽdo & ſanguine legẽ à Chr'o nunq̃ traditã gẽtibus impoſuerunt,quã & Paulus tandem immutare nõ dubitauit. Omnis (inquiẽs) dei creatura bona eſt,& nihil reijciendum,quod cum gratiaꝝ actione percipitur. Act. 15 1. Timot. 4

V ¶Hinc deniq̧ cõcludendũ puto,aut illos oĩno apl'os (q̃d nefas eſt) cõdemnãdos cũ ſuis cõcilijs,aut quũ eodẽ ſpũ iam regat eccleſia,cuius inſtinctu docti ſunt Apl'i pdicta facere cõfitendũ poſt ſacras lr̃as quicq̃d vel approbata cõſuetudine obſeruat,vel ab eccleſiæ re ctoribus diſcutit, vel p gñale cõciliũ decernit æque cũ euãgelio amplectendũ,q̃d totũ pa riter à ſpũ ſctõ deriuari credat. Et ita q̧q̧ nõ abſurdũ videri,q̃d vltra euãgeliũ aliq̃d ab ec cleſia ſtatuat,vel ab ijs q eccleſiæ pſunt, definiat, quũ euangelijs vniuerſa nõ contineant.

X ¶Nec obſtat,q̃d iſti ex Deuteronomio pperã allegãt: Nõ addetis ad verbũ,q̃d loq̃r vo bis,nec auferetis ex eo,q̃m primo addere ſit (vt latini & iuriſcõſulti dicũt authores) & au ferre aliud ſit q̃ iſti opinant. Porro,in oĩbus negotijs quæ inter hoĩes agunt,q̃dã verbis p dei q̃dẽ mandatũ in diuinis ſcripturis diſtingui, q̃dã vero (vt diximus) reticeri videmus. In ijs quæ ſcripta ſunt,nulli prorſus licere,aut pmitti cuiq̃ vt vel admittat q̃d prohibitum eſt,vel obmittat q̃d præceptũ eſt. Et ſic ſane addunt verbo dei,qui q̃d in eo prohibitũ eſt admittũt,atq̧ auferũt à dei verbo,q illud facere negligũt. De his vero, de q̧bus ſcriptura reticuit Apl'us regulã nobis pſcribit multo maximã. Oĩa (inquiẽs) licẽt,ſed nõ oĩa ædifi cãt oĩa licẽt, ſed nõ oĩa expediũt,nemo q̃d ſuũ eſt, quærat,ſed q̃d alterius. Haud dubie in nuens extra euãgeliũ rõne ſuadẽte,eas poſſe condi leges, q̧bus ſubditi ædificent. Quũ ve ro iſti adijcere & auferre putãt intelligendũ,nihil prorſus poſt ea verba eẽ ſcribendũ, cer to falſum erit ac ridiculũ. Q̃m citra quã priorẽ enũtiaſſet Moyſes legẽ,multa ſunt adiecta mlt'a q̃etiã adẽpta ſunt. Præterea,ſi iſtoꝝ opinio haberet locũ,ſeq̃ret vti ſupflua nõ ob ligare Chr'ianos,q̃ Chr's eaten' adiecit, vt iuſtitia Chr'ianoꝝ fieret q̃ Iudæoꝝ cumulatior Adde q̃d Apl'i poſt Chr'm & Moyſen multa adiecerint & mutarint. Inſup illoꝝ verboꝝ dei nõ fuit trãſgreſſor Moyſes,q̃n diffuſius explicuit legem pplo q̃ à deo acceperat, ſic & Paulus ait: Se nõ iudicare aliq̃d inter Corinthios ſcire,niſi Ieſum Chr'm & hũc crucifixũ Quũ tñ verißi ſit,ipm alia Chr'i myſteria,quã crucẽ Corinthijs annũciaſſe,nõ tñ facto vi tiſicæ crucis aduerſantia. Sic & nõ incurrit pœnã interminatiõis apud Iohannẽ,q ad ſcri pta in ſacroſancta Apocalypſi aliq̃d ſcripſerit,ſed q cõtraria illis adiecerit,quã in Apoca lypſim pleriq̧ viri tã ſancti q̃ eruditi pclare & diffuſe cõmentati ſint. Ad quæ vel vniuerſa corroborãda haud ſane paꝝ faciũt verba Euãgeliſtæ,q inq̃t multa & q̃dẽ alia ſigna fecit Ieſus in conſpectu diſcipuloꝝ ſuoꝝ quæ non ſunt ſcripta in libro hoc,q.d. ſed vel ab alijs partim ſcripta,partim adhuc vel vſq̧ ad ſeculi conſummationem ſcribenda. Deut. 4. 12 L. edita. c. de edendo 1. Cor. 6. 10 1. Cor. 2 Apoc. vlt.

¶HOMILIA XLIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohannis decimo: Et fiet vnum ouile & vnus paſtor &c.

Dominica prima poſt octauas paſchatos.

A

Atholica eccleſia hactenus quę ad glorioſæ Ieſu Chr'i reſurrectio nis hiſtoriã attinuere,lætabũda cõmemorauit, veꝝ q a paucis p' diebus ad cœlũ Chr's aſcẽſurus, & pinde atq̧ paterfamilias ſuæ domus ſolicitus de paſtore vicario,quẽ abſens ſuo eſſet loco pfe cturus (nõ eñi decebat vt oues ſine paſtore errarẽt) cogitaret,ad Petrũ,paſce (inquiẽs) Q.d. poſt meã in cœlũ aſcẽſionẽ,oues me as. Hinc rite hęc ipſa ſacroſctã eccleſia in hodierna ante aſcẽſiõis diem recẽſendũ duxit euãgeliũ,quo Chr's in humanis adhuc agẽs quæ ad veꝝ eundemq̧ bonũ paſtorẽ pertinẽt, ſuo pdocet exem plo: Ego (inquiens) ſum paſtor bonus. Iohan. 21

¶In quo qdem euangelio Chr̄us translatitio sermoneq́; similitudinario vtiť, nimirũ, B
Iohā.15 hoc dicendi gñe pinde iocundiore altius ad se oēs inuitans, sicut & aliàs: Ego sum(inqt)
vitis & vos palmites. Ita & hoc sane loco se dicit pastorē ex rōne, quā mox subijciemus.
Ita pariter appellatiōe ouium intelligit hoīes ad fidē vel cōuersos, vel cōuertendos, q̄s &
Psal.94 æque appellauit Propheta: Nos aũt(inqens) pplus eius, & oues pascuæ eius. Sic & Chr̄us
Matth.15 Non sum(inqt) missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel, nec qdem citra rōnem.
Qñquidem oues natura erroribus sint & lupoꝝ insidijs obnoxiæ, & pastu admodum indigæ.
Psal.115 Hinc Dauid: Errauì sicut ouis quæ perijt. Et Petrus ait: Erratis em̄ sicut oues erran
1.Petr.2 tes. Insidianť & lupi ouibus, id q̄d hoc qdem loco dn̄s innuit: Lupus (inquiens) rapit &
Iohan.10 dispergit oues. Sic sane hoīes ad errandum. i. peccandum natura proni, diaboloꝝ q loco
sunt lupoꝝ insidijs maxime infestanť. Quare scriptura aliàs ait: Sensus & cogitationes hu
Gene.8 mani cordis prona sunt ad malum. Et Esaias: Oēs nos(inqt) quasi oues errauimus, vnus-
Esa.53 quisq; in viam suā declinauit. Psalmographus itē: Omnes declinauerunt, simul inutiles fa
cti sunt, nō est q faciat bonũ, non est vsq; ad vnũ. Nec qdem mirum. Qñquidē quos(teste
Psal.13 Petro) aduersarius diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit, quærens deuoret. Hinc merito oui-
1.Petri.5 bus comparati sunt hoīs, & hoīm fidelium congregatio. i. ecclesia, ouili, de q̄ scriptura:
Abscindetur (inqt) de ouili pecus. Per lupos vero haud dubie dn̄s hic diabolos intelligit
Abacuc.3 eiusq́; adhærentes, vtpote tyrannos, ad peccandum subditos ptrahentes. Item & hæreti-
cos, erronea sua doctrina in deuia seducentes. De tyrannis Ezechiel: Principes in medio
eius, quasi lupi rapiētes prædā. De hęreticis: Paulus ad ecclesiæ pastores ait: Ego scio, q̄m
Ezech.22 intrabunt post discessionē meam lupi rapaces in vos, nō parcētes gregi, & ex vobisipsis
Acto.20 exurgēt viri loquētes puersa, vt abducant discipulos pōst se. A qbus Christus ait cauen-
dum esse: Attendite (inquiens) à falsis prophetis, q veniunt ad vos in vestimentis ouium,
Matth.7 intrinsecus autem sunt lupi rapaces, à fructibus eorum cognoscetis eos.

¶Aduersum quos in hodierno euangelio Chr̄us se bonum eundemq́; verum dicit esse C
1.Reg.17 pastorem, cuiusmodi ne fuerit, videamus. Et sane ad verum, qualis propheta idemq́; rex
Acto.1 Dauid fuit, eundemq́; bonum pastorem primo requiritur vox, quæ est bona exempla, q-
Iohan.13 bus oues, quo eant, pastor dirigit. Et recte qdem, quoniam is & fecit & docuit adeo, vt di
xerit: Exemplum dedi vobis, vt quemadmodũ ego feci, ita & vos faciatis.

¶Scdo, reqritur itē pera pastoralis, qua fuerat pro se ouibusq́; suis vitæ necessaria, vñ il D
Matth.11 le deprompsit cibaria & potabilia, clamās: Venite ad me oēs, q laboratis & onerati estis,
Iohan.8 & ego reficiā vos. Et alibi: Si qs sitit, veniat ad me & bibat. Quid(inquā) aut cibi aut potus
Ioh.6 deprōpsit. Panē(inquā) vitæ qualis ipse erat, q mundo dedit vitā. Quid deprōpsit? Fontē
Ioh 4 illũ aquæ saliētis in vitā æternā, nēpe q illũ bibit, nō sitit in æternũ. Ille nimirũ fuit pastor,
Marci.12 q suum gregē suæ cœlestis doctrinæ verbis quasi pabulo nutriuit, viam dei in veritate do
Matth.22 cens, fidē vtpote cum charitate coniunctam, & quicqd tandem est in euangelio.

¶Tertio, requiriť palliũ cōtra vētos, pluuias, grandines, hocq́; genus tēpestates. Quod E
1.Pet.4 (inquā) palliũ? charitas, quæ à Petro aliàs coopermentũ vocať, qua pro ouibus vtiť pa-
stor cōtra hostiũ cōuicia, cōtumelias, ignominias, hocq́; genus iniurias hostiles, qua du-
1.Cor.13 ctus causa oīm(q̄d ē charitatis vt ait Paulus) nō quæ sua sunt quęrit, patiēs & benigne oīa
.i pro ouibus suffert mala, oēsq́; tribulatiōes. Hoc certe pallio charitatis amictus fuit pastor
Chr̄us, q pro nobis tpe passiōis suæ adeo oīm inimicoꝝ in se cōuicioꝝ patiēs fuit, vt cum
sibi in amarissima passiōe inimici mala loquerenť, ipse prorsus tacuit, de stipso p Prophetā
Psal.73 inquiēs: Ego aũt tanq̄ surdus non audiebam, & sicut mutus non aperiens os suum. Et fa-
ctus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.

¶Quarto quoq; baculus seu virga reqritur, quo ab hostibus oues custodiat, redimatq́; F
Leui.27 vsq; adeo vt etiam aīam suā pro ouibus exponere nō dubitet. Hinc in Leuitico dictũ est,
Psal.30 oues sub pastores virga trāsire. Fuit aũt Chr̄i baculus crux sancta, in qua suā & humanita
Lucę.23 tem & deitatē aduersus oēs hæreticos arguit, alterutrā negātes, in qua verus vtiq; pastor
Hiere.12 suā pro nobis ouibus aīam posuit, in manus patris sui spm̄ suũ cōmēdās. Qui & apud Hie
remiam, reliqui(inqt) domũ meam, dimisi hæreditatē meam, in manus inimicoꝝ meoꝝ
Esai.53 dedi dilectam aīam meam. Adeo(inquā) verus & bonus pastor lupo veniēte nō fugit, vt
Gene.3. etiam se pro ouibus voluntarie(vt ait Esaias) obtulerit. Sic baculo ligneo deuicit diabolũ,
Psal.95 qui & ligno humanũ genus in paradiso deuicerat, ita vt vita inde resurgeret, vnde mors
fuerat orta, regnauit & eo pacto iuxta prophetieum oraculum à ligno deus.

Zach.12 ¶Est igiť vere bonus pastor Chr̄s Iesus, de q̄ & olim Zacharias: Percute pastorē, & dis- G
Mat.25 pergenť oues gregis, id q̄d in eius factũ est captiuitate & passiōe. Quē sane retulit p figu-
Gene.37 rā in veteri lege Ioseph prius pascēs gregē pr̄is sui, & postea totā saluās Aegyptũ. Moses
Exodi.3 itē pᵘ greges soceri sui, totā Hebręoꝝ synagogā in deserto regēs. Demũ Dauid priᵘ oues
1.Regũ.16 pr̄nas, & deīn totũ regnũ Isrł gubernās. Hi nimirũ pastores, fuere typᵘ veri pastoris Iesu
Christi,

Christi, q(vt auditum est)pastorali habitu instructus gregē suum.i.multitudinem fideliū
suo sanguine ptioso redemit, & suæ cœlestis doctrinæ verbis quasi pabulo nutriuit, atq;
vitæ suæ integerrimæ exemplis atq; mādatoꝝ semitis & calle adeo diligenter, fideliterq;
direxit, vt nequaq̄ dici possit mercenarius, sed verus idemq; vnus pastor, q nostræ solū-
modo publicæ salutis, nō aūt alicuius priuati cōmodi memor, aut alicuius mercedis & pri
uatæ lanæ detondendæ rōnem habens, vnum fecit ouile vnus pastor, adeoq; vere futuꝝ
prædixit. Et fiet vnum ouile & vnus pastor, prout prolocuti sumus.

H ¶In qbus sane verbis video mihi ab aliqbus bipharia opponi. Porro sunt q ex hoc q̄d
dñs se hic vnū pastorē noīauit, arguant, non rite alios post ipm dici pastores, nec itē alios 1.Cor.12
pōtifices, alios sacerdotes, in q̄ nimiꝝ longe errāt, sensus scripturæ ignari. Nonne Paulus
dicit: Sicut eñ corpus vnū est, & membra habet multa, oīa aūt mēbra corpis cū sint mul
ta, vnū tñ corpus sunt, ita & Chr̄us. Sic nimiꝝ, qa sunt Chr̄i vnius pastoris membra mul Hebræo.13
ti, ideoq pastor est membris suis, pastores vt essent, dedit: non qdē primarios, sed pinde 1.Petr.5
vicarios. Quare Apl̄us Chr̄m aliàs noīat magnum pastorē ouium. Et quē Petrus quoq;
noīat principē pastoꝝ, argumento indubie, & alios adhuc esse pastores, illi pinde vicari-
os, quoꝝ ipe sit dux & caput. Qui sunt illi? Sunt(inquā) apl̄i & eoꝝ successores, sacerdotes Hiere.3
quiq; vel minimi vel maximi, in primis p̄lati & ecclesiastes, quos se aliqñ datuꝝ pollicitus Hiere.23
est deus maximus p Prophetā: Dabo(inquiēs) vobis pastores iuxta cor meum, & pascēt Matth.9
vos scīa & doctrina. Et alio in loco: Ego suscitabo sup eos pastores, & pascēt eos. Qñqui
dem Chr̄us Iesus verus idemq; vnicus pastor eam pollicitationē executus, qñ turbis mi- Matth.10
sertus, vidit eas vexatas & iacentes, sicut oues nō habentes pastorē, ad discipulos suos, di-
cens: Messis qdē multa, operarij aūt pauci. Rogate ergo dñm messis, vt mittat operarios
in messem suā. Quos itaq; cōuocatos in mundū misit, vt regnū cœloꝝ denuntiaret, & ver
bis fidē facerēt p miracula, quoꝝ omnibus copiā cōtulit. Habes igit vbi & qñ, & quare
Chr̄us alios p̄ter se dederit pastores, quos ipe cœlum aliqñ ascensurus, tanq̄ suos, vel vi- Ephe.4
carios, vel cooperatores, vl' coadiutores ad custodiā gregis sui elegit, & vt eidē gregi suo
pastores p̄essent, ordinauit & sanciuit. Eapropter recte(inqt Paulus) & deū dedisse, alios
qdē apl̄os, alios vero pphetas, alios aūt euāgelistas, alios aūt pastores ac doctores, nimi-
rū ad instaurationē sanctoꝝ, in opus administratiōis, in ædificationē corpis Chr̄i, donec Matth.28
pueniamus oēs in vnitatē fidei, agnitiōis filij dei, in virum psectū, in mēsurā ætatis plene
adultæ Chr̄i. Id q̄d fiet in consummatiōe seculi. Ideoq; Chr̄us se pollicitus est apl̄is ad fu
tuꝝ oībus diebus vsq; ad seculi cōsummationē. Quod proculdubio nō promisit solis illis
q tum aderāt, sed cunctis eoꝝ etiam posteris, p quos ætas ipsaq; generatio perpetuatur.

I ¶Cōstat igit per hæc & omnes ecclesiaꝝ prælatos, ac præpositos, & hoc genus sacer-
dotes ad finem seculi mansuros, gregiq; Chr̄iano sub Chr̄o primario pastore esse pasto- Actio.20
res, vicarios, & coadiutores. Accedente ad hoc Pauli testimonio, qui ait ad sacerdotes,
eosq; ecclesiarum seniores. Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spiritus sanctus
posuit episcopos regere ecclesiam dei, quam acquisiuit sanguine suo. Illi nimirum si à ca
pite noluerint deficere, boniq;, vti Christus, esse pastores, debent & ipsi habere.

K ¶Primo vocē, qua oues.i. Chr̄ifideles subditos ad ouile, ad pascuaq; dirigāt. Ad quā vo
cem, integræ vitę bonoꝝq; moꝝ & virtutū exempla, quæ subditi visa vsq; ad veꝝ Chr̄i
ouile, & ad vitæ pascua sequant. Vnde Chr̄us ait: Sic luceat lux vestra corā hoībus, vt vi- Matth.5
deant opa vr̄a bona, & glorificēt patrē vestrū, q in cœlis est. Et Apl̄us quoq;: Prouidētes Roma.12
(inqt) bona non tantum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus.

L ¶Scd̄o, habeāt perā pastoralē, vnde ad se bonis exemplis oues prouocatas, & ad illas
pascendas depromāt cibaria. Quæ cibaria? Sciam(inquam) & doctrinā qua oues spūales
spūaliter pascent. Oportet eñ illas doctrina euangelicæ veritatis pasci, & verbis æternæ Hiere.3
vitæ solicita annuntiatiōe enutriri. Siqdem dñs p prophetā olim dixerit: Dabo vobis pa
stores, & pascēt vos scīa & doctrina. Sic idem aliàs: Qui misericordiā habet, docet, ac eru
dit, quasi pastor gregē suū. Et recte qdem, est eñ sacerdos scriba ille doctus in regno cœ Matth.13
loꝝ.i. in ecclesia, similis patrifamilias, de thesauro suo noua & vetera.i. doctrinā noui &
veteris instrumenti, proferens. Est(inquam) seruus ille, ac dispensator euāgelicus, quem Matth.24
cōstituit dñs supra familiam suam, vt det illis cibum in tempore, cibum vtiq; salutis.i. ver Luce.12
bum dei, quo & ipe homo & non in solo, vt alias scriptum est, pane viuit. Matth.4

M ¶Caueāt hic sacerdotes & quiq; spūales & seculares quoq; pastores, ne fiāt mercenarij Deutero.8
ne lucrū suū & quæstū, priuatumq; cōmodum, ipsamq; lanā magis ac lac q̄ ouium salutē
quærant, se, & non oues, vt plerunq; fieri adsolet, pingues reddere satagentes, & pingue- Hiere.23
facti, ouibus relictis ieiunis aufugiant. Certe quales si fuerint, seriā hāc dñi vocē audient.
Væ pastoribus, q dispgūt & dilacerāt gregē pascuę meę. Ecce ego visitabo sup vos mali- Ezech.34
tiā studioꝝ vr̄oꝝ. Et rursus p aliū pphetā: Væ pastoribus Israel, q pascebant semetipos.

Nonne

Nonne greges à pastoribus pascunt, qa pro eo φ greges mei facti sunt in rapinã, & oues meæ in deuorationẽ bestiaꝝ oĩm, eo φ nõ esset pastor, neq; quæsierunt pastores gregem meum, sed pascebant pastores semetipsos, & greges meos nõ pascebãt, propterea requiram gregẽ meũ de manu eoꝝ, & cessare faciã, vt vltra nõ pascãt gregem meũ, nec pascãt amplius pastores semetipsos, & reliqua vt ibi: Quas sane minas dñi nõ audient pastores, vbi habuerint, quæ pastores habere oportet, & illis, vt admonuimus vtant.

Matth.5 ¶ Tertio, habeant & ipsi pallium. s. charitatis, quo coerceant oẽs à se propter oues ven
Lucæ.9 tos, & pluuias, & quascunq; aeris tempestates, nimiꝝ ex dilectione illecti, & quæ omnium N
1.Thess.5 sunt, non sua quærant, oĩa mala & quascũq; tribulatiões, & iniurias adeo sustineant, vt ne lacessiti qdem respondeant, sed vt Paulus cum Chr̃o docet, non malum pro malo, sed bonum pro malo reddentes, vt hoc pacto ouium communem vtilitatem amoris solius non quæstus alicuius vel gloriæ vel priuatæ vtilitatis gratia promoueant.

¶ Quarto, habeãt & baculum cõtra lupos. i. hæreticos & pessimos quosq; tyrannos, & O
1.Regũ.17 schismaticos, q̃ illos ab ouili, ab ouibus ipsis propellant & coerceãt, & simul eas custodiãt,
Ephe.6 & cõgregatas in vnitate cõseruent, ne dispersæ ipsis aufugientibus in deuia discurrãt. At
Hebræo.4 quẽ baculum? Baculum (inquã) Dauidis illũ, quo is Goliã Philistæum istũ incircũcisum, q̃ hæreticus supbiens notat, pcussit, & pualens interfecit. Habeãt (inquã) baculum illum ferreum, quem Apl̃us gladium spũs noĩauit, q̃d est verbum dei, & viuus Chr̃i sermo, q efficax est & penetrabilior oĩ gladio ancipiti, ptingens vsq; ad diuisionẽ animæ ac spũs, cõpagum q̃q; ac medullaꝝ. Eo (inquã) baculo ab ouibus insidias lupoꝝ coerceant, aduersus principes & ptãtes, aduersus mundi rectores tenebraꝝ cõtra spũalia nequitiæ colluctent.
Lucę.14 Habeant (inquã) baculum dñi crucis. i. patientiæ & fortitudinis, qua fortiter pstantes, diabolo, & huius adhærentibus hæreticis ita resistant, vt eos deuincant, & deuictos ouili re-
2.Cor.5 stituãt, ac denuo rebelles, q aliter proficere nolunt. Satanæ in interitũ carnis (vt Paulus fecit) tradant vt spũs in die dñi nostri Iesu Chr̃i sit saluus. Tali (inquã) baculo aduersus hostes pro ouibus vtant, & amore illaꝝ ita fortiter pstent, vt Chr̃m imitati, potius velint animam, hoc est, vitam pdere q̃ profugi, oues vel timore, vel quo priuato cõmodo in erro-
Roma.9 re deserere, prout mercẽnarij, ad quos non ptinent oues, agunt. Memores & Apl̃m pro ouibus suis. i. pro fratribus suis eẽ anathema à Christo optasse. Quod si & nos Christi exemplo secerimus, erimus pastores, & non mercẽnarij, ac erimus veri coadiutores cũ Christo pastores, q erimus idemq; vnus pastor vnum fecit ouile.

¶ Quomodo autem quando? Sunt enim qui hisce Christi verbis conantur adserere ante P finem mundi omnes gentes ad vnam fidem Christianam conuersum iri, & tunc tandem fieri verum, quod hoc loco Christus dicit.

Iohan.11 ¶ Et fiet vnũ ouile & vnus pastor. Id q̃d eq̃dem hinc elici posse haud viderim, q hoc ip̃m Q iamdudum veritati locum fecisse adfirmarim. Quando? Quum Chr̃us dñs mortuus est, & non solum pro gentibus, sed vt filios dei, q erant dispersi cõgregaret, quum (inquã) p
Hiere.23 ap̃licam euãgelizationẽ oues illas, quæ nõ erãt ex ouili dñico, adduxit ad caululã gregis sui iuxta prophetiã. Et cõgregabo reliquias gregis mei de oĩbus terris, ad quas iecero eos
Psal.18 illuc, & cõuertã eos ad rura sua, & crescẽt, & multiplicabunt. Creuerũt ãt & multiplicati
Matth.15 sunt greges dñi, qm̃ circa ap̃loꝝ tp̃a, & paulopost totã adeo impleuerũt terrã, vt vera sit facta vox ,pphetæ: In oẽm terrã exiuit sonus eoꝝ, & in fines orbis terræ verba eoꝝ. Chr̃s
Matth.10 qdẽ Iudæoꝝ ,pprius pastor. Primo, ad caulã Chr̃ianæ fidei oues Israel q̃ perierãt, duxit,
Marci.6 q̃d & faciundũ fuerat ap̃lis, nisi Iudæi Chr̃m indurati suscipere contẽpsissent. Eapropter
Luc.9 excussis è pedibus pulueribus se ad gẽtiles cõuerterũt, eos, ad Iudæos (quoꝝ aliq iã Chr̃i fidẽ susceperãt) vocaturi. Quos hic Chr̃s dicit, & oues pim̃ alienas ad se adductuꝝ, easq; vocẽ suã audituras, q̃. s. nõ erãt de hoc ouili. i. de synagoga Iudęoꝝ, sed de pp̃lo gẽtili qm̃ Iudęus (vt dixit) fidẽ Chr̃i repellẽtibus, gẽtiles eã deuote receperũt ad p̃dicationẽ ap̃loꝝ
Acto.13 Id q̃d adfirmãt Paulus & Barnabas, q ex Iudæa abituri, dixerũt Iudæis: Vobis oportebat primũ loqui verbũ dei, sed qm̃ repellitis illud, & indignos vos indicatis vitæ æternæ, ecce cõuertimur ad gẽtes, Sic eñ nobis p̃cepit dñs. Et sequit: Audientes ergo gentes, gauisæ sunt, & glorificabant verbum dñi. Habuit itaq; locum hoc Christi verbum.

Psal.117 ¶ Et fiet vnũ ouile & vnus pastor, qñ lapis quẽ reprobauerũt ædificãtes, factus est in ca R
Marc.12 put anguli, q sane lapis Chr̃us est nexus cõpage iuncturaq; spũali in vtroq; parietũ. i. duo
1.Petr.2 rum populoꝝ, tam Iudæoꝝ q̃ gẽtilium. Nempe Chr̃us duos istos pp̃los cõiunxit in vnũ ecclesiæ catholicæ ædificium. Et ipse (inquã) petra iustitiæ, quã abiecerunt tanq̃ inutilem scribæ & pharisæi, Iudæoꝝq; doctores, facta est in cõiunctionẽ vtriusq; parietis, in concordiã vtriusq; legis & testamẽti, adeo q̃d Chr̃s vtriusq; vnus sit factus pastor, q & vtrũq; pp̃lm fidei vnitate in vnũ duxit ouile. i. in ecclesiã suã Chr̃ianã, quæ vnã p̃hibet, qm̃ eius vnũ est caput Christus, vna fides, & vnũ baptisma. Erat eñ olim à se lõge discreti Iudæi,

& Gen-

& gentiles, ſed vt Paulus ſcribit, in ſanguine Chri, & per fundamentũ aplorũ & propheta
rũ ipſo ſummo angulari lapide Chro Ieſu, nõ modo prope facti, ſed & vnũ & vnius oui- Ephe. 4
lis ſub vno paſtore Chro, q eſt pax noſtra, q fecit vtraq; vnũ, & medium parietẽ maceriæ
ſoluẽs inimicitias in carne ſua, legẽ mãdatorũ decretis euacuãs, vt duos condat in ſemet-
ipſo, in vnum nouũ hoĩem faciens pacẽ, vt recõciliet ambos in vno corpore deo, p cru-
cẽ interficiẽs inimicitias in ſemetipſo, & veniens euangelizauit pacẽ ijs, q prope, qm per
ipm habemus acceſſum ambo in vno ſpũ ad patrem. Ita nimirũ qd veriſſime ipſe bonus &
vnus paſtor, vnum fecit ouile, diuerſas aliũde oues cõgregãs, quod eius dudum & aplorũ
prædicatione factum eſt, id quod futurũ adfirmauit in themate noſtro.

S ¶Et fiet vnum ouile & vnus paſtor, quo certe non probatur, vt tandem omnes ſub cœ
lo ſint deuenturi in vnam fidem. Sed quid hac de re, & opinione ſit tenendum ſuo loco
& tempore, deo bene fauente, diſputabimus.

¶HOMILIA XLIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohã. 16. Quid eſt hoc quod dicit nobis modicum? neſcimus qd loquitur.

Dominica ſecunda poſt octauas paſchatos.

A Ametſi huius euãgelij hiſtoria ante diẽ Chri paſſiõis, vtpote cœ
nãte iã Ieſu cũ diſcipulis ſuis, facta ſit, qa tñ inibi Chrus meminе
rit gaudij, qd futurũ erat diſcipulis, qdraginta dieb9 ex dñica reſur
rectiõe, de q & idẽ Euãgeliſta inqt: Gauiſi ſunt diſcipli, viſo dño Iohan. 20
Ideo & in hac die dñica poſt reſurrectionẽ tertia hãc eiuſdẽ euã
gelij hiſtoriã eccleſia ſctã legẽdã inſtituit, vt tẽpori res cõueniret.
Etem̃ hic explicat ſaluator q ſint diſcipuli breuẽ ex ſua p mortẽ
abſentia mœrorẽ, ſed diuturnius, deinde gaudiũ habituri, id qm̃
ille verbis paulo obſcurioribus videbat eloqui, diſcipuli mutuo
inter ſe rogarũt, qd hæc Ieſu verba ſibi vellẽt: Modicũ & iã nõ vi
debitis me, & iterũ modicũ & videbitis me, qa vado ad patrẽ. Ex qb9 ſane verbis colligit.

B ¶Primo, de obſcuris & cognitu tñ vel vtilibus, vel neceſſarijs eẽ à peritis interrogãdũ, Deuter. 32
nec de his p capite ſuo à qpiã pnuntiãdũ. Quod & in Deuter. cautũ eſt, q cõtinet inter- Aggæi. 2
roga patrẽ tuũ, & annũtiabit tibi & ſeniores tuos, & dicẽt tibi. Et alias dicit dñs: Interro- Deuter. 17
ga legẽ ſacerdotes. Et alio in loco pcipit vt ſi qd difficilis vl ambigui iudicij ſuboriat, à ſa
cerdotibus Leuitici gñis, & à iudice, q illo fuerit tpe queratur. Hinc S. ille Eunuchus cũ lege Acto. 8
ret ex Eſaia locũ nõ ſatis intelligibilẽ qſitus à Philippo, an eundẽ intelligeret? rñdiſſe ſcri Eſa. 53
bit. Quõ poſſum, niſi aliqs me docuerit? Sic aliàs Nicodemus, quõ (qrit) pt hõ renaſci, quũ
ſit ſenex? ſic aliàs diſcipuli de itellectu parabolæ de multiplici ſemine rogãt. Sic hodie de Iohan. 3
intellectu ſermonis obſcurioris ijdẽ quærunt, ſermonis (inquã) obſcuri, intellectu tñ vtilis Marci. 4
& neceſſarij: nimirũ qui ad conſolationem eorũ in tribulationibus proferebatur.

C ¶Quo facile innuit, haud ſane quẽq de rebus vel paulo altioribus vel ad ipm nõ ptinẽti
bus rogaturũ, alioq illũ nõ ex aĩo habiturũ rñſum, verũ arguendũ potius. Petr9 em̃ à Chro
interrogans, qd aũt Iohãnes eẽt acturus, quũ ipſe ab alio eẽt cingẽdus & ducẽdus, q nol- Iohã. vltĩo
let, rñſum ſatis durũ accepit: Sic eũ volo manere, donec veniã, qd ad te? ſic & aliàs diſcipu
li de regno reſtituẽdo, q de fortaſſis multa fuerat locutus ſaluator, quærẽtes duri9 obtinẽt Acto. 1
rñſum. Nõ veſtrũ noſſe tpa vel momẽta, q pater poſuit in ſua ptãte, argumento nimirũ vt
altiora nõ iueſtigarent, admiratiõe potius digna, q nec vnumquẽq ſapere aliqties profit
Quod Aplus ſciens, diuitibus (inqt ad Timotheum) huius ſeculi pcipe nõ ſublime ſapere. 1. Timot. 6
Qui & aliàs ait: Noli altum ſapere, ſed time. Et rurſus: Non plus ſapere q oportet, ſed ſa- Roma. 11. 12
pere ad ſobrietatem, & vnicuiq ſicut deus diuiſit menſuram fidei.

D ¶Cæterũ nemo dephenſurus interroget, alioqui vix ex aĩo rñſum habiturus eſt. Iudæi
quidẽ malo aĩo & Chrm cõprehẽſuri interrogabãt. Nũ Cæſari cẽſum dare liceret, ſapiẽ Matth. 22
ter à Chro p cõtrarium rñſum ſunt repulſi. Quærẽda igit ſunt & agnoſcẽda, quæ tã ſunt Marc. 12
vtilia q neceſſaria, & quæ noſtra interſunt. ſ. cõditioni noſtræ cõſona. Queadmodum & Lucæ. 20
Eccleſiaſticus hortatur: Altiora (inquiẽs) te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, Ecci. 3
ſed quæ pcepit tibi deus, illa cogita ſemper, & in pluribus opibus eius ne fueris curioſus.
Non eſt tibi neceſſariũ ea, quæ abſcõdita ſunt, videre oculis tuis, in ſupuacuis rebus noli
ſcrutari multiplr, & in pluribus eius opibus haud eris curioſus, plurima em̃ ſupra ſenſum
hoĩm oſtẽſa ſunt tibi. Multos em̃ ſupplãtauit ſuſpitio illorũ, & in vanitate detinuit ſenſus
illorũ. Cuius etem̃ cognoſcendi modi Dauid olim nõ ignarus, læto pinde corde inqt ad Pſal. 130
dñm. Neq ambulaui in magnis, neq in mirabilibus ſupra me. q. d. neque videri magnus
volui, neq admirabilis in his, quæ ſunt ſupra me, & quæ non ſunt in mea poteſtate.

¶Hæc

¶Hæc vtinam percipiant corde nostro tpe importuni isti disputatores Theologastrij E
ijdemq́ idiotæ iuxta atq literatores, laniones, textores, sutores, cęmentarij, hocq genus
Abdiæ.1 cerdones, q quæ ad se attinent, stulte negligūt, scripturarū adeoq dei profunda in nō exi-
Esa.29 guā suā & orbis Chrīaui puicie curiosius pscrutātes. Vnde factū videmus, vt iuxta Pro-
phetā i sua sapia sunt pditi, & i sua prudētia reprobati, suntq́ sibi sapiētes adeo facti demū
rudes & isipiētes, vt q nec añ pedes sunt, videāt, q quæ in cœlo sunt videre admodū teme
re & psumptuose sategerunt, & iam tandē (qd dolendū est) à fide alienati sunt, cuius se illu
stratores fore iactitabāt, atq inde ex diametro distātes. Nec sane nouū, quū qui & antea
in magnis & mirabilibus supra se ambulare voluerūt, vani oino facti sunt. nimia qdē cu-
riositate decepti rerūq nouarū cupidi post tot deliramēta plus æquo sibi sapiētes circa fi-
1.Timo.1 dē naufragauerūt, judicioq diuino facti sunt obnoxij. Sectatores hauddubie Hyminęi &
Alexādri, de qbus Paulus, Ebionis, & Cherinti, Arrij, & Pelagij, idq genus nō parū mul
torū hęreseos ab ecclesia dānatorū. Quorū ne siles futuri simus, scire qremus, q ad nostrā
ptinēt salutē, pfundiora demirātes, & pinde negligētes. Chri Iesu discipulorū imitatores
interrogemus qd nra intersit. Quid interrogemus? Quid est, qd dicit nobis modicū? Et
pculdubio Chrus vtiliter & cādide qrētibus, pie & paterne ad hūc modū rñdebit.

¶Quod dixi modicū & iā me nō visum iri, & iterū modicū & me visum iri, qm vado ad F
patrē. Primo qdē dictū est discipulis meis duodecim mecū cœnātibus, q modico tpe illo
triduano, quo defunctus in sepulchro requieui ppter mortē meā tristes & lachrymantes
Acto.1 mundo interim. i. Iudæo gaudente (is em prorsus extinctū putauit) me non viderunt. Et
iterū tñ illi me videre, modico etiamnū tpe post resurrectionem quadraginta dierū, qbus
aliquoties eis apparui, de regno dei locutus ipsis gaudio magnopere adfectis, q me imor
talitate donatum cognoscebant, quòd sane gaudium illis in cœlesti patria est perpetuum,
& in angustijs haud paruæ fuit consolationi, mœsto interea mundo.

¶Nimirū ea est rerū vicissitudo, vt q hic noie Chri mœrēt, alibi certo gaudeāt breuiq G
dolore quies cōparet diuturna. Deinde vt hæc (inqt) verba mea ad vos velim referēda, q
& ipsi post meā ascensionē in hac valle lachrymarū vitā degētes, me modico tpe corpali
visione nō videtis, breueq tps mœremini, atq deiñ me in cœlis btā visiōe illa, ita visuri, vt
ex pua hui' mūdi tristitia gaudiū vobis sit ppetuū, mūdanis ecōtrario ex breui hic gaudio
tristitia sit alibi æternalis. Siqdem vos latere nolim, hoc totum, qd viuimus vitæ spacium
Psal.89 valde qdem est esse modicum, si quod futurū est, cōsideraueritis. Quādoqdem Prophe-
2.Petr.3 ta cecinerit, qm mille annos ante oculos tuos tanq dies hesterna, quæ pterijt. Et Petrus
Iob.7 quoq ait: Vnum vero hoc nō lateat vos charissimi, q a vnus dies apud dñm sicut mille an
Iob.14 ni, & mille anni sicut dies vnus. Hinc Iob: Memento (inqt) q a ventus est vita mea. Et rur-
sus: Homo natus de muliere breui viuēs tpe, quasi flos egredit, & cōteritur, & fugit velut
Psal.89 vmbra, & nunq in eodē statu pmanet. Et sane breues dies hois sunt, numerus mēsiū eius
apud te est. Cōstituisti terminos eius q pteriri nō poterūt. Et Dauid qq ait: Fragilia sunt
& cito deficiētia annorū nostrorū curricula ceu araneorū fila, dies decursus ætatis in filijs
hoim septuagenarius annorū. Si aūt in filijs hoim robustiores fuerint & viuaciores, ætas
eorū octogenari' annorū, & qd vitæ supaddit, ē morb' angor, labor, dolorq. Et rursus: Di
Psal.101 es mei sicut vmbra declinauerūt, & sicut fumus defecerūt, & ego sicut fœnū arui. Et alibi dr:
Sap.2 Tempus nostrum est vmbræ transitum. At non sic de altero seculo, quod viuit deus cū
omnibus sanctis suis, q idem in æternum permanet, cuius anni non deficient.

Iob.7 ¶Eapropter qm uobis sit nō tā modo breue viuēdi spaciū, sed & (vt Iob cōquerit) vita H
nostra sit supra terrā militia multisq miserijs repleta & uos quoq hoc breui tpe psentia
Chri visibili destituimur, recte ille idē optimus & clemētissimus pater ac dñs noster nos
pinde pupillos & orphanos suos hodie scdm Aplos suos cōsolat, ne deficiamus propter
multas in hoc mūdo tristitias, tribulatiōes, angustias & calamitates, qm qcqd hoc est tri-
Iob.17. stitiæ ac tribulatōis alibi i gaudiū vertet, & erit seren' post tristia nubila phębus. Vñ & Iob
Psal.125 se cōsolās. Et rursus (inqt) post tenebras spero lucē. Qñquidē Propheta testes: Qui semi-
Psal.29 nant in lachrymis, in exultatiōe. Cōuertisti planctū meū in gaudiū mihi, cōcidisti saccum
Hebræ.12 meū & circūdedisti me lætitia. Admonemur (inquā) vt vel tribulati, Aplo monēte, adspi-
ciamus in authorē fidei, & cōsummatorē Iesum, q proposito sibi gaudio sustinuit crucē,
cōfusione cōtempta, atq in dextera dei sedet, ita & nos modicas illas modici huius tpis tri
bulatiōes & patiēter & cōstanter feramus hac defuncti vita longe diuturnius gaudiū acce
Hebræo.12 pturi: nimirū, quibus & si (vt Aplus ait) disciplina in psenti quidē videat nō esse gaudij, sed
mœroris, postea tñ fructus pacatissimus exercitatis p eā reddit iustitiæ. Admonemur (in-
quā) cor nrm subeat mulier grauida, q & ipsa in partu plurimū discruciata, ingētes dolo-
res magno tolerat aīo, q a sciat nō fore diuturnos, mox cōsecutura ex ædita ple voluptatē
qd mater sit facta noue plis, vt nō meminerit doloris, quē in nixu ppessa ē, imo gaudet lō
gam læ-

gam lætitiã, emptã sibi dolore breui. Sic, inquã, & nos, q hoc modico tpe, Chr̃o perinde
absente iuste tribulati (ita eñ oẽs credãt) patiẽtes simus, siqdem q̃s maneat perenne gau-
diũ in cœlesti patria, morte q̃dẽ transeunte, immortalitate manẽte, vbi lætitia beatitudĩ
nis lõge sit superatura vel quãlibet acerbas tribulatiões. Et sane adeo superatura, vt ap̃lus Roma. 8
existimauerit, nõ eẽ cõdignas passiones huius tpis ad futurã gloriã, q̃ reuelabit in nobis.
Inibi eñ (vt scribit) deus oẽm lachrymã in hoc mundo prius tristiũ ab oculis absterget, Apoc. 21.
neq; vltra erit mors, neq; luct⁹, neq; clamor, neq; dolor. Quid multa? diligẽtibus eñ deũ Esa. 25
(quales sunt, q amore dei in tribulatiõib⁹ haud deficiũt) ille idẽ (ap̃lo adfirmãte) parauit, Hiere. 31
q̃d oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascẽdit. Vere igit Chr̃s hodie dicit: Roma. 8
Amẽ amẽ dico vobis, q̃a plorabitis & flebitis vos. Mũdus aũt. i. hõ mũdanus, q̃a hic vo-
luptuose ad nutũ suũ viuit, gaudebit. Vos, inqt, contristabimini, sed tristitia vr̃a vertet in
gaudiũ adeo firmũ, vt nemo id à vobis tollat. Quibus sane verbis ille suos discip. nosq;
cũ ip̃is pariter ẽ cõsolat⁹, vt si nobis ꝓpter tribulatiões q̃dãmodo videret absens modicũ
nõ ideo cõtristati p̃inde derelicti deficiam⁹, sed nobis nunq̃ nõ occurrat. Hoc modicũ in
Euãgelio. i. hoc modicũ tristitiæ tp̃s, idẽq; breue, q̃d alibi futuꝝ sit ꝑpetuũ gaudiũ, q̃d ne-
mo à vobis tollet.

HOMILIA XLV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Iohã. 16. Et cũ venerit ille, arguet mundũ de pctõ, & de iustitia, & de iudicio.

Dominica tertia post octauas paschatos.

A ON miremur nõnullos plurimũ in hisce Chr̃i verbis olei & ope
re, vtcũq; nõ cũ rãto, quantũ expectarũt, fructu insumpsisse. Qñ-
quidẽ in illis, inquã, verbis Chr̃s plane oĩa reposuerit, q̃ aliquã-
do sp̃us sanctus suggesturus erat pijs præconibus, quę illi populo
vel ad fidem ducendo, vel in ea cõseruando denuntiaturi essent,
nimiꝝ q de ijs tribus vel solũ disputãt. Quæ vtinã nostri tpis p̃-
cones noui isti vel rectius intelligerent, vel intellecta rectius age
rent, nempe quos tum possemus nõ sancto sp̃u, quo, sed nescio q̃
vere, gloriantur, inspirari, & duci non existimare.

B ¶ Pollicet aũt Chr̃s, tertia in deitate p̃sona, se missuꝝ, vel ideo
p̃cipue paracletũ, q mũdũ arguat de pctõ, & de iustitia, & de iudicio. Arguet, inquã, id ẽ,
rõnibus illũ erroris obnoxiũ, adeoq; condemnandũ & reprehensibilẽ tam ostendet, q̃ in-
crepabit, Velut aliàs illud vocabulum à Chr̃o vsurpatur: Quis vestrũ arguet me de pctõ? Iohan 8.
C ¶ Sic & hoc loco arguet paracletus. i. fortificator & consolator, condemnandũ osten-
det. Qũo arguet, quũ sp̃us sit (vt inqt alibi Chr̃s) & non caro, ad arguendũ, q̃d vtiq; lo- Iohan. 4
quendo fit, haud aptus? Arguet, inquã, ꝑ ap̃los, & q hosce sequunt, eos hilares, fortes, a-
nimososq; gratia sua reddens, in q̃bus ille arguit & docet. Quod Chr̃s adfirmans: Non Matth. 10
eñ (inqt) vos estis q loquimini, sed sp̃us patris vestri, q loquit in vobis. Sic nimiꝝ intel-
ligitur aliud Christi verbũ: Sp̃us vbi vult spirat, & vocẽ eius audis, id est, in scripturis & Ioh. 3
prophetis. Sic quoq; Petrus ait: Spũ sancto inspiratos, loquutos eẽ sanctos dei hoĩes. Sic 2. Petr. 1
alias Paulus dicit: An experimentũ quæritis eius, qui in me loquitur Chr̃s? Sic sane per
apostolos ille paracletus sicut Christus ꝑ eos loquit. Sic Zacharias & Petrus dicunt deũ 2. Coꝛ. 13
esse loquutum per os sanctoꝝ prophetaꝝ. Recte igitur Chr̃s paracletum se abeunte in Luc. 1
cœlum arguere dicit. Nimirum & per scripturas & apostolorum prædicationes. Acto. 3
D ¶ Cæteꝝ obijcis, Qur Chr̃s in viuis adhuc mundũ non arguerit? Partim sane q̃ris
absurde. Siqdem Christus in vita sua tota qd aliud egerit, q̃ Iudæos, adeoq; oẽs docue-
rit dei mandata, & scelera peccatoꝝ arguerit? Cuius inter alia argumentũ est hæc saluta Marci 1.
ris vox: Pœnitemini & credite Euãgelio, veꝝ non tantũ tũc efficere potuit, quantũ sp̃us, Luc. 11.
non q̃ non eadem fuerit illi potẽtia, sed q̃a sic expediebat humani generis saluti, negotij
partes in tẽpora partiri. Ipse qdem mundũ arguit, at plenius ille & euidẽtius paracletus.
Sic eñ ille mundũ conuicit, vt nisi resipisceret, credens Euãgelio, nullã esset prorsus ex-
cusationem habiturus. In Christo eñ videbant mundani, q̃d vtcunq; poterat offende-
re ipsos, vtpote carnis infirmitatẽ. Ipsum qdem lassum videbant, esurientẽ & sitientẽ, & Esaię. 28
humilẽ, & contemptũ, & afflictũ, captum, cæsum ac mortuũ deniq;. Quoꝝ fortassis ali- Roma. 9.
quid incredulitati suæ tũc prætexere potuerũt, q vel sua sponte indurati, offendebãt in la Matth. 13
pidẽ offensionis & petrã scãdali, dicẽtes: Nonne hic fabri filius? Si hic homo eẽt sanctus, Marc. 6
cũ pctõribus haud discũberet. Salua temetipsum, si filius dei es, descende de cruce. Matth. 27
E ¶ Cæteꝝ, q̃a deinde illũ p̃fectis oĩbus, q̃ ad carnis dispensationẽ pertinẽt, viderunt re-
uixisse, in cœlos sublatũ, apostolos misso sp̃u factos subito intrepidos, virtutes admirãdas
emicare, ad nomẽ Chr̃i inuocatũ exire dæmones, restitui claudos, sanari ægros, reuiuis-

cere

cere mortuos, denicq nihil non euenisse, q̃d à prophetis de vero Messia erat pdictū, nihil plane eē poterat reliquū excusatiōis impiis & incredulis, ideocq tū mittēdus erat in aplorum corda spūs sanctus, q efficaciter esset mundū fine aliq̃ excusationis ptextu arguturꝰ. F

¶Sed quē, inquā, arguet? Mundū. i. hoies mūdanos & incredulos, non modo Iudęos, sed & Gentiles. De q arguet? de pctō, primū maximo oim vtpote infidelitatis, q̃d (fides etem̄ pctm̄ excludit) cętera pctā oia cōplectitur, quo manente cętera detinētur, & hoc
Iohan.11 discedente cętera dimittunt. Hinc Chrūs: Qui credit, ait, in me, etiam si mortuus fuerit
Gene 3. carne, viuet spū. Et ex incredulitate q̃ primorū parentū, q diabolo magis, q̃ deo credi-
Roma.11. derunt, oīs iniqtas gñis humani nata est, vnde & aplus inqt, oīa in incredulitate cōclusa. Arguet ideo mundū, id est erroris & peccati cōuincet, ostēdetcq dānabilem, q̃d in Chri
Iohan.5 stum iam demum non credidit. In Christū aūt non credūt, q ipm̄ fuisse Messiam in lege olim promissum, & deū ipm̄ esse hoīem ex virgine natū, suacq morte nos à diabolica captiuitate redemisse, & q̃ eo attinent reliqua, negant. Et iuste mundū arguet eius peccati, qm̄ is viderit cū Christo oīa prophetarū oracula, q̃ de Christo erant, & prorsus cū euētis cōuenire, & tot etiānum p aplos in noīe Christi spū sancto repletos miracula fieri, & nihil demū esse intermissum, q̃d mūdus suę obstinatę incredulitati ptexere possit.
Iohan.15. ¶Quod alias saluator haud obscure denuntiat. Si, inquiens, nō venissem, & eis fuissem G loquutus, pctm̄ non haberent. Nunc aūt & viderunt & oderunt & me, & patrē meum.

¶Sed quur, inquis, mundū, i. tam & Iudęos, q̃ & Gentiles de pctō arguet incredulita H tis? quū Iudęis tantū à patre missus, se Iudęis tantūmodo Christū esse pdicarit, & opere & sermone exhibuerit, eo vel ipso dicente: Nō sum missus nisi ad oues, q perierūt do-
Matth.15 mus Israel. Respondendū censuerim, Christum pcipue qdem Iudęis promissum, & eis (vt Paulus scribit) circūcisionis fuisse magistrū propter veritatē dei ad cōfirmādas pro-
Roma.15 missiones patrū. s. Abrahę & Dauid, qbus promissus fuit. Cęterū non ideo cōsequēs est, quod paracletus nō potuerit Gentiles arguere incredulitatis, pinde eos, q in eū credere nequierint. Nam qūo, vt est apud apostolū, credent ei quem non audierunt? Quomodo audient sine pdicante? Porro fides ex auditu, auditus aūt est per Christi verbum.
Gen.17.22 ¶Atqui Gentiles primo fortassis olim Messiā futurū vna cū antiquis patribus Iudęis I credere potuerūt, quū sint vtricq facti sint increduli in primęuis parentibus (id possit col
Deuter.18. ligi ex tribus Magis q Gentiles Chrm̄ adorare venerūt) q magis serpēti q̃ deo credide-
Roma.10 runt, proindecq filii irę p originale pctm̄, pro eo pctō receperunt cōsolationē p promis-
Hebrę.11 sionē de Messia aliqñ à virgine nasciturо, ne desperarēt in pctō post lapsum. Cuius cau-
Matth.1 sa deus ad serpētē dicit de muliere, ipsa cōteret caput tuū. s. pariendo filiū, q potestatē tuā
Gene.3 tollet. Quā vtricq fidē suscipiētes, & de pctō dolentes, consequuti sunt gratiā, qua deus eis remisit pctā, & recepit eos in suā amicitiā. At eā fidem gentes, facta deinde separatione
Ibidem humani generis, reliquerūt. Ideocq & ipsos vnà cū Iudęis incredulis spūs sanctꝰ arguit.
Gene.17 ¶Secundo, legimus & casu Christum Samaritanis (vt claret de muliere vna Samari- K tana, altera Chananęa) qui Gentiles erāt, eum deuote recipientibus prędicasse. Sed esto
Matth.15 id ad rem parum faciat, responderim.
Iohan.4 ¶Tertio, quanquā Chrūs coram, palamcq gentilibus non pdicarit, eis tñ Christi iussu L
Psal.18 prędicarunt apostoli, quorū sonus (vt canit propheta, quē repetit Paulus) in oēm terrā
Roma.10 à deo exiuit, & in fines orbis terrę verba eorū, vt plane Gentiles non queant se non audisse Christum negare. Vnde Dauid: Viderunt oēs fines terrę salutare dei nostri. Hinc
Psal.79 Paulus & Barnabas Iudęis Euangeliū adspernētibus dixerunt. Vobis oportebat primū
Acto.13 loqui verbū dei, sed qm̄ repellitis illud, & indignos vos iudicatis ęternę vitę, ecce cōuertimur ad gentes, sicut enim nobis pręcepit dominus. Nā ille ait p Esaiam: Posui te in lu
Esa.49. cem gentium, vt sis in salutem vscq ad extremum terrę. Et Christus ad apostolos inqt:
Acto.1 Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudęa & Samaria, & vscq ad vltimū terrę.
Mar.i.vlt. Et in Marco Euangelista: Euntes in mundum vniuersum.

¶Recte igr̄ paracletus p aplos & eorū successores, mundū. i. oēs & Iudęos, & Gētes, M qui in Christū non crediderūt, vel mox Christo in cœlū eleuato arguere potuerit, & arguet quoscūcq in hāc diē & finē seculi incredulos, vt vel nō credētes dānent, vel cōuertē dū saluent. Quibus aūt verbis ille p aplos mūdū, & pcipue Iudęos arguerit, videre ē passim in Aplorū actis & Epistolis, qbus palam arguit, qualis & quātus fuerit Chrūs, & q̃ta
Acto.2.13. fecerit, eundēcq solū eē, in cuius noīe oēs oportet fieri saluos, credentescq in remissionem

¶Secūdo, inqt Chrūs, arguet paracletus mundū de iustitia, sci- (pctorū baptizādos. N licet falsa, eadēcq humana, quam illi sibi esse gloriati sunt, se vtpote non aliunde q̃ ex obseruatione, id est, operibus legis, ex obseruatis maiorum constitutionibus, quę videbant habere speciē iustitię, iustificari. Et ita nimirū verā iustitiā reiecerūt, scilicet Iesum Christum, p quē vnū vera cōtingit iustitia vita ęterna, digna nempe iis, q in fide vera, quam

nos

non possunt non opa bona propter charitatẽ, quam operat fides, sequi in Iesum Christum, vti verũ Messiam, deũ & hominẽ, dei & hominũ mediatorẽ, propitiatorẽq; credũt Gala. 5
Siqdem Apostolus arbitret iustificari hoĩem per fidem sine opibus legis & cærimonijs.
Et iustitia dei sit, per fidem Iesu Christi in omnes & super omnes, qui credunt in eum. Roma. 3
A Et ita gratis sunt iustificati oẽs credentes p gratiam ipsius dei, p redemptionem, quæ est in Christi Iesu, quem posuit deus propitiatorem per fidẽ in sanguine ipsius ad ostẽsionem iustitiæ suæ, propter remissionẽ præcedentiũ delictorũ in sustentatione dei, ad ostẽsionem iustitiæ eius in tempore hoc, vt sit ipse iustus & iustificãs eum, qui ex fide est Iesu Christi. Id autem palam est factum, quãdo spũs ille declarauit Christũ non esse mortuũ, quem in cruce affixerant, & inibi sepelierant, sed rediisse ad patrẽ, vnde venerat, apud illum viuere, & iam inuisibilem ac sublatũ ab oculis humanis maiora præstare per apostolos, suo spiritu afflatos, quàm præsens in terris præstiterat.

O ¶ Quare rectè dicit, ille arguet mundũ de iustitia, s. vera, nõ acceptata, qa vado ad patrem. Ita nimirũ fiet rebus pdictis, vt illorũ iustitia arguat, q alibi sibi iustitiæ spem posuerũt, q in Christũ, & dei iustitia fiat illustris, q bona fide pstitit humano generi, qd olim p prophetas suos erat pollicitus. Quod mox fore dñs testatur, inquiens: Quia vado ad patrem p mortẽ, neq; diu vobiscũ hoc visibili corpe cõuersaturus sum, & tñ sentietis me viuum ac potentẽ, nihilq; nõ præstantem eorũ, q sum pollicitus. Et sane de iustitia, spũs ille mundũ post Chri resurrectionẽ arguit, q postea demũ fuit & declarata & consummata. Qm̃ (vt Paulus ait) Chrũs traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationẽ nostrã. Qui etiãnum (vt idẽ inqt) ascendit sup oẽs cœlos, vt adimpleret oĩa, s. de se scripta, q ad hominis iustificationẽ essent. Sic q dem (vt dixi) spũs arguit mundũ de iustitia, s. eorũ falsa, quã iactitantes dei iustitiã non acceptarunt hoĩes mũdani. Quæ tum declarata est, qñ ille ad patrẽ rediens, resurrexit, & ad cœlũ ascendit. Quẽadmodũ facile apparet ex arguitione diui Petri in actis apostolicis. Et declarauit, inquã Chrs iustitiam suã cœlũ ingressurus, quippe qd iusti dũtaxat intrẽt. Vnde prophetas: Hæc porta dñi, iusti intrabũt in eã. Quo etẽm introitu idẽ se omnino iustũ esse demonstrauit, q adeo irreprehensibilis sit vitæ, vt Iudæi amplius dicere nequeant, qm̃ hic homo peccator est, & nõ est ex deo, siue qd dæmoniũ habuerit, siue seductor fuerit, sed q plane iustus fuerit, solus incõparabiliter, q oẽs iustificet, & propter nos iustificãdos homo sit natus, & quicqd eo attinuit, effecerit. Qui eñi ad patrẽ regressus est, probauit se inde venisse, Quoniã (eodem teste) nemo ascẽdit in cœlũ, nisi qui descẽdit de cœlo, filius hoĩs, qui est in cœlo. Roma. 4 Ephe. 4 Acto. 2. 3 Psal. 117 Iohã. 6. Iohan. 8 Matth. 27. Iohan. 3

P ¶ Demũ spũs ille (inqt Chrũs) arguet mundũ de iudicio. De quo? Nimirũ de contempto iudicio, quod ipm fore nõ timuit, quasi Chrũs iudicãdi & condẽnandi copiã aliquãdo non haberet vel habuisset, nimirũ homo purus, & qdẽ (vt Iudæi dicebãt) pctõr, ideoq; fabri filius & vini potator. At de eo iudicio rectè arguet spũs sanctus mundũ, qm̃ viderit dæmones passim e tẽplis eijci, ad signũ crucis eiulare, & ad nomen ipsius relinquere corpora obsessa, & animas quoq; à dæmonibus ante cõstrictas ab inferis ad cœlos ire, vt apud Paulũ & Euangelistã legere est, & plane amittere diabolũ, q prius tenuit, qppe q Chrũs fortior princeps eũ vicerit, arma eius, in qbus confidit ita abstulerit & spolia distribuerit, vt ab inferis aiæ liberæ cũ Chro redierint, & sancti quoq; nõ modo viri, sed & mulieres & puellæ maryres diabolũ, virtute Chri deuicerint, quẽ & oẽs in Chrm credentes vincere possunt, siquidem cõtra fidẽ Chri ne portæ qdẽ inferi valeãt. Quũ, inquam, mũdus hæc & hoc genus alia, vel mox Chro passo fieri sensit, & post Christi ascensionẽ vidit, iuste nõ credẽs nec timẽs iudiciũ, à paracleto per pdicationes aplorũ arguit, qm̃ viderit vere huius mũdi principẽ, id est dæmonẽ, diuina vtiq; sententia obstinatũ esse iudicatũ, argumẽto & ipm mundũ esse iudicandũ & dãnandũ, q damnatum illũ ac victũ sequi maluerit in morte æternã q Christũ, quẽ deus veluti victorem in regni sui consortiũ subuexerit, oĩs innocẽtiæ, vitæq; authorẽ. Sane quũ ait de iudicio, arguet, qa princeps huius mũdi iam iudicatus est, cõsequentẽ eorũ dãnationẽ, q adhuc illi adhærent, terribiliter expressit, quia videlicet iudicato capite, mẽbra quoq; pariter pcipitãda credunt, dicente iudice: Ite maledicti in ignem æternũ, qui pparatus est diabolo & angelis eius. Arguit itaq; & hodierno tpe per os piorũ Ecclesiastũ paracletus mũdum, vrgere nõ desinẽs, instãs opportune & importune, vt in Christũ saluatorẽ vnicũ credendo veterem hoĩem cũ actibus exuat & nouũ in iustitia vere induat, spem in deũ vel solũ collocãs, iudicij quoq; futuri timidus. Arguit, inquã, spũs p pios pdicatores mundũ in vera charitate citra sinistrũ affectũ, sine seditiõe primũ de pctõ vniuerso, vt in Chrm credat, & iustitiã dei acceptet, in opa sua nõ sine fide cõfidat, & caueat horribile futurũ iudiciũ, ne cũ mũdi principe iudicet, quẽ iudicatũ adhuc imitat. Atqui si deus angelis (vt scribit Petrus) peccãtibus nõ pepercit, sed iudicio æterno dãnauit, & modo iniquos in diẽ iudicij reseruare cruciãdos nõ dubitabit. Iohan. 9 Matth. 13 Marci. 6 Matt. 11. Ephe. 4 Matth. 27. Luce. 11 Matth. 16 Matth. 25 2. Timo. 4 2. Petr. 2

HOMILIA XLVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.16. Petite & accipietis, vt gaudiũ vestrum sit plenum.

Dominica quarta post octauas Paschae.

Vam sit pius & benignus, dñs noster Iesus Chrũs, quãq; ad oẽm A nostrã salutẽ propẽsus & parat⁹ apud patrẽ suũ & nrm patron⁹ ideóq; mediator & aduocatus, vel hinc facile inter alia perq̃ pluri ma est dinoscere, q̃d ad nobis necessaria petendũ obnixe in hodi erno Euãgelio hortat: Petite, inquens, & accipietis, vt gaudiũ ve-
Matth.7 strũ sit plenũ. Et aliàs: Petite & dabit vobis, q̃rite & inuenietis,
Luc.11. pulsate & aperiet vobis. Hinc & Iohannes ait: Et hęc est fiducia,
1.Iohan.5. quã habemus ad deũ, qa quodcũq; petierimus secundũ volũtatẽ eius, audit nos. Et scimus, quia audit nos, quicquid petierimus.

¶Et sane duæ in Chrĩ verbis occurrũt q̃stiones. In quaꝝ vna B quærit. Quur petẽdũ sit à deo, quũ videat perinde supfluum, q̃nquidẽ pr̃ cœlestis sciat, q̃
Matth.6 nobis opus est antequã petamus? Quo de nec nos vult eẽ solicitos. Insup q̃m q̃d dare sta
1.Reg.15 tuerit, certo sit datur⁹, q̃dq; dare noluit, daturus nõ sit, nimiꝝ in sua volũtate, ĩmutabilis,
Iob 42. nõ instar hoĩs pœniam agit. Respõdeo, nõ ideo petẽdũ à deo, quasi illi quẽ nihil ab ęter
Hebr.4 no latet aliq̃d notificem⁹, veꝝ q̃d petitio sit ex diuina ordinatiõe modus, q̃ cõsequi opor
Romañ.8 tet, q̃sis ab æterno nob dare cõstituit: Veluti (vt ex Paulo ẽ ĩtelligere) q aliquẽ ad ęternã beatitudinẽ p̃destinauit, ita dedit modũ. s. & orones & bona opa, ad eãdẽ cõsequẽdã. Est eñ p̃destinato diuina pparatio, grãe in pñti & in futuro glãe. Nec deerit hæc ipa nobis
Hebr. 12. grã, si nos grãe p negligentiã & pctm, teste Aplo, non defuerimus, quã ille vnicuiq; dare
Actoꝝ 13. paratus est. Sic dicunt in actis aploꝝ credidisse in Christũ, quotq̃t erant pordinati ad vitam æternã. Sicut em inquã, puidit & pordinauit hæc aut illa in tpe se datuꝝ puidit & p-
Acto.7. ordinauit etiã media, vt orones & bona opera, quibus promissa consequamur. Hinc de⁹
Acto.10 ipse orationis interuentu sancti Stephani Paulum saluauit, ac intercessione diui Petri
Iohan.vlt. Cornelium ad fidem illuminauit. Et idem sacrificio Iobi amicis ipsius pepercit.
Roma.8. ¶In altera q̃stione quæsitũ est. Quid à deo sit petendũ? Q̃nquidẽ, vt ait Paulus: Nesci C
Iacob. 4. mus q̃d orare nos oporteat. Et Iacobus scribit, aliq̃t petẽtes ideo nõ accipere, qa male pe
Matth.20 tũt, siq̃dẽ (vt est in Euãgelio) mr̃ filioꝝ Zebedæi vna cũ filijs petitiõis passa sit repulsam, quia male petebãt. Quid ergo petendũ? Respõdet hic Chrũs, petẽdũ vt gaudiũ nostrũ sit plenũ. Nã ita cõtextũ puto cõstruendũ: Petite, vt gaudiũ vestrũ sit plenũ, & accipie-
Psal.16 tis. Quid autẽ plenũ est gaudiũ, nisi salus nr̃a, cœlestis patriæ beatitudo? Vbi gaudio oẽs satiemur, dicẽte propheta: Satiabor quũ apparuerit gloria tua. Nimiꝝ huius mũdi gau-
1.Iohan.2. dium plane nihil est, sed vanũ ac trãsitoriũ, q̃m & ipe mũdus transibit & concupiscentia
Prouer.14 eius. Et habet (vt plurimũ) huiusĩpũs gaudiũ plus fellis q̃ mellis. Eius enĩ risus (vt est in
Eccl.1 Prouerbijs) dolore miscet, & extrema plerũq; gaudij luctus occupat. Hinc vidi (inq̃t Ecclesiastes) q̃ fiunt cũcta sub sole, & ecce vniuersa vanitas, & afflictio spũs. Nõ igit petẽdũ est huius mũdi gaudiũ, q̃d impfectissimũ est, sed vt plenũ nobis sit gaudiũ, quale est salus
Iacobi 1 ipsa vera in vita æterna, vbi nulla est trãsmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Itẽ neq;
Apoc. 21 dolor neq; luctus. Petendũ proinde solũ quoad eã nobis opus est salutẽ. Id quod etiãnũ significauit Iesus Chrs, admonẽs, vt patrẽ suũ noĩe suo petamus: Nimiꝝ, quod est salutẽ petere. Iesus eñ saluator interpretat, vel angelo ipo Gabriele interpretãte, ac interpre-
Matth.1 tationis rõnem reddẽte. Qui in Matthæo & Ioseph dicit: Vocabis nomẽ eius Iesus. Ipe eñ saluũ faciet populũ suũ à pctis eoꝝ. Per eũ q̃dẽ toti humano generi salus fuit futura.
Luc. 2 Proinde angelus dixit ad pastores: Nolite timere, ecce eñ euãgelizo vobis gaudiũ ma-
Iohan.3 gnũ, q̃d erit oĩni populo. Quia natus est vobis hodie saluator, q est Chrũs dñs in ciuitate Dauid. Et sane ipe à pr̃e missus ẽ, vt p ipm mũdus saluaret. Petẽdũ igit est à deo pr̃e noĩe Iesu, quod est salutẽ. i. remissiõnẽ pctoꝝ & gratiã, & sic vt plenũ sit gaudium, petere.

¶Nec q̃dem aliud est petendũ, q̃ quod ad eã salutẽ sit cõducturũ. Quo vel pacto tpa- D lia q̃q; peti possunt: nimiꝝ nobis ad eã salutẽ deiq; gloriã adminiculãtia. Queadmodum
2.Para.1 Solomon à deo sapientiã & intelligentiã petitã, vt populũ sibi cõmissum recte gubernaret, gratiose impetrauit, & longe q̃dẽ plura obtinuit. Rectissimã aũt petẽdi formã dedit
Matth. 6 Chrs in orone sua dñica. Pater noster, &c. Qua de suo loco. In qua & ipe dñs satis euidẽ
Lucæ.11. ter ostendit, posse in salutẽ peti tpalia dicens: Panẽ nostrũ q̃tidianũ da nobis hodie, &c.
Mat.26 Ita tamen, vt oĩa in gloriã deĩ cædãt, q̃ primo petenda est. Quod accipit ex clausula, san-
Lucę.22 ctificet nomen tuũ. Et sane in ijs oĩbus forte nõ erit absonũ facere, quod Chrs fecit, qui
Iohan.16 calicem à patre, transferri à se postulans, fieri voluit patris voluntatem. Ita & nos tpalia
Marci.14 petam⁹, vbi futura sint ĩ nostrã salutẽ, deo pinde illa cõmittẽtes, q scit an hec nob psint.

¶Quem

E ¶Quē rogādi modū vti semp, ita maxime velim seruādū ab oībus in hebdomada se-
queti, q̄ pcipue ad deū rogatiōibus, iperante Zenone, à diuo Mamerto, Vienēsi epo, pro
depellēdis in hoīes bestijs, instituta, ab ecclia tādē pie est cōfirmata, & ad nr̄a vsq; tpa in
toto Chr̄iano orbe salutariter obseruata. Quā sane Lætaniā, nescio cur schismatici nūc
abrogādā cōtendūt, quū nihil inibi cōstitutum offendat, q̄ p se deū offendat: Cæterū, q d
q̄to: Quū videā p istos totā pinde religionē pditū iri. Sed non sic impij nō sic, &c. Certe Psal. 1
nō est, ob q̄d recte tolli debuerit hęc illa publica Lætania, adeo scripturis cōsona, in qua
nec petēdū tradit, q̄d à pietate abhorret. Imo in q̄ vident & agūtur, q̄ attētius cōsideratā
pietatē & cordiū ad deū deuotionē magnopere pmouēt. Est eñi in primis, aut profecto
eē debuerit hæc Letania publica ex collectiōe oīm ecclīæ statuū, cū vtraq; ecclesia tā triū
F phāte q̄ militāte ad deū orātiū instituta. ¶Primo, vt pter nomē suū sanctū, propterq; Psal. 15.
passionē & mortē suā nos suos fideles & addictos, exaudire dignet, q adeo peccauimus
oēs & iniqua egim⁹, factiq; sumus inutiles oēs, glīæ ipsius negligētes & imemores, vt me- Iudith. 7
rito ad oīne suppliciū nobis irascat, vndeq; nobis oīa mala & aduersa obueniūt. Exēplo
Bethuliēsiū ab Holopherne crudelr̄ obsessorū, q & ipi ad modū processiōis (quā vocant)
collecti cilicio induti ac ieiunio macilēti ad deū ita orabāt: Peccauim⁹ cū pr̄ibus nr̄is, in-
iuste egimus, iniq̄tatē fecimus. Tu q pius es miserere nr̄i, & in tuo flagello vindica iniq̄-
tates nr̄as, & noli tradere cōfitētes te, pplo q ignorat te, vt nō dicāt inter gentes: Vbi est
G deus eorū: ¶Secūdo, vt nobis oībus, vel maxīe rectoribus, q in aliqua sunt sublimitate
cōstituti, bona & salutaria p̄stet, vtpote remissionē pctōrū, ac mētis, corpisq; sanitatē, cō 1. Regū. 12
cordiā & pacē, & hoc genus reliqua. Sic pro pluuijs petijt Samuel. Sic Ezechias pro vi- 4. Reg. 20.
ta sua progāda, & īpetrauit. Sic Paulus p̄cipit orari pacē & vitā trāquillā in oñi pietate 1. Timot. 2
H & castitate. ¶Tertio, vt à nobis in salutē oīa aduersa tā p̄sentia q̄ imminētia, & corpo
rū & rerū, vt pote pestilentiā, famē, bellū, morbos, aquarū inundatiōes, grandinūq; pericu
la, & si q̄ sunt similia, auertat. Sic Apl̄us se cupit orōnibus Corinthiorū à periculis & tribu 2. Cor. 13
lationibus liberari. Sic pro Petro in carcerē misso sine intermissione ab ecclīa fiebat orō. Actorū. 12
Sic Moses orat, vt tonitrua & grandines desināt. Sic idē, vt soror Maria à lepra, qua ob Exo. 9
cōtra Mosen murmur infecta erat, mūdet, orat. Sic Dauid rogauit, vt cessaret pestilētia. Num. 12
I ¶Quarto, vt oēs gr̄as deo agamus pro ipsius in nos misericordia, illi bn̄dicamus, illi oīa 2. Reg. 24
cōmittētes. Et hic sane petitionū ordo, ex verbo Pauli ad Timot. est receptus, quū is ait:
Obsecro igit primū oīm fieri obsecratiōes, orōnes, postulatiōes, gr̄arū actiōes, pro oībus 1. Timo. 2
hoībus, & oībus q in sublimitate sunt cōstituti, vt quietā & tranquillā vitā agamus ī oñi
pietate & castitate. Hoc eñi bonū est & acceptū corā saluatore nr̄o deo, q oēs hoīes vult
saluos fieri, & ad agnitionē veritatis venire. Quod aūt hæc Letania ad modū (vt loquū-
tur) pcessionis & multitudinis collectæ fieri cōsueuit, nec rōne, nec institutiōis imitatiōe
caret. Si eñi Chrūs se p̄sto eē pollicitus est, vbi duo aut tres in noīe suo fuerint cōgregati Matth. 18
q̄to magis vbi plures, inter q̊s nō dubitat eē, q deo grati sunt, quū mutuo pro se oēs orāt Iaco. 5
Hinc Iac. ait: Orate p inuicē, vt saluemini, multū eñi valet depcatio iusti assidua. Maxie,
q̄a hmōi pcessio sit excellētis fidei & hūilitatis, q̄ apparere solet ex tā obediēti & vnani-
mi collectiōe. Quā aūt fide & hūilitate ad exauditionē op⁹ sit, ex hoc Iacobi patet: Postu-
let aūt nihil hæsitās in fide. Et Chrūs q̄q; ait: Oīa q̄cūq; petieritis in noīe meo, credentes Iacobi. 1
K accipietis. ¶Eā vero humilitatē pariter & obedientiā atq; fidē, facile argui putam⁹ ex Matth. 21
triūphali crucis signo, q̄d in oñi pcessione anteferf: Nimirū, q̄ testamur nos esse adiura-
tos milites eius, q in eo signo mundū & eius principē vicit, ac nos à captiuitate diabolica
redemit: q̄ etiā nō dubitam⁹, non mō nos eundē diabolū vincere, sed & pcul à nobis p fi
dem fugare. Q̄ñquidē q olim habebant signū Thau. T. (q̄d figurabat signū sanctæ cru-
cis) in frōtibus, nō occidebant, sed illæsi seruabant. Significaturq; eo signo triūphus Chr̄i
contra diabolū p mortē, quemadmodū vexillo alicuius belli impatoris victoria notatur. Ezech. 9
L ¶Sileo reliq̄s huius ordinis & letaniæ cærimonias ad pietatē in pplo & deuotionē p
uocādā maxie pfuturas: nimirū re ipa aliq̄d sacri significantes, q̄ & ex scripturis originē
traxisse oīno dignoscūtur, in q̄bus dr̄: Canite tuba, sanctificate ieiuniū, vocate cętū, con-
gregate populū, sanctificate ecclesiā, coadunate senes, congregate paruulos, & sugentes Iohel 2.
vbera mr̄is, dicentes: Parce dñe, parce pplo tuo, & ne des hęreditatē tuā in pditionē. Sic 2. Para. 20
Iosaphat rex Iuda, quū cognosceret maximā multitudinē filiorū Moab & Ammonitarū
ac habitatorū mōtis Sayr cōtra se venire, cui resistere haud potuit, pcessionē instituit, &
ieiuniū indixit ad rogādū dñm. Cōgregatoq; Iuda de vrbib⁹ suis veniētib⁹ ad p̄dicandū
dñm, Iosaphat in medio stās orauit: Dñe de⁹ pr̄m nr̄orū, tu es deus in cęlo & dn̄aberis cū
ctis regnis gētiū, in manu tua fortitudo & potentia, nec quisq̄ pōt resistere, nec ē ad quē
M cōfugiam⁹, nisi ad te, q vincere poteris. ¶Ecce pcessionū & letaniarū origo. Nā inde
& religiose apud nos cœptæ sunt haberi hmōi pcessiones, deo plerūq; semp acceptæ &

 homi-

hoībus salutares, mō fiāt suo ordine & affectu ex multiplici hoīm statu cōstitutæ: quas &
apl̃s vidz approbasset quū ait ad Corint. Q̃m & adhuc eripiet nos de tribulatiōe, adiuuā
tib⁹ & vobis in orōne pro nobis, vt ex multarū facierū psonis, eius, q̃ in nobis ē, donatio-
nis grãæ, agant pro nobis. Vides ex multitudine virorū & mulierū orātiū, cōfidētiā Pauli
hausisse ereptionē, vt sic exaudita multitudīne, tota multitudo ad grãrū actiōes deo repē
dēdas obligaret. Hæc & hoc gen⁹ alia velim vos nō mō attendere, sed & imitari, vnani-
mesq́; oēs deū petere, vt gaudiū vr̃m sit plenū. Id q̃d certo fiet, vbi petierim⁹ eius sancti-
Matth. 6. ficari nomē, vt & nobis remittat pctā nr̃a, daturus q̃ salutaria sunt: q̃ aūt aduersa sunt ad
Luc. 11 volūtatē suā auertur⁹. Idq́; ipm vel hac maxie anni tēpestate, q̃(vt plurimū) bella subori
ri incipiunt & pestilētia, atq́; fames, fructib⁹ deniq́; terræ pericula vel maxia imminere.
Quorū causa hoc potissimū tpe letaniæ sunt institutæ, tum etiā vt p eas humiliati & ex-
tenuati Christū cœlos ascendentē, sequi possimus, vbi certe gaudium nr̃m erit plenum.

HOMILIA XLVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Marci, 16. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, &c.

In ferijs dominicæ gloriosæq́; Ascensionis.

QVanta sit huius diei Ascēsionis in cœlū Iesu Christi solēnitas, inde patere A
Esaiæ. 14 putamus: q̃d in ea tā q in cœlis sunt, & apud inferos olim detēti, & hoīes in
terra agentes, gaudij singularis facti sint participes. In ea nāq́; angeli sunt
Luc. 15. gauisi, q̃d suā ipsorū ruinā de pctō luciferi inibi viderūt restaurari: siqdē p
Christū dñm suū nō vnā tm̄ ouē de centū in deserto pditā, sed multa mil
lia & inuēta & de pctīs & pœnis liberata, cū eo in cœlū ascēdere cōspexe-
Eph. 4 riut. Chr̃s enī hodie (Apl̃o teste) in altū ascendēs, captiuā duxit captiuitatē, dedit dona
hoībus. Quē vti verū triumphatorē venientē ipsi angeli vidētes, haud dubie p hoc pro-
Esa. 63 phetæ verbū alternatim īterrogarūt. Quis ē iste, q venit de Edō, tinctis vestib⁹ de Bosra?
¶ Gauisi q̃q́; sunt apud inferos, iuxta Zachariā, in tenebris sedētes, q ob originale pec B
Luc. 1. catū inibi, vel q̃libet alioqui iusti, diu detēti, hodie spoliatis inferis cū Christo cœlū ascē
Coloss. 2. derūt. Id q̃d apl̃us pauloante & aliās testatur: Q̃m inquiēs, expoliās principatus & potesta
Mich. 2. tes, traduxit cōfidēter, palam illos triūphans in seipo. Quod & propheta arguit: Et tran
sibit, inquiēs, rex eorū coram eis, & dñs in capite eorum. ¶ Gauisi & in hac sunt die, & C
Ephe. 4 gaudere debēt hoīes in terra agētes, q̃d viderint hodie oīa, q̃ ad humanā salutē ptinent
esse cōpleta. Q̃d Paulus attestās: Ascendit (inqt) Chr̃s sup oēs cœlos vt adimpleret oīa
Mich. 2 Qui q̃q́; cognorūt hodie primū eē iter patefactū, vn̄ p pctm̄ inobediētiæ aberrarūt, vt-
pote ad cœlestia regna, Chr̃o isthuc antecedēte. Q̃d propheta itidē cōmōstrās ait: Ascē
Psal. 67. dit enī pādēs iter an̄ eos. Vn̄ se vere & incōparabiliter iustū & à se solo verā iustitiā ema
Psal. 46 nare ostendit, q p eā portā, qua, vt Dauid adfirmat, iusti intrāt, ingressus ē. Gaudeāt, in-
2. Timot. 2 quā & lætent hodie quiq́; afflicti & angustiati hoīes, q̃d hodie agnoscunt, qa Chr̃s post
Matt. 5. passionē suā cœlos cū iubilo ascēdit, qm̄ post tristitiā sequat gaudiū, post laborē requies
4. Regū. 2. post ignominiā gloria, post certamen corona, post victoriā triūphus, Et sane copiosa de
oībus bonis opibus merces in cœlo. Id q̃d & in Helia, apud Iudæos dei nomē pdicante,
& Christū patientē & ascēdentē in figura referēte euidēter testatū est: nēpe, q varijs hic
agitatus psequutionibus, fuga mortis cōminatione & opprobrijs pro iustitia & æquita-
te, & demum oībus exanclatis laboribus, curru igneo & equis igneis in cœlū raptus est.
¶ Deniq́; in hac die gaudeāt, ac toto corde tripudiēt Chr̃iani hoīes de tā sacrosctō hu D
Acto. 5. ius diei Euāgelio, nulli nō toto pectore amplectēdo, q̃ nihil est grãa & salute plenius. Quo
sane qcqd fuit veteris instrumēti ac legis onerū ac vinculorū, adeoq́; ei⁹ operū externorū
& cærimoniarū disrūpit, & duob⁹ dūtaxat ad beatitudinē medijs dono datis fide, s. & ba-
ptismo, pijcit: Nimirū, q̃d (vt Petrus ait) neq́; apl̃i neq́; ipi antiq pr̃es portare potuerint.
O igit sanctū Euāgeliū, immēsa animi lætitia differtū, q̃ oīs cōtinet grãæ & misercdiæ liberalitas, adeoq́; peccati cōdonatio, & multo maximū dei Opt. erga nos bñuolētiæ testimo-
niū: q̃ quicqd hūano gn̄i factū ē promissionū in salutē eque vti in scopū refert. Venerāda
igit hæc ē dies vel ob tā venerādū & salutare Euāgeliū: certe oībus modis extollēdū, de-
cantandumq́; q̃ oībus oīs salus certo promittit. Quod, obsecro, hoc est Euangelium?
Marc. 16 ¶ Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Hoc sane Euāgeliū, vniuersis hoībus E
Heb. 10 necessariū, ne quē lateret Chr̃s ei⁹ author omi creaturę, i. omi hoī (q cū vniuscuiusq́; cre
Coloss. 2 aturę natura pticipat) apl̃os pdicare iussit. Eūtes, inqens, in mūdū vniuersum, pdicate euā
geliū omi creaturę. Nō inqt, pdicate philosophorū dogmata, poetarū figmēta, Mosaicæ
legis cærimonias (q̃s nūc velut vmbras ad lucē Euangelicę veritatis euanescere oportet)
pharisæorū cōstitutiunculas, sed ea, q̃ sola pstāt verā & innocentiā ac pietatē, quæq́; sola
vos deo charos reddūt, vereq́; felices. Prædicate, inqt, fidē & baptismū, q̃ vel duo ī hoc
quod

q̄d oñi creaturæ denũtiãdũ ẽ, euãgelio cõtinent. Siq̄dẽ, q crediderit & baptizat⁹ fuerit, saluus erit. Euãgeliũ, hoc ẽ Iesu Chri, redẽptoris, salutisq̀ oĩs authoris, q̄ ipe arguit ad salutẽ fide eẽ op⁹ & baptismo, idq̀ ipm oñi homini denũtiatũ iri, q iustificari velit, qm̃ nõ credẽs cõdẽnet. Quod pfecto ei⁹ apli tã diligẽter q̃ fideli nusq̃ nõ docuerũt, veluti passim in illoꝝ ẽ actis atq̀ scriptis videre, qbus haud semel admonẽt, fide ad salutẽ op⁹ esse, Psal.18 Roma.10

F oportereq̀ accedẽtẽ ad deũ credere. ¶Q̃d vtiq̀ nři noui pcones, nõ tã recte q̃ crebro Hebræo.11 inculcarũt: fidẽ verbalẽ nõ etiã realẽ (vt ita dixerim) gloriãtes, q asseruerũt, ad hoĩs iustificationẽ sufficere, vt credat, interim bona opa misero popello puipendẽtes, vñ nihil nõ negligẽtiæ subnatũ videm⁹. Præterea qd aũt & q̃uo credat, nemo ipoꝝ hacten⁹ erranti Ibidem. plebi declarauit. Quã eq̄dẽ ne diutius suspẽdã latere nolim. Eũ fore saluũ, q (vt aplus testat) credit, qa deus ẽ, & inq̄rẽtib⁹ se remũerator fit. Sane qa de⁹ sit credẽs, vnũ esse deũ, eũdẽq̀ psonis trinũ & eẽntia vnũ, vtpote patrẽ, filiũ & spm̃ sctm̃ deũ credit. Nimiꝝ, vnitatẽ in trinitate, & trinitatẽ ĩ vnitate. In qua q̄dẽ trinitate nihil sit prius aut posterius, nihil maius aut minus, sed totas tres psonas sibi eẽ coæternas & coæquales. Cuius testimoniũ affert Iohãnes. Qm̃ tres, inq̄ẽs sunt, q testimoniũ dãt in cęlo. Př, verbũ, & spũs sctũs, & hi tres vnũ sunt. Deniq̀ q credit, qa deus sit inq̄rẽtibus se remũerator, is indubie credit Chři Iesu hũanitatis mysteria & dispẽsatiõem: q̄nq̄dẽ credẽs vnũ deũ remũeratorẽ inq̄rẽtiũ ipm, credit ipm hře puidẽtiã de salute hũana. Mod⁹ aũt eius puidẽtię, q̄ ille hũanę saluti puidit, incarnatiõis ẽ mysteriũ, q̄ credunt oĩa, qbus Chrũs humanũ genus deo přĩ Titũ.3 recõciliauit, idq̀ ipm à pctĩs vel sol⁹ iustificauit sine aliq̄ nřo merito q̄d nõ fuit, quũ p fidẽ Roma.5 gřa Chři saluati sim⁹. Quib⁹ aũt nos ille deo recõciliauit, sunt, q̄ de eo in aploꝝ symbolo aptius cõtinent. Ita em̃ credẽs, credit q̄d Petr⁹ credidit. Tu es, inq̄ẽs, ad Iesum Chrũs Matth.16 filius dei viui: Sup q̄ idẽ se ecclesiã suã ædificaturũ adfirmat. Similiterq̀ credit, q̄d Martha Iohan.16 credidit, q̄ dixit. Ego credidi, qa tu es Chřs fili⁹ dei, q in hũc mũdũ venisti. s. ob salutẽ hominũ fact⁹ hõ, & q̄ hoĩs sunt passus. Q̃d ipsemet affirmãs: Venit filius (inq̄t) hoĩs q̃rere & Luc.19 saluũ facere, q̄d perierat. Et Paul⁹ ait: Fidelis sermo & oñi acceptiõe dign⁹, qa Chřs Ie- 1.Timot.1 sus venit in hũc mũdũ, pctõres saluos facere. Cui⁹ & Petr⁹ nos admonet: Sciẽtes, inq̄ens q̄d nõ corruptibilib⁹ auro vel argẽto redẽpti estis, sed ptioso sanguine q̃si agni ĩmaculati Chři & ĩcõtaminati. Et Ioh. q̀q: Filioli, ait, mei: Hæc scribo vobis, vt nõ peccetis. Sed 1.Petri.2 1.Iohã.2 si qs peccarit, aduocatũ habem⁹ apud patrem, Iesum Chřm iustũ. Et ipe est propitiatio pro pctĩs nřis, nõ pro nřis tm̃, sed p toti⁹ mũdi. Iustitia em̃ dei, vt testat aplus, p fidẽ est Roma.3 Iesu Chři, in oẽs & sup oẽs, q credũt in eũ. Ideo q in illũ credit, ac vere firmiterq̀ haud sec⁹ atq̀ ĩ vnicũ suũ redẽptorẽ cõfidit, nihil suis virib⁹ tribuẽs, eũdem adfirmat fore saluum Euãgeliũ hodiernũ: Nõ vero credentem iri dãnatũ. Q̃d & alibi veritas ipa testata: Sic (inq̄t) de⁹ dilexit mũdũ, vt filiũ suũ vnigenitũ daret, vt oĩs q credit in eũ, nõ pereat, sʒ Iohan.3 habeat vitã ęternã. Missus em̃ ẽ, vt mũdus p ipm saluet. Qui credit in eũ, nõ iudicat. Qui aũt nõ credit, iã iudicatus ẽ, qa nõ credit in noĩe vnigeniti filij dei. i. q̄d Chrũs sit dei fili⁹ à q̄ vel solo nostra est salus & oĩs iustificatio. Q̃d in multis euãgelioꝝ locis Christus, maxime tamen hodie, adfirmat, inquiens: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.

G ¶Q̃uo salu⁹ erit credẽdo? Qm̃, rñdeo, fide mũdũ. i. mũdi cõcupiscẽtias & delitias vincit. Vñ Iohã. Hæc ẽ victoria, q̄ vincit mũdũ, fides nřa. Salu⁹ erit, qa inde tẽtatiões diaboli vincim⁹. Vñ Paulus: In oĩb⁹ sumẽtes scutũ fidei, in q̄ possitis oĩa tela inimici ignea extinguere. Saluus erit, qa fide placebit deo, sine q̃, teste aplo, placere deo nullus pt. Salu⁹ erit q̄d fide multa mala superare pt. Siq̄dẽ p fidẽ sancti extinxerũt ĩpetũ ignis, & regna vicerũt & bella. Saluus erit, qa fide cor ipsius (vt ait Petrus) purificat. Salu⁹ erit, qa fide, Paulo teste, iustificat. Salu⁹ erit, qm̃ dignior fiat fide. Nimiꝝ, q̃ aĩa fit dei filia. Vñ propheta: Despõsabo te mihi in fide. Saluus erit, qa exaudit in orõnib⁹ suis. Vñ dñs ait: Oĩa q̃cũq̀ orãtes petitis credite, qa accipietis & fiet vobis. Et Iac. Postulat aũt ĩ fide, nihil hæsitãs. Salu⁹ erit, qm̃ necessitate postulãte, miracula opabit. Vñ ppheta: Oĩa opa ei⁹ in fide. Et hodie Chřs ait: Signa aũt eos, q crediderint hæc sequent. Saluus erit, qa ęterna vita & salute viuet p fidẽ. Vñ propheta: Iustus meus ex fide viuit. Et aplus: Quod nũc viuo, in fide viuo filij dei, vita. s. gřæ, postea gloriæ. Et aliàs Euãgelista: Qui credit in eũ, habet vitã æternã Et ita intelligitur hodiernũ Euãgeliũ: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. 1.Iohan.5 Ephe.6 Hebr.11 Osee.2 Acto.15 Roma.5 Marc.11. Iaco.1 Marc. vlt. Roma.1. Abacuc.2. Galat.2

¶Lætissimũ est Euãgelium igit, q̄ ad æternã salutem opus dũtaxat eẽ fide & baptismo 1.Iohã.5 instruimur. Nimiꝝ, pinde atq̀ sacro gřæ, q̄ inibi credentibus confert, symbolo efficiẽte instrumentali, q̄ baptizati æque ac signati sese ab oñibus suoꝝ pctõꝝ sordibus gratuito beneficio mortis Chři liberatos, eoq̀ in numeꝝ filioꝝ dei coaptatos cõfidãt. Atqui necessariũ est vltra fidem, vt quis ex aqua & spũ sancto. i. sacro baptismi fonte, renascat, a- 1.Iohan.5 lioqui nõ possit introire in regnum dei. Hinc cõiunctim hodie dixit Christus: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, nec opus est re ad vitam æternam alia. Iohan.3

¶Cæteræ obijciût nõnulli: Nõ proinde necessariũ est vt operemur opa bona, etiã mortali pctõ moriẽtes, qm̃ ea ad iustificationẽ necessaria eẽ non vident: siqdẽ increduli tm̃modo damnanť, non etiã credentes, vel q̃libet pctõres. Id q̃d latius alibi corroborat Chrũs. Vt oĩs (inqens) qui credit in eũ, s. Chr̃m, nõ pereat, sed habeat vitã æternã. Accedit Apl̃i dictũ: Fundamentũ eñ nemo aliud ponere põt. Et paulopost: Si cuius opus arserit, detrimentũ patieť: ipse aũt saluus erit, sic tñ quasi p ignẽ. Per fundamẽtum aũt intelligiť fides, & ideo si sup hoc fundamento ponanť opa cõbustione digna, ppter illa hõ punietur ad tps, tñ saluabitur finaliter. Hæc isti. ¶Equidẽ hoc erroneũ adseruerim, & à veritate alienũ. Siqdẽ hoĩes ppter pctã mortalia damnanť, vel Apl̃o teste, q ait: Manifesta sunt opa carnis, q̃ sunt, fornicatio, immũditia, impudicitis &c. q talia agũt, regnũ dei consequenť minime. Etiam & aliàs r̃ndeť, q̃d intelligiť de pctĩs venialibus, pro q̃bus hoĩes tẽporaliter igne purgatorij puniunť. Ad Chr̃m vero r̃ndeo eũ loqui de his, q fide formata credũt. i. q̃ operať, vt Apl̃us ait, p dilectionẽ, quã necessario sequunť haud secus atq̃ bonæ veræq̃ fidei testimonia, bona opa. Quẽ sane intellectũ ipsemet Chr̃s innuit aliàs, inquiẽs: Euntes ergo docete oẽs gẽtes, baptizãtes eos in noĩe pr̃is & filij & spũs sancti, docẽtes eos seruare oĩa, q̃cũq̃ mãdaui vobis. At q̃ mãdauit seruãda Chr̃s? Vtiq̃ dei mãdata eo ipso dicẽte: Si vis ad vitã æternã ingredi, serua mandata. Quæ sunt? Nõ homicidiũ facere, nõ adulterare, nõ facere furtũ, & reliqua: honorare parentes, proximũ vt seip̃m diligere, in summa, i. nõ peccare, sed opari bonũ. Quod Petrus declarans, ait: Qui vult videre dies bonos, declinet à malo & faciat bonũ. Qui & pauloante credentes admonet ad bona facta, vt p ea ab infidelibus considerenť, vt & ipsi deum inde glorificent. Et nimirũ quid aliud toto docetur euangelio, q̃ vt bene operemur, & malũ vitemus? Id q̃d faciunt vere credẽtes, qm̃ fides pctm̃ excludit, vt nuper diximus. Quam fidẽ Iacob⁹ sine opibus ostendi posse nõ putat. Non est igiť, q̃d de fide sine opibus p̃sumamus, q̃ sine opibus sicut corpus sine spũ mortua est, siquidem vera fides sit, q̃ in eo q̃d verbis dicit, moribus nõ cõtradicit, & credit ille, qui exercet operando q̃d credit. Ille ergo est, q saluus erit, illũ (inquã) vere notat Christi euãgelium q̃ diciť: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.

Iohan. 3 · 1. Cor. 3 · Gala. 5 · Galat. 5. 6. · Matth. 25 · Matth. 19 · Marci. 10 · Luc. 18 · 1. Petr. 3 · 1. Petr. 2 · Iaco. 2

H · I

HOMILIA XLVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Iohan. 15. 16. Hæc locutus sum vobis, vt non scandalizemini.

Dominica post Ascensionis.

IEsus Chrũs, q̃a deus & hõ, futurorũ p̃scius, sciẽs apl̃os suos ob euãgelicã veritatẽ, & multa & horrẽda mala passuros, vel ideo eos p̃monuit, q̃ ad hmõi mala sustinẽda aĩos suos & p̃pararẽt (qm̃ minus offendũt q̃ præuidimus, & ad q̃ obfirmauimus aĩm, anteq̃ incurrãt) & ne scandalizarenť, & ne aĩo propterea cõsternati, vel ab euãgelio deficerẽt, vel Christũ negarẽt, vel minus recte ac pie de ip̃o sentirẽt. Id q̃d facere pleriq̃ solent, q̃bus aduersitates & tribulationes p̃ter expectationẽ obueniunt, vel q fide sunt atq̃ aĩo infirmi imbecillesq̃, quales fore fuissent futuri apl̃i, à dño eorũ malorũ, q̃ ip̃is fore sciebat, antea nõ p̃moniti, qui certiores, mala q̃ inciderũt, fortiter & infractis animis ptulerũt, adeoq̃ nõ fuere scandalizati, vtpote ab euãgelica pfessiõe nõ deficiẽtes, vt etiã (teste Euãgelista) gaudẽtes iuerint à cõspectu cõcilij, qm̃ digni habiti eẽnt, pro noĩe Chr̃i contumeliã pati. Et hoc sane paulinũ pculdubio exclamarũt: Quis ergo nos separabit à charitate Chr̃i? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculũ? an psecutio? an gladi⁹? Sicut scriptũ ẽ: Quia ppter te mortificamur tota die, ęstimati sum⁹ sicut oues occisiõis. Sed in ijs oĩbus superamus ppter eũ q dilexit nos. Cert⁹ sum, q̃a neq̃ mors, neq̃ vita, neq̃ angeli, neq̃ principatus, neq̃ virtutes, neq̃ instãtia, neq̃ futura, neq̃ fortitudo, neq̃ altitudo, neq̃ p̃fundũ, neq̃ creatura alia poterit nos separe à charitate dei, q̃ ẽ in Chr̃o Iesu dño nr̃o. Tm̃ sane potuit apd̃ illos firma in Chr̃m fides, & p̃na malorũ p̃monitio, q recordabanť eiusmodi sibi mala à dño suo fuisse p̃dicta, nõ nescij, q̃d & ip̃e dñs talia passus ẽ, q & ei⁹ cã paterenť cui⁹ vestigia ĩ passiõibus seq oporteret. Recte igiť Chr̃s hodie ad illos & ad nos oẽs ait: Hæc. s. de vr̃is futuris ppter nomẽ meũ tribulatiõib⁹ & aduersitatib⁹, ideo vobis locutus sum, ne scãdalizemini. ¶Scãdalizanť aũt (vt dicam⁹, q̃d potissimũ dicere cõstituimus) qui sibi à recto deficiẽdi vel p ĩpatiẽtiã vel p suspitionẽ, vel q̃uis alio mõ ansam arripiũt, vel q à bono pposito p alicui⁹ occasiõis offendiculũ retrorsum cõuertunť, veluti q temerario alicui⁹ exẽplo ad spernẽdã receptã ecclı̃ę cõsuetudinẽ maiorũq̃ authoritatẽ sextis ferijs carnib⁹ vesceret, q sane peccaret, vtiq̃ pctõ cõtẽpt⁹, inobediẽtię, temeritatis & seditiõis, & q̃dẽ adeo, vt Paul⁹ dixit: Si esca scãdalizat frẽm meũ, nõ mãducabo carnes in ęternũ, ne fratrẽ meũ scãdalizẽ. Et nimirũ scãdalizare phibemur. Chr̃s eñ dñs & priceps nr̃: Vę mũdo (inq̃t) à scãdalis. Et væ il. p quẽ ven. scã. Siq̃dẽ illi q vnũ de pusillis, q in ip̃m credunt

Acto. 5. · Roma. 8 · Psal. 43 · 1. Petr. 2 · 1. Cor. 8 · Matth. 18

A · B

credũt, scãdalizat, expediat, vt in collo ei⁹ suspẽdat mola asinaria, & demergat ĩ ꝓfundũ
maris. Hinc ne ipse quenq̃ scãdalizaret. i. ad peccandũ occasionẽ daret, tributũ, ad q̃d non
C astrigebat, soluit. ¶Illud tñ sciẽdũ velim, eos q scandalizant, semp̱ grauius tñ & leui⁹ Matth. 17
peccare: nempe q̃d à bono ꝓposito deflectẽtes sciũt se pctm̃ facere, à q, iuxta ꝓphetam Psal. 36
& aplm̃, semp̱ sit declinãdũ & ad bonũ tẽdẽdũ. Hinc dñs iubet vitãdos, q nos scãdalizãt 1. Petr. 3
qñ pcipit mẽbra abscindere, q̃ nos ad peccãdũ prouocãt. Qñqdẽ oculus dexter. i. cõsan Matth. 5
guineus vel maxie socius, scãdalizãs eruẽd⁹ sit & abijciẽd⁹, qa expediat, vt vnũ mẽbrorũ Matth. 18
pereat, q̃ totũ corp⁹ in gehẽnã ignis mittat. Nimirũ scandalizantes vel q̃libet amici (q p Marci. 9.
mẽbra intelligunt) vitãdi sunt, ne si cũ pditis ĩ hac vita partẽ hr̃e volumus, simul cũ illis Lucæ. 17
in futura peream⁹, qm̃ meli⁹ sit, solũ fieri saluũ, q̃ cũ plurib⁹ perire. A scãdalizãtibus igit
societas fugiẽdũ ẽ, ne scãdalizati dãnemur. At fugim⁹ à qbus vel loco separamur, vel cum
ipsis mala suadẽtib⁹ nõ cõsentim⁹. Habes igit quo scãdalizati semp̱ peccãt (leuius tñ igno
D rãtes) doctrina Chr̃i & rõne, qa norũt se male agere. ¶Scãdalizãtes vero nõ itidẽ, nẽ
pe q peccãt, q̃ties ex sua culpa, suoq̃ pctõ, alijs sunt occasio ad peccandũ, vt q temere die
veneris vesceret carnib⁹, nõ ꝓximũ suũ de sua vel necessitate vel q̃libet alia causa p̄mo-
nẽs, cõtra veterẽ ecclĩæ cõsuetudinẽ alios infirmiores ad vescẽdũ, & ita ad cõtẽnendam
maiorũ authoritatẽ pelliceret, de q̃ Chr̃s & apl̃us supra loquuti sunt. Vel ꝓceres q male
viuẽdo subditis malũ exẽplũ p̄bẽt, qbus bonis opibus ceu lucerna q̃dã p̄lucere deberẽt. Matth. 5
Et ꝑfecto semp̱ peccãt, q scãdalizãt ex re p̱ se mala siue negligẽdo q̃d p̄ceptum est, siue
agẽdo q̃d prohibet: qppe, q̃d vel alioq erat vitãdũ, etiã si nullũ hoiem offendisset: siqdẽ
E dei oculos offendat. ¶Nõ aũt peccãt scãdalizantes, qñ nõ ex sua, sed ex scãdalizatorũ
malitia scandalũ attrahit, q̃d fit in dicendo rite veritatẽ vitæ, iustitię & doctrinę. Sic qdẽ Matth. 15
Chr̃s adeo nõ proprie scãdalizauit Iudęos, scribas & pharisęos, qñ aduersum illos de es- Matth. 12
cis, de ĩ sabbato sanãdo, de carne sua vescẽda disputauit, vt etiã monit⁹ de offensia phari Iohã. 6.
sæis, serio r̃nderit. Sinite illos, cęci sunt, & duces cæcorũ, sed mens illorũ pũersa & malitia
eos scãdalizabat, q in verbis veritatis Chr̃i, & ĩ opibus diuinitatis scãdalizabant, & qdẽ
nõ ignorãtes. Nõ igit q̃d vel ad fidẽ vel iustitiã vel veritatẽ attinet, dimittẽdũ est ꝓpter
F scãdalũ aliorũ: vtcũq inibi exẽplo Chr̃i putarim pie & caute agẽdũ. ¶Qñqdẽ (q̃d ꝓpe
tuo notãdũ velim) etiã dãnãdi sint, q vtiliter scãdalizãt: nimirũ, q̃a de⁹ nõ scd̃m vtilitatẽ, Iohan. 11
quæ inde ꝓuenit, sed scd̃m scãdalizãtis intẽtionẽ. i. scd̃m exitũ, quẽ q scãdalizat, intẽdit.
Bona nimirũ fuit Chr̃i, crucifixio nõ tñ bñfecerũt, q eũ crucifixerũt, qm̃ nõ crucifixerũt,
vt bñfacerẽt. Sic deus Opt. semp̱ iudicat op⁹ ex intẽtiõe peccãtiũ, nõ ex euẽtu cõmodorũ
inde prouenĩẽtiũ, q̃ ipse solus facit, & vtiliter disponit, q tã est bon⁹, vt ex malo etiã bonũ
eliciat. Sic plane vereor, nõ oẽs bñmeritos, q ijs annis adeo tumultuose p̄dicarunt euãge
liũ, veluti olim aduersus Paulũ pseudoapl̃i ex cõtẽtiõe denũtiãtes. Sed de scãdalo ad hũc Philip. 1
modũ alia multa, & suo loco plura dicem⁹. Hinc sufficiat scire, eũ nõ peccare, vñ qs ex
sua malitia scãdalizat, quum ipse nõ egerit, cur ali⁹ merito scãdalizari possit. Sic etem̃ etsi
discipuli post mortẽ Chr̃i in suis tribulatiõib⁹ & passiõibus scãdalizati fuissent, vt q forte
à fide defecissent, vel p̱ impatiẽtiam vel sinistrã suspitionẽ, vtpote rati, Chr̃m nõ eẽ deũ,
alioq illũ se adiutare, vel illũ de suis nõ hr̃e curã, vel iniquũ, q̃d iu se credẽtes, etiã probos
tãtis p̱mitteret aduersitatib⁹ diuexari. Sic, inquã, si vl̃ ad cõsimilẽ modũ discipuli fuissent
scãdalizati, certe Chr̃s ꝓprie eos nõ scãdalizasset, q a ex nulla re p̱ se mala, scãdalo occasi
G onẽ, sed sua illis ĩfirmitas & ĩpatiẽtia dedisset. ¶Quo in loco ĩ mẽtẽ veniũt duę tã vete
res q̃ arduę & nõ satis explicatę hacten⁹ q̃stiones. Quarũ pria ẽ. Vtrũ ex rerũ fortunio & Matth. 5
infortunio possit hõ apud deũ ab hoie vere ꝓb⁹ & ĩprob⁹ dijudicari? R̃nderim, Inde cer Lucæ. 6
tũ nõ posse trahi argumẽtũ: qm̃ de⁹ ille Opt. ex sua incõparabili bonitate oĩbus æq̃ in hac Eccl. 8
vita bñfacit, q solẽ suũ facit oriri sup̱ bonos & malos, pluit sup̱ iustos & iniustos, suppli-
ciaq̃ aliqñ æque oĩbus ĩmittit. Hinc Eccl̃es ait nesciri, vtrũ hõ dignus sit amore vel odio,
ideoq̃ oĩa in futurũ seruari incerta, qñqdẽ vniuersa æque eueniãt iusto & ĩpio, bono &
malo, mundo & ĩmũdo, immolãti victimas & sacrificia cõtẽnenti. Nõ põt igit distingui
accept⁹ deo ab eo, q nõ est ei accept⁹, p̱ aliq̃d, q̃d cõtingit hoĩbus: qm̃ in p̄senti vita aliq̃t
H iusti prosperant & iniusti q̃q. Simil̃r & aliqñ iusti & iniusti tribulantur. ¶Cæterũ hinc
potius secũdo q̃situ est. nõ modo à p̄sentibus huius seculi hoĩbus, sed & olim à sanctissi- Iob. 1. 2
mis viris, Dauide vtpõte & Iobo & Solomone. Cur q̃s ex opibus cognouimus iustos, iã Psal. 88
hic tribulant, iniqui vero lętant? De Iob qdẽ ait scriptura: Erat vir in terra Hus noĩe Iob
& vir ille simplex & rectus ac timẽs deũ, & recedens à malo. De Dauide vero inq̃t deus:
Inueni Dauid seruũ meũ oleo sancto meo vnxi eũ. Et veritas mea, & misc̃dia mea cũ ipso Iohan. 15
Et in noĩe meo exaltabit cornu ei⁹. De apl̃is vero qd? quũ illos sibi Chr̃s apl̃os elegerit Acto. 2
& nõ seruos, sed amicos vocari, qui deniq spũ sc̃tõ repleti fuerint. Et hi tñ oẽs quãtũ tri- Iob. 2
bulatiõis, sicut & multi alij iusti, ꝑtulerũt in hoc mũdo. De Iob vide, eiusdẽ prio cap. De Acto. 5. 12
Dauide p̱ omnes eiusdem psalmos. De apl̃is in hodierno Euangelio & eorundem actis.

2.Timot.3 Imo(vt Paulus ait)oēs q pie volunt viuere in Chŕo Iesu,ꝑsecutiones patient. Et rursus,
Exod.5 Mali & impij sunt quieti & ita plerūq; securi,& in oīm rer fortuna voluptuose viuunt,
q̄si iustor facta habeāt interim nec deū,nec hoīem curātes,& qdē impune luxuriātes,vt
sunt multi tyrāni,velut Pharao q dicebat: Nescio dn̄m,& Israel nō dimittā. Cur q̄rit,er
go ipij lętant,& pij plerūq; tribulant? Cur de⁹ idip̄m ꝑmittit? Vñ videm⁹ aliq̄t scādaliza
ri adeo,vt vel deū negēt,vel iniquū remuneratorē putēt,vel suos nō curare,vt apud pro
Psal.13 phetā ait insipiēs: Nō ē deus. Et Pharao & Sēnacherib dicebāt: Deum nō posse liberare
4.Regū.18 Ezechiā & pplm̄ suū de manu ei⁹,vel q mali sunt in tāto fortunio peccare magis assues-
Judith.3 cāt,sicut Nabuchodonosor,q ꝑcepit Holoferni exterminare oēs deos terræ vt ipse solus
Danie.3 de⁹ diceret. Et Caius q̄q; impator misit statuā suā,vt in ea adoraret tanq̄ deus ab vniuer
Iose.lib.2 sis. Vel q hacten⁹ boni fuere,quū vident īpune malos viuere hic & fortunate,mouent &
Euse.lib.2 ipi ad sequēdū iniustos trāsgrediēdo mādata dei,vel prorsus à rectitudine deficiūt. Cur
eccle.hist. ergo q̄rit,tolerat hoc deus? ¶Atqui ne boni inde ad hūc modū scādalizent, quū ipsis I
qd hor contingat,q̄d Chŕs hodie ꝑlocutus est suis discipulis,oībus nobis est locutus. Nā
nos alioqui nosmetipsos ex infirmitate fidei scādalizaremus, Chŕo ad hoc nullā causam
ꝑbente. At inquiunt qd causæ tātæ in vita disparitatis ac iniq̄tatis? ¶Respōdet gene- K
Ecci.18 ratim scriptura: Id cognitiōis ptinere ad iusta dei iudicia,nobis occulta. Sufficere qdem
scire ꝑ fidē & sacrā scripturā,ea hic accidere nō sine dei sapia,q̄ oīa ad suā & elector glo
riā ordinat ꝑpter q̄d in oībus ē glorificād⁹, illiusq; obediēdū mādatis,dicēdūq; cū Iob:
Iob.1 Dñs dedit,dñs abstulit,sicut dño placuit ita factū est: Sit nomē dñi benedictū. Certū qdē
deū eē iustū sapiētē & misericordē,q æq̄ssimus,nulli iniuriā facit. Et itē cū Nabuchodo
Dani.4 nosor. Nūc igit laudo & magnifico & glorifico regē cęli,q̄a oīa opa eius vera,& oēs vię
eius iudicia. ¶Scdo,rñdet speciatim Petrus hoc à deo nō ꝑmitti ad malū suor,sed ad L
1.Petr.1 bonū. Sicut aur in fornace ꝑiectū,non deteriorat,sed puri⁹ & melius efficit, siqdē,teste
Roma.5 Paulo,tribulatio patiētiā opatur,patiētia ꝑbationē,ꝑbatio spem. Spes aūt nō cōfundit.
Iacobi.1 Et sane Iacobo testāte: Beatus q suffert tētationē,qm̄ cū probatus fuerit,accipiet coro-
Psal.72 nā vitæ,quā repromisit de⁹ diligētib⁹ se. ¶Tertio rñdet propheta,hoc fieri ad magni M
Roma.8 Acto.14 tudinē ꝑmij aliàs cōsequēdi: qm̄ tm̄ est inibi mercedis atq; gaudij bonis paratū, vt plane
Hiere.12 non sint condignæ ad illud hic passiones,quum oēs oporteat ire ꝑ multas tribulationes.
Apoc.3 ¶Quarto,vt ostēdat dei erga bonos dilectio. Nā q̄s deus diligit,hos castigat,& ne si N
Judith.8 fortunate viuerēt ī pctm̄ inciderēt. Vñ aliàs scribit: Oēs q placuerūt deo ꝑ multas tribu
2.Cor.12 latiōes trāsierūt fideles,qm̄ virt⁹ ī infirmitate ꝑficit. ¶Quinto,rñdet euāgelica historia O
de Lazaro,q̄d ꝑpterea bonis de⁹ Opt. vult dare æternalē felicitatē loco tpalis ꝑsperita
tis. Lazar⁹ em̄ ille paup mēdicus,q̄a hic mala sustinuerat,in sinu Abrahæ diues in bonis
regeuit. Quæ vel sola euāgelij parabola,oīb⁹ satisfacere debuerat. ¶Nec interim boni vel P
q̄libet hic īfortunati(si mō boni sint)egeni,męsti,luctuosi,vl̄ cōiugū vel liberor amissiōe
tristes cōquerant,q̄d ipsi q̄si immerētes vel soli sint infortunati, quū mali oībus rebus a-
bundēt,epulent splēdide,otient delitiose & ad oīa securi viuāt,q̄si citra ꝑuidētiā de⁹ hęc
1.Pet.5 ꝑmittat. ¶Recordent(inquā)in primis dn̄m nr̄m Iesum,vel dudū maiora eē ꝑpessum, Q
vt nobis exēplū cōstātiæ adeoq; spei relinqueret. Nec hāc in mūdo diuersitatē sine causa
Roma.2 illū admittere. ¶Sane fortunat ille aliq̄ties impios,vt ꝑ tantā indulgētiam bonor eius R
bonitatis admoniti cōuertant,vt Paulus sentit: ¶Vel forte q̄rundam bona opa in ipsis
Luc.16 tpaliter cōpensat,q oīno nullū bonū sinit irremuneratū. ¶Vel si abutant tāta dei Opt. S
bonitate & patiētia & lōganimitate. Nō mō, vt diues ille q q̄tidie splēdide epulabat,pro
tpali illa fortuna,aliàs ęternale infortuniū & suppliciū sumāt,sed vt pęna ipis hoc magis
pctā augeat,q̄ min⁹ se excusare queūt,q̄d bona opa nō egerint,quū nulla re eguerit. Id q̄d
Iohā.12.13 de Iuda facile colligit,q nec videret,vel ob egestatē, vel cōtēptū tanq̄ inglorius prodi-
disse dn̄m,& pctī habere excusationē,electus est à Chŕo,nō tm̄ aplus inter duodecim,sed
& thesaurari⁹ ab eodē cōstitut⁹. Nimir q̄ dñs ī eo iustificaret,vt ipse nō q̄si iniuria exas-
Ecci.4 perat⁹,sed q̄si ꝑuaricat⁹ gratiā,maioris eēt offensæ obnoxi⁹. Sic(vt ait scriptura)deus ad
Psal.81 fortunatū in hoc seculo olim serio loquet,vtpote ad potētē. Cur intulisti violētiā? Nō-
ne te potētē ideo feci,vt eā repelleres à paupib⁹? Itē ad diuitē: Cur egenū de manu pctō
ris nō liberasti? Nōne te diuitē feci,vt pauperē eriperes? Ad doctorē: Cur pplm̄ meū viā
veritatis nō docuisti,q̄ñ ideo tibi sciam & doctrinā cōtulerim? Et sic ad singulos quoquo
Luc.16 mō hic felices,& q dē finalr̄ dicet: Redde rōnē vil.tuę,q̄a deīde villic⁹ me⁹ nō eris. Et qd
tādē rñdēdū? nihil plane. Torq̄bit cōscia pl⁹ q̄ mille testes cū omi cōfusiōe. Haud ē ꝑin-
de,q̄d simplices vel quālibet iusti & tribulati,existimēt deū sui nō hr̄e rōnē,aut iniquū eē
q̄si tribulatiōes nō remūeret,nec mala puniat,quū videāt se hic ī oīb⁹ angustijs diuexari,
Ecci.18 malos vero ꝑsperari. Nec admodū cām hui⁹ disparitatis scire satagēt. ¶Ver cū Salo-
Psal.72 mōe & Dauide sciāt,ei⁹ rei oēm veritatē solūmō ꝑ diuinā reuelationē,nō āt ꝑrsus ꝑ hūa

nam

nā inuestigationē haberi, qa de pmiatione bonoꝝ & punitione maloꝝ in vita futura, nō
haberi hic aliquā certitudinē, quā qto qs magis inuenire laboret, tāto min⁹ inuenit, scri
S pturā tamen sacrā ex parte idipm docere. ¶Hinc sufficiat illud Danielis. Multi de ijs, Dani.12
qui dormiūt in puluere terræ, euigilabūt, alij in vitā æternā, alij in opprobriū, vt videant Mat.25
semp. Et hoc Christi: Ibunt hi in suppliciū æternū, iusti aūt in vitā æternā. Succurrat qꝫ Iob.21
illud Iob ad in hoc mūdo infortunatū dicētis, eūdēqꝫ piū: Esto cōstās, iustus est deus, nō Luc.16
sine causa patiaris. Hoꝝ em̄ pro delitijs his mūdanis requies est in inferno, tua vero in cę
lo. Quod & parabola de diuite & Lazaro satis aperit. Et Dauid qꝫ ait: Sunt illi ipij for- Psal.72
tunati ex iustitia tua sic elati, in pcipitiū dediti, perierūt propter iniqtatē, repente sublati
T sunt, æternæ morti adiudicati. ¶Et sane impij hic ad oia prosperi nō mō alibi æterna
morte in se puniunt sicut boni æterna vita pmiant, sed & in hac vita in se & in suis cōiun
ctis aliqties castigant, qs (vt ingt Iob) hic aliqn videm⁹ subito cū magna confusione vel Dani.4
infortunatos reddi, & i multis ita calamitosos fieri vt veꝝ sit, qd ille dixit. Infelicissimū
infortunij & miserie gen⁹, meminisse se fuisse felicē, quēadmodū patet de Nabuchodo-
nosor. Sic & pleriqꝫ i suis & filijs & nepotib⁹ aliqties acerbe puniunt, q i turpē aliqn pau
V pertatē cadūt, absumptis oībus, q parētes reliquerūt. Interim ipis inhonoratis in mūdo
redditis, qꝝ maiores oībus fuere cōspiciēdi, vtiqꝫ exēplo alijs. ¶Caueāt igit & boni in
fortunati, & ipij fortunati, ne vel ppter tribulationē vel fortunā scādalizent, ne in cœlū
os ponētes dicāt (vt ē apud pphetā) Nō est deus. s. neqꝫ est qsquā, q res curet vniuersas. Psal.13
Qūo nouit de⁹, et si ē scia in excelso? Ecce ipi pctōres & abūdātes in seculo obtinuerunt Psal.72
diuitias? Cur opamur bonū? quū adeo de⁹ sit iniqu⁹. Caueāt, inquā, ne ita loquētes i deo
scādalizent, & à rectitudine deficiāt. Alioqn audiēt rhsum. Intelligite nūc insipiētes i po
pulo, & stulti aliqn sapite. Qui plātauit aurē, nō audiet? Qui finxit oculum nō cōsiderat? Psal.93
Ignorat qd fecit? Pōt op⁹ suū ignorare de⁹? Caueāt, iquā, ne scādalizent, dicētes: Quur
deus hoc pmittit? Alioq audiēt, Chrm dicētē: Amice, nō facio tibi iniuriā. Nōne licet mi Mat.20
hi, qd volo, facere? Nūqd dicit figmētū ei, q se finxit, qd me fecisti sic? Si habet ptātē fi- Roma.9
gulus luti ex eadē massa facere, aliud qdē vas i honorē, aliud vero in cōtumeliā, quur ego
creator, de⁹ tu⁹, nō potuerim iuxta libitū meū diuinā meā exercere iustitiā, ad meā vtiqꝫ
gloriā & salutē tuā? Noli tu i hoc scādalizari, qd aliquā i hac vita vides disparitatē: siqdē
ita mihi visum sit, ita ab ęterno cōplacuit. Id qd ne te scādalizaret, tibi passim i scripturis Roma.2
loquut⁹ sum, vt cū vsu veniret, recordareris & cōsolareris, nēpe, hoc me nō frustra agere Matth.16
nec qdē iprouide nec iniqueIn q si scādalizaberis & peccabis & tibi irā i die iræ & reue Apo.14.29
lationis iusti iudicij thesaurizabis, i q redditur⁹ sū vnicuiqꝫ scdm opa ei⁹. Fideli & cōstāti
dabo scdm patiētiā boni opis gloriā & honorē & incorruptionē in vita ęterna: siqdē iu
dicatur⁹ sum de singulis scdm opa ipsoꝝ, q ipsos post mortē sequunt. Et hæc qdē varie
loquutus sum vobis, ne scādalizemini.

HOMILIA XLIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.

Iohan.14. Pacem relinquo vobis, pacē meā do vobis, &c.

In ferijs sacrosanctæ Pentecostes.

A Ere pius & bonus pr, Chrs Iesus, redēptor ac dñs noster: q pro
pediē moriturus testamēto suo cōsummatissimo, qd morte eius
cōsignatū & firmatū est, filijs suis. i. discipulis, fratribus & sorori-
bus. i. oībus q eius, q in cœlo est, patris volūtatē faciūt. i. qui in se
Christū credūt, reliquit & dedit, qd optimū habuit, & oim lon-
ge vtilissimū, in nostri oim salutē suiqꝫ verā memoriā, eādēqꝫ pr
sus ppetuā. Quid, inquā, nobis testatus est? Pacē, adeoqꝫ seipm: 2.Cor.13
siqdem ipe Chrūs. Paulo teste, deus pacis, idēqꝫ pax sit nostra, q Eph.2
fecit vtraqꝫ vnū: sine q nulla pax est pfecta, quū ipe solus sit lapis Psal.117
ille angularis, q duos parietes simul iungit, & clauis testudinis, q Esa.28
oēs lapides ædificij in vnū colligit, cōstringitqꝫ: Qui deniqꝫ solus est, q illuminat eos, q in Luc.1
tenebris sedēt, ad dirigēdos pedes eoꝝ in viā pacis, adeo, qd rite dixit apłus: Pacē habe- 2.Cor.13
te, & deus pacis erit vobiscū. Nimiꝝ, qd vbi sit pax, ibidē sit & deus, & ecōtrario. Vbi ve- Iohan.10
ro nō sit pax, ibi sit diabolus, qui discordat, rapit ac dispgit. Eapropter nobis reatis filijs
suis hinc abiturus, Pacē (inqt) relinquo vobis, pacē do vobis, Peculiaribus ad legationē
& testationē vocabulis vsus, q se veꝝ testatorē ostenderet, qui eis qs amaret, qd optimū
est moriturus relinqueret, legaret, daret quoqꝫ. Quid inquā legauit? Optimum dico. Matth.5
B ¶Quale id optimū? Pacē dico, adeo bonā, adeo optabilē, tāqꝫ oībus necessariā, vt qui Matth.12
eam habeant vel soli filij dei vocent, sine qua, omne regnū desolabit. Ois gens & popul⁹ Luc.1
deficit, dissipabit, nec aliqua possit gubernari familia, quare nō immerito Iob dicit: Ac- Iob.22
quiesce

quiesce ergo ei & habeto pacē, & p hāc habebis fructus optimos. Hinc scriptura passim
Zacha. 8 nos ad eā pacē hortat: Veritatē (inqens) & pacē diligite. Et Chrs alibi: Habete pacē in-
Marc. 9 ter vos. Paulus: Solicite, inqt, seruare vnitatē spūs in vinculo pacis. Et Chrs q̃q; post re-
Luc. 24 surrectionē nil aliud Aplos optasse tradit q̃ pacē, q adeos ter dixit: Pax vobis. Qui & il
Ephe. 4 lis iniūxit, vt in quācūq; domū ingrederent, huic pacē optarēt dicētes: Pax huic domui.
Johan. 20 Et sane tā bona, tāq; salutaris est pax, vt Aplus miro zelo admonuerit. Si fieri pōt, quod C
Matth. 10 ex vobis est, cū oībus hoībus pacē habentes. ¶Coarguēdi itaq; sunt pseudoeuāgelistæ
Roma. 12 qui hactenus suo Euāgelio cōtra oēm pacē & vnitatē, cōcordiā & trāquillitatē, nullum
nō genus hoīm cōcitarūt, adeoq; vniuersa & sic indiscriminatim cōmiscuerūt, vt plane
nobis ex inclyta Germania Babyloniam illā reddiderint, & in eius captiuitatē nō pauce
multos deduxerint, cōfundētes adeo oēm in eccl'ia ordinē, citra quē nulla pt esse cōcor
dia. Nec ē q̃d puerse obijciūt, hāc sibi naturā habere euāgeliū, q̃d plia nō pacē velit, nec
vllū sibi cū pace ēē locū, q̃d tū vere pdicet, qn̄ eo pdicato, discordia oriat. Id q̃d & Chrs
sit testatus: Nō veni (inqens) pacē mittere in terrā, sed gladium. Sic nimirū, aiunt, & apli
Matth. 10. excitabāt tumultus, vti in Aplorū actis de Paulo scribit. Et ita refert, inquiūt, rē euange-
Actorū 18, licā armis & tumultibus turbari, & libere pdicari Euāgelium. Hæc isti. ¶Atqui partim D
19 &. 20 deprauāt sinistreq; scripturas intelligūt, partim mentiunt. Siqdē nullibi legit Paulū cō-
Actorū. 24 citasse tumultus, verū illū se modestius excusare, nullā à se factā seditionē apud psidē Fe-
licē, q̃d adeo verū dixit, vt cū videret ab infidelib' ob euāgelicam veritatē subortū iri fa-
Act. 20. 21. ctionem, fratribus valedicēs loco emin' cesserit. Qui vel ideo aliàs Corinth. monuit, ne
1. Corū. 1 12 essent inter ipos schismata, sed idipm & vnū oēs dicerent & saperent: Minime vero aliqs
eorū diceret: Ego qdem Pauli sum, ego aūt Apollo, ego Cæphæ, ego aūt Chri. Imo oēs
dicerēt: Chri se esse, q solus pro ipsis crucifixus, nō esset diuisus. ¶Imitatus vtiq; ille ve E
Luc. 2 rum suum magistrum Iesum Chrm, q adeo pacis amator & seditionū discordiarumq;
Psal. 71. fuit osor, vt mūdū ingrediēs p euangelicā militiā pacē nuntiarit. Et in terra pax hoībus
Esa. 2 bonæ volūtatis. Cui' & natiuitatē & vitā vel pphetæ dudū pacificā fore pdixerāt. David
qdē cōcinuit: Orief in dieb' eius iustitia & abūdātia pacis. Et Esaias: Nō leuabit gēs cō-
tra gentē gladiū, sed cōflabūt gladios suos i vomeres, & lācras suas in falces. Id q̃d Ro-
mani, tūc orbis dñi, apto senserunt, qn̄ orbē & īperiū sub Augusto Cæsare pacatū tenue
Marc. 9 rūt. Sic q in pace nasci voluit, in terris pacifice viuēs, & populo pdicās, pacē habere do
Ephe. 2 cuit. Pacē (inqens) habete inter vos. Et Paulus ait: Veniens euāgelizauit pacē vobis, q lō
Matth. 10 ge fuistis, & ijs q prope. Ille q̃q; mittēs Aplos ad pdicādū, pacē offerre hoībus demāda-
uit. In quācūq; domū intraueritis, dicite: Pax huic domui, & exirēt, vbi nollēt pacē. Ille
q̃q; abitur' pacē suis reliqt. In pdicādo q̃q; adeo vitauit tumult', vt cesserit e tēplo. Qui
Matth. 26 nec in die festo capi voluit, ne orirei tumultus. Qui & in captiuitate sua pacē obseruans
Marci. 14 Malcho restituit auriculā quā Petrus amputarat. Herodē ac Pilatū redegit in cōcordiā.
Lucæ. 22 In cruce pendēs seruauit alterū ē latronibus. Moriēs pacē pditā reformauit, soluēs inimi
Johan. 18. citias in carne sua. Qui & in seipo pacificauit oīa siue q̃ in terra, siue q̃ in cœlis, p sangui
Ephe. 2 nem crucis suæ. Resurgēs pacē discipulis dedit, cū in eorū stās medio ait: Pax vobis. Spm
Johan. 20 sctm hodie p' Ascēsionē mittēs, pacē in eis cōfirmauit. Eant nūc isti noui pcones ac de-
blaterēt, Chrm q̃q; cōcitasse tumultū & aplos. Et referre vt euāgeliū tumultuose pdicet.
At cōfusi silēāt. ¶Nec obstat, q ille se venisse ait: Nō vt pacē mittat, sed gladiū. Qn̄ quī F
dē primo idipm tū fuerit verificatū, qn̄ increduli euāgelio ex sua malitia seditiose resiste
bāt, Chrm eē drū negātes, q ppterea illis factus est lapis offensiōis & ruinæ, & signū, cui
Esa. 8 cōtradicebat. Et sane tū fuere vel in vna domo, q relicta incredulitate, Chrm & ei' aplos
Roma. 9 cōtra etiā volūtatē domesticorū, p fis. s. & mris volūtatē seqbant. Alij vero increduli, indu
1. Petr. 2 rati Antichrm & pseudoaplos secuti sunt q̃ mō recte Chrs dixit: Se non venisse pacē mit
tere in terrā, sed gladiū, imo separare hoīem aduersus patrē suū, vtpote incredulū, & filiā
aduersus matrē, vtpote incredulā. Nō qa Chrs eā fecerit separationē, sed illorū malitia,
sicut scriptura etiā dicit: Dedit eis oculos de' vt nō videāt. Id q̃d apud nos nūc hre locū
nō pt, q dei gr̃a ad fidē dudū Chri sumus cōuersi, quē vtinā tam ope referamus q̃ noie.
¶Præterea Chrs hoc suo & in hodierno qdē dicto duplicē eē pacē significauit. Malā G
& bonā. Malā cū diabolo, cū carne & corpe, cū mūdo & pctorū cōsortio. De pria euāge
Luc. 11 liū: Cū fortis armat' custodit atriū suū, in pace sunt oīa, q̃ possidet. De secūda Apls: Qui
Romañ. 8 scdm carnē sunt, q̃ carnis sunt, sapiunt. De tertia propheta: Zelatus sum sup iniqs pacem
Psal. 72 pctorū vidēs. Quæ sane pax mala, q d aliud est q̃ pniciosa q̃dā cū diabolo, cū carne, cū pec
Ephe. 4 cantibus in oībus neqtijs & desiderijs cōcordia & cōsensio? Ad hanc qdē pacē Chrs nō
Hebræo. 4 venit, sed potius ad eā tollendam misit gladiū. i. verbū suū euangeliū, quo qcqd vitiorū
est rescindat, quū sit omi ancipiti gladio acutius. Hanc pacē hodie Chrs nō dicit se dare,
Sap. 2 quippe quam mundus. i. hō mundanus dat. Q̃uo dat? His qdem verbis: Venite & frua-
mur

mut bonis, quæ sunt, & vtamur creatura tanq̃ in iuuẽtute celeriter, vino & vnguẽto nos
impleamus, & nõ ꝑtereat nos flos tẽporis. Atqui hæc pax, nõ est pax, qa magis pugna est Sap. 2
q̃ secũ certat, si hostẽ non habet. Est aũt impioꝝ hmõi pax, qui pacẽ verbo ꝑdicantes, pa
cẽ disturbare sub ꝑtextu euangelico conant. De qbus Hieremias & Ezechiel: Quia dice- Hiere. 6. 8
bant, pax, pax, & nõ erat pax, qa vere illi, quanq̃ exterius pacem habere videant, intus tñ Ezech. 13
multas discordias patiunt, de quibus propheta: Viam pacis nõ cognouerũt, nõ est timor
dei ante oculos eoꝝ. Illi aũt nõ secus atq; venenũ sub melle vitandi sunt, qui foris ouinis
vestibus amicti, intus sunt lupi rapaces: nuper plerisq; q̃ mihi notiores facti. Matth. 7

H ¶Bona vero pax, est trãquillitas ordinis, id est, quieta & suauis cõcordia, debitũ ordinẽ Acto. 20
ad deũ in fide sub æterna lege, & ad seipsum & proximũ cõseruans, q̃ sua vnicuiq; loca di
stribuit. Nã vbi ordo nõ est, ibi cõfusio. Vbi cõfusio, ibi pacis perturbatio. Vbi nõ est pax, Matth. 12
ibi diabolus, omniũ bonoꝝ inimicus. De qua pace, in principio, quã hodie Chr̃s testamẽ Marc. 12
to nobis reliquit, q̃ in alia vita tandẽ perfecta erit, Christo dicẽte: In mundo pressurã ha Luc. 10
bebitis, in me aũt pacẽ. Hæc aũt pax ad deum est, quũ eius mandatis cõsentimus. Ad nos- Iohan. 16.
ipsos, quũ ratio nobis contra carnẽ constat. Ad proximũ, quũ nobis cum illo in omni bo
no est cõsensus, & quum ipsos ac nosmetipsos candide diligimus.

I ¶Ad quã, inquã, pacẽ Ap̃lus vnà cũ Chr̃o hortat: Si fieri (inquiens) ꝑt, q̊d ex vobis est, cũ Roma. 12
oibus hoibus pacem habẽtes. Cui prouerbiũ accedit: Iniquam pacẽ esse æquissimo bello
meliorẽ. Id q̊d vtinã tam principes q̃ infimi corde perciperẽt. Certe tũ sibi longe melius
consulerent: qui sane viderẽt sibi Christũ. i. eius gratiã lucrari, & res omnes crescere, quæ

K discordia vel maxime dilabuntur. ¶Continget aũt hæc pax, quũ subditi recordabũtur Roma. 13
se omni potestati, tanq̃ à deo datæ, ad obediendũ esse obligatos, & in suo ordine manere. Heb. 13
Superiores vero ad defensionẽ, nõ offensionem se esse datos meminerint. Nimiꝝ, Eccle- Ephe. 6
siastici recordent se suũ à deo habere gladiũ. i. verbũ diuinũ, quo iugulẽt vitia & cupidita- Coloss. 3
tes humanas. Habent & seculares gladiũ suũ ferreũ ad terrendũ malos, vbi ecclesiasticis 1. Petr. 5
parere noluerint, & ad honorandũ bonos. Quia vero suo fortassis gladio vtriq; abutunt,
fit, vt neutri suã dignitatẽ & tranquillitatẽ tueant. Non aũt abutentur, vbi hodierni dicti
euangelici meminerint: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis.

HOMILIA L. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 3. Hoc est aũt iudicium, quia lux venit in mundũ, & dilexerunt homines magis tenebras, q̃ lucem, &c.

Feria secunda pentecostes.

A Olent plerũq; recte nõnulla ad suũ tẽpus & locũ velideo seruari
& remitti, q̊d aptius quędã vno tpe & loco, q̃ alio, & quidẽ vtilius
tã dici & doceri, q̃ & audiri & intelligi cõsueuerint. Quod cũ nuք
locũ istũ euãgelij tractarẽ. Et cũ venerit ille, arguet mũdũ de p̃ctõ Iohan. 16
de iustitia, & de iudicio, aĩaduertẽtes, partẽ dũtaxat thematis ex-
ponẽdã putaui, q̃o. s. paraclet⁹ mũdũ de p̃ctõ arguat & de iustitia
reliquã vero partẽ ad hodierni euãgelij locũ vtiliter reseruãdam
censui: quippę in q̊ & de iudicio pari mõ dñs disserit, rationẽ red
dens, quare in hoiem mũdanũ pronũciet iudiciũ. i. quæ sit causa
iudicij dãnationis ipsius, vt deinceps rite de iudicio possit argui.

B ¶R̃ndet aũt, hoc eẽ iudiciũ. i. dãnationis causam, qa lux venerit in mũdũ, & dilexerũt
hoies magis tenebras q̃ lucẽ. Et sic q nõ credit in noie vnigeniti filij dei, iã iudicatus ẽ. i. ha
bet i se causam manifestã suæ cõdẽnatiõis: æque vt ille mortuus dr̃, q iã habet causam ma
nifestã mortis, vt q hoiem occidit. Sic Adã mortuus dicebat, qñ peccauit. Quæ tñ causa Gene. 3
dãnatiõis dabit exequutiõi in secũdo Chr̃i aduẽtu. Siquidẽ mortuo ob causam dãnatiõis
manifestã in tẽpus exequutiõis plerũq; fit interpellatiõis locus, adeo vt possit aliquo mõ à
supplicio supremo redimi. Sic & is, q nũc nõ credit, iudicatus ẽ. i. causam dãnatiõis habet,
locũ itidẽ pœniæ habẽs vsq; ad extremũ pũctũ vitę suæ tpis, intra q̊d ad fidẽ se poterit cõ
uertere, quẽ deus nequaq̃ sit abiecturus, q paratus ẽ hoiem (pro cui⁹ salute filiũ suũ vnige
nitũ morti tradẽdũ nõ dubitauit) oñi hora acceptare vsq; ad vltimũ p̃ctõris momentũ.

C ¶Qui velideo ꝑ paracletũ vult mũdũ argui, q̊ suũ peccatũ, videlicet incredulitatis agnos
cat, iuxtaq; cõuertat, aut nõ cõuersus iudicet, quũ iã tũ propterea sciuerit eẽ iudicatũ prin
cipẽ huius mũdi, ad cui⁹ similitudinẽ & sequaces iudicent nõ cõuersi, vtpote, q in incredu
litate ꝑseuerãtes tenebras magis q̃ lucẽ diligũt. Hoc aũt q̊d aliud est, q̃ neglecto Chr̃o &
eo, quo iã iudicatus est mũdi princeps, iudicio sequi eundẽ principẽ in p̃ctis. Q̃nquidẽ ꝑ
tenebras intelligant peccata. Sicut & apud euãgelistã: Qui odit fratrẽ suũ, ambulat in te- 1. Iohan. 2
nebris, & nescit vnde veniat, aut q̊ vadat. Sane p̃ctã, veluti tenebræ, lumẽ veritatis obscu

Iohan.11. rant ac repellũt, ac grã luce amouẽt, oculos'q intellectus obnubilãt, ne videãt, q̃ ad salutẽ
Iohan.12. ptinẽt. Ita quidẽ, vt q ambulat in tenebris.i.pctis, offendit se, qa lux.i.dei gra, in eo nõ ẽ
Iohan. 8.9 siquidẽ lux sit Chrs, q de seipso ait: Ego sum lux mũdi. Et alias: Ego lux in mũdũ veni. Et
Luc. 2 alibi: Quãdiu sum in mũdo, lux sum mũdi. De q̃ euãgelista: Ipse erat lux vera, q̃ illuminat
Matth. 2 oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc mũdũ. Et em Chrs a natiuitate, vti lux ort⁹, cõuersatiõe virtutũ,
Iohan. 1. vti lux pgressus, morte vti lux obtenebratus ẽ, resurrectiõe vti lux redijt, depulsis tenebris
Psal. 111. ¶Hæc nimirũ lux in tenebris.i.pctoribus illuxit, at tenebræ suo pprio impedimento eã
Luc. 1. nõ cõprehenderunt, qm̃ magis peccata, quæ hic tenebræ nũcupantur, & authorem pecca D
Esai. 15 torũ.i.diabolũ mundi principẽ, q̃ ipsam lucẽ dilexerunt. Cuius gra iudiciũ sibi acquisie-
Lucæ. 23 runt.i.causam dãnationis. De quo spũs sanctus ipsos mundanos hoĩes arguit p scriptu-
Iohan. 1. ras & pdicantium ora. Quomodo vero arguat, videre est in nuper dictia.
Sap. 2

1. Iohan. 3

HOMILIA LI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 10. Qui autem intrat per ostium, pastor est ouium, &c.

Feria tertia pentecostes.

Matth 23 Git nullo nõ tpe Iesus redẽptor noster, q̃d & doctissimi & fidissi-
Iohan. 13. mi agere solẽt pceptores: nẽpe, q solus idẽ'q vnicus à deo magi- A
1. Cor. 1. ster, dei patris sapia, in qua oĩm sciẽtiarũ thesaurus, oẽs instruẽdi
Coloss. 2 ad doctrinas veras alliciendi modos q̃sierit, q̃ apud auditores dis-
Matth. 10 cipulos pficeret, sui'q illos ĩ omĩ bono fides redderet: qm̃ sufficiat,
2. Timo. 4 vt discipulus sit sicut eius magister, q mõ (vt Paulus admonet) in
omni vel patiẽtia & doctrina increpãdo, mõ vel opportune instã
do, mõ vel importune arguẽdo, obsecrãdo'q discipulũ ad discen
dũ allicere satagit, qui'q illũ aliq̃ñ etiã verbis blãdis, & sermone
plerũq aliũ de recepto mollire solicitius conat. ¶Id q̃d inter oẽs B
vel maxĩe summus ille magister, Iesus Chrs apud suos & discipulos & apud Induratos q̃q
Iudæos factitasse videm⁹, q̃s (vt plurimũ) trãslatitio & parabolico sermõe sibi adiũgere pa
Iohan. 4 terne studuit. Nũc aquã viuã se vocãs, vnde q biberet, cõciperet in sese fontẽ aquæ saliẽtis
Ioh. 8. 9. 12 in vitã æternã. Nũc lucẽ mũdi, q̃ illuminat oĩm mẽtes. Nũc filiũ ac legatũ dei patris, cui q
Iohan. 3 crederet, salutẽ cõsequeret æternã. Sic & hoc q dẽ loco idẽ agit, q̃ magis & altius insideat
Matth. 15 animis oĩm ouiũ, q̃d est totius salutis hũanæ caput.s. neminẽ eẽ posse ducẽ ac pastorẽ, nisi
Mat. 25 prius ipse sit ouis Chri, veri pastoris oĩm ouiũ, q̃ collocãdæ sunt à dextris in die supmo.
¶Ita nimirũ mihi collibet huius euãgelij verba interptari, q̃uis nõ ignorẽ vel maximos C
Coloss. 4 autores aliter exposuisse, qui p ostiũ scripturã ipsam intellexerunt, freti hoc exẽplo Pauli
dicẽtis: Orãtes simul pro nobis, vt deus aperiat nobis ostiũ sermõis ad loquẽdũ mysteriũ
Chri. Quod illi nõ inepte deducũt: nimirũ, qa Chrs dixerit Iudæos esse cæcos in intelle-
ctu scripturarũ, q vtiq Chri aduentũ ex testimonio scripturarũ, quas habebãt, cõsiderare
debuerãt, quod qa neglexerũt, pastores esse nequierũt, q̃s se esse gloriabant, verũ fures & la
trnes. Qm̃ vero Chrs venit p determinationẽ sacræ scripturæ (q̃ & tẽpus & locũ & mo-
dũ veniẽdi determinat, vt alias docuimus) ideo verus pastor sit, quũ & p ostiũ.i. sacrã scri
pturã ingressus est. ¶Atqui vt hũc ego intellectũ, perinde subtilem dixerim, ita minus D
Coloss. 4 hoc loco idoneũ probarim: tũ q apud Paulũ malim ostiũ pro apertura oris seu loquẽdi li
bertate, q̃ pro scriptura accipiẽdũ. Paulus em̃ scripturã edoctus vel ideo eã docere haud
potuit, qm̃ carcere detineret, tum qa nunq̃ velim eẽ interpres, cuius ipse author sit inter-
pres, q nemo suũ sensum melius intelligat, q̃ qui loquit ipse. Quũ proinde Chrs hic seipm
interpretatur, nõ est quod secus exponã. Inquit vero Chrs se dici & esse ostiũ ouiũ. Et il
lum esse pastorẽ ouiũ, qui p ostiũ.i. per ipm ingredit in ouile, qui vero aliunde ingredit,
fur sit & latro. Debẽt vtiq, qui volunt esse pastores (quo vocabulo intelligẽdos duxerim,
reges, principes, epos, platos, psides, & demũ omnes, qui alijs, vel qualibet paucis, psunt)
Iohan. 10 in primis ingredi ouile p ostiũ.i. per Christũ. ¶Porro quid est intrare p Christũ: nisi in E
trando imitari Chrm, q pastor est bonus, idem'q ostiũ. At q̃uo intrauit Chrs In ouile.i. in
Iohan. 3 hũc mũdũ, vnde ecclesiã instituit? Nõ vtiq à seipso intrauit ac venit, sed cũ humilitate, cũ
bona intẽtione. Nimirũ vt saluaret, pasceret'q oues cũ omni subiectione obediẽtiæ. Chrs
em̃ nõ ipsi sibi pastoris nomẽ aut officiũ aut possessionẽ ouiũ vsurpauit, sed à patre iussus
Lucæ. 15 & missus curã requirẽdæ ouis cẽtesimæ, q̃ perierat, obediẽter suscepit, q̃d vel ipse attesta-
Ioh 8 tus est. Neq em̃ (inqt) à meipso veni, sed ille me misit. Qui & nõ semetipm clarificauit, vt
Heb. 5 pontifex fieret, sed q loquut⁹ est ad eũ, dicẽs: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Et alio
Psal. 2 in loco: Tu es sacerdos in æternũ, secundũ ordinẽ Melchisedech. Qui adeo gradũ sibi nul
Psal. 109 lũ vsurpauit, vt etiã alibi, regiã dignitatẽ prorsus fugerit, qñ Iudæi in panũ multiplicatio
Matth. 14 ne miraculũ vidẽtes, eũ facere regẽ sategerunt. Nimirũ exemplo nobis, ne ad honores no
strapte adspiraremus, verũ oblatos p humilitate respueremus. Id q̃d ppheta Hieremias

vſqueadeo obſeruauit, vt à deo ꝓdicatũ mittẽdus, dixerit: A, a, a, dñe deus, ecce neſcio lo- Hiere.1
F qui, qa puer ego ſum. ¶Hũc igit vt diſcipulũ, illũ vti magiſtrũ ſeq debemus, ingrediẽdo
ouile, q̃d vbi fecerim⁹, dicemur ꝑ oſtiũ intraſſe. Quo nõ ingredi intelligunt, q vel violẽtia
vel ꝓce, vel fauore, vel ꝓtio, vel aliq̃ priuato cõmodo, vel hoc genus mõ alio, ingrediunt,
Qui nec pñt eſſe paſtores, ſed mercenarij, quũ lanã dũtaxat & lac ouiũ. i. ſua tñ cõmoda, 1.Cor.10
cõtra Chri & Pauli doctrinã, q̃rũt, ideoq; fures ſunt & latrones, & plane pro paſtorib⁹ lu Matth.7
pi rapaces intus, vtcũq; foris ouiũ veſtimẽtis amicti, q̃ pietatis & ꝓbitatis ꝓtextu oues ipſas
facilius decipere poſſint, & à deceptis lucra melius furari, q̃ ſua nõ ſunt, & demũ oues ipſas
in aĩa plerũq; & corpe mactare, q̃d latronũ eſt, q ab onib⁹ plerũq; ſemꝑ, rebus oĩbus ſubtra
G ctis, aufugiũt, oues ipſas lupis & hoſtib⁹ mactãdas relinquẽtes. ¶Id q̃d hauddubie faciũt
quicũq; ꝑ oſtiũ nõ ſunt ingreſſi in ouile, ſed Annæ & Caiphæ ſiles, q reuera aliũde aſcẽde-
rãt, ideoq; nõ mirũ ꝙ furabant & mactabãt & ꝑdebãt, cũ fures & latrones fuerit, vtpote q
H cõtendẽdo irruẽtes, alter ſup alterũ, venale ſacerdotiũ in partes annuas ſciderũt. ¶Cæ 1.Cor.1.
terũ, qa Chrs æterni patris ſapĩa ad eũ modũ phariſæos facere reſciuerit, qui tñ paſtores
videri voluerũt, reſciretq; ille pleroſq; fore, q ſibi ad eũ modũ, vel in hypocriſi eẽnt occu-
paturi ouile, ne ouiculæ ipſæ in illis eo pacto ingreſſis deciperent, mactarent, ꝑderẽturq;
argumẽtũ reliquit, q̃ cognoſcerent veri paſtores à furib⁹ & latronib⁹, ſubindicãs, eos vel
ſolũ dici ac eẽ paſtores, q in ouile ꝑ oſtiũ intrarẽt, q̃ intrarẽt, qui ꝑ ipm intrarẽt. Per ſe in Hebr.5
trarẽt, q ipm intrãdo imitarent. i. q nõ propria authoritate in caulas irruerẽt, ſed (vt Pau 1.Petr.5
lus docet) vocati à deo, ſicut Aaron, eũ ſibi honorẽ haberẽt, q nõ à ſeipſis venirẽt, nec ſe-
ipſos cõmendarẽt, verũ q vel à Chro ſummo miſſi paſtore, vti Aaron, q & ipſe miſſus intra 1.Timo.3.
uit, vel miſſi ab ijs, qbus à deo hæc tradita ẽ authoritas, legitime primũ vocarent, deinde
ordinarent, qui vel eorũ, qui foris ſunt, teſtimonio probati, tandẽ ceu idonei mitterent.
I ¶Quẽ ſane intrãdi ad dignitatẽ vel paſtorale officiũ, ritũ & modũ Chrs primũ exẽplo Marc.3
& abſeruauit & docuit obſeruare, qui eũ dicit paſtorẽ ouiũ, q intrat ouile ꝑ oſtiũ. Hunc ſe- Lucæ.6
quuti ſunt apoſtoli, de qbus euãgeliſta ſcribit: Aſcẽdit in montẽ Ieſus, & vocauit ad ſe, q̃s Matth.10
voluit ipſe. Et fecit duodecim, vt eſſent ſecũ, & vt mitteret eos ad ꝓdicandũ. Quod & apo Acto.13
ſtoli deinde factitaſſe & ſeruaſſe ſat ſupq; intelligunt in ipſo in primis Paulo & Barnaba, q
ꝑ apl'os, ſpũ ſancto monẽte, in opus, ad q̃d accerſiuit ille eos, ſunt ſegregati, vocati, ordi-
nati & miſſi. Ad q̃rũ ſimilitudinẽ vocati & miſſi ad verbi miniſteriũ fuiſſe cæteri nõ dubitã
tur: nimirũ Chri exẽplo & doctrina ad ouile ꝑ oſtiũ palã ingreſſi, ideoq; hoc ordine digni
Quibus oſtiarius. ſ. ſpũs ſanctus, idẽq; Chrs aperuit, vt ipſorũ ſtudiũ ouibus ꝓſit, audito-
K rũ corda ꝑ grãm ꝓueniens. ¶Hi, inquã, digni habent, ꝑ q̃s ſpũs ſanctus ad dei gloriam
auditorũq; ſalutẽ fructus euãgelicos, ſalutiferos operet & nõ ꝑ alios: ſiquidẽ oẽs, quotq̃t
ꝑ eccleſiæ ꝓſides ad ea munia legitime vocati fuerint & inſtituti, nõ aliter q̃ ab ipſo ſpũ q
ꝑpetuo reſidet in eccleſia, cõſtituti credãt. Cæteri vero, q hoc mõ per eccleſiæ ꝓſides rite Matth.28
nec vocant, nec mittunt, ſed ſua temeritate vel alioqui intrudunt, plane fures ſunt & latro
nes, neq; fructifere ꝓdicare poſſunt, qm̃ (vt Apl'us ait) miſſi non ſunt. Qui ꝑ oſtiũ legitime Roma.10
nõ ingreſſi, oſtiariũ propitiũ nõ habẽt, nec oues eorũ voces ad ſalutẽ audire queũt. Id q̃d
etſi teſtimonio ſcripturarũ plus q̃ notũ & verũ ſit, oĩno tñ ipſo facto (q̃d dici ſolet) verũ eſſe
dignoſcit: ſiquidẽ cõſtet, ꝙ q hactenus apoſtatæ & plane nullius frugi hoĩes fidefragi, ſe-
ductores ad ꝓdicandũ ſua ſe potius temeritate q̃ autoritate paſtores & ꝓcones intruſerũt,
nihil prorſus ædificarũt. Verũ ad omne malũ plebẽ ipſam & ꝓuocarũt & imbuerũt. Qui
ꝑperã euãgelicis verbis vſi, ꝑperã etiã profecerũt. In q̃ tam ipſi peccarũt, q̃ qui eos cõtra
eccleſiæ normã admiſerũt, haud ſane neſcij, eos nõ fore paſtores, ſed fures & latrones, q
aliunde q̃ per oſtiũ aſcenderẽt. Sed ita fit, vt in Oſea ſcribit, vt nobis ex furore dat dñs re Oſee.13
gẽ, quẽ nobis nõ per ipm fecimus, nec ꝑ eius conſiliũ, ſed nr̃a potius temeritate, aſpernati
omnẽ Chri & aplorũ doctrinã, qua cõſtat ſolũ eſſe & dici paſtorẽ, qui ꝑ oſtiũ, vti Chrs. i.
L vocatiõe, inſtitutiõe, miſſioneq;, ouile ingredit. ¶Quia vero nihil adeo in repub. ſit cu-
randũ, q̃ habere idoneũ ſuperiorẽ. i. paſtorẽ: ſiquidẽ prouidendũ ſit, vt mẽbra corporis
rite collocent, quãto magis elaborandũ eſt, vt rectũ cõſtituat caput? qm̃ totũ reipub. cor
pus deprauat & perit, ſed q̃d requirit in corpore, nõ inueniat in capite. Ideoq; magnope
re curandũ eſt in electiõe eiuſdẽ, vt ipm ſit idoneũ, in q̃ vt oĩm eſt ſalus, ita & omne inde
M pendet periculũ: quippe, ꝙ capite languẽte, & mẽbra languẽt. ¶In tãta igit re prouidẽ
da ſanctiſſime monuit Apl'us: Manus (inquiẽs) nemini cito impoſueris. Ideo in eligendo 1.Timot.5
ꝓpoſito plane ſequẽdæ ſunt cõditiones, quas hodiernũ euãgeliũ in paſtore bono exigit, q̃
in vno Aarone ſunt repertæ. Quas facile oẽs in virga, qua ille à deo vocatus & electus ſi- Num.17
N gnificabat, eſt inuenire. Siquidẽ ea virga. ¶Primo, ex cõmunitate cõmunis accipiebat:
argumẽto eligendũ reipub. & cõmunitati, q aliorũ, nõ ſua cõmoda quærat, nec ſibi magis 1.Cor.9
proſit q̃ alteri. Vnde Paulus ait: Omnibus oĩa factus ſum, vt oẽs lucriſacerẽ. Nõ quærens 1.Cor.10

quod mihi vtile est,sed q̃d multorũ. ¶Secũdo,erat in ea virga germinatio,delinquentiũ O
Esa.11 correctionē in charitate notās.Vnde Esaias:Egredietur virga de radice Iesse,q̃d interp̄tatur
Sap.1. zelus.Siquidē probata virtus corrigit insipientē.Vnde ad terrendũ malos,inquit Ap̄lus,
Roma.13 gladiũ portat potestas. ¶Tertio,erãt in ea flores,quibus notantur eligēdi bona op̄a,exem
Eccl.4 pla virtutũ & vitæ.Q̃siquidē flores mei(inquit ille)fructus honoris & honestatis.Hinc ad P
1.Timot.4 Timoth.Paulus:Exēplo esto fideliũ in verbo,in cõuersatione,in charitate,in fide,in ca-
stitate. ¶Quarto,in ea erãt frondes & folia,quibus eligēdi notantur piæ & paternæ admoni
Psal.1. tiones ad populũ anteq̃ puniat,cuius foliũ nõ defluat.Hinc Ap̄lus ait:Rogamus vos frēs, Q
1.Thess.5 Corripite inquietos,cõsolamini pusillanimes,suscipite infirmos,patientes estote ad oẽs.
¶Quinto,erãt in ea amigdala significãtia misericordiã & amorē verũ in eligēdo ad po
pulũ,q ita debet regi à p̄lato,vt magis ametur q̃ metuat,& rector malit amari q̃ metui.Id q̃d R
Hebr.5 fit lenitate sermonũ & morũ,Siquidē pium verbũ iram sedat.Hinc Paulus eũ dicit verũ
Nume.17 ep̄m,q suis cõdolere possit.Qui ergo p̄latus ad hunc modũ virgæ Aaron vocatus est,ille
sumpsit à Chr̄o honorē,tanq̃ à dñ̄o vocatus,& p ostiũ ingressus,bñ̄ ouile gubernabit.

HOMILIA LII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Ioh.3.Si terrena dixi vobis,& nõ creditis:quõ,si dixero vobis cœlestia,credetis?&c.

In ferijs sanctissimæ indiuiduæq́ trinitatis.

IEsu Christi pijssimi seruatoris nostri ad Nicodemũ sunt verba.Quibus. A
¶Primo,redarguit p̄fidã Iudæorũ incredulitatē,qa illi indurati adeo in B
Christũ & Chr̄o nõ crediderũt,vt ne crederēt quidē,q̃ terrena sunt,si lue-
rim cœlestia.Terrena aũt sunt,q̃ terra quasi crassiore elemēto constãt,vtiq̃
q̃ aliquoties carnalia sunt & animalia,q̃ sensibus vtcunq̃ cõprehenduntur,ra-
tioni in primis obuia,expositaq́.Hinc scriptura:Sum quidē & ego morta-
Sapiæ.7 lis homo,similis oĩbus,& ex genere terreno illius,q prior factus est,& in ventre matris fi
Sap.9. guratus sum caro.Et paulo post:Corpus enĩ quod corrumpitur,aggrauat animã,& terre-
na inhabitatio deprimit sensum multa cogitantē.Inde terrena appellãt,quæ rudia sunt,
Phil.3 eadēq́ prorsus aperta,& vnicuiq̃ obuia.Et gloria (inquit Ap̄lus)in cõfusione ipsorũ,qui
terrena sapiũt.Sic etiamnũ hoc loco Chr̄s ait,Iudæos ea nõ credere,q̃ terrena sunt,id ē,
quæ perinde in terra fiunt,eaq́ crassiora,omninoq́ credibilia. ¶Quæ erãt illa terrena, C
Iohan.2 q̃ isti nõ credebãt,ab ipso tñ̄ dicta certo futura?Nimirũ,ꝙ is dixerat,templũ aliqñ̄ soluen
dũ,seq́ illud tribus diebus reædificaturũ:nēpe,q̃d illorũ sensu terrenũ erat,cũ ipsi de tēplo
Iohan.19 factũ manu intelligebãt,ille vero de tēplo sui sentiret corporis,q̃d vtiq̃ isti dei p̄missu p
violentiã passionis & crucis soluturi erãt,eiusq́ latus lãcea patefacturi.Quorũ hauddubie
neutrũ fore crediderũt,etsi primũ illi,nõ secũdũ intellexerũt:quēadmodũ & aliàs plerũq̃
factitarũt.Modo(inqt dñ̄s)si terrena dixi vobis.i.quæ sensui vestro sunt terrena(& reue
ra sunt terrena,quõ verba foris sonãt)vltra q̃ sensus vester terrenus nõ ascēdit.Et nõ cre-
ditis,vtpote templũ manufactũ(vt vos intelligitis)à me tã breui tēporis spatio posse fie-
ri,nimirũ longiore ædificatũ spatio.s.quadraginta & sex annis,proinde ab hoĩbus factũ
opus est terrenũ.Atqui ignorãtes,me esse verbũ,quo mũdus,& q̃ in illo sunt,sex diebus
Gene.1.2 condita sunt.Si hæc,inquã,tã terrena,tamq́ intellectu facilia,à me dicta,me facere posse
nõ creditis,quõ credetis,si cœlestia dixero:vtpote,quõ corpus illud meũ cœleste cœlitus
ædificatũ,nõ manufactũ,sed à deo cõditũ,à vobis p passionē solutũ,ego à morte resurre-
cturus reædificarē.i.resuscitarē,vnde demum hoĩes renascerentur,à peccatis resurgentes?
Quomodo,inquã,hæc cœlestia si dixero credetis,qui leuiora & terrena non creditis?
¶Quid si etiã terrenũ dixisset baptismũ,de q̃ hic disputatur?vt q vel ideo terrenus dicitur D
qm̃ in terra sub elemēto sensibili.s.aqua,efficiatur.Vel ideo terrenus,ꝙ ip̄m Chr̄s sensibili
exēplo,vtpote de vēto flante in terra desumpto declararit.Quasi enĩ dicat Chr̄s:Quum
itaq́ alia sit nascēdi ratio,nõ est,q̃d mireris,homini secundũ carnē nato,vt sit filius hoĩs,
eidē secundũ sp̄m esse renascendũ,vt possit eē filius dei,q sp̄ũs est,& aptus regno cœlorũ,
q̃d sp̄ũale est,nõ carnale.Quod si nondũ aĩo cõsequeris,sume tibi imaginē ab ijs rebus,q̃
cũ sp̄ũalibus nõnihil habēt cõgruitatis,& tñ̄ corporeis sensibus percipiunt.Deus simpli-
cissimus est sp̄ũs,proculq́ semotus ab oĩbus sensib⁹ corporeis,sed hic aer,quo vegetamur
& cuius tantã vim & vtilitatē sentimus,qm̃ ad nr̄a corpora collatus,subtilior est,sp̄ũs di-
citur.Atq́ hic sp̄ũs nõ cohibetur hominũ arbitrio,sed impetu suo fertur,quo visum est,per
oĩa sese diffundēs,mirificã vim inferēs rebus corporalibus,aliqñ̄ vitã adferēs,aliqñ̄ mor
tē.Nunc trãquillus ac tacitus,nũc rursus violētior.Interim ab oriente spirãs,interim ab
occidēte,interim ab alijs atq́ alijs mũdi partibus,& effectu se prodit,ac vocē illius audis,
quũ nullũ corpus videas,nec sit,q̃d possis manibus apprehēdere.Sentis p̄sentē,nec videa
venientē,nec vides quo se proripiat abiens.Tale quiddã habet hæc sp̄ũalis natiuitas.Ar-
canis

ſanis afflatibus mẽtes hoĩm à dei ſpũ rapiunt ac trãſformant. Vis ex effectu ineffabilis ſentitur, nec tñ oculis cernit, id q̃d agit. Et q ſic renati ſunt, nõ iam agunt humano, carnalíq; ſpũ, ſed ſpũ dei, q viuificat ac moderat oĩa. Sic renati, ex deo nati dicunt, nõ ex ſanguinibus, nec ex volũtate viri. Ob hæc, inquã, fortaſſis baptiſmũ dixit terrenũ, veluti nõ infimi Iohan.1.
E autores ſenſerũt. ¶Quãuis equidẽ vel ideo terrenũ dici putẽ, ſermonẽ de tẽplo reædificãdo, qm̃ de ipſo nõ ad vnũ ipm̃ Nicodemũ dũtaxat, ſed ad plurimos Iudæos Chr̃s erat locutus: queãdmodũ hic nõ vnitatis, ſed multitudinis nũero vſus: Si (inq̃t) terrena dixi vobis & nõ creditis, qũo ſi dixero vobis cœleſtia credetis? Non vtiq; ſolũ Nicodemũ, ſed & ſcribas potius ac phariſæos intelligẽs, cõtra q̃s paulo ſupra diſputarat. Niſi diceres, Nico
F demũ nõ ſolũ ad Ieſum veniſſe, ſed cũ comitatu, vt ẽ principis. ¶Sed qd, ſi adhuc baptiſmũ Chr̃s dixiſſet terrenũ? Qui nimirũ nihil aliud q̃ natiuitas ſpũalis. i. ex aqua & ſpũ regeneratio plane ſit terrena, vtpote cõparata ſtupẽdæ illi natiuitati, q̃ eſt ex ſubſtãtia patris, Eſa.53
quã & illi quærẽtes & deniq; à Chr̃o auditã nõ crediđiſſent. Nẽpe ſecundũ quã Chr̃s à patre diuinitus ẽ ab æterno generatus, cũ ab vtroq; ſpũs ſanctus ꝓcedat, q̃ tandẽ mõ trinitas Acto.8
ꝑſonarũ in vnitate eſſentiæ diuinæ oĩno cõſtituit, & ſic diuina illa natiuitas eluceſcit adeo admirãda, vt de ea nõ immerito ꝓpheta exclamarit: Generationẽ eius qs enarrabit? Qui locus tanq̃ ſtupẽdus & difficillimus à diuo Philippo ẽ Eunucho illi explanat⁹. Eapropter Chr̃s ſolus, idẽq; mitiſſimus, doctiſſimusq; magiſter: Quũ vobis (ait) hactenus dixerim de tẽplo materiali, vt ipſi intelligitis, & de baptiſmo. i. regeneratiõe ſpũali, q̃ tñ pene terrena ſunt, & tñ non creditis, qũo credetis, ſi dixero vobis cœleſtia. Nimirũ nullo ſenſu nec
G captu humano perceptibilia? ¶Secũdo, proinde documẽtũ hic dedit Chr̃s, ea q̃ difficiliora ſunt, myſteriáq; ſecretiora, infirmioribus vel ſiniſtre quærẽtib⁹ minime detegi oporteret: Nimirũ, q illi ꝓpterea ſe aliq̃ñ magis ſcãdalizãt q̃ ædificãt. Hinc aliàs Chr̃s inq̃t: Nolite ſanctũ dare canibus, neq; mittatis margaritas vr̃as ante porcos, ne forte cõculcent eas Matth.7
pedibus ſuis, & canes cõuerſi dirumpãt vos. Hinc Paulus ait, ſe ſapiẽtiã inter ꝑfectos tantũ docuiſſe. Quod vtinã hactenus à nr̃is fuiſſet cuſtoditũ, profecto tãtus ſacramẽto eccleſiæ & fidei catholicæ, eiuſdẽq; miniſtrorũ deſpectus nõ eẽt ſubſecutus. Tutius igit Chr̃m 1.Cor.2
hodie ĩ hoc genus fidei myſterijs & difficiliorib⁹ rebus imitabimur, dicẽtes ad ſimpliciores & carnales q̃q; hoĩes, vbi altiora curioſius interrogauerint. Si terrena dixerimus vobis, &
H nõ creditis, qũo, ſi dixerim⁹ vobis cœleſtia, credetis? In q̃bus etiã verbis. ¶Tertio Chr̃s monet, ne nimis alta qs inueſtigare conet. Id q̃d admodũ ſapiẽter q̃q; admonet Ap̃ſus: Diuitibus (inquiẽs ad Timo.) huius ſeculi ꝓcipe, nõ ſublime ſapere. Et aliàs: Noli altũ ſapere, 1.Timo.6
ſed time. Et rurſus: Nõ plus ſapere q̃ oportet, ſed ſapere ad ſobrietatẽ. Quod & Eccleſiaſticus monet: Altiora te, ne quæſieris. Plurima quidẽ ſupra ſenſum homini oſtẽſa ſunt tibi, q̃rũ ſuſpitio multos ſupplãtauit, & in vanitate ſenſus eorũ detinuit. Hinc recte cũ Chr̃o Roma.11.12
hodie dicemus ad eos, q tã ſubtilia ſupra captũ quærũt. Si eñ terrena dixerimus vobis, & Ecci.3
I nõ creditis: qũo, ſi dixerim⁹ vobis cœleſtia, credetis? Quibus & ille verbis innuit. ¶Quarto, ea q̃ ſunt cœleſtis vel miraculoſæ doctrinæ, nõ humanis ꝑcipi ratiõibus, ſed fide potius cõprehẽdi. Hinc aliàs dñs ait: Si potes credere, oĩa poſſibilia ſunt credẽti. Et alibi ad duos Marc.9
cæcos clamãtes: Miſerere nr̃i, fili Dauid, ait: Creditis, q a poſſum hæc facere vobis? ſecundũ fidẽ veſtrã fiat vobis, & aperti ſunt oculi eorũ. Et iterũ apud Marcũ: Noli timere, tantũmodo crede. Et vere quidẽ, q a nõ eſt impoſſibile apud deũ omne verbũ, quũ (vel Paulo Matth.9
teſte) nihil vnq̃ ſit tã arduũ, q̃d fide credentiũ non fieri poſſit. Hinc Eliſabetha ad deiparã Mariã: Et beata q̃ credidiſti, qm̃ ꝑficient ea, q̃ dicta ſunt tibi à dño. Igit ſi ſunt, q illa q̃ altioris ſunt & fidei & intellectus credere nolẽtes altius q̃ſierint, ad eos recte dicemus cum Marci.5
Chr̃o hodie: Si terrena dixim⁹ vobis, & nõ creditis: qũo, ſi dixerim⁹ vobis cœleſtia, crede Luc.1.
K tis? In q̃bus verbis. ¶Poſtremo occultũ admonet, Ea q̃ fidei ſunt, qm̃ vltra captũ ſunt humanũ & vltra naturã & omnẽ rationẽ, humanis rõnibus nec poſſe ꝓbari nec oſtẽdi (dicit eñ Ap̃ſus, fidẽ nõ eſſe in ſapiã hoĩm) ſed q̃dẽ argumẽtis æque atq; exẽplis ꝑſuaſibilib⁹ Heb.11.
debere à nobis tãtũmodo doceri. Id q̃d primũ Chr̃s hodie fecit, q exceſſa dogmata tãgẽs Luc.1
propter audiẽtis infirmitatẽ ſe detinet, nec illis ſua magnitudine dignis immorat, ſed magis ad exẽpla q̃ condeſcenſionẽ habẽt, accedit, qui ſciebat illis altiora & cœleſtia minime 1.Cor.2
credibilia, q quæ ante oculos & tanq̃ terrena erãt, nõ credebãt. Sic ab angelo diuæ Mariæ Lucæ.1.
viri nõ conſciæ, & tñ filiũ pariturę, ideóq; rogãti, qũo idipſum fieret, quũ virũ nõ cognoſceret, Nihil aliud eſt reſpõſum (ſiquidẽ fidei erat de incarnatiõe Ieſu Chr̃i negotiũ) q̃ ſpũs ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideóq; & q̃d naſcet ex te ſanctũ, vocabit filius dei. Et mox miraculo in Eliſabetha tantũ myſteriũ certo futurũ ꝑſuadere ſatagit. Sic Paulus alibi fidẽ reſurrectiõis mortuorũ oſtẽdere volẽs, quo vtitur argumẽ 1.Cor.15
to dialectico? Nullo nimirũ, niſi vnico ꝑſuaſibili exẽplo de grano, q̃d ſeminatũ nõ viuificatur, niſi prius moriat. Nudũ vtiq; granũ ſeminat, vtpote tritici, q̃d prorſus mortuũ, re-

niuiscit deniq;, sic & homo resurgẽs. Si id in causa fidei resurrectionis Paulus, quippe tan
1. Cor. 12 tus ad oĩa Apl'us, qui in tertiũ raptus cœlũ, vel incõprehensibilia audiuit? Qui vtiq; incre-
dulis & vltra quærẽtibus respondisset: Si terrena dixi vobis & nõ creditis: quõ, si dixero vobis
cœlestia, credetis? ¶ Quid nosipsi hodierna die disputemus de summa, eadẽq; gloriosiss.
diuinæ vnitatis trinitate, cui hæc dies est dicata? vtpote altissimo fidei articulo, q nullo pt L
ingenio, nec aliqua via cõprehẽdi, q̃d summæ trinitatis mysteriũ, nõ nisi diuina reuelatio
Marci. vlt. ne capit: de quo tantũ credere debemus, q̃tũ ipsa, nostrũ sciens imbecillũ captũ, referare
Iohan. 3 nobis & patefacere dignata est. Verũ, qd aut q̃tũ illa nobis de se reuelauit? Reuelauit, in-
Heb. 11. quã, nobis de bñdictissima trinitate spũs sanctus in Cõcilio Niceno, symboloq; Athana-
siano epõ Alexãdrino, fortissimo cõtra Arrianã impietatẽ athleta, ecclesia deniq; vnani-
miter accedẽte, Fidẽ catholicã, sine q̃ nemo saluat, hãc esse, vt vnum deũ in trinitate, & tri
nitatẽ in vnitate cõfiteamur, veneremurq;. Neq; cõfundẽtes psonas, neq; substãtiã separã
tes. Sic trinitatẽ in diuinis nihil aliud eẽ definimus, q̃ vnã ad oĩa in trinitate psonarũ, pris,
filij, spũsq; sancti deitatẽ. Sũma enĩ & supsancta trinitas vnus ẽ deus. Et sane in cõfessiõe
veræ sempiternæq; deitatis in psonis adorãda est & profitẽda proprietas: qñquidẽ cuiq;
psonarũ sua ẽ singularis proprietas, p quã habet discretionẽ ab alijs. Vt patris proprietas ẽ,
esse ingenitũ, Filij, eẽ genitũ, Spũs vero sancti, procedere. In essentia vero deitatis, adorã-
da ẽ vnitas. Nã patris & filij & spũs sancti vna ẽ essentia, substãtia & natura. Deniq; in ma
iestate deitatis, adorãda ẽ æqualis ad oĩa. Nã æqualis ẽ maiestas patris, filij, & spũs sancti:
vt nõ sit maior patris virtus & potestas, q̃ cæterarũ psonarũ, aut minor filij, aut spũ sancti,
q̃ patris, sed sunt ipsæ tres psonæ, maiestate, sapiẽtia, bonitate, pfectiõe coæquales, virtuteq;
pares. Hæc nimirũ vnã cũ mysterio Chri humanitatis, catholica ẽ fides, quã nisi quisq; in
tegrã, inuiolatãq; seruauerit, absq; dubio in æternũ peribit. Hæc, inquã, profitẽda sunt &
credẽda de sanctissima in diuinis trinitate, quã nullũ vnq̃ alicuius ingeniũ adeo excogita
re, quo pacto res haberet, & discutere potuit, vt quo quis altius eo tendere p rationẽ sate-
git, hoc depressius ceciderit, & quo quis propinquius eo adspirarit, hoc remotius discesse
rit. Id quod in infelici hæresiarcha Arrio, eiusq; sequacibus supra modum est notum.
¶ Ad quos, quia eã ipsam sanctã trinitatẽ rationibus vel negare vel inuenire moliti sunt M
recte dici potuisset à quopiã Christiano: Si terrena dixi vobis, vtpote in euãgelio protri-
ta, & nõ creditis, quõ credetis, si dixero cœlestia? Absit igit, vt quis tã arduũ, tam profun-
dũ, tã cœleste ex omni parte gloriosæ trinitatis mysteriũ, aliqua dialectica, eaq; humana
rõne peruestigare tentet, q̃ sit nefas & adeo stultũ, vt fortassis iã nõ sit stultitiæ arguẽdus,
Luc. 1 qui cocleari in paruiusculã foueã oceanũ effundere velit. Quid ergo in negotio tã arduo
faciundũ? Quo cõfugient infirmi? Vtiq; ad fidẽ, qua pie oĩa credunt cũ merito. Siquidem
Iohan. 20 diua Maria ideo fuerit dicta beata, qm̃ angelo, q̃d apud hoĩes impossibile est, crediderit.
Sic à Chr̃o beati tradunt, qui credũt & nõ viderũt. s. nec carnali oculo, nec intellectuali.
Marci. 9 Quũ vero qs ad fidẽ tãtæ rei se sentit paulo imbecilliorẽ, is exclamet cũ illo de turba, cui
Luc. 17 filius erat mutus à maligno spũ: Credo (inquiẽs) dñe, adiuua incredulitatẽ meã. Exclamet
inquã, is cũ apl'is: Dñe adauge nobis fidẽ. Quod si fecerit, futurũ est, vt q videbat fide infir
mus, erit vel maxĩe fidelis, q̃d totũ deo attribuit, se crediturũ innuẽs, quatenus in sua sit fa
Ephe. 2 cultate. Verũ, fides dei donũ est, Apl'o adfirmãte. Ita nimirũ habes meũ cõsiliũ circa nego
tiũ sanctissimæ trinitatis, quã puto tutius adorandã in vera essentiæ vnitate, quã perscrutã
dã rõne, q̃ nulla est in ea re, q fidei est. Cæterũ, quõ satisfaciemus crasso illi, rudiq;, adeoq;
instãter percontanti Nicodemo. i. vnicuiq; in fide de sancta trinitate imbecillo, infirmoq;
ad credendũ Christiano, ne rei difficultate & admiratione cõpunctus scãdalizet, retroq;
1. Petri. 3 cedat? Qui vtiq; à doctore vere Christiano vtcũq; est adiutandus. ¶ Equidẽ Christum N
summũ nostrũ doctorẽ sequuturus in tã ardua causa, tã excelsorũ dogmatũ ad ea, quæ cõ-
1. Cor. 5 descensionẽ habent, cõfugiam, more Pauli, exẽplis persuasiuis, seu (vt appellãt) inducti-
nis ad credendã trinitatẽ personarũ in simplicitate vnitatis, vsurus. ¶ Et sane deum esse O
trinũ in personis, & vnũ in essentia, persuaderi potest scripturis, figuris, creaturis.
1. Iohan. 5. ¶ Scripturis, apud Iohãnẽ: Tres sunt, q testimoniũ dant in cœlo, pr̃, verbũ, & spũs san-
Matth. 28 ctus, & hij tres vnũ sunt. Chr̃s apud Matth. Euntes baptizate oẽs gentes, in noĩe patris &
Galat. 4 filij & spũs sancti. Et Paulus: Qm̃ autẽ estis filij dei, misit deus spm̃ filij sui in corda vestra
2. Cor. 13 clamantẽ: Abba, pater. Et idẽ: Gratia dñi nostri Iesu Chr̃i, & charitas dei, & cõmunica-
Romañ. 11. tio sancti spũs sit semper cum oĩbus vobis. Idem: Qm̃ ex ipso, & p ipsum, & in ipso sunt
oĩa, ipsi honor & gloria in secula seculorũ. Sic in hodierno euangelio trinitas personarũ
exprimit. Persona quidẽ filij loquitur, persona patris exprimitur, qñ dicitur: Scimus, quia
à deo venisti magister. Persona spũs sancti, quũ dicitur: Nisi quis renatus fuerit ex aqua &
Iohan. 10 spũ. Hinc etiã filius vel solus loquẽs, pluraliter inquit: Quia q̃d scimus, loquimur, & quod
Iohan. 17 vidimus, testamur, & testimoniũ nostrũ non accipitis. Et hoc quidẽ coniunctim, deinde
discretim. De patre Chr̃s: Ego & pater vnũ sumus. Pater, clarifica filiũ tuũ: Iterũ: Psaltes

Dñs dixit ad me, fili⁹ me⁹ es tu, ego hodie genui te. De spū scṫõ. Psal. Emitte spm̃ tuũ & cre- Psalm. 2
abunt. Et quãlibet ex ijs tribus psonis eẽ æque deũ oñdit pphecta, ioquiẽs: Benedicat nos Psalm. 103
deus. s. pr̃, deus nr̃. s. filius, bñdicat nos deus. s. spũs scṫũs. Et vt iotelligat voitas eẽntiæ sub Psal. 66
iũgit: Et metuãt eũ oẽs fines terræ. Accedit Euãgelistæ testimoniũ, vt supra itẽ notatũ est.

Q ¶ Io figuris trinitas in vnitate deitatis. Qñ Abrahæ stãti in meridie io cõualle Mãbræ Gene. 18
occurrerũt tres viri. s. angeli in figura humana, q tres vidẽs, vnũ adorauit. Vidit & Esaias Esaiæ. 6
dñm sedeotẽ &c. & Seraphio clamãtia: Sãctus, sanctus, saoctus dñs deus Sabaoth. Itẽ Io- Matth. 3
hannes Baptista vidit filium dei baptizatum io carne, Patrem audiuit in voce loquentem
Hic est filius meus dilectus. Spiritum sanctum io forma columbæ. Et trinitas quoque

R ¶ In creaturis notat, qñquidẽ vniuersum sit vnũ à deo totũ creatũ, distĩctũ in triplex ge-
nus creaturaꝝ, qñ vnũ ẽ substãtiaꝝ spũaliũ. i. angeloꝝ. Aliud genus substãtiaꝝ, ptim spũa-
liũ, partim corpaliũ, vt hoim. Tertiũ est substãtiaꝝ oino corpaliũ. Et io hoie q̃q; trinitas
repñtat. Nimiꝝ vna est hoĩs aĩa, tres hñs potẽtias, quaꝝ voa nõ ẽ altera. s. memoria, itelle-
ctus & volũtas. Et vna scd̃m actũ ab alia pcedit. Intellect⁹ em̃ nõ intelligit nisi mẽoriæ il-
lud occurrat. Et volũtas nõ vult nisi q̊d mẽs recolit, & ĩtellect⁹ aliq̃ mõ intelligit. Sic pr̃ &
fili⁹ & spũs scṫũs tres psonæ, voa substãtia, voa eẽotia. Et filius qdẽ nascit de prẽ. Spũs san-

S ¶ Cui oimiꝝ summæ trinitati, simplici deo, vna est diuinitas (ctus pcedit ab vtroq;.
æqualis glĩa, coæterna maiestas. Siqdẽ pr̃ cũ vnigenito filio suo & spũ scṫõ, vnus est deus
vnus est dñs. Nõ in vni⁹ singularitate psonæ, sed in vnius trinitate substãtiæ. Quod em̃ de
prẽ (ipso reuelãte) credimus, hoc de filio eius, hoc de spũ scṫõ, sine differẽtia discretionis
sentimus. Ita qdem (vt diximus) in cõfessiõe veræ sempiternæq; deitatis, & in psonis pro-
prietas, & in essentia vnitas, & in maiestate adoret æqualitas. Et hæc de sanctissimæ trini-
tatis in vnitate, & vnitatis in trinitate psonaꝝ mysterio, q̊d secus inuestigare temeritas ẽ,
credere pietas, nosse vita æterna, quã certe habituri sunt, q & terrena iuxta atq; cœlestia Iohan. 17
credũt, & hãc de trinitate catholicã fidẽ tenẽt (Chr̃o teste) q ait: Hæc ẽ vita æterna, vt co- Lucæ. 1
gnoscãt te patrẽ, ad quẽ loquebat Iesum Chr̃m, q est fili⁹ eius, quẽ misisti. i. incarnari fe-
cisti, quod opus est spũs sancti, quo operante, idem in vtero Mariæ conceptus est.

¶ HOMILIA LIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohannis. 6. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus &c.

In ferijs sacrosancti corporis Iesu Christi.

A Matth. 24

Erbum est Chr̃i Ieso ipsissimæ veritatis adeoq; veꝝ, vt ipm̃ non Marci. 13
trãseat, cœlũ vero & terra sint trãsitura. Adeo (inquã) veꝝ, vt vel Lucæ. 21
pphecta ipm̃ pmanere in æternũ dixerit, qppe q̊d (vt scriptura te- Psal. 118
stat) imutari oõ possit. Q̊d & Petr⁹ adeo viuũ nũcupauit, vt plane Nume. 21
in æternũ sit pmãsuꝝ. Nec qdẽ miꝝ, quũ ab eo sit dictũ, q & ipse 1. Petri. 1
ab æterno sit verbũ, ipsaq; veritas & vita, q̃ iuxta pphetã, à gene- Iohã. 1
ratiõe in generationẽ est pmãsura. Cui (vt scriptura dicit) cõtra- Iohan. 14
dicendũ nõ est, qm̃ ab eo pcessit, q verus deus est idemq; hõ, qui Psal. 118
(teste Apl̃o) metiri neqt. Qui solus potẽs, solus verax, solusq; ad Eccl. 4
oĩa mirabilis. Verbum hoc (inquã) est in multaꝝ positũ ruinam Titum. 1
& lapis factũ est scãdali, in quo psidi Iudæi, exq; dñi discipulis, adeoq; scãdalizati haud sa- Esai. 8
ne pauci, vt iocõparabilem magistrũ deseruerint, ab eoq; defecerint, & retro abierint. 1. Pet. 2

B ¶ Hoc (inquã) est verbũ ei⁹ verbi, cuius verbi oĩpotẽtia, qcqd in cœlo ẽ ac in terra, factũ Gene. 1
est, cui nihil ẽ impossibile, cui⁹ dicere ẽ facere, qm̃ vt ait pphecta: Dixit & facta sunt. s. vni- Psal. 144
uersa. Hoc ẽ (inquã) verbũ adfirmãs, q̊d alio in loco (vt est apud tres euãgelistas & Apl̃m) Matth. 26
confirmatum & impletũ, vtpote qñ Chr̃us Iesus verbum illud p quod oĩa facta sunt, in Marci. 14
qua nocte tradebat, accepit panẽ, & grãs agẽs, fregit, & dixit: Accipite & mãducate: Hoc Lucæ. 22
est corpus meũ, q̊d pro vobis tradet. Silr̃ & calicem postq̃ cœnauit, dicens: Hic calix no- 1. Cor. 11
uum testamẽtum est in meo sanguine. Hoc igit verbo confirmat ac complet, quod illo ad-
firmat. Id quod dictio futuri tp̃is dabo, quo contextus vtit plane commonstrat. Et haud
dubie, veritate loquente, caro tunc re ipsa cibus, quæ paulopost vsu quoq; ipsis discipulis
in cœna cibus erat futura. ¶ Hic sane cibus vt apertũ haberet veritatis testimoniũ, sanctus
dudũ figuris est psignatus. Cum Isaac immolabat, agnus paschæ deputabat, mãna prĩbus
dabat. Sane immolatio ipsius Isaac destinata & proposita ab Abrahã prẽ suo, typũ gessit
immolatiõis in cruce, à deo prẽ nobis & in cœna exhibitæ. Sic pariter agni paschalis immo- Gene. 22
latio, facta à pp̃lo Israelitico Aegyptũ egressuro, figura fuit oblatiõis ipsius Chr̃i in cruce Exod. 12
cuius memoria (Chr̃o & Apl̃o eius testibus) potissimũ p hoc recolit mysteriũ. Figura fuit
manna de cœlo pariter pp̃lo Israel quadraginta annis datum, q̃ diu. s. demorati sunt in Exod. 16

deserto. Et recte q̃dem huius sanctissimi cibi figura fuit mãna q̃ nob in hac vita pegrinãti-
Iohã. 6 bus datus ẽ, ceu sup cœleste mãna, vt ipo q̃si viatico, p̃ſctis vitæ cursum trãsigamus, & terrã
1. Cor. 11 pmissiõis deniq; subeamus. Id q̃d sane dignis & digne sumẽtibus p̃stat caro Chr̃i nobilis-
sima, vel Chr̃o adfirmãte: Qui mãducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ, habet vitã æter-
nã. Malis vero & irreuerẽter sumẽtibus iudiciũ, p̃bet. Siq̃dẽ Paulus dicit: Qui mãducat &
bibit indigne, iudiciũ sibi mãducat & bibit. Et plane idẽ cib' rite p̃paratis ad eũ suscipiẽdũ
est salutifer, min' vero dispositis exitialis & mortifer. Nimirũ ĩdigne sumẽtes rei sunt cor-
poris & sanguis dñi, q̃nquidẽ in filiũ dei Iesum Chr̃m, in dñm & deũ suũ peccẽt, q̃ hic est
vere cũ suo corpe q̃d p nobis in ara crucis crucifixũ ẽ. Et cũ suo sanguie, q̃ inibi effusus ẽ.
Vere (inq̃) sub specie panis & vini. Nec ẽ ĩterrogãdũ q̃ pacto, quũ succurrat ei' verbũ, q̃ cœ-
Lucæ. 1 li sunt firmati, q̃ oĩa sũt creata & q̃dẽ ex nihilo, cui nihil vnq̃ ẽ ĩpossibile, cui succedat fides
& q̃d ĩpossibile nobis fuit visum, plane erit possibile. Et pie tãdẽ fide ĩtelligemus, q̃d oculis
Apo. 2 nõ videm'. Id q̃d certo certi' arguit ille. Dabo (inquiẽs) vincẽti. s. imũdiitã cordis & cor-
poris mãna abscõditũ. Mãna q̃dẽ Chr̃o teste, carnẽ chr̃i verã, sub specie panis & vini latẽ (tẽ.
¶ Et vt paucis doceam', q̃d Chr̃iano hoĩ de hoc sanctiss. eucharistiæ sacr̃o, sit cre- C
dẽdũ. Scire velim oẽs Chr̃i Iesu corp' hic eẽ tã noĩe q̃ re & effectu, specie tñ differre.
Iohan. 14 ¶ Noĩe (inq̃) est, q̃m summ' ille cœloꝝ põtifex, q̃ eũ sit ipsa veritas, noĩa nõ vana reb' im- D
ponere solet, adeo fortiter nomẽ hoc impr̃ssit, vt nõ saltẽ diceret: Hoc vocet corpus meũ,
hoc vocet sanguis meus, sed hoc ẽ (inq̃t) corp' meũ, hic ẽ sanguis meus. Nõ (inq̃t) figurat,
signat, notat, quẽadmodũ nõnulli (q̃ nup lati' ostẽdim') cauillati sunt, sed iniq̃ter mẽtiẽtes,
q̃ verbo dñi, cui nihil oĩno addẽdũ ad suã libidinẽ adĳcere tẽtarũt, & sic obruere veritatẽ,
cui' vmbra trãsit, cõtra quã ne portæ q̃dẽ inferi p̃ualebũt. Nec p̃nt illi aliquẽ hic offende-
re tropũ, q̃ nullus hic ẽ, vtpote inutilis, q̃d hoc Chr̃i verbũ nullo tropo ĩdigeat. Cæteꝝ q̃a
Chr̃s fore sciebat, q̃ suũ eẽnt adulteraturi verbũ, & hoc ipm cõtra suã volũtatẽ expositui,
q̃d ipsemet exposuit, adiecit hodie: Caro mea (inquiẽs) vere ẽ cib', & sanguis me' vere est
L. errore c. potus. Vere (inq̃) adiecit. i. nõ falso, nõ fantastice, nõ ænigmatice, nõ typice, nõ figuratiue.
de testa. Quo nimirũ verbo adfirmãdi & verificãdi prudẽtiss. mgr̃ oẽm figuratiuã sup hoc verbo
L. inter stipu. locutionẽ & ĩterp̃tationẽ exclusit, q̃ & ipse potuisset & debuisset (si opus fuisset) clarius ex-
ff. de verbo ponere, quũ eẽt testator, q̃ nullo mõ p̃sumit obscure loq̃ & testari. Taceo Chr̃m veꝝ &
obliga. fidelissimũ testatorẽ, in eo q̃dẽ testamẽti articulo, in q̃ sciebat tot ĩpios scãdalizatũ iri. In
Iohan. 6 quo vel ipso p̃nte, multi adeo sunt scãdalizati, quũ audirẽt eius carnẽ eẽ cibũ. vt increduli
plane apostatæ retro abiuerint. Quos vtiq; ille debuisset tanq̃ misericors redẽptor saluos
cõseruare clariore quopiã verbo, si q̃d adfuisset, aut si aliud q̃ verã suã carnẽ intellexisset.
At certe ap̃lis post ascensionẽ spũ sancto repletis interp̃tandũ relinquere debuisset.
Ephe. 1 ¶ Qui & ipse ne forẽt, q̃ alio in loco voculã corpus p ecclesia, quã apud Paulũ habet si- E
Coloss. 1 gnificatione exponerẽt, sapiẽter & caute adiũxit, q̃d p vobis tradet. Sane ecclesia p no-
bis nõ ẽ tradita, sed p ecclesia. i. fideliũ cõgregatiõe (quæ Chr̃i corpus mysticũ est) traditũ
est Chr̃i corpus. Præterea, ne in aliũ modũ exponeret dictio corpus, ipsemet hoc hodie
exponit, corpus meũ, inquiẽs. i. caro mea ẽ vere & nõ figuratiue cibus. Erubescãt igit imo
cõtremiscãt, q̃ oreten' nunq̃ nõ, & q̃dẽ vere clamitãt, verbo dñi (q̃d sit veꝝ æternalr̃ man-
suꝝ) nihil eẽ neq; addẽdũ nihilq; adimẽdũ, & huic tñ dñi verbo cõtra oẽm sensum addũt
tot falsas, ineptas, excogitatas, & plane impias interp̃tatiões, q̃bus os suũ in cœlũ ponẽtes
Chr̃m moliunt docere, eundem tam ignauiæ q̃ impotentiæ & mendacĳ arguentes.
¶ Quid (q̃so) illis putemus mercedis à deo futuꝝ ob tãtam & temeritatẽ & impietatẽ? F
Apo. vltio Certe nihil aliud q̃ horrendã illã in Apocalypsi maledictionẽ in eos, q̃ verbis dñi addũt.
Si q̃s apposuerit ad hæc, apponat sup illũ deus plagas scriptas in libro isto. Et si q̃s dimi-
nuerit de verbis p̃phetiæ huius, auferat deus p̃tẽ eius de libro vitæ & de ciuitate s̃ctã. An
nõ sunt verba dñi: Caro mea vere ẽ cibus: Hoc ẽ corpus meũ? An nõ illi adĳciũt, & detra-
hũt, q̃ tã praua demẽtatiõe sensum ĩducere conant, de q̃ tãtus author, deus & hõ, nusq̃ est
locutus, q̃ neq; de eo sensit, q̃ neq; ascẽdit vnq̃ in cor eius. Id q̃d apud oẽs euãgelistas tam
ex p̃cedentibus q̃ sequentibus verbis, & ĳs quidẽ signãter p̃latis, est sole clarius videre.
Iohan. 15 ¶ Nec obstat ab eodẽ pariter dictũ: Ego sum vitis. i. sum figura vitis & habeo silitudinẽ G
vitis, q̃m nõ signãter dicit: Ego sum hæc vitis. Præterea Chr̃s inibi manifeste cogit ĩtelligi
tropũ, q̃n dicit subseq̃ndo. Sicut palmes nõ p̃t fructũ ferre à semetipo, nisi mãserit in vite,
sic nec vos, nisi in me mãseritis. Nec hoc obstat: Petra aũt erat Chr̃s. i. significabat Chr̃m
1. Cor. 10 q̃nquidẽ figuralr̃ id esse dictũ Paulus clarissime ostẽdit. Hæc aũt (inquiens) oĩa in figurã cõ-
tingebãt illis. Quid multa? Nullus est plane locus, in q̃ de venerabili eucharistia aliquem
possis ĩuenire tropũ, q̃ppe q̃ nõ mõ hic sit inutilis & mĩme necessarius, veꝝ plane p̃nicio-
sus, q̃ vniuersas destrueret scripturas, quemadmodũ alias copiose ostẽdim'. Est itaq; in hoc
sanctissimo eucharistiæ sacr̃o, corpus Chr̃i vero noĩe, nec est quod repugnet.

¶ Est &

H ¶Est & re ipsa. Nimirũ q̃a sctm̃ sctõrũ ẽ, qm̃ vere in illa specie, q̃ tradit' & lãceat' est, ipse Dani. 9
sctũs sctõrũ est, quũ vel ipse dicat: Hic ẽ panis, q de cœlo descẽdit. Quis ãt nisi fili' hois de Johan. 6
cœlo descendit? Qui & in cruce exaltatus est, sicut à Mose quondã serpens ille æneus. Johan. 3

I ¶Est & effectu ipso, q̃a q̃ vere ĩ specie, q̃ pepẽdit in cruce, remissionẽ pctõrũ opatus ẽ oĩ Numer. 21
bus q illũ expectauerĩt ab origine mũdi cũ fide, à iusto Abel vsq; ad latronẽ, quẽ ĩ cruce cõ Apoca. 13
fitẽtẽ suscepit, tã vere sub istis specieb' panis & vini eãdẽ opaт remissionẽ pctõrũ oib' q in Luc. 23
geesti sunt, vl ĩgrediunт ad eãdẽ fidẽ, postq̃ illa spẽs hic trãsiuit, & sese in cœlũ recepit, quũ
& ipse Chrs dixerit: Panis quẽ ego dabo, caro mea ẽ p mũdi vita. Et paulop': Qui mãdu
cat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ, hʒ vitã æternã, & ego resuscitabo eũ ĩ nouissimo die.

K ¶Differt ãt hoc corp' specie q̃d & plurimũ pdest, nõ mõ ne color aut sapor sanguĩs hu
mani horrorẽ sumẽtib' vllũ faciat, sed vt cõpetẽti antidoto, nimia parẽtũ nrõrũ curet cre
dulitas. Crediderĩt em̃ deceptori diabolo, ĩ eo q nõ videbãt. s. q̃d illi in ligno cõseqũdę di Gene. 3
uinitatis effectiua virt' ineẽt & comedẽtes moetui sunt. Ita credam' e diuerso fideli saluato
ri deo, ĩ eo q nõ videm'. s. panẽ & vinũ in verã corpis & sanguis trãsĩsse substãtiã, & co-
medẽtes atq; bibẽtes viuam' in æternũ, idq; ipm supra naturã sola ptãte verbi fieri, q̃ etiã

L ¶Hoc nob verbũ fit cõtra oĩa inimicorũ obiecta tela, scutũ (ex nihilo oĩa creata sunt. Gene. 1
vnicũ, q̃d nihil q̃at ĩfringere, quũ gladi' sit oĩ gladio ancipiti acutior & efficacior. Hoc pse Hebr. 4
cto verbũ: Caro mea vere ẽ cib', hoc ẽ corp' meũ. Vt ẽ clarissimũ, ita in effectu manet, & Ephe. 6
manebit ĩuitis oĩb' portis ĩferorũ. Ad q̃d sane verbũ, qñ scãdalizati & ĩfatuati sint tot hęreti
ci & collisi & collideт tãdẽ & aliĩ suãq; aliqñ dabũt pęnã. Qui vl solo eccĩ stat' quẽ ĩuito deo
destrnere moliunт, odio & nimia licẽtiosi temeritate, ĩ hoc sctiss. sacrm iã denuo suis ad
nos scriptis, ĩsurgũt, dicẽtes: ¶Prĩo, plane sibi & mrtis stultũ, planeq; supstitiosũ videri 1. Cor. 1

M q credim' Chrm sub panis specie trãsmutari, sub eaq; specie cõtineri. Quib' rñderim: Ad
hũc eorũ modũ totã fidẽ nrãm in Chrm eẽ & haberi stultã & supstitiosam, quũ pinde apls
dixerit. Nos ãt pdicamus Chrm crucifixũ. Iudæis q̃dẽ scãdalũ, gẽtib' aũt stultitiã. Placuit
sane deo p stultitiã pdicatiõis, saluos facere credẽtes. Verbum sane crucis, adeoq; euchari
stiæ, pereũtibus stultitia ẽ, his ãt q salui fiũt. i. credẽtib', dei ẽ virtus & sapiã, autore Aplo.

N ¶Scdo aiũt: Frustra Chrm ad hũc modũ vitã ęternã nob dare pmisisse. Rñdeo & ipõrũ
opiniõe Chrm frustra eẽ incarnatũ. Atq q̃d aliud hoc ẽ loco agẽdũ q̃ cũ aplo exclamãdũ:
O altitudo diuitiarũ sapiæ & sciæ dei, q̃ ĩcõprehẽsibilia sunt iudicia ei' & ĩuestigabiles viæ Roma. 11
ei'. Quis em̃ cognouit sensũ dñi, aut q̃s cõsiliari' ei' fuit? Qui solus ẽ mirabil, & sol' mirabi Psal. 71
lia fecit. Voluit ille filiũ suũ p salute nrã & ĩcarnari & mori, q haud dubie & aliũ potuisset Psal. 135
hre redẽptiõis modũ. Igit (inq̃t Paulus) ô hõ, tu q̃s es, q rñdeas deo? Ille tãtæ q̃dẽ est au-
toritatis & ptãtis, vt (authore Salomõe) ĩ ei' factis nemo debuerit nec possit dicere, q̃re ita Roma. 9
facis? Qm̃ ille oĩa (vt ppheta testaт) ĩ sapiã & rõne sũma fecit, nec ẽ in ill' q̃d culpari possit. Eccl. 8 Psal. 103

O ¶Tertio, obijciũt ex hac nrã fide de enchaeistia sequi, panẽ pro nobis esse crucifixũ, &
traditũ, hoc q̃dem pacto argumentãtes: Corpus Chri est q̃d pro nobis moriт, panis est
corpus Chri, ergo panis pro nobis mortuus est. Cæterũ minime adstipulamur assum-
ptioni, q̃ propositionẽ minorẽ appellant, qñquidẽ panis subsecuta verborũ prolatione, in
corpus Chri transeat, & prorsus muteт manẽtibus hic sine subiecto accidẽtibus sub quo
rum specie verũ Chri corpus contineт. Hoc nimirũ testaт verbi contextus.

P ¶Hoc est corpus meũ. Nec obstat, hoc ipm Chri corpus à Paulo aliq̃ties panẽ vocari 1. Cor. 11
qm̃ scripturæ modũ sit secutus, q̃ aliqñ solet vocari q̃ppiã, nõ id q̃d ẽ, sed q̃d antea fuerat
vt cũ serpẽs in Exo. in quẽ cõuersa virga fuerat, adhuc virga vocabaт, neq; tñ simul virga Exodi. 7
fuerat & serpẽs. Sic pariter in hoc sacro Chri corpus, eo q in ipm cõuersus sit panis, pa-
nis itẽ à Paulo dictũ est. Qui & forte motus fuit, vt sacrm hoc noĩe appellarit, qm̃ specie 1. Cor. 11
adhuc panẽ præ se ferat. Satis em̃ habuit Paulus (vt alibi dicit) rudẽ adhuc in fide pplm la Hebræo. 5
cte pascere, nec initio q̃cq̃ aliud ab eis exigere studuit, magis q̃ vt q̃cunq; mõ credetẽt in
hoc sacro cõtineri corpus Chri. De substãtia vero panis, an manserit, nec ne, nihil adhuc
apte docuit, tm̃ panẽ vocauit pṗter ipsi' panis silitudinẽ. Nã aliq̃ noĩe vocari debuit, neq;
aliud q̃duis, q̃ vocareт, erat cõmodius, tũ q̃a verũ panẽ cęlestẽ in se cõtinebat, tũ q̃a panis Hiere. 11
etiã antea fuerat & eiusdẽ adhuc forinsecus referebat spẽm. Pręterea: Scriptura Chri cor
pus panẽ vocat, neq; triticeũ sane sed spũalem. Venite (inq̃t Hieremias in psona Iudęorũ)
mittamus lignũ in panẽ eius. Siq̃dẽ Tertullianus & Lactãtius interptenт & reliqui. Lignũ
significare crucẽ, & panẽ corpus eius, q̃a ipse est cibus & vita hoĩm, q credũt in carnẽ quã
portauit, & in cruce in qua pepẽdit. Insup in scripturis panis vocabulo dici solet, quicq̃d
esibile ẽ. Hinc in ædictũ, q̃ cauebaт, ne q̃s citra vesperã panẽ ederet, Ionathas cecidit, q̃a 1. Regũ 14
mel dũtaxat gustaret. Et aliás: Magna ciborũ apparitio fuit dicta panis apud Helisæũ. Sic 4. Regũ. 4
q̃q; apud Matthæũ pharisæi discipulos calumnianт, q̃d nõ antea lauerint manus, quũ ipsi Marc. 7
panẽ essent mãducaturi. Palam est, ibi panẽ indiscriminatim intelligi pro quouis cibo.

¶Sic &

¶Sic & perspicuum est, nomen panis, omnem vocari cibum, maximeq́ eucharistiam ex communi loquendi vsu, quo & ouum in carnem & substantiam pulli versum, vocetur ouum, quum vtique iam pullus sit & non ouum. Ruit itaque & hæc friuola pueriliśq argumentatio, quæ illis visa est inexpugnabilis, qualia sunt hæreticorum omnia. Q

¶Quarto, obijciūt vt ideo i hoc sacro verā Chri carnē non esse, qm Chrus carnē non intellexerit realē, qppe quæ nihil profit, quum spūs viuificet. Rnderim: Vtiq́ carnē sine spū, vtpote mortuā, dilaniatā vti aīalium, qualē Iudæi, vt satis elicit ex Chri verbis intelligebāt, nihil prodesse. Atq cum spū proficere plurimū, nēpe quæ pro nobis data, nos redemerit & ardenti vitā det æternā. Præterea his verbis Chrus Iudæorum carnalium carnalē intellectum reprobat, q nihil facit nisi addat spūalis intellectus & fides. Id qd nuper latius sumus prosecuti. Corruit igit & hoc fundamētum, qd isti arbitrati sunt omni saxo durius, omniq́ petra immobilius. Sed ita deus ille pdere solet sapientum huius mundi sapiam eamq́ prorsus stultam reddere, vt sciant suum scire nihil esse quod pietate careat. R

Esai. 29

Iohan. 16

¶Quinto, obijciūt qsi irrefragabile. Nequaq̃ hic esse Chrm sub specie panis in terra, q cœlū ascēderit, terramq́ reliqrit, q dixit: Iterum relinq̃ mundū & vado ad patrē. Pape, p bellū istuc fundamētū? Chrs abijt ad patrē, ergo nō reliqt nobis p corp' suū de se cōmeorationē fieri, aut vt carnē ei' māducemus, & sanguinē bibam's? A qbus ego rursus iterrogo. Qūo abijt à nobis, q se nobiscū fore, pmisit vsq ad cōsummationē seculi? Qūo (inquā) filius hoīs, q vtiq́ de fœīa cōceptus, & in terra natus est, de cœlo descēderit. Vel qūo anteq̄ in cœlū ascēderet, iam in cœlo eē potuerit, iuxta veritatē ipsius dicētis: Et nemo ascēdit in cœlū, nisi q descēdit de cœlo, filius hoīs q est in cœlo. En q̄ sua istorum īprobitas eos in reprobū dedit sensū? Ignorāt isti aut nō credūt Chrm Iesū dei Max. viuētis æterniq́ pfīs esse filiū, & sic eūdē eē hoīem & deū, q ppter vnitionē vtriusq́ naturæ vti de' p sua imēsa maiestate vbiq́ est, qppe quē nullus locus cōcludit, q a circūscripta est natura diuinitatis, cōcinēte Propheta: Quo ibo à spū tuo, & q̄ à facie tua fugiā? Si ascēdero in cœlū tu illic es, si descēdero ad infernū ades. Si sumpsero pēnas mea diluculo, & habitauero in extremis maris. Etem illuc manus tua deducet me, & tenebit me dextera tua. In q̄ nimirum fide, sibi vel æthnici poetæ cōstiterīt, quū Iouis plena esse oīa, phibuerit, siqdē nec eē locū, q̄ nō dei Max. maiestas tēderet. Verecūdent igit mali isti & puersi schismatici, q sua plane cordis duritia, & temeritate scādalizati à Chro prorsus retro abierunt, & bona relicta conscia circa fidē naufragauerunt, ideoq́ etiā in reprobū sensum dati. Nos vero dei grā consolati, hoc tā nobile, tamq́ salutiferum eucharistiæ sacrm credēdo intelligētes (nisi eī inqt Esaias, credideritis nō intelligetis) hodierna die, quæ illi dicata est, hoc ipm deuoto corde in Christi Iesu gloriā & memoriā recolamus dignisq́ laudibus veneremur. S

Matth. 28

Iohan. 3

2. Petr. 3

Psal. 139

1. Timot. 1

Esa. 7

Matth. 2
Matth. 14
Matth. 28

¶Nec obstabit quorundā obiectio. Qm hoc ipm sacrm nec venerari nec adorari debeat, quū in eum vsum nō sit institutū. Eqdē nec Chrus potissimū in terrā venerat, vt adoraret quē tn plerūq́ fuisse adoratum cōstat, cur ipsi idipm hic nō faceremus? q sub specie panis Chrm viuentē adeoq́ hoīem & deū vere cōtineri credim's & fatemur, hocq́ dūtaxat virtute & potētia verbi ipsi', q etiā oīa ex nihilo sunt creata, cui libēter nrām obstrīgim' fidē. T

Matth. 26
Marci. 14

¶Nec iterum obstabūt dicētes, hāc ipam vel qlibet sctām eucharistiā nō dre adeo cū tāto apparatu ornamētorum & cāticorum circūferri, quū poti' idipm expēsarum in vsum pauperum expēdi debuerit. Bella nimirum obiectio Iudæ pditoris. Ad qd pditio hęc? Potuisset hoc vnguētū trecētis denarijs vēnūdari, & dari paupibus. Certe Chri glię inuidēs, nō paupes, sed q̄stū suū curauit. Quē plane sequunt, q nūc dei honori & cultui detrahēdū diuino elamitāt, dari pauperibus, qs tn nec ipsi adiuuāt, interim diuino cultu neglecto. Cū tā malū est diuino ornatui qcq̄ addi, ac poti' pauperes eē adiutādos, cur Chrus viduæ illius pauperculæ opus adeo cōmēdat, q̄ duo, q sola habuit æra, in tēpli structurā elargita ēē? Qmd aliud rn̄derim, q̄ hic anguē (vt dr) latere sub herba? Chrūs dei sapia dixit: Hæc oportuit facere & illa nō omittere. Sunt qdē adiuuādi pauperes, ita ne diuinus interim cultus negligat. V

Marci. 12
Lucæ. 21

¶Postremo, nō est qd rephēdūt, eucharistiā ad esum īstitutā, cū cāticis circūferri. Siqdē rn̄deāt isti, cur Dauid ipe, pphēta sctūs, idēq́ à deo vates illustratus, atcā ipam, cui apposita erat vrna affabre auro vndequaq; (vt Apls testat) redimita, q̄ māna cōtinebat, oib'. cōmēdauit honorādā? Corā q̄ (cū iā circūferret cū oī pōpa) ipe pcedēs saltauit, citharaq́ cū oī iubilo cōcinuit, inq̄ erāt q̄q cātātib' musicis in iubilo, & sonitu buccinæ & tubis, & cymbalis, & nablis & citharis cōcrepātibus. Id qd sane ex eo scripturæ loco cōstat, deo Max. gratū fuisse. Atq vtinā nri nūc Chriani tā summæ q̄ infimæ sortis hoīes, tā pclarum tamq́ sctm pphetā, piū atq speculū qddā & exēplar cū suis imitarēt, diguisq́ laudib' hāc sctissimā vrnā venerarēt, in q vere illā māna, cui' illā figura, vt Chrūs ē testis, cōtinet, qd de cœlo descēdit, qd vt soli ī se hōis suauitatis odorē, & oē qdē nutrimētū, q̄ eius nutriti vitā sunt habituri æternā, veritate hodie dicētes Qui māducat hūc panē, viuet in æternum. X

Hebræo. 9
Exo. 26

Iohan. 6

¶Homi-

¶HOMILIA LIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ decimosexto: Pater Abraham, miserere mei &c.

Dñica prima post octauas pentecostes.

A Ancta mater ecclesia hactenus à dñi pene aduẽtu vsq; huc, ea no- Matth.16
bis recẽsenda duxit euãgelia, quę ad fidẽ nr̃æ saluatiõis basym & Iohã.3
fontẽ, sine qua nullus plane saluari pt, instruũt: Modo, qa fides si Iaco.2
ne opibus mortua est, & ne verbis Chr̃m (vt Apl̃s ait) cõfiteamur Tit.1.
factis vero negem⁹, incipit ea porro mater ob oculos ponere euã
gelia, q fidei op a docẽt, vitæ morũq; honestatẽ liq do demõstrã
tia, qbus tandẽ vita sit, & in hoc seculo btã, alibi btissima subse-
cutura. Vnde hodierni diei euãgeliũ de diuite & mẽdico Laza-
ro, in primis hortat ad charitatẽ & mĩam erga proximũ. Ad li-
beralitatẽ, psimoniã, tẽperãtiã, humilitatẽ q;. Prætrrea dehortat
ab immisericordia, illiberalitate, luxu, auaritia, intẽperãtia, horẽdo nimiꝝ exẽplo diuitis,
hoc q; potissimũ ,pinde agit, q̃d Chr̃s pauloañ monuit Iudæos vna nobiscũ, vt facerẽt sibi
amicos de mãmona iniqtatis. i. vt largirent elermosynas, qbus in cœlũ ,pueherent. Illis aũt Matth.24
deridentibus pinde atq; alibi nihil eẽt discriminia iter pauperẽ & diuitẽ, & q̃si nr̃oꝝ operꝝ Marc.13
nõ eẽt memor, nec pauperꝝ haberet respectũ, narrat à Chr̃o Iesu historia de Lazaro & di Lucæ.11

B ¶Sane dñs Iesus cõsolat suos discipulos, q propter (uite epulone admodũ horrẽda.
amorẽ regni cœlestis multas afflictiões ppessi erãt in hoc mũdo, reliq̃s vero vtpote pha-
risæos, primores, diuites, elatos, feroces, ac sibi viuẽtes territat, vt vel metu supplicij vitã
impiã corrigãt, aliog futurꝝ, vt illic vicissim rideant, q hic Iesum ad meliora vocantẽ irri
debãt. Euãgeliũ q̃q; eos monet, q se nõ amore passiõis Chr̃i emẽdarit, saltẽ hodie ad emẽ
dationẽ moueant horrore diuitis, misere in tormentis ad patrẽ Abrahã exclamantis.

C ¶Pater Abraham, miserere mei: siquidem misere in hac flamma excrucior. Ad patrẽ Gene.19
Abraham vel ideo clamantis, quoniam ia fuerit multarum gentium patrr, qui ad imitan-
dum fidei principatum propositus est. Vnde plane Christus hic testatur.

D ¶Primo, animas ex corpore hinc alio euectas non esse citra memoriam & intellrctũ,
ceu nonnulli hallucinantur, quandoquidem hic diues suorum fratrum recordet.

E ¶Scdo, q̃d aĩæ à corpr exutæ, & hic à pctĩa p pœniam purgatæ, ad cœlũ euestigio euo
lẽt, q ppe q; Lazar⁹ defunct⁹, mox fuerit p angelos i sinũ Abrahę ad secretã qetis sedẽ dela
tus, in q tũc. s. añ Chr̃i passionẽ detinebant redimẽdi, vtpote Abrahã, Lazarus, hoc q; ge
nus alij q̃s indubie cũ Chr̃o tãdẽ ascẽdisse, & nũc cũ angelis in regiõe cœli lætari credim⁹.

F ¶Tertio, animas in cœlo beatas implorari posse, quæ modo nostras intelligunt implo- Ephe.4
rationes, sed & bonum optant & precant. Id quod hic diues fecisse traditur, vel quamlibet
impœnitens; multo magis hoc facere animæ beatæ creduntur erga eos, quorum hic vita
fuit talis, vt subuentionem mereantur. Sed de ijs suo loco & tempore plura.

G ¶Hic vero duo potissimũ quærenda occurrunt: Primo, q̃ in loco hic diues, an in aliq̃
expiationũ loco, quem purgatoriũ vocet, vnde aliqua sit per satisfactionẽ redẽptio, an in
inferno vbi perpetuo dãnati detinent, fuerit cõstitutus. Et sane sunt nõ triuialiter eruditi
& nostra qdem tempestate, q eundem in loco expiationũ velint fuisse detentũ, & ex hu-
ius euangelij loco purgatorium probari. ¶Siqdem aĩas damnatas bonum non posse
optare, quod tamen ille diues fecit, argumento, quod erat aliquando liberandus.

H ¶Et rursus: Quia ex populo erat hebraico, q satisfaciebat prõ peccato siue reatu & cul
pa, non etiam pœna sacrificijs & purgationibus. Quod ex eo populo fuerit, notat appel-
latio: Fili recordare, qua pro pœna non satisfecisti, quæ isthic (quoniam deus nullum ma
lum relinquit inultum) est sufferenda in flamma purgatoria.

I ¶Deniq; quod in litera græca post clausulam, & sepultus est, periodus quasi incipit, vt
ita legatur. Et sepultus est. Et cum in inferno eleuasset oculos suos, & esset in tormentis, vi
det Abraham à longe. Cæterum dicunt, quoniã in pompa, vt diuites solent, sepultus fue
rit, & sic in inferno, non ad præcedens sepultus est, referat, sed ad sequens elruans.

L ¶Præterea, quoniam respondet Abraham: Fili recordare, verbo consolationis eũ allo
quens, reddens insuper causam præsentis supplicij, tanq̃ eũ ad tolerantiam adhortaret.

M ¶Et quia dicit: Tu nunc cruciaris, significat non perpetuo damnatum.

N ¶Et quoniã dicit: Miserere mei, quod certe inquiunt, non est perpetuo damnatorum.

O ¶Et qdem negarim hoc loco probari purgãdoꝝ locũ, q purgatoriũ appellari solet, q
sane istum diuitem puto damnatum perpetuo, & perpetuo esse in infernali tormento.

P ¶Primo qdẽ, q impœnitẽs in supbia, gula, auaritia q; defunctus fuerit, cuiusmodi (teste 1.Cor.6
Apl̃o) regnũ dei possidere nequeũt. Impœnitẽs ostẽditur, q̃d frẽs velit pœnitere.

¶Scdo,

¶Scdo quū ille opa misericordię nō exercuerit, hac Chri Iesu voce dānat: Discedite à Q
Matth. 25 me maledicti in ignē æternū, q paratus est diabolo & angelis eius. Esurini eñ, & nō dedi-
Luc. 13 stis mihi mādućare, sitiētē nō potastis, hospitē nō collrgistis, nudū nō cooperuistis, infir-
mū nō visitastis. Hoc āt nō fecerūt, q vni de minoribus Chri nō fecerūt. Cuiusmodi sunt
paupercs, quoꝝ ex numero fuit Lazarus, quē nudū diues nō vestiuit, esurientē nō psuit,
sitientē nō potauit, iacentē pro foribus in domū suā nō collegit, vlcerosum nō curauit.

¶Demū, qa chaos sit inter Abrahā & diuitē adeo firmatū, vt neuter possit mutuo redi- R
re ɔ̄trāsire, qd aliud signat, q̄ in eo loco esse diuitē, vñ nō possit redire? Qualis (vt Iob ait)
Iob. 7. 13 infernus, dānatoꝝ ppetuo locus. Qui eñ (inqt) descēderit ad inferos nō ascēder. Et pau
lopost in psona damnatoꝝ sit: Vadam & non reuertar ad terram tenebrosam & oper-
tam mortis caligine, vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.

¶Postremo, quū ille diues p bona tpalia hic suā mercedē receperit, vt hodiernū dicit S
Matth. 6 euāgeliū, cōsequēs vt in cœlo nullā recipiat mercedē. Id q̄d Chr̄us alibi satis aperte decla
Iob. 21 rat. Quod & Iob sensit: Quia (inquiēs) in diē pditiōis seruat malus, & ad diem furoris du-
Psal. 72 cet. Et Dauid q̄q; ait, eos q hic bona receperūt, vt ille diues, factos eē in desolationē, subi-
to defecisse, periisse ppter iniqtatē suā, quoꝝ de' imagines ad nihilū in ciuitate sua sit re-
dacturus. Igit ex iis liqdo patet, hūc diuitē esse ppetuo dānatū, & ex hoc loco nō probari
purgatorium, q̄d tñ p alias scripturas suo loco & tpe recensendaa non negarim.

¶Nec obstat, ꝙ ille diues bonū sit pcat' seu optarit, nēpe q̄d nō sit actū boni meritorii & T
Esaię. vltio displicētiā mali culpę, sʒ qdē ad actū pęnę, quā sibi ille auctū iri timuit ex aduētu suoꝝ fra
trū, vñ & iis nō in vera charitate pœniam optauit. Id vł totū itelligi pt ex vltio ca. Esaiæ
Luc. 4 Vermis eoꝝ nō moriet, q ē remorsus cōsciæ, q causat ex sinderesi remurmurāte à malo
Matth. 8 rōne pœnæ, q q dē sinderesis cū sit naturalis in aia vł ad bonū q̄d naturalr oēs appetimus,
Marci. 5 in dānatis nō extinguit, q̄uis ad malū in bris extinguit, q̄d natura fugim'. Sic alias dæmo-
Luc. 8 nū illud imundū rogauit Iesum, ne se añ tpe cruciaret. Et legio alias dęmoniaca rogat Ie

¶Diuitē vero fuisse ex pplo hebraico, (sum, ne se expellat extra regionē, sed in porcos V
nō tm, qa fili' fuerit ab Abrahamo vocatus cōcesserim, sed & qa Moysen & prophetas ha
buerit, q̄s soli habuerūt Iudæi. Nec negarim, apud eos pctm̄ sacrificiis potuisse deleri, sed
nego diuitē hoc fecisse, qm̄ ipœnitēs obierit in pctis, q̄d historia euāgelica euidēter inuit

¶Quātū vero ad periodi suspēsionē nihil refert, cū qa textus inibi sint varii, tum etiā si X
ita legeret, tolleret argumētum p alia, q superius reddidi. Pręterea pene idē est, illū fuisse
sepultū in inferno, & clamare ex inferno maxime, q̄d historia referat Lazaꝝ ab angelis in
Abrahæ sinū portatū, sequit cōsequēti ordine diuitē à diabolis ad locum diaboli delatū.

¶Nec obstat, ꝙ fili' appellet ab Abrahā, quū vł hoc vocatus sit noīe ppter natiōis affi- Y
nitatē, qa vterq; Hebræus, vel qa eundē natura vł ætate filiū vocarit, & sane in argumētū
pœnæ, vt feruēti' cognosceret se fuisse felicē, q̄d ifelicissimū genus ē infelicitatis. Pręterea
Thren. 1 filius nō semp charitatis ē fili' & beatitudinis, sed & pditōis, vt ē in Threnis: Facti sunt filii
Matth. 26 mei pditi. Sic alias nec amicus sp est charitatis appellatio. Sic ad Iudā pditorē ait Chrs
Matth. 22 Amice, ad qd venisti? vtpote signo amicus, corde hostis. Sic & alio in loco ad eū, q nō ha
bebat vestē nuptialē, & ppterea ad exteriores tenebras eiiciēdum inqt: Amice, qūo huc
Iohan. 8 intrasti, nō hñs vestē nuptialē? Insup recte rñdet Abrahā: Fili, qñ & iste eum patrē voca-
rit, cuius filius nō erat diaboli, quū Abraham (vt ait Chr̄us) opera nō fecerit.

¶Nec etiā obstat, ꝙ dixerit, nūc cruciaris, q̄si ad breue aliq̄d tps, qñ cōstat dictionē, nūc Z
1. Regū. 25. in alio seculo notā esse æternitatis, vt hic est minimi momēti, siqdē vnus alibi dies, sunt q̄-
2. Petri. 3 si nobiscū mille anni. Sic alias scribit: Nūc ergo dñe mi, viuit dñs, qm̄ iste viuit & durat in
Matth. 25 æternū, & vt ppetuo lætaot b[illegible], ita dānati æternalr cruciant, hic ignis iferni à dño dr ęter

¶Nec obstat hic: Miserere mei, quod (vt supra notatum est) ex amore non (nus. A
procedit, sed timore pœnæ augendæ.

¶Scdo, ob q̄ potissimū pctā hic diues fuerit dānatus, q̄ri adsolet? Sane rñdet Abrahā, B
qa bona in hac vita receperit. Nimiꝝ diuina iustitia hoc ipm dictat, vt q bona receperit,
Iob. 2 mala q̄q; sustineat. Vñ Iob: Si bona suscepim' de manu dñi, mala q̄re nō sustineam'? Et si
hoc i aliū locū scriā dictū eē, recte tñ huc attinere negari nō pt, quū & hoc ipm q ob tpalia
Apoc. 18 bona sunt dānati apud iferos, iustitia cogēte, dicere pñt, q̄d ex Apoca. prorsus elicit. Quā-
Lucę. 6 tū glorificauit se & in deliciis fuit, tm̄ date illi tormētū & luctū. Vñ & in Euāg. dñs: Væ vo
bis q ridetis nūc, qa lugebitis & flebitis. Et væ vobis diuitib', q habetis cōsolationē vram
1. Petr. 4 Et sic risum q̄q; Petr' cōuersum iri dicit in luctū. Sic q̄ hic sunt bona tpalia, alibi nob sunt
Matth. 6 mala æternalr. Sic alias Chrs prīne à solicitudine diuitiaꝝ dehortat, qm̄ nemo possit simul
seruire deo & māmonæ. Hic sane cōsiderem' (q̄so) totoq; pectore discutiam', si tota ē cā
tormētoꝝ diuitis in iferno, q̄d in hac vita tpa bona recepit, q̄ ea mīme sint cōcupiscēda,
Matth. 16 quę pditiōis sunt causa? Quæ q̄si certissima sunt indicia cōdēnatiōis. Quid (obsecro) vt ait
Christus

Christus, prodest homini, si mũdũ vniuersum lucret, aĩæ vero suæ detrimentũ patiatur? Matth. 16
Caueamus igit, ne eiusmodi bona solicitemus, bonis ipsis æternalibus cõtemptis, q̃ vtiq;
negligunt illis desideratis, quũ simul stare nequeãt. Diuina em̃ illa animaduersio nos non
ideo à voluptatis paradiso eiecisse videt, vt hic alteeã nobis humana adinuentione paradi-
sum pararemus, sed vt in cinere & cilicio miseriã nostræ subuersionis deploraremus.

C ¶Sic ergo, inquis, oportebit nos exẽplo Lazari oẽs esse mẽdicos, q proinde saluus sit fa
ctus, ꝙ bonis hic tẽporalibus caruerit, diues vero dãnatus, ꝙ bona hic receperit? Porro,
nolo quẽpiam curiosiorẽ hic scandalizaei. Quãdoquidẽ ex principio euãgelij satis intel-
lexerimus, diuitẽ illũ nõ ideo simpliciter damnatũ fuisse, qa hic bona eeceperit, verũ qa il-
lis abusus sit, ꝙ ea in auaritiã, luxũ vestiũ, voluptatis gulã, & ad intemperãtiã exposuerit.
Id q̃d sane prohibitũ est, quũ deus in eos vsus nõ cõtulerit, sed in vitæ necessitatẽ. Q̃d Pau
lus ad Titũ indicat: Discãt (inquiẽs) & vestri bonis opibus p̃esse ad vsus necessarios: nẽpe, Titum. 3
cogẽtur oẽs tandẽ de bonis sibi à deo largitis rationẽ reddere, in quẽ vitæ vsum ea expo-
sueeint. Quod alibi Chr̃s innuens, inquit: Redde rationẽ villicatiõis tuæ. i. de dispẽsatiõe Luc. 16
tuorũ bonorũ tẽporaliũ, & omniũ eorũ, q̃ tibi deus dedit. Nõ eego diuites damnant tanq̃
mali, q suis bonis in rectũ vsum vtunt. Cuiusmodi fuere Abrahã, Loth, Ezechias & alij, cu Gene. 13
iusmodi scriptura dicit beatũ esse eũ diuitẽ, q inuẽtus est sine macula. i. diues, q suis bonis 2. Para. 32
hic nõ ẽ vsus ad voluptuosam cõsolationẽ, quo mõ vsus nõ est ille diues epulo, sed ĩ fastũ, Eccl. 31
auaritiã, gulã, proptereaq; dãnatus. Et potissimũ dãnatus, ꝙ in eorũ fuerit numero, q ope
ra misericordiæ nõ exercent, quos dñs alibi ait maledictos, & ideo ituros in ignẽ æternũ. Matth. 25

D ¶Et iuste quidẽ, ille nõ cõsequit misericordiã, q proximo misericordiã nõ exhibuit, cũ
dicant beati à dño misericordes, qm̃ ideo misericordiã cõsequent. Iuste ergo nõ miseri- Matth. 5.
cordiã cõsequit, q misericors nõ fuit. Siquidẽ diues ille petit, vt sui misereat, q nec sui, nec
Lazari in vita misertus ẽ. Quare (ait Iacob⁹) iudiciũ sine misc̃dia ei, q hic nõ facit miseri- Iaco. 2
cordiã. Solet em̃ nobis remetiri eadẽ mẽsura, q̃ ipsi mẽsi sumus, Chr̃o vel ipso minitãte. Matth. 7
Iuste igit Abrahã, vel deus ipse potius, quẽ hic refert Abrahã, negauit misericordiã, quã il Luc. 6
le iniuste & stulte petijt, ae quidẽ nimiũ sero, quũ iã misc̃diæ & pœnitẽtiæ amplius nullus
esset locus. Quo vel vno exẽplo admodũ serio admonemur ad bene, misericorditerq; in
hac p̃senti vita operandũ, qui aliàs nõ poterimus mereri quicq̃, quos (vt ẽ in Apoca.) opa Apo. 14

E sequunt. ¶Eapeopter pie ac paterne Ap̃lus admonẽs, inquit: Tẽpore suo metemus nõ Gala. 6.
deficientes, q̃ hic seminauerimus. Eego dũ tẽpus habemus, operemur bonũ ad oẽs, maxi
me aũt ad domesticos fidei: siquidẽ operãdũ iubet Chr̃s, donec est dies. i. vita, qm̃ veniet Iohan. 9
nox, qñ nemo potest operari. Quod peofecto misere expertus est miserrimus ille in euan
gelio diues epulo, ad patrẽ Abraham, sero nimiũ exclamãs, miserere mei, q̃d hic fuerat fa
ciundũ. In vita em̃ tẽpus est mutuis officijs subleuare proximũ, & vicissim ab eo subleuari.
Serum aũt est illic velle, q̃d fieri non potest. Idcirco charissimi fratres, studeamus, vt nr̃a
operibus vel quãlibet exiguis egentiũ necessitatẽ subleuemus, nõ ad carnis voluptatẽ, sed
animi pietatẽ. i. ad pium vsum, ob quẽ datæ sunt, fideles villici diuitias nr̃as dispensemus,
nec amemus, q̃ ad tẽpus delectant in vita, sed quæ paeiant requiẽ æternã. Quid em̃ illum
miserũ epulonẽ diuitẽ sua iuuarũt byssus & purpura? Quid pecuniæ? Quid vnguẽta? Quid
cõuiuia? Quid choreæ? Quid reliquæ hoc genus ambitiosæ voluptates? Nihil plane, qm̃
cũcta eũ destruerũt, sicut & nos inde nudos abituros vniuersa derelinquẽt, exceptis ope 2. Cor. 5
ribus, quæ vel bona vel mala vsq; ad iudicis tribunal (Paulo teste) sequent, quæ mala mor
tem æternã, bona vitã immortalem, deo propitio, præstabunt.

HOMILIA LV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Luc. 14. Dico aũt vobis, ꝙ nemo virorũ illorũ, qui vocati sunt, gustabũt cœnã meã.

Dominica secunda post octauas pentecostes.

A
Am est terribilis hæc Iesu Chr̃i in eos, q ab hoĩe patresamilias vo
cati venire renuerũt, sentẽtia q̃ plane iusta. Quid em̃ obsecro, ter
ribilius, q̃ ab ea cœna excludi, qua æternaliter in omni verarũ de
liciarũ genere viuitur? Et q̃d etiã iustius, q̃ priuari cœna illos, qui
sua se culpa priuãt, suoq; malo nõ modo venire recusantes, sed &
malũ ip̃m adeo p̃niciose excusantes, vt de ijs dudũ dixisse dignos- Psal. 140
catur propheta: nẽpe, q suas excusationes in peccatis excusant, q
tñ de cœnæ neglectu nullã (vt Chr̃s ait) excusationẽ habebũt, vt- Iohan. 15
pote proprio ore cõdẽnati, q adeo vocationi nõ obtemperarũt. Luc. 19
Recte igit simulq; iuste perpetuo excludent à cœna illa magna
per hominẽ illũ patremfamilias. Quã aũt similitudinẽ, vt rectius intelligam⁹, quatuor no
bis sunt necessario scienda. Primũ, quis ille sit homo, qui cœnã fecit. Secundũ, qualis fue-

rit cœna. Tertiũ, qualis ad inuitãdũ seruus fuerit missus. Quartũ, qui sunt, q vocati, veni-
re recusarũt. Quibus plane cognitis, euãgelij huius procul dubio intellectus fiet oĩbus &
Matth.22 intelligibilior & vtilior. ¶Et sane hominẽ, qui cœnã præparauit, patrẽ cœlestẽ, deum B
Opt. Max. accipimus, alibi hominẽ regẽ (vt est in Matthæo) vocatũ, qui filio suo, scilicet
Iesu Christo fecit nuptias, ad quas multos inuitauit, q venire renuerũt. Quã dedit vxorẽ:
Apo.19 Vtiq ecclesiã fide sanctã copulatam, de qua Apoca. Appellat aũt scriptura deũ patrẽ ho-
minẽ, quoties illius vult ostẽdere misericordiã, sicut, quãdo, ostẽdit illum iratũ, vel vrsum,
vel pardũ, vel leonẽ nominat: quãuis nihil in eo sit hoꝝ adfectuum, nobis tamen infirmis
ita solet pro intellectu loqui scriptura: Ille ergo homo, cõditor omniũ atq gloriæ pater
1.Cor.10 cœnã magnã in Christo filio suo vnigenito peractã, in nouissimis illis seculoꝝ diebus &
finibus, q in nos (teste Aplo) venere, & quasi in occasu nostri seculi nobis nato, & mortẽ
pro nobis sustinẽte, triplicem, inquã, nobis cœnã pparauit: quanq̃ non admodũ morer,
& Christũ esse illũ hominẽ, modo interpres singula rite cõmodet singulis. Atq cœnã, di
co, pparauit deus pater fidei, qua de qui cœnat, in æternũ viuit, Christo dicente: Qui cre
Iohan.11. dit in me, nõ morietur in æternũ. De qua & idẽ in Apocal. Cœnabo (inquit) cũ ipso, scili-
Apoca.3 cet credẽte, hic per gratiã, & ipse mecũ, scilicet aliàs in gloria æterna. Siquidẽ fide viuat
Abacuc.2 iustus. Per hanc cœnã, quoniã fide per gratiã iustificati, vitã æternã sumus habituri. Præ
Roma.1. parauit & cœnã eucharistiæ, in qua credẽtibus vera Iesu Christi caro cũ sanguine appo-
Iohan.6 nitur. De qua ipse: Caro (inquit) mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Qui
mãducat meã carnẽ, & bibit meũ sanguinẽ, in me manet & ego in eo. In qua quidẽ cœna
Iohan.3 panis iste apponitur, q de cœlo descendit, panis vitæ, qui dat mũdo vitã, de quo, qui mã
1.Cor.11 ducat, vitã æternã habebit, credẽdo, scilicet in eum, & sacramẽtaliter vescẽdo: nimiꝝ, de
quo nulli infideliũ manducare licet. Iam enĩ (ait Paulus) nõ est dominicã cœnã manduca
Iohan.13 re. Quia scilicet si indignus accesserit, iudiciũ sibi manducat ac bibit. Sic quidẽ ait euange-
Matth.26 lista: Cœna facta, diabolus introierat in cor eius. Quã quidẽ cœnam, longe magnificen-
Marci.14 tissimã, describunt tres vnanimiter euangelistæ vnà cũ Paulo. Est & cœna tertia, quæ vo-
Luce.22 catur cœna gloriæ & æternæ beatitudinis, olim fortassis p conuiuium potentissimi regis
Hester.1 Assueri notata. Ideo nimiꝝ cœna vere nũcupata, qm̃ in fine fit, & ĩ nouissima resurrectio
ne futura, quã deus oĩbus sanctis animabus ab æterno pparauit, dandã per diem psentis
vitæ, vbi nihil erit aliud expectandũ, in qua omnia erunt & sunt pparata, quæ ad incom-
parabile gaudiũ conducũt, siquidẽ vbi nullus plane erit defectus, quæ in beata diuinarum
personaꝝ visione, in societate angeloꝝ, in consortio sanctoꝝ omniũ constabit. Tanta, in
1.Cor.2. quã, tamq magna cœna (vt Apostolo dicẽte, qui prophetæ subscribit) tãtã nec oculus vi
Esa.64 dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis vnquã ascendit: qua oẽs tandem vere, copioseq
sine tñ fastidio, saturabimur. In qua nihil prorsus desiderabitur. De qua sane cœna, passim
Apoc.19 in scriptura fit mẽtio. Siquidẽ beatos ait eos euãgelista, qui ad cœnã nuptiaꝝ vocati sunt.
1.Pet.3 In qua (vt Petrus scribit) vocati sumus, vt benedictã hæreditatẽ possideamus: nempe, in
1.Pet.5 qua (vt Paulus scribit) repromissionẽ accipiunt, qui vocati sunt. O vere magna cœna, in
Hebr.9 qua requiescet omnis pdestinatoꝝ numerus, & in qua omnia erũt parata, vtpote peccato
rum amotio, spũs sancti participatio, adeptionis splendor, q̃ vel cuncta pater p Christũ in
hoc mũdo euangelicis documẽtis pparuit, ita vt electi, omni plane voluptatum desiderio
Psal.35. implebuntur. Vnde propheta cecinit: Inebriabunt ab vbertate domus tuæ, & torrẽte vo
luptatis tuæ potabis eos. Nec vnquã quis totaliter, vereq, nisi in ea cœna implebitur, qua-
Psal.16 re & idem propheta dicit: Satiabor, cum apparuerit gloria tua.
¶Hæc est illa magna cœna, quã hõ quidã fecit, & multos inuitauit. Reuera multos. Ni C
1.Timo.2 mirum oẽs hoĩes, quos deus (teste Aplo) vult saluos fieri, quantũ in ipso est, & voluntate
quidẽ, quã dicunt, antecedente. Et ad hanc cœnam inuitatos vocare misit seruũ suum.
¶Nempe Christũ Iesum, filiũ suũ vnigenitũ, qui cũ esset naturaliter deus, & verus dei D
Phil.2 filius, exinaniuit seipm, formã serui accipiens: Siquidẽ missus in nouissimo tempore, & in
Gala.4 eius plenitudine, ad inuitatos exclamat: Venite ad cœnã, quia oĩa sunt parata. Venite (in-
Matth.11. quit) ad me oẽs, qui laboratis & onerati estis, & ego in cœna magna reficiã vos, in qua ne
Apoc.7 q esurietis, neq sitietis amplius. Vocauit & ille inuitatos p apostolos suos, & vocat adhuc
p fideles suos Ecclesiastes, dicẽs: Venite ad cœnã, quia parata sunt oĩa, ad cœnã necessa-
ria: siquidẽ in cruce oĩa sunt consummata. Venite, inquit, venite. Pœnitemini & cõuerti
Iohan.19 mini, vt deleant peccata vestra, vt possitis esse digni hac cœna magna. Vocat idẽ deus ad
Actoꝝ.3 huc oẽs tam Iudæos q̃ Gentiles & hæreticos & simul malos Christianos. Vocat, inquam,
eos oẽs partim diuinis scripturis, partim inspiratiõibus internis, partim beneficijs & pro-
speritatibus, partim flagellis & aduersitatibus. ¶Cæteꝝ, ex multis pauci quidẽ electi ve
niunt, se oẽs excusantes. Non enĩ veniũt, neq ethnici, neq Iudæi, neq hæretici. Illi qui-
Matth.22 dem quod in nunciũ non credunt, aliũ expectantes, hi, quod extra cõmunionẽ cœnæ, de
qua

qua Paulus, id est, extra ecclesiã, superbe se statuunt, indigni cœna, quũ p schismata agnũ
cœnæ prorsus rejiciunt, vt vel hoc miserrimo tẽpore est videre. Et recte ad hanc cœnã 1.Cor.11
nulli vnquã peruenient peccatores. Nimirũ, se per tria peccatorũ genera in peccatis, iuxta prophetam, excusantes, id est, se cœna indignos facientes. Psal.140

E ¶Sunt sane tria peccata, q̃ potissimũ alienãt hoĩes inuitatos ab hac cœna, regnoq́ cœlesti indignos cõstituunt, vnde & reliqua emanãt pctã. Sunt aũt, superbia, auaritia, luxuria. 1.Iohan.2
Id q̃d euãgelista testat: Omne (inquiẽs) q̃d est in mũdo, cõcupiscentia carnis est, & cõcupiscẽtia oculorũ, & superbia vitæ. His nimirũ trib' peccatis diabolus primos parẽtes decepit. Superbia, qm̃ eos dicebat fieri dijs similes. Auaritia, q & de medio ligno comederẽt, nõ contẽti alijs. Luxuria, qm̃ id pulchrũ esset & delectabile. His tribus etiãnum peccatis Christũ idem diabolus tentauit in deserto. In auaritia, quum dicebat se Chr̃o daturũ oĩa mundi regna, q̃ videret, si procidẽs se adoraret. In luxuria & gula, vt diceret lapides fieri Gene 3. Matth.4 Marci.1. Luc.3

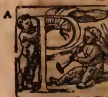
F panes. In vana gloria, vt se de pinnaculo deorsum mitteret. ¶Sic & idẽ hodiernis tẽporibus ab illa magna cœna hoĩes vel p superbiã retrahit, q sunt villã emẽtes: nẽpe, mundi amatores, dominãdi cupidi, dignitatũq́ ambitiosi. Vel p auaritiã & cupiditatẽ, & sunt boues emẽtes: nimirũ, terrã, id est, terrena versantes, rebus mũdanis atq; tẽporalibus nimiũ intenti. Vel p luxuriã, & sunt notati p eos, qui vxorẽ duxerũt: quippe carnales, delitijs carnis voluptuosis irretiti, hi nimirũ omnes ad cœnã æternæ beatitudinis & inuitati & vocati, iterũ atq; iterum, multifariamq́ se excusantes, dicunt, non possumus venire.

G ¶Et reuera nõ possunt venire ad eã cœnã, q̃ est in cœlesti tabernaculo, q̃d nemo (iuxta prophetã) ingreditur, nisi qui est sine macula. Qui vero tales sunt, vtpote, vel superbi, vel Psal.14.
auari, vel luxuriosi, minime sunt sine macula: & quidẽ illecebris huius mũdi occupati &
debiles facti, ad cœlestia nequaq̃ adspirare possunt: q plane de illis sunt, q (vt Chr̃s ait) ma- Iohan.3
gis tenebras, id est, terrena, q̃ lucẽ, id est, cœlestia, diligũt, ideoq́ agni cœna indigni.

H ¶Caueamus igit, fratres charissimi, ne & ipsi ad tã magnã, tam splendidã, tamq́ ptiosam cœnã venire negligamus, ne excusati, cũ vellemus, intrare nõ possimus: q alioqui hic à refectione cœnæ per grãm, & in futuro p gloriã simus excludẽdi. Quo nihil sit tristius, amarius, nihil deniq; magis deflendũ. Cõsideremus igit diligẽtissime, ad quã sumus cœnã vocati, & p̃sentia despicientes, ad futura nos p̃ppremus. Permaneamus, inquã, custodientes, quã initio suscepimus dignitatẽ, & futura quotidie regna quæramus, omniaq́ p̃sentia vmbras eẽ prorsus ac somnia iudicemus. Quod si fecerimus, haud sane dubitamus, nos ad tã magnificã, tamq́ magnã cœnã venturos. Videamus ne nobisipsis simus impedimẽto, ne ipsi nos excludamus, in pctis nos excusantes, q tanto opere, totiesq́ inuitati vocamur: Verũ demus omnẽ operã, vt suppressis vitijs, & acceptatis virtutibus, cũ tota angelica turba in ea simus cœnaturi cœna, in qua ppetuo & cũ gaudio inexplebili viuit. Et ita quidẽ nõ simus ex numero eorũ, de qbus hodie Chr̃s ait: Dico aũt vobis, q nemo virorũ illorũ, qui vocati sunt, gustabit cœnã meam, quæ est æternæ beatitudinis.

HOMILIA LVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc.15. Matth.18. Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.

Dominica tertia post octauas pentecostes.

A

Oterat hoc pharisæorũ & scribarũ murmur vel ideo dignũ excusatione videri, q ij fuissent admirati Iesum Christũ, quẽ à deo magistrũ omnia in veritate docentẽ, nec personarũ esse acceptorẽ, professi erãt, & magnũ in populo esse prophetã non negarãt, vita, moribusq́ purũ, & innocẽtẽ hactenus agnorãt, eos sibi adiungere cõmanducones, suaq́ cõsuetudine dignari, q ab omni bono eum cõsortio procul essent vel ex lege, adeoq́ Christi ipsius aliàs p̃cepto haud sane minus fugiendi q̃ omnino fugẽdi. Siquidẽ cautũ erat, ne filij Israel cũ incolis terræ idololatriæ habitarẽt, ne forte & eos peccare facerent, & ne vnquã (vt paulopost cauebat) cũ Iohan.3 Matth.12
habitatoribus terræ illius amicitias iungerẽt, quæ sibi essent in ruinas: Nimirũ, ne & ipsi mala istorũ consuetudine peccãdi deteriorati à deo vnã pœnam essent expectaturi. Hinc & Exodi.23 Exod.34
Apostolus admonuit Thessalonicenses, vt se subtraherẽt ab omni fratre inordinate viuẽte & ambulãte: Nimirũ, ne ipsi per eũ seducerent, & à bono deficerẽt: quandoquidem (vt 2.Thess.3
idem aliàs ait) modicũ fermentũ totã massam corrumpat, id est, vnus peccator facile sua cõuersatione malos vel bonos inficit, perinde atq; vna ouis morbida plerũq; totũ corrũ- Galat.5
pit ouile, & vua q̃q; à liuore alterius vuæ sæpenũero liuorẽ attrahit. Sic & à malo cõsortio 1.Cor.5
q̃ nihil pnitiosius, boni aliquoties mali efficiunt. Id q̃d sapiẽs alibi perbelle innuit: Qui (inquiens) tetigerit picẽ, inquinabit ab ea. Et q cõmunicauerit superbo, induet superbiam. Eccl.13

Quod & propheta palã atteſtatus canit: Cũ ſancto ſanctus eris, & cũ viro innocẽte inno-
Pſal. 17. cens eris, Et cũ electo electus eris, & cũ peruerſo põuerteris. Addiderim & bonos ex cõſue-
tudine maloꝝ, vel ſaltẽ malitiæ ſuſpitionẽ attrahere, à qua & bono viro vtiq; cauendũ ẽ,
1. Theſſ. 5 qm̃ Apoſtolus quoq; mãdet, nõ modo à malo, ſed ab omni mali ſpecie abſtinendũ, quip-
pe ad deuitandũ apud infirmos ſcandalũ: qui aliquoties vel ferè ſemp tales putãt nos eſſe
Eccl. 13 quales ſunt, qbus cũ cõuerſamur: maxime q̃d ſapiẽs dixerit: Omnẽ hominẽ ſibi ſimilẽ ſo-
ciare. Sic inquã, fortaſſis videri voluerũt phariſæi nõ immerito de Chr̃o, & quidẽ ſine ca
1. Cor. 13 lumnia quærẽtes, Cur iſte cũ peccatoribus ageret, illoſq; reciperet, qui vir eſſet propheta,
idemq; ſine controuerſia ſanctus. Cæteꝝ vt charitatis eſt, omnia in meliorẽ partem ver-
tere, ita putarim veritatem ſemper tuendam, huicq; ad omnia eſſe inhærendum.

¶ Quia ſane phariſæi & ſcribæ hoc loco malignitatis, ſiniſtræq; in Chriſtũ opinionis B
Iohan. 9 cõuincunt, q̃d hauddubie illũ crediderũt vitæ culpabilis & peccatricis, ꝙ ſe publicanis &
peccatoribus adiungeret. Id q̃d alius iſtoꝝ alibi ſermo declarat. Nos ſcimus, quia hic ho
Luc. 7 mo pctõr eſt. Verba ſunt Iudæoꝝ ad cæcũ à Chr̃o illuminatũ, qui nuper cõſpirãt eũ ex ſy
nagoga eiectũ iri, q Ieſum cõfiteret eſſe Chriſtũ. Qui pterea hoc loco malitiæ & pũerſæ
in Chriſtũ opinionis cõuincuntur ex hoc aliàs ſermone. Hic ſcilicet Chr̃s, à muliere pec-
Luc. 7 catrice tactus, ſi eſſet propheta, ſciret vtiq; q̃ & qualis eſt mulier, q̃ tangit eum, quia pecca
Matth. 11 trix eſt. Sunt aũt verba phariſæi, q Ieſum inuitauerat. Mulier vero fuiſſe creditur Maria
Magdalena. Inſuper & Chr̃s ipſe phariſæos iſtos malignitatis arguit alibi, quũ ad eos in
quit: Venit filius hoĩs mãducans & bibens, & dicitis, Ecce homo deuorator & bibẽs vinũ,
amicus publicanoꝝ & peccatoꝝ. Adde & hoc ipſum ſubindicare voculam, murmurare,
quod paſſim nõ modo apud prophanos, verumetiam catholicos ſcriptores in malã acci-
Exo. 15. 16 pitur partem. Vnde in Exodo: Sitiuit populus, & murmurauit contra Moſen.

¶ Quid multa? Nõ poſſunt illi vti cãdidi erga Chr̃m exiſtimari, q eũ ſemp extinctũ vo C
Ioh. 7. 8. 6 luerũt, quiq; eius factis (vt aliàs oſtẽdimus) vel quãlibet bonis derogare moliti ſunt, q & illũ
habere dæmoniũ nugabant. Eapropter, veritate patrona, dicem' phariſæos & ſcribas vel
ideo in themate meo murmuraſſe, ꝙ Chr̃s pctõres receperit, & cũ illis mãducarit, qm̃ ipſm
eiuſdẽ. i. malæ vitæ cũ pctõribus notare ſtuduerũt, odioſe fortaſſis innixi ſcripturaꝝ me-
Matth. 23 moratarũ autoritati. Item q̃q; murmurarunt, vt ſibi iuſti ex legis operibus cæteros ſua in
dignos cõuerſatiõe iudicarẽt, q̃d vere ẽ phariſæoꝝ, q cũ ſint intus pleni faſtu, liuore, odio,
auaritia, ſuperbia, inani gloria, hocq; genus infinitis pene malis obruti, ſibi tñ videri volũt
& alijs iuſti, boni & ſancti. Quo pmoti faſtu alios æque atq; abiectiſſimos deſpectui hñt.
Q̃d & ij in euãgelio factitaſſe cõſpiciunt, dicẽtes: Hic q nouã quãdã ſanctimoniã pſitet,
tñ nõ vitat maloꝝ cõſortia, ſed notos etiã pctõres admitti ad colloquiũ, & adeo nõ fugit
cõgreſſum, vt cibũ etiã cũ illis capiat, nõ cogitãs, ꝙ maloꝝ cõtubernio cõtaminent boni.
Ieſus vero vt hũc faſtũ inclementẽ, & ſiniſtrã iſtoꝝ in ſe ſuſpitionem penitus eximeret ex
animis ſuoꝝ, tres parabolas proponit, diuerſis argumẽtis eodem adhortantes, nimiꝝ ad
ſummã clementiam erga peccatorẽ reſipiſcentem, qui non ſolum nõ repellendus eſt, qm̃
redit ad mentem meliorẽ, verumetiam oĩbus modis intuendus eſt, vt reſipiſcat.

¶ Hinc ſcripturæ allegatæ, qbus prohibemur cõuerſari cũ malis hoĩbus, phariſæis mur D
murãtibus nihil ſuffragant: nẽpe, q̃ prohibẽt infirmis & impfectis cõuerſationẽ cũ pecca
toribus, & quidẽ cũ ijs, qui cõuerti nolũt & qui laborãt eos facere ſiles ſibi, vel cũ quibus vi
derent cõuiuere tanq̃ & de peccatis ſuſpecti. Quoꝝ ſane nullũ in Chr̃o eſt reperire. Qui A
pfectiſſimus, peccatũ facere nõ potuit, quia deus & hõ, nec de pctõ ſuſpectus, qui ab oĩbus
Eſa. 53 habebat propheta, ſanctitate clarus, ſignis admirãdus, qui vel Petro & Iohãne aplis teſti-
1. Pet. 2 bus, poſt Eſaiã, peccatũ nõ fecit, nec inuẽtus ẽ dolus in ore eius. Nec cõtaminari pfectiſſi-
1. Iohan. 3. mus poterat à pctõribus, quũ eſſet clariſſimus: quẽadmodũ ſol radians nõ coinquinat ſup
Malach. 4 terrã, & frequẽter ſuperueniens immũdis corporibus, ſic nec ſol iuſtitiæ lædi potuit, con
uerſatiõe prauoꝝ, & maxĩe eoꝝ, qui nõ pernitiei, ſed ſalutis ſuæ cauſa ei adiũgebant. Id
q̃d cõtextus ſatis innuit: Erãt appropinquãtes ad Ieſum publicani & pctõres, vt audirẽt
illũ: proculdubio vt emẽdarent, q̃s clemẽtiſſimus dñs vel ideo recepit, vt eos pinde deplo
Matth. 9. rator redimeret. Nõ vt eoꝝ pctã approbaret, aut illis redderet ſimilis, veluti hoĩes forte
Marci. 2 imbecilliores agerẽt. Quod & idẽ aliàs ſæpe, & hoc pſertim loco ſubindicat, ſe in terrã ve
Luc. 5 niſſe (q̃d & Petrus teſtat) vt pctõres ſaluaret, eorũq; pctã tolleret, ſe quidẽ non vocare iu
1. Pet. 2 ſtos, ſed pctõres, qm̃ benehabẽtibus nõ ſit medico opus, ſed male valentibus. Sic Chr̃us
cũ amicis familiaribus vixit, vt eoꝝ deuotionẽ nutriret, vt eſt apud Iohãnẽ de Martha &
Iohan. 12 Magdalena. Sic cũ cognatis pauperibus, vt eoꝝ inopiã ſuppleret, vt eſt apud eũdẽ euãge
Iohan. 2 liſtã de nuptijs, qñ deficiẽte vino, ille aquã vertit in vinũ. Sic quũ phariſæis ſupbiẽtibus, vt
Luc. 7 eoꝝ ſupbiã cõfutaret, vt patet ex Luca. Sic idẽ aliq̃ties eſt cõuerſatus & mãducauit cũ pu
Matth. 9 blicanis & pctõribus, vtpote cũ Matthæo, Magdalena, Zachæo, hocq; genus alijs, vt ſ.

eos

eos ad pœnitam ꝓuocaret, ꝓuocatos reciperet, & iustos dimitteret: nimiꝝ, q̃s in cõuiuijs Luc. 7
pctõꝝ leniter arguit, moresq́ꝫ instruxit, & deniq; ad verã beatamq́ꝫ vitã reducere sategit. Luc. 19
E ¶Nõ sunt igit̃ pharisæi sui fastuosi murmuris excusandi, ꝓinde atq; fuissent coacti suspicari de vita Chr̃i, q̃m & mãducaret & biberet cũ pctõribus, & q (iuxta Paulũ) oĩbus oĩa 1. Cor. 9.
fieret, vt oẽa lucraret, q̃s oẽs voluit saluari: quippe, q calũniatores vel sine hoc nihil illi tribuissent sanctitatis & virtutis. Qui & diuũ Iohannẽ, vel quãlibet à cibo & potu abstinẽtẽ, Luc. 7
habere dicebãt dæmoniũ. Quod & Chr̃s attestãs ait: Cui ergo similes dicã hoĩes gñationis huius, & cui similes sunt? scilicet pharisæi & scribæ: nimiꝝ, q̃bus nihil placeat. Venit Io Matth. 11.
hanes Bapt. neq; manducãs panẽ, neq; bibẽs vinũ, & dicitis, dæmoniũ habet. Venit filius
hoĩs mãducãs & bibẽs, & dicitis, Ecce hõ deuorator, & bibẽs vinũ, amicus publicanoꝝ &
pctõꝝ. Hæc ille. Sed q̃uo potuerũt Chr̃m dicere voratorẽ, q vbiq; immoderantiã repssit,
ad sobrietatẽ ducẽs? Cõuersabat̃ quidẽ cũ pctõribus, nõ vt eoꝝ similis efficeret̃, qualis eẽ Matth. 18
haud potuit, sed vt eos cõuerteret ac sanaret, q̃ꝝ salutis causa e cœlo venit. Venit em̃ (in- Lucæ. 19
A quit idẽ) filius hoĩs q̃rere & saluũ facere, q̃d perierat. Cuiusmodi erãt hoĩes pctõres, quos
summa certe fide & diligẽtia in hodierno euãgelio q̃rit: argumẽto duaꝝ parabolaꝝ. Quis
em̃ in prima parabola est hõ, q perdidit ouẽ? Nõne Chr̃s? Nonagintanouẽ nõ perditæ q̃? 1. Cor. 15
Nõne nouẽ angeloꝝ chori? Quæ ouis ꝑdita? Vtiq; homo pctõr, q vel oĩa in vno Adamo 1. Cor. 11
peccãs ꝑditus fuit, & ꝑ Christũ tandẽ ad ouile reductus. Sic q̃ est mulier, q̃ habet decem
dragmas? Certe diuina sapiẽtia. i. Chr̃s dei filius. Quæ dragma? Nimiꝝ, homo ꝑditus &
F repertus ꝑ Christũ, mortuus, idẽq́ꝫ ꝑ illũ resuscitatus. ¶Sic proinde clemẽtissimus saluator, quũ nuper negligentiã reprehenderit, arrogantiã vitare docuerit, auaritiã declinare,
luxuriãq́ꝫ detestari, nec secularibus occupatiõibus teneri, nec caduca ꝑpetuis ꝑferre monuerit, hodie cõsiderans, q̃a fragilitas hũana firmũ vestigiũ in tanto seculi lubrico tenere
vix possit, idẽ medicus doctissimus sua sponte & solo ductus amore, q̃ prosequit̃, q̃d cõdidit & redemit, aduersus errorẽ & pctm̃, in q̃d hoĩes carnales incidũt, remedia demõstrat,
iudex misericors veniã offert, pctõres se sequẽtes & audituros audit, reuersos benignissi-
G me suscipit. Interim nobis doctrinas & salutares & cõsolatorias exhibẽs. ¶Quaꝝ prima est, vt nemo vel quãlibet magnus pctõr de misericordia Chr̃i desperet, veꝝ cõuersus
& de pctõ pœnitẽs Chr̃o appropinquet, & ipse cũ gaudio ab illo vel quolibet ante mortẽ momẽto recipiet̃. Ipse em̃ est, q dixit in cruce: Sitio. s. humanã salutẽ. Ipse est, q dicit: Iohan. 19
Misericordiã volo & nõ sacrificiũ. Ipse est, q dixit: Nolo mortẽ pctõris, sed magis, vt cõ- Matth. 9
uertat̃ & viuat. Ipse est, q sine acceptione ꝑsonaꝝ oẽs vult saluos fieri, q nullũ vnq̃ pecca Ezech. 18
torẽ gratiã petentẽ absq; gr̃a dimisit, q in nostrã cõsolationẽ hodie, etiã murmurantibus Actoꝝ. 10
C pharisæis, pctõres & publicanos suscepit, excusauit, iustis ꝑtulit, parabolas cõposuit, q̃bus 1. Timo. 2
se pctõres cõuertẽtes libẽter accipere arguit, ꝓpter eos se venisse & mortẽ passuꝝ, & miracula fecisse testatus, q quũ à pœnia (velut & Iohãnes & apostoli) ꝑdicationẽ incepit, nos Matth. 3
q̃q; hodie admonemus, dicẽtes: Pœnitẽtiã agite, & appropinquabit regnũ cœloꝝ, delebunt̃ em̃ pctã vestra. Si igit̃ sunt vulnerati aliqui. Christũ accedãt, q̃a male valentibus est Luc. 13 Acto. 2. 3
medicus. Accedãt ad eũ febricitãtes, q̃a ipse fons est scaturiẽs in vitã æternã. Accedãt ini- Matth. 9 Lucæ. 5
quitate grauati, q̃a iustitia est. Accedãt infirmi & indigi, q̃a ipe est virtus. Accedãt mortẽ Iohan. 4
timẽtes, q̃a ipse vita est. Qui cœlũ desiderãt, accedãt, q̃a ipse via est. Accedãt tenebras fu 1. Cor. 1.
gientes, q̃a lux est. Accedãt, q cibũ q̃runt, q̃a ipse est vere cibus, panis q de cœlo descẽdit, Lucæ. 6
vnde q mãducat, nunq̃ esuriet. Accedãt, inquã, oẽs publicani & pctõres, eo quidẽ aĩo, vt Iohan. 14
pro emẽdatiõe vitæ, verba illius audiãt, Et reuera gratiose recipient̃. Vnde est doctrina. Iohan. 5.
H ¶Secũda, vt oẽs, vel quãlibet pctõres, erudiri & cõuerti cupiẽtes, benigne & sine cõtẽ Iohan. 6
ptu suscipiam⁹, eos de pctõ arguẽtes, & ad bonũ ducẽtes. Hinc Ap̃lus ait: Propter q̃d suscipite inuicẽ, sicut & Chr̃s suscepit vos in honorẽ dei. Debemus em̃ nos firmiores imbecillitates infirmoꝝ sustinere, & nõ nobis placere. Idẽ alias: Rogamus vos fr̃es, corripite Roma. 15
inquietos, cõsolamini pusillanimes, suscipite infirmos, patiẽtes estote ad oẽs, ædificate alterutrũ. Sic & Chr̃s alibi ait: Fratrẽ in nos peccantẽ suscipi & corrigi secreto debere, qui 1. Thess. 5
I nos vult audire. Sin minus, est relinquẽdus, & sic sequitur. ¶Tertia doctrina, eos, de q̃- Matth. 18
bus emẽdationis nulla est spes, sed q semꝑ in peius proficiũt, oĩno eẽ, etiã ꝑfectis, vitãdos.
Sic Paulus Timotheo mãdat vitãdos, q mali sunt hoĩes & seductores, qui proficiunt in 2. Timot. 3
peius, errãtes, & in errorẽ mittẽtes, q̃s Chr̃s alibi ait habẽdos vti ethnicos. Et rursum Pau Matth. 18
lus ait, deuitandũ esse hæreticũ hoĩem post vnã & secũdã correptionẽ, q subuersus sit, qui Tit. 3
eiusmodi est, & delinquit, proprio iudicio cõdẽnatus. Vñ sequit̃ doctrina. ¶Quarta, cõ
K sortia oĩa maloꝝ hoim, q̃ꝝ emẽdatio nõ videt̃, vel maxime simplicibus, esse tanq̃ venenũ mellitũ fugiẽda, ne ipsi ꝑ illos seducant̃, aut saltẽ suspecti, perinde atq; in pctĩs consen
tientes fiant aut habeant̃. Debemus em̃ nõ modo à malo, sed & à mali suspitiõe longe ab- 1. Thess. 5
L esse, ꝑ scripturas paulo ante allegatas. Vnde doctrina. ¶Quinta, nulli pctõri, vel quãli-

bet grandi, modo se cõuerti volenti, deũ negare suã gratiã: nempe, qui in hodierno euangelio publicanos, nõ modo benigne suscepit, sed & cũ gaudio domũ reduxit: tuinirũ, suã misericordiã & grãm accedẽtibus perinde obuiã impartitus. Hinc Chrs: Venite (inquit) ad me oẽs, q laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Ille eñ (inqt Aplus) se nobis tanq̃ filijs offert. Cauẽdũ ea propter, ne quis desit grẽ dei, quã ille toties, & tã propitius offert, inquiẽs: Si impius egerit pœnitentiã ab oĩbus pc̃tis, q operatus est, & fecerit iudiciũ & iustitiã oĩm iniquitatũ eius, quas operatus est, nõ recordabor. Sic sane hodie fecit, tam gratiose publicanos & peccatores ad se auditũ venientes suscipiẽs, nec interim curans murmurantes pharisæos, dicentes: Quia hic peccatores recipit, & cũ illis manducat.

Matth. 11. Heb. 12. Ezech. 18

HOMILIA LVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 5. Duc in altum, &c.

Dominica quinta post octauas pentecostes.

Matth. 16 Iohan. vlt.

QVur suspicer, fratres charissimi, perinde atq; nuper plus q̃ decuerit, Petro A
tribuerim, qui illũ eam adfirmaui fuisse petrã, super quã suã ecclesiam Christus erat ædificaturus, illũq; ipm eius futuræ ecclesiæ primatẽ, & Christi Iesu vicariũ pastorẽ: quippe, qui se bonũ pastorẽ vocans, eã postea functionem pastoralem vni Petro post suã resurrectionẽ, psentibus reliquis cõmiserit, dicens ter: Pasce oues meas. Resciens nimirũ sapientissimus dñs, idemq; noster pientissimus seruator, malã esse in omni multitudine principũ pluralitatẽ, vnoq; opus esse pastore suarũ ouiũ. Quur, inquã, suspicer, quasi æquo plus Petro tribuerim, video illi tot sanctissimas scripturas præ cæteris singularẽ autoritatẽ deferre? Inter quas vel hoc Christi verbũ mei proloquij haud sane est minimũ: Duc (inquit Christus) in altum. Quo etenim verbo plane ille Petrũ ex alijs oĩbus videtur elegere eũ, qui suã nauim in altum vel solus aliquãdo sit recturus. Nõne mirum, quũ duæ secus stagnũ essent naues, in eã tamẽ solam, q Simonis erat, dñs intrat, qm is specialẽ aliqñ vellet in naui sua. i. ecclesia (nauis vtiq; ecclesia intelligitur sancta, in qua, vt est in actis apostolorũ, qui nõ manserint, saluari nequeunt) Petrũ habere coadiutorẽ & vicariũ, qui parẽ secũ esset retenturus authoritatem: quippe regni cœlorũ claues habiturus, qui & posset ligare & soluere, q̊d & ipse ratũ habere vellet, argumẽto cuius & paulopost: Noli (inquit) timere, ex hoc, iam eris hoĩes capiẽs: ei soli loquens, quũ & Andreas frater eius, & alij (Matthæo teste, q̊d & Marcus non dissimulat) adessent. Cæpit vtiq; primus inter apostolos vno sermone homines circiter tria millia, alteroq; deinde (post Christi tamen ascensionem) quinq; millia.

Actorũ 27

Matth. 4 Marci. 1. Acto. 2. Acto. 4

Matth. 8

¶Secretũ & hoc magnũ innuit, quũ plures adessent, ad solũ Petrũ dicit: Duc in altum. B
Quid in altũ duc? Nauim, in qua Iesus ob multitudinẽ populi verbi eius audiendi cupidã, coactus, vt cõmodius pdicaret, ideq; facilius audiret, conscenderat. Nauim, inquam, quæ (secundũ Matthæũ) adhuc fluctuat, secũdũ vero Lucã, piscibus replet. Certe nauicula Petri, q Chri est ecclesia, in qua Chrs est, licet in huius mũdi pelago hæreticorũ passim turbinibus & fluctibus ita agitet, vt aliquoties pene videat obrui, Chro tñ e somno expergiscẽte, qui plerũq; ob pc̃tã nostra obdormire putat, rursus emergit, pisces aliqñ plures q̃ antea cõtinens, adeoq; nunq̃ obruit nauicula, q anchorã habet firmissimã petrã. Nec potest obrui, vtcũq; iactata in stagno ea nauis, in qua prudẽtia nauigat, abest perfidia, fides aspirat. Qui eñ possit obrui cymba, cui pest, in q ecclesiæ firmamẽtũ ẽ? Quũ illa poti⁹ submergat, in qua est modica fides, nõ ea, in qua psecta est dilectio. In q aũt maior dilectio, q̃ in Petro, q ardore feruẽtissimo qdẽ dicere nõ dubitauit: Et si me tecũ mori oportuerit, ego te nõ negabo? Qui & ob ardentẽ amorẽ haud veritus est, Christũ ipm pceptorẽ atq; summũ magistrũ increparet: Absit à te dñe (inquiẽs) nõ erit tibi hoc. Tanta certe in Petro erga Christũ fuit dilectio, vt eã tribus interrogationibus, totidẽq; respõsionibus, ex ipso dñs sat superq; elicuerit: Simon Iohãnis (inquiẽs) amas me? Qui tertio respõdẽs ait: Dñe, tu oĩa nosti, tu scis qa amo te. Amantissimus igit Chri fuit Petrus, ideq; illi fidelissimus. Quis eñ vnquã tanta fide, Christũ palã est professus pter Petrũ? Qui loco omniũ (quia & hoc eminẽtioris autoritatis erat argumentũ, q̊d pene semp Chro solus responderit, quãuis ab oĩbus esset rogatũ) dixit: Tu es Chrs filius dei viui. Ob cuius mirificam, adeoq; magnã fidei professionẽ, beatus dici meruerit à Chro, idemq; recipere claues regni cœlorũ, & hoc genus alia perq̃ multa priuilegia, & hoc in primis, q ipse solus esset, sup quẽ dñs vellet ædificare suã ecclesiã, aduersus quã nec inferorũ portæ essent pualituræ. Nonne fidelis, imo fidelissimus Petrus? Qui etsi totã noctẽ laborãs nihil cæpisset, solo tñ Chri iussui cõfisus, inquit: Præceptor, p totã noctẽ laborãtes nihil cæpimus, in verbo aũt tuo laxabo rete. O magna fides, qui vel iã primũ vocãdus Christi vnico verbo tñ credidit, nec illud tamen inepte, quũ eidẽ verbo, venti & maria obedirẽt, & sedata conquiescerent. Vnde populus

Matth. 26 Marci. 14 Matth. 16 Marci 8 Iohan. vlt. Matth. 16 Matth. 8

pulus demiratus ait: Quis putas hic est, quia ventis & mari imperat, & obediunt ei? Erat Marci 4
quidem hoc verbum quo omnia sunt creata. Ob tantam proinde fidem. Lucæ. 8
C ¶Dign⁹ indubie Petr⁹ ad quē Chrs diceret: Duc in altū. s. nauim. Dign⁹ (inq̄) vt & deo Iohan. 1
p̄re reuelāte, maiorē fidē sit cōfessus, tādē. Quid em̄ hoc ē dicere soli Petro, duc ī altū nisi Matth. 19
in ꝓfundū disputationis? Quid ei (obsecro) tā altū, q̄ altitudinē diuitiaꝝ videret? In quā
Apl̄s exstupescēs ꝓclamat: O altitudo diuitiaꝝ sapiæ & sciæ dei, q̄ incōprehēsibilia sunt
iudicia ei⁹, & inuestigabiles viæ ei⁹. Hāc ꝓfecto altitudinē vidit, filꝙ deo p̄re inspirāte Roma. 11
Petr⁹ vel solus iter viuos cognouit, ideoꝙ btūs dici cœptus? Quid (inq̄) tā altū q̄ scire dei
filiū, & ꝓfessionē diuinæ gñatiōis assumere? Quod certe Petrus (dño teste) fecit.
D ¶Merito igit̄ Chrs illū primariū suæ ecclesiæ cōstituit piscatorē, q tāta dilectiōe, tāta fi
de, tantaꝙ prudētia præ cæteris polluit, q vel vnus solo eius verbo rete. i. orōnē ita laxa-
uit, vt vel rupto rete adeo, vtrāꝙ nauiculā īplerit piscibus, q̄ iā pene obruerent, piscib⁹ ns
eh inde nequāq̄ labētibus. Nimiꝝ formā & imaginē euāgelici doctoris gerēs, q laxare de-
bet rete. i. sermonē ad pplm nō ē pharisæoꝝ laqueis, nō ē philosophoꝝ argutijs, sed ē vo Ephe. 6
luminū sacroꝝ p̄ceptis, e Chri factis dictisꝙ sic cōtextū, vt q̄plurimos inuoluat, ne inuo- Heb. 9
lutos sinat elabi ab hæreticis (q rete doctrinæ euāgelicæ rūpere ac scindere sæpenūero co
nant) magnope cauēs, q̄s admixtos bonis (vt solēt mali pisces in sagena aliqñ commisceri
bonis) vl̄ dei verbo, q̄d vt anceps gladi⁹ vl̄ intima penetrat, bonos reddere satagat, vel ꝓ-
pellat, ne vitijs ac sordib⁹ istoꝝ nauis onerata mergat. Id q̄d idē Petrus alibi ꝓinde alioꝝ
caput fideli̅ monet. Et in vobis (inquiēs) erūt magistri mēdaces, q introducēt sectas ꝑdi 2. Petri. 2
tiōis, & deū negāt, supducētes celere sibi ꝑditionē. Et multi sequent eoꝝ luxurias, ꝑ q̄s via
veritatis blasphemabit, & in auaritia fictis verbis de vobis negotiabunt. Hæc ille vti vere
prudēs ecclesiæ catholicæ rector, ideoꝙ dignus, q prim⁹ in terra vicarius Chri fuerit cō-
stitut⁹, tot iter alios priuilegijs dotat⁹. Qui iter oēs hodie iubet nauim suā ducere in altū,
ꝓinde vt futurus totius ecclesiæ, quæ per nauim significat, gnarus vtiꝙ gubernator.

¶HOMILIA LVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plus q̄ scribarum & pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum &c.

Dñica sexta post octauas pentecostes.

A REfellunt hoc Iesu Chri dicto, q hactenus vllā hoīs rē iustitiā ne-
garūt, aut eā, si sit, eē nihil aliud q̄ pctm̄, indeꝙ seq hoīem vl̄ quā- Esaiæ. 64
libet bonū in omi ope, vel quālibet bono, mortalr peccare, nimiꝝ Eccl. 7
hāc opinationē ꝓbari dicto Esaiæ. Facti sumus oēs velut īmundi
& oēs iustitiæ nr̄æ sicut pānus mēstruatæ. Et dicto q̄ꝙ sapientis:
Nō est sup terrā, q faciat bonū & nō peccet. Cæteꝝ, ne, vt pleriꝙ
hactenus, inuanū laboremus de iustitia locuturi, primū, q̄d iusti- Roma. 13
tia sit, aperiamus. Iustitiā definimus (saluo semp ecclesiæ iudicio)
eē qua vnicuiꝙ, q̄d suū est tribuim⁹, vtpote qñ (vt Paul⁹ ait) sua oi
b⁹ debita reddim⁹. Cui tributū, tributū: cui vectigal, vectigal: cui
timorē, timorē: cui honorē, honorē. Idipm vero haud dubie faciem⁹, vbi dei mādata ser
uauerimus. Hinc scriptura Zachariā & Elisabethā iustos fuisse adfirmat añ deū, qm̄ in oi-
bus mādatis & iustificatiōibus dñi sine q̄rela incesserint. Accedit Matthæus hodie, in quo Lucæ. 1
Chrs de iustitia nos instruēda exēplificat de mādatis dei, quoꝝ vnū est: Dilige ꝓximū tuū Mat. 22
sicut teipm, & neꝙ occidas. Quare declarata iustitia ē dei mādatoꝝ cōseruatio, quā q ha Marc. 12
bet & facit, iustus ē, vt scribit Iohānes: Nō aūt q credit solū, sed q scd̄m fidē operat. Cu- Deute. 5
iusmodi fuisse scriptura cōmemorat Zachariā & Elisabethā, Enoch, Noe, Abrahā, Iob, Luc. 10
hocꝙ gen⁹ alios, q dei mādata custodiert, ij q̄dē, q̄a iusti sunt. i. à pctō (q̄d nihil aliud ē, q̄ Galat. 5
mādati diuini trāsgressio) alieni, regnū cœloꝝ intrāt, Chro etiā alias dicēte: Si aūt vis ad 1. Iohan. 5
vitam ingredi, serua mandata, quę vel singula in Deuteronomio in decalogū sunt relata. Luc. 1
B ¶Habes igit̄ aliquā esse hoīs iustitiā, siq̄dē is illam operet, quæ hoīs est, vti reliqua dei Gen. 5. 6. 7
dona, quemadmodū & fides & spes, siq̄dē oīa à deo sint ex eius tñ benignitate, ꝓinde dici Iob. 1
cœpta nostra. Etenī (Paulo teste) nihil est q̄d nō accepimus, ideoꝙ nobis de nullo ē glo- Matt. 19
riādū, q nec cogitare q̄dē ex nobis aliq̄d possimus. Hoc tñ deus habet, vt si humilr ea quę Marci. 10
nobis mādata sunt, facimus, benignitate singulari iubet eē nr̄a, q̄ vere sua sunt. Sic & iusti Luc. 18
tiā dicit eē nostrā, q̄a eius p̄cepta seruamus. Falsum igit̄ est, nullā hoīs eē iustitiā, aut eā, si Deutero. 5
quis habet, eē pctm̄, ꝓindeꝙ hoīem in omi ope bono peccare, q̄d nefas sit vel cogitare. Iaco. 2
¶Nec facit ad rem Esaias, cum, quia loquit̄ de tempore legis ante Christum, & sic non 1. Para. 29
de Chrianoꝝ iustitia, ad cuius comparationem, iustitia quæ in lege est, recte immūditia 1. Cor. 4

2. Cor. 5

Esa. 64

nominatur, tum quod Esaias illa verba locutus sit in persona populi Iudaici, q tunc gra-
uissime peccauit, & ita dicta deploratio pro tempore est accipienda.
Eccl. 7 ¶Nec obstat sapiēs, q dictū suū ad alteri⁹ rei ꝓbationē introducit: nēpe ꝙd sapia (ꝗ Chrs C
3. Regū. 8 est) cōfortaret sapiētē sup decē pricipes ciuitatis, qñq dē nō sit hō iust⁹ in terra, q faciat bo
nū & nō peccet, nisi sapiæ seu grǣ illi⁹, ꝗ Chrs ē adiut⁹, qm̄ nemo vł quālibet iust⁹, suis viri
Esa. 53 b⁹ çauere pc̄tm̄ ꝑt. Adde ꝙ in hebrǫo verbū peccat, in futuro tp̄e ponit, vt: Nō ē iust⁹, q
1. Petri 2 nunꝗ peccabit. Præterea nulla plane nr̄a ē iustitia, quū cōparata fuerit diuinæ iustitiæ, ꝗ
Matth. 5 sua natura dici vł sola meret iustitia, quū oīo nihil vnꝗ h3, nec iniqtatis, nec pc̄ti, quo de⁹
solus ē iust⁹, q nō peccat, nec peccare possit. Dicim⁹ igit hoīs eē iustitiā sicut & lucē & boni
tatē: nimiꝝ cōicatiōe. Addidetim & tū prorsus nullā eē hoīs iustitiā, nec valere quicꝗ ad
cœloꝝ regni ingressum si ea nō attribuat deo eiusꝗ grǣ, i. si nō abūdet plus ꝗ pharisǫoꝝ
& scribaꝝ iustitia, i. tūc nulla est hoīs iustitia, sed poti⁹ iniustitia, quū nō fiat in Chr̄iana ec
clesia, quū non sequat mādatoꝝ & lr̄am & spm̄, quū non dei grǣ ascribat. Cuiusmodi Iu
dæi pharisæi habuerunt iustitiā, ideoꝗ ad vitam æternam minime sufficientem.
Roma. 4 ¶Siqdē istis ad salutē necessaria desiderabat. Primo, qa cū nō reciperēt mādata Chr̄i, D
Iaco. 2 ꝗ sunt mādata nouǫ legis, eē nō poterāt de regno cœloꝝ, ꝙd ē ecclesia, & regnū Chr̄i. Se
1. Cor. 15 cūdo, qa iustitiā suā sibi & opibus suis tribuebāt, se iustos opibus legis (vt & Paulus & Ia-
cobus declarāt) existimātes. Fideles aūt, & q sunt legis grǣ, operant qdē vel ꝗ diligētissi-
me, sed nihil sibi opibusꝗ suis, sed oēm iustitiā suā grǣ tribuūt. Apud illos, in merito ope
rū totū cōsistit, apud istos in grā. Illi seipos & sua opa bonitatēꝗ suā respiciūt, & in illa de
lectant. Isti nō se, sed nouā grām dei, & ei⁹ bonitatē admirant, ꝗ est eis summa voluptas.
Exo. 20 Tertio, qa spm̄ nō seqbant, ꝙ maxime ē legis Chr̄i, Siqdē antiqui ꝓcepta decalogi serua
Deut. 6 bant ad sensum lr̄æ, ꝗ lex noua non tollit, sed ꝑficit ad spm̄, vt: Non occidas, solū intelli
ligebāt de exteriore occisione, putabātꝗ dūtaxat eū in hoc ꝓceptū commisisse, q quēpiā
corpaliter occidisset, eundemꝗ solūmodo pœnā expectare. Veꝝ lex noua, ꝗ euāgelium
Chr̄i spm̄ quoꝗ sequēs, nō modo eum q corporaliter, sed & q spūaliter occidit, pœnam
suā mereri dicit. Occidit aūt spūaliter, vt patet ex euāgelio hodierno, q vel fratri suo ira-
scitur, vel illi contumeliosus fuerit, siqqidem inde plerunꝗ homicidium oriatur.
¶Peccat ꝑinde hō spūaliter scd̄m euāgeliū triphariā, cōtra hoc mādatū: Nō occidas, vñ E
& triplicē pǫnā idē assignat euāgeliū iuxta pc̄ti mēsurā: nēpe vnā altera leuiorē, qm̄ non
oīa pc̄tā æqualeāt, ꝗre nec pǫna oībus eē vna debet eadēꝗ. Et ē sensus euāgelij. Oīs q ita
irascit fratri, vt huic vł oīo velit mortē, eoꝗ ꝓstat cōsensū haud sec⁹ atꝗ q re ipa eūdē occi
dit, τῇ κρίσει, i. iudicio, hoc ē, cōdēnatiōi obnoxius ē. Qui vero ei⁹ mortē nolit, ob irā tn̄ ipm
offenderit verbo grauiter, obnoxi⁹ erit, τῷ συνεδρίῳ, i. cōcilio, cōsessui & iudicū ad hoc cōsi-
Matth. 5 dētiū arbitrariǫ, aut mulctæ, aut pǫnǫ. Qui vero ob irā fratri dixerit cōtumeliæ verbū, sed
ꝑ ꝗ vocari nō solēt ad iudicū consessum, obnoxi⁹ erit gehēnǫ ignis. Hic em̄ neꝗ ad mor-
tē ꝓñtē, neꝗ futurā, neꝗ ad pǫnā arbitrio iudicū in hoc mūdo subeūdā cōdēnabit. S3 si nō
aliūde purgabit in mūdo, fratri recōciliat⁹, igne mulctabit gehēnæ, q hic nō ignē æternū,
vt ē alias, sed tpariū poti⁹ signat, quū fit eoꝝ q in hoc mūdo neꝗ morte plecterent, neꝗ F
¶Cæteꝝ, qa hic loc⁹ euāgelic⁹ tria ponit pc̄toꝝ spūaliū gña, eaꝗ di (in ius traherent.
cit trib⁹ distincti supplicijs puniri argumētū ē lōge euidētissimū eē locū ꝗndā, in ꝗ aīæ p⁹
hui⁹ vitǫ functionē expiāt, quē hacten⁹ purgatoriū ignē appellant, quē nūc pleriꝗ negāt,
siqdē q null scripturis ꝓbari possit. Eqdē (inꝗ) eos plurimū aberrare, falsoꝗ hac i re cōtra
rios eē eccl̄iæ, ꝗ purgatoriū eē credēdū cēsuit. Itēꝗ sunt isti aduersū doctiss. & maxīos sa
crǫ scripturǫ iterp̄tes tā latinos ꝗ græcos, q purgatoriū eē adseruert. Repugnāt etiānū rō
ni, ꝗ habem⁹, quū mlťæ sint aīǫ, ꝗ nec ab hoc seclo vsꝗadeo purǫ migrant, vt in cǫlū ꝓtin⁹
recipiāt, nec tā impurǫ vt mereāt igni ǫterno tradi, nec demū vnà cū corpib⁹ extinctǫ sint
cōseqñs ē, vt suas interea ꝓpatiōes patiāt, qb⁹ idoneǫ fiāt, vt cǫlesti ciuitate aliqñ donent.
Phil. 2 Probat hic triplex ordo à d. Paulo q triplicē eoꝝ facit ordinē, q cū deo videt aliqd posset
In noīe (ingens) Iesu oē genu flectat, cǫlestiū, terrestriū & infernoꝝ. Et Iohā. Nemo inuē
Apoc. 5 tus ē in cǫlo, nec in terra, nec subt⁹ terrā, q dign⁹ eēt apire librū. Modo palā ē eos, q subtus
terrā sunt, ǫterno supplicio adiudicatos, neꝗ genua flectere noī Iesu, neꝗ librū apire, de
Esa. 8 purgādis ꝓpterea vtrūꝗ ē itelligēdū, non de ijs, q in veris sūt īferis. Qñqdē hi deo laudes
Psal. 6 non exhibeat Dauide dicēte: In inferno āt qs confitebit tibi? Et rursus: Non mortui lauda
Psal. 113 būt te dñe, neꝗ oēs q descēdūt in īfernū. Et in Esa. Nō infern⁹ cōfitebit tibi neꝗ mors lau
Esa. 38 dabit te, nō expectabūt, q descēdūt in lacū, veritatē tuā. Insup qa purgatoriū locū negāt,
scripturis sc̄tis reluctāt, si mō eas vnꝗ aut viderīt, aut legerīt, aut itellexerīt. Nimiꝝ, q nllas
eē dixerīt, ꝗ purgatoriū ꝓbarēt. ¶Quia vero nuꝑ, quū dę diuite Epulōe nob cōcio eēt, di G
xim⁹ nos scripturis alijs quā eiusdē epulōis exēplo, ꝙd certe purgatoriū nō ꝓbat, purgato
riū ꝓbaturos, nr̄amꝗ sniam suo loco & tp̄e cādide declaraturos, ideo hac pte purgatori
um dicimus probari.

¶Primo

H ¶Prio p hodiernũ euãgeliũ in q̃ triplices pctõꝝ tripliciũ pęnæ ponunt. Siqdẽ suppliciũ Matt. 5
ęternũ debeat ĳs, q sũt rei iudicio, suppliciũ tpale ĳs, q sũt rei cõcilio, & (vt ita dixeri) cõsi
storio atq; cõfessorio. Et ignis purgatori' ĳs, q in hoc mũdo, neq; morte plectunt neq; in Ibidem.
I ¶Scdo, p parabolã paulop' in hoc capite sequẽtẽ, in q̃ pcipit, vt aduersa (ius trahunt. Luc. 12.
rio nr̃o cito cõsentiamus, ne q̃d reluctati fuerimus grã dei, nos deo accuset, & tradamur
pœnis gehẽnæ, neq; inde exeamus, donec ad integrũ satisfecerimus, aut si vltimũ debitũ
exoluere neq̃amus, nunq̃ etiã exeamus. At nisi essent q vltimũ debitum exoluere possent,
& dei miseratiõe ad plenũ purgari, expiari, ac satisfacere iustitiæ diuinæ, nõ dixisset dñs: Nõ
exiet inde donec reddat nouissimũ quadrantem. Vnde intelligimus eẽ quendã post mor
tem locum expiationum, siue illum voces purgatorium, siue infernum, siue gehennam, si Matth. 12
ue lacum carcerem, abyssum, aut alio quouis nomine, quod in sacris reperiatur literis.
K ¶Tertio ait Chrs, pctm̃ in spm̃ sctm̃, q̃lecũq; sit idipm neq; in hoc seclo neq; in futuro
remitti, vñ colligit, eẽ pctm̃, q̃d i futuro seclo remittat. Quę remissio certe quũ purgationẽ
talẽ exigit, q̃lis nec in ęterno suppliciofit, nec in cœlo, purgatorĳ oĩo subisert necessitatẽ.
L ¶Quarto (inqt Ioh.) Est pctm̃ vsq; ad mortẽ, nõ dico, vt p eo roget qs. Q. d. p eo, quẽ 1. Iohan. 5
cõstat hinc emigrasse cũ desperatiõe clemẽtiæ dei, nullus oret. Q̃d si p cæteris pfutura sit
orõ, iam palã est eos alicubi detineri in cruciatib', vñ p orõnes eripi valeant. Ad hoc nec Esaię. 69
est in veris inferis, qm̃ inde nulla ẽ redẽptio. Nec in cęlo, qm̃ illuc nihil intrat purgãdũ, ne Matth. 25
q; coinquatũ. Erit ergo terti' aliqs loc', in q̃ crucient & expurgent à pctõꝝ ipuritatibus. Marci. 9
M ¶Quito, dicit Iohãnes se audĳsse, oẽm creaturã q̃ in cœlo ẽ, & sup terrã, & sub terra, & Luc. 3
q̃ sunt in mari, & q̃ in eis oẽs, dicẽtes sedẽti in throno & agno. Bñdictio & honor, glia & Apoc. 21
ptãs, in secla seculoꝝ. At q̃ sunt sub terra laudãtia deũ & agnũ. i. filiũ dei p oĩm salute imo Iob 7. 13
latũ, nisi defunctoꝝ aĩæ etiã fideliũ? Nõ em̃ illæ eẽ psit, q̃ sunt p petuę dãnationi obnoxię. Apoca. 5
N ¶Sexto: Quia Petrus ait de Christo dño: Quem deus suscitauit solutis doloribus in-
ferni. At quibus doloribus? Non ipsius sane qui venerat soluere vinctos, sed eoꝝ, qui pœ Actoꝝ. 2
nis detinebantur inferni. Sed quis hic infernus, nisi expiationum carcer? Psal. 85
O ¶Septimo, inqt Psaltes ille diuinus: Eruisti aĩam meã ex inferno inferiori. Quũ mõ sit
infernus inferior, necessum est, vt sit superior. Hoc em̃ mutuus relatiuoꝝ rñsus postulat.
P ¶Octauo facit Paulus, quũ ait: Vniuscuiusq; op' manifestũ erit, dies em̃ dñi declarabit. 1. Coꝛ. 3
Dies dñi cuiusq; pticularis, dies ẽ egressus ei' ex hoc limite vitæ, at vlis, in q̃ ille oẽs iudica
bit, de q̃ nos admonet: Vigilate (ingens) qa nescitis diẽ neq; horã. Et subdit Paulus: Si cu Matth. 24
ius op' arserit, detrimẽtũ patiet. Ipe vero saluus erit, sic tñ q̃si p ignẽ. Quid ẽ, cui' opar' se Luc. 12
rit, nisi cui' malũ male viuẽdo cõtractũ, expiatũ, purgatumve fuerit? Quid detrimẽtũ pa
tiet, nisi cruciatũ? Quid aũt saluus erit, nisi æterno nõ subiacebit supplicio. Saluus itẽ erit, 1. Regũ. 12
Q sic tñ quasi p ignẽ, qa pbatiõe, purgatione & expiatione ignis? ¶Nono, dñs mortificat
& viuificat, deducit ad inferos & reducit. Qui inferi, vñ reducit dñs, nisi expiatorĳ loci. 2. Mach. 12
R ¶Decio: Q̃d narrat Ioseph', Iudã misisse Hierosolymã duodecies mille drachmas ar-
gẽti p pctis mortuoꝝ sacrificiũ. Quib' vtiq; verbis suã hebręoꝝq; sñiam fuisse inuit, mor
tuoꝝ pctã etiã post mortẽ solui posse, expiari, purgari, iposq; tãdẽ à pœnis eẽ soluẽdos.
S ¶Postremo qm̃ cõstet aliqbus à deo pctm̃ dimitti, & pęnã & eos ex morte trãsire ad vi
tã æternã. Alĳs nõ remitti pctm̃, q̃re neq; pęnã, & eos trãsire de morte pria ad mortẽ secũ
dã, alĳs remitti pctm̃. i. culpã, rseruata pœna, & eos cũ moriunt, trãsire ad expiatorias pœ
nas. Si ergo cõcesseris iterdũ remitti pctm̃ & nõ pęnã, pctm̃q; trãsferri, necessariũ erit esse
expiationũ locũ. Mõ pone quẽpiã faciẽtem pęniam. i. satisfactionẽ pęnæ, iterea satisfa-
ctiõe nõdũ ipleta, qd aliđ rstat, nisi eã apđ iferos iplẽdã, q ĳdẽ sint expiationũ loci? Pctm̃ 2. Regũ. 12
vero dimitti, & pęnã puuitionẽq; rseruari, argumẽto ẽ Dauid, q dimisso pctõ, pęnas faci
noris admissi postea luit. Illi em̃ p' admissũ pctm̃ mortis Vrię, & rapt' Bathsabæ, dñs p Na
thã dixit: Ecce ego suscitabo sup te malũ de domo tua, & tollã vxores tuas in ocłis tuis, &
dabo pximo tuo & dormiat cũ vxorib' tuis in ocłis sol' hui'. Tu em̃ fecisti abscõdere, ego
aũt faciã verbũ istud in cõspectu oĩs Isrł, & i cõspectu sol' hui'. Et dixit Dauid ad Nathã:
Peccaui dño. Dixitq; Nathã ad Dauid: Dñs q̃ʒ trãstulit pctm̃ tuũ nõ morieris, ecce pctm̃ 2. Reg. 12
trãslatũ. Et cũ dicit: Nõ morieris, culpã dimissã, at pęnã rseruatã inuit, q̃ seqt: Verũtñ qa
blasphemare fecisti iimicos nomẽ dñi pter verbũ hoc, fili' q natus ẽ tibi, morte moriet.
Et subdit: Percussitq; dñs puulũ, quẽ peperit vxor Vriæ Dauid. Sʒ & paulop': Suscitauit il
li dñs malũ de domo sua. Nã vniuersus Isrł secutus ẽ Absalõ, tanq̃ regẽ, dimisso ipo Daui
de rege, quũ ait Dauid seruis suis, q erãt in Hierłm: Surgite, fugiamus. Neq; em̃ erit nobis
effugiũ à facie Absalõ. Et subiungit: Egressus ẽ ergo rex, & vniuersa domus eius pedibus
suis. Sed & igressus ẽ Absalon ad cõcubinas Dauid in cõspectu solis huius, iuxta cõsilium 2. Reg. 16
Achitofel, q̃d illi cõsuluit dicẽs: Ingredere ad cõcubinas pris tui, q̃s dimisit ad custodiẽdã
domũ, vt cũ audierit oĩs Isrł, q̃d fœdaueris patrẽ tuũ, roborent tecũ manus eoꝝ. Terẽde-

rũt ergo Absolõ tabernaculũ in solario, igressusq̃ ẽ ad cõcubinas pr̃is corã vniuerso Isr̃l.
Quis ergo nõ videt dimisso trãslatove pctõ, pęnã reseruatã, postea secutã? Et ex ĳs plane
seq (q̃d supius dixi) aĩas aliq̃t ab hoc seclo nõ vsq̃ adeo migrare puras, vt ĩ cęlũ ptin' recipi
Matth. 12 possint, nec tã ĩpuras, vt mereãt ęternali supplicio tradi, nec demũ vnà cũ corpib' extigui
Cõseqns igit ẽe vt suas ĩterea pp̃atiões patiãt, qb' idonee fiãt vt cęlesti ciuitate aliqñ donẽt
¶Nec valet dicere, q̃ fuere purganda, vtpote venialia, p morte deleri, qñquidẽ Chr̃us T
dixerit de omni verbo otioso reddendam esse rõnem. Id q̃d nequaq̃ fieret, si per mortem
2. Timot. 2 essent penitus condemnata vel abolita funditus, ideoq̃ purganda adhuc remanent.
¶Nec obstabit dicere. Quod purgatorĳ nomẽ Biblĳs sit incognitũ, qñ pleraq̃ sint, quę V
suo noĩe nõ appellant inibi, vtpote sanctæ trinitatis, cõsubstãtialitatis, vtpote Homousi-
os, q̃ noĩe fili' nũcupat, aut ingenitus vti pr̃ dr̃, hocq̃ genus alia noĩa quorũ vice plerunq̃
alia succedunt. Nec de vocabulo est altercandũ, quum aliq̃ modo de re ipsa constet.
¶Nec obstabit negare libros Machabæorũ pĩn atq̃ in canonẽ nõ receptos. Quũ mĩme X
vni aut alteri temerario eoq̃ ĩdocto schismatico credẽdũ sit cõtra catholicã ecclesiã q̃ il-
los libros p canonicis lõgissima nũc seclorũ serie h3, quã & (nec ĩmerito) chr̃ianissimi q̃q̃
tã gręci q̃ latini sequũt doctores qb' cũ salutari' ẽ bñ sẽtire, q̃ cũ paucis à veritate aberrare
1. Cor. 3 ¶Nec obstabit, aliter intelligi verba Pauli ad Corinthios, pinde ac Ap̃ls ibi de igne cõ
2. Petri. 3 flagrationis fuisset locutus, quo in die dñi oĩa exurent, vt alias Petrus & Paulus docuerũt,
Esaię. 66 qñ nullam plane Paulus ad Corinthios de die domini mentionem fecerit. Y
2. Thessa. 1 ¶Nec itẽ obstabit græcã ecclesiã nõ credere purgatoriũ. Quia hoc ip̃m forte ẽ de vul-
go schismatico, quũ certe eiusdẽ ecclesiæ pr̃es purgatoriũ ẽe adfirmarint. Inter q̃s sunt,
Origenes, Athanasius, Dionysius, Chrysostomus. Adde & libellũ quẽdã græce scriptum
tpe Basiliẽsis cõcilĳ æditũ, in q̃ pter hos, & alĳ cõplures græcorũ authores, aduersus hũc er
rorẽ citant, q̃rũ testimonĳs aiũt græcos in cõcilio Florẽtino cessisse, & à ptinacia sua resi-
puisse. Præterea, locus ab authoritate negatiuus nihil habet pbatiõis, & in primis in arti-
culo fidei & religiõis, à qua nequaq̃ vel plurimorũ suasione vel tãtillum est deflectẽdum.
¶Nec obstat (q̃d schismatici tñ maximi pẽdẽt, & fundamẽtũ prsus hñt ĩexpugnabile) Z
Matth. 25 duos tm̃ p' mortẽ in euãgelio recẽseri locos, q̃ aĩæ sunt iturę. s. locũ supplicĳ ęterni, q̃ ibũt
mali, & sunt q nõ credũt. Locũ itẽ vitæ æternæ, q̃ ibũt iusti & boni, cuiusmõi sunt, q credũt
Iohan. 5 dicẽte veritate ip̃a apud Iohãnẽ: Amẽ amẽ dico vob, q a q verbũ meũ audit, & credit ei, q
misit me, h3 vitã æternã. Et in iudiciũ non venit, sed trãsiet à morte in vitã. R̃ñdeo Chr̃m
hoc loco mĩme excludere aĩas, q̃ defunctæ & adhuc pter pęnã aliquã reseruatã alibi pur
gãdæ, qm̃ & hæ nõ veniẽt in iudiciũ. s. cõdẽnatiõis, sed discussiõis & approbatiõis, q̃ etiã q̃
nihil hñt purgare, veniẽt. Purgãdæ ãt aĩæ in nũero sunt credẽtiũ, haud sec' atq̃ hæ, q̃ cre-
dulæ vl̃ hic satisfaciũt p pctis suis. Sũt etẽm purgãdæ aĩæ de sua salute certæ, quũ in vera
fide obierint, alioq ĩcredulæ prsus eẽnt, & æternalr̃ dãnatæ, qm̃ q nõ credit, iã iudicat' ẽ.
Iohã. 3 Aniæ itaq̃ q̃ hic descẽdũt purgãdæ alias ob maculas vl̃ exiguas, in nũero sunt earũ, q̃ cre
dũt. Ideoq̃ nõ op' fuit, & à Chr̃o ill̃ specialẽ deputare locũ btitudinis, q̃ ilico btis, qñ eas
certo sciuerit in numero esse credẽtium, quãuis ab eis pœnam debitã expiari velit. A
Gala 1 ¶Nec itẽ obstat: Qm̃ Chr̃s alioq frustra sit p nob mortuus, quũ ipsi obligemur satis-
Romañ. 4 facere p pctis nr̃is. R̃ñderim prsus cõstare necessariũ ẽẽ, vt p pctis nr̃is pœniteam' id q̃d
& satisfactiõis ẽ pars. Quid alioq monuisset Chr̃s hoc tã horribili verbo. Sed si nõ pęnitẽ3
Luc. 13 habueritis, oẽs sil̃ pibitis. Quid ẽt dixisset: Redde rõnẽ villicatõis tuæ? Et q̃d? De oĩ verbo
Luc. 16 otioso q̃d hoĩes locuti fuerit, de eo rõnẽ reddẽt. Quid deniq̃ pabola apd̃ Lucã? Cũ ãr va
Matth. 12 dis cũ aduersario tuo ad pricipẽ in via, da opam liberari ab illo, ne forte trahat te ad iudi
cẽ, & iudex tradat te exactori, & exactor mittat te ĩ carcerẽ. Dico tibi nõ exies ĩde, donec
etiã nouissimũ minutũ reddas. Quid (inq̃) aliud hęc pabola nob inuit, nisi p pctis ẽẽ satis-
1. Cor. 11 faciẽdũ? Id q̃d euidẽter Paul' innuit: Si (inquiẽs) nosmetip̃os iudicarem' nõ vtiq̃ iudicare
mur à dño, cũ ãt iudicamur à dño, corripimur, vt nõ cũ hoc mũdo dãnemur? Siq̃dẽ iudici
um nr̃m, q̃ nosip̃os iudicam', p̃uenit iudiciũ dei & satisfactionẽ pœnæ (cui p pctm̃ obno
Ionæ. 3 xĳ sum') & possit diuinã à nob auertere correptionẽ. Sic certe in sacris lr̃is iuenim' Nini
3. Regũ. 21 uitas, Achabiten & Manassen reges, aliosq̃ cõplures, ita p pctis suis pœnituisse, tãtãq̃ af-
2. Para. 33 flictionẽ sua spõte suscepisse, vt clemẽtia dei eas pœnas & afflictiões pinde atq̃ iustã pęnæ
(q̃ scelerib' eorũ debebat) satisfactionẽ admisit, cohibuitq̃ flagellũ, q̃d ill̃ ĩferre meditabat
Cęterũ. Quid plurib' moror de satisfactõe pbãda, quũ ea nusq̃ nõ ĩ sacris sit lr̃is pdita? de
Galat. 1 ¶Modo q̃d dicemus ad Paulũ, ad Galatas scribentem? Gratia (qua & suo loco &c: B
vobis & pax à deo patre nr̃o & dño Iesu Christo, q dedit semetip̃m pro peccatis nostris,
Roma. 4 vt eriperet nos de pñti seculo nequã? Et rursus ad Romanos: Qui suscitauit Iesum Chr̃m
dñm nr̃m à mortuis, q traditus est propter delicta nr̃a, & resurrexit propter iustificationẽ
nostram? Sane r̃ñdendum est, Chr̃m propterea non frustra esse mortuum, quia ipsi pro
pecca

peccatis nr̃is satisfacere vel hic vl̃ aliàs obligamur, imo plurimũ profuit. Primo, qm̃ is sua
morte pc̃tm̃ originale, pptet q̃d oẽs eramus ppetuæ pœnæ obnoxij, suferẽs, q antea, iu Ephe. 2
xta Paulũ, filij iræ eramus, grãe filios effecit. Scd̃o, nobis cœlũ (q̃d locus est beatoꝝ) primũ
aperuit, vt eo essemus ingressuri, q̃d antea ob pc̃tm̃ primoꝝ parentũ fuit clausum oĩbus, Mich. 2
vel quãlibet hic sancte viuẽtibus, & bñ moriẽtibus, siqdem tunc bona ops nõ erãt merito Psal. 117
ria, q per Chr̃i mortẽ & meritũ deinceps facta sunt meritoria & acceptabilia. Tertio, pri
mum Chr̃s sua nobis passiõe grãm meruit, quã cõseqmur in baptismate qua pc̃tm̃ nobis Roma. 8
remittit, & qua in filios dei adoptamur. Nã (vt Paulus ait) ipse spũs testimoniũ reddit spi 1. Cor. 12
ritui nr̃o, q̃d sumus filij dei. Si ãt filij, & hæredes, hæredes qdem dei, cohæredes ãt Chr̃i. 2. Cor. 5
Si tñ cõpatimur, vt & glorificemur. Hinc idẽ paulopost: Existimo (inqt) q̃d nõ sunt cõdi Gala. 6
gnæ passiões huius tp̃is ad futurã gloriam, q̃ reuelabit in nobis. Quarto, Chr̃s sua morte Roma. 8
pœnam æternam peccatis nostris debitam sustulit, eamq́ꝫ in temporalem tm̃ commutari
obtinuit. Id quod sane maximũ est, quum antea nullus vnq̃ pro peccatis suis satisfacere
potuisset, ne nunc quidem, nisi propter meritum Christi passionis. Iohan. 2

D ¶Eapropter caute ẽ intelligẽdũ & dicẽdũ: Chr̃s est agnus dei, q tullit pc̃tã mundi, & p
oĩbus pc̃tis & oĩm satisfecit, igit à nobis nulla debet fieri p pc̃tis nr̃is satisfactio. Siqdem
si ita tamq́ꝫ absurde qs sentiat, lõge qdem absurdius sequeret, vtpote, nõ esse necessariũ, vt
hõ bñ ageret, imo impune peccare posset, qm̃ Chr̃s ad hunc modũ, peccãdi licentiã de-
disset, falsóq́ꝫ peteremus in orõe dñica: Et dimitte nobis debita nr̃a &c. Et libera nos à ma
lo. Itẽ frustra q̃q́ꝫ tã vetus q̃ nouum testamentũ hortaret toties ad pœniam p peccatis, & Iohan. 1
ad satisfactionẽ, quũ adeo Chr̃s satisfecit p pc̃tis nr̃is. Caute (inquã) est dicere, Chr̃s p 1. Iohan. 2
oĩbus pc̃tis mortuus ẽ, q & p oĩbus pc̃tis satisfecit morte sua. Fatendũ vtiq́ꝫ est ex multis Esaie. 53
scripturis, Chr̃m qdem dolorosa sua passiõe satisfecisse p oĩbus & singulis mundi pecca- 1. Petr. 2
tis, sed certo q̃dã satisfactiõis modo, q̃ pœnã æternã peccatis nr̃is debitã substulit, eamq́ꝫ
in tp̃alem tm̃ cõmutauit. Proinde q̃ties fit homini à deo pc̃toꝝ remissio & cõdonatio,
tum virtute efficaciæ passionis Chr̃i, ignis æterni pœna (cui pc̃tor erat antea obnoxius) cõ
mutat in temporariam, aut in hoc seculo, aut in altero perferendã.

E ¶Supest igit, post acceptã à deo pc̃toꝝ remissionẽ adhuc aliq̃ pœna tp̃alis ex diuinæ iu
stitiæ rectitudine debita illis pc̃tis, p qua exoluẽda, debet fieri satisfactio ad integrã pœniam
agendũ. Quãuis nõ iuerim inficias, posse fortassis tãtã eẽ in aliq̃ pc̃tore, fidẽ, spem, charita
te, cõtritionẽ & dolorẽ, vt is vl̃ sine reliq̃ satisfactiõe pœnã p pc̃tis suis relaxare posset, quẽ Luce. 23
admodũ de latrõe in cruce pleriq́ꝫ sentiũt. Sed idipm̃ nõ satis tutũ ẽ, quũ nesciat, an qspiã Luce. 21
tantã habiturus sit in fine vitæ suæ rõnẽ, aut à deo grãm, maxime q̃ ignoramus certitudi 1. Thess. 5
nẽ horæ mortis, q̃ aliq̃ties nõ mõ repẽtina, sed subitanea ẽ. Insup & si latro cõtrit⁹ dñm in-
uocarit, satisfactionẽ tñ credit cruci affixus post cõfessionẽ cõplesse. Est itaq́ꝫ Chr̃o & ei⁹
miæ adeoq́ꝫ p nobis satisfactioni fidendũ, ita tñ, vt & nos satagemus satisfacere læso deo
vel homini, & operemur, q̃ iussa sunt nobis, qa deus dabit vnicuiq́ꝫ iuxta opa sua. Et non Psal. 61
scd̃m ops vel satisfactionẽ Chr̃i, p cuius tñ miam nostra sunt ops meritoria. Sed etiam Apoc. 22
nosipsi miæ opa impleamus, vt nobis mia fiat, dicẽte dño: Beati misericordes, qm̃ ipsi mi 1 Cor. 3
sericordiã cõsequent. Quia deficiẽtibus nr̃is opibus, Iesus p nobis crucifixus, & misericor- Matth. 5
dissimus, & iudex iustissimus, dicturus ẽ: Discedite à me maledicti in ignẽ æternũ, q para- Matth. 25
tus est diabolo & angelis eius. Incassum qdẽ innitit satisfactioni & miæ Chr̃i, qsqs sine
grã & sine charitate fuerit, ac sine opibus bonis, qm̃ Chr̃s eiusmodi reijciet, nec suã satis-
factionem, nec opera, nec misericordiã cõicabit eidẽ. Sane Chr̃s sic nobis meruit, vt opus
sit & nos mereri. Non q̃d suũ meritũ nõ sufficiat, sed qa voluerit suo merito, efficacia red
dere merita nostra, quæ sine eius merito essent insufficientia & nulla. Siqdem Petro teste 1. Petr. 2
Chr̃s passus sit pro nobis, nobis relinquẽs exemplum, vt sequamur vestigia eius. Sic ergo
merita nostra non perficiunt nec implent meritum Christi, sed perficiunt eo, & sequunt
exemplum Christi, quæ & ex merito Christi redduntur efficacia.

F ¶Insuper nequaq̃ nobis plus æquo blandiemur pp̃ter Chr̃i p pc̃tis nr̃is satisfactionẽ,
q pro nobis mortuus sit, ideoq́ꝫ nobis nõ esse aliq̃ mõ satisfaciẽdũ. Qñquidẽ Chr̃s seipm
obtulit nõ modo p nr̃is, sed etiã pro totius mũdi pc̃tis, p qbus vel oĩbus sufficit ei⁹ passio
sed p electis tm̃ effecit, seu efficax fuit. Hinc multi sunt vocati, pauci vero electi, qm̃ multi Matth. 20
obicẽ opponũt. Sic & Chr̃s pro pc̃tõribus tm̃ vere pœnitẽtibus apud patrẽ interpellat,
quum æque iustus sit atq́ꝫ misericors. Id quod Iohannes in sua ep̃la admodũ clare testat: 1. Iohã. 2
Filioli mei, inquiẽs: Hæc scribo vobis, vt nõ peccetis. Sed & si qs peccauerit, aduocatũ ha
bemus apud patrẽ Iesum Chr̃m iustũ, & ipse est ppitiatio p peccatis nr̃is, nõ pro nr̃is aũt
tm̃, sed etiã pro totius mũdi. Et in hoc scimus, qm̃ cognouimus eũ, si mãdata eius obserua
mus. Qui dicit se nosse eũ, & mãdata eius non custodit, mendax ẽ, & in hoc veritas nõ est.
Qui dicit se in Christo manere, debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare.

¶Ex ijs

¶Ex his rite intelligendū venit, in quē modū Chr̄us ꝑ nobis mortuus sit, proq́ꝫ nostris G
peccatis satisfecit. Cōstat ꝑinde Chr̄m nō frustra eē passum, sed plurimū vtilitatis sua no
bis passiōe & morte attulisse, etiā si ipsi ꝓ peccatis post baptismū contractis, vel hic vl̄ ali
bi, iuxta dei miam & iustitiā, satisfacere obligamur, Est igr̄ purgatoriū, hoc obiee nō ob-
¶Nec deniqꝫ obstat, ꝙ aliq deblaterāt. Si iādem ꝓ relictis pc̄tis in purgatorio (stāte. H
esset luendū, certo seq̄ret Chr̄m venisse nobis in magnū p̄iudiciū & detrimentū, quum añ
Luc. 16 Chr̄i aduētū defuncti in fide, q̄ erat de Messia, Chr̄o aliqñ ventūro, regem habuissent, atqꝫ
gaudiū in sinu Abrahæ. Non coacti sua pc̄tā igne purgatorio, sed sola fide in Chr̄o exol
uere, & sic nō habuere aliquā pœnā pꝰ mortē. Si mō purgatoriū post Chr̄i aduentū eiusq́ꝫ
redēptionē esset vel inuentum vel ordinatū, certe Chr̄us nobis sua redēptiōe plurimū (vt
aiūt) p̄iudicasset. Rñdeo: Falsissimū esse tū demū in Chr̄i aduētu cōditū esse purgatoriū, &
aīas añ Chr̄i aduentū in fide defunctas oēs in Abrahę sinū venisse. Qñquidem & añ Chr̄i
aduentū tria fuisse loca defunctoꝝ cōstet, vtpote sinꝰ Abrahæ, q tūc fuit vice cœli, q̄d ad-
huc añ Chr̄i passionē, ꝓpter pc̄tm̄ ꝓtoplasti, erat clausum, in q̄ fuit Abrahā, Iacob, Laza
rus, itē & oēs alij, q pie & vere à suis hic pc̄tis expurgati erāt defūcti, illuc e vestigio defere
Luc. 16 bant. Erat scđus locꝰ dānatoꝝ, cōi vocabulo īfernus, q̄ detrudebant, q sine oī fide & cōtri
Math. 24 tiōe mortui fuerāt. In q̄ fuit etiāqꝫ sꝑ diues ille epulo, de q̄ Lucas, vñ (vt est apud eundem)
nulla est redēptio, in q̄ est ignis ille æternus, ꝑatus ab æterno, diabolo & angelꝭ eiꝰ. Erat &
tūc locꝰ tertius, q vl̄ carcer, vl̄ purgatorius, vl̄ expiatorius, vl̄ alio etiānū noīe appellari p̄t,
Psal. 67 In quē deueniebāt, q lꝫ in fide moriebant, tñ nō ab oīni pc̄tō ꝑ satisfactionē hic emūdati.
Ephe. 4 ideo in eo loco tādē legitime purgādi, q̄s itaqꝫ purgatos Chr̄s à morte resurgēs cœlū ascē
Zacha. 9 dēs vnà cū alijs secū duxit. Id q̄d euidēter ex sacris lr̄is elicit. Scriptū q̄dē ē: Ascēdit Chr̄s
in altū, captiuā duxit captiuitatē. Et Zacharias ait de Chr̄o. Tu q̄ꝫ in sanguine testamēti
tui emisisti victos tuos de lacu, in q̄ nō est aq̄. At q fuerūt illi capti & vincti, in loco vbi nō
est aq̄. i. vbi nō est refrigeriū? Non vtiqꝫ ꝑpetuo dānati in inferno vñ nunq̄ ē redemptio
Neqꝫ fuerūt, q detinebant in sinu Abrahæ, q a neqꝫ illi vincti erāt, sed cōsolatio eis aderat;
testāte Abrahā ad diuitē, q erat in īferno, dicēte: Fili recordare, q a recepisti bona in vita
Luc. 16. tua, & Lazarus silr̄ mala. Nūc āt hic cōsolat. Ideo aliud Abrahæ sinus, & lacus & infernus.
¶Nec postremū purgatorio obstat dicere, pc̄tā vel venialia adhuc purgāda ꝑ mortē I
Math. 12 ipsam deleri: siqdem rñderim in cōtrarium esse scripturā, quæ dicit: Oīne verbum otio-
sum, quodcunqꝫ dixerint homines, reddent de eo rationem. Si de verbis otiosis ratio red
denda sit, certe sequitur per mortem ea non esse prorsus, neqꝫ deleta, neqꝫ abolita.
¶Dissolutis igit̄ oībꝰ & singulis obiectis, q̄ vnq̄ ab oībꝰ vl̄ in hāc vsqꝫ diē aduersus purga K
toriū obijci potuert̄, q̄s mō est tā durꝰ, tā difficil̄, tā ꝓteruꝰ, tamq́ꝫ hęreticus, q deinceps vl̄
tātillū sit negaturꝰ purgatorij locū, & reluctaturꝰ tot sctīssimis ꝓ purgatorio scripturis, q
busnō p̄t nō certissima fide purgatoriū astrui, & maxime quū grauissimæ ill̄ accedāt rō-
nes, accedēte & catholica ecclesia, q̄ tot iā antea seculis hoc ip̄m purgatoriū esse tenuit, &
credēdū decreuit. Accedētibꝰ deniqꝫ tot excellētissimis p̄ribꝰ tā græcis q̄ latinis, q oēs pur
¶Sileo quod & hoc in non exiguum argumentum acce- (gatorium esse affirmant. L
dit. quoniā vtile admodum sit, esse purgatorium, eiusq́ꝫ cognitio plurimum proficua.
¶Primo, ꝙ propterea ex charitate fraterna studemus aīabus illic detentis subuenire. M
¶Scđō, quia ꝓpter illud nobismetꝰ incutit̄, ne leuiores culpas facile admittamus quum N
certo nobis constiterit, nos ob eas, in illis ignibus graues luituros pœnas, nec ante nobis
in cœlum patere aditum, q̄ illis per acerbos purgatorij cruciatus fuerimus purgatissimi.
¶Tertio, vt inde nobis sit spes cōtra desperationē, ne ꝓtinus vt morbus aliqs grauis, & O
læuiserꝰ nos īopinatos (vt heu dolor nūc fieri videmus) oppss̄erit, desperemus, putātes oīa
vl̄ leuissima, de q̄bus hic nō satisfecimus, in æterno igne debere puniri. Sperare q̄dē possu
Gene. 23 & mus admissa leuiora, q̄ nō satis in hac vita fleuimus, sic in purgatorijs ignibꝰ clemēter ex-
25. & 35 piari posse, vt nihil necessum fuerit, eoꝝ vltionē ad gehēnā reseruari, imo ꝑ nobis illic patiē
Ecci. 9 tibꝰ suffragari fortassis ꝑ viuētiū orōnes, eleemosynas alíaqꝫ hoc genꝰ suffragia. Qua rōne
nō dubitamꝰ, sctōs olī p̄res & antiq̄s, vtpote Abrahamū, Isaacū, Iacob, & huius gn̄is alios
instituisse exequias ꝓ mortuis. Nimiꝝ nescij an illi in odio, vl̄ gr̄a dei eēnt, vel in lymbo,
vel in inferno detēti, ꝑinde arbitrātes eiusmodi exequias ipsis ꝓfuturas. De q̄bus tñ quid
sentiā suo etiā loco (fauente deo) dicā. Nunc pro astruēdo purgatorio paucula hæc suffi-
cere putauerim, daturus, sicubi opus fuerit, lōge plura, & si arbitrer neminē piū tot repu-
gnatoꝝ scripturis sanctis, & fucatis dūtaxat hæreticoꝝ impugnatiōibus accessuꝝ, q ppe q̄
cū nihil aiūt recipiendū, nisi q̄d sit lr̄is sacris expssum, certe debuerint recipere purgatorij
adstructionē, vtpote scripturis clare fundatā. Sin illud esse negāt, deberēt vel vnicū exhi-
bere iotā, q̄ negaret purgatoriū, aut q̄ deus illud credi nollet. Nemo eñi dubitet, deū illum
Max. aperto fuisse prohibiturum sacris literis, quod contra suam maiestatem vel suæ ec-
clesiæ

clesiæ, aut fidei nostræ quis pacto repugnet. Sed quid in re clarissima demoror?

P ¶Visum certe ē, quātū cōueniat rōnibus pijs & scripturis, & q̄ necessariū sit credere & Sap.3
nosse Chrīanis eē purgatorium locū, in q̄ pro minutis delictis, aīæ corpibus exutæ, velut
aurū in fornace, purgationem accipiāt, priusq̄ in cœlū admittant. Quia vero scriptura sa
cra cōclaue q̄ddā est oīm veritatū, q̄ Chrīanis fritu necessariæ sunt, nemini pōt ambiguū
esse, qn purgatorij veritas oīno pateat ex p̄dictis tot scripturis. In q̄bus si alicui dissidiū
de vero sensu fortassis visum fuerit (q̄d nō opinor) nō recusabo eum habere sensum verū,
quē iudex ecclesiæ catholicæ interpretabit. Nō eū, quē hæretitus q̄sq; prauissimus iuxta
sensum suū puersum extorserit. Q̄n quidē constet, hæreticū sæpenūero aliū de scripturis
sensum q̄ orthodoxū collegisse. Nonne eñ Arrius huius scripturæ sensum, Pr̄ maior me Iohan.14
est, aduersus p̄sonarū ęqualitatē exposuit? Eluidius etiā hāc, Et nō cognouit eā, donec pe Matth.1
perit filiū suū primogenitū, cōtra beatę virginis p̄petuā integritatē intellexit? Marcion
hāc, Lex aūt subintrauit, vt abūdaret delictū, sic cōtorsit, vt malā eē Moseos legē, & à ma Roma.5
lo principio, iuxta Manichæū, originē sumpsisse, nō dubitauerit adfirmare? Basilides itē
abusus hac ē scriptura, q̄ dixit Paulus: Ego aūt sine lege viuebam aliqñ, quippe, q docuit Roma.7
Pauli aīam in alio pri⁹ vixisse corpe? Nōne & Eunomi⁹ insup illud Dauidicū, Ego dixi, Psal.81
dij estis, & filij excelsi oēs, cū verbo Chrī cōmittēs, q̄ Iudęis adfirmabat se filiū eē dei, cre Iohan.10
didit haud aliter Chrm̄ eē filiū dei, ac aliquē ē diuis, q̄s in ecclesia veneramur? Nonne &
Manichæi demū illud nō recte sunt interp̄tati, Quotq̄t ante me venerūt, fures sunt & la Ibidem
trones, de prophetis oībus & lege male sentiebāt? Profecto plerią; oēs hęretici, nō par-
uo sane nūero, semp̄ ansam ex scripturis male intellectis, acceperūt. Vnde optimi quiq;
sciāt, nō scripturæ sensum, quē hæretici, sed quē orthodoxi cōcipiūt, eē sequēdū: maxīe,
q̄ diuus Petr⁹, eos, hęreticos indoctos & instabiles eē p̄hibuerit, q nō mō difficilia intel-
lectu in ep̄lis Pauli, sed cæteras q̄q; scripturas, ad suā ipsorū p̄ditionem, deprauent. Id q̄d 2.Petr.3
hauddubie & satagunt in pro purgatorio scripturis, q̄ tñ clariores sunt & faciliores, q̄ vt
ab aliquo debuerint aut inuerti possint, in q̄bus veritas est, cui nemo feliciter reluctatur.

HOMILIA LIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST. Matth.15. Marci.8. Misereor super turbam, &c.

Dominica septima post octauas pentecostes.

A Erbū est mitissimi dñi nostri Iesu Chrī, miræ quidē dulcedinis,
& veri amoris ex penitissimis cordis medullis progrediēs, suo vi
gore vsq; ad intima nr̄a p̄tingens. Nō eñ est alius, q̄ nostri sic mi
serator sit, quēadmodū p̄ijssimus cōditor noster. Cuius sane mise
ricordia (propheta teste) plena est terra, eiusq; miseratiōes super Psal.32.
oīa opa eius. Qui certe vt verus hō nobis cōpatit, nos pascit vt ve Psal.144
rus deus. Hinc ap̄lus ait: Nō eñ habemus pōtificem, qui nō possit Hebr.4
cōpati infirmitatibus nr̄is, Iesum filiū dei. Adeamus ergo cū fidu-
cia ad thronū grāæ eius, vt misericordiā cōsequamur, & gratiā in-
ueniamus in auxilio opportuno. Ille ergo, vt hō misericors, com
patit, nos vti deus pascit, nēpe q (vt Dauid ait) dat escā om̄i carni. Et q̄dē (vt idem canit) Psalm.135
in tp̄e opportuno. Pascit, inquā, tā corpus q̄ animā, suo vtrinq; cibo. Corpus esca corpo Psal 144
rali: Nimirū, q (vt idē propheta cecinit) producit in mōtibus fœnū & herbā seruituti ho- Psalm. 146
minū, q dat iumentis escā ipsorū. Nutrit & sua animā esca sp̄uali. Suo nimirū sanctissimo
verbo in primis. Qm̄ (vt ipse ait) nō in solo pane viuit hō, sed in om̄i verbo dei, q̄ fides gi Math.4
gnitur, sine qua nulli ē salus (ex fide eñ iustus viuit) & fides ē ex auditu, auditus p̄ verbū Deuter.8.
Chrī. Quo q̄dē duplici cibo, ille idē Chrūs dñs noster, in hodierno Euāgelio, turbā mi- Abacue.2
sericorditer pauit. Sane corpus nutriuit septē panibus & paucis pisciculis. Animā vero Roma.1
turbæ dulcissimo suo verbo & sua diuina doctrina. Cui⁹ illa adeo fuit auida, vt propterea Roma.10
dñm ip̄m triduo sustinuerit & ieiuna q̄dē. Vnde duplex Iesu Chrī sup̄ turbā miseratiōis
causa elicit, longanimitatis vtpote & necessitatis, quū nō adesset, q̄d ipsa manducaret.

¶Chrūs vero dñs, misericordiā suā miraculose ostensurus, conuocat suos discipulos.

B ¶Primo, vt daret magistris, adeoq; oībus maioribus exēplū, vt aliq̄ties nō dedignent
in consiliū recipere minores seu subditos, verū illos aliquādo de rebus agēdis cōsulāt. Po
test etiā sæpenumero euenire, vt vel abiecti prudēter possint cōsulere, qm̄ (vt propheta Psal 18
ait) deus sapientiā paruulis & humilibus p̄stat. Hinc Chrūs patri suo cœlesti gratias agit, Math.11
q̄d suis discipulis p̄inde paruulis archana illa cœlestia reuelarit, & nō potētibus. Confite Lucæ.10
or tibi, inquiēs, pater dñe, cœli & terræ, q̄a abscondisti hæc à sapiētibus & prudētibus, &
reuelasti ea paruulis. Sic Paulus ait: Quod si alij reuelatū fuerit sedēti, prior taceat. Quā- 1.Cor.14

quam non ignorem hoc ipsum in alium quoq; sensum accipi posse.

¶ Secũdo, ideo conuocat Chrũs suos discipulos, vt suæ misericordiæ magnitudinẽ osten- C
surus, simul eos, adeoq; oẽs prælatos & superiores ad misericordiã erga suos prouocaret, in
necessitatis præsertim tẽpore. Sic Apostolus hortat Ephesios, vt sint inuicem benigni, mise
Ephe.4 ricordes, donantes inuicem, sicut & deus in Christo donauit eis. Hinc diuo Petro, tanquam
Lucæ.22 aliorum superiori à Christo dicitur: Ego autem oraui pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu
Matth.18 aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Et aliàs illi dictũ est à domino: Non dico tibi,
vsq; septies, sed vsq; septuagies septies. s. dimittas fratri tuo, q in te peccauit: Nimirũ, signifi-
cans illũ & quẽcũq; prælatum debere semper in suos esse clementem.

¶ Tertio, vt ostenderet prælatis modũ docendi populũ: Siqdem Christus prius infirmo- D
rum infirmitates abstulerat, postea sanatis cibũ oblaturus, argumento, vt boni pastores pri-
mum à populo sibi commisso peccata pie remoueant, ac deinde illũ verbo dei enutriant, qm̃
Sapiæ.1 alioqui idipsum verbum, quod est verbũ spiritus sancti, non ingreditur, qa spiritus sanctus
in animam maliuolam non intrat. Sic & Christus & eius apostoli, quoties voluerũt saluta-
Acto.3. riter populũ instruere viam beatitudinis, primo ipsum hortati sunt ad pœnitentiã pro pec-
Matth.4. catis, dicentes: Pœnitemini igitur & conuertimini, vt deleant peccata vestra. Et aliàs Chri-
stus: Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnũ cœlorum.

¶ Quarto, vt doceret, quare populus esset à suis prælatis pascendus: Nimirũ, ne in via de- E
ficeret anteq̃ domũ peruẽturus sit. Sumus aũt oẽs hic in hac lachrymarũ valle in via ad cœle
stem domũ, vnde sumus propter peccatum facti exules, quam hic rigore vitę nos redimere
2.Cor.5 oportet. Quare Apostolus ait: Audientes igit semper & scientes, quoniam dũ sumus in hoc
corpore, peregrinamur à dño. Audemus aũt & bonã voluntatem habemus, magis peregri-
nari à corpore, & præsentes esse ad dñm. Est igit populus diuino verbo fidei & operũ pascẽ
dus, vt non deficiat in via ieiunus, sed perueniat ad altitudinẽ cœli eius refectione, vt Helias
3.Regũ.19 cibo panis subcinericij corroboratus vsq; ad montẽ dei Oreb incolumis peruenit.

¶ Quinto, dñs suos discipulos cõuocauit, vt ostẽderet, qñ turba salubriter sua gratia esset F
reficienda: siqdem quãdo Christũ triduo sustinuisset. i. tres dies cũ eo pseuerasset. At q̃d est
illud triduũ, quo debemus dñm sustinere pro salutari refectione & gratiose? Nimirum.

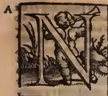
Psal.50 ¶ Primus est dies, dolor cõtritionis, de quo Dauid: Cor cõtritũ & humiliatũ deus nõ de- G
Acto.3. spicies. Sic apostoli aiunt: Pœnitemini & conuertimini, vt deleant peccata vestra. Sane ita
eẽt nobis pro peccatis cõtristandũ, vt cũ Dauide dicere possimus: Laboraui in gemitu meo
Psal.6 lauabo p singulas noctes lectũ meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.
Leuit.5 ¶ Secũdus dies, est pudor cõfessionis, de qua scriptura: Anima (inqt) q̃ iurauerit, & protu H
lerit labijs suis, vt vel male qd faceret vel bene & non fecerit, oblitaq; postea intellexerit de-
Nume.5 lictũ pronũtiet pctm̃ quod peccauit. Et rursus alio in loco: Vir siue mulier, si p negligentiam
trãsgressi fuerint mandatũ dñi, atq; deliquerint, cõfitebũtur peccatũ suũ, vtpote sacerdoti, de
Matth.3. quo totus iste est locus. Sic in Euãgelio scriptum est, q̃d Iohãni Bapt. populi fuerint confessi
Actorũ.19 peccata sua. Et in actis quoq; Apostolorũ, Apostolis cõfitebant, qui baptizabantur.

¶ Tertius dies, est labor satisfactionis pro peccatis. Satisfaciendũ sane est vel hic vel aliàs I
pro pœna peccatorũ. Sic cũ Dauide numerando populũ peccasset, corde compunctus, ait ad
2.Reg vlt. dñm: Peccaui valde in hoc facto, sed precor dñe, vt transferas iniqtatem serui tui, qui stulte
egi nimis. Post talẽ contritionẽ & cõfessionẽ, imposita est illi satisfactio, qm̃ ad ipsum dñs p
Nathan dixit: Trium datur tibi optio, Aut septẽ annis veniet tibi fames in terra tua, aut tri-
bus mensibus fugies aduersarios tuos, & illi te psequentur, aut certe tribus diebus erit pesti-
lentia in terra tua. Qui ait: Coartor vndiq; nimis. Certe vanũ est satisfactionẽ tollere à pœ
nitente. Quia & si admittat, talem in fine vitæ vere pœnitere, & à dño remissionẽ peccatorũ
2.Reg 12. recipere, non tamen ilico consequit, deũ illi peccatorũ satisfactionẽ etiã remittere, queadmo
dum ad longũ nuper docuimus, exemplo Dauidis. Is eñ licet obtinuisset à dño peccati sui
translationem, vt non moreretur propterea, filius tamẽ, qui illi natus erat, pro satisfactione
mortuus est. Hinc quũ pctõres non æque pariter de peccatis doleant, necessum est, vt deus,
qui eos misericorditer recipit, vnũ plus alio iuste puniat, vel in hoc, vel in altero seculo, in lo
co vtpote expiationũ, de quo qd vere Christiano homini sit credẽdũ, edocet sermo proxi-
me præcedẽs. Hic demus operã, vt dñm triduo sustineamus, vt ab eo reficiamur pane vitæ
& verbi, ne deficiamus in via ad cœlestẽ domũ. Id q̃d fiet vbi & dñs ad nos dicet: Misereor
super turbã. Sola eñ dei Opt. misericordia per fidem salui sumus futuri in æterna patria.

HOMILIA LX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.7. Luc.6. Attendite à falsis prophetis, &c.

Dominica octaua post octauas pentecostes.

Nemo

A NEmo vestrũ demiret,fratres charissimi,quur toties, tantoperéq̃
ad virtutẽ,sanctáq̃ vitæ honestatẽ horter,& eã moneam à parẽ-
tibus filios,à magistris discipulos edoceri. Quãdoquidẽ nihil vi-
deã virtute,honestatéq̃ ipsa eẽ aut nobilius,aut melius:quam vel
ideo adamatã offendimus ab ĳs,q alterius,q̃ Christianæ profes-
sionis fuerint,vtpote à prophanis gẽtilibus,q(& vere qdẽ) se nul
la re alia à reliquis animãtibus putauerũt differre,q̃ ipsa virtute,in
qua & summũ bonũ posuerũt,q̃d pleriq̃ oẽs,q rõne vtunt, expe
terẽt. Cuius causa etiãnũ illi vitã cũ morte pmutare nõ dubitarũt
citra quã,vtpote ea amissa,se pinde ac mortuos & vita esse indi-
gnos arbitrabant. Id q̃d & ĳ,q verꝫ deũ sequuti sunt longe q̃ illi rectius factitarũt:nimi-
rum,q illi solũmodo virtutis amore, & propter huius mũdi gloriã,ĳ vero propter deũ
& virtutis pulchritudinẽ,virtutẽ adeo sunt amplexati. Sic sane legimus nobilissimam Iu Judith,
dith fœminã se periclitari de vita maluisse,q̃ virtutẽ,honestatéq̃ deserere. Quæ non for 12.13
midauit mortis periculũ nec pudoris,q̃d est grauius bonis fœminis, nõ vnius ictũ carnifi-
cis,sed nec totius exercit⁹ tela trepidauit. Adeo apud imbecillẽ fœminã rõ fuit honesta-
tis & virtutis. Vtiq̃ honestatis erat,prohibere ne pplus dei se prophanis dederet,ne rit⁹
C patrios & sacramẽta proderet,ne sacras virgines,viduas graues,pudicas matronas, bar Hestec.
baricæ subĳceret ĩpuritati,ne obsidionẽ deditiõe solueret. Quid Hester reginæ? Nõne, vt
populũ suũ periculo exueret(q̃d erat decoꝝ atq̃ honestũ)morti se obtulit,immitis regis 1.Regũ.
trepidauit furorẽ? Ita Ionathas pro pietatis virtute,nec offensam pr̃is,nec salutis pericu
lem refugiebat. Sic Abimelech pro hospitalis grãe officĳs necẽ potius sui, & proditionẽ
fugiẽtis amici subeundã arbitrabat. Quid multis? Certe infinitus eẽt labor, oĩa in sacris
literis exẽpla huc cõgerere,qbus apto sit videre,à sanctissimis hoĩbus virtutẽ, adeóq̃ ip
sam honestatẽ ꝓpriæ saluti fuisse plãtã: Nec sine causa,quũ vera salus & gloria citra vir-
tutẽ haberi nequeat,& amissa virtute,necessum sit & salutẽ amitti. Sola em̃ inclyta virtu
B te beatitudinẽ ipsam adipisci poterimus. ¶Quæ sane virtus apud Chrianos nihil aliud
est,q̃ q̃dã mẽtis dispositio,qua mẽs rõni cõsentit,deóq̃ cõsonat & obedit.i. diligens dei Ecci.40.
mãdatoꝝ obseruatio,q̃ tandẽ iustos nos dei grã reddit. Hæc,inquã,virtus sola est,q̃(vt Psal.83.
sapiẽs ait)cor exaltat,vt q eã habẽt,post mortẽ vere viuãt, deũq̃ facie ad faciẽ videant, Ecci.41
adeóq̃,vt bñ dixerit propheta: Et ibũt de virtute in virtutẽ, videbit de⁹ deoꝝ in Sion. 1.Reg.2
Hæc est,inquã,vel sola,q̃ nõ mõ Mosen & Samuelẽ,sed & vnũquẽq̃ virtuosum hoĩem
deo & hoĩbus dilectũ reddidit. Hinc est,q̃d in sacris scripturis Chr̃s Iesus doctor docto
rũ,post fidẽ in se nihil aliud q̃ veras virtutes.i. dei mãdata suos discipulos, nosq̃ oẽs do
cuerit,nec Ap̃li aliud post fidẽ,q̃ virtutes docuerint. Et nõ mõ docuerint,sed & q̃sq̃ pa
tres,magistrosq̃ optimos monuerint, eas pariter docere filios atq̃ ministros,tanq̃ vni-
ca itinera ad verã gloriã & sempiternã felicitatẽ. Quàm vero ad hmõi doctrinã parẽtes
obligẽtur,sintq̃ obligati ad docẽdũ filios,vel p se vel p alios,virtutẽ ipsam & honestatẽ,
horrẽdo exẽplo Heli viri sacerdotis,alioqui nõ iprobi. Ad quẽ, qs ipse filios suos.s. Of- 1.Reg.4.
nen & Phineen de pctõ & iniqtate nõ corripuerat,nec vitæ sanctimoniũ; virtutũq̃ can
dorẽ instruxerat, deus oĩpotẽs indignatus,p prophetã Samuelẽ dici curauit. In die illa
suscitabo aduersum Heli oĩa,q̃ loquutus sum sup domũ eius,incipiã & cõplebo. Prædixi
em̃ ei,q iudicatur⁹ essem domũ eius in æternũ propter iniqtatẽ,eo q nouerat indigne
agere filios suos,& nõ corripuerit eos. Idcirco iuraui domui Heli, q nõ expietur iniqtas
domus ei⁹ victimis & muneribus vsq̃ in æternũ. Cuius dom⁹ pars magna moriet,cũ ad
virilẽ ætatẽ venerit,& non exiet de domo eius senex oĩbus diebus. Filĳq̃ eius duo Ofni
& Phinees vno die morient. Quæ vel vniuersa nõ mõ facta sunt, sed & ipse Heli, vir se-
nex & grãdæuus,q iudicarat Israel quadraginta annis, cecidit de sella retrorsum iuxta
ostiũ,& fractis ceruicibus mortuus est,q tñ iã senex filios corrigere nõ potuerit,quam-
uis olim potuisset,etsi bonis & amicis verbis illos correxerat. Seria vtique pro vniuersis
parẽtib⁹,vt suos filios virtutẽ instruãt,& de vitĳs corrigãt,admonitio:imo maior Chr̃i
Iesu monitio,q nõ mõ oẽs sanctissimas virtutes docuit, sed & vitare paterne monuit, q̃
à virtutibus,deiq̃ mãdatis retrahere possunt. Siqdẽ peius sit virtutẽ deserere,q̃ eã nõ ha
buisse. Id q̃d diuus Petrus apto significauit: Melius em̃ erat(inqens)illis non cognoscere 2.Petri.2
viã iustitiæ,q̃ post agnitionẽ retrorsum cõuerti ab eo,q̃d illis traditũ est sancto mãdato. Prouer.26
Cõtingit em̃ eis illud veri prouerbĳ: Canis reuersus ad suũ vomitũ,& sus lota in voluta Lucæ.11.
C bro luti. Et Chr̃s q̃q̃ dixit,hoꝝ nouissima peiora fieri prioribus. ¶Eapropter quũ ha-
ctenus & in se fidẽ & bona opa,q̃ virtutes sunt,& ad vitã æternam solũmodo ducũt, do
cuerit,in hodierno nũc monet Euãgelio,vt diligẽter caueam⁹ ab ĳs, q ab illis virtutib⁹
& bonis opibus,& sic cõsequẽti ordine,à vita æterna seducere student. At q sunt, à qbus

monet cauendū? Sunt, inquā, hostes ꝑnitiosissimi, q̄s difficile sit cauere ꝑinde atq; dome
stici & familiares, q̄bus nihil est ꝑnitiosius, q̄m quum sint fallacissimi hostes, videri tñ vo
lunt amici. Qui sunt inquā? Sunt falsi prophetæ, à q̄bus dñs monet attēdēdū, id est, dili-
Math. 7. gēter cauendū, id est, q̄s nemo facile noscat, q̄ ꝑnitiose & furtiue noceāt, quū nō incauti⁹
hoīem interimāt, q̄ mel veneno admixtū. Qui aūt sunt isti falsi prophetæ? R̄ndet Chrs,
Qui veniūt ad vos in vestimētis ouiū, intrinsecus aūt sunt lupi rapaces, q̄s à fructibus eo
rum cognoscere licet. Illi eñ eū sua sunt natura mali, fructus bonos & vita æterna dignos
facere nequeūt. Et quanquā nō me fugiat, q̄ pleriq; hodierna die hæc Christi verba. s. ve
rissima & maxīe salutaria, iuxta suā libidinē in eos vtiq;, q̄s odio ꝑsequunt, cōtra omnem
Christianā pietatē retorqueāt. Et nōnulli q̄q; ex veteribus varie eadē exponētes q̄sierint
qui nā sint falsi isti prophetæ, à q̄bus attendēdū Chrs admonet? Egdem tñ (deus sit mihi
testis) sola ductus veritate, quā & tutri semꝑ conabor, breuiter respōdeo ex ꝓcedēti ver-
Math. 7 boꝝ huius hodierni Euāgelij cōtextu, facile inueniri eos oēs hic à Chr̄o dici falsos pro-
phetas & cauēdos, q̄ suis ouinis vestibus, id est, ficta dulcedine & voluptate ducūt & alli-
ciunt nos ad latā illā portā, q̄ ad ꝑditionē ducit, vbi tādē eo ducti rapiunt & pereunt, q̄
deniq; nobis blandiunt, ꝑ se ferētes nō opus eē arduis virtutibus & bonis operibus. i. ca-
stigatione corporis, ieiunio, vigilijs, abstinētia, hocq; genus alia vita austeriore ad vitā ꝑter

¶Cæteꝝ, q̄ sunt isti prophetæ, q̄ ad hanc apparentē speciē nobis imponūt? (nam. D
1. Iohan. 2 Tres, inquā, colligunt falsi prophetæ ex diui Iohānis epistola, vtpote, diabolus, caro, mū
dus, ij eñ falsi, id est, ficti sunt prophetæ: Quandoquidē vnū promittūt, vnūq; ꝑdicūt, &
aliud eueniēs soluūt, sicq; hoīes decipiūt & fallūt. Sic sane caro, id est, cōcupiscētia carna
2. Petri. 2 lis promittit delectationē, & soluit æternā afflictionē. Hinc Petrus ait: Deū eos in diē iu-
Math. 26 dicij reseruare cruciādos, q̄ post carnē in cōcupiscētia immunditiæ ambulāt. Caro enim
Marci. 14 quū (vt Chrūs ait) infirma sit, duꝝ iter virtutū refugit, semꝑ mollia suadet, ꝑinde atq; me
Gala. 5. liora, vtcūq; sua nos voluptate in errorē ducat. Et ipsa caro semꝑ (Paulo teste) aduersus
spm̄, id est rationē, quæ ad optima quæq; semꝑ tēdit, cōcupiscit. Eapropter idē monet,
Roma. 8 ne desideria carnis ꝑficiamus, q̄m (eodē teste) si secūdū carnē vixerimus, moriemur. Si āt
spū facta carnis mortificauerimus, viuemus. Ab hoc igit tā blanditioso, eoq; falso pro-
pheta attendēdū est, ne ei cōsentiamus, & seducamur ꝑ eūdē. Similiter & attendēdū est
Luc. 16 ab altero falso propheta. s. mūdo. i. à mūdana cupiditate. Nā & ipsa aliud ꝑ se fert, & a-
Lucæ. 12. liud reddit. Promittit eñ sufficiētiā, & soluit finalē inopiā. Id q̄d nuper de diuite epulo-
ne latius ostēdimus, & de altero q̄q; deduximus. Qui cū rebus & oībus fructibus abūda-
ret, & in eos ꝑinde cōfideret, intra se cogitās dixit: Quid faciā, q̄ nō habeo, q̄ cōgregem
fructus meos? Et dixit: Hoc faciā, destrā horrea mea, & maiora faciā, & illuc cōgregabo
oīa q̄ nata sunt mihi, & bona mea, & dicā aīæ meæ: Anima mea, habes multa bona posi-
ta in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit aūt illi deus: Stulte, hac no-
cte animā tuā repetūt à te. Quæ aūt parasti, cuius erūt? Sic est, q̄ sibi thesaurizat, & non
est in deū diues. Quid aūt sibi his verbis vult Chrs, nisi ne fidamus mūdo. i. illis q̄ sunt mū
di, vtpote diuitijs, pōpæ, potētiæ, & hoc genus reliquis, q̄ certe nullā possunt dare felici-
tatē aliquāto duraturā, sed relinquūt in altero seculo miserā egestatē? Vbi eñ, obsecro,
diuitis illius epulonis alibi fuit byssus & purpura? Vbi vnguēta? Vbi cōuiuia? Vbi tot am
bitiosæ voluptates? Vbi ipsius pōpa? Opulētia? Potētia? Seruoꝝ clientela? Amicoꝝ co-
pia? Nihil plane hoꝝ cōparuit, q̄n ipse diues adeo pauper, adeo inops, adeo miser & ege
nus, & apud inferos omni ope destitutus fuit, vt ne guttulā aquæ haberet, q̄ linguā refri
geraffet, nec erat q̄ dedisset. Ah miser hō, q̄d igit tātopere mūdo tā falso prophetæ cōfi-
dis, q̄ tā perniciose seducit, ꝑpetua & optima bona fraudulēter promittēs. Quod admo
dum vere animaduertit diuus Iohānes: Nolite (inquiēs) diligere mūdū, neq; ea q̄ in mun
1. Iohā 2 do sunt. Si q̄s diligit mūdū, nō est charitas patris in eo. Et mūdus trāsit & cōcupiscentia
eius: siqdē vmbræ trāsitus est tp̄s nostrū. Et vidi (inq̄t Ecclesiastes) q̄ fiunt cūcta sub sole,
Sapiæ. 2 & ecce vniuersa vanitas, & afflictio spūs. Et cognoui q̄ nō eēt melius q̄ lætari, & facere
Eccles. 2. 3 bene in hac vita. Hinc & Apl̄us ait: Hoc itaq; dico fratres, tp̄s breue est. Reliquū est, vt
1. Cor. 7 hi q̄ habēt vxores, tanq̄ nō habētes sint: & q̄ flent, tanq̄ nō flentes: & q̄ gaudēt, tanq̄ non
gaudētes: & q̄ emūt, tanq̄ nō possidētes: & q̄ vtunt hoc mūdo, tanq̄ nō vtentes, præterit
eñ figura huius mūdi. Sic Chrūs, licet suos apl̄os de mūdo acceperit, de mūdo tamen vl
tra eē noluit, sed relinquere mundū, vti & oēs qui Christum vere sunt imitati.

¶Quoꝝ ex numero fuisse memorat diua Maria Magdalena, cui hodierna dies dicata E
Iohan. 15 est, q̄ certe (vt ex Euāgelio colligimus) regnū mūdi, & omnē ornatū seculi cōtēpsit pro-
Luc. 7 pter amorē dñi Iesu Chr̄i, quē vidit, quem amauit, in quē credidit, quē dilexit. Hæc sane
sensit q̄ falsus eēt propheta mūdus, in q̄ oīa essent vana & fallibilia. Huius itaq; exēplo &
spi mūdū caueam⁹, ne nos suo mellito veneno decipiat. Attēdam⁹ & nobis à tertio ꝓphe
ta falso

in falso,id est,à diabolo,id est,ab omni eo,per quẽ diabolus tanq̃ per suũ nuntiũ & instrumẽtum ad seducendũ hoïes operat̃,id est,oẽm eũ qui falsis suis & voluptuosis doctrinis & verbis hoïes ad viam latam,quam(qa carnalis est & delitiosa)plurimi ambulant,prouocat,docens callide,quę homini carnali,alioqui natura ad mala procliuo,perplacent.

D ¶Quis est talis propheta? Sunt,de qbus hodie Chrũs proprie admonet, q̃s docet agnoscere diligenter,qm̃ alij sunt q̃ apparẽt:Nimiꝝ bona specietenus præ se ferẽtes, & intus sunt ad pditionẽ seductores. Volũt esse Christiani,siqdem ouinis pellibus amicti,& sunt lupi rapaces. Sane q suũ patrẽ cacodæmonẽ imitantes,se in angelos lucis,vt iustos decipiant(vt ait Paulus)transferentes. Qui aliud habitu,aliud sermone promittunt,aliud ope demonstrant. Qui fidẽ Christi ore prædicãt,facto negãt. Qui dicũt: Dñe, dñe,i.verbis Christũ fictis denũtiant,corde ipso nequaq̃ cõfitẽtes. Et q̃ nũcupanť noïe? Nimiꝝ hæretici,vereq̃ falsi prophetæ, Et q nõ modo sunt sacerdotes,vt nõnulli,nescio q̃ spũ ducti,oĩa scripturis retortis in illos iaciũt,sed & oẽs cuiuscũq̃ sint cõditionis atq̃ status, q aliter q̃ Chrũs verbo & ope docuit,docẽt. Qui nõ modo nuper apud nos(vt qdam falso deblaterãt)haberi cœperũt,sed & Chrõ adhuc in terra viuẽte,adeoq̃ mox post Chri ascẽsionẽ fuere,q ecclesiã falsis doctrinis perturbare multifariã moliti sunt,(q vti nũc euidẽtissime videmus)oretenus auditores fuere verbi,nõ aũt factores,q̃s Aplus negat iustificatũ iri apud deũ. Et Chrũs hodie negat illos in regnũ cœloꝝ ituros:Nẽpe,q̃d non sufficiat Christũ labijs & canticis proclamare,nisi & p fidem ipsum opere sequamur.i.nisi fecerimus volũtatẽ patris,q in cœlis est. Seruanda enim sunt dei mãdata,si ad vitam ingredi voluerimus. Quod isti plane videnť aut negare,aut certe oĩa in licentiã pernitiosam vertere,q̃ hoïes sibi conciliãt,eoq̃ pacto ad latã viam pditiõis seducant. A qbus,quũ sint specie virtutis & pietatis induti & ficti,difficile cognosci possunt, Chrũs & hodie & aliàs monet nobis attendendũ;sciens, quæ & quãta isti mala suæ ecclesiæ essent paulopost suã ascensionẽ vel ad finẽ seculi,suo melliro veneno structuri. Quare & alio in loco inqt idem: Videte ne qs vos seducat, Multi eñ veniẽt in noïe meo,dicẽtes:Ego sum Chrũs,& multos seducẽt. Surgẽt eñ pseudochristi,& pseudophetæ, & dabũt signa magna & prodigia,ita vt in errorẽ inducant,si fieri potest,etiam electi. Ecce prædixi vobis. Si ergo dixerint vobis:Ecce in deserto est,nolite exire. Ecce in penetralibus,nolite credere. De ijs quoq̃ passim cõquerũtur apostoli,q & nos,vt ab istis caueremus,monuerũt. Iohãnes enim inqt:Charissimi,nolite oĩni spiritui credere,sed probate spũs,si ex deo sint, qm̃ multi pseudoprophetæ exierũt in mũdum. Et Petrus ait:Hoc primũ scientes,q̃d venient in nouissimis diebus in deceptionẽ illusores,iuxta proprias cõcupiscẽtias ambulãtes. Fuerũt eñ & pseudoprophetæ,sicut & in vobis erũt magistri mẽdaces,q introducẽt sectas pditionis, supducẽtes sibi celerẽ pditionẽ. Et multi sequenť eoꝝ luxurias,p q̃s via veritatis blasphemabiť, & in auaritia fictis verbis de vobis negotiabũtur. Quibus iudiciũ iã olim nõ cessat,& pditio eoꝝ non dormitat. Et Paulus ad Timotheũ:Spũs(inqt) manifeste dicit,qa in nouissimis tpibus discedẽt qdã à fide,attẽdentes spiritibus erroris & doctrinis dæmonioꝝ in hypocrisi,loquẽtes mẽdaciũ,& cauteriatã habẽtes cõsciẽtiã. Et rursus idẽ in alia epistola:Hoc aũt scio, q̃d in nouissimis diebus instabũt tempora periculosa,& erũt hoïes seipsos amãtes,cupidi,elati,superbi,blasphemi,parẽtibus nõ obedientes,ingrati,scelesti, sine affectione, sine pace,criminatores,incõtinẽtes,immites,sine benignitate,proditores, proterui,tumidi,& voluptatum amatores magis q̃ dei,habẽtes specię qdẽ pietatis,virtutẽ aũt eius abnegantes. Et hos deuita Quemadmodũ aũt Iamnes & Mambres restiterũt Mosi,ita & ij resistũt veritati,hoïes corrupti mẽte,reprobi circa fidẽ,sed vltra nõ proficiẽt. Insipiẽtia eñ eoꝝ manifesta erit oĩbus, sicut & illoꝝ fuit. Mali aũt hoïes & seductores proficiũt in peius, errantes,& in errorẽ mittentes. Tu vero pmane in ijs,quæ didicisti,& credita sunt tibi, sciens à quo didiceris.

Marginal notes: 2.Cor.11 · Matth.7 · Iacob.1 · Roma.2 · Matt.7 · Matth.15 · Esa.29 · Matth.19 · Matt.24 · Marc.13 · Lucæ.21 · 1.Iohã.4 · 2.Petri.2.3 · 1.Timo.4 · 2.Timot.3

F ¶Quis vnquam Paulo clari⁹ expressit pseudophetas? Et qs Christo propinquius in istis depingẽdis accessit,& cũ illo fidelius admonuit eos deuitandos? Qui & aliàs ex Epheso discessurus,paterne commonens,inqt: Attẽdite vobis & vniuerso gregi,in q̃ vos spũs sanctus posuit episcopos,regere ecclesiã dei,quam acqsiuit sanguine suo. Ego scio quoniã intrabũt post discessionẽ meã lupi rapaces in vos,non parcẽtes gregi. Et ex vobisipsis exurgent viri, loquentes peruersa,vt abducant discipulos post se. Propter q̃d vigilate,memoria retinẽtes. Hinc Iudas Taddæus in epistola sua ait: Vos autẽ charissimi,memores estote verboꝝ, quæ prædicta sunt ab apostolis domini nostri Iesu Christi,qui dicebant vobis: Quoniam in nouissimis temporibus venient illusores,secundum desideria sua ambulantes in impietatibus. Hi sunt,qui segregant semetipsos,animales, spiritum non habentes. Vide modo, Christiane auditor,qui sint falsi prophetæ,à quibus Christus vult nobis attendendũ? Certe non ij, q ecclesiam catholicam sequunť,apostoloꝝ & eoꝝ successorum doctrinas,institutiones vel in hanc vsq̃ diẽ seruantes. Non possunt esse alij,q̃ quos suo vocabulo vel hæreticos vel schismaticos vocamus,& qdem omnes q carnẽ & eius desideria sequentes, suis licentiosis & carnalibus

Marginal notes: Actoꝝ.20 · Iudæ.1

libus verbis ac factis ad latam viam trahunt, docentes, sufficeee ad vitam æternam con-
sequendam clamaee, Domine, dñe, interim fiduciariј fidem oee iactitantes, eãdem opere
abnegant. Id quod palam dominus hodie innuit.

¶Vos igitur optimi quiq; patres ac fratres, obseceo in Iesu dño nostro, vt & ipsi mo-
neatis vesteos discipulos & filios, quo sibi à tã pniciosis hominibus caueãt, ne p eos æque G
Matth.12 atq; p mel veneno mixtũ inficiant. A qbus certe sibi attẽdere nequeunt, nisi animaduer
Luc. 6 terint eoꝝ fructus: qm̃ arboe, id est, homo, ex fructu suo, id est, ex ope & verbo plerũq;
semp dignoscitur, quũ ex superabundantia cordis os loquitur, & speculũ mẽtis plerunq;
in verbis refulget. Quamuis em̃ falsi prophetæ aliud verbis loquant, aliud mẽte cogitẽt,
necessum tamen est, vt aliquando se prodant, quũ nihil sit simulatũ perpetuum. Sic Chri
stus hodie dicit, Ex operibus eos oportere cognoscere.

¶Vtitur etenim Chrũs hoc loco veebis, more suo, translatitiјs. Adeo q̃d p falsos pro- H
phetas intelligit hypocritas, sanctimoniæ simulatores, & deniq; oẽs, q molli sua doctri-
na & suasione ducũt ad viam latam pditionis, quã multi ambulant, qa voluptatũ mun-
Matth.7 danaꝝ diffeeta sit. Quæ vero ducit ad vitã, angusta est, qa pauci eã ambulant: Est em̃ ar
dua & dura virtutũ via, quã nemo nisi p labores, tribulatiões, angustias, hocq; genus aliàs
Actoꝝ.14. anxietates habebit. Nihil em̃ ardui haberi põt sine arduo labore. Hinc ne regnũ cœleste
quisquã sine labore auxio haberi putet, de q̃ sceiptũ est: Quoniã per multas tribulatiões
oportet nos intrare regnum dei, paterne monet Chrũs, vt vitemus eos, q falsi prophetę
ad mundi huius delitias, voluptates, illecebras, idq; blandimẽta genus prouocat nos, di-
cẽtes: Nõ opus esse tãto labore pro indipiscẽdo cœloꝝ regno, quo etiã pacto ad omne
malũ mellitis verbis alliciũt, proinde ab ijs attendendũ esse, ne videlicet cũ ipsis ituri simᵘ
ad viam pditionis. Cognoscemus aũt eos ex operibus, qm̃ quũ ipsi spinæ sint & tribuli,
id est, iniqtate pleni intus, certe non possunt proferre & producere vuas & ficus, id ẽ, fru
Gala.5. ctus euãgelicos, cuiusmodi sunt (secundũ Paulũ) fructus spũs, charitas, gaudiũ, pax, patiẽ
Ezech.47. tia, benignitas, bonitas, longanimitas, mãsuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.
Apoca.22 Hosce, inquã, fructus boni & veri prophetæ paciunt, non aũt falsi, sed hosce qdem, iuxta
eundẽ Paulũ, scilicet fructus, id est, opeea carnis, foenicationẽ, immunditiã, impudicitiã,
luxuriam, idoloꝝ seruitutem, veneficia, inimicitias, cõtentiones, æmulationes, iras, rixas
Gala.5. & ijs similia, qualia qui agunt (ait idem) regnũ dei non consequentur, etiam si clamarint,
Domine, dñe, id est, qui verbis sanctis & euangelicis deum peædicant, & operibus malis
à deo, atq; eius euangelica institutione prorsus recedunt.

¶Ab ijs igitur moneatis attendere filios vestros, ne pee eos quasi delectabilia docẽtes,
seducantur, & latam portam & spatiosam viam euntes condemnent. At hortamini eos, I
vt illos sequant, qui dirigunt ad angustam portã & aectam viã, vtcũq; pauci eam ambu-
lent, quæ ad vitam ducit. Hoc est, cohoeeamini filios vestros, & prorsus caueãt ab ijs, q
sequunt carnis, mundiq; delectabilia, & quæ corpus diligit. Veꝝ eos imitent, qui amant
labores, vigiliasq;, qbus perueniτue ad virtutes sanctas, & deinde ad regnũ cœloꝝ, quo
certe non crapulando, non bibendo, nõ otiãdo, nõ ludẽdo, nõ luxuriando peruenit, nec
ijs, qbus caro delectatur. Cuiusmodi docent falsi prophetæ, à qbus attendendũ est, & se-
quendum eos, q vere sunt prophetæ. Quos vel vtrosq; ex operibus cognoscemus. Hæc
itaq; hocq; genus alia, plerunq; sunt à patribus filijs inculcãda, vt omni modo filios, sua
culpa nõ negligant. Meminerint, plurimũ sibi in filijs positũ: siqdem se nõ habere clino-
Prouer. 10 diũ maius, pulchrius, nobiliusq;, q̃ virtuosos & bonos filios, q (vt scriptura inqt) patrem
Prouer 29 lætificãt. Stulti vero atq; mali matrẽ mœroee afficiũt. Vestros ideo couenit filios ab omĩ
2.Cor.12. malo prohibere, eosq; iuxta scripturã erudiee, vt vos aliqñ refrigerẽe, dentq; delitias a-
nimabus vestris & gloriã. Eapropter illis vult Paulus vos thesaurizare, nõ vtiq; solũ mo-
do bona ista tpalia, sed bonas etiamnũ virtutes, q̃ illa cõseruãt, magisq; ac magis ornãt.
Solicita, inquã, peo filijs est habẽda cura, ne p falsos prophetas, i. p carnẽ, mũdũ atq; dia-
bolũ seducant. In tãta igit solicitudine & cura, plurimũ peofuerit, vt illi bonis probatisq;
magistris & pædagogis iungant, vt ij claros & sapiẽtes viros sequant, qm̃ q cõgredit sa-
Psal.17 pientibus, sapiẽs erit, q aũt cohæret imprudẽtibus, agnoscit imprudẽs. Et sane iungi bo
nis, valde prodest ad instructionẽ, & ad probitatis testimoniũ. Ostẽdũt em̃ adolescentes
eoꝝ se imitatores eẽ, quibus adhæserint, & ea coalescit opinio, q̃d ab ijs viuendi accepe-
Exodi. 24 rint similitudinẽ, cũ qbus cõuersandi hauserint cupiditatẽ. Sic Iesus Naue Mosi adiun-
Deuter. 31 ctus, factus est sanctus, eruditus, ideq; miraculis clarus, & deo gratus. Sic Loth Abrahæ
Gene.12 adhærẽs, deũ promeruit ad oĩa habeee propitiũ. Sic Heliæ comes iunior Helisæus pro-
4.Regũ. 2. pheta factus ẽ admirabilis. Sic à Barnaba Marcus, à Paulo Silan, Timotheus, Titus adu
Acto.12. lescẽs, tanq̃ à seniore, sanctissimoq; magistro & comite, ad oẽm pietatẽ eruditus est. Sic
15.16. & à Peteo Iohãnes Euangelista moribus instructus est sanctissimis, q̃uis idẽ ipse meeitis

aliοqui

alioqui & ſapientia nulli prorſus ſeniorũ fuerit ſecundus. Vnde profecto conſtat plurimum proficere ad ſanctitatem oeḿq; virtutem conſequendo, quũ filij ſanctis & virtuoſis comitibus adſociantur, quorum inſtructione & exemplo docentur & cognoſcere falſos prophetas, à qbus tantopere dominus hortatur eſſe attendendum.

HOMILIA LXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Luc. 16. Quid faciã, qa dñs meus aufert à me villicationem.

Dominica nona poſt octauas pentecoſtes.

A
Erba ſunt villici per dñm à villicatione amouẽdi. Verba (inquã) lamentatione & anxietate plena, & nulli nõ maximi habẽda, quũ ad vnũquemq; mortaliũ referri ſoleant, ſiquidẽ à Chriſto, more ſuo, in parabolis recitata. Quæ, vt ſuã operent in aĩo, audiẽtium ſalutẽ & vtilitatẽ, breuiter ea ad moralẽ myſticuḿq; ſenſum, in q̃ & ipſa Chriſtus accipienda cenſuit, reducemus, euãgelij deinde, totius intellectũ (deo authore) cõmunicaturi. Quis igitur homo ille diues eſt, qui villicum ſeu economũ habuit? Eſt deus Max. q pro ſolita ſua in nos pietate & miſericordia plerũq; ſe in ſcripturis hoĩem nominat. Sic alias nominat ſe hoĩem regẽ, q voluit rationẽ ponere cum ſeruis ſuis. Et alias nominat homo paterfamilias, q exijt primo mane cõducere operarios in vineã ſuã. Sic & alijs in locis idem homo ex rõne appellat. Qui & hodie homo diues vocat. Quare diues? Quia (vt ſecundũ prophetã) eius eſt terra, & oĩs plenitudo eius, orbis terrarũ & vniuerſi q habitãt in eo. Qui & alias ad deũ loquẽs, ait: Tui ſunt cœli & tua eſt terra, orbẽ terræ & plenitudinẽ eius tu fundaſti, aquilonẽ & mare tu creaſti. Et rurſus: Gloria & diuitiæ in domo eius. Qui & dñs eſt totius creaturæ, q oĩa ex nihilo creauit. Ille ergo homo diues, hoc eſt, deus Max. villicũ habet, id eſt, economum & diſpẽſatorẽ. Quem? Hominẽ: Quarũ rerũ ſeu villarũ habet villicationẽ? Omniũ (inquã) rerũ quas à dño deo habet. Omnia eñ quæ homo hic poſſidet, propria non ſunt, ſed dei Max. Vnde Paulus: Quid aũt (inqt) habes, q̃d non accepiſti? Si aũt accepiſti, qd gloriaris quaſi non acceperis? Si nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chri, & diſpẽſatores myſteriorũ dei. In oĩbus exhibeamus nosmetipſos, ſicut dei miniſtros. Hũc igit hominẽ villicũ habet deus oĩpotens. Sed non vnicũ villicũ hominẽ, ſed triplicẽ. Sane in rebus ſpiritualibus prælatũ habet diſpenſatorẽ pro populo. In tẽporalibus principẽ terrenũ. In vtriſq; quemlibet Chriſtianũ. Quorũ cuilibet tres villas procurãdas, & earũ rerũ diſpenſatorẽ dedit. Villã aĩæ, eiuſq́; rerũ. ſ. animæ dotiũ, cuiuſmodi ſunt ſapiẽtia, prudẽtia, ſciẽtia, conſiliũ, hocq́; genus reliquas dotes. Villã corporis, huiuſq́; rerũ, vtpote roboris, valetudinis, pulchritudinis, & huius generis aliarũ corporis dotiũ. Villam fortunæ, eiuſq́; rerũ. ſ. diuitiarũ poteſtatũ, amicitiarum, & quæ huc attinent reliquarum.

Math. 18
Math. 20
Mat. 21. 25.
Psal. 23
Psal. 88
Psal. 111.
Iudith. 9
Gene. 1
1. Cor. 4
2. Cor. 6

B ¶De qbus vtiq; omnibus & ſingulis eſt, vel ideo reddẽda ratio, vt ſinguli villici iuxta diſpenſationẽ mercedem recipiant. Quoniam ego (inqt dñs) ſum dñs ſcrutans corda & probans renes, q do vnicuiq; iuxta opa ſua, & iuxta viã ſuam, & iuxta fructũ. Sic & Paulus ait: Omnes eñ nos oportet, manifeſtari ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſqſq; propria corporis, prout geſſit, ſiue bonũ ſiue malum. Quandoquidem vnuſquiſq; tenebitur reddere rationem vel de minima re & vſque ad vltimũ quadrantẽ, vtpote quo pacto, & in quẽ vſum, quamlibet rem ſibi commiſſam collocarit. Hinc Chriſtus inqt: Dico aũt vobis, quoniam omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddẽt rationẽ de eo in die iudicij. Hinc & idẽ paulopoſt apud alium Euangeliſtã: Dico tibi (inquit) non exies inde, donec etiam nouiſſimum minutum reddas.

Hiere. 17
2. Cor. 5
Math. 12
Luc. 12

C ¶Et quando eſt reddenda talis ratio? Vtique in nouiſſima die, quæ iudicij eſt dies, in qua villicare amplius non licebit. i. non erit vltra tẽpus bene vel male merẽdi, vel operãdi, vel diſpẽſandi. Erit eñ dies noctis, in qua (vt Chrũs ait) nemo poterit operari. In ea
D (inquã) die & nocte reddẽda eſt ratio. ¶At quãdo villicis fiet denũtiatio ad eã rationem? Omni (inquã) momẽto tẽporis. Quoniã ſit certum, nos oẽs morituros, & poſt mortem reddituros rationẽ, hora aũt eſt, & tẽpus mortis oĩbus incertũ (teſte Chriſto) q dicit: Neſcitis eñ quando tempus ſit. Sicut homo qui peregre profectus, reliquit, domum ſuã, & dedit ſeruis ſuis poteſtatẽ cuiuſq; operis, & ianitori præcepit, vt vigilet. Vigilate ergo: Neſcitis enim, quando dominus domus veniat, ſero an media nocte, an gallicantu, an mane, ne cũ venerit, repente inueniat vos dormientes. Quod aũt vobis dico, oĩbus dico. Vigilate. Omni igitur tempore denuntiatur villicis ratio, hoc terribili dñi verbo: Redde rationem villicationis tuæ. Iam eñ non poteris villicare.

Iohan. 9
Hebr. 9
Math. 25
Marci. 13
Lucæ. 9

¶Hoc aũt verbum denuntiatur à deo villicis multifariam. Modo inspiratione interiore E
modo prædicatione exteriore, modo euidẽtissimis beneficijs, modo multiplicibus flagellis,
modo amara recordatione mortis, & tẽporalis & æternalis. Et sic sane, quoties villicus per
aliquẽ huiusmodi modũ, vocem illam audit à deo: Redde rationẽ villicationis tuæ. i. de oĩ-
bus factis, verbis, cogitationibus, de omnibus tibi à deo commissis tanquã dispensatori da
rationẽ, quomodo ea exposueris, qm̃ iam amplius villicare nõ poteris, q̃a male te gesseris, &
tibi amplius in hoc officio manendi tempus non detur, toties vocatur ad rationem.

Actor. 10 ¶Vocabit aũt vnusq́sq; villicus tã prælatus q̃ subditus, siqdem apud deũ nulla sit psonarũ F
Ephe. 6. acceptio, & morti atq; iudicio p examinationẽ oẽs & singuli præsentabimur. Vnde inquit
Roma. 2. Sapiens: Cuncta quæ sunt sub sole, adducet dñs in iudicio, & pro omni errato, siue bonũ, siue
Eccl. vlt. malũ sit. Et Paulus: Itaq; vnusq́sq; nostrũ (inqt) pro se rõnẽ reddet deo. Dñs eñ iudex iust⁹ A
Roma. 14 est, faciens iustitiã pauperi & inopi, apudq; ipsum non est respectus potentis vel diuitis, imo
Psal. 7. diuitibus & potentibus villicis, qbus ingentia & multa bona sunt tradita, maior & strictior
1. Petr. 4 curiosiorq; reddenda erit ratio. Reddent eñ vniuersi (vt scribit Petrus) rõnem ei, q paratus
Matth. 25. est iudicare viuos & mortuos. Vnusq́sq; sicut accepit gratiã, in alterutrũ illam administran
tes, sicut boni dispẽsatores multiformis grẽ dei. Id q̃d euidẽter innuit dñs Iesus: Sicut enim
ingens: Homo peregre proficiscẽs vocauit seruos suos, & tradidit illis bona sua. Et vni de-
dit quinq; talenta, alij aũt duo, alij vero vnũ, vnicuiq; secundũ propriã virtutẽ, & profectus
Luc. 12 est statim. Quod apud aliũ Euangelistã exponẽs: Omni aũt (inqt) cui multũ datũ est, multũ
Matth. 24. quæretur ab eo. Et cui commendarunt multum, plus petent ab eo.

¶Vnde certe constat, quum & prælati quiq;, tam seculares q̃ spũales, speciatim sint dei in G
hoc mũdo villici, eos cæteris maiorẽ oportere rationẽ reddere, nõ mõ pro seipsis, sed pro to
Hebr. 13 to populo cuius habẽt cõmissionẽ, cuius & rationem reddere cogent (vel Paulo teste) q vult
nos propterea debere obedire, & subiacere præpositis nr̃is, qm̃ ipsi peruigilent, rõnẽ pro ani
mabus nostris reddituri. Quorũ certe vnusq́sq; debuerit, vel hoc in primis tpe, tã propinq
tẽpori reddendæ rationis, audisse dñi vocẽ: Redde rationem villicationis tuæ, &c. Et sibi ipsi
fuisse cõquęstus, cũ summo animi dolore ac tremore. Quid faciam, q̃a dñs meus aufert à me
villicationẽ. Hoc (inquã) verbũ vnusq́sq; pręlatus ingenti cruciatu dicere deberet, quũ vide-
ret se in nouissimis diebus tam magnis periculis, tã horrẽdis flagellis vocatũ, vt rationẽ red-
dat de sua villicatione. i. de dispensatione bonorũ, & eorũ quæ ad statũ suũ pertinẽt: cui haud
Iob. 42 dubie dictũ est. Quia iam amplius nõ villicabis, apud me eñ diffamat⁹ es. Per quẽ? Per me,
Roma. 2 quẽ nihil latere potest. Per remorsum tuæ cõsciẽtiæ, per euidẽtiã tui mali regiminis. Per cla
Gene. 18. 19 morem pctõrũ, vt Sodomorũ, per clamorẽ tuorũ subditorũ, non secus atq; iusti Abel à Cai-
Gene. 4 mo interfecti, ad me ascendentẽ. Redde ergo rationem tuæ villicationis, solue pro dissipatis
bonis debitã pœnam, quia nolo te in posterum habere villicum.

¶O rigidum, o strictũ, o durum, o tremendũ verbũ. Vnde merito vnusq́sq; prælatus to- H
to corpore extremiscere debuerit. Q̃uo eñ vel ecclesiasticus prælatus nõ extremiscat audi-
turus ad se dicere dñm: Redde rationẽ villicationis tuæ. i. tuæ prælaturæ, qm̃ diffamatus es
Hiere. 3 apud me, quęrelis tuæ ecclesiæ, quod bona tibi à me tradita, nõ in eius vsum, vt debebas, ex-
Matth. 24. posueris, sed male dissipaueris, vitam à vero prælato longe alienã duxeris. Ego equidem te
Lucæ. 12 pastorẽ populi mei constitui. Et tibi pabula doctrinarũ euangelij propterea largitus sum, vt
Iohan. 10. illũ pasceres, in tpe cibũ distribueres, illiq; vt pastor bonus intenderes, adeoq; necessitate po
stulante, pro ipso mortẽ subire non dubitares. Id q̃d ex meis meorũq; Apostolorũ verbis fa
Matth. 26. cile didicisti. Præterea & tibi tẽporalia beneficia contuli, vt inde haberes, quo necessario ad
Iohan. 18 commodiorẽ vitã te conseruares, & à mũdo esses alienus, item pacificus & quietus, spiritui
attẽderes, & nõ carni, & si qd bonorũ tibi superesset tẽporaliũ, id in pauperũ cõferret vsum.
Luc. 11 Piscator deniq; esses nõ piscium, id est, vanarũ rerũ & possessionũ, sed hominũ, quos mihi, vt
Lucę. 5. mei Apostoli factitarunt bonis disciplinis, operibus, ac exemplis lucrifaceres.
Acto. 2. 4

¶Sed hei longe secus de re audio. Apud me qdẽ diffamatus es, quod te, tuũq; statũ, meaq; I
tibi tradita bona, turpiter dissipaueris. Audio enim quod parum aut nihil paueris populum
meũ, sed potius ipsum mactaueris, perdideris, lanamq; ab eo & lac exuxeris, tuum priuatũ
Hiere. 23 magis quàm ipsius commodũ, contra præceptũ meum, quęsiueris, ipsum sæpe ieiunum sine
Ezech. 34 doctrinarum pabulo, perindeq; sine pastore deserueris, nec ingruentibus hostibus restiteris
Nec contẽtus beneficijs, quæ & necessitati & dignitati sufficere possint, plura atq; plura per
1. Cor. 10 phas & nephas cõparaueris, auaritię deditus & quæstui, parũ aut nihil ab emptore & vendi-
Ezech. 34 tore nummularioq; discriminis habẽs, quiq; adeo nõ sis spũalis, vt te nec mundanus, aut se-
cularis quispiam, fuerit mũdanior & secularior, ecclesiæ tuæ pecunijs extortis, quasi tyran-
nus bellũ geris, carni deditus & nõ spiritui, longe à noĩe tuo alienus. Qui clericus cũ sis, id est
dñi partem habens, alteri non deberes esse addictus. Qui deniq; parum curæ habueris, q̃uo
vitæ sanctimonia, morũ cãdore, doctrinarumq; retiaculo hoĩes piscareris ad vitã beatã, sed

potius

potius intenderis amplificandæ ditioni tuæ terreoæ, vt dñs sis & non pater, q frequen- Eph.6
tius ferro q̃ gladio spūs (q vnicus tibi erat idẽq; solus)bellũ gesseris, sanguinis auidior q̃ Matth.8
animaꝝ. Nescis quia Petro gladiũ ademerim, cui gladiũ esse volui euangelicũ, q est ser- Johan.18
mo cœlestis, qui(vt Apostolus meus docuit) viuidus est & efficax, ac penetrãtior quouis Hebr.4
gladio, vtrinq; incidẽte & pertingens vsq; ad diuisionẽ aĩæ ac spūs. Cur putas, q̃d recon
di iusserim à Petro gladiũ? Nimiꝝ, ne bellet nisi extrema coactus necessitate pastor euã-
gelicus. Habuisti igit̃ gladiũ, scilicet verbũ meũ, quo iugulare debueras vitia, resecare hu
manas cupiditates, habuisti & bombardas atq; tela sagittasq;, lachrymas & orationes,
quibus ad me orãs, populũ tibi cõmissum defendere poteras, quẽ tu insanis & bellicis ar-
mis maiuisti perdere & exactionibus pauperẽ reddere, quàm pro necessitate illi subueni-
re, quũ tñ haberes, vnde succurrere poteras. Redde igit̃ rationẽ de bonis ex sacerdotio
collectis. Cui thesaurizasti q celebs hæredes non habuisti? Cuius sunt diuitiæ post mor
tem? Si nõ collegisti, q̃ profudisti? Nõne in bellũ? In scorta? In pompã? In equos? In ca
nes? In crapulã? & in hoc genus luxũ? huiusq; mũdi pniciosas voluptates? Quũ interim
tot paupes vel ad mortẽ vsq; eguerint? Redde proinde rõnẽ villicationis tuæ, qa amplius Psal.108
iam nõ villicabis? Episcopatũ tuũ ac sacerdotiũ accipiet alter. A te recipio talentũ, alteri Acto.1.
traditurus. Hæc nimiꝝ horũq; similia indubie dicturus est deus ad vnũquẽq; prælatũ, q Matth.25
male hic fuo ctus est sua ꝑlatura. Quid aũt hic aliud respõdebit, quàm verbũ hoc durum
& anxium, doloreq; plenũ. Quid faciam, qa dñs meus aufert à me villicationem?

K ¶Quid aũt putemus & dñm dictuꝝ ad secularem prælatũ, vtpote Cæsarẽ, regẽ, prin
cipem, ducẽ, comitẽ, baronẽ? Vtiq; redde & tu rationẽ villicationis tuæ, qa diffamatus &
ipse es apud me, q̃d bona mea male dissipaueris, tuoq; statu perperã functus sis. Redde
rationẽ. Tibi etenim tradidi villas meas terrenas, & populũ in illis, tradidiq; potestatem
secularẽ cũ gladio, vt eo vtereris pinde atq; meus minister & vindex in irã ei, q malum a-
geret, vt princeps esses timori mali operis ad vltionẽ nocentiũ, & laudẽ recte agentium
Et sane curares, vt villæ meæ pacate & quiete viuerẽt, malis hoĩbus carerẽt q̃s ipse cõqui
reres coerceresq;, legibusq; tibi p me traditis efficeres, vt honeste viueret, nemo læderet
ius suũ vnicuiq; redderet. Faciẽda imperares, nõ faciẽda vetares, Cõcedẽda pmitteres,
mala punires, & q bonos nõ solũ metu pœnaꝝ veꝝ pmioꝝ q̃q; exhortatione efficeres, Roman.13.
& deniq; quatenus fieri posset, cũ oĩbus pacẽ haberes, meæ ecclesiæ magis q̃ priuatũ com 1.Pet.2
modũ quæreres, & deniq; villas meas adiectiõe potius hominũ q̃ terraꝝ augeres. L.p̃ses.l.il

L ¶Sed heu Quid audio de te, sic q̃dem q̃d diffamatus mea bona male dissipaueris, quum licitas § ne
gladio tuo pro libidine vsus sis, nec aliquã boni vel improbi rationẽ habueris, plura in- potiores
dignatione q̃ ratione permotus feceris, malos foueris, bonos suppresseris, bellum perpe- ff. de offi
tuũ pro augẽdis nullo iure territorijs, pro vana gloria superbe gesseris, vnde populũ sem cio p̃sidis.l.
per nouis tributis, cẽsibus, redditibus, hocq; genus onerosis exactionibus spoliaueris, nec iustitia. ff.
ita cõtẽtus, in tuos, hoc est, Christianos sæpenumero bella duxeris, q neq; ius neq; leges de iustitia
curaueris, nullãq; neq; virtutis, neq; honestatis neq; religionis rationẽ habueris, neq;(vt l.nam &. ff
te decuisset) in iudicijs sedens ius dictaueris, nec iniurias coercueris, lites dirimueris, op- de legibus
pressos subleuaueris, nec reipublicę cõmodis in cõsilijs sedẽs prospexeris, tãtũq; abfue-
rit, vt villas meas auxisses hoĩbus, vt insanis tumultibus, & ꝑlijs pene oẽs villas & hoĩes
inhabitãtes amiseris, quũ certo scires, vel ideo maxĩe bella eẽ detestãda, qm̃ ea maxĩe re-
dũdent in capita tenuiũ & humiliũ, velut agricolaꝝ, opificũ & viatoꝝ, q interim nõ du
bitasti tui cõmodi rõne ecclesiã meã infestare, eiusq; ministros vltro citroq; molestare,
q̃s te patronũ & aduocatũ, nõ aũt tyrãnũ agere oportuit. En pro tã iniq̃ tuo guberna-
mine, proq; tot paupculis aĩabus occisis te iudicio statuerim, quaꝝ ad me sanguis procla
mauit. Sane iuxta Prophetã, sanguinẽ eaꝝ de manu tua requirã, qm̃ illas à pctõ nõ pro- Ezech.3
hibueris, quũ potuisses, gladiũ tuũ à sanguine abstinueris. De tua igit̃ villicatione in pri
misq; de populo tibi tanquã villico cõmisso redde rationẽ, qa iam vltra nõ villicaberis.

M ¶Quid aũt O homo, respondebit, nisi mei thematis verbum, dolore plenum & curæ?
Quid faciã, quia dñs meus aufert à me villicationẽ? Et sane ad hunc modũ deus ab omni
superioritate exiget rationẽ villicationis de subditis, q & deniq; ab eadẽ & ab vnoquoq;
Christiano postulabit rationem trium villaꝝ. s. animæ, corporis, fortunæq; reꝝ, quan-
doquidẽ res fortunæ in vsum illicitũ & superfluũ expenderit, Corpus res illecebris & vo
luptatibus dederit, animã immũdis cogitatiõibus impleuerit, q deniq; nihil eaꝝ vel paꝝ
(inquã) in dei gloriã, in suipsius salutẽ, & proximi vtilitatẽ, applicauerit. Quis igitur nõ
terrebitur? Non totus expauescet cũ ante iustissimũ sæuerissimũq; dominũ steterit, audie
ritq; hoc tremendum verbum ante mortem corripiens & moerens. Quid hoc audio de
te, bonorum dispensatore? Ah verbũ magnæ angustiæ & anxietatis.

N ¶Primo q̃dem rigidæ reprehẽsionis, dicẽs: Quid hoc audio de te, sic ditato gr̃aꝝ mu
neribus,

neribus, sic præuento benedictiõibus, dissipatore re℞ mea℞ tibi commissa℞? Quid audio clamorẽ de terra resonantẽ tam horribilia scelera, tã antiqua vitia, q̃ tãta bona dissipasti, qm̃ temporalia male expeudisti, corpus inquinasti, animã peccatis inueterasti?

Sap. 1 ¶Secũdo, verbũ est anxij timoris: Redde rationẽ villicatiõis tuæ. O verbum strictum, O
Marth 15 O verbũ auxium, O verbũ du℞, discussionis strictæ tũc faciẽdæ, quãdo exigetur à nobis
Apoc. 20 de occultis cordiũ cogitationibus, de otiosis sermonibus, de nostris opibus. Tunc aperti erũt libri cœlestes, tũc apertus erit liber cõsciẽtiæ, in q̃ leget memoria quicq̃d homo cogitauit, dixit, ac fecit, tũ examinabunt oĩa, & tũ discutietur de tota vita nostra.

Iohan. 9 ¶Tertio, verbum est amari doloris. Iam non poteris villicare. In futura quidem vita P tollitur (vt diximus) omnis villicatio hominum, ita vt vlterius nec male nec bene operari possit. Quid ergo respondebit pauper villicus, idẽq; p̃ctõr aliud q̃ verbũ mei thematis? Quid faciam, quia dominus meus aufert à me villicationem.

¶Certe non erit melius consiliũ atq; remediũ, q̃ vt faciat q̃d villicus ille euãgelicus fe- Q
Roma. 2. cit, quũ nõ possit fodere, i. proprio labore satisfacere, & mẽdicare erubescat, auteq̃ amo-
Ezech. 18 ueatur (est eñ deus Opt. misericors & lõganimis idẽq; patiens, mortẽ peccatoris nolẽs) secũ efficaciter cogitet & statuat, vt & ipse auteq̃ amoueat à villicatione suũq; exitũ percipiens leuet beneficio sarcinã p̃ctõ℞, vel relaxando debita debitori, vel tribuẽs in opibus copiã, ea quæ dñi sunt largiens, multos amicos cõciliat, p̃bituros sibi corã iudice testimoniũ veritatis. Nõ vocibus, sed bono℞ ope℞ ostensione, quinetiam paraturos p̃ testimoniũ refrigerij mansionẽ. Præterea satageat, vt bona sibi à deo cõmissa, quousq; futurus sit villicus melius dispẽset. Id q̃d faciet circa aĩæ bona, quãdo illi (iuxta scripturã) suũ
Eccl. 10 dederit honorẽ, qui datur, quũ ipsa aĩa eius, cuius est imago p̃ memoriã, intelligentiã, vo
Gene. 1 luntatemq; memor fuerit, ad eã inquiẽs: Benedic aĩa mea dño, & noli obliuisci oẽs retri-
Sap. 2 butiones eius. Et deniq; ipsius bona in dei laudẽ, proximi vtilitatẽ, suãq; salutẽ dispẽset.
Psal 102 Corporis vero bona tũ recte distribuet, quũ (vt Paulus docet) sicut exhibuit mẽbra sua
Roma. 6 seruire immũditiæ ad iniq̃tatem, ita demũ exhibeat q̃q; seruire iustitiæ in sanctificationẽ Fortunæ autẽ bona tum erunt bene dispensata, vbi ea in paupe℞ necessitatẽ cõmunicata
Psal. 111 fuerint. Quod (vt Prophera cecinit) à iusto fieri adsolet q̃ bona dispersit & dedit paupe
Tob 4 ribus. Sane sicut aqua extinguit ignẽ, ita eleemosyna p̃ctm̃, quũ & (vt Tobias dixit) elee-
Luc. 11 mosyna ab oñi p̃ctõ, & à morte liberet, & non patiet animã ire in tenebras. Quod Christus approbans. Veruntamen (inq̃t) quod superest date eleemosynã, & ecce oĩa munda
Luc. 6. sunt vobis. Sic & Chrũs hoc loco suadet, vt faciamus nobis de mammona iniquitatis. i. de diuitijs (quæ vel raro sine iniq̃tate acquirũtur, vel cõmuniter ad iniquitatẽ prouocãt) amicos q̃ pauperes sunt, vt recipiãt nos in tabernacula sua. i. in regnũ cœlo℞, q̃d (Chro teste) paupe℞ est. Hæc igit̃ sunt consilia, q̃ penes se diffamatus villicus excogitauit, anxie apud se quærẽs: Quid faciam? q̃a dñs meus aufert à me villicationem.

HOMILIA LXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST.
Luc. 19. Eo quod non cognoueris tempus visitationis tuæ &c.

Dominica decima post octauas pentecostes.

NEmo est pius, arbitror, qui legit, nescio quẽ, noui istius hæresiarchæ in ho- A diernum euangeliũ sermonẽ, anno (ni fallor) ab hinc altero habitũ, quẽ latere possit, quàm iste superbe, subdole, falso, itẽq; hoc Christi Opt. in Euangelio tempus visitationis in se transtulerit, & minas in Hierosolymã tum desolandã, in eos perperam reiecerit, qui se suumq; nescio quod Euãgeliũ non sunt recepturi. Quid (oro) hoc aliud est, quàm vt velit se nobis nouum quendam haberi Messiam, Iesu Christo dei viui, æterniq; filio negato & eminus profligato? Id quod absit, aliquis vnquàm faciat. Sane Chrũs Iesus, deus & homo, redemptor noster, totũ quo habet euangelica historia, in ipsam olim Hierosolymã prædicit, in eam merito futu℞, nẽpe quod ipsa tempus suæ visitationis, scilicet per gratiã & p̃sonæ p̃sentiam nõ cognouerit, & suapte malitia & inuidia obcæcata Christũ Iesum ex lege Messiam promissum, & toties ad se venientẽ non receperit. Recte quidẽ ac iuste, q̃ nõ intellexerunt pacẽ dei, quam Christus suo aduentu attulit, prædixit eis bellum mũdi, q̃d illis erat sæperuentu℞, & vltionem, qua nunquàm pertulerũt grauiorem, vt vel sic timore pœnæ resipiscerẽt, qui nõ poterant signis, virtutibus, beneficijs, & tandẽ miserationibus eius emoliri. Sed ne terrore quidẽ pœna℞ moti sunt, & ita suo malo, sua ipso℞ volũtate, contra dei volũtatem tandẽ perierũt. ¶Cuius rei etiam aliàs admonuit, & deplorãdo ex- B
Luce 13 terminium eo℞ p̃dixit, apud Lucam inquiens: Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te mittuntur. Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum

modum auis nidum suũ sub pennis & noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra de- Math. 23.
serta. Quod & à Matthæo proditũ est. Cũ itaq; Iudæi toties tã́q; pie, tã gratiose, tam pa
terne à Christo visitati, eam visitationem nõ cognouerint, id est, cognoscere noluerint, Iohan. 3
merito supplicium tantũ erant aliquando subituri. Loquitur itaq; Chrũs de tpe, suæ visita Luc. 1.
tionis q̃ incarnatus in mundũ venit, mundum saluaturus, & ꝑdicationis tpe, de q̃ ait Za
charias: Benedictus dñs deus Israel, qa visitauit & fecit redemptionem plebis suę. Et idẽ:
Per viscera misericordiæ dei nostri, in qbus visitauit nos oriens ex alto. De qua etiamnũ Luc. 7
visitatione aliàs qui Christũ viderunt viduæ filium vnicum à Christo resuscitatum dixe
rũt: Quia Propheta magnus surrexit in nobis, & quia deus visitauit plebem suam.

C ¶ Huius vero gratiosissimæ visitationis tp̃s, vel ideo Hierosolymitani non cognouisse
dicuntur, qm̃ inuidia odioq; veritatis permoti credere noluerũt idipsum esse tẽpus, quo
verus Messias ad eos venisset, & q̃d Iesum eundẽ esse Messiam credere recusarint, quem Iohan. 10
tamen ꝑ diuina miracula credere debuerant, & ꝑ scripturas quibus id tpis & totũ, quod
à Christo gerebat, vndecũq; conueniebat. Sic Christus alibi dixit: Si non facio opera pa
tris mei, nolite credere mihi. Et si mihi non vultis credere, operibus credite. Sic (inquã)
Iudæi, maxime primores, vtpote scribæ legũq; periti, Christum esse verũ Messiam à deo
promissum & missum scire potuerũt ex scripturis, de tpe ipsius aduẽtus loquẽtibus apud
Danielẽ in hebdomadibus illis abbreuiatis. Et de signis eius aduẽtus, sicuti fuit translatio Danie. 9.
regni. Et de modo veniendi eius in paupertate & humilitate, vt est apud Zachariã: Et Gene. 49
de eius diuinitate, de qua Hieremias ait: Ecce dies veniũt, dicit dñs, & suscitabo verbum Zacha. 9
bonũ, quod loquutus sum ad domũ Israel & Iuda: In diebus illis germinare faciã Dauid Hiere. 33
germen iustũ, & faciet iudiciũ & iustitiã in terra, & hoc est nomen quo vocabũt eũ dñs
iustus noster. Et Esaias: Paruulus (inqt) natus est nobis, & factus est principatus super hu Esai. 9
merum eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius, deus fortis, pater futuri
seculi, princeps pacis. Potuerũt igit tẽpus visitationis cognoscere, signis, virtutibus atq;
scripturis, quæ ad omnia Christo respondebãt, etiam quo ad eius diuinitatem.

D ¶ Hic tamen velim considerari, aliqd cognosci in habitu, cuius tamen cognitio actua
lis impedit propter aliquã passionẽ vel habitũ impedientẽ. Quo sane modo dici põt Iu-
dæos habuisse verã æstimationẽ de Christo tã in habitu q̃ in actu in principio, sed quum
incepit cõtra eos ꝑdicare, isti passionibus iræ, rancoris & inuidiæ, qbus impediebant, ex-
citati ab actu cõsiderationis ꝑhabitæ de Chr̃o, vsq; adeo Christũ cognoscere vt deũ de-
dignati sunt, vt in eius etiã mortẽ nunq̃ nõ machinati fuerint. Eapropter Chr̃s Iesus, re-
dẽptor misericors, idẽq; iustus hodie Hierosolymis affectu saluãdi appropinquãs, sup ci
uitatem ipsam, i. sup habitatores ip̃os maleuolẽtiã ab eo elongãtes ideo fleuit, vt indica-
ret nõ eẽ suæ volũtatis, vt cæci eẽnt, vt perirẽt (siqdẽ iuxta Dauidẽ) vita & saluatio ĩ volũ Psal. 29
tate eius: Mors vero & ꝑditio in indignatiõe, i. contra volũtatẽ eius, q oẽs hoĩes vult sal-
uos fieri, mortẽ pc̃tõris nolens, sed malitiã, odiũ & inuidiã obcæcasse eos, & odiũ qdẽ si-
ne causa, sicut scriptũ est: Oderunt me gratis. Inde tã iniqs adfectibus ducti, nec Christũ 1. Timot. 2
nec salutaris eius visitatiõis tp̃s cognoscere voluerũt. Quorũ proinde dom⁹ merito deser Ezech. 18.
ta vel ad hũc diẽ ẽ relicta, qm̃ tp̃s visitatiõis suæ nõ cognouerũt. i. cognoscere noluerũt, Psal. 34.
quẽ nos iã olim cũ oĩbus maioribus nr̃is cognouim⁹, & in pignus baptizati sumus, q cre

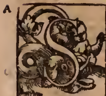
E dimus & cõfitemur. ¶ Modo videat auditor cãdidus & pius q̃ elate & dolose hæresiar Iose. li. 6. 7.
ches iste hasce euãgelij minas, vel iã dudũ impletas etiã (teste Iosepho) in Germanos ꝑ-
inde vt infideles Iudæos, vel ideo retorquet futuras, quia tp̃s vt suæ visitatiõis acceptare
noluerimus. Hoc aũt q̃so, qd aliud est, q̃ vt se nobis quasi illum Messiã, & Christũ in lege
promissum noua fide, & qdẽ sine miraculis obtrudat, suũq; nescio cuiusmodi euãgelium
recipiam⁹. Sed ipi hoc & illud facere serio à Iesu nr̃o seruatore eiusq; Apl̃is prohibemur
Qui em̃ illũ recipiam⁹ iã deniq; Chr̃m: Qñ Iesus noster de⁹ & saluator vnicus, in hũanis Matth. 24
olim adhuc admonuerit. Videte (inquiẽs) ne quis vos seducat. Multi em̃ venient in noĩe Marc. 13
meo, dicẽtes: Ego sum Chr̃s, & multos seducẽt. Tũc si qs vobis dixerit: Ecce hic ẽ Chr̃s
aut illic, nolite credere. Surgẽt em̃ pseudochr̃i, & in errorẽ ducẽt, si fieri põt, etiã electos
Ecce ꝑdixi vobis. Si ergo dixerint vobis. Ecce in deserto ẽ, nolite exire. Ecce in penetra
libus, nolite credere. Sic & Paulus magn⁹ ille apl̃us hortat, ne aliud q̃ Chr̃i euãgeliũ, q̃le 1. Timo. 3
nos hactenus ab eccl̃ia, veritatis colũna, cui de⁹ semp ꝑsto est, receptũ tenuimus & tene- Math. 28.
mus, vllo pacto suscipiam⁹. Sed licet (inqens) nos aut angel⁹ de cęlo euãgelizet vobis ꝑ- Gala. 1
ter quã, q̃d euãgelizauimus vobis, anathema sit. Sicut ꝑdixi & iterũ nũc dico. Si qs vobis
euãgelizauerit, ꝑter id, quod accepistis, anathema sit. Quid ergo dicet hæresiarches iste
vnà cũ suis cõplicibus: Nõne idẽ Paulus ad hos q̃d ad Galatas, mõ vere dicere possit. Mi
ror q̃d sic tã cito trãsferimini ab eo, q vos vocauit in gratiã Chr̃i, in aliud euãgeliũ, q̃d nõ
est aliud, nisi sunt aliq q̃ vos cõturbãt, & volũt cõuertere euãgeliũ Chr̃i. At charisss. frẽs,
de quo

de quo loquit euágegelio seruando Paulus? Vtiq; de eo quod catholica ecclesia mille &
2.Cor.6 aliquot centenis annis habuit, nobisq; habendű fideliter ttradidit. Nos ergo cű illo schis
matico malumus q̃ cum sanctissimo Aplo stãdum. Absit, à Christo ad Belial deficiamus.
¶Cæterű(inquit) fortassis iste: Equidẽ doceo, qũo Christi euãgelium sit intelligendű, F
& qd recte scdm illud sit agẽdű. Quid isthuc est inquã? Rursus ille: Vt vnusq; Chria-
nus libere ad nutű viuat, nec orare, nec canere, nec ieiunare satagat, nec rigide, vt antea
factű est, vitã degat, carni exhibẽdo q̃d ipsa cõcupiscit. Sancti itẽ nõ venerent, tẽpla non
decorent, nullæ deinde cærimoniæ admittant, nihil sit inter laicos & presbyteros discri
minis, qm̃ ex æquo oẽs sint sacerdotes. Itẽ vt hoĩes omĩ die, q antea fuit ieiunio addict⁹
carne vescant. Principes ecclesiastici solũmodo doceãt, nõ etiã regãt, oẽs sine ordine p-
dicent. Cõcilijs nihil deferendű, decimas nõ esse soluendas. Nõ cõfitendű, nõ pœniten-
dum, nõ curãdű satisfacere pro pc̃tis, sua sacerdotib⁹ diripiẽda, & hoc genus alia pene se
xcenta iuxta euãgeliű (inqt iste) pdoceo & suadeo. Atqui, obsecro, iuxta cuius euãgeliű?
Certe nõ Chri. Eqdẽ herbã daturus sum, si vel vnicum horű ex euãgelio docueris. Absit
igit te tuűq; euãgeliű recipiam⁹, posthabẽtes tot, tã lõga annorű serie viros, tã eruditos,
tã sanctos, tot itẽ probatos põtifices, tot scholas, tot cõcilia, tã longo neglecto vsu toti⁹
1.Timo.3. ecclesiæ catholicæ, quã Paulus veritatis firmamentű atq; columnã dixit, cui spm̃ verita-
Johã. 15.16 tis dñs se missurű promisit, cű qua pollicitus est se ppetuo mãsurű, quã errare in rebus fi-
Matth. 28. dei ac religionis nefas sit credere. Cuius certe cõsuetudini vel carnib⁹ vescẽdi vel in hoc
Luc. 22 genus rebus cõsimilibus haud secus atq; legi pscriptæ Paulus innuit parẽdű, qñ Corint.
1.Cor. 11 docens, vt mulieres nõ nisi velato capite, viri aűt aperto in ecclesiis pcarentur, nihil pter
L: diuturna. ff. de legibus ecclesiæ cõsuetudinẽ aduersus cõtentiosum allegarit. Sileo vbi consuetudo, veluti est de
vescẽdis carnibus in quadragesima vel die veneris aut sabbati nõ sine scandalo proximi
posset infringi, qa tű Paulus in æternű malit carnibus abstinere q̃ fratrẽ offendere. Nec
1.Cor. 8 sufficit allegare, hoc vel ipm in euãgelio nõ eẽ prohibitű, quű inibi prohibeat quicqd est
Roma. 4 cõtra proximű, aut vnde pc̃m̃ aliq mõ sit emanaturű. Sic idem aplus hortat, q̃ pacis sunt
Roma. 14 sectemur, q̃ ædificatiõis sunt in inuicẽ custodiam⁹, nec eẽ propter escã opus dei destruẽ-
dum, malűq; eẽ homini, q p offendiculű mãducat. Bonű esse nõ mãducare carnẽ, & nõ
bibere vinű, neq; in q̃ frater tuus offendat, aut scãdalizet, aut infirmet. Sed qd in re cuili-
bet homini pio q̃ dici possit notiore? Modo demus istos apostatas rebus pauloante vel
aduersus oẽm ecclesię cõsuetudinem vti, num propterea melius sunt Chriani? Minime.
Quid tãdem inde putamus futurű, nisi quandã oĩs luxuriæ carnalis voraginẽ atq; senti-
nam, vnde futura est à Christiana religione & fide ad mahometicã libidinẽ defectio?
¶Absit igit fratres in dño charissimi, vt istis accedamus, aut ipsorű euãgeliű recipiam⁹. G
Nec timeamus, cű istorű visitatiõis tp̃s nõ cognoscimus, q̃rű nõ est, vt nos q̃si alius Messias
visitẽt, sed Chri Iesu Opt. Max. nostri redẽptoris, q Iudæis ideo suppliciű minatus est,
q̃d suæ gratiosæ eiusdẽq; psonalis visitatiõis tp̃s vera fide non cognouerint, i. p fidẽ in se
recipere noluerint. Nobis aűt ppter idipm tp̃s nihil pęnę minat, q hoc ipm vera fide re
cepim⁹, baptismi signaculo cõprobauimus, ipm Iesum Chrm, dei maximi filiű credimus
& cõfitemur, & hűc propter nos hoĩes, & propter nostrã salutẽ descẽdisse de cœlis, & cõ
1.Mach. 10 ceptű eẽ de spũ sc̃tõ, natű ex Maria virgine, hoĩemq; factű eẽ &c. Cæterű, qa Hierusalẽ
pro ipa aĩa fideli in scriptura ponit. Hierl̃m sit sancta & libera, ideo minat ille hauddubie
Johan. 3 vel maiora etiã supplicia his, q mystię suę visitatiõis tp̃s nolũt agnoscere. Quale ẽ isthuc
1.Cor. 10 tp̃s? Vtiq; q̃ties aut à fide vera deficiẽtes aut pc̃tis inuoluti Chrm sua gr̃a, vt à pc̃tis resur
Roma. 15 gam⁹, nos visitãtẽ reijcimus, tenebras magis q̃ lucẽ diligẽtes. At qũo nos visitat mystice?
Quoties (inquã) audim⁹ & legim⁹ scripturas, qbus de⁹ hoĩm pc̃ta vltus ẽ, siqdẽ oĩa, (Pau
lo teste) q̃ scripta sunt ad nostrã doctrinã & correptionẽ scripta sint & in figura nr̃i facta
sint oĩa vt inde admoniti à pc̃tis discedam⁹, Chrm sua nos misericordi visitatõe ad se tra
Psal. 79 herę nitentẽ recipiam⁹, q & nos spũali aliqñ sc̃ia & reuelatiõe visitat, quã visitationẽ Da
Psal. 16 uid petiuit. Respice (inqt) de cœlo & vide & visita vineã istã, & pfice eã, quã plãtauit de-
xtera tua. Visitat & nos in tribulatiõibus, adiuuãs cõsolatione, de idẽ propheta: Probasti
cor meum, & visitasti nocte. Visitat q̃q; nos corpaliter adfligens, haud aliter atq; pastor
oues in pascuis visitare solet, errãtes virga pcutere, & ad domű reducere, & à luporű in-
sidijs & periculis liberare satagẽs. Sic (inquã) deus virga tpalis suppliciorű & afflictionű
pinde atq; oues suas visitat nos, à pc̃tis tãdem ad salutẽ reducere studẽs, de qua visitatiõe
Psal. 88. ipe ait aliàs: Visitabo in virga iniqtates eorű, & in verberib⁹ pc̃tã eorű, misericordiã &c.
Numer. 14 Quo mõ (vt scribit) deus visitat pc̃tã patrű in filios. ¶Quãeqdẽ visitationẽ pleriq; oẽs H
his annis multifariã vidimus, timendűq; ne sæuiorem visuri simus, quã certe videbimus,
si priorű tot visitationű, quarű aliqua fit pcepto. aliqua flagello, aliqua miraculo, aliq̃ alio
mõ, tp̃s nõ cognouerimus, id est, si deű nos ad se trahere tot modis, tãq; pie gratioseq; ni
tentem

tentem, nõ receperimus, peccata iam tandẽ deserẽtes. Videamus, inquã, ne tẽpus nostræ Roma.2
visitationis in hoc mũdo negligamus, ne diuitias bonitatis & patiẽtiæ eius & longanimi-
tatis (vt Paulus scribit) cõtemnamus, periculis cauti alienis, q alioqui crudelissimã, iustissi-
mã tñ, visitationẽ sumus expectaturi, qua deus æternaliter est puniturus pctõres, quẽad-
modũ rex, q audit multos in sua ciuitate esse malefactores, eã visitet, & sceleratos punit &
occidit, qd & deus faciet nouissimo iudicio. De qua visitatione scriptura dicit: Væ genti Iudith.16
insurgenti cõtra genus meum, dñs omnipotens vindicabit in eis, in die iudicij visitabit il- Esa.26
los. Et propheta quoq; de ea scribit: Dñs egredieẽ de loco sancto suo, vt visitet iniquita-
tes habitatorũ terræ. Quæ certe visitatio longe erit, q̃ Hierosolymorũ calamitosior, qua
dñs visitabit nos, vel ideo, q hic eius verbis increduli, tot salutariũ per ipsum nostrarũ vi
sitationũ tempus nõ cognouerimus. Dabimus igitur operã, vt cũ Christo hodie pro pec 1.Pet.5
catis nostris flentes & humiliati, adhortãte Petro, sub potenti manu dei, ipse nos exaltet
in die visitationis illius vltimæ, qd consequemur, vbi Christum hic modo pceptis, modo
beneficijs, modo flagellis nos visitantẽ, & ad se vocantẽ, relictis peccatis, vera fide & cha
ritate nõ ficta receperimus. Per Hierusalẽ vtiq; hic intellige animã prauam, quã deus assi
duo visitat pcepto, aliquãdo flagello, aliqñ miraculo, vt vera, quæ nesciebat, audiat, & do
lore cõpuncta redeat, aut beneficijs deuicta à malo, qd fecit, erubescat. Sed qa visitationis
suæ tẽpus non cognoscit, in extremo vitæ tradetur suis inimicis ad vltionem suã, de qua
dñs: Ego autem (inquit) in die vltionis visitabo & hoc peccatum. Exod.32

HOMIL. LXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc.18. Omnis qui se exaltat, humiliabitur & qui se humiliat, exaltabitur, &c

Dominica vndecima post octauas pentecostes.

A Ancta & plane diuina hoc'q; sanctior est sentẽtia, quo à sanctiore
vtpote à Chro Iesu, sancto sanctorũ, est prolata. Sentẽtia, inquã,
literis aureis in nullo nõ loco depingenda: Nimirũ, quæ vtilitatẽ
atq; fructũ eius arguit virtutis, quæ nõ modo omniũ virtutũ ma- Dan.9
ter est & origo, radix'q;, verũetiã, quæ humanæ salutis principiũ
fuit longe auspicatissimũ, q̃ deniq; tanta est, vt nemo citra ipsam
iustificari possit. Nec vel in hoc mũdo recte honorificari. At quæ
est ea virtus? Humilitas est, qua deus ille Opt. Max. vnice dignã
reddidit diuã virginẽ Mariã, vt sui & filij vnigeniti Iesu Chri. i.
patris mater, creatura creatorẽ pareret, vnde eã beatã dicent oẽs
generationes, ea vel ipsa apud Lucã testificante: Quia respexit humilitatẽ ancillæ suæ, ec Luc.1
ce enim ex hoc beatã me dicent oẽs generatiões. O vera humilitas, quæ deũ hominibus pe
perit, vitã mortalibus edidit, cœlos innouauit, mundũ purificauit, paradisum aperuit, &
hominũ animas liberauit. Hæc est illa insignis virtus humilitas, qua & Chrs saluator no- Philip.2
ster exaltari meruit & nomẽ sup omne nomẽ habere. Quãdoquidem inquit Paulus: Hoc
sentite in vobis, qd & in Chro Iesu: qui cũ in forma dei esset, nõ arbitratus est esse rapinã,
se æqualẽ deo, sed semetipsum exinaniuit, formã serui accipiẽs in similitudinẽ hominũ fa-
ctus, & habitu inuẽtus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortẽ,
mortẽ aũt crucis. Propter quod & deus exaltauit illũ, & donauit illi nomẽ, qd est sup om Ezech.28
ne nomen. Hanc vero humilitatẽ, quia non habuit lucifer angelorũ pulcherrimus, quippe
qui supra deũ superbire cogitarat, detrusus est ex summo cœlo ad ima inferorũ. De quo Esa.14
Esaias: Quomodo cecidisti de cœlo lucifer, q mane oriebaris? Corruisti in terrã, q vulne
rabas gentes, q dicebas in corde tuo: In cœlũ ascendã, supra astra dei exaltabo soliũ meũ,
sedebo in monte testamẽti, in lateribus aquilonis, ascendã super altitudinẽ nubiũ, similis
ero altissimo. Veruntamẽ ad infernũ detraheris, in profundũ laci. Detracta est ad inferos Gene.3
superbia tua. Sic etiãnum quia eã humilitatẽ primi nostri parentes non habuerunt: quip
pe, qui sua sorte nõ contenti, scientes vti dij fieri sategerint e paradiso voluptatis ad ter-
ram, vallem'q; miseriæ huius humillimã, cũ nunq̃ satis deplorãda nostra calamitate sunt
expulsi, est'q; inde omnino verificata Chri in hodierno euãgelio sententia. Omnis qui se Luc.1
exaltat, humiliabitur. s. mala humilitate, qui se humiliat, exaltabitur. Quod & in seipsa te Psal.17
statur diua virgo Maria: Deposuit potẽtes, id est, superbos, inquiens de sede, & exaltauit Iacob.4
humiles. Et propheta: Quoniã tu humilẽ saluũ facies, & oculos superborũ humiliabis. Et
Iacobus in epistola sua: Deus superbis resistit, humilibus aũt dat gratiam.

B ¶ Ipsa vero humilitas hunc fructũ exaltationis. s. ad gloriã, nõ modo habet quo ad fu-
turũ seculũ, in quo illos, q humiles hic fuere, ad thronũ gloriæ cœlestis, vti hodie publica-
num, exaltat, sed & in hoc seculo idẽ pariter facit, in quo humiles sua sponte vel ipsis inui
tis, & (vt humiles adsolẽt) nõ desiderantibus ad huius etiã mundi gloriã & honorẽ digni

tatem prouehit & exaltat. Id quod Chrs aliàs aperto innuit de eo, ꝙ inuitatus nouissimo
Matth.12 loco in mēsa præ humilitate sederat, ad eumq́; deniq; dictū fuerat à dñō: Amice ascende
Luc.14 superius, cui accessit gloria corā simul discumbētibus. Sane qm (inquit ibi Christus) omis
qui se exaltat, humiliabitur: & qui se humiliat, exaltabit. Quod Christi dictū recte arguit
eos, ꝙ suis hactenus paradoxis omnē pene politicā virtutē extinxerunt, quæ tamē cœle-
stis eadē est & diuina, vbi ea ad dei Max. gloriam refertur. Et sane sine virtutibus nemo
beatus erit, quarū maxima est & nobilissima humilitas, sine qua cæteræ nō sunt, cū qua re-
liquæ sunt oēs. Hæc deo & homini grata, vnicuiq; sexui & ætati decora, omni statui or-
namēto, & nulli nō vsqueadeo ad salutē æternā & temporalem necessaria, vt ad eam am-
plectendā serio hortentur scripturæ, natura inducit, figura admonet.
Matth.11. ¶Siquidē Chrs: Discite (inquit) à me, qa mitis sum & humilis corde. Et Ecclesiastes: Hu C
Eccli.7 milia valde spiritū tuū, quia vindicta carnis impij ignis & vermis. Et sane natura inducit
ad humilitatē. Vnde eñ dici homo cœpit, ꝗ ab humo. i. putrida tellure & puluere? Vnde
Gene.2 homo creatus est? Qui & tandē in puluerē & terrā reuertetur. Vnde scriptura: Formauit
Sap.10 igitur deus hominē de limo terræ. Et rursus: Et eduxit eū, qui formatus est à deo patre or
Iob.7 bis terrarū, de limo terræ. Et Iob: Induta est caro mea putredine, & sordibus pulueris. Et
Eccli.17 Sapiens: Et oēs hoīes terra & cinis. Hinc homo quasi ex humo natus, & humilis perinde
Mich.6 atq; humi acclinis, qa de humo fit, & eo tendat. Vnde scriptura aliàs: Humiliatio tua in me
Eccli.7 dio tui. i. causa humilitatis tuæ. Quare Sapiēs ad hominē superbū ait: Quid superbis ter-
ra & cinis? Et recte quidē. Quid est eñ limo atq; humo, vnde homo creat⁹ est, vilius atq;
deterius? Cuius certe si hō recordaret, de sua deberet remittere supbia, nō secus atq; pa-
uo pulcherrimus, quū pedes turpes adspicit, alas ad terrā ex sui cōsideratiōe mox demit-
tit. Sic & homo pctōr, quoties in se descendit, facere deberet. Quod fiat saltē eo tēpore, ꝗ
pœnitētię locū instituit ecclesia, ꝗ itidē ordinauit, vt in die cinerū, hominū capitibus cinis
Iudith.9 adspergat, exemplo Iudith, & Niniuitarū, quādo humiles deū vellēt & misericordiā ora-
Ionæ.3 re. Ad quā etiā humilitatē monet figura in Esaia: Oīs mons & collis humiliabitur, & erūt
Esa.40 praua in directa, & aspera in vias planas. Figura est ad hoc, vt prauitas vitiorū vertat in
directū virtutū, & ad hoc, vt asperitas tribulationū vertat in planitiem consolationū, ne-
cesse est, vt omnis mons & collis, id est, omnis tumor & elatio superbiæ humilietur.
¶Ad tantā igitur virtutē, ad quā omnia cohortantur, quis non festinet, maxime vnde D
tot fructus & cōmoda emanāt? Primo quidē, deo & hominibus placet & redolet. Hinc in
Cant.1. Canticis: Cū esset rex in accubitu suo, nardus mea dedit odorē suū. Nardus, quia parua,
Psal.101. significat humilitatem. Secundo, facit orationes deo acceptas. Vnde Dauid: Respexit in
Iudith.9 orationē humilium. Et Iudith: Humilium & mansuetorū semper tibi placuit deprecatio.
Sic & hodie in publicano. Tertio, facit hominē liberari à malo culpæ. Dauid: Humilistus
Psalm.114 sum, & liberauit me. Et aliàs: Nonne vidisti Achab humiliatū corā me? Quarto, hominē
3.Regū.21 (vt diximus) tēporaliter exaltat. Vnde scriptura: Nonne cū esses paruulus in oculis tuis,
Marci.12 caput in tribus Israel cōstitui te? dictū fuit ad Saulem, qui electus in regē, abscondit se. Si
Luc.14 per humilitatē, Moses eundo ad Pharaonē, factus est dux populi. Hieremias constitutus
1.Re.15.16 est sup gentes & regna. Dauid minimus inter fratres vngitur in regē. Quinto, sapientiā
Exod.3 infundit & acquirit. Vñ in prouer. Vbi humilitas, ibi sapientia. Matth. Reuelasti ea paruu
Hiere.1. lis. Sexto, pacē nutrit atq; dilectionē & obedientiā. Hinc Paulus: In humilitate (inquit) su
2.Reg.2 periores sibi inuicē arbitrantes. Inter eñ superbos nō potest pax esse neq; dilectio, quum
Prouer.11. semper vnus alteri vult pferri, quod inter humiles nō est. Septimo, hominē corā deo iu-
Matth.11. stificat, vt patet hodie in publicano. Octauo, regnū cœlorū largitur. Vnde Chrs: Amē di
Philip.2 co vobis, nisi cōuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, nō intrabitis in regnum cœlorū.
Matth.18 Quicunq; ergo humiliauerit se sicut paruulus iste, hic maior est in regno cœlorum.
Acto.1. ¶Hinc, quia sine humilitate nemo possit saluari, & tātæ sint eius virtutis vtilitates, Chri E
Lucæ.2 stus summus ille, idemq́; vnicus magister, qui cœpit facere & docere, ad eā virtutē facto
Matth.5 & verbo docuit, qui vbiq; & in oībus humilis fuit, qui nasci voluit de humili virgine, in
Marci.1. domo humili. s. diuersorio, quiescere in humili lecto psepi, humili veste vestitus, quia pan
Matth.18 nis inuolutus, pastoribus se nunciari dignatus est, humilis circuncisione & baptismo, pa-
Marci.9 rentibus humiliter subditus. Paruulū amplexatur, paruulos nō vult prohiberi à discipulis
Matth.19 ad se venire. In pdicando & docendo dixit: Ego gloriam meā non quæro. Item: Doctri-
Johan.8 na mea nō est mea. In miraculis operandis humilis fuit, dicens leproso: Vide nemini di-
Matth.8 xeris. Et aliàs pcepit eis, ne cuiquā dicerent. s. de sanatione surdi & muti. Item in census
Marci.7 solutione, in pedū ablutione, in itinerādo super asellum. In passione humiliauit seipsum,
Matth.17. humiles piscatores sibi discipulos elegit. Quis ergo tam ab omni ratione alienus, qui non
Johan.13 magnopere tantā virtutē velit amplecti & deosculari, quę tot in se habet vtilitates, quam
Matth.21. adeo habuit, dilexit, docuitq; dñs & saluator noster? Nemo certe.
Phil.2
Marc.11.

¶Quare

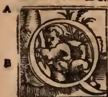
F ¶Quare vt eam vnusquisq; facilius & rectius indipisci queat, videbimus tandē (quod fortassis hic tam recte q̄ in principio fieri potest) quid sit humilitas, & q̄ ac quot ad eā habendam vere necessaria sunt. Et sane vtrunq; p̄stabit publicanus in hodierno euangelio, orans supplex: Dñe, propitius esto mihi peccatori. In quo offendimus humilitatem esse, quandā animi ac spūs moderationē, qua ita animus refrenat, ne immoderate tendat in excelsa, & q̄ sunt supra se, q̄d tū fit, qñ quis verissima suipsius cognitione sibi vilescit, suū ita in se defectū considerās, vt oībus videat merito sua sentētia inferior secūdum modū suū. Vt Abraham, cū dixit: Loquar ad dñm meū, cū sim puluis & cinis: Nihil sibi omnino, sed oīa deo ascribēs. Et sic homo vere humilis habet duo in se considerare. Primo, id q̄d est dei, vtpote, omne quod pertinet ad salutis perfectionē. Et quod suū, i. q̄d hominis est, & est quicquid pertinet ad defectū. Hinc Osee: Perditio tua ex te Israel, tantū ex me auxiliū tuū. Et sic humilis homo se reuerenter deo subijcit, ac proximo propter deum. Luc. 19 Matth. 4 Marci. 1. Gene. 18 Osee. 13

G ¶Vnde tandē ex publicano humili colligimus, requiri ad verā humilitatē (Nā q̄ fingit, hypocrisis est & detestāda supbia, q̄ & ex instigatiōe diabolica plerūq; etiā sanctissimis & humillimis viris molitur se obtrudere, quare deus orādus est, ne diabolus ex humilitate tā p̄nitiosam faciat hypocrysim) Primo, dei timorē: qm̄ quasi indignus à longe stetit. Secūdo, pudorē, quia oculos ad cœlū eleuare noluit. Tertio, dolorē de peccatis cōmissis: qm̄ pectus suū percussit. Quarto, verā & purā cōfessionē de peccatis, qñ clamauit: O deus, p̄pitius esto mihi peccatori. Quæ etiamnū quatuor sufficiunt ad remissionē peccatorum.

H ¶Vnde demū sequitur veræ humilitatis signū exterius esse. Primū, verecundā cordis & corporis, defixum in terrā aspectū. Secundū, rariloquiū & in loquendo modestiam & mansuetudinē. Tertiū, raritatē ridendi. Quartū, morā loquendi vsq; ad interrogationē. Quintū, credere & pronunciare se esse cæteris viliorē, & ad oīa indignū. Sextū, in duris & asperis rebus patientiā & obedientiā. Septimū, nō adimpletionis propriæ volūtatis delectionē. Hæc aūt signa in superbo nō inuenies, nisi fortassis ficte, vti superbi & subdoli hypocritæ faciūt. Id q̄d facile est videre in hodierno pharisæo superbo, q̄ se iactauit & iustificauit, alios accusauit, & se eis p̄tulit: deū hoc pacto negās & cōtemnēs, quū nō deo, sed sibi adscripserit bona, q̄ fecerat. Et sic iustitia, q̄ alioqui hominē approximat deo, accedēte hypocrisi & superbia, ad infimū deijcit hominē, & ad oīa cum detrimēto humiliat. Vnde verissima subsequit̄ Chr̄i sentētia: Oīs qui se exaltat, humiliabit̄: & qui se humiliat, exaltabitur. Quo etiā pacto quotquot vtilitates & laudes cōmemoratæ sunt de humilitate, totidem incōmoda & vitia superbia fouet. Contraria em̄ semper opposita operātur.

HOMIL. LXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Marc. 7. Bene omnia fecit, & surdos fecit audire & mutos loqui, &c.

Dominica duodecima post octauas pentecostes.

A Vis non credat in hoc verbo℞ cōtextu, Bene oīa fecit, &c. turbā, quæ & surdū & mutū adduxit, cæcumq; vidit, spū sancto instructā, Christo plausibiliter acclamasse? Quādoquidem intellexerit eandē, tā vere, tā profunde, tamq; rationabiliter acclamasse. Sane tria expresserit ea ipsa turba oībus magnopere notāda & credēda.

B ¶Primo, qa acclamauit, Christū oīa fecisse, ipsum perinde cōfitetur eū esse, de quo scriptū est: Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factū est nihil. Et aliás: Quoniā ex ipso, & per ip̄m, & in ipso sunt omnia. Deū ergo hisce verbis Christū esse confessa est, à quo oīa facta sunt & p̄ ipsum, testantibus hoc passim scripturis: In libro em̄ Geneseos scribitur. In principio creauit deus cœlū & terrā. Et Dauid: Initio tu dñe terrā fundasti, & opera manuū tuaℛ sunt cœli. Et paulo ante: Verbo dñi cœli firmati sunt, & spū oris eius oīs virtus eoℛ. Et idē rursus: Beatus cuius deus Iacob adiutor eius, spes eius in dño deo ipsius, q̄ fecit cœlū & terrā, mare, & oīa quæ in eis sunt. Et Paulus: In ipso (inquit) cōdita sunt vniuersa in cœlis & in terra, visibilia & inuisibilia. Inde, inquā, patet sine Chr̄o deo nihil plane esse factū, & eundē cū patre omnia fuisse operatū. Id q̄d ipsemet testatur: Vsq; modo (inquiens) pater meus operatur, & ego operor. Iohan. 1. Roma. 11. Gene. 1. Psal. 101. Psal. 32 Psal. 145 Coloss. 1. Iohan. 5

C ¶Secūdo, eadē turba Christū non modo fatetur vti deū ve℞ omnia fecisse, sed bene fecisse oīa. Quod certe ad neminē mortaliū, sed solummodo in deū competit. Id quod scriptura adfirmat. Viditq; deus cuncta, q̄ fecerat & erāt valde bona. Hinc recte ait & alia scriptura ad deū: Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti. Et propheta: Quàm magnificata sunt opera tua dñe, omnia in sapiētia fecisti. Et rursus alia scriptura: Diligis oīa q̄ sunt, & nihil eo℞ odisti, q̄ fecisti. Nec em̄ odiens aliq̄d cōstituisti aut fecisti. Et sane nō potuit non oīa bene & sapiēter facere, q̄ optimus est, ideoq; sapiētissimus: nēpe, in q̄ (vt Gene. 1. Sap. 11. Psal. 103 Sap. 11. Coloss. 2

Aplus scribit) sunt oēs thesauri sapiētiæ & sciētiæ atq; bonitatis. Igit vere & iuxta scriptu
rarū testimonia, recte de Chrō hodie clamauit & pdicauit populus, Omnia bene fecit.

¶Nec obstat dicere, Nō recte oīa & bene à deo facta neq; nūc fieri, quū videmus tam in D
Eccles. 8. 9 oibus omnia cōfusa, & adeo nihil sibi cōstare, vt & Ecclesiastes hoc ipm omniū, quæ sub
sole fiunt, esse pessimū dixerit, quia eadē cunctis eueniant, siquidē vniuersa æque eueniant
iusto & impio, bono & malo, mūdo & immūdo, immolāti victimas & sacrificia cōtemnē
ti. Sic bonus, sic & peccator, vt periurus, ita q verū deierat. Vnde & corda filiorū omniū
implentur malitia & cōtemptu in vita sua, & post hæc ad inferos deducentur.

¶Equidē quatenus humana ratio patit, rñdendū arbitror. Nihil eorū neq; male neq; in E
sipienter neq; irrationabiliter fieri, sed oīa apud deū in gloriā suā & propter aliquā fieri ra
Eccles. 8 tionē, quæ tamē nos iuste latet, nec aliquo modo nobis perscrutāda, quæ soli deo pateat.
Vnde Ecclesiastes inqt: Omne qd voluerit. s. deus, faciet, & sermo illius potestate plenus
est. Nec ei dicere quisquā potest, quare ita facis? Et idē paulo post: Et intellexi, qd omniū
operū dei, nullā possit homo inuenire rationē eorū, quæ fiunt sub sole, & quāto plus labo-
rauerit ad quærendū, tanto minus inueniat. Hoc est inter alia nō minimū, qd Apostolū ad
Roma. 11. Romanos exclamare coegit: O altitudo diuitiarū sapiæ & scientiæ dei, q̄ incomprehensi
bilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quis eñ cognouit sensum dñi, aut quis cō
1. Cor. 2 siliarius eius fuit? Et ad Corinthios idē: Quis eñ coguouit sensum dñi, aut quis instruxit
eum? Qui igitur talia vidēt & cōsiderāt perinde atq; male & inordinate euenire nequaq̄
dicāt cū insipiētibus apud prophetā: Nō videbit dñs, nec intelliget deus Iacob: Nimirū, q
Psal. 93 bus rñdet propheta: Intelligite insipientes in populo, & stulti aliqñ sapite. Qui plantauit
aurem nō audiet, aut q finxit oculū, non cōsiderat? Qui corripit gentes nō arguet, aut qui
docet hominē scientiam? Dñs scit cogitationes hominū, quoniam vanæ sunt.

¶Cæterū, qa paucis ante diebus plura hoc de negotio, disputauim9, nō est qd hic aliud F
addam, q̄ credi oportere, deū oīa bene & sapiēter fecisse. Nec obstare, qp tanta sint in mū
do mala, tanta cōfusio: siquidē accrescente & imperāte nequitia, virtus non solū præmijs
careat, sed sceleratorū pedibus calcatur & pœnas luit. Sane puto vel.

¶Primo rñdendū, procedere fortassis rōnem, si Christū ad pñtis tēporis bonū coli- G
mus, sed hic tps laboris, ibi pmiatiōis, vbi nullū malū manebit impunitū, nec aliqd bonū ir
Roma. 2 remuneratū. Deus eñ (vt Paulus testat) in die iræ & reuelatiōis iusti iudicij reddet vnicui
1. Cor. 5 q; secundum opa eius. Et aliàs, eodē teste: Oēs eñ nos manifestari oportet ante tribunal
Apoc. 22 Chri, vt referat vnusquisq; propria corporis prout gessit, siue bonū siue malū. Et deus ait
in Apoca. Ecce venio cito, & merces mea mecū est, reddere vnicuiq; secundū opera sua.

Roma. 8 ¶Secundo, inquā, uihil plane in veritate bonis euenire mali, nec malis boni. Quando- H
quidē diligentibus deū, omnia in bonū cooperētur, quos nihil separat à deo, nec fames,
nec nuditas, nec gladius. Hinc oīa sunt deo cōmittenda, q in suā gloriā, nostrāq; salutem,
pro sua iustitia & sapientia disponere potest oīa, etiā ex malo elicere bonū. In omnibus
Iob. 1. igitur nostris tā prosperis q̄ aduersis, cū Iob dicendū est: Dñs dedit, dñs abstulit, sicut do
mino placuit, ita factū est, sit nomē dñi benedictū. In omnibus ijs nō peccauit Iob labijs
suis, neq; stultū quid coutra deū loquutus est. Si hoc ipsum Iob, quē tamen scriptura fuis-
se testatur simplicē & rectū, deumq; timentē, & à malo recedentem quid ipsi facimus?
Hinc concludendū erit, deū omnia bene fecisse. Quo etiam verbo vel.

¶Tertio innuit, nō sufficere boua p se facere, vtpote opa moraliter & secundū naturā F
bona, cuiusmodi sunt ieiunare, orare, legere, pdicare, hocq; genus alia, sed & necessum est
vt bene, i. recta, piaq; intentione fiant, q̄ sane modo fiunt, qñ dei adiutoriū postulat, & qñ
humaua gloria negligitur. Sic Chrs hodie nobis in exēplū in cœlū suspexit, suumq; opua
Coloss. 3 bonū, qa mutū eundēq; surdū curarat enarrari prohibuit. Quapropter Aplus inquit: Om
ne quodcūq; facitis in verbo aut in opere, oīa in noīe dñi nostri Iesu Christi facite, gra-
tias agētes deo & patri p ipsum. Sic qui sinistra intētione dei verbū vel sanctissimū prædi
cant, bonū vtiq; faciunt, sed nō bene, qa faciunt in pctō, sibi in pditionē & alijs in errorē
Phil. 1. magis, quēadmodū pleriq; hactenus factitarūt, qs aperto Paulus taxat: Quidā, inquiēs, &
propter inuidiā & cōtentionē, quidā aūt & propter bonā voluntatē, Christum pdicant.
Quidā ex charitate, scientes, qm̄ in defensione euāgelij positus sum. Quidā aūt ex cōten-
tione Christū annunciant nō syncere, existimātes pressurā se suscitare vinculis meis. Qui
talia agūt, vel sanctissimis verbis vtētes, male faciūt, qa Chrs nominat operarios iniquita
Matth. 7 tis, qui etsi aliqñ ad Christū dicent: Dñe dñe, noune in noīe tuo prophetauimus, & in no-
mine tuo dæmonia eiecimus, & in noīe tuo virtutes multas fecimus? Attamē Chrs respō
debit: Quia nunq̄ uoui vos. Discedite à me oēs, qui operamini iniquitatē. Sic etiānū ma-
le faciūt, q optima dei verba nō pio animo audiunt, sed insidiose, cuiusmodi suspicor mul
Matth. 5. tos fuisse hactenus: Nimirū, quod Chrs ait: Per terrā bonā, in quā semen cecidit, signifi-

cari

cari eos,q in corde bono & optimo audientes,verbũ retinẽt,& fructũ afferũt in patiẽtia.
Ita nimirũ & hyporritæ vtcunq̃ bona fariunt,tñ male fariunt,qui nihil merent, qui suã
in vana gloria mercedẽ recipiunt.Pharisæus eñ liret ieiunatat,derimasq̃ de oĩbus,quæ Matth.6.
possederat(q̃d vtiq̃ bonũ erat)dederat,iustifiratus tñ non fuit.Sic profecto q vľodio vel Luc.18
insidıja vel propter cõtentionẽ,vel propter hypocrisim,vel propter quæstũ,vel propier
aliũ hoc genus adfectũ,aut dei verbũ(q̃d optimũ est)audiunt,aut p̃dicant,aut ieiunãt,aut
alia bona p se operanť,male fariunt,& se damnãt:quãdoquidẽ nihil boni bene factũ fit,
nisi quod in dei gloriã & rommunẽ vtilitatem factũ est, adeoq̃ vero, rectoq̃ rorde.

K ¶Ner interim noa mouẽt verba sancta,qbus illi oretenus perinde atq̃ sancti vtuntur:
qnippe,q hisce verbis suia nequitijs & iniquitatibus,quaa ocrulto rorde ad tẽpua fouent, Ver.2.æñ.
ꝑtextũ faciunt & rolorẽ,peruerse rhetorirãtes,q nugia vera,vti Vergilianua ille Synon,
misrẽt,vt verisimilia insidiosius struant.Sir aliàs dæmoniũ,in Christũ sacra allegat scri- Matth 4
pturas.Sir Caiphas prophetizat:Melius est,vt vnus moriatur,q̃ tota gens pereat.Sic Iu Marci.3
das:Quid(exclamat)perditio hær? Potuisset eñ hoc vnguentũ venundari,& dari paupe Iohan.11
ribus.Sir multi hoc genus alij aliquãdo sanctis ac pulrhris verbis,loquuti sunt & suaserũt, Matth.28
quia tñ sinistro adfectu,nõ modo nihil profuerũt,sed & sibi æternã prrditionẽ acquisie- Marc.14
runt.Quãdoquidẽ,nõ omnis(ait Chr̃s)qui dicit mihi,dñe,dñe,intrabit in regnũ cœloꝝ, Matth.7
sed qui farit voluntatẽ patris mei,qui in rœlis est.Quare Paulus monet,vt quodcunq̃ fa Coloss.3
rimus,ex animo.s.bono operemur,sicut dño & non hoĩbus scientes,ꝙ à dño accepturi su
mus retributionẽ hæreditatis.Hominibus aũt operať, qui nõ in primis in dei Opt.Max.
gloriam,neq; in omniũ dũtaxat,sed in suã operať vtilitatẽ,& qui sinistre agit.

L ¶Id q̃d Chr̃s hodie serio prohibet dicẽa.Primo,vt & ipsi rõfiteamur,deum oĩa fecisse.
¶Secundo,omnia bene ferisse. ¶Tertio,vt in virtutibus nõ gloriemur,srd in cruce
& humiliatione,sirut Paulua inquit:Mihi absit gloriari,nisi in cruce domini. Galat.6
Quarto,vt nostras virtutes nolimus manifestari alijs,nisi quãdo eaa agnourrimus sine
superbia nostra,in dei gloriam,proximorumq̃ vtilitatem cessuras.
¶Quinto,ne desideremus applausua & laudes ab ijs, quibua bene facimua.

M ¶Sexto,ne simus ingrati ijs,qui nobis benefecerũt,veꝝ,vt quæ nobis rõtulerũt benefi
cia,ipsis etiã inuitis p̃diremus.Si eñ hoc ipsum fererũt,quibus p̃ręptũ erat ne farerẽt,q̃to
magis ipsi illud facere debemus,quibus p̃reptũ est,vt dei gloriam & proximoꝝ in noa be
neficia annunciemus? ¶Septimo,vt nõ modo ruremus farere bona opera,& direre bo
na verba,sed & ea bona opera & verba operari & dicere solummodo in dei gloriã,nihil
inde propriæ,vanæq̃ gloriæ atq̃ vtilitatis expostulantes. Id q̃d hodie Christua exẽplo
nos perdocuit,ar in muto,quẽ loqui fecit,aperte commonstrauit. Dirit eñ euangelista,
illum apertis auribus & soluto linguæ vinrulo , recte deincepa fuisse loquutum.

N ¶Recte aũt loquiť,qui p sermonẽ à rordis simpliritate nõ deuiat aut obliquat,veluti cũ
qs lingua vtiť ad orationẽ,ad proximi ædifirationẽ & informationẽ,ad dei laudẽ, & deni
q̃ nõ aliter q̃ rei veritaa expostulat,nõ vnũ proferẽs,aliud corde gerẽs,de q̃ dñs:Populus Esa.29
hic labijs me honorat,ror aũt eoꝝ longe est à me. Ita nimiꝝ satanaa in angelũ lucis se ali Matth.15.
quoties trãsfotmare solet.Sir tñ nõ ferit mutus,à dño Chr̃o curatus,q recte loquutus est, 2.Cor.11
nec idẽ surdus,q & recte audiuit,vnde sequuta est vox turbe applausibilis,Bene oĩa ferit,
& surdos fecit audire,& mutos loqui.O vtinã(licet eñ nunc spũalem sequi sensum)& sur
di nuper ar muti iã demũ audiẽtes & loquẽtes,recte audirẽt & loquerenť.At qui furrunt
surdi? Qui aures dei verba audiẽdi nõ habuerũt nec audire voluerunt,q direbãt se nunq̃
antea in erclesia dei verbũ audijsse.De qbus propheta:Furor illis secũdũ similitudinẽ ser Psalm.57
pẽtis,sicut aspidis surdæ,& obturãtis aures suas.Qui vero muti? Qui se aiũt nuper prohi
bitos fuisse,ner potuisse loqui dei verbũ,nec sciuisse,q̃q̃ ex dei maudato loqui debuerint,
de qbus ꝓpheta:Speculatores ei' cæri oẽs,nescierũt vniuersi,canes muti nõ valẽtes latra
re.Cuiusmodi hauddubie fuere pleriq̃ principes & ꝓlati tã erclesiastiri,q̃ seculares,mul- Esa.56
tiq̃ p̃diratores,q vel ob pc̃tã vel delicta vel proprio aliq̃ rõmodo aut vano timore ducti,
veritatẽ subticuerũt,ner clamarũt,populo srelera denũciantes.Illi aũt oẽs,q se iã drmũ p Esai.58
spm̃ iactãt illustratos,seq̃ tandẽ factos eẽ audiẽtes & loquẽtes,vtinã ostẽderẽt,testaren-
turq̃ se à Chr̃o factos eẽ audiẽtes & loquẽtes,quales vtiq̃ se arguerẽt, vbi recte audirẽt,
loquerẽturq̃,nec aliud direrẽt,& aliud rorde orcultarẽt,alioꝝ non q̃ sua sunt,& in pri- 1.Cor.10
mis dei honorẽ quærerẽt verbũ dei in corde bono & optimo audirẽt, retinerent,ar fru- Matth.13
ctũ afferrẽt in patientia.Et qui p̃dicarent,loqurrenť recte,nõ aliter q̃ rei veritas in sr ha-
bet,nõ p̃dirarent,vt Ap̃lus rouqueriť,ad rõtentionẽ,ad quæstũ,ad vanã gloriã,ad aua- Phil.1
ritiam,in iram,vindictã & odiũ,ad cõplarẽtiam hominũ,& hoc genus modo alio.Quo
modo vereor nuper & in hũc vsq̃ diẽ multos dei verbũ audire & loqui:nimiꝝ,eo ipso
dei verbo ad oẽs insidias,iniquitatesq̃ nequitrr abutẽtes.Haud sane dæmonũ dissimiles, 2.Cor.11

qui se in angelos lucis transformant, venenū misero popello sub mellis specie propinantes, ij certe sunt muti & surdi, nō rectè loquētes nec rectè audiētes, q auditores verbi sunt nō operatores, oīa in peruersam partē ex ira & superbia interpretātes & audiētes, adeoq nō rectè loquētes, vt si quispiā putet Christū ita loquutū fuisse aut docuisse, Christū adfirmem nō modo male, sed pessime loquutū & docuisse: nēpe, qui nobis ad omnē malitiam & inobedientiā nō obscure ansam & viam dedisset. Id q̄d nefas sit contra sanctissimū nostrum saluatorē vel tantillū cogitare, qui hodie totius populi & eorū, qui ab eo curati sunt testimonio approbatur rectè oīa fecisse. Qui vtinā & ipse nos oēs faciat rectè suū verbū audire & loqui, vt & ipse, inquā, nos propter peccata nostra mutos & surdos visitare dignetur, q tangit & sanat, & verbo potest oīa, vt audientes & loquētes, nunq̄ ab obedientia & laude diuina cessemus, magnalia eius indies magis atq magis p̄dicemus, dicentes: Omnia bene fecit. Qui & nos surdos & mutos audire & loqui fecit.

Iacobi. 1.

HOMIL. LXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ decimo, Vade & tu fac similiter, &c.

Dominica decimatertia post octauas pentecostes.

Erba sunt p̄ceptiua Christi Iesu ad legisperitū, quis suus esset proximus interrogantē, quibus illū p̄cepit, vt citra morā & nō tantū verbo, sed facto ipso ijsdē rebus succurrat proximo, q bus ipse Samaritanus vulnerato à latronibus subuenit. Quæ quidē verba, vt salutariter intelligant, videndū erit hic, quis noster sit proximus & quibus ille Samaritanus remedijs vulnerato suppetias tulit. A

¶Et sane quū Samaritanus custodē significet ac sonet, in nemine id vocula rectius cōpetit, q̄ in Christū, in quē & tota insignis illa euāgelij huius parabola q̄drat. Ille em̄ vere is est custos per uigil ac fidelis, de q̄ propheta: Ecce nō dormitabit neq dormiet, q custodit Israel. Et nisi ille custodierit ciuitatē, frustra vigilat, q custodit eā. Hic, inquā, custos noster, de excelso sancto suo, de cœlo in terrā adspiciēs, vidit hominē, id est, Adā, & in eo totū genus humanū à Hierusalē, id est, à paradiso, i. à ciuitate pacis & lætitiæ, vbi prius homo erat, descēdere, miseꝝ per peccatū superbiæ & inobediētiæ, in Hiericho, id est, ad lunā, id est, in hūc mundū caducū & mortalē, q certe senescit & occidit, vt luna, & transibit, & oīs cū eo concupiscētia. Hic, inquā, custos vidēs hoīem ex paradiso in hāc lachrymarū vallē propter pctā descēdere, & incidere in latrones. i. in angelos noctis & tenebrarū, & insidias diaboloꝝ, ab eisq despoliatū. i. dignitate suæ cōditionis exutū, & creatoris sui nō quidē imagine, sed sola similitudine nudatū, & plagis impositis semiuiuū relictum, (Homo em̄ semiuiuus, motū habet vitalē, id est, arbitriū liberꝝ vulneratū: nēpe, q ad æternam vitā, quā perdiderat, redire nō sufficiebat, ideoq iacebat, qa vires sibi proprie ad resurgendū nō sufficiebāt, vt se sanandū medicū. i. deū, requireret) Et pterire eadē via sacerdotē. i. Aaronē, similiterq Leuitā, id est, Mosen, & neutrum nec illū sacrificio, nec hūc lege veteri homini vulnerato succurrere potuisse. Itemq neq sacerdotē. i. legē, qua sacerdotiū & sacrificia sunt instituta, neq leuitam. i. prophetaꝝ vaticinia humano generi auxiliū deferre posse. Ipse, inquā, Samaritanus Chrs, videns hominē vsq ad mortē vulneratū, appropinquauit sua gratia, motus misericordie alligauit vulnera eius. i. baptismo pctā remittēs, infundēs oleū, spem pœnitētiæ, & vinū, id est, terrorē mortis æternæ ac inferorum doloris, & imponēs illū in iumentū suū. i. super carnē suā, iuxta Esaiam, q̄ ipse vere labores nostros portauit, & duxit illū in stabulū. i. in p̄sentem ecclesiā, & curā eius egit, sicut bonus & fidelis medicus. Et altera die. s. resurrectionis, protulit duos denarios, id est, duo testamēta, & dedit stabulario. i. diuo Petro & alijs apostolis & eoꝝ successoribus, q bus aperuit sensum, vt intelligerēt scripturas veteris ac noui testamēti. Et ait: Curā illius habe. s. corporis & aīæ. Pasce, inquiēs ad Petrū, oues meas. Et quodcunq supererogaueris. s. p̄ceptis meis: cōsilia superaddēdo & cū subditis & fidelibus laborādo, reddā tibi: nēpe q deus reddet vnicuiq secundū opa eius, q̄ vēturus est in nouissimo iudicio, veniet em̄ queadmodū viderūt eū ascēdere in cœlū. Vnde licet colligere Christū Iesum seruatorē, nostrū, proximū esse nostrū tā gratia q̄ natura. Gratia quidē, q̄m ipse humanū genus, q̄d à latronibus. i. dæmonibus fuit sauciatū, curauit, ergaq ipm misericordiā exhibuit, medicinā sacramētoꝝ p̄stitit, & in paradisi stabulū transportauit: quippe, q ouē perditā ex centū in deserto vagantē ad ouile retulit. Fuit & sane Christus nobis proximus natura pene quū absq pctō factus sit nobis similis, ex hoīe natus, vti homo educatus, semetipsum exinaniuit, formā serui accipiens, in similitudinē hominū factus, & habitu inuētus vt homo. Qui aūt hodie magis noster eē proximus probaf gratia q̄ natura, quū & aliās dixerit, ea sibi B

Psalm. 105
Psal. 126
Psal. 101.
Gene. 3
1. Iohan. 2
Leui. 1. 8
Heb. 9
Exodi. 2. 3 per totum
Lucæ. 24
Actoꝝ. 2. 3
Esa. 53
Matth. 9
Marc. 2
Lucę. 24
Iohan. 21
Roma. 2
Apoc. 22
Acto. 1.
Luc. 15
Phil. 2

sibi esse matrem, eosq; sibi esse fratres, q facerent voluntatẽ dei, qui deniq; verbum dei au
diunt & faciunt. Sic & in hodierno euangelio nobis eum significat esse proximũ, non quẽ Matth.12
cognatio, sed quem misericordia facit proximum, quia misericordia est secundum natu Marci.3
ram, nec est quicquam magis secundum naturam, quàm naturæ consortem iuuare. Luc.8

C ¶Et sane ex Chr̃i verbis intelligimus eũ eẽ proximũ, cui vel exhibẽdũ est misericordiæ
officiũ si indiget, & exhibẽdũ eẽt si indigeret. Vnde sequit, illũ quoq; nr̃m esse proximũ à
quo nobis vicissim est exhibẽdũ misericordiæ officiũ. Proximi em̃ nomẽ ad aliqd est, nec
quisq̃ eẽ proximus, nisi proximo p̃t. Nullũ aũt exceptũ eẽ, cui misericordiæ deneget offi
ciũ qs nõ videat, quũ hodie Samaritanus Iudæo lõge alieno cõditiõe & professiõe miseri
cordiã exhibuerit? Qñ & Chr̃us dixerit: Benefacite ijs, q vos oderũt. Et Paulus: Ergo dũ Matth.5
tp̃s habemus, operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Nec immerito, Galat.6
quũ idip̃m Chr̃us hodie legisperito & vnicuiq; mortaliũ hisce verbis præceperit, inquiẽs:

D ¶Vade & tu fac similiter, id est, benefac proximo, & dilige eum sicut teipsum, quem-
admodum ille Samaritanus vulnerato Iudæo fecit.

E ¶Primo (inqt) vade & tu. Imperat qdẽ in p̃nti tp̃e, ad instruendũ nos, ne simus tardi ad
bñfaciendũ, sed cito bñfaciamus. Id q̃d aliàs dñs satis apto demõstrat. Me (inquiẽs) opor- Iohan.9
tet operari opa eius q misit me, donec dies est. Venit nox qñ nemo poterit opari. Ita &
Paulus ait: Dum tp̃s habemus, opemur bonũ ad oẽs, maxime aũt ad domesticos fidei. Galat.6

F ¶Secundo, vt proximũ facto ipso iuuemus & diligamus, dicit em̃, fac. Id q̃d affirmat
Iohãnes: Filioli mei (inquiẽs) nõ diligamus verbo, neq; lingua, sed ope & veritate. Dilige- 1.Iohã.3
re aũt proximũ sicut nos, qd aliud est, q̃ qđ alibi à Chr̃o dictum est, vt oĩa quæ nobis fie- Matth.7
ri ab alijs volumus, idem & ipsis nos faciamus? Hinc & Tobias dixit, ad filiũ suum. Quod Luc.6
ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliqñ alteri facias. Quid vero nobis alijs & proximo fie- Tobiæ.4
ri debemus velle, & qd nosipsis facere debemus, hodie Christus docet.

G ¶Tertio, quum præcipit, nos proximo debere facere, quod Samaritanus fecit, id est, à
nobis subueniendum esse proximo, ijsdem rebus & modis, quibus Samaritanus subuenit.
Quibus (inquam) rebus? Vino (inquam) & oleo, iumento, adductione in stabulum curio-
sa, duobus ad stabularium denarijs, vt hunc bene curet.

H ¶Certe si p̃ximus nr̃ hũana paup̃tate & infirmitate ẽ vulneratus, iubemur hui⁹ paup̃ta
ti vinũ infundere. i. largiri cibũ & potũ, iuxta illud Pauli: Si esurierit inimicus tuus, ciba il Roma.12
lũ, si sitit, potũ da illi. Sic Chr̃s dicet ad nos: Esuriui, & dedistis mihi mãducare: sitiui, & de Matth.25
distis mihi potũ. Infundere debem⁹ & oleũ. i. mitẽ q̃ndã in pietate cõsolationẽ, quæ oleo
significat, qm̃ mollire oleũ solet. Hinc Dauid: Molliti sunt sermones eius sup oleũ. Cõso-
lãdi sunt ergo p̃ximi nr̃i paup̃es, vt paup̃tatẽ & infirmitatẽ in patiẽtia sufferãt. Sic etem̃ Psal.54
bon⁹ ille Tobias q̃tidie p̃gebat p cognationẽ suã & cõsolabat eos, diuidebatq; vnicuiq; p-
ut poterat de facultatibus suis. Esuriẽtes alebat, nudisq; vestimẽta p̃bebat, & mortuis atq; Tob.1
occisis sepulturã solicit⁹ exhibebat. Est & idẽ p̃xim⁹ sup iumẽtũ suscipiẽdus. i. in humilita
te, q in iumẽto notat. Id q̃d sapiẽs testat, inquiẽs: Igit humiliemur cũ patiẽtia vt iumẽtũ Eccl.3
Illumq; iubemur ducere in stabulũ. i. domũ nostrã, vt inibi hospitet, cõmẽdeturq; stabu-
lario. i. familiæ domesticæ, vt aliqñ Chr̃us dicat: Hospes erã, & collegistis me. Quod cer- Matth.25
te Iob sanctus fecit, inquiẽs: Foris nõ mãsit peregrinus, ostiũ meũ viatori patuit. Denturq; Iob.31
stabulario duo denarij. i. duo charitatis p̃cepta, vt sic habeat promissionẽ vitæ tam p̃ntis q̃
futuræ, quã deus misericordibus promisit, inquiẽs: Beati misericordes, qm̃ ipsi misericor- Matth.5
diam consequent. Et aliàs scriptura inqt: Qui pronus est ad misericordiam benedicet. Prouer.22

I ¶Habet & aliã mysticã parabola hodierna expositionẽ, vt vulneratus à latronibus sit
qlibet pc̃tor, q plagis. i. pc̃tis vulnerari dr̃, qm̃ ijs naturæ humanæ integritas violat, quũ
p pc̃m (Paulo teste) mors intrarit, & corpus p̃pter pc̃m̃ sit mortuũ. Est ergo ille pc̃tor, Roma.5.8
proximus noster suscipiẽdus p misericordiã, illiq; infundendũ vinum cum oleo. i. adhi-
benda correctio cum seueritate & pietate, vt sit aliquod tẽperamẽtum, ita, vt neq; multa
asperitate exulceret, neq; nimia benignitate soluat, iuxta illđ Chr̃i: Si peccauerit in te fra Matth.18
ter tuus, vade & corripe eũ inter te & ip̃m solũ. Et si pœniam egerit, dimitte illi. Sic & apo Luc.17
stolus ait: Frẽs, si præoccupatus fuerit homo aliquo delicto, vos, q spũales estis, hunc in- Gala.6
struite in spũ lenitatis, considerans teip̃m, ne & tu tenteris. Est & is tandẽ ad stabulũ. i. ec
clesiã reducendus ad stabulariũ. i. doctorẽ, duoq; dandi denarij. i. scripturæ duorũ testa-
mentorũ, quæ imaginẽ in se habent æterni regis expressam, quorũ pretio vulnera nostra
curant, inde & prophetæ pendẽt & lex vbi hæc est vnica scriptura, quæ (vt Paulus ait) di- 2.Timot.3
uinitus inspirata vtilis est ad docendũ, ad arguendũ, ad corripiẽdũ, ad erudiẽdũ in iustitia
vt p̃fectus sit homo dei, ad om̃e opus bonum instructus. Horũ igit testamẽtorũ doctrinæ
peccatori, proximo sunt tradẽdæ, & si qd illis fuerit superogatũ, dñs rediturus retribuet.
Quid autem supererogatur? Quicquid doctor ille in ta testamẽta interp̃tanda cõtulerit 1.Cor.7

 vel-

veluti Paulus, q cũ pceptũ de virginitate nõ habuit, cõsiliũ dedit. Reddet vtiq; dñs q̃d debet vnicuiq; btõ, cui est debitor, qm̃ ipe est & esse debet fidelis & prudẽs dispẽsator, quẽ cõstituit dñs sup familiã suã, vt det illi in tpe tritici mẽsurã. O vere btũs ille seruus, quẽ cũ venerit dñs, inueniet sic facientẽ. Vere dico vobis, qm̃ supra oĩa quę possidet, constituet eũ.

Matth.24 Luc.12 ¶Ille ergo est, qui vnà cum Samaritano proximus est, qui misericordiam facit proximo, quo vocabulo venit omnis, qui exhibet nobis aliquam misericordiam seu beneficentiam, & qui potest aliquod misericordiæ opus exhibere. K

¶Vñ diu multumq; est quæsitũ: An magis obligemur proximo ex sanguine, vtpote necessario alicui, q̃ alieno natura subuenire, quũ eadẽ & vna in vtroq; appareat succurrẽdi rõ: Rñdendã puto ex rõnibus in euãgelio, oẽs nobis diligẽdos, illisq; oĩbus esse beneficia Gala.6 impẽdenda, sed inde nõ haberi, quo nõ plus vni, vtpote cõsanguineo q̃ alteri, vtpote alieno beneficiũ & citius sit impẽdendũ. Succurrẽdũ igit citius est cõsanguineo pauperi q̃ extraneo inopi, qm̃ natura sanguinis ipa illi q̃ huic maiorẽ dilectiõis adfectũ tribuit, vñ Proue.27 beneficẽtia maior suborit. Id q̃d vnico verbo testat Aplus, inquiẽs: Ergo dum tps habemus opemur bonũ ad oẽs, maxime ad domesticos fidei. Hinc prouerbiũ monet, amicũ nr̃m, & pris nr̃i amicũ nõ esse dimittendũ. Propterea proximos nr̃i seminis nõ despiciamus, si eos egere cognoscimus, vt nr̃is subueniamus, qbus pudor est, ab aliis sumptũ deposcere, aut alicui subsidiũ postulare necessitati, nõ tñ vt illi ditiores eo fieri velint, q̃d nos possemus cõferre inopibus. Causa em̃ pstat nõ grã. Neq; em̃ propterea nos domino dicauimus, vt nr̃os diuites faciamus, sed vt vitã nobis ppetuã fructu boni opis acqramus, & ptio miserationis pctã nr̃a redimamus. Eapropter misericordia oĩbus est exhibẽda, scd̃m tñ fidẽ, causam, locũ, tps, rite distribuẽda, ita vt primũ opemur circa domesticos fidei. Grãdis qdem culpa, si sciẽtibus nobis fidelis egeat, si scimus eũ sine sũmptu esse, fame laborare, ærumnã pati, q psertim egere erubescit, si in cãm ceciderit, aut captiuitatis suorũ, aut calũniæ, & nõ adiuuemus, si sit in carcere & in pœnis & suppliciis propter debitũ aliq̃d excruciet.

¶Ideoq; Samaritanus hodie mĩa motus vulnerato & spoliato remediis qbus debet, succurrit, quẽ vt sequamur Chr̃us admonet: Vade (inquiẽs) & tu fac silr. A cuius hortatu ne- M
Matth.10 mo excludit, vl' quãlibet paup. Hinc ne qs causari posset, se pauptate phiberi, vt hospita-
Marci.9 lis eẽ nõ possit, dñs alibi leuissimo exẽplo occurrit, vt calicẽ aquę frigidę toto aĩo porrigat
Matth.21 dicẽs: Et qcunq; potũ dederit vni ex minimis istis aq̃ frigidæ calicẽ tm̃ in noĩe discipuli,
Marci.12 Amẽ dico vobis, nõ pdet mercedẽ suã. Frigidæ (inqt) nõ calidæ, ne in calida pauptatis & penuriæ lignorũ occasio qreret. Sic alibi Chr̃s duo æra viduæ illi' diuitũ mũeribus ptulit, qa totũ illa q̃d habuit, cõtulit. Illi ãt ex abũdãtia partẽ exiguã cõtulerũt. Adde & dñm ad
1.Cor.8 quãtitatẽ rei exhibitæ, sed ad piũ affectũ dãtis respicere, imo apud eũ sufficere in paupib' bonã prõptamq; volũtatẽ, si defuerit facultas. Nõ aũt in diuitib', in qbus (teste Aplo) si voluntas prõpia est scd̃m id q̃d habet, nõ secundũ id q̃d non habet, accepta est.

¶HOMILIA LXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ.17. Surge, vade: Quia fides tua te saluum fecit &c.

Dñica decimaquarta post octauas pentecostes.

Vam misere pleriq; oẽs hoc suo paradoxo: Fides sola iustificat, imperitã multitudinẽ circũuenerint, pnicioseq; pdiderint, inde est euidẽter colligere, q̃d hęc ipsa multitudo (quæ vti vetus & aura instabilis est) eo paradoxo in tam detestandũ alicubi errorem deuenerit, vt tandẽ crediderit, nullis plane ad vitã æternã consequendã, aut ad deũ placandũ, opus esse neq; bonis p se opibus neq; virtutibus, at solã verbalẽ fidẽ, quã tñ fortassis vel nesciuit, vel non habuit, ad salutẽ sufficere, quum tñ interim Chr̃us & Apostoli eius in sexcẽtis pene locis ac millies moneãt ad bona opa & ad dei mandatorũ, quæ sunt bona opera, obseruantiã cohortent, A
Matth.19 non quia iustificent, sed quæ fidei ita debeant esse coniuncta, vt sine ipsis fides perhibeat,
Iacobi.2 esse mortua. i. plane nulla: nẽpe, quæ si esset, per dilectionẽ operaret. Eqdẽ cum viderem eo errore inopẽ plebeculã ad tam animæ q̃ corporis & fortunæ interitum peruẽturam,
Galat.5.6 imo deuenisse, quippe quæ se ab omni bona virtuosaq; operatione solutam credẽs, non
Roma.13 mõ contra omnẽ potestatẽ, quæ à deo est contraq; proximum, quẽ vt seipsum deberet
Matth.18 diligere, licẽtiosior & ad omnẽ carnalẽ libertatẽ prona auidaq; redderet, sed & deo suam authoritatẽ prorsus & q̃d dei esset solius auferret sibiq; totum adscriberet, quo nullũ maius ad vitã æternã consequẽdam sit impedimẽtũ. Iterũ atq; iterũ dixi vtrunq; male dicere & eum q dicit, q̃d fides sola iustificet, & eum q dicit q̃d opera iustificẽt. Id quod tum pro

loco &

loco & tpe ita oñdi, vt pleriq; magis cādori q̄ ingenio meo in ea re cōcesserint, nēpe q̄ ꝓ-
inde eā rem ad suum tps & locū à nobis latius diffusiusq; declaratū iri visi sint desiderare.
B ¶Ego igitur ex hodierno euangelio nactus occasionem vel ex themate meo.
C ¶Surge, vade, q̄a fides tua te saluū fecit, Nihil plane grauabor illoꝝ desiderio cōdescē- Math.9
dere, nec vel tātillum negauerim, q̄d semel adfirmaui, q̄ didici à summo ꝑceptore nr̄o, ser
monē nr̄m debere esse, est, est, & nō, nō. Dico itaq; iteꝝq; altius repeto. Male qdē dici à
q̄piā, fides mea me iustificat, bñ vero & recte. Sine fide nō iustificor, Nec recte dici: Opera
bona me iustificāt, sed recte qdē, adultus sine bonis opibus nō iustificor. Nego fidē & opa
vel cōiuncta vel seorsum segregata iustificare, nō aūt negarim, vtrisq; eē opus ad iustifica
tionē. Siqdē Apl's dixerit: Sine fide impossibile ē placere deo. Et Chr's inter alia: Hoc fac Hebr.11
(ait) ad legisperitū, & viues. Et paulopost: Vade & tu fac silr. Quo certe verbo innuit nō Luc.18
sufficere ad salutē solam fidē, nec item fidē. Ipse aūt dico nec vtraq; cōiunctim sufficere
citra dei grām adeoq; sine deo ipo, & sic vera etiā fides suopte nō iustificat: quo parado-
xo cōtra superbos fiduciarios vtor, q̄ adfirmo, multum interesse in hoc sermone, inter, fi
des nos iustificat, & fide iustificamur, tm̄ profecto, quantum in hoc sermone, Calamus li
brū scribit, & liber calamo scribit. Illud proprie negauerim, hoc vero concesserim. Et sic
vtriq; q̄d suum est, tribuo. Id q̄d vt planius fiat oībus vel rudiusculis, forte profuerit, q̄d fi
des sit paucis subijcere. Quod q̄a multi vel errore vel ignorātia neglexerūt, secum alios in
errorē & in ignorantiā traxerunt, q̄ tot & tanta de fide disceptarūt, digladiatiq; sunt, quū
interim non docuerint, q̄d fides sit, aut quæ fides (est fides sane multiplex) iustificet.
D ¶Principio igit sciēdū velim, fidei vocabulū ex ethimologia recte Ciceronē definijsse Cicer lib.1
eius q̄d dr̄ veritatē, nēpe, quū credimus, q̄a fiat, q̄d dictū ē, fidē appellari. Hinc fidē (quā & off. & lib.4
ipe iustitiæ fundamētū eē affirmat) eē dictoꝝ, conuentoꝝq; cōstātiā & veritatē. Et cōseq̄n de repub.
ti mō fidē dici hoīs firmā eius, q̄d vel ꝑterijsse vel eē vel fore dr̄, assensionē. Hinc fidē acci
pere & fidē hr̄e, est credi, quēadmodū à Theologis accipi solet, & in hodierno euāgelio.
E ¶Fides tua te saluū fecit. Ad quē ferme modū puto Apl'm fidē breuiter & scite admo- Hebr.11
dū definire. Sperandaꝝ reꝝ substantiā, argumentū nō apparentiū: q̄squidē fides hoc mō
accipit esse firma veritatis non visæ, reiq; non apparētis, non ex rei euidētia, sed ex autho
ritate diuina, adhæsio, quæ non mō rei est spūalis, sed & corpalis, quæ vel quālibet apud
hoīem ardua & impossibilis ꝑ fidē fieri solet, Chr̄o vel ipso teste: Si, dicente, potes crede- Marci.9
re, oīa possibilia sunt credēti. Sic Apostolus ait antiquos patres, veteris testamēti ꝑ fidē te Hebræ.11
stimonium fuisse consequutos. Siqdē fide Enoch translatū esse, ne videret mortē, & non Gene.5
inuētus sit, q̄a transtulerit eum dñs. Sic fide Noe, responso accepto de ijs, quæ adhuc non Sap.4
videbant, metuēs aptauit arcā in salutē domus suæ, & iustitiæ quæ ꝑ fidē est, hęres est insti Gene.6
tutus. Fide & ipsa Sara sterilis virtutē in cōceptione seminis accepit etiā præter tps æta- Gene.21
tis, qm̄ fidelē credidit eē eum, q̄ repromiserat. Fide pp̄l's Israeliticus transit mare rubrū, Exod.15
tanq̄ per aridā terrā, q̄d experti Aegyptij deuorati sunt. Sic fide diua virgo Maria, virgi- Lucæ.1
nitate illæsa, Iesum Chr̄m Dei Max. filiū mūdi redemptorē cōcepit & peperit, & sunt in Math.9
ea ꝑfecta, quę illi à dn̄o ꝑ angelum sunt dicta. Sic mulier alias à fluxu sanguinis, quo duo- Marci.5
decim annis laborarat, salua fuit facta à Chr̄o. Sic cæcis duodecim fide ꝑ Chr̄m datus est Luc.8
visus. Sic fide alibi mutus, & à spū obsessus, fuit liberatus. Sic hodie leprosus à lepra fide est Math.9
per Chr̄m curatus. Sic innumeri alij fide. i. firma & indubitata dei verbo, de re vl' assequn- Marci.7
da vel promissa, assensione (Quid em̄ aliud fides? nisi constāter om̄i verbo dei adsentire?) Marc.9
nihil non eoꝝ, q̄d se adepturos crediderūt, adepti sunt. Adeo, q̄ verissime Chr's veritas
ipsa dixerit. Propterea dico vobis, oīa q̄cūq; orantes petitis, credite q̄a accipietis, & eue Marc.11
niēt vobis. Et si q̄s crediderit, q̄a q̄dcunq; dixerit, fiat, fiet ei. Quem sequutus Iacobus: Si Iaco.1
quis (inqt) vestrum indiget sapientia, postulet à deo, qui dat omnibus affluenter, & non
improperat, & dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hæsitans. Sic nos omnes, qui credi
mus & in eius veræ fidei signum & testimonium baptizati (teste veritate) saluabimur. Nō Marc.16
(inquam) tantum corporaliter, sed spiritualiter. i. iustificati vitam æternam habebimus.
¶De qua fide, qua saluabimur æternalr, hactenus non parum multi varie & ꝑniciose, &
ita qdem confuse disputarunt, vt ne ipsi, q̄d hoc pacto fides sit, intellexerunt, sileo, q̄ im-
peritam multitudinē, quam seducere non dubitarunt, ꝑdocuissent. Quotus em̄ quisq; sit
putas, q̄ plene sciat, qua fide ipse iustificet. i. ita iustus fiat, vt vita æterna dignus habeatur?
At quæris, cuiusmodi est ea fides? Est (inquā) firma in diuinam misericordiā in Chr̄o pro
missam, confidētia. i. firma & indubitata, promissorio dei verbo, assensio: quē admodum
facile est colligere ex verbis Petri. Sed per grām dn̄i Iesu Chr̄i credimus saluari, quēad- Actorū.15
modum & illi. Sed quæ est illa (inq̄s) promissio & misericordia promissa? Qua nimirū de- Math 3.17
us æternus promisit, se velle eos oēs saluos & iustificatos. i. vita æterna dignos, q̄ in suum Marc.1
credunt filium vnigenitum Iesum Chr̄m, in quo sibi dilecto cōplacuit Christo apud Io- Lucę.3.9
hannem

hannẽ testantē: Sic deus dilexit mundũ, vt filiũ suũ vnigenitũ daret, vt oĩs q credit in eũ,
Iohan. 3 non pereat, sed habeat vitam æternam. Et Iohannes ait: Hæc scribo vobis, vt sciatis, q̃m
1. Iohan. 5. vitam habetis æternam, q creditis in noĩe filij dei. Vitam (inquam) æternam habeant in
1. Cor. 2 Chr̃m credentes, in qua (vt Ap̃lus post prophetam scribit) hoc est, gaudij & boni q̃d ocu
Esaię. 64 lus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascendit, & vbi nõ est esuries, neq; sitis am
Apoca. 7. 21 pli⁹, neq; sol, neq; æstus, neq; lachryma, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor vltra futur⁹.
¶Hanc igit̃ ac tantã de vita æterna promissionẽ, in Chr̃m Iesum credentibus fide for- G
2. Petri. 3 mata. Deus (vt ait Petrus) dare nõ tardat, sicut qdam arbitrant̃, sed patiẽter agit propter
Roma. 3 nos, nolens aliquos perire, sed oẽs ad pœnĩam reuerti. Deus eñ (inqt Paulus) fidelis & po
tens est, quæcũq; promisit reddere, quẽadmodũ q̃d antea per prophetas suos in filio suo
Roma. 1 promiserat, reddidit ac seruauit. Misit tñ filium, quẽ in propheta promiserat: Misit sp̃m
Lucæ. 24 sc̃tm̃, quẽ promiserat (vt ipse ait) Mitto promissum patris in vos. Reddidit munera gr̃æ,
Actor. 1 quæ promiserat. Hinc Petrus ait: Pretiosa nobis promissa donauit. Sic etiamnum non du
2. Petr. 1 bitemus, hanc ipsam de vita ęterna promissionem, eum nobis seruaturum. Nobis (inquã)
qui firma fide & fiducia credimus, nimirum per eam fidem iustificati. i. vita æterna digni.
¶Sed vltra quæris, cuiusmodi est illa in Chr̃m fides, aut q̃uo in illum est credendum, vt H
sit nobis iustificatiõis fides, quam ab alijs toties ac tantopere iactatam audiuimus. Nunq̃
Galat. 3 vero intelleximus? quum tñ (vt ex Paulo docuisti) pollicitationem sp̃us fidem ipsam reci
pimus, & ip̃a promissio solummodo ex fide Iesu Chr̃i detur credentibus. Obsecro igitur,
quæ est ista fides qua digni efficimur credentes tanta Dei Max. promissione?
¶Ea est (inquã) qua credimus deũ patrẽ æternũ sola misericordia motũ propter nos, q I
propter pc̃tã protoplasti æternæ iræ eramus filij, in terram misisse Iesum Chr̃m filiũ suũ
Ephe. 2 vnigenitum, secum ad oĩa eundẽ. Et q̃a ille sua humanitate & passione agnus immacula-
Iohan. 1 tus pro nobis se tradiderit, sineq; nostris meritis pc̃tã totius mundi tulerit, & q (inquã) tra
ditus sit propter delicta nostra, & resurrexit, ascenditq; cœlos, vñ venerat, propter iustifi
cationẽ nostrã. Hæc est illa vera fides, qua iustificamur, qua saluamur, qua vita æterna di-
gni & dei promissiõe efficimur, quã q nõ habet, peribit, & iam iudicatus est. Hanc fidem
Iohã. 3 Chr̃us in euangelio vbiq; docuit, vnaq; cũ eo Paulus, & alij eius Ap̃li docuerunt, q alias,
Roma. 4 quũ Chr̃us hac de fide loquutus multa fuisset, dixerunt: Et nos credimus & cognouimus,
q̃a tu es Chr̃us filius dei. Et Martha hanc habuit fidẽ exclamans: Vtiq; dñe: Ego credidi
Iohan. 6 q̃a tu es Chr̃us filius dei viui, q in hunc mundũ venisti. Quam fidẽ & Petrus antea con-
Iohan. 11 fessus supra modũ à Chr̃o fuit probatus & priuilegiatus. Hæc est illa Chr̃iana fides, quam
Matth. 26 ecclesia pie & vnanimiter atq; catholicæ paucis verbis in symbolo ceu deinde pluribus in
symbolo Nicæno, & tandẽ paulo pluribus instar expositorijs verbis confitet̃ in symbolo
Athanasiano. Sine qua (inquã) fide, nemo vnq̃ vitã æternã habebit vel quamlibet moral̃r
bonus. Nempe quæ illa sit fides, qua & in qua, ex qua & per quã solã deus ipse solus Max.
nos iustificat, p̃inde atq; instrumento ad iustificationẽ in primis necessario, bona op̃a secũ
necessario afferente. Hæc est illa (inquã) fides, per quã & qua (vti Paulus vbiq; testat̃) deus
hoĩem iustificat sua interueniente gr̃a atq; misericordia, non autem quę iustificat, quo ser
monis contextu vti erroneo nolim quempiam vti, sed dicendum velim, qua. s. fide, & in
qua, & ex qua. s. fide, aut per quam fidẽ iustificamur. s. à deo iustificatore solo & vnico.
¶Minime autem dicendum nostra fides sola iustificat, vel etiam sine nota exclusionis, K
fides nostra est, quæ iustificat, quoniam neuter contextus sit ædificatorius aut verus.
¶Primo, q̃d neutro hoꝝ verboꝝ contextu sancta scriptura (quatenus meminisse dat̃) L
& q̃dem non sine causa, vtatur, verum quæ semper vtitur casu instrumentali, non autem
effectiuo, vtpote nominatiuo. Absit igitur scripturam aliter vsurpemus quàm ab Aposto
lis, sp̃ũ sancto doctore scriptura sit: maxime, q̃ñ ex ea vsurpatione, vt hic error apud ru-
diores irrepere possit. Id quod vtique sanctæ literæ prouiderunt.
¶Sc̃do, q̃ nihil aliud q̃ deus misericors iustificet, fide, s. ip̃a. Vnde scriptura: Dñs morti M
1. Regũ. 2 ficat & viuificat, deducit ad inferos ac reducit. Et Ap̃lus: Q̃m quidẽ (inqt) vnus est deus, q
Roma. 3 iustificat circũcisionẽ ex fide, & p̃putiũ per fidẽ. Et Propheta: Iuxta ẽ (ait) q iustificat me.
Esa. 50 Et paulopost: In sc̃ia sua iustificabit ipse iustus, seruus meus multos, & iniq̃tates eoꝝ ip̃e
Esa. 53 portabit. Et rursum Ap̃lus: Prouidens autẽ scriptura, q̃a ex fide iustificat gẽtes deus.
Galat. 3
¶Tertio, q̃a auferret̃ creatori & daret̃ creaturæ. s. fidei. Id q̃d est cõtra euãgeliũ, q̃ cauet N
Mat. 22 Date deo, quæ sunt dei. Et contra Paulum, q ait: Reddite ergo oĩbus debita: cui tributũ,
Marc. 12 tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorẽ: cui honorẽ, honorẽ. Sic & cui iusti-
Lucę. 20 ficationem, iustificationem, quo certe alioqui mõ ex fide nouum efficeretur idolum.
Roma. 13 ¶Quarto. q̃m eo pacto contra iustitiam nobis ascribimus q̃d nostrum nõ est, sed dei; O
q̃nquidem fides nostra non sit omnino propria, quum omne datum optimũ, & omne do
Iaco. 1 num perfectum, à patre luminum descendat: Imo quum non sufficimus aliq̃d à nobis q̃si
ex no-

ex nobis cogitare, sed sufficientia nostra à deo sit, certe neq; fides, quæ donum dei est, nō 2.Cor.3
stra est. Quā si etiā accepimus, cur gloriamur, quasi nō acceperimus? Deinde si fidē ex no
bis nō habemus, quæ in nobis est, quō iustitia, quæ dei ipsius est, ex nobis erit? Fidē aūt dei Ephe.2
esse & ex deo singulariter arguunt Apl̄i orantes: Adauge nobis fidē. Et pater aliàs pueri 2.Cor.3 Lucæ.17
cum lachrymis ad Iesum exclamat: Credo dn̄e, adiuua incredulitatē meam. Hinc Chr̄us Marc.16
ad Iudæos de credendo in se adeóq; de fide loquens, ait: Propterea dixi vobis, q̄a nemo Iohā.6
potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à patre meo. Nec obstat dicere: Si res ita habet,
fidem neq; habemus, neq; habere possumus? Id qd̄ negarim. Fidem em̄ gr̄a Dei Opt. lar
gitrice habemus, vt qs habet, qd̄ vel plantat vel rigat, quo sane pacto, neq; (vt ait Aposto 1.Cor.3
lus) qui plantat, neq; qui rigat aliquid est, sed qui dat incrementum deus.

P ¶Quinto, sermo quo diceremus, fides nostra nos iustificat, loquenti sup̄biā & hypocri
sim suggerit, siles nos reddens pharisæo in euangelio, q & si credidit, & bona op̄a fecerat Luc.18
q̄a tamen sibi suisq; viribus confidit opibusq; suis, quasi à se haberet & ip̄am iustificatio-
nem factus sup̄bus minime fuit iustificatus. Sic sane faciunt, q sup̄bius dicūt, fides nostra
nos iustificat nimirū deo Opt. nihil amplius ad suā iustificationē relinquentes, odio etiā-
num p̄sequentes, quos vident opibus studere ludibrio q̄cq̄d operū externorū habentes,
aliorū corda & conscias contra Chr̄i & eius Apostolorū præceptū, veluti in cœlestibus re Luc.6 1.Cor.4
gnantes, iudicantes. Nimirū, apud semetip̄os sublimes, q t̄n interim peiores hypocritæ in Psal.14
sp̄m dei sc̄ti q̄ sunt hi q iudicant ex op̄e. Faciunt em̄ & ip̄i ex fide sua opus, confidentes se 1.Cor.4
nullius indigere, sed credendo suopte iure iustificari, adeóq; nihil deo attribuentes. Por- 2.Cor.3
ro, si (vt Paulus vere dicit) nō sufficimus aliq̄d à nobis, quasi ex nobis cogitare, sed sufficiē
tia nostra à deo sit, certe fatendū erit, nec fidem, nec op̄a solum nobis sed deo, q semp̄ ad-
iutat conatus, nec suā negat postulanti humiliter grām, adscribi simul oportere. Quum
proinde verbales isti Paulini & fidutiarij toties inclamitāt: Sola fides nos iustificat: Quid
(obsecro) aliud dicūt, q̄ ex seipsis suā esse iustificationē, nec re alia q̄ fide eē opus, habere
q̄dē se in sua p̄tāte, quo iusti sint, nimirū, oēm Deo Max. potestatē auferētes, sibi quæq; vē
dicātes, ad illud Luciferi adspirantes: Ponam thronū meū in nubibus cœli, & similis ero
altissimo. Quo fit, vt & si iustitia hoīem approximet deo, si t̄n adsumat sup̄biā ad infimū Esaiæ.14
deijcit hoīem. Id quod euidenter in pharisæo apud Lucam humiliato ostenditur, q sibi
non deo oīa adscribebat, quo etiam pacto deum negabat: quod facere pariter arguunt, q Lucæ.18
tam gloriose iactitāt, fides nr̄a nos iustificat. Qui deniq; sermo vel ideo intolerabilis est.

Q ¶Sexto, q̄ inde oīm bonorū operū suboriat neglectus, qui t̄n æquam perinde laudem
merentur cum fide, quæ quum per dilectionem operetur, sine operibus est nulla planeq;
(teste Iacobo) mortua. Modo vide si bona opera ab hoīe ex iactantia fidei verbalis negli Gala.5
gantur, quantus inde malorum cumulus? q̄n certum sit, propterea omnem negligi virtu- Iacobi.2
tem, honestatem, ciuilitatemq;, deleri denique omnem ordinem & obedientiam, quod
hactenus satis superq; sumus experti. Quum præterea constat omnino non sufficere ad
salutem credere solū, sed credere & facere. Id quod Christus vnico verbo probat apud
legisperitum. Hoc fac (inquiens) & viues, qui vtique creditur credidisse.

R ¶Septimo hic verborum contextus est erroneus. Fides nostra nos iustificat, q̄m adimit Lucæ.10
Deo grām, ac innuit (sed falsissime) iustificationem nostrā sine dei fieri mīa, sed perinde
illā in nostrā sitā esse potestate, adeóq; in viribus nostris & meritis. Id qd̄ est cōtra Ap̄lm
ad Romanos scribentē: Nō volētis neq; currētis, sed miserētis est dei, q alias dixit: Misere Roma.9
bor cui misertus sum, & mīam p̄stabo, cui miserebor. Adde & Chr̄m dixisse, Samaritanū Exodi.33
illū euāgelicū, quo Chr̄us significat, misericordia motū hoīem à latronibus despoliatū cu Lucæ.10
rasse. i. saluasse, non vero qd̄ homo iste meruisset aut fides ipsius. Vnde subsequens est.

S ¶Octauo hunc verborum contextum & propterea esse seductorium, fides nostra nos
iustificat, q̄m quam nominat fidem, ea vel ideo nulla sit, quia dei misericordiam (vt osten
sum est) excludit, sine qua fides esse non potest, quippequando fides per misericordiam
perinde atque potiorem articulum definiatur, veluti antea aperuimus. Hinc constat nul-
lius vnquam hominis à Christo nisi eius fidem fuisse commendatam, & vti veram proba
tam, qui se suaq; omnia cum humilitate diuinæ misericordiæ credidit, quiq; credidit su-
am saluationem ex mera misericordia, non ex fide sua seu meritis habere.

T ¶Vnde clarissime factum, vt q tanta humilitate fidei oīa Chr̄o adscripserunt, adeóq;
ipsam saluationem, Chr̄us permotus illis non solum reddidit, qd̄ ipsorū esse videbat, verū
etiā qd̄ suum fuit, iussit & dixit esse illorū, qd̄ t̄n illi, vt patet ex rōnibus p̄fatis, vere & humi
liter dicere non potuerunt. Sic (vt ad oculū oīa p̄dant) q̄a humiliter mulier, quæ fluxum Matth.9
sanguinis patiebat, dixit intra se: Si tetigero t̄m vestimētū eius, salua ero, à Chr̄o vicissim Marci.5
meruit audire: Cōfide filia, fides tua te saluā fecit. Sic, q̄a cæcus q sedebat secus viā, clama- Luc.7
uit: Fili Dauid, miserere mei, meruit idētidē à Chr̄o audire, Fides tua te saluū fecit. Sic q̄a Marci.10
Maria

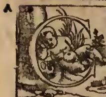
Maria Magdalena cũ humili dilectiõe in Chri misericordiã cõfidit,&ipa meruit à Chro
Luc.7 audire: Fides tua te saluã fecit. Vade in pace. Sic qa publicanus solũmodo in dei miam cõ
Luc.18 fisus, dixit humilr: Deus ppitius esto mihi pctõri (Chro teste) domũ iustificatus abijt. Sic
quũ in hodierno euãgelio mũdatus ille ex decẽ leprosis, magna voce deũ magnificauit,
& hulir cecidit in faciẽ ante pedes eius, grãs agens. i. totã suam mundationẽ Chri miseri
cordiæ assribẽs, & ipse à Chro meruit audire. Surge, vade, qa fides tua te saluum fecit.
Luc.7 ¶Quo nimirũ ad oẽs verbo vnico Chrs ex sua humilitate illud qd suũ est, alioꝝ eẽ di- V
xit, & alijs adscripsit, vtpote fides (inquiẽs) tua, quæ tñ hoĩs pprie nõ est, eã tñ illoꝝ eẽ di-
xit, & sic p cõsequẽs iustificationẽ, quę ex fide manauit, quũ proprie tñ iustificatio eius fuit
Potuit (inquã) Chrs ad illos saluatos vere ex sua innata clemẽtia dicere: Fides tua te saluũ
fecit, qd tm est dicere, qa credidisti te abs me saluari posse, teq; tuã saluationẽ p meã mise
ricordiã certo impetraturũ: ideo te saluum feci, & saluus à me factus es: nimirũ, tua fides in
meã oĩpotentiam & misericordiã causa fuit, & apud me pinde tuæ saluationis instru-
mẽtum: nemo tñ ex illis per Chrm saluatis, & sine dei misericordia & grẽ diuinæ deroga
tione vere ac humiliter dicere potuit: Fides mea me saluum faciet vel fecit, propter rõnes
pauloante recitatas: nec lectum est, eo sermonis contextu vnquam aliquẽ fuisse vsum.
1.Cor.15 ¶Imo in argumẽtum irrefragabile nõ ita esse dicẽdum. Paulus ait: Gratia aũt dei sum X
id, qd sum. Et gra eius in me vacua nõ fuit, sed abundantius illis oĩbus laboraui. Non ego
aũt, sed gra dei mecũ. Non sane, asscribit fidei, qd dei fuit eiusq; grẽ, nec sibi, qd dei erat.
Eph.2 Ad qd cõfirmandũ aliàs inqt: Gratia em̃ saluati estis p fidẽ, & hoc nõ ex vobis. Dei em̃ do
nũ est nõ ex opibus, vt ne qs glorieť. Quid (obsecro) Paulus doctor ille gentiũ hoc irrefra
gabili dicto aliud agit, q̃ qd paradoxum adfirmat, nõ esse dicẽdum: Fides mea me saluum
fecit, sed gra dei p fidẽ me saluũ fecit. Nec itẽ esse dicẽdum, fides nra nos iustificat, aut sal-
uat: qppe qd inde oriať non mõ perniciosa gloriatio, sed falso dicimus esse nrm qd dei est
donum? Sic sane apto Aplus meas rõnes supra recẽsitas approbat, qbus adfirmauerim,
nõ esse dicẽdum: Fides nra nos iustificat: sed qdẽ esse dicẽdum. Deus sua gra & mia nos,
vl in fide, vl ex fide, vl fide, vl p fidẽ (oẽs em̃ hi locutiõis modi in vnũ coeũt sensũ) iustificat
& saluat: qñquidẽ illa prior locutio à scripturis sctis sit aliena, hæc posterior vero scriptu
ris sit peculiaris & trita. Illa sit falsa, hæc vera. Illa qd creatoris est, creaturæ attribuit, hæc
vero qd suum vniuscuiusq; est, largiť vnicuiq;. Illa cõtra iustitiã alteri rapit, & nobis dat,
hæc qd alterius alteri, & qd nrm est nobis dat, illa supbiæ, hæc humilitatis plena. Illa oĩm
bonoꝝ virtutũ & actionũ destructiua, hæc earundẽ instauratiua, illa grẽ diuinæ & miæ
Titum.1 iustificationẽ prorsus adimit, hæc vero eandẽ recte adijcit. Illa fidẽ, nullam noiat fidem,
hæc fidẽ, quæ ẽ adstruit, ne in nos iuste torqueri possit hoc Pauli dictum: Cõfitenť nosse
deũ, factis aũt negant, cum sint abominati incredibiles, & ad oĩe opus bonũ reprobi.
¶Modo qs deinceps futurus sit adeo rudis, adeoq; pucax, q nolit nræ sniæ prorsus ac Y
cedere, vtpote ad oĩa veridicis scripturis, naturæ, rõniq; oĩno cõsonæ, alteramq; vti pror
sus falsam, erroneã, impiamq; reijcere? Et ad eos q tã indocte tamq; impie, pniciosẽq; ad
plebẽ illã pauperculã nunq̃ nõ inclamitarũt? Fides nra sola nos iustificat. Et ex alia classe,
Matth.22 opa nos iustificãt cũ Chro dicere? Nonne ideo erratis, nescientes scripturas, neq; virtutẽ
Marc.12 dei? Quos vere diuus Petrus appellat indoctos & istabiles, q nõ mõ quędã intellectu diffi
2.Petr.3 cilia in eplis Pauli, sed & cæteras scripturas ad suã ipsoꝝ pditionẽ deprauãt. Id qd hic ma
nifeste factitarũt, Paulo adscribẽtes, qd Paulus nunq̃ dixit, sed falsum eẽ satis vbiq; innuit.
¶Eapropter absit, eo abutamur sermone cõtra oẽs scripturas, cõtraq; oẽm veritatẽ, q
hactenus oĩs fuit erroris, litigij, impietatisq; fons & origo. Verum sequamur quod verũ Z
est deo, quod dei est dantes, quod fidei, fidei, & potius omnia (vti docet) Deo Max. adscri
bamus, in negotio præsertim tam periculoso, & vnusquisq; nostrum dicat.
¶Ego (oĩpotẽs deus) opa in fide, quã precor adiuues, in tuo cõspectu faciã, iustus sim, &
nec ne, tuæ maiestati cõmitto, siue p fidẽ, siue p opa iustificare me volueris, aut sine illis,
qd vtrũq; potes, susq; deq; facio. Potẽs nimirũ es, tuũ est donũ & gra. Scio qdẽ me meis ni
hil viribus pstare posse, qd prius nõ debeã, & nihil habeã qd nõ acceperim, dñs etem̃ es, po
tea qcqd vis, & qm̃ natura optimus es, nõ pt nõ eẽ optimũ, qcqd mecũ volueris aut feceris,
Hæc certe orõ fidei plena, nõ pt eẽ nõ pia & fauorabilis, quæ tibi oẽm adimit arrogantiã,
& in Chrm trãsfert oẽm gloriã, simulq; fidutiã oẽm, qua haud dubie vel in mẽte saltem
vsus, qcũq; à Chro saluatus ẽ, sibi dici audiuit. Surge, vade, fides tua te saluũ fecit. i. qa tã-
tã in me fidẽ habuisti, & firmiter in meã solius potẽtiã credidisti, motus te saluũ feci. Nec
sane dubiũ est, qn oĩs q hac humili ad deũ orõne vteť, audiet sibi demũ ab eodem dici.
¶Surge, vade, qa fides tua te saluũ fecit, q̃uis ille humilitati innixus, neq; sibi, neq; fidei, ✠
sed puræ dei grẽ atq; miæ suam saluationẽ adscribere debet. Et hoc qa fecisse putať ho-
die leprosus ille mundatus per fidẽ suam in humilitate saluatus est, reliqui vero qa à fide,

qua à

qua à dño salutẽ & misericordiam petierunt relapsi,& honorẽ deo nõ dederunt salutem
indubie perdiderũt:nempe,qui suã mundationẽ nõ deo,sed legi attribuerunt, quorũ pro
culdubio similes fuere,qui hactenus iactabũdi apud oẽs clamitarũt:Fides nostra sola nos
iustificat,in quo quatenus errarũt,ex supradictis est euidẽter intelligere, qbus velim addi
tum iri,quæ aliàs diximus,qbus pro loco & tẽpore,alia,si hæc nõ sufficerint, & quidẽ plu
ra adijcere nõ grauabimur.Istis vero,qui sibi velint p nos responderi ad ea loca scriptu-
rarũ,quibus dicitur,q fides nostra nos iustificat,respondeo,Me nondũ inuenisse locũ scri
pturæ,qui tale quid dicat,cæterũ inuenire quidẽ,qui velit fide nos iustificari.

HOMIL. LXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.7.Quærite primum regnum dei,& iustitiam eius,& hæc omnia adijcientur vobis,&c.

Dominica decimaquinta post octauas pentecostes.

A Onclusio est eorũ,quæ dicta sunt,cõsummatissima, qua primũ cõ-
cludi intelligimus,duobus quẽpiã dñis seruire nõ debere, qm̃ ne-
mo id cõmode facere possit.Cuius ratio ex cõtextu colligit,quũ
certũ sit vel vnũ ideo diligi,alterũ vero contemni. Sic Apl'us alibi Gala.1.
dicit:An quæro hoĩbus placere? Si adhuc hoĩbus placerẽ,Chri- 1.Cor.7
sti seruus nõ essem.Qui & aliàs ait:Eum qui cũ vxore est,eorũ esse
solicitũ,quæ mundi sunt,qũo placeat vxori,ideoq̃ esse diuisum. 2.Timot.2
Sic nemo(teste eodẽ) militans deo,implicat se negotijs seculari-
bus,vt ei placeat,cui se probauit.Hinc colligimus,de ijs Iesum eẽ
locutũ,qbus simul seruiri nõ queat,q̃ à se sunt cõtraria,cuiusmo-
di sunt,deus & mãmona:quo vocabulo Syrisco intelligunt diuitiæ vel diabolus,qui vel
propterea pesse dicitur diuitijs,qm̃ per eas fallit hoĩes,non quia eas largiatur.

B ¶Secũdo cõcluditur,superfluã dũtaxat rerũ tẽporaliũ solicitudinẽ,& quidẽ eatenus p-
hiberi,quatenus p eã conatus ad æternalia impedit,id est,ne cura tẽporali ab æternis re-
trahamur.Hinc Chr̃s ait:Primũ quærite regnũ dei.Et perinde dicere velit:Postea vero
& ea,q̃ corporis sunt,non quidẽ tẽpore,sed dignitate.Et sic est primũ quærendũ spũale,
tanq̃ bonũ,& posterius tpale,tanq̃ necessariũ propter illud bonũ,ita vt ideo q̃ramus tpa-
le,vt habeamus regnũ dei,nõ ediuerso.Sic quidẽ nõnulli male ratiocinant ex hoc euãge-
lio,oẽm vel ordinatã de rebus ad vitã necessarijs curã improbãtes,pinde atq; nemo labo
rare manu debuerit,nec aliquo mõ de corpore sustẽtando eẽ solicitus.Id q̃d alioqui ad-
uersus Christũ esset,q & curã suis habere de necessarijs pmisit,qñ Iudæ loculũ cõmisit,vñ Iohan.13
emeret,qbus vel ad diẽ festũ opus eẽt,vel q̃ egenis darent.Esset etiãnũ cõtra illud:In su- Gene.1.
dore vultus tui vesceris pane tuo,donec reuertaris in terram:Hinc Adã e paradiso emis-
sus est,vt terrã,de qua assumptus erat,operaret.Sic Apl'us ait,se laborasse & manibus esse 1.Cor.4
operatũ:qui & inqt:Si quis nõ vult operari,nõ manducet. Quare & Martha à Christo, 2.Thessa.3
qm̃ circa frequens ministerium solicita plurimum esset,culpata non fuit. Luc.10

C ¶Datur ergo intelligi ex nostro themate,exq; toto Euãgelio,in primis dei regnũ esse Matth.12
quærẽdũ.i.ipm Christũ,q aliàs dixit:Regnũ dei intra vos venit. Quærẽda est.i.vera sal' 1.Petri.5
inuestigãda,q̃ Chr̃s est,qm̃ Iesus sit saluator:quẽ tũc primũ q̃rimus, quũ in ipm(vt Pe-
trus docet)oẽm solicitudinẽ proijcimus,cui de nobis cura est: quũ,inquã,oĩe q̃dcũq; fe
cerimus in verbo & ope(secũdũ Paulũ)oĩa in eius noĩe fecerimus,gr̃as agentes deo & pa
tri p ipm:Siue ergo mãducemus,siue bibam',siue aliud q̃d faciemus,oĩa ad gloriã dei fa- Coloss.3
ciamus:& iure q̃dem,qm̃(eodẽ teste)nemo nostrũ sibi viuit, & nemo sibi morit,siue vi-
uimus,dño viuimus,siue morimur,dñi sumus.Et sic toti simus in deo,q̃rentes tpalia,si- 1.Cor.10
musquasi non quærentes,& vtentes hoc mundo simus,quasi non vtentes,& possidentes, Roma.14.
quasi non possidentes.Ita q̃dẽ vt prima cura sit de deo & eius iusti tia,deinde posterior 1.Cor.7
de rebus ad vitã hãc necessarijs,quas facile habebimus,vbi primũ dei regnũ q̃sierimus.

D ¶Cæterũ,inquis,hoc ipm non dubito,Paulũ sedulo fecisse,q tñ se fame & siti laborasse 2.Cor.11
cõquerit,qũo ergo dei promissum inibi titubauit? Respondeo,quũ legimus Apostolũ fa- Psal.144.
me & siti laborasse,tñ dei promissa nõ titubasse, quandoquidẽ ista sint adiutoria. Medic'
enĩ ille,cui nos cõmisimus.nouit qñ apponat,& qñ detrahat,sicut nobis iudicat expedire.

E ¶Solent aũt nobis deesse necessaria.Primo,vt exerceamur, & à deo p patientiã & cõ- 2.Cor.12
stãtiã examinati cõfirmemur:siq̃dẽ(Paulo teste)virtus in infirmitate pficitur.Ita aposto
li siti aliqñ & fame laborarũt.Secũdo,q propter pc̃tã nostra demeremur:Siq̃dẽ(vt scri- Eccl.39
ptura ait)ignis,grãdo,fames & mors,oĩa hæc ad vindictã creata sunt. Sic legimus in ve-
teri testamẽto plerũq; pc̃tã hominũ fame serio punita fuisse. Hinc scriptura aliàs p Mo- Deut.28
sen ei,qui dei mãdata nõ seruat,minat,inquiẽs:Mittet dñs sup te famẽ & esuriem. Et per

Hiere. 11 prophetam in eos, qui peccarant, deus ait: Iuuenes morientur in gladio, filij & filiæ eorum morient fame. Tertio, prouenit ex auaritia nr̃a, vt nobis solicitis, ne deficiāt necessaria,
Eccles. 5 aliquādo ea deficiunt, quādoquidē inquit Ecclesiastes: Auarus nō implebitur pecunia, & qui ex diuitijs fructū non capiet, cuius filius in summa erit egestate. Quarto, qm̃ qui super-
1. Timot. 6 flua quærimus, recte aliqn̄ necessarijs caremus. Hinc Paulus ad Timoth. Habētes aūt alimēta & qbus tegamur, his cōtenti simus. Nā qui volūt diuitea fieri, incidūt in tentationē
Hebr. 13 & laqueū diaboli. Idē ad Hebræos: Sint mores sine auaritia, contenti p̄sentibus. Hæc ille. Vnde videmus plerosq; amisisse, q̄ habebāt, quū superflue alia quærebāt. Quinto, qm̃ ple-
Luc. 15 runq; tēporalibus rebus abutimur, iustū est vt hæ nobis aliqn̄ ad necessitatē tollantur. Sic
Ephe. 5 filius prodigus, qm̃ paternā substantiā male dilapidarat, adeo egere cœpit, vt nutriri desi-
1. Thessa. 2 deraret ex siliquis porcorum. Sexto, qm̃ deo pro collatis beneficijs ingrati sumus. Hinc Apo-
Psal. 115 stolus vbiq; & semp̄ monet grãs agere pro oĩbus. Et propheta ait: Quid retribuā dño pro
Esaie. 14 omnibus q̄ retribuit mihi? Et sane ingratitudo inuisa deo, semper est à deo vindicata. Id
Gene. 3 q̄d patet in lucifero & Adamo & Iuda Ischariothe. Septimo, quia deo diffidimus, & in eū non firmā ponimus fiduciā: opinantes, bona ipsa tēporalia nobis à deo quasi ex debito tribui. Id falsum esse, ipse aliquoties ostendit, se esse eorum dominū, ea nobis subtrahens.

¶Prohibet ideoq; dñs maxime hic solicitudinē diffidētiæ, cū ait: Quāto magis vos mo- F
dicæ fidei? Siquidē superflua solicitudo necessariorum ex defectu fidei procedat, quā quidē fidē si firmā haberemus, regnū dei & iustitiā eius, his rebus terrenis ita anteponeremus, vt eas propter illas q̄reremus, certe hæ pro loco & tēpore oẽs adijcerent sine vllo impedimēto, quum nuperrime ostēdimus, nihil eorum nobis deū negaturum, q̄ promisit. Promisit aūt nobis se daturum corporis quoq; nutrimēta, si ei firmiter cōfidamus: nimirum p̄ prophe-
Psal. 54 tam inquiēs: Iacta cogitatum tuū in dño, & ipse te enutriet. Et aliàs: Non vidi iustū dere-
Psal. 36 lictum, nec semen eius quærēs panē. Quā fidem, vt facilius habeamus, Chr̃s hodie multifariam persuadere conatur. Non em̃ dicit: Quia nouit deus vester, sed, qa nouit pater vester, vt in maiorē spem adducat nos. Si em̃ pater est, nō claudet filius misericordiæ viscera, & largiri vult, &, q a cœlestis, potest. Si aūt potest & vult, sine dubio donabit, q̄d ad salutē expedit, modo vere simus in ip̃m firmiter credētes, illiq; oĩa attribuentes, q nō modo nos, si hoc fecerimus, per fidē nostrā tēporalibus necessarijs certo est, sed & æternis iustificaturus, animaduertens sibi à nobis oĩa, non aūt, neq; fidei, neq; virtuti nostræ adscribi. Id q̄d est vere credere, credere, nihil nobis ex meritis nostris, sed ex illius sola in nos pietate & misericordia totū q̄d datur, cōmunicari. Hinc (vt proxime multis ostēdimus) male credūt, qui superbius dicūt, Fides nostra nos iustificat, Sed recte credūt, humiliter dicentes: Deus misericors, per fidē nostrā, sua nos gratia & misericordia iustificat: quanq̄ apud eruditiores huiusmodi sermo fortassis posset sustineri, vt sit, Fides nostra iustificat, scilicet instrumētaliter, nō aūt effectiue. Sed quid isthuc? Tutius igitur dixeris, secundū ea, q̄ nuper retulimus, solum esse deū, qui per fidē sua nos gratia & misericordia iustificat, Quærendum igitur primū est regnū dei & iustitia eius, &c.

¶Regnū quidē dei, regnū Christi, adeoq; ipse Christus, iustitia eius, Iustitia nouæ legis G
(quæ duplex est) operum vna, quam imitando Christū & mandata eius implēdo, adsequimur, qua opus est perinde atq; via ad quærendū regnū dei. Sane ille dei iustitiam quærit, qui in omnibus agēdis vel dimittēdis solicite requirit, vtrū sic agere vel dimittere sit con-
Matth. 5 forme vel disforme Christi doctrinæ, & secundū hoc agit vel ab actione desistit. De qua iustitia Chr̃s ait: Amē dico vobis, nisi abundauerit iustitia vr̃a plus q̄ scribarum & pharisæo-
Matth. 19 rū, nō intrabitis in regnū cœlorum. Et alibi: Si vis ingredi vitā, serua mandata. Et aliàs: Hoc
Lucæ. 19 fac & viues. Altera est fidei, qua à deo iustificamur, de qua nuper ad longū disputauimus, & est iustitia hæc gratiæ, quæ fidē cōsummatā sequitur, vt bona opera virtus. Hæc, inquā, charissima illa habitus. Hæc vt lux de sursum adueniens, oĩa purificans, oĩa pandēs & ornans. Illa vt pulcher thalamus luci suscipiēdæ paratus, vt pulchrior fiat, vt decor eius appareat, & omnis eius perficiat ornatus. Hæc igitur consumens & p̄ficiens, illa p̄parans & incipiens. Porro regni dei & iustitiæ eius solicitudo nō torquet, sed solatur, Nō excæcat, sed illuminat, Nō corrumpit, sed viuificat, credit, sperat, amat. Qua q tenetur, nihil prorsus
1. Petri. 5 de terrenis rebus solicitus est, sed (iuxta Petri p̄ceptū) humilians se sub potēti dei manu, omnē solicitudinē suam proijcit in eū, qm̃ ipsi cura de eo est, qui dat abunde, hanc solam habentibus curā, quæcūq; sunt necessaria, tum corpori, tum animæ.

HOMILIA LXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ septimo, Noli flere, &c.

Dominica decimasexta post octauas pentecostes.

Hisce

A Isce duobus Iesu Christi verbis duo plane Chrs arguit. Primo se
verũ esse deũ, naturæq́ dñm atq; creatorẽ, qui (vt aliàs) ventis, hic Matth. 8
fletui, q homini naturalis est, imperat, vt desinat. Noli, inquiẽs ad Marc. 4
viduã paupercula͂, flere. Non q̃a vt flere desinas in tua sit potesta Luc. 8
te, verũ, quia desinas impero. Et hoc quidẽ nõ sine causa, qm̃ cito
cõsolaberis, sic desine flere eũ quasi mortuũ, quẽ mox viuũ resur-
gere videbis. Qui em̃ in me credit, etiã si mortuus fuerit, viuet, Iohan. 11
qm̃ resurrectio sum & vita. Ideo noli flere, pinde omni spe resus-
citationis destituta, sed bene habeas, & noli flere de filij tui morte
paulo post resuscitandi. Non, inquã, noli flere, quasi idipsum impiũ sit, & naturæ contra-
rium, deflere mortuũ. Sane non aliud (vt ait Plinius) tã naturæ spontaneũ, q̃ flere, quũ vni Plin. lib. 7.
animantiũ luctus sit datus: quandoquidẽ natus iaceat manibus, pedibusq́ deuinctus, flẽs, in prologo
qui nudus in nuda humo natali die abijcitur ad vagitus statim & ploratũ. Sic & multo ma
gis deflere mortẽ alterius, maximeq́ amici, natura humani est adfectus, q liber est, nec ab
vllo cogi potest. Illeq́ ipse affectus, tam nõ est reprehendẽdus, vt in ipso vera ad defun-
ctos arguat pietas, merus amor, & ante actæ vitæ testimoniũ, in quo oõ spectat quid ve-
lit is, q defletur, & cui honos exhibet, sed q̃d meritus sit, nõ quid alij dandũ putẽt, sed q̃d
quisq; datũ velit. Nihil em̃ efficacius est aut aptius ad colendã defunctorũ memoriam, q̃
is in fletu humani animi affectus: Nimirũ, à sanctissimis hominibus minime alienus.

B ¶Hinc scriptura quoq; ait: Fili, in mortuũ produc lachrymas, & q̃si dira passus incipe plo Ecci. 38
rare, & fac luctũ secundũ meritũ eius. Sic Mosen vita defunctũ, vniuersa multitudo trice Deute. vlt.
nos luxit dies, diutius luctura (vt credere est) nisi mos gentia obstitisset, & quẽ sepeliuit in
valle terræ Moab cõtra Phegor, & nõ cognouit homo sepulchrũ eius vsq; in p̃sentẽ diẽ. Gene. vlt.
Sic Ioseph cernẽs patrẽ suũ Iacob, ruit super faciem patris, flens & deosculãs eũ, p̃cepitq́
seruis suis medicis, vt aromatibus condirent patrẽ. Quibus iussa explentibus, transierunt
quadraginta dies: quandoquidẽ is mos erat cadauerũ conditorũ, fleuitq́ eũ Aegyptus se-
ptuaginta diebus, finitoq́ planctu, sepeliuit corpus in spelunca duplici, quã emerat Abra
ham cũ agro in possessione sepulchri, celebrauitq́ exequias planctu vehemẽti dies septẽ.
Sic & oĩs multitudo vidẽs occubuisse Aaronẽ, fleuit sup eo triginta diebus p cunctas fa-
milias suas. Sic Dauid cũ omni populo, scissis vestimẽtis, saccis indutus ante exequias Ab- Nume. 20
ner. planxit. Sic idẽ Dauid, cũ oĩbus suis seruis filiũ suũ Amon multis diebus loxit. Sic & Sa 2. Regũ 3
muelem oĩs Israel planxit. Sic etiãnum Iudæi quondã Saulis cadauer publico luctu in par 2. Regũ. 13
te Galaaditanæ terræ, ieiunio septẽ dierũ oĩs sexus & ætatis indicto, planxit. Sic in nouo 1. Regũ. vlt.
quoq; testamẽto Martha & Maria fratrẽ suũ defunctũ fleuerunt. Idẽ quoq; fecerũt Maria Iohan. 11
Magdalene & altera Maria, defuncto Iesu Chro, sedẽtes contra sepulchrũ, quũ illius cor Math. 27
pus Ioseph ab Arimathia in sindone mũda inuoluisset, illudq́ posuisset in monumẽto suo Marci. 15
nouo quod exciderat in petra. Sic hodie vidua filium defunctum deflet. Luce. 23
Iohan. 19

C ¶Vnde primũ erroris cõuincunt & mẽdacij, q aiunt, mortuos nullo pacto esse plangẽ-
dos, nec aliq̃ proinde mœrore adfici: Nimirũ freti (vt adlegãt) autoritate Hieremiæ dicen Hiere. 22
tis: Nolite flere mortuũ, neq; lugeatis sup eũ fletu. Itemq́ p̃cipoa autoritate Pauli scriben 1. Thess. 4
tis: Nolumus aũt vos ignorare frẽs de dormiẽtibus, vt nõ cõtristemini, sicut & cæteri qui
spem nõ habẽt. Sane sciẽdũ, Hieremiã nequaq̃ prohibere, ne vllũ mortuũ defleamus ĩ vni
uersum, sed noluit immoderatius fleri mortuũ Ioachã Iosiæ filiũ in Aegypto defunctũ: nẽ
pe, q ei⁹ mors nõ tã esset Iudæis lamẽtabilis q̃ aliorũ triũ sequẽtiũ regũ. Loquit em̃ de mul
tis regibus, quorũ mors fuit satis superq́ calamitosa, inter q̃s Sedechias, q exoculat⁹ in Baby
lonẽ ductus fuit, ibiq́ defunctus. Cuius etiã tpe captiuitatis, tẽplũ fuit cõbustũ cũ ciuitate,
populusq́ partim occisus, partim captiuatus, ideoq́ & eundẽ regẽ Sedechiã propter im
mẽsam calamitatẽ p̃cipit deflendũ: Plangite (inquiẽs) eũ, qui egredit, quia nõ reuertet vl-
tra, nec videbit terrã natiuitatis suæ. Sic cõstat prophetã minime prohibere, ne mortem
alterius defleam⁹, sed monere, eũ parcius deflẽdũ, cuius mors fuerit facilior & honestior
& magis secũdũ naturã, sicuti amarius eẽ de ei⁹ morte dolẽdũ, q maioris doloris causam
habuit, vti hodie ĩ filio defuncto viduæ, q̃a mater vidua erat filio vnico orbata. Ad Paulũ 1. Thess. 4
recte r̃ndebis, ipsum prohibere Thessalonicẽsibus, ne ipsi mortuos perinde atq; nunq̃ sur
recturos deflerẽt, quẽadmodũ gentes, q̃, cũ sint infideles, resurrectionẽ nõ credũt, ideoq́
supra modũ, & quidẽ desperate mortuos suos deflẽt. Sic aũt Christiani nõ dolẽt de mor
tuis, sed pietatis tantũmodo adfectu permoti plangẽt. Id q̃d & scripturis & naturæ cõso
nũ est, vti paulo supra ostẽdimus. Quod & Paulus ad Corint. apto scribit. Debemus vtiq;, 1. Cor. 15
iuxta Apostolũ, de mortuis esse flentes, tanq̃ non flentes, id est, eos moderate deflere. 1. Cor. 7

D ¶Et hoc primo, p qui morit, diuinã sequit voluntatẽ, cui nõ est reloctandũ. qua fortas
sis ille mortuus est, ne malus in hoc mũdo redderet. Sic iuste q̃s dicet pro cõsolatione cũ

Iob.1. Iob: Dñs dedit, dñs abstulit, sicut dño placuit, ita factũ est, sit nomen dñi benedictum.
Psal.94 ¶Secundo, quod iustum est, vt deus repetat, quod suum est. Ipsius autem sumus omnes, E
quoniam ipse fecit nos, & non ipsi nos.
¶Tertio, ꝙ ad mortẽ oẽs tenemur, & sic necessum ẽ mortis debitũ soluere. Hinc scripto F
Gene.2 ra: Quacũq; die comederitis ex eo, morte moriemini. Hinc Paulus: Statutũ est oĩbus hoĩ-
Hebr.9 ¶Quarto, ꝙ dñs nouit, an magis expedierit viuere q̃ mori, ideoq; (bus semel mori. G
illius voluntati est cõmittendũ. Sic ille Paulũ (licet is mori vellet) diutius viuere voluit, in
Phil.1. profectũ Philippensium. Sic Tobias moriturus dixit: Et nũc dñe secundũ voluntatẽ tuã
Tob.3 fac mecũ, & ꝓcipe in pace recipi spm̃ meum, Expedit em̃ mihi mori magis q̃ viuere.
¶Quinto, ꝙ qui mortuus est, ab huius mundi aduersitatibus, laboribusq; liberatus est, H
Iob.14 in spe futuræ requiei. Homo em̃ (inquit Iob) natus de muliere, breui viuẽs tempore, reple
Eccles.2 tur multis miserijs, & nunq̃ in eodem statu permanet. Sic & Ecclesiastes ait: Cuncti dies
eius ærumnis & doloribus pleni sunt, nec per noctem mente requiescit.
2.Regũ.12 ¶Sexto, ꝙ frostra immoderate dolemus mortẽ, quũ reuocari nequeat. Sic Dauid, audi I
tã morte filij sui, surrexit ab afflictione & luctu, dicẽs: Cũ adhuc viueret puer, ieiunaui &
fleui. Dicebam em̃: Quis scit, si forte donet mihi eũ deus, & viuat. Nũc aũt, quia mortuus
est, quare ieiuno? Nunquid potero eum reuocare amplius? Ego vadã magis ad eum.
Eccl.30 ¶Septimo, ꝙ immoderata pro defuncto tristitia ex nimio planctu manans, vitæ no- K
Prouer.15 ceat. Multos em̃ (teste scriptura) occidit tristitia, & nõ est vtilitas in ea. Et sicut tinea vesti
Eccl.38 mento, vermis ligno, ita tristitia nocet cordi. Hinc rursus: Consolare propter tristitiam,
nec dederis in tristitia cor tuum, sed repelle eam à te.
¶Octauo, ne videamur mortuo inuidere nimio fletu æternam beatitudinem, quam nõ L
Phil.1. nisi per mortẽ ingredi poterit: Hinc Paulus ait: Et quid eligam, ignoro, coartor autem e
duobus, desiderium habẽs dissolui & esse cũ Christo, multo magis melius.
¶Nono, qm̃ per mortẽ certa mortuo sit in nouissimo die, vnã cũ corpore resurrectio. M
Iohan.12 Sic Chrs inquit: Nisi granũ frumenti cadens in terrã mortuũ fuerit, ipm̃ solum manet. Et
1.Cor.15 Apl̃s: Quod seminas nõ viuificat, nisi prius moriat. Hinc Martha: Scio (inqt ad Iesum)
Iohan.11. qa resurget in resurrectione in nouissimo die. Sic etenim hæc ipsa resurrectio de planctu
pro mortuo hoĩe maxima esse deberit cõsolatio, etiamnũ Apostolus solatur Thessaloni
1.Thess.4 censes. Nolumus (inquiẽs) vos ignorare frẽs de dormiẽtibus, vt nõ contristemini, sicut &
cæteri, q spem nõ habẽt. Si em̃ credimus, ꝙ Iesus mortuus est & resurrexit, ita & deus eos
qui dormierũt per Iesum adducet cũ eo. Itaq; consolamini inuicem in verbis istis.
¶Ex ijs proinde inter alia colligimus, sancte ac iuste à nobis mortuos posse defleri, mo- N
derate tñ, propter causas memoratas. Plangẽdos, inquã, esse, nõ modo vnũ diẽ, sed & se-
ptẽ, sed & triginta, imo in die anniuersario, vt paulo añ ex scripturis patuit. Vnde ecclesia
catholica inducta rite instituit, de mortuis primũ diẽ mortis, itẽq; septimũ & trigesimũ,
imo & anniuersariũ suo more celebrari, cõtra eos, q cõtentiose idipm̃ recte fieri inficiauf.
¶Qui & deinceps perperã negãt, honorifice sepeliri mortuos, curari de sepultura, nec O
referri quo quis loco sepeliaf: quũ plane refragetur ipsis hodiernũ euangeliũ, & scriptu-
ræ superius adcitæ, qbus vel pomposior sepulturæ ratio admittitur. Addiderim & maxi-
Eccl.38 me cõmendari officiũ sepulturæ. Dicit quidẽ scriptura: Incipe plorare, & secundũ iudici-
um cõtege corpus illius, & nõ despicias sepulturã illius. Sic & eadẽ scriptura cõmendat
Tob.1 Tobiã, ꝙ is vel contra edictũ tyranni mortuos sepelierit, qui & adeo de sepultura curio-
sius, vt moriturus ad filiũ dixerit: Cũ aũt acceperit deus animã meã, corpus meum sepeli.
Tobiæ.4 Cum aũt & ipsa mater tua compleuerit tempus vitæ suæ, sepelias eam circa me. Transeo
sexcenta alia scripturæ loca, quibus maxima sepulturæ ratio habetur.
¶Secũdo ex hodierno euãgelio ostẽditur, magna Christi Iesu in eã, quæ mortuũ filiũ P
vnã cũ tota hominũ multitudine defleuit, misericordia & cõpassio. ¶Vnde primo col Q
ligitur, pie & iuste eos facere, q condolẽtes ordinatim cũ de mortuo sepeliẽdo (vt moris
est) eunt. Id qđ etiã ex scripturis supius arguif, cõtra schismaticos, q idipm̃ male negant.
¶Secũdo, adeo etiam in funere deducẽdo nõ vituperari à scripturis, & cærimonias & R
pompas licitas, vt etiã inibi rectissime agi possunt, q̃ veræ fuer pietatis, charitatis, lamẽta
tionisq; signa, vtpote vestes lugubres, pulsus campanaꝝ, næniæ, candelæ ardẽtes, aqua be
nedicta, qua funus aspergitur, & thos, quo ipsum thurificat, hocq; genus alia, q̃ cuiusdam
sunt pietatis atq; rei sacræ argumẽta. Clangor tintinabuloꝝ primum inducit memoriam
& certitudinẽ ipsius, q defunctus est, ab audiẽtibus cupiens subleuari pia pro se oratione
apud deũ, ita vt dicãt: Deus sis ei propitius. Deinde significat ipm̃ in ea fide mortuũ, qua
credit corpus suũ vere resuscitatũ iri, & animæ iteꝝ coniungi per clangorem tubæ, qua ar
1.Thess.4 chãgelus mortuos ad iudiciũ tremẽda voce euocabit, qua audita, q mortui sunt in Chr̃o,
2.Regũ.14 resurgẽt, teste Apostolo. Sic aliàs instruitur mulier, perinde mortuũ luctura, quæ induit
veste

veste lugubri. Fuit em̃ & est hodie vulgaris apud oẽs mos, vt tẽpore luctus nigris vestibus induamur, ad ostẽdendũ animi nr̃i mœrorẽ, cui hic captus tradit color. Sic & tpe deducẽdi alicuius funeris, in q̃ & nænijs antiqui vsi sunt ad vehemẽtẽ animi dolorẽ arguẽdũ. Sic apud Ezechielẽ scribit sup Tyro interitura: Et plorabũt te in amaritudine animæ plora-tu amarissimo, Et adsumẽt sup te carmen lugubre, & plangẽt te. Et rursus: Fili hois, cane carmẽ lugebre sup multitudinẽ Aegypti. Sic & hodierno tpe in deducẽdis funeribus, cãticis vtimur lugubribus, qbus & mortuũ hoiem dolemus, & pro eius, nostraq; salute deũ oramus, eidẽq; gratias agimus. Cuius tũ funeri anteferẽ signũ triũphalis Chri crucis, quo significat, eum, q defunctus est, hoc sanctissimũ vexillũ adeo nõ fugisse, vt etiã ab eo vsq; ad cineres vltimos miles nõ defecerit nẽpe, quo fit à morte liberat, cuius etiã ductu in alter o seculo inimicos crucis vsq; ad paradisum fugare sperarit, & cũ eo oẽs, q funus sequũtur, hoc ipm firmiter sperãt, in cruce Iesu Chri, p quẽ nobis mũdus est crucifixus, cũ Apl'o gloriãtes. Insup & candelæ ardẽtes asportant, ea nimirũ fide & significatione, qua defunctus & cũ eo oẽs, q sumos, sequunt, credidit se ex ijs mũdi tenebris p mortẽ, quã deuicit, itẽ in illã summã, æternãq; cœlestis patriæ claritatẽ ituru vbi ea est ciuitas, q non eget, neq; sole, neq; luna, vt luceãt in ea, qm nox illic nõ est, sed claritas dei illuminat eã, & lucerna eius est. Cuius claritatis eximiæ argumẽtũ dedit dñs in mõte Thabor, qñ corã tribus discipulis trãsfiguratus est, adeoq; resplẽduit singulari luce, vt facies eius sicut sol resplenduerit, & vestimẽta eius facta sint alba vti nix. Deinde & ipm funus aqua bñdicta spargit in signũ q defunctus in fide baptismi mortuus sit, & in ea solũ saluus fieri crediderit, quis & eandẽ aquã aliud q̃q inibi opari nõ dubitauerim: Nimirũ, noxia ab eo loco virtute Chri eiusq; verbi bñdicti repellere. Thure demũ thurificat, in signũ, q defunctus crediderit se p mortẽ hãc tẽporalẽ ire ad verã immortalitatẽ, qua futurus sit perinde dei Max. participatione diuinus. Thure em̃ singulariter deus olim est honoratus, illiq; thus oblatũ, ad eius immortalitatẽ, diuinitatẽq; ostẽdendã, quod tres Magi mystice clarius innuerunt, thus, myrrhã, aurũ Chr'o offerẽtes. Ipsum deniq; funus plerũq; semp in cœmiterio, loco, templo cõsini, sepelit, & nõ alibi, q̃d defunctus deo p fidẽ dicatus credidedit se cũ tota ecclesia in extremo die vnã cum corpore resurrecturũ, q̃d corpus interim hic requiescit, vti aĩa in cœlo. Vides ergo q̃ nõ sint impiæ cærimoniæ, q̃ de mortuis exhibent, quæ non modo scripturis nõ prohibent, sed p illas approbant, adeo, vt etiã magnificẽtiora quædã monumẽta apud sepulturas erigi nõ prohibeant, exẽplo Simonis Machabæi, q super sepulchrum patris sui & fratrũ suorũ ædificiũ visu altũ cõstruxit, & circũposuit columnas magnas, & sup colũnas arma in memoriã sempiternã, q pater & fratres sui pro legibus sanctis, patriũq; testamẽto armis vsq; ad mortẽ bella gessissent. Idq; ipm propterea posteros recte facturos, qbus hæc essent monumẽta perinde in exẽplũ erecta. Addiderim & hasce cærimonias plurimũ admonere hoiem pietatis, itẽq; rerũ cœlestiũ & æternaliũ, & ideo tã (sim plicioribus psertim) necessarias, vt Apl'us dixerit, p ea, quæ exteriora sunt & mũdi visibilia conspici & intelligi posse inuisibilia & æterna, adeoq; dei virtutẽ & diuinitatem.

Ezec.27.3 Galat.6 Esaię.60 Apoc.21. Matth.17 Marc.9 Luc.9 Marc.16 Leui.2. Matth.2 Iohan.5 1.Mach.13 Hebr.8 Roma.1

S ¶Valeãt igit schismatici, qui, vt cætera veræ religionis oĩa, plane nihil velint admittẽdũ cærimoniarũ penes mortuos: quũ tñ, qui hmõi mysteria vel signa ecclesiæ fideliter & pie frequẽtant, quanq causas eorũ scire nõ potuerint, nõ tñ sine fructu sunt. Nimirũ instituta, vt miro mõ secreta dei, q̃ à paucis possunt intelligi, pene ab oĩbus possint agi. Sic qa in operãdo soli vidẽt oculi, cætera mẽbra, quæ nõ vident, & tamẽ operant, nõ sunt sine fructu, singula suã habẽt dignitatẽ. Præeminẽt aũt oculi, qui cætera ducunt & dirigunt.

T ¶Hæc pro tuenda veritate, pristinaq; religione cõseruãda cõtra scismaticos dicta sunto, qui nõ modo circa funera pias cærimonias, sed & sepulturæ, demortuorumq; licitam alioqui rationẽ deplangendorũ damnant, aduersum quos tot memoratæ scripturæ militant, militat & hodiernũ euangeliũ, in quo traditur, vidua defleffe defunctũ, & cũ ea totã multitudinẽ deduxisse ad sepeliẽdũ, & Christũ simul misericordia permotũ. Sicut & alias scribitur, ob filiã defunctã archisynagogi fuisse tumultũ, omnes fleuisse, plorasse & eiulasse, & tibicines adfuisse, qui ad ploratũ reliquos prouocarẽt, ac Christũ tunc dixisse: Quid turbamini & ploratis? Quam deinde à morte suscitauit.

Matth.9 Marc.5

V ¶Nec interim profuerit adlegare, q̃d Chrs alibi ait ad discipulũ dicentẽ: Dñe, pmitte me primũ ire & sepelire patrẽ meũ, dixerit, Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Similiter & alibi illũ dixisse, Væ vobis, q ædificatis monumẽta pphetarũ. Quorũ altero videt dñs prohibuisse deductiõnẽ funeris ad sepulchrũ, altero aũt sepulturę structurã. Atqui vtrobiq; errat, qm primo saluator, innuit, humana diuinis posthabẽda, priusq; obeunda, q̃ maxima, sicut apostoli ne occuparent studio verbi diuini dispẽsandi, ministros pauperibus ordinarũt, sic etenim decet pferre spũalia cũctis necessarijs. Diabolus em̃ insistit attẽtus, volẽs aliquẽ aditũ inuenire, & si modicã sumat neglegentiã, magnã operatur

Matth.8 Lucæ.9 Lucæ.11 Acto.6

ratur pusillanimitatē. Et sane ꝓferenda est pietas, qua deo tenemur, amori parentū, qbus reuerentiā exhibemus, ꝙ per eos geniti sumus, & ministri facti sunt introitus nr̄i ad esse, Matth.10 Ipse vero deus, cū nō essemus, ad esse nos produxit. Hinc Chr̄s alibi ait: Qui amat patrem aut matrē plus q̄ me, nō est me dignus. Et q amat filiū aut filiā super me, nō est me dignus. Sic etiamnū intellige illū discipulū ad euangelicū mysteriū vocatū, quæ finisse inducias, q̄ sufficere possent ad decrepiti patris sustētationē, perinde actuꝗ & obseruatumꝗ debitā ex lege parēti pietatē, non aūt vt posset sepelire simpliciter defunctū patrē rogasse, q̄d Chr̄s nō impediuisset, sed rogasse sepelire .i. sustētare in senectute vsq; ad mortē. Addiderim & forte illū patrē de numero fuisse infideliū, ideoꝗ mortuorꝗ, cū quibus nulla nobis esse debeat futura cōmunio. Hinc dn̄s inquit: Sine mortuos, &c. Erāt em̄ & alij curatores linea parētela adstricti, sed mortui, qm̄ Christo nondū crediderāt. Ita habes primū rite dissolutū. Altero aūt Chr̄s nihil aliud agit, q̄ quod ꝑfidorꝗ Iudæorꝗ perfidiā reprehēdit, qui ædificando sepulchra prophetarꝗ, patrū suorꝗ facta damnabāt, æmulādo aūt paterna scelera in seipsos sententiā retorquebāt. Simulabāt em̄ se (ob fauorē vulgi captandū) patrū suorꝗ perfidiā horrere, memorias prophetarꝗ, q ab eis occisi sunt, magnifice ornando, sed ipso ore testificabant, quatenus paternæ nequitiæ cōsentiebāt, iniurijs agēdo, dn̄m à prophetis denunciatū. Nō proinde inibi sepulchrorꝗ ædificatio, sed æmulatio loco criminis æstimatur. Id q̄d ibi ꝓcedentia & sequentia verba arguunt. Manebit igitur ritus in defunctis honorādis ab ecclesia catholica ex scripturis vere institutus & hactenus pie obseruatus, cui & hodiernū euangeliū fortiter suffragatur, in quo defunctus deflerur, à multitudine ad sepulturā deductus, in quo & Christus misericordia motus, inquit: Noli flere, &c.

HOMILIA LXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.14. Si licet sabbato curare?

Dominica decimaseptima post octauas pentecostes.

Ire quidē r̄ndet Chr̄s, idemꝗ vno eodēꝗ verborꝗ contextu sapiē A ter quærit: Si (inquiēs) licet sabbato curare? Mire, inquā, r̄ndet, nō ad verba, sed cogitatus. Sed sane non mirꝗ videri debet de eo, qui Psal.7 r̄ndet, quū sit ille, quo de propheta: Scrutans corda & renes deus. Hiere.17 Idē de seipso aliās: Ego dn̄s scrutās cor & probās renes. Sic & sapiē Sapiæ.6 tia air ad mūdi huius rectores. Qm̄ data est vobis à dño potestas, & virtus ab altissimo, q interrogabit opera vestra, & cogitationes Hebr.4 scrutabit. Et sane ille hodie r̄ndet, qui (Ap̄lo teste) discretor est cogitationū & intentionū cordis, & nō est vlla creatura inuisibilis in Luc.5 cōspectu eius. Oīa aūt nuda & aperta sunt oculis eius. Sic alibi te- Matth.9 statur euangelista, inquiens: Sciebat em̄ Iesus cogitationes eorꝗ. Id quod hodie & alio in Lucæ.7 loco probauit: Quid cogitatis mala in cordibus vestris? Sciebat em̄ ꝙ mala cogitarent. Psal.93 ¶Hinc male loquunt peccatores apud prophetā: Non videbit dn̄s, nec intelliget deus B Iacob. Ad q̄s econtrario ait propheta: Intelligite nūc insipientes in populo, & stulti aliqū sapite. Qui plantauit aurē, nō audiet? Aut qui finxit oculū, non cōsiderat? Dn̄s scit cogitationes hominū, qm̄ vanæ sunt. Potest opus suū ignorare artifex, quū homo in opere suo Eccl.23 latentia deprehendit, & deus opus suū nescit? Male ergo peccator quoꝗ aliās dicit: Quis videt me, & tenebræ cooperiunt me & parietes? Quāuis in lecto positus hæc cogitet, vbi nō putauerit, cōprehēditur. Et erit illi dedecus, q̄d non intellexerit timorē dei. Quid modo tā stolidū, q̄ putare deū quicq̄ latere, cū sol, qui minister luminis est, etiā abscondita penetret, & in fundamēta domus vel secreta cōclauia vis caloris eius irrumpit? Ita nobis nō debet videri mirū, ꝙ Christus dns noster nō ad interrogata, sed cogitatus respondcrit, qui homo, idemꝗ deus rescinerit, quid cogitabant & quid essent interrogaturi.

Matth.12 ¶Proinde r̄ndens vna sapiēter quæsiuit: Si liceat sabbato curare? Ideo quidē, vt veritati C aptius locū faceret, de eo, q̄d aliās dixit: Ex verbis tuis iustificaberis, & ex verbis tuis cōdēnaberis. Recte em̄, q dolose videbant interrogare, ad cōfusionē eorꝗ rogant, q malitiose Psal.7 obseruātes, r̄ndere prorsus nō potuerunt, quū certo cōfusi essent, quocūꝗ modo respondissent. Incidūt igit̄ iuste in fouea quā sibi fecerūt. Q̄squidē Iudæi Christum obseruarunt dolo, vt inuenirēt in eius vel opere vel sermone, q̄d accusarēt. Obseruabāt, inquā, an ipse in sabbato eēt curaturus, vt, s. si nō curaret, crudelitatis vel imbecillitatis, si curaret trāsgressionis vitio eū arguerēt. Cæterꝗ, Christus doctor verus, idemꝗ solus ac vnicus magister, in quo oēs fuere scientiarꝗ & sapientiæ thesauri, sapiētissime occurrit interrogās, ipsos ꝓueniendo, q sibi male cōscij obstupuerūt, qm̄ viderunt quicquid diceret, hoc ipsum contra se dicēdū. Si em̄ licet sabbato curare, quare saluatorē an curet, obseruāt? Si nō licet, q̄re

ipsi

ipsi sabbato pecora curāt? Sic cum aliàs phariſæi consiliū inierāt, vt caperēt Chrm in ſermone, miſerūt ad eū diſcipulos ſuos cū Herodianis, dicentes blande: Magiſter, ſcimus q̃a Math 22
verax es, & viā dei in veritate doces, & nō eſt tibi cura de aliquo. Nō em̄ reſpicis pſonā hominis. Dic ergo nobis, q̄d tibi videt? Licet cenſum dare Cæſari, an non? Apparebat, ſi ad ea q̃ rogabat, rite r̄ndiſſet, euenire oportere, vt aut impietatis reus fieret aut maieſtatis. Vt ſi diceret: Nō ē̄ licitū, Cæſari dare cenſum, ſtatim caperet tanq̃ cōtrarius Imperatori. Si aūt diceret, eſſe licitū, videret eſſe cōtrarius libertati populi, & diuino honori, & ſic incurreret maleuolentiā. Chrus aūt doctor ille ſummus, cognita eoꝝ neq̃tia, Dicite (inq̃t) mihi cuius inſcriptio ē hæc? Cæſaris, aiūt: Reddite (inq̃t) q̃ ſunt Cæſaris, Cæſari, & q̃ dei deo. Q. d. O vos hypocritæ, q̃a aliud p̄teditis, & aliud intēditis, qm̄ nō quæritis veritatē addiſcere ſed me in verbis capere &c. Quo nimiꝝ & hodierno dicto monemur, q̄uo ſit iuſte illis occurrēdum, q non inſidioſe vel audiunt, vel quærūt, arguit etiānum male cędere iſtis, qui doloſe quęrunt, vel ad accuſandum loquentē obſeruant, in eoq̃ grauiter peccare. Marc. 12 Luc. 20

D ¶Cæteꝝ q̃a hoc tp̄e pleriq̃ de ferijs adeoq̃ de ſabbato variant, Fortaſſis nō incōgruū neq̃ inutile fuerit paucis explicare, cur ſabbatum, quod nos diem dn̄icum appellamus, ſit inſtitutum, & q̄d in eo ſit agendum aut dimittendum, & q̄uo deniq̃ in ipſo diſpēſandū.

E ¶Igit̃ ſciendū dici ſabbatū hebraica lingua, diem quietis. Sabath q̄dem grçce, latine eſt Exod. 20
quies. Et eſt ſeptimus dies, q̃ requeuit deus ab opibus ſuis, q pꝑterea à Iudæis iubebat ſanctificari adamuſſim, ſicuti & nobiſcū in p̄cepto eſt, & ſi alia q̃ apud Iudæos rōne. Hinc in Exodo dr̄: Memēto vt diē ſabbati ſanctifices. Sex diebus opaberis, & facies oīa opa tua. Geneſ. 2
Septimo āt die ſabbatū dn̄i dei tui ē. Nō facies om̄e opus in eo tu & fili⁹ tuus & ancilla tua, & iumētū & aduena, q eſt intra portas tuas. Sex em̄ dieb⁹ fecit de⁹ cœlū & terrā & mare & oīa q̃ in eis ſunt, & requeuit die ſeptimo. Idcirco b̄ndixit dn̄s diei ſabbati, & ſc̄tificauit eū.

F ¶Quibus ex verbis colligit̃: Sabbatū eſſe inſtitutū & ſc̄tificandū. Primo, vt memores ſimus eoꝝ, quæ deus eo die fecit. Sc̄do, vt à laboribus q̃bus p hebdomadā fuimus occupati, ſubleuemur, q̃eti dediti. Tertio, vt maxime eo die à pc̄tō abſtineamus, deo deuoti, q̄n quidē ſcriptura prohibeat, eo die opus exerceri ſeruile, cuiuſmodi eſt pc̄m̄, teſte dn̄o qui ait: Omnis q facit pc̄m̄, peccati eſt ſeruus. Quarto, vt ſpecialr̄ in eo diuinis rebus, maximeq̃ diuino verbo vacet. Hinc Chr̄us annū natus duodecimū cū parētibus Hieroſolymā aſcendit, ſecundū conſuetudinē diei feſti, certe ad nihil aliud q̃ ad adorandū deū & rebus diuinis vacandū. Qui etiā frequētius in ſabbato curauit & docuit, cū vt inſinuaret ſpūale ſabbatū, tum q̃a in eo celebrior erat populi conuētus. Quod certe optime ip̄m decuit, quí erat illa lucerna euāgelica, quæ nō vni domui ſed toti mūdo lucē exhibuit, quæ ſub modio minime, ſed ſup cādelabrū erat ponēda, q̄ppe q erat lumē, oēm illuminās hoīem, in mūdū venientē, grā. ſ. vt deus, virtute hō & doctrina. Optime ergo in oculis oīm lucē opeꝝ ſuoꝝ pꝑalare debebat, bene in ſynagogis & in tēplo, q̃ oēs Iudæi cōueniebāt, operari & docere illū decebat. At illi nō qualicūq̃ die, ſed ſabbatis, neomenijs, alijſq̃ feſtiuitatib⁹ celebres conuētus agebāt. Oportebat ergo vt ſabbatis doceret, q̄n domus plena erat, q̄n ingrediebant oēs feriati, ad q̃s lucerna hæc miſſa fuerat. Sic Iob ſuos filios dr̄ ſanctificaſſe, i. emēdaſſe, boniſq̃ doctrinis & opibus inſtruxiſſe in ſabbato. Sic Tobias die feſto ad prandium pauperes inuitabat, mortuoſq̃ ſepeliuit. Quinto, vt in ſabbato prorſus ab ope manuali & ſeruili ceſſet, vt opibus quæ ad diuinū ſeruitium p̄tinent, eo melius intendi queat. Leui. 23 Iohā. 8 Lucæ. 2 Luc. 8 Math. 5 Iohan. 1 Iob. 1 Tobi. 2

G ¶His igit̃ quinq̃ rōnibus ſabbata ſunt inſtituta, q̃bus & ipſa ſanctificari ſolēt. Sic & nos Chr̄iani in ſabbato nr̄o. i. die dn̄ica, cæteriſq̃ dieb⁹ diuoꝝ feſtis ab eccleſia catholica, ſpū ſc̄tō authore īſtitutis, ijſdē q̄nq̃ modis ip̄m ſabbatū debem⁹ ſanctificare. Prio, in ip̄o deuoto corde eē̄ memores eoꝝ, quæ deus opatus eſt in eo, & q̄d diui q̃q̃ Chr̄i noīe nobis exēplo ſint opati, q̃s ſedulo imitari oportet, deumq̃ in illis ſuis mirabilibus opibus magnificare, grāſq̃ agere, iuxta illud Dauidis: Generatio & g̃tio laudabūt opa tua, & potētiā tuā pnūciabūt, Magnificētiā g̃liæ ſanctitatis tuæ loq̄nt, & mirabilia tua narrabūt. Debem⁹ & ipſi in ſabbato à pc̄tis maxie abſtinere, & diuinis vacare ſtudioſius. Sic de Chr̄o Euāgeliſta ait: Poſt hæc erat dies feſtus Iudæoꝝ, & aſcēdit Ieſus Hieroſolymā. Et rurſus: Vt aūt aſcēderūt frēs eius, tūc & ip̄e aſcēdit ad diem feſtū. Vereor aūt ne in ſabbato pleriq̃ oēs q̃ alijs dieb⁹ ad peccādū ſint pcliuiores, vtpote ludis illiberalibus, crapulis, choręis, libidinibus, negotiatiōibus, vanis voluptatibus ac moribus, malis exēplis, rixis, bellis, homicidijs, comeſſatiōibus, bibitiōibus, & hoc gen⁹ alijs pc̄tis dediti. Hinc verēdū, ne tū diſſolutiſſimis moribus deū maxie irritemus, quū deo feruētius atq̃ diligētius obſequiū exhibere deberemus, & cū potiore ſunt iure p̄hibita, quæ nō niſi cū pc̄tō & graui offenſiōe dei cōmitti queunt, quū tū (Cyrillo teſte) eo grauius ſit pc̄m̄, q̃ ſanctiore tp̄e cōmittit̃. Caueamus igitur magnope, ne noſtroꝝ feſtoꝝ ſolēnitatē abominabilē deoq̃ ingratā, cū iniqua voluntate, cum cructa mēte, cū ſanguinolētis manibus faciamus, veluti impij Iudęi fecerūt, q Pſal. 144 Iohan. 5 Iohan. 7

Ioh. 8 (vt eſt ſcriptura ab Euãgeliſta)in die feſto,quẽ ab om̃i ope ſeruili iubebãt ſeruãdũ Ieſum
Chr̃m,vt eũ interficerẽt,quærebãt,& in paſcha, ei inſidias tẽdebãt diem'q; ſolẽnitatis in
cędẽ couertebãt.Ita ſane(prohdolor)video nunc eo rediiſſe Chr̃ianorũ mores,vt q̃ olim
cõducebat ad pietatem feſta inſtituere,tam nunc pene cõducibile videat̃,eadẽ antiquare.
Quàm in rem,vtinã aliq̃n diligentius intendãt principes Eccleſiaſtici,põtifices, theologi
concionatores,quorũ animos Chr̃us aliq̃n excitet ad ea,quæ verę ſunt pietatis plebem'q;
ipſam imperitam ſobrie placide'q;,quę Chr̃o digna ſunt,doceant & inculcent.

¶Non ſane q̃d velim dies feſtos ab eccleſia inſtitutos abrogatũ iri,vt alias ſine eorũ,q̃rũ H
intererat,authoritate nõnulli fecerũt,q̃a illis multi abutant̃:nẽpe,q̃d aliq̃ res maxime ne-
ceſſarias, vtpote vinũ, ignẽ,& aquã,abrogari oporteret,q̃m iis maxime plerią; abutunt̃,
imo oẽs dies eſſent vel ideo abrogãdi,q̃d in iis adeo oĩa mala ꝑpetrant̃, vt ſimpliciter ma
Eph. 5 li cœperunt dici.Hinc Apoſtolus ait:Videte itaq; fr̃es,q̃uo caute ambuletis,nõ quaſi inſi-
pientes,ſed vt ſapiẽtes,redimentes tp̃s , q̃m dies mali ſunt. Nec etiamnũ abrogari velim,
q̃a ab hoĩbus ſint inſtituti, alioqui nullus nobis eſſet dies feſtus, q̃a in nouo teſtamẽto oẽs
dies feſti,vnà cum die dñica,ab hoĩbus.i.ab eccleſia ſunt inſtituti deo tamen inſpiratore.
Nullus aũt à deo corã palam'q;,vt ita dicam . Et ſane nõ refert quicquã à deo ꝑſonaliter
Pſal. 54. vel eo ſuggerẽte per eccleſiã fieri.Nec propterea abrogari, q̃a trahunt à manuali labore,
Pſal. 10 quo opus ad quærẽda vitæ neceſſaria.Sed hercle hoc eſt,eſſe modicæ fidei,qua diffidimꝰ
deo,q̃ ſcit nos illis indigere,quæ ſe nobis daturum promiſit per Prophetam hiſce ver-
Matth. 6 bis.Iacta cogitatũ tuũ in dñ̃o,& ipſe enutriet te.Deus eſt,q̃ dat eſcã in tp̃e opportuno,q̃
Pſal. 126 volatilia cœli ſine labore fouet,q̃ & lilia citra laborẽ veſtit.Certe noſter labor nõ nutriet
niſi deus ipſe nutriat,q̃ primũ diebus feſtis eſt quærẽdus,& deinde oĩa adiicient̃.Niſi eñ̃
(teſte Propheta)dñs cuſtodierit ciuitatem,fruſtra vigilat q̃ cuſtodit eam.

¶Eſt itaq; ꝓceribus eccleſię alia adhibẽda cura pro cõſeruatiõe feriarũ.In q̃bus & abſti I
nendũ eſt om̃i ope manuali ſeruili'q;,cum q̃d eædem,vt olim,à deo ſunt inſtitutæ,vt aliis
diebus.ſ.opariis laſſi & defeſſi in ipſis requieſcamus ad meliꝰ,deinde laborãdũ magis diſpo
ſiti futuri,tum vt magis apti reddamur ad diuina pagẽda, aptiores'q; ad contẽplationẽ.
Lucæ. 10 Vnde q̃a frequenti miniſterio Martha erat occupata,ſed non Maria,ſibi optimã partem
Maria ſelegerat.Argumento nimirũ,nos magis fore ad diuina capeſſenda habiles , vbi à
laboribus exercitiis'q; manualibus fuerimus feriati.Eſt ea propter Chr̃ianis,cũ ex vtilitate
& ſalute,tum ex mandato diebus feſtis abſtinendum à corporali labore.

¶Cæterũ audio hac in ꝑte mihi à ſchiſmaticis obiectari.Nobis q̃dẽ Chr̃ianis,nullum L
prorſus diẽ feſtũ ſpecialr̃,ſed generatim oẽs eẽ dies feſtos nec vnũ eẽ alio meliorẽ,nec in
aliq̃ iſtorũ ab ope corꝑali ceſſandũ,quũ dies feſti nobiſcũ ceſſare ĩtelligant̃. Pr̃io autorita
Amos. 5 te ꝓphetarũ,ſane Amos ait:Odi & ꝓieci feſtiuitates vr̃as.Et Eſaias:Sabbata vr̃a(inq̃t)&
Eſaię. 1 neomenias vr̃as,odiuit aĩa mea.Sc̃do authoritate apl̃i,q̃ ait:Nemo vos iudicet in cibo &
Coloſſ. 2 potu,aut in ꝑte diei feſti,aut neomeniæ,aut ſabbatorũ. Qui & alias obiurgat Galatas,q̃d
Galat. 4 obſeruẽt dies & mẽſes & tp̃a & annos.Tertio,Chr̃i in hodierno euãgelio,alias'q; authori
tate,q̃ hydropicũ in ſabbato curãs,q̃d in lege ꝓhibitũ erat,oñdit ſe legẽ de ſabbato & die
Marci. 2 feſto prorſus ſoluere,ideo'q; ex æquo oẽs eſſe dies habẽdos, & in oĩbus laborãdum.
Lucæ. 6 ¶Equidẽ ad primũ r̃nderim,oẽs dies eẽ æquales, cum q̃a oẽs à deo boni ſint creati ,tũ M
quatenus in oĩbus ſit bene agendũ,Cæterũ ad reliqua,q̃ in vno q̃ in alio ſunt diligẽtius te-
Gene. 1 nẽda & memorãda,nõ eſſe pares,ſed aliq̃s feſtos,alios nõ.Alioq̃ deus male Iudæis ſabba
tũ mãdaſſet & alias ferias.Nec obſtãt ꝓphetarũ dicta q̃ nõ tã de noſtris q̃ de Iudæorũ fe-
ſtis diebus accipiunt̃,& q̃dem de illis,quæ nr̃is peccatis cõtaminamus,q̃ vel inde maxime
Malach. 2 abeſſe deberẽt,alioq̃ nõ ſunt vere dies feſti,ad q̃s ait ſe dñs nõ aſcenſurũ, q̃ eo nõ venit, vbi
peccatur. Quẽ ſi venturũ cupimus,recte.ſ.tam ſpiritu q̃ carne feriamur.

¶Nec obſtãt Apl̃i verba,q̃nquidẽ quę loquunt̃ de feſtis Iudæorũ,q̃ alia apud eos rõne N
erãt ex lege celebria & legalia,ſine quorũ ſolẽnitate nõ putabãt ſe ſalutẽ habituros,ꝓinde
neceſſaria.Cuiuſmodi erat decima dies primi mẽſis ad mãducãdũ agnũ paſchalẽ,ſicut &
ſemꝑ in principio mẽſiũ neomenia erat.Sicut & mẽſe primo, tp̃s egreſſiõis de Aegypto.
Coloſſ. 2 Tẽpus liberatiõis Iſaac mẽſe ſeptimo,& q̃nquageſimo anno Iubilæũ recolebãt,& q̃dem
Hebr. 10 ea oĩa feſta(Apl̃o teſte)inſtar eorũ,quæ vmbra fuerũt futurorũ ſignificabãt ea feſta, q̃ no-
bis in Chr̃o,in quo oĩs ceſſauit vmbra ſunt vera facta, q̃ hoc magis nobis ſunt celebria, q̃
vmbra veritas ẽ maior.Quũ itaq; ceremonialia Iudaica ceſſant ĩ noua lege, nimirũ pecca
ret,q̃ nũc diẽ ſabbati obſeruaret,q̃a in lege Moſaica mãdatũ q̃nquidẽ ſignaret tp̃s crea-
tiõis mũdi,nõ aũt peccat obſeruãs,ideo q̃a ſignificet ceſſationẽ ab om̃i actu pc̃ti, & q̃etẽ
mẽtis in die,& fruitiõis in pr̃ia futuræ.Quæ vl̃ ſingula,vna cũ reſurrectiõe dñica,dñt cõ-
mẽorari ĩ die dñica,ab eccl̃ia rite ex ſabbato Iudaico cõmutata ĩ octauã hebdomadę diẽ.
Cuius ꝑfecto maior ſc̃tificatio ex cõꝑatiõe cauſarũ vl̃ tẽporũ vtriuſq; ſignificatiõis patet.

Cauſa

Causa eñ benedictiõis Sabaoth Judæorum fuit, qa deus in illo ab omni ope, q̊d patrarat, cessa Gene. 2
rit. Nostri ât q a in eo deus hõ factus à mortuis resurrexerit, spm̃q́ suũ miserit. Si mõ dei
reges, cã sanctificatiõis diei fuit, cõseqns, vbi maior & verior ei⁹ reges, illic sanctificatio co
piosior est. Accedit & maior labor in nr̃a dñica sanctificãda, siqdẽ cõstet, deũ suo verbo
fiat, totũ mũdũ & in eo oĩa sine fatigatiõe creasse, at eundẽ, vt mũdũ redimeret, hoĩem fa
ctũ, vnũ eũdemq́ Chr̃m, deũ & hoĩem passum & crucifixũ & sepultũ eẽ, nõ pua pcul du-
bio fatigatiõe fatigatũ. Iure ât (inq̃) septima dies sabbati ad octauã est trãslata, qm̃ de alio
ope, q̃ de creatiõe mũdi, nr̃m gaudiũ sumit. Duplex eñ opatio dei ẽ. Pria ẽ creatio mũdi.
Scd̃a saluatio mũdi. De creatiõe sabbatizãt dilectores mũdi: nobis ât de saluatiõe mundi
gaudẽdũ ẽ, quorum vita & reges in deo cũ Chr̃o abscõdita ẽ. Nec obstat hodierna Chr̃i in Coloss. 3
hydropico curatio, qua sane Chr̃s nõ soluit sabbati legẽ, q nõ ad soluẽdã, sed adimplendã Matth. 5
legẽ venerat. Insup mirum videri solet, cur Iudæi Chr̃m arguerint, qa in sabbato curarat,
quũ in suis traditiõibus circiter. lxx. sint operum genera determinata, à qbus vacandũ est in
sabbato. Inter quæ nõ est curatio, maxime, quæ solò fit verbo, sicut dñs sæpe curasse legit.

N ¶Hinc sciendum operæpretium duxerim, Christum non soluisse sabbatum, sed eius Matth. 12
sanctificandi modum præscripsisse, & perinde aliquam exhibuisse dispensationem & mi- Iohan. 7
tigationem. Manualiter enim in sabbato vel die aliquo dominico laborare conceditur. Iosue. 6

O ¶Prĩo, vbi labor pricipalr̃ foret in dei cultũ & honorẽ. Sic, qa aliàs sacerdotes in tẽplo vi
ctimas ĩmolarũt, thauros mactarũt, nõ soluerũt sabbatũ. Nec qa in eo hoĩes circũcidebãt.
Nec qñ sacerdotes arcã dñi circa Hiericho circũtulerunt sepiẽ diebus, sabbatũ trãsgressi
sunt. Sic accipẽdum est de omi exercitio spũalis actus, veluti docere verbo vel scripto.

P ¶Scd̃o, qñ labor attinet ad opus pietatis & misericordiæ ad proximũ, adeoq́ ad aniæ Exod. 20
saluiẽ. Sic Chr̃us non peccauit, qa in sabbato hydropicũ sanarit. Si eñ lex iussit feriari in
sabbato, vt & iumẽta à labore quiescãt, & sic in ea exerceat misericordia, cur non misere-
bitur hoĩs graui morbo perplexi? Sic alibi Chr̃us ad confirmationẽ quærit à Iudæis. In- Luc. 6
terrogo vos, si licet sabbato benefacere an male? Animam saluã facere an perdere.

Q ¶Tertio, qñ dãnũ aliq̊d in psonã nostrã necessario vitandũ est. Sic nõ peccarũt Macha 1. Mac. 2
bæi, qñ pugnarũt p sui defensiõe in sabbato. Nec Helias fugiẽs à facie Iezabel ĩ die sabbati 3. Reg. 9

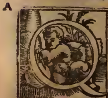
R ¶Quarto, vbi labor ordinat ad iminẽs piculũ seu dãnũ rei exterioris vitãdũ. Sic Chr̃s
inqt: Quis ex vobis q hz vnã ouẽ, & si ceciderit ĩ foueã die sabbati, nõne tenebit & leuabit eã? Matth. 12

S ¶Quinto, si ad istũ laborẽ coegerit necessitas rerum necessariarum. Cuiusmodi sunt, qb⁹ ad
vitã sustinẽdã maxĩe ĩdigem⁹, cuiusmodi sunt vict⁹ & amict⁹, qbus oĩb⁹ pr̃ noster scit nos
indigere. Sic nõ peccarũt discipuli, q die sabbati p sata eũtes, & esuriẽtes spicas euulsert & Matth. 6
mãducarũt. Solet eñ plerũq́ vera necessitas à pc̃tõ excusare. Ita Dauid non peccauit, qñ Matth. 12
domũ dei ĩgressus panes ppositiõis comedit, q̊s ei edere nõ licuit, neq́ ijs q cũ eo erãt, nisi Marci. 2
sol⁹ sacerdotib⁹, qa tñ Dauidẽ necessitas famis coegerit, sine pc̃tõ de eis panib⁹ mãducauit. Luc. 6

T ¶Vñ colligit ex his rõnib⁹, sine pc̃tõ in die sabbati nõnunq̃ posse laborari. Mõ inde ex- 1. Reg. 21
cludat q̊stus & auaritia q̃ hodie in Iudæis à Chr̃o p asinũ & bouẽ extrahẽdũ notat, qb⁹ ma
ior cura ppter auaritiã fuit de reb⁹ tpalib⁹ cõseruãdis q̃ aĩab⁹ saluãdis. Videndũ etiã, vt inde
absit scãdalũ oĩsq́ temeritas q̃ pc̃m̃ facit, q̊d forte alioq̃ pc̃m̃ nõ erat. Ad quã euitãdã for
tassis pfuerit nihil eorum agere citra cõsensũ & cõsiliũ ei⁹, cui⁹ itereſt. Qna ĩ re cõsciẽ ẽ mille
testes, quã opz inibi grauare, in quã mẽtiri horrẽdũ ẽ. Hæc eñ ẽ (Paulo teste) q̃ de oĩbus Roma. 2
reddet testimoniũ, ĩ die cũ iudicabit de⁹ occulta hoĩm. Ad quã sane cõsciam pure recteq́
& sine offendiclo cõseruãdã, apl̃s passim nos seduloq́ hortat. Quã igit tuebimur & in san
ctificatiõe sabbati, vbi Iesu Chr̃i verba diligẽti⁹ pẽsiculati fuerim⁹. Si lz in sabbato curare.

¶HOMILIA LXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matth. 22. In his duobus mandatis vniuersa lex pendet & prophetæ &c.

Dominica decimaoctaua post octauas pentecostes.

A

Vid est lex ac prophetæ? nihil aliud q̃ totum q̊d lex & prophetæ
tradũt & pcipiũt. Sicut aliàs inqt Chr̃s: Habẽt Mosen & prophe Luc. 16
tas, audiãt illos. i. habeãt ea q̃ scripsit Moses & pphetæ: qñquidẽ
in humanis tum nõ erat Moses neq́ pphetæ. Hic nimirum mos ẽ
loquẽdi, adeoq́ scripturarum. Qui aũt seruat, q̃ lex & pphetæ seruã
da pcipiũt, vitã habet æternã, & æternalr̃ viuet. Siqdẽ factores le
gis (ait apl̃us) iustificabunt. Q̊d Chr̃s adfirmãs inqt: Si aũt vis ad Roma. 2
vitã ingredi, serua mãdata. Et scriptura alibi: Serua mãdata mea Matth. 19
& viues, & legẽ meã. Quæ ãt & q̊t sunt mãdata, quæ lex mãdat & Prouerb. 7
prophetæ? Duo sunt, in qbus & reliqua sunt oĩa. Quæ duo? Dili- Deute. 6
ges deum pfecte, diligesq́ proximũ. Hæc eñ & in Deuteronomio & Leuitico pcipiunt. Leuiti. 19

Plenitu-

Roma.13 Plenitudo em̃ legis (Ap̃lo teste) est dilectio. Sane q deũ diligit recte & ꝓximũ, vitã habet
Luc.10 dño aliàs dicẽte: Recte r̃ndisti. Hoc fac & viues. Sane q seruat, q̃ de⁹ mãdat, hic dei volũta
Matth.7 tẽ exeqt. Qui ãt hoc ip̃m agit, viuet Chr̃o etiãnũ adfirmãte: Qui facit volũtatẽ p̃ris mei,
Luc.6 q in cęlis ẽ, ip̃e itrabit i regnũ cœlorũ. Qui & alio in loco ait: Qui hꝫ mãdata mea & seruat
Iohã.14 ea, ille ẽ q diligit me. Qui ãt diligit me, diliget à p̃re meo, & ego diligã eũ, & manifestabo (ei meip̃m.

¶Si mõ vnica n̄ra salus, adeoq́ȝ vera æterna'q́ȝ vita cõsistit in duobus tm̃- B
modo mãdatis, q̃ sunt vt diligamus deũ & proximũ, qs mõ nõ ardẽter cupiat scire, qd sit
diligere primũ, & qd sc̃do diligere deũ & proximũ, quo tandẽ seruare possit vere mãdata
p̃dicta: Diligi em̃ non p̃t q̃d ignorat. Et sane diligere est ei cui intẽdit, vere velle bene, vt
sit dilectio nihil aliud q̃ vera in aliquẽ beneuolẽtia, propter verũ bonũ. Hinc nõ facio dis-
crimen inter amorẽ, amicitiã, charitatẽ, dilectionẽ, beneuolentiã, quę ad reliqua perinde
est atq; genus. Non aũt diffinierim hic dilectionẽ, qua quẽpiã diligimus propter vel car-
nalẽ mũdanam'q́ȝ pulchritudinẽ, vel voluptatẽ, vel quæstũ, vel cognationẽ, vel quis hoꝝ
1.Cor.13 siĩ mõ, sed pure ꝓpter summũ bonũ.i. propter deũ. Hæc dilectio ẽ illa sola & vnica cha-
1.Timot.1 ritas, quæ (teste Ap̃lo) omnes virtutes excellit, cum ait: Maior aũt hoꝝ charitas. Hæc est
Roma.13 (eodẽ teste) finis oĩs præcepti, & legis plenitudo & adimpletio. Sine qdem charitate nulla
1.Cor.13 valet virtus vel quamlibet ardua: q̃nquidem inqt Apostolus: Si charitatem aũt nõ habuẽ
ro, nihil sum. Hæc est illa dilectio, de qua vel sola omne est mandatum, & oĩa vnum præ-
ceptum sunt. Multa per diuersitatem operis, vnum in radice dilectionis. Hæc est illa dile
ctio, qua debemus & iubemur deum & nos & proximos.i. om̃es homines diligere.

¶Sed quatenus deũ diligamus: Respondet Chr̃us: Ex toto corde tuo, & ex aĩa tua, in C
tota mẽte tua.i. toto corde, vt oẽs cogitatiões in deũ reflectamus. In tota aĩa, vt oẽs affe
ctiones in deũ conuertamus. In tota mente, vt oẽs qnq; sensus illi vacent.i. vt (iuxta Apo
Coloss.3 stolum) om̃e quodcũq; fecerimus in verbo aut in opere, oĩa in noĩe dñi nostri Iesu Chr̃i
grãs agẽtes deo & patri p ip̃m, adeo ex oĩbus viribus deũ diligamus, vt cũ Propheta ardẽ
Psal. 41 ti aĩo dicamus: Quẽadmodũ desiderat ceruus ad fontes aquarũ, ita desiderat aĩa mea ad te
deus. Et tũc (inquã) deũ vere diligemus, quũ (vt Iohãnes scribit) ip̃m nõ solũ lingua diligi
1.Iohan.3 mus, sed & ope & veritate. Id q̃d fiet cum Ap̃lo oĩa huius mũdi bona, sed & quæ in nobis
Phil.3 sunt, propter deũ detrimẽta, & vt stercora arbitrabimur, vt ip̃m solũ lucrifaciamus, & in
ipso inueniamur, quẽadmodũ diuus & barbatus Hieronymus, cui hæc dies sacra est, vna
cũ cæteris dei sanctis factitasse tradit, q (vt ex veridica de eo historia claret) regnũ mũdi,
& oẽm ornatũ seculi cõtẽp̃sit, propter amorẽ dñi n̄ri Iesu Chr̃i, quẽ vidit, quẽ amauit, in
quẽ credidit, quẽ dilexit. Sic etem̃ deũ toto corde diligemus, vbi volumus deo Opt. om̃e
bonum, omnem p̃fectionẽ, & hoc magis volumus q̃ quodcũq; aliud. Et potius quodcũq;
aliud nõ velle esse, q̃ velle deũ non esse, vel aliq̃d bonũ seu p̃fectionẽ deo non inesse. Et q-
dem tota anima, vt voluntate nostra imperemus singulis sensibus, in nullum obiectũ ten-
dere contra dei voluntatẽ præceptiuã, nec aliquẽ suum actum obmittere contra. Et etiã
tota mẽte, nostra voluntate p̃cipere intellectui, nihil cogitare, studere, imaginari, cõtem-
plari contra dei p̃ceptũ, sed om̃i desiderio oĩa credere, inquirere, discere, quæ deus p̃cepit
Eccl.5 iuxta illud: Quæ tibi p̃cepit deus cogita semper. Et in summa vult Chr̃us, vt deũ oĩbus vi
ribus diligamus.i. vt oẽs vires redigamus, & regamus sub obediẽtia mãdatoꝝ, & oẽs vir
tutes corp̃is motiuas, ita vt qcqd aliud diligendũ in animũ venerit, illuc rapiat, quo toti-
us dilectiõis impetus currit. Et sic habes legẽ præcipere, vt deũ diligamus p̃ oĩbus, & sup
Matth.10 oĩa. Id q̃d Chr̃us, summa veritas testat, inquiẽs: Qui amat patrẽ aut matrẽ plus q̃ me, nõ
Lucę.14 est me dignus. Et q amat filium aut filiã super me, non est me dignus. Et postea: Qui vult
venire post me, abneget semetip̃m, & tollat crucẽ suã, & sequat me. Qui em̃ voluerit ani-
Matth.10 mam suam saluam facere, perdet eam. Siqdem vult, vt propter se, q ipsum est summũ bo
num, nos & om̃es nostros & nostra despiciamus, & ea propter se dũtaxat amemus.

Deute.6.10 ¶Ad quẽ tãtopere amãdũ scriptura inuitat in Deuterõ. Diliges dñm deũ tuũ ex toto D
Eccl.13 corde tuo. Et aliàs: Om̃i vita tua diliges deũ. Natura qua cogimur diligere eũ, q nos fecit,
& cui oĩa debem⁹. Hinc fili⁹ amat patrẽ. Hinc alibi scribit: In tota aĩa tua dilige eũ, q te fe
Eccl.7 cit. Qui (inquã) te fecit tã nobilẽ facturã, vtpote ad sui imaginẽ sc̃dm aĩam, rõne insignẽ
btĩtudinis capacẽ. Rõ hortat, qua ĩpellimur diligere eũ, q nos diligit. Hinc Iohãnes ait: Di
1.Iohan.3 ligam⁹ deũ, qa ip̃e prior dilexit nos. Gr̃a instigat, q̃ nos redemit à morte. Ideo Paulus ait:
Gala.2 Dilexit me, & tradidit semetip̃m ꝓ me, nõ sũ igrat⁹ dei gr̃æ. Et Chr̃s alibi: Ego sũ pastor
Iohan.10 bonus, qm̃ ꝓ ouib⁹ meis aĩam meã pono, q̃ dilectiõe (inqt aliàs) maiorẽ nemo hꝫ, vt aĩam
Iohan.15 suã ponat qs pro amicis suis. Postremo, gl̃ia ab ip̃o nobis ꝓmissa ꝓuocat. Vñ Dauid: Glo
Psal.5 riabunt in te oẽs q diligũt nomẽ tuũ. Et Iacob⁹: Btũs vir q suffert tẽtationẽ, qm̃ cũ proba-
Iacobi.1 tus fuerit, accipiet coronã vitæ, quã repromisit de⁹ diligẽtib⁹ se. Dabit em̃ & ꝓmisit, quæ
oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascẽdert, q̃ pręparauit de⁹ diligẽtibus se,

Proin

Proinde qs tam ingratus,tam durus,tam ferreus,q non toto adfectu dicet.O misericors
æterneq́ꝫ deus,quare te non oibus modis diligam q me creasti,cum non essem,redemisti,
cum perieram,proscriptum de exilio eduxisti,captiuum de seruitute manumisisti,meq́ꝫ à Actoꝝ 15
te alienatum lætitiæ oleo vnxisti & à tuo noīe Chr̄us,Chr̄ianum appellari voluisti,q̄ im-
mēsi tui in me beneficij signum haberem perpetuum.Et hactenus de amore dei.

E ¶Sequit̄ de dilectiōe nostri.Quod vero nos amare debemus,& mox scd̄m deū demō
strat scriptura,inquiēs:Diliges proximū tuū sicut teip̄m.Vult em̄ proximū à nobis diligi
vti nos.Hinc anteq̄ diligamus proximū scire profuerit,qūo nos oporteat diligere.Vbi
primo sciendū velim,hoiem cōstitutū eē duabus partibus.Corpe.s.&aīa.Et aīam rursus
cōtineri duab⁹ ꝑtib⁹,rōne.s.& sensualitate.Quaꝝ primā Apl̄s vocat hoiem interiorem,
vltimā hoiem exteriorē.Sed licet(inquiēs)is q foris est noster homo,corrumpat̄,tn̄ is q 2.Cor.4
intus est,renouat̄ de die in diē.Idē alias:Condelector cm̄ legi dei scd̄m interiorē hoiem. Roma.7
Et homo iam diligit seip̄m vere,qn̄ sibi primū gaudet,se esse Dei Opt.creaturā,ad imagi
nem eius creatā:deinde qn̄ se diligit scd̄m principalē partē in se,quę est pars rōnalis.i.ho
mo interior.Diligit aūt se scd̄m hāc partē,qn̄ ei bene vult in qnq́ꝫ rebus,amicitiæ ꝓpriis.
Primo vult amicū suū eē & viuere.Scd̄o,vult ei bona ad ip̄m.Tertio,operat̄ bona.Quar
to,viuit ei delectabilr.Quinto,cōcordat cū eo,quasi eisdē delectatiōibus & cōtristatiōi-
bus.Sic homo diligit seip̄m,qn̄ vult hoiem suū interiorē cōseruari in sua integritate.Et
optat ei bona,quæ sp̄ualia sunt.Impēdit operā ad ea bona sp̄ualia cōsequēda.Delectabi
liter ad cor propriū redit,qa ibi inuenit bonas cogitatōes in p̄senti,& memoriā p̄teritoꝝ
bonoꝝ,& spem futuroꝝ bonoꝝ,ex qbus delectatio causat̄.Postremum,qn̄ non patit̄ in
seipso voluntatis dissensionem,qua anima ipsius tendit in vnum.

F ¶Ne interim obstat,ꝙ Paulus videt̄ arguere eos,q seip̄os amāt,inquiēs ad Timotheū: 2.Timo.3
Hoc āt scito,ꝙ in nouissimis diebus instabūt tp̄a periculosa,& erunt hoies seip̄os amātes.
Qn̄quidē Apl̄us loquit̄ de his,q se amāt quantū ad partē hois sensitiuā,quæ est exterior
homo,quē amamus,qn̄ sequimur carnis delectabilia,& ad hæc cōseqnda oībus modis sata
gimus,immemores interim eius hois,q interior dr̄.Sed sane nemo se diligere debet,se-
cundū eā partē sensitiuā,quā potius odio habere debet,tanq̄ veræ saluti aduersantē.Quē Matth.16
admodū Chr̄us ait:Qui voluerit aīam suā saluā facere,ꝑdet eam.Corpus tn̄ nostrū,qua- Marci.8
tenus nostri pars est,nobis diligendū est,vt saluti eius,& fragilitati naturali cōsulamus,& Luce.17
agamus quatenus spiritui ordinate subiectū ad ęternā salutē,accepta immortalitate &in- Iohā.12.
corruptiōe,ꝑueniat.Quo etiā modo vti eo possumus ad seruitiū dei.Vnde Apl̄us inqt:
Exhibete membra vestra,arma iustitiæ dei.Licet em̄ corpus nostrū deo frui nō possit co Roma.6
gnoscēdo & amādo,in q̄ fruitiōe sumit̄ amicitia charitatis,ex fruitiōe tn̄ diuina aīæ redū-
dat q̄dā btītudo ad corpus.i.sanitatis&incorruptiōis vigor,& sic est corpus capax btītu
dinis.Sin aūt cōsiderauerimus in corpe infectionē culpæ & corruptionē pœnæ,nō debet
ip̄m diligi,sed poti⁹ ad ei⁹ remotionē anhelare desiderio charitatis.Sic Apl̄s exclamauit.
Infelix ego hō,qs me liberabit de corpe mortis huius?Hacten⁹ de dilectiōe dei & nostri.

G ¶Sequit̄ de dilectiōe proximi nostri:Circa quā in primis sciēdū est,tanti esse dilectio- Roma.7
nē proximi adeousq́ꝫ valere apud deum,q̄d ea in proximū dilectio ab Apl̄o sit dicta legis
plenitudo,&q diligit proximū,perhibeat̄ legem implesse,Nempe,qua & suipsius & Dei Roma.13
Max.dilectio cōtinet̄,nec diligit deū,q proximū non diligit,teste Iohanne,q ait:Si qs di
xerit,qm̄ diligo deum,& fratrē suum oderit,mendax est.Qui non diligit,nō nouit deū, 1.Iohan.4
qm̄ deus charitas est.Et appellatione proximi(vt nuper docuimus) venit oīs cui miseri-
cordiā.i.bonum aliquod impendere possumus,& q nobis bonum impendere potest.Et
sic omnis creatura nobiscum beatitudinis particeps dici queat proximus,& sic quilibet
peccator inquantum homo à deo creatus,non vt peccator,qui semper est odio haben-
dus,etiam pater & mater,vt accipitur ex verbis Christi apud Lucam.

H ¶Ad proximū diligēdū hortat̄ sacra scriptura in Leuitico:Diliges amicū tuū sicut te- Luce.14
ip̄m.Id q̄d repetit̄ apud euāgelistas.Et Chr̄s ait:Hoc est p̄ceptū meū,vt diligatis inuicē. Leui.19
Et Iohānes inqt:Charissimi,diligam⁹ inuicē,qa charitas ex deo ē.Et alias passim:Hortat̄ Math.22
cō naturalis,q̄ sile amat sui sile.Hortat̄ fraternitas naturalis,qm̄ oēs sum⁹ ex vno p̄re Adā Luce.10
frēs.Hortat̄ germanitas sp̄ualis,qm̄ vnū oēs deū habem⁹ patrē.Hinc Chr̄us:Patrē nolite Iohan.15
vobis vocare sup̄ terrā.Vn⁹ est em̄ p̄r vr̄,q in cœlis ē.Oēs aūt vos frēs estis.Hortat̄ Chr̄i 1.Iohā 4
exemplū,q amore ductus ꝓ nobis proximis mortuus ē.Hinc in Apocal.Dilexit nos,&la Ecci.15
uit nos à peccatis nr̄is in sanguine suo.Quare Euāgelista inqt:Charissimi,si deus dilexit Malac.2
nos,&nos debemus alterutrū diligere.Hortant̄ infinita cōmoda,quæ ex ea dilectiōe pro Matt.23
ueniūt,nūc silētio vsq́ꝫ ad locū suū trāseunda.Ex qbus hoc vel primū est,ꝙ proximi dile- Apoca.1
ctio ē radix,& cōseruatio pacis atq́ꝫ vnitatis.Siqdē dilectio proximi malū nō operat̄.Et 1.Iohan.4
charitas patiēs est,benigna est,nō æmulat̄,nō agit perperā,nō inflatur,nō est ambitiosa, Roma.13

non quæ 1.Cor.13

non quærit quæ ſua ſunt, non irritaſ, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitate, cō
gaudet āt veritati. Om̄ia ſuffert, oīa credit, oīa ſperat, oīa ſuſtinet. Hæc aūt oīa pacis ſunt
Roma.14 quæ ſectari iubet Apl'us: Et q pacē habent, filij dei vocanſ, ſic & q diligunt mutuo. Hinc
1.Cor.14 Apoſtolus ait: Pacē habete, & deus pacis & dilectionis erit vobiſcum. Sic dn̄s alibi: Man
Iohan.13 datum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, ſicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicem.
In hoc cognoſcent omnes qui diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionē habueritis adinuicem.

¶At inqs: Q̄uo diligā proximū meū, & quatenus? Reſpōdet hodie Chr̄us: Sicut teipſm̄ I
Id q fiat, ſupra oſtendimus. Siqdem diligat ipſm̄ propter deū, vt ſit dilectio proximi ſan-
cta. Scd̄o, vt nō cōdeſcēdat proximo in aliquo malo, ſed ſolū in bonis: quēadmodū & vo
lūtati ſuæ ſatisfacere debet hō nō ſolū in bonis, vt ſit dilectio ꝓximi iuſta. Tertio, vt ipſm̄
nō ꝓpter vtilitatē & delectationē, ſed ea tm̄ rōne diligat, qd̄ velit proximo bonū, vt vult
1.Iohan.3 bonū ſibiipſi, vt ſit ꝓximi dilectio vera. Q̄ñquidē Iohānes inqt: Filioli mei, nō diligamus
verbo neqꝫ lingua, ſed ope & veritate. Sic fiet, vt eū ad bonos mores, & ad vitam æternā
conſequendam, hortemur, & ſicut nobis, ſaluti ipſius cōſulamus, & ꝓ ipſius periculis &
peccatis cogitemus, & illi ſicut nobis ſubueniri optemus, aut ſi facultas deerit, volūtas ad-
Iohā.13 ſit. Quarto, debemus ꝓximum diligere, ſicut Chr̄s nos dilexit, hoc eoipſo teſtāte: Hoc eſt
p̄ceptū meū, vt diligatis inuicē, ſicut dilexi vos. Sed q̄uo dilexit nos Chr̄us? Gratis, & nō
1.Iohan.4 meritis nr̄is p̄cedētibus. Hinc Iohānes ait: In hoc eſt charitas dei, nō q̄ſi nos dilexerimus,
Iohā.10.15 eū, ſed qm̄ ipſe prior dilexit nos. Item dilexit Chr̄us nos vehemēter. Nempe, q aīam ſu-
Matth.5 am pro nobis poſuit in ſalutē noſtrā. Sic & ipſi gratis proximū debemus diligere, nō expe
ctare, donec ab eo amemur, vt qdam faciūt. At enī Chr̄s: Si diligitis tm̄ eos q vos diligūt
qd amplius facitis? Nō & Aethnici hoc faciūt? Item & nos ita diligamus proximū, vt cum
1.Iohā.3 expediat, mortē eius cauſa ſubire nō dubitemus, dicēte Euāgeliſta: In hoc cognouimus
charitatē dei, qm̄ ipſe aīam. i. vitam ſuam pro nobis poſuit, ſic & nos debemus pro fratri
bus aīas ponere. Sic Apoſtolus anathema eſſe optabat à Chriſto pro fratribus ſuis.

¶Quinto & vltimo ita diligamus proximū, vt illud Chr̄i dictū verificeſ, q̄ſi oīm cōclu K
Roma.9 ſio. Oīa ergo q̄cunqꝫ vultis vt faciāt vobis hoīes, & vos facite illis. Et Tobias ſenior inqt:
Matth.7 Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliqñ alteri facias. Sane in hoc dicto duo hæc di-
Luc.6 lectiōis mādata cōtinenſ. Nam & ipſm̄ (Chr̄o adfirmāte) lex ē & prophetæ: Qui enī diligit
Tobi.4 hoc pacto proximū, diligit & ipſam dilectionē, quæ deus eſt. Et ſic hoc vno mādato, duo
hoc in loco mādata cōtinenſ, qbus vniuerſa lex & prophetæ pendēt. Quæcūqꝫ enī lex &
prophetæ ſparſim in oībus p̄ceperunt ſcripturis, in hoc cōpēdioſo cōtinēſ mandato, qua
Roma.14 ſi innumerabiles arborꝫ rami in vna radice. Qui aūt diligit proximū hoc mō, quo ex ſcri-
pturis oñdimus, profecto (teſte Apl'o) legē adimpleuit. Is enī nō adulterabit, nō occidet,
nō furabiſ, nō falſum teſtimoniū dicet, nō cōcupiſcet, & ſi q̄d eſt aliud mandatū in hoc ver
bo inſtaurabit & ſeruabit, qm̄ dilectio proximi malum non operaſ. Atqꝫ vtinam vere di-
ligeremus proximū, certe ſecus res nobiſcum haberet, ſed proh dolor, audio ab oībus &
paſſim verbotenus vſurpare fraternam adeoq́ꝫ proximi charitatem, ſed pauciſſimos vi-
deo, q in veritate diligant, quum tota nunc charitas, fides, virtusq́ꝫ exulat, & quiq́ꝫ ferme
omnes odio laborant & agunt, quicquid irritat, laceſſit, infamatq́ꝫ. Faxit Deus vere mu-
tuo diligamus, vt filij ſimus dilectionis, adeoq́ꝫ ipſius pacis.

¶HOMILIA LXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matth.9. Marc.2. Luc.5. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua &c.

Dominica decimanona poſt octauas pentecoſtes.

X his verbis adeoq́ꝫ ex toto hodierno euangelio, cuius noſtrum A
thema pinde eſt atqꝫ concluſio, quatuor tam notanda q̄ admiran
da colliguntſ. Primum ſane eſt, immenſa Ieſu Chr̄i humilitas, at-
que miſericordia, qua compunctus hominem non modo deſpe-
ctum & debilem, ac totis membrorꝫ compagibus diſſolutum, ſed
Ezech.18 & peccatorem, non ſine magna conſolatione & manſuetudine fi
lium vocat: Argumento nimirꝫ, ſe illum eſſe, q dixit: Nolo mortē
pctōris, ſed vt conuertaſ & viuat. Quia nolo mortem morientis,
dicit dn̄s deus: Reuertimini. Qui etiamnum non vult aliquē pec
catorē deſperare debere, vel quocunqꝫ etiam morbo & quālibet
grauatum. Nempe, qui apud eundem prophetam dicit. Si autem impius egerit p̄œniten
tiam ab omnibus peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, &
fecerit iudicium & iuſtitiam, vita viuet & nō morietur. Omnium iniquitatum eius, quas
1.Timo.2 operatus eſt, non recordabor. Siquidem qui omnes homines vult ſaluos fieri. Id quod do
minus

minus ipse tã verbis proloquutus ẽ, q̃ re ipsa opatus, q nunq̃ nõ pctõres misericorditer recepit. Petrũ em̃, q ipm̃ iureiurãdo negarat, suscepit gratiose, & in pristinũ statũ restituit dicẽs ter ad eũ: Pasce oues meas. Et Mariã q̃q; Magdalenã summa pietate, vtcũq; publicam peccatricẽ, reacceptauit ingens. Fides tua te saluã fecit, vade in pace. Itẽq; Paulũ mira benignitate suscepit, de q̃ ad Ananiã dixit: Vade, qm̃ vas electiõis est mihi iste, vt portet nomẽ meũ corã gẽtibus & regibus & filijs Israel. Qui tñ tã ius fuerat pctõr, vt de eo respõderit Chrõ Ananias: Dñe audiui à multis de viro hoc, quãta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalẽ. Nẽpe, q de seipso alibi dicit: Ego sum minim⁹ apłoꝝ, q nõ sum dignus apłus vocari, qm̃ psequutus sum ecclesiã dei. Sic pariter dñs in cruce latronẽ, nõ mõ clementer se humiliantẽ suscepit, sed plus pmisit q̃ is petijt, inqens. Hodie mecum eris in paradiso. Nõ est itaq;, vt qs à misericordia dei desperet cũ Iuda, q desperatus, laqueo vitã finiuit. In q̃ credit plus Chrm̃ offendisse, q̃ q̃ ipm̃ detulerit. Nec cũ Caimo fratris sui Abelis parricida, q exclamauit, Maior est iniq̃tas mea, q̃ vt veniã merear. Qui tñ mẽritus est in deũ qui (vt Paulus ait) diues est in misericordia. Et qdẽ adeo diues, vt (teste Dauide) eius misericordia plena est terra, & sup cœlos eleuata. Hinc idẽ aliãs dixit: Melius est, vt incidã in manus dñi, multæ em̃ misericordiæ eius. Sunt igit̃ hoc loco obiter monẽdi tã spũales quàm seculares medici, vt & ipi Chrm̃ veꝝ medicũ imitẽtes, benigne & misericorditer infirmos, siue pctis, siue corpis egritudinib⁹ laborãtes & suscipiãt & cordate cõsolentur. Hoc em̃ ipm̃ est misericordiæ opus, & plerũq; egris optimũ releuamen & medicamen.

Matth. 26. Marc. 14 Luce. 22 Iohan. 18 Iohan. 21 Luca. 7 Actorum. 9 1. Cor. 15 Luce. 23 Math. 27 Gene. 4 Ephe. 2 Psal. 32. 56 2. Reg. 24

B ¶ Secundum q̃d ex hoc colligit̃ Euangelio est, Fidem etiam alienã, adeoq; alioꝝ pro aliq̃ apud deũ intercessionẽ magnopere suffragari. Siqdẽ accipim⁹ hoc loco paralyticũ nõ prorsus credidisse, quũ ad cõsidẽtiã Chrs ipm hortatus fit, inqens: Cõfide fili, q.d. non dubites, sed credas in me cũ ijs, q te mihi abstulerũt; q̃ꝝ Chrs fidẽ vidẽs, & misericordia propter illos motus, ait: Cõfide fili, &c. Cũ igit̃ fides aliena tantũ profecerit, vt paralyticus ille corpe sit & aĩa saluatus, qs dubitet & posse quẽpiã à deo gratiã & gr̃æ augmentũ impetrare alterius intercessione & oratiõe? Sic certe Paulus credit̃ orone diui Stephani cõuersus; q̃ proinde toties orat eos, ad q̃s scribit, vt pro se orẽt deũ. Ait em̃ ad Thessalo. De cætero fr̃es orate pro nobis, vt sermo dei currat & clarificet̃, sicut apud vos, & vt liberemur ab ĩportunis & malis hoĩbus. Et ad Roma. Obsecro ergo (inq̃t) vos p dñm nostrũ Iesum Christũ, & p charitatẽ sancti spũs, vt adiuuetis me in orõnibus vr̃is pro me ad deũ, vt liberer ab infidelibus, q sunt in Iudæa, vt veniã ad vos in gaudio p volũtatem dei, vt refrigerer vobiscũ. Sic idẽ monet Timotheũ, vt instituat pr̃imũ oim̃ oratiões, obsecratiões, postulatiões, gr̃aꝝ actiões, pro hominibus oĩbus, pro regibus, & oĩbus qui in sublimitate cõstituti sunt, vt quietã & tranquillã vitã agãt in omi pietate & castitate. Sic aliãs pro Petro incarcerato, sine intermissiõe fiebat oratio ab ecclesia ad deũ. Vnde etiã adiutus ab angelo ex carcere nocte mirabiliter fuit eductus. Nec sane miꝝ, qm̃ (vt scribit Iacobus) multũ valet dep̃catio iusti assidua. Hinc admonet, vt oremus inuicẽ, ac mutuo, q̃ saluemur. Sic qdẽ Moses orãdo, vn⁹ multis millibus pugnatoꝝ veniã impetrauit. Sic Helias orãdo cœlũ clausit, ne plueret sup terrã annis tribus & mensibus sex, Et rursus orãdo impetrauit, & largissimã imbrẽ effudit. Sic Dauid orãdo ĩpetrauit, vt pestilentia à populo cessarit. Sic hodie fidelũ deuotio atq; fides, paralytico salutẽ pcurauit à dño. Eapropter monemur, vt ipsi, vbi indiguerim⁹, alioꝝ q̃q; orõnibus cõmẽdemur: qñquidẽ aliqñ vnus, q pro alio orat, exaudiat̃, q nõ exaudiret̃ pro seipso orans, vtpote in pctõ fortassis mortali cõstitutus, cũ is, pro q̃ orat, forte sit in charitate. Tũ etiã, q̃d tã sit grata deo fraterna & mutua charitas, & ad quã toties & passim cohortat̃, queãdmodũ pcedẽti Homilia ad longũ deduximus. Recte itaq; & in hac parte putarim facturos medicos, tam aĩæ q̃ corpis, vt curaturi, q cũ infirmis sunt, hortent̃, vt deũ pro infirmis orent.

Acto. 7 2. Thess. 3 Roma. 15 1. Timot. 2 Actorum. 12 Iacob. 5 Exod. 32 3. Re. 17. 18. 2. Reg. 24

C ¶ Sequit̃ modo tertium, q̃d ex themate colligit̃, Neminẽ. s. nisi solũ deũ peccata posse remittere. Hinc Iudæi, quia Chrũs dixit: Confide fili, remittunt̃ tua tibi peccata, ipsum blasphemiæ (est aũt blasphemia, quoties sibi asscribit homo, q̃d est dei) reum cogitando censuerũt, ipsum puꝝ hominẽ arbitrantes, apud Marcũ dicẽtes, intra se in cordibus suis: Quid hic sic loq̃tur, blasphemat? Quis potest dimittere pctã, nisi solus deus? Et recte q̃dem dixerũt solũ deum remittere peccata, sed falso, quod Christus blasphemaret, cũ fuerit deus & homo. Id q̃d manifeste mõstrauit miraculo, quo in momẽto paralyticũ prorsus saluauit, & ad ipsoꝝ cogitationes respondit, q̃d ita solius est dei, sicut remittere peccata, q̃ non remisisset nisi deus fuisset, qui in propheta inquit: Ego sum, ego sum ipse, q deleo iniq̃tates tuas propter me, & peccatoꝝ tuoꝝ nõ recordabor. Hinc Moses ait: Dñator dñe deus, misericors & clemẽs & multæ miserationis ac verax, q custodis misericordiã in millia, q aufers iniquitatẽ & scelera atq; pctã, nullusq; apud te p se innocẽs ẽ. Hic certe cõfitet̃ solũ cẽ deũ, q auferat pctã & remittat, vel ideo, qm̃ solus deus sit, cui peccet

Marci. 2 Luc. 5 Esa. 43 Exodi. 33

Psal. 50. propheta dicẽtes Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Q. d. tu solus es, in quem pec
caui, ideo solus es, qui remittere potest, quamuis Vriæ mortem intulerat.
¶Nec obstat dicere, q̃d & apl̃i & eorũ successores, sacerdotes pct̃ã remittãt, Chr̃o ad- D
Iohã. 20 firmante, qui dixit: Accipite spm̃ sanctum, quorũ remiseritis pct̃ã, remittunt eis, & quorũ reti-
nueritis, retenta sunt. Respõdendũ est. Discipulis atq; sacerdotibus pctõrũ remissionem
nõ esse propria potestate, sed Chr̃i virtute datam, eosq; esse tanq̃ instrumentũ dei, q̃ de⁹
illa sua potestate remittendi peccata vtitur. Id q̃d claret ex verbo. Accipite spm̃ sanctũ,
&c. Sane solus deus principaliter & p se peccata dimittit, ministri vero ecclesiæ p virtu-
tem clauium à Christo præstitarũ, qua de re suo loco & tempore fortassis plura.
¶Iam vero sciendũ vltimo, mirũ videri nõ debere, q̃d Chr̃s illorũ fidẽ videns dixerit: E
Cõfide fili, qm̃ remittunt, &c. quũ paralyticus fortassis nõ pct̃ã, sed corporalẽ morbũ op
tarit sibi ablatũ: tñ siquidẽ Chr̃s innuerit ægritudinis causam, quã more boni medici abla-
tã voluit, vt & inde effectus. i. morb⁹ auferret, vt & causis debilitatis ablatis sanitas restĩ
tueret. Quo in loco notãdũ putauerim, varias esse causas corporaliũ infirmitatũ: qñqdẽ
corpalis ægritudo aliqñ eueniat, ppter alicuius pbationẽ & patiẽtiæ declarationẽ, vti li
quet in scto Iob, q alioq in scriptura fuisse dr̃ simplex & rectus ac timẽs deũ, & recedens
Iob. 2 à malo. Sic & Tobias, q excæcatus fuit. Aliqñ ppter alicuius humiliationẽ, ne is alioq in
Tobiæ. 2 supbiã sit casurus, veluti apl̃s, q de seipo inqt: Ne magnitudo reuelatiõis extollat me, da
2. Cor. 12 tus est mihi stimulus carnis meæ, angelus satanę, q me colaphizet. Aliqñ ppter dei glo-
Iohan. 9 riã ostẽdẽdã, q̃ miraculo inde futuro oĩbus patuit, vti cęco nato, & in Lazaro defuncto
Iohan. 11 Aliqñ propter pctm̃, & ob peccati non purgationẽ, sed punitionẽ, pinde fuiã pœnæ ge
hennæ, quẽadmodũ fuit in Herode, q cũ honorẽ deo nõ dedisset, cõsumptus à vermibus
Actorũ. 12. expirauit. Sic etiãnũ Antiocho factũ est in veteri test. Aliqñ propter pctm̃ & eius purga
2. Mach. 2 tionẽ, vt patet in Nabuchodonosor amẽtia septẽ annorũ. Sic & Maria Magdalena di-
Danie. 4. uexata fuit à dæmonib⁹. Sic & Maria soror Mosi lepra fuit pcussa, qm̃ cõtra Mosen mur
Lucę. 7 murauerit. Sic illi apud aplm̃, quorũ aliqui mortui fuere, aliqui infirmi facti, qm̃ indigne eu
Marci. 16 charistiæ sacramẽtũ sumpserãt, ipm̃ à cibo corpali nõ dijudicarãt. Sic ille apud Iohãnẽ
Nume. 12. qui triginta & octo annis morbo laborarat propter pctm̃, ad quẽ sanatũ ait Chr̃s: Ecce
1. Cor. 11. sanus factus es, iã noli peccare, ne deterius tibi aliqd cõtingat. Sic hodie paralyticus, cui
Iohan. 5. Chr̃s dicit: Cõfide fili remittunt tibi pct̃ã, ostẽdẽs paralysim ipsi ob peccata inflictam.
¶Ex qbus sane causis, facile monemur, ne qs aliquẽ pinde vt malũ & à deo alienũ vel F
ideo iudicet, qm̃ variæ laboret & corpali morbo ægre diuexet: qñqdẽ, quũ hoc ipm̃ nõ
semp ppter pctm̃ eueniat, vtcũq; vnusqsq; morbus semp à deo, propter varias tñ cau-
sas, infligi soleat: etsi frequẽtius ppter pctm̃, quẽadmodũ de⁹ multis in locis suorũ mãda-
torũ trãsgressorib⁹ pestilẽtiã cõminat, quã pinde pęnã certo credimus venire à deo & nõ
¶Nec obstat, q̃d simpliciores allegãt: se nõ credere pestilẽtiã (de q̃ libet nũc (aliũde. G
Amos. 3 potius dicere, qm̃ passim grassari cœpit) à deo (vel etiã alios morbos) verũ ab aeris potius
corruptiõe, vel à re hoc genus alia, & sic fortassis etiãnũ nõ eẽ loco à deo flagelli p pct̃is
R̃ndendũ, erroneã hãc eẽ opinationẽ, nec cõsonã rõni: Cõstare qdẽ frequẽter pestilẽtiã
emanare ex immẽso frigore, & immẽso calore, ex infectione animaliũ, aquarũ, ex corru-
ptiõe aeris, sicut & aliæ ægritudines pueniunt, sæpenũero aliunde, vtpote ab vtero ma
tris vti hæreditario, cõditiõe vel cõplexione corpis, malo regimine vitæ, dispositiõe lo
ci & terræ, cœli, fructuũ & frumẽtorũ, hocq; genus rerũ aliarũ. Dubitari tñ nõ põt ægritu
dines ipas, ab istis rebus tanq̃ à causis secũdis pcedere, à deo vero, pinde à prima & prin
cipali causa. Deus em̃ creator oĩm, istis secũdis causis atq; creaturis suis, nõ secus atq; in-
strumẽtis à se factis in ægritudinib⁹ & plagis infligẽdis vtit, ipe tñ principalr̃ operat. Sic
sane inueniemus oẽs plagas à deo p ministeriũ creaturarũ inflictas, haud q a ipe hmõi mi
nisterio indiguerit, q vno nutu delere pt vniuersum mũdũ, sed q a eis vti voluerit. Id q̃d
2. Mach. 8 intelligere est ex diluuio Noetico, in plagis Aegyptiacis, in multiplici punitiõe in deser-
Gene. 7. to rebelliũ. Sicut & Sodomã & alias ciuitates & oĩa in ipis igni de cęlo cõsumpsit. In pse-
Exod. 7. 8 quutiõe filiorũ Israel p regẽ Salmanazar Nabuchodonosor. Sic & hoc anno notabilita
Gene. 19 rem, sacerdotalẽq; ordinẽ ministerio rusticorũ, & rusticos e regione ministerio eorũdẽ
4. Reg. 14 corripuit, q̃s tñ solo alioq nutu pdere poterat: quẽadmodũ exercitũ regis Pharaõis vna
in mari rubro submersit. Et Dathan atq; Abyron reliq̃sq; schismaticos, vna cũ domib⁹
Exod. 14. & tabernaculis, & vniuersa eorũ substãtia, quã habebãt, absorbi curauit. Itẽq; p angelum
Deuter. 11. suũ qui in vna nocte in castris Assyriorũ subito, centũ octogintaquinq; hominũ millia p-
4 Regũ. 19 cussit. Sic pspicuũ est, deũ Max. pro ineloquibili sua sapientia, plerũq; semp in puniẽdo,
natura p eũ cõdita, vti, sicq; res prudẽter administrari, vt suas naturas agere sinat, adeo,
vt ipse sit verus author omniũ, ex quo, per quẽ, & in quo sunt omnia: adeoq; ipsa mala,
Roma. 10 id est, pęnę morborum, quas varijs ex causis iuste & sapienter immittit p medias causas,
quibus

H quibus tanquã instrumentis vtit ad puniendum. ¶Nõ est itaq̃ dicendũ vel pestilẽtiã
vel aliã infirmitatẽ aliunde & nõ à deo in flagellũ venire, quũ ipse adeo mali.s.pœnæ ve- Esai.45
tus & prim⁹ sit author, vel ipso teste, q apud Esaiã dicit: Ego dñs, & nõ est alter formãs Amos.3
lucẽ & creans tenebras, faciẽs pacẽs, & creãs malũ. Ego dñs faciens oĩa hæc. Hinc Amos Iob. 2
propheta: Si erit malũ in ciuitate, q̃d dñs nõ fecerit? q.d. nullũ. Sic & Iob à Satana vlce-
re pessimo ꝑcussus, à planta pedis vsq̃ ad verticẽ, & hoc ipm in humilitate deo adscripsit
inquiens: Si bona suscepimus de manu dñi, mala quare nõ sustineamus? Quem recte nos
miseri pctõres hisce periculosis tpibus imitabimur, confitẽtes & hasce oẽs calamitates tã
belloꝝ q̃ ægritudinũ q̃ reꝝ aliaꝝ nobis à deo, oĩm, q̃ sub cœlo contingunt, authore, per
medias causas.i.per creaturas eaꝝ, & vtiliter & iuste & sapienter propter vel pctã nr̃a,
vel probationem constantiæ nr̃æ euenire, eamq̃ ob rem merito nos cum Iobo dicere.

I ¶Si bona suscepimus à manu dñi, mala quare nõ sustineamus? Imo recte dicemus cũ
Iudith: Et nos ergo non vlciscamur nos pro ijs, q̃ patimur, sed reputãtes pctis nr̃is, hæc Iudith. 8
ipsa supplicia, minora eẽ flagella dñi, q̃si serui corripimur ad emendationẽ, & nõ ad ꝑdi
tionẽ nostrã euenisse credamus. Eapropter humiliter ante deũ procidentes oremus: Pec
cauimus dñe cũ patribus nr̃is, iniuste egimus iniq̃tatẽ fecimus. Tu q pius es miserere no
stri, & in tuo flagello vindica iniq̃tates nostras, & noli perdere nos te cõfitentes, sed tua
nos misericordia propitius respice. Id q̃d si vera cõfessione in pia humilitate dixerimus.
Nõ dubitemus, & ipm deũ Opt. pro sua immẽsa misericordia ad vnũquẽq̃ dictuꝝ: Cõfi
de fili, remittunt tibi pctã tua. Quibus tanq̃ causis morboꝝ remissis, abibũt & morbi tanq̃
effectus ex pctis exorti. Quanq̃, deo bene volẽte, paucis post diebus, oblata ꝑ Euangeliũ
occasione, multis acturi sumus, an liceat hmõi morbis occurrere, & si fuerit occurrendũ, 4.Regũ. 1
quibus nã remedijs? Qui interim ac deinde semper spem nostrã in deũ efficaciter pone-
mus, in cuius ptãte sumus & nostra oĩa qui viuificat & mortificat, saluat & solus sanat.

D HOMILIA LXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.22. Multi enim sunt vocati, pauci vero electi, &c.

Dominica vicesima post octauas pentecostes.

A

Terum atq̃ iteꝝ Chrũs Iesus vnigenitus dei Max. agit more fi
delis, boniq̃ patris, q filios suos ad vitam salutarem, eandẽq̃ bo-
nam nũc paternis & blandis verbis, nũc promissis, nũc muneri-
bus, nũc minis pœnaꝝ & exhæreditatiõis allicit, ducit, trahitq̃. Iohã. 14
Idem sane, inquam, agit Chrũs, & q̃dem ad multo meliorẽ vitã
vtpote ad seipm, qui est vita vera & æterna in cœlesti patria nos
suos filios à se creatos, & redemptos hortat atq̃ trahit. Matth.11

B ¶Primo, blãdis verbis: Venite (inq̃ens) ad me oẽs, q laboratis Matth.19
& onerati estis, & ego reficiã vos, & inuenietis req̃em aĩab⁹ vr̃is. Marc.10
Secũdo, promissis: Et oĩs (inquiens) qui reliquerit domũ vel fra- Lucæ.18
tres, aut sorores, aut patrẽ, aut matrẽ, aut vxorẽ, aut filios, aut agros propter nomẽ meũ,
centuplũ accipiet, & vitam æternã possidebit. Tertio, muneribus. Ipse em̃ nobis vitã & Matth. 6
vitæ necessaria per cœlestem patrem q̃tidie administrat, tã quidem paterne & vltro, vt
recte à nobis perinde atq̃ olim à discipulis interrogare possit: Quando misi vos sine sac Luce. 22
culo & pera & calceamentis, nunq̃d aliq̃d defuit vobis? At illi dixerũt, Nihil. Quarto, mi Marc. 12
nis exhæreditationis, per parabolam, in qua dicitur de homine, qui vineam pastinauit,
in eo verbo, quo dicitur: Veniet & perdet colonos & dabit vineam suam alijs.

C ¶Postremo hodie in hodierno Euãgelio, sicut & aliàs sæpenũero admonet minis si-
mul æternæ exhæreditatiõis atq̃ æternaliũ, immẽsorũq̃ tormentoꝝ: dicit em̃ eũ, qui in-
trauit conuiuiũ sine veste nuptiali fore eijciendũ, & q̃dem manibus & pedibus ligatum in
tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentiũ. Et q̃d magnopere nos terrere debe-
at, innuit perq̃plurimos eẽ & futuros, q veste nuptiali nõ induti, sint in eas tenebras pro-
ijciendi, eoq̃ pacto æternaliter damnãdi. Et q̃d plus est, subinnuit non eos solũ, qui nec
verbo nec facto sunt Chr̃iani, vtpote Iudæi & gentiles quiq̃ pessimi, verumetiã malos
Chr̃ianos, q baptizati fidẽ verbo sequunt, nõ aũt facto esse damnandos. Quanq̃ sint, qui
(heu) nimiũ sibi in suã pernitiem blandientes negent, censeantq̃ neminẽ Christianum,
vel quamlibet malũ, perdendũ, modo credat in Christum, vel quacũq̃ fide. Nec thema
nostrũ de Christianis eẽ, sed de infidelibus tantũmodo intelligendũ. Id q̃d q̃ à veritate
deuiat, videre ẽ, ita tñ, vt parabola huius Euãgelij prius ꝑ singula verba exponat.

D ¶In primis igit sciendũ, hic appellatiõe regni cœloꝝ, venire ecclesiã militantẽ, alioq̃
regnũ Christi hic in terra, cuius rex est Chrũs, vsq̃ ad consummationẽ seculi in ea ma- Matth.28

nens,& p gratiā,potētiāq́;,alioquin'q; multiphariam regnās.Hinc & Chr̄ianos appellat
1.Petr.2 Petrus,genus electū & regale sacerdotiū.Homo vero rex in hodierno Euāgelio est de⁹
1.Timot.6 pr̄,de q̊ Paulus:Quē suis tēporibus ostēdet beatus & solus potēs,rex regū & dn̄s domi-
nantiū,q solus habet immortalitatē,& lucē inhabitat inaccessibilē, quē nullus hoīm vi-
Apoca.19. dit,sed nec videre p̄t.Cuius etiā ad eū modū meminit Apoc.Filius est Chr̄s dn̄s, qui est
1.Iohan.4. vnigenitus æterni regis pr̄is,ad quē alias inq̄t:Hic ē filius meus dilectus,in q̊ mihi cōpla-
Iohan.1 cui.Et rursus:Hic ē filius me⁹ dilectus,in q̊ mihi bn̄ cōplacui,ip̄m audite.Huic pr̄ rex nu
Matth.3 ptias fecit,qn̄ nr̄i causa ob originale pc̄m̄ illū ex immaculata virgine Maria,sp̄ū sancto
Matth.17 coopetāte,nasci curauit,vn̄(vt canit propheta)ipse tanq̄ sponsus de thalamo suo p̄ces-
Marc.1 sit,sibi deinde fide & charitate ecclesiā suā coniūgens quasi qbusdā nuptijs.Quæ q̄dē nu
Luc.2 ptiæ quantū ad totū genus humanū initiatæ sunt per sponsalia in principio creatiōis ho
Psal.18 minis,dū hoīem deus ad sui cognitionē & amorē creauit. Dedit sane tūc arrā,iustitiam
Gene.1. originalē,qua se negaret diabolo,cōseruaret sponso,sed solutæ sunt fraude diabolica,re
5 dintegratæ incarnatiōe Chr̄i,cōfirmatæ & ratificatę morte,in gloria cōsum̄ādæ:Quātū
Osee.2. vero ad singulos hoīes initiant̄ p fidē & baptisma.Vn̄ propheta: Sponsabo,inq̄t,te mihi
in sempiternum,& sponsabo te mihi in iustitia & iudicio,& in misēdia & miseratiōibus,
Hiere.2 & sponsabo te mihi in fide.Ratificant̄ p charitatē.Vn̄ alius propheta ait:Recordat⁹ sum
Apoc.19. tui,miserās adolescētiā tuā,& charitatē desponsationis tuæ.Cōsumant̄ per gloriā.Vnde
Apoc.inq̄t:Beati qui ad cœnā nuptiarū agni vocati sunt. ¶Ad hasce igitur nuptias fi- E
dei & ecclesiæ per incarcerationē redēptionis inuitandū nos rex pater misit.
¶Primo prophetas veteris legis ad Chr̄m vocātes,verū vocati.s.Iudæi noluerūt ve- F
Matth.23 nire,adeo q̄d Chr̄s ad eos ait:O Hierusalē Hierusalē,q̄ occidis prophetas & lapidas eos
Luc.13 qui ad te missi sunt.Idē & alias:Lux venit,inq̄ens,in mūdū & dilexerūt hoīes magis te-
Iohan.3. nebras q̄ lucē.Hinc & Esaias cōquęstus est de negligētibus,ad q̄s erat missus pro Christo
Esa.53 vēturo denūtiando.Quis credidit auditui nostro? Id q̄d apostolus ad Romanos repetit.
Roma.10 ¶Secūdo misit alios seruos.s.ap̄los ad eosdē.s.Iudæos, tanq̄ ad populū tūc electū,vt- G
Luc.10 pote qn̄ Chr̄s misit eos in oēm ciuitatē & locū,q̊ ip̄e venturus erat,q̄s isti neglexerūt.Et
Matth.23 missi ab inuitatis contumelia primū affecti sunt occisi,testimonio dn̄i dicentis:Ecce ego
mitto ad vos prophetas,& sapiētes & scribas.& ex illis occidetis & crucifigetis,& ex eis
flagellabitis in synagogis vr̄is,& p̄sequemini de ciuitate in ciuitatē. Id vero ip̄m patet
de diuo Stephano,quē lapidarūt.Interemerūt & Iohānē Bapt.,itē'q; idē Herodes occi-
Marc.13 dit gladio Iacobū fratrē Iohānis,occisur⁹ & diuū Petrū,nisi e carcere fuisset p angelū dn̄i
Acto.7. liberatus.Affecerūt & alios ap̄los cōtumelia & morte, quēadmodū de ijs testat̄ Euāg.Et
Marc.6 illi,inq̄ens,ibāt gaudētes à cōspectu cōcilij,qm̄ digni habiti sunt pro noīe Iesu cōumeliā
Actorū.12 pati.Q̄d ipsis antea p̄dixerat Iesus,dicēs:Absq; synagogis faciēt vos.Sed venit hora, vt
Acto.5 oīs,q interficit vos,arbitret̄ obsequiū se p̄stare deo. Q̄d sane multiphariam euenit diuo
Iohan.16 Ap̄lo Paulo,teste ipsomet. ¶Illi ergo ap̄li iussi sunt dicere.Ecce prādium meū paraui, H
2.Cor.11 tauri mei,& altilia occcisa sunt,& oīa parata,venite ad nuptias.Sane tauri & altilia occi
sa,sunt corpus & sanguis Chr̄i,pro nobis immolata,sp̄ūalis cib⁹ & pot⁹, aīas alētia. Sed
ea neglexerūt & nō curatūt īuitati,q̄a terrena sp̄ūalib⁹ alimonijs p̄posuerūt,q̄d designat
Iohan.6 id.Et abierūt,alius in villā suā,ali⁹ vero ad negotiationē suā:Dilexerūt em̄(inq̄t Chr̄ūs)
Iohan.3 magis tenebras q̄ lucē.Quia ergo illi spreuerūt & regē & eius ministros, ideo postremū
Iose.lib.7. misit exercit⁹ suos ad inuitatos negligētes p̄dēdos. Exercit⁹ missi fuere Romani ducib⁹
de bel. iu. Vespasiano & Tito,q ob Iudæorū in Chr̄m & eius ap̄los pc̄tā , Hierusalē succenderunt
Lucæ.19 (& authore Iosepho)propemodū decies cētena millia occiderūt, dēptis pueris & fęmi-
Lucę.14. nabus,itē'q; captiuis.Cuius p̄ditiōis & Chr̄s alibi meminit,qn̄ sup ciuitatē Hier̄lm fleuit.
¶Quia ergo nullus istorū,q vocati sunt ad prandū(cuius cœna erit in nouissimo tp̄e, I
& cōplebitur in regno cœlesti,impleto saluandorū numero,vt ex Luca nō obscure col-
ligitur)venit,iussit dn̄s rex ire ministros ad exitus viarū,& adducere q̊scunq; tā bonos q̄
Acto.13 malos.Exitus viarū,egressio est ad gētes,q̊d & factū esse in actis Ap̄licis p̄hibetur. Vobis
(aiunt)oportebat primū loqui verbū dei,sed qm̄ repellitis illud,& indignos vos iudica-
tis æternæ vitæ,ecce cōuertimur ad gētes.Ex ijs igit̄ collegerunt ad prandiū tā bonos q̄
malos,siq̄dē in ecclesia militante admixti sunt boni cū malis.Quod vel Chr̄ūs alibi ar-
guit p parabolā,qua subinnuit regnū cœlorū eē factū simile sagenæ misse in mare, & ex
om̄i genere pisciū cōgregāti.Quā,quū impleta esset,educētes & secus littus sedētes,ele-
gerūt bonos in vasa,malos aūt foras miserūt.Hinc sane est, q̊d nuptiæ,id est,ecclesia tam
ex bonis q̄ ex malis cōuiuis,id est,Christianis sint impletæ.Quod certe malis nō bn̄ ces-
sit,qm̄,quū rex videret conuiuā nō vestitū nuptiali veste (qua mali cōuiuæ signātur)in-
crepauit ip̄m,q̊d male vestitus se cæteris immiscuisset,proinde ip̄m iussit ligatum proijcī
in exteriores tenebras,i,in æternalē inferorū pœnā. Intrat aūt rex ad cōuiuiū specialiter
in mot-

in morte vniuscuiusq; hoīs, deinde in extremo iudicio, qñ vnicuiq; redditurus ē iuxta opa:
tūc eñ nō veste nuptiali amictos iubebit foras mitti. Sic eñ erit (ait Chrs) in cōsummatiōe Apoca. 20
seculi. Exibūt angeli & sepabūt malos de medio iustoꝝ, & mittēt eos ī caminū ignis, ibi erit Marc. 13
fletus & stridor dētiū. Est aūt vestis nuptialis ipsa charitas, q̄ (vt scribit Petr⁹) operit multitu Matth. 25
dinē pctōꝝ. Hāc aūt vestē. s. charitatē habēt, q seruāt pręcepta decalogi, quæ in sola & vnica
charitate cōtinent. Prima qdē tria ad dei, reliqua septē ad proximi amorē faciūt. In amore 1. Petr. 4
aūt dei & proximi pēdet lex & prophetæ. i. oīa dei mādata, quæ q seruāt, sunt ad nuptias vo
cati & electi, ideoq; nuptijs in cœlesti pria pfruent, reliq vero minime, qꝝ tñ, q perfruentur,
I pauci erūt. ¶ Quādoq dem Chrūs hodie inqt: Multi sunt vocati. s. ad fidē, pauci vero sunt
electi. i. qui se dignos p charitatē facerēt, q propterea sunt proijciēdi in tenebras exteriores. Roma. 10
Sane multi sunt vocati ad nuptias. i. ad fidē, qm̄ (vt ait Paulus post prophetā) in oēm terram Psal. 18.
exiuit sonus eoꝝ, & in fines orbis terræ verba eoꝝ. Nec miꝝ, quū (teste eodē) deus volūtate 1. Timot. 2
antecedēte vult oēs hoīes saluos fieri, & ad cœnā vltimā. s. æternæ beatitudinis puenire. Qd
vero nō oēs salui fiunt, nec ea cœna pfruunt, culpa nō est in deo, sed in ijs, q se ea vel p infide-
litatē vt Iudæi & gētes, vel p mala opa, fide suscepta, vt mali Chrīani, indignos faciunt, rege
ipso clare hodie testāte, quū ait: Nuptiæ qdē paratæ sunt, sed q inuitati erāt, nō fuerūt digni.
Hinc nō est multis agendū de electiōe, qualis ea sit. Sane hic electos videmus exponi pro ijs,
qui vera fide sunt in ecclesia, & se ea ecclesia & fide per bona opera dignos reddunt.
K ¶ Non est eñ deus causa alicuius dānationis, q nihil eoꝝ odit, quæ creauit, maxime homi Sapien.
nem quē vel ideo cōdidit, vt regnū à cōstitutione mūdi paratū susciperet. Sin eū dixeris tuæ
perditiōis eē causam, certe nō alia erit, q̄ solis, q ideo nō pōt aliqñ domū illustrare, qm̄ fene-
stræ serūtur & claudūtur. Tūc profecto nemo solē iuste culpauerit, sed iustissime eū, q clau-
sit fenestras. Sic sane nos culpabimur reiecti à beatitudine, qm̄ grē, quā deus nunq̄ negat ve
re petētibus ipsimet defuimus, vocationēq;, qua q̄tidie nos & qdē varie vocat, nō admisim⁹.
Deus eñ (inqt Apoca.) ait ad nos: Ecce ego sto ad ostiū foris & pulso. s. per internā inspira Hebr. 12
tionē, per prædicationē, p prospera mundi, p infortunia, &c. Et ait per Iob: Vocaui seruum Apoca. 3
meū, & nō respōdit mihi. Quare merito deus demū ait per prophetā: Perditio tua ex te Is-
rael, ex me aūt auxiliū tuū. Hinc & sancta scriptura dicit: Deus ab initio cōstituit hoīem, &
reliquit illū in manu cōsilij sui, adiecit mādata & præcepta sua. Si volueris mādata cōseruare
cōseruabūt te, & in ppetuū fidē placidā seruare. Apposuit tibi aquā & ignem, ad q̄d volueris Iob. 19
porrige manū tuā. Ante hoīem vita & mors, bonū & malū, q̄d placuerit ei, dabit illi, qm̄ mul Osee. 13
ta sapiētia dei, & fortis in potētia, vidēs oēs sine intermissione. Oculi dñi ad timētes eum, & Eccl. 15.
ipse agnoscit oīa opera hominis. Nemini mādauit impie agere, & nemini dedit spaciū pec-
cādi. Non eñ cōcupiscit multitudinē filioꝝ infideliū & inutiliū. Vnde certius certo (quāuis
etiā ex multis alijs) est intelligere, deū Opt. oēs velle saluos fieri, & ad veræ æternas beatitu-
dinis nuptias puenire. Quod vero nō eo oēs veniūt, culpa est eoꝝ, q sua sponte se indignos
faciunt. Illi igitur ad cœnam beatam in gloria non sunt venturi.
L ¶ Quoꝝ duo genera in hodierno Euāgelio notant. Primū est eoꝝ, q venire prorsus ne-
glexerūt & nō curarūt, & sunt Iudæi, & oēs q fidem Chrī ad vocationē nō receperūt, q sane
propter incredulitatē suā simpliciter dānant; qm̄ (vt ait dñs) qui nō credit, iam iudicatus est, Iohan. 3
& ideo nullus istoꝝ, q vocati sunt & noluerūt venire, gustabit cœnam æternæ felicitatis (vt Lucæ. 14
ait aliàs Chrūs) fuerūt eñ sua sponte indigni, qui tenebras luci præposuerunt.
M ¶ Secundū genus est eoꝝ, q vocati. s. ad fidē ecclesiæ intrarūt, sed fidei opa, quæ charitatis
sunt & dei præcepta, nō sunt operati, ideoq; ppetuo damnandi: Nimiꝝ q̄s illa fides verbalis
nequaq̄ iuuabit. Eos vero Chrūs hodie notat p eū, qui vestē nuptialem nō habuit, ideoq; in
exteriores tenebras eiectus. Dānantur ergo ppetuo mali Christiani, nō qa nunq̄ crediderūt
veꝝ quia male crediderūt: vtpote qui (iuxta Paulū) confitētur deū nosse, factis aūt negāt, ad Tit. 1
omne opus bonū reprobi. Isti qdē noīe Christiani sunt, opere aūt longe alieni, q quū Chri-
sto iniuriam per malā vitā faciūt, æternæ sunt obnoxij pœnæ. Non eñ ex verbali fide salua-
mur, teste dño, q ait: Nō oīs qui dicit mihi, dñe, dñe, intrat in regnū cœloꝝ, Qui aūt clamat, Matth. 7
domine, dñe, certū est q̄d credit. s. informi fide. Adde, q̄d vel plus alijs puniunt, qui fidē rece-
perūt, & fidē opere nō seruāt. Siqdem si (inqt Petrus) refugiētes coinquinatiōes mūdi in co 2. Petri. 2
gnitione dñi nri & saluatoris Iesu Chrī, his rursus implicati superantur, facta sunt eis poste-
riora deteriora prioribus. Melius enim erat illis, non cognoscere viam iustitię, q̄ post agni-
tionem retrorsum cōuerti ab eo, quod illis traditū est sancto mandato. Sane per recidiuum
ingratitudo diuini beneficij præaccepti aggrauat peccatum.
N ¶ Proinde valeāt, qui velint, neminē eoꝝ, q vel verbo fidē receperūt, & operibus vel quā-
libet mali sint, posse dānari. Quod si veꝝ esset, qd aliud Christi fides, nisi peccādi licentiā, &
impunitatē attulisset? Quod aūt minime phas est credendū, sed impiū. Alioqui qd Christus
suos discipulos & alios, q in eum vere crediderunt, toties & tantopere à peccatis dehortatus

 fuisset?

fuisset? Quid frustra alioqui dixisset ad eũ, quẽ sanarat. Ecce sanus factus es, iã noli peccare,
Iohan. 5. ne deterius tibi aliqd cõtingat? Quid etiã ad adulterã dixisset, cui remiserat pctã: Vade & iã
Ioh an 8 amplius noli peccare? Quid etiã apl̃i suis scriptis & eplĩs eos, q iã credebãt, adeousq̃ à pecca
1. Corin. 15. tis retraxissent? Maxime, cũ Paulus dicat: Euigilate iusti. s. per fidẽ, & nolite peccare? Igno-
rãtiã em̃ dei qdã habẽt. Sed q sunt, q generatim dei ignorãtiã habẽt? Sunt, inquã, qui dicũt:
Nõ opus est bonũ facere, aut vt timeamus ne dãnemur pro peccatis, quæ q̃tidie facimus, qm̃
pro ipsis Chrũs mortuus est. Recte qdẽ. Chrũs em̃ pro peccatis totius mũdi, etiã infidelium
mortuus ẽ, & cuius etiã passio, quãtũ in se, pro oĩbus est sufficiẽs, sed nõ pro oĩbus efficax, qa
pro illis tãtũ, q ea se dignos p verã fidẽ, quæ sine bonis opibus nõ est, faciũt. Passus est Chrs
Galat. 5 pro pctõ originali, & pro præcedẽtibus pctĩs, vt ei⁹ causa, q credũt & baptizant, deinde non
dãnent. Deniq̃ passus, vt sit nobis apud deũ propitiatio pro pctĩs, quę nũc facimus, qñ p pœ
1. Iohan. 2. nitẽtiã, grãm & misericordiã petiuerim⁹. Eapropter male blandiunt sibi, q dicũt: Nos sum⁹
à deo ad fidẽ vere vocati, & nihilominus interim peccãt, illi potⁱ conari deberẽt, vt nõ solũ-
modo eẽnt de nũero vocatoꝝ, sed etiã electoꝝ. i. de ĩs, q fidẽ recte p opa charitatis faciũt.

2. Petr. 1 ¶Cuiusmodi sunt q oĩbus modis studẽt, vt sint digni ea cœna hodierna. Hinc nõ sine cau O
sa monet Petrus, inqens. Quapropter fratres magis satagite, vt p bona opa, certã vestrã vo
Ephe. 4 cationẽ & electionẽ faciatis. Hæc em̃ faciẽtes, nõ peccabitis aliqñ. Et Apostolus ait: Obsecro
itaq̃ vos ego vinctus in dño, vt digne ambuletis vocatiõe, qua vocati estis, cũ omni humili-
tate & mansuetudine, cũ patientia, supportãtes inuicem in charitate.

¶Ex ĩs igitur oĩbus & alĩs hoc genus pluribus, quæ nũc ob tpis angustiã prætereo, liqdo P
patet, Chrũm subsinuasse in themate: Multi sunt vocati, p auci electi: tam infideles, q ideo q̃
cœna beatitudinis nõ pfruent, q vocati neglexerunt simpliciter venire: q̃ Christianos, q fidẽ
veris opibus nõ exornãt. Illi pœnã infidelitatis, hi recidiuitatis, fictæq̃ fidei luent. Et sic cer
tum est, multos, qa oẽs, vocatos, paucos vero electos. i. dignos. Indigni em̃ sunt oẽs infide-
les, & deniq̃ oẽs pctõres, vel quãlibet noĩe Christiani, q latã, post fidẽ receptã ambulãt viã,
Matth. 7. quæ ducit ad pditionẽ. Cõtẽdamus igitur (fratres charissimi) esse de numero paucoꝝ, q elec-
ti sunt. De eoꝝ aũt numero erimus, qñ bonis opibus ieiunio, tribulatiõibus, angustĩs, elee-
mosynis, hocq̃ genus alĩs diuinis virtutibus cõtẽdamus ingredi p angustã portã, quã multi
Luc. 13. quærẽt intrare, sed nõ poterũt: Siqdem & ĩ hodie vellent, si possent, q neglexerunt intrare.
Stultæ em̃ qnq̃ virgines intrare voluerũt, sed nõ potuerũt, qa eaꝝ lampades erãt extinctæ,
Matth. 25 id est, non habebãt opa charitatis, Et sic non erant vestitæ veste nuptiali.

¶Nos proinde, fratres charissimi, hodiernas Chrĩ & ecclesiæ nuptias, tota mente diliga- Q
mus, ne ad eas p fidẽ vocati & ingressi, audiamus dñm dicere: Amice, qũo huc intrasti, non
habens vestẽ nuptialem? Q. d. Vt qd Christianus es effectus, cũ opa tua nõ sint Christiana?
Christianũ te vocãs & aliena à Chrõ faciẽs, ei iniuriã facis. Ex actu em̃ nomẽ est. Si Chria-
1. Iohan. 2 nũ te eẽ delectat, quę Chrianitatis sunt debebas fecisse. Quãdoqdẽ scriptũ sit: Qui dicit sese
in Chrõ manere, debet sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. i. bonũ operari, dũ tempus est,
Iohan. 9 q̃d Chrs fecit agẽdo & docẽdo. Sic nomẽ Christiani, haberi cœpit nomẽ iustitię, bonitatis,
Galat. 6 integritatis, patiẽtiæ, castitatis, pudicitiæ, pietatis, humilitatis & innocentiæ, &c. Quæ noĩa
vel singula habebim⁹, si vocati ad nuptias Chrĩ. i. eius fidei, curabimus habere vestẽ nuptia-
lem, id est charitatẽ dei & proximi. Quã vbi habuerimus, nõ pronciemur in tenebras exte-
riores, nec erit nobis hic ĩ vita terrori verbũ Chrĩ, q̃ ait: Multi sunt vocati, pauci vero electi.

HOMILIA LXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 4. Domine descende priusquam moriatur filius meus.

Dominica vicesimaprima post octauas pentecostes.

Vanquam ex hoc Euãgelio tam multa q̃ salutaria colligi possent, ipsi tamẽ ex A
omnibus tria tantummodo hodie, per personã reguli, de quo Euangeliũ, pro
loco & tempore sumus discussuri, interim veri Euangelĩ intellectus, qui ex ĩs
tribus dicendis facile patebit, haud sane immemores. Primo igitur discutie-
mus, deo adiuuãte, Vtrũ mors ipsa corporalis vel nostra vel nostroꝝ, ex egri
tudine manans, pie nobis sit timenda? Secundo, an corporalis egritudo, vt po
te pestilentia sit amouenda iuste? Tertio, vtrum hæc ipsa egritudo, herbaria, vel hoc genus
aliqua medicina, sit expellenda, aut quid inibi sit seruandum?

¶Quo ad primũ proinde scias, timorẽ mortis, bifariã, tum q̃ ad sensum, tum q̃ad rectam B
rõnẽ, cõsiderari posse. Quãtũ ad hominis sensum mors ipsa nihil aliud ẽ q̃ aiæ à corpe sepa
ratio. Et hoc pacto mors dr̃ naturalis & sensualis, Vñ orit naturalis etiã timor mortis, q est
qui iã horror, q̃ natura hoĩs horret separationẽ aiæ à corpe; queadmodum quælibet res na
turaliter appetit pmanere, & refugit & resistit q̃tũ põt suo cõtrario, ipsam corruptiuõ. Cæ-
terum,

teræ,qa nulla est re℞ maior & dilectior cõiunctio q̃ aiæ & corpis,nõ poterit ideo difficilior & natura amarior,augustiorq́ʒ aiæ & corpis,eē separatio,& inde nec timor naturalis aliqs eē ṗt horribilior.Quo factū,vt Aristoteles dixerit.Terribiliū oim terribilissimū
B est mors.Hinc certe nemo ē à natura(sileo em̄ grãm,q̃ illū ipm excludere timorē põt,si
cut à multis sanctis hoibus exclusit) q ad hũc modū nõ timeat mortē.i.amarã aiæ à corpore,tanq̃ dilectæ à dilectissimo,separationē.A q̃ qdē timore,nec viri sancti fuere alieni.
Sic Ezechias(quū ad ipm,ad morte vsq; ægrotātē,Esaias diceret: Dispone domui tuæ, Esa. 38
q̃a morieris tu & nõ viues)cõuertit faciē suā ad parietē,& orauit ad dñm,& dixit:Obsecro dñe,memento q̃so,quõ ambulauerim corã te in veritate,& in corde pfecto,& q̃d bonū est i oculis tuis fecerim.Et fleuit Ezechias fletu magno.Sic Gedeon,qa timebat mori,q̃d angelū vidisset,cõsolatus est à dño dicente:Pax tecū,ne timeas,nõ morieris.Sic & Iudic. 6.
apli,ne mortē istã naturalē plus iusto timerent,p Chr̃m fuere cõsolati ħs verbis. Nolite Matth. 10
timere eos,q occidũt corp⁹.Et ita nimi℞ nõ põt nõ eē timori mors ipsa,maxie apud imbecilles,qb⁹ plerũq; alia etiã,morte appropinquãte,occurrũt,q̃ timorē suggerũt,vtpote Miche. 7
domestici,q̃s nõ libēter deserãt,de q̃bus propheta:Inimici hois domestici eius.i.cõsanguinei.Itē dæmones,q omi mõ conanł hoiem morientē inducere ad desperationē, numerãdo ei⁹ pctã & aggrauãdo,De q̃bus Dauid:Inimici mei,aĩam meã circũdederũt. Con Psal. 16.
tra q̃s solał Apoc. Esto fidelis vsq; ad mortē,& dabo tibi coronã vitæ.Itē sunt q̃nq; sen Apoca. 2
sus,q adeo vsq; in organis suis laborãt,vt infirm⁹,seu moriens vix p̃ dolore possit de sua salute cogitare.Hinc scriptura:Oculus me⁹ defdaius est aĩam meã.Dauid:Nõ est i mor Thren. 3
te,q memor sit tui.Itē postremo,diuitiæ & reliq̃ hui⁹ mũdi bona,q̃ imbecilli homini porrõ nã & timorē aggrauãt.Vñ scriptura:O mors quã amara est memoria tua,homini pacē Psal. 6. Eccl. 41
habēti in substãtijs suis,viro q̃eto.Cũ igił timor ille ,ppter separationem eo℞,q̃ in dilectiõe sunt cõiuncta,vtcũq; sit naturalis & sensui horribilis,proindeq́ʒ hoc min⁹ reprehēdēdus,est tñ magnopere fugiēdus & fugãdus p rectã & deliberatã rõnē,secũdum quam mors ē potius appetēda q̃ timēda:quēadmodū amarã medicinã infirmũ sanãtē,licet gu
stus.i.sensus infirmi nauseat,tñ rõ sanari cupiētis spõte acceptat.Sic Chrs dixit:Spũs q- Matth. 26
C dem prõptus ē,caro aũt infirma. ¶Ita sane timor mortis naturalis superãdus ē rõne,q̃ Marci. 14
scit mortē nihil aliud esse,q̃ necessariã ex hoc mũdo ad cœlestē patriã emigrationē,teste 2. Cor. 5
aplo,q dicit:Scim⁹ em̄ qm̄ si terrestris dom⁹ nr̃a huius habitatiõis dissoluat,q̃d ędificationem ex deo habem⁹,domũ nõ manufactã,sed ęternã in cęlis.Nã & in hoc ingemiscim⁹ habitationē nostrã,q̃ de cęlo ē superindui cupiētes,si tñ vestiti & nõ nudi inueniamur , nã & q̃ sum⁹ in hoc tabernaculo,ingemiscim⁹ grauati,eo q̃d nolum⁹ expoliari,sed supuestiri,vt absorbeat q̃d mortale ē à vita.Audiētes igił semp & sciētes,q̃m dũ sum⁹ in hoc cor-
D pore,pegrinamur à dño.Ex hac sane mortis definitione,monemur. ¶Primo,vel ideo nõ debere nos timere mortē,q̃d p eã ab hoc mũdo liberamur, & deuehimur ad cœlestē patriã.Sic Paulus ardēter cupiebat dissolui ab hoc corpe & eē cũ Chro,à q̃ hic peregrinamur exules à paradiso propter delictũ originale.Sciebat vtiq; Paul⁹,pinde re℞ secreta℞ cõscius,eũ q ab hoc mũdo p mortē liberaret,liberari à sex malis hui⁹ mũdi,& pueh̃i Phil. 1
E ad sex bona prĩæ cęlestis. ¶Primo,à malignitate hui⁹ mũdi,in q̃ totus positus est, teste 1. Iohan. 5
Iohãne,vtpote maligno,auaritiæ,supbiæ,luxuriæ,& reliq̃ hoc gen⁹ maligno.Hinc psal Psalm. 5
mista inq̃t:Exite de medio ei⁹.s.Babylonis vel mũdi. Quo? Ad terrã ,pmissiõis.s.æternæ btitudinis,vbi(Apo.dicēte)nihil ē pcti,quũ eo nihil intret coinq̃natū aut abominatiõis, Apoc. 21
nec is q facit mēdaciū,nisi q̃ scripti sunt i libro vitæ agniq́ʒ dē q̃ q pueniũt(teste Chro, Matth. 22
erũt sicut angeli.s.immortales & casti ab omi labe.Secũdo,à mũdi mutabilitate & vanitate,qua io mũdo oia sunt plena.Siqdē ait Dauid:Vniuersa vanitas ois hõ viuēs.Et Ec- Marc. 12
clesiastes inq̃t:Ego Eccles fui rex in Herusalē,& proposui in aĩo meo q̃rere & inuestiga Psal. 38
re de oibus sapiēter,q̃ fiunt sub sole. Vidi q̃ cũcta sunt sub sole,& ecce vniuersa vanitas. Eccl. 1
Et hõ(inq̃t Iob)natus de muliere,breui viuēs tpe,replet multis miserijs.Fugit velut vmbra,& nunq̃ in eodē statu pmanet:q̃m,ait Iohãnes,mũdus trãsit & cõcupiscētia ei⁹.Hic Iob. 13
aplus monet,vt vtamur hoc mũdo tanq̃ nõ vtētes.i.vt in eo vel in rebus mundanis,finē 1. Iohan. 2
nõ cõstituam⁹,qa mobiles sunt & momētaneæ. Potius igił ex eo ad cęlū est p mortē festinãdũ.Vbi(vt scribit Iacobus)nõ ē trãsmutatio,nec vicissitudinis obumbratio. Tertio, 1. Cor. 7
ab hui⁹ mũdi irreq̃etudine & miseria,q̃ frequētissime plenus ē mũd⁹,& nunq̃ verã habet Iaco. 1
pacē.Vñ Iob:Hõ natus de muliere,multis replet miserijs.Et Eccles:Quid ergo,inq̃t,,pdest ei,q̃d laborauerit in ventũ:Cũctis diebus suis comedet in tenebris,& in curis multis,& ærũna atq; tristitia,Et nihil sit q̃ labor & afflictio spũs. Hinc fugiendũ est p mortē Iob. 14 Eccles. 2
ab hac irrequietudine mũdi ad deũ,vbi vera est requies & pax,dicente Chro: In mũdo Iohan. 14
pssurã habebitis,i me aũt pacē.In cęlo em̄(scribit Iohãnes)nõ erit mors vltra,neq; luct⁹ Apoca. 21
neq; clamor,neq; dolor erit vltra.Quarto,à defectu veritatis,ad verã sciam,q̃m (vt scribit Pau-

Paulus) stultã fecit deus sapiam hui⁹ mũdi, quæ tñ vix multo labore, sudore, periculoꝗ; acq-
1.Cor.3 rit. Ex pte em̃ hic cognoscim⁹, & ex pte prophetamus. Cũ aũt venerit q̃d ꝑfectũ est, euacua
1.Cor.13 bit q̃d ex pte est. Videmus nũc ꝑ speculũ in ænigmate, tũc aũt facie ad faciẽ. Nũc (ait aplus)
Iacobi 1 cognosco ex parte, tũc aũt cognoscã sicut & cognit⁹ sum. Apud deũ em̃ est om̃e datũ opti-
Coloss.2 mũ, & om̃e donũ ꝑfectũ, in q̃ oĩs scia & sapia, imo q ipsa ẽ sapia, vñ oẽs beati ꝑticipãt. Quin
to, à mũdi infinitis ꝑiculis, qbus hoĩes adeo om̃i momẽto sunt obnoxij, vt & sanctissimi viri
ab ijs vix tuti eẽ potuere, vt facile ex apl̃i scriptis ẽ colligere. Adeo q̃d & in figurã alibi Apl̃i
Matth.8 in periculo nauigatiõis ad Chr̃m deuote clamarint: Dñe salua nos, perim⁹. Sic & Tobias à
Tob.2 luto vl' stercore hirũdinis ĩ visu cępit periclitari, exẽplo vt nemo à periculis sit tut⁹ ĩ hoc mũ
Esa.32 do, vñ ꝑ mortẽ est festinãdũ ad cęlũ. Vbi (inqt Esaias) ẽ securitas in sempiternũ. Et ait apud
eũdẽ de⁹. Sedebit pplus me⁹ in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducię, & in reqe opu
lẽta. Sexto, à seruitute corruptibilitatis, qua pulcher & san⁹ corrũpit ab ęgritudine. Fortis &
iuuenis à senectute, diues & sperãs vitã à morte. Ab hmõi (inquã) corruptiõe liberat hõ per
Romañ.8 mortẽ in cęlesti pr̃ia. Vñ Paul⁹: Quia (inqt) & ipsa creatura liberabit à seruitute corruptiõis
in libertatẽ gl̃iæ filioꝝ dei. ¶ Adde demũ, vel ideo nõ eẽ timẽdã mortẽ, q̃d is sit timor inu F
Hebr.9 tilis, quũ mors sit necessaria, q̃ vitari nequeat. Statutũ em̃ ẽ (ait aplus) oĩbus hoĩb⁹ semel mo
Phil.1 ri. Itẽ est & nociu⁹, q̃m facit vt illicite plus nos amemus q̃ deũ, ad quẽ morte venire nõ cura-
mus, sicut Paul⁹ desiderabat eẽ cũ Chr̃o. Itẽ est & à Chr̃iano alien⁹, q̃d ꝑ mortẽ finẽ suũ op
timũ nõ magnopẽ desiderat, quẽ certe ex aĩo & propter rõnes ꝓdictas, ꝑ mortẽ maxie cõcu
piscere deberet. Sic etem̃ Solomõ dicit: Melior ẽ mors q̃ vita amara. Et alibi: Melior ẽ dies
Eccl.30 mortis q̃ natiuitatis. Et rursus: O mors bonũ ẽ iudiciũ tuũ homini indigẽti, & q morit vi-
Eccl.7 rib⁹, defecta ętate. Noli timere iudiciũ mortis. Sic & ipsi vel q̃libet ægrotãtes mortis natura
Eccl.41 lem timorẽ explodere debemus rõnibus iã enumeratis. Et potius (vt Tobias & apl̃i, q mori
gaudebãt) mori q̃ viuere eligere. Imo (inquã) nõ hui⁹ vitę, sed ęternæ vitę, quæ ẽ aĩæ, mortẽ
Matth.10 timere debem⁹, Chr̃o admonẽte: Nolite timere eos, q occidũt corp⁹, aĩam aũt nõ pñt occi-
dere. Sed poti⁹ timete eũ, q põt & aĩam & corp⁹ ꝑdere in gehẽnã. At (inqs) hæc ẽ mors quæ
me cogit timere hãc tpalẽ mortẽ, qua vereor ne ꝑueniã ad mortẽ illã ęternã quæ quũ sit pec
Psal.33 catoꝝ, est pessima. Cui r̃ndeo: Ad eã euitãdã, timor mortis nõ valet, sed deuitatio pc̃tõꝝ, &
gr̃æ diuinæ ꝑ humilẽ petitionẽ acqsitio. Id q̃d impetrabim⁹, vbi mortis aduẽtus deuote me
minerimus. Hinc Sapiẽs: In oĩbus (ait) opibus tuis memorare nouissima tua, & ĩ æternũ nõ
peccabis. Siqdẽ (vt idẽ deinde ait) melius ẽ ire ad domũ luctus q̃ ad domũ cõuiuij. In illa em̃
Eccl.7 finis cũctoꝝ admonet hoĩm & viuẽs cogitat qd futuꝝ sit. Nõ est igit mors timẽda, sed dãda
Eccl.12 opa, vt in gr̃a moriamur. Nec debẽt obstare hui⁹ mũdi bona, quũ alibi lõge futura sint me-
Iob.1 liora. Itaq; debemus eẽ memores dicti Iob: Nud⁹ egressus sum de vtero mr̃is meæ, & nud⁹
reuertar illuc. Sic solutũ putam⁹ primũ, q̃ quæsitũ est: An mors sit timẽda. ¶ Vñ scd̃m est G
quo quęrit: An corpalis ęgritudo (vt ẽ pestilentia) sit amouẽda? Quidã arbitrant dissonũ, q̃d
vel ideo nõ sit amouẽda, q̃m mors, quũ sit rã proficua, nõ sit timẽda, ad quã deuenim⁹ ꝑ ęgri
tudinẽ. Sicut ergo timor mortis ẽ expellẽdus tanq̃ vitiosus, sic cõtra mortẽ nõ quęrendũ est
remediũ. Scd̃o, q̃d ęgritudo vel quęlibet, semp à deo vel ei⁹ volũtate venit ob aliquã causam
Gene.50 ex illius sapia illatã, sed dei volũtati nec debem⁹ nec possum⁹ resistere, vt scriptura inqt: Nũ
Malach.3 dei possum⁹ resistere volũtati? Tertio, q̃d cũ à deo infirmitas sit ordinata, certe mutari neqt
Hest.13 q̃m de⁹ immutabilis ẽ, q de se ait: Ego dñs & nõ mutor. Sic Mardochęus dicit: Dñe de⁹ rex
oĩpotẽs, in ditiõe em̃ tua cũcta sunt posita, & nõ est, q tuæ possit resistere volũtati, si decreue
ris saluare Israel. ¶ Atqui r̃ndendũ cẽseo ad primũ, nõ idẽ eẽ, nõ timere mortẽ, & nõ quę- H
rere mortis dilationẽ. Qui em̃ simpl'r mortẽ timet, simpl'r malefacit ex causis prædictis. Nõ
aũt q dilationẽ cupit propter aliquas causas iustas, q vtiq; mortẽ non timet, sed diutius petit
Esaię.38 viuere, vt patet de Ezechia. Ad secũdũ vero dixerim, vtiq; nos debere nihil velle, q̃d de⁹ nõ
Roma.12 velit, quõ (vt Paulus scribit) eius volũtas semp sit bona, iusta & ꝑfecta, veꝝ esse, quũ cõstaret
de volũtate diuina circa infirmitatẽ, quę ex varijs causis ẽ, vtpote propter monitionẽ à pc̃tis
Sin min⁹ de eius volũtate circa infirmitatẽ cõstaret, peti põt, ita tñ vt hũiliter nr̃a volũtas di
Matth.26 uinæ volũtati subijciat. Huius rei exẽplũ Chr̃s nobis reliqt in mõte oliueti orãs ad patrẽ: Pr̃
mi, si possibile ẽ, trãseat à me calix iste. Sic & Paul⁹ carnis tribulationẽ & infirmitatẽ à se sub
2.Cor.12 moueri petijt. Et ne magnitudo iqt reuelationũ extollat me, datus ẽ mihi stimul⁹ carnis meę
satanæ, q me colaphizet, propter q̃d ter dñm rogaui, vt discederet à me, & dixit mihi: Suffi-
cit tibi gr̃a mea. Quid si de⁹ forte, vti Paulo, ęgritudinẽ tibi ĩmisisset, vt ad diuinũ auxiliũ ꝑ
cõfidẽtiã recurreres? Sic patet, medijs nõ ꝓhibitis, & medicinis recte eẽ vtẽdũ, velut deĩde la
tius oñdem⁹. Ad tertiũ r̃ndeo. Sane deũ & ei⁹ volũtatẽ eẽ ĩmutabilẽ in seipso, & q̃ ad diuinã
præsciam & ꝓdestinationẽ. Est ãt ĩ effectib⁹ suis mutatio scd̃m merita & demerita hoĩm, vt
Lucę.13 est in Malachia. Ita fit, vt q male vtit vita sua, meret ea priuari. Sic dñs dicit cultori ĩfru
Eccl.7 ctuosæ ficulneæ. Succide eã, vt qd etiã terrã occupat? Ita inqt Eccl'es: Ne ĩpie agas mul

tum,

tū,ne moriaris ĩ tpe nō tuo. Ita ĩ lib. Geneseos hoĩbus ꝑmittebant .c.xx.anni ꝑ vita, sed
viginti fuere ablati tādē propter eoꝝ scelera. Sic Ezechiç fuerūt additi quindecim anni. Gene. 6
I ¶Præterea(q̃d rei est summa) si deus ex volūtate sua & ꝑdestinatiōe aliq̃d, vtiq; infal- Esaiæ. 38
libiliter ordinat & statuit, ita certo fieri vel futuꝝ eē, etiā statuit & ꝑordinat causas secū-
das tāq̃ media ei⁹, q̃d ꝑ eas fieri debet, q̃ dispositio ex vtraq; ꝑte certe apđ deū mutabilis
haud ē, etsi nobis videt mutabilis, nec interim inibi aliq̃ est necessitas. Et vt termin⁹ vitç à
deo statutus & ꝑuisus, certus sit & infallibilis (Ait eñi Dauid. Terminū posuisti, quē non Psal. 103
trāsgredient. Et Iob: Posuisti terminos ei⁹ .s. vitæ, q̃ ꝑteriri non poterūt) ita vniuersa fu Iob. 14
tura deo tanq̃ ꝑsentia infallibilr & certissime sunt cognita, non tñ ideo sunt necessaria.
Sic queadmodū de⁹ statuit & ꝑuidit terminū vitç & mortē, ita etiā media ꝑ q̃ & nō alia
hō q̃libet ad terminū ꝑuenit. Siq̃dē q̃ hūc hoīem mori velit ĩ momēto, pestilētiæ medio
aliū vero in pestilentiæ tpe seruari fuga locoꝝ infectoꝝ, aliū medicinis, alios itē q; aliter,
sic indubie, si de⁹ aliquē fuga à morte ꝑseruari velit, si ille nō fugeret, non ꝑseruaret. Nō
uit aūt deus illū fugituꝝ, q̃uis hçc diuina ꝑnotio, nullā necessitatē fugiēdi ĩponat. Insuper
(q̃d magnoꝑe notādū ē) etsi deus ad rōnē secūdaꝝ causaꝝ q̃cq̃ ꝑinde incōmutabilr fie-
ri ꝑordinarit, loc⁹ tñ adhuc apđ ipm remanet diuinæ ptāti, q̃ sine mutatiōe suꝑꝑsius, mi
raculose agit q̃d iuxta naturalē cursum causaꝝ agere noluit: Idq; ipm facit, vel vt gloria
ipsi⁹ manifestet, vel vt fidē hoībus suç potētiæ faciat, vel ꝑpter causas alias: queadmodū
proculdubio credēdū ē hodie de filio Reguli, cui à deo fuit iuxta causas cōes mors ordi-
nata, q̃ppe q̃ iā inciperet mori, nihilomin⁹ tñ miraculo fuit à morte ꝑfixa ꝑ secūdas cau
sas, ꝑ Chrm erept⁹. Vñ cōsequēs ē, obiecta ꝑmissa nō eē impedimēto, q̃ minus ægritudo
K vel pestis q̃quo mō à corꝑe sit submouēda. ¶Imo plura sunt, q̃ monēt currēdū eē ad
L valetudinē recuperādā. ¶Scriptura: Fili, ingens, in infirmitate tua ne despicias teipm
Vult eñi vt curem⁹ curari. Nec ē dicēdū, Si deus me vult sanari, sanabor absq; omi cura:
q̃ñq̃dē multa sint ꝑdestinata, q̃ nisi ꝑcibus vel aliis mediis obtinent. Cū ipsa q̃q; perennis Eccl. 38
regni ꝑdestinatio ita sit ab oīpotēti deo disposita, vt ad hoc electi ex labore ꝑueniāt, q̃te
nus postulādo mereant accipere, q̃d eis oīpotens deus añ secula disposuit donare. Sic &
hoc loco, etsi deus tibi velit restituere sanitatē, nō tñ vult sine tua cura & industria, iuxta
prouerbiū. Hō iuua te, & ipe te coadiuuabo. Siq̃dē deus cooperet, nō operet nobis oīa.
Hinc Poeta Vergilius: Alit vitiū, viuitq; tegēdo. Dū medicas adhibere manus ad vulne- Vergil. 3.
ra pastor Abnegat, aut melior ad eos sedet, oīa poscēs. Seq̃t historic⁹. Nō votis, neq; sup Georg.
pliciis muliebrib⁹ auxilia deoꝝ parant, sed vigilādo, agēdo, bñ cōsulendo ꝑspera oīa cç Salust⁹ in
dunt. Vbi socordiç tete atq; ignauiç tradideris, ne q̃cq̃ deos implores, irati infestiq; sunt. Cati.
M Ante quē & Varro dixit: Dii faciētes adiuuāt. ¶Natura q̃q; monet, q̃ (vt aplus ait) ne-
N mo carnē suā vnq̃ odio habuit, sed fouet ac nutrit. ¶Lex charitatis, q̃ monemur, etiā Varro lib. 1
corp⁹ nrm diligere, ipsi cōsulēdo, vt facilius rōni & spūi ad diuina seruiat, q̃d nuꝑ latissi- de re ru.
O me osdimus. ¶Rō, q̃ habet, alioq̃ deū frustra creasse ex terra medicinas, vt est in scri- Eph. 5
P pturis. Altissim⁹ creauit de terra medicinā, & vir prudēs nō abhorrebit eam. ¶Exēplū Eccl. 38
eoꝝ, qui curari laborarūt, vt patet de Ezechia, de Maria Mosis sorore, & hodie de filio Esa. 38
Reguli, q̃ illi sanitatē petiuit, nec Chrs dñs ægre tulit, nec de aliq̃, quē ipse curauit. Vltra Num. 12
hçc nō ē, vt q̃sq̃ petat & laboret ꝑseruari ab infirmitate, vel ab ea liberari, vel à morte fu-
tura tueri, q̃si cōtra dei volūtatē circa eā infirmitatē vel mortē agēs: q̃ñq̃dē, quū ignora-
mus, q̃d sit de ꝑordinatiōe dei de termino vitæ nr̃æ, nec ei⁹ nobis bñplaciti volūtas con-
stat circa mortē vel infirmitatē, constat aūt (iuxta aplm) ipm velle ex sua misericordi pa Roma. 2
tientia nos cōseruare, velleq; nos seruare ad vitā nostrā, scdm beneplacitū suū, ideoq; ad
cōseruādā vitā nostrā in dei honorē, nostrāq; salutē vti debem⁹ & possum⁹ cōtra ægri-
tudinē vel pestilētiā licitis & nō ꝑhibitis (vt sunt incātatiōes) remediis circa secūdas cau-
sas, & si scimus vnicuiq; à deo terminū vitæ præfixum. Est igit & secūda q̃stio dissoluta.
Q ¶Cui succedit tertia, Quibus mediis amouēda sit pestis vel q̃ō ipi ꝑueniēdū: An her
bariis aut potionibus, aut hoc genus aliis? Et videtur dicendum, non esse hmōi mediis
obuiādū morbo. Primo, q̃m sancta scriptura ꝑhibeat Asam à dño morte correptū fuisse 2. Para. 16
q̃m medicos (vtiq; pigmētarios) q̃sierit. Secūdo, q̃m si oīe malū pçnæ à deo authore ve
nit (vt supra & alias deduximus) videri solet à nō alio, q̃ à deo idipm malū repellēdū: ma
xime, q̃d ipsemet dicat: Ego occidā, & ego viuere faciā, ꝑcutiā & ego sanabo, & nō est q̃ Deute. 32
R de manu mea possit eruere. Nō est igit curādū herbis & potiōibus. ¶Veꝝ ipse respōde
rim, & nos fateri oīe malum pœnç à deo, ꝑinde atq; à prima causa eē: à creaturis vero
ipsis, vti à secūdis causis, q̃bus pro sua sapientia deus, haud secus atq; instrumētis ad pu-
niendū vtitur: Modo queadmodū deus vtitur illis instrumētaliter in puniēdo, sic & vti
eis solet in sanādo. ¶Nec obstat, q̃d de Asa allegat. Siq̃dē scriptura referat ipm pro-
pter pctā eius correptū fuisse ideoq; mortuū, q̃d in infirmitate sua (q̃ erat dolor vehemē
tissimus

tiſſimus pedũ) deũ adiutorẽ nõ quęſierit, ſed magis in medicorũ arte cõfiſus ſit. Id q̊d & recte
qdẽ iuſteq; factũ probam⁹, qñqdẽ nemo infirmus vel ęgrotãs recte in creaturã, vtpote ĩ me
dicinã cõfidat, ſed potius in deũ, q ſolus eſt, q ſanat p medicinã, cui tm̃ ẽ virtutis, q̃tã deus tri
buit. Proinde qm̃ pleroſq; videã errare in mõ curãdi morbos, hoc breuiter cõſiliũ vnicuiq;
ægrotanti vel qualibet ægritudine, maxime hoc tpe afflictionis ſæuiente, paſſim propter
pctã nr̃a, obq; fidei vacillationẽ flagello peſtilẽtię, cõicauerim. ¶ Primo, vt vitã ſuã ægro- S
tãs (vel etiã antea q̃ incipiat male valere) diligẽter à pctis purget p pęniam & miæ poſtula-
Pſal. 50 tionẽ, dicẽs humilr̃ cũ Dauide: Miſerere mei de⁹, ſcd̃m magnã miam tuã. Et ſcd̃m multitu-
dinẽ miſerationũ tuarũ, dele iniqtatem meã. Ampli⁹ laua me ab iniqtate mea, & à pctõ meo
mũda me. Qm̃ iniqtatẽ meã ego cognoſco, & pctm̃ meũ cõtra me ẽ ſp. Tibi ſoli peccaui &
Pſal. 40 malũ corã te feci. Ah dñe miſerere mei, ſana aiam meã qa peccaui tibi. Itẽ dicat hodie cũ re-
gulo: Dñe deſcẽde anteq̃ moriat̃ fili⁹ me⁹. ¶ Scd̃o, ęgrotãs hũili corde & obediẽter ſe ſuãq;
Matth. 26. vitã offerat, ſibiq; firmiter proponat ſi cõſtaret, q̊d dñs ipſum mori decreuiſſet, nulla ſe velle
Marc. 14 vti medicina, etiãſi p eã (q̊d fieri neqt) in vita cõſeruari poſſet, dicat ideoq;: O oipotẽs de⁹, in
Lucæ. 22 cui⁹ ſoli⁹ manu poſita ẽ oim mors & vita, q ſol⁹ viuificas & mortificas, obſecro p immẽſam
miam tuã, ſi poſſibile ẽ, trãſeat à me calix iſte. Verũtñ nõ ſicut ego volo, ſed ſicut tu. ¶ Ter T
tio, ħs (vt dixim⁹) humilr̃ obſeruatis, ęgrot⁹ cũ timore dñi, q̃rat medicamĩa cõſeruatiua, vel
qualiacũq;, ſperãs oino deo authore vnico ſe p virtutẽ, q̃ à ſolo deo ſit, illo medicaminũ (ſi ſi-
Eccl. 38 bi ĩ ſalutẽ deiq; ſit gloriã) à ſua ĩfirmitate ſanatũ iri, virtutẽq; ſanãdi nequaq̃ reali medicinæ,
ſed ſoli deo attribuẽs, q ſuis creaturis inſtrumẽtalr̃, tã in ĩfirmãdo q̃ ſanãdo vtit̃: q (vt ſcriptu
ra dicit) propterea ex terra medicinas creauit, vt inde hoim ſal⁹ eẽt futura, quã vir prudẽs nõ
abhorrebit. Hãc vero ſeriẽ curãdi ſcriptura inibi pulchre recẽſet. Fili (inqẽs) ĩ tua ĩfirmitate
nõ deſpicias teipm̃, ſed ora dñm, & ipſe curabit te. Auerte à delicto, mũda cor tuũ. Da ſuaui
tatẽ & memoriã ſimilaginis & ĩpingua oblationẽ & da locũ medico. Etem̃ dñs illũ creauit.
Vides igit̃ q̃ pacto Chr̃ianus hõ recte vti poſſit ac ſalutariter medicinis, eiſq; vti adeo nõ ſit
prohibitũ, vt etiã ſcriptura ad eas hortet̃, imo qb⁹ vt licet exẽplo ſctõrũ virorũ, adeoq; Chr̃i
Tob. 11 Ieſu dñi nr̃i. Siqdẽ fili⁹ Tobię pr̃em ipm̃ à cęcitate medicamine liberauit: qm̃ de felle piſcis
Tob. 6 (id q̊d angel⁹ docuerat) pr̃i ſuo oculos linierit. Suſtinuit is quaſi dimidiã fere horã, & cœpit
albugo ex oculis ei⁹ quaſi mẽbrana oui egredi, & recepit viſum pr̃. Sic q̊q; Eſaias maſſa fico
rũ ſup hulc⁹ Ezechię regis poſita, Ezechiã ex vulnere mortis ſanauit. In hmõi curationẽ ap
4. Reg. 20. probãdã Chr̃s de⁹ & hõ ver⁹ medic⁹, q ſolo nutu curare potuit & curauit, aliq̊ties voluit ad
Iohã. 9 ſanandũ infirmos vti pinde medicamine. Qñqdẽ ille cęcũ à natura p lutũ ex ſputo, q̊ liniuit
4. Reg. 4 oculos ei⁹ ſanauit, illũq; videre fecit. Preterea & Chr̃ianis orõnib⁹ quas benedictiões vocãt
in vera fide curare poſſe ĩfirmos arguit de⁹ p Heliſęũ, q mulieris ĩgreſſus domũ, clauſit oſtiũ
ſup ſe & ſup puerũ mortuũ, & orauit ad dñm, & aſcẽdit & incubuit ſup puerũ, poſuitq; os ſuũ
ſup os ei⁹, & oculos ſuos ſup oculos ei⁹. Et man⁹ ſuas ſup man⁹ eius, & incuruauit ſe ſup eũ,
& calefacta ẽ caro pueri. Sic aliàs exorciſtę cęperũt orõnib⁹ expellere dęmonia ĩ noĩe Ieſu. p
Acto. 19 Paulũ p̃dicati, q̃uis ipſis vel ideo male ceſſerit, qm̃ in eũ nõ credebãt, cui⁹ virtute miracula fa
cere tẽtarũt. Hinc cõſtat ęgrotãtes varijs modis & varie poſſe p medicamina & qdẽ recte cu
rari, mõ adſit firma hũilisq; fides, qua credat̃ virtute oipotẽtiaq; dei oino morbũ abiturũ, me
dio hui⁹ vel iſti⁹ medelę. ¶ Nũc in q̃ſtionẽ venit, ſi q̃ dicta ſunt, obſeruant̃, qb⁹ tãdẽ medi- V
cinis ſeu medijs peſtilẽtia ſit vel pręcauẽda vel propellẽda poſtq̃ inſederit? Rñdeo: Primum
oppido referre ĩ ægrotis curãdis, q̃ egrot⁹ ſit loco, tpe, cęlo, itẽq; quali ſit ille cõditiõe ſeu cõ-
plexiõe, de qb⁹ nr̃m nõ ẽ ſed medicorũ diſputare. Hoc tñ vnũ latere volo neminẽ eẽ verũ ca-
nonẽ, morbũ aliquẽ poſſe & p̃caueri & propelli plerũq; ſuga eorũ vñ morb⁹ naſci ſolet. Sic
ingruẽte peſte alicũde profuerit cauere à nimio tũ calore tũ frigore. Itẽq; ab aere cęloq; ĩfe-
cto. Itẽq; ab aĩalib⁹ infectis, vtpote volucrib⁹, piſcib⁹, porcis, ouib⁹, bobus, hocq; genus alijs
beſtijs, quas ſępenũero videm⁹ infectas peſte mori. Vñ & aquę, deinde hoies inficiunt̃. Itẽq;
pfuerit, abſtinere tpe peſtis, ab oñi potu ciboq; cõpoſito & cõdito, vel eo certe moderate
vti, q vel libidinẽ, coitũ, calorẽ, ſomnũ, torporẽ, vl̃ aliqd ſile ĩducit, veluti ſunt vina plena, car
nes ſuillę, anſerinę, ouinę, & reliq̃, q̃ ſunt ĩ delitijs ac voluptatib⁹, ideoq; nihil tũ meli⁹ iudicat̃
q̃ ſobrie moderateq; domi viuere, cauere à crapulis & potatiõib⁹, itẽq; à cõuiuijs, ab oĩq; a-
ctu ſudorẽ calorẽq; cõmouẽte. Cauẽdũ etiã ẽ à loco paludinoſo vel ſętido, ſicq; cõducet lo-
cũ, in q̊ habitat̃, mũdũ tenere à ſordib⁹ & ſętorib⁹, vñ ſol meridian⁹ & occidẽtalis coerceat̃.
Profuerit etiãnũ vti herbis aut reb⁹ alijs odoriferis vel portãdis, vel ſuccẽdẽdis, q̃ tñ ſętores
ac nebulas pellãt nõ attrahãt. Interĩq; nõ phibet̃ cauere loca piculoſa, pſonaſq; ſuſpectas,
quaten⁹ Chr̃iana dilectio nõ offendat̃, ſiqdẽ maioris ſit pfectiõis, nihilo eorũ cõtra peſtẽ vti
& ſine is ſe ſoli deo ei⁹q; mię oipotẽtięq; cõmittere. ¶ Deniq; à peſte ſugiẽdũ aliq̊ties ẽ ĩ locũ X
ſalubriorẽ, ſ3 certe fugiẽdũ ẽ cito & emin⁹, tardiuſq; redeũdũ. Si vero peſte qſpiã correpť ẽ
huic cẽſent q̃ primũ, anteq̃ ſomn⁹ irrepat violẽtia, medẽdũ vl̃ potiõib⁹ vel emplaſtris, q̃ fri-
gus vel calorẽ, vnde cœpit hõ male hr̃e, tẽperent, vel minutione ſanguinis, quæ fieri cõuenit

Y à parte opposita dolori. Atq; interim maxime seruanda erũt, quæ pauloante narrata ꝑ sunt præcauendæ pesti, & si qua sunt alia, quæ aliunde sunt repetẽda. ¶ Interea nõ obe rit signa cõsuetare scire, q̃ pestẽ arguũt, pinde vel psentẽ vel futurã citius eẽ. Sic itaq; pe stilẽtia iã primo hoĩem adoriẽte seu occupãte, hõ (vt plurimum) incipit male pallescere, capite insuete dolere, multũ ac difficile spirare, ilibus & passim ingrauescere & lãguescere, sudore vtpote frigido ac sanguine mutari, aliq̃ties e narib⁹ sanguinẽ mire emittere, su bitoq; lingua durescere & sordescere, tussire difficulter, aurib⁹ tinnire, raucescere, & plane in nulla nõ corporis pte dolere. Et (q̃d certius ẽ signũ) incipit tũ hõ velit, nolit, vel semp dormire, vel sp insomnis vigilare. Et (q̃d certissimũ ẽ signũ) vsq; adeo rõnẽ amittere, vt aliqñ vix sibi suũ cõstet nomẽ. Hæc aũt ipa horrẽda pestis nõ hoĩ tm̃, sed & reliqs aĩantibus ẽ obnoxia, q̃ passim & diuersas in corpe ptes occupat, nec vno (vt auditũ ẽ) curãda

Z medicamine. ¶ Certissimũ tñ ẽ medicamẽ, à pctis ꝑpter deũ cauere, illũq; ipm humilr ac sedulo, vt subueniat, inuocare, illiq; firmiter cõfidere, nos nr̃aq; oĩa eius volũtati cõmit tere, ac clamare cũ regulo hodierno. Dñe descẽde anteq̃ filius meus moriat. Quis eñ est regulus iste, nisi hõ pctõr? Cui⁹ filius .i. portio rõnis inferior, q̃ supiori tanq̃ pr̃i filius obtẽ perare debet, ĩfirmat febri .i. carnis & mũdi illecebris, sensualitate, delectatiõeq; inflãmat & sic ad peccãdũ trahit, vt ꝑ plenũ cõsensum cõsumat. Quod cũ rõne superiore hõ sentit humillime debet ad deũ clamare. Dñe, descẽde anteq̃ filius meus moriat. Morit aũt, qui, quũ in pctis ex humanis abit. Q̃d anteq̃ fiat, opto prius Chr̃m ad quẽlibet pctõrem dice re, q̃d ad regulũ dixit: Vade, filius tuus viuit. Certe pctõr hãc consolatoriã vocẽ à Chſo Iesu audiet vbi à pctis suis auersus in illius misericordiã adeo cõsidat, vt nõ dubitet cã se certo impetraturũ: siquidẽ qui vnicus sit aĩæ ac corpis saluator, qui ob id in mundũ venit vt q̃d perierat, quæreret ac sanaret: vtpote male valentibus psentissimus medicus. Matth. 9. Luc. 19. Matt. 9. Marci. 2. Luce. 5.

HOMILIA LXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 18. Patientiam habe in me, & oĩa reddam tibi, &c.

Dominica vicesimasecunda post octauas pentecostes.

A E crãbis itẽꝝ coctamors fit, repetitioq; repetita fastidiat poti⁹ q̃ delectet, ex hoc sacrosctõ Euãgelio aliq Chr̃iano hoĩ scitu tã digna q̃ necessaria colligemus, Vñ & parabola Euãgelica, vna cum themate nr̃o, prorsus fit euasura intelligibilis. Hic notãdũ velim.

B ¶ Primo, deũ oĩpotentẽ suo pe rõnẽ exactuꝝ de oĩbus rebus ab hoĩbus, pinde atq; regẽ à suis seruis de cõmissis. Siqdẽ per regem intelligat deus oĩpotens authore Chſo, q circa finẽ ait: Sic & pr̃ meus cœlestis, &c. Ille eñ (Paulo & Iohãne testibus) rex regũ est, & dñs dominatiũ. Serui aũt sunt hoĩes à deo creati. Apſus q̃dẽ ait: Formã serui accipiẽs, in sĩlitudinẽ hoĩm factus, & habitu inuẽtus vt hõ. Hinc scriptura inq̃t: Oẽs sumus serui dñi nr̃i. Ad seruiendũ eñ deo cõditi sumus, atq; huius domus eius dispẽsatores, ad dispẽsandũ talẽta, & de ijs, qũo ea exposuimus rõnẽ reddere. Intelligunt aũt hic absq; dubio per decẽ millia talẽta, decẽ pcepta Cathalogi, nobis à deo in scripturis ad dispẽsandũ .i. recte seruandũ serio mãdata, per q̃ nõ rite seruata vtiq; oĩa pctã cõmittunt. Quæ, inquã, cõmittunt tã malis cogitatiõibus & verbis q̃ opibus. De ijs aũt hõ rõnẽ facit, qñ sua pctã apud se ꝑ pœniam recẽset ac examinat, petens deinde eoꝝ à deo ꝑ eius misericordiã remissionẽ desistẽdo à pctis. Id q̃d fieri pt ac debet hoc in seculo, vbi locus ẽ & foꝝ gr̃æ & tps bene merẽdi. Quod dñs ostẽ dit: Me oportet, inqens, opari opa eius, q misit me, donec dies ẽ. Venit nox qñ nemo pt opari. Hinc paulopost hortat: Ambulate, inqens, dũ lucẽ habetis, vt nõ vos tenebræ cõprehẽdãt. Et Paulus ait: Ergo dũ tps habemus, operemur bonũ ad oẽs. Est aliud forum iustitiæ in alio seculo, vbi oẽs oportet facere rõnem de oĩbus actibus, nõ ad gratiam, sed ad pœnã, qa nõ erit amplius gr̃æ locus. Tũc aũt (scribit Paulus) vnusq̃sq; nostrũ pro se ra tionẽ reddet deo. Et rursus: Oẽs eñ nos manifestari oportet ante tribunal Chr̃i, vt refe 1. Timot. 6. Apoca. 19. Phil. 2. Gene. 44. Matth. 25. Deute. 6. Leuit. 19. Matth. 25. Iohã. 9. Iohan. 12. Galat. 6.

C rat vnusq̃sq; propria corporis prout gessit, siue bonũ siue malum. ¶ Secũdo collige, hominẽ obligari satisfacere pro pctis. Id q̃d notat, qñ dñs ait: Oĩa reddi, q̃ debebat. Tũc eñ debitũ peccati reddit, cũ pro eo pœnæ ptium soluit, si hic per misericordiã nõ est remissum. Siqdẽ ait Chr̃s: Venit hora, in q̃ oẽs, q in monumẽtis sunt, audiẽt vocẽ filij dei, & ꝑcedẽt q bona fecerũt in resurrectionẽ vitę, q vero mala egerũt, i resurrectionẽ iudicij. Roma. 14. 2. Cor. 5. Matth. 25. Iohan. 5.

D ¶ Tertio col. quũ dr. Cũ aũt nõ haberet vñ redderet &c. pctõrẽ suis viribus satisfacere nõ posse ꝑ pctis: nẽpe q ꝑ se ruere queat, nõ aũt resurgere, ꝑ se offendere & peccare, ꝑq; hoc debitũ cõtrahere, sed nõ per se satisfacere, nisi gratia dei accedente. Sane ait apſus: Philip. 2.

Deus

Deus em̄ opat̄ in nobis & velle & pficere pro bona volūtate. Idē aliàs: Nō q̄d sufficientes
1. Cor. 3 sim⁹ cogitare aliq̄d à nobis q̄si ex nobis, sed oīs nr̄a sufficiētia ex deo est. Sic & Chrūs:
Iohan. 14. Nemo venit ad patrē nisi p me. Et rursus: Nemo p̄t venire ad me, nisi pr̄ me⁹ traxerit eū
Iohā 6 Et sine me nihil potestis facere. ¶ Atqui th̄ inibi liberū arbitriū nō tollit. Sed innuit, vt E
Iohan. 15. nihil nobis arrogem⁹, sed oīa referamus accepta gr̄æ dei, q nos auersos vocauit, q p fidē
purificauit, q hoc ip̄m donauit, vt nr̄a volūtas possit eē simul operās suæ gr̄æ. Siq̄dē hūa
na opa nihil efficiat, nisi accesserit fauor diuin⁹, hinc summa tribuit̄ diuino bn̄ficio. Deus
1. Cor. 15 em̄ suā nobis grām q̄si brauiū q̄ddā exponit, exhibet vt ad eā curram⁹ allicit. Quā vt adi-
Roma. 8 piscamur, opus ē & nr̄a volūtate & opa, simulq̄ ei⁹ misericordia, vt hæc duo simul coo-
1. Timot. 2 perent. Hinc Paulus: Nō aūt (inq̄t) ego, sed gr̄a dei q̄ mecū ē. Ea aūt gr̄a semp vult, nobis
Matth. 11 volētib⁹ cooperari. Q̄d Paulus notat. Silr̄ aūt, dicēs, & sp̄us adiuuat infirmitatē nostrā.
Hebr. 12 Nec p̄t ille nobis nō p̄stare velle suā grām, q oēs hoīes, q̄tū ī se ē, saluos vult fieri, q semp
clamat: Venite ad me oēs &c. Quare idē Paul⁹ ait: Cōtēplātes, ne q̄s desit gr̄æ dei. Vult
Hebr. 14 igit̄ dei grām nulli deesse, quā deus paratus ē dare. Deest aūt gr̄æ hō, q̄n se ab ea subtrahit
peccādo, & nolēdo ip̄am. Hinc admoniti toties tā̄q̄ varie (iuxta diui Pauli doctrinā) a-
deamus cū fiducia ad thronū gr̄æ ei⁹, vt misericordiā cōsequamur, & gratiā inueniamus
in auxilio opportuno. Q̄d nisi fecerim⁹, vēdemur & ip̄i, vxor nr̄a, & filij nr̄i, & oīs substā
tia in seruitutē pęnæ. Venditi em̄ huius p̄tiū, est dānati suppliciū. Significat̄ aūt p vxorē
cōcupiscētia, ex q̄ cōcipiunt̄ filij mali. i. mala opa. Venūdari ergo vxorē & filios & oīa,
est soluere pęnā p cōcupiscētijs interiorib⁹ & malis opib⁹, & oīa cędere ī pęnā p pc̄tis.
Reddit̄ em̄ debitū pc̄ti, cū pro eo pęnæ p̄tiū exoluit̄. Cæterū: Anteq̄ idip̄m fiat, procidē-
tes & ip̄i vna cū seruo euāgelico, dicemus: Patiētiā habe &c. i. dona mihi vitæ & pœniæ
spaciū, tū dona delictū, relaxa supplicium. Et oīa reddā tibi. i. tua patiētia expectatus, tua
gratia p̄uentus, tua misericordia adiutus, bona opa faciā, me, vitamq̄ meā emēdaturus.

¶ Quarto collige: Diuini amoris abundātiā erga pc̄tores cōuersos. Et dei (in quā) im- F
mēsam misericordiā in eos, q à peccādo desistūt: quū em̄ seruus pc̄tor solius tp̄is dilatio-
nē petit, ip̄e aūt maius q̄ petijt dedit, & remissionē & concessionē totius debiti. Volebat
aūt & à principio dare, sed nolebat solū suū eē donū, sed & supplicatiōis illius, vt nō inco
Matth. 6. ronatus discederet. Id q̄d nup de remedijs cōtra ægritudines aīæ & corpis abūde docui-
mus. Et si em̄ regnū cęleste nobis promissum ē, ip̄m th̄ à nobis est petēdo laborādoq̄ p-
Ecci. 2 inde acq̄rēdū. Quod facile fiet ex misericordia dei, q tā est misericors, vt de eo Sapiens
inq̄t: Respicite filij hoīm & scitote, q̄a nullus sperauit in dn̄o, & cōfusus ē. Quis em̄ per-
māsit in mādatis eius & derelictus ē. Aut q̄s inuocauit eū, & despexit illū? Q̄m pius & mi
sericors est deus & remittit in die tribulatiōis pc̄tā, & protector est oībus, exq̄rētibus se
Esa. 58 in veritate. Hinc propheta ait: Tunc inuocabis, & dn̄s exaudiet, clamabis & dicet: Ecce
Iohel. 2 adsum. Quia misericors sum dn̄s de⁹ tu⁹. Et alius p̄pheta inq̄t: Cōuertimini ad dn̄m deū
Lucę. 7. vr̄m, q̄a benign⁹ & misericors ē, patiēs, & multę misc̄diæ, & p̄stabilis sup malitia. Id q̄d in
Matth. 26. veteri test. in multis. In nouo test. in Maria Magdalena, in diuo Petro, in latrone, in di-
Lucæ. 23 uo Paulo & alijs abūde patet. Qui & q̄tidie ineffabilē ei⁹ experimur misericordiā, qua (vt
Actorū. 9 Paul⁹ scribit) nos ad pęniam adducit, mō videam⁹ ne bonitatis eius, patiētiæ & lōganimi
Roma. 2 tatis diuitias cōtēnam⁹, sup q̄s alioq̄ eēt vētura ip̄ius ira & indignatio, tribulatio & angu

¶ Quinto collige: Nos nihil posse deū cælare, q̄n oīa vel intima cordis ad eū de (stia.
ferant̄ p angelos, q hic intelligunt̄ p cōseruos, q vtiq̄ ad culpā nostrā dolēt, & ad pęni- G
Luc. 15 tētiā lætant̄, q̄bus gaudiū ē sup vno pc̄tōre pęniam agēte &c. Sic sane ap̄lus ait: Nō ē vlla
creatura inuisibilis in cōspectu eius. Oīa āt nuda & apta sunt oculis ei⁹. Sic aliàs scriptura
Hebr. 4 Oculi dn̄i ad timētes eū, & ip̄e agnoscit oēm operā hoīs. Q̄d & Dauid alibi diffuse p̄seq̄t.
Ecci. 15 Quāmuis dr̄ deus audire, q̄ facta sunt ab angelis, q̄d est p̄pter eius maiestatē denotādā.
Psal. 33 Quod vero angeli serui sunt, testis est in Apoc. dicēs: Cōseruus tuus sum & fratrū tuorū.

¶ Sexto collige: Necessariū eē, vt & ip̄i nr̄is debitoribus iniurias & cōtumelias, & hoc H
Apoc. 22 genus alia donemus, si volumus vt nobis deus, q̄ in ip̄m peccauimus, donet. Dicit em̄ ho
die Chr̄s: Sic & pr̄ meus &c. Id q̄d Chr̄s alibi clarissime ōn̄dit, inquiēs: Si em̄ dimiseritis
hoībus pc̄tā eorū, dimittet & vobis pr̄ vr̄ cęlestis delicta vr̄a. Si aūt nō dimiseritis hoībus
pc̄tā eorū, nec pr̄ vr̄ dimittet vobis pc̄tā vr̄a. Hinc docuit orare: Et dimitte nobis debita
Matth. 6. nr̄a sicut & nos dimittim⁹ debitorib⁹ nr̄is. Q̄d & apd̄ Marcū p̄cipit, inq̄ēs: Et cū stabitis
Marc. 11. ad orādū, dimittite si q̄d habetis aduersus aliquē, vt & pr̄ vr̄ q in cœlis ē, dimittat vobis
Ephe. 4 pc̄tā vr̄a. Sic ap̄ls ait: Supportātes inuicē & donantes vobismetip̄is, si q̄s aduersus aliquē
Coloss. 3 habet q̄relā, sicut & dn̄s donauit vobis, ita & vos. Ad hoc certe monemur lege naturali, q̄
Matth. 7. habet. Quęcūq̄ vultis, vt faciant vobis hoīes, & vos facite illis. Et q̄d ab altero oderis tibi
Luc. 6. fieri, vide ne tu aliq̄n alteri facias, q̄a vero nolum⁹ nr̄a pc̄tā reseruari ad pęnā, sed cupim⁹
Tob. 4 ea nob̄ misericorditer remitti, eadē lege iustū ē, & nos p̄ximis remittere, q̄m eadē mēsu

ra sit

ra fit mēſuratio. Qm̄(vt ait Iacobus)iudiciū ſine miſericordia illi, q nō facit miſericordiā.

I ¶Septimo collige, Ad verā Chriſtianā'q, quo ad proximū, remiſſionē requiri, vt remiſ Iacobi. 2
ſio illa fiat ex corde. Id q̄d in verbo, De cordibus veſtris. Remittere aūt ex corde, eſt cōtra
inimicū, qui in nos peccauit, omne odiū, omnē rancorē, omnē iram, omnē deniq malam Roma. 12
voluntatē prorſus deponere, nec vindictā repoſcere, ſed eius recordari: Mihi vindictā & Deute. 32.
ego retribuā. Siquidē inimicū noſtrū diligere debem⁹. i. ei bene velle. Debemus aūt(vt Io Matth. 5
hannes ſcribit) diligere non tantū verbo, neq lingua, ſed opere & veritate. Sic Aplus ait: Luc. 6
Quodcūq facitis, ex aīo operamini. Debēt em̄ natura quidē inibi peccata remitti, vbi ge 1 Iohan. 3
nerant & oriuntur. ſ. in cordibus. Vnde Chrs inquit: Non quod intrat in os coinquinat Coloſſ. 3
hominē, ſed q̄d procedit ex ore. Mēbra em̄ exteriora ſunt perinde atq inſtrumēta, qbus Matth. 15
peccata actualia perficiuntur, quæ aliàs à voluntate ſunt. Peccatū em̄ eſt voluntas contra
dei mandatū. Ideoq in remiſſione peccatorū, voluntas mala debet mutari in bonam.

K ¶Octauo collige, Peccata à deo remiſſa redire ꝓpter pctā ſequētia, quæ hoīes ingrati
priſtinæ remiſſionis cōmittūt, Patet, qa rex iuſſit ſolui vniuerſum debitū prius dimiſſum.
Et hoc ſane propter ingratitudinē qua recidiuat, q̄ deo eſt odioſiſſima & homini quoq. Matth. 18
Id q̄d & Chrs alibi demonſtrās inquit: Et fiunt nouiſſima hominis illius peiora priorib⁹. Luce. 11.
Et Petrus: Si em̄(inquit) refugiētes coinquinationes mūdi in cognitione dn̄i noſtri & ſal 2. Petri. 2
uatoris Ieſu Chri, his rurſus implicati ſuperant, facta ſunt eis poſteriora priorib⁹ deterio
ra. Hinc verificat illud Iacobi: Qui in vno offendit, factus ē oīm reus. De reditu vero pec Iaco. 2
catorū, etſi multi multa ſcriptitarūt, quæ tn̄ ipſi nos hoc loco trāſeuntes arbitramur breui-
ter peccata redire, qn̄ recidiuāti eadē pœna debetur genere, q̄ prius, licet maior ob ingra
titudinē: qua hodie ſeruus obnoxius incidit in ſummā crudelitatē cōtra cōſeruū ſuū, quū
rex tā miſericors fuerit. Hic em̄ pro decē millibus talētis, ille pro centū denarijs, hic cōſer
uū, ille aūt dominū rogabat. Hic quidē totalē abſolutionē cōceſſit, ille aūt ne dilationē q-
dē dedit. Hinc qa vero beneficio non factus eſt melior, relinquit vt pena corrigat inēpe,
quē iratus dn̄s tradidit tortoribus. i. dæmonibus, q ſemper ad hoc parati ſunt, vt perditas
aīas ſuſcipiant, & in pœna æternæ dānationis torqueāt. Erſane iſte ſeruus nequā, nō legit Matth. 22
reſpondiſſe, quēadmodū nec ille in cœna nō veſtitus veſte nuptiali, argumēto, q̄d in die
iudicij, & ſtatim poſt hāc vitā, nullus ſit locus excuſationi. Nos itaq fratres dilectiſ. mi,
procidētes in cōſpectu Ieſu Chri dei miſericordiſſimi, humili corde clamemus: Patientiā
habe in me, & oīa reddā tibi. Et hauddubie dn̄s, qa infinitæ eſt miſericordiæ, miſerebitur
noſtri, & dimittet oīa peccata. Quod cū fiet, caueamus diligēter, ne ingrati recidiuemus,
fruſtraturi diuina beneficia, à quo nos ꝑſeruet deus ille maximus & miſericos.

HOMIL. LXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 22. Marc. 12. Luc. 20. Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, quæ ſunt dei, deo, &c.

Dominica viceſimatertia poſt octauas pentecoſtes.

A

Vum Iudæa iā cœpiſſet eē tributaria Romanis, ꝑfectus eſt ab Au
guſto cenſui colligēdo rex Herodes Antipatris filius, atq hac de
re nō erat omniū eadē ſnia. Quibuſdā em̄ indignū videbat, popu
lū deo ſacrū, pendere tributū principibus ꝓphanis. Atqui in hac
ſnīa erāt, q phariſæis adhærebāt. Rurſus erāt, q Cæſari fauētes, di
cerēt oportere ſolui tributū, & huius opinionis defenſores, Hero
diani dicti ſunt, q Herodes tributi colligēdi ꝑfectus eſſet. Extite
rāt aūt paulo ante duo quidā, Theudas & Iudas, q dū palā defen
derēt Iudæos, populū deo dicatū, nō debere tributū cuiq̄ propha
no principi, veluti ſeditioſi, ſupplicio ſunt affecti. Sperabant autē
phariſæi Chriſtū religioni fauentē, magis q̄ Cæſari prophano & impio, ſolita libertate
pronunciaturū cōtra Herodianos, Nō eſſe pēdendū Cæſari tributū, mox'q deferendū per
illos Hærodi, daturū pœnas, quas ante Theudas & Iudas dederāt. Siquidē eſſet pronūcia
turus reddendū tributū, iā calumniarent illū adulari principibus impijs, minus fauentē re
ligioni diuinæ. Subornarunt proinde aliquot e ſuis diſcipulis, q ꝑſentibus Herodianis, ac
frequēti hoīm multitudine, ne res careret teſtibus, fucare blāda ōrone in naſſam illicerēt.
Qui impudētiſſimi & incōſtātiſſimi, vt illū facilius mollirēt, imo deciperēt, blāda admodū
& fraudulēta voce quæſierūt ab eo inter alia: Dic nobis, q̄d tibi videt, Eſt nefas, vt Iudęo
rū populus diuinę religioni deditus, pēdat Cæſari cēſum, an nō? Et dabimus poſt hac, an
nō dabimus? Ieſus Chrs vero, vt oſtēderet, ſe nō fallere illorū inſidioſam blādiloquentiā,
& admirabili ſua ſapīa reſpōſum tēperauit, vt neutri ſe factiōi redderet obnoxiū, ſed vtrā-
q moneret, q̄d magis ad illorū ſalutē attineret: quippe, q viſo nūmo oblato, illius'q con-

ſpecta imagine,rñdit:Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris,Cæſari,& deo quæ ſunt dei. Quo
quidẽ reſponſo,neutri etiã partiũ quicq̃ obfuit,ſed ius ſuũ vnicuiq; dedit, interim ſciſci-
tantes ſilere cogens. ¶Quod vtinã hodie præſtare poſſim illis,qui hac rebelli tẽpeſtate B
eadẽq; infelici,nimis pertinaci quæſtione in dubiũ reuocarũt,an clericis,adeoq; principi
bus ipſis & cenſum & decimas pſolui iuſtitia velit: Qñquidẽ par nũc fit apud oẽs ſchiſma
Iohan.3 ticos de decimis perſoluẽdis cõtrouerſia,q̃ Iudæis olim de pſtando tributo Cæſari:quæ
Iohan.14 cõtrouerſia vtinam oĩbus tam feliciter ceſſiſſet, aut deinceps eſſet ceſſura,q̃ cœpta ſunt &
infeliciter & friuole. Atq; vtinã hodie iſti tam æquo aĩo meũ ſint laturi reſpõſum,q̃ æque
in omniũ ſalute rñdere ſatago: memor eius,quẽ pdico,qui verus & vnicus magiſter,idẽ-
q; verax,imo veritas ipſa viam dei in veritate docẽs,nullius perſonã reſpexit, vtpote qui
oĩbus æquo aĩo in mundũ venerat. Equidẽ ſpero hac in re me Chriſti auxilio pſtaturũ,
quod Chrs pſtitit,in ſolius Chri Ieſu,nõ alterius addictus iurare verba magiſtri. Quo me
cunq; rapit veritas,deferar. Nimiꝝ ex me toties tantopere rogãtibus, Veꝝ iuſte decimæ
Pſal.23 pendant,non aliud q̃ q̃d Chrs Iudæis,ſum reſpõſurus, Reddite ergo q̃ ſunt Cæſaris,Cæ
ſari,& q̃ ſunt dei,deo. Quo nimiꝝ dicto ſumma ſapientia,& ſi ſciret oĩa eſſe dei,vti crea-
toris,datoris,conſeruatoris,iuxta prophetã: Dñi eſt terra & plenitudo eius,quæ dã th ex
dei bonitate,ad cõſeruandũ in orbe ſuo ordinẽ,aliqua perinde voluit peculiaria & debita
eẽ Cæſari,aliqua deo,& proinde vtriq; ſua pſtãda: Nimiꝝ,vt q̃ iuſtiſſimus eſt,iuſtitiã do
Roma.13 ceret,qua vnicuiq; q̃d ſuũ eſt,tribuitur. Hinc reddite (inquit Apl̃us) oĩbus debita. Intelligi
mus igitur duobus nos eſſe debitores,deo vtpote & Cæſari,q̃s vtriq; dandũ eſt,q̃d ſuum
eſt. Quod ſi vtriq; datũ fuerit,& deo ſuũ intelligimus datũ,quũ dei intuitu totũ datur. Id
quod vt apertius fiat,aliqua perinde altius ſunt repetenda,& quidẽ ad hunc modum.
Pſal.109 ¶Quũ Chrs deus & homo,in cuius ditione oĩa ſunt,in vna eadẽq; pſona rex atq; ſacer C
Gene.14 dos,nẽpe ſecũdũ ordinẽ Melchiſedech (q rex fuit & ſacerdos) p genealogiã tã ex patriar
Hebr.7 chis q̃ regibus enatus fuerit,cuius vt regis ſunt tẽporalia,eadẽq; corporalia,vt ſacerdotis
Matth.16 ſunt & ipſa ſpũalia. In qbus ſane duobus,tã animaꝝ q̃ corpoꝝ cõditiones intelligunt, ne
poſt ſuã in cœlo aſcenſionẽ in regno ſuo,q̃d eſt eccleſia (ſumus eñ nos Chro facti ſacer-
Apoca.5 dotes & regnũ, Apoca. teſte,ſumusq;,Petro teſte,genus electũ,& regale ſacerdotiũ) ordo
1.Petri.2 ipſe diſturbaret,ſine quo nihil boni eſſe poteſt,ſed totũ in cõfuſione citra pacẽ,vtrũq; ſuũ
in ſeipſo officiũ,duobus perinde atq; vicarijs & quaſi miniſtris cõmiſit & iniunxit: Nimi
rum tẽporale regnũ & totũ quod eſt reꝝ temporaliũ & ſeculariũ cõmiſit imperatori, qui
eius eſſet eccleſiæ in tẽporalibus & dñs & miniſter. Sacerdotiũ vero ipſum,& totũ quod
Iohan.vl. eſt animaꝝ & reꝝ ſpũalium,Sacerdoti primo,ſ. Petro & eius ſucceſſori cõmendauit: Paſ
Matth.20 ce (inquiens) oues meas. Quia vero ipſe vtrunq;,tam Cæſarẽ,q̃ pontificẽ nobis nomine
Marc.10 ſuo eſſe voluit iuxta ſuperiorẽ atq; miniſtrũ,idq; ipm ſignificans alibi ait: Sed quicũq; vo
Lucæ.22 luerit inter vos maior fieri,ſit veſter miniſter. Et q̃ voluerit inter vos primus eſſe,erit vr̃
ſeruus: ita ſane voluit & cẽſuit vtriq; à nobis tanq̃ ſubiectis pſoluendũ,q̃d vtriuſq; eſſet,ſe
cundũ vtrãq; in vtroq; cõditionẽ,& ſuo quidẽ noĩe vtriq;,quod deberet, exhibendũ. Id
q̃d hodie euidẽter ſubinnuit,inquiens: Reddite q̃ ſunt Cæſaris,Cæſari,& q̃ ſunt dei,deo: Si
Nimiꝝ noĩe Cæſaris intelligẽs omnẽ ſecularẽ poteſtatẽ,q̃ Cæſaris eſt tanq̃ ſubminiſtra,
ſiquidẽ quũ Cæſar eſt loco dñi vicarius & dñs ſit in tẽporalibus totius eccleſiæ, adeoq; to
Lucæ.2 tius orbis,vel ſcriptura teſte: Exijt edictũ à Cæſare Auguſto,vt deſcriberet vniuerſus or
Matth.12 bis. Cuius argumẽto Chrs pro ſe & Petro tributũ dedit. Alludẽtibus ad hoc imperialib⁹
L.depreca & põtificijs legibus,vnica th ſit & hũana pſona,nec poſſit ſimul & ſemel oĩbus in locis ad-
noff.de ad eſſe,neceſſum ẽ,vt & ſuos paſſim habeat miniſtros,iuxta impeij & regiminis opportuni
legem Ro. tatẽ,vtpote reges,principes,duces,barones,comites & reliq̃s hoc genus miniſtros & vi-
de iact.diſ. carios,queadmodũ ille Cẽturio ſubindicat in euãgelio,dicẽs: Nã & ego hõ ſum ſub ptãte
93.c. Ha cõſtitutus,habẽs ſub me milites,& dico huic,vade,& vadit: & alij, veni,& venit: & ſeruo
drianus meo,fac hoc,&c. Sic etem quicq̃d Cæſari exhibendũ eſt,illis q̃q; pſtandũ eſt,q̃ Cæſaris
7.q.1.c. In tanq̃ ſupremi loco Chriſti in tẽporalibus vicẽ ſupplẽt,qui illi ſubinde rationẽ debent. D
apibus ¶Modo videndũ,q̃ à Cæſari reddẽda ſunt,quæ Cæſaris ſunt,quæ ſint Cæſari reddẽda
Matth.8 à nobis. Et inſpiciẽtes nummũ ab ipſo excuſum & ſignũ,videmus in illo Cæſaris,ſeu prin
Lucæ.7 cipis ſub illo,imaginẽ ſiue inſcriptionẽ,qua plane cõfitemur,nos illi eſſe ſubiectos,ipmq;
eſſe pinde dñm,eundẽq; (q̃ pro ſalute noſtraꝝ reꝝ ſolicitus eſt) miniſtrũ eſſe noſtrũ ad-
firmamus. Illi ergo tanq̃ ſuperiori nr̃o debemus obedientiã,q̃ debito timore cõſtat & re
uerẽtia,quã illi pſtabimus,docẽte aptius Paulo, dicẽte: Oĩs aĩa poteſtatibus ſublimiorib⁹
Roma.13 ſubdita ſit. Nõ eñ eſt poteſtas,niſi à deo. Quæ aũt ſunt à deo,ordinata à deo ſunt. Itaq; q
reſiſtit ptãti,dei ordinatiõi reſiſtit. Qui aũt reſiſtũt,ipſi ſibi damnationẽ acquirũt. Et Pe-
1.Petri.2 trus ait: Subiecti igit eſtote omni hũanæ creaturæ propter deũ. Siue regi q̃ſi pcellẽti,ſiue
ducibus tanq̃ ab eo miſſis. Illi vero Cæſari prout miniſtro noſtro,mercedẽ debemus,q̃ñ
(domino

(domino teste)dignus est operarius mercede sua. Illud aũt eẽ ad superiores nr̃os referen Mat.10.&
dum testatur Paulus,inquiens: Ideo enim & tributa præstatis.s.principibus, qm̃ dei sunt Luc.10.
ministri.s.nobis,in hoc ipm̃ seruientes. Reddite ergo omnibus debita, Cui tributũ,tribu- Roma.13
tũ,Cui vectigal,vectigal,Cui timorẽ,timorẽ,Cui honorem,honorẽ. Id quod & Cæsa-
reis constitutionibus, sub. TT.de censibus,est cautum.

E ¶Sed inqs,Quid dandũ est Cæsari,vel ei q eius est loco? Rñdet Paulus: Tributũ,q̃d est
pecunia,q̃ soluit pro tota patria in signũ subiectiõis & superioritatis. Sed quo ẽ soluẽdũ?
Pro rata vniuscuiusq; psonæ, Vnde & tributũ dici cœpit cẽsus.i.pecunia exacta secũdũ
hoĩm facultates ærario soluẽda. Cẽsus quidẽ dicebat,æstimatio rerũ ac bonorũ facta,secũ
dũ quã tributa pẽdebant. Vnde cẽsum agere,est recẽsere hoĩm facultates. Est igit princi
pi loco Cæsaris,soluendũ tributũ iuxta singularũ psonarũ ex vniuerso cœtu facultatẽ,q̃d
vtiq; tributũ(qm̃ teste Paulo,soluit in principis necessitatẽ)principis necessitati rñdere de Roma.13
bet,ita vt tãtũ sit tributũ,q̃to opus habet princeps. Quæ quidẽ necessitas facile ex statu,fa
milia,principatus amplitudine,ex hocq; genus aliis rebus ẽ adnotãda. Hinc cauendũ est
principib' ne studeãt luxui,põpæ,bello,vel hoc genus rei alteri turpi & sumptuosæ,vnde
coacti tãdẽ subiectis in suũ & illorũ detrimẽtũ, tributũ adaugeãt,q̃d nõ,nisi iusta cõne oc
currẽte,fieri debet,qm̃ Aplus simpliciter dicat,necessitate ptãti eẽ subueniẽdũ. Vnde ipsę
ptãtes noĩe Cæsaris,& propter eiusmodi tributa,tenent nullo nõ tpe nos in iis, q̃ tpalia
sunt,cõseruare: siquidẽ bonos tueri vt meliores fiãt,malos à bonis coercere,vt boni fiãt, Roma.13
& bonis mala nõ inferãt. Id q̃d Aplus innuit,dicẽs: Nã principes nõ sunt timori boni opis
sed mali. Vis aũt nõ timere potestatẽ? Bonũ fac,& habebis laudẽ ex illa, Dei eñ minister
est,& tibi in bonũ. Si aũt male feceris,time. Nõ aũt sine causa gladiũ portat. Dei eñ mini 1.Petri.2
ster ẽ,vindex in irã ei,q male agit. Et Petrus inqt: Subiecti estote omni hũanæ creaturæ
ppter deũ. Siue regi q̃si pcellẽti,siue ducib' tanq̃ ab eo missis, ad vindictã malefactorũ,lau
dẽ vero bonorũ. Ad q̃d obligant illi ex cõstitutione Cæsarea, qua cautũ est,vt illi solicite L.3.L.Cõ
agãt,vt malis hoĩbus prouincia careat,eosq; conquirãt,& prout quisq; deliquerit,in eum gruat.ff.de
animaduertãt. Et prorsus satagãt,vt pacata & quieta sit prouincia,quã regũt. In hoc qui offic.præs.
dẽ oĩbus sine discrimine tã diuitibus q̃ pauperibus sine respectu obligantur,qm̃ ab oĩbus
iuxta ratã tributũ accipit & colligit. Vnde scriptura ad illos pro pauperibus ait: Audite il Deute.1.
los.s.pauperes,& q̃d iustũ est,iudicate. Siue ciuis sit ille,siue peregrinus,nulla erit distãtia
psonarũ,ita paruũ audietis vt magnũ,nec accipietis cuiusq̃ personã,quia dei iudiciũ est. L.solent.§
Et lex imperialis idipm̃ aliàs mãdat. Hæc hactenus de officio secularis potestatis in infe- nõ solẽt.ff.
riores. Et inferiorũ in superiorẽ secularẽ,quã Chrs hodie intelligit vocabulo Cæsaris. de off.p:õ.

F ¶Cõsequens est,vt dicamus de spũali potestate,quã Christus speciali modo hodie vo Exodi.22
cabulo dei notat,aliàs à scripturis deũ dici cœptũ,qm̃ speciatim dei vicẽ suppleat in oĩbus
q̃ vel deũ vel fidẽ vel religionẽ vel spiritũ vel animas vel scripturas,vel hoc genus alia,vt-
pote cultũ diuinũ,tangũt. Cui vtpote Max.Pont.q̃ dei sunt dicit dãda. Quæ aũt ea sunt,
quæris? Sane illi aĩa pura est exhibẽda,vt eã deo summo,suo dño offerat,&c. Quod vt ei
te fiat,illi q̃q; vt supiori in rebus spũalibus dãda ẽ obediẽtia,q̃ & timore & honore cõstat,
& sic eadẽ illi pstãda est obediẽtia,q̃ seculari potestati,de qua Aplus,q dicit omnẽ potesta Romanõ.13.
tẽ esse à deo,&c. Hinc Chrs ad discipulos,q̃rũ nunc loco successerũt plati spũales,ait: Qui Lucæ.10
vos audit,me audit: & q vos spernit,me spernit. Et iterũ: Oĩa quæcũq; dixerint vobis,ser Matth.23
uate & facite. Et Paulus subsecutus,tanq̃ Chri verborũ interpres, inqt: Obedite ppositis Hebr.13
vr̃is,& subiacete eis, ipsi eñ puigilãt,cõnem pro aĩabus vr̃is reddituri,vt cũ gaudio hoc
faciãt,& nõ gemẽtes: loquit aũt de ppositis clericis,quũ paulo añ dicit. Memẽtote ppositorũ
vestrorũ q vobis locuti sunt verbũ dei,q̃rũ intuẽtes exitũ cõuersatiõis, imitamini fi-
dẽ. Qui ideoq; illis inobediẽs ẽ,nõ minus pœnæ luet,q̃ qui rebellis est ptãti seculari,imo
magis,qa simpliciter videt repugnare deo,cuius ille loco ẽ. Qui aũt supbierit,nolẽs obe-
dire sacerdotis iperio, q eo tpe ministrat dño deo tuo,ex decreto iudicis morief hõ ille, Deuter.17.
& auferes malũ de Israel,cũctusq; populus audiẽs timebit, vt nullus deinde intumescat su

G perbia. ¶Illi proinde dãda est debita obedientia,qa in rebus diuinis & spũalibus suo lo
co & noĩe deus illũ voluit nobis esse superiorẽ. Cui deinde vti dei noĩe nostro ministro
& famulo,vtpote in rebus fidei & religionis,hocq; genus rebus aliis, merces q̃q; minime
est negãda,ipso Christo teste,proprie de sacerdote seu diuini verbi pdicatore sermonẽ Matth.10
faciente. Dignus est eñ operarius mercede sua. Et Paulus,proprie loquẽs de sacerdotib' Lucæ.10
ait: Quis militat suis stipẽdiis vnquã? Si nos spũalia vobis seminauimus,magnũ est,si nos 1.Cor.9
carnalia vestra metamus? Nescitis quoniã qui in sacrario operãtur,quæ de sacrario sunt,
edunt? Et qui altari deseruiunt,cum altario participant?

H ¶At quæ aut quãta sunt reddẽda presbytero vice mercedis? Quæ,inquã,& quãta ne-
cessitati eius(vt ex Paulo accepimus)sufficiũt,sicuti tributa seculari principi. Et certe ea,q

bus contentus tantũ diuino seruitio,cui addictus est,inseruire cõmode possit,nec cogi ad
2.Timo.2. negotia secularia,à quibus omnino esse debet alienus,dicẽte Apostolo:Nemo militãs deo implicat se negotijs secularibus,vt ei placeat,cui se probauit.Sed quæ erũt illa,aut quomodo soluenda?Certe ea,quæ dei sunt,qm̃ ille sacerdos loco dei sit.Sane dei sunt,quæcunq; eius gratia instituta sunt.Quæ sunt illa?Quũ vtiq; de corporalibus perinde debitis Iudæi hodie quæsierũt,de q̃ ijs proculdubio dñs responderit.Quæ igitur sunt dei?Respõdeo(vel diuo Hieronymo doctore)decimæ vel oblationes vel res aliæ,si decimæ nõ adfuerint vel non suffecerint,de quibus anteq̃ vltra sumus loquuturi. I

¶Primo videamus,q̃d sit decima,quis,& quare,& cui,& sub qua pœna instituerit,& p̃stari instituta sit.Decima(vt à vi vocabuli incipiamus)est vna portio ex decem partibus. Plautus,Vt decimã solueret Herculi.Hinc decimare,est decimã partem detrahere.Hinc decima(vt hic de ea loquimur)est decima pars prouentuũ,ex terra vel arboribus nascentium,vel ex animalibus viuentiũ,in quo tñ plerunq; probata loci cõsuetudo attenditur.
Leui.27 Hanc deus omnipotens p̃ Mosen instituit dandã & soluendã,veluti in Leuitico ait:Omnes decimæ terræ,siue de frugibus,siue de pomis arborũ,dñi sunt.Instituit aũt deus p̃ se,& suis ministris.i.sacerdotibus,q̃ diuino cultui inseruiunt,& populo in fide & religione cõseruãdo.Pro se,inquã,q̃a decima pars ex numero est perfectissima(q̃a est primus limes numerorũ,quũ vltra nõ procedat,nisi replicãdo numeros p̃teritos)deus instituit decimas,vt ostẽderet sibi omniũ rerũ perfectiõnẽ,non aũt homini vel alicui creaturæ,debere,& sicut tributũ sibi princeps secularis,ita deus in signũ vniuersalis dominij,perinde atq; specialĩ titulo sibi decimas reseruauit,quas q̃ illi dare rennuat,deũ esse dñm vniuersalẽ plane ne-
c.cum non gat.Pro suis aũt.i.diuini cultus ministris instituit,vt,qm̃ is nostris bonis nõ nisi in signum
sit extra de honoris egeat,illi ex eis decimis sustẽtari cõmode possent,quæ à supremo epõ iuxta loci
deci. & personarũ rationem essent dispensandæ.Hinc ipse ait:Filijs Leui dedi oẽs decimas.Et aliàs:Inferte omnẽ decimã in horreũ meũ,vt sit cibus meus in domo mea.Et hoc vt ipsi sine onere populi(qui qualiscũq; sit,tenetur decimas pendere)cõmodius quantũ ad fortunium & infortuniũ,iuxta aleam terræ & tẽporis,in diuini cultus frequentia,sustentarentur:vtpote,hisce decimis cõtenti,nihil aliud,nisi quod decimarũ loco cederet,possessionis
Num.18 haberent,deo dicente:Nihil aliud possidebunt,decimarũ oblatione contenti.

¶Vbi caueãt sacerdotes,ne vel luxui,vel põpæ,vel auaritiæ,vel negotio seculari studeãt K & inde à pp̃lo quicq̃ maioris mercedis exigãt:q̃nquidẽ populus p̃ decimas,vel rebus alijs loco decimarũ,ipsorũ dũtaxat debẽt subuenire necessitati,q̃ æstimãda venit,iuxta sacerdotis,q̃ decimas p̃cipit,amplitudinẽ,cõditionẽ,statũ,familiã,hocq; genus alia.Quo ĩ loco, nescio q̃ vel male vel bñ ecclesiastici p̃lati rebus secularibus p̃sunt,in q̃bus p̃fecto,si stãdũ
2.Timot.2 est,diuo Paulo(vt certe stãdũ est)implicari nõ deberẽt,quis & illi,q̃a loco Chr̃i sunt,reges sint & duces,eorũ tñ regnũ,sicuti Chr̃i,de hoc mundo nõ est,sed de cœlo,& in rebus
Iohan.18 sp̃ualibus:nẽpe,quibus sua regia,& ea quidẽ sp̃ualia,sunt insignia,sicut tẽporalia regibus sunt secularibus.Habẽt enĩ & suum gladiũ sacerdotes & regnũ.Regnũ est ipsorũ ecclesia
Hebr.4 Christiana,cui p̃sunt,sicut reges gladio,q̃d est euangelicus gladius,q̃ est sermo cœlestis, qui(vt docet Ap̃lus)viuidus est & efficax,ac penetrantior quouis gladio vtrinq; incidẽte. ac pertingẽs vsq; ad diuisionẽ animæ ac sp̃us,quo illi debẽt iugulare vitia,resecare humanas cupiditates,ac coercere à se suisq; populis hostes pessimos.s.carnẽ,mundũ,diabolũ,q̃
Ephe.6 & pro diadematibus & galeis habẽt mitras,pro sceptro pedũ,habẽt & loricã,baltheũ,deniq; totã panopl ã illã,quã illis nõ vno in loco strenuus ille bellator Paulus describit.Nõ
1.Petri.5 etenĩ sacerdotes esse debẽt,auari,dñi,tyrãni,exactores,caupones,& hoc genus alio modo vitiosi,sed iuxta regulã,quã illis Paulus,& cũ eo Petrus,p̃scribit,inquiẽs:Seniores ergo,q̃ in vobis sunt obsecro,Pascite,q̃ in vobis est,gregẽ dei,prouidẽtes nõ coacte,sed sp̃õtanee,secundũ deũ,neq; turpis lucri gr̃a,sed voluntarie,neq; vt dominantes in cleris,sed forma facti gregis ex animo,& quũ apparuerit princeps pastorũ,percipietis immarcessibilẽ gloriæ coronã.Hæc ille.Quæ si nostri sacerdotes,quantũ in ipsis est,seruare studue-
Ibidem rint,iuste admodũ perfruent decimis,q̃ tamen vel malis vnà cũ obedientia debentur:q̃nquidẽ Petrus ait:Serui,subditi estote in omni timore dñis,non tantũ bonis & modestis, sed etiã discolis.Memores sane esse debemus,huiusmodi illis debere nõ modo ipsorũ laborũ,sed intuitu etiã dei Max.qui ea sibi selegit,Ideoq; illorũ necessitati subditi simus(vt
Roma.13 docet Paulus)non solũ propter iram,sed etiã propter cõscientiã,qua obligamur ex iustitia reddere vnicuiq; q̃d suũ ẽ.Quod si ad hũc modũ feceritis,nõ aberit,quin liberi sitis,& quidẽ magis q̃ illi,quũ cõscientia vestra reddit immunis,quã ex p̃cepto q̃d debebatis,red
Matth.7 didistis illis loco mercedis pro illorũ,quã vobis debent,seruitute, vsuri deinde citra detrimentũ,vestris possessiõibus atq; fortunis ad corpis aĩæq; salutẽ ex voto,nulli interim quicq̃ debẽtes q̃ dilectiõnẽ,qua obligamini alijs facere,q̃d vobis fieri velitis. Quod,inquã,si

feceritis

feceritis, nō aberit, qn sitis liberi, & quidē magis q̄ illi, q vestri (prout audistis) potius sunt serui q̄ dn̄i, obligati, si seculares sunt, i rebus vr̄is tēpalibus vos tueri, si spūales sunt, vobis ea cōicare, q̄ vr̄arum aiarum sunt, cultuiq; diuino vice vr̄a, vbi rebus alijs occupati fueritis, in vera cōsciētia inseruire. Væ illis, si perperā qd inibi egerint, suā hauddubie pœnā à deo suscepturi.

L ¶Vos itaq; etiā atq; etiā orauerim frēs dilectissimi, Reddite q̄ Cæsaris sunt, Cæsari, & q̄ dei sunt, deo, vnusq̄sq; ex eo q̄d habet, in bona volūtate, q̄ à deo grām meret. Secularibus potestatib⁹ sua tributa, Spūalibus decimas reddite, quas illi iure tā diuino q̄ hūano, & naturali pene debetis, quū & ethnici quondā de rebus q̄busdā decimauerint, vt ē apud Pliniū & Solinū videre. Eapropter deus oīpotens se eos, q decimas dare neglexerunt, q̄si maxīe peccātes fame & penuria, terræq; sterilitate puniturum adiurat, dātibus vero pollicet se daturum pluuias & bn̄dictionē in abūdātia, fructūq; à periculo & vineā à sterilitate custoditurum, & facturum q̄ sunt reliq̄ apud pphetā. Sic Impator Lodouicus eū, q post trinā monitionē decimas dare neglexit, excōmunicari iussit, vt patet in Lōbardia de decimis L. vl. Quis igit tā male Chr̄ianus, tāq; durus & ptinax, q decimas retētans, deo satagit eē ingratus, ideq; pœnæ æternæ obnoxius? Qui deniq; nolit magis bn̄dictionē q̄ maledictionē, quū dādo cœlestia & terrena promereri possit, & pro auaritia sua duplici bn̄dictiōe minime fraudari? quū psertim sciat iustissimi dn̄i eē cōsuetudinē, vt si tu illi decimā nō dederis tu ad decimā reuoceris, dabis impio militi q̄d nō vis dare sacerdoti. Sane deus nr̄ nō postulat pmiū, sed honorē, & q dignatus est nobis totū dare, decimā dignat à nobis recipere, nō sibi, sed nobis pculdubio profuturā. Quod cū antiqui cōsiderātes darēt decimā, oībus bonis abundabāt. Nūc vero (vt videmus) q̄d Chr̄s nō accipit, Fiscus recipit, vel aliàs, deo permittēte, in nihilū sine vtilitate abit. Argumēto nimirum, reddenda esse, q̄ Cæsaris sunt, Cæsari, & q̄ dei sunt, deo. Tributa principibus, decimas sacerdoribus loco famulitij.

Exod. 20
Leui. vlt.
Nume. 18
Deuter. 14
Pliñ. lib. 12 cap. 15
Malach. 3
16. q. 1. c. decimæ.

M ¶Nec interim obstat, q̄d seditiosi schismatici obganniūt, dicētes: In noua lege decimas esse abrogatas. Quibus rn̄derim, Nihil in noua lege ex veteri test. esse abrogatū, pter q̄d Chr̄i Iesu autoritati derogat. Præterea decimas vel ideo nō esse abrogatas, qm̄ causæ ob quas illæ sunt institutæ, adhuc remaneāt, ergo & effectus. Siquidē deus sibi dari voluit decimas in signū vniuersalis dominij & suæ pfectionis, & sacerdotibus in laborē in cultu diuino exhibēdū. Atqui deus adhuc oīm rerum vniuersalis ē dn̄s, cuiusmodi Christianū fateri oportet, & sacerdotes q̄q; in hāc diē cultui diuino sunt mācipati. Nec obstat, q obijciūt, nō eē alios sacerdotes in nouo test. pter pdicatores diuini verbi. Rn̄deo, sibi inibi mētiri iniquitatē, quū & alij pter pdicatores sint sacerdotes, ex verbo Apl̄i, dicētis: Qui bn̄ psunt psbyteri, duplici honore digni habeant, maxīe q laborāt in verbo & doctrina. Vbi apto docet, hoc ipm q̄d in veteri test. sacerdotibus debebat, idē & sacerdotib⁹ in nouo test. deberi, & maxīe decimas, q̄ illis loco sustētationis debent, ait quidē Paulus. Dicit em̄ scriptura: Nō alligabis os boui triturāti, & dignus est oparius mercede sua. Id q̄d alio etiā loco facit, ideq; aliàs probat noui test. sacerdotes tāto veteris test. eē meliores, q̄to veritas sit vmbra melior. Nec obstat dicere, qm̄ nihil de decimis in nouo test. pceptū reperiat. Quia respōderim, satis de ijs Chr̄m pcipere, quū scribas & phariseos nō corripiat, q mentā & anethū & ciminū, hocq; genus res vel quālibet exiguas decimarint, verum eos corripit, dicēdo Væ vobis, qm̄ interim q̄stus auidi, iudiciū & misericordiā, & fidē, q̄ grauiora sunt legis, reliquistis. Quod vero iste Rabula opponit, qa Chr̄s vtat verbo pteriti tp̄is, oportuit, quo ostēdat pterijsse tēpus decimādi, tū nō intelligit sermonis, neq; opportunitatē, neq; elegantiā, nec q̄d si ita intelligat, sequi etiā, q̄d nūc liceat relinquere, iudiciū, misericordiā & fidē, & q̄ sunt legis nouæ reliqua. Nec obstat dicere, sacerdotes ex labore atq; sudore oportere viuere, qm̄ & ij laborāt & sudāt, q vel pdicāt, vel orāt, vel canūt, vel cætera, q̄ sui sunt status faciūt, alioquin & mercatores & multos alios, q̄rum labor nō semp manualis est, alio retorquebit. Q̄d vero Barrabas iste ptextu pietatis suadeat, vt hoīes ex oībus, q̄ à deo recipiūt decimā cōgregēt, & in sui siles sacerdotes & egenos distribuāt, Iudæ inuidi pditoris similē se reddit, inquiēs, quū videt suū deo tribui ius & honorē: Ad qd pditio hęc? Poterat hoc vngentū venūdari, & dari pauperibus. Cui equidē modestius rn̄derim, Oportere quidē ali, tā diuini verbi cōcionatores q̄ & paupes, sed interim q̄d singulariter in dei honorē, eiusq; diuinū cultū est institutū, nequaq̄ obmitti. Cuius exēplo Chr̄s in istū Barrabā seditiosum ait: Hæc. s. decimare mētā & anethū, oportuit facere. s. qa licet iure, & illa . s. iudiciū, fidē & charitatē nō obmittere. Sic certe debem⁹ pauperibus oīno subuenire, ita tn̄, ne interim dei honoris in alijs simus īmemores, & cū vnū putam⁹ nos implere, ipm quidē cū alijs negligamus. Id q̄d psecto iste Farragonarius admodū seditiose, impudēterq;, sed rhetor male feriatus suadet. Cui vtiq; ad reliq̄ rn̄deremus, nisi eēnt, nulli nō, vel quālibet īperito, notissima, & tāta falsitate, inscitia, impudētiaq; passim scaterēt, vt lōge magis piū sit ac cōsultū, vt horas nr̄as in operā meliore collocem⁹, demū magnope obsecrātes,

Matth. 5
Psal. 33
1. Timo. 5
Deute. 25
1. Cor. 9
2. Cor. 3
Matth. 23
Lucæ. 11
Gene. 3
2. Thess. 3
Matth. 26
Marc. 14.

vt quiq; dilectissimi iuxta Chri pceptū satagant reddere, q̄ sunt Cæsaris, Cæsari, & q̄ dei
1.Petr.5 sunt, deo, vnde vera sit futura libertas sine velamine (vt Petr⁹ scribit) malitiæ. De decimis
alibi, & maxime in Tobia nō parū multa recto q̄q; indicio disputauimus, ijs cōformia.

HOMIL. LXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.24. Marc.14. Luc.21. Erit eñ tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsq; modo, neq; fiet, &c.

Dominica vicesimaquarta post octauas pentecostes.

D verū horū Christi verborū, adeoq; totius hodierni euāgelij in- A
tellectū vndecūq; accipiendū, scire velim. Tempore, quo Chrūs
mei thematis verba ad discipulos habuit, paulo ante ipm Christū
Matth.13 dñm eisdē suis discipulis duo pdixisse (vt nō modo ipsi, sed & oēs
hoies recte, sancteq;, & quidē caute ac in timore dñi ambularēt,
seq; in omni vitæ sanctimonia pparatēt) destructionē. s. illā Hie-
rosolymitanæ ciuitatis, qua nō erat lapis sup lapidē relinquēdus,
Matth.16 qui nō destrueret. Et. s. filiū hois esse venturū in gloria patris sui
Luc.19 cū angelis suis, & redditurū vnicuiq; secundū opera eiusde q̄ &
Matt 13 antea in parabola sagenæ dixerat, sic futurū in cōsummatiōe secu
li. s. exituros angelos, separaturosq; malos de medio iustorū. Proinde discipulos, futurorū
cupidos & q̄si timore stupefactos, de vtroq; interrogasse, tā. s. de Hierosolymorū deuasta-
tione, q̄ de ipsius aduētu, Christū vero pro immēsa sua sapiētia ad primū certo rñdisse, q̄
Danl.9 erat petitū, qñ deberet fieri tā calamitosa ciuitatis Hierusalē deuastatio. Et quidē rñdisse,
hoc ipm deuastationis intelligendū esse ex eo, q̄d Daniel propheta pdixit: siquidē qui no
no cap. mysteria de Chro, & q̄ post eius mortē ventura erāt enunciauerit. Sane q̄ deua-
statio (vt nup alio in loco ostēdimus) facta est anno post Chri passionē quadragesimosecū
do die mēsis Septembris octauo, p Titū Vespasianū, qui hic & à Daniele intelligit p abo
minationē, qm idola coluerit, & proinde abominatio fuerit. Id q̄d ex cōtextu apud Danie
lē est intelligere, q̄ legit: Et q super alā abominationū, desolabit, idq; donec cōsummatio
& decisio effundat sup stupentē. Certe hic nō potest nō intelligi, q̄ Titus Imp. Roma. qui
in sublimitate eleuatus erat sup cultores idolorū: qui, inquā, (vt ex Iosepho cōstat) ciuita-
tē sanctā & tēplū sanctū, genteq; Iudæorū destruxit, pdidit, dissipauit, donec venit cōsum
matio & finis tēporū super populū Israeliticū, tanto tēpore stupefactū & attonitū, de tam
longa sua captiuitate, & irrita sibi facta Messiæ sui (qui iam venerat) expectatione.

¶ Abominatio ergo desolatiōis, q̄ stetit in loco sancto, fuit Titus, quē qui viderēt iā lo B
co iminere, cito debebāt & longe inde aufugere ppter repētinā & crudelē eiusdē Titi ho
stis tribulationē. Id q̄d dñs hodie pdicens monet, vt q tunc in Iudæa sint, ad mōtes fugiāt,
nec q in tecto sint, descēdant aliqd tollere de domo, nec q in agro sint, reuertant tollere
tunicā suā: siquidē ne hostiū velocitate intercepti, vnà cū reb⁹ auferēdis pereāt. Malū ita-
q; futurū pregnātib⁹ & nutriētibus, q̄ grauidæ & puerorū sarcina atq; amore ppeditæ, nō
possint, neq; cito, neq; lōge fugere: maxiē si fit in hyeme, vbi cito nullus, neq; ambulare, ne
q; aufugere possit, tū etiā in sabbato, q̄ nō liceat Iudæis ex lege lōgius q̄ pceptū sit ambula-
re. Fugiendū itaq; añ hyemē & ante sabbatū. i. cito & lōge ppter repētinā, latā, immen-
Luc.19 samq; ab hostibus in Iudæos (qm dñi visitationē nō susceperint) tribulationē & calamita-
tē, q̄ omniū maxima eēt futura. Et vere quidē à dño pdictū. Quæ eñ à Vespasiano & Ti
to indicta est Iudæis tribulatio, tāta, tāq; horribilis fuit, q̄ta & qualis nō est ab orbe cōdito
intellecta, q̄d licet deprehēdere ex historijs ad eā, q̄ de hoc excidio facta ē, collatis. Quis
eñ vnq̄ in obsidione vrbis cuiuscūq; legit vndecies cētena millia fame & gladio perijsse?
Et vrbe capta, sexcēta millia virorū interfici iussa, captiuorū aūt publice venūdata cētū mil
Iose.lib.6. lia, & hoc quidē in solēnitatē paschæ, q̄ dñm gloriæ supplicio Iudæi adfecerāt, q̄d in Hie-
rusalē factū Iosephus tradit. Vides igit q̄ vere Chrs pdixerit, tūc etenim tam vehementē
fore afflictionē, qualis à cōdito mūdo nunq̄ fuerit, neq; futura sit: quēadmodū nostræ Ho
miliæ thema præ se fert, quo nimirū cōstat, & priore hodierni euangelij parte, Christum
respōdisse partim apostolis ad eā quæstionē, qua quæsierūt, qñ hæc essent futura, q̄ dixe-
rat de calamitate & excidio Hierusalē. Quo cōstat etiamnū vehemēter peccasse, q sinistro
spū permoti, eā abominationē, de qua Daniel, in papā retorserūt, tū q ille Christū, eiusq;
euangeliū profiteat & quadātenus colat, tū quodlibet ex dudū transactis, eā in Hierusalē
& nō in Romā fuisse dictā. Sed qua de re aliàs cōmodius, deo autore, sumus disputaturi.

¶ Interim subindicātes Christū themate nro rñdisse q̄q; ad alterā aplorū quæstionem, C
qua rogarāt, qñ filius hominis esset venturus, & sic cōsummatio seculi. Siquidē ante mun
di finē eadē & similis futura sit hominibus calamitas, tanta & tā horribilis, qualis non fuit

ab initio

ab initio mundi vsq; mō, neq; fiet. Nimiꝶ quę in Hierosolymitano excidio ꝑinde incepta
veritas vmbrā secuta sit, ita q dē vt recte Apl̃us scripserit. Hæc aũt oĩa in figura cõtinge- 1.Corin.10
bãt illis. Scripta ãt sunt ad correptionẽ nostrã, in q̃s fines seculoꝶ deuenerũt. Erit eñ &
tũc alius Titus, alia abominatio. i. idolũ, & ipm̃ subobscure à Daniele notatũ, adeo q̃d Chr̃s
dicit: Qui legit, itelligat. Q. d. Illud q̃d ꝑdicit Daniel satis inuolutũ & obscuꝶ ẽ. Id q̃d etiã
duplici futuꝶ ẽ tpe diuq; durabit, quũ & iterim iusti mĺta patiẽt. Cæteꝶ cũ abomiatio. i.
idolũ instar Titi añ diem iudicij sit futura, ea eẽ nõ poterit alia q̃ vulgo Antichr̃us appel-
lata qm̃ cõtra Chr̃m sit, q Chr̃m & q eius sunt, adeoq; totã euangelicã religionẽ funditus
subuertere conabitur, ad oĩe alioqn scelus vel quamlibet grãde pronus, quẽ propterea
Paulus peccati hoiem appellat, quã in finibus seculoꝶ, in q̃s ipsi deuenimus, vétuꝶ adfir
mat, inquiẽs: Ne qs seducat vos vllo modo. Qm̃ nisi venerit discessio primũ, & reuelatus 1.Cor.10
fuerit homo peccati filius ꝑditiõis, q aduersat, & extollit supra oĩe q̃d dr̃ deus, aut quod 2.Thess.2
colitur, ita vt in templo dei sedeat, oñdens se tanq̃ sit deus. Siqdem iste q idolum se fit fa-
cturus, desolabit loca sancta, & auferet sacrificia, & quicq̃d est à Chr̃o vel Chr̃ianis lõgo
tempore institutũ & obseruatum delebit, nihilq; in Chr̃ianos crudelitatis obmittet, haud
secus atq; alter Titus ſequiturus, adeo quod par sit futura in Chr̃iana loca calamitas, quæ
in Hierusalem olim, vnde demum propinqua cognoscetur extrema, seculi dies mun- Math.24
diq; consummatio. Cuius tamen certum tempus nemo nouit, dicente Christo: De die au Lucę 17
tem illa & hora nemo scit, neq; angeli cœlorum, nisi pater solus, quandoquidem non sit Acto.1
hominum, nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate.

D ¶Hinc Chr̃us deus & homo, doctor sapiẽtissimus, quo redderet suos vigilãtiores ita tẽ
perauit sermonẽ, vt nollet eos scire tps extremi aduentus, & tñ cõmemorandis malis effi
ceret illos solicitos, & ad maloꝶ incursionẽ paratos: Rogãtibus magis rñdit ea, quæ para
rent animos illoꝶ ad ꝑpetuã vigilantiã euangelij. Quod ne incauti vel deterriti deserãt,
incipit narrare, aliquas & q dem minores calamitates, quæ supremũ diem, adeoq; horribi
liora signa extremi iudicij diẽ sunt ꝓcessuræ. Siqdem ait: Videte ne qs vos seducat. Multi
eñ veniẽt in noĩe meo dicẽtes: Ego sum Chr̃us. Surgẽt eñ pseudochr̃i & pseudoprophe
tæ, & dabũt signa magna & prodigia, ita vt & electos, si fieri posset, seducent. Sane multi
scãdalizabunt, cadẽtes à recta fide, proditores & accusatores alterutrũ propter dissentio
nẽ dogmatũ veritatis quæ causa fiet, vt odiãt seinuicẽ. Siq dẽ multi erunt nõ recte traden
tes de futuris sermonẽ, & q̃uo nõ oportet interꝑtãtes prophetas, seducẽtes multos & fer
uentẽ dilectionẽ quæ prius fuerat in simplicitate fide refrigescere faciẽt, abũdãte interim
iniqtate hoim. Id q̃d inter alios Apl̃os Paulus ex animo cõquerit. Interea hoĩbus de do- 1.Timot.4
gmate veteris dissentiẽtibus audient prælia & opiniones ꝑlioꝶ: siq dẽ cõsurget gens ingẽ 1.Timot.5
rem, & regnũ in regnũ, & erunt pestilẽtiæ & fames & terræmotus ꝑ loca. Cæteꝶ ne tur- 1.Petri.3
bemini. Oportet eñ hæc fieri, sed nondum statim est finis, quũ hęc sint dũtaxat initia do-
loꝶ, quos tandẽ succedente tpe ea sequet tribulatio, quãta nõ fuit nec postea est futura.
Hinc & Paulus ait: Rogamus aũt vos fr̃es ꝑ aduentũ dñi nostri Iesu Chr̃i, & nr̃æ cõgrega 2.Thessa.2
tiõis in ipm̃, vt nõ cito moueamini à vr̃o cõsensu, neq; terreamini neq; ꝑ spm̃ neq; per ser
monẽ neq; ꝑ epl̃am, tanq̃ ꝑ nos missam, quasi instet dies dñi, & si hõ ille peccati filiusq; ꝑ
ditiõis (quẽ dñs Iesus interficiet spũ oris sui) scd̃m oꝑationẽ satanę in oĩi virtute & signis
& ꝓdigijs mẽdacibus & in oĩi seductiõe iniqtatis, ijs q pereunt, eo ꝙ charitatẽ veritatis
nõ receperũt vt salui fierẽt, sit sæuiturus, ideo mittet illis deus oꝑationẽ erroris vt credant
mendacio, vt iudicent oẽs, q non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.

E ¶Vides igit ex Paulo, & si hõ ille peccati cum suis cõplicibus in plerisq; signis sit Chr̃m
secuturus, vt Chr̃us videri possit, erit tñ similis Magoꝶ Pharaonis, & alioꝶ quoꝶ signa
nõ sunt vera, & efficacia. Nimiꝶ inter quę vnicũ illud erit ꝑindeq; maximũ, quod isti tum
minis & terroribus, tum mendacijs voluptuosisq; ac carnalibus doctrinis, & q dẽ præte-
xtu morum & verboꝶ Iesu Chr̃i infinita pene hoim millia à vera fide ad suam sectam
sunt peruersuri, adeoq; vehementer seducturi, vt vel electi in errorem (si fieri possit) indu
cent. Habes igitur qualia sunt istorum pseudoprophetarum signa, nimirum vana.

F ¶Sed q sunt isti pseudoprophetæ & Chr̃i? Sunt (definitore Apl̃o) hoies seipsos amãtes 1.Timot.4
cupidi, elati, suꝑbi, sine pace, seditiosi, criminatores, voluptatũ magis q̃ dei amatores, ha- 2.Timo.3
bẽtes q dẽ spẽm pietatis, virtutẽ aũt eius abnegãtes, confitẽtes se deũ nosse, factis aũt negã Titum.1
tes, abominabiles, ad oĩe opus bonũ reprobi. Sunt itẽ (authore Petro) q in ijs nouissimis 2.Pet.2.3
diebus in deceptiõe illusores iuxta proprias cõcupiscẽtias ambulãt, magistri mẽdaces, q
introducẽt sectas ꝑditiõis, quoꝶ luxurias multi sequent, ꝑ quos via veritatis blasphema-
bit, & in auaritia fictis verbis & hoĩbus negotiant. Eapropter inqt Iohãnes: Nolite oĩ spi
ritui credere, sed ꝓbate spũs, si ex deo sint, qm̃ multi pseudoprophetæ exierũt in mundũ. 1.Iohan.4
Et sane añ oẽs prouidẽtissimus dñs noster Iesus Chr̃s hodie monet, ne in istos credamus.

Matth.7 ¶Cui vtinã iã olim nõnulli obedietes fuissent ac essent nunc & deinde, q vtiq; cauissent G
Luc.6 à pseudoprophetis, cuiusmodi(si ex fructibus cõuenit cognoscere arborẽ)fuerũt duo isti,
Bencozebe, quoꝝ vltimus perijt sub Adriano in Bethura, vt libri tradunt Hebræoꝝ &
vterq; se mẽtiebat Chrm. Et multi Iudæoꝝ illa opiniõe seducti illos sequẽtes eum ipsis in
ęternũ perierũt, q nequaq̃ perijssent, si hic audissent Chrm, eiusq; secuti fuissent cõsiliũ Bẽ
cozebaꝝ filia fuit Mahumetes, bestia, hõ peccati, & filius pditiõis, de q̃ nup aliqua diximꝰ
vñ eius sectatores, q̃s nunc Turcas vocamus, & q eos in omi voluptate carnis sequunt. An
vero minus hodie Chrus eos intellexerit p pseudoprophetas, facile ẽ pio homini intelli-
gere, ex vita & illoꝝ pniciosa secta, tum q̃d ijs exortis passim in Chriano orbe, nõ mõ au
diuimus plia & opiniões plioꝝ, veꝝ vel nuper plia sensimus ab istis in Hungaros aliosq;
Chrianos tã crudelia tãq; cruẽta vt meminisse horreo, quoꝝ nõ tã filia vereor deinde fu
tura, sed eaꝝ calamitatũ, quæ in excidẽda Hierosolyma fuere, vel paria, vel multo horribi
liora. Quæ aũt tũc gesta sunt, qs sine gemitu, sine dolore, sine lachrymis, vel dicet, vel au-
diet? Quid dictu vel auditu horribilius, q̃ q̃d in tã pulchra, tã ampla ciuitate solo æquãda,
tot millia hoim nece crudelissima fuerint interfecta? Tot millia fame(quũ iterim parẽtes
filios ac seipsos, alij fimũ, alij humanũ stercus, alij coriũ, alij clypeos, scuta, alij fœni vete-
Iosephus li ris laceramẽta(autore Iosepho)comederẽt, perierint, tot millia obierint pestilẽtia; multi
bro.7 viui ad sepulchra pperarint, multi seipsos interfecerint, tot millia venierint? Siqdẽ victa
ciuitate, oẽs occidi iubebant, q bellare poterãt, cæteris ex mãdato Cæsaris saluis. Et cũ iã
Cæsar Frontonẽ cõstituisset, vt separaret vegetos & minorennes à senibus & debilibus,
vt qlibet scdm sua reciperet merita, interim duodecim millia fame perierũt, residuis maio
ris ętatis ad decẽ & septẽ millia vinctis ad Aegyptũ trãsmissis opibus deputãdis. Plurimis
p Titũ ad spectacula ferro & bestijs deputatis. Cæteris qui anno ætatis suę sedecimo fue-
re, vẽditis. Ita nimiꝝ vt captiuoꝝ oim, q toto bello cõprehẽsi sunt, nonagintaseptẽ milli
um cõprehẽsus sit numerus, occisoꝝ vero per omẽ tps obsidionis deciẽs cẽtena millia.
Luc.19 ¶Sed quæ(obsecro)causa tãtæ calamitatis? Quia Iudæi dñm visitantẽ nõ receperint, H
vtpote q nec pphetaꝝ vaticinijs, nec Chri doctrinæ, nec miraculis crediderint, aures su
I.Cor.10 as ad oẽm monitionẽ obdurauerint. Quũ igit frẽs charissimi, hęc oia scripta sint ad corre
ptionẽ nram, in q̃s fines seculoꝝ deuenerũt, in qbus pdicta ẽ vẽtura à Chro talis, & qdem
maior ea(de q̃ diximus)calamitas, vt maior nõ fuerit nec futura sit, videmusq; nũc oia eiꝰ
calamitatis pludia passim imminere, qd aliud agamus q̃ parati(iuxta Chri pceptũ)vigile
I.Cor.10 mus, & nõ(vt Paulus scribit)Chrm tẽtemus vt olim qdã & perierũt, sed credamꝰ futuꝝ,
Matth.24 qd dñs pdixit, ne nobis(q̃d deꝰ auertat)eueniat q̃d olim cõtigit illis, q ĩfideles in diebꝰ Noe
Luc.17 añ diluuiũ bibebãt, comedebãt, nubebãt & nõ cognouerũt, donec venit diluuiũ, & tulit oẽs.
I.Pet.3 Ne(inq̃)eueniat nobis, qd hoibꝰ euenit in diebꝰ Lot, q edebãt & bibebãt, emebãt, vẽdebãt
Gene.6 & reliq̃ sua ĩcreduli agebãt, donec pluit ignẽ & sulphur de cœlo, & oẽs pdidit. Certe(inqt
Gene.19 Petrꝰ)deꝰ nobis nõ parcet, quũ originali mũdo nõ pepercerit, ciuitatesq; Sodomoꝝ & Go
2.Petr.2 morrhæoꝝ in cinerẽ redegerit, in exẽplũ & terrorẽ eoꝝ, q impie agũt. Vigilemus(inq̃)
vigilemus, qm̃ nescimus diẽ neq; horã, qñ dñs sit venturus, quũ ipse(vt Aplus scribit)sicut
I.Thessa.5 fur in nocte veniet: siqdẽ hoies dixerint: Pax & securitas, tũc repẽtinus eis superueniet in-
Apoca.3 teritus, sicut dolor in vtero habẽtis, & nõ effugiẽt. Modo adblãdiemur diuinæ patiẽtię &
2.Petr.3 lõganimitati, qua deus ad pœnitẽtiam nos(vt Paulus scribit)adducit, qua neglecta tardita-
tẽ supplicij grauitate cõpensat, quẽadmodũ ijs q tpe Noe, & tpe Loth fuerũt, fecit. Vbi si
Roma.2 decẽ iustos inuenisset, qnq; ciuitatibus pepercisset. Quos qa nõ inuenit, minime pepercit.
Gen 18 Quid nobiscũ ageret, de qbus Propheta Dauid ait: Omnes declinauerũt simul inutiles fa
cti sunt. Non dubitamus, qn hactenus deus pro solita sua clemẽtia nobis pepercerit, com
Psalm.13 pulsus etiamnum amore electorum, propter quos(vt facile ex euangelio accipimus) ipse
Roma.3 nonnunquam suam auertit indignationem & ad misericordiam mouetur,
¶Videamus(inquã)ne dies calamitatis in nos veniat, quæ in Iudæos olim venit. Aut si I
(q̃d ille auertat)veniat, dei sumus electi, propter q̃s & ipse tps tãtæ tribulatiõis sit abbreuia
turus. Eiusmodi aũt erimus, si(iuxta Paulũ) memores fuerimus nos esse eos, q in seculoꝝ
I.Cor.10 fines deuenimus, qbus dicta in figura pinde cõtigerunt, scripta ad nostrã correptionem.
Nimiꝝ vt nõ simus, vt illi fuere, cõcupiscẽtes maloꝝ, Idololatræ, fornicatores, vsurarij,
I.Cor.11 tẽtatores, fures, homicidæ, murmuratores, blasphemi, & hoc genus pctõres alij. Verum
Dani.9 nosmetipsos dijudicemus, vt non à dño iudicemur, & cum hoc mundo damnemur. K
¶Sane genubus ad terrã puolutis, manibus ad cœlũ leuatis cũ S. Daniele, pro excidio
Hierlm orãte, humilr orãtes, dicamus: Obsecramꝰ dñe deus magne & terribilis, custodiẽs
pactũ & miam diligẽtibus te, & custodiẽtibus mãdata tua, peccauimus, iniqtatẽ fecimus
impie egimus, & recessimꝰ & declinauimus à mãdatis tuis. Nõ obediuimꝰ seruis tuis pphe
tis q locuti sunt in noie tuo regibus nris, principibus, pribusq; nris, omniq; populo terrę.

Tibi dño

Tibi dño deo nřo mía & ꝓpitiatio, qa recessimus à te, & nõ audiuimus vocẽ dñi dei nři, vt ambularem' in lege eius, quã posuit nobis ꝑ seruos suos ꝓphetas &c. Om̃e malũ venit sup nos. Et nõ cognouim' faciẽ tuã dñe deus nř, vt reuerteremur ab iniqtatibus nřis & cogitarem' veritatẽ tuã &c. Auertat(obsecro) ira tua & furor tuus à ciuitate tua Hierl̃m &c. Propter pctã em̃ nřa, & iniqtates pr̃m nřoꝝ, Hierl̃m & pplus tuus in opprobriũ sunt oĩbus ꝑ circuitũ nr̃m. Nũc ergo exaudi deus nř orõnẽ nřam, ꝓpter temetipm̃ inclina deus meus aurẽ tuã & audi, aperi oculos tuos, & vide desolationẽ nostrã &c. Neq; em̃ in iustificatiõibus nřis ꝓsternimus ꝑces añ faciẽ tuã, ſ; in miseratiõibus tuis multis. Exaudi dñe, placare dñe, attẽde & fac. Ne moreris ꝓpter temetipm̃ de' nř, tui em̃ sumus, & ĩ tua soli' ptãte cõstituti, q̃s potes ꝓ tua iustitia ꝑdere, ꝓ mia saluare. Nõ est nobis alio q̃ ad te refugiũ. Ignosce pctis nřis, qbus te ad iustã irã ꝓuocauimus. Et ꝓpitius auerte hãc tãtã tribulationem & calamitatẽ, daq; eã fugere in opportuno tpe, sine terrore, custodi nos ab ijs q à via tua nos seducere moliunt. Da in firma fide tuũ expectare & videre aduentũ, nosq; aquilas pœniæ renouatas ad te corpus & cadauer. i. ad te Chřm Iesum in cruce olim passum & sepultũ, nunc glorificatũ, aduolare, tecumq; cum gaudio in supremo die congregari.

¶HOMILIA LXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Iohannis. 6. Matth. 14. Marci. 6. Facite homines discumbere &c.

Dñica vicesimaquinta post octauas pentecostes.

A

Voniã deus Max. Opt. nos ꝓpter pctm̃ nřoꝝ parẽtũ primoꝝ in hãc lachrymaꝝ valle detrusit, vt hic simus ꝑegrini, & stat' amissi ꝑ Chřm recuperati, cooperatores teste aplo dicẽte: Audiẽtes igit sp & sciẽtes, qm̃ dũ sum' in hoc corpe ꝑegrinamur à dño. Et alio in loco: Nõ em̃ habem' hic manẽtẽ ciuitatẽ, ſ; futurã inqrim'. Ideo q; hacten' à pria die dñica p' octauã pẽtecostes, ecclesia sctã admodũ fideľr ac prudẽter, sciteq; ea nobis euãgelia curauit legẽda denũtiãdaq;, qbus pii atq; subdubij ꝑegrini, viæq; ignari ad locũ. s. btitudis, vñ sumus depulsi, viã instrueremur doceremurq;. Gene. 3 2. Cor. 5 Hebr. 13

Veꝝ enĩuero, qa hęc ipa via, ad eũdẽ æternę btitudis locũ (q̃ten' ex auditis hucusq; euãgelijs itellexim') plane dura ẽ atq; arcta ſiq; horrida, dicẽte ipo dño (q vera ẽ via & btitudo) Intrate ꝑ angustã portã, qa lata porta & spatiosa via est, q̃ ducit ad ꝑditionẽ & mlti sũt, q itrãt ꝑ eã. Quã angusta porta & arcta via ẽ, q̃ ducit ad vitã, & pauci sũt q iueniũt eã. Siqdẽ ea q̃ ducũt ad vitã, cuiusmõi sũt octo btitudines, de qb' nuꝑ pene oĩa sũt paradoxa, & multũ aliena ab opiniõe hoim, oẽsq; (vt aiũt apľi) ꝑ mltas tribulatiões opꝫ itrare regnũ dei, & ĩ patiẽtia possidere aĩas, ne visis auditisq; iã horribilib' vijs & duris ad ęternã vitã cõditiõib' in itinere q̃si desperati deficerem' ipa sctã ecclia p' tot euãgelia de tã dura ꝑegrinatiõe, hodierna vltia ꝑegrinatiõis dñica, nob exhibet ꝓponitq; sacrosctm̃ euãgeliũ, q̃ ꝓponit nob tanq̃ in ęnigmate, magnitudo mercedis p' labores, postq; esuriẽ refectiõis ꝓposita, & plane ipsi' cursus atq; stadij brauiũ ad q̃d oẽs currere debem', admonitore Paulo, vt ipm̃ apphẽdere possim'. Nimiꝝ, q tm̃ erit de q̃to auris nõ audiuit hũana nec ocul' vidit, nec ĩ cor hoĩs ascẽdit. Et tm̃, inq̃, ẽ hoc ipm̃ brauiũ, vt ad ipm̃ apľs nõ cẽsuerit cõdignas hui' tpis passiões. Igit ei' brauij mercedisq; magnitudis recordatiõe atq; ei' adipiscẽdi spe aĩati sine desperatiõe, sineq; remurmuratiõe, eousq; ꝑegrini ãbulare debem'. Iohan. 14 Matth. 7 Lucæ. 13 Matth. 5 Lucæ. 6 Actoꝝ. 14 Lucæ. 21 Matth. 10 1. Cor. 9 1. Cor. 2 Esa. 64 Roman. 8

B ¶Ad q̃d (obsecro) brauiũ festinare debem', q̃d adeo ẽ ꝓtiosum? Ad brauiũ (inq̃) ęternæ refectiõis, q̃ hodie q̃si typo q̃dã ꝑ refectionẽ qnq; milliũ viroꝝ designat, q̃ futura ẽ oĩbus in hoc mũdo iustitiã esuriẽtib' in cęlesti pria, vbi q sũt (teste Iohãne p' ꝓphetã) nõ esuriẽt neq; sitiẽt amplius, qñquidẽ vbi ea cõicat esca de qua q comederit (Chřo adfirmãte) viuet in æternũq; saturabit. Nimiꝝ q̃ qnq; saturabilibus sapidissimisq; panibus cõfecta ẽ, q̃s huius hodierni euãgelij panes, qnq; figurãt, ad q̃s suspiramus, & ex qbus reficiemur in æternum, quibus vel oĩbus refectis panes nõ deficiunt, sed in suo esse manent. Quorum sane Apoc. 7 Esaię. 49 Iohã. 6

C ¶Prim' est pñtia dei, q̃d q in cœlo sũt, deũ vidẽt cũ Chřo pñtes. Hinc Chřs ait: Bti mũdo corde, qm̃ ipsi deũ videbũt. Et aliàs: Dico em̃ vobis, q angeli eoꝝ sp vidẽt faciẽ patris mei, q in cœlis est. Quẽ nũc (inqt Paulus) videmus ꝑ speculũ in ænigmate, tũc ãt facie ad faciẽ. Sic Iohãnes ait: Scimus qm̃ cũ apparuerit filii ei erimus, qm̃ videbimus eũ sicuti ẽ. 1. Thess. 4 Matth. 5 Matth. 18 1. Corin. 13 1. Iohã. 3

D ¶Scd̃s ẽ pulchritudo visiõis faciei dei, q̃ q̃nta q̃lisq; sit ex trãsfiguratiõe dñi itelligit, in q̃ facies dñi resplẽduit sicut sol, vestimẽta ãt eius facta sunt alba sicut nix. Certe tã pulchra & clara, vti mortalis hõ eã inspicere neqat, exẽplo Mosis, q (vt scriptura tradit) & si facie ad faciẽ dño loqret, dñi tñ faciẽ videre nõ potuit. s. ad quẽ dñs ait: Nõ poteris videre faciẽ meã, Nõ em̃ videbit me hõ, & viuet. Eo igit ac maiore splẽdore ꝑticipes erũt bti in cœlo. Matth. 17 Mar. 9 Lucę. 9 Exodi. 33

¶Tertius

Matth.22 ¶Tertius ē societas angelorum, īter quorum sortes, ē sors nrę beatitudinis. Hinc Chrūs ait: E
Marc.12 Cū em̄ à mortuis resurrexerīt, neq; nubēt, neq; nubenē, s; sunt sicut angeli dei in cœl. Si ta
Lucæ.20 les, q̄les angeli, ergo angelorum erim⁹ cōsortes, de q̄rū natura & cōditiōe nup plura dixim⁹.
¶Quartus est cōsortium sanctorum in cœlo, q cum Chr̄o inibi regnāt. Hinc Apl̄us: Grās F
Coloss.1 (inqt) agentes deo & patri, q dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine.
Matth.17 ¶Quit⁹ ē dulcedo īternę btitudīs, quā apl̄i figural̄r & q̄dātenus expti sūt, qñ dixit ad Iesū G
Mar.9 Petr⁹: Dñe bonū ē nos hic eē, si vis faciam⁹ hic tria tabnacula, tibi vnū, Mosi vnū, & Helię
Luc.9 vnū. Tāta nimirum ē ea btitudīs dulcedo vt mille anni inibi in ęternitate p̄ nimio gaudio bti
2.Petr.3 ¶Quis ergo tā ab om̄i rōne alienus, q nō huius mundi, vel (tudinis sint pīñ vnus dies. H
quālibet durā pegrinationē spe tātæ refectiōis post labores, tātæ mercedis, tāti brauij ex-
pectatiōe, sus'q; de'q; sit laturus? Quū Iacob seruitutē quatuordecim annorum facillimā du-
Gene.29 xit ob magnitudinē amoris in Rachel, p qua tot annis seruiuit. Quū & militē animare so
leat mercedis amatæ q̄liscūq; pgustatio & p animi desiderio qūātulacūq; remuneratio.
Phil.1 ¶Nec īterim dissipiat, q in his panib⁹ hordeū ē, vtpote dilatio suspirātis eo, quēadmodū I
apl̄s q ait: Et qd eligā ignoro, coartor āt è duob⁹ desideriū hñs dissolui & eē cū Chr̄o. Cæ
terum hoc ipm hordeū, vl̄ quālibet amarum, dulcorat̄ iterea dulcedīe duorum pisciū cōsolantiū.
Roma.5 Quorum prim⁹ est spes certitudīs ad eos panes puenīēdi, q̄ pinde hic bti viuim⁹ & in recrea
Roman.8 tiōe suspēdimur, q a (teste apl̄o) spes nō cōfundit. Qui & rursus ait: Scim⁹ aūt q̄d oīs creatu
ra īgemiscit & parturit vsq; adhuc. Nō solū aūt illa, s; & nos ipi primitias spūs hñtes, & ipsi
intra nos gemim⁹ adoptionē filiorum dei expectātes redēptionē corpis nr̄i. Spe em̄ salui fa-
Roma.8 cti sum⁹. Sic q̄d nō videm⁹, speram⁹, p patiētiā expectam⁹. Hic idē hortat̄ vt spe gaudea
Tit.3. mus q hęredes sum⁹ dei scd̄m spem vitæ ęternæ, sumus'q; cohęredes Chr̄i, si fiduciā & glo
Hebrę.3 riā spei vsq; ad finē firmā retinuerim⁹. Sic Dauid cecinit: Insup & caro mea requiescet ī spe,
Psal.15 qm̄ nō derelinqs aīam meā in īferno, nec dab scm̄ tuū videre corruptionē. Quare rursus
Hebre.6. inqt apl̄s: Fortissimū solatiū habeamus, q cōfugim⁹ ad tenēdā ppositā spem, quā sicut an
chorā habem⁹ aīæ tutā ac firmā & īcedētē vsq; ad īteriora velaminis, vbi pcursor p nob in-
troiuit Iesus. Scd̄s piscis cōsolatiōis ē, certitudo diuīæ fidelitatis, qñquidē de⁹ nō mētit̄, q
Hebre 6 (teste apl̄o) q̄cūq; q̄ pmisit, potēs ē & facere. Et iterum: Fidelis ē, q vocauit vos, q etiā faciet
Roma.4 Et Petr⁹ ait: Nō tardat dñs pmissionē suā, sicut qdā existimāt, s; patiēter agit ppter vos,
1.Thess.4 nolēs aliqs pire, s; oēs ad pœniam reuerti. Sic Dauid ppheta, cert⁹ de dei pmissiōe inqt:
1.Petri.3 Credo videre bona dñi in terra viuētiū q.d. Cert⁹ sum me visurum delitias dñi in padiso dei
Psal.26. mei, ī regiōe btorum. Vñ idē pmot⁹ alloqt̄ aīam suā. Expecta (inqens) dñm viril̄r age, & cō-
fortet̄ cor tuū, & sustine dñm, q.d. ad seipm & mēbra sua. Fortiter afflictiōes & dolorē pas
sionū pfer, cōsolet̄ in deo aīa tua, & p̄stolare dñm, q a cito liberator adierit, & videbis bo
na ei⁹ in terra viuētiū, satiabor, quū apparuerit gl̄ia ei⁹. ¶His sane duob⁹ piscib⁹, q'q; san K
ctissimi hoīes & martyres amaritudinē illā dilatiōis ęternę refectionis, p̄tiose'q; mercedis,
hordeū, spe. s. & fide ita dulcorarūt vt p Chr̄i noīe & ad indipiscēdā p̄fatā refectionē, tor
mēta q̄q; crudelissima ptulerit, vt solūmō ex nūero istorum eēnt, q cū chr̄o in cœl̄ eēnt ęgna
¶Ex qbus pcul dubio fuit D. virgo Catharina, martyr cōstātissima, cui⁹ memo (turi. L
ria hodie agit̄, q̄ vt p̄dictę refectiōis in cęlesti pr̄ia pticeps foret, neq; rotas horridas, neq;
crudelē gladiū, neq; deniq; tremēdā mortē timuit, imo q̄ lętabūda subire festīauit spōte'q;
subiuit, q̄ ppterea nihil gñis mortis suscipe nō paratissima fuit, ppter em̄ regnū cęlorum, ar
Acto.14. dēte'q; in Chr̄m spōsum suū amorē, oēs passiōes sibi suscipiēdas statuit. Nimirum memor &
2.Timo.3 cōscia, durā eē ad cęlū viā, q̄ p multas tribulatiōes eūdū foret, memor'q;, oēs q volūt pie vi
Roma 8 uere ī Chr̄o Iesu, psecutionē pati. Nec qdē h⁹ mūdi passiōes eē dignas futura gl̄ia, q̄ reue
Luc.24 labit̄ ī nob, quā nec Chr̄s qdē dñs, vtcūq; ab oī pctō īmunis sine passiōe & tribulatiōe in-
1.Pet.2 gressus eēt, argumēto & nos idē facere opterc (teste Petro) q ait: In hoc eī vocati estis, q a
& Chr̄s passus ē p nobis, vob relinqns exēplū, vt seqmini vestigia ei⁹. Pręterea memor su
it hodierni euāgelij, q̄ habet̄, eos solū ex qnq; panib⁹ comedisse, q ex ciuitatib⁹ in desertū
exierūt. i. q oīa reliqrūt Chr̄m secuti, exēplo, nos tūc prāsuros de qnq; p̄dictis panibus, qñ
Luc.12 h⁹ mūdi vanis & trāsitorijs bonis ex aīo renūtiauerimus, & pegrinādo Chr̄m secuti fueri
mus, & eius crucē q hic spe & fide qnq; panibus ill̄ saturabimur, ī cęlesti vero pr̄ia ī effectu
vbi Chr̄s (eoipo teste) p̄eiget se, & faciet nos discūbere, & trāsiēs ministrabit nobis. i. sua cla
ritate nos saturabit adeo q̄d verba thematis nr̄i nō frustra sumus audituri, q̄ re ipsa dudū
audijt D. Catharina, q̄ haud dubie vna ex qnq; virginibus prudētibus nūc in cœlo Chr̄o
Matth.25 suo spōso adiūcta, in cœlestibus illis nuptijs qnq; panibus cū gaudio æternal̄r vescit̄.

¶HOMILIA LXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Luc.19. Quia hodie salus huic domui facta ē, eo q & ipse sit filius Abrahæ &c.

Dominica dedicationis templi.

De Dei

A DE dei Opt. Max, eius, adeoq́; diuorũ tẽpli dedicatiõe, verba, deo auspice, habiturus plane ignoro, vñ vel exordiar vel finiã, tãta se passim eius rei tã ampla mihi copia offerẽte. Siqdẽ tẽplorũ dedicatio res sit, nõ recẽs, nec nuper inuẽta. Nimirũ, q̃ cũ religiõe ipsa primũ nasci cœperit, q̃ & sacris lr̃is abũde obfirmata, & adeo nõ neglectui hñda, vt ea vel quãlibet magna laude, quãlibet deuota piaq́; veneratiõe censeat̃ psequẽda. Nẽpe, quã & Chr̃o Opt. nostro seruatori fuisse cordi & venerabilẽ legerimus. Id qd(q̃tenus diuina grã adfulserit) paulopost sumus oñsuri. Eqdẽ initio scire proficuũ arbitror, qd tẽplũ, & qd dedicatio sit eiusdẽ, & qualis inde ad nos emanet vtilitas, & quod huc attinet reliquum.

B ¶Est igit̃ tẽplũ locus oĩs peculiariter deo eiusq́; vsui deputat᷑. Qd in sc̃tis lr̃is in triplici discrimine offendimus. Nã & tẽplũ est cœleste, in q̃ deus p̃ṕ̃ atq́; naturali sede æternaľr qescit & rex regũ, dñsq́; dñantiũ in suo throno dñat̃, humilia respiciẽs, & alta à lõge (iuxta Psalm. 37
pphetã) cognoscẽs, à suis & angelis & sc̃tis sine fine sup oĩa laudã dus, colẽdus adorãdusq́;
De q̃ ipse deus in psalmis: Hæc reqes mea in seculũ seculi, hic habitabo, qm̃ elegi eã. Et Da Psal. 131
uid q́q; de eo canit: Dñs dilexit decorẽ dom᷑ tuæ, & locũ habitatiõis glorię tuæ. Idẽ: Dñs Psal. 25
(inqt) in tẽplo sc̃tõ suo, dñs in cęlo sedes eius. De q̃ etiã tẽplo Paulus scribit: Scim᷑ eñ, qm̃ Psal. 10
si terrestris domus nr̃a huius habitatiõis dissoluat̃, qđ ædificationẽ ex deo habem᷑, domũ 2. Cor. 5
nõ manufactã, sed ęternã in cęlis. De hoc filr Iohã. ait: Et ecce sedes posita erat in cęlo, &
supra sedẽ sedẽs, cui acclamabat̃ ab oĩ cęlesti hierarchia die ac nocte sine intermissiõe: Sã Apoca. 4
ctus, sc̃tũs, sc̃tũs dñs deus oĩps, q erat, & q est, & q vẽturus est: Et paulopost: Dignus es dñe Apoc. 5
deus nr̃ accipere gloriã & honorẽ & virtutẽ, qa tu creasti oĩa, & pter voluntatem tuã,
erant, & creata sunt, addit Esaias: Pleni sunt cœli & terra gloria tua. De hoc templo, quid Esa. 6
aliud magis dicere expedit, q̃ vt q hic peregrini sumus, oremus, vt & Paulus desiderabat 2. Cor. 5
hac terrestri habitatione exuti eo simus euolaturi, vbi deus illis, qui eum diligunt, præpa Esa. 64
rauit, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. 1. Cor. 2

C ¶Est mõ huic cœlesti tẽplo scđm pene pximũ, q̃d spũale ẽ, quũ sit cordis adeoq́; p seq̃
lã corporis: sicq dẽ in corpe sit cor. Et sic qlibet hõ tẽplũ est. De q̃: Templũ (inqt Paulus) dei 1. Cor. 3
sc̃tm̃ est, q̃d estis vos. Nescitis qa templũ dei estis, & spũs dei habitat in vobis? Si qs aũt tẽ 2. Cor. 6
plũ dei violauerit, dispdet illũ de᷑. Et paulopost: Nescitis qa mẽbra vr̃a templũ sunt spũs
sc̃tĩ, q in vobis est? Sic & hoc de tẽplo aliàs ad Iudæos dixit Chr̃s: Soluite tẽplũ hoc, & in Iohan. 2
trib᷑ dieb᷑ excitabo illud, q̃d sane (ait Euãgelista) de tẽplo corpis sui dixit. Qđ deiñ Iudæi
in passiõe falso obiecerũt Chr̃o, pinde atq́; is dixisset de tẽplo Solomonis, q̃d q̃draginta & Matth. 26
sex annis summis fuerat expẽsis cõstructũ. Hic obiter pie admonuerim corpa defunctorũ Marci. 14
in primisq́; eorũ, q̃s diuorũ cathalogo relatos cõstat, nequaq̃ eẽ irreligiose tractãda. Verũ
vel ideo honorãda, q̃d in his q̃ndã spũs sc̃tũs (vt Paulus ait) reqęuerit, quæ & pinde Deus 2. Cor. 6
Max. vel demortua miraculis in suorũ gloriã nr̃amq́; salutẽ, illustrare haud dedignatus ẽ.
Id q̃d de Helisęo pspicuũ euadit. Perperã deniq́; agũt q ea corpa sepulchro sacro cõtra ca 4. Regũ. 13
tholicę ecclesię cõsuetudinẽ, adeoq́; approbatissimas scripturas dedignant̃ quũ & Chr̃s Matth 27
ipse in suo, & eo qdem affabre extructo sepulchro collocari voluerit & pij oẽs tã veteris q̃ Marc. 15
noui testamenti hoĩes. Quod & de Lazaro patet. Qua de re fortassis suo loco diffusius. Luc. 23

D ¶Est & deniq́; tẽplũ materiale, manu vtpote factũ, lignis lapidibusq́; extructũ. Cuius- Iohan. 11
modi lõge magnificẽtissimũ & amplissimũ dei iussu scriptura tradit extruxisse Solomonẽ
ab eius pr̃e Dauide iceptũ. De eiusmõi tẽplo nõ manufacto, vtpote ex lapidibus & lignis 2. Reg. 6
extructo, deq́; eius dedicatiõe, quę & cõsecratio appellat̃, posthac nr̃ specialis erit sermo. 2. Para. 3
Qñquidem q̃d hodierna dies vel ideo nobis est solennis & venerabilis, qm̃ in ea huius tẽ-
pli, in quo nunc sumus magnĩfici certe & modis oĩbus amplissimi, facta sit dedicatio.

E ¶Est aũt (vt aiũt Latini, ijdemq́; receptissimi authores) dedicare nihil aliud q̃ rẽ quãpiã
alicui nõ mõ peculiarem, sed & plane ppriã facere, eiusq́; deinde vsum dumtaxat in illius 1. Para. 25
cui facta est dedicatio, gloriã vtilitatemq́; referre. Id q̃d aliàs est cõsecrare, deuouere, di- 1. Macha. 4
care, dedicare. Vñ cõsecratio, deuotio, dicatio, dedicatio. Et certe dedicatio nihil aliđ ẽ q̃
rei alicuius cuipiã deputatio. Hinc dedicatio tẽpli, qñ ipm̃ prius pphanũ vsuiq́; terreno
humanoq́; deputatũ, nũc dei Opt. Max, vel eius diuis peculiariter & ita qdẽ appropriat̃,
vt deinceps nil in eo aliđ agat̃, q̃ q̃d dei ẽ, & illius diuorũ, q cũ deo idipm̃ materiale tẽplũ
dedicat̃, vnà & ipsi eidem cõsecramur, deuouemur, dicamur, dedicamur. Et (vt oĩa recti
us intelligant̃) sciendũ velim Deo Max. eiusq́; diuis templum quodpiam dedicari.

F ¶Primo, vt locus sit sacer, idemq́; deo pprius, in q̃ ad dei laudẽ nr̃amq́; salutem & de-
uotionẽ venerãda sacr̃a tractent̃, q̃ partim à Chr̃o, partim ab Apl̃is instituta, ad posteros 1. Cor. 11
vsq́; sunt relata. Hinc Paulus sacrosanctã eucharistiã in domo dei, i. in tẽplo cõicari sc̃tis
voluit, domui vero cœnã, q̃ nõ esset dñica, mãducandã vtiq́; cõtra eos, q eã oĩni irrisione
& subsannatiõe etiã ecclesiæ cõsuetudine repugnante, & qdem citra necessitatem & cum
multorũ

multorũ scādalo irreuerēter sumunt. Sileo q̄ circa eā agunt reliq̄ relatu indigna. Q̄d & de
sctissimo sacro baptismi cōtra oē ecclesiæ institutū audio à plerisq; parũ pijs factitari. Pro
pter q̄s nō falso, sȝ verissime dixit idē apl's, multos eē infirmos, & ĩbecilles, & dormire mul-
Psal.10 tos, q̄nquidē dñi corp' mĩme dijudicet q̄ sit ꝓtiosū & q̄ sctm̄. Propter hęc (inq̄) & alia hoc
Gene.28 gen' sacra peculiariter deo tēplū ē dedicatū, ideoq; oibus sctm̄ & venerabile eē debuerit,
quū & ideo de' in illo (teste ꝓpheta) moret. In cui' locū, tēplo nōdū ędificato, Iacob in so
mnis p scālā de cœlo āgelos descēdere, & iñ ascēdere vidēs, expꝛectur' acclamauit: Vere
dñs ē in loco isto & ego nesciebā. Pauēs inqt: Terribilis ē loc' iste. Nō ē hic aliud nisi dom'
dei & porta cœli. Eapropter hic loc' iure diuio, gētiū & hūano ab oib' debet eē imunis.
Nec legim', q̄ hūc offēdisset temere, quē nō vltio diuia fuisset ſęuerior secuta. Nōne ei de
1.Mac.2 us tēpli sui violatorē Antiochū, regē illū potētissimū, p Matathiā, Iohānis filij Symeōis fi
liū sęueriter vltus ē? Quū is cū mlta exercit' sui pte trucidat' fuerit, reliqs ignominiose au
4.Regū.19 fugiētibus. Et qd de Senacherib potētiss. Assyriorũ rege? Nōne qa is coegerit bello regē
2.Para.32 Ezechiā vsq; a tēpli spoliationē, depdationēq;, in tātā dei Max. idignationē venit, vt vna
nocte angelo cladē immittēte, de suo exercitu. 185. milia amisit, ipseq; difficulter cū paucis
aufugit? Sȝ qd attinet in re notissima plurib' agere? Monuerim hic oēs tā pricipes q̄ reliq̄
hoies vt ꝓrsus sibi, q̄ten' fieri poterit, à dei diuorũq; tēplis violādis caueāt. Verũ ea ipsa oi-
bus modis in dei honorē decorare studeāt, nec ęgre ferāt, illa auro & oi ornatu ꝓtioso eē
Marc.12 redimita, id q̄d nec de' ipse reꝑhēdēdū duxit, q vel paupculā illā viduā magnope cōmēda
Lucę.21 uit, q̄m totā suā substātiā, q̄ fortassis erāt duo ęra, in tēpli Solomōis structurā & decorē lar
gita fuerat. Et si alioq vsq; adeo erat magnificū & opulētū vt nihil in eo eēt q̄d nō auro re
3.Reg.6 geret, ideo vbiq; terrarũ famigeratū. Id q̄d vł ob ei' excellētiā Chri discipuli sūt demirati.
Matth.24 Mgr (dicētes) aspice, q̄les lapides, & q̄les structurę? Quāq̄ illd postea ob Iudæorũ ĩ Chrm̄
Marci.13 pctm̄ ita fuerit destructū & demolitū, vt lapis supra lapidē (Chro ꝓphetāte) haud remāse
Luc.19 rit. Sit itaq; oib' dei tēplū sctm̄, qa in eo deus ē, & sacra ibi tractant. Vñ & Chrs ex tēplo
Iohan.2 nc qd ꝓphani in eo ageret, emētes & vēdētes cū summa ĩdignatiōe eiecit. Q̄d velim cor
di cōferēdū istis, q hac tēpestate nihil nō turpitudis ꝑpetrare in tēplis audēt, sed videbūt,
& ipsi aliqñ, q̄s nulla hactenus vel quālibet pia monitio à tāto scelere dehortari quiuerit.

Hiere.7 ¶ Scd̄o dedicat deo tēplū vt illic ad deū ob cerimonias inibi pias deuoti' ardētiusq; ore
Esa.56 tur. Siqdē ipm, vł Chro teste, dom' sit orōnis, & ĩ hoc extructū. Hic apl's speciatim tā vi G
Luc.19 ris q̄ mulierib', q̄uo ĩ tēplo orādū sit, ꝓceptū ꝓbuit. Hic & publican' in tēplo orās, domū iu
Iohā.2 stificat' redijt. Hic & Anna illa vidua ꝓphetissa filia Phanuel, qa in tēplo orās, & iñ nō dis-
1.Cor.11 cesserit, Chrm̄ videre meruit, deq; illo vaticinari. Quare & apłi tradunt p' chri ascēsionē
Lucæ.18 vnanimiter in tēplo q̄tidie ꝑdurasse. Et singłariter Petr' & Iohānes ad horā orōnis nonā
Acto.2 in tēplū ascēdisse mēorant. In argumētū ꝓculdubio tēpla singłariter à deo in vsuȝ orādi,
Acto.3 piis loca cōmodiora eē ordiata, quāq̄ vbiq; nō tñ adeo cōmode, de' orari possit. Hic pseu
doapłi isti, q nihil nō vel q̄libet ab ecclia recte ĩstitutū infrīgere moliunt, plane sunt vt sa
crilegi reꝑhēdēdi, q̄d iperitā plebeculā ex tēplis auocēt, eaq; alibi q̄ in illis orare malint.
Iohan.4 Nimirũ ꝑuerse allegātes dictū Iesu, ad mulierē samaritanā dicētis: Mulier crede mihi, qa
veniet hora, q̄ñ neq; ĩ mōte hoc neq; ĩ hierosolymis adorabitis patrē. Sȝ venit hora & nūc
est, q̄ñ veri adoratores adorabūt patrē in spū & veritate. Sȝ q̄rsum istuc? Miror qd ad ꝓ
positū? Nūqd Chrs eo dicto cēsuit tēpli vsuȝ in orādo cessare? Neq̄q̄. Imo docuit queād
modū cult' gētiliū, q in mōtib' fiebat idolis, p nouā legē, q̄ erat euāgeliū cessaret, & siłr vm
bratiles Iudæorũ figuræ desinerēt, & q deiñ eēnt deū adoraturi, nō labijs tm̄, sed & corde
& spū, q̄m de' spūs ē, adoraturi eēnt. Id q̄d approbat Chri verbū, q̄ ait: Vos adoratis. s. gē
tiles, q̄d nescitis. Quo certe pacto adorāt oēs q sine spū adorāt, sint etiā q̄cūq; loco adorā
1.Cor.14 tes. Corde igit vbiq;. i. spū orādū ē. Quare Apl's inqt: Orabo spū & mēte, psallā spū, psallā
& mēte. Facessant igit tā ignaui scripturarũ deprauatores, q adeo vbiq; diuinū cultū oēm
velint extinctū, & oēm in hoiem mētib' deuotionē erga deū, & erga hoies charitatē de-
leri, quū alioqn multorũ (proh dolor) nimis charitas frigescit, cœpitq; decrescere oīs vir-
Matth.6 tus vnà cū religione, quū & publica negligat honestas. Ita q̄q; intelligēdū est Chri aliàs di
ctū. Tu āt cū oraueris, intra cubiculū tuū, & clauso ostio, ora patrē tuū in abscōdito. Et pr̄
tuus q videt in abscōdito reddet tibi. Certe nō ꝓhibet tibi tēpli ingressum, sed ꝓhibet hy
pocrisim in orādo. & monet corde esse orādum, non cogitatiōibus vanis vagandum.

Gene.28 ¶ Tertio, dedicat tēplum, vt inibi deo fiāt oblatiōes, tā spūales, q̄ reales, vt ita dixerim. H
Siqdē Iacob in eo loco, q̄ de cœlo angelos descēdere viderat, ꝓmiserit se extructurũ dei
Psal.67 domū, ibiq; decimas deo oblaturũ. Vnde & Dauid inqt: A tēplo tuo in Hierłm, tibi offe-
rēt reges munera. Sic & Maria ex lege, quū sisteret dño filiū suum vnigenitū in tēplo, par
Lucæ.2 turturũ aut duos pullos colūbarũ offerre tenebat. At inqs: Hoc erat in veteri lege, nō ita in
noua, quæ est euāgelij lex, qua nihil offerre obligamur ꝓter cor bonū & immaculatū, teste

Aposto-

Apoſtolo,qui inquit:Obſecro vos fratres per miſericordiã dei,vt exhibeatis mẽbra ve-
ſtra hoſtiã viuentẽ,ſanctã,deo placentẽ,rationabile obſequiũ veſtrũ.Idem aliàs:Ideo in Roma.12
grediens mundũ dicit,Hoſtiã & oblationẽ noluiſti.Et Chrs alibi:Miſericordiã volo & Phil.4 Hebr.10
nõ ſacrificiũ.Sane Paulus nõ prohibet etiã corporalẽ hoſtiam offerre,ſed cenſet eam nõ Matth.9
prodeſſe ſine ſpũali & corde mũdo.Chriſtus quoq; corporale holocauſtũ nõ negat offer
ri,ſed ſuũ eſſe,vt gratis infirmis miſericordiã peccatoribus,quorũ gratia in mundũ vene-
rat,exhiberet,q̃ pro gratia ſua & miſericordia neceſſario nullũ cuperet ſacrificiũ.De quo
ſuo q̃q; loco latius diximus.Id q̃d & ipſi fatemur.Non aũt cõceſſerimus in nouo teſtamẽ
to nõ eſſe,vel in primis in tẽplo offerẽdũ,quũ aperto in cõtrariũ Chrs dicat:Si offers mu- Matth.5
nus tuũ ad altare,& ibi recordatus fueris,q̃ frater tuus habet aliq̃d aduerſum te,relinque
ibi munus tuũ ante altare,&vade prius recõciliari fratri tuo,& tũc veniens offeres munus
tuũ.Certe hoc ipm ad q̃ſcunq; cuiuſcũq; tpis eſſe dictũ cõſtat.Hinc deus alibi mãdat:Nõ Exodi.23
apparebis,inqt,in cõſpectu meo vacuus.Cõſtat igitur in vtroq; teſtamẽto offerendũ tã
ſacrificiũ mũdi cordis q̃ rei alterius corporalis.Nec obſtare q̃ ſcriptura aliquoties videa
tur excludere corporale holocauſtũ,q̃ niſi innuit idipſum non valere,citra ſpũale ſacrifi-
cium,at vtrũq; vnà coniunctũ proculdubio plurimũ valere,q̃d vtiq; in dei honorẽ datur
loco eleemoſynæ.Alioqui enĩ nec in veteri lege fuiſſet offerendũ,ſi aliter ſcripturas intel
lexeris:Quandoquidẽ in veteri teſtamẽto propheta ſcripſit:Miſericordiã volo & non ſa
crificium.Et Dauid:Vtiq; holocauſtis nõ delectaberis.Hoc vero nõ negauerim,ſacrifi-
cia in eũ vſum & modũ,quo in veteri teſtamento patres vtebantur,nobiſcũ minime ſer- Hebr.10
uari debere,qui vnã habemus pro omnibus peccatis hoſtiam,Ieſum Chriſtum.
I ¶Quarto,tẽplũ ideo dicať deo,vt in eo ipſe deus peculiari loco frequẽtius laudeť.Vn-
de propheta:In tẽplo eius oẽs dicẽt gloriã.Hinc & Aplus docet in tẽplo eẽ ſpũ pſallẽdũ. 1.Cor.14
K ¶Quinto,deo dicatur templũ vt ſacroſanctũ eius verbũ in eo doceať & audiať,quo ni-
hil à deo nobis p̃tioſius,nihil ſalutarius,nihil vtilius,nihil deniq; cõſolatione plenius,nec
melius homini datũ eſt,q̃ vel ſolo hic quiete,& alibi beate viuere poſſumus.Hoc itaq; iã
p̃tioſum,tam'q; vtile ſemen in dei tẽplo ad populũ pacifice & pie,& modeſte ſpargendũ Matth.13
eſt,& ab auditoribus bono & optimo animo,nõ modo audiendũ,ſed ita retinendũ,vt in Luc.8.
patientia fructũ afferat.Quod tũ facilius p̃ſtabitur,vbi Eccleſiaſtes vir fuerit vere pius,
idem'q; cãdidus & integer,q̃ nullo ſiniſtro moueať adfectu,ſed ſolo Chriſti,adeo'q; eius Iohan.10
ouiũ,quarũ ipſe(vt ita dixerim)ſubpaſtor eſt,amore ducať,qui Chriſtũ(vt Aplus alibi cõ Phil.1.
queritur)nõ propter inuidiam & cõtentionẽ,vt pleriq; nũc adſolent,ſed ex charitate,&
propter charitatem p̃dicet.Dei,inquã,verbũ eſt in templo denunciandũ,nõ ſcommata, Iacob.3
nõ ludicra,nõ conuitia,nõ hoc genus vitiorũ reliqua in populũ iaculanda,id quod nõ eſt
pij p̃conis,ſiquidẽ euangelicus doctor eſſe debuerit prudẽs,pudicus,pacificus,modeſtus
ſuadibilis,bonis cõſentiens,miſericordia plenus & bonis fructibus citrà ſimulationẽ iudi
cans:nimirũ vt ex charitate aliorũ defectus emẽdare ſatagat,nõ etiã correctionẽ ex odio
p̃cedẽti ſub charitatis oſtẽſione coerceat.Id q̃d ſuo loco,vbi de verbo dei diſputatio erit,
latius(deo fauẽte)tractabimus.Hic iterũ atq; iterũ dico dei verbũ in dei tẽplo eſſe p̃dican- Hebre.4
dũ,quo cõtinetur,ſermo ille viuus & efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti,& p-
tingẽs vſq; ad diuiſionẽ animæ ac ſpũs,cõpagine q̃q; & medullarũ,& diſcretor cogitatio 2.Timo.3.
nũ & intentionũ cordis.In quo,inquã,dei q̃q; verbo contineť ſcriptura illa,q̃ diuinitus in
ſpirata,vtilis eſt ad docẽdũ,ad arguendũ,ad corripiendũ,ad erudiendũ in iuſtitia,vt p̃fe
ctus ſit homo dei ad omne opus bonũ inſtructus.Vnde facile quis diiudicat q̃ hactenus
ſcripturã,& quo modo p̃dicarint noui iſti p̃cones,quorũ hypocritico euãgelio nihil non
virtutũ & bonorũ operũ atq; morũ apud nõnullos negligitur,interim nec fide ipſa,quam
iactant,ſuos per charitatẽ fructus operãte.Debet ſane vel ideo dei verbũ in tẽplo ſyncere
re & candide p̃dicari,q̃ ad hoc opus præcipue deo templa ſint dedicata.
L ¶Cuius argumẽto & teſtimonio,Chriſtus adhuc puer docẽs in tẽplo eſt repertus,do-
cens,inquã,tam ſancte,tã virtuoſe,tam'q; excellẽter,vt qui illũ audierũt & interrogarunt Luc.2
doctores ſuper prudẽtia & reſponſis eius obſtupuerint.Sic Lucas q̃q; alio in loco ſcribit,
ipm diebus in tẽplo docuiſſe,nocte vero exijſſe & moratũ in monte,& omnẽ pariter po- Luc.21.
pulũ mane iuiſſe ad eum in tẽplo audiendũ.Sic & ipſemet inquit:Cũ quotidie vobiſcum
fuerim in tẽplo docens,nõ extendiſtis manus in me.Sic idem in alio euangeliſta ait:Ego Matth.26
ſemper docui in ſynagoga,& in tẽplo,quo oẽs Iudæi cõueniunt,& in occulto loquutus Marc.14
ſum nihil.Quid me interrogas?Interroga eos q̃ audierũt,q̃d loquutus ſum ipſis.Ecce hi Luc.22
ſciunt q̃ dixerim ego.Sane exẽplũ nobis dedit,vt verbũ diuinũ propter eius ſanctitatẽ & Iohan.18
propter commodũ populi in vno loco cõuenientius in tẽplo dei p̃dicetur.Quod & apo
ſtoli Chriſtũ magiſtrũ ſequuti factitarũt,qui(vt Lucas ſcribit)quotidie vnanimiter in tẽ Actorũ.2
plo perdurarũt.Sic idem paulopoſt ait:Aduenięs aũt quidã nunciauit eis,quia ecce viri,

quos posuistis in carcerē, sunt in tēplo stātes & docētes populū. Sic & aliàs Paulus tradī in
Acto. 21 templo omnē populū docuisse, insup & gentiles in templū induxisse. Aegumēto vtiq̃, vt
& ipsi in tēplo diceeemus dei veebū, nec alias nisi veea inteeueniēte causa vel necessitate.

¶ Sexto & posteemo, deo potissimū templū dicatue, & eius est dedicationis (q̃d magno M
pere velim notandū) nobis est cogitandū, quō in ea, locus in quo templū est exteuctum,
ab omni peophano vsu vindicatus, & in diuinū vsum peorsus sit deputatus & dedicatus.
Ita nimiꝝ cōuenit supplici coede meminisse, hāc domū & hoc templū esse firmissimū te-
stimoniū, adeoq̃ certissimū titulū & signū eius felicissimæ diei, qua nos eelicto idoloꝝ cul
tu, posthabitaq̃ infidelitate, tū peimū deo Max. diuinoq̃ eius cultui dedicati, deuoti, con
secratiq̃ fuimus, & peimū in eū, vtpote cœli tereæq̃ creatoeē & dñm, adeoq̃ in eius vnige
nitū filiū Iesum Christū mundi seruatoeē, ceedidimus, cœpimusq̃ eundē in fide vera se-
qui, quēadmodū diuus ille, cui & templū secundū deum est inscriptum.

Gene. 28 ¶ Eius aūt eei & dedicationis veeæ originis & rationis tibi locupletissimū præbet testi- N
moniū sanctissimus ille pateiaecha Iacob, qui in eo loco, vbi angelos de cœlo descendere
& ascendeee in cœlū videeat, lapidē, cui dedit nomen domus dei ad futuꝝ deo templum
condendū erexit, desupeeq̃ oleū fudit, in votū & signū, q̃d in eo loco, & tēpoee veee ac ee
cte deū cognouisset, eiq̃ se in vrro eeligiosoq̃ cultu mācipasset. Vides ergo q̃ pulchra, q̃q̃
diuina fuerit temploꝝ dedicationis causa & origo, & ratio minime cōtemnēda? Quā &
Nume. 7 sequutus Moses ille mitissimus, post egressum Aegypti deo tabeenaculū eeexit, illudq̃ vn-
xit & sanctificauit, cū omnibus vasis suis, inibiq̃ altare dedicauit. Sic & Solomon ille sa-
3. Reg. 8 pientissimus & doctissimus templū q̃d ipse à patre Dauide incepiū, perfeceeat deo Max.
2. Para 5 cū summa solēnitate & deuotissima oratione dicauit. Sic Iudas q̃q̃ Machabæus ille sæue
1. Mach. 4 eissimus & iustissimus, quū potitus esset aduersum inimicos suos victoeia, nouū templū,
itemq̃ altaee nouū dro dedicauit, diemq̃ illū dedicationis spatio semper octo dieꝝ, iux-
ta legem Iudæoꝝ, voluit esse anniuersaeiū, sumeee solennē. Quandoquidē inquit scriptu
Ibidem ra: Fecerūt filij Iseael dedicationē altaeis diebus octo, & ornauerūt faciem tēpli coronis
aureis, & (vt alias in nonnullis eegionibus vidimus) scutulis. Et facta est lætitia valde ma-
gna in populo, & auersum est oppeobriū gentiū. Et statuit Iudas & featres eius, & vniuer
Nume. 7 sa ecclesia Israel, vt agatue dies dedicationis altaris in tēpoeibus suis ab anno in annū per
octo dies, & quinta & vicesima die mensis Casleu. i. apud Romanos pene Decembeis cū
lætitia & gaudio. Et alias in eo die principes ac duces & populi peimoees, cū summa so-
lennitate munera obtulerunt, templumq̃ in dei laudem honoeaeunt.

¶ Igitue facessant peocul hinc & erubescāt schismatici, qui cōtra tot saceatissimas scri- O
pturas, quas (vt sunt voluptatibus dediti atq̃ illecebeis) vel nō viderūt, vel mēte obcæcati
nō intellexeeunt, nō erubuerunt hactenus & tēpla popinis & lupanaeibus adsimilaee, eaq̃
nullo nō luto defœdaee ac peophanaee, eorūq̃ dedicationibus vel sancte à spū sancto in-
stitutis maligne nihil nō expeobeare, quas vidēt statuisse, seeuasse, coluisse annuatim vieos
tā mites, tā sapientes, tamq̃ iustos. Et nobis adeo oīa, quæ sanctissime sunt, iustāq̃ ob cau
sam instituta, & à maioeibus nosteis honoeifice & eeligiose ad tot tēpora, fide synceea,
firmiteeq̃ obseeuata abolēt, quēadmodū istis schismaticis? Absit. Imo ad ea custodienda,
veneeādaq̃ hoc simus peopēsioees, quo sumus, q̃ veteees illi à deo magis miseeicoeditee
exauditi. Sed inquiūt illi: Amice bone. Quę hactenus peo tuenda tēploꝝ dedicatione ad-
duxisti, in veteri testamēto locū habuerūt, sed sunt nobiscū abolita. Quibus ego: Et cultus
proinde diuinus nobiscū, q̃d ipsi molimini, abolēdus est. Et cue, quæso, cōnubia, q̃ & no-
bis maximi habent, tantopeee extollitis? Nōne ante nouā legē, quæ est euangeliū, primi-
tus cœpta? Cœpta fatemue, sed ea in nouo sunt testamēto p̄ Chri p̄sentiā in nuptijs Cha
Iohā. 2 næ Galilææ sancita & appeobata, nō sic de temploꝝ dedicatione. O cæci, inquā, aduee-
sus vos ait Chrs: Nōne idro erratis, nō scientes scriptueas, ne vietutē dei? Scrutamini scri-
Marc. 12 pturas & inuenietis me nō minus diligētee ī encænijs fuisse in tēplo Hieeusalē, q̃ in nuptijs
Iohan. 10 in Chana Galilææ, nimiꝝ exemplo oībus, qui me sequunt, vt & ipsi encænia nō negligāt.
Encænia veeo, quid, quæso, aliud, q̃ dies solēnitatis dedicationis tēpli, qui nono mēse ce-
lebeabant, nonus aūt mensis, nosteo feeme Nouembri eespōdet, sed magis ad beumā de-
uergit. Nā peimus mensis eoꝝ incipit ab æquinoctio veeno, quartus à solstitio æstiuo, se
ptimus ab æquinoctio autumnali, & nonus solstitiū brumale peoxime antecedit.

¶ Maneat eego veebū domini in æteenum, quia ipsum veeitas est, quæ manebit in gene P
Psalm. 118 ratione & generationem, id est, æteenaliter. Et eeiectis schismaticorum nugis, eoeumq̃
refutatis eeeoeibus, dei templum nobis sit vel ideo sanctissimū & maxime veneeandū, q̃d
locus est in quo deus peculiaritee inhabitet, in quo deus adoeetue deuotius, in quo deo ri
te offeeatue, in quo sanctissimū dei verbū peædicetur, in quo deniq̃ votum nobis adeoq̃
certissimū monumentū eius diei, qua nos relicta idololatria & infidelitate, vni vero, viuo,
ætet-

æternoq́ꝫ deo, cœli terræq́ꝫ creatori atq́ꝫ domino sumus dedicati, & quod iam deinde minime in diabolicum vsum, eundemq́ꝫ prophanū conuertendi, positum est.

Q ¶In hac igitur dedicationis die corde & animo iubilemus, exultemus, lætemur, exultātes tripudiemus, deoq́ꝫ Max. laudes ac gratiarꝫ actiones, viua voce, saltu tripudianti, nulloq́ꝫ nō musico instrumēto canamus, dicētes: Gloria, decus, honorq́ꝫ deo nr̄o. Quid ni? Qn̄quidē hæc sit illa lætissima dies, & candido (q̊d aiunt) lapillo notāda, in qua primū Zachæi domui vel ideo facta est salus, qm̄ & ipse filius sit Abrahæ. Quis erat Zachæus? Princeps (inquit euāgelista) publicanorꝫ, idēq́ꝫ statura pusillus, Abrahæq́ꝫ filius. Quis, inquā, fuit Zachæus, nisi nos olim publicanorꝫ principes, ob magnitudinē peccati, qa idololatriæ, dei Opt. Max. nescij, iræ filij, diabolo cōsecrati? Statura eramus parui, i. in gratia dei plane minimi, quia tn̄ ascendētes arborē, facti sumus filij Abrahæ, i. fidei & operꝫ (Abrahā em̄ credidit deo, & reputatū est illi ad iustitiā) Ita em̄ intelligendū esse Zachæū Abrahæ fuisse filiū, argumēto est, ꝙ ille nō fuerit Iudæus, sed qa Abrahamū fide & operibus imitatus est, & vt Abrahā reliquit domū paternā peregrinus factus, Sic & Zachæus bona sua pauperibus impartiēdo reliquit. Hinc filius Abrahæ, quales & ipsi fuimus, qn̄ relictis prophanis rebus & malorꝫ desiderijs ꝑ fidē Christū hospitio suscepimus, & nō vni aut alteri tantū, sed toti huic domui, i. toti familiæ huius ecclesiæ, facta est salus in hac die. Lucæ.19 Gen.15 Roma.4 Iaco.2

R ¶O vere festa dies, totoq́ꝫ venerabilis æuo, & nunq̄ satis laudāda, in q̄ in dei Max. gratiā primū sumus recepti, eidē primo recōciliati, siquidē fide in Christū illuminati. Hæc est illa dies, in qua primū ꝑ nuptias illas euāgelicas filio regis illius, spōso videlicet Iesu Chr̄o dicati & despōsati sumus, nuptiarꝫ facti participes. O vere læta dies, in qua nr̄a cū meretrice, i. diabolica ꝑsuasiōe, substātia ꝑ luxuriā deuorata, filij antea indigni vt filij vocaremur (siquidē corā deo patre nr̄o in cœlū peccantes) & perinde mortui reuiximus, perditi sumus inuenti. O felicissima & lætissima dies, in qua (vt Ap̄lus scribit) quū antea essemus filij iræ, facti sumus filij gratię, quūq́ꝫ essemus mortui peccatis, cōuiuificati sumus in Chr̄o, cuius sumus gr̄a saluati, ꝗ nos conresuscitauit & cōsidere fecit in cœlestibus. Sumus em̄ hodie gr̄a ꝑ fidē saluati. O igit̄ vere felicē & vere lætā diē, in qua nos Chr̄s suā sibi acceptauit ecclesiam, pro qua ipse seipsum tradidit vt illā sanctificaret, mūdans eā lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiā, nō habentē maculā, aut rugā, aut aliqd hmōi, sed vt esset sancta & immaculata. Et ita nimirꝫ hac in die facti sumus illa noua ciuitas Hierusalē & sancta, de cœlo descendēs, à deo parata, sicut spōsa viro suo ornata. Quēadmodū em̄ spōsa suo appropriat̄ spōso, eidēq́ꝫ prorsus dicat̄, vt deinceps nō sit alterius, ita & nos hodie sponso Chr̄o sumus dedicati, eius perpetuo futuri, diabolo renunciantes. Matth.22 Luc.15 Ephe.2 Ephe.5 Apoca.21

S ¶Vnde sequit̄ vnica illis ex infinitis cōclusio, hodieq́ꝫ hāc illā esse vere lætissimā & felicissimā diem, in qua (deo propitio) Christū dei Max. vnigenitū recepimus, & in noīe eius primū credidimus, vnde & nobis (vt ait euāgelista) potestatē dedit nos dei filios fieri, ꝗ nō ex sanguinibus, neq́ꝫ ex volūtate carnis, neq́ꝫ ex volūtate viri, sed ex deo nati sumus. Et sic plane relicto idolorꝫ, mūdi, carnisq́ꝫ desideriorꝫ abusu, nos hac die totos deo opt. Max. dicauimus, cōsecrauimus, deuouimusq́ꝫ. Et sic recte hæc dies dicta est dies dedicatiōis, in q̄ nobis & toti domui, i. cōgregationi nr̄æ facta est salus, qm̄ filij sumus Abrahæ, fideiq́ꝫ, qua ꝑ grām iustificamur. Merito igit̄ hæc dies nobis esse debet oībus modis læta & tripudio plena & gratiarꝫ actione in hymnis & cāticis referta, in qua deus ille Opt. tantā nobis gratiam cōtulit, vt nos esse suos voluerit, seq́ꝫ hodie (qm̄ vnus est dies, vita nostra) in domo nostra, i. ecclesia seu cōgregatione nr̄a manere promiserit, quā quæsitā inuenit, & perditā saluam fecit. Hinc nō absurdū à nobis puto eē dictū, hāc nobis esse diē debere oībus & lætiorē, & gratiarꝫ actione pleniorē: quippe, in qua deus Opt. hoc nobis gratiose cōtulit, sine quo nihil nobis totū eius humanitatis mysteriū profuisset. In qua quidē die, nō ipsi tantū debemus esse in deo Opt. gaudētes, qui, vt ouis illa ex centū perdita, ꝑditi, sumus inuenti, sed & oēs vicini, ꝗ ex alia sunt ecclesia, lætari debēt & cōgratulari, qm̄ amici & vicini, cū eo sunt cōgratulati, qui ouē, q̄ perierat, inuenerat, quū in hac die, huic nr̄æ domui, i. ecclesiæ nostræ Moguntinæ primū facta est salus, ꝗ a fidē recipientes, & filij Abrahæ facti, deo nos totaliter dedicauimus. In cuius perpetuū rei monumentū huius tēpli dies nobis dedicationis est anniuersaria solēnis & celebris, q̄ & notat veri tēpli, i. cordis nostri deo dedicationē, qua per fidē dedicati, hac dedicatione sola vitam æternā habere possimus. Iohā.1 Iohan.3 Roma.3 Galat.2 Luc.15 Matth.18

¶Finis Homiliarꝫ de tempore primæ centuriæ.

Sequuntur Homiliæ de sanctis Centuriæ eiusdem.

HOMILIA LXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.4. Venite post me, & faciā vos fieri piscatores hominū, &c.

IN FERIIS DIVI ANDREAE.

Luc. 5 Iohã. 1 Hisce verbis admirabilẽ diui Andreæ, cui hæc dies dicata est, & Si- A
monis fratris ad apostolatũ vocationẽ recolimus, q prius audito
Iohãqe, eius hortatu sequi cœperãt Iesum. Sed vtroq; relicto re
dierãt ad artẽ, q̃ soliti sunt sibi parare cibũ. Iãq; satagebãt in suo
negotio, mittẽtes rete in lacu. Ominis erat boni, primũ iuuentus
nouæ doctrinæ capacior, deinde fratrũ cõcordia sese mutuo stu
dio iuuãtiũ. Ad hæc ars innoxia e publico lacu tenuẽ victũ parãs,
deniq; piscatio ipsa nouæ piscatiõis admonebat. Nõ q̃ lineis tex
tis captaret pisces in cibũ vẽtris, sed q̃ reti sermonis euãgelici ca-
ptaret hoĩes immersos terrenis curis ad desideriũ vitæ cœlestis. Itaq; corporis intẽtos ne
cessitati Iesus interpellãs: Me (inqt) sequamini, & à me discetis artẽ, certe meliorẽ q̃ à pa-
tre didicistis. Nec artẽ tñ deseretis, sed in melius cõmutabitis. Qñquidẽ efficiam posthac,
vt sitis piscatores hoĩm, vt q nunc pisciculis insidiamini in pernitiẽ, hoĩes capiatis in salu
tẽ æternã. Agnouerũt vocẽ eius, cui aliqñ crediderãt, & cuius humanitatẽ domestico col
loquio fuerãt experti, sed addita voci energia pfecit, vt protinus ad vocẽ vocãtis, nõ solũ
obliuiscerent piscĩu, verũetiã retia, vt erãt, reliquerũt ibi, ac ne domesticis quidẽ saluta-
tis, Iesum (vt illic ambulabat) sequerent. Nihil adhuc pclari viderãt in Iesu, & tñ nihil con
tati, nec soliciti vnde victus in posterũ suppeteret, simplici verbo vocãti sese adiungũt co
mites, ne morte quidẽ diuellẽdi. Vox erat hæc: Venite post me, & faciã vos fieri piscato-
res hoĩm. Vnde tria scitu nõ inutilia occurrũt discutiẽda. ¶ Primũ, oportere pastorẽ, B
pdicatorẽq; ecclesiæ, p ecclesiæ psides vocari, ordinari, demũq; ad pdicandũ pascendũve
mitti. Sic hodie Chrs Petrũ & Andreã fratres, & Iacobũ & Iohannẽ fratres ad apostolatũ
Marci. 3 vocauit, & apostolos, i. pdicatores fecit, & demũ cũ alĳs ad pdicandũ perinde sua autori
tate approbatos misit. Id q̃d Marcus euidẽter arguit, inquiẽs: Et ascendẽs in montẽ, voca
uit ad se q̃s voluit ipse, & venerũt ad eũ. Et fecit vt essent duodecim cũ ipso, & vt mitteret
Hebræ. 5 eos pdicare. Sane ait Paulus: Nemo sibi vsurpet honorẽ, sed q vocat à deo, quẽadmodũ
Marc. 1. & Aaron, de q̃ alias locupletãter tractauimus. Sic & Chrs nõ semetipsum glorificauit, vt
Matth. 3 fieret põtifex, sed is q dixerat illi: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Tu es sacerdos in
Psal. 2 æternũ, secundũ ordinẽ Melchisedech. Si Chrs primus pastor, & pdicator nõ esse voluit,
Psalm. 109 nisi vocatus & missus, qũo alĳ erũt nõ vocati? Quũ & Chrs sua dona nõ impartit, nisi vo-
Lucæ. 19 catis, quẽadmodũ Lucas ait: Vocatis decẽ seruis suis, dedit illis decẽ mnas. Sic Paulus se
Galat. 1. gloriat apostolũ esse vocatiõe Iesu Chri, q & suos, sicut alĳ apostoli, ad pdicandũ misit: q
optime norat, salutariter & ad salutẽ populi nequaq̃ nisi rite vocatos, ordinatos, missosq;
pdicare. Eapropter neminẽ pastoratus officiũ vsurpare debere, nisi rite vocatũ atq; ordi-
Matth. 8 natũ à Chro vel ab eo positis. Huius argumẽto, repulsam à Chro passus est scriba, q seipm
Luc. 9 ingesserat. Sic Matthias nõ semetipsum ingessit, sed pdicationibus aplorũ & sorte fuit ele
Acto. 1. ctus, atq; ita coaptatus in eorũ numerũ. Hinc q aliter se intrudunt in pastorale officiũ, per
ostiũ nõ intrant, sed fures sunt & latrones, qñ ante Christũ venerũt p tectũ ingressi. i. sua
autoritate, vel eorũ, q autoritatẽ non habẽt. Quod q a factũ est & fit nostro tpe, non parũ
attulit perniciei cõmuni populo, imo omni statui, &c. ¶ Secũdo, Christũ ad ecclesiam C
suã in fide & virtute instituendã hoĩes simplices & indoctos instituisse, vtpote piscatores
pauperculos, nõ reges, nõ senatores, nõ philosophos, nõ oratores, sed plebeios, piscatores
indoctos, q̃s deus dudũ per Hieremiã promiserat, dicẽs: Mittã in vos piscatores meos, &
Hiere. 16 piscabunt vos. Hinc Apłus ait: Videte vocationẽ vestrã fratres, quia nõ multi sapiẽtes se
1. Cor. 1. cundũ carnẽ, nõ multi potentes, nõ multi nobiles, sed q̃ stulta sunt mũdi elegit deus & in-
firma. Sic & Chrs inquit: Cõfiteor tibi dñe pater cœli & terræ, q abscondisti hæc à sapiẽ-
Luc. 10. tibus & prudẽtibus & reuelasti ea paruulis. Dñs eñ Iesus Chrs nõ quæsiuit per oratorem
(vt vtar verbo diui Augustini) piscatorẽ, sed p piscatorẽ lucratus est imperatorẽ. Vnde &
Acto. 4 aliàs Iudæi vidẽtes Petri cõstantiã & Iohãnis, cõperto q hoĩes essent sine literis & idiotæ,
admirabant, & cognoscebãt eos, qñ cũ Iesu fuerãt. ¶ At quare istud? Nimirũ, ne fides D
1. Cor. 1. humanæ attribueret industriæ vel potẽtiæ. Quod & Paulus testat, inquiẽs: Vt confundat
fortia & ignobilia mũdi & cõtemptibilia elegit deus & ea, q̃ nõ sunt, vt ea, q̃ sunt destrue
ret, vt nõ gloriaret omnis caro in conspectu eius. Sic sane placuit deo per stultitiam pdi-
cationis saluos facere credẽtes: siquidẽ apostoli pdicarunt Christũ crucifixũ, Iudæis qui-
Esaiæ. 29 dẽ scandalũ, gentibus aũt stultitiam. Sic iuxta prophetam, deus perdidit sapientiam sapi-
entium, & prudẽtiam prudentiũ reprobauit, vt eius exemplo nemo quicq̃ humanis viri-
bus asscriberet, sed qui gloriaret, in deo gloriaretur. ¶ Dicit aũt Apostolus, Quia non E
Iohan. 3 multi sapiẽtes &c. Qñquidẽ aliquot, q̃uis paucũ multi potẽtes, nobiles, literatiq;, vt Nicode
mus, Gamaliel, Manahẽ Tetrarchæ collectaneus, Aethiops eunuchus potens Candacis
reginæ

reginæ Aethiopũ,itẽq; & Paulus,hocq; genus alij in Christũ crediderũt,& fidem p̃dica- Acto.8.9
runt,dicẽte euãgelista: Veruntamẽ & ex principibus multi crediderũt in eũ,sed propter Acto.22
pharisæos nõ cõfitebant,vt de synagoga nõ eijcerent.Sed quare? Ne,inquã,fides asscribe Acto.9
ret ignorãtiæ & ruditati,quẽadmodũ cõstat de lege Mahometi,quã nullus sapiẽs & lite- Iohan.12
ratus à principio recepit,sed tñ hoĩes rudes & carnales,qbus proposuit carnalia,qbus ho
mines facile cõsentiũt,q multitudine fretus,cæteros ad suæ legis receptionẽ coegit,dicẽs
se missum à deo in armorũ potẽtia,& nõ in miraculis,sed q̃d est cõtra euãgeliũ,q̃ nemo ẽ Matth.10
cogẽdus,vel humana potẽtia vel sapiẽtia.Hinc Paulus & si doctor esset potẽs,& sapiẽ se Marc.6
culari p̃clarus,fidẽ tñ nõ rhetoricis phaleris(vt nuper pseudoapostoli factitare cœperũt) Lucæ.9
propter p̃dictã rationẽ p̃dicauit,eo ipso teste: Et ego(dicẽte)cũ venissem ad vos frẽs,ve- 1.Cor.2
ni nõ in sublimitate sermonis aut sapiæ,annuncians vobis testimoniũ Chr̃i,& fuit sermo
meus & p̃dicatio mea nõ in psuasibilibus humanæ sapiæ verbis,sed in ostensione spũs &
F virtutis,vt fides vestra nõ sit in sapiã hominũ,sed in virtute dei. ¶Hinc colligendũ est, 2.Timot.3
neminẽ p̃dicatorẽ debere in suã oratoriã cõfidere artẽ,aut sibi quicq̃ asscribere,sed totũ
diuinæ scripturæ,q̃ diuinitus inspirata,dei virtute,vtilis est ad docendũ, ad arguendũ,ad
corripiendũ,ad erudiendũ in iustitia,vt pfectus sit hõ ad omne opus bonũ instructus.Est Iaco.3
aũt ea scriptura & sapiã(teste Iacobo) diuina,q̃ est pudica,pacifica,modesta, suadibilis,
bonis cõsentiẽs,plena misericordiæ & fructibus bonis,indicãs sine simulatiõe, cuiusmodi
est totũ euãgeliũ,& quicq̃d scriptũ est ab apostolis,modo nõ sinistre tradat,prout hacte
G nus pseudoapostoli factitarũt. ¶Secũdo colligẽdũ,nõ esse psonæ rationẽ habendã à po
pulo ipsius p̃dicatoris,vtpote eius vel arrogãtiæ vel humilitatis,vel humilis,vel ornati ser
monis,sed virtutis eius,cuius ille loco positus est,vtpote Chr̃i dei,q ipse dei verbũ per p̃- Matth.10
dicatorẽ,pinde atq; p instrumẽtũ docet,ipso adfirmãte: Nõ eñ vos estis q loquimini,sed Marc.13
spũs patris vestri,q loquit in vobis.Sic & Paulus ait: An experimẽtũ q̃ritis eius, q in me Luc.12
loquit Chr̃s? Est igit solũ verbũ cũ eius q̃litate attẽdendũ,nõ vero psonæ q̃litas,quũ alio- 2.Cor.13
qui facile homo deciperet blandicijs personæ fucatorũq; verborũ,q̃ parte veritatis aliq̃ñ Matth.4
grãdia mẽdacia tegũt.Id q̃d & alias dæmonẽ apud Christũ factitasse audiuimus,q̃ etiam
pacto(adfirmãte Paulo)ipse satanas trãsfigurat se in ap̃los Chr̃i,nõ ideo magnum est(ait 1.Cor.11
idẽ)si ministri eius trãsfigurent,velut ministri iustitiæ,cuiusmodi sunt pseudoapostoli.s. Acto.20
operarij subdoli,trãsfigurãtes se in ap̃los Chr̃i,testimonio etiã aliorũ ap̃lorũ,qui idẽ scri- 1.Petri.2
bunt de pseudoapostolis,q̃s & alibi Chr̃s pulchre depinxit.Et si eñ illi dicũt se habere spi Matth.24
ritũ,debemus potius attẽdere hæc verba Iohãnis: Charissimi, nolite omni spũi credere, 1.Iohan.3
sed probate spũs,si ex deo sint,q̃m multi pseudoprophetæ exierũt in mũdũ. Probãdi aũt Matth.7
sunt tã opere q̃ verbo: siquidẽ,Chr̃o teste: Mala arbor non potest bonos fructus ferre,Et Lucæ.6
H ex abundãtia cordis os loquitur. ¶Vnde sequitur tertiũ,prælatos & p̃dicatores esse,& Matth.12
dici à Christo piscatores,q̃m oportet ipsos facere,quod est piscatorũ.Habent aũt piscato
res rete.i.texturam ex lino aptam ad capiendũ pisces in cibum ventris ex pelago. Sic &
prædicatores debent habere rete,quod est sermo euangelicus, quo non debent capere
pisces pro satianda gula ventris,sed sancta p̃dicatione , eoq; verbo capere debent homi-
nes de profundo pelagi huius mundi.i.infidelitatis ad lucem fidei trahere,hominesq; im
mersos terrenis curis atq; peccatis,ad desiderium vitæ cœlestis,adeoq; omnis veræ virtu
tis,quæ ad cœlũ per Christũ est via,attrahere.Id quod aperto Christus innuit,inquiens
ad Petrum & Andream: Venite post me,faciam vos piscatores hominum,non præben-
darũ,non censuum,non pomparũ,non terrenorũ thesaurorũ,nõ ciuitatũ,neq; hoc genus
rerũ mundanarũ,sed hominũ.O mira & vere noua piscatio,qua qui capiuntur,non mo-
riuntur,vti pisces,sed potius viuificantur.Nam in verbo quoq; dei viuit homo. Deuter.8
I ¶Atq; vtinã hodie tales essent piscatores,qui nõ potius quæstui,q̃ hominũ saluti stude Matth.4
rent.Quales vtiq; erunt,si Paulũ illum magnũ piscatorẽ sequentur, qui dicit: Non enim 2.Cor.12
quæro quæ vestra sunt,sed vos.i.animarum vestrarum salutem.Non eñ debent filij pa-
rentibus thesaurizare,sed parentes filijs.Sic & veri prælati atq; prædicatores(iuxta Pau- 1.Cor.10
lum alià s)nõ quod suũ est quærere debent,id est,propriam vtilitatẽ,sed quod alterius,id Phil.4
est rempublicam.Et e diuerso homines,quos hic pisces nominat Iesus,subuenire debent
eiusmodi peccatoribus, sicut & Paulo & alijs apostolis datum est.
K ¶Erũt aũt & nostro tp̃e,inquã,tales piscatores,si hodie diuũ Andreã sequent,perinde
vt exẽplũ,q relictis oĩbus.i.rebus mũdanis & oĩbus occupatiõibus propter Christũ,Chri
stũ sequutus est,postq; ip̃m venit.i.vt ipse ambulauit,nõ tam sequutus est pedũ incessu,q̃
obediẽtia & affectu, adeoq; re ipsa,q semetipsum abnegans,crucẽ suã tulit,tã passione q̃ 1.Iohan.2
morte ipsa: Nimirũ,qui primus apostolorũ vocatiõe & piscatorũ,post dñi ascensionẽ,ver Matt.10.16
bũ dei cõstantissime p̃dicauit,suaq; noua piscatione totã pene Achaiam expiscatus & dño Marci.8
lucratus est,adeoq; fidelis ex p̃cepto dñi piscator,vt in cruce etiã,ad quã(vt vera perhi- Lucæ.14

bct historia)affixus fuit,mirabiliter plus q̃ viginti millia hominũ,fidrli,amabiliq́ꝫ sua pisca tione expiscatus est,animã suã deinde propter fideles in Christo labores deo cõmendauit,inquiẽs:O bona crux,quæ decorẽ de membris dñi suscepisti, diu desiderata,solicite amata,sine intermissione quæsita,& tã concupiscẽti animo ꝑparata,accipe me ab hoĩbus & redde me magistro meo,vt ꝑ te me recipiat,q per te me redemit.Quo sane modo,nõ alios hoĩes tantũ,sed & seipsum Christo fideliter piscatus est. Ita nimirũ in eo verissime dñs effecit,q̃d dixit:Venite post me,faciam vos fieri piscatores hominum.

HOMIL. LXXX. DE EO QVOD ECCLESIA ORAT,

Salue regina misericordiæ,vita,dulcedo,& spes nostra salue.

In vigilia Conceptionis deiparæ virginis Mariæ.

Aec est illa humilis,differtaq́ꝫ deuotissimis querelis salutatio & oratio,qua A
iamdudũ catholica ecclesia vnanimi omniũ cõsensu vsa est,& hodie ad diuam,eãq́ꝫ vere benedictã à deo virginẽ Mariã illã demisso corde obsecrãs vt nostra dignet esse aduocata apud vnigenitũ filiũ suũ dñm Iesum Christũ,dñm deũ nostrũ,eundẽq́ꝫ redẽptorẽ nostrũ longe clementissimũ. Quã etsi noui isti schismatici tã friuole q̃ impudẽter impugnẽt,nemo pius miretur,q̃n quidẽ illi verbo & opere se esse huius virginis impios hostes arguant, proindeq́ꝫ
Sap. 2 odio inuidiaq́ꝫ excæcati nõ possunt nõ aliter agere,nẽpe inuidia ꝑpediente,q̃ vnà cũ malitia illos errare facit prorsusq́ꝫ excæcat,nõ secus atqꝫ olim Iudæos,q sola inuidia(quę in-
Matth. 27 diuidua est virtutũ bonarũ comes)Chrm ad mortẽ,& quidẽ turpissimã ꝑsecuti sunt,teste
Marc. 15 Pilato,iudice alioqui in Christũ iniquo.Sciebat em̃(inqt euãgelista)q̃ ꝑ inuidiã tradidis-
Gene. 37 sent eũ.Quẽadmodũ & Iosyppũ illũ innocentẽ & iustũ,sui fratres vẽdiderũt, sola moti
Gene. 50 inuidia,quã isti cõceperant,q̃ is ipsis virtute & sanctitate adeo deberet ꝑferri,vt(veluti somnũ ꝓtendebat)futurus esset aut rex,aut magnus Aethnarcha,cui solo loco & tpe eẽnt supplicaturi.Quanq̃ absit illos,frẽs(q ad id factũ volũtate perinde diuina,& in figurã veritatis,qua Chrs erat à suis vendẽdus,inuidi dese deuenerũt)cõparẽ vel perfidis Iudæis vel schismaticis,q Christũ eiusq́ꝫ innocentissimã matrẽ(vt traditur)iniquo odio oderunt.
Psalm. 118 ¶At quæ,inquis,tanti odij causa schismaticorũ in tantã virginẽ,quã credimus nr̃æ salu B
tis partẽ habere & fuisse nõ minimã? Est inquã,quæ est lucis,q̃ ipsa odio habet à lippientibus nimirũ q̃ nimiũ clara. Est inquam,q̃ fuit Iudæorũ in Christũ,odiose clamantiũ:No
Luc. 19 lumus hunc regnare sup nos. Est inquã,quæ fuit diaboli in protoplastũ,nimirũ, vt ex sua
Gen 3 inuidia possit sua quadãtenus saturari malitia. Q̃n quidẽ norint malitiosi isti ꝑcones,Mariã tantis præ oĩbus fuisse redimitã virtutibus,vt ea vel vnica ex humilitate gratiose sit à dño electa,q̃ vnigeniti eius Iesu Chri esset mater,proindeq́ꝫ dicẽda ab oĩbus generationibus beata:Nẽpe,à deo Max.ab angelo,ab hoĩe deniqꝫ inter oẽs benedicta,q̃ adeo pul-
Lucæ. 1. chra fuit,& ab omni labe etiã in materno vtero immaculata,vt de ea scriptura cecinit:To
Canti. 2 ta pulchra es amica mea,& macula nõ est in te. Adeo,inquã,pulchra,vt catholica ecclesia pio cõsensu credat,illã non ꝑ naturã,sed ꝑ grãm,etiã absqꝫ pctõ originali cõceptã:veluti cras(Christo fauẽte)disputabimus.Habet aũt inuidia hoc sibi semꝑ cõparatũ, vt q̃d laudandũ est,ipsa vituperet & incessat. Id q̃d hoc loco hæretici isti gloriosæ virgini deiparæ nequiter faciũt,quũ(iuxta ecclesiæ canticum)felix sit & omni laude dignissima. Hinc odij causa ex malitia venit odientiũ,diuã virginẽ ob eximiã virtutẽ & sanctitatẽ,haud secus atqꝫ lippi odiunt solẽ propter splendorem. ¶Præterea istos nõ latet,diuã viginẽ esse so C
Lucæ. 1. lam,cuius fides firma,integra,inconcussa & solida,olim ab Elisabetha,spũ sancto impleta,mirifice cõmendata,oẽs hæreticorũ insanias & pestiferas oblatrationes prorsus attriuit. Quæ & ideo omnẽ hæreseos impietatẽ,siue cõtra diuinitatis mysteria,siue cõtra sacrã
Psalm. 84 fidei doctrinã,interimere soleat,q̃m Christũ Iesum,viã,vitã,veritatemq́ꝫ genuerit:iqua
Iohan. 14 quidẽ veritate,nõ aliter omnis propellit hæreseos falsitas,q̃ luce clarissima cæcæ noctis tenebræ,q̃ sole adueniẽte nocturna caligo,q̃ lucida cœli facie,vmbra terræ. Timent igit & isti futurũ(vt certe futurũ est,q̃m nullus vnq̃ fuit,q eandẽ diuã deiparã Mariã,vel iniurijs vel cõtumelijs vel opprobrijs adfecisset,q induratus pœnã euasisset,ingloriusq́ꝫ nõ perijsset)vt ab illa omnino cõuincãtur peruersæ mẽtis,nolẽtes eam super se regnare, quæ pro-
Matth. 12 fecto regnat,regnabitq́ꝫ super eos nolẽtes,volẽtes.Si em̃ Christi testimonio,regina Au-
Lucæ. 11. stri surrectura sit in iudicio & iudicatura Iudaicã illã incredulã generationẽ,cur nõ virgo Maria,vera cœli regina,q̃ mater summi regis est,regnatura sit in hostes suos,adeoq́ꝫ
Matth. 25 ipsius Chri? Constat em̃ ex euangelio fieri Christo,quod minimis sit,q eius sunt,sic sane fieri nequit,vt is honoret filiũ,q matrẽ dehonorat,q̃d isti faciunt. Qui deniqꝫ ob solã malitiã in illã debacchant, vt sua impleant inuidia,leuitate atqꝫ nequitia. Id etsi alias vnq̃ perpetrarint,maxime perpetrarunt in hoc sancto ecclesiastico cantico supprimẽdo,extir-

pandoq́ꝫ

pãdoq́;,nulla ad hoc ipsos causa permouente,præter eas, quas recensuimus.
D ¶At quæris quo pacto,aut q̄bus coloribus tantã leuitatem,temeritatẽ,iniq̄tatemq́; in
hoc cantico supprimẽdo texuerint,quũ ex veteri adagio,nihil fit sub sole, cuius causa nõ
præcedat? Responderim(ne videar fingere,alioqui puderet tam impudentia dicta atque
mendacia in pientissimo vestro conspectu referre)illos q̄dem tribus(sed non minus frigi
dis,quàm puerilibus &erroneis)causis esse prouocatos, vt idipsum resonantissimum can-
ticum,& adhuc(sed durum,imo impossibile erit cõtra stimulũ calcitrare)extinctũ velint.
E ¶Prima,malæ institutiõis eius cantici,siq̄dẽ ꝙ sine necessitate salutis sit,& p̄inde super- Acto.9
flue institutũ,nec vbiq; terrarũ cãtari soleat,nec quadringẽtis annis durarit.Ad primũ re Acto.22
spõdeo,&si sine eo cãtico q̄spiã saluari possit, nõ tñ supfluũ atq; inutile,quũ per ip̄m dñs
cum sua matre collaudet,alioqui multa ex sacris literis,adeoq́; ex ecclesia, essent reĳciẽda
quæ canunt in laudẽ dei, sine quorũ tñ cantu homo possit saluari, quum ad salutẽ nostrã
præcepta non reperiant.Cuiusmodi sunt lectiones ex veteri testamẽto.Itemq́; in nouo
testamento canticum Zachariæ,Benedictus:Symeonis,Nunc dimittis:Mariæ,Magni- Luc.1
ficat,totumq́; pene Dauidis psalteriũ.Quid?Totus ordo Chrianæ religionis(q̄d isti conã
tur)esset reĳciẽdus& cõfundendus. Maneat ergo totũ,quo deus vel in se,vel in ĳs,q eius
sunt,quoquo mõ laudari queat,quodq́; est bona intẽtiõe institutũ,dicẽte scriptura: Mul
ta dicimus,& deficimus verbis, glorificãtes dñm, quãtumcũq; potuerimus, superualebit Ecci.43
adhuc.Benedicẽtes dñm,exaltate illum quãtum potestis,maior est eñ omni laude.Sic &
Paulus ait:Loquẽtes vobismetipsis in psalmis,hymnis &cãticis spũalibus,cantãtes &psal Ephe.5
lentes in cordibus vestris,grãs agentes semp pro oĩbus in noĩe dñi Iesu Chri deo &patri
Idẽ rursus:Siue ergo manducatis siue bibitis,vel aliud q̄d facitis, oĩa in gloriã dei facite, 1.Cor.10
sine offensione estote.Omne quodcũq; facitis,in verbo aut in ope,oĩa in noĩe dñi nostri
Iesu Chri facite,grãs agentes deo & patri per ip̄m.Quod & hoc cantico,agite faciamus Coloss.3
Ad secundũ rñdeo:Ridiculum esse & prorsus stultũ aliq̄d propterea contemnendũ p̄in-
de atq; impiũ,q̄a non vbiq; seruet,alioqui impĳ fuissent,q (vtpote Ioseph ab Arimathia)
corpus Iesu ligarunt linteis & aromatibus,qm̃(ait Euangelista)hic mos est Iudæis sepe- Iohã.19
liendi:nimirũ nõ aliĩs nec vbiq;.Fuisset & impius Laban,auunculus sancti patriarchę,Ia-
cob,cum oĩbus,q habitarunt in terra oriẽtali,q habebant cõsuetudinẽ,nõ vbiq; tritã, nec Gene.29
seruabilem, vt minores filias ante natu maiores nõ traderent nuptui. Sed q̄d meas horas
in tam ridiculas nugas frustra collocauerim? Quando iuxta istos ratiocinatores essent
nõ modo oĩa & oĩm ciuitatũ,vel quamlibet bona & æqua statuta tollenda,qm̃ nõ singu-
la in oĩbus locis seruent,sed & tollendũ foret(quod nunq̃ fiet)euangeliũ, quod teste Pau- Romañ.10
lo,nõ vbiq; credit & seruat. Quid dico? Tollenda esset(quod certe fiet)hæc tota hæresis,
quæ vtiq; falsissima,vix in minimo angulo Germaniæ superioris, nec q̄dem concorditer
seruat, aliq̃n funditus delenda. Ad tertium rñdeo:Primũ quidẽ esse impudentissimũ mẽ-
dacium:Salue regina,non durasse quadringẽtis annis,quũ constet id canticũ,cani cœptũ
&cõpositum,à vere venerabili sanctoq́; viro Hermanno contracto,regnante tũ Cæsare
Heinrico,huius nominis secundo,Anno post Chr̃m natum, millesimo quadragesimoq́;.
Id quod facile ex verissimis Cronicis esset supputandum,quæ Babenbergæ,quæ mihi pe
ne patria est ciuitas,habent,quum istic Heinricus Imperator in dño obierit,in numerum
sanctorũ recte ob sanctimoniam vitæ relatus.Secundo,nihil propterea est reĳciendum,
quia vel vetus vel nouum vel nouiter institutũ sit, alioqui multa vel laudatissima instituta
essent abolenda,quæ quadringentis annis nõ durassent, imo oĩa dudum fuissent extirpan
da,q̄a oĩa fuere primum noua:fuisset & totum,quod Chrus post suam natiuitatem egit,
oĩno negligendum,q̄a totum fuit nouum,ipso dño teste:Omnia noua facio.s.per meam
humanitatem.Sic etem̃ infideles,non multum ab ĳs,de q̄bus loquimur alieni, euangeliũ Apoca.21
Pauli propterea,q̄a nouum ipsis esset,abolendum censuere,dicentes:Possumus ne scire, Acto.17
quæ sit noua,quæ à te refertur,doctrina? Noua eñ quædam ingeris auribus nostris. Sed
quis rectius suo telo confoditur, quam isti blaterones? Quid magis nouum ipsorũ do-
gmate q̄d nunq̃ antea,& nusq̃ in hãc vsq; diẽ est seruatũ? Merito prorsus explodẽdum?
F ¶Ex secunda causa cauillant ideo abrogandũ idem canticũ , q̄a proinde in ip̄m deum
blasphemet,qm̃ in ea diua virgo nominet vocabulis,deo soli congruis, vtpote vocabulo
vitæ,atq; spei nostræ &c.Respondeo,mentiri sibi iniq̄tatem,q̃quidẽ nullibi in sanctis li- Psal.26
teris cautũ reperiat,neminẽ appellandũ,quo deũ nominamus,nec inueniri, ꝙ solus deus
sit dicendus vita,rex dulcedoq́;,imo scripturã,adeoq́; ip̄m dñm,summã veritatẽ docere,
vnũ & idem nomen iuxta deo atq; homini & creatori,diuersa q̄dem rõne attribui posse. Iohan.8.9
Deo nimirũ ex propria natura,&(vt ita dixerim)principalr,homini vero participatione Matth.5
&accidẽtali cõicatiõe.In cuius rei argumẽtũ,licet ip̄e,ex suo etiã testimonio,sit lux mun
di,suos tñ quoq; Aplos vere nominat mundi lucem. Ipse q̄dẽ vera lux, illi participatiua

& communicatiõe. Sic idem approbat ſcripturã, quæ etiã deos appellat hoĩes, quũ tamẽ
Deuterõ.6 vnus dũtaxat ſie deus. ſ. natura, illi aũt adoptione ſiut dei filij, q per fidem ex deo nati ſunt D
Iohã.10 ad quos ſermo dei factus eſt, q̃uo liceret & diuam virginem Mariã appellare deã, qđ iſtĩ
Pſal.81 impie dici palam clamitarent. Sic aliàs Chrus ait, ad principem quendã: Quid me dicis
Iohan.1 bonum? Nemo bonus, niſi ſolus deus, q̃ppe ille natura, homo vero p grãm. Hinc idẽ alibi
Matth.19 hoĩem bonũ appellat, inquens: Bouus homo de bono theſauro profert bona. Sic aliàs Euã
Marc.10 geliſta: Spũ ſancto iudubie afflatus, Barnabã appellat bonũ, dicens: Quia erat vir bonus,
Luce.18 & plenus ſpũ ſancto & fide. Sic pariter ſcriptura dicit de Iob. Vir erat in terra Huſs, noĩe E
Math.12 Iob. Et erat vir ille ſimplex & rectus, at timẽs deũ, & recedens à malo. Sic etiamnum de
Acto.11 Noe inq̃t: Noe vir iuſtus atq; pfectus fuit in generatiõibus ſuis: quũ tñ alio iu loco ſcriptu
Iob.1. ra dicat: Non eſt homo iuſtus in terra, quũ vtiq; magis ſit quempiã dicere iuſtũ, q̃ vel dul
Gene.6 cem vel ſpem. Quid multa? Eſſemus ad pverſam iſtoꝝ opinationẽ omẽs impij, q eos, qui
Ecci.7 genitores noſtri ſunt, patres vocamus: maxime, ꝙ Chrus inhibuerit ne nobis aliquẽ voca
Math 23 remus in terra patrẽ vel magiſtrũ, qm̃ vnus ſit nobis pater in cęlo, ipſeq; vnicus noſter ſit
magiſter. Et ſane (quod abſit cogitare) tota hoc pacto ſcriptura impia eſſet, quæ in nullo
non loco vel hoĩes nominat patres: nimiꝝ ea, quã dixi, diſtinctiõe obfirmata. Aliud eñ
eſt natura eſſe patrẽ vel magiſtrũ, aliud indulgentia. Nos ſi hoĩem patrẽ vocamus (autho
re Hieronymo) honorẽ (vt præceptũ eſt) ætati deferimus, nõ authorẽ oſtendimus noſtræ
Exod.20 vitæ. Q̃uo eñ vuus p naturã deus, & vnus filius nõ præiudicat cæteris, ne per adoptionẽ
Romañ.8 dij voceñ, & filij, ita & vnus pater & magiſter nõ præiudicat alijs, vt abuſiue voceñ pa-
Galat.4 tres & magiſtri. Sic ſimili q̃dem mõ eccleſia, diuã virginẽ, vitã, dulcedinemq; noſtrã ap-
Ephe.2 pellat, etiamſi deus ipſe, idemq; Ieſus Chrus pariformiter ijſdem vocabulis appelleñ.

¶Et vt ſummatim dicam, quod velim: Impium uon eſt, hoĩem benemerentem ea ap- G
pellatione vocari, qua deus vocañ, vt ex dictis accipiñ: Impium vero ex hoĩe facere deum
Iohan.10 aut homini aſſcribere, quod dei eſt, vti ex euangelio claret: De bono opere non lapida-
Matth.9 mus te, ſed de blaſphemia, q̃a tu homo cum ſis facis teipſum deum. Sic Iudæi aliàs dicunt
Lucæ.5 intra ſe: Hic blaſphemat. Quare? Audierant Chrm (quẽ ipſi hoĩem purum exiſtimabant)
dicere ad paralyticum: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua &c. Habes ergo tum ec-
cleſiam dici poſſe impiam, quum Mariam natura deam faceret, non etiam appellaret, aut
ſi illi naturaliter aſſcriberet, quod dei eſſet, non etiam participatione, & per gratiam.

¶Sic eccleſia (vt ſemel intelligas rẽ exẽplo & interptatione) dicit Mariã noſtrã eẽ vi- H
Deu.30 tã, q̃a eius interceſſiõe putamus nos viuere in & cũ Ieſu Chro, q eſt vera vita, q̃ pacto ali-
Iohã.14. q̃ñ dicimus eũ eſſe vitã noſtrã, qm̃ eius adminiculo ex vitæ periculo forte liberati ſumus,
1.Theſſa.3 per deũ tñ vti primũ authorẽ. Sic Paulus dicit ad Theſſalonicenſes: Qm̃ nunc viuimus, ſi
vos ſtatis in dño. Ergo & illi vita Pauli dici potuerũt. Sic Sapiẽs dicit ad filiũ: Cuſtodi il-
Prouer.4 lam. ſ. diſciplinã, q̃a illa eſt vita tua. Eſt ergo diua virgo Maria, p grãm dei, vita nr̃a, q̃a p
ipſam verã vitã habuimua Ieſum Chrm, cuius etiã medio pctõres eandem vitã, peccatis,
nup amiſſam, recipere ſperamus. Inde & ſpes uoſtra dr̃, dulcedo noſtra, qm̃ illũ nobis ſuo
virgineo partu protulit, q noſtra eſt ſpes & dulcedo vera, ad quã vel facilius eiuſdẽ virgi
nis interuẽtu nos pventuros cõfidimus. Nec interim ſumus propterea impij, alioq nõ mõ
Phil.4 Paulus, ſed & Chrus ipſe, q in Paulo locutus eſt (q̃d nephas ſit ac impiũ vel cogitare q̃dẽ)
1.Theſſa.2 impius fuiſſet, q tam ad Philippenſes, q̃ Theſſalonicenſes ſcribens, inq̃t: Itaq; frẽs mei cha
riſſimi & deſideratiſſimi, gaudium meũ & corona mea, ſic ſtate in dño. Et rurſus: Quæ eſt
eñ uoſtra ſpes, aut gaudiũ, aut corona gloriæ? Nõne vos ante dñm noſtrũ Ieſum Chrm
in aduẽtu eius? Vos eñ eſtis gloria noſtra & gaudiũ. En q̃ longe diuinioribus titulis apo
ſtolus eos appellat, q diua virgine multo minores fuerunt, q vtiq; nõ omẽs erant ſine la-
be, quẽadmodum Maria, quæ ſtellis eſt purior, in qua nulla fuit macula? Ad hunc modũ
Ruth.4 etiam quælibet pia matrona, appellare poterit filium ſuum benemorigeratũ. O ſpes mea,
couſolatio, nutritioq; mea. Sicut mulieres vicinæ ad Noemi dicebant: Benedictus dñs, q
non eſt paſſus, vt deficeret ſucceſſor familiæ tuæ, & vocareñ nomen eius in Iſrael, & habe
Tob.5 as, q conſoletur animam tuam & enutriat ſenectutem tuam. Sic vxor Tobiæ, diſcedente
filio Tobia, flens dixit ad maritum: Baculũ ſenectutis noſtræ tuliſti, tranſmiſiſtiq; à nobis. I
Veꝝ, ſufficiant hæc pro loco & tpe, quũ & dudũ non pauca in hãc rem contulerimus.

¶Ex tertia cauſa idipſum, de quo loquimur, cauticum, ſchiſmatici opinantur abijcien I
dum, quia multi ad Mariam non ad deum clamamus, ad quem & non ad illam ſit clamã-
dum. Reſponderim: Neminem pro ſalute impetranda vere poſſe implorare Mariam vel
alium quemlibet diuoꝝ, q & idẽ interea non clamet ad deũ optimũ. Nimiꝝ ob pctã ſua
ſe indignũ reputans, vt ſolus imploret, credens ſe facilius cũ competente exauditũ iri. Et
2.Cor.1 recte q̃dẽ ex doctrina Pauli, q ſcribens ad Corinthios, ait: Qui de tantis periculis nos eri
puit & eruit, in quẽ ſperamus, qm̃ & abhuc eripiet, adiuuantibus vobis in orõne p nobis,
vt ex

vt ex multorum personis faciem eius, quæ in nobis est, donationis p multos grã agunt pro nobis. Sic idem petit à Thessalonicensibus vt pro se orent, inquiens: De cætero frẽs orate pro nobis, vt sermo dei currat & clarificet, sicut & apud vos, & vt liberemur ab importunis & malis hoĩbus. Hinc Iacobus monet: Orate pro inuicem, vt saluemini. Infirmat qs in vobis, inducat pbyteros ecclesiæ, & orent super eum. Num Paulus deum negauit, vel ad ipm minus clamauit, qa petierit tam Corinthios q̃ Thessalonicenses, vt pro se orent? Minime. Sic neq; nos, ecclesiæ cõsuetudinẽ sequẽtes, deum negamus, Mariã implorãtes, quã vel ideo nõ pperã vocamus nostrã aduocatã, quippe quã vt nobis à Chro deo salutẽ impetret, q vnicus verus est, idemq; primarius hoim & dei mediator & aduocatus, obsecramus. Cur etiam eadem non posset dici aduocata vna cum Chro filio, q nostrũ adeoq; totius ecclesiæ est caput, principaleq; membrum, imo noster pater idemq; frater? Est sane Chrus aduocatus siue mediator recõciliatiõis apud deum, Maria vero est aduocata quotidianæ intercessiõis apud Chrm Opt. quo nõ neget suã redemptionẽ hoĩbus, q fortassis propter pctã à gra ceciderunt, & male merent. Quemadmodũ ẽm deus illos ad beatitudinem psciuit seu pdestinauit, sic etiam illis hmõi imperationẽ mediis prouidit. Deus ẽm ipsam beatitudinem, nõ solum propter semetipm, sed & propter suos electos qbusdã largitur. Id quod Chrus testatus est, quum ait, propter electos dies illos magnæ illius tribulationis, quæ excidio Hierosolymitano incepta, tpe extremi iudicij finiet, abbreuiatos fuisse. Hinc & Dauid propheta sanctus, haud parum confidit in sanctorum suffragijs, inquiens Particeps ego sum omnium timẽtium te, & custodientium mandata tua. 1.Thess.3 Iacobi.5 1.Timo.2 1.Iohan.2 Hebræo.7 2.Petri.1 1.Cor.9 Matth.24 Psal.118

K ¶Cum itaq; Deus Opt. tribulationẽ illam terribilẽ est abbreuiaturus amore electorum, Dauidq; ipse lætet sibi cõicatum iri præsidia bonorum, qd dubitamus adhuc, deum nobis fore clementiorem pcibus electorum pro nobis & nobiscũ apud eum intercedentium? Quid (inquam) dubitamus nos fore simul participes intercessionis diuæ virginis, cui oino filius nihil negare possit, quum illa sciat, qd nobis impetrare oporteat? Et sane totũ qd hactenus documus, locũ nõ modo habet de sanctis, q vita adhuc funguntur, sed & q vita defuncti cœlo pfruunt, quum nulla vtrinq; sit diuersitatis ratio. Sic etẽm Moses deum quondã implorabat intuitu patrũ, Abrahã, Isaac, & Iacob. Sic Solomon, ppter Dauid patrẽ suũ, à deo exaudiri efflagitauit. Id qd suo loco diffuse ostendimus. Quapropter (vt ad calcẽ aliqñ veniamus) frẽs in dño charissimi, sinamus impia schismaticorum mẽdacia aure surda præterfluere, haud dubitantes, qn gloriosissima illa virgo deipara, & istos pfidos hæreticos sit elisura, quum oẽs, q hactenus fuere, vel sola interemerit. Sit (inquã) longe pluris apud nos tot scripturarum testimoniũ, tanti tpis (in quo perquàmplurimi viri tam eruditi, q̃ pñ floruerunt) consuetudo, totius deniq; ecclesiæ (quæ veritatis est columna & firmamẽtum) authoritas, q̃ perditissimorum quorundam hæreticorum excogitata commenta, paucorum annorum nouitas, & diabolici conciliabuli falsa opinatio. Absit (obsecro) eam, vel in minimo dehonestemus aut contaminemus, quam deus sibi ante secula elegit, & non modo ab omni actuali, sed & originali peccato immunem præseruauit. Quæ ideoq; nullo non tempore, in laudem Dei Max. à nobis salutari meretur, hac inprimis deuotissima oratione & salutatione: Salue regina misericordiæ, 3.Reg.2 Exod.30 2.Para.6 1.Timot.3 Prouerb.8

¶HOMILIA LXXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Cantico.2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

In ferijs gloriosissimæ deiparæ virginis Mariæ Conceptionis.

A

Licet parum aut nihil eos improbemus, q vel quacunq; causa, nobis nõ satis cognita, moti tãtopere hac die, quæ cõceptioni diuæ Mariæ virginis sacra est, disputatunt de eiusdẽ gloriosæ virginis in vtero diuæ Annæ cõceptiõe, vt ea ipa in eã deuenerit luẽ, quę nõ potuit, nisi catholicæ ecclesiæ iudicio definiri. Ego tñ in hs, quę malunt pie credi, q̃ põposa disputatiõe discuti (vtpote pax differẽte ab altercatiõe, qua aliqties veritas amittat) malo seq Aplm doctorem illum geniuũ vere incõparabilem, q ẽm & si sciret sibi omnia licere, quæ euangelio non aduersabantur, à multis tamen abstinuit, non perinde illicitis, sed proximo non expedientibus. Poterat is carne etiã idolothitica vesci, qm ois creatura dei bona est, abstinuit tñ propter imbecilles, q licere nõ putabãt, ne illos scãdalizaret, imo, q ppetuo nollet vesci carnibus, anteq̃ proximũ vel eius consciam scãdalizãdo offenderet, id qd fieret, vbi qs ex huiusmodi facto peior redderet. Ille etiam idem, quanquã sapiam illam diuinã libere docere poterat, 2.Cor.8 & 10 1.Timot.4 Roma.14

poterat, inter pfectos tñ dũtaxat docendam censuit, q apud impfectos simpliciter Chrm
1.Cor.1 Iesum docuit, eundemq; crucifixum: qppe q sciebat, non oẽs cibos oĩbus conuenire, pfe
Hebre.5 ctorum qdem solidum esse cibum, eorũ q pro ipsa consuetudine exercitatos habent sen-
sus, ad discretionẽ boni ac mali. Ille (inquã) tandem oĩbus doctoribus hanc Chrianam p-
scribit regulam, doctorẽ ecclesiæ illud semp debere docere magis, quod ædificet & expe-
Ecci. 3 diat, q̃ quod ex se liceat. In ijs vero in quæ deus noluit nos altius penetrare, & si penetra-
re conemur quo fuerimus altius ingressi, hoc magis ac magis caligamus, q̃ vel sic cogno-
Roma.11 sceremus & diuinæ sapiæ maiestatem impuestigabilem, & humanæ mentis imbecillitatẽ
In his (inquã) censet consultius ac religiosius secũ esse clamandũ: O altitudo diuitiarum
sapiæ & sciæ dei, q̃ incomprehẽsibilia sunt iudicia eius, & impuestigabiles viæ eius, q̃ defi
1.Cor.13 nire, quod humanæ mentis excedit modum, multa eñ seruanda esse ei tẽpori, quum iam
Esai.40 non videbimus per speculum, & in ænigmate, sed reuelata facie domini, gloriam contẽ-
plabimur. Iam (quæso) qd olim in orbe digladiatio de conceptione θεοτόκου virginis, & re-
rum quoq; aliarum pertinax altercatio attulit? Nihil sane (nisi fallor) q̃ quod nũc magno
concordiæ dispendio minus diligimus, minus credimus, dum quisq; plus satis vult scire. B

¶Equidẽ quum videam vos propter tempus eo redactos, vt denuo indigeatis, vt do-
Hebre.5 ceamini, q deberetis (vt verbo Pauli vtar) esse magistri, quæ sint elementa exordij sermo-
num dei, & facti estis, qbus lacte opus sit, non solido cibo, non est, quod hodie in dispen-
Psal.130 dium vestrum, in mirabilibus supra nos sumus ambulaturi, verum cum Dauide & Paulo
humilia sensuri, & in re apud authores olim varia, ad ipam sanctã ecclesiã (vt olim Iudæi
Deutero.17 ad synagogæ seniores) curremus quærẽtes ab ipsa, veritatis colũna quo pacto diua virgo
Acto.15 Maria sit concepta, an vel cum vel sine peccato originali? Certe quum charitas in re pia
1.Timot.3 oĩa credit. Respondet: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. i. & si ex lege na
1.Corin.3 turæ omnes filiæ humanæ spinosæ .i. in peccato conceptæ sint, Maria tamen sanctissima
Roma.6 virgo, per legem gratiæ immaculata mansit, haud secus atq; lilium inter spinas, quæ & si
Ephe.2 sint vel quamlibet horridæ, asperæ, rigidæq;, atq; tumidæ, crescit tamen subter ipsas sine
macula lilium ipsum speciosissimum, nihil suæ virtutis amittens.

¶Constat etem peccatum originale esse quendam habitum innatum per vitiatã origi- C
nem, seu quendã inordinatã naturæ dispositionem, culpæ rationem habentẽ, quatenus à
primo procedit parente, habentẽ (inquã) aliqd priuationis, & aliqd positionis, vti ægri-
tudo habet. Siqdem q formaliter nihil aliud sit, q̃ defectus seu priuatio iustitiæ originalis.
Quæ nihil est aliud, q̃ originalis illa iustitia & rectitudo, in qua fuit creatus primus homo
qua mẽs & ratio deo subdita erat, & vires inferiores rõni, & corpus spiritui, quæ amissa ẽ
pctõ primorũ parentũ (vt nuper dictũ est) quod qdem solum pctm̃ p propagationẽ trãs-
mittit in posteros cũ natura, traduciturq; à primo parẽte per virtutem gñationis actiuã,
quippe quod solum sublatum est bonum naturæ, quod erat per originem naturæ tradu-
ctum. Per alia vero peccata subtrahit bonum grãæ psonalis, quod ad posteros haud trãsit.
Quemadmodum nec pœnia primi parentis, nec eius sciã, nec aliorum hominum tra-
ducuntur, quum pertineant ad actiones personales, ceu sunt accidentia indiuidualia. Et in
summa, pctm̃ originale materialiter est concupiscentia, quæ (teste Augustino) paruulos fa
cit habiles ad concupiscendum, & adultos actu conpiscentetes. Quæ concupiscentia nihil
aliud est q̃ inordinatio potentiarũ animæ, quæ tum attendit, qñ illæ inordinatæ feruntur,
in bonum commutabile. Quod (vt semel finiam) pctm̃ à primo parente traductum per
Roma.5 actiuam generationem in homines (teste Apostolo) Per vnum hoiem transiuit in mun-
Psal 13 dum, & per pctm̃ mors, In quo omnes peccauimus. In quo (vt Propheta inquit) omnes
Psalm.50 facti sumus inutiles. Sic Dauid ait: Ecce eñ in iniqtatibus conceptus sum, & in peccatis
concepit me mater mea. Id quod totum lege naturæ est intelligendum. Per grãm eñ dei
omnipotentis immunis fuit virgo Maria, tam ab eo, q̃ ab actuali peccato: nimirum quæ
Cant.2.4 tota pulchra (vt canit ecclesia) & macula in ea non fuit. Et sane sicut lilium inter spinas,
sic ipsa inter filias reliquas, in peccato conceptas fuit. Id quod pie cum ecclesia credẽdum
Luce.1 est, tum quod apud deum non est impossibile omne verbum, tum quemadmodum do-
num originalis iustitiæ erat, vt accidens humanæ speciei, non ex principijs naturæ natũ,
sed primo parenti diuino munere collatum, & postea transfundendum in posteros cum
natura humana, quæ postea in multis cõicata tota erat in ipso, si non fuisset prima trans-
Hebræo. 2 gressione sublatum. Sic deus ipse omnipotens recte potuit diuæ virgini donare denuo
idipsum iustitiæ donum, eamq; ab eo peccato originali mirabiliter præseruare.

Ephe.2 ¶Præsertim quũ ex multis rõnibus succurrat. Prima: Si angeli à pctõ fuerũt pseruati, er D
Psal.14 go lõge Maria, q̃ sup angelos erat exaltãda. Scda, absurdũ eẽt credere, Mariã fuisse aliqñ
Psal.45 in indignatiõe dei, quales fuimus nos, q̃ dei mater fuit charissima. Tertia, quũ ipa fuerit spe
ciale dei tabnaculũ, ergo specialr pparãdũ, q̃le nõ fuisset, sic ipa in pctõ originali extitisset

Quarta

Quarta, quod deus facere potuit, & ipsum decuit, fecit. Sed deus potuit præseruare vir-
ginem Mariam & decuit, ideoq́ꝫ fecit. Quinta, nulla dignitas erat ab ea aufcrẽda, virgini Psal.45
consona, qualis fuit à peccato originali præseruatio.

E ¶Quod vero ex aduerso obijci queat, dissoluitur, respondendo, verum esse lege ordi-
nata & naturali. Nec obstat, quod habuerit pœnas originalis peccati, qñ & Christus habu Hiere.1
it non etiampeccatum. Nec obstat, quod mortua descendisset ad lymbum, qñ eo descen- Lucæ.1
derit Iohannes Baptista q pctm̃ non habuit, siquidem in vtero sanctificatus. Nec obstat, Ephe.1
quia indiguerit redemptore. Nimirum quæ redemptore præseruationis, non peccati, in- Gala.4
diguerit. Eapropter pie credamus, & dicamus cum ecclesia, Basileæ olim in spũ sancto le
gitimo concilio congregata, gloriosam virginem Mariam, præueniente & operante di-
uini muneris gratia singulari, nunquàm actualiter subiacuisse originali peccato, sed immu
nem semper fuisse ab omni originali & actuali pctõ, sanctamq́ꝫ & immaculatam. Hancq́ꝫ
sententiam tanquàm piam & cosonam cultui ecclesiastico, fidei catholicæ, rectæ rationi,
& sacræ scripturæ ac omnibus catholicis approbandamfore, tenendam & amplectendã,
proindeq́ꝫ recte de ea dici: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias .i. quemad- Canti. 2
modũ speciosum lilium inter spinas aculeatas, sine labe & offendiculo nascitur & crescit,
sic amica mea (inquit spũs sanctus) virgo Maria inter filias, peccato originali vel etiam
actuali defędatas, dono grãæ meæ sine labe concepta & nata est, simulq́ꝫ vitã puram egit.

F ¶Id quod cum cæteris hominibus, vel quo ad actuale peccatum sit difficillimũ in hoc 1.Iohã. 3
mundo, qui totus in maligno positus est, nõ absq́ꝫ causa Mariam appellat ecclesia lilium:
documento nimirum & eos posse castas degere inter spinas, id est, mundanos homines,
qui semen bonum (vt est apud Euangelistam) suffocant si habuerint quod lilium habet, Matth.13
vtpote radicem in terra, culmum æqualem, foliorum inclinationem ad ima, & in altitu- Marci.4
dinem sursum erectionem, candorem simul & odorem, firmitatem & perseuerantiam Luc.8
aduersus spinas suffocantes.

G ¶Lilium igiť eris, si radicem .i. cor tuum affixeris in terram .i. in Christum, quem Pro Psalm.84
pheta canit ortum esse de terra .i. de virgine Maria, quæ vti nos ex terra fuit creata. Qui Psal.124
autem (inquit Propheta) in domino confidunt sicut mons Syon, non cõmouebiť in æter
num, qui habitat in Hierusalem. Hinc Sapiens: Quia nullus sperauit in domino, qui con- Ecci.2
fusus est. Et aliàs: Habe fidutiam in domino toto corde tuo, & in omnibus vijs cogita il- Pr.uer.3
lum, & ipse diriget gressus tuos. Culmus vero ille in lilio æqualis, est animi æquanimitas,
qua iuxta prospera atq́ꝫ aduersa toleranť, quę fuit in Iob, dicente: Si bona suscepimus de Iob.2
manu domini, mala quare non sustineamus? Qualis etiam memoratur fuisse Tobias. In li Tobiæ.2
lio vero inclinatio & erectio sursum, est humilitas qua inclinamur, nihil nos existimantes
verum cor ad deum semper erectum habentes, argumento qcq̃d sumus, ab illo esse, dicẽ
tes: Non nobis dñe non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Sic dixit Paulus: Gratia autẽ Psalm.113
dei sum id, quod sum, qui minimus sum Apl'orum, q non sum dignus vocari Apostolus. 1.Cor.15
Candor autem lilij & odor, qd aliud est, q̃ mentis corporisq́ꝫ castitas, quæ & foris, quo ad
homines de se bonum odorẽ, hoc est, existimationem & exemplum præbeat bonæ cõuer
sationis. Sic scriptura ait: Florete flores, quasi lilium date odorem. Hinc Apostolus inqt: Ecci.39
Vt honeste ambuletis ad eos, q foris sunt. Et alibi: In sapiã ambulate ad eos qui foris sunt 1.Thessa.4
tempus redimentes. Sermo vester semper in gratia sale sit conditus, vt sciatis, quomodo Coloss.4
oporteat vos vnicuiq́ꝫ respondere. Firmitas vero lilij aduersus spinas est perseuerantia & 2.Cor.8
resistentia contra malos homines, q ad iniquitatem nos pellicere conantur, quibus omni
modo est resistendum. Sic Tobias ad filium ait: Omnibus diebus vitę tuæ, in mente habe- Tob.14
to deum, & caue ne aliquando peccato consentias. Siquidem contra istos durandum sit.
Qui enim (ait dominus) perseuerauerit in finem, hic saluus erit. Sic etẽm qm̃ diua virgo Matt.10.24
Maria, quæ ab originali peccato pseruata, ab actuali custodita, gratiæq́ꝫ plena fuit, hasce
lilij conditiones abunde (vt ex euangelio passim colligiť) habuit merito in hoc, iniquo ali-
as seculo, lilium dici cœpit. Nempe, q̃d ipsa sanctissima & castissima inter aculeatas filias .i.
contaminatas, mansit, haud aliter atq́ꝫ liliũ speciosissimũ inter spinas horridas manet cã-
didum & odoriferũ. Quale proculdubio, gratia diuina iuuante, lilium erit, q eius exemplo
prædictas conditiones liliorum studiose sibi comparauerit, de cuius anima & aliquando
à spiritu sancto dici possit: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.

¶HOMILIA LXXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ secundo: Lumen ad reuelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Israel.

In ferijs Purificationis diuæ virginis Mariæ.

Singula-

Ingularis diei huius hodiernæ solēnitas ex triplici eius nomēclatura nobis demōstrat. Sane, primo dici ab actu ipso cœpta est dies A
Lucæ.2 purificatiōis virginis Mariæ, qm̄ hodiæ diuæ virginis dies à partu purificatiōis impleti fuerint, vt Euāgelista ait: Et ipsa hodie sancta & immaculata virginis Mariæ virginitas ꝓ suæ fœcunditatis fructu legē purificatiōis impleuit. Scdo: Iesu Chri pñtatiōis hæc
Matth.5. dies appellari solet, qa puer Iesus quadragesimū diē agēs, nostræ
Exodi.34 mortalitatis (q sibi inter hoies qntus est actus) ad legis obseruātiā
Math.5 in tēplo pñtatus ē: hocq̃ pacto, q legē soluere haud venerat, sed implere, duas leges à deo traditas, & à Mose ꝓmulgatas alterā in sua matre, alterā in seipso cōpleuit, & q nup per Magorꝫ adorationē ac cœlorꝫ obsequia verus deus, ꝑ circūcisionē aūt verus hō ostēsus est, hac solēni die idē deus verus simul & hō cōfirmatus est. Vñ & huius diei succedit tertia nomēclatura, qua hæc ipsa festa dies in toto Chriano orbe appellari cœpit dies luminis, sacrificijq̃ luminarij dies. Nimirꝫ (vt arbitror) à veteri valdeq̃ laudabili cōsuetudine. Vñ introductū est: q̄d pꝛissimus qsq̃ chrianus in suis manibus hodie in tēplo dñi, lumē incēsum defert. Cōsuetudine (inquā) nō sine sctā rōne à veterib' ijsdēq̃ sctissimis pribus ad nos delata. Siqdē q̄d eo cereo lumine significet, q̄si nō vulgari mysterio, hodie primū in tēplū dñi fuisse p̄sentatū Iesum dñm nrm, q verꝫ est lumē, q̄d hoībus in hoc mūdo, prorsus cæcis, hodierna die primū in tēplo appa-
Malach.3 ruit, iuxta prophetā dicentē: Et statim veniet ad tēplū sctm̄ suū, dñator, quē vos quæritis, & angelus testamēti, quē vos vultis. Ipm vero eē lumē, testat Euāgelista inqens: Erat lux
Iohan.1 vera quæ illuminat oēm hoiem venientē in hūc mūdū. Hoc itaq; lumē hodie primū in tēplo apparuit, adeo vt verissime Esaias sit vaticinatus: Populus gentiū, q ambulabat in te-
Esa.9 nebris, vidit lucē magnā, habitātibus in regiōe vmbrę mortis, lux orta ē eis. Cuius luminis splēdorē, quā ardēter videre optauerit Symeon iustus ille senexq̃ venerādus, ipsemet in hodierno euāgelio indicat: Qui em̄ suis deuotis dudū oronibus, à spū scto rñsum acceperat, vt nō eēt moritur', nisi pri' videret Chrm dñi, lumē illud lucidissimū, q oēs hoies eēnt illuminādi, hodie viso eo ardētissimo desiderio cupit se à deo corpeis absolui claustris, & placida pace obdormire cū prib' suis, qm̄ mūdi saluatorē. s. Chrm Iesum (quē videre añ
Lucæ.2 mortē suā tātope desiderarat) suis oculis corporeis cōspexerit, deūq̃ verꝫ cognouerit, dicēs: Nūc dimittis seruū tuū dñe, scd̄m verbū tuū in pace. Quia viderūt oculi mei salutare tuū. Q̄d parasti añ faciē oīm pplorꝫ. Lumē ad reuelationē gētiū & gloriā plebis tuæ Isrl.

¶ O beate senex Symeon, q in eorꝫ fuisti numero, q̄s Chrus ipse btōs adseruit, dicēs ad B
Lucæ.10 discipulos: Beati oculi q vidēt, q̄ vos videtis. O beate Symeon, q hoc ipm meruisti salutare videre, q̄d diu multumq̃ expetiuerūt antiq pres, suspirabūdi & clamātes: Ostēde nobis
Psal.84 dñe miam tuā, & salutare tuū da nobis. Et iterꝫ: Visita nos in salutari tuo. O beate Syme-
Psal.105 on, q in eorꝫ fuisti numero, q apud Prophetā dicūt. Et in lumine tuo videbimus lumen.
Psal.35 Vidisti nimirꝫ in lumine. s. grā dñi, ipm Iesum Chrm, verꝫ lumē, à deo te locupletissimo teste, ad reuelationē. i. illuminationē gentiū paratū, & ad gloriā plebis Israel: hæc em̄ tua sunt verba, quæ hodie spū sancto authore, in non paruam nostrā cōsolationē dicta sunt.

¶ Cum em̄ quōdā Iudæi Messiā ipm. s. Chrm Iesum sibijpsis solum in lege eē ꝓmissum C
Esaię.4 adq̃ dūtaxat suam salutē in orbē venturꝫ adseuerarēt (Nimirꝫ hac freti scriptura, quæ dicit: In die illa. s. natiuitatis Messiæ, erit germen dñi in magnificētia & gloria, & fructus terræ sublimis, & exultatio ijs, q fuerint saluandi de Israel) arbitrati sunt nō nobis, q de gentilibus sumus, sed sibi tm̄ Iudæis, q sunt ab origine de Israel, promissum Messiam venisse. Verꝫ tu hodie totū in nostrā cōsolationē refellis, dicēs: Quia viderūt oculi mei salutare tuum. Quod parasti añ faciē oīm pplorꝫ. i. nō tm̄ Iudæorꝫ. Sed parasti (inquā) hoc salutare tuū. Lumē ad reuelationē gentiū, & gloriā plebis tuæ Israel. Ostēdisti sane adijciēs voculam tuæ, Israelitas esse tā sanguine q̄ spū. Sāguine. s. Iudæos, spū eos, q Iesum vera fide &
Leuit 13 charitate sequunt, siue sint ex natiuitate carnali vel Iudæi vel Gētiles, qñquidē deus acce-
Romañ.2 ptor ꝑsonarꝫ nō est. Quā qdem sniam Chrus doctor summus, palā approbat in Zachæo
Acto.10 gētili, ad illū inquiēs: Quia hodie salus huic domui facta est, eo ꝙ ipse filius sit Abrahæ. s.
Luc.19 nō stirpe, sed fide & opatione. Sic etem̄ quū ais hodie. Et gloriā plebis tuæ Israel, arguis, nō oēm Israelitā esse dei, sed eū dei esse verꝫ Israelitā, q spūs circūcisiōe Israelita est id q̄d
Galat.6 Aplus insinuās inqt: Quicūq; hāc regulā sequuti fuerint, pax sup illos, & Israel dei. Sic &
Roma.2 aliàs: Non em̄ q in aperto circūcisus tm̄, & q vocis professione Iudæus, iustus est, sed q in corde circūcisionē tenet. Quo modo & natiōe & sanguine gētilis eē pōt (. s. fide & opatio
Math.3 ne bona) Israelita. Nec mirꝫ, quū id sanctissimus ille ꝑco Iohānes Baptista adfirmet, dicēs:
Lucæ.3 Potēs est deus de lapidibus his. s. de homībus obstinatis & obduratis, quales fuere gētiles,
Iohā.4 Abrahæ filios suscitare, qūo & gratia potentiaq̃ sua, illos quoq; Israelitas fecit.

¶ Ex qui

D ¶Ex q̄bus modo facile ē videre, q̄ graphice, q̄q́ rationabiliter Simeon venerabilis ille senex, iustus & timoratus, hodie spū sancto instructus, dicit, se Christū Iesum vidisse, dei patris salutare, q̄d parauit lumē ad reuelationē gētiū, & gloriā plebis suæ Israel. Q̄d em̄ dixit, gētiū, intelligit Christū, nō solū in salutē Hebræoꝝ, sed oīm gētiū venisse. Quod & Gene. 49.
testatur Iacob, primus, q̄ de Chr̄o vēturo ē vaticinatus, dicēs: Donec veniat q̄ mittēd⁹ Ezech. 5
est, q̄ est expectatio gentiū. Et Ezechiel: Et cōgregabunt (inq̄t) gentes multæ in die illa, Esa. 9
& erunt mihi in populū. Et Esaias: Dedi te (ait) in lucē gentiū, vt sis salus mea vsq̄ ad extremū terræ. Cui accedit hodie Simeon, dicēs: Lumē ad reuelationē gentiū, &c. Quod vero inq̄t, Et gloriā plebis tuæ Israel, intelligit, etsi dn̄s Iesus sufficiēter venerit ad salutē oīm gentiū, nō tn̄ oēs illū saluos facere, nec venisse ad oīm gloriā felicitatis, sed tantūmodo in gloriā plebis suæ Israel, q̄ solū vere Israelitis (id ē, q̄ fide p̄ charitatē sunt Israelitæ) gloriā salutis efficiēter operatus sit, nō aūt eis, q̄ dūtaxat noīe & specie sunt Israelitæ, q̄bus in ignominiā potius venit, & lumen in damnationē reuelauit. Quod idē paulopost ostendens Simeon, ait: Positus est hic in ruinā, & in resurrectionē multoꝝ in Israel, non Roma. 10
tuoꝝ adiecit, sed Israel tantū dixit, vt indicaret apud deū nō esse p̄sonaꝝ acceptionē, sed diuitē in oēs, q̄ inuocāt illū. Venit igit̄ Chr̄s lumen gentibus, & Israelitis in gloriam, sed Iohan. 3
non oībus, sed illis tantū, q̄ fide sunt & opere veri Israelitæ, reliquis aūt in ruinā & ignominiā. Et hoc q̄dem non luminis culpa, sed eoꝝ malitia, q̄ aberrantes, bono eius lumine abutunt̄, & eius beneficiū recusant, dicēte dn̄o: Hoc est aūt iudiciū, q̄a lux venit in mūdū, & dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucem. Erāt em̄ op̄a eoꝝ mala. Oīs em̄ q̄ male agit, odit lucē, & nō venit ad lucē, vt nō arguant̄ op̄a eius. Hinc & aliàs inq̄t: Si non venissem Iohan. 15
& eis loquutus fuissem, p̄ctm̄ nō haberent. Nūc aūt excusationē non habent de p̄ctō suo q̄m̄ me viderūt & oderūt gratis. i. nulla causa, sed spontanea iniq̄tate, me odio habuerūt.

E ¶Ideo recte ijs in ruinam, cæteris in resurrectionem salutis est positus.

¶Si igit̄ (fr̄es in dn̄o charissimi) deus ille misericordiaꝝ & cōsolatiōis, suū nobis oībus salutare. s. Christū Iesum, misit, lumen ad reuelationem & gloriā nostrā, quantū in se est 1. Timot. 2
F qui omnes vult saluos fieri. ¶Primo, gratias supplici corde illi pro tāta in nos abiectissimos p̄ctōres gratia & misericordia agamus, dicēte Ap̄lo: Gratias agentes semper pro Eph. 5
oībus in noīe dn̄i nostri Iesu Chr̄i deo & patri. ¶Secūdo, oremus vt sinat nos eē in Iohan. 6
G numero eoꝝ, q̄bus parauit illud suū salutare, lumen ad reuelationē & gloriā, & non ad ruinā: siquidē nemo venit ad filiū, nisi pater traxerit illū. Id q̄d fiet, vbi memores eius vocationis, qua ad istud salutare & lumē vocati sumus, eandē nostrā vocationē satagerim⁹, 2. Petri. 1
simulq̄ electionem nostram per bona opera certam facere. Quod faciemus, vbi curauerimus efficere spū, quod agundum re ipsa quondam lex purgationis & præsentationis 1. Iohan. 2
censuit, sequiq̄ studuerimus lumen ipsum, quod corporaliter nostro lumine hodie designamus. i. si vt Christus ambulauit, ita & nos ambulauerimus, sic.

H ¶Tertio, impletis quadraginta diebus purgationis (q̄ fieri debet ieiunio, fletu, oratiōe pœniaq̄) tēplū ingrediamur, offerētes deo hostiā. s. turturē. i. mentē (q̄ in turture casta, nō admittēte secūdas nuptias, significat̄) fidelē & castā. Ad quā oblationē hortat̄ Ap̄lus, Roma. 12
inq̄ēs: Obsecro itaq̄ vos fr̄es p̄ misericordiā dei, vt exhibeatis corp̄a vr̄a hostiā viuētē, sanctā, deo placētē, rōnabile obsequiū vestrū. Et idē aliàs: Per ip̄m ergo offeram⁹ hostiā Hebr. 13
laudis semp̄ deo. i. fructū labioꝝ cōfitentiū nomini eius. Et Petrus: Offerentes spiritales 1. Petr. 2
hostias, acceptabiles deo p̄ Iesum Chr̄m. Hæc est hostia de q̄ Dauid: Sacrificiū deo, spūs Psal. 50
cōtribulatus, cor cōtritū & humiliatū, deus nō despicies. Offerentes & colūbā. i. cor sine felle erga proximū, sine q̄ nulla hostia ē deo accepta, arguēte dn̄o, quū ait: Si ergo offers Matth. 5
munus tuū ad altare, & ibi recordat⁹ fueris, q̄a frater tuus habet aliq̄d aduersum te, relinque ibi mun⁹ tuū an̄ altare, & vade pri⁹ recōciliari fratri tuo, & tūc veniēs, offeres mun⁹

I ¶Hæc si spūaliter detulerimus, non dubiū erit, q̄n ipso lumine vero illuminati (tuū. & accēsi, ip̄m Chr̄m, pueꝝ māsuetissimū, in vlnas nr̄i cordis suscipiemus, ad quē susceptū deuote dicem⁹: Nūc dimittis, &c. Et hæc q̄ ad nos oēs, q̄ singulariter attingūt cōiugatos parētes. Quos magnopere rogatos velim, vt & ipsi Mariā & Ioseph parētes hodie imitātes, & cōtritione & cōfessione à p̄ctīs purgati, filios suos in tēplo deo offerāt, eius diuinæ custodiæ cōmendēt, gr̄as deo Opt. agāt, à q̄ illos acceperūt, rogantes vt illos ad suā laudē incolumes seruet. Quod proculdubio impetrabūt, vbi pariter turturē pudicitiæ sempiternæ, vbi colūbā māsuetudinis, comitatisq̄ obtulerint. Hoc sane q̄ndā sibi voluit oblatio turturis, vt si q̄d parētes libidinosè cōcipiēdo, parturiēdo, pariēdo, vel in puerperio admisissent, aut obmisissent citra tn̄ nuptiaꝝ iniuriā, faterent̄ se p̄ turturem oblatū, in turturina fide deinde p̄seueraturos. Oblatio vero colūbæ ostendebat, vt si q̄d pro infantulo seruādo min⁹ diligenter egissent se munere colūbæ emendaturos. Sic, inquam, oro vt & ipsi, si quid inibi deliquerūt, à deo veniā precent̄, domū deinde redeuntes, mutuo turtu-

rinam in matrimonio fidē,& columbi.nā fecū ac vniuerfa familia cōuerſationē habeant, in charitate dei ſemp mãſuri, vt &ſinguli tãdē ætate cū Symeone gradæui,ſpūq; ſancto repleti,ad deū clamare poſſint:Nūc dimittis ſeruū tuū dñe, ſecundum verbū tuū in pace,
Iohan.20 Quia,&c.Siqdem nō minus beati q̃ Symeon,q corporeis oculis, Chriſtū dei ſalutare vi
Iohan.8. dit,quū ipſi eūdē fide & charitate adeoq; ſpū p eius ſanctiſſimū verbū vidēt, qs Chriſtus beatos affirmat,dicēs:Beati q nō viderūt.ſ.corpaliter,& crediderūt. Siqdem fide Chriſtum aliquis vidiſſe probatur, Chřo dicente:Abraham pater veſter exultauit, vt videret diem meū, vidit & gauiſus eſt. Vidit vtiq; Chriſtū.ſ.venturū,non corporeis oculis,ſed fide & ſpū.Sic & nos,q fideles ſumus(teſte Apřo)videmus nunc per ſpeculū in ænigmate,
I.Cor.13 tunc aūt facie ad faciem,ſcilicet Chriſtū Ieſum dei Max.ſalutare,qđ ſua ille humanitate parauit ante faciē oīm populorū, Lumē ad reuelationē gentiū,& gloriā plebis ſuæ Iſrael,id eſt, omniū vere videntiū,id eſt vere credentiū.Siqdē Iſrael interpretef vidēs deū, quē & Iacob vidit,de Chriſto vaticinans, angeloſq; de cœlo deſcēdere videns,deumq;
Gene.28 ad ſe dicere audiens:Ego ſum dominus deus patris tui Abraham, & deus Iſaac.

HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iudith.13.Benedixit te dñs in virtute ſua, quia per te ad nihilum redegit inimicos noſtros,&c.

In vigilia Annunciationis glorioſiſſimæ deiparæ virginis Mariæ.

VM dum varijsrationibus ex ſcriptura deſumptis probauimus,recte aliquādo,q̃d de vno dictū eſt ſanctorū,in alium,q̄ cum illo cōuenit, transferri poſſe,hocq; ipm adeo recte fieri,vt & nō abſurde nomē ipm alicuius proprium,propter ſimilitudinē virtutū & morū vtrobiq; repertā,alteri aſſcribi poſſit,& vtrūq; vno eodēq; noīe,& diuerſis quidē tēporibus appellari, A
Coloſſ.2. Chřo dño(in q̃ omnis ſcientiæ & ſapientiæ theſauri ſunt) locupletiſſimo
Matth.11 teſte,qui Iohannē Bapt.præcurſorē ſuū appellare Heliam nō dubitauit: Omnes em̄ (inquiens)prophetæ & lex, vſq; ad Iohannē prophetauerūt,& ſi vultis recipere, ipſe eſt Helias,q venturus eſt:Nō vtiq; ipm vocat Heliam,q̃d re ipſa,adeoq; corpaliter & quaſi reditu aīæ(vt hæretici nōnulli ignaui putauerūt)in Iohanne Baptiſta fuiſſet Helias,ſed qa idem pene erat vita & cōdtione,adeoq; ipſo ſpū eum Helia. Id q̃d antea ad Zachariam
Luc.1. angelus oſtēdit,dicens:Erit em̄ magnus coram dño,& vinū & ſiceram nō bibet,& ſpiritu ſancto replebitur,adhuc ex vtero matris ſuæ, & multos filiorū Iſrael cōuertet ad dominū deum ipſorū,& ipſe præcedet ante illum in ſpū & virtute Heliæ, vt cōuertat corda patrū in filios,& incredulos ad prudentiā iuſtorū,parare dño plebem perfectam. Sic ſane
4.Reg.1 habemus,Iohannē Baptiſtam à domino dictum fuiſſe Heliam,propter ſimilitudinem &
Matth.3. conformitatem ipſius,qa & ipſe fuit auſteræ vitæ vt Helias,de q̃ ſcriptura dicit,q; fuerit
3.Regū.18. vir piloſus,zonaq; pellicea circa renes accinctus, qualis & tradit fuiſſe Iohānes. Repre-
Marc.6 hendit duriter Helias Achab,ſic Herodē Iohānes. Iohānes fuit pcurſor primi aduētus,
Eſa.11 ſic Helias erit pcurſor ſecūdi aduēt⁹ dñi.Sed qa Iohānes vita & morib⁹ Heliæ filius fuit, proptereaq; Helias à dño appellari cęptus, ideo & de Helia verba ad Iohānē recte trāsferuntur. Ita quoq; nimirū, qm̄ anno proxime elapſo multis oſtendimus, deiparā virginē Mariam virtutū ſplendore,non modo ad omnia Iudith ſanctam mulierem viduā annis tribus & mēſibus ſex in Bethulia,ciuitate Iſraelitica, viri Manaſſes defuncti relictā, adęquaſſe,ſed & vſq;adeo bonorū morū cādore, vitæq; ſanctitate ſuperaſſe, vt nō modo, quę de ſancta Iudith ſcripta ſunt verba, in diuā virginē referri iure debuerint ac poſſint, verūetiā quæ & ipſa Iudith rectiſſime nominari poſſit, perinde atq; in ſpū per illam verā Iudith,nō ſecus atq; Iohannes per Heliam, præfigurata & præſignificata.

¶Hinc eſt,q̃d dubium non ſit, quin iuſte in deipacam virginē Mariam, quiſq; plus homo referre valeat verba thematis noſtri, quæ alioquin ex origine de Iudith dicta ſunt ab vniuerſis Bethulienſibus. Quū enim Iudith ſanctiſſima mulier diuino nutu & cōſilio, teu culentiſſimū hoſtē Holophernem, copiarū Nabuchodonoſor regis potentiſſimi (q vniuerſum populū Iſrael à vero vnius dei cultu, ad ſe adorādū, cogere voluit, ipſumq; vnà cum tota patria Iſrael in cinerem, niſi cōſentiret idololatriæ, redigere) duce & imperatorem, abſconſo in eius tentorijs capite, deuiciſſet, populumq; Iſraeliticū ea victoria ab hoc hoſte perpetuo liberaſſet, & victrix reuerſa dixiſſet: Laudate dominū deū noſtrum, qui non deſeruit ſperantes in ſe, & in me ancilla ſua adimpleuit miſericordiā ſuā, quam promiſit domui Iſrael, & interfecit in manu mea hoſtē populi ſui in hac nocte, proferēs de pera caput Holophernis, oſtendit illis, dicēs: Ecce caput Holophernis, principis militiæ Aſſyriorū, &c. Cōfitemini illi. ſ. deo noſtro, oēs, quoniā bonus, quoniam in ſeculum B

miſe-

misericordia eius. Mox vniuersi adorantes dominũ, dixerunt ad eã: Benedixit te dñs in virtute sua, quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros.

C ¶At qd est bñdicere hoc loco? Nimirũ hac in parte nihil aliud est, q̃ deũ alicui homini suã diuinã gratiã infundere, sua beneficia cõferre, æterna præmia promittere. Sicut eñ ros cœlestis herbas germinare facit & virere, sic diuina gratia, animã facit germinare ĩ præsenti, &
fructificare p gloriã in futuro. Sic alias dicit: Viduã eius benedicens benedicã, pauperes eius Psal. 131
saturabo panibus. Et itẽ: Aĩa eius in vita benedicet. Et rursus: Hic accipiet benedictionẽ à dño, & misericordiã à deo salutari suo. Sic illi dixerũt ad Iudith: Benedixit te deus. Quare? Quia eã tibi gratiã & fortitudinẽ, adeo'q; beneficiũ cõtulerit, q̃d perpetuũ hostẽ Holophernem interfeceris, populũ'q; Israel p te liberaris, præmia ideo largiturus, &c.

D ¶Iam vero, dilectissimi fratres, quærit, an nõ recte vnanimiter'q; dixerim' ad gloriosam,
figuratã'q; illã Iudith, virginẽ Mariã: Benedixit te dñs in virtute sua? &c. Vtiq; rectissime, Lucæ. 1
quũ & Gabriel angelus e cœlo missus, in crastina angelicæ annũtiationis die, ad illã dixerit: Aue Maria, grã plena, dñs tecũ, benedicta tu in mulieribus, &c. Benedicta, inqt, à dño, in ei' virtute: qm̃ spũs sanctus supueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Cuius verbis &
paulopost subscribit sancta Elisabetha cognata: Benedicta (ingens) tu inter mulieres, & bñdictus fructus vẽtris tui. Subsequuta q̃q; est deuota quædã mulier de turba, de qua hodie au- Luc. 11
diuimus in Euãgelio exclamãs ad Iesum: Beatus vẽter qui te portauit, & vbera quæ suxisti. Sed quare, o Maria, benedixit te deus in virtute sua? Eteñ, qa illius gratia, fortitudine, bñficio'q; capite Holophernis, q̃ diabolus (teste ecclesia) præfiguratus est, id est, eius robore amputato, ipsum Holophernẽ, qui nos à vero dei cultu cogere, & in perditionẽ æternã trahere,
vnà cũ primis parẽtibus conabat, interfecisti. In qua propterea impletũ ẽ, q̃d de te de' ad ser Gene. 3
pentẽ olim, q diabol' erat, dixit: Inimicitias ponã inter te & mulierẽ, & semẽ tuũ & semẽ il-
lius, & tu insidiaberis calcaneo eius. Cui terribilis facta es (vti scribitur) & acies castrorũ or- Cant. 6
dinata. O Maria igit, Iudith sanctissima, te benedixit deus in virtute sua, q per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Quomodo? Tu eñ instrumentũ fuisti ab æterno selectam, quo deus Holophernẽ, & q eius fuere & sunt cõplices, ad nihilũ. s. diabolũ, q nos æternaliter pditos esse voluit, redegit. Tu, inquã, ea es Iudith, ea (dico) Maria, quæ (angelo teste) inuenisti tantã apud deũ gratiã, quantã nulla vnquam inuenit mulier, nec vnquam aliqua sit inuentu-
ra. Tu eñ sola es, quæ sine exẽplo placuisti domino: nimirũ ea Maria (scribente Euãgelista) Matth. 1
ex qua, spiritu sancto cooperante sine semine, adeo'q; citra partus dolorẽ, natus est Iesus, qui vocat Christus, noster dominus & deus, idẽ'q; redemptor noster, q saluũ fecit populũ suum à peccatis eorũ. Ille, inquã, per te matrẽ suã selectissimam, redegit inimicos nostros. s. dæmo
nes, in nihilum: siquidẽ vnus sit (vt Apostolus testatur) deus, vnus & dei & hominũ media- 1. Timot. 2
tor, homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum redemptionẽ pro nobis. In quo (vt idẽ ait) habemus redemptionẽ, per sanguinẽ eius in remissionẽ peccatorũ. Ipse enim est ille fortior,
de quo Euangeliũ, qui fortem armatũ, scilicet diabolicũ Holophernem superueniens vicit, Eph. 1
vniuersa eius arma abstulit, in quibus confidebat, & spolia eius distribuit. Sic sane, o Chri- Luc. 11
stiane auditor, vide quàm recte cũ Iudith hodie ad nos Bethulienses, dicere queat: Laudate dominũ deum nostrũ, qui non deseruit sperantes in se, & in me ancilla sua, adimpleuit misericordiam suam, quam promisit domui Israel? Quum & illa (teste Euangelista) dixerit post
conceptum Christũ: Magnificat anima mea dominũ, &c. Quia respexit humilitatẽ ancillæ Luc. 1
suæ, ecce eñ ex hoc, beatã me dicent omnes generationes. Suscepit Israel puerũ suum, recordatus est misericordiæ suæ, &c. Et non permisit me dominus ancillã suam coinquinari, sed sine pollutione peccati reuocauit me vobis, gaudentem in victoria sua. Confitemini illi oẽs, quoniam bonus, quoniã in æternũ misericordia eius. Rursus, q̃ recte & ipsi ad eã hoc pacto loquentẽ dicemus, adorãtes dominũ: Benedixit te dñs in virtute sua, qa per te ad nihilũ redegit inimicos nostros? Imo & cum Achior principe Holophernis dicemus ad Mariã virginẽ: Benedicta tu à deo tuo in omni tabernaculo Iacob, quoniã in omni gente, quæ audiet nomẽ tuum, magnificabitur super te deus Israel.

E ¶Absit igit, fratres charissimi, vt cum perfidis Mariæmasticibus, diuæ virgini Mariæ ingrati simus propter redẽptionẽ nobis p illã, vti instrumentũ exhibitã, ei vel tantillũ derogemus, quæ oñi laude est dignissima. Caueamus ne derogãtes honori illius ei maledicamus, quæ à deo benedicta est sup oẽs mulieres sine exẽplo, memores, ne hõ maledicat, q̃d deus be
nedixit. Si eñ deus per Balaam ad populũ suũ Israel dixit: Qui benedixerit tibi, erit & ipse Nume. 24
bñdictus, q maledixerit tibi, in maledictione reputabit, quãto magis ad Mariã matrẽ suam, ex oĩbus electissimã, dicit ab æterno. Qui benedixerit tibi, erit & ipse benedictus, q maledixerit tibi, in maledictõe reputabit? Nimirũ, q̃d quã ipse (annũtiante angelo) benedixerit, nolit ab aliquo maledici, nisi maledicẽs velit esse ppetuo maledictus. Nos igitur sanctam illam Iudith, matrem tam Iesu Christi q̃ nostri omnium, hodie semper'q; humiliter deum ado-

rantes,benedicamus,dicentes:Benedixit te dñs in virtute sua,quia per te ad nihilum redegit inimicos nostros. Igitur,Aue Maria, gratia plena,dominus tecum, benedicta tu in mulieribus,& benedictus fructus ventris tui,Iesus Christus.

HOMILIA LXXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ primo:Quõ fiet istud,quoniam virum non cognosco?

In ferijs Annuntiationis gloriosæ deiparæ virginis Mariæ.

Vàm fuerit excellens,eademq́ magnifica illa ad virginem Mariã annun- A
tiatio,simulq́ legatio,cui hæc est dicata dies,priore anno pro virili, quãtũ
deus dedit,recẽsuimus. Primo quidẽ excellentissima & maxima fuit maie-
Coloss. 1. state principis legantis,q est deus ille Opt.Max.cœli & terræ creator,dñs
Iob. 38 dominantiũ,rex regũ, princeps principũ,ad cuius nutũ omnia, quæ cœlo
& terra cõtinentur,fiunt & reguntur.Secundo,dignitate nuntij,qui ange-
lus fuit,vtpote creaturarũ nobilissima, in scripturis luci & astro propterea recte cõpara-
ta.Deus quidem p Iob ait:Vbi eras dũ me laudarent astra matutina.i.angeli.Hinc & ille
Esa. 14. superbus angelus dici cœperat,hesperus & lucifer,de q propheta:Quõ cecidisti de cœ-
lo lucifer,q mane oriebaris? Sed de angelorũ natura & [illegible]nitate multa diximus in ferijs
diui Michaelis.At hic nuntius hodiernus,nõ vulgaris a[illegible] fuit angelus,sed q dẽ angelus
Psal. 23. Gabriel,q fortitudo dei interpretatur,& recte, quũ illũ pa[illegible]caret nasciturũ, q (propheta
dicẽte)dñs est fortis & potẽs,dñs potẽs in prælio.Tertio,dignitate eius,ad quã facta est le-
Matth. 19 gatio.Ad quã? Virginẽ scilicet Mariã,vtpote creaturã in carne potius angelicã q̃ huma
Marc. 10 nam.Cuius tãta ẽ raritas & sublimitas,vt eius.s.virginitatis verbũ(teste dño)oẽs capere
1. Cor. 7. non possunt,de q & Apl'us se nõ habere ait pceptũ,sed dare cõsiliũ. Virginẽ nõ simplicẽ
sed Mariã,id est,illuminatã,s.radio omniũ gratiarũ,donationũ,virtutũq́ decore, quam
ideo angelus hodie appellat gratia plenã.Quarto,propter excellentiã causæ, ob quã fit
legatio,q certe maxima & vtilissima fuit:nimirũ,vnde salus totius humani generis pen-
Esai. 45 debat,qd sine illa saluari ab æterna morte non potuisset.Causa,inquã,est Iesu Christi in
carne natiuitas & generatio,quam ideo tanto pere desiderarũt antiqui in lymbo patres,
Esa. 64 clamãtes:Rorate cœli desuper,& nubes pluant iustũ,aperiat terra & germinet saluato-
Esa. 53 rem.Et rursus:Vtinã rũperes cœlos & descenderes. Fuit & hæc causa admirabilissima,
quam admirãs propheta,exclamat:Generationẽ eius,qs enarrabit? Quid enĩ mirabili'
Esa. 7. quàm deũ immortalẽ fieri mortalẽ per humanã generationẽ,sine virili semine incorru-
Hiere. 31. pta virginitate? Id qd idẽ propheta dudũ prophetarat,dicẽs:Ecce virgo cõcipiet,& pa
riet filiũ,& vocabitur nomen eius Emanuel. Id qd pariter admiratus alius propheta,in-
quit:Quia creauit dñs nouũ sup terrã,fœmina circundabit virũ. Vnde & gloriosa virgo
Maria,quũ ab angelo Gabriele audisset,se cõcepturã & pariturã filiũ dei, mũdi saluato-
rem,deũ verũ,atq; in domo Iacob ppetuo regnaturũ,sciretq́ se virginitatẽ ppetuo vo-
uisse,nec velle virũ cognoscere,admirãs prudẽter simul atq; modeste tanti nuntiati my-
sterij modum,quo complendum esset,percontata est,dicens:Quomodo fiet istud? Qm̃
virum non cognosco. ¶Ex quibus verbis collige.

¶Primo,nos diuina,miraculosaq́ dei opera,pie posse admirari, admirãdoq́ de eorũ B
Iohan. 20 modo qrere,nõ aũt dubitare.Vnde ad Thomã Chrũs:Noli esse incredulus,sed fidelis.
Eccl. 3. Sic Sapiẽs ait:Quæ pcepit tibi deus,illa cogita semp,& in pluribus operibus eius,ne fueris
curiosus.Hinc Dauid gloriatur,dicẽs:Dñe nõ est exaltatũ cor meũ, neq; elati sunt oculi
Psalm. 130 mei.Neq; ambulaui in magnis,neq; in mirabilibus sup me.Idẽ pauloante: Viam iustifi-
Psalm. 118 cationũ tuarũ instrue me,& exercebor in mirabilibus tuis. Quid enĩ aliud sibi vult pro-
pheta,q̃ se nõ velle de mirabilibus dñi dubitare,sed se in illis exercere,vtpote qrẽdo ad-
mirari,qd potius deũ est laudare,nõ de eius potentia dubitare? Quẽadmodũ diua virgo
hodie facit,dicẽs:Quõ fiet istud? Modũ tã archani mysterij inquirens,nõ(vt nõnulli indo
ctiores rati sunt)dubitãtes,q prius angelo crediderat,Elisabetha,spũ sancto repleta,di-
cente:Et beata q credidisti,qm̃ perficient ea,quæ dicta sunt tibi à dño. Nõ enĩ cum Za
charia incredulo quærendo dixit:Vnde hoc sciam? Nẽpe qui facti denũtiati mirabiliter
signũ petijt,vnde ad fidẽ facti posset induci & instrui. Nõ aũt Maria signũ petijt,sed fa-
Luc. 1 cti modũ. Neq; risit,vt Sara,dicẽs:Postq̃ cõsenui,& dñs meus vetulus est,voluptati ope
ram dabo? Nimirũ incredula.Cui respondit dñs:Nunqd deo quicquam est difficile? At
Gene. 18 Maria diuinitus ab initio indubie illuminata, sciens nõ esse impossibile apud deũ omne
verbũ,quærit de modo tanti facti,inquiens:Quomodo fiet istud? Qm̃ virũ non cognos-
Luc. 1 co.Q.d.Qua nã ratione fiet,vt pariam filiũ,quandoquidẽ ita desponsata sum viro, q cũ
nunc viuo,vt mihi tamẽ cũ eo nõ sit cõsuetudo connubialis? Placet enim vtriq; castitas,

& hanc

& hāc felicitatē nobis,si liceret, cuperemus eē perpetuā.Exponit igiť modū angelus,&
de virginitate scrupulū eximit virgini.Nihil hic,inqt,o virgo,geretur iuxta cōmunē na
turæ cursum.Cœlestis erit partus,ac cœlesti perageť opifice.Castū sponsum tuū, amo-
re casto perges prosequi.Continget tibi felicissima fœcūditas,absq; vllo virginitatis de
trimento.Non em̄ tibi in hoc additus est spōsus,vt is temet faciat,aut tu illū pariē, sed
hac rōne diuina prouidētia,tuæ incolumitati,tuæ famæ,ac virginitati,& debitæ trāquil
litati cōsultū eē voluit.Voluit eē certissimū testē noui partus.Noluit deesse, q casto con
uictu,q fidis obsequijs,tibi,puerοq;,q nasceť,inseruiret.Deniq; hoc consilio voluit hoc
mysteriū cælatū eē incredulis, cælatū eē impijs spiritibus.Sanctus hic diuinæ naturæ cū
humana coitus,non violabit pudicitiā tuā,sed consecrabit.Decreuit pater cœlestis no-
uo modo filiū ex te gignere.Nec erit opus ad diuinū conceptū,vllo viri mortalis semine
sed spūs sanctus supueniet in te,& virtus altissimi obumbrabit tibi,&c.Vnde collige.

C ¶Secundo, diuam virginē Mariam,perpetuā fuisse virginē,nec alios peperisse filios,
queadmodū Mariæmastices,perfidissimi,simulq; perditissimi hæretici, garriunt,falsoq;
blaterant,atq; etiam impudentissime nugantur.Contra quos.

D ¶Primo est testimoniū ipsius virginis gloriosæ Mariæ ad angelū dicētis: Quomodo
fiet istud,quoniā viꝝ non cognosco? Q.d.Quomodo filiū paritura sum, q̄ viꝝ non co-
gnosco,id est,me non cogniturā proposui? Nō cognosco,id est,non cognoscā. Siqui-
dem virgo Maria Hebrea,more Hebræoꝝ respōderit,tum ad certitudinē,tū ad ppetuæ
virginitatis insinuandū propositū loquēs: Quia & Hebræi eadē voce p̄sens,futurūq; de-
signāt.Sic & beata Maria Hebrea,p̄sentis forma certitudinē,futuri vero intelligētia pro
positi decretum mōstrat. Hoc igiť quæstionis verbo,Maria plane indicauit,se cōcepisse
aīo propositū ppetuæ virginitatis seruādæ,adeoq; vouisse votum,q̄d ex lege prorsus no
erat implendū.Haud qdē id interrogās p̄sentis tantū tpis habuit rōnem. Nā ea tum erat Deuter. 23
ætate,qua potuisset,secūdū naturæ legē ex viro suo (cui iam ante legitimo erat coniuga Eccl. 5
liq; fœdere iuncta)prolē cōcipere & parere.Et ita fuisset illa interrogatio eius ad ange- Psal. 75
lum facta p̄ter rectā rōnem,ac nullius momēti.Sed ad futuꝝ etiā tp̄s, ipsa prudētissima Esaię. 19
virgo & spū sancto plena, oculos suæ mētis & verba inflexit,quo apud se firmarat ani-
mo atq; constituerat, ab omni viri consortio perpetuo abstinere,integrāq; deo conser-
uare cādidissimam suam virginitatem, quoad vita sibi foret superstes.

E ¶Nec obstat,q nō expresse scriptū sit in Euāgelio,sacrosanctā dei matrē tale edidisse L. Si seru⁹
votū.Quia respōderim,sufficere id oīno colligi ex verbis diuæ virginis,q̄ & ea p̄cedūt & plurium
sequunť,q̄d & iure qdē ciuili recte decerniť,q̄ cauet,in nō clare apparētibus negotijs,in- §. fin ff. de
spici oportere cōsuetudinē regionis & loquētis,itēq; mentē,dignitatē, necessitudinem. leg. 1. L. hę
Item ea quæ p̄cedūt,vel q̄ sequunť scripta,&c.Præterea si dubiū est, an votū fecerit,quur redes §. sed
nō iuris dispositionē inspicimus,q̄ cauet, vt eius spectemus sn̄iam,q loquutus ē? Aut cur & si. ff. de
non benigniora in dubijs proferimus.Aut cur ex decreto nō sinamus q̄ æquipollēt, idē testa. L. nō
significare & esse? Certe si hoc(vt debemus)fecerimus,inueniemus diuā Mariā ex mēte aliter. ff. de
vouisse virginitatē,& ex eius verbis haberi,eiusq; fuisse sententiā. Et qdē benignius est, leg. 3. L. in
vt intelligamus eā in laudē dei Max.cuius filiū genuit,māsisse ppetuā virginem,q̄ vt vo ambi. ff de
luisset claustrū pudoris corrūpi,q̄d in Christi partu māsit illæsum,hocq; ex verbo acci- re. iu. L. in
pi,nō cognosco,q̄d idē valet ac voui,si mentē & medullā ipsius facti inspexeris. dubijs. ff.

F ¶Secūdo,facit ad eius ppetuā virginitatē ratio,qua iustū & decēs probať, ipsam mā- de re. iu. L.
sisse ppetuā virginē.Quia sicut Chr̄s Iesus dei filius oīm prim⁹ in nouo test.quasi primi- ea q̄. §. in
cærius & primipilus fuit eoꝝ,q virginitatē quasi rem deo dignissimā erant seruaturi, vt re. dub. ff.
eum haberēt perinde exēplū.Sic sane beatissima virgo Maria,nitidæ virginitatis perpe eo. L. q̄d cū
tuo seruādæ in nouo test.primiceria & primipila fuit,q̄ in ecclesia dei cādidū illud ppe- que §. non
tuæ castitatis vexillū & niueū erexit in sublime,coegitq; sub eo numerosum agmē sacra- solū. ff. de
rum virginū,q̄ eiusdē militiæ sacramēto se obstrinxerūt, ijsdēq; copijs militaribus sunt verb. ob.
ascriptæ,veluti fuere diuæ virgines,Agnes,Agatha,Barbara,Cecilia,Lucia,Margare-
ra,Vrsula,Dorothea,Catharina,Tecla,Apollonia,hocq; genus aliæ,q̄ ad imitationem
supsanctæ dei m̄ris,suā spōso cœlesti virginitatē in tenella ætate cōsecrarūt,& pro ea cō
seruāda,spretis nuptijs,vsq; ad mortē aīose decertarūt, vt possent suā primipilam sequi
Mariā,q̄ proinde ab ecclesia virgo virginū dici cępit.Quæ vel ideo vere plena fuit gr̄æ Lucę 1.
cui diuino munere collatū est,vt prima inter fœminas gloriosissimū deo virginitatis mu Matth. 1
nus offerret.Vñ etiā iure angelico aspectu simul & affatu meruit perfrui,q̄ angelicā stu-
debat vitā imitari: Nimiꝝ viuere in carne p̄ter carnē,angeloꝝ videť eē,nō hominum.

G ¶Tertio,accedit scripturæ figura,qua ipsa nominať à deo per Solomonē,Hortus cō-
clusus,soror mea,spōsa,fons signatus.Hortus cōclusus,nimiꝝ & fons signatus diuino p- Cant. 4.
sidio,virtutūq; munitionibus,ne in illū alius p̄ter Christū dei filiū,veꝝ oīs scientiæ & sa Coloss. 2

pientiæ hortū & fontē,& omnis gratiæ authorem, ingrederetur.

Ezech.44. ¶Quarto, vt impleretur, verificareturq́ꝫ(vt debuit)figuralis visio Ezechielis de Maria H
virgine in ꝑsona dñi. Qñ q̄dē Ezechiel in mystica visione cōspexit portā sanctuarij exte
rioris, vergentē ad orientem, & clausam, de qua dixit ad eū dñs: Porta hæc clausa erit, &
nō aperiet, & vir nō transiet per eā, qm̄ dñs deus Israel ingressus est p eam, eritq́ꝫ clausa
principi. Princeps iste sedebit in ea, vt comedat panē corā dño. Per viā portæ vestibuli
ingrediet, & p viā eius egrediet. Enimuero hæc porta prophetæ ostensa, oīm cōfessio-
ne, sacrā insinuat virginē Mariā, quā Chrūs rex Israel, & princeps regū terræ ingressus
est, cū in ea conciperet hodie. Requieuit in ea nouē mēsiū spatio, & demū eam est egres-
Tit ff. de ꝓ sus in partu, sine læsione virginalis eius integritatis: quæ deinde ob diuinū decretū, eiusq́ꝫ
batiõibus reuerentiam, nulli viro facta est peruia, quam deus sua gratia cunctis hoībus occlusit, vt
& ꝓsumpc. sibi soli fieret peruia, & tamen semper clausa. ¶Quinto, certissima ꝓsumptio vel cōie- I
L. ob care ctura, q̄ etiā in iure nō parū habet ponderis, vt vices plerūq́ꝫ testis vsurpat. Et prima est,
men. §. fi. Si eñ Maria alios habuisset filios, vtpote (vti cōtendūt) Iacobū, vel alios, vtiq́ꝫ illis eā re-
ff. de test. ctius & decētius, in cruce pendēs Chrūs cōmendasset, q̄ Iohāni, dicēs: Ecce mater tua.
Iohā. 19 Et ex illa hora accepit eam discipulus in suā. s. vel matrē vel curam vel procurationem.
Secūda, φ nō sit Iota in tota scriptura, vel tantillū referens, ex q̄ viro Maria vnq̄ conce-
pisset filios, aut quinā essent filij, quos habuisse Mariam cauillantur. Vnde accedit.

¶Sexto, contra illos cōeorsex spū sancto catholicæ ecclesiæ sententia, quæ illā ꝑpetuā K
Iohan. 16. virginē fuisse & esse, & q̄dē verissime definiuit, dudūq́ꝫ in rē iudicatā ea ipsa sentētia trā-
1. Timo. 3. sit, cui qui reluctat, spiritui sancto palam refragat, qui à dño missus, illā omnē veritatem
docuit, quæ ab Apostolo proinde veritatis dicitur columna atq́ꝫ firmamentum.

¶Absit igit. absit, charissimi fratres, in hac re, ꝓsertim tā pia q̄ æqua, veritatē impugne L
mus, vñ nihil subsequi necessum sit aliud q̄ Iesu Chri dñi nostri ac redēptoris, dei Max.
Mat. 10. 25 filij dehonestamētū, in matre ipsius honestissima, quā qui vilipendit, qs ignoret eū pror-
sus etiamnū vilipendere & filiū. Christo eñ fieri oportet, q̄d illis, q eius sunt, fit. Sic nimi
rum perfidi Iudæi, vt Iesum Messiā populo traducerent, illiusq́ꝫ authoritatē obnubila-
rent, probrose dictitabant. Vnde huic sapiētia hæc & virtutes? Nōne hic est fabri filius?
Matth. 13 Nonne mater eius dicitur Maria? Nōne hic est filius Ioseph, cuius nos nouimus patrē &
Marci. 6 matrē? Nimirū, ipsi dño nostro Iesu Christo ignobilitatem, obscuritatēq́ꝫ generis expro
Iohan. 6 brātes, quēadmodū vesani hæretici faciūt, peccātes primū cōtra ipsam veritatē, & sic in
Iohan. 14 spm̄ sanctum, deumq́ꝫ adeo Max. qui ipsa est veritas. Secūdo, in eam, vnde nostra salus
L. 1 §. idē initiū cœpit. Tertio, in suā ipsorū propriā salutem: nempe oēm à Maria charitatē sub-
q̄ & §. id ē mouentes, plane odiosi in illam fiunt. Qui q̄ vel ideo iure sint ipso ciuili reprehensibiles
aiunt. ff. de atq́ꝫ maligni, hinc pater, quod decreto illius cauetur, non admittendā actionē, quæ acto-
aqua plu. ri non prosit, & reo noceat. Quàm igit peruersum putas in istis insanis hæreticis, q per-
L. q̄dēs. ff. petuam virginitatē Mariæ impugnantes, diuæ Mariæ, adeoq́ꝫ ipsi Christo nocere, apud
de seruit. indoctam, imbecillēq́ꝫ plebeculā, moliuntur, quū sibi interim non modo nō prosint, sed
maxime noceāt, qa salutē perdūt, cuius se, vti Chri osores, indignos reddūt, qui & mero
odio, atq́ꝫ impudēti leuitate, improbitateq́ꝫ laborare prorsus dignoscunt? Absit igit con
tra tā selectā virginē Mariā deiparā, tot reluctātibus testimonijs, vel in minimo stemus
cū istis deploratis nebulonibus, q nec deū nec hoīem verent, nati perdere se & alios.

¶Nec vos moueat, φ isti fortassis loca scripturarū aliqua, quasi insinuantium, Mariam M
alios habuisse præter Christum filios, perperam allegent.

Matth. 1 ¶Primo, φ Matthæus Ioseph appellet virū Mariæ. Quādoquidē respōdeas, voculā, N
vir, nō suspicari nuptias, sed innuere cōsuetudinē scripturarū, qua spōsi vocantur viri, &
Gene. 1. 2 spōsæ vxores. Hinc Adā vir dictus est priusq̄ Euā cognosceret, scriptura dicēte: Deditq́ꝫ
L. si vxor. viro suo, quæ & dicta fuit virago, qm̄ de viro sumpta erat. Vnde leges imp. eū, q spon-
§. diuus. ff sam violauit, adulterij reū censuere, spōsumq́ꝫ ipm̄ posse violatorē, vti adulterū iure vin-
ad leg. iul. dicare. Sic nimirū Ioseph Mariæ fuit vir, qa illa spōsa eius, nō qa illā cognouerit, id q̄d er
de adul. roneum & impiū sit, vnde sequeret Christū ex semine Ioseph natū, Euāgelio ita cōtra-
L. propter dicēte: Ideoq́ꝫ & quod nascetur ex te sanctū, vocabitur filius dei. Et angelus ad Ioseph,
C. eodem ne suspicaret de impregnante, inqt: Quod enim in ea natū est, de spiritu sancto est
Lucæ. 1.
Matt. 1 ¶Secūdo, qa Euāgelista dicit: Cū esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph, antequā O
cōuenirēt, inuēta est, in vtero habēs de spū sancto. Ergo deinde cōuenerūt, &c. Respon
deas, Etsi ante, & priusquam, sæpe & sequentia indicet, nonnunquam tamē ea tantū, quæ
Iohan. 8. prius cogitabant, arguit, nec necesse sit vt cogitata fiant. Nō igit consequit, φ postea cō-
uenerint, sed scriptura q̄d factū nō sit, ostendit. Sic Chrūs ait: Antequā Abraham fieret,
ego sum. Insup & verbū q̄q, cōuenerit, nō ipm̄ cōcubitū, sed tpsꝑōt significare nuptiarū,
id est, quādo ea, q̄ fuerat spōsa, vxor eē cœperit. Et erit sensus, Antequā cōuenirēt, id ē,

antequā

antequam rite solennia nuptiarum celebraret. De q in nostris Paratitlis multa diximus.
P ¶Tertio, q Maria ab angelo nominaē cõiunx Ioseph. Fili Dauid, dicẽte: Noli timere Matth.1
accipere Mariã coniugẽ tuã. Et Euãgelista deinde ait: Exurgens aũt Ioseph à somno, fe
cit sicut pceperat ei angelus dñi, & accepit Mariã coniugẽ suã, &c. Si cõiunx, ergo co-
gnita à viro, &c. Respõdeas: Nõ propterea Mariã desijsse esse virginẽ, qm̃ vxor vel cõ-
iunx appelleē, qm̃ supra ostendimus scripturæ cõsuetudinem, appellare sponsos viros &
sponsas vxores ac cõiuges, dicente scriptura: Si qs inuenit virginẽ desponsatam viro in Deute.22
campo, & vim faciẽs dormierit cũ ea morietur: qa humiliauit vxorẽ proximi sui. Ita ni- L. Si vxor
mirum diximus, iure q̃q Cæsareo caueri, vt spõsus & sponsa iure, q̃ vir & vxor vel coniunx § diuus. ff.
vtantur. Præterea, qd attinet allegare voculam, cõiugem, quũ ab Euãgelista, nõ virgini- de adult.
tatis ereptio, quæ à spũ sancto non auferebaē cooperatore, sed cõiugij testificatio, sed nu L. habeo,
ptiarum celebratio, ad famosam suspitionẽ tollendã, celebretur? Quàm obrem & scriptura §. & gener.
Mariam appellat desponsatã & virginẽ, virginẽ, vt expertem virilis consortij signaret, ff. de gra
desponsatã, ne illa temeratę virginitatis adurereē infamia, cui grauis alius corruptelę vi- affini. L. in
deretur insigne pferre. Maluit qdẽ dñs aliqs suo de ortu, q̃ de matris pudore dubitare. ambiguis,
Nimirum sciens teneram esse verecundiam virginis, & lubricã famã pudoris, nec putans or ff. de re. iu.
tus fidẽ matris iniuria astruendam. Seruatur itaq diuæ virgini sicut pudore integra, ita C. intell.
inuiolabilis opinione virginitas. Quandoquidẽ oporteat (Apostolo teste) sanctos & ab 1. Timot. 3
ijs, qui foris sunt testimoniũ habere, & nõ modo à malo, sed à specie mali abstinere. Sic 1. Thess. 5
sane nõ decuit, sinistra virginibus opinione viuentibus, velamẽ excusatiõibus relinqui,
quod infamata q̃q mater dñi videreē. Nam qd Iudæis, qd Herodi imputandũ foret, si Matth. 5
natum viderenē ex adulterio psecuti? Et q posset Chrũs dicere: Non veni legẽ soluere, Deute. 22
sed adimplere, si videreē cępisse legis iniuria, quũ partus innuptæ, lege dãnetur? Sic etiã- Leui. 20
num ipse dñs nõ ægre tulit, sibi à Iudæis ascribi fratres vel vterinos, q̊s vtiq nõ habebat Matth. 8
qui Mariæ erat vnigenitus, &c. Sit itaq Maria cõiunx & vxor Ioseph propter suspitio-
nem, interim perpetua virgo re ipsa vere appellata.
Q ¶Quarto, q̊d Matthæus dicit: Et nõ cognoscebat eã, donec peperit filiũ suũ primoge
nitum. Ergo deinde cognouit. Respõdeas: Et si Græcus interpres ita perinde paulo ob-
scurius reddiderit. Et nõ cognoscebat eam, donec peperit filium suũ primogenitũ. Euã-
gelista tamen nihil aliud intendit, q̃ exprimere oraculũ prophetæ impletũ fuisse, hoc est, Esa. 7
quod virgo cõcepit, & virgo peperit. Id q̊d clarius Græcus interpres expressisset (vel po
tuisset) per aduerbia dũ aut quũ loco aduerbiorum priusq̃ & donec, apud Græcos idem q̊d
dum aut quũ significantiũ, vel certe æquipollentiũ. Nã quod nõ cõuenerãt dum reperta
est in vtero habẽs ex spũ sancto, ideo virgo cõcepit, & q̊d nõ cognorat eam Ioseph, dũ
filium suũ vnigenitũ peperit, ideo virgo peperit, vnde liquet eam ppetuo virginẽ man-
sisse. Ideoq̃ si Græcus interpres ad hæc verba (vt inculpate potuisset) vertisset. Cũ esset
desponsata mater eius Maria Ioseph, non cõuenerat, dum reperta est in vtero habẽs de
spũ sancto &c. Et nõ cognouerat eã, dũ peperit filiũ suũ primogenitũ &c. Vicinius vtiq
Euangelistæ sensui, & prophetæ intentui acessisset, & si nõ p prius & donec, sed per dum
& quũ reddidisset, serpẽti antiquo nõ præbuisset ansam p impunitos Eluidianos & infa-
mes Antidicomaritas sibilandi post virgineũ partũ, virginẽ Deiparã matrẽ, nouis indul-
sisse nuptijs. Quanquàm in rei veritate & interpres suo sermone nihil aliud vult, licet pau
lo anticipioribus verbis, minusq̃ decẽtibus vsus sit. Et ita nimirum Euãgelista conatus est
hisce verbis ostẽdere: Mariã illæsa virginitate, iuxta Vatis oraculũ, concepisse & pepe-
risse filium suum. Non autem quod postea nupsisset, q̊d ille nunq̃ intendebat, nec tum fuit
ad propositũ scribere: Accedit, intelligentiã dictorum ex causis eẽ adsumendã: quia nõ ser- L. si vno
moni, sed rei est sermo subiectus. Accedit quoq quod dictio, donec, etiã non semp fini- anno. ff. lo
tum & certũ significat tẽpus, vtiq vsq ad & cætera, quo completo fiat aliqd, q̊d vsq ad cati.
illud tp̃s non fiebat. Vt Chrũs ait: Nemini dixeritis visionẽ, donec filius à mortuis resur Matth. 17
gat, sed & tẽpus infinitũ, vt scriptura: Donec consenescatis ego sum. s. deus, qui vtiq illis Marci. 7
etiã consenescentibus non desiit neq desinet, quũ æternus sit. Item: Ecce ego vobiscũ Matth. 28
sum, vsq ad consummationẽ seculi, q tñ post cõsummationem huius seculi à suis nõ est
discessurus. Vbi eñi ipse erit, erũt & sui. Ite Apostolus: Oportet illum regnare, donec po 1. Cor. 15
nat inimicos sub pedibus eius &c. qui tamen etiam deinde, positis inimicis, regnabit in
domo Iacob in æternũ. Item Dauid: Sede à dextris meis, donec ponã inimicos tuos sca Psal. 109
bellum pedũ tuorum. Qui tamẽ & posito scabello, sedebit à dextris patris. Et q dixit: Do-
nec ille vixit, nõ est hoc locutus: nunqd significauit illũ post mortem fuisse locutũ? Mini
me, quũ nõ potuerit. Insup & id οὐκ ἐγίνωσκε, id est, non cognoscebat, ad cognitionẽ qua
litatis virginis, non cõditionis maritalis, referri potest, vt sit sensus: Non cognoscebat eã
Ioseph qualis quãta ve eẽt, q̊d mr̃ Messiæ, q̊d mr̃ dei, donec peperit filiũ suũ primogenũ.

3.Reg.8 Tunc em̄ cognouit peperisse Messiam, angelis & pastoribus nunciis, & qualis nō esset illa
virgo: vtpote maior, speciosior, dignior toto mūdo, q illū capere non potuit, quē virgo.
Exod.34 Maria in angusto vteri sui cubiculo sola suscepit. Et vere credi potest, re ipsa propter e-
ius glorificationē, à Ioseph eam cognosci nō potuisse, donec ea peperit. Dominū em̄ glo
riæ habēs in vtero, quō cognosceret, si Mosi cū dño colloquentis glorificata fuerit facies
vt non possent intēdere in eum filii Israel, quāto magis virgo Maria agnosci vel intueri
Esa.7 non potuit, quæ dominū potentiæ in vtero habebat? Post partū quidem à Ioseph, non
libidinis tactu, sed specie faciei & dignitatis agnita. Hic oīno sensus est pius & catholic⁹
sed (ni fallor) prior oraculo Esaiæ, q̄d tunc impletū est, conuenientior, proindeq́ verisi-
milior. Quorū tamē vterq́ abunde conuincit hæreticos perfidiæ.

¶Quinto, q̄d vterq́ Euāgelista dicit, Mariam peperisse filiū suum primogenitū, ideo R
non primogenitum, nisi & sequentē &c. Respondeas: Ex scripturæ cōsuetudine non di
Nume.3.8 ci aliquem primogenitum, qa habeat fratres sequentes ipm; sed qa primus sit natus, &
ante quē nullus est. Alioquin si nō est primogenitus, nisi quē & sequūtur & fratres, tā diu
sacerdotib⁹ primogenita nō debent, q̄diu & alii fuerint procreati, ne forte partu postea
non sequente, vnigenitus sit & non primogenitus. Atqui nō ita est. Omnis qdem vnige
L. pxim⁹. nitus est primogenitus, sed nō oīs primogenitus est vnigenitus. Vnigenitus q dē est, quē
L. pximi l. nullus pcedit & sequit. Primogenitus quem nullus præcessit, q̄d arguit primus, q esse pōt
illa verba. etiā solus & vnus, quē nullus sit secutus, hocq́ ipm etiam patet irrefragabili testimonio
L in vulg. iuris legalis, quo decernit appellatione proximi, supremi, maximi, etiā cōtineri eū q so-
ff. de verb. lus est. Sic & primi appellatione eū ante quē nullus, siue qs vel nullus sequat. Sic & circa
sig. L. qui ædictū prætoris, supremæ etiā tabulæ habentur solæ, & in vulgari substitutione, qua ei q
duos § nā supremus morietur, hæres substituitur recte substitutus, etiā vnico intelligitur, exemplo.
& q vnicū L. 12. tab. ex qbus proximus agnatus, etiā solus habetur. Sic itaq́ Chrūs dñs noster ex vi
ff. de re. du. etiā vocabuli (testibus latinissimis iuriscon.) primogenitus Mariæ dicit, non, qa eū secuti
sint in carne fratres, sed qa nullus fuit ante ipm. Est & rōne mystica vnigenitus in substā
tia diuinitatis, primogenitus susceptione humanitatis. Primogenitus in gratia, vnigeni-
tus in natura. Siqdem primogenitus in oēs electus p gratiā, proprie vero vnigenitus &
Roma.8 patris & Mariæ. Quod Apostolus arguēs ait: Nam qs psciuit & prædestinauit, confor-
Coloss.1 mes fieri imaginis filii sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Et rursus: Qui est
Hebr.1. imago dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ. Et iterū: Ego ero illi in patrē, & ipe
mihi in filiū, & cū iterū introducit primogenitum in orbem terræ &c.

Luc.8 ¶Sexto, q̄d toties in euāgeliis dicit, & fratres eius. s. Iesu Christi, & quasi asserit, eū ha- S
Matth.12 buisse alios fratres, & sic Mariā filios peperisse alios. Apud Lucam em̄ dicūt: Ecce mater
Iohan.6 tua, & fratres tui stant foris quærētes te. Et apud Matthæū: Fratres tui stant foris, q̄ren-
Marci.6. tes tibi loqui. Et apud Iohannē: Neq́ em̄ fratres eius, tūc credebāt in eū. Et apud Marcū
dicit turba. Nonne hic est faber ille, filius Ioseph, & frater Iacobi, & Ioseph, Iudæ, & Sy-
monis? Nonne & sorores eius hic nobiscū sunt, &c. Respondeas: Primo, Iudæos vtiq́
exprobrasse Chr̄o, tanq̄ ignobilitatē generis, non aūt q̄d haberet pdictos fratres vteri-
nos, sed ex more suo, illos Iesu Chr̄i fratres, id est, cōsanguineos appellasse, haud tamen
sequi, q̄d fuerint propterea Iesu Christi fratres vterini: deindeq́ filii carnales diuæ virgi
nis, q̄d nusquā legit: quū scriptura null⁹ appellet filios Mariæ. Imo & falsissimū & impu
Matth.4 dētissimū sequeret, scilicet duos frēs Iacobū & Iohannē, filios scilicet Zebedæi, fuisse si-
Marc.1 mul & semel duorū patrū, duarūq́ matrū, scilicet Ioseph & Zebedæi, Mariæ Deiparę &
Mariæ Cleophæ, q̄d vtiq́ nulla scriptura dicit, sed dicit eos fuisse filios Zebedæi, fratres
dñi. Sed quare fratres dñi, & filios nequaq̄ Mariæ? Profecto vt aperto intelligeremus,
non ideo sequi. Ille dicit frater illius, ergo est frater eius germanus. Verū frēs dici, natura
& sanguine, veluti Esau & Iacob, de qbus scriptura: Iā tps pariēdi aduenerat, & ecce ge
Gene.25 mini in vtero eius reperti sunt, scilicet Esau & Iacob supplantator, ex vno patre Isaac, &
matre Rebecca. Gēte, qua oēs Iudæi frēs vocant ex scriptura, dicēte: Non poteris sup te
Deuter.32 cōstituere hoīem alienū, q nō ē frater tuus. Et rursus: Nō fœneraberis fratri tuo. Affectu
L. nemo. § quo cōiter oēs quotq̄t sumus fratres dicimur, qua oēs ex vno patre nati sumus, & vna
Qui fr. ff. matre Eua. Vn̄ scriptura: Dicite iis q oderūt vos, frēs nr̄i vos estis. Et specialiter, q̄ oēs
de hær. iu. Chr̄iani frēs dicimur, nō adeo inter nos solū, sed & frēs Iesu Chr̄i, q humanitate nobis &
Iohan.20 gr̄a participauit. Vn̄ scriptura: Vade & dic fratrib⁹ meis, & vade ad frēs meos & dic eis:
Matth.25 Et alibi. Quādiu fecistis vni de iis fratrib⁹ minimis, mihi fecistis. Id q̄d ipe dñs probat, di
Matth.12 cēs: Quicūq́ em̄ fecerit volūtatē patris mei, q in cœlis ē, ipe meus frater, soror & mater
est. Quo etiā mō Chrūs oēs suos discipulos appellare potuit frēs, sicut & appellauit, di-
cens: Ite, nūtiate fratribus meis, vt eant in Galilæā, ibi me videbūt. Cognatiōe q̄q́ fratres
Matth.28. dicūtur, q ex vna sunt familia nati, quēadmodū & appellatione filiorū & natorū, veniunt

etiam

etiam nepotes & pronepotes in iure ciuili, sic non mirum est, vt & fratrū appellatione, veni
unt & cognati ex eadē familia. Sic Abraham dixit ad Loth cognatū suū. Non sit rixa inter L. natos.
te & me, fratres enim sumus. Hoc modo non dubitatur, imo certū est, Iudæos Christi Iesu L. liberorum
discipulos eius appellasse fratres, & qdem illi exprobrantes ignobilitatē generis, quæ tamen ff. de verb.
re vera apud deū nulli opprobrio, vbi non est neq; Græcus neq; Iudæus, sed omnis eius est signi.
qui ipsius facit voluntatem. Hinc non vos moueat. Gene. 13.

T ¶Quod septimo ait Paulus: Nunqd non habemus potestatem sororem mulierculam cir Deute. 25.
cūducendi, sicut & cæteri Apostoli, & fratres domini & Cæphas? Et alibi: Aliū vero (inqt)
Apostolorum vidi neminē, nisi Iacobū fratrem domini &c. Vides ergo (cauillantur hæretici) 1. Cor. 9.
Paulus dicit fratres domini: & maxime Iacobū &c. Respondeas ex dictis, aliquos quidē apo Galat. 1.
stolos. s. qui erant ex duabus Marijs sororibus. s. deiparæ Mariæ ex Zebedæo & Cleopha
nati, vtiq; Christi fuisse fratres, id est, cognatos & consobrinos: cuiusmodi fuerunt Iohan-
nes, Ioseph, Simon, Taddæus, & quidē Iacobus. Siquidē constet Mariā istā (sancto Hiero-
nymo barbato teste) quæ in Marco & Matthæo, Iacobi & Ioseph mater dicit, fuisse vxorē Matth. 27.
Alphæi, & sororē Mariæ Christiparæ, quā Iohannes Mariā Cleophæ à patre siue à Genti- Marc. 15.
litate familiæ cognominat, aut quācunq; ob aliā causam nomen imponens. Hinc frustra du Iohā. 19.
bitant vel ideo quod alibi dicat: Maria Iacobi minoris frater, & hic Maria Cleophæ. Quā-
doquidē scripturæ consuetudo, eundē hominē diuersis nominibus appellare soleat. Quanq;
proculdubio Paulus illū Iacobū, qui minor cognominari consueuit, quia tardius in aposto-
latū vocatus sit, non ideo appellet fratrē domini, quia eius fuerit consobrinus, quū & eius fue
rit consobrinus alter Iacobus, qui maior filius Zebedæi fuit, ideoq; & ipse dñi frater dici po
tuit, sed ideo potius Paulus illū minorē dñi fratrē appellarit ad differentiā alterius, quoniam
esset tam vitæ sanctimonia, q̄ lineamentis à facie tā similis domino Christo, vt parum inter
eos discriminis esset, proindeq; dici cœptus frater domini. Id quod euidenter innuit diuus
Ignatius, in epistola ad suū præceptorem Iohannē Euangelistā, dicens: Si licitū est mihi a-
pud te, ad Hierosolymę partes volo ascendere, vt videā illū venerabilem Iacobū, qui cogno
minatur iustus, quē referunt Christo Iesu simillimū facie, vita, & modo conuersationis, ac si
eiusdem vteri frater esset gemellus. Quē dicunt si video, video & ipsum Iesum, secundū oīa
corporis eius lineamenta. Et eius est non parua coniectura, q̄d Iudæi perinde solicite, ne in
monte oliueti Iacobū hunc pro Christo Iesu, ob mirā vtriusq; in facie similitudinē, caperēt,
constituerunt Iudā proditorē quasi intimū Christi familiarem, qui recte vtrunq; nosceret.
Quare & ipse proditor dedit eis signū, dicēs: Quēcunq; osculatus fuero, ipse est, tenete eum, Matth. 26.
& quidē caute. Est ergo à Paulo Iacobus ille frater domini dictus, tum q̄d à duabus Marijs Marc. 14.
sororibus descenderat, qui & crediti sint à duobus fratribus, scilicet Ioseph & Cleopha des-
cendere, siquidē cognati & consobrini fratres, vel maxime apud Iudæos, cognominati sint,
tum quia vterq; fuerit alterutri simillimus. Sic sane (Strabone teste libro septimo) Alemāni
fratres dicūtur, qa proceritate corporum, colore flauo, & forma & moribus, & viuendi ritibus
pares sint. Nec vos moueat, quod obijciant perfidi homines. Quia.

V ¶Octauo & postremo, scriptura, imo & Christus & Euangelistæ Mariā Deiparā, passim Iohan. 2.
mulierē appellant. Ergo si mulier (dicunt) non virgo, sed corrupta per virum. Respondeas. Et Iohan. 19.
si Christus dixerit: Quid mihi & tibi est mulier? Et rursus, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius
tuus, &c. Non ideo sequitur: Mariā habuisse filios alios præter Christū, perindeq; virili se-
mine corruptā, quod falsissimū est: Verum eo cœptā dici mulierē, quia non sit vir siue mascu-
lus. Quandoquidē mulier, vocula, sexū proprie, non corruptionē significet, dicente scriptu-
ra: Et creauit deus hominē ad imaginē & similitudinē suam, ad imaginem dei creauit illum Gene. 1.
masculū & fœminā creauit eos. Et recte quidē, quū & propterea apud iurisconsultos (penes L. mulieris
quos est latinitas) appellatione mulieris virgo viripotens contineatur. Sic muliebri veste le ff. de verb.
gata, & infantilem continere & puellarum & virginū. Pomponius libro vicesimosecundo ad signi. iusti.
Sabinū recte scribit: Mulieres em̄ oēs dici, quæcunq; sexus fœminei sunt. Ita nimirum scriptu de imp. in
ris sanctis hic est mos, vt non eæ tantū, quæ virum passæ sunt, sed omnino etiā fœminæ intactę pri & Qui
atq; integræ, mulieres appellentur, sicut de ipsa Eua scriptū est: Formauit eam in mulierem. me. toc. E.
Et quidē Eua priusquàm ab Adamo fuerat cognita, imo dū esset integerrima virgo dici cœ nitur &c.
pit mulier, scriptura dicente: Et ædificauit dominus deus costā, quam tulerat de Adam in L. argumē
mulierē, & eduxit eam ad Adam. Erat autē vterq; nudus. s. Adam & vxor eius, & non eru- to. §. mul
bescebant. Et postea: Dixit aūt serpens ad mulierem &c. Et dixit dñs deus ad mulierem. ebri. ff. de
auro le.

X ¶Quid multis? Piaculū est grāde, & igne prorsus piandū, si ex ijs, vel hoc genus alijs tech Gene. 2. 3.
nis velimus credere, Mariam non fuisse virginē perpetuā, sed vel ex Ioseph, vel ex alio viro
alios genuisse filios. Nimirum quod inde non modo consequeretur diuā virginē fuisse ali-
quādo fœminā, sed Iesum Christū dominum nostrum dei æterni filium, ex nuptiali consor-
tio ipsius Ioseph esse progenitum, maxime quod Apostolus dixerit: At vbi venit plenitudo
tempo-

temporis, misit deus filiũ suũ factũ ex muliere, factũ sub lege, &c. Id quod impij isti hæretici clanculum haud dubie conantur, adeoq́ꝫ impijssimæ Iudæorum vesaniæ condemnatæ adsentientes, qua contenditur, Christũ ex Ioseph semine esse natum. Id quod palam est contra ve
Luc. 1 ritatem sacrosancti euangelij dicentis: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi
Esa. 7 obumbrabit tibi. Ideoq́ꝫ & quod nascetur ex te sanctum vocabitur & filius dei. Et Esaias dixit: Ecce virgo concipiet & pariet filium.

¶ Eapropter dilectissimi fratres, quoniam multis irrefragabilib⁹ testimonijs scripturarum & rationũ auditis perfidam hæresim refutatã istorum, qui nulla prorsus ratione, sed solũ improbitate ducti, hactenus impugnarũt virginitatẽ perpetuam diuæ virginis, derogantes, & virginali pueritate, & diuinitus factæ Christi conceptioni, interimq́ꝫ nequiter & impie demoliri conantes, totã fidem & religionẽ Christianã. Non est quod istos vel tantillum audiatis: Quippe qui contra quos non modo scripturæ, sed & leges & arma, vindictã, vti in perfidissimos Christianæ fidei hostes & proditores expostulant. In quos & magistratus sæuere debuerint animaduertere, nec vllam contra tam apertã veritatẽ, in re præsertim tã magni momẽti, vnde nostra pendet vita atq; salus, aliqd cauilli admittere, sed iuxta ecclesiæ decretum, prorsus stare inter reliqua paulo supra testimonia, verbis gloriosæ deiparæ virginis, di
Luc. 1. centis: Q̃uo fiet istud? Quia virum nõ cognosco. Quibus ipsa virgo Maria testis omni exceptiõe maior, clare ex voto (vt auditũ est) suã perpetuã virginitatem testatur. Cui qui adstipulati (vt debent) fuerint, proq́ꝫ viruli tueri conabũtur, haud obscure sciãt se Iesu Christi dñi nostri, adeoq́ꝫ dei Opt. Max. eiusq́ꝫ filij ac matris ppetuæq́ꝫ virginis tutaei gloriã, interimq́ꝫ fidẽ ipsam Christianã (pro qua nemo pius nõ mori, sicubi opus fuerit, debet in totius Christianæ reipublicæ decus & salutẽ) tã propugnare q̃ augere. Nec dubitent sibi deũ Max. fore cõtra huiusmodi impios hostes propitiũ, quũ certe illius causa pro nostri omniũ salute agatur. Cui soli laus sit & gloria, qui ex omnibus sibi soli Mariã perpetuã selegit virginẽ, quæ sine exemplo mater esset & filia, viego & genitrix, sponsa & innupta, eapsa hodie testante & dicente: Quomodo fiet istud? Quoniam virum non cognosco.

HOMILIA LXXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, 4. Regũ. 16. Et. 2. Para. 32. Protegam vrbem hanc & saluabo eam, propter me, & propter Dauid seruum meum, &c.

In ferijs diui Bonifacij martyris.

Verba sunt ex veridica de mirabili eaq́ꝫ terribili Ezechiæ regis Israe A
litici liberatiõe historia, huc vel ideo desumpta, q̃d ea à dño deo in hisce periculosis ac plane miseris temporum hominumq́ꝫ conditionibus (qbus huic vrbi æque vt Hierosolymitanæ olim ciuitati, propter cultũ veri æterniq́ꝫ ibidẽ dei, diu noctuq́ꝫ ab inimicis tã visibilibus q̃ inuisibilib⁹ insidiæ ponunt) ad nos dictũ iri, nõ secus ac olim ad Ezechiã ipsosq́ꝫ Hierosolymitanos oĩno speraui⁹, tũ sane, quũ hostiũ minis, cõtumelijs, subsannatiõibus, oĩsq́ꝫ gñis iniurijs irretiti, & ab istis obsidione hostili passim, vel eminus obsessi, ad deum Max. cũ inclyto rege, sacco ppter hũilitatẽ opti exclamauerim⁹.

¶ Domine deus Israel, q sedes sup Cherubin, tu es deus solus, regum omnium terræ, tu fe B
cisti cœlum & terrã, inclina aurẽ tuam & audi, aperi oculos tuos & vide, & audi omnia verba Sennacherib. i. tyranni schismatici, qui misit, vt exprobraret nobis deum viuentẽ, id est, veram eandemq́ꝫ veterem religionẽ, pee famulum Apostolumq́ꝫ tuum Bonifacium nobis pie traditam, & eius sanguine in tuam gloriam ac morte dura testatam. Vere dñe dissipauerunt reges Assyriorum, id est, tyranni schismaticorum, Gentes & circũfinitimas terras omniũ id est, pene totius Germaniæ, & in omnẽ discordiã errorem q́ꝫ deuastatis templis, domibus, ipsisq́ꝫ adeo campis & agris seduxerunt, & miserunt deos, id est, signa & simulachra tuorum sanctorum fideliumq́ꝫ in ignem, imo sacramenta tua, quæ proprio sanguine testator cõfirmasti, & primũ omni contumelia subsannarũt. Deinde in tuum religionisq́ꝫ tuæ Christianæ dedecus, nulla plane causa, nisi temeritate & odio permoti, pedibus conculcarunt. Nunc igitur domine deus noster, saluos nos fac de manu eorum, vt sciant omnia regna terræ: qa tu domine deus solus, & fidem ac religionem, quam nobis per Apostolum tuum Bonifacium (qui primus noster fuit aechiepiscopus, idemq́ꝫ noster contra inimicos Philistæos Dauid) tradidisti, esse tibi gratam. Hæc (inquam) vbi cum Ezechia (paucis tamen verbis cũ ratione mutatis) vera humilitate exclamauerimus, nõ dubitam⁹ dñm nobis zelo erga nos, suas creaturas, indignas vtiq́ꝫ ob peccata nostra, quæ & ipsi fecimus, dictum de rege Assyriorum. i. de tyrãno schismaticorum. Nõ ingredietur vrbem hanc, nec mittet in eã sagittam, nec occupabit

eam

eam clypeus, nec circundabit eam munitio. Pec viam qua venit, reuertetur, & ciuitatem
hanc non ingredietur, dicit dñs: Protegamq́ꝫ vrbem hanc, & saluabo eam propter me,
& propter Dauid seruum meum, id est, ꝓpter Bonifacium episcopum meum.

C ¶Sane nõ dubitarim certe vereq́ꝫ hæc verba hodierno tẽpore huc transferri, nec etiã Psal. 97.
dubitarim deum Max. ꝓpter gloriã nominis sui demonstrandã, ꝓpterq́ꝫ Bonifaciũ Esai. 59
seruum suũ, nobis fore ꝓpitiũ, quũ & nunc & in æternũ misericors sit, nec sua ope suos Miche. 8
vnquàm destituit, sed & auxilio suo potenti oẽs ad se confugientes adiuuit, quũ eius (vt
scriptura ait) manus nondũ sit abbreuiata, vt saluare (vt antea) haud possit, & hoc quidem
propter gloriam nominis sui, & propter seruum suum Bonifacium.

D ¶Quippe qui nec noĩe, nec re, nec meritis à Dauide discrepet. Hinc vtrũq́ꝫ à deo æque
diligi, & tantũ propter illũ, quãtũ propter hunc facere eundẽ prorsus credimus. De Da-
uide neminẽ puto dubitare, quũ sanctæ bibliæ eius pene sint plenæ. De Bonifacio dubitãt
scio, qbus nũc oĩa ꝑinde suspecta, vsqueadeo in dubiũ reuocãtur, vt impie quærãt. Vtrũ
Iesus Chrũs dei Opt. vnigenitus fuerit filius ideḿq́ꝫ verus Messias? Illis igit̃ vtcũq́ꝫ pertu-
tinacibus, à me (veritate patrona) vel ex parte arbitror satisfactũ iri, vbi probaro diuũ præ-
sulem eundẽq́ꝫ fortẽ Christi athletam Bonifaciũ, Dauidi fuisse iuxta supra dicta nõ dissi Eccl. 47
milem, quo ad veritatẽ reor illos & mihi concessuros, deũ propter diuũ Bonifaciũ plane Iohã. 14
facturũ, quod propter Dauidẽ fecit. Quod nisi admiserint, nõ mihi, sed veritati, cui à ne Titum. 1
mine (iuxta scripturas) est resistendum, imo Christo Iesu, q veritas est, qui (Paulo teste) Psalm. 118
mentiri nõ põt, repugnabũt, q tamẽ & si repugnabũt, ipsa tñ veritas (ꝓpheta affirmã-
te) à generatione in generationẽ, adeoq́ꝫ domini verbum in æternũ manebit.

E ¶Proinde (vt semel exordiar) interpretat̃ nomẽ Dauid, id est, fortis & vultu desidera
bilis. Fortis nimirũ manu & aĩo, q non renuit cõtra Philistæos hostes atrocissimos, imo 1. Regũ. 17.
cõtra superbũ ipsorũ tyrannũ armatum Goliã, vel inermis baculo tandẽ & quinq́ꝫ lapi-
dibus bello, nõ tantũ cõgredi, verũ quẽ & vicit. Vultu tam desiderabilis, vt regis Saulis fi 1. Regũ. 18
lij Ionathæ .i. colũbæ (ita interpretat̃ Ionathas) id est, bonarũ & simpliciũ personarũ ami
citiam & gratiã adeo nactus est, vt ille ipm perinde atq́ꝫ animã dilexerit, fueritq́ꝫ aliq̃tiã
apud patrẽ pro Dauide, quẽ ille ad mortẽ persequebat̃, incõparabilis intercessor.

F ¶Num modo fortis etiamnum fuit diuus Bonifacius? Fortis vtiq́ꝫ quod vel nomẽ ar-
guit. Nõ enĩ potest nõ esse fortis, q bona facit. Non quidẽ bene agit, q non fortiter agit.
Fortiter aũt vti Dauid egit ille, quãdo fortitudine adiutus diuina, accepto baculo crucis
acceptisq́ꝫ qnq́ꝫ limpidissimis lapidibus .i. quinq́ꝫ intelligibilibus verbis, de quibus Apl'us: 1. Cor. 14
Ego venio ad te in noĩe dñi (qbus etiã Dauid aduersus Goliã processit) ex Roma legatus
à laudatissimo viro Gregorio iiũ Romano pontifice Max. ad tuendã ac instruendã Ger
maniã nostrã, q̃ tum impia hæresi Arriana laborauit, vel ad internitionẽ, missus cõtra in-
circũcisum Goliã gigantẽ Philistæũ, hæresiarchã Arriũ, vno illorũ lapidũ .i. noĩe dñi, ita
potẽter inualuerit vt gloriã dei, populũq́ꝫ Germaniæ, Francones, Thuringos, Saxones
à Philistinorũ armis .i. ab impietatibus Arrianorũ, q tũc Israel .i. gloriã adeoq́ꝫ virtutẽ no
minis sanctissimæ trinitatis expugnare superbius cœperãt, intrepid' & morte q̃dẽ sua de-
fenderit. Quid & ob vultus ipsius & virtutũ maiestatẽ vitæq́ꝫ sanctimoniã, adeoq́ꝫ desi-
derabilis & dilectus ẽ, factus Ionathæ .i. colũbæ ecclesiæ (q̃ vnica eademq́ꝫ immaculata, sim Cant. 6.
plex colũba à scripturis vocat̃ (vt huius inclytæ eccl'iæ Moguntinæ, vel inuitus sit cõsensu
oĩm epũs creat' & vere fidelis ac sanctus ꝓsul, angelis vita nõ dispar, pro eadẽ sua ecclesia
sanguinẽ effundere non recusauit, q ideoq́ꝫ pro noĩe Iesu, eiusq́ꝫ testamẽti, stolã suã pro-
prio sanguine lauãs, in eorũ numero martyrũ referri meruit, de qbus Apoca. Hi sunt q Apoca. 7
venerũt de tribulatione magna, & lauerũt stolas suas, & dealbauerũt eas ĩ sanguine agni
qui ꝓpter verbũ dei sunt interfecti. Ideo sunt ante thronũ dei, & seruient ei die ac no-
cte in tẽplo eius, & q sedet in throno, habitat sup illos. Non esurient neq́ꝫ sitiẽt amplius,
neq́ꝫ cadet sup illos sol, neq́ꝫ vllus æstus, quoniã agnus q in medio throni est, reget illos,
& deducet eos ad vitæ fontes aquarũ, & absterget deus oẽm lachrymã ab oculis eorum.

G ¶Vides igit̃ quàm vere accommodetur diuo Bonifacio nomẽ Dauid q tã cum illo ad
oĩa conuenit, q̃d & is morte sua pene certius q̃ Dauid ipse testatus sit? Hinc arbitror tã-
tum & re ipsa illũ cũ Dauide inclyto cõuenire quantũ nomine fuerit ab eo alienus.

H ¶Quis igitur (obsecro) & qualis fuit Dauid? Rex erat sapiens, q in cathedra sedit sapiẽ 2. Reg. 23
tissimus princeps, seruus erat dei Max. à quo & vinct' fuit, cũ quo dei fuit veritas & grã, Psal. 88
tẽplũ eidẽ altissimo deo in seruitutẽ iussus cõstruere, q̃d deinceps filius ipsi' Solomon cũ 1. Para. 17
oĩni magnificẽtia & amplitudine, opulẽtissimũq́ꝫ opibus cõsummauit. Dauid q̃q́ꝫ pastor 3. Reg. 5.
erat, q pauit oues patris sui Isai, quẽ propterea dñs tulerat, cũ in pascuis sequeret̃ gregẽ 1. Re. 16. 17.
vt esset dux populi Israel, & fui tecũ eo quocũq́ꝫ perrexeris, & interfeci oẽs inimicos eius
coram eo, feciq́ꝫ illi sui nomen, quasi vnius magnorũ, qui celebrantur in terra.

¶Fuit

¶Fuit & rex diuus Bonifacius, ex nobilissima Anglorum familia pgnatus, duorum vtique re I
Esaiç.32 gnorum: Ecclesiæ (inquã) Mogũtinæ, quã (vt regẽ decet) tã in omni rexit iustitia, sapia, inno
cẽtia, benignitate, cõcordia atque pseuerãtia, vt id à deo sibi plane meruerit. Grãdis autho
3.Reg. 21 ritatis est, & bñ regis regnũ Israel. Nẽpe cui q dẽ regno nõ tã præfici voluerit vt pesset q̃
vt prodesset, q̃ mõ qsque platus, q in sua ecclesia rex est, concupiscat. Fuit q̃que rex, regni. s.
Lucæ.17 potentiarum aiæ, de q̃ Chrũs: Regnũ dei intra vos est. In q̃ Iacob aliqñ videndũ, idem dñs
Luc.13 perhibuit. Quẽ Iacob? Luctatorẽ (inquã) & supplantatorẽ. Is em̃ Iacob interpretat, id ẽ
qui p rationẽ & spm̃ appetitibus imperet, & desiderijs carnalibus reluctetur. Siqdem (vt
Roma.14. Paulus ait) nõ est regnũ dei esca & potus. In hoc vtique regno, regaliter rexit diuus Boni-
facius, q nõ escis & potibus, neque carnis delectatiõibus indulsit, sed vitia freno sobrietatis
pressit, & ita aim rite gubernauit, vt corpus nunq̃ nõ obtẽperarit. Merito ergo rex, q in
Apoca.1. vtroque regno tã egregie rexit, q propterea, vti qlibet vir iust⁹, deo factus ẽ rex & regnũ.
2.Cor.6 ¶Qui & ipse dei Max. fuit seruus, in q̃ & veritas fuit tam vitæ q̃ doctrinæ & iustitiæ. K
1.Cor.15 Cui & adeo dei gratia in oibus eius opibus nõ defuit, vt haud iniuria cum Apostolo glo
riari queat. Gratia aũt dei sum id q̃d sum, & gratia eius in me vacua nõ fuit, sed abundan
tius illis oibus laboraui. Non ego aũt, sed gratia dei mecũ. Quippe q vel solus dei gratia
saluberrimis doctrinis, sanctissimisque virtutibus, tot magnæ germaniæ populos, natura
alioqui ferocissimos, minimeque flexibiles & placabiles, partim in vera fide cõtinuit, ptim
inde lapsos feliciter ad eãdẽ reduxit, vt locupletissima illi testis ẽ historia. Qua demũ grã
adiutus, nõ vnũ, vti Dauid, deo altissimo, sed plura construxit in dei Max. gloriã & dee⁹
tẽpla, lapidibus & lignis pretiosioribus affabre ornata. De quibus omnibus vt dicam,
nec tps, nec locus patitur, nec quidem res expostulat, vobis pene quàm mihi notior.
¶Interim tñ nolim à q̃piam cõtemplatione pteritum iri, tẽplum hoc Moguntinense, L
vel ad naturam vsque admirandũ, si vel opũ copias, si vel structuræ magnificẽtiã, simulque
pulchritudinẽ & amplitudinẽ, si vel in eo cultũ diuinũ multiplicem cõsideraueri mus: &
sane nescierim, an facile huic ad oĩa par inuẽturus sit quispiam aliud, q̃d nec templo Me-
diolanensi, q̃d diuo Ambrosio, nec Veneto, q̃d diuo Marco, nec Romano, q̃d Aposto-
lis Petro & Paulo dicatũ est, cessurum sit. Quod vel ideo nobis præ cæteris eẽ debuerit ve
nerabilius, qm̃ rex Bonifacius in eo pro tribunali & cathedra, nõ minor rege Dauide, p-
inde atque sapiẽtissim⁹ princeps, tã regie sederit, vt & interim aliud templũ lõge maius illi
1.Cor.3 ædificarit. ¶Quod (inquã) templũ aliud? Corporis. De q̃ Aplus: Nescitis, qa templum M
2.Cor.6. dei estis & spũs dei habitat in vobis? Idẽque aliàs Vos em̃ estis templũ dei viui. Illud, inquã
corporis sui templũ, q̃d ipm est cor, q̃d vel ille à puero deo Opt. Max. prorsus dicarat,
consecrarat, vouerat, & adeo excellenter auro purissimo, pretiosisque margaritis exorna
Psalm.131. uit, expoliuitque, vt & ipm deus ille Opt. indubie dixisse præsumit. Hæc requies mea in se-
culũ seculi, hic habitabo qm̃ elegi eam. Quo (inquã) auro, & qbus margaritis, rex noster
Bonifacius, hoc ipm spirituale templũ suũ ornauit? Virtutibus (inquã) & sanctis operi-
bus adeo cõspicuũ, adeo illustre, adeoque indies magis atque magis amabile desiderabileque
reddidit, vt toto terrarum orbe hoc sanctæ scripturæ dici cœpit. Bonifacius dilectus deo
Ecci.45 & hominibus, cuius memoria in benedictiõe est. Similem illũ fecit in gloria sanctorum, &
magnificauit eũ in timore inimicorum, scilicet Arrianorum, & in verbis suis monstra placa-
uit. id est, Barbaros, hæreticos, populosque feroces, in fide & lenitate mitigauit.
¶Certe deo fuit dilectus nr̃ Bonifacius, quẽ ille haud secus atque Dauidẽ suũ eẽ pastorẽ N
ouiũ suarum cõstituit, quẽ ex pascuis. i. literarijs scholis acceptũ, deinde populi sui Israel. i.
Germanici, inprimisque Mogũtini ducẽ eẽ voluit, ac statuit ei testamẽtũ æternũ, & dedit
Iohan.10. illi sacerdotiũ gẽtis. s. Mogũtinæ, ac beatificauit illũ in gloria. Verus (inquã) pastor fuit di
uus Bonifacius, q iuxta euangelicã regulã, in ouile, id est, ecclesiã suã Moguntinã, non a-
Hiere.1. liunde, id est, non p simoniã, vel p ambitionẽ, sed p ostiũ, id est, per Christũ, qui ostiũ est,
Hebræ.5 hoc est, p humilitatem inuitus, vti ad prædicandum Hieremias, & sane à deo tanquam
Aaron vocatus, ordinatus, electus, legitime ingressus est. Porro Bonifacius tã verus pa-
stor q̃ idẽ bonus, q irruẽtibus sæuiẽtibusque lupis. i. hereticis Arrianis, vt oues raperẽt, fu-
rarent, dispergerẽt, mactarẽtque tm̃ absuit, vt vl' latũ vnguẽ loco cederet, vt etiã aiam suã
pro ouib⁹ ponere nõ dubitauit. Nimirum q Chr̃m regẽ suũ, archipastorẽ secut⁹, pro ipsius
glĩa, ouiũque salute mortẽ durissimã oppetijt, ideoque rite in numerum Chr̃i martyrum relatus,
& miraculorum denique testimonio probatus ẽ. Cuius proinde gloria & apud deũ & apud
hoies immortalis ẽ. ¶Visum itaque ẽ, quã fuerit omi ex pte Dauidi similis Bonifacius, noie O
inquã, & reipsa nequaquã impar. Quàm vero meritis eidẽ ad oĩa cõferri possit, ex paulo
ante memoratis neminẽ esse arbitror, q nõ videat, quũ in vroque adeo oĩa ex æq̃ cõueniãt
3.Reg.2 Etsi nõ putẽ nefas videri, vel in hoc Bonifaciũ Dauide maiorẽ, q̃d hic cũ patrib⁹ suis pla-
cida, eaque naturali morte requeuerit, ille vero deũ Opt. Max. sanguie suo pprio, violẽter

à fidei

à fidei inimicis effuso, adeoq́ truculẽtissima morte, & sic q̃dẽ (authore Paulo) corde ad iu
stitiã, oreq́ ad salutẽ cõfessus sit ac viriliter testat᷒. Quid igiṫ deinde supererit, nisi vt sup Roma. 10
pliciter rogitãtes plane credamus, deũ Opt. Max. ad nos, pro salute nr̃æ vrbis Mogunti-
næ, ab inimicis passim visibilibus & inuisibilibus diuexatæ, hoc scripturæ gratiose serioq́
dictuꝝ: Protegã vrbẽ hanc, & saluabo eã propter me, & propter Dauid seruũ meum?

P ¶ Protegã, inquã, propter me. i. gloriã meã, cuius causa potissimũ agitur, & propter fa
mulũ meũ Dauid. i. Bonifaciũ, hoc est, propter Bonifacij famuli mei merita, quibus hoc à
me bonũ saluationis & protectiõis meruit. Cæteꝝ, insurgũt, q oĩa nunc, reiecto omni or
dine, cõfundunt, dicẽtes: Quid merita? Falso inquis, deũ quicq̃ vel minimũ facere propter
merita diui Bonifacij, q nihil vnq̃ à deo meruit, nec potuit quidẽ, quũ & ipse homo fuerit
nostri similis: hoĩes vero, vel quãlibet boni, nihil plane merẽtur: nẽpe, qui etsi (vel Chr̃o Luce. 17
teste) quæcunq́ q̃ sibi p̃cepta sunt, fecerint, dicere t̃n coguntur: Serui inutiles sumus, q̃d fa- Esai. 64
cere debuimus, fecimus: nimiꝝ, quoꝝ vniuersæ iustitiæ sunt, q̃si pannus mẽstruatæ, quoꝝ Roma. 8
etiã huius tẽporis passiones, nõ sunt cõdignæ ad futurã gloriã, q̃ reuelabiṫ in nobis. Quid
ergo (inquiunt) dicis deũ propter merita Bonifacij, aliquid nobis facere, cuius nulla sunt?
Equidẽ nõ ignorauerim hactenus simplici plebeculæ multifariã esse impositũ, & hoc vno
articulo magis q̃ alijs oĩbus nocitũ: quo vel vno mẽdacio, seu (vt isti garriunt) paradoxo,
factũ scio, vt hactenus pene plerique oẽs facti sint, adeo infirmi & imbecilles, vt omnino fa
cti sint inutiles: nimiꝝ perinde desperati, nec suæ salutis, nec in se à deo beneficij memo-
res, q vel ideo facere bonũ destiterunt, q̃d vel facere bonũ in sua esse potestate nõ putarũt
vel sibi nihil prodesse rati sunt, q̃m omnia vel quãlibet moraliter bona sint peccata vel pla
ne nihil mereanṫ. Ego (vt paucis agã) inquã, qui talia blaterãt, osores esse dei Max. & ho- 2. Cor. 4
stes tã eius misericordiæ q̃ iustitię, & quidẽ (teste Paulo) dei verbi adulteros. Si eñ (p̃timũ
quæro) oĩa vel moraliter bona, sunt peccata, quid cũ illis, q longe ante Chr̃i natiuitatem Roma. 2
apud ethnicos vixerũt, & quidẽ sine lege euangelica, sola ratione ducti? Nõne (teste Apo
stolo) quicũq́ sine lege peccauerũt, sine lege peribunt? Et quicũq́ in lege peccauerunt, p̃
legẽ iudicabunṫ? Nõne cũ gentes, quæ legẽ non habẽt, naturaliter, quæ legis sunt, faciũt,
eiusmodi legẽ nõ habẽtes, ipsi sibi sunt lex, qui ostẽdũt opus legis scriptũ in cordibus suis,
testimoniũ illis reddente cõscientia ipsoꝝ, secundum quã vel peribunt vel saluabuntur?
Qua de re aliàs. Qui vero perperã nugantur, eos etiã, qui in fide sunt Christiana, nihil pla
ne pro sua vel alioꝝ salute mereri, quin omnia dudũ debuerint, respondrrim.

Q ¶ Si meritũ attendaṫ ex sola humanoꝝ opeꝝ dignitate ac natura, nulla habita rõne diuĩ
næ gr̃æ adiutricis, aut bonitatia eius immẽsæ, promittẽtis pro bonis operibus p̃mia, nullũ
sane ponendũ erit meritũ, q̃d. s. ex sola opeꝝ nostroꝝ qualitate ac cõditione sit ad reddẽ-
dã nobis mercedẽ obligatoriũ. Nã cũ fecerimus oĩa, q̃ p̃cepta sunt nobis, adhuc dicere de Lucæ. 17
bemus, secũdũ veritatis sentẽtiã, Serui inutiles sumus, q̃d debuimus facere, fecimus. Et cũ Esaię. 64
Esaia ingenue fateri, oẽs iustitias nr̃as esse, q̃si pannus menstruatæ. Quicq̃d eñ ad eũ mo
dũ boni fecerimus, dñi (iuxta Paulũ) donũ est, nõ ex operibus nostris, ne q̃s glorieṫ: Nimi Roma. 6
rũ, quicquid hoc pacto fecerimus, nõ est eo dignũ, q̃d deus nobis gratiose cõtulit. Quo sa Roma. 11
ne modo nihil potuit deus, neq́ propter Dauidem, neq́ propter Bonifacium facere. Ephe. 2

R ¶ Sin vero attendaṫ meritũ ex diuina promissione, gratuito & liberaliter nobis facta, q̃d Roma. 8
custodiẽtes mãdata dñi, ingrediemur æternã requiẽ, & ex ipsius itidẽ promittẽtis verita
te, quenq̃ fallere nescia, ex adiutricis etiã gratiæ dei ad bene operandũ p̃sidio, & demũ ex Matth. 19
opeꝝ nostroꝝ cõditione ac qualitate, postremo cõstituenda loco: certe tũc nemo pius
inficiabiṫ, esse meritũ in humanis operibus erga deũ, cui suũ respondeat secũdũ diuinã or
dinationẽ p̃miũ in cœlo à deo repromissum, & perinde debitũ, sicut merces pro labore, Lucę. 10
vel (Chr̃o teste) oĩs mercenarius sua mercede dignus est. Sane iustũ est, vt seruet promis- 1. Timo. 5
sum, q̃ quidẽ iustitia nõ est ex natura actus, sed ex liberalissima dei promissione, q volẽs se
debitorẽ cõstituit, & sua volũtate se obligauit tali operi tantũ reddere p̃miũ, & ita surgit Psal. 109
ibi meritũ ex veritate pollicẽtis, q iurauit, & nõ pœnitebit. Qua sane pollicitatiõe dñi stan
te, iustũ est reddere, & iniustũ nõ reddere, quãuis hæc ipsa iustitia, ex sola volũtate dei li-
beralissima pendeat, tanta p̃mia pollicẽtis, q ex sua incõparabili misericordia, proq́ no-
stra erga ip̃m humilitate, nõ solũ promittit se reddituꝝ nobis, q̃d nostrũ esse videṫ, verũ-
etiã q̃d ipsius est, se quasi nostrũ nobis datuꝝ, dicẽs: Tolle q̃d tuũ est, & vade: Nempe, q̃d Matth. 20
aliàs pollicitus est, dicẽs: Erit merces operibus vestris. Reddã mercedẽ laboribus sancto 2. Para. 15
rũ meoꝝ. Et, merces vestra in cœlis est copiosa. Siquidẽ (Paulo authore) vnusquisq́ pro Sap. 10
priã mercedẽ accipiet secundũ suũ laborẽ. Mercedẽ aũt sicuti & p̃miũ, referri ad meritũ, Matth. 5
opusq́ bonũ constat. Vnde patet, admittendũ esse tale meritũ, pendẽs ex gratuita libera 1. Cor. 3
litate dei promittẽtis, & adiutorio diuinæ gratiæ, ac demũ ex operis ipsius qualitate, secũ-
dũ quã distribuit præmiũ deus, iuxta prophetæ sententiam: Reddet vnicuiq́ iuxta opera Psal. 61

sua. Id vero q̃d redditurus est, tã ex sua liberalitate putat esse nostrũ, vt etiã velit nobis se
Math. 11. pro eo reddẽdo obligatũ. Vnde aliàs dixit: A diebus aũt Iohãnis Bapt. vsq; nũc regnũ coe
lorũ vim patitur, & violẽti rapiũt illud. Quõ rapiunt? Certe q deus illud ex inenarrabili
misericordia sua illis, qui eius seruãt mandata, & q̃ eius sunt voluntatis faciunt, se dare adeo
obligare videat, vt vel pertinere ipso volẽte ex eo promisso sibi rapere possint. Vnde Apo
2. Timo. 4 stolus nõ veritus est dicere: Reposita est mihi corona iustitiæ, quã reddet mihi dñs in illa
die iustus iudex. Sane q̃d reddi debet secũdũ iustũ iudiciũ, videt esse merces & pro labo
Iaco. 1 re & merito p̃miũ. Reddet aũt (inquit Iacobus) nõ solũ Paulo deus, sed & omnibus eũ di
ligentibus id est, qui p̃cepta eius seruãt. Quorũ ex numero fuisse Dauidem, huiusq; æqua
lem diuũ Bonifacium ex dictis nemo piæ mentis inficias est iturus.

¶ Igitur nobis pro liberatione ab obsidione & insidijs inimicorum exclamantibus, non S
dubitabimus deum & dicturum & facturum.

¶ Protegã vrbem hanc, & saluabo eam propter me, & Bonifaciũ seruũ meum: quippe, T
cui ob eius in me charitatẽ liberaliter debeo, & subueniã vobis propter ipsum, & parcam
vobis, vtcunq; aliquãdo in me peccãtibus, qui aliquãdo peperci populo Iudaico propter
Hiere. 15 Mosen & Samuelẽ, Ezechiæ propter Dauidẽ, qui & hoc genus alijs aliorũ intercessione
plurimis auxiliatus sum. Eapropter (fratres in dño charissimi) nos qui vndecũq; ab inimi
cis, tam mũdi q̃ carnis & inferorũ, diuexamur, oremus Iesum optimum, perinde peccatis
nostris indigni eius misericordia, clamãtes: Memento dñe Bonifacij famuli tui, & omnis
mansuetudinis eius. Nos quidẽ in te peccauimus, iniquitatẽ fecimus, indigni quicq̃ abs te
petere, tua tñ misericordia cõfisi, obsecramus, vt vel propter famulũ tuũ Bonifacium nos
exaudias, cuius hodie in tuã gloriam festa tẽpora celebramus, haud sane dubitantes, cum
Acto. 5 nos recte vel tuo noĩe honorare, venerariq;, quẽ ipse vsqueadeo, & dilexisti & veneratus
es, vt illum tibi seruũ elegeris, & in eorũ numerũ ex omni carne selegeris, q habiti fuerint
digni pro noĩe tuo contumeliã vnã cũ morte pati, quẽ vel hodie veneramur, q nõ dubi-
Matth. 25. tamus in te dñm plane conferri, quod in famulũ tuum & à te traditum nostræ ciuitatis pa
tronum & tutelarem, eundemq; apostolũ, conferimus: nempe, qui dixeris, hoc totum ti-
bi a nobis fieri, quod vel minimo tuorum fecerimus.

HOMIL. LXXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Psalm. 4. Et scitote quoniam mirificauit dominus sanctũ suũ, dominus exaudiet me cum clamauero ad eum, &c.

In vigilia diui Albani martyris.

Oleo equidem ex animo vel propter infirmos & imbecilles hoc A
mihi toties hac tẽpestate pro concionibus meis occurri, q̃d dictu-
rus apud plerosq;, male euangelicos (siquidẽ contra charitatẽ om
2. Cor. 13 nia in malã parte vertentes) in me nil aliud q̃ odiũ incito, inuidiãq;
conflo: omniũ. qui omneidin se dictũ putant, q̃d me dicere vel ne
cessitas cogit, vel veritas cõpellit. Absit procul tam sim à meo offi
cio alienus, vt adfectu malim q̃ iudicio inseruire, cui hoc est à deo
Esaie. 58 iniunctũ, vt clamẽ non cessans, p̃dicem verbũ, instem opportune,
2. Timo. 4 importune arguã, obsecrem, in omni patientia & doctrina, opus
euangelistæ impleam, cuius pro loco & tẽpore loqui est veritatẽ
& tueri, pro ea, necessitate instante, etiamnũ oppetere mortẽ. Cuius (inquã) est, ad nullius
hominis personæ acceptionẽ, neq; in amorem, neq; in odium p̃dicare, quod alioqui esset
abuti euangelio, quod pacem p̃dicat & veritatem dñi, æternaliter manentẽ. Deberent isti
ideoq; meã, qua fungor, personã considerare, cuius est (ex sententia Pauli) non quærere
Psal. 118. quod sibi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant. Quod nisi & ipse verbo & facto facere,
1. Corin. 10. quomodo verus essem verbi dei dispensator? Quũ vtiq; studerem vni quærere, alterũ au
ferre, hunc amare, illũ vero odire & offendere. Quod profecto tantũ velim à me abesse,
quãtũ à vero falsum: nempe, qui essem Christi seruus, qui esse & haberi toto pectore de
Galat. 1. sidero, quũ adhuc (vt Apostolus ait) hominibus placerem. Quanq̃ placere cupiam omni
bus, ac non vni aut alteri tantũ, non in meã vel in alterius tantũ vtilitatem sed (iuxta Pau-
2. Cor. 12 lum) in vestri omnium ædificationem, & in primis in gloriam Iesu Christi, nimirũ, quos
vt deus quem nihil latet, æque omnes syncero, Christianoq; amore prosequor, quos &
1. Timo. 2 omnes saluos fieri opto (testis est mihi deus) & esse, in visceribus Iesu Christi, & hoc oro,
Phil. 1. vt charitas vestra magis ac magis abundet in omni scientia, & in omni sensu, vt probetis
potiora, vt sitis synceri & sine offensa in diem Christi. Et maxime illi, q adeo in me de si-
nistro affectu sunt suspiciosi, opinantes quicquid corripiendo dixero, in se dictũ esse, quod
q̃ falsum sit, sentient speraueritm aliquando, ad se suamq; mentem olim reuersuri.

¶ Doleãt

B ¶Doleant & ipsi potius tã nihil vſpiam nũc in fide noſtra & religione, adeoq; vniuerſa ſi eccleſiæ ritu inueoiri, quod aliquot nũc anois nõ fit & cõtra dei voluntatẽ, & publicam & priuatã hominũ pacem, cõcordiam, tranquillitatem q; per ſchiſmaticos hoĩes contaminari, corrumpiq; cœptũ, quod tñ iam olim tot ſeculis, à tot doctiſſimis, ſanctiſſimis q; viris, vnà cũ tota catholica eccleſia, fuit receptũ & approbatũ. Iſtis ergo aduerſarij noſtri potius bono zelo indigneof, qui eo me pepulerunt, vt propter veritatẽ mihi cõcitẽ odiũ, q alioqui obſequio mihi amicos poterã cõparare. Sed ſciant illi Socratem cũ Ariſtotele meũ eſſe amicum, amicum vero eſſe maiorem veritatem, quã paratus ſum & hodie in dei Opt. gloriam, eiuſq; diui Albani martyris honorem tueri.

C ¶Quũ igitur ſancta eccleſia nobis hãc diem vel ideo præ cæteris habere feſtã voluerit, vt in ea deuotã memoriã ageremus diui Albani martyris, q pro tuenda & propagãda fide catholica ſanguinẽ effudit ſuũ, vt & ipſum in virtutibus quaſi eius exẽplo ducti ſequeremur, & eius apud deũ patrociniũ nobis ſuffragaretur, per dñm noſtrũ Ieſum Chriſtum quẽ ille ad mortẽ vſq; ſequutus eſt, quemadmodũ (deo fauente) cras iſtius proſequemur. Et quia nõ minimus eſt inter eos ſanctos, q̃s ſancta mater eccleſia hactenus facere miracula adfirmauit, eos pro loco & tẽpore perinde atq; patronos inuocandos nobis credendũ pie cenſuit, idq; ipm multis nunc ſeculis paſſim ab oĩbus orthodoxis pie fit creditũ & adſertũ. Porro ecõtrario in nouiſſimis iſtis diebus, neſcio quo ſpũ aliquot illecti, negãt & ſanctos miraculis pollere, quæ vtiq; ſubſannant. Itemq; negãt ipſos, quos dicere ſanctos ex approbatione eccleſiæ non dubitamus, aliquo modo implorandos.

D ¶Sane cõtra eos poteter inſurgit propheta Max. in themate noſtro: Scitote (inquiẽs) qm̃ mirificauit dñs ſanctũ ſuũ, dñs exaudiet me, cũ clamauero ad eũ. In prima nimirũ parte palã innuit, eum, q ſanctus eſt, dñm. f. deũ Max. mirificaſſe. Quid vero mirificari aliud, q̃ illũ miraculis ſanctũ oſtendere? In ſecũda vero parte, nõ modo vult ad aliquẽ ſanctum clamandũ, ſed & clamantẽ à deo exauditũ iri. Quid hoc teſtimonio euidẽtius, verius, ac maius? At (inquiũt) ſcripturã detorques alio, qm̃ hũc verſum eccleſia de Chr̃o cenſuit intelligendũ, q ſolus eſt ſanctus, & ſanctus ſanctorum, vt eſt in Daniele. Quibus ego: At eadẽ eccleſia eundẽ verſum, de quoq; ſancto, vtpote in deo viuẽte, poſt Chriſtũ cenſuit accipiendũ. Cur ergo in vno q̃ in altero eidẽ maluit fidẽ adhibere? An nõ ſtandũ eſt eccleſiæ? Vtiq; ſtandũ, qñ (teſte Apoſtolo) ipſa ſit firmamentũ & colũna veritatis: nẽpe, q̃ ſpm̃ ſanctũ perpetuũ nacta ſit inſtructorẽ. Hinc Ieſus dñs noſter eũ iuſſit habendũ vti ethnicũ, qui eccleſiã nõ audiret. i. ei nõ pareret. Verum enimuero, vt apud infirmos ac ſimplices clarius probẽ, ſanctos & poteſtate à deo vel hoc tẽpore (qm̃ manus dñi nondũ eſt abbreuiata) poſſe facere miracula, & ijs deũ illos mirificaſſe, ſcripturas & ipſa facta ſum adducturus. Danie.9 1.Timot.3 Matth.18 Mich.4 Eſa.59

E ¶Cõſtat aũt quæ Chrs ſuis olim dixit diſcipulis eadẽ oĩbus, qui ipſum vt deũ & magiſtrũ ſequunt, dixiſſe, vel Chriſto dicẽte. Quod aũt vobis dico, oĩbus dico, Chriſtus vero palã ad illos dixit: Euntes aũt, pdicate dicentes: Quia appropinquabit regnũ cœlorum, infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mũdate, dæmones eijcite. Et rurſus: Signa aũt eos, qui crediderint hæc ſequent. In noĩe meo dæmonia eijcient, linguis loquent nouis, ſerpẽtes tollẽt, & ſi mortiferum quid biberint, nõ eis nocebit. Super ægros manus imponẽt & bene habebũt. Et alio in loco: Amẽ dico vobis, q credit in me, opera q̃ ego facio, & ipſe faciet, & maiora horum faciet. His igitur verbis, quis nõ videt Chriſtũ verum deum & hominẽ, in ſe credẽtibus faciendi poteſtatẽ miracula tradidiſſe? An vero re ipſa iſt hæc illi fecerint, teſtimonio ſunt apoſtolorum acta, vbi ſcribit: Multa q̃q; prodigia & ſigna p apoſtolos in Hieruſalẽ fiebãt, & metus erat magnus in vniuerſis. Sic deinde Petrus, ſolo dicto, In noĩe Ieſu Chr̃i Nazareni, ſurge & ambula, fecit firmiter ambulare eũ, qui claudus erat ex vtero matris, q quotidie portabaẽ ad portã tẽpli, q̃ ſpecioſa dicebaẽ, vt eleemoſynas peteret. Et paulo poſt: Per manus aũt apoſtolorum fiebant ſigna & prodigia multa in plebe. Sic & Stephanus prothomartyr plenus gr̃a & fortitudine, faciebat prodigia & ſigna magna in populo. Sic ad Petri vmbrã oẽs infirmi, quacũq; ægritudine laborãtes, qui ea tangebãtur, ſanitati reſtituebãtur. Id q̃d vtiq; maior is eſt, q̃ q multi à tactu fimbriæ veſtimentorum Chriſti ſunt ſanati, vt eſt apud Marcũ: nempe vt verificetur dictũ Chr̃i apud Iohãnem, Et maiora horum faciet. Quid nũc impij rident, quũ dicitur à ſanctis miracula fieri, qñ vident & audiunt teſtes tot ſanctiſſimas ſcripturas, & tot ſanctiſſima exẽpla? At proficiẽtes in peius dicũt, Apoſtoli fuere illi, nõ itidẽ de alijs ſanctis, q illos ætate ſunt ſequuti. Quibus ego, imo Chriſtus omnibus, qui in eũ credunt, hãc poteſtatẽ faciendi miracula tradidit, vti paulo ante oſtenſum eſt. Et certe infiniti poſt apoſtolos, martyres & cõfeſſores, viri, itemq; ſanctæ mulieres innumerabilia miracula operati ſunt, vti nemo pius negat ex hiſtorijs, quas æque eccleſia recepit, vti & euangelia ſuo iudicio approbauit. Marc.16 Matth.10 Marc.16 Luc.10 Iohan.14 Acto.2 Acto.3 Acto.5 Acto.6 Acto.5 Marc.6 Ioha.14

F ¶Et rencta, q negat & nũc p ſanctos fieri miracula, negat Chriſtũ eſſe deũ, & dei adeo

Esa.49 omnipotentiam,q̃ proinde nunc cessarit,sitq́ manus eius abbreuiata, contra quod recla
Math.8 mant prophetæ. Præterea negare nunc fieri miracula p sanctos, quid aliud est,q̃ totã fi-
dem in Christũ abrogare,& deũ ipsum sua gloria,adeoq́ ipsos diuos Christi promissio-
ne quasi indignos priuare,& hoĩes ipsos deniq́ Christianos bestijs simillimos reddere,
vnde tandẽ nemo sit aliq̃d bonũ operatus propter deũ,quẽ esse homo negabit? Fiunt eñ
Exodi.14 miracula,vt deus p illa glorificet,ad testificandã eius maiestatẽ,& potentiã suã semp esse,
ipsomet deo testificãte,q in Exodo ait: Persequet vos,& glorificabor in Pharaone.s.mi-
Exodi.15 raculis in ipsum p te acturus. Hinc Moses inquit: Cantemus dño,gloriose eñ magnifica-
Roma.9 tus est,equũ & ascensorẽ deiecit in mare. Et scriptura(secũdũ Paulũ)dicit Pharaoni: Quia
Exod.9 in hoc ipm excitaui te,vt ostẽdã in te virtutẽ meã,& vt annunciet nomẽ meũ in vniuersa
Psalm.64 terra. Ita sane diuinus Psaltes vere cõcinit deũ in sanctis suis mirabilẽ,& in illis esse glorio
Iohan.11 sum catholica cõcinit ecclesia. Sic Chrs miraculose Lazaꝝ in sepulchro quatriduanũ sus-
Gala.1 citauit,vt filius dei.s.ipse,inde glorificaret. Hinc & Paulus inqt: In me deũ glorificabant.
Ex ijs & alijs hoc genus multis pspicuũ euadit,eũ negare deũ vel eius omnipotentiã (sine
qua deus esse nequit) q miracula negat in sanctis,q sunt perinde dei organa ad operandũ
Iohan.2 miracula. Negat & fidẽ in Christũ & eius erga sanctos pmissionẽ,siquidẽ miracula potissi
Iohã 4 mũ fiunt ad astruendã fidẽ in Christũ,vel ad testificandũ illũ vel aliũ Christi esse. Id quod
Iohan.20 patet ex ijs Iudæoꝝ verbis. Quod ergo tu facis signũ,vt videamus & credamus tibi? Sic
& Chrs ait: Nisi signa & prodigia videritis,nõ creditis. Hinc & euãgelista: Multa quidẽ
(inqt)& alia signa fecit Iesus in cõspectu discipuloꝝ suoꝝ,q̃ nõ sunt scripta in libro hoc.
Hæc aũt scripta sunt,vt credatis,qa Iesus est filius dei,& vt credẽtes vitã habeatis in noĩe
eius. Sic & q́ Paulus etiamnũ volens se adfirmare Christi esse apostolũ veꝝ. Tametsi(in-
2.Coꝛ.12 quit)nihil sum,signa tñ apostolatus mei facta sunt super vos in omni patiẽtia,in signis &
Hebr.2 prodigijs & virtutibus. Cõstat igitur miracula fieri à deo p sanctos,vt primũ deus, mira-
culoꝝ author,inde glorificet,& æternaliter potẽs ostendat,imo vt & in Christũ,q fue-
rit verus dei filius,credat. Deinde vt eos nobis,vti vere suos,approbet ac cõmendet.

¶Eapropter opus esset illis,q nunc aliã nobis fidẽ adfingere satagũt,seq́ ex spũ sancto G
loqui gloriant,potestate miraculoꝝ,q̃ certe hactenus nulla p ipsos omnino nec vidimus
nec sensimus. Nobis vero pristinæ fidei,& adeo religionis Christianæ professoribus, nul
lo opus est miraculo:quippe,q fides nostra sat superq́ p miracula Christi & apostoloꝝ
hocq́ genus martyrũ,sit probata & corroborata:nimiꝝ,q arbusta,quũ primũ plantant,
irrigationibus indigẽt,radicẽ vero vbi egerint & fixerint,ijs nõ indigent:quanq̃ ad con-
solationẽ fideliũ,& eoꝝ qui sunt paulo infirmiores, & pij tñ, posteris quoq́ & ijs nostris
temporibus,facta sint & fiant miracula. Curiosis aũt & incredulis,q nostro æuo nihil nõ
miraculoꝝ ludibrio habent,vbi à deo vel à nobis miracula postularint,recte respondebi
Luc.16 tur per Christũ adeoq́ per nos, Habetis Mosen & prophetas,audiant illos. Si Mosen &
Math.13 prophetas nõ audiunt,neq́ si quis ex mortuis resurrexerit, credẽt. Siquidẽ Christus alias
Math.12 nõ multas virtutes fecerit propter incredulos. Qui & alibi inquit: Generatio mala & ad-
ultera signũ quærit,& non dabitur ei,nisi signum Ionæ prophetæ.

¶Quid multis? Occurrerẽt pene sexcẽta ex sanctis literis loca, qbus abunde probat,ve H
re per deũ fieri in sanctis suis miracula,ijsq́ fidẽ adhibere oportere, Et nedũ in vita,sed &
post mortẽ. Et nõ modo p corpora,sed & per ea,quæ sanctis adhæsere dũ vixerũt. Con-
4.Reg.13 stat sane cadauer mortuũ à tactu corporis defuncti Helisæi reuixisse. Et diuus ille Augusti
Aug.de ci nus testis sine cõtrouersia locupletissimus,permulta refert miracula suo tpe ad memoriã,
uit dei lib. reliquiasq́ beati prothomartyris Stephani in Aphrica esse facta. Et diuus Ambrosius in
2.cap.8 vita sanctæ Agnetis,ad illius tumulũ(scribit)fuisse sanatã Constantini Roma. Imp. filiam
Constantiã,adhuc tunc infidelẽ,& multos deniq́ alios lætaliter ægrotos, sanitati restitu
tos. Sileo interim,q̃ certa fide à maioribus audiuimus,& q̃ ipsi ijs nostris oculis vidimus,
apud sepulchra alioꝝ pis in Christo defunctoꝝ. Ex quibus haud sane minimus est diuus
martyr Albanus,huius inclytæ ecclesiæ pcipuus tutelaris & patronus. Cuius à deo miracu
la vti valde multa sunt,ita & verissima & omnibus pene notissima.

¶Quibus aperto ostẽditur,q̃ fuerit tam in vita deo charus,q̃ & post mortem dilectus, I
quem & suo nomine nobis honorabilem esse voluit,& se per nos in illo,nõ secus atq́ per
Galatas in Paulo,glorificatũ iri. ¶Et illum deniq́ pro loco & tempore merito implo- K
1.Coꝛ.12 randũ,perinde ac confratrẽ nostrũ,qui nobiscum(teste Paulo)in vnico corpore nostro
Chro,membrũ est,& mẽbra obligẽtur ex diuino pcepto, mutuo pro se orare,ad obfir-
1.Coꝛ.13 mandã,augendãq́ charitatẽ,q̃(vt Paulus testat)nec hic nec alias excidit. Ita Paulus cu-
Roma.15 pit orationibus Romanoꝝ apud deũ adiuuari. Sic & pro Petro incarcerato sine intermis
Acto.12 sione fiebant ad deũ orationes. Etenim fides catholica habet,orationibus tã in Chro de-
functoꝝ,q̃ adhuc viuentium nos posse adiuuari. Id quia nuper multis disputaui, nõ puto
hic nẽ-

hic necessariũ, maxime ob tẽporis breuitatẽ, pluribus agendũ, quando ꝑsertim nulli non
vel paꝝ in sacris literis excitato cõstet, Ezechiã regẽ, cũ omnibus suis Hierosolymitanis 2.Para.32
intercessione Dauidis dudũ defuncti, exauditũ à deo. Cõstat itẽ & Hieremiã prophetam, 4.Reg.19
tunc loogo ante tẽpore in dño defunctũ, pro Iuda Machabæo deũ salutariter orasse. 2.Mach.5

L ¶Sic & propheta hodie in themate nr̃o adfirmat, se exauditũ iri à dño, se (inquã) clama
tuꝝ ad sanctũ. Idcirco hoc ipm̃ prologuiũ fortassis videri pt̃, oon impudẽter huc allatũ, q̃
in primis monemur, ad debito modo honorandũ diuũ martyrẽ Albanũ, quẽ & Chr̃s tot
dotibus honorauit, quẽ & dignũ duxit, vt suo noĩe, nõ tantũ cõtumelias, sed & mortẽ ip-
sam pateret, in quẽ & vltra suam gratiam ostendit, illumq́ꝫ sibi esse gratũ, ꝙ vel eius reli-
quias & exuuias (ꝙ vobis notum esse noo dubitauerim) miris prodigijs aliquando illustra
rit, quas & nulli non pio homini velim esse venerabiles, ꝙ in ijs ille aliquando habitarit,
quẽ deus tantopere dilexit, vt & in illo per suam gratiam in hoc seculo inhabitauerit: si-
quidem (Paulo teste) corpora ipsa, spũs sancti in ipsis habitantis, sunt & fuere templum. 1.Corin.6
Hinc non vanũ quis putet, ab illis aliquando emanare hoĩbus oleo sancto, vel quouis alio
modo auxilia, quũ ex rupe olim, & firmo saxo, aqua in deserto (deo volente) populo Iu- Exodi.17
daico prosilerit. Et sitienti quoqꝫ Sampsoni, ex maxilla asiui aquæ fluxerint. Num.20 Iudic.15

HOMIL. LXXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST;

Iohan.12. Qui amat animam suam, perdet eam.

In ferijs diui Albani martyris.

A

Ici plane nequit, q̃ modis omnibus, q̃q́ꝫ in nullo nõ loco, paterne
Chr̃s dñs noster, ad eã vitã oos ducere, traherеq́ꝫ satagit, ad quã
nos cõditos vere scit, ac vult habere eã beatitudinẽ, q̃ copiosa sit Matth.5.
oĩm bonoꝝ laboꝝ, doloꝝ, passionũ, & in hoc seculo tribulationũ
angustiarũq́ꝫ merces nimiꝝ in qua deus ipse (Ap̃lo teste) ijs, qui 1.Cor.2
diligũt se, ꝑparauit, q̃d oculus noo vidit, nec auris audiuit, nec in
cor hoĩs ascẽdit, certe vbi hoc ipm̃ & tantũ est felicitatis ac glo- Roma.8
riæ, vt huius seculi passiões, vel quãlibet amaræ & acerbæ, nõ vllo
modo cõdignæ ad illud haberi soleãt. Sane vbi hæc illa est patria
in qua æterna est vita, sine transmutatione, sine vicissitudinis ob-
umbratiõe. Vita (inquã) sine dolore & luctu, veꝝ omniũ bonoꝝ plenitudo. Ad quã vtiqꝫ Iaco.1
vitã, vt inde peccatis oostris expulsi aliqñ postliminio restitueremur, Chr̃s Iesus e cœlo Apoca.21
sola in nos misericordia ineffabili permotus descẽdit, homo iocarnatus, & ad oĩa vt hõ si-
ne peccato cõuersatus est, viã nobis ad eã ad patriamq́ꝫ nobilissimã, tam verbo q̃ exẽplo Iohan.3
demonstrãs, simulq́ꝫ anxie ꝑmonens, quæ ab ea illuc nos via seducere possint. Phil.2

B ¶Quia vero ille certo sciebat nihil ẽe, q̃d ad eã vitã beatã perueniẽdi iter nobis magis ꝓ
cluderet & interciperet, q̃ nimia bonoꝝ tẽporaliũ cupido, & illicitus voluptatũ amor, vt
patet aliàs de diuite, q difficile ingredit in regnũ cœloꝝ, & patet alibi de cœna magna ꝓ- Matth.19
inde si vnq̃ aliàs ab eo illicito amore nos dehortat, profecto hoc ipm̃ in primis agit in ho Marc.10
dierno euãgelio, & quidẽ adeo, vt putet ꝓpter eã beatitudiõẽ, ipsam deniqꝫ animã ꝑden- Lucæ.18
dã: Qui (inquiẽs) amat aoimã suã, ꝑdet eã. Id q̃d apud aliũ euãgelistã euidẽtius affirmãs & Lucæ.14
iuxta exponẽs: Qui (inq̃t) voluerit animã suã saluã facere, perder eã. Cæteꝝ, q̃a hic locus Matth.16
pene cõmunis plerisqꝫ videt intellectui, nõ percõmodus, veꝝ à sensu cõmuni alienus: Si- Marc.8
quidẽ q̃uo perdet quis animã suã, si eã amare debet, & ea ꝑpetue sit perfruitura beatitudi- Luc.9
ne æterna, ad quã deus (vt ait scriptura) nõ vult perire, & in primis q̃d Ap̃lus dixerit: Ne- 2.Reg.14
mo vnq̃ odit carnẽ suã? Si nõ odit, ergo nec perdet. Si carnẽ nõ perdet, igitur nec animã Ephe.5
q̃ corpore longe est ꝑtiosior, quã idcoqꝫ dñs alibi toti mũdo ꝑtulit. Quid eñ (inquiẽs) pro Matth.16
dest homini, si mundũ vniuersum lucret, aĩæ vero suæ detrimentũ patiat? Certe si proxi Marci.8.
mũ nostrũ æque atqꝫ nos diligere debemus, nõ est quin & animã nostrã, q̃ vita est, diliga Matth.22
mus. Et quã ꝓpheta q̃qꝫ monet vt saluemus. Quia ergo, inquã, hic euãgelij locus ꝑinde à Marc.12
sensu cõmuni videt abhorrere, meaꝝ arbitror ẽe partiũ, paucis ostẽdere, q̃d in rei veritate Hiere.48
ille sibi locus velit, q̃ tandẽ ostenso, Chr̃i Iesu doctrinæ fructus succedat locupletissimus.

C ¶Et sane vis cõsistit, partim in verbo amare, partim in verbo ꝑdere, q̃d & in malã & in
bonã partẽ accipi solet. In malã amat quis aoimã suã iudicio carnaliũ hoĩm, quãdo quis
indulget delitijs, voluptatibus, & oĩbus hoc genus carnis desiderijs, faciens illi, q̃ sensua-
litati placẽt, & q̃ hæc tẽporalia sapiũt. Certe q eo pacto animã suã in hoc mũdo amat, ꝑin
de atqꝫ si pueꝝ mater nimis indulgẽs, eã io alio mũdo perdet, i. damnabit: argumẽto diui
tis euãgelici, q cũ sibi vberes fructus ager attulisset, & cogitaret intra se, dicẽs: Quid faciã
quũ nõ habeo, quo congregem fructus meos? Dixit: Hoc faciam, destruã horrea mea, & Lucæ.12
maiora faciã, & illuc cõgregabo oĩa, quæ nata sunt mihi, & bona mea, vt dicã aĩæ meæ:

Lucæ.16 Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare.
Quid aũt illi deus? Nimirũ dixit: O stulte, hac nocte animã tuã repetũt à te. Quæ aũt para
sti, cuius erũt? Sic est, q sibi thesaurizat, & nõ est in deũ diues. Vides ergo, quõ is diues ani
Sap.2 mã suã perdidit, qm̃ hic illicite eã in tẽporalibus amauit? Sic animã suã amauit diues ille
epulo, q indies splẽdide epulabaẽ, de quo nuper. Sic & qui amãt animas suas, q dicunt, Quia
ex nihilo nati sumus, & post hoc erimus tanq̃ nõ fuerimus. Venite ergo fruamur bonis q̃
sunt, & vtamur creatura tanq̃ in iuuẽtute celeriter vbiq; relinquamus signa lætitiæ nostræ
qm̃ hæc est pars nostra, & hæc est sors nr̃a. Sed qd ad illos ait deus? Hæc cogitauerũt &
errauerũt. Excæcauit em̃ eos malitia eorũ, & nescierũt sacramẽta dei, neq; mercedẽ spe-
rauerunt iustitiæ, nec iudicarunt honorẽ animarũ sanctarũ. Quoniã deus creauit hominẽ
interminabilẽ, & ad imaginẽ similitudinis suæ fecit illũ. Inuidia aũt diaboli mors intrauit
in orbem terrarũ. Imitantur aũt illum qui sunt ex parte illius. Sic etenim illi animas suas,
1.Cor.15 quas hic terrenis bonis amarũt, perdiderũt. Ita quoq; amãt animas suas, q apud Aposto-
Esa.22, 56 lum dicũt, & apud prophetã: Manducemus & bibamus, cras em̃ moriemur. Sed qd ad il-
los inquit Aplus? Nolite seduci, Corrumpũt mores bonos, colloquia mala. Euigilate in-
sti, & nolite peccare. Ignorantiã em̃ dei quidã habẽt. Q. d. Quia in deũ illi nõ credunt, &
animas suas ijs mũdanis voluptatibus amant, ideo eas perdẽt in alio seculo. Certe ad hũc
modũ nec Christus animas nostras, nec apostoli, sanctiq; dei animas suas amarunt.

¶Hæc proinde expositio, vti est bona & notabilis in suo quidẽ loco & tẽpore, ita ad ꝓ D
positũ minus apta. Siquidẽ Chr̃s hoc pacto nõ videtur esse loquutus. Est itaq; alio modo
amare animã, quũ quis iuxta communẽ sensum carnalium eam perdit. i. omnia hæc pro
pter Christũ & eius amorẽ facit, quæ sensualitati carnis ac vitæ carnali repugnãt, detrahẽ
do illi oẽs tam mundi q̃ carnis voluptates, delitias, illecebrasq;, ipsam corripiẽs, in serui-
1.Corin.9 tutemq; ieiunio, vigilijs, orationibus, pijs studijs ac operibus, redigẽs, crucẽ suã illi appo-
nens, vt sensui, carniq; dominetur. Sane hoc pacto, qui animã suã vere spũaliter propter
Christũ & æternã beatitudinẽ consequendã amat, videtur eã vulgi carnalis opinione per
dere, nihilq; habere, quãuis eã maxime amet, q per huiusmodi correptiones, eã breuibus
hic voluptatibus priuet, vt alias perpetuis delitijs cũ deo perfrui possit. Sic hodie hortaẽ
Chr̃s, vt qui animã suã vere amet, eam perdet. i. hic nihili faciat quo ad tẽporales volupta
Matth.16 tes, illã ab ijs coercens. Id q̃d idem aperto subindicat: Qui (inquiẽs) odit animã suã in hoc
Marc.8 mundo, custodit eã in vitã æternã. Et clarius alibi: Qui em̃ voluerit animã suã saluare. i.
Luc.9 qui vere eã amat, perdet eam. s. detrahendo illi huius mũdi bona tẽporalia & voluptuosa.
Qui em̃ perdiderit animã suã propter me, inueniet eã, scilicet in vita æterna, quæ alioquĩ
Hebr.12 æternaliter damnareẽ. Ita alibi Apostolus dicit: Eum diligi à domino, qui ab eo castiga-
Prouer.3 tur, flagellaturq;, & eum patrem diligere filium, qui ipsum corrigit.

¶Ita hic erit euangelij sensus: Qui amat animã suã. s. vere, q̃d ad spũalia, perdet eã. s. in E
ꝓsenti, nõ formidans sustinere mala vitæ ꝓsentis propter Christũ. i. propter vitã æternã.
Siquidẽ morte videtur anima perdi, qm̃ à corpore separaẽ. Sic etenim pro noĩe Christĩ
Apostolus animã suã amauit & perdidit, qñ dixit: Sed quæ mihi fuerũt lucra, hæc arbitra
Phil.3 tus sum propter Christũ detrimẽta. Veruntamen existimo oĩa detrimentũ esse, propter
eminentẽ scientiã Iesu Christi dñi mei, propter quẽ omnia detrimentũ feci, & arbitror
vt stercora, vt Christũ lucrifaciã, vt & inueniar in illo. Sic apostoli oẽs animas suas ama-
1.Cor.4 runt & propter Christũ perdiderũt, qñ (vt Paulus scribit) à deo nouissimi missi, tanq̃ mor
ti destinati fuere, spectaculũ facti mũdo, & angelis, & hoĩbus. Stulti, infirmi, ignobiles pro
pter Christũ, qui in horã esuriẽtes & sitientes colaphis sunt cæsi, instabiles, manibusq; ope
rati sunt, qbus maledictũ fuit, Ipsi aũt benedixerũt, persecutionẽ passi sustinuere, blasphe
mati obsecrarũt, q deniq; tanq̃ purgamentũ huius mũdi facti sunt, omniũ peripsima. Illi,
inquã, dñm Iesum imitati, animas suas amarũt & perdiderũt. s. in hoc mundo corporali-
Acto.5 ter, qui (vt patet in actis) gaudẽtes ierunt à conspectu cõcilij, qm̃ digni habiti essent pro
Esa.51 noĩe Iesu cõtumeliã pati. Illi, inquã, animas suas amarũt & perdiderũt, q dicere potuerũt:
Matth 19 Ecce nos reliquimus oĩa, & sequuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Certe illi amarũt ani
Lucæ.22 mas suas & perdiderũt, qui propter nomen Iesu in tribulationẽ traditi, occisi sunt, & om
Matth.24 nibus gentibus odio habiti. Etiamnũ illi vere animas suas amarũt, & iuxta admonitionẽ
Marc.13 Iesu Chr̃i perdiderũt, qui propter iustitiã persequutionẽ passi sunt, qui propter Christũ
Lucæ.21 ludibria, verberaq; experti, insup & vincula, & (vt Paulus ait) carceres passi, lapidati sunt,
Hebr.11 tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt, in vita amore fidei egentes, angustiati, affli-
cti, quibus mundus nõ erat dignus: nimirũ omnes testimonio fidei probati.

¶Ex quorũ numero fuisse, nemo vnq̃ dubitat, diuũ martyrẽ Albanũ, cui hodierna dies F
est festa, præcelsi apud deũ meriti, qui profecto dignus fuit habitus, vt pro nomine Iesu
Christi, proq; fide Christiana contumelias vnà cum sæua morte pertulerit, proindeq; in
eorum

eorū diuorū martyrū cathalogū vere recteq̄ relatus, q pro testamento dei sua corpa tradi
derūt,& in sanguine agni lauerūt stolas suas. Qui(inquā) tradiderūt corpa sua ꝓpter deū Apoca. 7
ad supplicia,& meruerūt habere coronas ꝑpetuas. Ille(inquā) diuus martyr in eorū est nu
mero apud deū repertus, q(vt sanctæ lræ testant) steterūt in magna cōstātia aduersus eos Sap. 5
qui se angustiauerunt, & q abstulerūt labores eorū. Qui ad illos olim in suꝑmo iudicio, ꝑ
timore horribili ꝑturbati, dicēt: Hi sunt, q̄s habuimus aliqñ in derisum,& in silitudinē im
properij, nos insensati vitā illorū æstimabamus insaniā,& finē illorū sine honore. Ecce q̄-
modo cōputati sunt inter filios dei,& inter sanctos sors illorū est? Ergo errauimus à via
veritatis, lassati sumus in via iniqtatis & ꝑditiōis. Quid nobis profuit supbia? aut diuitiarū
iactātia qd cōtulit nobis? Inter illos(inquā) vere est sanctus martyr Albanus: nēpe q(vt
veridica narrat historia) tēpore Honorij regis impijssimi Persarū, orta Carthagine inter
Chrianos & Arrianos altercatiōe, diuina prouidētia in hāc inclytā vrbē Moguntiā miri-
fice aduectus, aliq̄t diebus cōfidēter dei verbum ꝑdicauit. Qui ob hoc ab aduersarijs deꝑ-
hēsus, gladio est decollatus. Quod(deo miraculose operāte) statim proprijs manibus cō-
plectēs, illuc deportauit, vbi nūc(propitio dño) corpus eius vnà cū capite requiescit, iā in-
de tot & tātis miraculis & prodigijs choruscās, vt non dubitemus eū verū Chri discipulū,
martyrē, ac aplm extitisse: nēpe, q aliūde huc peregrinus & aduena nō secus atq̄ Abrahā Gen. 12
de Vr Chaldæorū de vltimis finibus terræ, diuina ꝓuidētia ordināte, missus & ꝓfectus, fi-
dē Chri vbiq̄ cōstāter ꝑdicauit, dño cooperāte,& sermonē mirabilr cōfirmāte, signis se- Marc. 16
q̄ntib⁹, id q̄d verorū fuit aplorū. Martyr nimirū fuit ver⁹, q cōstātissimus, veridicusq̄ testis
E Chro adeoq̄ sanctissimæ trinitati, fideiq̄ nostræ testimoniū dedit, verbo cū viueret,& fa-
cto quū durissimā mortē pro noie Iesu, adeoq̄ ꝓ veritate & iustitia mortē subiret. Vnde
subsequit & illū verū Chri discipulū fuisse, q adeo in oīb⁹ optimi magistri, qualis ē Chrus
imitatus est doctrinā: nēpe, q vt aīam suā Chro in vitā æternā custodiret & saluaret, eam
perdidit, vtpote vita pro noie Iesu exutus,& ꝑinde granū frumēti mortificatū, fructum
attulit, animas hoim deo ab erroribus Arrianorū lucratus. Verus(inquā) Chri fuit disci- Matth. 16
pulus, q iuxta magistri sui præceptum, relictis omnibus, quę possedit, exulq̄ factus, crucē Marc. 8
suam baiulauit, ipsumq̄ est sequutus. Quō crucem baiulauit suam? Quoniam carnes ma- Lucę. 14
cerauit, eiusq̄ concupiscentias repressérit,& deniq̄ aīam suam odiuerit, i. vitam suam tē-
poralem propter deum contemnens, se pro fide eiusdem morti lubens exposuerit.
G ¶Salubriter ergo dies hæc in tāti viri memoriā nobis est festus, in q̄ deū ipm glorifica
mus, q nobis in sui nois gloriā eundē dedit pastorē & patronū. Et sane nō minus religio-
se q̄ vtiliter sacrosancta ecclesia huius martyris diē nobis solēnē esse voluit nimirū, in qua
deū Max. in hoc eius sctō(admonēte propheta) laudaremus, & ꝑinde glorificaremus, q Psal. 150
talē potestatē & dignitatē diuo Albano dedit, q eius noie miracula fecit,& dignus cōtu-
meliā pati habitus est. Præterea, vt & ipsi memoriā illius agētes, eius exēplo ad oēs virtu
tes, salutaresq̄ opationes incitaremur, incitati & ipsi pariter cū illo Chrm ꝑinde atq̄ ve-
ri discipuli sequeremur, aīas nostras vere q̄ ad spūalia amaremus & ꝑderemus, cruces no
stras baiulātes post Chrm iremus, illi q̄q̄ iādē martyres, re ipsa postulāte, essemus. Quos
nos fore nō dubitamus, vbi mādata Chri faciētes, & huius mūdi bona hñtes tanq̄ nō ha
bētes, Chro bonis actibus testimoniū ꝑhibuerimus, oēsq̄ actus nros scdm euangeliū di-
rexerimus. Hoc etenī est, crucē suā baiulare,& aīam amare & ꝑdere: qñquidē crux dñi nō
illa tm̄ dicat, quæ passiōis tpe ligni affixione cōstruit, sed & illa, quæ totius vitæ curriculo
cunctarū disciplinarū virtutibus adaptat, de qua oino cruce loquutus fuisse credit Chrus:
Qui vult(inquiēs) venire post me, tollat crucē suā,& sequat me. De qua & dixisse credit Matth. 16
Paulus: Mihi aūt(inquiēs) absit gloriari, nisi in cruce dñi nostri Iesu Chri, p quē mihi mū Marc. 8
dus crucifixus est,& ego mūdo. Quo indubie dicto non intelligit crucē ligni. s. patibulū, Galat. 6
sed vitæ virtutisq̄ ꝓpositū. Sane Paulus quū hæc scriberet, nō fuit crucifixus in patibulo li
gni, sed maceratiōe carnis,& sensualitatis suppressiōe. Quomodo pleriq̄ sanctissimi mar
tyres sequuti sunt Chrm,& tñ in patibulo nō crucifixi. Cuiusmodi sunt virgines in Apo- Apoc. 14
calypsi, quæ agnū sequunt. Sic & ipsi vere futuri sumus Chri martyres, eiusq̄ & nostram
crucē baiulabimus, qñ iuxta euāgeliū vixerimus, scdm q̄d viuemus, vbi in corde bono &
optimo(iuxta Iesu Chri præceptū) verbum dei audierimus & retinuerimus, fructum. i. Malach. 3
bona opera, in patientia adferentes. Quod fiet, quando animas nostras amauerimus vere Lucæ. 8
easq̄ pro Christo perdiderimus in vitam æternam custodientes.

¶HOMILIA LXXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ primo: Quis putas puer iste erit?

In ferijs diui Iohannis Baptistæ.

Eorum

Orum q Iohãnis Baptistæ memorabili natiuitati interfuere, quæstio est hæc: Quis putas puer iste erit? Nimirũ q eius futurã magnitudinẽ ex ijs, q̃ circa natiuitatẽ euenerũt, indubie p̃sagiebant. Sed q̃ p̃sagio ansam dederet? Vnde p̃moti ad exclamãdũ illi sunt impulsi? Quis putas puer iste erit? Certe ex admirãda ipsi⁹ solẽnicq̃ annũtiatiõe natiuitatis. Siq̃dẽ Iohãnes ab eodẽ angelo, quo
Lucæ.1 Chrũs Iesus mũdi saluator dei Max. filius, à Gabriele. s. nascitur⁹ est annũtiatus. Ille eñ missus ad Zachariã patrẽ in tẽplo, inqt: Ne timeas Zacharia, qm̃ exaudita ẽ dep̃catio tua, & vxor tua Elisabeth pariet tibi filiũ, & vocabis nomẽ eius Iohãnẽ, & erit gaudiũ tibi & exultatio, & m̃lti in ei⁹ natiuitate gaudebũt. Cui Zacharias: Vñ hoc sciã? Ego eñ sum senex, & vxor mea p̃cessit in dieb⁹ suis (erat eñ sterilis) r̃ndit angelus, dicẽs: Ego sum Gabriel, q asto añ deũ, & missus sum loq ad te, & hęc tibi euãgelizare. Et ecce eris tacens & nõ poteris loq, vsq̃ in diẽ quo hæc fiãt, qm̃ non credidisti verbis meis, q̃ implebunt in tp̃e suo. Hæc sane vna ẽ causa, q̃re vicini cœpere augurari, de magnitudine pueri futuras siq̃dẽ cui⁹ eẽt annũtiata natiuitas æque vt Chri natiuitas, & forte solẽnior, q̃a in die p̃piatiõis festa, & loco etiãnũ facta excellẽtiore, qm̃ in tẽplo Solomonis, quũ iam Zacharias (erat eñ sacerdos) sacerdotio fungeret, q̃ & notiore q̃q̃ miraculo fuerit, nẽpe oĩ pp̃li multitudine foris astãte, hora incẽsi q mutũ ip̃m agnorũt. Adeo eñ vsq̃ Chrũs dñs suũ p̃cursorem Iohannẽ honorare dignatus est, argumento vt & is nobis summe eẽt venerandus.

¶ Fuere & noti ex hui⁹ sanctificatiõe, q̃ppe quẽ Chrũs p̃ñtia sua in vtero vsq̃adeo sctificarit, vt in ei⁹ aduẽtu infans adhuc clausus in vtero p̃inde q̃ futurus p̃pheta exultarit q̃si B
Iohan.1 p̃cursiõis suę officiũ inchoarit, q̃si etiã inter m̃ris viscera ia.n clamarit: Ecce agn⁹ dei, ecce q tollit p̃ctã mũdi. Vñ & m̃r ip̃a Elisabeth sp̃u sctõ repleta fuit. O vere magnus futurus, q
Hiere. 1. nõdũ natus p̃phetat, dñi aduẽtũ agnoscit, quẽ q̃a voce salutare nõ potuit, exultãdo egit, q̃d potuit. Recte ergo de ip̃o deus, q̃d de Hieremia dicere videre q̃at. Añq̃ exires de vulua sctificaui te. Qua etem sctificatiõe ita illũ gr̃a & sp̃u sctõ repletũ credimus, vt peccare mortalr haud potuerit, q tñ sibi nõ cõfidẽs, ne saltẽ leui faminæ vitã macularet, ciuiũ turmas fugit.

¶ Permoti fuere & mirabili nomẽclatura, Iohãnes, à deo & angelo ip̃osi ta, prius Zachariæ familiæ cognationiq̃ icognita. Nomẽ aũt p̃sonę ad oĩa cõgruũ. Quid C
Luc.1 eñ Iohãues sonat? Nimirũ in q est gr̃a. In Iohãne aũt nõ mõ gr̃a fuit, sed gr̃æ plenitudo, q̃ppe q (euãgelio teste) ex vtero adhuc m̃ris suæ, sp̃u sctõ replet⁹ fuerit. Adeo certe gr̃a plenũ ei⁹ nomẽ fuit, vt eius nũcupatio p̃ri pietatẽ, muto loquelã, p̃p̃lo redderet sacerdotem.
Esaię.40 Merito (inquã) Baptista dñi vocatus ẽ hoc noĩe gratioso, q prim⁹ oĩm gr̃am. i. remissio-
Matth.3 nẽ peccatoꝝ, & gr̃æ collationẽ p̃dicauit, tp̃sq̃ gr̃æ prim⁹ inchoauit, exclamãs in deserto:
Marc.1 Parate viã dñi, rectas facite semitas eius. Ita q̃dem optime huic tãtoq̃ viro hoc nomen co-
Esaię.49 uenit, de quo & ip̃e merito p̃ Prophetã gloriat. Attẽdite (inquiẽs) populi de longe, dñs ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus est nominis mei. Causa igitur & tam rari admirabilisq̃ noĩs, vicinos exclamare coegit. Quis putas puer iste erit? Deniq̃ & causa fuit miraculosa Zachariæ oris (q̃d dudũ fuerat mutum) reseratio, & vtriusq̃ parentũ de puero vaticiniũ. Recte igit admirabũdi quęsierũt: Quis putas puer iste erit? Et merito (inquã) demirati de pueri magnitudine p̃sagierũt, quũ vel Euãgelista dicat manũ. i. potestatem miraculosam dñi cum eo fuisse. Id quod indubie pueri excellentiam p̃ræsignificabat.

¶ Hinc si illi quæsierunt: Quis putas puer iste erit? Quæremus & nos, an tãta miracula D in huius natiuitate futuræ magnitudinis p̃sagia, subsecuta sit tãta pueri virtus & eminẽtia?
Matth.11 Quãtus igit & qualis (obsecro) factus est puer ille? Respõdet angelus: Corã dño magnus
Marc.1 erit. Quãtus (inquã) fuit puer ille? Propheta? Respõdet Chrũs: Vtiq̃ propheta, & q̃dem
Lucę.1 plus q̃ propheta. Quantus fuit puer iste? Angelus fuit (respondet dñs) de quo Malachias:
Malach.3 Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te. Quantus fuit puer iste? Tantus (ait Christus) vt maior inter natos mulierum non surrexerit.

¶ Quas ob res tãtus? Propter vict⁹ parcimoniã, q̃a nec vinũ, nec siceram, nec q̃d aliq̃ mõ E hoiem opplere possit, bibit. Herbis victitauit & locustis melleq̃ syluestri. Itẽ p̃pter vitæ
Lucę.1 austeritatẽ & inopiã, & pœnitæ rigorẽ, q nõ bysso & purpura & serico aut oloserico, sed
Matth.3 vestimẽto de pilis cameloꝝ, circaq̃ lũbos suos zona pellicea accinctus fuit, p̃pter efficaces p̃dicatiões, q̃bus multos filioꝝ Israel ad dñm deum ipsoꝝ cõuertit, in deserto clamãs:
Matth.3 Pœniam agite, appropiuquabit eñ regnũ cœloꝝ. Propter sermonis veritatẽ & cãdorẽ:
Lucę.3 siq̃dẽ q ad pharisęos dicere ausus fuit. Progenies viperaꝝ, q̃s mõstrauit vobis fugere a ventura ira? Facite ergo fruct⁹ dignos pœniæ. Et ne velitis dicere intra vos: Patrẽ habemus
Matth.3 Abrahã, dico eñ vob, qm̃ potẽs ẽ de⁹ de lapidib⁹ istis suscitare filios Abrahæ. Propter p̃phetię certitudinẽ, nẽpe q chr̃m (vt cæteri p̃phetę) nõ solã p̃dixit futurũ, sȝ & digito demõstrauit,

ſtrauit, dicēs: Ecce agnus dei, ecce q tollit pctā mūdi. Et aliàs ait: Venit(.ſ. Chrs) fortior Iohan. 1
me poſt me, cuius nō ſum dignus, procūbēs ſoluere corrigiā calciamētoꝝ eius. Ego ba- Marci. 1
ptizaui aqua, ille vero baptizabit vos ſpū ſctō. Nimiꝝ & ſi eēt vir ſanctiſſim⁹, iuxtaq; deo Luc. 3
gratiſſimus, plurimiſq; diuinis dotibus p̄ditus, tn̄ intelligēs quātū ſcelus eēt, hoīem vēdi-
care ſibi gloriā dei, aut hoīem in hoīem ſalutis p̄ſidiū collocare, palā apud oēs p̄dicabat,
dicēs: Nō is ſum. ſ. Meſſias, quē vos me eē ſuſpicamini. Fuit & ille magnus ꝑpter vitæ mo
rumq; clariſſimū exēplar, q̄ oībus erat Idæa & ſpeculū. Hinc de eo Chrs: Ille(inqt) Iohan Iohan. 5
nes erat lucerna ardēs & lucēs, q teſtimoniū ꝑhibuit veritati. Hic em̄(ait Euāgeliſta) ve- Iohan. 1
nit in teſtimoniū, vt teſtimoniū ꝑhiberet de lumine, vt oēs crederēt ꝑ illū. Magnus erat
ꝑpter officiū, q̄ dignabat̄ Ieſum Chr̄m, cui p̄currebat, in Iordane, deū & dn̄m ſuū, atq; re
dēptorē nr̄m baptizare, cū tāto nimiꝝ tremore & reuerētia, vt primus oīm ſanctiſſimā Marc. 1
trinitatē palā adnotauerit: Nēpe cœlis aptis ſpm̄ ſctm̄ in ſpecie colūbæ deſcēdentē vidēs, Matth. 3
vocemq; pr̄is æterni dicētis audiēs. Hic eſt filius me⁹ dilectus, in q̄ mihi cōplacui. Magn⁹
q̄q; erat ꝑpter ſoliditatē fidei & cōſtātiæ, cuius à Chr̄o teſtimoniū accepit. Qui(cū ad Io
hannē ꝑinde atq; vnicū ꝓphetā & pene Meſſiā, oīs Iudæa occurreret) dixit: Quid exiſtis Matth. 11
in deſertū videre? arundinē vēto agitatā? q.d. Ad aliquē, q poſſit vel timore vel fauore vl̄ Luc. 7
ambitōe, à veritate, cui teſtimonium is ꝑhibet, declinare? Minime. Et ſane magnus fuit in Marci. 6
omni virtutū gn̄e, quæ in ipſo ſingulæ & oēs fuiſſe, vt in hoīe ſanctificato, credunt̄. Tā pro Iohan. 5
fecto magnus fuit Iohānes, vt ſuæ magnitudinis oēm intellectualē naturā meritus ē hr̄e
teſtē, quæ illū cōmēdauit. Siqdē deus ipſe Chr̄us dn̄s ait: Inter natos mulieꝝ, nō ſurrexit
maior Iohāne Baptiſta. Et angelus inqt: Erit em̄ magnus corā dn̄o. Et hō & is qdē inimi-
cus. ſ. Herodes. Sciebat eū viꝝ ſctm̄, & metuebat eū. Cōmēdat̄ deniq; à veteribus iiſdēq;
orthodoxis doctoribus. Ex qbus Chryſoſtomus illū ſcholā virtutū appellat. Et recte q-
dē, quū Chrs eūdē ob ſctām cōuerſatiōnē appellauerit lucernā ardētē & lucētē. Et reuera
veriſſime hodie interrogarūt vicini in eius natiuitate. Quis putas puer erit iſte? q.d. Haud
dubie magnus, vl̄ vtiq; maximus. Et nos q̄q; hodie q̄remus. Quiſnā Iohānes nūc in cœlo? Iohā. 1
Patriarcha(inq̄) qa apl̄oꝝ in p̄dicādo pr̄, pœnīæ baptiſmū & fructū prim⁹ p̄dicās. Itē apl̄s Matth. 3
de q̄ dr̄: Fuit hō miſſus à deo. Itē martyr, qa ab Herode decollatus pro veritate & iuſtitia.

F ¶Porro, quum diuus Iohānes Baptiſta, tāta fuerit vitæ ſanctimonia, tātiſq; inclaruerit
virtutibus: Nimiꝝ, q ꝓphetiæ ſpū intra mr̄is vteꝝ īpletus, inter natos mulieꝝ ſe maiorē
nō habuerit. Quur tā nō mō arctā degit vitā more pœnitētis, ſed & ab iniqs in carcerem
miſſus, ꝑ puellę ſaltu capite trūcatus, ꝑ vſu turpiū mortuus fuit? Nunqd q in vtero ſctifi-
catus fuit, qcq̄ tāta pœnīa indigū, in vita cōmiſit? Nū in cibo peccauit, q locuſtas ſolūmō Lucæ. 17
& mel ſylueſtre edit? Nū cōuerſatiōe quēq̄ offendit, q de hęremo nō receſſit? Quid obſe
cro cauſæ? Sane nō ignorauit vir ſctiſſimus, eos vel ſeruos inutiles eē, q qd deberēt, face-
rēt, ideoq; ſe, gr̄a dei adiutāte, additurꝰ, q̄d in dei p̄cipue gloriā, vel in ſuā, vel alioꝝ ſalutē
aliqn̄ eēt ceſſuꝝ. Siqdē credi æquū ſit, & ſctōꝝ merita, q̄ illi ex dei gr̄a meriti ſunt, aliis q̄q;
cōicari, & ex iis alios iuuari. Hic Dauid: Particeps(Inqt) ego ſum oīm timētiū te. Quū em̄ Pſal. 118
fideles oēs vnū corp⁹ ſimus, & ſinguli alter alteri⁹ mēbra, nō incōueniēs ē, bonū vni⁹ alteri Roma. 12
cōicari, quēadmodū Chr̄i paſſiōis virt⁹ tanq̄ capitis, oībus mēbris cōicari ſolet. Sic em̄ pie
credim⁹ & ſctōꝝ merita, deo ita grata habēte, nobis ſuffragari, vt cōpleāt in nobis, q̄ alioq
nobis deficiūt. Quare apl̄s ad Coloſſen. ait: Nūc em̄ gaudeo in paſſiōibus meis ꝑ vobis, & Coloſſ. 1
adimplebo ea, q̄ deſunt paſſionū Chr̄i in carne mea ꝑ corpe eius, q̄d ē eccleſia. Etſi nō am
bigendū ſit, neminē eē, cui nō cumulatius p̄miū in cęlo deus largiat̄, q̄ hic in terris merue Roma. 8
rit ſuēpe, q̄d(Apl̄o teſte) nō ſint huius mūdi ad eā gloriā, quæ alias in nobis reuelabit̄, con
dignæ paſſiōes, eſſe tn̄ haud paucos, q lōge grauiores ærūnas ꝑtulerūt, q̄ ad ſuoꝝ delicto
rū expiationē ſuffeciſſent. Quoꝝ ex numero nemo eſt pius q nō adfirmet, fuiſſe Iohan.
Bapt. Chr̄i p̄curſorē, quē vt ſcim⁹ in vtero ſctificatū, ita ſine lætali culpa fuiſſe fatebimur.
Cui⁹ vtiq; ærūnas & cruciat⁹ puto fuiſſe ꝑ ſatisfactiōe & ꝑ meritis, nec euaneſcere in aera Sapię. 10
Siqdē deus ipſe benigniſſim⁹, q mala nr̄a ſemꝑ vertit in bonū, nō patiet̄ hāc ſatiſfactionē 1. Cor. 3
oīno perire, ſed in aliquā hauddubie cōuertit vtilitatē, maxīe, qa ſcriptura dicit: Reddet
de⁹ mercedē ſanctoꝝ ſuoꝝ. Et Paulus: Vnuſqſq;(ait) ꝓpriā mercedē accipiet, ſcd̄m ſuū la
borē. Quod certe peribit, ſi nec eis, ꝑinde bonis, neq; cæteris, vtpote indigētibus, ꝓfuerit
quicq̄. Et qa illi ſuę ſatiſfactiōis fructū, nullis deſtinarūt ꝑſonis certū, ideo fit, vt in cōe ceſ
ſerit eccleſiæ toti⁹ emolumētū, quaſi in cōis eccleſiæ theſauꝝ, vt inde repēdat̄, quicqd cæ-
teris ex iuſta ſatiſfactiōe defuerit. Id q̄d clare ꝑſpicuū fit ex Chr̄o, q pro pctōribus ſangui
nem ſuū ſudit, & amariſſimā perpeſſus eſt mortē, vt nobis pctā remitterent̄, nec tn̄ ob id
ſuæ paſſiōis p̄mio fruſtratus eſt ipſe, qm̄ is propter hoc(teſte apl̄o) à deo exaltatus ſit, illiq;
nomē donatū, q̄d eſt ſup oē nomē. Sic forte non perperam quis dicet, ad eum quoq; fine
Chriſti præcurſorem hic tot ærumnas, & mortem deniq; fuiſſe perpeſſum. Phil. 2

¶Nouit

¶Nouit etiamnũ vir ille vere magnus & corã deo iustus atq; rectus, vix iustũ q̃dẽ salua G
1.Pet.4 Acto. 14 ri, q̃d & Petrus sensit, q̃nquidẽ Deo Max. ita visum sit, vt oĩbus vel quamlibet iustis esset
eundũ in æternã gloriã per multas tribulatiões, p̃secutiões, & mala tp̃alia, sine q̃bus cœle
stia & æternalia bona haberi nequeũt, bonis tp̃alibus incõparabilr̃ meliora. Sic sane nemi
1.Pet.3 nẽ tradit scriptura cœlũ intrare, citra tp̃ales tribulatiões & passiões. Cuius Chr̃us ipe deus
Luc.24 & hõ innocẽtissimus, q̃ nunq̃ pc̃tm̃ fecit, nec in eius ore dolus fuit, testimoniũ est atq; in-
structo. Qui ad discipulos in Emautẽ eũtes ait: Nõne sic oportuit pati Chr̃m, & ita itra-
re in gloriã suã? Eam igit̃ ob causam fortassis & Iohãnem Baptistã tam oportuit pati.
¶Cui & tertia accedit, quũ em̃ ipe typus eẽt pœnitẽ alijs, ĩdemq; ad pœniam & ad fru- H
Matth.23 ctus.i. op̃a, dignos pœnia admoneret, iustũ erat, vt ipe in victu & amictu, & in hoc genus
Marc.12 alijs p̃staret, q̃d cęteris vti p̃ceptor p̃scribebat, ne eẽt p̃ Chr̃m dñm, ve℞ & vnicũ mgr̃m re
Luc.11 p̃hẽdendus cũ scribis & pharisæis, q̃ dicebãt & nõ faciebãt, oneraq; grauia alligabãt & im-
portabilia, & ĩponebãt in humeros hoĩm, q̃ digito suo mouere noluerũt. Id q̃d q̃ dedeceat
1.Cor.9 doctores & p̃dicatores, apl̃s haud obscure ostẽdit. Sed castigo (inquiẽs) corp⁹ meũ, vt in ser
Acto.1 uitutẽ redigo, ne forte cũ alijs p̃dicauerim, ipe reprob⁹ efficiar. Et recte nimi℞, imitat⁹ Ie
sum mgr̃m suũ, q̃ (vt Lucas scribit) cœpit facere & docere. Quẽ & vere secut⁹ diu⁹ eius p̃-
cursor Iohãnes pœniæ op̃a p̃dicãs, ea etiãnũ in seipo diligẽter obseruauit, vsus tali vestitu
cibo potuq; q̃ decebat eũ, q̃ p̃dicabat pœniam, & q̃ futur⁹ erat alijs pœniæ typ⁹ atq; forma
¶Etem̃ vestis⁹ vilis & cõtẽpt⁹, mõstrabat mũdi suiq; ipsi⁹ cõtẽptũ & trãsactæ vitæ displi I
cẽtiã, asperitas, fugã delitia℞. Pellicea zona circa renes, arctã cõtinẽtiæ custodiã. Cib⁹ fa
cilis & neglect⁹, gulæ frenũ, aquę pot⁹ oĩmodã sobrietatẽ. Quæ p̃fecto oĩa valde sunt ne
cessaria vere resipiscẽtib⁹, & regnũ cœlo℞ introire gestiẽtibus. s. vt studeãt cõtẽpto calca
toq; mũdo, nõ corpus p̃tiosis & curiosis ornatũ hr̃e vestib⁹, sed aĩm nõ solũ humanis vir-
tutibus, sed multiformibus gratijs & charismatib⁹. Voluptates mũdi nõ quærãt, sed veras
cœli delitias, nõ cibos q̃ saginãt corp⁹, sed q̃ pascũt aĩam. Nõ vinũ corruptibile, sed amo-
rẽ incorruptibilẽ, cœlestemq; ambrosiã, q̃ nihil aliud spiret, q̃ q̃d diuinũ est, & nullo alte-
rius desiderio, q̃ vni⁹ solius boni, q̃d oĩe supeminet bonũ, inebrient. Hæc & singula & vni
uersa p̃tẽdebat vita & doctrina Baptistæ p̃conis. Hæc monebat pœnitẽtes Chr̃i Iesu vita
& doctrina. Hæc (inquã) & Aplo℞ vita ac doctrinæ, adeoq; oĩm marty℞, & eo℞ q̃ cum
Chr̃o requiescũt, serio pœnitẽtibus necessaria docuere. Hinc vides, q̃ inique nũc doceãt
apostatæ pp̃lo oĩm illecebra℞ voluptatumq; habenas laxantes, crapulã & gulam omnẽ
suadentes cõtra Apl̃m, quẽ falso se docere & sequi iactitant, q̃ serio admodum docet, re-
gnum dei nõ esse escam & potum, q̃ vbiq; fidelr̃ dehortat̃ à comessationibus & ebrietati-
Roman. 14 bus, à cubilibus & impudicitijs, ad frugalitatẽ & sobrietatẽ & castitatẽ & pudicitiam.
Roma.13 ¶At (inquiũt) nõ est opus tali ac tãta pœnia pro peccatis nr̃is, pro q̃bus Chr̃s ẽ passus, K
q̃ & ideo sanguinẽ suũ effudit. Quibus ego? Passus vtiq; est Chr̃us p̃ peccatis cõmissis & q̃
Matth.12 facimus. Nõ sane vt p̃ illis nõ velit pœnitẽdũ. i. satisfaciẽdũ, q̃ de minimo q̃q; verbo otio
so iubet aliq̃n reddendã rõnem. Passus vtiq; est, suaq; nobis passione pœnã, quæ aliq̃n erat
æternalis, vel quælibet etiam tunc pœna accedente ante passionẽ, nobis fecit tp̃alem, cul
pa plerũq; tñ & pœna prorsus remissa, vbiq; tanta sit pœnia accessura. Quod nisi verum
esset, Chr̃us (quod nefas sit vel cogitare q̃dẽ) ad peccandũ nos prouocasset, passus, vt mala
Roma.3 faceremus. Id q̃d (iuxta Paulũ) dicere sit falsum & impium. Sane suffecerit pc̃tõri, vt deum
propter Chr̃i passionẽ iam ita habeat pium & propitiũ, vt mox cõuersus, peccato℞ re-
missionẽ possit impetrare, & per dei grãm paucis luere, quod alioqui fuerat p̃petuo luen
dum. Sic etem̃ Chr̃us vbiq; docet, & cũ eo omnes Apl̃i & doctores quiq; Chr̃ianissimi.
1.Pet.4 Quo℞ oĩm sñiam Petrus ijs verbis declarat, Chr̃o igit̃ passo in carne, & vos eadẽ cogita-
tiõe armamini, q̃a q̃ passus est in carne, desiit à peccatis, vt nõ iam desiderijs hoĩm, sed vo
luntate dei q̃d reliquũ est, viuat tp̃is. Sufficit em̃ præteritũ tp̃s ad voluntatẽ gentium con-
summandã ijs, q̃ ambulauerunt in luxurijs, desiderijs, vinolentijs, comessationibus, pota-
Roma.8 tionibus, ebrietatibus, & illicitis idolo℞ cultibus, & sequit̃ aliàs Paulus: Quid multa? Cer-
1.Cor.6 te constat baptismo propter virtutẽ Chr̃i passiõis omne deleri pc̃tm̃, in quo si denuo post
Mich.7 baptismũ ceciderimus pœnia opus est, quę indigno exeat fructus, cuiusmodi p̃ vitã suam
Ezech.36 diuus Iohãnes Baptista demonstrauit & p̃dicauit. Sic & Paulus adfirmat in Actis, se gen
Acto.20 tibus annũtiasse, quatenus pœniam agerẽt, & cõuerterent̃ ad deum, digna pœnia op̃a fa
cientes. En nõ satisfuit eis resipiscere, perq; fidẽ ad deum cõuerti, digna pœniæ op̃a simul
accumularẽt. Id q̃d idem euidẽtius declarans: Sicut (inq̃t) exhibuistis mẽbra vestra serui-
Roma.6 re immunditiæ, & iniq̃tati ad iniq̃tatẽ, ita exhibete mẽbra vr̃a seruire iustitiæ in sanctifi-
cationẽ. i. q̃ sordes pc̃to℞ cõtraxistis ardẽtiori studio, iã nõ minori debetis easdẽ euellere.
Videa ergo q̃uo ijs pro q̃bus etiam Chr̃us passus erat, & q̃ baptizati erant, opus fuit pœ-
nitentiæ fructibus, q̃m in peccata relapsi fuere? Et vere q̃dem, alioq̃ passio Chr̃i ad peccã
dum

dum dedisset facilitatis ansam, quæ solum pœnitẽtibus grãm genuit. Est vtiq; Chr̃us pro
oĩbus passus, q &(quãtũ in se est) oẽs hoĩes vult saluos fieri. Oẽs(inquã) q se salute dignos 1.Timot.2
reddunt, quiq; dignos se faciũt virtute passiõis Chr̃i. Siqdẽ multi sunt vocati, pauci vero Matth.22
electi. Electi.i.digni oõ sunt pctõres, q à cœna magna se excusarunt per pctã. Vides igit Luc.14
eatenus prodesse Chr̃i passionẽ, quatenus ipsi volumus, & quatenus à peccatis cauemus,
& de illis pœniam agimus? Non itaq; dicere sufficit, Chr̃us p me passus est, pctm̃ me nõ
condẽnat, ad beatitudinẽ sum vocatus, nihil timeo. Vel nõ audis dicere Petrũ. Satagite 2.Petri.1
vt p bona opa, certã vocationẽ vestrã & electionẽ faciatis? Vñ facile ẽ colligere, nec ipsos
morasse bonos, si sũt à bonis opib⁹ otiosi, saluos fieri: siqdẽ nõ expediat malũ dũtaxat vita Psal.36
re, sed qdem vitare & bonum opari. Hinc Paulus vel quãlibet de sua electione certus, 1.Cor.9
nihil eo᷑, quæ ad salutẽ consequẽdam attinẽt, ope᷑ obmisit. Quẽadmodũ em̃ sub dei p-
destinatione cadit, quempiã esset saluandũ, ita etiã cadũt media, qbus is salutẽ ẽ cõsequu
turus, vtpote bonis opibus. Id qd vt in multis aliis est agnoscere, ita in primis in diuo Io-
hanne Baptista, q & si(quod auditum est) oĩbus esset natis mulie᷑ sanctitate maior, nimi-
rum in vtero matris sanctificatus, fructus tñ pœnĩa dignos & verbo & re ipsa præstitit.

L ¶Sic proinde(frẽs charissimi) deus ille Max. adeo hic cruciat qs amat, qd alias passuri
sunt qs dãnat? Eqdẽ video nos in illo tam excellẽter sancto viro plurimũ admoneri, q no Roma.8
bis nõ blandiamur, dicẽtes: Non opus est bonis opibus, Chr̃us pro nobis passus est, q nos 1.Cor.12
nõ est dãnaturus. Nos(inquã) q dei Opt. p Chr̃m adoptiõe filii sumus facti & cum Chr̃o Hebr.4
hæredes. Sane rñdeo, si mali erimus, exorient, q in locũ nostro᷑ veniẽt, & locũ, q in cœ- Lucæ.14
na adhuc vacat, implebũt: qñquidẽ deus potẽs sit(diuo Iohãne Baptista teste) de lapidib⁹ Matth.3
sibi suscitare filios. Iam em̃ securis ad radicẽ arboris est posita, qm̃ oĩs arbor, q non facit
fructũ bonũ, excidet, & in ignẽ mittet. Operemur igit bona opa, ne excidamur, qui p ar-
borẽ significamur, diui Iohãnis Baptistæ exẽplo admoniti. Quẽ si qs imitatus fuerit, re-
cte etiam de ipso queret: Quis putas puer iste erit? s.in æterna beatitudine.

¶HOMILIA LXXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Matth.16. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.

In feriis diuorum apostolorũ Petri & Pauli.

A IEsus Chr̃us, qui in mundũ venerat, vt in se credentes vitã æter- Iohan.3
nam haberẽt, haud nescius, quã apud vulgus varia de se esset opi
nio, quæ ne errori, vt solet, ansam vel apud suos pberet, ipsos in-
terrogauit, non qa vel dubitasset, vel ignorasset(ignorare nõ põt,
quẽ nihil latet) vt addisceret(qm̃ dei sapia, & thesaurus erat, in q Iohan.1
oẽs sciæ fuere) sed vt eos veritatẽ instrueret, errorẽ ab ipsis & ab Iohan. vide
hoĩbus cæteris eliminaret p respõsionẽ eo᷑, deniq; vt eis meren Coloss.2
di occasionẽ daret, & nos fideli eo᷑ cõfessione solidaret in fide.
Item vt fidẽ illo᷑ p sequentẽ approbationẽ, & in ipsis pmissio-
nẽ fortius cõfirmaret, dissidiumq; ipso᷑ & populo᷑ cõfirmando
ostenderet. Exploraturus aũt discipulo᷑ fidẽ, prius vulgi sñiam interrogauit. Qm̃ eos in
fide confirmaturus, prius opiniones & errores alio᷑ à mẽtibus eo᷑ remouere voluit, vt
veritatem eos melius informaret, quemadmodum & euangelicum addecet doctorem cu
ius est, vt primũ errores destruat, quo melius possit astruere veritatem. Interrogauit(in-
quam) discipulos suos, q & erant responsuri, argumento, Ecclesiæ præpositos, quos cõi
vocabulo, plãtos dicimus, reddituros de fide subdito᷑ rõnem vtl alias Petrus innuit.

B ¶Interrogauit aũt scite & humiliter discipulos. Nimi᷑, qui iam pauloante accepta po 1.Petri.3
testate reiiciendo᷑ dæmonio᷑, & grã sanationum, & euãgelicæ prædicationis, ad varia
loca profecti fuerant, vbi varios de dño rumores, & varias opiniones, & oẽs qdem falsas
audierant. Interrogauit igit illos, dicens: Quẽ dicunt hoĩes esse filium hoĩs? Aiunt, alii Io Matth.16
hannem Baptistam. Sic em̃ suspicati sunt Herodiani q Iohannẽ à morte putabãt resurre
xisse, alii Heliã, quod is raptus esset, & ideo nunc suspicabant illum apparere iuxta pphe- Malac.4
tiam Malach. alii Hieremiã, quod is typum gereret Chr̃i, quodq; de illo dictũ esset: Ecce Hiere.1
constitui te hodie super gentes & reges, vt euellas & dissipes, & plantes, quæ vere erãt in
Chr̃o complenda. His auditis Iesus, vt certiorẽ aliquam & sublimiorẽ eliceret professio-
nem. Vos(inqt) quos oportet me ex tot sermonibus meis auditis, ex tot miraculis cõspe-
ctis rectius nosse, quẽ me esse dicitis? Hic Simon Petrus, vt erat amãtissimus Iesu, tanq̃ fu
turus aplici ordinis princeps, vti os oĩm & caput, oĩm nomine rñdet: Tu es ille Chr̃us fili
us dei viui. Non suspitionem proferens, sed certa & indubitata sñia profitens, illum esse

Messiã à prophetis promissum, singulari q̃dã amore filiũ dei. Qua tã alacri, tã solida tamq̃
sublimi ꝓfessiõe Iesus delectatus (ꝓfessus em̃ est veritatẽ diuinæ & in eodẽ supposito hu-
Lucæ.10 manæ naturæ, i. verũ deum, qn dei viui filium & hoĩem, qa Chr̃m. i. vnctũ) btũs es (inqt)
Matth.11 Symon fili Iohannis, istã vocẽ nõ tibi suppeditauit caro & sanguis. i. humanus affectus,
sed pater cœlestis afflatu secreto suggessit animo. Nullus em̃ dignus sentit de filio, nisi pa
tris instinctu, q solus nouit filium. Atq̃ ego vicissim ne me gratis tam magnifico testimo
nio ornaris, dico tibi, quia tu mihi dixisti: Tu es Christus filius dei viui, & ego dico tibi,
Psal.32 non sermone casso, & nullum opus habente, sed dico tibi, quia meum dixisse, fecisse est.
Psal.148 ¶ Quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiã meã. Hæc sane sunt verba C
Chr̃i multo mellitissima, & longe clarissima, qbus tñ à nouis istis schismaticis tm̃ est addi-
tum veneni & fellis, tantumq̃ caliginis, vt plane dices, vix aliunde in sacrosanctã ecclesiã
plus esse vel veneni vel erroris enatũ. Atq verbis Chr̃i alia nõ est tãti veneni culpa & oc-
casio, q̃ quæ speciosissimis est floribus, vnde apes mel dulcissimũ colligunt, aranei vero vi
rus pestilentissimũ exugunt, nec alia tantæ caliginis causa, q̃ quæ est lympidissimo soli, vñ
sane vidẽtibus accedit splendor, lippiẽtibus vero caligo & lippitudo. Etem̃ inter tot tãq̃
varios, q hactenus fuerunt hæreticos, nemo fuit q nõ ex euãgelio basim doctrinæ suæ sta
tuisset, nõ verbis dei ꝑtextũ, & illicẽ veneni sui fecisset nec fuit q se nõ colore euangelicę ve
ritatis, & fuco pietatis vulgo imperito vẽditasset, nimirũ alius vẽtris cõmodo, alius ambi-
tiõe, alius spe quæstus, alius rei nouitate, alius supbia, alius indignatiõe, alius odio & inui-
dia, alius deniq̃ alio humano carnaliq̃ affectu impulsus, schisma attẽtauit, ac interim à ca
pite membra nequiter discindere satagẽs, passim vociferãs & exclamãs, scriptura, scriptu
Psal.118 ra: verbũ dei, verbũ dei, id q̃d ait victurũ, & ꝓphetã mansurũ in æternũ. Proinde qs Chr̃ia
nus cõtra nitat, aduersus q̃d is maxime nitit, q sensu suo & spũ supbiæ trãsuersum actus ec
clesiã dei, deuia & ꝑtinaci doctrina scindere ac turbare molit. Hoc etem̃ genus hoĩes, ita
imperitæ multitudini optimos quosq̃ hactenus traducunt, quasi pro sua snĩa scripturas,
vel soli habeãt, nõ etiã altera pars quæ stat pro ecclesia. Eqdẽ esse paroĩno cõcesserim, vt
sola diuinæ scripturæ authoritas superet oĩm mortaliũ suffragia, verũ vbi isti clamãt, scri-
ptura scriptura, veluti hoc loco factitarũt, de scripturis nõ est cõtrouersia, qñquidẽ vtraq̃
pars eandẽ scripturã amplectet ac veneret, cæterũ de sensu scripturæ altercatio fit.
1.Timot.3 ¶ Ad quem q dẽ scripturæ sensum eruendũ, ꝑinde germanũ & verũ, primus semꝑ fuit D
locus (vt cõstat) ecclesiæ, vti veritatis colũnæ, cui assideat nunq̃ nõ spũs sanctus, ꝓximus
huic locus merito fuit probatis in ecclesiæ autoribus, & scripturarũ interpꝛtibus, vtpote, q
& ingenio, & eruditiõe valuerũt, quos etiã plerũq̃ vitæ sanctimonia cõmẽdauit. Qui si in
re aliqua inter se variarẽt, saniori, & quæ verisimilioribus niteret rõnibus, parti standũ pu
tabat, vel certe ꝑfectis argumẽtis osñdendũ, cur vnus aut alter vera doceret, ac tot eccle-
siæ doctores, tot academiæ, tot cõcilia, & tot põtifices cæcutissent: maxime, quũ scriptura
1.Iohã.4 vtriq̃ esset parti cõis. Sin hic aut alter se à spũ doceri diceret, ꝓfecto desiderari, spm̃ illũ
2.Cor.11 suũ probari. Siqdẽ Aplũs id voluisset, qm̃ omĩ spiritui nõ sit credẽdũ, quũ & cacodæmon
aliqñes in angelũ vel bonũ se transfigurare soleat. Hinc etiã nõ sunt audiẽdi, q à nobis sti-
pulant, ne q̃d regram' aut recipiamus ꝑter sacras scriptoras, ita tñ, vt ipsis cõcedamus, vt
eas soli interꝑtent, submotis oĩbus aliis, vel quamlibet eruditiõe, integritate, ingenio, san-
ctimonia ꝓbatis, vtpote q nõ habeãt spm̃, sed sunt imperiti, impii, cæci, sacrilegi, blasphe
mi, insani, & plane ab omĩ mẽte alienati, q tñ alienissimi re ipsa ab omĩ imperitia, cæcita-
te, sacrilegio, impietate, blasphemia, insaniaq̃ arguunt. Non est igit, vt hoc loco ad hmõi
versipelle genus hoĩm sim accessurus, nẽpe à veritate alienũ, proculq̃ à scopo deerrans.
Cuius em̃ (quæso) conscia salua, cũ iis, vel mihi, vel vobis putẽ standũ, q tã affectuosi, vel
inter se mutuo in sua dogmata iurarunt? Inde nullo mõ discessuri, vel q̃d nec inter ipsos,
nec eorũ singuli inter se cõstanter idem sapiũt, quũ iure sciã reiiciendũ testẽ domesticũ, q
L.3.§.Ideo & variat testimonioq̃ est incõstans. Cuiusmodi sunt isti, q̃d res ipsa nũc nusq̃ nõ aperti-
que.ff de us q̃ dici possit, loquit. Haud sane (inquã) est, vt cum istis in snĩam sim iturus, q hoc sibi su
testib. munt in sacris lr̃is explicãdis, q̃d aliis nõ permittũt, & aliorũ dicta solẽt exibilare, quũ sua
loco oraculi velint habẽda, nobis occludẽtes oẽm exitũ, sibi vero tot patere cuniculos, ni-
mirũ q gloriose clamitãt, deponite qcq̃d armaturæ suppeditãt orthodoxi veteres, theo-
logorũ scholæ, authoritas conciliorũ & põtificom, consensus tot seculorũ, ac totius populi
Chr̃iani. Nihil recipimus, nisi scripturas, sed sic vt penes nos solos sit certa authoritas in-
terꝑtãdi, nẽpe dicẽtes: Hoc sensit spũs sanctus, q̃d adferũt alii, vel quãlibet magni, qoamli
bet multi à spũ satanæ, & ab alienata mẽte profectũ ẽ, siqdẽ q̃d orthodoxi docoerunt, q̃d
authoritas ecclesiæ ꝑscripsit, q̄ pplũs Chr̃ianus suscepit, q̃d scholæ defendũt exitiale vene
num est satanæ, quod nos docemus, spũs est vitæ. Credite, in scripturis nihil prorsus est
obscuritatis, vel quod egeat iudice, vt aut oẽs cæcutiant, non nos cæcutimus. Nã consciĩ
nobis

nobis ſumus, nos habere ſpm̃ Chri, quo poſſimus de oĩbus iudicare, nemo de nobis. No-
lumus iudiciũ, ſed requirimus obſequiũ, neq; quenq̃, vel tantillũ moueat multitudo, ma-
gnitudo, latitudo, profunditas, miracula, ſanctitas, eccleſiæ ſanctorũ, oẽs perierũt, ſi ſenſe
runt vt ſcripſerũt, niſi q forte reſipuerũt ante vltimũ vitæ diẽ. Qui noſtris probationibus
diffidũt, aut carẽt ſenſu cõmuni, aut blaſphemiã cõmittunt in ſpiritũ ſanctũ, & Chriſtia-
niſmũ ſubuertũt. Atqui ſi eiuſmodi leges receperimus, apud iſtos plane erit victoria. E di
uerſo etiamnũ poſtulãt, ne qd fidamus veteribus orthodoxis, q̃d ſæpenumero inter ſe va
rient, quũ inter eos paucos pene ad oĩa nõ conueniat, & volũt vt nihilo ſecius ſuis dogma
tibus, & maxime quũ indies noua expectemus. Quid ergo agendũ? iſtis nõ paucis in ho-
diernæ diei diſputatione adiungemus vtiq;, ſi vel minutiſſimis argumẽtis cõſtaret penes
eos eſſe veritatẽ. Verũ quia videmus rem longe aliter habere, cogimur, & quidẽ ſponte
prouocamur adhærere veritati, q̃ hactenus hac in re, quã paulo poſt tractabimus, mãſit,
& in æternũ manebit penes illa p̃clara domus dei lumina, in qbus tot excellẽtes ingenio vi
ri, ſic exercitati in diuina philoſophia, tũ Græci, quibus p̃cipue ſemp̃ fuit authoritas in tra
ctandis ſacris literis, tũ Latini Græcorũ æmuli, & in ijs tot vitæ ſanctimonia cõmendati,
nõnulli etiã martyrio ſanguinis p̃clari, quorũ memoria toti populo Chriſtiano ſemp̃ fuit
in hũc vſq; diem ſacroſancta, tot epiſcopi, tot ſummi pontifices, quorũ ſentẽtia tã longa
ſeculorũ ſerie recepta, cõprobatáq; fuit, tandẽ & publico eccleſiæ decreto cõfirmata. Ad-
diderimus ijs conſentiens omniũ Academiarũ iudicium, addiderimus renouatã theolo-
gorũ & eccleſiæ cenſurã, deniq; tam longã temporis p̃ſcriptionem. His omnibus accedẽt
clariſſimæ in partem noſtram ſcripturę, quibus, deo authore, obfirmati, rem ipſam ordie
mur. Et ſane ex themate noſtro tria potiſſimũ nobis dicenda occurrunt.

E ¶Primũ, quid ſit Chriſti eccleſia, deinde ſuper quod ſit ædificata fundamentũ, poſtre-
mo, an neceſſum ſit vt in ea habeatur, qui primas perinde loco Chriſti teneat.

F ¶Principio ſciendũ, eccleſiam eſſe idem, quod cõgregatio. Hæc aũt eſt vel malorũ, qui
in vno perinde cõuenticulo cõſpirantes cõgregantur, de qua propheta: Odiui eccleſiam Pſal. 25
malignantiũ, & cũ impijs nõ ſedebo. De hac fortaſſis ad finẽ aliqua ſumus dicturi, ſiquidẽ
Chrs hanc excludẽs, inquit: Aedificabo eccleſiam meã, quæ eſt tota fideliũ & in Chriſto Iohan. 3
regenitorũ cõgregatio, & corpus Chri myſticũ: Nẽpe, cuius (Apoſtolo teſte) Chriſtus ca Ephe. 4
put eſt, quãdoquidẽ deus pater dedit Chriſtũ caput ſuper omnẽ eccleſiam, de qua in apo-
ſtolorũ actis: Miſit Herodes rex manus, vt affligeret quoſdã de eccleſia. Et alias: Et facta Acto. 12
eſt magna p̃ſequutio in eccleſia. Hæc eſt illa mũda ac ſancta eccleſia, p̃tioſo Chri dilecti
ſpõſi ſanguine mũdata, & ab omni peccati inquinamẽto ſanctificata iuxta Paulũ, qui ait: Acto. 8
Viri, diligite vxores veſtras, ſicut & Chrs dilexit eccleſiã, & ſeipſm tradidit pro ea, vt illã Ephe. 5
ſanctificaret, mũdans eã lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet ipſe ſibi glorioſam ec
cleſiam, nõ habentem maculã aut rugam, vt ſit ſancta & immaculata.

G ¶Hanc igitur nõ confuſam quandã & indigeſtã congeriem, ſed ordinatiſſimã Chriſtia
norũ congregationẽ, quæ recto vocabulo eccleſia nũcupatur, Chriſtus ſuper petrã, quæ
in ipſo Petro fuit, profeſſio, vtpote illa magnifica, & ſic cõſequenti ordine, vel ideo ſe ſup̃
Petrũ dicit ædificaturũ, qm̃ eam à Petro exordiũ ſumere voluit, & ab ipſo p̃ ſucceſſiones
cõtinuas ad finẽ vſq; ſeculi perdurare. De qua idẽ videtur loquutus, Amen, inquiens, dico Matth. 24
vobis, quia nõ præteribit generatio hæc, id eſt eccleſia, donec omnia fiant. Conſtat ſane Marc. 13
pontifices ſummos, qui Petrũ eccleſiæ principẽ ſequuti ſunt vti vicarij, ſemper alterũ poſt Lucæ. 21
alterũ hactenus in eccleſia ſucceſſiſſe, nec interruptã fuiſſe continuã huius ſucceſſionis pro
greſſionẽ ad hũc vſq; diẽ. Magna nimirũ dei prouidẽtia factũ eſt, vt Petrus in ea mundi
parte ſedẽ firmaret ſuã, vnde continua nobis & interrupta pontificũ & ſacerdotum ſuc-
ceſſio eſſet propagãda, quũ interim cæterorũ apoſtolorũ ſedes iã videmus vacuas, aut cer
te nõ habere legitimos ſucceſſores. Nec eñ Paulo, nec Iohãni, nec Iacobo, ſed ſoli Petro
ſua ſucceſſio permãſit incolumis. Ideo recte Chrs in præmiũ & retributionẽ tantæ in Pe
tro profeſſionis fidei, hãc ſuã eccleſiam ſup̃ Petrũ ſe dicit ædificaturũ, vtpote ita firmã, ita
cõſtantẽ & immobilẽ ſe illam ſtabiliturũ, vt eius ſucceſſionẽ in fide Chriſti (quam Petrus
confeſſus, propterea petra dici meruit) nullæ portæ inferi, id eſt, nulli neq; tyrãni, neq; hæ
retici, neq; machinæ demũ vllæ diabolicæ hactenus infringere & p̃ualere potuerint, nimi
rũ q; in firma fide Petri cõſtantiſſime ſtetit, & ita quidẽ incõcuſſa ſtetit hęc petra, propter
fidei in Chriſtũ conſtantiã, vt plane dici queat petra offenſionis & ſcandali, vt eſt apud Eſa. 8.
Eſaiã & Petrũ ipſum, quũ ad eã tot ſint colliſi hactenus hæretici, totq; inferorũ portæ p̃- 1. Petri 2
fractæ, & cũ ſcandalo læſæ collident, & tandẽ huius temporis ſchiſmatici.

H ¶Recte igitur atq; veriſſime dicit, Chrs eccleſiam ſuã ædificaſſe ſup̃ Petrũ, id eſt, ſuper
petrã, Petrus eñ eſt petra, id eſt, ſaxum, quod cognomen illi à dño Ieſu inditũ eſt, quia
p̃ æ alijs conſtanter verã petrã, quæ eſt Chriſtus Ieſus, erat confeſſurus & ſit cõfeſſus, id

quod sole clarius Chri verba innuūt. Ille eñi inquit: Et ego dico tibi, tu es Petrus.i.saxum
solidū, & sup hanc petrā ædificabo ecclesiam meā, quod & ante puiderat, qñ primū illi id
nominis imponeret. Cū eñi Petrus diuina reuelatione instructus, dixisset: Ego dico, quia
tu es Chrs filius dei viui. Christus perinde delectatus tā mirifica responsione & professio
Iohan.1. ne (vtiq; erat professio mirifica, quā solus pater reuelarat, eratq; proculdubio rara, q̄ vel so
la profitebatur, Christū vnicū esse filiū ex patre natū, non sic profitebatur Nathanäel, qui
dicit: Rabbi, tu es filius dei) subiunxit, Et ego dico tibi, qa meū dixisse & fecisse est, Quia
tu es Petrus, & sup hanc petrā, id est, sup te, in quo est tanta de me fides, ædificabo eccle-
siam meā. Sic itaq; iuxta metaphorā petræ, recte dicitur ei, Tu es ille Petrus, id est petra,
sup quā ædificabo ecclesiā meā. Q.d. Quia ergo Petre, me tā mirifico & magnifico, vero-
Lucæ.22 q; titulo, vtpote, φ sim vere filius dei viui, ornaueris, & ipse verā, eamq; hāc constantē in
me habes fidē, quæ etiā, quia pro te orabo, nunq̄ deficiet, illud e regione & quidē efficaci
ter affirmo, te vere Petrū esse, hoc est, solidū lapidem, nō huc aut illuc vacillantem varijs
opinionibus vulgi, & sup hoc saxū tuæ professionis superstruam ecclesiam meā, q̄ & ipsa,
cuius caput, id est, initiū es, in tua de me professione mansura, tā erit cōmunita.s. propter
verā in me fidei professionē, vt nullæ vires tartarei hæreticoꝝ regni illā expugnare va-
leant. Quod certe vsqueadeo videmus diuina prouidētia esse veꝝ, vt ab nascente catho-
lica ecclesia, fidē Petri atq; eius adeo sedē nemo hactenus expugnare potuerit, mānseritq;
illa vel sola incolumis, & in fide constans. Vnde factū scimus, vt quoties Romanā ecclesiā
dicimus (quæ Petri est) Christianā plane ecclesiā intelligamus: quippe, φ ea aliaꝝ mater,
vel sola adhuc retineat fidē, quā Petrus habuit, vtpote quæ credat Christū esse filiū dei vi
ui, à qua nimiꝝ fide pene oēs aliæ alioꝝ apostoloꝝ ecclesiæ defecerunt & apostatarunt.
Marc.16 Quis eñi ignorat, q̄ fuerit olim ecclesia per totū dispersa orbē, vniuersumq; genus homi
Psal.18 nū perinde cōplexa, eamq; ob causam catholica, id est, vniuersalis dici cœpta, quū omni
Roma.10 creaturæ apostoli pdicarint, eorumq; sonus in omnē terrā exierit, & verba eoꝝ in fines
orbis terræ. Quis, inquā, etiam ignorat q̄ nunc ecclesia aliàs in tam extremū orbis angulū
adeoq; sit in angustū redacta? nimirum, φ (prohdolor) immanis illa bestia Mahumetus
totā Asiam & Aphricam, atq; permagnā Europæ partē abstulerit, & sacrilego illo ritu
suo ab ecclesia reuulserit, cui (nefandū) noui nunc schismatici accedunt, quos vtinā deus
sua benignitate inde aliquando sit retracturus, id quod ex animo velim.

¶Quod ijs proinde tanq̄ re ipsa, & facto (q̄d dici adsolet) patere puto q̄ recte Chrs suā I
ecclesiā super Petrū.i. solidā petrā se pollicitus sit ædificaturū, quū ea, cui ille pfuit, vel sola
adhuc stet quasi petra in fide immobilis, aduersus quā portæ inferi hactenus non pualue-
runt, nec vnq̄ præualebūt, Chri Iesu verbo in æternū manēte. Dicamus ergo etiā senten
tia & censura omniū eoꝝ, q hæc in hodierno euāgelio verba sunt ad hæc tēpora vsq; in-
terpretati, quoꝝ plerīq; etiā martyrio propter fidē Christi sunt coronati: illoꝝ, inquam,
sentētia, & in primis authoritate Chri verboꝝ, Et ego dico tibi, qa tu es Petrus, & super
hāc petrā ædificabo ecclesiā meā, dicamus & cōfiteamur Christū ecclesiam suā super Pe
trū vel propterea ædificasse, φ in eo vera fuit professio, ipsumq; Petrū esse, diciq; Chri ec
Matth.24 clesiæ vel ideo fundamentū, quod hic exordiū ecclesiæ Christi fuerit, & ab eodē illa pro-
Marc.13 fluxerit, veluti à summo & supremo post Christū capite, à quo certe promanarit Chri-
Lucæ.21 stianoꝝ (qui iā sunt, quiq; posthac futuri sunt) generatio, cuius & successio perpetuabit, fi
nē nullū habitura, q̄diu seculū hoc durauerit. Quū cernimus Christianos e sacerdotibus
nasci, sacerdotes aūt ex episcopis, epi quoq; ab ipso summo pōtifice (quoties necesse fue-
rit) propagari, sed & ipm deniq;, qui iā summus est ab ipso Petro p successionē, quæ nullis
dæmonū insidijs hactenus interrumpi potuerit, rectissima quadā linea descendisse.

1.Cor.10 ¶Nec interim obstabit, φ apostolus Christum esse petram interpretatus sit, Bibebant K
Exod.17 aūt (inquiens) de spiritali consequente eos petra. Petra aūt erat Christus, quasi quis dicat
modo Christus super se.i. idem super idem ædificasse.

¶Nec item obstabit, φ idē apostolus alibi Christū vocet fundamentū. Fundamentū, in L
1.Cor.3 quiens, aliud nemo potest ponere pter id q̄d positū est, quod est Chrs Iesus. Sane respon
deim, nō esse absurdū, vt res inter se nonnunq̄ diuersæ, idem cognomen recipiant, diuer-
sis quidē rationibus. Nōne eñi Chrs mūdi lux dicitur, vel ipso apud euāgelistā teste, quū
Iohan.8 ait: Ego sum lux mūdi, q sequitur me, nō ambulat in tenebris. Et aliàs idē suos discipulos
Matth.5 dicit esse lucem mundi: Vos (inquiens) estis lux mundi, sic luceat lux vestra coram homini
bus, vt videāt opera vestra bona. ¶Christus lux erat, vtiq; vera & naturalis, apostoli ve M
Iohan.1. ro cōmunicatione & imitatione. Hinc euāgelista Iohannē Baptistā nō dicit fuisse lucē, sed
Christū, de quo ille testimonium esset perhibiturus, quū tamen Christus ipsum Iohannē
Iohā.5 Baptistā paulo post lucernā appellet ardentē & lucentē. Erat etenim Christus lux mun-
di, illuminans natura, ipsaq; lucis substantia. Iohannes vero Baptista vnà cū apostolis lux

 erat

erat mundi,temporaliter à deo illuminata,& aliunde quidē ſuſcepta,lux,inquā,nō eſſen-
tiali bono,ſed accidentali dono.Sic licet vnus ſolus ſit & creditur deus,homines tñ Chri Deutero.6
ſtus deos vnà cū propheta vocauit,eſſeq́ꝫ affirmauit,Nonne,inquiens,ſcriptū eſt in lege Pſal.81.
veſtra,quia ego dixi,dij eſtis.Si illos dixit deos,ad quos ſermo dei factus eſt,& nō poteſt Iohan.10
ſolui ſcriptura,vos dicitis,qa blaſphemas,qa dixi filius dei ſum? Natura vtiqꝫ deus eſt de-
us,hoīes vero participatiōe. Sicut Chrs natura dei filius eſt,homo vero dei eſt filius ado Iohan.1
ptione,adeoq́ꝫ ex aqua & ſpū regeneratus.Sic vtiqꝫ Simon petra vocatus eſt,qa in petrā Gala.4
Chriſtū diuinitus credidit,q ob id eccleſiæ petra eſt,ꝙ primus in nationibus fidei funda- Ephe.1
menta poſuerit,& tanq̄ ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagē,molemq́ꝫ cō
tineat.Sic ergo petra dicitur Petrus pro deuotione,petra aūt pro virtute dñs nuncupa-
tur.Hinc recte cōſortium meretur nominis,qui conſortium meretur & operis.In eadem
eñ domo Petrus fundamentū poſuit,Petrus plantat,dominus incrementū dat,dominus 1.Cor.3
irriguum ſubminiſtrat.Ita nimirū & Chriſtus ſit eccleſiæ fundamentū ſimul & Petrus,di
uerſo ſane reſpectu.Et ſic dixit Chriſtus,Et ego dico tibi,quia tu es Petrus,id eſt,cū ego Ephe.2
ſim inuiolabilis petra,ego lapis angularis,qui facio vtraqꝫ vnū,ego fundamentū præter
quod nemo poteſt aliud ponere,tamē tu quoqꝫ petra es,qa mea virtute ſolidaris,vt quæ
mihi poteſtate ſunt propria,ſint tibi mecū participatione cōmunia.Sic certe Petrus dici
tur eccleſiæ fundamentum,qm̄ prima initia fidei poſuerit,Chriſtoq́ꝫ primo fundamento
quaſi primarius lapis adhæſerit,Chriſtus aūt fundamentū ex ſe & propria virtute & ſta-
bilitate nuncupatꝰ & eſt id quod ex hoc Pauli facile intelligemus,Ergo iam non eſtis hoſ- Ephe.2
pites & aduenæ,ſed eſtis ciues ſanctoꝝ & domeſtici dei ſuperædificati ſuper fundamen-
tum apoſtoloꝝ & prophetaꝝ ipſo ſummo angulari lapide Chriſto Ieſu,in quo omnis
ædificatio conſtructa creſcit in templum ſanctū in dño.Sit ergo Petrus authoritate luci-
diſſimæ ſcripturæ illa quidē petra & quidē ſecundaria,ſuper quam dominus ſuam eccle-
ſiam ædificauit,aduerſus quam portæ inferi non præualebunt.

N ¶Nec obſtabit tandē Petrū vel ideo non talem eſſe petrā,vtpote firmam,contra quā
portæ inferi nō præualeant,ſiquidem diabolus contra Petrum præualuerit,quando dñs
dixit ei,Vade retro ſatana,ſcandalum es mihi,qa non ſapis ea,quæ dei ſunt,ſed quæ ho- Matth.16
minū.Reſpondeo,hāc eccleſiam,cōtra quā portę inferi,&c.potius quidē referri ad eccle
ſiam meam q̄ ad petram,quū relatiuum proximius reſpiciat,aduerſus vtiqꝫ eccleſiam,vti
probauimus,portæ hactenus nō præualuere,nec vnquā præualebunt.Eſto præterea eam
clauſulam referas ad petrā,quæ Petrus erat futurus,nihil tamē impedit,quin petra ſit fu-
turæ eccleſiæ,quæ tunc nō erat,quādo Petro dñs hoc ipſum dixit,quū hauddubie prudēs
lector cōſideret,illam beatitudinē ac poteſtatē in futuro promiſſam,non in præſenti da-
tam,quā ſi ſtatim dediſſet ei,nunquā in eo prauæ confeſſionis error inueniſſet locū.Sed
certe licet diabolus Petrū in tam ardēti erga Chriſtū adſectu tentarit,à fide tamē non re
ceſſit,nec vnquā vel tum receſſurus,quādo eſſet eccleſiæ naſcentis petra & fundamētum, Lucæ.22.
quando aliàs ad illum dñs ait:Simon ecce ſatanas expetiuit vos,vt cribraret ſicut triticū.
Ego aūt rogaui pro te,vt non deficiat fides tua,& tu aliquando conuerſus,confirma fra-
tres tuos.Q.d.Et ſi paululū agitandus ſis,habes tamen reconditū fidei ſemen,quāuis de-
iecerit ſolia ſpūs tentatoris,viget tamen radix.Petit ergo ſatanas te lædere,tanq̄ inuidēs
tibi de mea dilectione,& licet ipſe pro te patrē orauerim,tu tamen delinques.Poſtq̄ vero
me negato,ploraueris ac pœnitueris,corrobora cæteros,quū te principē apoſtoloꝝ de-
putarim,hoc ſane te decet,qui mecū robur es & petra eccleſiæ,& ſimul fundamentū atqꝫ Pſal.75.
mihi coadiutor,quemadmodū Moſi olim Aaron.Solutū igitur eſt & hoc obiectū,ſiqui- Exod.24
dem ſatanas nō ita contra Petrū præualuerit,vt tēpore,quādo inciperet eſſe petra & fun
dementū eccleſiæ,vt vel tantillum à fide in Chriſtū defeciſſet,quū pro ipſo Chriſtus ora-
rit.Inſuper finge portas inferoꝝ aduerſus vel Petrū vel eius ſucceſſores aliquādo præua
luiſſe,quomodo cernimus quotidie in tantā Chriſtianoꝝ multitudinē,qui tamē ſe fidem
habere confitentur,ꝑualere dæmones,certe præualerent nō in Petri aut eius ſucceſſurū
poteſtatē à deo traditā,ſed plane in homines,quatenus homines ſunt.Si dixeris,omni-
no portas inferoꝝ aduerſus eccleſiæ fidē non præualere,propterea clauſulam,& portæ
inferi,&c.in fidē proinde eccleſiæ petrā rectius quadrare.Reſponderim ideoqꝫ portas in
feroꝝ non ꝑualere contra fidem eccleſiæ,quoniā aduerſus eccleſiæ ſucceſſionē non ꝑua-
leat,quippe ꝙ eccleſia ſemper perdurat in fide,quoniā generatio & ſucceſſio manās à Pe
tro,perpetuabit.Scire vtiqꝫ peruelim,vbi maneat eccleſiæ fides,quā iſti petrā ſup quam
eccleſia ſit fundata,eſſe dicūt,niſi in hominū mentibus.Profecto nō poteſt ſeorſum ma-
nere fides,ex qua pēdeat eccleſia.Quā tñ ſi ſeorſum manere putāt,quid aliud tandē erit
eccleſia,niſi quædā Platonis idæa,& fortaſſis idæa animali longe monſtroſior? quum ibi
videant eccleſiā eſſe dicere,vbi nō eſt,& eſſe vbi non videatur,nempe,quæ occulta ſit nec

ostendi possit. Et erit deniq; ecclesia istorum paradoxis vera Chimæra, de qua quid cor-
nicentur, quo tendant, quid sibi velint, ipsimet nesciunt.

¶Stet ergo hæc immobilis conclusio, tam sanctissimorum, doctissimorumq; interpretũ; O
q̃ sacrarũ scripturarum euidentissima authoritate, itemq; veritate corroborata. s. per petrã
intelligi Petrũ, & super hunc rite Christũ ecclesiam suam ædificasse. Et ecclesiam esse or-
dinatissimã Christianorum cõgregationem, varijs ordinibus & gradibus adornatã, adeoq;
per ecclesiam intelligi à Petro Christianorum promanationem, aduersus quã inferorum
portæ nullis neq; violentissimis tyrannorum infestationibus, neq; acerrimis hæreticorũ ar-
gutijs, neq; vlla satanæ malignitate sunt præualituræ.

¶Cuius sane ecclesiæ (q̃d tertio loco nos dicturos recepim⁹) Chr̃s paulo post hĩc ad cœ P
lũ abiturus sua in terris vice primatẽ atq; vicariũ, vnáq; fundatorẽ & fundamẽtũ cõstituit
Iohan. 10 Petrũ, apostolorum principẽ: nẽpe, quũ ipse Christus se pastorẽ vocans, eã postea functio-
Iohan. vlti. nẽ pastoralẽ vni Petro post suã resurrectionẽ, & p̃sentibus reliquis cõmiserit ter, dicens:
Sap. 11. Pasce oues meas. Nimirum intelligẽs pientissimus seruator, idemq; deus sapiẽtissimus, q (vt
scriptura dicit) oĩa in sapiẽtia fecit, & pondere vniuersa disposuit, malã esse in omniũ cõ-
gregatione pluralitatẽ principũ, vnoq; opus esse pastore, si & vnũ ouile eẽ debeat. Si hoc
ip̃m in paruis initijs cẽsuit, q̃d nõ aucto grege censendũ esset illi? Certe nõ põt sine prima
te, vicarioq; summo vel nũc ecclesia eẽ & regi, rõne ipsa, adeoq; natura testãte. Quid vide
mus cõparari, vt nulla inueniat vel quãtulacunq; multitudo, q̃ suo careat duce atq; prima
rio, ad quẽ perinde atq; ad caput & principiũ, q̃ in multitudine sunt, referunt. Sic rex est
vnus in apibus, & dux vnus in gregibus, & rector in armẽtis vnus. Sic & in arboribus mul
ti ramorum ordines oẽs ab vnitate radicis proficiscunt, & in animantibus multa q̃q; mẽbra
vno regunt capite. Sic & in repub. quãuis nõ perperã instituta, vnus est plerũq;, ad quem
totius reipub. administratio refertur. Quid multa? nimirum ad vnitatẽ oĩa tendunt. Quãob
rem à rõne sunt & à sensu cõmuni alieni, q hactenus schismatici Christianã ecclesiã posse
primatu carere cauillati sunt, corpus sine capite cõfingentes. Sane Chr̃o dei vnigenito fi-
Ephe. 4 lio sapiẽtissimo visum est & opportunũ & necessariũ, vt & ecclesia sua, q̃ in eũ multitudo
est credentiũ, caput sua vice aliq̃d haberet, inibiq; ordo teneret, sine quo nihil sibi cõsta-
re possit. Chr̃o, inquam, visum est (q̃d ex Paulo q̃q; colligimus) in ecclesia varios esse gra-
dus & ordines oportere, nõ modo sacerdotes, verũetiã ep̃os, & summũ etiã ip̃m pontificẽ
& q vnus vice capitis toti p̃sideret ecclesiæ, tribus quidẽ potissimũ rationibus.

¶Prima, quoties lites emergerẽt de rebus fidei, & quoties incideret de scripturarum sen- Q
su cõtrouersia, vt aliquẽ supremũ iudicẽ haberemus, cuius iudicio staret. Sic & in synago
Deuterõ. 25 ga, ecclesiæ vmbra p̃fuit vnus, q & pinceps sacerdotũ dicebat, sub quo multi gradus & or
dines fuerũt, qui, si q̃d erat difficile & ambiguũ, dissoluebat, cui necessario erat parẽdum.
Si ergo deus synagogæ vmbræ prouidit, ecclesiæ suæ (pro qua & sanguinẽ proprium fu
dit) nullũ ad cõtrouersias dirimendas (quas tñ innumeras fore p̃sciuit) dereliquit iudicẽ?
Absit, imo aperto cõstabit, diuina prouidẽtia esse cõstitutũ, vt vnus ad tẽpus in ecclesia sa
cerdos sit & vice Christi ad tẽpus iudex, cui si secundũ diuina magisteria obtẽperaretur
nullæ hæreses, nulla schismata, nullaq; intra ecclesiã nata dissidia diu durarẽt. Eapropter
& inter apostolos, in similitudine honoris, quædã fuit potestatis discretio, & quũ par eẽt
omniũ electio, vni tñ datũ est, vt cæteris præemineret. Sic & diuinitus ordinatũ arbitra-
mur, vt & episcoporum esset distinctio, ne oẽs sibi omnia vendicarent, sed essent in singulis
prouincijs singuli, quorum inter fratres haberetur prima sentẽtia. Et rursus, quidã in maiori
bus vrbibus cõstituti, solicitudinẽ susciperẽt ampliorẽ, per quos ad vnã Petri sedẽ, catho-
licæ ecclesiæ cura conflueret. Et sic primatus necessitas oritur ex ratione.

¶Secũda, quũ necessitas aliqñ vrgeat, vt generalia cõcilia celebrarent, per quendã cen R
Acto. 15 principẽ (cuius mãdato cæteri sunt parituri) cõuocari facilius possit ep̃orum synodus, nam
alioqui fortassis accersiti nõ accederẽt, & sic rebelles fierẽt catholicæ ecclesiæ, quã referũt
generalia cõcilia primũ ab apostolis vel ideo, volẽte deo Max. instituta & coacta, qm̃ cũ
esset nõ modo difficile, sed & impossibile ferme, vt in vnũ locũ tota ecclesia cõueniret, verum
sufficeret, vt si q̃d ardui in ecclesia suboriret, superiores, & (vt ita dixerim) principaliores
viri ex oĩbus & singulis Christianis prouincijs cõgregarent, rẽ, qua de esset cõtrouersia, in
uocato in primis diuino p̃sidio, definituri, & q̃d ita definiret, singuli vsqueadeo obseruare
obligarent, perinde atq; corã palãq; adfuissent. Sic quũ in Antiochia p̃pter circuncisionẽ
dissidia essent oborta, nõ tota ciuitas Hierosolymã proficiscebat, cæterum trãsmittebat illuc
Paulũ & Barnabã noĩe totius vniuersitatis. Nihilominus tñ quicq̃d illic decretũ erat, nõ so
lũ à Christianis Antiochenicis, sed & ab ijs, q erãt in Syria, in Cicilia, quiq; aliãs agebant,
suscipiebat, nec secus atq; alij oẽs adfuissent magna veneratiõe obseruabat, nimirum, q̃d ca-
tholicæ ecclesiæ, q̃ per conciliũ repræsentat, decretũ habebat. Si eñ generali cõcilio secu-
re cre-

re credi nō posset, cuius obsecro authoritati credendū putaremus? Nū vni aut alteri hæreticorū? Nequaq̄. Quū alioqui vacillaret oīm Christianorū fides, si propter quaslibet phantasticas hæreticorū opiniones (q̄ nunq̄ nō insurgere cōsueuerūt in ecclesia) nouis quotidie dogmatibus imbueremur, & vniuscuiusq̧ somnijs credendū magis esset q̄ pontifici cū vniuerso cōcilio. Hinc certe in ecclesia ad cogendū, necessitate vrgente, cōciliū, necessarius est quispiā primas, Christi vicē gerens, q̄ & necessarius est ex hac rōne. Tertia, propter cōtumaces reprimēdos, & maxime, quū inter se dissentiāt episcopi, necessaria est capitis vnitas, q̄ studeat eos ad cōcordiā reducere, ne fautoribus hincinde multiplicatis, pusilla principio lis in perniciosum tandē schisma prorūpat, id q̄d accidisse aliquoties compertū est. Vide igit̄ q̄ maligne, q̄q̧ perniciose hactenus nōnulli sint nugati, q̄ Christianū orbē primatu posse carere cōtra dei Opt. Max. sapientissimū institutū, cōtra totius ecclesiæ, & omniū prouinciarū atq̧ ciuitatū rerumpub. imo cōtra omnium creaturarū animatarū naturā cōfusius, q̄ exprimi possit, disputarunt. Sane visum est Chr̄o Opt. Max. valde opportunū & necessariū, vt inde cœlū ascēsurus cōstitueret, q̄ vices suas in ecclesia sua, & deniq̧ oīm curā perinde, vt caput & primas gereret, cæterisq̧ autoritate & potestate multo ꝑemineret, q̄ duce & vicario successione quadā ꝑpetuo eadē ecclesia in fide, pace, tranquillitateq̧ gubernaret ac imbueret. At quē rectius & verius eiusdē vicariū & ꝓfide fuisse remur, q̄ diuū Petrū, cui tot ꝓrogatiuæ præ alijs oībus apostolis in euangelio à Christo traditæ, & tot deniq̧ in actis apostolicis priuilegia primatū deferre certo videntur?

S ¶Diuū Petrū (& nō minus Romanū pōtificē, Petri successorē) Chr̄i eē vicariū, & super oēs vniuersi orbis ecclesias, primatē institutū, totiusq̧ ecclesiæ esse caput, atq̧ patrū patrē (id q̄d vetustū notat adhuc vocabulū, pa, pa. i. papa, q̄si pa, pater, & pa, patrū) testat̄ vnanimis tā Græcorū q̄ Latinorū sacræ scripturæ interpretū, & patrū deniq̧ oīm orthodoxorum, q̄ spectatissimi sunt, cōsensus. Et nec quidē citra rōnem, quū videā eidē Petro tanq̄ optimo apostolorū principi, & capiti totius ecclesiæ curā & administrationē à Christo deferri, tot sanctissimas ꝓrogatiuas literis sacris obfirmatas. Siquidē, Chr̄m voluisse Petrū maiori q̄ cæteros autoritate (quāuis illi cū reliquis apostolis quantū ad remissionē peccatorū, parē esse potestatē nō negarim) pollere, suūq̧ vicariū in terris cū cōstituisse, vnāq̧ ei totius ecclesiæ curā commisisse pariter & administrationē, argumēto est euidentissimo.

T ¶In primis. Primo, ꝙ ei præ cæteris cognomentū ex seipso petitū adhibuerit. Secūdo, q̄a illū in ordine primū cōstituerit, vtcūq̧ vocatione primus nō esset, sed frater Andreas. Tertio, ꝙ cū illū Christus esset vecturus, ad eū vel solum dixit (erat em̄ Petrus piscator) duc in altū. Qui cōtra, In verbo tuo laxabo rete. Et paulo post idē, Noli timere ex hoc, iā eris hoīes capiens. An non primariū hunc apostolū tam speciali verbo significauit? vtiq̧. Quod propediē, deo fortunāte, latius pertractabimus suo loco. Quarto, ꝙ super ip̄m ecclesiam suā ædificandā pollicitus sit. Quinto, q̄m illi regni cœlorū claues singulariter tradiderit. Sexto, quia illū sibi solum in didragmate soluendo adiunxerit. Septimo, ꝙ pro solo Petro, ne is in fide deficeret, orauerit quatenus ipse cōuersus, cōfirmaret cæteros. Octauo, ꝙ illi soli singulariter, & priusq̄ cæteris suā iusserit ꝑ mulieres denunciare resurrectionē. Nono, quia illū simili secū mortis genere, q̄a vterq̧ crucifixus est, obire voluerit. Decimo, q̄m Petrus, qui cū Iohāne ad monumentū cucurrit primus, vtcunq̧ Iohānes præueniendo primus in monumentū prospexit, Christi monumentū est ingressus. Sic enim primus Chr̄i locū intrauit, q̄ post Christū primus erat in ecclesia futurus. Vndecimo, q̄a Chr̄s præ cæteris Petro nominatim suarū ouiū curā, & quidē non negligenter, sed ingenti studio & apparatu cōmiserit. Duodecimo, ꝙ post hæc oīa singulariter ei dixerit Chr̄s, Sequere me. Quo quidē verbo significat̄ Petri quādā præ cæteris in sequela Chr̄i ꝑeminentia, vel Chrysostomo reste, quū idem repetiuerit, dicēs: Tu me sequere. Videat modo & pensitet lector studiosus hasce Petri ꝓrogatiuas, sane inueniet Christū vni Petro ꝓ cæteris tot insignia incassum nō contulisse, verū ꝓdocasse illum ante alios, q̄m ipse vicarius eius esset futurus, & toti ecclesiæ ceu princeps & caput præficiendus. Matth. 16 Marc. 3 Lucæ. 5. 6 Matth. 10 Mat. 16. 17 Lucæ. 22 Marc. 16 Iohan. 20 Iohā. vlt.

V ¶Hactenus Petrū ex euāgelio, & ex ijs, q̄ ante Chr̄i ascēsionē vsu euenere, ecclesiæ primatē ostēdimus modo & paulo post ex actis apl̄orū, adeoq̧ ex ijs, q̄ post Chr̄i ascēsionē acciderūt, idip̄m agemus. Et sane inuenimus & illic eundē cæteris maiori autoritate pollere. Primo, ꝙ in electione diui Matthiæ pro cōcione locutus sit ad multitudinē cui placuit ratū habere, q̄d Petrus hortaret̄. Secūdo, ꝙ & idē vti aliorū princeps cōpletis diebus pentecostes cōtentionē habuerit ad multitudinē miraculi tū nouitate confluentē ac stupescentē, cui fidē Chr̄i adeo ꝑsuasit, vt ipsa hora cōuersa sint circiter tria millia. Tertio, q̄m & idē occasione claudi, quē ipse in noīe Iesu sanarat, tertiā ad Iudæos habuerit orationē, qua & ex eis cōuerterit quinq̧ millia. Sanarat, inquā, claudū, quū tamē & Iohānes adesset. Erat aūt primū ab apostolis miraculū post Chr̄i resurrectionē. Quarto, ꝙ is tanq̄ Act. 2 Act. 3 Act. 3 Act. 3

aliorum caput in fraudulentiã Ananiæ & Saphiræ, & solus & vnus ita seueriter aĩaduertit, vt ad ei⁹ verbũ vterq;, alter post alterum (facto tñ horarum triũ interuallo) celeriter interierit. Vides ne, q̃ eximia p̃ cæteris in Petro fuerit ptãs? Quinto, q̃ & si alij q̃q; apostoli, multa signa, prodigiaq; palã ederẽt in populo, de solo tñ Petro scriptura noĩatim hacten⁹ expssit,
Acto.5. inquiẽs: Per manus aplorum fiebãt signa & prodigia in plebe multa, & ad Petrũ oẽs specialiter deferebant infirmi tanq̃ ad alijs priorẽ. Cæteri apostoli p manus impositionẽ, Petrus vero p suam ipsius vmbrã illi cõfusim & indistinctim, hic vero solus & noĩatim. Illi
Actorum.11. deniq; (cũ plures essent) plurimos, at Petrus seorsum oẽs, quotq̃t ex vicinis vrbibus, ad eũ sanãdi causa cõfluxerãt, curauit. Sexto, q̃ ille in mẽtis excessu viderit cœlũ apertũ, atq; inde vas quoddã velut lintheũ magnũ, quatuor initijs alligatũ, submitti e cœlo in terrã, in q̃ erãt oĩa quadrupedia terræ, bestiæq; & reptilia, & volatilia cœli. Et facta ẽ vox ad eũ: Surge Petre, occide & mãduca. Qua nimirum visione Petrus admonebat etiã gẽtes incorpora
Acto.15. re Chr̃o. Argumẽto nimirum, eẽ Petrũ totius ecclesiæ caput, cui sic iubebat, vt etiã gẽtes in ecclesiã reciperet, corporiq; Chr̃i adunaret. Septimo, q̃ cũ diu post hac ob subortã q̃stionẽ sup obseruatiõe legaliũ habita fuissent comitia, in q̃bus Petrus, vt princeps & caput cæterorum suã sententiã primus dixisse refert, quippe q̃ gẽtibus ad Chr̃i fidẽ cõuersis nõ esset hoc iugũ imponẽdũ, & maxime, quũ p ipsius verba (deo sic eũ p̃ cæteria ad hoc muneria eligẽte) gẽtes aliquæ credidissent, sanctũq; (sicut vt Iudæi) recepissent. Octauo, cũ post an-
Galat.1. nos ires Hierosolymã venisset Paulus, Petri visendi grã, & apud eundẽ mãsisset diea quindecim, q̃d Paulus in ea epistola, q̃ cæteris apostolis suã autoritatẽ æquare nitit, scripserit se vtiq; honoris grã Hierosolymã venisse, vt videret Petrũ, vtpote aplorum principẽ, & iã titulo passim, proclamatũ, q cũ & q̃ndecim dies mãsit. Ita ex ijs tot locis, ptim ex euãgelio, ptim ex actis apostolorum depromptis, certo certius edocti credamus diuũ Petrũ fuisse principẽ, & totius ecclesiæ caput, accedẽte demũ vnanimi cõsensu ecclesiæ procerum, & eorum q̃ dẽ orthodoxorum interptũ, q̃bus iure malimus, q̃ vni aut alteri hæretico fidẽ nostrã obstringere, qm̃ & illi sentẽtiã suã scripturis astruũt, de q̃bus suo loco, sicubi necessitas postularit.
Matth. 20 ¶ Interim cõtra nos, aduersumq; scripturas à nobis nõ huc detortas, sed ingenue accer X
Marc.10 sitas nõ faciet, q̃d Christus dixerit, Qui maior est inter vos, fiat sicut minor: & q prior eẽ
Luc.22. vult, sit seruus vester. Nimirum, quasi hoc verbo Christus nollet aliquẽ inter discipulos in sua ecclesia alijs autoritate pollere. Quãdoquidẽ is aliquẽ fore autoritate maiorẽ non negat, sed approbat potius, quippe q̃d inibi docuerit, quẽ in modũ is se gereret, q maior inter eos esset futurus, vtpote aĩo humilis, & oĩbus ad misericordiã obuius, cuiusmodi speciatim fore significauit Petrũ, quũ ille mox cõuersus dixerit: Simon Simon, ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticũ, ego aũt pro te rogaui, vt nõ deficiat fides tua. Et tu aliqñ conuersus, cõfirma fratres tuos, s. ipsa autoritate maior, quẽ vel ppterea labi permittam, vt tua culpa & infirmitate discas, qualiter alijs misereri debeas, pastor omniũ futu-
Matth.18 rus, qui fratri peccanti in die, nõ modo septies, sed septies septuagies septies indulgebis.
Luc.17 ¶ Nec obstabit, q̃ ille Matthiã nõ elegerit, qui fuit sorte electus. Etenim cõstat Petrum Y totius tũ rei gestæ pcipuũ fuisse autorem (sed omniũ platorum exemplo) ne suo sensui nimia
Acto.1. videret inniti, suumq; affectũ sequi, voluit sorte negotium agi, quatenus in eo nullus esset humano affectui locus, sed diuinitus dumtaxat fieri crederet, essetq; hoc ipsum futuris successoribus vera instructio in eligendo ecclesiæ primate.

¶ Nec obstat, q̃ ab oĩbus simul aplis, nõ a Petro solo septẽ fuerint ĩstituti ministri, quos diaconos vocamus: q̃nquidẽ res nõ tã ardua erat, quin à quolibet episcopo geri potuerit. Deinde apostoli nõ elegerũt, sed id negocij vniuersæ discipulorum multitudini pmiserũt & recte q̃dẽ multitudini, inter quã murmur enatũ fuerat, pmiserũt, ne si forte q̃squã parum diligẽs huic officio pficeret, amplioris ĩ ipsos aplos murmuris inde surgeret occasio. Nec id alia rõne recẽset Lucas, q̃ vt nobis cõstaret, Stephanũ & Philippũ ex numero septem diaconorum fuisse. Nec sane Petri authoritati hoc obsuit, cui claruit maiora fuisse reseruata.

¶ Nec obstat, q̃ non solus manũ Petrus imposuit, sed cũ eo cęteri vna. Nimirum q̃d fa- Z ctũ sit, vt quo plures essent comprecatores qui manus imponerent, hoc copiosior in electos descensura gratia sequeretur.

¶ Nec deniq; obstabit, q̃ Petrus in Samariã p apostolos fuerat missus, quasi ob id au- &
Acto.8 thoritate cęteris par aut minor, imo ppterea maior apparet authoritas, q̃ missus fuit pinde alijs clarior & grauior ĩ re vehemẽter ardua cõtra Simonẽ quẽdã, q gẽtẽ illã miris pstigijs illuserat, in q̃ alius parum vel nihil pficere putabat, pter Petrũ, fuit pinde psentia Petri necessaria, cui comes adiũgebat Iohãnes, quũ p hosce duos spũs sanctus pcipue hactenus fuerat opatus. Nũ si vel Max. põtifex, vel Imp. ad comitia futura vẽturus esset, propterea minor haberet? Imo authoritas & huius & isti⁹ augeret, quũ negotij moles psentiã tãtã prãtus exposceret. Sic nimirum & magnitudo Petri magis inde innotuit, maxime q̃ à Philippo

Philippo priua inibi baptizati, ptinus vt in eos manus imposuit Petrus, spm̃ sc̃m̃ accepe rũt, id qd Philipp' alioq̃ sc̃tiss̃im', & spũ plen' pstare haud valuit, quũ & Petr' insignẽ illũ Magũ Symonẽ pecunia cupiẽtẽ emere donũ spũs sc̃ti, ita repp̃erit, vt etiã adegerit ad veniã implorãdã. Nihil igit est, qd ipediat, q̃ min' Petr' sit illa petra, sup quã Chrus suã ecclesiã ædificauit, & q̃ min' ei' ille sit ecclesiæ primas & vicari' & p sequelã ea pticularis ecclesia, in q̃ suã Petr' habuit cathedrã, quã fuisse & eẽ semperq̃ futurã credim' Romanã ecclesiã, mr̃ sit & caput oĩm ecclesiaɋ, vñ q deficiũt, schismatici sunt, ordinẽ à Petro cœptũ, & vsq̃ ad hoc tp̃s p traducẽ succedẽtiũ põtificũ pturbãtes, ordinẽ sibi citra originẽ vẽdicãtea, & corpua sine capite pfitẽtea. Qui tñ afferũt se sedẽ Petri vsurpare, cui' traditionẽ subbius corrũpunt: nimiɋ pestilẽtiæ cathedrã erigẽtea, vbi in cõsilio ipiorɋ abeũt, & in via pctõɋ stare malũt, q̃ cũ fratrib' habitare in vnũ, vtpote oĩs dissidiŋ fauissores. Quos velim magnope cauere, ne in man' dñi horrẽdaa cadãt, quũ cõstat illũ in eos, q inseparabile vnitatia facrm scindere moliunt schismaq̃ faciũt, aĩaduertisse, q indignatus ẽ omi semini Israel, eosq̃ demolitus, & in direptionẽ dedit, donec eos abijceret à facie sua, qm̃ dissipat' sit Israel à domo Dauid, & cõstituerũt sibi regẽ Hieroboã filiũ Nabath adeoq̃ in eos ẽ indignatus, q schisma fecerãt, vt hõ, q ad Hieroboã, vt ei pctã sua exprobraret, futuraq̃ vltionẽ pdiceret, panẽ apud illoa edere, & aquã bibere vetaret, q nõ obsecut' statim inde regrediẽa, ipetu leonis ac morsu in itinere necatus morit, quã vero horrẽda fuerit in Chorem Dathan & Abyron, q aduersus Aaronẽ & Mosen schismatici erãt, diuina vltio, aliãs copiose diximua. Id qd vel ideo hic memorãdũ puelim, vt q tã temere, tãq̃ leuiter, supbeq̃ ab vnitate ecclesiæ desciuerũt, habeãt vñ possint sui pniciosi conat' admoneri, admonitiq̃ ad vnicã arcã salubriter redire. Quod faxit deus Max. pacia ac vnitatia author, Amen.

Psal. 1. 3. Regũ. 12. 3. Regũ. 13. Nume. 16. Gene. 6.

¶HOMILIA XC. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Luce primo: Et beata quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quę dicta sunt tibi à domino.

In vigilia visitationis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

A

On exiguũ hoc est aduersum diuæ deiparæ virginis Mariæ inimicos summæ eiusdẽ beatitudinia vnaq̃ veræ sanctitatis & alterɋ q-dẽ testimoniũ, vtpote pfectũ ex veridico ore beatæ Elisabethæ, quæ sane nõ poterat nõ eẽ testis integerrima, & omi (q̃d dici adsolet) exceptiõe maior, tum q cũ cõiuge suo Zacharia iusta fuerit añ deũ, incedẽs in oĩbus mãdatis & iustificatiõibus dñi irreprehẽsibiliter. Tum q & spũ sui filij, q ex vtero m̃ris spũ sancto repletus fuisse tradit, simul repleta fuerit. Quia nimiɋ spũ plena vatea est in gñe suo facta oĩm maxima. Q̃nquidẽ acta spũ, q prophetarũ est, simul de p̃terito & de p̃senti & de futuro prophetauit. Luc. 1. Hiere. 1.

B ¶Prçteritũ qdẽ vaticinata ẽ, quũ Mariã angeli pmissiõibus credidisse cognorit. Et beata (inquiẽs) q̃ credidisti. Rñderat qdẽ Maria angelo salutãti: Ecce ancilla dñi, fiat mihi secundũ verbũ tuũ. Vaticinata deinde est de p̃nti. Vnde mihi hoc (inquiẽa) vt veniat m̃r dñi mei ad me: Matrẽ eã Messiæ cõsitẽa, matrẽ dei & regis sui, & se oĩno ex se eẽ indignã, vt à tãta visitet sublimitate. Quo etiã loco & hoc diuinitate ẽ intelligere, q̃d quũ dixit Elisabetha: Et bñdictus fruct' vẽtris tui, accipi btĩssimã virginẽ Mariã nõ more aliaɋ dei filiũ in vtero habuisse, quũ in cæteris fœtus etiã masculus, citra q̃dragesimũ diẽ aĩatus nõ credit. Atq illa primo mẽse, q erat sextus Iohãnia, audiŋt id: Bñdictus fructus vẽtris tui. Tũc ergo erat pfectus, neq̃ eñ spũs sanctus, q erat artifex vlla ad hoc diuinũ opus mora indigebat. Quin etiã Iohãnes adhuc in vtero clausus, dñm suũ agnouit, etiã virgineis latebris occultatũ. Prophetizauit deniq̃ Elisabetha de futuro: Et beata (inquiẽs) q̃ credidisti, qm̃ pficiẽtur in te, quæ dicta sunt tibi à dño. Quibus vtiq̃ verbis cõfirmat, quæ à spũ sancto p angelũ fuerãt pmissa, dicẽa, pficiẽda, quæ dicta per angelũ sint, ideoq̃ beata quæ verbis fuerit angelicis minime incredula. Quæ vero erãt adhuc futura: Nimiɋ q̃ eẽt paritura filium, quẽ vocaret Iesum, q magnus futurus eẽt, & filius altissimi vocãdus, cui daturus eẽt deus regnum Dauid patris sui, & regnaturus sup domũ Iacob in æternũ, & regni eius non esset futurus finis. Quia igit iam aliqua facta erant, siqdem conceperat ex spũ sancto & obumbratiõe virtutis altissimi. Ideo dicit: Perficientur in te, quæ dicta sunt &c.

¶Merito igit tam sancta mulier, iusta & recta, spũ infantis sui repleta, vates adeoq̃ maxima, hoc tribuit beatitudinis gloriosæ virgini Mariæ, quã vel antea eodẽ afflata spũ dixerit benedictã inter mulieres, dictũ à spũ sancto angelicũ cõfirmãs. Nã & ille eandẽ salutans dixerat: Aue grã plena, dñs tecum, benedicta tu in mulieribus. O vere virgo gratia Luc. 1.

plena, quæ recte verbum benedictiõis audiuit, quæ eum tulit, q sanctus sanctoꝝ est, q Dei
Daniě.9 Max. filius, idem'q̃ eius vẽtris fructus, atq̃ adeo verus hõ pctm̃ nõ fecit, nec dolus in ei'
Esaię.53 ore fuit, quũ aliàs mulier, quæ pctm̃ intulit mundo, qd aliud audiuit, q̃ maledictiõis verbũ.
1.Petri.2 Multiplicabo ærumnas tuas? Quid ergo, quæ erat paritura mũdo grãm, gaudium, salutẽ
Gene.3 audiee debuit, nisi benedictiõis verbũ: Benedicta tu intee mulieees. Porro, vt illa fuit vniuersalis mali initiũ, ex seipsa facta se inferior, & afflatu maligni, in hoc maledicta plus q̃ ceteræ mulieres. Sic ista nõ fuit ex se, sed supra se, & dei dono intee mulieees totius boni, totius'q̃ grãe initiũ, in hoc benedicta plus q̃ cæteeæ mulieees. O veee benedicta, & qdẽ inter oẽs mulieres Maria, qm̃ Chrm̃ coepe & animo gesserit, q absolute & simplr̃ benedictus est, qm̃ absolute & simplr̃ om̃is boni inium est, vel & Adam potius nobis initium mali, q̃ Eua fuisse ceeditue. Et sic sane intelligendum est id: Benedicta tu in mulieeibus, & benedicta tu inter mulieees, & plus q̃ cæteeæ mulieres. Et quæ aliaꝝ mulieꝝ sempee fuit repleta gẽa, adeo vt semp dñm secũ habueeit, vt & ipsa singulaeis viego quæ quũ ab angelo salutabat, oĩm mulieꝝ quæ sunt, quæ fueeunt, quæ'q̃ futuræ sunt, ꝓuentione benedictionis &
Apoca.19 grãe erat sanctissima, & deniq̃ beatioe oĩbus, ꝙ illi credidit, eundẽ'q̃ in vteeo suo selectissi
1.Timot.6 mo portarit, q solus sanctus, idem'q̃ solus est beatus, idem'q̃ solus bonus, vñ quicqd ẽ vspiam
Lucæ.18 sanctitatis, beatitudinis, bonitatis'q̃, tanq̃ à pẽe luminũ descẽdit? Nunqd eego nõ bea
Iacob.1 ta est Maria, quæ (iuxta dictũ Elisabethæ) angelo ceedidit, & quæ ille dixit, in ea affatim sint pfecta. i. quæ matee Iesu, mundi totius dñi atq̃ redemptoris mater facta fueeit.

¶Sed audio hic argutos obijcere, nõ veee Elisabethã dicere diuã Mariam vel ideo bea D
tam esse, qm̃ ceedideeit angelo cõceptionẽ & partũ saluatoeis denuntianti, quum & ipsa dubio responso, dubia'q̃ quæstione ad angelũ vsa sit, qua & Zacharias. Hic enĩ ad ange-
Lucę.1 lum dixit: Vnde hoc sciam? Ego enĩ senex sum, & vxor mea peocessit in diebus suis. Hæc veeo in seemone angeli turbata, cogitans qualis esset salutatio, ad eundẽ angelũ, ait: Quõ fiet istud, qm̃ virum nõ cognosco? Ceete (inquiunt arguti) vtraq̃ psona videt veebo angeli pinde atq̃ impossibili esse inceedula, quum vteaq̃ impossibilitatis cõnem adijcit. Cur ergo Zacharias, qm̃ nõ credidit, silentio condemnatus est: siqdem obmutuerit vsq̃ ad diem cieecumcisionis pueri Iohãnis? Maria veeo adeo sancti spũs infusione exultarit, vt hymnũ longe eesonantissimũ cecineeit: Magnificat anima mea dñm? Falso peoinde (aiũt) Elisabeth Maeiam dixit ceedidisse, & iniuste Zachaeiam incredulitatis punitum. E

¶Eqdem veeo ẽndeeim ẽ eegione, Elisabethã vere dixisse, Zachaeiã quoq̃ iuste fuisse silentio condemnatũ, id'q̃ ipm vtrũq̃ veeitatis esse testimoniũ, ꝙ angelo Maeia ceedide-
Hebr.6 rit, nõ etiã Zachaeias. Non enĩ potuit inibi quicq̃ falso fieei, quũ totũ à deo authoee (q ve
Roma.3 rax est, idem'q̃ iustus) factũ sit. Nec Euãgelista potuit sceibẽdo erraee, q spũ sctõ dictante
Psalm̃.7 scripsit. Quid igit? Tam (inquã) Zachariæ rñsum abest verboꝝ cõtextu à eñso Maeiæ, q̃ & ipso sensu, q plane diuersus est ex diuersis veebis. Zachaeias inqt ad angelũ: Vñ hoc sciam? Maria veeo: Quõ fiet istud, qm̃ virum nõ cognosco? Zachaeias qdem inceedulus signum petit ab angelo, inteerogãs: vñ hoc sciam, quũ mea & meæ vxoeis ætas suscipiẽdæ peoli nõ sit accõmoda? Hinc angelus eñdet: Signũ habes, q a ecce eeis tacẽs, & nõ poteris loqui, vsq̃ in diem quo hæc fiãt, peo eo ꝙ nõ credidisti verbis meis, quæ implebunt in tpe suo. Vtiq̃ Zacharias, qũo id sciam quęrens, de effectu dubitat. Maeia autẽ: Qũo (inquiẽs) id fiet, de effectu nõ dubitauit, sed qualitatẽ ipsius quæsiuit & modũ effectus. Hæc iam de negotio tractat, ille adhuc de nũtio dubitat. Negat qdem ille se ceedeee, q negat sciee & quasi fidei adhuc qꝛit authoeem. Illa se facere ꝓfitet, nec dubitat eẽ faciendũ, ꝙ qũo fieri possit, inqeit. Peoinde nõ eadẽ eesponsio Mariæ, quę Zachaeię, ideo nõ eadem pœna. F

¶Insup neq̃ nõ ceedeee Maria, neq̃ tã temeee debuit vsuepare diuina. Neq̃ enĩ facile erat sciee mysteriũ, abscõditũ à seculis in dño, qd nec superioees ptãtes sciee potueeunt. Et tñ nõ fidẽ renuit, nõ officiũ refutauit, sed accõmodauit affectũ, spopondit obsequium, sane interrogãs: Qũo fieri istud, qm̃ virum nõ cognosco? Incredibilis qdẽ & inaudita ge
Esai.53 ratio ante audiri debuit, vt credeeet. Virginẽ paeere, diuini est signũ mysteeij nõ humani.
Esa.7. Legeeat haudubie Maria peophetã, dicentẽ: Ecce viego in vtero cõcipiet, & pariet filiũ? Legerat (inquã) ideo credidit futuꝝ, sed qũo fieret, ante nõ legeeat. Non enĩ quẽadmodũ fieeet, vel prophetæ tanto fuerat eeuelatum. Tantũ enĩ mysteeiũ non hoĩs fuit, sed angeli oee peomendũ. Hodie enĩ peimũ audit, Spũs sanctus supueniet in te, & audit, & ceedit. G

¶Quum inqt Maeia: Ecce ancilla dñi, fiat mihi scd̃m verbum tuum. Quod peofecto responsum nõ fide mõ, sed & sanctissima humilitate plenissimũ est. Quãuis enĩ acceperat se futueã matrẽ Messiæ, regis, filij altissimi, nõ tñ rñdit: Ecce futura mater Messiæ, mr̃ filij altissimi, mater regis æteeni, sed ait: Ecce ancilla dñi, ecce seeua dñi. O q̃ vere magna fides cũ tanta humilitate, quæ indiuidua est fidei soroe, quæ adeo nihil sibi (vt decet veee fidentem) vel meriti, vel grãe vendicat, sed totũ diuinę bonitati, totũ'q̃ diuinę virtuti adscribit.

Ceedo

Credo(inquiẽs) q̃d ꝑmittis,quũ & ipm p os Esaiæ dictũ esse meminerim, vt virgo conci 1.Cor.4
piat,ac pariat filiũ,nec dubito qn possit deus oĩa q̃ velit,nec fallet in ꝑmissis suis. Quod si
ita illi visum est,me puellã oĩm infimã,ad huius mysterij ministeriũ deligere, nihil est, q̃d
hinc mihi tribuã,q̃d scio ex immensa mihi grã largiri.En me tñ offero ancillã dño,cui se
mel dicata sum,paratã ad oẽ obsequiũ nõ est q̃d diffitear,quũ dei Max.dicere fit facere. Psal.118
O mira fides,O inaudita fides de re tã grãditnimis de ea gñatione,quã ꝓpheta exclamat Esa.53
inenarrabilẽ,quã null' vnq̃ enarrare possit.Verissime igit S.Elisabeta hodie dixit ad diuã
deiparã virginẽ Mariã.Et beata quæ credidisti,qm̃ pficient ea quæ dicta sunt tibi à dño.
Ex qbus demũ verbis collige fidei virtutem & incomparabilem præstantiam.

H ¶Primo qdẽ,q̃ propter(etiã illã,qua deo credimus)fidẽ,beati nũcupamur.Id q̃d aliãs Iohan.20
dñs adseuerãs,Quia(inqt)vidisti me Thoma,credidisti:beati q nõ viderũt & crediderũt
Qua sñia nos spectatr significati sumus,q eum quẽ catne nõ vidimus,mente retinemus,si Matth.13
tñ fidẽ nostrã opibus sequimur.Vere eñ credit,q exercet opãdo,q̃d credit,id q̃d vere Marti.4
est credere,iuxta dictũ dñi.Quod aũt in bonam terram cecidit,hi sunt,q in corde bono Lucæ.8
& optimo audiẽtes verbũ retinent,& fructũ adferunt in patientia.Qui alias ab ipso domi Luc.11
no vere dicunt audire dei verbum,& custodire illud.Cuiusmodi fuit diua Maria,quem-
admodum cras(deo fauente)latius agemus.Qui & hic colligendum putamus.

I ¶Scundo: Infelices esse vel quo ad vitionẽ diuinã,eãdemq̃ tpalem,incredulos,q non Luc.1
credũt dei verbo.Hinc ad Zachariã cõstat dictũ. Et ecce eris tacẽs, ꝓ eo q̃ nõ credidisti Numer.20
verbis meis.Sic q̃q; dñs dixit ad Mosen & Aaronẽ: Quia nõ credidistis mihi,vt sanctifi
caretis me corã filijs Isrl,nõ introducetis hos ppłos in terrã,quã dabo vobis. Et Paulus q̃- Hebræ.3
q̃ eos(inqt)nõ intrasse in requiẽ suã,q increduli fuerũt.Si ergo in illos, q vł ob cãm,q̃ tã-
dẽ in gloriã dei Max.erat cessura,nõ credidetũt vł angeloꝝ(loco tñ dei loquẽtiũ)verbo
vsq;adeo ꝗueritur aĩaduersum est,q̃ putemus serio in eos aliqñ aĩaduertendũ,q nũc euã-
gelio,i.dei verbo nõ credũt,hoc ipm vel negligẽtes,vel vt fictũ apud se falso & impie opi
nãtes? Certe in eos diuus Petrus acriter exclamat:Quis(inquiẽs)finis eoꝝ,q nõ credunt 1.Petr.4
dei euãgelio? Non aũt illi credũt,q labijs ipm deferũt,corde aũt & ope procul absunt: ar
bitrãtes nihil fortassis,q̃d illud monet,aliqñ futuꝝ. Ideoq̃ securi nihil nõ mali licẽtiosius Matth.24
qdem ppetrãt ad morẽ Sodomitaꝝ,q & ipsi dñi verbo,quo illis pœnia denũtiabat & in- Lucæ.17
teritus,increduli,pindeq̃ securi edebãt & bibebãt,emebãt & vẽdebãt,plantabãt & ædifi
cabãt vsq; in diẽ,qua exijt Loth à Sodomis,& pluit ignẽ & sulphur de cœlo & oẽs pdidit
Et ad morẽ(inquã) eoꝝ q in diebus Noe edebãt & bibebãt,vxores ducebãt,& ad nuptias
dabant,vsq; in diem qua intrauit Noe in arcã & venit diluuiũ,& pdidit oẽs. Caueãt(obse
cro)increduli verbo dei,quo ad pœnam hortant,ne & ipsi suæ incredulitatis pœnã, vel
horribiliorẽ luãt.Nã & malũ q̃d deus nobis futuꝝ minat,q̃que certo futuꝝ ẽ,atq; si q̃d bo
ni ꝑmittit,vel quãlibet apud nos ĩpossibile.Vñ & ex dicto Elisabethæ colligendũ est.

K ¶Tertio,nihil tã difficile,nihilq̃ tam eẽ impossibile,q̃d vere credẽti nõ possit euenire. Marc.9
Id q̃d Chr̃us alibi testat: Oĩa(inquiẽs)possibilia sunt credẽti.i.dei verbo,q̃ & p fidẽ se- Marc.11
cula esse apta intelligimus iuxta Apłm: Fide pp̃łus Israeliticus mare rubrũ,tanq̃ per aridã Hebr.11
terrã transijt.Fide & ipsa Sara sterilis virtute in cõceptiõe seminis accepit,etiã præter tp̃s Exod.14
ætatis,qm̃ fidelẽ credidit esse eũ,q repromiserat.Sic & fide mirabiliter longeq̃ supra & p̃- Gene.21
ter naturã gloriosissima virgo Maria dei æterni filiũ,incorrupta virginitate cõcepit & pe
perit.Propterea hodie ad eam verissime exclamat diua Elisabetha.Et beata quæ credidi
sti,i.angeli verbo,quoniam in te perficientur,quæ dicta sunt tibi à domino.

¶HOMILIA XCI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST
Luc.1.Exurgẽs aũt Maria,abijt in mõtana cũ festinatiõe in ciuitatẽ Iu da,& intrauit domũ Zachariæ,& salutauit Elisabeth &c.

In ferijs visitationis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

A

I(vt credi par est & æquũ)pia mater ecclesia vel hac quoq; rõne,
aliquot nobis dies quorundã sanctoꝝ festos esse voluit ac demã
dauit,vt in his in vnum cõueniẽtes locum,q dei est domus oĩo-
nisq̃ templũ,eos decenti laude prosequamur, in qbus deus ipse
se laudandũ censuit,illosq̃ laudantes simul simus ipsoꝝ in omni
virtute imitatores(quum vtiq; illorum virtutes in die solennita-
tis eoꝝ,nostræ mentis oculis obijciuntur)nimirum quod virtuo
sa facta q̃ diuoꝝ opa pinde faces sint quædam sacræ,nos ad æmu-
lationem,sequendosq̃ eoꝝ mores,suo ardore succendentes,pul Eccl.44
chritudineq̃ allicientes & sic nobis inde speculum sint virtutum
& opera-

& operationum, vnde demũ intelligamus pariter qua via & rõne & actione deo grati, cœlum & ipsi simus cõscẽsuri. Si (inquam) vel ideo ecclesia nobis quorundã sanctorum dies cẽsuit esse solennes, vt recordatiõe & memoria virtutum illorum & ipsi reddamur virtuosi, si-
Psal. 150 mulq́ deum in sanctis suis (iuxta Dauidem) laudemus & glorificemus, haud sane scio, cuius sancti dies & cõmemoratio nobis esse debuerit solẽnior, celebriorq́ aut haberi possit, ad oẽm rõnem virtuosæ beatæq́ actionis indipiscendã efficacior q̃ quæ est diuę deiparæ virgini Mariæ ab eadẽ ecclesia statuta & dedicata. Nempe, ꝙ ea superbenedicta virgo & mater oĩbus sit hymnis, & canticis diligentius extollenda, dignisq́ sane muneribus honoranda, quæ vel ob hoc vnum oĩbus est honore omni dignior, quòd sola mater dei sit facta, vnde sui nullam aliquando similem habuit nec habet, nec vllo tempore habitura.

¶Cuius de laudibus vel ex parte nemo pro meritis vel quãlibet ingeniosus, vel quãlibet B
eruditus, vel quãlibet deniq; facũdus eloquẽsq́ dicere pt. Tam ꝑfecto illa digna est lauda-
Eccl. 43 ri, vel qualibet laudatiõe, vt laudare illam nullus sufficiat. De qua vel sapiẽs ille merito dixisse (paucis tñ verbis mutatis) videri queat. Multa dicimus & deficimus verbis, cõsummatio aũt sermonũ ipsa est. Glorificãtes dñam quãtumcũq; poterimus, superualebit adhuc, & admirabilis magnificẽtia illius. Benedicẽtes dñam illam quãtum potestis, maior est enĩ omni laude. Nec hoc putarim plus æquo dictũ, aut vel pietati vel religioni vere esse dissonum, qñ dubiũ nõ sit, qn totũ ad gloriã Chr̃i laudis attineat, qcqd digne genitrici suæ im-
Matth. 25. pensum fuerit & rite exhibitũ, quũ ille ipse dñs dixerit, sibiipsi fieri, ꝙ vel minimis factum fuerit. Quàm vero nobis illius memoria ad oẽm virtutẽ amplectendã cõducere valeat, nemo pius est, q non videat. Qñquidẽ ꝙ hęc ipsa sanctissima virgo, qa gr̃a plena fuerit, & qui cũ dñs habitarit, apudq́ eundẽ gr̃am inuenerit, nõ potuit nõ esse oĩm virtutũ plenissima, vt etiã merito virtutũ oĩm exemplar lucidissimũ dici debuerit, quæ vtiq; (vt est apud
Zacha. 4 Zachariã) gr̃am gr̃æ exæquauit, gr̃am vtiq; donorum gr̃a virtutũ, in qua fuit sapĩa, intellectus, cõsiliũ, fortitudo, timor, scĩa, pietas, quarum quãlibet ꝑinde ꝑ modũ pr̃iæ. i. citra pugnã & ad alios vsus cũ merito habuit. Id q̃d scripturas diligẽter ꝑcurrẽti facile patebit. Modo qs dubitat in ea fuisse oĩm virtutũ gr̃a, in qua septẽ spũs sancti dona fuere? Quũ in ijs indubie esse intelligit, qcqd vel virtus ẽ vel ad virtutẽ attinet. Et sane huius facit periculũ meę Homiliæ prooemiũ, quod vnà cum euãgelio, quatenus tp̃s suffert, deo auspice videamus.

¶Pauca nimirum sunt verba & multa, si & voces & sensus cõsideraueris. Nec dubitabis de C
ijs ꝓferre, q̃d de Apocalypsi Hieronymus adseruit, q̃ tot habet sacr̃a, q̃d verba. Sic & ꝓloquiũ nr̃m cõplectit totidẽ Chr̃isnas easdẽq́ morales doctrinas, q̃t verba: Exurgens (inqt Euãgelista) Maria in diebus illis. Quid est exurgẽs Maria, nisi itineri se accingẽs? Abijt in mõtana cũ festinatiõe. Neq; de societate ẽ ambigendũ, abijt proculdubio comitata, qbus oportuit, cuius etiã sp custodes erãt angeli, qbus cognata ẽ virginitas, & q nunq̃ similiorẽ habuerãt q eã quã habebãt dñam & se gr̃a superiorẽ. Societatẽ ergo (& si Lucas nõ scripserit) intelligẽdã tñ reliqt ex ꝑfectiõe, ꝑ lõga etiã terræ ꝓmissiõis spacia, ad mõtana, s. Iudææ, q̃ abiuit paulũlũ deflectẽdo ad meridiẽ, vt in domũ veniret Zachariæ, quã paulo citra Bethleẽ sitã fuisse ꝓhibẽt. Quã vbi intrauit virgo sc̃ta salutauit Elisabeth cognatã suã. Quàm fuerit felix hęc salutatio & dei bñdictiõe plena, Lucas abũde ĩdicat. Postq̃ angel⁹ abscõdita narrasset, & vt fides astrueret, exẽplo fœĩæ sterilis cõceptũ virginis nũtiauit. Ipsa vero Maria (inqt Lucas) Exurgẽs. s. ab orõne & loco cõtẽplatiõis, q̃ ꝓuia fuit opib⁹, haud ꝑinde incredula de oraculo, nec vti de nũtio incerta, nec velut de exẽplo dubitãs, sed pro voto ꝑinde læta, ꝓ officio religiosa, ꝑ gaudio festina. Exurgẽs ꝑrexit in mõtana cũ festinatiõe, nõ à publico virginitatis pudore, nõ ab studio asperitate mõtiũ, nõ ab officio ꝓlixitate itineris retardata abijt: ad eruditionẽ mulieribus, vt & ipę sedulitatẽ exhibeãt ꝓgnãtibus cognatis. Abijt cũ festinatiõe, nimirum nescit tarda molimina spũs sc̃ti gr̃a. Et rursus, ad eruditionẽ virginũ, ne ipę in plateis demorent, nec aliquos in publico misceãt sermones, ne alioq modũ loq̃ndi ꝓgrediant, ne qd indecori sermo resonet. Siqdẽ speculũ mẽtis plerũq; in verbis refulgeat. Est & in hoc magno ornamẽto iuniori ætati verecũdia, q̃ certe gl̃osa fuit in diua virgine Maria. Quę abijt in ciuitatẽ Iudę, & ĩtrauit in domũ Zachariæ, & salutauit Elisabet. Et rursus aliud ẽ mulierib⁹ documẽtũ, i primisq́ virginib⁹ vt q̃ ex Maria didicerũt pudorẽ, discãt & hũilitatẽ. Maria qdẽ ꝓpinq̃ venit ad ꝓximã, iunior ad seniorẽ, quã & prior salutauit. Decet enĩ virginẽ, vt q̃ sit castior, hoc sit hũilior, sciat deferre seniorib⁹ honorẽ, vt sit magistra hũilitatis, in q̃ est ꝓfessio castitatis, q̃ & comitẽ habeat pietatẽ. Sic Maria vtcũq; sup̃ior venit ad ĩferiorẽ Elisabet, Chr̃us ad Iohãnẽ: Salutauit (inqt) Maria Elisabeth. O mira & rara salutatio, vbi vtriusq; ex mutua gratulatiõe creuit felicitas, exuberauit spũs diuin⁹. Maria fontẽ oĩm spũaliũ dotiũ secũ ferebat in vtero, suiq́ sc̃t⁹ adflatu. i. iã tota spirabat deũ. Exultauit infans in vtero, saluatoris aduẽtũ, ꝑinde cognoscẽs. Vides igit q̃ magna & multa in paruis, paucisq́ verbis sit ad morales politicasq́ vir-

rasq; virtutes(quas vtiq; euangelium non extinguit,neq; nihili pendit)eruditi? Nunc & deinde experiamur quantū in eo fit verborū cōtextu,quo ad mysticas doctrinas exēplar. 1.Tim.3.4

D ¶Primo qdem quū ait euāgelista Exurgens,monemur vt ipsi surgamus à torpore desidiæ à desiderijs terrenis nō elongemus,in qbus demorando dormiuimus. Vnde Apl̃us: Hora(inqt)est iam nos de somno surgere, abijciamus opa tenebrarū,& induamur arma lucis,sic vt in die honeste ambulemus.Non in comessatiōibus &c.Et carnis curam nō feceritis in desiderijs.Idem:Surge q dormis,& exurge à mortuis,& illuminabit te Chr̃us. Roma.13 2.Corin.8 Roma.13 Galat.5 Eph.5

E ¶Scd̃o:Abijt Maria in mōtana,vt & nos in altiorē vitā,appetēdo cœlestia,tendamus & transeamus.Vnde Apl̃us:Igit(ait si consurrexistis cum Chr̃o,quæ sursum sunt,quærite vbi Chr̃us est in dextera dei sedens,quæ sursum sunt,sapite,nō quæ sup terram. Mortui em estis,& vita vestra abscondita est cum Chr̃o in deo.Mortificate ergo mēbra vr̃a, quæ sunt sup terrā,fornicationē, immunditiā,libidinē,cōcupiscentiā malā & auaritiam. Col.3

F ¶Tertio: Festinauit Maria,vt & nos ad bona opa acceleremus,omnē morā(quæ parastis etiamnum semp nocet)præscindamus, cogitantes breue esse tempus, in quo operari possimus,maxime,qa ignoramus,qua sit dn̄s hora venturus. Sane nota est euangelica parabola de quinq; fatuis virginibus,quæ moram facientes,cœlum ingredi nequiuerunt,q bus clamātibus:Domine,dn̄e,aperi nobis,responsum est:Amen dico vobis,nescio vos. Hinc dn̄s ait:Vigilate itaq; quia nescitis diem neq; horam.Quod & Sapiens sensit, quū dicit:Non tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem.Subito em̄ veniet ira illius,& in tempore vindictæ disperdet te. Et Christus denuo: Me oportet(inquit) operari opera eius,qui misit me,donec dies est.Venit nox,quando nemo potest operari.Et Paulus sequitur:Dum tempus(inquiens)habemus,operemur bonum ad omnes. Galat.6 Iohan.9 Matth.25 Eccl.5 Iohan.9

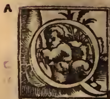
G ¶Quarto:Venit Maria in ciuitatem Iuda.Quid Iuda? Est confitens.Monemur,vt & ipsi ingrediamur ad templum,ad clausum cordis cubiculum,laudantes & confitentes domino hymnis confessionis & laudis.Hinc Paulus:Implemini(inquit)spiritu sancto,loquentes vobis ipsis in psalmis,& hymnis,& canticis spiritualibus.Et Sapiens ait:Date nomini eius magnificentiam,& confitemini illi voce labiorum vestrorum,& in canticis labiorum & cytharis.Et Propheta:Confitebor tibi in ecclesia magna. Gala.6 Matth.6 Ephe.5 Eccl.39 Psal.34

H ¶Quinto:Intrauit Maria in domum Zachariæ:Quid est Zacharias? Id est,memorās domini.Hinc & nos sine vanis cogitationibus memores esse domini debemus,& eius mā datorum ad faciendum ea.Sic monentur filij Israel,vt recordentur omnium mandatorū domini,nec cogitationes suas sequantur,sed magis memores præceptorum domini faciant ea,sintq; sancti deo suo. Hinc dicit scriptura: Quoniā Tobias memor fuit domini in toto corde suo,dedit illi deus gratiam.Qui moriturus,inquit ad filium suum: Omnibus autem diebus vitæ tuæ,in memoria habeto deum,& caue ne peccato aliquando consentias,& prętermittas præcepta dei nostri. Nume.15 Tob.1 Tob.4

I ¶Sexto:Maria salutauit Elisabethā:Quid est Elisabeth? Est dei mei saturitas Et nos q q; salutemus Elisabeth,mūdi vanitates spernētes,vnicā nostrā saturitatē in solo deo statuamus,q solus desideriū nr̃m in bonis replet,vt canit Propheta.Hinc Apl̃us monet, ne perficiamus desideria carnis.Qui aliàs ait:Deus autē meus impleat desideriū vestrū secūdum diuitias suas.Sic sane Maria totū suum desiderium in deo maximo habuit.Exultauit (inquiēs)sp̃us meus in deo salutare meo. Vtinā & ipsi omnes eandem,vel oīm virtutū normam,& stellam ardentem imitaremur,vt & cor nostrum in deo ipso totum suum reponat desiderium, id quod ad cœlestia vnicum est iter. Psal.102 Galat.5 Phil.4

¶HOMILIA XCII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Ruth quarto:Vt hęc sit exemplum virtutis in Ephrata,& habeat celebre nomen in Bethleem.

In vigilia assumptionis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

A

Vum(q̄d aliàs & q dē multoties copiose tractauimus) ecclesia sancta, vel ideo potissimū memoriā diuorū suis diebus in anno agendam instituit, vt audiētes sacrosanctas ipsorū theologicasq; virtutes, eorū adeoq; Chr̃i facilius reddamur imitatores.Nimirū sacris litteris admoniti,qb' scriptū ē.Hāc āt tētationē.s.cęcitatis,ideo pmisit dn̄s euenire illi,vt posteris daret exēplū patiētiæ ei', sicut & sči Iob.Sic Chr̃s alibi suos discipłos cōsolatur',allegat pphetas demortuos,q & ipi eēnt psecutionē passi.Et Iacob' ait:Exēplū accipite frēs, terrēs exit' mali lōganimitatis & laboris & patiētię p phetas,q locuti sunt ī nōie dn̄i.Ecce btificam' eos,q sustinuerūt. Tob.2 Matth.5 Iacobi.5

Sufficien

Sufferentiā Iob audiftis,& finem dñi vidiftis,qm̄ mifericors eft dñs & miferator. Et Pau
Hebræ.6 lus ait: Verè efficiamini imitatores eorū, q fide & patientia hæreditabunt promiffiones.
Roma.15 Qui & alio in loco fcribit: Rogo vos imitatores mei eftote,ficut & ego Chri. Quū(inq̄)
1.Cor.4.11 ecclefia hmōi fanctorū memoriā inftituit,cur nō vel frequētiffimā debuiffet inftituere di-
uæ Mariæ virginis memoriā? Quæ tāto oibus fanctis pſtat virtutū eminētia,quanto ipfa
vnica fit,quā fibi deus ex vniuerfis matrē felegit,quæ primā fimilē vifa nō eft,nec habere
fequentē,quæ fola fine exemplo placuit Chrō dei Opt. filio vnico. Quæ(inquā) adeo vſq;
excelluit virtutibus,vt merito toti muliebri fexui facta fit virtutum oim fpeculum, pro-
indeq; ex facris literis merito ac iufte videntur in eam defumpta mei thematis verba.
¶Vt hæc fit exemplū virtutis in Ephrata,& habeat celebre nomē in Bethleē. Quę fane B
verba q̄ fint recte in diuā virginē Mariā citata, videbim⁹, vbi hiftoria, ex q̄ ea funt verba
recepta,à nob fuerit breuiter enarrata,q̄ habet,in dieb⁹ vnius iudicis (qn̄ iudices ꝑerant)
factā effe famē in terra Iuda, abiiffeq; hoiem de Bethleē Iuda, vt peregrinaret in regione
Moabitide(q̄ gentiliū fuit)cū vxore fua, ac duobus liberis. Hoiem fuiffe appellatū Elima
lech,& vxorē ei⁹ Noemim,alterūq; filiū Maalonē,& alterū Chelionē: Ephrateos de Beth
leē Iuda, hofce ingreffos regionē Moabitidē,moratos ibi fuiffe. Et mortuū eē demū Eli
melech Noemi maritū,remāfiffeq; ipfam cū duobus filiis, illos duxiffe vxores Moabiti-
das,quarū vni nomē Orpha,alteri Ruth,filiæ(vt aliq volūt) Eglon regis Moab,māfiffeq;
ibidē decē annis,mortuos deinde ambos filios, Maalonē videlicet & Chelionē,remāfif-
feq; mulierē orbatā duob⁹ liberis ac marito,poftea furrexiffe,& in patriā Iuda ꝓrexiffe cū
vtraq; nuru fua. Quo cū veniffet, reuerfam eē Orphā manēte Ruth,fuæq; focrui fidelt ad-
hærēte. Quæ cū pulchra eēt eademq; puella & virtuofa, cęptā eē ardēter amari à Booz,
viri Elimelech cōiugis demortui Noemi cōfāguineo hoīe potēte & magnarū opū,quē cū
viciffim illa(deo ita ordināte)amaret,facile fubfecutā fuiffe defpōfationē, ꝑcipue φ ꝓpin
quitas accederet inter vtrāq; ꝑfonā. Porro cū ageret defpōfatiōis folēnitas,palā coramq;
Booz maioribus natu & vniuerfo pplo dixiffe: Teftes vos eftis hodie,φ poffederim oīa,q̄
fuere Elimelech & Chelion & Maalon,tradēte Noemi, & Ruth Moabitidē vxorē fum-
pferim, vt fufcitē nomē defuncti in hæreditate fua ne vocabulū eius de familia fua ac fra
tribus & pplo deleat. Vos(inqt) hui⁹ rei teftes eftis, Rñdiffe oēm pplm, q erat in porta,&
maiores natu. Nos teftes fum⁹: Faciat dñs hāc mlierē ficut Rachel & Lyam, q̄ ędificauerit
domū Ifrl, vt fit exēplū virtutis in Ephrata & habeat celebre nomē in Bethleē &c. Tuliffe
Gene.29. igit Booz Ruth & accepiffe vxorē,ingreffumq; ad eā,& dediffe illi dñm vt cōciperet & pa
reret filiū,i cui⁹ natiuitate cōgratulata fit tota vicinia. Hæc ex libro Ruth. Hęc ē illa Ruth
pulcherrima,in qua mirabile cōtigit illud,φ cōpugnātib⁹ inter fe duabus legis diuinę fen
Deut.7.23 tētiis,ipfa in falutē euafit. Qñquidē lex dicit: Ammonites & Moabites etiā poft decimā
gñationē nō intrabūt ecclefiā dñi in æternū,qa noluerīt vobis occurrere cū pane aq̄ in via
qñ egreffi eftis de Aegypto. Et lex dicit; Si fuerit mortuus vir abfq; liberis, vxorē defun-
cti frater eius vel ꝓpinquus accipiet,& fufcitabit femē fratris fui. Itaq; lex ipfa, q̄ dānabat
Deuter.25 eā, qm̄ Moabitidis erat, fuffragabat illi, vt acciperet eā Booz,qm̄ vxor ꝓpinq fuerat,& ta
liter nō folū intrauit ecclefiā dñi, verūetiā pricipalē obtinet memoriā in ecclefia dñi,ita vt
femē qđ ex ea fufcitatū ē,ftatim fcđa gñatiōe generaret Dauid,principē & regē ecclefiæ
dñi. Siqdē Obed ex ea gñatus genuit Ieffe, Ieffe āt genuit Dauid regē. Sic fane, qm̄ Ruth
ꝓ merito fidei fuæ nupfit Booz,qa deos prm̄ fuorū repulit,& deū viuētē elegit. Sic Booz
pro merito fidei fuæ illā accepit vxorē, vt ex cōiugio tali fctificato gen⁹ regale nafceret, C
¶Ex q̄ fane mirabili negotio,nemo ē rerū diuinarū adeo expers, q ignoret q̄ merito cō
ueniat diuę virgini Marię cū Ruth. Hęc em̄ & fi lege ꝓhiberet ingredi ecclefiā, tñ fide mo
rūq; nobilitate eādē īrare meruit. Sic q̄ diffinitionē legis exceffit, iter maiores dñici gñis
cōputari meruit,nō ꝓpter corporis, fȝ ob cognationē mētis electa, in q̄ & Efaiæ vaticiniū ē
Efa.16 impletū. Emitte agnū dñe, dñatorē terrę de petra deferti ad mōtē filię Siō. Fuit ergo Ruth
certiffima figura deiparę virginis Mariæ, tū φ & ipfa Maria fola fide meruit,natura repu
gnāte,mr̄ fieri ei⁹, q caput ē ecclefię, Iefu Chri(inq) nr̄i feruatoris, cępitq; nob eē fuo ptu A
Ephe.1.5 in falutē, adfirmāte Elifabetha fctā. Et btā q̄ credidifti, qm̄ ꝑficient ea, q̄ dicta funt tibi à
Coloff.1 dño. Tū fcđo, φ adeo pares in vtraq; fuere virtutes, q̄ tātæ in vtraq; fuerūt, vt vtraq; habi
Luc.1.1 ta fit virtutis exēplar in pplo,& qdē in Ephrata.i. in abūdātia. Ephrata em̄ abūdās eft,&
etiā in Bethleē celebre habet nomē.i. in domo refectiōis. Siqdē vtraq; fuarū fplēdore vir
tutū alios affecerit, refecerit, ꝓmoueritq; q̄uis hoc magis Maria q̄ Ruth, q̄ veritas figura ē
¶Fuit aūt Ruth ꝑcipue(vt ex libro de ea tradit) puella timēs deū, qđ relicta (maior. D
Idololatria & pria, deū verū ęternūq; coluerit. Fuit fidelis, q̄ fide cōtra legē nupferit Booz.
Fuit humilis q̄ etiā parem fe fecerit mefforibus, fpicas in agro colligēs. Fuit negotiofa, φ
etiā cū cęteris lōge minorib⁹ ipfa rufticos labores i agro exercuerit, ne cēt otiofa, Fuit ho-
nefta &

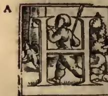
nesta & pudica, qm̃ oẽs sui corpis partes diligẽter tectas custodierit, seq̃ viro nõ voluptatis grã, sed vt gen⁹ in noĩe seruaret, marito copulauit. Fuit gratiosa, quũ tã ii viri Booz tã iã gratiã meruerit, vt illi vxor facta sit, q̃ ab eo audijt, Bñdicta es à dño filia, Noli metuere, qa quicqd dixeris mihi, faciã tibi. Scit em̃ oĩs pplus, q habitat intra portas vrbis meæ, mulierẽ te eẽ virtutis. Fuit & grata mihi in humilitate, qñ respõdit ad Booz, & cadẽs in faciẽ, dixit: V nde mihi hoc dñe, vt inuenirẽ grãm añ oculos tuos & nosse me dignareris peregrinã mulierẽ, dignatusq̃ es me cõsolari, & loq ad cor ancillæ tuę, q̃ nõ sum similis vnius puellarũ tuarũ? Mirabilis fuit partu & felix: siqdẽ q̃ ex viro sene, natura ætatis repugnãte, peperit filiũ nomine Obed patrẽ Iesse, vñ genitus ẽ rex Dauid. Hæ em̃ sunt gñatiões Phares. Phares genuit Esrom, Esrõ genuit Arã. Arã genuit Aminadab, Aminadab genuit Naason, Naason genuit Salmon, Salmon genuit Booz, Booz genuit Obed ex Ruth, Obed genuit Iesse, Iesse genuit Matth. 1

E Dauid regem. ¶ Modo videamus, q̃ diuæ virgini cum Ruth conueniat. Et sane fuit Maria timẽs deũ, φ relictis parẽtib⁹, adeoq̃ toto mũdo, trima adhuc ĩ tẽplũ oblata, deo se totã vouerit, inibiq̃ iã caste, sanctéq̃ vixerit, vt eius vitã, nullus vnq̃ plene laudare potuit, q̃ à nona diei hora ad primã facẽ q̃tidie bibliacos lectitauit libros, profuitq̃ plus vni virgunculæ lectio ad beatitudinẽ & decus, q̃ oĩbus sapiẽtib⁹ oẽs bibliothecæ nimirũ, qa vere deũ timuerit veluti heri diffusius dixim⁹. Fuit Maria fidelis, q̃ (vt diximus) sola fide, intacto pudore, non mõ lege, sed & natura, rõneq̃ stupẽte, filiũ deũ cõcepit, vtpote hõ deũ, creatura creatorẽ, ancilla dñm, filia patrẽ, quẽ admodũ suo loco (si de⁹ dederit) lati⁹ dicemus. At q̃ humilior Maria? Quæ iã ex oĩbus ab æterno electa, dei æterni, regis regũ, dñi dominãtiũ mr̃, ad angelum Luc. 1 respõdẽs, se nõ dominã, nõ reginã, nõ deã, sed humili vocabulo, humilem ancillã vocauit. Id q̃d ipsa humillime psequẽ apud cognatã Elisabethã, inter alia inq̃es: Quia respexit humilitatẽ ancillæ suę, &c. Deposuit potẽtes de sede, & exaltauit humiles. Fuit Maria negotiosa, qp Luc. 1 pe (vt heri satis deduximus) q̃ ab hora tertia, placato iã antea diuino numine, ad meridiẽ lanificio vacarit, & mox à cibo, q illi parcissim⁹ fuit, reliquũ diei diuinarũ rerũ lectiõib⁹ applicarit. Fuit q̃q̃ Maria & pudica & honesta, q̃ etsi suę castitatis optime cõscia, turbata tñ ex salutatiõe angeli, dixit ad angelũ: Qũo fiet istud, qm̃ virũ non cognosco? q. d. Etsi sis angelus, tñ φ virũ cognoscã, ex impossibilib⁹ cernit. Quæ aũt Maria gratiosior? Ad quã angelus ex dei mãdato dixit: Aue grã plena. Et rursus: Ne timeas Maria, inuenisti em̃ gratiã apud deum. Quæ etsi bñdicta inter oẽs mulieres, regũ regis, dñorũ dñi adeoq̃ dei Max. mr̃, ad angelum dixit:: Ecce ancilla dñi &c. Quod aũt mirabilis fuerit Maria & partu felix, ex verbis angeli Esa. 7 claret, q inqt: Ecce cõcipies in vtero & paries filiũ, & vocabis nomẽ eius Iesum. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabit̃, Et dabit illi dñs deus sedem Dauid patris eius, & regnabit Luc. 1 in domo Iacob in æternũ, & regni eius non erit finis. Huius partus tã fuit mirabilis, vt de eo Mich. 4 propheta dixerit: Generationẽ eius qs enarrabit? Quę & oẽs, q de eo audierũt, mirati sunt, Esa. 53 vti suo tpe latius docebimus. Quæ aũt partu felicior & lætior q̃ Maria? Quũ de eo partu angelus ad pastores dixerit: Ecce euãgelizo vobis gaudiũ magnũ, q̃d erit omĩ populo, qa nat⁹ Luc. 1 est hodie vobis saluator, q est Chrũs dñs in ciuitate Dauid, de q̃ pariter suo deinde loco.

F ¶ Nũc vero ṽs, q̃ hactenus diximus, pio corde repetitis, qs nõ profiteat̃ recte dictũ in diuã virginẽ Mariã, vt hæc sit exemplũ virtutis in Ephrata, & habeat celebre nomẽ in Bethleem quę prima fœminarũ seruãdæ virginitatis votũ vouit, se gloriosum munus deo obtulit, virtutibus ornata, deo p̃ oĩbus placuit, viuẽdiq̃ oĩbus, & maxime sexui fœmineo, exẽplũ reliqt? Si nũc ipsa virtutis est exẽplũ, certe et oportet imitemur in ipsius virtutibus, cuius grã aliqd exemplũ dicit̃ ac proponit̃, vt in eo agenda perinde atq̃ in speculo videantur.

HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, 2. Cor. 12. Scio hominẽ in Christo, siue in corpore, siue extra corpus, nescio, deus scit, raptum huiusmodi in tertium cœlum.

In ferijs Adsumptionis deiparæ virginis Mariæ.

A

Eri diximus, q̃ ex causa ab aplis & in canonicis scriptis, adeo nihil Iohan. 19 vel parũ oĩno de diuæ virginis Mariæ vita & laudib⁹ scriptũ sit: nimirũ de qua, postq̃ eã dñs in cruce discipulo, quẽ amauit, reuerẽter cõmẽdauit, inq̃ens: Ecce mater tua, &c. nihil reperit̃, pręterq̃ φ Lucas in aplorũ actis cõmemorat, dicẽs: Hi oẽs erãt pseuerãtes vnanimiter in orõne cũ Maria matre Iesu. Adeo (inquã) parũ de ea scriptũ est in canonicis libris, vt de eius obitu, déq̃ in cœlũ adsumptiõe cui hęc dies sacra ẽ) ne verbũ q̃dẽ scriptũ inueniat̃. V ñ factũ, vt non inter paucos & eos etiã sanctissimos pie aliqñ dubitatũ sit, vtrũ hęc illa digniss. virgo mortẽ obierit vt alij hoĩes, & ei⁹ sola aĩa cęlũ ascẽ- Acto. 1

derit, an mortua & resuscitata, aīa & corpe incorrupto in cęlū adsumpta sit, tā certe hac
de re lōga annoꝝ serie q̄sitū est, vt sacrosancta eccl̄ia de eius corpali adsumptiōe potius
elegerit aliq̄diu pie dubitare, q̄ aliqd temere definire, q̄ illā vtiq; credit in cœlū adsum-
ptā, veꝝ an aīa & corpe vel ideo pie dubitat, q̄d in canonicis scripturis plane nihil, vnde
veritas posset elici, proditū reperiaſ. Quę ꝑinde merito cū vnoq̄q; suo mēbro fideli, cum
diuo Paulo thema meū dicere ꝑt. ¶Scio hoīem in Chr̄o, siue ī corpe, siue extra corp⁹, B
nescio, deus scit, raptū hmōi ad tertiū cœlū. Paulus eñ, vt in dei gloriā & ad veritatē cō
2. Cor. 12 tra pseudoapl̄os cōfirmādā vere gloriareſ, Corinthijs, vtcūq; inuitus, narrat, q̄uo ip̄e di-
uina dispositiōe rapt⁹ sit vsq; in tertiū cœlū, & hinc rursum in paradisum, ac vtrobiq; au
dierit verba q̄dā ineffabilia, q̄ nō sit fas loq, ac se nescire an eo raptus sit in corpe an extra
corpus, scire tñ se raptū in cęlū. Si tātæ fidei apl̄us de eo, q̄d ip̄e expertus ē, nihil prorsus
adfirmare voluerit, q̄to min⁹ & nos adfirmem⁹ de eo, q̄d nec audiuim⁹ neq; vidim⁹, neq;
l̄ris proditū ē, Cuiusmodi ē, an diua virgo Maria aīa & corpe simul, & q̄uo alioq in cęlū
sit adsumpta? An nō sati⁹ fuerit pie cū Paulo dicere: Scio hoīem in Chr̄o siue in corpore
siue extra corpus, nescio, de⁹ scit, raptū hmōi in tertiū cęlū? Qñquidē plane credēdū sit,
eā in cęlū adsumptā, sed in quē modū sane dubitādū ꝑpter silentiū de ea re sc̄tāꝝ l̄raꝝ, q̄
in canone sunt, sine qbus vt ꝑrsus erubuerim aliqd adseuerare, ita ab ijs, q apl̄os sequuti
sunt, q in eā rē plurima scriptitarūt, nō vbiq; dissentire velim. ¶Eapropter q̄d scriptu- C
ris neqmus, rōnib⁹ à scripturis nō dissonis conabimur, vt qd potissimū in hoc de virginis
Marię adsumptiōis negotio sit credēdū, vnde q̄d aliqñ pie dubitatū ē ꝑpter scripturę de
fectū, rōne nō īpia tādē possit ac debuerit credi. Q̄d vt claꝝ fiat. Prīo dicem⁹, an ip̄a di-
ua virgo mortua, viua ve ī cęlū sumpta sit. Secūdo, an mortua & resuscitata corpe & aīa
simul adsumpta. Tertio, quē admodū mortē obierit, & q̄ apparatu credi possit adsumpta
vñ tādē ad hodiernū Euāgeliū deueniem⁹ piā adhortationē habituri. ¶Et sane credi D
Heb. 9 oportet diuā virginē fuisse defunctā corpe, qñquidē (Paulo teste) oībus hoībus statutū sit
1. Cor. 15 semel mori, & in Adā qdē oēs moriant̄, nec possit q̄d seminaſ viuificari, nisi prius moriaſ
Eccl. 25 Vñ & sapiēa ait: A muliere factū ē initiū peccati, & ꝑ illā oēs morimur: quę mors adeo ap
probaſ necessaria, vt oēs qdē ab Adamo prothoplasto vel quālibet sancti mortui sint ac
4. Reg. 2 corpibus exuti, & ī nouissimo die corpaliter resurrecturi. Nec obstat, q̄d de Helia tradiſ,
quē viuū in igneo curru scriptura dicit ī cęlū euectū, qñqdē recepta fide teneat, illū iam
Matth. 17 adhuc viuētē, q interim solūmodo ī Iesu Chr̄i cōgressu visus ē, hūani gētib⁹ testis olim
Luc. 10 & vindex futur⁹. Præterea & cōsona ē doctoꝝ opinio, Heliā nō in cęlū empyreū, sed in
Gene. 5 paradisum terrestrē fuisse translatū, quo & Enoch, antea ē trāslatus, vñ circa finē mūdi
vterq; sit futur⁹ & ꝑdicaturus cōtra ꝑfidiā Antichr̄i. Hinc credi necessum ē diuā virginē
vere recteq; fuisse corpe exutam. ¶Cæteꝝ, an fuerit actutū virtute diuina ad vitā re- E
suscitata, corpi aīa readiuncta, nec difficilis ē respōsio, qua possit pie credi eādē resuscita
tam, corpeq; incorrupto vnà cū aīa in cœlū adsumptā fuisse. Primo, q multi catholici
doctores, ijdēq; sanctissimi, adeoq; antiq, vt apl̄oꝝ tpibus oīno proximi fuerint, idē ad-
seuerāt, quoꝝ ex numero ē Dionysius ille Areopagita Pauli discipulus, itē Iohan. Damasce
nus, itēq; sanctus Germanus Cōstātinopolitanus archieps, itē Hieronymus & Augusti-
nus, & pleriq; alij, q̄s hic recēsere nō vacat. Secūdo, qñ Chr̄i carnē oportuit à corruptiōe
Psal. 15 alienā esse, iuxta scripturā: Nec dabis sanctū tuū videre corruptionē, quā de Chr̄o expo
Acto. 2. nēs Petrus, ait: Neq; caro ei⁹ vidit corruptionē, ita & Marię carnē iuste oportuit mane-
Iohan. 1 re incorruptā, vñ suā carnē Iesus adsumpsit, quū verbū caro factū est, q̄ mō caro Iesu, ca-
ro est Mariæ, & vtriusq; natura, q̄tū ad vnitatē corpalis naturę, est vna. Sic nimiꝝ credi
piū est, Mariā corpe & aīa in cœlū adsumptā. Tertio, quū Maria Chr̄i tabernaculum &
Luc. 1. thalam⁹ portādo pariēdoq; fuerit, certe tātus thesaur⁹ nullibi dignius q̄ in cęlo adseruaſ,
Matt. 1 quū Chr̄s alibi suis ministris dixerit: Vbi ego sum, illic & minister meus erit. Et alias: Pa
Iohan. 12 ter, volo, vt vbi sum ego, & illi sint mecum. At, oro, qs maior Chr̄i atq; verior minister
Iohan. 17 virgine Maria, quæ hūc in vtero gessit, partumq; & aluit & fouit, in præsepio reclina-
Matth. 2 uit, fugiēs in Aegyptū abscōdit, & oēm infantiā eius ꝑsequuta ē vsq; ad crucē, à cuius nō
Iohan. 19 recessit sectatu? Quarto, si elegit diuina volūtas inter igniū flāmas pueroꝝ vestimēta ser
Danie. 3 uare illæsa, cur abouat ī matre ꝑpria, q̄d elegit ī veste aliena? Quū insup diuina mia Ionā
Ionæ. 2. in vētre ceti īcorruptū seruare voluerit, cur nō grā seruasset Mariā incorruptā? Et si Da
Danie. 14 tatū donata? sperātissima fame leonū seruatus, nō seruāda erat Maria, tātis meritis digni
Matth. 27. niel ē in de Absit. Quinto, si nō desunt, q adfirmāt in ijs, q cū Chr̄o resurrexerūt, ꝑpetuā
Luc. 9 resurrectionē iā eē cōpletā. Et sunt q credūt custodē diuę virginis Iohānē etiā glificata
Iohā vlt. carne gaudere cū Chr̄o, eo dicēte: Sic volo eū manere, cur id nō magis credēdum est de
Exod. 20 matre saluatoris? Alioqui q dixisset: Honora patrē & matrē. Et: Nō veni soluere legem
Matth 20 sed adimplere, si nō sup oēs in resurrectiōe matrē honorasset? Præterea, si deus multoꝝ
Marc. 7 sanctoꝝ

ſanctoꝝ corpa, veluti diuoꝝ Petri & Iacobi, ac Catharinæ, tā glorioſe venerabilia reddidit
tāq̃ ſublimi honore decorauit, ad q̃ & vniuerſus mūdus cū deuotiōe properat, quur nō eun-
dē vel etiā maiorē honorē deferret mrīs ſuę corpi, ſi ipm̄ i terra eē dicat? Certe Chrs matrē
cōtēpſiſſe videret. Atq; hoc ipm̄ in terra nō reperit, i cęlū ergo glorificatū eē adſumptū pie
credi debet. Qđ olim Iuuenalis archieps̄ Hieroſolymitan⁹ in ſynodo, q̃ fuit Chalcedoniæ,
ad ſanctū Germanū Cōſtātinopolitanū archiepm̄ loquēs adfirmauit, q ait ſe ex antiqs hiſto
rijs reperiſſe, corp⁹ diuæ Mariæ in gloriā eē tranſlatū, ſolasq; veſtes in monumēto māſiſſe,
quas pſul tādē Iuuenalis Cōſtātinopolim trāſmiſſas in tēplū, tūc diuæ virgini dicatū, colloca
uit, Damaſceno teſte, q adiurat ſe hoc nō ex ꝓprio capite finxiſſe, ſed ea poſuiſſe, q̃ vehemēti
ſtudio lectiōis eoꝝ didicerit, q veriſſima traditiōe à prioribus acceperūt, q̄s eccleſia ſequuta,
Chriānaq; pietas pro certo tenet, corp⁹ huius virginis fuiſſe poſt obitū cœlo illatū, q̄d oportuit
ſane oīs eē corruptiōis immune, nullaq; hūana labe cōtactum. Nec vero vlla (q̄d ſatis cōſtat)
eius ſepulchri veſtigia extāt in terris, ſepultive corpis memoria, q̃ pioꝝ opinioni repugnet
Et ita ſane ſi de ſcripturis canonicis, de adſumptiōe diuæ Mariæ in cœlū reqſitus fuerit, non
impie themate nr̄o reſpōdebis, Scio hoīem in Chr̄o ſiue in corpe, ſiue extra corpus, neſcio,
deus ſcit, raptū hmōi in tertiū cœlū. Si pias inſpexeris à nobis memoratas rōnes, rurſus non
impie reſpōdebis. Crediderim nō illibenter, diuā Mariam fuiſſe hoīem defunctā, ſed paulo
poſt reſuſcitatā cū aīa & carne glorificata in cœlū ſup oēs angeloꝝ choros adſumptā, & nūc
& ſemp cū filio ſuo vnigenito gaudere. ¶Refert aūt Dionyſius, Pauli diſcipul⁹, circa obi- Dionyſius lib. de diuinis nominibus.
F tū virginis ſe & aplo̅s cōueniſſe, vnūquēq; prout potuit, in dei laudē habuiſſe orationē, inte-
rimq; cęleſtes hierarchias adſtitiſſe infinitæ virtutis. Id q̄d libellus qdā diuo Iohāni Euāge-
liſtæ, ſed (vt opinor) apographice adſcriptus, teſtat. Quo ſimilr̄ exprimit, exhibita virgini à
deo cōſolatio, aploꝝ cōgregatio, ſine dolore cōſummatio, ſepulturę in valle Ioſaphat ꝑpa-
ratio, exequialis deuotio, Chri & toti⁹ curię cęleſtis obuiatio, Iudęoꝝ pſequutio, miraculo-
rū in omi cauſa decēte choruſcatio, in aīa ſimul & corpe adſumptio, q̃ vel ſingula vnà cū di-
uo Hieronymo pie fuiſſe facta crediderim, quū à fide nō abhorreāt. Siqdē eius rei ſit euidē-
tiſſima figura in ſcripturis de trāſlatione arcę. Abijt em̄ Dauid & abduxit arcā dei de domo
Obededom in ciuitatē Dauid cū gaudio, & erāt cū Dauid ſeptē chori, & victima vituli. Se- 2. Reg. 6.
quitur. Porro Dauid, & oīs domus Iſrael, ducebāt arcā teſtamēti dn̄i in iubilo, & in clāgore
buccinę. Sane arca eſt diua virgo, in q̃ poſitū fuit veꝝ māna Chrs. Obededom eſt pſens mū- Iohan. 6.
dus, i. ſeruus ſanguinis, vn̄ Maria fuit trāſlata, Dauid Chrs, q dux fuit in diua virgine trāſ-
ferēda. Septē chori, ſunt ſeptē chori ſctōꝝ, angeli, pr̄iarchæ, prophetæ, martyres, cōfeſſores
virgines, innocentes. Modo qs vnq̃ cogitare ſuffecerit, aut q̃ lingua proferet, q̃ glorioſe ho-
die regina mūdi proceſſerit, q̄to deuotiōis affectu tota in eius occurſum cœleſtiū legionum
prodierit multitudo? Quātis ad thronū cāticis ſit deducta, q̃ placido vultu, q̃ ſerena facie, q̃
diuinis amplexib⁹ à filio ſit ſuſcepta, & ſup oēm creaturā honorificētiſſime exaltata?
G ¶Dubitādū vtiq; nō eſt, quin Chrs ipe dn̄s p ſe totus feſtiuus occurrerit, & cū gaudio eā
ſecū in throno collocarit, q alioqui nō impleſſet, q̄d in lege mādauit: Honora patrem tuū & Exod. 20
matrē tuā. Vtiq; dubitari haud ſane debet, qn (vt eccleſia pie credit) ad eandē ſuā glorioſam
matrē hoc ex Cāticis deprōpſerit: Veni electa mea, & ponā in te thronū meū, qa concupiui Cant. 2.
ſpeciē tuā. Cui illa ediuerſo: Paratū cor meū dn̄e, paratū cor meū. Deinde, q cum Ieſu vene Pſalm. 56
rūt. Hæc eſt, q̃ neſciuit thoꝝ in delicto, habebit fructum in refectiōe aīaꝝ ſanctaꝝ. Rurſus Sap. 3
Chrs, cātor cātoꝝ: Veni de Lybano ſpōſa, veni coronaberis. Nec, inquā, dubitādū eſt, quin Cant. 3
Chrs, verus ille Solomon, imo vel (teſte ipo) plus q̃ Solomon, qa rex regū, dn̄s dominantiū Matth. 12
ſurrexerit in occurſum matris ſuæ, adoraritq; eā, & ſederit ſup thronū ſuū, poſitusq; fuerit Lucę. 11
thron⁹ matri regis, q̃ ſedit ad dexterā eius, dixitq; ei petitionē vnā paruulā: Ego depcor à te 3. Reg. 2
ne cōfundas faciē meā. Et dixit rex: Pete mr̄ mea, neq; em̄ phas eſt, vt auertā faciē tuā. Solo-
mon eſt pacific⁹, qualis fuit Chrs, mater Solomonis Berſabee. i. puteus ſeptē fluminū, & eſt
Maria, in qua fuerūt ſeptē gr̄æ, ſeptē dona ſpūs ſancti. O q̃ vere potuit illa glorioſa virgo il- Luc. 1
lud apud Lucā de ſe dicere, Quia reſpexit humilitatē ancillæ ſuæ, Ecce em̄ ex hoc beatā me
dicēt oēs generatiōes. O felix, o nobile caſtellum Maria, ſimulq; Martha (ſic em̄ eccleſia ho
die te p Euangeliū celebrat) q̄d quū hoc in ſeculo ſuſcepiſti hoſpitio p virginalē cōceptū &
partū & laborē, hodie rurſus in ſuū te caſtellū, omi gloria & maieſtate plenū, ſuſcepit, teq; ſu
per choros angeloꝝ exaltauit, tuūq; in bonis deſideriū repleuit, vt vides deū facie ad faciem,
gaudesq; cū filio in æternū. Hæc eſt illa optima pars, quā elegiſti optima Maria, quæ (teſtā- Lucæ. 10
te Euāgelio) nunq̃ abs te auferet. Iam demum, fratres in domino chariſſimi, deuotius apud
vos recolligite, quantis laudū præconijs hæc illa dei mater atq; noſtra, nunquā nō ſit extollē
da, quam tam gratioſe, tāq; glorioſe ſublimauit Chriſtus dn̄s noſter. Recolligite, inquā, qd
nobis agendum, vt & ipſi tā bonæ partis ſimus poſt hāc miſeriaꝝ vallem participes, hoc eſt
ſi velimus in eandē cœli manſionē locari? Nil profecto aliud, q̃ vt nos hic dn̄m Ieſum in no-

 ſtrum

strum castellũ.i.cor,hospitio,bona fide,virtuosaq́ꝫ cõtemplatiõe & actiõe suscipiamus : Si-
quidẽ paꝝ fit audiſſe virginẽ gloriosam ad cœlos adsumptã, nisi & ipsi nitamur ad cœlum
Luc, ii eleuari. Quod eqdem fore nõ putarim,nisi saluatorẽ prius per obseruationẽ eius mãdatoꝝ
nobiscũ habeamus,qm̃(vt Chrũs ait)qui nõ est cum Christo,contra ipsum est,& q nõ col-
ligit cũ ipso,dispergit. Quod ne fiat,Christũ diuæ Mariæ exemplo bonis operibus,instarq́ꝫ
Marthæ hospitio recipiamus. Id q̊d & intercessiõe virginis atqꝫ matris Mariæ facilius fiet:
nempe,cui Chrũs filius verus Solomon, nihil plane sit negaturus.

HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Hester.8. Noua lux oriri visa est,gaudiũ,honor & tripudium.

In vigilia natiuitatis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

Emo pius est,q vel possit vel debuerit dubitare quicqd vbiqꝫ est ve A
ræ laudis,in diuam virginẽ Mariã merito referri, quando ea vel so
la & vnica sit,quæ sine exẽplo dño Iesu Christo placuit,quæ nec pa
rem habuit,nec vnq̃ est habitura,quum semel deũ & hoiem, illæsa
Roma.6. virginitate,genuerit,qui,vt vltra non moritur,vltra aliunde nõ est
Malac.4. nasciturus,quæ quia Christũ,iustitiæ solem(iuxta prophetam)pe-
perit,adeo omni est laude digna, vt fuerit excellentius à prophetis
quidem prænũtiata,à patriarchis rite figuris & ænigmatibus præ-
signata ab Euangelistis exhibita & monstrata,ab angelo venerabi-
liter & officiosissime salutata. Hinc nemo dubitet,& in eius laudem
transferri posse nostri proloquiꝫ verba.

¶Noua lux oriri visa ẽ,gaudiũ,honor & tripudiũ,q alioqui olim de nobilissima, simulq́ꝫ B
pulcherrima Hester dicta,in diuæ virginis Mariæ natiuitatẽ, q̃ hodierna die recolit, ꝑinde
atqꝫ figuratiua accõmodari possunt. Quis eñ tã scripturæ,figuraꝝ tã indoctus,q ignoret ꝑ
Hester recte figuratã fuisse diuã Mariã deiparã? & thema ꝑfatum nostrũ oñi ex parte eius-
dem virginis natiuitati rite quadrari? adeoq́ꝫ oĩa inibi cõuenire, vt vel illa diuæ virginis ini-
micos,in se trahere queãt? Quid eñ,quæso,in pulcherrima Hester fuit, q̊d idẽ nõ verissime
de diua virgine adfirmari haud debeat & valeat? Pulchrã nimis & facie decoram fuisse He-
ster,scriptura testatur,eandemq́ꝫ pudorosam,humilẽ,timorosam,fidelẽ ac constantem me-
diatricem pro populo Iudaico apud Assueꝝ regem,diademate coronatam.

Cant.4 ¶Modo quæsiuerim,quæ vnq̃ Maria virgine pulchrior? ad quã vti sponsam suam atque C
matrẽ Chrũs per scripturã dicit : Tota pulchra es amica mea,& macula non est in te. Quæ
Luc.1. virgine Maria timorosior? nẽpe,quæ etsi nullius sibi criminis, etiã minimi conscia, saluta-
tione tñ angelica audita,turbata in sermone angeli adeo cogitabat,qualis eẽt salutatio,vt ad
ipsam angelus dixerit: Ne timeas Maria,inuenisti eñ gratiã apud deũ. Quæ aũt ea pudoro
sior quæ virginitatẽ perpetuã professa,verecundissime ad angelũ ait : Quomodo fiet istud,
quoniã viꝝ non cognosco? Quæ virgine Maria humilior? quũ ipsa tametsi iã ex angeli te-
stimonio certa,se futurã esse deiparã,humili corde & ore dixit ad angelũ : Ecce ancilla dñi.
Apo.19. Non inquit: Ecce hera,domina,regina,dux,princeps,quamuis iam ex fide & re ipsa mater
1.Timot.6 esset domini dominantiũ,regis regũ,ducũ ducis,principis principũ. Quæ diua virgine fide-
lior & constantior,quæ tempore passionis & amarissimæ mortis vnigeniti filij Iesu Christi
Iohan.19 inter cuneos Iudæoꝝ perfidoꝝ intrepida sequuta est vsqꝫ ad crucẽ filiũ dilectũ,saluatoremq́ꝫ?
Sopho.3 quãuis(vt propheta prædixerat)eius animã doloris gladius pertransierit. Quæ etiã Maria
Zacha.14 virgine certius coronata,ad quã(vt nuper diximus)in cœlos anima & corpore adsumptam
Luc.2 Christus in scriptura dixit: Veni de Lybano sponsa mea,veni de Lybano,veni coronabe-
Cant.4. ris? An vere hæc ipsa apud filium pro nobis intercedat,dubium non est,quando vero sit So
Matth.12 lomonis mater,cuius faciem ille nequaq̃ sit auersurus,nec quidem fas est,quemadmodũ su-
Luc.11 perioribus diebus abunde ostendimus.

¶Esto igitur virgo Maria nobis vera,eadẽq́ꝫ inclyta,pulcherrima,pudorosa,humilis, ti- D
morosa,fidelis,constans,mediatrix & coronata, in quã rectissime quadrat historia thema-
tis. Legitur quidẽ Hester,quæ figura est diuæ virginis,obtinuisse reuocationẽ sententiæ cõ-
tra Iudæos latæ ab Assuero rege per procurationẽ Aman proditoris : quandoquidẽ Iudæi
omnes vna die erant interficiendi,pendebatq́ꝫ publicũ in suis mandatũ. Sed Hester ingressa
ad regẽ inuenit gratiam coram eo. Rex deinde,ostensa in signũ clementiæ virga aurea,mã
datum per omnes prouincias reuocatorium dedit, vnde Iudæis noua lux oriri visa est gau-
dium & honor & tripudiũ. Nũc quæritur,qs verus fuerit Assuerus? Nimiꝝ deus Max. qm̃
Iohan.17 Assuerus beatitudo(quæ est deus)interpretatur,iuxta illud saluatoris: Hæc est aũt vita æter-
na,vt cognoscant te solũ deum veꝝ,& quem misisti Iesum Christũ. Aman vero iniquus est
quo

quo significatur diabolus, cuius iniqtate & inuidia mors in orbē terrarū intrauit. Hic enī Sap. 2
sua neqtia cōtra oēs Iudæos, imo cōtra totū humanum genus in prothoplasto, in specie
serpētis, q callidior cūctis fuit animantibus, chirographū qd cōtra nos erat, vt ex Paulo Gene 3.
accepimus, procurauit, primosq parētes nostros. Vñ oēs Iudæi, imo oēs gentes origi- Coloss. 2
nem trahūt, in eā transgressionē seduxit, vt natura (teste aplo) nati sint filij iræ, mortisq Ephe. 2.
(iuxta eundē) obnoxiæ factæ: quū per vnū hoīem pctm̄ in mūdū intrauit, & per peccatū Roma. 5
mors. Cuius sane sententiæ vigor durauit, donec Hester (quæ interpretat̃ eleuata in popu
lis & pparata in tpe) venit, i. virgo Maria: nimirū, eleuata sup oēm purā creaturam, à to-
taq trinitate ab æterno pparata & ordinata, vt eēt filij dei vnigeniti mater. Quā etenim
Hester. i. Mariā vsqueadeo rex Assuerus. i. deus Max. supra oēs mulieres adamauit tāq
illi fuit propitius & fauorabilis, vt ei p Gabrielē archangelū hāc inauditā salutationem Lucæ. 1.
perferri iusserit: Aue gratia plena, dñs tecum, benedicta tu in mulieribus. Ne timeas Ma
ria, inuenisti enī gratiā apud deū. Hinc eius amore motus & singulari in humanū genus
misericordia pellectus, pfatum cōdemnationis edictum in tempore gratiæ reuocauit, id
qd & Aplus satis euidēter innuit: Donans (inquiens) vobis oīa delicta, delens, qd aduer- Coloss. 2
sus nos erat, chirographū decreti, quod erat cōtrarium nobis. Vnde tandē exortū est in
tenebris lumen. Ingressa p natiuitatē ab honestissimis parentibus Ioachim & Anna vir-
gine Maria in hunc mundū. Vnde profecto cunctis hoībus iam antea per peccata in te- Lucæ. 1
nebris in vmbra mortis sedentibus visa est lux oriri noua, honor, gaudiū, & tripudium.

E ¶O vere lux noua visa est in huius virginis natalitio oriri. Quæ, inquā, lux noua? Di- Iohan. 1.
ua, inquam, virgo Maria, q̄ suo tandem partu nobis protulit Christū Iesum, splendidissi
mam illā lucē, q̄ illuminat oēm hoīem venientē in hūc mundū. Qua sane noua luce visa, Esa. 9.
locus fuit prophetiæ, qua prædictum fuit, populus gentium, qui ambulabat in tenebris,
vidit lucē magnam habitantibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis.

F ¶Quāobrem catholica ecclesia in huius virginis natiuitate deuota cōcinit: Stella Ma
ris hodie processit ad ortū. Cernere diuinum lumen, gaudete fideles. Lumē inquā, virgi
nem Mariam oīni gratia illuminatā, suisq virtutibus, hoībus, dum in terris fuit, lucētē
tanq̄ aurorā prodeuntē in mundū, q̄ solē iustitię effudit. Quo etiā factū, vt hodie vtraq
tam militans q̄ triumphās ecclesia in huius q̄q virginis natalitio admirabunda exclamat
per scripturā: Quæ est (inquiens) ista, quæ progredit̃ quasi aurora cōsurgens, pulchra vt Cant. 6.
luna, electa vt sol. Merito aurora, Maria, quæ hodie ante lucidi, veriq solis exortū pro-
cessit, quam sequutus est Chrūs sol iustitiæ, & verū mūdi lumen, qd humano generi hor
rendis in tenebris obuersanti feliciter illuxit, qd cæcutientibus infulsit mentibus homi-
num, & post diuturnam caliginem cœlitus ortum, nostris oculis apparuit.

G ¶Iuste igit̃ & hodie Maria p corporalē natiuitatē oībus hoībus visa est oriri lux, quæ
verā de se lucē protulit: & qdē noua lux, quippe, cuius alia lux similis nō fuit, nec alia fu- Hiere. 31
tura, quū ea sit, de qua dicit scriptura: Creauit dñs nouū sup terrā, fœmina circūdabit vi-
rum. Cui aūt, quæso, homini in tātæ lucis exortu nō simul visus est oriri honor? q̄ dein- 1. Timot. 1.
de ortus est ille, cui (secūdū Apostolū) soli honor est & gloria. Et reuera honor suboriri
visus ē, nata gloriosa virgine Maria, q̄ adeo in oīni virtutum gñe honorabilis fuit, vt ec
clesia hodie cōcinat: Natiuitas ē hodie sanctæ Mariæ virginis, cuius vita inclyta cūctas
illustrat ecclesias. Est igit̃ hæc inclyta virgo Hester decus & honor oīm virginū & mu-
lierū. Vñ quicqd vspiā ē aut fuit virtutū pinde atq ex lucidissima Idęa colligere queant.
In cuius virginis ortu oriri q̄q visum ē hūano gñi gaudiū & tripudiū, qm̄ in eo p natiui-
tatē Mariæ deleri primū cœpit diaboli cōtra nos chirographū, totiusq humanæ salutis
nasci exordiū: qñquidē impossibile fuerit, vt humani generis redemptio fieret, nisi dei fi
lius de virgine nascerer, ita etiā necessariū fuerat, vt virgo, ex q̄ verbū fieret, nasceretur.

H ¶Nōne igitur oīnibus hodie visum oriri est gaudium & tripudiū, quū hac sacratissima
die illa nobis genita sit, sine qua nasciturus nō erat Iesus Christus, qui nos olim captiuos
à carcere redemit, mortuos à morte ęterna exemit, perditos restituit, exules de exilio mi
seriæ ad patriā æternæ beatitudinis reduxit, & cæcos vera fide ad verā viā pacis illumi-
nauit. Certe omnibus in hac natiuitate suborta est noua lux, honor & gaudiū. Vnde &
ecclesia canit: Natiuitas tua dei genitrix virgo, gaudiū annuntiauit vniuerso mundo. Ex
te enim ortus est sol iustitiæ, Christus, noster deus, qui soluens maledictionem, dedit be-
nedictionem, & confundens mortem, donauit nobis vitam sempiternam.

HOMILIA XCV. DE EO QVOD ECCLESIA CANIT, Hodie nata est virgo Maria ex progenie Dauid, Alleluia.

In ferijs natiuitatis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

Vanto gaudio,simulq́ȝ tripudio hæc fit dies,qua nata eſt diua virgo A
Maria,toti humano generi celebranda,heri in delubro eidē virgini
ſacro,ita multis oſtēdimus, vt idipſm nunc minus putem repetēdū,
quādo nō dubitē ab illis,q cōtioni noſtræ interfuerūt,alijs q̄qȝ q ab-
fuere,aut fuiſſe cōmunicatū aut eſſe adhuc cōmunicandū,ideoq́ȝ in
hac noſtra Homilia,quam breuē eſſe volumus,duo dūtaxat,& qui-
dem primo in dei Opt.Ieſu Chriſti gloriam,in quem conſtat con-
Matth. 25. ferri,quicqd in eius matrē,adeoq́ȝ in omnes eius fratres.i.qui patris
æterni volūtatem faciunt,vel laudis vel vituperij confertur,& dein
de contra eos,qui tantæ virginis laudibus,nullis non technis detra-
here hactenus moliti ſunt,acturi ſumus.

¶Et ſane primo excrucior,eosq́ȝ q ſola temeritate,leuitateq́ȝ ducti citra oēm cauſam lau- B
dibus diuæ virginis detrahūt demiror : nēpe in cuius alioqui honorē eandem virginē deus
Prouer. 8 Max,adeo honorauit,vt ab æterno ex oībus dignā ſelegerit,q̄ Ieſu Chri, filij ſui vnigeniti,
mūdi ſaluatoris mr̄ eēt,vti ipſamet humiliter p ſcripturas gloriat,dicēs:Dn̄s poſſedit me ab
Luce. 1. initio viaȝ ſuaȝ,anteq̄ quicq̄ faceret à principio,ab æterno ordinata ſum,quā & archange-
lus glorioſa ſalutatiōe veneratus ē,inqens:Aue Maria gr̄a plena, dn̄s tecū,bn̄dicta tu in mu
Eſa. 11. lieribus,quā prophetæ ſancti pdicēdo glorificarūt.Eſaias qdē ait: Egrediet virga de radice
Eſai 7. Ieſſe.Et idē:Ecce virgo concipiet & pariet filiū. Itē quā patriarchæ figuris pſignarūt.Siq-
Ezech. 44 dem de qua Ezechiel ait.Porta hæc clauſa erit,& non aperiet,& vir nō trāſiet p eā,qm̄ dn̄s
Exod. 3. deus Iſrael ingreſſus eſt p eā,eritq́ȝ clauſa principi.Et qd p rubū,quē Moſes viderat, typice
ſignificatū eſt,niſi beata virgo Maria,q̄ per ſui contemptū humilis,p virtutū exercitiū aſpe
ra contra mollitiem,viridis p fidē,florida p caſtitatē fuit? Dn̄o itaqȝ apparēte in rubo,flam-
Luce. 1 ma rubū non læſit,& filio dei carnē in virgine ſumēte,obumbrante ſpūs ſancti gratia,pudor
Exod 3 virginalis illæſus p̄manſit.Ideoq́ȝ Moſes admirabūdus dixit. Vadā & videbo viſionē hanc
Apoc. 12 magnā.Quā & Euangeliſtæ exhibuerūt & monſtrarūt.Siquidē Iohānes in Apoca.inquit:
Et ſignum magnū apparuit in cœlo,Mulier amicta ſole,& luna ſub pedibus eius,& in capi-
Cant. 6 te eius corona duodecim ſtellaȝ, q̄ & terribilis caſtroȝ ordinata figurat acies in Canticis:
Gene 3. qm̄ terribilis fuit dæmonibus,qd ſuæ poteſtatis pede contriuerit,caput ſerpentis, & totam
Cant. 6. malignoȝ ſpirituū cateruam tanq̄ cœleſtiū acies caſtroȝ profligat,atqȝ intrepidā fugā con-
uertit.De qua & Solomon in pſona,vtriuſqȝ eccleſiæ cecinit : Quæ eſt iſta,quæ progredit,
quaſi aurora conſurgēs,pulchra vt luna, electa vt ſol:aurora, inquā, virgo Maria nominat,
nā depulſa & ignorātiæ & vitioȝ nocte,ad veri ſolis ortū ſuo ſplēdore puenit. Luna vero,
quia nobis in caligine noctis huius mūdi oberrātibus ſuum lumen benigniter impēdit,Item
ſol,quod totum mundū ſuaȝ virtutum & gratiæ fulgore illuminat.

Luc. 1. ¶Cū igit tāta ſit huius virginis ſublimitas,vt eā deus Max.electiōe ſingulari honorauit, C
ora prophetica deſignarit.Solomonis cātica cecinerint,patriarchaȝ figuræ pſignarint, euā
geliſtæ mōſtrarint,euāgelica vox ſalutādo venerata ſit,& demū Eliſabethæ, alteriuſq́ȝ mu-
lieris pconia beatā prædicarint.Sane excrucior nedū demiror.qd tantā in illā beatiſſimā,ſi-
mulq́ȝ Opt.virginē inſania & impietate debacchati ſint, vt perfricta fronte eandem neſcio
quā ancillā impudenti ore nūcuparint,cuius laudū præconia ne audire quidē potuerūt : ob-
ijcientes videlicet,eā vel nolle laudari,vel nulla eē laude dignam,qm̄ ſcriptura nihil aut paȝ
de eius vita,eiuſq́ȝ laude cōmemoret.Veȝ enimuero,qua ſit ipſum cauſa factū, & quāto ſit
Hebr. 7. ideo diua virgo Maria laude dignior,nuper multis rōnibus & ſcripturis diſputauimus.

¶Præterea qd dicēt oſores ad Melchiſedech,de cuius neqȝ vita neqȝ morte ſcriptura ali- D
quid habet:nēpe quē Paulus ſine patre,ſine matre,ſine genealogia fuiſſe,neqȝ initiū dierum,
neqȝ finē vitæ habuiſſe adfirmat? Nunqd ille propterea inglorius apud nos eſt & olim habē
dus? Nequaquā,quū ille adeo filio dei fuerit adſimilatus,vt dei manſerit ſacerdos in æternū,
Pſal. 109 nā & Chrūs ſacerdos factus eſt ſecūdū ordinē Melchiſedech,quū hic (vt ſcriptura teſtatur)
Gene. 14. rex Salem,proferēs panē & vinū,ſacerdos dei altiſſimi fuerit. Sic ſane non ideo diua Maria
ingloria eſt cenſenda,qd de eius vita,eiuſq́ȝ laude paȝ dicat ſcriptura, q̄ tamen (ſi acutius &
religioſius ipſa accipiat)paucis plurima de ea referat,quēadmodū & nuper recenſuimus. In
Eſa. 11. nouo quidem teſtamento ſimplicibus,apertiſq́ȝ ſine fuco verbis. In veteri aūt teſt.figuris &
translaticijs typis.Sicuti hodie eccleſia catholica illā ipſam virginē celeberrimā fuiſſe ex re-
gali progenie,vtpote ex ſemine Ieſſe & Dauidis natā decantat,inſtructa prophetæ teſtimo-
nio,dicētis:Egrediet virga de radice Ieſſe,& flos de radice eius aſcēdet, vbi certe noīe vir-
gæ,ſacratiſſima virgo,& noīe floris,dn̄s noſter Ieſus Chrūs accipiēdus eſt, q̄ ex regali pro-
genie exorte refulget,ac de ſtirpe Dauid nata.Virgula,inquam,floris,quoniā ex ea flos ille
ſuauiſſimus prodiit.cuius odore bono,totus mundus ad vitam reuocatus eſt.

¶Nec eīi qd in hoc vel in alio,qd ab eccleſia aliunde in huius virginis vel alterius ſancti vi E
tam,mo

tam, mores atq; decorē translatū est, perinde falsum siue erroneū cauillari attentent, quasi in
alium sensum retortū, q̄ sit primo prolatū, id quod ecclesia in primis de beata virgine facere
est solita &c. Siqdem respondendū est, hoc erroris & falsi in ecclesiā reijci nequaq̄ posse, quū Iohā.14.
ea in negotio fidei, religionis, pietatisq; errare nequeat, quæ & Christū, viā, veritatē, vitā, ve- Matth.28.
ritatéq; secū vsq; ad consummationē seculi habeat, & spm̄ sanctū perpetuū nacta sit instru- 1.Timot.3.
ctorem, quā propterea Apostolus firmamentū & columnā veritatis appellat, cuius iudicio
si non acquieuerimus, forte nec euangelio, quo vtimur, acquiescendū erit, quod illius cēsura
perinde iustū, verū, rectūq; est iudicatū. Hinc (& merito quidē) tanta semper fuit ecclesiæ au Actorū.15.
thoritas, vt eius sententiæ etiam in ijs, quorū ratio nō est percepta, obtemperandū standūq;
serio censuerūt. Sileo in ijs typicis scripturis, q̄ ab ecclesia à primo sensu, quo primū scriptæ
sunt, ad aliū deprompiæ sunt sensum, quæ vtpote tā apertā tamq; conformē & piā illius cō-
tinent habitudinē, & affinitatē ad illud, quo de primū illæ sunt conscriptæ, quēadmodum est
hęc in Esaia scriptura: Egrediet de radice Iesse virga, & flos de radice eius ascēdet, nimirum Esa.11.
quæ prorsus conueniat diuæ virgini Mariæ, q̄ virga gracilis humilitate, & regia dignitate,
flexibilis, pietate, flos aūt ipse Chrūs propter puritatē intelligit, quippe qui sine omni labe à Esa.53.
spū sancto cōceptus, sineq; peccato à perpetua virgine natus est, & q peccatū nō fecit, nec in- 2.Petri.2
uentus est dolus in ore eius, nec in eo, vt Iohannes ait, peccatum fuit. 1.Iohan.3.

F ¶Et sane nisi eiusmodi ecclesiæ scripturarū translationes atq; typos admiserimus, parum
vel nihil de Chro, seruatore nro Messia, deq; ecclesia fidei habebimus, quū vel potissimum
Christū verū illū Messiā in lege olim promissum credidimus, eūdēq; dei filium fatemur, qm̄
in eū scripturæ de Messia traditæ cōquadrēt, qbus & ille semetipsm adeoq; eius Apostoli ip-
sum eiusmodi eē probarunt, qm̄ scripturæ in eo cōuenissent, impletæq; essent. Id qd & verū
est idēq; rectū, qm̄ hæc omnia scilicet antiquitus acta illis in figura cōtingebant, quæ & vm- 1.Cor.10.
bra fuerūt bonorū futurorū, quæ quidem vmbra transit, veritate ingressa. Hebr.10.

G ¶Sic etenim rectissime cōtra oēs aduersarios hodie catholica ecclesia diuam Mariā ex re
gia stirpe prognatam, canit, inquiēs: Regali ex progenie Maria exorta, refulget, ex semine
(inquā) Dauid regis, q à Iesse progenitus processit, ita, vt pie ac vere ecclesia hoc Esaiæ vsur
parit: Egrediet virga de radice Iesse. Id qd & eadē ecclesia probandū duxit hodierno Mat-
thæi Euāgelistæ euangelio, qd in huius virginis regiū ortū rite legendū instituit.

H ¶At inquiunt isti, hoc ipsum euangeliū nihil ad regiam diuæ Mariæ natiuitatem cōpro-
bandam facit, quū in eo non Mariæ, sed Christi generatio describitur ex semine Dauid, vn-
de Ioseph, Christi Iesu pater, Mariæ coniunx originem traxit.

I ¶Quibus responderim, id euangeliū plurimū ad Mariæ generationē facere quādoquidē Matth.1
Ioseph viro diua virgo vere desponsata fuerit. Vnde constet eandē de eadem tribu regia, de Luc.1.
qua Ioseph originē traxisse, quoniā mulier viro alterius tribus nubere non potuerit, quādo
ad ipsam pertineret hæreditas paterna. Et sic inibi colligit, non fuisse cōsuetudinis, vt in mu
lierum generationibus ordo texeretur, deindeq; ex vna tribu fuisse, Ioseph & Mariam, vn-
de ex lege eam accipere coactus fuerit, vti propinquam. Id qd luculenter ex Numerorū li- Numer.36
bro deducitur, in quo Moyses ait: Nubāt qbus volunt, tantū vt suæ tribus hominibus, ne cō
misceatur possessio filiorū Israel de tribu in tribum. Omnes enim viri ducēt vxores de tribu
& cognatiōe sua & cūctæ fœminæ de eadē tribu maritos accipiēt, vt hæreditas pmaneat in
familijs, nec sibi misceant tribus, sed ita maneant, vt à domino separatę sunt. Sic etem̄ credi-
mus & Mariā fuisse in cognatione Dauid regis, quoniā eius scripturis credimus, q̄ vtrunq;
dicunt & Christū ex semine Dauid secundū carnē, & eius matrem Mariam, non cū viro cō
cubendo, sed virginem. Quū itaq; virgo Maria Ioachimo patri vnica esset, viro suæ tribus,
qui erat Ioseph, ex lege nubere coacta fuit. Cuius natiuitatis modū est videre ex Cronicis
Bedæ, & in quodā libello, quē se Hieronymus adhuc adolescentulus legisse testatur, & aliqto
post tēpore rogatū transscripsisse. Equidē hic & in præsentia suffecerit rationibus & veridi-
cis scripturis probatum, diuam virginem contra om̄es impios suos inimicos ex regia stirpe
natam esse, ideoq; vere ecclesiam hodie canere.

K ¶Hodie nata est virgo Maria ex progenie Dauid alleluia, qd nō proinde canit, qa referat
ex nobili stirpe quempiā nasci, quū apud deū nulla sit personarū acceptio, quum & Christus Actorū.10
deus & homo pauperculos sibi rudesq; piscatores coadiutores ac fratres selegerit, verum, vt
sua veritati cōtra pseudoprę cones, defensio apud simpliciores non deesset, qbus illi diu mul-
tumq; imponere, vel ideo moliti sunt, vt falso persuasa diuæ virginis ignobilitate, Christo
deniq; seruatori nro adeoq; fidei Christianæ sua derogaret authoritas, quā catholica eccle-
sia hodie lætabūda decātat, dicēs: Hodie nata est virgo Maria ex progenie Dauid. Alleluia.

HOMILIA XCVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, 1.Mach.1. Nos vero pugnabimus pro aīabus vestris & legibus nostris.

In ferijs diui Mauricij contra Turcas.

1.Mach.3

Voniã vt nuper ostẽdimus,plurima scripturarũ loca ex suo primo sensu vel ideo rectè & cõcinne in aliũ deinde sensum trãsferri q̃unt,q̃a magna vtrobiq; accedat affinitas nescio sane q̃d concinnius & aptius in diuũ Mauriciũ fortissimũ Chr̃i athletã, cui hæc dies sacra ẽ,depromi possit,q̃ hęc verba. Nos vero pugnabimus pro aĩabus nr̃is & legib⁹ nr̃is,q̃ alioq̃ de fortissimo Iuda Machabæo scripta sunt. Quia etenim inter noui test. p̃res & veteris magna ẽ cognatio affinitasq; virtutũ,ijsdemq; bonorũ operũ q̃bus enituisse legũtur plerique antiq̃,veri dei cultores, & q̃ sub lege euãgelica insigni vitę sanctimonia,resplenduerũt,certi ob eã virtutũ germanitatẽ & officij dignitatisq; in dei ministerio idẽtitatẽ,q̃s iure improbauerit ea q̃ in veteri test. vel de Abrahamo,vel de Ioseph,vel de Moyse,vel de Aarone, vel de Dauide,vel de hoc gen⁹ alio q̃piã antiq̃ p̃re,eoq; viro s̃ctõ tradita sunt. accõmodari ad illustres sanctitate viros nouæ legis,singulari aliqua virtute cũ priscis illis p̃ribus cõspirãtes? Nulli p̃fecto recta rõne nitẽti absurda videri debet, aut inepta hæc laudis priscorũ ad recentiores applicatio atq; traductio. ¶Id q̃d vt alias ita hodie in primis puto locũ h̃re; B quã q̃ fortissim⁹ ille dux Iudas Machabęus ad suos fr̃es,adeoq; ad suos cõmilitones dixit, dixisse fingo diuũ Mauriciũ ad suos ĩ bello cõmilitones, cõsona fret⁹ vtrobiq; rei vicinitate. Queadmodũ eñi mortuo Matathia,sacerdote summo in Hier̃lm Iudas filius ei⁹,q̃ vocabat̃ Machabæ⁹,militiæ princeps ab ip̃o p̃re cõstitut⁹ surrexit aduersus Seronẽ principẽ exercit⁹ Syriæ(erat eñi is à rege Antiocho copiarũ Imp̃ator electus) q̃ Iudęos p̃tim coegerat ad idololatriã,p̃tim coacturus,queadmodũ inquã aduersus illũ Seronẽ Iudas Machabęus surrexit p̃ tuẽdis suis,q̃ ob metũ validissimi exercit⁹,à maiorũ ritu deficere, vt aliq̃ & q̃dẽ infiniti iã añ defecerãt,moliebant̃,ijdẽq; ad illos forti aĩo & consolatorio dixit: Nõ timeatis cõtra tã fortẽ gẽtiũ multitudinẽ pugnare in paucis militib⁹: facile eñi est cõcludi multos ĩ manu paucorũ,& nõ ẽ differẽtia in cõspectu dei cęli liberare ĩ multis & in paucis,q̃m nõ in multitudine exercit⁹ victoria belli,sed de cęlo fortitudo ẽ. Ipsi veniũt ad nos ĩ multitudine cõtumaci & sup̃bia,vt disp̃dãt nos & vxores nr̃as & filios nr̃os & vt spoliẽt nos. Nos vero pugnabimus p̃ aĩabus nr̃is,& legibus nr̃is,& ip̃e dñs cõteret eos añ faciẽ nr̃am. Estote ergo æmulatores legis,& date aĩas vr̃as pro testamẽto p̃rm,& memẽtote operũ p̃rm,q̃ fecerũt in g̃ñatiõibus suis. Qua sane verborũ virtute illos vsqueadeo cõfirmauit,vt nõ mõ cõtra inimicos vnà secũ aĩose iuerint,sed & mirifica potiti victoria tãdẽ in ritu suo veteri vsq; in sęuissimã mortẽ durauerint,quũ inter alios Machabæi septẽ fr̃es,ab vna m̃re Machabæa geniti, ob p̃rnarũ traditionũ obseruãtiã,ab Antiocho rege sæuissimo in Antiochia martyrij gl̃ia coronati sint cũ m̃re sua,atq; sepulti cum magna veneratiõe ibi q̃escũt. ¶Ita nimirũ (vt deueniam⁹ ad cõparationẽ) cũ Galli exercerẽt exercitũ in Romanos,colligeretq; dux Aegypti,vñ socij diui Mauricij fuere ex C Thebis ciuitate,vñ legio Thebanorũ dicta,exercitũ,eẽtq; in eo diuus Maurici⁹,legionis dux ac princeps,eẽtq; ei⁹ milites coactur⁹ tyrãn⁹ ip̃e Maximian⁹ ad adorãdũ idola,adq; deserẽdã fidẽ,adeoq; in eos,q̃ dijs gẽtiliũ sacrificare recusarunt,sæuiret, vt decimũ quẽq; decollari iusserit. Quos vbi gaudẽtes, vnũ añ alterũ ad martyriũ festinare diuus & inclytus dux Maurici⁹ vidẽs,ait ad eos: Cõgratulor vobis, q̃a pro fide Chr̃i oẽs mori parati estis. Et deinde ad residuos adhuc sup̃stites cõuersus,ne vel minis vel tormẽtorũ terrore deficerẽt,aĩoso nimirũ corde hortatus ẽ. Nũc ergo o filij ingẽs (ita eñi dixisse nõ ĩpie credit) ęmulatores estote legis,& date aĩas vr̃as p̃ testamẽto p̃rm,& memẽtote operũ p̃rm, quæ fecerũt in suis g̃ñatiõibus,& accipietis gloriã magnã & nomẽ ęternũ. Ne timueritis: nos eñi pugnabim⁹ pro aĩabus nr̃is & p̃ legib⁹ nr̃is. Qua sane adhortatiõe vsq; adeo vniuersos cõsolatus ẽ,vt vsq; ĩ mortẽ cõstãtissimi p̃seuerauerit,anteq̃ legẽ euãgelicã adeoq; ip̃am fidẽ desererẽt,ad Imp̃atorẽ impiũ,dicẽtes: Imp̃ator milites tui sum⁹,serui ãt Chr̃i tibi debem⁹ militiã,illi innocẽtiã,oĩa eius noĩe tormẽta subire parati sum⁹, & ab ei⁹ fide nunq̃ discedem⁹. Quod audiẽs Imp̃ator impi⁹ admoto exercitu,oẽs, paucis euauẽtib⁹, martyres dño cõsecrauit. Vñ cuilibet vel l̃ris sacris mediocriter exercitato patet,q̃ recte q̃q; cõcinne ab ore Iudæ Machabæi ad diuũ Mauriciũ, inclytũ Thebanę legionis ducẽ deprõpta sint nr̃i thematis verba. s. nos vero pugnabim⁹ pro aĩabus nr̃is & legibus nr̃is.

¶Quibus p̃culdubio verbis vl̃ hac potissimũ tẽpestate rectissime ẽ vsur⁹ q̃libet Chr̃ia- D nus p̃latus ad suũ pp̃lm subditũ,cui⁹ ip̃e dux ẽ atq; rector,ingruẽtib⁹ passim tortãq; crudelibus tyrãnis atq; inimicis,q̃ ip̃m Christianũ pp̃lm ab eorũ legibus .i. mandatis à Chr̃o Opt. datis,adeoq; à vera religione veteriq; ecclesiæ ritu,nõ secus atq; Antiochus Machabæos,

bæos, Maximianosq;, Thebanos athletas ad fidē pueríam ſuperſtitionēq; deteſtādam inſidijs & armis cogere neqter ſatagūt. Aduerſus ꝗs licebit vnicuiq; ólato ſuos admonere & dicere Nūc ergo o filij æmulatores eſtote legis, & date aīas vr̄as pro teſtamēto patrū & q ſequunt

E ¶At q ſunt tot tāq; impij tyrāni q hac potiſſimū tēpeſtate nos adoriunt? Tres (reliqua. ſunt. Diabolus, caro atq; mūdus. Sane ij tres nr̄æ ſalutis inimiciſſimi, mille modis conantur nos à vera fide & religiōe alio ſeducere, nec qeſcūt p diē, nec p noctē. De diabolo qdē admo nēs Petrus ait: Sobrij eſtote & vigilate, qa aduerſarius vr̄ diabolus tanq̄ leo rugiēs circuit, q̄- 1.Petr. 5 rēs quē deuoret, cui reſiſtite fortes in fide. Et Aplus qq; : Induite vos (inqt) armaturā dei, vt Ephe. 6 poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, vt poſſitis reſiſtere i die malo, & in oībus pfecti ſtare. In oībus ſumentes ſcutū fidei, in q̄ poſſitis oia tela neqſſimi ignea extinguere, & gladiū ſpūs, q̄d eſt verbū dei, p oēm orōnē & obſecratiōnē, orātes omi tpe in ſpū. Et Iacob' ait: Subditi Iacob.4 ergo eſtote deo, reſiſtite aūt diabolo & fugiet à vobis. Appropinq̄te deo, & appropinquabit vobis. De carne vero inimica q̄ nil aliud eſt q̄ carnalis illa & ſenſualis i nobis cōcupiſcētia ad Galat.5 ea q̄ carni placēt, puocās, aplſ ait: Caro em̄ cōcupiſcit aduerſus ſpm̄, ſpūs aūt aduerſus carnē Hęc em̄ ſibi inuicē aduerſant, vt nō q̄cūq; vultis illa faciatis. Idē alio i loco. Nō em̄ (inqt) no Ephe.6. bis tm̄ ē colluctatio aduerſus carnē & ſanguinē. Hinc Iacobus ait: V n̄ bella & lites in vobis? Iacob.4 Nōne ex cōcupiſcētijs vr̄is q̄ militāt i mēbris vr̄is. Quę carnis ſunt tela? Ei' ſunt opa. Quæ? Sunt ſcđm Paulū, fornicatio, imūditia, ſupbia, ira, inuidia, ebrietas, comeſſatio, impudicitia, Galat.5. hocq; genus vitia reliqua, qbus nos caro à ſpū retrahit, & dānatiōi idololatriæq; dedit. Qui bus mō armis iſthęc carnis deſideria repellunt? Cōtrarijs (inquā) virtutib', vtpote caſtitate, mūditia, humilitate, benignitate, charitate, ſobrietate, abſtinētia, pudicitia, & hoc gen' virtu tib' alijs, ita vt ſibi oppoſita ſe mutuo vincāt. At q̄ris, q̄lis aut qs eſt mūdus, q nō eſt aduerſarius & tyrānus? Certe mūdi appellatiōe ſancta ſcriptura nō aliud intelligit q̄ hoīes ſecularia deſideria resq; mūdanas ac plane carnales vitioſasq; ſectātes. Sic Chrs inquit: Si mūdus vos Iohan.15. odit, ſcitote, qa me priorē vobis odio habuit. Et Iacob': Amicitia hui' mūdi, inimica ē deo. Iaco.4 Et q cūq; vult amic' eē huius mūdi, inimic' dei cōſtituit. Et Iohānes ait: Tot' mūdus in ma- 1.Iohan.5 ligno poſitus ē. Sūt ergo mūd' oēs vulgo pċtōres, & ſpecialr ſchiſmatici apoſtatæq;: quēadmodū pfidi Turcę, q plane modis oībus ſunt fugiēdi & fugādi, vbi nos ſuis blandimētis car nalibusq; ſuis dogmatib', vel armis etiānum à vero dei cultu atq; religione veteri retrahere moliunt, ptextu qdē pietatis oēm iniqtatē occultātes, alieniſſima q̄q; ab euāgelio tradētes, q Roma.12 propterea vt p lętale æternę mortis venenū ſunt fugiēdi. Hinc aplſ: Nolite (inqt) cōformari huic ſeculo, ſed reformamini i nouitate ſenſus vr̄i, vt pbetis, q̄ ſit volūtas dei bona, & bñplacēs & pfecta. Q̄d aūt vere p mūdū intelligant Turcæ & q̄q; peſſimi ſchiſmatici ac hæretici, qui hac pſertim miſera tēpeſtate ad illos in omi cōuerſatiōe deficiūt, teſtimonio ē Euāgeli- 1.Iohan.4. ſta, inqens: Chariſſimi, nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpūs ſi ex deo ſint, qm̄ multi pſeudoprophetæ exierūt in mūdū. Ipſi de mūdo, id ē, de carnali deſiderio ſunt, ideo de mun

F do loquunt, & mūd' eos audit. ¶Cū ijs ideo tā nō debem' & in eoꝝ rit' cōſentire, vt etiā cōtra eos mortē ſubire nō refugiam', pugnaturi p aīab' nr̄is, q̄s iſti pdere ſtudēt, proq; legibus nr̄is, q̄s ijdē delere moliunt, ſuasq; ipudētiſſimas & maxie diabolicas obſeruātias pnitioſas intrudere. Quib' anteq̄ cōſentiam' lōge ſatius ē duriſſimā oppetere mortē, & cū fortiſſi mo Iuda Machabęo dicere: Accingimini & eſtote filij potētes, & eſtote parati i mane, vt pu 1.Mach.3 gnetis aduerſus natiōes has, q̄ cōuenerūt diſpdere nos, & ſcťā nr̄a, qm̄ melius eſt nos mori in bello quā videre mala gētis nr̄æ & ſcťōꝝ. Sicut aūt fuerit volūtas i cęlo, ſic fiat. Nec timēda eſt multitudo, quū ex ea nō venit belli victoria, ſed de cęlo eſt fortitudo. In cōſpectu em̄ dei nō ē differētia liberare i multis & i paucis. Id q̄d vt alias ita nuper patuit in inclytiſſimo nr̄o Imp. Carolo. V. aduerſum Gallos, q̄ i validiſſimo & nūeroſiſſimo erāt exercitu apud Mediolanū. Sileo i hac Turcaꝝ ſentina, vbi vix decim' qſq; vir bellicoſus ē, ſed pleriq; oēs mol les, effœminati, vitioſi, & ex oī nationis externæ fæce coacti atq; ſua natura & origine nihil

G alieni. Id q̄d vt clarius fiat. ¶Sciēdū velim duo eē infideliū gña, q̄ pplm Chrīanū maximis detrimētis atq; ærūnis adfecerūt, q̄tidieq; adficiūt Turcaꝝ. ſ. & Saracenoꝝ. Sunt aūt Saraceni appellati à Saraca, pte Arabiæ populi poſt Nabathęos, q̄s nūc appellamus, qbus Aegyptus paret & Syria & Palęſtina oēs pene ſerui venales ſimul cum Sultano trās mare, nec ex vna quapiā empti natiōe. Sed alij ſunt Sauromatæ, alij Sarmatæ, alij Gothi, alij Alani. Nonnulli Gręci, pleriq; Illyrici, & alij ex alia gēte ac lingua, q primo vi coacti à pr̄ia religione, ri

H tuq; defecere. ¶Ab his haud admodū diſſimiles Turcæ, appellati à Turcia, regione Aſiæ, quæ eſt tertia pars orbis terraꝝ, populi, q primū fugitiui Schytaꝝ ſerui ex horrētibus illis cautib', vaſti Caucaſi in Perſida ſeſe ac Mędiā mēdici & ſamelici receperūt, nulla deinde ſua ſed Chrīanoꝝ pecunia, cōducta pegrino milite & eo qdē nō admodū multo, & cōtinua deprędatiōe, bellādiq; aſſiduitate eo puecti, nūc nemine (vt ita dixerim) repugnāte intra finum Adriaticū nō ita lōge ab Italia, aliasq; ab Hūgaria, Carinthia, Schlauoniaq; cōſederint, quin ſi velint ad paucas horas eo ſint traiecturi, Germanus deinde proximi. V idem' em̄ hac tem-

pestate,ꝑ nr̃oꝝ pc̃toꝝ demerita,nr̃orũq́ socordiã,negligẽtiã,discordiã'q́,vniuersam fe
re Asiã à Phœnicib⁹ & Mędis ad Hellespontũ vsq́ Turcaꝝ tyrãnidi parere.In Europa
vero Calipolim & Cherronesum primo, deinde totã prope Thraciã occupãt Turcæ,
Mysos,Macedones,Thessalos oẽs,Boetios, vniuersãm Græciã,Aetolos, Epyrotas,Il-
lyricos,ad intimã vsq́ Dalmatiã oĩa ꝑmũt teterrima seruitute,insulæ pene oẽs, q̃ à sinu
Adriatico ad mare Ponticum iacẽt, vastatæ iã plane & desolatæ sunt,& non modo non
quiescunt aut vlla ex parte remittuntur efferatæ beluæ,sed quotidie magis atq́ magis,
vt sunt prædæ & cędis auidi,nũc Gętas,q̃ trãs Istrũ incolũt,nũc(proh dolor)in Hunga
ros intimos impetũ faciũt,certe eo assiduitate latrocinãdi ꝑuẽti,vt reliq̃s fere oĩb⁹ post
terga superatis Chr̃ianis ꝓximi sint in accolas Germanos, q̃bus profecto ꝑinde atq́ ad
suppliciũ postremis illi deberẽt nõ eẽ nõ maximo terrori & odio,quũ ipsis sit Turcis nihil
crudelius,nihil durius,nihil spurcitius,nihil abominabilius.Q̃n̄q̃dẽ constet istos hoĩbus
Chr̃ianis & sacerdotib⁹ nõ pro colonib⁹ & Lixis dũtaxat,sed ꝓ iumẽtis etiã vti. His ve-
hũt,his arãt,his fodiũt,his abiectissima exercẽt oĩa erubescẽdaq́ ministeria. ¶Quod si I
qui se hoĩes & Chr̃ianos reminiscẽtes min⁹ æq̃ aĩo indignitatẽ tulerint,cõtinuo torquẽ
tur ꝑ extremos corꝑis cruciat⁹,decoriant,verubus suffigunt, secant,rota insuunt ꝑ aceꝝ
bissimas mẽbroꝝ oĩm fractiões.Id q̃d hi statim agũt vbi locũ quẽpiã bello occupãt.Sa-
ne notius ẽ,q̃ vt dici possit,nihil illis eẽ crudelius,q̃n̄q̃dẽ illi deuictis vspiã Chr̃ianis vel
bello vel dolo,matronas stuprãt,virgines rapiũt,sanctimoniales fędãt,adolescẽtes truci
dant, pueris ad turpitudinẽ abutunt,infantes matronaꝝ gremijs ad cædẽ & cruorẽ ab-
strahũt,ꝑgnãtes demũ fęminas vnà cũ fœtib⁹ interimũt,& plane nihil inibi crudelitatis
obmittũt.Quid tẽpla sacra recẽseã? q̃ suis abominatiõib⁹ polluũt,q̃d diuoꝝ statuas q̃s in
frusta diuidũt?Quid Chr̃i saluatoris nr̃i,eiusq́ genitricis imagines,q̃s nõ solũ pedib⁹ tur
pissime cõculcãt,verũetiã luto deturpãt & stercore. Hæc nimiꝝ & alia multo plura Tur
cas in maximũ Chr̃iani noĩs opprobriũ fecisse cõpertissimũ est in Thracia,Macedonia,
Achaia, Mysia,maxĩe Cõstãtinopoli,& alias,& nuperrime Budę,in regia Hũgari regis
sede,vbi Chr̃ianos ꝑtim trucidarũt,partim acerbissimæ seruitutis iugo subiugarunt,bo
nis inde ereptis oĩbus,adeo q̃d etiã nullius fuerint & sint pietatis memores. ¶Nec mi- K
rũ,q̃ Iesum Chr̃m dei vnigenitũ negãt,illius sanctissimã & euãgelicã legẽ exosi,Mahu-
meti pessimi dogma vnà cũ Sarracenis turpiter ęmulãtes,q̃bus ꝑmittit(vtpote pp̃lis som
no & luxurię deditis rudib⁹ & ĩperitis)oĩne libidinis & voluptatis genus, vinũ aũt ꝓhi-
bet,ne aĩaduertãt ĩ Mahumeto morbũ comitialẽ,à vino deriuãtẽ,q̃ laborauit Mahume
tus,quẽ & Saraceni & Turcę vtrũq́ flagitiosissimũ & ĩpiũ hoĩem,ꝑinde atq́ numẽ ado-
rãt,illiq́ tẽpla & diuinos honores statuerũt. ¶Fuit aũt Mahumet⁹,vt paucis plurima L
dicã,Cyrenaico gn̄e nat⁹,anno à natali Chr̃iano.626.nulla parẽtũ claritudine cognitus,
nullis opib⁹,solus ꝓrsus & nullaꝝ viriũ,nullorũq́ neruoꝝ,puer admodũ captus à Sarra-
cenis,venijt Abdimonepoli mercatori.Qui cũ careret filijs,cępit primo Mahumetũ libe
ralius tractare,q̃re factũ,vt ei⁹ mercaturis filius diceret,q̃ simulator dissimulatorq́ versu
tus,rapax,& ĩpur⁹,oĩniq́ flagitio obnoxi⁹ vbi adoleuit,& tanq̃ mercatoris fili⁹ camelos
cũ mercib⁹ ꝑ Aegyptũ ageret & Syriã & Palæstinã ꝑq́ alios peregrinos locos,vsus tam
Iudęoꝝ q̃ Chr̃ianoꝝ cõsuetudine & vet⁹ & nouũ test. mira cõfusiõe deprauauit. Acumẽ
eñ ingenij in aĩo facinoroso peiorẽ in ꝑtẽ oĩa vertit.Qui cũ ministerio mercatoris fi-
dẽ falleret,redditusq́ eẽt cõtinuis furtis oĩb⁹ suspect⁹,& ex obscuro seruo factus insignis
latro(fuit eñ aspectu fer⁹,voce terribilis,robore gladiatori⁹)breui ibi tꝑis curriculo sce-
leris sui multos acq̃siuit socios & oĩb⁹ admirabilis viduã locupletẽ Gardigenã vxorẽ du
xit,q̃ cũ deinde morbo comitiali, quẽ ex nimia vinositate ac intẽperantia acq̃sierat, hõ
versut⁹ ac ꝑditus sæpe caderet vt ea infamia se purgaret,finxit ꝓpterea id sibi accidere,
q̃m splẽdorẽ angeli,quẽ ad se à deo missum cõmẽtãdi gr̃a,venire mẽtiebat,ferre nõ pos
set,nõ eẽ q̃dẽ morbũ cõmitialẽ sed extasim. Vñ factũ, vt hõ furcifer vxoris opib⁹ elatus
ad immaniora facinora aĩm cõuerterit,ac suo deprauato ingenio ad oẽm audaciã prõ-
ptus & Sergij Matthæi flagitiosissimi monachi dolo cõfirmatus,in tã breui apud oĩes
Arabes existimationẽ venit(mõ se Iudæũ,mõ Chr̃ianũ simulãs,quũ nihil oĩno sani sape-
ret)vt maxim⁹ dei nũtius,maximusq́ ꝓpheta vulgo haberet. Cũ eñ colũbã, quam spm̃
sanctũ latro callidissimus eẽ,q̃ secũ loqueret,iactitabat,assuefecisset in aure sua pasci, ac
thauꝝ quẽdã ex occulto ei⁹ audita altiore voce ad se festinare,ad Algoranũ cornib⁹ alli
gatũ,sic eñ legi,quã sectatoribus suis tradidit,nomen erat, cæterasq́ quas ipse ante cum
Sergio cõposuerat,fallacissimas scripturas sibi veluti deferre,& in suas man⁹ à q̃bus solis
pabulũ capere didicisset tanq̃ deponere facile ꝑsuasit hoĩbus vẽtri & somno deditis suos
oẽs pestiferos ĩpurosq́ cogitat⁹,adeo vt paulop⁹ tã à Saracenis q̃ à Turcis loco numĩs
sit cult⁹,nõ tã sup̃stitiõe ductis,q̃ illecebris & dissolutiore cõtra euãgeliũ viuẽdi licentia,
quã ille vt rudes pp̃los sibi totos cõiũgeret & cõiuratos redderet,callid⁹ veterator ꝑmisit

donec lautus apud eos euaserit tyrãnus, vt iã auderet, non latrocinijs solũ, sed aperto Marte
aduersus Romanũ imperiũ, adeoq; cõtra oẽs Christianos arma capere. Cuius ductu & eius
asseclæ Sarracæi atq; Turcæ vsq; in hodiernã diẽ vsq;adeo totã prosequunt Christianitatẽ,
vt nisi diuina benignitate à Chr̃ianis principibus occurrat, verendũ sit, ne breui tpe tota pó
tiant Europa, cui⁹ iã maiore qdẽ parte insolẽtissime potiunt, nulla habita neq; virtutis neq;
M pietatis nec religionis rõne. Interimq; ad om̃e vitiorũ gen⁹ ipune procliui. ¶Quis ideoq;
tã male Chr̃ianus tãq; à virtute alienus, q nõ totis virib⁹ vel se ab istis pfidissimis fidei Chri
stianæ hostib⁹ defendat vel eosdẽ emin⁹ repellere satagat, quũ aperto videat, istos ipsos im-
pios hostes tã impie in deũ, in saluatorẽ nr̃m, in Chr̃m Opt. adeoq; in oẽs eius sctõs sæuire?
Quũ eñ illi Chr̃ianis p oẽm iniuriæ cõtumeliã nocẽt, cui (quæso) demũ nocẽt? Nonne im-
mortali deo? Nõne hũani gñis saluatori? Nõne Chr̃o dño nr̃o, & redẽptori nr̃o? Nõne oĩ-
bus sanctis, q nobiscũ in Chr̃o mẽbra sunt? Quib⁹ aũt iniurijs, cõtumelijs, vexis, & q̃ crude-
liter, q̃ duriter, q̃ spurcide, q̃ abominabilr̃ Chr̃ianos adhuc hodierna die psequant, nec scri-
N pto nec voce cõseq̃r. Norũt miserrimi populi, q hactẽ⁹ istorũ sunt crudelitatẽ experti, & q
qtidie misere experiunt, auxiliũ à nobis sedulo poscẽtes. ¶Oh miserã, o infelicẽ cõditio-
nem Chr̃ianæ religionis! Hæc o vos Chr̃iani proceres auditis? Hæc scitis? hęc sentitis? hæc
miti aĩo fieri patimini? Interim vosmetipos interniciuo odio, intestinoq; gladio psequmini
atq; cõfoditis, vsq;adeo mutuo sæuistis, vt tãtum de vr̃o sanguine, vel in solis, nuper rusticis
O istis tumultib⁹ infeliciter deperijt, quãtũ nũc ad fugandos oẽs Turcas sufficeret. ¶Exper-
giscimini tãdẽ expergiscimini tandẽ o vos vere Chr̃iani principes ac populi, tãto malo vel
ferro ipso atq; igni obuiam strẽnue itote, in nomine Iesu facile tã pestiferos inimicos deui
cturi nẽpe q istis lõge pstatis, quũ sint impij, pfidi, gregarij, vulgares, effœminati, molles, &
ad om̃e scelerũ genus deditissimi, q sola multitudine sua freti, Christianorũq; discordia atq;
negligẽtia cõsili tantũ hactẽ⁹ ppetrarũt: nõ vtiq; posthac tam victoriosi, vbi in eos vera in
Christũ fide strẽnui milites processeritis, mutuo, vnus ad alterũ, dicẽtes cũ Iuda Machabæo.
P ¶Nos vero pugnabimus pro animabus nostris & pro legibus nostris.
Q ¶At (inqunt) noui & pfidi Turcæ (nouos appello Turcas) q nuper à veteri eaq; Chr̃iana
religione in om̃ gñe voluptatũ, licẽtiæ, libidinũ ad leges Turcicas defecerũt & apostatarũt
adeoq; nõnulli ex capitib⁹ insanierũt, vt nõ dubitarint Turcas inclytissimo nr̃o Imp. Caro-
lo. V. vere catholico regi adeoq; oĩb⁹ principib⁹ Chr̃ianis virtute & fide neqter ĩpudẽterq;
pferre) at, inquã, aiũt noui isti Turcæ pfidi, nõ ẽẽ pugnadũ neq; pliãdũ aduersum Turcas.
R ¶Primũ, q̃d deus p illos iniqtates nr̃as visitet. Scdo, q̃m nihil hactenus prosperi contra
Turcas sit gestũ à Chr̃ianis. Itaq; nobis oĩonib⁹ potius deũ ẽẽ propitiũ reddendum.
S ¶Respõderim breuiter, fateri nos qdẽ, q̃d p Turcas deus pctã nr̃a & maxime hoc tpe vi-
sitet, q̃m videt nos modicæ ẽẽ fidei, & ad om̃e malũ quã antea ẽẽ procliuiores, nõ tñ ideo nõ
ẽẽ cõtra Turcas pliandũ, alioqui frustra nobis deũ ex terra medicinã creasse, nobisq; scriptu Eccl. 38.
ras medicũ, pprer necessitatẽ honorãdũ suadere cõtra morbos & pestes, qbus etiã de⁹, sicut
& p famẽ & caristiã, teste scriptura, visitat pctã nr̃a. Qua rõne, nec medicorũ ope, nec agri- 2. Reg. 14.
colarũ industria vti itẽ liceret bello aduersus carnis fomitẽ, q vtiq; (quemadmodũ passim ex
Paulo docemur) nobis à deo pter pctm̃ datus ẽ, quũ sit tyrãn⁹ ad nr̃m exercitiũ à deo per-
missus, q in pœnã peccati indesinẽter aduersus spm̃ nr̃m gerit bellũ. Hinc Aplus spũ hortat,
facta carnis mortificare. Præterea, si (vt ex Iohãnis Baptistæ doctrina, quã militib⁹ pscripsit Roma. 8.
docemur) possessiones nostras bello cõtra Chr̃ianos defendere licet, cur nõ aduersus infide- Luc. 3.
les easdẽ, imo & fidẽ nostrã adeoq; Christi honorẽ, animasq; defendere liceret.
T ¶Secũdo, q̃d aiũt nihil hactẽ⁹ ẽẽ prosperi gestũ cõtra Turcas, sed eos ẽẽ imperio inde au
ctos, ideoq; nõ esse pliandũ in Turcas. Respõdeo primũ, nõ esse verũ, q̃d cõtra eos nihil felici
ter, deo authore, gesserint Chr̃iani, q̃d clarissime patet ex historicis recẽtiorib⁹, de qbus nũc
ob tpis breuitatẽ siluerim, alibi, sicubi opus fuerit, dicturus. Id q̃d adeo verum est, vt nisi vel
Amirati vel Mahumeti vel Othomano fuisset à Christianis prospere occursum (deo opem
ferẽte) de re Christiana iam pridẽ penitus fuisset actũ, quod vel paulo sapientioribus patet.
V ¶Insup nõ sequeret propterea, nõ licere Chr̃ianis cũ Turcis congredi, vel deũ Opt. nobis
aduersari belloq; nr̃o cõtra Turcas, q̃m nihil hactenus prospere Chr̃ianis successisset: qñqui
dẽ cõstet, filijs Israel à deo cõsultũ, q̃tenus aduersum trib⁹ Beniamin pliarent, ob memorabi Iud. 20.
le scelus ĩ vxorẽ cuiusdã Leuitæ, ipam tñ tribũ bis aut ter cõtra filios Israel pualuisse, qb⁹ tũ
pliari nõ mõ licuit, sed cõsultũ erat. Infelicitas igit aut felicitas belli, nõ semp inde seqtur, q̃d
vel illis aut istis liceret aut nõ liceret cõgredi, verũ eadẽ infelicitatẽ vel plerũq; semp euenire
periustã à deo vindictã, vel ex nr̃a negligẽtia desidiaq;, qua hostes aliqũado pliari pmittunt
vel qa libidinibus dediti diuina cõtẽnimus, ideoq; deũ vindicẽ habemus, vel qa de successib⁹
superbi, virib⁹ proprijs potius q̃ deo asscribim⁹, ingrati qdẽ. Quibus ex causis sæpe etiã He
bræi in iustissimis alias bellis succubuerũt, vt in biblijs passim est legere. Sic & has ob causas

Chr̃iani aliq̃ties à Turcis sunt superati. Sane sic Cõstãtinopolis (olim Bisantiũ dicta) p̃ Ma-
humetẽ capta fuit, & nup̃ Rhodos, dum cæteri Chr̃iani nullã vrbi opẽ ferre curarũt. Sic sub
Vrbano militũ lux⁹ & libido, q̃ abusi sunt ĩ offendiculũ Chr̃iani nõis, multa℞ cladiũ fuit oc-
casio. Ingratitudo vero & in p̃speritate supbia Iohannẽ Huniadẽ post clarissimas de Mahu
mete victorias, ĩ pniciẽ adduxit. Remotis vero ĳs causis nunq̃ aduersus Turcas non feliciter
dimicatũ ẽ, vsq̃adeo, vt ĩmẽsas eo℞ copias exigua Chr̃iano℞ man⁹ diuinit⁹ adiuta sępius fu
garit ac fuderit. ¶Vñ valeãt, q̃ nolit Chr̃ianos p̃liari aduersum Turcas, nimi℞ q̃ eo pacto X
primo se eẽ Turca℞ socios & asseclas arguũt, seq̃ à nobis timẽt mulctatum iri. Scdo dei glo
riã non curare. Tertio, fidẽ nr̃am sibi ludibrio haberi. Itẽq̃ nr̃a bona ab istis velle ereptũ iri.
Siq̃dẽ pugnãdũ ẽ cõtra Turcas p̃ Chr̃i Iesu gl̃ia, proq̃ fide nr̃a tuenda, defendẽdisq̃ bonis
nr̃is, q̃ illi nobis vi & armis eripere conant. ¶Nec interim eo℞ multitudo ẽ timẽda, q̃m à Y
cęlo tm̃ ẽ victoria. Ipi em̃ (vt inq̃t Iudas Mach.) veniũt ad nos ĩ multitudine cõtumaci & su
1.Mach.3 p̃bia, vt disp̃dãt nos & vxores nr̃as & filios nr̃os, & vt spoliẽt nos, ad supprimẽdas leges nr̃as
à deo ętern o veroq̃ latas. Nos vero pugnabim⁹ pro aĩabus nr̃is & legib⁹ nr̃is & ip̃e dñs cõte
2.Thess.2 Actorum.16 ret eos añ faciẽ nostrã: vos aũt nõ timueritis eos. At poti⁹ dicetis cũ glorioso principe Ma-
tathia. Et si oẽs gẽtes regi Antiocho. i. Turcę obediũt, vt discedãt vnusq̃sq̃ à seruitute legis
p̃r̃m suo℞ & cõsentiãt mãdatis ei⁹, nos & filĳ nr̃i, & frẽs nr̃i obediemus legi patrũ nostro℞
memores q̃d apl̃s monuit: Frẽs (inq̃s) state & tenete traditiões, q̃s didicistis siue p̃ sermonẽ
siue p̃ epistolã, q̃ & aliàs tradidit fr̃ib⁹ custodire dogmata q̃ erãt decreta ab apl̃is & seniorib⁹
propiti⁹ sit nobis de⁹, nõ est nobis vtile relinquere legẽ & iustitias dei. Ad q̃s cũ Iuda fortissi
mo inuictissim⁹ ille noster Imp. idẽq̃ rex vere catholic⁹ Carolus. V. exclamat: Accingimi-
ni & estote filĳ potẽtes, & estote parati in mane vt pugnetis aduersus natiões has q̃ cõuene-
rũt disp̃dere nos & sctã nr̃a, q̃m melius ẽ nos mori in bello q̃ videre mala gẽtis nr̃æ & sctõ℞
Sicut aũt fuerit volũtas in cęlo, sic fiat. Et nũc clamemus in cœlũ, & miserebit nr̃i dñs, & me
mor erit testamẽti patrũ nr̃o℞, & cõteret exercitũ istũ añ faciẽ nostrã hodie & sciẽt oẽs gen
tes, q̃a est deus q̃ redimat & liberet Chr̃ianos. Id q̃d certo fiet, vbi primo añ deũ pctã nr̃a cũ
humilitate cõfessi fuerim⁹. Scdo ab illo supplici or̃one adiutorium petiuerimus. Tertio, vbi
firma fide fraternaq̃ cõcordia & eo solo aĩo ad bellũ processerimus, vt velim⁹ dei gloriã ac
publicã Chr̃ianã orbis salutẽ tueri. Quarto, si Imp̃ator belli prudens fuerit & aĩosus, q̃ñq̃dẽ
pluris sit exercit⁹ ceruo℞, q̃ leonẽ habet ducẽ, q̃ leonẽ q̃ ducẽ habet ceruũ. Quinto, si milites
fuerint deũ timẽtes, fideles & animosi in obediẽtia. Si deniq̃ cõfidẽter dixerint: In noĩe Iesu
Nazareni dei Opt. vnigeniti pugnabimus pro animabus nostris & legibus nostris.

HOMILIA XCVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Mat.18. Dico em̃ vobis, q̃a angeli eo℞ semp̃ vidẽt faciẽ p̃r̃is mei q̃ in cœlis est.

In ferĳs diui Michaelis archangeli.

TAnta frẽs in Chr̃o Iesu dilectissimi, huius est diei, q̃ diuis angelis sa A
cra est solẽnitas, quãtã vix aliquẽ puto verbis cõsecutu℞, nisi q̃ sane
intellexerit, q̃ sit angelo℞ conditio. Ad quã q̃dẽ explanãdã nõnulli
vsq̃ adeo laborarũt, vt se suaq̃ poti⁹ ingenia inibi superasse q̃ popu
Roma.12 lũ cui scriptitarũt, imbuisse credant, interim ostẽtatores potius (q̃d
cũ pace dictũ velim) q̃ doctores, nimi℞ non satis memores eius, q̃d
aplus gẽtiũ doctor monuit, ne pl⁹ sapiam⁹, q̃ oportet sapere, sed vt
sapiam⁹ ad sobrietatẽ, scd̃m q̃d vnicuiq̃ de⁹ suã grãtiã largitus ẽ. Sa
Eccl.3 ne plurima sunt in rebus diuinis supra hoĩm intellectũ, q̃ p̃inde al-
Prouer.25 tiora intellectu nr̃o scriptura prohibet curiosius p̃scrutari, q̃℞ suspi
tio nos supplãret, & in vanitate sensus detineat: q̃ñq̃dẽ vt & ip̃a scriptura aliàs dicit, q̃ scruta
tor est curiosus, suoq̃ ingenio diuina metiri cupiẽs, à gloria maiestatis opprimit: haud secus
atq̃ excellẽtia lucis obtũdit oculũ, sic excellẽtia diuinæ maiestatis & eo℞ q̃ isthuc attinẽt, cu
iusmodi ẽ angelo℞ cõditio, excęcat inuestigatoris intellectũ, ita vt vel prorsus erret vl̃ ęque
Eccl.3 pa℞ atq̃ añ intelligat. Insup ait scriptura: Incassum nos velle oculis nr̃is videre, nr̃oq̃ inge-
nio cognoscere, q̃ oculis sunt abscõdita, & intellectũ non cognoscibilia: quales certe sunt an-
Esaię.64. geli, q̃ñ cõstet ex themate nr̃o ip̃os diuina p̃sentia & visione beatos eẽ, ac iugiter lętari in bo
1.Cor.2. nis dñi, q̃ vt Propheta cũ Paulo dicit: Nec ocul⁹ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascẽ-
dit, q̃ nec homini loq̃ cõuenit, imo q̃ eloq̃ hõ nõ possit. ¶Ne igit aduersus Apl̃i adeoq̃ cõ B
tra sacræ scripturæ p̃scriptũ quicq̃ adoriamur, nihil de ĳs, q̃ vel intellectu sunt difficillima, vl̃
cognitu inutilia disputaturi sum⁹, ve℞ ea dũtaxat in mediũ allaturi, q̃ aptis scripturis de an-
gelica cõditiõe tradunt, q̃ æque vobis scitu sunt necessaria q̃ cognitu magnopere proficua.
Et sane quaten⁹ poterimus, breuiter dicemus, q̃ angelus sit, & q̃ multi sint angeli, & q̃d eo℞
officium

officiũ ad quidve à deo ceeati sint. De qbus vbi ꝓ loco & tpe differutrimꝰ aliqua, q̃tũ suffe
ret beeuitas tpis, adnciemus de mateeia scãdali, à quo euãgeliũ tantopeee mouet cauẽdũ.
C ¶ Igit velim initio sciendũ, angelũ esse creaturã, eandẽq; substantiã incorpoeeã intelle
ctualẽ, semp mobilẽ, arbitrio libeeã, deo ministeãtẽ, grã, nõ natura immoetalẽ. Ceeatueã Gene. 1.
qa à deo creatus, siquidẽ deus oĩa ceeauit, cœlũ & teeeã & mare, & oĩa q̃ in eis sunt. Quic Apoca 10
qd igit citra deũ in eoꝝ vniueesitate subsistit, creatũ est sine creatura. Ex opposito, inctea
tum est, q̃d subsistit quidẽ, non tñ à nihilo ad esse peeductũ. Et id sane soli deo cõuenit. Is Hebre.13
eñ (teste Paulo) qm̃ deus est, oĩa creauit. Hinc Malachias: Nunqd nõ pater vnus oĩm no Malach.2
steũ? Nunqd nõ deus vnus ceeauit nos? quare deũ Iudith sancta vocat, dñm totius creatu Iudith.9
ræ, ergo & angeli, q̃ & substãtia est incorporea, qm̃ spũs, secundũ peophetã dicentẽ: Qui Psal.103
facit angelos suos spũs. Spũs aũt (inquit Chr̃s) caenẽ & ossa, qbus cõstituit coepus, non ha Lucæ.24
bet. Atq; intellectualis est angelus, qm̃ intelligit, q̃ accipit à deo mandata, q̃ ad hoĩem, &
ruesus ab hoc ad illũ defert. Deus eñ (vt canit peopheta) angelis suis mãdauit de hoĩe, qui Psal.90.
& semp mobilis est citra fatigationẽ, ideoq; ignis à Dauide dictus, q̃ natura mobilis est.
Dauid eñ ait: Qui facis angelos tuos spũs, & ministeos tuos ignẽ veentẽ, vtpote qa vt ig- Psalm. 103
nis semp mobiles, tũ qa ardẽt chaeitate, q̃ sunt efficaces ad exequutionẽ volũtatis diuinæ.
Vnde ĩ aliq̃ties legunt sub specie iguis apparuisse, vti Mosi in eubo aedẽti, qui tñ angelus Exod.3
ibi dñs vocat, qm̃ dñi personã repsentarit. Itẽ & Heliæ in sua teãslatione, q̃ ministerio an 4.Reg.2
geloꝝ facta, appaeuit currus igneus, & equi ignei. In circuitu q̃q; Helisei apparuit mons 4.Reg.6
plenus equoꝝ & cueeuũ igneoꝝ. Itẽq; angelus dei ministee est, teste ꝓpheta, q & facit an Psal.103
gelos suos ministeos. Cui accedit Apl'us: Nõne (inquiẽs de angelis) oẽs sunt administrato Hebræ.1
rĩ spũs in ministeriũ missi peopter eos, q hæeeditatẽ capiũt salutis? q ideoq; aliàs Chr̃o in Matth.4
deseeto, quũ esset à diabolo tẽtatus, administrarũt. Est aũt angelus nõ natura, sed grã im- Marc.1.
mortalis, qm̃ ceeatura, q̃ & in aliquibus, vtpote in lucifero & in cõplicibꝰ suis peccaeit. Vn Esai.14
de natura mors erat cõsequutura, quã tamen grã diuina iude fugat. Qui & idẽ angelus ar
biteio liber intelligit, qm̃ peccare & nõ potuerit, q̃d ex eo accipitue, qm̃ aliqui ꝑ superbiã
peccaueeint, aliqui nõ. Hinc in Apocalypsi teadit factũ esse magnũ p̃liũ in cœlo, Michae- Apoca.12
lẽ & angelos eius p̃liatos cũ deacone, & draconẽ pugnasse & angelos eius, & nõ valuisse,
neq; locũ inuentũ esse eoꝝ amplius in cœlo. Et proiectũ esse deaconẽ illũ magnũ, seepen
tẽ antiquũ, qui vocat diabolus & satanas, q seducit vniueesum oebẽ, & peoiectũ esse in ter
rã & augelos eius cũ illo missos, Iohannẽq; audisse vocẽ magnã in cœlo, dicentẽ: Nũc fa-
cta ẽ salus & virtus & regnũ dei nr̃i & potestas Chr̃i eius, qa proiectus ẽ accusatoe fratrũ Lucæ.10
nr̃oꝝ, q accusabat eos aute cõspectũ dei nr̃i die ac nocte. Intelligit aũt ꝑ draconẽ illũ p̃-
cipuus ille angelus, q cæteris fuit princeps ac author apostasiæ, discessionisq; à deo, & cũ
illis cœlo exturbatus tanq̃ fulgur in terrã cecidit lucifer. Nõ aũt intelligas illud p̃liũ fuisse
coeporale, quũ angeli corpe caeeãt, sed spũale, q̃d in volũtatũ repugnãtia cõsistit. Q̃nqui
dẽ Michael ꝑinde peinceps militiæ & sui cõuerteeũt se ad deũ & ab eo gloeificationẽ hu-
militer expectaueeũt. Lucifee aũt cũ suis sequacibꝰ à deo se auertit, cupiẽs virtute ꝓpria si
bi collata ad gloeiã ꝑuenire, dicẽs, vt ẽ apud Esaiã: Ascendã in cœlũ, similis ero altissimo. Esa.14
D ¶ Ex ĩs primũ habes angelos esse simplicis essentiæ, peesonalis discretionis, memoriæ,
intelligentiæ, voluntatis & liberi aebitrĩ, ac per gratiam immortales.
¶ Sunt aũt & angeli numero infiniti, id q̃d peopheta insinuat, numeꝝ definitũ, eundẽq; Danie.7
tã numerosum pro infinito ponẽs de angelis: Millia milliũ ministrabãt ei, & decies cente
na millia assistebãt ei. Quã etiãnũ infinitã multitudinẽ satis subinnuit Chr̃s, alibi ad Petrũ Matth.26
dicẽs: Cõuerte gladiũ tuũ in locũ suũ, An putas, qa nõ possum eogaee pateẽ meũ, & exhi-
bebit mihi mõ plus q̃ duodecim legiones angeloꝝ. Modo liquet legionẽ sex millibus sex
centis sexagintaq; sex hominũ cõstare, sicq; duodecim legiones angeloꝝ septuaginta mil
lia excedeee: vtiq; & ibi intelligimus numeꝝ deteeminatũ peo indeteeminato positũ ex
more scriptueæ, Et sane infinitã esse angeloꝝ multitudinẽ, cõsonũ est eationi, nẽpe cum
vniuersæ creaturæ ad dei honoeẽ sint factæ, meeito maior debet eẽ multitudo ceeatueæ,
q̃ deũ cognoscit & laudat, q̃ creatueæ, q̃ hæc nõ habet. Cæteꝝ & si nobis angeli sunt innu
merabiles, ipsi tñ à diuo Dionysio Aeeopagita teadunt contineri nouẽ ordinibus, & ordi
nes tribus hieeaechĩs cõpleri. Ordinẽ scias dici, multitudinẽ celestiũ spiritnum, q inter se
aliquo munere grã adsimilant, & in naturaliũ donoꝝ participatione cõueniunt. Hierar
chiam veeo esse diuinũ ordinẽ & scientiã & actionẽ dei formẽ, quantũ possibile est simi-
lantem & ad inditas & illuminatiões proportionabiliter in dei similitudinẽ ascendẽtem.
Et sic accipimus singulis hieearchĩs tres cõtineri angeloꝝ oedines. Sic, vt angelicoꝝ spi-
rituũ distinctio sit in tres hieearchias & cuiuscũq; adhuc hieeaechiæ distributio in tees or
dines, ita vt in infeeioei hieearchia sint angeli, aechãgeli, vietutes. In secunda, potestates,
principatus, dñationes. In tertia, throni, Cherubin atq; Seraphim. Angelos aũt esse & ar

& change-

changelos nullus locus sacræ scripturæ nõ abũde testaṫ, vbi vtrorũq; fit frequẽtissima mẽ
Coloss.1. tio. De quatuor ait Paulus: Quoniam in ipso cõdita sunt vniuersa in cœlis & in terra visibilia
& inuisibilia, siue throni, siue dñationes, siue principatus, siue potestates, oĩa p ipm & in
Ephe.1. ipso creati sunt. Idẽ ad Ephesios: Et cõstituens, inqt, ad dexterã suã. In cœlestibus supra
omnẽ principatũ & potestatẽ & virtutem & dominationẽ. Et Seraphim ait Esaias: Vi-
di dñm sedentẽ sup soliũ excelsum & eleuatũ, & plena erat domus à maiestate eius, & ea
quæ sub ipso erãt, replebãt templũ. Seraphim stabãt sup illud, & clamabãt alter ad alterũ
Esa.6. & dicebant, Sanctus, sanctus, sanctus dñs deus exercituũ. Idẽ de Cherubin: Dñe exerci-
tuum, deus Israel, q sedes sup Cherubin, tu es deus solus oĩm regnorũ terræ, tu fecisti cœ
Esa.37 lum & terrã. Et Dauid: Et ascẽdit (inqt) sup Cherubin & volauit sup pennas ventorum.
Psal.17. Præterea hic nũerus chororũ angelorũ notatus est p prophetã nouem nominibus ptio-
sorũ lapidũ, quũ ait: Oĩs lapis ptiosus operimentũ tuũ, sardius, topasius atq; iaspis, chri
solitus, onix & berillus, saphirus, carbũculus & smaragdus. Nõ est igiṫ dubitandũ de cho
ris & angelorũ hierarchijs, quin sint, de quorũ distinctiõibus, functionibus, & officijs ac de-
nominationibus totum qd est cognitu dignũ, si qs plura legere anhelat abunde deprom
pturus ẽ ex beato pr̃e Dionysio in libro, cui titulus est, de cœlesti hierarchia, nos hic ędi-
ficare nõ ostẽtare cupim⁹, nõ etiã ambulare in mirabilibus supra nos Dauidẽ imitãtes.
Psal.130 ¶ Postremo tamen sciendũ peruelim, angelũ dici nuntiũ, & nomẽ esse officij, nõ natu E
ræ, semp enĩ angelũ esse spiritũ, sed cũ mittiṫ angelũ vocari. Vnde colligi põt, angelos eẽ
à deo ex eius immẽsa bonitate creatos, vt sibi adsistãt & mãdata hoĩbus perferant, & ho
minibus ipsis administrent. Id qd prophetę testimonio probaṫ, qui ait: Qui facis angelos
tuos spũs, ministros tuos ignẽ vrẽtẽ. Et Aplus: Nõne, inqt, oĩes sunt administratorij
Psal 103 spũs? Sane quũ Chrũs multoties æterna nobis tradidit ad intelligẽdũ p tẽporalia, & Pau
Hebr.1 lus inquit: Inuisibilia enĩ ipsius à creatura mũdi p ea, q facta sunt, intellecta cõspiciuntur,
Roma.1. sempiterna quoq; eius virtus & diuinitas, fortassis de angelis cognitio & distributio tempo
rali exẽplo facilius intelligeṫ. Et sic quemadmodũ princeps quispiã tẽporalis in triplici
ordine ministros habet, quorũ primi eius semp adsistunt, oĩaq; agenda ab ipso sine medio
percipiũt. Secũdi regis volũtatẽ à primis cognitã decernũt, pcipiũt, & quõ executio fiat,
ordinãt. Tertij, ordinata p medios executiõi particulari demãdãt. Et sic primi deo adsi-
stũt: Secũdi spiritibus psunt: Tertij hoĩbus. Sic, inquã, pariter, q in prima sunt hierarchia
deo semp adsistũt, In secũda spiritibus psunt, In tertia hoĩb⁹. Quod vero angeli deo ad-
sistũt, testaṫ propheta: Millia milliũ, inqens, ministrabãt ei, & decies millies cẽtena millia
Danie.7 assistebãt ei. Sunt enĩ ij, canẽte Dauide, q in domo dñi beati habitãt, & laudãt ipm in se
Psalm.83. cula seculorũ. Cũ & idẽ aliàs cecinit: Benedicite dño oẽs virtutes eius, ministri eius, q faci
tis voluntatẽ eius. Cõmune nãq; supnorũ spirituũ oĩm (quẽcũq; cõficiunt ordinẽ) est of-
Psal.102 ficiũ, assidua, sempiternaq; laude diuinã maiestatẽ celebrare, qui etiãnum interim hoĩm
sunt ministri atq; custodes (teste aplo) q ait: Nõne oẽs sunt administratorij spũs in ministe
Hebr.1 rium missi propter eos, qui hęreditatẽ capiũt salutis? Quod vtrũq; Chrs hodie in Euãge
lio cõfirmãs, inquit: Dico enĩ vobis, quia angeli eorũ semp vidẽt faciẽ patris mei, q in cœ
lis est. Et licet ipsi angelici spũs ad exteriora mittanṫ officia, ad populorũ, regnorũq; mo
derationem, & singulorũ hoĩm custodiã, propter hæc tñ mysteria & munia, q foris exe-
quunṫ, nõ desistũt à cõtinua dei cõtẽplatiõe ac visione, neq; enĩ administratio rerũ exter
narũ, impedimẽto est eorũ cõtẽplationi, neq; cõtẽplatio administratiõi. Quod ex verbis
dñi nr̃i in Euãgelio de angelis, paruulorũ custodibus, liquido cõstat. Sic pari prope mõ
etsi Chrs in cœlo est, nihilo secius tñ cõuinciṫ esse in sacramento altaris Eucharistiæ.
¶ At, quæris, in quibus nobis angeli deo disponẽte, ministrãt? Respõdeo, quanq̃ multi- F
plex angelorum circa nos ministerium ex scripturis dignosciṫ, idẽ tñ in genere duplex
Psalm.90 est. Illi enĩ nos custodiũt & dirigũt: Id qd propheta vno versu cõprehendẽs, inquit: An
Psal.34 gelis suis deus mãdauit de te, vt custodiãt te ĩ oĩbus vijs tuis. In manibus portabũt te, ne
forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Custodiũt, inquã, & defendũt nos cõtra insidias inimi
Ephe.6 corũ nostrorũ, ne aduersus nos pualeãt, qui fiunt tanq̃ puluis ante faciẽ venti, & angelus
dñi coarctãs eos. Est aũt nobis, vt ait aplus, non solũ colluctatio aduersus carnẽ & sangui
nem, sed aduersus mũdi principes & potestates, aduersus mũdi rectores tenebrarũ harũ,
cõtra neqtias spũales in cęlestib⁹. In qbus qdẽ verbis tres notanṫ pfidissimi hostes, q nũ-
quã adeo nobis aduersanṫ, vt Iob affirmãte: Militia sit vita hoĩs sup terrã. Profecto gra
Tob.5 ui multiplicique inimicorũ piculo molestamur. Intus enĩ de nr̃o nos ĩpugnat lubrica caro
quã deponere nõ possum⁹, sed cogimur circũferre adeo, vt aplus dixerit: Video aliã legẽ
Roma.7 in mẽbris meis, repugnãtẽ legi mẽtis meę, & captiuãtẽ me ĩ lege pcti. Infelix ego hõ, qs
me liberabit de corpe mortis hui⁹? Gr̃a dei p Iesum Chr̃m dñm nr̃m. Semp enĩ aduersus
Galat.5 spm̃ cõcupiscit caro, Cui accedit van⁹ hic mũd⁹ ac dolosus, q nos foris suis blãdiciis & ter
roribus

roribus inuadit. Cuius si qs vult esse amicus, mox dei inimicus cõstituit. Demũ adiũgit se 1. Iohan. 4
intus & foris diabolus, mille artibus insidiãs ad deuincẽdũ nos protẽdẽs. Ille qdẽ (vt inqt
Petrus) tanq̃ leo rugiẽs circuit, q̃rens quẽ deuoret. Inter q̃s sane hostes vita mortaliũ tuta 1. Petri. 5
nõ esset, nisi p dei misericordiã ptãs angelica mox ab ingressu vitæ nos defenderet, q̃ cer-
te in hac laboriosa huius vitæ militia nobis est ad certãdũ socia, vt fortes certare possum⁹
qbus alioq corona nõ esset futura, qm̃ nõ coronabit, nisi q legitime certauerit. In qua q- 2. Timot. 3
dem custodia & defensione, & post eã angeli nos dirigunt, & ducunt securo tramite atq̃
tuto p oĩm inimicorũ insidias: q̃d de filio Tobiæ patet, quẽ angelus spaliter in via dixerit. Tobię. 5
Reducẽtes eñ angeli ab errore nos dirigunt, vt liquet de Agar ad dñam suã per angelum Gene. 16
reducta. Itemq̃ & de Lazaro, q cũ moreret, ab angelis est in sinum Abrahæ portatus. Et Luce. 16
in Exodo legit: Ecce mitto angelum meum, q te custodiat in via, & inducet in terrã, quã Exod. 23
promisi patribus vestris. Quis modo, vt tandẽ sumus finituri, tam ingratus, nõ tñ deo, q
tantos nobis ex sua incõparabili bonitate custodes subsidiũ deputauit, cui alioqui ob infi
nita beneficia oĩa debemus, cui nosipsos, & id quod sumus, totum debemus, sed & angelis Lucæ. 15
ipsis, qui non om̃es gratiarũ actiones in illos summa humilitate velit impendere? Angelis
(inquã) nostris bonis, q tam immensa dilectione nos custodiunt, defendunt, dirigunt, du
cunt, & in verã patriã reducunt, tam de nobis polliciti in summo amore, vt ipsis sit gaudi
um in cœlis sup vno pctõre pœniam agente. Quis deniq̃ tam est rõnis & honestatis oĩs
expers, q hodierna solẽnitate non om̃i honore, gloria & reuerẽtia tam corde q̃ ore an-
gelos venerari, reuererĩq̃ cõtendãt, quos audiuit in tanto eẽ dignitatis atq̃ officij fastigio
tantoq̃ nobis esse maiores & nobiliores, vtcunq̃ à deo nobis sint custodes atq̃ ministri?
Nos qdẽ sumus mortales, illi immortales, nos sumus corporei & incõpositi, illi spũales &
simplices, nos terreni, illi cœlestes, nos velut puluis & cinis tenebrosi, illi stellis clariores &
deniq̃ tam magni, tã nobiles, tã digni sunt angeli, vt vel ideo Chr̃us hodie nolit contẽni,
& scãdalizari paruulos, qm̃ tam excellentes, tamq̃ pcelsos, tamq̃ inclytos habeant custo
des, vtpote angelos, q &si in istorũ humilium ministerio sint, semp tamen in cœlis patris
æterni faciem vident, quo nihil optatius, nihil maius excogitari queat?

G ¶Caueamus igit (frẽs charissimi) ne istos paruulos temere supbeq̃ vel quouis mõ con
temnẽtes & scandalizantes nõ mõ angelos, sed & deum Max. offendamus, q tam horrẽ
dam pœnã minat illis, q huiusmodi pusillos scandalizando cõtemnunt. Eos autem scan-
dalizat, q coram eis scandalum ppetrat. Scãdalum vero est offendiculum quo qs deteri-
or fit, in malum vel ruinam cadens. Illi igit scandalizant paruulos, q illis dicto, factove,
quatenus in se est, occasionem ruinæ pbent vel peccati. i. qui vel loquunt vel agunt vnde
isti fiunt, deinde vel quo ad facta vel verba vel cogitatiões deteriores, q alioqui ad id ma
lum factum vel verbum vel cogitatum non habuissent occasionem, ideoq̃ fortassis ab eo
mansissent boni ac innocẽtes. Et est om̃e scãdalum tam actiuũ, siue alienum, q̃ passiuũ siue
propriũ summope vitãdum, à quo tã voluit esse Aplus vbiq̃ alienus, vt anteq̃ carnes mã 1. Cor. 8
ducãdo esset scãdalizaturus frẽm suum, potius nollet mãducare in ęternum carnes, quàm
tamen aliàs ex euangelio iuste comedere posset, qñquidem (vt idem aliàs ait) licet omnia Roma. 14
munda sint & bona, vtpote à deo ad vsum nostrum creata, malum tamẽ est homini, qui
per offendiculum manducat. Idem adeo voluit vitare scandalum, vt veritatem non in- 2. Cor. 2
discriminatim loqui censuerit, qui inter pfectos solummodo sapiam docuerit, ne subtilio
ra docẽs, imperfectos læderet. Sic aliàs idem innuit, plerunq̃ aliqua esse obmittenda, quæ 1. Corin. 7
tametsi ex se liceant, & dicere potius, quæ expediant.

H ¶Hinc Chr̃us hodie terribili etiã pœna suos discipulos à scandalo retrahit, inquiens:
Nolite altercari de primatu honoris, qa ex hoc pusillos & paruulos scãdalizabitis & pde-
tis. Quod anteq̃ quis faciat, melius sibi foret, vt grauissima pœna (quæ p molam asinariã
intelligit) vitã temporalem finiret: sane eligibilius esse, temporaliter affligi, q̃ æternaliter
cruciari. Scandalizando eñ plerũq̃ semper, tam qui scandalizat, q̃ qui scandalizat, per-
ditur. Hinc dñs metaphoram inducit de manu abscindẽda & oculo eruendo propter scã
dalum, qua sane p membra necessaria intelligit nobis psonas cõiunctissimas, & maxime
cõmodas & necessarias, à qbus poti⁹ debemus a oĩo separari, anteq̃ mutuo scãdalizemur.
Nunquam eñ sine peccato est scandalizatio vel ab alterutra parte. Eapropter maxime
monet Chr̃us, ne quoquo modo cõtemnamus paruulos, quos adeo magni fecerit, vt eo-
rum angeli patris sui faciem vident. Pusilli aũt sunt & paruuli, q & adhuc in fide sunt infir
mi ac rudes & simplices, necdum satis roborati, q facile ad illicita malis exempla prouo-
cant & scãdalizant. Non etiã profecti & in virtute cõsummati, q &si viderint vel audie-
rint vel passi fuerint malũ, nõ tñ facile à fide & veritate declinãt, nec ex dicto vel facto ma
lo alterius in pctm̃ ruunt, qa (vt est in Prouerbijs) nõ cõtristabit iustum, quicqd ei accide Prouer. 12
rit. Admoniti igit caueamus, nec eiusmodi pusillos cõtemnamus, quos certe cõtemnere-

mus, si eorum non haberemus rõnē, hoc vel illud aut loquentes aut agentes, quorum tñ tantã habuit deus rõnem, vt illis sicuti maximis custodes deputarit angelos, q semp diuinam fa ciem in cœlo vident, quos hodie summa animi gratitudine in dei Max. gloriam veneremur,
Apoca.12 in primisq́ B. Michaelem, cuius noĩe hæc dies inscribit, qui perinde alior dux, luci-
Daniel.12 ferum expulit, qui contra Antichristum consurget, qui deniq́ aduentum Christi in tuba
Thessa.4 ad iudicium præconizabit, quando deus secundum opera vniuscuiusq́ est daturus, malis ignem æternum, bonis vero regnum patris cœlestis.

HOMILIA XCVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matt.5. Luc.6. Gaudete & exultate, quoniã merces vestra copiosa est in cœlis.

In ferijs omnium sanctorum.

Ametsi de huius diei, quæ oĩbus sanctis in vniuersum dicata est, recta, salutariq́ institutione nemo vere pius iuste dubitare possit aut debeat: nẽpe, q eã instituerit Chr̃ana ecclesia, quæ nihil ma A
1.Timo3 le credit nec impie instituisse, qm̃ in ea Chr̃s ppetuo sit, ipsaq́ veritatis colũna à spũ sctõ authore regit & gubernat, propter infirmos tñ & imbecilles tum subinde propter schismaticos, q nihil nõ reprehẽdendũ putãt, q ab ecclesia est institutũ, & aliqt centenis annis pie obseruatũ & cõprobatũ, nõ grauabor breuiter subijcere causam, qua ecclesia pmota hãc solenem diẽ instituit. Et sane quum scriptura mandet, vt viros gloriosos laudemus, veliq́ po
Eccl.44 pulos ipsor sapiã narraturos, & eor laudẽ ecclesiã nunciaturã, ad cuius robur & exẽplum ipsamet scriptura procedẽs p plerosq́ satagit cõmẽdare, ipsorq́ virtutes extollere siquidẽ laude pfeqt Noe à iustitia, Abrahamũ à fide, Mosen à lenitate, hocq́ gen' reliqs ex ordie laudãs, singulos à singulis virtutibus, iterumq́ nõ sileñs, qd & qtũ de' Max. vnicuiq propter tot & tã sanctas virtutes dederit, exq́ eius misericordia largitus sit, cur mõ et ecle sia videri possit impie instituisse sanctor dies anniuersarios, in qbus pie ac sobrie vitæ illorum laudarent ac recenserent: & qdẽ vel maxime, qd æterna sapia dixerit, pulchrã eẽ ca
Sap.4 stã generationẽ cũ claritate, q ppe cuius memoria sit immortalis & nota apud deũ & homines. Iã vero si ecclesia nõ aliquã faceret annuatim piã de sanctis mentionẽ, prorsus ipsorum memoria deleret, quo vtiq pacto dictũ sapiæ nõ verificaret. Ipsos autẽ sctõs primo ideo laudamus & veneramur, ne videamur ingrati, & minus amare, qs Chr̃s ipse tãtope amauit & veneratus est, qbus tãtam cõtulit grãm, vt dignos se vitaq́ æterna reddidit, nec, põt nõ esse gratũ, qd illos in eius noĩe, amoreq́ collaudamus. In qbus ipe potissimũ amat & laudat: siqdẽ quod ipsi factũ sit, qd suis fit vel minimis, authore vel ipsomet Chr̃o, qm̃
Marc.25 Chr̃o benefecisse phibent, q vel infirmis vel esurientibus vel nudis, vel peregrinis, vel hoc genus alijs, bñ vel male fecerint. Secũdo propter nos, propter q nostrã fidẽ cõfirmadã, cõsolationem erigẽdam, virtutẽ instruẽdam: nempe, quos habemus tanq̃ exempla, specula vestigia, quæ imitemur. Quandoquidẽ (inqt Apostolus) omnia quæ scripta sunt, s. vel de
Roma.15 deo, vel cœlo, vt Chr̃o, vl sctis vtiq scripta sunt ad nostrã doctrinã, vt p patiẽtiã & cõsolationem scripturar, spem habeamus. Quid em̃ (quæso) vel crederemus, vel ageremus, vel essemus, aut tãdem futuri si nihil de Chr̃o vel diceret vel scriberet: Vtiq bestijs per q̃ simillimi & plane increduli & mortui hic peccatis, aliàs æterna pœna. Quærit em̃ Paulus,
Roma.10 Qũo inuocabunt, in quem nõ crediderunt: aut qũo credent ei, quem nõ audierũt: Qũo autem credent sine prædicante: Sic si nõ nobis Christus vel in scripturis, vel sermonibus proponeret, neq in eum tandem crederemus neq imitaremur.

¶At (inqs) hũc imitari lubet, nõ aũt sanctos Chr̃ianos. Recte (inquã) imitaberis Chr̃m, B
Iohan.13 vti primũ & principalẽ autorẽ, vtpote viã verã ad æternã beatitudinẽ, q de se dicit: Exẽplũ dedi vobis, vt quẽadmodũ feci ego, ita & vos faciatis. Porro sctõs Chr̃ianos viuẽdo sequmur, vti pdecessores nr̃os, & pinde eos q Chr̃m viã verã primo secuti sunt, & nõ destrau dati, & qrũ exẽplo docemur admodũ eẽ possibile, seruare Chr̃i pcepta, illũq́ ad oĩa imitari, quũ tot ãi nos ipm secuti sint. Insup Chr̃m, nihil falso suis sequatibus pmisisse, cũ audimus ex scripturis tot & ex oĩi gñe hoies sanctos Chr̃m imitando tm̃ beatitudinis gloriæ, gaudij, post hanc vitã adeptos, per quos hauddubie ipsi tribulati in hoc mũdo cõsolamur, & ad pseuerandum in oĩbus propter Chr̃m cõfortamur. Id quod adeo verum est pieq́ credẽdũ, vt Chr̃s ipe seruator ac dñs nr̃ ad cõsolãdum suos discipulos, recẽset, alle-
Matth.5 gatq́ eos sctõs, q obierũt, inquiẽs: Sic em̃ psecuti sunt prophetas, q fuerũt ãi vos. Certe hoc dicit exẽplo cõsolatioĩs. Magnã em̃ accipit hõ cõsolationẽ in tribulatiõe positus, dũ recordat passiões alior, à qbus exẽplũ patiẽtiæ accipit. Sic Chr̃m imitatus aũt Iacobus:

Exem

Exēplū accipite frēs, æerrēs exitus mali & longanimitatis & laboris & patiētiæ ꝓphetas, Iaco. 5
q locuti sunt in noīe dn̄i. Ecce beatificamus eos, q sustinuerūt. Sufferentiā Iob audistis, & 2. Timot. 3
finē dn̄i vidistis, qm̄ misericors est dn̄s & miserator. Sic & Apl̄us alibi se Timotheo allegat
in exēplū constātiæ, dicēs: Quales ꝑsecutones sustinui, & ex oībus eripuit me dn̄s. Et oēs 1. Mach. 2
q volūt viuere in Chr̄o Iesu, ꝑsecutionē patient. Sic venerādus ille pont. max. in vet. test.
Matathias suos filios cōtra hostiū ꝑsecutiones cōsolaturus, ait: Nūc ergo o filij æmulatores estote legis, & date aīas vestras pro testamēto patrū, & memētote opeꝝ patrū, q̄ fecerūt in ḡnationibus suis, & accipietis gloriā magnā, & nomē æternū. Abrahā nōne in tētatione inuētus ē fidelis, & reputatū est ei ad iustitiā? Ioseph in tp̄e angustiæ suæ custodiuit mādatū, & factus ē dn̄s Aegypti? Iesus dū impleuit verbū, factus ē dux Israel. Dauid ī sua misc̄dia cōsecutus est sedē regni in secula. Helias dū zelat zelū legis, trāslatus est in cœlū. Ananias & Azarias & Misael credētes liberati sunt de flāma. Daniel in sua simplicitate liberatus ē de ore leonū: Et ita (inqt) cogitate ꝑ generationē & ḡnationē, quia oēs q sperāt
in eū, nō infirmant. Sic sancta Iudith suos cōtra hostes consolatura, inqt: Vos p̄sbyteri in Iudith. 8
pp̄lo dei erigite corda eoꝝ, vt memores sint, q a tētati sunt patres nr̄i, vt probarent, si vere colerēt deū suū. Memores esse debēt, quō pr̄ noster Abrahā tētatus est, & ꝑ multas tribulationes ꝓbatus, & dei amicus effectus. Sic Isaac, sic Iacob, sic Moses, & oēs q placuerūt
deo, ꝑ multas tribulatiōes transierūt fideles. Sic scriptura aliàs dicit: Propterea deū cæci- Tobię. 2
tate Tobiā seniorē tentasse, vt posteris daret exēplū patiētiæ eius, sicut & sancti Iob. Sic hoꝝ oīm, & in primis Chr̄i exēplo ecclesia sancta instructa & admonita anniuersarios in anno instituit, vt quidē in vniuersum dies, in qbus venerabilis agitur memoria oīm eoꝝ, qui hic Christū sequuti in Chr̄o mortui sunt, & nunc cū eo viuēt ea: nimiꝝ, vt ꝑ ipsoꝝ memoriā & in ipsis nō tantū deo rē gratissimā & gloriosam faceremus, quū eos, q eius sunt, & ip̄m in suis honorificaremus, verūetiā, vt eoꝝ in omni virtutū ḡne similes redderemur, sane vt q illoꝝ merita & virtutes religiosa charitate coleremus, veneraremur, admiraremurq́ꝫ & eoꝝ glorias frequēti laude colloqueremur, eoꝝ etiā mores sanctos atqꝫ iustitiā imitaremur: sic quidē, vt q̄s delectarēt sanctoꝝ merita, delectare deberēt paria circa cultū dei obsequia. Sic, inquā, vt q illos laudaremus, nos q̄qꝫ laudabiles redderemus, & q sc̄toꝝ merita admiraremur, mirabiles & ip̄i vitæ sanctimonia efficeremur. Si em̄ ꝓpterea iustos fidelesq́ꝫ diligimus, q̄d in ipsis iustitiā, fidē q́ꝫ suspicimus, possimus & nos q̄qꝫ esse, q̄d sunt, si facimus, q̄d ipsi fecerūt. Et sane dei gr̄a nobis difficile nō erit imitari, q̄d illi gesserūt: quā sine exēplo ab ipsis tā gloriosa gesta intelligimus: nēpe q nō alioꝝ æmuli fuerint, sed æmu laudæ virtutis seipsos nobis exēplū p̄buerint, ita nimiꝝ, vt nos ex ipsis sic alij ex nobis ꝓficerēt, hocq́ꝫ pacto Chr̄s in suis semꝑ in ecclesia laudaret, vnde tandē si illoꝝ, qui bene viuendo Christi crucē sequuti sunt similes redditi audiremus & Christum ad nos dicere,

C ¶Gaudete & exultate, qm̄ merces vr̄a copiosa ē in cœlis. Quod vbi audiuerim⁹, certo beati futuri sum⁹, ita tñ, vt tales simus, q̄les illi, q̄ꝝ hodie memoria agit, fuerūt. Quos ꝓculdubio eiusmodi fuisse credimus, cuiusmodi dn̄s hodie beatos eē adfirmat octo beatoꝝ ḡna apud duos euāgelistas recēsens, q̄ꝝ, q̄tenus deus suā nobis grām cōcesserit, & seriē & conditionē, paucis videbim⁹, vt subinde euāgeliū ip̄m vel rudiorib⁹ oīno pateat. Beatitudinē ꝓmittūt oēs, q se doctores sapiēæ ꝓmittūt. Beatitudinē oēs expetūt, cuiuscūqꝫ status sunt aut cōditiōis. Sed qbus in rebus sita sit hoīs felicitas, ingēs inter philosophos ē certamē, ingēs in vita mortaliū error. Hinc Chr̄s deus & hō, doctor verus, idēq́ꝫ vnicus mgr̄ sua explicās paradoxa, sed verissima docet, qbus in rebus vera felicitas, adeoq́ꝫ ipsa beatitudo sempiterna sita sit. Et sane ab ea ordit, q̄ oīm est virtutū parēs, sine q̄ nemo veræ doctrinæ capax eē p̄t. Hinc eā primā posuit, vt ceteræ oēs sequerent vti magistrā. At q̄ sunt istæ beatitudines, aut res, in qbus cōsistit beatitudo? Sūt, pauptas, mā suetudo, tristitia, esuries, misericordia, mūditia, pax, tribulatio ex ꝑsecutione. Hinc Chr̄s inqt ad discipulos suos & ad nos oēs. ¶Beati pauperes, qm̄ ipsoꝝ est regnū cœloꝝ. Qui paupes? Sane pauperes sunt
D & mali & boni. Occurrit dn̄s, dicēs: Beati pauperes sp̄ū. i. q vitijs paupes, freti innocentia sua, freti deo, freti p̄mijs futuri seculi, trāquillo pectore cōtemnūt ea, q̄ sunt huius mūdi,
& sequunt bona cœlestia, etsi habēt hæc bona tp̄alia, in ea finē nō ponūt, sed (iuxta Apl̄m) 1. Cor. 7
vtētes hoc mūdo sunt tanq̄ nō vtētes, q deniqꝫ nihil de se magni sentiētes, sed humiles nō inflant, nec extollunt mente carnis suæ. Sic Chr̄s pauper fuit, q quū diues esset ꝓ, pter nos
factus ē pauper. Sic pauper fuit gloriosa virgo Maria, quū dixit: Quia respexit humilita Phil. 2
tē ancillæ suæ. Sic pauper fuit Paulus, q (vt ipse de se scribit) ea, q̄ sibi lucra eē poterāt ꝓ- 2. Cor. 8
pter Christū arbitratus est, vt stercora & detrimēta. Pauper fuit & ille cū oībus suis fra- Lucæ. 14
tribus, & cū sequētibus, q dixit: Ecce nos reliquimus oīa, & sequuti sumus te. Sic etem̄ di- Philip. 3
uites q̄qꝫ esse possunt pauperes, ij dēq́ꝫ beati, & pauperes etiānū huius mūdi pauperes esse Matth. 19
possunt nō beati. Multos vtiqꝫ rei familiaris tenuitas, ḡnis humilitas, cōditiōis obscuritas, Marci 10

Luc. 18

fortunæ aduersitas, reddit abiectos & humiles, sibiq; displicẽtes, q & ipsi vere paupes sunt
Luc.18 ĩdẽq; beati, si q̃ vocat fortuna, sequant aĩo, sicut Lazarus mẽdicus, sicut Iob: siquidẽ vera
Iob.1. paupertas in aĩo sit ipsa humilitas. Modo qd proderit carere secularib⁹, nisi adsit & mãsuetu
do. Nã q sequunt viã rectã, sequunt vtiq; illũ, q ait: Discite à me, q a mitis sum & humilis
Matth.11. corde. Hinc Chrs dicit. ¶Beati mites, q a ipsi possidebũt terrã. f. viuẽtiũ, de q̃ prophetas E
Psalm.141. Portio mea dñe in terra viuẽtiũ. Qui mites? Qui nulli vim faciũt, q læsi facile cõdonãt in-
iuriã, q malũt rẽ perdere q̃ cõtẽdere, & pluris faciũt quietã paupertatẽ, q̃ rixosas diuitias, q
Psal.4 deniq; mitigãt affectus suos, vt nõ irascant, aut irati nõ peccẽt, iuxta prophetã: Irascimini
& nolite peccare: siquidẽ aliqñ pulchrius & salutarius sit, cohibere & tẽperare iracundiã q̃
Psal.73 oĩno nõ irasci. Sic mitis fuit Chrs, q de se p prophetã dicit: Ego tanq̃ surdus nõ audiebã,
& sicut mutus nõ aperiẽs os suũ. Et factus sum sicut hõ non audiẽs, & nõ habẽs in ore suo
Esaie.53 redargutiones. De q̃ & Esaias: Sicut ouis ad occisionẽ ducet, & q̃si agnus corã tondẽte se
obmutescet, & nõ aperiet os suũ. Mites fuerũt & apli, q apud Paulũ dicunt, Maledicimur
1.Cor.4 & bñdicimus, blasphemamur & obsecramus. Sic & ipse Paulus fuit mitis, quũ ad Corinth.
scripsit: Quid vultis? In virga veniã ad vos, an in charitate & spũ mãsuetudinis? Et tũ qdẽ
ibidem. quũ daret hæreticũ in passionẽ carnis, vt spũs in die iudicij eẽt saluus. Sequit dñs, inquiẽs.
1.Cor.5 ¶Beati q lugẽt, qm ipsi cõsolabunt. Qui sunt lugẽtes? q sua pctã & alioꝝ deflẽt, & se ar F
guũt, & q spretis huius mũdi voluptatib⁹ in lachrymis, in vigilijs, in ieiunijs & ærũnis vitã
1.Cor.15 trãsigũt. Sic luxit Apls, cũ inqt: Quia nõ sum dignus vocari aplus, q a psecutus sum eccle
siã. Luxit & Chrs, qñ sup ciuitatẽ Hierusalẽ fleuit. Luxit & Magdalena, qñ lachrymis cœ
Lucæ.7 pit rigare pedes IesuChri. Luxit & Petrus, qñ Chrm negãs, & egressus foras, fleuit amare.
Matth.26 Hi qdẽ pene oẽs vel beati fuere, q a hic cõsolati sint p pctõꝝ remissionẽ ex grã, alias p gau
Marci.14 diũ in cœlesti patria, vbi neq; ẽ dolor, neq; clamor, neq; luct⁹, sed æternalis lætitia. Qui nũc
Lucæ.22 pctã deposuerũt, mores tẽperarũt, delicta deflerũt, esurire incipiũt iustitiã. Hinc Chrs ait
Apoc.7.21 ¶Beati q esuriunt & sitiunt iustitiã. Qui sitiunt iustitiã? qui famem & sitim hanc à rebus G
corporeis & perituris transferunt ad expetendã iustitiã euangelicam. Qui, inquã, esuriũt
Iohan.6 illũ panem, quẽ qui edit, viuet in æternũ. Qui, inquam, esuriunt Christum, veram ipsam
iustitiã, qua p fidẽ & bona opera iustificamur, qui propterea indies magis atq; magis cu-
Psal.41. piunt iusti fieri. Sic iustitiã esurijt Dauid, inquiens: Quẽadmodũ desiderat ceruus ad fon
tes aquaꝝ, ita desiderat aĩa mea ad te deus. Sitiuit anima mea ad deũ fontẽ viuũ. Esurijt
Roma.7 & Paulus iustitiã, qñ exclamauit: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis
Phil.1 huius? Et alibi: Desideriũ habẽs dissolui & esse cũ Christo. Sic certe oẽs sancti, quoꝝ me-
moria hodie celebrat, esuriunt verã illã iustitiã, vt quidem mortem subire nõ dubitarint,
Psal.16 vt ea illa saturarent, q vtiq; saturati sunt in æterna patria, de q̃ saturitate ppheta cõcinit,
Apoca.7 inquiens: Satiabor quũ apparuerit gloria tua. Ibi em̃ sancti (ait Apocalypsis) nõ esurient
neq; sitient amplius, quippe diuina fruitione repleti. Sequitur Christus, inquiens.
¶Beati misericordes. Qui misericordes? q pro charitate fraterna alienã miseriã suã eẽ H
ducũt, qui proximi malis indolescũt, qui calamitatibus alioꝝ illachrymãtur, q de suo pas-
cunt egentẽ, vestiunt nudũ, monẽt errantẽ, docẽt ignorantẽ, condonãt peccanti. In sum
Lucæ.10 ma, qui quicqd habẽt dotis, id alijs subleuãdis ac refocillãdis impẽdunt. Talis misericors
Matth.18 fuit Samaritanus ille euãgelicus. Misericors fuit rex, q seruo donarat decẽ millia talẽtoꝝ.
Ephe.4 Misericors fuit Paulus, quũ ait: Supportãtes inuicẽ, & donãtes vobismetipsis, si qs aduer-
Coloss.3 sus aliquẽ habet querelã, sicut & dñs donauit vobis, ita & vos. Vtiq; ille fuit misericors, q
Roma.9 pro fratribus à Chro anathema esse voluit. Misericors fuit & Tobias, q vsqueadeo paupe
ribus & mortuis condoluit. Fuere & misericordes, quoꝝ hodie memoriã agimus: qui &
Roma.8 apud deũ in cœlesti patria consequuti sunt misericordiã, quũ illam inibi adepti sunt glo-
riam, ad quã huius temporis passiones condignæ non sunt. Sequitur Christus, dicens.
¶Beati q sunt mũdo corde. Qui sunt mũdo corde? quibus cor est ab inquinamẽtis om-
Psalm.50 nibus puꝝ & illibatũ, q̃s nõ arguit peccatoꝝ cõscientia, qualẽ se fieri optat Dauid, dicẽns I
Lucæ.1. Cor mũdũ crea in me deus. Mũdo corde fuit Maria deipara, in q̃ grę plena nõ fuit macu
Acto.6 la, sed tota pulchra. Fuit & corde mũdo Stephanus, grã plenus & fortitudine. Fuit & Pau
lus corde mũdo, q de se dicere potuit: Nihil em̃ mihi cõscius sum. Fuere proculdubio oẽs
1.Cor.4. apostoli mũdo corde, qm spiritu sancto repleti, Christũ hic à facie ad faciẽ, deũq; ipsum
Acto.2 hic p speculũ in ænigmate p fidem viderũt, quẽ nunc à facie ad faciẽ vident: quo (vt pro-
1.Cor.13 pheta dicit) nemo ibit, nisi q innocens manibus est & mũdo corde. Sequitur Christus.
¶Beati pacifici. Qui sunt pacifici? qui paci & trãquillitati faciẽdæ, reformãdæ, conser- K
Psal.23 uandæq; siue in se, siue in alijs inuigilãt: qui, inquã, primo in corde suo, deinde & inter fra
tres dissidẽtes faciunt pacem: qui inquam, oẽs animi sui motus componẽtes & subijcien-
tes rõni, carnalesq; cõcupiscentias edomitas habẽt & faciũt, non em̃ prodest alios pacari
p nos, cũ in anima nrã sunt bella vitioꝝ. Sic pacificus fuit Dauid, qui de se dicere potuit:
Cum

Cum his q̃ oderunt pacem, eram pacificus. Pacificus fuit apostolus, quũ ait: Si fieri pt, q̃d Roma.12
ex vobis est, cum oĩbus hoĩbus pacem habentes. Pacifici fuere apostoli, q iuxta Chri præ
ceptum inde abierunt, vbi pax eorũ nonfuit acceptata, ne locum darent bello & litigio. Matth.10
Quare beati sunt pacifici, qa (respondit Chrus) Filij dei vocabunt. Si filij, ergo hæredes, Marci.6.
vtpote dei, cohæredes aũt Chri, cuius hæreditatis? Aeternæ gloriæ. Sic Paulus ait: Nullũ Luc.9
peccatorem habere hæreditatem in regno cœlorum. Et Petrus scribit: Quia in hoc vo- Ephe.5
cati estis, vt benedictionem hæreditatis possideatis. 1.Petri.3

L ¶Sequit Chrus inquiens: Beati q persecutionẽ patiunt propter iustitiam. Qui patiun
tur propter iustitiam? q propter quãcunq; virtutẽ, pietatem, veritatem, beneuolentiam,
hocq; genus virtutes pias, vtpote amore Chri, vel propter aliquam dei causam, vel à suis,
vel alienis, vel in corpe, vel in fama, vel in bonis tpalibus, aut p plagas, aut p detractio- Psal.118
nes patiunt persecutionem. Quo pacto psecutus est Christus, testimonio prophetæ dicẽ Iohan.15
tis: Quia odio habuerunt me gratis. Sic psecuti sunt apostoli & martyres quiq; sanctissi-
mi, q de seipsis in psalmis dicunt ad Chrm: Quia propter te mortificamur tota die, æsti- Psal 43
mati sumus, sicut oues occisionis. Sed in his oĩbus superamus propter eum, q dilexit nos. Roma.8
Quibus & Chrus testimoniũ dedit, inquiens: Si me psecuti sunt, & vos psequent. Sed hęc Iohan.15.16
oĩa facient vobis propter nomẽ meũ. Quare beati sunt? Quia ipsorũ est regnũ cœlorũ, q̃s
se vidisse ait Apocalypsis: Siqdem infinitos & sine numero, q venerunt de tribulatio Apoca.7
ne magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni. Et sane notabili-
ter adfirmat Chrus beatos, q propter iustitiam patiunt, nõ propter scelera & iniqtates su
as, veluti malefici, latrones & hæretici. Quomodo Petrus nolit nos pati, inquiens: Nemo 1.Petr.4
vestrum patiat, quasi homicida, aut fur, maledicus. Quàmuis tamen sint, q propter pec-
cata sua patiunt, & beati fiant, non tamen, qa propter peccata patiunt, sed qa deus illis pe
nitentibus peccatorũ remissionem largitur ex misericordia propter passionem, Ad cuius fi- 1.Corin.11
dem Apostolus ait: Dum iudicamur autem à domino corripimur vt non cum hoc mun Lucæ.23
do damnemur. Sic latro in cruce beatus est factus, & pleriq; alij peccatores, & Dauid quo
que, non quidem ex peccatis, sed ex misericordia.

M ¶Sequit Chrus pinde atq; declarans octauã beatitudinem, inquiens: Beati estis cũ ma
ledixerint vobis hoĩes, & psecuti vos fuerint, &c. Qui autem beati sunt hoc modo, & qui-
bus maledicit hoc modo? Quibus blasphematis falso & mendaciter, & qdem propter de-
um blasphematur & maledicitur. Et ideo ait Christus: Mentientes propter me. Vnde ex- Iohan.8
cipiunt mali hoĩes, qbus obijciunt sua crimina, q̃uis id à Chriano hoĩe alienum esse debe Matth.26
at. Ita sane falso blasphematum est Chro, quum illi perfidi Iudæi obiecerint, qm̃ dæmoni Matth.11
um haberet, qm̃ dixisset se templum in triduo ædificaturũ & alia, quæ ex odio manantia
erant falsissima. Cui & falso obijciebat, quod esset potator, seductorq;. Sic apl̃is maledictũ 2.Cor.6
est, quum vt Paulus innuit per infamiam habiti sunt, vti seductores & voraces &c. At illi Acto.5
Iesu Chri verborũ hodie memores, ibant gaudentes à conspectu concilij, qm̃ digni habi
ti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

¶Sic sane & ipsi illos in exemplo imitãtes propter deũ libenter malorũ probra & crimi
N na in nos falso obiecta feramus, nec deploremus nosipsos, vt afflictos, vt explosos, vt in-
fames, qn potius ob hæc ipa, vti Apl̃i fecerunt, gaudeamus & exultemus, q̃d quo magis il
li sæuierint psequẽdo, hoc magis nobis crescit, & accumulat pmiũ in cœlis, à deo nobis
repositum. Illorũ malum procul dubio deus vertet in bonũ nostrũ, dãna in lucrum, igno
miniã in æternã veramq; gloriã. Crimina ac probra falsa in titulos & eulogia veræ pieta
tis, execrationẽ in laudes, & gratulatiões tam apud hoĩes q̃ apud deũ. Moneo (inquam) Actorũ.14
fratres charissimi, vt & ipsi conemur esse ac fieri beati, vtiq; ex his octo rebus, ex qbus fu- Roma.14
tura est (Chro teste) vera beatitudo, nec horreamus ab his, q̃uis abhorrentes sint ab oĩm 2.Timot.3
opinione q mundo vident admodum sapere. Simus memores omni hora vere dicti ab
apl̃is, nos oportere per multas tribulatiões intrare in regnum dei, quod nõ in esca & po-
tu situm est, & omnes q volunt pie viuere in Chro Iesu persecutionem pati oportere: siq Matth 7
dem angusta. i. tribulatoria, dura, artaq; sit via. s. vitã quæ ducit ad veram æternamq; vi- Lucæ.13
tam. Id quod ex hodierno euangelio facile cognoscit, quam & pauci ambulant, quam tñ
& Apostoli transierunt & sancti omnes, quorum hodie agitur memoria, & ante ipsos q- Lucæ.24
dem constat Christum esse passum, & sic per angustiam & passionem intrasse gloriam su
am, exemplo quod omnes sequi oportet, qui cum eo esse velint.

¶Nec mirum adeo duriter quẽq; eo puenire, quũ (vt scribit Paulus) non sunt cõdignæ
O passiones huius tpis ad futuram gloriam, quæ reuelabit in nobis. Id q̃d Chrus hodie apro Roma.8
insinuat pmio nos ad verã beatitudinẽ, vtcũq; nostro iudicio difficillimã, inuitans, qñ ait:
Gaudete & exultate. s. animo & corpore. s. quum talia ppessi fueritis, & tales futuri, qua-
les dixi beatos, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.

¶Qũo copiosa? id est, nunq̃ deficiens, & oĩa merita oĩm superans, non visibilis, non
Matth.5 transitoria, non finita, quã vt Christus ait, neq; erugo, & tinea demolitura, nec fures sunt effossuri. Qũo copiosa est merces? In centuplo (inquã) maior meritis & laboribus, Chřo
Mat.19 adfirmante: Amen dico vobis, quod vos q secuti estis me in regeneratiõe &c. Et ois q re-
Marc.10 liquerit domũ, vel frẽs, aut sorores, aut patrẽ, aut matrẽ, aut vxorẽ, aut filios, aut agros p
Luc.18 pter nomen meũ, centuplũ accipiet, & vitã æternã possidebit. Recte igit Chřus hodie di
Gene.15 cit: Copiosa est merces. Qui & alibi ipse deus dixerit: Ego sum merces tua magna nimis. Quę est illa merces? Deus est vt audis, q certe adeo magnus est, adeo copiosus & latus, vt recte D. Philippus interrogarit: Dñe, ostẽde nobis patrẽ, & sufficit nobis. Quũ (obsecro)
Iohã.14. magnũ est præmiũ pro tot in hoc seculo laboribus & passiõibus? Tam magnũ, tã copiosum, tam ꝓtiosum, vt nullis possit verbis explicari, nec à quopiã vel rõcipi, vel intelligi
1.Cor.2 (teste Paulo) q ait: Quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hoĩs ascẽdit, quę p parauit deus his, q diligunt illum, nobis autem reuelauit deus per spiritum suum.

¶Sed vbi erit hæc merces? In cœlis (ait Chřus) vbi est summũ bonũ, deus in quo cõgre Q
Apoca.7 gatio oĩm bonoꝝ, quæ vel excogitari vel optari possint. Ab illo eñ & in eo & p eum sunt oĩa, vbi (teste Apocalypsi) nec amplius esuriemus, nec sitiemus, neq; cadet sup nos sol, neq; vllus æstus, neq; erit nobis dolor, neq; luctus, neq; clamor, sed dies sine nocte, claritas sine tenebris, sciã sine ignorãtia, lætitia sine mœrore, & gaudiũ æternale, indeficiẽsq;. Sed qñ perfruemur ea mercede? Vtiq; partim mox vbi anima è corpe migrauerit, plena post resurrectionẽ in vltimo vniuersaliq; iudicio, qñ corpori p resurrectionẽ carnis anima de nuo coadunabit. Certũ eñ est & vera fide indubitatũ, aĩas in Chřo à corpibus emigran-
Iohã.12 tes statim ad cœlũ euolaturas, ibiq; mercede promissa vsuras, alioqui nimiũ falso Chřus
2.Petr.3 dixisset: Et vbi sum ego, illic & minister meus erit. Male etiã Petrus scripsisset: Non tarda
Phil.1 bit (inqnẽs) dñs promissionẽ suã, sicut quidã existimant. Male optasset Paulus tantopere dissolui, & esse cum Chřo. Frustra quoq; & falso Chřus suos hodie fuisset cõsolatus, inqui ens: Gaudete & exultate, q a merces vestra copiosa est in cœlis. Sed certe oẽs bene & vere dixerunt & scripserunt. Chřusq; vere est cõsolatus. Errant aũt impie, q garriunt animas in cœlum non peruenturas nisi exacto vltimo iudicio, sed eas mansuras, nescio quo in loco. Et si locus in scripturis forte offendatur, quo videretur innui sanctos non illico in cœlis esse, proculdubio intelliges quo ad corpus, q̃d in cœlo nõ erit, nisi adiunctũ post resurrectionẽ aĩæ, queadmodũ late aliàs & sanctissimis scripturis & rõnibus ostẽdimus cõtra
1.Thess.4 hæreticos, à qbus alieni, credamus Chřo ipsissimæ veritati, aplis, scripturis, rõnibus, naturæ deniq; ipsi quæ aduersum istos militat. Imo cũ Paulo admoneo, ne amittatis cõfiden-
Hebr.10 tiã vestrã, quæ magnã habet remunerationẽ, siquidem fariã vobis necessariũ sit, vt volunta tem dei facientes reportetis promissionẽ, quã sine dubio reportarunt oẽs, q hoc in seculo tam bona q̃ mala ꝓpter deũ suaq; deq; tulerũt, memores hoc eius, q̃d ad ipsos hodie dñs
2.Timo.2 ait: Gaudete & exultate, qm̃ merces vestra copiosa est in cœlis. Quod si & in vera fide sustinebimus, certe (Paulo teste) cõregnabimus, & sic nõ modo hic p fidẽ lætabimur & exultabimus de tã magnifica mercede promissa, sed lætabimur & exultabimus ꝑpetuo citra finem in cœlis, ea copiosa per Chřm mercede promissa in Chřo perfruentes.

¶HOMILIA XCIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ duodecimo: Et vos estote parati, quia, qua hora non putatis, filius hominis veniet.

In ferijs diui Martini.

NOn potest aliud agere dominus Iesus, quàm quod pientissimus quisque pa A ter in suos filios. Ille enim quos omni labore & studio à lubrico ætatis iuuentutis ad annos discretionis (quam vocant) educauit, eosdem non solum sedulo monet, vt sine labe se conseruent, verumetiam ad omnem se honestatem vitæ præparent, Idq; ipsum maxime hortatur peregre abiturus, vt venturus inueniat illos ad votum compositos. Sic sane Christus dominus, ac pater noster multo clementissimus nos filios suos, quos vt omnes amarissima passione à morte & à peccato redemit, redemptos vult subinde immaculatos fore, aut certe maculatos re-
Apoc.21 purgatum iri per pœnitentiam, quo nos tandem expurgatos, perinde atque suos filiolos ad cœlestem patriam, vnde propter peccata protrusi sumus, alacriter reducere possit, quo nihil coinquinatum aut abominationem faciens, intrare potest. Cuius igitur voluntatem vt ardentius amplecteremur, nos terrore sui aduentus præmonet, inquiens: Et vos estote parati, quia qua hora non putatis filius hominis veniet. Quæ sane verba totius euangelij conclusio trium nos admonent.

¶Prima

B ¶Primo de certitudine dñi aduẽtus, q duplex in scriptura tradit. Primus in obitu vni-
uscuiusq; hominis, tũc enim dñs vnicuiq; talis apparebit, qualis qui morit, fuerit: de quo Luc. 12
aduẽtu habes de auaro aliàs in euãgelio, qui, quũ sibi fructus tẽporales excreuissent, dixit:
Destruã horrea mea, & maiora faciã, & illuc cõgregabo omnia, quę nata sunt mihi, & bo
na mea, & dicã aiæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce,
comede, bibe, epulare. Dixit aũt illi deus: Stulte, hac nocte animã tuã repetẽt à te. Et sane
homo talis erit iudicãdus, qualis in morte inuenit. Insup vt certissimus est ille dñi aduẽtus,
ita mors vniuscuiusq; q̃d futura sit, certissima est. Hinc scriptura: Oẽs morimur, & quasi 2.Reg.14
aquæ dilabimur in terrã, quæ nõ reuertunt. Et Ecclesiastes ait: Cuncta subiacent vanitati Eccles.3
& oĩa pergunt ad vnũ locũ, de terra facta sunt, & in terram pariter reuertunt. Sic Aposto Hebræ.9
lus inquit: Statutũ est hoĩbus semel mori. Et quidẽ propter pc̃m̃ primi parẽtis (teste Ec Eccl.25
clesiastico) dicẽte: A muliere initiũ factũ est peccati, & p illã oẽs morimur. Non enĩ pote- Roma.5
rat deus mẽtiri, quũ diceret: In quacũq; die enĩ comederis ex eo, morte morieris. s. tẽpo Gene 2
rali & æterna. Vnde prorsus indoleo, nos nõ recordari mortis adeo certæ nimiũ, q adeo
de ea nihil cogitamus, quũ experiẽtia doceat, nos oẽs morituros, q si corde perciperem᷒
morte digna nõ perpetraremus nec peccaremus. Alter dñi aduẽtus erit post huius seculi
cõsummationẽ, qñ veniet iudicaturus viuos & mortuos, iuxta singulorũ merita & deme-
rita. De q̃ in actis apostolicis: Hic Iesus q adsumptus est à vobis in cœlũ, sic veniet, quẽad Acto.1
modũ vidistis eum euntẽ in cœlũ. De q̃ ipse Chr̃s: Filius hoĩs venturus est in gloria patris
sui, cũ angelis suis, & tũc reddet vnicuiq; secundũ opera eius. Et apud Lucã: Tunc vide- Matth.16
bunt filiũ hoĩs venientẽ in nube cũ potestate magna & maiestate. Et in Apocal. Ecce ve- Lucæ.2
nio cito, & merces mea mecũ est, reddere vnicuiq; secundũ opera sua. Sic & Paulus. Apoca.22 Hebr.9

C ¶Secũdo, sine peccato apparebit oĩbus expectãtibus. Et Chr̃s pariter de vtroq; videt
hodie loqui suo aduẽtu, quorũ vtrũq; vt certissimũ futurũ, ita incertissimũ nobis q̃ momen
to vterq; sit, adseuerat. Siquidẽ nihil sit morte certius, & nihil hora mortis incertius.

D ¶Et hoc est secundũ q̃d ex themate nostro colligit, vtpote horã mortis & nouissimi iu
dicij oĩbus esse incertã. Certo quidẽ nos scimus morituros, at qũo, qñ, vbi, plane nescim᷒.
Hinc Ecclesiastes ait: Nescit hõ finẽ suũ, sed sicut pisces capiunt hamo, & aues laqueo cõ-
prehẽdunt, sic capiunt hoĩes in tpe malo, cũ eis extẽplo superuenerit. Dñi aũt aduentum Eccles.9
prorsus eẽ ad iudiciũ nobis incertũ, Dñs hodie palã arguit. Idẽq; aliàs facit, inquiẽs: De die
aũt illa & hora. s. extremi iudicij nemo scit, neq; angeli cœlorũ, nisi pater solus. Qui & alibi Matth.24
discipulis de tpe restituendo interrogãtibus, rñdens ait: Non est vestrũ nosse tpa vel mo- Luc.17
menta, q̃ pater posuit in sua potestate. Sic Apl̃us subsequẽs scribit: Ipsi enĩ diligẽter scitis, Acto.1
quia dies dñi, sicut fur in nocte ita veniet. Cũ enĩ dixerint pax & securitas, tũc repentinus 1.Thess.4
eis superueniet interitus. Et Petrus: Adueniet aũt dies dñi vt fur, in quo cœli magno im 2.Pet.3
petu trãsient. Et Apocalypsis in psona Chr̃i: Si ergo nõ vigilaueris, veniã ad te tanq̃ fur, Apoca.3
& nescies, qua hora veniã ad te. Vnde satis patet eam iudicij mortisq; diem esse nobis vo
luisse deum omnino incertam, & quidẽ non sine causa, quæ perinde atq;.

E ¶Tertiũ ex themate nr̃o colligitur. s. vt eo nos diligentius & cautius ad hm̃oi aduentũ
pparemus, vt parati cũ eo ad æternã vitam simus ingressuri, mercede illa, de qua nuper p-
fruituri æternaliter. Ad quã præparationẽ Chr̃s exẽplo furis, & bonorũ tẽporaliũ pollice
re conatur: quo ostẽdit, propterea nobis diẽ iudicij, adeoq; mortis esse incertã, vt quẽad
modũ mors semp esset nobis suspecta & timẽda, ne nos incautos cõprehendat, sic semper
nos deberemus bene operari, vt bñ dispositi omni hora, beneq; vestiti inueniremur, vesti
ti nuptias illas ppetuas intraturi. Idq; à nobis maxime conandũ, q̃ hæc ipsa dies mortis
& iudicij, dies sit illa, in qua salus nr̃a vera eadẽq; æterna pẽdet & vertit, cui nihil in ptio
rhdere possit. Si modo paterfamilias. i. quilibet homo moriturus, si horã de aduẽtu furis,
semper suspectã haberet, semp vigilaret, ne ipse fur ex domo tẽporalia & secularia bona
auferret, neve vel ipsum corpus perderet, quãto magis idẽ paterfamilias, quũ horã mor-
tis & iudicij semp habet suspectã vigilare debet, ne fur, id est, inopinata & mala mors (q̃
peccatorũ est) auferat ipsa æternalia spũaliaq;, & adeo ipsam animã, quæ adeo, teste Chri Psal 33
sto, ptiosa est, vt homo pro ea nõ possit inuenire permutationẽ. Quid modo prodest ho- Matth.16
mini, quærit Chr̃s, si mundũ vniuersum lucraret, animæ vero suæ detrimentũ pateretur? Marc.8
Igit hodie, q a mũdus fallax sit, vita breuis, finis dubius, exitus horribilis, iudex terribilis, Luc.9
pœna interminabilis, hortãte, monẽteq; dño nostro vigilemus, semperq; soliciti simus, vt
tã in prima vigilia. i. puerili ætate, & in secũda vigilia, id est, iuuenili ætate, tamq; in tertia
. i. virili, senilíq; ætate vsq; ad finẽ vigiles, & demum in morte parati inueniamur.

F ¶At qũo (inqs) paremur? Siquidẽ nos ex Chr̃i mãdato lũbos nr̃os cingam᷒, lucernasq;
ardẽtes in manibus habeam᷒. Quid est lũbos cingere? Vtiq;, nos coercere ab omni libidi
ne tã aĩæ & corpis, tamq; rerũ tẽporaliũ, illis parciter & pinde, vt Apl̃us scribit, non vti.

i Lumbi

1.Cor.7. Lumbi em̃ sunt corpis pars, vñ libido emanat. Sunt aũt lũbi etiã mentis, vtpote voluntas
Matt.15 & intellectus, vñ procedũt mala desideria, malæq; cogitatiões. Debemus itaq; lũbos eẽ p̃-
1.Petri.1 cincti.i.casti & reæ tpaliũ nequaq̃ cupidi. Id q̃d Petrus satis declarat, dicẽs: Propter q̃d
succincti lũbos mẽtis vr̃æ sobrij, pfecte sperate in eã, q̃ offert vobis, grãm in reuelatiõe Ie
Luc.11 su Chr̃i. Quid ergo est, habere lucernas ardẽtes? Est habere rectã veramq; in opibus intẽ
tionẽ: siqdẽ Chr̃o interp̃te, lucerna corpis ẽ oculus, oculus vero lumẽ, q̃d in vobis est.i.
Eph.6 mens. Vult ergo Chr̃us, vt casti simus, aspernãtes hæc mũdana, & q̃dẽ nõ ficte, vt hypo-
critæ faciũt, sed vere & recta intẽtiõe.i. ppter deũ, quẽ expectamus vẽtuæ ad æternas nu
ptias, eoq; nos introductuæ. Id q̃d euidẽter Ap̃s arguit: State ergo (inquiẽs) succincti lũ
bos vr̃os in veritate. Monet p̃terea Chr̃us, vt habeamus lucernas ardẽtes.i. bona opa, q̃
& recta intẽtione proximis luceant in omni charitate ad instructionem: sic alias p lampa
des qnq; virginum sapientum intelligit bona opera in fide, quibus caruerunt fatuæ.

Mat.25 ¶Id taẽtñ hoc p̃cipit oĩbus hoĩbus, p̃cipue tñ sacerdotibus eorumq; maxime p̃latis, q in G
Aploæ locũ successerũt. Illi etem̃, qa alioæ sunt duces & pastores, lucernas debẽt hr̃e.s.lu
Matth.5 cẽtes & ardẽtes.i. fidei opa, dogmataq; non sibi tm̃modo, sed alijs vti specula & exẽpla, q
Col.4 bus eos in om̃i fide & castitate ducãt ad viã salutis. Q̃d monet Chr̃us. Sic luceat (inquiẽs)
1.Thess.4 lux vr̃a corã hoĩbus, vt videãt opa vr̃a bona, & glorificẽt patrẽ vr̃m, q in cœlis est. Sic &
1.Timot.3. Paulus ait: In sapiã ambulate ad eos, q foris sunt, tp̃s redimẽtes. Et rursus: Vt honeste am
buletis ad eos, q foris sunt. Et iteæ: Oportet aũt & illũ testimoniũ hr̃e bonũ ab his, q foris
Tit.2 sunt, vt nõ in opprobriũ incidat, & laqueũ diaboli. Idẽ ad Titũ: In oĩb' teip̃m p̃be exẽplũ
bonoæ opeæ in doctrina, in integritate, in grauitate. Verbũ sane irrep̃hẽsibile, vt is q ex
Iohan.9 aduerso ẽ, vereaẽ, nihil hñs malũ dicere de vobis. Sic certe Chr̃s docuit & fecit, q ip̃o teste
Quãdiu fuit in mũdo, fuit lux mũdi, q illũinat oẽm hoĩem veniẽtẽ in hũc mũdũ. Sic Iohã
Iohan.5 nes Bap. à dño lucerna ẽ ardẽs & lucẽs appellatus. Sic & ap̃li lux mũdi, qs dñs iussit suã lu
Matth.5 cẽ, neq̃ ponere sub modio, sed sup cãdelabrũ.i. sua salutaria verba atq; opa palã facere,
exẽplo alijs. Id q̃d q̃ studiose illi factitart, ex ip̃soæ actis, deq; ip̃sis historijs passim ẽ colli-

¶Illos inter alios p̃cipue imitatus ẽ diuus antistes Martinus, hui' inclytæ eccle (gere. H
siæ Mogũtinen. singularis patron' & tutelaris, in cui' sanctæ vitæ memoriã & æternale te
stimoniũ ecclesia s̃ctã, veritatis colũna, euãgeliũ pauloañ à nobis recitatũ instituit legẽdũ
1.Cor.14 & p̃dicãdũ hac die, q̃ illi sacra ẽ & dicata, qua p̃sul ille s̃ctũs oĩbus huius ecclesiæ Chr̃ianis
1.Cor.11 p̃cipue p̃latis haud secus atq; speculũ foret exhibẽdus, vñ informaremur, vt queadmodũ
Hebr.6 ip̃e Chr̃i fuit imitator, sic & ip̃si essemus, veluti Paulus hortaẽ suos, inquiẽs: Rogo vos imi
tatores mei estote, sicut & ego Chr̃i. Sic aliãs: Cupimus vos fieri eoæ, q fide & patientia
hæreditabũt p̃missiões. Hac nimiæ rõne ecclesia nobis instituit aliq̃t dies, q̃bus eoæ diuo
rum memoriã in nostrã vtilitatẽ & in Chr̃i Iesu gloriã haberemus, quẽadmodũ singula-
riter ecclesia Moguntina sibi elegit diuũ Martinũ tutelarẽ, patronũ, p̃latũ, quẽ imitaref
sicut ip̃e Chr̃m imitatus est. Et recte q̃dem, q̃m nõ possit nõ imitari Chr̃m q imitaẽ s̃ctũ
Martinum q tam ad oĩa summi dei legem seruauit eiusq; euangelium non modo synce-
riter prædicauit, sed & impleuit, vt ex verissima de illo historia palam est cognoscere.

¶Vnde accepimus diuũ Martinũ ex Sibaria, Pannonioæ oppido oriundum & Hunga I
riæ secundũ carnem filium, in Italia iuueniles transegisse annos, militiã exercuisse sub Iu-
liano Cæsare. In Gallia vero adultã & prouectã vixisse ætatẽ & tanta passim & maxime
apud Pictauos & Turonos vitæ sanctimonia refulsisse, vt cum certatim à multis ecclesijs
Gallicanis in ep̃m postularet expetireturq;, Turonẽsis tandẽ vrbis inuitus ac renitẽs p̃-
sul diuino nutu delectus fuerit. Vbi vt antea semp hodierni euangelij memor lũbos suos
cinxit.i. relictis iãdudũ oĩbus paternis bonis in pauperes relicta oĩm reæ: adeoq; corpis li
bidine recta nimiæ intẽtiõe (q̃a ppter deũ) ardẽtes in manu lucernas.i. bona exẽpla atq;
fidei virtutumq; dogmata pp̃lo suo exhibuit, vt multa millia hoĩm tanq̃ fidelis seru' sua
immaculata imitatiõe dño Iesu lucratus est, q̃bus cũ veluti Chr̃ianus p̃positus, q se paia-
Hebr.13 bus sui pp̃li rõnẽ redituæ cogitabat, lũbis accinctus ardẽtiq; lucerna ornatus.i. in om̃i vi
tæ castimonia, fide recta, charitate fraterna dñm suum Iesum Chr̃m à nuptijs reuerrentẽ
expectauit: quẽ vtiq; dñs oĩbus & singulis vigilijs sine somno inuentũ ad æternas illas nu
ptias duxit illumq; inibi discumbere fecit.i. retributionẽ ille dedit, quum cõcesserit, illi re-
quiescere in regno cœlesti, ppetuo frui æterna claritate sanctissimæ trinitatis. Admonẽs
illius exẽplo, vt & ip̃si sine intermissiõe vigilemus, & nos cauti in om̃i castimonia & charĩ-
tate p̃paremus, inscij qua hora dñs sit venturus, animamq; nostrã morte reuocaturus.

¶Atque vtinam sanctissimum illum præsulem vere imitarentur omnes præsules & præ
lati, starentq; pro se atque suis præcincti lumbos, adornatiq; lucernis ardentibus, qui- I
bus populo suo viam imitationis sanctæ, bonæ conuersationis exemplar præmonstrarẽt
memores, ad hoc oneris se vocare suos, quibus nominãtur, titulos.

¶Ponti-

L ¶Pontifices quidem appellari solent à ponte faciendo, nimirum qui suis sanctis moribus, doctrinis, exemplisq́ populo indocto pons sint & semita trans huius mundi pelagus ad littus æternæ securitatis.

M ¶Vocant ijdemq́ epi.i.supintendentes, quippe qꝫ debent supintendere, vigilare, gerere curam atq; considerationem in eorum salutem, quibus pręficiuntur.

N ¶Sic & illi Antistites dicuntur, vt qui quanto cæteris ante stant authoritate & dignitate, tanto etiam debent suis subiectis ante stare virtutibus & disciplinis.

O ¶Qui & psules dicunt, vt alijs pinde atq; custodes psideāt. Quæ qdē nomēclaturæ ex Paulo latissime accipiunt. Proinde moneo, recordent, quales aut q̄nti sint, & qd se deceat ne titulares & nō oparij sint plati. Recordabunt hauddubie, vbi eius, qꝫ Apl's monet memores fuerint. Ille em̄ ait ad Hebræos: Obedite ppositis vr̄is, & subiacete eis. Ipsi em̄ puigilāt, q̄si rōnē p aīabus vr̄is reddituri, vt cū gaudio hoc faciāt & nō gemētes. Hinc ē, vt & ppl's ipe ex diuino pcepto (veluti nup diffuse ondim') illis suis platis atq; sacerdotib' subsidia pstare obligant, siue hæc ipsa decimas, siue cēsus, siue quis alio noīe appellemus. Sane veritas dn̄i manet in æternū, veritate aūt cauet, vt operarius sua mercede dignus est, quū & dn̄s ordinauit, Paulo scribēte his q euangelium annuntiant, de euangelio viuere.

1. Timot. 3 Titū.1 Hebr.13 Roma.13 1.Cor.9

¶HOMILIA C. DE EO QVOD ECCLESIA DICIT, ac canit: Recolamus virginis virtutis grata primordia.

In ferijs diuæ deiparæ virginis Mariæ præsentationis.

A

Erba sunt sacrosanctę ecclesię catholicæ, cui æqua cū Chr̄o, q ei' est caput, fides debet, nēpe in qua Chr̄us se ppetuo māsurū adfirmauit, neq; illā in errorē fidei labi se pmissurū pollicitus ē, quā proinde Apl'us veritatis colūnā & firmamētū dixit, quū itaq; hæc ipsa ecclesia hodie nos hortet, iubeatq́, vt recolamus virginis virtutis grata primordia, nemo nr̄m eē debet, q nō dei, adeoq́ suipsius vero amore illi obseq ex aīo velit, secū diligēter repetiturus primordia virtutis virginis infantulæ. Cuius virginis? Mariæ tādērim, deiparę benedictæ, quæ nimirū Chr̄i nostri saluatoris mater vna oīm tulit virginalis appellatiōis decus. Estq́ ita & pie & sancte cōparatū, vt vbi nomē virginis, vox cœlo grata, inferis inuisa, gētibus popularis, ore efferet, hic Annæ filia Chr̄i parēs noīari, nec vlla virginū alia intelligat. Sicut & eius filio, dn̄o nr̄o Iesu Chr̄o cōtigit piorū oīm cōsensu, vt redēptor sit mūdi, sit & saluator dictus, quū seruatorē, vindicē, adsertorē elegātius dicere potuisset humana pietas. Huius (inquā) matris virginis. s. Mariæ virtutis grata primordia recolamus. Quare grata? Qm̄ ad vitā nostrā, maximeq́ iuuenilē ætatē instruēdā, nr̄amq́ salutē p Chr̄m pcipue acquisitā tuēdā & cōseruandā maxime cōducant: siquidem (teste ecclesia) vt cras, deo cōcedēte, latius dicemus, q cqd hæc sanctissima virgo egerit, forma est virtutis, & doctrina spūs, & causa salutis. Sed cuius virtutis primordia recolamus? Facile r̄nderimus, timoris dei, q̄nquidē ecclesia paulopost verba nr̄i thematis dixerit: Fulget sapīa in paruula. s. Maria. Sapiæ vtiq; erat (vt ex vera huius festi diei historia accipimus) q̄d ipsa deipara virgo Maria cœli decus, spes labentiū, trima adhuc teneraq́ admodū ætate ab honestis parētibus suis cū oblationibus ad templū ducta, qndecim gradus (quū in mōte templū esset) sine adiutorio alicuius ita conscēderit, ac si ætatis pfectæ iam esset, & pfecta oblatiōe cum alijs virginibus inibi remanserit, seq́ totā deo castā vouerit, ac māciparit, nimirū tam inde à prima luce ad horā tertiā diei precari solita, inde ad meridiem honeste & ingenue puellare aliq̄d opus obire, atq; id seriū & cōducibile, mox reliquū diei diuinarū lrarū lectioni sedulo impēdisse cōsueta, ita vt cū rite sancteq́ cœlestia curaret, humana nō oīno despiceret, Marthæ & sororis vtrūq; munus complexa. Quid (obsecro) hęc tota diurna ratio ad quam sapīa, & quidem vera illa sapīa, quæ nihil aliud quàm rerum diuinarū & humanarū sciāt & quæ in se omnes complectitur virtutes, vt ex libro Sapiæ intelligimus. At vnde venit primitus illa sapientia. Nimirum ex timore dei, qui non modo virtus est, vtpote cœlestis, sed oīs virtutis primordium, dicente scriptura: Timor domini principium sapientiæ. Et rursus: Da locum timori altissimi, quia omnis sapientia timor dei.

Ephe.1.5 Colos.1 Matth.28 Lucę.22 1.Timo3 Lucæ.10 Sap7 Prouer.1.9 Eccl.19

B ¶Quid est timor? Authore Cicerone, ē metus mali appropinquātis. Quid ē timor dei. Est sane pp̄ter deū pc̄ti vitatio & boni opatio & ex verbis Tobię.4. colligim'. Et ē timor vn' seruil', alter vero filialis appellat'. Ille quū qs malo pęnę deterrit' à pc̄tō abstinet deo īhęrēs, nēpe, quē nouit p sua iustitia certo se dānaturū, quū sit q iustificet ac mortificet & hoc qdē etiā ex verbis saluatoris, q ait: Et nolite timere eos, q occidūt corp', aīam āt nō possunt

Cicero li.4 Tuscu. 1.Reg.2 Matth.10 Lucæ.12

possunt occidere, sed potius timete eũ, q pôt & aĩam & corpus pdere in gehennã. Sic & la
Luc.23 tro ad latronẽ sinistrũ dixit: Neq; tu times deũ, q in eadẽ dãnatiõe es. Sic ille igit timor &
si salutaris fit, adeoq; vt Chrs e o ipo sæpissime nos à peccãdo ad se dehortet, nõ tñ, ppriè,
sed qdẽ extrinsecus & impropriè, & nõ secus ad sapiam verã trahit, q puer ad sapiam hu
manã disponit, in eaq; pficit timẽdo magistrũ, q citius & gratius pueniret timore filiali.
Qui nihil aliud est, q quo qs malo culpæ, qd timet, à pctõ auersus deo adhæret, vtpote hu
militer abhorrẽs deũ offendere, grãm pdere, culpã in eũ cõmittere, q suus sit creator, ops
Eccl.1 pr pientissimus, nutritor liberalissimus, redẽptor benignissimus, deus misericordissimus, vñ
Prouerb.15 oĩa habet, sine q eẽ nõ possit. Ille (inquã) dei ẽ verus salutarisq; timor, cũ charitate cõiun
Eccl.1 ctus, sapiæ diuinæ atq; hũanæ initiũ, hic timor dei filialis fuit diuæ deiparæ virginis Ma
riæ primordiũ ad illã diuinã sapiam, Hic ẽ timor ille dei, q (vt ait scriptura) pctm̃ non mõ
expellit, sed à pctõ declinare facit, sine q nemo pt iustificari. Hic ẽ dei timor, q (scriptura
Psal 33 teste) dat gloriã, gloriationẽ, lætitiã & coronã exultatiõis, cor delectat, lætitiã & gaudiũ
Eccl.1 in longitudine dierũ pstat. Hunc timorẽ habẽtibus (teste, ppheta) nõ est inopia, & bñ erit
Luc.1 (vt Sapiẽs inqt) in extremis, q in die defunctiõis suæ benedicet, qñquidẽ virgine Maria te
ste, deum timentibus misericordia est de progenie in progeniem. Hic est ille dei timor,
quo Deus Max. dignatus est hanc ipsam virginem vnigeniti filij sui seligere matrem.

¶Ad hũc igit vtrũq; timorẽ (qm̃ vterq; sit ẽẽ pt, ita tñ vt timor filialis alter, pinde atq; C
Eccl.1 principalis pcedat) hortat natura, scriptura, exẽplũq;. Natura qdẽ, qua monemur timere
Deut.6.10 eũ, cui' viribus atq; potestati sumus subiecti. Sic dicit Ecclesiasticus: Vnus ẽ altissimus crea
Apoca.15 tor oĩm ops, & rex potẽs, & metuẽdus, sedẽs super thronum illius, & dñans rex. Scriptu-
Tob.4 ra: Dñm deũ tuũ timebis, & illi soli seruies. Et alius: Timete dñm & date illi timorẽ. Exem
plũ deniq; sctissimi pris Tobiæ, q paulopost moriturus, cũ faceret iã pinde suũ testamẽtũ
dixit ad filiũ. Noli timere fili mi, pauperẽ qdẽ vitã gerim' sed multa bona habebim', si ti-
muerim' deũ & recesserim' ab oĩni pctõ, & fecerimus bñ. Sic & exẽplũ diuæ virginis, q no
bis hodie in primis tanq; Idęa & speculũ, ppponit, vt q timore dei adeo plena fuerit, adeoq;
in ipsa infantili ętate, vt in puella adhuc grã radiarit & in puula fulserit sapia, nos q;q; deũ
imitatione ipsius timeamus, q & ille suã nobis grãm veramq; sapiam largiri dignetur.

¶Atq; vtinã hodie parẽtes optimi quiq; suos filios aĩ oĩa & in tenera qdẽ ętate instrue D
Psal.33 rẽt in timore dñi, dicerẽtq; cũ sctõ, ppheta: Venite filij, audite me, timorẽ dñi docebo vos
Tobię.4 Itẽq; cũ sctõ pre Tobia: Nolite timere filij mei, pauperẽ qdẽ vitã gerimus, sed multa bona
habebimus, si timuerim' deũ, & recesserim' ei' amore à pctõ & fecerimus bñ, qm̃ timẽtib'
deũ nõ est inopia, & q deũ timẽt, beati sunt & sapiẽtes, & q soli rectè & in ppetuũ regnãt
Sapię.6 reges q; sunt ppli. Sane inqt scriptura: Si delectamini sedibus & sceptris, ô reges ppli, dili-
gite sapiam, diligite lumẽ sapiæ oẽs q pestis pplis. Multitudo qdẽ sapiẽtiũ sanitas est or-
bis terrarũ, & rex sapiẽs ppli stabilimẽtũ est. Verũ sapiam nõ habebitis, nisi aĩ oĩa timueri
tis deũ. Sapia em̃ à timore dñi, tanq̃ arbor à radice incipit. Sunt ãt filij ab infantia docẽdi
Tob.1 timorẽ dñi, veluti de Tobia scribit, qd is ex vxore sua filiũ genuerit, illiq; nomẽ suũ impo
suerit, ac eũ ab isantia timere deũ docuerit, abstinereq; ab oĩni pctõ. Id qd & ipemet adeo
Tob.2 à iuuẽtute effecit, vt cũ ab infantia sua semp deũ timuerit, & mãdata eius custodierit, nõ ẽ
cõtristatus cõtra deũ, qd plaga cæcitatis euenerit sibi, sed immobilis in dei timore pmãsit
Tobię.11 agẽs grãs deo oĩbus diebus vitæ suæ. Hinc meritus est illuminationẽ plane mirificã, q &
Tob. vltio pptera vitã suã reliquã in gaudio egit, & cũ bono pfectu dei timoris in pace vidit filios
nepotũ suorũ, in dño feliciter defunctus: quẽ qa filius secutus est, felix atq; diues cũ bona
senectute vidit filios filiorũ suorũ, oĩsq; eius cognatio & gñatio in boua vita, & in sctã con
uersatiõe pmãsit, ita vt accepti eẽnt tã deo q hoĩb' & cũctis habitãtib' terrã. Quare? Quia
in timore dei parẽtes suos secuti à pueritia fuerãt. Vos itaq; charissimi pres atq; mres, si
vos filiosq; vr̃os cupitis hic in vera grã & gloria viuere: deindeq; feliciter decedere, bea-
titudineq; æterna pfrui, conemini, vt ipsi in timore dei ambuletis, filiosq; vr̃os ad timorẽ
dei sedulo puocetis, hocq; ipm faciatis mox ab infantia, exẽplo sanctissimorũ parẽtũ diuę
virginis, q cũ à spũ sctõ proculdubio illustrata, tum à parẽtibus optime isti tuta, trima ad-
huc domũ dei in timore & deuotiõe hodie conscẽdit, seq; totã cultui diuino in ppetua vir
ginitate deuouit, vñ Deus Max. eã dignatus ẽ habere filij sui vnigeniti matrẽ, nr̃æ salutis
instrumẽtale exodiũ, quę (vt diximus) qcqd vnq̃ egit, virtutis est forma & doctrina spũs,
& causa salutis. Huius itaq; diuæ virginis hodie ex admonitiõe ecclesię, inclyta ac mirã da
laudũ pconia iufantilis ætatis merita, virtutisq; grata primordia recolamus, in qua puella
adhuc radiauit grã, & in paruula fulsit sapia, quã imitari concedat nobis deus ops.

¶FINIS PRIMAE CENTVRIAE HO-
miliarum Nauseæ.

Frederici

FRIDERICI NAVSEAE

BLANCICAMPIANI SECVNDA EVANGELICAE veritatis, Homiliarum Centuria, atque (vt sequitur) eiusdem Homilia prima, de eo quod scriptum est Zach. 9. Matth. 21. Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

A E admirabili, eodem*q;* in primis salutari Iesu Christi Opt. Max. dei filij, totius humani generis saluatoris in hūc mundū aduētu, cuius catholica ecclesia hodie ex instituto apostolico memoriā pcipue agit, verba habiturus nōnulla, & quidē scitu homini Christiano magnopere digna, simul*q;* necessaria pmittam, vnde sacrosanctū euangeliū, quod ecclesia hodie pia institutiōe, eademq*;* nō nuper recepta consuetudine, legit ac canit, perspicuum fit euasurum.

B ¶Atq*;* ane principio sciēdū velim, duplicē Iesu Chri aduentū in hūc mundū, sacris literis cōplecti. Vnū, qui pterijt, quo Chrūs huc ad saluādū humanū genus venit. Alterū, q futurus est, q idipm Zach. 9
illud genus iudicandū veniet. De illo scriptura: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi Iohan. 16.
māsuetus. Et rursus in nouo instrumēto: Exiui à pre, & veni in mūdū. De q quidē aduētu
paulo post plura, qnquidē de eo nr̄ fit sermo cœptus. De altero idētidē scriptura ait: Aspi Danie. 7
ciebā in visiōe noctis, & ecce in nubib' cœli, q̄si filius hoīs veniebat. Et rursus i nouo test.
Hic Iesus, q adsumptus ē à vobis in cœlū, sic veniet, quēadmodū vidistis cū euntē in cęlū. Actorū. 1.
De hoc pariter aduētu, dñica proxime futura nōnihil, deo authore, in mediū sum laturus.

C ¶Verū enimuero circa primum dñi Iesu aduentū, duo duxerim scienda. Primum, Cur Christus ex cœlis in mundū venerit. Id quod nō parū multos putauerim latere. Secundū, An oēs homines, vel optimi quiq*;* ante Christi aduentū, à cœlesti paradiso exclusi, in limbo, quē vocant, detenti fuerint, quo dr nō vulgaris apud plerosq*;* dudū agitata est quæstio. Sane (vt ad primū reuocemur) res altius, & tamen paucis est repetenda.

D ¶Proditū est scripturis, postq deus ille Opt. Max. sua dūtaxat bonitate permotus, cœ- Gene. 1.
lū & terrā, adeoq*;* ipsos angelos, quorū pulcherrimus erat lucifer, creasset, & hi momento
pene oculi supbia elati, nimirū deo (vt est apud prophetā) cupidi æquales fieri, e cœlo ad Esai. 14
inferos essent à deo Max. vindice protrusi, paulo post illū eundē deū Opt. hominē perin
de atq*;* angelorū ruinā suppleturū condidisse, simulq*;* in voluptatis paradisum collocasse, Gene. 2
futurū & ipsum immortalē, æternæq*;* beatitudinis participē, si is à ligno vetito, qd in me-
dio paradisi erat, abstineret. A ligno, inquā, scientiæ boni ac mali. Cæterū e uestigio dia- Gene. 3.
bolū inuidia ductū homini tantū bonū, quo ille propter peccatū perpetuo fuerat priuatus
inuidisse, insidiasq*;* tetendisse, quo illū aduersus deum suo peccato prouocaret, & eo ipso
peccato à deo auersi, & ipsi instar sui (qd prius factū est) à paradiso protruderentur, inimicū,
illū subornasse callidissimū serpentē, qui tūc recte ingressus sit, caputq*;* virgineū habuerit,
in hūc deceptorē intrasse, mulierēq*;* Euā subdolis admodū verbis cōtra deū ita pellexisse,
vt illa primū peccato inobedientiæ seducta, nōmodo dei mādato neglecto, à ligno veti-
to ipsa comederit, sed & Adamū maritū ad idē peccatū miserè attraxerit. Hinc deū Max.
iustitia permotū serio succensuisse, atq*;* interim iratū vtrosq*;* prothoplastos, nō modo à
paradiso submouisse, semper pœnā pro scelere luituros, verūetiam totū humanū genus
ita damnasse, vt ab eo tēpore nullus hominū deinceps, vel quamlibet bonus ac probus,
cœlū ingrederetur, verū ad lymbū descenderet: sane peccato primorū parentū hāc ipsam
pœnam exigente: quippe quū hoc peccatū fuerit originis, adeoq*;* ipsius naturæ, reatum
eius in posteros fuisse recte translatū, eoq*;* pacto vniuersos homines peccato vnius, iræ fi
lios fuisse factos, reatuq*;* obnoxios. Id qd & Apostolus cōmonstrans, ait: Sicut p vnū ho- Roma. 5
minē peccatū in hunc mundū intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines
mors pertransijt, in quo oēs peccauerunt. Et regnauit mors etiā in eos, qui non peccaue Ephe. 2
runt, in similitudinē pvaricationis Adæ, qui est forma futuri. Et rursus: Et eramus natura Ecci. 25
filij iræ, sicut & cæteri. Et alia scriptura inquit: A muliere initiū factū est peccati, & p illā
oēs morimur. Reuera interim sic habēre, adfirmat scriptura, neminē prorsus cœlū ingre
di potuisse, sed vnūquenq*;* vel quamlibet moraliter bonū ad inferos descendere coactū,
nec inuentū, q quēq inde eripuisset, eiulātibus interea apud inferos, & in terra degētibus Luce. 1.
in tenebris & in vmbra mortis sedētibus. Porro deū Max. patrē (vt apostoli verbo vtar) 2. Cor. 1.
misericordiarū dominū totius consolationis sua nimirū bonitate & clementia compun-

Gene. 8. ctum, clemẽter nostræ dãnationis statũ respexisse, & nos ꝑ semetipsũ liberare decreuisse,
atq; in suæ misericordiæ, simulq; pacis signũ ministerio colũbæ oliuã misisse, q̃ tam apud
inferos q̃ in terris adhuc habitãtibus, adeoq; toti humano generi futurã pacẽ prenderet. E

¶Quanq̃ iam antea corã diuina ipsius maiestate ingens fuisset inter veritatẽ, quæ secũ
Psal. 101. iustitiã habuit, & misericordiã, quæ secũ pacem habuit controuersia, subindicetur in hũc
Gene. 2. ferme modũ, iustitiam pro se & identidẽ misericordiã supplicasse. Siquidẽ dei misericor-
diã dixisse. Eget diuina miserstione creatura rationalis: nẽpe misera, valdeq; miserabilis,
venit tẽpus miserendi. Econtrario veritatẽ occurrisse. Quæso domine impleri quod di-
Iob. 10 xisti. Totus moriat Adam, cũ omnibus qui erunt in eo, qm̃ præuaricando pomũ vetitum
Psal. 110 gustauerit. Rursus misericordiam: Vt quid me domine fecisti? Nouit veritas, me perijsse,
si nunq̃ misereris. Itẽ veritas: Si sententiam prædictã præuaricator euaserit, perijt veri
tas tua, nec est (iuxta scripturas) in æternũ mansura. At tandẽ eiusmodi controuersiã fuisse
à patre ad filium missam, corãmq; illo tam iustitiam q̃ misericordiam ꝓdicta pariter re-
censuisse. Verũ non fuisse visum, in quem modũ veritas vnà cũ misericordia, circa homi-
nem simul conseruari posset: scriptã fuisse in hæc verba sentẽtiam: Hæc dicit, Perijt si Adã
non moriat. Et hæc dicit: Perijt si is misericordiã non cõsequatur. Fiat mora bona, & ha-
beat vterq; q̃d postulat, vt & Adã moriatur, & misericordiã consequatur. Placuit omni-
Psal. 33 bus verbũ sapientiæ admirantibus, vt Adam moreretur, idemq; misericordiam cõseque
Psal. 115 retur. Cæteꝝ quærentibus illis, qui esset mors bona, auditu alioqui horribilis? Esse respon
sum, mortem peccatoꝝ pessimã, sed sanctoꝝ esse pretiosam, vitæq; ianuam. Inueniat er-
go, qui ex charitate moriatur, nõ obnoxius morti, quo modo mors nõ possit tenere inno
xium, sed fit factura in ea foramen, per q̃d redempti transeant. Placuit & idẽ sermo. Veꝝ
quia nemo talis à iustitia in cœlo, nec à misericordia in terris inueniri potuerit, qui inno
cens esset, simulq; sufficientẽ haberet charitatẽ, lugẽtibus interim iustitia & misericordia,
Psal. 13 tandẽ seorsum pacẽ vtrasq; consolantẽ dixisset: Nescitis, haud esse qui faciat bonũ, nõ esse
vsq; ad vnum? Qui dedit consilium, scilicet Christus dei filius, ferat auxilium.

¶Atq; sic deũ misericordia illectũ, sententiæ locũ dedisse, illumq; mox superna misera- F
tione nõ destitisse, homines incitare ad bonũ per occultos instinctus, nec distulisse homi-
nẽ errabundũ ad pœnitentiã reuocare, spem veniæ exhibẽs per repromissum filij sui ad-
uentũ: quandoquidẽ, qui ne forte per ignorantiam & ingratitudinẽ tanta sua dignatio,
nostræ saluti foret inefficax, in quinq; huius seculi ætatibus, ꝑ patriarchas, iudices, sacer-
tes, reges & prophetas, ab Abel iusto vsq; ad Iohannẽ Baptistã, filij sui aduentũ prænun
Hebræ. 1. ciare, repromittere, ꝓfigurare (vt & Apostolus ad Hebræos testatur) non cessauerit, quã-
Iohan. 5 do & de Christo Moses scripserit, vt ꝑ multa millia tempoꝝ & annoꝝ (ferme enĩ quinq;
millibus & ducentis annis genus humanũ miserabiliter iacuit, quũ interim nullus homo,
propter peccatũ primi hominis ad æternã beatitudinẽ ascendere quiuerit) magnis & va-
rijs, multiplicatisq; oraculis, intelligentias nostras ad fidẽ erigeret, viuasq; desideria inflã-
Hiere. 23 maret. Ille etenim inter alia hoc Hieremiæ in consolationẽ & spem denunciati iusti: Ec
ce dies veniunt dicit dñs, & suscitabo Dauid germen iustũ, & regnabit rex & sapiẽs erit:
& faciet iudiciũ & iustitiã in terra. In diebus illis saluabit Iuda, & Israel habitabit cõfiden-
Esa. 11. ter. Et hoc quoq; Esaiæ: Egrediet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, &
Esa. 7 requiescet sup eum spũs dñi. Et paulo ante: Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ, & vocabit
Mich. 5 nomen eius Emanuel. Et hoc Micheæ: Et tu Bethlehem terra Iuda, nequaq̃ minima es in
principibus Iuda. Ex te enĩ exiet dux, qui regat populum meum Israel.

Lucæ. 2 ¶Quàm vero interea, tanto, inquã, tẽpore antiqui patres, idemq; pij, Christi in carne G
aduentũ cõcupierint, Simeon ille timoratus hoc suo cantico declarauit, inquiẽs: Nunc di-
mittis seruũ tuum dñe, secundum verbum tuum in pace. Quia viderunt oculi mei salutare
tuum, &c. Sane petit ille à deo corporeis absolui claustris, ac placida pace obdormire cũ
Luc. 10 patribus suis, qm̃ mundi saluatorem (quod summopere efflagitarat) oculis suis conspexe
rit. Eius etiamnũ testis est dñs noster. Beati, inquiens, oculi qui vident, quæ vos videtis.
Dico enĩ vobis, q̃ multi reges & prophetæ voluerunt videre, quæ vos videtis, & nõ vide-
runt. Desideriũ illud de Christi aduentu suum, ipsimet antiqui patres, tam viuẽtes q̃ mor
tui, vtcunq; in Abrahæ sinu constituti, ac certi in perpetuæ lucis regionẽ se demum itu-
ros, longas tamẽ moras dilationis eiusdẽ dominici aduentus pertæsi, ardentibus admodũ
votis ostẽderũt, hasce lachrymosas preces, tam pro se, q̃ pro toto humano genere (cuius
apud deũ legatione fungebãtur) in auribus diuinæ maiestatis effundentes. Emitte agnum
Esa. 16. domine, dominatorẽ terræ, de petra deserti ad montẽ filiæ Sion. Et rursus. Vtinã dirum
Esai. 64. peres cœlos & descẽderes. Et rursus: Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustũ, aperiat
Esa. 45 terra, & germinet saluatorẽ. Et alio in loco: Domine deus virtutũ conuerte nos, & osten
Psal. 79 de faciem tuã, & salui erimus. Et alias: Ostende nobis domine misericordiam tuam salu-
Psal. 84

tate

tare tuum da nobis.

H ¶Tradit modo scriptura deū illū, adueniente tēporis plenitudine, sua succēsum miseri cordia, statim hoc nunciū euangelicū, quo in themate nostro vsi sumus, prophetā pronū ciare iussisse. Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus. Et similiter ad Gabrielē archangelū: Vade, dic filiæ Sion, id est, Mariæ virgini: Adorna thalamū tuū, & suscipe re gē. Ecce cōcipies in vtero & paries filiū, & vocabis nomē eius Iesum. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabit, & reliqua suo loco recēsenda. Sic proinde statim simul atq; virgo Maria verbis angeli credidit, cōsensitq;, venisse dei verbū, Iesum scilicet, qui vocat Chrs, in virginalē vterū, inibiq;, spiritu sancto authore, natura admirante conceptum esse, eoq; pacto plane impletū Zachariæ oraculū, nostrum proloquium. Galat. 4 Zacha. 9 Luc. 1 Gene. 2

I ¶Vnde secundū allegoriā partim (quādoquidē hodiernū euāgeliū, quo ad historiam, die palmarū legi etiā soleat) primo summa dei Max. in humanā animā (quæ allegorice per filiā Sion intelligit, quū alioqui Hierusalē sit, filia proinde Sion montis, q illi adiunctus, haud secus atq; filia à matre protegit) tā pietas q dilectio arguitur. Et merito quidē, quū eā creauerit & creet. Secūdo, Christi Iesu veniētis potētia atq; gloria, in verbo, rex tuus. Et ecce quidē, quia ipse est, de quo scribitur: Dns virtutū, ipse est rex gloriæ. Et rursum: Gloriā regni tui dicēt, & potentiā tuā loquent. Tertio, Christi veniētis vtilitas & causa in verbo, venit tibi, id est, ad salutē & vtilitatē tuā. Et vere, ait em̄ scriptura: Dns rex noster, ipse veniet & saluabit nos. Et aliàs: Ipse em̄ saluū faciet populum suū à peccatis eorū. Et Apostolus: Fidelis sermo, ait, & dignus omni acceptione, qa Christus Iesus venit in hunc mundū, peccatores saluos facere. Sed de hoc suo tēpore latius. Quarto ostēditur, mirāda Iesu Christi tam in aduētu suo pterito, q in vita ipsius humilitas & clementia, in verbo, mansuetus. Cuius ipse de se dat testimoniū, inquiens: Ego quasi agnus māsuetus. Et rursus: Discite à me, qa mitis sum & humilis corde. Idēq; pauper venit: nimirū, q non habuit quo reclinaret caput suū. Veluti etiam aliàs locupletius testabimur. Psal. 23 Psalm. 144 Esaie. 33 Luc. 1 1. Timot. 1 Hiere. 11 Matth 11 Matth. 8 Luc. 9

K ¶Postremo, ex his oībus colligit mirabilitas, simulq; beneficētia Chri aduētus, & meri to deplāgēdus antiquorū patrū ante illū aduentū luctus, vnaq; ingēs nri oīm salus, quā se qui debet plurima ex corde gratitudo. Quid, obsecro, mirabili' & salutarius, q q ille (Pau lo dicēte) q quū in forma dei eēt, nō rapinā arbitratus est, eē se æqualē deo, sed semetipm exinaniuit, formā serui accipiēs, in similitudinē hoīm factus, & habitu inuētus vt hō, humiliauit semetipm, factus obediēs vsq; ad mortē, mortē aūt crucis? Quid, inq, luctuosius eo planctu, q ad deū clamarūt veteres patres, quēadmodū paulo an̄ diximus? Quid, inq, admirabilius simul atq; beneficētius ea innouatiōe, q in Iesu Chri aduentu in carnē facta est? Tū etem̄ oīa innouata sunt tā mirabiliter q salutariter, creator & creatura, angelica pariter & humana. Creator em̄, apud quē (Iacobo teste) nō est trāsmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, etsi æternus ab æterno, factus est in tpe nouus hō, hominūq; liberator. Innouatus est hō, qm̄ (vt Paulus scribit) p Chri aduentū deletū est chirographū peccati, deleta quoq; est protoplastorū culpa, et sublimata ē natura, hūanitas quoq; exaltata est & innouata sup naturā angelicā: qhquidē verbū nō angelicā (Aplo teste) sed humanā naturā assumpserit. Angelicus quoq; lapsus, hoīm redēptione est restauratus, nimirū cuius redēptio angelicæ fuit ruinæ restauratio. Adeo quidē, vt eo tpe vera sit facta visio diui euāgelistæ, de qua ille ait: Et vidi cœlū nouū & terrā nouā. Et paulo post: Dixit sedens in throno, Ecce noua facio oīa. Quū & ipse, q innouatus est, assumēs qd non erat, manens qd erat, nouo, gratioso, admirādoq; suo aduētu in carnē, oīa (vt diximus) tā immutauit q innouauit. Phil. 2 Iacob. 1 Coloss. 2 Hebr. 2 Apoc. 21

L ¶Vnde in cōsuetudinē ante multa tpa receptā, multisq; tēporibus ad hāc vsq; diē à catholica ecclesia religiose obseruatā abijt, vt in hoc sacro dn̄i aduētu, q ecclesijs vel psunt, vel earū sunt ministri, & quidē alijs in exēplū suas immutant cū luctu vestes, nēpe, vt earū immutatiōe recordatio pdictæ Iesu Chri immutatiōis mentē nostrā facilius, ardentiusq; subeat, eaq; subeunte, & ipsi abiecta pctōrū vetustate, virtutibus, bonisq; operibus immutemur, innouemurq;, iuxta verbū Pauli, q ille pcipiens inquit: Deponite vos secūdū pristinā cōuersationē, veterē hominē, q corrumpit secūdū desideria erroris. Renouamini aūt spū mētis vestræ, & induite nouū hoīem, q secūdū deū creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Et rursum: Expoliātes vos veterē hoīem cū actibus suis, & induētes nouū, eū, q renouat in agnitionē secūdum imaginē eius, q creauit vos. Quod ni fecerimus, Chrs sua gr̄a spūaliter (de q suo aduētu ille aliàs ait: Ad eū veniemus & apud eū māsionē faciemus. Et scriptura alibi: Si morā fecerit, expecta eū, qa veniēs veniet, & nō tardabit) ad nos venire dedignabit, quippe q nouus mentē peccatis veterē atq; squalentē ingredi nō soleat, eo ipso dicēte: Nō mittūt vinū nouū in vtrea veteres, nec cōmissurā pāni rudis in vestimentū vetus. Quis est vinū? Certe Chrs, de q scriptura: Guttur eius vinū optimū, q nō ui si charissimi inebriant. Quis pānus est? Idē, inquā, alioqui hodie Aplus nō diceret: Indui- Ephe. 4 Coloss. 3 Iohan. 14 Abacuc. 2 Matth. 9 Lucæ. 5 Cant. 5. 8 Roma. 13

 mini

mini dominum Iesum Christum.

¶Hanc igit salutarē, eandē'q; spūalem innouationē, vestes in aduētu mutatæ admonēt, M
q̄ vel ideo pullatæ sunt & nigrę, vt simul in memoriam reducāt mœstissimū illū antiquoꝝ
patrū ante Iesu Chri aduentū, mœrorē, luctū, plāctū'q;, q color (vt plurimū) mœroris ar
gummētū. Nec tantū vt nobis eundē luctū & casum primoꝝ parētū miserabilē in mentē
feruētius reducāt. Veꝝ vt ex illius casus atq; plāctus recordatiōe magis atq; magis mone
mur, q̄ta nobis Chrs suo aduētu grām largitus sit, simul'q; inde ad deuotas illi graꝝ actio-
nes habēdas & agēdas moueamur, impellamur, cogamur'q;, siquidē magis mouēt bona,
maloꝝ repetitiōe, quēadmodū & ecōtrario natura cōparatū videmus. Sic aliàs deus in-
Deute.16 quit: Septē diebus comedes absq; fermēto afflictiōis panē, qm̄ in pauore egressus es Aegy
ptū, vt memineris diei egressiōis tuæ de Aegypto oībus dieb' vitæ tuæ. Si inibi deus hmōi
sibi cærimonijs memoriale eē voluerit Iudęis, tā captiuitatis q̄ redēptiōis Aegyptiacę, vt
hinc gratiores eēnt pro tāto bñficio ipsis à deo collato, cur, obsecro, ipsi ex institutiōe ca-
tholicę ecclesiæ vestiū, & hoc genus reꝝ aliaꝝ cærimonijs nō auderem' habere memoria
le æternæ tā dānatiōis q̄ redēptiōis, vt inde ꝑmoti ad graꝝ actionē simus, vt debemus, ꝓ
Matth.24 niores pro tāto bñficio, nobis à Chro ꝑ ipsius aduentū collato? Nos ipsi, inquā, qui (Chro
olim ꝓphetāte) in charitate adeo refriguimus, q̄s vix totus (vt ita dixerim) Aethna parū-
per subcalidos redderet, q̄s'q; vix leonis cuiusq; rugiētissimi clamor ꝑmoueret & excita-
ret. Facescāt igit & valeāt, vt merent, schismatici, hoc gen' pias cærimonias tā neglectui
Nume.15 q̄ derisui habētes. Derisuri nimiꝝ alioqui deū Max. sapiētissimū, q ad Mosen dixit: Loq̄re
filijs Israel, & dices ad eos, vt faciāt sibi fimbrias ꝑ angulos q̄tuor palliōꝝ, ponētes ī eis vit
tas hyacinthinas, quas cū viderint, recordent oīm mādatoꝝ dñi, nec sequant cogitatiōes
suas, sed magis memores p̄ceptoꝝ dñi, faciāt ea, sint'q; sancti deo suo. Siluerim reliq̄s illud
genus pijssimas cærimonias, q̄s ille istis ad deuotionē excitandā sæpenūero p̄scripsit. Qd̄
nō ideo dixerim, ꝙ velim Iudęoꝝ quascūq; cærimonias à nobis idētidē obseruatū iri: ve
rū ꝙ nolim aliq̄d dānandū, q̄d pietati nō nocet, nec Chri derogat autoritati, etsi hoc ipm
Matth.11 Iudęis q̄q; visum sit cōmune. Nihil quidē veteris testamēti in nouo reijcitur, p̄ter q̄d Iesu
Chri quoq̄ mō autoritati derogare possit. Alioqui etiā scismatici hoc dñi dictū dānabūt
ꝑinde cōtra pietatē. Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida, q͞a si in Tiro & Sydone factæ
essent virtutes, q̄ factę sunt ī vobis, olim ī cilicio & cinere pœnīam egissent. Quo sane dicto
Chrs ꝑ cærimonias ad pœnīam & deuotionē hortat, tm̄ abest vt improbet, vt etiā subin-
nuat illos, ad q̄s loquit, pœnīam facere debere ī cilicio & cinere, q vtiq; mos, ab illis pio aīo
receptus, à nō paucis Chrianis pro loco & tp̄e salutariter obseruat. Sin isti Barrabæ sedi-
tiosi ꝑinde stultū subsannāt hmōi pullatū vel reliquū hoc gen' cærimonialē vestitū, neces
sum erit subsannare diuū dñi p̄cursorē, q̄ inter natos mulieꝝ non surrexit maior, q (vt ex
Matth.3 euāgelio claret) veste pilis cameloꝝ sarcta amict', pellicea'q; zona circa lūbos accinct' fuit
Quid, obsecro, vir in vtero matris sanctificatus hoc sibi habitu voluit? Nimiꝝ vt ostēde-
ret se pctā totius gñis humani deflere, nobis'q; plangēdi, mœrēdi'q; formulā p̄scribere.

¶Sed q̄d hæc cōmemoro, quū hūc ritū infiniti pene hoīes, tā veteris q̄ noui test. & qui- N
Nume.16 dā apud deū sctissimi cōseruarint, q̄s schismatici isti īpuris labijs incessere nō verent. Nimi
rū pœnā suo tp̄e cū Chore, Dathane & Abyrone, hoc'q; genus alijs seditiosis hoībus acce
pturi. Cū q̄bus ne ipsi cōdēnemur, absorbeamur'q;, induti vel q̄cūq; veste (mō cū ecclesia
sctā cōueniamus) eius, q̄ antiqui pr̄es affecti fuere, doloris memores Ita q̄dē simus, vt tā in
tus q̄ foris innouati, admirabilis Chri bñficij recordemur, ad verā deo graꝝ actionē, ardē
tius ꝓuocati. Qd̄ sane faciemus, vbi & nos cū illis ipsis patrib' deuote exclamauerim': Ni-
Psal.79 mirū pctōꝝ interim vinculis rursus vincti. Dñe deus virtutū cōuerte nos, & ostēde faciē
tuā & salui erimus. Cur aūt id nō fecerim'? Et ad dei filiū p̄ces tā assiduas, affectuosas'q; ef
funderem', vt diutissime expectat' post tātā morā tandē veniat in mūdū, & naturā huma
nā à captiuitate dæmonis, à carcere pcti, à tenebris erroꝝ sua visitatiōe gratiosa liberet, q
vtiq; arctius q̄ isti iacemus cōstricti, nec minus q̄ illi, imo magis grā indigem'. Equidē ve
ro nō possum & ipse cū diuo Bernardo ī memetipso nō cōpungi & cōfundi, ardorē deside
rij patrū suspirātiū Chri ī carne p̄sentiā, cogitās, q̄bus, vl certe paucis, nō tātū ingerit gau
diū grǽ huius exhibitio, q̄tū sanctis veterib' desideriū ꝓmissio ingessit. Qui, inquā, tā su-
mus gelidi & Scythica glacie frigidiores, neq; cœlestis in cordibus nr̄is ꝑcipimus amoris
Matth.24. scintullā. Quid, inq̄, aliud auguror futuꝝ nr̄is tp̄ibus, q̄bus (vt Chrs testat) multoꝝ iniq̄tas
Apoc.3 abundauit, charitas aūt refriguit. Nisi q̄d ipse in Apocaly. cōminat, vtpote timēdū, ne euo
memur de ore dñi, q̄d ipse dñs auertat? Auertet aūt vbi ad eū toto desiderio grām eius po
stulauerimus, q̄ patres, vel quālibet olim sancti, in lymbo illius aduentū expostulaṙunt.

¶Porro apud nōnullos male Chrianos in q̄stionē venit. An oēs ab Adamo posteri vsq; O
ad Chri passionē (in q̄ eius cœpit cōpleri aduētus) à paradiso seclusi fuerint ī lymbo, quē
Iudæi

Iudæi appellãt suburbiũ paradisi: Veritatẽ sequẽs rñderim, Oẽs fuisse cõusq; à loco beati-
tudinis exclusos: nimiꝝ ob pc̃tm̃ primi parẽtis originalis, qd q a totius est gñis ac naturæ,
in oẽs posteros trãsiuit. Vnde nemo p naturã (vt alio tpe docebimus) fuit immunis, quod Roma. 5
apl̃us attestat, inquiẽs: Propterea sicut p vnũ hoiem pc̃tm̃ in mũdũ intrauit, & p peccatũ
mors, ita & in oẽs hoies mors pertransijt, in quo oẽs peccauerũt. Et Esaias dudũ ante: Pa Esai. 43.
ter tuus prim' peccauit, & interp̃tes tui p̃uaricati sunt ĩ me. Et ꝓphanaui principes sc̃tos,
& dedi interemptiõi Iacob, & Israel in blasphemiã. Si (vt est) oẽs peccauerũt, ideo nullus
paradisum ingredi potuit: quippe q̃ nihil coinquinatũ intrare possit. Fuisse exclusos, pro-
pterea ẽ scriptura, inquiẽs: Eiecitq; Adã, & collocauit añ paradisum voluptatis Cherubin Gene. 3.
& flãmeũ gladiũ atq; versatilẽ, ad custodiendã viã ligni vitæ. Fuisse aũt eosdẽ in lymbo cõ
stitutos, ꝓpheta subindicat, inquiẽs ad Christũ: Tu aũt in sanguine testamẽti tui, emisisti Zacha. 9
vinctos de lacu. Siquidẽ redẽptione e loco ad aliũ locũ, q inibi inferior, infernus eẽ haud
potuit, cũ illic sint æternaliter dãnati, nec aliqua sit inde redẽptio. In lymbo deniq; extra
cœlũ oẽs, vel quãlibet iustos, fuisse vsq; ad Chr̃i aduentũ detentos, scriptura adseuerat, di-
cens: Tu ibis. s. Abrahã cũ tuis ad patres in pace. Si ad patres suos, ergo nõ iuit ad cœlũ, q̃
nõ ingrediunt idololatræ, cuiusmodi multi patres Abrahami fuere. Vnde subsequẽs est,
Abrahamũ, alios patriarchas, licet post mortẽ in inferno nõ fuerint, vbi locus est dãnatoꝝ
ꝑpetuo, nõ tñ ascẽdisse in cœlũ, qd beatoꝝ est locus, sed fuisse in inferno loco, nõ pœnali,
sed in eo quidẽ loco, in q̃ visione caruerũt, pœnã tñ gehennæ haudquaq̃ sensisse: nẽpe de
beatitudine futura obtinẽda certos, vtpote cũ Chr̃o post passionẽ in cęlũ ascẽsuros, apl̃o Ephe. 4.
scribẽte: Ascendẽs Chr̃s in altũ, captiuã duxit captiuitatẽ, dedit dona hoibus. Qui primus
oĩm iter ad cœlũ docuit, eo primus oĩm ingressus, vt ait ꝓpheta: Pandẽs iter añ eos. Nec
interim obstat dicere, Sequi inde, deũ eẽ iniustũ, nec reddere (vt scriptura docet) vnicuiq;
secundũ opera, qñquidẽ quũ ij, q̃s ipsemet iustos & sanctos appellauit, vti Mosen, Abra-
hamũ, Iacob, hocq; genus alios, ex iustitia dei cœlũ oportuisset ingredi, & nequaq̃ tanto
tpe secludi. Qñquidẽ quũ ij (vt dictũ est) p originẽ à pc̃õ originali trãslatitiã nõ fuerint
immunes, diuina tñ in eis iustitia saluata est, quãuis illos nõ ilico post mortẽ ad gloriã re-
ceperit, sed in lymbo detinuerit, q̃ ad illud primi parẽtis pc̃tm̃, introitusq; regni cœlestis
impedimentũ inde deriuatũ, abunde Chr̃i sanguine tolleret. Bene proinde cũ Abrahamo
Isaac & Iacob, vel quolibet iusto egit clemẽs diuinitas, q͂ ille à paradiso exclusus, nõ etiã
inferni cruciabat ignibus, sed in pace collocatus, illũ expectauerit legislatorẽ, q veniẽs be
nedictionẽ daret, vt videret deus deoꝝ in Sion. Quicq d eñ fidelis seruitij deo quilibet iustus Psal. 83
obtulit, tantũ erat ad cõparationẽ eius laudis & glorificatiõis, quã homo cõditus, in para
diso suo debuerat creatori, q̃tũ si cõpares centũ denarios decẽ millibus talẽtis. Vnde ergo
peccatũ redimeret? Id qd dñs per eũ, q descenderat ab Hierusalẽ in Hiericho & incidit
inter latrones, notauit. Sed de hoc negotio, aliàs forte opportunius, deo volẽte, differem'

HOMIL. II. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Matth. 24 Marc. 13. Luc. 21. Et tunc videbũt filiũ hoĩs venientẽ in
nube cum potestate magna, & maiestate, &c.

DOMINICA SECVNDA ADVENTVS.

A
Onfirmat Chr̃s hisce verbis, q͂ nuper diximus duplicẽ videlicet
esse suũ in hũc mũdũ aduentũ, q̃ꝝ vnus p̃terijt, alter est vẽturus,
de illo nup, de hoc aliqua hodie, deo dãte, sumus dicturi. Nec mi
nus interim, ille idẽ Iudæos impudẽtis erroris hoc verboꝝ cõte-
xtu cõuincit: nẽpe q vnũ dũtaxat cõtẽdãt eẽ Messiæ aduẽtũ, eũq;
nõ p̃terijsse, sed futuꝝ: ꝑmoti nimiꝝ, q͂ scriptura passim de vtroq;
aduẽtu in futuro tpe loquat. Cæteꝝ, vide, obsecro, q̃ recte ĩ istos
dici queat, hoc saluatoris: Erratis, nesciẽtes scripturas, neq; virtu- Matth. 22
tẽ dei. Quis, obsecro, maior error, q̃ propterea dici & esse vnicũ Marc. 12
Messiæ aduẽtũ, q a sanctæ literæ vbiq; in futuro loquant? Cur ali
ter debuissent loqui tũ, qñ vterq; futurus erat? Quæ si mõ loquerent, nõne in p̃terito tpe
de primo aduẽtu essent locuturæ? Proculdubio. Loquẽtibus olim scripturis, vtiq; vterq;
aduẽtus erat futurus, atqui tñ ille q erat ad saluãdũ propinquior, q̃ q erat & erit ad iudicã
dũ. Cuius hodie ecclesia memoriã agit ex sacrosancto euãgelio. Vnde isti, si nõ eẽnt vel
Marpesia caute induratiores, vnica rõne intelligere suũ possent errorẽ. Qñquidẽ scriptu
ra etsi loquat de Chr̃i aduẽtu futuro, nõ tñ simul, sed mõ de vno, mõ de alio, & varia qdẽ
diuersitate, diuersaq; forma, diuersoq; effectu. Porro Messias in suo primo aduẽtu in for- Esa. 42
ma maxie mãsueta & humili p̃nunciat venturus. Siquidẽ Esaias ait: Calamũ cõtritũ non Matth. 12
cõteret, & linũ fumigãs nõ extinguet. Et Zacharias: Ecce rex tuus venit pauper, equitãs Zacha. 9

Danie. 9 super asinū. Itemq̃ Daniel: Hebdomadæ abbreuiatæ sunt sup populū tuū, & sup vrbem
sanctā tuā, vt cōsumat p̄uaricatio, & finē accipiat peccatū, & deleatur iniquitas, & addu-
catur iustitia sempiterna, &c. Vnde liquet, primū illū Christi aduentū fuisse (vt eē debuit)
mansuetū, humilē, pauperē, pacificū, itemq̃ ad peccata delendū atq̃ saluandū adeo p̄m
mundū veluti proxime ostendimus, ostensuri, deo volente, paulo post pluribus.

¶ Verū enimuero alterū Chr̄i aduentū, quē & nos Christiani futurū credimus, nequaq̃ B
fore eiusmodi, sed plane austerū, tremēdū, superbū, opulentū, bellicū, itēq̃ ad peccata pu
Zach. vlt. niendū, adeoq̃ totū mundū iudicandū. Id q̃d ex Zach. claret: Erit deus rex sup omnē ter
Sopho. 3 rā, in die illa erit dn̄s vnus, & nomē eius vnū. Et ex Sophonia, q aït: Tūc reddā populis la
biū electū, vt vocēt oēs in noīe dn̄i, & seruiāt in humero vno. Et ex Esaia: Dn̄s ad iudiciū
Esaie. 3. veniet cū senioribus populi sui & principibus eius. Et ex Daniele, q inquit: Aspiciebā, &
Danie. 7 quasi filius hoīs veniebat, & vsq̃ ad antiquū dierū peruenit, & in cōspectu eius obtulerūt
Matth. 26 eū, & dedit ei potestatē & honorē & regnū eius, q̃d nō corrumpet. Et Christus alibi: Ve
Marc. 14 runtamē inquit, dico vobis, amodo videbitis filiū hoīs sedentē à dextris virtutis dei, & ve
Luce. 22 nientē in nubibus cœli. Idem hodieq̃ ait: Et tūc videbunt filiū hoīs venientē in nube cū
potestate magna & maiestate. Vnde paucissimi quiq̃ Iudæi euidenter possent colligere,
non vnū dumtaxat, sed duplicē esse Christi aduentū, ex forma quidē vtriusq̃ diuersa, ef-
fectuq̃ amborū diuerso. Siquidē qui p̄terijt humilis fuerit & obscurus, q vero futurus est,
Matth. 24 gloriosus erit, idēq̃ tremendus. Ille quo ad saluandū mundū, hic ad iudicandū. Ille quidē
Lucæ. 17 pene latēs ob humilitatē, hic adeo oībus patēs, vt de eo Christus dixerit: Sicut eñ fulgur
Esa. 5 erit ab oriente, & paret vsq̃ ad occidentē, ita erit & aduentus filij hominis.

¶ Eiusmodi vero futurū, ipsum secundū Christi aduentū arguunt, quæ illū sunt p̄cessu C
ra tam à longe q̃ à propinquo, quæ concomitatura, & quæ deniq̃ secutura sunt. Quæ
vel singula Christiano scire plurimū profuerit, ideoq̃ paucis recensenda.

¶ Secundum illum Christi aduentum præcedet. ¶ Primo, pseudoapostolorū multi- D
Matth. 24 tudo, dicente dn̄o: Et multi pseudoprophetæ surgent & multos seducēt. Et erunt (inquit E
2. Petri. 2 Petrus) qui introducēt sectas perditionis, & multi sequent eorū luxurias, per quas vis ve
Matth. 24. ritatis blasphemabitur, & in auaritia fictis verbis de vobis negotiabuntur.
2. Timo. 3 ¶ Secūdo, abūdabit iniquitas, & refrigescet multorū charitas, odioq̃ se mutuo hoīes ha F
bebūt, teste dn̄o, quē Ap̄lus sequēs, ait: Hoc sūt scio, q in nouissimis dieb' instabūt tp̄a pe
riculosa, & erūt hoīes seipsos amātes. i. carnales, elati, superbi, parētibus inobedientes, in-
grati, criminatores, incōtinentes, proditores, proterui, tumidi, voluptatūq̃ magis q̃ dei
amatores, habētes speciē q̄dē pietatis, virtutē aūt eius abnegātes. Et Iudas ait: Q̄m in no
uissimis tēporibus venient illusores, secundū desideria sua ambulantes in impietatibus.

Luce. 21 ¶ Tertio, prælior & bellorū frequentia, Christo dicente: Cum audieritis prælia & se-
ditiones, nolite timere. Surget eñ gens contra gentem, & regnū aduersus regnum.

Matth. 24 ¶ Quarto, famis, pestilentiæ, terræq̃ motuum frequentia, Christo rursus dicente: Et G
erunt pestilentiæ, & fames, terræq̃ motus per loca.
Marci 13 ¶ Quinto, discessio à Romano imperio, adeoq̃ ab ecclesia Romana. Vnde Ap̄lus: Ne H
2. Thess. 2 quis vos seducat vllo mō. Q̄m nisi venerit discessio primū, dies dn̄i nō instabit. Et rursus:
1. Timot. 4 Quia in nouissimis tp̄ibus discedēt quidā à fide, attendētes spiritibus erroris & doctrinis
dæmoniorū in hypocrisi. ¶ Sexto, mira Antichristi persequutio & seductio, q cū pseu- I
doapostolis suis, perq̃ plurimā Christianorū partē seducet, partim callida p̄suasione, par-
2. Thessa. 2 tim miraculorū operatiōe, partim bonorū largitiōe, partim tormētorū exhibitione. Hinc
Ap̄lus: Ne quis (inqt) vos seducat vllo modo, q̄m nisi venerit discessio primū, & reuelatus
fuerit homo peccati, filius p̄ditionis, q aduersat & extollit supra omne, q̄d dicit deus, aut
q̄d colit, ita vt in tēplo dei sedeat, ostendēs se tanq̃ sit deus. Cuius aduētus erit secundum
operationē satanæ, in omni virtute & signis & prodigijs mēdacibus, & in omni seductio
Matth. 24 ne iniquitatis, ijs q pereūt, eo q charitatē veritatis nō receperūt, vt salui fierēt. Et tūc sane
primū (iuxta dictū dn̄i) tāta erit tribulatio, quāta nō fuit ab initio mūdi vsq̃ huc, ne futura
4. Reg. 2 maior. Nimirū tāta erit Christianorū ab Antichristo & suis p̄sequutio, vt nisi propter ele
Malach. 4. ctos illi dies abbreuiarent, nemo saluus fieret. Id q̄d etiamnū ex Apocalypsi ē intelligere.
Gene. 5. Ita in cōsolationē & reconuersionē (vt ita dicā) eorū, qui seducti sunt, à deo mittent He-
Eccl. 44 lias & Enoch: quos Zacharias duas oliuas, Iohānes duo candelabra vocat, qui (vt ex Da-
Hebr. 11 niele cōijcitur) tribus annis cū dimidio instar Chr̄i, amicti saccis, pœnitentiā ostēdent &
Zacha. 4 p̄dicabūt passim cōtra Antichristi dogmata impia, signis clari atq̃ virtutib'. Quos demū
Apoc. 11. Antichristus in Hierusalē occidet, occisi tribus diebus & noctibus cū dimidia die, in ter-
Danie. 7. 9 rorē omniū sine sepultura in plateis iacebunt. Post dies aūt tres, & dimidiū resurgētes in
cœlū volabunt in nube. Antichristus vero, q aliàs seuiendo regnaturus est, annos tres cū
dimidio (totidem eñ ex Daniele colligimus) quintodecimo die post mortē illorū, & ipse,

peribit

peribit nimiꝝ(teste apl'o)quē dn̄s Iesus sp̄ū oris sui interficiet, & destruet illustratiōe ad- 2.Thess.2
uētus sui, de quo noster hodie est sermo. Quo interfecto, nō statim venturus est dn̄s ad iudi
ciū, sed cōcessurus est deus Opt. aliquot dies ad refrigeriū sanctoꝝ, & ad pœniam subuer Matth.24
soꝝ. Id q̄d ex verbis Iesu fortassis facile pcipit, quū dī: Videte ne turbemini: Oportet eñ
hæc fieri, sed nondū est finis. Ecce p̄dixi vobis. Et tūc p̄dicabit euangeliū in toto mūdo. ibidem.

K ¶Quantū vero spaciū interea vsq; ad finē mundi futuꝝ sit, nemo vnq̄ nouit, affirmāte Luc 17
dn̄o, q aitt De die aūt illa & hora nemo scit, neq; angeli cœloꝝ, nisi pater solus. Sicut aūt 2.Petri.3
in diebus Noe, ita erit & aduētus filij hoīs. Sil'r sicut factum est in diebus Loth, ita quoq;
erit dn̄i aduentus, q̄nquidē q̄n tunc hoīes non putabant iram dei sup se venturam, hæc Matth.24
ipsa subito illis non opinantibus, veniebat & perdebat. Sic & filius hoīs veniet in secundo 1.Thess.5
aduentu, q̄a (inquit Chr̄us) qua hora non putabitis filius hoīs venturus est. Sicut eñ(ait
Paulus) fur in nocte veniet, ita & dies dn̄i erit. Cum eñ dixerint, pax & securitas, tunc re-
pentinus eis sup̄ueniet interitus. Sic & dn̄s in Apocalypsi ait: Si ergo non vigilaueris, ve- Apoca 3
niam ad te tanquam fur, & nescies, qua hora veniam ad te.

L ¶Cæteꝝ frēs in dn̄o dilectissimi, q̄a oculari pene testimonio videmus oīa adesse, fir-
meq; p̄terijsse, quæ iuxta scripturā testimonia iam audita nobis portendunt in foribus eē
secundum dn̄i aduentum (obsecro) oremus vt is nobis aduentus, vti primus, sit mitis &
mansuetus, qui alioqui tam gloriosus quàm horrendus traditur futurus. Quādoquidem Sopho.1
ait Propheta: Dies illa. s. futuri dn̄i aduentus & iudicij, dies erit iræ, dies tribulationis, an-
gustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies magna & amara valde. Id quod ex ijs, quæ ventu
rum dominum pene (vel potius præcedent) concomitabuntur, patet.

M ¶Quoꝝ erit primū, solis & lunæ stellaꝝq; obscuratio & in colorē sanguineū terribilis
mutatio. Vñ Iohel: Si cōuertet in tenebras, & luna in sanguinē. Et Apoc. Sol factus ē ni Iohel 2
ger, tanq̄ saccus cilicinus & luna tota facta ē sicut sanguis, & stellæ de cœlo ceciderūt sup Apoc.6
terrā. Et Chr̄s q̄q; dixit: Sol obscurabit & luna nō dabit lucē suā, & stellæ cadēt de cœlo. Matth 24.

N ¶Secundū, hoīm pressura præ confusiōe sonitus maris & fluctuum, arescētibus hoībus
præ timore, & propter expectationem, quæ toti orbi superueniet. Sane iuxta Dauidem: Psal 92
Mirabiles tunc erunt elationes maris, & vociferabit tunc denuo & finaliter, quod Chri- Matth.24
stus dixit: Erit tunc tribulatio, qualis non fuit ab initio mundi vsq; modo, neq; fiet. Et q̄d Danie.12
Daniel dixit: Veniet tale tempus, quale non fuit, ex quo gentes cœperunt esse. Siquidem
(vt ex euangelio colligi potest) vniuersa quatuor genera creaturarum turbari videbūtur
cœlestium, vt solis & lunæ, terrestrium, q̄a aquaꝝ & fluctuum. Rationalium, quoniam hō
minum arescentium, intellectualium. i. virtutum cœloꝝ, quæ mouebuntur, quodam mo-
tu admirationis, conspicientes inusitatos & præter ordinem naturæ effectus accidere.

O ¶Quo facto (ait Petrus) elemēta calore soluent, terraq; & quæ in ipsa sunt op̄a exurent 2.Petri.3
simulq; magno impetu cœli transiētnimiꝝ, q ardētes soluent, & elemēta ignis ardore ta
bescent. Hoc igit igni p̄inde atq; olim diluuio oībus cōsumptis, ilico (teste Apl'o) ipse dn̄s 1.Thess.4
in iussu, & in voce archangeli, & in tuba dei descēdet de cœlo, & mortui resurgent oēs. 1.Cor.15
Oēs (inquā) in momēto, in ictu oculi, in nouissima tuba resurgent. Canet eñ tuba, & mor
tui resurgent incorrupti. Iterumq; (vt patet ex euangelio) oēs videbunt filium hoīs, veniē
tem in nube cum potestate magna & maiestate. Veniet eñ à deo iudex viuoꝝ & mortuo Acto.10
rum, ad vallem Iosaphat, quo (vt ait Propheta) congregabit oēs gentes, & disceptabit cū Iohel.3
eis. Veniet (inquā) dn̄s cum oībus milibus sanctis suis facere iudicium cōtra omnes, redar Esa.3
guere oēs impios, de oībus op̄ibus & impietatibus eoꝝ, & de oībus duris, quæ locuti sunt
contra eum p̄ctōres impij. Erit aūt iudicium illud in quo oīa vel secretissima cordiū pan
dent & referent, & vndequaq; tremendū. s. malis. Supra q̄dem in aere, iratus iudex, sub- 2.Cor.5
tus, patēs infernus, intus, conscīa remordens, extra, mundus, à dextris p̄ctā accusantia, à
sinistris, infinita dæmonia terrētia, Circa, boni angeli in infernū pellentes, & mali ad ip̄m Matth.13
trahētes (Chr̄o teste) q aitt Sic erit in cōsummatiōe seculi. Exibunt angeli, & separabunt Apoca.20
malos de medio iustoꝝ, & mittent eos in caminū ignis. Ibi erit fletus & stridor dentium.

P ¶Apparebit tam filius hoīs. i. Chr̄s in forma humana, vtpote ea qua in cœlū quondā
ascendit, vt claret in Actis apl'icis, & ipsemet testat apud Euangelistam, inquiens: Et tunc Acto.1
apparebit signum filij hoīs in cœlo: nimirum, non vulnera solum & reliqua mortis suæ Matth.24
insignia, sed & mortem illam exprobratissimam ostendens, vt Iudæoꝝ aliorumq; inuere
cundiam confutet. Et sic cruce visa considerabunt, quod mortuo eo nihil profecerint, & Sopho.1
quoniam crucifixerunt eum, quem adorari oportebat. Et tunc indubie tempus illud vl-
timum erit & miseriæ, nullius prorsus misericordiæ, sed totius iustitiæ. In quo reprobis Lucæ.23
tam terribilis apparebit, vt dicturi sint montibus & petris si adessent. Cadite super nos,
& abscondite nos à facie sedentis supra thronum, & ab ira agni. Id quod & Christus in- Matth.24
nuit, inquiens: Et plangent omnes tribus terræ. Apo.1

¶Feret aūt(Euāgelista scribente)tandē snia pro bonis in hūc modū. Venite benedicti Q
Math. 25 pris mei,possidete paratū vobis regnū à cōstitutiōe mūdi. Esuriui em̄ &c.Et sic tandem
1.Thessa.5. (Aplo teste)semp erunt cū dño. In malos vero hæc erit snia.Discedite à maledicti in ignē
Lucæ.13 æternum,q paratus est diabolo & angelis eius. Esuriui em̄ &c. Si dixerint:Dñe,qn̄ vidi-
Matt 25 mus te esurientem. Respōdebit dñs:Amen dico vobis,q̄diu nō fecistis vni de minimis ijs,
Iohan.5 nec mihi fecistis.Et ibunt ij in supplicium æternum,iusti autem in vitam æternam.

¶Et sic(vt qn̄q; regrediamur,vnde sum⁹ digressi)solidissima scripturaꝝ veritate,Iudęi R
& eoꝝ cōplices pfidissimi erroris cōuincunt,&apparet duplicē Chri aduētū eē eū,q prę
terijt humilem & mansuetum,eum q futurus est,supra quam dici possit gloriosum &ter-
Esa.53 ribilem,istosq; se pniciose credere,damnandosq; certo,nisi resipiscant. Siqdē meminisse
debuerint nō oportuisse Chrm venire primū bellica potentia ad remittendū pctā & sal-
nandos hoies,sed potius in humilitate &patientia,passuꝝ durissima.Nec qdem opus fuit
ad remittendum peccata,delendumq; iniqtates bellis corporeis,quæ sunt extra aīam,in
quoꝝ tumultu credunt Chrm ventuꝝ Iudæi. Recte aūt quæ scripturæ bellica narrāt,se-
cundo aduentui(de quo diximus)applicabunt,qn̄quidem,in quo Chrus nō venturus est,
Psal.109 vti passurus ab iniqs,sed potius vt iudex iustissimus & fortissimus ad puniendum omnes
Hebræ.10 sibi rebelles cum Antichro duce eorum , quemadmodum fore multis ostendimus. Tunc
Christus ponet sub pedes inimicos suos scabellum,& nona omnia erunt.

Luc. 21 ¶Superest modo,qm̄ Chrus nō modo suos discipulos,sed &(vt est apud Euangelistā) S
Apoca 21 nos oēs sæpenumero terrore eius aduētus ad benefaciēdū admonet,qppe q inibi vni-
cuiq; scdm opa eius tribuet,vt & ipe cum Chro Iesu vos toto pectore admoneā,inqens:
Charissimi,vigilate & orate,q a qua hora nō putabitis, dñs veniet,& cum eo merces pro
vnoquoq;. Attendite(inquā)vobis,ne forte grauent corda vestra crapula & ebrietate &
1.Iohan.2 curis huius vitæ,& supueniat in vos repentina illa dies.Nimiꝝ ventura in oēs , q sedent
sup faciē oīs terræ.Hocq; maxime,q videtis oīa,quæ propinquā hanc esse diem porten-
Roma.4 dunt,partim transacta esse,partim nunc adesse & propediē imminēt,adeoq; vt certū sit,
Titū.1 hanc diem paulopost venturā,sed qn̄ & q̄ cito nemo scit,qa repētina.Sane(vt Apostolus
Math.24 ait)quemadmodum oīa quæ deus promisit futura,iam impleta sunt partim,implebunt &
Math.5 reliqua oīa.Non em̄ pt deus mētiri,nec verbū ipsius fieri irritū,qn̄quidē cœlum & terra
transibunt,verba autem eius nō transibunt,Imo de ijs,ne iota quidem. Et profecto non
est nobis ipsis blandiendum,pinde atq; procul hinc sit hæc illa aduentus dies,& quasi non
1.Petri.3 ventura.Id quod & isti q Noe & Loth tpibus opinabant,sed perditi.Qn̄quidem dñs(ait
2.Petr.3 Petrus)nō tardabit suam promissionē,sed nobis apparet paulo tardior,propter eius pa-
Gene.6.19 tientiam,qua neminem vult perire , sed omnes ad pœnīam reuerti. Quod & tpe Noe &
Loth faciebat,verum eorum qui noluerunt resipiscere,nec pœnitere,ipse deus tarditatē
Roma.2 suam,pœnæ grauitate compensauit.Hinc Paulus hortatur, ne & ipsi toties moniti diui-
tias eius bonitatis,& patientiæ,& longanimitatis contemnamus,verum memores simus,
benignitatem dei nos ad pœnitentiam reducere.

¶Eapropter(charissi fratres) ad cor vestrum tandem redite,mementote hodierni tam T
tremendi euangelij,cuius timore dñs nitit nos ad se amandum prouocare,qui amore iu-
Luc.21 stitiæ flecti nolumus. Vigilate(inquiens)& ego cum eo,omni tempore orantes, vt digni
beamini fugere ista omnia,quæ futura sunt,& stare ante filium hominis. Itaq; fratres mei
1.Cor.15 dilecti(inquit Apostolus)stabiles estote & immobiles,abundantes in omni opere domi-
ni,semper scientes, quòd labor vester non est inanis in domino.

HOMILIA III. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:
Mat.11.Luc.7. Tu es qui venturus es,an alium expectamus?

Dominica tertia Aduentus.

Pprobat hæc diui Iohannis domini præcursoris sanctissimi quæ- A
stio quod diximus,decreta videlicet iam humani gñis à deo re-
demptione,mox illum ipm deū maximū aliquot mille annos per
patriarchas,iudices,sacerdotes,reges &prophetas,ab Abel iusto
vsq; ad Iohannē Baptistā,filij sui aduentū oraculis & figuris, mul
Hebr.1 tipharià multisq; modis(teste Aplo)pnūtiasse.Hinc Iohānes ho
die quærit: Tu es q venturus es,an aliū expectamus? Quasi dice-
ret:Es ne ipse ille Messias,q dudum nobis à deo patre ad liberan
dum nos promissus,&tot seculis vēturus tamq; multipharìam p-
dicatus est? Itemq; hac quæstiōe subindicat desideratissimam de
Christo venturo expectationē,inquiēs: Quem expectamus,s.tantopere ac tāto tēpore.

Aduentum vero Iesu Chri antiqs patribus fuisse magnopere desideratũ, inter alia nõ pa
rũ multa scripturaꝝ testimonia, hoc saluatoris nostri dictũ occurrit: Abrahã pater vester Iohan.8
exultauit, vt videret diem meũ, vidit & gauisus est. Occurrit, & hoc Iacob pr̃iarchæ. Salu Gene. 49
tare tuũ expectabo dñe. Salutare qdẽ latine. Hebraice Iesus est. Itemq́ hoc Mosis. Si in- Matth.1
ueni grãm in cõspectu tuo, oñde mihi temetipm̃, vt videã te. Et hoc Iohannis hodie. Tu Exod.33
es q̃ venturus est, an aliũ expectamus? Hoc nimiꝝ interrogauit, vtrum ipe esset Messias. i. Iohan.4
Chr̃s, q vtiq expectabat venturus, ita vt mulier quoq Samaritana dixisse legit: Scio quia
Messias venit q̃ dr̃ Chr̃us. Cum ergo venerit, ille nobis oĩa nuntiabit. Vnde biphariam
à plerisq q̃ri solet. Primo, quũ deus ab æterno maximeq́ decreta humani gñis redẽptiõe
misericors fuerit, cur tantisper filiũ suũ in hunc mundũ mittere distulerit? Deinde cur Io
hannes, qs Chr̃us esset quæsierit, perinde ignoraret, qui tamen propheta fuit, & quidem
propheta longe maior? Ex quibus & tertia fluit quæstio, quid in se habuerit, aut voluerit
Christi responsum, quando ille prorsus obscure ad rogata respondisse videatur.

B ¶Primo sane quæsitui breuiter put or r̃ndendũ. Sapĩam ipsam & dei benignitatẽ hac fi-
lij sui salutiferi aduentus mora, nos capaciores suæ vocatiõis effecisse. Siqdem q̃d multis
figuris, ac multis vocibus, multisq́ mysterijs per tot fuerat secula nuntiatũ, in ijs euangelij
diebus nõ esset ambiguum, sicq́ saluatoris natiuitas tanto cõstantiorẽ in nobis gigneret fi
dem, quãto p̃dicatio eius, & antiquior præcessisset & crebrior. Hinc Propheta ait: Si mo Abacuc.2
ram fecerit expecta illum, q̃a veniẽs veniet & nõ tardabit. Ecce q̃ incredulus est, nõ erit
recta anima eius in semetipso, iustus aũt in sua fide viuet. Vnde monemur, ne increduli si
mus de vltimo eius aduẽtu, quo de nuper multa, quanq̃ is tardior nobis videatur propter
nos (vt ait Petrus) quoꝝ deus nullum vult p̃ditum, sed oẽs saluatũ iri. Debet sane nobis 2.Petri.3
dies p̃ eiusmodi motã fieri tã cõstantior q̃ probatior: debemus & esse memores eoꝝ, quæ 1.Timot.2
dudum deus nõ promisit, sed & seruauit, q̃ & reliqua proculdubio seruauit, hocq́ pacto
semp̃ manere in timore dei. Nec aliqs nostrum sit dicturus, q̃d aliàs malus seruus dixit in
corde suo. Moram facit dñs venire, & cœpit propterea cõseruos suos p̃cutere & mandu- Matth.24
care & bibere cum ebrijs: nimiꝝ quem dñs in illa die qua eum non sperat venire, & hora
qua ignorat diuidet, partemq́ eius ponet cũ hypocritis. Illic erit fletus & stridor dentiũ.

C ¶Præterea, distulit Chr̃us venire, vt homo prorsus cognosceret se lege naturali, & scri
pta saluari nõ potuisse, id q̃d fortassis alioqui negasset, sup̃fluumq́ fuisse Chri aduentũ cre
didisset. Cæteꝝ comperto se aliter saluari nõ potuisse, q̃n oẽs ad inferos descenderint, tã-
dem data est fides virtuti fidei, Chr̃usq́ vnicus idemq́ verus totius mundi seruator cre-
di cœptus, & tempus miserendi vtile, quod prius venire non fuit necesse? siquidem me-
dicina spũalis non prosit citra adfectum recipientis. Et hoc est, quod Apostolus passim
& clare ad Galatas docet, inquiens: At vbi venit plenitudo temporis, misit deus filium su Gala.4
um, factum ex muliere, sactũ sub lege, vt eos q̃ sub lege erant, redimeret. Idem ad Ephe- 1.Timot.4
sios ait: Gratia enim estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei enim donum est, nõ Ephe.2
ex operibus, vt ne quis glorietur. Hinc est quod tardauerit venire Christus.

D ¶Quanq̃ si rectius attẽderimus, deus ille Max. nõ nouo cõsilio, nec sera miseratiõe re-
bus humanis cõsuluit, sed à cõstitutiõe mũdi, vnã eandemq́ oĩbus causam salutis instituit
siquidem grã dei, qua semp̃ sanctoꝝ vniuersitas est iustificata, Chr̃o sit nascẽte aucta, nõ
cœpta, sicq́ sacr̃m salutis humanæ in nulla vnq̃ antiqtate cessarit: nimiꝝ q̃d prędicauit
Apostoli, hoc prædixerunt futuꝝ prophetæ. Sic nõ sero impletũ est, q̃ semp̃ ẽ creditũ.
Hoc qdem sacr̃m salutis ac pietatis, tam potens fuit etiam in suis significationibus, vt non
minus adepti sint, q̃ illud crediderunt promissum, q̃ qui suscepere donatũ. Id quod Ap̃lus Galat.3
arguẽs, ait: Priusq̃ aũt veniret fides, sub lege custodiebamur, cõclusi in eam fidem, quę re-
uelanda erat. Est eñ eadem in nouo & veteri testamento fides quæ erat in veteri figuris
velata, in nouo Chr̃o nato reuelata, q̃ppe q lex ipsa vmbrã bonoꝝ futuroꝝ habuerit.

E ¶Nec sane p̃fuisset Chr̃m posterius q̃ venit venire, ne fides & spes ex p̃missa incarna- Hebræ.10
tiõe perijssent. Si eñ tardasset venire, q̃tidie hoĩes decreuissent & tepuissent, q̃ñquidẽ spes
(vt ait scriptura) quæ differt affligit aĩam. Et sic speramus solutũ esse primũ quæsitum. Pr. uerb.13

F ¶Succedit scd̃m, quare Iohãnes à Chr̃o quæsierit? R̃ndeo: Non vtiq q vel de Chr̃o du
bitasset, vel Chr̃m ignorasset. Ob cuius p̃sentiã dudũ in vtero matris exultarat, & ei dein- Lucæ.1
de ad baptismũ veniẽti dixerat: Et tu venis ad me &c. Ad quã quoq vocẽ p̃ris audierat in Matth.3
baptismo: Hic ẽ filius meus dilectus in quo mihi cõplacui. Quẽ deniq digito demõstrarat Marci.1
dicẽs: Ecce agnus dei, ecce q̃ tollit p̃cta mũdi. Qui etiã pro fide Chr̃i, & iustitia in carce- Iohan.1
re positus, paratus erat mortẽ subire. Nec q dubitarit, an is eẽt moriturus, quẽ sciebat ho
minẽ natũ. Q̃ñquidẽ hoc reijcit in eo, q̃d dixit: Ecce agn' dei &c. q̃ is crucẽ diuulgat, nec Marci.6
ei alr̃ q̃ p̃ crucẽ p̃ct̃m mũdi abstulit. Insup̃ q̃uo ignoraret maior p̃pheta, q̃d minor eo sci
uit? Esaias qdẽ dixit: Sicut ouis ad occisionẽ ductus ẽ. Quid m̃ta? Arbitramur eũ, q̃ vẽtuꝝ Esa.53
vt præ

vt ꝓcursor nũtiauit, cõsistentẽ vt prophetã agnouisse, adeuntẽ vt cõfessorẽ esse veneratũ,
Iohan.11 eiusq́ʒ abundãti sciæ errorẽ nõ obrepsisse. Nec par credi putamus, spũs sancti grãm in car
cere posito defuisse, cũ Apl̃s virtutis suæ lumen erat in carcere positis ministraturus.
¶Igit̃ quẽadmodũ saluator interrogat, vbi sit Lazarus positus, vt q locũ sepulchri indi G
carẽt, saltẽ sic pararẽt ad fidẽ, vt viderẽt mortuũ resurgẽtẽ. Sic & Iohãnes ab Herode in-
terficiẽdus, discipulos suos rogatũ mittit ad Chr̃m, vt hac occasiõe vidẽtes signa, & virtu
tes crederẽt in eũ, & magistro interrogãte sibi addiscerẽt. Hoc (inquã) faciẽs, vt cõfirma-
ret suoꝝ aĩos, & ĩmodicã de se suspitionẽ cũ fide aboleret. Etenĩ si ipe negasset se Chr̃m eẽ
Matth.9 & repetisset, q̃d sæpe iã dixerat, Iesum eẽ Messiã, discipuli modestiæ tribuissent, & hoc ma
Marci.2 gnificẽtius de illo sensuri, q̃ magis sese deiecisset. Sciebat aũt Iesum ipm melius huic im-
becillitati medicatuꝝ. Quod vero discipuli Iohãnis ꝑ nimia in suũ magistrũ, suspitiõe ali-
qd aduersus dñm habuerint mordacitatis, innuit q̃d supra dixerũt. Quare nos & pharisæi
ieiunamus frequẽter, discipuli aũt tui nõ ieiunãt? Et Chr̃s paulopost subindicat, inqens:
Et btũs q nõ fuerit scãdalizatus in me. Nimiꝝ in internũtios ꝑcutiẽs, in ipos scãdalizatos
quãq̃ eoꝝ dubitationẽ nõ diuulgatit, & soli eoꝝ cõsciæ reliq̃rit redargutionẽ eoꝝ latẽter
inducẽs. Et hoc pacto (vt tãdẽ cõcludamus) sicut pr̃ moriturus, si viderit filios suos bonis
moribus ornatos, omniq́ʒ prudẽtia ꝑfectos, q̃si securus morit̃, nihil de cætero timẽs de illis.
Sic & Iohã. volebat discipulos suos ꝑfectos videre in Chr̃o, vt iucũdius moreret̃. Aut (q̃d
forte magis cõgruit) q̃si pędagog⁹ alienos filios, q̃s ad tp̃s accepat, vt erudiret, eruditos
volebat Chr̃o reddere, q̃si ꝓprio pr̃i ipoꝝ. Ideoq́ʒ Iohãnes ĩterrogauit ꝑ discipulos suos
nõ vt accipiẽs rñsum, à Chr̃. audiret & disceret, sed vt missi discipuli oculis suis viderent
Tobiæ.4 opa eius & crederẽt, exemplã relinquẽs oĩbus patribusfamilias, vt moriẽtes ꝑcipue ꝓui-
derent filijs suis in ijs, quæ ad salutẽ aĩæ pertinent, veluti nuper ex Tobia ostendimus.
1.Corint.1 ¶Sequit̃ mõ tertiũ quæsitũ, cur Chr̃us tã obscure videat̃ rñdisse ad interrogata, quũ nõ H
Col.2 rñdeat se eẽ Messiã, nec itẽ neget? Rñderim, Chr̃m q summa ẽ dei pr̃is sapia, in quo fuere
oĩm sciaꝝ thesauri, sapiẽter & modeste, satisq́ʒ ad rogata rñdisse: nimiꝝ q nõ fuerit igna-
rus, certius eẽ testimoniũ, q̃d à factis ꝓficiscit̃, q̃ à verbis, ꝑsertim si qs sibi sit testis. Nihil q
Lucæ.7 dẽ primũ rñdit, sed in illoꝝ cõspectu multis æditis ꝓdigijs, nouis & ĩauditis saluans ægro
tos &c. ait illis: Nihil opus ẽ, vt de me qs sim ꝓnũtiẽ, tm̃ ite & renũtiate Iohãni, q̃ vr̃is ocu
Psal.118 lis vidistis, & vr̃is aurib⁹ audistis &c. interim subindicãs, ea eẽ illa de se testimonia, q̃ mira
bilia olim ꝓpheta hortatus ẽ ab aĩa nr̃a scrutãda, vtpote duobus testimonijs deitatẽ satis
superq́ʒ patere, nimiꝝ altero mirãdoꝝ opeꝝ, altero approbatõis declaratiõisq́ʒ scriptura
rũ. Ipse em̃ dei filius nõ cõtẽtus testimonio Iohãnis, ait alibi: Vos misistis ad Iohãnẽ, & ille
Iohan.5 testimoniũ ꝑhibuit veritati. Ego aũt testimoniũ ab hoĩe nõ accipio. Et rursus: Ego ãt ha
Iohan.14 beo testimoniũ maius Iohãne. Opera em̃ quæ dedit mihi pater, vt ꝑficiã ea, ipsa opa, quę
ego facio testimoniũ ꝑhibẽt de me, qa pater me misit. Nẽpe ea opa, quę nõ sunt oĩm, sed
quæ sunt Chr̃i. i. talia opa, qualia nemo alius facere potuit, nisi solus Chr̃us filius dei, q̃lia
erant à prophetis ꝑnunciata per Chr̃m facienda, quæ à Chr̃o numerant̃ in contextu.
¶Etenĩ is dicit: Ipsa opa q̃ ego facio, testimoniũ ꝑhibẽt de me. Vnde si mihi nõ credi- I
Esa.35 tis vel opibus credite. Cõferte opa, quæ in me vidistis, cũ prophetaꝝ oraculis, q̃ legistis,
vt & me illũ, de q̃ dixerũt, esse cognoscatis. Etenĩ cæcos illumino, surdis aures aperio, mu-
Esa 53 tos reddo loquẽtes, claudos restauro, vt ĩpleat̃ illud Esa. Pusillanimes cõfortamini & no
Esa.26 lite timere. Ecce deus nr̃ vltionẽ adducet retributõis, deus ipe veniet & saluabit nos. Tũc
Esa.61 aperient̃ oculi cæcoꝝ, & surdoꝝ aures patebũt. Tunc saliet sicut ceruus claudus, & apta
erit lingua mutoꝝ, Leprosos mũdo, vt impleat̃ hoc eiusdẽ. Languores nr̃os ipse tulit, cu
ius liuore sanati sumus, Mortuos resuscito, vt impleat̃: Viuẽt mortui, & interfecti mei re
surgent, Pauperes euãgelizant̃, vt impleat̃, Euangelizare vel ad annuntiandũ pauperi-
bus misit me, vt mederer cõtritis corde, & ꝑdicarẽ captiuis ĩdulgẽtiã, & clausis aptionẽ.
¶Hinc Chr̃us rñdet artificioso syllogismo, inquiẽs: Qui operat̃ opa, oẽm naturæ facul
tatẽ excedẽtia, & q̃ prophetæ ꝑdixerũt de Chr̃o, ille nõ põt nõ esse Chr̃us. Sed (vt videtis)
ego talia operor. Sum igit̃ Chr̃us. Et subdẽs ait: Beatus q in me nõ fuerit scãdalizatus, la
tenter sine cõtumelia discipulos Iohannis, vitij incredulitatis & mordacitatis arguẽs.
¶Ex quibus omnibus (vt omnibus sua sit Homiliæ nostræ vtilitas) collige. K
¶Primo Iesum vel ideo cognitũ eẽ veꝝ Messiã. i. Chr̃m dei filiũ, qa supra naturã mira L
Iohan.15 cula peregerit (ipo teste) q ait: Si opa nõ fecissem in eis, q̃ nemo alius fecit, pctm̃ nõ habe-
Iohan.2 rẽt. Testant̃ idemq́ʒ Iudæi, dicẽtes: Quod ergo tu facis signũ, vt videam⁹ & credam⁹ tibi?
Iohan.3 Chr̃m ãt eiusmõi fecisse, testat̃ Nicodem⁹ priceps Iudæoꝝ: Scimus (inquiẽs) qa à deo ve
nisti magister. Nemo em̃ põt hæc signa facere, q̃ tu facis, nisi fuerit deus cũ eo. Hinc turba
Iohan.6 alibi exclamat, videns Iesum tot millia pauisse qnq́ʒ panibus & duobus piscibus. Quia hic
est vere propheta, qui venturus est in mũdum, id est, Messias ad saluandum nos.

¶Secun

N ¶Secundo collige: Iesum vel ideo probari Messiam verum fuisse, quod in ipso fuerint com
pleta, quæ de Messia per prophetas dudum fuerant prædicta. Vnde dominus ad Iudæos: Ioan. 5
Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam habere æternam, & illæ sunt, quæ te
stimoniũ phibẽt de me. Et rursus: Nolite putare, quia ego vos accusaturus sum apud patrẽ,
est, qui accusat vos Moses, in quo vos speratis. Si enim crederetis Mosi, crederetis forsan &
mihi. De me enim ille scripsit. Si autem illius literis non creditis, quomõ verbis meis cre-
detis? Sic alias inquit: Quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Mosi, Luc. 24
& prophetis, & psalmis de me. Quum igitur omnia quæ erat facturus Messias, scripturis
tradita sunt, vel testibus ipsis Iudæis, & ea Christus omnia fecit, in coq́ om̃ia sunt imple
ta, subsequitur non esse fortius aduersum incredulos argumentum, verum aduenisse Mes
siam, quàm quòd in Iesu fuerint omnia impleta, quæ de Christo scripta sunt. Quod & 1. Cor. 15
passim Apostoli factitarũt, vt claret apud Apostolum & in actis apostolicis. Hoc ipsum Actor. 3
quoque Christus hodie pro se facit, vtcunq; obscurius. Non enĩ dicit se esse palam Chri Marci. 8
stum, imo sæpe prohibuit suis discipulis, ne se dicerent esse Christum, inter cæteras causas
nobis exemplum humilitatis præbens.

O ¶Et tertio colligendum, ne quis frustra vaneq́ aut scandalose se iactitet, cõmendetq́. 1. Cor. 1
Hinc Paulus ait: Qui autem gloriatur, in domino glorietur. Non enim qui seipsum com 2. Cor. 10
mendat, ille probatus est, sed quem deus commendat. Gloriari autem in approbationem Hier. 9
diuinæ gloriæ, adeoq́ veritatis comprobandæ, publicæ vtilitatis promouendæ exemplo Iohan. 5
Pauli in eodem alioq́ loco, prohibitum non est, nec in malam partẽ vertendum, sed deo 2. Cor. 11
qui cordium est scrutator, committendum.

P ¶Quarto collige, quia Christus antea factis respõdet quàm verbis, prælatos ac quosq́
optimos regentes, ea quæ facere volunt alios, debere facto simul exhibere & verbo, vt sic
bono exemplo alijs luceant. Ita alibi Euangelista de domino ait: Cœpit Iesus facere & do
cere. Hinc Paulus ad Timotheum: Nemo adolescentiam tuam contemnat, sed exemplo Actor. 1
esto fidelium in verbo, in conuersatione, in charitate, in fide & castitate. Hoc enim faciẽs 1. Timo. 4
& teipsum saluum facies, & eos qui te audiunt. Sic idem ad Corinthios: Sed castigo cor- 1. Cor. 9
pus meum, & in seruitutem redigo, ne forte cum alijs prædicauerim, ipse reprobus effici- Matth. 23
ar. Non autem debent prælati sequi scribas & pharisæos, & qui sedebant super cathedrã Luc. 11
Mosi: nempe qui dicebant & non faciebãt. Alligabant onera grauia & importabilia, & Marc. 12
imponebãt in humeros hominum, digito autem suo nolebant ea mouere. Attamen & si
qui sunt eiusmodi prælati, eorum tamen Christus dicta & doctrinas, præcepit amplecti
à populo, non etiam opera.

Q ¶Hic tamen nolim mihi à quopiam susurrari, mea verba retorqueri in hunc vel illum
prælatum, sed quidem in omnes, qui Christiana monitione indigent, siquidem qui in hac
parte nõ quidem ob vitæ sanctimoniam quam in me scio nullam, sed ob officij regulam
non minus puto me omnibus ad salutem docendam esse obligatum quàm Paulum, quip Roma. 1
pe qui me, & debitorem existimo Græcis & Barbaris, sapientibus & insipientibus &c. Acto. 10
Neque enim debet esse personarum acceptor, qui loco est eius, qui personarum nõ est ac
ceptor. Addiderim & quemcunque patremfamilias & non modo eum, qui in aliquo con Ephe. 6
stitutus est officio vel dignitate dici prælatum, quando & ille suis filijs præfertur, quibus Col. 3
æque in omni virtutum genere tenetur præesse, atque episcopus suo populo. Hinc Apo- Exod. 3
stolus: Et vos (inquit) patres nolite ad iracundiam prouocare filios vestros, sed educate il Eccl. 17
los in disciplina & correctione domini, siquidem deus etiam vnicuique de proximo suo 2. Timot. 2
mandarit. Verbum enim dei non est alligatum.

R ¶Quinto collige, quod Chr̃us sine nominatiõe alicuius psonæ dixit: Beatus, qui in me
nõ scandalizatus fuerit &c. ipsum modeste subtaxasse inuidiam discipulorum Iohannis,
sed sic, vt nec apud turbam pudescerent, sed taciti secum agnoscerent vitium suum tem-
perato modis omnibus respõso, vt illorum affectioni potius mederetur quàm traduceret Mat. 18
nobis exemplo, vt homines citra infamiæ notã corripiamus, eos nõ publice traducentes. Luc 17
Sic Christus ait: Si autem peccauerit in te frater tuus, vade, corripe eum inter te & ipsum Eccl. 10
solum. Et Sapiens: Corripe proximũ anteq̃ cominneris. Et Paulus: Fratres, & si præoc- Galat. 6
cupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui sp̃iales estis, hunc instruite in spiritu leni- 1. Timo. 5
tatis, cõsiderans teipsum, ne & tu tenteris. Et hoc est verum, vbi peccantes admonitioni
acquieuerint, nam alias in cõspectu duorum aut trium sunt castigandi. Hinc Ap̃lus: Pec-
cantes (inquit) coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant, sine tamen præiudicio
hæc custodias, nihil faciens in alteram partem declinando. Atq; vtinam omnes huic ad-
monitioni essemus obedientes. Sane haud diceremus: Tu es qui venturus est &c. Nimirũ
quem sciremus dudum venisse ad nos, qui ijsce salutaribus doctrinis ac præceptis viã no-
bis dedit ad seipsum, & ad sui plenius agnitionem, quæ ipsa est beatitudo.

¶Homi-

¶HOMILIA IIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Iohannis.1. Lucæ.3. Ex Esa.40. Dirigite viam domini.

Dominica quarta Aduentus.

Matth.11 X Euãgelijs nuper recitatis catholica ecclesia solidissimis sacrarũ A
scripturarũ testimonijs ostẽdit duplicẽ Iesu Chr̃i in hũc mundum
Matth.21 Lucæ.2 corpalem aduentũ, quorũ altero, q præterijt, ad saluandũ totũ hu
manum genus diu multumq́ʒ antea peccatis illigatum venit, alte
ro aũt Chr̃us ad idem genus iudicandũ vẽturus est: Docuit pin-
Acto.10 de recte credi, Chr̃m in carne venisse, eũdemq́ʒ reuersurũ in sum
ma maiestate & potestate, vtpote iudicẽ viuorũ & mortuorũ. Iu
Matth.24 dæos igit reliquosq́ʒ oẽs infideles minime excusatum iri de in-
credulitate secundi aduentus, nec item primi aduentus, quẽ pręe-
terijsse verissimũ diui Iohannis Baptistæ testimoniũ approbat:
Iohannis dico præcursoris, viri tam pstantis, vt inter vniuersos, quos vlla fœmina pro-
duxit in lucem, non fuerit illo maior, quem etiam Iudæi ob ipsius præstantiam, qa de in-
clyta prosapia Zachariæ magni sacerdotis, quia miraculose natus, quia maxime auste-
rus in vita, quia procul à conuersatione hominum in heremo fuerit, pene Christum cre
didissent, ad quem proinde magnificam legationem transmiserunt.

¶Ita nimirũ ecclesia ex hodierno euãgelio, adiunctis tribus pcedẽtibus, summatim ostẽ B
Matth.11 Luc.16 dere vult, illũ. s. Iesum, cuius natiuitatẽ ipso fauẽte paulopost celebraturi sumus, eẽ mũdi
saluatorẽ, quẽ ab initio seculi, pater cœlestis mũdo designauit, in figuris prophetisq́ʒ mul
tipharia promisit. Ita (inquã) in hodierno euãgelio oĩm pphetarũ terminũ & limitẽ addu
cit Iohannẽ, sane plus q̃ prophetã, cuius testimoniũ nimis est efficax, & oĩni expectatiõe
maius, qm̃ (vt diximus) mirabiliter cõceptus, mirabiliter natus, mirabiliterq́ʒ supra hoĩem
cõuersatus sit. Cuius fama p oĩnes Iudææ partes adeo diuulgata, tãtiq́ʒ ille à ppl̃o æstima
tus fuit, propter vitæ austeritatẽ ac miraculosam eius natiuitatẽ, vt nõ sine causa à Iudæis
Chr̃us creditus fuerit. Vnde nõ plebei, nec indocti, sed sacerdotes & leuitæ ex pharisæis,
legis & pphetarũ nõ ignari, missi sunt, vt interrogarẽt eũ, si Messias esset, dicẽtes: Tu qs es
&c. Ille vero firmus, cõstans, veraxq́ʒ, idemq́ʒ humilis, in se subsistẽs, ne humana opinione
Matth.11 Malach.3 raperet inaniter supra se, vt veritatẽ loquẽs membrũ fieret veritatis, cuius nomẽ fallaci-
ter nõ vsurparet, professus est, se nõ esse Chr̃m, ecclesiæ sponsum, sed amicũ spõsi, pcurso
rem dñi, vocẽ verbi. Ego sum (inquiẽs) vox clamãtis in deserto. Et vere qdẽ, de quo pater
cœlestis ad Chr̃m p prophetã dixerat: Ecce ego mitto angelũ meũ ante faciẽ tuã, q prę-
Iohan.1 parabit viã tuã ante te. Ille qdẽ homo erat missus à deo, vt testimoniũ præberet de vero
lumine, vt crederẽt per illum. Nõ erat ille lux, sed vt testimoniũ perhiberet de lumine.

¶Sed quale erat obsecro Iohannis de Iesu testimonium? Hoc nimirũ. Medius vestrũ C
Matth.3 stetit, quẽ vos nescitis, q nõ in aqua tm̃, sed in spũ sancto baptizans, pctã remittit, hic est,
qui post me venturus est, q ante me factus est, platione. s. & dignitate ante me erat, quan-
tum ad psonã, quẽ natiuitatis suæ tpa non coangustant, nam q per matrẽ in tpe nascitur
Hebr.13 à patre est sine tempore generatus. Vnde Apostolus: Christus heri & hodie ipse & in se
Iohan.1 cula seculorũ, cuius ego non sum dignus, vt soluam eius corrigiã calciamenti. Ecce agnus
Matth.3 dei, ecce q tollit peccata mundi, sup quem vidi spiritum descendentem, quasi columbam
Marci.1 de cœlo, & mansit sup eum, hic est q baptizat in spiritu sancto, qa hic est filius dei, nempe
Luc.3 ad quem pater deus dixit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui, ipsum au-
Matth.17 dite. Hactenus de testimonio Iohannis de Chr̃o, quod merito tanti est, vt contra id ni-
hil plane sit excipiendum qppe ab eo dictum, q (vt nuper ostẽdimus) à Chr̃o approbatus
est optimus testis, in tanto psertim salutis negotio, qm̃ constans, sanctus, clarus, doctus,
(quia angelus) & plus quàm propheta, veraxq́ʒ fuerit. Non est igitur, quod vel hodie infi
deles Iudæi rejciant testimonia eius, q omnes eas habuit conditiones, quas bonus testis
legitimo iure debet habere, & præcipue, cui ipsimet tantũ fidei hodie tribuerunt, vt etiã
de ipso testimonium requirerent parati etiam ei de seipso credere. Ipse vero Iohannes
& si tanta apud omnes esset authoritate, vt si voluisset reputari & haberi poterat Chri-
stus, noluit tamen non solum Christus, sed nec Helias, nec propheta alius reputari.

¶Nimirum nõ arrogans, sed humillimus contra eos, qui se non modo de genere, deq́ʒ D
scientia, & authoritate plerunq́ʒ iactitant, sed seipsos longe maiores quàm sunt, mentiunt,
haud similes diui Iohannis, omnium præstãtissimi, qui hodie, ne missi frustra redirent, de
se respondit humillime, inquiens: Ego vox, non quidẽ in persona & corpore, sed in oĩni
officio & similitudine. Vox (inquam) verbi & Christi per me clamantis in deserto, id est,
Esa.40 qui ille sum, quẽ dudum Esaias pdixit in deserto Iudææ clamaturũ, vt homines ad Chri-
sti ad

sti aduentum se præpararent.

E ¶Dirigite viā dñi. In qbus qdē verbis propheta tertiū, sed eū, qdē spūalem Chri ad-
uentū in mundū, id est, in hoīem, q in mūdo ē, pulchre subindicat, & recte qdē: Quādo-
quidē Chrs adhuc qtidie in mundū venire dicit, qn lumine grē suæ venit, sua, inquā, cle Iohan. 14
mētia, prouidētia, pietate & misericordia, de q quidem aduentu ait ipse: Ad eū veniemus Abacuc. 2
& apud eū mansionē faciemus. Et scriptura aliàs: Si morā fecerit, expecta eū, qa veniens 1. Cor. 3
veniet & nō tardabit. Locus aūt vel mūdus, quo is venire debet, est cor humanū, de quo 2. Cor. 6
apostolus: Vos estis templū dei viui, sicut dicit dñs, qm habitabo in illis. Et itē: An non
cognoscitis vosmetipsos, q a Chrūs Iesus in vobis ē, nisi reprobi sitis. In vobis dicit haud
dubie, quin secūdū animā. De hoc Christi aduētu nō minus debemus, imo longe magis
esse ardētes ac cupidi q olim de corporeo in hunc mundū aduētu patres sanctissimi fue
re, quū nihil prosit Christū carnaliter venire, nisi & spūaliter p gratiā suā & illustrationē
spūs sancti veniat: q tamē eo pacto venire nequit, nobis nolentibus, q̄uis vel quālibet ad Iohan. 1
nos venire satagit, & licet ipe vera sit lux q oēm hoīem venientē in hunc mundū illumi-
nat, ipso teste, in Apoca. dicente: Ego sto, & ad ostiū pulso, si qs audierit vocē meam, & Apoc. 3
aperuerit mihi ianuā, intrabo ad illū. Pulsat aūt dominus cor nostrum, & indicat se velle
intrare, qties nos suæ in nos pietatis, nostrorūq peccatoꝝ & reuersionis ad virtutes bo
naq opera hortat, monetq nūc exemplis, nunc scripturis, nunc pceptis, nūc infirmitati-
bus, nunc tribulationibus, nunc prosperis, nūc aduersis rebus, nunc p viuos pdicatores,
hocq genus varijs vocibus. Quaꝝ si vnam aut alterā audierimus non obduremus, apo- Heb. 3.
stolo post Dauidē hortante, corda nostra, alioqui & ipsi in requiem ipsius nō sumus in- Psal. 94
gressuri. Et sane nequit Chrūs æterni patris splendor cor nostrū ingredi si ipsi id clause- Hebr. 1
rimus, & viā eo non præparauerimus, quo dñs ingrediatur, in quo non dñs, sed nos su-
mus culpandi, quemadmodū clausis fenestris non culpa est solis, si domū non intrat, qui
procul dubio sit ingressurus, vbi viam ingrediendi paratam inuenerit.

F ¶Appropinquāte igit sacrosanctæ dñicæ natiuitatis die euāgelica lectione hodierna
instruimur, qūo illi viam ad domum nostram pparemus, vt ingressus ibi habitet.

G ¶Ad cuius pparationem ex dicto prophetæ adeoq ipsius Iohānis esse opus facile do
cemur. Primo, fideli diligentiq pdicatore, q & ipse sit vox, id est, clamet in deserto, id ē,
apud hoīes à gratia dei desertos, & à virtute alienos iuxta prophetā: Clama, ne cesses, q̄si Esa. 58.
tuba exalta vocē tuā, & annūcia populo meo scelera eoꝝ, & domui Iacob pctā eoꝝ. Et
iuxta Paulū ad Timotheū: Testificor corā deo & Iesu Chro, q iudicaturus est viuos & 2. Timo. 4
mortuos, & p aduētū ipsius, & regnū eius, pdica verbū, insta opportune, importune ar-
gue, obsecra, increpa, in omni patientia & doctrina. Erit eñ tempus, quū sanā doctrinā
nō sustinebunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à
veritate qdem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Tu vero vigila, in om
nibus labora, opus fac Euangelistæ, ministerium tuum imple, sobrius esto.

H ¶Secūdo, opus est sana doctrina, & scriptura, teste aplo, diuinitus inspirata, q vtilis ē
ad docendū, ad arguendū, ad corripiendū, ad erudiendū in iustitia, vt psectus sit homo 2. Timot. 3
dei ad oīne opus bonū instructus. Hæc est illa doctrina & sapientia secundū Iacobum, q Iaco. 3
est pudica, pacifica, modesta, suadibilis, bonis cōsentiens, plena misericordia, & fructib
bonis, iudicās sine simulatiōe. Cuiusmodi fuit doctrina Iohannis Baptistæ clamātis: Pa-
rate viā dñi, rectas facite in solitudine semitas dei nostri, omnis vallis exaltabitur, & oīs
mons & collis humiliabitur. Et erunt praua in directa, & aspera in vias planas.

I ¶Tertio, opus est doctrinæ interpretatiōe, quæ fit ad populi ædificationē. Hinc apo- 1. Cor. 14
stolus ait: Et vnus interpretet, ita vt omnia ad ædificatione, id est, honeste, & secūdum
ordinē fiāt in vobis, ne qs idiota cū sancto Eunucho dicat: quomodo possum intellige- Acto. 8
re, si non est, qui mihi ostenderit? Videamus ergo quomodo interpretetur doctrina Io-
hannis, qua nos monet præparationis viæ Iesu venturi ad nos.

K ¶Quid ergo, inquā, est pparare viam dñi, rectasq facere semitas eius? nisi implère p-
cepta dñi, q sane implentur, vbi deū ex totis viribus & proximos sicut nosipsos dilexeri-
mus, dicente dño: In his duobus mādatis pendet vniuersa lex & prophetæ. Et Aposto-
lus ait: Qui diligit proximum legē impleuit. Hinc Dauid orat, dicēs: Vias tuas dñe de- Matth. 22.
monstra mihi, & semitas tuas edoce me. Eas aūt vias & semitas rectius parabimus in so- Roma. 13
litudine, id est, in mūdanoꝝ & tēporaliū elongatione & abstructione, ne p colles deuias Psal. 25
mūdanæ delectatiōis cōtingat oberrare & vias diabolo parare. Id qd clare testat dñs, in-
quiens: Nemo mittēs manū suā ad aratrū, & aspiciens retro, aptus est regno dei. Quod Lucæ 9
figuraliter in vxore Loth monstrat, q retrospiciens, priuata est salute, & versa in statuā Gene. 19
salis. Debemus itaq deserere nimiā bonoꝝ tēporaliū cupiditatē, perinde atq; obstacu-
lum, q Chrūs impeditus in cor nostrū ingredi nequit. Et hoc totū doctrinæ, q Iohannes

B aīt:

Psal.36 ait: Parate viã dñi, &c. quid aliud deniq; est, quàm quod ipse alio noīe quasi interpres vocat
Lucæ.3 pœnitentiã? Pœnitentia vero qd est, nisi iuxta prophetã declinare à malo, & facere bonũ, qd fit cũ deũ recte dilexerimus, & proximũ sicut nosipsos. Id qd Iohannes expressit quadã interpretatiõe, inqens: Pœniam agite. i. fructus dignos pœniæ facite, q vtiq; fructus in duob' mãdatis, in dei scilicet ac proximi dilectiõe cõsistit. Quod Iohãnes arguẽs, inqt: Quod con-
Eccl.7 stitutũ est vobis, faciatis: Qui habet duas tunicas det nõ habẽti, & q habet escas, similiter fa-
Matth.25. ciat: nimirũ cõmendãs primo dei timorẽ, q nobis in scriptura cõstitutus est. Itẽq; opa misericordiæ, à dño aliãs cõmendata, hanc vero sanctæ doctrinæ interpretationem, adeoq; salutarem pœnitentiam, vt populus citius & melius suscipiat, sequitur.

¶Quarto, vt sit aliqua forma, & quasi amussis ad fructus pœniæ, id est, ad declinãdũ à ma L lo, & faciendũ bonũ, quæ qdẽ debet in primis eẽ in ipso pdicatore, quasi lux qdã quæ præce-
Matth.5. dens cæteris viã mõstret, pcipiẽte Christo: Sic luceat lux vestra corã hominibus, vt videãt
1.Timot.4 opa vestra bona, & glorificẽt patrẽ vestrũ, q in cœlis est. Sic aplus hortat Timotheũ, vt se in
1.Corint.9 omi virtute populo suo exemplũ præbeat: nimirũ, ne q aliis pdicet, ipse (vt nuper diximus) reprobus efficiatur. Modo quis hoc ipsum euidẽtius arguit Iohãne Baptista, qui verũ eundemq; Opt. verbi dei præconẽ, & prædicatorem populo se exhibuit, quẽ optimus quisq; dñi verbi præco ita sequi studeat, vt sit, qualis ille fuit.

Matth.3. ¶Nihilẽm aliud Iohãnes Baptista vir in vtero sanctificat', ab omniq; labe imunis sibi suo M
Marci.1 habitu & victu gestuq; esse voluit, q pdicatoribus bonis sine hypocrisi pscribere formã. Sane q (vt ipse) deberẽt hse, vestitũ vilẽ e pilis camelorũ. i. mũdi, sui ipsius, vitæq; trãsactæ cõtẽptũ & displicẽtiã. Itẽ asperitatẽ, id ẽ, fugã delitiarũ. Itẽ pelliceã zonã circa renes. i. arctã cõtinentiæ custodiã. Itẽ cibũ locustarũ, id est, cibi neglectũ & gulæ frenum. Itemq; postremo aquæ potum, id est, sobrietatẽ. Hæc certe omnia prætendebat Iohannes, vti valde necessaria vere resipiscentibus, & ad quos deberet appropinquare regnum dei, id est, Chrũs dñs per suam
Actor.1. gratiam, in primisq; ab his acceptãdam, qui reliquos docent ex officio, vt possit de ipsis qq;
Iohan.3 verificari illud qd de Iesu Lucas dixit: Cœpit Iesus facere & docere. Et vt ipsi cum Christo ad populum dicere queant. Exemplum dedimus vobis, vt quemadmodum nos fecimus, ita
Matth.13 & vos faciatis. Vnde debet sequi.
Matth.15 ¶Quinto, opus eẽ ad pparationẽ viæ dñi obsequẽte populo, admonẽte Chro: Qui habet N
Luc.10. aures audiendi audiat: verũ nõ mõ audiat, sed & faciat, ne dicat in eum, populus hic labiis me honorat, cor aũt eorũ longe est à me. Dicit eñ dñs: Hoc fac & viues, nõ dicit tantũ audi, sed fac & ope cõpleas, hoc eñ est tollere crucẽ, & sequi dñm, hoc est, viã dñi præparare, & semitas rectas facere, vt dominus in cor nostrum sine impedimẽto intrare possit. Quod vt facilius impetretur, sæpe cum ecclesia deuote clamandum est.

¶Cõsciẽtias nostras qsumus dñe, visitãdo purifica, vt veniẽs dñs noster Iesus Chrũs filius O tuus cũ oĩbus sanctis paratã sibi in nobis inueniat mansionẽ. Qui tecũ, &c. Et rursus: Excita qsumus dñe potentiã tuã & veni, & magna nobis virtute succurras, p auxiliũ gratiæ tuæ, qd pctã nostra ppediũt, indulgẽtia tuæ propitiatiõis acceleret, q eñ cõspicis, qd ex nña prauitate affligimur, concede propitius, vt ex tua visitatione consolemur, &c. Quod vbi pio corde orabim', haud dubie dñs dicturus ẽ: Iudæa & Hierlm nolite timere, cras egrediemini, & dñs
2.Para.20 erit vobiscũ. Cõstãtes estote, videbitis auxilium dñi sup vos, dicetq; Chrs: Veniemus eñ &
Iohan.10 apud vos mãsionẽ faciemus, erimusq; vobiscũ vsq; ad cõsummationẽ seculi oĩbus diebus.
Matth.28

HOMILIA V. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucę.2. Nolite timere: Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.

In ferijs dominicæ natiuitatis.

Psalm.80. Illuxit nobis fratres in dño charissimi, dies illa solennitatis, in qua A hortãte Dauide, sumẽdi sunt psalmi, dãda tympana, recipiẽda psalteria cũ cythara, & buccinãdũ est in tuba, qñquidẽ dies illa, dies est
Lucę.2 lætitiæ, nõ vni tantũ nationi, sed toti orbi cõmunicatæ. Siqdem hodie natus sit saluator, qui est Chrũs dñs, in ciuitate Dauid. Sane, inquã, hodie natus est Iesus, qd saluator est, interprete Matthæo: Ipse
Matth.1 eñ saluũ faciet populũ suum à peccatis eorũ. At qño natus est? Verbum, inquã, caro factũ est, qd erat in principio apud deũ, qm deus ipm erat. & qd in principio æterno, q oĩa facta sunt, sine quo nihil
Iohan.1 factũ est qd prolatũ nõ definit, sed manet in æternũ, nõ trãsitorium
Esa.40. sed æternũ, nõ factũ à deo patre, sed genitũ, non solũ genitũ, sed vnigenitum. Vnum quippe
Psalm.8. verbum deus pater genuit de seipso, per quod omnia creauit ex nihilo. Illud verbum de deo deus est,

deus est, de creato recreator ē. Hoc & à Maria virgine primogenitū, ante q̄d nullū; vni-
genitū in substātia diuinitatis, sed primogenitū in susceptiōe humanitatis. Quo nato, in- Iohan.1
quit angelus, nolite timere, sed vniuersi gaudete, q̄m natus est Christus dn̄s, id est, salutis Lucæ.1
vestræ author, vitæ reparator. Gaudete, inquiēs, q̄a illuxit dies redēptionis nouæ, repa-
rationis antiquæ, felicitatis æternæ. Hæc est illa dies, quam ardenter videre desiderauit
Abrahā, Siq̄dē hæc sit illa dies, in qua tandē venit p̄ incarnationē mirificā, quē diu, mul-
tumq́ꝫ cœli expectarūt, terræ desiderarūt, inferiq́ꝫ exoptarūt, vt is angeloꝝ ruinā repara
ret, sedētes in tenebris & in vmbra mortis illuminaret, captos de lacu erueret. Is, inquā,
venit hodie, q̄ est Iesus Chrūs, dn̄s noster, lumen illud, q̄d in tenebris exortū est, lux illa, Lucæ in
quæ illuminat oēm hoīem venientē in hunc mūdū, veritas, via atq; vita. Venit, inquam, Iohan.1
& vere hodie venit, quē prophetica carmina, Sibyllinæ voces, æthnica oracula, tam ma Iohan.14
nifesto p̄dixerunt euentu, vt in nouo & incredibili pene mysterio, cuius ne humana q-
dem mens est capax, nihil sit eoꝝ, q̄ fide continentur, cui libentius accedat humana pie-
tas. Cui hodie testimonio sunt tēpus, locus natiuitatis, angelus, itemq́ꝫ pastores.

B ¶ Absit igit̄ fratres charissimi, aut timeamus aut tristemur hodie, q̄bus natalis est vitæ
quæ consumpto mortalitatis timore, ingerit nobis de promissa æternitate lætitiā. A qua
sane lætitia nemo est excludendus, quū cōmunis omniū natus sit saluator, adfirmāte an-
gelo: Nolite timere, Ecce eñ euāgelizo vobis gaudiū magnū, quod erit omni populo. Lucæ.2

C ¶ Nec interim obstat induratoꝝ Iudæoꝝ obiectio, qua isti moliunt̄ adseuerare, sibi &
in suam dūtaxat salutem Messiam venire, quē venisse impie negant, & nos q̄ ex nume-
ro gentiliū fuimus, ab illius salute secludūt scripturis male retortis. Primo ex veteri testa-
mento apud Esaiā: Ecce tenebræ operient terram, & caligo populos, sup te aūt orietur Esa.60
dn̄s, & gloria eius in te videbitur. Et rursus: In die illa, scilicet tempore Messiæ, erit ger Esa.4
men dn̄i in magnificentia, & gloria & fructus terræ sublimis, & exultatio his, qui saluādi Matth.15
fuerint de Israel. In nouo testamēto Chrūs ait: Non sum missus nisi ad oues, quæ perie-
rūt domus Israel. Vnde, inquiūt, claret Messiam nō vobis, sed Iudæis tantū venire salu- Lucæ.1
tarem, nempe, qui & Iudæis patribus fuerit promissus, Zacharia teste. Ille eñ ait: Ad fa-
ciendam misericordiam cum patribus nostris, & memorari testamenti sui sancti. Bene-
dictus dominus deus Israel, quia visitauit & fecit redemptionē plebis suæ. Hinc & Chri-
stus: In viam gentium ne abieritis, & in ciuitates Samaritanorum ne intraueritis, sed po Matth.10
tius ite ad oues, quæ perierunt, domus Israel.

D ¶ Respondeo, Israeliticos nō tantū dici eos, q̄ secundū carnē de Israel venerunt, sed &
eos, & q̄dē potius, q̄ vera fide ip̄m sequunt̄, deū veꝝ colentes, etiam si nō ab Israel seu Ia
cob descendūt carnaliter. Id patet ex eo loco Esaiæ, in quo agitur de multiplicatiōe po- Esa.44
puli Israel p̄ vocationē gentiū ad fidē, quæ p̄ effusionē sp̄us sancti facta est, de qua dicit:
Effundā spiritū meū super semē tuum, &c. & germinabūt inter herbas quasi salices iuxta
fluentes aquas. Et quū paulopost dicit: Et hic scribet in manu sua dn̄o. Q. d. Iste etsi non
poterit dicere, dn̄i ego sum, nec etiam vocari noīe Iacob, eo modo, q̄ alius, q̄ Israeliticus
est secundū carnē, scribet tamē manū suā dn̄o. s. adhærendo ei per operationē. Hinc di-
cit: Et in noīe Israel cognominabitur. Q. d. Iste, q̄ per operationē debet dici esse dn̄i, etiā
nomē Israel meret̄ p̄ quandā assimilationē seu cognominationē, sic patet vocabulo Is-
rael in scripturis etiā venire illū, q̄ nō carnis propagatiōe, sed similatiōe operatiōis des-
cendit. Quod Chrūs tanquā optimus interpres in Zachæo gentili ostendit, inquiens de Lucæ.19
Zachæo: Quia hodie salus huic domui facta est, eo q̄ & ipse sit filius Abrahæ. s. nō stir-
pe, sed fide. Hinc vbi Israelis sit mētio tā qui ab Israel p̄ carnē descendūt q̄ qui illū bona
operatiōe sequunt̄, intelligi debēt, q̄bus iuxta Chrūs fuit saluator. Vnde in aliis q̄q; scri-
pturis liquet per Christū Messiam nō modo Iudaicū, sed & aliū populū dispersum fuisse
saluandū. Siquidē Iacob patriarcha, q̄ primus de Christo vaticinatus est, ait: Donec ve- Gene.49
niat, q̄ mittēdus est, q̄ est expectatio gentiū. Idē rursus: Radix Iesse; q̄ stat in signū popu- Esa.9.
lorum, ip̄m gētes expectabūt. Ezechiel: Et cōgregabunt̄ gentes multæ in die illa & erūt Ezech.2
mihi in populū. Rursus Esaias: Dedi te in lucē gentiū, vt salus sit mea vsq; ad extremum
terræ. Et Dauid: Lætamini gētes cū plebe eius. Esaias: Erit radix Iesse, & q̄ exurget re- Psal.116
gere gētes, in eum gētes sperabūt. Hinc Symeon in nouo testamēto: Quia viderūt oculi Esa.11.
mei salutare tuū, quod parasti ante faciē omnium populorum, lumen ad reuelationē gē- Luc.2
tium, & gloriā plebis tuæ Israel. Quod vero Chrūs dixerit, se nō missum nisi ad oues Is-
rael, quæ perierūt. Idēq́ꝫ prohibuerit discipulis, ne irent in vias gentiū, &c. Respondeo,
Christum hoc voluisse, se primo, & (vt ita dixerim) præcipue p̄dicatorem & miraculoꝝ
operatorē fuisse missum populo Israelitico secundū carnē, q̄m antiquis Iudaicis patribus
facta fuerit promissio, illis tamen fidem respuentibus fore se quoq; gentibus saluatorem.
Id q̄d grauiter arguit ap̄lus, inquiens: Dico eñ Chr̄m Iesum, ministrū fuisse circuncisio-

nis propter veritatẽ dei ad cõfirmãdas promissiones patrũ, gẽtes aũt sup misericordia hono
rare deũ. Porro licet salus Iudæorũ & gẽtiũ fuerit simpliciter p viã gratiæ, q̃tũ tñ ad Iudæos
Psalm. 47. videri pene solet debita: siqdẽ ad dei veritatẽ ptineat, impleri promissa patrib⁹ Iudæorũ fa-
cta in lege & prophetis, q̃ solũ patribus Iudæorũ data fuerat, vñ propheta: Non fecit taliter
omĩ natiõi & iudicia sua nõ manifestauit eis. Sic sane salus gentiũ magis est p viã misericor-
diæ, qa licet lex & prophetæ loquerent de eadẽ ad fidẽ Christi vocatiõe, nõ tñ patribus eorũ
data fuit lex neq; prophetiæ. Ex qbus etiãnũ claret, Christũ præcedẽte authoritate subindi-
casse, se primo & principaliter missum Iudæis pinde atq; apostolis, qbus & nõ gẽtilibus, nisi
in casu ex speciali causa in propria psona pdicauit, & miracula fecit, argumẽto, ecclesiã in fi-
Iohan. 4 de gentiũ fuisse fundandam, vti & alias Christus indicat: Sic & apostoli prohibebant prædi
care gentibus, quum breue adhuc esset tempus ad Christi passionem, congruũ erat, vt Chri
stum primo pdicarent Iudæis, qbus erat promissus pcipue. Illis autẽ ex maiore parte in in-
fidelitate remanentibus irent ad pdicandum gentibus, hinc ad eos Chrũs post suã passionẽ
Matth. 28 ait: Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & spũs san-
cti. Quod apostolus & Barnabas alibi repetentes inquiunt, vobis oportebat primum loqui
verbum dei, sed quoniam repellitis illud & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce conuer
timur ad gentes. Sic enim nobis præcepit dominus.

Esa. 42. ¶Ex qbus omnibus concludas, primo lucẽ Christi adeoq; eius salutẽ nõ modo fuisse ex- E
Leuit. 19 tendẽdam ad Iudæos, sed & vsq; ad extremũ terræ & alias nationes, alioqui deũ fuisse acce-
Actorũ. 10. ptorẽ personarũ, si confitẽtes ei corde, ore & opibus ad saluandũ haud suscepisset. Hinc Pau
Roma. 2 lus dicit: Iustitia aũt dei per fidẽ Iesu Christi in oẽs & super omnes, qui credũt in eũ. Nõ eñ
Roma. 3 est distinctio, omnes eñ peccauerũt, & egẽt gloria dei. An Iudæorũ deus tantũ? Nõne & gẽ
tium? imo & gentium. Quandoquidem vnus est deus, qui iustificat circuncisionẽ ex fide, &
præputium per fidem. Igitur verissime hodie ab angelo dictũ est: Ecce enim euangelizo vo
bis gaudiũ magnũ, q̃d erit omĩ populo. s. tam Iudæo q̃ Gentili. Nemo sane ab hmõi gaudij
participatione secernit, vna cũctis lætitiæ cõmunis est ratio, qa dñs noster peccati mortisq;
Galat. 4 destructor, sicut nullum à reatu liberũ reperit, ita liberandis omnibus venit. Exultet sanctus
quia appropinquat ad palmam. Gaudeat peccator, quia inuitatur ad veniam. Animet gen-
tilis, quia vocatur ad vitam. Dei eñ filius secundum plenitudinẽ tẽporis, quã diuini consilij
inscrutabilis altitudo disposuit, reconciliandã authori suo naturã generis adsumpsit huma-
ni, vt inuẽtor mortis diabolus per ipsam, quam vicerat, vinceretur.

¶Nũc qd rectius hodie sumus acturi, fratres dilectissimi, q̃ vt eamus festinãter vsq; Beth- F.
leem, id est, ad cœlestẽ domũ, q̃ est cor nostrũ, vna cũ pastoribus, visuri hoc verbũ, q̃d caro fa
1. Cor. 3. ctũ est, id ẽ, Iesum saluatorẽ nrm. Quo viso sim⁹ itidẽ reuersuri, deũ in oĩbus q̃ audiuim⁹ &
2. Cor. 6 fide vidimus glorificaturi & laudaturi. Quẽ certe videbim⁹, si vti pastores illi festinauerim⁹
. s. fide & virtute, fuerimusq; vt illi simplices, paupes, humiles, cõtẽptibilesq;. Nõ eñ poterit
is, quũ infans sit, ab alijs videri aut inueniri, quã à puris & simplicibus, quã à paupibus quũ
ipse pauper fuerit, quã ab humilibus & cõtẽptibilib⁹, quũ ipse humilim⁹ in psepio iacuerit. Et
sane talis ẽ, qualẽ nõ possimus timere ad accedendũ, qualis nõ erit in secũdo suo aduentu.

¶At obsecro, qualem hodie in primo suo aduentu ipsum videbimus aut inueniemus. In- G
grediamur in Bethleem, id est, cor nostrũ pia deuotione & contemplatione deuota. Et inue
niemus eum, videbimusq; Iesum nõ secus atq; eum, qui sit mox ab infantia noster saluator,
qui suo exemplo infans adhuc nobis viã salutis ostendere satagit: nempe, qui nihil penes se
habet, q̃d nõ magnopere ad æternam salutem conducat.

¶Primo ipsum inueniemus in Bethleem, in exiguo castello, nimirum documento, nemi- H
Roma. 10 nem de terrena patria gloriari debere. Apostolus, non est inquit distinctio Iudæi & Græ-
Galat. 3 ci, omnis, qui inuocatit nomen domini saluus erit.

Iohan. 18 ¶Secũdo nõ in domo sua, sed peregrinũ in via natũ, documento, suũ regnũ nõ esse de hoc I
2. Cor. 5 mũdo, sic & nostrã nõ esse hic domũ, sed cœlũ, quo ipse sit via. Paulus: Audiẽtes igit & sciẽ-
Hebr. 13 tes, qm̃ dũ sumus in hoc corpe, peregrinamur à dño. Et rursus: Nõ eñ habem⁹ hic manen-
tem ciuitatẽ, sed futurã inquirimus, id est, cœlestem, quæ nõ est manufacta.

¶Tertio, iacentẽ in diuersorio, argumẽto, nos habere non debere plalatia sed diuersoria, K
vt simus memores, nos omĩ momento esse mutabiles & non manere constantes, quẽadmo-
Iob. 14. dum, q sunt in diuersorio, nõ perstant. Iob: Homo natus de muliere, quasi flos egredit & cõ
Psal. 101 teritur, & fugit velut vmbra, & nunq̃ in eodem statu permanet. Dauid: Dies mei sicut vm-
bra declinauerũt, & ego sicut fœnũ arui. Tu aũt domine in æternum permanes.

¶Quarto in stabulo iacentẽ, documento, vt vitemus curiositatẽ ædificiorũ mundiq; glo- L
Psal 126 riam. Vñ propheta: Nisi dñs ædificauerit domũ, inuanũ laborauerũt qui ædificant eã. Nam
Eccl. 34 vt sapiens ait, vnus ædificãs & vnus destruens, qd prodest illis nisi labor. Hinc Iohãnes: No
1. Iohan. 2. lite, inquit, diligite mundũ, neq; ea, quæ in mũdo sunt. Transibit eñ mũdus & cõcupiscentia
eius.

eius. Hei quàm vere, vbi obsecro, nũc sunt magnifica ædificia Babyloniæ & Hierusalẽ splẽ-
dida atria Troiæ atq; Romæ & aliorũ excellẽtissimorũ ciuitatũ. Nihil tam splendide tãq; ma
gnifice ædificatũ, quod ætas & conditio tẽporis non diruat, vti palam est videre.

M ¶Quinto, paruulũ inueniemus, documento, vt nos magnos & perfectos efficeret, & ipsi
nobis per humilitatem essemus parui: Paulus, fratres, nolite effici pueri sensibus, sed malitia
paruuli estote, sensibus autem perfecti estote. Hinc Christus: Quicũq; humiliauerit se sicut 1. Cor. 14
paruulus iste, hic est maior in regno cœlorum. Matth. 18.

N ¶Sexto, infirmũ, vt nos ad bona opa fortes efficeret. Sic Paulus dicit: Quod infirmũ est 1. Cor. 1.
dei, fortius est hoĩbus, & ipse dñs est circũdatus infirmitate, vt & ipse infirmis cõdolere possit. Hebr. 5

O ¶Septimo, pauperem, vt nos sua inopia ditaret, & ne quisq̃ se ob diuitias extolleret aut in
ipsis cõfideret. Vñ aplus: Scitis enĩ gratiã dñi nři Iesu Christi, qm̃ propter vos egenus factus 1. Cor. 8
est, cũ eẽt diues, vt illius inopia vos diuites essetis. Et alio in loco: Nihil enĩ intulimus in hũc
mũdũ, haud dubiũ q: nec auferre qd possimus. Habẽtes aũt alimẽta & qbus tegamur, his cõ 1. Timot. 6
tenti simus. Nã q volũt diuites fieri, incidũt in tẽtationẽ & laqueũ diaboli, & desideria multa ibidem.
& nociua, q̃ mergunt hoĩem in interitum & perditionem. Radix enim omnium malorum
est cupiditas. Et scriptura ait: Qui cõfidit in diuitijs suis corruet, nec proderunt illi in die vl- Prouer. 11
tionis. Et Chrũs dicit, fallatiã diuitiarũ suffocare verbum dei, illudq; infructiferũ reddere. Matth. 13

P ¶Octauo, pãnis inuolutũ, vt nos à laqueis mortis absolueret, qm̃, ait apls, nũc soluti sumus Roma. 7.
à lege mortis, in qua detinebamur, ita vt seruiamus in nouitate spũs, & nõ in vetustate literæ.

Q ¶Nono, manibus & pedibus ligatum, vt manus nostræ ad bene operandum, & pedes ad
viam pacis dirigantur. Hinc Zacharias: Illuminare ijs, qui in tenebris & in vmbra mortis
sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Luc. 1.

R ¶Decimo in præsepio positũ, documento, vt lectos delicatos sperneremus, illicq; cor no-
strum mansionem præparemus, iuxta scripturã, fili, præbe cor tuum mihi. Prouer. 23

S ¶Vndecimo in p̃sepio reclinatũ, vt nos quasi sancta aĩalia carnis suæ frumento reficeret, Psal. 48.
& vt cibus eẽt iumẽtorũ, q̃ nos sumus facti propter pctm̃, dicẽte scriptura: Homo cũ in hono
re eẽt, nõ intellexit, cõparatus est iumẽtis insipiẽtibus & similis factus est illis, ideoq; dñs fa-
ctus est fœnũ qd est cibus iumẽtorũ, qa verbũ caro factũ est, & caro fœnũ, & cibus facta.

T ¶Duodecimo in diuersorio, indigentem loco, vt nobis in cœlo multas mãsiones pararet. Iohan. 14
Sic sane si ad hũc modum hodie Christum infantulum quæsiuerimus, inuenerimus, videri- Esa. 40
musq;, procul dubio reuertemur glorificantes & laudãtes deũ in omnibus, q̃ audiuimus & Iohan. 1
vidimus, sumusq; dicturi. Aeternæ misericorsq; deus nos tibi infinitas humilimasq; gratias
habemus & agimus, quod nos filij tui, domini nostri Iesu Christi natiuitate à diabolica ca-
ptiuitate liberasti, regnumq; cœlorum aperuisti.

HOMILIA VI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 2. Postquam consumati sunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus.

In ferijs dominicæ Circumcisionis.

A ADest & altera nobis, fratres dilectissimi, dies & festa totoq; æuo venerabilis ea
demq; solennis: quippe quæ non modo vnius sacræ rei memoriam affert, sed
trium plane rerum sanctimonia dissertarum. Primo quidẽ hodie recolimus,
die, scilicet octaua, diem natiuitatis Iesu Christi, id quod in euangelio tangit,
postq̃ consumati sunt dies octo, &c. hocq; ideo, vt hodie à nobis impleri pos-
sit, quod tum neglexímus, quum tantum nobis ea in die bonæ salutis effulserit, quantum
nulla lingua exprimere sufficiat. Dies enĩ illa, dies fuit redemptionis nostræ prima, qua, au-
thore apostolo, facti sumus per fidem filij dei: qua deus Max. sua benignitate & humanita-
te Iesu Christi filij, nostri dei saluatoris, non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed secũ- Galat. 3.
dum suam misericordiam saluos nos fecit, vt iustificati gratia ipsius hęredes simus secundũ
spem vitæ æternæ in Christo Iesu domino nostro. Cui & hodie & postea gratias omnibus Titum. 3
modis agere obligamur. Cuius, vt diximus, hæc dies potissimum & primo est ab ecclesia ce
lebrari cæpta.

B ¶Secundo, vt nobis frequentissima sit memoria sanctissimi nominis Iesu hodie ex veteri
instituto impositi, vt patet ex Euãgelio: Nempe, qd illud est nomen sine quo saluus fieri ne-
mo põt, quum, vt Petrus ait: Non sit aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo opor
tet nos saluos fieri, quod & ex se saluatorẽ, angelo interprete, significat. In quo nomine, apo Acto. 4
stolo adfirmante, omne genu flectitur, cœlestiũ, terrestriũ & infernorũ, & omnis lingua cõ- Matth. 1
fitetur, quia dominus Iesus Christus in gloria dei patris est. Hoc igitur nomen in sempiter Roma. 14.
na nobis sit memoria atq; veneratione. Cui hæc dies sacra est. Phil. 2

¶Tertio, vt Christi Iesu saluatoris circuncisionis cũ gratiarũ actione memores simus, C
qñ in ea primũ primo suũ pro nobis sanguinẽ ĩ nostrã redemptionẽ effuderit. Nobisq́ꝫ
documentũ spũalis circũcisionis reliquerit, vt quemadmodum olim in veteri testamen-
to carnaliter secundũ corpus circũcisi sint, ita & nos mẽte secundũ carnalia desideria cir-
Roma. 2 cũcidamur, vitia à nobis abijciamus carnalia, vti isti per circũcisionem præputij carnem
Galat. 5 abijciebant. Hinc Apostolus. Non eñ, ait, qui in manifesto Iudæus est, neqꝫ quæ in ma-
nifesto in carne est circũcisio, sed qui in abscondito Iudæus est, & circũcisio cordis in spi
ritu, non litera, cuius laus non ex hominibus, sed ex deo.

Esa. 53 ¶Quũ aũt (vt cõstat) circũcisio hoc olim fecit, q̊d nunc facit baptismus, qui originale D
1. Petr. 2 delet peccatũ, plane sequit̃ Christũ non propter se fuisse circũcisum, q̃ sine virili semine
cõceptus & oĩ absqꝫ labe ex virgine purissima natus, pctm̃ nõ fecit, nec inuẽtus ẽ in ore
eius dolus, sed fuisse circũcisum. Primo, vt veræ circũcisionis documentũ relinqueret. Et
Math. 5. ita secũdo legẽ magis adimpleret q̃ vel diminueret, vel solueret, q̃ alias inq̃t: Nolite pu-
tare, qm̃ veni soluere legẽ aut prophetas, nõ veni soluere, sed adimplere: Lex prohibet
carnalia, ego mentalia q̃qꝫ. Mãdat fieri corporalia, ego fieri volo etiamnũ mẽtalia, debet
eñ iustitia vestra plus abundare q̃ scribarũ & pharisæorũ. Sufficiebat Iudæos & veteres
circũcidi carne, ego aũt mea circũcisione doceo mẽte oportere circũcidi, id est, pecca-
ta amouere & succidere, & paulopost baptismo, nunc aũt circũcidor, qm̃ lex cõcipit vt
infans octo dierũ circũcidat̃. Et masculus cuius p̃putij caro circũcisa nõ fuerit, peribit de
Gene. 17 populis suis: sic eñ q̃ legi subijcior ex obediẽtia vos ab onere legis libero, hocq́ꝫ meo san
Galat. 4 guine p̃tioso ago, q̊ mediator dei patris & hoĩm vnicus oẽs homines patri reconciliem,
adeoq́ꝫ ipsos hoĩes vniuersos ad vnitatẽ redigã, vt vnus sim pastor vnius ouilis, qui (vt de
Iohan. 10 me Apl̃us meus scripsit) pax vestra sim, q̃ tam vos, q̃ gẽtiles fuistis q̃ Iudæos in seruanda
lege p̃ effusionẽ virtutẽq́ꝫ sanguinis mei hodie effusi vnũ effeci, ambosq́ꝫ non modo patri
cœlesti reconciliaui, sed & vos vna ecclesia, vna fide, vno baptismate pares feci, & cõcor
Galat. 3 des reddidi, vt deinde vnanimes ad salutẽ vnicã perueniretis. Hoc aũt Christũ fecisse, &
Ephe. 2 quidẽ hodie cœpisse, Apostolus testat̃, inquiens: Quicũqꝫ eñ in Christo baptizati estis,
Christũ induistis. Nõ eñ est, neqꝫ Iudæus, neqꝫ Græcus: nõ est seruus, neqꝫ liber: non est
Ephe. 4. masculus neqꝫ fœmina. Oẽs eñ vos vnũ estis in Christo Iesu. Et aliàs: Ille enim veniens
euãgelizauit pacẽ vobis, q̃ longe fuistis, & pacẽ ijs, q̃ prope qm̃ per ipsum habemus ac-
cessum ambo in vno spũ ad patrẽ cui nos Iesus vtrosqꝫ vnũ fecit, recõciliauitq́ꝫ ambos in
vno corpore. Et paulopost: Vnus est dñs, vna fides, vnum baptisma. Vnus deus & pater
Ephe. 2. omniũ, q̃ sup omnes, & per omnia, & in omnibus nobis. Debet igit̃ hæc dies oĩm eẽ ma
xime venerabilis, vel ideo: Quòd Chrũs hodie primũ, inter deũ patrẽ & nos q̃ antea iræ
eramus filij, tum inter nos omnes, & singulos cõcordiam suo sanguine, qui virtus est ba-
ptismi, sanciuit, nosq́ꝫ fratres concordes effecit.

¶Porro, in quæstionẽ venit, quũ deus omnia in sapientia, ratione, & mẽsura fecit, cur E
Sapiẽ. hac die maluit hæc tãta nobis bona tã abunde cõferre, quæ q̃dem dies, prima est Ianua-
rij & initium noui anni? Ad quod, si secretiora scripturarũ loca scrutati fuerimus, facile
offendemus, hãc ob rationẽ ip̃m tanta fuisse nobis largitum, vt primo, se verũ esse Ianum
ostẽderet, à quo cœptus est dici mensis Ianuarij primus (quẽ falso aliũ esse deum menthi
Macro. li. sunt prisci illi Aethnici, vt est apud Macrobiũ) nẽpe eum verum esse Ianum bifrontem,
1. ca. 6 qui præterita sciat, & futura ijsq́ꝫ prouiderit mature, quippe qui superiorũ atqꝫ inferorũ
deus, vniuersa climata maiestate sua cõplectatur, cuncta cõponens, eadẽq́ꝫ regens, aquæ
Prouer. 8 terræq́ꝫ vim ac naturã grauẽ atqꝫ pronã in profundum dilabentẽ, ignis atqꝫ aiæ leuẽ im-
mensum in sublimem fugientem copulans circũdato cœlo &c. Et recte q̃dem ipse talis
Apoc. 1. 22 est, q̃ de seipso ait: Ego sum Alpha & ω, principiũ & finis, primus & nouissimus: quan-
doquidem ipse omniũ sit rerũ principium & finis, origo & finis oĩm, q̊d oĩa cœperit, om
niaq́ꝫ claudat. Ipse eñ est principiũ omniũ effectuũ, & finis ad quem omnia ordinantur.
Prouer. 16 Op̃atus est aũt in ineunte primo die anni Ianuarij mensis, & in nouo, vt ostẽderet se il-
lud esse nouũ, de quo Propheta: Creauit dñs nouũ sup terrã. Fœmina circũdabit virũ. Sa
Hier. 31 ne nouum fuit, quod dei Max. verbũ est caro factũ, & deus homo. Ille (inquã) vti primus
Iohan. 1 dies anni, qui est hodiernus, vetera repulit, scilicet, vetustatẽ nouæ legis antiquæ adeoq́ꝫ
duræ, & noua incepit, id est, misericordem & gratiosam Euangelij legem introduxit, &
Apoc. 21 vtraq́ꝫ vnum fecit, & ad concordiam reduxit, adeo vt ipse de se dixerit. Ecce noua facio
omnia. Exemplo quidẽ vt & ipsi essemus noui, scilicet à vetustate peccatorum, vt ad ip-
Coloss. 3 sum nouum, scilicet salutẽ, viã, vitamq́ꝫ veniremus, hortante Paulo: Expoliantes vos ve
terem hominem cũ actibus suis, & induentes nouũ, eum qui renouatur in agnitionẽ se- F
cundũ imaginem eius, qui creauit vos. ¶Igitur (vt aliquando in altũ veniamus) Chri-
stus Iesus, nouus homo, idemq́ꝫ verus Ianus, præterita sciens, futura noscens, vetera &

noua cõiungẽs,hodie suo nouo sanguine nos p cõcordiã oẽs nouos & qdẽ in principio noui anni reddere satagit,vt doceret,si & ipsi noui esse vellemus & manere in vera vitæ nouitate mox initio anni,id est,ætatis nr̃æ circunciderem ur,ita vt ex nouo principio,nouũ sequeret mediũ,nouusq́;,id est,felix finis. Plerunq; em̃ ex bono initio bonũ sequit mediũ,& finis bonus. Eapropter fratres charissimi,salutari Christi exẽplo admoniti,veterem q́; hactenus ser uantes morem, præsertim quum videmus tam omnia his annis fuisse in malo medio tanquàm malo fine, hauddubie,qa malum fuit principium, vnde sequuta est oĩm malorum vetu stas. Eapropter,inquam, qa magnopere indigem' nouitate vitę,adeoq; morum omnium, cogitemus & ipsi hodie,vt hũc nouũ annũ in aliq̃ bono nouo,id est,principio ichoemus. Id q̃d scio plerosq; sibi à me collatũ iri petere. Illis aũt qd aliud q̃ hoc cũ diuo Petro respondere,rim,ingens: Argẽtũ & aurum nõ est mihi,q̃d aũt habeo hoc tibi do. In noĩe Iesu Christi Nazareni surge & ambula. Surge,inquã,à veteribus peccatis,ambula in nouitate virtutũ,apostolo dicẽte: Vt q̃io Chrũs resurrexit à mortuis p gloriã patris,ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Id q̃d fiet si acceptauerimus hoc ipsum nouũ, quo Chrũs hodie annũ,id est,tẽpus nouæ legis incepit,sed & nos deo patri reconciliauit,adeoq; oẽs æque vnum effecit,vt apud illum iam inde non est gentilis,nec Iudæus,nec circũcisio,nec præputium,nec barbarus,nec Scytha,nec seruus,nec liber, sed omnia in omnibus Christus. Acto.3 Roma.6 Coloss.3

G ¶Sed q̃d est illud nouũ? Sane cõcordia est,qua ille gentiles Iudæis & ediuerso cõiunxit,& vnũ fecit ad salutẽ tã tpalẽ q̃ æternalẽ,adeo proficuã, vt sicut Chr̃s ab ea salutẽ nostrã exorsus est,ita ipsa in om̃i re & tpe primũ eẽ debet. Hæc pinde cõcordia fit nobis oĩbus loco noui anni quẽ dicũt. Sed qd est cõcordia? Est vnus idẽq; mutuus multorum, q alioq sunt statu diuersi,in vita moribusq; anim'. Qualis fuit Chr̃ianis in ecclesia ineunte,de qbus scribit: Multitudinis aũt credẽtiũ erat cor vnũ & aĩa vna,nec quisquã eorum,q̃ possidebat,aliqd suũ eẽ dicebat,sed erãt illis om̃ia cõmunia. Id q̃d olim promiserat se daturum deus,dicẽs: Et dabo eis cor vnũ & viam vnã,vt timeãt me vniuersis diebus,& bene sit eis & filiis eorum post eos. Acto.4 Hiere.32

H ¶Ad hanc igitur concordiam primo nos hortatur vtilitas, vtpote, quod deus velit concordibus,& eorum filiis bene. Matth.23. Malac.2

I ¶Secũdo natura,quũ oẽs ex vno sumus patre fratres,quos decet esse cõcordes. Hinc propheta: Ecce quàm bonum & quàm iucundũ habitare fratres in vnum. Psal.132

K ¶Tertio ratio naturalis,qua videmus etiã illa inanimata in suo gñe cõcordiam tenere,vt sunt sydera & elemẽta & angelicæ creaturę,q̃ vtiq; deus vti cætera creauit ad concordiam, singula in suis officiis. Hic Sapiẽs ait: Sed oĩa in mensura,& numero,& pondere disposuisti. Et Baldath Suites dixit: Potestas & terror apud eũ,q facit cõcordiã in sublimibus suis. Sapię.11 Iob.25. Eccl.25

L ¶Quarto,q̃ res sit deo singulariter grata & accepta concordia. Vnde scriptura: In trib' placitũ est spiritui meo,quæ sunt probata coram deo & hominibus. Concordia fratrum & amor proximorum,vir & mulier sibi bene consentientes.

M ¶Quinto,status noster,q Christianus eẽ debet,& nos sumus Christiani,id est,Christi Iesu discipuli & filii,quãdo nos mutuo dilexerimus. Id q̃d ex cõcordia,q̃ nutrit amorẽ,oritur. Quare Chrũs ait: In hoc cognoscẽt oẽs,qa discipuli mei estis,si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Ita nimirum initio ecclesiæ discipulorum vnũ erat cor & vna anima. Eapropter Chrũs cœlestem patrem orauit,inquiẽs: Rogo pater nõ modo pro eis,sed pro iis etiam,qui credituri sunt,vt sint vnũ,sicut & nos vnũ sumus,vt sint cõsumati in vnum,& cognoscat mũdus,quia tu me misisti,& dilexisti eos,sicut & tu me dilexisti. Q.d.(authore Chrysostomo) nihil em̃ ita scandalizat omnes,vt ab inuicẽ diuidi & concordiã amittere,q̃d credentes fiant vnũ hoc ædificat ad fidem. Si enim altercantur,non dicentur pacifici magistri esse discipuli,me vero non existente pacifico,non confitebuntur à te missum. Iohan.13. Acto.4. Iohan.17.

N ¶Sexto scriptura hortat,apostolus em̃ ait: Implete gaudiũ meũ,vt idẽ sapiatis,eandẽ charitatẽ habẽtes,vnanimes,idipsum sentientes. Nihil per contentionẽ,neq; per inanem gloriã &c. Et alio in loco: Soliciti seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis. Phil.2 Ephe.4

O ¶Septimo,necessitas cõcordiæ,q̃m sine ea nihil sibi constare potest,nec aliqd durare. Sicut em̃(vt ait Historicus) cõcordia paruæ res crescunt,sic discordia maxime dilabunt. Hinc Micipsa rex ait ad filios Adherbalem & Ihemsalem: Non exercitus,neq; thesauri præsidia sunt regni,verum amici,&c. Quis aũt amicior q̃ frater fratri. Aut quẽ alienum fidũ inuenies,si tuis hostis fueris. Equidẽ ego vobis regnũ trado firmũ,si boni eritis,si mali, imbecillũ. Et recte quidẽ. vtcũq; ab æthnico dictũ,veritas tamẽ vsqueadeo est & semper amplectenda,vt vere licet adfirmare,sine cõcordia ad bene beateq; viuendũ regi nõ posse regnũ, neq; regionẽ, neq; ciuitatem,neq; pagum,neq; vllam,nec vllam vel quamlibet exiguam rempublicã,dicẽte dño nostro: Omne regnũ in se diuisum,desolabitur,&c. Et omnis ciuitas vel domus diuisa contra se,nõ stabit. Quod vti à summa dictũ est veritate,ita verissimum est. Et quidem probatum ex infinitis exemplis tam fidelium quàm prophanorum hominũ. Nonne quæso Salust.in Iug. Matth.12 Lucæ.11

discor-

Gene. 4 discordia duorum fratrum Caini & Abelis causa fuit, vt aucto deinde hoim scelere aquarum inundatio auctores culpæ, & q auctoribus accessere, cũ vniuersa terra obruit? Nõne pa-
Gene. 9 tris Noe ira qua egit Cham filiũ in exiliũ, dedit causam, vt nunq̃ iã inde, humanũ genus semel immeesum erroribus à seipso diffidere destitit? Nõne Solomon, reliqt filio Roboe magnũ & opulentũ regnũ, cæterum domestica discordia diuisum iã inde in peius abijt, gra
3. Reg. 11. 12 uibusq̃ intestinis cladibus accisum, eo venit, vt finitimis oibus fuerit ludibrio? Nonne & Dauid rex à filio regio solio, vrbe deiectus, coactus est cum suis hostiliter dimicare, re-
2. Reg. 17 gnũq̃ ignominiosa fuga, & Absolonis cæde deformaũ, nõ tã hũana est eceeptum q̃ cœ
Iosephus lib. 14. li prouidẽtia? Nõne filij Aristoboli Iudæorum regis & fratis Hircani, dũ inter se de regno hostiliter discep tãt, regnũ & vrbẽ, in qua nati erãt, perdiderũt, & q̃d maximũ est, augu-
Ioseph⁹ in An. libr. 7. stissimũ templũ, q̃d in vrbe fuit, bello prophanatũ est, magnaq̃ ex parte dirutum. Nec eo bello, quo Hierosolyma, orientis olim clarissima, excisa sunt, æque aliud funestũ fuit ciuitati, q̃ Eleazari, & cæterorum ducum discordia, quorum dissidium, non minus obsessam multitudinẽ intus afflixit quàm foris Romanus hostis.

¶Supruacuum fit interim (puto) memorare quoties & quibus in locis validissimi exercitus sunt aut deleti, aut male habiti suorum ducum discordia. Ex quorum numero fuisse & Germanos nostros nõ possum nõ supra quam dici põt dolere, q nisi deinde cõcordes fuerint, vereor ne similes eorum, q̃s recẽsuimus, sint futuri, & q̃dem hãc ob rẽ peiores ac miseriores æthnicis. Illi em̃ sentientes vbiq̃ tãta cõcordiæ cõmoda, illã sibi deam statuerunt, eiq̃ tẽpla, vt est apud Titũ Liuiũ & Iuuenalẽ, dedicarũt, quatenus ipsa fortunã augeeret,
Iuue. sat. 1. Titus Liuius libr. 9 ac discordiã repelleret omnis mali authorẽ. Cuius & gratia eandẽ in vexillo sub specie ciconiæ (quemadmodum paulopost dicemus) ad bellum ituri ferebant, vt semper in memoria haberent optimam deam Concordiæ.

Tit. Liui⁹ libro. 2. de vrbe cõdi. ¶Quam quãti prisci fecerint, aeguměto est Apologus ille Menenij Agrippæ, q orta Romæ sæuissima inter patres & plebẽ seditione, missus ad plebẽ furibundã orator prisco illo dicẽdi & hoerido mõ nihil aliud q̃ hoc narrasse fert. Tẽpore, q̃ in hoĩe, nõ (vt nunc) oĩa in vnũ cõsentiebant, sed singulis mẽbris, suũ cuiq̃ consilium, suus sermo fuerat, indignatas reliquas partes, sua cura, suo labore, ac ministerio vẽtei oĩa quæri, ventrẽ in medio quietũ, nihil aliud q̃ datis voluptatibus frui, cõspirasse inde, ne manus ad os cibũ ferrẽt, nec os acciperet datũ, nec dẽtes cõficerẽt, hac ira dũ fame ventrẽ domare vellẽt, ipsa vna mẽbra, totũq̃ coepus ad extremã tabẽ venisse, inde apparuisse vẽteis q̃q̃ haud segne ministeriũ esse, nec magis ali, q̃ alere eũ, retentũ in oẽs corporis partes hũc, quo viuim⁹ vigemusq̃, diuisum pariter in venas, maturum cõfecto cibo sanguinẽ. Sic q̃dam similẽ eẽ intestinæ corporis seditionẽ irã plebis in patres, nec eẽ possibile, illã rectẽ facturã qcquã, nisi locũ daret concordiæ, cuius ductu oẽs æque viuerẽt tã diuites q̃ pauperes, nec inutiles eẽ magistratus vteũq̃ viderent superflui & otio dediti: nẽpe, oino ad rempublicam feliciter regendã opus foret, &c. flexisse hoc modo mẽtes hoim. Agi deinde de concordia cœptũ, cessumq̃ in conditiones, vbi plebi sui magistratus eẽnt sacrosancti. Quid obsecro ab Aethnico viro in lumine naturæ vel pulchrius vel verius, q̃ is euidenter arguit, q̃ male cędat inter mẽbra corporis discordia, & q̃ bene oĩa gerant duce Cõcordia. Quis aũt inficias ibit, hoc ipm̃ à deo oim bonorum largitore infusum, quũ vndecũq̃ sacris etiã
Roma. 12 literis sit consonũ. Apostolus em̃ ait: Nũc aũt multa quidem mẽbra vnũ per baptisma in
1. Cor. 12 Christo corpus sumus. Et posuit deus mẽbra, vnũquodq̃ in corpore sicut voluit. Quod
Ephe. 4 si omnia essent vnũ mẽbrum, vbi corpus? Non aũt potest ocul⁹ dicere manui, opeea tua non indigeo, aut iterum caput pedibus, nõ estis mihi necessarij. Sed multo magis quæ vidẽtur mẽbra corporis infirmiora esse, necessariora sunt. Et quæ putamus ignobiliora mem bra esse corporis, his honorem abundantiorem ciecundamus. Sed deus tẽperauit corpus ei, cui deerat abundatiorẽ hõnorẽ tribuendo, vt nõ fit schisma in corpe, sed in idipm̃ pro
1. Cor. 1. inuicẽ solicita sint mẽbra. Ea propter obsecro vos fratres (ait idẽ) per nomẽ dñi nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata.

¶Modo dilectissimi fratres, si tanti est cõcordia tamq̃ ad bene beateq̃ viuendũ hic & alias necessaria, vt sine ipsa prorsus nihil sibi rectẽ constare possit, quam etiã propterea Chrũs nobis noui anni, adeoq̃ omniũ actuũ nostrorum esse voluit principiũ, qua primum nos deo reconciliauit nosq̃ ex omni natione & gente quasi vnũ fecit, qs nõ ex aio discere cupiat, quæ concordiã verã efficiant, quæ sane necessarium est scire omnes, q & se & suos feliciter velint gubernare. Qua propter paucis expediamus, dicentes:

¶Concordia dictionẽ tribus cõitare syllabis, quarum singulæ tres cõtinent literas. Tres syllabæ tres notãt, inter quos debet eẽ concordia, tres literæ docẽt qd in quolibet trium ad concordiã faciendam & tuendam necessum sit tam ad se q̃ ad alia duo. Prima syllaba con, deo, secunda cor, superioribus. Tertia, dia, inferioribus adsignatur.

¶Si igi-

T ¶Si igit verã habere voluerimus cõcordiã, debemus ante oĩa habere syllabã con, id est colere deũ, illũq́ timere, oĩa illi ascribere, illi quicqd sumus & quicqd habemus, acceptum ferre. Nostra nõ qrere, sed q̃ sunt Iesu Chri, & q̃ oim sunt, neminẽ se alteri perinde vihorl pferre, sed cogitare nos oẽs esse sub Chro vero dño, q nostrũ sit caput, & ipsi eius in vno corpore mẽbra, ex qbus tandẽ eueniet, vt nemo velit ab altero quasi à fratre discordare.

V ¶Hinc Tobias ad filiũ: Noli timere fili mi, pauperẽ quidẽ vitã gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus deũ & recesserimus ab omni pctõ, & fecerimus bene, q & filiũ ab infantia timere deũ docuit. Et scriptura: Qui timet deũ, habebit ęque amicitiã bonam. Et rursus: Dñm deũ tuũ timebis, & illi soli seruies. Paulus: Nõ q sufficientes simus aliqd à nobis q̃si ex nobis cogitare, sed sufficientia nr̃a ex deo est, q est solus beatus & solus potẽs rex regũ & dñs dominantiũ. Hinc vos, qa pares frẽs, cũ omni humilitate & mãsuetudine, cũ patiẽtia supportãtes inuicẽ in charitate. Et rursus: Charitate fraternitatis inuicẽ diligẽtes, honore inuicẽ puenientes. Nihil p cõtentionẽ neq̃ p inanẽ gloriã, sed in humilitate superiores sibi inuicẽ arbitrantes, nõ quæ sua sunt singuli cõsiderantes, sed ea q̃ sunt alioꝝ sicut Chrs fecit, quẽ imitemini. Estote inuicẽ misericordes. Alter alterius onera portate. Nam si quis existimat se aliqd esse, quũ nihil sit, ipse se seducit. Hæc quo ad deũ Max. & generatim ad oẽs homines cuiuscunq; status, ad cõcordiæ fundamenta sunt necessaria.

Tobię 4
Tob. 1.
Eccl. 6
Deute. 10
2. Cor. 3.
1. Timot. 6
Ephe. 4
Roma. 12
Philip. 2
Gala. 6

X ¶Deinde syllaba, cor, cõplectit superiores, tã ecclesiasticos q̃ seculares, q̃s deus dñs noster Iesus Chrs toto corde, & quidẽ adeo voluit pro salute reip. Christ. esse cõcordes, q ille se eis exemplũ indiuiduæ cõcordiæ pbuerit: quippe q secundũ ordinẽ Melchisedech in sua psona vnica ex vtraq; secũdũ carnẽ tribu summus sacerdos & rex factus est, eãq; non in se tantũ, sed & in suo corpe mystico, Chriano corpore, cuius ipse caput ẽ, adeo cõmiscuit, vt in scriptura quoq; qt ad vitã sunt pdestinati, reges & sacerdotes noiant. Inique igit agũt, q eos trahũt in discordiã, q̃s deus oĩno cõcordes eẽ voluit. Maleq; hõ separare molitur, q̃s deus cõiunxit, imo q talia agũt, reip. Christ. sunt destructores lõge nocentissimi. Sane vtrisq; opus est (teste Aplo) ad ædificationẽ ecclesiæ, & salutẽ populi.

Y ¶Quẽ tũc habebũt superiores cõcordẽ secũ, vbi fecerint, q lr̃æ syllabæ cor, p se serũt. i. quũ correxerint paterne malos, iidẽq; ornauerint bonos, rebelles suppsserint. Apls: Rogam' frẽs, corripite inquietos. Et item: Quod si nõ obedierit verbo nr̃o, p eplam hũc notate, & nõ cõmisceamini cũ illo vt confundat, sed corripite vt fratrẽ, sicut & Chrs fratrẽ corripiendũ docuit.

Matth. 16
Hebrę. 2
Apoc. 1. 5
1. Petri. 2
Hebræ. 13
1. Thess. 5
2. Thess. 3

Z ¶Ornẽt aũt & diligãt bonos, vt boni maneãt, prouocati, quũ viderint se malis in diligẽdo & pmio pferri: q̃quidẽ & sapiẽs cẽsuit malos aũ bonos iacere, & viꝝ bonũ debere eẽ sup stultũ. Quod vbi fit, sæpenumero mali reddunt boni, & boni meliores, quũ videãt locũ esse virtuti & honorẽ: siquidẽ honos alit virtutes. Hinc Paulus ait, cõsolamini pusillanimes. q.d. souete eos, vt videãt esse discrimẽ inter probos & improbos. Hinc Iosippũ pr̃ Israel, qa eũ in senectute genuisset, & bonus esset, p cæteris oĩbus filiis dilexit: exẽplũ relinquens bonis platis, vt cõsimili modo probos p cæteris foueãt sine aliquo humano affectu.

Prouer. 14
1. Thess. 5
Gene. 37

& ¶Demum, supprimãt rebelles & inobedientes, q̃m cæteris & reip. nocent. Quãdoquidem ait scriptura: Et auferes malũ de medio tui, vt audientes cæteri, timorẽ habeant, & nequaq̃ audeãt talia facere. Et Apostolus: Peccãtes corã oĩbus argue, vt cæteri timorẽ habeant, hæcq; custodias sine pindicio, nihil faciens in alterã partẽ declinãdo: In chamo & freno maxillas eoꝝ cõstringe, q nõ approximãt ad te. Et item scriptura: Qui aũt superbierit, nolẽs obedire sacerdotis imperio, ex decreto iudicis moriet homo ille, & auferes malũ de Israel, cũctusq; populus audiens, timebit, vt nullus deinceps intumescat supbia. Et hoc loco velim admonitos oẽs potestates, psertim seculares, vt meminerint, quur potestatẽ à deo receperint, quur gladiũ ferãt: nimiꝝ dei ministri, vindices in irã ei, q malũ agit. Caueant ne sint pigriores & tardiores ad puniendũ malos q̃ oporteat, memores eius, quod Caiphas dixit: Melius est, vt vnus moriat q̃ tota gens pereat, memores eius, q̃d ait scriptura: Maledictus qui facit opus dñi fraudulenter, & maledictus, qui prohibet gladiũ suũ à sanguine. Studeant igitur superiores, perditos subiectos requirere, abiectos reducere, cõfractos alligare, infirmos cõsolidare, incorrigibilesq; iuxta delictum punire.

Deute. 13
1. Timo. 5
Psal 31.
Deuter. 17
Roma. 13
Iohan. 11
Hiere. 48
Ezech. 34

A ¶Ipsi vero inferiores tenebũt suas partes per syllabã, dia. i. disciplinã suscipiãt, iussa capessant, & amari malint à potestatibus q̃ odio haberi, & in se descendãt, memores huius dicti apostolici: Oĩs anima potestatibus sublimioribus subdita sit, qa dei ordinationi resistit, q potestati resistit. Meminerint eos esse (Paulo teste) qui peruigilãt, quasi rationẽ pro animabus eoꝝ reddituri. Hinc ait: Obedite ppositis vestris & subiacete illis. Et alibi inquit: Fili mi, noli negligere disciplinam dñi, neq; fatigeris, dum ab eo argueris. Castigat eñ dominus, quẽ diligit, flagellat omnẽ filium, quem recipit. Meminerint, inquã, obedientiam deo q̃ victimã esse gratiorem. Vnde & ipse Christus dñs noster, licet deus esset, idemq; rex regũ, parentibus (euangelista scribente) subditus fuit. Conentur igitur, vt dili-

Roma 13
Heb. 13
Hebr. 12
1 Reg. 15
Luc. 2.
Iohan. 14

Iohan. 14 gant suos superiores, & ipsi mutuo diligentur, siquidem ait Christus: Qui diligit me, di-
Prouerb. 8 ligetur à patre meo. Et ego diligam eum. Et sapiens: Ego diligentes me diligo.

¶ Hæc sunt, fratres, quæ ad cócordiã parandã & tuendã multo maxime proficua sunt: quippe quæ à priscis illis gétilibus propterea credita est dea, quòd videret respub. salutis rerum esse omnino maxime vtilis & necessaria, proindeque sub imagine ciconiæ coli cœpta, quòd eas conditiones haberet hæc auis, quæ cócordiã pariũt. Siquidé ciconiæ aues peregrinæ, gratæ hospitæ ex Asia vel aliunde abituræ, nullã post se relinquũt nisi seruã & captiuã, nouissimã lacerãt & abeunt, in volatu liburnicarum more rostrato impetu feruntur, facilius ita cõscindẽtes aera, quàm si recta fronte impellerẽt, &c. colla imponũt pcedétibus, fessos duces à tergo recipiunt, nidos eosdé repetũt. Genitricũ senectã inuicé educũt. Quæ & nidos repetẽtes amore materno pullos salutãt. Vnde Satyricus: Quæque salutato crepitat cócordia nido. Hinc iterum atque iterum cognoscere est, quãti fit cócordia, quæ & ethnicis sola experiẽtia rerum magistra bonitaté eius expertis haberi dea est cœpta. Et reuera diuina res est cócordia, adeoque noua, vt Christus dñs nouus hodie homo, idéque ab æterno deus ea vsus fit nouissime ad recócíliationé humani generis in suo sanguine nouo, quo & nouũ annũ incepit, vt posito bono & nouo principio, omnia bene & nouiter, id est, integre essent successura.

Plin. lib. 10 cap. 23

Iuuenal.

¶ Quamobré, fratres amãtissimi, hoc tantũ nouũ in Christi memoriã, nostrique omniũ salutẽ, hodie alacri animo, vice (vt aiunt) noui anni suscipiamus, quũ idipsum vtilitas cómendet, natura approbet, ratio dictet, deo Max. perplaceat, statũ nostrũ Christianũ deceat, scriptura suadeat, necessitas cogat, vt bene beateque possimus viuere tã in hoc quàm in alio seculo. Nisi ení cócordes fuerimus, actũ erit de nobis, deque rebus nostris oibus. Sin cócordes, certo qui nũc pauperes videmur, breui sumus futuri diuites. Si igitur, fratres, irritatione quorundã pessimorum hominũ hactenus vel antea discordes fuimus, mutuoque vel ob quãcunque causam offensi hodie, hortãte Apostolo, inuicem simus benigni, misericordes, donãtes inuicé, sicut & deus in Christo donauit nobis. Supportãtes inuicé, si quis aduersus aliqué habet querelã. Et super omnia habeamus charitaté, quod & vinculũ perfectionis & pax Christi exultet in cordibus nostris, in qua & hodie vocati sumus in vno corpore mẽbra. Simus itaque mutuo pro nobis soliciti, vt si quid patitur vnũ membrũ, compatiantur & oia membra. Prouidẽtesque bona, non tantũ corã deo, sed etiã coram omnibus hominibus: Si fieri potest, quòd ex vobis est, cũ omnibus hominibus pacem habẽtes. Non nosmetipsos defendẽtes, sed date locũ iræ. Scriptũ est ení: Mihi vindictã & ego retribuã dicit dñs: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potũ da illi. Hoc ení faciens, carbones ignis cógeres super caput eius. Noli vinci à malo, sed vince in bono malũ. Quo facto, non dubitabimus de concordia nobiscũ feliciter mansura, imo de Iesu Christo dño nostro, qui vera est concordia idemque pax æterna in cœlesti patria.

Ephe. 4
Coloss. 3
1. Cor. 12
Roma. 12
Deute. 32

HOMIL. VII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 7. Vbi est, qui natus est rex Iudæorum? IN FERIIS EPIPHANIAE.

Odiernæ diei maiestaté & sanctitaté nomenclatura ipsius palam arguit. Siquidé vocet ab ecclesia dies Epiphaniæ, i. dies apparitionis seu manifestationis. quorum quidé manifesto est. Hoc autem ideo, quia dñs noster saluator hodie apparuit in tenebris. Neque id solũ, quòd per stellã Magis est declaratus, verũetiã quãdo in Iordane baptizatus est à Iohãne, facta est eius manifestatio p vocé paternã, & spiritũ sanctũ in colũbæ specie. Et quòd in nuptiis mutauit aquã in vinũ, & facta est diuinitatis ostẽsio, & manifestauit (inquit euãgelista) gloriã suã. Licet ení Chrs olim natus eét ex Maria & triginta annorum explesset ætatem, tñ ignorabat à mũdo, eo tempore quo cognitus est, quòd ad Iohannẽ Bapt. vt in Iordane baptizaret, aduenit, & vox de cœlo patris, intonantis audita est, hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui. Qué pr̃ de cœlis mõstrarat voce, hũc spũs sanctus versus in columbã, & sup caput illius sedẽs, tactu quoque ipso voluit demõstrare, ne quis alius dei filius putaret ex populo. Quæ quidé duo postrema mysteria. s. baptizatio & aquæ in vinũ mutatio, eodé die (quo tribus regibus adoratus est) diuersis tamen annis, scilicet. xxx. & interiecto multi téporis interuallo, peracta fuisse memorantur. Et debet sane hæc dies pcipue nobis esse veneranda & gaudio plena, nobis, inquã, qui gentiles fuimus, in Magis hodie pariter gentilibus signati. Sicut ení dominus Iesus die natiuitatis suæ in persona pastorum Iudæis apparuit, ex quibus admodũ pauci fidé receperunt, adeoque dei verbũ, ita nimirum hodie apparuit gentibus, quæ ecclesiã impleuerunt: siquidé in stellæ fulgore dei gratia, & in tribus Magis vocatio gentium

Matth. 3
Marci. 1
Iohan. 2
Matth. 3
Matth. 17

gentium ꝓcesserit. Ipsi em̄ Magi primitiæ gentiũ fuerũt, & gentes in Christũ credituras
signarũt. In qbus hodie ad Iesum nuper natũ venientibus, hoc Esaiæ impletũ est: Filiȷ tui Esa.6
M de longe venient, & ambulabũt gentes in lumine tuo, & reges in splẽdore ortus tui. Qui fu
erũt filiȷ, q à longe venerũt? Nimirũ nos, filiȷ quondã iræ propter primorũ parentũ pc̃tã. Ephe.2.
Longe vtiq; fuimus propter idololatriã, cui seruiebamus, à Hierusalẽ. i. à visione pacis,
quã notat Hierusalẽ. In qs recte videt̃ dixisse propheta: Appropinquauerũt iniquitati, à le Psal.118
ge aũt tua longe facti sunt. A qua lege? Qua ꝓcipit̃, Dñm deũ tuũ timebis, illiq; soli seruies. Deut.10
At quõ facti sumus ab hac lege longe? Quod (teste Paulo) in vanitate sensus nr̃i ambulaui Ephe.4.
mus, tenebris obscuratũ habẽtes intellectũ, alienatiq; à vita dei ꝑ ignorantiã, q̃ fuit in no- Roma.1.
bis propter cæcitatẽ cordis nr̃i, adeo longe fuimus, vt plane mutaueramus gloriã incor-
ruptibilis dei in similitudinẽ imaginis corruptibilis hoĩs, & volucrũ & q̃drupedũ & serpẽ
tũ, qui, inquã, cõmutaueramus veritatẽ dei in mẽdaciũ, & coluimus & seruiuimus creatu
ræ potius q̃ creatori, q propterea, qm̃ deũ habere in notitia nolebam', traditi in reprobũ
sensum, faciebamus ea, q̃ non cõueniũt, repleti omni malitia & iniqtate. Nõ sũt tales erãt
longe Iudæi tũc, sed ꝓpe, q vnũ deũ coluerũt & cognouerũt. Nos igit̃ hodie ab ea lõgin
quitate erroris in ꝑsona triũ Magorũ venimus & ambulauimus in lumine. s. stellæ, q̃ fuit
Chr̃s, de q̃ Balaam: Orieẽt stella ex Iacob, & cõsurget virga de Israel, & ꝑcutiet duces Mo- Nume.24
ab. Sane fuit Chr̃s secũdũ carnẽ ex stirpe Iacob. Et lumẽ stellæ, eiusq; lucis, q̃ suæ gr̃æ & do Matth.2
ctrinæ radiȷs illuminat omnẽ hoĩem venientẽ in hũc mũdũ. Nõ em̃ fuit hæc stella natura
lis, sed diuina, qm̃ nõ nr̃is meritis, q̃ nulla fuerũt, sed ex mera misericordia nos duxit & il- Iohan.1
luminauit, & vsq; ad Hierusalẽ. i. ad visionẽ pacis æternæ, q̃ est Chr̃s, direxit. In quo deo
patri sumus recõciliati eius benedictæ incarnatiõis mysterio, vnũq; facti sumus, q longe
fuimus, ꝑ ipsum illis, q prope fuerũt, nobis nũc facti remotiores. Id quod ad literã arguit
Apl̃us, inquiẽs: Gratia estis saluati ꝑ fidẽ, & hoc nõ ex vobis. Dei em̃ donũ est, nõ ex ope Roma.11
ribus, vt ne qs glorieẽt. Sine em̃ pœnitẽtia sunt dona & vocatio dei. Propter q̃d memores Ephe.2
estote, ꝙ aliqñ vos, qui gẽtes eratis in carne, q dicebamini ꝓputiũ, eratis illo in tẽpore si-
ne Chr̃o, alienati à cõuersatione Israel, & hospites testamẽtorũ promissionis, spem nõ ha
bentes, & sine deo in hoc mũdo. Nunc aũt in Chr̃o Iesu, vos, qui aliqñ eratis longe, facti
estis prope in sanguine Chr̃i. Ipse em̃ est pax nr̃a, q fecit vtraq; vnũ, vt duos condat in se
metipso in vno nouo hoĩe, faciens pacẽ, vt reconciliet amboa in vno corpore, deo. Et ve
niens euãgelizauit pacẽ vobis, q lõge fuistis, & pacẽ ȷs, q prope, qm̃ per ip̃m habemus ac
cessum ambo in vno spũ ad patrẽ. Qui ambo? Duo. s. parietes, vno lapide angulari cõiun-
cti, Iudæi. s. & gentiles, cœlesti patri Christo lapide reconciliati. Siquidẽ Iudæi & genti-
les ꝑ ipsum facti sint vnũ, qbus fidei vnitas, vnũ indidit nominis Christiani vocabulum.

¶ Ad lapidẽ igit̃ angularẽ vterq; paries hodie venit, verũ angulũ vnitas fecit. Horũ duo
rũ parietũ vnus adductus est, qñ (vt dixi) pastoribus Iudæis Christũ natũ angelus nũcia-
uit, alter paries adductus est, qñ gẽtilibus Magis, nouũ sydus apparuit. Illi fuerũt primitiæ
Iudæorũ, isti facti sunt primitiæ gentiũ, illi de proximo adducti, isti de longe reducti, &
N in lumine cœli ac terræ regẽ inuenerũt, quẽ quæsiuerũt, de quo ardẽter interrogarũt, di-
centes: Vbi est, q natus est rex Iudæorũ. Et recte hic triumphalis titulus, à Iudæis postea Iohan.19
reprobatus, (noli scribere, rex Iudæorũ) à Magis hodie nunciat̃, à scriptura postmodũ est
cõfirmatus, (q̃d scripsi, scripsi). Ipse em̃ Chr̃s est, nõ modo Iudæorũ, sed rex regũ, dñs do Mich.5
minantiũ, de q̃ propheta cecinerat: Et tu Bethlehẽ, terra Iuda, nequaq̃ minima es in prin Psal.17
cipibus Iuda. Ex te em̃ exiet dux, q regat populũ meũ Israel. Et alius: Ipse reget nos in se
cula. At vbi inuenerũt ip̃m? In Bethlehẽ, in domo panis. i. saturitatis: satur em̃ est, qui cũ Iohan.6
Chr̃o est, ille em̃ est verus cibus noster, quẽ q comederit, nõ esuriet (ipso teste) in æternũ.
At cuius adiutorio Bethlehẽ venerũt? Sane auxilio luminis stellæ. i. Chr̃i, adeoq; fidei ip
sius Christianæ, quã ipsi admirabili profecto mysterio significãtes Christo infantulo, ea Matth.5
obtulerunt munera, q̃ coram palamq; Christũ esse verũ deũ & hominẽ arguerunt. Aurũ Luc.7.
quippe regiam maiestatẽ, thus deũ & sacerdotẽ, myrrha hominẽ mortalẽ subindicauit.
O mirandæ fidei lumẽ Magorũ, de qua vtiq; fide nõ falso dicere Christus potuit: Amen
dico vobis, nõ inueni tantã fidẽ in Israel. Nõne est fides vel incõparabilis? Quod viri tam
magni, tamq; opulẽti, à longe veniẽtes puerulũ tam viriliter indutũ, cũ paupercula matre,
& in loco abiecto, sine societate, sine familia, sine omni ornatu, sine regiæ dignitatis insi-
gni inuentũ procidẽtes, tã mente q̃ corpore humiliter adorãt in carne deũ verũ, honorãt
vt regẽ, hominemq; agnoscunt. O vere digni Magi, qui q̃d quæsierunt, inuenerũt. Iuxta Matth.7
verbũ pueri: Quærite. s. vera fide, & inuenietis. s. hic ꝑ gratiã & alibi re ipsa. s. Iesum Chri Luc.11.
stum regẽ Iudæorũ, imo cœli terræq; regẽ ac dominum: & fiet Christi verbo locus: dico Roma.11.
O aũt vobis, ꝙ multi ab oriente & occidente venient, & recumbent cũ Abraham, Isaac, & Matth.8
Iacob in regno cœlorũ. Filiȷ aũt regni eȷcientur in tenebras exteriores.

HOMIL. VIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Luc.2. Hæc processerat in diebus multis,& vixerat cũ viro suo annis septem à virginitate sua,& hæc vidua vsq; ad annos actogintaquatuor.

Dominica infra octauas dominicæ natiuitatis.

ARbitror omnino diuinitus hoc nobis hodie offerri euãgeliũ,quo A
inter cætera tam multa q̃ feria dicta hæc se offert scriptura, quæ
2.Timot.3 Apostolo scribẽte,diuinitus inspirata sancto euãgelistæ: vtilis est
ad docendũ,ad arguendum,ad corripiendũ,ad erudiendum in
iustitia,vt perfectus sit homo dei ad omne opus bonũ instructus.
Quæ isthæc est scriptura? quæ Annã prophetissam, filiã Phanue
lis de tribu Aser describit,prout thema nostrum habet.Quos ar
Esa.5. guit? qui(vt est apud Esaiam)dicunt malũ bonũ,& bonũ malum,
ponẽtes tenebras lucẽ,& lucem tenebras,ponẽtes amarũ dulce,
& dulce amarũ.Qui sunt tales? qui authore Paulo, hoĩes crimi-
2.Timo.3 natores & incontinentes. Voluptatũ magis sunt q̃ dei amatores,speciem quidẽ habentes
pietatis, virtutem aũt eius abnegantes,qui penetrant domos,& captiuas ducunt mulier-
culas,oneratas peccatis,quæ ducũtur varijs desiderijs,semper discentes,nunq̃ ad scientiã
veritatis peruenientes,qui,quẽadmodũ Iamnes & Mambres restiterunt Mosi,ita & ij re
Matth.7 sistunt veritati,homines corrupti mẽte,reprobi circa fidẽ,quos hic Paulus monet vitan-
Luc.6 dos.Et Christus alibi, inquiens: Attendite à falsis prophetis,qui veniunt ad vos in vesti-
mentis ouiũ,intrinsecus aũt sunt lupi rapaces,q voluptuosis suis dogmatibus trahũt ho-
mines ad latã viam,quæ ducit ad perditionẽ,quã multi ambulant:siquidẽ plerịq; omnes
ad malũ voluptatis simus proniores.Et qui tandẽ,quæso,tales sunt? qui nouissimis istis tẽ
Gene.8 poribus,authore Paulo,subortí sunt,magistri prurientes auribus,qui à bonis operibus &
2.Cor.4 moribus hoĩes perinde nihil ad vitã æternam cõducentibus,auocãt,qui opportune & im
portune tanq̃ omnis fidei atq; virtutis inimicissimi sunt arguendi,quoniam cõtra doctri-
nam diuinã,naturã,rationem,consuetudinemq́; docent,quum dominus Iesus inter mille
Matth.7 consimilia loca aliter tonat: Qui facit voluntatẽ patris mei,qui in cœlis est,ipse intrabit in
Psal.36 regnũ cœlorũ.Qui audit verba mea & facit ea,assimilabitur viro sapienti, qui ædificauit
Iohan.5 domũ suã supra petram,quæ nulla tẽpestate instante sit casura.Verba domini sunt, Da-
uide dicẽte,declinare à malo & facere bonũ.Alioqui,ait Christus,venit hora,in qua oẽs
qui in monumentis sunt,audient vocẽ filij dei,& procedẽt qui bona fecerunt in resurre-
ctionẽ vitæ,qui vero mala egerunt in resurrectionẽ iudicij. Et hodie Anna sanctitatis à
bonis operibus,scilicet cõtinuis ieiunijs & orationibus ita cõmendatur,vt vel ideo à deo
digna fuerit facta,vt & prophetaret,omniũq; redemptorẽ nunciaret & videret.Arguen
di sunt itaq; vt pessimi reipub.corruptores,& omnis honestæ vitæ occisores,q quocũq;
modo bona opa eleuãt,blaterãtes frustra à nobis fieri ieiunia & orationes,qñ omnino ad
uersentur scripturæ euãgelij diuinitus inspiratæ,quæ ideo istos corripit,& quidem.

¶Secũdo istos arguit,q ipsi oẽs Christianæ religionis status,non modo impie tanquã B
ima in summa,& summa in ima,& mala in bona,& bona in mala confundũt,sed & pror
sus detestãtur & prophanãt,quos tamẽ vel ethnici solo naturæ lumine per dei permissio
nem ducti seruarũt & singulos in se cõmendarunt.At qui sunt isti status,post quos alij nõ
reperiuntur? Sunt status virginũ,coniugatorũ,viduarumq́; quos illi iuxta suam reprobã
mentẽ tam nequiter ad libidinẽ confundũt, vt nullum ex eis permittant incontaminatũ,
sed suũ cuiq; honorẽ,meritumq́; prorsus detrahunt, nimirũ qui omnis in repub. malitiæ
authores,& in deũ eiusq́; sapientissimã institutionem præuaricatores status iam enume-
ratos potius contendant diabolicos esse q̃ diuinos.Isti enim virginitatem esse impossibi-
lem seruatu,proindeq́; eligendũ magis coniugium q̃ cœlibatum, imo à quo omnes pene
prouocant,matrimoniũ à numero sacramentorũ excludunt,quasi non satis dignum.Vi-
duas quasi non bene agentes,quia viduæ manent,ad secundas nuptias alliciunt.Sed q̃ im
pie & impudenter docent,& q̃ sint acriter corripiendi.

¶Primo hodie testatur euangeliũ de Anna Phanuelis filia,in qua vel vna fœmina oẽs C
isti status vsqueadeo cõmendantur,vt quisq; eorũ in causa apud deũ fuerit,quur ille huic
mulieri eã gratiã contulerit,q præ cæteris prophetissa Christũ redemptorẽ denunciarit
& viderit,testatur,itemq́; quælibet statũ in se esse laudabilem deoq́; gratũ,& nõ facta vni
us ad alterũ collatione,neutrum esse altero meliorẽ,facta vero collatione virginitatẽ hoc
magis esse coniugio præferendam,quo magis natura & ordine præcedit.

¶Secũdo,vt dictis fiat palã fides,omisso nũc coniugij tractatu,de quo propediẽ multa, D

aliqua

aliqua de virginitate dicemus, de qua quicquid dixerimus, & de viduitate accipi volumus, quoniam vna alteri vel ideo fit cognata, quod in vtraq; fit continẽtia opus, prout vid=> debimus. Et sane (vt breuissime omnia & ad verã salutem omniũ intelligi queant) videndum primo erit, quid sit vera virginitas, deinde q̃ sit laudanda. An merito quis virginitatem, vtpote scripturis consonã, obseruet. Tertio, an pferatur coniugio. Quarto, an virginitas seruari possit? Quinto, quibus medijs haberi possit ac conseruari vel vsq; ad finẽ vitæ vel saltem recte vsq; ad annos nubiles, vt virgo deinde feliciter contrahere, felicius in coniugio viuere, felicissime coniugium finire queat.

E ¶Initio igitur sciendũ peruelim, virginitatem esse incorruptã & Christianã à tam animi q̃ corporis libidine vel libidinoso adtactu continẽtiam, vtriq; sexui communem, rationis tamen capaci: quãdoquidẽ ipsa proposito indigeat. Quàm vero hæc ipsa sit laudabilis, deoq; grata, ostendit hodiernũ euangelium à virginitate primũ commendans Annã:
ostendit exemplũ Christi, qui ex virgine natus, virgo & ipse vnà cũ matre permansit: ostẽ Matth. 1.
dit pcipua gratia, quæ ob virginitatẽ hominibus sanctis præ cæteris à deo collata intelli- 3. Reg. 17
gitur. Helias & Heliseus, quia virgines, prophetæ soli omniũ, qui salutarẽ Christi ortum Gene. 41.
pcesserunt, mortuos suscitarunt. Ioseph, quia sermone & vita castus, spũ sancto, ad inter-
pretandũ somnia, repletus est, & alter post regẽ Pharaonem in regno factus apud Aegy Matth. 3
ptios. Iohãnes Zachariæ filius, quia castus & virgo, meruit Christi esse pcursor & bapti- Marci. 1.
sta, simulq; maior q̃ propheta haberi. Paulus, quia virgo, vas electionis & doctor gentiũ Lucæ. 3
effectus est. Iohãnes euangelista, quia virgo, meruit esse custos deiparæ virginis Mariæ. Iohan. 19
Maria, quia virgo, imo fulgentissima virginũ idæa ex vniuersis electa est, q̃ foret mater Iesu Christi, dei Max. vnigeniti. Sileo interim, inter alios castimoniæ cõmendatos ex viris, Iacobũ Adelphoteum, Anium Aegyptiũ, Amatorẽ Antisiodorensem, Iulianũ Antiochænũ, Vandonem abbatẽ, Leonem pontificẽ, Benedictũ abbatem, Iohannẽ Anachoretam, Arsenium abbatẽ, Pionem monachũ, Vrsinũ Nursiæ presbyterũ, hocq; genus alios.
Item ex mulieribus, Iuditham, quia vidua casta, Holophernẽ (quẽ recte quis cacodæmo Iudith. 13
nem credat) interfecit. Susanna, quia casta, à falsis testibus mirabiliter est vindicata. Anna Danie. 13
hodie Phanuelis filia, quia vidua casta, Christũ nuperrime ortũ videre, visum agnoscere, Lucæ. 2
agnitũ adorare meruit. Sileo reliquas virgines, vti Catharinã, Barbaram, Agnetem, Dorotheam, idq; genus alias, quarum virginitas fuit deo gratissima. Quid multis? Tanti est vir-
ginitas, vt Abimelechus sacerdos olim panẽ cærimonia consecratũ, neq; Dauidi esurien- 1. Reg. 21
ti, neq; his qui cũ Dauide erant, daturus fuerat, nisi prius exploratũ habuisset, mũdos fuisse
eos ab omni mulierum congressu. Sic Iohel propheta ratus est ieiunium & fletũ nihil pro- Iohel. 2
desse contra excidiũ, quo Chaldæis imminebat, nisi à castis fieret, tanti virtutem vnã insi
gnis fecit propheta. Cui adeo succedit Paulus, vt existimet solam virginẽ cogitare saluta 1. Cor. 7
riter, quæ dei sunt. Inde facile accipimus eos qui velint diuina & salutaria vel docere vel doceri, parum vel nihil acturos, nisi in suo sint statu casti.

F ¶Quã igitur castitatẽ, virginitatẽq;, quia nõ modo sanctissimi hoĩes etiã perpetuo seruarunt, sed & Chrs rex ille & doctor summus, q omniũ virtutũ exemplar fuit oĩbus, cuius vita nihil fuit vnquã in terra sanctius, ex virgine nasci voluerit, & ipse in certa permãserit perpetuaq; virginitate, sequitur recte posse seruari perpetuã virginitatẽ, neq; dissonã esse scripturis, quæ tot homines virginitatis apud deum commendant.

G ¶Nec obstat, q dictum sit, Crescite & multiplicamini, &c. Quia Idipsum intelligitur Gene. 1.
ante tempus euangelij, & tunc maxime, quando genus humanũ satis non erat multiplicatum & propagatum, quia tum semper melius erat coniugium, imo maledictus erat maledictione opprobrij temporalis, qui non relinqueret semen. Quanquam audiuimus fuis-
se, qui deo volente, virgines perpetui permanserunt. Virgines enim fuisse, Abelum, He- Gene. 4
liam, Heliseum, Melchisedech, & alios intelligimus. Tempore vero euangelij semper li-
cuit & licebit tenere virginitatem, nõ modo exemplis eorum, quos recensuimus, sed quia Matth. 19
Christus approbat & in arbitrium ponit virginitatem, ait enim: Et sunt eunuchi, qui se- Marc. 10
ipsos castrauerunt propter regnum cœlorum. Luc. 18

H ¶Sic sane constat, virginitatem non modo licite posse seruari, sed & deo admodũ esse gratam, imo quæ in suo statu coniugio præferri possit.

I ¶Primo, quia deus virginibus eam gratiam (vt patuit) largitus sit, quam coniugatis nõ Ephe. 5
contulit, nisi forte in speciali priuilegio.

K ¶Secũdo, ratione, qua liquet, vbi acrius est certamẽ & clarior victoria, ibi insignius dari pmiũ, Virginitas difficilius habet certamẽ contra carnẽ & sanguinẽ, cui hæc perpetuo reluctaf, & pclariorẽ de hoste refert victoriã, tropheumq; nobilius. Merito igit celebrio-
re digna est triũpho, & in atrijs cœlestibus sublimiore munerãda pmio q̃ cõiugiũ castũ. Apoca. 14
Id qd corroborat Apocalypsis, adfirmãs, se vidisse emptos de terra, primitias deo & agno

Apoca.14 quia cū mulieribus nō sunt coinquinati,sed permanserūt virgines,canunt canticū nouum
ante thronū dei,q̄d nemo alius cantare potest,& sequuntur agnum , quocūq; ierit.Sic &
Esa.56 dñs in Esaia promittit eunuchis spūalibus,se datur loců in muris suis,& nomen melius
præ filijs & filiabus,nomen,inquā,sempiternū,quod nō peribit.Item alia ratione,quum
1.Cor.7 certe melius sit cogitare quæ dei sunt q̄ hominis,sed virgo,inquit Paulus,quæ dei sunt co
gitat,sed nupta quæ mūdi sunt,& quō placeat viro.Quibus vtiq; verbis subindicat,cœli-
batū & cōtinentiam tam in viro q̄ muliere,magnā præbere facultatem obsecrandi dñm
Ibidem. sine impedimento,totoq; mentis affectu adhærendi deo.

¶Tertio,consilio.Et primo apostoli,cōsulentis:Dico aūt nō nuptis & viduis,bonū est L
illis si sic permāserint,sicut & ego,quos volo oēs esse sicut meipsum. Et iterū:Qui statuit
in corde suo firmus,seruare virginē suā,bene facit.Et q matrimonio iungit virginē suā,
bene facit,& qui nō iungit,melius facit.Et iterū,Cui vult nubat,tantū in dño. Beatior aūt
Matth.19 erit si sic permanserit secundū meū consilium.Secundo,cōsilio Christi consulentis:Qui
Marc.10 potest capere,scilicet verbū virginitatis,capiat.Quo vtiq; verbo hortatur ad virginita-
tem,perinde atq; ad rem cœlo dignā & maxime pretiosam.Q.d.Verbū est nobile ideoq;
prætiosum factū,virginitas,ideoq; capiat quicūq; potest,quocūq; modo & conatu,&c.
Non aūt dehortatur ab ea,quasi à re nobis impossibili.

¶Nec obstat dicere,q̄d ea solis naturæ viribus obtineri nō possit à nobis,dicēte Solo- M
Sap.8 mone:Nō potest quis esse cōtinens,nisi deus det.Respondeo:Si sola dicerentur esse sita in
nostra potestate,quæ ex nobis & virtute naturali p̄stare possimus,nō esset impletio man-
Iohan.15 datorū dei,in nobis collocata,quod illa solis naturæ viribus innixa integre exequi nō pos-
Hebr.12 simus,teste dño:Sine me nihil potestis facere,poterit aūt optime seruari,dei gratia adiu-
2.Cor.12 tante,teste dño ad Paulū,qui & ipse conquerebatur de virginitatis cōtinendæ difficulta-
te.Sufficit tibi gratia mea.Quā certe dabit dñs rogatus,modo ipsi nobis non desimus.Si
Iacobi.1. quis em̄,ait Iacobus,indiget sapiētia,postulet à deo,qui dat oībus affluenter,& nō impro
Marci.11. perat,& dabitur ei,idē est de castitate,q̄d de sapientia.Testatur & Chřs,dicēs:Oia quæ-
cunq; orātes,petitis,credite q̄a recipietis & eueniēt vobis.Et rursus:Petite,& dabitur vo
1.Cor.10 bis.Omnis em̄ qui petit,accipit.Quādoquidē(inquit Paulus)fidelis est deus,q nō patietur
vos tentari supra id q̄d potestis,sed faciet etiā cū tentatione prouentū,vt possitis sustine
Marci.10 re.Sic sane,q̄d videt impossibile & difficillimū ex seipso homini,redditur eidē ex deo pos
2.Cor.3 sibile:qm̄ nō sumus sufficientes ex nobis ad tam arduā virtutē capessendā,sed sufficientia
nostra ex deo est.Cuius gratia pleriq; oēs,quos recensuimus, felicissime seruarūt virgini
tatē,non vt impossibilē,sed vt difficilē,alioqui nullus eorū cōtinēs fuisset,mētireturq; scri
Hiere.16 ptura,q̄d nefas sit credere.Alioqui etiā deus male prohibuisset pro loco & tēpore Hiere-
miæ,ne vxorē duceret.De quo hæretici nullā hactenus fecerunt mentionem.

¶Absit igit,absit,vt vel tantillū stemus cū Infensissimis hostibus tā eximij à deo doni, N
scilicet virginitatis,imo ipsis procul hinc submotis,virginitatē toto pectore exosculemur
Matth.13 & corpore tueamur,& quidē vel ideo,vt iuxta Apostolū,deo hoc magis placere,& quæ
eius sunt cogitare possimus,& q̄a à deo sit cōsulta,& diuino apostolicoq; cōsilio approba
Matth.22 ta atq; cōmendata,& etiā qm̄ ipsa est p̄tiosa margarita,niueo candore p̄fulgēs,eximiaq;
præ cæteris,q̄ corporis cupiditates refrenāt & compescūt virtutibus,q̄d item angelicam
& propemodū cœlestē reddat hominis vitā in terris,atq; supernæ illius puritatis,quæ in
ciuitate sancta Hierusalē sine macula enitet,omnino æmulā.Virgo proinde oculos attol
lat humo generosa,atq; defigat in cœlestia tabernacula,vbi Christus virginū sponsus est,
ad dexterā dei sedens,quē cupiat in virginali puritate imitari,vbi & regina virginū, san-
ctissima dei mater & virgo perpetua,virginali corona adornata refulget. Hosce,inquā,
duos duces,Iesum & Mariā in puritate sequi studeat,vt nuptijs valere possit,oret,vt hac
inclyta virtute,deo,qui sanctus est sanctorū,propinquior & perinde deiformis fiat,qm̄
teste sapiente:Incorruptio facit esse proximū deo.Non aūt ita virgo debet deijcere ani-
mū,humiq; deprimere,vt posthabitis tedis iugalibus hāc amplectat tam p̄claram virtu-
tem,q̄a ei sic visum sit viuere,cū possit nubere,vt sit pro ratione voluntas,vt garriūt im-
Sapie.6 pij,& quia tædio sint matrimonij onera,canit em̄ de se virgo quælibet sancta.Regnū mū
di & omnē ornatū seculi contempsi,propter amorem domini mei Iesu Christi.

¶Hæc itaq; consideratio est,primum,quo virginitas acquiritur & continetur,vt scili- O
cet deus pro gratia conseruationis,& amor ad cœlestem puritatem,ita ter,id est,iterum
atq; iterum cum Paulo oret;& cum sapiente dicat:Non possum esse continens domine
2.Cor.12. deus,nisi dederis,adiuua infirmitatem meam.
Sap.8
Psal.118 ¶Secundum,ab infantia à vanis huiusmodi rebus auersio,iuxta prophetam:Auerte P
1.Cor.15 oculos meos ne videant vanitatem.

¶Tertiū,deuitatio impudicorū verborū.Siquidē corrūpūt mores bonos,colloq̄a mala. Q

¶Quar-

R ¶Quartũ, fuga mali cõsortij admonẽte Apl̃o: Denuntiamus aũt vobis frẽs, in noĩe dñi 2.Thess.3
nostri Iesu Chr̃i, vt subtrahatis vos ab oĩni fratre ambulãte inordinate. Inqt em̃ Dauid, Psal.17
Cum sancto sanctus eris, cum puerso puerteris. Et q tangit picẽ coinquinabit ab ea. Eccl.5

S ¶Quintũ, abstinẽtia cibi & potus voluptuosi. Dñs em̃ ait: Attẽdite vobis, ne forte gra- Luc.21
uent corda vr̃a crapula & ebrietate. Et Apl̃us: Nolite inebriari vino, in q̃ est luxuria. Sic Ephe.5
virgo Helias in deserto à coruis panibus solis pascit, Daniel tãtum leguminibus Iohan- Danie.1
nes Baptista vtit loco cibi locustis, pro potu latice, q & vinum & siceram non bibit. Hinc Lucæ.1
Comicus, vtcunq; prophanus, ait: Sine Cerere & Baccho friget Venus.

T ¶Sextũ, neglect⁹ cultus. Hinc Paulus: Habẽtes ãt alimẽta & qbus tegamur, his cõtẽti si- 1.Timo.6
mus: siqdẽ oĩs supfluitas cultus ẽ cõtra naturã, q̃ paucis ẽ cõtenta. Eapropter diues Epu- Lucæ.16
lo in euãgelio videt rep̃hẽdi, qa purpura & bysso induebat. Hinc protoplasti ẽ paradiso Gene 3
eiecti, folijs verenda texerunt, crudisq; pellibus humeris amiciebant. Iohãnes Bapt. veste Marc.1
amictus camelorũ setis cõtexta, scorteaq; zona cinctus erat. Chr̃o regi summo vnica ve- Math.3
stis arte ineffabili cõtexta verius q̃ sarcta fuit. Sileo interim huius apl̃os & pr̃es reliq̃s, hæ Luc.3
remitas, anachoretasq;. Quare caueãt parẽtes ne suas virgines indecentius auro, argẽto, Iohan.19
margaritis, vestimẽtisq; sericeis exornẽt. V ñ ille in supbiã incidũt, q̃ virginitatis est inimi Math.27
cissima, q̃ proculdubio abesse debet, & adesse humilitas, virginitatis comes, tã necessaria, Luc.23
vt sine ea eẽ nequeat. Cuius exemplũ est videre in gloriosissima & humillima virgine Ma
ria, q̃ mater & filia regis regũ dixit: Ecce ancilla dñi. Videãt igit parẽtes, ne ad suarũ virgi Luc.1
nũ tenerarũ vitia cõniueãt, & cũ Heli sacerdote ad adultorũ vitia cõniuẽte, serio puniant.

V ¶Septimũ, rarus egressus, siqdem virgo raro debet egredi, nec nisi comitata comite san
cto, cuius sermo, incessus, habitus virtutum doctrina sit, ne cum Dina filia Lyæ videat Gene 43.
mulieres alienæ religionis, & in luxuriam incidat specie etiam bonitatis, qm̃ venena non
dantur, nisi melle circumlita, & vitia non decipiunt, nisi sub specie virtutum. Ideoq; sapi- Lucæ.1
enter de virgine Maria scribitur. Mansit autem Maria cum illa, quasi mensibus tribus, &
reuersa est in domum suam æque festinans, vt festinanter venerat.

X ¶Octauũ, detestatio otij. Multã em̃ (inqt scriptura) malitiã docuit otiositas. Hinc deus Eccl.33
ad Hier̃m: Hæc fuit iniqtas Sodomæ sororis tuæ, supbia, saturitas panis, & abundãtia &
otium ipsius & filiarũ eius. Hinc Apl̃i à p̃dicando aliqñ exempti vel interea piscati sunt, Ezech.16
vel aliud opari, & satius esse rati agere aliqd, q̃ nihil agere. Sic Paulus funes texuit, Lucas
pinxit, deipara Maria vel orando numini vel lanificio, vel lectioni vacabat, quam seruta Acto.18
Elisabetha illustris & regia mulier lanam ab orõne carpsit aut texuit, aut aliud aliqd bo-
ni operata est, ne p otium & quietem sibi tempus elaberet, nullam maiorem iacturam ar
bitrata, q̃ temporis, in quo sita est villicationis ratio, quam euangelica celebrat historia.
Sic diua Cecilia domo patricia orta sedulo historiæ euangelicæ librũ aut legit aut in gre
mio habuit obuolutum, vt semp præsto esset, quo posset exerceri & saluari verbo & facto
Sic & Marcella, sic & Sylvia Ruffina, & pleræq; aliæ nobilissimæ & sanctissimæ virgines
ac matronæ factitarunt, à parentibus suis ad eum modum instructæ. Quas vtinam velint
sequi nostri temporis parentes, suasq; filias ab otio, omnium vitiorũ occasione, deterrere,
easq; docere & monere, vt deo die ac nocte orationibus inseruiant, oratiõibus lectio suc-
cedat, & econtrario, colum teneant, fusum rotent, stamina pollice ducant, telas bombicũ
contexant, sericum, vellera & aurum in fila suo loco & tempore lente ferentes, diuinosq; co
dices pio animo legant, & non tam multa legant, quàm quæ vtilia sunt, adspernantes ma
ledica & hæretica & apocripha. Et sic quæq; vel vitent vel capessant secundum opportu
nitatem temporis, personæ, lociq;, id quod locus & tempus docebunt.

Y ¶Nonũ, raritas loquẽdi. Siqdem plurimi loquendo in pc̃m̃ inciderint, tacẽdo vix vlli.
Hinc Dauid orat: Pone dñe custodiã ori meo, & ostiũ circũst antiæ labijs meis. Sic ergo Psalm.42
(ait Iacobus) homo velox ad audiendũ, & tardus ad loquendũ. Hinc Paulus viduas (quæ Iaco.1
virginibus compsrant) corrigit & increpat, q̊d nõ solum otiosæ, sed verbosæ & curiosæ 1.Timo 5
essent, loquẽtes quæ nõ oportet. Id q̊d admodum horrendum est malum & graue, q̊d qs
ore suo condemnet. Eteñi si pro otioso verbo reddet vnusquisq; rõnem, quanto magis
pro verbo impuritatis & turpitudinis & mendacij, quod raro deest in multiloquio. Gra Math.12
uiora enim sunt verba præcipitationis quàm otiosa. Proponat igitur virgo sibi hoc Da- Psal.38
uidicum silentium, dicens: Dixi custodiam vias meas, vt non delinquã in lingua meã.

Z ¶Postremũ, timor & cautio de amittẽda virginitate, tum q̊d hæc ipsa inclyta virtus se- Amos.5
mel amissa, nullo pacto reparari possit, dicẽte p̃pheta: Virgo Israel p̃iecta ẽ in terrã, nul
lus est q suscitet eã, tum quoniã mõ amittit extra matrimoniũ, semp peccat in deũ mor- Math.5
taliter, adfirmãte dño: Ego aũt dico vobis, qa oĩs, q viderit mulierem ad cõcupiscendum Iaco.2
eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Mœchari aũt est cõtra dei præceptum, cui qui
nõ paret, mortem sibi acquirit, tum deniq; virgo corrupta tã apud deum q̃ homines op-

Gene.34 probriosa, pindeq; infamis & qdē vsqueadeo reddit, vt sanctus Iacob, proculdubio deo disponente filiā suā Sichomo filio Emor principis terræ Salem, in terra Chanaan, nō modo recusauerit locare matrimonio, qa ipsam stuprarat, sed & cū filijs suis totam vrbē deuastauit vltionem filiæ ac sororis stupratæ, qui & vrbe deuastata, oues, armenta, asinos, & omnia quæ erant in agris & domibus depopulatus est, paruulos & vxores eorū captiuas duxit, quod & filia & sorore, Sichem quasi scorto abusus fuisset.

¶Ex quo vel vnico qdem serio & horribili exemplo deniq; ex oībus quæ dicta sunt, est colligere, q̄ sit generosa virtus virginitas, quā deus tot pclaris donis dotauit, vnde tot bona cœlestia & terrestria emanarint, quā & sanctissimi hoīes tātopere obseruarunt. Cuius corruptores adeo sunt mulctati, quæ deniq; tā difficile totq; remedijs acquirit & tuetur. A

1.Cor.7 Quibus acceptatis ab ea, quæ virgo esse velit, non dubiū erit, qn salutariter cōtinebit. Sin fuerit hisce seruatis, q̄ nolit, aut nō possit cōtinere, ea cōsilio apl̄i, cui vult, nubat, tm̄ in dn̄o Nubet aūt in dn̄o, quū fuerit in cōiugio, tanq̄ nō nupta, i. vt ad nihil aliud cōtraxerit, q̄ pter qd matrimoniū est à deo institutum, de quo suo etiā loco aliqua dicemus. Hic obiter monetes, hæc quæ hactenus docuimus tā ptinere ad viros q̄ mulieres, siqdem vtriq; possint cōtinere, Itemq; tam de ijs, q volunt vel ppetuo (q veri sunt virgines aureola digni) vel ad tempus nubilæ ætatis cōtinere. Itemq; de virginibus intactis q̄ tactis, cuiusmodi sunt viduæ, quæ virgines sunt, qa à Venere gustata, sicut illæ ab eadē nō gustata cōtinent & sunt præstantiores inter eas, quæ maius aduersus carnem bellum sustinent.

¶Hinc valeant, qui contra tot sanctissimas scripturas, contra tot sanctissimorum hominum exempla, contra tot bona virginitati à deo collata, virginitatem non modo posthabent coniugio, quod ne ipsum venerantur, sed & impudentissime denigrant, nimirum obscœni, mœchi, fornicatores, adulteri, hocq; genus homines Cynici, B

Galat.3 ¶Quis aūt in istos nō cū Paulo diceret: O insensati Galatæ, qs vos fascinauit nō obedi- C
Galat.1 re veritati? Ante quorū oculos Chr̄us Iesus proscriptus est, & in vobis crucifixus? Cur tā cito trāsferimini in aliud euāgelium, qd nō est aliud, nisi sunt aliqui, q vos cōturbāt, & volunt cōuertere euāgeliū Iesu Chr̄i, anathema sit, q vobis p̄dicauerit aliud euangeliū, pter
Iohan.3 id qd accepistis. Cæterū audi optime auditor, an non vere hodie Symeon vaticinatus sit de Chr̄o posito in ruinā multorū, & in signū cui cōtradicet. Quibus positus est in ruinā? Nimirū, q signo. i. Chr̄o, q verè fuit in cruce signū, qd longe plus sanauit, q̄ æneus serpens,
Nume.21 qui à Mose signū erigebat, cōtradicunt? Qūo cōtradicunt? Ipsius verba vel prorsus negantes, vel in peruersum sensum interp̄tātes. Qūo Chr̄us istis est in ruinā? Sane sicut calor
Roma.8. luto, Sol lippis, tyriaca venenatis, flos araneo. Sicut eīm sunt (Paulo scribēte) qbus oīa co
Esa.6. operant in bonū, sic sunt (vt erāt Iudæi indurati & odiosi) qbus propter malam puersæ voluntatis dispositionē, oīa vel optima cooperant in malū. De qbus Propheta: Excæca cor populi huius, & aures eius aggraua, ne forte audiat auribus &c. Isti sunt q dicunt ma
Psal.1 lum bonū, & bonū malum, faciuntq; ex die noctē, bona opa negantes, vsq; adeo hodie cō mendata. Caueamus igiť frēa charissimi, ne (velut propheta dehortať) simus abituri in cōsilium impiorū, & in via peccatorū nō stemus, nec in cathedra pestilentiæ sedeamus, qbus alioq Chr̄us ruina esset, verū conabimur, vt idem nobis fit resurrectio, quales erimus, qū cū Anna Phanuelis, virgines, cōiuges, viduæ erimus, e tēplo nō discedētes, sed deo die ac nocte ieiunijs & obsecratiōibus, hocq; genus alijs pijs opibus inseruiētes, deo cōfitētes, & de eo oībus q expectant redemptionē, loquentes, vt & de vnoquoq; dici possit. Hæc processerat in diebus multis, & vixerat cum viro suo annis septem à virginitate sua, & hæc vidua vsq; ad annos octogintaquatuor. Faxit Deus.

¶HOMILIA IX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ vndecimo: Et erat subditus illis.

Dn̄ica infra octauas Epiphaniæ.

Vis tam ab omni sensu cōmuni alienus, tamq; rudis idemq; stupidus, simul ac oīs virtutis inimicus, q ex verbis nr̄i proloqui nō & admireť & imbuať, secum attētius euoluēs, qs hodie dicať fuisse subditus & qbus? Paruit sane Chr̄us Iesus Mariæ & Iosippo parētibus pauperculis, & plane humillimis creaturis. Quis obsecro subditus fuit tā exiguis creaturis? Rn̄det deus pr̄: Hic est filius me- A
Math.3 us dilectus, in q̄ mihi bn̄ cōplacui. Quis oro subditus fuit, o ange-
Marci.1 le? Rn̄det ille: Magnus ē, & fili⁹ altissimi vocat⁹. Dic Michæa: Est
Luce.1 cui dn̄s deus sedē Dauid cōtulit, vn̄ ille processit, & regnabit in do-
Mich.4 mo Iacob in æternū, & regni eius nō erit finis. Quis subdit⁹ erat?

Respon-

Respondet Apocalypsis, q est rex regum & dñs dominantiũ. Quis subditus erat? Respõ- Apoca 19
det Esaias, cuius gloria pleni sunt cœli & terra. Dic Daniel, quis fuit subditus? Cui in cœ Esa. 6
lo ministrãt millia milliũ, & decies cẽties cẽtena millia adsistũt. Dic Dauid, qs erat subdi- Daniel. 7
tus? Cuius est terra & plenitudo eius, orbis terrarũ & vniuersi, q habitãt in eo, rex gloriæ Psal. 23
dñs virtutũ, dñs fortis & potẽs. Dic Iudith, qs erat subditus? Deus cœlorũ, creator oĩm, & Iudith. 9
dñs totius creaturæ. Dic Paule, qs erat subditus? In cuius noĩe om̃e genu flectit, cœlesti- Philip. 2
um, terrestrium, ac infernorũ. Dic ecclesia, qs erat subditus? Quem terra, pontus, æthera,
colunt, adorãt, ꝑdicãt. Cui sol & luna & oĩa deseruiũt ꝑ tpa, quẽ nuper tres Magi proci- Lucæ. 2
dẽtes regẽ eundemq́ deum, certis muneribus cõfessi adorauerũt. Ille (inquã) dñs dominã
tium, creator oĩm hodie subditus fuit pauperculis suis parentibus, hoĩbus, adeoq́ misellis Phil. 2
creaturis, qui deniq; vsq; adeo patri suo cœlesti (vti hodie) obediens fuit, vt ob nostrã sa- Coloss. 2
B lutem non dubitauit turpissimam crucis mortem subire.

¶At quare obsecro ille, q est imago dei inuisibil', primogenitus oĩs creaturæ, qm̃ in ip̃o
condita sunt vniuersa in cœlis in terra, visibilia & inuisibilia, siue throni, siue dñationes, si
ue principatus, siue potestates, oĩa per ipsum & in ipso creata sunt. Et ipse est ante omnes
& oĩa in ipso constant, primatum in omnibus tenens. At quare (inquam) dñs ille summus
adeo humilibus parentibus obedire dignatus est, tantamq́ de se in parentes suos obediẽ
tiam ꝑscribi tam diligẽter voluit? Qñquidẽ ait Aplus: Quæcũq; scripta sunt, ad nostram
doctrinam scripta sunt. Age, igitur, quare rex summus idemq́ dñs Max. etiã humillimis Roma. 15
parentibus obedire adeo voluit? Nimirum, vt q vita erat & via, viam veram, beatamq́ vi
tam nos instrueret, qui cœpit facere & docere, vt eius tota actio vel à puero esset instru- Iohan. 14
ctio nostra, ip̃o dicẽte: Exemplũ dedi vobis, vt quẽadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. Acto. 1
Voluit sane Chrs summus idẽq; vnicus magister in seip̃o nobis palã ostẽdere, q̃ sibi sit gra Iohã. 13
ta obedientia, vtpote omni victima gratior, & q̃ sit ea opus ad cõcordiam, qua recõcilia Roma. 5
mur deo & hoĩbus. Quia ideoq́ per inobedientiã ab æterna salute cecidimus, per eandẽ 1. Regũ. 15
ad vitam peruenire debemus. Eius certe exemplum obedientiæ & humilitatis Christus
nobis præbuit & ostendit, dum ipse Imperator mundi, & cui mundus subiectus est, parẽ
C tibus suis & eorum imperio humiliter subdi dignatus est.

¶Admonemur hic subditi, vt subditi eẽ nõ dedignemur, siqdem Chrus dñs & deus nr̃
oĩbus ꝓlatus, subditus fieri nõ sit dedignatus. Et profecto miret hõ vel filij benignissimã
dignationẽ, vel mrĩs excellentissimã dignitatẽ. Vtrinq; stupor, vtrinq; miraculũ, qd fœmi
næ deus obtemperet, humilitas absq; exemplo. qd à fœmina deo ꝓcipit, sublimitas sine so
cio. Disce ergo (inqt Bernardus) o homo obedire, disce terra subdi, disce puluis obtẽpera-
re, erubesce cinis. Deus se humiliat, tu te exaltas. Deus se hoĩbus subdit, & tu dominari ge
stis hoĩbus, tuo te præponis authori. Quoties cũ hoĩbus præesse desidero, toties deũ me
D um præire contendo, & tunc non vere sapio quæ dei sunt.

¶Ad obedientiã vero parẽtum & superiorũ (nam & hi loco habent parentum) filij inui
tantur à natura, qua videmus etiam bruta animalia in omni obedientia curam suorũ parẽ
tum gerere. Siqdem apes suum regem cum omni reuerentia sequunt. Vnde Vergilius: Vergil. 4
Magnisq́ agitant sub legibus æuum. Præterea regem nõ sic Aegyptus, & ingens Lydia Georgi.
nec populi Parthorũ, aut Mœdus Hydaspes obseruant, rege incolumi mens oĩbus vna ẽ. Plini. lib. 10
Ille operũ custos, illum admirant, & omnes circumstant fremitu denso, stipantq́ frequen cap 21
tes. Et sæpe attollunt humeris, & corpora bello obiectant, pulchramq́ petunt per vulne Plini. lib. 8.
ra mortem. Sic & grues feruntur parentibus depilatis dare vitæ necessaria, quo ad succre ca. 1. & 4
scant pili. Sic & elephas à quopiam è fouea redemptus suo iam deinde domesticus redẽ- Ephe 6
ptori efficitur obediens & subiectus. Col. 3
Gene 6
E ¶Inuitant & filij ad obedientiam à scriptura dicente: Filij obedite parentibus vestris. Gene. 44
F ¶Ab exemplo, hodie qdem Chri, q fuit subditus suis parẽtibus. Sic filij Noe cõstruen-
tes arcam, quum ijs à cæteris haberet delyrus, semꝑ patri in officio fuere, & ad om̃e senis
imperiũ parati. Sic filij Israelis vsq; adeo patrẽ senẽ reueriti sunt, vt professi apud Iosip-
pum sint, aut sibi ꝑpetuo exulandum, aut frẽm, cuius supplicium deꝓcabant, seni restituẽ Gene. 25
dum esse. Isaachus adeo patri Abrahamo obediens fuit, vt in agni spẽm se patri immolan
dum præbuit. Et sane dubitari queat, paterna ne pietas magis deo placuerit, an filij obse- 3. Reg. 12
quium? Quod vero filij Dauidis patri obedierint argumẽto est, quod ille extremo vitę tẽ 1. Para. 13
pore, Solomonem puerũ adhuc, & adulterio cõceptum, regem declarauit, quum plures fi
lij adessent grandes natu, & prudentia nõ vulgari, verũ ij nõ modo nõ patri iuerunt obul-
am, sed eius voluntatẽ (ceu oraculum) secuti, nihil etiã post senis interitũ mutare sunt ausi. 2. Mach. 7
Sic septem filij matri Machabææ vsq; adeo obedierunt, vt citius mortem oppeterent, q̃ à
maiorũ pietate declinarent. Cuius vocem & imperium reueriti, vnus post alium sese mor
ti deuouerunt, satius rati se priuari vita, q̃ matri non parere honesta & vtilia præcipienti.

Atq; vti-

Atq; vtinam hosce sequerent filij nostræ ætatis in vera ipsa religione vel tenenda vel turo da, haud dubium, qnin à deo benedicerent. Nam & illi ad obedientiam inuitantur.

Eccl.5 ¶A benedictiōe & vtilitate. Ait em̄ scriptuea: Qui honorat patrē suū vita viuet lōgiore G
Exo.20 Et rursus: Honora patrē tuū & matrē tuā, vt sis lōgæuus sup terrā. Et ruesus: Honora pa-
Eccl.3 trē tuū & matrē tuā & supueniet tibi benedictio, s. reꝝ spūaliū & tpaliū. Sic pauloañ memorati à deo oēs fuere benedicti, variasq; ab ipso recepeeūt benedictiōēs & grās, quas & nūc filios recipere possent obediēdo parētibus. Ad quā etiā obediētiā cogi deberēt ex se-
Deut 21 rio idūi pcepto, quo cauet vt q inobediēs cōtumacitee sit parētibus, ab eis accusatus corā
1.Reg.15 iudice, dilapidet à pplo. Hinc Achor propter inobediētiā lapidatus tradit. Sic duo gene
Gene.19 ri Loth, qa illi nō obedierūt, in dānatiōis locū corruerūt. Sic qa pthoplasti deo patei non
Gene.3 obedierūt, ppetuo sunt exilio cum omi posteritate damnati. Sic Noe intēpestiuū & sto-
Gene 9 lidū filij risum pprtuo mulctauit exilio. Quid multis? Nullus pene ē sanctaꝝ scripturaꝝ locus, in quo nō maximopere cōmendaeet filioꝝ & seruoꝝ obedientia, in quo nō fieret promissio benedictionis ipsis obedientibus, maledictionis autem inobedientibus.

Eccl.3 ¶Studeant igitur exhibeee parentibus filij debitam obedientiam, quæ est: Primo illos H veebo & facto honorare, humiliter alloqui, supportare, non irritare, non peobrosos red-
1.Timot.5 dere, vitia illorum tegere. Vnde scriptuea: Fili suscipe senectam patris tui, & non contristes eum in omni vita sua. Et si defecerit, veniam da, & non spernas eum.

Matth.15 ¶Secundo illos quacunq; in necessitate sustentare & alere & iuuare. Hinc Paulus: Filij I reddite vicem parentibus, hoc enim acceptum est coram deo, vicem reddimus, cum nu-
Exo.20 trimus eos. Vnde Chr̄us rep̄hendit pharisæos, q inducebant filios ad vouendum oblationes in templo, quoniam interim parentes in necessitate neglexerunt, dicentes: Irritum fecistis mandatū dei propter traditiones vestras, secundū illud: Honora patrē & matrē.

¶Quaten⁹ aūt filij debeāt obedire parētibus. Hodie Chr̄s suo docet exēplo, nimiꝝ qua- K tenus deo in primis, q̄d eius ē, deserat, nec in eo, q̄d ē euidēter cōtra deū, vel cōtra filioꝝ salutē parētibus ē obediēdū, sed humilr & modeste r̄ndendū cū Petro & alijs Apl̄is: Deo
Acto.5 magis oportet obedire q̄ hoībus. Ne de⁹ dicat, q̄ Adæ dixit: Pro eo q̄ obedisti voci vxo-
Gene.3 ris tuę plusq̄ meę, maledicta terra in ope tuo. Certe in eo (inquā) casu r̄ndendū est cū puero Chr̄o hodie. Nesciebatis, qa in ijs q̄ p̄ris mei sunt, oportet me eē. Quo eqdē verbo ne scierim, qd posset pulchrius, prudētius, fortiusq; r̄nderi ad q̄scūq;, q nos à bono ad malū, vel à diuis reb⁹ vti maiorib⁹ ad hūanas res vti minores, vl̄ solicitare conant, vl̄ vi ptrahere
Sap.3 moliunt. Si itaq; fili charissime, tibi à q̄piā dictū fuerit, vti ē in scriptura de voluptuoso homine. Veni fruamur bonis q̄ sunt. Vtamur creatura ī iuuētute celeriter, vino p̄tioso & vnguētis nos impleam⁹ veni īplebim⁹ spolijs dom⁹ n̄ras sortē mitte nobiscū, marsupiū sit vnū
Lucæ.2 oīm n̄rm. Tu r̄nde. Nescis, qa in ijs q̄ p̄ris mei sunt, op3 me eē. Sic (vt ad ppositū redeam⁹) discāt hic boni filij, ita p̄ oīb⁹ cęteris obedire parētib⁹, & cōplacere, vt deū summū paeētē
Ephe.5 p̄feeāt. Et parētes q̄q; ita filioꝝ obediētiā, ac solacia q̄rere debēt, vt tn̄ eos à dei obsequijs
Psal.5 nō retraedēt, sed (iuxta Apl̄i p̄ceptū) illos educēt in disciplina & correptiōe dn̄i, vt ij p discī-
1.Reg.4 plinā assuescāt ipa obediētia, q̄nquidē in chamo & freno sunt trahēdi, q sua spōte nolint approximare. s. ad virtutē, ne filioꝝ malitia in parētibus, sicut cū Heli factū legim⁹, à deo (pūniat.

¶Si igit parētes sibi obediētes parare filios sategerint, dēt opam, illos in vir- L ginali castitate cōtineāt. Nihil em̄ æq̄ ab obediētia sc̄tā eetrahit filios atq; luxuria, q̄ppe q̄
Roma.6 facit obedire carni & sensui, qbus q obedit, nō parētibus, sed peccatis & iniqtatibus obedit. Hinc Apl̄us: Non regnet pc̄tm̄ in mortali corpe v̄ro, vt obediatis cōcupiscētijs eius. Cum igit (o virgo) sit aliqs q te à virginitate pindr atq; reseruatu impossibili (vt pperam
Matth.19 nōnulli aiūt) reteahere conat, cū Chr̄o r̄nde. Nescis qa in ijs quæ p̄ris mei sunt, oportet
Marc.10 me esse? Apud quē (vt ipse Chr̄us dn̄s ait) omnia sunt possibilia, quæ apud hoīes impossibilia vident, siqdem facilius sit camelum trāsire per foramen acus, q̄ diuitē intrare in regnū cœloꝝ. Vnde discipuli mirati dixerūt: Quis ergo poterit saluus esse? Quasi dicerēt: Impossibile ergo, vt diues homo cœlū ingredi possit. Est qdē apud hoīes impossibile, sed nō apud deū. Cur idē nō intelligā quoq; de virginitate cōtinenda? De qua Chr̄us nunq̄ nec aliqs Apl̄us dixit: Facilius esse intrare camelū p acus foramē, q̄ vt aliqs cōtineat. Poterit certe qs cōtinere, & qdē facile dn̄o dante. s. grām quā proculdubio dabit, si (vt nup diximus) ipsam petiuerimus eiq; nō defuerimus. Cui nō defuturi erūt, seruaturi virginitatē, si custodierint ex aīo cōsilia, quæ nup obiterq; cōicauimus de virginitate acqrēda & tenē-
Hebr.12 da, ad quā Chr̄us & Apl̄us cōsuluerūt nō vti ad rem impossibilē, sed pinde rarā & charā, quā tn̄ā plerīq; mortaliū ppetuo seruarūt, poteruntq; deinceps seruare, si se grǣ fecerint cōpotes, deū obseruātes, qm̄ manus dn̄i haud dum sit abbreuiata. Modo obediamus mutuo ipsamq; optatā in omi castitate cōcordiā amplectamur, vt & ipsi cum Iesu puero tam proficiamus sapīa & gratia apud deum & homines, quàm ætate crescamus.

¶Homi-

HOMILIA X. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:

Iohã. 2. Vocatus est aũt & Iesus & discipuli eius ad nuptias.

Dñica prima post octauas Epiphaniæ.

A
Rbitror hoc hodiernũ euangeliũ nobis sat suffragij laturũ contra
oẽs hæreticos, q vel cõiugiũ, vt prorsus malum, dãnarunt, qua-
les fuere Tatiani & Martiani, dicẽtes, cõiugatos saluari nõ posse,
qui vel ipm frigide laudãt, i. clam nihili pendũt, quo suã malitiã
versutius ptexant. Cuiusmodi sunt, q hactenus primo virginita-
tem pinde vt impossibilẽ, proindeq; deo minus acceptã vel ideo
neglexerũt, vt etiã cõtra ecclesiæ cõsuetudinem matrimoniũ cõ-
trahere possent, suæ turpi libidini satisfacturi, q deinde ita frigi-
de laudarũt matrimoniũ, vt ipm ab ecclesiæ sacramẽtis eximerẽt
nimirũ, quo possent libidinem suam in prima cõiuge ptesi, in alia
etiamnum vxore experiri, & perdem impunes, nemine repugnante. Cõstat sane nostra 1. Timot. 4
nunc tẽpestate (qd auditu indignũ est) plerosq; monachos & sacerdotes apostatas, nõ mõ 1. Cor. 15
cõtra ecclesię catholicę morẽ vxores duxisse, sed ductas, postq̃ cum ijs voluptuosam, eã-
demq; rabidã suã libidinẽ, cõsumptis interim ac surreptis vxorũ rebus, explerunt, reliqsse
& alias contra oĩa iura tam diuina q̃ humana subduxisse, Nicolaitarũ hæreticorũ perq̃ si-
millimos. Sed qd hæc? quum etiã isti ad nephandũ suum factũ, alios hoĩes publicis sermo
nibus pelliceant. Quos pessimos reipublicæ Chrianæ corruptores, si diutius laturi sumus,
quantũ malorũ subsequuturũ sit, suo loco fortassis aperiemus, qd nũc pijs & honestis homi
nibus cogitãdum relinquimus. Interim nequaq̃ silentio inuoluturi, quæ ad matrimonij
verũ intelligendum necessaria sunt, suffragante ad hæc hodierni euangelij lectione. Nu- Gloss. eit. ff
ptias pertractãte, siqdem idem sint vi vocabulorũ nuptiæ, matrimoniũ, cõiugiũ, & cõsor de ritu nup.
tium, quorũ singulis & vniuersis citra discrimen vtemur in docendo. Et vt rem cõpendio L. in eo iu
quodam, breuitate temporis cogente, pstringamus, & vt oĩa facilius memoria cõtineant, re. §. Hoc
hunc seruabimus ordinem. Primo qdem dicemus, qd sit coniugium seu matrimonium. caput. ff. de
Secundo, quando & quare & a quo sit institutum. Tertio, an sit sacramentum ecclesiæ. re nup.
Quarto, quàm sit res sancta matrimonium. Postremo, quo modo ipsum sanctæ & ad sa-
lutem tam temporalem quàm æternam seruari queat.

B ¶ Initio igit̃ sciẽdũ est. Matrimoniũ à LL. doctoribus definiri post Imp. Iusti, legitimã L. 1. ff de ri
viri & mulieris cõiunctionẽ, indiuiduã cõsuetudinẽ vitæ retinentẽ, diuini & humani iuris tu nup. Iusti
cõicationẽ. Hæc matrimonij definitio cõformis est & cõfirmata sacris scripturis. Siqdem de pat. pot.
§ nuptiæ

C ¶ Legitimã dicit definitio, nimirũ ne fiat cõiunctio cõtra leges. i. in ijs, quæ ĩpediũt ma-
trimoniũ, quę hoc metro cõplectunt, Error, cõditio, votũ, cognatio, crimẽ. Cultus dispa
ritas, vis, ordo, ligamen, honestas. Si sis affinis, si forte coire nequibis. Hæc sociãda vetant
cõnubia, facta retractãt. Eiusmodi vero in matrimonio faciẽdo esse seruãda haud obscu-
re ostendit ex eo, qd dicit Laban: Non est in loco nostro consuetudinis, vt minores ante Gene. 29
tradamus ad nuptias. Si tantum valuit consuetudo in re citra discrimen, quanto magis va
lebit in eo ab ecclesia constituto, quod multum habet discriminis, sed de hoc alias.

D ¶ Dicit viri & mulieris &c. ad ostendũ, oẽm aliã copulationẽ in vna vel diuersa specie Leui. 18. 20
esse detestandã, veluti ex scriptura cõstat, vnde & LL. Imperiales aliter se copulãtes vlti Roma. 1
mo supplicio mulctãdos iubet. Deinde quoq; dr̃ viri & mulieris &c. Sane, qm̃ nunq̃ neq;
iure naturali, neq; humano licuit fœminæ vt haberet plures viros, nec deus vnq̃ dispẽsa- Gene. 2
uit, nec vlli viro licuit habere plures vxores, nisi dei dispẽsatiõe, q̃ rõne nõ caruit, siqdem Gala. 4
vxores habuerit Abrahã duas, Iacob quatuor, Dauid plures, & si concubinę (qd in dubiũ Gene. 30
vocari possit) vocent, vt eo pacto, diuinus cultus, q solũ in ijs patribus, eorũq; familiis con
seruabat cæteris ad idololatriã declinãtibus, dilataret, tum ad designãdũ ecclesiæ myste-
ria, qbus cõstaret, Chr̃m sibi ecclesiã despõsaturũ, nõ solum vnã vnitate fidei & dilectiõis,
sed plures respectu diuersitatis locorũ & rituũ, qñquidẽ tã Iudæi q̃ gẽtiles ad fidẽ sint vo-
cati & cõuersi (Paulo teste) & nũc q̃q; alios habet rit⁹ ecclesia oriẽtalis q̃ occidẽtalis. Quia Roma. 3
vero & maxime in noua lege cessarũt eæ rõnes, cessauit & pmissio. Et qdem iure euãge- Ephe. 5
lij, quo ait Chr̃us, propter hoc relinquet hõ patrẽ & matrẽ, & adhęrebit vxori suæ, & erũt Matth. 19
duo in carne vna, nõ dixit tres vel plures, sed duo, nec dixit vxoribus, sed vxori. Pręterea Matth. 5
si qs dimiserit vxorem suã ob fornicationẽ, & aliã duxerit, mœchat, nec aliã ducere pt for
rius ipsa retẽta. Sic & humano iure infames sunt, & mulctãdi iure plerũq; municipali vlti L. eã q̃ de
mo supplicio q sic duxerint, qd in facto vidimus. Vnde liquet q̃ male egerint apostatæ bi donat. ante
gami, & quæ pœna istos a iure maneat. Habere aũt plures vxores diuerso tpe, semp licuit nupt.
mortua priore, & e diuerso. Vnde Apl̃s: Mortuo viro, cui vult, nubat tantum in dño. Sic 1 Cor. 7
Gene. 25

Abrahã

Abrahã decrepitus Sara mortua duxit Cethurã. Et secũdæ quoq; & tertiæ & aliquoties plu
Tobię.6 res nuptię diuersis tpibus nullo iure ꝓhibent, quũ & Anna virginis Marię mr succidaneo
tpe tres habuerit viros. Sic iunior Tobias duxit angelo suadẽte Sarã, filiã viri Raguelis de
Matth.22 tribu Iuda q̃ prius septẽ viros habuerat. Hinc & Chrs nõ reprhẽdit eã, q̃ septẽ viros succes
Marci.12 sorio tpe habuerat, sed corripit Iudæos, interrogãtes, cuius ipsa mulier ex septẽ viris esset
post resurrectionẽ carnis, qñquidẽ oẽs eandẽ habere nequirent. Dicit in definitione.

Luçæ.20 ¶Coniunctionẽ nẽpe cõsensuum p verba exp̃ssoꝝ etiã sine copula corpoꝝ, quę addit E
ꝑinde atq; ad significationem ꝑfectiõis. Sic in scriptura dñs ait Mosi: Si qs sponsam alte-
rius in agro opp̃sserit, morte moriat, qa vxorẽ alterius violauit. Hinc Euangelista recte
Matth.1 vocat Mariã vtcũq; dũtaxat sponsam, Iosephi cõiugẽs siqdem illi fideli cõiugio ambo pa
rentes Chri potuerint dici & esse, non solum illa mater, verumetiã ille pater eius, sicut &
L.2.c.de le cõiunx matris eius vterq; mente nõ carne, quum nuptialis cõcubitus ibidem nõ fuerit, qa
gun. Nup. in carne peccati fieri nõ possit sine pudenda cõcupiscentia carnis, quæ accidit ex peccato,
27.q 2.C. sine quo iure concipi voluit, qui futurus erat sine peccato. Vnde legibus quoq; Imperato
Si quis rum cauet, vt sponsa lugeat mortem sponsi tanquam viri sui. Quare etiam quis sponsam
fratris sui ducere prohibetur, quoniam sponsa fit consensu animi vera vxor.

1.Cor.7 ¶Dicit: Indiuiduã vitæ cõsuetudinem &c. q̃d cõiugati sola morte diuidi possunt & se- F
parari. Mortuo em̃ (inqt Paulus) viro, mulier à lege viri est soluta. Alioq; vir & vxor, si se
mel cõiugali sibi affectu adhęserint, vlterius ab inuicẽ discedere nõ valẽt. Vnde Apls: His
aũt q matrimonio iuncti sunt, p̃cipio nõ ego sed dñs, vxorẽ à viro non discedere, nec p̃st
Matth.19 inuicẽ fraudari mutuo debito, nisi cũ cõsensu ad tẽpus, vt vacent orõni. Dñs em̃ iam antea
dixerat: Non legistis, qa q fecit hoĩem ab initio, masculũ & fœminã fecit eos. Propter q̃d
dimitet hõ patrẽ & matrẽ, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna. Itaq; iam nõ
sunt duo, sed vna caro. Quod ergo deus cõiunxit, homo nõ separet. Quasi diceret: Vxo-
rẽ dimittẽs aut separãs peccat cõtra naturã, qa vna caro diuidit, & cõtra legẽ, qm̃ deo co
pulante & iubẽte nõ diuidi, vxor dimittit, accedit q̃d neutra ꝑsonæ hoc possit, quũ suæ
Acto.5 nõ sit potestatis, dicẽte Aplo: Mulier sui corpis potestatẽ nõ habet, sed vir. Silr aũt & vir
sui corpis potestatẽ nõ habet, sed mulier. Dicunt vir & vxor vnũ tam propter cõiunctio-
Matth.5.19 nem q̃ propter originẽ fœminæ, quæ de masculi latere creata est, tũ etiã ob carnalẽ & lici
Deuter.24 tam tñ dilectionẽ, qua se mutuo diligunt, quẽadmodum q se spũaliter diligunt vna anima
dicunt. Vnde aliàs: Omniũ credentiũ erat cor vnũ & anima vna. Habebunt ergo cõiuga
ti indiuiduã vitæ cõsuetudinẽ. i. se nõ separent. Qui em̃ (inqt Chrus) dimiserit vxorẽ suã,
(nisi ob fornicationẽ) & aliã duxerit, mœchat, & q dimissam duxerit, mœchat. Nec licet
dare libellũ repudij eodẽ teste, qm̃ ab initio nõ sic fuit, q̃d Moses quondã ob duritiã cor-
dis Iudæoꝝ ꝑmisit Iudæis, ne videlicet in suas cõiuges propter desideria ad alias homici
dia ꝑpetrarẽt. Quod aũt ꝑmittimus, nolentes indulgemus, qa malam voluntatẽ hoĩm ad
plenũ prohibere nõ possumus. Permisit em̃ Moses coactus Iudæis facere mala, ne facerẽt
peiora, in quo nõ dei iustitiã ipsis demõstrauit, sed à pctõ abstulit culpã peccãdi, vt quasi
secundum legem agentibus istis, peccatum ipsoꝝ non videretur esse peccatum.

L.nullũ.ff. ¶Ex qbus mõ licebit colligere, q̃ impie hactenus nõnulli apostatæ egerint & docuerint G
de diuortí. q dimissis vxoribus alias supinduxerũt. Iure tñ & lege ipsa cẽsente aliqñ eas separant cõiu-
L. cõsensu ges ex certis & arduis causis quo ad thorum, q tñ altero viuente cõtrahere nequeunt, siq-
L.eodem dem ex primo coniugali consensu semp ꝑ sint coniuncti. De quo latissime alias docuimus.
L.exigere, ¶Dicit quoq; in definitiõe cõicationẽ iuris humani & diuini &c. humani ideo, qa mu- H
ff.de iudic. lier efficit eius fori, cuius est vir, vti Cæsareis cautũ est legibus. Diuini adeo, qm̃ cõtrahere
debẽt, q eiusdẽ sunt religionis. Non em̃ debet virgo nubere hęretico, quẽadmodũ cauet
28.q.2. C. tam Pont. q̃ Imp. legibus. Sane inqt cõcilium Agathense, Nõ oportet cũ hoĩbus hæreti-
non ops cis miscere cõnubia, vel & filios & filias dare, sed potius accipere, si tñ se profitent Chria-
L.nequis nos esse futuros & catholicos. Et hoc p̃t videri ecclesia instituisse, ne infidelis fidelẽ ad hæ
L.nemo c. resim ꝑniciosam trahere possit, & recte qdẽ admonita sacris lr̃is. In qb' in veteri testamẽ
de Iudæis to dñs inhibet, ne cõtrahant cõnubia cum alienigenis mulieribus, nimiꝝ, ne p eas filij Is-
Deute.7 rael traherent ad idololatriã. Neq; (inqt dñs) sociabis cõiugia. Filiã tuã nõ dabis filio eius,
1.Esdr.10 nec filiã illi' gẽtis accipies filio tuo, qa seducet filiũ tuũ, ne sequat me, vt magis seruiet dijs
alienis. Sic Esdras vir sanctus iussit abijci vxores alienigenas cũ filijs Israel fidelibus. Qui
2.Esdr.9 ait: Vos iniq̃ fecistis, collocãdo in vobis matrimoniũ vxores alienigenas, vt adderetis ad
pctã Israel. Et nũc date cõfessionẽ & magnificẽtiã dño deo prm nroꝝ, & ꝑficite volũtatẽ
Ruth 1.4 ipsius, & discedite à gẽtibus terræ, & ab vxoribus alienigenis. Hinc Booz Israeliticus neq;
1.Cor.7 q̃ duxisset Ruth Moabitidẽ vxorẽ, nisi relicta gẽtilitate ad cultũ vnius dei cõuersam.

¶Nec interim obstabit, quod Apostolus videatur concessisse, vt fidelis cũ infideli coha- I
bitet in coniugio, data infideli licentia (si is voluerit) discedendi, ne tamen fidelis sequat

infidelẽ

infidelē. Quia rñdeo, ex Pauli verbis euidēter colligi, hoc ipm concessisse & intellexisse de
tēpore nascentis ecclesiæ, qñ tam de Iudæis q̃ de gētibus multi cōuertebant ad fidē Chri
sti, qñ, inquā, & spes erat, vt ꝑ fidelē personā infidelis ad fidē cōuerteret, verāq; religionē,
& maxime de gētilibus, obstinatis paulo post Iudæis. Nō aūt ipm cōcessisse alio vel hoc
in primis tēpore, q̄ videmus tā Iudæos q̃ gētiles cōtra fidē Chrī obstinatos esse, verisimi-
liusq; habere ex supradictis (qa ad malū oēs proniores sunt, & paucissimi sint q̄ velint cru Gene. 8.
cem accipere, & Christū per angustā viam & portā sequi) fidelē peruerti ꝑ infidelē. Vn- Matth. 8
de catholica ecclesia optime ꝑmota, cauit, ne impares religione mutuo cōtraherēt, & ma
xime Christiani cū hæreticis, de qbus semel & iteꝝ admonitis nulla ē reuertēdi spes, imo
q̄ obstinatissimi suis phaleratis suasionibus, voluptuosisq; dogmatibus citius ꝑuertūt & se- Titū. 3
ducūt, à qbus vt caueāt Christiani tanq̃ à leprosis, anhelitu inficiētibus, singulariter hor-
tatur Aplus: Hæreticū (inquiens) hominē post vnā & alterā correptionē deuita, sciens, qa 2. Timo. 3
subuersus est, proprioq; iudicio cōdēnatus. Et alio in loco: Mali aūt hoīe a. s. hæretici, & 2. Timot. 3
seductores proficiūt in peius, errātes & in errorē mittētes, quoꝝ sermo vt cancer serpit.

K ¶Ex qbus satis claret, q̃ dehortatus sit Paulus à cōiugio hæreticoꝝ, quū ab ijs voluerit
cauendū oībus Chrīanis, longe magis à cōiugio, in q̄ facile ꝑuertūt hæretici. Adde Apo-
stolū de cohabitatione infideliū magis dicere de indulgētia & ꝑmissione q̃ ꝓcepto, quum
ait: Nā cæteris dico ego, nō dñs. Imo & illū voluisse, neminē in cōiugio sequi hoīem hære
ticū discedentē, nisi qui ꝑ reuelationē à deo sciret se posse hæreticū vel infidelē cōuertere
ad verā religionē. Id q̄d pene (imo prorsus in hæretico) impossibile putat futuꝝ, inquiēs:
Vnde eñ scis mulier, si viꝝ saluū facies? Aut vnde scis vir, si mulierē saluā facies? Nisi vni-
cuiq; sicut dimisit deus? Reliqua suo q̄q; tēpore & loco dabimus. Quæ hactenus dicta sunt
arbitramur sufficere pro expositiōe matrimonij, de cuius nūc institutione dicturi sumus.

L ¶Et scias deū Max. instituisse matrimoniū, & quidē. Primo, ante pctm̄ in paradiso, &
quidē in obsequiū humani gñis propagādi, vt ipm vsq; ad finē mūdi generatiōe ipsa du-
raret, quādo. s. mulierē in adiutoriū viri. s. ad speciē humanā multiplicādā de costa ipsius Gene. 2
dormiētis deus formauit, & dixit eis: Crescite & multiplicamini. Adam vero dicēte: Hoc
nūc os ex ossibus meis. Quæ quidē verba protulit à deo inspiratus, vt intelligeret matri-
moniū à deo institutū. Et tūc sane matrimoniū dūtaxat erat in officiū. s. procreādi. Nulla Gene. 4
eñ cōcupiscētia vrgebant, nec tñ Adā cognouit Euā, nisi eiectus de paradiso in terrā istā
habitabilē, q̄ propter benedictionē dei. s. crescite, &c. repleta est. Quia aūt propter multi-
plicatā hominū iniquitatē, deus totū genus humanū, dempto Noe cū familia ipsius, dilu- Gene. 7
uio delesset, hocq; cessante paucitas esset hoīm. Tū. Secūdo, deus Max. sua motus miseri-
cordia post peccatū extra paradisum instituit matrimoniū, tū in officiū multiplicādi hu
mani gñis, inquiēs benedicēdo ad Noe n & eius familiā, Crescite & multiplicamini, & re- Gene. 9
plete terrā &c. q̄d vtiq; factū est. Nā ex filijs Sem impleta est Asia, ex filijs Iaphet Europa, Gene. 10
& ex filijs Cham Aphrica, &, inquā, instituit, in remediū vulneris peccati cōtra cōcupiscē
tiam, scribēte Paulo: Propter fornicationē. s. vitandā, vnusquisq; suā habeat vxorē. Quo 1. Cor. 7
nimiꝝ dicto Aplus ostēdit, quācunq; libidinē quocūq; modo factā, esse contra deū, & sic
peccatū mortale, id q̄d, ne quis luxuriando cadat, vult potius trahendū esse matrimoniū.
Et hæc de institutiōe matrimonij, q̄d ipse Chrs dñs, omniū Christianoꝝ autor, vnde om
nia sacramēta suā recipiunt virtutē, nō modo cōfirmauit in nouo test. sed & sacramentū
ecclesiæ effecit, inquiēs: Qui fecit hominē ab initio, masculū & fœminā fecit eos. Et dixit: Matth. 5. 19
Propter hoc dimittet homo patrē & matrē & adhærebit vxori suæ, & erūt duo in carne Marc. 10
vna. Itaq; iam nō sunt duo, sed vna caro. Quos ergo deus coniunxit, homo nō separet. Gene 2

M ¶An vero sacramentū sit, & quidē ecclesiæ Christianæ, videbimus, vbi prius intellexe Ephe. 5
rimus q̄d sit sacramētū ecclesiæ. Est aūt ipm sacræ rei signū, virtute interim diuina grām
elargiens: nēpe in quo sub tegumento visibiliū reꝝ virtus diuina secretius salutē operat,
efficiēs q̄d figurat. Baptismus eñ, q̄ sit īmersione aquæ, à peccatis lotionē signat, grām cō
cupiscētiæ carnalis diminuēdæ, luminis fidei habēdi ꝓbens, quēadmodū suo tpe, deo vo
lente dicemus: nihil moraturi, quin erroris cōuincemus schismaticos, nescio q̄ porten-
tuosa eructātes de baptismo, sicut & de matrimonio. Id quod q̃ falso in ordinē à sacra-
mentia ecclesiæ redegerint, patet ex defunctionis ab ecclesia receptæ dilucidatione.

N ¶Etenim matrimoniū esse ecclesiæ sacramētū. Primo liquet authoritate oīm doctoꝝ
orthodoxoꝝ tā vita q̃ doctrina illustriū, qbus citra scripturæ authoritatē nemo sapiēs re
luctat. Secūdo, authoritate ecclesiæ catholicæ, q̄ ipsum inter ecclesiæ sacramēta recenset,
cui proculdubio credēdū est, quū (teste Aplo) veritatis sit colūna & firmamētū. Cuius au- 1. Timot. 3
thoritati innixa est oīs euāgelica veritas, imo totius sacræ scripturæ firmitas, huic igit tu
to cōtra hæreticos standū censemus. Esse vero matrimoniū simpliciter sacramentū, con
stat, qa ipm est sanctissimæ rei signū. s. coniunctionis Chrī spōsi cū sponsa ecclesia. Vnde

Ephe.5 Apl'us loquẽs de matrimonio, ait: Sacramẽtũ hoc magnũ est. Ego aũt dico in Chr̃o & in ecclesia. Nec audiẽdus est hæresiarcha, q dicit, p hoc q̃d Paulus subiungit, In Chr̃o & ecclesia, ip̃m excludere à matrimonio sacramẽti cognomẽ. Nã alioqui si quis diceret, Baptismũ, sacr̃m magnũ esse in expiatione à pc̃tõ originali, tolleret à baptismo sacramẽti rationẽ. Siquidẽ Apl'us dixit: Ego aũt dico in Chr̃o & in ecclesia, vt rationẽ aperiat magni. Q. d. Coniunctio viri & fœiæ sacr̃m est magnũ, qa in Chr̃o & in ecclesia q̃d magnũ figurat. Cõsequit propterea, cõiugiũ magnũ esse sacr̃m in Chr̃o & ecclesia, igit cõnubiũ est. Sane pronomẽ illud, demõstrat cõiunctionẽ viri & fœiæ, de q̃ iamiam Paulus dixerat. Est itaq; clarissima Apostoli sentẽtia, Cõiunctio siue adhæsio viri & vxoris in carne vna (quã appellamus matrimoniũ) est sacr̃m magnũ in hoc q̃d est signũ cõiunctionis Chr̃i & ecclesiæ.
Iohan.6. Math.9 Marci.2 Esse aũt inter Christũ & ecclesiã cõiunctionẽ eam, q̃ periode est inter spõsum & spõsam, Chr̃s ipse subindicat, dicẽs: Qui habet spõsam, spõsus est, de seipso loquẽs. Et rursus: Nunquid possunt filij spõsi lugere, q̃diu cũ illis est spõsus? Ipse Chr̃s se sponsum intelligẽs, filios
Ephe.5 spõsi suos discipulos, adeoq; oẽs Chr̃ianos, q cõgregati in ecclesiã sunt, intelligẽdos innuit. Est aũt ecclesia Chr̃i spõsa ex oĩbus gẽtibus cõgregata, illi integritate mẽtis, pfectione charitatis, vnitate catholicæ fidei cõcordia pacis copulata ẽ: hãc sibi spõsam ille in thalamo
Psal.18. Osee.2. Apoca.21. vteri virginalis sibi sociauit, & p̃tio sui sanguinis redemit ac mũdauit. Hinc pphetas: Tanq̃ spõsus pcedẽs de thalamo suo, eãdẽq; sibi p fidẽ cõsummauit, apud aliũ pphetã inquiẽs: Despõsabo te mihi in fide. Vnde Apoca. habet: Vidi sanctã ciuitatẽ Hierusalẽ nouã descẽdentẽ de cœlo, à deo paratã, sicut spõsam ornatã viro suo. Et audiui vocẽ magnã de throno dicẽtẽ: Ecce tabernaculũ dei cũ hoĩbus, & habitabit cũ eis. Quo certe ĩ loco de nuptijs spõsæ & agni frequẽs fit mẽtio. Et Chr̃s pariter in euãgelio passim nuptiarum meminit.
2.Cor.11 Et Apl's ait: Aemulor enĩ vos dei æmulatiõe. Despõdi enĩ vos vni viro virginẽ castã exhibere Chr̃o. Ex qbus hucusq; memoratis (trãseo reliq̃, q̃ adduci possent) colligim', q̃ pie & vere Apl'us cõtra impios matrimonij detractores scripserit, ip̃m cõiugiũ nõ modo sacr̃m esse magnũ ostẽdens, q̃d magnã & occultã rẽ & sanctã repsentet. s. Chr̃i & ecclesiæ p fidẽ,
Iohan.1. copulationẽ, sed & eã præ se ferat cõiunctionẽ ineffabilẽ, qua Chr̃s in vtero virginis, cooperatore spũ sancto, verbũ caro factũ est, seq; hũanæ naturę p adsumptionẽ humanitatis cõiunxit, deus hõ factus, & sic homo deus, idẽq; Chr̃s deus, imo & eã figurat sanctã cõiunctionẽ, qua sibi Christus deus animã vniuscuiusq; iusti per spũalem gr̃æ influxũ coniũgit.

¶Nec hõ idiota magni faciat, q̃d quidã in eo loco Apostoli nõ sacr̃m, sed mysteriũ verterũt, qñquidẽ idẽ sit vtrũq;, q̃uis in hoc Græcũ, illud latinũ: significat enĩ vtrũq; rẽ aliquã sacrã, adeoq; occultã. Hinc rem non sine sacramẽto vel mysterio fieri dicimus, q̃ occulta aliqua sactorũ rõne proficiscit. Hinc nõ sine mysterio apud Christianos vir & vxor indiuidualiter cõiungunt, quũ in ea cõiunctiõe triplex illa supradicta cõiunctio diuina figuret. Et sic profecto nullũ est ecclesiæ sacramẽtũ, q̃d non idẽ sit & mysteriũ siue arcanũ, vtpote, q sub sensibili signo abditã contineat gr̃am, & inuisibilẽ eandẽq; secreto operet, q̃uis ob rudiores, q plerunq; literæ plurimũ inhærẽt, censuerim tutius eundẽ fuisse locũ vertẽdũ latina dictione sacr̃m, perinde atq; apud oẽs trita, adeoq; recepta, vt quotiẽs audit matrimoniũ esse sacramentũ, toties ip̃m intelligitur ecclesiæ sacramẽtũ esse, q̃d secretã & reconditã habeat dispẽsationẽ, id est, q̃d (vt alia ecclesiæ sacramẽta) virtutẽ & gr̃am à deo dispensatã & collatã conferat. Id q̃d à simplicioribus nõ ilico intelligit in dictione mysterio, vtpote ab ecclesia in hac re minus visitato. Cuius sane causa diuus Hieron. Græcæ linguæ doctissimus, maluit fortassis sacramẽtũ q̃ mysteriũ, quod Græcũ est, vertere & legere, ne imbecilles redderet dubios in eo, q̃d certũ sit. s. matrimoniũ sacramentũ nõ p̃stare gr̃am. Quẽadmodũ perperam contendũt schismatici, q postq̃ erroris sunt testimonio scripturæ cõuicti, quãdo dixerũt coniugiũ non esse sacramentũ, e vestigio, vt ventus, instabiles, adfirmare ip̃m coniugium esse coacti, negant ipsum esse sacramentum, in quo, hoc ip̃m suscipientibus aliqua cõferatur gr̃a, nec nuptias in hoc à deo institutas, vt essent propriæ gratiæ signũ. Cõtra q̃s etsi alio in loco pluribus nõ contemnẽdis, vt quidã adfirmãt, disputauimus, hic tñ non grauabimur aliqua in mediũ afferre, quibus minus adulti, facile ad credendũ induci poterũt in sacramento matrimonij gratiam conferri. Et quidem. O

¶Primo, q ecclesia catholica quondam concilio Florentino, sedente Eugenio quarto, representata finierit, matrimonij sacramentũ comitari gratiam necessario, obice remoto, quæ illud in sacramentorũ numero recenset nouæ legis, quorũ septem sunt, baptismus, cõfirmatio, eucharistia, pœnitentia, extrema vnctio, ordo & matrimonium. Absit igitur, non standum putemus cum ecclesia, veritatis columna. P

1.Timot.3 ¶Secũdo, nisi hoc esset, sacramẽta nouæ legis nihil distarẽt à sacramẽtis veteris legis, q̃ eadẽ concilij determinatione teste, gratiã (vt eius vtar verbo) nõ causabant, sed eam solũ per passionẽ Christi dandam esse figurabant, Atqui hæc nostra sacramenta & continent Q

gratiam

grãm & ipſam digne ſuſcipiẽtibus cõferũt. Eſſet aũt abſurdũ & cõtra ſcripturam, dicere, 1.Cor.10
Nouã legẽ.ſ.gr̃æ, nihil habere diſcriminis in hoc veteri lege, in quo oĩa futuræ erãt veri- Coloſſ.2
tis figura, q̃ nunc à veritate p Chriſtũ, quaſi à ſole vmbra eſt depulſa, dicente Apl̃o: Hæc Hebr.10
aũt oĩa in figura cõtingebãt illis. Et alias: Quæ ſunt vmbra futurorũ. Idẽ ad Heb. Vmbrã
em̃ habẽs lex futurorũ bonorũ, non ipſam imaginẽ rerũ. Sic ſanctiſſimi ſacramenti eucha
riſtiæ figura fuit immolatio ipſius Iſaac, deſtinata & propoſita ab Abrahamo patre ſuo,
quæ typũ geſſit immolationis Ieſu Chriſti in cruce, à deo patre nobis exhibitæ. Sic & im Gene.22
molatio agni paſchalis, facta à populo Iſraelitico Aegyptũ egreſſuro, figura fuit oblatio Exod.12
nis ipſius Chr̃i in cruce, cuius memoria potiſſimũ p hoc recolitur myſteriũ. Sic & manna Exod.16
de cœlo datũ eidẽ populo quadraginta annis in deſerto figura fuit corporis Chr̃i, veri mã
næ, quo perinde viatico refecti p̃ſentis vitæ curſum tranſigamus & terrã promiſſionis de
niq; ſubeamus. Sic & ſacrificiũ Melchiſedech, Dauid teſte, q̃d fiebat pane & vino, figura Gene.14
fuit ſacrificij veri Melchiſedech Ieſu Chriſti, q & ipſo vero pane & vino, nimirũ corpore Pſal.109
& ſanguine ſuo ſacrificauit, ſacrificandũq; inſtituit p ſuos apl̃os & eorũ ſucceſſores, vt fiat Hebr.7
idipſum, canente propheta, in æternũ, & ipſe Chriſtus miniſterio illorũ ſacerdos eſſet in Matth.26
æternũ ſecundũ ordinẽ Melchiſedech. Sanc ea fuere omnia vetera, quæ (teſte Apoſtolo) Marc.14
tranſierunt, facta in Chr̃o, quæ ipſa eſt veritas, oĩa ſunt noua, ideoq; à veteribus plurimũ Luc.22
diſcreta. Id q̃d vides maxime intelligendum de ſacramentis nouæ legis, ex quorũ eſt nu 1.Cor.11.
mero matrimonij ſacramentũ, in quo, vt in alijs, gratia communicatur, vel. 2.Cor.5
Eſa.45

R ¶Tertio, etſi nõ prorſus de verbo ad verbũ ex ſcripturis colligi poſſit, grãm in cõiugio Apoca.21.
virtute diuina cõferri aduerſus tergiuerſatores & calũniatores, colligi tñ poteſt ex intel-
lectu vero ſcripturarũ. Siquidẽ cõſtet fornicationẽ omnẽ vel quãlibet ſimplicẽ ex lege di- Deut.23
uina eſſe peccatũ, dicẽte ſcriptura: Nõ erit meretrix de filiabus Iſrael, neq; ſcortator de fi Tobie.5
lijs Iſrael. Et Tobias: Attẽde tibi (inqt) à fornicatione. Et Paulus: Fugite fornicationem. 1.Cor.6

S ¶Certe magna cõfert gr̃a in ſacramẽto matrimonio cõiugatis, q̃d huius virtute forni-
catio prius ad mortẽ, mõ cõiugatis fit in remediũ licita. Hoc aũt ita eẽ arguit Paulus: Pro 1.Timo.7
pter fornicationẽ aũt, inquiẽs, vnuſq;q; ſuã vxorẽ habeat, & vnaquæq; ſuũ virũ habeat.

¶Deinde neminẽ latet, hoĩem corpe ſimul & ſpũ cõſtare, hinc deũ, cũ dixit bñdicẽdo: Gene.2
Creſcite & multiplicamini, homini etiã inſudiſſe grãm ſpiritalẽ, vt creſcerẽt & multiplica
rent virtutib⁹ & opibus bonis, ita vt p eã q̃q; grãm, q̃ in matrimonio requirunt, facili⁹ cõ
iugati, opari poſſint. Id q̃d Apl̃us notare videt, qñ dicit, Honorabile cõiugiũ & thorũ ima Hebræ.13
culatũ: ſiquidẽ nihil carere macula poſſit, ſi gr̃a careat. Igit ſi thorus immaculatus eſt, con
iugiũ ipm gr̃a comitat, quã deus ſua benignitate cõiugio iũgere curat, vt cõiuges fidẽ ma
trimonij & reliqua eius bona ſeruare facilius valeãt, q̃d etem̃ experiẽtia rerũ magiſtra q̃ti-
die docet. Raro em̃ vel nunq̃ inter fornicatores fidẽ (ſi mõ fides inter pphanos amatores
vocari queat) videmus tãtiſper durare, vt in cõiugatis, vel quãlibet mutuo amore ardeãt.

¶Et rurſus, quũ iudicio oĩm theologorũ ſacramẽta nouæ legis efficiant, q̃d figurãt, nõ
dubiũ eſt, cõtrahentibus cõferri grãm per hoc ſacramentũ, qua ad vnitatẽ Chr̃i & eccle
ſiæ attinẽt, id q̃d eis maxĩe neceſſariũ eſt, vt ſic carnalibus & terrenis intendãt, vt interim
à Chr̃o & eccleſia nõ diſiunganti quod minime extra ſtatũ coniugij fieri queat, quando-
quidẽ ex Paulo quaſi cõſtat poſſe coniuges ea quæ & dñi & quæ ſunt mundi, cogitare.

T ¶Præterea, cũ (teſte eodẽ) ſanctificatus ſit vir infidelis p mulierẽ fidelẽ, videri adſolet, 1.Cor.7
cõiugiũ tale pper accedẽtẽ alterius fidẽ plus ſctĩtatis habere q̃ prius, hocq; fieri p grãm
ſacr̃m talẽ, q̃ ante baptiſmũ oĩm ſacramẽtorũ ianuã ad infidelẽ cõiugẽ ingredi haud quit.

¶Inſup magna eſt gr̃a in hoc ſacramẽto, qua ſciat vnuſq;q; vas ſuũ.ſ. vxorẽ poſſidere 1.Theſſa.4
in honorẽ, nõ in paſſione deſiderij, ſicut gẽtes, q̃ ignorãt deũ. Itẽq;, vt vir ſit ſua vxore cõ
tentus, vel quãlibet deformi, camq; honeſte cognoſcat. ¶Demũ & hæc nõ cenſeri po
tuerit exigua gr̃a, qua vterq; cõiugiũ ſibi ad ea q̃ neceſſaria ſunt vitæ, cõmodius prouide- Gene.2.
re poteſt q̃ ſi vterq; eſſet priuatus, Id q̃d videm⁹ in ea domo, q̃ vel viro vel muliere caret.
Hinc vel propter hoc etiã recte videt à deo homini protoplaſto adiũcta muliere in adiu
toriũ, qñ (vt ait ſcriptura) væ ſit homini ſoli, qm̃ cũ ceciderit, nõ habeat ſubleuantem ſe. Eccl.4

¶Poſtremũ, & hoc quoq; grãm nõ inepte quis dixerit, q̃d ex cõſanguinitate & affini-
tate vtriuſq; coniugũ multa ſubſequant cõmoda, ſiquidẽ amicitiæ multiplicatio & chari
tatis atq; concordiæ in plures homines dilatatio ex matrimonio ſubnaſcatur: ſane nume
roſius ſe porrigit charitas, quũ quis alium habeat patrem, alium ſocerum.

V ¶Et vt ſemel finiamus, qs in eo ſacramẽto facile negabit grãm cõferri, q̃d Chr̃s dñs, vn Iohan.2
de oĩm ſacramentorũ virtus emanat, ſua, ſuæq; matris p̃ſentia nõ modo cõmendauit, ſed
& prodigioſo munere honeſtauit, haud alias ſuorũ miraculorũ initium auſpicatus.

¶Ex qbus ſane vniuerſis, q̃ & alias de virginitate diximus, nemo nõ, niſi à ſenſu cõmuni
alienus colliget, ita eſſe laudandã virginitatẽ, vt interim cõiugio ſua ſit laus & cõmẽdatio

& quod suũ est, vnicuiq; tribuat, quũ vterq; tã virginũ q̃ coniugatorũ status deo pro loco,
tẽpore, psonaq́; sit æque gratus, & adsit sua vtriq; à deo salus. Modo igit collatione facta,
q a bona sit castitas cõiugalis, melior cõtinẽtia vidualis, optima pfectio virginalis, ad pro
Lucæ.1.2 bandã omnẽ graduũ electionẽ, ad discernendũq; meritã singulorũ, scimus ex immacula-
Lucę.2 to virginis vtero Christũ voluisse nasci, à prophetico Annæ viduæ ore mox natũ bñdici, à
Iohan.2 nuptiarũ celebrationibus adhuc iuuenẽ inuitari, suaq́; psentia & matris & discipulorũ cõiu
ges honorate. Cæterũ etsi ex aliqbus causis, quas nuper recẽsuimus, cõstat, statũ cõiugalẽ
cæteris esse inferiorẽ, potest tñ & ille cæteris etiamnũ censeri superior, vel ideo, q̃d tã ma
gnũ sit sacramentũ, vnde illi coniungunt, matrimoniũ, vt cæteris pstet, quæ in terris, hoc
aũt à deo & primũ omniũ in paradiso sit institutũ, cætera ad remediũ, hoc ad cõsortiũ fe-
licitatis, cætera naturæ collapsæ sunt adhibita, vnum illud datum est, & quidem ab eo, à
quo & vitã accepimus & redẽpti sumus, q̃d & diuina sua psentia & operatione vel ideo
sanctificare dignatus est, vt illi virtutẽ propriã infunderet & oĩbus venerabile redderet,
idemq́; sanctũ. Valtant ea propter q idipsum vel tantillũ vituperant vel suggillãt, q̃d tam
in loco sancto deus & ad tot bona, vt audiuimus, instituit ac sanctificauit, natura sanciuit,
ratio suadet, diuinæ pariter & humanæ literæ laudãt, omniũ gentiũ cõsensus approbat,
& quod tot sanctissimi hoĩes amplexati sunt. Id q̃d nobis Christianis hoc debet magis eẽ
sanctũ, quod sacramentũ est ecclesiæ, & hoc quidẽ magnũ ob rem magnã, quã in Christo
& ecclesia signat, quẽadmodũ paulo ante disseruimus. Nec est q̃d latius illud conemur in
psentia extollere, quod tot excellentissima testimonia extollũt, vnde etiam nõ defuere, q
in eius laudem encomia nõ contemnenda perscripserunt, sua inibi ingenia, qm̃ argumen
tum copiosum habuerunt more oratorio non parum exercentes. X
¶Igit superest vt doceamus qua rõne atq; via ad tã sacrosanctũ ecclesiæ sacramẽtũ per
ueniri possit, ne eo ingressis tãti sacramẽti sanctitas magis nocumẽto sit futura q̃ cõmodo
Exod.3 Quod fieri solet, q̃ties pctõres in loco sancto sibi standũ putãt, quũ rite stare nequeãt in lo
Iosue.5 co sancto nisi sancti, dicẽte dño ad Iosue & ad Mosen: Nõ appropinquas huc, solue calcia
mentũ de pedibus tuis, locus eñ in q̃ stas, terra sancta es. Quàm eñ periculo sit plenũ, in-
Tobię.3 digne nuptias amplecti, tãq; venerabile sacramẽtũ citra sanctitatẽ suscipere, nõ obscure
intelligimus in septẽ maritis Saræ filiæ Raguelis in Rages ciuitate Medorũ, q̃s oẽs dæmo-
niũ, noĩe Asmodeus, occidit, mox vt ingressi sunt ad spõsam: nimirũ, vt historia docet, in-
digni cõiugio tãto. Id q̃d certe & nũc fieri posse nõ dubitamus, cũ hoc sacrm̃ tã sanctę sit
rei signũ, vnionis. s. Chri & ecclesiæ, tãq; gratijs plenũ, vt fortassis ad eũ, q panẽ in nuptijs
Christianis comedere velit, nõ absurde dici queat, q̃d Aplus de sacratissimo pane corpo-
1.Cor.11. ris Chri olim dixit: Probet aũt seipsum hõ, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui
eñ mãducat & bibit indigne, iudiciũ sibi mãducat & bibit, nõ dijudicãs corpus dñi, scili-
cet q̃d ex Chr̃o, vti capite & ecclesia ceu mẽbris coadunatũ nuptijs, repsentat. Certe con
tracturi debẽt magnopere cauere, ne perperã nuptias attentẽt, haud dubitãtes, plerosq;
ex ijs, q indignos se tanto sacramẽto reddiderũt, infirmari, plerosq; dormire, plerosq; nõ
capere fructus & bona matrimonij. Debẽt, inquã, eẽ nõ immemores ex ea indignitate &
Matth.19 inter cõiuges & prolẽ pariter pacẽ aut nihil prius sibi feliciter cõstare, nec debẽt sine iusta
1.Cor.7 deliberatiõe ad tantũ sacrm̃ accedere, vnde, nisi morte interueniẽte, discedere nequeunt.
¶Quãobrẽ operæpretiũ cẽsemus, vt paucis pro tpe agamus, quõ sit ad hoc dignissimũ Y
sacrm̃ digne accedendũ, digneq́; in eo manẽdũ, ipmq́; salutariter ad oĩa finiendũ. Quo fa
cto, ad veras tandẽ, easq; cœlestes nuptias puenire tute valeamus. In principio proinde,
q digne vt ad bene beateq́; viuendũ nuptias habere optatis, liber primũ ab ijs, q̃ matrimo
niũ ex cõstitutione ecclesiæ impediũt, virginẽ pro virili tandẽ quærat, qualẽ nuper descri
psimus. Qua inuenta, sequat ordinẽ & conditionẽ hodierni euangelij nuptiarum.
¶Primo curet suas nuptias fieri in Chana Galilææ. i. in zelo dñi exercituũ (ita eñ inter
pretat Chana) id est, curet nuptias habere nõ libidinosa voluptate carnis, sed desiderio vo
lũtatis dei, legisq́; diuinæ implẽdæ, positæ ad suscipiendã prolẽ ductus, q̃ subinde deũ ag-
noscat, cuius ordinatiõe suscepta fuerit, legẽq́; & voluntatẽ eius similiter obseruet & custo
diat. Hoc eñ (vt Apls ait) ẽ in dño nubere, ad cuius gloriã (e odẽ teste) oĩa fieri debẽt. Hoc
1.Cor.10 est quod angelus Tobiã monuit & docuit: Accipies, inquiẽs, virginẽ cũ timore dñi, amo-
Tob.6 re filiorũ magis q̃ libidine ductus, vt in semine Abrahæ, scilicet Christo, benedictionẽ in
filijs cõsequaris. Illi vero (cuiusmodi fuere septẽ viri, q̃s Sara prius habuit) qui coniugiũ
ita suscipiunt, vt deũ à se & sua mente excutiant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus &
mus, quibus non est intellectus, habet potestatem super eos dæmonium.
¶Secũdo, habita tã sancta ad nuptias cõtrahẽdas intẽtione, vterq; cõtrahẽs in cubiculũ Z
Psal.31. suũ eat, tribus diebus oret, quẽadmodũ Sara fecit in sua oratiõe deuotissima, vt deus eas,
quas sit vterq; initurus, nuptias velit eẽ faustas atq; felices. Id q̃d etiãnũ facient priusq̃ sibi
mutuo

mutuo reddāt debitū,iuxta angeli consiliū,quod Tobiæ præbuit,vt à spōsa abstineret in Tob.3
cubiculo tribus diebus & noctibus,interim vterq̧ oraret,vt benedictionem cōiugij à deo
cōseque..t,& filij procrearent incolumes.Sane tres noctes,sunt tres partes pœnitētiæ,cō
tritio,cōfessio,satisfactio,q̄bus nox peccatorum fugat,quas vellim p̄cedere omnē matrimo Tob.8
nij cōtractū,interq̧ eas cū Tobia & Sara orandū:Dn̄e deus patrū nostrorum, benedicant te
cœli,terræ,mareq̧ & fontes & flumina & oēs creaturæ tuæ,q̄ in eis sunt.Tu fecisti Adā
de limo terræ,dedistiq̧ ei adiutoriū Euā.Et nūc dn̄e tu scis,q̄a non luxuriæ causa accipio
sororē meā cōiugē,sed sola posteritatis dilectiōe,in qua benedicat nomē tuū in secula se-
culorum.Miserere nobis dn̄e(hæc sunt verba Saræ)miserere nobis,& cōsenescamus ambo
pariter sani.Hactenus Tobias cū sua Sara,quē vtinā & quiq̧ opt.sequerent in nuptijs cō
trahēdis & cōtractis,memores & se eē filios nō mō sanctorum,sed sanctos sanctorum.s.Chri Johan.1
q̄ eos sibi filios nō ex sanguine neq̧ ex voluptate carnis,sed sua misericordia p fidē fecit,q
nō possunt ita cōiūgi,sicut gētes q̄ ignorāt deū.Præparēt itaq̧ cōtracturi se modis oībus,
vt sacramēti gr̄æ esse queāt participes,q̄ certe in peccatis detētis haud cōmunicat.Si em̄ Esa.52
ait Esaias,mūdamini,q̄ fertis vasa dn̄i,multo magis mūdari debuerint,q̄ suscipiūt tā san
ctū sacramētū,q̄d tā multiplicis gr̄æ vas est.Hæc pro syncera in vos charitate obiter dix
erim,proinde atq̧ nō minus Christiana q̄magnopere ad bn̄ beateq̧ viuendū in coniugio
necessaria,q̄bus cū velim & seruatū iri,q̄ ex laudabili vniuscuiusq̧ ecclesiæ consuetudine
obseruari cōsueuerūt,q̄bus obmissis, nuptiæ pessum fint iturę.Ea aūt facile vident originē Tob.7
bonā suscepisse ab antiquis patrib⁹ sanctis,vti videre ē apud Tobiā.Siquidē(ait scriptura)
Raguel app̄hendēs dexterā filiæ suæ,dextræ Tobiæ tradidit,dicēs:Deus Abrahā,& deus
Isaac,& deus Iacob vobiscū sit,& ipse cōiungat vos,impleatq̧ bn̄dictionē in vobis.Et ac
cepta charta,fecerūt cōscriptionē cōiugij.Et post hoc epulati sunt,bn̄dicētes deū.Hæc ni
mirū factitarūt veteres.Quid igit ipsi faciemus,q̄ à Chr̄o dn̄o nostro lōge clarius & eui-
dētius ad hm̄ōi negotia instituti sumus?Sed,proh dolor,nihil pene videm⁹ in sanctissima
nr̄a religione,q̄d hac p̄sertim tempestate p voluptuosos,carnalesq̧ istos apostatas nō sit
vel prophanatū vel corrumpi cœptū,q̄ haud dubie propterea aliq̄n suā mercedē sunt re-
cepturi,q̄ vtiq̧ tanq̄ veræ religionis corruptores & sacrilegi,essent à potestatib⁹ puniēdi,
vt sua deo gloria,reipublicæq̧ Christ.tranquillitas restitueret,hactenus p istos ferme ex-
tincta,vel certe extingui cœpta.In q̄s,nisi serio fuerit animaduersum,nō aliam videbim⁹
Germaniā nostrā dudū pacatissimā q̄ futurā Babyloniā,in qua nihil sibi cōstabit confuso
passim in oībus rebus,ordine,sine q̄ nihil,nisi sempiternus horror esse poterit.Id q̄d plera
q̧ Germaniæ loca hucusq̧ propter pernitiosam hæresim experta sunt,forte magis exper
tura,q̄d deus auertat.Videmus,inquā,ductu istorum nebulonū,vsqueadeo publicæ nuptia-
rū esse honestati detractū,vt plane sine discrimine pessimi quiq̧ haud secus ac ad rem ali
quā prorsus prophanā accurrāt,vtpote sine dei timore,sine sacramēti reuerētia,sine con
fessione,cū omni lasciuia,quorum certe tāto grauiora sunt pctā,quāto in lege noua sacra-
mentū illud ē maioris gr̄æ ex diuina misericordia collatiuū.Sed faxit deus,vt q̄ sui sunt ho
A noris & nr̄æ salutis,decētius & rectius amplectemur,quo nihil in p̄sentia magis exopto.
¶Cæterum,vt eo regrediamur,vnde digressi sumus,subsequēs erit.Tertio,vt q̄ diximus,
singulis in suo ordine obseruatis,in nuptijs p̄sto sint,mater Iesu Maria,Chr̄us Iesus dn̄s,
discipuli q̄q̧ eius.i.vt in nuptijs adsint tria matrimonij bona,vtpote fides, castitas coniu
galis,q̄ per Mariā castissimā virginē signat.Sacramentū indiuiduitatis.s.cōiunctionis di
uinitatis & humanitatis in Chr̄o vel Christi & ecclesiæ,q̄d per Christū verum sponsum,q̄
hodie nuptijs interfuit,significat.Proles suscipiēda & educāda in fide Chr̄i,q̄ significat p
Chr̄i discipulos,nā & ij fidē docuerunt,qua deo sumus desponsati & ad nuptias æternas
vocati.Porro,vt hæc tria nuptijs adsint,aliqua diligenter sunt & notanda & seruanda. Marci 10
B ¶Initio igitur sciendū ad fidē matrimonij castitatē ante oīa requiri,ne alteruter con-
iugū adulteret,dicente Apostolo:Vnusquisq̧ suā vxorē habeat,& vnaquæq̧ virū suū.Et 1.Cor.7
scriptura:Propter hoc relinquet homo patrē & matrē suā & adhærebit vxori suæ.s.non
alteri.Hinc cōmendatur Anna illa euangelica,q̄ cū viro suo annis septē à virginitate sua Leuit.20
māserat.Et certe videt alioqui adulterū naturæ repugnare,qua didicimus animalia ple- L.patri
raq̧ rōnis expertia.s.colūbas,turtures,hocq̧ genus alia nescire adulteria, veluti à Plinio L.marito.ff.
est scriptū.Hinc iure diuino,mœchus & adulter à sūmo supplicio.s.lapidatiōis sunt affi ad L.iuliam
ciendi.Quod & ius ciuile lōge særerius subsequit,nimirum pmittēs patri,vt possit occidere de adul.
adulterum simul cū filia,quā habet in potestate,in domo tñ sua vel sui generi.Quod & ma
rito pmittit,non tñ æquo iure.Quanq̄ tutius puniant ordinario iudicio,ne & reliqui sui
ipsorum vindices esse cōtendāt.Quod tñ vel ideo hic putaui recensendū,vt vterq̧ coniu-
gū cautius & diligentius fidē coniugalis castitatis seruet cauendo in primis ab adulterio.
Deinde vt seipsos mutuo amēt,casto,nō turpi meretricioq̧ amore.Quare ait Paul⁹:Viri Col.3

Ephe.5 diligite vxores vestras,sicut Chrs dilexit ecclesiā,dilexit aūt illā, non, q̄a pulchra corpo
Tob.3 re,sed q̄ sit virtute & mēte decora. Taliter amauit beata Sara,inquiens ad deū: Virū autē
cū timore tuo,non cū libidine mea cōsensi suscipere. Postremo, vterq; cū timore dei &
honestate agat opus cōiugij,memor,q̄ res sancta per eius actus cōmixtionē significetur:
Hebr.13 nēpe Christi cū ecclesia,& diuinæ naturæ cū humana in purissimo virginis vtero copula.
1.Timo. 4 Quare Apostolus ait: Honorabile connubiū in omnibus & thorus immaculatus. Et aliàs:
Hæc est volūtas dei,sanctificatio vestra,vt abstineatis vos à fornicatiōe,vt sciat vnusq́sq;
vestrū vas suū possidere in sanctificatione & honore,nō in passione desiderij,sicut & gen-
tes,quæ ignorāt deū. Hæc,hocq; genus alia quo ad fidem dicta sunto.

¶Sacramētū vero matrimonij custodit,qn̄ neuter coniugū ab altero separari velit,in- C
gruente vel quālibet infortunij g̃n̄e:qn̄,inquā,vterq; seruat eā indiuiduitatē, q̄ est Chri
cū ecclesia & in adsumptione hūanæ naturæ. Adeo vsq; em̄ debēt eē inseparabiles, vt nō
1.Cor.7 mō alter ab altero nō sit discessurus,verū vt neuter oret iusto lōgius sine cōsensu alterius,
verū reddat debitū pro tp̄e & loco. Hinc Apl̄us: Nolite fraudare inuicē,nisi forte ex con-
sensu ad tēpus,vt vacetis or̄oni,& iterū reuertimini in idip̄m ne tētet vos satanas p̄pter in
cōtinentiā vestrā. Vxori vir debitū reddat,similiter aūt & vxor viro. Tā em̄ inseparabilr
Ibidem. iūncti sunt vir & vxor, vt neuter(Apl̄o teste)sui corp̄is potestatē habeat. Hinc vterq; stu
dere debet,vt alter alteri semp̄ fideliter adhæreat,vel quālibet ingēti periculo incidente.
Quū em̄ cōiunctiōe maris & fœīæ cōiunctio Chr̄i cū ecclesia signat,oportet figurā signi
ficato r̄ndere. Cōiunctio aūt ecclesiæ & Chr̄i,est vnius ad vnā p̄petuo habendā:q̄ppe vna
Canti.9 sit ecclesia,p̄ vnicā in Cāticis colūbā designata,nec vnq̄ Chrs ab ecclesia separat, eo dicē
Matth.28. te: Ecce vobiscū sum vsq; ad cōsummationē seculi,imo & nos vlterius semp̄ cū dn̄o erim⁹.
1.Thessa.4 Sic proinde sacr̄o matrimonij cōiuges sibi mutuo semp̄ & fidel̄r adhæreāt. Cuiusmodi fu
Iob.13 ere Iob & eius vxor,q̄ capillis,magno in fœīa ornamēto,sese priuauit,vt in summa egesta
te languēti viro ac grauiter affecto mercaret. Et illū,quē nō fortunarū amissio,nō cohors
filiorū ruina,domus obtrita,nō via vlla morbi infringere potuerat,pars vna capillorū cōiu
gi adēpti adeo affecit,vt die,q̄ genitus esset,hō alioqui patiētissimus,sit demū execratus.

¶Quæ indiuidua cōstātia & adhæsio amborū cōiugū vt facilior sit ac maneat fortior, D
profuerit,si vterq; peculiare q̄ddam suū obseruat officiū. Siquidē vir,dicēte Paulo, nō sit
Col.3 amarus ad vxorē,ipsam cōtemnēs. Verū illi impartiat honorē,p̄inde atq; infirmiori vas-
1.Petri.3 culo tanq̄ cohæredi gr̄æ vitæ. Sic Abrahamus vxorē suā Sarā vocat sororē,& ipsa illū ap
Gene.18 pellat dn̄m. Et Adā: Mulier,inquit,quā dedisti mihi sociā,nō ait ancillā. Ideoq; non de
Gene.3 pede,sed de latere viri est formata. Nō sit vir, vt stultus Nabal. Vir q̄q; semp̄ sit in timore
1.Reg.25 dn̄i,tū beatus erit,Solomone teste: Et diligat vxorē magis sp̄ū q̄ carne,Apl̄o scribēte: Ita
Prouer.28 em̄ Chr̄s ecclesiā dilexit. Itemq; semp̄ in labore sit honesto,nō vsurario. Ad virū em̄ pri-
mo dictū est,In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Homo em̄ nascit ad laborē. Hinc p̄
Gene.3 pheta ait: Beatus,labores manuū tuarū,q̄a māducabis. Caueat igit vir sua dilapidet otian
Iob.5 do & luxuriando,imo(vt p̄cepit Apl̄us)magis laboret manibus suis,vt habeat,vt tribuat
Psal.127 necessitatē patiēti,& vt filijs ad vitæ honorisq; necessaria thesaurizet, eodē teste. Demū
1.Cor.12. prorsus caueat à fornicatiōe,vnde periculū mortis emanat,& oīa discordia cōiugalis & si
Tob.4 nistra suspitio zelotypiæ. Hinc senior Tobias filiū suū in primis dehortat à fornicatione.

¶Mulier vero e regione sit timēs deū in oībus,qm̄ ipsa(Solomone dicēte)laudabitur.
Itē oret,vt pro salute sua & gloria dei prole fœcundet,vt Anna Helcanæ vxor Samuelē E
Prouer.31. filium prophetā precibus obtinuit,sterilis tamen citra culpā suam nō tristetur,quoniam
1.Regū.1 eiusmodi mulieres fuere perq̄ plurimæ nō vulgari sanctitate. Filij etiā multis extiterūt per
ditioni. Item,sit ad omnia & in oībus humilis,sequēs in hoc gloriosissimā mulierē, virgi
Luc.1. nemq; Mariā. Hinc Petrus: Quarū sit,ait,nō extrinsecus capillatura,aut circūdatio auri,
1.Petr.3 aut indumēti vestiū cultus,sed q̄ abscōditus est cordis, homo in incorruptibilitate quieti
& modesti sp̄ūs,q̄ est in cōspectu dei locuples. Sic em̄ aliqn̄ & sanctæ mulieres, sperātes
Ibidem. in deo,ornabāt se. Itēq;(q̄d ex humilitate sequitur)sit viro libēter subdita,sicut(teste Pe
Ephe.5 tro)Sara obediebat Abrahamo,dn̄m vocās ipsum. Hinc Apostolus: Mulieres, inquit,vi
Coloss.3 ris suis subditæ sint sicut dn̄o,qm̄ vir caput est mulieris,sicut Christus caput est ecclesiæ,
1.Cor.6. ipse saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est Chr̄o,ita & mulieres viris suis in
Prouer.30 oībus. Itemq; timeat virū & studeat qūo illi vere,virtuoseq; possit placere. Itēq; sit fortis
ad ea,q̄ sunt alicuius pōderis,quēadmodū Abigail nō curās vitæ periculū,oblatis Dauidi
1.Reg.24 muneribus,ab eodē contra virum suū stolidum Nabal,indignationē deprecata est,nem
pe,quē ille occidere statuerat,q̄d suos nūtios iniurijs adfecisset. Itēq; domi maneat nō va
Prou.7 gabunda cursitās,à qua multis cauendū monet sapiēs,& Apostolus talē,vti luxuriantē re-
1.Timo.5 prehēdit ad Timoth. Huius vitio stuprata fuit à Sichem Dina Iacob & Lyæ filia. Itēq; sit
Gene.4 negotiosa,quippe cuius(vt est in scriptura)digiti fusum apprehēdant. In quo imitet beatā
Ecci.24

Annam

Annam, vxorē beati Tobiæ senioris, de qua dicit scriptura: Anna vero vxor eius ibat ad Tob. 2
opus textrinū quotidie, & de labore manuum suaꝝ victū quē cōsequi potuisset, deferebat
Sane scimus ex nup dictis, quantā occasionem ad oīa vitia pbeat otium. Non em̄ debet Prouer. VI.
mulier panē otiosa comedere. Sane nihil in domo melius vxore bona, quæ (vt ait Sapiēs) Proue. 19
solum à dn̄o præparat. i. in specialem alicui grām datur, cuius merito vir beatus ab eodē Prouer. 14
pronunciat. Sapiens em̄ mulier ædificat domū, insipiens vero destruit, totamq́ familiā
& substantiam disperdit, veluti de pessima Iezabel, vxore Achab regis Israel literis pro- 3 Reg. 18
ditum est. Insup vxor suo tm̄ animo & corpe adhæreat viro, quæ velit potius discrimen
mortis subire q̄ adulteriū cōmittere, quēadmodū casta Susanna cōtra istos senes iniquos Danie. 13
fecit. Summatim debet vterq́ coniunx, se caste & honeste habere tam propter peccatum
in deum, quàm propter suam & filiorum famam bonam.

F ¶Et hęc q̄ ad Mariā & Iesum, i. q̄ ad ea q̄ mrīmonij fidē & sacrm̄ cōcernūt. Iam dein-
de de discipulis Iesu, i. prole ipsa, ob quā pręcipue matrimoniū est cōmēdabile, pauca sub-
ijciemus. Qua in parte parētes ambo æque dent opam, vt pro virili conent efformare vir
tuosos filios, pinde atq́ ptiosissimū matrimonij thesauꝝ, & vnicū miseræ vitæ & senectu
tis solatiū, & vnicā parentū gloriā. Hinc Sapiēs: Filius (inqt) sapiēs, lætificat patrē, & eius Prou. 18
est gloria. Primo igit oīm vterq́ parēs debet natura qdē filijs suis educationē, vt in brutis
videmus vniuersis. Et hinc ait Apl̄us: Nō em̄ debēt filij parētibus thesaurizare, sed paren 2. Cor. 13
tes filijs. Quibus dēt victū ad sustētationē nō ad luxuriā. Quod Paulus arguēs inqt: Habē 1. Timot. 4
tes aūt alimēta, & qbus tegamur, ijs cōtenti simus. De q̄ plura nuper, qn̄ de virginitate tuē
da nobis eēt sermo. Deinde illis debet īstructionē, iubēte scriptura: Filij tibi sunt, erudi il- Ecci. 7
los, & curua illos à pueritia eoꝝ. Et Paulus ait: Vos pr̄es educate filios vr̄os in disciplina. Ephe. 6
In q̄ re sunt in primis erudiēdi? Docet Protoplast' Adā, prim' oīm parēs, cui' vterq́ fili'
adeo edoctus ē cœli numē venerari, siqdē hæc disciplina sit primaria sapia. Obtulit itaq́
hic, q terræ cultor fuit, frugū primitias, alter q pastor erat, agnos & qcqd eximiū ex toto Gene. 4
grege potuit, in holocaustū dedit. Quē & reliqui viri sancti deinceps pinde vt primū pa
trē in suis liberis instituēdis secuti sunt, ex illisq́ maxime Tobias, in q̄ nihil plane video de- Tobi. 4
siderari, q̄d ē boni pr̄isfamilias, ideoq́ eū sæpenumero allegauerim vt vobis in re domes-
stica passim vti fulgēs speculū occurreret. Is à scriptura cōmēdat, qm̄ filiū suū ab infantia
timere deū docuerit, & abstinere à pc̄tō, inquiēs, paulopost se mori creditur', Audi fili mi
verba oris mei, & ea in corde tuo, q̄si fundamētū cōstrue &c. Oībus dieb' vitę tuę in mēte
habeto deū, & caue ne aliqn̄ pc̄tō cōsentias, & ptermittas pcepta dei nr̄i. Pauperē qdē vi-
tā gerim', sed multa bona habebim', si timuerim' deū, & recesserim' ab omi pc̄tō, & feceri
mus bene. Qua in re Chr̄s dn̄s prim' & vnic' oīm pr̄, & doctor sua nos vita (ipe em̄ ē vera
vita, sine q̄ nemo viuit beate) mox ab īfantia docuit, qbus filij prio sint īstituēdi, s. in rebus Lucæ 2
diuinis, fide vera & bonis opibus nimiꝝ, q studio, sapia, rerumq́ cęlestiū cura duct' puer Iohan. 14
parētes reliqt, relicta mr̄e, cui charissimus fuit, ppinqrumq́ comitatu relicto, triduo req
situs, nō in pueroꝝ cętib' sed in sapiētiū viroꝝ cōsessu, nō itet' lusui, sed diuinaꝝ reꝝ disce
ptationi, nō in pphano, sed in augustissimo ē tēplo reptus, testatus oportere se nō in his
eē, quæ hoīm sunt, sed q̄ sui (q se in terrā misit) pr̄is. Ex huius vnico & sanctissimo exēplo
(Est em̄ vita Chr̄i absolutissima virtutis Idæa) facile docent parētes, vt suos liberos prio
in reb' diuinis īstituāt, eos verā Chr̄i fidē doceāt, orōnes dn̄icas imbuāt, illosq́ in eis disci Math. 4
plinis curēt erudiēdos, qb' honeste hic viuere possint, & in dei laudē succrescere. Quo sa-
ne loco pfuerit, vt cognoscāt pueroꝝ igenia, ne inuiti tradant artibus, q̄s suscipere nolit.

G ¶Expedit itaq́ (si cōmodū fuerit parētibus) aliquot ex ijs tradere ludo literario, vt ini-
bi ingenuas quoq́ liberalesq́ artes ad dei Max. decus, Reipublicæ dignitatem & honorē Acto. 22
discant, vt eoꝝ deinceps prudētia & consilio Respublica tutius & rectius possit guberna-
ri. Sic Paulus apostolus, ad pedes Gamalielis legē Mosi & prophetas didicisse se gloriat,
vt armatus spūalibus tēlis postea doceret cōfidenter. Qui & scribit Timotheum ab infan- 1. Timot. 3
tia sacris literis eruditum, hortaturq́ ad studiū lectionis. Tito quoq́ præcipit, vt scientiā Titū. 1. 2
scripturaꝝ haud negligat. Sic Moses & Daniel omni scientia Aegyptioꝝ & Chaldæoꝝ Danie. 13
eruditi fuerunt. Est autem inibi cura adhibenda, ne tam multa legantur q̄ vtilia sunt. Sa-
ne qualis rerum lectio, talis legentium profectus. Sunt etem̄ & à pueris discēdæ seculares
literæ, quo eas ad meliorem vsum adsumant, qn̄quidem aliqua discunt, vt non negligant,
aliqua ne ignorent, aliqua non vt teneant, sed vt repudient. Debent adolescentes pro tē
pore studia etiam externa amplecti, non vt sequantur, sed vt iudicent atq́ conuincant.
Quomodo quispiam aduersus mathematicos velit scribere imperitus Matheseos? Quō
aduersus philosophos disputet, si dogmata philosophoꝝ ignoret? Quomodo conuincēt
hæreticorum scripta, si quis hæreticorum fallaces disciplinas nescit? Quæ res vt liberis fe-
liciter cędat, curent parentes vt probis iuxta atq́ eruditis pręceptoribus illos committāt,

qui eoꝝ non ſecus atq; filioꝝ curam in delectu diſcendi habeant. Quales vero præcepto
res Germaniam hiſce annis habuerit pluſq̃ notum eſt. Certe nequaq̃ omnes neq; Chria-
nos, neq; doctos, neq; probos, quum videmus nunc re ipſa teſtante, oēm apud nonnullos
religionem & fidem, doctrinā & diſciplinā, probitatē, & virtutem prorſus exulare, & in-
terire cœptam: Studia quidem literaria vniuerſa, tam triuialia q̃ reliqua oīno peſſum eunt,
nec eſt q ea reſtaurare cōtendat, ſuccreſcētibus interim pniciosis dogmatibus hæreticoꝝ
q ne ſuæ iniqtates & technæ latius inuulgent modis oībus, ab oībus antiq̃ more literarijs
ſtudijs dehortant. Et profecto niſi dent operā Chriani principes ac magiſtratus, vt pri-
ſtina ſtudia, eaq; Chriana in priſtinū reſtituant ſtatum, de tota Germania, eiuſq; politica
laude prorſus actū erit. Deſpectui interea habitis parentū filijs apud exteriores, qbus an-
tea Barbari iam deinde ſerimus inſulſiſſimis Barbaris tā moribus q nobiſcū nō amplius do
cent, q̃ ſcientijs & ſacris, & prophanis, quæ oīno negligunt, barbariores, hocq; ipm pau
cis annis futuꝝ ſentio. Quàm vero poſteri noſtri, re cognita in huius ætatis principes, ma
giſtratuſq; propterea ſint inuecturi, nemo ē, q poſſit nō euidēter cōſiderare, vt aliàs diffu
ſi' tractauimus hanc calamitatē, quā vt ex pte declinēt parētes, ſtudeāt ſuos liberos ſancte
& liberaliter erudire, virtutis atq; honeſtatis publicæ cum dei gloria nō immemores. Me
mores (inquā) hoīes bene doctos, & literatos fore intra paꝝ tpis chariſſimos, qñquidem
Ephe. 6 eoꝝ futura ſit magna penuria. Dehinc ſciāt & parentes nō modo filios eſſe inſtruēdos ar-
Hebr. 12 tibus bonis, ſed & ab oībus vitijs ad virtutes dehortādos, atq; ipos corrigēdos, Paulo pci
Ecci. 7 piente: Educate filios veſtros in omni diſciplina & correptiōe dñi. Non eñ (ait idem) dili
1. Regū. 2. 3 git filiū pater, q ipm non corrigit. Debent aūt (ait ſcriptura) ipos à pueritia incuruare, vt
à teneris obedīe aſſueſcāt, ne rebellione poſtea indurati, nullo pacto flecti poſſint, & redū
det deinceps filioꝝ malitia in culpā parentū, veluti de Heli legimus, q & ſi ſanctus alioq
ſacerdos, q a tñ filios ſuos nō erudierit in omni diſciplina & correctiōe, ſupinus cecidit, &
2. Reg. 13 mortuus eſt. Nec ab eo alienum eſt, q̊d aliàs de Dauide ſcribit, q & ipſe ſatis fuit turbatus,
& punitus à deo, qm̃ pctō filij Amon cōniuit. Hortant ideoq; oēs ſcripturæ & ſanctoꝝ
Ecci. 7 exempla, ne parentes nimiū indulgeāt filijs, veꝝ in eos auſteri ſint & non hilares. In quo
tñ velim aliquā rōnem haberi parentibus, vtpote oīa cū moderamine agentes, ne coercipi
Ephe. 6 endo filios, ſæuiores ſint q̃ oporteat, ne cōtra Pauli pceptū illos ad iracundiā prouocent,
ne teneros adhuc, puſillo reddāt anio, vt ſemp deinceps ſint iuſto timidiores etiā ad oēs.
Id q̊d fieri adſolet, quū rigidiores verberibus ſint & plagis ipſi parētes, q vtiq; plus admo
nendo q̃ verbereādo aliquoties proficiunt, quos oportet eſſe memores, non prorſus in ſua
eſſe poteſtate efficere bonos pueros, ſed & eſſe ipſoꝝ pueroꝝ ad ipſam ſe bonitatē diſpo
nentiū, imo eſſe primū dei miſerentis. Sane legimus optimū patrē habuiſſe peſſimū filium.
4. Re. 20. 21 Quis eñ ignorat q̃ pius & bonus rex fuerit Ezechias, eundem tamen habuiſſe filium ſu-
Gene. 37 um longe peſſimū Manaſſen. Sancti fuerunt Iacob, & Rachel, & Lya, filij tamen aliqui
fuere mali, in mortem Ioſeph fratris coniurantes.

¶ Hinc conſultū eſt cōiugibus authoritate ſcripturaꝝ, vt ſi velint habere probos hone H
ſtoſq; ad dei adq; ſuā laudē filios tota deuotione ſacrm matrimonij ineant, orātes à deo
maximo eius ſacramēti grām ſibi cōicatum iri, qua poſſint hactenus audita, tria coniugij
bona. ſ. fidem, ſacrm, & prolem ad bene beateq; viuendū obtinere, quæ certe obtinebunt
coniuges, ſi nuptias, modo, q̊d diximus, auſpicati fuerint: deindeq; à peccatis expurgati,
ad eaſdē nuptias inuitauerint, ſecumq; habuerint caſtiſſimā glorioſiſſimamq; virginē Ma
riam cū filio vnigenito Ieſu dño noſtro, eiuſq; diſcipulos, q̊s habebunt qñ pro virili hēc
agereq; curēt, quæ hactenus ex ſacris ſcripturis euidenter docuimus. Nec interim dubiū
erit, qn ſi cōiuges ad huuc quē diximus modū, nuptias hoc in ſeculo habuerint, tandem
matrimonij vinculo, morte ipſa naturali ſoluto acturi ſint æternas illas & iocūdiſſimas in
cœlo nuptias, quales hæ, de qbus hodie locuti ſumus, ſignrāt, in qbus vinū illud tpalis io-
cunditatis deficiet & æternæ hilaritatis ſemp manebit, quo (vt eſt in Canticis) niſi dei cha
Canti. 5 riſſimi inebriant. i. læti reddunt gaudio, q̊d plenū erit. Hinc illic agētes dicemus: Gaudea
mus & exultemus, & demus gloriā deo, q a venerunt nuptiæ agni, & vxor eius pparauit
Apoc. 19 ſe, & beati q ad cœnā nuptiaꝝ earumq; ipſius agni erunt, vocati ſunt. Cuius cœnæ voca-
tione digni erūt cōiuges, q hic in ſuo cōiugio, Ieſum, matrē Mariā vnà cum Ieſu, eiuſq; di
ſcipulos habuerūt, q hodiernæ diei nuptijs interfuere, de qbus hęc pro loco & tpe fortaſ-
ſis ſufficienter &c. Vtinā ea ſuſcipiant & notent attētione qua audiſſe videmini.

¶ HOMILIA XI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:

Mat. 8. Mar. 1. Luc. 5. Domine, ſi vis, potes me mundare.

Dominica ſecunda poſt octauas Epiphaniæ.

Recto

A

Ecto nimirũ ordine hodiernum euangeliũ sequit illud, q̃d ecclesia
statuit legendũ p̃cedente proxime dñica. In quo q̃dẽ euãgelio p̃-
cedẽtis dñicæ, catholica ecclesia Chr̃m p̃inde atq; spõsum suum Iohan.3
introduxit, q ideo venit in hũc mundũ, vt p̃ditã hois naturã pec-
catis deformatã mutaret, sibiq; in spõsam sanctificaret, Ap̃lo dicẽ Ephe.5
te: Viri diligite vxores v̾ras, sicut & Chr̃us dilexit ecclesiã, & se-
ip̃m tradidit pro ea, vt illã sanctificaret, mundãs eã lauacro aquę
in verbo vitæ, vt exhiberet ip̃e sibi gloriosam ecclesiã nõ haben-
tẽ maculã, aut rugã, aut aliq̃d hmõi, sed vt sit sancta immaculata.
Proinde is ad carnales quoq; nuptias vocari voluit, suorum'q; si-
gnorũ quibus se probarat ecclesiæ spõsum & saluatorẽ, inibi initis ordiri. In hac vero ho
dierna dñica bonũ ipsius matrimonij primũ. s. fidem. s. spõsæ ad spõsum cõmẽdat. Perin
de atq; fundamentũ cæterorũ bonorũ, prolis. s. & sacramẽti, siq̃dẽ vbi fides deficit, proles
certa esse nequeat, neq; sacr̃m. i. indiuisibilitas. Licet em̃ viro vxorẽ dimittere, & ediuer- Matth.19
so propter fornicationẽ, sed non aliã ducere vtrisq; viuẽtibus. Ita nimirũ in sp̃ũali matri- C. significa.
monio aĩæ & Chr̃i fundamentũ est fides, qua deficiente, nec spes fructificare, nec chari de diuort.
tas poterit vnire, imo neutrum sine fide subsistere, dicente rursus Ap̃lo: Sine fide aũt im- Hebre.11
possibile est placere deo. Credere em̃ oportet accedentẽ ad deum, q a est, & inq̃rẽtibus se 1.Macha.5
remunerator sit. Quã sane fidẽ Chr̃us nobis hodie in duabus p̃sonis cõmẽdat: In lepro- Matth.6.8
so vipote, q sola voluntate Chr̃m potuisse saluare confessus est. Et in Centurione, q dñm Marc.1
vbiq; potẽtẽ eẽ cognouit. Cui' vtriusq; cõditio necessaria ẽ ad verã fidẽ, & ad eã qua de' Luc.5.
nos iustificat. Qua de re, q a alias in quodã nostro sermone nuper ad multorũ salutẽ typis
etiam excuso multa, & in alijs quoq; passim locis, docuimus, nõ est q̃d hic pluribus, quasi
Cramben bis coctam repetentes, agamus, hoc vnũ solũ hac in parte iterũ monentes.

B ¶ Etsi sacr̃m matrimonij (de quo nup̃ plurima disputauimus) cætera sacr̃a significãdo
excedat, cæteris t̃n alioqui est inferius. Sic & status coniugalis alios ecclesiæ status nõ ex-
cedit, sed alijs est inferior triphariã. Siq̃dem in præmio, quod ostendit dñs de triplici se-
mine, veluti alio in loco dicemus: In qua s̃nĩa catholici oẽs doctores sunt, nec immerito,
q̃m apto probet in Apocalypsi, virgines t̃m habituras in cœlo mercedis, quãtum nec cõ- Matth.19
iuges, nec viduæ, q̃nquidẽ virgines cecinerint coram throno dei canticũ, quod nemo ca-
nere potuit, p̃ter eos, qui virgines erant: In consilio: Dñs quidem non matrimonium, sed Matth.19
continentiam consuluit, inquiens: Qui p̃t capere capiat, vbi laudat, q se eunuchos faciunt.
Et Apostolus ait: De virginibus p̃ceptum dñi nõ habeo, cõsilium aũt do, quãuis antea p̃mi 1.Cor.7
serat, bonũ est homini mulierem nõ tãgere. Et mox: Volo aũt oẽs esse sicut meipsum &c.
Semp̃ em̃ inibi virginitatẽ cõiugio p̃fert. In exemplo q̃dem Chr̃i, q vtiq; p̃fectissimũ ha- Luce.1
buit statũ, q & in se elegit virginitatẽ, & in benedicta eius matre. In Ioseph patre nutri- Matth.1
tio, & Iohãne custode, quẽ & (vt asserũt doctores) ã nuptijs in Chana Galilææ, p̃inde atq; Iohã.2
statu imp̃fectiore ad virginitatẽ, vti p̃fectiorẽ dñs vocasse tradit. Et (vt finiamus) sicut dã
nare nuptias hæresim sapit Tacianam & Martianã, ita æquare illas cõtinẽtiæ, errori fauet
Iouiniani & Heluidij. Recte vtrũq; extollit, q vtriq; q̃d eius ẽ, attribuit. De q̃ nup̃ multa.

C ¶ Supest paucis, exprimamus q̃d sibi euãgelij hodierni historia clam voluerit. Intelligi
mus em̃ in ea latere maiora q̃ q̃s putet. Sane illa docet, q̃ verę sunt fidei & oɼonis exaudiẽ
dæ. Historia ẽ, Chr̃s de mõte descẽdit. Venit leprosus in hũilitate, q p̃strat' in terrã ado-
rauit dñm. In fide q a dixit: Dñe, si vis, potes me mũdare, q̃ etiãnũ verbo se prorsus eius vo
luntati submisit, queadmodũ orãtes debemus. Hinc dñs ait: καθαρίσθητι, i. mũdus esto. My
steriũ est, Chr̃s descẽdit. i. venit, de mõte. i. cœlo, in planiciẽ. i. in mundũ: secutæ sunt tur
bæ. i. q fidẽ Chr̃i receperũt. Leprosus. i. pc̃tõres reuertẽtes, & tales q̃dem q mereanť à cõ-
sortio sanctorũ eijci. Quod vero leprosus adorat pc̃tõris humiliationẽ. Quod (inq̃t) dñe
seruitutis agnitionẽ. Quod subijcit: Si vis, voluntati diuinę submissionẽ. Quod subdit: Po
tes me mũdare, oĩmodã dei p̃tãte fidẽ. Extẽsio manus Iesu, Chr̃i benignitatẽ & misericor
diã. Tactus iustificationẽ. Silentiũ benefacti, gloriã nõ esse q̃rendã. Ostẽsio sacerdoti, cõ-
fessionẽ & ritu nouæ legis peccati detectionẽ. Oblatio muneris, testimoniũ diuini benefi-
cij p̃cepti, & grãrũ actiõis signũ notat. Quæ sane oĩa (vt suo loco partim docuimus, par-
timq; docebimus) peccatori legitime iustificãdo necessaria sunt, veluti ex nr̃o nup̃ de fide
sermone, facile intelligi p̃t, quẽ hic (q a typis excusus est) ã vobis repetendum volui.

¶ HOMILIA XII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:
Matth.8. Marci,4. Lucæ.8. Ipse vero dormiebat.

Dominica tertia post octauas Epiphanię.

Historia

Istoria hodierni euāgelij,quēadmodū & oīa q̄ de Chr̄o canoni- A
cis sunt libris ꝑdita, ꝑ veritate gesta, alius sane futuꝝ indicat, q̄
Gene.6 apto sonat.Profecto dubitari neq̄t interp̄tatiōe etiā oīm ca holi
coꝝ expositoꝝ,nauē illā de qua euāgeliū, ecclesiā figurasse,figu
ratā & olim p arcā Noe istar nauis, extra quā nemo saluari p̄t, q̄
nauigātib' ap̄lis & eoꝝ,q in ipoꝝ vices successere,dn̄o gubernā-
Psal.18 te, spū sc̄tō flāte p̄dicatiōis verbo vbiq̄ discurrit, siq̄dē : In oēm
terrā exiuit son' eoꝝ & in fines orbis terrę verba eoꝝ. In princi
pio ꝑua ꝑpter paucitatē,in medio lata ꝑpter mltitudinē,in fine
ꝑpter antichr̄os rursum & ob fideliū paucitatē angusta portat se-
1.Petr.1 cū magnū & inæstimabile p̄ciū,q̄ totū mūdū.s.sanguie Chr̄i mercata ē,dicēte Petro:Sciē
tes q̄ nō corruptibilib' auro vel argēto redēpti estis de vana v̄ra cōuersatiōe p̄rnæ tradi-
tiōis,sed p̄tioso sanguine q̄si agni imaculati Chr̄i & incōtaminati. Mare vero seculū ē,q̄d
à diuersis p̄ctis & varijs tētatiōib' velut q̄busdā fluctib' ęstuat,adserēte euāgelista:Q̄m oē
1.Iohan.2 q̄d ē in mūdo cōcupiscētia carnis ē,& cōcupiscētia oculoꝝ & sup̄bia vitæ. Vēti sunt neq̄-
tiæ spūales & immūdi spūs,q ministerio maloꝝ hoīm,vtpote hęreticoꝝ & schismaticoꝝ
Ephe.6 ad naufragiū ecc̄līæ p diuersas seculi tētatiōes velut p fluct' maris deseuiūt,eā oppugnatu
ri & submersuri. Id q̄d ap̄ls ait:Induite vos armaturā dei,vt possitis stare aduersus īsidias
diaboli,q̄m nō ē nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē, sed aduersus principes &
Psal.120 ptātes,aduersus mūdi rectores tenebraꝝ haꝝ cōtra spūalia neq̄tiæ ī cœlestib'. In hāc na
uim ascēdit Chr̄s p suā hūanitatē,& cū ipo discipuli eius.i. q eū fide & dilectiōe sequunt.
Qui hodie dr̄ dormijsse. ¶Sed q̄ūo(q̄o)ille dormit,q is ē,de q̄ Dauid ait:Ecce nō dor- B
mitabit neq̄ dormiet,q custodit Isr̄l: Nō admodū q̄res,si duplicē ei',q dormiuit,naturā
cōsideraueris. Dormiebat corp̄e sc̄d̄m hūanitatē,sc̄d̄m quā nulla fecit miracula,vigilauit
aīo iuxta suā diuinitatē,vñ cūcta ꝑdigia & miracula p̄fecit. Quo sane pacto dormit in so
mnū,q pp̄l̄m suū vigilia æterna custodit. Dormiuit āt hodie corporalr̄,prio vt suę hūanę
naturæ veritatē ōnderet,q̄m ipe in oīb' miraculis ꝑpter aliq̄d agere cōsuerit,vñ ei' hūani
tas,& aliq̄d,vñ diuinitas pateret. Sic & cū alias clausis ianuis igressus eēt,cūq̄ suis discip̄lis
Luc.24 subdubitātibus loq̄ret,ait:Quid turbati estis & cogitatiōes ascēdūt in corda v̄ra? Videte
man' meas & pedes,q a ego ipe sum. Palpate & videte,q a spūs carnē & ossa nō h̄z,sicut me
1.Iohā.1 videtis h̄re. Sc̄do vt discipuloꝝ fidē ꝑbaret,nō q̄d ipe corda eoꝝ ignoraret,sed vt ipsi se-
ipos agnoscerēt,sicut cū eēt Lazaꝝ suscitatur' dixit: Vbi posuistis eū? nimiꝝ q̄siuit,vt au
diētes venirēt magisq̄ pōderarēt miraculū. Sed hodie hoīes hoīem dormiētē,deū īperā
tē & creaturā obediētē admirati sunt. Tertio,vt discip̄li magis timerēt & timorosi auxiliū
à Chr̄o orarēt. Si eñ Chr̄s vigilasset vl̄ forte tēpestas facta nō fuisset vl̄ nō timuissent,& sic
nō rogassent. Exēplo,nimiꝝ vt quū à deo affligimur,illi' memores in vera fide & chari-
tate ad eū ꝑinde vnicū n̄ræ salutis cōfugiū curram',alioq̄ fortassis desides dei obliuiscere
2.Thess.2. mur. Id q̄d patet in Iob & Tobia sc̄tissimis & patiētissimis viris,sic & Paulus p satanā sti-
mulo carnis diuexat' ter ad dn̄m clamauit: In argumētū deniq̄ vt & si oīa q̄ in n̄ram sunt
Matth.6.7 salutē,de' nobis dare velit,dare t̄n nō vult nisi rogatus, q̄ ipm veꝝ deū & creatorē. nos ve
ro hoīes īpœnitētes & miseras creaturas agnoscamus. Hinc hodie timētes disci[illegible]li,& in
periculo positi recurrētes ad Chr̄m,salutis authorē clamātes:O dn̄e salua nos,tu eñ po-
tes,& nos idigemus,q a perim' & in periculo cōstituti sumus. Quos t̄n merito dn̄s arguit,
dicēs:Quid timidi estis modicæ fidei? Et iuste eos arguit,q timuerūt periculū h̄ntes secū
saluatorē,soliciti de morte q secū vitā verā habuerūt. Redarguit itaq̄ duo in ipsis,animi.s.
pusillanimitatē,q a nō debebāt timere eo p̄sente,quē viderāt tot facere miracula,& cuiq̄
adhæret,perire nō p̄t. Et fidei modicitatē,q̄m nō crediderit,eū posse t̄m ī dormiēdo,q̄tū
in vigilādo vel t̄m in mari,q̄tū ī terra facere,q terræ erat ac maris creator & dn̄s,q illū pu
tabāt nescire,q̄d p̄sto eēt, & nō videre,q̄d ageret,q oīa nouit,q oīa videt,& dormire eū
Iudith.9 q semp̄ vigilat. De q̄ scriptura inq̄t: Ipse discretor est cogitationū & intētionū cordis. Et
nō est vlla creatura inuisibilis in cōspectu ei'. Oīa aūt nuda & apta sunt oculis eius. Qui &
Eccl.15.16 de seipso ait:Ego dn̄s scrutās cor,& probans renes,q do vnicuiq̄ sc̄d̄m viam suā. Id q̄d
Psalm.33 Euāgelista teste,sæpius inter Iudæos,quū in terra cōuersaret,probauit,quoꝝ cogitatiōes
Hebr.4 nō modo nouisse,sed & vidisse tradit. Nunc vero & illud nō surda aure prætereundū.
Hiere.17 ¶Q̄d si hodie discipuli adeousq̄ redarguunt,q̄d pusillanimi,inq̄ fide infirmi adhuc pia C
Luc.6.7 & deuota mēte ad ipm currētes,deq̄ somno suscitātes auxiliū in tāto p̄iculo cōstituti fide
firma expostularūt,& q̄dē sine murmure suscitarūt & rogarūt,quā putem' aliq̄ñ de' illos
fit acriter correptur'(q vt nūc proh dolor audim' & videm')pericula ꝑpter oīa p̄ctā im
minere cōspiciūt,deūq̄ ipm nō statim eiusmodi mala & p̄icula subtollere vidētes, e uesti-
gio nō t̄m dicūt dcū Max. ꝑfsus dormire,sed oīno vel īpatiētes vel infideles cū istis apud
Prophe-

Prophetã pctóribꝰ magno ĩfideliq́ murmure obgãniũt, clamãtes: Nõ videbit dñs nec in- Psal.93
telliget deꝰ Iacob, imo dicũt cũ insipiẽte, in corde suo, nõ ẽ deꝰ, nimirũ cõspiciẽtes plerosq́ Psal 52
q́ iustoꝝ egere, & ĩfirmos eẽ, flagitiosos & ĩprobos abũdare, & deniq́ nõ virtuti suũ esse
locũ, neq́ pctõ pęnæ malũ, q ꝓpterea aiũt, vł deũ hoĩes nõ curare, vł hoim actus nescire,
vł ipm ꝓfsus vt mortuũ dormire, & ꝑinde nõ eẽ, maxĩe hac misera & calamitosa tẽpestate
qua nõnulli neq́ deũ neq́ hoĩem reuerent, quũ vtrũq́ negligãt & aiũt: Ipse deꝰ dormit, i.
D vł nõ curat hęc ĩferiora, vł nõ ẽ aliqs deꝰ. Istos etẽm natura primũ arguit vt fatuos & sce
lestos hoĩes, q liqt, nõ fieri posse, vt opator negligat opis sui curã, nec deserit & destituit,
qd ipe cõdendũ putauit &c. Hic ĩdignatus ꝓpheta regiꝰ ad istos male de deo sentiẽtes, in- Psal.93
qt: Intelligite ĩsipiẽtes in pplo, & stulti aliqñ sapite. Qui plãtauit aurẽ nõ audiet, aut q fin
xit oculũ nõ cõsiderat, q corripit gẽtes nõ arguit, aut ignoret, q docet hoĩem sciam? Dñs
scit cogitatiões hoim, qa vanæ sunt. Et rursus idẽ excãdescẽs tãta hoim iniqtate & mali-
tiosa in deũ Max. iniuria, ad eũdẽ exclamat, dicẽs: Vsq́ quo pctõres dñe? vsq́ quo pctõres
gloriabunt? Effabunt & loquent iniqtatẽ, loquent oẽs, q operant iniustitiã. Populũ tuũ
dñe humiliauerũt, & hæreditatẽ tuã vexauerũt. Et dixerũt: Nõ videbit dñs, nec intelliget
deus Iacob. Qui demũ rñdit, inquiẽs: Et reddet illis iniqtatẽ ipsoꝝ, & in malitia dispdet
eos, dispdet illos dñs deꝰ noster. Hinc caueãt leuissimi hoĩes in deũ iocent, dicẽtes eũ dor
mire, nec curare, nec videre, nec scire actus. Certe non pt non scire eos, quẽ nihil latet.

D ¶ Cæteꝝ ait qspiã: Cur ergo dñs in hac ecclesiastica naui, in tãtis inimicoꝝ ꝑuersoꝝq́
hoim malitijs adeo dormire videt, q susq́ deq́ oĩa ꝑinde fert, nihil neq́ bona neq́ mala
curãs, nec (qd qa deꝰ bñ possit) malũ punit, vł ergo ignorat, vł actꝰ maloꝝ hoim approbat
simulq́ bonos suo ꝑsidio tãdẽ deserit? Absit vnũ aut alteꝝ ex duobꝰ vł cogites solũ, siqdẽ
res lõge aliter habeat. Videt sane aliqbꝰ dñs in tãta reꝝ turbulẽtia dormire, sed nõ dormit
q sp vigilat, quis in hoim pctã nõ ilico ꝓ sua iustitia aĩaduertat, nec statim bonos à tribu
latiõe & diuexatiõe eripit, nõ qd sibi mali tanq̃ bñ agerẽt blãdiri debuerĩt, boniq́ se à deo
derelictos putẽt, quũ certe idẽ iustꝰ sit æq atq́ misericors, veꝝ iõ nõ actutũ ẽ in malos vin
dex & bonoꝝ liberator. Prio, vt hmõi ꝑssuris & tribulatiõibꝰ huiꝰ mũdi nr̃am fidẽ & cõstã
tiã ꝓbet, tẽtatiõeq́ varia fructũ faciat, qñquidẽ tẽtatio sit periculũ fidei, q maxĩe necessa
ria est, in periculis, q quidẽ est victoria, q vincit mũdũ. i. mũdi pericula, fides nr̃a q abijcit 1.Iohan.5
oẽm pusillanimitatẽ & timorẽ, q prouenit ex infirmitate fidei. Sic deus sinit bonos aliqñ
tribulari, ꝑindeq́ tẽtari, vt p tẽtationẽ cõstãtia ꝓbet, qua opus ẽ ad salutẽ. Hinc Iudith: Iudith.8
Corda (inqt) eoꝝ erigite, vt memores sint, qa tẽtati sunt pr̃es nr̃i, vt ꝓbarent, si vere co-
lerẽt deũ suũ. Memores eẽ debẽt, quõ pr̃ nr̃ Abrahã tẽtatus ẽ, & p multas tribulatiões ꝓ-
batꝰ dei amicꝰ effectus est. Sic oẽs q placuerũt deo, p multas tribulatiões trãsierũt fideles.
Eapropter hõ nequaq̃ in deũ murmurare debet, vel aliquo mõ dubitare de eius maiesta- 1.Petri.1
te, vbi quis mõ tẽtat, sed potius eẽ memor eius qd Petrus ait: Modicũ nũc si oportet cõtri
stari in varijs tẽtatiõibus, vt probatio vestræ fidei multo ꝑtiosior sit auro qd p ignẽ proba
tur, memor etiã scdm Aplm: Tentationẽ nos nõ apphẽdere nisi humanã: siqdẽ deꝰ fidelis 1.Cor.10
sit, q nõ patiet nos tẽtari supra id qd possumꝰ, sed faciet etiã cũ tẽtatiõe ꝓuentũ, vt possitis
sustinere. Quod vero si nobis subiectis negtiæ spũalis ꝓcellis dñs æq diutiꝰ dormire vide
bit, & si defectionẽ nr̃am sustinebimus, certe hodie monemur, vt ipm quasi pugiles nautæ
gubernatorẽ excitemus deuoto corde orãtes: Salua nos dñe, qa perimus. Exurge quare Psal. 43
obdormis dñe. Exurge & ne repellas in finẽ. Ille eñ iustos & pctõres ꝑmit, vt clament vt
clamãtes exaudiant, exauditi deũ glorificẽt & admirent, viso manifesto eiꝰ potẽtiæ auxi-
lio. Ipse vero exurget & ĩperabit vẽtis. i. dæmonibus, q cõcitãt fluctus. i. malos huiꝰ mũdi
ad mittẽdũ ꝑsecutiões sanctis, facietq́ tranqllitatẽ magnã pacẽ ecclesiæ & serenitatẽ mũ
di p cessationẽ tribulatiõis cõferẽdo vł patiẽtiã tribulatis dãdo. In hmõi itaq́ tribulatiõi-
bus orãdũ est ad dñm: Et ne nos inducas in tẽtationẽ &c. Et tũc fiet, qd Iacobꝰ dicit: Btũs Matth.6 Iacobi.1
vir, q suffert tẽtationẽ, qm cũ ꝓbatꝰ fuerit, accipiet coronã vitæ, quã repromisit deꝰ diligẽ(tibꝰ se.

E ¶ Absit igit murmuremꝰ tẽtati cõtra deũ, ne exterminemur vt illi olim, de q-
bus Iudith dicẽs: Illi ãt q tẽtatiões nõ susceperũt cũ timore dñi, & ĩpatiẽtiã suã & ĩprope Iudith.8
riũ murmuratiõis suę cõtra dñm ꝓtulerũt, exterminati sunt ab exterminatore, & à serpẽ
tibꝰ perierũt. De q & Paulꝰ hortat, inqens: Neq́ murmuraueritis, sicut qdã eoꝝ murmura
uerũt & perierũt ab exterminatore. Sic q́q́ nõ diffidamꝰ de dei prudẽtia, neq́ de fide vera 1.Cor.10
Chr̃i dubitemus, etiã si ecclesia inimicoꝝ ĩfestatiõe laboret, quis tẽtationũ fluctibꝰ pulset,
nẽpe quũ naufragiũ facere nõ possit q filiũ dei habeat gubernatorẽ. Licet eñ (vt p allego
riã lectio euãgelij hodierni testat) maximi turbines, crudeles fluctꝰ nauiculã ecclię obrue-
re nitant, nõ tñ submerget, qppe quã Chr̃s in hoc mũdi pelago iactãdã, sꝫ nũq̃ obruẽdã
cõstituerit, in q ipsemet cũ suis sedẽs, lꝫ obdormire iterdũ soleat pctis & ꝑuaricatiõibꝰ nr̃is,
insurgẽsq́ tẽpestas excitat, vt cõcussiõe & pęnia nr̃a, ac tũ demũ vẽti, & oĩs æstꝰ cõqescir.

¶ Scdo

¶Scdo videt dñs ipsis malis dormiee & nesciee, minusq́ attendere, nõ q isti sibi debue F
Sap.2 rit blãdiri, pinde atq boni eẽnt, quũ nõ manifesto supplicio à deo castigari videãt, veq; vt
ipsi mali & ipĳ ad pœniam pueniãt, q̃s nolit, q̃tũ in se ẽ peeiee. Q̃d, scriptuea testat dicẽs
Et.s.o de' misereris oim, qa oia potes, & dissimulas pctã hoim ppter pœniam. Diligis em̃
oia q̃ sunt, & nihil eoq; odisti q̃ fecisti, neq; em̃ odiẽs aliqd cõstituisti aut feeisti. Q̃d & Pau
lus testat inqens: Ignoras qm̃ benignitas dei ad pœniam te adducit. Sic igit hodie admo-
¶Prio, ne qs pctor sibi blãdiat in pctis, q̃si vl bñ agat vl de' nõ puniat, nẽpe (nueeim. G
Roma.2 ad quẽ ait Apls: An diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & lõganimitatis cõtẽnis? Scire em̃
Exod.14 debet se vel hic vel aliàs luituq; p pctis pœnã. Hic alterutrã vel corpalẽ & eã hoc sæuiorẽ
Gene.7 quo taedior veniat. Quẽadmodũ de' Pharaonẽ credeee nolẽtẽ, itemq́ eos q erãt tpe Noe
Gene.19 & Loth credere nolẽtes, acerbissime puniuit, peoculdubio vt tpaliter ita & æternalr, q &
ipsi negligebãt dei illiusq́ pconũ admonitiões, sibi in pctis blãdiẽtes, sicut & Chrs in euã
2.Petr.2 gelio testatũ eeligt. Nec dubiũ est, qn in hoq; filibus silia sit facturus. Si em̃ (inqt Petrus)
de' angelis peccãtib' nõ pepcit, nec originali mũdo pepcit, sed octauũ Noe iustitiæ pco-
Gene.19 nẽ custodiuit, diluuiũ mũdo impioq; inducẽs, & ciuitates Sodomoq; & Gomorrhæoq; in
cinerẽ eedigens, euersiões dãnauit exẽplũ eoq;, q impie acturi sunt, ponẽs. Punit & deus
hic pctores alio mõ, nimiq; q eoq; cor pmittit idurari, vt ãpli' oino nihil cueẽt pctm̃, nec
virtutẽ, bestiaq; simillimi, seipsos nõ cognoscẽtes, q nee dignant nec vellẽt audire veeita-
tẽ, nec quoquo mõ à quopiã in viã meliorẽ reuocari. Cuiusmodi sunt indurati hæretici,
Roma.1 & hoc genus obsessi induratiq́ pctores, de qbus Apls: Et sicut nõ probauerũt deũ habeee
in notitia, tradidit illos deus in eepeobũ sensum, vt faciãt ea q̃ nõ coueniãt, eepletos omni
iniqtate & malitia &c. Qui cũ iustitiã dei cognouissent, nõ intellexerũt, qm̃ qui talia agũt,
digni sunt moete, non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.
¶Eapropter pbi nõ debẽt scãdalizaei, qñ hmõi facinoeosos hoĩes apto nõ videãt à deo H
Roma.2 & eoep alr castigati, satis em̃ superq́ in seipsis, hoc q̃ dixi mõ puniunt. Vñ sequit teetia pę
na, cui in alio seculo certissime obnoxĳ erũt, testimonio apli dicẽtis: Ignoeas qm̃ benigni
tas dei ad pœniam te adducit. Scdm ãt dueitiã tuã & ipœnitẽs coe thesaurizas tibi ieã in
Nume.14 die iræ & reuelatiõis iusti iudicĳ dei, q eeddit vnicuiq́ scdm opa ei'. Ira em̃ erit & idigna
tio, tribulatio & angustia in oẽm aĩam hoĩs operãtis malũ. Adde & deũ q̃q́ illoq; pctã etiã
2.Petr.2 in posteeis & filĳs filioq; serio punire in hoc mũdo, dicẽte scriptura: Qui visitas pctã prm
Danie.4 in filios in tertiã & q̃etã gñationẽ. Hinc bñ in cõsolationẽ bonoq; dixit Petr': Nouit deus
1.Cor.11 pios de tẽtatiõe eripere, iniqs vero in diẽ iudicĳ reseruaee cruciãdos. Atq́ vtinã hi in tpe
Hebr.10 eedirẽt cũ isensato & supbo Nabuchodonosoe, deũq́ cœli & terrę facto ipo glorificarẽt
tpali hic supplicio castigati, ne cũ hoc mõdo alibi (vt apls ait) dãnarent, horrẽdũ em̃ ẽ ma
Roma.8 ¶Scdo & bonos monuerim, ne putẽt ppeeã dñm videri dormire, (nus dei icidere. I
sed vtiq́, vt ipos finat in salutẽ tẽtari, vt inde feruẽtioees oeẽt in fide, probẽtueq́: memo-
res eius, q̃d Paulus scribit: Scimus aũt qm̃ diligẽtibus deũ oĩa cooperant in bonũ, his q se
Ecci.9 cundũ propositũ vocati sunt sancti. Quãuis quum ita vexamur & tribulamue satius sit, vt
credamus eiusmodi mala ob pctã nr̃a nobis infligi, siqdem nesciat homo vtrũ amoee, an
Iudith 8 odio dignus sit. Hinc profuerit dicere cũ sancta Iudith. Et nos eego nõ vlciscamur p his
quæ patimur, sed eeputãtes peccatis nostris, hæc ipsa supplicia minora esse flagella dñi,
quasi serui, p corripimur ad emendationẽ, & nõ ad pditionẽ nosteã euenisse credamus.
1.Cor.11 Quod Paulus cõfirmãs ait: Quod si nosmetipsos dĳudicaremus, nõ vtiq́ dĳudicaremur.
Dum iudicamue aũt, à dño corripimue, vt nõ cum hoc mũdo dãnemur. Sin mõ erunt, q
(vt dixi) se putãt pinde supra vires suas teibulatiõibus & pelagi vndis, vẽtis & fluctibus tẽ
tari, deumq́ longius dormire, nõ desperẽt, nec diffidãt, nec murmueẽt, sed plena fide cum
discipulis Iesu p pias & deuotas pces, ieiunia, castigatiões, dñm excitent orãtes: Salua nos
dñe, qa perimus & is haud dubio mature surget, tẽpestates tentationum sedaturus.

¶HOMILIA XIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:
Matthæi decimotertio: Sinite vtraq́ ceescere vsq́ ad messem.

Dominica quarta post octauas Epiphaniæ.

Apienter dñs Iesus summa æterni pr̃is sapĩa, hodiernũ, sicut & alia, exponit A
euãgeliũ, q̃ parabola nõ oĩbus alioq obuia cõtinent, data hauddubio ad hoc
opa, ne veq; hæretici alioq cõtra veq; & germanũ sensum falso iterptãdi ver
ba Chri ansam vsurpaeẽt. Id q̃d sapiẽtissim' doctor, sicubi opus fuit, sp fecit
& maxĩe loco hoc singula pene verba sua breuitee exponẽs. Sane vult Chrs
Zacha.13 magister ille nr̃ vnicus, p hoĩem q seminauit, intelligi filiũ hoĩs, i. seipm de
se aliàs dicẽtẽ: Hõ agricola ego sum. Per semẽ q̃d seminauit bonũ accipi filios regni. Per
agrum

agrum, mundũ, & ita Christianũ orbẽ. Per hoĩes dormiẽtes, negligẽter in ea, q̃ dei sunt Marc. 13
intendẽtes. Hinc idẽ ait: Vigilate, ne cũ venerit, repente inueniat vos dormiẽtes. s. in pce-
ptis suis. Per hoiem inimicũ, diabolũ: per zizania, filios nequã, hæreticos impios, & oẽm
eoꝝ corruptionẽ, hæresim, impietatẽ. Per triticũ ecõtrario hoĩes puros, pios & sanæ do
ctrinæ, quos supra bonũ semen est interpretatus. Per herbã facere fructũ cœptam, ope-
ra tam pioꝝ q̃ hæreticoꝝ, ex qbus apparent & nõ cognoscunt tam Christiani q̃ hære-
tici, tam boni q̃ mali, Christo dicente: A fructibus eoꝝ cognoscetis eos. Nã omnis arbor Matth. 7
bona facit fructus bonos, mala malos. Per seruos accedentes, cœlestes potestates, ange- Luce. 6
los, apostolo dicẽte: Nõne omẽs sunt administratorij spũs? Quos intelligendos dñs met Hebræ. 1
innuit, inquiens: Exibũt angeli & separabũt malos de medio iustoꝝ. Per patremfamilias Matth. 13
Christũ. i. seipm, quẽ supra dixit filiũ hoĩs. Per zizania colligi, est ipsa eradicari à tritico
. i. malos à bonis tolli. Crescere est viuere. Sic aliàs: Crescite & multiplicamini &c. Messis Gene. 1. 8
aũt sunt hoĩes, tã boni q̃ mali, & qdẽ etiãnũ collectio ipsa, adeoq́ꝫ hoĩes colligẽdi. Mes- Matth. 9
sores sunt angeli, q̃s supra dixit seruos. Tẽpus messis, est finis mũdi, in quo pdicta fiet col Lucæ. 10
lectio, in qua mali colligent in fasciculos ad diuersa tormenta secundũ mensurã malitiæ Matth 13
ad cõburẽdũ. Triticũ cõgregari, est ipsos bonos in ipo horreo. i. in cœlo colligi & vniri.

B ¶Cæteꝝ, quia hac in parte dñs seruos nolit ire & colligere zizania ante messem, sub-
oriunt nõnulli, sibi plus æquo blandiẽtes schismatici, & aiunt perinde atq; firma & vera
sentẽtia obfirmati, ipsos hæreitcos vel quãlibet puersos in hæresi sua nequaq̃ gladijs, ig-
nibus ac mortibus ẽ medio tollẽdos, sed seruãdos suo iudici, cui pœnas aliqñ sint daturi.
Hocq́ꝫ ipm esse, q̃d paterfamilias dicit ad seruos. Sinite vtraq;. s. tã zizaniã q̃ triticũ cres-
cere vsq; ad messem. Et istoꝝ forte, q in hac sunt opinatione, sentẽtiæ videtur hodie.

C ¶Primo, arridere scriptura hodierni Euãgelij. Secũdo, dñi exẽplũ, qui (vt ait Esaias) Esa. 42
ita vẽturus erat ad docendũ, vt calamũ quassatũ nõ cõtereret, & linum fumigãs nõ extin-
gueret. sic nec principes debere sæuire in hæreticos vel quãlibet malos, nisi verbo cha-
ritatis. Tertio, experiẽtia ecclesiæ, qua cõstet nullũ fuisse hæreticũ supplicio supremo vel Esa. 2
punitũ vel cõbustũ. Quarto, mos aploꝝ, q̃d pariter nõ inuenit, vt petijssent à principibus Esa. 11
prophanis hæreticos interfici. Quinto, Esaiæ dictũ, quo is ait: Conflabunt gladios suos
in vomeres, & lanceas suas in falces. Sexto, aliud eiusdẽ dictũ, quo inquit: Nõ occident,
& nõ nocebunt in vniuerso monte sancto meo. Septimo, q̃d apostolus dixit: Oportere 1. Cor. 11
hæreses esse, vt qui probati sint, manifesti fiant. Octauo, q̃d Chrs vnà cũ aplo nõ volue- Matth. 18
rit vi & igne cogere hoĩes hæreticos, sed solũmodo vitãdos & pro æthnicis habendos. Titum. 3
Hocq́ꝫ ipm maxime probari, q̃ Chrũs increpauerit discipulos, ignẽ de cœlo deducere Luc. 9
volẽtes, & ciuitatẽ perdere, dicẽs: Nescitis cuius spũs filij sitis, nõ venit filius hoĩs animas
perdere, sed saluare. Et in huius argumentũ dedit cõtra hæreticos gladiũ spũs. i. verbum
dei. His qdẽ argumẽtis hæretici pro se argutant, dicẽtes: Impie facere potestates, tam ec
clesiasticas q̃ seculares, q̃d ab hæreticis sumunt supplicium, psertim supremum, sed Chri
stianius illos facturos, vt quemlibet ad suum votum permittant errare.

D ¶Sed qbus argutijs nõ obstãtibus dixerim hæreticos eẽ coercendos, & qdẽ necessitate
cogẽte, supmo supplicio, motus sane primo, rõne, qua cõstat ipos eẽ malos & facinoro-
sos, qñquidẽ & de ipis dicat aplus: Mali aũt hoĩes & seductores proficiũt in peius, errãn 2. Timot. 3
tes & in errorẽ mittẽtes. Si mõ hmõi mali, imo pessimi hoĩes nõ punirent, sed alij, eẽt vel
maxima iniqtas & iniustitia, & daretur oĩbus peccãdi impune licẽtia, sequereturq́ꝫ male Roma. 13
Paulũ aliàs dixisse: Potestatẽ nõ sine causa gladiũ portare, sed dei eẽ ministrũ, vindicẽ in
irã ei, q malũ agit. Secũdo, authoritate Pauli, dicẽtis: Peccãtes corã oĩbus argue, vt cæte 1. Timot. 5.
ri timorẽ habeãt. Peccãt aũt manifeste hæretici, quoniam cõtra veritatẽ scripturæ agũt
& schisma & seditionẽ struunt, maxime pnitiosam. Tertio, authoritate Chri, dicẽtis: Im
possibile est vt nõ veniãt scãdala. Væ aũt illi, p quẽ veniunt, vtilius est illi, si lapis molaris Lucæ. 17
imponat circa collũ ei⁹, & pijciat in mare, q̃ vt scãdalizet vnũ de pusillis istis. Vides dñm Matth. 18
velle submersum iri eos, q scãdalizẽt, ne ppetuo dãnent. Quis aũt (oro) plus scãdalizat q̃ Marc. 9.
hæretici. Exẽplo sunt, schismatici nr̃æ tẽpestatis, q̃ꝝ ductu infirmi pene ad oẽm infideli-
tatẽ & irreligionẽ seducti sunt, veluti palã est. Quarto, authoritate apl̃i, q ait: Legem nõ 1. Timot. 1.
iustis datã, sed iniustis, nõ subditis, impijs, homicidis, mẽdacib⁹, periuris, & q sanæ doctri Iohan. 10
næ aduersant. Sed q̃so, nõ ex hoꝝ nũero sunt hæretici, q̃s Chrs aliàs lupos rapaces noĩat
qui incedũt in vestimẽtis ouiũ, q mactãt aĩas, & plerũq; (vt visum est) corpa? In eos igit
posita est lex. i. q̃ illos iuxta delictũ coerceat. Quinto, authoritate scripturæ veteris testa- Deute. 17
mẽti, quæ ait: Qui aũt supbierit, nolẽs obedire sacerdotis imperio, q eo tpe ministrat dño
deo tuo, ex decreto iudicis morief hõ ille, & auferes malũ de Israel, cũctusq́ꝫ populus au Titũ. 3
diens, timebit, vt nullus deinceps intumescat superbia. Quis hæreticis rebellior, q̃s sup-
bior, q̃s cõtumacior? De qbus apl̃s ait: Hæreticũ hoiem post vnã & secũdã correptionẽ

deuita,sciens,q͠a subuersus est,q eiusmodi est, & delinquit,quũ sit proprio iudicio cõdemna-
2.Timo. 3 tus:q̃s & alibi vocat elatos,superbos,inobedientes,scelestos,blasphematores,criminatores,
proteruos,tumidos,&c. Sexto manifesta authoritatẽ apostoli dicẽtis:Et vos inflati estis, &
non magis luctũ habuistis,vt tollat de medio vestrũ,q hoc opus fecit.Et circa finẽ cap.Au-
Ibidem. ferte,inq̃t,malũ ex vobis. Manifeste p̄cipit,vt malus & scandalosus hõ tollat e medio.Septi-
mo,ex facto diui Pauli in eodẽ loco,q eũ,qui fornicator erat publicus, congregatis Corin-
thĳs virtute dñi satanę tradidit,in interitũ carnis,vt spũs salu' eẽt in die dñi nostri Iesu Chri-
sti.Octauo ex facto dei oĩpotẽtis(ne putes dictũ apostoli in hæreticis nõ habere locum)qui
Nume.16. schismaticos Chore Dathan & Abyron cũ oĩbus eoꝝ cõplicibus aduersum Mosen & Aa-
ron per os aperientis terræ deglutiendos curauit,& oĩa ad eos ꝑtinẽtia interire,viuẽtesq́ ad
infernũ descẽdere fecit. Ex his modo vniuersis & alĳs,q̃ nũc breuitatis causa trãseo, colligit,
quod potestates iure diuino(q̃d & leges põtificiæ & cæsareæ sequũtur (in pertinaces, rebel-
lesq́ hęreticos & schismaticos serio possint,& debuerit animaduertere,si alioq incorrigibi-
1.Cor.5. les(vt ait Paulus)semp in peius proficiũt,errãtesq́ alios in errorẽ cõtra omnẽ veritatẽ diui-
Galat.5. nam in ꝑnitiem aĩaꝝ,corpoꝝ,regionũ & ciuitatũ mittũt,q vtiq́ debẽt e medio tolli corpo-
2.Timot. 2 raliter vt spũ viuãt alibi,& sic pœna corp͠ali pœniteãt,ne(vt solẽt)alioqui se & alios perdãt:
siquidẽ apostolus ait,modicũ fermentũ totam massam corrũpit: præsertim q̃d hmõi hoĩes
mali serpãt & serpendo vt cancer inficiant:sic putrida caro aliquãdo est decidenda,ne & in-
tegra caro inficiat & pereat. Quod si potestates ipse eiusmodi malos hoĩes coercere negle-
xerint,cœperitq́ misero popello p eos noceri,profecto nihil aliud habebunt audire q̃ vocẽ
Hiere.48 dei Max.minãtis. Maledictus,q facit opus dñi fraudulenter,& maledictus, q prohibet gla-
Gene.4 dium suum à sanguine. Nec dubiũ est,quin sanguis eoꝝ paupeꝝ,qui potestatũ culpa & ne-
Matth.23 gligentia sunt perditi & seducti,cũ sanguine iusti Abel e terra ad cœlũ indies & in extremo
Luc.11 iudicio vindicta clamet:quandoquidẽ deus p prophetã dicat:Ipse quidẽ impius in sua iniq-
tate morietur,sanguinẽ aũt ei' de manu tua requirã. Caueãt igit potestates,ne hoc in casu inci-
Ezech.3. dant in manus dñi,quod secundũ apostolũ,horrẽdum est, sintq́ veræ potestates gladio suo
Heb.10 in timorẽ maloꝝ vtentes,& maxime hæreticoꝝ & schismaticoꝝ seditiosoꝝ,de quibus di-
xi:Sed ait quispiã:Iure q̃dem in eos animaduertendũ nõ est. Imo est:Legibus eñ humanis
serio sunt mulctandi. Diuinis q̃q́ iuribus,vt audiuimus corripiẽdi. At rursus ait aliquis:Ha-
bent enim & hæretici pro sua defensione iuridica fundamenta,& numero quidẽ octo vti au-
diuimus,quibus non censetur cõtra eundẽ. Responderim ea fundamenta esse, prætextũ non
veritatem continentia. Sane non obstabũt,quin iure in hæreticos pertinaces etiã gladio sit
animaduertendũ,ex tot sanctis scripturis per me adductis.

¶Respondendũ igit est ad eoꝝ fundamẽta. Primo hodiernũ Euãgeliũ nolle malos tolli, E
quãdo sine periculo,dãno,scãdaloq́ bonoꝝ fideliũq́ tolli nequiuerint. Quod fit vbi vel ma-
li non sunt satis notorĳ & hæreseos conuicti,vel si multitudine cõplicũ,fidei, religionisq́ ec-
1.Cor.5. clesiæ pernitiẽ etiã cædis tumultuariæ facere possint. Alioqui,vt ap͠lus fecit,cũ publico forni-
catore,&c. aliqui sunt ab ecclesia separãdi,iudicioq́ seculari relinquẽdi,vt exterminẽtur per
Iohan.11 mortẽ,ne p eos totũ ecclesiæ corpus corrũpatur,vt hoc Caiphæ à spũ sancto dictũ impleat.
Melius est,vt vnus moriat,ne tota gẽs pereat. Id q̃d approbat hodie Chrũs,dicẽs: Ne forte
colligẽtes zizania eradicetis simul cũ eis & triticũ. Q.d. Sin vero zizania sine detrimẽto &
perditiõe colligi possent,nõ permitterent crescere cũ tritico. Secũdo,dñi verbũ apud Esaiã
intelligitur de Christo,q in hũc mundũ vti agnus mãsuetus & misericors erat vẽturus, non
turbulẽtus & clamosus,q vocatiõe ad fidẽ calamũ quassatũ.i.populũ gentilẽ varĳs errorib'
idololatriæ conquassatũ non cõtriuit,sed magis p̄dicatione apostoloꝝ resarciuit,nec extin-
Esa.42. guit fumigans linũ.i.populũ Iudaicũ modicæ potestatis cõtra exercitum Ro.& paꝝ adhuc
in deũ credentem,sed magis fide p mansuetudinẽ incendit & illuminauit. Tertio, mentitur
sibi iniquitas contra ecclesiã veteri testamẽto(ecclesia enim dei semp fuit ab initio vsq́ huc
vel in fide de futuri vel p̄sentis filĳ dei)qua cõstat ore dehiscẽtis terræ deuoratos schismati-
Nume.16. cos Chore,Dathan & Abyron,vt supra. Deinde nõ modo mẽtitur iniq̃tas,sed & impietatẽ
infidelitatẽ,iniustitiãq́ impingit oĩbus principibus & proceribus ecclesiæ, & in primis Ger-
maniæ,q̃d falso & inique & impie cõburẽdos Constantiæ curauerint Hæresiarchas Iohan-
nem Huss,Hieronymũq́ de Praga,hocq́ genus alios,quoꝝ dãnationẽ cõtra tot Christia-
nos ecclesiæ in cõcilio coadunatæ nequierim improbare. Viderint ipsi q̃d hic respondeant
pro hmõi infamia tergẽda. Quarto,apostolos non potuisse à potestatibus & principibus e-
mendationem petere,quãdo tũc secundũ prophetæ oraculũ prophani ĳ principes astiterũt
Psal.2. & in vnum conuenerũt aduersus dominũ & aduersus Christum eius. Quis enim illoꝝ apo-
stolis pro pietate aduersus impietatem tulisset auxilium? quum tam sæui essent in apostolos
Matth.10 vt Chrũs dudũ eos de ĳs admonuerat,inquiens: Tradẽt eñ vos in concilĳs & in synagogis
Marc.13. vapulabitis,& ante præsides & reges stabitis propter me in testimonium illis,&c. & omnis

qui oc

qui occiderit vos, arbitretur deo se facere obsequiũ. Quãdo vero hoc prophetæ impleri
cœpit. Et adorabũt eũ oẽs reges terrę, oẽs gẽtes seruiẽt illi, s. Chr̃o deo. Tũc à deo dictũ Luc. 12
est oĩbus regib⁹ & prĩcibus: Et nũc reges intelligite, erudimini q iudicatis terrã. Seruite Johan. 16
dño in timore, & exultate ei cũ tremore. Qũo aũt aũt id ꝗ faciẽt, nisi ea, ꝙ cõtra dñi iussa Psal 71
fiunt, religiosa seueritate prohibuerint atq; emẽdauerint. Tũ qdẽ veri reges sunt, quũ le 4. Regũ. 18
ges iusta ꝑcipiẽtes, & cõtra ꝓhibẽtes recte sanciẽt. Sic Ezechias lucos & tẽpla idoloꝝ & 4. Reg. 23.
illa excelsa, ꝙ cõtra dei ꝑcepta fuerãt constructa, destruxit. Sic & Iosias fecit. Sic Darius,
idolũ fregit, ĩ ꝓtãtẽ Danieli dãdo, & inimicos ei⁹ leonib⁹ ĩgerẽdo. Sic & Nabuchodono
sor, oẽs in regno suo positos à blasphemãdo deo lege terribili ꝓhibuit. Et recte qdẽ tunc
deo seruiũt reges & ĩ timore inquãtũ reges, qñ ea faciũt ad seruiẽdũ illi, ꝙ nõ facere pos-
sunt, nisi reges. Sic & crediderim & Germanię principes seruisse deo, qñ hæresim Hussita
nã morte etiã Hussitæ suppresserũt, ꝙ nũc, sed lõge irreligiosior, in qbusdã ẽ resuscitata.
F ¶Quinto, verbũ Esaiæ intelligiť vere de Chr̃i natiuitatis tẽpore futuro, quo tãta erat Esa. 2.
pax & concordia, vt imperãte tũc Aug. Imp. sub ꝑside Cyrino prima fit in orbe terraꝝ
facta descriptio, quæ antea propter cõtinuas gentiũ & regũ discordias & rixas eẽ nõ po Lucę. 2
terat. Id quod facile ex T. Liuio & Vergilio conꝗcere conuenit. Oraculo igiť Esaiæ non
interdicitur, quo minus de hæreticis, iustũ per ignem sumatur supplicium. Lucæ. 9
G ¶Sexto, nihil hoc etiã dictũ facit, ꝙ minus hæretici nõ deberent affligi: siqdem ꝗd ad
literã intelligať de regulo & aspide, cæterisq; venenatis aut feris animãtibus (de qbus aũ
loquutus est prophera) Et est sensus, ꝗs, qui sciẽtiã habẽt dñi, nihil potest nocere aspidis
aut reguli venenũ, neq; tales regulus aut aspis occidẽt, ꝗdiu velint ecclesiæ cohærere. Et Marc. 16
adfirmauit Chr̃s hoc demũ. At oro, ꝗd per regulos & aspides intelligi magis debeat ꝗ
hæretici, q virulento sibilo fatuorum & infirmoꝝ animos interimunt. 1. Cor. 11
¶Septimo, Paulus nõ loquiť de ineuitabili, sed cõsequẽti necessitate, ita dicere volens,
quia vos mutuo habetis scissuras, ideo oportet eẽ hæreses, & inde cõseq, quũ em̃ eiusmo-
di cõditiões habetis, necesse ẽ etiã vos vsq; ad hęreses ꝑuenire. Et est. q. dicat qs, qa tãtũ
bibis, necessum est vt inebrieris, nõ qa ebrietas ꝑ se est necessaria, sed ꝙ necessario sequať
ex tãta bibitiõe. Ex ea sane deinde hęresi seqť vtriq; vtilitas nõ ꝑ seipsam, cũ ea semp ma-
la sit, sed ex parte dei eliciẽtis ex hoc bonũ, q tã bonus ẽ & oĩpotẽs, vt mala fieri nõ sine-
ret, nisi ex eis eliceret maiora bona, quẽadmodũ ex martyꝝ passiõe ipsoꝝ patiẽtiã ꝑmio
cęlesti dignã elicuit. Sic qdẽ dei potẽtia ex hæresi elicuit primo hoc bonũ, ꝙ argumẽtis
hęreticoꝝ fideles excitanť ad enixi⁹ ꝗrẽdũ, ꝙ faciũt pro fide, & ꝗrũt ea deuotius à deo orõ
nib⁹. Secũdo, qm̃ ꝑsequutiõe hęreticoꝝ fideles vt auꝝ in igne probanť. Sed finge mõ ne
cessario eẽ hęreticos, nõ tñ cõseqť, ne extirpenť iuste. Licet em̃ natura succrescãt zizania
in agro, debẽt tñ, ꝙad fieri poterit, extirpari, ne tritico noceãt: ꝙ etsi cępta sunt extirpari,
nunꝗ tñ penit⁹, sicut nec oẽm hęresim vnꝗ aliqs euellet. Nascunť qdẽ hæretici ex malo
semine, ꝗd diabolus ĩ agro eccl̃iæ seminauit, nec demũ vnꝗ vsq; ad cõsummationẽ secu-
li totaliter extirpari poterũt. Agãt magistrat⁹ qcqd velint, exurẽt & mactẽt hæreticos,
nõ efficiẽt tñ, qn ex eoꝝ cinerib⁹ nascanť & alꝗ. Sic nimiꝝ Paul⁹ neq; iubet hęreses tol-
li. s. prorsus, qa ꝑinde impossibile, neq; hęreticos suo ingenio ꝑmittẽdos, qa & bonos oẽs Matth. 18
perderẽt. Nõ est igiť ꝗd hæretici ꝓpter eã necessitatẽ putẽt se debere eẽ impunes: quũ & Marci. 9
Chr̃s cẽsuerit scãdalizãtes submersum iri, quanꝗ idem ille dixerit, Necesse est vt eueniãt Lucæ. 17
H scãdala, sed væ illi ꝑ quẽ ea veniũt. ¶Octauo, nõ fuisse hoc cõgruẽs in primordio nas-
cẽtis eccl̃iæ, qñ ꝑ stultos cõuertere sapiẽtes, & ꝑ imbelles de⁹ robustos ad fidẽ miraculose 1. Cor. 1.
trahi voluerit. Nũc vero decet, vt ad fidẽ cõuersi, ꝑstẽt. Declinãtes aũt & alios nequiter
seducẽtes, iteꝝ atq; iteꝝ admoniti tanꝗ cõtagiosa à corꝑe mẽbra gladio secularis ꝑtã-
tis, vt seditiosi cũ Barraba plectẽdi. Hinc nõ est, ꝗd obꝗciunt de gladio spũs. s. verbo dei, Titum. 3
quũ ipsi (vt ait Paulus) bis, imo & sæpi⁹ admoniti sint ꝑuersi & indurati more oĩm hære-
ticoꝝ idipsm verbũ ad suã libidinẽ cõtra spm̃. i. aduersus oẽm virtutẽ & honestatẽ inter-
pretanť, & nolint eccl̃iæ nec alteri⁹ vel ꝗlibet docti & sancti iudico stare, sed rebelles &
I seditiosi vlterius semꝑ vti cãcer serpũt, alios ꝑdẽtes. ¶At, inqs, sunt habẽdi ꝑ excõica-
tionẽ vt æthnici & vitãdi, testib⁹ Chr̃o & Apl̃o. Rñderim, Sed ne hanc excõicationẽ (vt 2. Timot. 2
K in apto est) curãt, qn semꝑ in peius proficiũt. ¶At inquis, nõ mortis, sed leuiori pœna
mulctari deberẽt. Fateor, inquã, oẽm iustitiã lenitate misericordiæ cõditã eẽ debere, quã
& mixtionẽ maxime promittũt, & hacten⁹ largita sunt iura põtificia, veꝝ isti eãdẽ leni-
tatẽ & misericordiã acceptare renuerũt. Cõstat em̃ ex Augustino, viro fide dignissimo
primũ à sancto, piꝗssimæ memoriæ, Cæsare Theodosio in oẽs hæreticos fuisse legẽ pro-
mulgatã, qua singulus qsq; decẽ auri libris mulctareť. Post hũc & alios constat grauiores
adiecisse pęnas, vt exilꝗ & bonoꝝ oĩm amissionẽ, sperãtes pestem ita hãc reprimi posse.
Cæteꝝ, qa cõpertũ est cũ magna Chr̃ianoꝝ iactura, Chr̃iq; honore, hæreticos superbe

censuras ecclesiæ penitus cōtēnere, nec reg. suarū metu amissionis cōmoueri, qppe, q nec deū nec hoīem metuāt, nec exilio coerceri, qn literis suis hęreses dissemīnēt, nec carceribus cōtineri, qn & custodes crebro corrūpēt, sicq; fieri, vt istorū virus cū ingēte oīm aīarū & corporū clade in Chrīanos serpat, nec aliqd interea pficere medicamē, qn tot° grex, istis suspititiōibus, adhibita etiā vel qlibet pastoris cura, ab hæreseos infectiōe pestifera sit pdedus: necessariū fuit ob salutē fideliū pſertim simpliciū, Chrīq; gloriā eiusmodi hæreticos supplicio mortis auferre, sicq; multorū experimēta morborū multas coegisse medicinas inuenire, & fuisse necessariū amplecti acerbiora medicaminib° ipsius mitiorib° oīno neglectis: & hoc impleri prophetę: qa noluit. f. hęretic° bādictiōnē, ideo elōgabit ab eo, quū nec iuxta eūdē prophetā intelligere voluerit, vt bñ ageret: Merito igit suo iudicio cōdēnati hęretici vltimū subeūt
Psal.108 supplicitū, hoc ipm sacris scripturis paulo citatis palā iure & facto probātibus & iubētibus.
Psal.35. ¶ Quibus cōstat falsum allegari nec Chrm nec apl'os hmōi seueritatē seruasse, imo, inquā, illos & in minorib° aliqn fuisse multo seueriores. Quid em̄ voluit illa seuera & terribilis dei L
Nume.16. Max. in Dathan & Abyron & alios schismaticos aiaduersio? Quid voluit & Chrī indignatio, qua pmotus flagello de funiculis facto cecidit nūmularios, ac e tēplo fugauit, versis eorū
Matth.11. mēsis & cathedris? Si is hoc nūmularijs, qd nō hęreticis fecisset, tot aīarū necatorib°, qs & ipe tā care suo cruore mercat° ē & morte amarissima? Quid aplī in vnicū fornicatorē mulcta?
1.Cor.5. Quid, inquā, aplorū vindicta in Ananiā & Saphyrā, q propter fraudē pusillæ pecuniæ factā,
Acto.5. morte subito mulctati sunt? Certe Chrūs & eius aplī ipso facto suis posteris reliquerunt, vt & ipsi in malos, causa cogēte, serio, etiā vltimo supplicio animaduertere queant.
¶ Hinc nō est allegare, qd idipm nō neq; à Chro, neq; à Paulo scriptū sit, qsi propterea postea nō licuerit, qa Chrs & aplī nō apto ita corripiēdū demādauerit, qnquidē satis ipo facto vidētur pcepisse: quanq & id à diuerso possit obijci. Nec Chrs neq; aplus fures suspēdi iusserūt, q tñ suspēdunt: siqdē liquet, nisi p leges in furtū aiaduerteret, nulla eēt ciuib° vel alijs tuta securitas. Sic veluti necessitas exigit, vt fures furcis adiudicent, ita & publica salus aiarū poscit, vt ignis supplicio vitā finiant hęretici. ¶ Quāuis Chrs vetuerit discipulos igne de cœlo misso ciuitatē pdere. Siqdē prohibiti sint à dño discipuli, qm hoc ipm vidicādi studio fieri petierint, nō ob salutē animarū, non aūt ita magistratus, q de hæreticis eo solo intuitu supplicium sumūt, ne multarū animarū salus periclitet, sic & ipsi cū Chro dicere possunt. Nō venimus animas perdere, sed saluare per suppliciū ab incursu luporum hæreticorum. M
¶ Sed aūt & boni, licet infirmi, & mali, quur aūt Chrs tātisper hmōi facinorosos pmittit impunes, vñ ipsi se probos & puros iudicāt, boni aūt se à deo neglegi, vel certe vtriq; existimāt Chrm vel ignorare vel iiquū eē vel pl° iusto in naui dormire? Quur ergo adeousq; dormit, vt nauicula iā ppe sit naufragio obnoxia, qur nō surgit, sua maiestate vētis & mari imperaturus? Quęrētē remitto ad ea, q proxima dñica pcedēte latius disputauim°. Nūc sinamus vtraq; crescere, hoc est malos inter bonos, quū illi nō possint sine incōmodo horū extirpari. N

HOMILIA XIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.11. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.

Dominica quinta post Epiphaniæ.

3.Reg.12 Ieroboam rex Israel, vt sui regni populū auerteret à veri dei cultu, in tēplo Hierosolymitano secūdū diuinā sanctionē exhibēdo, cōstituit duos vitulos aureos in eiusdē regni sui finib°, vnū in Bethel, & alterū in Dan, ad qs adorādos, ptermisso deo, cōflueret pplus Israelitic°. Sic certe nōnulli vt hoīes à vera religione, & ab oñi deuotiōe auerterēt, libertatē illis Chrīanam, & euāgelicā haud sec° atq; duo idola, & vitulos aureos proposuerūt, speciē qdē honesti in propatulo pferētes, sed intus teterrimā occultātes aiarū pestē, qnqdē hæc iporū libertas, quā pdicarūt, nihil sit aliud q durissima sub iugo peccati seruitus, ex inobediētia cōtra deū & ecclesiā renascēs. In q qdē libertate populo adserenda plena sequunt eos, q rebelliōnē excitare moliunt (vt ex regū scriptorib° aiaduerti pōt) in bonū ac legitimū principē, aliosq; ad defectiōnē sollicitare, sed pro libertate ppli, iniqua (vt aiūt) principis dñatiōe oppressi decertare iactitant, suoq; molimine bonū reip. curare, vt hac specie virtutis & vmbra (libertatis. f. popularis, & boni publici) inducāt aliorū aios in suas ptes, & ī suę factiōis cōsortiūt pelliciāt. ¶ Sic vtiq; nōnulli libertatē populo pponūt, vtpote laxiorē viuēdi sine cōstitutionū ecclīasticarū obseruatiōe licentiā, causantes cū dura seruitute pmi, & graui iugo indigne onerari, pter Chrī legislatoris nrī institutū. Ad qd suū isti ppositū allegāt Chrī in hodierno Euāgelio dictū. Iugū em̄ meū suaue est, & on° meū leue, dicētes, ea nimirū sententia Christū nos ab omniū hoim pceptorū seruitute ex- A B

tute exemisse, adeo φ nos plane liberos eẽ voluerit, nec vlteri⁹ ad aliquã ecclĩasticã, siue
de ieiunio, siue de esu carniũ, siue de festis dieb⁹ agẽdis, siue de decimis, siue de redditibus
aut hoc gen⁹ redditib⁹ reddẽdis cõstitutionẽ nos obligatos eẽ debere. Quã vero nõ mõ
errarint, sed & misellæ plebi misere ĩposuerint, inde patescit, φ sub ista speciosa & desi-
derata libertatis nomẽclatura nihil aliud q̃ tetrũ occultarint virus, letaleq́ꝫ toxicũ, vt ho
mines, alioq natura ad libertatẽ ꝓni, ei⁹ nomẽclaturę pulchritudine atqꝫ imagine capti,
imitent ad iurãdũ iri ĩpoꝝ verba, incautiq́ꝫ inescent hamo in capturã iacto, & hauriant
exitiale venenũ. Id q̃d facillime colligim⁹ ex definitiõe, q̃ isti libertatẽ Chrĩanã euãgelicã
definiũt. Eã. s. eẽ effrenẽ viuẽdi cõditionẽ, sine lege, sine regula, sine freno ecclesiasticaꝝ
cõstitutionũ, vt ferme q cqd libuerit, liceat, hocq́ꝫ velle Chrm̃, quũ dicit suũ eẽ iugũ sua-
C ue, & onus qdẽ leue. ¶Atq hac definitiõe rectꝰ dices libertatẽ euãgelicã, eẽ captiuita-
tem Babylonicã & durissimã seruitutẽ sub tyrãnide carnis & peccati, q̃d per eã abducã-
tur hoĩes captiui in ciuitatẽ diabolicæ confusionis, carcereq́ꝫ peccati. Sed absit eam, quã
isti appellant, euangelicam credamus libertatem, qua nihil seruilius & alienius ab euãge-
lica libertate, quam Chrũs nobis duplicẽ acquisiuit & dedit. Quarum,

D ¶Prima est, peccati exemptio, q̃nquidẽ Chrũs nos sua morte à pctõ mortis redemit,
cui prius eram⁹ ꝓinde obligati seruiẽtes, quã vel post baptismũ semel aut iteꝝ amissam,
Chr̃o mediatore, nũc adiutrice dei gr̃a & exercitio virtutũ, bonorũq́ꝫ opeꝝ consequimur
in hac vita, q̃n subactis cupiditatib⁹, deo prõpte seruim⁹ & expedite. Q̃nquidẽ pctm̃ nos
miseræ subigit seruituti, atqꝫ in seruilẽ infeliciter detrudit cõditionẽ, dño dicẽte: Qui fa- Iohan. 8
cit pctm̃, seruus est pcti. Et Petrus ait: A q̃ eñ qs superatus est, huius & seruus ẽ. Huic olim
nos seruituti detẽtos & obnoxios, Chr̃s Euãgelij author liberauit, ap̃lo dicẽte: Eramus Titum. 3
eñ aliq̃n & nos seruiẽtes desiderijs & voluptatib⁹ varijs, ĩ malitia & inuidia agẽtes, odi-
biles, odiẽtes inuicẽ. Cũ aũt benignitas & hũanitas apparuit saluatoris nostri, nõ ex ope-
ribus iustitiæ, q̃ fecim⁹ nos, sed secũdũ misericordiã suã saluos nos fecit, ꝑ lauacrũ regene-
ratiõis & renouationis spũs sancti. Et rursum ad Hebręos: Quia ergo pueri cõicauerunt Heb. 2.
carni & sanguini, & ipe similit participauit eisdẽ, vt ꝑ mortẽ destrueret, q habebat mor-
tis ĩperiũ. i. diabolũ, & liberaret eos, q timore mortis ꝑ totã vitã obnoxij erãt seruituti.

E ¶Altera libertas est ab onere legis exemptio, quã nobis Chr̃s ꝑ suaue iugũ legis euãge
licæ, quã libertatis legẽ Iacob⁹ appellat, indulsit. Siqdẽ lex ꝑ Mosen data est, gr̃a & veri- Iacobi. 1
tas ꝑ Chrm̃ facta. Quãtũ vero legis Mosaicæ tã q̃ ad rigorẽ iudicialiũ & q̃ ad cęrimonia Iohan. 1
lium multitudinẽ fuerit iugũ & on⁹, facile animaduertim⁹ ex verbis Petri, dicẽtis in cõ-
cilio ap̃loꝝ: Quid tẽtatis deũ, ĩponere iugũ sup ceruices discipuloꝝ, q̃d neqꝫ nos neqꝫ pa Acto. 15
tres nr̃i portare potuim⁹. Ab hac itaqꝫ seruitute ꝑ Iesum Chrm̃ exẽpti sum⁹, & adepti in
effabilẽ illã duplicẽ libertatẽ, quã merito vel Chrĩanã vel euãgelicã appellam⁹, cui plane
nihil aliud nisi pctm̃ & Mosaicę legis iugum aduersat, minĩe vero repugnat subiectio &
obligatio ad seruãdas leges superioꝝ, tã ecclesiasticoꝝ q̃ seculariũ, imo adiuuat maiorẽ
in modũ, redditq́ꝫ firmiorẽ, veriorẽ & ꝑfectiorẽ, vtpote ꝑ quã liberamur à Mosaico pri
mũ onere, itẽq́ꝫ à seruitute rebellionis, inobediẽtiæ, cõtumacię, proteruię, atqꝫ cõtẽpt⁹ in
F ecclesiã sanctã & rectores ei⁹. ¶Ad hãc qdẽ libertatẽ Chrĩanã, q̃ est peccati & legis Mo
saicæ ĩmunitas & nobis semel à Chr̃o acq̃sitã & donatã, oẽs sunt ꝓuocãdi & admonẽdi,
ne sint rursus casuri ĩ miserrimã illã veterẽ seruitutẽ & legis antiquę & peccati, ne alioq
posteriora sint priorib⁹ lõge peiora. Si enim refugiẽtes coinq̃nationes mũdi in cognitiõe 2. Pet. 2
dñi nr̃i & saluatoris Iesu Chr̃i, ĳs rursus ĩplicati superant, facta sunt eis posteriora dete-
riora priorib⁹. Melius eñ erat illis nõ cognoscere viã iustitiæ, q̃ post agnitionem retror
sum cõuerti ab eo, q̃d illis traditũ ẽ sc̃tõ mãdato. De hm̃õi igit pcti, legisq́ꝫ veteris serui-
tute ad hãc Chrĩanã à pctõ libertatẽ dehortãdi magnoꝑe sunt oẽs, vt tãdẽ vltimã illam
cõseq possint à seruitute corruptiõis corꝑis libertatẽ, cui obnoxij sum⁹ nos filij Adæ, per Gene. 3
hanc legẽ nobis indictã: Puluis es, & in puluerẽ reuerteris. Ab ea nimiꝝ corꝑalis corru-
ptiõis seruitute dura liberabunt, q resurgẽt Chr̃iformes in cõsummatiõe seculi ad gloriã Roma. 8
immortalitatis & vitę ꝑpetuæ, ap̃lo in hęc verba testãte: Ipsa creatura liberabit à seruitu
te corruptiõis, in libertatẽ gl̃iæ filioꝝ dei. Qua de libertate plura idẽ ad Corinth. Et hoc 2. Corint.
est q̃d dñs ipe libertatis author hodie ad vtrãqꝫ libertatẽ, vere Chrĩanã & euãgelicã his-
ce sub verbis hortat, inqens: Venite ad me oẽs q laboratis & onerati estis, & ego reficiã
vos. Tollite iugũ meũ sup vos, & discite à me, q̃a mitis sum & hũilis corde, & inuenietis
requiẽ aĩabus vr̃is. Iugũ eñ meũ suaue ẽ, & onus meũ leue. Quibus qdẽ verbis ostendit.

G ¶Primo se solũ & vnicũ eẽ saluatorẽ, q à pctõꝝ oneribus saluat, ipso ꝑ prophetã dicẽ
te: Ego sum, ego sum dñs, & nõ est absqꝫ me saluator. Ego sum, ego sum ipe, q deleo iniq Esa. 43
tates tuas ꝓpter me, & pctõꝝ tuoꝝ nõ recordabor. Hinc ad Ioseph angelus: Pariet autẽ Matth. 1
filiũ, & vocabis nomẽ ei⁹ Iesum. Ipse eñ saluũ faciet populũ suũ à pctis eoꝝ: siqdẽ eius

Acto.4 solū ſit ſub cœlo nomē, in q̄ oportet nos ſaluos fieri, vñ ad ipm ſolū pctōribus eſt fugiēdum.
Acto.13 ¶ Secūdo, ſe ſine pſonaꝝ acceptiōe oēs pctōres & vocare ad ſalutē, & ſaluos facere velle, H
cuiuſmodi ſane pctōres oēs fuimus & ſumus, quū oēs declinauimus, & ſemel inutiles facti ſu-
1.Timot.2. mus. Hinc aplus ait: Hoc eñ bonū eſt acceptū corā ſaluatore nr̄o deo, q oēs vult ſaluos fieri
& ad agnitionē veritatis venire. Et idē: Fidelis ſermo & oñi acceptiōe dign', qa Chrūs Ie-
1.Timot.1. ſus venit in mūdū pctōres ſaluos facere, q̄ꝝ prim' ego ſum. Qui & ipſe ſe nō propter iuſtos
Luc.19. ſed pctōres veniſſe alibi teſtat: Ideo & idē hodie ait, venite. ſ. nō pedib', ſed morib' nō cor-
pore, ſed fide, venite oēs, q laboratis. ſ. mortales lutea vaſa portātes, q̄ faciūt anguſtias. Vn-
de Paulus: Nā & q ſum', inqt, in hoc tabernaculo, ingemiſcimus grauati, eo q nolum' expo
2.Cor.5 liari. Et aliàs: Quis me liberabit de corpe mortis huius? vtiq; Chrūs, q hodie ait: Venite ad
me oēs q laboratis & onerati eſtis. Qui ſunt tales? Nimiꝝ oēs pctōres, qbus graue onus eſt
Zacha.5 pctm: qñquidē Zacharias dicit, iniqtatē ſedere ſup talētū plūbi. Et propheta alius inqt: Ini-
Pſal.37 quitates meæ aggrauatæ ſunt ſup me. Sane aſpeꝝ eſt iugū & duꝝ ſeruitutis onus, ſubeſſe tē-
poralib', ambire terrena, retinere labētia, appetere qdē trāſeuntia, ſed cū trāſeūtibus nolle
trāſire: dū eñ cōtra votū cūcta fugiūt, q̄ prius mētē ex deſiderio adeptiōis afflixerāt, poſt ex
pauore amiſſiōis pmūt. Quātū etiā putas pctōr oneratus laboret, vel in voluptatib' vel luxu
rioſus, in cupiditatib', vt auarus, in dignitatibus vt ambitioſus? Ad q̄s & hoc genus oēs labo
rātes & oneratos. Dicit Chrūs: venite. O admirabilis dei noſtri dignatio. O charitas ineffa
bilis. O verba dulcia & deifica. Venite ad me, &c. En inuitauit inimicos, hortat reos, allicit
ingratos. Et qdē oēs indiſcriminatim, q in ſolicitudinib', q in triſtitijs, q in peccatis eſtis, ve-
nite nō vt expetā noxas, ſed vt ſoluā peccata, nō quia indigeo veſtra gloria, ſed qñ veſtram
deſiderio ſalutē. Equidē nō ſolū vos peccatis exonerabo, ſed & vos reficiam, hic p gratiam,
alibi per gloriam, in omni vos quiete conſtituam. Venite, inquā, ad me, q ſum quies laborā-
tibus, ſubleuatio oneratis, refectio famelicis & deficientibus.

¶ Tertio, eū q ad Chr̄m vult venire, & à ſuis laborib' & pctīs ſe liberatū iri, debere ſup ſe I
Matth.19 tollere eius iugū. i. euāgeliū eiuſq; pceptū. Vnde idē inqt: Si vis ad vitā ingredi, ſerua mādā
ta. ſ. decalogi. Et alibi: Hoc fac & viues. Hinc cœlū aſcenſurus, ait ad diſcipulos: Euntes ergo
docete oēs gētes, baptizate eos in noīe patris, &c. docētes eos ſeruare oīa, q̄cūq; mādaui vo
Matth.vlt. bis. Errāt proinde q dicūt nudā ſufficere fidē ſine opibus ad ſalutē, qñ aplus ipe inqt, ſolā eā
valere fidē, q̄ per charitatē opatur. ſ. bona opa. Et hoc eſt q̄d dñs ait: Tollite iugū meū, &c.
Galat.5 Per iugū intelligēs ſuū Euāgeliū, q̄d Iudęos & gētes tanq̄ lapis angularis duo parietes, i vni-
Ephe.2 tate cōiungit ac ſociat. Et hoc ipm qdē eſt iugū amoris & dilectiōis, qa hoīes deo cōiungit,
1.Petr.2 iugū crucis ſiue mortificatiōis, qa carnē ſpiritui ſubijcit, nos ab onere (vt diximus) Moſaicæ
legis & peccati liberās, nobiſq; verā libertatē donās, qua nos, aplo teſte: Chrūs liberauit, vn
de liberi dicimur & ſum', nō aūt ea libertate, quā hæretici dicūt, q̄ molitur effreni licētia q̄ſ-
cunq; ab oñibus bonis opibus, ad q̄ oēs ſcripturæ hortant, & ab oñi obedietia tā verbi q̄ fa
Matth.23 cti ſuperioritatis, facere miſſos. Ad quā inter alia loca Chrūs hortat: Sup cathedrā Moſi ſe-
Marc.12. derūt ſcribæ & phariſæi. Oñia ergo quæcūq; dixerint vobis, ſeruate & facite, ſecūdum opa
Luc.11. vero eoꝝ nolite facere. Dicūt eñ & non faciūt. Quid q̄d ille vbiq;, etiā ſine neceſſitate, obe-
Roma.13 diens ſemp fuerit. Itē & Paulus: Omnis anima, inquit, poteſtatib' ſublimioribus ſubdita ſit.
Qui eñ poteſtati reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit. Reddite ergo oñibus debita, &c. Nemini
1.Pet.2. quicq̄ debeatis, niſi vt inuicē diligatis. Et Petrus ait: Subiecti eſtote omni humanæ creaturę
propter deū, &c. Et ſane qui aliā Chriſtianā libertatē, vtpote exemptionē à debitis, honori-
2.Petri.2 bus, pręceptis & donis opibus ſtatuunt ex numero ſunt eoꝝ, qui (vt Petrus ſcribit) in errore
cōuerſati, libertatē illis promittētes, cū ipſi ſerui ſint corruptionis, quaſi velamen malitiæ ha
bētes libertatē, quū Chriſtiani vere liberi, viuāt quaſi liberi, & ſicut ſerui dei, quū iſtoꝝ liber
tas palam ingens ſit malitiæ velamen & adumbratio, ſub pietatis prætextu in oēm prorum
pens ſcelerate agendi audaciā: quum hodie multo aliter inſinuat dominus noſter, inquiens:
Venite, &c. Tollite iugū meū ſup vos. ſ. vt impleatis & in honore habeatis.

¶ Quarto docet humilitatē & māſuetudinē ſui iugi. i. euāgelicæ vitæ & doctrinæ eē fun- K
damētū. Hinc aplus hortat: Obſecro vos, vt digne ambuletis vocatione, qua vocati eſtis, cū
Ephe.4 oñi humilitate & māſuetudine, cū patiētia, ſupportātes inuicē in charitate. Et hoc eſt, quod
Philip.2 dñs hodie ait: Diſcite à me. ſ. verbo & exēplo docēte, qa mitis ſum. ſ. neminē lędēs, humilis,
neminē deſpiciēs nec decipiēs. q. d. Diſcite à me. ſ. miti, & ipſi ſitis mites morib', vt neminē
lędatis, hūiles mētib', vt neminē cōdēnetis, corde, vt q̄d exterius ē in ope, ſit & intus ī corde,
ne lateat ſerpēs in ſpecie colūbæ. A me igit diſcite, humiles & mites eē, nō potētes, non glo-
rioſi, nō ſuperbi, nō mundū fabricare, nō cūcta viſibilia creari, nō ipſi mūdo miracula facere
& mortuos ſuſcitare, ſed qa mitis ſum & humilis corde. Ad hoc eñ (q. d.) formā infirmita
tis veſtræ ſuſcepi, viſibilis & deſpectus apparui, contumeliaꝝ ludibria, & irriſionum oppro-
bria, paſſionū tormēta ſuſtinui, vt vos non debere eſſe ſuperbos docerem. Si quis igitur ma-
gnam

gnam fabricā celſitudinis cōſtruere ſatagit de fundamēto prius cogites humilitatis,ita vt ꝙ
altius eſt collocaturus ædificiū,hoc profundius fodiat fundamētum. At quo peruentuꝝ eſt
noſtri ædificij cacumen, vtiq; vſq; ad conſpectū dei. Siquidē Chriſtus hodie docet. Luc.18

L ¶Quinto,pro hmōi iugo ſuo humilitatis,nos habituros requiem animabus noſtris. Qui
eīm ſe humiliat,exaltabit per requiē,ꝙ hic inchoat,alibi pficitur. Non dixit corpoꝝ:ſiquidē Iohan.14
mādata Chriſti in hoc ſeculo aīaꝝ nō corpoꝝ ſunt requies. Sic alibi: Hæc aūt,inqt, loquut⁹ Apoc.14
ſum vobis,vt in me pacē habeatis,in hoc mūdo aūt tribulatiōes. Sic Iohānes ait,ſe de cœlo
vocē audiſſe dicentē: Beati mortui,qui in dn̄o moriunt. Amodo iam dicit ſpūs, vt requieſ-
cāt à laboribus ſuis. Et ne de eo legis Euāgelicæ iugo deterreamur,perdocet.

M ¶Vltimo,iugū ſuū eſſe ſuaue,& onus leue.i.pceptū Euāgelij ſeruatu eē facile,cōtra hære-
ticos,oggannietes,Chriſtū impoſſibilia pcepiſſe,ꝙd falſum eē ac erroneū,dn̄s hodie docet,
inquiens: Iugū meū ſuaue eſt,& onus meū leue. In cuius teſtimoniū dn̄s olim dixit: Māda- Deut.30
tum,ꝙd pcipio tibi hodie,nō ſupra te eſt,neq; procul poſitū,nec in cœlo ſitū,vt poſſis dicere
quis noſtrū valet ad cœlū aſcēdere,vt deferat illud ad nos,vt audiamus atq; opere complea-
mus,neq; trans mare poſitū, vt cauſeris & dicas,qs e nobis poterit mare transfretare,& il-
lud ad nos vſq; deferre,vt poſſimus audire & facere,ꝙd pceptū eſt,ſed iuxta te eſt ſermo va-
lide in ore tuo,& in corde tuo,vt facias illū. Hoc ſane ſi ad Chriſtū dicentē retuleris, verum 1.Iohan.5
eſt. Siquidē Chrûs heri & hodie & in æternū. Sin ad veterem legem rurſus verum eſt. Hæc
eīm,ait Iohānes,eſt charitas dei,vt mādata cuſtodiamus,quæ grauia non ſunt.

N ¶Nec obſtat,ꝙd Petrus alibi ī cōcilio dicit: Nūc ergo,qd tētatis deū,imponere iugū ſup Actoꝝ.15
ceruices diſcipuloꝝ,ꝙd neq; nos neq; patres noſtri portare potuimus? Sane reſpondeo. Ibi-
dem,non poſſe poni pro difficile: Quandoquidem legis antiquæ cærimonialia & iudicialia L. cū hæſ.
(moralia enim & nos quoq; ſeruamus, tum propter ſæueritatem & multitudinem ſeruatu rer.§.1.ff.
difficilia erāt,nō aūt inobſeruabilia,quēadmodū aliquid intranſibile dici adſolet,ꝙd tranſitu de ſtat.li
difficile ſit & impoſſibile,difficile & quaſſi impoſſibile. Alioqui quō apoſtoli verbū ſtaret? beris.
Fidelis aūt deus eſt,q nō patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis. Hinc hodie ait: Iugum
eīm meū ſuaue eſt,& onus meū leue. Et profecto qd nobis graue ille imponit,q docet vitare
omne deſiderium,quod perturbat,omneq; peccatū,quod grauat? Et quid iugo illo ſuauius,
quid eo onere leuius,probatiorem fieri,vitijs abſtinere,bonū velle,malū nolle,amare oēs,
odiſſe nullos,æterna cōſequi,pręſentibus haud capi,nolle inferre alteri,ꝙd ſibi perpeti ſit mo Matth.7
leſtum. Id quod vtiq; domini eſt iugum ſuaue.

O ¶Sed quomodo,inquis,ſuaue,quū aliàs ait: Arcta eſt via, quæ ducit ad vitā? Reſpondeo,
vtiq; illud anguſto initio inchoari,ſed proceſſu tpis ineffabili dulcedine dilectionis dilatari,
ſpeq; futuræ remuneratiōis,ꝙd aſpeꝝ eſt,deliniri. Sane amāti nihil duꝝ,nullus labor diffici-
lis,& nulla eſt pœna niſi inuito,nullus dolor niſi impatiēti,nulla crudelitas, niſi meticuloſo:
proinde ſancti martyres,qui ſupra quàm dici poſſit,amarūt deū,patiētes & intrepidi fuere, Roma.8
nullū non tormentū alacri animo ſubierūt,vt in vno apoſtolo ſatis abunde patet,in ꝙ & cha 1.Cor.13
ritas oīa ſuſtinuit. Suaue igitur domini iugum,& eius leue onus. Sed quō leue? Nimirum,
intuitu multitudinis cærimonialiū & ſęueritatis iudicialium antiquæ legis.

P ¶Sed quō leuius,inquis,onus Chriſti,onere veteris legis,quū illic adulteriū, hic cōcupiſ-
centia,illic homicidiū,hic ira puniatur? Reſpondeo,Legē opa requiſiuiſſe,Euangeliū vero
etiā bonā voluntatem,quæ pmium non amittit. Euangeliū præcipit,quæ poſſimus,ne ſcili-
cet cōcupiſcamus,hoc in noſtro(ait Hieronymus)arbitrio eſt. Lex cum voluntatē puniat,
punit effectū ne adulteriū facias. Finge in perſequutione aliquam virginem proſtitutā. Hęc
in Euangelio,qui volūtate nō peccat,virgo ſuſcipitur,in lege quaſi corrupta repudiatur.

HOMILIA XV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.20. Amice non facio tibi iniuriam,nōne ex denario cōueniſti mecū,tolle quod tuum eſt,& vade.

DOMINICA SEPTVAGESIMAE.

A Vm quondā Sedechias rex Hieruſalē malū corā dn̄o fecerat & fi-
defrag⁹ in ſuo iuramēto in ipm deū Max.peccarat,dn̄o cōtra Hie 4.Reg.25
ruſalē & Iudā iuſte ſuccēſo atq; irato,venit iuſto dei iudicio Nabu
chodonoſor rex Babylonioꝝ ac ipos Iudęos indiſcriminatim oēs
obſedit,eoſq; captiuauit,atq; vinctos in miſerā ſeruitutē a Hieruſa
lem in Babyloniā abduxit,vbi illi dura detēti captiuitate ſeruitutis, Pſal.136
ſua(vt pſalmus meminit)organa ſuſpēderūt,verbaq; lætitiæ cātio-
num prorſus ſiluerūt,in ſummo luctu & planctu,quaſi plane con-
ſternati,in annum vſq; ſeptuageſimum inibi degentes. Iuxta pro-

 phetam,

phetam, dicentē: Pro eo quod nō audistis verba mea, ecce ego mittā & adsumā vniuer-
Hiere. 25 sas cognationes aquilonis. Et Nabuchodonosor regē Babylonis seruū meū, & adducam
eos sup terrā istā, & sup habitatores ei⁹, & sup oēs natiōes q̄ in circuitu illi⁹ sunt & inter-
ficiā eos & ponā eos ī stuporē & in sibilū & in solitudines sempiternas, pdā ex eis vocem
gaudij, & vocē lætitiæ, vocē sponsi, vocem sponsæ, &c. Annus vero septuaginta (cuius &
meminit Daniel) finitis. Deus ipse dn̄s tāto Iudæorū luctu ad misericordiā motus, excita-
Danie. 9 uit Cyrū regem Persarū immēsa potentia, quo duce dimissus est populus Hebræorū liber
redire in natale solū, atq; ciuitatem suā Hierusalem repetere, illic'q; in quiete habitare ex
Esa. 1 verbo domini, dudū per Prophetā dicentis: Cū cœperint impleri in Babylone septua-
ginta anni, visitabo vos & suscitabo sup vos verbū meū, vt reducā vos ad locū istū. Ego
Hier. 29 enī scio cogitationes, quas cogito sup vos cogitationēs pacis & non afflictionis, vt dem
vobis finem & patientiā, & inuocabitis me & viuetis propter me, & orabitis, & ego exau
diā vos, quæretis me & inuenietis. Cū quæsieritis me in toto corde vestro, inueniar à vo
bis, & reducam captiuitatē vestrā & congregabo vos de vniuersis gentibus, & de cūctis
locis ad quæ expuli vos. Et reuerti vos faciā de loco ad quem transmigrare vos feci. B
1. Cor. 10 ¶Cæterū quū hæc in veteri testamēto pene oīa illis in figura contigerēt sint'q; (Aposto
Roma. 15 lo teste) ad nostram correptionē, in q̄s fines seculorū deuenerunt, qd putamus aliud figu-
rasse Sedechiam in Hierusalē, nisi Adam protoplastū, qd Hierusalem nisi paradisum, in
Gene. 3 qua ille malū coram domino fecit, proinde'q; fidefragus (siquidem serpenti q̄ deo magis
credidit) à rege Babyloniæ (id est, huius mūdi tyrāno diabolo) captus ab Hierusalē, id ē,
e paradiso voluptatis eiectus, & abductus est in Babylonē, id est, in hunc mundū (q vtiq;
Babylon recte dicitur & est ob summā in eo confusionē, propter'q; peccatorū inibi hor-
rorem & vitæ inordinationē) vbi miserā pro suo peccato seruitutē cū tota sua posterita-
te seruire debuerit, totā vitam suam, quæ septuaginta plerūq; semp natura finitur annis.
Psalm. 89. Propheta dicēte: Dies annorū nrōrū in ipsis septuaginta anni. Si aūt in potētatibus octo-
ginta anni, & amplius eorū labor & dolor. In hac sane Babylone si det misericordiā cō-
sequi, Christo domino nostro propitio, q per Cyrū designat, voluerimus, & ipsam Hie
Galat. 4 rusalem, vnde expulsi sumus, redire conati fuerimus, quæ sursum nostra est mater repe-
tere, necessariū est vt & ipsi, veluti quondā Hebræi suspēdamus organa & cātica nostra,
id est, oīa blandimēta mūdi, & carnis seponamus. Cuius nimirū misero in hoc mūdo ca-
ptiuitatis & seruitutis, vt semp essemus memores, quatenus'q; hic pro peccatis esset lu-
gendū & plangendū sciremus, hosce hinc septuaginta vsq; ad paschatos diea catholica
ecclesia instituit, pinde typos septuaginta annorū, in qbus in luctu & mœrore singulari-
ter degeremus & pœniteremus, semotis interim oībus lætis & voluptuosis organis, cā-
ticis & indumentis, vt ita p subtractionē exteriorū istorū etiam intus subtraheremus nos
ab omni carnali lætitia & voluptate, vt sic per planctū pœniæ, tandē per misericordiam
redire possemus ad illā verā, vnde exulamus Hierusalē, quādoquidē, inqt apl's: Non ha
Hebr. 13 bemus hic manentē ciuitatē, sed futurā inquirimus. Scimus enī qm̄ si terrestris dom⁹ no
2. Cor. 5 stra huius habitationia dissoluatur, quod ædificationē ex deo habemus, domū nō manu-
factam, sed æternā in cœlis. Audientea igitur & scientes, quoniā dum sumus in hoc cor-
pore, peregrinamur à domino. Per fidē enī ambulamus & non per speciem. Audemus
autem & bonā volūtatem habemus, magis peregrinari à corpore, & p̄sentes eē ad dn̄m.
Et ideo contendimus siue absentes siue præsentes placere illi. C
¶Sed o æterne deus si captiui à Babylonijs filij Israel terminum acceperūt annorū se-
ptuaginta, qbus iuxta scripturā, transactis redierūt in sua, cū instauratū est tēplū & ciui-
tas reædificata, quādo finiet hæc nostra misera captiuitatis in hac cōfusa mūdi Babylo-
ne, q̄ tot annis protenditur? Qn̄o restaurabit nobis illa Hierusalē ciuitaa sancta. Quando
liberabimur à seruitute ista huius horrēdæ Babyloniæ, in qua non modo nō pœnitemus,
non te inuocamus, non oramus, nō quærimus, non organica nec cantica suspendimus,
sed & te tuā'q; diuinā maiestatē prorsus negligimus, Hierusalē sanctæ obliuiscimur, sum
ma infimis & infima summis plane cōfundim⁹, te'q; atq; tuos cœlo & terra nullo nō vitio-
rum scelere offendimus. Siqdē ppheta tuo pdicēte: Oēs declinauimus, facti oēs inutiles, A
Psal. 13 nec est q faciat bonū. Est'q; tot⁹ mūdus ī maligno posit⁹. In summa qd dicā o bone Iesu?
1. Iohan. 5 In nos (iuxta Apl'i dictū) fines seculorū deuenerūt, & nobis illa piculosa ī istis nouissimis
1. Cor. 10 dieb⁹ instāt tpa, in qb⁹ plane, te pphetāte, abūdat iniqtas, & charitas multorū refrigescit. D
Matth. 24 ¶Vnde (quæso) misericors deus, de excelso cœlo tuo, vide, qn̄o te atq; nomē tuū non
Marc. 13 modo iā impij Turcæ & Sarraceni, hoc'q; genus alij infideles persequuntur, sed & (dictu
Luce. 12 horrendū) te Christū, redemptorem nostrū persequuntur, qui à nomine tuo Christia-
Acto. 11. ni appellant. En amici tui deus, & proxīe aduersus te appropinquāt & stāt. Ecce, dn̄e mi
Psal. 37 clemētissime, cōiurasse videt cōtra te vniuersitas ppl'i Chr̄iani à minio vsq; ad maximū, à

planta pedis vſq; ad verticem nõ eſt ſanitas vlla. Heu domine, heu domine quãdo finiet no
ſtra ſeptuageſima huis confuſæ & horrendæ captiuitatis in Babylonia, vbi adeo nemo eſt q
ſedeat & fleat & recordetur amiſſæ Sion, & reuerſionis in Hieruſalẽ, præter Dauid illũ ſer-
uum tuum ſanctũ, qui recte, ſi hac vita adhuc frueretur, hodie ad te proclamare poſſet. Hei Pſal. 119
mihi, quia incolatus meus prolongatus eſt, habitaui cum habitantibus Cædar, multum in-
cola fuit anima mea.

E ¶At fratres chariſſimi, quis veſtrũ miretur, quur in hãc lamentationẽ proripuerim, quã-
do coram palámq; videat, tot & tãta in deũ perpetrari ſcelera, & qdem impune, & ab eis, qs
ſuo ille pretioſo ſanguine in cruce redemit, à ſuóq; nomine in teſtimoniũ ineffabilis charita Acto. 11
tis vocare Chriſtianos voluit. Cuius videat adeo amorẽ & timorem nõ dixerim tepere, ſed
penitus extingui, vt apud eos perinde atque mortuos, nec beneficia nec flagella illius ad vitę
emendationẽ ſentiant, & ſi nos introſpexerimus, videbimus, corruptã eſſe terrã coram dño
& terram vſq; adeo iniquitate repletã, vt iuſte nũc, vt tẽpore Noe, deus in ſua indignatione Gene. 6
dicere poſſet. Delebo hominem à facie terræ, ab homine vſq; ad animantia, à reptili vſq; ad
volucres cœli. Pœnitet eñi me feciſſe eos. Repleta eſt terra iniquitate à facie eorum, & ego
diſperdam eos cum terra. Et ſane vereor modo ſceleratius corrupiſſe omnẽ ſtatũ Chriſtia-
næ religionis viam ſuam, quàm olim tempore Noe, quum terra generali diluuio perijt, vt à Matth. 24
flagitijs mundaretur. Id quod nunc haud dubie fieret. Niſi vel. . Luc. 17.

¶Primo dñs tũc iuraſſet Noe, ſe in poſterũ diluuio non oẽm carnem perditurũ, vel niſi. 2. Petri. 2

F ¶Secundo, vt Apoſtolus vult, ille ſua nos bonitate, patientia & longanimitate ad pœnitẽ Roma. 2
tiam adduceret, qui, Petro ſcribente, patienter agit propter nos, nolens aliqs perire, ſed oẽs 2. Petr. 3
ad pœnitentiã in hac ſeptuageſima ætatis noſtræ reuerti ac tandem ad illam cœleſtẽ Hieru-
ſalem, vnde propter peccatũ noſtrum exulamus, redire valeamus. Quam vtiq; ſeptuageſi-
mam vitæ noſtrę recte complebimus, vbi hodie iuxta Euangeliũ in vinea domini, ad quam
vti in Babyloniam e Hieruſalem miſſi ſumus, otioſi vinitores haud fuerimus, ſed vt fideles
operarij & mercenarij per opera pœnitentiæ accipere ſtuduerimus denarium illum ex quo
paterfamilias nobiſcum conuenit & pactus eſt, quem vbi alicui in eius vinea per illam ſuam
ſeptuageſimam laboranti & pœnitenti retribuet, ſuæ numinis & iuſtitiæ & miſericordiæ ſa-
tisfecit, nec eſt, quod is velit aut poſſit murmurare, ad quẽ ille alioqui ſit dicturus. Amice nõ
facio tibi iniuriã. Nonne ex denario conueniſti mecũ? Tolle quod tuũ eſt, & vade.

¶Ex quibus equidem verbis adiuncta reliqua Euangelij parte colligamus.

G ¶Primo deum Opt. nobiſcũ ex denario cõueniſſe, quãdo pro decalogi obſeruatione vi-
tam æternã ſe daturũ nobis pollicitus eſt, inquiens: Serua mandata mea, & viues. Et rurſus: Prouerb. 7
Si aũt vis ad vitam ingredi, ſerua mãdata. De qbus in Deuteronomio: Siquidẽ denarius ſit Matth. 19
nummus, decem nummos valẽs vſuales, quo ſignificatur pretiũ pro vſu & obſeruantia deca Deute. 5.
logi promiſſum, qd eſt vita æterna, pro q laboramus. Ideóq; vita æterna denari⁹ dici cœpta,
quod vti hic eſt rotundus ſine principio & fine, ita & vita æterna. Ad cuius æternitatẽ deſi-
gnandam ait Dauid: Quoniã mille anni ante oculos tuos tanquàm dies heſterna, quæ præ- Pſal 89
terijt. Et Petrus: Vnum vero hoc, inquit, non lateat vos chariſſimi, qa vnus dies apud dñm 2. Pet. 3.
ſicut mille anni, & mille anni ſicut vnus dies. Hinc ſcriptura: Iuſti aũt, ait, in perpetuũ viuẽt, Sap. 5
& apud dominum eſt merces eorũ. Et dicitur vita æterna, denarius diurnus, à die, quũ dun-
taxat in die huius vitæ, ſcilicet gratiæ laborãti redditur. Vnde colligitur.

H ¶Secũdo, neminẽ alio in ſeculo, ſed dũtaxat hic poſſe denariũ vitæ æternæ promereri: ſi-
quidẽ alibi nõ ſit tempus merẽdi ſed recipiendi, quod quis hic promeruit. Vnde Chrũs: Me Iohan. 9
oportet operari opera eius, qui miſit me, donec dies eſt. Venit nox, quando nemo põt ope- Galat. 6
rari. Et apoſtolus hortatur, dicens: Bonũ autẽ facientes non deficiamus, tpe ſuo eñ mete-
mus nõ deficientẽs. Ergo dũ tẽpus habemus, operemur bonũ ad omnes, maxime aũt ad do
meſticos fidei. Sic finito hoc ſeculo huius ſeptuageſimæ noſtræ, dñs vineæ dicturus eſt pro-
curatori, voca operarios, & redde illis mercedem ſuam. Vnde colligitur.

I ¶Tertio, hoc in ſeculo ſemper eſſe tempus merendi in vinea dñi, quacunq; etiam homi-
nis ætate. Locũ eſſe bene agendi & pœnitẽdi, quacũq; etiã hora diei, id eſt, ętate ad vineam
domini homo veniat operaturus. Hinc ſcriptura: Quacũq; hora peccator ingemuerit, & a- Ezech. 18
uerterit ſe impius ab impietate ſua, & fecerit iuſtitiam & iudicium, ipſam animam ſuam vi Heb. 9.
uificabit. Quia vero, fratres chariſſimi, nihil certius ſit morte (ſiquidem omnibus ſtatutum
eſt ſemel mori, nec eſt qui effugere poſſit) & nihil incertius hora mortis incipiamus iam tã- Marc. 13.
dem ſine mora omnia recte operari & pœnitere, poſtpoſita omni procraſtinatione, hortã-
te in hæc verba Eccleſiaſtico: Non tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diẽ. Eccl. 5
Subito enim venit ira illius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Et Apoſtolus: Videte, in- Ephe. 5
quit, fratres, quomodo caute ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes, redimentes
tempus, quoniam dies mali ſunt. Propterea nolite fieri imprudentes ſed intelligentes, quæ
ſit vo-

fit volũtas dei. Quæ eſt? Ait Chrũs ipſe dñs: Adhuc modicum in vobis lumen eſt. Ambu
Iohan. 12. late dũ lucem habetis, vt non vos tenebræ comprehendant. Quid eſt in luce ambulare,
niſi in hoc tẽpore gratiæ bene operari & pœnitere, antequàm veniant tenebræ, ſcilicet
Luc. 12. mortis, in qbus nemo poteeit laborare & meceri? Caueamus proinde, ne ab iĵs tenebris
inopinati (vt fieri plerũq; adſolet) cõprehendamur, memores eius diuitis, qui cũ ſe in mul
Matth. 25. tos annos in copia diuitiarum ſe victurum putarat, in ea nocte eius animam repetierũt.
In mentem veniant, nobis quoq; imprudẽtes illæ virgines, quæ cum irent ad emendum
oleum in lampadem, id eſt, fidei opera, venit ſponſus, & prudẽtes virgines, quæ paratæ
erant, intrauerũt cum eo ad nuptias, & clauſa eſt ianua. Et imprudentibus quoq; ingre-
di deinde volentibus dictum eſt: Neſcio vos.

¶O deflenda vox: Clauſa eſt ianua. O vox nunq̃ ſatis lamentanda: Clauſa eſt ianua? K
Quæ ianua clauſa tum eſt? Nimirũ ianua miſericordiæ ad indulgendũ, quæ modo oĩbus
aperitur. Ianua gratiæ ad merendũ, quæ modis omnibus offert. Ianua gloriæ ad intran
dum, quæ modo oĩbus pœnitentibus reſerat. Sane tum ianua clauſa, quæ nunc patet ve-
nientibus ab oriente & occidẽte, vt recũbant cũ Abrahã, Iſaac & Iacob in regno cœlorũ.
Ianua tũ erit clauſa, q̃ nũc ait: Eum q venerit ad me nõ eĵciã foras, q̃ nũc intromittit per
Matth. 8. pœnitentiã homicidas, publicanos, meretrices, adulteros, hocq; genus vel q̃libet graues
Luc. 7 pctõres, quãdoquidẽ nunc patiens eſt dñs & præſtabilis ſup malitia, tũ vero nõ talis qui
Iohan. 9 dicet: Clauſa eſt ianua. ſ. pietatis gr̃æ & miſericordię, q̃ nũc lachrymis & gemitibus, ſuſ-
Iohel. 2 pirĵs, & p̃cibus pœnitentiũ facile patet. Tũ vero nullius pœnitentia, nullius orõ, nullius
gemitus vltra admittetur. Etenĩ tũ clauſa erit ianua, q̃ Aaronẽ poſt idololatriã recepit, q̃
Deute. 9. Dauidẽ poſt adulteriũ intromiſit & poſt homicidiũ, quæ Petrũ poſt trinã negationẽ nõ
2. Reg. 12 ſolum non repulit, ſed claues ſuas ei tradidit. Quæ Matthæũ publicanũ ingredi paſſa eſt,
Matth. 26 quæ & peccatricem Magdalenã nõ eſt dedignata, quæ & latronẽ in cruce, vel q̃libet ſe-
Marc. 14 ro pœnitentẽ nõ excluſit, q̃ nũc nouiſſimis æquã cũ primis dat mercedẽ, indiſcriminatim
Lucæ. 22. ſine acceptione pſonarũ, quæ nunc noſtrum eſſe dicit, quod ſuum eſt, inquiens: Tolle q̃d
Matth. 9. tuum eſt. ſ. vitam æternam & vade. ſ. in gloriã eius. Vnde colligitur.
Lucę. 7

Lucæ. 23 ¶Quarto ineffabilem ſuperbenigni dei bonitatẽ, qui omnes ſaluandos viſitat, vocat, L
Acto. 10 impellit, quoſdã veluti ex pacto, quoſdã promiſſione, quoſdam ſola electione, & exuberã
ei voluntatis ſuæ bonitate operantes, ad ſuam quidem gloriam volentes ſaluos facere.
Nec eſt quod quiſquam poſſit murmurare, cum ei alioqui reſponſurus: Amice, nõ facio
tibi iniuriam, tolle quod tuum eſt & vade. Vnde colligitur.

Roma. 2. ¶Quinto deũ æquum & iuſtum eſſe iudicẽ & retributorem, vtpote dñs vnicuiq; iuxta M
Apo. 22 opa eius & ſuã miſericordiã. Eo ipſo alibi dicente: Ecce venio cito & merces mea mecũ
Pſal. 61 eſt, reddere vnicuiq; ſecũdũ opa eius. Et ad ipſum ait Propheta: Duo hæc audiui. Quia
poteſtas dei eſt & tibi dñe miſericordia, q a tu reddis vnicuiq; iuxta opera ſua.

¶Nec obſtat dicere, iniuſtũ videri quod eundem p̃ſtat denariũ is q paruo tẽpore & iĵs N
qui longo tempore laborarũt, veluti in Euãgelio contra patremfamilias murmurabãt.
Hi nouiſſimi vna hora fecerũt & pares illos nobis feciſti, qui portauimus pondus diei &
æſtus. Sane reſpondit paterfamilias vni in pſona omnium, dicens: Amice non facio tibi
iniuriã. Nonne ex denario conueniſti mecũ? tolle quod tuum eſt & vade. Eſt profecto
hmõi retribυtio iuſta, quo ad p̃cedẽtes, q a datur eis pretiũ conuentũ, & miſericors, quo
ad ſequentes, q̃d illi pro modico labore æqualem prioribus accipiũt mercedẽ. Haud igi-
Titũ. 3 tur iniuſte agit cũ prioribus, ſed miſericorditer diſpenſatur cum vltimis, remunerat pri-
mos per iuſtitiã, extremos ſecundũ ſui bonitatẽ, & ĵ æquale capiũt præmiũ, vt oſtendat,
iuxta Apoſtolum, nos non eſſe ex operibus ſaluatos, ſed dei miſericordia. Siqdem in ei⁹
eſt poteſtate, vel damnare ſecundũ noſtra demerita, vel ſaluare ſecundũ eius miſericor
diam. Si nos damnat, eius iuſtitiæ, ſi ſaluat, miſericordiæ adſcribendũ eſt. Ipſe creator ẽ,
nos vero creatura: Volũtati enĩ eius (inqt Paulus) quis reſiſtit? O homo, tu qui es, q reſ-
Roma. 9 pondeas deo? Nunquid dicit figmentũ ei qui ſe finxit, qd me feciſti ſic? An nõ habet po-
teſtatem figulus luti ex eadem maſſa facere, aliud quidẽ vas in honorẽ, aliud vero in cõ-
Lucæ. 17 tumeliam? Vtiq;: Si hoc, ergo poteſt dare mercedem diſparibus labore ſecundũ ſuã miſe
ricordiam. Vnde nobis eſt, quicqd ſumus & habemus, & quicqd agimus, eſt perinde ſi-
gnum gratitudinis. Hinc dñs alibi: Sic (inquit) & vos cum feceritis omnia quæ præcepta
ſunt vobis, dicite: Serui inutiles ſumus. Quia quod debuimus facere, fecimus.

¶Præterea (vt pulchre notat Auguſtinus) iſte vnus denarius, q omnibus datur, eſt vna O
vita æterna, q̃ ab omnibus percipietur, quæ æqualis erit omnibus, nulli longior, nulli bre
uior, quũ æque oẽs inibi viuant, meritorũ tamen diuerſitate, fulgebunt aliĵ magis, aliĵ mi-
nus, iuxta dñm dicentem: In domo patris mei multæ ſunt manſiones, vtpote, in quibus
Iohan. 14 multis honorat alius alio clarius ſine inuidioſa murmuratiõe, nõ aũt ſine admiratiõe.

Homi-

HOMILIA XVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.13.Luc.8.Marci.4.Vobis datum est nosse mysterium regni dei. Cæteris autem in parabolis.

DOMINICA SEXAGESIMAE.

A Vandoquidē sacrosanctū Euāgeliū, q̄d hodie lectitandū cēsuit ecclesia, à Chr̄o vnico oīm scientiarū magistro expositū est, nō erit q̄d qs à me eius expostulet expositionē, quū nō deceat discipulū esse supra magistrū suū, sed sufficit illi, vt sit vt magister suus. Quo sane dicto, & si ille intellexerit suos discipulos debere æq̄ ferre aio, si talia subeant & ferāt probra, & tormēta, & conuitia q̄ prius p̄ceptor eoꝝ, & dn̄s pertulit, nō tñ absurde & eo referri putarim, q̄ intelligam' non debere plus velle discipulū, aut melius sapere q̄ eius magister. Id q̄d faceret, q hoc ip̄m conaret exponere, q̄d Chr̄s tātus magister exposuisset, maxime, q̄d etiā alioqui nemo melius sua, q̄ q loquutus ē exponere queat. Quo nimiꝝ expositore, ei' noīe, q exijt seminare, venit filius hoīs. i. ipsemet Chr̄s in mūdū p̄dicatū veniēs, vtēs, post & ante q̄q suā ascensionē in cœlū, ap̄lis & oībus loco istoꝝ p̄dicatorib', pinde instrumento, quū ip̄e interim loqui & seminare dicat, q̄m ille istis dat os & sapiētiā. Hinc ap̄lus: Legatiōe fungimur pro Chr̄o, tanq̄ deo p nos exhortāte & alias: An experimentū quæritis eius, q in me loquit, Chr̄s. Vnde certe monemur, ne diuinū verbū ex p̄sona ip̄m dicēte æstimemus, sed æque atq; ip̄m à Chr̄o proferreret, habeamus, modo more Chr̄iano proferat, & nō falso & puerso. Sic Chr̄s: Qui (inq̄t) vos audit, me audit, & q vos spernit, me spernit. Quo sane pacto etiā mali sunt audiēdi, verbū syncertter denūciātes, nō aūt eoꝝ vita est imitāda, Christo referēte: Sup cathedrā Mos. sedebūt scribæ & pharisæi, oīa q̄cūq; dixerint vobis, facite: secundū op̄a aūt illoꝝ nolite facere, siq̄dē Iohan. 13. Matth. 13. 2. Cor. 5. Ibidem. 2. Cor. 13. Matth. 10. Luc. 10. Matth. 23.

B nō sua dicūt, sed q̄ dei sunt. Cæteꝝ, hic oēs corde pcipiūt, q peccēt, q indigne dei verbum prædicāt, i. q nō faciūt ea q̄ dicūt, nimiꝝ dicētes bona, operātes mala ad q̄s deus p Dauidem dicit: Quare tu enarras iustitias meas, &c. Arguā te & statuā. s. iniquitatē cōtra faciē tuā. Sane qui aliter q̄ docēt, faciūt, dicturi olim sunt ad Christū. Dñe dñe, nōne in noīe tuo prophetauimus, & in noīe tuo dęmonia eiecimus, & in noīe tuo virtutes multas fecimus? Ad q̄s ecōtrario Chr̄s: Nunq̄ noui vos. Discedite à me oēs q operamini iniquitatē. Debet eñ verus Ecclesiastes Christū Iesum p̄dicatorē p̄dicātiū imitari, qui, vt Lucas scribit, cœpit facere & docere. Quid ni? Quandoq̄dē castigo, inq̄t Paulus, corpus meū, & in seruitutē redigo, ne forte cū alijs p̄dicauerim ip̄e reprobus efficiar. Hinc q̄dē paterne monet Timotheū dicens: Nemo adolescētiā tuā cōtēnat, sed exēplo esto fideliū in verbo, in cōuersatiōe, in charitate, in fide, in castitate. Hęc meditare, in ijs esto, vt profectus tuus manifestus sit in oibus, attēde eñ tibi & doctrinæ, insta in illis. Hoc eñ faciēs, & teip̄m saluū faciēs, & eos q te audiūt. Ille ergo Chr̄i vice ē, q exijt seminare. s. verbū dei. Vñ excressit fides, tanq̄ ex grano spica. Quod ap̄lus attestās ait: Ergo fides ex auditu, auditus aūt per verbū Christi. Terra, inquā, seminat verbum semē est, homo, terra ip̄a ad quē alias dictū legimus. Quid superbis terra & cinis? Formauit quidē dñs deus hoīem (teste scriptura) de limo terrę, & inspirauit in faciē eius spiraculū vitæ & factus est hō in animā viuētē. Hinc Ecclesiastes: De terra facta sunt, & in terrā pariter re- Psal. 49. Matth. 7. Acto. 1. 1. Cor. 9. 1. Timot. 4. Roma. 10. Eccl. 10. Gene. 2. Eccl. 17. Eccles. 3.

C uertūtur. Quibus ita p̄missis, facile summatim ex Euāgelio colligemus, Christū inibi significare, multos q̄dē vndiq; cōfluere ad p̄dicationē Euāgelij, sed tñ nō in oib' gigni fructū, id accidere nō ex docētis culpa, sed audiētiū vitio, nec parē gigni fructū in ijs, q audirent, sed vt quisq; afferret aīm à mūdanis curis, & cupiditatib' vacuum, effeq; quatuor hoīm genera verbū dei audiētium variæ, primū eoꝝ, qui susq; deq; audiūt, & auditū prorsus p aliā aurem demittūt, cecidit eñ secus viā semē, & diabolus rapuit, ne audientes p fidē salui fiant. Et sunt de numero illoꝝ, de qbus dñs: Populus hic labijs me honorat, cor autē eoꝝ longe est à me, audiunt aūt vere aliq̄d, qui & audiunt & intelligunt. Auditus est naturæ, intelligētiæ, obediētiæ, quē triplicē auditū subindicauit vnico carmine Dauid. Audi, inquiēs, filia & vide, & inclina aurē tuā. Et hoc est q̄d alius propheta hortatur: Audite audientes me. Quod & dñs hodie notat, dicens: Qui habet aures audiendi, audiat, &c. i. vere & non naturaliter solū audiat verbum meū. Secundū est eoꝝ, q̄rum cor est petricosum. i. à charitate aridū, audiētes q̄dem verbum dei lætanter, & dimittunt tempore tentationis, siquidē radicem nō habētes. Sunt sane multi audiētes disputationem contra auaritiam vel luxuriam qui adfirmant seculi contēptores, vel etiam castos esse beatos, sed vbi spiritus concupiscibilis eorum obtutibus p̄sentātur, mox ab eis quicquid boni conceperūt, defluit. Hinc Chr̄s discipulos suos inueniēs dormientes, & perinde suoꝝ verboꝝ immemores, dixit: Surgite, orate, ne intretis in tentationem. Et alias: Beati q audiūt verbū dei, & custodiunt illud. Tertium est eorum, q etsi dei au- Esa. 29. Matth. 15. Marc. 7. Esa. 55. Matth. 26. Marci. 14. Luc. 22. Iohan. 11.

diunt

diūt verbū, intelligūt, amātq̧ tñ maiori cupiditate rerū mūdanarū. s. diuitiarū, luxuriæ, gl'iæ, D
Hiere. 2 honoris pellecti, ipm reijciūt, cupiditatē vanā sequntes. Ad qs dn̄s dicere pt: Me dereliqrūt,
Iohan. 3 fontē aquę viuę, & foderūt sibi cisternas dissipatas, q̄ cōtinere nō valēt aquas. Itē & hoc. Hoc
aūt ē iudiciū, qa lux venit in mūdū, & dilexerūt hoies magis tenebras q̄ lucē. Atq null' horū
triū de verbo dei habebit fructū, sed dānū poti', habebūt aūt q sunt de quarto gn̄e audiētiū,
& sunt q aure, intellectu, obediētiaq̧. i. q in corde bono & optimo audiētes verbū retinēt, &
fructū afferūt i patiētia. Ex q̄rū nūero haud dubie fuit diua virgo, de qua dr̄: Et mr̄ eius cōser A
Lucæ. 2. uabat oia verba hęc in corde suo. In q̄ verbo hodie dn̄s vult eos tria debere habere, qui fru
ctuose audire volūt, & p̄dicare dei verbū. Primo vt optimo aio ipm p̄dicēt & audiāt. i. non
vt eo abuti velint, vel ad fallēdū, ad pperā cōmonēdū, ad illudēdū, vel scādalizādū, vel in huc
Matth. 7. modū aliū, sed dūtaxat, vt inde cū alijs, in dei gloriā cędat, q̄d fiet, vbi amore salutis suę causa
audiēt, alioq & ipi erūt, qs dn̄s iubet discedere à se, quasi operarios iniqtatis, siqdē q sunt non
aliter atq̧ olim fuere, q exorcistę tētātes dæmonia adiurarūt in noie Iesu, quē Paulus p̄dica-
Acto. 19 ret, qbus diabol' deinde est dn̄atus. Ita nimirū fiet & illis, q verbo dei nūc abutētes ex eo vi-
Philip. 1 tiorū operculū faciūt, in eos sancte scribit Apostolus, vti alibi dicturi sum'. Scdo, vt & illud
Luc. 11 retineāt. Hinc & Chr̄s alibi: Beati q audiūt verbū dei, & custodiūt illud. Et rursus: Si qs ser-
Iohan. 8 monē meū seruauerit, mortē nō videbit in æternū. Tertio, vt nō modo simplr̄ illud retineāt
Matth. 23. sed fructū afferāt in patiētia. i. vt oia hmōi carnis incōmoda patiēter ferētes, bona opa faciāt
Luc. 11 quæ veræ fidei inhærēt, alioq frustra dei verbū audit. Hinc dn̄s: Quæcūq̧ vobis dixerint, ser E
Marc. 12 uate & facite. Et rursum: Docētes eos seruare oia, q̄cūq̧ mādaui vobis. Siqdē ait Paulus: Nō
Matth. 28 auditores legis iustificabunt, sed factores legis. Sic Iohannes Baptista alibi dixit: Ois arbor
Roma. 2. quæ nō facit fructū bonū, excidet, & in ignē mittet. Sūt ideo nunc terra bona hoies, q verbū
Matth. 3 dei vere audiūt, retinēt, iuxtaq̧ illud operant, interimq̧ pximorū mala æqnimiter tolerāt, q
cū humilr̄ flagella suscipiūt, post flagella ad requiē sublimiter cū gaudio suscipient. Hodier-
Marc. 4 ni igit euāgelij parabola docuit nos dn̄s, q̄ studio sit accipiēdus sermo doctrinę cęlestis, si cu-
Matth. 13 piamus ex eo fructū exoriri, nobis saluti futurū. Cæterū qa hæc hacten' dicta tā sint salutaria
& necessaria scitu & factu discipuli pmoti q̄sierūt seorsum (vt ait Marcus) cur hæc tāti mo-
mēti Iudęis loqueret in parabolis. R̄ndit ipe hic & in Mattheo: Vobis datū est nosse myste
riū regni dei, cæteris aūt nō, sed i parabolis. Quia mō videret perinde iniquū q̄d aliqbus sua
vellet eēt apta, aliqbus occulta, dn̄s iniqtatis suspitionē submouēs, r̄ndet: Vt turbę. s. vidētes
nō videāt, & audiētes nō intelligāt. Q. d. datū ē vobis. i. volētib' & filr̄ dignis. Hæ em̄ putāt
se videre & nō vidēt; & audiūt qdē & nō intelligūt & qa supbę & indigne sunt hmōi myste-
rijs, ideo ipsis ea merito occulunt, q & si ppterea sunt infelices, nō tñ miserādi, quanq̄ miser-
rimi, nēpe q sciētes, volētes sibi accersunt exitiū, & reijciūt salutē. Hoc aūt ita se habere, iustis
Exo. 6 simus dn̄s dicto Esaiæ ostēdit, q de ipis ad hęc loqtur verba: Aurib' audietis & nō intellige-
tis, & oculis cernetis, & tñ nō videbitis. Incrassatū est em̄ cor populi huius, & aurib' obsur-
duerūt, & oculos suos occluserūt, ne qn̄ videāt oculis, & aurib' audiāt, cordeq̧ intelligāt, tā- F
dēq̧ reuertant ad me & sanē illos. Ex qbus sane oibus nō obscure intelligim' mysteria perq̄
plurima regni cęlorū. i. eccl'ię nōnullos, deo authore, cęlari debere. Primo, ne si apto diceren
tur, pusilli & infirmi, inde ob eorū sublimitatē vel scādalizarent, vel nō ædificarent. Hinc ait
Iohan. 6 dn̄s: Adhuc habeo vobis multa dicere, q̄ nō potestis portare mō. Hui' argumēto aplus ait:
Hebr. 5. Dei sapiam, q̄ abscōdita ē, in mysterio loqmur, & qdē eā inter pfectos, inter nos aūt nisi Ie-
Matth. 7. sum Chr̄m, & hūc crucifixū. Sic aliàs inqt: Perfectorū ē solidus cibus eorū, q pro ipa cōsuetu
dine exercitatos hn̄t sensus ad discretionē boni ac mali. Scdo, vt iustitię norma seruet, ne ha
Matth. 7. beant ea indigni & inuiti, qbus indigni sunt, & q̄ reijciūt sua spōte, iuxta Prophetę dicta pau
Iosue. 16 loante, sic dn̄s phibuit sanctū. i. rē sacrā diuinisq̧ lr̄is obstrusam dari canib'. i. indignis. Ter
tio, ne (q̄d certū est) tā res sacræ pperā, & nō ad debitā reuerētiā tractarent. Sic Chr̄s iterum
prohibet: Margaritas añ porcos proijci, ne vc; eas suis pedib' cōculcēt, ingnent. Quarto, ne
2. Timo. 2 isti indigni pinde Iebusæi surreptis illis mysterijs ea deinde puerse interptātes i eos, à qbus
receperūt, depugnēt, veritatē adeoq̧ dei gl'iam hoisq̧ salutē oppugnātes. Sic dn̄s sanctū ca-
2. Timo. 4 nibus noluit dādū, ne isti cōniuersi. s. hęretici, q ob istorū mordacitatē à Chr̄o canes vocant,
nos dirūpant, veluti fecerūt Hymnæus & Philetus, q à veritate fidei exciderunt. Sic & Ale-
xander ærarius verbis Pauli restitit multū, quem ideoq̧ vitādū docet: Sic oēs fecerūt à fide
2. Petr. 2 & religione apostatę & hęretici, q à tpibus Aplorū vsq̧ in hāc dīē fuere. Quinto, q̄d ex ijs iā
dictis subsequit rōnibus, ne hmōi malis hoibus maius p̄iudiciū generaret, si postq̄ nouerint
Chr̄i mysteria, cōtēpserint. Qui em̄ intelligit, & postea spernit, grauí' punit. Sic Petrus ait:
Iohan. 19. Melius em̄ erat illis nō cognoscere viā iustitiæ, q̄ post agnitionē retrorsum cōuerti ab eo q̄d
illis traditū est sancto mādato. Illi em̄ sciēter & temere peccāt, suntq̧ simillimi Iudæ, de quo
Acto. 2 Chrūs ad Pilatū. Propterea q me tradidit, maius pc̄m̄ habet. Sunt em̄ illi proditores & ho
micidæ, q (vt est in Actis) acceperūt legē in dispositione angelorū, & nō custodierunt.

Homi-

HOMIL. XVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Lucæ. 18. Domine, vt videam.

DOMINICA QVINQVAGESIMAE.

A
Ane plurimū apposite catholica ecclesia hoc hodierna die euāgeliū cēsuit, hoc'q; tpe legendū, q̄ suo⁊ filio⁊ calamitatē ob pctā cōtractā materne deplāgit. Siquidē (Grego. teste) miracula dñi nr̄i Iesu Chri accipiēda sint, vt in veritate credant facta, & tñ p significationē nobis aliqd innuāt, nēpe q̄ opa eius & p potentiā aliud aguunt, & p mysteriū aliud loquunt. Sic nimi⁊, qs (iuxta historiā) cæcus iste, de q̄ euangeliū, fuerit, ignoramus, quē vero p mysteriū significet, haud obscure intelligimus. Cęcus etenī est genus humanū, q̄d in parēte primo (vt ē in Gene.) à paradisi gaudijs expulsum Gene. 3
supnæ lucis claritatē ignorās, dānationis suæ tenebras patit, sed tñ
p redēptoris sui p̄sentiā illuminat, vt internę lucis gaudia iā p desideriū videat, atq; in via
vitæ boni opis gressus ponat. Hinc Aplus ait: Hoc igit dico & testificor in dño, vt iā nō am Ephe. 4.
buletis sicut gētes ambulāt, in vanitate sensus sui, tenebris obscuratū hñtes intellectū, alie
nati à vita dei p ignorātiā, q̄ est illis ,ppter cæcitatē cordis ipso⁊, q desperātes semetipos
tradiderūt impudicitię in opationē immūditiæ oīs in auaritiā. Atq; hoc ipm genus hūanū
à Chr̄o reilluminatū est, qñ is q̄si lumē (iuxta ,pphetā) in tenebris illuxit. Hinc Petrus, q in Psal. 111.
quit: De tenebris vos vocabit i admirabile lumē suū. Cæte⁊, qs mater sancta ecclesia (q̄d 1. Petr. 2
& nuper tractauim⁹) sibi auertēs suos filios ea ipsa vocatiōe tā se indignos reddidisse, tā'q;
longe ab eo lumine recessisse, iuxta Petrū, melius illis fuisset nō cognoscere viā iustitiæ. i. 2. Petr. 2
Christū solē & lumē iustitiæ, q̄ post agnitionē retrorsum cōuerti ab eo, q̄d illis traditū est Malach. 4
B sancto mādato, siquidē, qbus posteriora sunt prioribus facta peiora, & p relapsum pctō-
res miserrimi, proinde'q; vere cæci, ideo eos vult habere añ oculos cæcū hodiernū, vt cū
eo illuminari mereant. Et sane pctōres cæci sunt, q (vt Chr̄s testat) tenebras ipsas pctō⁊ Matth. 15
magis dilexerūt q̄ lucē, q̄ in mūdū venit, oēs hoīes illuminatura, ea q̄dē luce posthabita & Lucæ. 11.
relicta, nō est, vt qs videse ē possit, dño dicēte: Ego sum lux mūdi, q sequit me, nō ambu- Iohan. 3
lat in tenebris, sed habebit lumē vitæ. q. d. q vero nō sequit, cæcus in tenebris ambulat, id Iohan. 8
q̄d fieri solet, qñ qs mortale pctm̄ cōmittēs, mēte obcæcat, tenebras magis q̄ lucē diligēs.
Hinc ,ppheta: Ambulabūt, ait, vt cæci, q a dño peccauerūt. Atqui de se illi merito hoc pro
phetæ dicere possunt: Palpauimus q̄si cæci parietē, & q̄si absq; oculis attrectauimus, impe Sopho. 1.
gimus meridie q̄si in tenebris, in caliginoso q̄si mortui, nimi⁊ q̄s (vt sapiā dicit) malitia eo Esa. 59
rū excæcauit. Quo⁊ ex nūero qs p̄cipuos eē dubitat eos, q hac tēpestate in rebus diuinis, Sap. 2.
& in ijs q̄ dei gloriā, hoīs'q; salutē cōcernūt, adeo cæcutiūt, vt lucē tenebras. i. sancta in ma
la vertere nō dubitāt, canonē hūc sacrosanctū, de q̄ hactenus nr̄ sermo, ,pphanū & diabo
licū, atq; à Chr̄o, eius'q; sc̄tis patrib⁹ institutū, Antichr̄o, a deo'q; diabolo, eius'q; angelis ascri
bere nō erubescūt, nēpe hauddubie ex ijs, ad q̄s Esaias ait: Væ q dicitis malū bonū, & bonū Esa. 5
malū, ponētes tenebras lucē, & lucē tenebras, ponētes ama⁊ dulce, & dulce ama⁊, ij certe Eccl 43
qs primū vt videri volebāt, pscrutatores & à gloria (scriptura referēte) maiestatis oppssi, Sap. 2
tādē à ,ppria, temeraria'q; malitia prorsus sunt obcæcati. Quos equidē desperauerim aliqñ
reilluminatū iri, nisi hodierni euāgelij cæcū ,p virili sequant. Illū aūt sic debēt seq. Primo,
vt sedeāt secus viā mēdicātes, i. de æterna vita cogitātes, pctā defleāt, & veniā suo⁊ pctō
C rū humilr petāt. Sic hortat Iudith, inquiēs: Sed qs patiēs dñs est, in hoc ipso pœniteam⁹, Iudith. 8
& indulgētiā eius fusis lachrymis postulemus. Sic Petrus, abnegato vero lumine Chr̄o, Matth. 26
egressus foras, fleuit amare. Secūdo, quærāt de Iesu Nazareno, qs ille sit, vt eū cognoscāt, Marci. 14
siquidē solus sit, q (testāte Dauide) cæcos lumine suæ gr̄æ illuminat. Quare ab eodē Daui Psal. 145
de dictū est ad cæcos pctōres: Accedite ad eū & illuminamini. Sic aliàs Chr̄s, cæcū illumi Psal. 33
natū à se interrogat, dicens: Tu credis in filiū dei? Qui r̄ndit: Quis es dñe, vt credā in eū?
Nō debēt aūt interrogare de alio illuminatore, vtpote de hoīe, de ,pprio ingenio, de scia Iohan. 9.
hūana, de'q; reb⁹ ,pphanis alijs. Tertio, vbi de illo certi sunt p interrogationē & instructio
nē, debēt ad eū clamare, nō vti ad pu⁊ hoīem, sed vt ad ve⁊ deū, & ve⁊ hoīem dicētes:
Iesu fili Dauid, miserere mei, qs filius Dauid, ideo hō, q̄ miserere, ideo deus, propriū enī Psal. 144
est dei, misereri. Vnde Psaltes: Miserationes eius sup oīa opa eius. Sic Thomas hac ,pfessio Iohan. 15
ne clamat ad Chr̄m: Dñs me⁹, deus me⁹. Quarto, ne taceāt turbis increpātibus, vt clama
re cessent. Turbæ aūt increpātes, sunt tumultus reluctātiū cogitationū, pctā, dæmonia, in
ueteratæ malo⁊ cōsuetudines, q̄ vel oīs sæpe pctōres, ne redeāt ad lumē vitæ, cōtradicūt Roma. 7
& retrahūt & increpāt, alia ob oculos ponētia, q̄ caro desiderat & mūdus. Hinc Apl̄s ait:
Caro enī cōcupiscit aduersus spm̄, spūs aūt aduersus carnē. Hæc enī sibi inuicē aduersant,
vt nō q̄cunq; vultis, illa faciatis. Video aūt aliā legē in mēbris meis repugnātē legi mētis

meæ,& captiuantẽ me in lege pc̃ti,q̃ eſt in mẽbris meis. Hæc aũt lex q̃d aliud eſt,q̃ carna-
I.Petr.2 lia,q̃(teſte Petro) militãt aduerſus animã,retrahũtq́ꝫ à vero lumine ac increpãt,ne clame
Galat.5 mus. Quæ q̃dẽ turbæ deſideriorũ & pc̃torũ vbi increpãt & impedire voluerint,ne lumẽ à
Chr̃o recipiamus,ſemꝑ magis atqꝫ magis,& q̃dẽ citra verecũdiã clamare debem⁹ ſ Ieſu fi
Pſal.118 li Dauid,miſerere mei. Sanc magna munera ſunt multis p̃cib⁹ impetrãda,maxĩe q̃ à pc̃tõ
Lucæ.11. ribus lõge eſt ſalus,q̃ ideo intẽtius & frequẽti⁹ clamare debẽt. Sic fiet(q̃d dñs alibi dicit) vt
ſi pſeuerauerimus pulſantes,etſi nõ dabit ille ſurgẽs,eo q̃ amicus eius ſit,ꝓpter improbi-
taiẽ tñ eius ſurget & dabit illi q̃tq̃t panes habet neceſſarios,ſiquidẽ pulſanti aperiet. Sic cer
te,q̃a cæcus hodie à clamãdo nõ deſijt,dñm ſiſtit,eũq́ꝫ interrogare q̃d vellet,coegit. Quin
to,vt ſi pc̃tõres dñm ſtantẽ,& ꝑinde ꝑ ſuã grãm interrogantẽ q̃d velint,ſenſerint,vtpote
deuoti,peccataq́ꝫ exoſi,nõ petãt,neqꝫ aurũ,neqꝫ argentũ,neqꝫ fugituros honores, neqꝫ di
uitias,neqꝫ potẽtias,neqꝫ id genus huius ſeculi vana,ſed petãt cũ cæco,dicẽtes: Dñe,vt vi
deã.i.petãt liberari à pc̃tis,& in vera veritatis cognitiõe illuminari,vt verũ lumẽ Ieſum.i.
Matth.6 ſalutẽ recipiãt,q̃ petita,cætera q̃qꝫ dabunt. Hinc dñs: Quærite(inquiẽs) primũ regnũ dei
Iohan.1. & iuſtitiã eius,& hęc oĩa adijcient vobis. Regnũ dei,q̃d eſt,niſi Ieſus, q̃ ſalus eſt,via veri-
Matth 1. tas & lux oẽm hoiem illuminãs,hic ꝑ grãm,alibi ꝑ æternã gloriã. Sic deus ad Solomonẽ
Iohan.14 petẽtẽ ſibi dari ſapĩam,q̃ bñ ſuũ populũ regere poſſet,dixit: Quia poſtulaſti verbũ hoc,&
3.Reg.3 nõ petiſti tibi dies multos,nec diuitias aut aĩas inimicorũ tuorũ,ſed poſtulaſti tibi ſapĩam
ad diſcernendũ iudiciũ. Ecce feci tibi ſecũdũ ſermones tuos,& dedi tibi cor ſapiẽs & intel
ligẽs intñ,vt nullus añ ſimilis tui fuerit,nec poſt te ſurrecturus ſit. Sed & hæc,q̃ nõ poſtu
laſti,dedi tibi diuitias.ſ.& gloriã,vt nemo fuerit ſimilis tui in regibus cũctis retro diebus.
Matth.20 Hinc ad matrẽ filiorũ Zebedæi,quia gloriã & regnũ honoris ambitioſe petierat,dñs ait:
Neſcitis q̃d petatis &c. oſtẽdẽs nihil aliud petẽdũ,q̃ q̃d cæcus hodie,Dñe,vt videã.ſ.mẽte
te Ieſum.i.ſalutẽ recipiã. Quã ſi ex aĩo pc̃tõres petierint,hocq́ꝫ pacto cæcũ hodiernũ imi
tati fuerint,ꝑfecto dñm cogẽt ſtare,eoſq́ꝫ illo miſericorditer ad ſe adduci iubebit. Qui ni
mirũ ſtat & vocat,qñ trãquillitatẽ mẽtis redditã dulcedine ſuæ cõtemplatiõis vel tenuiter
manifeſtat,q̃ prius ꝓpter tentatiões,q̃s in oĩone ꝑpeſſi ſunt,trãſire viſus eſt. Ille aũt q̃ vo
ce ſiſtitur,inuocãtes in fide exaudiet,dicẽs: Reſpice.i.accipe ſalutẽ & veritatis atqꝫ æternę
claritatis lumẽ,q̃a eñ in me ſolũ credidiſti,meruiſti habere nõ modo corporis,ſed & mẽ
tis illuminationẽ,docẽs interim neminẽ,q̃ nõ neglexit pœnitere,de venia cõſequẽda de-
bere deſperare,vt nuꝑ ad longũ diſputauimus. Ad hũc vero modũ pc̃tõres illuminati,&
benigniter à deo exauditi,rurſus cæcũ hodiernũ illuminatũ ſequant.i.dño illuminãti ſint
grati. Quo fiet vbi primũ dñm ſequent,nõ tam corpore q̃ aĩo,operãdo.ſ.bona, id q̃d eſt
Iohan.2 dñm ſequi. Hinc Iohãnes: Qui dicit ſe in Chr̃o manere,debet ſicut ille ambulauit, & ipſe
Matth.19 ambulare. Et Chr̃s inq̃t: Si q̃s vult me ſeq̃,deneget ſemetipſm & tollat crucẽ ſuã & ſequat
Marci 8 me. Crucẽ aũt aſſumere,eſt pati vel aĩo q̃ Chr̃s paſſus eſt,tũc eñ cõregnabimus,cũ cõpa-
Lucę.17 tiemur. Secũdo,vt deũ magnificent,eiq́ꝫ dent gloriã,totũq́ꝫ benefactũ illius miſericordiæ
aſcribãt. Vnde ſapiens: Bono aĩo gloriã redde deo. Et Hieremias: Date dño deo vr̃o glo
Eccl.35 riã. Sic ꝓpheta inq̃t: Nõ nobis dñe,ſed nomini tuo da gloriã. Quã ſane gloriã,nec aliud
Hiere.13 deus vti ſuũ propriũ verus author à nobis depoſcit,eoipſo adfirmãte: Ego dñs,hoc ẽ no
Pſal.113 mẽ meũ. Gloriã meã alteri nõ dabo. Tertio,vt & alios ad glorificandũ deũ prouocẽt ſuis
Eſa.42 virtuoſis dei noĩe opibus,id q̃d debemus,Chr̃o dicẽte: Sic luceat lux vr̃a corã hoibus,vt
Matth.5. videãt opa vr̃a bona,& glorificẽt patrẽ veſtrũ q̃ in cœlis eſt. Hinc Petrus: Cõuerſationẽ
1.Petr.2 veſtrã,inquiens,inter gẽtes habẽtes bonã,vt in eo q̃d detractãt de vobis,tanq̃ de maleſa-
ctoribus,ex bonis operibus vos cõſiderantes,glorificent deum in die viſitationis.

HOMIL. XVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.5.6. Nonne & ethnici hoc faciunt?

Feria ſexta poſt Cinerum.

Hriſtus dñs ſumma dei patris ſapiẽtia,ideq́ꝫ in quo oẽs ſunt the- A
Coloſſ.2 ſauri ſapĩæ & ſciẽtiæ,quiq́ꝫ ſimul lux mũdi,ideo in mũdũ venerat
Iohan.8 vt eos q̃ in tenebris ſedebãt, illuminaret fide in ſe vera in primis
Iohan.12 pœnĩam ꝓ pc̃tis cõmiſſis,facto & verbo & q̃dẽ ſerio ſuaſit: nimirũ
Luc.1. qñ iã nobis in exẽplũ,q̃d imitaremur,q̃dragĩta dies & noctes ie-
iunarat,cœpit ilico p̃dicare & dicere: Pœnitẽtiã agite,appropinq̃
bit eñ regnũ cœlorũ. Et ne q̃s ignoret,q̃ ad pœniam requirent,
Matth.4. eueſtigio docuit octo beatitudines.i.bona virtuoſaq́ꝫ opa,q̃ ſunt
Iaco.2 verę pœnĩæ fruct⁹. Interimq́ꝫ opa & ſigna certiſſima veræ ĩ Chri
Roma.1. ſtũ fidei: ſiquidẽ ex q̃ iuſti viuunt.i.ſunt,tales vtiqꝫ, qualis eſt ipſa
in eis fides. Cæterũ,q̃ bona opa ſunt vel moralia veluti mores ciuiles ſeu politici,q̃s & na
tura,ratioq́ꝫ adeo ipſa naturalis,deo motore primo dictat,& vitæ quidẽ tẽporalis,nõ aũt
æternæ

æternæ cōsonos, vel meritoria opa, cuiusmodi sunt, q̄ in vera fide fiunt, adq̄ vitā æternam cōducūt, ideo Chrs dñs, ne qs erret tn bonis operibus, sibiq̄ falso adblandiaṫ & imponat, nēpe existimās opa vel q̄libet moralia ad salutē æternā cōsequendā, sine quis alio medio ꝑficua atq̄ sufficiētia, satis supq̄ in hodierno docet euāgelio, q̄ sint vere bona opa, & quē admodū bona opa ab hoīe fieri possint ac debuerint, interimq̄ subindicās q̄ debeāt Christiani in rōne ad bene beateq̄ viuendū ethnicis esse superiores & meliores, interrogans.

B ¶Nōne & ethnici hoc faciūt? Quid faciūt? Vtiq̄ moraliter bona operanṫ, quippe diligūt amicos mutuo, hoīes mutuo salutāt, eleemosynā faciūt, ieiunāt, sustinēt, hocq̄ genus opa alia iustitiæ, qm̄ naturaliter cōtra malas opatiōes sunt iusta & bona agūt. Sane legimꝰ Xerxem in Abydenis cāpis, quū partē multo maximā oriētis subiectā haberet oculis, sub signis stātē, testatū se nō felicitatē suā flere, ꝙ tot gētibus imperare cōtigisset, sed tot hoim sortē, qui quū innumeri essent, ad breue tēpus, aut fato, aut alia vi essent oīno defuncturi. Talē q̄q̄ fuisse legimus maiorē Aphricanū, cuius vox illa nota est, malle se vnū ciuē seruare, q̄ mille hostes ꝑdere. Sic Cato maior, Cæsare, circa Dyrrachiū fuso, quū cæteri Pōpeiani lætitia exultarēt ob rē bene gestā, solus Cato Cæsarianoꝝ cadauera intuitus, qm̄ ciues essent, & fortes alioqui viri, tēperare lachrymis nō potuit. Et sic de hoc genus multis alijs, q mutuo amarūt amicos, q & impēse ieiunijs, eleemosynis, cæterisq̄ opibus bonis studuerūt, q tn̄ nullā in cœlis nec habuerūt nec habituri sunt mercedē, qn̄quidē qui hoībus, non deo suā iustitiā factitarūt, q interim putarūt sibi sufficere, se amicos diligere, siquidē licere inimicos odio habere, & hoībus ꝓbari. Atqui Chrs veritatis autor, imo ipsa veritas & lumen de lumine, qd recte vereq̄ Christianū oporteat opari, in euāgelio hodierno docet. Val.lib.9 cap.13 Leui.19

C ¶Et quidē primo, vt nō mō diligamus amicos, sed & inimicos nr̄os. Sane qa vterq̄ hō, ideo vterq̄ proximꝰ, & proinde gn̄ali dilectiōe diligēdus, nec aliqd inter eos discriminis est faciēdū. Sic Paulus ait: Bn̄dicite ꝑsequētibus vos, & nolite maledicere. Si esurierit inimicus tuꝰ, ciba illū: si sitit, potū da illi. Hoc em̄ faciēs, carbones ignis cōgeres sup caput eiꝰ Nimiꝝ ita erit, quādatenus ꝑfectio dei in hoīe, q solē suū sine discrimine oriri facit sup bonos & malos, & pluit sup iustos & iniustos, & hac rōne nō iniustus ipse ē, licet indiscriminatim videaṫ bn̄facere tā bonis q̄ malis, & flagellū vtrisq̄ immittere. Etem̄ oīa bona deus dat, nō ꝑpter hoīes, sed ex sua bonitate ꝑpter sctōs. Id q̄d facile ex eius dicto aliàs colligiṫ, q̄ inquit: Sed ꝑpter electos breuiabunṫ dies illi. s. tribulatiōis tātę. Et in veteri test. de Sodoma & Gomorra, alijsq̄ finitimis ciuitatibus ait: Nō interficiā ꝑpter viginti. Sic etiānū infert deus flagella ꝑpter pctōres, & iustos cū impijs tēporaliter mulctat. Sic aliàs deus pestilētia perire voluit tribus diebus & noctibꝰ septuaginta millia viroꝝ propter pctm̄ Dauid, eoipso dicēte: Ego sum q peccaui, & ego iniq̄ egi, isti q oues sunt, qd fecerūt? Interim tn̄ oīa mala (teste Paulo) diligētibus deū cooperanṫ in bonū. s. salutis & felicitatis æternæ. Lucæ.10 Roma.12 Matth.24 Marci.13 Lucæ.21 Gene.18 2.Reg.24 Roma.8

D ¶Porro deus ita agens in bonis nō separat pctōres à iustis, ne desperēt, nec in malis iustos à pctōribus, ne glorienṫ præcipue, ꝙ malis bona non profint, q male viuētes ad ꝓiudiciū suū percipiūt, nec bonis mala noceāt, sed malis prosint ad iustitiæ lucrū. Id q̄d aperto claret i vnico diuite epulone & Lazaro mēdico. Et in Tobia & Iob, & denīq̄ in oībus sanctis, q vtiq̄ si pie viuere in Chro voluerint, oportet ꝑsequutionē patianṫ. Præterea vel ideo deus bona & mala oībus voluit eē cōmunia, vt nec huius bona mūdi cupidius appetanṫ, quæ oportet neglectui habere, q̄ etiā malos habere videmus, nec mala turpiter euitētur, qbus & boni adficiunṫ, interimq̄ ne quis iuxta hæc tēporalia bona vel mala temere de hoībus iudicet. Id q̄d aliàs dñs prohibuit, sed vt illi oīa soli essent secreta, q oīa recte ac bene fecit, nec est, q ad illū dicere possit, cur ita facis? nimiꝝ qui oīa in sapientia facit. Luc.16 2.Timo.3 Roma.1

E ¶Cæteꝝ, quū hic dicaṫ, deū facere solē suū oriri sup iustos & injustos, qd Aplus dicit, q̄sdā esse deo odibiles? id est, vtriq̄ odio habēdos inimicos? Rn̄dendū existimauerim, regulā esse q̄ & oderimus inimicū propter id, q̄d in eo malū est. i. iniquitatē, de q̄ Paulus: Et diligimus inimicū propter id, q̄d in eo bonū est. i. rōnalē creaturā ad imaginē dei, adeoq̄ ad æternā beatitudinē creatā, de q̄ hodie Chrs, q vtiq̄ docuit, qūo possimus vnū, eūdēq̄ hominē & odisse ꝑpter culpā, & diligere ꝑpter naturā. Hinc vehemēter errāt, dicētes, deū in hoc impossibilia ꝓcepisse, sicut & in alijs nōnullis. Cōtra q̄s ipse alibi ait: Mandatū hoc q̄d ego tibi hodie ꝓcipio, nō supra te est, neq̄ ꝓcul positū, nec i cœlo sitū, vt possis dicere, qs nostrū valet ad cœlū ascēdere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus atq̄ ope cōpleamꝰ neq̄ trās mare positū, vt causeris & dicas, qs e nobis poterit mare trāsfretare & illud ad nos vsq̄ deferre, vt possimus audire & facere, q̄d ꝓceptū est, sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, vt facias illū. Cōsidera q̄d hodie ꝓposuerim in cōspectu tuo vitā & bonū, ecōtrario mortē & malū, vt diligas dn̄m deū tuū, & ambules in vijs eius, & custodias mādata illius. Hinc Chrs: Iugū meū suaue ē, & onus meū leue &c. Et quidē apud deū oīa possibilia sunt, q̄ carni videnṫ impossibilia, sed aiæ & intellectui, non carni & sensui, q̄ Deut.30 Matth.11. Matth.19

 spiritus

spūi aduersaē. Dictū est: Diligite inimicos vros, &c. Aīa inimicū diligere pōt, nō aūt caro. Siquidē nocet alicui, & si sentit, odiū non tñ exequi vult, iā ille sciat, qa caro sua odit inimicū, aīa vero diligit, q̄ tūc vere inimicū diligit, qñ de eius profectu nō deijcit, nec de ruina lætaē, veȝ q̄d saluti illius cōducit pro virili, vt debet procurar. Sic Dauid dilexit Saul & Ab-
I. Reg. 16 salonē filiū, inimicos. Sic Chrs pro inimicis orauit. Sic Stephanus pro lapidātibus depca-
Acto. 7 tus est. Et Paulus eē anathema cupijt pro psecutoribus suis. ¶Sed q̄d dicemus ad aliq̄t
Lucæ. 23 viros sanctos & pphetas, vti Dauidē, q & imp̄cati sunt inimicis mala, plerūq; etiā de illo
Roma. 9 rū interitu lætati, veluti qñ in Apocaly. martyres orāt, vt vindicenē, &c. Et sanguis Abel F
Psal. 108 clamat à terra ad cœlū pro vindictā? Rñdeo: Posse euenire, vt nō amissa charitate & ini-
Apoc. 6 mici ruina lætificetnos, & rursus eius gloria sine inuidiæ culpa cōtristet: quū & ruente eo
Gene. 4 quosdā bene erigi credimus, & proficiēte illo, plerosq; iniuste opprimi timeamus. Sic po
Exo. 15 pulus Israeliticus de submersis Aegyptiacis cōgaudet. Et Dauid suos inimicos vsq; ad in-
Apoc. 6 ternitionē traditos lætaē, sic martyres vindictā petūt. f. iustitiæ & misericordiæ, nō quidē. cōtra hoīes, sed cōtra regnū peccati, vt ip̄m euertaē, q̄ regnāte tā' a ppessi sunt. Id q̄d partim destruit correctiōe hoīm, partim dānatione in pctō pseuerātiū. Sic Paulus Stephanū
I. Cor. 9 in seipso vindicauit, dicēs: Castigo corpus meū, & in seruitutē redigo. Et hoc est q̄d ait ppheta: Irascimini & nolite peccare. Sic aliqñ viri sancti inimicis pcati sunt mala, q̄ sane pa
Psal. 4 cto q̄d prohibet, ne pfidis & induratis hoībus flagella qs à deo imp̄cet. Quo tñ loco magnopere ē seruādū discretiōis examē, ne quū nr̄a odia exeq̄mur, fallamur sub specie alienæ
Luc. 9 vtilitatis: quēadmodū discipuli, Iacobus & Iohānes, dicētes: Dñe, vis, dicimus, vt ignis descēdat de cœlo, & cōsumat illos? Qñquidē opteat pēsare q̄d debeaē ruinæ pctōris, & q̄d iustitiæ ferietis. Nā quū puersum quenq; oīpotēs pcutit, & cōgaudēdū est iustitiæ iudicis,
Matth. 11 & cōdolēdū miseriæ pereuntis. Ita proculdubio intelligendū est, q̄dChrs ad patrē ait: Cō
Lucæ. 10 fiteor tibi pater dñe cœli & terræ, q̄a abscōdisti hæc à sapiētibus & prudētibus, & reuelasti ea paruulis. Ita pr̄, q̄m sic fuit placitū ante te. Sic idem de Iuda proditore inq̄t: Væ aūt
Matth. 26 homini illi, per quē filius hoīs tradeē. Bonū erat ei, si nō natus fuisset homo ille, &c.
Marc. 14 ¶Secūdo, tūc nos vere eē dei filios, quū hæc fecerimus, q̄ ipse facit & nos facere pcepit, G
Lucæ. 22 dicēte Chro: Vos amici mei estis, si feceritis q̄ pcipio vobis. Sic Christiani. i. Chri sunt fi-
Iohan. 15 lij, q ambulāt in via sancta, quēadmodū Chrs ambulauit. Redarguēdi igitur sunt, q & ho
I. Iohā. 2 die ptextu allegati euāgelij, cōfitenē Christū nosse, factis aūt negāt: siquidē q (teste Apl̄o)
Tit. 1 abominabiles sint & incredibiles, & ad oē opus bonū reprobi. Ad q̄s aliqñ Chrs, sicut olim
Iohan. 8 ad Iudæos, dicēt: Si filij Abrahæ estis, opa Abrahæ facite. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. ¶Tertio, opa moralr bona vel etiā ab iofidelibus facta H
nō esse pctā, nec in illis peccare hoiem, veluti quidā hactenus deblacterarūt. Sane cū diligēdus sit amicus, hoc ip̄m est bonū, adeoq; naturæ cōgruū, nō male agūt itaq; ethnici, cū & amicos mutuo amēt, hoīesq; saluti ētc... esse q̄de veȝ, eaipsa bona opa nō esse ad vitā æternā meritoria, sicut nec ea quidē, q̄ à Christianis & fidelibus fiūt apud deū, sunt & pura & meritoria. Nisi primo fine spe lucri tēporarij, secūdo fine appetitu laudis hoīm, tertio
Esa. 33 fine suipsius operātis cōplacētia, citraq; inanē superbiā fiāt. Id q̄d pulchre hodie dñs sub notat. Et ppheta aliās vno carmine cōplectiē: Beatus q excutit manus suas ab omni munere. f. cordis, oris, manus. i. à munere cogitationis de grā populari, & gloriæ p fauorem, pmij p dilationē. ¶Quarto, neminē habere mercedē in cœlis ex aliquo ope q̄d à natu I
ra solū procedit, sed q̄tū vna ex charitate dei. Sic amare amantē, q̄tenus ex sola prouenit natura, mercedē nō mereē in cœlis, sed q̄tū ex charitate in deū vel in hoīem propter deū. Cuius grā si opa bona fiunt, vere bona sunt & meritoria, nō aūt propter aliā causam. Sic
Matth. 19 Chrs alibi, centuplicē retributionē, vitāq; æternā ei pmittit, q propter eū, propterq; euā
Marc. 8 geliū aliq̄d reliquerit, nō propter vel vanā gloriā, vel lucrū, vel ob hoc genus aliā rōnem.
Lucæ. 17 Mereē aūt dilectio amici, q̄ à natura simul & charitate proficiscit, non tñ tantū, quantū dilectio inimici, nēpe, quæ difficilior, & cū maiori conatu bonæ voluntatis, q̄a purior, & ex motu grǣ non naturæ inclinantis, q̄a liberalior, non ex debito meriti præcedentis.
¶Quinto, dilectionē nō valere, nisi ea opis exhibitiōe probeē, pcipue loco & tpe, hinc K
I. Iohan. 3 subdit Chrs, bñfacite. f. cū effectu inimicis. Sic Iohan. ait: Filioli mei, nō diligamus verbo
Iaco. 2 neq; lingua, sed ope & veritate, sicut & fides ipsa est otiosa & mortua, q̄ est sine opibus si
Galat. 5 dei, q̄ per dilectionē operaē. ¶Sexto, deū prohibere circa opa bona, eademq; exteriora, hypocrisim. i. vanam gloriā, lucrū, famā, hocq; genus aliā pter dei causam, quia oīa L
in dei honorē & laudem fieri debent, non vt velimus videri hoībus. Vult sane deus oībus
Matth. 5 modis rationabilibus nunquā non honorari, intus & foris sine aliqua tñ iactantia. Quod
Marc. 4 ipsemet dñs testaē, inquiens: Sic luceat lux vestra corā hoībus, vt videant opera vestra bo
Luc. 8 na, & glorificēt patrē vestrū, qui in cœlis est. Non eñ ponunt hoīes lucernā sub modio,
Roma. 12 sed super candelabrū, vt luceat oībus qui in domo sunt. Prouidentes, ait Paulus, bona nō

tantum

M tantum coram deo, sed coram oĩbus hominibus, & coram ĳs, qui foris sunt.

¶Septimo, quẽadmodũ oportet Chrĩanos plura facere bona q̃ ethnicos, sic si minus bonũ fecerint, maiori sunt culpæ obnoxĳ. Hinc subiungit Chrs: Nõne & hoc ethnici faciũt? Q.d. Si ethnici opa bona moraliter faciũt, nulla instructi fide, sed sola naturæ lumine inducti, q̃to magis vos plura facere debetis, q fidẽ accepistis & doctrinã verbo & facto intellexistis? Siquidẽ scienti bonũ facere, & nõ facienti, peccatũ est illi, imo (vt Petrus ait) melius erat illi nõ cognoscere viã iustitiæ, q̃ post agnitionẽ retrorsum conuerti. In q̃d genus hoĩs alibi dñs ferio exclamat, dicẽs: Et tu Capharnaũ nunqd vsq̃ in celũ exaltaberis? vsq̃ in infernũ descẽdes. Quia si in Sodomis factæ fuissent virtutes, q̃ factæ sunt in te, forte mãsissent vsq̃ in hunc diẽ. Veruntamẽ dico vobis, q terræ Sodomorũ remissius erit in die iudicĳ q̃ tibi. Arguit ergo hic Chrs à minore ad maius. Si hoc vel illud virtutis faciũt ethnici naturæ luminis tantũ instinctu, q̃d vos qui habetis & naturã & rationẽ, & lumine veræ fidei p me (qui lux sum & vita, via, veritas, virtus) estis edocti & illustrati, facietis? vtiq̃ longe plura facere deberetis? ¶Videãt ergo hic euãgelĳ carnales hæretici, qualis & q̃nta ipsos maneat pœna, q omnẽ vitæ honestatẽ, virtutẽ, charitatẽ, & quicq̃d est virtutis & honestatis & ordinis, reĳciunt, q̃d nec ethnici faciunt, q ex natura tale q̃d esse agendũ docẽtur. Sic eo q̃d in ĳs peccatis perpetrãt & peccãt, in q̃bus ethnici peccare erubescerent. Ad quorũ priores dñs dicit: Nõne & ethnici hoc faciũt? Ad alios: Nunq̃d quid tale & hoc ethnici faciũt? &c. Docemur itaq̃ ex hodierno euãgelio operari bona tã moraliter & ciuiliter q̃ & pie & Christiane, si ea nobis voluerimus futura apud deũ esse efficacia. — Iaco.4 — 2.Petr.2 — Matth.11. — Luc.10

N

HOMIL. XIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Mat.4 Marc.1. Luc.4. Ductus est Iesus in desertũ à spũ, vt tentaretur à diabolo.

Dominica prima Quadragesimæ.

A Q Vi cũ propheta in oĩbus operibus dñi meditat, recte quidẽ ac pie huius diei euangeliũ lectitãs, in eiusdẽ operibus meditabit, idemq̃ meditãs admirabit à lumine ordinẽ Chri Iesu factorũ, q̃ statim docere in anno pene suæ ætatis trigesimo incipiẽs fecit, isq̃ vel ideo meditãs admirabit, q̃d scire percupiat q̃d hæc ipsa sibi facta in eo ordine subsequuta velint. Q̃ quidẽ non nescius Christũ nos suis factis verã, æternã, beatãq̃ vitã docuisse, nec frustra quicq̃ fecisse. Sane (ait Lucas) cœpit Iesus facere & docere. Et ipse q̃q dñs: Exẽplũ (inquit) dedi vobis, vt quẽadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. Cur ergo Chrs à principio factorũ tali vsus est ordine? Quali ordine? Nimirũ adfirmãt euãgelistæ cõcorditer, ipm mox post baptismũ spũs sancti instinctu (nõ eñ ab alio spũ duci potuit, quũ spũs sanctus aperto descẽderit corporali specie sicut colũba in ipm vnde agebat) desertũ petĳsse, ieiunasse, tentatũq̃ fuisse. Qui profecto ordo adeo nõ pt carere rõne, vt etiã in figura olim p ea, q̃ populo Israelitico occurrerũt, subsignificatus credit. Illi quidẽ populo ex Aegypto in terrã promissionis trãsituro, primo mare rubrũ, secũdo desertũ, tertio sitis & fames, quarto hostiũ insultus occurrerũt. Sic Chro ex hoc seculo in tpe ad cœlũ reuersuro statim baptismus, desertũ, esuries, tẽtatio, hostis humani gñis obuenerũt. Nõ vtiq̃ citra rõnem nec sine singulari documẽto, quũ certe oĩs eius iuxta hũanitatẽ actio nra sit instructio, q propterea ad nos e cœlo venit, vt sua nos vita sancta, miraculorũq̃ virtute, fide simul atq̃ moribus illuminaret, ne vt ante q̃si gẽtes, q̃ ignorãt deũ, in omni vitiorũ gñe turpiter ad mortẽ bestiarũ vl uaremus, deindeq̃ post mortẽ hãc tẽporalẽ propter scelera & pctã morti æternæ traderemur, vita .s. æterna indigni. Certe dñs Iesus nihil horũ, eoq̃ ordine indiguit, q verus deus & hõ (vt ait post Esaiã Petrus) peccatũ nõ fecit, nec est inuẽtus dolus in ore eius, necessum proinde ẽ, vt q̃ fecit nos, nocet, vtpote nri causa factũ, & adeo (vt Aplus ait) q nõ nouerat peccatũ, pro nobis peccatũ fecit, i. vt Petrus inquit, pctã nostra pertulit in corpore suo sup lignũ, hoc est, ea pro nobis peccatoribus fecit, q̃ ipsi pctõres facere debeamus, pœnitentes .s. sustinuit eñ cruciatus, labores, sudores, hocq̃ genus passiones, q̃ nostris pctĩs debebant. Sic vtiq̃ Chs nõ sine rõne pdicto ordine baptizatus deserta loca petĳt, ieiunauit, tentariq̃ voluit, nõ propter se, sed propter nos, vt nos sua redẽptione & promissione dignos faceret, æternæq̃ vitæ participes redderet. ¶Siquidẽ nos sumus populus Israeliticus .i. credẽtes olim propter pctã nostri parẽtis primi e paradiso in hãc Aegyptũ .i. vallẽ lachrymarũ detrusi, q ad terrã promissionis, q̃ patria est cœlestis, reuerti nequimus, nisi & nobis ipsis obueniãt ea, q̃ & dño eiusq̃ populo Israelitico occurrerũt. Primo, vt aqua & spũ sancto baptizemur, mareq̃ rubrũ, quo baptismus significabat, trãseamus ꝓpter peccatũ originale. Id q̃d olim p prophetã dñs pollicitus, ait: Et effundã sup vos aquã mundã & mũdabimini ab oĩbus inquinamẽtis vestris, & ab vniuersis idolis vestris mũdabo vos. Hinc Chs: Nisi qs renatus fuerit ex aqua & spũ sancto, nõ pt introire in regnũ dei. Siqui- — Psal.76 — Luc.3 — Iohan.13 — Matth.3. — Marci.1. — Lucæ.3. — Luc.3.4 — Exod.14 — Nume.20 — 1.Th.4 — Esa.53 — 1.Petr.2 — 1.Iohan.3 — 2.Cor.5 — 1.Petr.2 — Iosue.4 — Exod.14 — 1.Cor.10 — Ezech.36 — Iohan.3

B

Marci.16 dem q crediderit & baptizabit, hic saluus erit. Sic apostoli nos, q ad fidē cōuerti volebāt,
Actu.1.2 in primis p pctis baptizare solebāt, vt passim in illorū actis ē videre, nimirū, q idipsum à dño
10.11.19 post resurrectionē iussi fuerāt. Baptizati igit & à pctō sanctificati, amoreq̧ dei p baptis-
mū in fide accēsi. Secūdo, desertū & ipsi petamus, .i. io locū pugnæ atq̧ certaminis, vitā. s.
deinde asperā, & ab hoībus secularibus & voluptuosis alienā agētes, parentū primorū me
Gene 3 mores, vt quēadmodū illi ex paradiso ppter deliciarū affluētiā fuere depulsi, ita nos vitæ
Actorū.14. asperitate ecōtrario redituri sim⁹, q̄ nemini licet puenire p spaciosam .i. voluptuosam viā,
Matth. 7. dño adhortāte: Intrate p angustā portā, qm̄ lata porta & spaciosa via ē, q̄ ducit ad pditio
Roma.6 nē, arta vero q̄ ducit ad vitā, & pauci eā ambulāt. Hinc Paulus: Qui em̄ (inqt) mortui sum⁹
pctō, quō adhuc viuem⁹ cū illo. An ignoratis frēs, q a quicūq̧ baptizati sum⁹ in Chrō Iesu,
in morte ipsius baptizati sumus. Cōsepulti em̄ sumus cū illo p baptismū in mortē, vt quō
Chrs surrexit à mortuis p gloriā patris, ita & nos i nouitate vitę ambulem⁹. Et paulo post
vt vltra nō seruiam⁹ pctō. Nō ergo regnet pctm̄ in vro mortali corpe, vt obediatis cōcu
piscētijs eius. Sed sicut exhibuistis mēbra vra seruire immūditię & iniqtati ad iniqtatē, ita
1.Petri.4 nūc exhibete mēbra vra seruire iustitiæ i sanctificationē. Sic & Petrus: Chrō (inqt) igitur
passo i carne, & vos eadē cogitatiōe armamini, q a q passus ē io carne, desijt à pctis, vt nō iā
desiderijs hoīm, sed volūtate dei, q̄d reliquū est, in carne viuat tpis. Sufficit em̄ pteritū tps
ad volūtatē gētiū cōsumādā ijs, q ambulauerūt in luxurijs, desiderijs, vinolētijs, comessa-
2.Petr.1 tionibus, potatiōibus, ebrietatib⁹ & illicitis idolorū cultibus. Et rursus: Quapropter fratres
magis satagite, vt p bona opa certā vestrā vocationē & electionē faciatis. Q. d. Nō em̄ suf
ficit vos fide p mortē Iesu Chri in baptismo, q̄si signo quopiā vræ à pctō lotionis eē mū
datos, nisi eā mūdationē & purgationē bonis, virtuosisq̧ opibus cōseruare studueritis, nā
alioq (vt idē postea scribit) melius eēt, vos viā iustitiæ nō cognouisse, q̄ post agnitionē pin
de atq̧ canē (vt est in adagio) ad vomitū reuerti, retrorsum cōuerti ab eo, q̄d traditū est.

1.Corī.7 ¶ Quapropter, dilectissimi frēs, memores eorū & illorū, q̄ Apl̄us dicit, q a breue ē hoc tps C
& caducū, q̄d aūt in alio seculo futurū est, æternū est, q vtimur hoc mūdo, simus tanq̄ non
1 Iohan.2 vtētes. Præterit q dē figura huius mūdi, & trāsit, vanaq̧ cōcupiscētia eius. Exeam⁹ itaq̧ e
Esa.52 medio, ppheta monēte, ipsius exēplo Chri saluatoris, desertū petētes: hoc ē mūdanis &
voluptuosis & carnalib⁹ rebus posthabitis, vitā durā, austerā volūtarie, non p hypocrisim
instituētes, vt quieti à strepitu mūdi melius deo vacemus, & in mente seculū deserētes, cū
māna deserti sola æterna gaudia esurire discam⁹. Id q̄d futurū speramus & credem⁹ si post
Chrm pceptorē nostrū. Tertio, ieiunauerimus .i. facto & verbo & mēte à vitijs abstinue-
rimus, hoc q dē vere ē ieiunare. Cæterū vix vel nequaq̄ idipsm ieiuniū habebimus, nisi &
corporale ieiuniū, q̄d est à cibi potusq̧ abstinētia vel moderata eorundē sumptio, habue
rimus, Chrō apud Lucā dicēte: Attēdite vobis, ne grauent corda vra in crapula & ebrie
Lucę.21 tate, qbus p ieiuniū remotis, nō dubitent corda à vitijs purgari. Siquidē dixerit Solomō:
Cū defecerint ligna, extinguet ignis. Hinc ecclesia ad deū orat: Aeterne deus q corporali
Prou 26 ieiunio vitia cōprimis, &c. Quod & Chrs alibi euidētius arguit, dicēs, esse quoddā dæmo
Matth. 17 niorū genus, q̄d nisi oratione & ieiunio ejci nō possit. Vnde Chrs q̄dragesimale hoc ieiu
Marc. 9 niū re ipsa sanciuit, q̄d lex olim & pphetæ ipso facto futurū in Christianismo pfigurarūt.
Qnquidē Moses legislator, quo fieret accipiēdæ legi magis idoneus, q̄draginta dierū ieiu
Exod.24 niū bis obseruasse legit. Helias q̧ propheta q̄draginta diebus à cibo abstinuit, quū ambu
laret vsq̧ ad montē dei Oreb. Quod quidē ieiunium post Christū catholica ecclesia, nec
3.Reg.19 vtiq̧ solo Chri exēplo, sed plane mysterio quodā vsq̧ in hāc diem seruare cēsuit: nimirū,
q̄d hoc dierū q̄dragenario numero suas deo decimas & primitias, quēadmodū & in lege
quondā factitarūt, solueremus, vt q nobismetipsis per acceptū annū viximus, authori no
stro nos eius in decimis & primitijs p abstinentiā mortificaremus. Sane sunt in anno tri-
centi sexagintasex dies. Quorū plerūq̧ sex dierū decima est trigintasex, & ne sex residui
remaneāt indecimati, addit vnus, q a minus addi nō potest, tres aūt alij supradicti soluunt
pro primitijs, pro qbus similiter ieiunia quatuor tēporū p tres dies. ¶ Est aūt ipm inter D
cæteras pcipuas causas (quas hic trāseamus) hoc potissimū tpe vsq̧ ad dñicam Iesu Chri
passionē institutū, ne huic seculo cōformemur, verū Chri crucis memores ex pcepto Pau
Ephe:4. li hoīem veterē crucifigam⁹, carnis curā in cōcupiscētijs haudquaq̄ facturi. Etenī cōgruit
Coloss.3 vt q dñi crucifixi passionē celebraturi sumus, crucē q̧ nostrā castigatiōe corporis susci
Galat 5 piamus, in eaq̧ pctō moriamur, & deinceps ad vitā nouā cū Chrō, q pascha ē nostrū, re-
1.Corī.5 surgam⁹, in vitā deniq̧ ęternā p hoc mare rubrū, p hoc desertū, p hoc ieiuniū trāseamus.
Quo vt certo sim⁹ p hęc tria trāsituri, necessum ē. Quarto, vt & ipsi i hoc deserto nos ten
tari sustineam⁹, tētatiōibusq̧ Chri exēplo & psidio fortiter resistamus, memores eius, q̄d
Iaco.1. Iacob⁹ scribit: Beatus vir, q suffert tentationē, qm̄ cū pbatus fuerit, accipiet coronā vitę,
Tobię.12 quā repromisit deus diligētib⁹ se. Et ab angelo Tobię dictū legimus, q a acceptus eras deo
necesse

necesse fuit, vt tẽtatio ꝓbaret te, qñquidẽ deus ipse tẽtatiõibus in nobis (teste Apl̃o), puen- 1.Cor.10
tum facere solet, q etiã neminẽ coronat, nisi q legitime in agone tẽtationis certauerit. V ñ 2.Cor.12
etiã satanã colaphizantẽ à Paulo, hoc ter rogante, auferre noluit, ne is nihil mereret.

E ¶Porro, nos hoc in deserto mũdi, maxime diu noctuq́ꝫ tribus vitioꝝ originibus, veluti Luc.4
& Chr̃us olim à diabolo tẽtamur: sicq̃dem Luca teste, tribus tẽtatiõibus in Chr̃o ꝑ diabo 1.Iohan.2
lum ois fit cõsummata tẽtatio, Id q̃d & Iohãnes testat, inq̃ens: Oĩe q̃d est in mũdo cõcu-
piscẽtia carnis est, cõcupiscẽtia oculoꝝ, & sũpbia vitæ: Id est, ois tentatio diabolica, qua
dæmon ex dæserto. i. à vita sancta protrahere conat, fit vel ꝑ gulam, vel ꝑ auaritiã, vel ꝑ
sũpbiã. Quæ q̃dem tres vitioꝝ tẽtatiões Chr̃us hodie verus Dauid cõtra Goliam, diabo- Deutero.8
lum. s. tribus de torrẽte lapidibus prostrauit, tribus de lege testimonijs vincens, oñdens &
nos oĩes eas tentatiões vitioꝝ, vnde cæteræ pendẽt, certe ipso adiutante posse vincere Roma.14
superare, suppeditareq́ꝫ. Nimiꝝ gulam ieiunio, auaritiam contemptu rerum mundanaꝝ
sũpbiam humilitate, memores, hoĩem nõ solum in pane viuere, sed in oĩni verbo, q̃d pro Eccles.5
cedit de ore dei, regnum dei nõ esse, neq́ꝫ cibum, neq́ꝫ potum, imo & Chr̃m esurijsse, natu 1.Timot.6
ram quoq́ꝫ paucis cõtentã esse, quæ nec crastinum curat diem de cibo & potu, sat eñ esse
diuitẽ eum, q in eo, quod habet cõtentus est, sed auarum semꝑ egere etiã in eo q̃d habet,
& maxime quũ (vt Apl̃us ait) nihil in hunc mundũ attulimus, ita & nihil ex eo feremus,
nudi ingressi, nudi reuertemurq́ꝫ & facile erimus humiles contra sũpbiam, qñ recordabi
mur quales simus, vñ venimus, & quo sumus ituri. Creaturæ nimiꝝ sumus caducæ & fra Psal.21
giles, in nullo statu ꝑmanẽtes, nihilq́ꝫ prorsus ex viribus nr̃is valẽtes, sed oĩno à deo pẽde Iob.25
mus. Et vere nemo nr̃m est, q nõ debeat ac possit dicere cũ Dauide: Ego autẽ vermis sum Iob.13
& nõ homo. Ecce (inq̃t Iob) luna etiã nõ splendet, & stellæ nõ sunt mũdæ in cõspectu eius
quãto magis homo putredo, & filius hoĩs vermis? Qui (inq̃t pauloante) quasi putredo cõ Eccl.17
sumẽdus sum, & quasi vestimentũ q̃d comedit à tinea. Terra sumus & puluis, q̃a de terra Eccl.10
sumus, & in terrã reuertemur oẽs. Hinc Salomon: Et oẽs hoĩes terra & cinis. s. sunt, quum Eccls.3
de terra deus creauit hoĩem. Vnde alias: Quid sũpbis terra & cinis? Cum eñ moriet ho- Eccls.12
mo, hæreditabit serpẽtes & bestias & vermes? Et Ecclesiastes ait: Cuncta subiacẽt vani-
tati, & oĩa ꝑgunt ad vnũ locũ, de terra facta sunt, & in terrã pariter reuertunt. Et deinde Psal.17
ait: Et reuertat puluis in terrã suã vnde erat, & sp̃us redeat ad deũ, q dedit illũ. Quo certe Matth.6
redire neq̃t, nisi homo hic baptizatus, in desertũ (vt diximus) eat, pœniteat, oret, ieiunet,
& deniq́ꝫ diabolo oĩni vitioꝝ genere tentãti ad ruinã fortiter resistat, & cõfidẽter cũ Pro Deute.8
pheta ad dñm dicat: In te eripiar à tẽtatione, & in deo meo transgrediar muꝝ. i. oĩe in- 1.Cor.10
solens ꝓliũ supeãdo cõfringã. Oretq́ꝫ frequẽter, vt dñs docuit: Et ne nos inducas in ten-
tionẽ. Inducit autẽ quũ tentatiõe frangit, & pctõ cõsentit. Atqui nõ cõsentiet si cũ Chr̃o 2.Cor.12
qui pro eo est pugnaturus, cõtrarijs virtutibus resistet. Nõ eñ hoĩem, nisi humana tẽtatio Marc.14
apprehẽdit, qm̃ deus fidelis, supra id q̃d possumus nos tẽtari haud sinit, sed faciet etiã cum Luc.22
tentatiõe prouentũ, vt sustinere possimus, q̃bus (vt idẽ ad Apl̃m dixit) eius sufficit gratia,
quæ vtiq́ꝫ nobis petentibus nõ deerit, modo nobisipsis nõ deerimus, quos & in suis ille di-
scipulis orare hortatus est: Orate ne intretis in tentationẽ. Hæc sunt frẽs in dño charissimi
propter quæ Christus hodie ductus est post baptismũ in desertũ, ieiunauit, tentatusq́ꝫ est
à diabolo, vt. s. nos doceret simulq́ꝫ contra vitia corroboraret.

¶HOMILIA XX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matt.12. Luc.11. Generatio mala & adultera signum quærit.

Feria quarta post dominicã primam quadragesimæ.

A

Vdio non modo ab istis, q pristinã eandemq́ꝫ Chr̃ianã hactenus
religionẽ supra quã dici ꝑt hostiliter impugnarũt, suiq́ꝫ ipsi tãdẽ
in illam ꝑfidiæ conuicti, omniq́ꝫ rõne, defensatiõe, excusationeq́ꝫ
vera destituti sunt, sed & ab ijs, q in ea religione in hanc vsq́ꝫ horã
pie ꝑseuerant q̃ri, cur deus tandẽ nõ aliquod vel supplicij vel ter
roris signũ patret, quo illã ipsam religionẽ in suo antiquo robore
vigoreq́ꝫ tueat, Chr̃ianos in proposito confortaturus, schismati-
cosq́ꝫ ab errore in pristinũ statũ reuocaturus, nẽpe deũ vel olim
hoc ipm plerunq́ꝫ semꝑ ad se suaq́ꝫ diuina facta approbandum fa
cere consuesse, idq́ꝫ tam ex Chr̃i verbis quàm re ipsa nõ obscure
patere. Quandoquidem Chr̃us dixerit: Nisi signa & prodigia videritis, non creditis. Et Iohan.4
rursus: Si opera nõ fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Qui & Iohan.15
alias exprobrat ciuitatibus, in quibus factæ erant plurimæ virtutes, qm̃ non egissent pœ-
nitentiam, fidemq́ꝫ suscepissent. Nimirum q̃d fides signis & virtutibus approbetur. Hinc Matth.11

1.Cor.2 Aplus se Apl̄m esse probaturus. Tametsi(inq̄t)nihil sum, signa tñ apostolatus mei facta
sunt sup vos in om̄i patientia, in signis & prodigijs & virtutibus. Quo sane factū est, q̄d
Exodi. 4.7 Moses populū dei ex Aegypto à Pharaone liberaturus, ad deū dixit: Non credēt mihi,
12.13 neq; audient vocē meā, sed dicent, non apparuit tibi dñs. Deus e vestigio illi signorum pote
statē contulit, de q̄bus abunde in libro Exodi. Sic Chr̄us: Amen amē (inq̄t) dico vobis, q̄
credit in me, opa q̄ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Id q̄d factū legimus in
Marc.vltio Euangelio Marci, q̄ ait de apostolis post Chr̄i in cœlos ascensionē. Illi aūt profecti, p̄-
dicauerunt vbiq; (dño cooperante) & sermonē cōfirmante sequentibus signis. Sic & Lu
Actorum.2.5 cas in Actis apostolicis: Multa quoq; (inq̄t) prodigia & signa per Apostolos in Hierusalē
fiebant. Et post signa & prodigia multa in plebe p manus Aplorum fiebant. Sed cur quæso
Johan. 6 hoc ipsum? Profecto vt ipsa signa de fide sermonem probarent, hoīesq; crederēt. Vnde
1.Cor.1 aliàs ad Iesum Iudæi: Quod ergo tu facis signum, vt videamus & credamus tibi? Et Apo
stolus de fide loqnens, ait: Q̄m Iudæi signa petunt, & Græci sapientiam quærunt &c.

Exo 32 ¶Sic & deus aliàs serio in eos aīaduertit, q̄ perperā cōtra legē fidemve & religionē age B
bant, quo ōnderet q̄d de ea esset lege & fide tenendū, vt quiq; Opt. & mali supplicia à deo
aīaduerterēt. Sic olim deus multa millia hoīm occidi pmisisse tradit ob vituli cōflatilis ad-
Nume.16. orationē. Sic aliàs Chore schismaticus Dathan & Abyron, cū oībus suis cōplicibus oper
2.Para.21 ti humo, viui in infernū descenderūt, q̄a blasphemantes dñm, & rebelles cōtra Mosen &
Aaronē superiores suos schisma facere conati fuerāt. Sic Zoas Ochoziæ filius, q̄ cū maio
rum religionē aspernatus, extrariā esset amplexus bello, tradita regibus hostibus Gaza, vi
2.Paral.26 ctus turpiter, domestica tandē fraude misere perijt. Sic & rex Ozias veteris sacrorum ritus
4.Regū.5 negligens, p̄inde q; contēptor, lepra infectus regnū deponere coactus, idemq; in numerum
Acto.5 ignominiose est redactus. Sic & in lege noua Ananias & Saphyra vxor morte subitanea
Acto.8 perierūt, q̄a pauculū pecuniæ subtraxerāt, p̄inde sectæ singularis p̄cupidi. Sic Petrus di-
1.Cor.11 cebat in p̄ditionē debere esse pecuniā Symoni, q̄a donum dei pecunia possideri existima
rat. Sic tpe aplorum p̄multi moriebant, q̄a sacr̄m Eucharistiæ irreuerenter tractarant. Sed
quid hæc deus? Certe vt fidem confirmaret, quod ij qui hoc genus aliqua perpetrassent
contra veram fidem, legem, religionemq; peccasse intelligerentur.

¶At cur (inq̄t) deus eiusmodi signa nr̄o tpe non p̄mittit in eos, q̄ dei matrē eiusq; san- C
ctos, eius ecclesiā, sacra oīa & reliqua, quæ ad fidē religionemq; catholicæ ecclesiæ ptinēt
plus q̄ irreuerēter tractāt, nullis nō cōtumelijs imple adficiunt, q̄ vtiq; sui impij facti me-
mores eiusmodi signis reuocarent, boniq; in fide magis ac magis erigerent? Sane paucis
r̄nderimus oportere q̄dē ad firmandā fidem signa fieri, hoc ip̄m nō modo ex p̄dictis tot ac
tantis scripturis & exēplis, verumetiā hac probari rōne. Sicut em̄ veritas quæ subiacet fa-
cultati naturali intellectus, p reductionē ad prima principia p se nota declarari, firmarīq;
solet, ita nimirum veritas quæ naturale lumē itellectus trāscēdit, cuiusmodi ē doctrina fidei
catholicæ, q̄d eo attinet declarari firmariq; debet p opa miraculosa soli deo possibilia, q̄
vbi ad testimoniū eius doctrinæ fiūt, sat superq; ipsius declarata est veritas, q̄nquidē deus,
Titū.1 q̄ verax est, oīsq; veritas ab eo, q̄ prima est veritas, falsitatis eē testis neq̄t. Hinc Apl̄s ait:
1.Cor.2 Sermo meus & p̄dicatio mea nō in p̄suasibilibus humanæ sapiæ verbis, sed in ostensione
spūs & virtutis, vt fides vr̄a nō sit in sapia hoīm, sed in virtute dei. Hinc fidē Chr̄ianā apl̄i
Marc.vltio subsequentibus signis, quorum potestatē Chr̄us cōtulit, cōfirmauerūt. Porro, nō prætereun
dum esse cēsuerim, signis esse opus ad firmandā fidē, verum esse, de ea q̄dem fide quæ tū no-
uissima incipet, nō de ea, q̄ tot sit annis & tpibus ad hæc vsq; tps tāta multitudine signo
rum, miraculorum, prodigiorumq; obfirmata, vereq; ostensa, cuiusmodi est fides Chr̄iana,
adeoq; eius religio pristina. Id q̄d nō modo ex irrefragabilibus dignisq; notatu scripturis
Hebr. 2 exēplisq; p̄dictis, sed & ex clarissimis Pauli verbis est intelligere. Qui. s. lex vel fides Chr̄i
cū initiū accepisset enarrādi p dñm ab eis q̄ audierūt in nos cōfirmata est, cōtestāte deo si-
gnis & portētis & varijs virtutibus & spūs sancti distributiōibus scd̄m suā volūtatē. Hinc
q̄a Chr̄iani hæc ipsa signa & p̄digia p̄pter fidē facta, partim viderūt, partim scripturis cō
1.Cor.10 tēta memoriæq; prodita legerūt, quotidieq; illa legi diciq; audiūt, suntq; ea propter nos,
(Aplo teste) & ad nostrā instructionē correptionemq; facta & scripta, nō debēt de ijs, quę
Deutero.6 hactenus fidei fuerūt Chr̄ianæ, à deo signa fieri expostulare. Nēpe, q̄ tentatores dei vere
Matth.3 censent, quales esse haud debēt, quū scriptū sit: Non tentabis dñm deū tuum. Hinc est q̄d
deus oīpotens istis etiam petētibus hodie ad libitum ipsorum, signum facere recusat, q̄m
antea signa intellexerant, audierant scripta, oculisq; suis aliquot viderant, licet dederit, se
ritq;, ne de ignorantia se excusarent signum. Ad eos vere indignatus, inquiens:

¶Generatio mala & adultera signum quærit &c. Quo sermone procul dubio deus & in D
hoc tēpore vtitur ad Christianos, qui quum fidem ipsam infinitis pene signis adeoq; pri-
stinam religionem probatum scientes, audiētes, legentes, signa adhuc quærunt, cū scribis
& phari-

& pharisæis dicentes: Magister, volumus à te signa videre. Quibus quidem dominus, nõ
E in eo quod forte volebant, condescendit signo, ratione quidem.

¶Prima, quũ prius audierãt, viderãtq́ signa, nõ fuissent credituri propter adhuc aliq̃d signũ, & sic deus ꝓpter incredulitatẽ q̃rundã signũ speciale nõ facit apud quærẽtes signa, vñ ait Euãgelista: Et nõ fecit ibi, .s. in pria sua, virtutes multas ꝓpter incredulitatẽ illoꝶ. Matth. 13

F ¶Secunda, quum qui scripta habent, fidem rum recensione signorum docentia, nõ est ꝙ specialia signa petant, quibus æque vt scriptis non crederent. Hinc diuiti Epuloni prodigiose aliquot ex mortuis ad fratres suos mitti, petenti Abraham in persona dei respondit. Si Mosen & prophetas non audiunt, neq; si quis ex mortuis resurrexerit, credent. Lucæ. 16

G ¶Tertia, quia tales increduli signis indigni sunt. Hinc hodie Christus pharisæis & scribis denegat de cœlo signum, quod ipsi (vt exprimit alius Euangelista) petebant, sed dat signum de profundo inferni, discipulis vero cœleste in monte Thabor clarificatus. Matth. 12 Iohan. 2 Matth. 17 Marci 9

H Quarta, ob ingratitudinẽ petentium, quoniã prioribus signis & factis se ingratos reddiderunt. Sic hodie, q. d. multa beneficia vobis exhibui, nihil hoꝶ vos allexit ad venerandum meam virtutem, quam cognosceretis per pœnam, qñ ciuitatem vestram in terram vt debitis pie daã. Interim sermonem de resurrectiõe interponẽs, proq́ signo figurã fert in mediũ, vt veritas credat. Sic quũ alibi Iudæi dicerẽt ad Iesum: Q̃d ergo tu facis signũ, vt videamus & credamus tibi: Chr̃us aliq̃d iuxta libidinẽ eoꝶ signũ fecit ipsis ingratis eoꝶ, quæ dudũ mirifice à deo, q Chr̃us est, acceperãt in Aegypto, in mari rubro & in deserto. Lucæ. 9 Matth. 12 Iohã. 2 Iohan. 6 Ioan. 1

I ¶Quinta, ꝙ plerũq; petunt signa de ijs, q̃ re ipsa & q̃de aptissime fint miraculo aliq̃ cognosci põt qualia sint. Sic Chr̃us qñ sua virtute solus & vnicus inermis oẽs emẽtes & vendentes vnà cũ mercibus eijceret, interrogatus, Quod signũ ostẽdis nobis, quia hæc facis: nullũ apertũ voluit facere signũ ipsis, qbus satis cõstaret eũ talia bene & q̃dem diuina virtute facere. Sic nõ opus est, vt deus signis nostri tpis hæresim ostdat esse malã, quã malam esse cõstet ex ijs, quæ docet. Vnde ois in deũ laus, oẽsq; apud hoies reuerẽtia, honestasq; supprimit, id q̃d dei nõ est, nec à deo esse põt, vnde ois honor & virtus, pax, & charitas. Exo. 10. vi̅ q; ad ca. 15 Iohã. 2

K ¶Sexta, ꝙ hæc ipsa signa eẽnt vel qualiacũq; & quælibet cœlestia si nunc fierẽt (vt certo fierẽt) vel riderent, vel spernerent sine aliqua emẽdatiõe, ipsis q ea petijssent, in maius iudiciũ eẽnt futura. Id q̃d apto cõstat in Pharaone indurato. Hinc sequit recte Chr̃m hodie dictuꝶ hæc verba. Generatio mala & adultera signũ quærit &c. in eos Chr̃ianos, qui tot scripturis & miraculis fidẽ, Chr̃ianamq́ religione pdocti, iam demũ de ea fide ꝓbãda signa petũt, qbus vtiq; Chr̃us nõ ad votum, cœleste dat signũ, quũ sint mala generatio & adultera. Siqdẽ mala q̃d ingrati, immemores, neglectoresq; eoꝶ quæ ille partim ipsis vidẽtibus, ptim in scripturis prodita patrauit, adultera, qa vera relicta ecclesia, spõsa Chr̃i vnica neglecta, alteri se iũgũt raptũq; Chr̃m à corpe, q̃d ẽ ecclesia, temere seiũgũt, Ideoq; ad eos postulãtes: Magister, volumus à te signũ videre idẽ dñs & magister vere r̃det. Exod. 14 Roma. 9

L ¶O vos ficti Chr̃iani, me noĩe ꝓfitẽtes, facto negãtes, gñatio mala & adultera, qa increduli, leuea, indigni, ingrati, improbi, simulq́ vr̃æ pditiõis maioris auidi signũ à me nõ dabit vobis, nisi signũ Ionæ ꝓphetæ .i. nullũ cœleste signũ, q̃d nõ meremini, sed terrenum, & infernale dabit vobis, si nõ credideritis. Sane sufficerit signũ Ionæ, quo habetis me verum esse deũ, cuius manus hauddũ est abbreuiata, q sapiẽs sum & iustus, nullũ relinquo bonũ irremuneratũ, nullumq; malũ impunitũ, visitãs scelera hoim vsq; in quartã generationẽ, quiq; iudiciũ meũ loco & tpe suo sapiẽter & vtiliter facere noui. Sufficerit vobis hoc signũ Ionæ, .i. terrestre, quo satis (nisi estis oĩno indurati itelligere potestis eos male egisse q & ecclesiã meã eiusq; ministros, tẽpla, sacra, & reliqua, quæ ad religionẽ attinẽt, oppugnare, exterminareq; moliebant, quoꝶ proinde multa millia pro manu parua haud secus atq; Chore, Dathan & Abyron schismaticos exterminãdos vltimoq; supplicio ita puniẽdos curaui, vt interim q̃q; perirulũ pœnæ & supplicij senserint, tam sacerdotes q̃ plebei, quoꝶ vtrorumq; peccatoꝶ causa tantã ꝓmisi cladẽ, q & interim ob indignã tractationẽ corpis & sanguinis mei paucos intra dies multa millia vniuersali passim pestilentia è medio sustuli, famẽ interim rebus abunde crescẽtibus nõ cõtemnendẽ, bellaq; horrẽda & internecina & intestina immittẽs, qbus vtiq; tribus oĩb9 piude ꝓcipuis pœnis ac supplicijs iã olim peccatores mulctare, & affligere soleo, maiora immissurus, nisi pœniam egeritis. Tit. 1 Esa. 59 Exo. 20 Numer. 16 1. Cor. 11 2. Regũ. 24

M ¶Nec interim vobis adblandimini, q̃d indiscriminatim castigo, & q̃dẽ nõ oẽs. Qñquidem (q̃d Petrus me doctore scripsit) iudiciũ iam olim meũ nõ cessat, & pditio eoꝶ non dormitat, q eñ angelis peccantibus nõ peperci, sed rudentibus inferni detractos intartaꝶ tradidi cruciandos, originaliq; mundo in diluuio nõ peperci, q & Sodomitas & Gomorrhitas in cineres in exemplũ eoꝶ, q acturi impie sunt, redigi, ille idem adhuc verax, iustus & potẽs, pios de tentatiõe noui eripere, iniquos vero in diẽ iudicij reseruare cruciãdos, magis aũt eos q post carnẽ in concupiscẽtia immunditiæ ambulãt, damnationemq; contem 2. Petr. 2 Esa. 14 Gene. 9 Gene. 7

contemnunt, audaces, sibi placētes, sectas nō metuūt introducere, blasphemātes. Hic enī
1.Cor.11 ꝑ mea diuīa sapīa & iustitia aliqs castigo, tā malis tpalib' ꝙ tpali morte, vt hoīes agnoscāt
Roma.2 me de ipsis, adeoq; de oībus, q in terra agunt, habere prouidentiā, aliqs in alio seculo cru
ciādos reseruo, vt & extremo iudicio aliqd puniendū reseruet. Id qđ ꝑ Aplm vobis fieri
notū curaui, quiq; interea ꝑ eundē Aplm, vos admonēdos duxi, ne cōtemnatis meæ bo-
Matth.12 nitatis, patiētiæ, longanimitatis diuitias, q ignoratis qđ benignitas mea vos ad pœnīam
Ioan.3 adducere satagit. Quàm sane benignitatē post tot mea signa vetera & noua, itemq; post
3.Reg.10 scripta & monita si contempseritis, petentesq; alia signa haud credideritis certo ad vos di
cam: Viri Niniuitæ surgent in iudicio vobiscum & condemnabunt vos, q pœnīam ege-
runt in ꝑdicatione Ionæ: Ecce plus ꝙ Ionas hic &c. Hæc hactenus Chr̄us dn̄s noster.

¶Eapropter charissimi frēs, cōuertimini & pœnitemini, ꝑcipue alioꝝ periculo cauti, N
Hebr.2 nolite esse increduli sed creduli, nō postulantes alia vobis fieri signa, quoꝝ vobis infinita
sunt dudū facta, q̄tidieq; fiūt: Estote (obsecro) inter alia post hodiernū euangeliū memo-
res aplici dicti huius. Propterea abundātius oportet nos obseruare ea, quæ audiuimus, ne
forte pefluamus. Si enī qui ꝑ angelos dictus est sermo, factus est firmus, & si oīs ꝑuarica
tio & inobedientia accepit iustā mercedis retributionē, qūo nos effugiemus, si tantā ne-
glexerimus salutē, quæ nobis deo cōtestante tot & portētis & variis virtutibus est cōfirma
ta. Ne postulemus (quæso) cum perfidis & leuibus Iudæis. Magister volumus à te signum
videre, alioqui erimus cum illis mala generatio & adultera, siqdem à Christi regno disce
dentes alio, quibus si quæ Christus docuit multis ad nos per Apostolos scriptis fecerimus
non alio quàm in cœleste Christi regnum ingressuri sumus.

¶HOMILIA XXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohā.5. Ecce sanus factus es, noli peccare, ne deterius tibi aliqd cōtingat.

Feria sexta post dominicam primam quadragesimæ.

Ierosolymitanis in ea parte verbis, quæ προβατικὴ ꝑbatica. i. ouilla, siue pe A
culialis dicebat ab ouibus & pecudibus quæ adducebant ad sacrificiū, erat
lauacrū natatoriū (id enī significat κολυμβήθρα (qđ hebraice Bethesda. i. do-
mus defluxiōis, ab aqs illic defluētib' dicebat, q nq; porticus hn̄s in qbus ia
cebāt infirmi, expectātes donec aqua turbari æstuareq; videret. Nā diuino
indultu, angelus dn̄i certo tp̄e descendebat, prout diuinæ placebat proui-
dentiæ in aquā. Et q post turbationem aquæ, primus diuina prouidentia descendebat in
aquam, à quacunq; infirmitate detineret, sanabat, siue id angelus faceret, siue per angelū,
aut siue angelo ea virtus quæ est omnium virtus superior, In vna aūt illaꝝ porticuū iace-
bat in grabato qdā languens triginta & octo annos infirmitate detentus. Quē dn̄s Iesus,
quū ip̄m spōte misericorditerq; sanarat nō minus paterne ꝙ salutariter hortatur, dicens:
¶Ecce sanus factus es, iā noli peccare, ne deteri' tibi aliqd cōtingat. Qua qdē monitiōe B
Ezech.18 quum huius diei euangelium certo contineat figurā mysticumq; intellectū, indubie dn̄s
noster quemcūq; hoīem peccatorem post baptismū, postq; peccatoꝝ indulgentiam allo
quit, admonēs, ne baptismo q recte ꝑ ouilē piscinā significat, quū & ipse animā sanet, lo-
tus atq; sanatus, suorumq; peccatoꝝ veniam gratiose nactus rursum peccet, ne ipsi qd de-
terius cōtingat. In qua (inquā) p̄na salutariq; adhortatiōe Chr̄us Iesus summus doctor.

¶Primo, docet plerūq; pc̄tm̄ (qđ est om̄e qđ fit cōtra dei ꝑceptum, cogitatiōe, verbo, C
Numer.12 & facto) esse causam ægritudinis etiamnū corporalis. Sic qa Maria soror Mosi murmu-
2.Para.26 rando cōtra Mosen peccarat, lepra quasi nix canduit. Sic & Ozias, qa propter despectū
ritus sacroꝝ peccarat, factus est & ipse leprosus. Itemq; rex Aza, quia Prophetam Ana-
2.Para.16 ni in Cyppum pedibus ligatum miserat, dolore pedum vehementissimo laborare cœpit,
quo & morbo obstinatus periit vtcunq; antea bonus. Sic ob peccatum Dauid multa mil-
1.Cor.10 lia hominum infirmata perierunt pestilentia. Sic qui tempore Apostoloꝝ venerabile sa
cramentum Eucharistiæ irreuerenter tractantes vehementer peccarāt, partim facti sunt
infirmi & imbecilles, partim mortui, & quidem non pauci. Necessum itaq; fuerit, vt qui
ægroti in sanitatem restitui velint, à peccato desistant, deq; eo lamententur, alioqui cau-
Roma.9 sa manente, mansurus est & effectus, manente quidem crapula manet & libido ipsa.

2.Cor.12 ¶Scd̄o docet dn̄s: Esse in arbitrio hoīs velle peccare vel nō peccare, in pc̄tō manere vel D
Hebre.12 resurgere. In eius tn̄ propriis viribus resurgēdi mīæ, sed in dei miserētis eē ptāte, quæ hu-
militer perita à deo dat. Hinc dn̄s hodie ait ad lāguentē pc̄tōrē: Vis sanari? Et deinde, no
li iā amplius peccare. Ad qd enī rogasset de volūtate ægroti, si ad sanādū propriū nō habu
isset arbitriū? Cur ꝓhibuisset deinde pc̄tm̄, si in arbitrio ei' nō fuisset peccare & nō peccare
Hinc ab Aug. dici solebat: Qui creauit te sine te, nō iustificabit te sine te. Cęteꝝ eē in hoīe
meum

merum arbitriū ad peccandū vel nō peccandū euidēter scriptura testat, inquiēs: Mandatū hoc q̄d ego p̄cipio tibi hodie, nō supra te est &c. Cōsidera, q̄d hodie p̄posuerim in cōspectu tuo vitā & bonū, & ecōtrario mortē & malū, vt diligas dn̄m deū tuū, & ambules in vijs eius & custodias mādata illius & viuas. Et rursus: Deus ab initio cōstituit hoīem, & reliq̄t illū in manu cōsilij sui. Adiecit mādata & p̄cepta sua. Si volueris mādata cōseruare, cōseruabūt te. Apposuit tibi aquam & ignē ad q̄d volueris porrige manū tuā. Añ hoīem vita & mors, bonum & malum. Quod placuerit ei dabunt illi &c. Et sane oīs ratio persuadet liberum arbitrium esse. Quod si homo non haberet, frustra deus in vtroq; testamento nobis tot & tanta partim seruare p̄cepisset, partim ne faceremus inhibuisset, aut q̄d nos propter pct̄ā puniret & iniquus iudex, quū vitare pct̄ā, non possit esse voluntatis nostræ. Deuter.30 Eccl.15

E ¶Atqui infinitæ sunt scripturæ, quibus aperto, & quidem recte, liberum arbitrium statuitur. In qua minime sunt contrariæ, quæ videntur illud negare.

F ¶Nimirū quæ nihil aliud est q̄ hoc volūt addi tēperaturæ vt hō totā salutē suā diuinæ gr̄æ ferre debeat acceptā, quū p pusillū sit, q̄d hic agit liberū arbitriū, & hoc ip̄m q̄d agere pt, sit diuinæ gr̄æ quæ primū condidit liberū arbitriū, deinde liberauit etiā ac sanauit. Et sane sunt eiusmodi negatiuæ p̄inde scripturę eā ob causam, ne homo q̄ oīa vult ex arbitrio suo, gloriabūdus oīa bona sibi & nō deo p̄perā ascriberet. Cōtra quē Ap̄ls: Quid aūt habes (inq̄t) q̄d nō accepisti? Si aūt accepisti, q̄d gloriaris q̄si nō acceperis? Constat igit deū homini tradidisse ad bonū & malum liberā voluntatē, sed eius ad bonū voluntatis implēdæ facultatē sibi adeoq; suæ gr̄æ seruasse, quæ humili petitiōe est obtinēda. Id q̄d Chr̄us manifeste hodie innuit: Interrogans propterea ægrotū pc̄tōrem, an sanus fieri velit, vt sanationē petat, interim subindicās esse in arbitrio ipsius velle, & nō velle sanitatē, at eā non posse ex seip̄o, sed ex gr̄a diuina habere, quā rogatus negare nolit. Vnde Ap̄ls: Nam velle adiacet mihi, p̄ficere aūt bonū nō inuenio. Hoc aūt ip̄m velle deus ad opus deducit sua gr̄a, eodē Ap̄lo dicente: Deus em̄, q̄ operat in vobis & velle & p̄ficere p [illegible] bona voluntate. Quod (vt dixi) clare demonstrauit in hodierno euangelio. Hinc deo nulla est retribuenda culpa, quū punimur ob pct̄ā, gr̄a neglecta p̄tētibus nō deest, modo ipsi nobis haud desimus. Hinc idem ait: Contemplantes, ne q̄s desit gr̄æ dei. Petite igit & accipietis, abeo qui mitis & misericors oēs hoīes vult saluos fieri, eoq; hodie hortat ægrotū quemlibet. 1.Cor.4 Roma.7 Philip.2 Hebr.12 Math.7 Luc.11 1.Timot.2

G ¶Tertio docet Chr̄us pc̄tōrē recidiuantē in pct̄ā manere maiorē pœnā. Quod & aliās ait, de pc̄tōre mundato & recidiuāte. Et fiunt nouissima hoīs illius priora prioribus. Siq̄dē (quod Petrus scribit) Melius erat illi nō cognoscere viā iustitiæ, q̄ post agnitionē retrorsum cōuerti. Hinc dn̄s mulierculam ab adulterio solutam hortat, dicens: Vade & iam amplius noli peccare &c. Nec mirū, habet em̄ hoc natura vt vulnus, cui simile est peccatum cum rem vnde scit ex vulnerati negligentia pœnia q̄ antea habet, sic & pc̄tōr propter peccata recidiuationē pœnis habet suppliciū expectare: q̄a deo, q̄ pct̄m remisit: ingratus, q̄a diabolus per pct̄m reingrediens hoīem fortius constringit, timens ne vt antea suis euadat laqueis, q̄a cōsuescit deinde peccare, peccatumq; ex consuetudine pro nihilo habet, & vel ideo recidiuans grauius, vel hic vel alibi punitur, q̄m per quod supplicio factus non sit melior, iuste vt insensibilis de reliquo, quasiq; cōtemptor ad maius dicit tormentum. Math.12 2.Petri.2 Iohan.8

H ¶Vnde frēs dilectissimi, q̄a attēto historiæ mysterio hic languidus hō, idemq; in anima infirmus nos miseros pc̄tōres designat, q̄ post verā illā piscinā p̄batīcā, s. baptismū virtute passiōis Iesu Chr̄i sum⁹ mūdati & sanati in varijs pct̄ā, nō attēto, eo q̄ p̄hibitū nobis sit, ne āpli⁹ peccarem⁹, recidiuam⁹, rursusq; peccatis obuoluti lauemur, denuo & resanemur, vt oportet. Interrogati itaq; à diuino q̄dā gr̄æ diuinę spiramie, an velim⁹ sanari, certe merito r̄ndebim⁹ cū hodierno lāguido: Dn̄e, hoīem nō habeo, vt cū turbata fuerit aqua, mittat me in piscinā. i. dn̄e nō est hō, q̄ me denuo possit lauare & sanare. Siq̄dem tu solus es, q̄ pct̄ā dimittis p̄pter temetip̄m, tu solus es, q̄ mortificas & viuificas, deducis ad inferos & reducis. O dn̄e miserere nr̄i, sana aīas nr̄as, q̄a peccauim⁹ tibi soli, & malū corā te fecimus, tu q̄ solus potes & vales. Ah recordare dn̄e m̄iæ tuæ immēsæ, cui p̄priū est misereri, de q̄ p̄pheta dixit. Quia p̄pitiat oībus iniq̄tatib⁹ tuis, q̄ sanat oēs iniq̄tates tuas. Qui redemit de interitu vitā tuā. Miserator & misericors dn̄s, lōganimis & multū misericors. Nō in p̄petuū irascet, neq; in æternū cōminabit &c. Hui⁹ obsecramus p̄missiōis, te volēte, p prophetam p̄dictæ memor sis nosq; clemēter exaudiēs laua & sana &c. Quo ita vere dicto haud dubie dn̄s ad vnūquēq; nr̄m dicet: Surge, tolle grabatū tuum & ambula, q̄ vtiq; sine ipsius p̄sidio ad vitā meritoriā surgere nō poteramus. Hinc dicit Chr̄us: Surge. i. me miserāte de pc̄tō recede, hoc em̄ ip̄m tibi misericorditer remitto. Tolle grabatū. i. p pc̄tō tuo onus pœniæ porta, relicta in pc̄tō delectabili cōsuetudine. Et ambula. s. in bono & de bono in melius, deq; virtute in virtutē p̄cede iuxta p̄phetā: Declina à malo & fac bonum. Ecce em̄ iam factus es sanus, noli deinceps peccare, ne aliq̄d deterius tibi cōtingat &c. Ephe.5 Tit.3 Marci.2 Luc.5 1.Regū.2 Psal.40.50 Psal.102 Psal.36

¶Homi-

¶HOMILIA XXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Mat.15. Mar.7. Miserere mei dñe fili Dauid, filia mea male à dęmonio vexat.

Dominica secunda Quadragesimæ.

AEc verba potissimũ fuisse, in cã videri pñt ac dñt, ꝓpter q̃ euãgelista Matthæ⁹ mulierẽ Chananitidẽ, de q̃ in euãgelio, admiratiõe dignã vnica vocula ecce, nobis demõstrauit, & admirãdã nõ vtiq; solo in seipsa, sed & in nobis, q̃s hęc ipsa & notasse & ꝑsignasse certo visa ẽ. Siq̃dẽ (id q̃d satis mille ex locis sanctarũ scripturarũ cõstat) q̃cũq; loco & tpe scriptura hãc ipsam dictiũculã ecce, vsurpat, vbiq; & sp ea ẽ alicui⁹ admirãdæ vł ꝑteritæ vł pñtis vł futuræ rei significatiua & nota, nec op⁹ est vt aliquẽ ex scripturis locũ adsciscam⁹, quũ null⁹ pene loc⁹ ea vacet verbulo, q̃ aliud in ore ꝓphetarũ, Chri, aplorũ, euãgelistarũq; nõ fuit, nec est frequẽtius. At q̃ obcæcati isti apostatæ nõ aiaduerterint, noti⁹ est q̃ vt dici possit, at (vt videre ẽ) experiunt aiaduertũtq; nũc ĩdies magis atq; magis, q̃d hoc isigne planeq; venerãdũ verbulũ, ecce, istis hoib⁹ ꝑfiguret ac portẽdat, nõ vtiq; q̃d ĩ mĺiercła illa Chananęa subĩdicauit, q̃ vtcũq; gẽtił Syrophenissa, vt ait Marc⁹, gñe, mox vt audiuit de chro latere volẽte, ne vł ipse ĩ id peccaret, q̃d suis ꝓhibuerat, ĩ viã gẽtiũ ne abieritis, venit ꝓ filia sua ęgrota, dñm oratura relictis finib⁹ suis, q̃nquidẽ ex Iudęa expulsi fuerãt Chananęi, ne Iudęos ꝑuerterẽt, vtpote q̃d Iudaicę religiõis hostes eẽnt, idolorũ cultores, qb⁹ cũ illicita eẽt Iudæis cõuersatio vitę. Et ecce (ait Euãgeł.) ex ilł Chananęis ĩmũdis, mĺier Chananęa à finib⁹ ilł egressa clamauit, dicẽs ei: Miserere mei dñe fili Dauid, filia mea male à dęmonio vexat. B

¶Sed cur q̃so opt. Euãgelista: Ecce dicis, mĺierẽ nob̃ illã admiratiõe dignã sub- (&c. significãs. Cur (inq̃) hęc ipsa qbusq; de causis mirãda fuit? Admirãda (ait euãgelista) multis (sane modis. C

¶Primo ob ingens in Chrm desiderium, quo & si Chananæa Iudæis quasi abominabilis non verita est adire Iesum Nazarenum Iudæum, cum eoq; loqui.

¶Scđo ob ei⁹ prudẽtiã, q̃ grauiter egressa à suis finib⁹, vt Iesum accedere posset. nec iuit ad hoĩes seductores, nõ ad Iacobũ vel Petrũ, sed suscepit in se pœniæ ꝓœmiũ & sola cu- D (currit ad dñm.

¶Tertio propter integritatem, q̃m maximi æstimauerit, quem perfidi Iudæi multiphariam, vtcunque false & inuidiose, floccifaciebant. E

¶Quarto ob demirandã ipsius veramq; fidẽ, qua mulier pinde vt Euãgelista ꝑclare & cõfidenter verũ deum & verũ hoĩem Iesum confessa est, à quo filiam suam certo credidit, sanatum iri deum qualem credidit, dñm vocans, hoĩem vero filiũ Dauid appellans, vnde Chrm Iudæis ꝓmissum descẽdere audierat, deitatẽ Chri & dispẽsationẽ annũtiãs & euãgelizãs. Sane cõfessa dñationẽ & incarnationẽ eius. Miserere mei (inq̃t) fili Dauid. Vnde F

¶Quĩto ad bonã cõsciam ipsi⁹ dicẽtis: Miserere mei. q.d. cõscia mihi nullius boni opis nec alicuius rectæ vitæ fidutiæ ad tuã solũmõ mĩam cõfugio, in qua ineffabilẽ scio esse salutẽ. O ꝑclara oɾo, qua nec Demosthenes, nec Cicero, nec si q̃s fuit alius orator maior, ꝑclariorẽ efficacioremq; efficere potuisset. Sane cõtinet hæc ipsa oɾo immẽsum benignitatis beneuolentiæq; pelagus, vbi eñ mĩa postulat, ibi vniuersa comprehẽsa sunt bona. G

¶Sexto, propter cõpositã eius narrationem, qua dño breuiter totum enarrat dolorem cum aggregatione doloris, inquiens: Filia mea, non ancilla, non extranea, sed filia, quod est mihi grauius, male vexat, nõ quocũq; dolore, sed à dæmonio, q̃d est periculosius. H

¶Septimo, propter salutarem impudentiam, quoniam non tegit vulnera medico, nec cælat morbi, quo premitur, magnitudinem & qualitatem, sanari cupida. I

¶Octauo ob cõstantẽ instantiã, qua & si repulsam passa etiã aplorũ intercessiõe reiecta iterũ institit, adorãdo Iesum, clamat: Dñe adiuua me. Primo filiũ Dauid, deinde dñm vocat, demũ deũ adorauit. Nõ eñ (inq̃t) roga vel deꝑcare deũ, sed dñe adiuua me, hoc est, filiã meã, vtpote alterius calamitatẽ suã ducens, nec minus in seipsa vehemẽter doleɾ. Q.d. respõdeo: si hactenus nõ fui, modo tñ esse volo ouis dei, in huiusq; signũ adoro te vti ouis pastorem. Ideoq; dñe adiuua me sicut pastor adiuuat ouem suã debilem & infirmã, siq̃dẽ sim ouis illa centesima ac perdita, & per te verum pastorẽ reduci cupio ad ouile tuum. K

Luc.15 ¶Nono, ꝓpter cernuã ipsius humilitatẽ, nimirũ q̃ & si à dño prorsus videret despici, vocata vtpote nõ filia Israel, sed diaboli, nõ pane digna, sed vel furfure suillo, & q̃dẽ carne immũda, q̃a idololatra, oĩa tñ humillime cõcessit ac suffert, dicẽs: Etiã dñe. Nã & catelli &c. magis se humiliãs, catellũ, nõ canẽ se vocãs. Q.d. Ah dñe, verũ dicis, canis sum. Canẽ me vocas, canis tuus eẽ volo, ergo me canẽ tuũ nutri, q̃a nõ possum relinq̃re mẽsam dñi mei. Atq; dñi canes, nõ expellunt, imo expulsi q̃ vnã portã, redeũt ꝑ aliã. Si igit canis sum tuus haud me expelles, & si expellis me à te, ꝓtin⁹ redibo ad te, q̃a aliũ nõ habeo dñm, nec hře volo. Panẽ nõ peto integrũ, sed modicã micã. i. portiuncułã saltẽ tuæ largitatis. Vnde & si nobis non vis facere miracula sicut Iudæis varia, saltẽ ꝑcor fac vnum, sana filiam meã. L

Et hoc

M Et hoc qdē nō in dignitate mea, q̄ nulla est, sed in tuā tātūmodo misċdiam cōfidēs, grām
tuā peto. ¶Decimo, ꝓpter patiētissimā æquanimitatē, siquidē q̄ omni inuidia caruit. cū
em̄ dñs Iudæos, filios, illa ipsos appellat dñs, canis vocata, noīat se catellū, adeo nō doluit
de inimicoꝝ laudibus, vt illoꝝ titulos ampliarit, de suo nō molestata cōuitio, sed magis ac
ꝙ magis humiliata: dñs em̄ ipsam canē, ista catellū, ille panē, hæc mēsam dicit. Hinc ē cha
rissimi auditores, cur euāgelista nobis illā Chananitidē mulierculā demirādā significarit,
dicēs: Ecce.i. o homo habēs aures audiēdi, audi, vide, attēde, intellige, mulier em̄ Chana-
næa egressa de finibus suis, mō, q̄ sequit̄ ad Iesum venit, clamās: Miserere mei dñe, fili Da
uid &c. Admirāda in se propter rōnes ꝑmemoratas, admirāda ꝓpter significationē, signi
ficationisꝙ salutarē instructionē, quā illa Chananæa mulier vnicuiꝙ hodie ꝑinde specu-
lo q̄dā exhibet. Sane primo sub ꝑsona mulieris Chananitidis ecclesiæ fides, patiētia, humi
litas significat̄. Fides, qua credit sanari posse filiā suā. patiētia, q̄ toties cōtēpta ꝑcibus ꝑse
uerat. humilitas, qua se nō canibus, sed catulis cōparat. Scio me (inquiēs) filioꝝ panem
nō mereri, nec integros capere cibos posse, nec sedere ad mēsam cū patre, sed cōtenta sum
reliquijs catuloꝝ, vt per humilitatē micaꝝ ad panis integri veniā magnitudinem.

N ¶Secūdo, hæc Chananæa mulier reꝑsentat, simulꝙ instruit vnāquāꝙ animā peccatricē,
q̄ Chananæa immūda à Iudæa.i. terra ꝓmissiōis est depulsa. Vñ Hieremias in ꝑsona pctō Threñ.3
ris: Et repulsa est aīa mea, oblitus sum bonoꝝ. Hæc mulier Chananæa, aīa peccatrix filiā Gene.3
habet male sanā, cōsciētiā vitioꝝ sorde pollutā, q̄ propterea male à dæmone vitioꝝ sugge
store vexat̄ vnde Aplus pctōꝝ cōscientiā appellat cauteriatā, ferro. s. ignito pctōꝝ exustā 1.Tmo.4
&c. Hinc bene dicit Solomon: Bona est substantia, cui non est peccatū in conscientia. Eccl.13

¶Hāc filiā si mr̄ Chananæa aīa sanari cupit, vt certo cupere debet, cū sit vna pene, eadēꝙ
secū ipsa filia debet. ¶Primo, à suoꝝ pctōꝝ finibus se ꝑ pœniam auertere, & à causis &
occasionibus discedere & exire. Inde Esaias: Recedite, recedite, exite inde, pollutū nolite Esa.52
tāgere. Exite de medio eius &c. Q̄d sapiēs sentit, dicēs: Fuge à via maloꝝ, ne trāseas ꝑ illā Prouer.4
declina & desere eā, Auerte pedē tuū à malo. Et Dauid: Auerte oculos ne videāt vanitatē. Psal.118

O ¶Secūdo, dūtaxat ad Chr̄m summo desiderio currat, nō ad hoiem, nec i hoīem cōfidēs. Hiere.17
Memor eius q̄d dicit̄: Maledictus hō, q cōfidit i hoie. At (vt aliàs scribit̄) bonū ē cōfidere Psal.117
in dño, q̄ cōfidere in hoie, bonū est sperare in dño, q̄ sperare in principibus. Ille em̄ vnic⁹ Matth.9
est medicus, q̄ opus est male valētibus: q solus illuminat cæcos, sanat cōtritos corde, erigit Marci.2
elisos, soluitꝙ cōpeditos. s. vinculo dæmonis. ¶Tertio, debet illū maximi facere, nimiꝝ Luce.5
vti veꝝ deū, nec vt Iudæi & Græci negligere, quoꝝ illis Iesus crucifixus scandalū, hs stul Psal.145
titia habebat̄, quū tñ vtrisꝙ vocatis dei sit virtus & dei sit sapientia, q omnia bene fecit. 146 1.Cor.1

¶Quarto, in illum vere vti veꝝ deū credere, qui solus (vt est in euangelio) peccata re- Marc.7
mittere possit. Vnde de seipso ait: Ego sum, ego sum dñs, & non est absꝙ me saluator. Esaiæ.43

P ¶Quinto, audacter accedere sine timore repulsæ, memor ꝙ ille sit, q propter peccato- Luc.5
res venit, q omnes vult saluos fieri, q de seipso ait: Venite ad me oēs q laboratis & onera Johan.5
ti estis & ego reficiam vos. Omne quod venit ad me, non ejiciam foras. 1.Timot.2

¶Sexto, nō in se, quū misera sit peccatrix, sed in solā dei misericordiā cōfidere. Siquidē Math.11
ait scriptura: Per misericordiā & fidē purgantur peccata. Hinc dñs de seipso: Ego sum, Johan.6
ego sum q deleo iniquitates tuas propter me, & peccatoꝝ tuoꝝ non recordabor. Recte Prouer.15
igit̄ dicet anima peccatrix ad eum: Miserere mei dñe, &c. ¶Septimo, breuiter enarret Esa 43
dolorē, dicēte dño: Orātes, nolite multū loqui, sicut ethnici faciunt. Nolite eis assimilari. Matth 6
Scit em̄ pr̄ vester, q̄d opus sit vobis, anteq̄ petatis eū. Sic cū vos orabitis: Pater noster, Lucæ.11
&c. & hodie cū Chananæa: O dñe, miserere mei, &c. vel ad hoc genus modum.

Q ¶Octauo, morbū sine verecūdia, medico.i. deo vel q eius est loco pctā detegere & cōfi
teri. Iustus quidē.i. qui vult iustificat̄, suiꝑsius prior est accusator. Quod & mulier Chana Prouer.18
næa seruat, dicēs: Filia mea male vexat̄ à dæmonio, q̄litatē & morbi cōditionē depromēs
Cuius formā & regulā propheta ꝑscribēs, inq̄t: Delictū meū cognitū tibi feci, & iniustitiā Psal.31
meā nō abscondi. Dixi, cōfitebor aduersum me iniustitiā meā dño, & tu remisisti iniqui-
tatē peccati mei. Vnde aliàs ait euāgeliū: Tūc exibat ad eū Hierosolyma, & oīs Iudæa, & Matth.3
oīs regio circa Iordanē, & baptizabant ab eo i Iordane, cōfitētes pctā sua. Sic & in actis Marci.1
aploꝝ: Multiꝙ credētiū veniebāt cōfitētes & annūtiātes actus suos. s. Paulo &c. Quā legē Acto.9
sane salutarē & vere Chr̄ianā catholica eccl'a in hāc vsꝙ diē obseruat, vtcūꝙ illā pseudo
apostoli ꝓpria sua temeritate cōtra scripturas oīno abrogauerint, vt sibi & suis hoc esset
peccādi maior licentia & impunitas, quibus nihil non peccare impune hactenus licuit. Psal.102

R ¶Nono, visa ꝑinde despecta se magnopere humiliet, memor ꝓphetę dicētis: Respexit Eccl.35
in orationē humiliū, & nō spreuit ꝑcē eoꝝ. Et aliàs: Oratio humiliātis se, nubes penetrat. Mat.10.24

¶Decimo, patiēter ꝑseueret, vt cōstātia salutē operet̄. Qui em̄, ait dñs, ꝑseuerauerit in Lucæ.11
fine, saluus erit. Sic aliàs amicus paterfamilias amico in nocte veniēti nō ꝓpter amicitiā, Hebr.10

sed ꝑpter petitiõis ꝑseuerãtiã, panes q̃tq̃t necessarios tradidit. Vnde Apl'us: Patiẽtia, inq̃t, vobis necessaria ẽ, vt volũtatẽ dei facie tes, reportetis ꝑmissionẽ. Quã qa hodie mulier chananæa habuit & cõstãter in fide orãs ꝑseuerauit, à dño audiri meruit, Fiat tibi sicut vis. Et sanata ẽ filia eius ex illa hora tnimimꝶ ex misc̃dia Chr̃i propter fidei cõstantiã plus q̃ petiit adepta. Sic handdubie aĩa quæq; peccatrix vnã cũ filia sua cõsciẽtia, à dæmone vexata sanabit, si huius (vt docuimus) in facto mulieris æmula fuerit, & ad Iesum Christũ vnicũ saluatorẽ clamarit: O dñe miserere mei, fili Dauid, qa filia mea male à dæmone vexatur.

HOMIL. XXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 20. Marci. 10. Non ita erit inter vos.

Feria quarta post dominicam secundam Quadragesimæ.

Hristus dñs noster appropinquãte passione sua, eius mysteriũ solis discipulis suis secreto denũciat, qa semꝑ ꝑtiosior thesaurus in melioribus vasis includit, at passio Chr̃i est ꝑtiosior thesaurus, q̃ à morte sumus redẽpti. Hinc
1. Petri. 1. Petrus: Sciẽtes, q nõ corruptibilibus auro vel argẽto redẽpti estis de vana vr̃a conuersatiõe paternæ traditiõis, sed ꝑtioso sanguine quasi agni immaculati Chr̃i & incontaminati. Nec est, quo maiores deo gratias obligamur q̃ propter eius passionẽ, quã vel ideo toties suis discipulis vti dignis inculcat (alij enĩ viri forte ob infirmitatẽ fidei turbati fuissent, mulieres vero propter molliorẽ suę naturę defecissent) ne si viderẽt improuisam eã passionẽ in Christo, scandalizarent̃ propter persequutionẽ & crucis ignominiã, putãtes ipm̃ solũ esse hominẽ. Id q̃d ꝑdictio & volũtaria ad passionẽ acce-
Iohã. 16 leratio remouet, siquidẽ posse mori hoĩs, velle aũt mori nõ est. Hinc dñs aiebat: Hæc loquutus sum vobis, vt nõ scãdalizemini. Et vt cũ venerit hora eoꝝ reminiscamini, qa ego dixi vobis. Cæteꝝ, quia dudũ Chr̃s & aliquoties de suo regno loquutus fuerat, maxime ad
Matth. 19 Petrũ aliàs loquẽs: Cũ sederit filius hoĩs in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos suꝑ sedes
Lucæ. 22 duodecim, iudicãtes duodecim tribus Israel. Et qa eius iã specimen gloriosum viderant
Matth. 17 in monte sancto, ideo quadã humana ambitione ducti Iacobus & Iohãnes vnà cũ matre
Marci. 9 matrẽ subornãt, vt petat locũ sibi p̃ cæteris eminẽtiorẽ in regno Chr̃i, q̃d mox futuꝝ pu-
Luc. 19 tabãt post eius resurrectionẽ, q̃d & fortassis de regno aliq̃ mũdano intelligere poterãt. Ie-
Psal. 7 sus aũt, q & deus hoĩm cogitatiões & corda nouit, rñdens vsq; ad verba mei thematis.
Apoc. 11

¶ Primo docet, plerũq; hoĩem nescire q̃d sibi à deo petat, & aliq̃ties sibi petere rẽ minus B
salutarẽ, ideoq; eã nõ obtinere. Proinde alias vult vt in noĩe suo petamus, s. Iesus, q̃d salua-
Iohan. 14 tor est, vt petamus salutẽ, quã se dare promittit. Sic Iohãnes ait: Et hæc ẽ fiducia, quã ha-
Iohan. 15 bemus ad deũ, qa q̃dcũq; petierimus, secũdũ volũtatẽ eius audit nos. Quod vero hõ nes-
1. Iohã. 5 cit q̃d petat, testat̃ Apl'us, dicẽs: Nã quid oremus sicut oportet, nescimus. Qui aũt scrutat̃
Roma. 8 corda, scit q̃d desideret sp̃ũs, qa secundũ deũ postulat pro sanctis. Hinc qa mater vnà cũ filijs, nõ modo petebat, q̃d nesciuit, sed & incõgrue & ea q̃ nõ semꝑ sunt ad salutẽ, ideo Chr̃s denegauit. Sed q̃d petiit: vtiq; ꝑmiũ sine merito & añ laborẽ, dicẽs: Dic vt sedeãt, cũ haud dũ laborassent. Itẽ petiit ex lege carnis honorẽ & dignitatẽ, credens, qa sui duo filij essent cõsobrini, propterea eos debere cæteris ꝑferri. Itemq; petiit (more omniũ matrũ) diuitias & honores, non semper salutares. Vnde Christus denegans petitionẽ eo tempore.

¶ Secũdo docet, neminẽ dignũ fore quiete, nec hic nec alibi sine labore & conatu, debere
qdẽ post laborẽ requiẽ & mercedẽ recipere. Id q̃d nuꝑ de labore in vinea dñi satis deduxi-
Apoc. 14 mus. Et in Apoc. scribit̃: Et audiui vocẽ de cœlo dicẽtẽ: Scribe, beati mortui q in dño mo-
Roma. 8 riunt̃. Amodo iã dicit sp̃ũs, & requiescãt à laboribus suis. Sic Apl'us: Si tñ, inq̃t, cõpatimur
2. Timot. 2 vt & cõglorificemur. Qui & ideo hortat̃ Timoth. inquiẽs: Labora sicut bonus miles Chr̃i
Iesu. Nã & q certat in agone, nõ coronabit̃, nisi q legitime certauerit. Si sustinebim' & cõ-
2. Thess. 3 regnabimus. Et alibi idẽ: Nã & cũ essemus apud vos, hoc denũciabamus vobis, qm̃ si qs nõ vult oꝑari, nec mãducet. Caueãt igitur, ne q petunt honores & dignitates, vel hoc genus alia sine labore præuio, qa nec merito promouent̃, at peccant eligentes eiusmodi hoĩes.

¶ Tertio docet, dignitatẽ, honorẽ, ꝑlaturã vel mercedẽ nulli à deo datũ iri, iuxta cõsan- C
Acto. 10 guinitatẽ carnis tnẽpe, qui ꝑsonaꝝ acceptor nõ est. Qui ꝑpterea aliàs dicit: Qui fecerit
Matth. 12 volũtatẽ dei, hic ẽ frater meus, & soror mea, & mr̃ mea, demõstrãs eos, q in circuitu eius
Marci. 3 sedebãt, ait: Ecce mr̃ mea, & frẽs mei: nimiꝶ significãs, nihil alicui deberi propter ius san-
Luc. 8 guinis, sed ex gr̃a secũdũ q̃d quis laboret iuxta dei volũtatẽ. In q̃ singulariter monet, ne qs reiectis alijs, ꝑsertim bonis, dignis, virtuosis, consanguineũ & maxime indignũ eligat ad aliquã dignitatẽ vel ꝑlationẽ, vnde respub. fit peritura. Id q̃d aperto videmus, ꝑcipue in
Tit. de elect. in aut. & 8. q. 1. c. Moses. ecclesiasticis ꝑsonis. Et est in patrũ & pont. decretis abunde ꝑscriptũ. Sane, ait diuus Hieronyms, Moses amicus dei, cui facie ad faciẽ loquutus est, potuit vtiq; successores principatus filios suos facere, & posteris propriã relinquere dignitatẽ, sed extraneus de alia tribu eli-

bu eligit Iesum.i.Iosue,q erat de tribu Ephraim,Moses vero de tribu Leui.Nimirũ,vt sci- Deute.vlt.
remus,principatũ in populo nõ sanguini deferẽdũ eẽ,sed vitæ.At nũc cernimus plurimos 7.q.1.c.de
hãc rẽ bñficio facere,vt nõ q̃rãt eas in ecclesiasticas colũnas erigere, q̃s plus cognoscãt ec nique.
clesiæ pdesse,sed q̃s vel ipsi amãt,vel q̃rũ sunt obsequiis deliniti,vel pro q̃bus maiorũ q̃spiã
orarit,& vt deteriora taceã,q vt clerici fierẽt,munerib' impetrãt.Q̃d ne fiat,totũ Chrs ho L.Vnica.
die phibuit.Vñ & leges ciuiles cauẽt,ne fit i secularib' ptãtibus successio,q̃ maxĩe obest, C.vt omes
quũ successor plerũq; in natura antecessoris malitiã sequat.Nec obstat,q̃ Dauid in vita Sa rã ciuiles,
lomonẽ,& Petrus Clemẽtẽ instituerit successorẽ,q̃nquidẽ idipm instinctu spũs sc̃ti i factũ q̃ mil.iud.
fit,p̃sertim i successoribus morũ & virtutũ vitæ cõmẽdatissimis in cõspectu populi pbatis. 3.Reg.1.
D ¶Quarto docet,ne petamus hęc mũdi bona.s.pulchritudinẽ,robur,potẽtiã,diuitias,ho 8.q.1.c.si
nores,hoc'q; gen' alia,nisi forte cũ deuota cõditiõe si sint i dei laudẽ & i nostrã salutẽ &c. Petrus
q̃nquidẽ q̃ illa plurimis fuerint ad summã pnitiẽ & pditionẽ.Sic Ap̃lus ait:Nã q volũt di 1.Timot.6.
A uites fieri,incidũt in tẽtationẽ & in laqueũ diaboli,& desideria multa inutilia & nociua,q̃
mergũt hoĩes in interitũ & pditionẽ.Radix em̃ oĩm malorũ est cupiditas,quã quidã appe
tẽtes,errauerũt à fide & inseruerũt se doloribus multis. Tu aũt o hõ dei hæc fuge.s.q a &
cætera talia sunt,q̃d experiẽtia rerũ magistra docet.Sic inq̃t Eccl̃us:Multi tyrãni sederũt Ecci.11
in throno,& insuspicabilis portauit diadema.Multi potẽtea opp̃ssi sunt valde,& gloriosi
traditi sunt i manibus alterorũ:Quod & Iuuenalis Satyricus,& iaquidẽ ethnicus,monuit Iu.saty.10
ne hmõi pp̃ter pericula eorũ peteremus. ¶Quinto,nõ eẽ Christianorũ p̃latorũ,vt suis
subditis tyrãnice dominent,sed se illis benignos & humiles verbo & facto exhibere,se'q;
interim arbitrari cæteris nõ eẽ,nec meliores,nisi seruitute & officio,hoc'q; Ch̃s suo exem
plo pbat,dicẽs se nõ venisse vt ministraret sibi,sed vt ministret.Sic & oĩs p̃latus(teste Pau
lo)dei ẽ minister,bono homini ad bonũ,malo ad malũ & vindictã.Qui & ideo p̃latus dr̃, Roma.13
q̃ subditis i magisterio virtutũ p̃ferat,& bonorũ morũ exẽplo,q̃ q nõ sequat,ab eo sit pu
niendus,q facit,cõmendãdus.Qui & ita se humiliter gerat,vt possit ad suos cũ Ch̃o dice Iohan.13
re:Exẽplũ dedi vobis,vt quẽadmodũ ego feci,ita & vos faciatis.Debet vtiq; oĩs p̃latus tã
ecclesiasticus q̃ secularis,hoc eẽ humilior in oĩni ope,q̃ statu ẽ & officio maior ah alios,nõ
aũt ex sup̃bia in suos vti tyrãnus sæuire,q̃si ipse nõ habeat dñm supra se,nec sibi aliq̃d vide
ri in oculis suis,pinde atq; ambitiosus.Vnde alibi Chrs:Nã qui(inq̃t) minor est inter vos Luc.9
E oẽs,hic maior est. ¶Errãt aũt vehemẽter & seditiose,q ex his Chr̃i verbis hactenus vo
luerũt approbare populo simplici,huic'q; ad libidinẽ rebellionis impouere.Inter ecclesia
sticos nõ debere ẽ etiã in officio & statu aliquã vel maioritatẽ vel p̃eminẽtiã & superiori
tatẽ,sed oẽs sacerdotes cõditiõe etiã exteriore debere eẽ citra ordinẽ æquales.Errãt inq̃.
F ¶Primo,q̃ hęc Chr̃i verba,q a bonorũ sunt morũ,nõ mõ ad ecclesiasticos,sed & ad oẽs
p̃latos vel seculares attineãt,q a & ipsi Chr̃iani eẽ volũt,q̃bus hoc pacto dñatio & tyrãnis Marci.10
in subditos cõcederet,nec p̃ciperet eis humilitas,q̃ oĩbus regnũ cœlorũ ingressuris magno
pere necessaria est,dicẽte Ch̃o:Amẽ dico vobis,nisi cõuersi fueritis,& efficiamini sicut Matth.18
paruuli,nõ intrabitis in regnũ cœlorũ.Sũt itaq; hodierni euãgelii verba ad oẽs referẽda p̃ Marc.9
latos,q̃bus oĩbus pro instructiõe loquit Chr̃s,eo dicente:Quod vobis dico,oĩbus dico. Marc.13
G ¶Secũdo,peruertũt genuinũ Chr̃i verborũ sensum,q est,q̃ qui cæteris in statu vel offi-
cio velit eẽ superior & prior,is mẽte debet & humilitate eẽ minor.i.humilior,se'q; subdi
tis nõ sup̃bo aĩo p̃ferre,& q̃si honorẽ & p̃latiouẽ ambire.Et hoc est q̃d ait:Quicũq; volu
erit inter vos primus eẽ,erit seruus vester.s.ministrãdo virtutes,& ea q̃ spũaliter ædificãt
populũ.Sane nõ prohibet quẽpiã fieri & eẽ cæteris priorẽ in statu & officio,sed p̃cipit,vt
q maior sit forinsecus in officio & statu,in aĩo sit erga oẽs humilior & benignior,& q oĩa
iuxta officiũ libẽter inseruire velit.Ad aĩam em̃ hæc,nõ ad corpus sunt referẽda,q̃bus so
lũmodo sup̃ioribus cõmendat humilitas & adimit sup̃bia & ambitio,nõ aũt prohibet ma
ioritatẽ & superioritatẽ,quã & deus voluit cõmẽdari i natura,q̃ videmus etiã in inanima
tis superioritatẽ eẽ,vnũ'q; alteri p̃ire officio,sphæras sphęris,planetas planetis,grui gruẽ,
ceruũ ceruis,apẽ apibus,hoĩem hoĩbus. Sic Petro dicit ter,pasce oues meas.s.q̃si cæteris Iohan.vlt.
officio prior.Sic Ap̃lus ait:Rogamus aũt vos frẽs,vt noueritis eos,q laborãt inter vos,& 1.Thess.5.
p̃sunt vobis in dño,& monẽt vos,vt habeatis illos abũdãtius i charitate pp̃ter opus illorũ
& pacẽ habete cũ eis.Et rursum:Obedite p̃positis vr̃is & subiacete eis.Ipsi em̃ puigilãt,q̃ Heb.13
si rõnẽ p aĩabus vr̃is reddituri,vt cũ gaudio hoc faciãt,& nõ gemẽtes.Sic ad Timo.idẽ: 1.Timo.5.
Qui bñ p̃sunt p̃bri,duplici honore digni habent,maxĩe,q laborãt i verbo & doctrina.Si
nũc nõ ẽ,nec eẽ debet p̃latio inter eccl̃iasticos,cur Paulus noĩat illos p̃positos,& cur dicit
eosdẽ p̃esse?Sed errãt hic cõtra hũanã & diuinã institutionẽ,qua etiã Iacob frater maior Gene.25
Esau,minori iussus est seruire,&c.Atqui seditiosi illi Chorei & Dathanei sic moliuntur Roma.9
summa imis,& ima summis confundere,vt ipsi interim citra etiã naturæ ordinem dñari
H possint,q̃d cæteris negãt. ¶Sexto docet,p̃latũ tanto suis p̃cedere laboribus,q̃to digni-

 sate

tate & ꝑeminentia & ob causam salutis suoꝝ etiā vitā pro loco & tpe exponere. Sic q̄dē ait
Johan. 10 Chr̄s: Bon' pastor ponit aīam suā pro ouibus. Ita minime debere aliquē velle honorē, nisi
1. Timot. 3. cū onere & labore. Et tūc em̄ dicit Apl̄us: Si q̄s episcopatū desiderat, bonū opus desiderat
q.d. desiderat em̄ salutē ppl̄o se speculatuꝝ, illiq̄ diligēter ad salutē ꝑesse. Atqui vereor,
ne nūc prius emolumētū, pompā, gloriā, voluptatē q̄ episcopatū & laborē desiderāt plati.
Qui si ambitiose desiderauerint nō salutis coīs gratia p̄latura, ad eos Chr̄s dicet: Potestis
bibere calicē, quē ego bibiturus sum, tūc poteritis mecū eē pastores in regno meo. s. eccle
siæ. Sin aūt ambire volueritis, nō poteritis, q̄a hoc mūdanoꝝ, intrr vos non erit ita.

HOMIL. XXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Matth. 21. Marc. 12. Luc. 20. Malos male perdet, & vineā suā locabit alijs agricolis, qui reddent ei fructum temporibus suis, &c.

Feria sexta post dominicam secundam Quadragesimæ. A

Dubiū nō est, quin tota huius hodierni euangelij parabola in Iudæos, tpe, q̄ à
dn̄o dicta ē, referēda fuerit, arguēte hoc ip̄m cōtextu eiusdē dicētis: Ideo di
co vobis, q̄a auferet à vobis regnū dei, & dabit gēti faciēti fruct' eius. Et pau
lo post: Et cū audissent principes sacerdotū & pharisæi parabolas eius, co
gnouerūt q̄ de ipsis diceret, &c. Sic igit hō p̄rfamilias, vt nuꝑ dixim', in ty
po deus p̄r est, q̄ mūdū & oīa in eo, vt p̄r domū, regit. Vinea, regnū veteris legis, sic deus
Esa. 5 ꝑ prophetā ait: Ego aūt plātaui te vineā electā. s. dom' Israel, gēs Hebræa. Sepes custodia
Hiere. 2 diuina. Vnde Psal. Non dormitabit neq̄ dormiet, q̄ custodit Israel. Torcular lex vetus, q̄
Psal. 120 exprimebat, secernebatq̄ puꝝ ab impuro. Siquidē (vt ait Apl̄us) pc̄tm̄ nō noui nisi ꝑ legē
Roma. 7 turris, sancta ciuitas, sanctūq̄ tēplū. Serui primi missi, ꝓphetæ priores, de Chr̄o ꝓpheta-
Hiere. 27 tes. Agricolæ, principes gētis Hebræoꝝ, siue terrenæ siue sacerdotalis functiōis, vt pōtifi
2. Para. 18 ces, scribæ & pharisæi, q̄ prioꝝ ꝓphetaꝝ q̄sdā ceciderūt, vt Hieremiā & Micheā, q̄sdā oc
3. Reg. vlt. ciderūt, vt Esaiā & Nabuth: & q̄sdā lapidauerūt, vt Zachariā. Serui scd̄o missi, prophetæ
2. Para. 24 posteriores, q̄s simil'r male habuerūt, vt Iohānem Bapt. quē interfecerūt. Filius postremo
3 Reg. 21. missus, Chr̄s dn̄s. De q̄ dixerūt: Hic est terræ hæres, &c. Si dimittimus eū sic, oēs credēt in
2 Mach. 7 eū, & venient Romani, & tollēt locū nostrū & gentē nostrā. Et dixerūt: Venite occidamus
Iohan. 11. eū, &c. Expedit vobis, vt vnus moriat hō pro populo, & nō tota gens pereat. Et apprehē
Heb. 11. sum eū, eiecerūt extra vineā, q̄n extra ciuitatē eū crucifixerūt. Quos propterea dn̄s vti ma
Ibidem. los ꝑdidit, vineāq̄ alijs locauit, &c. q̄n deuastata est Hierusalē à Tito & Vespasiano, &c.
Psal. 117 Sic dn̄s quodāmodo parabolæ ænigma retegēs, amplius id ita euentuꝝ detexit, quū ait:
1. Petri. 2 Nunq̄ legistis in scripturis: Lapidē quē reprobauerunt, &c. Lapis est Christus. Aedificā
tes, principes sacerdotū, scribæ & pharisæi, qui eū reprobauerunt. Factus est in caput an-
guli, cū factus est caput regni dei, caput ecclesiæ, caput templi spiritualis, vtrunq̄ parie-
tem & Iudæoꝝ & gentium connectens. Et hoc non casu, sed diuinitus à dn̄o factum est.
Hactenus q̄uo ad Iudæos, & sic pene historice parabola referri debuerit. B

¶Quæ quidē parabola haud dubie mysterio q̄dā de ecclesia ad hūc ferme modū expo-
ni p̄t. Paterfamilias æque est Chr̄s dn̄s, q̄ vineā. i. ecclesiā suo sanguine redēptā & forma-
Ephe. 7. tā plātauit. Vn̄ Apl̄us: Sicut & Chr̄s dilexit ecclesiā, & seip̄m tradidit pro ea, vt illā sancti
1. Cor. 3 ficaret. Sic idē ait: Ego plātaui, Apollo rigauit, sed deus incremētū dedit. s. ecclesiæ plāta-
tæ. Itaq̄ neq̄ q̄ plātat est aliq̄d, neq̄ q̄ rigat, sed q̄ incremētū dat, deus. Circūdedit ei. s. ec
clesiæ sepē, euāgelicā doctrinā vel angelicā custodiā. Adeo quidē ecclesia euāgelio sepe
Luc. 21 litur & custodit, vt ei nemo inimicoꝝ nocere possit neq̄ resistere, Chr̄o dicēte: Ego em̄
dabo vobis os & sapiam, cui nō poterūt resistere & cōtradicere oēs aduersarij eius. Et fo
Roma. 5 dit in ea torcular, crucē & martyꝝ ꝑtiētiā, vnde fidei cōstātia & corroboratio est expssa
Hinc Paulus: Sed & gloriamur in tribulationibus, sciētes, q̄ tribulatio patiētiā operat, pa
tiētia aūt ꝓbationē, probatio vero spem. Spes aūt nō cōfundit. Et ædificauit in medio ei'
turrim. i. fidē, qua se ecclesia cōtra hostes defendit. Vnde Apl̄us: In oībus, inq̄t, sumentes
scutū fidei, in q̄ possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere. Et locauit eā agricolis. i. Chri
Ephe. 6. stianis, inquiēs, vt supra: Ite in vineā meā & laborate. s. in fide ꝑ bona opa, quicq̄d iustum
Luc. 22 fuerit, dabo vobis, &c. Et peregre profectus est, nō vtiq̄ loci immutatiōe, quum vbiq̄ sit,
Matth. 20 sed q̄a agricolis, hoc est vinitoribus liberū arbitriū reliquerit, ipseq̄ cœlos ascēderit, q̄ no
Eccl. 15 biscū est vsq̄ ad cōsummationē seculi. Et misit seruos. s. pastores, apl̄os, doctoresq̄ ad ac
Actoꝝ. 5 cipiendū cū labore fructus. Et ip̄e, ait Paulus, dedit quosdā quidē apl̄os, q̄sdā aūt prophe
Eccl. 15 tas, alios vero euāgelistas, alios aūt pastores & doctores in ædificationē corporis Christi
Actoꝝ. 1. donec occurramus oēs in vnitate fidei & agnitionis filij dei. Hosce em̄, Chr̄o ipso teste,
Matth. 28 misit vt fructū plurimū adferant, veꝝ ij alios trucidarunt & alios ceciderūt. Id quod illis
Ephe. 4 Iesus antea missurus dixerat: Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio lupoꝝ. Tradēt em̄
Iohan. 15 vos

vos in cõciliis & synagogis flagellabũt vos,&c. Absq; synagogis faciẽt vos. Sane hoc est Matth.10
veris euãgelistis factũ & quidie si nõ facto fit, ipso salute aio & verbo. Vnde in psona oim Acto.5
euãgelizantiũ ppheta cũ Aplo ait: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sum⁹ Esa.51
sicut oues occisiõis. Et alias: Puto (inqt) q nos deus nouissimos ostẽdit, tanq̃ morti destina Roma.8
A tos, qa spectaculũ sumus mũdo & angelis & hoibus vsq; in hãc horã, & esurimus & sitim⁹ Psal.43
& nudi sumus & colaphis cædimur, maledicimur, patimur, blasphemamur. Nouissime aũt 1.Cor.4
mittit & ipse Chrs inuisibilr à patre. s. instinctu ad bonũ, innuẽs agricolis, ipsos maleface
re tã pperã tractãtes, verũ & illi ipm occidũt & male tractãtes, nihili curãtes, quũ adeo ille
in suis seruis sicut loquit, ita occidit & patit, eo ipso dicente: Qui vos spernit, me spernit. Luc.10
Nõ eñ vos estis q loqmini, sed spũs patris vri in vobis loquit. Hinc Paulus: Itaq; (inqt) q 1.Thess.4
hæc spernit, nõ hoiem spernit, sed deũ, q etiã dedit spm suũ sanctũ in nobis. Idẽ alias: An 2.Cor.13
experimẽtũ q̃ritis eius, q in me loquit Chrs. Sic nimirũ agricolæ, i. mali Chriani patrisami
lias seruos adhuc & ipm filiũ in seruis psequunt, deludũt, occidũtq;. Hinc Chrs ad Saulũ: Acto.9
Saule Saule, qd me psequeris? quũ tñ Christũ nõ in psona, sed q eius erãt, psequebat. Sed
qd faciet dñs vẽturus vel hic vel alibi istis agricolis? Rñdẽt ipsi, se pprio ore cõdẽnantes:
Malos male pdet, & vineã suã locabit aliis agricolis, q reddẽt ei fructus tpibus suis. Et sic
B euidẽter patet, agricolas eẽ malos Christianos, q Christũ quotidie quantũ in ipsis est, cru Heb.6
cifigũt, siquidẽ (teste Paulo) rursum crucifigẽtes sibimetipsis filiũ dei, & ostẽtui habẽtes.
C ¶Ex qbus mõ oibus bñ acceptis, docemur. Primo, deũ certo malos pditurũ, & plane ni Iohan.5
hil mali impunitũ relicturũ. Vñ ipse ait: Qui vero mala egerũt, pcedẽt in resurrectionẽ iu Matth.25
dicii. i. (vt idẽ exponit) in suppliciũ æternũ. Et Dauid: Iniusti (inqt) punient, & semẽ impio Psal.36
rũ peribit. Et Petrus: Nouit deus (ait) pios de tẽtatione eripere, iniqs vero in diẽ iudicii re 2.Pet.2
seruare cruciãdos. Qui tñ patiẽter agit ppter vos, nolẽs aliqs perire, sed oẽs ad pœniam
D reuerti. ¶Secũdo, nõ sufficere aliquẽ eẽ agricolã. i. noie esse Christianũ & i fide eccle-
siæ vel vineæ, sed vt inibi sit ac laboret. s. p dilectionẽ, vnde Chrs ait: Vos amici mei estis, Iohan.15
si feceritis, q̃ ego pcipio vobis. Et aplos missurus ad pdicãdũ, ait: Docẽtes eos seruare oĩa, Matth.vlt
q̃cunq; mãdaui vobis. Sic Paulus: Nã in Chro Iesu neq; circũcisio neq; pputiũ aliqd va- Galat.5.6
let, sed fides, q̃ p charitatẽ operat. Quæ eñ seminauerit hõ, hæc & metet. Bonũ aũt faciẽtes
nõ deficiamus, tpe eñ suo metemus, nõ deficiẽtes. Ergo dũ tẽpus habemus, opemur bo-
nũ ad oẽs: siquidẽ (vt est in Apoc.) solũmodo opa sequunt hoies post mortẽ vsq; ad tri- Apoc.14
bunal Iesu Chri, vbi de oibus ẽ reddẽda rõ, etiã de minimis, vtpote de q̃libet verbo otioso Matth.12
E ¶Tertio docemur, ne qs sibi blãdiat, qa Chrianus sit. s. noie, q̃si qa sit in ecclesia nullo
pacto, etiã sine aliq̃ bono ope (sicut nõnulli pditiss. pseudoapostoli hacten⁹ deblaterarũt)
dãnari nõ possit, siquidẽ Chrs pro omi pctõ mortuus sit, q̃dq; abstulerit totũ. Sane abstu-
lit, q̃d factũ ẽ, q̃d aũt fit, nõ nisi misericorditer p sufficiẽtẽ pœniam ẽ ablaturus, Chro ipso
dicẽte: Si nõ pœniam habueritis, oẽs simul peribitis. Sic & Iohã. Bap. ad Iudæos figurat
pinde ad malos Chrianos ait: Facite ergo fructũ pœniæ dignũ. Et ne velitis dicere intra Luc.13
vos, patrẽ habem⁹ Abrahã. Dico eñ vobis, qm potẽs ẽ deus de lapidibus istis suscitare fi-
lios Abrahæ. Iã eñ securis ad radicẽ arboris posita ẽ. Oĩs ergo arbor, q̃ nõ facit fructũ bo Matth.3
F nũ, excidet, & in ignẽ mittet. ¶Hinc ergo serio nos cohortat Apls, ne gloriemur aduer Lucæ.3
sus Iudæos & incredulos nimiũ de otiosa fide nobis blãdiẽtes, dicẽs: Qđ si aliqui ex ramis Roma.11
. i. Iudæis fracti sunt, tu aũt cũ oleaster eẽs, insert⁹ es in illis, & socius radicis, & pinguedinis
oliuæ factus es, Noli gloriari aduersum ramos, Noli altũ sapere, sed time. Si eñ deus na-
turalib⁹ ramis nõ pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatẽ & sæueritatẽ dei,
in eos qdẽ, q ceciderũt, sæueritatẽ, In te aũt bonitatẽ dei, si pmanseris in bonitate, alioqn
& tu excideris. Sed & illi si nõ pmãserint in incredulitate, inserent. Potẽs eñ est de⁹ iterũ
G inserere illos. Nam etsi tu ex naturali excisus es oleastro, & cõtra naturã insertus es in bo
nã oliuã, q̃to magis ii, q secũdũ naturã inserent suæ oliuæ. Hæc Paulus. Quibus oĩno vult,
ne gloriemur de fide nra, nisi ei bonitatẽ operũ adiecerim⁹, alioqui eñ & nos vti Iudæi &
forte crudeli⁹ extra vineã eiiciẽdi. Siquidẽ de⁹ malos male pdet, & vineã suã aliis agrico-
lis locabit, q reddẽt ei fructum tpibus suis. Et vere p malos intelligit verbales, eosq; male Titũ.1
Chrianos: q (vt Apls ait) cõfitent se deũ nosse, factis aũt negãt, vtpote ad oĩe opus bonũ Roma.1
reprobi, q dicũt se sapiẽtes, & stulti facti sunt, q nimirũ inexcusabiles sunt. Et cũ cognouis
sent deũ, nõ sicut deũ glorificauerũt aut grãs egerũt, sed euanuerũt in cogitatiõib⁹ suis, &
obscuratũ est cor insipiẽs eorũ. Caueamus igit dilectiss. frẽs, ne ex iis malis simus agricolis,
& Chrm ad nos missum, vt fruct⁹ bonorũ operũ afferat, rursus malefactis & vitiis crucifiga
mus, q ille male sit pditurus, vineãq; suã aliis locaturus, q ei bona opa, q̃ nos in vinea ne
gleximus, sunt reddituri. Nõ, inquã, Christũ labiis vane honoremus corde ab illo & ope
alieni. Verũ semp hãc horrendã sniam habeamus ante oculos, tã animi q̃ corporis. Ma- Esa.29
los male perdet, & vineã suã locabit aliis agricolis, q reddent ei fructũ tẽporibus suis. Matth.21

HOMIL. XXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.12. Luc.11. Marc.3. Omne regnũ in seipsum diuisum, desolabitur.

Dominica tertia Quadragesimæ.

2.Cor.3 Entẽtia est aurea, nõ vtiq; de Phœbi, sed de Chri Iesu, summæ dei patris sa A
piẽtiæ tripode ꝓlata, nõ solũ atramẽto, sed spũ dei viui (vt apli verbo vtar)
Matth.5 nõ mõ in tabulis lapideis, sed & in tabulis cordis carnalibus scribẽda, sed &
legẽda & relegẽda: nimiꝝ qua tota veræ pacis, vnde sumus filij dei, doctri-
na cõtinet, nulli nõ mortaliũ ad bñ beateq; viuẽ dũ magnopere necessaria,
vtilis, salutaris: nẽpe q̃ docet, quõ feliciter maneat ac ꝑseueret i felici statu, regio, ciuitas,
villa, domus, & quæq; deniq; hois aĩa. Sane docet omẽ regnũ tã regionis, tã ciuitatis, tã vil
læ, tã domus, tã aiæ mãsuꝝ stabile cõcordia, perituꝝ vero discordia. Id q̃d aliàs latissime
disputauimus. Ait hodie Chrs, Omne regnũ in seipm diuisum. s. dissensione eoꝝ, q in re-
gno sunt, desolatũ iri: at ecõtrario illud duratuꝝ & ædificatũ auctũq; iri, cuius inhabitato
In prol. bel res sint cõsentiẽtes. Id q̃d historicus aiaduertẽs inquit: Paruæ res cõcordia crescũt, discor
li Iugur. dia vero magnæ dilabuntur ac pereunt. Porro, vt res aperto pateat, ignorandũ non est,
Regnũ esse q̃d habet regẽ rectoremve, hocq; ipsum in hoc seculo triplex inueniri.

Apoc.1.5 ¶Spũale, & est aĩs, de q̃ Apoca. Chrũs fecit nos regnũ deo patri. Huius rex est spũs san B
ctus, adeoq; ratio ipsa à spũ sancto ꝓinde emanãs & edocta, q̃ ad optima sui natura depre
caf. De q̃ rege propheta: Ipse reget nos in secula. Huius regis familia est sensualitas qnq;
sensuũ, q̃ nisi ꝑ obedientiã regi paruerit, & cũ eo vna fuerit, simulq; cõuenerit, regnũ ipm
.s. aĩa stare nequit, veꝝ oportet pereat. Diuidif aũt hoc regnũ. i. rex à familia ꝑ pctm fami
liæ. s. sensualitatis, nec poterit nisi ꝑ pœniam reconciliari, fieriq; cũ rege benigno vna, ad
quã quidẽ pœnitentiã pro vnione mouetur familia, nũc metu pœnæ, nũc spe veniæ, nũc
diuini amoris dulcedine, hocq; genus alio modo. Ad huius regni vnitatẽ & concordiam
Coloss.3 hortatur Paulus, dicẽs: Pax Christi exultat in vestris cordibus, quæ pax inibi erit, quũ (vt
1.Timo.1. idem ait) adfuerit charitas de corde puro, & conscientia bona, fideq; non ficta.

Esa.33 ¶Est & regnũ mysticũ & ẽ ecclesia, cuius caput. i. rex, est Chrs. De q̃ propheta: Dñs rex C
Roma.12 noster ipse saluabit nos. Hinc Aplus: Multi, inq̃t, vnũ corpus in Chro, singuli aũt alter al-
terius mẽbra. Hoꝝ sane mẽbroꝝ tanq̃ vnius regni adeoq; regiæ familiæ Chrs est rex. i. ca
Ephe.1. put, Aplo eodẽ dicẽte: Et ipm dedit caput supra omnẽ ecclesiã, q̃ est corpus ipsius, & ple
nitudo eius, q oĩa in omnibus adimplet. Et ad Coloss. ait: Ipse est caput corporis ecclesię,
Coloss.1. q est principiũ primogenitus ex mortuis, vt sit in oĩbus ipse primatũ tenẽs. Ad huius re-
1.Cor.1 gni. s. familiæ cũ rege vnitatẽ hortaf Aplus, Obsecro, inquiẽs, vos fratres ꝑ nomẽ dñi Ie
su Chri, vt idipsum dicatis oẽs, & nõ sint in vobis schismata. Sitis aũt perfecti in eodẽ sen
su, & eadẽ scientia. Et post: Sed deus tẽperauit corpus ei, cui deerrat, abundantiorem tri-
1.Cor.12 buendo honorẽ, vt nõ sit schisma in corpore, sed in idipm pro inuicẽ solicita sint mẽbra.
Et hoc quidẽ regnũ sola cõcordia & vnione saluaf, diuisione vero desolaf. Disiungif ipm
corpus. i. regnũ, quũ à capite dissentit: dissentit, quoties iuxta caput suũ sibi aliud à Chro,
vel eius in terra vicario caput cõstituit. Desolaf, inquã, quoad eos, q schisma faciunt, ma-
nens in eis, q idipsum pie sentiũt: siquidẽ ecclesia, quantũ ad se, nunq̃ deficiet, pro cuius fi-
Luc.22 de Chrs rogauit ne deficeret, in q̃ & ipse vsq; ad cõsummationẽ seculi est mãsurus. Licet
Matth.28 interim schismatici regnũ sibi faciũt speciale. In quo isti cõtra se pugnãt, ideoq; hoc ipso
rũ malitiæ & potestatis regnũ stare nequit: quãuis ante finẽ mundi nõ cessabit, tũ propter
1.Cor.11 diuinæ iustitiæ ordinationẽ, & hoc ad hoim exercitationẽ. Oportet eñi vt hæreses sint,
vt qui probati sint, manifesti fiant, tum propter vaticinia prophetaꝝ hauddũ impleta, vn
de tamen stare nequit, sed pessum certo iturũ. De quo, tẽpore suo & loco latius.

¶Regnũ est & tertiũ, q̃d dicitur, tẽporale, q̃d est regionis, territorij, ciuitatis, pagi, do- D
mus, &c. Rex huius regni est quælibet in quolibet superioritas, in regno rex, in ciuitate &
3.Reg.12 pago magistratus, in domo paterfamilias. Regni familia, est regia secundũ vniuscuiusq;
conditionẽ, &c. De quo, Solomon sedit super thronũ, & firmatũ est regnũ eius. Et sane si
& hoc ipm regnum inter se diuiditur, hoc est, familia à rege à seq; adeo ab ipsa familia, ne
cessum est, desolef, & in tpe breui pereat, perit aũt si vel totũ interijt, vel vtiq; in angustũ
redigif. Id q̃d multis scripturaꝝ, historiarumq; locis compertũ habemus. Quid obsecro
Adami prothoplasti paulo ante ex paradiso deiecti regnũ deturbauit q̃ Caini in fratrem
Gene.4 Abel discordia, vnde ea est orta cædes & labes, q̃ non tantũ obfuit penatibus recenti ad-
huc mũdo, cõstitutis inexpiabili cæde imbutis, sed omnẽ posteritatẽ vsq; ad cataclysmũ
in pernitiẽ traxit. Siquidẽ intempestiuo vnius exilio oblita est vita suæ originis, arcaniq;
mysterij expers facta, quo ad aquaꝝ inundatio authores culpæ, & qui authoribus accesse
re, cũ vniuersa terra obruit. Quid probi Noe familiã disturbauit, nisi filij Cham in patrẽ
Gene.9 dissensio. Vnde pater iratus illum exulare coegit, peperitq; dissidiũ, terris tenebras Cim-
merijs

mentis obscuriores, q̃bus humanū genus semel immersum nunq̃ iam inde destitit à seipso dissidere. Reliqt filio Solomō rex moriēs magnū & opulētū regnū, cęteꝝ domestica discordia diuisum, iā inde in peius abijt, grauiterq; intestinis cladibus accisum eo venit, vt si ultimis oībus fuerit ludibrio. Quid Dauidis regnū pdidit? Nōne diuisio? Dauid siqdē à filio regio solio deiectus, coactus est cū suis hostiliter dimicare, regnumq; ignominiosa fuga & Absolonis cęde deformatū nō tā humana est receptū, q̃ cœli pudētia. Aristobolus rex Iudæoꝝ & frater Hircanus inter se regno hostiliter dimicātes, regnū & vrbē, in qua nati erāt, pdiderūt, & qd maloꝝ cumulo accessit, augustissimū tēplū, qd in vrbe fuit, bello pphanatū est, magnaq; ex parte dirutū. Hæc nostratia. Videamus externa. Nōne & diuisione vetus Oedipodis regia cecidit, & qdem ignominiose, arm auit dira regni cupiditas Eteoclē & Polynicē frēs, vt alter alteꝝ auito solio & patrio deturbaret, nec hacten' malū qeuit. De summa q̃q; rei armis īter illos dimicatū ē. Veꝝ dū ambo vincūt, vterq; victus ē mutuis ambo vulnenbus cōfossi seipsos & regnum prius à pře Oedipode rege Thebanoꝝ partū, pdiderūt. Sic & Cambyses Cyri filius, cū virtutē & robur fratris plus nimio odit, capitalīq; huic quē oderat, insidiat, neqssimis seruis fecit aditū ad suū absentis regnū occupandū fratre e medio sublato. Excidit itaq; regno, sua potius q̃ fratris culpa, & dū domesticā fidē ferre nō posset, alienā tulit pfidiā. Sic q̃q; cōuulsa sunt duo finitima regna ac grauiter adsecta domestico hoc veneno, Ptolomæoꝝ regia in Aegypto & Antiochi fuccessoꝝ in Syria. Atq; vt interim Mœdos & Persas omittamus, Qui Hebræoꝝ (vt dixim') regnū, vt vltima hæc scelera, impietatēq; cōticuerim, toties euertit? Nōne ciuiles dissensiōes? Macedoniū vero impiū q̃d aliud pdidit q̃ intestinæ inimicinæ? At Lacedemonij q̃ diu Lycurgi legib' paruerūt, & principatu floruerūt & gloria, cōtēptis vero illis p priuata cōmoda gubernātes imperiū omiserūt & gloriā. Quid Atheniensiū ciuitate illustrius, qd pclarius, qd deniq; gloriosius, qd splēdidius, q ppe q̃ bonaꝝ artiū inuētrix & parens, belli fuit ac pacis disciplina, domi forisq; insignis dignitate & opibus penè miraculosa, nonne mox, posteaq̃ partiū studia fouere, factiōes cōplecti, pestiferas æmulatiōes, ambitiōesq; ciuiū alere cœpisset, repēte ac pceps in obscurā & sordidā seruitutē corruit. De Romanis qs est, q nesciat eos alia cā nulla q̃ cōtrarijs īter se volūtatib' & studijs perijsse funditus? Nā vbi aliud velle Plebs, aliud Optimates cœperūt, & aliud ppls sentiret, aliud senatus, cum alij plerīq; supiores firmā, florētemq; Remp. loco mouerūt, tū & Marius & Sylla radicit' ppemodū euerterūt, Pōpeius & Cæsar, qtū in fortuna fuit, iteremerūt, & qdē ita, vt ex illo Romani Imperij fastigio, obstupēdaq; magnitudine pter nomē vix aliud extet, nil appareat, & illud qdē quātulūcūq; est (qd certe pexiguū ē) nequaq̃ apud Romanos, aut Italos, sed qd & probro & dedecori maximo ducēdū ē, apud exteras & Barbaras natiōes, & qdē apud Germaniā, quū tñ & hoc qd hic ē, hisce annis ad pniciosissimā & impijssimā hęresim & diuisionē vsq; adeo decreuit, vt & ipm ,prsus ad occasum laboret īclinatū, deus auertat sua mīa tā exitiosam dissensionē, q̃ quātū sit Germaniæ nocitura, exēplo sunt Farinatæ, Hubertinæ, Gelfinæq; in Italia factiōes, qbus Italia si nō tota perijt, facta tñ est oībus natiōibus pda, captiuitas & mors, natio alioqui, si cōcordia ciuili frueref, qua vix sub cœlo sis inuenturus excellentiorē, vtpote quæ oībus ad vitam necessarijs abundet &c.

I ¶Vides igit q̃ vere Chřs summa veritas dixerit: Oē regnū in seipm diuisum, desolabif. Quo certo arguit, oīa in mūdo adeoq; ipm mundū solo amoris vinculo & cōcordia cōstare & cōseruari, at diuturnū fore nō posse, qd odio, qd discordiæ sit obnoxiū, q̃ sit oim maloꝝ & miseriaꝝ dux & cā. Eapropter (dilectissimi frēs) hodie deuota mēte Chři dictū ppēdamus, nobisq; dictū putemus, vt alieno periculo cauti, si qua sunt inter nos priuata, domesticaq; odia, relinquamus, memores alioq & de nostro honore, patrio solo noīe & de oīni deniq; tam tēporali q̃ æterna beatitudine actū fieri. Quod vt facilius efficiatis, necessum est, vt concordiam, de qua diximus multa Calendis Ianuarijs, amplectamini.

K ¶Eam aūt habebitis, si reddideritis, vt aplus docet, oībus debita, nec alicui qcq̃ debueritis, nisi vt inuicē diligatis. Quod facietis vbi vos vna eademq; eē vnius corpis mēbra cōsideraueritis, quoꝝ natura ē, vt si qd patif vnū mēbrū, cōgaudēt oīa membra, siue gloriat vnū mēbrū, cōgaudēt oīa mēbra. Et sane, Aplo teste, vos estis corpus Chři, & mēbra de mēbro. Igit cū Paulo p viscera miserationis, oro, vt idē sapiatis, eandē charitatē habētes vnanimes, idipm sentientes. Nihil p cōtentionē neq; p inanē gloriā agētes, sed in humilitate superiores sibi inuicē arbitrātes, non quæ sunt singuli considerātes, sed ea quæ alioꝝ. Quod & Chřus vsq; adeo fecit, vt cū esset in forma dei in similitudinē tñ hoim ad omia factus se vsq; ad mortē exinaniuit, vtq; vobis exemplū præbēa, vt & ipsi ad ipm singuli sentiretis. Nec alter alteꝝ supbe sperneret pinde melior, sed vnusq; suo loco & statu contentus, quo dominus ipm ordinauit, nec qsq̃ putet quasi minus membrū propterea despectui eē quod non alio ministerio fungaf & officio, memor oīa esse vnius corpis membra,

3.Reg.11.& 2.Regū.17 | Iose.lib.14 | Statius in Thebaide | Plutarchus | Flor.li.2.3 | Flor.li.4 | Roma.13 | 2.Cor.12 Phil.2

1.Cor.12 quorum vnumquodq; in corpore deus posuit, sicut voluit, vnicuiq; suũ dedisse actũ, adeo, vt al-
terum membrũ æq̃ alterro indigeat, ita vt nõ possit oculus dicere manui tua nõ indigeo, aut
iterum caput pedibus nõ estis mihi necessarij. Sed multomagis q̃ videnť mẽbra corporis infir-
miora eẽ, necessariora sunt. Et q̃ putam⁹ ignobiliora mẽbra eẽ corporis, his honorẽ abũdã-
tiorem damus. Et q̃ inhonesta sunt nostra, abundãtiorẽ honestatẽ hñt. Cęterum deus tẽpe
rauit corpus ei, cui deerat, abundãtiorẽ tribuẽdo honorẽ, vt nõ sit schisma in corpe, sed
Roma.12 idipm pro inuicẽ solicita sint mẽbra. Et in summa, sicut in vno corpe multa mẽbra habem⁹.
Ephe.4 oĩa aũt mẽbra nõ eundẽ actũ habẽt, ita multi vnũ corp⁹ sum⁹ in Chr̃o, singuli aũt alterius
mẽbra hñtes donatiões sedm grãm q̃ data est nobis differẽtes. Ideoq; ne regnũ nr̃m de-
soleť, sim⁹ inter nos cõcordes, q̃les erimus, vbi (vt diximus) q̃sq; suũ opabiť actũ, in eoq; cõ
tentus fuerit. Caput ipm adeoq; rex ipse superior regat virtute & sapia mẽbra, illi mẽbra
pareãt. Simus memores deũ esse nr̃i oĩm verum caput & regẽ, huiusq; quẽlibet in suo actu,
ad quem deus ipse eum sapienter ordinauit, esse ministrum & subiectum. Quod nisi cogi
tauerimus, certe regnum nr̃m diuideť, & sic in seipsum diuisum desolabitur.

¶HOMILIA XXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matthæi.15. Marci.7. Quare vos transgredimini mandatum dei propter traditionem vestram.

Feria quarta post tertiã dominicam quadragesimæ.

Vanta fuerit hactenus inter nonnullos de traditionibus humanis A
digladiatio, & q̃ hæc Reip. Chr̃ianę vl' apud Germanos nocuerit
q̃ dici pt notius est, & profecto nollem nõ tam cũ nostri oĩm pe
riculo nobis factũ fuisse notũ, plus haud dubie nunc passim in de
um Max. esset deuotiõis, nec minus interim illi & ijs q̃ vices eius
gerũt, veluti sunt principes & p̃lati pl⁹ deferreť obediẽtię ac reuerẽ
tię, imo & pl⁹ eẽt veræ pacis cõcordiæ, necnõ publicæ trãq̃llitatis
Fuere q̃d cõstat, q̃ voluerunt traditiões hoĩm seruandas, fuere q̃
reluctati manibus ac pedibus cõtenderũt, oẽs humanas traditio
nes sine discrimine à deo reprobari, proindeq; oĩno nõ seruan-
Esa.29 das, sed vnicũ dñi verbũ, q̃d in euãgelio clare exprimiť, oportere seruari, ad suã assertio-
Matt.15 nẽ plus q̃ mediocris allegãtes hodiernũ dictũ, ex Esaia desumptũ, & à Chr̃o in scribas &
pharisæos adeitũ. Sine causa colunt me, docẽtes doctrinas & mãdata hoĩm &c. At Chr̃us
iustus & æquus iudex oĩmq; causarum optimus cẽsor, idemq; dextimus moderator, totã illã
istorum digladiationẽ, scite sicq; vere ac iuste nõ mõ dirimit, verum tertiã cõponit, interimq; de
ea pronũtiat sniam, qua decernit, nec oẽs humanas traditiões sequari, nec oẽs aspernari
& omitti oportere, verum eas cũ discrimine tam amplectendas q̃ reijciendas, interea neu-
tri partiũ (est em̃ nullius p̃sonæ acceptor) sed soli suæ diuinæ iustitiæ æquitatiq; addictus.
Roma.2 ¶Primo igiť docet eas hoĩm traditiões esse seruandas, quæ deo eiusq; p̃ceptis nõ aduer B
Acto.10 santur, sed potius alliciunt & cogunt ad illorum obseruantiã. Sic Ap̃lus: Itaq; frẽs (ait) state
1.Thessa.2. & tenere traditiones quas didicistis, siue per sermonem, siue per ep̃lam nostrã. Et Chr̃us
Acto.16 inq̃t: Sup cathedram Mosi sederunt scribæ & pharisæi, oĩa ergo q̃cũq; dixerint vobis, ser
Matth.23 uate & facite, secundum opera illorum nolite facere. Dicunt em̃ & non faciunt. Sic idem ho-
Marc.12 die non docet seniorum traditiões infringendas, sed per eas dei mandata negligere pro-
Lucæ.11 hibet, pharisæis à contrario respondens: Quare & vos transgredimini mandatum dei
propter traditionem vestram? Nimirum clauo, iuxta adagium, extrudens clauum.
¶Vnde errãt vehemẽter. Primo, q̃ aiũt nullã prorsus humanã cõstitutionẽ vel quãli- C
bet etiã bonã debere seruari, q̃d si verum eẽt, vt nõ est, frustra dñs iã dicta dixisset, frustraq;
Romanõ.13 passim ap̃li p̃cepissent, vt superioribus obediremus, p̃positisq; nr̃is (vt nup docui) subiaceremus. Et sane q̃d Paulus dixisset? Oĩs aĩa p̃tatibus sublimioribus subdita sit. Qui em̃ p̃tati
resistit, dei ordinationi resistit &c. Et paulopost: Ideoq; p̃tati subditi estote nõ solũ pro-
pter irã, sed p̃pter consciam. At q̃uo q̃s obediet p̃tati, si eius vel legi, vel cõstitutioni ad
Reipub. vtilitatẽ late reluctabiť? Atq; ex istorum paradoxo sequereť, vt nullũ inter hoĩes eẽt
regimẽ, nullus ordo, nulla neq; pax, neq; trãquillitas, sed oĩa cõfusiõe quadã Babylonica
in diuersum ireñt traherẽturq;. Sed dubiũ nõ ẽ, natura vel ipa aũt scripturas docẽte, falsum
esse, q̃d blaterãt, fieri nõ posse, vt hoĩm cõstitutiões ferantur cũ euãgelio, imo verum eẽ, quas
dã hoĩm cõstitutiões eẽ necessarias, quasdã vtiles, quanq̃ forte cõduceret ex ijs q̃ viderenť,
vel superflue vel plus æq̃ onerosæ nõnullas abrogare. Id q̃d fieri posset, quũ cõstet, humana
plerũq; statuta pro loco, tpe, re, p̃sonaq; decerni, proinde posset in rem fieri, si superflua ab-
rogarenť, quopiam istorum cessante, præsertim cum secus vtilitas publica suadeat.
¶Vbi

D ¶Vbi aũt sciendũ est, in rebus nouis cõstituẽdis euidentẽ esse vtilitatem debere, vt rece L.In reb⁹
dat ab eo iure, q̃d diu æquũ est visum, eamq; excessionẽ, nouamq; cõstitutionẽ nõ fieri, nisi §.de cõst
p eos, quos ex authoritate interest & officio ad vitandam in populo confusionẽ & scan stitut.
dalum atq; tumultum. Siquidem, ait iurisconsultus, non est singulis concedendum, quod L.nõ est ff. de reg. iur.
per magistratum publice possit fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi. L.null⁹ C. de Iudæis
E ¶Scdo errãt dicẽtes, nullius eẽ hois aliquã facere cõstitutionẽ: Id q̃d refellit hodiernũ
euãgeliũ, in q̃ nõ rephẽdunt, q̃ fecerũt traditiões, sed q per illas dei mãdatũ faciunt irritũ.
Hois aũt esse cõstituere aliq̃d, primo testant dñi verba in psenti euãgelio. Scdo exemplũ Hiere.35
scripturæ, q̃ tradit, dñm deũ Israel ad filios Ionadab q Hieremiã dixisse: Pro eo q̃d obedi
stis pcepto Ionadab pris vri, & custodistis oia mãdata eius, & fecistis vniuersa, q̃ præce-
pit vobis, ppterea non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab, stans in cõspectu meo
cũctis diebus. Præceperat aũt is pater suis filijs, ne ipsi ipsorũq; filij vsq; in sempiternũ bi-
berẽt vinũ, q̃d tñ deus nusq̃ pcepisse legit, nisi ab eo Ionadab, q vtiq; hõ fuit: & si phibuerit
creaturã maxime bonã. Scdo exẽplo aplorũ, q pculdubio plura, nõ principalr ex dei cõ-
missiõe nec dño iubẽte pceperũt, quũ tñ & ipsi hoĩes fuerint. Aplo testãte simul & dicẽte,
Nã cæteris dico ego nõ dñs. Si q̃s frater vxorẽ habet infidelẽ, & hæc cõsentit habitare cũ
illo, nõ dimittat illã. Clare hic audis Paulũ nõ vt dñm, sed se vti hoĩem pcipere Corinthijs
q indubie ad illud pceptũ, haud secus obstricti fuere, ac si à deo oretenus habuissent, qa
bonũ & in Rempub. futurũ. Sic itaq; recte obseruabimus nrõrũ maiorũ traditiões, si vel ad Iaco.1.
pietatẽ, deuotionẽ, pacẽ, cõcordiã & deniq; rẽpublicã, simulq; morũ honestatẽ faciũt: ni- Matth.10
mirũ pinde hñdæ, ac si à dño latæ sint, à q̃ sunt oia bona, q pipos loqui platos creset, eoipo Marc.13
dicẽte: Nõ vos estis, q loqmini, sed spũs pris vestri in vobis loquit. Ideoq; arbitramur tra Luc.12.
ditiões potestatũ, si vtiles sunt, nõ nisi spũ sancto suggestore esse latas, proindeq; merito à 2.Petri.1
nobis obseruandas, hoc ipm ferme Petro subindicante, quum ille ait: Omnem propheti-
am scripturæ propria interpretatione non fieri, q̃m non voluntate humana aliq̃n sit alla-
ta prophetia, sed spiritu sancto inspirati loquutos esse sanctos dei homines.
F ¶Definimus igit accumulatõe quadã epilogi oẽs hoĩm traditiões, q̃ euãgelio nõ cõtra- Matth.23
dicũt aut illi nõ derogãt recte cũ euãgelio posse ac debere seruari, chro Max. dicẽte: Hęc Lucæ.11
oportuit facere. s. humana sequi statuta, & illa. s. diuina pcepta nõ obmittere, vtpote quũ Matth.6
inter se nõ dissidẽt, alioq̃ quõ q̃s duobus posset inseruire dñis? Et sic video superioribus eẽ Lucę.6
obediendũ, in oibus ĩs pceptis, q̃ sunt vel iure diuino mãdata, quæ vel p se vel propter se
nec bona nec mala sunt, aut diuina institutiõe, aut ppria cuiusq; professiõe fixa nõ sunt, vt
non iussa q̃dem licet, vtrumlibet vel admittant, vel obmittant, iussa vero citra culpã non
negligant, sine crimine nõ contemnant. Siq̃dem semp & vbiq; neglectus culpæ & contẽ
ptus dãnationi obnoxius sit, q̃m inde charitas absit, quam singuli singulis debemus.
G ¶Scdo docet Chrs hodie eas hoĩm traditiões nõ obseruãdas, q̃ euãgelio adeoq; dei mã Roma.13
dato quis pacto repugnãt, aut illi detrahũt. Quale fuit, q̃d ipe q̃si exẽplo cõtra pharisæos 1.Iohã.3
inducit, q̃d isti ptextu q̃dã bono p sua auaritia, cupiditate & q̃stu introduxerãt, interimq;
p id dei mãdata faciẽtes irrita, quũ tñ hũanę cõstitutiões, nõ nisi pter dei pceptorũ obser
uationẽ, ppterq; publicã vtilitatẽ vel tuẽdã vel augẽdã ferri debẽt, nõ aũt ex aliq̃ adfectu
humano, repugnãte oporteat diuinis mãdatis, q̃ oibus sunt hũanis cõstitutiõibus pponenda, dicẽte
Petro: Deo magis oportet obedire q̃ hoibus. Quod nisi quis fecerit, auditurus sit vereor Acto.5
q̃d deus ad Adã dixit: Pro eo q̃d obedisti voci vxoris tuæ plus q̃ meæ, maledicta terra in
ope tuo. Q̃n quidẽ ait pphetà: Declinãtes aũt in obligatiões, adducet dñs cũ operãtib⁹ ini Gene.3
quitatẽ. Debẽt ea pter legislatores legẽ aliquã latuei magnopere curare, ne q̃d legi diui Psal.124
næ, bonis moribus, Reip. vtilitati cõtrariũ cõstituãt. Timẽdus ẽ deus p oibus, ne q̃d pecce
tur, quo possit nobis indignari, semperq; curandũ duco, non q̃d nobis tantũ, sed q̃d oibus
prosit, Aplo dicẽte: Nemo q̃d suũ, quærat, sed q̃d alterius, quẽadmodũ & ipse aliàs ait ad 1.Cor.10
Corinthios: Non enĩ quæro, quæ vestra sunt, sed vos. Sic etiãn̄ videre debẽt, vt nõ solũ 2.Cor.12
suis legibus statuãt quæ licent, sed quæ expediunt, sunt enĩ, quæ licet, nõ etiã expediunt
atqui ois à deo est ptãs, & ab eo nõ in destructionẽ, sed in ædificationẽ data. Sit igit nulla 2.Cor.3
cõstitutio humana, quæ possit esse diuino pcepto contraria, ne illam obseruantes, dñm di
cere audiremus. Et irritum fecistis mandatum dei, propter traditionem vestram.
H ¶Tertio docet Chrus, nihil prodesse ad salutẽ opa exteriora, adeoq; ipsas corporales
cęremonias, nisi adsit & spũs atq; cor. i. nisi corde q̃s fiãt, quæ foris repsentant, nimirũ, q̃
catenus sunt salutaria, quatenus cor intus accesserit. Cuius proculdubio gra oẽs sunt cęri
moniæ latæ. Et hoc est q̃d dñs in Esaia dicit: Populus hic labijs me honorat, cor aũt eorũ Esa.29
longe est à me. Sine causa aũt colunt me docẽtes doctrinas & mãdata hoim. Quasi dicẽ- Matth.15
ret: Nihil ad salutẽ faciũt humanæ traditiões vel q̃ãlibet sanctæ appareãt, nisi sub ĩs cor
sit syncerũ & piũ, q̃d soli deo faciat, q̃d forũ significat. Debet enĩ simul & corpus & spũs la
borare

Matth.5 borare. Quod facile alibi dñs præcepit, dicẽs: Nisi iustitia vestra plus abundarit, q̃ phari-
Marci.6 sæorũ, nõ intrabitis in regnũ cœlorũ. Siqdem pharisæi vere hypocritæ, putabãt satis eẽ, si
opa etiã sine spũ corpaliter facerẽt (at dñs) vult etiã ea à nobis expleri spũ qd corpe foris agi
mus, ne & ipsi simus hypocritæ, & ieiunãtes, vt hoibus sancti appareamus, qbus alio qui
apud deũ nõ sit merces, sed p vanã gloriã vel quęstũ recepta. Et ita nimirũ innuit dñs, ple
raq̃ oia cęremonialia olim apud Iudæos à nobis nũc debere poti' spũaliter obseruari, q p
pe q̃ sine spũ nõ prosint & corde, vñ procedũt bona & mala. Et hoc q̃d Chrs inqt: Tu cũ
Matth.6 oraueris, intra cubiculũ tuũ, & clauso ostio, ora patrẽ tuũ in abscõdito. Quid est ita orare,
nisi corde deũ orare & colere, nõ aũt forinsecus solũ exterioribus cęrimoniis ad ostẽtatio
nem vel quæstũ vel aliã causam sicut hodie Iudæi factitarũt, hypocrisim aucupantes.

¶Quarto docet Chrs: Eum nõ recte aliũ accusare, q ipse met sit vel in pctõ maiore cul- I
Matth.6 pãdus, decere potius, vt is se pri' emẽdet, deindeq̃ aliũ corripiat. Hic ait ad Iudęos, accu
Lucę.6 santes ei' discipulos. Quare & vos trãsgredimini mãdatũ dei pp̃ter traditionẽ vrãm, q. d.
Iohan.8 deberetis qdẽ vos primo eẽ à vitio ĩmunes, accusaturi alios. Qd ipse alias explanat. Hypo
crita (inqens) eiice primũ trabẽ de oculo tuo, & tũc videbis eiicere festucã de oculis fratris
tui. Quod & absolutiõe adulteræ mulierculæ arguit, ad Iudæos accusantes, dicẽs: Qui si-
1.Cor.9 ne pctõ est vrm prim' in illã mittat lapidẽ. Nimirũ nõ excusauit pctm̃ mulierculæ, sed offi
ciũ eius osñdens, q alios vult corrigere, vt ipse nõ sit corrigẽdus, interim dãnãs supbiã, odi
um, inuidiã & alia ob quę plerũq̃ corrigẽdi potius corrigũt alios. Id q̃d & si in oẽs est di
1.Timot.4 ctũ, maxĩe tñ in eos, q vti scribæ & pharisæi aliis officio & statu psunt, q̃d ex Paulo acce-
pimus dicẽte: Sed castigo corp' meũ, & in seruitutẽ redigo, ne forte cũ aliis pdicauerim,
ipse reprobus efficiar. Hinc idẽ tam paterne hortaf Timotheũ, dicẽs: Sed exẽplo esto fide
liũ in verbo, in cõuersatiõe, in charitate, in fide & castitate. Nõ ignarus sed optime sciens
Matth.23 eũ maxime dignũ accusatiõe, q doctrinæ authoritatẽ habẽs, legẽ trãsgrederef, tum qa p-
Lucæ.11 uaricaf, q alios corrigere debet, tum qa peccãs maiori pœna dignus ẽ pp̃ter honorẽ, de-
Marc.12 niq̃ qa plus corrũpit velut in ordine doctoris peccãs, vñ subditi scãdalizanf, arbitrãtes si
bi quoq̃ licere, q̃d ille agit, vel pctm̃ nõ esse, q̃d ille q superior & doctior maiorq̃ est, pp̃e
trat, q̃d tñ arbitrari nõ deberent, sed potius Chrm̃ sequi, dicentẽ: Omnia quæcunq̃ dixe
rint vobis, seruate & facite, secundum opera vero eorum nolite facere.

¶HOMILIA XXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohan.4. Qui autem biberit ex aqua, quã ego dabo ei nõ sitiet in æternũ,

Feria sexta post dominicã tertiam quadragesimæ.

Vis satis vnquàm huius euangelii historiam miretur, vel propter A
1.Timot.6. plurimas sñias & doctrinas in ea. Primo Iesu Chri humilitatem
plus q̃ excellentẽ qua ipse talis ac tantus doctor solusq̃ ac vnicus
magister, idemq̃ cœli & terræ dñs, adeoq̃ apud oẽs virtutis di-
uinæ, oisq̃ sapiæ propheta proclamatus, vnã pauperculã eamq̃
gentilẽ mulierẽ simulq̃ peccatricẽ adulterã alloq vr̃ solus & sine
Matth.11 comitatu discipulorũ & famulorũ haud ẽ dedignatus. In q̃ certe
Iohan.14 facto talẽ esse, qualẽ se verbo alias pronũtiarat, pstitit, inquiens:
Actorũ.10 Discite à me, q a mitis sum & humilis corde, nõ psonarũ acceptor
Roma.2 interimq̃ ad platos, dicẽs: Exemplũ dedi vobis, vt quẽadmodũ
ego feci, ita & vos faciatis. Est eñ boni plati, vt oibus se parẽ, mansuetũ, humilẽq̃ inter-
Ecci.3 rogãtibus exhibeat, seq̃ hoc humiliorẽ proferat, quo statu est altior & maior, dicẽte Salo
Esa.10 mone: Quãto maior es, humilia te in oibus, & corã deo inuenies grãm, siqdem ait Esaias:
Lucę.14 Sublimes humiliabunf. Et deposuit (Maria inqt) deus de sede potẽtes, & exaltauit humi-
Lucę.1 les, de qua qdẽ humilitate, nup multa. Quã sane vel ideo humilitatẽ Chri erga paupculã
& Samaritanã demirati sunt discipuli atq̃ clementiã, q a cognouerũt typũ mulieris. Quid
(oro) mulier designauit? Haud dubie (inquã) gessit typũ ecclesię de gẽtibus futuræ, de qua
Roma.10 adhuc ĩcredula dñs p Esaiã aliqñ dixit: Inuẽtus sum à nõ quęrẽtibus me, palã apparui his
Roma.9 q me nõ interrogabãt. Qui & de ea olim p Ozeã dixit: Vocabo nõ plebẽ meã, plebẽ meã
Esa.49 & nõ dilectã, dilectã, & nõ misericordiã cõsecutã, misericordiã cõsecutã. Qñquidẽ sic de
Actorũ.13 us pater quõdã de filio suo vnigenito Iesu Chro ordinarat, ad eũ p Esaiã, dicẽs: Posui te
in lucẽ gẽtiũ, vt sis in salutẽ vsq̃ ad extremũ terræ. Hinc Paulus & Barnabas apud Iudæ-
os pdicãtes, maleq̃ accepti dixerũt, vobis optebat primũ loq verbũ dei, sed qm̃ repellitis
illud, & ĩdignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gẽtes. Sic eñ nobis pcepit
dñs: His ergo gẽtib', q̃rũ mulier Samaritana typ' fuit, dñs ipse vltro hodie apparuit, dicẽs:
Da mihi bibere. Nimirũ, q nõ tã naturalẽ pp̃ter laborẽ & æstũ more hũano siti, q̃ salutẽ
sitiebat

fitiebat,q propterea venerat quærere & saluum facere,q̄d perierat, venite(inquiēs)ad me Lucæ.19
oēs qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Et iterum:Si quis sitit,veniat ad Matth.11
me & bibat. Quid bibat? Aquam illam Iesu Christi viuam, de qua qui bibit, non sitiet in Iohā.7
æternum,& in quo futurus est fons aquæ salientis in vitam æternam.

B ¶Sed q̄ est illa Iesu Chri viua aqua,q̄ de fonte exit nō de pluuia in lacunas aut in cister-
nas de fluuijs collecta? Est(inq̄)vera in Chrm fides,veraq́ dei cognitio,nulla errorū cali- Abacuc.2
gine obnubilata,q̄ iust⁹ viuit,qua viuificat,qua refrigerat, qua mouet, quā q habuerit,in Roma.a
eo fit fons aq̄ viuæ saliētis in vitā æternā.Quia hoc spūs sancti donū,hæc abundās bonita
tis,lucisq́ diuinę infusio,nunq̄ deficit,sed pducit in vitā æternā,salitq́ ex hoc mūdo in re
gionē æthereā,vbi mors nulla,sed siue fine vita regnat,q̄ est vita æterna,dicēte dño:Hęc Iohan.17
est vita æterna,vt cognoscāt te solū deū verū & quē misisti Iesum Chrm:quē vtiq́ hic fide
cognoscimus pinde rē speculo.Qn̄quidē,inqt Paulus:Videm⁹ nūc p speculū in ænigma 1.Cor.13
te,tūc aūt facie ad faciē.De hac igit viua Chri aqua,quā ipe dat(est em̄, Paulo teste,fides Ephe.2
donū dei:siqdem sine pœnīa sunt dona & vocatio dei. Vnde apostoli dicebant: Adauge Roma.11
nobis fidem.Et aliās:Domine,adiuua incredulitatem meam) hodie est admiranda illa & Lucæ.17.
profunda inter Christum dominum & mulierem Samaritanam disputatio.Cuius. Marci.9

¶Scđo in hui⁹ euāgelij historia pfunditatē & vtilitatē nemo ē pius q nō debuerit admi
rari:nēpe q̄ ē de vera(vt audiuim⁹)in Chrm fide & dei vera cognitiōe,itēq́ instructiōe sa
lutari eadēq́ Chriana differta, q̄ nos vnà cū muliere Samaritana ad tria euidēter īducit.

C ¶Prīo,ad cōtemnēdū hui⁹ mūdi amorē:qn̄ dicit:Oīs q biberit ex aq̄ hac.s.materiali,si
tiet iterū:Quæ est hæc aqua? Congeries bonorū mundanorū.s.diuitiarū, delitiarū, hocq́
genus aliorū:quæ sitimus,quę & si apphēdimus,sitim tñ nō sedāt,sed augēt.Hæc certe cō Prouer.30
parant duab⁹ sanguisugis filiab⁹.s.supbiæ & auaritiæ q̄ sp dicūt(vt ē in Prouerbijs)affer, Psal.38.
affer &c.Hinc est q̄d Dauid ait:Et substātia mea tanq̄ nihilū añ te. Veruntñ vniuersa va Psal.16
nitas,at(vt alio in loco inqt)satiabor,cū apparuerit gl'ia tua. Qn̄ apparebit? qn̄ vere deū Apoc.7.
à facie ad faciē cognoscemus in vita æterna,in qua(vt est in Apo.)q habitāt neq́ esuriēt,
neq́ sitiēt amplius,nimirū oīm bonorū abūdātes:quæ igit si habere voluerimus,necessum
est, vt hāc terrenā bonorū aquā cōtēnamus & petamus cū Samaritana:dñe,da mihi hanc
aquā vt nō sitiā neq́ veniā huc haurire.Cogitemus q̄ vani sint diuites,voluptuosi,itemq́
tpalia bona q̄ sint vana.Sæpe em̄ cui heri nō suffecerat totus mūdus,hodie breui cogitur
eē sepultura contentus.Qui heri thesaurū de auro collegit,hodie aurum thesaurū facit de
ipso.Qui heri corpus suum diuersis delitijs nutriuit,hodie à vermibus comeditur.

D ¶Scđo inducit mulierē nosq́ cū ea,ad desiderādū dei amorē,qn̄ inqt: Qui aūt biberit
ex aqua,quā ego dabo ei.s.de grā spūs sancti,nō sitiet in æternū. Quā vult petēdā, dicēs:
Si scires donū dei,& qs est,q dicit,da mihi bibere,tu forsitan petisses ab eo,& dedisset tibi
aquā viuā &c.Nōne aūt magnū dei est donū,q̄d ipse,q ex seipso solus bonus est, dignat
venire ad nos,fatigat,quiescit & expectat, vt veniētes ad se vltro prouocet ad petendū, Apoc.3
& se illis vltro pandat & donet? Et vtiq́ dei donū est vera in Chrm fides,adeoq́ dei co- Ephe.2
gnitio,quū ei⁹ adminiculo & nō aliter eū cognoscere possim⁹,ipo dño dicēte:Nemo pt ve Iohan.6
nire ad me,nisi pr̄ q misit me,traxerit eū.Sic ille nimirū traxit Petrū dicētem:Tu es Chrs Matth.16
fili⁹ dei viui,vñ ei dicebat:Nō tibi reuelauit caro & sanguis,sed pr̄ meus q in cęlis ē.Et tra
hit vtiq́ pr̄ ad filiū eos,q ppterea credūt in filiū,qa eū cogitāt patrē hr̄e deū & q cogitat si
deq́ sentit,& ruminat æqualē eē pr̄i eū,in quē credit,ipm trahit pr̄ ad filiū. Trahit aūt vo
lūtatē hoīs pinde sua quēq́ voluptas trahit,& trahit hō,quū vt aīa terrenis delitijs,ita ve
ritate,beatitudine,iustitia sempiterna trahit,delectaturve.Quibus si qs trahit iā sitit aquā
illā viuā,quā nō nisi petēdo accipit,Chro hic & alibi testāte: Petite & accipietis. Quā q Luc.11
habuerit.i.vera fide deū agnorit,ipmq́ adorarit in spū & veritate,nō sitiet in æternū.Qn̄-
quidē fit in eo fons aq̄ saliētis.Qui em̄ fontē intra se hz scaturientē,siti nō afficit.Sic & q
habet verā in deū fidē,eiusq́ verā cognitionē amore spūs scti replet⁹ nō sitit ampli⁹ hasce Acto.9
mūdi res appetibiles.s.diuitias,delitias,voluptates,pōpas &c.sed totus in Chrm dirigit, Philip.3
ducit,trahit & rapit.Cuius qa vnicā immō guttulā hauserat Saulus,statim factus ē Pau-
lus,ex lupo agnus,in eoq́ extincta oīs supbia,oīsq́ mūdi cupido:Qn̄ & ipe ait:Veruntñ
existimo oīa detrimētū eē ppter eminētē sciam Iesu Chri,dñi mei, ppter quē oīa detri-
mentū feci,& arbitror vt stercora,vt Chrm lucrifaciā.Eius q̄q́ aq̄ vnica gutta pot⁹ Mat Matth.9
thæus mox in eo oīm diuitiarū,quarū,qa publican⁹ erat ditissim⁹,rerūq́ caducarū sitis ex- Marci.2
tincta ē,relicta grādi pecunia Chrm pauptatis magistrū vltro secutus ē,& q prius rapuit Lucę.5
aliena,deinde ppria cōtēpsit.A cui⁹ aquę gutta pota Magdalena peccatrix,oīs in ea luxu Lucę.7
rię libidinisq́ sitis extincta ē,& ipa ex cornicula nigra,facta ē cādida colūba,adeoq́ harū
rerū sitim nō sitiuit,vt trigīta annos in heremo fuerit, nec īterim hoīem viderit,aut ipa ab
vllo visa sit,cib⁹ illi nō humanus,sed cœlestis, eoq́ suauior,q̄ maiore grā dat⁹ & acceptus. Matt.19

Ea poti

Ea poti aqua apli & eorum imitatores oẽm oĩm rerum sitim extinxerunt, nimirum relictis oĩbus secuti sunt Chrm, alias dicentes p Petrũ: Dñe, ad quẽ ibimus? verba vitæ æternæ habes. Et nos credimus & cognouimus, qa tu es Chrus filius dei. Vides ergo qd illi aquã viuã. i. fidẽ, & Chri cognitionẽ habuerunt, ideoq saturati amplius hæc mundana nõ sitiuerunt, sed poti sunt intus fonte aquæ salientis in vitã æternã qua nunc sine esurie & siti fruuntur.

Iohã. 6
Matth. 16

¶ Tertio, inducit nos Chrus cũ muliere ad suspsius agnitionẽ, siqdẽ mulier ad Chri cognitionẽ gradatim puenit, eũ primo Iudæũ. i. vnius dei cultorẽ, qd magnũ fuit, deinde pphetã qd maius, deniq Chrm eẽ (qd maximũ fuit) credẽs argumẽto hoiem paulatim gradatimq à paruis ad maiora ascendere debere deũ intellectum. A timore qdẽ inceptum, à pœnia pfectum in charitate nõ ficta finitum. Id qd Marcus alibi denotãs, ait: Vltro terrã fructificare. Primo herbã, deinde spicã, postea plenũ fructũ in spica. Sane herba est principiũ spicę, qa timor dñi principiũ sapiæ. Spica vero secũdũ, qa delectati in pctis iã deinde timẽtes, se debẽt p pœniam affligere, tũc appropinquabit regnũ cœlorum: qd ẽ Chrus. Quo cõprehẽso fide vera sequit fructus fidei & pœniæ, quæ ẽ charitas, pinde vera dei cognitio, siqdẽ plenitudo legis fit charitas. Hinc Euãgelista: Oĩs (inqt) q diligit, ex deo natus est, & cognoscit deũ, qa charitas ex deo est. Qui nõ diligit, nõ nouit deũ, qm deus charitas est. At nihil horum habebimus, nisi Chro eiusq verbis crediderimus, ipso hodie dicente: Crede mihi. Q. d. alioq frustra à me disces verã dei adorationẽ, adeoq eius agnitionẽ, siquidẽ dixerit ppheta: Nisi credideritis, nõ intelligetis scdm trãslationẽ Septuaginta virorum. Et Aplus, oportet credere: Et sic q in Chrm credit, eã habebit aquã, quæ oẽm æternaliter sitim extinguit, Chro dicẽte: Qui venit ad me, nõ esuriet. Et q credit in me, nõ sitiet in æternũ. At q credit in illum? vtiq cui hoc donat, qa fides dei donũ est. At cui donatur? Qui petit. Ait eñ Chrus: Tu forsan petisses ab eo, & dedisset tibi aquã viuã. i. fidẽ de deo verã. Ideoq mulier hodie: Dñe (inqt) da mihi hanc aquã, vt nõ sitiã. Sic & nos iugiter petamus, vt ab ea aqua in nobis fiat fons aquæ illius salientis in vitam æternam &c. E

Marci. 4
Psal. 110.
Matth. 3

Roma. 3

1. Iohã. 4

Esa. 7
Heb. 12

Iohan. 6
Ephe. 2

¶ HOMILIA XXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohan. 6. Matth. 14. Marci. 6. Lucæ. 9. Ipse eñ sciebat quid esset facturus.

Dominica quarta Quadragesimæ.

Vum duos antea locos ex hodierno euãgelio nõ vulgari eruditiõe dissertos collegerim, eosq p loco & tpe in cõem oĩm salutẽ vtilitatẽq; p virili dudũ tractauerim, iã tertiũ offendo locũ prioribus nõ minore indagatiõe dignũ nẽpe nõ pauca notatu digna cõplectẽtẽ. Hic vero loc9 est verbũ euãgelistę, q ait: Ipse eñ sciebat, qd eẽt factur9. Sane sciẽs Chrs suos ampliore doctrina indigere discipulos, cũ ipsis nõ simplr sedit, sed diligẽter loquẽs eis, eos ad seipm cõuertit. fide. s. & cogitiõe in se vera firmãq. Quũ cũ videret multitudinẽ ad se maximã venire, interrogat Philippũ; Quẽ Philippũ? Eũ q postea dixit: Oñde nobis patrẽ & sufficit nobis &c. Hũc ergo visa ppli multitudine, iterrogauit, inqens: Vñ emem9 panes vt mãducẽt hi? A

Iohã. 14

¶ Sed quare qrit dñs: Quia futuri ignarus? Nõ vtiq rñdet Euãgelista, sed hoc dicebat, tentãs eũ, qd eẽt facturus. Sane nõ ignorabat id qd ab ipso dici debebat, nõ etiã vt ignorata disceret, interrogabat. Quã quidẽ suspitionẽ, ne qs infirmitate locutiõis minorationẽ aliquã suspicaret, remouet Euangelista, dicens: Hoc autẽ dicebat tentans. i. periculum faciens, eum. Ipse eñ sciebat, qd esset facturus. Atqui humano more interrogat, interim nihil aliud innuens q̃ suam certissimam sciam. Et est hæc similis interrogatio eius, quod de deo Apostolus dicit: Qui scrutatur corda, scit quid desideret spiritus. Quo locutiõis gñe non ignorãtiæ, sed certissimæ cognitionis scrutationẽ arguit. Sed qd oro interrogat? B

Roma. 8

¶ Primo (inquã) interrogat, vt discipulo adhuc rudi, propriã tarditatẽ oñdat, quã ipse in se ppẽdere nõ valebat. Sic alias: Quũ discipuli inter eundũ disputarẽt, qs eorum esset maior? & tñ nemo eorum auderet dñm interrogare, dñs cum Capharnaum cum ipsis venisset interrogabat eos, dicens: Quid in via tractabatis? Nimirum interrogans oñdit q nihil essent oẽs, proindeq opus esse in humilitate, inqens: Si qs vult primus esse, erit oĩm nouissimus, & oĩm minister. Sic & pauloante suos discipulos cogitãtes, quũ in via haberẽt nisi vnũ panem, vñ acciperẽt panes dñs tarditatis arguẽs, quæsiuit: Quid cogitatis, qa panes nõ habetis. Nondũ cognoscitis nec intelligitis? adhuc cæcatũ habetis cor vestrũ? Oculos hñtes nõ videtis, & aures habẽtes nõ auditis? Nec recordamini, qñ quinq panes fregi in qnq millia, & quotquot cophinos fragmentorum plenos sustulistis? Nimirum primo docẽs pceptorẽ Chrianũ minus intelligẽtes debere interrogare, vt cognita illorum inscitia rñdendo possit veritatẽ intrudere, atq pfectius docere. Ita vt Philippus instinctu spũs audiẽs Eunuchũ æthiopẽ illũ potẽtẽ Candacis reginæ in curru Caput in Esaia. 111. legẽtem, q̃uit. Putasne intelligis, q legis? Qui ait: Et quõ possum, si non aliqs ostẽdrit mihi. Rogauitq Philippũ C

Matth. 18
Marci. 9
Lucæ. 22

Marc. 8

Psalmo. 113
Iohan. 6

Acto. 8

Philippũ, vt ascẽderet & sederet secũ. Sic igit & Philippo interrogãte, simulq́ꝫ respondẽte,
Eunuchus verã Christi fidẽ est ꝑdoctus, statimq́ꝫ ex aqua in itinere baptizatus.

D ¶Secũdo, vt interrogãdo innuat neminẽ in verã dei sciẽtiã, adeoq́ꝫ ad verã sapiẽtiã ꝑuenturũ, nisi q suã primo tarditatẽ, ignorãtiã, ruditatẽq́ꝫ cognoscat, depositaq́ꝫ supba de seipsa, q tamẽ nihil est, ꝑsumptiõe, humilitatẽ induat, q̃ sola est prima & vnica ad accipiẽdã perfectã
scientiã, via & methodus. Hinc Dauid: Sapiẽtiã (inqt) pstans paruulis. Et Iacobus vnà cũ Pe Psal 18
tro ait: Similiter adolescẽtes subditi estote seniorib᷒. Oẽs eñ inuicẽ humilitatẽ insinuate, qa Iacobi .4
dñs superbis resistit, humilibus aũt dat gratiã. Id q̃d ipe dñs alibi testat, in spũ gratulatus ait: 1. Petr. 5
Cõfitebor tibi pr̃, dñe cœli & terræ, qa abscondisti hæc à sapiẽtibus & prudentibus, & reue- Matth .10
lasti ea paruulis. Hinc Paulus, cũ prius eẽt de se plurimũ sentiens, propterq́ꝫ secularẽ illã sciẽtiam, qua abũdabat, supbus haudq́ꝫ dubio inflatus, elatusq́ꝫ, mox se cognoscẽs, suãq́ꝫ paruitatem ꝑpendẽs, ꝑ interrogationẽq́ꝫ Chr̃i dicẽtis: Saule Saule, qd me ꝑsequeris, se humiliãs q̃-
fuerit, dicens: Dñe, qd me vis facere? meruit gr̃a spũs sancti adeousq́ꝫ humiliari, vt factus sit Acto. 9. 22
Chr̃o vas electiõis, gẽtiũ doctor, eaq́ꝫ audire, q̃ homini phas loq nõ sit, vtpote in tertiũ cœlũ
raptus. Quàm vero is inter oẽs claruerit diuinę sciẽtiæ ꝑfunditate, ex ipsius est epl̃is cogno- Roma. 11.
scere apertius q̃ dici queat. At vñ isthuc? nimirũ talis ac tãtus, qm̃ se humiliauit, seq́ꝫ vbiq́ꝫ ag 2. Timot. 1.
noscẽs, etsi magnus, se tñ humillimũ reputauit, alias dicẽs: Ego eñ sum minim᷒ apl̃orũ, q nõ 2. Co. 12.
sum dignus vocari apl̃us, qm̃ ꝑsequutus sum ecclesiã dei. Putasne hoc ex corde ipm sensisse, 1. Co. 15
& facto ꝑstitisse? Vtiq́ꝫ, q & suos vbiq́ꝫ ad humilitatẽ hortãs, inter alia q̃dã in loco dicit: Nõ
alta sapiẽtes, sed humilib᷒ cõsentiẽtes. Nolite eẽ prudẽtes apud vosmetipsos. Qui propterea Roma. 12.
& alias in rebus altiorib᷒, q̃ supra captũ sunt humanũ, admonet, vt in captiuitatẽ redigamus oẽm intellectũ in obsequiũ Chr̃i. i. vt in rebus scripturarũ profundiorib᷒ cũ summa humilitate verbo Chr̃i Iesu simplici obsequẽtes, sine subtili rationũ indagatiõe credamus: qñquidẽ
sint, q̃ intelligant minime, nisi prius humiliter credant, cuiusmodi sunt oĩa, q̃ ad verã Chr̃i fi 2. Co. 10.
dem attinẽt: adeo, ꝙ Esaias dixerit: Nisi credideritis, non intelligetis. Hinc frẽs dilectissimi,
admoniti, nosmetipos, q̃ vtpote imbecilles simus, nostraq́ꝫ ingenia q̃ prorsus cęcutiãt, q̃ ob- Esa. 7.
tusa sint in reb᷒ altioribus cognoscamus, vt ꝑ humilitatẽ sciẽtiæ diuinæ altitudinẽ capessem᷒
memores hodiernę Chr̃i ad Philippũ interrogationis. Iteq́ꝫ memores scripturę, q̃ dicit: Ha Prouerb. 3
be fiduciã in dño ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuę. Time deũ & recede à malo. Ne sis sapiẽs apud temetipm. Hæc scriptura. Et verissime qdẽ, quũ experiẽtia rerũ magistra experti simus, nihil magis eẽ causam ignauiæ & erroris, q̃ elatã de seipso ꝑsumptionem qua pleriq́ꝫ misere seducti ad extremã vsq́ꝫ insaniã venerũt, omnis rationis expertes.

E ¶Secũdo, Chr̃us Philippũ interrogauit, vt ipse non modo Philippus, sed & vniuersa turba corã, palàmq́ꝫ miraculi magnitudinẽ videret, intelligeret, deindeq́ꝫ vidẽdo & intelligẽdo crederet, credẽs amaret, amãsq́ꝫ saluus fieret. Magnitudo aũt miraculi euidẽter patebat.

¶Primo ex iopia Chr̃i & discipulorũ, q (vt elicit ex verbis Philippi) ducẽtos denarios tãtũmodo habuerũt. ¶Secũdo, ex paucitate panũ & pisciũ, qa quinq́ꝫ tãtũmodo panes ordeaceos & duos pisces habuerũt. ¶Tertio, ex multitudine hoim, qa discubuerũt nũero quasi Nume. 1
quinq́ꝫ millia virorũ, iuxta cõsuetudinẽ scripturæ, q̃ dũtaxat à viginti annis vsq́ꝫ ad quinqua- Matth. 14
ginta numerat viros ad bellũ aptos. Cũ hauddubie plures numero fuere pueri, senes ac mulieres, q̃ vt plurimũ in Chr̃i verbo audiẽdo, officioq́ꝫ diuino frequẽtãdo sunt deuotiores.

F ¶Quarto, ex residuorũ collectiõe, qm̃ lõge plus collectũ sit q̃ appositũ, qa ex qnq́ꝫ panibus ordeaceis, duobusq́ꝫ piscib᷒ superfuere duodecim cophini fragmẽtorũ. Hãc igitur miraculi
magnitudinẽ voluit Chr̃s interrogãdo fieri oĩno & oĩbus notã: quemadmodũ alias Lazarũ
resuscitatur᷒ q̃siuit, vbi posuistis eũ? Nimirũ nõ ignar᷒ interrogãs, sed vt ppl̃m, cui voluit dei Iohan. 11.
gloriã fieri apertã, & inde illũ fieri ad salutẽ credulũ, ad miraculi magnitudinẽ ꝓuocaret, q̃d vtiq́ꝫ vel ideo miraculũ maximũ fuit, qa Lazar᷒ mortu᷒, manib᷒ ac pedib᷒ ligat᷒, iã q̃triduã
G n᷒ iacuerat sepult᷒, fętereq́ꝫ iã cęperat. ¶Ex ijs aũt ẽ colligere. Primo, q̃ fuerit dñs ipe nr̃æ 1. Timo. 2
salutis, q̃ ꝑ fidẽ à deo dat, cupid᷒, solicitusq́ꝫ, q oẽs hoĩes vult saluos fieri, & q q̃d perierat, q̃re Luc. 19
re venit: q adeo nihil suorũ miraculorũ latere voluit, q̃ oẽs crederẽt in ipm, q propter fidẽ miraculis & doctrinis astruẽdã, simulq́ꝫ ꝑ fidẽ salutẽ operãdã e cœlo descẽderat, ipo dicẽte: Sic de᷒ dilexit mũdũ, vt filiũ suũ vnigenitũ daret, vt oĩs q credit in eũ, nõ pereat, sed habeat vitã
æternã. Nõ eñ misit deus filiũ suũ in mũdũ, vt iudicet mundũ, sed vt saluet mũdus ꝑ ipsum. Iohan. 3

H ¶Secũdo est colligere, ꝙ nemo se possit suæ incredulitatis ꝑ ignorantiã excusare, quũ nihil, q̃d ad fidẽ solidã possit dirigere, clam fecerit, sed q̃d palã fecit, manifestius videri & intel
ligi voluit. Inde ipe alias ait: Ipsa opa, q̃ ego facio, testimoniũ phibent de me, qa pater misit Iohan. 5
me. Et postea: Nõ creditis, qa ego in patre, & pater in me est. Alioqui propter opa ipsa cre- Iohan. 14
dite. Et iterũ: Si nõ venissem, & loquutus fuissem eis, peccatũ nõ haberẽt, nũc aũt excusatio- Iohan. 15.
nem de pc̃tõ suo nõ habẽt. Si opera nõ fecissem in eis, q̃ nemo alius fecit, peccatum nõ haberent. Nũc aũt & viderũt & oderũt, & me & patrẽ meũ. Hinc est dilectissimi frẽs, quare Chr̃s

H à Phi-

à Philippo interrogauit, nõ vt nesciret, non vt disceret, sed q̃ nos instrueret verã fidẽ, & verã
Acto. 1. Iohã. 13. sciẽtiã & doctrinã, q fecit & docuit. operatus ẽ virtutes, vt sua quoq; opatiõe virtutes nos instrue
ret, adeo vt semp dicere possit ad nos: Oĩs mea actio est vr̃a informatio. Exẽplũ dedi vobis
vt idipsũ imitaremini. Et hoc est, q̃d prudẽs Euãgelista Iohãnes sublimia à deo pdoctus, ne
qs de dñi scia suspicaret, dicit: Hoc aũt dicebat, tentãs eũ. Ipse eñ sciebat, qd eẽt facturus.

Hebr. 4 ¶Quo nimiꝝ verbo post omnia alia ille primo declarat Christum verum deum esse, qp M
pe qui nullius rei ignarus, etiã futura & intima apertissime nouit, de quo Apostolus: Et non
Eccl. 15. est vlla creatura inuisibilis in cõspectu eius, omnia aũt nuda & aperta sunt oculis eius: qui &
Matth. 10 (vt Euangelium passim habet) discretor est cordium & cogitationum & cordis intentionũ.
Luc. 12. Ipse enim (inquit aliàs scriptura) agnoscit omnem operam hominis.

¶Secũdo, vt tẽtati à deo p ipsm in mẽte de re aliqua magna vel faciẽda vel depellẽda, nr̃is N
oĩno viribus nõ fidam⁹ incepturi q̃d nobis videret, adeoq; inniti nr̃æ prudẽtiæ, veꝝ vt ppẽ-
damus q̃ nihil fit in nr̃a potestate, sed totũ eẽ in eo positũ, q dixit: Sine me nihil potestis face
re, sine cuius nutu nihil vel tantillũ fit in terra, q oĩa quo mõ fiant, sapienter ordinauit, qui
omnia scit anteq̃ sunt futura, ipso ad discipulos dicente: None duo passeres asse veneunt? Et
vnus ex illis nõ cadit sup terrã sine patre vestro, vestri capilli capitis sunt numerati.

¶Cogitemus igit̃ à deo tẽtati, interrogãdo ne nobisipsis aliqd in oculis nr̃is videamur vel O
deficiamus, sed totũ illi acceptũ feramus, q scit, qd facto sit opus. In q̃ euidenter arguunt̃, qui
quæ sibi proponũt aut agũt dei obliti & suis vel opibus vel viribus ingenij vel robore popu-
li cõfisi, prorsus se vel deo & hoĩe inuito profecturos arbitrant̃: tum nimiꝝ errãtes, vt vel ab
Verg. 2. Aeneid. æthnico poeta corripiant̃, quũ canit: Heu nihil inuitis phas quenq̃ fidere diuis. Sileo q̃ repre
hendant̃ à scriptura, q̃ dicit: Nõ est sapiẽtia, nõ est prudẽtia, nõ est cõsiliũ cõtra dñm. Equus
Prouer. 21. parat̃ ad diẽ belli, dñs aũt salutẽ tribuit. Id q̃d publice testatus est legis ille doctor Gamaliel,
inquiẽs: Et nũc itaq; dico vobis, discedite ab hoĩbus istis, & finite illos. Qm̃ si ex hoĩbus cõ-
Actoꝝ. 5. silium hoc aut opus, dissoluet̃. Si vero ex deo est, nõ poteritis dissoluere, ne forte & deo repu
gnare videamini. Quod adeo veꝝ est de deo, vt & ipe de seipso p Esaiã dicat: Recordamini
Esa. 46. prioris seculi, qm̃ ego sum deus, & nõ est vltra deus, nec est similis mei, annuntians ab exor-
dio nouissimũ, & ab initio, q̃ necdũ facta sunt, dicẽs: Consiliũ meũ stabit, & omnis voluntas
mea fiet. Quàm igit̃ rectius fecerimus, si aliqñ, vti Philipp⁹, interrogati de aliqua re necessa
ria & difficili, vnde emamus panes, vt mãducent hij? Respõderimus: Ducenta denariorum. i.
oẽs nostræ substantiæ & vires nõ tantillũ ad rẽ ipsam faciũt, vt vnusquisq; modicũ accipiat,
id est, vt minimũ nostris viribus & diuitijs fieri queat. Tuũ igit̃ est dñe, vt rẽ nobiscũ facias
& perficias, qui (vt Aplus ait) operaris in nobis & velle & pficere pro bona volũtate, tua er-
Philip. 2 go voluntas in gloriam tuam fiat, vt miraculose deus contra hostem patefiat.

HOMILIA XXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 19. Da gloriã deo. Nos scimus, qa hic homo peccator est, &c.

Feria quarta post quartam dominicam quadragesimæ.

Ocemur hoc breui verboꝝ cõpendio q̃ tetrũ & letale venenũ sæpenumero A
sub mellis specie lateat, & q̃ pernitiosa deceptio sub specie veritatis execran-
daq; impietas & blasphemia sub p̃textu veritatis occultetur, simulq; mone-
mur, q̃ nõ semp cor rectũ, ideõq; piũ subsit pijs ac sanctis verbis. Itẽq;, q̃ accu-
rate sit attendẽdũ, quo aliqd aio, & à quo sit homine & in quẽ finẽ denique di-
ctũ. Sane breuis est hæc verboꝝ summa, Da gloriã deo. Nos scimus, qa hic
homo peccator est. At hac pia perinde pietate & sancta interpretatione summa cõtinetur
forinsecus iustitia, Intus vero summa econtrario iniqtas & blasphemia. Quid eñ quæso iu-
stius q̃ in oĩbus deo dare gloriã, vtpote oĩs gloriæ vnico authori, propheta & hoc ipsm mo-
Psal. 28 nente & dicẽte: Afferte dño gloriã & honorẽ, afferte dño gloriã nomini eius. Et rursus: Nõ
Psalmo. 113 nobis dñe nõ nobis, sed nomini tuo da gloriã. Deus aũt noster in cœlo, oĩa quæcunq; vo-
1. Cor. 4. luit fecit. Vnde Apostolus admonet: Quid aũt habes quod nõ accepisti? Si aũt accepisti, qd
1. Cor. 1 gloriaris, quasi non acceperis? Igitur qui gloriat̃, in dño glorietur. Ille eñ est sine quo nihil
Iohan. 15 possumus facere, qui in nobis operat̃ velle & perficere: quoniam ex ipso & per ipsum & in
Phil. 2 Roma. 11 ipso sunt omnia, ipsi honor & gloria in secula seculorum, &c.

¶Pie igit̃ perinde & iuste dictũ est à Iudæis hodie ad cæcũ illuminatũ, da gloriã deo. Ve- B
rũ impijssime & iniquissime sub pio verboꝝ p̃textu senserũt ac p̃tenderũt. Quid p̃tenderũt?
Profecto, vt luce clarius apparet, vt & ipse illuminatus sub eo sancto p̃textu vnà cũ imperi-
ta plebecula Christũ peccatorem diceret. Siquidẽ non ausi fuerunt manifeste dicere, Nega,
quoniam Chrũs te curauit, sed sub prætextu religionis ad hoc eum inducere voluerunt, Da
gloriam deo. Q. d. Confitere, quia hic nihil est operatus. Et vt vehementius prouocarent,
& indu

& inducerēt, addiderūt veritati ꝑ se malignū, maledicūq́ mēdaciū, q̃ facilius deciperēt. Si, ô Iohan. 9.
perfidissimi Iudæi, scitis, qa Chrūs est pc̄tōr, cur eū peccati nō arguistis, dicentē: Quis ex vo
bis arguet me de pc̄tō? Atqui pc̄tm̄ in eo nō deprehēdistis vnq̃, in quo peccatū fuit nullum, Esa. 53
propheta in hæc verba testāte: Eo q inigtatē nō fecerit, neq́ dolus fuerit in ore ei⁹, Id q̄d &
cæcus hodie illuminat⁹, vt neq́ pateret calūniæ loc⁹, neq́ veritatē celaret testatus ē, eum non
pc̄tōrem, sed à deo esse, inquiens: A seculo nō est auditū, qa qs aperuit oculos cæci nati, Nisi
esset hic à deo, nō posset facere quicq̃. Sensit ergo à Chr̄o simul illuminatus aīo & corpe cæ
cus, q̃ subdole Iudæi ꝑfidi se pio verboꝝ prætextu ad impiā blasphemiā inducere ac cogere
vellēt, vt & ipse Chr̄m negaret. Veꝝ cur hæc tā fideliter, tamq́ accurate Euāgelista, spū sc̄tō
doctore, ꝑscripsit? Q̄nqdē ait aplus: Quęcūq́ scripta sunt, ad nostrā doctrinā sunt scripta. Roma. 15

I ¶ Quid ergo nos his verbis, Da gloriā deo, scimus qa hic homo peccator est, docere sate-
git? Primo docere voluit, vt attēdamus, in ijs p̄sertim, quæ salutē aīæ concernūt, quo quæq́
sint aīo dicta. Siqdē latitent sub pijs & religiosis verbis plerūq́ impiæ deceptiones. Id q̄d ex
Iudæis patet, q per verbū, Da gloriā deo, nihil aliud sibi voluerūt, q̃ vt à deo, deq́ eius vnige Iohan. 12
nito Iesu Chr̄o oīs gloria sumeret, sibiq́ cōtra deum ascriberet, quod tamē, ne dolus aperto
pateret, subobscure, intermisto mendacio, texerūt. Sic & Iudas Iscarioth dicebat: Quare
hoc vnguētū nō venijt trecētis denarijs, & datū est egenis? Nimiꝝ sub p̄textu misericordiæ
suā prętendēs auaritiā, indigne ferēs propter odiū in Christū, propterq́ amorē pecuniæ &
turpe lucrū. Id q̄d Iohānes innuit, dicēs: Dixit aūt hoc, nō quia de egenis pertinebat ad eum
sed qa fur erat, & loculos habēs, ea q̃ mittebant, portabat. Sic nuper pseudoeuāgelici, q prę-
textu misericordiæ in pauperes & libertatis ingrauatos nihil aliud (vt ipso facto, nō vulgari
dispēdio sumus experti) q̃ de sacerdotibus, clericis, principibus, ciuibusq́ oībus bonis p̄dam
& licentiā, nouāq́ tyrannidē moliti sunt: abusi interim verbo sanctissimo Euāgelij & euāge
licæ libertatis, qua sublatis bonis moribus & ritibus, despectisq́ dei sanctis, deinde deū pari-
ter despicerent, quomodo iam satis re ipsa, magisq́ in animo despiebant, quod exitus aper-
to docuit, indiesq́ (vt spero) clarius docebit.

K ¶ Secūdo docet Euāgelista, q non semꝑ sancti sint, sed deceptores ꝑnitiosissimi, q sanctis
verbis ac pijs vtunt, quiq́ sanctis titulis apud imperitā multitudinem, p̄textu tn̄ simplicitatis
superbiūt: siqdē & pessimi plerūq́ pia, sed citra animi rectitudinē loquunt. Q̄nquidē qd san
ctius ꝑ se, eo q Caiphas dixit: Vos nescitis quicq̃, nec cogitatis, Quia expedit vobis, vt vnus
moriat homo pro populo, & nō tota gēs pereat. Etenī sancta erat prophetia, qm̄ Iesus non Iohan. 11.
modo pro gēte erat moritur⁹, sed vt filios dei, q erāt dispersi, in vnū cōgregaret. At qd intē-
tione Caiphæ, eo fuit dicto scelestius, q̄ iste prorsus Chr̄m voluit extinctū, vel q̄libet, vt erat
innocētē? Ita, inqt Paul⁹, Satanas ipse trāsfigurat se in angelū lucis. Q̄d statim à cōdito orbe 2. Cor. 11.
ęxequutus ē, quū serpēs callidior cūctis aīantibus terrę mellifluo verboꝝ, pioq́ admodū te-
nore ad mulierē dixit: Nequaq̃ morte moriemini. Scit enī deus, q in q̄cūq́ die comederitis Gene. 3
ex eo aperient oculi vr̄i, & eritis sicut dij, sciētes bonū & malū. Quē itaq́ (ait aplus) sequunt 2. Cor. 12
& ministri ei⁹, hęretici. s. & pseudoapl̄i, operarij subdoli, trāsfigurātes se in aplos Chr̄i, pin- 2. Tmo. 3
deq́ sint ministri iustitiæ, quū tn̄ operarij sint iniqtatis, seducētes & in errorē ducentes: nēpe Titum. 3
habētes qdē speciē pietatis, virtutē eius abnegātes, q cōfitent se deū nosse, factis aūt negātes.

L ¶ Tertio docet Euāgelista, ne istis adsentiamus vel quālibet blande, pieq́ loquētibus, veꝝ
studiose, deuoteq́ in omī cōstantia, vti cæcus hodie, probemus, admonente Iohanne: Cha- 1. Iohan. 4.
rissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spūs, si ex deo sint: qm̄ multi pseudoprophe
tæ exierūt in mundū. At quū difficiles sint cognitu & probatu propter speciē boni spūs, quē Matth. 7.
se habere pleriq́ oēs gloriant, qūo probant & cognoscūtur? R n̄det Chr̄s, à fructibus. i. ope-
ribus eoꝝ cognoscetis eos: siqdē isti de spinis vuas nō colligūt, quū omīs arbor bona fructus
bonos, mala generat malos: quū & ij intus, quantūuis foris specie, tenusq́ euangelici, subdo-
li sint & mali, operari bene, sancteq́ nō possunt, quū (vt Paulus ait) hoīes sint corrupti men- 2. Timo. 3
te, reprobi circa fidē, abominabiles & increduli, & ad omne opus bonū reprobi. Tit. 1

M ¶ Atq́ vtinā, fratres charissimi, istos tādē Satanas cognoscatis, q̊s videtis opibus ipsis tam
lōge ab Euāgelio abesse, q̊ꝝ lætificio ꝑsuasu nō pauca millia (vt vereor) aīaꝝ perierūt, quaꝝ 1. Cor. 11
perditiōis isti manifesta causa fuerūt, q̊ꝝ tn̄ finis (teste apl̄o) secūdū opa ipsoꝝ certe futurus 2. Petr. 2
est, qm̄ (ait Petrus) illis iudiciū iam olim nō cessat, & ꝑditio eoꝝ nō dormitat, q sibi placētes
sectas nō metuūt introducere, blasphemātes, Christū diuidētes, verbo pietatis, adeoq́ euan
gelica dictione ꝑperā abutētes, ogganniētes cū Iudæis hodie ad cęcā, imperitāq́ plebeculā.
Da gloriā deo, scimus qa hic homo. s. Maria, Petrus, Iohānes, pōtifex, Cæsar, pc̄tōr sit, quū
interim nihil aliud hoc pio verboꝝ p̄textu agūt, q̃ vt Iesum blasphemēt, negēt, ꝑsequentur,
qui adeo illis, qui illius sunt, in qbus ipse fuit & est, ꝑsequantur, gloriantes se esse filios Abra-
hæ, Christi, Mosi. Itēq́ adserūt se esse Euāgelistas, Episcopos & Ecclesiastes, quū forte nihil
minus sint, q̃ eiusmodi: siquidem opera non mentiunt, Christo summa veritate dicente: Si

Iohan. 8 Matth. 7 Luc. 13 Marci. 7 Psal. 150 filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Ad hos aliqñ Chrūs, vbi se gloriabunt tractasse eius fidē, euāgeliū, nomē, &c. dicturus est: Quia nunq̃ noui vos. Discedite à me operarij iniquitatis. Igit dilectissimi frēs, vos tā verbo q̃ corde pio & syncero, date gloriā deo, dño nro Iesu Chro, quē scimus nō eē pctōrem, sed deū verū & hoīem, q̃ solus bonus oīa bene fecit, glorifi cantes & ipm, admonēte Dauide, in sanctis eius, in qbus ille fuit, est, eritq̃ in perpetuum.

HOMILIA XXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 11. Nonne duodecim sunt horæ diei?

Feria sexta post quartam dominicam quadragesimæ.

Nuntiū à Martha & Magdalena de infirmitate Lazari fratris earūdem duarū sororū Iesus eespōdisse tradit. Morbus iste capitalis non est, sed ideo accidece à deo pmissus, vt eius occasione illustret gloria dei, depulsoq̃ huius virtute malo, mutua gloria glorificet filius dei. A Qui etsi ambas sorores vnā cū fratre Lazaro plurimū, & qdē familiariter Lazarū amarit, ipm tñ passus est in morbū atq̃ etiā in mortē incidere, vtiq̃ ne nobis indignū videret, si qñ boni, veræq̃ pietatis cultores, hui' mūdi calamitatib' affligunt, deo veluti dissimulā- Tob. 2. Iob. 1 2. Cor. 12 Roma. 5 te, quēadmodū & cū Tobia & Iob actū scriptura prodit, vel qa sic expedit ipis q patiunt, q̃ virtus oporteat, iuxta Paulū, in infirmitate pficiat, q forte aliàs deteriores redderent, q̃ alioq̃ tribulatio patiētiā (teste eodē) operat, patiētia aūt pbationē, pbatio vero spem, q̃ deinde nō cōfundit. Tū etiā ideo pati illos pmit Hebr. 4 tit de', qa ad illustrādā eius gloriā sic cōducit: nō q̃ ille hūanis malis suā procuret gloriā, sed q̃ mala, q̃ nobis iuxta cōditōiā hūanæ legē, casuve obueniūt, vel in nostrā salutē, vel in suam gloriā hoīm cā vertere soleat. Haud sane ignorabat morbū amici sui etiā priusq̃ nuntiaret, qui oīa nouit, sed ad miraculi futuri magnitudinē discipulorū aīos expediebat præparari.

¶ Postq̃ igit renūtiatū est Iesu de morbo amici, nō e uestigio profectus ē, sed eodē in loco biduū adhuc cōmorat', haud qdē negligēs amici pericula, sed expectās copiosius argumētū qdēdi miraculi, q̃ simul ipe paulopost moriturus, discipulorū adhuc imbecillū aīos ad spem resurrectiōis erigeret. Discipulis aūt metu tacētib', q̃d nuper elapsus e manibus Iudæorū, in deserto tutior eē videret. Iesus ait illis: Eamus iterum in Iudæā. Audito noīe Iudææ, discipuli memores, q̃ eēt atrox pharisæorū in illū odiū, & q̃ties sustulissent in illū lapidea, q̃tiea conati fuissent illi man' inijcere, nō solū dño metuūt, sed & sibipsis: nēpe, q nōdū spm sanctū acceperāt & Iesum hūano q̃dā affectu prosequebant, ipsi q̃q ob imbecillitatem à morte abhorrentes. B Dehortātea igit à repetēda Iudæa dicūt: Dñe, nū excidit tibi, q̃d ante paucos dies illi Iudæi te lapidaturi fuerant nisi te subduxisses? & iterū eo via proficisci, aperto temet periculo obijcies? At Iesus ænigmate formidinē illorū cōsolatus ē, significās nihil metuēdū nōs, q Chro adhærēt, q ē lux mūdi. Nox eñ habet inanes formidines, dies nescit hmōi terrores. Nōne dies (inqt) habet horas duodecim? Quod sane dictū vsqueadeo est ænigmaticū, vt nō mō pauci idipm intellexerint ex interptibus hactenus, sed & nō pauci multi inde sibi erroris ansam acceperūt q̃ adseruerūt: tpis, q̃d fit astrorū reuolutione, necessitati pleraq̃ oīa subijci & ex aspectu astrorū planetarūq̃, q̃s dicūt, hoībus recte q̃ futura sint bona & mala posse pnūtiari, sic & Chrm pati oportuisse suo tpe, nō quo ille voluisset, sed q̃d hoc sydera deputasset ac coegisset, argumēto, Chrm hodie dixisse: Nōne duodecim horæ diei sunt. Q. d. forte nō ilico, neq̃ Luc. 24 in prima, neq̃ in secunda, &c. sed forte vix in vltima diei hora, vel in ea q̃ mihi deputata est ex astris, me sunt interfecturi. Hocq̃ aiunt apertius probari dicto Euāgelistæ, aliàs dicētis: Iohan. 7 Quærebāt ergo eū apprehēdere, & nemo misit in illū manus, qa nōdū venerat hora eius. Et Iohan. 13 rursus: Ante diē festū paschæ, sciēs Iesus, qa venit hora eius, vt trāseat ex hoc mūdo ad patrē. Videa ergo, inquiūt, fato, i. necessitati, dispositioniq̃ astrorū fuisse Christū obnoxiū, indeq̃ fieri, vt & astra sequamur, & inde futura pdici possunt. Atqui ego rem puto altius repetēdā, ipsamq̃ pro virili admodū quæstionis determinādā. Qua qdē à multis hoc tpe q̃ri audio.

¶ An huius mundi res vi astrorum gerantur? An inde futura hominibus certo pdici queant? An astrorum seu syderum iudicia, quæ dicūnt, recte Christiani sequantur. Ad primum C respondeam, dubium non esse, quin sua sit naturalis effectus astris, & à deo in huius mundi rerum salutem sapienter ab initio dispositus, verum eius virtute eatenus eas res geri, quatenus ille Opt. qui eiusmodi effectum dispo suit, voluerit. Quandoquidem dixit deus (creato Gene. 1 iam cœlo & terra) die creationis tertio. Fiant luminaria in firmamento cœli, & diuidāt diē ac noctem, & sint in signa & tempora & dies & annos, vt luceant in firmamento cœli, & il- Hebr. 10 luminent terrā, &c. Et propheta: Qui facit (inqt) terram in fortitudine sua, præparat orbē in sapientia sua, & prudentia sua extendit cœlos, ad vocem suam dat multitudinē aquarū in cœlo

C cœlo,& eleuat nebulas ab extremitatibus terræ. Fulgura in pluuiã facit,& educit ventum de
thesauris suis. Oĩa,q̃cũq; voluit dñs,fecit in cœlo & in terra,in mari,& in oĩbus abyssis. Ex Psal. 34
q̃bus sane duorũ prophetarũ verbis facile videmus,deũ Opt. Max. creasse,vti omnia sydera
atq; astra vniuersa,diẽ,noctẽq;, eaq; oĩa ad hoĩs vtilitatẽ:siquidẽ viderit esse bona,quæcũq; Deuter. 4
D ipse creauit. Et(vt scribit in Deuter.)quæ creauit in ministerium cunctis gentibus.
¶Primo,vt ea hoĩm vsui cõducãt,q̃ est directiuus in opibus humanis, maximeq; ad rerũ
cognitionẽ vtilis. ¶Secũdo,q̃a faciũt vicissitudinẽ tp̃is apti ad operãdũ,& tp̃is apti ad q̃-
escendũ:siquidẽ homo cõtinuo laborare non possit,sed vt requiẽ noctis interponat,opus sit
somno. Id q̃d diuinus Psaltes exprimit,dicẽs: Posuisti tenebras & facta est nox. Et deinde: Psal. 103
Ortus est sol,exibit homo ad opus suũ,& ad operationem suam vsq; ad vesperam.
¶Tertio,q̃ ex astris,adeo ex cœli luminaribus hoĩes distinguunt diuersas partes tẽporis,
veris,æstatis,autumni,& hyemis,in quibus varia ordinãtur & disponunt vsui humano ne-
cessaria, veluti quotidiana cognouit hactenus experientia.
E ¶Quarto,q̃ deus illis ad varios in ijs inferiorib⁹ effectus virtutem infuderit,hoc ipsumq;
ad sensus nr̃os,vt ita dixerim,pati fecerit,siq̃dẽ videmus radios diuersorũ luminũ habere va
rios & diuersos circa inferiora effectus,ac inde accipi,tã sereni q̃ pluuiosi tp̃is significationẽ
operibus humanis atq; negotijs aptã,& hoc q̃dem generatim,ita(vt exẽpli causa dicã) sole
existente in parte septẽtrionali,seu in signis seu mẽsibus,hm̃oi calor vigeat & pluuiæ,vt plu
rimũ diminuunt,ecõtrarioq; de meridionalib⁹. Hinc vulgus dicere sueuit, hũc eẽ mẽsem ca
lidũ,& alterũ q̃dẽ tẽperatũ. Prætereaq; diei cõditionẽ aliq̃ties agnoscere est ex syderũ muta-
tione. Id q̃d alibi ad Iudæos loquẽs arguit: Facto,inquiẽs,vespere,dicitis,serenũ erit,rubicũ- Matth. 16
dum est eñ cœlũ, Et mane,hodie tẽpestas,rutilat eñ triste cœlũ. Quo de perq̃ plurima Ver Luc. 12
gilius,Plinius,Aratus,& alij tradiderũt,sed prophanæ addicti professioni. Quod etsi, expe- Deute. 4
riẽtia etiã ipsa docẽte,ita & Moses habeat,aperto tñ data opa,exprimere noluit,ne rudi po
pulo,cui scripsit,ansam erroris,idololatriæ p̃beret,q̃ alioqui ad idololatrãdũ pronus,cogni-
tis tãtis syderũ atq; tẽporũ effectib⁹,facile astra perinde vt idola animata,loco dei adorasset.
Hinc ad illũ Moses: Ne forte oculis eleuatis ad cœlũ,videas solẽ & lunã & oĩa astra cœli,&
errore decept⁹ adores ea & colas,q̃ creauit dñs deus tuus in ministerium cũctis gentibus.
F ¶Quinto,etsi deus illã astris ad inferiora hæc virtutẽ infuderit,eam tñ pro loco & tp̃e &
causa sibi reseruasse,qua ad arbitriũ suũ,vti possit ac velit,dicente propheta: Tuus est dies & Psal. 73.
tua ẽ nox,tu fabricatus es aurorã & solẽ. Tu fecisti oẽs terminos terræ,æstatẽ & ver tu plas- Psal. 103.
masti ea. Et post: Dãte te illis colligẽt,aperiẽte te manũ tuã,oĩa implebunt bonitate. Auertẽ
te aũt te faciẽ,turbabunt,auferes sp̃m eorũ & deficiẽt,& i puluerẽ suũ reuertent. Vñ collige.
G ¶Primo,etsi deus aliq̃t naturales & quasi p̃petuos & stabiles ita tp̃ibus suos infuderit effe
ctus,veluti eclipses,pluuias,siccitates,hocq; genus alias cõditiones, vt ex dispositione astro-
rum agnosci valeãt vel maxime in p̃sentia,& hoĩes q̃dãmodo sibi inde cõsulere queãt, nihil
tñ prorsus inde certi haberi,siq̃dem q̃d inibi semp vel in momẽto fieri possit,deo authore,
trãsmutatio:q̃d rerũ q̃q; experiẽtia docuit. Hui⁹ argumẽto de⁹ alibi dixit: Sol cõtra Gabaon Iosue. 10
ne mouearis,& luna cõtra Haylon vallem. Steterũtq; sol & luna,donec vlcisceret se gens de
inimicis suis. Nõne scriptũ est in lib. iustorũ: Stetit itaq; sol in medio cœli,& nõ festinauit oc
cumbere spacio vni⁹ diei. Nõ fuit antea & postea tã lõga dies, obediẽte dño voci hoĩs,& pu
gnãte pro Israel. Si hoc,q̃to magis,iuxta naturã cœli cõditio mutari põt. Vnde adagiũ: Au
ra mutabilius. Hinc sane sequit,vanũ esse,vt quis se syderũ credat vel hm̃oi signis.
H ¶Secũdo,si homo in ijs,q̃ pene astris sunt à deo naturalia,fallitur,quanto magis, magisq;
fallax & supstitiosum est iudiciũ in fortuitis, Cuiusmodi sunt velle ex astris cognoscere, q̃n
q̃s debeat inuenire thesaurũ,vel alicũde habere hoc vel illud periculi & difortunij: q̃nquidẽ
cũ virt⁹ corporũ cœlestiũ,vt diximus,sit naturalis,ad vnũ est effectũ producẽdũ determina-
ta,quũ natura ad vnũ tendat. Siq̃dẽ eiusmodi effect⁹ euenire poterũt & nõ euenire,q̃ & raro
eueniũt. Id q̃d sat superq; experti sum⁹ in ijs,qui se astrologos profitentur.
I ¶Tertio,lõge minus ex stellarũ,adeoq; ex syderũ influẽtia prædici posse,q̃ liberi sunt arbi
triј hoĩs,siq̃dẽ liberũ arb. facultas volũtatis sit & rõnis,rationẽ vero & volũtatẽ nõ eẽ corpus
nec actus seu potẽtias,affixas organis corporeis: vnde cũ res corporea nõ possit imprimere
in rẽ incorporeã,impossibile est,actus hũanos subdi dispositiõi necessario corporũ cœlestiũ,
adeo q̃ sint causę ipsorũ p̃ se,q̃uis dispositiue possint inclinare influẽtiæ corporũ cęlestiũ ad a-
ctus. Q̃nquidẽ ipsa corpora cœlestia imprimũt in corpus humanũ, & p̃ cõsequẽs in poten-
tias sensitiuas,q̃ corporeis organis sunt affixę. Et licet sensitiuæ vires vbi surgũt passiões in-
clinãt ad actus rõne,nõ tñ cogũt. Porro,quũ potẽtię sensitiuę imperio rõnis aptę sint subiecti
cõsequit hoĩem remanere liberũ ad agẽdũ vel nõ agẽdũ ea,etiã ad q̃ inclinaret sensualitas ex
influẽtia stellarũ & syderũ. Adeo,vt & Ptolomęus dicere solitus sit,virũ sapientẽ dñari astris
.i. passionib⁹ & vitijs,ad q̃ ex cõstellatiõibus eẽt inclinatus,nõ vero negari,ad differẽtias cor

porꝝ valere afflatus q̄sdā sydereos, nō aūt volūtates omnibus sydeꝝ positionibus subdi. K

¶Ex qbus definias, prorsus esse vanū & supstitiosum, irreligiosumq́, velle ex cōstellatiōe quicq̄, vtpote vel bellū, vel eius fortunā, vel qd aliud, q̄d dei est & rationis, pdicere quasi certo euentuꝝ, quū nihil eo sit incertius, quū in dei sit potestate. Quanq̄ hoc fuerit æthnicis pe-
Saty.16.c. culiare, notante Satyrico: Me pauidū excipiat tyronē porta secūdo sydere: plus etem̄ valet
Sed & ils hora benigni, Quàm si nos Veneris cōmendet epistola Marti. In Christiana vero religio-
lud.26.q.4 ne hęc ipsa stellaꝝ & astroꝝ consideratio, vsq; adeo est negligēda, vt qui requirat stellarum cursus, & ex ijs futuroꝝ euentus rimet, cæterisq́ hmōi superstitionibus implicet idololatrię proximus accedere credat. Indeq́ factum, & recte quidē, vt astronomia nascēte & crescēte ecclesia olim in desuetudinem abierit: quia propria curiositate ijs nimis intenti hoīes, min⁹, quæ saluti animaꝝ conducebāt, vacarint. Quo permotus Apostolus, ait: Dies obseruatis &
Galat.4 mēses & tempora & annos. Timeo vobis, ne forte sine causa laborauerint in vobis. Sic q̄q; dominus p Hieremiam: Iuxta vias (inquit) gentiū nolite discere, & à signis cœli nolite me-
Hiere.10 tuere, quæ timent gentes, quia leges populoꝝ vanæ sunt. Et per Esaiam quoq; acerrime eos qui ex motu astroꝝ credūt vel prædicunt, reprehendit, vti perditos peccatores, dicens: Sa-
Esaię.37 pientia tua & scientia tua hęc decepit te. Veniet super te malum, & nescies ortum eius, & irruet super te calamitas, quam nō poteris expiare. Veniet sup te repente miseria, quam nescies. Sta cum incantatoribus tuis, & cum multitudine maleficoꝝ tuoꝝ, in quibus laborasti ab adolescentia tua, si forte quid profit tibi, aut possis fieri fortior. Stent & saluēt te augures cœli, qui contemplabant sydera & supputabant menses, vt ex eis annūtiarent ventura tibi. Ecce facti sunt, quasi stipula, ignis combussit eos.

¶Hinc vides quàm non sit modo vanum, sed & peccatum, contra fidem in deū veꝝ, indubitato sequi astrologiæ iudicia de futuris euentibus, naturisq́ reꝝ prædicendis, eosq́, q talia sequunt, potius errori, quæstuiq́ & scandalo studere quàm religioni Christianæ, cui isti non paꝝ, suis illis iudicijs, quæ practicas vocant, derogāt, etsi vel maxime nonnulli euange- L
Iob.38 lico titulo superbiunt, in quos satis superbe, simulq́ ironice inuehitur sanctus Iob: Quis est (inquiens) pluuiæ pater, vel quis genuit stillas roris? De cuius vtero egressa ē glacies, & gelu de cœlo quis genuit? Nunquid coniungere valebis micantes stellas pleiades, aut gyꝝ arcturi poteris dissipare? &c. Nunqd nosti ordinē cœli, & pones rationē eius in terra? &c. Nunqd mittes fulgura & ibunt, & reuertentia dicēt tibi, Adsumus? Quis posuit in viscer ibus hominis sapientiam, vel qs dedit gallo intelligentiā? Quis enarrabit cœloꝝ rationē, & concētum cœli quis dormire facit? En quàm euidēter vir sancto spū adflatus eos quasi supstitiosos, vanosq́ subsannās corripit, qui vel astronomi vel geometræ profundi aeris spacia metiri, cœlum quoq; & mare numeris includere conant, interim causam salutis relinquentes, & errores quærētes, & incognita pro cognitis (q̄ nihil à vero est alienius) habentes, ijsq́ temere adsentientes. Qui inquā, Genethliaci militia cœli tā casso supputationū labore ad futuroꝝ euēta fatigant quàm supstitiose & misere illo abutunt, qui & vero totius naturæ principe neglecto (cuius solius est mutare tēpora & ætates & transferre regna atq; cōstituere) quosdā per vices Chronocratoras inducūt, qbus dāt vniuersi decursus temporis imperiū, ac si adhuc Saturnū, Iouem, Martem, Solē, Venerē, Mercuriū, & Lunā gētilitio ritu coleremus, nūc hūc, nūc illū dnm horæ, anni, tēpoꝝ vocantes, perinde illoꝝ sit pacē, bella, annonā, sterilitatē, influxum salubrē, aut pestilentē pro suo tēpore dispēsare. Isti sane sunt, q ambulant in magnis & in mirabilibus sup se, & à deo, deiq́ gra exciderunt, ablactatiq́ sunt sicut ablactatus puer
Psal.130 à matre sua. In qbus impletur oraculum Dauidis, dicentis: Neq; ambulaui in magnis, neque in mirabilib⁹ sup me. Si nō humiliter sentiebam, sed exaltaui animam meā. Sicut ablactat⁹ sup matre sua, ita retributio in aīa mea, id est, si excelsa supbior cogitaui, & non oīa à te esse sensi, sicut depellitur puer à lacte, ita mihi repēde, me abs te, & à gra tua reijce. Vñ satis perspicuū euadit, Christianū hominē non recte seq sydeꝝ signa, eorūq́ iudicia, qñ vana sint & plerūq; incerta, soliq́ deo pspecta, nec hoīes vi sydeꝝ, planetarumq́ necessario duci, regiq́, sed dei potius prouidētia, qui astris veluti ordinatis ad res huius mūdi regēdas instrumētis, I
1.Reg.2. quibus deus ille Max. nūc hominibus felicitatē, nūc infelicitatē, scilicet plagæ, adeoq́ pœnę
Sap.16 immittit. In cuius potestate vitæ, necisq́ nostræ potestas est, q mundū hunc suo nutu regit,
2.Cor.5. cui scimus rationē reddēdā nostroꝝ actuū, quē iudicē futuꝝ nihil prorsus latet. Quē Moses
Matth.16 ille intimo q̄siuit affectu, Aegyptiacā illam de virtute astroꝝ scientiā, quam pdidicerat, de-
Hebr.4 trimentū & stultitiā indicās. Sane ait Dauid: Speret Israel in dño, ex hoc nūc & vsq; in secu-
Psal.130 lum. Quis Israel? nimiꝝ credēs est Israel, fideq́ deū vidēs, pius est Chrīanus, q in deum non in astra astrorūq́ potestatē cōfidere, sperareq́ debet. Quādoqdē ait æterna ad se sapientia:
Sap.11 Omnia in mēsura & numero & pondere disposuisti. Multū em̄ valere tibi soli superat semper, & virtuti brachij tui quis resistet? Quoniam tanq̄ momentum stateræ, sic est ante te orbis terraꝝ, & tanq̄ gutta roris antelucani, q descēdit in terrā. Qūo aūt posset aliqd pmanere, nisi

re,nisi tu voluisses,aut quod à te vocatũ non esset,conseruaretur? Parcis aũt omnibus, quoniam tua sunt domine,q amas animas. Illi ergo demus astrorũ potestatẽ & agnitionẽ, q eorum est creator,ab illo regimur & nutrimur,nõ aũt à vi illorũ,quorũ effectibus deus pro nutu in salutem nostrã suãq; gloriã vtitur,quum interim signorũ effectus nos latent. Matth.16

M ¶Nec obstat,quod Christus alibi dixit: Iudæos posse serenitatem & pluuiam ex cœlo rubicundo vel tristi agnoscere. Hypocritæ faciem cœli & terræ nostis probare, hoc autẽ tempus,quomodo non probatis. Respondeas. Luc.12

N ¶Primo,aliud esse ex signis naturalibus cœli,vtpote ex rubedine,vel nigredine ab austro vel oriẽte,&c. p̃sentibus cœli naturã cognoscere,q̃d nõ prohibet,quàmuis & ip̃m sæpe deo authore(vt videmus)aliter vsu venire soleat. Aliudq; esse,unde futura prognosticare,q̃ post longũ tẽpus sint euẽtura,q̃d esset nõ modo effectus signorũ sed signa tẽporũ, adeoq; cœli ipsius prædicere. Quod vt superstitiosum est & vanum,ita nõ hominis,Christo dicente: Faciem ergo cœli diiudicare nostis,signa autem temporũ non potestis. Matth.16

O ¶Secũdo respondeas: Haud negari vt supra diximus suã esse astris virtutẽ naturalẽ,sed eã esse ad suos proprios effectus definitã,q etsi vtpote eclypseos,pluuiarũ,siccitatũ,rõne astrologica p̃dici queant, nõ tamẽ vsqueadeo certi, qn virtute dei varie mutari possint,eosq; vsu potius & longa temporũ experiẽtia generatim cognosci & pronũtiari q̃ arte. Id q̃d videmus in agricolarũ regulis,quæ & ipse(vt plurimũ)fallũt. Et licet corpa cœlestia necessario agãt, virtutẽ tñ immutãdi elemẽta & cõposita ex eis ad diuersas qualitates habẽt,vnde ipsa corpa humana ad varias etiã infirmitates disponi solẽt. Veluti(vt quadãtenus concedã) ex dominio Martis,quẽ dicũt,colera accendit,vnde hõ non modo fit ægritudini obnoxius,verũ etiã ad irã prouocat appetitus sensitiuus,vnde(vt plurimũ)sequunt lites & dissentiones,quũ suas multi sequant passiones,quas tamẽ(deo ordinãte)ratio ipsa coercere possit ac debuerit. Q̃d maximus astrologus Ptolomeus in Centilogio animaduertẽs inqt: Sapiẽs dominabitur astris,quatenus rõne sibi contra huiusmodi syderũ effectus prouiderit.

P ¶Vnde nec obstat,q̃d Chrũs hodie dixit: Nonne duodecim sunt horæ diei? Respõdeas: Christũ hoc dicto nõ astruere vim temporũ & astrorũ esse ineuitabilem,immutabileq;,verũ ostẽdere rẽ quæ ab homine quasi certa indicat,à deo semp posse mutari & quacũq; diei hora,q̃d vt sua cuiq; horarũ sit à deo vis,ita & eius variatio p deũ. Et vsus est Chrũs adagio tũc sicut & nũc,apud nos quoq; protrito,volẽs hominis propositum,vt & tp̃s esse variabile,inquiens: Nonne & duodecim sunt horæ diei? Quasi diceret: Si voluntatem habebant tũc me lapidãdi,modo fortassis nõ facient,quũ mutato tempore possit & mutari volũtas hominis. Sic ipse suos voluit vulgari prouerbio consolari,ne plus æquo timerẽt,dicẽs: Nõne & duodecim horę diei sunt? Quasi diceret: Vt duodecim horæ diei sunt,quæ prouidentia definitæ sunt,& nequaq̃ nostro arbitrio,aut plures,aut pauciores,aut protractiores,aut cõtractiores fiunt,sic & dies.i.tẽpus p̃sentiæ meæ sup terrã defunctus ẽ,nec pro arbitrio hominũ augeri aut minui,protelari aut anticipari queat. Nequaquam igitur debetis deterreri,quoniam Iudæi mihi diem.i.spacium vitæ ex sua libidine adimere non valent.

Q ¶Hinc & non obstabit dictũ Euãgelistę dicẽtis: Quia nondũ venerat hora eius,&c. Q.d. Nondũ eñ dñs mori voluit,nõ qa dñs sub fato natus sit. Id q̃d nec de nobis credendum est, quãto minus de illo p quem facti sumus. Si igit hora nostra voluntas est illius, quãto magis hora illius sua est voluntas. Non ergo horã dixit,qua cogeret mori,sed qua dignaret occidi quandoquidẽ non venerat hora,qua voluit pmittere se capi,nõ eñ pro volũtate inimicorũ suorũ captus sit,sed pro sua.i.quando voluit,sicut de eo cecinit Propheta: Oblatus est,quia ipse voluit. Quod & ipse de seipso antea testatus est: Nemo tollet animã meã,sed ego pono eam à meipso. Qui nec fato nec syderi nec arbitrio maleuolorũ Iudæorũ obnoxius sum & morior,sed quãdo voluero, tẽpusq; mihi à patre definitũ aduentarit. Sic eñ nolite timere, quasi ex fato & arbitrio Iudæorũ mori debeam,quũ dies horas habeat duodecim,quæ iuxta hominũ volũtates sunt mutabiles ad dei maximi nutũ,quæ soli deo sunt notæ. Quum & hominũ nõ sit nosse tempora & momẽta, quæ in sua potestate pater posuit,nõ aũt in hominis scientia. Equidẽ creator sum syderũ atq; temporũ ex horũ motu manantiũ,quibus suos infudi effectus,quibus pro loco & tẽpore ad nutũ meũ,homine inscio,vtor,adeo q̃d tota syderũ vis nõ homini,sed mihi soli certa est,quam nõ homines regunt,nec ab illa ij regunt, sed ego ipsam & p ipsam homines pro sapientia mea guberno,&c. Iohan.7 Esa.53 Iohan.10 Acto.1

HOMILIA XXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohannis vndecimo: Domine,si fuisses hic,frater meus non fuisset mortuus.

Eãdem feria sexta vt supra.

INgens in hodierno Euãgelio Marthæ & Magdalenę duarũ ſororũ A
tã in Chr̃m Ieſum deuotio & fides, q̃ in fratrẽ Lazarũ demortuũ
charitas apte declaratˀ. Q̃ñ qdẽ vtraq; Chr̃o dño familiaris (miſſo
Lucæ.10. paulo añ nũtio, & reuerſo Chr̃i dñi aduẽtũ denũtiante primũ qdẽ
Marthæ, q̃ vt alias dicit euãgeliũ circa miniſteriũ freq̃ẽs curã domus
geſſit, Maria in luctu domi ſedẽte, ſternẽti aĩo ad dñm veniẽtã
accurrit, ſimul'q; illũ ꝓculdubio veneratione ea, quã ſciuit ac potuit,
exhibita (nõ eñ aut ſciuit ac potuit quãta erat exhibẽda) ſuſcepit,
dicẽs: Dñe ſi fuiſſes hic frater meꝰ nõ eẽt mortuꝰ. Sane vtriuſq;
nõ vulgaris, ſed tñ nõ cõſummata fides vt ex hoc nõ obſcure patefit,
q̃d prorſus crediderũt, ſi Chr̃s p̃ſens fuiſſet, eũ neq; Lazaro ægrotãti, vti chariſſimo fami
liari, neq; ſorori petẽti opẽ fuiſſe negaturũ. Imo q̃ mori illo p̃ſente nõ potuiſſet, quũ mors lo
Iohan.14 cũ habere nequeat, vbi vita ẽ vera. ſ. Chr̃s, de ſeip̃o aliàs dicẽs: Ego ſum via & veritas & vi
Iohan.15. ta. Hinc Euãgeliſta: Et hoc ẽ (inqt) teſtimoniũ, q̃m vitã ęternã dedit nobis deꝰ, & hęc vita in
filio eius ẽ. Qui habet filiũ dei, habet vitã, q̃ nõ habet filiũ dei, vitã non habet. Hæc ille, habet
Iohan 3. aũt indubie dei filiũ, q̃ baptizatꝰ in noĩe filij dei credit, ac credẽs ĩ illũ vitã habet æternã, dño
Nume.25 dicẽte: Et ſicut Moſes exaltauit ſerpẽtẽ in deſerto, ita exaltari oportet filiũ hoĩs, vt oĩs q̃ cre
dit in ip̃m, nõ pereat, ſed habeat vitã ęternã. Recte ergo hodie duę ſorores dicũt: Dñe ſi fuiſ
ſes hic, frater meꝰ nõ fuiſſes mortuꝰ. q. d. q̃a tu es vita, q̃ p̃ſente mors adeſſe neq̃t &c. Et hæc
fuit ingẽs & vera fides. ¶ Cæterũ, q̃d Martha adijcit: Sed & nũc ſcio, q̃a q̃dcũq; popoſce- B
Iohan.4 ris à deo, dabit tibi deus, nõ videtˀ intelligere, q̃d dicat, neq; agẽdo, ſed patiendo loq̃, & quaſi
Matth.8 nõ habere fidẽ in Chr̃m, cõſummatã, q̃ñ qdẽ hæc dixerit nec deſperãs, nec prorſus aio fidẽs,
Lucæ.7 memor q̃d Chr̃s antea dixerat nũtio, q̃d Lazari infirmitas ad mortẽ nõ eẽt. Et reuera vide
tur ſubdubitaſſe, an æque Chr̃s abſens & p̃ſens potẽtia valeretˀ quũ vtrinq; æque valuit, qui
4.Reg.4. & reguli filiũ ſanarat abſens, ad quẽ ille æque vt Martha & Magdalena, in fide defectuoſus
dicebat, vt deſcẽderet & ſanaret filiũ ſuũ, incipiebat eñ mori. Vtiq; ſi Chr̃m verũ eẽ deũ cre
Acto.9 didiſſet, credidiſſet ip̃m vbiq; p̃ſentẽ p̃ſentia maieſtatis, dixiſſet'q; cũ Cẽturione: Tãtum dic
verbo & ſanabitˀ puer meꝰ. Inſup & eæ duæ ſorores p̃inde crediderũt Ieſum alicui vitam à
Matth.11 deo ĩpetrare opt̃ere, quẽadmodũ eos, q̃ ſancti fuere & aliq̃bꝰ mortuis vitã à deo p̃cati ſunt,
Marc.7 quẽadmodũ orãdo ad deũ puerũ filiũ Sunamitis à morte ſuſcitauit Heliſęus, veluti & Petrus
Marc.1 quãdã diſcipulã noĩe Thabitã, ponẽs genua & adorãs deũ à morte ſuſcitauit, viuãq; mulie-
Lucæ.14 ribꝰ viduis reſtituit. Chr̃s vero nõ ea orãdi forma, ſed lõge alia & qdẽ propria ſua virtute di
Iohã.5 uina mortuos ſuſcitauit, nẽpe cui eoip̃o teſtãte, à p̃re oĩa tradita ſunt. Hinc de eo aliàs: Erat
Matth.28 eñ docẽs eos ſicut p̃tãtẽ habẽs & nõ ſicut ſcribę eorũ phariſęi. Et aliàs: Et ſtupebãt in doctri
na eiꝰ, q̃a in p̃tãte erat ſermo illiꝰ. Id q̃d ille clariꝰ de ſeipſo arguit, dicẽs: Quæcũq; eñ fecerit
ille. ſ. p̃r, hoc & ſilr̃ filius facit. Sicut eñ p̃r ſuſcitat mortuos & viuificat, ſic & filiꝰ, q̃s vult viuificat.
Neq; eñ p̃r iudicat queñq̃, ſed oĩe iudicium dedit filio, vt oẽs honorificẽt filiũ, ſicut
honorificãt patrẽ. Hinc idẽ cœlũ petiturus poſt reſurrectionẽ ait: Data eſt mihi omnis po-
teſtas ĩ cęlo & in terra. Id q̃d duæ ſorores nõ videntˀ ſatis crediſſe, ſed eũ p̃inde filiũ mino-
rẽ à p̃re eiꝰ deo habere id q̃d aptius arguit Martha, quũ ait: Scio q̃a reſurget ĩ reſurrectiõe
in nouiſſimo die. Quaſi p̃ſentanea illũ reſurrectiõe nõ crederet ſurrecturũ. Q̃d tñ dñs innu-
ens, inq̃t: Reſurget frater tuꝰ. ſ. paulopoſt: Quareˀ quũ credideris, q̃a ego ſum reſurrectio &
vita, q̃ cũ mors eẽ neq̃t, apto oſtẽdit ſe nõ indigere aliq̃ adiutorio ad reſuſcitandũ, quũ ip̃e ſit
vita. & vita, ergo nõ loco, nec alterius poteſtate circũcluditˀ, ſed vbiq; ex ſe poteſt ſanare.

¶ Nec obſtat q̃ hodie eleuatis oculis ſuſcitationẽ p̃inde Lazari petierit. Reſpõdeas poſt C
alios. Hoc vtiq; nõ feciſſe ip̃m, q̃a p ſe, q̃ idẽ cũ deo p̃re ſcd̃m diuitatẽ eſt, nõ potuiſſet, aut pa
tre minor eẽt, verũ q̃ oſtẽderet virtute diuina, & nõ magica ſeu diabolica hoĩes ſuſcitare, vt
& ita hoĩes inſtrueret. ſeip̃m à deo p̃re veniſſe, eiuſq; eẽ filiũ crederẽt, nõ q̃a orõne tanq̃ mi-
nor indigeret, quũ & q̃d dixit: Pater, gratias ago &c. & amicis & honore ęqualibꝰ dici poſ-
ſit. Quod ipſe luculenter arguit, dicẽs: Ego aũt ſciebam, q̃a ſemp me audis, ſed propter po-
pulum, qui circumſtat, dixi, vt credãt, quia tu me miſiſti. Dñs igitur non ſibi, ſed nobis pre-
catus eſt, ne filiũ ignoraremus, ſed credentes viuificaremur cum Lazaro.

¶ Ille qdẽ ad ꝑfectũ fidei nr̃æ locutus ẽ, haud ĩops auxilij, ſed nos doctrinæ inopes. Quos D
itaq; p̃rio hac ſua p̃ce admonuit, vt q̃ faceret ſua diuina cũ deo p̃re potẽtia faceret, inde'q; a-
gnoſceremꝰ ip̃m e cęlo miſſum, vt aliàs multis docere conatus ẽ, quẽ Iudęi odioſe dęmoniũ
Iohã.8. hr̃e dicebãt. ¶ Scd̃o, vt eaipſa ad deũ patrẽ eleuatiõe & p̃ce nos inſtrueret, q̃tenus & ip̃i ad
exẽplar ꝑ re aliq̃ petituri oculos cordis ſurſum eleuaremꝰ, illoſ'q; à p̃ſentibus rebꝰ memoria
Col.3 cogitatiõibꝰ & intẽtionibus erigeremꝰ, dicẽte Ap̃lo: Igitˀ ſi cõſurrexiſtis cũ Chr̃o, q̃ ſurſum
ſunt q̃rite, vbi Chr̃us eſt in dextera dei ſedẽs, q̃ ſurſum ſunt ſapite, nõ quæ ſup terram.

¶ Tertio, q̃d & nos in omni orationis impletiõe, de'q; ſuſcepto bñficio gratias deo ageremus

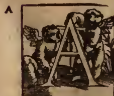
mus submota emin⁹ ingratitudine,oĩm vitiorũ pessimo. Hinc aplus: Grãs agẽtes semp pro oĩbus in noĩe dñi nri Iesu Chri deo pri. Et rursus: Sine intermissiõe orate,in oĩbus grãs agite. Hæc ẽ em volũtas dei in Chro Iesu in oĩb⁹ vobis. Qđ certe hodie Chrs dñs suo exẽplo à nobis exigit. Qui hæc in fine tm,accepto iã bñficio,nos vult deo grãs agere,sed & vt ipse formam pstitit in principio orõnis,pro receptis pristinis bñficijs deo gratias agam⁹,qñqdẽ ille grãrũ actiõe de pteritis prouocet ad pstãda bñficia sequẽtia facilius. Sic decimus ille ex leprosis,qa reuersus Chro gratias dedit,sol⁹ audire meruit. Surge,vade: Quia fides tua te saluum fecit. Sic Iob gratus deo,qa dixit: Dñs dedit,dñs abstulit,sicut dño placuit ita factũ est, sit nomen dñi benedictũ,illi dñs oĩa pus prius habuerat,duplicia addidit & ipse benedixit nouissimis illius magis q̃ principio eius. Vixitq̃ ipse post flagella. CXL. annis, & vidit filios suos,& filios filiorum suorũ vsq; ad quartã generationẽ,& mortuus est senex & plenus dierum. Quare? quoniam & patiens deoq̃ gratus pro acceptis prioribus beneficijs fuerit. Ad quã & hodie nos gratitudinẽ Chrs hortat suo exẽplo in resuscitatiõe Lazari,& recte qdem nec citra causam,qñ tota pene historia huius euangelij facile nos spiritualiter exprimat. Ephe.5 1.Thess.5 Luc.17 Iob.1.& vlt.

G ❡Sane Lazarus latine à deo adiut⁹,pœniæ ẽ vita,quũ in die salutis,i.pœniæ,qñ ver⁹ sol illuxit,auxiliat de⁹ & adiuuat,dicẽte dño: Pœniam agite & appropinquabit regnũ cęlorũ. Sane ait Propheta: Iuxta ẽ dñs ijs,q tribulato sunt corde. Multæ tribulatiões iustorũ,& de oĩbus ijs liberabit eos dñs. Adiutor em est dñs in tribulatiõibus &c. Martha vero prouocans interptar,& est vita actiua,in qua hõ tã virtutis delectatiõe q̃ exẽpli boni ostẽtatiõe ad meliora prouocari debet. Sic Chrs ait: Sic luceat lux vra corã hoĩbus,vt videãt opa vra bona, & glorificent patrẽ vrm,q in cęlis est. Sic aplus ad Timotheũ: Exẽplo esto fideliũ in verbo, cõuersatiõe,charitate,fide & castitate. Hoc em faciẽs,& teipm saluum facies & eos q te audiunt. Hæc igitur meditare, in ijs esto,vt profect⁹ tuus sit oĩbus. Et deinde: Vidua eligatur nõ minus sexaginta annorũ,q̃ fuerit vnius viri vxor,in opibus bonis testimoniũ habẽs &c. si oẽ opus bonũ subsecuta ẽ. Maria vero est illuminata,qua signat vita cõtemplatiua, quæ est in vera in deũ fide: siqdẽ fide illuminamur & purificamur à Chro. Hinc aplus ait: Et qui nouit corda,deus nihil discreuit inter nos & illos,fide purificans corda eorum. Matth.3 Psal.33 Matth.5 1.Tim.4.5 Acto.15

H ❡Si igit voluerim⁹ Lazarũ,hoc est hoiem,ex pctõ mortuũ iri resuscitatũ,necessum est,vt ad Iesum Chrm.s.q est vita,sal⁹ & resurrectio,duas sorores,fidẽ.s.& fidei bonã opationẽ, quę ipa est pęnia,mittam⁹,orãtes: Dñe si fuisses.s.p gratiã tuã hic,Lazar⁹ frater me⁹ nõ eẽt mortu⁹.s.p pctm. Nũc aũt credo,qa tu es vita & resurrectio,rogans interim tua me mia & grã visites & resurget frater Lazar⁹ tuo.s.solius adiutorio. Et certe Lazar⁹.s.pctõr adiutus dei grã viuet.s.fide,quã Chri iustitiã,q ex fide & charitate ẽ habuerimus. Id qđ vnico verbo apls,innuit,dicẽs: Surge q dormis,& exurge à mortuis & illũinabit te Chrs. Sic deĩn Lazar⁹ adiut⁹ ẽ,debet ope pstare,qđ noĩe refert,manere.s.in pęnia cũ duab⁹ suis sororib⁹. Maria.i.cũ vera fide,& Martha.i.bona opatiõe,quã fides bona certo operat. Adeo vt verũ fiat dictũ Apli,q̃ ait: Exhibete vos deo tanq̃ ex mortuis viuẽtes,& mẽbra vra arma iustitię deo. Sicut ei exhibuistis mẽbra vra seruire imũditię & iniqtati ad iiqtatẽ,ita & nũc exhibete mẽbra vra seruire iustitiæ i sanctificationẽ. Quod si fecerim⁹,cũ gaudio dicem⁹: Dñe,qa hic nõ eras.s.mia tua,Lazar⁹ nr erat mortuus,verũ qa tu q es vita & resurrectio adfuisti, tua est solius grã ad vitã resuscitatus,quẽ digneris,oramus,vita æterna,hic spe & fide,aliasq̃ re ipsa. Galat.4 Ephe.5 Roma.6

HOMIL. XXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.8. Qui ex deo est,verba dei audit.

Dominica quinta quadragesimæ.

A
Lter hic ẽ post priorẽ anno supiore declaratũ ex hodierno euã.locus & tã apud fictos euãgelicos anceps,q̃ apd pios ver⁹ & simplex, ppterq̃ mun⁹ adultos explanatiõe idigos. Ad cu⁹ primi intellectũ expiscãdũ notem⁹ optet,quẽpiã ex deo eẽ,verbaq̃ dei bipharia audire dici. Siqdẽ natura creatiõis vnusqsq; ex deo fit. Qm de⁹ oĩa cęlũ & terrã,& q̃ inibi sunt,creauit. De q̃ apls. Qm ex ipõ & p ipm & in ipso sunt oĩa. Et Euãgelista: Oĩa(inqt)p ipm facta sunt,& sine ipõ factũ ẽ nihil. Ergo & qsq; hoim. Sed de hoc mõ eẽ ex deo Chrs hodie nõ loqtur,quũ turbas Iudęorũ & eorũ pricipes nõ dicit eẽ ex deo,sed qdẽ ex diabolo.s.non p creationẽ,sed p imitationẽ q vtiq; secũdũ naturã ex deo,sed vitio & praua adfectiõe nõ sunt ex deo. Et sic: Scdo aliqs ex deo ẽ grã susceptiõis,q.s.regeneratiõe aquę & spũs fidei amore,& p cõformitatẽ volũtatis ex deo est,de q̃ Euãgelista: Quotqt aũt receperũt eũ,dedit eis ptãtẽ filios dei fieri,ijs q credũt i noĩe eius. Qui nõ ex sanguinib⁹,neq; ex volũtate carnis,neq; ex volũtate viri,sed ex deo nati sunt Siqdẽ hoies à deo grãm recipiẽtes,pinde ad diuinã naturã trahunt,cõsortes diuinæ naturæ, Gene.1. Roma.11 Iohã.1 Neem.9 Iohan.1

Vnde

2.Petr.1 Vnde Petrus: Maxima & ptiosa nobis pmissa donauit, vt hoc efficiamini cõsortes diuinę na
1.Iohan.3 turæ. Hinc Iohannes: Videte qualẽ charitatẽ dedit nobis pr̃, vt filij dei noiemur & simus. Et
1.Iohã.5 rursus: Ois q credit qm̃ Iesus est Chr̃s, ex deo natus ẽ. s. natiuitate spũali, de q̃ Chr̃s ad Nico
Iohan.3 demũ: Amẽ amẽ dico tibi, nisi qs renat' fuerit ex aqua & spũ scto, nõ pt introire ĩ regnũ dei.

¶Sic videns aliqs vtpote oẽs natura, aliqs gr̃a, vtpote Chr̃ifideles charitate & fide ex deo B
Matth.15 eẽ. Sic q̃q; audiũt aliq dei verba, q solo auditu exteriore ipa admittũt, nullo plane nec discẽdi
nec faciẽdi ea desiderio, & sunt de q̃z cordib' (vt ait dñs) diabolus ea verba tollit, ne credẽ-
tes salui fiãt. Et sic oẽs q natura ex deo sunt, siue Iudæi, siue Gentiles verba dei audire pñt, de
qbus tñ dñs hodie nõ loqtur, siqdẽ q ipsius diaboli eẽ pñt, & si dei verba audiãt. Audiũt item
Ibidem. & qdẽ vere verba dei, q (vt Chr̃s ait) in corde bono & optimo audiẽtes dei verba, retinẽt, &
fructũ adferũt in patiẽtia, & sic sunt, q aure cordis & corpis audiũt ea, q̃ audita amãt, amata
Lucæ.11 ope seruãt & implẽt, sic audiũt q vere p gratiã sunt ex deo, q̃s Chr̃us beatos pnuntiauit, di-
Roma.2 cẽs: Beati q audiũt verbũ dei & custodiũt illud: siqdẽ (Paulo scribẽte) nõ auditores legis, sed
factores iustificabunt. Q̃uo Iudæi verba dei nõ audierũt, qz ex deo nõ erãt. i. fide & charita
te p gratiã. Inde sequi solet: Omis q vere p fidẽ ex deo est, eius verbũ vere audit, & q vere. i.
corde dei verbũ audit, ex deo vere est. s. p gratiã. Laborandũ igr̃ est, vt quẽadmodũ natura
ex deo sum', ita & ex illo gr̃a simus, deiq; verba nõ aure corporis, q̃ cordis audiamus.

Matth.10 ¶Sed quæ sunt dei verba? Vtiq; q̃ ex eius ore, vel ex ore alteri', dei tñ instinctu plata (siq C
Psal.36. dẽ Chr̃s eiusq; spũs in suis loqtur) iuxta Dauidẽ à malo phibẽt, & ad bonũ cohortant, quæ
Iohan.6 spũs, nõ q̃ carnis desideriũ sequunt. Cuiusmodi est: Nõ periurabis, reddes aũt iuramenta tua
Matth.5 dño. Itẽ: Diligite inimicos vr̃os, bñfacite ijs q oderũt vos &c. Itẽ: Oia q̃cũq; vultis, vt faciãt
vobis hoies, & vos facite illis &c. Intrate p angustã portã, qa lata & spatiosa est via, q̃ ducit
Matth.7 ad pditionẽ & multi sunt q ĩtrãt p eã, &c. Et rursus: Si qs vult me seq, deneget semetipm &
Matth.16 tollat crucẽ suã & sequat me. Et hoc Apl̃s: Nulli malũ pro malo reddentes, prouidẽtes bona
Marci.8 non tm̃ corã deo, sed corã oibus hoibus. Et itẽ: Et carnis curã ne feceritis ĩ desiderijs. Hæc
Roma 12. enĩ & hoꝝ similia, q̃ vel simplr̃ ad fidẽ accipiẽdã hortant, vel fidẽ vnà cũ fidei opibus hoies,
Roma.13. q̃cũq; modo docẽt, ad dei gloriã hoisq; ædificationẽ dei verba dicunt, siue scriptis Euãgeli-
Iacobi.1 staꝝ vel alioꝝ sunt cõtenta, quũ cõstet omne bonum à deo patre eẽ luminum, &c.

¶Iam vero cohortamur, vt nosmetipsos pbemus, an vere ex deo simus. Ex q̃ nos eẽ non D
dubitem', si hæc pdicta dei verba, & si q̃ sunt similia, q̃ cęlestẽ patriã desiderare, carnis deside
ria, mũdiq; gloriã cõtẽnere, aliena nõ appetere, ppria largiri docẽt, libenter cordis etiã aure
audierim' & libẽtius custodierim'. i. ope adimplere satagerim', & quẽadmodũ Chr̃s ambu
lauit, ita & nos ambulauerim'. Qualiter Iudæi nõ audierũt dei verba, ideo ex deo eẽ non po
terãt, sed ex diabolo, cui' carnalia opa faciebãt. Sin vero dei verba adeoq; eius mandata au-
dire prorsus cõtẽpserim', aut corpali auditu audita neglexerim', secũdũ illa re ipa facere nõ
studuerim', cõstabit nos ex deo nõ eẽ, iuxta Chr̃i verbũ, qa eius verba vere nõ audimus. Ca
Iohan.8 uendum itaque est, ne fidei verba nobis grauia sint auditu & factu propter duram viam &
Iohã.15 angustã portã, ad quã hortant, cũ Iudęis hodie simus pscriti ex nr̃o proprio vitioso arbitrio,
1.Iohã.2 ad q̃s & ipe Chr̃us sic aliqñ dictur'. Vos ex deo nõ estis, propterea verba dei nõ auditis &c.
Sed ex pr̃e diabolo estis, cuius desideria facitis. Si filij Abrahę estis, opa Abrahæ facite. Vos
amici mei estis, si feceritis ea q̃ pręcipio vobis. Et sic Iohãnes ait: Et in hoc scim', qm̃ cogno
Galat.4 uim' eũ. s. deũ, si mãdata eius obseruamus. Qui dicit se nosse eũ, & mãdata eius nõ custodit,
mẽdax est. Qui enĩ dicit se in Chr̃o manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare.

¶Quapropter dilectissimi fr̃es, curabim' pro virili p grãm diuinã, vt nõ mõ sim' natura E
filij dei, sed & fide nõ ficta, q̃ p charitatẽ opat. Cuiusmodi erimus, si dei verba audierimus &
custodierim' libẽti aĩo. Sane vt audiuim', vera filiatio p imitationẽ pr̃næ cõditiõis declarat A
Id q̃d Chr̃s arguit, inqẽs: Quicũq; fecerit volũtatẽ pr̃is mei, q in cęlis ẽ, ipe me' frater & so-
Matth.12 ror & mr̃ ẽ. Hinc apl̃us hortat, dicẽs: Estote ergo imitatores fidei, sicut filij charissimi, & am
bulate in dilectiõe, sicut & Chr̃s nos dilexit. Atq filij dei erim', si ei' verba (vti diximus) au-
Ephe.5 dierim'. Etenĩ licet verbi dei auditio ad hoc ppositũ vt custodiat, per q̃ plurimas afferat au-
diẽti vtilitates, suo loco & tpe declarãdas, hęc tñ vel oĩm est maxĩa, q̃d efficit audiẽtẽ vere fi
liũ dei, vt ex deo vere eẽ diciq; possit. Sed qd excellẽti', qd optati', qd meli' q̃ eẽ filium dei
Roma.8 gr̃a & spũ, q̃d vere est eẽ filiũ dei? Q̃n qdẽ & is, quũ sit fili', hęres sit dei & (vt Paul' scribit) co
hæres Iesu Chr̃i, dñi simulq; nr̃i fratris, cui adoptati sum' à deo pr̃e ad verã hæreditatẽ sus-
cipiẽdã salutis ac æternæ vitæ, ad hęreditatẽ (inquã) capiẽdã, q̃ (vt ait Petrus) incorruptibi-
lis est & incõtaminata, & immarcessibilis in cęlis cõseruata, in quã de' pr̃ nos p resurrectio-
1.Pet.1. nẽ dñi nr̃i Iesu Chr̃i ex mortuis regenerauit & vocauit, q̃ vacatiõe dignos nos reddet de', si
2.Petr.1 ei' verba vere audierim'. i. ope custodierim'. Hinc idẽ Petr' ait: Quapropter fr̃es magis sa
tagite, vt p bona opa certã vr̃am vocationẽ & electionẽ faciatis. Id ãt fiet vt filij eẽ studueri-
m'. Studebim' ãt qñ verba audierim', Chr̃o hodie phibẽte: Qui ex deo ẽ verba dei audit.

Homi-

HOMIL. XXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.10. Ego & pater vnum sumus.

Feria quarta post dominicam quintam quadragesimæ.

A
Vbium nõ est, qn citra oẽm iustã causam, sed solo veritatis odio, adeoq; gratis pmoti Iudæi Chrm dñm, vel vsq; i despectissimã mortẽ psecuti sint, queãdmodũ post hodiernu Euãgelij verba euidenter de ipo testat propheta in psona Chri, dicẽs: Cũ ijs q oderũt pacem, erã pacific^9, cũ loqbar illis impugnabãt me gratis. Quod sane Chrs testimoniũ, summa veritas huc alias adfert, iqẽs: Si opa nõ fecissem in eis, q̃ nemo alius fecit, pctm nõ haberẽt. Nũc aũt viderunt & oderũt & me & patrẽ meũ. Sed vt adimpleat sermo, q in lege eorũ scriptus est: Quia odio habuerũt me gratis. Quod & deinde Pilatus iudex alioq;, vt videri poterat haud vnde quaq; iniquus attestatus dicebat: Nullam in eo inuenio cãm, & lauãs manus, ait: Innocẽs ego sum à sanguine huius iusti, vos videritis. Sciebat eñi (inqt Euãgelista) q̃d p inuidiã tradidissent eũ. Quod & pœnia cõpũctus, Iudas exclamauit: Peccaui, tradẽs sanguinẽ iustũ. Porro & si odio illũ aperto nulla q; legitima ducti causa psecuti sint, isti th forinsecus voluerũt & qdẽ à simplicioribus videri poterãt, si illũ vel potissimũ hac pinde iustissima causa psequi, morteq; ipa adficere, q̃d reus eẽt mortis, qa ppetrasset blasphemiã, q̃ cõmittit, quũ qs hõ cũ sit pur^9, deũ se facit, & creatura se exhibet creatorẽ, suã deo gloriã detrahẽs. Hinc & alibi cũ Caiphas, priceps sacerdotũ, ipm dñm adiurasset, vt sibi diceret: Si eẽt Chrs filius dei, illicq; dñs rñdisset: Tu dixisti: Verũth dico vobis: Amodo videbitis filiũ hoĩs sedẽtẽ à dextris virtutis dei, & venientẽ in nubib^9 cœli. Princeps sacerdotũ scidit vestimẽta sua, dicẽs Blasphemauit. Quid adhuc egem^9 testimonijs? Ecce nũc audistis blasphemiã? Cui isti: Reus est mortis. Siqdẽ lex dixerit: Qui blasphemauerit nomẽ dñi morte moriat. Q̃d illis ęquũ & iustum videbat, q̃nqdẽ vn^9 eẽt tãtũmodo de^9, quẽ crederẽt, quẽ colerẽt, quẽ obseruarẽt ex lege, phibẽte: Audi Israel, dñs deus vr̃, deus vnus est. Psal.118 Iohan.15 Matth.27 Matth.26 Marc.14 Leui.24 Deute.6

B ¶At Iudæi odio & inde supina obcęcati ignorãtia, nõ voluerunt intelligere, deũ vtiq; in essentia eẽ vnũ, & in psonis trinũ, patrẽ. s. filium & spm sanctũ, hosceq; tres non vtiq; eẽ tres deos, sed deũ tãtũmodo vnũ, eiusdẽ substãtiæ atq; naturæ, sola psonarũ proprietate distingui, nõ aũt neq; potẽtia, neq; magnitudine, nec re aliqua deitati propria discerni, sed prorsus eẽ p naturã & essentiã oĩno rẽ vnã, dicẽte Iohãne: Q̃m tres sunt q testimonium dãt in cęlo, pr̃, verbũ, & spũs sanctus, & ij tres vnũ sunt. Pr̃ qdẽ ab ęterno gignẽs, fili^9 à patre ineffabiliter genitus, ab vtroq; spũs sanctus pcedẽs. Q̃d & Iudæi mox in vestibulo vet. test. quadãtenus intelligere poterãt, quũ scribit: In principio creauit de^9 cœlũ & terrã, vbi in Hebræo pro deus, est Heloy, quod numeri est pluralis, cuius singulare est Hely, id quod vti de^9 ita Heloy, id est, dñ interpretat, nõ dñ natura tres, sed psonarũ proprietate, & sic dñ. i. personæ diuinæ. En pluralitas personarũ, quarũ vnitas simplicissima innuitur p verbum singulare creauit &c. Quàm sane psonarũ trinitatẽ poterãt etiamnũ habere ex alijs p figurã vet. test. Qua Abrahæ stãti in meridie in cõualle Mãbræ occurrerũt ei tres viri. i. angeli in forma humana, q̃s tres vidẽs, vnũ adorauit, dicẽs: Dñe, si inueni gratiã in oculis tuis, ne transeas seruũ tuũ, sed afferã pauxillũ aquę, & lauent pedes vr̃i, &c. Itẽ; ex Esaia poterant deũ trinũ intelligere dicẽte: Vidi dñm sedẽtẽ, &c. & Seraphin clamãtia: Sanctus, sanct^9, sanctus dñs de^9 Sabaoth. Ter sanct^9 ad innuẽdũ tres psonas, in singulari dñs de^9, ad significãdũ eẽntiæ vnitatẽ qa ij tres vnũ sunt. Quarũ sane psonarũ noĩa ipsis in scriptura q̃q; patefacta sunt. Spũs nomẽ inter alia loca audierũt in Dauide, dicente: Emitte spm tuũ & creabunt & renouabis faciem terræ. Et in Iob: Spũs dei fecit me, & spiraculũ oĩpotẽtis viuificauit me. Patris & filij nomẽ aperto ex eodẽ Dauide audiere, quũ dixerat in psona pr̃is: Filius me^9 es tu, ego hodie genui te. Et rursus (dño ipo Iesu interpretãte) Dixit dñs dño meo sede à dextris meis. Donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuorũ. Quẽ ipsi Messiã nõ ignorare poterãt, in lege promissum, vtpote q in hũc mũdũ võturus, illũ à pctis redimeret. De cuius aduẽtu ex alijs locis, vel hic vnus sufficit ex Hieremia dicẽte: Ecce dies veniũt dicit dñs, & suscitabo Dauid germẽ iustum, & regnabit rex, & sapiẽs erit, & faciet iudiciũ & iustitiã. Itẽq; ex Michęa, dicẽte, Et tu Bethleem terra Iuda, nequaq̃ minima es in principib^9 Iuda, ex te eñi exiet dux, q regat populũ meũ Israel. Sileo reliqua pene sexcẽta scripturæ loca, qbus de promisso Chr̃o, alioqui Messia, sit nõ mõ aperta mẽtio, sed ille vsq; adeo euidẽter describit cũ suis cõditiõibus & signis, vt impossibile videat illum nõ potuisse pro vero Messia à Iudæis cognosci nisi illi odio fuissent tã obcęcati, ob quã qdẽ cæcitatẽ & dñs in eos inuehitur dicens: Faciẽ cœli dijudicare nostis, signa aũt tempoꝶ nõ potestis. Quod clarius apud Lucam exprimit, inquiens: Hypocritæ faciem cœli & terræ nostis probare, hoc autẽ tempus, qũo non probatis? q. d. si nimia & vana 1.Iohan.5 Gene.1 Gene.18 Esa.6 Psal.103 Iob.33 Psal.2 Psal.109 Matth.22 Hiere.23 Michę.5 Matth.16 Luce.12

& vana curiositate potestis cœli dispositionẽ ex eius facie cognoscere, quare nõ etiã cogno-
scitis (q̃d salutare & nõ vanũ eẽt) tp̃s Messiæ ex tã manifestis signis, q̃ de illo passim scripturę
Iohan. 5 referũt? Et rursus: Scrutamini scripturas, q̃a vos putatis in ipsis vitam æternã habere. Et illæ
sunt quæ testimoniũ p̃hibent de me, & nõ vultis venire ad me vt vitam habeatis.

¶Chr̃m vero Iesum fuisse verũ dei filiũ, adeoq́ promissum potuisse cognosci Messiã pro C
redẽptiõe, primo scripturæ Iudæis testabant̃, q̃ aperto verificabant̃ in dño Iesu, eũ eẽ Chr̃m
& nõ aliũ. Quæ dicũt: Nõ auferet̃ sceptrũ de Iuda, & dux de fęmore ei⁹, donec veniat, q̃ mit
Gene. 49 tẽdus est, & ip̃e erit expectatio gẽtiũ. Q̃uo nõ has scripturas attẽdebãt, quũ tp̃e Iesu Nazare
ni videbãt sceptrũ sublatũ de Iuda, Herode alienigena dudũ regnũ occupãte, & tũc secundo
Esa. 35 filio ei⁹ regnãte? Qui nõ attẽdebãt hoc Esaię: Ecce deus nr̃ vltionẽ adducet retributiõis, de⁹
ipse veniet & saluabit nos. Et tũc aperient̃ oculi cęcorũ, & aures surdorũ patebũt & tũc saliet,
sicut ceru⁹ claud⁹ & apta erit lingua mutorũ &c. Hæc aũt facta eẽ te dñi dei nr̃i Iesu Chr̃i &
Matth. 11. veri Messię vera fuisse argumẽta, ipse idẽ, q̃ mẽtiri neq̃t, ad discipulos Iohãnis Baptistę testa
tur, dicẽs: Euntes, renũtiate Iohãni q̃ audistis & vidistis: Cæci vidẽt, claudi ambulãt, leprosi
Danie. 9 mundant̃, surdi audiũt, mortui resurgũt &c. Sileo scripturas in Daniele, & alias perq̃pluri-
mas, Iesum fuisse verũ Messiã, deiq́ filiũ. Secũdo euidẽs dei patris testimoniũ, Iohãne Bapti
sta hoc ip̃m vidẽte, & tanq̃ Chr̃i p̃cursore oĩbus alijs reuelãte. Et ecce (inq̃t ille) baptizans in
Iordane Iesum, aperti sunt ei cœli, & vidit sp̃m dei descẽdentẽ sicut columbã, & venientem
Iohan. 1. sup se. Et ecce vox de cœlo dicẽs: Hic est filius me⁹ dilectus, in q̃ mihi cõplacui. Quo vel vno
Matth. 3. testimonio potuerũt intelligere, Iesum eẽ verũ dei filiũ, quẽ & ipsis Iudæis palã coramq́ his
Marc. 1. ce testatus est verbis. Idẽ: Ecce agn⁹ dei, ecce q̃ tollit pc̃tã mũdi, hic est, de q̃ dixi: Post me ve
Iohan. 1. nit vir, q̃ ante me factus ẽ, q̃ prior me erat & ego nesciebã, Cuius nõ sum dignus vt soluã ei⁹
corrigiã calciamẽti. Tertio, ne p̃tenderẽt mysteriũ humanitatis inauditũ, q̃d ne ip̃m potuis-
sent deũ eẽ cognoscere, ĩpedimẽto fuisset, Chr̃s ad hoc e cœlo missus, vt q̃ eũ dei esse filium
crederẽt, eiusq́ verbis fidẽ haberẽt, nõ perirẽt, op̃ibus hisce se approbauit eẽ deũ, qualia ne-
mo nisi deus facere posset. Cuiusmodi pene sunt oĩa q̃ in suo euãgelio Iohãnes cõplectitur.
Nimirũ describẽs suũ euãgeliũ vltimus oĩm, vt probaret ex tot diuinis op̃ibus, Iesum eẽ ve-
rum Messiã, & dei filiũ. Id q̃d & vbiq́ & semp in euãgelio, & maxĩe in Iohãne testat̃, ingẽs:
Iohan. 5 Op̃a eñi q̃ dedit mihi pater, vt p̃ficiã ea, ipsa op̃a, q̃ ego facio, testimoniũ perhibẽt de me, q̃a
pater me misit. Et q̃ misit me pr̃, ipse testimonium perhibuit de me. Ego veni in noĩe patris
Iohan. 14 mei, & nõ accepistis me. Si alius venerit ĩ noĩe eius, illũ accipietis. Et rursus ad discipulos: Si
op̃a nõ fecissem in eis, q̃ nemo alius fecit, pc̃tm̃ nõ haberent. Id q̃d & hodie palam p̃hibet, se
videlicet quæcũq́ miracula vt deũ & nõ vt hoĩem facere, argumẽto esse op̃a. Quarto, ne di
cerẽt Iesum verbis nunq̃ expressisse se verũ esse dei filiũ, adeoq́ Christũ. s. Messiã, de quo ho
die falso dicũt se cruciari. Chr̃s etiã coram palamq́ manifestis verbis in hodierno euãge-
lio (licet alias sæpenũero) profitet̃ se eẽ Christũ adeoq́ verũ deũ. Primo, ingens: Loquor vo
bis, & nõ creditis. Quasi diceret: Tamẽ aperto verbo vbiq́ dico me esse illũ Christũ, de quo
in lege, sed vos calumniose quærẽtes haud creditis meo verbo. Quod vere dicit: Cũ eñi ni-
hil aliud p̃tenderent ipsi q̃ calumniã, inferreq́ blasphemiã, si se diceret deũ vel Chr̃m, quod
idem habetur istis alias dicẽtibus: Prophetiza nobis, si tu es Chr̃s, filius dei benedictus. Se-
cundo adhuc manifestius profitetur verbotenus se deum esse dicens.

¶Ego & pater vnũ sumus. i. vna magnitudo, vna potestas, vn⁹ deus. Quo q̃dẽ dicto se nõ D
modo deũ eẽ fatet̃, sed ita q̃dẽ se eẽ deũ, vt tñ vnus sit. Et ita suũ moderãs docendi gr̃a dictũ,
vt Iudæi nõ possent p̃tẽdere excusationẽ simulq́ dicere. Se vtiq́ fuisse credituros Iesum eẽ
Deute. 6. deũ, nisi lex diceret: Audi Israel, dñs deus vester deus vnus est. Cõtra q̃d Chr̃s nõ facit, di-
cẽs: Ego & pater vnũ sumus. Nimirũ arguẽs, vnũ esse p̃ essentiã deũ, & ideo vnũ dicit, sed tri
num propter p̃sonas, ideo dicit sumus in plurali numero. Quo q̃dẽ dicto, istos ab omi hære
si, quæ inter eos suboriri poterat, exemit, simulq́ à charybdi & à Scylla liberauit. Vnũ enim
dicẽs, ab Arrio. Sumus vero (ingens) à Sabellio hæretico liberauit. Si vnum ergo nõ diuer-
sum, si sumus, ergo pater & filius, duæ. s. p̃sonæ, vnaq́ essentia. Vnũ sane sunt pater & filius,
natura, honore, virtuteq́, nec natura eadẽ potest velle & facere diuersa. Nimirũ falso posuit
Sabellius in deo vnitatẽ p̃sonæ, sicut & essentiæ, falsum esse probat Chr̃s, dicẽs: Ego & pr̃
sumus. Qui. s. & pr̃ essent vna p̃sona, sum dixisset, non sumus. Arrius vero e diuerso, posuit
diuersitatẽ essentiarũ sicut & p̃sonarũ. Quod falsum Chr̃s innuit, ingens vnum: Si eñi pr̃ &
filius haberẽt diuersas naturas seu essentias, nõ diceret vnũ in neutro genere sed plura. Per
ego & pater igit̃ discretio p̃sonarũ, per vnũ, essentiæ vnitas exprimit̃ & intelligitur.

¶Patet ergo ex hodierno Euãgelio tã ex op̃ibus Christi, q̃ & isti cõcedebãt vti diuina & E
bona, q̃ ex eiusdẽ verbis, Iesum eẽ ac tum fuisse verũ Christũ, adeoq́ deũ cũ patre & sp̃ũ san
cto vnũ, falsoq́ propterea ei asscribi blasphemiã, quæ in eum sit torquẽda, q̃ purus homo ad
oĩa se facit deũ, quũ certo cõstaret, Iesum nõ purũ esse hoĩem, sed & simul verũ deũ vnica
cum pa-

cũ patre diuinitate. Qui etiamnũ nec ѵestigio reus eẽ poterat blaſphemiæ, etiã ſi nõ peor ſus euidẽter conſtituiſſet ipſum fuiſſe deũ, q̃ſquidẽ & alio modo. ſ. adoptione & participatione aliquis homo ſine blaſphemia dici poſſit deus, & dei filius, q̃m ſcriptura, q̃ pollui nõ poteſt, qã à ſpũ inſpirata, ad q̃s dei ſermo factus eſt. Quur ergo is nõ dici queat deus, quẽ ille pater cœleſtis filiũ ſanctificauit, & in mundũ miſit: Quod & Chr̃s dicit, non quo demonſtrat ſe dei filiũ eſſe, vti eos, q̃s ſcriptura deos appellat, ſed veræ ſe eſſe, naturaq̃ dei filiũ, ideoq̃ ſe immerito criminis à Iudæis accuſari, q̃ naturalis dei filius ſe deũ, quũ & homo ſit, faciat, quũ eos, q̃ hoĩes ſunt ſolũ, deos lex dixerit. Et ſic plane intelligimus, q̃ cæcũ & furioſum fuerit cõtra Ieſum Iudæis odiũ, q̃ pmoti, illũ ob eã appellationẽ blaſphemiæ accuſabãt, reumq̃ mortis dicebãt, q̃ puris hoĩbus appellatio nequaq̃ obfuiſſet vel tantillũ, ſi leo, q̃ propterea fuiſſent blaſphemiæ notati. Oſtẽdit ergo Chr̃s hodie palã ſe eſſe deum, & vti deũ ab omni crimine immunẽ, innocẽtiſſimeq̃ à Iudæis dãnari. Iudæos vero propria malitia atq̃ inuidia obcæcatos, merito ſuæ perfidiæ dãnandos, ipſoſq̃ nullã peorſus excuſationẽ de morte Chriſti habituros, quẽ videntibus oculis cognoſcere noluerũt. Pſal. 81

HOMI. XXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Ioh. 11. Hoc aũt à ſemetipſo nõ dixit, ſed cũ eſſet põtifex anni illius, prophetauit, &c.

Feria ſexta poſt dominicam quintam Quadrageſimæ.

A

Vod à multis eſt olim & ĩs quidẽ nõ impĩs dubitatũ, An. ſ. aliquis p ſe, quo ad ſuã pſonã malus, recte, vtiliterq̃ exercere poſſit, q̃ ſibi cõpetũt ex officio, cõueq̃ functionis, qua fungiſ, eaq̃ æque vti à bono officiali exercita & ſeruari & prodeſſe queãt: id à nouis iſtis ſchiſmaticis oĩno negari ſolet, q̃ aſſerũt, eũ peorſus nõ habere poteſtatẽ, q̃ malus ſit, neq̃ eius iure legibus aliquẽ obſtringi, allegantes hoc Amos: Odi & proieci feſtiuitates vr̃as, & nõ capiã odorẽ cœtuum vr̃oꝝ, q̃ ſi obtuleritis mihi holocauſtomata, & munera vr̃a nõ ſuſcipiã, & vota pinguiũ vr̃oꝝ nõ reſpiciã. Et hoc q̃q̃ ſaluatoris de vidua in gazophylaciũ offerẽte. Amen dico vobis, q̃m vidua hæc paupercula, plus oĩbus miſit q̃ miſerũt in gazophylaciũ. Oẽs eñ ex eo, q̃d abundabat, illuc miſerũt, hæc vero de penuria ſua, oĩa q̃ habuit miſit totũ victũ ſuũ. Vides ergo, inquiũt, q̃ dñs ipſe merita pſonæ reſpiciẽs, cauſas diiudicat, &c. Atqui cõtra iſtos, q̃ in hac ſunt opinatiõe, diuus euãgeliſta hodie manifeſte dicit: Hoc aũt à ſemetipſo non dixit .ſ. Caiphas, ſed quũ eſſet pontifex anni illius, prophetauit. Quo quidẽ dicto euidenter. Amos. 5 Marci. 12 Lucæ. 21

B ¶ Primo docemur, aliquẽ, etiã indignũ, ſua poſſe ptãte ex officio vti, non rõne qdẽ pſonæ, ſed functiõis. Sic eñ etſi apto cõſtet Caiphã pontificẽ fuiſſe prorſus ſceleratũ, ſanguiniſq̃ innocẽtis auidiſſimũ, q̃ & immodica ambitiõe & auaritia (Ioſepho teſte) pontificatũ ſimoniacus anni vnius redemerat, hæc tñ ſuaipſius pſonalis improbitas atq̃ malitia ſibi nõ nocuit, q̃n potuerit ſua functiõe ſolita vti, quã & reliqui ſequebanſ. Sic, qã ex officio publico põtificũ erat pphetare, & ipſe erat põtifex, cœpit & ipſe vel quãlibet improbus prophetare, nõ quidẽ rõne pſonæ, ſed rõne functiõis, quã, etſi indignus, illo anno adminiſtrabat, & datũ eſt ipſi, vt vice oĩm, q̃bus pꝛerat, diceret: Expedit, &c. Hinc ſequi intelligis, ſacramẽta & q̃ publica ſunt & coĩa munera à malis etiãnũ æque atq̃ bonis ſacerdotib⁹ (mõ ſint in eccleſia Chriana & catholica) poſſe adminiſtrari, ſuãq̃ æque in ſuſcipiẽtibus illã habere virtutẽ. Q̃nquidẽ inibi nõ pſona adminiſtrãtia, ſed eius, q̃ dat adminiſtrationẽ, autoritas cõſiderat, qua totũ iſte, q̃ malus eſt, agit. Sic Iudas baptizauit, nõ ſunt iterũ baptizati, q̃m nõ ptãte ſua ppeia, ſed à Chr̃o delegata illos baptizauit, nõ obſtãte illius malitia. In ĩs qdẽ ſemp officĩ publici, nõ pſonæ priuatæ habẽda ẽ ratio, q̃ nõ ſuã ĩs in rebus, ſed dei funguntr ptãte, q̃ vel q̃cũq̃ ſit, à ſolo deo ẽ (teſte Paulo) data & cõceſſa. Hinc idẽ inqt: Ego plãtaui, Apollo rigauit, ſed deus incremẽtũ dedit. Itaq̃ neq̃ q̃ plãtat, eſt aliqd, neq̃ q̃ rigat, ſed q̃ incremẽtũ dat, deus. Qui plãtat aũt & q̃ rigat, vnũ ſunt. Corrigit aũt Paulus inibi Corinthios, q̃ cõtendebãt de baptizãtiũ meliore authoritate, dicẽtes: Ego qdẽ ſum Paulitalis, Ego Apollo &c. cũ tñ hoĩes æque erãt, & miniſtri eius, cui. ſ. Chr̃o, credebãt. Cõſtat igit maliũ æque poſſe pſtare atq̃ bonũ, ſi q̃ ex officio habet, ſiquidẽ deus ſuã poteſtatẽ æque p malũ miniſtrũ exerceat atq̃ p bonũ. Sic q̃libet ſacerdos, vel pſonaliter quãlibet malus, ſeruata eccleſiæ forma, pctã, nõ ſua, ſed dei virtute atq̃ ptãte remittit, eucharĩſtiã cõficit, baptizatq̃. Romã. 13 1. Petri. 5 1. Cor. 13 Iohan. 20 Matth. 26 Marc. 14 Matth. 28

C ¶ Nec obſtat illud pphetæ Amos, & illud Chr̃i de oblatione viduæ, etſi q̃d eſt reliqui, &c. Quia ſiderim, eaſq̃ ſcripturas intelligi de pſonis, q̃ nõ vt ex officio, ſed p ſe vel offerũt vel q̃d agũt, tũc ſane ror pſonæ, adeoq̃ eius volũtatẽ peorſus accipit deus. Præterea, etſi q̃d publica pſona rõne functiõis & indigna agit, deus, q̃tenus ad cõmunitatẽ attinet, acceptat ppter fidẽ eccleſiæ & vniuerſalẽ poteſtatẽ, nõ tñ eſt, q̃n is

qui indigne agit, plurimũ peccet, & q̃ ad ipſm dĳudicet volũtas & meritũ. Id q̃d clare apo
1. Cor. 15 ſtolus arguit, inquiẽs: Vnuſq́ſq; aũt propriã mercedẽ accipiet ſecũdũ ſuũ laborẽ. Vult vti-
q; illũ deus punire, qui aliq̃d officĳ ſui indigne tractat. Ad eũ quidẽ hoiem dñs increpans,
Pſal. 49 ait: Quare tu enarras iuſtitias meas, &c. Arguam te & ſtatuã contra faciem tuam, &c.

¶ Secũdo, debere nos æque mali atq; boni plati iuſſa, q̃ ex ſuo officio iubet, exequi, illũq; D
æque venerari nõ ratione eius pſonæ, ſed intuitu eius, cuius authoritate, ſ. dei, iubet, q̃m
Matth. 10 non ipſe dñs deus in ipſis iubet ac loquitur. Vnde Chrs ait de malis platis ad plebẽ: Om-
Matth. 23 nia ergo, quæcũq; dixerint vobis, ſeruate & facite, ſecundũ opera vero eorũ nolite facere.
Marc. 12 Et idẽ alias: Qui vos audit, me audit, & q vos ſpernit, me ſpernit. Quare? Q̃m ſpernit in
Luc. 11. ipſis à deo poteſtatẽ datã, cui (iuxta Paulũ) qui reſiſtit, dei ordinationi reſiſtit. Hoc vero
Matth. 10 totũ etiã de malis magiſtratibus debere intelligi, euidẽter docet Petrus, dicẽs: Serui ſubdi
Luc. 10 ti eſtote in omni timore dominis, non tantũ bonis & modeſtis, ſed etiã diſcolis: ſiquidem
Roma. 13. ſubiecti ſimus omni humanæ creaturæ propter deũ, qui in omnibus platis ſuã poteſtatẽ
1. Petr. 2 propriã exercet ad vindictã malefactorum, laudem vero bonorũ, &c. Huius memorabile
exemplũ reliquit diuus Apoſtolus, qui quũ contra legẽ ex mandato ſummi pontificis per
cuteretur, & ipſe ignarus pſonæ pontificis quadãtenus in pontificẽ murmuraret, ſtatim
Actorũ. 23 ſe excuſans, humillime dixit: Neſciebã fratres, quia princeps eſt ſacerdotũ. Scriptũ eſt enĩ:
Exod. 22 Principẽ populi tui nõ maledices. Si vir tantus tamq; ſanctus adeo pœnituerit, q̃d pro-
phano principi parũ interlocutus fuerit, q̃d putes, qui principi Chriſtiano? Vnde etiãnũ A
Deute. 17 in lege pceptum legimus: Qui ſuperbierit, nolens obedire ſacerdotis imperio, qui eo tẽ-
pore miniſtrat dño deo ſuo, ex decreto iudicis, morietur homo ille.

¶ Tertio, alicui homini, vtpote põtifici, ſacerdoti, diacono, &c. aliq̃d doni & gratiæ à E
deo rõne ordinis & characteris infundi, q̃d cæteris, nõ ordinatis, nequaq̃ infundit, nec ali
quis pter ordinatũ id grẽ vel poteſtatis habere põt. Hodie quidẽ euidẽter arguit ſanctus
euãgeliſta ſolũmodo propter ordinẽ & ſacramentũ pontificatus Caiphã, vtcunq; malũ ſa
cerdotẽ propheta ſſe, dicẽs: Hæc aũt à ſemetipſo nõ dixit, ſed quũ eſſet pontifex anni illius,
&c. Hinc eſt, q̃d apoſtoli, cũ Chriſti vice ſacerdotes & diaconos paſſim cõſtituerẽt, con-
ſtituendis manus impoſuerint, eaq; impoſitione virtute diuina illis poteſtatẽ & grãm cõ-
ferendorũ ſacramentorũ cõtulerint. Id q̃d Apoſtolus aperte ad Timotheũ oſtẽdit dicẽs:
1. Tim. 4 Noli negligere grãm, quæ in te eſt, q̃ data eſt tibi per prophetiã, cũ impoſitione manuum
2. Timo. 1. preſbyterĳ. Et iterũ: Reſuſcites grãm, quæ in te eſt, p impoſitionẽ manuũ. Et ſic nemo
poterat exercere ſacerdotĳ functionẽ, niſi ad hoc ordinatus. Huius argumẽto, cũ Simon
Actorũ. 8 ille videret ſpiritũ ſanctũ, nõ niſi impoſitiõe manuũ aplorũ haberi, obtulit illis pecuniam,
dicens: Date & mihi hãc poteſtatẽ, vt cuicunq; impoſuero manus, accipiat ſpiritũ ſanctũ. G
Sic vere conſtat, viſibili ſigno. ſ. impoſitionis manuũ donari gratiam & ſingularem pote
ſtatem ĳs, qui rite per eccleſiæ pſides in officio paſtorũ ordinãtur, ecõtrarioq; conſtat, q̃
ſeditioſe & ignauiter nõnulli ſchiſmatici hactenus deblãterarunt, dicẽtes: Omnes homi-
nes æque eſſe & paſſim ſacerdotes & vnicuiq; eſſe Chriſtiano poteſtatẽ tractãdi ſacramẽ
ta & eccleſiæ munia, & quẽlibet à quolibet poſſe ordinari. Quod ſane ex pdictis falſo eſt
Tit. 1. falſius. Et pterea ſi verũ eſſet, quur Paulus admonuiſſet Titũ, vt is cõſtitueret per ciuitates
Acto. 14 pſbyteros? Et q̃d etiamnũ in actis apoſtolicis eſſet dictũ de Paulo & collegis eius, q̃ con
ſtituiſſet illis p diuerſas eccleſias preſbyteros? Quid etiã Paulus, cũ acciri curaſſet Miletũ
Acto. 20 ex Epheſo maiores natu eccleſiæ, inter cætera ipſis cõteſtatus eſſet, q̃s eos ſpũs ſanctus po
ſuerit epiſcopos regere eccleſiã dei? Qui ſunt maiores natu? vtiq; ſacerdotes. Nõne ſi pro
tinus oẽs, atq; baptizati ſunt, euaderẽt ſacerdotes, haberentq; indiſcriminatim tractandi
ſacramẽta poteſtatẽ & dare gratiã omnes poſſent, ſuperuacanea fuiſſet Pauli & apoſtolo
rum impoſitio & cõſtitutio? Quid etiamnũ Paulus monuiſſet Timotheũ, ne oẽs promiſ-
1. Timot. 5 cue aut ſine delectu ad gradus eccleſiaſticos adſumeret, inquiens: Manus cito nemini im
poſueris, &c. Nõne hiſce verbis innuit, ſine manuũ epiſcopaliũ impoſitione nõ conſtitui
quempiã ſacerdotẽ, neq; ſolum ſufficere baptiſmũ, ad huius officĳ rationẽ obtinendam?
Sed quid in re tam clara multus? Docemur & hodie.

¶ Quarto, cognoſcere, quãta ſit ſpũs ſancti virtus, q̃ etiã à mẽte mala valuit pferre ver F
ba pphetiæ. Quẽadmodũ & ſpũs dñi in Silueto ſup Saul, filiũ Cis peſſimũ, & ille ppheta
1. Regũ. 10 uit in medio aliorũ pphetarũ. Vnde & adagiũ dici eſt cœptũ: Nũ & Saul inter prophetas?
De eo dici ſolitũ, q indoctus, doctis adiungit, & q repẽte in aliũ virũ mutatus eſt. Sic vtiq;
ſpũs dei p quos vult, prophetat, ſiue boni ſint ſiue mali, ſiue docti, ſiue indocti, ſicut & ſa-
Hiere. 23 cerdotio q̃q; fungunt ſceleſti, vti ait Hieremias: Propheta nãq; & ſacerdos polluti ſunt.
Nume. 22 Sic hodie & Caiphas ſacerdos & põtifex ſceleſtus, ſymoniacus, prophetauit, ſe neſciẽs q̃
perinde vt neq; aſina Balaam cũ loquuta eſt, q̃d loqueret, neſciebat. At intelligentia Cai-
phæ (vt ſolet malorũ) erat ab oraculi intelligentia prorſus diuerſa, Illa quidem prophana,
peruer-

peruersa & diabolica, q̃ voluit Christũ innocẽtẽ perdere, vt Caiphæ & Iudæorũ terrena potestas & põpa maneret. Quæ quũ ex malo eẽt proposito & sine bono fundamẽto & in blãdo, falsoq́ prætextu prorsus versa est: siquidẽ sublato Chr̃o p mortẽ innocentẽ, funditus p Titũ & Vespasianũ anno deinde .xlij. Iudæorũ potestas vnà cũ regno Iudaico sublata est, interimq́ prophetia p se sanctissima & diuinissima sat supq́ verificata. nimirũ qa Chr̃s nõ solũ pro pctis gẽtis Iudaicæ credẽtis, sed adeo totius mũdi passus est, dicẽte euãgelista: Et ipse .s. Chr̃s est propitiatio pro pctis nostris, nõ pro nostris aũt tantũ, sed etiã pro totius mũdi. Et sic sua ille morte nõ solũ redemit oues, q̃ perierũt, domus Israel, ad quas principaliter & in psona missus erat, sed & eas .s. gentiles oues dispersas, quas ipm (vt alibi dicit) adducere oportebat, vt vnũ vnius eẽt pastoris ouile. In q̃ & scripturæ de Chr̃o ad Abrahã prophetia facta est vera: In semine tuo bñdicent oẽs gẽtes terræ. nimirũ, in q̃ (vt Apostolus scribit) oĩs nostra est salus, benedictio, sanctificatio, iustitia & redemptio. 1. Iohan. 2 Matth. 15 Luc. 19 Iohan. 10 Gene. 22 1. Cor. 1

HOMIL. XXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Mat. 21. Marc. 11. Lu. 19. Osianna filio Dauid, Benedictus q venit in noĩe dñi.

DOMINICA PALMARVM.

A Vanti hodierna, quæ palmarũ dicitur, dies, ab oĩbus pijs hoĩbus sit habẽda, haud obscure sentiet, q expẽdet, q̃tus olim hac die Chr̃s corã, palàmq́ vere sit ostẽsus & exhibitus. Quãtus vero oĩbus tũ fuerit declaratus, anno partim superiore ostẽdimus, interpretatione facti eorũ, qui Chr̃o Hierosolyma ingredienti, partim in via stãtes sua vestimẽta loco aulearũ substrauere, partim antecedẽtes & sequentes ramos palmarũ & oliuarũ subiecerũt. nimirũ Christum Iesum regẽ atq; dñm per ramos oliuarũ, vere mitẽ & pacificũ, p ramos palmarũ, victoriosum esse subindicãtes, & hoc ipm spũs sancti hauddubie instinctu agẽtes. Quod & in hodiernũ vsq; diem catholica ecclesia pijs ad hoc cærimonijs in perpetuã eei verissimæ memoriã, & in Iesu Chr̃i Opt. Max. gloriã repsentare satagit, facto etiã ipso exteriore, Christũ vere esse dñm atq; regẽ illũ mitem & misericordẽ cõfitens, q dixit: Discite à me, qa mitis sum & humilis corde, & pro nobis, vti ouem mitẽ & silentẽ ad occisionẽ ductus, esseq́ ipm cõfitens regẽ illũ pacificũ, q & in pace nasci, viuere & mori voluit, cuius in pace locus (vt canit Dauid) factus sit. Itemq́ eundẽ esse illũ fortẽ & victoriosum regẽ, q in Apocalypsi leoni comparatus est, de quo illa Apoca. Vicit, inquit, leo de tribu Iuda. Quis leo? Chr̃s de tribu Iuda prognatus, morte sua innocẽte à deuicto hoste diabolo, victor à morte ad vitã redijt, & (iuxta Pauli testimoniũ) captiuã duxit secũ captiuitatẽ. Talem, inquã, & tantũ ecclesia adhuc hódie catholica suis cærimonijs nõ solũ esse Iesum Chr̃m confitet, sed & vnũquẽq; admonet, vt & illũ in vera mãsuetudine, pace & animi cõtra diabolũ, mundũ & carnẽ victoria & fortitudine sequat, hortante Ap̃lo: Estote inuicẽ benigni, misericordes, donãtes inuicẽ, sicut & deus in Chr̃o donauit vobis. Estote imitatores dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Chr̃s dilexit nos. Et aliàs: Si fieri potest, q̃d ex vobis est, cũ oĩbus hoĩbus pacẽ habentes, Non vosmetipsos defendentes charissimi, sed date locũ iræ. Scriptũ est enĩ: Mihi vindictã, & ego retribuã, dicit dñs. Matth. 11 Esa. 53 Psal 75 Apoc. 5 Ephe. 4 Ephe. 4 5 Roma. 12 2. Cor. 8 1. Petr. 3 Deute. 32

B ¶Hoc sibi volũt, frãs charissimi, catholicæ ecclesiæ ĩ die hodierna palmarũ & oliuarũ, rerũq́ ceterarũ cærimoniæ, nihil prorsus abusiõis, sed oẽm (vt audistis) pietatẽ suadẽtes, in Chr̃i Iesu memorialẽ gloriã & nr̃i oĩm salutẽ pẽimitus institutæ, nemini quicq̃ nocẽtes. Viderint ideoq́ sibi schismatici, ne quũ pij esse, videriq́ moliunt in submouẽdis eiusmodi cærimonijs, re ipsa se impios maxĩe probẽt, Chr̃i gloriæ nõ modo derogantes, sed pinde supprimẽtes illũ atq; abnegãtes. Atq; vtinã ppendãt, q̃ anno transacto in hãc eẽ diximus, quũ ex eis cærimonijs aperto Chr̃i Iesu gloriæ magnitudinẽ ex parte ostẽdimus, partim hodie plausibili turbæ, Christũ Hierusalẽ incedentẽ comitantis cantu ostensuris vtpote.

C ¶Osanna, filio Dauid, Benedictus qui venit in noĩe dñi, osanna in altissimis. Hoc sane pconium est illud longe resonantissimũ & gloriosissimũ, quo turbæ bipartitæ, pcedentes .s. & sequẽtes, hunc dñi nostri Iesu Christi hodierna die aduentum commonstrarunt gloriosum, ipsumq́ aduentantẽ gloriosissimũ esse legatũ approbarũt, alta, vnanimi, alacriq́ [illegible] o Dauid occinẽtes & acclamãtes: Benedictus q venit in noĩe dñi, osianna in excelsis. [illegible] est, inquã, illud piũ, osianna, q̃d hodie puerile illud decus Hierosolymis ingẽti honore & publica veneratione occinuit, nõ minore deuotiõe, filio Dauid. Cuius Dauid? An eius, qui puaricatus est in Bersabe, q elatus supra se populũ sibi subditũ numerare voluit? Vtriq; eius secũdũ humanã generationẽ, iuxta illud angeli ad Mariã: Et dabit illi dñs sedẽ Dauid patris sui. De domo enĩ Dauid regis Chr̃us descẽderat: siquidẽ de Maria virgine Dauidica, de qua Esaias: Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ, & vocabit nomẽ eius Emanuel. Et in psalmis q̃q; est: Iurauit dñs Dauid veritatẽ, & nõ frustrabitur eum, De fructu 2. Reg. 11 2. Reg. 24 Luce. 1 Esa. 7

vētris tui ponā sup sedē tuā. At potius filio eius Dauid acclamarūt, q(teste terreno Dauide) in excelsis habitat cœlis, q deus ē vnus, idē'q oipotēs & dñs dñantiū, de q̄ tēporaneus il
Psal. 118 le Dauid (vt Chr̄s ipse nterp̄taſ) ait: Dixit dñs dño meo, sede à dextris meis. Quod nomē
Psalm. 109 huic filio Dauid, cui cātatū est hodie? Iesus Nazaren⁹, q dicit Chr̄s, Messias, q Dauid filius fuit secūdū carnē & prosapiā, dei'q Max. filius secūdū æternā illā eandē'q ineffabilē gñacionē. Cuius est æternū illud verbū, de q̄ euāgelista: In principio erat verbū, &c. Et Chr̄s
Johan. 1. in psal. ait: Dñs dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te. Sic q̄q vox patris de cœ
Psal. 2 lo ad Christū filiū iā baptizatū: Hic est filius meus dilectus, in q̄ mihi cōplacui. Huic Daui
Matth. 3. 7 dis summi regis in altissimis cœlis filio dño nr̄o Iesu Chr̄o nō mō adulti, proue cta'q æta
Marc. 1. te hoīes, sed & infantes pueruli vsqueadeo acclamarūt Chr̄o ingrediēti, vt plane ꝑphetæ
Psal. 8. oraculū fit adimpletū, Ex ore infantiū & lactētiū pfecisti laudē propter inimicos tuos.

¶ Quid aūt, qūo acclamarūt & occinuerūt huic tāto Dauid filio? Hosiahna in excelsis, B
Bñdictus q venit in noīe dñi. Græce, ὡσαννα τῷ υἱῷ Δαβίδ. Hæc est vox talis ac tātæ à populo Iudaico laudis in Christū Hierosolyma aduētantē collatæ, qualis & quāta nulli vnq̄ alij regi Hebræorū data est, sed soli Chr̄o peculiaris erat, & ex spū prophetico, q spūs sanctus est debita. Porro qd est Hosiahna? vtiq Hieronymo teste, dictio cōposita ex verbo Hosi, q̄d est salua, & interiectione ahna, q̄ interiectio est obsecrātis, adfectū'q deprecantis exprimit, ꝑinde obsecro, sed cū singulari quadam lætitiæ energia nō satis effabili. Et sic eric Hosiahna, Salua obsecro. Et putauerim hāc ipsam vocē, ad deū patrē rectius referendā, bene'q vouētis, imprecātis'q eē, tunc'q id clausulæ filio Dauid à verbo Hosiah, regi, Id q̄d
Psal. 97 & apud Hebræos dandi q̄q casui, aut certe q̄d ei rñdet iungi adsolet. Vnde in psal. Saluabit sibi dextera eius. Etsi σῶζω q̄d est salua, apud Græcos vti apud nos, salua plerūq semꝑ accusatiuū exigat. Vnde facile videmus, turbas hodie dicētes: Hosiahna filio Dauid, nihil aliud ē dicere, q̄ o deus saluū fac, obsecro, filiū Dauid. Saluū fac, inquā, tu q es in altissimis. Quod vero interpres Matthæi & noster, reliquerūt datiuū, dicētes, ille, ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, iste, Osanna filio Dauid, nō ꝑperā fecisse vident, qa verbū retinuerūt, illū deposces casum aut certe q̄d eius vice fungit. At si verbū illud Hebræū nō seruassent, sed dixissent, salua, siue, saluū fac obsecro, vtiq datiuus in accusatiuū mutādus fuisset, dicēdū'q, Saluū fac obsecro filiū Dauid. Et profecto Hosiahna, populi est bona imprecatio, qua (vt nouo regi solet aliqñ acclamari) bene precaſ Chr̄o, perinde diceret. Salutē imperti, fortuna bene, cōmoda filio Dauid. s. Iesu Nazareno, qui (vt diximus) Dauid filius credebaſ. Haud sane vulgus tū norat Chr̄m, deū esse simul: q̄uis sciebat redimēdū esse Israelē per hunc Christū, tñ ei salutē precaſ diuinitus, & vt homini gratulaſ, acclamat, vt seruatorē in noīe dñi veniētē. Et hæc quidē laus populi'q bona Chr̄o Iesu imp̄catio indubie sumpta est ex hoc psal-
Psal. 117 mo: O dñe saluū fac. O dñe bene prosperare. Benedictus q venit in noīe dñi, olim'q ille fuit psalmus, scribēte Hieronymo, in Iudaicis synagogis q̄tidie in expectatione vēturi saluatoris decantatus, in q̄ non minus prophera q̄ hodie populus gratulaſ, inter cætera clamans: Hæc dies quā fecit dñs, exultemus & lætemur in ea, &c. Quæ quidē, inquā, bona & gratulatoria imp̄catio tūc turbis & pueris à spū sancto est infusa, vt spūi audiētes Dauid in ipsis loquentē, vere intelligerēt eū esse filiū Dauid ac vere Messiā. Et laudē esse ex Luca
Luc. 19 cognoscimus, dicēte: Cœperūt oēs turbæ descēdentiū, gaudētes laudare deū. Accedit ad hoc q̄d interpres non vertit Hosiahna, id q̄d ad Emphasim ꝑtinere dignoscit, vocē'q illā plane esse acclamātis populi triumphalē, proptereaq bis insertā historiæ Hosiahna. i. salutē imperti filio Dauid. i. cōfirma regnū eius: siquidē Lucas & Iohānes hic voculā regis addiderint, qm̄ nouus quidā rex festiuis iā acclamationibus excipiſ, qui diaboli regnū discindat & deuastet, cuius noui regni perinde hodierna die auspicia describuntur.

¶ Sin est, q malit (cui nō admodū refragor) dictionē Hosiahna referri ad Christū oportet, ꝑsuadeat, vulgus ip̄m habuisse & intellexisse Chr̄m esse deū: qñquidē ea vox spūs sancti motione facta Christū vere deū esse significarit. Et fuisset sensus: Et clamabāt filio Dauid, Hosiahna. i. salua nos obsecro, in altissimis. i. nobis da salutē nō terrenā, sed cœlestē. Et sic reuera saluare in altissimis, dei ē solius. Verū enimuero rōnibus p̄dictis, vel etiā hac rōne potius illa vox Hosiahna videt dirigēda ad patrē, q̄ ad filiū, quod omnino nō videtur à populo Christus fuisse deus creditus, licet Messias idē'q saluator, & à deo mi... ...ū quod hodie addidit: Benedictus qui venit in nomine dñi, &c. quod peculiariter a... Christo est dictū. In quo vulgus plane fatetur, hūc Iesum Nazarenū esse Christū, id est,
Johan 4 Messiam à deo in redemptionē Israel missum. Quod aliàs mulier dixit: Qui iam nō pro-
Johan. 6 pter tuā loquelam credimus. Ipsi eñ audiuimus & scimus, qa hic est vere saluator mūdi,
Johan. 11. Et aliàs Iudæi, qui viderāt in quinq panibus, duobus'q piscibus tantū effecisse signū, dice-
Matth. 16 bāt: Quia hic ē vere ꝑpheta, qa vēturus est in mūdū. Et Martha: Credidi, qa tu es Chr̄s filius dei viui, qui in hunc mundū venisti. At hæc professio non omniū fuit, sed paucorū,

quibus

quibus non caro & sanguis, sed spūs patris reuelauit. Illi ergo Iesu Nazareno, qui dicitur
Christus, hodie vulgus lætanter imprecatur, vt sit bēdictus, qm̃ ille sit, qui venit in nomi- Math.16
ne dñi, scilicet dei Opt. Max. qui illum se missurꝫ dudum promiserat.

D ¶Quare bñdictus? Quia benedictus omniū bonorꝫ vbertate plenissima & largissima, q
est bñdictio plena. Sane benedicere, nō modo laudare est, sed etiā benefacere & benedi-
ctū esse, bene accepisse. Cuiusmodi fuit dñs Iesus, q est æternū dei patris æterni verbū, de
quo euāgelista: Et verbū caro factū est, & habitabit in nobis. Et vidimus gloriā eius, glo- Iohan.1.
riā quasi vnigeniti à patre, plenū grã & veritate. In quo (vt Apl̃us scribit) oẽs sunt thesauri Coloss.2
sapiētiæ & scientiæ absconditi. Quia ergo dñs Iesus omnē plenitudinē bonitatis & verita
tis increatæ accepit à patre, vere est bñdictus secundū æternā generationē. Quia insuper
omnē grãm & gratiarꝫ distributionē accepit à trinitate secundū tēporaneā natiuitatē be
nedictus est secundū illā, omniū vbertate munerꝫ creatorꝫ venit. Hinc in Luca: Puer aūt Lucæ.2.
crescebat & cōfortabatꝰ, plenus sapientia, & gratia dei erat in illo. Et rursus: Iesus proficie
bat ætate & sapientia & grã apud deū & hoies. Si ergo benedictus adeo est dñs ab eo, in
cuius noĩe. s. dei æterni patris venit, recte q̃q & populus hodie illi precatus est, vt sit bñ-
dictus. i. laudabilis, inclytus, gloriosus, qm̃ nos saluare orator à deo missus venit, qui & sua Iohan.3
nos morte & cruce ab æterna morte redemit. Merito ergo bñdictus, iugiterq́ laudatus,
dñs Iesus, Dauid filius, qm̃ venit missus diuinitus, rex afferturus Israel. i. in eū credētes. Ec
clesia itaq catholica tantæ gratię, misericordiæ, salutis, beneficentiæq́ ex animo memor.

E ¶Hanc laudē, hodie humana voce depromptā, pia institutiōe perpetuis tēporibus an-
te sacrosanctū missæ diuinę sacrificiū, celebri, deuotisq́ voce decātandā statuit, acclamās:
Osanna in excelsis, Benedictus q venit in noĩe dñi, osanna in excelsis. Quo quidē laudis
solidæ resonātissimo p̄conio, ecclesia sacrū dñicæ incarnationis mysteriū explicat bifariā.
Primo, qa saluatorē mūdi Christū esse demōstrat, cū semel & iterꝫ, ad exprimendū maio
rē deprecatiōis adfectū, dicit, Hosiahna in excelsis. i. salua nos obsecro in excelsis, qñqui-
dē in terris cōsummata salus & suprema haberi nō possit, Chr̃o dicēte: Hæc loquutus sum Iohan.16
vobis, vt in me pacē habeatis, in mūdo pressurā habebitis, sed cōfidite, ego vici mundū. Et Psal.16
propheta: Satiabor cū apparuerit gloria tua. Quo etiā verbo cōtestatꝰ eū, cui hāc acclamat
laudē, esse verꝫ deū, quū ipsius solū sit propriū, æternā & cœlestē dare salutē: siquidē ait Da
uid: Dñi est terra. Et iterꝫ: Dñs nr̃, dñs saluos faciēdi. Geminatꝰ etiā propterea hæc vox lau Psal.3
dis, Hosiahna, &c. vt ideo docemur, nō solū orandū esse, animā in cœlo saluatū iri, sed & Psal.76
corpus nostrū in resurrectiōe, nouissimoq́ die salutis æternæ pro suo captu & mō parti-
cepa fore. Secūdo, ecclesia ea voce, addito hymno, Bñdictus q venit in noĩe dñi, testatꝰ,
Christū à deo patre eē missum ad salutē mūdi iuxta prophetarꝫ oracula, illūq prophetæ
versum: O dñe, saluū me fac, o dñe bene prosperare, bñdictus q venit in noĩe dñi, &c. in Psal.117
ipso iā cōpletū, q Messias sit verus in lege & in prophetis olim promissus, cōpletū q̃q esse
hoc Zachariæ: Exulta filia Sion, iubila filia Hierusalē, Ecce rex tuus veniet sup asinā, mā Zacha.9
suetus & saluator. Id q̃d ipse multoties Iudæis testatus est, & maxīe in Luca, inquiens: Fi
lius hoĩs venit q̃rere & saluū facere q̃d perierat. Et Iohānes ait: Pater misit filiū suū, salua- Lucę.19
torē mūdi, propitiationē pro pc̃tis nostris, & nos vidimus & testificamur, quē in mundū 1.Iohan.4
misit, vt viuamus p eū. Quādoquidē nō sit aliud nomen datū sub cœlo hoibus, in q̃ opor
teat nos saluos fieri, q̃ scilicet nomē dñi Iesu Chr̃i, qui venit in noĩe dñi, scilicet dei patris Acto.4
sui æterni, cui hodie vnanimiter plausibili voce (testibus quatuor euangelistis) à populo
Israelitico, puerisq́ in primis cœtu acclamatū est, Benedictus qui venit in noĩe dñi.

¶Porro, fratres dilectissimi, quū ipsi simus Israel. i. credētes, hodierno Chr̃i aduentu tā
F ad Hierusalē, q̃ ad passionē, perindeq́ p ipsum atq regē nouū à tyrannide diaboli miseri
corditer erepti, Christū dñm nostrū sedulo gloriose sua quotidie ad nos prouidētia & mi
sericordia veniente excipiemus, deuotaq́ gratitudine gratulemur, dicētes: Bñdictus, qui
venit in noĩe dñi, &c. dicētes, inquā, in signū gloriæ eius, nostræq́ gratitudinis pro salute
nobis impartita. Gloria, laus & honor tibi sit, rex Christe redemptor. Cui puerile decus
prompsit osanna pium. Israel es tu rex, Dauidis & inclyta proles. Nomineq in dñi rex
benedicte venis. Cœtus in excelsis te laudat cœlitus omnis. Et mortalis homo, & cūcta
creata simul. Plebs Hebræa tibi cū palmis obuia venit. Cū prece, voto, hymnis, adsumus
ecce tibi. Hi placuere tibi, placeat deuotio nostra. Rex pie, rex clemens, cui bona cūcta pla
cent. Hi tibi passuro soluebant munia laudis. Nos tibi regnanti pāgimus ecce melos, Di-
centes: Hosiahna in excelsis, Benedictus qui venit in nomine domini.

HOMIL. XXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Mat.26. Lu.22. Mar.14. 1. Corꝫ.11. Hoc facite in meā commemorationē.
In ferijs cœnæ dominicæ.

Voties, dilectissimi fratres, ad vos verba de verbo dei facio, interimq́ nostri A
tẽporis, hominũq́ conditionẽ considero, toties ex aio mœstus ingemo &
1. Cor. 10 infirmoeinimis, qui video tã vere q̃ dolorose nos, q̃d Paulus scribit, de no
bis dicere posse. Nos sumus, in q̃s finea seculorũ deuenerũt. In quorũ misera-
Matth. 24 bile tẽpus adeo oĩa cumulatim cõueniunt, q̃ Chr̃s dñs noster, summa veri-
Marc 13 tas ad finẽ & cõsummationẽ huius seculi, sicio nec minus fideliter futura p̃-
Lucæ. 21 dixit. Vt eñ in p̃sentia, hocceda p Christianũ orbẽ, bella & prælia vel inter eos, q vel ma
xime tranquillitatẽ perinde vt summa post Christũ in terra nobis capita habere deberẽt,
itemq́ lætales, horribilesq́ corporum ægritudines, vel innumerabiles, itemq́ vel maxi-
me in Germania pestilentias, itemq́ diræ, eabũdãq́ famẽ, & reliqua hoc genus mala fileã,
quis nõ euidẽter videt, ac intelligit iã hoc ip̃m tẽpus seculi nouissimũ adesse, in quo, Chr̃o
Iesu prophetãte, iniquitas vsqueadeo abũdare cœpit, tãq́ refrigescere multorũ charitas?
vt nisi dei electi essent, salua caro fieret nulla, quũ etiã, si possibile esset, electi ipsi vitã adhuc
agẽtes seduci à fide in Christũ vera videantur, qui, inquã, modo nõ solũ video gentẽ con
tra gentẽ, & regnũ cõtra regnũ, sed vel domũ cõtra domũ, imo & patres in filios, filios in
parẽtes, adeoq́ fratres in fratres crudeliter cõsurgere conspicio. Id quod me vel ideo su
pra q̃ dici potest ægre habet, quoniã ij mutuo à charitate desciscunt, à seq́ ipsis pugnant,
seq́ mutuo hostiliter persequunt, trepitereq́ in seipsos æque atq́ in perniciosos, inimicos
alienos sæuiunt, qui nõ modo fratres sunt, qa ab vno æternoq́ deo patre sunt creati, verũ
q̃ gratia p̃ fidẽ fratres sunt, & in dei filios vocati, q̃s (iuxta Paulũ) cũ sint domestici fidei
Galat. 6 vel maxime oporteret mutuo esse beneficos, mutuũq́ sibi bonũ cooperari. Quos inquam,
Chr̃s dñs noster ideq́ clemẽs redẽptor, adeo cohortatus est ad mutuã dilectionẽ, tãq́ eã
ipsis dilectionẽ fore testatus nec essaciã, vt sine ea ne possint quidẽ cognosci, eos. s. eius esse
Iohan. 13 discipulos, nec re alia ab infidelibus q̃ mutua charitate discerni, inquiens inter alia: Man-
datũ nouũ do vobis, vt diligatis inuicẽ, sicut dilexi vos, & vos diligatis inuicẽ. In hoc co-
gnoscent oẽs, quia discipuli mei estis, si dilectionẽ habueritis ad inuicẽ. Hoc est p̃ceptum
Iohan. 15 meũ, vt diligatis inuicẽ, sicut dilexi vos. Et rursus: Hæc mãdo vobis, vt diligatis inuicẽ. Si
cut dilexit me pater, & ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. At qũo dilexit nos Chri
stus? Quod (vt ipsemet ait) animã suam pro nobis tradiderit, qua quidẽ dilectione maio-
1. Cor. 4 rem habere potest nemo. Quod & referunt apostoli in nullo non loco, &c.
Ephe. 5 ¶Cuius sane ineffabilis erga nos suos dilectiõis ineffabile reliquit post se argumẽtũ, te-
1. Iohã. 3. 4 stimoniũ, perpetuũq́ memoriale, q̃ seipsum nobis dedit cibũ, factus cõuiuiũ, & conuiua, B
Psal. 110 Dauide cõcinente: Memoriã fecit mirabiliũ suorũ, misericors & miserator dñs, escã de-
dit timẽtibus se. Eterñ Chr̃s dñs, hunc augustũ & superuenerandũ eucharistiæ sacrosan-
ctæ ritũ instituens, escã dedit timẽtibus se, & nos miseratus, illũ reliquit nobis in monumẽ
tum & recordationẽ, non solũ suæ in cruce pro nobis immolationis, sed & ijs, qui eũ in ti
1. Cor. 11 more venerant, amant & colunt, seipsum dedit in cibũ, veluti Paulus ait: Hoc facite quo-
tiescũq́ bibetis in meã cõmemorationẽ. Quotiescũq́ eñ mãducabitis panẽ hũc & calicẽ
bibetis, mortẽ dñi annunciabis, donec veniat, verumetiã ineffabilis in nos charitatis, qua
ductus pro nobis amarissimã ceucẽ mortẽq́ turpissimã subiuit, vnde & nobiscũ, vt antea,
p̃petuo eẽt sub sacramẽto futurus, iuxta promissum ipsius dicentis: Ecce ego vobiscũ sum
Matth. vlt. oibus diebus vsq́ ad cõsummationẽ seculi. Quod etsi de ea p̃sentia, q̃ sua potestate, grã di
uinaq́ maiestate semp nobiscũ est, verisimilius tñ videt de sacramentali p̃sentia hoc ip̃m
intellexisse, quũ illa priore p̃sentia eũ discipuli alioqu defuturũ nullo tp̃e sciebãt, nõ itẽ de
Iohan. 6 sacramẽtali p̃sentia, q̃ vsqueadeo creditu & intellectu erat difficilis, vt multi discipulorũ
ipsius abierint retro, & iam non cũ illo ambulabãt, Christus igitur dominus noster, vt.
Exod. 16 ¶Primo satisfaceret scripturarum figuræ, seipsum nobis dedit escam. Sane figura fuit C
manna de cœlo datũ populo Israel quadraginta annis, quibus in deserto sunt demorati,
Christo interprete, qui dicit: Amẽ amẽ dico vobis: Non Moses dedit vobis panẽ de cœ
Iohã. 6 lo, sed pater meus dat vobis panem de cœlo verũ. Ego sum panis vitæ. Patres vestri man
ducauerunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de cœlo descendens, vt si quis
ex ipso manducarit, nõ moriatur. Vnde aperto audimus manna in deserto tantum fuisse
vmbrã & figurã veri mannæ. s. corporis Iesu Christi nobis in cibũ dandi, quũ & Aposto
1. Cor. 10 lus eam historiã & rem in figurã esse factã sciebat, quam vtiq́ impleri oportuit.
¶Secũdo, vt facto seruaret apostolis, q̃ promiserat verbis, q̃ adeo firma & vera dñs eẽ
Matth. 24 voluit, vt dixerit, cœlũ & terra transibunt, non aũt verba mea. Atqui Chr̃s carnẽ suã da-
Marc. 13 re cibũ promiserat, inquiens: Ego sum panis viuus, qui de cœlo descẽdi. Si quis manduca
Lucæ. 21 uerit ex hoc pane, viuet in æternũ. Et panis, quẽ ego dabo, caro mea est pro mundi vita.
Iohan. 6 Caro eñ mea vere est cibus, & sanguis meus verus est potus. Qui mãducat meam carnẽ
& bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo. Vnde.

¶Tertio

D ¶Tertio, Chrūs seipm mirabilr & ineffabiliter nobis escā dedit, vt suā nobis ōnderet charitatē immēsam, qua & corpaliter itemq; spūaliter nobiscū ppetuo eē voluit, & quasi incorpatione vnū eē nobiscū, velut charitate fieri adsolet, siqdem cōicatiōe corpis & sanguinis Iesu Chri vnū cū Christo, pinde nō solū, sed & nos oēs vnū corpus efficimur, aplo pbante & dicente: Et panis, quē frāgimus, nōne participatio corpis dñi est? Qm̄ vnus panis & vnū corpus multi sumus, oēs q de vno pane & de vno calice participamus. Hinc Chrūs dñs, idemq; redēptor vnicus noster quo suæ in nos ineffabilis charitatis memoriā relinqret, proq; ipsius charitate & ipm nō mō, sed & nos, q eius esse velimus, mutuo redamaremus, vnaq; eius amarissimæ mortis memores grās ageremus, voluit & nobiscū & si corpaliter, tñ Inuisibiliter sub sacro esse psens, eaq; cōicatione pinde (vt diximus) vnū esse nobiscū, adeoq; suæ maximæ charitatis pignus, arramq; post se relinqre p hoc ineffabile sacrm Eucharistiæ. Hinc est qd Iohānes cœnā hāc vltimā, & in ea sacrā illā sacrosanctæ Eucharistiæ institutionē in signū amoris fuisse factā innuerit, quū ait: Ante diem festū paschæ, sciēs Iesus, qa venit hora eius, vt trāseat ex hoc mūdo ad patrē, cū dilexisset suos, q erāt in mūdo, in finem dilexit eos. Et cœna facta &c. in quo hodie rñdet Lucas cū alijs, dicens: Chrm in hac vltima cœna dixisse: Desiderio desideraui hoc pascha māducare vobiscū anteq̄ patiar &c. Et paulopost: Et accepto pane grās egit & fregit & dedit eis dicēs: Hoc est corpus meū, quod pro vobis datur. Hoc facite in meā commemorationem. 1. Cor. 10 Iohan. 13

E ¶Qūo in meā cōmemorationē? vt recordemini quā vos & adeo oēs i me credētes dilexerim, q vt pre nimia charitate semp vel corpaliter vobiscū essem vsq; ad cōsummationē seculi, mc vobis tradidi escā, corpus, s. meū & sanguinē sub specie tñ panis, adeoq; sub sacramēto, vt & interim vobis in mentē alia veniat maxima charitas, qua p vobis mortem subire nequaq̄ dubitaui. Cui sane mortis & charitatis cū grarū actiōe memores eē debetis quotiescūq; Eucharistiā ex meo exēplo & statuto feceritis, tractaueritisq;. Quod Aplus cōfirmās ait: Chrm in ea nocte, qua tradebat, accepisse panē & calicē, dedisseq; suis discipulis ac dixisse. Hoc facite in meā cōmemorationē. Quotiescūq; eñ māducabitis panem hūc & calicē bibetis, mortē dñi annūtiabitis, donec veniat &c. Quā igit paterna in nos dilectiōe Chrūs hoc ipm sanctissimū Eucharistię sacrm instituerit, nemo est pius, qui ex his Christi Pauliq; verbis, & ex ijs quæ ea tam præcedunt quàm sequuntur, non intelligit. Matth. vlt. 1. Cor. 11

F ¶Quū audit Chrm dñm nrm, nō solū suā in nos charitatē, quā ppetuā voluit, in eo exhibuisse, qd nostrā naturā adsumpserit, q hoīes participatiōe deos p fidē, vt est in Iohāne, deos faceret, hocq; totū, qd de nro adsumpsit, totū nobis ad salutē dederit, verū etiā qa corpus suū p nra recōciliatiōe in ara crucis hostiā deo pri obtulerit, sanguinē suū in ptiū sit & lauachrū fuderit, vt redēpti à miserabili seruitute à peccatis oībus mūdaremur. Quocirca vt tāti bñficij iugis in nobis maneret memoria, & arcti hui tātę charitatis imēsitas fideliū cordib infigeret, in vltima cœna, vt ē in Iohāne, qñ paschate cū discipulis celebrato, trāsitur ex hoc mūdo erat ad patrē, corp suū in cibū, & sanguinē suū in potū sub specie panis & vini sumendū fidelibus reliqt, hoc venerabile Eucharistiæ sacrm instituēs, pinde passiōis suæ memoriale ppetuū, figurarū veterū impletiuū, miraculorū ab ipso factorū vere maximū, & de sua cōtristatis absentia solatiū singulare. Q. d. Nō relinquā vos orphanos, non qa ad vos veniam, sed & qa vobiscū mea misericordia & gratia, potestateq; diuina, imo & sub sacramento corpis atq; sanguinis mei vsq; ad consummationem seculi ero. Iohan. 1 Iohan. 13 Actorū. 14

H ¶O admirandā ineffabilis charitatis dulcedinē, o ptiosum & admirandū conuiuiū & salutiferū, o excellentissimū sacrm, o adorandū, o venerandū, colendū, glorificādū, pcipuis magnificandum laudibus, dignis præconijs extollendum, cunctis honorandū studijs, deuotis prosequendū obsequijs. Quid hoc sacro mirabilius? in quo panis & vinū in corpus Chri & sanguinē vere couertunt. In quo Chrūs pfectus sub modici panis specie cōtinet virtute verbi: Accipite hoc est corpus meū: q à Chri fidelibus māducat, interimq; nō laceraf, qnimo diuiso sacro integer sub qualibet diuisionis parte pseuerat. O admirabilissimū sacramentū & oñi dilectione adeo plenū idemq; mirabile, vt nihil in eius pconiū quispiā rectius sit exclamaturus q̄ hoc Apli ad Romanos: O altitudo diuitiarū sapiæ & sciæ dei, quàm incōprehēsibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Quis eñ cognouit sensum dñi, aut qs cōsiliari eius fuit? O vere admirabile sacramētū, de quo vere dixisse videt Esaias, inquiēs: Nisi credideritis, nō intelligetis. Quod Chrūs adfirmās ait ad Iudæos incredulos de tāto sacramēto. Sed sunt qdā ex vobis, q nō credūt. Q. d. Ideo nō intelligūt, proptereaq; retro sunt abituri, & mecū nō ambulabūt, dicentes: Qūo pt hic nobis carnē suam ad manducandū dare? Durus est hic sermo. Et quis potest eum audire? Et ait Euangelista, quū Chrūs dixisset: Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Qui manducat meā carnem, & bibit meū sanguinē, in me manet, & ego in illo &c. Ex hoc multi discipulorū eius abierunt retro, & iam nō cū illo ambulabant. Petro, quū à Christo ro- Roma. 11 Esaię. 7 Iohan. 6

gati essent, an & ipsi vellent abire, loco oĩm respondente: Domine, ad quem ibimus, ver
Hebre.1 ba vitæ æternæ habes? Et nos credimus & cognouimus, quia tu es Christus filius dei &c.
Psal.32 Quasi diceret: Qui etiam omnia potes verbo, qui (vt Paulus scribit) portas omnia verbo
Psal.48 virtutis tuæ, quo & cœli firmati sunt, de quo Dauid: Dixit & facta sunt.

¶Et pinde (frēs charissimi) qs hæc Chr̃i & Apl̃orũ verba, vt debet ppendēs, nō ex toto I
Matth.26 pectore idoleat simulq̃ p̄ zelo charitatis nō detestet maligni nr̃i tpis cōditionē, imo veri
Marc.14 us hoĩm malignantiũ impiã perfidiã, qua pleriq̃ cacodæmone authore, hoc ipsum Eu-
Luc.22 charistiæ sacr̃m sanctissimũ nō mō nō credũt Chr̃i aptissimo verbo, hoc ē corpus meum
1.Cor.11 &c. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere ē potus &c. repugnātes, verũ etiã omni
Iohan.6 syncera in Chr̃m Iesum redēptorē suũ gratitudine & dilectiōe emin⁹ reiecta, idipm odio
se, ipudēter, ipieq̃ cōtra oēs scripturas, figuras, rōnes, totiusq̃ ecclesię catholicę sn̄ias blas
phemāt, dānāt, detestātur q̃, pedibus ipm nō minus q̃ rabida lingua modis nō dicēdis im
Actor.1 pudētissime cōspurcātes, itemq̃ cōculcātes, iterim oino imemores tã sancti Iesu Chr̃i in
vltima cœna verbi, ex imēsa dilectiōe procedētis: Accipite, hoc ē corpus meũ. Hoc faci-
te in meã cōmemorationē, mortēq̃ meã hoc faciētes annũciabitis donec apto visibili cor
pore mũdũ veniã iudicaturus, q interim p mea in vos charitate sub hoc visibili sacr̃o Eu
charistiæ vobiscũ semp sum futurus pindeq̃ vobis p ipm cōione facta incorporatus.

¶Ah bone, ah optime, ah benignissime Iesu, redēptor optime, qs tuã in nos plus q̃ maxi K
Iohan.5 mã patientiã satis admirari pt, quos tã impunes ad hãc vsq̃ horã pmittis in hanc sanctissi
Matth.16 mam tuã de eucharistiæ institutionē tã nephande debacchari? Est hæc nostra tuæ inelo-
Roma.2 quibilis in nos dilectiōis, qua nos vsq̃ turpissimã mortē crucis dilexisti memoria? Est hęc
Apo.22 immensorũ tuorũ in nos beneficiorũ gratitudo & cōpensatio? Væ nobis: Væ nobis Iesu
optime & iustissime, q oĩe à patre habes iudiciũ, iuxta opa vnicuiq̃ iudicaturus, nullum
bonũ irremuneratũ, nullũ malũ impunitũ relicturus, cui etiã de quocũq̃ verbo otioso red
denda sit ratio. Quid (obsecro) nobiscum ages de tanto pctō, scelereq̃ plus q̃ nephando,
1.Cor.11 qui (Apl̃o teste) eos q indigne corpus tuũ manducãt, indigneq̃ sanguinē tuũ bibunt, reos
esse censueris corpis & sanguinis, & nō minori supplicio adficiēdos, q̃ eos q cruci te odio
1.Cor.11 ducti adfixerunt & persecuti sunt? Qui vt ostenderes corpis tui & sanguinis veritatē, &
q̃ digne vnicuiq̃ inde esset manducandũ, passus es in multorũ correctionē & salutē, eos q
olim corpus tuum à reliquis materialibus (vt ita dixerim) cibis non dijudicarunt partim
Sap.11 infirmari, partim ĩbecilles fieri, partim dormire. Nunqd nostris parcis peccatis, nisi no-
bis emendatis? Haudquaquàm: Scio enim te illum esse, ad quem scriptura ait: Et misere-
ris omnium, quia omnia potes & dissimulas peccata hominum propter pœnitentiam.

Roma.2 ¶Hãc igit (dilectiss. frēs) scripturę verissimã sn̄iam attendentes, caueamus (Paulo moni L
tore) ne diuitias dn̄i Iesu bonitatis & patientiæ & lōganimitatis cōtēnamus, pœniam de
1.Cor.11 tã nephãdo scelere agamus illi, cui peccauimus cuius (vt Paulus ait) benignitas nos ad pœ
niētiã adducit. A quo vtiq̃ & iudicabimur & cōdemnabimur, si nosmetipsos iuxta Pauli
sn̄iam, nō dijudicauerim⁹. Nec interim nobis tã supine de dei in nos patiētia blãdiamur,
pinde is nostrorũ scelerũ immemor, hoc venerabilissimũ sacr̃m indigne tractantes nō sit
correpturus suo loco & tpe, q iustus est iudex. Quanq̃ qs ignorabit hasce diras nunc in
Germania pestilētias, ægritudines, dissensiōes, suppressiōes, & oĩm statuũ diminutiōes, ca
lamitates, ac reliqua hoc genus mala pene infinita, nec minus horrēda potissimũ nobis à
1.Cor.11 deo immitti, si Paulo standũ est ppter indignã nephãdamq̃ multorũ tã sacrosancti eucha
ristiæ sacramēti tractationē, qua vix maius sit nũc inuēturus in Germania pctm̃ vtcunq̃
nl̃la nō iniqtate ea scateat, q̃ nup oĩm pene fuit nationũ facile religiosissima? Et pfecto ni-
si à tãta impietate destiterim⁹ certũ erit nos supra quã dici possit à deo correptũ iri. Cui⁹
2.Petr.2 (vt Petrus scribit) nulla adhuc nec vnq̃ erit ĩpotētia, q nouit pios de tētatōe liberare iniqs
vero in diē iudicij cruciãdos reseruare. In quorũ numero ne sim⁹, necessum erit, vt primo
oĩm ab hac plus q̃ dira & nephãda tractatiōe huius sanctissimi sacramēti desistamus, pœ-
nitētiã agētes. Id q̄d futurũ sperauerim, vbi nosmetipsos pbauerimus, de illo pane (vt Pau
lus vult) mãducaturi, vbi corpus dn̄i à reliqs cibis dijudicauerimus, digne idipm sumpturi. M
Matth.26 ¶Ad q̄d necessariũ est, vt, Primo, credamus simplici verbo Chr̃i, hoc ē corp⁹ meũ eius
Marc.14 verũ est corpus, quod pro nobis in cruce est datũ, veluti Euangelistæ oēs vnanimiter scri
Luc.22 bunt, nullam rationem inde poscentes, cum Iudæis infidelibus interrogãtes: Quomodo
Iohan.6 potest hic nobis carnem suam dare ad manducandum? Durus est hic sermo. Et qs pt eũ
1.Cor.11 audire, quemadmodum & schismatici cauillant licētiosius. Quibus negãtibus simulq̃ ex
nobis quærētibus: Quō pt sub specie panis esse Christi corpus? &c. q̄d rectius rn̄debimus
quàm illud cum Esaia: Si non credideritis non intelligetis. Et cum Christo credenti, oĩa
Marci.9 sunt possibilia. Oportet accedentē ad deũ credere. Christus Thomæ dixit: Noli incredu-
Hebr.11 lus, sed fidelis. Beati sunt, q crediderũt & nō viderũt. Quod nō capimus, q̄d nō videmus,
Iohan.20
animosa

animosa firmet fides, pter rerum ordinē. Cur non Chrm pro nobis passum in Eucharistia adoramus, quū ne hanc qdem horā ab oībus quotquot sunt & fuerunt, vel tantillū est adductū, vñ debeamus aut possimus recedere ab ea fide, quā tota ecclesia catholica tot seculis & seruauit & approbauit, quā & euangelicæ & aplicæ literæ tam euidentee perdocent, Chrm dixisse cōcorditer, phibentes. Hoc est corpus meū, qd pro vobis daf, nec est vel tātilla scripturæ mica, qua aperto cōtrarium ondi posset, vel quæ diceret, ibi nō esse corpus dñi nri Iesu Chri. Accedit qd idipm mirifice cōgruat ineffabili dei erga genus humanū charitati, quod quos redemit sanguine & corpe filij sui, illum & eos voluisse eiusdem carne & sanguine & corpore modo quodam ineffabili pascere, & hæc arcana filij præsentia ceu pignore consolari, donec rediret gloriosus & omnibus conspicuus. Matth.24 Marci.13

N ¶Absit igif vel tantillum demus cōtra hoc sacrm oībus oīm fucatis argutijs, quas antea tot solidis sacrarum literarum rōnibus refutauimus, vt nemo hactenus fuerit, qui minimā ex illis vel impugnare solum potuisset: nimirum quod veritate nihil sit fortius, & hæc sit fides, quæ semper vincit, & qua oīa, Chro dicente, sunt possibilia. Qua ducti plus vni verbo pphetæ credimus, dicentis: Dixit & facta sunt, s. cœlum & terra, & oīa quæ in eis sunt ex nihilo q̄ oīm Aristotelicorum & Platonicorum & omnium aliorum philosophorum & hæreticorum fucatis, captiosis, dolosis argumentis & axiomatis. Sic & omnibus, quæ vnq̄ possint adduci, rationibus apud nos præferat domini verbum. Hoc est corpus meum, nec enim fas est, vt verbo dei aliqua humana ratio possit aut debeat anteferri, maxime, quod, iuxta Petrum, plus oporteat deo credere & obedire quàm hominibus. 1.Iohan.5 Marc.6 Psalm.32 Psal.148 Acto.5 Actorum.1

O ¶Nec interim obstabit dicere. Quod Chrus in cœlo sedeat ad dexterā pris, nec citius nobiscū esse q̄ venturus sit iudicare in extremo iudicio. Rñderim, ipm, q vbiq est & semp cui nihil est impossibile, in cœlo, cū pre eē gloriosum & venturum corpe visibili ad iudicādum, nobiscū eē soteq, vt ipe testaf, vsq ad cōsummationē seculi, nō visibili, sed sacrali sub specie panis corpe. Præterea dicāt isti, quo Chrus olim vere in terra, vere idemq fuit in cælo, ipo dicēte: Et nemo ascēdit in cælū, nisi q descēdit de cœlo. Filius hoīs, q est in cælo? Si hoc credunt, cur nō & illud? Quid si neutrum, & deniq prorsus nihil crederent, vt facile ex eorum fructibus ē elicere? Nec obstat dicere: Ridiculū videri atq; stultum, credere Chrm sub tantilli panis specie posse ac debere, latere, cōtinerique. Tum nihil ipm prodesse &c. Respōderim, si ita prexerint, eos oīno nihil distare, nec à perfidis Iudæis & olim reprobatis æthnicis, q hoc pacto nihil nostræ catholicæ fidei credere debent nec possunt, quum (Paulo scribēte) totus Chrs crucifixus, i. tota nostra de Chro fides, deq verbo ipsius prædicatio Iudæis fuerit scandalū, gentibus aūt stultitia. Quis magis oro q̄ Paulus derisus, cum resurrectionem ipse Chri & mortuorum prædicarit? An nō & Iudæi scandalizati, Chrm stultitiæ arguerunt, quum se panem de cœlo & cibū diceret, dicentes murmurando: Nonne hic est filius Ioseph, cuius nos nouimus patrem & matrem? Quomodo ergo dicit hic, qa de cœlo descendi? Rati sunt vtiq stultum, credere deum incarnari &c. vel aliquem e cœlo ad terram posse esse simulq in cœlo: Sane inqt Paulus: Verbum crucis pereuntibus qdem stultitia est, his autem q salui fiunt, i. credentibus, dei virtus est. Vnde facile colligimus, credendum esse simpliciter dei verbo, quo dixit: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. Hoc facite in meam commemorationem, inde. Matth.vlt. Iohan.3 1.Corum.1 Acto.7 Iohā.6 1.Corum.1

P ¶Scdo, digne corpus dñi sumpturi, debemus in sumendo & faciendo esse memores ineffabilis ipsius erga nos amoris, quo & pro nobis corpus suū in ara crucis tradidit, deindeq ipm sub sacro pinde pignus ac testimoniū eius amoris nobis spūalem cibum dedit, vt quasi eiusdem cōmunione nobis dignaret incorporari, resq pee participatione huius sui corpis fieri nobiscū vna. Id qd nō obscure colligif ex Aplo ad Corinthios, dicēte: Panis quem frangimus, nōne participatio corpis dñi est? Qm vnus panis, & vnum corpus multi sumus, omnes, qui de vno pane, & de vno calice participamus. Et reuera nō possit hic absurde credi in hoc augūstissimo sacro Chrm à patre fuisse semel exauditum paulo ante petentem. Nō pro eis oro tantum, sed & pro eis, q credituri sunt per verbum eorum in me, vt omes vnum sint, sicut tu pater in me, & ego in te, vt & ipsi in nobis vnum sint. Ego in eis, & tu in me, vt sint consummati in vnum, & cognoscat mundus, quia tu me misisti, & dilexisti eos, sicut & me dilexisti. At (obsecro) hæc illa vnitas, adeoq ineffabilis dilectio filij & patris in nos vbi (si verba Apostoli bene perpendantur) rectius intelligitur, quàm in participatione huius corporis & sanguinis domini sacramenti? Vnde. 1.Corum.10 Iohā.17 1.Corum.10

Q ¶Tertio, ad dignā susceptionē sequif, vt in eius susceptionem seruemus veritatē, quæ nobis (vt Paulus scribit) in figura quasiq in vmbra est notata. Primo māducaturi digne, simus succincti, s. per mentis & corpis castitatem, Scdo, baculos in manu, i. recte fidei firmitatem habeamus. Tertio recti stemus, nō iterum ad vitia, & vitiorum lutum inclinantes, vñ confessiōe & cōtritione surreximus. Quarto, agnum istum immaculatum cum amaris la- Ibidem.

ctucis nõ aqua coctũ, sed igne assatum, i. cum amara pro peccatoꝝ cõtritiõe, igniti chari-
tate mãducemus. Quinto pedes calceamus, i. adfectus cordiũ in futuris carnalibus deside-
1.Iohan.3 rijs custodiamus, & eos ad diligendũ dñm nrm Iesum cogamus, dimittentes, quę illi sunt
cõtraria, quæ grata facientes, & (hortãte Iohãne) non diligentes tm̃ verbo & lingua, sed
ope & veritate, sicut ipse nos dilexit, q pro nobis mortuus est, & in eius dilectiõis memori
am, hoc nobis sacr̃m relinquens, dixit: Accipite, hoc est corpus meum, quod pro vobis
datur, hoc facite in meam commemorationem. s. memores quàm vos dilexit, qui mor-
tuus pro vobis, cibus quoq; vobis & conuiuium simul & conuiua esse volui.

¶HOMILIA XXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Threnorum primo: O vos omnes qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor similis sicut dolor meus.

In ferijs dominicæ parasceues pro præfatione.

E ineffabili simulq; salutari Iesu Chri dñi ac redemptoris nostri A
passione nobis hodie (quatenus idem dederit) dicturis, statim à
limine, & qdem non obiter, hæc occurrunt Chri Iesu ꝑ Prophe
2.Timot.3 tam verba: O vos omnes q transitis per viam attendite & videte,
si est dolor similis, sicut dolor meus &c. haud dubie eius scriptu-
ræ verba, quæ (vt est apud Apostolũ) diuinitus inspirata, vtilis est
ad docendum veritatem contra mendaces, ad arguendum falsita
tem contra apostatas, ad corripiendum peccata cõtra delinquen
tes, ad erudiendũ. s. proficientes & bonos in iustitia, vt ꝑfecti sint
1.Cor.14 ad om̃e opus bonum instructi. Vnde speramus hæc ipsa ꝓadsum-
pta verba nostra, & si qua inde emanauerint omnia, vsqueadeo in vestri omnium vtilita
tem in primisq; ad dei laudem cessura, vt quadamtenus illis studuisse videri possimus ad
vestram ædificationem, & merito quidem, quum deus ille optimus quicquid est scriptu-
ræ & doctrinæ nobis in ædificationem, & non in destructionem vestram contulerit.

¶Haud sane nescij sumus ꝙ nuper impie nõnulli hallucinati sint, impudẽter ac minus im B
pie deblaterãtes incassum fieri, iuxtaq; ꝓperã agi, vt ex catholicæ ecclesiæ instituto, dñica
Iesu Chri passio tãtopere hoibus vel hodierna die à diuini verbi ꝑconibus exhibeat & isigat
subridẽtes & subsannãtes iteri piã Chrifideliũ cũ Chro olim passo cõpassiõem, ꝑinde vel
Chriano homini minus accõmodã & necessariã. Porro & si eiusmodi deplorati hoies na
Roma.1 tura ipsa & rõne facile suæ ꝑfidę stultitiæ atq; ĩpietatis temerariæ, adeo cõuincant, vt pe
ne sancti & iusti sit suos illos relinqre fatuo errori ꝙ eos coarguere. Nimiꝝ ꝙ iuxta aplm
Esa.6 in suis cogitatiõibus euanuerint, sitq; cor eoꝝ insipiẽs obscuratũ, q incrassato eoꝝ corde
Matth.13 auribus grauiter audiũt, oculos suos claudũt, ne qñ videãt oculis, & auribus audiãt & corde
Acto.28 intelligãt & cõuertant & sanent, attñ qa hac in re nõ minus vnà cũ Aplo Græcis & Barba
ris, sapiẽtibus & insipiẽtibus debitores sumus, haud grauabimur, deo dãte, & ꝓ pistis in dei
1.Cor.9 maximi gloriã in nostriq; oim salutẽ paucis rem agere, qbus si nõ oẽs saltem aliquot, deo
miserãte, ad suã mẽtẽ sunt redituri. Nã & ipsi cũ nõ Paulo recusamus fieri infirmis ifirmi vt
infirmos lucrifaciamus, q & oibus oia fieri cupimus, vt oẽs salui fiãt. Quales certe futuros
nõ dubitamus, si audire nõ neglexerint, ꝗ verba nri thematis apto habẽt & admonẽt.

¶O vos oẽs q trãsitis ꝑ viã, attẽdite & videte, si ẽ dolor siñs, sicut dolor meus. Quibus C
etem̃ verbis Chrs dñs, de ꝗ oẽs sunt scripturæ & ꝓphetæ, ꝑ ꝓphetã Hieremiã ꝑinde atq;
1.Timot.2 in ara crucis nra salute pendẽs, om̃es quotqt sumus in hac lachrymaꝝ valle hoies hortat,
Luce.19 Primo, vt eius attẽdamus & videamus passionẽ. Scdo, vt qualis ac quãta sit, ꝓpẽdamus, fle
1.Timot.1 bili voce illo dicẽte: O vos oẽs q transitis per viam &c. Qui transeunt per viam? Nimiꝝ
Esa.53 oẽs hoies, quos ille vult saluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis ꝑuenire, q venit saluũ facere
1.Pet.2.3 quod perierat, q à patre de cœlo missus vt pctõres redimeret q pctã nostra, vt scribit Pe
trus post Esaiã: Hodie ꝑtulit in corpe suo sup lignũ, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus
cuius liuore sanati sumus. Isti nimiꝝ sumus, q trãsimus ꝑ viam dño Iesu Chro in cruce pẽ
2.Cor.5 dente, qñquidẽ, Apostolo scribente: Dum sumus in hoc corpe, à dño peregrinamur, &
Heb.11 transimus locũ hic manentẽ nõ habentes, q & peregrini sumus & hospites sup terrã. Nos
(inquã) monet hodie dñs, vt suæ recordemur passionis, non qdẽ obiter & ꝑfunctorie, sed
ex aio simul & corpe. Id qd satis apparet ex verbis dñi, attẽde dicẽtis, & vide, quę dictio- D
nes sunt repẽtinæ ꝓpter admonitiõis vehemẽtiã. Sic sane Aplus Chri passionẽ attẽdit &
Galat.6 vidit, quũ ait: Ego em̃ gero stigmata dñi Iesu Chri in corpe meo, q certe adeo ex animo
1.Cor.2 semꝑ habuit in memoria tãdẽ passionẽ, vt ad Galatas dicere nõ dubitauit. Mihi aũt absit
gliari, nisi in cruce dñi nri Iesu, q & ad Corinthios ait: Nõ em̃ iudicaui me scire aliqd iter
vos, nisi

vos, nisi Iesum Chr̃m & hũc crucifixũ. Ille nimirũ recte ac vere attẽdit & vidit, vtpote cor de & aio, Chr̃i passionẽ, memor dolorosæ vocis Iesu Chr̃i, hodie dicẽtis: O vos oẽs &c. quẽ & ipsi imitari debemus, maxie dño ipso hortante & qdẽ nõ frustra, sed ꝓpter multa.

D ¶ Prio, ob naturã cõpassiõis q̃ monemur, vt mẽbra mẽbris cõpatiamur, quũ chr̃s caput nr̃m & sic pricipale sit mẽbrũ, authore ap̃lo, q & ait: Etsi qd patit vnũ mẽbrũ, cõpatiũt & oia mẽbra. 1. Cor. 12

E ¶ Scd̃o, vt Chr̃i Iesu imẽsam, ieffabilẽq; erga nos amorẽ agnoscamus, q nr̃i causa tãta passus sit. Eo ipso dicẽte: Hoc est pceptũ meũ, vt diligatis inuicẽ, sicut dilexi vos. Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, q̃ vt aiam suam ponat pro amicis suis. Ego aũt, inqt paulo ante, sum pastor bonus, & aiam meã pono pro ouibus meis. Hinc Euãgelistas: In hoc cognouimus charitatem dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit. Iohan. 15 Iohan. 10 1. Iohan. 3

F ¶ Tertio, vt tãtã ei⁹ in nos charitatẽ agnoscẽtes illi simus grati, id q̃d maxie expostulat à nobis: q̃squidẽ grãs illi agere debemus, q̃d & tanta pro nobis sustinuerit. Hinc Dauid in spũ in psona vniuscuiusq; hois pij ad Chr̃m ait: Quid retribuã dño, pro oibus quæ tribuit mihi? Calicẽ salutaris accipiã, & nomen dñi inuocabo. Vota mea dño reddã corã omi populo eius. Tibi sacrificabo hostiã laudis, & nomen dñi inuocabo. Propterea Ap̃lus inqt: Grãs agẽtes semp pro oibus in noie dñi nostri Iesu Chr̃i deo & patri. Et alibi: Sine intermissione orate, in omnibus grãs agite. Hæc est eñi voluntas dei in Christo Iesu. Psal. 115 Ephe. 5 1. Thess. 5

G ¶ Quarto, vt hoc magis atq; magis vitia detestemur, propter quæ tanta passus sit dñs: Hinc Ap̃lus: Sic & Chr̃us ait, semel oblatus est ad multorũ exhaurienda pctã. Esaias: Ipse autem vulneratus est propter iniqtates nostras, attritus est propter scelera nostra. Hebr. 9 Esa. 53

H ¶ Quĩto, ꝓpter ei⁹ passiõis vtilitatẽ: nẽpe q̃ ille nr̃am ẽ opat⁹ salutẽ, & ad vitã æternã à ppetua morte nos redemit, dicẽte Paulo: Qui dedit semetipm ꝓ nob, vt nos redimeret ab oi pctõ. Et alr̃: Vn⁹ eñi deus, vn⁹ & mediator dei & hoim hõ Chr̃s Iesus, q dedit redẽptionẽ semetipm ꝓ oibus. Et in Apoca. Qm̃ occisus es, & redemisti nos deo in sanguine tuo. Titũ. 2 1. Timo. 2 Apoc. 5

I ¶ Sexto, vt eius passionis pie memores, & ipsi facilius toleremus passiones huiusq; mũdi tribulationes & tentationes. Sic Petrus ait: In hoc enim vocati estis, quia & Chr̃us passus est pro nobis, vobis relinquens exẽplũ vt sequamini vestigia eius. Et Apostolus: Quia vobis donatum est pro Christo, non solum vt in eum credatis, sed vt etiã pro illo patiamini. 1. Petr. 2 Phil. 1

K ¶ Septimo, vt ei⁹ tã amarę passiõis memoria, recitatiõeq; admoniti, illi cõpatiamur, & cõpatiẽtes, cõreguem⁹. Hic Ap̃ls: Ipse eñi spũs testimoniũ reddit spũi nr̃o, q̃d sum⁹ filij dei. Si ãt filij dei & hęredes, hęredes qdẽ dei, cohęredes ãt Chr̃i si tñ cõpatimur, vt & cõglorificemur. Et ad Timo. Fidelis (inqt) sermo. Nã si cõmorati sum⁹ & cõuiuem⁹, si sustinebim⁹ & cõregnabim⁹. Videtis ergo (charissimi frẽs) quã nõ sit frustra, sed maxie salutare ac pficuũ, Iesu Chr̃i & audire & memorare passionẽ. Vñ factũ, q̃d tãtope ad eãdẽ passionẽ attẽdẽdã corde & vidẽdã dñs p pphetã oẽs, q trãseũt p viã, inhortatus ẽ: nimirũ, q voluerit nos olim eorũ, q̃ dicta sunt, imo & multorũ aliorũ bonorũ fieri participes, suãq; passionẽ in nobis nequaq̃ frustratũ iri, q̃ certe ꝓrsus frustraret, si min⁹ illi⁹ ex aio essem⁹ memores, sed qdẽ ingrati. Nihil sane ẽ ad faciẽdã vocationẽ nr̃am certã adeoq; electionẽ ad vitã æternã melius, efficaciusq; pia de Iesu Chr̃i passiõe, recordatiõe atq; meditatiõe. Sane (inq̃) nihil ẽ deo gratius, nihil saluti hoĩs cõducibilius q̃ crucẽ dñi baiulare, illiq; portãdo auxiliari p freqntẽ & deuotã in corde recordationẽ & cõpassionẽ, p crebrã in ore & supplicẽ grãrũ actionẽ, p verã & nõ hypocriticã ĩ corpe flagellationẽ & castigationẽ. Ita qdẽ, vt saluatori nr̃o corde sim⁹ & ore & ope grãs agẽtes, ita eñi fiet, vt vere sim⁹ Chr̃iani, si vere ad hũc modũ dilexerim⁹ Chr̃m, q & nos ipe pariter sic dilexit, ad quẽ sic redamãdũ hortat Iohãnes dicẽs: Filioli mei, nõ diligamus verbo neq; lingua, sed ope & veritate. Talis sane Iesu Chr̃i dilectio, q̃ vel solũ ex pia freqntiq; dñicæ passiõis meditatiõe subnascit, vera ẽ via, p quã itur, vera porta, p quã igredimur ad optatũ finẽ. Quis eñi ignorat p piã, fructiferãq; Chr̃i passionẽ, electorũ nobis spũaliũ bonorũ materiã copiosissime ministrari? Vbi eñi (q̃so) nr̃a ẽ gloriatio, vbi spes & lętitia nr̃i cordis, nisi in Chr̃o Iesu vnico & summo vere bono & in cruce eius, i. in ptiosissimo eius passiõis thesauro, in q̃ abscõditi sunt oẽs thesauri sapiẽtiæ, sciæ, virtutis, cõsolatiõis. Siqdẽ vera dñicæ passiõis meditatio indoctissimũ quẽq; reddit doctissimũ, ex imperitis facit magistros, magistros dico nõ sciæ, quę inflat, sed charitatis q̃ ædificat. Hinc felix ille, ijdemq; gloriosissimus doctor & ap̃lus Paulus, q in tertiũ raptus coelũ ea audiuit arcana, q̃ homini nõ licet loqui mellifico quodã cordis affectu. Nihil (inqt) arbitratus sum me scire inter vos, nisi Iesum Chr̃m, & hũc crucifixũ. O vere excellens, salutarisq; scia, quæ nimirũ vniuersa, quæ ad salutẽ sunt necessaria, pdocet, mũdi cõtemptũ vbiq; amorẽ vnice psuadens. Hæc est illa eminens scia, propter quã Ap̃lus oĩa detrimentũ esse existimauit, & vt stercora arbitratus est. Atq; vtinã (frẽs in dño dilectissimi) hãc illam oĩa salutis sciam hodie cũ Paulo pdiscatis, vt & quisq; aliqñ vestrum cũ illo dicere possit: Nihil arbitratus sum me scire inter vos, nisi Iesum Chr̃m, & hũc crucifixum. Rom. 8 2. Timo. 2 1. Iohan. 3 Coloss. 2 1. Cor. 8 2. Cor. 12 Phil. 3 1. Cor. 2

Id quod

Idq̃d futuꝝ spero si Iesu Chr̃i dei nr̃i ac vnici redẽptoris amarã passionẽ eatenus attẽde
ritis & videritis, q̃tenus ipe in themate nr̃o monet, inquens: O vos oẽs q̃ trãsitis p viã attẽ-
dite & videte. s. corde, verbo & facto, si est dolor similis sicut ẽ dolor meus. Vult etẽm vt suã
sic meditemur passionẽ, vt plane, nullã ea maiorẽ vnq̃ nec fuisse nec futurã intelligamus.

Matth. 27 ¶Talẽ vero illã fuisse & tãtã intelligemus, vbi cõsiderauerimus ex aino qdẽ. Primo, q̃d L
Marc. 15 Chr̃s dñs in sua illa passiõe oĩbus suis sit rebus & vestibus nudatus & spoliatus, vt nec inte
Psal. 21 rim reliq̃rint illi fẹmoralia, id q̃d nunq̃ alicui, vel quãlibet malo latroni factũ legim⁹. Postq̃
Gene. 3 aũt (ait Euãgelista) crucifixerũt eũ, diuiserũt vestimẽta eius, fortẽ mittẽtes, vt impleret p
Prophetã dictũ &c. Vide igit hõ, vt & ipe crucẽ dñi ascẽsurus, nudus ascendas, seculum,
vti Chr̃us victurus seculi adiumẽta nõ quæras. Victus est Adã, qui vestimenta quæsiuit,
vicit ille, qui tegumẽta deposuit. Talis ascendas, qualis es (authore deo) natura formatus.
Talis in paradiso homo primus habitauit, talis ad paradisum homo secũdus intrauit.

¶Scdo, q̃ fuerit impie, turpiter, impudẽter, & plurifariam derisus, subsannatus, contẽ- M
ptus. Siqdẽ vt latro sit traditus, captus, ligatus, velatus, cõsputus, alapis & colaphis cæsus,
veste alba illusus, purpura in opprobriũ idutus, spina coronatus, arũdine p sceptro insi-
gnit⁹, derisorie adorat⁹ & salutat⁹ rex Iudæoꝝ. Et tot deniq; ac tãtis illusiõib⁹ scõmatis, de
risiõibus, cõtumeliis, iniuriisq; affectus vt credi par sit, euãgelistas tot & tãtas breuitatis &
Psal. 2 turpitudinis cã nõ descripsisse, nec oẽs nisi in extremo die iudicii patefactum iri, qñ dñs in
Psal. 108 glĩa maiestatis suæ veniet. Adeoq; vt & ipe q̃rul⁹ de se p pphetã dicit: Ego ãt sum vermis
Esa. 53 & nõ hõ, opprobriũ hoim & abiectio plebis. Oẽs vidẽtes me, deriserũt me, locuti sunt labiis
& mouerũt caput. Tã pfecto derisus, despectus & cõsputus ẽ, vt de eo dixerit Esaias: Nõ ẽ
spẽs ei neq; decor. Et vidim⁹ eũ, & non erat aspect⁹, & desiderauim⁹ eũ despectũ, & nouissi

¶Accedit cumulo irrisiõis, verecũdiæ, cõfusiõis & ignominiæ. Locus ipe (mũ viroꝝ. N
& tp̃s passiõis. Vbi (quæso) tot & tã nephãda Chr̃us ptulit? Nimiꝝ in patria, inter cogna
tos & notos, in Hier̃m, in ciuitate regia & famosa & populosa, extra portã, in loco Cal-
uariæ, loco (inquã) punitiõis fœtido, immũdo, abiecto, vbi malefactores pessimi quiq; oc
cidebant, in medio latronũ, in cruce pinde ad spectaculũ eleuatus, flentibus amicis & in-
sultãtibus sine cõpassiõe aliqua inimicis. Qñ talia (quæso) passus est? In paschate summa vt-
Luc. 23 pote Iudæoꝝ solẽnitate, ad quã nõ solũ ex Iudæa, sed ex diuersis gentium natiõibus ma-
xima confluebat multitudo, ea die ad Chr̃i crucifixionẽ haud secus atq; ad famosum spe
ctaculũ vndecũq; cõcurrẽs, cui dñs Iesus Chr̃us ludibrio factus est & turpi spectaculo.

¶Tertio cõsideremus quãtã corpis pœnã & afflictionẽ sustinuerit? Et sane monet nos O
hodie thema, dicẽs: si est similis dolor sicut dolor meus &c. vult eñ passionẽ suã oĩbus oĩm
martyꝝ passiõibus fuisse acerbiorẽ, & creditu qdẽ dignissimũ, quũ eñ caro Chr̃i beatissi-
Esaie. 1 ma certo fuerit & mũdissima & tenerrima, certũ est passionẽ in ea fuisse acerbissimã & ma
Psal. 21 ximã, quæ etiã ipo qdẽ facto pene Infinita fuit & prorsus continua, vt verissime de Chr̃o
passo dici possit hoc Esaiæ: A plãta pedis vsq; ad verticẽ, nõ est in eo sanitas. Hinc de se-
ipso p Prophetã Chr̃us: Sicut aqua (inq̃t) effusus sum, & dispersa sunt oĩa ossa mea. Factũ
est cor meũ, tanq̃ cẹra liquescẽs in medio vẽtris mei. Aruit tanq̃ testa virtus mea, & lin-
gua mea adhæsit faucibus meis, & in puluerẽ mortis deduxisti me. Sane talẽ ipm dñm no
strũ benedictũ fuisse, inueniemus vbi eius à principio passiõis modũ cõsiderauerimus, cu-
ius nimiꝝ dolor citra aliquã fuit pausam. Ipsum eñ dñm bñdictũ alius tradit, alius cõpre
hẽdit, alius ligat, alius ducit, alius ipellit, alius exclamat, alius insurgit, alius vexat, alius cir
cũuoluit, alius iterrogat, alius cõtra eũ falsum testimoniũ dicit, alius accusat, alius deludit,
alius blasphemat, alius in eũ expuit, alius oculos velat, alius in faciẽ cẹdit, alius colaphizat,
alius veste alba induit, alius spernit, alius ad columnam eum ducit, alius dum ducitur, p-
cutit, alius vociferat, alius eũ insultãter ad vexãdum suscipit, alius in eũ impetũ facit, alius
expoliat, alius ligat ad colũnã, alius flagellat, alius eũ pupura in cõtumeliã vestit, alius spi
nis eũ coronat, hæc & hoc gen⁹ turpissima opprobria & tormẽta nõ solũ alius, sed alii plu
rimi intulerũt. Sane ducit ille atq; reducit de iudicio in iudiciũ, de opprobrio in oppro-
Psalmo. 2 briũ, de supplicio in supplicium, spernit & reprobat, voluit & circũflectit huc atq; illuc tanq̃
stultus atq; ibecillis, imo tanq̃ latro & turpissimus malefactor. Astãt cõtra eũ ptinacissime
pricipes, scribæ & pharisæi & millia ppl̃i. Acclamat ab oĩb⁹ vnanimiter & incessanter cru
cifigat. Crux hæreris ei⁹ iã fractis & laceratis iponit, in q̃ crucifigat. Cõcurrũt vndiq; ciues
Psal. 68 & aduenę tã maximi q̃ ifimi, potatores & lusores, nõ ad cõpatiẽdũ sed deridẽdũ. Nemo ẽ
q̃ eũ recognoscat, sed luto & imũditiis eũ impetũt & affligũt. Et dũ suã portat ignominiã
factus ẽ illis in parabolã. Cõtra eũ loq̃bant, q̃ sedebãt in porta, & in eũ psallebãt, q̃ bibebãt
vinũ. Impellit & anxiat, trahit & accelerat, sicq; fatigat⁹, flagellat⁹, cruciat⁹, macerat⁹ &
opprobriis saturat⁹, nec dat vlla qes, nisi q̃ fuit crucifixio & lect⁹ doloris, qa certe tãt⁹ fuit
Psal. 68 vt & ipe p pphetã hodie lamẽtatus sit. Intrauerũt aq̃ vsq; ad aiam & suas in me linguas &
manus exacuerunt.

¶Quam

P ¶Quàm ergo bene hortat hodie, inquiēs: O vos oēs, qui trāsitis, &c. Accedit immēso Esa.53
dolori, q istā intolerabilia passus sit, qui (vt oēs docent scripturæ) innocēs manibus est & Gene.
mūdo corde, q peccatū nō fecit, nec inuētus est dolus in ore eius. Qui fecit cœlū & terrā, Heb.4
mare, & oīa quæ in eis sunt. Qui cūcta creauit, tenet, regit, & protegit. Cui oīa nuda sunt Psal.33
& aperta, q vult oēs hoīes saluos fieri, q cæcos illuminauit, surdos audire fecit, mutos loq, 1.Timot.
claudos fieri rectos, leprosos mūdauit, debiles restituit, infirmos curauit, mortuos resusci Marc.7
tauit. Et oīa deniq; bñ fecit: nimirū ipse dei filius, deus verus, summe potēs, sapiēs & bon°.

Q ¶Accedit q́q; dolori, q tam nephanda & crudelia nō ab extraneis, sed à suis & domesti
cis passus sit, nec à quibuslibet vicinis & notis, sed à filijs & fratribus, vtiq; à Iudæis, q̄s sæ- Matth.15
pe filios vocat & fratres, alibi dicēs: Nō est bonū sumere panē filiorū & mittere canib°. Et Luc.19
rursus ad patrē: Narrabo nomē tuū fratribus meis. s. Iudæis, ex qbus erat secūdū carnem. Psal.21
Hinc ipse in psal. Amici mei & proximi mei aduersus me appropinquauerūt & steterūt. Psal.73
Et in Esaia: Filios enutriui & exaltaui, ipsi aūt spreuerūt me. Et in Cāticis: Filij matris meæ Esaiæ.
pugnauerūt cōtra me. Et p pphetā: Qm̄ si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem Canti.1.
vtiq;. Et si is qui oderat me, sup me magna loquutus fuisset, abscondissem me forsan ab Psal 54
eo. Tu vero vnanimis, dux meus & notus meus. Qui simul dulces mecū capiebas cibos.

R ¶Accedit postremo, q tā nefanda p ingratissimis pctōribus sustinuit, dicēte Aplo: Ob- 2.Cor.5
secramus p Chro, recōciliamini deo. Eū q nō nouerat pctm̄, pro nobis pctm̄ fecit, vt nos
efficeremur iustitia dei in ipso. Siqdē ait Petrus post Esaiā: Peccata nra ipse ptulit in cor 1.Pet.2
pore suo sup lignū. Ipse aūt vulnerat° est ppter iniquitates nras, attritus est ppter scelera Esa.53
nra. Hinc ipsemet suorū impietatē, crudelitatē, ingratitudinē nō sine summo animi dolore
cōsiderās, hodie ait: Popule meus, qd feci tibi, aut in q̄ cōtristaui te? rñde mihi. Quia eduxi Michę.6
te de terra Aegypti, parasti crucē saluatori tuo. Quia duxi te p desertū q̄draginta annos,
& māna cibaui te, & itroduxi te ī terrā satis optimā, parasti crucē saluatori tuo. Quid vltra Exod.16
debui facere tibi, & nō feci? Ego qdē plātaui te vineā meā speciosissimā, & tu facta es mihi Esa.5
nimis amara: aceto nāq; felle mixto sitim meā potasti, & lācea pforasti latus saluatori tuo. Hiere.2

¶Hæc saue, hoćq; genus alia sunt, q̄ cōferūt ad verā, piá́q; Iesu Chri passiōis meditatio
nē, ad quā hodie hortat idē, inquiēs: O vos oēs, q trāsitis p viā, &c. Quæ vt clare & vere
sub oculos veniāt adeó́q; sub corda descēdāt, audiēda ē veridica de ijs historia, à q̄tuor euā
gelistis cōcorditer, spū sancto dictāte, memoriæ prodita, quā vt eo facilius & memoret, &
obseruet, iuxta diei partes deducemus. A primo Completorio (q̄d dicunt) auspicaturi.

HOMI. XXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.26.27. Marc.14.15. Luc.22.23. Iohan.18.19

In ferijs dominicæ parasceues, in passione domini.

M. ¶Circiter horam primam Completorij.

A

Acta cœna (de qua pridie diximus) nouissima, Et hymno dicto. Matth.26
Ioh. Egressus est Iesus cū discipulis suis trans torrentē Cedron. Iohan.18
Luc. secundū cōsuetudinē in montē oliuarū. Naus. Locū à tumul
tu hoīm vacuū, & sic orationibus atq; cōtemplationibus aptum,
dño dicēte: Tu cū oraueris, intra in cubiculū tuū, & clauso ostio,
ora patrē tuū in abscondito, & pater tuus q videt in abscondito,
reddet tibi. Præterea, vt hoīs salus in horto inciperet, q̄ in horto
perdita est. M. Venit in villā Gethsemani. I. vbi erat hortus, in Matth.6.
quē intrauit ipse & discipuli eius. Sciebat aūt & Iudas, q tradebat
eū, locū, q frequēter Iesus cōuenerat illuc cū discipulis suis. M.
Tunc dixit discipulis suis: Sedete hic, donec vadā illuc & orē. Et adsumpto Petro & duo-
bus filijs Zebedæi, cœpit cōtristari & mœstus eē. R. pauere & tædere. Et ait illis: Tristis ē
aīa mea vsq; ad mortē. Sustinete hic & vigilate. N. Timuit timore naturali & humano. s.
mortē, nō fugitiuo: siquidē oblatus est, q voluit. M. Mecū. L. Et orate, ne intretis in ten Esa.53
tationē. Et ipse. M. progressus pusillū. L. auulsus ē ab eis, q̄tū iactus ē lapidis, & positis ge
nibus. R. procidit sup terrā. M. in faciē suā. R. orabat, vt si fieri posset, trāsiret ab eo hora,
& dixit: Abba pr, oīa tibi possibilia sunt. L. Si vis. R. trāsfer calicē hūc à me. Sed nō q̄d ego
volo, sed q̄d tu. M. Et venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormiētes, & dicit Petro.
R. Simon dormis? M. Sic nō potuistis vna hora vigilare mecū, vigilate & orate, vt nō in-
tretis in tētationē. Spūs qdē prōptus est, caro aūt infirma. Iterū secūdo abijt & orauit, di-
cens: Pater mi, si nō pt hic calix trāsire, nisi bibā illū, fiat volūtas tua. Et venit iterū & inue
nit eos dormiētes. Erāt em̄ oculi eorū grauati. R. & ignorabāt qd rñderent ei. M. Et reli-
ctis illis, abijt iterū, & orauit tertio eūdē sermonē, dicēs. L. Apparuit aūt illi angelus de cę
lo cōfortās eū, & factus in agonia prolixius orauit. Et factus ē sudor eius sicut guttę san-

guinis decurrētis in terrā. Et quū surrexisset ab oratione, & venisset ad discipulos suos. R. tertio. L. inuenit eos dormiētes præ tristitia, & ait illis: Quid dormitis? M. Dormite & requiescite. R. Sufficit. M. Ecce appropinquabit hora, & filius hoīs tradet in manus peccatorū. Surgite, eamus, Ecce appropinquabit, q me tradet. R. Ecce, q me tradet, prope est. Et adhuc eo loquēte. M. Ecce. R. Iudas Iscarioth vnus de duodecim. I. Et cū accepisset cohortē, & à pōtificibus & pharisæis ministros, venit, &. M. cū eo turba multa missi à principibus sacerdotū. R. & scribis & senioribus, & cū gladijs & lignis. M. & fustibus. I. cū laternis, facibus & armis. M. Qui aūt tradidit eū, dedit eis signū, dicēs: Quēcunq; osculatus fuero, ipse est, tenete eū. R. & ducite eū caute. L. Et antecedebat eos, & appropinquauit Iesu, vt oscularet eū. M. Et cōfestim. R. cū venisset, statim accedēs ad eū, ait. M. Aue rabbi, & osculatus est eū. Dicit illi Iesus: Amice, ad qd venisti? L. Iuda, osculo filiū hoīs tradis? I. Iesus aūt sciens oīa, q̄ ventura erāt sup eū, processit & dixit eis: Quē quæritis? Rñderūt ei: Ie

Iohan. 17 sum Nazarenū. Dicit ei Iesus: Ego sum. Stabat aūt & Iudas, qui tradidit eū, cū ipsis. Vt ergo dixit eis, ego sum, abierūt retrorsum & ceciderūt in terrā. Iterū ergo interrogauit eos: Quē quæritis? Illi aūt dixerūt: Iesum Nazarenū. Rñdit Iesus: Dixi vobis, quia ego sum. Si ergo me q̄ritis, sinite hos abire, vt impleret sermo, quē dixit: Quia q̄s dedisti mihi, nō perdidi ex eis quenq̄. M. Tunc accesserunt & manus iniecerūt in Iesum, & tenuerunt eum.

¶L. Videntes aūt ij, q circa ipm erāt, qd futurū erat, dixerūt: Dñe, si pcutimus in gladio? B
Rñdēs aūt Iesus, ait: Sinite vsq; huc. I. Simon ergo Petrus. M. vnus ex ijs, q erāt cū Iesu. I. habēs gladiū. M. extēdēs manū. I. eduxit eū, & pcussit pontificis seruū, & abscidit auriculā eius dextrā. Erat aūt nomē seruo Malchus. Dicit ergo Iesus Petro: Mitte gladiū tuū in vaginā. Calicē quē dedit mihi pr̄, nō vis, vt bibā illū? M. Oēs em̄, q acceperint gladiū, gladio peribūt. An putas, q nō possum rogare patrē meū, & exhibebit mihi plus q̄ duodecim legiones angelorū? Quō ergo implebunt scripturæ, q sic oportet fieri. L. Et cū tetigisset auriculā eius, sanauit eū. M. In illa hora dixit Iesus turbis. L. ad eos, q venerant ad se, principes sacerdotū, & magistrat⁹ tēpli, & seniores. M. Tanq̄ ad Latronē existis cū gladijs & fu

Esaiæ. 53 Psal. vbiq; Oēs quidē scripturæ, de Chri tanta passione scripserūt. Iohan. 11 stib⁹ cōprehēdere me. L. cū q̄tidie fuerim vobiscū in tēplo. M. docēs. L. nō extēdistis manus ī me. M. & nō me tenuistis. L. Sed hæc ē hora vr̄a & potestas tenebrarū. M. Hoc aūt totū factū est, vt implerent scripturæ pphetarū. Tūc discipuli oēs, relicto eo, fugierūt. R. Adolescēs aūt quidā sequebat eū, amictus sindone sup nudo & tenuerūt eū, at ille reiecta sindone, nudus pfugit ab eis. I. Cohors aūt & tribun⁹ & ministri Iudæorū cōprehēderūt Iesum, & ligauerūt eū & adduxerūt eū ad Annā primū. Erat em̄ socer Caiphę, q erat pōtifex anni illius. Erat aūt Caiphas, q cōsiliū dedit Iudæis, q expedit vnū hoiem mori p pplo.

¶Sequebatur aūt Iesum Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus aūt ille erat notus C
pōtifici, & intrauit cū Iesu in atriū pontificis. Petrus aūt stabat ad ostiū foris. Exiuit ergo discipulus, q erat notus pōtifici, & dixit ostiariæ, & introduxit Petrū. Dixit ergo Petro ancilla ostiaria: Nunqd & ex discipulis es hois istius? Dicit ille: Nō sum. Stabant aūt serui & ministri ad prunas, q frigus erat, & calefaciebāt se. Erat aūt cū eis & Petrus, stans, calefaciens se. L. Quē cū vidisset ancilla q̄dā sedentē ad lumē, & eū fuisset intuita, dixit: Et hic cū A
illo erat. At ille negauit eū. M. corā oibus, dicēs. L. Mulier, nō noui illū. R. neq; scio, neq; noui qd dicas. Et exijt foras ante atriū, & gallus cantauit. ¶I. Pontifex ergo interrogabat Iesum de discipulis suis, & de doctrina eius. Rñdit ei Iesus: Ego palā loquutus sum mūdo, ego semp docui in synagoga & in tēplo, q̄ oēs Iudæi cōueniūt, & in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas? Interroga eos q audierūt, qd locutus sum ipsis. Ecce ij sciunt, qd dixerim ego. Hæc aūt cū dixisset, vnus adsistēs ministrorū, dedit alapā Iesu, dicēs: Sic rñdes pōtifici? Rñdit ei Iesus: Si male locutus sum, testimoniū perhibe de malo. Si aūt bene, qd me cædis? Et misit eū Annas ligatū ad Caiphā pontificē. M. principē sacerdotū, vbi. R. conuenerunt oēs sacerdotes & scribæ. M. & phariseī. R. & seniores. D

¶Petrus aūt à lōge secutus est eū vsq; intro in atriū summi sacerdotis. L. Et accēso igne E
in medio atrij, & circū sedētibus illis, erat Petrus in medio eorū. M. Exeūte aūt illo ianuā, vidit eū alia ancilla. Et ait ijs, q erāt ibi: Et hic erat cū Iesu Nazareno. L. Et post pusillum alius vidēs eū, dixit: Et tu de illis es? I. Dixerūt ergo ei: Nunqd & tu ex discipulis eius es? Petrus vero ait. L. O hō, nō sum. M. Et iterū negauit eū cū iuramēto, qa nō noui hoiem. Et post pusillū. L. interuallo facto q̄si horæ vnius. M. accesserūt, q stabāt, & dixerunt Petro: Vere & tu ex illis es, nā & loquela tua te manifestū facit, nā & Galilæus es. I. Dicit ei vnus ex seruis pōtificis, cognatus eius, cuius abscidit auriculā: Nōne ego te vidi in horto cū illo? Iterū ergo negauit Petrus. M. Tūc cœpit. R. anathematizare. M. detestari & iurare, qa nō nouisset hoiem. R. istū, quē dicitis. M. Et cōtinuo. L. adhuc eo loquēte. R. statim gallus iterū cātauit. L. Et cōuersus dñs respexit Petrū. Et recordatus est Petrus verbi dñi. M. Iesu, q̄d dixerat, priusq̄ cātet gallus, R. bis, ter me negabis. M. Et egressus foras, fleuit amare.

¶Prin-

F ¶Principes aũt sacerdotũ. R. summi sacerdotes, & omne consilium quærebant. M. fal-
sum testimoniũ cõtra Iesum, vt eũ morti traderẽt, & non inuenerunt, cũ multi falsi testes Iohan. 2
accessissent. R. Et cõueniẽtia testimonia nõ erãt. M. Nouissime aũt venerũt duo falsi testes,
& dixerũt, Hic dixit. R. Ego dissoluã tẽplũ hoc manufactũ, & post triduũ aliud nõ manu-
factũ ædificabo, Et nõ erat cõueniens testimoniũ illorũ. Exurgens aũt summus sacerdos
in mediũ, interrogauit Iesum, dicẽs: Nõ respondes quicq̃ ad ea, q̃ tibi obijciunt ab ijs. M.
q̃isti aduersum te testificant? Iesus aũt tacebat. R. & nihil rñdit. M. Et princeps sacerdo-
tũ ait illi: Adiuro te p deũ viuũ, vt dicas nobis, si tu es filius dei. R. bñdicti. M. Dixit illi Ie-
sus: Tu dixisti. R. Ego sum. M. Veruntamẽ dico vobis: Amodo videbitis filiũ hoĩs seden
tẽ à dextris virtutis dei, & veniẽtẽ in nubibus cœli. Tũc princeps sacerdotũ scidit vestimẽ
ta sua, dicẽs: Blasphemauit, q̃d adhuc egem⁹ testibus? Ecce nũc audistis blasphemiã. Quid
vobis videt? R. Qui oẽs cõdẽnauerũt eũ, reũ esse mortis. L. Et viri, q tenebãt eũ, illudebãt
ei, cędẽtes. M. Tũc. R. cœperũt quidã cõspuere. M. Expuerũt eñi in faciẽ eius. L. & velaue
rũt eũ, & pcutiebãt faciẽ eius. M. & colaphis eũ ceciderũt. Alij aũt palmas in faciẽ eius de-
derũt, dicẽtes: Prophetiza nobis Chr̃e, qs est q te pcussit? L. Et alia multa blasphemãtes
dicebãt in eũ. Hæc hactenus à primo Cõpletorio, p̃q; totã noctẽ vsq; ad mane facta sunt.

¶A Matutino tempore.

G ¶M. Mane aũt facto, conciliũ inierunt oẽs principes sacerdotũ, & seniores populi. L.
& scribæ. M. aduersus Iesum, vt eũ morti traderẽt. L. Et duxerunt illũ in cõciliũ suũ, dicen
tes: Si tu es Christus, dic nobis. Et ait illis: Si vobis dixero, nõ creditis mihi. Si aũt interro
gauero, nõ rñdebitis mihi, neq; dimittetis. Ex hoc aũt erit filius hoĩs sedẽs à dextris virtu-
tis dei. Dixerunt aũ[t] [oẽ]s: Tu ergo es filius dei? Qui ait: Vos dicitis, q a ego sum. At illi di-
xerunt: Quid adhu[c de]sideramus testimoniũ? Ipsi eñi audiuimus de ore eius. L. Et sur-
gens omnis multitu[do] eorũ, duxerunt illum. M. vinctum. I. à Caipha in prætorium.

¶A prima hora dei.

H ¶M. Et tradiderũt eũ Pontio Pilato p̃sidi. I. Et ipsi nõ introierũt in p̃toriũ, vt nõ cõta-
minarent, sed vt mãducarẽt pascha. Exiuit ergo Pilatus foras ad eos. M. Tunc vidẽs Iu-
das, q eũ tradidit, q̃ dãnatus esset, pœnia ductus, retulit triginta argẽteos principibus sa
cerdotũ & senioribus dicẽs: Peccaui, tradẽs sanguinẽ iustũ. At illi dixerũt: Quid ad nos, tu
videris? Et proiectis argẽteis in tẽplo, recessit, & abiẽs laqueo se suspẽdit. Principes autẽ
sacerdotũ, acceptis argẽteis, dixerũt: Nõ licet eos mittere in carbonã, q a p̃tiũ sanguinis ẽ.
Cõsilio aũt inito, emerũt ex ipsis agrũ figuli, in sepulturã peregrinorũ. Propter hoc vo-
catus ẽ ager ille lingua eorũ, Acheldemach, hoc ẽ, ager sanguinis, vsq; ĩ hodiernũ diẽ. Tũc Acto. 1.
adimpletũ ẽ, q̃d dictũ est p Hieremiã p̃phetã dicẽtẽ: Et acceperũt triginta argẽteos, p̃tiũ Hiere. 32
ap̃p̃tiati, quẽ ap̃p̃tiauerũt à filijs Israel, & dederũt eos ĩ agrũ figuli, sicut cõstituit mihi dñs. Zacha. 11.

I ¶Iesus aũt stetit an[t]e p̃sidẽ. I. Et dixit: Quã accusationẽ affertis aduersus hoĩem hunc?
Rñderunt & dixerun[t: S]i nõ eẽt hic malefactor, nõ tibi tradidissemus eũ. Dicit ergo eis Pi Lucæ. 18
latus: Accipite eũ vos, & scd̃m legẽ vestrã iudicate. Dixerũt ergo ei Iudæi: Nobis nõ licet
interficere quenq̃, vt sermo Iesu impleret quẽ dixit, significãs, q̃ morte esset moriturus. L.
Cœperunt aũt illũ accusare, dicẽtes: Hunc inuenimus subuertere gentẽ nostrã, & prohi-
bentẽ tributa dare Cæsari, & dicentẽ, se Chr̃m regẽ esse. I. Introiuit ergo iterũ in p̃toriũ
Pilatus, & vocauit Iesum, & dixit ei: Tu es rex Iudæorũ? Rñdit Iesus: A temetipso hoc di Matth. 28
cis, an alij dixerũt tibi de me? Rñdit Pilatus: Nunq̃d Iudæus sum ego? Gens tua & põtifi Marc. 15
ces tui tradiderũt te mihi. Quid fecisti? Rñdit Iesus: Regnũ meũ nõ est de hoc mundo. Si Lucę. 10
ex mundo esset regnũ meum, ministri mei vtiq; decertarẽt, vt nõ traderer Iudæis, nunc Iohan. 4
aũt regnũ meũ nõ est hinc. Dixit itaq; ei Pilatus: Ergo rex es tu? Rñdit Iesus: Tu dicis, q a
rex ego sum. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundũ, vt testimoniũ perhibeã ve-
ritati, omnis q est ex veritate, audit vocẽ meam. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas?

K ¶Et cũ dixisset, iterũ exiuit ad Iudæos & dixit eis: Ego nullã inuenio causam. L. in hoc Prima ex-
hoĩe. At illi inualescebãt, dicẽtes: Cõmouit populũ, docẽs p vniuersam Iudæã, incipiẽs à cusatio.
Galilæa vsq; huc. Pilatus aũt audiẽs Galilæã, interrogauit, si homo Galilæus eẽt. Et vt co
gnouit, q̃ de Herodis potestate eẽt, remisit eũ ad Herodẽ, q & ipse Hierosolymis erat il-
lis diebus. Herodes aũt viso Iesu, gauisus est valde. Erat eñi cupiẽs ex multo tp̃e videre eũ
eo q̃ audierat multa de eo, & sperabat signũ aliq̃d videre ab eo fieri, interrogabat eũ mul
tis sermonibus. At ipse nihil illi rñdebat. Stabant aũt principes sacerdotũ & scribæ cõstan
ter accusantes eũ. Spreuit aũt illũ Herodes cũ exercitu suo, & illusit indutũ veste alba, & re Secunda
misit ad Pilatũ, Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ista die, Nã antea inimici erãt ad excusatio.
inuicẽ. Pilatus aũt vocatis principibus sacerdotũ & magistratibus & plebe, dixit ad illos:
Obtulistis mihi hũc hoĩem, quasi auertentẽ populũ, & ecce ego corã vobis interrogans,
nullã causam inuenio in hoĩe isto, & ijs, in q̃bus eũ accusatis, sed neq; Herodes, nã remisi

vos ad illũ,& ecce nihil dignũ morte actum est ei.Emendatum ergo illum dimittam.
¶Necesse aũt habebat dimittere eis,p diẽ festũ,vnũ.M.vinctũ quẽ voluissent.R.Quẽcunq; petissent.I.Et dicit eis:Est cõsuetudo vobis,vt vnũ dimittã in pascha.M.Habebãt aũt insignẽ,qui dicebat Barrabas.I.Erat aũt Barrabas latro.L.qui propter seditionẽ quãdã factã in ciuitate & homicidium,missus est in carcerẽ.M.Congregatis ergo illis,dixit Pilatus:Quem vultis dimittã vobis,Barrabam,an Iesum,qui dicit Christus?I.Vultis ergo dimittã vobis regem Iudæorũ?M.Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum. L

¶Tertia hora diei.

Excusa.3 ¶L.Exclamauit aũt simul vniuersa turba,dicẽs:Tolle hũc & dimitte nobis Barrabam. M
Iterũ aũt Pilatus loquutus est ad eos,volẽs dimittere Iesum.At illi succlamabãt,dicentes:
Crucifige,crucifige eũ.Ille aũt tertio dixit ad illos:Quid enim mali fecit?Nullã causam mortis inuenio in eo.Corripiã ergo eũ,& dimittã.I.Tunc apprehẽdit Pilatus Iesum & flagellauit.Et milites.M.prĩdis suscipiẽtes Iesum in prætorio.R.duxerunt eũ intro in atriũ prætorij
M.Cõgregauerũt vniuersam cohortẽ,& exuentes eũ chlamydẽ coccineã,I.veste purpurea circundederunt eũ,& milites plectentes coronã de spinis,imposuere capiti eius.M.& arundinẽ in dextera eius.I.& venerũt ad eũ.M.Et genu flexo ante eũ.R.adorabãt eũ,& illudebãt ei,dicẽtes:Aue rex Iudæorũ.I.Et dabãt ei alapas.M.& expuentes.R.cõspuerunt in eũ.Et.M.acceperũt arundinẽ & percutiebãt caput eius.I.Exiuit iterũ Pilatus foras,& dicit eis:Ecce adduco vobis eũ foras,vt cognoscatis,quod nullã inuenio in eo causam.
Exiuit ergo Iesus portãs spineã coronã,& purpureũ vestimentũ.Et dicit eis:Ecce homo.
Excusa.4 Cũ ergo vidissent eũ pontifices & ministri,clamauerũt,dicẽtes:Crucifige,crucifige eum.
Dicit eis Pilatus:Accipite eũ vos & crucifigite.Ego enim non in eo inuenio causam.Responderũt ei Iudæi:Legẽ habemus,& secundũ legẽ debet mori,quia filiũ dei se fecit.Cũ
Excusa.5 ergo Pilatus audisset hunc sermonẽ,magis timuit.Et ingressus est prætoriũ iterũ,& dicit ad
Iesum:Vnde tu es?Iesus aũt responsum nõ dedit ei.Dicit ergo Pilatus:Mihi non loqueris?nescis quia potestatẽ habeo crucifigere te,& potestatẽ habeo dimittere te?Rñdit Iesus:Non haberes potestatẽ aduersus me vllã,nisi tibi datũ esset desuper.Propterea,qui me N
tradidit tibi,maius peccatũ habet.Et exinde quærebat Pilatus dimittere eũ.Iudæi aũt clamabant,dicẽtes:Si hunc dimittis,nõ es amicus Cæsaris.Omnis enim qui se regẽ facit,contradicit Cæsari.Pilatus aũt quũ audisset hos sermones,adduxit foras Iesum,& sedit pro tribunali,in loco,qui dicit Lithostrotos,Hebraice aũt Gabata.Erat aũt parasceue paschæ,hora quasi sexta.R.hora quasi tertia.I.Et dicit Iudæis:Ecce rex vester?Illi aũt clamabant:Tolle,tolle,crucifige eũ.Dicit eis Pilatus:Regẽ vestrũ crucifigã?Rñderunt pontifi-
Esaie.53 ces:Non habemus regẽ nisi Cæsarẽ.R.Et accusabant eũ summi sacerdotes in multis.M.
Psal.73. Et quũ accusaretur à principibus sacerdotum & senioribus,nihil rñdit.R.Pilatus aũt rursum interrogauit eũ,dicens:Non rñdes quicquã?Vides in quantis te accusant.M.Nõ audis,quãta aduersum te dicunt testimonia?Et nõ respondit ei ad vllũ verbũ.I.Iesus autẽ amplius nihil respondit,ita vt miraretur Pilatus.M.præses vehemẽter.Sedente aũt illo pro tribunali,misit ad eũ vxor eius,dicens:Nihil tibi & iusto illi,multa enim passa sum hodie per visum propter eũ.R.& quũ ascendisset turba,cœpit rogare,sicut semper faciebat illis.M.Principes aũt sacerdotũ & seniores persuaserãt.R.concitauerũt turbã.M.vt peterent Barrabã,Iesum vero perderẽt.Respondẽs aũt præses,ait illis:Quẽ vultis vobis de duobus dimitti?At illi dixerũt,Barrabã.Dicit illis Pilatus:Quid ergo faciã de Iesu,qui di-
Excusa.6 citur Christus?Dicunt oẽs,crucifigatur.Ait illis præses:Quid enim mali fecit?At illi magis instabant,dicẽtes:Crucifigat.L.Instabãt magnis vocibus postulantes,vt crucifigeret,& inualescebãt voces eorũ.M.Videns aũt præses quod nihil proficeret,sed magis tumultus fieret,
Excusa.7 accepta aqua,lauit manus corã populo,dicẽs:Innocẽs ego sum à sanguĩe huius iusti,vos videritis.Et rñdens vniuersus populus,dixit:Sanguis eius super nos,& sup filios nostros
Sententia. Tunc.R.Pilatus volens populo satisfacere,adiudicauit fieri petitionẽ eorũ.L.Dimisit autem illis eũ,qui propter seditionẽ missus fuit in carcerẽ.M.Barrabã.L.quẽ petebant,Iesum vero.R.flagellis cæsum.L.tradidit voluntati eorũ.R.vt crucifigeretur.

¶Consideratio sententiæ contra Iesum.

¶Sane nõ exprimitur sentẽtiæ cõtra Iesum forma ab euangelistis,quæ tamen (vt & in euangelio Nicodemi scribitur) esse talis poterat:Gens tua comprobauit te regẽ,propter- O
L.Illicitas ea præcipio te primũ flagellari secundum principum statuta,deinde in cruce alleuari,&c.O
§.veritas, Pilate,o Pilate,o Pilate,qd agis?Cur times,& timore peruersum iudicas?Ignoras te nõ
ff.de off.p. ex metu,nec ex aliquo humano adfectu id sequi oportere,qd conuenit sequi ex fide eorũ,quæ probabũtur?At quid iure probatũ est?Plane nihil.Nescis contra Iesum testimonia,nõ fuisse conuenientia,ipsosq; testes falsos verba Christi aperto corrupisse?Nunqd blasphemus Christus,qui tam verborũ quam factorũ confessione filius dei fuit & est,quũ ad eum

vox pa

vox patris insonuerit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui? Quid ma
li Iesus egit? de quo Iudas deploratus: Peccaui (inquit) tradens sanguinē iustū. Prohibuit Matth. 3.
ne iura dare Cæsari? qui dixit: Date Cæsari q̄ sunt Cæsaris. Quid agis Pilate? Immemor, Marc. 1.
q̄ dixisti, te nullā in eo causam inuenire ex omnibus, qbus eum accusarunt, sed neq; Hero Lucæ. 3
dem? Nonne scis q̄ per inuidiam eū tradiderint? Nōne quæsisti, qd mali fecit? Cur toties Psal. 2.
eū dimittere quæsisti, vtiq; quia nihil causæ in ipsum inuenisti? Cur eū vti nocentem im Matth. 18
pie, odioseq; damnans, de quo dicis, manus lauans, innocēs ego sum à sanguine huius iu Marc. 12
sti? Cur nō sequutus es coniugē, tibi dicentē: Nihil tibi & iusto illi? At eū regni ipm affe Luc. 20
ctati accusarunt, at falsum esse didicisti, idq; nō esse cōtra Cæsarē, quū tibi, coramq; te Ie Johan. 6
sus confessus est, regnū suum nō esse hinc, nec de hoc mundo. Nonne ad aures tuas perue
nit, quod ipse Iesus cū cognouisset, q̄ venturi essent Iudæi, vt caperent eū, & facerent eū
regem, fugit iterū in montē ipse solus? Præterea quid times Cæsarē, vt propterea innocē
tem morti adiudicas, quē propterea timere debueras, q̄ relicta omni iustitia & æquitate
in Cæsaris ipsius legē peccas, qua ille cauet, inquiens: Sanctius esse impunitū relinqui faci L. absente
nus nocētis, q̄ innocentē damnare. At tu nocētissimo ductus affectu dānas Iesum aperto ff. de pœnis
& tuo omniū iudicio innocentissimū: qui (teste propheta) iniquitatē non fecit, neq; dolus Esaiæ. 53
in ore eius fuit. O Iesu benedicte, ideq; dulcissime dñe, quia in hac iniquissima aduersus te 1. Petri. 2
sentētia satis vnquā dolere possit, qua gloria cōspuitur, iustitia cōtemnitur, iudex iudicat, 1. Johan. 3
inoffensus inculpatur, innocēs infamatur, deus blasphemat, Christus cōculcatur, vita oc
ciditur, &c. O Pilate quid agis? quē absoluis iudicio, crucifigis ministerio? Audi cæce Iu
dær, audi crudelis pagane. Pilatus ipse fatetur, neq; se neq; Herodē dignū quid morte in
Christo reperisse, sed tantū in occidēdo vel illudēdo innoxio alienæ crudelitatis obtēpe
rasse clamoribus. O iniquissime iudex, o iniustissima sentētia, & nunq̄ satis deplorāda. Ah,
ah, cogita hic homo, volue & reuolue, qūo innocentissimus vt te à iudicio & lamēto iustę Psal. 86.
& æternæ damnationis eriperet, iniuste propter te iudicio, dānari pelegit? Ecce, quæ nō
rapuit, pro te soluit. Ah, quis tā ferreus, tā durus, tā ingratus, qui Iesu Christo innocētissi
mo dño ac saluatori propter tā iniustam sentētiam nō toto pectore compatiatur? Ah, qs
satis exprimere posset, q̄ amici eius, pcipue perturbatissima virgo & mater Maria, fleue
rint, eiulauerint, clamauerintq;, vbi illam latā sentētiam audierūt. Quàm econtrario ma
ledicti, perfidiq; Iudæi exultauerint, q̄ voti sint facti cōpotes, & q̄ eum, qui est verus æter
nusq; deus, irriserint, q̄ in eius mortē accelerauerint, beneficiorū eius & operū immemo
res, non eius innocentia moti, nec propter ipsius afflictionē, quam in eo viderunt, retra
cti sunt? Cogita q̄ misere, lata sententia, dñs Iesus reducitur intus, & spoliatur chlamyde
& purpura, quibus fuerat ab illis indutus, & adhuc nudo corā eo existenti, vix datur sibi li
centia vestiendi, tandē vestimentis suis, quibus eum spoliarāt, reinduerūt eum, vt ductus
ad mortē magis cognosceretur veste propria q̄ aliena. Sequitur enim.

¶Sexta hora diei.

P ¶M. Tunc milites suscipiētes Iesum in ptorio, & postq̄ illuserunt ei, exuerunt eum. R.
purpura. M. chlamyde coccinea & induerunt eū vestimētis suis. I. Et eduxerūt eum. Et
V baiulans sibi crucem, exiuit in eum, qui dicitur Caluariæ, locum, Hebraice aūt Golgatha,
M. vt crucifigeret. L. Et quū ducerent eum, apprehenderunt. M. hominē Cyrenensem, Verificata
nomine Simonē. L. venientē de villa. R. patrem Alexandri & Ruffi. M. hunc angariaue est historia
runt, vt tolleret crucē eius. L. Et imposuerunt illi crucē portare post Iesum. Sequebatur de immola
X illum multa turba populi & mulierū, quæ plangebāt & lamentabātur eum. Conuersus au tione Isaac
tem ad illas Iesus, dixit: Filiæ Hierusalē, nolite flere super me, sed super vosipsas flete, & Gene. 22
super filios vestros. Quoniā, ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & vētres, Esa. 54
qui nō genuerunt, & vbera quæ nō lactauerūt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite su Osee. 10
per nos. & collibus, Operite nos. Quia si in viridi ligno hæc faciūt, in arido quid fiet? Du Apoca. 6
cebantur aūt & alij duo nequā cum eo, vt interficerent. M. Et venerunt in locū, qui dici
tur Golgatha, quod est Caluariæ locus, & dederunt ei vinum. R. myrrhatum. M. bibere
cum felle mixtum. Et quū gustasset, noluit bibere. L. Ibi crucifixerunt eum. Et. I. cum eo
Y alios duos. L. latrones. I. hinc & hinc. L. vnum à dextris, alium à sinistris. I. medium aūt Ie
sum. R. Et impleta est scriptura, quæ dicit: Et cū iniquis reputatus est. L. Iesus aūt dice Esa. 53
bat: Pater, dimitte illis, non eñ sciunt quid faciūt. I. Scripsit aūt titulum Pilatus, & posuit
super crucem. M. super caput eius causam ipsius scriptā. I. Erat aūt scriptum. M. Hic est
Iesus. I. Nazarenus rex Iudæorū. Hunc ergo titulum multi Iudæorū legerunt, quia prope
ciuitātem erat locus vbi crucifixus est Iesus. Et erat scriptū Hebraicē, Græce & Latine.
Dicebant ergo Pilato pontifices Iudęorū: Noli scribere, rex Iudæorū: sed, quia ipse dixit,
rex sum Iudæorū. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.

Q ¶Milites ergo quū crucifixissent eū, acceperunt vestimēta eius, & fecerūt quatuor par

Psal. 21.

tes, vnicuiq; militi partẽ & tunicã. Erat aũt tunica incõsutilis desuper contexta per totũ. Dixerunt ergo ad inuicẽ: Nõ scindamus eam, sed sortiamur de illa, cuius sit, vt scriptura impleretur, dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi, & in vestẽ meã miserunt sortem. Et milites quidem hæc fecerunt. M. Et sedentes seruabant eum.

¶R. Et ptereuntes blasphemabãt eũ, mouẽtes capita sua, & dicẽtes: Vah qui destruis tẽ- R
plũ dei, & in triduo illud reædificas, saluũ fac temetipm. M. Si filius dei es, descẽde de cru-
ce. Similiter & principes sacerdotũ illudẽtes. R. ad alterutrum cũ scribis & pharisæis dice-
bant: Alios saluos fecit, seipsum nõ potest saluũ facere Chrs. M. si rex Israel est, descendat
nũc de cruce. R. vt videamus & credamus ei. M. Cõfidit in deo, liberet eũ nũc si vult, dixit
em: Quia filius dei sum. L. Et stabat populus expectãs, & deridebãt eũ principes cũ eis di-
cẽtes: Alios saluos fecit, se saluũ faciat, si hic est Chrs dei electus. Illudebãt aũt ei, & milites
accedẽtes & acetũ offerẽtes ei, & dicẽtes: Si tu es rex Iudæorũ, saluũ te fac. M. Idipm aũt &
latrones, q crucifixi erãt cũ eo, improperabãt ei. R. cõuitiabant ei. L. Vnus aũt de ijs, qui
pendebãt, latronibus blasphemabat eũ, dicẽs: Si tu es Chrs, saluũ fac teipm & nos. Rñdens
aũt alter, increpabat eũ, dicẽs: Neq; tu times deũ, q in eadẽ dãnatione es, & nos quidẽ iu-
ste, nã digna factis recipimus, hic vero nihil mali gessit. Et dicebat ad Iesum: Dñe, memẽ-
to mei, dũ veneris i regnũ tuũ. Et dixit illi Iesus: Amẽ dico tibi, hodie mecũ eris i paradiso

Verificata est prophetia Simeonis, Luc. 2. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius.

¶Stabat autem iuxta crucem Iesu mater eius, & soror matris eius Maria Cleophæ, & Maria Magdalenæ. Cum vidisset ergo Iesus matrẽ & discipulũ stantem, quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam. M. A sexta autẽ hora tenebræ factæ sunt super vniuersam terram vsq; ad horam nonam. Et obscuratus est sol.

¶Hora noua diei.

¶M. Et circa horã nouã clamauit Iesus voce magna, Heli, Heli, Lamazabathani, Hoc S
est, deus meus, deus meus, vt qd dereliquisti me? Quidã aũt illic stãtes & audiẽtes, dicebãt:
Heliã vocat iste. Cæteri vero dicebãt: Sine, videamus si venit Helias, liberãs eũ. R. ad de-
ponendũ eũ. I. Postea sciens Iesus, qa oĩa cõsummata sunt, vt cõsummaret scriptura, di-
cit: Sitio. Vas aũt positũ erat aceto plenũ. M. & continuo vnus ex eis acceptã spongiã, im-
pleuit aceto. I. hyssopo circũponentes. M. imposuit arundini. I. obtulit ori eius. M. Et da-
bat ei bibere. R. & nõ accepit. M. cũ gustasset, noluit bibere. I. Cum ergo accepisset Iesus
acetũ, dixit: Cõsummatũ est. M. Iesus aũt iterũ clamãs voce magna. L. ait: Pater, in manus
tuas cõmendo spm meũ. Et hæc dicẽs. I. inclinato capite. L. expirauit. I. tradidit spiritũ. T

Psal. 68. Et dederũt in escã meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto.

¶M. Et ecce velum templi scissum est in duas partes, à summo vsq; deorsum. Et terra mota est, & petræ scissæ sunt, & monumenta aperta sunt, & multa corpora sanctorũ quæ dormierũt, surrexerũt. Et exeuntes de monumẽtis post resurrectionẽ eius, venerũt in sanctam ciuitatem & apparuerunt multis. Centurio aũt, & qui cum eo erant custodientes, viso terræ motu, & ijs quæ fiebant. R. & quod sic clamans expirasset. M. timuerunt valde, dicentes: Vere filius dei erat iste. L. Et Centurio glorificabat deũ, dicens: Vere hic homo iustus erat. Et omnis turba eorũ, quæ simul aderat ad spectaculũ istud, & videbãt, quæ fiebant, percutientes pectora sua, reuertebantur.

¶Stabant aũt oẽs noti eius & mulieres. M. multæ à longe, q sequutæ erãt Iesum à Gali- V
læa ministrãtes ei. R. de longe aspiciẽtes. L. & hæc vidẽtes. M. inter quas erãt Maria Ma-
gdalene & Maria Iacobi. R. minoris, & Ioseph mater, & Salome. M. & mater filiorũ Ze-
bedæi. L. & aliæ multæ, quæ simul cũ eo ascenderant Hierosolymam.

¶I. Iudæi ergo, qm parasceue erat, vt nõ remanerẽt corpora in cruce sabbato (erat em X
magnus dies ille sabbati) rogauerũt Pilatũ, vt frangerent eorũ crura & tollerent. Venerũt
ergo milites, & primi quidẽ fregerũt crura, & alterius, q crucifixus est cũ eo. Ad Iesum aũt
cũ venissent, vt viderũt eũ iam mortuũ, nõ fregerũt crura eius, sed vnus militũ lãcea latus
eius aperuit, & cõtinuo exiuit sanguis & aqua. Et q vidit, testimoniũ perhibuit, & verũ est
testimoniũ eius. Et ille scit, qa vera dicit, vt & vos credatis. Facta sunt em hæc, vt scriptu-
ra impleret: Os nõ cõminuetis ex eo. Et iterũ alia scriptura dicit: Videbũt, in quẽ transfixe-

Exo. 12. Nume. 9. Zacha. 12.

¶Hora vesperarum. (runt.

¶M. Cũ aũt sero factũ esset. L. ecce vir quidã, noĩe Ioseph. M. diues. L. q erat. R. nobi- Y
lis decurio. L. vir bonus & iustus. Hic nõ cõsenserat cõsilio & actibus eorũ, ab Arimathia,
ciuitate Iudææ, q expectabat & ipse regnũ dei. I. eo q esset discipulus Iesu, occultus autẽ
propter metũ Iudæorũ. M. hic. R. audacter introiuit ad Pilatũ & petijt. I. vt tolleret cor-
pus Iesu. R. Pilatus aũt mirabat, si iã obijsset. Et accersito Centurione, interrogauit eũ, si
iã mortuus eẽt. Et cũ cognouisset à Centurione, donauit corpus. M. Iussit reddi corpus
Ioseph. R. Ioseph aũt mercatus sindonẽ & deponens eũ, inuoluit sindone. I. corpus Iesu

¶Hora vltima Completorij.

¶I. Ve-

Z ¶I. Venit autem & Nicodemus qui venerat ad Iesum nocte primū, ferens misturā myrrhæ & aloes, quasi libras centum. Acceperunt ergo Iesum, & ligauerūt eum lintheis cum aromatibus sicut & mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco vbi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum. R. quod erat excisum de petra. I. In quo nondum quisquàm positus erat. Ibi ergo propter parasceuen Iudæorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt Iesum. M. Et aduoluit saxum magnum ad ostium monumenti, & abijt.

Et Adam primus homo damnatus, p Iesum in horto redemptus Gene. 3

& ¶L. Et dies erat parasceues & sabbatum illucescebat. Subsecutæ autem mulieres, quæ cum eo venerant de Galilæa, viderunt monumentum, & quemadmodum positum erat corpus eius. M. Erat autem ibi Maria Magdalene & altera Maria. R. Ioseph. M. sedentes contra sepulchrum. L. Et reuertentes parauerunt aromata & vnguenta, & sabbato quidem siluerunt secundum mandatum. M. Altera autem die quæ est parasceuen conuenerunt principes sacerdotum & pharisæi ad Pilatum, dicentes: Domine, recordati sumus quia seductor iste dixit adhuc viuens, post tres dies resurgam. Iube ergo custodire sepulchrum vsque in diem tertium, ne forte veniant discipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi, surrexit à mortuis. Et erit nouissimus error peior priore. Ait illis Pilatus: Habetis custodiam: Ite, custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum, signantes lapidem cum custodibus &c.

¶CONCLVSIO PASSIONIS IESV CHRISTI.

¶Iam igitur demū dilectissimi auditores, hisce oībus auditis vel quamlibet indigne recitatis, considerare dñm, dicentem: O vos oēs qui transitis per viam, attendite & videte, si est dolor similis sicut dolor meus. Atqui non attendite solum, sed & compatiamini & condolete cū cœlestibus & terrestribus creaturis, cum sole. s. & luna & terra ipsa, quæ mihi vel suo creatori condoluerūt, mœroremq́ pro mea morte innocenti præ se tulerunt. Videte (inquam) & attendite & condolete & flete, qm̃ hæc vel alia hoc genus inaudita vestri cā passus sum. Condolete (inquam) & compatiamini, vt dolor vester iuxta promissum meū in gaudium vertatur postquā post tenebras speretur lux: Scientes (Apostolo dicente) qm̃ sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis. Sane qui seminant in lachrymis in exultatione metent. Condolete (inquam) natura hortāte, qua fit, vt si quid patitur vnum membrum, cōpatiantur oīa alia membra. Passo igitur Christo capite, summo membro, cur nō & membra reliqua. Flete cum flentibus. Melius quidem est ire ad domū luctus q̃ ad conuiuij domū. Sane nō cōglorificabuntur, nisi qui compatiuntur, nec cōregnabunt, nisi qui sustinebunt. Compatientur autem q ex animo adeoq́ toto corde vident & attendunt, an sit dolor similis, cuiusmodi fuit Iesu Christi dñi & saluatoris nostri. Cui gloria in æternum.

Iohan. 16. Iob. 17. 2. Cor. 1. Psal. 125 1. Cor. 12 Eccls. 7 Roma. 8 2. Timot. 2

¶HOMILIA XXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: prima Corinthiorum quinto: Etenim pascha nostrum immolatus est Christus Haleluia.

In ferijs gloriosissimæ resurrectionis Iesu Opt. Max.

A DEST Fratres in domino charissimi, lux illa post tenebras olim à Iob, perinde ad futura tempora prospiciente desiderata, adestq́ lætum matutinum post fletum illum vespertinū, de quo Propheta: Ad vesperum (inquiens) demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia. Et reuera adest lætitiæ dies post vesperas tristitiæ. Quæ enim ex morte domini Iesu redemptoris omniū eiusdemq́ cunctorum creatoris heri vesperi adeoq́ pridie vniuersa creata, simulq́ omnia elementa maxime mœrere visa sunt, terra mota petris, proq́ sua natura tristitiā cū planctu gemituq́ dolere hodierna die vel iam inde cum Christo eodem domino atq́ creatore suo à morte resurgente congaudere, collętari, exultare gestireq́ aperto perinde dignoscuntur, hancq́ diem toto venerabilem suo approbare videntur, quum Christo p resurrectionem gloriosę triumphāti, vel ideo totus mundus applaudere, gaudereq́ appareat, quod nunc hyeme fugata, qua ille mœstus sine decore sepultus iacuit, itemq́ veluti gemēs inhorruit, hodie in oībus renascēs suā iucundiorē grām ad oia quasi in cōgratulationem exhibeat, nosq́ ad candē lætitiā, grām, congratulationemq́ prouocans. Quis enī hoc tpe non videt cœli sydera q̃ antea adfulgere & clarius & mitius & benignius? Quis nō sentit aerem, aquā & ignē, atq́ terrā, quatuor (inquā) elementa, q̃ nup esse clementiora & tēperātiora? Nōne & nemora nūc frōdescere, prata quæq́ & arua q́q́ virescere si-

Iob. 17 Psal. 29

mul & florescere, summa & gra & iucunditate incipiunt. Nonne & volatilia cœli nunc so
norins, & q̃ antea longe dulcius sua carmina fingunt, meditant, depromūtq;? Quid de pi
scibus? Quid de terræ quoq; aialibus multa, quū & ea quæq; iam dignoscant fœcundio-
ra, alacriora, viuacioraq; esse, & quasi cū dño suo resurgente nō mō ridere, sed pro natura
sua & collætari & gaudere, & suas quasi grās deo suo creatori agere & habere, illiq; suam
gloriosam resurrectionē prorsus gratulari, adeoq; hanc ipsius gloriosæ resurrectiōis diē
prorsus imo vsqueadeo venerabilem tamq; sanctā esse futuramq; perpetuis tpibus testari
vt à nullo vnq̃ satis possit laude extolli, nec quenq̃ satis de ea sibi gratulari, in qua ecclesia
concinit: Cœlum & terra lætant, vel in ipsis qdem creatis inanimatis, quoꝝ exemplo, vel
Roma.1 ideo nos quoq; ad laudandum & cōgratulandum incitamur, qm̄ Apostolus ait: Inuisibilia
em̄ ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciunt. A quoꝝ etiam
Matth.6 alias exemplo Chr̄us admonet, dicens: Respicite volatilia cœli, qm̄ non serunt, neq; me-
tunt &c. Et rursus: Considerate lilia agri, quomodo crescunt &c. Quid aliud prætendit
inibi Christus, quàm qui pene sumus indurati ad dei iustitiam, eiusq; tandem vel exem-
plo creaturarum inanimatarum ad collaudandum debemus incitari permouerique?

Gene.1 ¶Quum itaq; frēs charissimi, etiam Chr̄o inibi teste, illis longe pluris simus, qppe quæ B
Psalm.8 vniuersæ, attestante post scripturam Geneseos propheta, in nostrā sint vtilitatem creatæ
1.Cor.9 adeoq; nostro sint vsui & dñio subiectæ, sitq; (vt Apl's alibi ait) nulla de bobus, hoc est, de
Marci.2 creaturis, nisi quantum propter nos, deo cura, quinimo & propter nos (vt ait alibi dñs)
ipm sabbatū sit à dño factum, q̄d sanctificare ex p̄cepto diuino obligamur. Cur (osecro)
ipsi minus exemplo aliaꝝ creaturaꝝ hanc diē gloriosæ Chr̄i resurrectionis collaudemus
nobisq; in ea cōgratulemur, maxime q̄d ea sit, quā singulariter deus fecisse phibeat, Daui-
Psalm.117 uide ad morem inhortationis adciuente: Hæc est dies quam fecit dñs, exultemus & læ-
Gene.1 temur in ea. Nimiꝝ, & si dñs ipe (vt testat scriptura) totius sit lucis & auroræ: dieꝝ (inquā)
Iudith.9 & noctiū fabricator, hanc tn̄ diem singulariter & quasi ab æterna electiōe præ cæteris fe-
Psal.73 cisse dr̄, q̄d ipsam præ alijs perinde ornatam & decoratā admirabili Chr̄i resurrectionis
Psal.88 gloria mirifice insigniuerit. Quod & catholica ecclesia à spū sancto instructa, veritatis iu
Psal.103 xta Apl'm columna & fundamentum, animaduertens hodie in sacræ missæ officio alacris
1.Timot.3 & lætabunda in altari canit, & singularis huius diei lætitiæ ac laudis rōnem reddens ait.

Iohan.1 ¶Aequum & salutare, te qdem dñe omni tpe, sed in hac potissimū die gloriosius præ- C
dicare, quum pascha nostrum immolatus est Chr̄us. Ipse em̄ verus est agnus, qui abstulit
peccata mundi. Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo repara
uit. Et ideo cum angelis & archangelis, cum thronis & dñationibus, cumq; omni militia
cœlestis exercitus, hymnum gloriæ tuæ canimus, sine fine dicentes: Sanctus, Sanctus, Sā
1.Cor.5 ctus &c. Sane catholica ecclesia Apostolum sequuta statuit, hodiernam diem vel ideo cæ
teris nobis debere esse iocundiorem, laudabiliorem, solenniorem q;, quod in ea nostrum
sit pascha Chr̄us immolatus. Qua quidem notabili sn̄ia Paulus & post ipsum ecclesia.

¶Primo vult: Quæcūq; tpe legis antiquæ in figura contigerunt huius sacræ diei præsi- D
gnificatiua, iure huic diei tanq̃ veritati, & p̄cipuo exemplari attribui oportere vt ad quā
Hebr.10 typus & vmbra tendebat, eodem Apl'o dicente: Vmbram habens lex futuroꝝ nō ipsam
imaginem rerum. Sic quemadmodum pascha Iudæorum quondam, quod erat esus agni
adeoq; ipse agnus rei veræ erat memoria & veritatis futuræ figura, ita pascha nostrum, q
est Chr̄us immolatus, veritas ipa olim typico paschate præsignata, simul rei veræ præte-
ritæ est memoria, nō etiam figura alicuius rei adhuc implendæ & præfiguratio. Id quod
Apl'us aperto innuit, dicens: Pascha nostrum, ne qs de pascha Iudæoꝝ putet hic sermonē
haberi, quod erat agnus legalis atq; figuralis, Mosaico ritu immolatus & manducatus, ve
rū illud pascha erat solū figura veri paschatos Chr̄ianoꝝ, & agnus ille typicus vmbra fuit
& imago Chr̄i veri agni, ad tollenda mundi peccata in ara crucis oblati, & in mysterio eiꝰ
immolationē, vt paulopost dicemus, vsq; ad cōsummationē seculi offerendi. Sic aperto
1.Cor.10 Apl'us de futuro paschate olim loquens. Et oēs escā spūalem manducauerunt, & oēs eun-
dem potū spūalem biberunt, mox subiungit: Hæc aūt oīa in figura cōtingebant illis, de q̄
Iohan.1 Iohānes Baptista: Ecce agnus dei, Ecce q tollit pc̄tā mundi. Quemadmodū em̄ populus
Israeliticus per esum agni paschalis, & aspersionē sanguinis ipsius ad postes ostij & supli
minaria domus, ereptus fuit ab angelo exterminatore & interfectoꝝ primogenitorum
Exod.12 Aegypti, insup & liberatus à dura Pharaonis seruitute, p egressum ab Aegypto, vt Exo-
di historia p̄docet, ita Chr̄ianus ppl's p immolationē veri agni, q abstulit pc̄tā mūdi, libe
Iohā.1 ratus est à dæmone vastatore, q mortis habet imperiū, & à grauissimo ipsius iugo exem-
Hebre.2 ptus, q per Pharaonem Aegyptium, vt figurā suā & membrum suum, designatus est.
Osee.13 ¶Scdo, Chr̄m q per agnū paschalem Iudæoꝝ est designatus, ea rōne, ipso tamen hoc E
veriore facto, dici pascha, qua agnus olim paschalis. Sane pascha q̄d hebraice dr̄ phase, nō
à passio-

à passione nonnulli opinant, sed à transitu nolatur: qa olim esu eius notabat transitus, quo primum exterminator videns sanguinē in foribus Israelitar ptransiit, & Iudæos nō percussit. Itemq̃ quo pplus Israeliticus ex Aegypto versus terrā sibi promissam per mare rubrū, Pharaone cū omni suo exercitu submerso, trāsiit. Sic etiamnū pascha nostrum solet dici Chrus. s. immolatus, transitus, nimirū quo Chrus per passionē à morte ad vitā transiuit, nobisq̃ credentibus viā fecit in resurrectiōe sua, vt transeamus & nos de morte ad vitam, eo ipso dño dicente: Qui verbū meū audit, & credit ei q misit me, habet vitā æternam & in iudicium nō venit, sed transiet à morte ad vitā. Et Paulus: Si autem (inqt) mortui sumus, s. peccato cū Chro, credimus, qa simul etiā viuemus cū illo. Quēquidem sicut & Israelitæ aspersiōe sanguinis agni paschalis tuti fuere ab exterminatore, sicq̃ erepti à Pharaone eiusq̃ captiuitate mare rubrū transierunt, ita & veri Israelitæ i. Chriani (Israel qdem credens est,) effusione sanguinis Chri agni paschalis liberati sunt à malo angelo, & p mare rubrū (quo Paulus notat baptismū) i. per baptismū iuerunt, nunc spe tunc re in terram promissionis. i. cœlestem patriā liberati à captiuitate Pharaonis. i. diabolo q morte Christi, sua potestate spoliatus est & oīno submersus. Iuxta illud dictū propheticū: Ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Et Apłus: In qua (ait) scilicet gratia sua, gratificauit nos in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionē per sanguinē eius. Et Petrus: Scientes (inqt) quod non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditiōis, sed ptioso sanguine quasi agni immaculati Chri & incontaminati. Et Apłus: Quia ergō (ait) pueri cōicauerunt carni & sanguini, & ipse similiter participauit eisdem, vt per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, i. diabolum, & liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant seruituti. Exod.12 Psal.3 Iohan.5 Roma.6 Exod.12 Hiere.11 1.Cor.10 Osee.13 Ephe.1 1.Petri.1 Hebr.2

F ¶Tertio innuit ecclesia cū Paulo Chrianos paschæ edentes, debere eorūdem cū solenni gaudio & grarū actiōe esse memores re ipsa, quomodo Iudæi in suo paschate & re & quasi p figurā recordabant. Porro Iudæi agnū comedentes debebāt cū lætitia recordari suæ redemptiōis à captiuitate Pharaonis, duplicisq̃ mirabilis transitus, de quo supra: Dixit em̄ dñs Mosi in psona oim. Et comedetis. s. agnū ipm festināter. Est em̄ phase, i. transitus domini, qm̄ trāsibo nocte hac & c. Et habebitis hunc diē monimētū, & celebrabitis eā solennem dño in generatiōibus vestris cultu sempiterno. Et cū dixerint vobis filij vestri. Quæ est ista religio? Dicetis eis: Victima dñi transitus est, qn̄ transiuit sup domos filiorū Israel in Aegypto, percutiens Aegyptios, domos nostras liberans. Et egressi filij Israel fecerunt sicut præceperat dominus Mosi & Aaron. Et in ea nocte facta est à deo executio, & liberatis Iudæis pfectisq̃ in mare rubrum incolumibus. Cecinit Moses & filij Israel dño liberatori carmen gloriosum cū laudatoria cōmemoratiōe miraculosæ redēptiōis, addentes semp principio & fini (vt claret ex Psal. 110. & 117.) vocem Haleluia, vocem (inquam) laudatiōe fīs & gratulatiōe, lætitiaq̃ plenā. Qua de re nup multa diximus. Sic & Chriani ex Chri institutiōe & Apłi, agnū paschalem comedentes, & pascha celebrantes, recordari debent mirifici transitus Iesu Chri à morte ad vitā æternā, memores cū grarū actiōe mirificæ redemptiōis suæ, canentes dño Iesu liberatori carmen gloriosum cum additiōe in principio & fine Cantici gratulatorij Haleluia, i. laudate dñm. Sic em̄ admonuit Chrus, exemplo & verbo manducaturus agnum ipm veræ paschalem & archetypū, se. s. ipm cōuiuium & cōuiuā, accepit panem, grās agens, benedixit ac fregit, deditq̃ discipulis suis, & ait: Accipite & comedite, hoc est corpus meū, qd pro vobis tradet. Hoc facite in meā cōmemorationē. Quotiescūq; em̄ manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortē dñi annūtiabitis donec veniat. Et sic ad finē hymno dicto, exierunt in montē oliueti. Nimirū vt miraculosa subsequeret pro humani generis p effusionē sanguinis sui redēptio. Vnde. Exo.12 Exod.15 Psal.110 Psal.117 A Matth.26 Marc.14 Lucæ.22 1.Cor.11

G ¶Quarto, vult Paulus in verbo nostri prologi, imo Chrus dñs, æterna veritas, nos nō modo vere sicut olim Israelitas nostrum pascha. i. Chrm agnum immaculatū sub specie panis comedere sacramētaliter, sed & hoc q̃ Iudæos verius, comedere longius distat veritas à figura, & res à signatiōe rei, imo quo sol sub vmbra, esseq̃ à nobis in nostris generationibus perpetuo cultu longe maiore deuotiōe. s. nō modo cærimonialiter, sed spūaliter quoq; comedendum. Et hoc est qd ipse aperto ait: Etem̄ pascha nostrum immolatus est Chrus. Itaq; epulemur, non in fermento veteri, neq; in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis. Sane per fermētum (viri & scripturæ vtunt) peccatum intelligens, fine quo vult nos manducare pascha nostrum, ne simus alioqui corporis & sanguinis dñi rei, indigne sumentes, & ne quoq; exterminemur sicut exterminati sunt, q indigne se gesserunt, circa esum mānæ, q (vt Paulus vult) in figura eorū sunt puniti, q vt ipsi male vtunt vero māna. Sicut em̄ ipsius Chri caro oblata ē, vt azyma synceritatis, qa sine fermēto peccati, & tota scā fuit, nulloq̃ mō peccati caro, ita & ipam carnē eandē in cruce oblatā sine fermēto pcti deberem' māducare, veluti Iudæi in typo qndā significarunt. 1.Cor.5 1.Cor.11 1.Cor.10

¶Hinc

¶Hinc videre est, q̃ iniqui sint in Christi verbum schismatici, qui contra sanctissimas, H
easq; pene infinitas scripturas earumq; rationes contendunt, nos nequaq̃ vere comedere Chr̃m, nr̃m pascha sed tantũ eius signũ, qui post Chr̃i Iesu verbum & multas alias scripturas, tribus iam antea Homilijs à me adductis, prorsus cõuincunt hodie mendacij verbo Apostoli vnico. Pascha nostrum immolatus est Christus, quem & nos vult edere modumq; edendi perdocet. Atq; isti nil aliud conantur q̃ suppresso Chr̃oniaismo, cuius fundamentũ est & basis hoc nostrum pascha, acceptemus Iudaismũ, quod esset funditus extirpare fidem ac Chr̃i religionem, contra quam tamen portæ inferi non præualebunt, nimirum pro qua dñs orauit, & in qua ipse manere se promisit (sicut in euangelio habet) vsque ad consummationem seculi, nec interim cessare hoc pascha nostrum, de quo alibi plura. Admonitos igitur velim, quoscunque, vt ab ijs non secus caueant, quàm à perniciosissimis fidei religionisq; Christianæ hostibus & impugnatoribus, seruantes, comedentesq; nostrum pascha, quod est vere Christus immolatus. Vnde.

Math. 16
Lucæ. 22
Matth. 28

¶Quinto colligitur Apostolum subindicare Iudæorũ pascha plane sic ad Chr̃ianorũ se habere, quemadmodũ figura se habet ad veritatem, & ad corpus vmbra. Inde necessario sequi, vt illorũ pascha legalis agni sacrificiũ fuit, ita & nostrũ, hoc est Chr̃ianorũ pascha, veri agni sit sacrificiũ. Et licet is verus agnus in cruce pro nobis fuerit immolatus, non tñ in cruce, sed in altari dũtaxat mãducatus. Et agnus item ipse verus, nempe Chr̃us Iesus, q̃ in cruce passus fuit, in altari quoq; fit nostrũ pascha. Neq; duo tñ paschata sunt, aut duo sacrificia, sed vnũ pascha, vnumq; sacrificiũ. Q̃nquidẽ alterũ alterius est rep̃sentatiuũ quum in vtroq; verus & idem sit agnus. f. Iesus Chr̃us, q̃ vt olim in cruce per mortẽ fuit immolatus, ita & nunc p̃ mysterium immolat̃ quotidie. Nimirũ, vt apud nos mortis Chr̃i, mõ, quo diximus, quotidie memõria renouet̃. Et profecto cũ Paulus inq̃t: Pascha nostrũ immolatus est Chr̃us, q̃ñ (obsecro) sacrificiũ istud edimus potius q̃ vbi sumimus eucharistiã? Quare & necessario sequit̃, eucharistiæ consecrationẽ, vere sacrificiũ dici ac esse, quũ illud olim in cruce factũ sacrificiũ, eucharistiã palam referat. Id q̃d & in libro Miscellaneorum nostrorũ multis rõnib⁹ scripturarũ nuper (deo authore) ostẽdimus, quas licebit hic referre vt iuxta Pauli p̃ceptum, expurgato ex nobis veteri fermentato azymi nostrum pascha, qui est Christus immolatus, epulemur non in fermento veteri, neq; in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & veritatis, deo liberatori nostro Iesu Christo, qui est transitus noster, carmen gloriosum decantantes ac dicentes: Haleluia. I

¶HOMILIA XL. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ vicesimoquarto: Nonne sic oportuit pati Christũ & ita intrare in gloriam suam.

In secundis ferijs paschatos.

Iohan. 14

Matth. 24
Marc. 13
Matth. 18

Hristus dominus, veritas ipsa in hodierno euangelio non obscure arguit, se nihil præter verum esse locutum, adeoq; nihil eorũ, quæ locutus sit enanescere, vt alias dixit: Cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Cuius hodie testimonium præbuit non vulgare. Qui eñ vitã in terris adhuc agens dixerat: Vbi sunt duo vel tres cõgregati in nomĩe meo, ibi sum in medio eorũ, hodie ip̃o facto probauit, nimirũ duobus discipulis ex Hierusalem ad ciuitatẽ (cui nomen Emaus) euntibus, deq; ip̃o rebusq; diuinis ex animo cõfabulantibus nõ apparens modo, sed inclytus doctor eosdem instruens, istis hoc ip̃m euidenter explicãs, quod ne dum apud ip̃os tunc, sed & iam inde nõ pauca in dubiũ sit versum, interimq; quæsitũ, Quur Chr̃us dñs, dei Opt. vnigenitus dñs noster vsq; adeo passus tam turpẽ crucis mortem subierit, quum hoc perinde frustra fecisse videri soleat, Q̃nquidem deus ille oĩpotẽs solo nutu sine filij sui passiõe mundum redimere potuerit, quum sua omnipotentia citra medium facere possit, q̃d cũ medio facit, dicente Propheta: Oĩa quæcunq; voluit, fecit. Quid ergo frustra fit pluribus q̃d fieri p̃t paucioribus? Sane Chr̃s sapia dei patris, idemq; verus & solus natura magister sciens q̃d non didicit, ei quæstioni ocurrẽs pinde dicit. A

Psal. 35
Psal. 148

¶Verum q̃dem esse absolute & nulla q̃dem suppositione facta, quod deus sua omnipotentia genus humanum à suis peccatis citra filij sui, dñi nostri passionem liberare potuerit quippe cuius manus (vt ait Esaias) non sit abbreuiata, vt saluare nequeat, veruntamen nõ esse, aliqua suppositione posita, quod tum non potuerit, nec debuerit, non tamen simpliciter, sed ex suppositionibus, quarum aliquas Christus aperto hodie ponit, & aliquæ inde eliciuntur. Siquidem necessum fuerit Christum pati, mortemq; subire. B

Esai. 59

¶Primo

C ¶Primo, q ab æterno deus pater decreuerit, definieritq; se hoiem morte filij saluaturū,
q de seipso inqt: Ego de⁹ nō mutor. Et rursus in Esaia: Qm ego sum de⁹, & vltra me nō est Malach 3
de⁹. Cōsiliū meū stabit & ois mea volūtas fiet. Et Dauid ait: Cōsiliū āt dñi in æternū manet Esaię.46
At deū statuisse filiū morte sua hoiem eē redēpturū, Petr⁹ testat, inquens: Viri Israelitæ au Psalm.32
dite verba hæc, Iesum Nazarenū, virū approbatū à deo in vobis virtutib⁹ & pdigijs & si-
gnis, q fecit deus p illū in medio vrī sicut scitis, hūc definito cōsilio & præscia dei traditū Acto.2
p man⁹ iniqrū, adfigētes īteremistis. Et Esa. Oblatus ē qa voluit. Quā saue volūtatē defini
tā Chrs in Olineto fieri petijt. Qui & ad Petrū pcutiētē gladio dicebat: Calicē quē dedit Esa.53
mihi pr̄, nō vis vt bibā illū? Certe significās se passurū necessitate definitæ à pr̄e volūtatis. Iohan.18
Id qd latius alibi declarat, dicens: Et qdem filius hois secundū qd definitū est, vadit. Luc.22

D ¶Scdo, ppter de ipo scripturarū impletionē, q nō soluēdæ sed īplēdæ erāt, ipo dicēte:
Filius qdē hois vadit sicut scriptū ē de illo. Et clarius ad Petrū ferientē gladio. Qūo ergo
(inqt) īplebunt scripturæ? Quia sic opz fieri. Verū scriptura dicebat: Oblatus ē, qa ipe vo Esa.53
luit, & nō aperuit os suū. Sicut ouis ad occisionē ducet, & qsi agn⁹ corā tōdēte se obmute-
scet, & nō aperuit os suū. Ipse āt vulneratus ppter iniqtates nr̄as, attrit⁹ est ppter scelera Hirre.11
nr̄a. Et Chrs p scripturā: Et ego qsi agn⁹ māsuetus q portat ad victimā. Et nō cognoui, qa
cogitauerūt sup me cōsilia, dicētes: Mittam⁹ lignū in panē ei⁹ & eradam⁹ eū de terra viuē Psal.21
tiū. Sileo īterī alias, & maxie in diuio psalte scripturas de Chri Iesu passiōe, qs īpleri opor Psalm.68
tuit.

E ¶Tertio, propter humanā redēptionē, quæ facta est Iesu Chri passiōe, adeoq;
eius morte. Angelo dicēte: Pariet aūt filiū, & vocabis nomen eius Iesum. Ipse em̄ saluum Matth.2
faciet populū suum à peccatis eorū. Quod certe ipsius morte factū est, vti supra ex Esaia Esa 53
claret. Et hodie ex verbis discipulorū patet. Sic Apl's ait: Dignus es dn̄e accipere librum Apoc.5
& aperire signa eius, qm̄ occisus es, & redemisti nos deo in sanguine tuo. Et Paulus: Qui Titum.2
dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate.

F ¶Quarto, propter ipsius, s. Iesu Chri gloriosam exaltationem, ipo hodie dicente: Nō- Luce.24
ne sic oportuit pati Chrm, & ita intrare in gloriam suā. Hinc Apl's: Humiliauit semetipm Philip.2
factus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & deus exaltauit
illū, & donauit illi nomē, qd est supra oīe nomen, vt in noīe Iesu oīe genu flectat cœle-
stiū, terrestriū & infernorū, & ois lingua cōfiteat, qa dn̄s Iesus Chrus in gloria ē dei pr̄is.

G ¶Quīto, ppter nr̄i oim īformationē & cōsolationē. Nos videlicet nō īgressuros in cęle 1.Petri 2
stē gloriā, æternāq; quietē, nisi passiōe & imitatiōe ipsius, Petro scribētes: In hoc em̄ voca Roma.8
ti estis, qa & Chrūs passus est pro nobis, vobis relinquēs exemplū, vt sequamini vestigia Acto.14
eius. Sic & Paulus ait: Cohæredes aūt Chri, si tā cōpatimur, vt & conglorificemur. Idem
in Actis apostolicis: Qm̄ per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei.

H ¶Sexto, vt figurę sacrificiorū veritas rn̄deret, cōueniētior fuit, imo necessaria Chri pas- Esa.56
sio, quā p solā miam. Sidqē scriptura appellat Chrm redēptorē in Esaia dicēs: Veniet ad Gene.8
Siō redēptor. Cæterū redēptio p sacrificiū deo grata vr̄ nunq facta ē sine sanguīs effusiōe Gene.22
vt satis patet ex sacrificio Noe post diluuiū, Abrahę in filio īmolādo. Agni paschalis Israe Exod.12
litarū, Mosi post dationē legis in ei⁹ cōfirmationē. Sic qd & Paulus notat, summ⁹ sacerdos Exod.24
intrās semel in anno, in scā scōrū distillabat de sanguie sacrificiorū sup ppitiatoriū & co Leuit.16
rā ppitiatorio. Quę qdē sacrificia quū eēnt sacrificij Chri figura, & hęc sanguinis effusiōe Hebr.9
fiebāt, oportuit vt & Chri sacrificiū, quasi res figurata passiōe fieret, sanguinisq; effusione
& sic eū pati oportuit, & eū intrare in gloriā suā. s. cœlestē non mundanā & vanam.

¶HOMILIA XLI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ.24. Et sic oportebat prædicari in nomine eius pœnīam & remissionem peccatorū in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolymis.

In tertijs ferijs paschæ.

A

Vmmopere nobis esse lętandū in hac die paschatos ob gloriosam Iesu Chri resurrectionē, exēplo etiānū creaturæ inaniatæ sat superq; arguit, nec qdē illud sine rōne, quæ eius lætitiæ vel maxima in ipsius vtilitate nunq satis æstimāda à Chro hodie exprimit, dicēte: Et sic oportebat Chrm pati, & resurgere à mortuis die tertia & pdicari in noie ei⁹ pœnīam & remissionē pctōrū in oēs gentes. Quo nimirū dicto Chrs apto declarat, qd fructus sua post mortē tertia die resurrectio nobis attulerit. Vtiq; inæstimabilē fructum eius sum⁹ gloriosa resurrectiōe cōsequuti, qd in ipsius noie nobis nō solum pœnia fit, & peccatorū remissio, sed & in oībus toto terrarum orbe prædicata, & ad finem vsq; seculi prædicanda, quo se deū esse eorū probaret,

q plus

Matth.9 qui plus sua ptāte & nō delegata remittit pctā, eo ipso alias dicēte: Vt aūt sciatis q̄a fili⁹ hoīs
Marci.2 habeat ptātē ī terra dimittēdi pctā, ait palytico: Tibi dico, surge. Et i Esa. ait: Ego sū, ego
Lucæ.5 sum ipse q deleo iniq̄tates tuas ꝓpter me. Et q̄re? Quia (inq̄) illi soli peccauim⁹, ei⁹ mādata
Esa.43 soli⁹ fregim⁹ qđ ē peccare. Eapropter Dauid de pctis suis pœnitēs orabat: Miserere mei
de⁹ scđm magnā miam tuā &c. & dele iniq̄tates meas &c. q̄a tibi soli peccaui & malū corā
Psalm.50 te feci. At ille hāc dimittēdi pctā ptātē aplis tm̄mō & eoꝝ successorib⁹ delegauit ī cęlū ascē
surus, inq̄ens: Accipite spm̄ sctm̄, quoꝝ remiseritis pctā, remittunt eis, & quoꝝ retinueri
Iohā.20 tis, retēta sunt. Et hoc ē, q̄d hodie ait dn̄s, se oportuisse mori & resurgere, vt hoc pacto ꝑ-
dicaret. s. p aplos remissio pctōꝝ. Quod & Petrus à Chr̄o dictū adfirmat, dicēs: De⁹ pr̄m
Acto.5 n̄roꝝ suscitauit Iesum quē vos iteremistis, suspēdētes in ligno. Hūc principē & saluato-
rē de⁹ exaltauit dextera sua ad dadā pœniam Israel & remissionē pctōꝝ. In q̄ (vt Apl's scri
Ephe.1 bit) habemus redēptionē per sanguinē eius, remissionē pctōꝝ scđm diuitias gr̄æ eius.

¶ At q̄rū pctōꝝ? Proculdubio oim & actualiū & originaliū q̄ & fecim⁹ & facturi sum⁹ B
Psal.102 ex ībecillitate naturę. Qui em̄ (ait ꝓpheta) ꝓpitiat oīb⁹ iniq̄tatib⁹ tuis, q sanat oēs īfirmita
tes tuas &c. Q̄uo miseret pr̄ filioꝝ, misertus ē dn̄s timētibus se, qm̄ ipse cognouit figmētū
Matth.18 n̄rm. Recordatus est, qm̄ puluis sumus, hō sicut fœnū. Dies ei⁹ tanq̄ flos agri sic efflorebit.
Lucæ.17 Hinc Petro rogāti, q̄ties peccabit in me fr̄ me⁹ & dimittā ei? Vsq; septies? dn̄s ait: Nō dico
tibi vsq; septies, sed vsq; septuagies septies. Sane hæc nūerosa pctōꝝ remissio ꝑdicāda ē.

Roma.2 ¶ Sed q̄bus donata est hæc remissio & ꝑdicanda. Nunq̄d vni nationi tantū? Respōdet C
Actoꝝ.10 Chr̄us, in oēs gentes & vsq; ad fines terrę orbis, in ipm̄ Iesum Nazarenū credētes, vtpote
Luc.2 se noīe eius eā hr̄e & nō ex seipsis. Q̄ñquidē dn̄s deus acceptor ꝑsonaꝝ nō sit. Et Chr̄s in
hūc mundū missus nō solū Iudæoꝝ, sed & gētiū fuerit expectatio & Symeone adfirmāte:
Lumē ad reuelationē gentiū, & gloriā plebis tuæ Israel, q̄d parauit deus añ faciē oim po
Iohan.1 puloꝝ. Siq̄dē Chr̄us dedit potestatē filios dei fieri oībus, q ipm̄ in fide recipiūt, q credunt
Roma.3 in noīe eius. Hinc Apl's: Iustitia aūt (inq̄t) dei p fidē Iesu Chr̄i, in oēs & sup oēs, q credunt
Acto.1.5.10 in eū. Non em̄ est distinctio. Om̄es em̄ peccauerūt, & egent gloria dei. Et Petrus: Vobis
em̄ est repromissio & filijs vestris & oībus q longe sunt, quoscūq; aduocauerit dn̄s deus n̄r
q filiū suū Chr̄m dn̄m nostrū, quem occiderunt suspendētes in ligno, hūc deus suscitauit
tertia die, & dedit eum manifestū fieri nō omni populo, sed testibus ꝑordinatis à deo no-
bis, q māducauimus & bibimus cū illo, postq̄ resurrexit à mortuis. Et ꝑcepit nobis ꝑdica-
re & testificari, quod ipse est, q constitutus est à deo iudex viuoꝝ & mortuoꝝ. Huic oēs
prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatoꝝ accipere per nomen eius, oēs
qui credunt in eum. Qui (vt Iohannes scribit) est propitiatio pro peccatis nostris, nō pro
nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. O admiranda, o admirabilis, o immē
sa ex Iesu Chr̄i resurrectione vtilitas, o inæstimabilis fructus in omnes homines credētes
transfusa. Quæ em̄ (obsecro) illa est & tanta vtilitas? Nimiꝝ peccatoꝝ oim remissio.

Psalm.31 ¶ Quid ē remissio pctōꝝ? Btitudo ē, Dauide dicēte: Beati q̄rū remissæ sunt iniq̄tates & D
quoꝝ tecta sunt pctā. Btūs vir cui dn̄s nō īputauit pctm̄. Hęc ē illa remissio pctōꝝ, hęc bea
titudo illa, q̄ iustificatio ē n̄ra, resurrectiōe Iesu Chr̄i tādē ipleta & cōsummata, Aplo scri
Roma.4 bēte: Qui suscitauit Iesum Chr̄m dn̄m n̄rm à mortuis, q traditus est ꝓpter delicta n̄ra, &
surrexit ꝓpter iustificationē n̄ram. At q̄d aliud ē iustificatio q̄ btitudo, q̄ est à morte ad vi
tā, & à morte ad verā btām'q; vitā resurrectio? Est vtiq; Iesu Chr̄i resurrectio vt n̄ra vita
Roma.6 & resurrectio ad vitā, q in Chr̄o resurgēte, q resurgētiū fuit primitiæ, resurrexim⁹ & ipsi
tā spū vitæ q̄ re ipsa in nouissimo die. Q̄đ Apl's testat, dicēs: Cōsepulti em̄ sum⁹ cū illo p ba
ptismū in mortē, vt q̄uo Chr̄s surrexit à mortuis p gloriā pr̄is, ita & nos in nouitate vitæ
ambulemus. Sic aūt mortui sumus cū illo, credimus, q̄a sit etiā viuemus cū illo. Sciētes q̄d
1.Coꝝ.15 Chr̄s resurgēs à mortuis, iā nō morit, mors illi vltra nō dn̄abit. Et iteꝝ: Nūc āt chr̄s resur
rexit à mortuis, primitiæ dormiētiū, qm̄ q̄dē p hoīem mors, & p hoīem resurrectio mor
tuoꝝ. Et sicut ī Adā oēs moriunt, ita & ī Chr̄o oēs viuificabūt. Hęc ē (inq̄) illa īæstimabil'
ex Chr̄i resurrectione vtilitas, vtpote redēptio, salus, iustificatio, resurrectio, vita'q; n̄ra,
quā dedit Chr̄us à morte resurgēs q remissionē peccatoꝝ in oēs gentes prædicandam.

¶ At quo medio peccatoꝝ hęc fit remissio? Nimiꝝ fit p fidelē noīe Iesu Chr̄i pœnīam
qua pœnitētes de peccatis nostris credimus ea ipsa pctā, hāc ipsam pœniam Chr̄o miseri- E
corditer & gratiose suscipiēte, prorsus remitti p Iesum dn̄m nostrū, q traditus ē propter
delicta nostra, & resurrexit ꝓpter iustificationē nostrā, q (inquā) credimus hāc ipsam no
Roma.4 strā pęnīam, vel quālibet alioq magnā nequaq̄ suffecisse ad remissionē pctōꝝ, nisi morte
& resurrectiōe Chr̄i interueniēte. Et hoc q̄d dn̄s hodie dicit: Et sic oportebat prædicari
in noīe eius. s. Christi, non in nomine alicuius hoīs, vel opeꝝ etiam quanlibet moraliter
Acto.4 bonoꝝ, quę certe nullius essent momēti sine dei mīa, quā nobis in filio suo exhibuit pater
4.Petri.2 quū (vt Petrus ait) aliud nō sit nomen sub cœlo datū hoībus, in q̄ oporteat nos saluos fieri.

Hinc

Hinc recte veritas ipsa hodie dicit pdicari pœnitētiā in noīe suo,& nō alterius. Et qdē dicit eā primo pdicari,& deinde remissionē pctōꝝ,non verbotenus tantū pdicari,sed & ab ijs,q volūt sibi remitti pctā,fieri. Vnde oīs fidei remissionisq pctōꝝ pdicatio noui testamēti (fileo veteris test.) tā Iohan. Baptistæ,q̄ Christi & aploꝝ à pœnia cœpit,quā Chrs nomine suo pro peccatis nostris virtute ipsi⁹ mortis & resurrectiōis vult acceptare misericorditer,alioq nullus noīe acceptandā,nec alicui proficuā. Sic Iohānes pcursor in deserto Iudææ pdicās, dixit: Pœniam agite,appropinquabit em̄ regnum cœloꝝ. Et Chrs baptizat⁹, exiēs deserto veniēs,clamauit: Pœnitētiā agite,appropinquabit em̄ regnū cœloꝝ. Quod & apostoli clamarūt. Petrus rogatus à Iudæis qd ageret,vt sibi fides ad salutē subueniret,respōdit: Pœnitentiā agite,& baptizet vnusq̄sq vestrū in noīe Iesu Chri in remissionē pctōꝝ vroꝝ,& accipietis donū spūs sancti. Sic & aliàs scribit de oībus apostolis: Et exeuntes pdicabāt,vt pœnitentiā agerēt. Quare? Quia à dño mādatū cœperāt: qm̄ nō fit sine pœnitētia remissio pctōrum: pœnitētib⁹ em̄ pctā remittunt,& hoc gratis,& p gratiā Iesu Christi. Hoc satis claret ex hoc Petri dicto: Ergo & gētib⁹ pœniam dedit deus ad vitā: nēpe q erāt, q putabāt gētibus minime prodesse,sed tantū Iudæis. Vnde satis liquet,fidē nō suffecisse sine pœnitentia informem,nec fide sola informi pctā remissum iri,sed bene ea fide,qua credit per pœnitentiam noīe Chri,virtuteq adeo eius passionis & resurrectiōis peccata remitti,nō etiā sola pp nitentiæ p se virtute & merito. Hinc euidēter patet remissionem fide peccatoꝝ omnino debere pcedere pœnitentiam authoritate omnium scripturaꝝ,vel maxime Christo dicente: Sed nisi pœnitentiā habueritis,omnes similiter peribitis. At inquis.

Matth. 3 Luc. 3 Matth. 4 Marc. 1 Acto. 2. Marc. 6 Acto. 11. Luc. 13.

F ¶ Quid est pœnitētia? Est dolorosa ex amore pro peccatis cōtra deū,tā spūalis, corporalisq simul cōtritio & afflictio. Quæ fit cū reiectis vitijs carnalibus opa spūs vitijs cōntraria quæ crucis sunt & duræ viæ ad cœlum amplectimur. Quod vno verbo propheta expressit: Declina à malo & fac bonū. Nō vtiq sufficit resipiscere à malo,nisi faciamus bonū,q̄d Chrs tum p ficū sterilē arguit,cui maledixit,qa sine fructu solū folia habebat, tum p conductos in vinea operarios. Huius aūt definitionis ratio fundatur ex Christo,dicēte: Væ tibi Corozaim,væ tibi Bethsaida,qa si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœniam egissent. Vnde sat supq innuit,pœnitētiā esse pro peccatis dolorosam & animi & corpis afflictionē. Sic Dauid,inter alios,qui pœnituerūt, pro peccatis suis gemitibus & lachrymis,ieiunijs & vigilijs, variaq id genus maceratione, carnē afflixit suam,alibi dicens: Lauabo p singulas noctes lectū meū,lachrymis meis stratū meū rigabo,turbat⁹ est à furore oculus meus. Vnde sole clarius patet,q̄ falso,quàmq dolose, simulq pernitiose nōnulli ijs temporibus docuerint,qui dixerunt,pœnitētiam nihil aliud esse, q̄ resipiscentiam à carnali conuersatione,siqdem,quæ à Græcis dicitur, μετάνοια,id est,resipiscētia, Et μετανοεῖν aliud nō esse,q̄ resipiscere & transmutari & fieri nouā vitā,quasi ipsi singulari à deo instructi,interpretandi gratia iam tandē cognoscant magis q̄ priores patres vita & eruditione,virtuteq miraculoꝝ probati,quotquot ante nos ingenti numero pcesserunt. Illi certe (q̄d verissimū est) dixerūt μετάνοιαν esse pœnitentiam,& μετανοεῖν, pœnitere,& non solum resipiscere,sed vitā inchoare nouā,veterisq pœnitere & pro noxis prioribus in se sæuerius vlcisci: quandoquidē pœnitere sit,quasi pœna tenere,eūq vere pœnitere & pœnam tenere,q semp punit,q̄d cōmisisse dolet. Sane oportet pœnitentē nō irasci,neq sæuire, sed cōteri tanquam condemnatū,tanquā nō habentē fiduciā,tanquam iudicatum reum,tanquā ex sola saluari misericordia debente,tanquam ingratū erga benefactorem redargutū,tanquam reprobū,tanquam dignū innumeris supplicijs,& nunquā sui peccati obliuisci, sed deū quidē rogare,ne eius velit reminisci,orareq impensius & rogare,diem luctu trāsigere, vigilijs noctes ac fletib⁹ ducere,tēpus oīne lachrymosis lamētationibus occupare,stratos solo adhærere,cinere ac cilicio volutari & sordib⁹,& nihil prorsus sibi cōfidere,quasi satis sit factū, se nō posse dānari,perinde ac certo sit in gratia,quandoquidē homo nesciat an fit amore an odio dignus. Et Apostolus iam fidelis & hauddubie citra peccatū ait: Nihil em̄ mihi cōscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Norat vtiq tātus Apostolus,pœnitentiā non esse resipiscētiam simplicē,sed & resipiscētiam verbo & facto cōmonstrare,acerbeq dolere,quemadmodum ipse de suo peccato semp doluit,dicens: Minimus sum apostoloꝝ,& indignus vocari Apostolus,qa ecclesiā dei psequutus sum,propterea castigo corpus meū,& in seruitutē redigo. Quod & alios vel etiā nō pctōres,sed lauacro baptismi mūdatos facere voluit post peccatum dudum ppetratū,dicēs: Sicut exhibuistis mēbra vestra seruire immūditiæ & iniquitati ad iniqtatem,ita exhibete mēbra vestra seruire iustitiæ in sanctificationē, scribēs ad Romanos,qui vtiq iā baptizati fidē plene acceperāt,quos tamē reipsa voluit acerbe pœnitere pro peccatis. Cuius veræ pœnitētiæ Dauid vbiq formam exhibuit,sanctissimus Chri præcursor palàm præstitit,nimiꝝ pœnitentiæ pdicator,pilis camelorum vestitus,zona pellicea cinctus,in deserto melle & locustis nutritus,aquā dūtaxat bibens. Maria quoq Magdalenæ vsqadeo

Matth. 7 Psal. 36. Matth. 2 Marci. 11. Lucæ 13. Matth. 20. Matth. 11 Luc. 10 Psal. 6 Eccles. 9 1. Cor. 4. 1. Cor. 15 1. Cor. 9 Roma. 6 Matth. 3. Marc. 1.

vſq; adeo pœnitētiæ contulit ſpeculū,vt ex amore pro pctis tā lachrymata ſit,vt dñi pedes
lachrymis rigarit,capillis terſerit,ore oſculata ſit,vnguētoq; vnxerit. Et Petr⁹ apłorū prin-
Luc. 22 ceps,pater pœnitentiū pro vnico ſuo pctō,recordat⁹ verbi dñi. Egreſſus foras,fleuit amare.
Luc. 7. ¶Illi nimirū oēs ſciebāt pœnitere eſſe pro peccato valde aīo & corpe dolere,pindeq; ex- G
Marc. 16 cruciari,& nō ſimpliciter reſipiſcere,vt quidā errarūt. In quorū errorē,ne incideremus,ſpūs
Luc. 22 ſanctus oīno cauit puidēs,in diuino pſalte,dicēs:Declina à malo & fac bonū. In Iohāne:Fa-
Iohan. 18 cite ergo fructū dignū pœnitētiæ. Et in Chro:Si in Tyro & Sydone factæ eſſent virtutes,q
Pſal. 36. factæ ſunt in vobis,olim in cilitio & cinere pœnitentiam egiſſent. In Paulo:Redigo corpus
Math. 3 meū in ſeruitutē,caſtigoq; ipſum. In eodē:Quando adfirmat ſe gētibus annūtiaſſe, quaten⁹
Luc. 3 pœnitentiā agerēt,& cōuerterent ad deū,digna pœnitentia opa facientes. Vides ergo pœ-
Math. 3. nitentiā non ſolū eſſe in declinādo malo,ſed in faciendo bonum,& agere fructū pœnitentia
Luc. 10 dignū,cuiuſmoni ſunt pro amore dei compunctione pctōrū intus & foris acerbe dolere,car
Acto. 20. ni reſiſtere,vigilare,ieiunare,orare, hocq; genus alia facere. Sane ſpūs ſanctus in ijs pdictis
omnibus docuit & verbo,exemploq; p ipſos teſtatus eſt,non ſatis eſſe reſipiſcere,perq; fidē
ad deum conuerti,niſi digna pœnitentiæ opera ſimul accumularentur.

¶De hmōi pœnitētia Chriſtus hodie loquit,inquiens: Sic oportebat pdicari in noīe eius H
pœnitentiā & remiſſionē peccatorū in oēs gētes. Quō in noīe eius pdicari? quod pro nobis
omnibus proq; peccatis noſtris Chrūs pœnitentiā egerit & remiſſionem peccatorū fecerit,
non adcurrente aliquo noſtro pro peccatis dolore,& hoc ſolū ac prorſus credere,qd Chrūs
id fecerit,nec opus eē aliqua noſtra pœnia vel animi vel corpis, quēadmodū aliq hactenus
ſcriptitarūt & loquuti ſunt? Nequaq̄. Quandoquidē is eſſet intellectus cōtra omnē omnium
ſcripturarū intellectū,nec ſciret qd eſſet pœnitere,ad quod oēs ſcripturæ hortant, nec quiſq̄
admoneret ad aliquod bonum opus. Præterea qd ſtultius,q̄ prædicare,quod Chriſtus reſi-
puerit pro nobis,vt illi volūt,à quo malo reſipiſcet,qui nil mali fecit? Eſt ergo pdicare pœ-
Eſa. 53 nitentiā,nomine Ieſu Chriſti.i.dicere. Declinate à malo & facite bonum propter pctā vrā
cōmiſſa,& hoc noīe Chriſti,cuius nomine,paſſione,morte,reſurrectione,beneficio & gra-
tia,& nō alterius noīe,hęc ipſa propter peccata veſtra cōtritio,pœnitētia,bona operatio ad
veſtrā valebit iuſtificationē & ſufficiet noīe Ieſu Chriſti,q pro peccatis veſtris natus,paſſus
& deniq; mortuus eſt,vobiſq; adeptus pctōrū remiſſionē,qd ſi credideritis vitam æternam
habebitis. Sane ſine eius noīe vel gratia prorſus nulla valet pœnitētia vel actio etiā quālibet
bona. Et hoc eſt,quod apoſtolus confirmādo perinde ait:Ecce nunc tēpus acceptabile,ecce
2. Cor. 6 nūc dies ſalutis,hoc eſt,iam agite pœnitentiā & habebitis plane veſtrorū pctōrū remiſſionē,
quā iam noīe Ieſu Chrī deus pater acceptat,q̄ prius & alterius noīe nō acceptabilis fuit,nec
eſt. Igitur(vt ipſe ait)nemini dātes vllā offenſionē,vt non vituperet miniſteriū veſtrū,ſed in
omnibus exhibeamus nos ſicut dei miniſtros. In multa patientia,in tribulatiōibus,in neceſſi
tatibus,in anguſtijs,in plagis,in carceribus,in ſeditiōibus,in laboribus,in vigilijs & ieiunijs,
in caſtitate,in ſcientia,in longanimitate,in ſuauitate,in ſpū ſancto, in charitate non ficta, in
Roma. 13 verbo veritatis,in virtute dei. Et iterū:Et hoc ſcientes tēpus,qa hora eſt iam nos de ſomno
ſurgere. Nūc eñi propior eſt nrā ſalus q̄ cū credidimus. Nox pceſſit,dies aūt appropinqua-
uit. At qd eſt de ſomno ſurgere,niſi à peccati otio ad bonū opus declinare & pœnitere iam
tempore ſalutis,ſed qd aut quō pœnitere? Reſpōdet apłus:Abijciamus opa tenebrarū,& in-
duamur arma lucis,ſic vt in die honeſte ambulemus. Nō in comeſſationibus & ebrietatib⁹,
non in cubilibus & impudicitijs,nō in cōtentione & æmulatione,ſed induimini dñm Ieſum
Chriſtū & carnis curā ne feceritis in deſiderijs. Hinc Paulus gentium pdicator recte pdica-
uit pœnitentiā & remiſſionē peccatorū,ille vere intellexit Chriſti hodie verbū. Sic oporte-
bat pdicari pœnitentiā,& in nomine eius remiſſionē peccatorū in omnes gentes.

HOMIL. XLII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 20. Beati qui non viderunt & crediderunt.

IN OCTAVA PASCHAE.

VO inter pene infinita potiſſimū ex hodierno Euāgelio ſunt haud A
parum diligenter cordi pcipienda. Quorum eſt primum.

¶Mira dei Opt. erga nos clemētia:nimirū quæ dū ſtudioſe inda- B
gatur ſemper maior atq; maior inuenitur. Magna vtiq; dei fuit be-
nignitas,quod ille ſolum ex miſericordia ad redimendū nos filium
ſuum vnigenitum,dominum noſtrum e cœlo demiſerit,ac in vtero
Titum 3 glorioſe naſci,incarnariq; dignatus ſit,Paulo ſcribente:Cum autem
benignitas & humanitas apparuit ſaluatoris dei,non ex operibus iu
ſtitiæ, quæ fecimus nos, ſed ſecundum miſericordiam ſuam ſal-

uos nos

uos nos fecit, vt iustificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ, id quod Chriſtus confirmãs, ait: Sic eñ deus dilexit mundum, vt filiũ ſuũ vnigenitũ daret, vt omnis qui credit in eũ, nõ pereat, ſed habeat vitam æternam. Quod Euãgeliſta deinde repetẽs, inquit: In hoc apparuit charitas dei in nobis, quoniam filiũ ſuum vnigenitũ miſit deus in mũdum, vt viuamus p eum: nõ quaſi nos dilexerimus deum, ſed quoniam ipſe prior dilexit nos & miſit filium ſuum propitiationẽ pro peccatis noſtris. Maior vtiq; benignitas, quod eundem filiuũ ſuũ pro nobis in mortem crucis turpiſſimã iri traditũ nõ fuerit dedignat9, Chr̃o dicente: Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Quem Iohãnes ſequit̃, dicens: In hoc cognouimus charitatem dei, quoniã ille animam ſuam pro nobis poſuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere. Iohan. 3 1.Iohan. 4 Iohan. 15 1.Iohan. 3

C ¶Maxima vtiq; dei fuit clemẽtia, ꝙ ille dñs noſter Ieſus ſe poſt ſuã reſurrectionem à ſuis tractari pmiſit pijſſima tractatiõe: nimirũ nõ cõtentus, ꝙ nobis ſuis filijs, fratrib9, amicis gratiam ſuã tam copioſe largitus ſit, ſed q & laborauit, ſategitq;, vt tãtæ grãe donũ recipere non negligeremus, ſed omnino agnoſceremus: qppe, qui poſt mortẽ, poſt reſurrectionem, poſt omnis ſatiſfactionis complemẽtum, nimis ſolicite egit, vt ipſius nos a acceptaremus beneficia in noſtrãq; tranſirẽt vtilitatem p firmã & pfectã charitatẽ. Adeo vt vere p Eſaiam dixit Nũc ergo habitatores Hieruſalẽ, & viri Iuda, iudicate inter me & vineam meã. Quid eſt q̃d vltra debui facere vineæ meæ, & nõ feci? Si igit̃ ille reſurgens ex mortuis, locũ ſupremi cœli corpi ſuo glorioſo debitũ adſumere quadraginta diebus diſtulit, angelis in cœlis adſiſtẽtibus, viſionẽ ſuæ humanitatis in proprio genere ſubtraxit, vt ſuã reſurrectionem (vt ſcribit poſt Lucã Paulus) in multis argumẽtis ſuis diſcipulis nimium incredulis demonſtraret, cicatrices vulnerũ ſuorũ nedũ videri, ſed & tangi pmittens diſcipulis, vt in eis fidem plantaret & in futuris vſq; ad finẽ mundi hoĩbus, omne dubietatis vulnus amputaret. Et profecto videri nõ potuerit ſine mira dñi diſpẽſatione factũ & benignitate, ſimul ad noſtræ fidei cõfirmationem, quod ipſe poſt reſurrectionẽ, anteq̃ cœlos aſcẽderet, p dies quadraginta diſcipulis apparuerit, pbuerit q; ſeipm viuũ in multis argumẽtis, quo reſurrectiõis in ſe factæ veritas ſolidaret in cordibus apoſtolorũ, & ad nos vſq; protẽderet, vt q quadraginta horis fuerat pro nobis mortuus, pro hora diẽ cõpenſans, quadraginta diebus manifeſtis indicijs ſe viuere declararet. Quocirca & illis & nobis pſentem ſe fecit, illis in ſpecie, nobis in fide, & quẽ illi viderũt facie, oculo corpis, nos in literis videremus ſcripturæ, oculo mẽtis, & ſic nos quo beatificaremur, de qbus hodie dixit: Beati, q nõ viderunt & crediderunt. Eſaiæ. 5. Acto. 1. 1. Cor. 15

D ¶In quo quidẽ verbo dñs (& eſt ſecũdum, in hoc Euãgelio, fidei. ſ. commendatio) primo corrigit eos, q tardi ad corrigẽdum non niſi viſis ſignis & auditis rationibus de re credenda credere volũt. Sic hodie increpãdo ad Thomã ait: Noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Thomas vero pinde ex obiurgatione dñi pterritus, reſpondet: Dñs meus, & deus meus: vtpote ſimul intus ſuã culpã deprecãs, verboq; ipo nõ minus q̃ animo credẽs, & vere qdẽ credidit Chriſtum Ieſum eſſe & hoĩem & deũ, illũ, dicẽs: Dñs meus, hunc, inquiẽs, Deus meus, poſt lateris tactũ optimus theologus duplicẽ in Ieſu naturã, vnicãq; hypoſtaſim confeſſus eſt. Sic & increpauit diſcipulos Emauntẽ euntes, dicẽs: O ſtulti & tardi corde ad credendũ in oĩbus, quæ loquuti ſunt prophetæ. Sic & alias ad ſuos diſcipulos, corripiens inqt: O generatio incredula & peruerſa, quouſq; ero vobiſcũ? vſquequo patiar vos? Sic qa Zacharias verbo dñi incredulus, de ſigno quopiam quærẽs, obmutuit, donec ſit natus filius Iohãnes Bapt. Vnde Chr̃s plane oſtẽdit, nos de ijs, quæ ad fidẽ ſuã attinẽt, nullã neq; rationem neq; viſionẽ expoſcere, ſed ſimplici eius verbo adſentiri debere, vtpote cõtentos ſcripturis, quæ de ea fide ad nos poſteros relictæ ſunt, & in hoc ſcriptę, vt credamus, Euãgeliſta hodie dicente: Hæc aũt ſcripta ſunt, vt credatis, qa Ieſus eſt filius dei, vt credẽtes vitã habeatis in nomine eius. Quibus ſi qs non credit, nec etiam rationibus neq; ſignis neq; viſionibus facile crediturus eſt, Chr̃o alias teſtante, quũ ait: Habẽt Moſen & prophetas, audiãt illos. ſi hos nõ audiũt, neq; ſi qs ex mortuis reſurrexerit, credẽt. Et rurſus alibi: Si eñ crederetis Moſi, crederetis forſan & mihi, de me eñ ille ſcripſit. Si aũt illius literis nõ creditis, quomodo verbis meis credetis? Sic itaque hortat̃ dñs, vt increduli nõ ſimus, ſed de ſe ſcriptis omnino ſtemus, nullam expoſcẽtes rationem ſeu viſibilem probationẽ: quãdoquidẽ vera & viuifica fides, authore apoſtolo, ſit ſperandarũ ſubſtantia rerũ, argumẽtũ nõ apparẽtiũ. Qui igit̃ niſi re oſtenſa, ſeu viſo eius argumẽto, credere nõ vult, fidei meritũ deperdit: quippe qui citra fidẽ ſit, quæ ſit habitus mentis, idẽq; volũtarius, quo inchoatur vita æterna in nobis, faciens intellectũ ſponte nõ apparẽtibus adſentire, authoritate ſolum diuina adeo innixa: ſane nullus credit niſi volẽs. Perſuaſus itaq; ſignis & rebus recte dici nequit credulus aut fidelis. Lucæ. 24. Matth. 17. Marci. 9 Luc. 9. Lucę. 1. Iohan. 20 Lucę. 16 Iohã. 5. Heb. 11

E ¶Nec obſtat, ꝙ Thomas à dño hodie dicat̃ credere & fidelis eſſe. Quoniam reſpondendum eſt, Thomam aliud vidiſſe & aliud crediſſe, qui humanitatẽ vidit, & deitatẽ credidit, quæ in pſenti, niſi in ænigmate quodã & quaſi p ſpeculũ videri neqt. Vnde & merito fidelis Exo. 33

 fuit,

fuit,eaq; ob rē beatus dici mereť,quāuis ideo à dño beatus non pdicať,qd experimētū ǭsiuerit,sed ŋ quidē ab eo dicti sint,beati q nō viderūt & crediderūt,in quo arguit dominus.
1.Iohā.4 ¶Secūdo,fidei pinde veræ definitionē,interimq; fructū ineffabilem,q eſt beatitudoi vult F
1.Cor.13 em̄ fide nos beatos reddi:nimiꝝ qui nō vidimus ipm in pſona,nec verba eius corā palamq; vidimus,ei tñ & illis ſponte credimus.Sic & diuā virginē,quæ verbo dñi p angelū credidit,
Luc.1. nec ſignū ſeu experimētū rogauit,Eliſabetha beatā pronūtiat,dicēs: Beata,q credidiſti, qm̄ oia in te pficienť,quæ tibi à dño p angelū dicta ſunt.Ita Chrūs hodie: Beati,q crediderunt (inqt)& nō viderūt.ſ.me meaq; verba coram.Valde em̄ nos hoc ſaluatoris dictū lætificare debuerit.Beati,q nō viderūt & crediderūt,quę.ſ.de me ſunt.Nimiꝝ ǭ nos ſpeciatim ſignat
Titum.1 qui eū,quē carne nō vidimus,mente tenemus,ſi fidē opibus ſequemur:quū vere credat,qui exercet operādo ǭd credit,& reprobi ſint atq; abominati increduli iuxta apoſtolū, qui cōfitentur ſe noſſe deū,factis aūt negāt,ǭꝝ quidē fides ſine operibus mortua eſt.
Iacob.2 ¶Conſolatur proinde hoc Ieſu dictū:Beati qui nō viderūt & crediderūt,eos,q dicūt,vtinam illis fuiſſemus tēporibus,& vidiſſemus Chriſtū miracula facientē. Cogitēt beatos eſſe eos,qui nō viderūt eū corā & abſentē pinde ſcripturis viſum crediderūt: Sciant igit ipm vo luiſſe eos vere beatos,q ſibi nō viſo credūt p ſcripturas,quæ vtiq;(vt Euāgeliſta ait) ſcriptæ ſunt,vt credamus,q a Ieſus eſt filius dei,& vt credētes vitā habeam⁹ in noie eius: ad quos hodie & nō prorſus ad Thomā dñs dicit:Beati qui non viderūt & crediderunt. G
¶Ex quoꝝ tamē numero Thomas vel ideo non excludit,quod is rei nouitatæ inauditæ H ſtupefactus diuinæ pietatis diſpenſatione dubitarit,q audita reſurrectione dubitauit, dubitans palpauit,& palpās credidit,vt à noſtris cordibus omnē expelleret dubitationē,& dū in magiſtro vulnera palparet carnis,in nobis vulnera ſanaret infidelitatis. Huius em̄ in nobis incredulitas plus ad fidē quàm alioꝝ credulitas profuit,quæ mentē noſtrā om̄i dubitatione poſtpoſitā in fide ſolidauit,interimq; nō modo fidē noſtrā roborauit,verumetiā hæreticoꝝ errorē dicētiū,Ieſum veꝝ corp⁹ nō habuiſſe,cōuicit &cōfutauit.Sufficit eapropter Thomę ad fidē propriā vidiſſe,ǭd viderat,ſed nobis operatus eſt,vt tāgeret ǭd videbat. Merito er
Marci.1. go in eoꝝ eſt numero Thomas,quos Chrūs beatos dixit,qui ǭd nō viderūt,crediderūt.Pœniteamus igitur & credamus Euangelio.i.dei verbo,quod nobis om̄e bonū & veꝝ denuntiat nec quæramus de ijs,quæ fidei ſunt,rationem & experimentum.

HOMIL. XLIII. DE EO QVOD SCPIPTVM EST, Iohan.10.Bonus paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis.

Dominica prima poſt octauas Paſchæ.

Ideri poteſt & recte quidē eccleſia hoc Euāgelium hodie legi inſti- A tuiſſe,vel ideo,vt Chri Ieſu in ſuos ineffabilē charitatē & ſingularē
Ezech.34 curā,itēq; prouidētiā magis atq; magis argueret:nimiꝝ qui nō cōtentus,ǭd iuxta prophetā,oues ſuas requiſiuit,& vt paſtor gregem ſuū viſitauit,ſed & prouid⁹,memorq; poſt ſuā aſcēſionē tpis,ne ſuæ deinde oues ſine vicario aliquo paſtore errarēt,& à lupo rapaci diſpergerent,illis ſuo loco ſubpaſtores cōſtituit. Id ǭd Apoſtolus teſtat⁹ ait:Qui deſcēdit,ipſe eſt q & aſcēdit ſup oēs cęlos, vt adimple
Ezech.4 ret oia.Et ipe dedit quoſdā quidē apoſtolos,quoſdā aūt prophetas alios vero Euāgeliſtas,alios aūt paſtores & doctores,ad cōſummationē ſanctoꝝ,in opus miniſterij,in ædificationē corporis Chri.Quoꝝ.ſ.ſubpaſtoꝝ, Chrs
1.Petr.5 paſtor princeps dicitur à Petro.Ipſe em̄ primus eſt & vnicus natura paſtor,q ex ſe ſolo ſuas oues.i.nos hoies,paſcit & regit,quē nobis de⁹ pater olim ſe daturꝝ promiſit,inqens: Et ſuſ
Ezech.34 citabo ſup ea paſtorē vnū,q paſcat ea.Et rurſus:Et paſtor vnus erit omniū eoꝝ.ſ. verus,na
37 turaliſq; & princeps.Qui & promiſſus & datus inibi ad nos dicit.Vos aūt greges mei, gre-
Ezech.34 ges paſcuæ meæ,hoīes eſtis.Hinc & Dauid ad eum in pſona noſtri oīm ait: Nos aūt popu-
Pſal 78 lus tuus,& oues paſcuæ tuæ,confitebimur tibi in ſeculum. Et paulopoſt:Qui regis Iſrael in-
Pſal.79 tende,qui deducis velut ouem Ioſeph.Sane is eſt ille paſtor,à quo ſi qs paſcitur & regit,idē non poſſit nec eſurire nec errare,adfirmante propheta,qui ait: Dominus regit me, & nihil
Pſal.22. mihi deerit in loco paſcuæ,ibi me collocauit.Super aquam refectionis educauit me, animā meam conuertit.Q.d.,Dominator & redemptor meus paſcit & educat me, neq; vllis priuabor bonis,in paſcuis diuinæ alimentationis,in quibus ad carpenda diuina,ſpiritualiaq; pa
Iohan.10. bula me locauit.Quod & ipſe de ſeipſo alibi profeſſus inquit,Per me ſi qs introierit,ſaluabi
Apo.7 tur,& ingredietur & egredietur & paſcua inueniet.Et Apoca.Agnus, qui in medio throni
Deute.8. eſt,reget illos,& deducet illos ad vitæ fontē.Pauit aūt verbo dei, & viuit homo,& nō ſolum
Matth.4. in pane.Quod vt ſui ſubpaſtores.ſ.prælati,regentes,patresfamilias,hocq; genus alij indem

facere

facere satagant se hodie proponit,perindeq̄ dicere velit:Ego sum pastor bonus, qui pono Iohan.10
animam meam pro ouibus meis,&c.Exemplũ dedi vobis,vt quemadmodũ ego feci,ita &
vos faciatis.Ita nimiꝝ,vt qui pastor esse velit,suam pro omnibus animã ponat. Nõ est enĩ
bonus pastor,nisi q animã suam dat pro ouibus suis.Ad quod hortat̃ Iohãnes,dicẽs:In hoc 1.Iohan.3
cognouimus charitatẽ dei,qm̃ ille animã suam pro nobis posuit,& nos debemus pro fratri-
bus animas ponere.Hoc certe dñs Iesus fecit,hodie inquiẽs: Ego sum pastor bonus,q ani-
mam meã pro ouibus meis pono.Et aliàs ꝑ Prophetã:Reliqui(inqt)domũ meã, dimisi hæ Hiere.12
reditatem meã,in manus inimicoꝝ meoꝝ dedi dilectam animam meam.

B ¶Atq̃ vtinã o Iesu pastor bone,tam te ipsa re tui vicarij sequerent̃ pastores,q̃ noĩe ipso.
Atqui vereor ꝑpaucos eẽ,qui simus,te exẽplo vitã corpalem(quæ hic aĩa appellatur)in salu
rem ouium dare parati,quũ,ne rem quidẽ damus tpalem pro ipis.Video,prohdolor,video
paucissimos esse pastores,at ecõtrario nõ paꝝ multos mercenarios,qui(cõtra verbũ princi-
pis pastoꝝ) oues potius mactãt & perdũt,seipsos pascẽtes,nõ etiã oues,sed eaꝝ lac comedẽ
tes,lanam deglubẽtes.Interim vsq̃adeo ouiũ immemores ac negligentes, vt oues ꝑinde ci-
tra pastorẽ dispersæ factæ sint in deuorationẽ omniũ bestiaꝝ.i.inimicoꝝ.s.diaboli, seculi,
carnis.Ad q̃s ideo dñs ꝑ prophetam ait:Quia vosmetipsos pauistis, & nõ oues meas,sed & Ezech.34
eas dereliquistis,ego requirã gregẽ meũ de manu eoꝝ,&cessare faciã,vt vltra nõ pascãt gre
gem meũ,nec pascant amplius pastores semetipsos.Sic & aliàs Fiat(inqt)commoratio eoꝝ Psal.108
deserta,& nõ sit qui habitet in ea,Et episcopatum ei⁹ accipiat alter,&c. Quod ne dñs faciat
nobis,necessum erit vt ipsum seqꝛamur,animas & ipsi nostras pro ouib⁹ ponẽtes, apud eas
manẽtes,lupo veniẽte.s.tyranno,nõ sugiẽtes,sed in medio stãtes,easq̃ virga doctrinæ, vi-
tæq̃ defendẽtes vel vsq̃ ad mortẽ.Quod faciũt,q pro salute ouiũ suaꝝ,omnia,quæ habẽt.s.
res,propinquos,& ꝑsonã propriã,sicubi necessitas expostulet,exponunt.Sic animã suã pro
ouibus nõ ponũt,q tẽporalia eis nõ tribuunt,cõsanguineos promoueri faciũt, malis non re-
sistũt.Ad q̃d tamẽ obligant̃ exẽplo Chr̃i veri pastoris,q propter salutẽ oĩm domũ & fami-
liam.s.angelos,hæreditatẽ.s.substantiam cœlestẽ,& animã suã in manus inimicoꝝ reliqt.
Qui certe propter vnã perditã ouẽ in deserto.s.hoĩem,reliquit nonagintanouẽ.i.nouẽ cho Hiere.12
ros angeloꝝ,& vt eã inueniret,labores,ærumnas,malaq̃ huius vitæ momentaneæ infinita Lucæ.15
passus est,inter pharisæoꝝ insidias & pericula multa,euangelizãs regnũ dei,ciuitates circui-
uit & castella,noctes duxit in orõne ꝑuigiles,nec phariseoꝝ veritus murmur & scandalum,
publicanis se p̃buit affabilẽ,adserẽs propter male habẽtes se venisse in mũdum,ad pœniten-
tes q̃q̃ paternum p̃tendit adfectũ,apertũ eis ostendẽs diuinæ misericordiæ sinum.

C ¶Audite hæc pastores,audite,pastorẽ principẽ sequamini,& ab vno pastore boni pasto- Iohan.13
res esse discite,q̃d ipse fecit,hoc & vos,si necesse fuerit,facite.Nã & ip̃e ait: Exemplum dedi 1.Petr.5
vobis,vt ipse feci,ita & vos faciatis,nolite esse mercenarij,sed pastores,ad quos Petrus,pri-
mus à Christo vicarius pastor,inqt:Pascite q in vobis est, gregẽ dei, prouidẽtes nõ coacte,
sed spontanee secũdum deũ,neq̃ turpis lucri gratia,sed volũtarie,neq̃ vt dominãtes in cle-
ris,sed forma facti gregis ex animo,vt quũ apparuerit princeps pastoꝝ,percipiatis immar
cessibilem gloriæ coronã.Et Paulus ex Mileto Hierosolyma abiturus,ait:Et nunc ecce ego Actoꝝ.20
scio,q̃a amplius non videbitis faciẽ meã,vos omnes,per quos transiui prædicans regnũ dei.
Quapropter cõtestor vos hodierna die,quia mũdus sum à sanguine omniũ. Nõ enĩ subter-
fugi,quo minus annũtiarem omne consilium dei vobis.Attendite vobis,& vniuerso gregi,
in quo vos sp̃us sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei,quã acquisiuit sanguine suo.
Ego scio qm̃ intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.
Et ex vobisipsis exurgent viri loquentes peruersa,vt abducãt discipulos post se.Propter q̃d
vigilate,memoria retinẽtes,quoniam ꝑ triennium nocte ac die nõ cessaui cũ lachrymis,mo
nens vnumquemq̃ vestrũ:Argẽtũ & auꝝ aut vestem nullius cõcupiui,sicut ipsi scitis. Hæc
ille.At vnde talia Paulus? Vtiq̃ à Christo principe pastore edoctus,hæc dixit: Hauddubie Heb.13.
bonus pastor,oues suas cognoscẽs,animãq̃ suam pro ouibus sæpenumero, varieq̃ oppo-
nens:Non immemor se(vt alibi meminit)esse ex numero pastoꝝ, p̃positorumve,quorum
est pro ouibus vigilare,quasi rationẽ pro animabus eaꝝ deo olim certo redituꝝ.Atq̃ vti-
nam nostri temporis pastores hũc apostolũ post Christũ tam attendãt q̃ debẽt,haud tũ du-
bitarem eos gregi suo melius attẽdere.Sin nõ attenderint,vereor plurimũ,ne dominũ in se
sint serio audituri.Væ pastoribus,q dispergũt & dilacerant gregem pascuæ meæ.Ecce ego
visitabo sup vos malitiam studioꝝ vestroꝝ.Quod præcauebunt,vbi habuerint,quæ Chri- Hiere.23
stus verus pastor habuit,de q̃bus late anno superiore. Habebunt autem, vbi se ita gesserint
verbo & vita,eoꝝ vocem oues mutuo agnoscant,ipsi pro eis animam ponere,sicubi necessa
rium fuerit,non neglexerint,Christum pastorem imitantes.

D ¶Nec hoc ipsum dũtaxat eos,qui nomine ipso sunt & re pastores, veluti regentes reipu-
blicæ,siue seculares,siue ecclesiasticos admonuerim,sed & vniuersos & singulos hoĩes,nam

& ij aliquo modo pastores sunt omnes, curã de ouibus habẽtes & habere debẽtes, si nõ mul-
1.Timo.5 tis, saltem de suis domesticis. Quandoquidẽ Apostolus inquit: Si quis suo℞ maxime dome
Eccl.17 sticoꝶ curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior. Mandauit vnicuiꝗ domin⁹
Eccl.15 de proximo suo. Saltem animam suã quilibet à dño pascendam & regendam suscepit, vnde
scriptura: Deus ab initio cõstituit hominẽ, & reliquit eum in manu cõsilij sui, &c. Nec pro-
inde homo non pastor est, qa paucoꝶ aut vnius curam gerat, quũ proculdubio pro hac vna
voce commissa. s. de ipso, ratio hoc aliquãdo districtior exigat, quo minus in alioꝶ cura oc
cupatur, & quo sit anima cæteris rebus p̃stantior, pro qua nemo dubitet hanc vitam corpo-
Matth.16 ralem exponere. Hinc dñs: Qui voluerit animam suã saluam facere, perdet eam. Qui aũt p-
Marc.8. diderit animã suã propter me, inueniet eã. Quid enim prodest homini, si mũdum vniuersum
Luc.17 lucraret, animæ vero suæ detrimentũ patiat. Aut quã dabit homo cõmutationẽ pro anima
sua: Videat igit homo vt animã suã. i. vitã pro salute animæ ponat, eiꝗ bene p̃sit, videãt pa-
Ezech.3 rentes & patresfamilias vt familiæ animabus bene p̃sint, videãt rectores reip. maxime, q̃m
tot animaꝶ erũt rei, q̃t suæ custodiæ sunt datæ, illaꝶ quidẽ sanguinẽ de manu eoꝶ dñs in no
uissimo requisiturus est, quoniam ip̃m qui pastor bonus est, non sint imitati.

HOMIL. XLIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan.19. Et gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

Dominica secunda post octauas Paschæ.

Lementissimi ac p̃ientissimi dñi nostri Iesu Christi ad discipulos A
suos, adeoꝗ ad nos oẽs in nouissima cœna sunt verba, cõsolatione
in vere pios hoĩes differta, qbus iste ex hoc mũdo ad patrẽ iturus pa
tris fidelissimi functus officio, memorꝗ maloꝶ, quæ sui post suã in
cœlos ascẽsionem vsꝗ ad finẽ seculi essent passuri, suos simul malo-
rum p̃monuit, itẽꝗ ad eorundẽ cõstantiã cohortatus est, inquiens:
Amen amen dico vobis, qa plorabitis & flebitis vos, mũdus autem
gaudebit. Vos aũt cõtristabimini, sed tristitia v̾ra vertet in gaudiũ.
Et gaudiũ vestrũ nemo tollet à vobis: nimiꝶ suos in hodierno euã
gelio duplicis tristitiæ, duplicisꝗ gaudij p̃monens. Siquidẽ illi, mo-
dico tpe tristes erãt futuri ex dñi p̃ mortẽ sepulturã absentia, ndẽꝗ post eã tristitiã modicũ
gauisuri ex gloriosa eius resurrectionẽ postꝗ eundẽ, vt nuper audiuimus, sæpenumero læti
viderũt, futuri quoꝗ erãt tristes modico vitæ huius tpe post illius in cœlũ ascensionẽ, ndẽꝗ
post eã tristitiam habituri hoc ip̃m gaudium, de quo hodie ait: Iteꝶ aũt videbo vos. s. in re-
gno cœlesti, & gaudebit cor vestrũ, inibi. Et gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Quib⁹
sane verbis adiuncto & reliquo Euangelij contextu dominus Iesus arguit.

¶Primo, nihil prorsus esse in hoc mũdo veri gaudij, sed semp ac vbiꝗ esse mœrorẽ & do- B
lorẽ: nimiꝶ, vt sciamus, nos hic nõ eẽ ciues sed aduenas & peregrinos, alio statim profectu-
ros, vtꝗ hoc citius ad eũ locũ, vnde sumus depulsi, tẽdamus, ĩfsce seculi reb⁹ ex aĩo neglectis
Id q̃d ipe dñs adfirmat p̃ Iob, dicẽs: Militia est hominis vita in terra. Itẽꝗ: Homo natus de
Iob.7. muliere breui viuẽs tpe, replet multis miserijs. Qui quasi flos egredit & cõterit, & fugit ve-
Iob.14 lut vmbra, & nunq̃ in eodẽ statu p̃manet. Et ego inqt Ecclesiastes fui rex Israel in Hierusalẽ
& proposui in aĩo meo q̃rere & inuestigare sapiẽter de oñibus quæ fiunt sub sole. Et vidi, q̃
Eccles.1.2 fiunt, & ecce vniuersa vanitas & afflictio sp̃us. Cũcti dies hominis doloribꝰ & ærũnis pleni
sunt, nec p̃ noctẽ mẽte requiescit. Et dñs alibi: In mũdo habebitis p̃ssuram, in me aũt pacẽ
Iohan.16 Et hoc est, q̃d Iohãnes ait: Oĩe q̃d est in mundo, cõcupiscẽtia carnis est, cõcupiscẽtia oculo
1.Iohan.2. rum, & supbia vitæ. Et mũdus trãsit, & cõcupiscẽtia eius. Hinc aplus: Nõ enim habemus hic
Heb.13. manentẽ ciuitatẽ, sed futurã inquirimus. Et iteꝶ: Scimus enim, q̃m si terrestris domus nostra
2.Cor.5 huius habitationis dissoluat, q̃d ædificationẽ ex deo habemus, domũ nõ manufactã, sed ęter
nam in cœlis. Hæc ille. Frustra igit, imo stulte homo sibi hac in vita ppetuã speret lætitiam,
quum nec minutum sibi citra mœrorem promittere possit, deo sic ordinante.

¶Secũdo dñs ostẽdit, maxime eos, q̃s diligit, & de numero sunt beatoꝶ, hoc in seculo tri C
bulationẽ & p̃sequutionẽ passuros, nec aliter in cœlũ ingressuros. Vnde in actis apostolicis:
Acto.14 Q̃m p̃ multas tribulatiões oportet nos intrare in regnũ dei. Et aplus: Oẽs (inqt) q pie volũt
2.Timot.3 viuere in Chro Iesu, p̃sequutionẽ patient. Idem rursus: Fili mi, noli negligere disciplinã dñi
Heb.12 neꝗ fatigeris, dũ ab eo argueris. Quẽ enim diligit dñs, castigat, flagellat aũt oẽm filiũ, quẽ re-
Prouer.3 cipit. In disciplina p̃seuerate. Tanq̃ filijs vobis offert se de⁹. Quis enim fili⁹, quẽ nõ corrigit pa
ter: Nemo itaꝗ existimet se à dño haberi odio, quũ viderit se tribulari, diuexari, angustiari,
imo memor sit vel hoc deo esse in memoria, itemꝗ memor hanc esse veram ad cœlos viã,
quo nec Christus dominus (quo nequaq̃ sumus meliores) sine passione intrare potuit, nobis
teste

teste Petro, exemplū relinquēs, vt vestigia eius imitaremur. Ad qđ hortat Apostolus: Curramus, inquiēs, ad propositum nobis certamen: Aspicientes in authorē fidei, & cōsumatorē Iesum, q proposito sibi gaudio sustinuit crucē, cōfusione cōtempta, atq; in dextera sedis dei sedet. Recogitate em̄ eum, qui talem sustinuit à peccatoribus, aduersus semetipsum contradictionem, vt ne defatigemini animis vestris deficientes. Vnde. Hebr. 12

D ¶Tertio Chrūs docet, nobis oīa huius mūdi mala, si ea nomine eius patiēter sustinuerimus, in verā salutē prouentura & vtilitatē. Vnde idē alias: In patiētia vestra possidebitis animas vestras. Et Apostolus: Scimus aūt, quoniā diligētibus deū omnia cooperant in bonum, ijs, qui secundum propositū vocati sunt sancti. Huius pcipua sunt exēpla, scriptura adfirmāte: Tobias & Iob sanctissimi duo viri ijdemq; patientissimi, qbus tentationem deus euenire pmisit, vt posteris daret exemplum patiētiæ & consolationis, qniam mala, quæ isti acerbius perpessi sunt, in magnam sunt deinde vtilitatem conuersa. Hinc. Luc. 21 Roma. 8 Tobiæ. 2. Tobiæ, & Iob. vlt.

E ¶Quarto, dñs hodie docet, vel ideo nos debere huius mūdi tribulationē patienter & cōstanter ferre, quod pro ea modica tristitia nobis sit daturus maximū & incomparabile gaudium, tātoq; maius, quāto distat à re tēporali res æterna, inquiens: Vos cōtristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudiū, quod nemo tollet à vobis, i. quod erit firmū & immēsum, simulq; æternale. Hinc Apostolus: Omnis (inquit) disciplina, in pſenti quidem videt nō eē gaudij, sed mœroris, postea aūt fructū pacatissimū exercitatis p eam reddet iustitiæ. Et idē aliàs: Existimo enim, quod nō sunt cōdignæ passiones huius temporis ad futurā gloriā, quæ reuelabit in nobis. Et itež alibi: Quod (vt scriptū est) oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec ī cor hominis ascēdit, quæ pparauit deus ijs, qui diligunt illum. Nobis aūt reuelauit deus p spiritū suū. Et itež: Id em̄, quod est in pſenti momentaneū & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis q̄ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna sunt. Et hoc est quod dominus hodie adfirmans, inquit: Et gaudiū vestrum nemo tollet à vobis. Quandoquidem, quos ille ad suā visionem recipiet, nemo de manu sua recipere poteſt, ipso dicente: Ego vitam æternam do eis, & nō peribūt in æternū, & non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus, quod dedit mihi, maius oībus est. Et nemo pōt rapere de manu patris mei, &c. Absterget em̄ deus omnē lachrymam ab oculis eož, & mors vltra non erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor erit vltra. Hebr. 12 Roma. 8 1. Cor. 2 Esa. 64. 2. Cor. 4 Iohan. 10 Apo. 21.

F ¶Ecce igit, fratres dilectissimi, tristitiā modicā & breuē terminat gaudiū sine fine. Estote ideoq; semp memores hodierni Euāgelij, qđ vtiq; pariter ad vos dictū est, patienter Christi nomine huius seculi aduersitates, tribulationesq; sustinete, pro peccatis vestris & alienis, pro huius mūdi incolatu, & dilatione regni cœlestis cū Dauide ex animo tristes plorate, & per huius mūdi tribulationes ad æterna cœli gaudia cōtendite, memores econtrario æterni supplicij, qđ æque, qui hic lætant, & ob huius mūdi temporalia bona plus æquo gaudēt, sunt passuri Chřo aliàs dicente in pſona Abraham. Fili recordare, qa recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala, nūc aūt cōsolatur, tu vero cruciaris. Hæc certe ad oēs dixit, q hic immemores hodierni Euāgelij, omnino huius seculi voluptatibus & delitijs viuūt gaudentes & lætantes, qui proculdubio dictante iustitia, iustis & tribulatis ad vitā æternā euntibus, Chřo teste, ibūt in suppliciū æternū, vbi erit pœna sine termino, & fletus & stridor dentiū. Vbi illi, sed frustra clamabūt. Errauim⁹ à via veritatis, & iustitiæ lumē nō luxit nobis. Quid nobis profuit supbia nostra, aut diuitiaž iactātia qd cōtulit nobis? trāsierūt oīa illa tanquā vmbra, & nuntius pcurrens. In malignitate aūt nostra cōsumpti sumus, dicētes deo. Recede à nobis, scientiam viaž tuaž nolumus. Quis est omnipotens, vt seruiamus ei, & quid nobis prodest si orauerimus eum? Venite ergo & fruamur bonis, quæ sunt tanquàm in iuuentute celeriter. Vino pretioso & vnguētis nos impleamus, & nō prætereat nos flos tēporis. Vbique relinquamus signa lætitiæ, quoniam hæc est pars nostra, & hæc est sors nostra. Quia ex nihilo nati sumus, & post erimus tanq̄ nō fuerimus. Hæc illi, &c. Et deinde in inferno supra quàm dici possit angustiati ad dominū vociferabūt. Pater Abraham, miserere nostri, & mitte Lazaž, vt intingat extremū digiti sui in aquā, & refrigeret linguam nostram, qa cruciamur in hac flamma. Quibus dñs: Filij recordamini, qa recepistis bona in vita vestra, & Lazarus similiter mala, nūc aūt consolatur, vos vero cruciamini, vt impleatur qđ dixi ad meos in vita adhuc agens. Vos contristabimini, mūdus aūt gaudebit, sed tristitia vestra vertet in gaudium, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Psal. 119. Luc. 16 Matth. 25 Matth. 8 13. 22. 24 Sap. 5 Iob. 21 Sapię. 2 Luc. 16

HOMIL. XLV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 16. Expedit vobis, vt ego vadam,

Dominica tertia post octauas Paschæ.

Erbis hodierni Euangelij dominus Iesus ad suos vsus est discipulos A
in illa nouissima iam paulopost. Hinc ad patrẽ abiturus, nihil plane
1. Cor. 13 prætermittens, q̃d ad suorũ salutem sit opus, nimirũ pientissimi patris
in filios officio fungens, cuius tota in filijs saluandis, glorificandisq́
cura pendet, illorũ æque salutem atq́ suã existimans, non tam sibi q̃
suis diu noctuq́ eſt quicq̃d eſt honoris, famæ, subſtãtiæ thesaurizãs
cui nec aliud in voto magis esse possit, q̃ sui illos in omni virtutum,
fortunarumq́ genere futuros esse perquàm simillimos, qua de causa
semp solicit⁹, nunc illos verbo, nũc exẽplo, nũc promisso, nunc præmio
paterne cohortat, quos & propterea, & si charissimos habeat,
alio discẽdæ virtutis gratia mittit, vt apud exteros q̃d sibi desit vtcq́ se agnoscãt, facilius experiant. Id quod totũ vel multo plus tum aliàs, tum in hodierno Euãgelio Chrũs pius & mise
Matth. 13 ricors pater ac dñs noster satagit nõ in suos tantũ, quos coram palamq́ facie ad faciẽ tenuit,
Iohan. 17 discipulos sed & in oẽs, q ipm ore ac corde confitemur. Quandoquidem alibi dixerit: Quod
vobis dico oĩbus dico. Et aliàs ad patrem orans: Nõ pro eis (inq̃t) aũt rogo tantũ, sed & pro
eis q credituri sunt p verbũ eorũ in me. Ex quorũ numero vtinã tam essemus ope, q̃ sum⁹ noĩe.
Quos euidẽter hodie dñs ipẽ docet, q̃ non cõducat plerũq́ vt filij semp in domo paterna perseuerẽt, istic mollius voluptuantes, nec alio diuertẽtes, vt obliti maternæ adulatiõis aliquãdo
Gene. 41 rectius ad virtutũ culmina peruenãt, quo aliter domi blandis voluptatib⁹ irretiti vel tardius
Exo. 3. 4 vel nunq̃ vel certe cũ magna parẽtum cura & solicitudine sint peruenturi. Sic Ioseph à fratribus in Aegyptũ diuẽditus, inibi fact⁹ est primarius regis Pharaonis p̃fectus, appellariq́ sal-
Gen 28. 29 uator mũdi cęptus ob singularẽ eius virtutẽ & prouidẽtiã. Sic Moses in terra Madian alie-
Gene. 12 nigena factus est deinde à deo dux populi Israelitici. Sic Iacob in terrã Orientalẽ profect⁹,
Iosephus lib. 1. benedictionẽ sibi & suis à deo obtinuit. Sic Abrahamus Aegyptũ ingressus, cœlestiũ & humanarũ rerũ scientissimus, breui in eam dignitatẽ venit, vt ne principibus quidẽ eius ordinis
cederet, cultu & veneratiõe, p quos regi insinuatus, nõ solũ domestico pudore integre regẽ
coluit, sed agrũ etiã, quẽ coleret, dono accepit. Nõ est igit̃ consultũ parẽtibus, vt apud se domiq́ filios foueant, indulgẽtius & cõtineant, quos longe vtilius foras, honesto comite, sunt
delegaturi, vt malũ experiant, miserisq́ succurrere discãt, & meliores aliorũ exẽplis redditi
Luc. 15 cũ laude reuertant. Quib⁹ exẽplo sit filius ille pditus, q cum male vixisset reuersus ab extraneis acclamauit: Peccaui pater in cœlũ & coram te, cũ nõ sum dignus vocari filius tuus, &c.
Ita & prius pditus, foris didicit, vt reuersus sit melior & saluatus. Nec est q̃d mater ipsa cum
Tobię. 15. matre iunioris Tobiæ pater discedentem filiũ fleat, dicens: Baculũ senectutis nostræ tulisti, & transmisisti à nobis. Vtinã nunq̃ fuisset ipsa pecunia pro qua misisti eũ. Sufficiebat nobis paupertas nostra, vt diuitias cõputarem⁹ hoc, q̃d videbamus filium nostrum. Sed huic
matri dicendũ est cũ seniore Tobia: Noli flere, saluus peueniet filius noster, & saluus reuertetur ad nos, & oculi tui videbũt illum. Credo em̃ q́ angelus dei bonus comitetur ei, & bene
disponet oĩa, quæ circa eum geruntur, ita vt cũ gaudio nostro reuertatur ad nos.

¶Id q̃d totũ dictũ velim, vt primũ notet quantũ noceat carnalis ipsa affectio, simulq́ parentũ erga filios indulgẽtia. Secũdo, vt reali (vt ita dixerim) hoc exẽplo facilius intelligatur B
argumentũ nr̃æ homiliæ, vnã cũ toto euangelio, q̃d eo quasi totũ refert, q̃ dictũ est: Expedit
Matth. 11 vobis vt ego vadã. Circa q̃d tria potissimũ in quæstione veniũt. Primũ cur fili⁹ promiserit
Iohã. 1 aliũ cõsolatorẽ spm̃ sanctũ, pinde ipẽ non sufficeret, q tñ dixit: Venite ad me oẽs q laboratis
& onerati estis, & ego reficiã vos. Secũdũ cur nõ venerit spũs sanctus, nisi filio abeunte. Nũ
quid filij p̃sentia spũs sancti p̃sentia impediuit, quum tñ cõtentus sit mãsione pectoris ipsius?
Tertiũ si tã est necessari⁹ spũs sancti aduẽtus, qbus signis deprehendit spũs sanctus.

¶Ad primũ r̃ndeas, oĩno deũ eẽ trinũ & vnũ, trinum psonis, vnũ essentia, & triũ esse psonarũ vnã essentiã, vnãq́ deitatẽ, itemq́ vnã opationẽ, quũ tres sint vnũ, Iohãne dicẽte: Qm̃ C
Iohan. 10 tres sunt q testimoniũ dant in cœlo, pater, verbũ & spũs sanctus, & ij tres vnũ sunt. Hæc ille.
1. Iohan. 5. Et harũ triũ psonarũ, vt vna est deitas, ita vna opatio forinsec⁹, vel (vt aliq dicũt) ad extra, siquidẽ opa trinitatis (q̃d Augustinus dicere solit⁹ est) indiuisa sunt. Nec obstat Chr̃m dixisse:
Iohan. 14 Rogabo patrẽ meũ & aliũ paracletũ dabo vobis. R̃ndeo, qa aliũ in psona, & aliũ ab humanitate, quã videtis & auditis, vnde glibet triũ ad oĩa sufficit, & tñ null⁹ fine alio, & nullus fit
fine alio, nec operat̃ fine alio. Scriptura tñ vni q̃d nõ alteri tribuit. Nimirũ psonas discernẽs,
prĩ authoritas asscribit̃, qm̃ principiũ sit toti⁹ trinitatis, q à nullo principiũ est sine principio
vnde fili⁹ & spũs sanctus ab æterno. Itẽ filio redẽptio, qm̃ ipẽ solus humanitatẽ adsumpserit
& si redemptionem pater & filius & spũs sanctus fecerit. Item spiritui sancto iustificatio, &
peccatorũ remissio & interna animi cõsolatio, quũ sit ipẽ donũ patris, q glorificat aĩa in amicitiam dei adsumpta. Nec datur donũ illud, q̃d est gratia sine spũ sancto. Siqdem donum sit
amotis ad volũtatem pertinens, idcoq́ spiritui sancto attribuitur.

¶Ad se-

D ¶Ad ſecundū reſpondeas, præſentiā filij nequaq̄ impedire ſpū ſancti p̄ſentiam, quum ille
ſine patre & filio nō veniat, hinc aliàs: Si qs diligit me, ſermonē meū ſeruabit, & pater meus Iohan. 14
diliget eū, & ad eum veniemus, &c. nec vtiq̄ diuiſibilis vt particulariter dari poſſit. Sed re-
uera non veniſſet ſpūs ſanctus, niſi filio iam ad patrē recepto, tale qdē erat diuinū decretum,
arcanūq̄ conſilium, vt filio dei in mūdo p̄ſente mūdo ſpūs ſe nō manifeſtaret, & filio dei ab-
ſente ſe ſpūs mūdo inſinuaret, tanquam ſpū ſancto cū patre manēte, cum filius p̄ſens eſſet in
mūdo, & filio cū patre identidē manēte, cū ſpūs p̄ſentia ſua mundaret, abundeq̄ effunderet
in mūdo, non quod vnquam ſpūs aut filius abfuerit à patre aut pater ab ipſis, ſed hæc myſte
ria ſunt, vt cū nobis p̄ſentes non adſunt, eos apud patrē eē intelligamus, & duorū ſimul ex di
uino decreto patris p̄ſentiam nō fuiſſe mūdo exhibēdā. Sane (vt breuiter dicā) plenitudo ſpi
ritus ſancti nō erat viſibiliter p̄ſtanda, niſi facta plena reſtauratione deperditorū, q̄ fuit con-
ſumata p dñi aſcēſionē. Siqdē ait aplus: Aſcēdēs Chrs in altū, captiuā duxit captiuitatē, de- Eſaie. 4
dit dona hoībus. Aſcēdit eñ ſup oēs cœlos, vt adimpleret oīa. Quia vero diſcipuli nō erant
diſpoſiti in tāta plenitudine ac donorū cumulo accipere, vt eis totiq̄ mundo ſufficeret, qbus
p̄dicare debebāt, ideo ait: Si nō abiero. Diſponebant aūt magis p corpalem Chri abſentiam Matth. 16
ideoq̄ ait: Si aūt abiero, &c. Credi eñ par eſt, illos corpali Ieſu affectu delectatos & conuer Matth. 17
ſatione, minus curaſſe diuina eius myſteria intelligere, minus etiā in deū amoris adſectibus Marci. 9
ferri, ſed carnaliter cognouiſſe, carnaliter & dilexiſſe, cōtentos cū eo ſemp manere in terris. Luce. 9.
Id q̄d claret in Petro dicēte: Abſit à te dñe, qñ ſe paſſuū p̄nuntiaret, eū retrahere volēs. Itēq̄ Iohā. 11
in trāſfiguratiōe. Dñe bonū eſt nobis hic eē. Et in Thoma dicente: Vadamus & moriamur
cū illo. Ita nimiū dilexerūt corpalem p̄ſentiam, vt ſine illa viuere nō delectarent. Subtracta 2 Cor. 15.
aūt forma humana iā ad cœleſtia, q̄ caput ſuū migraſſe cognouerāt, deſiderio aſpirauerunt, Matth. 6
Chſoq̄ viſibiliter ſubtracto iā ſpūalia noſſe cœperūt: quēadmodū Paulus, q iā cœperat, ſpū
inqt: Etſi cognouim⁹ ſecūdū carnē Chrm, ſed nūc iā nō nouimus, qm etiā Chri carnē iā ſe- Col. 3
cundū carnē nouit, qa verbū factū carnē ſpūaliter nouit. Sublato ergo dño, vbi theſauru ſuū
eſſe cognouerūt, illic & cor ſuum eſſe deſiderarūt, apoſtolo dicente: Igit ſi cōſurrexiſtis cum
Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chrūs eſt in dextera dei ſedēs, &c.

E ¶Et hoc eſt, q̄d dñs hodie ait: Expedit vobis, q̄d vadā. ſ. ad patrē. i. proderit vt ſpūaliter
me cognoſcatis, & iā carnaliter me noſſe deſiſtatis, ne verbo carnē facto quaſi lacte contenti
ſitis. Si hāc carnalē dilectionem à vobis abire nō fecero, nō eritis digni, vt paracletus veniat
ad vos, q̄uſq̄ eñ de me carnaliter ſentietis, nō eritis idonei, vt ſpm ſanctū recipiatis, vt q̄ ma
gis ſpūales effecti, hoc magis ad cœleſtia in amplectēda mea deitate rapiamini. In tātū qdē
mūdus eſt ſpūs, vt niſi in eo, q oīno ſpūalis ē, nulloq̄ carnali ſolatio p̄peditus haud quieſcat. Coloſſ. 1
Hinc Paulus: Ideo (inqt) nō ceſſamus pro vobis orantes & poſtulātes, vt impleamini agni-
tione volūtatis eius in omi ſapiētia, & intellectu ſpūali. Vnde Chrūs plane docet, quēadmo
dū ſpūs ſanctus non erat dandus in plenitudine gratiarū ante ſuā aſcenſionē, ita nō dari inui-
ſibiliter manēte cōſolatione inuiſibili & ſenſuali. Nō eñ ſe cōpati cōſolationē diuinā & ſen-
ſualem ac ſecularē. Cauendū ergo, ne ſi p̄ſentia carnis filij dei impedit ſpūs receptionē, tanto
magis carnalis affectus in nobis eandē impediat. Nulla ergo niſi à deo petēda eſt cōſolatio.
Vnde Propheta: Iacta ſup dñm curā tuā, & ipſe te enutriet, & nō dabit in æternū fluctuatio Pſal. 54
nem iuſto. Abijciamus q̄q̄ carnales adfectus, ſcientes ex dicto domini, carnē nihil prodeſſe Iohan. 16
ſed ſpiritū viuificare. Cuius gratia expediuit, quod ſe nobis carnali viſione ſubtraxerit, q ſub Matth. 28
ſacramento viſibili nobiſcum eſt inuiſibilis vſq̄ ad conſumationem ſeculi futurus.

HOMIL. XLVI. DE EO QVOD SCRPTVM EST, Iohan. 16. In illo die in nomine meo petetis.

Dominica quarta poſt octauas Paſchæ.

A VO dominus noſter Ieſus Chriſtus nihil prorſus obmitteret, q̄d ad pium at
tinet patrem, qui à filijs abiturus quæq̄ optima diſpoſuit, quæ eis in abſentia
erant ad ſalutem agenda, vt pater reuerſus ad voluntatē ſuam ipſos ſaluos eēt
inuenturus. Proinde, inquam, dominus noſter, verus, idemq̄ pientiſſimus pa
ter, hinc p mortē ad patrē ſuū iturus nobis in terra relictis ea p̄ſcripſit, quæ fa-
cto ſunt ad ſalutē omnino opus, qbus obſeruatis ipe nos paratos ſibi eſt & in-
uenturus. Et ſane hodie quaſi ſupremum idemq̄ omnium maxime neceſſarium ad tempo-
ralem & æternalem ſalutem præſcripſit. Iohā. 16

B ¶Et quid: eſſe, inquam, docet orandum & quidem, vt alias pariter monet frequēter. Pe- Matth. 7.
tite, inquiens, & accipietis. Et iterū: Petite & dabitur vobis, quærite & inuenietis, pulſate & Luc. 11.
aperietur vobis. Et rurſus: Quoniam oportet ſemper orare, & non deficere. Et Apoſtolus Lucæ. 18
ideo ait: Sine intermiſſione orate, in omnibus gratias agite. 1. Theſſ. 5.

¶Quare

¶Quare tantopere orãdum, tãq; cõtinue? Nimirũ, vt cognoscamus nos nihil esse, nec quic- C
quàm à nobis esse, nec haberi, sed plane totũ quod sumus, quodq; habemus, aliunde pẽdere.
1.Cor. 3 Quandoquidẽ Paulus ait: Non sufficiẽtes sumus cogitare aliquid à nobis.
Roma. 8 ¶Vnde petẽdum? A deo (inquã) nõ à creatura, quũ iuxta Apostolũ: Om̃is sit creatura va- D
nitati subiecta. A deo igit solo & vnico, indeficiente & pfecto petẽdum est, in q̃ (vt in Actis
Acto. 17 scribit apostolicis) viuimus, & mouemur & sumus, ille diues est in oẽs, à quo, ex quo, & in q̃
Iacobi. 1 sunt oĩa, & sine ipo nihil est. Vnde scribẽte Iacobo, om̃e datũ optimũ, & omne donũ pfectũ
2. Cor. 3 desursum est, descendẽs à patre luminũ, ex quo (inqt Paulus) oĩs nostra est sufficiẽtia. Vnde
psidiũ petere debemus, q̃d & Propheta fecit, dicens: Leuaui oculos meos in mõtes, vnde ve
Psal. 120 niet auxiliũ mihi. Auxiliũ meũ à dño, q fecit cœlũ & terrã. Ille ergo, & si q̃d & Chrũs alibi
Matth. 6 adfirmat, plane nouit qd nobis prosit, quodq; & dare vult, nõ tamẽ cũ merito vult dare, nisi
Luc. 18 petitus. Nimirũ, quo quũ nihil nobis obliget, nec alicuius est debitor, ostendat se nostrũ esse
dñm & creatorẽ, interimq; nostrã agnoscamus humilitatẽ & insufficiẽtiam, de seipso apud
Prophetã loquẽs: Recordamini prioris seculi, qm̃ ego sum deus & non est vltra deus. Is ni-
Esa. 46 mirũ est (Apostolo teste) q in nobis operat velle & pficere iuxta bonã voluntatẽ, sine q̃ nihil
Philip. 2 facere possum⁹, nec sine eo aliqd habere, q nec nobis ad aliqd dandũ obligat, sed q̃d largitur
Iohan. 15 ex sua mera misericordia & bonitate impartit. Hinc Dauid: Iubilate deo om̃is terra, seruite
dño in lętitia. Scitote qm̃ dñs ipe est de⁹, ipe fecit nos & nõ ipsi nos. Id q̃d Apostolus vnico
Psal 99 arguit verbo, inqens: Gratia dei sum id q̃d sum. Rogãdus est itaq;, quũ eius sit cœlũ & terra,
1. Cor. 15 & quicqd vtroq; cõtinet, nec aliquid inde nisi ex misericordia nobis debet.
¶At cuius intercessione petẽdũ est à deo? Iesu Chri (inquã) vt hois, nõ vt dei interuentu à E
1. Timot. 2 pr̃e orãdũ est, q̃d ipe hodie met suo petẽdum pcipit noie, quãdoquidem ait Paulus: Vnus est
deus, vn⁹ & mediator dei & hoim, homo Chr̃s Iesus q dedit semetipm pro oĩbus redẽptio-
1. Iohã. 2 nem. Vnde Iohãnes: Filioli mei, hæc scribo vobis, vt nõ peccetis. Sed & si qs peccauerit, ad-
uocatũ habemus apud patrẽ Iesum Chr̃m iustũ. Ille (inquã) verus est pro nobis apud deum
Hebr. 4 intercessor & põtifex: Qui (vt aplus inqt) potest cõpati infirmitatibus nostris, tẽtatus & per
oĩa ipe pro similitudine absq; pctõ. Ad huius thronũ gr̃æ cũ fiducia adeamus, vt misericor-
diã cõsequamur, & gratiã inueniam⁹ in auxilio opportuno, & obnixe petam⁹ & accipiem⁹.
¶Quid petamus? Respõdet Chrũs, vt gaudiũ nr̃m sit plenũ. i. vt nobis sit vera salus, q̃ in- F
Matth. 1 telligit petẽda in noie Iesu, q̃d salus est, Iesus qdẽ saluator dicit, qa saluauit nos à peccatis. At
hoc gaudiũ nulli q̃ in cœlo plenũ eẽ põt. Vnde Propheta: Satiabor cũ apparuerit gloria tua
Psal. 16 In cœlo qdẽ apud deũ nulla est trãsmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, neq; dolor, neq;
Iacobi. 1 luctus vltra, sed oim bonorũ abũdantia, sed q̃ fiunt sub sole cũcta & vniuersa vanitas, & affli-
Apo. 21 ctio spũs, siqdem trãsit mũdus & cõcupiscẽtia eius. Et homo in eo breui viuẽs tpe, multis re
Eccl. 1 pletur miserijs. Qui quasi flos egredit & conterit, & fugit velut vmbra & nunq̃ in eodẽ sta-
1. Iohã. 2 tu pmanet. Sic q̃q; (inquam) nullũ in eo gaudiũ est verũ & constãs, quũ (vt scribit) hic gaudij
Iob. 14 risus dolore miscet, & extrema plerũq; luctus occupat. Igit docet Chrũs petẽdũ, vt nr̃m sit
Prouer. 14 plenũ gaudiũ. s. in cœlo, q̃d vbi petiuerim⁹, certe nihil in fide dubitãtes, accipiem⁹, haud em̃
Iacobi. 1 haud dare põt, q̃d deus se daturũ promisit. Hinc dñs inqt: Propterea dico vobis, oĩa quęcũq;
Marci. 11. orãtes petitis, credite q accipietis, & eueniẽt vobis. Sic Iohãnes: Et est fiducia quã habemus
1. Iohan. 5 ad deũ, qa quodcũq; petiuerimus, secũdum volũtatem eius, audit nos. Quando secũdum vo
luntatẽ eius? Quando petimus vt gaudiũ nostrũ sit plenũ, & certo quicqd etiam temporaliũ
petetur, ea petendum est conditione, vt ad illud gaudij prosit. Et sic profecto vel dabit quod
petimus, vel quod nouit esse nobis vtilius.
¶At petimus efficacius singuli & pauci, aut vniuersi & plures? Efficacius (inquã) plures q̃ G
singuli & pauci? Nimirũ, q̃d adaugeat inter nos charitas & fraterna dilectio, nobis toties à
Matth. 6. Chr̃o inculcata, q̃ cõis charitas deũ nobis reddit fauorabilẽ & gratiosum. Hinc est q̃d Chr̃s
Luc. 11 nobis or̃onem illã dñicã numero vbiq; multitudinis pscripsit, dicẽs, orate: Pater noster qui,
&c. dimitte nobis &c. ad significãdũ, vt plures in charitate petam⁹, vn⁹ pro altero. Vñ Iaco
Iacob 5 bus: Orate pro inuicẽ vt saluemini. Multũ em̃ valeat depcatio iusti assidua. Et certe deus ille
Matth. 18 maximus nos toti⁹ vniuersos & plures q̃ singulos vult exaudire, Chr̃o dicẽte: Iterũ dico vo
bis, qa si duo ex vobis cõsenserint sup terrã de om̃i re, quacũq; petierint, fiet illis à pr̃e meo,
qui in cœlis est. Vbi em̃ sunt duo vel tres cõgregati in noie meo, ibi sum in medio eorũ. Cu
2. Cor. 1 ius pene Aplus rõnem reddit, inquiẽs: Qm̃ & adhuc eripiet adiuuãtibus vobis in or̃one pro
nobis, vt ex multarũ psonis facierũ eius, q̃ in nobis est, donatiõis, p multos gr̃æ agant pro no
bis. Q. d. Ideo spero me or̃onib⁹ vr̃is multorũ ereptũ iri, q̃d deinde vos obligabimini ad gra
tias agẽdũ deo. Siqdẽ qñ de⁹ dat beneficiũ alicui ad pces multorũ, nõ solũ q recipit beneficiũ,
sed & oẽs, q̃rũ orationib⁹ hoc datur & plerũq; in omniũ vtilitatẽ obligantur.
¶Exaudit itaq; deus facilius preces multorũ q̃ vnius, tũ propter mutuã multorũ charitatẽ H
tum propter copiosiorem gratiarũ actionem. Vnde & in veteri testamento, quũ vellẽt quid
magni

magni à deo petere, conuentũ populi totius coegerũt, & rogantes sunt exauditi. Et pro Petro quoq; fiebat oratio ab vniuersa cõgregata ecclesia. Inde pmota recta ecclesia catholica lætanias. i. supplicatiões quotãnis fieri statuit, de qbus anno superiore multa. Iohel. 2 2. Para. 20 Actor. 12

I ¶ Verũ hoc loco quærit, An & diui, q cũ deo nũc viuũt, iure à nobis possint admoneri, vt & ipsi deũ nobiscum petãt, adeoq; pro nobis orẽt? Hactenus q̃ falsè nõnulli idipm negarint anno trãsacto abunde ptim ostẽdim⁹, partim Chrs hodie summa veritas eos apte mẽdacij cõuincit, dicẽs: In illo die in noĩe meo petetis. Quis est ille dies in q̃ petẽt? Est (inquã) seculũ futurũ, q̃d etsi, q̃d sit æternitas, vix dici tp̃s possit, diem à scriptura recipit, de quo Petrus ait: Vnũ vero hoc nõ lateat vos charissimi, q̃a vnus dies apud dñm, sicut mille anni, & mille anni sicut dies vnus. In illo igit die est hora, in qua dñs suis nõ loquit in parabolis, sed palam de suo patre annũtiat, nimirũ omi velamine retecto eis patrẽ manifestãs, & ita nõ in prouerbiis 2. Pet. 3.

D nõ in ænigmate, nõ velate, sed palam loquẽs & patrẽ demonstrãs, quẽ nemo, q viuit, nisi fide videre põt, quẽ aptissime apli, cæteriq; diui & facie ad faciẽ vidẽt. Quod dudum est testatus Paulus: Videm⁹ nũc (inquiẽs) p speculũ in ænigmate, tũc aũr facie ad faciẽ. Nunc cognosco ex parte, tũc aũt cognoscã, sicut & cognitus sum. In eo itaq; die & seculo deus iã suos videt, seq; apto eis facie ad faciẽ monstrat, quorũ ideoq; cor gaudet, eo gaudio q̃d nemo ab eis tollet, quia firmũ, æternũ, solidũq; & verũ, quale hoc in mundo esse nequit. Est ergo dies ille, in quo apostoli petent, non aliud tempus quàm æternitatis, in altero seculo. Exo. 33 Iohan. 1. 6 1. Cor. 13

K ¶ Sed cui petẽt apostoli in cœlo? Sibi? Nequaquã quĩ inibi sint & in eo beatitudinis statu, vbi nulla re indigẽt, vbi plenũ est gaudiũ, vera salus & gloria, de qua oĩs est oĩm rerũ satietas. Vnde Dauid: Satiabor cũ apparuerit gloria tua: nimirũ ibi nulla ẽ trãsmutatio, vbi oẽs sunt vt angeli, nõ esuriẽt, neq; sitiẽt amplius, & ab oculis eorũ est abstersa oĩs lachryma. Ideo qui inibi sunt sibi plane nihil petũt nec petere possunt, qbus nihil deest. Petunt igit cũ Iesu Chro hoĩe, cõfratre & aduocato nostro, petũtq; ipm adeo verũ ĩ trinitate deũ pro nobis, vt & mutuam erga nos ex pcepto dñi obseruẽt charitatẽ, quæ neq; in cœlo, q̃a nunquam excidet. Illic ideoq;, teste dño hodie, in eo tpe & seculo nihil petunt in noĩe Iesu pro nobis & nobiscũ, in quo nõ exaudiant, q̃uũ nõ sit seculũ, in q̃ aliqd petaĩ, quod nõ sit exauditiõe dignũ, sed oĩa in dei, & Chri filij eius honorẽ & gloriã petunt. Quin & ipsorũ tanta est apud patrem gratia vt non opus sit eis, si quid petere velint, vt filius pro eis intercedat, sed nullo mediatore petẽtes exaudiant, obtineãtq;. Id q̃d euidenter his verbis innuit dñs: Et nõ dico vobis, q̃a ego rogabo patrem de vobis. Ipse em̃ pater amat vos, q̃a vos me amastis, & credidistis, quia à patre exiui. Quãdoquidẽ quos rex aliq̃s amat, non opus sit eis, vt filius regis roget pro ipsis, vt à rege obtineant petita, & maxime si tales sint, vt nõ nisi patris & filij gloriã & honorẽ intẽdant, neq; aliquid aliud petere velint aut possint. In illo igitur die, scilicet alterius seculi petent apostoli, adeoq; omnes dei sancti non sibi, nihilo indigentibus, sed nobis. Quod & tribus antea Homilijs ostendimus contra schismaticos, qui falso sanctorũ suffragia in futuro seculo, & eorum, qui adhuc viuunt, pro nobis intercessiones negant, quod & hodiernum Euangelium cum multis alijs scripturis omnino mendacij arguit. Psal. 16 Iacob. 1 Apoc. 7 Matth. 22 1. Cor. 13

HOMILIA XLVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Marci. 16. Adsumptus est Iesus in cœlum, & sedet à dextris dei.

In ferijs dominicæ Ascensionis.

A
Anc esse, fratres dilectissimi, totius lætitiæ atq; iubilationis diẽ, nullisq; nõ mortaliũ in Christũ credẽtiũ summa iucũditate pagendam, partim ex Dauide, partim ex Luca facile intelligimus. Quãdoquidem Dauide cõcinẽte, hæc illa sit dies, in qua dñs Iesus deus idẽq; hõ, tẽporali, æternaq; morte oĩmq; huius seculi ærumnarũ passione pro nobis deuicta, plenus felicitate, plenus maiestate, plen⁹ deitate cœlos in iubilo & in voce tubæ propria q̃dẽ virtute & oĩm primus ascẽdit, eiusq; est magnificẽtia sup cœlos eleuata, & cuius à summo cœlo fuit egressio, eius hodie recursus ad summum fuit cœlũ ipsius verbũ plane cõpletũ, q̃ vitã adhuc agẽs dixit. Et nemo ascẽdit in cœlum, nisi q descẽdit de cœlo, filius hominis, q est in cœlo. Et aplus: Qui (inqt) descẽdit, ipe ẽ, & q ascẽdit sup oẽs cœlos. Sic & Lucas, inquã, hãc lætitiæ diẽ eẽ arguit, dicẽs: Eduxit aũt eos foras in Bethaniã, & eleuatis manib⁹ suis bñdixit eis. Et factũ est, dũ benediceret illis, recessit ab eis, & ferebat in cœlũ. Et ipsi adorãtes regressi sunt in Hierusalẽ cũ gaudio magno, & erãt semp in tẽplo laudãtes & benedicẽtes deum. Quando proinde illi scilicet apostoli cum matre Iesu reliquisq; sanctis mulieribus, quas adfuisse idẽ alias notat, gaudio magno iam visa & gloriosa ascensione perspecta redierint, quid aliud nobis suggerunt, quàm quod dudum Prophe- Psal. 46 Psal. 8 Psal. 18 Iohan. 3 Ephe. 4 Luc. vlt. Acto. 1 Ibidem

Propheta vaticinatus est, dñm. s. Iesum in iubilo, & voce tubæ. i. in angelica harmonia, eāq;
Romanū. 11. ineffabili cœlū ascēdisse, hācq; nobis diem gaudia resurrectiōis dñicę nequaq̃ terminare, sed
plurimū augere, in eaq; magnopere nos debere ex aīo lętari, simulq; exultare & tripudiare.

1. Cor. 12 ¶ Primo, ob ꝓceptū Apl'i q̃ mādat, inqens: Gaudete cū gaudētibus, & flere cū flētib', & q-
dē maxime q̃d si qd patit vnū mēbrū, cōpatiunt oia mēbra. Siue gloriat vnū mēbrū, congau
Matth. 27. dēt oia mēbra. At corp' & mēbra vni' corpis sum' cū Apl'is q̃q; oēs in Chr̄m credētes, q (vt
Psal. 67. dictū est) hodie ꝑpter lętū Chr̄i ad cęlos ascēsum gauisi sunt. Itēq; lętati sunt sancti pr̄es lon
Ephe. 4 go antea tpe in lymbo detēti, q cū dño (teste Euāgelista) resurgētes simul ascenderūt, paulo-
Col. 2 post ꝓpheta asserēte: Chr̄s ascēdēs in altū captiuā duxit captiuitatē. Et rursus expoliās prin-
Michæ. 2 cipatus ac ptātes, traduxit cōfidēter, palā illos triūphās in seipo. Et ali' propheta testat' ait:
Et trāsibit rex eoꝝ corā eis, & dñs in capite eoꝝ, & sic propter illos merito collætemur. B

¶ Scdo, ꝙ hæc dies ansa fuit datiōis donoꝝ spūs sancti, qbus ad omnē salutis agnitionē ve C
Iohan. 16 ritatisq; sciam euehi licuit, nec qdē aliter Chr̄o prius dicēte: Sed ego veritatē dico vobis, ex
Iohel. 2. pedit vobis vt ego vadā. Si em̄ nō abiero, paraclet' nō veniet ad vos, Si aūt abiero, mittā eū
ad vos q docebit vos oēm veritatē, & q̃ futura sunt, annuntiabit vobis. Id q̃d dudū per pro-
Psal. 67 phetā promiserat, inqens: Effundā de spū meo sup oēm terrā. Quod vtiq; nisi ascēdisset fa-
Ephe. 4 ctū nō fuisset. Et hoc est q̃d Paulus ait: Chr̄s ascendēs in altū captiuam duxit captiuitatem,
dedit dona hominibus. Quæ dona? Vtiq; larga septiformis ipsius charismata, quæ regres-
Roma. 6 sus in cœlū in totum orbem abunde diffudit. Qua de re suo tempore multa.

¶ Tertio, ꝙ quēadmodū (vt Apl'us scribit) Chr̄s traditus est propter delicta nr̄a, & resur
Ephe. 4. rexit ꝑpter iustificationē nr̄am, ita hodie vt eā nr̄am iustificationē. i. vt nos sua gr̄a dignos D
cęlo redderet, vt oia q̃ ad nr̄am salutē ptinēt, deq; se scripta erāt, adimplerent cęlū ascēderit,
1. Cor. 15 Paulo attestāte, q ait: Qui descēdit ipe est, & q ascēdit sup oēs cœlos, vt adimpleret oia.

¶ Quarto, ꝙ quēadmodū Chr̄s à morte primus resurgēs & nos (vt Apostolus scribit) cer E
to resurrecturos probauit, ita q̃q; hodie ascendēs, nos quoq; cœlos ascendere testatus est, nē
pe qui ꝓcedens viā nobis notā fecit, adeoq; in cœlis locū quietis ꝓparauit. Propheta olim ꝓ-
Michæ. 2 dicente: Ascendit iter pandēs ante eos, qa etem̄ ipse est caput nostrū, oportet & illic esse nos
Iohan. 14 eius mēbra. Quod ipse dñs testat, inquiēs: Quia vado parare vobis locū. Et si abiero & ꝓpa
rauero vobis locum, iteꝝ venio, & accipio vos ad meipm̄, vt vbi sum ego, & vos sitis. Venit
aūt Chr̄s suos recipiēs nō ꝓsentia corpali, quādo illoꝝ animas à corpibus exutas ad beati-
tudinis locū euehit, q̃s in nouissimo die vnà cū corpibus recipiet, vēturus ad iudicandū in ea
Acto. 1 quidē forma, qua ascēdit. Hinc plurimū & impie errāt, dicētes: Neminem sanctoꝝ nisi post
nouissimū diē in cœlos ventuꝝ. Id quod contra omnem est veritatis scripturam.

¶ Quinto, nobis hodie lætādū est, ꝙ Chr̄s hodie ꝑpetuus cęperit nobis eē apud deū pa- F
trem suū & nr̄m aduocatus & patronus, q tū inde deus interpellat, & vt homo pro hoīe in-
terpellat, sic Iohānes ait: Filioli mei, hæc scribo vobis, vt nō peccetis. Sed & si qs peccauerit
1. Iohan. 2 aduocatū habem' apud patrē, Iesum Chr̄m iustū. Et Paulus: Chr̄s Iesus, q mortuus est, in-
nocens, q & resurrexit, q est ad dexterā dei, qui etiam interpellat pro nobis. Et rursus: Vnus
Roma. 8 em̄ deus, vnus & mediator dei & hoīm, homo Chr̄s Iesus, q dedit redemptionē semetipm
pro oībus. Hic (inquam) dñs Iesus primū factus est in cœlo pro nobis apud patrē interpella
1. Timot. 2. tor, cœpitq; primū pr̄ eius noīe peti, q̃nquidē qui primū hodie sedere à dextris patris cœpe
Psal. 109 rit, in eoq; Dauid verificatus: Dixit (inqens) dñs dño meo, sede à dextris meis.

¶ At audio hic, qūo ergo Chr̄s sedet ad dexterā patris, q à vobis adfirmat eē sub sacro eu G
charistiæ & qdē sub specie panis & vini cōtineri? Rn̄debo Chr̄m deū & hoīem, vti deum in
principio cū deo pr̄e fuisse & eē vt hoīem cū deo vnitū hodie primū cęlos ascēdisse, & ad dei
pr̄is dextrā sedere cępisse, nō qdē vel corpaliter vel localiter, quū deus incōprehēsibilis incir
cūscriptusq; sit, sed spūs sup oia sublimis. Veꝝ spūalis est hæc ipsa sessio, & dextera spūalis,
quā nō hō carnalis, sꝫ spūalis discutit. Sane sedere ē habitare, vt is sedit tres annos ī hac terra.
Psal. 28. Hinc dr̄: Et sedebit dñs rex in ęternū. Sic & dexterā dei dicimus, ptātē diuinā, cuius ē, in nul
lo eē loco solo, sed vbiq; totā & nihil aliud est q̃ de' met, q vbiq; totus est & in oībus idē. Sic
Hier. 23 ipe de seipo. Nūqd nō cęlū & terrā ego impleo? Sic Dauid in spū inqt: Quo ibo à spū tuo, &
Psal. 138. quo à facie tua fugiā. Si ascēdero in cœlū tu illis es, si descēdero ad infernū ades. Si sumpsero
pēnas meas diluculo, & habitauero ī extremis maris. Etem̄ illuc man' tua deducet me & te-
nebit me dextera tua. Ita Chr̄s deitati vnit' nō hodie mō ad dexterā dei sedere cępit, sed ad
illā & in illa vt deus caro factus ab ęterno ē, & erit q cū patre vnū est, sic certo ē certi', Chr̄m
eē simul & semel in cęlo & terra, adeoq; in sacramēto visibili inuisibilis & qdē sua diuina po
tētia, qua oia pōt, corpaliter vtcūq; nō rōne hūana ꝑsuaderi possit. Hinc alias in terra adhuc
Iohā. 3. dicebat: Et nemo ascendit in cœlū, nisi prius descēdit de cœlo, filius hominis, q est in cœlo.
Per vnitatē em̄ ꝑsonæ, qua vtraq; substātia vnus est Chr̄s & fili' dei, ambulabat in terra, &
idem ipsius filius hoīs manebat in cœlo. Est & diuinæ dūtaxat potestatis iudicare oēs in die
nouissi-

nouissimo, vti Apl'us vocat deũ omniũ iudicẽ, & Dauid ait, qm̃ deus iudex est. Hanc vero Hebr. 12
potestatẽ deus pater filio Chr̃o hodie vti homini primũ cõtulit, ideoq́ hodie iuxta hãc Psalm. 49
potestatẽ vti homo primũ cœpit habere & ad dexterã dei sedere, i. habitare in ea diuina
ptãte & dextera iudicãdi in die nouissimo viuos & mortuos, quã accepit ipse hõ à deo, vt
veniat homo iudicaturus, q venerat primo iudicãdus, Luca dicẽte: Hic Iesus q adsumpt' Acto. 1.
est à vobis in cœlũ, sic veniet, quẽadmodũ vidistis eũ euntẽ in cœlũ. Sic Apl'us: Testificor 2. Timo. 4
ait, corã deo, & Iesu Chr̃o, q iudicaturus est viuos & mortuos. Sane, sic dicit, hodie Chr̃s
propria virtute adsumptus in cœlũ & sedere in dextera, i. potestate dei demũ ad iudican- Math. 28
dũ ventũrus visibiliter in maiestate, q vsq́ eo inuisibiliter sub sacramẽto est eucharistiæ.

HOMIL. XLVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Iohan. 15. Et absq́ synagogis facient vos.

Dominica post ascensionem.

A

Vi huius tẽporis hæreses imitant, seq́ euãgeliũ & ad cœlos viam quo dũtaxat p euãgeliũ pueniť, docere, vel soli glorianť, mollissi- Gene. 8
ma quæq́ & q̃ carni, adeoq́ sensui, q (vt scriptura ait) ab adolescẽ
tia sua ad malũ pronus est, adblãdiunť, mox à principio suoꝝ ser-
monũ docẽt, in medio suadẽt, in fineq́ cõcludũt, dicẽtes, nihil o-
pus eẽ ad vitã æternã cõsequendã tãta reꝝ carnaliũ abstinẽtia, &
tãta corporis castigatiõe, tãtoq́ diu noctuq́ labore: qñquidẽ suffi
cere fide in Christũ, vel solã, q morte sua quæq́ pctã nr̃a sustule-
rit, cœlũq́ nobis aperuerit, simulq́ acquisierit, nec proinde opus
esse nr̃o conatu, nostroq́ tã vehemẽti studio in bonis, q̃ appellãt,
operibus: nimiꝝ vehemẽter cõtra veritatẽ primo, & cõtra veritatis modũ errantes.

B ¶Primo quidẽ veritas ait: Intrate per angustã portã, quia lata porta & spatiosa via est Math. 7
q̃ ducit ad pditionẽ, & multi sunt, q intrant p eam. Atq́ angusta porta & arta via est, quæ Lucæ. 13
ducit ad vitã, & pauci sunt, q inueniunt eã. Hæc illa ab æterno veritas. Cui etiã ethnici,
lumine solũ naturæ incedẽtes vsqueadeo abstipulati sunt philosophi, vt dixerint ad virtu
tẽ, in qua beatitudinẽ & summã felicitatẽ collocarũt (q̃ & certe beatitudinis, adeoq́ ipsius
est dei, perinde imago & speculũ & co[illegible]erimẽtũ & vestimẽtũ) viã plane eẽ durã, lapido-
sam, & arduã, qua nisi summis laboril[illegible] nõ posset quispiã proficisci, ecõtrario aũt ad vias
esse viã voluptuosam & delectabilẽ & blandã, qua nõ multo conatu aliquis eẽt deuẽturus.
Sic Cicero post Prodicũ rhetorẽ apud Xenophontẽ, tradit Herculẽ, quũ primũ pubesce Cic. li. 1. off.
ret, exiisse in solitudinẽ, atq́ ibi sedẽtẽ diu secũ, multũq́ dubitasse, quũ duas cerneret vias,
vnã voluptatis, alterã virtutis, vtrã ingredi melius eẽt. Sic & Basilius magnus scribit, &c.
Et reuera nõ est nisi laboriosa ad cœlũ via. Quod pene poeta videť sensisse, canẽs: Per va Basilius ad
rios casus, p tot discrimina reꝝ, tẽdimus in Latiũ. Sed qd ẽ tẽdere in Latiũ? Nisi in patriã Nepot.
promissiõis, in quã certe (vt scribit) p multas tribulatiões ingrediẽdũ est, & summus ac du Verg. li. 1.
ris laboribus. Siquidẽ via ad beatitudinẽ angusta & arcta sit, adfirmãte Chr̃o, summa veri Aeneid.
tate, cõtra quã errãt schismatici, in eoq́ se plane arguũt esse Antichristos. De qbus Petrus Acto. 14
scribit: Hoc primũ (inquiẽs) sciẽtes, q̃ veniẽt in nouissimis diebus in deceptiõe illusores iu 2. Pet. 2. 3
xta pprias cõcupiscẽtias ambulãtes, magistri mẽdaces, q introducẽt sectas pditiõis, & su
perinducẽtes sibi celerẽ pditionẽ, & multi sequenť eoꝝ luxurias, q post carnẽ in cõcupis-
centia immũditiæ ambulãt, dominationẽq́ cõtemnũt, audaces, sibi placẽtes sectas nõ me
tuunt introducere, p q̃s via veritatis blasphemabiť, & in auaritia fictis verbis de vobis ne
gotiabũtur, q̃ difficilia intellectu in epistolis Pauli sicut & cæteras scripturas ad suã ipsoꝝ
pditionẽ deprauãt. Hæc ille. Quod q̃ veꝝ nũc reperiať in nõnullis, plusq̃ notũ est. Ab iis
dehortať dñs, dicẽs: Attendite à falsis pphetis, q veniũt ad vos in vestimẽtis ouiũ, intrin- Math. 7
secus aũt sunt lupi rapaces. Est igitur bonoꝝ parentũ, vt ab istis & ab eoꝝ doctrinis om-
nino amoueãt suos pueros, si eos volũt aliqñ ad virtutẽ & ab ea ad vitã æternã peruẽturos 1. Cor. 6
quo certe molles & carnales nõ perueniunt: veluti errantes garriunt contra veritatem.

C ¶Secundo, contra veritatis modũ docentis viam ad cœlũ. Falsus nimiꝝ & erroneus &
deceptorius est eoꝝ docendi mos ad cœlũ, quo primũ carnalia, blanda, mollisq́ docẽdo
proponunt, nihilominus interim summã felicitatẽ promittentes: siquidẽ longe aliter &
verius post Christũ apostoli viam & beatitudinẽ docuerint, qui primũ, vt oportet, diffi-
cilia, horrẽda, eadẽq́ dura proposuerũt, & eis superatis, blãda, hoc est, æterna gaudia ve
ræ quietis & æternæ vitæ promiserũt, dicẽtes: Pœnitentiã agite, appropinquabit eñ re-
gnũ cœloꝝ. Et Petrus: Pœnitentiã (inquit) agite, & baptizeť vnusquisq́ vestrũ in nomi- Math. 4
ne Iesu Chr̃i in remissionẽ peccatoꝝ vestroꝝ. Et Paulus adfirmat se gentibus annuncisse Marc. 6
quatenus pœnitẽtiã agerẽt, & cõuerterent ad deũ, digna pœnitẽtiæ opa faciẽtes: nimiꝝ Acto. 2
Acto. 20

qui verus beatitudinis docẽdæ doctor ſemper primũ amara,& deinde quæ dulcia ex illis
Roma.8 eſſent euentura,perdocuit,aliàs dicẽs:Exiſtimo enĩ q̃ nõ ſunt cõdignæ paſſiones huius tẽ
Hebr 12 poris ad futurã gloriã,quæ reuelabit in nobis. Et rurſus:Omnis aũt diſciplina in pſenti q̃-
dẽ videtur nõ eſſe gaudij,ſed mœroris,poſtea aũt fructũ pacatiſſimũ adfert. Sic & Chrũs
Matth.19 alibi ad diſcipulũ multas poſſeſſiones habentẽ,dicit:Si vis ad vitã ingredi,ſerua mandata,
Marc.10 &c. Si vis perfectus eſſe,vade & vende oĩa quæ habes,& da pauperibus,& habebis theſau
Lucæ.18 rũ in cœlo,& veni ſequere me. Sane dura proponẽs,dulcia poſt illa promittens futura,in
nuens rationẽ docẽdæ virtutis,quæ ducit ad beatitudinẽ. Hanc ethnicus lumine naturæ
Cic.li.1.off. rationẽ arguit exẽplo Herculis,Cui ſcribit duas fœminas,virtutẽ ac voluptatẽ apparuiſſe
Baſili⁹ ma Alterã,forma quidẽ cõſpicua,molliore facie,laſciuis oculis,ſermone blando,Omnia fau-
gnus ad ſta,faciliaq́ȝ ad vitæ ſolatia tendẽtia per otiũ pollicendo,illũ de ſe trahere conatum fuiſſe.
Nepot. Alterã vero vultu rigido,ſqualenti,mœſtoq́ȝ ore,magnã fiduciã atq́ȝ conſtantiã præ ſe tu
Prodicus liſſe,nihil iucundũ,nihil amœnũ oſtendiſſe,ſed mille pericula,laboresq́ȝ immenſos,terra,
Chius i Xe mariq́ȝ ſubeundos. Præmiũ tamen horũ immortale,ad extremũ vero monuiſſe Herculẽ
nophonta. ſequuturã,& inter deos collocaturã ſe recepiſſe. Sic & eandẽ virtutis rationẽ docẽdæ Py-
Verg. de li thagoras perbelle p literã Græcã,ὐψὶλόν, quæ eſt y,expreſſit,quẽ luculenter,ſimulq́ȝ gra-
tera Pytha uiter retulit Vergilius hoc carmine:Litera Pythagoræ diſcrimine ſecta bicorni,Humanę
goræ. vitæ ſpeciẽ præferre videtur. Nã via virtutis dextrũ petit ardua callẽ. Difficilemq́ȝ aditũ
primũ ſpectãtibus offert,Sed requiem pbet feſſis in vertice ſummo. Molle oſtẽtat iter via
lata,ſed vltima meta Præcipitat captos,voluitq́ȝ p ardua ſaxa. Quiſquis enĩ duros caſus
virtutis amore Vicerit,ille ſibi laudemq́ȝ decusq́ȝ parabit. At qui deſidiam,luxumq́ȝ ſeque
tur inertem,Cum fugit oppoſitos incauta mente labores,Turpis,inopsq́ȝ ſimul miſerabi
Verg. li.1. le tranſigit æuum. Hæc ille,qui & alias introducit Aeneam loquentẽ:Per varios caſus,p
Aeneid. tot diſcrimina rerũ Tendimus in latium,ſedes vbi fata quietas Oſtendunt, illic fas regna
reſurgere Troiæ,Durate & voſmet rebus ſeruate ſecundis.

¶Si hæc ethnici,quid nos Chriſtiani? An nõ longe magis eã rationẽ vel maxime in ſo D
bole noſtra ad vitã beatã inſtruendã ſequemur,qui tã vbiq́ȝ habemus Chriſtũ, vnicũ illũ
magiſtrũ. Vnde omnis ſcientia & doctrina,& quidẽ hodie exemplo ſuo huiuſmodi vitæ
docẽdæ rationẽ tã ſuis diſcipulis q̃ nobis oĩbus pſcribit? Qui enĩ ſuæ ſanctæ eccleſiæ,quã
ſuo ſanguine redemit,fundator,idẽq́ȝ fundamentũ ſuos docẽdæ ad verã vitã viæ rationẽ
docturus primo omniũ proponit,quæ illi peſſima ſint paſſuri noĩe ſuo ad vitã,& quãta il
lis ſuperatis gaudia ſint habituri,ideoq́ȝ eos debere in tã duris pſeuerare,dicẽs:Et abſque
ſynagogis facient vos.ſ. Iudæi,&c. Eſſe aũt ἀποσυνάγογος, id eſt,à ſynagoga alienos,& à
cõmunione Iudæorũ eiectos,grauiſſima erat omniũ opinione,ignominiæ,& maledictio
nis nota,quã vt duriſſimã dñs ſuis diſcipulis ante ſuã mortẽ propoſuit,ne deficerent aliàs
nõ admoniti. Cuius quidẽ verbũ vel ideo hodierna die loco thematis adſumendum duxi-
mus,vt & admoneremus periculoſæ,ignominioſæq́ȝ notæ,quã nobiſcũ excõmunicatus
incurrit,qui idẽ eſt tẽpore,qui olim erat ἀποσυνάγογος, & hoc quidẽ in maiori periculo
detẽtus q̃ extra ſynagogã eiectus,q̃ maior eſt veritas,q̃ eſt Chriſtiana eccleſia, q̃ vmbra,
q̃ fuit ſynagoga eccleſiæ. Sane fuit ſynagoga eorũ Iudæorũ,q in vnũ deũ & Chrm aliqñ
futurũ crediderũt coadunatio & cõgregatio, Græce συνάγογη,quæ vel ipſa ad hũc modũ ec
cleſia appellari potuit,ſicut & paſſim in ſacris literis eſt appellata,& tũ eẽ incepta,qñ mũ
Pſalm.73 dus,adeoq́ȝ humanũ genus eſſe cœpit,propheta dicẽte:Memẽto cõgregationis tuæ dñe,
quã cõgregaſti ab initio. Siquidẽ prima cõgregationis eccleſiæ fundamẽta ſtatim ab ini-
tio ſunt poſita, Vnde & Aplus ait:Aedificati eccleſiã,nõ ſolũ ſuper aploꝝ fundamẽta,ſed
& etiã prophetarũ. Inter prophetas aũt numerat & Adã,q magnũ myſteriũ prophetauit
Ephe.2 in Chro,& in eccleſia,dicẽs:Propter hoc relinquet hõ patrẽ ſuũ & matrẽ ſuã,& adhære-
Ephe.5 bit vxori ſuæ,& erũt ambo in carne vna. Euidẽter enĩ de ijs dictis eius dicit Aplus,qa hoc
myſteriũ magnũ ſit. Ego aũt dico in Chro & in eccleſia,&c. Iã vero(qm̃ de illa aliàs forte
dicem⁹)eccleſiã eẽ peculiariter intelligit nõ cõfuſa,ſed ordinatiſſima fideliũ & in Chro re
Ephe.5 natorũ congregatio & coĩo & cõmunitas,q̃ myſticũ Chri Ieſu corpus dicit,cuius & ipſe
Coloſſ.1. (Paulo ſcribẽte)caput eſt. Hinc excõmunicare,eſt aliquẽ extra illã eccleſiã.i. Chriſtifide
liũ cõmunionẽ collocare,& eijcere,illũq́ȝ prorſus q̃ſi putridũ mẽbrũ à corpore Chri ex-
cindere. Id qđ fit,quũ delinquẽs ſuperbus,idẽq́ȝ cõtumax per aplos olim,nũc vero p eos,
q eccleſiæ pſident,& poteſtatẽ habẽt,nõ ſolũ ſoluẽdi,ſed & ligãdi de eccleſia pellitur,&
pro delicto ſuo à Chri corpore ſeparat inimicũ,vt notatus ab oĩbus erubeſcat,& cõuerſo
Iohan.20 eueniat illi,quod ſequitur,Vt ſpũs ſaluus fiat in die dñi noſtri Ieſu Chriſti, &c.
1.Cor.5 ¶Quã quidẽ excõmunicationẽ Chrs dñs eccleſiæ fundator & caput ſerio ſtatuit & ſan E
Matth.18 ciuit,inquiẽs:Si aũt peccauerit in te frater tuus, vade corripe eũ inter te & ipm ſolũ,ſi te
Lucæ.17 audierit,lucratus eris fratrẽ tuũ,Si aũt te nõ audierit,adhibe tecũ adhuc vnum vel duos,
vt in

vt in ore duoꝝ vel triũ testiũ stet omne verbũ. Quod si nõ audierit eos, dic ecclesiæ, i. pfidi ecclesiæ. Si aũt ecclesiã nõ audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, i. à coione & corpe ecclesiæ oĩno separatus & abcisus. Hac deinde, q̃d satis cõstat, seria Chri cõstitutiõe & potestate vsus ẽ Paulus in Corinthiũ illũ incæstuosum, de q̃ ad Corint. scribit, inquiẽs: Ego quidẽ absens corpore, psens aũt spũ iã iudicaui, vt psens eũ, q sic operatus est in noĩe dñi nostri Iesu Chri, cõgregatis vobis & meo spũ cũ virtute dñi Iesu tradere hmõi hoiem satanæ in interitũ carnis, vt spũs saluus fit in die dñi nostri Iesu Chri. Idẽq Apłus excõmunicatione vsus est in Hymenæũ & Alexandrũ, q̃s se ait satanæ tradidisse, vt discãt nõ blasphemare. Et scias velim, neminẽ debere excõmunicatiõe facile vti, nec nisi in eũ, q in mortali crimine ptinax est & incorrigibilis, nolẽs parere mandatis plati iusta pcipiẽtis, nec itẽ debere à quopiã subito cõtra aliquẽ peti excõmunicationẽ, nisi cõtra quẽ illa petitur, spes sit, vt excõmunicationis timore ad satisfaciendũ velit aut possit induci, nã alioqui si aĩo faceret nocẽdi eius saluti, peccaret cõtra charitatẽ proximi, vindictã ex liuore cupiẽs. Esse itaq putauerim oĩa prius tentanda medicamẽta, q̃ exeratur excõmunicatio, propter grauissima & varia damna & supplicia, quæ inde certe obueniunt iuste excommunicato. 1. Cor. 5 1. Timot. 1.

F ¶Primo quidẽ, q excõmunicatus cũ sit à corpe Chri, adeoq ab ipso Chro, vera, viuifica q vite, q̃si palmes abscisus, nihil plane ad salutẽ suã operari pt, nec spũ eius vegetari, donec in excõmunicatiõe est, in ipsius ẽ satanæ potestate secũdũ Paulũ, à q̃, permittẽte deo, vsq ad summũ interitũ diuexari queat. Hinc Chrs ait: Ego sum vitis vera, & vos palmites. Sicut palmes nõ pt ferre fructũ à semetipso, nisi mãserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis, qa sine me nihil potestis facere. Si qs in me nõ manserit, mittet foras sicut palmes & arescet, & colligẽt eũ, & in ignẽ mittẽt & ardet. Palmes vtiq excisus, est excõmunicat⁹. Iohan. 15

G ¶Secundo, excommunicatus, quũ sit extra ecclesiam, priuatur omni ecclesiæ sacramẽto, nec alicuius capax est, nisi prius soluatur, quoniam quum sacramẽta tantum sint ecclesiæ, oportet, vt nemo sit eorum compos, nisi qui est in ecclesia, sed foris sunt (iuxta Paulum) excommunicati, & (dicente Christo) ethnicorum similes. 1. Cor. 5 Matth. 18

H ¶Tertio, excõmunicatus priuat omni ecclesiæ suffragio, nec fit, vt Dauid, omniũ timẽtiũ deũ participes: q̃squidẽ (scribẽte Apło) oẽs sumus vnũ corpus in Chro, cõstat mẽbrũ à corpore separatũ, nequaq̃ posse partẽ nutrimẽti, q̃d per cibũ adsumitur, recipere. Id q̃d alĳ malo peccatori p peccatũ à deo, sicut est vnusquisq peccator, separato fieri nõ adsolet. Quãdoquidẽ is sit nec viuaciter cõiunctus, nec tñ penitus à Christo diuisus, quũ per fidẽ nõnullã vnionẽ habeat, veluti & mẽbrũ aliq̃d expers vitæ, q̃d tñ corpori p neruos & pellẽ coniungit, & nõnullo fouet calore corporis. Hinc cõstat malis q̃busdã & tñ non excõmunicatis bonoꝝ cõuersationẽ & operationẽ plurimũ profuisse, nõ etiã excõmunicatis. Sicut cum bonus (vt Iohãnes scribit) potest operibus cõmunicare malignis, ita possunt vicissim & mali bonoꝝ opibus aliquousq cõmunicare. Sic orõ pro lapidãtibus Stephani, Saulo tũ Chri inimico profuisse ad cõuersionẽ credit. Quinetiã adiumẽto fuisse cõstat cuidã mortuo, q inter Helisei fuerit ossa sepultus. Id q̃d excõmunicatis nunq̃ factũ legimus, q eũ per excõicationẽ à totius ecclesiæ corpore abscisi, ab omni bonoꝝ spũaliũ ope separãtur, q̃s & interim diabolus, cui traditi sunt ad nutũ, deo pmittẽte, etiã corporalr & alioqui varie vexare pt. Hinc errãt, obganniẽtes excõmunicato, quũ alioqui suo sit pctõ à deo separat⁹, nihil plus mali q̃ cuipiã alĳ peccatori obuenire, esseq excõmunicationẽ, nisi signũ quo significat animã esse diabolo traditã & ecclesiæ coione spũali priuatã propter eius peccatũ. Nã quid (vt cætera taceã) alioqui Paulus Corinthiũ excõmunicasset, q (vt liquet) etsi spũaliter in se mortuus, quũ charitate caruit, erat tñ ante excõmunicationẽ adhuc p fidẽ ecclesiæ mẽbrũ, & mystico corpori cõiunctus, vt satanas nõ eatenus potuit, q̃tenus voluit in ipm̃ sæuire: siquidẽ obstiterint ecclesiæ pces & opa bona, quoꝝ erat adhuc particeps, quoꝝ deinde nõ erat, q̃ fuit excõicatus, siquidẽ in ipm̃ satana ad volũtatẽ sæuiẽte. Cui vtiq etsi excõmunicatio à Paulo sit inflicta, vt eo pacto resipiscẽs in die iudicĳ saluus fieret, maior tñ pœna successisset, nõ iusta pœnitudine emẽdato. Sic pariter legimus bis satanæ potestatẽ in Iudã venisse, tũ. s. quũ cõcepit animũ tradẽdi Chrm̃, atq iterũ q̃ buccellã accepit à Chro: quã certe ille nõ dedit Iudæ in aĩæ eius detrimentũ, sed potius vt Iudas tãta beneuolẽtia resipisceret. Et tñ accepta buccella, mox intrauit in eũ. s. nõ emendatũ neq cõpunctũ satanas ad mali sui cumulũ, sicut & in quocũq excommunicatum. 2. Iohan. 1 Acto. 7 4. Reg. 13 1. Cor. 5 Lucæ. 22. Iohan. 13

I ¶Quarto, excõmunicatus separatur, separariq debet per potestatẽ etiam secularẽ, sicubi opus fuerit, ab omni fideliũ tam viuentium q̃ sepultoꝝ consortio, adeoq vt cũiis etiã (demptis quibusdã casibus à iure notatis) conuictus. s. edendi & bibendi, &c. ab Apostolo prohibeatur, dicente: Nunc aũt scripsi vobis, nõ commisceri. Si is. qui frater nominatur, id est (interprete diuo Augustino) excommunicatur inter vos, est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cũ hmõi nec cibum sumere, &c. 2. q. 1. multi. 11. q. 3. Sicut apostoli. 1. Cor. 5

Auferte malũ ex vobis. Quare? Respondet, nescius, quia modicũ fermentũ totã massam
c. Iohan. 1. corrumpit? comparat eñ (& merito) excõmunicatũ veneno, cuius est alios inficere & lædere. Adde, ꝙ excõmunicatus nõ habeat Chr̃i doctrinã, qui à Christo vt ethnicus est se-
Matth. 18 paratus, illi, ꝑcipiente Iohãne, ne aue quidem dicendum est, nec is in domũ recipiendus. Qui eñ dicit illi aue, communicat operibus eius malignis.

Apoc. 3 ¶Quinto, excõmunicatus, à cœlo est, quousq; absoluet, omnino separatus & exclusus, K
Iohan. 5 Chr̃o dicẽte: Quæcunq; ligaueris super terrã, erũt ligata in cœlo, id est, à Chr̃o & à cu-
Iohan. 20 ria cœlestis etiã iniuste ligatus, sed cõtemnens, quandoquidẽ ecclesiæ vinculũ nemo de-
Romañ. 13 buerit vel ideo cõtemnere, quoniam nõ homo, sed Christus ligat, qui habet clauẽ, scilicet regni cœloꝝ, claudit & nemo aperit excõmunicatõ, nisi absoluto hic. Om̃e vtiq; iudiciũ dedit pater filio, à filio totũ esse cõmissum sacerdotibus nõ dubitamus, eo dicẽte: Quæcunq; ligaueritis. Habẽt quoq; & mũdi principes vinciendi aliquã potestatẽ, sed qua in solis corporibus vti licet, vinculũ vero, q̃d sacerdotibus est cõmissum, ipsam cõtingit animam, trãsitq; cœlos, vt ea, quæ operati fuerint sacerdotes deorsum, deus cõfirmet in cœlis, summamq; seruoꝝ dñs ipse corroboret. Sunt itaq; ij perinde translati in cœlũ, & humanam transcendẽtes naturã, qui potestatẽ acceperũt, quã neq; angelis à deo traditã legimus.

¶Et hæc de excõmunicatiõe, vt cõstet modus ea vtendi, & q̃ sit ipsa corpori & animæ damnosa, vbi fuerit ab excõmunicato neglecta. Et sane cauendũ est spũali medico .i. episcopo, ne ꝓceps excõmunicet & feriat tã horrẽdo excõmunicationis gladio. Et maximopere caueat homo, ne eo gladio feriat. Etenĩ nihil vsqueadeo est metuendũ Christiano, q̃ L
Roma. 8 à Christi corpore separari, à quo separatus, eius nõ sit deinde membrũ, si mẽbrũ non est eius nõ vegetatur spũ. Quisquis aũt (ait Apostolus) spm̃ dei nõ habet, hic nõ est eius. Modo proinde timẽda est excõmunicatio, modisq; omnibus (vt dictũ est) fugienda tanq̃ gladius, tanq̃ occisio, tanq̃ ipsa mors, quæ pertinacẽ proculdubio separat à Chr̃o, neq; finit eũ bonoꝝ ecclesiæ spũalium esse participẽ, in ea moriens, extra ecclesiã, vbi non est salus, morit, perpetuis gehẽnæ cruciatibus adiudicãdus. Quũ itaq; excõmunicatus in tãto vel aĩæ solius periculo versef, & de vita sua nemo certus esse possit, quis nõ videt, q̃ sit metuendũ vel ad vnã horã excõmunicari? Et hoc est, q̃d discipuli Iesu hodie, audito verbo: Et absq; synagogis facient vos, &c. adeo quasi ex maximo periculo & damno fuerint tristes, ac metuentes: nimiꝝ, nõ nescij, ꝙ extra synagogã aliquãdo non fuisset salus. Quanq̃ tum nõ erat periculũ vel timor, si quis eoꝝ eijceretur ex synagoga, quæ iam tũ propter incre-
Apoc. 2. dulitatẽ Iudæoꝝ dei synagoga esse desierat, fieriq; cœpta satanæ. Vnde apostoli instructi, deinde sua sponte erãt exituri aliã & verã synagogã, quæ est Chr̃i ecclesia, fundaturi, à qua tam foret periculosum eijci, & quidẽ periculosius q̃ olim ex veris ante Christũ synagogis propelli, quo durius est amittere veritatem q̃ vmbram.

HOMIL. XLIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Ioh. 14. Ille vos docebit oĩa, & suggeret vobis oĩa, quæcũq; dixero vobis.

In ferijs dominicæ pentecostes.

On potest hæc dies hodierna nõ esse vel maxime festa, eadẽq; solennis oĩbus probe Christianis, in qua ineffabilis iteꝝ atq; iterũ dei maximi patris clemẽtia apparuit: nimiꝝ cui nõ satis visum est suũ ad nostri causa filiũ e cœlo mittere, q̃s docẽdo ab erroribus reuocaret, moriẽdo redimeret, resurgẽdo releuaret, ascẽdẽdo confortaret, & q̃ illũ sequuturi essem⁹ ostẽderet, sed & spm̃ suũ sanctũ sibi coæternũ & secũ vnáq; cũ filio cõsubstãtialẽ (q ab vtroq; simul procedit) sup eosdẽ mittere dignatus sit, qui in linguis igneis se illis ostẽderet & virtutẽ daret. Vnde doctrinã filij fide susceptã tenere sine dubio, docere sine formidine, operari sine fatigatione sufficerẽt, ita cuius virtute spũs in vtero virginis dei filius vnigenitus verus deus factus est homo pfectus, eius q̃q; beneficio hoĩes effici per adoptionẽ dei filij meruerũt. Sane si qs A
Roma. 8 spm̃ Christi (inquit Apl'us) nõ habet, eius nõ est. Ille quidẽ (Luca scribẽte) hodie sup apo-
Galat. 4 stolos veniens, sup singulos eoꝝ sedit, & diuini amoris flãma eoꝝ corda succẽdit, vt iam
Acto. 1. 2 deũ ex toto corde peramãtes, illi se in oĩbus & per omnia esse obsequentissimos ad mortẽ etiã vsq; durissimã exhiberẽt. Linguis quoq; eoꝝ inaudita repleuit, incredibiliq; facũdia, Vnde vna lingua & voce personãtes, auditoribus vel quãlibet barbaris, sibiq; inuicẽ loquendi ratione distantissimis, haud minus efficaciter q̃ aperte suas singulis linguas, sua idiomata, patrios sermones audiendos, intelligendos, retinendosq; tradiderunt.

Sap. 1. ¶Est igif hodie illud sapiẽtiæ impletũ: Spiritus dñi repleuit orbẽ terraꝝ. Er hoc quod B
Iohel. 2. cõtinet omnia scientiã habet vocis. Et hoc quoq; Iohelis: Et erit, post hoc effundã spm̃ meum

meum super omnẽ carnẽ, & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ. In hac eñ hodierna
quinquagesima, q̃ pentecoste dicit, post resurrectionẽ dñi diæ cõpleta, quũ pariter oñes
essent apostoli cũ Maria matre Iesu in eodẽ loco cõgregati (illis quidem iam antea erat à Acto.2
dño cœlũ ascensuro p̃ceptũ, ne ab Hierosolymis descenderẽt, sed expectarẽt promissio-
nẽ patris: siquidẽ accepturi essent virtutẽ superuenientis spũs sancti) scribit euãgelista fa-
ctũ esse subito de cœlo sonũ perinde aduenientis spũs vehemẽtis, & replesse totã domũ, vbi
erãt sedentes, apparuisse'q; illis dispartitas linguas, & varijs linguis. s. magnalia dei cœpisse
loqui, prout spũs sanctus dederit eloqui illis. Et hoc est, q̃d Christus dñs eius spũs promis
sor & missor, hodie ait. Ille. s. spũs sanctus, paracletus vos docebit omnia, & suggeret vo-
bis omnia quæcunq; dixero vobis. Ad ea sane verba plenius accipienda sciendum est.

D ¶Primo, Spiritũ sanctũ esse deũ latũ in suã essentiam per amorem à patre, filio'q; proce
dentẽ. Deus etenĩ pater amat essentiã suã, quã & filius eandẽ amat, quæ amoris latio passi-
ue sumpta, id est, deũ patrẽ & filium latũ esse ad essentiam suã per amorem vnitũ, substan
tia est, nõ etiã accidens, sed dei natura, quia quũ non nisi vna substantia in deo sit (q̃d facit
eius infinitas) quicq̃d est in deo, dei est natura. Atqui oportet hãc ipsam lationẽ à patris,
filij'q; p̃sona discerni, quũ nequeat intelligi, qui fert, & latũ esse nullo distare modo. Sic in-
telligimus hoc totũ per amorẽ latum esse deũ patrem & deum filium in dei substantiã si-
ue essentiã, quũ habeat conditiones ad personæ diuinæ rationẽ necessarias, personam esse
in diuina natura tertiã, ideo recte spm̃ dici. Primo, à spirare, q̃d est subtiliter officio aeris
huc atq; illuc ferri, iuxta saluatorẽ dicentẽ: Spiritus vbi vult spirat, & vocẽ eius audis, sed Iohan.3
nescis vnde veniat, aut quo vadat. Si modo spũs interfit ferre, p̃sertim si amor accedit, se-
qui constat eam, de qua diximus, passiuã lationẽ dici spiritũ. Nam vnde putes suspirare
amantes, nisi q̃a ferre non valentes amatorũ absentiã, incalescunt desiderio, & ideo refri-
gerandi cordis gratia, frigidũ aerem solito copiosius attrahentes, & iam calefactũ emittẽ
tes suspirare coguntur. Sic itaq; quũ spirare tandẽ nihil aliud sit, q̃ ore flatũ emittere vel
causare. Vnde aliàs scriptura: Formauit dñs deus hominẽ de limo terræ, & inspirauit in Gene.2
faciem eius spiraculũ vitæ, & factus est homo in animã viuentẽ. Et rursus: Et qui inspira- Sap.15
uit illi animã, quę operatur, & qui insufflauit ei spiritũ vitalem. Qua etiamnũ ratione puta
mus hunc spiritũ sanctũ, de quo sermo noster, nõ esse aliud (vt omnia clarius doceantur)
q̃ quendã ineffabilẽ ab ore, corde'q; patris & filij flatũ procedentem, qui nobis non intel-
ligentibus insufflet, inspiret, doceat, instruat, & quæ ad salutẽ attinent, reuelet. Vnde euan Iohan.20
gelista alibi: Hæc quũ, inquit, dixisset, insufflauit & dixit eis: Accipite spiritũ sanctum. Ad
hunc modũ Petrus scribit, sanctos dei hoĩes spiritu sancto inspiratos esse loquutos: quo- 2 Petri.1
niam prophetia nõ voluntate humana aliquãdo fuerit allata. Hic vero non erit scrutan-
dum de natura eius inspirationis & insufflationis, vtpote quæ sit humano sensu ac huma- Esaię.53
na ratione incõprehensibilis. Quis eñ generationẽ filij, quis etiam spirationẽ illam spũs
enarrare possit, quæ propter nostrã hauddubie fragilitatem similitudinario perinde ex-
emplo cœpit hoc noĩe appellari, quũ ijs loquendi modis plerunq; semp Christus sit vsus,
vt aliquo modo diuina ipsa per hæc humana intelligeremus, vnde & verbũ est dictũ, & ca
ro factũ, vt nobis humanitus loqueretur, quæ diuinitus sunt ineloquibilia, quemadmodũ Roma.1
& inuisibilia, inquit Apostolus, ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta
conspiciuntur, sempiterna quoq; eius virtus & diuinitas. Sic Christus ferme cœlestia &
quæ dei, adeo'q; cœli sunt omnia nobis conatus est sensibilibus exemplis ostẽdere, vt quæ
aliquãdo certo (vt Paulus testatur) facie ad faciẽ sumus visuri, hic saltẽ, quatenus nostra in 1.Cor.13
tersit, per speculũ in ænigmate videremus. Nã si (inquit Iesus) terrena dixi vobis, & non Iohan.3
creditis, quomodo si dixero vobis cœlestia credetis? Sane nõ sapere queunt elemẽtata su
pra (vt iam dixerim) elemẽta. Quũ autem illuc peruenerimus, hoc corporis onere soluti,
omnia vti sunt in se intelligemus, nec tunc in parabolis loquetur dñs: quippe, cui, quũ ap
paruerit, similes erimus, & (teste Iohanne) eum, sicuti est, videbimus. 1.Iohan.4

E ¶Sic etiã (vt redeamus vnde digressi sumus) hodie suffecerit scire, Spiritũ sanctũ eẽ deũ
latũ in suã essentiã per amorẽ à patre, filio'q; procedentẽ, dici'q; potissimũ propter nos spi
ritũ à spirãdo, q̃d velut incognitus halitus quispiam à patre, filio'q; deo, subtili, mirabili'q;
modo procedẽs, progrediẽs, adueniẽs'q; nobis, vt ventus aliquis secretissimus, maxime'q;
subtilis pertransiens ac penetrãs inspiret, sufflet, immittat'q; q̃ ad salutẽ sunt necessaria &
singulis, vt vult, vt oportet, pro loco quidẽ & tẽpore & persona quæcunq; dispẽsans siqui-
dem ille sit, adfirmante scriptura, spũs dñi omniũ artifex, omnẽ habens virtutẽ, oĩa pro Sap.7
spiciens, qui (vt Apostolus scribit) idem dñs & deus operat oĩa in oĩbus, alij dans sermo- 1.Cor.12
nem sapientiæ, alij sermonẽ scientiæ, alteri fidẽ, alij gratiam sanitatũ, alij operationẽ vir-
tutũ, alij prophetiã, alij discretionẽ spirituũ, alij genera linguarũ, alij interpretationẽ ser-
monũ. Et hęc quidẽ omnia operatur vnus atq; idẽ spũs, diuidẽs singulis prout vult. Hinc

Roma.12 & aliàs scribit idem Apostolus: Dico enim per gratiã, quæ data est mihi, omnibus qui sunt
inter vos, non plus sapere quàm oportet, sed sapere ad sobrietatem, & vnicuique, sicut deus di-
uisit mensuram fidei. Sic enim in vno corpore multa membra habemus, omnia autẽ mem-
bra non eundem actũ habent, ita multi vnum corpus sumus in Christo, singuli autem al-
ter alterius membra, habentes donationes secundũ gratiam, quæ data est nobis, differen
Acto.2 tes. Ideo & Lucas hodie ait: Apostolos spiritu sancto repletos, varijs linguis loqui cœpis-
se, prout spiritus sanctus dedit eloqui illis.

¶Vnde plane & satis superque satis impletũ hodie accipimus, quod Chrs in cœna nouissi- E
ma dixit: παράκλητος aũt spũs sanctus, quem mittet pater in nomine meo, ille vos doce-
bit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis: nimirũ qui nõ hodie tantum
Matth.10 per apostolos, sed & deinde per ipsos & alios Christifideles illorũ successores, quàm salutis fue-
Marci.13 re, suggessit & loquutus est & loquuturus, Christo dicẽte: Et cũ duxerint vos tradentes, no
Luc.12 lite præcogitare, quid loquamimini, sed quod datũ vobis fuerit, in illa hora id loquamini. Non
enim vos estis, qui loquimini, sed spũs patris vestri, qui loquitur in vobis. Quod vero nõnul
εἶπον li hic malint verbũ εἶπον, pro dixi aut dixerim per præteritũ, quàm dixero, per futurũ transferre,
quoniam paucissima vel prorsus nulla superfuerint à Christo ipsis dicẽda, non omnino probos
Iohan.16 quandoquidẽ deinde Christus ad eosdẽ euidẽter dixerit: Adhuc multa habeo vobis dice
re, sed nõ potestis portare modo. Cũ aũt venerit ille spũs veritatis, docebit vos omnẽ ve
ritatem. Recte igitur (vt hactenus est lectũ) dixero, putarim legendũ. Ita nimirũ, vt dein-
de spũs sanctus suggessisse & cõmemorasse intelligatur quæcunque dñs dixerat, sed obscuri
Iohan.20 tatis causa vel intellectus tarditate cõmendare memoriæ nõ poterũt. Cuiusmodi sunt ple
& vlt. raque omnia, quæ ab euangelistis ad posteritatẽ literis sunt tradita, de quibus Iohãnes: Mul-
ta quidẽ (inquit) & alia signa fecit Iesus in cõspectu discipulorũ suorũ, quæ nõ sunt scripta in
libro hoc. Et eiusdem: Sunt aũt alia multa, quæ fecit Iesus, quæ si scribantur per singula, nec
ipsum arbitror mundũ capere posse eos, qui scribendi sunt, libros.

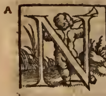
¶Hæc igitur & alia, quæ intellectu difficilia à Christo discipulis dicta fuere, spũs sanctus F
cõprobatur suggessisse, & ad memoriã, simulque intellectũ retulisse, & ab ijs tandẽ eodem
authore scriptis mãdata. Quæ vero vel Christus nõ dixit vti intellectu difficillima, vel di
cta literis tamẽ non omnia tradita, idẽ spũs sanctus intelligitur apostolos nedũ, sed eorũ
successores, vtpote ecclesiã vere ac recte docuisse, hodiernaque die docere, docturusque vsque
ad cõsummationẽ seculi. Quãdoquidẽ ipse dominus testetur spiritũ sanctũ eatenus à pa-
tre, filioque missum, quatenus apud nos in æternũ maneret, cõsolator ecclesiæ cõtra hære-
ses, futura nobis prædiceret ac annunciaret, verba Christi nobis interpretaret, nosque in omnẽ
veritatẽ duceret. Docturus, inquã, ecclesiam in cunctis quæ ad fidei necessitatẽ pertinerẽt
eaque idem semper deus spũs diuersa pro loco & tẽpore & persona dispensaret: vnde pro
culdubio factũ, quod ob hanc perpetuã spiritus sancti præsentiam Paulus ipsam ecclesiã
1.Timot.3 (quæ vt plurimũ concilio repræsentatur) columnã & firmamentũ veritatis appellarit: ni-
Acto.15 mirũ quod hoc spiritu veritatis tam solide fulciatur, vt nequeat in errores aliquos impin
1.Cor.11. gens diutius in eis perseuerare. Sic spũ sancto authore vltra hæc, quæ Chrs docuit, aposto
1.Cor.7 li in Hierosolymitano cõcilio edocti decreuerũt, abstinẽdũ esse ab immolatis simulachro
rum & sanguine & suffocato. Sic indubie Paulus, spũ sancto suggestore, quod dñs nõ di-
xit, docet mulierẽ velato capite orare debere. Et rursus: Nam cæteris dico (inquit) ego,
nõ dominus: Si quis vxorẽ habet infidelẽ, & hæc consentit habitare cũ illo, non dimittat
illam. Et sic hoc genus alia quæ nõ leguntur à Christo dicta, apostolis, adeoque ipsi eccle-
siæ à spũ sancto creduntur tradita, reuelata & suggesta, quæ haud secus sunt seruanda quàm si à
1.Thess.4 dño præsente dicta fuissent: quandoquidẽ ait Apostolus: Qui hæc spernit, nõ hominẽ sper
nit, sed deũ, qui etiã dedit spm suum sanctum in nobis.

¶Ex ijs modo perspicuũ euadit, quàm peccẽt in deum, qui spernunt & floccifaciunt de- G
creta in concilio ecclesiæ, quum non aliunde quàm à spiritu sancto proficisci & profecta esse
comprobentur. Non enim solum propter apostolos, qui tum præsentes erant, sed propter
omnes Christianos, quotquot essent futuri (quãdiu militat in terris ecclesia) pollicitatio-
nem hãc hodiernã, adeo factã aperte intelligimus, vt expressim dixerit: Et ego rogabo pa
Iohan.14 trem & alium paracletũ dabit vobis, vt maneat vobiscũ in æternum, spiritũ veritatis. Pro
pter quos maneat in æternũ, id est, ad cõsummationẽ seculi, quousque etiã dñs promisit se
Matth.vlt. apud eos mansurũ? Vtique non propter apostolos solum, qui dudũ vita defuncti sunt, sed
propter ecclesiam ab ijs vsque ad finẽ mundi propagandam, instruendam, cõsumendam.
Nam alioqui quid ageret spũs ille, si pro loco & tempore veritatem ad ecclesiæ vtilitatẽ
haud dispensaret, quũ certe otiosus esse nõ possit, qui ad tantũ negotium, tam inclytus à tã
eximijs personis, patre videlicet & filio missus esse nõ ambigitur, sed indefessus, negotiũ,
ob quod missus est, agere credẽdus sit, maxime, quod eius gratia, & infusione opus sit vsque
ad con-

ad consummationem seculi pro gubernanda ecclesia, ad cuius vtilitatẽ deus (teste Aplo) Ephe. 4
quosdã quidem aplos, quosdã vero prophetas, alios vero euangelistas, alios pastores &
doctores dedit, vtiq; ait Paulus, in opus ministerij, in ædificationem corpis Chri, donec
occurramus oẽs in vnitatẽ fidei, in mẽsurã ætatis plenitudinis Chri, vt iam nõ simus par-
uuli fluctuãtes & circũferamur omni vento doctrinæ, in neqtia hoim, in astutia ad circũ-
uentionẽ erroris. Ad hoc igit, qd vsq; ad finẽ seculi futuꝝ est, Chrus dñs spm sctm misit,
nimiꝝ q vel hæresi aliqua incũbente vel necessitate aliqua cogente ipsam ecclesiã, quæ ab
apostolis vti fundamẽtis cœpit, doceret oĩa, quę ipse dñs vel difficiliora paulo vitã adhuc
agens dixit, & quæ difficillima reseruauit, idem pro loco & tpe suggereret, dispẽsaturus
ad suũ votũ. Id qd tm abest, vt ecclesiæ (quæ vt plurimũ cõcilio repsentat) non certo totũ
suggerat & infundat, vt Chrus etiãnum aliàs dixerit: Vbi sunt duo vel tres cõgregati in Matth. 18
noie meo, ibi sum in medio eoꝝ. Si hoc quãto igit magis in medio est totius ecclesiæ, sit
adunatæ in cõcilio generali, p spm suũ illam docens oĩa, & suggeret oĩa quæ dixit, & dici
vult, docturusq; oẽm veritatẽ, credendoꝝ & agendoꝝ ad rectã ecclesiæ ædificationem, Actoꝝ. 2
hocq; nõ mõ ecclesiæ toti eidemq; sit coadunatæ, sed & singulis nobis, vti aplis hodie fa-
ciet, si & nos cũ aplis ipsis pseuerauerimus vnanimiter in orone cũ ecclesia deuoti orãtes:
Deus q corda fideliũ sancti spũs illustratiõe docuisti, da nobis in eodẽ spũ recta sapere, &
de eius semp consolatiõe gaudere, Per dñm nostrum Iesum Chrm filium tuum.

¶HOMILIA L. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohannis decimotertio: Qui autem non credit, iam iudicatus est.

Feria secunda Pentecostes.

A On est quod pleriq; mirant, cur ecclesia hac altera Pentecostes
adeoq; festa spũs sancti die hoc euangeliũ censuerit pcipue legen
dum, In quo nulla plane fit mentio de spũ sancto. Quibus rñden-
dum existimo, hoc ipm euangeliũ, vel ideo recte in singulare pco
nium spũs sancti hodie legi, qm inibi agat de ineffabili Dei Opt. Roma. 8
Max. erga mundũ charitate & dilectiõe, qua ille ductus proprio
filio suo, vt Aplus ait, nõ pepercit, sed pro nobis oĩbus tradidit il-
lum. Porro spũs sanctus charitas est, Iohãne scribente: Deus cha 1. Iohan. 4
ritas est, & q manet in charitate, in deo manet, & deus in eo, & idẽ
qq; charitas adeo oĩs charitatis, amoris & pacis author, vt in die Actoꝝ. 2
Pentecostes, vel ideo in specie ignis apparuerit, quo intelligeret, se intus in cordibus di-
scipuloꝝ ardorẽ charitatis operari, quẽ visibili signo demonstraret, q & propterea ignis Lucæ. 12
à dño appellat, dicente: Ignem veni mittere in terram, & qd volo, nisi vt accendat? quũ
is in oẽm hoiem potens sit dilectionis veræ ac sanctæ pacis ardorem vsqueadeo exusci- Roma 8
tare, vt nihil terroris eum, in quo sit hæc ipsa charitatis fauilla, à charitate dei, vt est apud
Aplm dimoueri possit, quo factũ, vt igne charitatis, spũs sancti Apli succensi nihil pœna Acto. 5
rum amore Iesu timuerint, sed tã intrepidi ante præsides & reges steterunt, vt aliàs gau 2. Coꝝ. 13
dentes à conspectu concilij iuerint, qm digni essent habiti pro noie Iesu contumeliã pati Ephe. 4
quem ideoq; Paulus deum pacis & dilectiõis vocat, & alijs adesse optat, & Ephesios ser-
uare vnitatẽ spũs in vinculo pacis cohortat, nẽpe qd is sit charitas & pax, & charitatis &
pacis infusor, sine quo nulla est charitas, neq; pax, nec esse potest inter litigantes & discor
des. Hin (inquam) non immerito ecclesiam statuisse hoc hodie euangelium legendum, in
quo de dilectione dei, quæ spũs sanctus est, eiusq; præcipuus author, mentio habetur.

B ¶Præterea, quũ hactenus ecclesia ea statuit legenda euãgelia, quæ potissimũ de vera in
Iesum Chrm fide disseruerunt, & quæ ad humanæ Chri Iesu incarnationis & vitæ dispẽ
satione attinẽt, docuerũt, hodie actutũ subifigit euangelio, quo continet salus credentiũ:
nempe, qui habent vitam æternam & dispendium non credentium, qui nunc sunt iudicio
obnoxij, dicente domino: Qui autem non credit, iam iudicatus est. Terribile vtiq; verbũ
& quo non est aliud magis tremendũ, & non aliud magis à multis puerse vsurpatum.

C ¶Circa quod fortassis paulo simplicior qdam suspicat scripturas sibi contrarias, quaꝝ Iohan. 3
vna hodie dicit, Chrm nõ missum, vt mundũ iudicet, sd vt saluet mundus p ipm. Et alibi: Iohan. 12
Non veni vt iudicẽ mundũ, sed vt saluificẽ mundũ. Altera vero ait: Qm venit, s. dñs iudi Psal. 95
care terram. Iudicabit orbem terræ in æqtate, & populos in veritate sua. Et rursus: Deus
autem annuntiat hoĩbus, vt oẽs vbiq; pœniam agant, eo quod statuit diem in quo iudica- Actoꝝ. 17
turus est orbem in æqtate in viro, quẽ suscitat à mortuis. Et iteꝝ: Testificor corã deo, & 2. Timo. 4
Iesu Chro, q iudicaturus est viuos & mortuos &c. Rñdendũ est: Scripturas priores loq
de primo Iesu Chri in hũc mundũ per natiuitatẽ aduentu, quo nõ iudicaturus, sed vt sal-

 uum fa-

Matth.1 Acto.4 uum faceret mundũ à peccatis eorũ, vñ & Iesus, i. saluator dictus venit. Secũdas vero loq
de secundo post huius seculi cõsummationem aduentu; q in sua maiestate vti cęlũ ascẽdit
ita in ea forma venturus est seculũ iudicaturus, & vnicuiq; secundũ opa eius redditurus,
vnde & simul saluator est, idem'q; iustus iudex. Iudex (inquã) in ea die, secundũ Prophe-
Iohel.2 tam, magna & terribili valde, in qua cœli & terra mouebunt. Et apparente iam signo filij
Matth.24 hoĩs in cœlo, plangẽt oẽs tribus terræ, & videbũt filiũ hoĩs, venientẽ in nubibus cœli cũ
Marci.13 virtute multa & maiestate, nimirũ q veniet (ait Aplus) in iussu & in voce archãgeli, & in tu-
1.Thess.4 ba dei strẽnuus & tremendus iudex iudicaturus mundũ, quem prius vnà saluatũ venit.

Marc.16 ¶At (inqs) quẽ mundũ est iudicaturus? Incredulũ rñdet Chrs: Qui eñ crediderit & ba- D
Iohan.3 ptizatus fuerit, hic saluus erit. Perit eñ dũtaxat, q nõ credit in noĩe vnigeniti filij dei. Er-
go inqs (ita eñ nũc nõnulli sibi cõtra dei iustitiã & veritatẽ blãdiunt) solus infidelis, vt est
Gẽtilis, Sarracenus, Iudæus, Turcus, hoc'q; gen' alius à chriano noĩe alien' iudicabit & cõ
demnabit, nõ etiã aliqs noĩe Chrianus vel quãlibet pctõr, mõ in Chri misericordiã fidat?
Atq rñdeo, nõ mõ eũ dici infidelẽ, & sine Chri fide, q à Chri noĩe est alienus, vti Iudæus,
sed & eum qui factis, s. malis & improbis, & à Chri vita atq; mãdato alienis deum Iesum
Chrm negat, cuiusmodi sunt improbæ vitæ Chriani, & quos verbales dixerim nõ oparij-
Titum.1 os Chrianos, de qbus Aplus: Confitent (inqt) deũ nosse, factis aũt negant, cũ sint abomi-
nabiles & incredibiles, & ad oĩe opus bonũ reprobi, qrũ factis. s. infideliũ coinqnatę sunt
Galat.5 mẽs & cõscia. Vides ergo q distos Paulus nõ fideles eẽ dicit, qñquidẽ hęc sit vera iustifica
tionis fides, quę (eodẽ authore) per dilectionem operaĩ, & in finem vsq; perseuerat. Et sic
nimirũ licet mali Chriani (vt apertius loquar simplicioribus) infidelitatis nõ pcipue iudi-
2.Petr.2 cabunt, operũ tñ malorũ grauiorẽ sustinebũt pœnã & grauius iudiciũ, Petro dicẽte: Me-
lius eñ erat illis nõ cognoscere viam iustitiæ, q post agnitionẽ retrorsum cõuerti ab eo,
Matth.vlt. quod illis traditũ est sancto mãdato. Sane inqt dñs: Euntes ergo docete oẽs gentes, ba- A
ptizantes eos in noĩe patris & filij & spũs sancti, docentes eos seruare oĩa quæcũq; man-
daui vobis. Non est ergo q aliqs sibi hodie blandiaĩ cõfisus misericordia, eaq; voce ab-
utens dñi dicentis: Non eñ misit deus filiũ suum, vt mundũ iudicet, sed vt saluet mundus
per ipm &c. Etenĩ hoc de priore locutus est aduentu, quo clemens & misericors dñs re-
Roma.3 missionem oĩm peccatorũ per baptismũ primo, & postea per pœnĩam fecit, q si non hoc
pacto fecisset, vniuersi simul (vt etiam adfirmat Chrysostomus) perditi essent. Oẽs qdẽ
Matth.18 peccauerunt, & egent gloria dei & grã. Ne igitur quispiam crederet se impune peccare,
Luc.11 subdit de pœna nõ credentis. Qui credit in eũ, nõ iudicaĩ, nõ vtiq; iudicaĩ secundum hoc
quod credit, sed operũ malorũ grauiorẽ pœnã luet, quũ illius nouissima sint prioribus fa-
cta peiora, quia vere in eũ credat, q adhæret ei, vt membrũ capiti, & sic non iudicabit.

¶Sed rursus (aiunt) nullum ideo erit in nouissimo die iudiciũ, qñ oĩs incredulus (vt dñs E
hodie ait) sub quo & malus Chrianus cõtineri solet, iam iudicatus est, alibi nõ iudicãdus?
Rñdeo, quatuor fore ordines in nouissimo iudicio. Electorũ qdem primũ eorũ, q nõ iudi-
candi sed simul pinde iudicantes saluabunt, vt quorũ bona nullis sunt malis pmixta, veluti
Matth.9 fuere hic perfecte viuẽtes. Ad quos alibi Chrus: Vos q reliquistis oĩa, & secuti estis me, cũ
Luc.22 sederit filius hoĩs in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicãtes
Tob.4 duodecim tribus Israel, vtpote approbãtes vti adsessores sñĩam. Secũdũ, eorũ q iudicãdi
saluabunt, quorũ opera bona aliquot sunt malis venialibus pmixta, q perinde residuis ma-
Marci.15 culis nõ plene purgati vitæ maculas lachrymis tergunt, opibus misericordiæ peccata re-
Luc.13. dimentes. Ad quos Chrus: Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi bi-
bere. Reproborũ pariter genus. Primũ est eorũ q diiudicabunt & dãnabunt, vti sunt quo-
rum mala videnĩ bonis permixta, q Chrianæ fidei mysterijs initiati, fidei opera negligũt
Titum.1 suã fidem adeo mortuam facientes, vt Apostolus eos (vt pauloante diximus) inter plane
Iacobi.2 incredulos collocauerit, vtpote factis deũ negãtes, ad qs dñs: Esuriui, & nõ dedistis mihi
Matth.25 mãducare. Sitiui, & nõ dedistis mihi bibere &c. Discedite à me maledicti in ignẽ æternũ,
Lucæ.13 qui paratus est diabolo & angelis eius. Bonũ eñ (inqt Iacobus) scienti & non facienti pec
catum est &c. Secundũ eorũ est, q non propterea iudicabunt, quum iam sint iudicati, sed
damnabunt, de qbus hodie dñs, & sunt quorũ mala nõ reperiunĩ permixta bonis, vtpote
Roma.2 qui vel prorsus nõ crediderũt, vel à fide oĩno apostatarũt, q eñ (teste Aplo) sine lege pec-
Gene.1 cauerũt, sine lege peribunt, sicut ij (inquã) nõ iudicãtia sñĩa, sed rei natura iudicati, quẽad-
Psal.1 modũ protoplasti die, qua de ligno comederũt, mortui sunt. Atq infideles impij (ait Pro-
pheta, nõ resurgẽt in iudicio, sed tormẽtum luẽt, vtpote q tenebris infidelitatis piudicati
nõ merenĩ argui ab eo quẽ despexerũt. Quẽadmodũ princeps Rempub. regẽs, aliter pu-
nit ciuẽ interius delinquentẽ, aliter hostẽ exterius rebellantẽ. In illo qdem iura sua cõsulit
cõtra hostẽ vero bella mouet, dignaq; eius malitiæ tormẽta retribuit, de malo vero eius,
q lex habeat nõ reqrit, neq; eñ lege perimi necessariũ est, q lege nunquàm potuit tueri.

¶Recte

F ¶Recte igitur à dño dictum accepimus, eum q non credit, iam esse iudicatum, nec iu-
dicandum, sed condemnandnm cum cæteris malefactoribus. s. malis Chrianis in ea iudi- Iohan. 3
cij die & hora, qñ libri consciarum aperientur, videbitq vnusqsq mira celeritate (deo ita
ordinante) oïa sua facta non secus atq aliàs Iudæi, Chro in terram digito scribente, sua 2. Cor. 5
credunt oïa scelera quasi ex libro vidisse. Quandoqdem ait Paulus: Omnes nos manife-
stari oportet, ante tribunal Chri, vt referat vnusqsq propria corpis prout gessit, siue bo- Apoca. 3
num siue malum, tunc quoq (vt scripturæ testant) dabit deus vnicuiq scdm eius opera. Matth. 25
Et ibunt (dño dicente) mali in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Iohã 5
G ¶O iustum sine misericordia, o tremendum sine cõsolatiõe iudicium, malis ex omi qdẽ
parte simul horrendũ. Supra qdem videbunt iudicẽ iratũ, subtus, inferos patentes, intus
consciam remordentem, extra, mundũ ardẽtem, à dextris pctã accusantia, à sinistris, in- Matth. 13
finita dæmonia terrentia, circa bonos angelos ad inferna loca depellentes, & malos eo
pertrahentes. Qui & propterea proculdubio eiulantes & vlulantes exclamabunt ad mõ- Luce. 23
tes & petras: Cadite super nos, & colles cooperite nos, abscondite nos, à facie sedentis su Apoca. 6
per thronum, & ab ira agni. Vos itaq fratres dilectissimi, huius euãgelij memores sæpe-
numero eius tam tremendi iudicij recordamini, nec vobis sit tanta huius temporis lętitis Eccl. 7
quę à vestra memoria eius iudicij amaritudinem dimoueat, verum scripturam sequentes,
quæ dicit: Recordare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

¶HOMILIA LI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohannis decimo: Per me si quis introierit, saluabitur.

Feria tertia Pentecostes.

A
Eruator nr̃ Iesus chrs vt pro immẽsa sua erga nos benignitate & 1. Timot. 2
clementia eos qs oẽs saluos fieri & ad cognitionẽ veritatis venire
voluit, scilicet & iucũdius citraq inuidiã, sineq alioꝝ detractiõe ad
se. i. ad verã salutem, quæ erat ipe, & qdem vehementius alliceret Iohan. 6
vsus est sæpenumero sermone similitudinario. Nimiꝝ mõ se pa-
nem vocãs cœlestẽ, vnde q vesceret, viueret in æternũ, mõ aquã
viuã, vnde q biberet, cõciperet in sese fontẽ aquæ salientis in vitã Iohan. 4
æternã, modo lucẽ mũdi, quæ illuminaret oĩm mentes, mõ filium Iohã. 8
ac legatũ dei patris, cui q fidem haberet, salutem æternã cõseque- Iohan 3
retur. Id qd & agit hodie, vt q se nup bonũ pastorem certis ratio- Iohan. 10
nibus appellauit, nũc ostiũ ad ouile, & qdem tale ostiũ appellat, quo q ingredit, saluus cer
to sit futurus, dicẽs: Amen amẽ dico vobis, qa ego sum ostiũ ouiũ, per me si qs introierit,
saluabit. Sane in cõfesso est, appellatiõe ouiũ venire hoïes, q vel in fide sunt, vel ad eã ali-
qñ venturi, vocabulo aũt ouile intelligi ecclesiã ipsam adeoq cõgregationem saluãdoꝝ,
vnde ipse dñs paulo superius: Et fiet vnũ ouile & vnus pastor: siqdem vnũ sit ouile. i. vna Iohan 10
ecclesia, quæ vno eodemq spũ sancto regit, per vnã illã in scripturis columbã apte psign Cant. 6
ratã & designatã, extra quã nemo saluari pt. Vnus em (inqt Paulus) dñs, vna fides, vnum Ephe. 4
baptisma est, eius. s. vnius ecclesiæ adeoq ouilis, quo Chrus ait se hodie esse ostiũ, per qd
sit saluando intrandũ, qa per eum si qs fuerit ingressus, saluat. Cæteꝝ, qp ostiũ ea sit pars Iohan. 14
domus & ouilis, quæ claudit ac aperit. i. qua ingredimur, & qua vel intrare vel exire pro- Roma. 5
hibemur, haud abs re videt, vt doceamus, quale sit ostiũ Chrus, quo (vt ipse ait) ad ouile
intrat, & (vt Aplus scribit) accessum habemus ad grãm in parte cœlesti. Quandoqdem
ait ipe dñs: Nemo venit ad patrẽ nisi per me, ad quem & idem (eo ipso teste) via est. Videa
mus igitur quale est hoc ostium, vt & discamus quales esse debeant & pastores & oues;
qui intrent per ipsum, & accessum habeant ad gratiam, quia salui sint perpetuo.

B ¶Atqui inueniemus hoc ostium. s. Chrm esse veracem, adeoq ipsam veritatem, nõ po- Psal. 14
terunt itaq ingredi mẽdaces. Dñe (quærit Propheta) qs habitabit in tabernaculo tuo, aut 1. Cor. 1
quis requiescet in monte sancto tuo? Qui loqnit (rñdet) veritatẽ in corde suo, q nõ egit do Psal. 14
lũ in lingua sua. Ostiũ, hoc est, iustitia, & nobis (authore Paulo) factũ iustitia, ergo nec in- Iohan. 3
iusti intrãt. In mõte em sancto (inqt Dauid habitat, q operat iustitiam. Iustus aũt est, q fa Psal. 14
cit iustitiã: hoc em ostium, porta dñi est illa, in quã (eodem Dauide canente) iusti dũtaxat Matth. 11
intrabũt. Hoc ostiũ humile ẽ & mãsuetũ, de se aliàs iquiẽs: Discite à me qa mitis sum & hu Iacobi. 4
milis corde. Igit nec p ipm supbi, nec elati, nec iracũdi intrãt. Supbis quidẽ deus resistit, hu 1. Ioh. 5
milibus aũt dat grãm. Hic dñs: Amẽ (inqt) dico vob nisi cõuersi fueritis, & efficiamini sicut Matth. 18
paruuli, nõ itrabitis in regnũ cęloꝝ, sane paruuloꝝ ẽ dei regnũ. Est ostiũ hoc nitidũ & pu Marci. 9. 10
rũ, siqdẽ cũ Chrus (Esaia teste) iniqtatẽ nõ fecerit, neq dolus fuerit in ore eius. Sic quoq Luce. 9
qui p hoc ipm ostiũ introire voluerit, purus sit, necessum ẽ, & immaculatus, quãdoquidẽ
Prophe-

Psal.14 Apoca.21 Propheta inqt: Dñe, q ingredif fine macula, habitabit in tabernaculo tuo. In ipm em (ait Apocalypsis) nõ intrabit aliqd coinqnatũ aut abominationẽ faciẽs & mendaciũ.

¶Per ostiũ igif qd est Chrus, veritatis, iustitiæ, humilitatis, mãsuetudinis, adeoq; purita C tis & munditiæ nõ intrabit, neq; mẽdax, neq; iniustus, neq; supbus, neq; immũdus, sed q est à vitijs purgatus p bona opa, alioq ostiũ nõ patief eũ intrare, vel certe frustra ingres-
Matth.22 Luc.14 sum verus pastor ,ppelletipm indignabũdus dicẽs: Amice, qũo huc intrasti, nõ habẽs ve-stẽ nuptiale, quẽ obmutescentẽ iussit ligatis manibus & pedibus, mitti in exteriores tene-bras, ibi erit flet⁹ & stridor dẽtiũ. Etem hoc ostiũ cõtinuo claudif malis, nec finit trãsire p
Origenes li bro .4 in Rho. Ep. se dissides sibi. Hoc nimirũ ẽ, qd & illis qnq; insipiẽtib⁹ virgmib⁹ accidit, q qm oleũ bonoꝝ opeꝝ in vasculis suis nõ collegerãt, veniẽtes post morã, clausum ostiũ inuenerũt. Nec em poterãt (inqt Origenes) insipiẽtes aĩæ p ostiũ introire sapiæ, & accessum hr̃e in grãm.

¶Hinc hodie secio monemue, si volum⁹ in ouile.s. ecclesię, primo militãtis, deinde triũ- D
Iohan.13 Matth.16 Marci.8 Luc.9 phãtis igredi, & p ostiũ qd eius ẽ ppriũ saluari, necessum ee, vt ostiũ ipm prius ingredia mur tales, quale est ipm ostiũ doctrina & exẽplo, hoc ẽ Chrm, q ostiũ est, virtutibus imi tari, eoipo dicẽte: Exemplũ dedi vobis, vt queadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. Et rur sum: Si qs vult venire post me, abneget semetipm, & tollat crucem suã & sequaf me. Qui ideoq; ad hũc modũ ingredif, idẽ regrediet, & pascua iueniet, primo p studiũ cõtẽplatio nis, secretũ oẽonis, exercitiũ boni opis, exẽplũ bonæ actiõis, secũdo ex hoc militãte ouili egeediet ingressurus ad triumphãs ouile, & inueniet pascua.s. gaudij & glĩæ, sane egeediet
Acto.4 ab hac ad gloriã & æternã vitã, & saluabit ingressus p ostiũ.i.p Chrm, quũ solus sit ille, q ad pẽm peruenire possit, deputatis ad hoc medijs opibus bonis, quæ nos suo exẽplo docuit Chrus. Cuius solius nomẽ sub cœlo datũ est hoĩbus, in quo oporteat nos saluos fieri.

¶HOMILIA LII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohãnis tertio: Tu es magister in Israel, & hæc ignoras?

Dominica sanctissimæ trinitatis.

Lacta.lib.1 instit.ca.4 1.Cor.8 Acto.17 Ancta nimirũ & nunq̃ satis extollẽda nobis hæc cẽ dies debuerit, A in q̃ catholica ecc̃lia tanq̃ pijssima mr̃ nos filios suos eã pdocere si dẽ satagit, eiusq; fidei nos admonere conat, q̃ vl̃ sola saluamur, & ab alijs oĩbus gẽtibus oĩno separamur, nimirũ soli fideles & ijdem Chr̃iani. Sane deoꝝ pluralitatẽ nõ mõ q legẽ vel veterẽ vel nouã receperũt Iudæi & Chr̃iani, sed & gẽtiliũ reprobarũt philosophi lumine quasi solo naturæ adiuti haud obscure senserũt nihil plane eẽ idolũ, qd & Aplus adfiemãs ait: Quia nihil est idolũ in mũdo & nullus de⁹ nisi vnus, ex q oĩa, & nos in illo, pater & vnus dñs Iesus Chr̃us p quẽ oĩa & nos p ipm. At vnus ille deus (vt idẽ alias allo quif Athenieñ.) q fecit mũdũ, & oĩa q in eo sunt cœli & terræ dñs, oĩbus dãs vitã & inspi-
Deutero.6 Esa.46 rationẽ, & oĩa, fecitq; ex vno oĩne genus hoĩm, inhabitare sup vniuersam faciẽ terrę, de-finiẽs statuta tpa, & terminos habitatiõis eoꝝ, in q̃ viuemus & mouemur & sumus. Et re cta est illa de vno deo sn̄ia adeoq; fides, quã & deus ipẽ adfirmat, ingens: Audi Israel dñs deus vester, de⁹ vnus ẽ. Et rursus: Recordamini prioris seculi, qm ego sum deus, & nõ est vltra deus, nec ẽ sĩlis mei, annũtiãs ab exordio nouissimũ, & ab initio q̃ futura sunt, docẽs.

¶Porro deũ illũ eẽ vnũ eũdemq; esse trinũ, vnũ.s. in eẽntia & trinũ in psonis vsq; adeo B nullus nisi pius Chr̃ianus vnq̃ credidit, sicut & certo indubitatoq; credere debet, vt ei⁹ in simplici vnitate trinitatis indiuidue ceedẽdq difficultate, Sabellius olim & Arrius, Chr̃ia-ni antea nõ cõtemnẽdi, & (si scdm hoiem senserim⁹) doctrina & igenio excellẽtes vnà cũ suis adsectatorib⁹ in pniciosissimã hæresim lapsi, & ab ecc̃lia catholica pinde vt palmites
Iohan.15 ex vite excisi in æternũ ignẽ traditi sunt, nẽpe qrũ Sabellius sublata diuinæ vnitatis discre tiõe psonali, eandẽ prorsus dixit esse psonã pẽis & filij & sp̃s sancti. Alter vero Arrius, sub-stãtiã diuinitatis diuisit, q aliã & diuersam posuit substantiã pẽis & filij & sp̃us sancti, quũ
1.Ioh.5 ¶Primo, scripturam in Iohanne scribentem: Tres sunt, q (tũ neuter hoꝝ attẽderit. C testimonium dant in cœlo, pater, verbum, & spiritus sanctus, & ij tres vnum sunt, id est, nulla prorsus re à se inuicem, nisi personarum proprietate, discreti.
Danie.5 ¶Scdo, figurã in Daniele: De tribus digitis vnius manus scribẽtis in pariete cõtra faciẽ D Balthasar regis in Babylone, cõuiuãtis cũ suis. Nimirũ tres digiti pinde discreti, tres sunt p sonę diuinę pr̃.s. & filius & sp̃us sc̃tus, in vna manu.i. in vna eadẽq; deitate, æqualiq; maie
Esaiæ.40 state & gl̃ia atq; potẽtia, de qbus digitis alibi scribit: Quis appẽdit tribus digitis molẽ ter rę & librauit in põdere mõtes & colles in statere? Vtiq; deus, q vn⁹ idẽq; ẽ in tribus psonis deus, vna manus, vna virtus, vna essentia mundũ sustẽtat, vt Salomõ in puerbijs disserit.

¶Tertio,

E ¶Tertio creaturã & ex oĩbus creaturã ignis, q lucidus ẽ, in q̃ cõſiderabis eẽntiã, ſplẽdorẽ
caloremq́, neq; eẽntiã ꝓcedẽtẽ à ſuo ſplẽdore ſed ecõtrario q dẽ, & calorẽ à ſua eſſentia & Prouerb. 8
ſplẽdore. Ita nimiꝝ ĩtelliges pr̃em à nullo, filiũ à pr̃e gigni, & ſpm̃ ſctm̃ ab vtroq; ꝓcede-
F ¶Quũ itaq; poſt hęc humana & terrena exempla hęreti (re. Et certe ij tres vnũ ſunt.
cus iſte ſiue Arrian⁹ ſiue Sabellian⁹ cũ Nicodemo, q̃uis lõge diſſimillimo hodie à nobis tri
nitatẽ deitatis in diuĩa vnitate, eadẽq; ꝑrſus ſimplici adſeuerãtibus quęſiuerit, dicẽs: Quõ
pñt hæc fieri. ſ. vt vn⁹ ſit de⁹ idẽq; trinus? Nõne cũ Chr̃o ſummo nr̃o doctore r̃ndebimus
rectiſſime dicẽtes: Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? Erat ãt Nicodem⁹ ex ꝓcipuo Iohan. 7
& ſublimiore Iudæoꝝ ordine, nimiꝝ phariſæus & q dẽ Iudæoꝝ princeps. Idẽq́ (vt aliàs
ſcribit Euãgeliſta) Galilæus, nec ĩprobus, q dixit ꝓ Ieſu defendẽdo corã Iudæis. Nunq̃d Iohan. 19
lex nr̃a iudicat hoiem, niſi prius audierit ab ipſo & cognouerit q̃d faciat? Qui & in ſepultu
rã Ieſu Chr̃i attulit mixturã myrrhæ & aloes, quaſi libras centũ. Hinc maxĩa eſt cõiectu-
ra Chr̃m mĩme Nicodemi hoc in loco neq̃tiã, q̃ nulla erat, ſed inſipiẽtiã, ruditatẽ, adeoq; Iacobi. 4
quaſi humanã ſuꝑbiã increpaſſe, & formã in negotijs reꝝ diuinaꝝ tractandaꝝ docuiſſe, 1. Petri. 5
quum ait: Tu es magiſter in Iſrael, & hæc ignoras? In quo q dem dicto dñs noſter docet. Matth. 11
G ¶Primo, eum qui alijs vt magiſter præeſt docendo, humilem eſſe oportere, q̃nquidem
deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat grãm. Sic ipſe dñs ait: Diſcite à me, q͂a humilis
ſum corde. Sic quia idem voluit Nicodemũ naſci de ſpũ, ei qui ſibi aliquid eſſe videbatur,
quum erat doctor Iudæorum, inſinuat humilitatem, dicens: Tu es & cætera, quando ne-
mo, niſi humilis, à ſpiritu naſcatur, & ſola nos de ſpiritu naſci faciat humilitas.
H ¶Secundo, magiſtrum aliorum ſcire debere, quæ alios oportet. Hinc Apoſtolus: Qui Roma. 2
ergo alium doces (inquit) teipſm nõ doces? Et quare? Nimiꝝ, qui (vt Petrus ſcribit) para- 1. Petri. 3
ti ſimus ſemper ad ſatiſfactionem omni poſcenti vos rationem de ea, quę in vobis eſt ſpe.
I ¶Tertio, de ijs quæ ſcitu ad ſalutẽ ſunt neceſſaria, non de ijs, q̃ ſolius ſunt dei, nec nobis
ſcire ꝓcepta, & debere interrogare & ꝑdiſcere conari. Sic Chr̃us alibi ap̃los, altiora quę- Acto. 1
rentes, increpat, dicens: Non eſt veſtrũ noſſe t͂pa vel momẽta, quæ pater poſuit in ſua po Eccl. 3
teſtate, ſed accipietis virtutem ſuꝑuenientis ſpũs ſancti in vos. Sic Salomon ait: Altiora
te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed quæ ꝓcepit tibi deus, illa cogita ſemꝑ Roma. 12
& in pluribus operibus eius ne fueris curioſus. Et Ap̃lus ait: Dico em̃ ꝑ grãm, quæ data eſt
mihi, oĩbus q ſunt ĩter vos, nõ plus ſapere q̃ oportet ſapere ad ſobrietatẽ, & vnicuiq; ſicut
deus diuiſit menſurã fidei. Sic hodie Chr̃us cenſuit Iudæos eſſe indignos ſcĩa cœleſtiũ, q
nec terrena, quæ tñ ſcire oportuit, credebant, nec intelligere aut potuerunt aut noluerũt.
K Quarto, diuĩa & cęleſtia, & q̃ fidei ſunt tũ ĩtelligi & ſciri, quũ credunt, nec pri⁹. Hic Eſa. Eſa. 7
Nõ ĩtelligetis (inq̃t) niſi credideritis. Sic Dauid, q͂a pauloañ in ꝓcedẽti pſalmo dixerat: Pla
cebo dño in regiõe viuoꝝ, & q͂a nõ de regiõe viſibili diſſertũ erat, vt clare ſciẽs cãm defini
tiõis reꝝ incertaꝝ reddit, inq̃ens: Credidi, q̃d eſt q̃dã viuoꝝ regio, ꝓpter q̃d locut⁹ ſum, Pſal. 115
q̃m placebo in ipſa dño: q͂a em̃ ſpem certã indubitatãq; habui, placituꝝ me dño in regiõe
viuoꝝ, quã ob cãm fidẽter orõnem fudi. Et recte q dẽ, quũ fides ſit vna oĩm (teſte Baſilio
magno) quã oĩm dei verboꝝ ducẽ eẽ oportet, nõ aũt demõſtratio. Fides q dẽ ſupra oẽm
rõnẽ ſciaꝝ diſciplinarumve aĩam ſublimẽ trahit. Fides q̃q; nõ Geometricis aut neceſſarijs
nitiť ꝓbatiõib⁹. Siq̃dẽ hãc vocẽ. In noĩe dñi Ieſu Chr̃i Nazareni ſurge & ambula cõtinuo Acto. 3
ꝑ ſpm̃ ſctm̃ ſubſecut⁹ eſt. effect⁹. Ex ꝓdigio nãq; diuinitatis vnigeniti manifeſtatio neceſ
ſaria vidẽtib⁹ eſt orta. Quid (obſecro) ad fidẽ faciendã veritatẽ ꝑſuadendã vehemẽtius, an
dialecticæ ꝓpoſitiões ſeſe Symperaſmata cõſeq̃ntia trahẽtes, an potius tale tn̄q; oſtẽtũ
ab oĩbus clariſſime viſum, oẽmq; virtutẽ excedẽs? Sed hęc, q̃m mĩme ꝓbanť, mĩme etiã à
pleriſq; credunť, q mũdanæ poti⁹ ſapiæ, & hoꝝ q̃ ſunt ex arte & diſciplina, ꝑſuaſiõe teti-
nenť, q̃ ꝓpotẽti & valida ſpũs ſignificatiõe moueanť, q ne pe ſpũs ꝑ illoꝝ ſimplicitatẽ, qui
deo ſpõte cõfidũt, cã ſalutis multoꝝ oñdiť. Sane in q̃libet ſtudio, q̃d ordine in finẽ proce
dit, ĩpoſſibile primoꝝ ſubiectoꝝ demõſtratiões inq̃rere: ſed neceſſe oĩm artiũ, q̃ ꝓbatiõe
nitanť p̃ricipia ſine veſtigatiõe, aut rõe ꝑoſita, reliqua q̃ deinceps ſequunť, quũ rõne oſtẽ
dãt. Sic & theologiæ myſteriũ ex fide mĩme rõnibus ꝓbata æ dificiũ q̃rit. Credere ẽ opus Heb. 11
(inq̃t ap̃ls) accedẽtib⁹ ad deũ, q͂a ẽ, nec cõtẽdere, q̃d ẽ: quũ em̃ fides ſit ſperãdaꝝ ſubſtãtia
reꝝ argumẽtũ nõ apparẽtiũ, nõ ẽ, q̃d lõge poſita iueſtigem⁹ ne ĩſperata ĩ dubiũ reuocem⁹
q̃d nequeamus ingenio depꝛhẽdere. Qua in re recte nos geremus, vbi humilitatẽ fuerim⁹
ſecuti Dauidis, dicẽtis: Credidi ꝓpter locutus ſum, ego aũt hũiliatus ſum nimis. Qui em̃
mente ſeſe humilẽ reddiderit, & cũ Ap̃lo dixerit: Ego frẽs nondũ puto cõprehẽdiſſe, hic Philip. 3
ad altiſſimæ cauſæ cognitionẽ facile ꝑueniet, nõ etiã, q dei ſubſtantiã ꝓprijs ingenij viri-
bus attingere ſperat, & quãtũ animo & cogitatiõe cõprehendit, reꝝ menſurã facit, haud
exiſtimãs, q̃d facilius ſit vniuerſum mare (vt ait Baſilius) parua metiri lance q̃ hũana mẽte
dei magnitudinẽ circũſcribere, is quidẽ facile decipiť. Ideoq; Chr̃us dñs hodie docet.

¶Quinto

¶Quitorea adeo diuinss &q̃ fidei sunt, exẽplo poti⁹ creaturarũ quadãten⁹ agnoscẽdas L
q̃ rõne hũana definiẽdas, sic & ipse p terrena voluit hodie cœlestia itelligi. Sic idẽ vbiq; in
euãgelio cœlestia docet, eadẽq; diuina ꝑpositiõe pabolarũ hũanarũ & rerũ creatarũ. Con
tra eos q̃ nolũt fieri istructionẽ ppli exẽplis (vt ita dicã) realib⁹, vt p illa diuinorũ futur⁹ eẽ
Roma.1 possit itellect⁹, q̃s & Apl's euidẽter cõuincit erroris, inq̃ens: Inuisibilia eñ ipsi⁹. s. dei à crea
tura mũdi, p ea q̃ facta sunt, itellecta cõspiciunt, sempiterna quoq; ei⁹ virt⁹ & diuinitas. Hinc
& iexcusabiles sunt (eodẽ teste) q̃ creaturarũ exẽplis, sctissimã idiuiduãq; trinitatẽ credere
nolũt. Et isti q̃s redarguũt, q̃ aiũt itercessionẽ diuorũ nihil hr̃e silitudis cũ itercessiõe hoim
in terris, ꝗppe q̃d illi cœlestes, hi vero sint hoĩes, pinde nulla eẽ queat iter eos cõformitas.
Lucæ.18 Si ita, male (q̃d absit) Chr̃s ait: Audite q̃d iudex iniq̃tatis dicit: De⁹ aũt nõ faciet vĩdictã ele
Luc.11 ctorũ suorũ clamãtiũ ad se die ac nocte & patiẽtiã habebit i ill'. Nõne hic dñs deũ iudici hũa
no & q̃dẽ iniq̃ cõferre videnſ. Silr̃ q̃d als de amico q̃ panes ab amico media nocte petiit
¶Sexto docet, eos q̃ alios docẽt, subtiliora circa fidei materiã reliq̃s vero vt- (differẽs. M
1.Petr.3 pote vulgares simpliciora simplr̃ scire debere. Qñquidẽ illi, q̃a docent iuxta dictũ Petri,
semp parati esse debẽt ad satisfactionẽ oñi poscẽti rõnẽ de ea q̃ in eis est, fide & spe. Non
Luc.18 q̃dem rõnem demõstratiuã, sed ꝑsuasiuã & scriptibilẽ ad remouendũ fidei impedimẽta,
Matth. 17 oñdentẽ, nihil in fide apud deũ esse impossibile, apud quẽ nõ est impossibile oẽ verbum
Marc.10 Nec reddere (inquã) rõnem nisi credere, & instrui paratis, non etiam tentantibus simulq;
Matth.7 deridẽtibus aut induratis, vti hæreticis, de q̃bus ait dñs: Nolite sctm̃ dare canibus &c.
¶Hodie nimirũ icrepaſ Nicodem⁹, q̃ ignorat ea q̃ fidei sunt subtiliora, q̃a mgr̃ sit in Is N
rael, nõ q̃a vnus ex rudiore popello, cui suffecerit credere simplr̃ q̃ aptis verbis symbolo
aplorũ cõtinenſ, nec q̃dẽ est obligat⁹ subtiliora scire, sed pia mẽte fidẽ ecclesię imitari & di
cere, credo, q̃ catholica eccl'ia credit: nẽpe q̃ nr̃i oĩm ẽ mr̃, ad cuius pceptũ seruãdũ & se-
Prouerb.6 quendũ hortaſ scriptura, dicẽs: Ne dimittas legẽ mr̃is tuæ, liga eã in corde tuo iugiter, &
circũda gutturi tuo. Dãnabilr̃ ergo ppl's ẽ hęreticos ꝑniciose seq̃ns, relicta vera mr̃e ec cle
1.Timo.3 sia, q̃ fundamẽtũ est, & veritatis colũna, credẽs hodie & sp̃ vnũ deũ in trinitate, & trinita-
tẽ in vnitate venerãs, nõ cõfundẽs ꝑsonas, neq; substãtiã separãs, sed aliã esse ꝑsonã pr̃is,
aliã filij, aliã spũs sancti adserẽs. Et q̃dẽ pr̃is & filij & spũs sancti, vnã eẽ diuinitatẽ, æqualẽ
gloriã, coæternã maiestatẽ. Et in hac q̃q; trinitate, nihil eẽ pri⁹ aut posterius, nihil maius
aut min⁹, sed totas tres ꝑsonas coæternas sibi eẽ & coæquales. Ita vt p oĩa & vnitas in tri
ntate, & trinitas in vnitate venerãda sit. Cui⁹ sane trinitatis fidei ꝑsuasio facile ex hĩs, de q-
bus paulo supra haberi p̃t, supra quæ si q̃s supstitiosior rogarit, dicẽs: Q̃uo p̃t hæc fieri.
Responsum audient à saluatore nostro. Tu es magister in Israel, & hæc ignoras?

¶HOMILIA LIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: 2.Reg.6. Et Dauid & oĩs domus Israel ducebant arcam testamenti domini in Iubilo, & in clangore buccinæ.

In ferijs sacrosancti corporis Christi.

Enedictus dñs deus nr̃ nunc & æternalr̃, cuius vt scriptura canit: A
Dies ẽ & nox, aurorę & solis fabricator, oĩm dierũ creator & tẽpo
Psal. 73 rũ q̃ (aplo scribẽte) multiphariã multisq; modis olim loq̃ns pr̃ib⁹
Hebr.1. in prophetis, nouissime vero in dieb⁹ istis in filio suo dilecto Iesu
1.Cor.10 Chr̃o locut⁹ est nob, in q̃s iuxta Paulũ, fines seclorũ deuenerũt, &
ita q̃dẽ locut⁹ est nobis vt q̃ olim sctĩ pr̃es sub velamine tãq̃ p vm
brã viderũt & re ipsa tñ ita videre desiderarũt, vt ea figuris repsen
tare (deo ordinãte) nõ dubitarũt, q̃ ipsi nũc verificata sine velami
ne in veritate fidei videm⁹ & repsentamus, ad q̃s pinde dñs forte
Matth.13 merito dicere possit, q̃d olim dñs ad discipulos: Beati oculi q̃ vi-
Luc.10 dent quæ vos videtis. Dico eñ vobis, q̃d multi ꝓphetæ & reges voluerũt videre q̃ vos vi
detis & nõ viderũt, & audire q̃ auditis & nõ audierũt. Id & aliàs in oĩbus, q̃ ad fidem Iesu
2.Cor.5 Chr̃i attinẽt, verũ eẽ apto itelligimus: nimirũ sciẽtes iam in nouo testamẽto (teste Paulo)
Esaię.43 vetera trãsiisse, & facta eẽ noua oĩa, iã vero & hodie hoc ipsm (inq̃) maxime ꝓbari & euidẽ
Apoc.21 ter intelligim⁹ & videm⁹, hãc diẽ agẽtes, de qua Chr̃us: Abrahã pr̃ vester (inq̃t) exultauit,
Iohan.8 vt videret diẽ meũ, vidit & gauisus ẽ. Hæc eñ est dies, in qua memoria agiſ, immolatiõis
Gene.22 ipsius Isaac, destinatæ & ꝑpositæ ab Abrahã pr̃e suo, q̃ vtiq; typũ gessit imolatiõis Chr̃i
in cruce, à deo pr̃e nobis exhibitæ. Ad cuius memoriã dñs cohortaſ, inquiẽs apud Aplm̃:
1.Cor.11 Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Quotiescũq; mãducabitis panẽ hũc, & calicẽ bibetis
mortẽ dñi annũtiabitis donec veniat. Bñdict⁹ igiſ dñs de⁹ nr̃, q̃ oĩm dierũ creator nob hãc
diẽ p̃ cęteris dedit eẽ celebrẽ & solẽnẽ, in q̃ figuræ veritatẽ testamur subsecutã, & hoc q̃q;
nobis

nobis obnixius esse iubilandum, quo vmbra est veritas maior, dignior, efficaciorq́;.

B ¶Hæc nimirũ est dies illa vere solẽnis, olim ꝑ diẽ deductiõis arcæ pfigurata, de q̃ in libro regnorũ secũdo scribit. In q̃ in figurã huius diei Dauid victor cõtra Philistæos gloriosus surrexit & abijt, & vniuersus ppl'us, q erat cũ eo de viris Iuda, vt adducerẽt arcã dei, super quã inuocatũ est nomẽ dñi exercituũ sedẽtis in Cherubin sup eã. Et imposuerũt arcã dei sup plaustrũ nouũ, tulerũtq́; eã de domo Aminadab, q erat in Gabaa. Dauid aũt & oĩs Israel ludebãt corã dño in oĩbus lignis fabrefactis, & citharis & lyris & tympanis & sistris & cymbalis. At Oza extendẽs manũ ad arcã, eãq́; tenẽs ne calcitrantibus bobus eã vehentibus rueret, & à dño irato percussus, obijt subito. Dauid aũt accinctus Ephot lineo, percutiebat in organis armigatis, & saltabat totis viribus ante dñm, idẽq́; & oĩs domus Israel ducebãt arcã testamẽti dñi in iubilo & in clãgore buccinæ. Cæterũ, Michol filia Saul prospiciens ꝑ fenestrã, vidit regẽ Dauid subsilientẽ atq́; saltantẽ corã dño, & despexit eũ in corde suo. Quẽ, arca illata holocaustis oblatis, partitisq́; multitudini munerib' pro refectiõe, dataq́; per ipsm benedictiõe, & populo abeunte domũ, illa ipsa Michol despiciẽs, irridẽsq́; ait: Quã gloriosus fuit hodie rex Israel, discooperiẽs se ante ancillas seruorũ suorũ, & nudatus est, quasi si nudet vnus de scurris. Dixitq́; Dauid ad Michol: Viuit dñs, qa ludã ante dñm, q elegit me potius q̃ patrẽ tuũ & q̃ omnẽ domũ eius, & pcepit mihi, vt essem dux sup populũ dñi in Israel. Et ludã & vilior fiam plus q̃ factus sum, & ero humilis in oculis meis, & cũ ancillis, de qbus loquuta es gloriosior apparebo. Igitur Michol filia Saul nõ est nat' filius vsq́; in diẽ mortis suæ. Hæc scriptura de ductione arcæ dñi in iubilo & exultatione. — 2.Reg.6; 1.Para.13

C ¶At modo, fratres charissimi, qd in arca cõtinebat? Nimirũ, Apl'o adfirmãte, manna in vrna, & virga Aaron, q̃ fronduerat, & tabulæ testamẽti, &c. Manna vero qd figurabat? Vtiq́; (Chr'o hodie exponẽte) gloriosum Iesu Chri corpus: q̃ quidẽ Iudæis dicẽtibus: Patres vri mãducauerũt mãna in deserto, sicut scriptũ est: Panẽ de cœlo dedit eis mãducare, Chr's ecõtrario r̃ndcrit: Amẽ amẽ dico vobis, nõ Moses dedit vobis panẽ de cœlo, sed pr meus dat vobis panẽ de cœlo verũ. Panis eñ verus ẽ, q de cœlo descẽdit, & dat vitã mundo. Ego sum panis vitæ. Hic ẽ panis q de cœlo descẽdit. Nõ sicut mãducauerũt patres vri mãna, & mortui sunt. Qui mãducat hũc panẽ, viuet ĩ æternũ. Hæc ille. Sicut eñ mãna de cœlo datũ fuit ppl'o Israel q̃draginta annis, q̃diu. s. demorati sunt ĩ deserto in cibũ vsq́; ad terrã pmissiõis, ita nobis ĩ hac vita peregrinãtib' datũ est sup cœleste mãna, vt hoc viatico psentis vitæ cursum in hoc mũdi deserto trãsigamus, & terrã deniq́; pmissiõis subeamus. — Hebr.9; Iohan.6; Psal. 77; Sap.16; Exod.16

D ¶Igit si hæc de mãna & arca, deq́; illius veneratione oĩa (Apl'o teste) in figura nri facta sunt, siq́; (vt satis natura docet, omnisq́; ratio suadet) veritas longe figura, q̃ vti vmbra est corpis, nobilior & maior, cur nõ & hodierna die modis oĩbus veritatẽ implere studeam', quũ illi figuræ decori adeousq́; studuerũt. Mãna olim Iudæis ĩ cibũ collatũ, scriptura testãte, ĩ vrna erat aurea, & hic ĩ arca de lignis Sethim, intus & extra & omĩ qdẽ ex pte auro circũtecta, & ob singularẽ reuerẽtiã ĩ humeris leuitarũ ferri solita vniuerso ppl'o (rege ipso Dauide pcunte) cõcomitãte & ludẽte, vtpote corã deo omĩ virtute, & in cãticis & in citharis & psalterijs & tympanis & cymbalis & tubis, corã qua in tabernaculo q̃q́; iugiter luminaria pendebãt. — 1.Cor.10; Exod 16; Exod. 25; Nume.7; 1.Para 13; 1.Paral.15

E ¶Vnde pie & iuste, itẽq́; rectissime, pixis, quã vel monstrantiã & ciboriũ vocãt, in honorẽ Iesu Chri dei Opt. Max. veri eiusdẽq́; cœlestis mãnæ inibi cõtenti ex materia vel quãlibet ptiosa fieri & potuerit & debuerit, corãq́; ea statui luminaria, ac stato tẽpore in memoriã memorabiliũ (dñs eñ, ait Dauid, suorũ mirabiliũ memoriã fecit, escã se dans timẽtibus se) cũ omni reuerẽtia deferri, vt hodie vidimus, cunctis hoĩbus antecedẽtibus & sequẽtibus cũ iubilo cõcinentibus, propheta tã hocipsum exemplo præ se ferẽte, q̃ hisce verbis monẽte: Cõfitemini dño, & inuocate nomẽ eius, notas facite in populo adinuẽtiones eius. Cantate ei & psallite, & narrate oĩa mirabilia eius. Laudate nomen sanctũ eius, lætetur cor quærentiũ dñm. Lætentur cœli & exultet terra. Tonet mare & plenitudo eius, exultent agri, & oĩa quæ in eis sunt. Benedictus dñs deus Israel æterno vsq́; in æternũ, & dicat omnis populus, Amen, & hymnũ deo. Hæc ille in venerationem mannæ, q̃d laudans ratus est se deũ laudare & venerari, quãta magis in reuerẽtiã hodie sacrosanctæ eucharistiæ, mãnæ verissimi, corporis. s. Iesu Christi dñi dei Opt. sub specie panis verissimi vere cõtenti, Christo dicẽte: Hoc est corpus meũ? Vere eñ hic est nobiscũ deus, quãuis velatus & absconditus, qui cœlũ ascendens cõpleuit quod promisit, Ecce vobiscũ sum vsq́; ad cõsummationẽ seculi. Neq́; eñ (vt scriptura testat) iã est aut fuit alia natio tã grandis, q̃ habeat deos appropinquãtes sibi, sicut adest nobis deus noster. — Psal.110; 1 Para.15; Matth.26; Marci.14; Luc.22; Matth.vlt.; Deute.4

F ¶Valeãt igitur, valeãt, qui Chr'o & eius sacrosancto eucharistiæ sacramẽto derogantes, huius diei pias cærimonias (deo etiã inuito) & supprimere & irridere conati sunt, q̃s hoc agimus q̃ Iudæi rectius & iustius, q̃ (vt dixi) veritas magis ab vmbra distat, q̃ nimirũ (vt cætera) recte sunt actæ, si cũ exteriori homine interiorẽ obtulimus, si nos totos Iesu

N Christo

Chrifto in odocem fuanitatia facrificauimus, quemadmodũ fe ille nobis totũ dedit in cibum, & vſq; ad tercam pcomiſſionis beatam paſcet ac cibabit.

¶Caucant pcouide, caueãt maligni & impij ſchiſmatici, ne quũ in hanc ſanctiſſimã accam, adeoq; in mannã ipm manus impias, linguasq; maledicas ponũt, hoc durius q̃ Oza G
morte à deo puniautur, quo ſunt q̃ illo longe crudelioces, quũ ille non legatur niſi quadã leui incuria arcã tetigiſſe. Siut memores eiua, quod Paulus in ſumẽtea indigoe hoc mãna ſcribit, dicensI deo inter vos multi inficmi & imbecillea, & dormiũt multi. Caueant, inquã,
1. Cor. 11. ſchiſmatici, ne hodie pias populi in venecationẽ ſacroſanctæ euchariſtiæ cacimoniaa decidẽtea cũ ſtulta Michol filia Saul à deo mulctati ſine fructu ſint vſq; in diẽ moetia. In q̃s ſubſannatorea, piua populus cũ pio Dauide ceſpondeat: Viuit dñs, q a ludã ante dñm, qui clegit me porlus q̃ patrem tuũ & q̃ omnẽ domũ eius, & pcepit mihi, vt eſſem dux ſup populũ domui Iſrael, Et ludam & vilior fiam plua q̃ factus ſum, & cro humilis in oculis meia, & cum ancillis, de quibus loquuta es, glorioſior appacebo.

¶Atq; vtinam non modo plebs ipſa, ſed & adeo totius plebia, quæcunq; ſuperior pote- H
ſtas honoria in deum Max. hodie & ſemper non negligens eſſet, imo q̃ antea ſtudioſior, ſemperq; memoc huius ſanctiſſimi pcophetæ & Obededom vici ſanctiſſimi, quocũ vtriq; dominua & eorum toti domui benedixit ob vecam & deuotam reuerentiam, teactationemq; arcæ, in qua manna erat, collatam. Non vtiq; dubitandũ, quin & deua tam plebi q̃ poteſtati hoc magis benediceret, quo eſt Chriſtus dominus mãna Iudæorum ſanctior, dignioc, & ad omnia maior. Cuiua quoq; accam Dauid rex & omnis domus Iſcael, id eſt, ccedentium, ducent in iubilo & in clangoce buccinæ.

HOMIL. LIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 16. Nunc autem conſolatur, tu vero cruciaris.

Dominica prima poſt octauas pentecoſtes.

1. Timo. 3 Vandoquidẽ catholica eccleſia, deo authore, vecitatis columna, deiq; Opt. A
myſteriorum & corum, quæ in noſtcã ille cõtulit ſalutẽ, pco loco & tpe prudentiſſima diſpẽſatrix, hactenua quæ fidei ſunt Chciſtianæ, & ad noſtrã in primis ſalutẽ neceſſacia, vtpote Chriſti Ieſu dei vnigeniti in hunc noſtri cauſa aduentũ, incacnationẽ, natiuitatẽ, vitam, paſſiooẽ, mortem, reſurcectiooẽ, aſcenſiooem, ſpũs ſancti miſſionẽ, vnius deitatis iodiuiduam teinitatẽ perſonarum aogelici paois pparationẽ, quo non tantũ cibamur & confoctamur, ſed etiã ſaginamur, vt ſecuri ambulemus ad beatitudioẽ Chriſti incacnati miſecicordia nobis debitã, & ſi qua eo attinent fideliter ex euãgeliſtis, q hæc ipſa vece ad poſtecos tcadiderũt, recenſuit, hodiecoa nimlrum die hæc ipſa ſancta matec eccleſia ſpũ ſancto inſtcucta anima duertens, adeo nihil Chriſtũ dñm, ſeq; quæ ex illo ad ſalutẽ æternã pertinent obmiſiſſe, vt veriſſime ad nos dicere poſſit, Nunc ergo habitatores Hieruſalem & viri Iuda, iudicate inter me & vineam. Quid eſt, quod vltea facere debui vineæ meæ, & non feci?

Eſaiæ. 5. ¶Animaduertẽa, inquã eccleſia nihil pcocſus ceſtare, q̃d vel Chr̃s ad ſalutẽ facece de- B
buit, vel ipſa fideliter cecenſece iam demũ ad memociã ceuocat, oẽs quidẽ nos ad eandẽ ſalutẽ nobis dei miſericordia oblatã eſſe vocatos, ſed paucos tñ electos, deũ quoq; (iuxta Apoſtolũ) nos, quantũ in eius antecedẽte eſt voluntate, oẽs velle ſaluos ficci, ſed tñ nõ fe-
1. Timo. 2 ci, niſi eos q ea ſe ſalute p Ieſum à patre p ſuã paſſionẽ cecto acquiſita obſecuatiõe dei mãdatorum, quæ bona ſunt opa, dignoa reddunt, & (iuxta Petrũ) ſuã vocationẽ & electionẽ p
2. Petr. 1 bona opa certã faciunt, nec à ſancto mãdato, q̃d illis in euangelijs traditũ eſt, diſcedũt, & in antiqua peccata relabũtuc, nimirum alioqui oon modo mious cõpotea Chriſti paſſionis, vtpote in priſtino dãoationis cũ prothoplaſto poſiti, verum, q buamelius erat viam iuſtitiæ nõ cognoſcece, ideo ne q in noſtca manu ex libero arbitrio habemus bonũ & malũ, vitã
Eccl. 15 & mortẽ, nobia ſalutẽ æternã tã miſericorditer à Chr̃o acquiſitã & oblatã adſpecnamur, ad eã ſalutẽ habendã & cetinendã plucifaciã pec euangeliorum exhibitionẽ trahete conaſ, haud ſecua atq; pia mater filios, quos diligit ad viam virtutis, nunc præmijs, nunc pollicitationibus, nunc exemplis, nunc deniq; pœnarum minis adducere ſatagit.

¶Ita nimirũ hæc ipſa eccleſia io hodiecno euangelio nos ad noſtrã ſalutem, adeoq; ad C
ætecnam beatitudinem ex hac lachrymarũ valle trahece ſtudet horribili pœnarum æternarum terroce, quaſi efficaciſſimo medio, quo peccatores à peccatis ad virtutes, à vitijs ad dei amorem, & deniq; ad ætecnam felicitatem duci valent.

¶Qua in parte pcimũ ſerio veniunt aeguendi, peroitioſiſſimi hæretici, q blanda quadã D
ſed valde venenoſa miſericocdia oẽm timorẽ dãnationis & infecorum, à pparatione pœniæ ſemoueot, iubẽtea, vt eã ſibi ſolo procurẽt amoce, quũ tñ pctõr vix alio medio citius ad illã ſalutis effectricẽ charitatẽ trahi, & ad deũ pduci queat, nec certe alia via fortius co q̃ illo

timore

timore quē incutit horror inferni, trahimur. Id q̄d infinitis ferme scripturaꝶ locis est ostē
dere, & quidē ex eo, q̄ Iesus oīm clemētissimus hūc terrorē ob oculos posuerit, ipsis etiā
discipulis dicēs: Timete eū, q cū occiderit, habet potestatē mittere in gehennā. Et recte Luc.12
nimiꝶ, q̄ñ (vt scriptura ait) timor ille pctm̄ expellit, & q sine timore ē, iustificari nō possit, Eccl.1
Nā (inq̄t hęc rursus) si nō in timore dñi tenueris te instāter, cito subuertet dom⁹ tua. Est sa Eccl.27
ne timor initiū dilectiōis, adeoq̄ verę fidei calcar. Qui em̄ (ait denuo scriptura) timēt dñm Eccl.2
nō erūt increduli verbo illius, q timēt, inquirēt, q̄ bñ placita sunt ei. Hinc, quū ppheta tā Eccl.2
necessarij timoris vtilitatē cōspiceret, eū in se nō mitti solū, sed & incuti fortiter, & cū dolo
ris sensu vibrari p̄cat, inquiēs: Cōfige timore tuo carnes meas, à iudicijs em̄ tuis timui. Sic Psal.118
& vnico verbo Solomon nos terrore vult moueri, cū ait: Recordare nouissima tua, & in Eccl.7
æternū nō peccabis. At q hūc tā salutarē timorē tollere moliti sunt, q̄d aliud, inquā, moliti
sunt, q̄ blāda & lætali illo fauore plebē ipsam, alioqui incōstantē, & obediētiæ impatientē Roma.13
sibi ad tēpus adsciā, & cōtra deū, & cōtra oēm à deo potestatē, pinde vt bestiā infrenem
reddere rebellem, & vitijs deniq̄ quibuslibet immersam & obcæcatam tradere gehennis
cruciatib⁹, à qbus hodie saluator paterne conat retrahere p eorūdē timorē: q̄ nimiꝶ pin- Psal.31
de vt chamo, frenoq̄ nos alioqui duros pctōres à pctō reflectere, reflexos ad se retrahere
retractos in charitate & suo fauore dirigere, & hoc quidē, vt aliàs sæpenumero ita agit,
maxīe in hodierno euāgelio doctrinis tā ad fidē verā q̄ ad politicā hic virtutē delegendā
E & tuendā magnopere pficuis. Vnde. ¶Primo colligimus, neminē habere feliciter po
testatē liberā tpalib⁹ bonis q̄ habet, male vti, veꝶ vnūquēq̄ debere illis ad suā salutē, deiq̄
Max. honorē dispēsare. Sunt em̄ hæc ipsa talēta, q̄ homo. s. Chrs peregre psectus vti sua Matth.25
bona, vt certe sunt, hoībus ideo tradidit, vt nūmularijs cōmitterēt, dñoq̄ sibi inde de suo Lucæ.16
vsurā lucrarent: rōnē postea reddituri. Qui si de ijs luxuriose ederint vel biberint vel in-
ebriati fuerint, veniet dñs in die, q̄ nō putāt, & diuidet eos, partēq̄ eoꝶ (vt ille ipse dicit) cū
infidelib⁹ ponet, siquidē nō sua, sed dñi bona, q̄ꝶ tantūmodo dispēsatores fuere, male di- Lucæ.12
lapidarint. Id q̄d hodie diuiti epuloni fecit, quē inferni cruciatui tradidit, nō q̄a diues, nō
raptor, nō deceptor, nō vsurarius, nō vlli grauis, sed q̄a diuitijs, epulis, vestimētis, male &
illicite in īmoderatā pōpā, auaritiā, voluptatēq̄ abusus fit, nec ea ī pauperes, vt debuerat,
& in proximū ex misēdia dispēsarit. Si isthuc: Quid de nobis, q bona illa tpalia plerūq̄ p
fas atq̄ nefas cōtra proximi charitatē corradim⁹, corrasa nō modo nō in pauperes, sed in
oēm vitæ abusum psundim⁹, neglecta interim dei & paupeꝶ cura. Quid deniq̄ inter oēs
aget cū clericis, q in omni supbia & voluptate, ludo & alea, scortis & equis, neglectis pau-
peribus, turpiter dilapidāt & crapulose: An nō certo & merito pro mala & iniqua dispē-
satione crudelius & acerbius in inferis q̄ diues ille epulo cruciabuntur:
F ¶Secūdo colligit, difficillime quēpiā hic & alibi posse simul esse beatū, & vtrinq̄ diuitē:
q̄ñquidē nemo duobus dñis possit æque seruire, i. hic bonis tpalibus & alibi deo perfrui. Matth.6
Hinc scriptura vbiq̄ dehortat ab huius mūdi bonis, vt alibi simus beati: Nolite, inq̄t Iohā Lucæ.16
nes, diligere mūdū, neq̄ ea q̄ in mūdo sunt. Sic q̄a diues in vita sua huius mūdi bona dile- 1.Iohan.2
xit, q̄ hic recepit, aliàs mala pœnaꝶ subire coactus est. Ita etiamnū legimus & videmus
plerisq̄ hæc tēporalia fuisse & hic & alio in seculo damnationi & dispendio.
G ¶Tertio colligit, iudicia hūana plurimū distare à diuinis iudicijs, & nisi deū vere de nr̄a
iustitia posse iudicare. Qui aliàs ait: Ego iustitias iudicabo. Sane vbi nr̄a iustitia ad examē Psalm.74
diuinę iustitiæ reducta fuerit, iniustitia apparebit, & plerūq̄ sordet in cōspectu iudicis, q̄d Iob.9.
intētione fulgebat operātis, corā q̄ nō modo mala q̄ cōmisimus, sed & bona timeam⁹ nr̄a.
Et hoc est q̄d Petrus ait: Et si iustus quidē vix saluabit, impius & pctōr, vbi parebūt: Itaq̄
& ij, q patiunt secūdū volūtatē dei, fideli creatori cōmēdēt aīas suas in benefactis. Et hoc 1.Petr.4
q̄a homo nescit, an sit odio vel amore dignus. Hinc & dñs iudicandū prohibuit, q̄m cæcu Eccl.9
tientes simus in iudicādo, etiā si à nobis absit sinister affectus. Quis em̄ hoīm nō hodie di- Luc.6
ceret iustū hoīem, q sua cōtētus substātia, aliena nō raperet, pximū nō deciperet, nulli gra Matth.7
uis aut onerosus eēt, suis sine grauamine proximoꝶ vteret: & tñ diues, q eiusmodi fuit, in Marci.4
Inferis ppetuo cruciat, atq̄ aliud de eo de⁹ q̄ hō cēsuit, argumēto, ne nos vel alios sinistro
adfectu esse corā deo iustos iudicemus, sed semp simus in dei timore q̄si iniusti pctōres.
H ¶Quarto colligit, q̄ quis bono hic tpali illicite lætat, illū alibi cōtrario tristari & puniri.
Diues quidē ille epulo pro supbis ædibus habuit tartaꝶ, pro delitijs cruciatū æternū, pro
iocis & cantionibus perennē eiulatū, pro purpura & bysso flāmā ignis, pro delicatis cibis
& potibus, sitim. Et hoc est q̄d ad eū Abrahā dicit: Fili recordare, q̄a recepisti bona in vi-
ta tua, & Lazarus similiter mala: Nunc aūt cōsolat, tu vero cruciaris. Inde instruimur, nos
nequaq̄ debere quasi propterea felices in bona ista tēporalia cōfidere, nec de ijs lætari, q̄ñ
quidē pluribus sint dispendio q̄ æterno gaudio & cōmodo. Vnde Aplus: Qui volūt diui 1.Timo.6
tes fieri, incidūt in tentationē & in laqueū diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, q̄

mergunt hoĩes in interitũ & perditionẽ. Et de ĳs, q bonis hic abundarũt, ait Iob: Ducũt
Luc. 21 in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendũt. Eã ob causam, quũcunq; in hoc seculo
bñ habemus cũ nos bñ egisse recolimus, valde de ipsis pertimescamus, ne cõcessa nobis
prosperitas eorundẽ remuneratio sit bonorũ, iuxta illud: Amẽ amẽ dico vobis, qa recepe
Matth. 6 runt mercedẽ suã: & quũ quoslibet pauperes nõnulla reprehẽsibilia ppetrare cõspicimus:
qa fortasse ɋs superfluitas tenuissimæ paruitatis coinquinat, criminis paupertatis purgat.
¶Quinto col. à deo nullũ bonũ manere irremuneratũ, neq; aliɋd malũ ipunitũ, sed æquũ I
Eccl. 11 oim eẽ iudicẽ. Sane inqt scriptura: In die bonorũ ne immemor sis malorũ, & in die malorũ
Psal. 61 ne immemor sis bonorũ, qm̃ facile est corã deo in die obitus retribuere vnicuiq; scd̃m vias
Matth. 16 suas. Et hæc eadẽ rursus: Quia tu reddis vnicuiq; iuxta opa sua. Et reuera meritorũ aũt p
Roma. 2 mia aut supplicia post mortẽ manẽt. Hinc Aplus: Quod reliquũ, Reposita ẽ mihi corona
Apoc. 22 iustitiæ, quã reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Id ɋd vno verbo testat dñs, dicẽs: No
Johan. 5 lite mirari hoc, qa venit hora, in q oẽs, q in monumẽtis sunt, audiẽt vocẽ filĳ dei, & proce
dẽt q bona fecerũt, in resurrectionẽ vitæ, qui vero mala egerũt, in resurrectionẽ iudicĳ.
¶Sexto, eum, qui nõ exhibet misericordiã, indignũ esse misericordia, qui nec illam con K
Iacobi. 2 sequetur. Iudicium eñ (inquit Iacobus) sine misericordia illi, qui nõ facit misericordiam.
Matth. 7 Siquidẽ ait Christus: Qua mensura mensi fueritis, ita remetietur & vobis. Sic hodie nega
Marci. 4 tur misericordia diuiti, quia ipse dum viueret, noluit misereri. Et ergo aliàs dñs ait, esse
Matth. 5 misericordes quidem beatos, quia misericordiam consequuntur.
Lucæ. 16 ¶Septimo col. frustra fieri miracula ĳs, q nec pĳs monitis nec scripturis sanctis mouẽ L
Exod. 10. tur, vt satis superq; liquet ex indurato Pharaone. Ad ɋd ergo profuit perfidis Iudæis ad
Iohan. 11. fidẽ mira Iesu Christi resurrectio? Qui neq; ex Lazaro resuscitato vitã suã emendarunt,
Matth. 27 neq; ex ĳs, qui Christo resurgente resurrexerunt, & multis apparuere? Sunt & aliæ cau-
sæ, ob quas mali miraculis indigni sunt, de quibus alibi multa diximus.
¶Octauo col. pœnã eorũ, q in inferno sunt, esse foreq; ppetuã & æternã, nec aliquo tpe M
Iob. 10 finiturã, nec inde vllã futurã esse redẽptionẽ. Ibi eñ, inqt Iob, nullus est ordo, sed sempi-
Iob. 7 ternus horror inhabitat. Sane q (vt idẽ ait) descẽdit ad inferos nõ ascẽdit, nec reuertet vl-
Esa. 66 tra. Et Esaias inqt: Vermis eorũ nõ moriet, & ignis eorũ non extinguet. Et Chrs, Ibunt ĳ
Matth. 25 (inquit) in suppliciũ æternũ, iusti aũt in vitã æternã. Et paulo ante: Discedite, ait, à me ma
Iohan. 5 ledicti in ignem æternũ, qui paratus est diabolo & angelis eius. Et hoc est ɋd hodie dicit
Lucæ. 13 Abrahã vice dei: Et in ĳs oĩbus inter nos & vos chaos magnũ firmatũ est, vt q volũt hinc
transire ad vos, non possint, neq; inde huc transmeare. Q. d. Impossibile est, vt vllo vnq
tpe sis vel per te, vel per alium suscepturus aliquã vel cõsolationẽ vel redemptionẽ, quũ
beati perpetuo sint hic mansuri in gaudio, isthic vero damnati pariter in supplicio.
¶At inquit quispiam, quũ deus sit vsqueadeo misericors, tamq; super omnes clemens, N
vt passim scripturæ testantur, cur tã est ac erit immitis, vt velit pro culpa tẽporali pecca
tori infligere pœnã æternalẽ, sineq; fine duraturã? Cui paucis est occurrendũ. Porro deũ
Psal. 84 æque esse iustũ atq; misericordẽ. Misericordia eñ, canit propheta, & veritas obuiauerũt
sibi, iustitia & pax osculatæ sunt. Nec quidem est contra misericordiam dei, sed pro eius
iustitia, quod peccatores impœnitentes pro temporali culpa punit in perpetuum.
¶Primo, ɋ qualitas offensæ idipm exigit, meret qdẽ pœnã infinitã culpa, q deũ, q infini- O
tus. i. semp duraturus est, offendit. Id ɋd ex culpa prothoplastorũ facillime fidẽ suscipit.
Gene. 3 ¶Secũdo, ɋd causa, q est culpa, q est semp mãsura, huius ppetuũ pœnę effectũ exposcit: P
sane culpa mortalis post mortẽ tolli nequit. Quod dñs hoc arguit verbo: Venit, inquiẽs,
Iohã. 16 nox qñ nemo potest operari. Et Aplus: Ergo (inquit) dũ tẽpus habemus, operemus bonũ
Galat. 6 ad oẽs. Si ergo alibi nemo poterit bonũ operari, culpã nequaɋ aliquando diluet, qñ nec
misericordiã suã deus tunc sit exhibiturus, quod hodie innuit euidenter euangelium.
¶Tertio, qm̃ pctõr hic volũtate ppetuo peccauit, q semp voluisset viuere, vt semp pecca Q
re potuisset. Quod vero is pctm̃ tandẽ morte dimisit nõ eius ex parte, sed dei, q facultatẽ
Sapię. 2 peccãdi morte media abstulit, factũ ẽ. Dixerũt ergo impĳ cogitãtes apud se nõ recte, Exi
guũ & cũ tædio est tps vitæ nr̃æ, & nõ est refrigeriũ in fine hoĩs, nõ est, q agnitus sit reuer
sus ab inferis. Quia ex nihilo nati sumus, & post erimus, tanq nõ fuerimus, &c. Venite er-
Sap. 3 go fruamur bonis, q sunt, &c. Subsequit, impĳ aũt secundum q cogitauerũt, correptionẽ H
habebũt, qui neglexerũt iustũ, & à dño recesserũt. Ad immẽsam ideoq; iudicãtis iustitiam
est, vt nunq careant peccati supplicio, qui viuẽtes adhuc peccato nunq carere voluerunt. R
¶Quarto, qa peccator ex rõnis cõcupiscibilis errore, finitũ infimũ bonũ infinito sum-
mo bono. i. deo, voluptatẽ mũdi & carnis anteposuerit, q ergo in infinitũ errauit, merito
Iohan. 3 & in infinitũ punietur. Et hoc est ɋd Chrs alibi dixit: Hoc est aũt iudiciũ, quia lux venit in
Matth. 16 mundũ, & dilexerunt hoĩes magis tenebras q lucẽ. Et rursus: Quid, ait, prodest homini si
mundũ vniuersum lucraretur, animæ vero suæ detrimentum pateretur.

¶Quinto,

S ¶Quinto,qm̃ peccator in suo æterno peccauit,idẽ iuste in æterno dei punitur,siqui-
dẽ hominis vita p̃sens sit æternum,sicut alia dei. Hinc Petrus:Nõ lauabis mihi pedes in Luc.17
æternũ. Quid,q etiã hic videmus aliquẽ plecti morte,cuius crimen, puta homicidiũ,fuit Marc 8
tẽporalespœna aũt,quũ mora separet eum à vita,in quam nunq̃ redit,perpetua sit. Psal 6.113

T ¶Sexto,qa peccator in inferis dãnatus perseuerat,nõ modo mala meutr obstinatus,ve
rũ & deũ punitorẽ,iudicemq́ odit & blasphemat,ideo impœnitenti nec postulãti miseri
cordiã,præstari nõ debet misericordia ex vera iustitia & æquitate. Hinc de eo Esaias:Et Esai.8
maledicet regi suo & deo suo. Et non poterit auolare de angustia sua. Punitur ergo iuste
semp̃ à deo peccator in inferno,quũ sit semper à deo auersus & rebellis,& recte inibi iu-
xta hodiernũ euangelium cruciatur,quũ hic bona diaboli,mundi ac carnis receperit.

V ¶Nec est q̃d quisquã deũ existimet proinde iniquũ iudicẽ,qui(canẽte Dauide)iustus iu Psal.118
dex & fortis,& cuius rectũ est iudiciũ,peccatori metit iuxta eandẽ mẽsurã,qua is metit & Matth.7
mẽsus est,nunq̃ ex veris inferis redimẽdus. Nec est q̃d hæretici cauillent,aliq̃n dãnatorũ Marc.4
supplicia finiri,& licet post multa tẽpora,tñ terminũ habere tormẽta:retorquẽtes ad suã
erroneã opinationẽ aliquot scripturarũ loca, q̃ euidẽter partim de refrigerio post huius
mũdi supplicia,partimq́ post purgatorij expiationẽ futuro ex sententia oĩm catholicorũ
accipiunt,qbus accedit etiamnũ lectio euãgelij hodierna irrefragabilis,nec supest hoc q-
dẽ aliud loco,q̃ vt iugi memoriæ cõmendemus,q̃d Chr̃s hodie dicit:Fili recordare,qa re
cepisti bona in via tua,& Lazarus similiter mala. Nunc aũt cõsolat,tu vero cruciatis.

X ¶Studeamus igit donec tẽpus habem᷒ bona ad oẽs operari,esseq́ in alios misericordes, Galat.6
vt & ipsi misericordiã cõseq̃mur. Nos hic opibus nr̃is vel quãlibet paucis egẽtiũ necessita
tẽ subleuemus,nec ad carnis voluptatẽ,sed ad animi pietatẽ vtamur diuitijs nr̃is,nec ame Luc.16
mus,q̃ ad tẽpus delectãt in vita,sed q̃ pariãt æternã requiẽ. Quod faciemus,vbi nobis ami
cos de mãmona iniquitatis fecerim᷒,vt cũ defecerimus,recipiãt nos in æterna tabernacu
la,memores,deũ nõ eẽ iniustũ,q ea,q̃ sunt ad victũ,inæqualiter nobis diuiserit. Sane diui
tes sunt illi,vt benignitatis ac fidelis administrationis p̃miũ accipiãt. Hi vero pauperes,vt
patiẽtiæ maxĩe mercede honorent,diuitibusq́ eẽnt ad misericordiã pro impetrãdis æter
nis tabernaculis ansa. Siquidẽ diues ille epulo adhuc viuẽs poterat sibi ex miscd̃ia in Laza
rũ mẽdicũ cœlestẽ patriã redimere:verũ qa inde absuit immitis,durus,immisericors,ideo
sepultus est in inferno,æternaliter inibi cruciãdus,nec potuit isthic neglecto hic bñfaciẽ-
di tpe misericordiã cõsequi,imo audire coactus Abrahã,dicentẽ:Fili recordare, qa rece
pisti bona in vita tua,Et Lazarus similiter mala. Nunc aũt cõsolat,tu vero cruciaris.

HOMI. LV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.20. Luc.14. Et cœperunt simul se oẽs excusare.

Dominica secunda post octauas pentecostes.

A Vo hodierni euangelij fructus,qui maximus est,absconditus in multos,deo
authore,transeat, operæpretiũ facere videmur,si similitudinẽ ipsam, quã
habet euãgeliũ,in apertũ sensum simus reducturi,& quidẽ de verbo ad ver
bũ. Atq; sane primo ait dñs,fuisse hoĩem quendã.s.seipsum Iesum Chr̃m, Iohan.1
verũ deũ & hoĩem:nẽpe verbũ æterni patris carnem factũ,qui.s.Christus Philip.2
(scribit Apostolus)cũ in forma dei esset,non rapinam arbitratus est,esse se
æqualẽ deo,sed semetip̃m exinaniuit,formã serui accipiens,in similitudinẽ hoĩm factus,
& habitu inuentus vt homo,&c. Et sequit:Fecit cœnã magnã.i.cœlestẽ beatitudinẽ,ma-
gnã.s.ob refectionẽ vltimã satietatis dulcissimæ, hoc est,æternæ gloriæ:q(inq̃t Psalm̃.) Psal.16
cũ apparuerit,satiabimur,de qua quidẽ cœna Apoca. Beati(ait Iohãnes)q ad cœnã nu- Apo.19
ptiarũ agni vocati sunt. Ad quã(sequit)vocauit multos,quia oẽs hoĩes,q̃s (Aplo scribẽte) 1.Timo.2
deus vult saluos fieri,& ad cognitionẽ veritatis peruenire. Et Chr̃s adq; ait:Venite ad me oẽs Matth.11
q laboratis & onerati estis,& ego reficiã vos. Et hora cœnæ.i.in vltima ætate,tpe grãæ, Roma.13
de qua hora Paulus scribit dicẽs:Et hoc sciẽtes tẽpus,qa hora est iã nos de somno surge
re. Nũc eñ propior est nr̃a salus,q̃ quũ credidimus. Nox p̃cessit,dies aũt appropinquauit.
Abijciam᷒ ergo opa tenebrarũ,& induamur arma lucis,vt in die honeste ambulem᷒. Por
ro etsi hoĩes in alijs q̃q; ante Chr̃i aduentũ ætatibus ad cœnã inuitabant, ad eã tñ nemo
recipiebat,quũ oẽs ad lymbũ descenderẽt,cõcluso ad cœnã beatitudinis ostio, q̃d p Chri Micheæ.2
stũ passum,est apertũ,quũ cœlos ascendẽs ante nos(vt p̃phta ait)trãsierit, viamq́ nobis
panderit. Ea itaq; cœnæ hora facta,& p̃paratis p Christũ oĩbus ad eã cœnã magnã æter
næ salutis ibidẽ necessarijs,misit seruũ suũ.i.apostolũ & vnũquẽq; fidelẽ p̃dicatorẽ. Dicit Ephe.4
eñ Paulus:Qui descẽdit,ipse est,& q ascẽdit sup oẽs cœlos,vt adimpleret oĩa. Et ipse de
dit quosdã aplos,quosdã aũt prophetas,alios vero euãgelistas,alios aũt pastores & do-
ctores ad cõsumationẽ sanctorũ,in opus ministerij,in ædificationẽ corporis Chr̃i,donec

Iohan.20 occurramus omnes in vnitatē fidei,& agnitionis filij dei. De quibus alibi dñs: Sicut misit
Matth.vlt. me,inquit,pater,& ego mitto vos. Missi vtiq; sunt oēs,vt inuitatos dicerent venire,quā
nūc omnia essent parata per Christū,quibus ad cœnā possent venire,& eis perfrui. Misit,
inquā,homo ille & deus,ad eos dicēs: Euntes ergo docete oēs gentes,baptizantes eos in
noīe patris & filij & spūs sancti,docētes eos seruare oīa quæcunq; mādaui vobis,appro-
pinquabit enī regnū cœlorū. Et euntes in mundū vniuersum,p̄dicate euangeliū omni cre
Marc.vlt. aturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit,saluus erit,qui nō crediderit,condemnabit. Illi
aūt profecti,ait Marcus,p̄dicauerunt vbiq; dño cooperante,& sermonē confirmante se-
Acto.2 quentibus signis. Et dixerunt(vt patet in actis apostolicis)pœnitentiam agite,& baptize-
tur vnusquisq; vestrum in nomine Iesu in remissionem peccatorū vestrorum.

Apo.3 ¶Et sic sane vocat deus ad cœnā aliquando verbo p̄dicatorū, aliquando scripturarū vo B
ce,aliquando internis inspirationibus,itemq; rebus modo prosperis,modo aduersis. Vn-
de idem aliàs inquit: Ecce sto.s. verbo p̄dicatoris,scripto prophetarū,immissione prospe
rorum & aduersorū ad ostium.s. cordis tui & animi & pulso.i. suggero monita mea mul-
tifariam. Si quis audierit vocē meā,& aperuerit mihi ianuam,intrabo ad illum, & cœna-
bo cū illo & ipse mecū. Cæterū ille ipse hodie dolens conqueritur paucos esse electos,id
est,animo audientes,& fidei operibus se dignos reddentes,nimirū se oēs excusantes.

¶At,inquis,qd & qualis est ipsa istorū excusatio? Est,inquā,Iesu Chri per p̄dicatores, C
& per scripturas monitorū & p̄ceptorū amore peccati & vitij neglectus & cōtemptus. Et
Iohan.3 hāc habēt excusationē,qui (vt ait Chrs)magis diligūt tenebras.i. peccata q̄ lucē.i. virtu-
tes & dei p̄cepta,q & interim peccata,perinde opera necessaria quodā p̄textu veluti bona
excusant,dicētes: Cur nō villas emamus,qbus indigemus,cur nō & boues cōparemus,q-
bus itidē egemus? Cur nō & vxores duceremus,quas & scriptura nō modo cōcedit,sed &
pene mādat,ducere? Et profecto hoc ipm p̄tendentes se ex ijs esse euidēter arguunt,q pec
cata sua defendūt,vt licentiosius peccare sub p̄textu pietatis valeant,à quo hoim genere
Psal.140 Dauid se submouendū voluit,deprecās: Nō declines cor meū in verba malitiæ,ad excusan
das excusationes in peccatis.i. nō sinas flecti animā meā ad aliquid turpe perpetrandū,nō
sines eā labi ad tutandū,excusandū & defendendū peccatū suū. Sunt em̄ pleriq; oēs de nu
Esaie.5 mero eorū,de qbus Esaias,q dicūt malū bonū,& bonū malū,ponētes tenebras lucē, & lu
cē tenebras,ponētes amarū dulce,& dulce amarū. At inquiūt isti, nunqd malū est aliquid
possidere vel agrorū,vel boum,vel ducere vxores? Malū,inquam,vtiq; est,ijs ita indulge
re,vt interim cœlestia negligamus,quales fuere qui se à nuptijs hodie excusarunt.

¶Quorū primus se excusans,dixit: Villā emi,& necesse habeo exire,& videre illā: p quē D
accipimus hoīem superbū, mūdiq; amatorē,in q̄ dignitatū est & dñationis ambitio,qua
1.Iohā.2 obliuiscimur cœlestiū. Hinc Iohānes: Nolite(inquit)diligere mundū,neq; ea,q̄ in mundo
1.Timo.6 sunt. Secūdus ait: Iuga boum emi quinq; & eo probare illa,&c. per quē intelligimus ho-
Ephe.5 minē auarū & cupidū,rebus terrenis & mūdanis irretitū,q obcæcatus cœlestia nequit co-
Colos.3 gitare. Hinc Aplus: Radix(inqt)oīm malorū est cupiditas,quā quidā appetētes errauerūt
Luc.12 à fide,& inseruerūt se dolorib' multis,nimirū auaritia,Aplo teste,simulachrorū & idolorū
est seruitus. Et hoc ē qd dñs ait: Videte & cauete ab oīni auaritia,qa nō in abūdātia cuiusq̄
vita eius ē ex ijs q̄ possidet. Id qd de diuite morituro inibi arguit. Tertius dixit: Vxorē du
xi,& ideo nō possum venire. Per quē accipimus hoīem carnalē & luxuriosum,delitijs car
nis deditū,q cū intellectū habet ad humanas illecebras vergentē,debilis est ad agendū di
Roma.13 uina,ideo ad cœnā venire nō potest. Hinc Aplus: Et carnis,inquit,curā ne feceritis in de-
1.Cor.3 siderijs: qm̄quidē animalis.i. carnalis homo nō percipit ea,q̄ sunt spūs dei. Nemo ergo ex
superbis,auaris,luxuriosis,qui vocati sunt ad cœnā,gustabit cœnā: quū singuli magis dile
xerint superbiam,auaritiā & luxuriam,vbi suā posuerunt voluptatem & felicitatem.

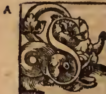
¶Et in summa,nullus peccator,etsi vocatus sit,gustabit cœnā beatitudinis æternæ: siqui E
dē hoc triplici peccatorū,scilicet superborū,auarorū,libidinosorū genere,omnia peccatorū
1.Iohan.2 in mūdo intelligitur,Iohāne dicēte: Quoniā omne quod est in mūdo,cōcupiscentia car-
Matth.4 nis est,& cōcupiscentia oculorū & superbia vitæ. Hinc qū diabolus in deserto Christū ijs
Luc.4 tribus peccatis tentasset,Lucas ipm vult omni tentatione peccatorū.s. esse tentatū,inqui-
ens: Et cōsumata omni tentatione,diabolus recessit ab illo vsq; ad tēpus. Siquidem ad ista
tria vitia perinde p̄cipua reducuntur oīa,à beatitudine cœlesti excludētia, quibus qui ho-
die se inuitati excusarūt,id est,ea magis q̄ cœnā,id est,fruitionem æternæ cœnæ dilexe-
runt,vitiaq; virtutibus prætulerunt,à cœna vt indigni sunt exclusi.

¶Nos ideoq; de medio tollamus,frēs,excusatiōes vanas & malas,& veniamus ad cœ- F
nā. Nō nos impediat superbia,nō teneat curiositas illicita,nec à deo auertat,nec nos impe
diat voluptas carnis à voluptate cordis: nec obijciamus hmōi phaleratas excusationes,
perinde rationabiles,verū eas vtcūq; quasi necessarias abijcere,& omnino spūalibus post-
habere

habere conemur, quemadmodũ hortat Apſus, dicens: Reliquũ eſt, vt & q habent vxores, tanq̃ nõ habẽtes ſint, & q emunt tanq̃ nõ ytant: præterit em̃ figura huius mũdi, hoc eſt, vt huius mũdi rebus moderate. i. ad vſum ſolũmodo vitæ neceſſariũ, & ad dei in primis honorẽ, noſtramq; ſalutẽ vtamur: nec in illis noſtrã cõſtituamus beatitudinẽ, dei immemores, quo nimirũ pacto nõ ſimus ex iſtis, q inuitati ſe excuſarunt amore vitiorũ, quæ illi magis q cœnã beatitudinis adiſſe exercitii veru potius ſimus inuitati p ſeruũ pauperes, propter q̃a vt Apſus ſcribit: Chrs factus eſt pauper cũ diues eẽt, vt ſua paupertate nos redderet diuites. Itemq; debiles, qbus & nõ ſania ſed male habẽtibus venit Chrs medicus. Itẽ claudi dicẽtes: Cõpone greſſus nſos in ſemitis tuis. Itẽ cæci orãtes: Illumina oculos nſos, ne vnq̃ obdormiamus in mortẽ. Quod ſi tales talia fecerimus, nõ nos excuſabimus, ſed pœnitentes vocati veniemus & locũ in cœna habebimus: qñquidẽ deus ops & miſericors, q̃s mundus abiicit, ipſe miſericorditer recipit, pœnĩa ductos. Ait qdẽ dñs: Nõ veni vocare iuſtos, ſed pctõres ad pœniam. Et Paulus quoq; inqt: Fidelis ſermo & omni acceptione dignus, qa Ieſus Chrs venit in hunc mundũ pctõres ſaluos facere, quoz primus ego ſum, 1.Cor.7 1.Cor.8 Matth.9 Marc.2 Luc.5 Pſal.118 Pſal.12 Luc.5 1.Timo.1

¶HOMILIA LVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Luc.15. Cõgratulamini mihi, qa inueni dragmã, quam perdideram &c.

Dominica tertia post octauas pentecostes.

A

Saluator noſter Ieſus Chrs, quũ paulo ſupra in eodẽ Euãgeliſta allegare negligentiã, vitare arrogantiã, aſſumere deuotionẽ ſecularibus occupatiõibus non teneri, caduca nõ præferre pperuis docuerit, nũc in hodierno euangelio, qa fragilitas humana in tanto ſeculi lubrico, firmũ tenere veſtigiũ nequeat (homo em̃ nunq̃ in eodem ſtatu permanet, eiuſq; cordia, ſenſus & cogitatio in malum praua ſunt ab adoleſcentia ſua) ideo etiam aduerſus errorem remedia nobis idem ſaluator noſter, bonus medicus demõſtrat, ſpem veniæ, iudex miſericors haud negat, hocq; ipm duabus potiſſimũ parabolis iucũde & paterne arguit. Qm̃ vero primam earundem parabolaz trãſacto anno tam copioſe à nobis diſputatã à nobis ſperemus vtrũ ſtra illam putemus repetendam, proinde alteram ex ordine, quæ eſt de muliere, quæ dragmam amiſit & inuenit, hodie pro virili, quatenus dederit dominus expoſituri ſumus. Iob.13 Gene.8

B ¶Sicuti igit per hoiem q ouẽ amiſſam repererat, Chrm Ieſum verũ illũ paſtorẽ, q animam ſuã pro ouibus ſuis poſuit, & per ouẽ humanũ genus, quod ipſe non ipm fecit illud, cuius paſcuæ iſtud eſt, intelligimus. Ita nimirũ qbi ſignat per paſtorẽ Ieſus Chrs dñs, & deus noſter ipſe hodie per mulierẽ ſignificat, noĩe dei ſapia, ipſe em̃ dñs Ieſus, deus eſt, & dei æterna ſapia. De qua Paulus: Nos autẽ (inqt) prædicamus Chrm crucifixum, Iudæis qdem ſcandalum, Gẽtibus autẽ ſtultitiã, ipſis aũt vocatis Iudæis atq; Græcis, Chrm dei virtutẽ & dei ſapiam. Eſt ſiiit illa mulier ſapia, in qua deus pater (canente Dauide, oĩa fecit, quæ iuxta ſcripturã, qñ deus præparabat cœlos, qñ certa lege & gyro vallabat abyſſos qñ æthera firmabat ſurſum & librabat fontes aquaz, qñ circũdabat mari terminũ ſuum, & legẽ ponebat aquis ne tranſirẽt fines ſuos, quũ appẽdebat fundamẽta terræ, aderat cũ deo patre, & cũ eo erat cuncta cõponẽs: ſiqdem ipſa hæc mulier ſapia dei, hoc eſt, verbũ, quod in principio erat, & erat apud deũ, & deus erat verbũ, hoc erat in principio apud deum. Oĩa p ipm facta ſunt, & ſine ipo factũ eſt nihil. Hæc mulier creauit & habuit decẽ dragmas. i. nummos. Id eſt nouẽ choros angeloz, & dragmã decimã. i. humanum genus, qd deus ad ſiĩitudinẽ & imaginẽ ſuã vel ideo cõdidit, vt electoz numerus impleret. Et ſcite qdem homo dragmæ confert ſignatæ, quũ & ipſe hõ à deo ad imaginẽ ſuã ſit à principio creatus, ſummi regis formã & figuram tenens, quem Chrs dei ſapia mulier p didit, qñ ille peccando à ſimilitudine ſui cõditoris receſſit, mortuus ea die, qua peccauit. Mulier ſapia Chrs lucernã accendit, qñ incarnatione ſua & natiuitate lumẽ exortũ eſt in tenebris, & lux vera, q illuminat oẽm hoiem veniẽtẽ in hõc mundũ, dragmã perditã vita & exẽplo doctrinaq; quæſiuit. Venit em̃ filius hoĩs quærere & ſaluũ facere, q̃d perierat. Sane ipſe Chrs dei ſapia mulier domũ noſtrã, cor noſtrũ, ſalutaribus monitis & doctrinis vſq; ad mortẽ euertit, donec nos dragmã quæſitã, inuenit. i. in vera fide & virtute inuenit, illuminauit, reſtituit ac redemit, q dedit oĩbus eũ recipiẽtibus poteſtatẽ filios dei fieri, q credũt in noĩe eius. Nobis itaq; inuẽtis. i. redẽptis, amicos & vicinas vocauit dicẽs: Congratulamini mihi, qa inueni dragmã quam perdiderã. Sane Ieſu Chri amicæ ſunt & vicinæ virtutes ſupnæ atq; angelicæ, Throni, Cherubin & Seraphin, quæ ideo eius dicũtur amicæ & vicinæ q̃d ei p grãm cõtinuæ viſionis appropinquãt, ipſiuſq; volũtatẽ exequant, Iohan.10 Pſal.98 Pſal.99 1.Cor.1 Pſal.103 Prouer.8 Iohan.1 Gen.1.43 Pſal.iii Iohan.1 Matth.18 Luc.19 Iohan.1

Psal.103 quanſ,canẽte ꝓpheta:Bñdicite dño oẽa virtutes ei⁹,miniſtri ei⁹ q facitis volũtatẽ ei⁹.Ille
ergo dñs inuẽta dragma eas virtutes cœleſtes ꝑticipta fecit gaudij,q̃s miniſtras diſpẽſatio
Ephe.4 nis vbiq; fecit,& tũc nimiꝝ maxĩe eas ad cõgratulãdũ vocauit, qñ(vt ẽ apud Aplm) aſcẽ
Psal.67 dẽa in altũ captiuã duxit captiuitatẽ,aſcẽditq; ĩ iubilo,& in voce tubæ,hauddubio dicẽs:
Psal.46 Cõgratulamini mihi,qa ĩueni dragmã quã ꝑdiderã. In q̃ qdẽ verbo ad lrãm innuit Chrs. C
¶ Pⁱrio imẽſam ſuã in nos charitatẽ,q̃s nõ mõ oẽs vult ſaluos fieri, ſed & ſe de nrã ſalute
1.Timo.2 gaudere,aliosq; ſibi gratulari velle , q venit pctõres ſaluos facere & q̃rere & ſaluũ facere D
Matth.18 ¶ Scdo,nullũ pctõrẽ vl quãlibet malũ de venia dei debere deſperare,qn (q̃d perierat.
Ezech.18 ille vbiq; ſe nobis miſericordẽ exhibet.Qm̃ ait:Nunqd volũtatis meæ ẽ mors impij dicit
dñs deus,& nõ vt cõuertaſ à vijs ſuis & viuat? Et q̃re moriemini domus Iſrael? qa nolo
Eccl.15. mortẽ moriẽtis,dicit dñs:Reuertimini & venite.Sic aliàs ſcriptura:Nõ em̃(inqt)cõcupi-
Psal.50 ſcit multitudinẽ filioꝝ infidelũ & inutilium. Huius doctrinæ exẽpla ſunt,Dauid,Paulus,
Acto.9 Matthæus,Magdalena,latro,q̃s conuerſos & pœnitentes deus plus q̃ alios dilexit.
Matth.9 ¶ Tertio,ne qs pctõres,q vel cõuerti volũt,vel cõuerſi ſunt,deſpiciat,ꝑinde nõ poſſent E
Luc.7 ſaluari cæteris peiores.Sane Chrs propter pctõres in hũc mundũ & cũ ijs cõuerſatus eſt
Luc.23 multipharia,q nõ iuſtos vocare venerat. In quoꝝ tñ cõuerſatiõe agendũ eſt caute,ne vel
1.Timo.1 ipſoꝝ peccatis cõniueamus vel inficiamur.Siqdem q tetigerit picẽ,inqnabiſ ab ea.Cor-
Matth.9 rumpit totã maſſam modicũ fermentũ.Nã alioq maxime impfectis cauẽdi ſunt pctõres,
Luc.19 & ꝓcipue hæretici,quoꝝ(inqt Apls)ſermo vt cãcer ſerpit,alios inficiẽs.Et ſic ſcriptura
2.Timo.2 de hmõi pctõribus ait: De incolis terræ idololatris nõ habitẽt in terra tua, ne ſorte pec-
Exo.23 care te faciãt.Et in alio ſequẽti caplo Caue ne cũ habitatoribus terræ illius iungas amici-
Exo.34 tias,q̃ tibi ſint in ruinã.Hinc & Paulus ſcribit,inqens:Denuntiamus vobis,vt ſubtrahatis
2.Theſ.3 vos ab omi fratre inordinate ambulãte.Porro ſolebat dicere Gregorius,diſtrictionẽ de-
bem⁹ vitijs,cõpaſſionẽ naturæ.Dũ vero emẽdatio nõ ſperet,vel ſimulet,oĩno vitãdi ſunt
2.Timot.3 etiã pfectis.Sic & Paulus ꝓcepit Timotheo,nouiſſimi tpis hoĩes cupidos,& elatos vitan
dos.Solet em̃ & natãdi ignarus plerũq; perire,quũ ſubmergi incipientẽ eripere conaſ.
Romañ.12 ¶ Quarto docet Chrs ad lrãm nos æque de ꝓximi mei vera ſalute & fortuna, atq; de F
nrã debere nos gratulari,ſed ecõtrario de ipſius infelicitate triſtari.Siqdẽ ſcriptũ eſt: Dili
ge proximũ tuũ ſicut teipm.Vna em̃ eẽ debet ſalus,vnũ cõe periculũ.Ita hodi 'icit: Cõ
Matth.22 gratulamini mihi,qa inueni dragmã meã perditã. At nũc(heu heu)inuidi alterius rebus
Marc.12 marceſſimus opimis.Id q̃d eſt cõtra naturã veroꝝ Chrianoꝝ, q(vt Apls ſcribit)multi
Roma.12 vnum in Chro corpus ſumus,& inuicẽ fraterna mẽbra, ſed membroꝝ eſt,vt mutuo ſint
ſolicita.Etſi qd patiaſ vnũ membrũ,cõpatianſ oĩa membra,ſiue gloriaſ vnũ membrũ,cõ
gaudeant & oĩa alia,ſic & nos deberemus,quũ Chri corpus & mẽbra de membro.Quod
1.Cor.12 niſi obſeruauerimus denuo atq; iteꝝ Chrs dei ſapia , mulier illa pientiſſima nos amittet
pctõ inuidiæ ab imagine cõditoris nri cadẽtes,ipſam deturpãtes,quã certe mulier nõ re-
periet,niſi adhibito verbo dei q̃d lucerna eſt, & euerſa domo,i.cõſcĩa cordis ob amiſſam
imaginẽ,ꝑturbata ꝑ pœnĩam,quæ nihil aliud eſt,q̃ in ſe deſcẽdere,ſuaq; pctã cognoſce-
re ꝓterita,eaq; plangẽda nõ rurſus perpetrare,& cõditori ad miſericordiã eius ſatisfacere
conari.Quod ſi fecerimus,profecto mulier nos quæret & inueniet,Chrs.ſ.dñs,& tandẽ
dicet:Congratulamini mihi,quia inueni dragmam quam perdideram.

¶ HOMILIA LVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Mat.7.Luc.6.Eſtote miſericordes ſicut & pr vr cęleſtis miſericors ẽ &c.

Dominica quarta poſt octauas Pentecoſtes.

2.Regũ.24 Ecuturus ſum(deo fauẽte)quod in Prouerbio dici adſolet:Inter A
duo mala min⁹ malũ eſt eligẽdũ,ſi neutrũ vitari queat. Sic Dauid
quũ ꝓptee pctm̃ ſupbię deſcriptiõis cogereſ eligere,aut ſeptẽ an
nis famẽ in terra ſua,aut trib⁹ mẽſibus fugere aduerſarios ſuos,aut
certe duob⁹ dieb⁹ hrẽ peſtilẽtiã in terra ſua,deliberãs elegit tridua
nã peſtilẽtiã,ꝑinde ſibi cũ cæteris cõem,inqens: Coartor nimis.
Sed meli⁹ eſt,vt incidã in man⁹ dñi,multæ em̃ miæ eius ſunt, q̃ in
manus hoim.Ita nimiꝝ inter duo bona melius eſt acceptãdũ, qñ
1.Cor.7 vtrũq; ſit in optiõe.Sic Apls ait: Qui mrimonio iũgit virginẽ ſuã
bene facit,& q nõ iũgit meli⁹ facit.Cui aũt vult,nubat. Beatior aũt
erit,ſi ſic ꝑmãſerit ſcdm meũ cõſiliũ, q volo oẽs vos eẽ ſicut meipm.Ita & hodie quũ euã-
geliũ huius diei bonis ſit & ijs multis dogmatibus refertũ, ex ijs ꝑinde melius,imo alioꝝ
optimũ,mihi ſuſcipiẽdũ duxi,maxĩe,q̃d eo cętera cõtineant.Quid em̃(obſecro)ſcripturas
diuĩas itelligẽti ad bñ beateq; viuẽdũ excogitari poſſit & meli⁹ & ſancti⁹ hoc vnico ꝓcepto
Eſtote

Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Tam certe bonū, tamq̃ sanctū ē hoc pceptū, vt interim summe etiā sit necessariū, & adeo hoīs naturæ cōgruū, vt vel exemplo bestiaꝝ ad idipm pelliceamur. Nōne leo, animal nō minus terribile q̃ generosum supplicitet prostratis clemēter parcit, & vbi fæuit, in viros prius q̃ in fœminas fremit, infantes nō nisi magna fame. Credidit Libya intellectū prouenire ad eos precū. Plinius scribit: Captiuā (inquiēs) certe Getuliæ reducē audiui multoꝝ in syluis impetū à se mitigatū alloquio ausæ se dicere fœminā profugā, infirmā, supplicem q̃. Hinc nihil ab homine inclemētia alienius, nec q̃d ipm à deo magis alienat, vere putaī, quum (scriptura teſtāte) dñs deus noster deus est misericors. Eo ipso dicente: Tunc inuocabis & dñs exaudiet clamabis, & dicet, ecce adsum, quia misericors sum dñs deus tuus. Et ideo vt dei Opt. similes simus, hortatur hodie Christus, dicens: Estote misericordes &c. Plinius li. 8 cap. 16 Deutero. 4 Esaie 58

B ¶ Magna nimiꝝ pietatia laus, q̃ nos deo primū cōformes reddit, & quasi q̃dā signa sublimis naturæ nris imprimit aīabus. Deinde & nobis propter pctā filīs iræ deū reddit misericordē, dño aliās adfirmāte: Beati misericordes, qm ipsi misericordiā consequunī. Et Iacobus: Iudiciū (ait) sine misericordia illi q nō facit misericordiā. Et hoc est, q̃d etiā post dñm Iesum tantopere ad misericordiā hortaī Aplus, inqens: Estote autē inuicē benigni & misericordes. Et rursus: Induite vos sicut electi dei sancti & dilecti viscera misericordiæ. Quo aūt tam eximiā hodie dñi pceptionē ad bene beate q̃ viuendum recte amplecti valeamus, principio videre erit, quid sit misericordia, & qūo ea sit vtendum & in quos. Matth. 5 Luce. 6 Iacobi. 2 Ephe. 4 Coloss. 3

C ¶ Est igiī misericordia animi turbatio in eos, q præter dignitatē deiecti sunt ab illis, q simul perturbatiōe adficiunī, procedens. Miseramur eñ eos, q ex magnis diuitījs in magnam inciderunt paupertatē. Sic aliās pater filiū suū nuper perditum & reuertentē in magna inopia videns, misericordia motus est, & accurens cecidit sup collum eius, & osculatus est eū. Miseramur & eos, q ex optima corporis habitudine in vltimā debilitatē deiecti sunt. Sic tres amici Iob à longe venientes condoluerunt Iob vlcerato & scissis vestibus plorarunt, qm videbāt vehementē aius esse dolorē. Sic Samaritanus miseratus est eum, q proficiscens ab Hierlm in Hiericho inciderat in latrones, spoliatus & vulneratus pro femiuiuo in itinere iacebat. Siīr miseramur & eos, q ex membroꝝ pulchritudine, pstantiq̃ forma in tabē squalorē mq̃ maximā venerunt. Sic & nos, q in paradisi statione nobilitati eramus, ob ruinā postea ignobiles & humiles facti sumus, deus pro sua ineffabili clementia mox miseratus ē, Adā misericordiæ voce vocās: Adā vbi es? Nō is, q cūcta nouit, doceri quærit, sed nosse illū voluit, qualis pro quali factus eēt. Q. d. In quā incidisti ex tāta sublimitate ruinā? Ille igiī hodie vt se imitemur, admonet, dicens: Estote misericordes &c. Luce. 15 Iob. 2 Luce. 10 Gene 3

¶ Quo nimiꝝ docet verbo, in quos cōuenit esse misericordē. Vtiq̃ in oēs æque tā amicos q̃ inimicos, queādmodū & pater cœlestis in oēs est misericors æque: nēpe, q vt Chrs pauloañ dixit, benignus est sup ingratos & malos, q & solē suum oriri facit sup bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos, & malis fœcundæ non negat terræ prouentus, imo & mundi sol sacrilegos, religiosos q̃ pariter illuminat, qui nec interim iniustus est. Luce. 6 Matth. 5

D ¶ Q̃n quidē & si dat & pluit, nō tñ ad eundē finē nec vna rōne: qui bona non dat propter hoīes, sed propter sanctos, sicut flagella propter pctōres, & in bonis nō separat pctōres à iustis, ne desperent, nec in malis iustos à pctōribus, ne glorienī, imo vt ne bona cupidius appetanī, quæ mali habere cernunī, nec mala, turpiter euitenī, qbus & boni adficiuntur: maxime, cū malis bona non prosint, q male viuentes ad præiudiciū suū pcipiunt, nec bonis mala noceant, sed magis prosint ad iustitiæ lucrū, qbus oīa in bonū cooperanī: quū bonus bonis tpalibus nō extollaī, nec malis frangaī: malus aūt ideo hmōi felicitate punitur, q a felicitate corrumpiī. Et sic q nobis videī iniquus, est æquissimus & maxime misericors: cuius hoc modo in malos benignitas, ipsos (vt Aplus scribit) ad pœniam adducit, qui propterea dei Opt. diuitias bonitatis & patiētiæ & longanimitatis nequaq̃ cōtemnere debent, quoum & ille in die iræ & reuelationis iusti iudicij cōtra retribuet, q reddit vnicuiq̃ secundū opa eius. Sic nimiꝝ & homo esse misericors debet, vt pater cœlestis, in oēs etiā malos & inimicos, tum, vt illos hac sua misericordia & beneuolentia ad pœniam prouocet. Si eñ (inqt Paulus) esurierit Inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potū da illi. Hoc eñ faciēs, carbones ignis cōgeres sup caput caput eius, tum vt adspiciētes beneficia eius, bona, quæ facit, non hoim aut quæstus aut alterius rei, sed dei intuitu faciat, quatenus à deo non ab hoībus pmia consequaī ine alioq hoc Iesu dictū verificeī. Amē dico vobis, q a receperunt mercedē suā. Sunt sane plures causæ, quæ misericordiā cōstituunt, sed spiritalis misericordia vniuersas præcellit. Nihil eñ terrenum eā psrit, non vtilitas, non beneficiū, non natura, non tps, sed de cœlo descendit. Porro, misericordiā illam verā dūtaxat exhibere debemus intuitu dei non ex aliquo humano affectu, citra q̃ discrimen in bonos & malos. Matthæ. 5 Roma. 8 Roma. 2 Apoc. 3 Matth. 16 Roma. 12 Matth. 6

E ¶ At (inquis) nonne inde futuꝝ est, vt eo pacto iniqui simus, quando nec mali nec boni habere-

haberet rō? Cui & si rñderi possit, nequaq̃ hic cōmitti iniqtatē, quū vniuersalis causa mise
ricordiæ pstādæ sit de⁹, vt illius pcepto pareat, respōdēdū tñ putauerim vel ideo hoc q̃dē
loco nullā esse iniqtatē, quod nemo verā possit tueri miam sine iustitia, quū vtraq; virtus
sibi sit ppetua & mutua comes. Ita vt q velit vere se esse misericordē, nihil prorsus tentet
detrahere iustitiæ, sed ediuerso, quum vtiq; qs æque simul eē possit iustus atq; misericors,
virtutem amplectens, & vitiū abhorrens & plectens. Sane districtionē iustitiæ vitijs, cō-
passionē & misericordiā naturæ debemus. Fieri em̄ pt, vt iudex à quopiā vltimū sumat p
pter ipsius demerita suppliciū, q nihilominus in illū exhibet animo misericordiā, quæ ani-
Luc. 19 mi est. Sic nemo dubitat, Chr̃m vere fuisse misericordē, eūdemq; vere iustū qñ sup Hieru
salē fleuit, interim eā nihilominus ex iusto suo iudicio interire pmissurus. Sic & iustus &
Matth. 26 misericors fuit, qñ de Iuda dixit: Væ aūt homini illi p quē filius hoīs tradet, bonū erat ei,
Marc. 14 si natus nō fuisset hō ille quē nihilominus ex iustitia pmissurus erat suspēsum iri, vt medi⁹
Luc. 22 creparet. Sic nimirū debem⁹ vni & eidē psonæ iustitiā & miam, quū neutra ab altera possit
Actor. 1 separari, vtcūq; possit vtraq; pinde moderari. Ita offendimus passim de deo dici: Miseri-
Psal. 114 cors dñs & iustus, q de seipso alibi inqt: Ego sum dñs, q facio misericordiā & iudiciū & iu
Hierem. 9 stitiā in terra &c. Sane vbiq; scriptura rebus miserādis dei, iustitiā addit, nō plane erudiēs
queādmodū nec misericordia dei sine iudicio, neq; iudicium sine mia fit, sed idignos vtēs
misericordia, ærūnas q̃q; admiscet, & indicās debilitatis nr̃æ rōnē habet humanitate ma-
gis q̃ æqui compensatiōe nō plectēs. Neq; illi enim mia sine iudicio, neq; iudiciū sine mi-
sericordia. Ante iudiciū misericordiā diligit, & post eā ad iudiciū venit. Hæc em̄ inter se
cōiūcta sunt, ne misericordia sola securitatē nimiā ac negligētiā pariat. Nec etiā in despe
Psal. 85 rationē deducat. Hinc ille diligit misericordiā ex ijs, q̃s pteritorū pœnitet. Diligit itē iudi
Esa. 18 ciū in ijs q duro sunt corde. Vnde est q̃d Esaias inqt: Ipm cū iudicio miam cōstituisse, pō
dere, nūero & mēsura cuiuslibet merita expēdentē. Quēadmodū medicus cōciune & leni
ter pri⁹ purgatorijs & periplasmatis mollib⁹ tumores ac tubera exiccare cōtēdit vbi āt pla
gā duriorē ac resistētē viderit, reiecta mia & cura molliore tabidū & noxiū ferro abscidit.
¶Sic dñs simul diligit, & habet miam & iudiciū, quasi duas sorores indiuiduas, q̃s opti- F
mus q̃sq; iudex habere debet cōiunctas, nec cū vni plus faueat, alteri iniq̃ detrahat, quum
11. q. 3. cap. vtriusq; eadē sint media cōseruatiua & destructiua. Destruūt q̃dem verā iustamq; miam
quatuor quæ iustitiā, cuiusmodi sunt timor, quū metu ptātis alicuius iterū facere vel loqui ptime-
Iohan. 19 scimus. Id q̃d Pilatus ppetrauit. Cupiditas, dū præmio alicui⁹ animū corrūpimus. Odiū, q̃
Deuter. 10 cōtra quēlibet aduersariū molimur. Amor, quo amicis adficimur. Atq; ab ijs oīno alienus
esse debet iudex, & imitari deū, q (teste scriptura) psonā nō accipit, nec munera, facit iudi
Deuter. 16 cium pupillo & viduæ, & amat peregrinū. Hinc paulopost ait: Iudices & magistros cōsti
tues, q iudicēt pplm iusto iudicio, nec in alterā partē declinēt. Nō accipies psonā nec mu
Psalm. 8 nera, qa munera excæcāt oculos sapientū, & mutāt verba iustorū. In q̃s inuehit Prophe-
Michæ. 3 ta, inquiēs: Vsquequo iudicatis iniqtatē, & faciē pctōrū sumitis? Iudicate egeno & pupil
L. Quod si. lo. Et Michæas: Iudices ei⁹ in muneribus iudicabāt. Idcirco Syon quasi ager arabit. Hinc
Ephes. 6. in iudex & q̃sq̃s in iudicio agit, deū solū & vnicū añ oculos habere debet, & ad omēs ppter C
summa ff. de deū seq æqtatē, quę est iustitia dulcore miæ tēperata, dicēte Imp. Iudices sciant se nō ma
eo q̃d certo gis iudicaturos alios q̃ se iudicādos, cū etiā ipsis magis q̃ partibus iudiciū terribile immi-
L. rem non neat: siqdē litigatores cū hoībus. Ipsi aūt deo inspectore adhibito causas proferūt trutinā
nouā ca. de das. Hoc vtiq; si seruarint, vere misericordes erunt, vti pater cœlestis, idemq; iusti.
iudicijs ¶Cæterū quæris q̃uo misericordia & qua rē exerceri pt ac debet? Rñdet Chr̃us hodie: G
¶Primo, ne q̃s de pximo temere iudicet. i. ne q̃s in malā vertat partē, q media sunt. i. q̃
Psal. 7 tā in bonā q̃ malā partē verti queūt, quorū q̃a in aīo sunt, solus deus est iudex, q renū ē, &
1. Cor. 13 cordiū scrutator: sunt em̄ in dubijs semp meliora psumenda, qñqdē hoc ipm expostulet
Iohan. 7 dilectio, radix misericordiæ, quæ (vt Apl̃s scribit) nō cogitat malū, sed oia credit. s. melio
Iob. 29 ra. Et hoc est q̃d dñs ait: Nolite iudicare scd̃m faciē, sed iustū. Et Paulus: Nolite añ tps iu-
L. semp ff. dicare, quousq; veniat dñs. Ideo Iob dicebat: Causam quā nesciebā, diligētissime exami-
de re iur. nabā. Sin q̃s in cōtrariū iuerit, ipse iudicabit, & eadē qua ipse, mensura ei remetiet. i. iuxta
L. cū incert qualitatē temeritatis in iudicādo habebit qualitatē pœnæ, vt q per culpā male iudicat, p
ff. de rebus pœnā iusti diuini iudicij mala sustinebit, vt iuxta mēsurā culpæ sit mēsura pœnæ. Porro,
dubijs quæ manifesta mala sunt, & cōtra deū opa de ijs recte iudicabimus. Ex fructibus em̄ eorū
Matth. 7 (inqt dñs) eos cognoscetis, quāuis semp Bernardus cēsuerit intētionē excusari debere, si
opus nō possit, vtpote vel ignorātiam, vel surreptionem, vel casum quispiam excusare.
¶Secundo, vt dimittamus iniurias nobis illatas, & quæ in nos peccata sunt. Apostolus
Ephe. 4 Estote autem (inquit) inuicem benigni, misericordes, donantes inuicem, sicut & deus in
Coloss. 3 Christo donauit. Et rursus: Supportantes inuicem, & donantes vobismetipsis, si quis ad-
Luc. 23 uersus aliquem habet querelam, sicut & dominus donauit vobis, ita & vos. Ita Chr̃us, ita
Stepha

Stephanus,ita Paulus pro inimicis orarunt. Nisi enim & nos(inquit dominus)dimiseri- Act.7
mus,nec ipse nobis dimittet pater cœlestia peccata nostra. Matth.6

¶Tertio,vt demus & largiamur indigẽtibus. Hinc Chrs & aliás: Verũtñ(inqt)q̃d sup- Luc.11
est dare eleemosynã,& ecce oĩa mũda sunt vobis. Sane inqt Iohãnes: Nõ diligamus ver 1.Iohã.3
bo,neq; lingua,sed ope & veritate. Si qs habuerit substantiã huius mundi,& viderit fra-
trem suũ necesse habere,& clauserit viscera sua ab eo,quõ charitas dei manet in eo.

H ¶Quod si dederim⁹ siue cõsilio,siue facto,siue quocũq; mõ: dicit se dñs nobis datur.s.
in vita æterna mẽsurã bonã.i.beatitudinẽ.s.cõfertã.i.plenã,q̃a supra cõdignũ & coagita
tam.i.firmam,q̃a supra desideratũ & supfluentẽ,q̃a supcoagitatũ. Quod em̃(inqt Pau 1.Cor.2
lus)oculus nõ vidit,nec auris audiuit,nec in cor hoĩs ascẽdit,quæ pparauit deus ĩis,q dili- Matth.19
gũt illũ:nẽpe,q se nobis retributurũ pro ĩis,q̃ eius noĩe relinqmus,cẽtuplũ & vitæ æternæ Tobiæ.4
possessionẽ promisit. Vnde senior Tobias tãtopere filiũ ad eleemosynã hortat, dicẽs: Ex
substãtia tua fac eleemosynã,& noli auertere faciẽ tuã ab vllo paupere. Ita em̃ fiet,vt nec
à te auferat facies dñi. Q̃uo potueris ita esto misericors,si multũ tibi fuerit,abundãter tri
bue,si exiguũ tibi fuerit,etiã exiguũ libẽter impartiri stude. Præmiũ em̃ bonũ tibi thesau-
rizas in die necessitatis,q̃m eleemosyna ab omĩ pctõ & à morte liberat, & nõ patiet aĩam
ire in tenebras. Fiducia magna erit corã summo deo eleemosyna oĩbus faciẽtibus eã. Sub-
scribit huius sniæ propheta,inquiẽs: Btũs q intelligit sup egenũ & pauperẽ, in die mala li Psal.40
berabit eum dñs. Dñs cõseruet eũ,& viuificet eũ,& beatũ faciet eum in terra, & nõ tradat
eum in animam inimicorũ eius. Dñs opem ferat illi super lectum doloris eius &c.

I ¶Sequamur igit (frẽs dilectissimi) miam, vt siles simus futuri in cœlesti pria deo Opt.
Max.q vtiq; p eo,q̃d eius intuitu(quẽadmodũ oĩs fieri debet misericordia)largiti fueri
mus,fideiussor est fide dignissimus,alibi dicẽs: Cũ facis cõuiuiũ,voca pauperes,debiles,& Luc.14
cæcos,& claudos,& beatus eris,q̃a nõ hñt vñ retribuãt retribuet tibi in retributiõe iusto- Matth.25
rum. Et rursum: Amẽ dico vobis,quãdiu fecistis vni de ĩis fratribus meis minimis,mihi fe
cistis. Nunqd frẽs deũ oĩpotentẽ vobis obligari ad restitutionẽ nõ vultis? Aut queq̃ opu
lẽtũ ciuiũ si fideiubeat acceptetis: Deũ aũt p paupibus fideiubentẽ repudietis? Nequaq̃, Matth.5
quũ ille diues sit in oẽs,& retributor certissimus oĩm bonorũ. Ideoq; estote misericordes,
vt pr̃ vester misericors est,beati tum futuri,q̃m & vos misericordiã cõsequemini.

¶HOMILIA LVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ quinto: In verbo autem tuo laxabo rhete.

Dominica quinta post octauas pentecostes.

A

Leuum est huius diei euangelium mysteriis maximis,idemq; salu
berrimis doctrinis differtum,vtcunq; ad literam,vt audistis pla
ne historicũ. In quo q̃dẽ in primis ecclesiæ exordiũ, eiusdemq;
processus & profectus ostenditur ad hunc pene modum.

B ¶Stagnũ alias mare Galilææ vl̃ Tyberiadis,est ip̃e mũdus,cui⁹
pisces sunt hoĩes, q in hoc mũdo, vt prohdolor videre est,haud
secus atq; pisces in mari tumẽt p superbiã,feruẽt p auaritiam,spu
mant per luxuriã,q̃nquidem, oĩe(inqt Iohãnes)q̃d est in mũdo 1.Iohan.2
cõcupiscentia carnis est,& cõcupiscentia oculorũ & supbia vitæ.
Hæc igit pctã,hocq; genus alia ad illa cumulatim relata hui⁹ sunt
mundi maris fluctus, q̃bus vsq; adeo fluctuamur ad submersionẽ, vt in nostri oĩm pinde Matth.8
psona Petrus alibi exclamarit ad Iesum: Dñe,salua nos,perimus. Iesus itaq; dei Max.na- Marc.14
tura filius,hos ec interitus periculosi fluctus prospiciẽs venit: Vtiq;,venit filius hoĩs q̃rere Luc.2
& saluũ facere,q̃d perierat. Veniẽs aũt ecclesiã instituere,illamq; ab huius mũdi naufragio 1.Timo.1
liberare,primũ studuit sua pdicatiõe,suoq; verbo diuino atq; salutari. Ad q̃d audiendũ tur Luc.19
bæ in ip̃m dñm Iesum irruerunt,tum quod tanta illi verbo vis ingenita sit, Aplo scriben-
te: Viuus est em̃ sermo dei, & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & ptingens Heb.4
vsq; ad diuisionẽ animæ ac spũs,compagum quoq; ac medullarũ & discretor cogitationũ
& intentionũ cordis. Siqdem hoc ipsum dei verbũ,eodẽ Apostolo teste,fit ac vocet gla- Ephe.6
dius spũs,quo virtutes acquirunt,vitia resecant & amouent, ita tamen, vt iuxta Christi
verbũ,quo de paulopost,quis eo vtatur,tum ideo turbæ in Christũ irruerũt,vt eius vidẽ-
di & audiẽdi desiderio saturarent. Quid ni? Quia em̃ discessisset ab eo q hmõi miracula fa
ciebat, quia noluisset solam prospicere faciẽ & os talia loquentis? Neq; em̃ in miraculis fa
ciundis solũ admirabilis erat,sed & visus eius abundabat plurima gr̃a,vñ & loquentẽ eum Matth.25
audiebant in silentio,seriem locutionis non irrumpentes. Et hoc est, q̃d alias in eius respõ Luc.10
so mirati obticuerint. Et Philippus illi⁹ iucũda facie & sermonis eloq̃o ductus magnope Iohan.1

patrē videre desiderauit: Ostēde nobis (inquiēs) prēm & sufficit nobis. Cui ille: Philippe, q
Matth.13 me videt, videt & prēm. Et merito alibi: Beati (inqt ille) oculi, q vidēt q̄ vos videtis. Dico
Luce.10 rm̄ vobis, q̄d multi pphetæ & reges voluerūt videre, q̄ vos videtis, & nō viderūt, & audire
q̄ vos auditis & nō audierūt. Vere ergo dicit Euāgelista turbas in Iesum irruisse, vt audirēt
verbū dei, atq̧ vtinā tm̄ ri⁹ eēt verbi hodie studiū, tātaq̧ oim in Iesū eiusq̧ verbū deuotio.

¶Chr̄s itaq̧ à turba circūsept⁹ vidit sec⁹ stagnū duas naues. Quæ fuere in mysterio na- C
Roma.3 ues circūcisiōis. i. Iudæoꝝ & pputij. i. gētiliū, qn̄quidē ecclesia fit ex Iudæis & Gentib⁹ co-
adunata, quā vidit dn̄s, q in vtraq̧ nouit, q sunt ei⁹, & ad futuræ vitæ trāquillitatē quasi ad
Romanā.15 littus vidēdo misericorditerq̧ visitādo puexit, qn̄quidē (inqt Paulus) vn⁹ est deus, q iusti
ficat circūcisionē ex fide, & pputium p fidē. Iustitia dei p fidē Iesu Chr̄i, in omes & super
omes q credunt in eum. Non em̄ est distinctio, oēs em̄ peccauerunt, & egent gloria dei.
Et rursus: Dico em̄ Chr̄m Iesum, ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem dei,
ad confirmandas promissiones patrū. Gentes aūt super misericordia honorare deum.

¶Et si vtrāq̧ nauim Chr̄s viderit, in vnā tn̄ quæ fuit Symonis, ascēdit. Et recte qdē in D
Matth.15 hāc vnā ascēderit, qa Petri. i. ppl̄i Israelitici erat cuius pcipue gr̄a venerat Chr̄s, nō autē
principalr ppter gētes, eoipso dicētē: Nō sum missus nisi ad oues q̄ perierūt domus Isra-
Galat.6 el. Et recte dr̄ hæc nauicula fuisse Petri, quū is Iudæoꝝ pcipuus fuerit Apl̄us, sicut Paulus
gētiū, eoipso ita scribēte. Sed ecōtra cū vidissent, q̄d creditū est mihi euāgeliū pputij, sicut
Roma.15 & Petro circūcisiōis: q em̄ opatus est Petro in apostolatū circūcisionis, opatus est & mihi
inter gētes, dexteras dederūt mihi. Et fuit hæc nauicula nō nauis magna, ob penuriā in eā
pisciū, qn̄quidē piscatores. i. pdicatores, laborātes totā noctē, qua significat lex vetus, ni-
hil cœperūt, quū tpe vetustatis, neq̧ Gētes, neq̧ Hebræi ad vitā capi valebāt æternā, qm̄
nōdū adorat dn̄s, q verbo pciperet laxare retia. i. apl̄ica piscādi īstrumēta, cuiusmōi sunt
verboꝝ cōplexiōes, & quasi qdā orōnis sinus, & disputationū recessus, ideo retia dici cœ
pta, eiusmodi instrumēta, qm̄ captos vt retia perimere, sed reseruare debēt, & fluctuātes
2.Cor.10 de infimis ad supna trāsducere. Hinc Paulus: Nā & si (inqt) amplius aliqd gloriatus fuero
de ptāte nr̄a, quā dedit nobis dn̄s ad ædificationē, & nō in destructionē vestrā, nō erube-
scam. Atqui piscatores veteris legis, & si hæc instrumēta habuerint totamq̧ noctē labora
Psal.67 rint, nihil cœperūt, qa eos capere pisces, nō est humanæ facūdiæ opus, sed verbi dn̄i, q (vt
Hiere.1 ait ppheta) dat verbū euāgelizātib⁹ virtute multa. Qui ait aliàs ad Hieremiā quasi ad vnū-
quēq̧ pdicatorē, loqui timentē: Ecce dedi verba mea in ore tuo, & ecce cōstitui te hodie
sup gētes, & sup regna, vt euellas, & destruas & dispdas & dissipes & ædifices & plantes.

¶In huius & in hoc qdē dn̄i verbo Petrus rete suū laxans, tantā piscīū multitudinē cœ E
Galat.2 pit, vt rupto rete, piscibus tn̄ introclusis, vocarit ad se in auxiliū piscatores, cuiusmodi fue-
Acto.13 re q pdicarūt tā Iudæis vti Iacobus & Iohānes q̄ Gētibus, vti Paulus & Barnabas, q alias
inquiūt: Vobis oportebat primū loq verbū dei, sed qm̄ repellitis illud & indignos vos iu
dicatis æternæ vitæ, ecce cōuertimur ad gētes, sic em̄ nobis pcepit dn̄s. Audiētes aūt gen-
tes gauisæ sunt, & glorificabāt verbū dn̄i, & crediderūt quotqt erāt pordinati ad vitā æter
Galat.2 nam, ij ergo in auxiliū venere Petro, qm̄ (vt alibi Paulus scribit) Hierosolymā ascenderūt
& cū cæteris euangeliū cōtulerūt, q̄d erant gentibus pdicaturi, qui vnà cū Petro ambas na
niculas impleuerūt, & vnā ex Iudæis & Gentibus tam repleuerunt in verbo dn̄i plenam, vt
pene mergerent, quū rete alterius nauis prius rūperet. Vnde duo diligēter sunt notanda.

Acto.3 ¶Primo, q̄ ex paruis initijs excreuerit verbo dn̄i ecclesia & q̄ Petrus cū cæteris pfece F
Marc.16 rit sua pdicatiōe, q prima qdē die circiter tria millia ad fidē Chr̄i, dn̄o interim operāte, mi
raculis authoritatē cōferēte, authoritatē fide monstrāte, fide tā copiosam attrahēte mul-
titudinē, vt olim in symbolo Nicæno ecclesia vere dici cœperit catholica. i. vl̄is, qm̄ per
Marc.16 totū orbē dispersa vniuersum aliqn̄ genus hoim cōplexa sit, qn̄. s. Apl̄oꝝ voce pdicatum
Psal.18 est euangeliū omni creaturæ, qn̄ itidem in oēm terram exiuit sonus eoꝝ, & in fines orbis
Roma.10 terræ verba eoꝝ. Id aūt veꝝ esse arguit Paulus, dicēs: Nunquid nō audierunt. s. verbum
Chr̄i: In oēm terram exiuit sonus eoꝝ &c. Hinc ecclesia canit: Te per orbem terraꝝ san
cta cōfitet ecclesia. Sed nunc (prohdolor) immanis illa mahometica secta, quæ & Germa-
niā nuper lætaliter adflauit, totā Asiā & Aphricā atq̧ permagnā Europæ partē Christo
abstulit, & sacrilego suo ritu ab ecclesia reuulsit, vt videat nūc ecclesia Chr̄i, pctis nostris
exigētibus, in extremū orbis angulū angustumq̧ redacta. Et hoc ē, q̄d hic notandū est.

¶Scd̄o, q rete Petri ruperit, piscibus tamen in tanta multitudine manentibus, vt ambę G
naues pene mergerent. Quo nimiꝝ facto significatum est tantam hoim carnalium futu-
ram in ecclesia multitudinem, vt etiam disruptione pacis per hæreses & schismata scinde
ret, quū tn̄ interim dn̄s, pisces. i. suos fideles inter psequentiū scandala seruet, & elabi nō si-
nat, nec sinit nauiculam. i. ecclesiā Petri impletā, hæreticoꝝ insidijs & insultibus submer-
gi, sed bene quasi dormiens submersiōe premi & periclitari pmittēs. Mergi rm̄ naues qd
aliud est

aliud eſt q̃ hoīes in hoc ſeculo,ex q̃ electi p fidē fuerāt,morū prauitate relabi. Id q̃d futurū ijs vltimis tēporibus arguit Chrs,dicēs:Videte ne qs tūc vos ſeducat. Multi em̄ veniēt in noīe Matth.24
meo,dicētes:Ego ſum Chrūs,& multos ſeducēt. Et tūc ſcandalizabunt multi,& inuicē tra- 1.Timot.4
dent,& odio habebūt inuicē. Et multi pſeudoprophetæ ſurgēt & ſeducēt multos,& quoniā 2.Timo.3.
abundabit iniqtas,refrigeſcet charitas multorū. Qui autē pſeuerauerit vſq; in finē,hic ſaluus 2.Petri.3
erit. Seqtur aplūs,inquiens:Hoc aūt ſcio,q̄ in nouiſſimis diebus inſtabunt tpa periculoſa,&
erūt hoīes ſeipſos amātes,cupidi,elati,ſuperbi,blaſphemi,parētibus nō obediētes,ingrati,ſi-
ne pace,criminatores,incōtinētes,proterui,& voluptatū magis q̃ dei amatores,habētes ſpe
ciem qdē pietatis virtutē eius abnegātes. Et hos deuita,&c. Quēadmodū aūt Iānes & Mā- 1.Cor.11
bres reſtiterūt Moſi,ita & ij reſiſtūt veritati,hoīes corrupti mēte,reprobi circa fidem,ſed vl Luc.22.
tra nō proficiēt. Inſipiētia em̄ horū manifeſta erit oībus,ſicut & illorū fuit. Sane inqt & alio
in loco apls:Oportet hæreſes eē,vt probent̄ boni. Hæc ille. Nō aūt vt vnq̃ nauicula ſubmer
gatur,quū Chrūs dixerit:Simon,ecce ſatanas expetiuit vos,vt cribraret ſicut triticum. Ego
aūt rogaui pro te,vt nō deficiat fides tua,quod hodie ait Euangeliſta,rete eſſe ruptū,non tñ
piſces exiſſe. Itemq; nauiculā pene mergi cœptam,ſed non ſubmerſam.

I ¶At hic quærit̄,quid agendū,vt nauicula denuo ad eam multitudinem poſſit piſciū deue
niret? Vtiq;,vt piſcator Petrus,& qui eius eſt loco pdicator,in verbo virtutis domini,rete.i.
prædicandi munus laxet. In quo verbo? Duc in altū,& laxate retia veſtra in capturam. In q̃ 1.Timot 4
quidem verbo tria intelligunt ad prædicatorem maxime neceſſaria.

K ¶Primo,vt rete cū naui ducat in altū.i.vt ſit ſublimis cōuerſatiōis,adeoq; bonæ & cœle-
ſtis. Hinc Paulus:Nemo(inqt)adoleſcentiā tuā contemnat,ſed exēplo eſto fideliū in verbo, Philip.3.
in conuerſatione,in charitate,in fide,in caſtitate. Hæc meditare,in ijs eſto,vt profectus tuus
manifeſtus ſit oībus,attēde em̄ tibi,doctrinæq;,inſta in illis. Hoc em̄ faciēs,& teipſum ſaluū
facies & eos q te audiūt. Idē aliās:Noſtra aūt cōuerſatio in cœlis eſt. Nec interim inficias eo
hoc altū poſſe de profundo diſputationū intelligi,vt Ambroſius intelligit,nec ſine cauſa ſo-
li Petro fuiſſe dictū,duc in altū. Q.d. ſufficit minoribus ſacerdotibus, ſcire pdicare minora,
Epīs vero de rebus maioribus,ſi qua dubia in eccleſia emerſerint,offerri debet, vt ea ſoluāt,
& doceāt,quēadmodū alibi ex Deute.& actis apoſtolicis cōmonſtrauimus. Equidē puto re Deute.17
ctius primā expoſitionē accipiendā,qñ omniū ſit preſbyterorū,vt(iuxta Petrum)ſemp ſint Acto.15
parati ad ſatiſfactionē omni poſcēti eos rationē,de ea,q̃ in ipſis eſt fide & ſpe. 1.Pet.3.

L ¶Secūdo,vt laxet retia.i.vt eius pdicatio & loquutio nō ſit inuoluta,ſed plana. Hinc apo 1.Cor.2.
ſtolus:Et ego(ait)cū veniſſem ad vos frēs,veni nō in ſublimitate ſermonis aut ſapiētiæ, an-
nūtiās vobis teſtimoniū Chrī. Et ſermo me',& pdicatio mea,nō in pſuaſibilib' hūanę ſapię
verbis,ſed in oſtēſione ſpūs & virtutis,vt fides vrā nō ſit in ſapiā hoīm,ſed in virtute dei.

M ¶Tertio,relaxet rete in capturā.i.vt ſimpliciter Chrī gloriā & hoīs quærat ſalutē in pdi
cādo rectaq; intētione dei verbū denūtiet,nō propter adulationē humanā,nō propter vanā 1.Cor.10.
gloriā,nō propter vtilitatē tēporalē,ſed propter hoīm(vt dixi)ſalutem & ædificationē. Et 1.Cor.13.
hoc eſt,q̃d ait Paulus:Nemo q̃d ſuū eſt quærat,ſed q̃d alterius: neq; em̄ charitas,q̃ ſua ſunt, 2.Cor.12
quærit. Idē ad Corinth. Nō em̄ q̃ro,q̃ vrā ſunt,ſed vos. Et rurſus ad Galat. An q̃ro hoībus Galat.1.
placere? Si adhuc hoībus placerē,Chrī ſeruus nō eſſem. Quia igit̄ Petr' hoc verbo trimēbri
rete laxauit,copioſam piſciū multitudinē cœpit,inquiēs:In verbo aūt tuo.ſ.virtutis tuæ,la-
xabo rete. Vacua nimirū pſumptio,& humilitas fructuoſa,qui nihil ante cæperant, magnā
in verbo dñi cōcludūt piſciū multitudinē. Nō hoc humanæ facūdiæ opus,ſed ſupnæ voca-
tionis eſt munus, cedūt diſputatiōes hoīm,fide plebs ſua credit,vtpote verbo dñi,&c.

HOMIL. LIX. DE EO QVOD SCRPTVM EST, Matth.5. Vade prius reconciliari fratri tuo.

Dominica ſexta poſt octauas pentecoſtes.

A
Vām puſilles & infirmos cōtra pceptum dñi,ſcandalizauerint his annis,q di-
xerūt,nullā eſſe hominis iuſtitiā,nec hoīem dici poſſe iuſtū,ſed illum in omni
opere vel quanilibet bono,nuper ex pſenti Euāgelio non ſolū,ſed multis alijs 2.Cor.3
etiānū ſcripturis euidēter oſtēdimus. Sane diximus,nihil plane ex viribus no- Iohan.15
ſtris proprijs prouenire iuſtitiæ,nec ſua aliquē natura dici iuſtū,prouenire ve- Matth.19
ro ex deo authore,ſine q̃ nullū bonū,q ſolus natura bonus eſt & iuſtus & om-
nis virtus,quæ iuſtitia hic appellat̄:quā ſi gratia diuina adiutāte,facimus,ipſe deus ex ſua cle- Pſal.23.
mētia noſtrā appellat,ſicut oīa alia q̃ eius ſunt,& nihil plane noſtrū,ſiquidē dñi eſt terra, & 1.Cor.4
oīs plenitudo eius. Et aplūs quærit:Quid aūt habes,q̃d nō accepiſti? Si aūt accepiſti,qd glo-
riaris,quaſi nō acceperis? At,inquam,licet hoc ita habeat,ſua tamē clemētia deus noſtrū ap-
pellat,q̃d per gratiam habemus & facimus. Sic hodie ait:Niſi iuſtitia veſtra abūdauerit &c.

Iustitia vero hic(vt dixi)vniuersalis est virtus, & est declinare à malo & facere bonum. B
Psal. 16. ¶ Ad quam hortat̃ Sapiens: Ante obitum tuũ,inquiens,operare iustitiam, quoniam non
Eccl. 14. est apud inferos inuenire cibũ. Et Paulus: Homo dei sectare iustitiã. Exponẽs alibi,inqt: Er-
1 Timot. 6 go dum tempus habemus,operemur bonũ ad omnes,maxime aũt ad domesticos fidei. Et
Galat. 6 sic iustus recte appellat̃,qui declinat malũ & facit bonum,dicente Iohãne: Filioli,nemo vos
1. Iohan. 3. seducat. Qui facit iustitiam,iustus est,sicut & ille iustus. Sic scriptura ait: Noe vir iustus atq;
Gene. 6. perfectus fuit in generationibus suis. Sic de Ioseph ait: Ioseph aũt vir eius,cum esset iustus,
Matth. 1. & nollet eam traducere,voluit occulte dimittere eam. Sed & de Zacharia & Elisabetha ait:
Luc. 1 Erant autem iusti ambo ante deum,incedentes in omnibus mandatis & iustificationib' do-
Luc. 2 mini sine querela. Et de Symeone: Et homo iste iustus & timoratus expectãs consolationẽ
Israel,&c. Sed qd multis? quũ satis cõstet ex hoc vno Euangelio,quam in perniciem plebis
2 Petr. 3 & suam pseudographi,scripturas,teste Petro)deprauant.
¶ Secũdo q̃q; refellunt̃ p hodiernũ Euangeliũ,qui imponentes populo p̃dicant,Christia- C
nos plane esse liberos & ab omni bono ope & mandato & lege moꝝ & virtutũ exemptos:
siquidẽ Christum abstulisse oĩa peccata, & pro nobis oĩa facere. Cæteꝝ cõtra hos euidẽter
est Euangeliũ,dicẽs: Nisi iustitia vestra abũdauerit plus q̃ scribaꝝ &c. nõ intrabitis in regnũ
cœloꝝ. Hodie qdẽ(vti videre est)dñs vetus testamẽtũ cõfirmat, cõparationẽ faciẽs eius ad
nouũ: plus eñi & minus eiusdẽ generis est. Scribaꝝ vero & pharisæoꝝ iustitiæ sunt mãdata
Deute. 5. Mosi: per impletiones aũt illoꝝ mãdatoꝝ sunt mãdata Christi. Ille eñi discipulos suos ad-
huc rudes,magistris,q in veteri test. erãt,vult esse meliores,ingens: Nisi iustitia vestra,&c.
Q.d. Nisi qs supra legis mãdata etiã hæc mea p̃cepta,quæ apud illos minima existimabant̃,
impleuerit,non intrat in regnũ cœloꝝ: qm̃ illa de pœna liberãt,quæ.s. trãsgressoribus legis
debetur: non aũt in regnũ inducũt,hæc aũt & de pœna liberãt,& in regnũ inducũt. Sic sane
Matth. 5 constat Christianos arctius esse ad bona opera & dei mandata esse obstrictos q̃ Iudæos,nec
Luc. 16 Christum nos absoluisse ab obseruatione mãdatoꝝ moralium. Id quod ipse probat, dicens
hodie: Nisi iustitia vestra,&c. Et rursus: Nolite putare,qm̃ veni soluere legẽ aut prophetas,
Exodi. 20 non veni soluere,sed adimplere. Quomodo adimplere? Vt.s. præcepta decalogi nõ modo
Deute. 5 ad sensum literæ,vti veteres,sed & ad spm̃ prorsus velit seruanda. Præceptum: Nõ occides,
seruabãt illi de exteriore occisione: spũs aũt & de exteriori & interiore,& oĩno de om̃i am-
putatione omnis affectus,q occisionis præbeat occasionẽ,intelligendũ vult. Nã qui mala p-
turbatione actus,exteriorẽ cõmittit cædem,cõdemnationi reus est. Et itẽ,qui alterius cõcu-
piscit mortẽ,internã cædem cõmittens,incurrit condemnationẽ,perinde atq; ĩs,q cædem
cõmittit exteriorẽ,vt q sic efferuescit ira,vt mortem alterius velit. Et vt de ira,sic & de odio
& inuidia & eiusmodi affectibus. Siqdẽ deus à nobis etiã cogitatuũ maloꝝ & adfectuũ vult
Matth. 5 habere rationẽ. Sic & aliàs ait: Omnis q viderit mulierẽ ad cõcupiscendã eã, iam mœchat'
Acto. 8 est eã in corde suo. Sic ait Petrus ad Simonẽ: Cor tuũ nõ est rectũ corã deo. Pœnitẽtiã itaq;
Osee. 8 age ab hac nequitia tua,& roga deũ,si forte remittat̃ tibi hæc cogitatio cordis tui. Sic deus
alibi ait: Et cogitationes eius reddã. Id q̊d adeo dñs seruare se innuit hodie,vt nolit accipiẽ-
dum munus aliq̊d,nisi eiusmodi malis cõtra proximũ,adfectibus semotis,dicẽs: Vade prius
Gene. 2 recõciliari fratri tuo,hauddubie nos oẽs appellãs fratres,qm̃ de vno patre Adã, & vna Eua
Malach. 2. matre sumus geniti,& oẽs à deo creati. Vnde propheta: Nunqd nõ pater(inqt)vnus omniũ
nostrũ? Nunqd nõ deus vnus creauit nos? Quare ergo despicit vnusq̃sq; vestrũ fratrẽ suum
violans pactũ patrũ nostroꝝ? Et ideo bene ait Chrũs: Vade prius reconciliari fratri tuo. In
quo quidem verbo & quasi ex toto Euangelio docemur.
¶ Primo,quãto studio cõcordiã obseruare tenemur & charitatẽ,q̃ radix est cõcordiæ: ni- D
miꝝ sine qua nullũ velit dñs acceptare mun',vel quãlibet alioqui magnũ & bonũ. Hinc scri-
Eccl. 25 ptura: In tribus placitũ est spiritui meo,q̃ sunt probata corã deo & hoĩbus. Cõcordia fratrũ
Matth. 9 & amor proximoꝝ,& vir & mulier sibi bene consentiẽtes. Et Chrũs: Misericordiã,inquit,
1. Cor. 13. volo,& nõ sacrificiũ. Et Paulus: Et si habuero prophetiã, & nouerim mysteria oĩa, & oẽm
scientiã,& si habuero oẽm fidẽ,ita vt mõtes transferã,charitatem aũt nõ habuero,nihil sum.
Et si distribuero in cibos paupeꝝ oẽs facultates meas, & si dedero corp' meũ, ita, vt ardeã,
charitatẽ aũt nõ habuero,nihil sum,& nihil mihi prodest. Sic hodie dñs ait,se nõ accepturũ
mun',nisi pri' p̃stita sit fratri charitas & misericordia p recõciliationẽ. Fiet aũt recõciliatio
ad delicti qualitatẽ,vtpote si cogitatu offendisti,cogitatu reconciliare: si verbis,reconciliare
Sap 11 verbis: si opibus,recõciliare opib'. Et hoc est,q̊d aliàs scriptura ait: Quia per q̃ peccat qs, p
hæc & torquet̃. Si ergo qs suũ mun' deo velit eẽ gratũ,debet prius fratri suo reconciliari,si
Psal. 50 ille aduersus seip̃m aliqd habet. i. vt q̊d cõtra eum fecit,ille dimittat,si sibi à deo cupit dimis-
Rom: ñ. 12 sum iri,q̊d in deum cõmisit. Et tũc ventẽs offerat ad altare munus suum. Vbi.
Philip. 4 ¶ Secũdo collige,dñm hic nõ mõ dicere & probare spũalem oblationẽ,veluti est mẽs cõ- E
1. Pet. 2. trita,deuota oro,corpus castigatio,hoc'q; genus alia, de qua Dauid, Paulus & Petrus,sed &
(vt ita

(vt ita dixerim)realē oblationē,quā vtiq; fuis etiā hodie apostolis in nouo test.& nobis oī- Deute.16
b⁹ vti rē deo gratā & proximo cōmodā.f.facerdoti altaris ministro cōmedat. Sic aliás: Nō
apparebit añ dñm vacu⁹,sed offeret vnusqsq; secūdū qd habuerit iuxta bñdictionem dñi dei Deuter.25
sui,quā dederit ei. Sic alibi dicit:Nō alligabis os boui triturāti. Per bouē triturantē intellgi
facerdotē ministrātē,apto testat Paulus,inqens:Nunqd de bobus cura est deo? An propter 1.Cor.9
nos? Vtiq; hoc dicit. Nā propter nos scripta sunt,qm debet in spe,q arat,arare, & q triturat
in spe fructus pcipiēdi. Si nos vobis spūalia seminauim⁹,magnū est,si nos carnalia vr̄a meta
mus? Nescitis,qm q in sacrario operant,q de sacrario sunt,edūt. Et q altario deseruiūt, cū al Matth.10
tario pticipāt. Ita & dñs ordinauit ris,q Euāgeliū annūtiāt,de Euāgelio viuere. Sic etenī ne
mo neget suo parętiano,aieq; pastori suas debitas oblatiōes,maxie tu qd dñs ait:Oīs opari⁹ Lucæ.10
sua dignus ē mercede. Et Tobias:Quicūq; tibi aliqd opat⁹ fuerit,statim ei mercedē restitue Tob.4
& merces mercenarij tui apud te oīno nō remaneat,tū q potēs ē de⁹ (ait aplūs) oēm gratiā 2.Cor.9
abūdare facere in eo q dat,vt in oīb⁹ sp oēm sufficiētiā habēs,abūdet in oīne op⁹ bonū. Et sic
recte vnusqsq; offeret sacerdoti in altari loco dei mun⁹,qd tum illi erit gratū,qn remissis p-
ximo pctis,odijs,maleuolētijs offeret. Vñ dicit:Vade prius & recōciliari fratri tuo,&c.

HOMIL. LX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.15. Marc.8. Quidā eñ ex eis de longe venerunt.

Dominica septima post octauas pentecostes.

A
Vatenus huius diei Euāgeliū distet ab eo,qd à quatuor Euāgelistis Matth.14
memoriæ proditū in medio quadragesimæ legi adsolet, qd ad nudā Marci.6
historiæ seriē,prorsus apparet:qnquidē hic sint septē, illic qnq; pa- Luc.9
nes,hic plures,vtcūq; parui,pisces,alibi duo,hic sup terrā, aliás dis- Iohā.6
cūbūt sup fœnū,hic qui qtuor hoim millia,alibi qnq; pascunt,hic se-
ptē cophini,aliás duodecim referti colligunt ex fragmētis. Prętere-
ea qtenus ī vtroq; distet mysteriū sub historica serie latēs,anno su-
periore ad lōgū,& (vt spero)nō citra fructū ostēdimus. In pñtia Psal.71.
igit in rē fore putam⁹,vt qd sibi Chrs dñs ī vniuersum hoc hodier-
no euāgelio velit,iuxta mysticā & moralē sent etiā,deo docēte,ape

B ¶Primo proinde sciēdū duxerim, Chrm dñm pñsenti Euāgelio vep probari (riamus.
deū,q solus mirabilia faciēs,septē panib⁹ & paucis pisciculis qtuor millia faciauit, & vep q-
dē hoiem ostēdi,quū vt hō hūana pinde fragilitate hoibus famelicis cōpassus ē. Hinc aplūs:
Hoc eñ,ingt,sentite in vobis,qd in Chro Iesu. Qui cū in forma dei eēt,nō rapinā arbitrat⁹ Philip.2
est,eē se æqualē deo,sed semetipm exinaniuit,formā serui accipiēs,in similitudinē hoim fa-
ctus,& habitu inuētus vt hō. Et rursus:Habētes ergo pōtificē magnū,q penetrauit cęlos,Ie-
sum,filiū dei,teneam⁹ spei nr̄æ cōfessionē. Nō eñ habemus pōtificē,q nō possit cōpati infir-
mitatib⁹ nr̄is,tētatū p oīa pro similitudine absq; pctō. Qualē vtiq; ipse semetipm hodie pro-
bat dicēs:Misereor sup turbā,&c. In q qdē verbo idē dñs Iesus,q est,in quē sperāt oīm ocu Hebr.4
li,vt det illis escā in tpe opportuno,plane suā erga humanū genus ineffabilē & ppetuā mise-
ricordiā arguit,q vt verbo atq; corpe suo sancto,ptiosoq; sanguine nos pasceret atq; nutri-
ret,e cœlo descēdit hodie dicēs: Misereor sup turbā,qa ecce iā triduo sustinēt me,nec habēt Psal.103
qd mãducēt,etsi dimisero eos ieiunos ī domū suā,deficiēt in via,qdā eñ ex eis de lōge vene-
C rūt. In qbus etiānū verbis ostēdit, ¶Secūdo,q nisi Chrs sua misericordia ad nos venisset Ephe.4
oēs prorsus defecissem⁹ & perijssem⁹, ideoq; eius aduētus multo maxime necessari⁹ fuerit.
Hinc aplūs:Deus,ingt,q diues est in misericordia ppter nimiā charitatē suā, q dilexit nos, Iohan.3
& cū eēmus mortui pctis,cōuiuificauit nos in Chro,cui⁹ gr̄a estis saluati. Et Chrs alibi: S c Luc.19
deus dilexit mūdū,vt filiū suū vnigenitū daret,vt oīs,q credit in eū,nō pereat,sed habeat vi-
tam æternā:qnquidē (vt & aliás ait) venit filius hoīs quærere,& saluū facere qd perierat.
D ¶Tertio,deus eop miseret,q à longe veniūt,cuiusmodi sunt oēs vere pœnitentes,q pro- Psal.118.
pterea dicunt à lōge venire,qm à pctis veniūt,qb⁹ inuoluti longe à deo sunt,dicēte prophe
ta:Longe à pctōribus salus,qa iustificatiōes tuas nō exquisierūt. Sic & alibi scriptura:Lōge Prouer.15.
est dñs ab impijs. Quos ad se appropinquare.f.p pœnitētiā hortat ipse:Audite dicēs,me du Esa.46
ro corde,q longe estis à iustitia. Prope feci iustitiā meā,& nō elongabit,& salus mea nō mo Matth.1
rabit. Dabo in Sion salutē,& in Israel gloriā meā. Salus hæc fuit Chrūs Iesus,qm à pctis eo-
rum saluarit,angelo teste,populū. Qui & ipse eos,q longe sunt,ad se p pœnitentiam appro Matth.4
pinquare hortat,inquiēs:Pœnitentiā agite,appropinquabit eñ regnū cœlop. Sic sane quā-
to quisq; plus in prauo ope errauit,tāto ab oīpotente deo longius recessit. Ita credētes de gē
tibus de longe venerūt ad Christū. Iudæi vero de prope,qui legis & propheta p erant lite-
ris edocti ex illo. Et hoc est,qd aplūs ait ad Ephesios:Et veniēs euangelizauit pacē vobis, q Ephe.2.

 longe

longe fuistis,& pacē ijs,q prope,qm̄ p ipsum habemus accessum ambo in vno spū ad patrē.
Et vos q aliqñ eratis longe,facti estis prope in sanguine Chri.Sed heu q̄ multi nostrum qui
olim lauacro regenerationis p fidem facti eramus prope, nūc à deo effecti sumus p relapsum
2.Petr.2 in peccata longe,vt serio nos abhorrere debuerit,q̄d Petrus scribit:Si em̄ refugiētes coinq-
nationes mūdi in cognitiōe dñi nostri & saluatoris Iesu Chri,ijs rursus implicati superant,
facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.Melius erat em̄ illis nō cognoscere viā iustitię
q̄ post agnitionē retrorsum cōuerti ab eo,q̄d illis traditū est sancto mādato. Fiunt sane ho-
mines à deo lōge p aliq̄t pinde dietas:trāseuntes p primā dietā de mala cogitatione in cōsen
sum,p secūdam à cōsensu ad opus,p tertiā ab ope in cōsuetudinē, p quartā de consuetudine
ad necessitatē,p quintā de necessitate vsq; ad contēptū,& sic à cōtemptu vsq; ad desperatio-
nem,& p illa nisi illos deus misericorditer reuocet,ibūt ad infernū.Ita se lōge fecerūt à deo,
Gene.6. qui tpibus Noe fuerūt cataclismo tandē pditi.Ita transierunt Sodomitæ, q̄s deinde sulphur
Gene.18 & ignis de cœlo cōsumpsit.Ita Pharao cū suis se longe fecit,tādē in mari rubro vsq; ad vnū
Exo.14 deletus.Sic ambulāt oēs pctōres,pœnitentiā nō suscipientes:ad q̄s dñs ait: Nisi pœnitētiam
egeritis,oēs similiter peribitis,sicut illi decem & octo,supra q̄s cecidit turris in Siloe,& occi
Lucæ.13. dit eos.Si em̄(inquit Petrus de pseudoprophetis populo)deus angelis peccantibus non pe-
2.Petri.2 percit,sed rudētibus inferni tractos in tartarū tradidit cruciādos in iudiciū reseruari,& origi
nali mūdo nō pepercit,sed octauū Noe,iustitiæ pconem custodiuit diluuiū mūdo impiorū,
inducēs,& ciuitates Sodomorū & Gomorrhæorū in cinerē redigēs,euersione dānauit, exē-
1.Cor.10. plū eorū,q impie acturi sunt,ponēs: Sane(ait Apostolus) hæc oīa scripta sunt ad correptio-
nem nostram,in quos fines seculorū deuenerunt.

¶Igit fratres charissimi,ne,vt illi,ppetuo damnemur,necessum est, vt dei pro peccatis no E
stris misericordiam ambiamus,quam certe non impetrabimus,nisi.

¶Quarto,tres dies sustineamus,& à longe ad dñm veniamus, quēadmodū ab illo longe
discessimus p tres dies,quarū vna fuit delectatiōis & cōsensus,secūda operis & cōsuetudinis,
tertia necessitatis & cōtēptus.Sic,inquā,triduo sustineamus dñm,& ipse dicet: Misereor su
per turbā,qa ecce nihil habēt q̄d mādu cēt,& iā triduū me sustinēt, Erit aūt prima dieta siue
dies declinatiōis à malo ad bonū in cogitatiōe,ita vt q mala prius cogitauimus,nūc bona co
Prouer. 3. gitemus.Hinc scriptura:Habe fiduciā in dño tuo ex toto corde tuo,in oībus vijs tuis cogi-
Psal. 37 ta illū,& ipse diriget gressus tuos.Sic Dauid:Qm̄(ait)in te dñe speraui,tu exaudies me dñe
deus me⁹,qm̄ iniq̄tatē meā annūtiabo,& cogitabo pro pctō meo. Secūda est loquutiōis, vt
Ephe.4 qui mala loquuti sum⁹,bona loquamur. Vnde aplus:Oīs sermo malus ex ore vestro nō pro
cedat,sed si q̄s bon⁹ ad ædificationē fidei,vt det gratiā audiētibus. Taliter loquutus est Iob,
Iob 1 de q̄ scribit:In oībus ijs nō peccauit Iob labijs suis,neq; stultū q̄d cōtra deū loquut⁹ ē. Tertia
Psal. 36 opationis.Sic Dauid:Declina à malo & fac bonū. Et Petr⁹: Quapropter,inq̄t, fratres sata-
2.Petr.1 gite magis,vt p bona opa certā vestrā vocationē & electionē faciatis.Hoc triduū triduanæ
dietæ hui⁹,si q pctōres trāsierint,dominūq; tantisper sustinuerint,pœnitētes erūt & diuinæ
Sap.6 misericordiæ propinqui,qm̄ vere pœnitebūt:quū(scriptura teste)per q̄ peccat quis, p hæc
& torquet,&c.Et cōtraria cōtrarijs curant,sic p cōtraria eorū,q̄bus à deo recessimus,ad deū
Roma.6. reuerti debemus.Id q̄d & Paulus sensit,inquiens: Sicut em̄ exhibuistis mēbra vestra seruire
immūditiæ & iniq̄tati ad iniq̄tatē,ita nūc exhibete mēbra vestra seruire iustitiæ in sanctifi-
Esaiæ. 1 cationem.Sic & Esaias:Auferte malū cogitationū vestrarū ab oculis meis, quiescite agere
puerse,discite benefacere.Quærite iudiciū, subuenite oppresso,iudicate pupillo, defendite
viduā.Si fuerint peccata vestra vt coccinū,quasi nix dealbabunt,& si fuerint rubra quasi ver
miculus,velut lana alba erūt.Hæ itaq; sunt tres dietæ,q̄bus lōge à deo recedimus,sunt quoq;
tres dietæ,q̄bus dñm sustinemus & redimus ad ipsum,vt nos hic verbo atq; doctrina fidei,
corporeq; suo,alibi diuina sua visione reficiat famelicos,de quibus hauddubio misericordia
motus,dicet:Misereor sup turbā,quia ecce triduum me sustinent,& non habent, vnde mā
ducent, quum quidam ex eis à longe venerunt.

¶Ex q̄bus vtiq; & ex pdictis patet deū neminem pane vitæ refecturū,nisi qui à longe ve- F
niat,ipsumq; triduū sustineat:nimirū,qui rationē subiungit,cur turbæ misereat̃,vtpote,quia
triduum sustinuerit,& à longe venerit.Nec est,quod peccator sibi blandiat̃,quum non ilico
Hebr 4 nec semp vt videt deū peccati vindicem,pinde velit aut cogitare aut dicere,deū non intueri
Exo 14 pctōres.Cuius oculis oīa sunt nuda & apta. Aut nō habere puniēdi potestatē,quā certe Ae-
1.Cor.10 gyptij & alij,de q̄bus supra,expti sunt. Aut illi pctm̄ non displicere, quū deo(vt ait scriptu-
Sap.14. ra)odio est impius & impietas eius. Aut illū malos & pctōres nunq̄ vel non oēs peccatores
Apoc.5 punire,quū is sit q vnicuiq; dat iuxta opa sua,& q̄bus toties minat̃ ignē æternū,& fletum &
Math.25 dentiū stridorē,testimoniū in diuite epulone relinquēs,q & de omni verbo rationē esse red
Luc.13 dēdam censuit.Etem̄ deus(inq̄t Petrus)nouit pios de tētatione eripere, iniquos vero in diē
Lucæ.15. iudicij reseruare cruciandos: magis aūt eos,qui post carnem in concupiscētia immunditiæ
2.Pet.2 ambu-

ambulāt,dānationē q̃ cōtemnūt,audaces,sibi placētes sectas nō metuūt introducere blasphe
mātes,Quibus iudiciū iā olim nō cessat,& pditio eoꝝ nō dormitat. Et hoc est, q̊d aplus tā- 1.Coꝛ.15.
topere monet,inqens:Itaq; fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles,abundantes in
omni ope dñi,semp scientes,q̃ labor vester non est inanis in dño. Quod vero in pœna in-
fligēda,aliquos annū,aliq̊s vero duos,aliq̊s decē,aliquos viginti,aliq̊s vero plures & paucio-
res & plerūq; vsq; ad finē vitæ expectat,nō est pcipue ob aliam causam,q̃ vt suā in illos mi- Ezech.16
sericordiam arguat.Quam quidem misericordiam exhibet.

G ¶Primo,qa cōuersionē expectet,de se aliàs dicēs:Nunq̄d volūtatis meæ est, mors impij, Sap.11
& nō magis,vt conuertat & viuat? Et ad ipm scriptura:Misereris omniū dñe,& nihil odisti
eoꝝ,quæ fecisti,dissimulans peccata hominū propter pœnitentiā & parcēs illis.Hinc quoq;
Petrus inqt:Deus patiēter agit erga nos,nolēs aliquē perire,sed oēs ad pœnitētiam reuerti: 2.Petri.3
q̃nquidē(Paulo scribēte) is velit oēs saluos fieri, & ad cognitionē veritatis peruenire. 1.Timo.2

H ¶Secūdo,qa ad cōuersionē inuitet,inquiēs:Cōuertimini & agite pœnitētiā ab oībus ini- Ezech.8
quitatibus vestris,& nō erit vobis in ruinam iniquitas. Et quare moriemini domus Israel?
Quia nolo mortē moriētis.Reuertimini & viuite.Et Chrs:Venite(inqt)ad me oēs q labo- Matth.11
ratis & onerati estis,& ego reficiā vos:siquidē aliàs ait:Si cōuerteris,cōuertā te.Inuitat autē Hiere.15
deus ad suā misericordiā & pœnitentiā,modo scripturis,modo verbis pdicatoꝝ,modo in-
spiratiōibus,modo aduersis,modo fortunatis rebus,hocq; genus modis alijs perq̃ plurimis.

I ¶Tertio,qa pctā remittēs,cōuersos benigne recipit.De q̊ Esaias:Inuocabis,& dñs exau- Esa.58
diet.Et Chrūs:Oīne q̊d dat mihi pater,ad me veniet,& eū qui venit ad me, nō ejciā foras. Iohā.6
Ideóq; hodie adfirmās totū ait:Misereor sup turbā,qa triduū me expectāt,& qdā ex eis lon-
ge venerūt.Quid em̄ aliud vult dicere,q̃ misericordia moueor in illos,q pœnitent & reuer
tunt à lōge.i.à pctis,qbus à me longe recesserant.Hoc ipm probauit in Dauide, psal.50.In
Matthæo theolonario,Matth.9.In Maria Mag.Luc.7. In Paulo,Actoꝝ.9.1.Timoth.1.

K ¶Caueamus igit dilectissimi frēs,ne inuitati venire renuam⁹ & negligamus,vēturi dein-
ceps sero,ad q̊s ille dicturus sit:Vocaui & renuistis,expādi man⁹,& nō fuit q adspiceret. Et Prouer.1
Chrs ad Hierlm in psona perinde nra:Hierusalē Hierusalē quæ occidis pphetas,& lapidas
eos q ad te missi sunt,q̊ties volui cōgregare filios tuos,quēadmodū gallina cōgregat pullos Matth.23
suos sub alas,& noluisti.Cuius hauddubie memor aplus,toto corde monet,ne tātā dei mise
ricordiā negligamus dicēs:Qui talia agūt.s.pctā p̄sata,digni sunt morte,nō solū q ea faciūt, Roma.1.2
sed etiā q cōsentiūt faciētib⁹.Scim⁹ eñi,qm̄ iudiciū dei ē secūdū veritatē in eos, q talia agūt.
Existimas aūt hoc o hō,q iudicas eos q talia agunt,& facis ea,qa tu effugies iudiciū dei? An
diuitias bonitatis eius & patiētiæ & lōganimitatis cōtēnis?Ignoras qm̄ benignitas dei ad pe
nitētiā te adducit?Secūdū aūt duritiā tuā & impenitēs cor thesaurizas tibi irā i die iræ,& re
uelatiōis iusti iudicij dei,q reddit vnicuiq; secūdum opa ei⁹.Quid sibi aliud vult hisce verbis
aplus,q̃ q̊d ille ait:Lēto em̄ gradu ad vindictā sui diuina pcedit ira, sed tarditatem supplicij Vale.lib.1
grauitate cōpēsat.Et alius:Raro(ait)antecedētē scelestū deseruit pede pena claudo. Et ali⁹: Hora.lib.3
Vt sit magna tñ certe lēta ira deoꝝ ē.Sic & alius:Vñ ceteri suū ceperūt (ait)cōtemni nūero Ode.2
olympi,haud īpune finūt superi,scelera īpia,quanq̃ distulerint,culpas hoim grauiora morā- Iu.satyr.13
tur supplicia.Id q̊d illi totū vident mutuasse ex sacris nris scripturis,q̃ aiūr in psona dei: Sin Home.li.
aūt nec sic obedieritis mihi,addā correptiōes vras septuplū,ppter pctā vra,& cōterā supbiā 4.Iliad.
duritię vræ.Quapropter frēs,hodierni Euāgelij ppetuo memores expectemus dñm(vt di- Leuit.26
ximus)p triduū & veniam⁹ à lōge p peniam à pctis,vt ad nos dñs sit dictur⁹ : Misereor sup
turbā,qa iā triduū me sustinēt,& nō habēt vt mādučent,& qdam ex eis de longe venerunt.

HOMIL. LXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.7.A fructibus eorum cognoscetis eos.

Dominica octaua post octauas pentecostes.

A QVandoquidē eius sit,q alicui viā aliquo mōstrat, vt nō modo q̃ & qualis ad lo
cum definitū sit via,indicet,veꝝ vt diligēter anfractus & deuia, & q̃ sunt hoc Iohan.14
gen⁹ reliqua,q̃ à recto seducūt itinere, p̄scribat necessum ē.Hinc Chrs dñs,q
via,demōstrat viā,qa paulo supra docuerat viā ad cœlestē patriā,eāq; dixerat Actoꝝ.14
esse illā,q̃ sit angusta & arta.i.laborib⁹ & ærūnis plena(qa p multas tribulatio
nes oportet nos ire ad regnū cœloꝝ)paucosq; eam inuenire & ambulare,qm̄
plerīq; oēs dura & aduersa refugiūt.Hinc,inquam,Chrūs dñs viā nobis eo mōstrās,ne iter
aliud inde nos sit auocatuꝝ,in hodierni diei euāgelica lectiōe notat eos,q vt ficta & apparē-
tia itinera nos à vero ad celestē patriā itinere seducere moliunt, q̊s recte falsos pphetas ap-
pellat,ab illisq; magnope monet attēdēdū,pinde atq; cognitu ppter veri similitudinē diffi-
cillimis.Attēdite,inqt,à falsis pphetis,q venūt ad vos in vestimētis ouiū,intrinsecus autem

sunt lupi rapaces. ¶A fructibus eorũ cognoscetis eos,&c. siqdē bona arbor, bonos: mala, B
Gene. 2. fructus gignit malos. Per arborē intelligēs hoīem, qui, vt arbor, nō ad otiãdū & ad sterilita
Iohan. 15 tem, sed ad operãdū, fructificãdū, & ad fęcūditatē est creat⁹, scriptura dicēte: Plãtauerat aūt
dñs de⁹ paradisum voluptatis à principio, in q̄ posuit hoīem, quem formarat, vt operaret &
Marci 8 custodiret illū. Hinc ad discipulos ait dñs: Ego elegi vos, & posui vos, vt eatis & fructū adfe
ratis & fructus vester maneat, Et hoc est, q̄d ad Chr̄m alibi cęcus illuminãdus dixit: Video
hoīes velut arbores ambulãtes. Arbor vero tū cōmendat & seruat, quū gignit, & qdē bonos
fructus: q vero malos, in ignē ,piecta cōburit, sic & de hoīe intelligas, q vtiq; ad laborãdum
Psal. 36 bona, nō mala opa creat⁹ est, propheta canente: Declina à malo & fac bonū. Nimirũ inquit
Matth. 21 Chr̄s ad arborē nō fructificãtē, sed sola folia habētē: Nunq̄ ex te fructus nascat in sempiter-
Marc. 11 nū. Dē ea vero q̄ male fructificat, ait: Oīs ergo arbor, q̄ non facit fructū bonū, excidetur, &
Luc. 13 in ignē mittet. ¶Nec est, q̄ quispiã sibi ,ppter dei longanimitatem blandiat, q̄si vel nō ex- C
Roma. 2 cindat vel tarde sit excidēdus: q̄nqdē (vt ,pxime diximus) sua nos patiētia de⁹ & misericor-
dia ad pęniam ,puocare nitit, q tñ virgã pęnæ malo homini semp minat & p̄sentē tenet, Io-
Matth. 3 han. Bapt. dicēte: Iã eñi securis ad radicē arborũ posita ē. Ideoq; facite fructū dignū pœnię.
Lucæ. 3 Eapropter dilectiss. frēs, Apl̄o monitore, dū tp̄s habem⁹, opemur bonū ad oēs. Ne nobis si-
Galat. 6 namus p̄terfluere tp̄s, ad bñ operãdū à deo cōcessum: memores euãgelicæ parabolæ, in qua
Luc. 13 cultor vineæ ad dñm, q ficū nō fructifiicãtē voluit excidēdū, inquit: Dñe dimitte illã & hoc
anno vsq; dū fodiã circa illã, & mittã stercora, & siqdē fecerit fructū. Sin aūt, in futurũ succi-
des eã. Tres anni sunt, pueritia, adolescētia, iuuētus, qbus p otiū cōsumptis, deus immēsa sua
misericordia aliqñ adhuc vnū annū addit. s. senectutis, vt inibi aliqd boni fruct⁹ generet. Sa
ne ait ad ip̄m scriptura: Et misereris oīm qa oīa potes, & dissimulas pc̄tã hoīm ,ppter pœni
Sap. 11. tētiã. Diligis eñi oīa, q̄ sunt, & nihil eorũ odisti, q̄ fecisti, nec eñi odiēs aliqd constituisti aut fe
cisti. Parcis aūt oībus, qm̄ tua sunt dñe, q amas aīas. Nos itaq; studeam⁹ bñ fructificare in op
portuno tp̄e, nequaq̄ procrastinãtes, qbus adeo mortis locus & tp̄s sunt incerta, dicēte Eccĺ
Eccl. 9 Nescit hō finē suū, sed sicut pisces capiunt hamo & aues laqueo: sic pc̄tōres ī tp̄e malo. Quia
dies dñi, scribit Paulus, sicut fur in nocte, ita veniet. Cū eñi dixerint pax & securitas, tūc re-
1. Thess. 5 pētinus eis superueniet interit⁹, sicut dolor ī vtero habētis & nō effugiēt. Qua eñi (inqt Chr̄s)
Matth. 24. hora nō putabitis, dñs vr̄ est vēturus, ideo vigilate. Si ergo non vigilaueris, veniã ad te, tanq̄
Apoc. 3 fur, & nescis q̄ hora veniã ad te. Porro, qa malis fructib⁹ ex paradiso voluptatis sum⁹ expul
2. Pet. 3 si, necessum ē, vt bonis fructib⁹ eo redeamus, dño loquēte ad Iudęos: Venit hora, in qua oēs,
Iohan. 5 qui in monumētis sunt, audiēt vocē filij dei, & ,pcedēt q bona fecerūt, in resurrectionē vitę:
qui vero mala egerūt, in resurrectionē iudicij. ¶Atqui attēdendū est ab ijs, q nos ex itine- D
re ad paradisum seducere conant, pinde veri sint itineris ductores, & tñ decipiētes, q̄s hodie
Iohã. 8. dñs vocat falsos prophetas. Et sunt, q sub specie & dulcedine mellis lætale venenū propinãt
delectabilia duris pinde vtilia ad vitã p̄ferentes, ad q̄ alioqui viatores quasi natura sunt pro-
cliui, nimirũ aliud sentiētes, & aliud demonstrãtes vt hoc facilius decipiãt, veneno sub melle
2. Cor. 11 occultato. Eorũ vero falsorũ prophetarum. ¶Primus est diabolus, qui, veritate ipsa teste, E
nunq̄ in veritate stetit, qa nō est veritas in eo. Cū loqtur mēdaciū, ex proprijs loqtur, qa mē
Gene. 3. dax est & pr̄ eius, q & se (vt Apl̄us scribit) in angelū lucis trãsfigurat, sua aliàs religiosa & pia
Matth. 26 specie (sicut & q̄tidie suis insidijs & versutijs homini illudit & iponit) prothoplastos pnitio-
Marc 14. se, vt falsus propheta, ex paradiso auocauit, dicēs: Nequaq̄ morte moriemini. Scit eñi deus,
Gene. 2. q̄ in q̄cūq; die comederitis ex eo, aperient oculi vr̄i, & eritis sicut dij, scientes bonū & malū.
Iohan. 3. ¶Secūdus est caro, q̄ infirma semp quasi salutaria proponit, q̄ carnis sunt, hoc facilius ho- F
Iohan. 16. minē decipiēs, q̄d aliqui sensus & cogitatio humani cordis in malū prona sunt ab adolescen
Roma. 8 tia sua, Et certe, q̄d malū est, ex carne caro est, q̄ nihil prodest. Qui eñi (inqt Paulus) in carne
Galat. 5 sunt. s. eius suasionib⁹ accedētes, deo placere nequeūt. Ideoq; diligēter reluctãdū est ei⁹ sug-
gestionib⁹. Semp eñi caro (scribēte eodē Paulo) cōcupiscit aduersus sp̄m, sp̄us aūt aduersus G
¶Tertius est mūdus. i. hō mūdanus, & quicqd ille sequit Cuiusmodi est oīs, q (carnē.
mūdana diligit, carnis voluptatibus indulgēs, eis, quæ sp̄us sunt, oīno relictis, interim speciē
2. Petr. 2 virtutis ita intermiscēs, vt facile non possit dijudicari an sit malus. Cuiusmodi sunt carnales
doctores & mūdani hoīes, q (& maxime hac nostra tēpestate) scribēte Petro, magistri mē-
Cap. 1. daces, sectas pditionis introducūt, & ī auaritia fictis verbis de hoībus negotiant, & post car-
nem in cōcupiscētia immūditiæ ambulãt. Quos post Christū etiã Iudas Thaddæus futuros
Titum. 1 ad hæc verba p̄monuit: Vos aūt charissimi, memores estote verborũ, quę p̄dicta sunt ab apo
stolis dñi nostri Iesu Christi, q dicebãt vobis: Qm̄ in nouissimis tēporibus venient illusores
secundū desideria sua ambulãtes in tētationibus, qui (Apl̄o authore) cōfitent nosse deum, fa
ctis aūt negãt, cū sint abominabiles, & ad oñe bonum opus reprobi, & voluptatū amatores
magis, q̄ dei, habentes speciē qdē pietatis, virtutē aūt abnegantes. Nã inquit idē alio in loco,
2. Timot. 3 eiusmodi pseudoapostoli sunt operarij subdoli, trãsfigurãtes se in apl̄os Chr̄i. Et non mirũ.

Ipse

Ipſe enĩ ſatanas trãſfigurat ſe in angelũ lucis. Nõ eſt ergo magnũ, ſi miniſtri eius transfigu-
rent, velut miniſtri iuſtitiæ, quo⁊ finis erit ſcd̃m opa eo⁊, de q̃bus ad vos dñs ait tanq̃ de pni- 2.Cor. 11
cioſiſſimis ad ſeducẽdũ deceptorib⁹ & hoſtibus. Attẽdite à falſis prophetis, q veniũt ad vos
in veſtimẽtis ouium .i. in hypocriſi & in ſpecie ſanctitatis & pietatis, dulcedine & grauitate
verbo⁊, intrinſec⁹ vero ſunt lupi rapaces .i. q Chrianos iniq̃ ſeductiõis morſu dilaniãt & ꝑ- Acto. 20.
dere ſtudẽt, q propterea aliud habitu ac ſermone ꝓmittunt, aliud ope demõſtrãt. Cæte⁊, qa
illi ꝓpter tãtã boni apparẽtiã cognitu ſunt difficillimi, ne nos q̃ſi melle venenoſo interficiãt
dicit eos à fructib⁹ .i. opib⁹ eẽ cognoſcẽdos, exẽplo idipm pulchre probãs. Vnde notãdum. Pſal. 7
H ¶Primo, & ſi homo quoad intima corda, qualis ſit vere à deo ſolo q ſcrutator eſt cordiũ Hiere. 17
cognoſcat, ipſe tñ etiã ab hoĩe cognoſci, qualis ſit ex opibus cõtinuis queat, ſane neceſſum ẽ,
vt aliquãdo (licet aliquãtu ſemꝑ occultũ fuerit) prodeat, q̃ cor abundat quãdoquidẽ ex abun- Matth. 12
dãtia cordis os loqtur. Sic qualis quiſq; eſt, talia loquit, & talia operatur. Luc. 6
I ¶Scd̃o, ſciendũ hoĩem eſſe bonũ, q bona opa profert, malũ vero q mala operat, niſi ſubſit Matth. 12
hypocriſis, q̃ tñ in tpe emicat. Siqdẽ (ait Chr̃s alibi) ex fructu arbor cognoſcitur. Progenies
vipera⁊, q̃uo poteſtis bona loq, cum ſitis mali. Bonus hõ de bono theſauro profert bona, &
malus hõ de malo theſauro ꝓfert mala. Sic forte q̃d dñs alibi dicit nõ eẽ iudicãdũ, nõ intelli
git de euidẽter malis, quo⁊ opa citra cõtrouerſiã mala ſunt, ſed de medijs opibus, q̃ per ſe & in
bonã & in malã partẽ pñt verti, à nobis ſemꝑ in meliorẽ partẽ ſunt vertẽda, qñ charitas id-
ipm exigat, q̃ malũ nõ cogitat. Ve⁊ ſunt (teſte Paulo) opa bona, fruct⁹ ſpũs ſancti, charitas 1.Cor. 13.
gaudiũ, pax, patiẽtia, benignitas, lõganimitas, mãſuetudo, fides, modeſtia, cõtinẽtia, caſtitas
Mala vero ſunt opa, carnis opa, q̃ ſunt (eodẽ teſte) fornicatio, immunditia, impudicitia, lu- Galat. 5
xuria, idolo⁊ ſeruitus &c. Cõtẽtiones, iræ, rixę, diſſentiões, ſectę, inuidia, homicidia, ebrieta
tes, comeſſatiões, & his ſilia, q talia (inq̃t Paulus) agũt, regnũ dei nõ cõſequent. Ideoq; ab ijs Romañ. 1
oĩno eſt attẽdẽdũ vti pnicioſiſſimis pſeudoprophetis & hoſtib⁹, vtcũq; in folijs .i. verbis ple
rũq; ſancti appareãt, & nunquã nõ Ieſus, reboant ab opibus nõ folijs eo⁊ ſint agnoſcẽdi.
K ¶Tertio, hoĩem ſimul & ſemel nõ poſſe bona & opa mala facere, ſed diſcreta, q̃uũ nemo
ęque duob⁹ dñis poſſit iſeruire. Hinc Iaco. Nunqd fons de eodẽ foramine emanat dulcẽ & Iacob. 3
amarã aquã? Nũqd pt, frẽs mei, fic⁹ vuas facere aut vitis ficus. Sic neq; ſalſa dulcẽ põt facere Matth. 7
aquã. Eſt igit ſapiẽtiſſimũ dñi cõſiliũ vt ituri ad cęlũ ꝑ artã & anguſtã viã, caueam⁹ ſalſos ꝓ- Lucę. 16
phetas, ne nos ſuis blãditijs & ſpecieb⁹ alio ducãt, quos ex opibus, quales ſunt, cognoſcamus.

HOMIL. LXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Luc. 6. Facite vobis amicos de mãmona iniq̃tatis, vt cũ defece-
ritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

Dominica nona poſt octauas pentecoſtes.

A

Lenũ terrore & cõtra terrorẽ cõſilio pſens eſt euãgeliũ, ideoq; oĩni
tpe memoria tenẽdũ. In q̃ qdẽ. Primo monemur nos oĩm eo⁊, qui
vl' aĩo vl' corpe poſſidem⁹, ſolũmõ eẽ miniſtros & nõ dños, villicos
& nõ dñatores, q hodie ꝑ villicos intelligimur, de⁹ vero ꝑ diuitem
hoĩe;. Is em̃ ẽ (canẽte ꝓpheta) cui⁹ ẽ terra & oĩs plenitudo ei⁹. Hĩc Pſal. 23
ad illũ idẽ ꝓpheta, oblatis mũeribus & in dedicationẽ holocauſtis Pſalm. 88
exclamat: Bñdictus es dñe deus Iſrael, pr̃is nr̃i ab ęterno in æternũ. 1.Para. 27.
Tua ẽ dñe magnificẽtia & potẽtia, & glĩa atq; victoria & tibi laus.
Cũcta em̃ q̃ in cęlo ſunt & in terra, tua ſunt. Tuæ diuitiæ, tua ẽ glĩa,
tu dñaris oĩm. In manu tua virt⁹ & potẽtia, in manu tua magnitudo & iperiũ oĩm. Tua ſunt
oĩa, & q̃ de manu tua accepim⁹, dedim⁹ tibi. Nos vero ab illo ſum⁹ hoc in mũdo dũtaxat or
dinati villici .i. miniſtri & diſpẽſatores, ſinguli ſingulo⁊, ſcd̃m plus & min⁹ Id q̃d Chr̃s alibi Matth. 25
euidẽtius declarat ꝑ hoĩem q peregre ꝓficiſcẽs, vocauit ſeruos ſuos, & tradidit illis bona ſua Marc. 13
.ſ. animi, corpis, fortunæ. Et vni dedit qnq; talẽta, alij ãt duo, alij vero vnũ, vnicuiq; ſcd̃m ꝓ
priã virtutẽ .i. ſcd̃m q̃d illi ad ſalutẽ poſſit ſufficere & ſcd̃m vires diſpẽſare. Et hoc ẽ q̃d ait Pe
tr⁹, dicẽs: Vnuſqſq; ſicut accepit grãm in alterutrũ illã adminiſtrãtes, ſicut boni diſpẽſatores 1.Pet. 4
multiformis grę dei. Hinc ſupbi cõtra deũ loquunt, q inflati dicũt: Ego ſum dñs oĩm mea⁊
facultatũ, nec qcq̃ alicui debeo. In quos apl's ſcribit, inq̃ẽs: Quid habes q̃d nõ accepiſti? Si aũt ac 2.Cor. 4
B cepiſti, qd gl'iaris, q̃ſi nõ acceperis? ¶Scd̃o monemur ſerio, vt ea q̃ nobis deus ad diſpẽſan
dũ cõtulit, ꝓindeq; cõmiſit, recte diſpẽſemus, in eius gloriã, & in noſtrã proximiq; nr̃i ſalutẽ
diſtribuam⁹. Sane ait Chr̃s: Redde villicatiõis rõnẽ .i. q̃uo bñ vel male diſpẽſaſti? Recte autẽ
nr̃a diſpẽſabimus, vbi noſtra bona opa miſericordię diſpẽſauerimus, de q̃bus dñs apud Euã
geliſtam: Miſericordiæ opera exhibent, quũ in pauperes ſeu indigẽtes diſtribuerimus, in quos Matth. 25
ſi qd cõtulerimus, ſibi vult eſſe collatum Chr̃us: Amen (inquiẽs) dico vobis, q̃ diu feciſtis vni Lucę. 11
de ijs fratrib⁹ minimis, mihi feciſtis. Et hoc eſt, q̃d aliàs hortatur, dicẽs: Verũtñ q̃d ſupereſt, Iob. 31

Tob.4 date eleemosynã, & ecce oĩa mũda sũt vobis. Sic Tobias ad filiũ ait: Ex substãtia tua fac elee
Math.5 mosynã & noli auertere faciẽ tuã ab vllo paupe. Ita enĩ fiet, vt nec à te auertatur facies dñi,
qñq dẽ beati misericordes, qm̃ miam cõsequent, quã vtiq debem⁹ omni indigẽti ꝑpter cha
1.Iohan.3 ritatẽ, quã oib⁹ debem⁹ q̃ no seruat, nisi p miam, dicẽte: Qui habuerit substãtiã huius mũdi,
& viderit fratrẽ suũ necesse hr̃e, & clauserit viscera sua ab eo, quo charitas manet i eo? Filio-
li mei, nõ diligam⁹ verbo, neq lingua, sed ope & veritate. Et hoc est, q̃d Chr̃s hodie ꝑcepit,
¶ Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiãt vos in (dicẽs. C
ęterna tabernacula, p amicos intelliges paupes, p mãmonã iniqtatis. s. hui⁹ mũdi substãtiã,
cuiusmodi ẽ reꝝ tpaliũ possessio, q̃ nõ hoc vocat noie, qa de ipa à deo ad iniqtatẽ, vel vt ea
debeat p iniqtatẽ acqri. ¶ Veꝝ primo, q̃d falsa ẽ & iniqua, nõ enĩ ꝑstat, q̃d ꝑmittit: nimi- D
rũ, ꝑmittẽs securitatẽ, dat timorẽ, saciętatẽ, dat esuriẽ, stabilitatẽ, dat subitã defectionẽ, siqdẽ
Eccles.5 auar⁹ (vt ait Eccl'es) nunq̃ implet pecunia, & semp eget. Crescit enĩ (inqt Iuuenalis) amor
Iuue.sat.14 nũmi, quãtũ ipa pecunia crescit: nec saturitas diuitis eũ dormire finit. Semp enĩ diues substã
tię ꝑditionẽ timet, sempq curiosus ẽ adcumulare. Quã vero instabiles sint diuitię plus notũ
Matth.13 est, q̃ dici queat, ex ditissimis, q facti sunt etiã in ipis posteris pauperrimi. Hinc rectẽ Chr̃s ho-
Marci.4 die noiat mãmonã (q̃d teste Hieronymo nõ hebræũ est, sed nomẽ Syrũ, apud latinos idem
1.Timot.6 q̃d lucrũ vel diuitię) iniqtatis. i. falsitatis, quã aliás appellat fallaciã diuitiaꝝ & deceptionẽ, q̃d
(vt diximus) fallit promissum. ¶ Scdo, qm̃ mãmon opulẽtia occasio ẽ plurimaꝝ iniqtatũ E
6 qua & pleriq inique abutunt. Hinc aplus ait: Nihil enĩ intulim⁹ in hũc mũdũ, haud dubium
qa nec auferre q̃d possim⁹. Habẽtes aũt alimẽta, & qb⁹ tegimur, his cõtẽti sim⁹. Nã q volũt
Luc.12 diuites fieri, incidũt i tẽtationẽ, & i laqueũ diaboli, & desideria multa inutilia & nociua, q mer
Luc.16 gũ hoĩes i interitũ & ꝑditionẽ. Radix enĩ oĩm maloꝝ ẽ cupiditas, quã q̃dã appetẽtes errauerũt à fide, & inseruerũt se doloribus multis. Quid enĩ ꝑterq diuitię, ꝑdidit illũ diuitẽ, q pro-
pter vberes fruct⁹ destruebat horrea & maiora faciebat? Quid ꝑdidit diuitẽ Epulonẽ, q̃ di-
uitię q̃ illi ad luxũ ꝑbuere ansam & q illas male distribuebat, eis abutẽs? Sane opes sunt (vt Ba
silius scribit) aiaꝝ laque⁹, mortis ham⁹, pc̃ti esca, belli materia, p quas eq armant & enses acu
untur. Propter opes (inquã) ꝑpinqui cognati naturã negãt, fr̃es inter se digladiant, loca de-
serta grassatorib⁹ referunt, mare piratis, ciuitates accusatoribus cõplent. Quis enĩ pr̃ menda
cia? quis falsæ accusatiõis minister? quis periurij genitor? Nõne diuitię ac circa diuitias stu-
Eccles 10 diũ? siqdẽ (ait Eccl'es) pecunię oĩa obediũt. Et ideo vere dixit Salomon: Nihil est iniquius q̃ a-
Eccl.10 mare pecuniã. Hęc enĩ & aiam suã venalẽ habet, qm̃ in vita sua piecit intima sua.
¶ Tertio, mãmon iniqtatis ẽ, qa (vt plurimũ) male acqrit ac vsurpat. Hinc propheta dicit F
Psal.36 Melius est modicũ iusto, sup diuitias pc̃toꝝ multas. Quo q̃dẽ verbo multas diuitias speciali
q̃dã titulo iniqtate cẽset. Inique aũt & male acqrũt, q iustitię ĩmemores oẽm dũtaxat curam
in hoc impẽdũt, quo acqrãt, & in hoc oẽe eoꝝ ẽ studiũ, quocunq, qualiacũq lucra captare,
Eccl.13 nõ quærũt si bñ acqrãt, si cũ iustitia, nõ sunt soliciti, vt in iudicio Chr̃i inueniant possessiones
eoꝝ cum iustitia quæsitæ. Inde dictum est: Beatus est diues qui inuentus est sine macula.
¶ In q̃ꝝ q̃dẽ nũero vereor eẽ potissimũ eos q fortuna potius q̃ labore ditant. Cuiusmodi G
nõnulli sunt ꝑlati, rectores reip. principũ à cancellis, secretis, sigillis, notis, libellis, ab officijs,
ab fiscis hoc gen⁹ officijs alijs. Iteq mercatores, aduocati, iudices, ꝑcuratores, & deniq oẽs,
qui otio poti⁹ vident ditari q̃ labore, & nõ mõ plus q̃ merent, recipiũt, sed & plerũq exacti-
Prouer. 23 ones excogitãt, & p phas & nephas ditescũt, oppressis p ipsos paupibus. Interim nõ memo
Rom. 12 res eius, q̃d dicit: Noli laborare vt diteris. ¶ Siqdẽ tota respub. sit q̃si vnũ corp⁹, cuius mẽ- H
1.Cor. 12 bra sunt officiales & artifices qq & ij q̃dẽ nõ suũ, sed q̃d cõitatis est, q̃rere debẽt, aliq minus
1.Cor. 13 seruãt charitatẽ q̃ æque debẽt. Charitas q̃dẽ (teste aplo) nõ q̃rit q̃ sua sunt. Ideq alio in loco
1.Cor. 10 hortat inq̃ens: Nemo q̃d suũ est, q̃rat, sed q̃d alterius. Sed prohdolor q̃ nõ pauci sunt nũc vel
L.2. ff. de maxime ex numero ꝑdictoꝝ, q in irrecuperabilẽ offensam proximoꝝ proditionibus, dela-
orig. iur. tionibus, mendacijs, inuentionibus, exactionibus, hocq genus sceleribus, cõscientia, procul
L.1 ff. q̃d dubio q̃nq reluctãte, ditescere satagunt, qui vtiq habent mammonam iniquitatis.
cuiuscq vni ¶ At quæris: Num & ipsis hodie à dño ꝑcipit, vt faciãt sibi amicos de mãmona iniqtatis I
uersitatis .i. de eo q̃d male acqrunt? Nequaq̃ de eo rñderim. Sane ꝑderit de ijs, vel ędificare tẽpla, vel
noie. facere eleemosynas, q̃ñquidẽ eiusmodi bona male q̃sita, rapinæ sunt, de qbus Propheta: No
Psal.6 lite sperare in iniqtate, rapinas nolite cõcupiscere, quũ nemo etiã pro labore & sudore reci-
pere debeat, quã q̃d meret sine proximi aggrauamine. Hinc Iohãnes ad milites inqt: Nemi
Luc.13 nẽ cõcutiatis, neq calũniã faciatis, & cõtẽti estote stipẽdijs vestris. Qui si depdati fuerint, aut
alias illicite rapuerint bona, de ijs rectẽ eleemosynas nõ faciet, cũ nec deus accepto sit latur⁹,
Eccl. 34 dicẽte Sapiẽte: Dona iniqꝝ nõ probat altissim⁹, nec respicit in oblatiõib⁹ iniquoꝝ, nec i mul
Iob.27 titudine sacrificioꝝ eoꝝ propitiabit peccatis. Vnde & Iob: Quæ est spes hypocritæ, vt aua-
re rapiat? Q.d. nullã spem hr̃e pñt salutis, & si ex rebus raptis darẽt eleemosynas. Quid igit
de ijs facturũ? Restituẽda (inquã) sunt ex lege diuina. Sic Zachæus ad Iesum ait: Ecce dimi
dium

dium bonoꝝ meoꝝ dñe do paupib⁹. Et si qd aliquẽ defraudaui, reddo quadruplũ. Quę enĩ
nõ iuste q̃sierũt, eoꝝ nõ sunt, sed illoꝝ q̃ recte acqrunt dispẽsatores sunt, alioꝝ vero restitu- Exo. 22.
tores. Nec obstat, q̄ dñs laudarit villicũ iniqtatis, quãdoqdẽ ipm nõ laudarit, qa fraudarat Lucæ.16
aut de fraude largitus fuerat, veꝝ qa in futuꝝ sibi ꝓspexerat, q̃d laudis est. Aut laudauit, qa
prudẽter.i. callide & ꝑperã egerat, & sic laudauit nõ secundũ verã cõmendationẽ, sed abusiue
ue vsurpat, vt cũ dicimus aliquẽ cõmẽdari in mediocribus & differẽtibus reb⁹, & quodãmo
do mirãdos eẽ cõcursus & acumẽ, qbus vigor mẽtis elicit. Si itaq; villicus laudat, qa de lici-
tis etiã sibi de futuris ꝓspexerat, lõge magis à deo laudabimur, si de licite acqsitis nobis cõsu
luerim⁹. At inqs qd si sola ꝑinde fortuna citra dolũ alicuius ditesceret? Ex diuitijs ne merito
sibi amicos faceret? Faceret inquã: Imo de istis si nõ largiret iniquus eẽt & eius causa iam.
K ¶Quarto mãmon dr̃ iniqtatis, qa ĩique retinet, q̃d vltra necessaria vitæ retinet, nec proxi Matth.25
mi necessitatib⁹ erogat, iuxta æqtatẽ, quã vtcũq; debitã, proximo non seruamus hoc pacto, 1.Iohã.3
quẽ sicut nos diligere iubemur. Et hoc ẽ q̃d Iohãnes ait: Qui habuerit substãtiã hui⁹ mũdi,
& viderit frẽm suũ necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, q̃uo charitas dei manet ĩ eo?
¶Tertio igit, ne mãmon ꝑ supfluã retẽtionẽ, iniquũ reddat, serio monemur, vt de eo lar-
giamur ꝑinde dispẽsatores, & qdẽ memores ꝓpterea deũ Opt. Max. & sane nõ iniuste, ea q̃
sunt ad victũ inæqualr̃ nobis diuisisse, vt q haberẽt, benignitatis, ac fidelis administratiõis ꝓ-
A miũ acciperẽt. Nõ vero habẽtes, patientiæ maxĩe mercede honorent, & vtriq; singuli ꝑ sin-
gulos saluarent exercitio virtutũ misericordiæ & patientiæ. Et hoc est, q̃d dñs ait: Pauperes Matth.26
enĩ semp habebitis vobiscũ, me aũt nõ sp habebitis. Et cũ volueritis, potestis illis bñfacere. Marc.14
¶Quarto, monemur ad mĩam ꝓpter ineffabilẽ mercedẽ, q̃ est vt ꝓpter hoc recipiant nos Iohan.12
.s. post mortẽ in ęterna tabernacula.i. in cœlũ. Qui recipiẽt? Vtiq; paupes & sancti, q̃nqui- Matth.5.
dem illoꝝ est regnũ cęloꝝ. Et de⁹ (inqt Iacobus) elegit paupes in hoc mũdo, diuites in fide, Iacob. 2
& hæredes regni, q̃d repromisit diligẽtib⁹ se. Et ideo ait: Vende oĩa q̃ habes & da paupibus Matth.19
& habebis thesauꝝ in cęlo. Et rursus: Cũ facis (inqt cõuiuiũ) voca pauperes, debiles, claudos Marc.10
& cæcos, & beat⁹ eris, qa nõ habẽt retribuere tibi. Retribuet enĩ tibi in resurrectiõe iustoꝝ. Luc.14
L ¶Quinto, monemur vel cito largiamur, ideo dicit ĩ ꝓsenti, facite. Sic scriptura ait: Quod-
cũq; potest facere manus tua, instanter operare. Et rursum: Ne dicas amico tuo vade, & cras
dabo tibi, cum statim possis dare.
M ¶Nõ igit dicas: Cras vel alio tpe benefaciã, q̃nquidẽ ignores, an tãtisper sis victurus, quũ Eccles.9
semp parata sit mors, & nesciat hõ finẽ suũ, sed sicut pisces capiunt hamo, & aues laqueo cõ- Prouerb.3
prehendunt, sic capiunt hoĩes in tpe malo, cũ eis extemplo supuenerit. Sic ad diuitẽ aliàs diu Eccles.9
viuere proponentẽ deus ait: Stulte hac nocte animã tuam repetent à te. Lucæ.12
N ¶Nec dicas ipse diues: Nõ sufficio cũctis dare rogãtib⁹. Cui ego: Lingua hęc loqris, manu
vero falsus deꝓhẽderis, q̃ annulo supfluo & gẽmis inaniter onerat, quũ scriptũ sit: Dispsit de-
dit paupibus &c. Et Chrs: Qđ supest, eleemosynã date &c. Pręterea inqt apl̃s: Nõ vt alijs sit Psal.111.
remissio, vobis aũt tribulatio, sed ex æqlitate in pñti tpe, vr̃a abũdãtia illoꝝ inopiã suppleat, 2.Cor.8.
vt & illoꝝ abũdãtia vr̃æ inopię sit supplemẽtũ, maxime q̃d ille viꝝ iustũ derelictũ nõ vidit. Psal.36
O ¶Ne dicas prouidendũ est necessitati, quæ fortassis aliquãdo sit coartura. Respõdeo, iacta Psalm.54
cogitatum tuum in deũ, & ipse te enutriet, maxime, quod prohiberis esse solicitus de crasti- Matth.6
no, q enĩ hactenus te diuitem fecit, ditiorem propter eleemosynas est redditurus. Insuper Luc.12
quomodo scies te futuris indigere, quum forte non eousq; sis superuicturus.
P ¶Nec dicas: Necessum habeo filijs meis colligere. Cui ego: Faceta auaritiæ excusatio. Et
filij ꝓpriũ habẽt dñm, propriũq; rectorẽ ex alio vitã recipiũt. Nõ ex te tñ vitę occasionem
expectãt. Et cõiugatis q̃q; dictũ ẽ: Si vis eẽ ꝑfectus, vẽde oĩa q̃ habes, & da paupibus. Nun- Matth.19
quid orasti, vt natos susciperes. Addidisti ne illud? Da liberos vt causa sint, ne regnũ tuũ ad-
sequar. Nõ tibi cũctis liberis cõiũctior est aĩa tua, cui primę, filijs secũdę debent partes? Quis
spõsor, qua illi futuri volũtate & ꝓbitate, vt recte datis relictisq; vtant? vide ne illis peccãdi
materiã relinquas, quũ sapiẽs dixerit: Vidi stultitiã multã & grauẽ. Diuitias in vitiũ eas cu- Eccl.2
stodientibus cõuerti. Et iteꝝ: Dimitte ergo homini post me, & qs nouit si sapiẽs aut stultus Eccl.14
erit? Qui enĩ (inqt Eccle.) aceruat ex aĩo tuo, iniuste alijs cõgregat & ĩ bonis illius ali⁹ luxu-
riabit. Quid tũ? Certe relinquẽs, duplici plectet pœna, nimiꝝ pro ipsius & alterius peccato.
Q ¶Ne dicas: Ipsemet pauper sum, nihil dare valeo. Cui ego: Certe paup es, q quo auarior
hoc magis indiges, & pauper in bonis spũalibus promerẽdis. At si vere pauper es & inops,
tibi tamẽ dico, neminẽ esse tã pauperẽ, q misericordiã vel aĩo vel facto ꝓstare nõ possit. Cu- Matth.10
ius argumẽto Chrũs ait: Quicũq; potũ dederit vni ex minimis istis calicẽ aquæ frigidæ tan- Marc.9
tũ in noĩe discipuli. Amen dico vobis: Nõ perdet mercedẽ suã, vt significãs, ne qs se excuset
de misericordia, ꝑinde eã pręstare nõ sufficiat. Insup vnusqsq; iuxta suas facultates dare ob- Tob.4
ligat, dicẽte Tobia: Si multũ tibi fuerit, abundanter tribue. Si exiguum tibi fuerit etiam exi- 2.Cor.8
guum, libẽter impartire, stude, siquidẽ deus iuxta bonam voluntatem rependit.

¶Nec

¶Nec dicas: Post mortẽ curabo pauperes testamẽto ascribi. Cui ego: Tu liberalis & mi R
sericors eris, & fratres amãs, quãdo cadauer es, & rerũ tuarũ nõ dñs vltra, iacẽs & in terrã cõ
uersus? Dic q̃ mercedẽ tpe exposces vitæ ne an mortis? Nõ audis tũ te amplius nõ posse vil-
Galat. 6 licare? Dũ em̃ tẽpus (ait Paulus) habem⁹, operemur bonũ ad omnes. Sane nemo post vitam
pietatis laudẽ præmiũve capiet, nec tum est tẽpus merẽdi. Esto velis ante mortẽ pauperib⁹
testari, qd mercedis pro eo, q̃d nõ alteri concedis, nisi quãdo ipse in illo vti neqs? Aut quis
exitus tui tpis nũtiabit, quũ tot prẽsto sint etiã tpe mortis insidiæ & pericula? quũ vel sic fa-
cto testamẽto vix q̃d futurũ voluisti, implebit, accedẽtibus vt solent iniqs testamẽtarijs, qui
etiã difficulter vnà cũ tuis relictis hæredibus sepulchro dehonestẽt, nõ tui sed bonorũ tuorũ
temporalium studiosi & memores. Facite igitur fratres statim vobis amicos de mammona
iniqatis, & cætera recordantes, post mortem tempus esse de villicatione rationis reddendæ
non villicandæ, quum omnus tum sit sublata villicatio, &c.

HOMIL. LXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc. 19. Quia si cognouisses & tu. s. fleres.

Dominica decima post octauas pentecostes.

DVorum in primis in hodierno Euangelio monemur, q̃ nunq̃ e me- A
moria nr̃a exire debuerint. Primo, nimirũ ineffabilis dei Opt. Max.
Iesu Chr̃i in nos misericordię, qua eorũ, q eius piã & obuiã visitatio-
nem recipere neglıgũt, haud sec⁹ atq; pietissimus pr̃ suorũ dilectissi-
morũ filiorũ, q̃s ęque ac se diligit, pditionẽ ex aĩo deflet, nimirũ vti ve
rus hõ, q suã erga nos charitatẽ, nisi p aliq̃d humanũ ostẽdere nõ po-
tuit. Nõ aũt nõ potuit de eorũ dãnatiõe dolere, q̃rũ salutis gr̃a hõ na-
tus & mortuus ẽ, q̃s & ad salutẽ initio creauit, dicẽte scriptura ad ip-
Sap. 11 sum: Dıligis em̃ oĩa, q̃ sunt, & nihil eorũ odisti, q̃ fecisti, nec em̃ odiẽs
aliqd cõstituisti aut fecisti. Parcis oĩbus qm̃ tua sunt dñe, q amas ani
1. Timot. 2. mas. Hinc aplus: Qui (inqt) oẽs hoĩes vult saluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire, q de-
dit redẽptionẽ semetipm pro oĩbus. Id q̃d ipe alibi testat⁹, ait: Et q̃re moriemini dom⁹ Isra
Ezech. 18. el? Quia nolo mortẽ moriẽtis. Reuertimini & venite. Idem'q; rursus in nouo test. Hierl̃m
Matth. 23 Hierusalẽ, q̃ occidis pphetas & lapidas eos, q ad te missi sunt, q̃ties volui cõgregare filios tu-
Luc 13 os, quẽadmodũ gallina cõgregat pullos suos sub alas, & noluisti. s. cõgregari. Q̃d ibi cõgre-
gare dicit, hoc sane loco appellat visitare. Qui em̃ q̃s visitabat eius visitationẽ no erãt susce-
pturi, ex aĩo deplorat hodie, & qdẽ maxime, q̃d illi propriã suã pœnã adeo certe futurã nec
intelligere, nec volũt videre. Visitat aũt nos de⁹ iuxta hodierni euangelij intellectũ, qñ quo-
cũq; modo ob oculos nobis ponit nr̃a pctã, & suã de ijs vltionẽ atq; minas, simul'q; ppter pę
nitẽtiã habẽdã diuturniorẽ lõganimitatẽ, & patiẽtiam suã. De qua qdẽ visitatiõe Propheta
Psal. 88 in psona dei: Si iustitias meas pphanauerint, & mãdata mea nõ custodierint, visitabo ĩ vir-
ga iniqtates eorũ, & in verberibus pctã eorũ. Misericordiã aũt meã nõ dispergã ab eo, neq;
nocebo in veritate mea. Et alio in loco: Ego quos amo, arguo & castigo. Aemulare ergo &
Apoc. 3. pœnĩam age. Ecce sto ad ostiũ & pulso. Si qs audierit vocẽ meã, & aperuerit mihi ianuam,
intrabo ad illũ. Porro si despexerimus eiusmodi piã & paternã ipsius visitationẽ tunc.

¶Secũdo monemur horrẽdi supplicij, q̃d sumus subituri, si minus pœnĩam egerim⁹, visi- B
tationẽ adspernẽtes. Certe tã horrẽdũ, vt & eius causa, vt homo misericors de alterius malo
Roma. 2 plurimũ cõdolẽs sup Hierusalẽ hodie deflet, quæ id supplicij sit luitura, q̃d & pcauere & co-
gnoscere debuisset vt potuisset. Ad hoc facit dictum Apostoli, dicẽtis: An diuitias bonitatis
Exo. 32. eius & patiẽtiæ & lõganimitatis contẽnis? Ignoras qm̃ benignitas dei ad pœnĩam te addu-
cit? Scd̃m aũt duritiã tuã & ĩpęnitẽs cor, thesaurizas tibi irã in die iræ, & reuelatiõis iusti iu
dicij dei, q reddit vnicuiq; scd̃m opa eius. Et ijs qdem q sunt ex cõtentione, & q nõ acquies-
cunt veritati, credũt iniqtati, ira & indignatio, tribulatio & angustia in oẽm animã hoĩs, ma
lũ operãtis. Id q̃d & ipse deus alibi testat, dicẽs: Ego aũt in die vltionis visitabo & hoc pec-
Gene. 6 catũ. Sane inqt Esaias: Dñs egrediet de loco sancto suo, vt visitet iniqtates habitatorũ terrę.
Gene. 16 Hoc vtiq; apostoli & prophetæ adeo'q; suũ propriũ dictũ nõ minus iuste q̃ serio re ipa pro-
1. Petr. 2 bauit, & verũ reddidit olim in originali mũdo, quẽ propterea vsq; ad Noe, eius'q; familiã ca
Nume. 25. taclismo pdidit. In Sodomitis & Gomorrhitanis, q̃s vnà cũ terra & oĩbus amantibus isthic
Nume. 21 in cinerẽ ex igne de cœlo redegit, relictis adhuc in hũc diẽ vestigijs. Exemplum eorũ (inquit
Exod. 14. Petrus) qui impie acturi sunt, ponẽs in ijs quoq;, q fornicati erãt, quorũ vna die vigintiqua-
tuor millia clade prostrauit. In ijs qui eum tentarũt, quos serpẽtibus vltus est. In ijs quoque
qui contra eum murmurarunt, quos per exterminatorem deleuit. In Pharaone quem cum
Nume. 16. omni suo exercitu vsq; ad vnum deleuit. In Chore quoque & Dathan seditiosis, quos cum
compli-

complicibus, terra se aperiente, perdidit, q operti humo oẽs viui in infernũ descenderũt. Sic
in ijs, q in nouo testamẽto indigni sumpserũt venerabile sacramentũ altaris, q̃s partim mor 1. Cor. 11.
te, partim ęgritudinib⁹ & debilitatiõibus serio vltus est. Et nostra quoq; memoria ab hmõi
suppliciũ sumpsit. Sic denicq; vltus est Iudæos, qbus hodie minatus est, ipsorũq; prædixit ca-
lamitatẽ & pditionem, quæ profecto horrẽda dictu & auditu, sequuta est anno post Christi
passionẽ quadragesimosecundo, & anno Vespasiani principatus secũdo, octauo die mensis Iose. libr. 6
Septembris. Cuius iuste hodie calamitatem hodie deflet pius saluator. & 7. de iu. bel.

C ¶Et sane qs se à lachrymis more humano abstinere possit, corde pcipiens tam inclytæ &
amplæ ciuitatis Hierusalẽ muris & turrib⁹ vsq; ad miraculũ redimitæ excidiũ, etẽm quæ so-
lo fuerit ęquata? Quæ nimirũ calamitas deplorãda ppter tẽpus, qm̃ in die azymorũ, quando Ex. 23. 34
ex lege cõgregati erãt, propter intestinã seditionem, qua etiã amici & cõsanguinei mutuo, Deute. 16
plurimi se interfecerũt. Propter pestilentiã, qua multa milia sunt cõsumpta, q̃ præ multitudi
ne sepeliri nequiuerũt. Propter famẽ, qua se mutuo filij & parentes comederũt, & viui in se-
pulchra descẽderũt, quũ & coacti fuerint comedere stercora, fimũ, fœniq; veteris laceramẽ-
ta, nec cingulis, calceamẽtis, coreis scutis, parcentes. Propter eos q se ad duo millia proprijs
vulneribus interfecerũt. Ita nimirũ, vt ne locus restaret sepulturæ in ciuitate. Propter despe-
ctionẽ, qm̃ decẽ septẽ milia de maioribus ætate victa ciuitate opibus publicis sunt deputata
Plurimi spectaculis passim sunt dati, q infra decimũsextũ annũ vẽditi sunt. Propter multitu
dinem interfectorũ, siqdẽ vltra eos, q pestilẽtia & fame & mutua cede perierũt, captorũ inuẽ
ta sunt nonagintaseptem millia occisorũ vero. s. decies cẽtena millia. Hæc Iosephus: In cui⁹
excidij die verũ est factũ, quod ad passionẽ iturus dixit: Filiæ Hierusalẽ, nolite flere sup me, Luce. 23
sed sup vosmetipsas flete, & sup filios vestros. Ne igit̃ Chr̃s immerito dixit: Quia si cogno-
uisses & tu, &c. fleres. Quo verbo: Primũ arguit & plane paulopost tantã calamitatẽ dũta-
xat Hierosolymitanis obuenisse, quoniam eius visitationem, prophetarũ vaticinia, Christi
doctrinam, nec suscipere, nec audire, nec credere voluerunt.

D ¶Iã vero fratres charissimi, quũ (teste Apostolo) hæc oĩa in figura illis cõtigerũt, & scri- 1. Cor. 10.
pta sunt ad nostrã doctrinã & correptionẽ, in quos seculorũ fines deuenerũt? Quid de nobis Roma. 15
sperandum? Qui (heu dolor, væ nobis) istis pene sumus ad oĩa induratiores & sceleratiores,
quorũ peccata vel æquamus, vel superamus? Verendum certe, ne eandẽ simus, quã illi, vel al- Heb. 6
terius seculi æternã pœnã luituri, & tãto horribiliorem, quãto magis admoniti & edocti. Id
q̃d euidẽter Petr⁹ innuit, ingens: Si eñ qui refugiẽtes coinqnationes mũdi in cognitiõe dñi 2. Petri. 2
nostri & saluatoris Iesu Chr̃i, his rursus implicati superant, facta sunt posteriora deteriora
prioribus. Melius eñ erat nõ cognoscere viã iustitiæ, quàm post agnitionem retrorsum cõ
uerti ab eo, quod illis traditũ est sancto mãdato. Sane inqt idem in eodẽ loco, si deus illis nõ
pepercit, longe minus nobis. Nec tardabit, vt aliqui existimãt, sed patienter agit ppter nos, 2. Pet. 3
nollens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Heb. 10

E ¶Caueamus igit̃ frẽs, ne incidam⁹ in manus dñi, q̃d horrendũ est, suscipiamus piã eius vi
sitationẽ, quã exhibet nũc scripturis, nũc verbis, nũc reb⁹ prosperis, nũc aduersis, simus cauti
ex alieno periculo, nõ negligam⁹ dei lõganimitatẽ & patientiã, qua nos ad pœniam pellicit.
Quã vtiq; nõ aspnabimur quãdo eius visitationẽ cognouerim⁹, & cũ sup calamitate Hieru-
salem. i. nr̃æ aĩæ fleuerim⁹. Atq; illius visitationẽ suscipiemus, qñ eius in nos bonitatis recor
dabimur, illiq; grati fuerim⁹. Bonitas immẽsa est, qua nos cũ nõ essemus, creauit, qua nos p-
ditos quæsiuit, mortuos viuificauit, captos liberauit, proscriptos restituit, suiq; regni hære-
des effecit, gloriæ æternæ participes futuros, q itidẽ nos q̃tidie nutrit, vestit, sustentat, hono
rat, tuetur, & peccantes ad gratiã paterne recipit, & quæ ad corpus & animã necessaria sunt
benigne sine nr̃is meritis, & largius q̃ sperari possint, impartit. Merito igit̃ qsq; nr̃m hæc &
hoc gen⁹ bñficia pcipiẽs cũ Dauide toto aĩo dicet: Quid retribuã dño, pro oĩbus q̃ retribuit
mihi. Calicẽ salutaris accipiã & nomen dñi inuocabo, &c. Hæc cũ qs cogitarit, ilico cũ Iesu Psal. 115
hodie flere incipiat ppter peccata ppetrata, propterq; ingratitudinẽ pro tot bonis sibi exhi Thren. 2
bitis. Ad quẽ fletũ hortat̃, quæ dicit: Deduc quasi torrentẽ lachrymas, p diem & noctem, nõ
quiescat pupilla oculi tui. Et Iudith quoq; ait: Sed qa patiẽs dñs est, in hoc ipso pœniteam⁹, Iudith. 8
& indulgẽtiã eius fusis lachrymis postulemus. Non quasi homo deus, sic cõminabit̃, neq; si-
cut filius hoĩs ad iracũdiam inflammabit̃. Et illi humiliemus, ideo animas nostras, & in spũ
cõtrito & humiliato seruiẽtes illi dicamus flẽtes dño, vt secundũ volũtatem suã sic faciat no
biscum cito misericordiã suã, quãdoquidẽ ait Dauid: Cor cõtritũ & humiliatũ deus nõ des- Psal. 50
picies. Et alius Propheta. Nũc ergo dicit dñs: Conuertimini ad me in toto corde vestro, in Iohel 2
ieiunio & fletu & planctu. Conuertimini ad dñm deum vestrum, qa benignus & misericors
est, patiens, & multæ misericordiæ, & præstabilis sup malitia.

F ¶Et hoc verũ esse, deus in multis ostendit, nimirũ in Niniuitis, quorũ ciuitas intra quadra-
ginta dies debebat subuerti propter ipsorũ scelera. Nonne autem (vt ait scriptura) deus quia Iohan. 3
videbat

videbat eos de via eorum cõuersos, plorãtes ac ieiunãtes, misertus est sup malitiã, quã locutus fuerat, vt faceret eis & nõ fecit? Nõne propter fletũ Ezechiæ deus sua illi misericordia vitam
4 Reg. 20. ad quindecim annos prorogauit, quũ mors ei subito immineret? Cuius fletus gratia ad Esaiã
Esa. 38. factus est sermo dñi. Reuertere & dic Ezechiæ duci populi mei. Hæc dicit dñs deus patris tui: Audiui orationẽ tuã, & vidi lachrymã tuã. Et ecce sanaui te. Ita nimirum fideli planctu ad
2 Reg. 12 misericordiã, deo, puenit Dauid supbus, idẽ & homicida & adulter: quãtũ aũt ille fleuerit ipse testimonio ẽ, ingens: Laboraui in gemitu meo, lauabo p singulas noctes lectũ meũ, lachry-
Psal. 6. mis meis stratũ meũ rigabo. Et rursus: Fuerũt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Sic
Psalm. 41 qã Magdalena lachrymata est de peccatis, Christiq; pedes suis lachrymis tersit, oim suorum
Lucæ. 7. pctõrum remissionẽ nacta est, audireq; meruit dñm dicentẽ: Fides tua te saluã fecit, vade in pa
Matth. 26. ce. Ita etiã Petrus, qm̃ egressus foras amare fleuerit, præ cæteris à Chro resurgente cõsola-
Lucæ. 22. tus est, adeoq; char' ab illo habit', vt illi mulieres iusserit resurrectiõis nũtiũ deferre, ingẽs:
Marc. 14 Sed ite discite discipulis ei' & Petro, qã pcedet vos in Galilæã. Sic q̃q; nõ dubitãdũ est, quin
Marc. 16. deus ille maximus misericorditer fideli nostro pro peccatis nostris fletu nos sit in suã gratiã recepturus, & ab ea clade liberaturus, quã hodie nõ modo Hierosolymitanæ ciuitati, sed oĩbus qui eius visitatiõis tẽpus cognoscere negligunt, tam pdicit q̃ minatur. Quam sane calamitatem si qs peccator æquæ sibi futurã cogitarit & cognorit, non poterit nõ cũ Christo & ipse plorare, domino dicente: Quia si cognouisses & tu, &c.

HOMIL. LXIIII. DE EO QVOD SCPIPTVM EST, Luc. 18. Deus propitius esto mihi peccatori.

Dominica vndecima post octauas pentecostes.

Vstitiam esse aliquã hoĩs, eãq; ad salutẽ cõducere inter plurima nu- **A**
per ex verbis dñi ostẽdimus, dicẽtis: Nisi abũdauerit iustitia vestra
Matth. 5. plus q̃ scribarum & pharisæorum, nõ intrabitis in regnũ cœlorum. Et esse
iustitiã hoĩs vniuersalẽ virtutẽ, adeoq; dei mãdatorum operationem
sub multis pbauimus, esseq; hinc, qđ Iohãnes dixerit: Filioli, nemo
Lucæ. 1. vos seducat. Qui facit iustitiã iustus ẽ, sicq; scripturã apto noĩare iu
stos Zachariã & Elisabethã, Baptistæ Iohãnis parẽtes, qm̃ incede-
rẽt in oĩbus mãdatis & iustificatiõib' dñi sine querela. Porro q hoc
hacten' tpe & in hãc diẽ misero indoctoq; popello imponẽtes om
nẽ negarẽt hoĩs iustitiã, & eã, si qua eẽt, nihil aliud esse q̃ iniqtatem dixerũt, imo & opa q̃ ab aliqbus bona appellarent, veluti orare, psallere, ieiunare, decimare, abstinere, hocq; genus alia tã nihil prodesse ad salutẽ tãq; deo eẽ ingrata, vt q ea haberet, dãnaret, q minus iustificaret, solã qdẽ fidẽ iustificare &c. hocq; ipm hodierno probari euangelio adserueret. In q euidẽter diceret publicanũ ab illo. s. pharisæo, q multa bona opa fecisset, & tñ dãnato, in domũ suã iustificatũ descẽdisse. Cæterum eos in primo enormiter errasse, nup multis aptis, & incõuincibilib' scripturis & rõnibus ostẽdim', ideoq; hic ne verbũ qdẽ sum' additur. In altero vero, vtpote bona opa nihil prorsus conferre ad salutẽ, ita (deo authore) istos errare arguem', vt nemo pius dubitatur' sit deinde, eos de illorum eẽ nũero, ad q̃s Chrs:
Marc. 12. Erratis (inqt) nesciẽtes scripturas, q̃s & Petrus dudũ prænotauit, dicens: Sicut & charissimus
2. Petr. 3 frater noster Paulus secundũ datã sibi sapientiam scripsit vobis, sicut & in oĩbus epistolis loquens in eis, de ijs in qbus sicut quædã difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauãt sicut & cæteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.

¶ Modo sciendum opa bona spũs, quę. s. ex fide p charitatẽ ex bono thesauro cordis fiũt. **B**
Matth. 12 Cuiusmodi Aplus enumerat, inquiẽs: Fructus aũt spũs est charitas, gaudiũ, pax, patiẽtia, be-
Lucæ. 6 nignitas, bonitas, lõganimitas, mãsuetudo, fides, modestia, cõtinẽtia, castitas &c. ieiunium,
Galat. 4 oratio, decimatio, & quæq; dei mãdata. In qua qdẽ descriptione intelligimus, hoc loco non esse bona opa quæ nõ fiunt ex fide, dei grã. i. in quæ & nõ in deũ cõfidimus, quæ sunt, vel ma
Roma. 14 xime gratiarum actiões in signũ gratitudinis deo. Sic aplus ait: Oĩe qđ nõ est ex fide peccatũ est. Ita hodie opa pharisæi vti mala reijciunt à deo, q extra fidẽ, quum in illa confiderat tanq̃ ex se iustus. Id quod à principio Chrũs ostendit. Siqdem ait idẽ Apostolus: Gratia eñ estis saluati p fidẽ, & hoc nõ ex vobis. Dei eñ donũ est, nõ ex opibus, vt ne qs glorieł. Ipsius eñ sumus factura creati in Chro Iesu in operibus bonis, quæ pparauit deus vt in ijs ambulem'. Verum hæc fides in pharisæo hodie nõ fuit, siqdem quæ humiliũ est nõ superborum, qñ supbia
Ephe. 2 dei sit cõtemptus, quoties aliqs nõ deo, sed sibi asscribit bona, quæ facit. Id quod est dei negatio. Et sic & si iustitia hoiem deo approximet, si tñ adsumet supbiã ad infimũ deijcit hoĩem, qđ in pharisæo luculẽter ostẽdit. Deinde intelligimus, qđ opa quæ bona eẽ debẽt, fieri debẽ
Galat. 5 per charitatẽ, i. in amore dei & proximi, nõ propter hypocrisim, quãdoquidẽ tũc bona, id ẽ merito

meritoria apud deū esse nequeūt, cū eius gr̄a nō fiunt, dicēte Chr̄o: Attēdite ne iustitiā vē Math. 6
strā faciatis corā hoībus, vt videamini ab eis, alioqui mercedē nō habebitis apud patrē ve
strū, q in cœlis ē. Idē: Cū ergo facis eleemosynā, noli tuba canere añ te, sicut hypocritæ
faciūt in synagogis & ī vicis, vt honorificent ab hoībus. Amē dico vobis, receperūt merce
dē suā. Quāta hodie hypocrisis fuerit in hodierno pharisæo, verba ipsius plusq̄ euidēter
C arguūt. ¶Nō ergo opa illi⁹ pharisæi bona fuere. i. deo grata, ei cōducibilia, cū ꝙ ea extra
fidē fecerit, tū qa in pharaismo, interim proximū calūniatus, q(iuxta scripturā) suiꝑpsius Prouer. 18
debuerat eē accusator, quēadmodū publicanus, q ab illo in domū suā iustificatus descēdit:
Ille nimirū iustificatus est. Primo, qa humilis se dei misericordiæ totū dederit, nihil plane
de se ꝑsumēs, hinc auditus & iustificatus. Cuius rationē Chr̄s ꝗꝙ reddit, inquiēs: Quia oīs
qui se exaltat, humiliabit, & q se humiliat, exaltabit. Sic propheta inquit: Respexit in ora- Psal. 101.
tionē humiliū, & nō spreuit precē eoꝝ. Et Maria ait: Deposuit potētes de sede & exalta Luc. 1
uit humiles. Secūdo, ꝙ suiꝑpsius accusator fuerit, pctm̄ suū cōfitēs. Iustus em̄, ait scriptura, Proue. 8
in principio accusator ē sui. Tertio, ꝙ veniā peccati petierit, dicēs: Deus ꝓpitius esto mi-
hi pctōri: vtpote nō aliud, q̄ dei propitiationē petēs. Hinc Dauid: Inuocabāt dn̄m, & ipse Psal. 98
exaudiebat eos. Hæc qa pharisæus, nec habuit, nec fecit, ideo nō fuit iustificatus vt publica
nus. Ex cuius quidē oronis cōditiōe certo elicimus ea, q̄ ad orationē exaudibilē necessaria
D putamus. ¶Primo, qa à longe ille steterit, significās orātis timorē, ne suiꝑpsius indigni-
tate in cōspectu diuinæ maiestatis staret. Sic Petrus ad genua Iesu procidēs, timide excla
mauit: Exi à me dñe, qa homo pctōr sum: qñquidē se indignū ꝑsentia Chr̄i iudicās. Sicut Luc. 5
& Cēturio ait: Dñe, nō sum dignus, vt intres sub tectū meū. Secūdo, qa nō audebat leuare Matth. 8
oculos suos, innuēs pudorē. Sic Magdalena stetit retro secus pedes Iesu, lachrymisq̄ cœ Luc. 7
pit rigare pedes eius. Tertio, ꝑcussit pectus, verā ex aīo pœniam pro pctīs insinuās: Iuxta Psal. 33
em̄ (inqt propheta) est dn̄s ꝗs, q tribulato sunt corde, & humiles spū saluabit. Quarto dicit Luc. 5
deus, significās pro pctīs remittēdis ad solū deū eē currēdū & clamādū: q solus est, q pec
cata remittit, cui soli peccat. Quinto dicit, mihi pctōri, arguēs pctā esse humiliter cōfiten Psal 50.
da. Hinc Iohānes: Si confiteamur pctā nr̄a, fidelis est & iustus, vt remittat nobis pctā nr̄a 1. Iohan. 1
& emūdet nos ab omni iniquitate. Et ideo Dauid ait: Delictū meū cognitū tibi feci, & in-
iustitiā meā nō abscondi. Dixi, cōfitebor aduersus me iniustitiā meā dn̄o, & tu remisisti im Psal. 31
pietatē peccati mei. Hinc filius luxuriosus in grām receptus est à patre, qm̄ ex aīo erratū
cōfitebat, inquiēs: Pater, peccaui in cœlū & corā te. Iam nō sum dignus vocari filius tuus, Luc. 15
nimirū cōfessionē cū humilitate agens. Sexto inqt, esto, significās deū ex dolore pro pctīs
orandū. Hinc sapiēs: Fili (inqt) in tua infirmitate nō despicias teipm̄, sed ora dn̄m, & ipse Eccl. 38
curabit te. Hinc Dauid: Sana (inqt) animā meā, qa peccaui tibi. Septimo dicit, propitius, Psal. 40
denotās peccatorē à deo peccatoꝝ sibi remissionē debere petere non ex aliq̄ suo vel ope
vel merito, q̄d nullū est, sed ex mera eius gr̄a & misericordia: siquidē deus nobis nr̄a pctā
nō propter nos seu propter nr̄a opa, sed propter semetipm̄ remittit, q de se alıàs ait: Ego Esa. 43.
sum, ego sum ipse q deleo iniquitates tuas propter me, & peccatoꝝ tuoꝝ nō recordabor
Sic orat Daniel: Auertat, obsecro, ira tua & furor tuus à ciuitate tua Hierusalē, &c. Pro- Danie. 9
pter pctā em̄ nostra, & iniquitates patrū nostroꝝ, Hierusalē & populus tuus in opprobriū
sunt oībus ꝑ circuitū nostrū. Nūc ergo exaudi deus noster orationē serui tui, & ꝓces eius.
Propter temetipsum inclina deus meus aurē tuā & audi: aperi oculos tuos, & vide desola-
tionē nostrā, & ciuitatē sup quā inuocatū est nomē tuū. Neq̄ em̄ in iustificatiōibus nr̄is ꝓ
sternimus ꝓces ante faciē tuā, sed in miserationibus tuis multis. Exaudi dñe, placare dñe,
& fac. Nō moreris ꝓpter temetipsum. Hæc sunt, qbus diuina misericordia accedēte pu-
blicanus hodie iustificatus ē. Nō aūt iustificatus, ꝙ nihil boni fecerat. Nec itidē pharisæus
dānatus, ꝙ bona opa fecerat, veꝝ, ꝙ opera, q̄ per se (quū em̄ mala nō sint) bona sunt sua
gloriatione, cōfidētia, & hypocrisi adeo mala reddiderit, vt ei nihil prorsus profuerint.
Ita quidē nō ꝓpter neq̄ bona neq̄ mala opa fuit dānatus, sed qa in se, sua opa bona, qua
si ea ex se haberet, nō ex deo, nec ad ea esset obligatus, cōfiderat, proximūq̄ suū ingerēte
se interim hypocrisi, accusarat, q à seipso accusationē incipere debuerat. Id q̄d manifeste
arguit euāgelista, inquiēs: Dixit aūt. s. dominus ad quosdā, qui in se cōfidebant tanq̄ iusti.
& adspernabant cæteros, &c. Inter quos facile intelligit fuisse hodiernus pharisæus.
E ¶Et sic sane finaliter Chr̄s hodie docuit ꝑ pharisæū ex operibus nō esse gloriandū, sed
humiliter in gr̄a confidendū, quū nihil nobis ex operibus, nisi ꝑ grām, perinde debitū de
beatur: qñquidē parētes nihil debēt filiis propter obedientiā, quā ipsis alioqui debent, fi-
liis aūt debēt parētes propter obedientiā, si quicq̄ illis propter illā se daturos promittunt.
Sic licet de⁹ ꝓpter seruationē suoꝝ mādatoꝝ, nihil nobis stricte debeat: nimirū, ad q̄ alio- Pouer. 7
qui sumus obstricti: debet aūt nobis, q̄d promisit se datuꝝ iis, q eius seruāt mādata, ipso di Eccl. 15
cente: Serua mādata mea & viues. Et rursus: Si volueris seruare mādata, seruabūt te. Et Matth. 19

Lucæ.17 ftē: Si via ad vitā ingredi, serua mādata dei. Sic intelligit, q̄d Chr̄s ait: Sic & vos, cū fece
Psal.113 ritis oīa, q̄ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus, q̄d debuimus facere, fecimus.
In quo quidē dicto nō reprobant opa bona, sed ea nobis non esse meritoria, nisi ex gr̄a, &
ita tollitur superbia & addit humilitas. Et totū dr̄, vt sua sit deo oīs gloria, nobis vero humi
litas, nostriq̄, q̄ creaturæ sumus, cognitio. Quid em̄ hodie supbit pharisæus? quū p̄solue-
rit debitū? quū eo nō soluto, periculū illi imminuisset? qui p̄soluēs nullā grām deo, sed de
1.Cor.9 bitū fecit. Ita Apl̄us: Si euāgelizauero, nō est mihi gloria, necessitas em̄ mihi est, væ mihi si
1.Petri.10 nō euāgelizauero. Sic etiā q̄a sol obsequit, luna obtēperat, angeli seruiūt, & nos q̄q; non à
Psal.15 nobis laudē exigamus, quū etsi quæ p̄cepta sunt nobis, adhuc serui sumus inutiles. Serui,
Roma.8 q̄a pretio empti, inutiles, q̄a dn̄s bonorū nr̄orū nō eget, & nō sunt cōdignæ passiōes huius
spis ad futurā gloriā. Petit vtiq; deus à nobis famulatū iure seruitij, verū, q̄a clemēs & bo-
nus est, honores laborātibus pollicet, & supereminet sud oībus subiectorū bn̄uolentię ma
gnitudo. Hoc si pharisæus hodie cogitasset, iuxta illud fecisset, fuisset vel citius vtiq; iustifi
catus, q̄ publicanus: q̄siquidē hæc sit hominibus fidei perfectio, si oībus, q̄ sunt p̄cepta, im
pletis, imperfectos se eē nouerint: quū tā bene operās, q̄ male agēs tandē saluādus, neces-
sum habeat p grām saluari, quæ tū illi peinde debita exhibet, huic vero. s. publicano malo
ex sola & summa misericordia, q̄ lachrymis & cōtrito corde, ingentiq; dolore peti debet,
vt petijt hodie publicanus. In quo etiamnū finaliter docet, q̄uo sint deo dirigēda p̄cami-
na, ne sit infructuosum orationis negotiū: quale non fuit hodierni publicani, qui ex humi
litate per gratiā iustificatus ab illo. s. pharisæo in domū suam descendit.

HOMI. LXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Marci.7. Et suspiciens in cœlum, ingemuit.

Dominica duodecima post octauas pentecostes.

Nter cætera q̄ ex hodierno euāgelio digna notatu colligunt, quę & nos alio A
in loco partim recensuimus, hoc vel maximū est, & apprime salutare, q̄d in
verbo euāgelistæ dicētis: Et suspiciēs in cœlū, ingemuit, &c. cōtinet, nec vni
cuiq; obuiū, ideoq; hic aperiendū. Porro q̄d alioqui dn̄s in cœlū suspiciens,
ingemuit, q̄ vt re ipsa testaret, q̄d alibi admonet, dicēs: Exēplū dedi vobis,
Iohan.13 vt quēadmodū ego feci, ita & vos faciatis: nimirū cuius tota humana actio nr̄a est pia in-
structio, q & in omnibus cū salute est imitādus, eum em̄, qui sequitur haud errare potest.
Ille vero quia hodie in cœlū suspiciens ingemuerit inter alia subindicauit.

¶ Primo, cærimonias q̄ nos pietatis & deuotiōis monēt, nequaq̄ esse tollēdas, verū ipsis B
Esa.29 esse ita vtendū, vt q̄ foris præ se ferūt intus oīno fiant, Ne alioqui ipse ad nos sit dicturus:
Matth.15 Populus hic me labijs honorat, cor aūt longe est à me, tū em̄ vanæ sunt cærimoniæ, quū
Marc.17 nō operant intus, q̄d foris insinnāt. Vtiles aūt sunt modo, q̄ Chr̄s est hodie vsus, vtpote
Iohan.11 suspiciēs in cœlū, ingemuit. Sic idē aliàs Lazarū à morte suscitaturus infremuit, seipm̄q; p
Matth.18 turbauit. Sic idē alibi ad patrē oraturus, in faciē procidit, genuq; flexit: vtiq; insinuās eius
modi cærimonias, q̄ deuotiōis sunt, nos recte obseruare: quēadmodū & publicanus alibi
pectus suū p̄cussit, orās: Deus p̄pitius esto mihi pc̄tōri. ¶ Secūdo, qm̄ Chr̄s in cœlū aspe C
xit, docuit, nos nō aliūde nr̄m q̄ à deo, q in cœlis est, auxiliū petere debere, atq; illuc oēm
Iohan.11 nostrā dirigere intentionē, nostriq; cordia eo thesaurū erigere. Hinc & ipse aliàs Lazarū
suscitaturus, in cœlū q̄q; oculos suos eleuauit, orās & dicēs: Pater, gr̄as ago tibi, qm̄ audi-
Psal.120 sti me. Et hoc est, q̄d propheta q̄ndā cecinit, dicēs: Leuaui oculos meos in mōtes, vnde ve
Iohan.15 niet auxiliū mihi. Auxiliū meū à dn̄o, q fecit cœlū & terrā. Et recte nimirū, q̄a solus est, si-
Acto.17 ne q̄ nihil possumus, in q̄ sumus, viuimus & mouemur. ¶ Tertio, qm̄ idē ingemuit, do- D
cet, quicq̄d nobis opus est. s. ad tā corporis q̄ aīæ salutē à deo petendū eē deuoto gemitu,
maxīe, quū petimus pro nr̄is seu aliorū excessib' & erroribus' vel desiderio patriæ cœlestis
Psal.6 supnæ pietatis p̄sidia inuocamus. Sic, qm̄ Dauid olim in gemitu suo laborauit, dn̄s vocem
Psal.33 fletus eius & dep̄catione exaudiuit. Iuxta em̄ est dn̄s ijs, q tribulato sunt corde. Sic vtiq;
dn̄s ipse hodie ingemuit, nō q̄a ipsi opus fuisset cū gemitu aliq̄d petere à pr̄e, q cūcta petē
tibus dat cū pr̄e, sed vt gemere nos doceret, & gemēdi exēplū nobis daret. Quāuis interim
idē nostrā ingemuerit causam suspiciēs i seipso ac naturæ misertus hūanæ & cōpassus mi
seriæ tātarū infirmitatū, in quas humanū genus propter pc̄m̄ incidit. Cuius causa q̄libet
nostrū Chr̄i exēplo hodie suspiciēs in cœlū ingemiscere deberet. Quēadmodū alio in lo-
co abunde docuimus, vbi & reliqua, q̄ pro intellectu hodierni euāgelij cōducunt, copiose
est inuenire.

HOMIL. LXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Luc.10. Et viso illo. s. vulnerato, præterijt. s. sacerdos.

Dominica. XIII. post octauas pentecostes.

Princi-

A
Rincipio oēs ex animo velim oratos, vt q̄ hodierna die nō data quidē opā
sed & euāgeliȷ̄ ipsius materia, adeoq̄ tpe, rogātibus interim multis deuotis
psonis, cogēte, dicturus, & q̄ nuper, deo duce, me hodie dictuꝝ pollicitus
sum, æquo ferāt aīo, & hoc audiāt feruētius, q̄ apud eos forte, q nedū se stu
dent emēdare, sed & ad emēdationē tā priuatim q̄ publice hortari dedignā
tur, odiosiora sunt futura, memores, ꝙ ea ipsissima sint veritas, q̄ (vt ē apud Iohan.8
Comicū poetā) parit odiū, qua pleriq̄ ex sua malitia se cū Pilato interrogāte, qd est veri
tas: indignos reddūt. Eā vero si paulo ardētius videbor efferre, nō est ꝙ ideo moueamini Ephe.4
imo magis recordemini, eā me loqui vel inter oēs eē obligatū, quū Aplus pcipiēs, inquit:
Loqmini veritatē vnusq̄sq̄ cū proximo suo. Nec etiānū durius suspicemini, si durius, & q
dē in gnē & citra alicuius noiā & sugillationē quorūdam vitia & pctā attigero: qn quidē
memineritis, hoc me in vestri oīm salutē & reformationē, adeoq̄ in dei Opt. Max. facere
gloriā, qui serio p prophetā pcipiens mihi, loquit in hæc verba: Clama, ne cesses, q̄si tuba Esaię.58
exalta vocē tuā, & annūcia populo meo scelera eoꝝ, & domui Iacob pctā eoꝝ. Et alibi: Ezech.33
Si dicēte me ad impiū: Impie, morte morieris, & nō annūtiaueris, nec locutus fueris, vt se
custiat impius à via sua. Ipse impius ī impietate sua moriet, sanguinē aūt eius de manu tua
requirā. Hinc Paulus pinde in sua & in vniuscuiusq̄ pdicātis psona ait: Nā etsi euāgeliza 1.Coꝝ.10
uero, nō est mihi gloria. Necessitas eñ mihi incūbit. Væ eñ mihi est, si nō euāgelizauero.
Si eñ volēs hoc ago, mercedē habeo, si aūt inuitus, dispēsatio mihi credita est. Et hoc est
q̄d idē ad Timotheū, quasi ad quēlibet pdicatorē, ait: Testificor deo & Iesu Chro, q iudi 2.Timo.4
caturus est viuos & mortuos, & p aduentū ipsius & regnū eius, pdica verbū, insta opportu
ne, importune argue, obsecra, increpa in omni patiētia & doctrina. Ego proinde tot co-
actus causis, ipsam veritatē minime obsequio sum celaturus, qui tñ inibi ita me illā tracta-
re sperauerim, vt mea à deo potestate, in ædificationē, non in destructionē sim vsurus. 2.Coꝝ.10

B ¶Cæteꝝ, vt aliq̄n incipiā, q̄m pleriq̄ oēs huius tpis schismatici, hui⁹ diei euāgeliū in sa-
cerdotes noui test. q̄scūq̄ ita retorquēt, vt illos vel oēs velint, & q dē hac seditiosa tēpesta
te certo & q̄si oraculis pphetaꝝ significātibus, oīnoq̄ deletū iri, adeoq̄ ipm statū prorsus
interituꝝ vel pculdubio vniuersos ita eē vitiosos, vt facile qs Chrianā illā & pristinā cen
seat ideo neglectui habendā religionē, meaꝝ puto eē partiū, vt rñdeam, q̄tenus deus dede
rit interrogātibus. Primo, qd & vnde sit status ecclesiasticus, eo ne indigeat Chriana resp.
sit ne ille (vt nūc multi prognosticant) aliq̄n pessum oīno iturus, pinde impius? Secūdo, nū
Chrs hodierno euāgelio pcipue voluerit sacerdotes huius tpis quasi oim ita pessimos de-
clarare, vt recte in eos hoc ipm euāgeliū retorqueri possit. Ad q̄ vbi pro loco & tpe (non
eñ vbiq̄ & semp quælibet dicere expedit) responsum dedero, finē deinde sum facturus.

C ¶Initio igit sciēdū velim, dici statū ecclesiasticū, q pcipue ad ecclesiā ptinet, & eē eoꝝ,
q pcipue inter cæteros ecclesiæ deseruiūt, q & stat⁹ spūalis adsolet appellari, q̄m q in eoꝝ
sunt statu, pcipue debēt, q̄ spūs sunt, cogitare & agere, à secularibus vtpote negotiȷ̄s oīno
alieni, q̄s modo psbyteros. i. seniores, mō sacerdotes vocamus: psbyteros, ꝙ olim ppter
dignitatē sacerdotiȷ̄ maiores natu, vita, morib⁹, doctrinaq̄ probati, ad ecclesię ministeriū
eligebant, teste Aplo, de diaconis ita dicēte: Ea ȷ̄ aūt ita probent primū, & sic ministrēt, 1.Timot.3
nullū crimē habētes. Atq̄ vtinā idipm hactenus nō abiȷ̄sset ī desuetudinē. Sic & illos appel
lamus sacerdotes à sacris, ꝙ sacra deo faciāt. i. sacrificēt. Vñ Aplus: Oīs nāq̄ pontifex (est Heb.5.
aūt oīs pōtifex & sacerdos) ex hoībus adsumpt⁹, pro oībus cōstituit in ȷ̄s, q̄ sunt ad deū, vt
offerat dona & sacrificia pro pctis. Quo vel vnico dicto, sileo reliqua, retūdunt oēs hære
tici, q negāt in ecclesia noui test. aliq̄d esse sacrificiū: id q̄d aliās latissime disputauimus. Di
cunt igit sacerdotes eē in statu ecclesiastico & spūali, ꝙ solūmodo ea q̄ sunt spūs, adeoq̄
in salutē totius ecclesiæ, cuiusmodi sunt virtutes & opa spūs & sacramēta cogitare & sape
re debēt, & in ȷ̄s pinde atq̄ ministri deseruire à reb⁹ mūdanis alieni. Q̄d Aplus attestatus 1.Coꝝ.4
est: Sic nos existimet homo, vt ministros Chri, & dispēsatores mysterioꝝ dei. Et rursus: 2.Coꝝ.3
Qui. s. Chrs, idoneos nos fecit ministros noui test. Et iteꝝ: Nemini dantes vllā offensio- 2.Coꝝ.6
nē, vt nō vituperet ministeriū nrm, sed ī oībus exhibeam⁹ nosmetipsos sicut dei ministros
Idēq̄ alibi: Nemo militās deo, implicet se negotiȷ̄s secularibus, vt ei placeat, cui se pbauit 2.Timo.2

D ¶Inde satis pspicuū euadit, qd sit status ecclesiasticus, idēq̄ spūalis: nimiꝝ, q cōsistit in
rebus dūtaxat ecclesiæ in eiusdē, eadēq̄ dei ministratiōe. Præterea & hinc patet, cur idē
sit status institutus, & q̄ sit reipub. Chrianæ necessarius, q̄nquidē sine eo corpus Chri, q̄d Coloss.1
est ecclesia, in rebus spūalibus vegetari non possit, nec pplus ad cœlestia adspirare. Id q̄d
Paulus aperto hisce verbis arguit, dicēs: Et ipse dedit q̄sdā quidē aplos, q̄sdā aūt pphetas Ephe.4
alios vero euāgelistas, alios autē pastores & doctores ad consumationē sanctoꝝ in opus
ministeriȷ̄, in ædificationē corpis Chri. Et ita nimiꝝ tāti est stat⁹ ecclesiasticus, vt sine eo
nō possit aliqua cōstare religio, nēpe q illā pdoceat & foueat. Est aūt religio, q̄ superioris

cuiusdã naturæ, quã diuinã vocãt, curã cærimoniãq; affert: nõ nimiæ scia rerũ diuinarũ à phi-
losophis appellata, q̃ nos, q à deo gñati, deo iusta & debita obsequia debem⁹, docet, hũc so
lũ deũ nosse, hũc sequi, illiq; vinculo pietatis eẽ obstrictos & pinde relegatos, illiq; timorẽ
cultũq; deferre. Quã vero id magnopere sit vtile, & q̃ sit religio hæc nedũ Chrianis, sed &
oibus gẽtibus plane necessaria, vel ad felicẽ, beatũq; huius vitę statũ, nemo est, q nõ inde in
telligat: qm̃ citra ipsam nullũ possit cõstare neq; regimẽ, neq; regnũ aliqd, neq; cœtũ aliquẽ
hoim: siqdẽ nisi deus psens potẽsq; hũanis intersit rebus ludibriũ est, qcqd hõ cogitet, nõ
cõsiliũ, teste scriptura, dicẽte: Nõ est sapia, nõ est prudẽtia, nõ est cõsiliũ cõtra dñm. Equ⁹
Prouer. 21. paraĩ ad diẽ belli, dñs aũt salutẽ tribuit: quũ sine eo nihil fieri possit, conaĩ aũt sine eo. q est
Iohan. 15 sine religione. i. dei timore, q vtiq; frustra laborat, itẽ scriptura testãte, q̃ ait: Si non in ti
Ecci. 27 more dñi tenueris te instãter, cito subuerteĩ domus tua. Et sane maximi cẽsemus oporteĩ
momẽti religionẽ, citra quã (vt dixim⁹) nullus hoim cœtus esse oporteat, nec possit qdẽ, q̃
sublata, nihil homini relictũ videaĩ reliqui, cur cœlum spectet vel plus sapere dici possit, q̃
mutũ animal, sine q̃ hõ sit velut infrenis equus, atq; eo deterior, q̃ est natura ipsius q̃ equi
cõtumacior, & in vitiũ multo ppensior. Hæc, inquã, religio est illa q̃ primũ parta sunt re
gna, eadẽq; seruata, q̃ demũ sublata, sunt eadẽ & amissa: q̃ quidẽ vel solũ ipso cõseruari so
let ecclesiastico sacerdotaliq; statu. ¶Quo factũ ẽ, vt illũ ipm statũ, quẽ recte sacerdotiũ E
appellamus, non hõ, nõ angelus, nõ archãgelus, nõ alia aliqua creatura, nõ virtus, sed ipse
deus Opt. Max. instituit, atq; adhuc manẽ: ẽ in carne, ministerio pstitit angelorũ fungi, &
qdẽ mox à mũdo recẽter cõdito. Qñquidẽ tũ inceperit ecclesiasticus status, quũ eẽ cœpit
religio, adeoq; ecclesia ipsa, q̃ vtiq;, sed pinde in vmbra, ab initio humani gñis, & ab ipsa
Psal. 37 cõstitutiõe mũdi eẽ cœpit, canẽte Dauide: Memẽto cõgregatiõis dñe, quã cõgregasti ab
initio. Prima etem̃ fundamẽta cõgregatiõis ecclesiæ statim ab initio sunt posita. Vnde &
Ephe. 4 Aplus ait, ædificari ecclesiã, nõ solũ sup aplorũ fundamẽta, sed etiã pphetarũ. Inter pphe
Gene. 2 tas aũt numeraĩ & Adã, q magnũ mysteriũ prophetauit, in Chro & in ecclesia, dicẽs: Pro
Ephe. 5 pter hoc relinquet hõ patrẽ suũ, & matrẽ suã, & adhærebit vxori suæ, & erũt ambo in car
ne vna. Euidẽter em̃ de ijs dictis eius dicit Aplus, qa hoc mysteriũ magnũ sit. Ego aũt di-
co in Chro & in ecclesia. Iã vero si tũ ab initio mũdi ecclesia cœpit, cõsequiĩ & ecclesiasti-
cũ tũ cœpisse statũ, si is tũ cœpit, cœperũt & mox eẽ sacerdotes: & quidẽ proculdubio, cũ
nulla vnq̃ lex vel religio sine sacerdotio fuerit, q̃ per hoc manu teneri solet, nec hoc sine sa
crificio aliqñ fuit, qñ sacerdotiũ à sacrificio appellari cœptũ sit. Atqui cõstat, authore Io-
Iose. lib. 1. sepho, Cain & Abel, prothoplastorũ filios, oĩm primos in ecclesia fuisse sacerdotes, qm̃ pri
Gene. 4 mi oĩm deo vero, viuo, æternoq; sacrificarũt, qñquidẽ prothoplastus exẽplo memorabili
docuerit, q̃ oĩm prima sit liberis disciplina inculcãda: q cũ duorũ pater esset, vterq; ab eo
doctus est, cœli numẽ venerari. Est em̃ hæc primaria sapia. Obtulit itaq; hic, q terræ cul
tor fuit, frugũ primitias. Alter q pastor erat, agnos, & quicqd eximiũ ex toto grege potuit
in holocaustũ dedit. Quos deinde posteri eorũ secuti, nullis sacris initiati, sacrificiũ fecere,
Iose. lib. 3 q̃ad de⁹ ordinatim sacerdotiũ cõstituit: qd primo (teste Iosepho) Aaroni Mosis fratri tra
antiq. didit. Vnde legitimũ deinde apud Hebræos fuit, vt nemo diuinũ põtificatũ capere posset
Exo. 28 nisi Aaron gñe ortus foret. His em̃ sacerdotibus tm̃ sacris operari licebat, sicut & in Chri
Psal. 98 stianismo, q inde deriuaĩ, sacerdotes illi dũtaxat sacrificiũ factitãt, q per epos diui Petri mi
Matth. 16 nistros, cui Chrs saluator nr̃ primo sacerdotiũ cõtulit, sacris initiant. Cæterũ oẽs, q ab ini
Iohan. 21 tio mũdi fuere sacerdotes plane pfigurarũt, veluti in vmbra sacerdotes noui test. seu ve
ritatẽ, quã & illi in figura & mysterio & fide eundẽ, quẽ ij, Chrm obtulerint, sacrificium
crucis adeoq; Chri sub specie & panis & vini apto repsentãtes. Et hoc est qd in Apocal.
Apoc. 13 dicit: Quorũ nõ sunt scripta noia in libro vitæ agni, q occisus est ab origine mundi.
Gene. 14 ¶Quàm vero sacerdotes & clericos deus Max. charos habuerit, & oibus eẽ venerabi- F
dist. 21. c. les & selectos voluerit, hinc accipias oportet, q ille sibi illos pinde peculiares & à nemine
Cleros. lædẽdos cẽsuerit, & clericos ideo appellari à κλῆρος, latine sors vel hæreditas, qa de sorte
dñi sint, vel q a partẽ dñi habẽt. Hinc dñs ad Aaron: Ego pars & hæreditas tua, in medio
Nume. 18 filiorũ Israel. Et alibi scriptura: Dñs em̃ ipse est hæreditas eorũ, sicut locutus est illis. Quos
Deuter. 18 & ab omni pphano onere (vt inibi patet) liberos, nec pphanis esse subiectos, nec ab aliq̃
lædi voluit, inquiẽs: Nolite tãgere christos meos, & in pphetis meis nolite malignari. Per
Psal. 104 christos vtiq; intelligẽs sacerdotes, qm̃ inter alios pcipue Christi. i. bis sacro oleo & chris-
mate vnguntĩ, ac gemina manuũ impositione cõsecrant ad euãgelizandũ, cæteri vero Chri
stiani semel tantũ, & quidẽ ad militandũ. Sicut & Chrs ipse summus sacerdos vnctus fuit
Luc. 4 ad euangelizandũ, de seipso p prophetã dicens: Spũs dñi sup me, propterea q vnxit me
ad euãgelizandũ pauperibus misit me. Harũ proinde (transeo quidẽ reliquas) scripturarũ
authoritatẽ Christiana pietas sequuta serio ab initio cauit, vt esset inuiolabile sacerdotiũ
(qd recte voces pene statũ ecclesiasticũ) & q huic vim fecisset, piorũ cœtu excluderetĩ, pari

curã

cura datū, vt hic ordo primū inter hoīes locū fortiret, magistratus & reges sacerdotibus cederēt loco, nulli cogere aut capere fas esset, nisi pōtificis pmissio: nec miṟ, qñ & hoc ipm ethnici in suis sacerdotibus seruarūt, Valerio in hūc modū de Romanis antiquis scribēte: Vale. lib. 1. de seruata reli. D.L. Oia nāq; post religionē ponēda, semp nr̄a ciuitas duxit, etiā in qbus summę maiestatis de Furio Bi cus cōspici voluit. Quapropter nō dubitarūt sacris iperia seruire, ita se hūanaṟ reṟ futu baculo. ra regimē existimātia si diuinæ potētiæ bene & cōstāter fuissent famulata. Id qd sumpsisse ille videt ex Cicerone pro Milone, dicēte: Neq; id qd maximū est, maioṟ sapia, q sacra, q cærimonias, qui auspicia & ipsi sanctissime coluerūt, & nobis suis posteris prodiderunt.

G ¶Vnde prorsus elicit, eos q hactenus negarūt aliquē esse ecclesiasticū seu sacerdotalē statū, nec, si sit, ipm esse à deo, nec reip. Chfianæ eē necessariū cōtenderūt, ipmq; propterea eradicari funditus debere, nō mō in deū ipm Max. peccarūt, sed & nullā esse vim cœlestē, neq; aliud esse numē existimāt, q aliud nihil moliunt & conant, q exitiū nō mō Romani imperij, sed & totius Chfianæ reip. adeoq; fidei interitū, imo q velint oēs vt bestias & more feraṟ viuētes nos mutua clade & cæde oppssum iri. Id qd nuper orbis Germanicus periculo nunq satis deplorādo expertus est, quū tot hoīm milia, à religione quasi p illos soluta dira morte interierint, deo Max. (vt ostēderet ordinē à se institutū, & ad cultū diuinū necessariū, odio & rācore nequaq pditū iri) corā palāmq; pmittēte, vt sui semp hac in re esset simillimus, q (vt nuper ostendimus) neglectā religionē neq; ioco vno, neq; tpe graui est vltione vltus, quā & insigni hominū clade crudeliter sæpenumero vindicauit.

H ¶Nō est itaq;, qd schismatici ad populū ipm rudiorē hactenus seditiosius, vt ipsi inter amētes demū essent sapiētes dominatores, clamātes totū ecclesiasticū statū perinde vt inutilē & diabolicū plane extinctū voluerint: qñquidē oēs Chfiani sacerdotes sint. Nimirū oino in eadē causa simillimi seditiosoṟ Chore, Dathan & Abyron. Qui & ipsi alterius dignitatis auidi & ambitiosi, sacerdotiū plane extinctū desiderarūt: quippe, q cōtra Mosen & Aaron stātes dixerūt ad populū, libertatis, licētiæ, nouitatisq; cupidū. Sufficiat vobis, q ois multitudo sanctoṟ est, & in ipsis est dñs. Cur eleuamini sup populū dñi? &c. Sic & isti nūc Chorei aiūt: Quid indigemus statu ecclesiastico, adeoq; ipso sacerdotio, quū ipsi oēs vel quilibet plebeius sit sacerdotes, Petro ad oēs Chfianos ita scribēte: Vos estis genus electū, regale sacerdotiū, gens sancta? R̃ideo, hoc nō probare oēs indiscriminatim eē sacerdotes, alioqui Iudæos oēs fuisse sacerdotes, ad qs ipse deus olim ait: Si audieritis vocē meā & custodieritis pactū meū, eritis mihi in peculiū de cūctis populis, & in regnū sacerdotale, & gens sancta: quū tñ aperto cōstet, illos nō oēs fuisse sacerdotes, sed neq; reges ipsos, q tñ vt sacerdotes vncti fuerāt, munus obīsse sacerdotū. At qd ad Petrū dicemus? Nō vtiq; inficiamur, singulos de plebe ī scripturis appellari sacerdotes, sed nisi metaphoricos, nec modo, q p̄sbyteros. Veṟ istos eo dici sensu sacerdotes, q & reges: qñquidē quisq; seipm solū regat, ita & quisq; sibi soli sacerdos ē. Reges vtiq; oēs sunt Chfiani p subiectionē passionū, & sacerdotes p orōnis deuotæ sacrificiū. Sic Apoca. ait: Fecisti nos deo nr̄o regnū & sacerdotes, veluti in Miscellaneis nr̄is abunde diximus. Sūt proinde singuli Chfiani nō aliis, sed sibi soli sacerdotes, p̄sbyteri vero (vt nr̄ hic est sermo) toti plebi, quā, q a sacerdotea sunt, ceu gregē pascāt & regāt, mediantq; inter Christū & plebē, vt qd à Chro, vel ab eius spū didicerint, ipsi vicissim plebē doceāt. Quāobrē Petrus Christū appellat principē sacerdotū, q pascāt plebē, vt ipsi qq; à Chro pascunt. Addiderim istiusmodi sacerdotib9 incūbere pro subditoṟ aiabus (Aplo teste) rōnē reddere, nō etiā vicissim populū pro presbyteris rationē eē redditurū. Præterea p̄sbyteri, qq ex hoībus adsumpti sunt sacerdotes, pro hoībus tñ cōstituti sunt in iis, q apud deū agunt, cæteṟ nō ita vicissim quiq; de plebe p̄sbyteris apud deū intermediat, & quidē pbri, qñ cōmunē carnis infirmitatē cū plebe circūferunt, debēt ipsi tā pro suis q pro populi pc̃tis iugiter immolare. Quid multis? Nonne Aplus euidēter à plebe dirimit sacerdotium? dicēs: Dei adiutores sumus, dei agricultura estis, dei ædificatio estis: nimiṟ sacerdotes vocās adiutores & ministros dei, plebem vero ceu terrā, q colit, aut lignea materies, q cōstruit. Valeant igit tā impudētes scripturaṟ depravatores, seditiose clamitātes, propterea sacerdotes, qs vulgo & p̄sbyteros vocam9, extirpādos esse, q a oēs æque sint sacerdotes.

Nume. 16

1. Petri. 2

Exo. 19

Gene 2
Apoc. 1
1 Petr. 2
Psal. 50

Acto. 20
1. Petri. 5

Hebre 13
Hebr. 5

1. Cor. 3

I ¶Nec est, qd in illos retorqueāt hodiernū euāgeliū, quasi p sacerdotē inibi à vulnerato ptereuntē, Chrs sacerdotes nostri tpis ex instituto pessimos & immisericordes, proindeq; extirpādos & significasset & declarasset: q uis vtinā sint q similes essent sacerdotes & leuitæ, de qbus in euāgelio Chrs, qui sane multo alios p eosdē, sacerdotē & leuitam intelligit, q nostri tēporis sacerdotes, quos equidē tales velīē esse, quales forte nō sunt. Vereor nimiṟ hoc tēpore illud aliqñ de Chro euangelistæ fieri veṟ, Videns aūt turbas, misertus est eis, q a erāt vexati & iacentes, sicut oues, nō habētes pastorē. Tunc dicit discipulis suis: Messis quidē multa, operarij aūt pauci. Rogate ergo dñm messis, vt mittat operarios in messem suā. Quid si iuxta dictū Chrysostomi Matth. 10 Marc. 6 Luc. 10

 nunc

dist.4.c. nunc multi sint sacrrdotes & pauci: siquidẽ multi noĩe, pauci vero opere: qñquidem paucissimi
multi. inueniantur, qui quod sunt re ipsa verr implent, vti paulo post dicemus.

¶Porro nec est, q̃d etiã propter plurimorũ totus sit interiturus ecclesiasticus status, quũ K
propter tot millia Sodomitarũ abominabiliũ drus Sodomã noluerit interiturã, sed cui ꝓ
pter decẽ iustoa parcere voluerit, imo nec Chrs propter Iudæ iniqnitatẽ & Prtri abnega
tionẽ tolli apostolatũ volurrit, si nec propter plurimos malos sacrrdotrs ecclesiasticũ sta
tũ passurua est intrrirr. Id q̃d ex euãgelio hodirrno minime haberi queat, cuius quidẽ hic
Gene. 18 est longe repeetus intellectus. ¶Legisprritus à Christo edoctus, qd facto opus esset ad L
Lucæ. 22 cœli ingressum, & hoc dñi responso. Trnes, vt potr, qd sit optimũ, nihil supest, nisi vt ꝑ-
Acto. 1 stes, q̃d intrlligis. Id si fecrris, viues, nec eñ cognitio legis dat vitã, sed obseruatio, hoc, in-
quã, respõso tactua, q verba legis tenrrrt, quũ id q̃d esset in lege ꝑcipuũ, nõ obseruaret, qm̃
tumebat inani gloria, noluit agnoscere vitiũ, sed ꝑinde quasi iam ꝑstitisset abunde ꝑceptũ
de diligẽdo deo, q̃stionẽ mouet dr proximo. Quis, inquit̃a, est meus proximus: q̃ũ deũ di
ligrret, q in proximũ immitia ac maleficus rẽt. Iudæi vero proximi nomẽ ferme intrrꝑta
bant de suæ gẽtia hoĩbus, existimãtes sibi fas eẽ, odisse exteros, nec in hos quicq̃ se debere
cõferrr bñficij. Dñs itaq; sciẽs animũ hoĩa, rñdit similitudine quadã rẽ totã mystica qua-
dã imagine drpingẽs ac ponẽs ob oculos, inqt: Homo quidã descẽdebat ab Hierusalẽ in
Gene 3 Hiericho, &c. ¶Sanr homo ille fuit Adã cũ suo toto gñe hũano, q ꝑceptũ dei transgres M
Galat. 4 sus, descẽdit, depulsus à Hirrusalẽ. s. cœlesti paradiso, q̃ (Aplo scribentr) sursum rst mater
Iohan 8 nr̃a. Incidit i latrones. i. diaboli insidias. Ille eñ (ait dñs alibi) homicida fuit ab initio, idr̃q;
1. Petri. 5 leo est iste rugiẽs, humaniq; gñia aduersarius, qui (vt Prtrus inquit) circuit, q̃rrns quẽ de-
uorrt, ad eũ modũ spolians, impositis scrlerũ & plagarũ vulneribus, statu innocẽtiæ homi
nẽ à Hierusalẽ descẽdentẽ in Hiericho. i. in hũc mundũ. Hiericho quidẽ luna est, rrs plane
mutabilis, q̃lis rst hic mũdus, q̃ nihil incõstãtius & mutabilius: q transit & cõcupiscẽtia eius
1. Iohan. 2 haud secus atq; luna crescẽs & decrescẽs, & homo inibi nunq̃ in eodẽ statu ꝑmanet. Præ-
Iob. 4 terit eñ (ait Aplus) figura huius mũdi. Vulneratus itaq; hic hõ à latronibus relictus rst se-
1. Cor. 7 miuiuus, vitalẽ adhuc motũ habẽs: qñquidẽ liberũ arbitriũ vulnrratũ habuit, q̃d ad æternã
vitã, quã ꝑdiderat, redirr nõ sufficiebat, ideo iacens proprijs viribua adsurgerr nequiuit,
vt ad sr sanandũ medicum, sine q̃ nihil poterat facere, si Christũ deũ rrquirerrt, quũ alius
nemo iuuare posset, quũ isthuc trãsirrt sacerdos & viso vulnerato hoĩe ꝑterirrt, qñquidẽ
sacerdos ille fuerit Aaron, q transiens sacrificio nõ potuit sanare hoiem. Nec rtiam nũ le-
uita. i. frater eius Moses cũ legr ipsa curarr potuit vulneratũ, quare & ipsr ꝑterijt: siquidẽ
Hebre 4 ait Paulus, Nihil ad ꝑfectũ duxit lex, qm̃ in lege nemo iustificari ꝑe apud deũ. Idroq; ne-
Galat. 3 cessitatr iustãtr, iter faciẽs illuc Samaritan', misericordia motus rũ alligauit, &c. Quis fuit
Samaritanus. i. custos ille (ita eñ interpretat Samaritanus) nimirũ Chrũs, de q̃ propheta:
Psal. 126 Nisi dñs custodierit ciuitatẽ, frustra vigilat, q custodit rã. Et rursus: Nõ dormitabit neq;
Psal. 120 dormiet, q custodit Israel, siquidẽ ille pastor sit bonus, cuius est grrgẽ custodirr. Ille qui-
Iohan. 10 dẽ Iesus Chrs sola motus misericordia sinr nr̃is meritis (sumus eñ gratis iustificati) descẽ
Romañ. 3 dit de Hierusalẽ cœlesti ꝑ sacratissimũ vterũ diuæ virginis in Hiericho. i. in hũc mundũ, ip-
Iohan 3 so dicẽte: Nemo ascẽdit in cœlũ, nisi q descendit de cœlo, filius hoĩs, q est in cœlo. Adro
Roma. 8 eñ deus pater dilexit hominẽ, vt proprio filio suo nõ pepercrrit, sed pro nobis oĩbus tra
didit illũ. Et is quidẽ Samaritanus Chrs vulneribus nr̃is ex pc̃tõ cõtractis oleũ pietatis &
vinũ lætitiæ infundẽs, & vulnera colligauit. i. pc̃tã cohibuit, infuso, inquã, oleo cõsolatiõis
& spei bonæ apud intelligentiã datã ad recõciliationẽ pacis, & vino exhortatiõis ad ope-
randũ feruẽtissime in spũ: miscẽs lenitatẽ cũ seueritate, q & nos oleo & vino. i. diuinitate
& humanitate saluauit. Qui & nos suo iumẽto. i. carni suæ imposuit, qñ (vt post Esaiam
Esa. 53 Petrus ait) vere languores nr̃os ipse portauit, & pc̃tã nr̃a sup lignũ in corpore suo, duxitq;
1 Petri. 2 in stabulũ & ouilr. i. ecclesiã, curamq; infirmi hominis multifariã egit, q dixit: Alias oues
Iohan. 10 habeo, q̃ non sunt rx hoc ouili, & illas oportet me adducerr, & vocẽ meã audient, & fiet
vnũ ouile, & vnus pastor. Et crãsacta die prima. s. passionis, altera die. s. resurrrctiõis, pro
tulit duos denarios. i. duo testamẽta, in q̃bus est lex & prophetæ, vbi promissio vitæ ꝑsen
tis & futuræ, &c. Et dedit stabulario. i. vnicuiq; aplo & pio doctori, inquiens: Euntes in
Matth. 28 mundũ vniuersum, ꝑdicate euangeliũ omni creaturæ, baptizantes oẽs gentes in noĩe pa
Marc. 16 tris & filij & spũs sancti, docẽtes eos seruare omnia quæcũq; mandaui vobis. Et dicẽs sin
Iohan. vlt. gulis, Curã illius habe, pasce ouẽ meã prrditã & inuẽtam, q̃dcunq; supererogaurris, ego
cũ rediero, reddã tibi. Erogat aũt aplus vrl doctor, quãdo q̃d propter difficultatẽ, infir-
mi in euangelio nõ intrlligunt, aut q̃d inibi nõ continrtur, spũ sancto cooperatore, pir ad
1. Cor. 7 dit, exponit & declarat. Sicuti Paulus supererogauit, qñ dixit: De virginibus præceptum
1. Cor. 9 dñi non habeo, consilium aũt do. Suprrerogauit q̃q; quando propter infirmos manibus
suis operatus est, cũ potuisset ex euangrlio viuere. Sane hmõi supererogationẽ vult deus
reddere

reddere, q̄ vẽturus ad iudicium vnicuiq; ſcd̃m op̃a eius eſt redditurus. Hac igiẽ ſĩlitudine
myſtica dicta interrogat legiſperitũ. Quis hoꝝ triũ videẽ peoximus fuiſſe illi, q̄ incidit in Matth.16
latrones. Cui ille: Qui fecit miſericordiã in illũ. Iteꝝ Chr̃us approbãs r̃ñſum ait: Vade & Roma.8
tu fac ſimiliter. Qua q̄dem tota ſimilitudine vnà cũ ſuprema hac clauſula dñs docet.

N ¶Primo, euangelium non diſceenere quempiam propter ſanguinis vel loci propinqui Acto.10
tatem, geſtiena omnibus benefacere, nullo perſonæ delectu ininqeũ, deum ſequens, apud
quem non eſt perſonarum acceptio. In Chriſto quidem adeoq; fide eiua, non eſt Iudæ- Gala.3
us neque Geæcua, non eſt ſeruua, neque liber, non eſt maſculua neque fœmina.

¶Sc̃do, illũ eẽ veꝝ peoximũ q̄ ſine diſcrimine ei, q̄ indiget, ſubuenit, & q̄ alteriua auxi- 2 Cor.9
lio indiget; qualis certe fuit & eſt Chr̃us, q̄ pro oĩbus mortuus eſt, q̄ & vt Iohannes ſcri- 1.Iohan.2
bit: Propitiatio eſt pro peccatis noſtris, nõ pro noſteis aũt t\~m, ſed etiã pro totius mundi. Matth.5

¶Tertio, vt eius exẽplo oĩbus indigẽtibus eius noĩe bñfaciamus, minime dicẽtes: Ne- Luc.6
quã eſt, Iudæus eſt, Gẽtilis eſt, q̄ñquidẽ ſimus, vt idẽ aliàs p̃cipit, miſericordea, vt miſeri- Lucæ.23
cors p̃r eſt cœleſtia, q̄ ſolẽ ſuũ oriri facit ſup̃ bonoa & malos, & pluit ſup̃ iuſtoa & iniuſtoa.
Vbi & Chr̃s inimicos mãdat à nob̃ diligẽdoa, q̄ in ara crucia ꝓ ſuis inimicia patrẽ orauit.

¶Quarto, nihil plane ad ſalutẽ facere, fidẽ & legẽ ſciee, & ſcd̃m legẽ & fidẽ nõ facere,
quẽadmodũ hodiernus phariſæus. Dicit eñ̃ hoc fac & viues. Nõ eñ̃ (inq̄t Ap̃lus) audito- Roma.2
res legis iuſti ſunt apud deũ, ſed factores legis iuſtificabunẽ. Hinc Iacobus ait: Sic loq̄mini Iacob.2.4
& ſic facite. Et rurſus: Sciẽti igiẽ bonũ facere, & nõ faciẽti pc̃t\~m eſt. Sic etiãnum inutilis eſt
ſacerdotij dignitaa, & legis ſc̃ia, niſi q̄s eam bonis op̃ibua confirmet. Sane inq̄t aliàs dñs: Matthæ.7
Oĩa, qui audit veeba mea hæc & facit ea, adſimilabiẽ viro ſapienti, q̄ ædificauit domũ ſuã Lucæ.13
ſupra petrã, & deſcẽdit pluuia, & venerũt flumina, & flauerũt venti, & irrueeũt in domũ
ſuã, & nõ cecidit. Fundata eñ̃ erat ſupra petrã. Qui vero audit verba mea hæc & nõ facit Acto.1
ea, ſimilis erit viro ſtulto &c. Hinc de Chr̃o ait Lucas: Cœpit Ieſus facere & docere &c.
Hæc ſunt (fr̃es chariſſimi) quæ ſibi hoc hodiernũ Chr̃i vult euãgeliũ, docẽs miſericordiã,
& bonã in fide op̃ationẽ, & maxime p̃ ſacerdotes exhibendã, quæ fortaſſis minus ab illis
præſtaẽ. Non etiã (vt nonnulli retorquent) oſtendens eccleſiaſticũ ſtatũ eſſe ſua q̄dem na-
tura vitioſum, proindeq; funditus extirpandũ, q̄ & certo vel hoc t\~pe prorſus ſit tollẽdus.

O ¶Cæteꝝ q̄d ſentiã de eius ſtatu & duratiõe, quũ pleriq; oẽs hoc t\~pe illũ cõtendãt pan- Matth.24
lo poſt extinctũ iri. R̃ñdeo veritate patrona, Eccleſiaſticũ, vel ſi mauis, ſacerdotalẽ ſtatũ Leuit.21
vti ab initio mũdi inſtitutũ & cœptũ, ita nõ niſi in fine mũdi, q̄ñ oĩa deſinẽt, ſub cœlo, ceſſa-
turũ: q̄ñquidẽ illa myſtica corp̃is & ſanguinis Ieſu Chr̃i ſub ſpecie panis & vini à ſacer-
dotibus (vñ & nomẽ illi ſibi vendicãt) oblatio dũtaxat faciẽda ad finẽ ſeculi ſit duratura, 1.Cor.11
ap̃lo dicẽte: Hoc facite, q̄tieſcũq; bibetis, in meã cõmẽorationẽ. Quotieſcũq; eñ̃ mãduca
bitis panẽ hũc & calicẽ bibetis, mortẽ dñi annũtiabitis .i. offerẽdo myſtice ip̃m in cruce
oblatũ, annũtiabit donec veniat. ſ. ad iudicãdũ in cõſumatiõe ſeculi. Angeli ad diſcipulos
dicẽtib': Hic Ieſus, q̄ adſũpt' ẽ à vob̃ in cęlũ, ſic veniet, quẽadmodũ vidiſtis eũ eũtẽ in cę Acto.1
lũ. Et hoc ẽ, q̄d ip̃e dñs alibi dixit: Et ecce ego vobiſcũ ſum oĩbus dieb' vſq; ad cõſumatio Matth.28
nẽ ſeculi: vtiq; tã maieſtate ſua diuina q̄ ſub ſacr̃o ſemp̃ p̃ñs, alioq̄ niſi p̃ illã in ſacerdoti-
bus p̃petuationẽ nõ eſſet ſacerdos in æternũ, vt eñ̃ ſore ſcriptura teſtaẽ, ſcd̃m ordinem
Melchiſedech. Inſup̃ Ap̃lus ait: Et Chr̃us dedit alios q̄dem ap̃los, alios vero prophetas, Pſal.109
alios aũt euangeliſtas, alios aũt paſtores ac doctores. In quẽ finẽ? Ad inſtaurationẽ (inq̄t) Gene.14
ſanctoꝝ, in opus adminiſtrationis, in ædificationẽ corp̃is Chr̃i. At q̄ñ id futuꝝ eſt? Q̄ñ (in- Ephe.4
quit) p̃uenimus oẽs in vnitatẽ fidei, & agnitiõis filij dei, in virũ p̃fectũ, in menſurã ætatis
plenæ & adultæ Chr̃i. Q̄ñ deſierimus oẽs amplius eſſe pueri, q̄ fluctuamus & circumferi
mur, quouis vento doctrinæ, p̃ verſutiã hoĩm, p̃ aſtutiã, qua nos adoriunẽ, vt nobis impo
nãt. Atq; hoc nõ fiet niſi ad finẽ huius ſeculi. Tunc eñ̃ terminabiẽ t\~ps merẽdi, & ordine
conſequenti promotio inferioꝝ, p̃ ſuperiores ad bonũ, & ſic ceſſabunt ſacerdotũ officia
vnà cum ſtatu ſuo. Sic & Chr̃us loquẽs de ipſa eccleſia Chriſtiana ait: Amen dico vobis:
Nõ p̃teribit hæc gñatio, donec oĩa iſta fiãt. At certũ eſt, quædã ex eis, q̄ Chr̃us tũ futura Matth.24
p̃dixit, nõdũ eueniſſe, vt p̃legẽti illũ locũ patet. Præterea, teſtamẽtũ ip̃m nouũ, q̄d hoc
Chr̃i Ieſu corp̃is & ſanguinis ſacrificio eſt cõfirmatũ oĩno nõ deſinat, niſi in cõſumatiõe
ſeculi, p̃indeq; æternũ vocaẽ, Ap̃lo ſcribẽte: Deus aũt pacis, q̄ eduxit de mortuis paſtorẽ Hebræ.13
magnũ ouiũ in ſanguine teſtamẽti æterni, dñm nr̃m Ieſum Chr̃m aptet vos in oĩ bono. 2.Cor.3
Vnde cõſequẽs eſt, quũ eccleſia nihil aliud ſit, q̄ in Chr̃o fideliũ cõgregatio. i. q̄ lauacro re
generationis abluti in Chr̃m credunt, eumq; eſſe, cũ Petro fatenẽ filiũ dei viui, q̄ in hunc
mundum venit ſaluator &c. illam minime ante ſeculi finẽ deſinere, ſicuti nec fidẽ Chr̃i, Matth.16
Chr̃o ad Petrũ dicente: Ego aũt rogaui pro te, vt nõ deficiat fides tua. At q\~m hoc eſt dñi Luc.22
verbum, eiuſq; veritas, certe in ęternum manebit, & compleri certum eſt, domino euidẽ- Pſal.116
ter adfirmante, quum inquit: Cœlum & terra trãſibunt, verba aũt mea non præteribunt, Matth.24

Qui itaq; quocũq; modo, cõſilio vel pacto eccleſiaſticũ ſtatum in ſe cõtendunt aute ſeculi
cõſummationẽ protſus interire, hocq; ipm conauſ, profecto cum Saulo quondã cõtra ſti
Acto.9 mulum calcitrant, q̃d (dño teſte) durum eſt. Et ſane fruſtra laborant pro ſua hæreſi adſerẽ
da, qñquidem non eſt ſapiã, nõ eſt prudentia, nõ eſt conſiliũ contra deum. Equus qdem
Prouer.21 paraſ ad belli diem, dñs aũt ſalutem tribuit. Manebit ergo citra dubium vſq; ad conſum-
Matthæ.8 mationẽ ſeculi eccleſiaſticus ſtatus vtcũq; cymba eius nutet, non tñ ſubergereſ vnquã.
¶Nec obſtat prio, q̧ mſti hui⁹ tpis adſerũt ſcripturis ꝓbari ei⁹ ſtat⁹ paulopoſt iteritũ. Et P
Ezech.34 maxie in Ezechiele, vbi dñs ait: Ecce egoipſe ſup paſtores, reqrã regẽ meũ de manu eoꝝ
& ceſſare faciã, vt vltra nõ paſcãt gregẽ meũ, nec paſcãt ampli⁹ paſtores ſemetipſos. Scdo,
qa eccſiaſtici ſtat⁹ exitiũ portẽdũt nõnulloꝝ hoim reuelatiões ſeu (vt ipſi dicũt) ſomnia &
ꝓpheticę veluti nũc paſſim in famoſis ſcripturis & picturis ꝓdeũt. Tertio euidẽter nobis
nũc in papa Clemẽte ei⁹ nois ſeptio turpiter & cũ cardinalib⁹ capto patere, & in illi⁹ mẽ-
¶Sane rñdeo, q hoc cõtendũt, ſolũ ſacris volũt (vt decet) habẽdã (bris q̃q; nõ paucis: Q
Deuter.13 ſcripturis fidẽ nequaq̃ hoim ſomnijs. Prętertim q̃d ſcriptura ait: Nõ audies verba ꝓphetę
Ecci.34 iſti⁹ & ſomniatoris, qa tẽtat vos dñs de⁹ veſter, vt palã fiat, vtrũ diligatis eũ, an nõ in toto
corde, & in tota aĩa vrã, quũ & ſomnia multos errare fecerint, maxie vbi hmõi ſomnia vel
ꝓphetiæ ſacris lr̃is relucianſ. Deinde nec aliq̃ ſcriptura vel minimã facit mẽtionẽ de ipſo
ſtatu eccleſiaſtico, ꝓrſus extirpãdo. Sed vľ minaſ ſacerdotio vet. teſta. q̃d vtiq; ſuccedẽte
nouo ceſſare debuit, Id q̃d alibi Apľs euidẽter inter alia arguit, dicẽs: Dicẽdo ãt nouũ ve
Hebrę 8.10 terauit prius. Quod ãt antiquaſ & ſeneſcit prope interitũ eſt, vľ minaſ tã vet. q̃ noui teſt.
non qdẽ ſtatui q̃ ad ſe, ſed q̃ad ꝑſonas ſtatu eccleſiaſtico & ſacerdotio abutẽtes. Et ad hũc
qdẽ modũ video ꝑ Prophetã ꝓphetaꝝ dñm Ieſum Chrm̃, ſummã dei pr̃is ſapiam & ve
ritatẽ, aliqñ ſtatũ eccleſiaſticũ nõ in ſe, vt vniuerſale ẽ (vt ita dixerim) ſed in ꝑſonis eo abu
tentibus naufragiũ certo paſſuꝝ, ſed minime protſus ſubmerſum iri. Eſt aũt hæc eiuſdem
dñi veriſſima ꝓphetia ad eius diſcipulos & quoſcũq; ſacerdotes, illoꝝ ſucceſſores, qua ait:
Math.5 ¶Vos eſtis ſal terræ. Quod ſi ſal euanuerit, in q̃ ſalieſ? Ad nihilũ valet vltra, niſi vt mit- R
Marci.9 taſ foras, & cõculceſ ab hoibus. Atq ſunt ad q̃s dñs loquiſ? Sũt Apľi primi ſacerdotes, eo-
Lucę.14 rumq; ſucceſſores. Qui ſunt ſal terræ. i. hoim, qa & à terra ꝓcreati, & terrã amãt. Quoꝝ
Gene.2 ſacerdotes ſunt & eſſe debẽt ſal. Quare? Qm̃ vti ſal ad oẽm vſum humani gñis effectũ eſt
& ea in q̃bus ſaliſ, & ab omĩ corruptiõe, fœtore, immũditiaq; & vitio purgat & cõſeruat,
ita & ſacerdotes oĩm hoim eſſe debẽt vti ſal, vt quaſi ſale ſapiæ, ſciæ, virtutis, & vitæ ſan-
ctæ exẽplo hoĩes in ſtatu beatitudinis & virtutis ſanctæ cõſeruẽt, humoreſq; illoꝝ carna-
liũ opeꝝ exiccẽt pctõꝝ vitiorumq; auferãt, putredinẽ malæ cõuerſatiõis detergãt, & ver
mẽ libidinoſæ cogitatiõis interficiãt. Id q̃d facile ſubindicãt noĩa, q̃bus appellanſ illi. ſ. pſ-
byterri. i. ſeniores. Nimiꝝ vt ſint nõ tã ætate q̃ virtute & doctrina ſenes. Vnde ad Timo
theũ Apľus: Nemo adoleſcentiã tuã contẽnat, ſed exẽplo eſto fideliũ in verbo, in cõuerſa
1.Timo.4 tiõe, in charitate, in fide, in caſtitate. Hæc meditare, in his eſto, vt ꝓfectus tuus manifeſtus
ſit oĩbus. Attẽde eñ tibi & doctrinæ, inſta in illis. Hoc eñ faciẽs, teipm ſaluũ facies, & eos
q te audiũt. Sacerdotes vt & ꝓ ſuis & ppľi peccatis deuote tã ſacrificiũ iuſtitiæ, q̃ deuotæ
mẽtis ſacrificẽt, Apľo in hæc verba ſcribẽte: Et ꝓpterea, qa. ſ. & ipſe ſacerdos infirmitate
Hebre.5 circũdatus, debet queadmodũ p to pplo, ita etiã ꝓ ſemetipſo offerre ꝓ pctis. Et ad Timo-
theũ: Obſecro (inqt) primũ oĩm fieri obſecratiões, orones, poſtulatiões, graꝝ actiões pro
1.Timot.2 oĩbus hoĩbus, ꝓ regib⁹ & oĩbus, q in ſublimitate cõſtituti ſunt, vt q̃etã & trãquillã vitã aga
mus in oĩ pietate & caſtitate &c. Eccľiaſtici. i. eccľę miniſtri. ſ. in adminiſtrãdis doctrinis
1.Cor.4 & ſacramẽtis, & tẽpli miniſterijs & laboribus, vt bñficiũ ſit ꝓ officio. Hinc Paulus: Sic nos
Matth.25 exiſtimet hõ, vt miniſtros Chr̃i & diſpẽſatores myſterioꝝ dei. Hic iã q̃riſ inter diſpẽſato
2.Timot.4 res vt fidelis q̃s iueniaſ. Diſpẽſanda eñ acceperũt talẽta &c. Hic idẽ ad Timotheũ: Tu vi
gila, in oĩb⁹ labora, op⁹ fac Euãgeliſtę, miniſteriũ tuũ ĩple, ſobri⁹ eſto. Spũales, vt eis q̃ ſpũs
ſunt adhæreãt, ſecularia q̃q; caenalia declinẽt, veluti cauponationẽ, q̃ſtũ, auaritiã, ludũ, ve
nationẽ, ſymoniã, hocq; gen⁹ negotia ſecularia & officia vľ qualibet alijs licita. Et hoc eſt
2.Timot.2 q̃d Apľs ait: Labora ſicut bon⁹ miles Ieſu Chr̃i. Nemo militãs deo, ĩplicat ſe negotijs ſecu
larib⁹, vt ei placeat cui ſe ꝓbauit. Hæc ſi ſacerdotes obſeruarint recte ſal dicunſ, & qdẽ cõ
dibile, q̃ cõdiãt pplm̃ ſibi cõmiſſum. ¶Euaneſcit ãt ſal ipm, qñ ſacerdotes ea nõ obſeruãt
ſed noie tm̃ vano ſacerdotes ſunt, & vita eoꝝ doctriaq; ad nihilũ redacta fuerit, qa pl⁹fa S
cti ſunt aĩabus laquei diaboli & lupi rapaces q̃ paſtores gregẽ paſcẽtes. Si mõ (ait dñs) ſal
euanuerit, ad nihilũ valet vltra niſi vt mittaſ foras. i. vt mittanſ foras hmõi ſacerdotes. ſ. à
beneficijs & honoribus, & dignitatibus, & diuitijs eccleſiaſticis. Et cõculcenſ ab hoibus ra
ptoribus, q cõculcabũt tã terribiliter clerũ ꝑinde eſſent infideles & rabidi, putabũtq; laici
ſacrificiũ pſtare deo in ꝑſecutiõe iſtoꝝ, & hoc tã propter pctã cleri, q̃ etiã populi, & qdẽ
malis in purificationem vitioꝝ & bonis in augmentatione virtutũ. Et verificabitur hoc
Apoſto-

Apſi, dicētias: Nam oportet & hæreſes eſſe, vt & q probati ſint, manifeſti fiāt in vobis.
T ¶Cæterū iſtis malis ſacerdotibus ad hūc modū eiectis, non propterea peribit in vniuer- 1.Cor.11
ſum ſtatus eccleſiaſticus, ſed ſufficient boni. Vt & hoc prophetæ verū fiat. Fiat commo-
ratio eorū deſerta, & nō ſit q habitet in ea. Et epiſcopatū eius accipiat alter. Et hoc quoq; Pſal.108
ſaluatoris ita dicētis: Malos male pdet & vineā ſuā locabit alijs agricolis, q reddāt ei fru- Acto.1
ctum tpibus ſuis. Et rurſus: Tollite itaq; talentū, & date ei, q habet decem talenta. Nō eſt Matt.21
igitur, vt quiſpiam putet totum eccleſiaſticum ſtatum ante tempus extirpatum iri. Marc.12
V ¶Nec etiā propterea blandiant ſibi peſſimi quiq; ſacerdotes, quaſi ſe deus nō ſit eiectu- Matth.25
rus ,ppter ſacerdotij dignitatē, imo meminerint, ſe ideoq; citius & vehemētius à deo pu-
niendos, quū ille dixerit: Tranſite p ciuitatē & pcutite. Non parcat oculus veſter, neq; mi-
ſeramini ſenē, adoleſcentulū, & virginē & paruulū & mulieres interficite vſq; ad interni- Hier.9
tionē. Et à ſanctuario meo incipite. Id q̊d dudum minatus eſt malo ſacerdoti, inquiens:
Quare tu enarras iuſtitias meas, & adſumis teſtamentū meū per os tuū? Tu vero odiſti di- Pſal.49
ſciplinā, & proiecisti ſermones meos retrorſum. Arguā te & ſtatuā cōtra faciem tuā. Nec
eſt (inquā) vt blandiant ſibi ſacerdotes quaſi deo cæteris electiores, ideoq; nō eijciēdi, imo Matth.3
meminerint verbi Iohānis Baptiſtæ. Facite ergo fructū pœnia dignū, & ne velitis dice-
re intra vos, patrē habemus Abrahā. Dico em̄ vobis, qm̄ potens eſt deus de lapidibus iſtis Luc.3
ſuſcitare filios Abrahæ. Iam em̄ ſecuris ad radicē arborū poſita eſt. Quid igit aliud præſi-
dij reſtabit, quā quū (vt ait Iudith) dn̄s eſt patiens, in hoc ipſo pœniteamus, & indulgen- Iudith 8
tiam eius fuſis lachrymis poſtulemus cū ipſis Niniuitis pœnitentibus in ieiunio & ſacco. Ionæ.3
Et quis ſcit, ſi conuertatur & ignoſcat deus, & reuertatur à furore iræ ſuæ, & non peribi-
mus? Et vidit deus opera eorum, quia conuerſi ſunt de vita ſua mala, & miſertus eſt ſuper
malitiam, quam locutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit.

¶HOMILIA LXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Lucæ decimoſeptimo: Ite, oſtendite vos ſacerdotibus.

Dominica decimaquarta poſt octauas pentecoſtes.

A DOcemur in hodierno euāgelio nō obſcure legē veterē nō ſecus euāgelij gra- Heb.10
tiā pcepiſſe, atq; vmbrā lucē, aurorā ſolē, figuramq; veritatē. Cui ſubſcribit 1.Cor.10
Apl's dicēs: Lex vmbrā habet futurorū bonorū: ſiqdē vt idē ait: Oīa in figu- Roma.15
ra illis cōtingebāt, ſcripta aūt ſunt, propter, vel ad noſtrā eruditionē vel cor- Iohan.1
reptionē, pinde atq; media ad finē. Lex qdē p Moſen data eſt, gr̄a & veri- Sap.8
tas p Ieſum Chr̄m facta ē. Sapia etem̄ diuina, ſatagēs lapſum hoīem erige-
re, errantē reducere, pditū ſaluare, oīa egit fortiter & ſuauiter diſpoſuit, vt nouit cōgeue- Iohan.3
re homini reparādo. Quia vero per fidē mediatoris ſaluari oportet, iuxta dictū eiuſdē:
Qui nō credit, iā iudicatus eſt. Ipſa aūt, q ſunt credēda nr̄æ intelligētiæ naturalis acumen 1.Cor.10
excedūt, cuius vel rōne cū difficultate intellect' eis adſentit. Eapropter credēdorū figuras
obumbratas in factis & verbis idē pmulgauit, q p hæc intellectus ſuauiter aſſueſceret, & ma-
nuduceret ad fidē firmā mirabiliū operū dei, ſuā facultatē excellētiū eadē rōne ille idē me-
dicinalia nouæ legis ſacra, p quę Chr̄i paſſio in nobis ſupra naturā rerū Ipſarū ſacramēta-
liū ſalutē mirabiliter operat, q nedū credere, ſed eis etiā vti oportet, nō ſolū veniēs in car-
ne inſtituit, ſed pdici & figurari voluit, & ea euidētius, quorū fides difficilior, & vſus magis
neceſſarius erat futurus. Cuiuſmodi ſunt euchariſtia, baptiſmus, pœnia &c. Quāqdē ipſe
dn̄s in carne veritatē docturus an̄ ſacrorū inſtitutionē in primis ipſo facto puenerit tanq̄ Luc.3
in figuras baptiſmū ſuū baptiſmate Iohānis, q & ipſe baptizari voluit, in eſu paſchalis agni Matth.3
euchariſtiā pœniam poſt baptiſmū iuſtificātis neceſſariā, quæ in veteri teſtamēto p Marc.1
cōfeſſionē ſummi ſacerdotis, poſitis manibus ſup hircū emiſſariū, & præceptū de lepro- Iohan.1
ſis, ſacerdotibus offerendis, figuratā ſcimus. Quā & ipſe dn̄s priuſquā inſtituit facto pfigu- Leu.16
rauit, dum reſuſcitatum à morte Lazarum diſcipulis ſoluendum commiſit, & mundatis Leuit.14
per eum leproſis ad ſacerdotum miſit iudiciū, dicens: Ite, oſtendite vos ſacerdotibus. Iohan.11
B ¶Quo qdem dicto in primis colligit, ad mundationem à ſpūali lepra. i. pctō, neceſſariā
eē vocalē cōfeſſionē in actu vel ad min' in voto ſeu pposito: qñquidē decē hodie leproſi,
ſignificātes oēs pctōres decalogi legem tranſgredientes, non prius quàm irent, ſe ſacer-
dotibus oſtenſuri, ad pręceptum dn̄i mundati ſint. Cōfeſſionem vero peccatorū probat. Exodi.20
¶Primo ſcriptura: Siqdem deus per Eſaiam ait: Narra ſi qd habes, vt iuſtificeris. Et ali- Eſa.43
bi vir ſiue mulier, quum fecerint ex oībus peccatis, quæ ſolent hoībus accidere, & per ne-
gligentiam tranſgreſſi fuerint mandatum dn̄i atq; deliquerint, confitebunt peccatum ſu-
um. Et aliàs: Et ſi intellexerit delictum ſuū, pronuntiet pctm̄, q̊d peccauit. Et alibi: Si pec- Nume.5
cauerit vnum aliqd de iſtis pronuntiet pctm̄ quod peccauit, delictū meū cognitū tibi feci Leuit.5
& iniuſtitiā meā nō abſcōdi. Pſal.31. Et Iacobus: Cōfitemini alterutrū peccata veſtra. Iacobi.5

¶Scd̄o

¶Scd̃o necessitas, qm̃ sine cõfessiõe nec iustificari nec pc̃tõꝝ remissionẽ obtinere possu C
Psal.31 mus. Hinc Psal. Dixi ꝓnũtiabo aduersus me iniustitiã meã dño & tu remisisti iniqtate pc̃ti
Prouer. 28 mei. Et alias: Qui abscõdit scelera, nõ diriget, q aũt cõfessus fuerit, & reliqrit ea, miam cõ
Iohan.1 sequet. Et Iohã. Si cõfiteamur pc̃tã nr̃a, fidelis ẽ deus, q remittit nobis. ¶Tertio exemplũ
Matth.3 q̃ legim⁹ & alias pc̃tã cõfessos eẽ hoĩes. Siqdẽ Mat. ait: Et cõfitebãt ppl̃i pc̃tã sua. Et ĩ actis
Acto.19 aplicis: Multiq; credentiũ veniebãt, cõfitẽtes & annũtiãtes actus suos. ¶Quarto: Ratio.
Matth.3 Quũ eñ ꝑceptũ sit, vt fructus pœnia dignos faciamus, necessum est, vt prius cõfiteamur
Luce.3 pc̃tã ijs, qbus dispẽsatio mysterioꝝ dei cõmittit, vt is pœniam ꝓ quãtitate pc̃ti iniũgat,
Deuter.25 qñquidẽ scriptura dicit: Pro mẽsura peccati & plagaꝝ modus. ¶Quinto, cõiectura ab an-
tiqs. Sane (authore Sosome) tradit in historia tripartita, antiqtus fuisse cõsuetũ vt p̃sbyter
Sosomenus li.9.cap.35 qdã honestę cõuersatiõis, p põtificẽ cõstitueret, q cęlare deberet ea, q̃ per cõfessionẽ à ple
be sibi clãculũ detegerent. Vnde cõstat fuisse auricularẽ cõfessionẽ. ¶Sexto authoritate
Origenis, Basilij, Dionysii, Cyrilli, Chrysostomi, Cypriani, Hieronymi, Ambrosii, Augu
C. Omis de pœñ. & remiss. stini, ac cæteroꝝ antiqssimoꝝ & sctissimoꝝ pr̃m, q oẽs approbãt & scripturis ad nostrã
modũ testant cõfessionẽ eẽ necessariã, piã & Chr̃ianã. ¶Septio, catholicæ eccl̃iæ autoritas
vnà cũ vl̃i & antiqssima vbiq; locoꝝ cõsuetudine, q̃ dicit: Oĩs vtriusq; sexus &c. ¶Ac si qs D
Psal.136 dixerit eẽ qdẽ illã q̃ deo fit, cõfessionẽ necessariã, nõ ãt auricularẽ & priuatã. Rñdeo: Nul
1.Cor.10 lã prorsus scripturã hoc dicere, sed ei⁹ sensum cũ verbis tã ꝑcedẽtibus q̃ seqntibus plane in
Luc.17 cõtrariũ & ꝓ nob facere. Qñquidẽ cõfessio, q̃ deo fit oĩno necessaria in primis reqrit, quũ
Iaco.5 btũs sit q tenebit & allidet paruulos, vl̃ maxĩe suos ad petrã: Petra ãt erat Chr̃us. Cæteꝝ
nisi & hoĩ esset cõfitendũ, qũo illud Chr̃i hodie & sub lege & sub gr̃a. Ite & oñdite vos sa
cerdotibus, cõsumaret? Qũo illud? Cõfitemini alterutrũ pc̃tã vr̃a, cõpleret? Nec hoc aliqs
recte ad oẽs & qdẽ laicos solũ redegerit. Sane cũ cõstet, vt oĩno vl̃ priuatim vl̃ publice qs
cõfiteat, cur nõ iustius sacerdoti cui nõ p̃ses solũ, veꝝ etiã scripturæ sacrę hui⁹ mũeris fun
Mat.16.18 ctionẽ tribuũt? Igit nemo dicat: Occulte cõfiteor, & ago pœniam, nouit de⁹, q in corde
Iohan.20 ago &c. Ego qdẽ aliog dixerim. Ergo frustra Chr̃us dixit: Quæcũq; solueritis sup terrã
erũt & soluta in cęlis? Et illd: Quoꝝ remiseritis pc̃tã, remittunt eis. Id q̃d illis dixit, qñ insuf
flauit in eos spm̃ sctm̃, nẽpe vt insinuaret, haud passim cuiuis ẽ pp̃lo cõcedi ptãtẽ hãc; sed
ijs dũtaxat, q p ecclesiã ad hoc mun⁹ sunt instituti. Hinc & hodie dicit: Ite & oñdite vos sa
Esa.44 cerdotibus. ¶Nec est ꝙ dixerim insup: Ad qd opus ẽ sacerdote, quũ deus pc̃tã remittit? E
Iohan.11 Rñdeo: Deũ vel solũ, cui soli peccat, pc̃tã remittere. Eoipso p Esaiã dicẽte: Ego sum q de-
leo iniqtates tuas ꝓpter me, vtit tñ sacerdote veluti ministeriali ĩstrumẽto in à pc̃tõ abso
lutiõe, q nõ tm̃ oñdit pc̃tõrẽ solutũ. Id q̃d in Lazaro oẽm pc̃tõrẽ ad grã̃m redeũtẽ signi
ficãte, oñdit, quẽ Chr̃us solus à mortuis suscitauit, sed apl̃is mãdauit, vt eũ soluerẽt. Sic pa
riter ẽ in iustificatiõe pc̃tõris quẽ ꝓcul dubio sol⁹ deus à morte culpæ resuscitat grã̃m suã
ei reddẽs, sacerdos tñ à catenis pc̃tõꝝ, qbus ligat⁹ tenebat soluit. Quẽadmodũ malefactor
à rege vel magistratu ipo in cõsilio absolut⁹, à cathenis in carcere soluẽdus ẽ à regis mini-
stro, q isti deĩde bona, q̃ pri⁹ cõfiscata fuere, reddit. Sic vtiq; agit sacerdos, q pinde dei mi
nister pc̃tõrẽ à catenis pc̃tõꝝ soluit, & in illi⁹ ecclesiã reducit, isti bona restituẽs, & eoꝝ q
bus pri⁹ erat priuat⁹ in ecclesia bonoꝝ pticipẽ facit. Cæteraq; q̃ eo attinẽt, agẽs. Ideoq; va
leãt in melius, q hacten⁹ cõfessionẽ auricularẽ prsus voluerint extinctã, q̃ tot modis appro
bat & cui⁹ rit⁹ à primordio ecclesiæ nascẽtis sit vsurpat⁹, vtpote à deo ĩstitut⁹, pinde pluri
mũ nõ mõ ad salutẽ necessari⁹, sed maxĩe ꝓficuus. ¶Qñquidẽ inter plurimas cõfessiõis pri F
natæ, quã auricularẽ appellãt, vtilitatea, q̃s nũc ꝓpter tp̃is breuitatẽ trãseo. ¶Prima ẽ, q̃d
Iacobi.4 frãgẽs supbiã, inducit hũilitatẽ, sine q̃ iustificatio nõ fit, Petro & Iacobo dicẽtibus: De⁹ su
1.Petri.5 pbis resistit, hũilibus aũt dat grã̃m. Pc̃tõr qdẽ suĩpsi⁹ accusator agnoscit q̃ ipe nullus sit, &
quã de nihilo possit gl̃iari. Et qd melius q̃ seipm agnoscere? ¶Scd̃a q̃d p eã hõ venit, me-
dio sacerdote, ad cognitionẽ, q̃d & q̃le sit hoc vl̃ illud pc̃tm̃, & qũo in posteꝝ possit deui-
Psal.36 tare malũ & facere bonũ. Ne in eo verificet, q̃d alias dictũ est: Dñm nõ inuocarũt, illic tre
Psal.13 pidauerũt timore, vbi nõ erat timor. ¶Tertia, ꝙ aufert ab hoĩe, medio sacerdote infor-
mãte securitatẽ & gloriã de pc̃tis ac desperationẽ clemẽtiæ diuiæ. Et sane vtrũq; ẽ pnicio
Psal.51 sissimũ, q̃d ipe prudẽs & pri⁹ cõfessor conabit refellere. Cõtra primũ inqt dñs: Quid gl̃ia-
Matth.12 ris in malitia, q potẽs es iniqtate? Dilexisti oĩa verba ꝑcipitatiõis, ligua dolosa. Propterea
Luce.12 de⁹ destruet te in finẽ, euellet te, & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicẽ tuã de terra
Gene.4 viuẽtiũ. Desperatio vero ẽ pc̃tm̃ in spm̃ sctm̃ q̃d (teste dño) nec hic nec in futuro seculo re-
Psal.129 mittit, nec ab aliq̃ desperare volẽte, dicẽdũ est cũ Caino: Maior ẽ iniqtas mea, q̃ vt veni
Iohan.20 am merear, siqdẽ falsum sit, quũ Dauid vere dixerit: Quia apd̃ dñm mia, & copiosa apud
eũ redẽptio. Et ipe redimet Isrl̃, ex oĩb⁹ iniqtatib⁹ ei⁹. ¶Quarta, q infirmis securã facit de
absolutiõe cõsciam, vt credãt se absolutos ĩpositiõe man⁹ sacerdotũ. Id q̃d bonũ & piũ est
maxĩe quũ is Chr̃m dixisse meminerit: Quoꝝ remiseritis pc̃tã &c. ¶Quinta, ꝙ certo im-
petrat

petrat mĩam p humillimã sui cõfessionẽ, scriptura dicẽte: Qui abscõdit scelera sua nõ diri- Prouer. 28
get, q aũt cõfessus fuerit & reliq̃rit ea, miam cõsequet. ¶Sexta, q ingerit pudorẽ, q̃ magna
culpæ pars, q̃si p pœnã dimittit, & pctõres q̃q ne deinde peccẽt, retrahit. Et indubie mul
ta pctã ppter cõfessionẽ dimittunt, q̃ aliàs secure cõmitterent. Sileo interim, q̃t malis me
dia cõfessiõe, obuiã itur. Id q̃d magnope magistratus, in meli᷒ regere possint, aĩaduertere
debẽt. ¶Septima, q addit p sacerdotẽ, nõ mõ confitẽti cõsolationẽ, exhortationemq̃, Leuit 15
sed & p peccatis suffragiũ veniæ. Si em̃ vniuscuiusq hoĩs pro alio assidua (teste Iacobo) p̃ Iacob. 5
catio tã prodest, quantũ putes sacerdotis, cuius est, q̃si inter hoĩem & Chr̃m mediatoris
pro pctõribus orare? Lege aliàs dicẽte: Orabitq̃ pro ea sacerdos, & sic mũdabit. Hinc in
nouo testamẽto Iacobus ait: Infirmat qs in vobis, inducat p̃sbyteros ecclesiæ, & orent su
per eũ, vnguentes eum oleo in noĩe dñi. Et oratio fidei saluabit infirmũ, & alleuiabit eum
dñs. Et si in peccatis sit, remittunt eis. Recte igitur dñs noster, summa veritas hodie ad le
prosos dicit: Ite, ostendite vos sacerdotibus &c.

¶HOMILIA LXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ septimo: Adolescens tibi dico, surge.

Dominica decimasexta post octauas Pentecostes.

A
DVplicẽ esse mortẽ scriptura nõ obscure passim subindicat. Corpis & anĩæ
à corpe supma separatio, de qua Apls: Statutũ est (inq̃t) hoĩbus semel mori Hebr. 9
post hoc aũt iudiciũ. Circa eã q̃ sunt pio homini vl seruãda vl dimittẽda ad
longũ anno supiore disputauim᷒, nũc, q̃a in mille ppemodũ exẽplaria sunt
ædita, à nobis nequaq̃ repetẽda, sed à vobis potius in memoriã reuocãda.
Est & mors spũs, adeoq ipsi᷒ aĩæ, q̃ prioris olim cã fuit. Et ẽ, misera & nũq̃ Sapiẽ. 1
satis deplorãda aĩæ ipsi᷒ à dei Max. creatoris oĩm gr̃a, separatio, q̃ vnoq̃q pctõ mortali
cõtrahit in momẽto, de qua deus ad Adamũ: In quacũq em̃ die comederis ex eo, morte Gene. 2
morieris. Et Iacobus: Vnusq̃sq tẽtat à sua cõcupiscẽtia, abstractus & illectus. Deinde cõ
cupiscẽtia cũ cõcepit, parit pctm̃, pctm̃ vero cũ cõsummatũ fuerit, generat mortem. Iacobi. 1
B ¶Nolite itaq errare, frẽs mei dilectissimi. Est aũt hæc mors spũalis, vl ideo corpali col-
lata, q̃m q̃d facit aĩa in corpe, hoc facit deus in aĩa: mõ tolle aĩam à corpe, mẽbra illius vel
quãlibet pulchra, erũt deformia & inutilia, sic ecõtrario tolle grãm diuinã ex aĩa, totũ pla
ne sustuleris: q̃nquidẽ hõ sine gr̃a dei, oĩno ẽ nullus, aplo dicẽte: Gr̃a aũt dei sum id q̃d sum. 1. Cor. 15
Et vt oĩa pleni᷒ accipiant, sciẽdũ velim, spũaliter mortuũ, vtpote pctõrẽ, vl ideo corpali-
ter mortuo cõparari. Primo, q vti mortuus priuat vita, nihilq opari pt, ita & pctõr pri- Deuter. 30
uat vita. s. deo, q hoĩs est vita, vñ scriptura: Ipse est vita tua & lõgitudo dierũ tuorũ: siq̃dẽ Actõ. 17
deus est (ait Paulus) q dat oĩbus vitã & inspirationẽ. In ipo em̃ viuim᷒ & mouemur & su- Iohã. 15
mus. Et ideo Chr̃s alibi: Sine me nihil potestis facere. Sine aũt ipo pctõr ẽ, dicẽte Dauide: Psal. 118
Lõge à pctõribus salus. Hic ad illũ idẽ: Ne derelinq̃s me dñe de᷒ meus ne discesseris à me. Psal. 37
Intẽde in adiutoriũ meũ, dñe de᷒ salutis meæ. Et rursus: Ne pijcias me à facie tua, & spm̃
sctm̃ tuũ ne auferas à me. Scdo, vt mortuus priuat dignitate, ita & pctõr, nẽpe q diuinita- Psal. 50
te aĩæ deposita, bestialis efficit, dicẽte diuino psalte: Et hõ cũ in honore eẽt, nõ intellexit,
cõparatus ẽ, iumẽtis isipiẽtib᷒ & silis factus ẽ illis. Hic Ecclesiastic᷒ ait: Quis honorificabit Psalm. 48
exhonorantẽ aĩam suã? Tertio, mortuus priuat noĩe, ita & pctõri nimirũ q (ait deus) pec Ecci. 10
cauerit mihi, delebo illũ de libro vitæ. Et rursus: Memoria iusti cũ laudibus, & nomẽ im- Exod. 32
piorũ putrescet: peribit em̃ (ait Solomon) nomẽ impiorũ. Et hoc est, q̃d diuitis illi᷒ Epulo Psal. 108
nis in euãgelio nulla fit noĩs mẽtio. Quarto, mortuus priuat oĩb᷒ possessiõibus: siq̃dẽ nihil Ecci. 41
hinc auferre possit, sed oĩa relinq̃re post se cogat, ita & pctõr priuat virtututibus, vtpote Luc. 16
meritorijs, q̃ sunt hoĩs diuitiæ optimæ. Hinc propheta: Diuitiæ salutis sapia & scia, timor Esa. 33
dñi ipe est thesaurus eius. At istis diuitijs priuat pctõr, q̃d Dauid in psona pctõris, cõque-
rit, dicẽs: Inclina dñe aurẽ tuã, & exaudi me, q̃m iops & paup sum ego. Quinto, mortuus Psal. 5
priuat oĩb᷒ suis amicis: q̃nquidẽ Iob in psona mortui ait: Frẽs meos lõge fecit à me. Dere
liquerũt me ppinq mei, & q me nouerãt, obliti sunt mei, ita nimirũ pctõr priuat amicis. i. Iob. 19
angelorũ custodijs q̃s relinq̃t aliq̃n, ad aliq̃t effectus, q̃nq angeli donec hõ est viator, in to
tũ nõ discedũt. Hic deus p Esaiã: Auferã sepẽ ei᷒, & erit in direptionẽ. Cũ vero hæc & tot Esa. 5
mala pctõri, spũaliter mortuo eueniãt, recte dixit pphets. mors pctõrũ pessima: nẽpe, q̃d Psal. 33
istorũ mors spũalis hoc peior corpali sit, q̃ aĩo p̃stat corpe. Quã vero p̃stat aĩa corpori, do
minus n̄sce verbis euidẽter ostendit, inquiẽs: Quid em̃ prodest homini, si mundũ vniuer- Matthæ. 16
sum lucret, aĩæ vero suæ detrimentũ patiat. Aut quã dabit homo cõmutationẽ pro anima Marci. 8
sua? Porro, hæc ipsa aĩa pctõ ipso mortificat. i. à deo separat hic ab illius gr̃a & alibi (si añ
mortẽ corpis tpalem non viuificat) ab eius æterna, diuina, beataq visione ad inferos æter
nales, vbi (teste domino) fletus & stridor erit dentiũ & dolor tã æternus, quàm ineffabilia

diuinæ

Luc.16 diuite exclamāte ad Abrahā: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarū vt intingat
extremū digiti sui in aquā, vt refrigeret linguam meā, qa crucior in hac flamma &c.
¶Ceterū quæris qd facto opus, vt reuiuificari possit in hac vita aīa p pctm̄ mortificata? C
Rñderim: Necessariū eē, vt dñi hodie vocē audiat nō mō verbo, sed & facto.i. illi obediat,
dicētē: Adolescēs, tibi dico, surge. Quid em̄ aliud in mysterio p adolescētē mortuū desi-
gnatur, q̄ hō letali crimīe soporatus, quū tot modis hoi naturalr mortuo cōparari possit?
Cuius mr̄ est ecclia, credētiū.s. vniuersitas. Cui⁹ filij sunt singuli credētes. Cui⁹ vnicus fili⁹
dr̄ pctōr, qm̄ hæc illū, quū in pctm̄ cadit, æq̄ dolorose deflet, ac mr̄ naturalis filiū suū vnicū
morietē: in q̄ illius ē gaudiū, cōsolatio, & sal⁹ senectutis. Hæc mr̄ ecclesia vidua est, qm̄ sui
Matth.9 spōsi.i. Iesu Chri morte redēpta ē, & donec hoc in mūdo peregrinat à dño, ab ei⁹ est āple
Marci.7 xibus priuata. Sic aliàs dñs inqt: Nō pñt filij spōsi lugere q̄diu cū illis est spōsus. Veniēt āt
Luc.5 dies, cū auferet ab eis spōsus, & tūc ieiunabūt. Cuius fili⁹ vnic⁹ mortuus, extra portā effert,
Iacobi.1 quū cōsensus interior exijt in opus, iamq̄ pctm̄ cōsumat, vt supra tetigimus. Mouet dñs
misericordia sup vidua, qñ pro pctōre flēs orat ecclesia ad deū: Tāgit loculū.i. pctōris cō
sciam, qñ illā admonet suorū pctōrū vel q̄libet mō, simulq̄ ad illā dicit: Adolescēs tibi dico
surge. Quod vtiq̄ dicit, quū pctōrem vult à pctō surgere & viuificari, illi eius pctā, nunc
flagellis, nūc prosperis, nūc aduersis, nūc verbis, nūc factis, nūc inspiratiōibus interius ob
Apoc.3 oculos pinde ponēs. Quēadmodū is ait in Apocalypsi: Aemulare ergo & pœnīam age.
Ecce sto ad ostiū & pulso. Si qs audierit vocē meā, & aperuerit mihi ianuā itrabo ad illū.
¶Admonet aūt: Prio dñs vt pctōr surgat.i. cesset à peccādo. Iuxta hoc Dauidis: Decli D
Psal.36 na à malo & fac bonū. Et Apl's: Surge q dormis, & exurge à mortuis & illūinabit te Chrs.
Ephe.5 Hinc deus ops p Hieremiā ad pctōrē: Si cōuerteris, cōuertā te. Scđo, vt surgat adolescēs
Hier.5 id ē, in adolescētia.i. cito, nō expectās senectutē, neq̄ procrastinet. Hinc Eccl. Ne tardes
Ecci.5 (inqt) cōuerti ad dñm, & ne differas de die in diē, sed age bonū, subito em̄ venit ira illius.
Hāc vero vocē dñi, vt cū effectu duorū in ea pceptorū pctōr audire possit, oportet vt por
tatores loculi stent, quorū plerūq̄ semp quatuor sunt. Ita nimirū quatuor sunt portatores
qui pctōrem mortuum deferunt ad sepulchrū pœnæ infernalis.s. spes diuturnioris vitæ,
Cōsideratio alienæ culpæ. Præsumptio diuinæ misericordiæ, adulatio societatis prauæ.
Hæc em̄ sunt quæ portāt pctōrē ad tumulū inferni, ne audiat vocē dñi dicētis: Adolescēs
tibi dico, surge. Quantum ille recte audiet, cum hisce sistet.i. cessare faciet portatores.
¶Et qdē primo, vt sistat fiduciā lōgioris vitæ, ne speret se hr̄e adhuc longū viuēdi tp̄s E
quo velit pœnitere & cessare de peccatis, imo existimet mortē statim præ foribus & semp
adesse, vt semp pœniteat, memor dñi dicētis: Pœnīam age, & esto vigilās. Si nō vigilaue
Apo.3 ris, veniā ad te tanq̄ fur, & nescies qua hora veniā ad te. Ipsi em̄ (inqt Paulus) diligēter sci
1.Thessa.5 tis, qa dies dñi, sicut fur in nocte ita veniet. Cū em̄ dixerit pax & securitas, tūc repētin⁹ eis
superueniet interitus, sicut dolor in vtero habētis, & nō effugiēt. Sane multos suā vitā pro-
longātes, mors incerta pueniit. Adeo vt diuus Augustinus (quē & nos hoc certe loco recte
possumus sequi) in hæc verba exclamare nō dubitauit. O vita pñs quātos decepisti? quā-
tos seduxisti? quātos excæcasti? quæ dū fugis, nihil es, dū videris vmbra es, dū exaltaris fu-
Iob.21 mus es, dulcis stultis, amara sapiētibus, q te amāt, te nō cognoscūt, q te cognoscūt, te ne-
Luc.12 gligūt. Sed eheu miseri pctōres sine cura ducūt (inqt Iob) dies suos in bonis & in puncto
ad inferna descēdūt, q vtiq̄ se lōgius viuere sperarūt, immemores diuitis in euāgelio di-
cētis: Aīa mea habes plurima bona reposita in annos multos, qesce, comede, bibe &c. epu
lare. Cui deus dixit: Stulte hac nocte aīam tuā repetēt à te. Quæ aūt parasti, cuius erūt.
¶Scđo sistat cōsideratione alienæ culpæ & emēdet suā, siq̄dē errātiū mltitudo nō parit F
errori pŕocinīū. Ita pctōr nō vitet (vt ait scriptura) correptionē, nec scđm volūtatē suā re
Ecci.32 quirat cōparationē. Scimus etem̄ deum vnicuiq̄ iuxta opa datum. Et oēs (ait Apl'us) stabi
Matthæ.16 mus ante tribunal Chri. Et vnusq̄sq̄ nrm̄ pro se reddet rōnem deo. Sic deus nō pepercit
Romañ.14 Adæ, vtcūq̄ p Euā sociā seducto, & se excusanti & dicēti: Mulier quā dedisti mihi sociā,
Gene.3 dedit mihi de ligno, & comedi. Et rursum Paulus: Oēs em̄ nos manifestari oportet ante
2.Cor.5 tribunal Chri, vt referat vnusq̄sq̄ propria corpis prout gessit siue bonū siue malum. Pro-
Matth.7 derit itaq̄ iuxta dñi consilium, vt vnusq̄sq̄ ex suo oculo primum eliciat trabem &c.
Luc.6 ¶Tertio, vt sistat psumptionē de diuina mīa temerariā, iuxta scripturā dicentē: Ne di- G
Ecci.5 xeris: Peccaui, & qd mihi accidit triste? Altissim⁹ em̄ ē patiēs redditor. De ppitiato pctō
noli eē sine metu, neq̄ adijcias pctm̄ sup pctm̄, & ne dicas: Miseratio dñi magna ē, multi-
tudinis pctōrū meorū miserebit. Mīa em̄ & ira ab illo cito proximāt, & in pctōres respicit
2.Petri.3 ira illi⁹. Hinc Petrus: Nō tardat (inqt) pmissionē suā, sicut qdā existimāt, sed patiēter agit
ppter vos, nolēs aliqs perire, sed oēs ad pœnīam reuerti. Et hoc est q̊d Apl's ait: An diui-
Roma.2 tias bonitatis eius & patiētiæ & longanimitatis cōtemnis? Ignoras, qm̄ benignitas dei ad
pœnīam te adducit. Scđm āt duritiā tuā & īpœnitēs cor thesaurizas tibi irā in die iræ, & re
uelatio-

uelationē iusti iudicij dei, q reddit vnicuiq; secundū opa eius. Nō igitur ꝑsumendū est de Matth.3
misericordia dei, q æque iustus est atq; misericors, neq; cū Iudæis est dicendū: Patrē habe
mus Abrahā. Dico em̄ vobis, potēs est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.

F ¶Quarto, sistat adulationē prauæ societatis, q̄ nihil peius & nociuius. Solēt em̄ plerūq; Sapiæ.2
mūdani hoīes peccatoribus adblandiri, dicētes: Exiguū & cū tædio est tēpus vitæ nr̄æ, &
nō est refrigeriū in fine hoīs, & nō est, qui agnitus sit reuersus ab inferis, &c. Venite ergo
fruamur bonis, q̄ sunt, & vtamur creatura tanq̄ in iuuētute celeriter. De qbus ad discipulū
dn̄s: Dimittite mortuos sepelire mortuos suos. Mortui aūt mortuos sepeliunt, cū pc̄tores Luc.9
quiq; sui similes nociuo fauore demulcēt, cōgestaq; pessima adulationis molæ, ne qua ali-
qñ spe resurgēdi potiant, opprimūt. Et Ap̄lus ait: Denunciamus vobis fratres in noīe dn̄i 2.Thessa.3
nostri Iesu Christi, vt subtrahatis vos ab omni fratre ambulante inordinate, &c.

G ¶Hi igitur sunt quatuor portatores, peccatorē ad inferoꝝ sepulchra portantes, q̊s sisti
necessum est. Quibus stantibus, pc̄tor auditurus est re ipsa dn̄m dicentē: Surge dico tibi
adolescēs. Laboret propterea pc̄tor, vt pro se oret ecclesia, Chr̄i spōsa. Aduertat inspica-
tiones internas, suscipiat admonitiōes externas, fugiat portitores, eosq; sistat, confiteatur
pc̄tā. Adsit propositū emēdatiōis, & resuscitabit eū dn̄s, dicēs: Adolescēs tibi dico, surge.
Qui suscitatus deinde iugiter deū timeat, ne peccet, ne sibi qd peius accidat, interimq; gra
tus magnificet deū, dicēs: Quia ꝓpheta magnus surrexit in nobis, & qa deus visitauit plebē Iohan.14
suā. Hoc quidē pacto, & ijs aīaduersis, inueniemus verissime Christū dixisse: Ego sum via,
veritas & vita. Via inquā, ꝙ quæcūq; dixit ac fecit, documēta sunt viæ, q̄ ad viā ducit. Vn
de ipse ait: Discite à me, qa mitis sum & humilis corde. Hinc Lucas ait: Cœpit Iesus face- Matth.11.
re & docere, nimiꝝ cuius tota actio nr̄a sit instructio. Veritas, inquā, est, ꝙ non mō verba Acto.1.
ipsius veritatē denūciāt, sed & facta, qm̄ eius opa prolatæ veritati attestant, dn̄o dicente: Matth.5
Opera q̄ ego facio, testimoniū phibēt de me, qa pater me misit. Vita inquā, qa ip̄e merces
est nr̄a. Sicut olim ad Abraham dixit: Ego sum merces tua magna nimis. Ipse em̄ est spes Gene.15
nr̄a, ipse beatitudo vestra. Siquidē hæc est vita, inqt ipse, æterna, vt cognoscāt te solū deū 1.Cor.1.
veꝝ, & quē misisti Iesum Christū. Cū proinde insigne ac miraculosum opus à dn̄o factū Iohan.17
euāgelica cōmemoret historia, resuscitationem videlicet adolescētis, filij viduæ ciuitatis
Naim. Ita ip̄m aīo capiamus, vt nō solū in eo dei miremur oīpotētiā, sed sit nobis q̄q; via
moraliter instruēs, sit veritas in fide nos corroborās, sit vita spem nostrā subleuās, q̄tenus
vnusqsq; nostrū nō mō mereat dn̄i vocē audire, Adolescēs tibi dico, surge, sed & eā sequi
ipso facto, & hic p grām resurgēs à pc̄tō, cū ipso eodē dn̄o æternaliter viuere possit.

HOMI. LXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc.14. Ipse vero apprehensum, sanauit eum, ac dimisit.

Dominica. XVII. post octauas pentecostes.

A SCripturas sanctas nō esse dūtaxat ad literā, sed & ad medullā intus ab eas le
gente diligēter accipiēdas, haud obscure aliàs Chr̄s dn̄s, quū se dei filiū na- Iohan.5
turalē Iudæis patefieri optaret, corā palàmq; arguit, dicēs: Scrutamini scri
pturas. Siquidē ait, scrutamini. i. nō simpliciter legite & attēdite, sed pœni-
tius, profundiusq; capite, voluite ac reuoluite & ad medullā ipsius vsq; per
cingite. Q.d. Tum em̄ inibi vitā inuenietis, adeoq; veꝝ sancti sp̄us fructū.
Id q̄d adeo veꝝ est, vt & Ap̄lus gentiū cognoīe & facto doctor dixerit. Qui. s. Chr̄s, &
idoneos nos fecit ministros noui test. nō lr̄a, sed sp̄ū. Litera em̄ occidit, sp̄us aūt viuificat.
Quod & nō solū in Iudæis, sed & in nōnullis nr̄i tp̄is hoībus plerūq; ita veꝝ est, vt super 2.Cor.3
cor eoꝝ positū sit velamē inēpe, ꝙ plurima ad literā falso exponāt & intelligāt, Petro scri
bēte, q indocti & instabiles scripturas ad suā ipsoꝝ pditionē deprauant plurima ad literā 2.Petri.3
ita frigide ptranseant, vt q̄ optima sunt negligāt, nudo historiæ cōtextui inhærētes. Nec
miꝝ, quū mō indiscriminatim sacras lr̄as, vel quālibet idiotæ & rudes tractēt, lacerēt, ꝓ-
phanētq; docere temere ꝑsumētes q̄d nunq̄ didicere, nec satagentes vt addiscāt, interim
vane de sp̄ū, nescio q̄ (sine tn̄ probamēto) superbiētes. Nequaq̄ memores, ꝙ Paulus Ap̄lus
ad pedes Gamalielis legē Mosi & ꝓphetas didicisse se glorieṫ, vt armatus sp̄ūalibus telis Actoꝝ.22
postea doceret cōfidēter. Nec, inquā, memores, ꝙ Eunuchus ille scripturaꝝ studiosissim⁹ Acto.8
& Esaiā lectitās, rogatusq; Philippo rn̄derit, dicēs: Qūo possum intelligere, nisi aliqs me
docuerit? vt q non cerneret q̄d sub litera eminētius & profundius latuit. Atq; vtinam no
stri tp̄is temerarij aliqui hoīes, pseudoq; doctores vel huius diei euāgeliū intuētes potius
interrogati respōdissent: Qūo possumus, nisi aliquis nos docuerit? q̄ quod tā illotis pedib⁹
in tā sanctis Chr̄i verbis bacchati sint, falso obgānientes, Christū p curatū hodie hydro-
picū, adeoq; pec totū euangeliū nihil aliud docuisse, q̄ sabbata. i. dies festos in Christianis
mo nullos esse debere, ipsosq; omnino tollendos. At q̄ sibi iniquitas mentiatur, euestigio

Chriſtus oſtēdit,inquiens:Si licet ſabbato curare?Sane dicēs:Licet arguit inſtā diebus feſtia bonorum occupationē,Dicens curare,ſubindicat,iiſdem diebus rectam malorum vitationē.Et ſic ſummus omniū doctor docet,Licere quidē habere ferias, modo in ipſis.Primo vitent mala opa,cuiuſmodi ſunt,ludere,crapulari,libidinari,occidere,detrahere,fornicari,hocq́ genus alia.Quibus ſi qui in ferijs indulgēt,abſq dubio audire coguntur,dñm di-
Amos.5 Eſaiæ.5 centē:Odi & proieci feſtiuitates veſtras.Et rurſus:Sabbata veſtra & neomenias veſtras odiuit anima mea.Secūdo,vt diebus feſtis occupemur bonis operib⁹,pcipue q̄ ſunt ſpūs.
Cuiuſmodi ſunt opa miſericordiæ, eſuriētes paſcere, ſitiētes potare,hoſpites colligere,
Matth.25 nudos operire,infirmos viſitare,captos cōſolari,errantes inſtruere & docere.Sic Tobias pauperes die feſto ad prandia inuitauit(q̄d & Chrs alibi feciſſe intelligit,quū diſcipuli pu-
Iohā.13 tarēt propterea Ieſum Iudæ dixiſſe:Quod facere vis,fac cito,qm̄ Iudas, quū dira eſſet fe-
Tob.2 ſtus,loculos haberet aliqd pro pauperibus emere deberet)mortuosq́ ſepeliuit.Sic etiānū
Iob.1 Iob ſuos filios die feſto dicit ſanctificaſſe,id eſt emendaſſe, bonisq́ doctrinis & operibus inſtruxiſſe.In quorum vtroq ſatis euidēter oſtēditur.vel ideo etiamnū dies aliqt feſtos inſtitutos eſſe,vt corpora p labores antea diebus operarijs laſſa requieſcāt,vt inde ad eoſdē labores fiant,& robuſtiora & alacriora,Vt in ijs amici aliqn expeditius cōueniant,q̄ in honeſtatē ſunt & vtilitatē filiorum & aliorum conſultantes.Vt & aliqn corpora à ſeruilibus laboribus libera,mundent,fiantq́ animi deinde ad oīa liberiores & aptiores.Et vt pcipue filij vnà cū alijs dirigantur,prouocēturq́ ad dei in primis honorē & deuotionē,eiusq́ ſanctorum imitationē,ne ſemper & dūtaxat hiſce tēporalibus,vanisq́ rebus inhient.Et hoc eſt,
Iohan.13 quod & Chriſtus,ſabbati dñs,frequētius in ſabbato docuerit,& ad panē accipiendū inui-
Acto.1. tatus fuerit,& infirmos,inopesq́ ſubleuarit,exemplū vtiq nobis præbens, vt quēadmodū ipſe fecit,ita & nos faciamus:quum is facere cœperit & docere.

¶Hoc vero ipm etſi aliàs ſæpe,hodie tñ prorſus erudite exequutus eſt.Nimirum,q in domū cuiuſdā principis phariſæorum ſabbato māducare panē inuitatus nōmodo re ipſa & corporaliter,iuxta euāgelicæ hiſtoriæ veritatē,hydropicū ſanauit & curauit.Verum. B

Matth.12 ¶Primo,qūo feriandū ſit,& qua ex cauſa ipſum ſabbatū(.ſ.neceſſitatis cauſa) infringi C
poſſit,demonſtrauit.Secūdo,ſe q̄q hodierno euangelio typū ſalutarē ob oculos ponere
Roma.15 ſtuduit.Siquidē longe aliud in myſterio p factum ſuū oſtēdere q̄ litera habeat,euidenter ſubindicauit:adeo ſane, vt recte Apſus dixerit:Quæcūq ſcripta ſunt,ad noſtrā doctrinā
Ephe.6 ſcripta ſunt.Quātus vero huius hodierni euāgelij ſit typus,vbi dilucidatus fuerit,luculenter cōmonſtrabitur:q hoc ſibi vult,& habet Chriſtū per incarnationē ſuā introiſſe in do-
Iohan.12 mū phariſæi.i.in hūc mundū,qui vere domus eſt principis phariſæorum,rectoris.ſ.tenebrarū harum.De quo dñs:Venit princeps huius mundi,& in me nō inuenit quicq̄.Et profecto recte mūdus domui phariſæorum,id eſt eorum,q ſibi apparēt aliquid eſſe,cū nihil ſint,(cuiuſmodi phariſæi ſuperbi videri cupiebāt)cōfertur & cōparatur,quū adeo in eo omnia ſint apparētia,& vana & tranſitoria,vtcunq magna nobis atq bona videri velint.Siquidem
1.Iohan.2 inibi oīa ſint fluxibilia & peritura,Iohāne dicēte:Et mundus tranſit,& cōcupiſcētia eius.
Eccle.3 Nolite igitur diligere mundū,& ea q̄ ſunt in mūdo.Quod & ante ipm Eccleſiaſtes ſenti-
Exo.20 ens,ait:Cuncta ſubiacēt vanitati,& oīa pergunt ad vnū locū.De terra facta ſunt & in ter-
1.Theſſa.4 ram pariter reuertuntur.In hūc igitur mundū Chriſtus intrauit māducare panē in ſabbato,id eſt,facere voluntatē patris,quæ eſt ſanctificatio noſtra:hic em̄ eſt cibus eius, vt ve-
Deuter.8 niens miniſtret verbi dei panē,in quo & homo viuit,& nō in ſolo pane materiali,ipſo do-
Iohan.4.6 mino dicēte:Meus cibus eſt,vt faciā voluntatē eius,q me miſit, vt perficiā opus eius.Hoc aūt eſt opus dei,vt credatis in eū,quē miſit ille.Atqui hoc verbo dei fieri oportuit,q̄(vt
Pſal.106 ſcriptura ait)ſanauit mundū,id eſt hydropicū,qui in mūdo eſt.Sanare ſategit,inquā,hodie hydropicū in typo,id eſt,hominē in mundo à pcipuis,vnde cætera deriuantur,pecca-
1.Iohan.2 tis.ſ.hominē tumentē inuidia,auaritia,ſuperbia. Siquidē omne(inquit Iohānes)quod in mundo eſt,cōcupiſcentia carnis eſt,& cōcupiſcentia oculorum,& ſuperbia vitæ.Nimirum ijs tribus vitijs notant hodie phariſæi,qui fuere inuidi,q̄ dñm obſeruarint, vt eū deprehenderent.Auari,q̄ in ſabbato in auaritia pecoribus redimēdis laborabant,Superbi,quoniā primū in nuptijs locū elegerint.Porro iſtorum inuidiam,quæ eſt proximi charitati cōtraria,ſuorum bonorum multiplicatione.Auaritiam,ſanatione hydropici, aquæ ſitis ſedatione.
Superbiam,humilitati virtute contraria ſanauit:vtiq inſtruens nos, vt & ipſi vitia contrarijs virtutibus curemus,ſimiliq́ modo,quo ipſe,peccata fugiamus.

¶Primo quidē inuidiā proximi vincemus,vbi illi,cui tanq̄ inimico inuidem⁹,aut ſorte D
ipſe nobis inuidet,nō modo nihil mali imp̄cemur,verum benefacere ſtudeam⁹,Chro dicē-
Matth.5 te:Ego aūt dico vobis,diligite inimicos veſtros,bñfacite ijs,q oderunt vos,& orate pro
Luc.6 pſequētibus & calūniantibus vos,vt ſitis filij patris veſtri,q in cœlis eſt,q ſolē ſuū oriri fa-
Roma.12 cit ſup bonos & malos,& pluit ſup iuſtos & iniuſtos.Et Apſus inqt:Si eſurierit inimicus
tuus,

tuus,ciba illū:si sitit,potū da illi.Hoc em̄ faciēs,carbones ignis cōgeres sup caput eius.No
li vinci à malo,sed vince in bono malū.Id q̊d Chrs hodie facto,pinde exēplo pfecit,q & Lucæ.24
in cruce patrē pro inimicis orauit.Idē fecerūt apostoli,q per Paulū dicūt:Maledicimur, Acto.7
& bñdicimus.Persequutionē patimur & sustinemus.Blasphemamur,& obsecramus. 1.Cor.4

E ¶Secūdo,auaritiā depellemus, vbi & ipsi sitim.s.hoꝝ tēporaliū sedauerimus,q̊d fit cōsi
deratiōe anxietatis,q̄ cruciat auaꝝ:nēpe ꝙ is semp cupit,sempq̄ habere satagit,& q̊ plus
bibit,hoc magis sitit.s.bona hęc tēporalia.Auarus em̄(ait Eccles)nunq̄ implebit pecunia. Eccles.5
Et saturitas diuitis nō sinit eū dormire:quippe q vel diuitias cogitat augere,vel ne amit-
tat,anxie laborat,imo facile desinemus eē auari,si q̊d Aplus ait, secuti fuerimus.Nihil em̄ 1.Timot.6
intulimus in hūc mundū,haud dubiū,quin nec auferre q̊d possimus.Habemus aūt alimēta
& q̄bus tegamur,his cōtenti simus.Nā qui volūt diuites fieri,incidūt in tētationē, & in la
queū diaboli,& in desideria multa,inutilia & nociua,q̄ mergūt hoīes in interitū.Quod & Eccles.5
antea Eccles admonuit,dicēs:Dinea sicut egressus ē nudus de vtero matris suæ,sic reuer-
tet,& nihil auferet secū de labore suo.Sane innuēs q̄ frustra laboret auarus de colligendis
coaceruandisq̄ hisce bonis tp̄alibus,q̄ oino vana sunt & fallacia,nec sint vel quālibet ma
gnifica,ppetuo duratura.Dic em̄,obsecro,vbi Babylon illa ciuitas magna & opulēta? de
qua Apoca.Cecidit,cecidit Babylon magna,amicta bysso & purpura, deaurata auro & la Apoc.18
pide ptioso & margaritis,qm̄ vna hora desolata est.Vbi Niniue,caput regni Salmanasar Roma.14
& Sennacherib? Vbi Hierusalē illa amplissima & potētissima,passim vel sacris lr̄is celebra Luce.19
tissima? Nōne vel Chrō teste,solo tandē æquata est? Vbi Troia,de q̄ Homerus & Maro, Iose.5.6
cæteriq̄ tot & tāta scripserūt? Nōne & ipsa misere desolata ē,poeta canēte:Hostia habet Aeneid.2
muros,ruit alta à culmine Troia.Et rursus:Ceciditq̄ superbū Iliū,& oīs humo fumat Ne Aeneid.3
ptunia Troia.Quo Roma mūdi illa dn̄a? de q̄ poeta Veꝝ,inquit,hæc tantū alias inter ca
put extulit vrbes,Quantū lenta solent inter viburna cupressi.Cui sane vrbi Iuppiter ille Vergilius
Vergilianus,Nec dedit metas reꝝ nec tp̄a,Sed imperiū sine fine dedit. Nimiꝝ cui adeo Ibidem
oīa fuit terra subiecta,vt domināte Octauiano Aug.describeret totus orbis.Nōne & hęc Luc.2
dudū ita perijt vt vel vmbra veræ illius & florētis Romæ vix fuerit tēporibꝰ diui Augusti-
ni,q roties inter oīa mallebat tria videre & audire,Christū in carne adfaciē, Paulū præ-
dicantē,& Romā florentē & triumphantē.Qualis hæc nūc sit,facile q sapiunt,agnoscūt.
Vbi deniq̄ quatuor illæ monarchiæ.s.Chaldæoꝝ,Persaꝝ,Græcoꝝ,& Romanoꝝ? Nō- Danie.2
ne & ipsæ perierunt? Vtiq̄.Quaꝝ deuastationem Nabuchodonosor vidit in illa mystica
statua? Quid multis? Corporis,inquit ille,& fortunæ bonoꝝ,vt initiū,sic & finis est.Om Salust.in
nia q̄ orta sunt,occidunt,& aucta senescunt.Cœlū quidē & terra transibunt, & sic in illis Iug.pro
omnia vana,instabilia,fallibiliaq̄, ideoq̄ non tantopere ab auaro petenda.

F ¶Tertio,superbiā vitemus humilitati cōtrariā,q̄ est,quū nobis ipsis(q certe nulli sumus
cōsideratis,q̄bus vndecūq̄ distringimur, circūstātijs)minores efficiamur, & negligimur,
vel quālibet apud hoīes hoc in mūdo magni reputati,qn̄quidē ait scriptura:Quāto maior Ecci.3
es,humilia te i oībus.Altiora te ne q̄sieris,& fortiora te ne scruteris.Id q̊d facile faciemꝰ,si
q̄ vtilis sit humilitas,& q̄ ecōtrario pnitiosa supbia,cōsiderauerimus.Hæc em̄ (ait scriptu
ra)oīs peccati initiū,odibilisq̄ corā deo & hoībus,hoīem exaltatū hic,plerūq̄ aliàs semp
deijcit & cōfundit.Hinc Eccūs:Qui tenuerit illā.s.superbiā,adimplebit maledictis,& sub Ecci.10
uertereū in finē.Et sedes superboꝝ destruxit deus,eorūq̄ memoriā pdidit.Quid em̄ ex
cœlo detrusit luciferꝝ,angeloꝝ in primis pulcherrimū? Nimiꝝ supbia.Ad eū quidē deus
p scripturā ait:Quō cecidisti de cœlo lucifer,q mane oriebaris? Detracta ē ad inferos su Esa.13
perbia tua,cōcidit cadauer tuū.Qui dicebas in corde tuo:In cœlū cōscendā,sup astra dei Esa.14
exaltabo soliū meū,ascendā sup altitudinē montiū,similis ero altissimo.Quid prothopla-
stos e paradiso disturbauit in hāc lachrymaꝝ vallē? Vtiq̄ supbia primū,qm̄ instigatione Gene 3
serpētis,esse ceu dij conabant.Quid in causa,ꝙ Nabuchodonosor rex potētissimꝰ,regnū
suū potētiss.amiserit,ipseq̄ ab hoībus fuerit deiectꝰ,& cū bestijs & feris habitarit,fœnūq̄
q̄si bos comederit? Vtiq̄ supbia.Qm̄ se deū haberi voluerit,adorariq̄ in statua aurea per
miserit:siquidē q Holopherno pceperat,vt oēs deos terrę exterminaret,videlicet vt ipse Danie.3.4
solus diceret deus ab ijs nationibꝰ,q̄ potuissent Holophernis potētia subiugari.Et hoc est Judith.3
q̊d ipse tandē,trāsacto septēnio,p intercessionē(Danielis cōsilio)eleemosynaꝝ restitutꝰ, Danie.4
dixerit pfessus:Nūc igit ego Nabuchodonosor,laudo & magnifico & glorifico regē cœ
li,qa oīa opa eius vera,& oēs viæ eius iudicia,& gradiētes in supbia pt humiliare.Et oēs
habitatores apud eū in nihilū reputati sunt.Et sane q̊d aliud oēs,de q̄bus supra, huius mū
di amplissimas vrbes,potētissima imperia,gloriosissimos reges ac imp.& potētatus,q̄ su-
perbia,in nihilū redegit.Proinde merito ad supbū vnūquēq̄ ait Solomon:Quid supbia Eccl.10
terra & cinis? Cū em̄ moriet hō,hæreditabit serpētes & bestias,imo & singuli supbi apud
inferos dānati,vidētes in cœlo saluatos,misere proclamāt,dicētes:Quid nobis profuit su Sap.5

perbia, aut diuitiaꝶ iactātia qd cōtulit nobis? Trāſierūt oīa illa tanq̄ vmbra & tanq̄ nūcius
ꝑcurrens, & tanq̄ nauis, q̄ pertranſit fluctuantē aquā, & auis q̄ tranſuolat in aere, &c. Q̄m
ſpes impij eſt tanq̄ lanugo, q̄ à vento tollitur, & tanq̄ ſpuma gracilis, q̄ à procella diſpergi
tur, & tanq̄ fumus, qui à vento diffuſus eſt, & tanq̄ hoſpitis vnius diei prætereuntis, &c.
Prouer.29 ¶Recte ergo ac vere ſumma hodie veritas dicit: Oīs q exaltat, humiliabiť. Ideoq̄ dāno- G
ſa ſupbia periude vt mors ē fugiēda. E diuerſo aūt humilitas vti vita amplectēda: hęc em̄
Eccl.10.11 vel ſola eſt, q̄ hoīem deiectū, nihilq̄ reputatū ſubleuat & exaltat. Hinc ſcripturā: Superbū
ſequiť humilitas, & humilē ſpū ſuſcipiet gloria. Et rurſus: Sapīa humiliati exaltabit caput
illius, & in medio magnatoꝶ conſedere illū faciet. Sedes quidē ducū ſuperboꝶ deſtruxit
2.Reg.6 deus, & ſedere fecit mites pro eis. Memoriā ſuperboꝶ perdidit deus, & reliquit memoriā
humiliū ſenſu. Quid Dauidē fecit regē tā magnū, & deo & hoībus gratū? Vtiq̄ qa vilis &
Exod.3 humilis ſibi in oculis ſuis fuerit. Quid Moſen cōſtituit ducē populi Iſraelitici? Nimiꝶ hu
militas, qua ꝑmotus, ad dn̄m ait: Quis ſum ego, vt vadā ad Pharaonē, & educā filios Iſra-
Hiere.1 el de Aegypto? Cur deus Hieremiā in gētibus tantū præ oībus dedit ꝓphetā? Vtiq̄ pro-
pter humilitatē, q̄n quidē dixerit: A a a dn̄e deus, ecce neſcio loqui, qa puer ego ſum. Qua
re diua virgo Maria vſqueadeo fuit exaltata, vt ſine exēplo ſit facta filij dei Max. regis re
Lucæ.1 gū, dn̄i dn̄antiū mater? Propter humilitatē, q̄ humillimæ dixit: Ecce ancilla dn̄i. Ea ipſa di
cēte: Quia reſpexit humilitatē ancillæ &c. Depoſuit potētes de ſede, & exaltauit humiles,
&c. Qd̄ & hodie ait Chr̄s: Et q ſe humiliat, exaltabiť. Id q̄d typice vel ſic intelligas, q̄d hic
dn̄s dicit, nō ſemꝑ in terra fieri adſolet, atqui nunq̄ nō in cœlo: nimiꝶ q ſe de meritis ele-
uat, humiliabiť à dn̄o, & q ſe de bn̄ficijs humiliat, exaltabitur ab eo. Et hoc eſt q̄d Petrus
1.Petri.5 inquit: Humiliamini ſub potēti manu dei, vt vos exaltet in tempore viſitationis.

HOMI. LXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.22. Si ergo Dauid vocat eum dn̄m, quō filius eius eſt? Dominica. XVIII. poſt octauas pentecoſtes

DVo, quæ nō ſecus atq̄ baſis ſunt Chriſtianiſmi, dn̄s in hodierno euangelio A
perſtringit, fidē. ſ. & dilectionē. Duo, inquā, vſqueadeo ſibi mutuo coniun
Galat.5 cta, vt neutrū ſine altero eſſe poſſit. Q̄n quidē fides (teſte Ap̄lo) per dilectio
Iacobi.2 nē opereť, & quidē ſemꝑ, quū viuifica fides ſine opibus, q̄ per dilectionē
edunť, plane ſit mortua, & adeo vana, vt ne fides mereať appellari, niſi ficta
1.Cor.13 q̄ dilectiōe periude ſua (vt ita dixerim) eſſentia & aīa careat. Vnde Paulus:
Etſi (inquit) habuero prophetiā & nouerim myſteria oīa, & omnē ſcientiā, & ſi habuero
omnē fidē, ita vt montes transferā, charitatē aūt nō habuero, nihil ſum. Et ſi diſtribuero
in cibos paupeꝶ oēs facultates meas: & ſi tradidero corpus meū, ita vt ardeam, charitatē
nō habuero, nihil mihi prodeſt. Quare? Quia fides ſit mortua & otioſa ſine operibus, quę
neceſſario dilectio & charitas producit. Quid eſt charitas? aut, ſi mauis, dilectio? Eſt vera
in rem aliquā beneuolētia. Hinc euāgelica dilectio (de q̄ hodiernū euāgeliū, & nos de ea
aliàs, anno quidē ſuperiore latius tractauimus) eſt tota vniuerſaliſq̄ hoīs in deū propter
ip̄m & æqualis in proximū vti in ſeipſum beneuolētia. Hoc eſt (Chr̄o hodie doctore) q̄n
homo nullius priuati cōmodi cauſa, ſed dei ſola bonitate motus, dn̄m deū ſuū ex toto cor
de ſuo, & in tota aīa ſua, & tota mēte ſua, & proximū ſicut ſeipſum diligit, & quidē pro-
pter deū, &c. Ex toto corde inquit. i. vt homo oēs cogitatiōes in deū reflectet. In tota aīa
vt oēs affectiōes in deū cōuertat. In tota mēte, vt oēs qnq̄ ſenſus Chr̄o vacēt. Viribus em̄
oībus & ſuꝑ oīa diligere, & nihil niſi propter illū amare debemus: quē nō amabit ſi vel dia
bolo vel carni vel mundo adhæſerit. Ad habendā vero hmōi dilectionē dei opus eſt.

¶Primo, vt diuinoꝶ beneficioꝶ homo reminiſcať, q̄ vtiq̄ tot & tāta inueniet, vt oīa q̄ B
habet, ſiue aīæ, ſiue corporis, ſiue fortunę bona ab illo venire, ſeq̄ habere ſit cōfeſſurus, Ia
Iaco.1 cobo ſcribēte: Omne datū optimū & om̄e donū ꝑfectū de ſurſum eſt, deſcēdēs à patre lu-
1.Cor.4 minū. Et hoc ē, q̄d Ap̄lus ait: Quid aūt habes q̄d nō accepiſti? Si aūt accepiſti, qd gloriaris
Acto.17 q̄ſi nō acceperis? Siquidē à deo ſumus creati. Ipſe (ait idē Ap̄lus) oībus dat vitā & inſpira-
tionē. In ipſo viuimus & mouemur & ſumus. Recte igiť illū in oībus hō diligere debet, &
1.Para.29 in oībus, q̄ habet, illi cū amore & bn̄uolentia ſeruire, vt poſſit cū Dauide aliàs diceret: Tua
ſunt oīa dn̄e, & q̄ de manu tua accepimus, debemus tibi, &c. Hinc decimæ à deo homini
impoſitæ ſunt, vt homo decimās, deū cognoſcat omnium eſſe creatorē & datorem, &c.

¶Secūdo, vt diuinā excellētiā cōſideret hō: q̄n quidē adeo imēſus ſit deus & omni mun C
Hiere.23 do incōprehēſibilis, vt ſua maieſtate cœlū & terrā ipleat, ipſo ꝑ prophetā dicēte: Putaſne
deus e vicino ego ſum, & nō deus à longe? Nunqd nō cœlū & terrā implebo? Hinc ꝓphe
Pſal.138 ta alibi dicit, ſe ab illius facie nuſq̄, neq̄ in cœlo, neq̄ terra, neq̄ mari, neq̄ inferno poſſe
abſcōdi, ſed q̄cunq̄ fugiat, eē illic & deū, ſ. ſua maieſtate ꝑſentē. Itaq̄ ob illā magnitudinē
ineffabi-

ineffabilẽ homo illũ oĩbus modis debet diligere, q̃ ne tunc quidẽ satis diligit, scriptura lo
quente: Glorificate dñm quantũ potestis, superualebit adhuc, quia maior est omni laude. Eccl. 4
¶Tertio, vt oĩno pctm̃ vitet. Nã alioqui nec deo seruiet, nec illũ diliget, quũ nemo duo Matth. 6
bus dñis seruire possit, &c. Hinc Iohãnes: Nolite (inqt) diligere mũdũ, neq; ea q̃ in mũdo Luc. 16
sunt. Si qs diligit mũdũ, nõ est charitas patris in eo. Qm̃ omne q̃d est in mũdo, cõcupiscẽ 1. Iohan. 2
tia carnis ẽ, & cõcupiscẽtia oculorũ, & sup̃bia vitæ, &c. Quid aũt intẽdit Iohãnes, nisi q̃ q
velit vere deũ amare, nihil debet illi p̃ponere. Præponit aũt aliq̃d deo, q vel auaritiæ vel
superbiæ vel voluptati vel vanæ gloriæ vel rebus hoc genus mũdanis, deseruit. Sane deus
amari à nobis vult solus, idẽq; sine cõsortio possidere cor nostrũ, ita vt amãs ipm propter
nullã rẽ ab eo euelli aliq̃ modo possit, sed cũ Ap̃lo diceret: Quis nos separabit à charitate Roma. 8
Chri? Tribulatio, an angustia, an famẽs, an nuditas, an periculũ, an p̃sequutio, an gladius?
Certus em̃ sum, qa neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; principatus, neq; virtutes, neq;
instãtia, neq; futura, neq; fortitudo, neq; altitudo, neq; profunditas, neq; creatura aliqua
poterit nos separare à charitate dei, q̃ est in Iesu dño nr̃o. Ille nimirũ, q ad ipm dicit & cũ
Paulo, sicubi res expostulat, ait, hic deũ ex toto corde suo, ex tota aĩa, ex tota mẽte diligit
idẽq; non p̃t etiã nõ diligere, sicut seipm proximũ, nec diligit deũ, q proximũ non diligit,
Iohãne dicẽte: Si qs dixerit, qm̃ diligo deũ, & fratrẽ suũ oderit, mẽdax est. Qui em̃ nõ di 1. Iohan. 4
ligit fratrẽ suũ quẽ videt, deũ quẽ nõ videt, quõ p̃t diligere? Et hoc mãdatũ habem⁹ à deo,
C vt q diligit deũ, diligat & fratrẽ suũ. ¶At quid est dilectio proximi? Est qua illũ eadẽ,
qua nos, prosequimur bñuolentia, q̃d fieri solet, qñ facimus q̃d Chr̃s alibi p̃cepit: Omnia Matth. 7
quæcũq; vultis, vt faciãt vobis hoĩes, & vos facite illis, & ecõtrario. Nimirũ hæc est vera Luc. 6
dilectio, q̃ (Iohãne teste) est dei mãdatorũ cõseruatio, ea em̃ est vera bñuolẽtia: q̃ & illa ẽ 1. Iohan. 4
dilectio, quã q habet (Ap̃lo scribẽte) legẽ impleuit. Nõ em̃ adulterabit, nõ occidet, nõ fura Roma. 13
bitur, nõ falsum testimoniũ dicet, nõ cõcupiscat, etsi q̃d est aliud mãdatũ, in hoc verbo in-
staurat, Diliges proximũ tuũ sicut teipm. Siquidẽ (inqt idẽ Ap̃lus) charitas patiẽs est, beni Deuter. 5
gna est, nõ æmulat, nõ agit perperã, nõ inflat, nõ est ambitiosa, nõ quærit q̃ sua sunt, nõ ir 1. Cor. 13
ritatur, nõ cogitat malũ, nõ cõgaudet sup iniquitate, sed cõgaudet veritati. Oĩa suffert,
oĩa credit, oĩa sperat, oĩa sustinet, qui em̃ verã habet charitatẽ, ag iuxta hæc Pauli dicta
& proximũ æque secũ vult esse in gratia & amore dei, adeoq; in r. cta beatitudine.
D ¶Quare cõstat plerosq; oẽs hæreticos (vtcũq; alioqui fortasse simus oẽs pctõres) q de fi
de gloriant, opibus vacui, cũ in cõtrariũ eunt, nequaq̃ Christianã habere charitatẽ, ideoq;
neq; verã fidẽ, q̃ per charitatẽ semp operat. Est aũt fides, authore Ap̃lo, earũ rerũ, q̃ sperã- Hebræ. 11
tur, substãtia argumẽtũ eorũ, q̃ non vident. Sic fides Christiana est, quã Petrus habuit, di- Matth. 16
cens: Tu es Chr̃s filius dei viui. Et Martha: Ego credidi, qa tu es Chr̃s filius dei viui, q in Iohan. 11
hunc mundũ venisti. Sine hac quidẽ fide impossibile est deo placere. Credere em̃ oportet Matth. 11
accedentẽ ad deũ. Primo, qa est. s. deus & idẽ vnus. Secũdo, qa & inquirẽtibus se remune
rator sit. s. datur⁹ vitã æternã. Qui hoc credit, primo credit deũ patrẽ æternũ ingenitũq;
Secũdo, Iesum Christũ, ex substãtia patris dei ante secula genitũ, & hoĩem, ex substantia
matris in secula natũ, æqualẽ patri secundũ diuinitatẽ (quũ ipse ait: Ego & pater vnum su Iohã. 10
mus) minorẽ patre secundũ humanitatẽ. Vnde ipse ait: Quia p̃r maior me est. In hoc aũt Iohan. 14
deus p̃r inquirẽtibus est remunerator, quũ sic humano generi p filij sui humanitatẽ pro-
uidit. Siquidẽ, inquit Petrus, nõ est aliud nomen sub cœlo datũ hoĩbus, in q̃ oporteat nos Acto. 4
saluos fieri. s. q̃ Iesus, vnde & Iesus. i. saluator est dictus. Id q̃d & ipse Chr̃s, inconuincibilis Matth. 1
veritas testat, inquiẽs: Sic em̃ deus dilexit mundũ, vt filiũ suũ vnigenitũ daret, vt oĩs q cre
dit in eũ, non pereat, sed habeat vitã æternã. Non em̃ misit deus filiũ suũ in mundũ vt iu-
dicet mundum, sed vt saluet mundus p ipsum. Et rursus: Hæc est aũt vita æterna, vt co- Iohan. 3
gnoscant te (, s. hic per fidẽ & aliàs in re) solũ verũ deum & quẽ misisti Iesum Christum. Iohan. 17
E ¶In qbus quidẽ verbis nõ obscure accipimus credendum esse. Primo, q̃ vnus sit verus,
idẽq; æternus deus in essentia. Vnde scriptura: Audi Israel, dñs deus vester deus vnus est. Deute. 6
Neq; em̃ est alius deus, vel in cœlo, vel in terra, q posset facere opa tua. Secũdo, q̃ Chr̃s
Iesus natura quidẽ deus sit, patri ad oĩa æqualis, vnde ab æterno ineffabiliter natus, tandẽ
q̃q; ineffabiliter à sp̃u sancto cõceptus homo ex vtero diuæ virginis clauso pudoris arca-
no prodijt. Et quẽadmodũ (vt sensibili vtar manuductiõe) aĩa rationalis & caro, vnus est
hõ, ita deus & homo, vnus est Chr̃s: nõ quidẽ cõuersione diuinitatis in carnẽ, sed humani
tatis adsumptione in deũ, nõ vtpote cõfusione substãtiæ, sed vnitate p̃sonæ: natus nimirũ
& passus pro salute nostra, &c. Qua quidẽ fide. s. vnitionis diuinæ naturæ in ipso cũ huma
na natura, qa ad æternã vitã opus erat, ideo illã operibus varie & potenter plerisq; ita.
F ¶Primo testatus ẽ Iudæis, vt singuli & oẽs, nisi timore, odio, ambitiõe, auaritia, hocq; ge
nus vitijs obcæcati fuissent, illũ esse verũ & naturalẽ dei filiũ, adeoq; ipm deũ cũ patre vnũ
prorsus credere debuissent. Id q̃d Chr̃s innuens ait: Ipsa opa, q̃ ego facio, testimonium Iohan. 5

Iohan.10 perhibēt de me,qa pater misit me.Et rursus: Opera q̄ ego facio in noīe patris mei,hæc
Iohan.15 testimoniū perhibēt de me.Ego & pater vnū sumus.Et denuo:Non credis,qa ego in patre,& pater in me est.Alioqui propter opera credite.Et rursus:Si opera non fecissem in eis,q̄ nemo alius fecit,peccatū non haberēt.Nunc aūt viderunt & oderūt & me & patrē meū.Id q̄d & ipsi Iudæi in persona Nicodemi perinde cōfessi sunt,dicētes:Rabbi,scimus quia à deo venisti magister.Nemo em̄ potest hæc signa facere,q̄ tu facis,nisi fuerit deus cū
Iohan.3 eo.Et rursus,in die palmaꝝ:Quia hic homo (inquiunt) multa signa facit.Si dimittimus eū sic,oēs credent in eum,f.q̄ ipse est Messias,idemq̄ verus deus.Hoc sane nō ipse modo
1.Timot.3 dñs,sed & apostoli diuinis ab illo operibus testati sunt,Apostolo dicente:Vnus em̄ deus, vnus & mediator dei & hominū,homo Chrs Iesus,qui dedit redemptionē semetipsum pro omnibus.Cuius testimoniū tēporibus suis confirmatū est,in quo positus sum ego p̄dicator apostolus.Dixerat em̄ Christus adhuc vitā agens:Amen amen dico vobis, qui credit in me,opera quæ ego facio,& ipse faciet,& maiora horum faciet.

¶Secundo,testimonio scripturaꝝ se probauit esse veꝝ deū,quippe q̄ de ipso dudū spū H
Iohan.5 sancto prolatæ,fuut testatæ,ipso testāte:Scrutamini scripturas,qa vos putatis in ipsis vitā æternā habere.Et illæ sunt q̄ testimoniū phibēt de me,&c.Et paulo post:Nolite putare,qa ego accusaturus sim vos apud patrem,Est qui accusat vos Moses,in q̄ vos speratis.Si em̄ crederetis Mosi,crederetis forsan & mihi,de me em̄ ille scripsit.Si aūt illius lēis
Esa.37 nō creditis,qūo verbis meis credetis?Scriptura quidē ait de Chr̄o:Pusillanimes cōforta
Matth.11 mini,& nolite timere.Ecce deus vester vltionē adducet retributiōis,deus ipse veniet & saluabit uos,tūc aperient̄ oculi cæcoꝝ,& aures surdoꝝ patebūt,tūc saliet sicut ceruus clau-
Esa.7 dus,& aperta erit lingua mutoꝝ,&c.Eadē scriptura paulo ante:Ecce virgo cōcipiet &
Psal.24 pariet filiū,& vocabit nomē eius Emanuel,q̄d est interpretatū,nobiscū deus.Et alias:Vias tuas dñe ostēde mihi,& semitas tuas edoce me,qa tu es deus saluator meus.Et Moses scri
Gene.49 psit de Chr̄o,dicēs:Nō auferet sceptrū de Iuda,& dux de femore eius, donec veniat,qui
Deuter.18 mittēdus est,& ipse erit expectatio gentiū.Idem in persona dei:Prophetā suscitabo eis de medio fratrū suoꝝ similē tui,& ponā verba mea in ore eius,loqueturq̄ ad eos omnia,
Nume.24. quæ p̄cipio ei,q̄ aūt verba,quæ loquet̄ in noīe meo,audire noluerit,ego vltor existā.Et idem:Orietur stella ex Iacob,&c.Quas quidē scripturas & alias angelus in nouo test.sa-
Matth.1. tis aperto approbat interpretādo,dicēs ad Ioseph:Noli timere,accipere Mariā coniugē tuā.Quod em̄ in ea natū est,de spū sancto est.Pariet aūt filiū,& vocabis nomē eius Iesum.
Esai.7 Ipse em̄ saluū faciet populū à peccatis eoꝝ.Hoc aūt totū factū est,vt adimpleretur q̄d di
Luce.1. ctū est à dño per prophetā dicentē:Ecce virgo in vtero habebit,& pariet filiū, & vocabitur nomē eius Emanuel,q̄d est interpretatū,nobiscū deus.Et alibi ad Mariā:Ne timeas Maria,inuenisti em̄ grām apud deū.Ecce cōcipies in vtero & paries filiū,& vocabis nomen eius Iesum,hic erit magnus & filius altissimi vocabit̄,&c.& regni eius nō erit finis, &c.Sileo innumera alia,tā veteris q̄ noui test.scripturaꝝ loca,qbus dñs Iesus eē verus deus approbat̄ & vocat̄:siquidē filius dei ab æterno naturalis. Id quod ipse hodie.

¶Tertio probat,f.se esse naturalē dei filiū,adeoq̄ vnū cū patre deo deū,& hoc agit argumētatione ex scriptura à spū sancto p Dauidē deducta in hunc pene modū:Vos putatis Christū,q sum ego,solūmodo naturalē esse hoīs filiū,& ex stirpe Dauidis genitū,at erratis,qm̄ homo ex Maria,Ioseph coniuge natus vtiq̄ est naturalis filius Dauid,cuius pro sapiæ erat promissus,ipso dicēte:Iurauit deus ipsi Dauid in veritate,& nō frustrabitur eū.
Psal.131. De fructu ventris tui ponā sup thronū tuū.Et alibi:Suscitabo semen tuū post te,qui erit
2.Reg.7 de vtero tuo,& parabo regnū eius.Hic ædificabit domū nomini meo & erigā thronū eius vsq̄ in seculū.Et ego ero illi in patrē,& ipse erit mihi in filiū,& fidē cōsequet̄ domus eius & regnū eius vsq̄ in seculū in cōspectu meo.In qbus sane verbis ostēdit deus pater,Chri
Luc.1. stū & suū iuxta diuinitatē & Dauid iuxta humanitatē,naturalē esse filiū. Id q̄d & angelus approbat,inquiēs:Hic erit magnus & filius altissimi vocabit̄,& dabit illi dñs deus thronū
Matth.3 Dauid patris sui,regnū Iacob in secula,& regni eius nō erit finis.Et hoc est q̄d euāgelista
Marci.1 vere scribit,q̄ cœlis apertis & spū sancto sup Christū iā à Iohāne baptizatū descēdēte in
Matth.17 specie colūbæ,vox de cœlo veniēs ad ipm̄ Christū dicere audita fit:Hic est filius meus dilectus,in q̄ mihi cōplacui. Quā quoq̄ vocē ad Christū audiere discipuli in mōte Thabor Sic & Chrs hodie argumentat̄,inquiēs:Vos creditis Messiā esse naturalē Dauid filiū,probe creditis propter illius humanitatē,quā ex Maria ex prosapia Dauidis accepit,veꝝ nō mō illius filius est,sed & verus deus & creator naturalis,hoc quidē syllogismo. ¶Qui alicuius est dñs,eius eē filius solū carnalis nequit,sed Chrs est dñs Dauidis,ergo,&c.Eo ipso
Psal.109 testāte,simulq̄ de deo patre loquēte:Dixit dñs,f.pater deus,dño meo.f.Chr̄o,sede à dextris meis.Quid igit̄ ad ista,Siquidē psalmus fit,quē & ipsi de Christo esse pro cōfesso habetis?Est ideoq̄ Chrs filius Dauidis secundū carnē,& sic homo,idēq̄ illius dñs secundū diuinita-

Col. 3

diuinitatē,& sic verus deus,in q̄(inqt Paulus)inhabitat oīs plenitudo diuinitatis corpal
ter,q est caput oīs principatus & ptātis.Qui ē imago dei inuisibilis,primogenitus oīs cre-
turæ,qm̄ in ipo cōdita sunt vniuersa in cœlis & in terra,visibilia & inuisibilia,siue throni,
siue dn̄atiōes,siue principatus,siue ptātes.Oīa p ipm̄ & in ipo creata sunt.Et ipe ē ante
H oēs,& oīa in ipo cōstāt. ¶Quid ergo dicēt recētiores isti,ijdem'q perfidi Arriani cū Iudę
is,q Chr̄m fuisse filiū Ioseph non dei p̄ris naturalē,sed eū solū,cui sint credita dei eloquia
adserūt? Certe nō habebūt,q̄d præ cōfusiōe & malitia r̄ndebūt, vtcūq multitudine cōtra
Chr̄m cōstipati pharisæi & hæretici,vt multitudine (q̄d & faciūt schismatici) vincāt,q rō-
ne nequeūt,nimirū à veritate alieni,q se multitudine armāt,apud se procul dubio,dicētes
Vnus loquaf pro oībus,& oēs loqmur p vnū,vt siqdem vicerit,oēs videamur victores,si
aūt victus fuerit,tūc plus videaf cōfusus.Atq lenis est cōsolatio,q in ipo cōfusus ē,q̄d ab
alijs ignoraf.Interrogās hodie:Magister,q̄d ē mādatū in lege? magistrū vocat,cuius nō
vult esse discipulus.Simplicissimus vtiq interrogator,& malignissimus insidiator,de ma
gno mādato iterrogat,q nec minimū obseruat.Valeāt igif q Chr̄m dn̄m negāt vel eē de
um vł hoīem fil' naturalē,quē & deū & hoīem esse opa diuina,oīm testimonio palā testā-
tur,sanctæ scripturæ à spū scō profectæ adseuerāt,scripturarū argumēta,& ex scriptura
rōnea cōuincūt,dei p̄ris testimoniū corroborat,Aplorū scripta & opa plane & vbiq profi
tent,vt interim taceam vniuersalem orthodoxorū ecclesiam,quæ Christum vere deum
credit & prędicat,siquidem naturalem dei patris filium eidem patri ad omnia æqualem.
I ¶Nec obstat,q hæretici velint illum esse deum,& dei filiū vel primo,queadmodū alij Psal.81
iusti(vtpote pphetæ & hoc genus sancti hoīes)ad q̄s sermo dei factus est. De qbus scri-
ptura:Ego dixi dij estis,& filij excelsi omnes.Respondeo:Iustos qdem hoīes participatiōe
dici deos & dei filios,& eos iudices qm̄ iudicāt ex officio & diuinæ sunt iustitiæ executo-
res,verum hoc pacto Chr̄us non est neq deus,neq dei filius,nec in ipm̄ psalmi quadrat
versiculus,quo Chr̄us alibi vsus est,p inde à loco minori ad maiorē,quū videlicet illū la-
pidare Iudæi vellēt,q̄d is homo se filiū dei faceret & appellaret.Ad quos ait:Nonne scri- Iohan.10
ptū est in lege vestra? Quia ego dixi dij estis? Si illos dixit deos,ad quos sermo dei factus
est,& non pt solui scriptura,quē pater sanctificauit,& misit in mundū,vos dicitis,q blas
phemas,q dixi,filius dei sum,quasi diceret:Si scriptura quæ solui neqt.i.non esse potest
mēdax,à deo spū sancto prolata,eos ob iudicij potestatē(q nihilominus ex eadē scriptu-
ra,iudices iniqui erāt & pctōres)citra blasphemiā deos vocat,q neq à deo p̄re sunt san-
ctificati neq missi,quare non iā multo magis est,& dr̄ deus qui à deo p̄re sanctificatus est
& missus,qualis.s.ego sum,ad quē vti naturalē filiū pater ait:Hic ē filius meus dilectus,in
quo mihi bene cōplacui,ipm̄ audite.Et si oculos habuissent Iudæi mētis,ex primo versu
apto intellexissent Chr̄m esse natura deū,& de p̄sentia Chr̄i saluatoris eos in medio diiu-
dicantis,quum p̄sertim ille mox de suis diuinis & patris opibus loqueref,vel nec obstat.
K ¶Scd̄o:Ipsum esse filiū dei gr̄a,quo oēs ex aqua & spū sancto renati dicunf filij dei.Ad 1.Iohan.3
quos Iohānes:Videte(ait)qualē charitatē dedit nobis pater,vt filij dei noīemur & simus. Iohan.1
Quotqt ei Chr̄m receperūt,dedit eis ptātē filios dei fieri,q credūt in noīe eius.R̄ndeo,cre
dentes propterea dici & esse filios gr̄æ,q prius ppter pcīm fuerint filij iræ,Aplo aliàs te- Ephe.2
stante:Cæterū Chr̄s nunq̄ peccauit nec in pctō,cū de spū scō sit cōceptus,cū cæteri oēs Psal.5
excepto eo peccauim',canēte ppheta:Oēs declinauerūt simul,inutiles facti sunt,nō est q Roma.3
faciat bonū,nō est vsq ad vnū.Accedit Esaias,ingens de Chr̄o:Quod iniqtatē non fece- Esaiæ.53
rit,neq dolus fuerit in ore eius.Ipse aūt vulneratus est ppter iniqtates nr̄as,attrit' est p- Ephe.2.
pter scelera nostra.Nimirū(inqt Paulus)cuius gr̄a p fidem sumus saluati,vel esse deum. Galat.4
L ¶Tertio adoptiōe,quales & Chr̄iani filij dei dicunf.Qn̄quidem modo Paulus ait:Qm̄ L.1.1.nec &
aūt estis filij dei,misit deus spm̄ filij in corda vestra,clamantē:Abba pater.R̄ndeo:Chr̄m ff.de adop
nequaq̄ esse dei filiū adoptiōe,qn̄quidē adoptio(vt iurisconsulti notāt)eius fit,q ab aliq̄ nō tione.
est naturalr̄ genitus,nec ex gn̄atiōe naturali habet ius succedendi in hęreditatē,sed ex gr̄a Insti.de ado
p̄ordinaf,vt habeat ius succedēdi,& sic fili' efficif illi q prius ei fili' nō fuit.Atq Chr̄s dei ptiōe.§.1.§
p̄ris naturalr̄ est filius,q de seipo p Prophetam ait:Dn̄s dixit ad me filius meus es tu,ego 1.ca. vnica
hodie genui te.Quod & Aplus sic intelligit:Chr̄us quoq naturalr̄ habet ius hæreditatis glo.de cog.
deo p̄re ad ipm̄ dicēte:Postula à me,& dabo tibi gentes hæreditatē tuā,& possessionem leg.
tuā terminos terræ.Id q̄d & Iudæos intellexisse,inqt Chr̄us,quū de eo à p̄re misso dice- Heb.1
bant:Hic est heres,venite occidamus eū,& habebimus hęreditatē eius.Et hoc est q̄d apl's Psalm.2
vocat Chr̄m patris hæredē,nos vero Chr̄i cohæredes,dicens:Ipse spūs dat spiritui nr̄o Matth.21
testimoniū,q̄d sumus filij dei. Si filij dei,& heredes.Hæredes qdem dei,cohæredes autē Marci.12
Chr̄i.Nec opus est,vt p grām fact' sit filius & hæres,q plenus gr̄a fuit,nunq̄ vero in pctō Roma.8
Item'q Chr̄us sp fuit filius,vtpote cū p̄re coæternus:Patre dicēte ad ipm̄:Tecū principi-
um in die virtutis tuæ,in splēdorib' scōrū,ex vtero ante luciferū genui te.Et Dauid inqt: Psal.109

In ęternū dñe verbū tuū pmanet in cęlo. Vñ diuinā illā filij Iesu gñationē inenarrabilē mi
Psal. 118 rat Esaias, dicēs: Gñationē eius qs enarrabit, de q̄ euāgelista: In pricipio erat verbū & ver
Esaiæ. 53 bū erat apud deū, & deus erat verbū. Hoc erat in pricipio apud deū. Oīa p ip̄m facta sunt
Iohan. 1 Et hoc ē, q̄d Chr̄s ait: Amē amē dico vobis, añq̄ Abrahā fieret ego sum. Pręterea qūo p̄t
Iohan. 8 Chr̄s eē vł dici dei p̄ris fili' adoptiuus, quū ip̄e sit, p quē à deo sumus adoptati, ap̄lo dicēte
At vbi venit plenitudo tp̄is, misit de' filiū suū factū ex muliere, factū sub lege, vt eos q sub
Galat. 4 lege erāt, redimeret, vt adoptionē filioꝝ reciperemus. Et rursus: Qui. s. deus p̄r p̄destina-
Ephe. 4 uit nos in adoptionē filioꝝ p Iesum Chr̄m in ip̄m secundum ꝓpositū voluntatis suæ, vel
¶ Quarto, nō est Chr̄us naturalis dei filius, q̄m multa in scripturis illi attribuunt, q̄ deitati M
oīno repugnāt. R̄ñdeo: In Chr̄o & diuinā & hūanā æq̄ esse naturā, & mō illi aliq̄ vt deo,
Philip. 2 aliq̄ vt hoī vero recte attribui. Approbāte ap̄lo q ait: Qui cū in forma dei esset, nō rapinā
arbitratus ē, eē se æq̄lē deo, sed semetip̄m exinaniuit, formā serui accipiēs, in sītudinē ho
minū factus ē & habitu īuēt' vt hō, hūiliauit semetip̄m, fact' obediēs vsq3 ad mortē, mor
Roma. 8 tē āt crucis, nēpe q̄d deus pater ꝓprio filio suo nō pepcit, sed ꝓ nobis oībus tradidit illū.
¶ Est igił dñs & saluator nr̄ Iesus Chr̄s verus hō, verusq3 dei filius, & ꝓprius origine, ve N
ritate, natiuitate, naturaq3, nō adoptiōe, nō fictiōe, nō nūcupatiōe, nō creatiōe, nec gr̄a vti
nos adeo q̄d rectissime Euāgelista dixerit spū s̄ctō adflatus. Et vidimus gloriā eius, gloriā
q̄si vnigeniti à p̄re, plenū gr̄a & veritate. Adeoq3 (inquā) q̄d bñ hodie Iudæos cōuicerit &
hæreticos, dicēs: Quid vobis videł de Chr̄o. Cuius filius est? &c. Si ergo Dauid vocat eū
dñm, qūo filius eius ē? Nos igił frēs dilectissimi, tot modis instructi de Chr̄i veraq3 natura
agnoscamus Chr̄m, nūc ex Dauide sc̄dm carnē veꝝ hoīem. Ex deo deū & dei filiū, nō so
lum sc̄dm diuinitatis naturā, sed & humanitatis in dextera patris sedentem, cōglorificatū
& cōregnātem æqualiter cum patre, cui æqualis, cū patre in æternum est gloria.

¶HOMILIA LXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:
Matth. 9. Marc. 2. Lucę. 5. Videns aūt Iesus fidem illoꝝ, dixit paralytico: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.

Dominica decimanona post octauas Pentecostes.

1. Cor. 10 Vi nostro q̄dē tp̄e in q̄d haud dubie seculoꝝ fines deuenerunt, totū ꝓinde A
2. Timot. 3 Chr̄ianismū & inuertere & è medio (q̄d dici solet) tollere sunt moliti, inter
alia q̄ salutariter sunt vel à Chr̄o vel eius ap̄lis, vel ab ecclesia veritatis colū
na & firmamēto tradita & instituta, falso & cōtra oēm Chr̄ianā charitatē
dixerūt, alteꝝ ꝓ altero nec posse, nec debere orare: nimiꝝ vt eo q̄dē pacto
vel in primis derogarēt suā sacerdotibus authoritatē, q̄rū ꝓinde officiū ē peculiare, vt ꝓ
alijs orēt, quū isti nec alios adfirmarūt ꝓ alijs orare posse. Cæteꝝ q̄ manifesto & īpudēti
Iacob. 5 ert ore obcæcati deerrēt anno supiore vltra alia scripturaꝝ loca & exempla ex hodierno
euāgelio ostēdimus, in q̄ Chr̄us dñs nō mō alienā orōnē sed & fidē alienā ꝓ alio suscepit,
salutē paralytico & corꝑalē & sp̄ūalē æq̄ impartiēs, quē & à pc̄tō & à paralysi ꝑrsus libe-
rauit. Quo q̄dē dñi facto recte ac penitus aīaduerso facile est videre, q̄ sił errēt, q negāt fi
2. Timot. 3 dē patrinoꝝ, adeoq3 ipsius ecclesiæ ꝑuulis in baptismo q̄cq̄ ꝓdesse, vñ se plane hæreticos
arguāt (q̄rū est vt cū sint mali & seductores ꝓficiāt in peius, errātes & in errorē mittētes)
insolēti ꝑtinacitate negāt, recte baptizari paruulos infantes, ideoq3 illos aliq̄n baptizatos
nūc demū oēs & singulos necessario rebaptizādos eē cōclamātes. Quā aūt & hoc nimiꝝ
loco à veritate sunt alieni, q̄ scripturaꝝ ignari, q̄ deniq3 in Chr̄m eiusq3 ecclesiā iniurij, &
in oēs demortuos & viuētes adhuc Chr̄ianos cōtumeliosi, añq̄ aperiam' initio prius nō-
nulla de sacro baptismate repetamus, vt q̄ dicturi sumus & rectius & ꝑfectius ītelligi q̄ant.
¶ Est igił in primis sciendū: Baptismū eē hoīs ex aq̄ & spū s̄ctō regñationē. Dño hāc de- B
Iohan. 3 finitionē cōfirmāte, quū ait: Nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ & spū s̄ctō, nō p̄t introire in regnū
dei, in q̄bus sane verbis: ¶ Primo ōñdił necessitas baptismi, q̄ñquidē sine ip̄o nemo possit
ingredi vitā æternā, q̄ est regnū dei. Id q̄d dñs euidētius alibi arguit, dicēs: Qui crediderit
Marc. 16 & baptizatus fuerit, saluus erit. Nō est eñ aliud ad salutē remediū pro pc̄tō originali pr̄ę-
ter baptismū. Ideoq3 ille summe est necessarius. ¶ Sc̄do, quū dicił ex spū, ōñdił hāc rege C
Iohan. 3 nerationē nō eē corꝑalē, qua ex hoīe nigro nasceręł albus, vel ex paruo magnus, vel vt
hoc genus alio mō, hō corꝑaliter nasceręł, quēadmodū Nicodemus sentiebat, inquiens:
Qūo p̄t hō renasci, quū sit senex. Nunq̄d p̄t hō in ventrē matris suæ iterato introire & re-
nasci? At ignorās hāc regenerationē esse ex spū. i. sp̄ūalem spū s̄ctō oꝑatore cōficiundā,
Psal. 103 scriptura dicente: Emitte sp̄m tuū & creabunł, & renouabis faciem terræ. Hinc aliàs scri-
Gene. 1 biť: Sp̄s aūt dñi ferebał sup aq̄s, vtiq3 argumento baptismi in noua lege futuri, sp̄m s̄ctm̄
fore genitorē & creatorē nouæ in & p aquā creaturæ. Fit eñ tūc noua in Chr̄o creatura,
2. Cor. 5 quū veteribus (authore ap̄lo) trāseūtibus noua fiūt oīa. Quēadmodū eñ in natiuitate se-
cundum

cundũ carnem ex vtero materno proles in lucẽ ædit, nouaq; est naturæ fœtura, ita ex sa-
cro fonte quasi vtero spũali, noua soboles spũ sctõ viuificata, in cœlestẽ vitã educit, atq;
noua fit p huiuscemodi regenerationẽ in Chro creatura, non qdem substãtiæ mutatione
sed noua in deũ habitudine p grãm adoptiõis & filiationẽ dei. Sicut enĩ antea filij fuimus
iræ, ita p baptismũ filij sumus grãe, quiq; filij veteris illi' Adæ fuimus, nũc Chri, noui Adæ Ephe. 2
filij efficimur. Et hoc ẽ, qd Paulus ait: Cũ aũt benignitas & humanitas apparuit saluatoris Titum. 3
nri dei, nõ ex opib' iustitiæ q fecim' nos, sed scdm miam suã saluos nos fecit, p lauacrũ re-
generatiõis & renouatiõis spũsscti, quẽ effudit in nos abũde p Iesum Chrm saluatorẽ no-
strũ, vt iustificati grã ipsi' hęredes sim' scdm spem vitę ęternę. Sane cõstat imaginẽ illã no Gene. 1
strã primit' ad dei imaginẽ creatã, ideoq; purã & mũdã pcto deformã esse redditã, oĩoq;
dissimilẽ suo prĩcipio factã, ablutiõe, pinde opus hre, q ceete fit ipo baptismo, q detegit oĩs
labes, reformaturq; ipa hũana & peccatrix natura ad decorẽ pristinũ & sui prĩcipij (dei. s.)
silitudinẽ, abolita vetustate pcti, nouã ĩduit vitã virtutis, nõ sec' ac si qs faciẽ hñs luto obli
tã, & naturę formę grã priuatã, si eã aq ablueerit, pristinũ recuperat vult' decorẽ. Aut si for
ma sigilli impssa auro vl argẽto, imergat luto, sit illa aliena à suo archetypo. Et hoc ẽ qd
Apls ait: Renouamini ãt spũ mentis vræ, & ĩduite nouũ hoĩem, q scdm deũ creat' est, in iu Ephe. 4
stitia & sctĩtate veritatis. Et rursus: Expoliãtes vos veterẽ hoĩem cũ actib' suis, & ĩduẽtes Coloss. 3
nouũ hoĩem, eũ q renouat in agnitiõe dei scdm imaginẽ dei, scdm imaginẽ ei', q creauit
eũ. Inde ẽ vt baptizãdi pinde sub cautiõe abrenũtiam' diabolo & oĩb' ipsi' põpis & opibus de cõ. dis. 4
oĩq; fornicatiõi diabolicę, hocq; genus alijs, q arguunt solitis suis cęrimonijs, q tã ex Chri c. prima
instructiõe q ex ecclĩæ approbata cõsuetudie seruant & seruari debẽt. Vñ & hęc regñatio
D oñdit, designaturq; maxie p elemẽtũ aquã p quã ¶ Tertio oñdit ex verbis Chri materiã
baptismi, q nõ nisi aq elementalis & naturalis esse debet, sine qdẽ discrimine, qlis aut vñ sit
mõ syncera & cõsecrata. Qñquidem ipe spũs dñi inter ipa mũdi primordia, pptera sup Gene. 1
aquas tradit latus, vt iã tunc virtutẽ sanctificatiõis natura aquaꝝ cõciperet. Quas deinde Math. 3
in noua lege Chrus sua adeoq; pris & spũs sancti virtute, & psentia diuina & cõsecrauit Marc. 1
& suos post se cõsecrare docuit. Id qd catholica ecclesia quotãnis haud dubie Chri aplo- Ioha. 1
rumq; institutiõe imbuta religiose obseruat, inter alia sup aqua in baptisterio, vel lauacro de cõ. dis. 4
ad dñm orãs: Vere dignũ & iustũ est, æquũ & salutare, nos tibi semp & vbiq; grãs agere. c. Nõ rõne
Dñe sancte pr oĩps æterne deus, q inuisibili potentia sacroꝝ tuoꝝ mirabilr oparis effectũ, ca. quotpa
& licet in tãtis mysterijs exequẽdis simus indigni, tu tñ grãe tuæ dona nõ deserẽs, etiã ad ca propit
pces nrãs aures tuæ pietatis inclinas. Deus cuius spũs sup aquas, inter ipa mũdi primordia
ferebat, vt iã tũc virtutẽ sanctificatiõis aquaꝝ natura cõciperet. Deus q nocẽtis mũdi cri
mina p aquas abluẽs, regeneratiõis spẽm in ipa diluuij effusiõe signasti, vt vni' eiusdemq;
elemẽti ministerio, & finis esset vitijs, & origo virtutibus. Respice dñe faciẽ ecclesiæ tuæ,
multiplica in ea regñatiões tuas, q grãe tuæ affluẽtis impetu lętifices ciuitatẽ tuã, fontemq;
baptismatis aperis toto orbe terraꝝ gẽtibus innouãdis, vt tuæ maiestatis imperio sumat
vnigeniti tui grãm de spũ sctõ. Cætera q in cõsecratiõe aquæ baptismatis ex ecclesiæ insti-
tuto dicunt breuitatis cã trãseo, interim admonẽs, nõ referre, vbi aut vñ aqua sit baptisma
tis, mõ dei verbo cõsecrata ad recipiendã grãm spũsscti, q dat & dat in tãto mysterio. Et
hoc ẽ, qd aplus ait: Viri diligite vxores vrãs, sicut & Chrs dilexit ecclesiã & semetipm tra
didit p ea vt illã sanctificaret, mundãs eã lauacro, aq in verbo vitæ, vt exhiberet sibi glo Ephe. 5
riosam ecclesiã, nõ habentẽ maculã, aut rugã, aut aliqd hmõi, sed & vt sit sancta & imacu
lata. Et merito sane aqua hui' sacri materia à deo ẽ electa, qd oĩno accõmoda sit. Queãd-
modũ suapte natura vim habet abluẽdi corpa à sordib', & ad eũ adhibet vsum humanũ;
ita signet exteri' inuisibilẽ dei grãm, abstergentẽ interi' maculas pctoꝝ ab aĩa, qñquidẽ ba
ptismo deleant oĩa pctã. Cuius pinde argumẽtũ tanq in arrã tãtæ grãe ex demortui Chri Iohan. 19
Iesu latere in cruce cõtinuo exiuit sanguis & aqua. Aqua qdẽ baptismi fontẽ, sanguis ptiũ
nræ redẽptiõis designãt. Id vero ipm ppheta dudũ pdixit, in psona filij hoĩs, dicẽs: Adsu Ezech. 36
mã vos de gẽtibus, & adspergã sup vos aquã mũdã, & mũdabimini ab oĩbus immũditijs
vrĩs, & dabo vobis cor nouũ & spm nouũ. Et alibi: Ipse auertet & miserebit nri, demerget Mich. 7
iniqtates nrãs & pijciet in pfundũ maris oĩa pctã nrã. Est & baptism' p diluuiũ Noe desi
gnat', Petro dicẽte: In qua. s. arca Noe, pauci. i. octo aĩæ saluæ factæ sunt p aquã. Qd & 1 Petr. 3
vos nũc silis formæ saluos facit baptisma. Qui pptera alibi dixit: Pœnĩam agite, & bapti
zet vnusqsq; vrm in noĩe Iesu Chri in remissionẽ pctoꝝ vroꝝ, & accipietis donum spũs Acto. 2
sancti. Hinc est, q baptizat' cãdida veste induit, ad denotãdũ, qd restitut' ad innocentiã ca. post bã
Chrm innocentẽ induerit, vt & deinde illũ in innocẽtia seruet. Vñ Aplus: Quicũq; (inqt) ptismum
in Chro baptizati estis, Chrm induistis. Ad qd monet scriptura, dicẽs: Omni pe sint vesti de cõ. dis. 4
menta tua cãdida. Huius qq; baptismi qtidie monemur p aspersionem aquæ benedictæ. Roman. 6
E ¶ Quarto cũ Chrs ait baptizãtes eos in noĩe pris & filij & spũsscti, oñdit forma substãtialis Eccles. 9
baptismi

baptiſmi, q̃ ē baptizatio baptizādi in noīe indiuiduæ trinitatis.ſ. p̄ris & filiȷ̄ & ſp̄ūſſancti,
Matth vlt. Chr̄o dicēte: Eūtes ergo docete oēs gētes, baptizātes in noīe p̄ris & filiȷ̄ & ſp̄ūſſc̄ti, do
cētes eos ſeruare oīa q̄cūq; mādaui vobis. Qđ vero in pricipio eccl'ię naſcētis, vt ē in actis
Act.1.10 19 ap̄licis baptiſmꝰ etiānū ab ap̄ĺis datꝰ eſt in noīe Ieſu Chr̄i &c. Rñdeo: Idipm cōſilio ſp̄ūſſ.
factū eē illiuſq; diſpēſatiōe. Cuiꝰ rō ē, q̄d ꝑpterea nomē Chr̄i, q̄d tū Iudęis adhuc erat odi
oſum & cōtēptibile, redderet venerabile & amabile, quū videret & audirēt oēs eiꝰ inuoca
Acto.10.11 tiōe ſp̄m ſc̄tm̄ dari &c. Quo fc̄tō redijt eccl'ia ad formā à Chr̄o īſtitutā, ꝑterea nō aliena fu
it hęc diſpēſatio, quū & in noīe Chr̄s, trinitas ip̄a diuīa ſubītelligat, ſiqdē Chr̄s latīe ſit vn
c̄tꝰ & ſic ī noīe Chr̄i, ītelligat vngēs p̄r, filiꝰ vnc̄tꝰ & ip̄a vnctio ſp̄ūſſc̄tūs, veꝝ nūc cā ceſſan
de cō.diſ.4 te.ſ. illiꝰ deſpec̄tꝰ ceſſauit & effec̄tꝰ.ſ. baptizatio in noīe Chr̄i. Baptizatio.i. lotio fit vl' ꝑ im
ca.i ſynodo merſionē vl' aſꝑſionē vl' vnicā vl' trinā. Per aſꝑſionē credunt baptizaſſe ap̄ĺi.ſ. q̄ñ vna die
ca.a quodā tria millia hoīm baptizarūt tuti autoritate ꝑphetæ ī ꝑſona Chr̄i dicētis: Adſumā vos ī gē
Acto.2 tibꝰ & aſꝑgā ſup vos aquā mūdā &c. ꝑ effuſionē ſeu īmerſionē credūt baptizaſſe Laurētiū
Ezech.36 & Ioſiā Iacobꝰ, q modus ē cęteris freq̄ntior, its tñ vt vterq; modus fiat ꝑ ſubtꝰ (vt ita dixe
ri) aquā, ad denoīādā ſepulturā cū Chr̄o ꝑ baptiſmū, dicēte ap̄ĺo: An ignoratis frēs? Quia
Roma.6 q̄cūq; baptizati ſumꝰ in Chr̄o Ieſu, in morte ip̄ſiꝰ baptizati ſumꝰ. Cōſepulti eñ ſumꝰ cū il
lo ꝑ baptiſmū in mortē, vt q̄uō Chr̄s ſurrexit à mortuis ꝑ gl'iā p̄ris, ita & nos in nouitatę
vitę ambulemꝰ. Sciētes, q̄ vetꝰ hō nr̄ ſil' crucifixus ē, vt deſtruat corpꝰ pc̄ti, vt vltra nō ſer
uiamꝰ pc̄tō. Et hīc eſt q̄d freq̄ntiꝰ trina q̄ vnica īmerſiōe fit baptiſmꝰ, ad reꝑſentādū typū
dñicę ſepulturę, q̄ triduana fuit, q̄m die tertia Chr̄s à mortuis reſurrexit, q & typꝰ vnica ꝑſę
2.Cor.1 ſeruari īmerſiōe, ad ſignificādā Chr̄i mortē q̄ vna & triduana fuit. Vbi tñ vbiq; & vſque-
adeo eccleſię ē ſeruāda cōſuetudo, vt ap̄ĺs cōtra cōtētioſum nihil aliud cēſuerit allegādū,
ꝑter cōſuetudinē eccleſię, etiā ꝑticularis. Hīc ſequit hęreticos & ſchiſmaticos nō ſatis ordi
nati, nec rite ꝑrſus baptizare. ¶ Prīo q pꝰ baptizādi fidei cōfeſſionē ī alteriꝰ dñiū & ꝑ abre F
Acto.19 nūtiationē alteriꝰ poſſeſſoris nō vtūt exorcizatōe & ex ſufflatōe q̄ miſterio ſacerdotis ſp̄ūſ
ſc̄tō cędit ſugiēs malignꝰ ſp̄ūs. Et hac ꝑtātis cōſuetudīe videt vſi ap̄ĺi veluti facile hīc ītelli
gimꝰ, q̄ cū Paulꝰ neq̄ ſp̄ūs virtute chr̄i expuliſſet, tētauerīt q̄dā de circūeūtibꝰ Iudęis exor
ciſtis.i. adiurātibꝰ, īuocare ſup eos q habebāt ſup malos nomē dñi Ieſu, dicētes: Adiuro
vos ꝑ Ieſum, quē ꝑdicat Paulꝰ. Cęteꝝ ap̄ĺi à Chr̄o recepiſſe tradūt, de q̄ aliàs dęmoniū ex
pellēte ſcribit. Et in ſynagoga erat hō, hñs dæmoniū īmūdū, & exclamauit voce magna,
dicēs: Sine, q̄d nobis & tibi Ieſu Nazarene, veniſti ꝑdere nos. Scio te, q ſis ſc̄tūs dei. Et in-
crepauit illū Ieſus, dicēs: Obmuteſce, & exi ab eo. Et cū ꝑieciſſet illud dæmoniū in mediū
exijt ab illo, nihilq; illi nocuit &c. Quā q̄dē ꝑtātē eijciēdi dęmonia, ip̄e ſuis diſcipulis & eo
Marc.1 rū ſucceſſoribꝰ (Marco teſte) tradidit aliàs dicēs: In noīe meo dęmonia eijciēt. ¶ Sc̄do, q
Luc.4 nō vtunt līnitiōe ſalis, q̄ notat gr̄a & ſap̄ia ſilq; ꝑſeruatio à pc̄tōꝝ futuroꝝ putredine. Ita
Matth.5.16 In figurā alibi dic̄tū eſt: Quicq̄d obtuleris ſacrificiȷ̄, ſale cōdies, nec auferas ſal fœderis dei
Lucę.10 tui de ſacrificio tuo. In oīni oblatiōe afferes ſal. Siq̄dē inq̄t ꝑpheta: Q̄ñ natꝰ es in die ortꝰ
ca. Ex hoc tui, nō eſt ꝑciſus vmbilicꝰ tuus & aq̄ nō es lots in ſalutē, nec ſale ſalita, ꝑ ſal eñ ſap̄ia & ꝑſer
de cō.diſ.4 uatio intelligi ſolet. ¶ Tertio, q ſaliua circa aures & nares nō vtunt, vt ꝑ ſaliuā typicā &
Leui.2 ſacerdotis tac̄tū ſap̄ia, & virtꝰ diuina ſalutē baptizādi operet, vt aperiant ei nares ad acci-
Ezech.16 piēdū odorē notitię dei, vt aperiant ei aures ad audiēdū mādata dei, vt aperiant ei ſenſus
cap. poſtea in intimo corde ad rñdendū mēti. Hīc ap̄ĺs: Deo aūt gr̄ās, q ſꝑ triūphat nos in Chr̄o Ieſu
de cō.diſ.4 & odorē notitiæ ſuæ manifeſtat ꝑ nos in oīni loco, q̄ Chr̄o bonꝰ odor ſumꝰ deo in iȷ̄s, q
2.Cor.2 ſalui fiūt, & in iȷ̄s q pereūt. Et hoc ē ſac̄ri ſignaculū receptū à Chr̄o, q (euāgeliſta tradēte)
Marci.7 apꝑhēdēs oblatū ſurdū & mutū miſit digitos ſuos in auriculā eiꝰ, & expuēs tetigit linguā
eiꝰ, & ſuſpiciēs in cęlū īgemuit, & ait illi: Effœta, q̄d ē adaperire. Et ſtatim apt̄æ ſunt aures
ca. deinde eius, & ſolutū eſt vinculū linguæ eiꝰ & loq̄bat recte. ¶ Quarto, q nō vtunt vnc̄tiōe olei in
de cō.diſ.4 pectore & īter ſcapulas, ad ſignificādū, nullas reliq̄as latētis inimici in eis debere reſidere,
ſed in fide ſanc̄tę trinitatis mētē eius cōfortari & ad bona oꝑa faciēda ꝑ dei gr̄ām robora-
1.Iohan.2 ri. Et hoc ē, q̄d Iohānes ait: Sed vos vnc̄tionē habetis à ſc̄tō. ¶ Quinto, q nō vtunt chryſ
mate in vertice, q̄ ſignificat Chr̄i gr̄a & cōformitas in mēte vt baptizatus Chr̄i regni par
de cō.diſ.4 ticeps fiat, & à Chr̄o Chr̄ianꝰ vocari poſſit. Quo noīe ſe primū notarūt diſcipuli Ieſu An
ca. nullius tiochiæ, quū primū ī Chr̄m credētes vocarēt diſcipuli, poſtea vero Chr̄iani.i. vnc̄ti & ſe
Acto.11 q̄ntes Chr̄m.i. vnc̄tū, ſiq̄dē Chr̄os ſit vnc̄tus, q̄ rex q & antiq̄tus vngi vt ſacerdos (& nūc
quoq;) vngi ſolebat. Vñ & Chr̄iani ſacerdotes dic̄ti ſunt & reges, regale ſacerdotiū, dicē-
1.Petri.2 te Petro: Vos āt genꝰ electū, regale ſacerdotiū, gēs ſc̄tā, ppl's ſanc̄tificatiōis. Et hoc eſt, q̄d
2.Cor.1 Ap̄ĺs inq̄t: Qui āt cōfirmat nos vobiſcū in Chr̄o, & q vnxit nos deus, & q ſignauit nos &
dedit pignus ſp̄ūs in cordibꝰ nr̄is. Hinc mirū q̄d nōnulli noſtri tp̄is ſe malint euāgelicos q̄
Chr̄ianos appellitari, ac interim chryſma ſacrum abhorrentes, & velint tñ eſſe reges & ſa
cerdotes, quum adſpernentur illud, quo de nomen regis eſt & ſacerdotis.

¶Sexto,

¶Sexto, q nō vtunt cerei īpositiōe ad significādū fidei & moꝝ claritudinē. Hinc Chrs
ꝑcepit, dicēs: Sint lūbi vrī ꝑcincti, & lucernæ ardētes in manibus vris. ¶Septimo, q nō Luc.12
vtunt veste cādida, de qua paulo supra: Qui (inq̃) baptizātes ꝓ septē sacrālibus. f. q̃tuor aī
& trib' post baptismū nō vtunt ex cōsuetudine ecclesiæ ipo sacro baptismo nō vtunt rite,
nec ē (vt adsolēt īpudētissimi histriones & lenones) q̃d hu' signa subsannēt, quū vtiq; non
catholicos, nūc sacerdotes, sed Chrm, sed ei' aplos, sed scripturas sacras, vñ illa sunt (vt au Matth. 3
diuim') deprōpta, sed & totā subsannāt ecclesiā, nihil plane Chro deserētes, nec ei' sacris. Iohan.11
¶Octauo, q in aq̄ cōsecrata nō baptizāt, nimiꝝ φ hæc vl' sola fit in quā descēderit spūs
sctūs virtutis baptismalis author. Hinc sup Chrm in baptismo descēdit. f. sctūs, nimiꝝ vt
baptismū sctificaret cū Chro, nulla alioq̃ ꝓrsus neq; lotiōe, neq; sctificatiōe īdigēte, q so
lū sui dñici corpis attactu aquā erat sctificaturus. ¶Nono, q baptizātes dicūt: Ego bapti
zo te in noīb' pris & filij & spūssti, qñquidē negēt vnitatē eēntialē sanctę & īdiuiduę tri
nitatis, quā repsentat nūerus singularis. Errāt igit: Prio, φ negāt vnitatē trinitatis contra 1. Iohan. 5
scripturā dicentē: Qm̄ tres sunt q dāt testimoniū in cœlo, pr̄, verbū, & spūsctūs, & ij tres Matth. 28
vnū sunt. Scdo, q a nō seruāt formā institutā à Chro dicēte: Eūtes docete oēs gētes, bapti
zātes eos in noie pris & filij & spūssctī, siq̄dē neq; Græc' neq; Latin' cōtext' habeat noib'
G sed noīe. ¶Ex ijs mō oībus q̃ dicta sunt, rñsio est facilis ad q̃stionē, qua solet q̃ri. Nū re
cte baptizent ab hæreticis, & sint ne ab istis baptizati rebaptizādi? ¶Scdo q̃rit, nū vere
baptizati sint in ecclesia pueri adhuc īfantes. An sint, quū adulti fuerīt, vt nūc factitāt schis 1. Timo. 3
matici, rebaptizādi? Rñdeo: Ipsos infantes vere eē baptizatos, & nequaq̄ rebaptizādos:
Idq; ipm cōprobari. ¶Primo authoritate ecclesiæ catholicæ, veritatis colūnæ & firma-
mēti q̃ hactenus toto terraꝝ orbe īfantes baptizare iussit & baptizauit, haud dubie à spū
sctō, q̃ regit, edocta. Scdo authoritate oim catholicoꝝ doctoꝝ q paruulos docuerūt ba- Deuter. 32
ptizādos, q̃rū tāta est authoritas, vt scriptura dicat: Interroga maiores tuos, & dicēt tibi. Coloss. 2
Tertio rōne, vt eñ de' (aplo testāte) psonā nō accipit, sic nec ætatē cū se oīb' cęlestis grē
cōsecutionē æq̄litate liberata ꝓbeat prem, cōseq̄ns, vt nec ipe à baptismo pueros velit ex- Matthæ. 19
cludēdos & q̄dē suo exēplo, q̃ nec ipe pueros sua grā, q̃ in baptismo cōfert, dedignatus sit Marci. 10
ingens: Sinite paruulos, & nolite eos prohibere ad me venire, taliū eñ est regnū cœloꝝ. Luc. 18
Et cū imposuisset eis man', abijt inde. Si āt est eoꝝ regnū cœloꝝ, & illuc nemo possit, nisi Ionæ. 3
renat' ex aq̄ & spū sctō intrare, cōsequit & pueros renasci posse baptismo. Aeq̄litatē vero 4. Regum. 4
diuini mūeris eē vnā in oēs siue maiores siue minores natu, arguit figura in Helisęo, cuius
oia mēbra, vtcūq; īgētia, mēbris vl' quālibet exiguis pueri à morte suscitādi æq̄bant, argu Matth. 28
mēto vtiq; pares & æq̄les eē hoīes, qñ à deo semel facti sunt, & possit ætatis nræ īcremētis
corpoꝝ scdm seculū, nō scdm deū haberi discrimē. Quarto, φ Chrus iusserit oēs gētes ba 1. Cor. 1.
ptizādos inq̄ens: Eūtes baptizātes oēs gētes, in noīe pris & filij & spūsctī &c. Cæteꝝ, q Acto. 16
dicis oēs, neminē excludit. Quinto q̄dē exēplo, q̃ habem' Aplm baptizasse domū. i. totā Hebrę 8
familiā Stephanæ. Ab eodē Aplo & Syla baptizatū fuisse custodē carceris, & oēm domū Exod 25
ei' vbi nemo excludit, ne infans q̄dē. Sexto vltimoq; rōne figurali incōuincibili. Si cōstat Acto. 7
vel Paulo interpte Mosi quū cōsumaret tabernaculū eē dictū. Vide oīa facito scdm exem 1. Cor. 10
plar, q̃d tibi ostēsum est in mōte, vtpote vt eēnt vmbra & figura eoꝝ q̃ in noua lege futura Coloss. 2
erāt, & q̄dē deniq; cōstat baptismū eē (eodē teste Paulo) in nūero eoꝝ q̃ illis. f. q̃ Iudęis in
figura cōtigerūt. Et cōstet mō circūcisionē carnalē in veteri test. baptismū pinde veritatē
& circūcisionē spūalē pfigurasse, aplo dicēte: In q̃. f. Chro & circūcisi estis circūcisiōe non
manufacta in expoliatiōe corpis carnis, sed in circūcisione Chri cōsepulti ei in baptismo
&c. Idē te salutiferæ curatiōis auxiliū circūcisio in lege cōtra originalis pctī vuln'agebat,
q̃d nūc baptism' reuelatę grē tpe cōsueuit, excepto q̃d hoīes regni cœlestis ianuā haud dū
intrare poterāt, tm̄ in sinu Abrahæ post mortē btām reqe cōsolati, supnæ pacis īgressum Luc. 16
spe felici expectabāt. Atq; cōstat & in lege īfantes, q octauo die, circūcisos illisq; circūci- Gene. 17
sionē fuisse salutarē, q̃re & mō cōuenit & ꝓderit lōge magis infantulos baptizari in noua
H lege veritatis. ¶Primo aūt nō obstabit, pueros nō habere fidē, quū cōstet ecōtrario vē Acto. 15
rum baptisma non tā ablutiōe corporis q̃ fide cordis, Petro dicente: Fide mundās corda Ca. vero de
eoꝝ. Et aliàs: Saluos facit baptisma nō carnis, depositio sordiū, sed etiā consciæ bonæ in- con. dist. 4
terrogatio in deū. Qua de causa & Chrs dixit: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus 1. Petri. 3
I erit. ¶Rñdeo, paruulos recte fideles vocari, & in credētiū numero poni per sacramen- de cō. dist. 4
ti virtutē, & offerentiū responsionē, nempe, q fidem per verba gestātium quodammodo ca. filius est
confitent, perq; eorūdem verba diabolo, & mundo abrenuntiant, hocq; fieri in sacramē paruuli
to diuinæ gratiæ, quam suæ ecclesiæ deus contulit. Et sane paruuli, alio profitente, bapti
zant, fidelesq; alioꝝ confessione appellant, non q a mente rem ipsam annuunt, sed quod
ipsius rei sacrm percipiunt, & fidem per alios confitent, rogati respondentes: Credo &c.
sic etiānum pie recteq; credi prodesse paruulis fidem eoꝝ, à q̄bus consecrandi offeruntur.

Hocq;

Hocq̀ ecclesię cōmēdari authoritati. Nec mirū videri debet, fidē alienā ijs ꝓdesse q ꝓpter
ætatē immaturā ꝑ se nec corde ad iustitiā, nec ore ꝑsit cōfiteri ad salutē, nō etiā ex impia
L. Fideiubere. ff. de fideiuss. volūtate. Nec q̄dē imerito, quū iure cōstet, valere fideiussionē ꝓ ignorāte. Itēq̀ ignorā-
ti actionē acq̄ri. Pręterea succurrit rō, qua habemus recte eū liberati ꝑ aliū, q per aliū obli
L. Si a furioso. ff. gat, verū patuuli ex alieno pc̄tō. s. originali parētū ad dānationē obligant, ideo aliena etiā
fide libeari ꝑsit, & sic quæ ex alijs traxerūt pc̄tā in baptismo paruulis remittunt, & credūt
Si certū petat ca q̄ris, per alios, q per alios peccarūt, quū oīs res per quascūq̀ causas cōtrahit, ꝑ easdē &c. Alie-
nū vtiq̀ opus est, quū credunt ꝑ alios, sicut alienū opus fuit, quū peccarūt per alteros. K
de cō. dis. 4 ¶Sed & circūcisio olim q̄ erat signaculū fidei iustitię dei, quā vtiq̀ tm̄ adulti hēe potue
ca. i ecclia c. rūt, puulis ꝓfuit ꝓ delēdo pc̄tō originali, vtcūq̀ dūtaxat habuit effectū post mortē Chri,
Exiguo de quū antea cęli ianua fuerit occlusa &c. Et hoc ip̄m approbās Chrs in nouo testamēto ho-
cō. dist. 4. die de illo scribit. Vidēsāt Iesus fidē illorū dixit paralytico: Cōfide fili, remittunt tibi pc̄tā
Roma. 4 tua. Sane ait Euāgelista illorū. s. portātiū & offerētiū palyticū, nō ei⁹. s. palytici tm̄. Hinc
Matth. 9 Iohā. eps inq̄t: Quātū valet apđ deū fides ꝓpria, apđ quē sic valuit aliena vt ītus & extra
Marci. 8 sanarit hoīem, ꝑ se vtcūq̀ loq̄ potētē, q̄uis nec sua fides forte ęgro defuit, quū ꝑ tectū sub-
Lucę. 5 mitti passus sit, alio Euāgelista scribēte: Liq̄t igit & fidē aliena pueris in baptismo & ita &. L
¶Nec obstat scđo debere & puulos octano die baptizari, (ipsorū q̄q̀ valere baptismū,
q̄nquidē die octaua pueri sint circūcisi. Rn̄deo, diē octauā in Iudaica circūcisione carnali
obseruatā fuisse sacr̄m in vmbra atq̀ imagine añ ꝓmissum, sed veniēte Chr̄o in veritate cō
pletū. Nā q̄a octau⁹ dies idē post sabbatū prim⁹ dies futur⁹ erat, q̄ dn̄s resurgeret & nos vi
uificaret, & circūcisionē nob spūalē daret, hic dies octau⁹. i. p⁹ sabbatū prim⁹ & dn̄ic⁹ ꝓces
sit in imagine, q̄ cessauit postmodū superueniēte veritate, & data nobis spūali circūcisiōe.
¶Ex ijs mō vniuersis ꝓ cōfesso habet, puulos & eos q̄dē ifantes nō mō recte ī fide aliorū M
de cō. dis. 4 eē, sed & ocyus baptizādos, tū vt sacr̄o baptismatis cōtrarię & diabolicę ꝑtātes reprimāt,
cap. regenerante aliōq̄ ad nocēdū tā spūaliter q̄ corporaliter potētiores, tū ne nō baptizati moriant, obnoxij
Roma. 5 ęternę dānatiōi: siq̄dē apl̄s dicat de oīb⁹, quū ait: Igit sicut ꝑ vni⁹ delictū in oēs hoīes in cō
dēnationē, sicut & ꝑ vni⁹ iustitiā in oēs hoīes in iustificationē vitę. Valebit itaq̀ baptism⁹
vsq̀ adeo puulis, vt si añ maioris ętatis vsum ex hac vita migrauerit, virtute tāti sacri ab ea
cōdēnatiōe Chriano adiutorio sint tuti, Chr̄o illorū fidem in alijs vidente. Qui vero id-
de cō. dis. 4 ip̄m nō credūt, aut nō posse fieri rentur, ifideles sunt, vtcūq̀ sacr̄o fidei ibuti, q̄busq̀ puuli
c. eos quos sunt mlt̄o meliores q & si fidē nō habeāt ī cognitiōe, nō ei tn̄ obicē cōtrarię cogitatiōis op
ponūt, vn̄ ei⁹ sacr̄m salubriter ꝑcipiūt, q̄s q adultos rebaptizāt, aut illi adulti se baptizare
ꝑmittūt, peccāt, de q̄rū canōica pęna I decretis catholicę eccl̄ię abūde īuenies, q̄ te remitto.

¶HOMILIA LXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:
Matth. 22. Amice quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem.
Dominica vicesima post octauas Pentecostes.

Osita in capite proximo parabola de hoīe p̄refamilias, q plātarat vineā & A
sepē circūdarat ei, foderatq̀ in ea torcular, turrimq̀ ędificarat & ꝑegre ꝓ-
fect⁹ agricolis locarat, q tp̄e fructuū appropinquāte, seruos illuc ad colligē
dū fruct⁹ missos, ꝑtim ceciderūt, ꝑtim occiderūt, ꝑtim lapidauerūt &c. fili-
umq̀ deinde missum inuidia & auaritia ducti iterfecerūt &c. eaq̀ (inq̄) para
bola q̄m saluator nr̄ futurū ostēderet vt reiectis ꝑfidis Iudęis ē regno recipe
rent gētes nūc aliā adducit parabolā, q̄ idē ostēdit, q̄d neq̀ Iudæi ꝓpter ifidelitatē, neq̀ ma
li Chriani ꝓpter malā opationē ad fidē recepti saluent, vtpote q̄s vt æq̄ oēs voluerit sal-
uatū iri, ita q̄q̀ oēs æque ad fidē & ad ei⁹ salutē vocarit. Ipsi vero sua se spōte & vocatiōe
ad fidē receptiōe indignos fecerūt. Et ita q̄dē (q̄d nōnulli falso negarūt) hui⁹ diei euāgeliū
tā Chrianos q̄ nō Chrianos ꝑstringit, rōnem subindicās, quare & hi & illi nō saluent. B
Danie. 9 ¶Cæterū vt hoc ip̄m clarius vnicuiq̀ euadat, paucis & nuda q̄dē relatiōe (siquidem anno
Apoc. 19 superiore pluribus egerimus) parabolā euāgelij aperiamus. Est igit regnū cœlorū ip̄a ec-
1. Timo. 6 clesia eiusq̀ status. Cuius hō rex est deus ille Max. vtpote rex regū & dn̄s dn̄antiū, & hō
apppellari cœptus, nomine, nō natura, similitudine, nō veritate, q angelorū & hoīm natura
dn̄s est, bn̄uolētia pater, in q̄ multa scđm passibilē naturā hoīm eē dicunt, nō q̄a ip̄e passi
bilis est, sed q̄a morigerat passibilē naturā. Quàmdiu ergo (inq̄t Origenes) hoīes sum⁹ nō
expediūt nobis diuinæ bonitates dei, & multitudo miserationū eius abscōdita apud eū, vt
ne noceamur vidētes eā, necesse ē, vt sil̄e sit regnū dei homini regi, vt hoībusq̀ sit hō apud
hoīes loquat, & dispēset hoīes nō capientes dispensari à deo, q oīno q̄dē deus est, & in eo
q̄d loquit per prophetas, & in eo q̄d dispēset hoīes, & tunc cessabit regnū cœlorū sil̄e esse
homini, cū cessante zelo, & cōtentiōe, & residuis passiōibus & peccatis cessauerimus scđm
Psal. 81 hoīem ambulare, & digni facti fuerimus audire à deo, Ego dixi dij estis, & filij excelsi oēs

tam non

tam nõ agẽtes talia,propter q̃ dicat ad nos,vos aũt ficut hoĩes moriemini.Hinc facile intel-
ligimus(q̃d & aliàs docuim⁹)q̃uo de⁹ in fcripturis dicat irafci,pœnitere,auertere vultũ,fede- Iohan 10
re,& ftare,incedere & dormire:q hodie hõ rex,fecit filio fuo,f.Iefu Chro,quẽ ex vtero di- Pfal.109
uino añ luciferũ genuit,in q̃ fibi cõplacuit,nuptias.Nuptias,inquã,illi fecit,qñ in vtero Ma- Matt.4.17
riæ medio illo,humanã naturã diuinę vniuit & copulauit,Vñ ille(canẽte Dauide)tanq̃ fpõ- Pfal.18
fus procedẽs de thalamo fuo,exijt,atq; nuptias illas confumauit,qñ fibi dñs p fidẽ (vt Ofeas Ofee.2
dicit)fociauit & defpõfauit,adeo vt Aplus de matrimonio loquẽs,dixerit:Sacramentũ hoc Ephe.5
magnũ eft.Ego aũt dico,in Chro & in ecclefia.Inuitauit multos.i.oẽs,filij fui incarnationẽ
Adę futurã pdixit,ad ferpẽtẽ ingens:Inimicitias ponã inter te & mulierẽ,& femẽ tuũ & fe- Gene.3
mẽ illi⁹.Ipfa cõteret caput tuũ,& tu infidiaberis calcaneo eius.Et qñ eadẽ Abrahæ & femini
eius promifit,dicẽs:Statuã pactũ meũ inter me & te,& inter femẽ tuũ poft te in generatiõi- Gene.17
bus fuis fœdere fempiterno,vt fim de⁹ tuus,& feminis tui poft te.Mifit ad inuitatos primo,
primos feruos.f.prophetas pcedẽtes ad vocãdũ ad nuptias,.i.fidẽ,Iudæos,Chro aliàs dicẽ- Matth.23
te:O Hierufalẽ Hierlm,q̃ occidis prophetas,& lapidas eos,q ad te miffi funt.Itaq; renuenti Lucæ.13.
bus illis,mifit alios feruos.f.aplos,in oẽm ciuitatẽ & locũ,q̃ ipe vẽtur⁹ erat,vt diceret parata Lucę.10
eẽ oĩa,&c.tauros & altilia &c.i.facramẽta ecclię & doctrinã fidei & facrę fcripturæ,ex q-
bus reficit aĩa.Vñ nõ in folo pane,fed in omi verbo q̃d pcedit ab ore dei viuit hõ.Cęterum Matth.5
vocati & inuitati fpreuerũt venire,nimirũ res hafce terrenas cœleftib⁹ pponẽtes,Chro dicẽ Deuter.8
te:Dilexerũt eñ magis tenebras q̃ lucẽ.Itaq; rex.f.de⁹ irat⁹,mifit exercit⁹.f.Titũ & Vefp. Iohã.3
Romanos ad pdẽdũ illos homicidas,& fuccẽdendã ciuitatẽ illorũ.Qua de re nup multis egi
mus.Et hoc illorũ culpa,q fe ppria iniq̃tate nuptijs fecerũt indignos.Itaq; mifit illos feruos
ad exitus viarũ.i.ad gẽtes,q̃ fine lege diuina viuebãt & erãt extra domũ dei, vt q̃fcũq; inue-
nirẽt,introducerẽt ad nuptias.i.ad fidẽ & ecclefiã.Hoc ex Paulo & Barnaba alibi teftãtib⁹,
cũ ad Iudæos dicebãt:Vobis oportebat primo loq verbũ dei,fed q̃m repellitis illud,& indi- Actorũ.13
gnos vos iudicatis æternæ vitæ,ecce cõuertimur ad gẽtes,fic eñ pcepit nobis de⁹. Et illi fer
ui tã bonos q̃ malos introduxerũt,q̃bus repletæ funt nuptiæ.i.ecclia,q̃ vtiq; bonos habet & Matth.13
malos,Chro aliàs teftãte,quũ ait:Simile eft regnũ cęlorũ fagenæ miffæ i mare, & ex omi ge
C nere pifciũ.f.bonorũ & malorũ cõgregãti,&c. ¶Cõftat fane q̃d reliquum eft parabolæ de
Chrianis intelligi,nõ aũt(vt q̃dã falfo exiftimãt)de prfus dũtaxat incredulis. Intrauit autẽ
rex & intrat (pter eñ certitudinẽ eorũ,q̃ futura funt,in pterito, q̃fi facta fint,loqtur) Pri-
mo in morte vniufcuiufq;,fecũdo,in futuro iudicio,vt videret difcũbentes.i.vt difcerneret
merita bonorũ in ecclefia & malorũ demerita.Qui videns hoĩem.i.quẽlibet malũ Chrianũ,
ait ad eũ:Amice,q̃uo intrafti nõ habẽs veftẽ nuptialẽ.i.fidei,quã ingreffus es operationẽ:q̃
ẽx charitate in fide pcedit,ille obmutuit.i.fe excufare non potuit.Quẽ propterea iuffit dñs
ligatũ manib⁹ mitti in exteriores tenebras &c.nec ex culpa regis vel nuptiarũ, fed eius q fe Romanũ.1
nuptijs indignũ fecit,q̃nq̃dẽ multi funt vocati,fed pauci electi &c.His ita pmiffis,collige.
D ¶Primo,deũ Max.ex ineffabili fua bonitate oẽs,tã Iudæos q̃ gẽtiles ad fidẽ & ei⁹ falutẽ vo
caffe,ideoq; incredulos nullã poffe vnq̃ hře excufationẽ,q̃fi nõ vocati,fuiffent exclufi. Deus
te,inq̃t Paulus,illis manifeftauit. Inuifibili eñ ipfius à creatura mũdi.p ea q̃ facta funt,intelle
cta cõfpiciunť,fempiterna q̃q; ei⁹ virtus & diuinitas,ita vt fint inexcufabiles.Quia cũ cogno Romanũ.1
uiffent deũ,nõ ficut deũ glorificauerũt aut grãs egerũt,fed euanuerũt in cogitatiõibus fuis,& Pfal.18
obfcuratũ eft infipiẽs cor eorũ.Et hoc eft,q̃d idẽ aplus q̃rit:Nunqd nõ audierũt? Et q̃dẽ cñ- Matth.vlt.
det,In oẽm terrã exiuit fon⁹ eorũ,& in fines orbis terræ verba eorũ.Hinc dñs ad aplos: Eũn- Marci.16
tes ergo docete oẽs gẽtes.Et in Marco:Eũtes,inq̃t,in mũdũ vniuerfum,pdicate euãgelium
omi creaturę. ¶Secũdo col.Hæc terrena & fecularia,etfi neceffaria pinde videanť ad com Matth.6.
modã vitæ fuftẽtationẽ,vti funt,ire in villã & negotiari,ipfa tñ plus æq̃ petita & amata, ppo Lucę.12
fitaq; fpũalibus,hoĩem à vera beatitudine impediũt,fecludũtq;. Hinc Chrs alibi:Nolite,ait, 1.Timot.6
foliciti eẽ in craftinũ.Et Iohã.Nolite,inq̃t,diligere mũdũ,neq; ea q̃ in mundo funt.Quare? 1.Cor.7
q̃ ea inutilia & nociua,hoĩes in interitũ & pditionẽ mergũt, ideo aplus cõfulit & moderať,
E inquiẽs:Qui vtunť hoc mũdo,fint tanq̃ q nõ vtanť. ¶Tertio col.In Iudæorũ,q ad fidẽ ve-
nire neglexerũt,locũ veniffe gẽtes, & ita illorũ excufationẽ fuiffe occafionalr noftram rece- Matth.21
ptionẽ.Hinc dñs:Malos male pdet,& vineã fuã locabit alijs agricolis,q reddant ei fructum
tpibus fuis.Et hoc eft,q̃d Paulus ait:Sed illorũ delictio,falus ẽ gẽtibus.Et illorũ delictũ,diui- Rom.11
tiæ funt mũdi,& diminutio eorũ diuitiæ funt gẽtiũ.Hæc ille.Sed de q̃bus gloriãdũ nõ ẽ,eo-
dem aplo dicẽte:Noli altũ fapere,fed time.Si eñ deus naturalib⁹ ramis nõ pepercit,ne for-
te tibi nõ parcat,vide ergo bonitatẽ & feueritatẽ dei.In eos q̃dẽ,q ceciderũt,in te aũt boni-
tatem dei,fi pmãferis in bonitate,alioq & tu exciderís. Sicut eñ & aliq̃ vos nõ credidiftis Matth.13
deo,nũc aũt mifericordiã cõfecuti eftis,pter incredulitatẽ,ita & ifti nũc nõ crediderũt in Ephe.5
F veftrã mifericordiã,vt & ipfi mifericordiã confequanť. ¶Quarto col.ecclefiã tã bonos q̃
malos in gñe cõplecti Chrianos.Id q̃d aptiffime arguit dñs dicẽs:Simile eft regnũ cęlorũ.i.

ecclesia,sagenæ missę in mare,& ex omi gne pisciū cōgregāti. ¶Errāt igit,negātes aliquā eē visibilē ecclesiā,& alicubi eē,qm oēs sumus pctóres,hoc pro se apłi allegātes. Mundās.s. Chrs,eā.s.ecclesiā lauacro aquę in verbo vitę,vt exhiberet ipe sibi gloriosam ecclesiā,nō habētē maculā aut rugā,aut aliqd hmōi,sed vt sit sancta & immaculata,&c.Non est ergo,inquunt isti(vt hisce cuniculis possint euitare iusta supplicia eis ab ecclia infligēda)aliqua i terris ecclesia,quū sine macula sint nulli.Atqui istis ita occurrēdū est.Eos qdē male intelligere scripturas,scire igit oportere. ¶Absq; pctō eē biphariā intelligi,qꝛ sit alteꝝ nunq̄ oino peccasse,alteꝝ peccare desiisse.Si mō velint eū absq; pctō dici,q nunq̄ peccarit,& ego qq; adsentio nullū eē absq; pctō,quū oēs hoies aliqn peccauim⁹,q postea virtutē sumus sequuti.Si vero putēt hoiem eē absq; pctō,vt negēt qnēpiā post vitia ita se ad virtutes referre,vt nunq̄ oino peccet,falsa istoꝝ est sentētia.Fieri em pt,vt q antea peccauit,& peccare desierit, sine pctō eē dicat.Sic & dn̄s noster Iesus Chrs exhibuit sibi gloriosam ecclesiā, nō habētē maculam,nō qa Ecclesiastic⁹ vir nunq̄ habuerit maculā,sed q nequaq̄ maculet vltra,nō habētē rugā,nō qd ruga veteris hois in eo aliqn nō fuerit,sed qd eam habere desierit,ita qd deinde sit sancta & immaculata.Ita nimiꝝ ecclesia reputatur pura atq; syncera,qm lauacro regenerationis à primo pctō lota maculari vltra desierit,vocaturq; hó absq; pctō & immaculatus,qa peccare desiit.Sane Chrs nos ab omi pctō lauit,qd tūc petrauim⁹, ideo immaculata sumus G

Ephe. 1 ecclia,q & deinde eē deberemus sine ruga.Et ita qq; aliàs ait Apostolus : Qui.s.deus pater, elegit nos in ipso Christo,ante mundi constitutionē,vt essemus sancti & immaculati in cōspectu eius in charitate.Impossibile qdem est ad liquidū purgari ecclesiā,dū in terris est, ita vt neq; impius in ea quisq̄,neq; pctōr residere videatur, sed sint in ea omnes sancti & beati, & in quibus nulla prorsus peccati macula nō deprehendatur. Hinc est, quod ex ecclesia nemo eijcitur,nisi cuius manifestum est peccatum,ideoq; nunc collige.

¶Quinto,adeo nō impedire malū hoiem,quin ecclesia sit eaq; vocetur sancta,vt etiā homo rex hominē in ecclesia malum & peruersum vocet amicū,& hoc tum propter naturam quæ ad dei imaginē facta est,tum propter fidem informem,ad quam(quum sit donum dei) ipsum vocauit,&quidē propter debiti obligationē,non etiam absolutionē,propter nomen H

Ephe. 2 non rem.Sic & dominus Iudam appellabat amicum, inquiens.

Matth.26. ¶Amice ad qd venisti? Vtiq; improperās simulationē,sicut & hodie ille q sine fidei operatione,qua vestis nuptialis notat,nuptias.i.ecclesiā erat ingressus,amicus noiatur i siqdem simulatus Chrianus. Vn liqdo cōstat hodie,p vestē nuptialē charitatē ipsam nō simpliciter fidē,sed vel fidē formatā intelligi,quēadmodū bonoꝝ opeꝝ suppressor pauperā docet,imo (vt latius dicā)hoc ex loco docemur,fidē dici quādā informē,eāq; eē pinde hypocrisim nulla suffultā charitate,sed solo qdē verbo gloriātē,proindeq; ad salutē minus sufficiētē, quū & I

1 Cor.13 charitatis opeꝝ sit expers,qua de loqtur apłus,inqens:Et si habuero oēm fidē, ita vt montē

Iacob.2 transferā,charitatē aūt nō habuero nihil sum:siqdē fides sine opibus,quū sit otiosa, est mortua,nihil plane viuificās.Hāc qdē habēt mali Chriani,quā sibi vel solā ad salutē sufficere cla

Titum.1 mitant,qui(vt scribit Paulus)cōfitent deū nosse,factis aūt negāt,quū sint abominati, incredibiles,& ad ome opus bonum reprobi.Ad qs,quū olim dicturi sunt.Dn̄e dn̄e,nōne in noie tuo prophetauim⁹,& in noie tuo dęmonia eiecim⁹,& in noie tuo virtutes multas fecimus,

Matth.7. dicturus est dn̄s.Quia nunq̄ noui vos.Discedite à me oēs,q operamini iniqtatē. Siqdem nō ois,q dicit dn̄e dn̄e,intrabit in regnū cœloꝝ,sed q facit volūtatem patris mei,q in cœlis est,

Iaco.5 ipse intrabit in regnū cœloꝝ.Qui hanc informē fidē habent,n ficti & mali sunt Christiani, nō habētes vestē nuptialem.s.charitatē,q operit multitudinē peccatoꝝ,q vtcūq; fide informata gloriātes,vacui aūt operibus,ligatis olim manibus & pedib⁹ mittent in exteriores tenebras,vbi erit fletus & stridor dentiū. Vnde & elicimus quandam fidem dici.

Galat.5 ¶Formatā & ex gr̄a dei iustificātē,& est,definitore apło,q opatur p dilectionē,vtpote q minime otiosa,bonoꝝ est opeꝝ ferax,libēterq; in operatiōes iustitiæ prodit,& hæc est sola K

Hebr.5 qua viuit iustus,perq; eā viuificat & iustificat:quā q habent & baptizati fuerint,salui erunt

Roma.10. qnquidē qui ad nuptias vocati sunt ingressi,vesteq; nuptiali vestiti,q hic pcepta dn̄i ex lege

Abacuc.2 & euāgelio collecta seruātes sibi ex ijs quasi festiuā,eandēq; vestē nuptialē fecerūt, ad qs sub

Matth.25. diem nouissimū dicturus est Chrūs:Venite benedicti patris mei, possidete paratū vobis re

Apoca.19 gnum à cōstitutiōe mūdi.Esuriui em,&c.de ijs ait Apoca.Beati,q ad cœnam nuptiaꝝ agni

Luc.12 sunt vocati.Illis qdem,vt ait dn̄s,Chrūs pcinctus & trāsiens,discūbereq; faciēs ministrabit, quum ad nuptias sint vocati,ijdemq; per bonas operationes electi.i. digni.

¶Ex ijs mō omibus patet,eos populo hactenus imposuisse, qui p vestē nuptialē ipsam fidem simplicē intelligi cōtēderūt,indeq; fieri,vt p eū,q nō habuit vestē nuptialē,intelligātur simpliciter infideles & increduli pinde atq; n solū nō etiā Christiani vel qlibet mali sint dānādi.Cæteꝝ,inquā,p eundē nō nuptialiter amictū nequaq̄ intelligi infideles, qs vulgo paga L

Matth.18. nos vocāt,tum qd veritate patrona,q nō credūt iam iudicati sunt,tum qd q intrarunt nunq̄

deinde

D deinde sint exituri, sed illic ꝑpetuo, æternaliterq́ victuri. Sane intrabit rex ad videndū discū
bentes. i. ad fidē vocatos & in ecclesia (vtiq; noīe) existētes specialiter in morte vniuscuiusq; Iohan.9
& generaliter in die iudicij nouissimo, q̄si dicet, redde rationē villicatiōis. i. vitæ tuæ, qa iam Roma.2
inde nō villicaberis. i. viues & operaberis, quū sit nox, in qua nemo poterit operari, atq; tunc Apoc.14
erit dies retributiōis, qua dn̄s reddet vnicuiq;. s. Chr̄iano (siqdem infideles suā habent retri 2.Cor.5
butionē) secundū opa, q̄ vel solū de mortuos illuc sequunt, de qbus tū cogemur reddere rōnē, Apl̄o dicente: Oēs eī nos manifestari oportet añ tribunal Chr̄i, vt referat vnusq́sq; pro
pria corpis prout gessit, siue bonū, siue malū, redderq́; vnusq́sq; pro se rationē deo, & ad eum
qui hic renatus fidē recepit, eamq́; veste nuptiā. i. fidei, nō vestiuit, nec. s. charitate & bona
opatione decorauit, dicturus est: Amice, qūo huc. s. ad ecclesiā meā & fidē intrasti, nō habēs
. i. agēs vestē nuptialē. i. charitatē & ex ea piā operationē? Cur in vinea nō laborasti? Cur fidelis noīe, nō facto, q mores post regenerationē vel nō mutasti, vel vestē tuā cādidā, eādēq;
nuptialē in baptismo sumptā, malis opibus, pinde sordida veste maculasti? Nunqd credis te
saluari, mecūq; æternaliter discūbere? Nequaq̄, quū sis infideli fact⁹ deterior, olim negligens
eius, q̄d à me iussus tibi Petr⁹ scripsit, inqens: Si eī refugiētes coinqnationes mūdi in cogni 2.Petr.2
tione dn̄i nostri & saluatoris Iesu Chr̄i, ĩs rursum implicati superant, facta sunt eis posterio
ra deteriora priorib⁹. Meli⁹ eī erat illis nō cognoscere viā iustitię, q̄ post agnitionē retror
sum cōuerti ab eo, q̄d illis traditū est sancto mādato. Nō, inquā, sufficit te ad nuptias esse vocatū, quū eis te electū. i. dignū bonis opibus nō reddidisti, immemor Petri dicētis: Quapropter fratres magis satagite, vt p bona opa certā vestrā vocationem & electionē faciatis. Id 2.Petri.1
q̄d est vestē nuptialē. i. fidei opa, quā nō habens, in exteriores tenebras es mittendus.

HOMIL. LXXIII. DE EO QVOD SCPIPTVM EST, Iohan.4. Nisi signa & prodigia videritis, non creditis.

Dominica vicesimaprima post octauas pentecostes.

A Vum deus ille Opt. Max. totius creaturæ dn̄s, ideq́; cœli ac terræ creator, rector, cōseruatorq́; creasset angelos, vt sibi sp̄us essent administratorij, & illi cū Esa.14
lucifero superbiente peccātes, illinc ad æternos inferos maxima ex parte lapsi eēnt, indeq́; in eoꝵ locū ex immēsa sua bonitate hoiem vel ideo creasset, & qdem ad imaginē suam, vt pinde cultor diuinæ maiestatis ꝑpetuo paradisi gaudio ꝑfrueretur, isq; statim cū in honore eēt, à serpēte seductus in sꝑbiā, cadēs
cōtra deū cui par eē cogitabat, peccasset, ilico eū inde in hāc lachrymaꝵ vallē detrusit, vt hic
exul, suæ trāsgressionis memor in ꝑpetuis ærūnis & calamitatibus ægre degeret, vtpote &
tēporali, & æternæ pœnæ obnoxios, dicēte ad illū dn̄o post pc̄tm̄ ꝑpetratū: Maledicta terra Gene.3
in ope tuo. In laboribus comedes ex ea cūctis diebus vitæ tuæ. Spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in
terrā de qua sumptus es, qa puluis es & in puluerē reuerteris: cūq;, inquā, homo in terris pro Gene.6
ꝑter pc̄tm̄ originale indies magis ac magis, & ita q̄dē se pc̄tis inuoluerat, vt etiā deū pœnitere cęperat, hoiem à se creatū, qppe q̄ is pc̄toꝵ grauitate & multitudine obcęcatus sui etiam Roma.1
creatoris plane obliuisceret, & (Paulo teste) obscurato propter pc̄tā corde, mutaret gloriā Ephe.4
incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hois & volucrū & quadrupedū, &
serpētū, nēpe q relicto vero deo creatore & cōseruatore seruiret creaturę, seq; totū ab omni
diuina gr̄a alienaret: cępit nihilomin⁹ de⁹ ille oīpotēs ex ineffabili sua bonitate & pietate cogitare de remedio reducēdi hois ex tātis pc̄toꝵ tenebris, & de aliq̄ deniq; mō redimēdi illū Lucæ.15
ab ęterna morte & pęna. Porro, quū, vt & propheta testat, & post ip̄m aplus, oēs essent sub Romanꝰ.3
pc̄tō, nec eēt iust⁹ quisq̄, nec intelliges nec reqrēs deū, declinassentq́; oēs, facti inutiles, e cęlo
filiū suū vnigenitū sibi ad oīa in deitate parem misit, q ex vtero virginis incorruptæ (q̄ talis part⁹ deceret deū) hō ineffabili eodēq; altissimo mysterio nasceret, q & adueniēte tpe errantē hoiem primo ab errore reduceret, à tenebris vitioꝵ ad lumē salutariū virtutū. Secundo, morte sua etiamnum amarissima, eademq; tēporali illum à ꝑpetua morte liberaret, daretq; modū præcauendi in posteꝵ peccata, quæ semper redamnarent hominem.

B ¶Cæteꝵ, q̄m hoies, qui oēs peccato erant obnoxij, iam diu partiti erant in Iudęos & Gētiles, ijq; cæci oēs indigerēt illuminatiōe, nō aliunde q̄ à deo præstāda, essentq́; illi oēs suis viribus innixi, sibiq; adeo ipsis prudētes, superbiq;, vt vix vellet intelligere sua pc̄tā, nec credere filium dei. s. Iesum Christum à deo patre, vt obligarent credere & facere, q̄d ille fortassis Gene.10
esset ꝑsuasurus, conatus est ipse dn̄s noster suā illis authoritatem & doctrinā & verbo simul
atq; facto miraculoso cōprobare, testatāq; facere: & sapiēter quidē, q̄m Græci, hoc ē, æthnici, inqt Apostolus, sapientiā, Iudæi vero signa petebant, quę vtraq; Chr̄s ad cōfirmandam 1.Cor.1
de se fidem præstitit. Ex quibus ad hunc modum præmissis, collige.

¶Primo, Chr̄m dn̄m solū, vtcūq; fuisse & eē, q humanū genus à cultu prophano ad di- C
Iohan.1. uinū cultū, & ex errore ad veram viā, à tenebris ad lumē, à vitijs ad virtutes reduxit, eáq; de
causa p̄cipue hoīem ineffabiliter natū, quū alioq nemo eēt, q idip̄m p̄stare sufficisset. Et hoc
Iohan.8 est, q̄d Euāgelista de illo dicit: Erat lux vera, q̄ illuminat oēm hoīem venientē in hūc mūdū.
Ephe.5 Et ipse de seipso: Ego sum (inq̄t) lux mūdi, q sequit̄ me nō ambulat in teneris, sed habebit lu
men vitæ. Vnde Paulus: Eratis em̄ aliq̄ñ tenebræ, nūc aūt lux in dn̄o. Vt filij lucis ambulate,
in omni bonitate, iustitia & veritate. Surge, q dormis, & illuminabit te Chr̄s. Et ip̄e quoq; ad
Ioh.12. nos ait: Ambulate dū lucē habetis, vt nō vos tenebræ cōprehēdāt. Vnde Iohā. Et scim⁹, q̄m
1.Iohan.5 filius dei venit, & dedit nobis sensum, vt cognoscamus deum ve᷑, & sim⁹ in vero filio eius.
¶Secūdo, Chr̄m vnicū & solū eē nostrū redēptorē, q nos sua vita & morte patri suo rede
Iohan.3. mit & recōciliauit. Ipso dicēte: Sic deus dilexit mundū, vt filiū suū vnigenitū daret, vt oīs q
Romañ.3 credit in eū nō pereat, sed habeat vitā æternā. Et Paulus ait: Iustificati gratis p̄ gratiā ipsius
per redēptionem, q̄ est in Chr̄o Iesu, quē proposuit de⁹ propitiatorē p̄ fidē in sanguine ipsi⁹
ad ostēsionē iustitiæ suæ propter remissionē p̄cedētiū delicto᷑ in sustētatione dei ad osten
sionē iustitiæ ei⁹ in hoc t̄p̄e, vt sit ip̄e iust⁹ & iustificās eū, q ex fide est, Iesu Chr̄i. Idē alias: Si
Roma.5 em̄ cū inimici eēm⁹, recōciliati sum⁹ deo p̄ mortē filij ei⁹, mlto magis recōciliati salui erim⁹.
¶Tertio, eā nobis redēptionē fieri inutilē p̄ obliuionē purgatiōis vete᷑ delicto᷑. Id q̄d
2.Petri.1.2 fit, vbi in p̄ctā relabimur, tenebras huius mūdi q̄ lucē Euāgelij poti⁹ sequētes, dicente Petro:
Cæcus est & manu tētās, obliuionē accipiēs purgatiōis vete᷑ suo᷑ delicto᷑. Si em̄ refugiē
tes coinquinatiōes huius mūdi in cognitiōe dn̄i nr̄i Iesu Chr̄i, ijs rursus implicati superant̄ fa-
cta sunt eis posteriora prioribus deteriora. Melius em̄ erat illis nō cognoscere viā iustitiæ,
q̄ post agnitionē retrorsum cōuerti ab eo, q̄d illis traditū est, sancto mandato. Quapropter
fr̄es magis satagite, vt p̄ bona op̄a certā vestrā vocationē & electionē faciatis. Et hoc est, q̄d
ille, q veste nuptiali vestit⁹ nō fuit, iussus ē mitti in tenebras exteriores, &c. q̄ nimi᷑ (vt nup
diximus, intelligit̄, q professione & noīe est Chr̄ianus, re vero ipsa plane prophanus. Sane q
1.Iohan.2 dicit se in Chr̄o manere, inq̄t Iohānes, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare.
¶Quarto, nos p̄ recidiuationē in eadē, qua prius, & fortassis peiore cōdēnatiōe eē, nec ali- D
ter q̄ p̄ verā cordis pœnitētiam mediatore dn̄o nr̄o Iesu Chr̄o recōciliari & restitui posse,
Ibidem dicēte Iohāne: Filioli mei, hæc scribo vobis, vt nō peccetis. Sed & si q̄s peccauerit, aduocatū
habemus apud patrē Iesum Chr̄m iustū. Et ip̄e est propitiatio pro p̄ctis nostris, nō pro no-
Gene.8. stris aūt tantū, sed etiā pro totius mūdi. Et satis q̄dē necessario quū adeo quasi natura procli
ui simus ad peccādū, somite adhuc carnis ad p̄ctm̄ prouocāte. Siq̄dē, teste scriptura, sensus
& cogitatio humani cordis in malū prona sunt ab adolescētia sua: quāuis nō propterea fidē-
dū sit plus nimis in dei misericordiā, quæ potius à nobis fragilitate quadā humana lapsis est
oībus ambiēda modis. ¶Quinto, Christū, & verbo, hoc est, doctrina sancta, diuináq; suā
Iohā.15 de se fidē & authoritatē approbare oportuisse & appprobasse, &c. indéq; illā fuisse receptā,
Luc.4 eo ipso dicēte: Si nō venissem & locutus essem eis, p̄ctm̄ nō haberēt. Sic alias, stupebāt in do
ctrina eius, q̄a in potestate erat sermo ipsius. Et hoc est, q̄d alibi Euāgelista ait: Et multo plu
Iohan.4 res crediderūt p̄pter sermonē ei⁹. Et mulieri dicebat, q̄a nō propter tuā loquelā credimus,
Iohan.7 Ipsi em̄ audiuimus & scimus, quia hic est vere saluator mundi. Hinc ministri alias ad illum
1.Cor.2 capiendū missi dicebāt. Nunq̄ sic locutus est hō, sicut loq̄tur hic. ¶Nec q̄s hac in parte re-
cte obijcit, ap̄lm innuere, fidē nō opus habere sermone admodū perito & ornato. R̄nderim
non q̄dē, ap̄lo testāte, fidē opus habere sermone, q sit tumidus in p̄suasibilib⁹ hūanæ sapien-
tiæ verbis, sed q sit in ostensione sp̄ūs & virtutis: nimi᷑, vt illa nō sit in sapiētia hoīm, sed in
2.Cor.11 virtute dei, vtcūq; apud mūdanos contēptibilis. Ad quē quidē modū ait ipse ap̄lus: Tametsi
Heb.4 imperitus sermone sed nō sciētia. De quo idē sermone inq̄t: Viuus est sermo dei & efficax
Col.4. & penetrabilior om̄i gladio ancipiti, & p̄tingēs vsq; ad diuisionem aīæ ac sp̄ūs. Est aūt talis
sermo, de q̄ idem ap̄lus ite᷑ ait: Sermo vester sem̄p in gr̄a sale sit cōditus: Id est sit, q habeat
Iacob.3 eā sapientiā, quæ secūdum Iacobū, est desursum, vtpote pudica, pacifica, modesta, suasibilis,
bonis cōsentiēs, plena misericordia & fructibus bonis, iudicans sine simulatione. Eiusmodi
Acto᷑.2 sermone vsus est Petrus, q̄ vna eadēq; die prima cōuertit ad fidē circiter tria millia hominū.
Matth.22. Similitérq; Chr̄s q̄ ex psalmo Dauidis ita Iudæis pharisæis est locutus, vt nemo ei deinde
respōdere verbū potuit, nec ausus fuit quisquā ex illa die eū amplius interrogare. Hm̄ōi q̄q; I
sermone vti debuerint & vtunt̄ oēs catholici p̄dicatores, nō aūt hæretici, sed longe q̄dē con-
trario, & eo sane, q vt (ap̄lo teste) cancer serpit: nimi᷑ non secus atq; sub mellis specie vene-
2.Timot.2 num latēs. A q̄bus etem̄ hæreticis ita callide & phalerate loquētibus cauendū hortat̄ aposto
lus, inquiens: Eiusmodi em̄ Chr̄o dn̄o nr̄o nō seruiūt, sed suo vētri, & p̄ dulces sermones &
Roma.16 benedictiōes seducūt corda innocentiū. Atqui hm̄ōi sermone fides Chr̄i nō indiget, quū &
1.Cor.2 ap̄lus ait: Et ego cum venissem ad vos fratres, veni nō in sublimitate sermonis, &c. sed in ser
mone, q cōstat in virtute dei, i, ædificāte ad omne opus bonum. Vnde subsequitur.

¶Sexto,

E ¶Sexto, post diuinū sermonē corroborasse fidem de se Christū signis & prodigijs, qbus
hęc illa indiguit, qñqdē sicut veritas, q̄ naturali subiacet facultati intellectus, declarat, eadḗq;
per ad prima principia p se nota, reductionē firmat, ita etiānū veritas, q̄ naturale lumē intel-
lectus trāscēdit, cuiusmodi nimirū ē fidei catholicę doctrina, & qdē quoad p̄cipuos ei⁹ fidei
articulos, p opa miraculosa soli deo possibilia & declarat & firmat. Quū em̄ hæc ipa miracu 2. Cor. 10.
la fiūt ad testimoniū veritatis illi⁹ doctrinę, declarata ē eius veritas, quū vtiq; de⁹ falsitatis te- Hebr. 6
stis eē nequeat, cū impossibile sit eū mentiri, q ipsissima ē veritas. Eiusmodi igit miraculis fi- Iohan. 3
des corā principib⁹ & p̄tātibus, huiusq; mūdi sapiētibus indiguit, qbus & illa ē corroborata Iohan. 6
Hinc aliàs ad Chr̄m Iudęi: Quod ergo tu signū facis, vt videam⁹ & credam⁹ tibi? Et hoc est
q̄d hodie ait: Nisi signa videritis & p̄digia, nō creditis. Si opa nō fecissem in eis, q̄ nemo ali⁹
fecit, pct̄m nō haberēt. Chr̄m vero iat supq; fidē & authoritatē de se diuinā ostēdisse, testant Iohan. 7
Iudæi suis verbis, dicētes: Chr̄s cum venerit, nunqd plura signa faciet, q̄ quę hic facit? Et rur Iohan. 11
sum: Quid facimus? qa hic hō multa signa facit, si dimittimus eū sic, oēs credent in eū. Hinc Exo. 4.
Mosi ad deū dicēti (.s. ad Pharaonē ituro): Nō credēt mihi, neq; audiēt vocē meā, sed dicēt:
nō apparuit tibi dn̄s, &c. data ē à deo faciēdi p̄tās, vel maxia signa & p̄digia. Sic & de apl̄is,
qui iā receperāt potestatē eijciēdi dęmonia, linguis loq nouis, serpētes tollere, venenum sine
I nocumēto bibere, & ęgros impositiōe man⁹ sanare, scribit. Illi aūt profecti p̄dicauerūt vbiq;
dn̄o cooperāte, & sermonē cōfirmāte, sequētib⁹ signis. s. ad corroborationē sermonis fidei. Lucę. 10 Marc. vlt.
¶Cæterū, q̄rsum hæc (vt tollamus hæreticorū qrundā nō minus impias q̄ leues q̄stiones,
qbus q̄rūt. Cū nūc fides ipsa Chr̄iana, adeóq; vetus illa religio tot à nobis (vt dicitis) impu-
gnat & cauillis & cōuitijs, simulq; & cōtumelijs, imo & hoc genus infinitis opprobrijs, cur
deus ipse illā ipsam fidē, eiusq; religionē veterē p vos cōtra nos signis & prodigijs reappro
bat & defendit, & qdē maxime, q̄d is hodie ait: Nisi signa & prodigia, &c. Respondeo.
F ¶Primo, eos impie idip̄m à nobis exigere, q̄d ab istis nouā fidē obtrudere moliētibus re-
cte, iusteq;, imo prorsus exigēdū eēt, & à nobis haudquaq̄, q veterē illā, eādēq; verā confite-
mur fidē, q̄ satis supq; in exordio ecclesiæ, cū ipa necessario crescere debuit, miraculis est ap-
probata, tū illis nutriēda, qbus nūc nō indiget, vtpote dudū sufficiēter radicata. Qñquidē &
nos, quū arbusta plātam⁹, tā diu eis aquā infundimus, q̄usq; terra cōualuisse videamus. At si
semel radicē egerint, à rigādo cessam⁹. Qui proinde à nobis eius fidei p miracula probatio-
nē exigunt, siles sunt Iudæis pfidis, olim à dn̄o, q miraculosissime aliqt millia virorū solus vel
inermis e tēplo eiecerat, q̄rētibus: Q̄d signū ostendis nobis, qa hęc facis? q tn̄ signo inaudito Lucę. 2
tot millia hoim solus eiecerat. Sunt, inquā, & siles Iudęis de i cruce pēdēte p̄clamātib⁹: Ali- Math. 27.
I os saluos fecit, seip̄m nō p̄t saluū facere. Si rex Israel ē, descēdat nūc de cruce, & credim⁹ ei.
Nimirū illudētibus ipie dn̄o, q̄si virtute sua diuina viu⁹ descēdere nō posset, penes quē vitę ē, 1. Reg. 2.
mortisq; p̄tās, q & mortuos resuscitarat, q & Iudęos ad capiendū ip̄m ita vnico verbo: Quē
q̄ritis, iā antea deterruerat, vt oēs retrorsum abire, & in terrā cadere coacti fuerit. Nō ē igit
nephādis istis hoibus aliter q̄ ipio Iudęorū, q̄rū perq̄ simillimi sunt, facto occurrendū. Quos
G tn̄ scire velimus. ¶Secūdo, signa esse duplicia, adeóq; bipharia sępenūero à deo fieri. Sunt Iohā. 11.
em̄ q̄ solūmodo plerūq; fiūt ad fidei corroborationē, suntq; pinde cœlestia & rariora, cuius Psal. 77
modi fuere Lazari resuscitatio, māna e cęlo pluitio, statio solis & lunę, de qb⁹ scribit in hęc Exod. 16
verba, Sol cōtra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallē Haylon. Steterūtq; sol & luna in Iosuę. 10
medio cęli, & nō festinauit occūbere spatio vni⁹ diei, donec vlcisceret se gēs. Porro, qa hæc
& hmōi signa plerūq; hoc tpe efflagitant, nō qdē à fidelib⁹, sed infidelib⁹, & sane tētādi deū
causa, q̄d vtiq; diuino iure prohibitū est, ideóq; illis fieri negant, tū propter eorū incredulita
tē & indignitatē. Qño em̄ miraculis vel quālibet magnis credent, q nec scripturis nec signis
antea factis credūt? Et hoc est q̄d Abrahā alibi negauit mittere ex mortuis aliquē, inquens: Lucę. 16
Si Mosen & p̄phetas nō audiūt, neq; si qs ex mortuis resurrexerit, credent. Sic Euangelista
aliàs de Chr̄o ait: Et nō fecit ibi. s. in patria sua, virtutes multas p̄pter incredulitatē illorū, tū Matth. 13
q̄ isti ea signa vel quālibet magna, nausifacerēt, vt exigua semp alio retorquerēt, quēadmo- Exodi. 24
dū Pharao cū suis fecit. Et ipsi Iudęi à Chr̄o signū de cęlo q̄rētes. Ad q̄s ille ait: Gn̄atio mala Matth. 12.
& adultera signū q̄rit, & signū non dabit ei, nisi signū Ionæ prophetæ. Qui & eo in loco p- Lucę. 11.
uerse in malā partē miracula Chr̄i subuertebāt, dicētes: Hic nō eijcit dęmones, nisi in Beelze
H bub principe dęmoniorū. ¶Signa sunt & alia pinde terrena, q̄tidianioráq;, q̄ tā in fide p-
bationē q̄ malorū correctionē & bonorū cōsolationē fieri sæpenūero cōsueuerūt. Cuiusmo Nume. 12
di fuit, qñ Maria soror Mosis facta ē leprosa p̄pter murmur cōtra fratrem Mosen. Et qñ in 1. Cor. 11
nouo test. multi infirmabant, q̄ Eucharistiā indigne susceperāt. Et qñ Ananias cum vxore Acto. 7
sua Zaphira propter pretiū agri occultatū subito ante pedes Petri expirauit. Talia nimirū
signa & p̄digia in se eē facta, indiesq; fieri negare haud possumus. ¶Primo, nonne signū,
penéq; prodigiū fuit, q̄ tot millia nup promiscuæ multitudinis om̄i apparatu bellico & do
lo instructa, cū cōtra oēm & ecclesiasticā & secularē potestatē, & murmurarēt & pugnarēt, Numer. 16

à tã paucis Chrianis pro religione certãtib⁹, deleta fint? Vtiq; fignum erat, q̃d in veteri teſt.
Dathan & Abyron cõtra Moſen & Aaron ſtãtes & dicẽtes: Sufficiat vobis, q̃d oĩs multitu-
do ſctõꝝ ẽ, & in ipſis eſt dñs, fuerint cũ tota multitudine in infernũ detruſi, & à terra horribi
liter deuorati? Nõne & hoc fignũ, q̃d quũ ſchiſmatici ſe pinde vno ſpũ vnanimiter ſcribere
gloriarent, ſuũq; de cęlo dogma eẽ iactitarẽt, nũc demũ in tãtas & tot ſectas, vel inter ſe par
Gene. 11. titi ſunt, q̃t ſunt capita, imo, quũ & pleriq; oẽs in ſuis à ſe ſcriptis diſſident? Vtiq; fignũ erat
olim qñ turrim in Babylonia ſupbius ædificãtes & dicẽtes: Venite faciam⁹ nobis ciuitatẽ, &
turrim cui⁹ culmẽ pertingat vſq; ad cęlũ, & celebrem⁹ nomẽ nr̃m anteq̃ diuidamur in vni-
uerſas terras ita facti ſunt inter ſe diſſidentes, vt vnus alterius vocẽ nõ intelligeret, fitq; tunc
(vt aliqui dicunt) linguaꝝ facta cõfuſio in ſeptuagintaduo idiomata.
Math. 24 ¶ Nõne & hoc q̃q; fignũ, q̃d & frẽs apud eos à fratrib⁹ hoſtiliter diſſidẽt, frigeſcẽte oĩm in
Marc. 13 ter eos charitate & fidelitate? Vtiq; pro figno Chr̃s futuꝝ narrauit, qñ prædixit hoc tpe fo-
re, vt frater fratrem traderet in mortẽ, & pater filiũ, & cõſurrecturos filios in parentes.
¶ Nõne & fignũ, q̃d vbiq; nũc & q̃dẽ maxime, vbi Euchariſtia vel impie negat vel tractat
peſtilẽtia incrudeſcit, indies magis ac magis? Vtiq; pro figno Paulus recẽſet, ingens: Ideo. ſ.
1. Cor. 11. quia indigne ſumitis Euchariſtiã, inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiũt multi.
¶ Nõne & fignũ, q̃d hęreſis nr̃i tpis in ſe ipſam incidit & ſua pinde ſpõte deſolat, vtcũq; ei⁹ I
authores ipſam infinitis pene dolis, fraudib⁹, inſidijs, inuẽtiõib⁹, hocq; gen⁹ alijs modis in to
to orbe erigere diu noctuq; moliti ſint, & veterẽ religionẽ prorſus extinguere? vtiq; pro fi-
gno reputabat, q̃d fidẽ ab initio ab aplis, hoĩbus inermib⁹ & piſcatoribus p̃dicatã nemo diſ-
ſoluere potuit, & recte q̃m neq; ſapia, neq; cõſiliũ, neq; fortitudo cõtra deũ valet. Sic alias di
Prouer. 21. cebat Gamaliel legis doctor. Q̃m ſi ẽ ex hoĩb⁹ cõſiliũ hoc aut opus, diſſoluet. Si vero ex deo
Acto. 5 eſt, non poteritis diſſoluere, ne forte & deo repugnare videamini. Id q̃d & iſti initio ſupbe
aduerſus nos allegabãt. ¶ Nõne & fignũ iſtud, q̃d iſti, vtcũq; euãgelico gloriant titulo, a- K
deo ſint traditi i reprobã mẽtẽ: nimiꝝ, vt faciãt ea, q̃ nõ cõueniũt, imo (q̃d mirabilius & pro-
digioſi⁹ eſt) ea ſacris ſcripturis, q̃bus ad oĩa abutunt, q̃ſi q̃dã vitioꝝ opculo defendũt? Certe
Roma. 1. aplus hoc ipm ad Rom. loco horrẽdi pdigij & ſupplicij recẽſet: quũ vtiq;, vt idẽ ſcribit apls
ira dei de cęlo palã fit ſup eos: nimiꝝ, q̃d veritatẽ i iniuſtitia detinẽt, q̃ veritatẽ dei i mẽdaciũ
Eſa. 4. verterũt vſq; adeo, vt iuxta Eſaiã Dicũt malũ bonũ, & bonũ malũ, ponẽtes tenebras lucem
& lucẽ tenebras, ponẽtes amaꝝ dulce, & dulce amaꝝ. Nonne obſecro hęretici de eoꝝ ſunt
Titum. 1 nũero, q̃ ex verbis Pauli, cõfitent noſſe deũ, factis aũt negãt, cũ ſint abominati, incredibiles,
& ad oĩe op⁹ bonũ ita reprobi, vt inibi etiã glorient, ad q̃ꝝ ſingulos de⁹ ſat indignabũdus
Pſal. 41. inq̃t: q̃d gloriaris in malitia? &c. ¶ Nõne & fignũ hoc vel maximũ & tremẽdum, q̃d vſq; L
adeo nõnulli eoꝝ ſunt vel ex ppria malignitate indurati, vt nec poſſint nec velint ad melio
rẽ redire mẽtẽ: quanq̃ antedicta figna, & eoꝝ, q̃ propter breuitatẽ obmitto, ſimilia tã nũero
multa q̃ viſu & horrẽda dictu patẽtib⁹ oculis corã palãq; videãt, ipſiſq; interim repugnãti-
bus natura, rõne, ſcripturaq; & tot q̃q; regib⁹, principib⁹, populiſq; tã religione q̃ probitate
in veteri religione ſtãtibus & fortiter cõtra hęreticos pſeuerãtib⁹? Nõne, inquã, tam impia
induratio fignũ eſt & prodigiũ? Vtiq; aplus cũ ſcriptura pro figno reputauit, quod Pharao
Exo 10. adeo induratus tot in ſe figna nihili fecit. Sed q̃d illi deinde? Nimiꝝ à fluctibus rubri maris
Roma. 9. ita cũ oĩni ſuo exercitu Iſraelitas inſequẽte obrutus eſt, vt ne vnus q̃dẽ ex eis ſuperfuerit.
¶ Sed quare iſthæc frẽs chariſſimi? Sane vt ſciamus q̃ falſo nugent iſti, quũ inquiũt, deum M
nulla nũc facere figna, q̃bus fidẽ veterẽ & religionẽ tueat, memores, & ea, q̃ Paulo teſte, di-
1. Cor. 10 xim⁹, prodigia illis i figura cõtigiſſe, eſſeq; ſcripta ad correptionẽ noſtrã, in q̃s fines ſeculoꝝ
deuenerũt. Nec tẽtem⁹ deũ, figna petẽtes cũ Iudęis de cęlo, ne, vt illi peream⁹. Q̃nquidẽ quũ
Iohan. 4 dñs hodie ait: Niſi figna & pdigia videritis, nõ creditis, &c. q̃d aliud ſibi vult, q̃ ſupra oĩa
mutabilia mẽtẽ credẽtis attollere, vt nec ipſa miracula, q̃ q̃uis de mutabilitate corporea fiũt, à
Iohã. 20 fidelib⁹ q̃ri velit, q̃ & alias indignabũdus pinde incredulitatẽ diſcipuloꝝ increpauit, & Tho
mæ ſerio dixit. Et noli eẽ incredul⁹ ſed fidelis, &c. Quia vidiſti me Thoma, credidiſti. Beati,
Lucę. 1. qui nõ viderũt & crediderũt. Sic etiãnũ ad Zachariã, q̃ fignũ petijt, dicens: Vñ hoc ſciam, ab
angelo dictũ eſt. Et ecce eris tacens & non poteris loqui vſq; in diem, quo hæc fiant, pro eo,
quod non credidiſti verbis meis, quæ implebuntur in tempore ſuo.
¶ At quæris, q̃d de fignis terrenis & tã pro fide roborãda, q̃ in pœnã & admonitionẽ ma N
loꝝ obuenire ſolitis? Nũq̃d vel peti vel optari queũt? Reſpõdeo q̃dem poſſe optari. Primo
pro illuſtrãda & teſtificanda diuinę maieſtatis gloria & iuſtitia, & ſine nimiꝝ ſiniſtro adfe-
4. Regũ. 10 ctu ad piã iſtoꝝ admonitionẽ, ſalutareq; correctionẽ & reformationẽ. Sic Helias ignem de
Pſal. 78. cęlo p̃catus ẽ, q̃ & deſcẽdit ve prophetæ iniuria vindicaret. Sic Dauid p̃catus eſt malis & im
pijs irã dei, effunde, inq̃ens, irã tuã in gẽtes, q̃ nõ nouerũt te, & in regna, q̃ nomẽ tuũ nõ inuo
cauerũt. Secũdo peti non poſſe neq; debere hũano vel ſiniſtro adfectu pinde in odioſam &
Lucę. 9 priuatã vindictã. Quo q̃dẽ mõ vident apli (Beda interprete) à Ieſu petijſſe miraculoſam vin

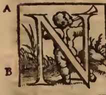
dictã dicẽtes:Dñe vis dicimus,vt ignis descẽdat de cęlo,& cõsumat illos? Ad q̃s dñs cõuersus ait:Nescitis cui⁹ spũs estis. Filius hoĩs nõ venit aĩas pdere,sed saluare. Siqdem ille in ipsis nõ exẽplũ pphetę sancti,sed ignorãtiã vindicãdi,quę adhuc fuit in rudibus,aĩaduertens eos nõ amore correctionẽ,sed odio desiderare vindictã,reprehẽdit. Nimirũ,q dudũ dixerat mi hi vindictã,& ego retribuã. Cui⁹ exẽplo dñs in amara sua passione nõ mõ pro horrẽdis in se iniuriis nõ pcatus ẽ vindictã,quã & solo nutu facere poterat,sed & pro inimicis orauit,ingẽs:Pr̃,dimitte illis. Nõ ẽm sciunt qd faciũt. Et Stephanus q̃q strenuus sui ducis imitator ait:Dñe ne statuas illis hoc pc̃m. Sic olim Moses ad deũ,q populum Israel delere voluit,q alienos deos sibi fecerat,orauit,dicẽs:Cur dñe irascit furor tu⁹ cõtra populũ tuũ,quẽ eduxisti de terra Aegypti,in fortitudine magna & in manu robusta. Ne q̃so dicãt Aegyptij,callide eduxit eos,vt interficeret in mõtibus,& deleret e terra,quiescat ira tua, & esto placabilis sup nequitia populi tui. Sic & Abrahã,quũ de⁹ igne de cęlo vellet Sodomã cũ finitimis ciuitatib⁹ exurere,orauit ad deũ,inqẽs: Nũqd pdes iustũ cũ impio? Si fuerint. L. iusti in ciuitate peribũt simul,& nõ parces loco illi propter. L. iustos,si fuerint in eo? Absit à te,vt rẽ hanc facias,& occidas iustũ cũ impio,fiatq̃ iust⁹ sicut impi⁹,&c. Sic & ipsi hodierni Euãgelij memores nequaq̃ in schismaticos,nisi ob merã dei iustitiã & gloriã declarãdã & piã istorũ correctionẽ exercẽdã cupiamus à deo miraculosam vindictã,sed petamus potius summa animi mãsuetudine,vt ipe suũ illis pc̃m nõ statuat, sed auersa ipsi⁹ ira istos cõuertat & illuminet,aut vt ita à dño corripiant,ne cũ hoc mũdo iuxta apl̃i verbũ dãnent. Ne si odio q̃dã cõmoti,& pinde infideles & increduli cũ regulo hodie dñm ad nos indignatiõe q̃dã dicere audiamus. Nisi signa & pdigia videritis,nõ creditis,imo de tot deq̃ tantis tã in veteri q̃ in nouo test.,signis & prodigijs, vel p veridicas scripturas certi studeamus inde fieri meliores,& emendari,memores ea oĩa,aplo teste,ad nostrã correptionẽ eẽ scripta ac in figura cõtigisse Ne alioq indurati cũ Pharaone & ipsi supremũ experiamur periculũ & pdigiũ. Quia ẽm, inqt Dauid,Israelitę post multa acta prodigia adhuc & ipi peccarũt,nec crediderunt in dei mirabilibus,ideo ad nihilũ redegit valde Israel. Nec demũ,dilectissimi frẽs,miremur quasi deus sit nescius aut dormiẽs,q̃d nũc non dignis supplicijs tã subito oẽs peccatores puniat,qs hauddubie suo loco & tpe nõ pmittet impunitos,quũ ipse iuxta opa vniuscuiusq̃ sit redditurus imo cogitemus,qm̃ benignitas ipsius dei,aplo scribẽte,ad pœnitẽtiã adducere satagit,q pro pterea caueamus ne contemnamus bonitatis eius & patiẽtię & lõganimitatis diuitias,q lẽto quidẽ gradu ad vindictã sui procedit,sed tarditatẽ supplicij grauitate compensat.

Deuter. 32 · Luc. 23 · Acto. 7 · Gene. 32 · Gene. 17 · 1. Cor. 11 · 1. Cor. 10 · Roma. 4 · Psal. 77 · Roma. 2 · Vale. Maxi.

HOMIL. LXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 18. Sic & pater meus cœlestis faciet vobis,&c.

Dominica vicesimasecunda post octauas pentecostes.

A

B

Egarũt hactenus schismatici argumẽtũ ab hũanis fieri ad diuina & hæc nequaq̃ ex illis cognosci posse,quũ nulla sit,prsus iuxta Aristotilẽ infiniti ad infinitũ pportio,nec inibi aliquã eẽ posse cõparationẽ,Cęterũ,opinationem istorũ hodie Chr̃s falsam eẽ ostẽdit hac sua ex euãgelio cõclusiõe,Sic & pr̃ me⁹ cęlestis faciet vobis,si nõ remiseritis vnusq̃sq̃ fratri suo de cordib⁹ vr̃is,&c. Ex q̃ qdẽ totius euãgelij cõclusiõne collige. ¶Primo recte argumẽtum fieri posse ab hũanis ad diuina,quis nõ oino eadẽ sint & differãt hũana à diuinis, vt imago fortassis à corpe,cõparationẽ tñ inibi fieri arguir plane veritas diuinorũ,q̃ vtiq̃ à nobis non possunt nisi hũana q̃dã p dispẽsationẽ collatiõe intelligi,pinde p vmbrã,q̃ alio i seculo corpib⁹ exuti prsus intelligemus. Er hoc est q̃d aplus ait: Qui q̃d notũ est dei,manifestũ ẽ in illis. De⁹ ẽm illis manifestauit. Inuisibilia ẽm ipius à creatura mũdi,p ea q̃ facta,intellecta cõspiciunt,sempiterna q̃q; ei⁹ virtus & diuinitas. Siqdẽ vult aplus Rom. olim adhuc gẽtiles oĩno eẽ inexcusabiles,q̃d velint dicere propterea se nõ potuisse dei diuinã virtutẽ intelligere,q̃ sibi fuerit inuisibilis: q̃nqdẽ inqt idẽ Attributa dei essentialia,q̃ à nobis in p̃senti(sicut & ei⁹ eẽntia)nõ cognoscunt cognitiõe intuitiua,à creatura tñ mũdi.i.ab hoĩe,q p emphasim creatura dr̃,p ea q̃ facta sunt,i.p creaturas vti causa p effectũ cognosci q̃unt. Et hoc etiã ẽ,q̃d alibi dicit,inqẽs: Videm⁹ nũc p speculũ in ęnigmate,tũc aũt facie ad faciẽ. Nũc cognosco ex pte,tũc aũt cognoscã,sicut & cognitus sum. Videre aũt p speculũ,q̃d aliud ẽ,q̃ ea q̃ sunt vel fiũt supra nos adeoq̃ in cęlo,hũanis exẽplis q̃dãmodo intelligere,q̃ aliàs,vti in se sunt,intelligemus? Sic Chr̃s alibi inqt: Hæc in prouerbijs locutus sum vobis,venit hora,quũ iã non in prouerbijs loquar vobis,sed palã de patre meo annũtiabo vobis. In prouerbijs aũt loqui,q̃d inibi est,quã illa diuina & cœlestia humanis parabolis,& perinde exemplis declarare,quæ ad eum sane modum non opus erit

Roma. 1 · 1. Cor. 13 · 1. Iohan. 16

declarare,quãdo venit hora.s.tẽporis in alia vita post hanc vitã. Scimus eñ (inqt Iohãnes
qm̃ cũ apparuerit similes ei erimus,qm̃ videbimus eũ sicuti est.Interim vero hoc onere cor
poreo grauati necessum est,vt cęlestia humanis exemplis & inductiõibus quasi parabolis ex
parte saltẽ audiamus & pcipiamus.Cuius q̃q; ob causam filius vnigenit⁹ ab æterno potissi-
mũ factus est p ineffabilẽ incarnationẽ,homo,diciq; verbũ cœptus, q̃d nobis hoĩbus & car-
nalib⁹ mirabili dispẽsatiõe hõ loqueret,verbũq; & dei volũtatẽ aperiret,alioq min⁹ intelligi
bilia.Et hoc est q̃d ip̃e vbiq; de cœlestib⁹ & reb⁹ diuinis agẽs,humanis,& corporeis vtit ex-
emplis & parabolis,qbus quasi in speculo q̃dã nobis depingit, q̃ inuisibilia sunt & incorpo-
rea.Sic hodie se facit hoĩem regẽ.Et hoc totũ,q̃d alibi vt ver⁹ deus nobiscũ est acturus,exẽ
Iohãn.s. plo & ænigmate plane hũano ostẽdit,vt inde totã ei⁹ volũtatẽ,iustitiã,pietatẽ, & misericor
diã intelligere aperto quiuimus.Quo vtiq; vel vnico inter sexcẽta pene exẽpla,sat sup̃q; pa-
rescit,diuina, se hr̃e ad hæc hũana,sicut corp⁹ ad figurã,& res ad exẽplum,q̃ vtiq; quãdã ha-
bẽt cõformitatẽ vtcũq; prorsus eadẽ nõ sint.Hinc male reprehẽdunt, q sctõꝝ intercessionẽ
adseuerãtes,ip̃m dñm deũ alicui magno regi vel principi cõferũt,ad quẽ facilius puenit me-
dio cuiuspiã patroni & aduocati.Et pfecto si qs proprię conscius prauitatis humilitateq; ni
mia depressus vereret solus ire ad dñm Iesum,is quẽpiã sanctoꝝ adeat,oretq;,secũ accedat,
Iacobi.5 proculdubio Chr̃m dñm cũ cõpetitore clemẽtẽ inueniet : siqdẽ(teste Iacobo)multũ valeat
Math.18. depcatio iusti assidua.Ipseq; dñs dixerit:Iteꝝ dico vobis,qa si duo ex vobis cõsenserint sup
terrã de om̃i re quacũq; petierint,fiet illis à patre meo q in cœlis est.Cõsentanea igit est à re
bus hũanis ad res diuinas pro intellectu eaꝝ argumẽtatio,maxime qa Chr̃s hodie dicat:Sic
Deuter.5 & pater meus cœlestis faciet vobis,si nõ remiseritis vnusq̃sq; fratri suo de cordibus vestris.
¶Vnde secũdo colligit:Nos dei eẽ debitores in decẽ milibus talẽtis,qbus notant decẽ p-
cepta,ad q̃ꝝ redditionẽ.i.cõseruatiouẽ debemus & obligamur:quãdoqdem ea nos seruare
deus iusserit,de qbus ad Israel Moses : Custodite(inquit) & facite,quæ præcepit dñs deus:
Non declinabitis neq; ad dexterã,neq; ad sinistrã, sed p viam,quam præcepit dñs deus ve-
ster ambulate, vt viuatis,& bene sit vobis,& protelent dies vestri in terra possessionis vr̃æ.
Er dominus Iesus ait:Si autem vis vitam ingredi,serua mãdata.
Math.19 ¶Tertio colligit hoĩem regem.i.deum, regem regum,& dominũ dominãtium suo loco
& tpe.s.iudicij à nobis rationem exacturum omniũ istoꝝ decem talentoꝝ,quo.s.pacto ea
obseruauimus bene an male.Huius aũt rationis reddendæ forum.
¶Est vnũ misericordiæ & qdẽ in hac vita,vbi iustitia dei oẽs causas remittit ad misericor C
diã,siqdem q̃diu viuim⁹ pro debitis nr̃is rõnẽ corã misericordia reddere possim⁹.Pręparta-
bit eñ(ait Esaias)in misericordia soliũ ei⁹.Et in quacũq; die(ait aliàs scriptura) iniquus cõ-
Esa.6 uersus fuerit,oẽs iniqtates ei⁹ obliuiscar.Et hoc est q̃d Aplus admonet,dicẽs:Adeam⁹ cũ fi-
Ezech.18 dutia thronũ grę ei⁹,vt misericordiã cõsequamur.Hãc vero misericordiã grę pro nobis im
Hebr.4. petrabim⁹.Primo,quũ & pximo,q in nos peccauit,ex corde remiserimus. Vñ Chr̃s alibi:
Si eñ dimiseritis hoĩbus pctã eoꝝ,dimittet & vobis pr̃ cęlestis delicta vr̃a.Si aũt nõ dimise
Math.6 ritis hoĩbus,nec pr̃ vr̃ dimittet vobis pctã vr̃a.Hinc beati misericordes, qm̃ ipsi misericor-
Math.5 diã cõsequent,siqdẽ inqt deinde Iacob⁹:Supexaltat misericordia iudiciũ.Et iudiciũ sine mi
Luc.6 sericordia illi q nõ facit miam Ait etem̃ Chr̃s:In q̃ iudicio iudicaueritis,iudicabimini: & in
Iaco.2 qua mẽsura mẽsi fueritis,remetiet vobis. Scdo,quũ patiẽter sustinuerim⁹ illatã nobis tribu-
Matthæ.7 lationẽ.Hinc aplus:Nã & vinctis cõpassi estis,& rapinã vr̃oꝝ bonoꝝ cũ gaudio suscepistis,
cognoscẽtes vos habere meliorẽ substãtiã.Nolite itaq; amittere cõfidentiã vestrã,q̃ magnã
Heb.10. habet remũerationẽ.Patiẽtia eñ vobis necessaria ẽ,vt volũtatẽ dei faciẽtes reportetis repro
missionẽ.Ideoq; aliàs:Id eñ(inqt)q̃d in p̃senti est momẽtaneũ & leue tribulatiõis nr̃æ, supra
2.Cor.4 modũ in sublimitate ętternũ glię põd⁹ opatur ĩ nobis,nõ cõtẽplãtibus nobis,q̃ vident,sed q̃
nõ vident.Dicemus igit tribulati cũ inclyta Iudith : Nõ ergo nos vlciscamur pro ijs,q̃ pati-
Iudith.8 mur,sed reputãtes pctis nr̃is,hęc ip̃a supplicia minora eẽ,flagella dñi,q̃si serui,q corripimur
ad emẽdationẽ,& nõ ad pditionẽ nostrã inuenisse credam⁹.Hæc illa:Et qdẽ maxie,qm̃ per
Acto.14 multas tribulatiões optet nos intrare ĩ regnũ dei.Hinc tribulati,libẽter sustineam⁹, & patiẽ
ter sufferam⁹,aplo dicẽte:Induite patiẽtiã,supportãtes inuicẽ & donãtes vobismetipsis,si qs
Coloss.3 aduersus aliquẽ habet q̃relã,sicut & dñs donauit vobis,ita & vos. Tertio,vbi cõstãter oraue
rim⁹ cũ hodierno debitore,dicẽtes:Patiẽtiã habe ĩ me,& oĩa reddã tibi.Respexit eñ(ait Da
Psal.101. uid)in orõnẽ humiliũ,& nõ spreuit pces eoꝝ.Idẽ alibi : Inuocabãt dñm,& ipse exaudiebat
Psalm.98 eos,& ĩ colũna nubis loq̃bat ad eos.Hinc de⁹ ip̃e,dñs nr̃ ad pctõres ait:Inuocabitis me,& vi
uetis,& orabitis me.& ego exaudiã vos,q̃retis me,& nõ inuenietis.Cũ q̃sieritis me in toto D
Hiere.29. corde vr̃o,inueniar à vobis. ¶Alteꝝ ẽ foꝝ iustitię.s.in futuro seculo,vbi & qñ solũmõ iu
stitię erit loc⁹ ad quã mĩa oẽs causas delegabit.De q̃ Esaias:Sup soliũ Dauid & sup regnum
Esa.9 ei⁹ sedebit.vt cõfirmet illud,& corroboret ĩ iudicio,& iustitia amodo & vsq; in sempiternũ
Roma.14 Et aplus:Oẽs eñ stabim⁹ añ tribunal Chr̃i,& reddet vnusq̃sq; nostrũ pro se rõnem deo.Et
rursum

rut sunt: Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Chri, vt referat vnusquisq; propria 1.Cor.5.
corpis, prout gessit, siue bonũ siue malũ. Sane tũc erit illa dies, de qua Iohelis: Dies, inquam, Iohel.2.
dñi magna & terribilis valde, dies iræ, miseriæ & calamitatis. Tum eñ minime aderit mise Roman.2
ricordia, quum dũtaxat sentẽtia ferẽt iuxta opa, dño dicẽte: Venit nox qñ nemo põt opari. Iohan.9
Filius eñ hois vẽturus est in gloria patris sui, & tũc reddet vnicuiq; secũdũ opa eius. Tunc Matth.16
eñ, ait Apoc. Beati mortui, q in dño moriunt. Amodo iã dicit spũs, vt requiescãt à labori- Apoc.14
bus suis. Opa eñ illorũ sequunt illos. Et hoc est, q̃d alias, q nõ habuit vestẽ nuptialem, obmu Matth.22
tuerit interrogatus, qm arguẽte cõsciẽtia, nemo habebit in extremo iudicio excusationem.
Eapropter aplus, adhortat, inqens: Bonũ aũt faciẽtes nõ deficiamus, tpe eñ suo metem⁹ nõ
A deficiẽtes. Ergo dũ tps habemus, operemur bonũ ad oẽs, maxime aũt ad domesticos fidei. Galat.6

¶Quarto, peccata & pctõrũ culpã perinde propter ingratitudinẽ, remissorum peccato-
rum redire. Quãdoquidẽ rex in hodierno Euangelio, nequã cõseruũ, cui ante debita remi-
sit, qa tãti beneficij ingratus alterius noluit misereri, tortoribus tradidit pro debitis, q̃ antea De poenit.
debuit. Sic & Gregorio teste, si q̃d in nos delinquit, ingrati ex corde nõ dimittimus, & illud dist. 4. ca.
B rursus exigit, q̃d nobis iam p poenitentiã dimissum fuisse gaudebam⁹, ita videt intelligi pos- constat.
se, q̃d Iacobus ait: Qui in vno offendit, factus est oĩm reus. Et videt hoc Petri huc attinere. Iacob.2
Si eñ refugiẽtes coinquinatiões mũdi in cognitiõe dñi nostri & saluatoris Iesu Christi, his 2.Petr.2
rursus implicati superant, facta sunt eis posteriora priorib⁹ deteriora. Hinc & leges Imp.
propter ingratitudinẽ libertũ reuocãt in seruitutẽ, reuocãtq; donationẽ vtcũq; legitime fa- L.2 ca. de
ctam. Cæterum hac de re anno superiore multa diximus. lib. & con
li. in aut.

E ¶Quinto col. Nulli prorsus pctõri vel q̃libet magno eẽ desperãdũ, qñquidem hodie rex vt liberti
debitori procidẽti, tã misericorditer oẽe debitũ remisit, q alioqui coactus fuisset se venun- de cætero
dari. i. animã, vxorẽ. i. corp⁹, filios. i. opa, & oia q̃ habebat. i. quæcũq; etiã tẽporalia: siqdem col. 6. §. 16
hæc oia amittunt propter pctm mortale. Ipse tñ sola misericordia hæc oia seruare meruit. lud. 11. q. 2
Hinc ipse dñs ait: Cõuertimini ad me in toto corde vr̃o, in ieiunio & fletu & plãctu, & scin c. octaua
dite corda vestra, & nõ vestimẽta vestra. Et cõuertimini ad dñm deũ vestrũ, qa benignus ẽ Iohel.2.
& misericors, patiens & multæ misericordiæ, & pręstabilis sup malitia. Nec alia re opus est
præter verã ex corde poenitentiã, quæ deinde iustitiã operat. Inde dñs inquit: Si poenitẽtiã Hiere.18
egerit gẽs illa pessima à malo, q̃d fecit, agam & ego poenitentiã sup malo q̃d ei facere cogi-
tabam. Si igitur, quod absit, quis dæmonis instigatiõe desperare vellet propter peccati ma Matth.26
gnitudinẽ, is habet pro remedio Petrum, qui (quod maximũ est) fidẽ negauit, in gratiam Lucæ.22
tum receptus est. Si propter peccati multitudinẽ, habet Mariam Magdalenam quæ habuit Lucæ.7.8
septẽ dæmonia. i. oia pctã mortalia, quæ tum audire meruit. Vade in pace. Si propter pec-
cati turpitudinẽ, habet mulierẽ in adulterio deprehensam, q̃ tñ audire meruit. Vade, & noli Iohan.8
amplius peccare. Si propter peccati infamiã, habet Natthæũ publice in Theoloneo seden- Matth.9.
tem, ad quẽ tamẽ dñs dixit, sequere me. Si propter peccati diuturnitatẽ, habet latronẽ, q in Marci.2
malo vsq; in mortẽ pseuerabat, audire tamẽ meruit, hodie mecũ eris in paradiso. Si pp̃ter Luc.5
peccati enormitatẽ, habet Paulũ apostolũ lapidãtẽ Stephanũ, de q̃ tñ dictũ est. Vas electio- Luc.23
nis mihi est iste. Si propter recidiuationẽ seu peccati iterationẽ, habet hodie q debuit decẽ Acto.7
millia talẽta, habet & dñm dicentẽ: Nõ dico tibi vsq; septies, sed vsq; septuagies septies. Acto.9

¶Nõ est igitur, q̃d quispiã à spei certitudine suorũ malorũ vel qualitate vel quãtitate fran Matth.18
gi velit: quandoquidẽ nec criminis quãtitas, nec tẽporis breuitas, nec vitę enormitas, nec ho
ræ extremitas excludit à venia, si pfecta fuerit volũtatis mutatio, sed in amplissimos sin⁹, ma
ter charitatis filios prodigos suscipit reuertentes: quum ipse propterea pater clemẽtissimus
filium suum propriũ tradiderit, quo redimeret seruos, misit spiritũ sanctũ, quo seruos ado-
ptaret in filios, filium dedit in pretium redemptiõis, spiritũ sanctũ in priuilegium adoptiõis
se totũ seruat in hæreditatẽ adoptatis. Nemo ideoq; de dei pietate diffidat, qa maior est dei
misericordia, quàm nostra miseria, & quisqs ad deũ toto corde clamauerit, exaudiet illũ, qa
misericors est. Nec quidẽ dubitari queat, quin idẽ electos suos in quibusdã lapsibus cadere
permiserit, vt alijs in culpa iacẽtibus, si toto ad eũ corde consurgant spem veniæ reddat, quũ
qui multos à suis iniqtatibus iam sanatos adspicimus, nihil aliud præterquàm supernæ mise
ricordiæ pignus tenemus, quum, inquam, deus pater in signo ad exemplum poenitẽtiæ po-
suit eos, quos p poenitentiam viuere post lapsum fecit. Ego equidẽ nihil in ijs aliud video,
nisi ante oculos nostros posita spei & poenitentiæ exempla.

F ¶Atq; certe, interim moneo, ne qs nimiũ spei inhiet, quũ æque sit in vana spe atq; despe-
ratione periculũ, ac vtrobiq; hoies periclitant. Inibi igitur ne qs periclitetur in spe vana au-
diat. Ne tardes conuerti ad dñm, neq; differas de die in diem, subito eñ venit ira illius, & in Eccl.5
tempore vindictæ disperdet te. Item ne quis periclitet in desperatione, audiat. In quacunq; Ezech.18
die iniquus conuersus fuerit, omnes eius iniqtates obliuiscar. Itaq;, ne desperando augeam⁹ Luc.23.
peccatũ, datus est nobis poenitẽtiæ portus, rursum ne sperãdo augeam⁹, datus est nobis dies Matth.26

mor-

mortis incertus. Sic latro agnouit, Petrus negauit. Siqdem in Petro demonstrat, quenq̃ iustũ nõ de se psumere, in latrone nõ impiũ conuersum desperare debere. Timeat ergo bonus ne pereat p supbiã, & malus ne desperet ꝑpter multã maliciã. Et sane vtrunq; iuuabit lectio hodierni euãgelij, vnde thema nostrũ sumptũ est. Sic & pater me⁹ cœlestis faciet vobis, &c.

HOMIL. LXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.22. Marci.12. Luc.20. Cuius est imago hæc & superscriptio.

Dominica vicesimatertia post octauas pentecostes.

Ne quid ex toto euangelio nos trãseat, sed totũ quod inibi ad nostrã A
instructionẽ & salutem pertinet, apertius in mediũ prodeat, visum est idipsum paucis pstringere doctrinis, quæ ex subdola Iudęorum à Christo quæstione & cõtraria Iesu Christi responsione, & ea quidem sapientissima, haud obscure colligimus. Quarum

¶Prima est, hypocritã esse dicicq; eũ, q aliud cogitat aliudq; loqtur: nẽpe q cũ ex aio odit, verbis tñ se amare præ se fert, sibiq; contrarius est, à q̃ cauẽdũ est haud aliter q̃ à melle, q̃d veneno mixtũ est ad nocendũ efficacissimo. Et ita qdem dñs hodie hypocritas vocat pharisæos, qm̃ & si summo odio psequebant Chrm, adeo vt nunq̃ vel toties repulsi, illũ insequi cessarẽt, quęsitũ venerũt, dicẽtes: Magister scimus. Vide subdo lam & puersam istoꝝ appellationẽ, magistrũ vocãt, cuius discipuli eẽ noluerũt, q nunq̃ non eius reluctabant verbis & factis, q nec hodie, vt ab eo discerẽt, sed vt ipm in sermone caperent, deindeq; morti deferrẽt, interrogarũt. Id q̃d facile ex causa, qua ducti q̃uerũt, patescit. Siquidẽ quũ Iudæa iã cœpisset eẽ tributaria Romanis, pfectus est ab Augusto cẽsui colligẽdo rex Herodes Antipatris filius, atq; hac de re nõ erat eadẽ oĩm sententia. Nõnullis eñ indi gnum videbat, populũ deo sacrũ, pẽdere tributũ, principibus idololatris, q̃ꝝ de nũero erant pharisæi, & q pharisæis adhærebat. Ecõtrario erãt, q Cæsari fauẽtes, dicebãt oportere solui tributũ. Cuius opinionis defensores Herodiani dicti sunt, q̃d Herodes tributi colligendi pfectus esset. Extiterãt aũt paulo ante duo qdam Theudas & Iudas, q tum palam defenderãt Iudæos, populũ deo dicatũ nõ debere tributũ cuiq̃ prophano pricipi, velut seditiosi, suppli cio sunt adfecti. Pharisæi igit arbitrabant, si Chrs rñderet, fic, oẽs sibi Iudæos redditũꝝ inimicos. Si non: præsentes eẽnt Herodiani, q hoc ilico aut vlciscerent seuere, aut vlcisci procu rarẽt, vt in Theuda & Iuda Galilæo factũ est. Cæteꝝ dñs vt ostenderet se nõ fallere illorum insidiosam blandiloquẽtiã, ita tẽperauit respõsum admirabili sua sapientia, vt neutri factioni se redderet obnoxiũ, sed vtrãq; moneret, q̃d magis ad illoꝝ salutẽ attineret. Nimirum in
Hebre.4 quiens: Quid me tentatis hypocritæ? Ostendite mihi numisma cẽsus. Vnde colligitur.
Danie.2 ¶Secũda, dñm deũ, q fuit & est Chrũs in æternũ, prorsus nihil latere, sed illi oĩa, etiã arca
Danie.13 na pectoris eẽ quasi sole apertiora. Vnde aplus: Et nõ est (inqt) vlla creatura inuisibilis in cõ spectu eius, oĩa aũt nuda, & aperta sunt oculis eius. Ipse eñ (ait Daniel) nouit in tenebris cõ stituta, & lux cũ eo est. Hinc pudicissima olim Susanna ad deũ orabat: Deus æterne q abscõditoꝝ es cognitor, q nosti oĩa anteq̃ fiant, tu scis qm̃ falsum testimoniũ tulerunt cõtra me.
Matth.10 Et ecce morior, cũ nihil hoꝝ fecerim, quæ isti malitiose cõposuerũt aduersus me. Hinc non
Marc.4 est q peccatores & malefactores in suis malefactis sibi adblandiant, quasi ea deũ aliquando
Lucæ.8 latere possint, quũ nec hoĩes diu queant latere, suo tpe reuelanda, ipso dño dicente: Nihil est opertũ, quod nõ reuelet, & occultũ quod nõ sciatur, nec factũ est occultũ, quod nõ veniat in lucẽ. Et hoc est quod scriptura hortat, dicens: Ne fueris hypocrita in conspectu hominũ & non scandalizeris in labiis tuis. Attende in illis, ne forte cadas, & adducas animæ tuæ inhonorationẽ, & reuelet deus absconsa tua, & in medio synagogæ elidat te, quoniam accessisti maligne ad dominũ, & cor tuum plenũ est dolo & fallacia. Sic ipse dñs de peccatoribus ali
Eccl.1 bi quoq; ait: Viæ eoꝝ non sunt absconditæ à facie mea. Et nõ fuit occulta iniquitas eoꝝ ab
Hier.16 oculis meis. Dño eñ deo (inqt Sapiens) antequàm crearent oĩa, sunt agnita, sic & post perfe
Eccl.23 ctum respicit omnia. Oculi eñ ipsius circũspiciunt omnes vias hominũ & profundũ abyssi & hominũ corda intuentes in absconditas partes. ¶Tertio colligit contra deũ, nullũ va
Prouer.21 lere consilium, nec aliquam vel quamlibet astutiã subtilem, scriptura dicẽte: Non est sapientia, nõ est prudẽtia, non est consilium contra dominũ. Sic alibi ad suos collegas dixit Gama
Acto.5. liel: Quoniam si ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur, si vero ex deo est, nõ po
Acto.9. teritis dissoluere, ne forte & deo repugnare videamini. Hinc ad Saulũ dñs: Ego sum Iesus quẽ tu psequeris. Duꝝ est tibi cõtra stimulũ calcitrare. ¶Quarto colligit: Plerũq; eũ falli, qui malitiose alios fallere tentat, malaq; consilia plerũq; in capita authoꝝ redundare. Iuxta
Psal.7 dictũ Prophetæ: Lacũ aperuit & effodit eũ, & incidit in foueam quã fecit. Sic qui in ligno homi-

hominē vicit, ipse in ligno ab homine victus est. Sic & Amon cōsilij auctor cruci affixus ē,
quā ille Mardochæo noīatim parauerat. Et leones quoq; Danieli pepercerunt in caueā deie- Gene. 3
cto, eos vero fere laniarūt, p̄ q̄s erat puer innocēs beltijs exposit⁹. Pari quoq; exēplo vindica- Hester. 6. 7
ta est à calūnia Susannæ pudicitia. Senes cui capitalē noxam insonti adstruxerāt sui sceleris Danie. 7
cōuicti, in se capitale suppliciū vertere. Sic hodie Iudęi ab ipsa sapia suscitati, eēt ne cēsus red Danie. 13
dēdus Cęsari? Apparebat (vt diximus) si ad ea, q̄ rogabaī, rite r̄ndisset, euenire oportere, vt Matth. 22
aut impietatis re⁹ fieret, aut maiestatis. Tū doctor ille summ⁹. Ostēdite, inq̄t, mihi numisma
cēsus. Et cui⁹ est imago hæc, & supscriptio? Cæsaris aiūt: Reddite, inq̄t, q̄ sunt Cæsaris Cæ
sari, & q̄ dei deo, &c. Qui em̄ p̄nitiose moliti sunt decipere & vincere, ipsi sunt & decepti,
& cū cōfusione victi, & q̄dē in seipsos sentētiam pronūtiare coacti. Qui em̄ putabāt se nihil
Cęsari debere, coacti sunt ex p̄prio sermone illi debere. Interrogati q̄dē dixerunt imaginē
esse Cæsaris pariter & inscriptionē: quare & numisma ip̄m. Quo quidē responso dn̄s non Gene. 1
modo istos sapienter cōfudit, sed & vtrāq; partē monuit ac docuit, q̄d erat salutis.

C ¶Nimi⸗ quū interrogauit p̄inde ignorās de imagine numismatis, voluit plane p̄ numis-
ma intelligi hoīem, & huius duplicem eē imaginē, Cæsaris vtpote, & est ip̄m corpus, & q̄d
corp̄is est. Et dei, & est aīa, & q̄d aīæ est: siquidē hō quasi nūmus à deo p̄cussus & factus, &
secundū animā ad similitudinē ipsius. Quū igit̄ homo gerat imaginē & corporis & animæ
cōsequens est, vt & censum debeat de corpore & de anima. Et sic dn̄s innuit.

D ¶Primo nos & Cęsari .i. seculari superioritati vel eis q̄ nobis loco Cæsaris seruiūt debe- Romā. 13
re tributū .s. necessitatis, honoris & obediētiæ, ap̄lo dicēte: Om̄is aīa potestatibus sublimio- 1. Petr. 2
ribus subdita sit. Ideoq; necessitati subditi estote, nō solū propter irā, sed etiā propter cōsciē
tiam. Ideo em̄ & tributa p̄statis. Ministri em̄ dei sunt, in hoc ip̄m seruiētes. Et Petrus inq̄t:
Subiecti estote om̄i humanæ creaturæ propter deū, siue regi quasi p̄cellenti, siue ducib⁹ tā-
quàm ab eo missis, ad vindictā malefacto⸗, laudē vero bono⸗. Subditi, inq̄t, estote, nō tātū
bonis & modestis, sed etiā discolis. Quia sic est volūtas dei, vt benefaciētes obmutescere fa-
ciatis imprudētū hoim ignorātiā, quasi liberi, nō quasi velamē habētes malitiæ libertatem,
sed sicut serui dei. Q̄nquidē ait Paulus: Non est potestas nisi à deo. Itaq; q̄ resistit potestati, Roma. 13
dei ordinatiōi resistit. Qui aūt resistūt, ipsi sibi dānationē acq̄rūt. Sic & ipse Paulus, vt verus Acto. 23
doctor, q̄ q̄d docet, etiā p̄ficere debet, alias ignorāter p̄inde principi sacerdotū obmurmu-
rās sibi ignosci cupit, inq̄ens: Nesciebā frēs, q̄a princeps est sacerdotū. Scriptū est em̄: Prin Exod. 22
cipē populi tui nō maledices. Hinc & Chr̄s ipse nō legit̄ alicui potestati vel q̄libet malę, tā-
tillum aut restitisse aut obmurmurasse, imo oībus voluit eē obediendū, dicēs: Om̄ia ergo q̄-
cunq; (.s. quę cōtra deū non sunt, alioq̄ deo magis q̄ hominibus est obediendū) dixerint vo Matth. 23
bis, seruate & facite, secundū op̄a vero co⸗ nolite facere. Quam vero male plerūq; semper Acto. 5
cædat, in superioritatē rebellibus aperto arguit vltio in Chore & Dathan. Nume. 16

E ¶Secūdo innuit quoq; hodie dn̄s in themate n̄ro, & nos debitores eē deo vel eis, q̄ nobis dei
loco p̄sunt, cuiusmodi sunt sacerdotes. Deo vtiq; imaginē n̄ræ aīæ purā debemus, & deci-
mas, & oblatiōes, q̄ppe dei causa institutas. Debemus, inquā, & illis obedientiā & reuerētiā
perinde atq; dei vice cōstitutis. Et hoc est, q̄d ap̄lus inq̄t: Obedite p̄positis v̄ris, & subiacete Hebr. 13
eis. Ipsi em̄ p̄uigilāt, quasi rationē de aīabus v̄ris reddituri. Et ad Timotheū ait: Qui bn̄ p̄- 1. Timot. 5
sunt pbr̄i, duplici honore digni habeanī, maxime, q̄ laborāt in verbo & doctrina. Dicit em̄ Deuter. 25
scriptura: Nō alligabis os boui trituranti, & dignus est op̄arius mercede sua. Nescitis, q̄m q̄ 1. Cor. 9
in sacrario operanī, q̄ de sacrario sunt, edūt. Et q̄ altario deseruiūt, cū altario participāt. Sa-
ne subministrādū illis ē simulq; obediēdū haud sec⁹ atq; ipsi dn̄o corā palāq; nobiscū cōstitu
to, Ap̄lo ite⸗ testāte, quū dicit: Scitis, q̄ pręcepta dederim vobis p̄ dn̄m Iesum. Itaq; q̄ hæc 1. Thess. 4
spernit, nō hoīem spernit, sed deū, q̄ etiā dedit sp̄m suū in nobis. Sic cū murmurasset oīs cō-
gregatio filio⸗ Israel cōtra Aaronē & Mosen in solitudine, importune exposcēs panem & Exo. 16
carnes sibi ministrari, r̄ndit eis Moses: Nos em̄ q̄d sum⁹, q̄a mussitastis cōtra nos? Nec con-
tra nos est murmur v̄m, sed cōtra dn̄m. V̄n satis cōstat, rebellionē & cōtumaciā, q̄ in p̄po-
sitos ecclesiasticos cōmittiī, etiā in deū fieri, & exinde illā graui p̄ctō obnoxium reddere ho
minē, tristiq; supplicio mulctādū. Scriptura alibi serio dicente: Qui aūt sup̄bierit, nolēs obe Deuter. 17
dire sacerdotis imperio, q̄ eo t̄pe ministrat dn̄o deo tuo, ex decreto iudicis morieī hō ille,
& auferes malū de Israel, cūctusq; pp̄lus audiēs timebit, vt null⁹ deinde intumescat sup̄bia.

F ¶Sapiēter itaq; summa hodie sapiētia respōdit. Cuius ē imago & inscriptio? Q. diceret
Quia numisma ipsum imaginē habet re⸗ temporaliū & æternorum & diuino⸗, itaq; date
pro temporalibus Cæsari vel ijs, q̄ eius sunt loco. Pro sp̄ualibus deo vel eis, q̄ dei sunt loco
.i. date vtriq;, q̄d vtriusq; est, quoniā vterq; dei minister est, vtpote date Cæsari tributa, sa-
cerdoti decimas & oblationes. Apostolo sic interpretāte, quādo ait: Reddite ergo om̄ibus
debita. Cui tributum, tributū: cui vectigal, vectigal: cui timorē, timorem: cui honorē hono
rem: Nemini quicquam debeatis, nisi vt inuicem diligatis.

¶Nec

¶Nec est quod quis curiosius denuo reuocet in dubiū. An decimas liceat persoluere? Quum eas Ecclesiasticis quasi in necessariā sustētationē deberi anno superiore probauimus multis,& scripturis,& rōnibus,& qdē iure diuino, Illuc iā piū lectorē remitto,& quē & hoc vnū moneo,vt meminisse velit,tā decimas esse psoluendas,vt etiam promiserit pro solutione istarū dñs singulares retributiones persoluentibus,quum ait p Prophetam: Inferte oēm decimam in horreum meum,& sit cibus in domo mea,& probate me sup hoc. Si non aperuero vobis chataractas cœli,& effudero vobis benedictionē vsq ad abundantiam. Et increpabo pro vobis deuorantem,& non corrumpet fructum terræ vestrę,nec erit sterilis vinea in agro. Reddite igit quæ dei sunt,deo. Nam eius est numisma & imago.

Malach. 3.

HOMIL. LXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth.19. Si tetigero tantum vestimentum eius,salua ero.

Dominica vicesimaquarta post octauas pentecostes.

IN hodierno qdē euangelio duo nobis proponunt miracula, q̄ sua virtute dñs corpaliter est opatus. Vnū in termino,q̄ ab archisynagogo rogat⁹.i.in domo pricipat⁹ Iairi. Aliud in ipa via,q̄ ambulauit. Atq nimirū ī vtroq docemur,qd nobis in termino expectandū à Chro. Et qd in via petedū sit ab ipso. In termino ad vitā pfecte suscitauit puellā,in via,à sanguinis pfluuio curauit lāguidā,quarū vtraq periret,nisi dñs auxiliādo succurreret,vt alio tpe fusius retulimus. A

¶Iam vero sciendū est,p puellā in euāgelio mortuā significari quēlibet pctōrem,q per abusum quinq sensuū,& malam inclinationē septē pctōrū capitaliū trāsgressus est decalogi pcepta. Et profecto illi opus est,quū p se resurgere nequeat,siue p se,siue p alium adeat deū pro suæ animæ liberatiōe petēs ac dicens: Dñe,filia mea mō defuncta est,sed veni impone manū tuā sup eam,& viuet. Quod ille faciet,qm̄ sit,penes quē vitę est & mortis potestas,q mortificat & viuificat,de se dicēs: Ego sum resurrectio & vita. Venite ad me oēs,q laboratis & onerati estis, ego reficiam vos. Per mulierē vero Emoroissam intelligim⁹ mystice eos,q in peccatis dies suos vsq ad finē vitæ ducūt,spem in extrema pœnitentia ponentes. Qui sane agunt periculose,quādoqdē se grauissimo periculo cōmittunt, sic se cōmittendo delinquūt pœnis purgatorū acerrimis se exponunt. Vnde duas hinc colligimus doctrinas, quarum, B

Sap. 16
2. Reg. 2
Iohan. 11
Matth. 11

¶Prim[illegible]minē cupidū propriæ & æternæ salutis,vitæ emendationē debere differre,spe ver[illegible] cōsequēdæ p pœniam in extremis. Siqdem difficile fit, vt tūc fit vera pœnitentia,q̄ tam sera venit,qn̄ cruciat⁹ ligat mēbra,& dolor sensum opprimit, vt vix hō aliquid cogitare valeat. V sus sic venire solet,vt moriēs obliuiscat sui,q dū viueret,oblitus ē dei. Quid multis? Vix tū vera eē poterit pœnia,quū iā peccare nō possumus,atq nos pctā dimittūt,nō nos illa dimittimus. Et hoc est qd scriptura monet,inquiēs: Nō tardes cōuerti ad dnm,& ne differas de die in diē. Subito em̄ veniet ira illius,& in tēpore vindictæ disperdet te. C

Eccl. 5

¶Secūda est,quanq̄ periculosa sit pęniæ vsq ad extrema dilatio eū tñ q ad extrema deductus ē,ac pœniæ auid⁹,nequaq̄ desperare debere. Quod em̄ plerūq diffidentia ætatis differt cōsilio maturiore pficit. Et ipa q̄q pœnia si in extremo vitę aduētu aduenit,sanat, & liberat vtpote q̄ & gratiā & veniā certo sit inuētura apud dnm,dicentē: Quacūq hora pctōr ingemuerit & egerit pęniam,vita viuet,& nō moriet. Oīm iniqtatū eius,q̄s opatus est,nō recordabor. Ita nimirū multū fuit sera latronis in cruce pœnia,sed nō fuit sera eius indulgētia. D

Ezech. 18.
Luc. 23

¶Sed qd ergo eiusmodi pctōri inueterato agendū est? Vtiq̄ qd hodie egit mulier Emoroissa. Primo,fiduialiter dicat de dño deo: Si tetigero tantū vestimentū eius,saluus ero. Siquidē fides in eo fit,qua ipē pctōrem saluat. Secūdo,tāgat vestimentū illius. Est aūt eius vestimētū charitas,vestis.f.illa nuptialis,qua vestitus ē,dū ad dispēsandū sibi matrē ecclesiā de gremio patris descēdit in vterū virginis matris Mariæ. Quā sane charitatē, qa pfecte habere neqt,saltē fimbriā apprehēdat,qualē cūq charitatis gradū. Ideoq pctōr tāgat ipsius vestimētū.i.recogitet ex aīo Chri Iesu charitatis magnitudinē circa se exhibitā, quæ damnatione dignissimū patienter expectauit,eiq in hac finali hora de salute sua cogitare cōcedit. Vnde magnā spem cōcipiat atq hanc vestem nō relinquat,sed oībus alis pro posse exclusis ad diligendū suū dilectorē se excitet, deq cōmissis peccatis q̄ad pōt,pœniteat, memor immēsæ charitatis Iesu Christi,qua ille subire nō dubitauit mortē durissimā,vt pctōrē à morte æterna redimeret,ac morte sua destrueret eū,q habebat mortis imperium. Atq sane ipse dñs Iesus propitiatio est apud patrē pro peccatis vniuscuiusq pctōris,q propterea in extremis haudquaq̄ debet desperare,sed cōfidenter dicere intra se: Si tetigero tantū vestimētum eius,id est,si solūmodo dilectiōi eius fuero incorporatus,saluus ero, Amen. E

Osee. 2
Matth. 1
Luc. 1
Hebr. 2

HOMIL. LXXVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ.19. Zachæe, festinans descende, quia hodie in domo tua oportet me manere.

In ferijs dedicationis templi.

A

Dest fratres charissimi, dies dedicatiõis anniuersaria à nobis nullã non lætitia & laude prosequẽda, quæ & nobis hoc debet esse deuotior ac lætior quo familiarior est. Cæteræ nimirũ diuorũ solennitates cũ alijs sunt nobis cõmunes, sed hæc & huius diei solẽnitas ita nobis propria est, vt vel necesse sit à nobis eã vel à nemine celebrari. At inquis, quur hæc ipsa hodierna dies nobis tantopere est venerãda, & qui nobis hodie q̃ alio quidẽ tẽpore solutius est gaudendũ? Quandoquidẽ, respondeo, dñs noster hodie primum Zachæo dixerit, vt festinãter descẽdat, q̃a in eius sit domo mãsurus, cui & à se facta sit primũ salus. Quis est ille Zachæus in euangelio? Est (inquit euangelista) princeps publicanorũ diues, & statura pusillus, ob id nõ potẽs videre Christũ. Hæc nimirũ ad literã, respondet Lucas, aliud sub typo citra cõtrouersiam p̃tendens, quẽ vtiq; vel ex eo argumẽto non solũ vnũ illũ intellexerit, de quo euangeliũ, Zachæũ, sed & aliũ quoq;, qm̃ & ipse filius sit Abrahæ: quandoquidẽ constet Zachæũ, de quo Lucas, nõ Iudæum, nec Abrahæ ex sanguine filium, sed paganũ fuisse.

B ¶Quẽ ergo euangelista Zachæũ alium ab euangelico Zachæo prætexuit? Non procuidubio alium q̃ nos, olim hauddũ Christianos, qui recte fuimus Zachæi, quia vel ideo principes publicanorũ, quod idololatræ, tum (vt Apostolus testatur) cõmutabamus veritatem dei in mendaciũ, & coluimus & seruiuimus creaturæ potius q̃ creatori, nec probauimus deũ habere in notitia, tradebamur à deo in reprobũ sensum, & faciebamus ea, quæ non cõueniunt, repleti omni iniquitate & malitia, ideoq; nõ solũ publicani, id est, publici peccatores, sed & principes & primarij peccatorũ. Eramus & Zachæi in statura parui, scilicet ob gratiæ paruitatẽ & malitiæ magnitudinẽ, quia tunc, eodẽ Apostolo scribente, eramus sine Christo, alienati à cõuersatione Israel, & hospites testamentorũ, promissionis spem nõ habentes, & sine deo in hoc mũdo, & deniq; diuites copia scelerũ & iniquitatum, & minimi virtute & gratia, vtpote occupatione temporaliũ & rerũ mundanarum prorsus depressi. Et sane tales fuimus Zachæi, donec Christus tã per se, q̃ per suos transierit & fideli sua p̃dicatione iusserit nos festinanter descendere ex arbore sychomorũ, id est, per arborẽ ficus fatuæ, cuiusmodi sychomorus interpretatur, qualis est fides Christi, & euangelij prædicatio, Apostolo dicente: Nos p̃dicamus Christũ crucifixum, Iudæis quidem scandalũ, gentibus aũt stultitiam. Fuimus ergo olim Zachæi eousq;, donec Christus iusserit nos per fidẽ descendere. Sed quare iussit descendere? Nimirum, q̃ ipse dominus Iesus esset in domo nostra mansurus.

Roma.1. Ephe.2. 1.Cor.1.

C ¶Sed quæ, inquis, est domus nostra, in qua Chrs manet? Sane domus nostra, nos sumus, adeoq; corpora nostra, & animæ nostræ. Vnde Apostolus: Scimus enĩ, qm̃ si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationẽ ex deo habemus domũ non manufactã, sed æternã in cœlis. Idemq; alio in loco: Christus vero, inquit, tanq̃ filius in domo sua: quæ domus sumus nos. Fuimus igitur Zachæi, principes publicanorũ, statura pusilli & impotẽtes videndi Christũ, donec Christus ex sua mera, ineffabiliq; pietate & misericordia iussit nos per fidẽ suã descendere ad se inquiens, q̃a hodie oportet me in domo tua. i. in vobis habitare, scilicet hic per fidem meã & grãm, de qua mansione ipse alibi ait: Si quis diligit me, sermonẽ meũ seruabit, & pater meus diliget eũ, & ad eũ veniemus, & apud eũ faciemus mansionẽ. Et sane Christus dñs iussit. s. sua gratia & inspiratione virtuosa, vt capesseremus fidẽ, & per ipsam sibi essemus domus & mansio: quandoquidẽ non nostra virtute, neq; vi, neq; merito nostro ad fidẽ peruenimus, sed Christus pariter ad eã gratiose nos traxit, Ideo Christus alibi: Nemo potest venire ad me, nisi pater q̃ misit me traxerit eum. Hinc aliàs apostoli dicunt: Adauge nobis fidem. Sic nimirum tractus fuit Petrus, dicens Tu es Christus filius dei viui. Cui dñs: Beatus es Simon Bar Iona, quia caro & sanguis nõ reuelauit tibi, sed pater meus qui in cœlis est. Et pater obsessi ait: Dñe adiuua incredulitatẽ: siquidẽ ait Apostolus: Gratia enĩ estis saluati per fidem, & hoc non ex vobis. Dei enĩ donũ est, non ex operibus, vt ne quis glorietur.

2.Cor.5. Hebre.3. Iohan.14. Ephe.2. Ioha.6. Lucæ.17. Matth.16. Marc.9. Psal.5.

D ¶Quis igitur hodie nõ summã illam Iesu Christi in nos charitatẽ & ineffabilem pietatem veneretur & admiretur, q̃ ille, qui neq; nostri, neq; bonorum nostrorum eget, nos ad se, id est, ad nostram verã salutem, quæ ipse est, & nõ alius, sponte sua prouocauit, ad se

venire iuſſit? Inquiens: Zachæe deſcende feſtinans, quia oportet me hodie manere in do
Apoca.3 mo tua. Et alibi: Ecce ſto ad oſtiũ & pulſo. Si quis audierit vocẽ meã, deſcendens. ſ. & ape
ruerit mihi ianuam, intrabo ad illũ, & cœnabo cũ illo, & ipſe mecum. O bone ſaluator, q̃
inſons, cũ ſontibus conuerſari nõ dedignatus es, & fons iuſtitiæ cũ auaritia, quæ prauita-
Matth.9 tis eſt materia, habitare nõ recuſaſti, qui ingreſſus domũ publicanorũ, nullam ex auaritiæ
Marc.2 nebula iniuriam paſſus es, ſed fulgore iuſtitiæ auaritiã deleuiſti. O veriſſime, o fideliſſime
Lucæ.5 medice, q̃ vere teſtatus es a te non propter bene, ſed ob malehabentes aduenisſe, quorum
profecto vulneribus ita condoluiſti, vt ex nimia charitate in vulneratos nos peccatores
1.Timo.1 fœtidiſſimã ſaniem peccatorũ & ægrotorum, quod vtiq; fidelis eſt medici, pati non recu-
1.Timo.2 ſaſti. O fidelis ſermo & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in hunc mun-
dum, peccatores ſaluos facere, qui omnes hoĩes vult ſaluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis
2.Petri.3 peruenire, neq; (vt ait Petrus) aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiã reuerti. Venite (in
Matth.11 quiens) ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Zachæe feſtinans
deſcende, quia oportet me hodie manere in domo tua.
Iohã.3 ¶Quis te cogit, optime ſaluator, ad manendũ hodie in domo noſtra? Nimirũ ſola illa E
eximia tua charitas, qua profecto ita pater tuus dilexit mundũ, vt te filium ſuũ vnigenitũ
daret, vt omnis qui credat in te, nõ pereat, ſed habeat vitam æternã, inquiens ad nos: Za
chæe, deſcende feſtinans, quia oportet me hodie manere in domo tua. O feliciſſima, o læ
Pſal.18 tiſſima dies hodierna, qua primũ dñs in fide nos ſibi ita deſponſauit, vt velit manere in do
Apoca.21. mo noſtra, perinde atq; ſponſus in thalamo ſuo. Sane hodie Iohannes ille in ſua Apoca
lypſi vidit ciuitatẽ ſanctã Hieruſalem, nouã deſcendentẽ de cœlo, à deo paratã tanq̃ ſpon
Lucę.19 ſam ornatã viro ſuo. Quæ eſt illa, fratres, ciuitas ſancta Hieruſalẽ, quæ illa ſponſa viro ſuo
ornata? Domus eſt, inquã, Zachæi, eius familia, quæ nos fuimus, quũ ex iuſſu ſaluatoris p
fidem noui, & parati perinde vt ſponſa deſcendimus, cũ qua manere ſe dixit idem ſalua-
2.Cor.11. tor ſponſus. Hinc ad nos Apoſtolus: Deſpondi eñ vos vni viro virginẽ caſtam exhibere
Pſal.121. Chriſto. Sumus & illa Hieruſalẽ, quæ (propheta canẽte) ædificatur vt ciuitas, vnione ſci-
Ephe 4 licet ciuiũ in fide vna, baptiſmate vno, dño & deo vno. Sumus & illa domus, quam decet
Pſalm.92 ſanctitudo, in qua oportuit Chriſtum hodie manere. F
Danie.9 ¶O vere decet ſanctitudo eam domũ, in qua manere vult, qui eſt ſanctus ſanctorũ, qui
Eſaiæ.53 eſt ſine macula, qui peccatũ non fecit, nec dolus in ore eius eſt inuentus. ſ. dominus Ieſus
Chriſtus. Cuius ſane ſanctitatem Petrus olim ex animo cõſiderans in nauicula, in qua &
Lucæ.5 Chriſtus erat exclamans, ait: Exi à me dñe, quia homo peccator ſum. Et Centurio quoq;
Matthæ.9 ille: Dñe (inquit) non ſum dignus, vt intres ſub tectũ meũ, ſed tantum dic verbo, & ſanabi
Lucæ.7 tur puer meus, propter quod & indignũ iudicaui me, vt ad te venirem, ſed miſi Iudæorũ
ad te ſeniores. An nõ fratres cũ & Petro & Centurione olim potuiſſemus dicere, quũ ad-
huc idololatræ reprobi, & impij iubebamur deſcendere, vt in domo noſtra Chriſtus ma
neret? Vtiq;. Sed ipſe dñs piiſſimus ſe ſubmittens, ſua ſponte nos ſibi domũ per fidẽ reddi
Ephe.3 dit ſanctã & ſe dignã, vt per eam fidem in cordibus noſtris (Apoſtolo teſte) habitaret, ni-
Acto.15 mirum (vt ait Petrus) fide purificans corda noſtra. Fide vtiq; nõ mortua, quæ ſine operi-
Iacobi.2 bus eſt, ſed quæ (definitore Paulo) per charitatẽ operatur, qualem Zachæus olim habuit,
Galat.5 mox vt audiens Chriſtũ ad ſe venire, ſtuduit à malo declinare, & facere bonũ, inquiens:
Pſal.36 Ecce dimidiũ bonorũ meorũ domine do pauperibus. Et ſi quid aliquẽ defraudaui, reddo
quadruplũ. Cui Chriſtus: Hodie ſalus huic domui facta eſt, eo q̃ ipſe ſit filius Abrahæ, ſci
Gene.15 licet per fidẽ: qui & ipſe domini verbo credens, terram domumq; paternã deſeruit, gau-
Iohan.8 dens videre diem dñi, vidit ſcilicet fide, & gauiſus eſt.
¶Sed quorſum hæc, fratres chariſſimi? Eo nimirũ, vt cogitemus, q̃ & ipſi olim renati G
pulchra Chriſto domus fuimus, fide purificati & ipſi: quãdoquidẽ domũ dñi deceat ſan-
ctitudo, quia ipſe ſanctus eſt, nec habitat niſi cũ eis, qui ſunt ſancti, nũc vero (q̃d plurimũ
2.Petri.2 ſuſpicor & vereor) coinquinationibus mundi rurſus implicati, & à iuſtitiæ via diſcedẽtes
& à ſancto mãdato retrorſum abeuntes, facti ſumus ſpelunca latronũ ex domo orationis
Matth.12. in q̃ minime Chrs dignat inhabitare, immũdo iſto ſpiritu eã occupante cũ ſeptẽ ſpiriti-
Marc.3 bus nequioribus ſe, adeo, q̃ forte poſteriora nobis facta ſunt deteriora.
Luc.11. ¶Quid igit faciemus? Reſipiſcamus oportet p pœnitentiã, ſtudeamus Chriſtũ videre H
tranſeuntẽ & clamantẽ: Zachæe feſtinãs deſcẽde, q a oportet me hodie manere in domo
tua. Deſcendamus fratres, vt antea p verã fidẽ, charitate operantẽ, ſtudeamus nos denuo
dedicare domũ dño noſtro, vt eã ſua grã hic, & alibi p gloriã inhabitet. Sanctificemus, in
quã, ei, qui eſt ſanctus ſanctorũ, domũ, quã decet ſanctitudo, in hac vtiq; materiali domo
dñi ſignificata: q̃ vel ideo ſuis proprijs cærimonijs dicata eſt dño ppria & peculiaris, vt
eſſet nobis p ſuas in ipſa cærimonias, pinde memoria habẽdæ in corde nr̃o ſanctitudinis.
¶Etenim viſibilis iſta domus vtiq; propter nos facta eſt, ad noſtrã habitationem, vt in I
eã nos

ea nos essemus vera domus dño, quē oportet nobiscū manere. Quādo enī dom⁹ ista (quæ Gene. 28
vtiq; domus est dei, & aula cœli, & locus terribilis, In quo dñs est sua maiestate) per manus
pontificū dedicata est dño, propter nos sine dubio factū est, non solū qui pſentes fuimus,
sed & quicunq; vsq; in finē seculi dño sunt in hoc loco militaturi, in nobis hauddubie spi-
ritualiter impleri necesse est, quæ in parietibus visibiliter præcesserūt in dedicatione huius
domus. Et quæ sunt illa? Aspersio, inscriptio, inunctio, illuminatio, benedictio, quibus &
nos deo debemus dedicare domū, & ijsdem ipse & nos sibi dedicabit.

K ¶Primo, aspergamur aqua pœnitentiæ per verā cordis confessionē & contritionem. Hier. 4
Hinc propheta ait: Laua à malitia cor tuū Hierusalem, & salua fies. Sic Petrus adspersit Matth. 26
se foras, exiens & amare flens. Sic Maria Magda. quando lachrymis lauit pedes saluato- Marci. 14
ris. Sic Dauid quū ait: Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meū, Luc. 7
lachrymis meis stratum meum rigabo. Hinc in hac domo semper præsto est, aqua benedi- Psal 6
ctionis, in signū huius spiritualis aspersionis.

¶Secundo, inscribamus in corda nostra, tanq̃ in lapidibus, legem dñi, vt eam faciamus. Psal. 36
Lex aūt dñi est, vt declinemus à malo & faciamus bonū, vt simus de numero beatoꝝ, de Psal. 105
quibus propheta: Beati (inquit) qui docti & memores sunt mandatoꝝ eius; sed ad facien- Iacob. 4
dū ea. Alioqui scienti bonū & non facienti, peccatū est illi, & seruus sciens voluntatē dñi Luc. 12
& non faciens, plagis vapulabit multis. Hinc in dñi domo omnes institutæ sunt visibiles
cærimoniæ, vt ea inuisibiliter in corde nostro re ipsa perficiamus.

¶Tertio, vngamus nos, scilicet vnctione lenitatis & patientiæ ad deferendam crucis Luc. 21
asperitatem patienter: siquidem per patientiam possidebimus animas nostras. Hinc Apo- Heb. 12
stolus: Per patientiam, inquit, curramus ad propositum nobis certamen, adspicientes in
authorem fidei & consummatorē Iesum Christum, qui proposito sibi gaudio sustinuit
crucem: nimirum patiens vt ouis, quæ ad victimam ducitur. Esa. 53

L ¶Quarto, illuminemur, scilicet lumine bonoꝝ opeꝝ, vt scilicet lux nostra luceat corā
hominibus, quatenus videant bona opera, & glorificēt patrem, qui in cœlis est, prouidea- Matth. 5
musq; bona, ait Paulus, nō solum corā deo, sed etiam corā hominibus omnibus, nec po- Marc. 4
namus lumen bonæ actionis sub modio, sed ponamus supra candelabrū, vt inde oēs qui Luc. 8
in domo sunt videāt, & lumen eiusmodi sequant, ne in tenebris vitioꝝ ambulent. Hinc in Roma. 12
domo dñi diu noctuq; lumina incendunt, vt simus memores, q̄ & nostra domus pecca- 2. Cor. 8
toris ita suū habeat lumen fidei & charitatis, vt tandē in eam domū domini simus peruen-
turi, quæ tanta dei claritate illuminatur, vt neq; sole neq; luna indigeat.

M ¶Quinto, vt benedicamus, scilicet deū toto corde nostro pijs laudibus, ipsumq; deuotis Apoc. 21
inuocemus precibus, siquidē domus nostra, domus etiā dñi, quæ domus est orationis & Matth. 21
benedictionis. Hinc propheta hortat, dicens: Domus Israel benedicite dño: nimiꝝ, vt tan- Marci. 11
dem perueniamus ad eam domū dñi, de qua Dauid: Beati (inquit) qui habitāt in domo tua Luc. 19
dñe, in secula seculoꝝ laudabūt te. Ibi enī sancti & cœlestes spūs diu noctuq; sine inter- Iohan. 2
missione benedicūt deū, clamātes: Sanctus, sanctus, sanctus dñs deus omnipotens, q erat, Psal. 134
& qui est, & qui venturus est. Dignus es dñe deus noster accipere gloriā & honorē, & vir- Psal 84
tutē, q̄a tu creasti omnia, & propter voluntatē tuā erant & creata sunt. Sedēti in throno Esa 6
& agno, benedictio & honor & gloria & potestas in secula seculoꝝ. Pleni sunt cœli & ter- Apoc. 4. 5
ra maiestatis gloriæ tuæ. Hinc & in hac domo dñi diu noctuq; dñs deus hymnis & canti-
cis laudat & benedicitur, & eo oēs in ea tendūt cærimoniæ, vt nos admoneāt nostræ inte-
rioris domus, quatenus illā eis modis, q̄s cærimoniæ pfigurāt, sanctificemus, vt in ea di-
gnetur dñs Iesus manere, illiq; facere salutē, vtiq; hic per grām suā, & alibi per gloriam.

N ¶Vos igitur fratres charissimi, hic dño præparabitis domū, ex vestra hac terrena do-
mo corporis vestri, spūalem, vt alibi cœlestē habere poteritis. Felix enī ille, nimiūq; felix,
qui cū Apostolo vere dicere potest: Scimus, quia si terrestris domus nostra huius habita-
tionis dissoluatur, quod ædificationē habemus ex deo domū non manufactā, sed æternā
in cœlis: quo nimiꝝ non veniemus, nisi hodie cū Zachæo per veram fidē charitate ope-
rantem sanctificationē descendamus, vt in domo peccatoꝝ nostri prius dñs habitet per
gratiam, vt & æterna eius alibi salus detur in æterna domo.

¶Finis Homiliarum de tempore.

¶Sequuntur Homiliæ de sanctis eiusdem Centuriæ.

HOMI. LXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 4. At illi continuo relictis retibus, sequuti sunt eum.

In ferijs diui Andreæ.

Alutarē huius diei institutionē plane arguit sacrosancti euāgelij A
lectio,q̄ celebrat mirabilis,eadē'q; salutaris diui Andreæ ad fidē,
adeo'q; ad Iesu Chr̄i apostolatū vocatio. Cuius sane vocatiōe nō
obscure notat qd sit ad Iesum vocatio,q̄bus'q; illa modis in salu
tē finalē cedat & gloriā. Hodie quidē subintelligimus vocationē
1.Petr.2 ad fidē Iesu Chr̄i,adeo'q; ad æternā vitā esse quandā ad imitatio-
1.Thessa.2 nē Iesu Chr̄i inuitationē,Chr̄o hodie dicēte: Venite post me &c.
Atqui vocat nos dn̄s ad fidē credēdorū, Petro scribēte: De tene-
1.Cor.1 bris.s.infidelitatis in admirabile lumen suū.s.fidei. Ad spem æter
1.Cor.13 noræ. Sic Ap̄sus ait: Deus vocauit nos ad æternā gloriā suā.s.ad
1.Timot.2 sperandū rā. Ad charitatē. Hinc idē: Vocati(inq̄t)estis in societatē filij eius,vtiq; p̄ chari-
Roma.5 tatē. Et hoc est q̄d deinde idē sit: Nūc aūt manēt,fides,spes,charitas,tria hæc. Ad hæc ve
Psal.13 ro tria oīs hō vocatus est à dn̄o,qui(Paulo teste)oēs hoīes vult saluos fieri, & ad cognitio
Matth.9 nē veritatis venire,quū em̄ oēs pc̄tōres fuimus,& à deo oēs declinauim⁹ & facti sum⁹ inu
Marci.2 tiles,& ipse venit,nō vt iustos,sed vt pc̄tōres,cuiusmodi oēs eramus,vocaret.s.ad fidem,
Luc.5 spem,charitatē,subsequēs,vt oēs sumus vocati:nec est,qui se nō possit dicere vocatū eē.
¶Nec quidē suffecerit,vt quispiā dicat,Christū nunq̄ neq; vidi neq; audiui,quō igit me B
Luc.16 vocauit? R̄ndeo: Vocationē ad illa q̄drifariā fieri. Nimirū per p̄dicationem & scripturarū
denūciationem. In q̄bus loquit Chr̄s. Et hoc est,q̄d alibi ipse ait: Habēt Mosen & p̄phetas
audiāt illos. Vbi profecto loquit de Mosi prophetarū'q; scripturis,in q̄bus vult audiri. Si-
Roma.15 quidē,inquit Paulus,q̄cunq; scripta sunt,ad nostrā doctrinā scripta sunt,vt p̄ patientiā &
cōsolationē scripturarū spem habeamus. Hinc qui p̄ pios p̄dicatores inuitant & vocātur,
Matth.10 per Iesum perinde corā palàm'q; vocari intelligunt. Nō em̄(inquit aliàs dn̄s)vos estis,qui
Marci.13 loquimini,sed spūs patris vestri,q loquit in vobis. Qui vos spernit,me spernit,& q vos au
Luc.10 dit,me audit. Proinde alio in loco Paulus: An experimentū quæritis eius,q in me loquit,
2.Cor.13 Chr̄s. Per internā q̄q; inspirationē,p̄ beneficā largitionē & variā flagellationē. Et hoc est
q̄d aliàs ait dn̄s: Ego sto ad ostiū & pulso,id est voco.s.inspirādo,largiēdo,mulctando. Si
Apoc.3 quis audierit vocē meā,& aperuerit mihi ianuā,intrabo ad illū. Quis aūt est,q audiat ne-
Roma.10 gare se nunq̄,neq; p̄dicatione,q̄ toto terrarū orbe fuit diuulgata,neq; interna aliqua inspi
Psal.18 ratione,neq; prosperitate,neq; flagellatiōe vocatū? Certe nullus. Eapropter nemo vere
dicturus est,q̄ suæ perditionis sit causa dn̄s,qui vt oēs saluaret,oēs vocare venit:q̄s vsque
adeo ex aīo vocauit,indies'q; vocat,vt ipse p̄ prophetā quærula voce dicat: Expādi ma-
Esa.65 nus meas tota die ad populū incredulū,qui gradit in via nō bona post cogitationes suas.
Matth.23 Quo etiā pacto dn̄s dixit alibi: Hierusalē Hierusalē,quoties volui congregare filios tuos,
Matth.22 quēadmodū gallina cōgregat pullos suos sub alas,& noluisti. Quid etiā aliud idē p̄tendit
ea vocatiōe qua dicit multos vocatos & paucos esse electos? Certe nihil aliud q̄ q̄ ipsi nos
ea pia,benigna'q; vocatiōe dignos nō facimus,nec recte suscipimus. Ad cuius verā & bea
1.Thess.2 tā susceptionē & dignationē hortatus est Ap̄sus,inquiēs: Testificati sumus, vt ambula-
2.Thess.1 retis digne deo,q vocauit vos in suū regnū & gloriā. Et rursus: In quo oramus semp̄ pro
vobis,vt dignetur vos vocatione sua deus vester. Et Petrus admonet, dicens.
2.Pet.1 ¶Quapropter fratres magis satagite,vt p̄ bona opa certā vestrā vocationē & electio- C
nē faciatis. Ex q̄bus aperto claret,in nobis esse defectū,q̄ minus prosit nobis vocatio ad fi
dē,eius'q; beatitudinē: q̄n quidē eam debemus certā facere p̄ bona opera. Sed q̄bus? Non
vtiq; alijs,q̄ quibus hodie diuus Andreas suā vocationē fecit dignam. Eius proculdubio
possumus exēplo & nostrā dignā reddere vocationē. Cuius quidē exemplū in themate
nostro fit perspicuū,in quo euangelista inquit: At illi.s.Petrus & Andreas,continuo reli-
ctis retibus,sequuti sunt eum.s.dominū. In quibus quidem verbis colligimus.
¶Primo,q̄ Andreas cito & sine mora audierit dn̄m vocātē. Sane Petr⁹ & Andreas,audi
to Iohāne,eius hortatu sequi cœperāt Iesum. Sed vtroq; relicto redierāt ad artē,q̄ soliti
sunt,parare sibi cibū,&c. Iā vero corp̄is intētos necessitati Iesus interpellās: me,inq̄t,seq̄-
mini,& à me discetis artē,certe meliorē,q̄ à patre didicistis. Nec artē tn̄ deseretis,sed i me
lius cōmutabitis. Agnouerūt vocē eius,cui aliq̄n crediderāt,& cuius hūanitatē domesti-
co colloquio fuerāt expti,sed addita voci energia p̄fecit,vt p̄tinus ad vocē vocātis,nō so
Matth.19. lū obliuiscerent pisciū,verūetiā retia,vt erāt,relinquerēt ibi,ac ne domesticis q̄dē salutatis
Iesū,vt ibi ābulabat,seq̄rent. Et mirū sane,vt q nulla adhuc dn̄m facere miracula viderāt
neq; ab eo quicq̄ de p̄mio æterno retributiōis audierāt,& tn̄ ad vnū dn̄i p̄ceptum audierūt.
¶Secūdo,q̄ reliquit retia.i.oīa q̄ huius sunt mūdi,& q̄ ad temporalē quæstū attinent.
Philip.2 ¶Tertio,q̄ ijs mūdanis relictis,secutus est dn̄m.i.crucē eius baiulauit.i.re ipsa & noīe D
portauit: nimirū magistrū suū,Iesum Christū imitatus obediens fuit vsq; ad mortē,mor
tem aūt crucis. Andreas tn̄ genus mortis exprobratissimū simul & crudelissimū,propter
adsimula-

adſimilationẽ dñi & magiſtri ſui pce & ingenio obtinuit, dũ populũ ſe in carcerẽ poſitũ,
violẽter violare volentẽ, à ſuo propoſito, exhortatiõe diligẽtiſſime cõpeſcuit, & ad conſi
milia pro dño ſuſtinẽda animauit. Atqui iã biduo in cruce pendẽs, oratiõe feruẽtiſſima, ne
deponeret, à dño obtinuit. Tu es, inquit, magiſter meus Chriſte, quẽ dilexi, quẽ confeſſus
E ſum, &c. tantũ in hac voce exaudi me, ne permittas me ab impio iudice deponi.

¶Cæterum, quid hęc commemoramus? Vtiq; vt ipſi conemur ad eum modum noſtrã
vocationẽ facere certam, quo modo Andreas hodie & in ſua vita fecit.

¶Primo, vt vocati mox ac ſine mora audire & ſequi conemur, nõ vane in vocãtis mi- Prouer.8
ſericordia cõfiſi. Qui em̃, inquit dñs, mane. i. cito, vigilauerit ad me, inueniet me. Et quare Pſalm.94
mane. i. e veſtigio vigilandũ? Ne. ſ. iuxta prophetã, ſi vocẽ eius hodie audierit, cor ſuũ ob Heb.4
duret, incidẽs in illud incredulitatis exẽplũ eoꝝ, qbus in ira ſua iurauit dñs, ſi introierũt
in requiẽ eius. Nõ eſt itaq; vocato dicẽdũ, ait Salomon: Peccaui, & qd mihi accidit triſte? Eccl.1.5
Altiſſimus em̃ eſt patiẽs redditor. De propitiato pctõ, noli eẽ ſine metu, neq; adijcias pec
catũ ſup peccatũ, & ne dicas: Miſeratio dñi magna eſt, multitudinis pctõꝝ meoꝝ miſere
bitur. Miſericordia em̃ & ira ab illo cito approximãt, & in pctõres reſpicit ira illius. Non Iohan.12
tardes cõuerti ad dñm, & ne differas de die in diẽ. Subito em̃ venit ira illius, & in tpe vin Iohã.9
dictæ diſperdet te? Hinc eſt, qd Aplus ait: An diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & lõgani 2.Pe.ra.16
mitatis cõtẽnis? Ignoras, qm̃ benignitas dei ad pœniam te adducit? Et hoc eſt, qd dñs in- Hier.35
quit: Ambulate dũ lucẽ habetis, vt nõ vos tenebræ cõprehẽdãt: venit em̃ nox, in q̃ nemo
poteſt operari. Iã em̃ quęro, q̃ perditio propinquior Iudaicæ captiuitati p Salmanaſar & Lucæ.19
Nabuchodonoſor, niſi q cũ peccaſſent, ad pœniam vocantẽ dñm p prophetas ſuos mane Matth.25
cõſurgentẽ audire noluerũt? Et qd Hieroſolyma perdidit? Nõne, qa nõ cognouit tẽpus
vocationis & viſitatiõis. Quid ſecluſit à regno cœloꝝ quinq; fatuas virgines? Nõne, quia
tardius & audierũt & ſequutæ ſunt. Cõtinuo igitur cũ diuo Andrea audiamus vocãtem.

F ¶Secũdo, vt cito relinquamus retia. i. oĩa hæc tpalia, & q̃ huius ſunt mũdi. Sic in figura Gene.12
ad Abrahã dixit deus: Egredere de terra tua, & de cognatiõe tua, & de domo patris tui,
& veni in terrã, quã monſtrauero tibi. Relinquimus aũt hæc tpalia pfecte, & quidẽ aĩo & Matth.19
corpore: quẽadmodũ relinquere iuſſit diſcipulũ dñs, dicẽs: Si vis pfectus eẽ, vade & vẽde
oĩa, q̃ habes, & da pauperibus, & habebis theſauꝝ in cœlo. Sic oĩa hæc tpalia reliquit ho- Ibidem
die diuus Andreas, & reliqui apoſtoli q in pſona Petri dixerũt: Ecce nos reliquimus oĩa.
Quid ergo erit nobis? Impfecte, aĩo. ſ. nõ vero, corpore, vtpote habẽte ea, q̃tũ ad neceſſi
tatẽ, nullã aũt in eis ſpem, vel auiditatẽ ponẽtes, veꝝ in dei honorẽ & reip. vtilitatẽ expo
nẽtes. Hinc Iohãnes ait. Nolite diligere mũdũ, neq; ea q̃ in mũdo ſunt, ſiquidẽ tranſit mũ 1.Iohan.2
dus, & cõcupiſcẽtia eius. Id qd Aplus interpretat, inquiẽs: Et ſint, q emũt, tanq̃ non poſſi 1.Cor.7
dentes, & q vtuntur hoc mũdo, tanq̃ nõ vtant. Et latius exponit propheta, dicẽs: Nolite Pſal.61
ſeparare in iniquitate, & rapinas nolite cõcupiſcere. Diuitiæ ſi adfluãt, nolite cor appone
re. Sic hæc tpalia reliquerũt, Dauid, Iob, Abrahã, Tobias, & hoc genus alij. Et ſane oĩa Matth.6
huius mũdi bona deo ſunt poſtponẽda, nec niſi propter deũ amãda & habẽda & exercẽ- Lucæ.6
da. Alioqui, quõ poteſt qs duobus dñis ſeruire? Sic dñs ait: Qui amat patrẽ aut matrẽ plus Matth.10
q̃ me, &c. nõ eſt me dignus. Hoc quoq; pacto Andreas oĩa huius mundi bona reliquit.

G ¶Tertio, vt & ipſi oĩbus relictis ſequamur Chriſtũ. Hinc vbiq; monet ſe ſequendũ, vbi
primũ huius mũdi bona perſuaſit relinquere. Sequemur aũt Chriſtũ, qñ vt ipſe, ita & nos
ambulemus. Hinc Iohannes: Qui dicit ſe, inquit, in Chriſto manere, debet ſicut ille ambu 1.Iohan.3
lauit, & ipſe ambulare. Ambulauit aũt ipſe ſecundũ patris voluntatẽ & eius pcepta, ſic & Ioh.4.5.6
nos ſecundũ eius pcepta ambulare debemus. Inde ipſe ad apoſtolos: Euntes (inquit) ergo
docete oẽs gentes, baptizantes eos, in noĩe patris & filij & ſpũs ſancti, docentes eos ſerua Matth.vlt.
re, quæcunq; mandaui vobis. Atqui inter ea pcepta eſt & illud perinde maximũ. Si quis
vult me ſequi. i. vt ego, ambulare, deneget, id eſt, nihili faciat ſemetipſum, & tollat crucẽ Matth.16
ſuã, & ſequat me. Tollere aũt crucẽ Chr̃i, nõ eſt aliud q̃ propter iuſtitiã, adeoq; propter Marc.8
Chriſtũ huius mũdi, diaboli atq; carnis cruces. i. tribulationes & afflictiones, vltro ſuſci- Luce.17
pere. Et hoc eſt, qd ait Petrus: In hoc em̃ vocati eſtis, qa Chr̃s paſſus eſt pro nobis, vobis 1.Petri.2
relinquẽs exemplum, vt ſequamini veſtigia eius: nimiꝝ memores, iuxta Apoſtolũ: Oẽs 2.Timo.3
qui volũt pie viuere in Chriſto, perſequutionẽ patient. Per multas em̃ tribulatiões opor
tet nos intrare in regnũ cœloꝝ, quũ tamen huius mũdi paſſiones nõ ſint cõdignæ gloria, Actoꝝ.14
quæ aliqñ diligentibus deũ reuelabit. Sic Andreas ſane continuo relictis omnibus, Chri- Romañ.8
ſtum in omnibus vſq; in mortem eſt ſequutus, mortem autem crucis, &c.

HOMI. LXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Prouerb. 8. Necdum erant abyſſi & ego concepta eram.

In ferijs conceptionis diuæ virginis.

E pia huius diei institutiõe atq; eius pstantia & solẽnitate nequaq̃ A
fratres dubitabimus, quũ in ea iuxta catholicæ ecclesiæ institutũ
eius virginis cõceptionẽ agimus,q̃ nobis sine exẽplo vnica mater
1.Cor.1. & virgo protulit Iesum Christũ,indubitatũ totius mũdi saluato-
rẽ,q nobis(Apl'o teste)factus est sapia & iustitia & sanctificatio &
redẽptio. In quo vel solo redemptore sine meritis nostris,q̃ nulla
fuere,gloriamur. Quæ vtiq; dies hoc à nobis agẽda est maiore de
uotione & solẽnitate cæteris,q̃ conceptio virginis prior est alijs
eiusdẽ actis. Qũo eñ hæc illa virgo,nunq̃ satis laudata,vel nasci
vel pſentari in tẽplũ,vel adsumi in cœlũ potuisset,nisi prius cõce-
pta fuisset? Dies igitur hæc exultationis & lætitiæ ab oĩbus p Christũ rdemptis,deuotis est
laudibus celebranda,qm̃ ipsa sit maxima festiuitatũ omniũ,in qua cœpit exordiũ exequu
tionis ab initio promissæ diuinæ miseratiõis. Etenĩ eius,q̃ & hodierna die agit, cõceptiõis
Prouer.8 eaipsa sanctissima virgo perinde gloriat per scripturã,adeoq; p ecclesiã,dicens: Necdũ
erãt abyssi,& ego cõcepta eram. Quæ quidẽ verba simul cũ præcedẽtibus & sequentibus
dicta ad literã de æterna sapiẽtia,scilicet Iesu Christo,ab hac virgine secundũ humanita-
tem genita. Per allegoriã vero de ipsa virgine leguntur ab ipsa ecclesia,quæ in persona
huius virginis ait: Necdũ erãt abyssi,& ego cõcepta erã. Nec sane immerito hæc ipsa ver
ba,vtcunq; originaliter de æterna sapiẽtia prodita,in eã virginẽ transferuntur,ob miram
cõformitatẽ atq; consonantiã,quam eadem sanctissima virgo cũ æterna sapientia habet.
Quandoquidẽ ipsa sit vera filij dei mater,qui virtus est & sapientia,eandẽ naturæ identi
tatem cũ ipso quatenus homo,est sortita. Absit igitur quisquã vel indignũ vel absurdum
indicet,ob hãc consubstantialitatẽ(vt ita dixerim)matris cũ filio,ea,quæ de æterna dei sa
pientia primũ dicuntur,secũdo deinde loco & cõsequio quodã de sacrosancta dei matre
pdicari? Sicut eñ clara matrũ stemmata transeunt in filios,eademq; denominatione,qua
parentẽ,etiam ipsos illustres reddunt,haud secus & insignes filiorũ tituli,matrẽ quoq; de
corare solent. Sic & ipsa diua virgo titulis filij sui illustrissima suo quasi iure de filio ver-
ba vendicat,inquiens: Necdũ erant abyssi, & ego concepta eram.

¶Pro quorum iusta verborum intelligentia in primis sciendum puto, quid sit conce- B
ptio,& q̃ sit hæc ipsa multiplex,& quam ob causam dies conceptionis beatæ virginis tan
ta solennitate celebrari cœpta.

¶Est itaq; cõceptio(quantũ hac parte de ea scire expedit)rei ab aliquo cõprehensio,vt- C
pote quãdo res à re apprehẽditur,simulq; capitur. Sic cõcipit colorẽ tabula, papyrus atra
mentũ,spongia aquã. Et est conceptio corporis,quæ corporalis dicitur,vt cũ terra ita in
se semen iactũ capit,vt iam coalescere,radicemq; agere semen incipiat. Sic concipere fœ
minæ dicunt,qñ semen virile ipsa matrix(quæ in fœminis est vtriculus,q iunctus est vesi
cæ,quæ ad progenerandũ apta est) ad fœtũ faciendũ capit,id q̃d conceptũ in fœtũ exit,
Plinius li-bro.7. c.6 qñ genitura coaluit. Ipsum vero conceptũ(ait Plinius)in vtero die quadragesimo moue-
ri,si mas est,incipit,cuiq; anima rationalis post quadraginta quinq; dies à cõceptu numera
tos adijcitur. Ipsum vero,si fœmina est,nonagesimo die moueri incipit. Cuius esse signũ
ferũt,qm̃ à conceptu decimo die dolores capitis,oculorũ vertigines,tenebræq;,fastidiũ in
cibis,redũdãtia stomachi,indices sunt hoĩs inchoati. Ad hunc q̃q; modũ cõcepta est diua
virgo ex semine Ioachim patris in vtero sanctæ Annæ,sine tñ peccato originali. Hæc eñ
Esaiæ.11. est virga Iesse,in qua nodus nõ fuit peccati venialis,nec cortex peccati originalis. Quod
tradũt nõ eẽ aliud,q̃ carẽtiã iustitiæ originalis à primo parẽte cõtracta cũ habẽdi eã debi
to,q̃ personã ipsam,q̃ Adæ est filia,adficit debitricemq; reddit. Oẽs quidẽ(intellige iuxta
Romañ.3 naturæ legẽ)peccauerũt & egent gloria dei. Et sicut p vnũ hominẽ intrauit peccatum in
hũc mundũ,& p peccatũ mors,ita in oẽs hoĩes pertransijt,in quo oẽs peccauerũt. A qua
tñ culpa priuilegio singulari exempta est sola virgo Maria,q̃ & immunitate peccati cun-
ctos etiã sanctos antecessit,quã vel vnã nulla peccati labes denigrauit. Id q̃d in spũ Iob co
Iob.2.3 gnoscẽs,dũ diẽ originalis culpæ,noctẽq; subsequẽtis ignorãtiæ maledixisset,ait: Obtene
brent stellæ caligine eius,expectet lucẽ,nõ videat,nec ortũ surgẽtis auroræ. Lux Chrs est
Iohan.8 ipso dicẽte: Ego sum lux mũdi. Aurora surgẽs est virgo Maria,de q̃ Solomon in Cãticis:
Canti.6 Quæ est ista,q̃ progredit,quasi aurora cõsurgẽs. Stellæ sunt sancti,cæteros doctrina illu
Danie.12 minãtes. De q̃bus Daniel: Qui ad iustitiã erudiunt multos,fulgebũt quasi stellæ in ppetuas
æternitates. Stellæ ideoq; obtenebratæ sunt ab hac nocte originalis culpæ, quæ tñ nec so
lẽ nec surgẽtis auroræ ortũ vidisse phibet,neq; Christũ dñm,nec bñdictã eius matrẽ pua
luit cõtingere. Quæ propter hmõi personalẽ sanctitatis pſeruationẽ in cõceptione meri-
to dicere potest: Necdũ erant abyssi,& ego iam concepta eram: quñquidẽ ipsa ante omnes
necdũ abyssos,sed etiam montes concepta sit,quantum ad sanctitatem personalem.

¶Est

D ¶Est & conceptio mentalis, quæ ad mentē transfert, vel(quod idem est)ad animū, &
est alicuius rei in animo, perinde atq; per Idæam quandā cōprehensio, & præfiguratio, Prouerb.8
& imaginatio, qua.s.speciem alicuius rei in animo concipimus non rem ipsam. Sic dici-
mus causæ statū ab oratore cōceptū, quando partes causæ in aīo seriatim in animo dispo
suit, deinde acturus. Sic quoq; architectus domū concipit, quando eius in animo formam
& qualitatem cōprehendit, perindeq; si in speculo præuidit, quasiq; constituit. Sub hoc
loquendi schemate inqt Propheta: Concepit dolorem & peperit iniqtatem. Sic deus ille Psal.7
Opt. Max. videns ac noscens oīa anteq̄ fiant, virginem Mariam concepit, qñ eam ante Esa.59
omnes elegit ab æterno, vt sui filij mater esset futura, eamq; tum ab oīni labe tam origina- Danie.13
li q̄ actuali peccato gratiose præseruandā constituit, vtpote tpe imaginario in suæ diuinę
prouidentiæ ordinatione. Et hoc est, quod ipsa hodie in persona ecclesiæ ait: Nec dum
erant abyssi, & ego iam cōcepta erā.s.in mēte diuinæ: nimiṝ quæ & prioritate dignitatis
E & principij cōcepta est, ante oīnes abyssos. Abyssus nāq; principiū est manantiū fontiū. Gene.2
¶Qñquidem duos viros scriptura nobis cōmemorat mirabili dei operatiōe formatos Marc.1
Adā.s.& Chr̄m: siqdē Adā ex limo terræ productus sit, Christus vero de solo matris Lucę.1
sanguine cōceptus quū alij ex viri semine cōcipiant. Virtutē genitiuā accipit semē in alijs
fœribus à masculo. Sanguis intemeratę virginis vim seminis accepit à deo &c. de quo suo
loco. Ipse quoq; eī à spū sancto cōceptus est, & in vtero materno animatus primo mo-
mēto. Sic quoq; duæ mulieres famigeratæ à dño mirabiliter legunt institutę & ædificatę. Gene.2
Eua.s.& virgo Maria. Quæ duæ mulieres (diuerso licet tramite) principia duoṝ fuere se-
culoṝ dissimiliū. Eua principiū fuit naturalis ꝓpagationis oīm per Adā suū maritū, secū-
da principiū fuit spūalis regenerationis oīm per Chr̄m suū filiū. Prima fuit principiū tene Malach.4
braṝ, qa per eā est inducta nox ignorantiæ & peccati & in totū qdē genus humanū, secū Iohan.1
da fuit lucis & grāæ principiū, qm̄ per eā venit lux, quæ illuminat oēm hoiem venientē in
hunc mundū, Chr̄us.s.sol iustitię, & autor virtutis & grāæ, qñquidē grā & veritas p Iesum Gene.3
Chr̄m facta est. Deinde primā constituit ab initio dñs, vt esset mater oīm viuentiū, oīnes
cōcipiens, souens, & pariens in vitā naturalem, nulla tñ morte finiendam. Vnde & Adam
nomē vxoris suæ vocauit Euā, qa eēt mr̄ cūctoṝ viuentiū. Sed heu & prohdolor, quæ fa
cta ē viro in adiutoriū vitæ prolis, ita peccato infecta ē, vt fieret oībus suis filijs principiū
mortis, nec solū eos quos genuit, ad mortē perduxit, verūetiā ei de cuius latere formata
est, occasio mortis fuit, dum illi mortis gustū obtulit. Adam itaq; cū tota sua posteritate in
profunda ignorantiæ peccati nocte dormiēte, misertus est dñs humano generi, ac de ipo
sic dormiēte singulari opatiōe, hodierna die formauit nouā mulierē, cui⁹ fœcunditate sal
uari posset genū humanū, & in perpetuū conseruari. Cui nomen cū re Maria, Annæ filia.
F ¶En Adā reddit tibi fœmina pro fœmina, humilis pro superbia, prudēs pro fatua, quę
pro ligno mortis gustū tibi porrigat vitæ & pro venenoso cibo illo amaritudinis, dulcedi
nē pariat fructus æterni. Multa igit o Adā (inqt Bernardus) verbū iniquæ accusatiōis in
vocem grāṝ actionis. Mulier, quā dedisti mihi sociā, dedit mihi de ligno mortis, & co-
medi. Et dic dñę, mulier quā dedisti mihi, dedit mihi de ligno vitæ & comedi, & dulce fa-
ctū est in ore meo sup mel. qa in ipo viuificasti me. O admirandā & oīni honore dignissi-
mā mulierē. O fœminā singulariter venerandā, sup oēs fœminas admirabilē, parentū re-
paratricē, posteroṝ viuificatricē à deo ante oīa mūdi elemēta, ab æterno ordinatā, q̄ me-
rito de se hodie dicit: Necdū abyssi erāt, & ego iam cōcepta erā. Recte igit catholica eccle Prouerb.8
sia nobis hūc diē celebrandū definiuit, qñqdē hodie cōmemorare debuerim⁹ singularē, di
uę virginis puritatē atq; exēptionē à labe originalꝰ crimis, q̄ mō Chr̄i cōceptio ē venerā
da: deinde & initialis in vtero sanctificatio agit. Postremo, etiānū singularis ad humanæ
redēptiōis exordiū ordo celebret. Cōceptio qdē diuæ virginis singulatē habuit ad initia
nr̄æ redēptiōis ordinē, quū ea substātiæ corpulētæ à filio dei, postea pro nr̄a adsumptiōe
adsumēdæ formatio fuerit. Quo sane mō futuræ matris filij dei cōceptio fuit quasi quædā
originalis cōceptio Chr̄i. Dies ꝑinde hæc (vt diximus) lætitiæ est & exultatiōis, qua deus
Max, sapiā pr̄is æterna, dignissimū tabernaculū suū (in q̄ habitare singulariter ꝑelegit) ędi
ficare cœpit, dū sine miraculo, sacrū illud & benedictū virginis corpus, de quo mūdissima
Chr̄i caro spūs sancti opatiōe formāda erat, in beatę mr̄is Annæ visceribus conceptū est:
Vnde & ipa hodie p Solomonē inqt: Necdū abyssi erant, & ego iam cōcepta eram.

¶HOMIL. LXXX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matth.23. Lucæ.11. Hierusalem, Hierusalem, quæ occidis prophetas & lapidas eos, qui ad te missi sunt.

In ferijs diui Stephani.

1.Timot. 3 Irantur plerīq; cur catholica ecclesia, veritatis colūna & firmamē A
tū hodie D.Stephani ꝓthomartyris obitū, pinde atq; diem lamen
tabilē ob oculos ꝓposuerit, quū potius idipm videret ꝓponendū,
Luce.2 q̄d lætitiā non q̄d mœrorē fuisset ꝓuocatur, q̄nquidē nunc ꝑci-
puc agamus diem Chri Iesu, dñi nri natalē, q̄ nobis (angelo teste)
Eccl.3 gaudiū attulit, q̄d omi fuit pplo futurū debebat vtiq; (inquiūt) tem
pori rñdere institutū, maxime cū vnūquodq; tpa suū habeat actū.
Quæ ergo huius institutæ diei S.Stephani rōe? In prōptu qdem rō
est. Et si tristitia q̄ est scdm deū ad pœniam (vt scribit Apsus) in sa
lutē stabilē opatiua qualis est, q̄ fit de cōmisso delicto vl ob amorē
2.Cor. 7 eius, quē pie diligimus oi die fit admittēda nimirū q̄ spūale poti' gaudiū fit dicēda q̄ tristi
tia, q̄d salutē operet & erga proximū charitatē, quo mō plerīq; ꝑ defunctis suis cōtristati
fuere, quēadmodū & hodie qspiā recte possit lamētari ob amorē diui & eiusdē Stephani
innocētis de cōmisso Iudęorū in deū pctō, quū & Euāgelista testet: Discipuli dñi, viri timo
Acto.8 rati ex pio amore sup Stephano magnū planctum fecerunt. Ecclesia tñ nō ea ꝑcipua rōne
permota hāc diem ilico post hesternā Chri natiuitatis diem nobis esse agendam censuit.
¶ Verū vt primo impudētissima & mēdacissima īpiorū ora cōcluderet, nosq; cōtra il- B
los in vera fide cōfirmaret, vt cōcluderet (inq̄) in mēdacio īpio q̄ nō verent blaterare aīas
p' hoim mortē vl cū corpib' pariter mori, vl nescio q̄ in loco vsq; ad extremū iudicij diē
Iohā.12. 14 dormiētes detineri. Q̄d sane vtrūq; tā falsum est q̄ impiū. Et q dē cōtra sacras scripturas,
Luce.23 Chrs em̄ dicit: Et si abiero & ꝑparauero vobis locū, iterū venio. s. in morte vrā, & accipio
2.Cor.5 vos ad meipm, vt vbi sum ego, & vos sitis. Et rursus: Et vbi ego sum, illic & minister me'
Hebre.13 erit. Idē ad latronē: Amē dico tibi, hodie mecū eris in paradiso, q̄ vtiq; tūc fuit loco cœli,
q̄d clausum adhuc erat. Et Paul': Scim' em̄ qm̄ si terrestris dom' nra hui' habitatiōis dis-
Philip.1 soluat, q̄d ædificationē ex deo habem', domū nō manufactā, sed æternā in cœlis. Hic idē
Psal.10 ad Phi. inqt: Desideriū hñs dissolui & eē cū Chro. Sic hodie S.Stephan', q videret cęlos
Psal.102 aptos, & filium hoīs stātē à dextris virtutis dei, orauit dicēs: Dñe Iesu suscipe spm̄ meū. i.
Luce.16 aiam meā. Quo? Vtiq; ad se in cęlū, q̄d ē dñi sedes. Sctōrū etem̄ aīas mox post obitū in cę
Apo.7 lo eē ꝓbat de Lazaro mēdico historia, q fuit in Abrahę sinu, q tunc fuit loco cœli. Hinc
Iohā. in Apoca. ait: Sc in cœlo añ deū vidisse signatos signo dei viui ex oī tribu Isrl, gētib'
ac pplis, q venerūt ex magna tribulatiōe, stātes añ thronū, & in cōspectu agni, amicti stolis
Apoc.4 albis, & palmas in manib' suis ferētes, deūq; laudātes. Et recte q dē: Nā alioq si aīæ sctōrū
corpe defunctorū in cœlo nō eēnt viuētes, quo verax eēt Euāgelista, inqens: Bti mortui,
q in dño moriunt. Nisi em̄ cū deo viuerēt, nihil min' eēnt q̄ bti, quū btitudo in vera dei vi
Iohan.5 siōe cōsistat. Quid pluras? quū iter īfinita cōtra īpios hoc vnicū Chri Iesu dictū satisfaciat,
q̄ ille inqt: Amē amē dico vobis, q q verbū meū audit, & credit ei q misit me, habet vitā
Iohan.11 æternā, & in iudiciū nō venit, sed trāsiet à morte ad vitā. Et rursus: Qui credit in me, etiā
si mortuus fuerit, viuet &c. ¶ Nec obstat, q̄ impij sc ꝑtextu q̄dā obfirmare moliunt, q̄d C
vbiq; scriptura dicit eos dormire, q ex hoc seculo discesserunt. Sane rñderim: Dormire in
scripturis plerūq; poni ꝓ mori, & ad corpus, nō ad aīam, vel ideo referri, q̄ veluti q dor
mit, certo credat surgere & facile suscitari è somno possit, sic certe ē corp' ab aīa separa-
tū, ideoq; mortuū à deo in nouissimo resuscitatū iri, idq; ipm virtute dei factu eē facillimū
quēadmodū ex Euāgelista ē intelligere. Post hęc dicit eis: Lazar' amic' nr dormit, sed va
do vt à somno excitē eū, dixerūt ergo discipuli ei': Dñe, si dormit, saluus erit. Dixerat aūt
Iohan.11 (inqt Euāgelista) de morte ei', illi āt putauerūt, q de somni dormitiōe diceret &c. Siqdē
dño dormiebat hoīb' vero mortu' erat, q eū suscitare nō poterāt. Nā dñs tāta facilitate ex
1.Cor.11 citabat de sepulchro, q̄ta tu excitas dormientē de lecto, sic apls dixit dormiētes, q eos re
1.Thess.4 surrecturos ꝑnūtiabat. Quid aūt (obsecro) aliud itellexeris ꝑ mortuū dormientē, q̄ eū nō
eē totū mortuū, sed ex parte tm̄, vtpote q̄ad corpus, aīa interim separata viuēte, sicut etiā
q dormit, aīa nō est priuatus, sed viuit ipa interea & aliqñ etiam agit corpe ipo dormiēte.
Quod ex nobis somniantibus intelligi ꝑt, vti suo loco volente deo, latius dicemus.
Apoca.20 ¶ Dormire itaq; scti dicunt, q eorū corpa ad vitā scdam sunt resuscitāda. Preterea, q D
in dño moriunt, dormire ferunt, nō qdē q̄d nihil sentiāt, aut nihil itelligāt, sicut somno na
Philip.1 turali aīalia dormiētia, quēadmodū vrsus in speluca, alioq Paulo mori nō fuisset lucrū, &
1.Cor.15 stultissime apli & alij scti tot tormētorū gñā passi fuissent, si ꝑ mortē ad somnū inertē solū
mō venissent, q & nobis in vita æstimat haud sec' atq; res vanissima atq; bestialis, sed dicū
Apoc.14 tur ideo dormire, qm̄ ꝑ mortē deiñ æq̄ atq; hic viuētes ꝑ somnū à laborib' suis reqescūt &
Acto.8 ꝑinde in reqe æterna dormiūt, quū nō sit eis ampli', neq; luct', neq; clamor, sed nec vllus
Apoc.21 dolor. Sic D.Stephan' hodie in dño obdormijsse tradit, nō q ictus ferietiū aut lapidātiū
mortisq; dolorē nō sēserit, aut ipsi' aīa deiñ p' mortē corpalē dormierit, aut eē desierit, aut

vircasuaa

virts suas amiserit, quæ vtiq; à corpe, q̄d prius fuit impedimēto, liberata solus q̄ antea in-
tellexit & sensit, veꝝ, q a deinde à laboribus & hmôi passiôibus requeuerit, in vitā velut dor
miēs in extremo iudicio corpaliter resuscitādus. Et nisi huius rei eēt verus ac pius intelle
ct⁹ frustra, imo stulte orasset, aiam suā suscipi à Iesu Chr̄o dormiētē seu mortuā, sed q̄dē
verius post hāc mortē in cœlo viuentē, dei Iesu Chr̄i claritatē iuxta Chr̄i pmissum visu Iohan.17
rā. Ait em̄ Chr̄s: Pater q̄s dedisti mihi volo, vt vbi sum ego, & illi sint mecū, vt videāt cla
ritatē meā, quā dedisti mihi. Et euidēter ait, vt videāt claritatē meā &c. nō vt credāt, & sic 1.Iohan.3
fide videāt ipm̄, sed i specie ppria (teste Iohāne) q scribit: Charissimi, nūc filij dei sum⁹, &
nondū apparuit q̄d erimus, qm̄ videbim⁹ eū sicuti est. Siq̄dē videre Chr̄m hoc mō fidei ē 1.Cor.13
merces, nō fides. Et ita videre Chr̄m dcū, est ipm̄ intelligere nō in ænigmate, sed facie ad Iohan.17
faciē in cœlo, q̄d est vita btā, Chr̄o dicēte: Hæc aūt est vita æterna, vt cognoscāt te solum Iohan.14
deū veꝝ, & quē misisti Iesum Chr̄m. Hinc Philipp⁹ alibi tātope cupit sibi ostēsum iri deū
patrē, inq̄ens: Dn̄e ostēde nobis patrē & sufficit nobis &c. Hūc hauddubie, cœlis aptis, vi-
dit Stephan⁹ Chr̄m Iesum, filiū hoīs stantē à dextris virtutis dei, ad quē suū spm̄. i. animā Psalm.83
desiderauit venire, & ad quē & certo venit, tū inde vere viuēs cū illis, de q̄bus ppheta: Bti
(inq̄t) q habitāt i domo tua dn̄e, i secl'a seculoꝝ laudabūt te: siq̄dē ibi sit dei sine fine lauda
tio, vbi ē dei plena cognitio, nec illic btōꝝ alæ iacēt, aut mortuæ, aut dormiētes, vbi nec ē
somn⁹, neq; mors, sed vita & reqes æterna, in q̄ p⁹ laborē Stephanus pinde atq; suaui re-
quie somni sp qescit, q hodie nat⁹ dici poti⁹ debet q̄ mortuus, quū ab ea vita q̄ vmbra est,
ad verā vitā redijt, nō igit̄ dolendū de ei⁹ est corpali morte, sed poti⁹ de ei⁹ in æternā vitā
E natiuitate oībus gaudēdū. ¶ Cuius pfecto cā mr̄ ecclesia à sctō spū edocta, mox post
Chr̄i in terra natiuitatis diē D. Stephani mortis corpalis instituit diē fore agēdā. Nimiꝝ
vt certo scirem⁹, Stephanū & vnūquēq; in dn̄o hic moriētē mox sibi in cęlo in salutē ęter
nā nasci, sicut Chr̄s in terra in salutē toti mūdo nat⁹ est, & sicut heri fili⁹ dei in terra fact⁹ fit
fili⁹ hoīs, sic hodie fieret fili⁹ hoīs in cœlo dei fili⁹. Et sicut fili⁹ dei imortalis ē cœlo heri in
terra factus fit, p naturalē natiuitatē humanā mortalis, sic fili⁹ hoīs hic natiuitate mortalis
naturali, post mortē in cœlo fieret cœlesti natiuitate imortalis, sed neminē in cęlū eo mō
nasci, nisi q morte & psecutiōe Stephanū sequeret, vt ipe mox & prim⁹ oīm in fide marty
rū, in nouo testamēto Chr̄m imitat⁹ est. Cui⁹ etiā gr̄a illico mortis ei⁹ cōmemoratio diem
natalē Chr̄i subsequit̄: Amē amē (ait Chr̄us) dico vobis: Nisi granū frumēti cadēs in terrā Iohan.12
mortuū fuerit, ipm̄ solū manet. Si aūt mortuū fuerit, multū fructū manet. Et Paulus: Insi 1.Cor.15
piēs tu, q̄d seminas nō viuificat̄, nisi pri⁹ moriat̄. Sic sane q̄ad hoiem, seminat̄ corpus aīale,
surget spūale & cœleste, & hoc vtiq; p mortē. Sic itē heri fide vera itellexim⁹ Iesu Chr̄i na
tiuitate ad brauiū æternæ btītudinis recipiēdū eē, sic hodie (Ecclesia admonēte) vera fide 2.Timot.2
intelligimus p mortē nos cū Stephano eā btītudinē, q̄ ē vera vita, adepturos, nec aliter cū
deo regnaturos, nisi & cōpatiemur, nec aliter nascituros ad æternā vitā nisi in Chr̄o sim⁹
F morituri. ¶ Cui⁹ nobis hac die D. Stephanū (q ob nomē Chr̄i hodie lapidat⁹ est, missus
ad Iudæos in salutē) exhibuit exēplū cōtra ipios, q ipudēter vitā in cœlo aīaꝝ aduersus
oēs scripturas negare haud erubuerūt. Quos ppterea recte ex euāgelio vocemus Hierl'm
illam, q̄ occidit pphetas, & lapidat eos, q missi sunt ad recte verbū dei docendū. An non
ita? Vtiq;: Non em̄ vocabulo Hierl'm Chr̄us intelligit ædificia, sed hoīes in ea, adeoq; tā Threni
dem pro vniuscuiusq; aīa, & maxime, quæ se deū sequi dicit. Hinc dn̄s ait: Pctm̄ peccauit
Hierl'm, ppterea instabilis facta est: Et alibi: Dereliquerūt tēplū dn̄i dei patrū suoꝝ, & ser 2.Para.14
uierūt lucis & sculptilibus. Et facta ē ira dn̄i cōtra Iudā & Hierl'm. Et aliás: Vade & clama Hiere.2
in auribus Hierl'm: Nōne aūt (obsecro) isti Hierosolymitani, q tā cōtraria ecclesiæ docēt,
prophetas & eos q missi sunt ad informandū eos, occidūt? Proculdubio. Vt em̄ aliq̄ cor Iohan.10
poꝝ sunt occisores, ita semp animaꝝ Chr̄o adfirmāte: Amē amē dico vobis, q nō intrat
p ostiū in ouile ouiū, sed ascēdit aliunde, fur est & latro. Fur aūt nō venit, nisi vt furet̄ & ma Iohan.8
ctet, ac pdat. Quis nō intrat p ostiū? Qui veritatē abscōdit, & aliter docet q̄ Chr̄us, vt luti 1.Iohan.2
est pessimus q̄sq; hæreticus. Quis em̄ maior homicida, q̄ mendax hæreticus? Chr̄o intuē- Luce.12
te: Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab 1.Iohan.3
initio, & in veritate nō stetit, q a nō est veritas in eo. Cū loquit̄ mēdaciū, ex proprijs loquit̄,
q̄s mēdax est & pater eius. Quis aūt maior homicida? Vtiq; q siam occidit, & suo mēda
cio perit, vt aliàs ex verbis Chr̄i accipit̄, q̄nquidē homicida sit, q odit frēm suū, odit autē
maxime q fratris salutē per falsam doctrinā perdit. Hinc Chr̄us dicit de corde exire ho-
micidia & adulteria, ostendens homicidia non solum corpore, sed animo etiā ppetrari.
G ¶ Huiusmodi ergo etiānū homicidas Hierosolymitanos hodie appellat dn̄s, q̄s haud se Matth.15
cus atq; gallina suos pullos, ad se. i. ad ecclesiā suā, cōgregare scripturaꝝ. s. tam pphetaꝝ, Marci.7
q̄ apostoloꝝ, q̄ euāgelij sui scriptis studuit, & vsq; nūc studet. Vide (quęso) q̄ apposite vtat̄
verbo cōgregare, q̄d ē dispersos recolligere ad vnitatē. Qui magis sunt hæreticis dispsi?

Siq̄dem

Iohan.10 Siqdem quos(vt Chřus ait)lupus.i.diabolus,hęresi sua æque dispergit,atq; oues.Hinc hę
1.Cor.1 retici dicti,quũ hæresim.i.sectã & dispersionẽ ab ecclesia sancta faciant, & fidei cõtraria
doceãt,q & sibiipsis & inter se,vt plurimũ sunt,quasi natura cõtrarij, quos Paulus dehor
taẽ,ingens:Rogo vt idipsm dicatis oẽs & nõ sint in vobis schismata . Quos certe Chřus p
suos nunq̃ nõ pñe ad vnitatẽ veræ fidei trahere conaẽ exẽplo gallinæ,suos pullos disper
sos etiã clamore cõuocãtis,q̃ tm̃ in filios habet affectũ, vt eorũ infirmitate affecta,infirmeẽ
& ipa,alisq; suis filios protegẽs,cõtra miluũ pugnat,nõ aliter etiã Chřs suos ab hæretico
Titum.3 lupo ad suã ecclesiã ducere conaẽ.Qd tñ effectu difficillimũ ẽ,quũ hæreticis nihil sit pui-
cacius,obstinatius neq; obduratius,ita vt Aplus dicit:Hæreticũ hoiem post vnã & alte-
ram correptionẽ deuita,sciẽs,qa subuersus est,q eiusmodi est,& delinqt,cũ sit ꝓprio iudi
1.Cor.3 cio cõdẽnatus.Nec mirũ sane,quũ in eos toties admonitos & resipiscere nolẽtes recte iu-
steq; Chři Iesu minę deuenerit,sicq; dom⁹ ipsorũ relicta,deserta.Quo derserta? Certe do
m⁹ ẽ cor ipm,qd tũ à deo desertũ relinqẽ,qñ ipm ꝓpter obstinatiã à sanctitate,à virtute
Titum.1. à fide,à charitate,à gřa,& spũ deniq; ab ipo deo & ab oĩb⁹ bonis opib⁹ destituiẽ,adeo vt iu
Roma.1 xta Paulũ fit reprobũ ad oẽ opus bonũ.Hæc eñ est oĩm horribilissima dei vltio in oẽs
Hiere.3 hæreticos,vt videlicet(Paulo teste)tradanẽ in reprobã mentẽ,& faciãt ea q̃ nõ cõueniũt.
Adde qd & sacris lřis tãtopere abutanẽ,vt ex eis doceãt,tã absurda fieri necessum esse.
2.Petr.3 ¶Sed hoc est,qd & fuit oĩm hęreticorũ peculiare,scripturas vtpote(Petro teste)depra H
uare,peruerseq; retorquere,sicq; ita exhibere , vt q pietatem prætexant,deumq; se nosse
fateneẽ,illumq; factis omino negant, quiq; de fide semper clamitant,nihil pie credant.
Titum.1 ¶Cuiusmodi in primis sunt,q hactenus falso(vt oñdimus)cauillati sunt anias sanctorũ I
nescio q̃ veluti in loco glyres(parcãt pię aures)vsq; ad nouissimũ iudiciũ dormire,nec in
terim deũ videre.Qui sane ipsi ꝓpter tam ꝑuersam in deũ eiusq; sctõs impietatẽ,& ob ho
micidia,adeoq; ipsarũ animarũ,amodo Chřm nõ videbũt,donec dicãt:Benedictus q ve-
nit in noĩe dñi.i.donec pœniam egerint,& cõfessi fuerit Chřm.i.ipsam veritatẽ ipsissimã
Eapropter charissimi frẽs,quũ Chřs adeousq; mineẽ ijs,q se ab ipa veritate auertũt.Chri
stumq; eos toties tanq̃ misericorditer visitantẽ & cõgregare cupientẽ negligũt, & cõgre
gari nolunt,quorũ ex numero sunt oẽs pctõres q suis peccatis spũaliter Chřm & q eius
sunt,occidunt & lapidant.pœniam oro agant,cum pastoribus eant in Bethleem,Chřm
visuri & dicturi:O sanna filio Dauid,Benedictus q venit in noĩe dñi.Quod si fecerint du
Luc.2 bium non est,quin & cum Chřo erunt q hodie diui Stephani spm̃ suscepit,cum coæter-
naliter victuri , qbus in iudicio nouissimo & corpus adiungetur.

¶HOMIL. LXXXI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Iohannis.21. Si eum volo manere donec veniam,quid ad te?

In ferijs diui Iohannis Euangelistæ.

VTinam hæc nobis dies esset hoc solennior quo is,cui hæc sacra est A
Christo fuit charior,siquidem propter Christũ oẽs sanctos ve
neramur, qui quicquid habuere virtututum ab illo tanquam à pa
Iaco.1 tre luminum.& omnium bonorum habuerunt.At quis est ille,cui
hæc dicata est? Diuus(inquam) est Apostolus Iohannes idemq;
Euangelista,Christo præ cæteris quodammodo dilectus.
Matth.27 ¶Primo q̃ is illũ suorũ secretorũ pticipẽ fecerit,siqdẽ quũ vel-
let in mõte Tabor,trãsfigurari, Iohãnẽ secũ cũ Petro & Iacobo
Marci.5 recepit.Et eundẽ recepit in resuscitatiõe puellæ archisynagogi,q
Iohan.13 & in cœna dñi sup pect⁹ dñi recubuit,cui & ille suũ ꝓditorẽ reue (lauit.
Iohan.12 ¶Secundo, quoniam illi Christus suam matrem charissimam commendaue-
Iohan.19 rit paulopost moriens,inquiens:Ecce mater tua,qui illam ex ea hora in suam accepit.
Matth.4 ¶Tertio,q̃ illi multiplicia sua dona in ædificationem ecclesiæ suæ cõtulerit , siqdẽ quẽ
Ephe.4 sibi Aplm elegerit vnà cum fratre eius Iacobo. Item prophetiam fecerit, quum Apocaly
psim adeo profunde tradiderit, vt vere per prophetã aquilę fuerit adsignatus,qm̃ hic cę
teris hoc altius scripserit,quo aquila reliqs auibus volet sublimius, singula q dẽ verba pe-
ne singula continẽt mysteria in Apocalypsi,nemini prorsus nõ admirãda, Itemq; Euãge
listã illũ sibi & qdem eminentiorẽ alijs cõstituerit,q solus singulariter admodum artificio
Chři Iesu diuinitatem annotauit,& eius singulare dedit testimoniũ, vt ipe hodie testatur
cuius vel ideo testimoniũ fuerit oñi exceptiõe maius,tum quod ex pectore æternæ sapiæ B
oĩa arcana hauserit,tum quod oĩbus Chři Iesu miraculis interfuerit,quæ deitatem argu-
unt.Item illum , vtcũq; arte humana illiteratã adeo excellentẽ doctorem fecerit,vt cum
Actorũ.4 Iudæi vnà cũ Petro singulariter demirati sunt,dicente Luca:Vidẽtes aũt Petri cõstantiã
& Iohan

& Iohannes, comperto quod homines essent sine literis & idiotæ admirabant, qui & san
ctissimas tres eplas scripsit p fide Chriana, cótra pseudoaplos maxime efficaces. Itemq́
illum sibi virginem reseruauit, quem (vt Beda sentit) in nuptijs Cana Galilææ à coniugio Iohan.2
ad statum virginitatis traxit, vtpote virginem virginia Mariæ custodem. Quàm excellens
sit virginitas inter cætera argumento est, q ex virgine Chrus nasci voluerit, idemq́ vir Matth.19
go manere, ad quam sane virginitatem, vel quamlibet acquisitu & seruatu difficilē Chri
stus hortat, inqens: Non oēs capiunt hoc verbum: Qui potest capere, capiat. Et Paulus 1.Cor.7
quoq virginitatē excellentissime extollit, vt suo loco (si deus voluerit) late disputabimus.

¶Quarto, q illū martyrem esse voluerit citra martyrij mortē, proindeq́ inter marty
res referendum. Ipse em in dolio olei feruentis positus euasit illæsus, innocuumq́ hausit
venenū, q tandem deo disponente, annū vndecentesimū agens sequenti populo in scro-
bem descendit secundum aram maximam templi, refulsit locus subita luce, subijtq́ tacita
religio facti tam incredibilis Ephesinam ciuitatem, quæ maiorem in modū postea aucta
est, vbi corpus nuq̄ apparuit. Adijcitur miraculo fontem oleo scatentem, ibi repente or
tum, q iam inde arcano sacroq́ liquore tam longo æuo manare non desiit. Hinc puto có
stare vel ideo Iohannē à Christo peculiariter amatū, q is martyr sit sine martyris obitu.

B ¶Quo sane loco sciendū arbitror: Neminē posse citra martyriū.i. passionē ingredi cœ
lum. Apostolis alibi dicentibus: Et qm per multas tribulationes oportet nos intrare re- Acto.14
gnum dei. Et Paulus ait: Si sustinebimus & conregnabimus. Cuius tā exemplum q̄ in te- 2.Timot.2
stimonium Chrus reliqt, dicens: Nonne hæc oportuit pati Chrm, & ita intrare in gloriā Lucæ.24
suam? Hinc ne qs arbitret se minus cœlum ingressurū, qa non sit martyr, mortem passus
vel passurus vt Stephanus, sciendum velim, martyriū non esse aliud, q̄ testimonium, quo
quia Chro testimonium affert, ipsum esse filium dei Max. per quem solum sumus à mor-
te redempti, morte & resurrectiōe ipsius. Quod vtiq martyrium fit confessiōe, quæ cor-
de fit & ore. Corde em (inqt Aplus) creditur ad iustitiam, ore fit cófessio ad salutem. Qua Roma.10
sane confessiōe opus est oibus, q volunt esse cum Chro, qnquidem Chrus dixerit: Omnis
ergo q confitebit me coram hoibus, confitebor & ego eum coram patre meo, q in cœlis Matth.10
est. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & eum coram patre meo qui in
cœlis est. Est igitur confessio, id est, martyrium triplex, id est, testificatio de Christo.

C ¶Prima qdē ipso factp, sed non voluntate, cuiusmodi fuit puerorū bimorū innocentū,
quos odio in Chrm occidi iussit Herodes, qbus dies crastina dicata est, de qbus Euangeli Matth.2
sta. Illi em qa pro Chro sunt mortui, merito passionis Chri, quē nō loquendo, sed mori-
endo sunt confessi, coronam martyrij acceperunt, ideoq ab ecclesia in chorum martyrū Apoca.14
relati, authoritate Apocalypsis, quæ ait eos emptos de terra ex omnibus, primitias deo &
agno. i. de terra humani gnis sublatos, ptioso sanguine Chri, pro quo passi sunt coronari,
vt sint primitiæ primi fructus martyrū noui testamenti ad honorē dei Chri incarnati.

D ¶Secunda cófessio est, voluntate & opere ad mortem. Cuiusmodi fuit sancti Stepha-
ni & oīm Apostolorū, & oīm q rationis compotes propter fidem Chri deliberata mente Esaie.53
passi sunt, q (vt tradit in actis apostolicis) gaudentes abierunt à cóspectu cócilij, qm digni Acto.5
habiti sunt pro nomine Iesu Christi contumeliam pati. Et ij tam nomine q̄ re sunt mar
tyres, ac aureola (quam dicunt) digni, de quibus Apocalypsis: Hi sunt (inquit) qui vene- Apo.7
runt ex magna tribulatione, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni.

¶Tertia confessio est, voluntate & non ope mortis, qualis fuit Iohannis Euangelistę q
& si in feruētia olei dolium missus, à deo tamen ob priuilegium virginitatis tutatus euasit
illæsus, ita vt mortem martyrij. i. necē violentā nō subierit. Talis haud dubio diua virgo
fuit, cuius animam tempore amarissimæ passionis Iesu Chri filij vnigeniti gladius ob do
lorem iuxta prophetæ vaticinium transiuit. Quo nimirū pacto martyres sunt etiam con- Lucę.2
fessores, & qdem omnes, q (vt Chrus ait) propter nomen Chri, hoc est, propter cuiuscūq
virtutis amorem, quam amore Chri, q ipsissima est virtus, tutari satagunt, persecutionē
patiunt. Imo omnes hoc modo martyres dici possunt, q Chrm tam verbo q̄ facto sequū-
tur, eiusq́ mandatis obediunt. Illi em sequunt viam ad Chrm. i. ad cœlum, quæ dura est Matth.2
& aspera. Nam illi sunt de numero eorū, q crucem suam super se recipientes, Chrm se- Marc.10
quuntur. i. q omes actus suos secundum euangeliū dirigunt, quippe bonis actibus mādata Lucę.2
Chri facientes Chro testimonium præbent, quo vtiq modo Paulus erat martyr crucifi- Marc.8
xus anteq̄ moreretur, quando ait: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce dñi Iesu Chri- Gala.6
sti, per quē mihi mūdus crucifixus est & ego mundo. Sane de cruce vitæ virtutisq́ loquēs.

¶Ita demū (vt concludamus) martyres quadamtenus dici possunt, q vel carnis deside-
E ria violenter ratiōeq́ ipsa ob dei amorem frenant, q vel ob iustitiam, vel ob aliā virtutē,
& amore Iesu Chri in vera charitate vel quaslibet sustinent tribulatiōes, angustias, cala-
mitates, hocq́ genus aliàs persecutiōes: quādoqdem Christus beatos pronuntiarit, qbus

ob ipsum

Matth.5 ob ipsum fuerit maledictum & qdem mentiendo. Quo in loco excluduntur q patiuntur
propter vel furta vel homicidia, vel veneficia, vel ob hoc genus scelera, siqdem illi marty
res non sint, quum non patiunt ob Chrm, vel vt Chro testificarent. Hinc Petrus hortat
1.Petr.4 Nemo (inqens) vestrum patiat, vt homicida, aut fur, aut maledicus, aut alienorum appeti-
Lucæ. 23 tor, sed vt Chrianus, quis q ita patienter & cũ cõtritiõe, de pctõ & cõfidentia ad deũ pro
peccati remissiõe patiunt, ilico possint vitã beatã cõsequi, quã veri martyres consequunt,
veluti argumento est latro in cruce, inqens: Memento mei dñe &c. excludunt & eorum
loco schismatici & hæretici, q aliquoties (vt ferme nõ pauci faciũt) propter suã hæresim,
Titum.3 & induratã opinionẽ & defendẽdã, sustinẽt famẽ, sitim, esuriẽ, tribulationẽ, mortẽ denique
non tñ ideo martyres sunt, sed eo vehementius à deo & suo ipsorum iudicio damnati & sic
confessione nois Chri occidant, qñquidem q extra ecclesiã sint studentes discordiæ, cu-
Ephe.4 ius tam grauis est culpa, vt nulla deleri possit passione, quũ & inibi nõ sit charitas, qñ inde
Matth.12 abijciat vinculum vnitatis spũs & pacis, quo cõnectit ecclesia, à qua hæretici distingunt,
Lucæ.12 & dispergunt vt lupi, & contra Chrm sunt, q cõiungit & colligit. Modo qa hæretici pla
1.Cor.13 ne sunt extra charitatẽ, non poterit non esse verissimũ Pauli dictũ, quo ille inqt: Si tradi-
dero corpus meũ, vt ardeã. s. pro Chro, charitatem aũt nõ habeã, nihil mihi prodest.

¶Ex qbus oibus licet colligere, tria esse genera martyrũ. Primũ eorum q corpe & animo F
mortẽ sustinuerunt, sicut sanctus Stephanus & alij ipsi siles. Scdm, corpe nõ voluntate, ve
luti eorum, q ob Chrm interficiunt, vtcunque rõnis haud dũ capaces, vt fuere innocentes, &
quos ob odium in religionẽ Chrianã infantes interficit Turca. Tertiũ eorum q parati sunt
oia pati propter Chri amorẽ, etiã violentã à tyrannis mortẽ, etiã si mortem eandẽ per-
pessi non fuerint, sed alioq multas tribulationes, mortem tandẽ naturali defuncti in dño,
quẽadmodũ Iohannes euangelista, cuius hæc dies est sacra, q & si mortẽ violentã subijsse
non teadat, martyr tñ dici pt & est, quũ Chri noie persecutus sit, siue sit mortuus, siue vi-
uus, qd authentica scriptura admodũ euidenter haberi neqt, nec nobis de hoc curiosa est
habenda disputatio, innuente dño quũ ait ad Petrum: Si eum volo manere, qd ad te?

¶Vbi pricipio auditorẽ moneo, dictiũculã græcã in loco ἐὰν. Interptari latine si, esseque G
cõditiõis pticulã, nõ prsus silitudinis, aut adsertiõis, haberique inde hũc sensum. Si eũ volo
manere, donec veniã, manebit: si eũ nolo manere donec veniã, non manebit. Porro si vel
Iohan.14 sic, vel si, legeret, nõ tñ pprie & ilico eliceret, Iohãnẽ nõ fuisse moriturum, qñ clausula do-
Lucę. 12 nec venire multipharia trahi possit. Quis em diceret certo Chrm de eo intelligere aduẽ-
tu, qd dixit: Nõ relinquã vos orphanos, veniã ad vos. An de eo aduẽtu qd de locutus eis pri
Matth.24 us fuerat apud Lucã: Et vos estote pati, qa qua hora nõ putatis, filius hoia veniet? Qd vtique
videt dixisse de suo aduẽtu in morte cuiusque. An vero de illo, qd ait: Vigilate ergo, qa nesci
tis, qua hora dñs vẽ vẽturus sit. Id qd de vltimo suo aduẽtu dixisse videt. Hinc nõ est, qd
4.Regũ.2. hoc loco disputemus multis, an Iohãnes euãgelista mortuus fuerit, an nõ, an mãsurus do-
Gene.5 nec ad iudicãdũ dñs vẽturus sit, & pdicaturus fidẽ cõtra pfidos cũ Helia & Enoch, q trãsla
Hebr.11. ti sunt à dño, reseruãdi ad eũ finẽ, morituri tñ tãdẽ, siquidẽ statutũ sit oino hoiem semel mo
Hebræ.9

¶Sed qd potius agemus? Sane ex hoc, quod dñs ad Petrum ait: Quid ad te (riturum. H
si volo eum manere, donec veniam &c. Et ex eo, quod Iohannes deinde pium errorem
Apostolorum pie corrigit, inquiens: Et non dixit dominus, quia non moritur &c.

¶Peimo colligimus: Deum Max. oia facere iuxta suã voluntatẽ in summa sapia, cui re- I
sistendum non est: nempe, q nouit qd mõ & tpe & cõmodo quæque sint agenda. Hinc aliàs
Iohã.2 ad matrem Mariam ait: Quid mihi & tibi est mulier? nondũ venit hora &c. Quare Eccle
Eccles.8 siastes inqt: Quia omẽ qd voluerit, faciet, & sermo illius potestate plenus est. Nec dicere
ei quisqz potest, quare ita facis. Melius igitur est, vt dei voluntati oia cõmittamus, dicẽtes:
Matth.6 Fiat voluntas tua, nec resistamus illi quũ hoc vel illud ab eo statutũ esse cognouerimus

¶Secundo colligimus: Nos non debere esse curiosos de ijs, quæ ad nos non attinent, K
aut quæ scire nostra non intersit, & quæ nos voluit latere deus. Sic aliàs dominus ait:
Acto.1 Non est vestrum nosse tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate, sed ac-
cipietis virtutem superuenientis spiritus sancti in vos.

¶Tertio colligimus, qp ex æquocatione significati in diuersos intellectus trahi pt, satius L
esse, vt stet simplici verbo, psertim cũ eius sit generis, de quo dubitare vel nõ cõtra fidem
2.Timot.2 sit, & nõ trahendũ in cõtrouersiã, qñquidẽ euãgeliũ pacis tractet, cõmittendũ ei potius, q
1.Timo.1 idipm verbũ locutus est. Hinc Apls ait: Stultas & sine disciplina quæstiões deuita, sciẽs aũt
qa generãt lites, quæ magis pstãt destructionẽ, qz ædificationẽ dei, quæ est in fide. Sic & ad
Titum.1 Titũ inqt: Stultas aũt quæstiões deuita & cõtentiões, sunt em inutiles & vanæ. Atque vtinã
schismatici hoc Pauli seruassent, q Paulinos se gloriant, quũ nihil minus sint qz Paulini.

Coloss.1 ¶Quarto colligimus: Nihil prorsus ex verbis Chri esse multipharia interptãdum, qd M
Iohan.1 simpliciter sit dictum, quum em in Chro omnis fuerit sapia, imo qui ipsa fuit & est sapia
dei pa-

dei patris, qui etiã in suis apostolis per spiritũ sanctũ loquutus est, & scripsit, nemini dubiũ est, si rem in aliud significatũ voluisset intelligendã, alio vsus fuisset verbo, qui nõ ignarus fuit sensuum & verborũ: quinetiam si verbũ fuisset obscurũ & multiplex illi addidisset suã interpretationẽ, vel per suos euangelistas, quemadmodũ in multis locis, & pcipue in parabolis exponendis fecit. Vult aũt hic Iohãnes, si simplex & aperta fuisset mens Christo, ꝙ ipse nõ esset moriturus, proculdubio idipsum claro & suo proprio verbo, scilicet mori expressisset, idemq́ dixisset: Quid ad te, volo vt nõ moriatur, donec venero ad nouissimũ iudiciũ: tametsi Christus hoc potuerit voluisse & facere, qui omnia potuit. Euangelista tamen spũ sancto instructus, voluit, ne Christi verba in alium sensum trahamus, nisi forte constaret per aliam apertam scripturam expositoriam. Matth.16 Marci.13 Matth.13

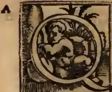
N ¶Modo si euangelista arguit apostolos, vtpote nõ parũ ex Christi cõuersatione sancta & docta imbutos, & corrigit quidẽ, quod interpretant iuxta suã opinionẽ illud, quod est æquiuocũ & variũ, vtpote, donec veniam, &c. Quàm putes, optime auditor, arguẽdi sint, qui plane nulli sunt in cõparatione apostolorũ, nec suã scientiam, nec vitã minimo argumento vel signo approbarũt, ausi tamen fuere hisce annis, vulgo imponẽtes, infinita pene Christi verba, temeritate impudenti, aperto aliter exponere, q̃ Christus ea protulit & intellexit & quidẽ ea verba, quæ in se in vsu sunt clara & vniuoca, quæ in aliũ sensum, nisi cũ pernicie fidei & impietatis torqueri nequeunt? Ex quibus illud est Christi.

O ¶Hoc est corpus meũ. Vbi, est, exposuerunt pro significat, representat, figurat. Itemq́ corpus pro figura corporis. Id q̃d est cõtra omnẽ scripturã, veritatẽ & loquẽdi cõsuetudinem, etiã pueris anniculis pene notũ. Adde istos, nec aliquẽ scripturæ habere locũ, quo idipsum vel tantillũ ostẽdi queat, sola freti opinione sua & hæreticorũ, quorũ est peculiare, inquit Petrus, deprauare in suã & aliorũ perniciem, scripturas. Absit aũt stemus opinioni humanæ, quæ vt plurimũ erronea est, cõtra apertissimũ Christi verbũ: qui profecto simillimi sunt perfidissimorũ Iudæorũ, qui falso exponẽtes Christi verba, clamabãt: Quõ nos audiuimus eũ dicentẽ: Ego dissoluã templũ hoc manufactũ, & post triduũ aliud nõ manufactũ ædificabo. Siquidẽ Christus dixerat: Soluite templũ hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Vides ꝙ excitabo, q̃d corporis est dormientis, exposuerunt pro ædificabo, q̃d materialis est ædificij. Addiderũt alia falsa, vt sic exaggerarẽt mendaciũ sub specie veritatis, vti & hæretici agũt. Qui cũ aliter nos perturbare nequeũt, curiose quærũt à nobis, Quõo ergo Christi corpus ex pane, & quare nõ sub alia sit forma? Quibus recte rñdebimus cũ Christo & euangelista: Quid ad vos? Scire, q̃ dei sunt, vestra nõ interest. Sane Chr̃s non dixit: Hoc significat figurã mei corporis: sed, hoc est corpus meũ: siquidẽ qui proprium corpus suũ intellexerit, ideoq́ proprio vsus est & trito vocabulo. Sic vt ad peculiarẽ materiam redeamus, nõ curiose hodie quæramus, an Iohãnes euãgelista mortuus sit aut nõ, simus cõtenti Christum cũ illo potuisse facere ad voluntatẽ, quamuis non impie credi possit, ꝙ vti Enoch sit translatus, quãdoquidẽ & Petrus intellexerit suæ mortis genus, q forte rogauit, quo genere Iohannes esset moriturus, Christus respondit, illum non aliquo supplicio, sed naturali morte esse moriturũ. De quo latius suo loco. 2.Pet.3 Matth.26 Marci.14 Iohan.2

HOMIL. LXXXII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

In canticis ecclesiæ: Filiæ Hierusalem, quid ad me admiramini? Diuinum est mysterium quod cernitis.

In ferijs purificationis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

A

Vum animæ fideles tota cordis deuotione multifariam hactenus salutarẽ Iesu Chr̃i filij oĩpotẽtis, eandẽq́ (propheta teste) ineffabilẽ natiuitatẽ tã admiratæ essent q̃ summa laude veneratæ, cœpissent & interim miro deuotiõis affectu in deũ intentæ, cũ magna nimiũ admiratione sacrosanctã ipsam virginẽ admirari, exq́ tanta admiratiõe quasi stupefactæ interrogare. O virgo virginũ, quõo factũ est illud, quĩ nec primã similẽ visa es nec habere sequentẽ? Id est, O virgo virginũ, id est, vnica inter oẽs dignissima virgo, quĩ benedicta inter mulieres, & gr̃a plena, excellẽs ita cæteras virgines, vt sol splendore suo minora sydera, vt liliũ cæteros flores, vt aurũ metalla reliqua. O virgo virginũ, virgo candidissima, nulla labefacta sorde, virgo sancta corpore & spũ, dic nobis, quõo fit istud, in q̃ nec primã similẽ visa es, nec habere sequentẽ, vtpote ꝙ filia patrẽ, ꝙ creatura creatorẽ, factura factorẽ, plasma tuũ cõditorẽ, & quidẽ illæsa virginitate tua cõcepisti & peperisti, o Maria virginũ gloria, decus & splẽdor dic nobis, quõo fit istud, q̃d sacratissimi vteri tui angustijs cõtineas eũ, quẽ cœli & terra capere nõ possunt? q̃d cõprehẽdas incõprehensibilẽ, quod capias immensum & nullis Esa.13 Luc.1 3.Reg.8

 coercitũ

coercitum metis? qm̃ nec primam similem visa es, nec habere sequentem: siquidem nulla,
vnq̃ mulier inuẽta sit p̃ter te, quæ viri nescia filiũ cõcipiat, quæ virgo permanẽs edat pro
lem, quæ sine dolore enixa sit infantem deũ & hominẽ, quæ interim ea vera parens & vir-
go ante & in & post pariũ inuiolata. O virgo virginũ, quomodo fit istud?

Gala.4 ¶Rñdere tandẽ ipsa cœpit. Filiæ, inquiens, Hierusalẽ. i. aĩæ fideles, quæ (Paulo teste) illã B
supernã Hierusalẽ matrẽ habẽt, qd me admiramini aio suspirãtes, quasi mea virtute factũ
sit hoc opus? qd me obstupescitis, q̃si author fuerim & effectrix tãti miraculi? qd me suf-
pensi intuemini, pinde ac quippiã cõtulerim ad hoc inauditũ oĩbus seculis & nouũ myste
riũ? Definite, quæso, meipsam demirari, q̃ meã ipsius paruitatẽ & indignitatem palã ange
Luc.1 lo testata sui, inquiẽs: Ecce ancilla dñi, fiat mihi secundũ verbũ tuũ, q̃ & ipsa admirata di-
xi ad eundẽ, q̃uo fiet istud, qa virũ nõ cognosco, quæ & itidẽ dixi ad Elisabetham: Quia
respexit humilitatẽ ancillæ suæ, ecce eñ ex hoc beatã me dicent omnes generationes. C

¶Definite igit̃ meipsam admirari, simulq́ꝫ q̃rere q factũ sit hoc ip̃m? verũ magnificate
mecũ potius diuinã virtutẽ, q̃ tantũ cõfecit opus. Nolite mei admiratiõe duci, sed super-
cœlestẽ p̃dicate potentiã, quæ hoc ineffabile in me expleuit sacramentũ. Vos tantũ mo-
neant hæc miracula rerũ, ꝙ à deo peracta sint & cõsumata. Nã diuinũ ast mysteriũ hoc,
Luc.1 quod cernitis, nõ humanũ. Siquidẽ quod angelo nunciante cœptum est, spiritu sancto in
me superueniẽte effectũ, & virtute altissimi mihi obumbrante cõpletũ. Illi igitur soli tota
laus & benedictio est tribuẽda, q sua sola benignitate, & gr̃a hoc tantũ tamq́ꝫ admirandũ
in me mysteriũ & sacramentũ patefecit. Illum, inquã, admiramini, nõ quia q̃uo hoc po-
tuerit aut nõ eũ decuerit, sed admiramini. i. pia admiratiõe magnificate, laudate, glorifica
te, ꝙ tã admirabile tãq́ꝫ magnũ mysteriũ sola sua ineffabili misericordia in me paupercu
Gene.3. la muliere cõmunẽ omniũ salutẽ instaurarit, q̃ in vna muliere ꝑdita fuit tota. Nõ admira-
mini, inquã, tantũ mysteriũ, cogitantes, q̃uo ille illud efficere quiuerit, quũ ille sit, qui so-
Psal.71.135 lus mirabilia facit, cœlũq́ꝫ & terrã & oĩa quæ in eis sunt ex nihilo creauit, qui oĩa, teste pro
Hester.13 pheta, q̃ voluit. i. nutu tantũ suo perfecit, & tã quidẽ ineloquibili sapiã, vt scriptura testã-
Eccl.8 te (quũ plenꝰ sit potestate & sapiã) nemo ei dicere possit, quare ita facis? de q̃ & rex ille ma
Dani.4 gnus ait apud Danielẽ: Iuxta volũtatẽ eñ suã facit, tã in virtutibus cœli q̃ in habitatori-
bus terræ, & nõ est, q resistat manui eius, & dicat ei, q̃re fecisti? Non igit̃ admiramini hoc
Marc.10 supercœleste mysteriũ, perinde vt deo factu difficile, cui oĩa sunt possibilia, sed nec vti illũ
nõ decuisset idipsum: q̃nquidẽ talia decuit partus deũ, vt q citra carnẽ esset & simplicissimꝰ
& purissimus. s. Iesus Chr̃s dei filius, nõ ex virili semine, sed mystico spiramine nasceret̃,
Esa.7 & sic miraculo inaudito illuderet eũ, q sua versutia nos illuserat. Hinc ex me virgine pror
sus illibata nasci voluit, q̃ simul & ꝓphetæ oraculo satisfieret, in q̃ est, Ecce virgo cõcipiet,
Exod.3 & pariet filiũ, & vocabit̃ nomẽ eius Emanuel. Itẽq́ꝫ vt figuræ de me, de rubo ardente, quẽ
incõbustũ videbat Moses, satisfieret, q̃d nec ip̃m, vtcũq́ꝫ admiratiõe plenũ, admiremini, ꝑ-
inde vt deo difficile, cui oĩa sunt facillima, in ea p̃sertim re, cui natura ipsa simile quiddam
pene videt̃ efficere. Sane natura liquet, solẽ istũ sensibilẽ nõ pollui, feculẽta huius mũdi &
crassa corpora suo lumine ꝑfundẽdo, nec idẽ sol vel ardẽtissimus suo radio vitrũ penetrãs
lædit, q̃uo igit̃ Chr̃s deus verus, teste ꝓpheta, iustitiæ sol, virtutũ speculũ, me virginẽ. s.
aut læderet, aut inde maculã cõtraheret, quã sibi ille ad oĩa purificauit, itaq́ꝫ sanctificauit,
Malach.4 vt ad eã dicere nõ dubitarit: Tota pulchra es amica mea, & macula in te nõ est. Q̃uo igit̃
Cant.4 lux illa deitatis inuisibilis attingẽs vbiq́ꝫ ꝓpter suã mũditiã, maculã subijsset, si inferiorib
pro sua dignatione corporibus ineffabiliter vniatur? maxime, quũ ille. s. Chr̃s sanctifica-
uerit carnẽ, quã adsumpsit, sanctificauerit & vberius virginẽ sacrã, ex qua carnẽ adsum-
Psal.45 psit suæ deitatis p̃sentia, non sordẽ exinde aliquã aut pollutionem sustinuerit. D

¶Atqui quærũt rursus filiæ Hierusalẽ. O virgo virginũ, dicẽtes, q̃uo fit istud, ꝙ ipsa tẽ
plum dei sanctificatũ, in quo non est macula, sed omnis pulchritudo & immaculata virgi
nitas, que ante, in & post partũ mansisti inuiolata, dic oramus, quomodo fit istud, ꝙ ho-
die quasi vt mulier purificanda secundũ legẽ Mosi templũ vnà cũ sanctissimo puero Iesu
Leuit.12 dño nostro saluatore ingressa, moreq́ꝫ paupercula par turturũ aut duos pullos columba-
rũ obtuleris, vnũ in holocaustũ pro filio, alterũ pro peccato iuxta morẽ legis, quæ (vt oẽs
scripturæ testantur) sine peccato cõcepisti & genuisti, qd igitur opus erat hac tua purifi-
Cant.4 cationis oblatione? O virgo virginũ Maria, quũ sis hortus cõclusus & fons signatus, oẽm
mundititiã proferẽs, perpetua virginitate scatere nõ desinẽs, quũq́ꝫ sordida purgent̃, purifi
cent̃ immũda, quũq́ꝫ nihil in te de labe peccati, nihil de corporis sorde, nihil de mẽbrorũ
intercesserit debilitate, cur & ad qd oportuit te purgari? Sane scimus purgationẽ hoc lo
co esse mulieris pro partu determinato tp̃e à cõmertio hoĩm, & cõtactu rerũ domesticarũ
sequestrationẽ à lege inditã, mũditiæ & instaurationis gr̃a, finiendã, corã deo ꝑ sacrificij
Leuit.12 oblationẽ & sacerdotis orationẽ. In Leuitica quidẽ lege p̃cepit deus, mulierẽ, q̃ masculũ
pareret,

pareret, septē cōtinuos dies ab vniuersa familiis & rex oim cōtactu (nisi aliter necessitas im
pelleret) penitus segregari, post q̄s, q̄si maiori ex parte purgatā & viribus instauratā, cōui
ctui & cōmertio familiæ restitui voluit, q̄si vero nōdū plene mundā, neq; ad integrū pristi
nis virib⁹ restituā, p trigintatres alios dies p thori cōmertio, à viro prius separatā mone
re iussit. Interim vero oblata deo vel offerēda tāgere vetuit, domiq; manere p̄cepit. At vbi
dies q̄dragesim⁹ illuxisset domū egredi, & statim ad ostiū tabernaculi se p̄sentare mādauit,
& agnū, si suppeterēt facultates, si min⁹, turturē aut colūbā in holocaustū p gratiā actiōe de
suscepta sobole, & part⁹ dolore, ac periculo superato sup altare penit⁹ cremādū tradere. Tur
turē illā aliā vel colūbā p pctō, cōceptus parturitiōis, & partus tpe fortassis pperrato offer
re sacerdoti cōstituit, q mun⁹ acciperet & supplicaret, illā pristinę mūditiæ, viribusq; restitui
Quib⁹ oibus rite pactis, sacerdos illā in pristinā restitutā declararet, domūq; dimitteret.
Hæc q̄ ad masculinū genus. Fœminino aūt partui tp̄s ad hæc oīa duplo accrescere cōsti-
E tuit, &c. ¶At o virgo virginū, nihil est in hac lege, q̄d te ab omni labe immunē obliga-
re potuerit, ad qd ergo oportuit purgari & offerri? Rūdet ipsa: Filiæ Hierusalē, qd me ad Luc. 2
miramini, diuinū em̄ est mysteriū, q̄d cernitis. Cuius rē significatā & latentē euāgelista ex
ponet. Tu ergo o veridice euāgelista virgo virginū ad qd purgari voluit? Rūdet ipse: Se
cundū legē Mosi. i. vt legis se obseruatricē ostēderet, vt sicut q̄ sine viro cōcepit, pro le- Matth. 1
gis obseruātia & suspitionis occasione tollēda, iuxta legē nupsit viro: nimirū Ioseppo de-
sponsata. Quæ ad hūc modū nos hodie in multis quasi virtutum magistra instruit.
F ¶Primo, vt ea q̄ supra & p̄ter naturā sunt, & soli deo possibilia, qualia sunt fidei Chrīa
næ oīa, potius sunt pia admiratiōe in dei Max. gloriā magnificāda, q̄ scrutanda ratione, q̄
à nullo hoīe reddi potest. Hinc Apl̄us de huiusmodi rebus cogitās, deuotione magna ad Roma. 11
deum exclamat: O altitudo diuitiarū sapientiæ & scientiæ dei, q̄ incōprehensibilia sunt iu
dicia eius, & inuestigabiles viæ eius? Quis em̄ cognouit sensum domini?
¶Secūdo, vt oīa mūdi miracula vel q̄ pulchra sunt aut gloriosa diuinæ maiestati adscri
bamus, vti vero authori: qm̄ (vt Apl̄us in eo loco ait) ex ipso & p ip̄m & in ipso sunt oīa,
ipsi honor & gloria in secula seculorū. Sic itaq; pro gloria dei in ijs mirabilibus mūdi reb⁹
oibus debet homo dei Max. sapiam, maiestatē, potentiā, bonitatēq; cōsiderare, deindeq;
cū deuota oratiōe cū ppheta clamare: Nō ē similis tui dñe, magnus es tu, & magnū nomē Hiere. 10
tuū in fortitudine. Quis nō timebit te o rex gentiū? Tuū em̄ est decus. Et cū Dauide: Cœ Psalm. 18
li em̄ enarrāt gloriā dei, & opa manuū eius annunciāt firmamētū. Et rursus: Nō est simi- Psal. 85
lis tui in dijs dñe, & nō est secundū opa tua. Qm̄ magnus es tu, & faciēs mirabilia, tu es de-
us solus. Hæc & hmōi exclamare deuoto corde, est vere deū laudare & cognoscere.
G ¶Tertio, nos etiā debere ea facere, ad q̄ rigore iuris nō sumus astricti, vtpote ad exclu-
dendā aliquam sinistram suspitionem vel superbię, vel rebellionis, vel odij, vel scādali, vel Matth. 5
horū similis alicuius. Sic Christus inquit, se non venisse vt legem solueret, sed vt impleret
quamuis lege non obligaretur, circuncisus quoq; & hodie p̄sentatus, cum neq; circunci-
sione neq; p̄sentatione indiguerit. Sic & aliās vectigal soluit, quod non debuit, ne scanda Matth. 17
lizaret. Sic Apl̄us maluit perpetuo carne nō vesci q̄ fratrem infirmum scandalizare. 1. Cor. 8
H ¶Quarto, q̄ si legē corporalē Maria castissima legi nō addicta vsqueadeo obseruatit,
nos peccatores eandē legē in spū (sumus em̄ per Christū à veteri lege soluti) longe stu-
diosius & feruentius seruare debere, quū Christus cum sua suauissima matre suo facto ad 1. Cor. 10
hæc nobis potissimū fuerit speculū & exemplū. Sic Chrūs alibi dixit: Exemplū dedi vobis Hebr. 10
vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Sic sane dei sapiētia, deus noster, q̄a decre Romanā. 12
uerat in lege grāæ quadraginta dies pœnitentiæ dedicari, ieiunauit ipsa dies quadraginta Ionæ. 3
nobis in exemplū, vt & ipsi hoīes seruarent eos quadraginta dies, p quos ieiunijs, eleemo- Matth. 4
synis, orationibus, & pietatis studijs Christianorū aīæ purgarent, & se deo p cōfessionē & Marc. 1
satisfactionē mūdos p̄sentarēt, ac die quadragesimo: die, inquā, resurrectiōis dñicæ agnū
immaculatū quasi holocaustū offerēdo comederēt. Ne ergo quis iustus & peccato quāuis
immunis ab hac lege purgatoria exēplū crederet, ne quis diceret q̄draginta pœniæ dies
(q̄a sine pctō sum) subire nō debeo, q̄a conscientia secura & mūda mihi est p cōfessionē,
me sacerdoti p̄sentare nō curo, voluit ad nostrā eruditionē sapiētissimus pater & deus no
ster sponsam suā vel quālibet immaculatā, dies quadraginta legalis purgationis explere,
voluit etiā cū viro suo mystica munera offerre. Sic fiet, o filiæ Hierusalē, vt deinceps non
admirabimini me, quasi de dei omnipotētia & sapientia dubij, sed admirabimini eius sa-
pientiam & benignitatē pro vobis hodie p me mystico pene facto exhibitam.

HOMIL. LXXXIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Lucæ. 1. Aue gratia plena, &c.

In ferijs annunciationis gloriosæ deiparæ virginis Mariæ.

Aaud sane pretium operæ duxerim, vt hodiernæ diei dignitatem & lætitiam multis agam, quãdoquidem idipsum ex argumento nostri sermonis paulo post habendi satis aperto arguat, nobis ostendens, hodiernã esse diẽ nobis omnino habẽdã lætam & dignam, quã in ea virgo Maria, vel ideo fit ab omni væ, id est, maledictione primũ facta & dici cœpta libera, quoniam gratia fuerit plena. Siquidem noua hodie angelo Gabrieli legatio iniuncta fit & nouam virgo professa virtutem nouæ salutationis obsequio honorata, veluti thematis verba plane commonstrant, quæ sic habent: Aue gratia plena. Verba sunt archangeli, & quidem duo subindicantia. A

¶Primo arguunt, virginẽ Mariam esse ab omni prorsus imperfectione alienã, quãdo ad eam dicitur, Aue, id est, sine væ, vt pijssimi doctores hactenus non impie sunt interpretati. Multiplex sane laudis præconium, verbũ aue virgini Mariæ ascribit, quũ ab eadem omnẽ defectus imperfectionẽ elidit. Quæ em̃ sine væ angelico prædicatur eloquio, semota haud dubiũ ab omni probatur vituperio, neq; em̃ sine væ dici poterit, cui adiacet, quo priuari laudabiliter cupit. Etsi modo à multiplici væ & culpæ & pœnæ liberata fuerit, aut verius præseruata de nonnullis tamen dũtaxat hodie, & quidẽ breuissimis sum dicturus. Siquidẽ filiæ Euæ incurrebant aut maledictæ sterilitatis opprobriũ, aut væ triplex p̃ conceptæ prolis puerperium, scilicet virginalis corruptionis, pœnalis editionis & legalis irregularitatis. De primo ad præsens dicam. Maria quidem virgo libera extitit, primo à væ maledictæ sterilitatis, quia filiũ peperit, euangelista dicente: Et Maria peperit filium suũ primogenitũ, & pannis eum inuoluit, &c. Secũdo à væ corruptionis & pudoris, quoniam virgo peperit, ante, in & post partũ inuiolata, iuxta Esaiæ oraculũ, dicens: Ecce virgo concipiet & pariet filiũ. Atqui hæc ipsa diuæ virginis fœcunditas & virginitas ita dudum in testimoniũ omni exceptione maius designata & p̃figurata est in tabulis lapideis sine stilo scriptis, in manna deserto sine semine producto, in Aaronis virga germinãte sine pluuia. Et licet à seculo nõ fuerit auditũ, vt aliqua simul esset mater & virgo, in Maria tñ virgine auditũ est, simulq; verissime cõprobatũ. Quod & ipsa admirans, ait: Quomodo fiet istud, quoniam virum nõ cognosco? Et quid admiraris, inquit angelus, En, Sp̃us sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Et ille nimirũ, apud quẽ nõ est impossibile om̃e verb, ũqui lapideas inscripsit tabulas sine stilo ferreo, ipse grauidabit te Mariã spiritu sancto. Qui produxit panẽ in heremo sine aratione, ipse te virgine impregnabit sine corruptiõe. Et qui fecit virgã sine pluuia germinare, ipse te filiũ Dauid faciet sine semine generare, quoniã concipies & paries filiũ, &c. Aue igitur gratia plena. B

Luc.2
Esa 7
Matth.1
Exo 34
Deuter. 8
Psal. 77
Iohan.6
Nume.17
Luc.1
Esai.7

¶Secundo, ex ijs verbis additur deinde ratio, quare diua virgo extiterit libera ab omni væ. Siquidẽ quia fuerit ac sit gratia plena. In qua nimirũ clausula, quicquid in laudibus virginis proferri queat, quo ad omnia priuilegia, gratias, dona, perfectiones & munera, plane instauratur. Plena vtiq; est gratia, quæ ab initio electa fuerat, vt esset mater eius, quĩ fons est vitæ, & principiũ omnis gratiæ & totius creaturæ, à quo effluit vniuersitas gratiarum, de cuius plenitudine oẽs accepimus gratiã pro gratia. Proditũ sane est memoriæ in apostolicis actis, Stephanũ plenũ gratia & apostolos sp̃u sancto suisse plenos, sed lõge dissimiliter Mariã, vt quæ sic gratia fuerit plena, ve omniũ sanctorũ & angelorũ gratias excelluerit. Ad quã vel ideo Solomon ille in sp̃u ait: Multæ filiæ cõgregauerũt diuitias, tu sola supergressa es vniuersas. Et rectè nimirũ & vere o Solomon. Cæteri em̃ sancti virtutes particulariter habuerũt. Maria vero oẽs habuit gratias vniuersaliter. Cæteri nãq; habuerunt gratiã secundũ mensurã, illa vero secundũ totius subiecti capacitatẽ, dicẽns: In me omnis gratia viæ & veritatis, in me omnis spes vitæ & virtutis. Et hoc est, q̃d hodie angelus dixit: Aue. i. libera ab omni væ. Et quare? Quoniã plena gratia. Quare? Quia, ecce concipies & paries filiũ, &c. Hic erit magnus & filius altissimi vocabitur. C

Eccl.24
Iohan.1.
Acto.2.6
Prouer.31.
Eccl.24
Luc.1

¶Est igitur, fratres, hodierna dies tã dignitate q̃ lætitiæ plena, in qua diuinæ plenitudo misericordiæ seipsam liberalissime diffudit in virginẽ Mariam ad totius humani generis gratificationẽ, gloriã & salutẽ. Hæc est læta & digna dies, in qua Mariam virginẽ dignissimã, non gratia tantũ accidentalis, sed gratia substantialis, verbũ patris, fons, origo & dator gratiarũ corporaliter repleuit, quũ nedum mentẽ, sed & beuedictũ ventrem diuinitatis plenitudo corpus ex ea sumẽs inhabitauit, ac per ipsam gratiã & veritatẽ in totum genus humanũ abunde profudit, quoniã & lex per Mosen data est, sed gratia & veritas facta per Iesum. Vnde merito hodie ad illam: Aue, inquit, gratia plena, &c. D

Iohan.1

HOMI. LXXXIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Gala.4. Filioli mei, q̃s iterũ parturio donec firmetur Christus in vobis.

In ferijs diui Bonifacij.

Nonne

A

Onne,fratres dilectissimi,merito hodiernis tẽporibus ad Germa
nos,& maxime ad illos qui ꝑ pseudoapostolos leuitate potius qua Gala.4
dam,q̃ simplicitate à veteri eadẽq; vera religione defecerũt,diuus
ille Bonifacius, singularis & ꝑcipuus Moguntinorꝝ tutelaris dice
re posset(vt & olim dixit)q̃d Paulus ille doctor gentiũ,idemq; vas
electionis ad Galatas?Cũ em̃ Galatæ Græci,ex Gallia tñ oriundi, Galat.4
ab apostolo ipso Paulo fidẽ Christi vere & syncerIter essent edo-
cti,& tẽpore haud multo post ex vera Christi fide & ab euangelij
gratia ad legis Mosaicæ seruitutẽ & in Iudaismũ prorsus,&quidẽ
ilico pseudoapostolorꝝ opera redacti. Id q̃d facilitatis erat & leui
tatis & stultitiæ:q̃quidẽ perperã tam leuiter & faciliter adsentiẽtes subdolis pseudoapo
stolorꝝ verbis & technis,q velut à Petro & Iacobo summatibus apostolis missi, & Pauli
authoritatẽ calumnijs eleuabãt,negãtes illi fidẽ habendã,imo potius audiẽdos,q apud Pe
trũ & Iacobũ versati fuissent,quiq; dñm Iesum vidissent:quũ Paulus nec vidisset Chr̃m,&
discipulorꝝ dũtaxat discipulus esset nõ Chr̃i, Paulus falso ab istis calumniatus,ne q̃s semel
nõ sine labore Chr̃o peperisset & lucratus esset,perderet,&veluti spurios atq; nothos effi
ci sineret,vehemẽti & acri oratiõe(neq; est em̃ vlla q̃ ad Galatas epistola cõcitatior)salu-
briq; austeritate & clemẽti sæuitia,simul & Galatarꝝ errori medet,& suã adserit authori-
tatẽ nõ modo magnã,sed vel cæterorꝝ apostolorꝝ,qui vel maximi haberent,authoritati,
si nõ maiorẽ salutẽ vtiq; parẽ,& pseudoapostolorꝝ fraudulentiã aperit,vtpote qui nõ ob
aliud studebãt circũcidi Galatas,nisi vt sup hoc gloriarent,veluti(vt nũc quidã factitant,
qui,vt alicuius momẽti habent,omnia q̃ priores nõ sine spũs instinctu docuere,ad nouos
suos ritus detorquere moliuntur)huius facinoris authores.Quos vt Paulus in odiũ vocet
eosq; nõ veros,sed nouercos esse Galatarꝝ ostẽdat parẽtes,se aũt verꝝ patrem approbet,
tanq̃ dulci appellatione permulceat Galatas inter cætera quasi corollario quopiã ad eos
inquit:Filioli mei,quos iterꝝ parturio,donec formetur Christus in vobis.

B ¶Nõne,frẽs charissimi,hisce verbis olim diuus Bonifacius martyr & epũs ad Alemanos
adeoq; singulariter ad Mogũtinos vti potuisset,hacq; tẽpestate vti posset? Posset haud du
bie. Siquidẽ ille nobis fuerit,q̃d Apl̃us Galatis,& q̃d illi Paulo,nos sumus Bonifacio. Tra-
dit quidẽ veridica de diui Bonifacij vita historia,q̃d cũ Germani,ĩ primisq; Turingij,Bo
hemi,Frãci,Bauari,Rhenẽs.Hassij,Frisijq;,& hoc genus Germaniæ finitimi populi eẽnt
à sede apostolica verã Chr̃i fidẽ partim aureis ꝑdocti,partim mõ docerent, cœpissentq;
ꝑsuasionibus hæreticorꝝ,q̃rꝝ vexilliferi hæresiarchæ erãt Clemẽs & Adalbertus,in pristi-
nos errores & paganismos relabi,à fideq; priore cũ maximo aĩarꝝ dispẽdio deficere,Bo-
nifacius nobili natali Anglus æque lr̃is sacris edoctus q̃ morꝝ atq; optimarꝝ virtutũ speci-
mine spectatissimus à beato Gregorio,huius nõis secũdo,diuina prouidẽtia ad Germanos
cõtra hæreticos,vt illos Chr̃o relucraretur,& syncera fide iterꝝ parturiret,missus est. Qui
huc aduentãs & aliquãdiu ꝑseuerãs q̃ apud plerosq; oẽs,vti verus,fidelisq; apl̃us profece
rit quatuor annis,argumẽto est insigne testimoniũ,q̃d illi re ipsa dedit sanctus Gregori⁹.
Hic em̃ vbi verbũ dei in manib⁹ sancti viri adeo prosperari intellexisset,vt merito diceret
palmes ille veræ vitis Iesu Chr̃i euãgelicus,q attulerat exẽplo simul & doctrinæ fructũ,vt
laboribus,& propter euãgeliũ Chr̃i tribulationibus,ceu verus Chr̃i martyr purgatus fru
ctũ plus adferret,ad se illũ magno nimiꝝ desiderio inuitauit,ac venientẽ, vt maiori auto Iohan.15
ritate ꝑdicaret,& corrigeret corrigẽda,episcopum ordinauit,noĩe mutato veteri,q̃d illi
erat ex insigni sua misericordia Sude Vindefrid,nomẽ indidit Bonifaci⁹,nõ min⁹ & eiusq;
operibus cõgruũ,q̃ olim Israel ipsi Iacob.Ad quẽ q̃a dñm facie ad faciẽ viderat, dñs dice Gene.32
bat:Nequaq̃ Iacob appellabit nomẽ tuũ,sed Israel:q̃d est deũ vidẽs. Sic & Bonifacius,q̃a
bene fecisset,semperq; bene facere satageret,hoc sibi insigne nomẽ suorꝝ benefactorꝝ te-
stẽ meruit.Quid em̃ homo ad misericordiã pene natus ageret, q̃ benefaceret? In cuius nõ Matth.5
sã ore fuit,q̃ corde frequẽs hoc Iesu Chr̃i verbũ:Diligite inimicos vestros, benefacite his, Luc.6
q oderũt vos.Et hoc Pauli q̃q;:Bonũ aũt facientes,nõ deficiamus:tpe em̃ suo metemus,
nõ deficientes.Ergo dũ tẽpus habemus,operemur bonũ ad oẽs,maxime aũt ad domesti Galat.6
cos fidei. Hic igitur episcopus propter merita & virtutes,nõ per simoniam ordinatus,ad
consumationẽ cœpti mysterij maiore authoritate reuertitur ad Germanos, eosq; omni-
bus,quibus potuit modis Christo Iesu ad verã illam & perpetuã salutẽ confirmare studet 1.Timot.2
eosq; in officio nihil plane omittit,q̃d boni patris est erga filios,quos æque,quãtũ in se est
omnes vult fieri saluos,nec quenq̃ perire:illos nũc blandiendo,nunc pollicendo,nunc ca
stigando ad viam salutis ducẽs,imo trahẽs. Id q̃d Apostolus Timotheũ admonebat,di-
cẽs:Prædica verbũ,insta opportune,importune argue,obsecra,increpa in omni patiẽtia 2.Timo.4
& doctrina. Cuius ꝑcepti apostolici Bonifacius apud Germanos suos partim vocandos,

Abrahã gloriantes,dicebant:Si filij Abrahæ estis,opera Abrahæ facite. Vos ex patre dia
bolo estis,& desideria pr̃is vestri vultis facere.Quã vero ne tales essemus,Ap̃li & eorũ suc Iohan.8
cessores laborarint,arguit vocula parturio:q̃d est in pariẽdo dolorosæ, vt parrã,laboro.

F ¶Id ne fecerit D.Bonifacius erga Germanos parturiendos facile cõstabit,si cõsideraue Matth.19
rimus q̃ oĩno nihil obmiserit,q̃d in eorũ salutem erat:nempe,q propter eos Chr̃o lucran Marc.10
dos paternã suã hæreditatẽ,non tam dedit q̃ totũ in aliorũ vsus profudit, apud mundum Lucæ.18
ignobilis factus & exul,quũ esset nobilissimus & ciuis Anglorũ ditissimus, at parentes &
amicos propter Chr̃m & nos,natale solũ reliq̃t ac pro nihilo duxit.Nec corpori suo pe- Iohan.10
percit,sed etiã in laboribus nimijs pro fratrũ,imo inimicorũ salute exposuit, adeo q dem 1.Cor.9
Chr̃m sequutus, vt pro ouibus suis saluandis mortem subire haud sane dubitarit pastor
bonus.Ita nimirũ vt cũ Ap̃lo vere dicere potuerit.Cũ liber essem ex oĩbus oĩm me seruũ
feci,vt plures lucrifacerem,Oĩbus oĩa factus,vt oẽs facerem saluos.Ideoq́ iure ad il-
los dicere potuit.Filioli mei,quos iterũ parturio,vt Chr̃us in vobis formet. Vnde collige

G ¶Tertio,si q̃d oẽs testat scriptura,etiã sub pœna mortis iubemur eos,qui nos carnali- Exod.20
ter pepererunt,parentes honorare,illisq́ esse grati, quanto magis honorandi nobis sunt, Deutero.5
qui nos deo sp̃ualiter & sc̃dm mentẽ genuerunt,cuiusmodi sunt Ap̃li & oẽs qui nos fi- Matth.15
dei virtutibus erudierunt,tãto nimirũ nobis illi debẽt esse chariores & honoratiores,quã- Matth.7
to anima præstat corpori,& quanto sempiterna tp̃alibus,Quãto aũt anima sit corp̃e ex- Ephe.6
cellentior dñs noster hisce facile arguit verbis. Quid eñ prodest homini si mũdũ vniuer Matth.16
sum lucraret,aĩæ vero suæ detrimentũ patiat,aut quã dabit hõ cõmutationẽ pro aĩa sua? Luc.17
Q.d.nullã.Hinc idem aliàs dixit: Nolite timere eos, q occidunt corpus animã autem nõ Marci.8
possunt occidere,sed potius timere eum,qui p̃t & animam & corpus perdere in gehennã.

H ¶Vñ sequit,nos debere eis maximã laudẽ & gratitudinẽ, q̃rũ labore(deo annuẽte) aĩæ Matth.10
nr̃æ ad verã salutẽ sunt eruditæ,& p inde partæ atq; genitæ.Id q̃d ap̃ls apto in hæc verba Luc.12
ostidit,deinde pr̃es q dem carnis nr̃æ eruditores habuimus & reuerebamur eos,nõ multo
magis obtẽperabimus pr̃i spirituũ & viuemus? Et illi q dem in tp̃e paucorũ dierũ sc̃dm vo Hebræ.12
luntatẽ suã erudiebant nos,hic aũt ad id,q̃d vtile est in recipiendo sanctificationem eius.

I ¶Quod vsq; adeo verũ est idemq́ iustũ,vt hoc ip̃m etiã natura ip̃a æthnicos docuerit,
q̃ dixerũt plane deo, parentibus atq; p̃ceptoribus reddi nõ posse æquiualens,deo,vt crea
tori,parentibus vt nutritoribus,præceptoribus vt animæ atq; corporis ornatoribus, siq-
dem à parentibus haberemus,vt essemus:à præceptoribus vt bene essemus. Vnde Fabius Quintilian.
ille rhetor Quintilianus discipulos id vnum(inquit)interim admoneo vt præceptores su lib.2.ca.10
os non minus q̃ ipsa studia ament,& parentes esse,non quidem corporum, sed mentium
credant.Hinc Iuuenalis:Dij maiorum vmbris tenuem,& sine põdere terram. Spirãtesq́ Iuuenalis
crocos & in vrna perpetuũ ver.Qui præceptorem sancti voluere parentis, Esse loco &c. sat.7.

K ¶Si tãtopere optarũt æthnici suis demortuis præceptoribus, q̃d ab illis vti parentibus
essent artibus humanis,& aliqñ perniciosis tamen imbuti, quid nos nõ faciamus honoris
in eos,q diuinis præceptis ita nos informarunt,vt deo plane simus ad æternã beatitudinẽ
genuit? Certe illos nullo nõ honore prosequamur oportet(adhortante scriptura)laude- Eccl.44.
mus viros religiosos, quorũ corpa in pace sepulta sunt. Sapiam ipsorũ narrent populi,&
laudẽ eorũ nuntiet ecclesia:merent nimirũ laudari,q laudanda fecerunt.In quorũ nume-
ro proculdubio In primis habẽdus erit D.Bonifacius,q adeo in oĩbus benefecit,vt æque
suum sibi nomen vendicauit,vt suũ olim Ioseph,qui saluator mundi passim dici cœpit,q
sua prouidentia Aegyptũ sub Pharaone ab inedia & fame præseruarat, sic & Bonifacius,
quod eos,q̃bus euangelium p̃dicauit,deo bonos reddidit. Ille igit vt cunctis est Germa- Gene.41
nis magnopere synceris laudibus extollendus,p̃cipue tñ à vobis Moguntinensibus, quos
sibi speciales filios elegit,vobiscũ cathedralem sedẽ cõstituens, vestramq́ hãc inclytã ciui
tatẽ Moguntiã multis gratijs & priuilegijs accumulauit,atq; sup oẽs Germaniæ loca & ci
uitates metropolim delegit & cõstituit,idemq́ vos atq; pr̃es vr̃os vti verus ap̃lus verbo
fidei multo sane labore & sudore iterũ parturiuit, donec in eis formaret Chr̃us,qñ eos
post priores à gẽtilitate cõuersiones multis erroribus irretitos euãgelica p̃dicatiõe redu
xit, adeo vt vere ad vos dicat:Filioli mei q̃s iterũ parturio,donec Chr̃s in vobis formet.

L ¶Hũc igit dignis hodie laudibus veneremini,vti parentem & ep̃m vr̃m honorificetis.
¶Primo q dem deũ ip̃m in illo sanctificetis,illi gr̃as agentes,q̃d eũ sua gr̃a tm̃ viuis red-
diderit,vtiq; illũ in fide & lenitate ipsius sanctũ faciẽs,& eũ ex oĩ carne eligens,eiq́ sta Eccl.45
tuit testamentũ æternũ,& dedit illi sacerdotiũ gentis,& beatificauit illũ in gloria &c. Ille
nimirũ est verus sanctorũ honor,quo deũ in sanctis laudare iubemur,vt deus p eos glorifi
cetur,queadmodũ ecclesię quondã Iudææ deũ in Paulo clarificarũt.Sicut eñ nihil est lau Galat.1
de dignũ in sanctis,q̃d nõ à solo deo autore oĩm bonorũ proflueret,ita nihil in illos vere
laudis cõferri p̃t,quod in deum nõ deferretur,cui soli laus & gloria.

¶Secundo, vt cuius virtutes admiramur, eas pariter sequi studeamus, ipsos & in ipsis M
Chr̄m imitemur, cuius sane causa potissimū sanctoꝝ dies festi ab ecclesia sunt instituti,
vt audientes tum sanctoꝝ tot pia opera ad consimilia agenda prouocemur, nec est, q̊d
sancti dei hoīes more fidelium parentum æque nobis haberi velint, q̄ vt sui in bonis vir
1.Cor. 14 tutibus æmulatores simus. Hinc Ap̄lus in sua vniuscuiusq; sancti persona hortaſ Corin-
Ephe. 1 thios, inquiens: Rogo vos, imitatores mei estote, sicut & ego Chri. Dederunt vtiq; se no
Johan. 13 bis dei sancti, ita cum Christo in exemplū, vt vnusquisque dicere ad nos queat: Exem-
2.Thess. 3 plum dedi vobis, vt quemadmodū ego feci, ita & vos faciatis. Hinc Ap̄ls: Nō quasi (ait)
Hebræo. 6 habuerimus potestatē, sed vt nosmetipsos formā daremus ad imitandū nos. Qui & dein
de nos admonet, dicens: Cupimus vt non segnes efficiamini, veꝝ imitatores eoꝝ q fide
& patientia hæreditabunt promissiones. Ex quoꝝ numero fuit D. Bonifacius fidelis &
patiens, vt mortem subiens cœlestē hæreditatem acquisiisse non dubitaſ, qui & adeo nos
sui voluit esse, vt boni patris æmulatores, vt & ipse iure ad nos dicere potuerit cum Apo
Philip. 3 stolo: Filioli mei quos iterum parturio, donec formetur Chr̄us in vobis: Imitatores mei
estote filij. In quo? Nimirum in bono faciendo, ita vt bonum facientes nō deficiamus tē-
pore enim suo metemus nō deficientes. Ergo dum tempus habemus, operemur bonum
Galat. 6 ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Stabiles estote & immobiles, & abundan
tes in oīmi opere domini, semper scientes, quod labor vester nō est inanis in domino.

¶Si fratres charissimi, Ita vt debemus, diuum nostrū patronū Bonifaciū venerabimur, N
eumq; vt probi filij probum patrem imitati fuerimus, non deerit nobis apud deū pius in
nr̄is tribulationibus intercessor, vestramq; hanc nec minus suā ciuitatem Moguntiā sub
summo principe Chr̄o miles facile de inimicis vindicabit: quippe q nunc in cœlo nō mi
2.Mach. 15 nore erga vos filios suos, quos cū grandi dolore & charitate parturijt, q̄ Hieremias olim
corpore defunctus, in suos erat, de quo cū Iudas Machabæus sibi & suæ vrbi, ab inimi-
cis formidaret, scriptura r̄ndit: Hic est fratrū amator & populi Israel, hic est q multū orat
4.Regū. 19 pro populo, & vniuersa sancta ciuitate Hieremias propheta dei. Nec dubitemus deum
propter D. Bonifacium facturum quod olim regi Ezechiæ cōtra eius hostem, Assyrioꝝ
regem &c. propter Dauidem se facere pollicitus est, inquiens. Per viam qua venit. s. ho-
stis, reuertetur, & ciuitatem hanc nō ingredieſ, dicit dn̄s: Protegamq; vrbem hanc & sal
uabo eam propter me, & propter Dauid seruum meum.

¶HOMIL. LXXXV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST:
Exodi tricecimonono: Posuitq; eos in lateribus superhumeralis in moni-
mentum filiorum Israel, sicut præceperat dn̄s Mosi &c.

In ferijs diui Albani.

I fratres dilectissimi, Paulo quondā adhuc Saulo, necdum gnaro A
q̇d se oporteret facere, vtpote legis tum nouæ adhuc indocto,
& ex ignorātia acceptis à principe sacerdotū ep̄ſa in Damascum
ad synagogas eunti, vt si quos inuenisset huius viæ viros ac mulie
rea vinctos perduceret in Hier̄lm, à dn̄o dictum serio est: Saule,
Saule, q̇d me p̄sequeris? Ego sum Iesus quē tu persequeris. Duꝝ
est tibi cōtra stimulū calcitrare, i. prorsus inuanū laboras, q̇d me
inuito meos p̄sequi moliris, quāto putemus longe seriosius à deo
dici in eos. Duꝝ est vobis &c. q nostra tēpestate non modo san-
ctoꝝ corpa, quæ dn̄o ita ordinante, dormiūt & requiescunt, sed
Apoc. 14 & memoriam eoꝝ, ne dum ex tēplis, quæ vna cū statuis memorialibus, quantū in eis est,
demoliri student, soloq; æquare conanſ, sed & ex libris & calendarijs seu annalibus era-
sam & sublatā velint, vtpote loco ipsoꝝ dissimiliū, vti SS. Hieronymi, Ambrosij, Augu-
stini, Gregorij, Fabiani, Sebastiani, Viti, Laurentij, Albani, & hoc genus alioꝝ pene infi-
nitoꝝ q suā pro Chr̄o & in Chr̄o vitā finierūt, interponētes sui simillimos Caim, Cham
Amon, Pilatū, Caiphā, Iudā, & illud genus perq̄ plurimos improbos & impios, haud du
bie nō aliam ob causam, nisi vt impioꝝ cōsortio & monimento tegaſ iniq̄tas, quæ p me-
moriam sanctoꝝ viroꝝ prorsus detegeretur, & pateret fieretq; eo pacto ipsoꝝ apud sim
plex vulgus authoritas plane vilis aut potius euanesceret, homines (inquam) bis improbi
& memoria indigni, nolunt alioꝝ fieri, vel quamlibet bonorum memoriam, quum ipsi
falso nihil æque velint quàm in & post mortem de se honorificam haberi mētionem, sed
durum est ipsis contra stimulum calcitrare, id est, tentare id quod est palā cōtra dn̄m.

¶Primo q̇dē nec ipsi aliquā memoriā habituri sunt, tum q̊d nō merenſ habere bonū q̊d B
alijs īuidēt. Naturę q̇dē lex ait: Oīa q̄cūq; vultis, vt faciāt vobis hoīes, & vos facite illis, iū
quod

quod sceiptura ait de eiusmodi hoibus. Et disperdat de terra memoriam eorum. Et rursus Arefecit deus ex ipsis, & dispdidit eos, & cessare fecit memoriã eorum à terra. Et erũt (inqt alia scriptura) decidẽtes sine honore, & in cõtumelia inter mortuos in ppetuum. Siqdẽ ait Dauid: Inimici vero dñi, mox vt honorificati fuerint & exaltati, deficientes, quẽadmo dum fumus deficient. Ita sane actũ esse de oĩbus hæreticis rerum experiẽtia docet, q vtcũq hic supbierunt, vt os suũ in cœlũ ponere nõ dubitarint, pleriq tñ omnes male perierũt, quorum memoria vsq adeo perijt, vt vix nudũ nomen eorum supersit iuxta prophetam dicẽtem: Vidi impiũ superexaltatũ, & eleuatũ sicut cedros libani. Et transiui, & ecce nõ erat; & quæsiui eum, & nõ est inuentus locus eius, nõ est igit, quod improbi homines cõtra naturam nominis æternam memoriam sperent, quando non mõ natura & scriptura eas negent, sed & LL. Impeciales, & qdem antiquissime serio damnant, & damnatã perpetuo volunt hæreticorum, apostatarumq memoriam, & adeo qdem damnandã volunt, vt eorum etiam libros serio cõburendos iubeant. Nõ sunt igitur principes nostri Chriani, si q sunt tyrannidis incusandi, q̃d in hæreticos improbos animaduertunt, eorumq dogmata incẽdio consumi pæcipiant, verũ noĩe pietatis merentur laudari, quãdo inibi dũtaxat Chri eiusq reipublicæ honorem & profectum desiderent, nec rem nuper fieri cœptam, aut legibus tantũmodo ciuilibus cautã agant, verum, q̃d & imperialibus pijssimi ijdemq prisci eandem effecerint, vtpote eius exemplũ ex sacris literis indepti, qñquidem cõstet, eos qui Ephesi fidem susceperant (Aplo indice) libros, qui curiosa continuerant, coram omnibus combussisse, & computatis pretijs illorum, inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. Atq vtinam tam pium tamq sanctum factum & exemplũ reliqui etiãnum principes imitati fuissent, ah quam recte consuluissent dei honori, adeoq totius reipublicæ cõmodo, deniq publicæ honẽstati, quam vel totam isti subuertere conati sunt. Debuissent vtiq hoc factitasse principes Chriani, q̃d ratio naturalis atq virtutis amor facere quondam coegit principes prophanos. Nonne Romani quondam adhuc pagani, Ouidium, quia vnicam & paulo lasciuiorem de amore scripserat libellum, coegerunt in ponto exulare? Proh hominũ fidem, & nos Germani Christiani tot sanctis scripturis, ratiõibus atq exemplis admoniti, sustinemus adhuc eos, qui tot famosissimos libellos contra deũ & eius dilectos, contra reipublicæ statum, contra omnem honestatem in vulgus disseminant, quibus & vulgo adulteria & sacrilegia & incestus, & hoc genus inaudita vitia atque scelera permittunt & obtrudunt, indigni nimirum vt habeant memoriam, qui &c.

Mauh.5
Lucæ.6
Tob.4
Gala.5
Psalm.108
Eccl.10.
Sapiæ.4
Psal.36
Ibidem.
L.qm C.de epis & clericis. L.manichæos c.de hereticis L.quicũq § oẽs c.de heretic.
Acto.19

C ¶Secundo cõtra stimulum calcitrant vel in hoc, q̃d moliuntur dei sanctis memoriam supprimere impudẽter student, siquidem quam catholica ecclesia illis habendam censuit vti promeritã, quæ vtiq censuit ducta spiritus sancti gratia, q illam regit, quæ & ideo columna est & veritatis firmamentum. Adde q̃d & ea catholica ecclesia ad hoc permota est tam scriptura quàm diuino exemplo. Adde demũ & vtili ratione & ea quidem multiplici. Scriptura quidem ait de iusto homine. Nõ recedet memoria eius, & nomen eius requiretur à generatione in generationem. Et Psalmographus cecinit: In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit. Ideoq ecclesia alibi ad memoriam sanctorum habendam admonita canit de singulis sanctis. Immortalis est enim memoria illius, quoniam & apud deum nota est & apud homines. Hinc & Israelitæ quondam ex præcepto domini (vt tradit scriptura) in hoc quoq sanctorum ex vita hac decedentium memoriã habere solebant, q̃d quum sacerdos, pontifexq leuiticus in sancta sanctorum introiret, noĩa duodecim tribuum in rationali descripta inferebat: nimirum (ait scriptura) in monimentum filiorum Israel, sicut præceperat dñs Mosi. Si fratres charissimi, in synagoga ipsa rite sui temporis sanctorum habuit memoriã, quare (obsecro) ecclesia nõ haberet? quæ tñ est hæc synagoga eminentior, quo veritas vmbra, & aurora sol. Deniq sancti nostri q̃ synagogæ hoc cõsumatiores, quo testamentum nouum veteri est perfectius: qñquidẽ & si (vt Aplus scribit) legis antiquæ sancti testimonio fidei probati sint repromissionem tamen non acceperunt, deo pro nobis aliquid melius prouidente, vt non sine nobis consumarentur.

1.Timot.3
Eccl.39
Psal.111
Sap.4
Exod.30
Hebræ.11

D ¶Absit igitur fratres, cum omni deuotione habeamus memoriam eorum, qui suam pro Chro & in Chro vitam ita finierunt, vbi alibi cum Chro perpetim viuerent, quorum nomẽ scriptura vult requirendum à generatiõe in generationem, ipsorumq memoriam minime recessuram. Id q̃d deus Opt. per Israelitas testatam esse voluit, vt eorum exemplo admoniti, nos pariter sanctorum haberemus piam memoriam. Maxime quidem quod eius rei ratio sit tam euidens q̃ vtilis. Siquidem diuorum cõmemoratio pia eademq salutaris sit.

E ¶Primo, q̃d per eã illi nobis paratiores sunt ad auxiliandũ sua pro nobis apud deũ, & saluatorem intercessiõe: qũo enĩ sui amatoribus sua petitiõe nõ subuenirent, quum sciant etiam ijs esse benefaciendum, qui nos oderũt, quanto magis ijs, qui diligunt, qñ vtiq natura deceat redamare amãtẽ. Quod vero istos pro nobis orãtes deus dignet exaudire ipse

palam

Hierem.15 palam hisce olim verbis arguit, dicens: Si steterint Moses & Samuel corã me, nõ est anima
mea ad ppl'm istum. Id sane non diceret eis pro illo tpe, quo in placido Abrahæ sinu quie
uerunt duo illi sancti patres, si & tunc non essent orare soliti, aut orare nõ possent pro vi
Roma.8 uentibus. Cur etiã nunc in cœlis nõ orarent, vbi sciunt qd orandũ sit in nostram salutem,
Matth.20 quod hic plene non potuerunt, Apostolo dicente: Nam qd oremus sicut oportet, nesci-
Marc.10 mus. Id qd satis patuit in filiis Zebedæi cũ eorũ matre. Et cur nõ orarẽt, q in eo nunc sunt
Johan.16 in cœlis die, de quo ad suos Chrus ait: In illo die in noĩe meo petetis. Et non dico vobis,
q ego rogabo patrẽ de vobis? Cur iam nõ essent in cœlo ad orandum potentiores ante
faciem dei sui, q tã fuere in terra potentes? Præterea si dũ hic viuerent, miserti sunt pec-
catoribus, & orarunt pro eis nunc tãto amplius, quanto verius agnoscũt miserias nostras
1.Timo.2 orãt p nobis deũ, qñ & ideo pr filiũ voluit incarnari, vt fuisset inter nos & se mediator, no
Hebræ.5 strã sciret infirmitatẽ, essetq; nobis proinde aduocatus Chrus homo magis propitius, ve-
Roma.8 luti Apls in hęc scribit verba: Oĩs nanq; põtifex (inqens) ex hoĩbus adsumptus cõstituit &c.
1.Cor.12 q cõdolere possit his q ignorãt & errãt, qm & ipse circũdatus est infirmitate. Hic prius di-
2.Cor.5 xerat: Adeamus ergo cũ fiducia ad thronũ grãe eius, vt misericordiã cõsequamur, & grãm
inueniamus in auxilio opportuno. Nõ em habemus põtificẽ, q nõ possit cõpati infirmi-
2.Cor.12 tatibus nrĩs, tẽtatũ vero p oĩa pro similitudine absq; pctõ. At nõne & tales eius sunt confrẽs
& coorãtes dei sancti? quorũ beata illa pria charitatẽ nõ immutauit, sed auxit, siqdẽ cha-
ritas nunq̃ excidet. Neq; em qa impassibiles oĩno, ideo & incõpassibiles facti sunt, sed nũc
potius induerũt sibi viscera misericordiæ, quũ ad fontẽ miæ existũt, à quo vtiq; miam no
Matth.9 bis cõsequentẽ, qñ & ipsi misericordes in nos sunt orãdo. Adde qd & subest, quo vrgentur
Hebrę.1 pinde pro nobis orare, & de nobis sint soliciti, qa iuxta Apl'm deus prouidet de nobis ne
Psal.14 sine nobis cõsumment. Hinc Propheta: Me expectãt (inqt) iusti, donec retribuas mihi. Ha
bẽda igit est sanctorũ cõmemoratio, vt eorũ erga nos auxiliũ cõsideremus & impetremus.

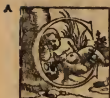
¶Scdo, vt eorũ gesta adeoq; opa tam virtuosa & sancta & propemodũ diuina, quæ hic F
gesserunt, recolentes, cõfusionẽ nostrã adspiciamus, qd hoĩes illi sicut nobis fuerint passi-
biles, ex eodem luto formati, ex quo & nos, cur ergo quum q præcesserunt nos, tã mirabi
liter processerunt p vias vitæ, vt vix hoĩes fuisse credant, cur (inquã) ergo nos nõ solũ diffi
cile, sed ĩpossibile credimus, vt faciamus opa, quæ illi fecerunt, qñ tã nobis vt illis, deus ipse
Hebre.12 sua grã adesse velit, mõ (vt ait Paulus) grãe nos nõ defuerimus, s. nrĩa peccata obicẽ ponẽ
tes, vti ianua soli est impedimẽto ne ille domus penetralia ingrediat. Sane propter illã hu
milem in nobis cõfusionẽ promouendã valde salutaria est sanctorum memoria, nimirum

¶Tertio, vt hæc ipsa cõfusio vt etiam solet in rebus vanis aliqñ, nobis adducat gloriã ti- G
morẽq; iste nobis eã generet grãm, qua & eorũ quorũ meminerimus, sanctorũ vestigia imi
tari conemur, vt & cũ ipsis eandem cũ deo vitã eiusq; beatitudinẽ indipiscamur, memo-
res (inquã) esse debemus, vt queadmodũ illi donec in terra versati sunt, nõ declinarint ad
Iohan.14 dextrã neq; sinistrã, sed viã regiã tenuerint donec venirent ad illũ, q dicit: Ego sum via
Esaie.26 & veritas &c. & nos pariter ita cõuersemur, eorumq; vestigia ambulantes haud erremus
in eis, siqdem ait Propheta, semita iusti sit recta, per quã deduxit eũ dñs: Et hoc est qd ve
1.Macha.2 nerabilis ille dux senex Matathias ad suos, appropinquãtibus iã hostibus impiis ait: Nũc
ergo õ filii, æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamẽto patrũ, & memẽ
Hebr.11 tote operũ patrũ quæ fecerunt in generatiõibus suis, & accipietis gloriã magnã, & nomẽ
æternum. Et hoc est qd Aplus nobis tantã sanctorũ, q per fidẽ opati sunt iustitiã, ob ocu-
Hebræ.13 los seriẽ ponit, nimirũ vt & illos in pari fide & operatiõe pro cõseqnda æterna gloria imi
temur, q paulopost in alio dicit capite: Mementote propositorũ vestrorũ, q nobis locuti
1.Cor.11 ti sunt verbum dei, quorũ intuentes exitum cõuersatiõis, imitamini fidem. Idem & ideo
Ephe.5 alias ait: Imitatores mei estote, sicut & ego Chri. Nimirũ vero in sanctis imitamur Chri
stũ, eundemq; in illis laudamus & sanctificamus, qñ cõsiderauerimus, totum qd est in san-
ctis gloriæ, laudis, sanctitatis, ac meriti, ex larga dei liberalitate, qd illi eum amarint, proue
nire. Inde est frẽs, qd tunc nobis in anno sanctorũ solẽnitates catholica ecclesia instituerit
vt in ñra in laudẽ dei Opt. sanctorũ memoriam agentes, eorũ cõsiderauerimus auxiliũ exẽ
plum & cõfusionẽ nostrã, deniq; & nos futuri felices eorũ imitatiõe. Quare & nobis ho-
die D. Albani obuersatur dies festa, vt memoriam eius agentes gaudeamus. Ipsum nobis
apud deum esse patronum, confundamur quoque tam illi nos esse in viuendo dissimiles,
vt merito prouocemur deinde ad imitandum eius vestigia.

¶HOMILIA LXXXVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Lucæ primo: Iohannes est nomen eius.

In ferijs diui Iohannis Baptistæ.

Cuius

A
Vius hodie fratres chariſſimi, ſolēnis in toto terrarum orbe agiť me
moria, eius eſt nomen Iohannes, Cuius ſane noīs cognoſcendi
tam debuerit nobis eſſe oībus cupido, q̄ eſt illud mirabilē & nō q-
dem ab hoīe, ſed à deo impoſitū. Cū eñ qui puerū (inq̄t Euangeli Luc.1
ſta) venerant circūcidere vocarēt eū noīe patris ſui Zachariā, re
ſpondit mater. Nequaquàm, ſed vocabiť Iohannes. Vnde hęc no
minis appellatio matri Eliſabethæ? Nunqd ex Iudæorum cōſuetu-
dine? Nequaquā. Cum, vt ex verbis vicinorum hodie intelligimus,
nō fuerit in more, pueros vocari noībus, quæ in proſapia ipſorum
peculiaria non eſſent, ſed appellabantur plerunq; nominibus vel
parentum vel conſanguineorum, at nemo erat in cognatione Zachariæ, q eo vocatus fu- Lucæ.1
iſſe nomine. Vnde tum matri Eliſabethæ tam rara noīs appellatio? A marito Zacharia?
Nequaquā, vtpote, q incredulus dñi verbo de futura prole per vetulam Eliſabetham con
cipienda & gignenda obmutuerit & ſurduerit, nec loqui nec audire, niſi puero iam no-
mine indito cœperit, iuxta angelum antea dicentem: Ego ſum Gabriel, q̄ aſto ante deum
& miſſus ſum loqui ad te, & hæc tibi euangelizare. Et ecce eris tacens, & nō poteris loq
vſq; in diem, quo hæc fiant, pro eo, q̄d nō credidiſti verbis meis, quæ implebunť in tēpore
ſuo. Hæc ille. Quæ vtiq; (vt prædixit) cōpleta ſunt in die circūciſionis octaua, impoſito
iam puero noīe, tum eñ (inq̄t Euangeliſta) apertū eſt ilico os eius & lingua eius, & loque
bať, benedicēs deum &c. Sed vnde tum Eliſabethæ tam noua noīs impoſitio? Non vtiq;,
niſi à deo ipſo reuelante: q̄nquidem q̄d noīs tum antea angelus imponendū prænuntiarit,
ad Zachariam, dicens: Ne timeas Zacharia: quoniam exaudita eſt depcatio tua, & vxor
tua Eliſabeth pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Iohannes, & erit gaudium tibi &
exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebūt, quod & pariter noīs miraculo adfirmauit
imponendū, Zacharias pater, mutus poſtulās pugillarē ſcripſit, Iohannes eſt nomē eius?

B ¶At (inq̄s) q̄d ſibi hæc ipſa vult mirabilis noīs imponendi prænuntiatio & adſeueratio?
Iohannem vtiq; fore magnum, præcelſiq; apud deū meriti. Sane offendimus eos pleroſq;
oēs futuros fuiſſe illuſtres & eximios, ſingularisq; meriti, q̄bus à deo noīa vel impone-
banť vel nuntiabanť, & in q̄bus ab ipſa teneritate infantię virtus refulgere debebat, à prin
cipio diuinitus ſumebant noīa, ijs vero q poſtea debebat excreſcere, nomina poſtea im-
ponebanť. Sic ab Adam per deum inditur primæ mulieri nomen Eua, q̄a mater eſſet cun- Gene.3
ctorum viuentium futura. Et Iſmael, Abrahæ filius prænuntiabať vocādus nomine Iſmael Gene.16
quod ille futurus eſſet, q duodecim duces generaret, & in magnam gentem creſceret. Et Gene.17
dñs quoq; ipſe prædixit Iſaacum fore vocandū noīe Iſaac, quod ille foret in nationes & Gala.4
reges populorum ex eo, cui quoq; deus eſſet benedicturus. Et noīs Eſaiæ dominus memor Eſa.49
arguit illum hoc noīe Eſaiam vocandum, quod ille erat futurus propheta eminentiſſimus
& dei altiſſimi ſeruus, in quo is eſſet aliquādo glorificandus. Et Eſaias ſaluatoris noſtri no
men longe antea prædixit fore Emanuel. Et angelus q̄dem, Ieſus, quoniam ille eſſet ma- Eſaię.7
gnus & filius altiſſimi vocaretur, daretq; illi dominus deus ſedem patris Dauid eius, & re- Matth.1
gnaret in domo Iacob in æternum, & regni eius non eſſet finis, qui & populū ſuum à pec-
catis ſaluum faceret, ideo Emanuel. i. nobiſcum deus, & Ieſus, id eſt, ſaluator diceretur. Lucę.1

C ¶Sic quis dubitat & Iohannem fore ſingularem hominem, cuius non ab homine, ſed à
deo per angelum nomen eſt prædictum? Nemo ſane dubitet, quando id ipſum angelus Luc.1
euidenter expreſſerit, dicēs ad Zachariam: Erit enim magnus coram domino. Id quod
& nomen ipſum indicat, quid enim eſt Iohannes aliud quàm in quo eſt gratia, vel domi
ni gratia, vel cui donatum eſt? An ille merito futurus eſt prędictus magnus, in quo eſt do
mini gratia, vel cui à deo donatum eſt? Certe magnus eſt. Atqui talis fuit Iohannes Ba-
ptiſta, tum ex angeli, tum ex nominis quoque interpretationis teſtimonio.

D ¶Sed qualis & quanta illi fuit gratia, aut q̄d aut quantum fuit illi à deo donatū, vt ideo
diceret Iohannes? Ea (inquā) illi donata fuit gratia, q̄d (veritate teſte) ille fuerit, quo inter Matth.11
natos mulierum maior nō ſurrexit, q inter oēs choros cœleſtiū vbiq; mirabiliter magnus Luc.7
& (vt verius dixerim) vbiq; maior, in oībus ſingularis, mirabilis ſuper oēs. Sic eñ ille ab
ortu vitæ ſuæ vſq; ad occaſum conuerſatus eſt cum hoībus, vt forma vitæ, morum infor
matio habeatur. Quis (obſecro) tamglorioſe, vt Iohannes annuntiatus eſt, cuius cōceptū Lucę.1
idem angelus. q Ieſu Chri dei altiſſimi filij, denuntiauit Mariæ virgini. Quis ita ſpecialr in
vtero matris ſpū ſancto legiť fuiſſe repletus, vt exultando propheta fuerit anteq̄ nāſceretur?
Ecce enim (inq̄t mater Eliſabeth ad Mariam) vt facta eſt vox ſalutationis tuæ in auribus
meis exultauit in gaudio infans in vtero meo: nimirum (vt credi par eſt) ſuum adeſſe pcepto
rem cognoſcēs. Quis ſic (vt eſt in Euāgelio) puer ahuc creuit & cōfortatus eſt, & puer de-
ſerta petijt, inibiq; māſit vſq; in diē oſtenſionis ſuæ ad Iſrael? Quis eo ſublimius vnq̄ con Lucę.1
uerſatus

Marci.1 uersatus est, vtpote q de pilis camelorū vestitus zonam habuit pelliceam circa lumbos su
Luc.2 os, locustas & mel syluestre esitauit, vinum & syceram non bibit, qui deniq; ob eius vitæ
austeritatem & sublimitatem dictus est Helias, quod illum in spũ sanctitatis & innocẽtiæ
Matth.11 oĩno præcesserit: Cuius rei grã Chrũs alibi ad turbas dixit: Quid existis in desertũ videre
hoĩem mollibus vestitum? Ecce q mollibus vestiunt, in domibus regũ sunt. Etsi vultis re-
Matth.3 cipere, ipse est Helias, q venturus est. Quis regem gloriæ totius præter Iohannem bapti-
Marc.1 zauit? Cui antea vnq̃ quàm Iohanni reuelata fuit trinitas sancta? Quis præterea oto pri-
mus pœniam, & regnũ cœlorū prædicauit nisi Iohannes? Nunq̃d maior inter natos mu
lierū surrexit Iohanne Baptista? Nequaq̃. Nonne merito eius nomen est Iohannes, q tan
tis vndecunq; donis, gratiis, atq; virtutibus, certe plus q̃ humanis añ deũ & hoĩes emicuit?
An nõ recte eius est nomen Iohannes, cui sic sunt à deo oẽs donatæ grẽ, vt nullus morta-
liũ istis audeat inhiare. Nonne (pcor) iuste eius est nomen Iohannes, q sic oẽs grãs habuit
proprias & dotes speciales, vt interim nihilominus cæterorum sanctorū cõia attigerit?
Matth.11 ¶Si patriarchã in Iohanne quæsieris, profecto in eo inuenies patriarcharū caput & finẽ E
Luc.16 Chrõ dicente: Oĩes eñ prophetæ & lex vsq; ad Iohannem prophetarunt. Prophetam
Marc.1 quæris? Certe rñdet dñs, plus q̃ propheta est, quũ sit ille, de quo scriptũ est: Ecce ego mit
Luc.7 to angelũ meũ ante faciem tuã, q præpabit viã tuã ante te, q & venientem nuntiauit, & di
Malach.3 gito demonstrauit. Si apostolũ, offendes apostolorū primũ & princlpẽ, vtpote q primus
Iohan.1 fuit homo missus à deo, cui nomen erat Iohannes, hic venit in testimoniũ, vt testimoniũ
Matth.3 perhiberet de lumine, vt oẽs crederent per illũ. Si Euangelistã, inuenies primũ euange
Marc.1 lij inciforem, pdicantem in deserto regni euangeliũ: Pœniam agite, appropinquabit eñ
Luc.3 regnũ cœlorū, siquidem fuerit vox clamãtis in deserto, parate viã dñi, rectas facite semitas
Esa.40 eius. Si virginẽ, reperies Iohannẽ virginitatis insigne speculũ, pudicitiæ titulũ, castitatis
Matth.14 exemplũ. Si martyrẽ, inuenies Iohannẽ, q & martyrũ lumen inter natiuitatẽ mortemq;
Marc.6 Chri cõstãtissima forma martyrij resplẽduit, quẽ Herodes misso spiculatore in carcere mi
sere protrusum, miserabilr & innocẽtissime propter Herodiadẽ decollari iussit. Si cõfesso
Iohan.1 rẽ, inuenies Iohannẽ esse cõfessum nõ negasse, q dixit: Nõ sum ego Chrũs. Ego sum vox
in deserto clamantis &c. sed ipe est, q post me veniet, q ante me factus est, cuius ego non
sum dignus, vt soluã eius corrigiã calciamẽti, recte nimirū cõfessus est Iohãnes, q a nõ erat
Chrũs, sed Chri amicus, nõ verbũ, sed vox verbi, nõ dñs, sed dñi pcursor, nõ sponsus, sed
Iohan.1 sponsi amicus & sponsæ pparator, neq; erat ille lux, sed vt testimoniũ phiberet de lumine. F
Iohan.14 ¶O mira, ô felix grã, quæ in hoc Iohanni collata est, q̃d eius meruerit esse testis, q ipsis-
Iohan.5 sima est veritas, q vel ipse tantus est testis, vt eius fuerit testimonio aliud nõ maius. O bea
tissime testis Iohannes. O gratiosissime testis & merito Iohannes dici cœptus, q merue-
Iohan.1 ris esse testis ipsius splendidissimi luminis Iesu Chri, quod illuminat omnem hoĩem ve-
Iohan.8 nientem in hunc mundũ. Ipse eñ lux mundi, quam q sequitur, non ambulat in tenebris,
sed habebit lumen vitæ, quæ & Iohannem lumine oĩs grẽ, virtutis & priuilegij illumi-
Iohan.5 nauit, vnde & lucerna dictus est Iohannes à Chrõ, quum ait: Ille erat lucerna ardens & lu
cẽs. Lucerna (inquã) à Chrõ illuminata. s. tãta taliq; grã, vt & inde illi nomẽ dare voluerit
Iohannes, quẽ non pdicatio, sed inspiratio docuit, quẽ repleuit spũs in vtero mrĩs suæ.
¶Vere ardens & vehementer accensus, quẽ sic poccupauit flãma cœlestis, vt iam Chri G
Luc.1 sentiret aduentum, q necdũ sentire poterat vel semetipm, qppe nouus ille ignis, q recens
elapsus è cœlo per os Gabrielis in aurem intrarat virginis, & per matris aurem introiuit
ad paruulum, vt ab ea hora vas electionis suæ, spũs sanctus impleret, & Chrõ dño pararet
lucernam. Fuit ergo iam tum ardens lucerna, sed interim adhuc sub modio, donec super
Matth.5 candelabrũ poneret, & luceret oĩbus, q erant in domo dñi. Illo eñ in tpe, solũ adhuc po-
Mar.4 tuit illuminare modiũ suũ soli interim lucere matri, magnũ ei pietatis sacrm reuelãs ipso
Luc.8 motu nouæ exultatiõis. Vñ mihi hoc (inqt) vt veniat mr dñi mei ad me? Quis tibi indica
uit mrem dñi mulier sancta? Vñ nosti? Vt facta ẽ (inqt) vox exultatiõis tuæ in auribus me
Lucæ.1 is exultauit in gaudio infans in vtero meo. Illuminauit ergo iã tũc modiũ suũ sub q̃ late-
bat, sed quẽ nõ latebat ardẽs lucerna sub modio, totũ paulopost mũdũ nouis illustrat ful-
Matth.11 goribus. ¶Sed quõ (inquis) Iohannes ardens lucerna erat? Nimirum tripliciter.
Luc.7 ¶In seipo qdem vehementer conuersationis austeritate, qñquidẽ venit Iohannes nõ H
1.Timot.6 manducãs nec bibẽs, imo plane nec vestitus, vtpote in heremo hirsutus veste, inedia cõfe
Matth.3 ctus, in quo solo fuit aplica pfectio, quæ est vt victum & vestitũ habẽtes, his cõtenti simus,
Mar.1 sed Iohannes etiã hæc cõtempsit. Ardens quoq; erat erga Chrm intimo quodã & pleno
Mar.6 feruore deuotiõis inquiẽs: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me &c. q & p veritate
Marc.14 Chri mori nõ recusauit. Ardẽs q̃q; erat erga peccãtes pximos cõstãtia liberæ increpatio
Mar.6 nis, ad Herõdẽ inquiẽs: Nõ licet tibi habere vxorẽ fratris tui. Luxit quoq; trifariã. Nimi-
Esa.40 rũ verbo, q̃d nobis verbo solẽ iustitiæ prædicarit, & quõ eo perueniremus docuerit, inqui-
Matth.3 ens:

ens:Pœnitentiam agite,appropinquabit enim regnũ cœlorum. Parate viam domini,rectas Marc.1
facite semitas eius.Digito luxit,quod inde nobis lumen digito demonstrarit,inquiens:Ecce a- Iohan.1.
gnus dei,ecce,qui tollit peccata mundi.Exemplo deniq; luxit,seipsum nobis ad imitationẽ
ostendens,& viam ad peccatorum indulgentiam & salutis adipiscẽdæ:quandoquidẽ ille no
bis veræ pœnitentiæ formam & vitæ beatæ normam viuendo præbuerit.Cur enim Iohãnes
in vtero sanctificatus,adeoq; ab omni pecccato alienus,tanta degit vitę austeritate,nõ vtiq;
propter se,sed propter nos,quibus voluit esse verus Iohãnes in gratijs demonstrandis,& ve
ra lucerna in dilucidãdo viã pœnitẽtiæ,& vt verus doctor esse,q alios docturus ipse primus
quæ vult docere,facit.Sic Chrũs(inqt Lucas) cœpit facere & docere. Et Paulus quoq; ait: Acto.1.
Castigo corpus meum & in seruitutem redigo,ne forte cum alijs prædicauerim,ipse repro 1.Cor.9
bus efficiar.Sic & Iohannes veniens admonere pœnitentiam & eius formam,eam in seipso
re ipsa,non verbo solum perdocere sategit.Quare enim Iohannes adeo puer deserta petijt
nimirum vt pœnitentes quoq; & nos mundanorum & ciuium turmas,ne inde, contaminare-
mur,fugeremus.Sane(inquit scriptura)qui tetigerit picem,inquinabitur ab ea,& qui com- Eccl.13.
municauerit supbo,induet supbiã.Et propheta inqt:Cũ peruerso,puerteris.Hinc & Apo- Psal.17
stolus monet,declinandum omnem fratrem inordinate ambulãtem:atq; vtinam hoc pari- 2.Thess.3
ter modo parentes agerent cũ filijs suis,eosq; à malorum consortio prohiberent.Sic & Pe- Matth.26.
trus quoq; foras,vt pœniteret,exijsse traditur.Quare Iohannes tam viliter indutus,vtiq; vt 1.Timot.6
nobis vestium luxum & apparatum dissuaderet,maxime pœnitẽtibus,sed essemus(vt Pau- Luc.16
lus scribit)contenti victu & amictu: memores, vestes illas pretiosas diuiti illi epuloni male
cessisse,qui quoniã indueretur purpura & bysso,mortuus est,sepultus in inferno. Non vtiq;
molles vestes sunt pœnitẽtium,sed eorum, qui in aulis principum agunt.Christus quidem Matth.11
de pœnitentibus alibi ait: Væ tibi Corozaim,væ tibi Bethsaida,quia si in Tyro & Sydone Luc.7
factæ essent virtutes,quæ factæ sunt in vobis,olim in cilicio & cinere pœnitẽtiã egissent. Sic Ionæ.3.
Niniuitæ olim pœnitẽtes vestiti sunt saccis,à maiore vsq; ad minorẽ,& ipse quoq; rex scis-
so suo vestimento,induit se sacco. Quare Iohãnes, neq; vinum,neq; siceram bibit, & locu-
stas comedit?Hauddubie,vt pœnitentibus suaderet vitare omnia quæ ad peccatum prouo-
cant,illisq; ansam præbent:cuiusmodi est vinũ,in quo(vt Apostolus ait)est luxuria,quo &
idem Apostolus impleri noluit:res enim luxuriosa est vinum,imo & omnem crapulam vi Ephe.5
tare docuit,vti rem animæ & corpori perniciosam atq; simul ignominiosam.Hinc dñs ait: Prouer.20
Attendite autem vobis,ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate & curis hu-
ius vitæ,& superueniet sup vos repẽtina dies illa.Sane crapulosis minatur dominus in Esa- Luc.21
ia,dicẽs:Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam,& potandum vsq; ad vesperã,
vt vino æstuetis.Eapropter & Ionadab filius Rechab, filijs suis præcepit, ne in sempiternũ Esa.5.
biberẽt vinũ:qui propterea obseruãtes præceptũ in stirpe sua virili nunquã desecere.Vete-
res igitur quoties pœnitẽdo ambierũt dei misericordiam,à crapulis abstinẽtes,ieiunarũt,fa Hiere.35
cti inde deuoti & religiosi.Vnde Paulus ait: Abijciamus ergo opera tenebrarum & induamur Roman.13.
arma lucis,sic vt in die honeste ambulemus.Non in comessationibus & ebrietatibus,sed in-
duamini Iesum Christum,& carnis curam ne desideretis.

K ¶Id quod sane Iohannes præcursor re ipsa docuit,q & ideo nõ modo factus est nobis Io
hannes,id est,via ad gratiã & donum dei,neq; sibi modo factus est lucerna ardens & lucẽs,
sed & nobis quoq;,vt & ipsi essemus ardentes lucernæ.s.deuotione ad deum,& lucentes.s.
bonis operibus.s.ad proximos,iuxta dominum dicentem:Sic luceat lux vestra coram ho- Matth.5
minibus,vt videant opera vestra bona,& glorificent patrem vestrum,qui in cœlis est.Id quod
maxime dictum est sacerdotibus & prælatis atq; præpositis,qui(Paulo docente) fidelibus eẽ 1.Timot.4
debent exemplo,in verbo,in conuersatione,in charitate,in fide & castitate.Non enim suffi
cit coram deo,vt nobis dũtaxat ipsis simus boni,quales & alijs esse debemus in exemplũ ad Roma.12
ædificationem bonis operibus,Apostolo dicente:Prouidentes bona non tantum corã deo,
sed etiam coram omnibus hominibus.Quod & Petrus admonens ait: Cõuersationem ve- 1.Petr.2
stram inter gentes habentes bonam,vt in eo quod detrectant de vobis tanquàm de malefa-
ctoribus ex bonis operibus vos considerantes glorificent deum in die visitationis.Ac vtinã
hoc vel solum hodie & semper corde perciperemus nos Christiani, eheu quàm longe po- Matth.7.
tius erga nostros & alienos exemplo proficeremus quàm vel ferro vel igne.Quis enim obse- Luc.6
cro subditorum vel infidelium sataget ad fidem vel nostram religionem se adiungere, vbi
nihil apud nos videt,quod vel veram fidem,vel probatam religionem deceat: vtpote quo-
rum opera,ex quibus tamen,vt arbor ex fructibus,agnoscimur,sunt vel pessima.Heu heu quã
distamus ab eo,cuius nomen est Iohannes,qui & erat ardens & lucens lucerna,nimirum si-
bi saluti & nobis exemplo:quem adeoq; hodie imitari studeamus pœnitentiæ operibus,&
in nostram & in aliorum salutem,non(vt pleriq; solent)in comessationibus & ebrietatibus
carni inseruientes,sed spiritui adhærentes.

HOMIL. LXXXVII. DE EO QVOD SCPIPTVM EST, Luc.22. Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos.

In ferijs duorum apostolorum Petri & Pauli.

Vamuis sic nonnulli hac iniqua & temporum & hominum condi- A
tione misericordiã dei cõmendarint, vt interim plane nullũ iustitię
diuinę reliquerint locum, & ex misericordia plane licentiã impune
peccãdi fecerint, eoq́ erroris hoĩes misellos seduxerint, vt putẽt in
sua peccata deũ pro sua ineffabili misericordia nequaq̃ animaduer
surũ, existimẽtq́ nihil opus sane vel cohortari ad cõfidentiã in mi-
sericordiã dei, nec dehortari à desperatiõe propter rigorosam dei
Psal.114 Max. iustitiã, abesse tamẽ haud esse opinamur, q norunt deũ æque
Luc.16 esse misericordẽ atq́ iustũ, q stricte nimiũ de vnoquoq́ villicatio-
Matth.12 nis eius nõ modo de operibus, nec de verbo tantũ otioso, sed & de
Roma.2. cogitationibus quoq́ sit exacturus rationẽ, illiusq́ iudiciũ fore, Apostolo teste, secundũ ve-
Matth.18 ritatẽ in eos, q male agunt: qui deniq́ vti nihil boni vel hic vel alibi relicturus sit irremune-
ratũ, ita quoq́ nihil mali relinquet impunitũ: qui ꝓterea tã velit nos ab omni malo esse im-
munes, vt etiã Paulus nõ arbitratus est se esse iustificatũ, etsi nihil sibi mali cõscius esset: vtpo
1 Cor. 4 te ante quẽ nemo per se innocẽs sit vnq̃, qui & nolit debitorẽ peccatorẽ ex carcere exire, vsq́
Exodi.34 persoluat vltimũ quadeantẽ. Hinc nouissimũ illũ diem, in quo deus sit vnicuiq́ iuxta opera
sua iudicaturus, propheta valde magnũ & terribilẽ fore dicit, & vix esse, q possit sustinere.
Nec tñ aliquis ob tam rigorosam dei Max. iustitiã, obq́ terribile eius iudiciũ desperet, mox
introducit dñm loquentẽ, & suã nobis misericordiã commendantẽ, & sane dicentem: Con-
uertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & in planctu, & scindite corda ve-
Matth.9 stra, & nõ vestimẽta vestra. Et ait q́q propheta: Cõuertimini ad dñm deũ vestrũ, quia beni
Iohel.2. gnus & misericors ẽ, patiẽs & multæ miseeicordiæ, & ꝓstabilis sup malitia. Quis scit si con-
uertat, & ignoscat & relinquat post se benedictionẽ? Certe propheta nõ prorsus blandit no
bis de dei misericordia, sed ita loquitur, vt interim semper timeamus rigorẽ diuinæ iustitię,
Ecci.9 ad quã nemo satis esse potest iustus, ideoq́ omnibus & quidẽ semp & ita timendũ est, vt ni-
Sap.11 hil interea de ipsius desperẽt misericordia, sed accipiẽtes pœnitẽtię propositũ, adeoq́ ipsam
pœnitentam indubitato suorũ peccatorũ expectẽt misericorditer indulgentiã: memores &
Ecci.1.2 ipsum deũ Opt. multis & quidẽ maximis antea peccatoribus pro sua ineffabili misericordia
pepercisse, indultumq́ & sibi. Qui hoc modo timens sperat, non confundetur.

¶Cuius rei gratia, hodierna dies nulli nõ peccatori, quales forte oẽs sumus, esse debuerit B
salutaris & cõsolatoria: quippe q̃ in nobis catholica ecclesia ob oculos in ea ponit eos, in qui
bus magna nobis esse debet de indulgẽtia peccatorũ cõfidẽtia: qñquidẽ hæc ipsa in medium
adducit Petrũ & Paulũ, duos sine cõtrouersia apostolos vel supremos, in quibus licet perspi-
cere ineffabilẽ dei misericordiã erga eos, q pœnitẽdo illã ipsam dei misericordiã ambiunt.
Romanõ.5 Quis enĩ ignorat ambos fuisse, in q̃bus, vbi (vt Apostoli verbo & sensu vtar) abundauit deli
ctũ, ita superabundauit & gratia. Sane interrogo Paulũ, qualis fuerit. Rñdebit: Ego sum mi
nimus apostolorũ, qui nõ sum dignus vocaei apostolus, quia persecutus sum ecclesiam dei,
egoq́ peccatorũ primus, qui prius blasphemus fui & persequutor & cõtumeliosus. Quis, in-
1 Cor.5 quit, nõ audiuit quãta mala fecerim sanctis in Hierusalẽ: nec solũ in Hierusalẽ, sed & per totã
1. Timot. 1. Iudæam insaniæ vehebar habenis, vt Christi membra, & Christũ in ipsis laniarẽ in terris:
plenus vndecunq́ minarũ & cædis in discipulos dñi? Quod, fratres charissimi, crudelius pec
Acto.9 catũ, q̃ esse blasphemũ, & eorũ, quos Christus diligit, adeoq́ totius ecclesiæ persequutorem
esse, & Christũ ad occidendũ cũ tyranno Herode quærere? Certe vix aliud sub cœlo gran-
dius peccatũ, ob quod & dñs Hierosolymitanis minatur, inquiens: Hierusalẽ Hierusalẽ quæ
Matt.2. occidis prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt. Ecce relinquet vobis domus vestea de
Matth 23 serta. Et veniet sup vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terrã à sanguine Abel iu-
Luc.13 sti vsq́ ad sanguinẽ Zachariæ, filij Baeachiæ, quẽ occidistis inter templum & altare. Ex isto
rum certe numero quondã fuit Paulus, vel suo etiamnum testimonio.

¶Sed quære Petrũ, qualis ipse fuerit, hauddubie respõdebit: Grandissimus fui peccator, C
& quidẽ adeo grãdis, vt indubie me desperatio suijsset, nisi peimus oĩm à Chr̃o post eius re-
surrectionẽ fuissem consolatus: quandoquidẽ ait ad mulieres angelus: Sed ite & dicite disci-
Marci.16 pulis eius & Peiro, quia præcedet vos in Galilæã, ibi eũ videbitis, sicut dixit vobis. Sed qua-
Luc.24 lis & quãtus obsecro fuisti peccator Petre? Fui, inquam, peccatoe maximus, qui Cheisto do
Matth.26. mino, deo, magistroq́ meo, summę veritati temere contradixi, quũ prædiceret casum meũ
Marc.14 qui deniq́ iureiurando & anathematizando ipsum negaui coram oĩbus. Sed q̃ sit hoc grã-
Luc.22. de peccatum, negarę, s. Christum coram hoĩbus, verba eiusdẽ arguit, quæ sunt: Qui nega-
Iohan.18 uerit,

uerit me corā hoībus,negabo & ego eū corā patre meo,q̄ in cœlis est. Et Paulus ait: Si ne-
gauerimus,& ille negabit nos. Fuit ergo vterq; grauissim⁹ peccator,tam Petrus q̄ Paulus. Matth.10.

D ¶Sed quale,obsecro Paule,dei in te fuit iudiciū? Respōdet: Plane nullū,q̄a ab eo Christo Marc.8
Iesu,qui venit in hunc mūdum peccatores saluos facere,misericordiam consequutus sum, Luc.15
nec exiguam misericordiam,sed multo maximā. Non eñ is me solum recepit in gratiā suā 1.Timo.1
condonādo mihi peccata mea,sed & sua me sponte conuertit, conuersum ex omnibus de- Lucæ.19
legit,vt doctor essem gentiū,& vas electionis,vt portarem nomen ipsius coram gētibus & Matth.9.
regibus & filiis Israel. At quare tantam,bone Paule,à Christo nactus es misericordiā pec- 1.Timot.1
cator maximus? Quia,inquit,vt in me primo ostenderet Christus Iesus,omnem patientiā Acto.9
ad informationē eorū,qui credituri sunt illi in vitam æternam. 1.Timot.1

E ¶At quæ tua,Petre,pro peccatis tuis pœna? Nulla plane,inquit,q̄a eñ de pctō meo do- Matth.26
lui,q̄a exiens & plorās dolui,misericordiā plane nactus sum ineffabilē, q̄a eñ ille dñs deus, Marc.14
idē q; magister Iesus Christus mihi nō modo remisit peccatū meū,sed & ex peccatore fecit
sibi apostolū,nō infimum,sed supremū,vtpote cui singulariter claues regni cœlorū dederit, Matth.16
cui & suas oues cōmiserit,& sup me vti primū apostolū,suā ædificarit ecclesiam. Sed quare Iohā.vlt.
Petre tanta tibi à Chrō est collata misericordia? Nimirū,respōdet,vt cōuersus,aliis peccato
ribus,ne desperēt,essem spes,illosq; in ea spe cōfortarē. Ad me eñ dñs meus ait: Et tu aliqñ Luc.22.
cōuersus,cōfirma frēs tuos,id est,Sicut ego tuam fidē,ne deficiat,orādo protexi,ita in infir-
miores fratres ne de venia desperent,cōfortare memento. Ex quibus q̄dem verbis.

F ¶Primo colligimus,exuberantē eē dei patientiā,vtpote q̄ (vt Petro) aliquoties paratus
est largiri veniam delicti,antequàm ipsum est patratum,vt Petro fecit,quem in apostolico Esa.65.
gradu antequā peccauit, restituit hisce verbis,Confirma frēs tuos, ne.s.diffideret. Et hoc Luc.24
est,q̄d aliàs inq̄t: Anteq̄ clamēt,ego exaudiā,adhuc illis loquentibus,ego audiā. Si exaudiuit Acto.9
Petrū,sic Paulū,sic Matthæū,sic Corneliū,sic Magdalenā, sic Zachæū,& hoc genus pctō- Matth.9
res multos & maximos,q̄bus pinde indulta sunt pctā,anteq̄ ipsi petierunt. Nec sane ob aliā Acto.10
causam,q̄ vt suā nobis de⁹ misericordiā vel eē grandē declararet, & ne q̄s glorief quasi suis Lucæ.7
prēcibus & opibus suis remissionē pctōrū adeptus esset. Gratis eñ (inq̄t Aplūs) nos saluos Luc.19.
fecit p gratiā ipsius,p fidē,& hoc non ex nobis. Dei eñ donū est,nō ex opibus, vt ne q̄s glo Roma.3
riaretur. Et sic totā nostrā salutē deo debemus & eius gratiæ adscribere. Sicut Paulus inq̄t: Ephe.2
Gratia aūt dei sum id quod sum, & gratia eius in me vacua non fuit.

G ¶Secūdo colligimus,nos q̄a & ipsi sumus pctōres,aliis peccatoribus debere cōdolere,nō 1.Cor.15
aūt illudere,eosq; non iudicare & nos iustificare,memores q̄ & nos sumus miseri pctōres, 1.Iohan.1
quibus deus nō sit indulturus,nisi & ipsi indulserimus pctā proximorū. Hinc Paulus: Estote Exo.34
(inquit) inuicē benigni,misericordes,donātes inuicē,sicut & de⁹ in Christo donauit vobis Matth.5.
supportātes inuicē,& donātes vobismetipsis,si q̄s aduersus aliquē habet querelā. Et rursus: Ephe.4
Hæc aūt fratres transfiguraui in me,& Apollo propter vos, vt in vobis discatis,ne supra q̄ Colos.3
scriptū est,vnus aduersus alterū infletur pro alio. Quis eñ te discernit? Itaq; q̄ se existimat 1.Cor.4.10
stare,videat ne cadat. Noli altū sapere,sed time. Cōstat quidē, publicanū ante ipsum phari- Roma.11.
sæum descēdisse iustificatū in domū. Ideoq; idē Apostolus alibi prohibet,ne gētiles iam cre Lucæ.18
dentes superbiāt cōtra Iudæos incredulos: quandoquidē potēs sit de⁹ eos iterū inserere, & il Roma.11.
los ex causa excindere. Cuius argumentū dedit Chrūs hisce verbis: Amen dico vobis,quia Matth.21
publicani & meretrices p̄cedent vos in regno dei.s.quia crediderunt & pœnituerūt.

H ¶Tertio colligimus,prælatū debere eē misericordem in subditos imbecilles, memorem
& suæ infirmitatis,vt possit compati. Sic Paulus: Omnis nāq;(inq̄t) pontifex ex hominibus Heb.4.5
adsumptus,pro hominibus cōstituit in iis,quæ sunt ad deū, vt offerat dona & sacrificia pro
peccatis: qui cōdolere possit iis,q̄ ignorāt & errāt,quoniā & ipse circūdatus est infirmitate
& propterea debet, quēadmodum pro populo, ita & pro semetipso offerre pro peccatis.
Hinc (ait idem) habemus Iesum Christū pontificem,qui posset compati infirmitatibus no-
stris,tentatum autem per omnia pro similitudine absq; peccato. Ad cuius thronum gratiæ
adeamus cum fiducia,vt misericordiam consequamur.

I ¶Eapropter & nobis Petrum & Paulū summos dedit apostolos,vt & q̄ peccatores fuis- Matth.18
sent maximi in se & de seipsis discerēt q̄ late aliis misereri deberēt,vtpote nō septies, sed se- Luc.17
ptuagies septies. Et hoc est,q̄d forte non minus ad Paulū q̄ ad Petrū dñs dicit: Et tu aliquā-
do cōuersus,cōforta fratres tuos. Quod vero vterq; idipsum exequutus sit,ostēdūt vtriusq; 1.Timo.1.2
epistolæ,omī māsuetudine & misericordia plenæ. Quorū ille ait: Fidelis sermo, & omī acce
ptione dignus,q̄a Christus Iesus venit in hunc mundū,peccatores saluos facere, quorū pri-
mus ego sum,vtpote qui omnes homines vult saluos fieri,& ad agnitionē veritatis venire,
qui aliàs inquit: Nolo mortem peccatoris,sed vt conuertatur & viuat. Et Petrus ait: Nō tar Ezech.18
dabit dominus promissionē suam,sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, 2.Petri.3
nolens aliquos perire,sed omnes ad pœnitentiam reuerti.

K ¶Quarto, nullū peccatorem vel quālibet inueteratū vel grauem debere de misericordia etiam in vltimo suspirio desperare, verū esse memorem propterea deū aliquos permisse cadere, eosq́ iterū erexisse, vt nos per eos in bona spe pro consequenda gratia confirmaret, vt quia in illis gratia eius abundarit vbi delictū abūdauit. Et hoc est, q̄d dn̄s ait ad Petrum: Et tu aliquādo cōuersus, confirma fratres tuos, vt. s. & ipsi nō desperēt de venia, sicut te confirmaui. Id q̄d aperto Paulus hisce verbis arguit. Sed ideo misericordiā cōsequutus sum, vt in me primo ostenderet Christus Iesus omnem patientiam ad informationem eorum, q̄ credituri sunt illi in vitam æternam. Hinc Iohannes admonens, inquit: Filioli mei, hæc scribo vobis, vt non peccetis. Sed & si quis peccarit, aduocatum habemus apud patrē Iesum Christum iustum. Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris.

Rom. 5. 1. Timo. 1. 1. Iohā. 2.

L ¶Quinto colligimus, tum nos certo impetraturos misericordiam, vbi à via mala n̄ra cū Paulo & Petro per pœnitentiam conuersi fuerimus, pro peccatis ex animo nos humiliātes, & lachrymantes. Paulus quidem summa inquit humilitate: Ego enim sum minimus apostolorum, quia non sum dignus vocari apostolus, qui fui blasphemus & contumeliosus, & ecclesiam dei persequutus sum. Et Petrus, foras egressus fleuit amare. Hinc dominus deus: Conuertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. Sic se conuertit à via sua mala publicanus, inquiens: O domine miserere mei peccatori. Itemq́ filius ille prodigus, dicēs: O pater, peccaui coram te & in cœlum, nec iam dignus sum vocari filius tuus. Sic & nos fratres charissimi, hodie cum Petro, foras ad lo cum pœnitentiæ exire debemus, & amare flere. Et cum Paulo humiliari sub potēti dei manu atque nostra confiteri peccata, dicētes. Miserere nostri domine, quia blasphemi, quia cōtumeliosi, qui persequutores in te fuimus, indigni, vt iā vocemur filii & Christiani tui. Hoc vbi ex animo fecerimus, certo cum iisdem misericordiam consequemur, quandoquidem ait Iohannes: Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emendet nos ab omni iniquitate.

1. Cor. 15. Matth. 26. Ezech. 18. Luc. 18. Luc. 15. 1. Petr. 5. 1. Iohan. 1.

M ¶Nec est, quod nōnulli obgarriunt, non esse in nostra potestate vt cōuertamur ad deum, sed in deo eā esse potestatē. Respondeo nō esse verū, imo etsi citra deū nos aliquid posse facere putamus, erroneū sit, quia sine eo nihil possumus, pium tamen est credere, quod in eo & p gratiā eius omnia possumus, cui sane gratiæ non desumus, quando ipsa semper nobis se offert, vt splendor solis ante fenestrā, vt aperta valua ingrediatur, sic & gratia diuina aperitionem voluntatis nostræ expectat, in Apocalypsi, dn̄o dicente: Ecce sto ad ostiū & pulso. Si quis audierit vocē meā & aperuerit mihi ianuā, intrabo ad illū. Et hoc est, q̄d dn̄s deus alio in loco cōtra om̄es impios inqt: Si conuerteris, conuertam te. Id quod in diuis apostolis Petro & Paulo fecit, qui vbi pœnitendo cōuersi sunt ad eos & dn̄s misericordiam dando, cōuersus est ad Petrum, dicens: Et tu conuersus aliquando, confirma fratres tuos.

Iohan. 15. Apo. 3. Hier. 15.

HOMIL. LXXXVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc. 1. Et misericordia eius à progenie in progenies, timentibus eum, &c.

In feriis visitationis diuæ virginis.

A HOC est aliud carmē ex dulcissimo & diuinissimo illo, eodemq́ p uulgato cantico, Magnificat, desumptum, quod inclyta virgo deipara Maria, ex corde, gratia sancti spiritus pleno, eructauit, quum in humanissima visitatione Elisabethæ cognatæ suæ, cuius festa hodie toto terrarum orbe agitur solennitas, post benignam illius salutationem, exultationem præcursoris domini in vtero materno, & sui honoratissimam à sancta Elisabetha magnificationē, in dei laudem sacra ora resoluit, inquiens: Et misericordia eius à progenie in progenies, timentibus eum, &c. totum sane, quod per eam operatus est dominus, misericordiæ illius tribuēs, quam vsqueadeo extendendo magnificat, vt eam esse dicat omnibus ipsum timentibus à progenie in progenies. Ad cuius quidē carminis Christianū intellectū eruendum magnopere profuerit, paucis præmittere, quid sit misericordia, & quomodo deus ipse sit misericors, nunquid eadē sit dei misericordia, quæ hominis, ita nimirū, vt deinde ad reliqua salubrius pueniamus. Scire igit admodū conuenit, misericordiā esse quandā alienæ miseriæ in nostro corde cōpassionē, qua vtiq́ si possumus, subuenire cōpellimur, ita tamē, vt si præbeatur misericordia, iustitia cōseruetur, siue cū indigēti tribuit, siue cū ignoscit pœnitēti, quæ tamē prout miseriā & cōpassionem nominat, nō est in deo, sed vt nominat tranquillā sine tabe atq́ cruciatu bonitatē subueniēdi, & à miseria & calamitate liberādi. Eiusmodi sane misericordia fuit in euangelico illo patre, q̄ filiū suū prodigū reuerti & pœnitere videns, misericordia motus fuit, & accurrens, cecidit

Luc. 15.

cecidit ſuper collum eius,& oſculatus eſt eum,&c. Hæc quoq; miſericordia vere fuit in illo pio Samaritano,qui iter faciens,venit ſecus eum,qui ab Hieroſolymis in Hiericho deſcendens,inciderat in latrones,& deſpoliatus & plagis vulneratus iacuerat ſemimortuus,miſericordia motus & appropinquans,vulnera eius alligauit,infundēs oleum & vinū,& imponens illum in iumentum ſuum duxit in ſtabulum,& curam eius egit. Luc.10

¶Cæterum quis,obſecro,ille fuit in typo Samaritanus, niſi dominus deus noſter, Ieſus Chriſtus,filius æterni dei æternus,cuius nomē ſanctū eſt,& ipſe potens,qui reſpexit humilitatē inclytæ virginis Mariæ,& ei magna fecit. Cuius miſericordia eſt à progenie in progenies,timētibus eum. Ex quibus quidem verbis,

B ¶Primo colligimus,deū Opt. Max. eſſe miſericordem,id eſt,noſtræ miſeriæ compatiētem. Hinc ad Iſraelitas ait Moſes: Nouiſſimo autē tēpore reuerteris ad dominū deū tuum, & audies vocē eius,qa deus miſericors,dñs deus tuus eſt. Et Pſalmiſta: Ipſe (inquit) eſt miſericors,& propitius,fiet peccatis eoꝝ,& nō diſperdet eos. Quod vel ipſe de ſemetipſo teſtat, dicēs: Ecce adſum,quia miſericors ſum dñs deus tu⁹. Proinde & Eccleſiaſtic⁹ ait: Quis inuocauit eū & deſpexit illū? Quoniā pius & miſericors ē deus,& remittit in die tribulatiōis peccata. Et hoc eſt,quod diua virgo hodie magnificando deum dicit: Et miſericordia eius, &c. Tam enim miſericors eſt deus,vt illū Apoſtolus patrē miſericordiaꝝ appellet,inquiēs: Benedictus deus & pater domini noſtri Ieſu Chriſti,pater miſericordiarum,& deus totius conſolationis,qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra,vtpote,qui vſqueadeo eſt ab æterno miſericors,vt ei proprium ſit miſereri & ſemper parcere. Deute.4 Pſal.77. Eſa.18 Eccl.2 2.Cor.1

C ¶Porro oboritur hac in parte duplex quæſtio,quaꝝ prima eſt,qūo tā ille eſt miſericors vt eius ſit propriū parcere & miſereri,quū eius iudicia ſint abyſſus multa: de q̄ & propheta canit: Vniuerſæ viæ dñi miſericordia & veritas. Non eñ dicit,vniuerſæ viæ eius ſola miſericordia,ſed miſericordia & veritas. ſ. in iudicãdo: vtpote q nō min⁹ ſit iuſtus q̄ miſericors, cui miſericordia & iudiciū decantaſ. Secūda vero q̄ſtio eſt,q̄ quęrit,quū multiplex ſit hoīs miſeria & tribulatio,ſitq; miſericordia dei nſæ miſeriç & tribulatiōis ſine tñ cruciatu cōpaſſio,ſeq neceſſum ē,vt & dei mīa ſit multiplex,vt & ſcriptura dicit: Miſericordiæ dñi multæ vel qa multę tribulatiões iuſtoꝝ,de qua (q̄ris) miſericordia hodie deū cōmēdat diua virgo? Pſal.35 Pſal.144. Threñ.3 Pſal.33

D ¶Ad primā reſpondeo quæſtionē,Etſi vtiq; deū æque iuſtū & miſericordē,ei tamē proprium eſſe miſereri & non iudicare,vel ideo,quod ex ſe ſumit quodammodo materiā,& velut quoddā ſeminariū miſerendi. Quod vero iudicat & condemnat,nos eū perinde cogim⁹ vt longe aliter de corde ipſius miſeratio,q̄ animaduerſio procedere videat. Ideoq; pater miſericordiaꝝ & non iudicioꝝ vel vltionū appellatur,non modo,qa pater videat miſereri potius,q̄ indignari,& queadmodū pater filioꝝ timentiū ſe,ſed eo magis,q̄ miſerendi cauſam & originē ſumat ex proprio iudicandi vel vlciſcendi magis ex noſtro. Id q̄d ipſe de ſemetipſo abunde teſtatur,inquiēs: Perditio tua Iſrael,tantūmodo in me auxiliū tuū,& dū abſq; me neſcies. Audiamus & ipſum alibi dicentē: Nunqd volūtatis meæ eſt mors impij,& non magis,vt conuertatur & viuat? Et hoc eſt,q̄d Apoſtolus ait: Qui omnes homines vult ſaluos fieri,& ad agnitionem veritatis venire. Cui Petrus ſubſcribit,inquiēs: Non tardat dñs promiſſionem ſuam,ſicut quidam exiſtimāt,ſed patienter agit,propter vos nolens aliquos perire,ſed omnes ad pœnitētiam reuerti. Eſt igitur deus natura miſericors potius q̄ iuſtus, ea nimiꝝ (vt diximus) ratione. Inde & virgo Mariæ: Et miſericordia eius. Oſee.13. Ezech.18 1.Timot.2 2.Petri.3

E ¶Ad ſecundā quæſtionē reſpōdeo,vti multę ſunt miſeriæ hominū & tribulatiōes,ita q̄q; multas eē dei miſericordias,veꝝ haſce dñi miſericordias ita in vnā prorſus coire miſericordiā vt ex vna miſeria oēs emanaſt miſeriç & tribulatōes. At vna oīm,& ꝑcipue nſa fuit miſeria & calamitas,q̄d in vno Adamo oēs peccauimus,& peccādo deū offendim⁹,vnde vniuerſę ſub cœlo miſeriç & calamitates,q̄ſi ex maledictiōe quapiā (vt eſt in lib. Geneſeos) ꝓfluxere,qa vero de⁹ Opt. illā ꝑcipuā miſeriā peccati ꝑ ſuā in filio ſuo miſericordiā abſtulit, dubium nō eſt,qn & reliquas,q̄ corpoꝝ ſunt,& aīoꝝ miſerias pro loco & tpe ſit ablaturus: queadmodū nō obſcure intelligim⁹ ex apſo dicētes: Si deus pro nobis,qs cōtra nos? Qui etiā proprio filio ſuo nō pepercit,ſed pro nobis oībus tradidit illū. Qūo nō etiā cū illo oīa nobis donauit? Iā vero facile cōſtabit,diuā virginē de ea loqui miſericordia,quā deus ꝑ filiū ſuum vnigenitū exercuit,liberās nos à pctō,quo æque oēs eramus perditi,& iræ filij facti. Idemq; auferēdo maledictionē,q̄ reddidit benedictionē in Maria,nō eius meritis, ſed ꝑ ſuā miſericordiā atq; pietatē. Quod vero de ea hodie miſericordia loquit,pauloḋpoſt ipſa ſubindicat, dicēs: Suſcepit Iſrael puerum ſuū,recordatus miſericordiæ ſuæ. Sicut loquutus eſt ad patres noſtros,Abrahā & ſemini eius. Sane carnalē ſuſcepit Iſrael dñs,benigniterq; recepit in gratiā & miſericordiā,qm ex eo & poſteritate eius ſecundū carnem ex glorioſa virgine Maria natus eſt Chrūs. Id q̄d fuit illa miſericordia,de qua hodie Maria,cui⁹ tū recordatus eſt,quā ſane miſericordiā aliq̄n exhibendā idē promiſit olim Abrahæ,dicēs: Qm benedicent in ſe- Roma.5 Gene.3 Romañ.8 Ephe.2.

mine tuo oēs cognationes terræ, Semen vtiq; (Aplo teste) Christū intelligit, natū ex Maria quæ ex semine fuit Abrahæ progenita. De hac igit dñi misericordia, qua ille pmotus, humanū genus à pctō liberauit, disserit hodie virgo Maria, inquiēs: Et misericordia ei⁹. Vnde.

¶ Secundo colligimus, misericordiā dei Opt. quā in filio suo Iesu Christo p ipsius humanitatē erga hoies à pctō liberādos operatus est, non vni tantū generationi, sed oīni generationi fuisse collatā. Id qd primū deus in suis verbis futuræ promisit Abrahæ ingens: In semine tuo benedicent oēs cognationes terræ. Quod & deinde in Iesu natiuitate arguit angelus dicēs: Noli timere, Ecce ego euāgelizo vobis gaudiū magnū, qd erit oīni populo, qa natus est vobis hodie saluatoe, q est Chrūs dñs, &c. Quod & deinde Symeon ille iustus & timoratus cōmonstrās, inqt: Quia viderūt oculi mei salutare tuū, Quod parasti ante faciē omniū populoꝝ. Et alibi pr ad filiū ait: Dedi te i lucē gētiū, vt salus sit mea, vsq; ad extremū terræ, siquidē gratuitū sit & nō debitū, qd est misericordiæ, nō merito, quā quidem largissime deus profudit, nō solū genti Iudaicæ, q peculiariter illū expectauit, nō solū vni ætati, sed late propagauit, à natione in nationē, vsq; ad extremos orbis fines, à seculo in seculū, vsq; ad vltimā huius mūdi diem. Et hoc est, quod Maria hodie deum magnificans, inquit. Et misericordia eius à progenie in progenies, timētibus eum. Vnde.

Gene. 12 · Luc. 1 · Luc. 2 · Esa. 49. (marginal references)

¶ Tertio colligimus, Et si Chrūs in salutē omniū sit ex Maria virgine pro ineffabili misericordia sua natus, ea tamē salus dūtaxat profutura est & efficax timētibus deū, nō eñ misericordia deus qualitercūq;, sed ijs, qs timor eius cōpescuit, in qualibet natione: cuiusmodi sunt q pœnitentia ducti ad fidē & pœniam (qualis erat filius ille prodigus) conuertuntur: nam q obstinati sunt, incredulitatis vitio clauserūt sibi ianuā pietatis. Cōsequūtur ideoq; dūtaxat dei misericordiā salutis, q ipsum filiali timore timēt, & cōsequunt illā in generatione ista, id est, in præsenti seculo, in futura qq;, id est, in seculo futuro. In hoc qdem seculo centuplū accipiētes, in illo vero multo maiora. Id qd & ipse de se testatur, inquiēs: Ego sum dñs deus faciēs misericordiā in millia, ijs qui diligūt me, & custodiūt pcepta mea. Et Dauid: Verūtamen (inqt) prope timentes eum salutare ipsius. Et idē rursus: Misericordia aūt dñi ab æterno & vsq; in æternum super timentes eū. Sane in omni gente, quæ timet deū, acceptus est illi. Hinc & virgo deipara: Et misericordia eius à progenie in progenies, timētibus eum. Vnde.

Luc. 15 · Exo. 20 · Deuter. 5. · Psal. 84. · Psal. 102 (marginal references)

¶ Quarto colligimus, neminē debere sibi de misericordia dñi blandiri, pinde atq; suæ sit salutis oino sine omni opere bono securus, veꝝ sibi semp debere timere à dño, veluti q illū semp offenderit, sit etiā ille sibi vel apud semetipm quālibet iustus. Ita sane Paulus nequāq sibi blanditus est, dicēs de se: Nihil eñ mihi cōscius sum, sed nō in hoc iustificatus sum, q aūt me iudicat, dñs est. Hinc ille deinde hortat, dicēs: Itaq; q se existimat stare, videat ne cadat. Et latius scripta alibi: Ne dixeris, inqt, peccaui, & qd mihi accidit triste. Altissimus est enim patiēs redditor. De propitiato peccato noli esse fine metu, neq; adijcias peccatū super peccatum, & ne dicas: Miseratio dñi magna est, multitudinis peccatorum meoꝝ miserebitur.

1. Cor. 4 · 1. Cor. 10 · Eccl. 5 (marginal references)

¶ Misericordia eñ & ira ab illo cito proximāt, & in pctores respicit ira illius. Espropter periculose sibi cōniuēt nōnulli de peccatis suis, & adeo psumunt, & de deo cōfidunt, vt quādā sibi licētiā acqrūt peccādi, & siue pœnia expectāt veniā, qa credūt qm Christiani sunt, & sibi dei ex regeneratione baptismatis se nō posse dānari, adulātes sibi eo, qd scriptū est: Omnis quicūq; inuocauerit nomē dñi, saluus erit. Non aduertētes tremendū hoc Iohānis Baptistæ dictū: Et ne velitis dicere intra vos: Patrē habemus Abraham. Dico eñ vobis, qm potēs est deus de lapidib⁹ istis suscitare filios Abrahæ. Nec obstat Iohelis dictū, qñquidem ille nomē dñi in salutē certam inuocet, q dñm in veritate. s. pœnitæ ex corde prouenietis inuocat, propheta dicēte & interpretāte: Prope est dñs oibus inuocātibus eū, oibus inuocātibus eū in veritate. Volūtatē timētiū se faciet, & deprecationē eoꝝ exaudiet, & saluos faciet eos. Custodit dñs oēs diligētes se, & oēs pctōres disperdet. Nō eñ (inqt dñs) q dicit mihi, dñe dñe (vti mali Christiani faciūt) intrabit in regnū cœloꝝ, sed q facit volūtatē patris mei, q in cœlis est. Quod & alio in loco clarius exponit, dicens: Si filij Abrahæ estis, opa Abrahæ facite. Sic & nos si gloriamur, nos esse Chrīanos, faciamus opa, q Chrs docuit, & de pctis pœniteamus, deūq; timeamut, & certo tūc misericordiā eius cōsequemur. Siqdē ait diua virgo: Et misericordia eius à progenie in progenies, timētibus eū, qa eñi misericordia dei nō in vna generatione, sed in sempiternū extēditur à generatiōe in generationē, vt à progenie Iudæoꝝ in progenies gētiū, vel à progenie psentiū in pgenies posteroꝝ, vt nulli vnquā hoī ætati negata sit aut pclusa, dicēte Maria: Et misēdia eius à progenie in progenies, timētibus eum.

Iohel. 2 · Matth. 3 · Luc. 3 · Psal. 144. · Matth. 7 · Iohan. 8 (marginal references)

HOMIL. LXXXIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Psal. 131. Surge dñe in requiē tuā, tu & arca sanctificationis tuæ.

In ferijs adsumptionis gloriosissimæ virginis Mariæ.

Quāuis

A Vamuis dilectissimi frēs hac die solēni valdeq; festa simul & semel ecclesia catholica toto terrarū orbe pia deuotiõe agat tā obitus q̄ diuæ virginis in cœlū aīa & corpe adsumptiõis memoriā, hæc tn̄ ipsa dies apud plerosq; oēs dies Mariæ adsumptionis & non mortis seu obitus appellari obtinuit, tn̄ q hæc mors tēporalis vita sit potius q̄ mors appellāda, qm̄ p ipsam (vt & heri ostēdimus) in verā, vtpote æternā vitā nascimur in Chrm̄ credētes, Chr̄o dicēte: Amen amen dico vobis, qa q verbū meū audit & credit ei, q misit me, habet vitā æternā, & in iudiciū nō venit, sed trāsiet à morte in vitā. Et hoc est quod ecclesia sanctorū ferias, qb' eorū ex hoc mūdo discessum agit nō obitus sed natalitia noīare solet, qm̄ per hāc tēporalē mortē ab infinitis huius mūdi calamitatibus, periculis, tribulatiõibus, hocq; genus alijs malis erepti, & ex vmbra vitæ liberati ad æternā illā nati sint vitā, nullo vnq̄ æuo terminādā, in qua (Apoca. teste) illa dei est claritas, q̄ neq; sole neq; luna indiget, vt luceāt in ea, nimirū vbi nulla est nox, vbi q sunt, neq; esurient, neq; sitient amplius, neq; cadet sup illos sol, neq; vllus æstus, à q̄rū oculis deus omnē lachrymā absterserit, qbus mors nō erit vltra, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor, sed illud nimirū, s. beatitudinis & gaudij, quod (vt post Esaiā Paulus dicit) nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit. At hæc præsens vita & temporalis, si quā sit miserijs & malis differta, & q̄ inconstās & breuis cogitare voluerim', ipsa potius sit vmbra, mors & crux nuncupāda Iob illo patiētissimo dicēte: Militia est vita hominis sup terrā, & sicut dies mercennarij dies eius. Sicut ceruus desiderat vmbrā, & sicut mercēnarius præstolat finē operis sui, sic & ego habui mēses vacuos & noctes laboriosas enumeraui mihi. Si dormiero dicā, quando consurgā, & rursum expectabo vesperam, & replebor doloribus vsq; ad tenebras. Dies mei velocius transierūt, q̄ texente tela succiditur. Memento qa ventus est vita mea, & non reuertetur oculus meus, vt videat bona, nec adspiciat me visus hominis. Et hæc ratio, qua hæc dies diuæ virginis maluit adsumptionis, & perinde nouæ natiuitatis quā mortis titulo appellari, tum vel maxime quod hæc ipsa benedicta virgo inter omnes homines, facillime citraq; dolorem obierit, paruoq; temporis interuallo resuscitata mox corpore simul & anima in cœlum summa cum iucunditate & gloria sit adsumpta, adeo quod huius excellentis virginis dormitio non vere dici mors debuerit, sed transmigratio potius & recessus, vnde & dies eius dormitionis, adsumptionis eius dies ab oībus vocari cœpta est. Q̄ūo vero & vbi mortua sit hesterno vesperi diximus, nihil inde repetentes. Johan. 5 Apoc. 21 Apo. 7. 21 Esaiæ. 64 Hier. 31 1. Cor. 2. Iob. 7

B ¶Cæterum audio interim nonnullos opinari, illā iuste debuisse à morte fuisse alienam, & in cœlo viuam adsumi sine animæ à corpore dissolutione.

C ¶Primo, q hāc p̄rogatiuā decurret p̄stari matri ab eo q matrē semp honorādā cēsuit, & præsertim qm̄ eā alijs Maria proculdubio inferioribus cōcesserit, nimirū q Enoch viuū tulerit, vt nō apparuerit, Ap̄lo interpretāte, simulq; dicēte: Fide Enoch trāslatus est, ne videret mortē, & nō inueniebat. Imo q & Heliā p turbinē in cælū, adeo vt illū Helisæ' vltra nō viderit, igneo curru suscepit. Sic & Iohānes Euāg. credit viuus cælū ascēdisse, quū in scrobē descendēs, subita luce facta nusq̄ apparuit, fonte mox scatere oleo incipiēte. Id q̄d de ipso videt testari dn̄s, inqens: Sic eū volo manere donec veniā, qd ad te. Et alias: Amē dico vobis, sunt quidā de hic stātibus, q nō gustabūt mortē, donec videant filiū hoīs venientē in regno suo. Matth. 19 Marc. 7. Gene. 5. Hebr. 11 4. Reg. 2. Johan. 2 Matth. 16

D ¶Scd̄o rõne, qua habemus ob pctm̄ originis & generis mortē fuisse in pœnā & suppliciū à deo impositā. Illo dicēte: In quacunq; eīn die comederis ex eo, morte morieris. Et rursus scriptura ait: A muliere initiū factū est peccati, & p illā oēs morimur. Et Ap̄lus: Propterea (inqt) sicut p vnū hoīem pctm̄ in hūc mundū intrauit, & p pctm̄ mors, ita & in oēs mors pertransiit, in q oēs peccarūt. Id q̄d tā de morte corpis q̄ aīæ intelligi solet & recte qdē, quū ex suo peccato necessitatē moriendi tpaliter homo acceperit, vt patet ex ijs ironicis dn̄i verbis ad Adā: Ecce Adam, quasi vnus ex nobis factus est sciens bonū & malū. Nūc ergo ne forte mittat manū suā, & sumat etiā de ligno vitæ & comedat, & viuat in æternū. At diua virgo iuxta scripturā: Sicut liliū inter spinas, sic amica inter filias, &c. & fide quoq; ecclesiæ credit sine omi pctō originali esse concepta & nata. Proinde merito à morte libera. Gene. 2 Eccl. 25 Romañ. 5 Gene. 3. Cant. 2.

E ¶Tertio, q̄d Chrūs qui matrē honorandā & amandā voluit suā matrē ab enixis moriēdi doloribus merito immunē & securam seruare debuerit. Respondēs (inquam) dictis nō obstantibus, Mariam nō tantum merito, sed necessario quoq; fuisse mortuam. Matth. 15 Marci. 7.

F ¶Primo, qdē necessitate cōmunis naturæ creatæ, qua vniuersa quæ orta sunt & aucta necessum sit, vt senescāt & occidāt, debemusq; nos oīa nr̄a morti. Sic videmus solem orientē & occidentē, & lunā augescentē & deficientē, mare fluens & refluens & plane nihil q̄d stabilem immobilemq; naturā habeat, siquidem Christus dixerit: Cœlum & terra transibunt, astra de cœlo cadent, sol obscurabitur, luna non dabit lumen suum. Sic Ecclesiastes inquit: Matth. 24. Marc. 13

Eccles. 3.9 Vnus interitus est hominis & iumētorū & æqua vtriusq; conditio, sicut morit hō, sic & alia A
moriunt. Cūcta subiacēt vanitati & oīa pergūt ad vnū locū. Nemo est q̄ semp viuat, & qui
2. Regū. 14 huius rei habeat fiduciā: siquidē oēs morimur, & sicut aqua dilabimur. Vñ etiā probari pin-
de experiētia pōt, extremū huius tpis diē certo futurū, quū oīa videmus senescere, & deterio
ra q̄ antea fuerūt, fieri incipiant, ingenia quoq; hominū raro meliora, sed peiora.

Iohan. 6 ¶Secūdo, necessitate æternæ vitæ in sempiterna gloria cōsequēdæ, q̄ certe nisi morte acq G
Iohan. 12. ri neqt, Chr̄o dicēte: De morte trāseat ad vitā: Nisi granū frumenti cadens in terra mortuū
Luc. 24 fuerit, ipm̄ solū manet. Et rursus: Nōne hæc oportuit pati Chr̄m, & ita intrare ī gloriā suā?
1. Cor. 15. Hinc aplus: Insipiens tu, q̄d seminas nō viuificat, nisi prius moriat. Et hoc dico fratres, quia
caro & sanguis regnū dei possidere nō possunt, neq; corruptio incorruptelam possidebit. H

Hebr. 9 ¶Tertio, necessitate pœnæ pro peccato originali, propter quod (vt ex Apostolo accipi-
mus) statutum est hominibus semel mori, post hæc autē iudicium, quandoquidem deus ad
Gene. 2. Prothoplastū dixerit: In quacūq; die comederis ex eo, morte morieris.

¶Nec obstat, q̄ in pc̄tō originali. Maria nō sit cōcepta, qm̄ hic origo gn̄is nō p̄sona sin- I
gularis attēdit, à qua nō pc̄tm̄ sed ab originali p̄sona, in qua tūc p̄uenit vniuersum genus hu
manū, deriuat. Præterea ex p̄sonali priuilegio honoris gratia fuit ab eo pc̄tō immunis Ma-
ria, sed quæ in gratiā fiunt in argumētū nō sunt trahēda. Verū seruari à morte naturali, non
fuisset neq; grāæ, neq; honoris, quū propterea cęlo fuisset priuata & ęterna gloria. Nec scdo
obstat, q̄ dictū est de Helia & Enoch &c. q̄a nō viuētes in cœlum sunt adsumpti, quasi nunq̄
morituri, sed in paradisum ad tp̄s translati, suo q̄dē tpe añ extremū diē (vt fides recepta est)
Zacha. 4 humanis gētibus testes & iudices futuri, quēadmodū alio in loco ex Zacharia & Malachia
Malach. 4 prophetis oñdimus. Sic q̄q; rñdendū est ad loca de diuo Iohāne, siq̄dem legat: Si volo eū sic
Matth. 17 manere &c. cōditiōis potius q̄ similitudinis eē particulā, p̄tereaq; donec veniā, de alterutro
Matth. 24. dñi aduētu intelligi posse, & sic idē adhuc cū Helia viuus pro fide pariter ad finē mūdi eēt vē
Apoc. 3 turus. Q̄d vero dñs dicit de ijs, q̄ nō gustabūt mortē, &c. dudū fuisse impletū intelligim' in
trib' discipulis, q̄bus dñs trāsfiguratus in mōte, gaudia æternæ repromissiōis oñdit, q̄ vide-
Matth. 17 rūt eū in regno veniētē. i. in ea claritate fulgētē, in qua pacto iudicio ab oībus sanctus videbi
Marc. 9. tur. Insup per regnū dei eo in loco accipi p̄t ecclesia, quā nonnulli discipulorū adeo grādæui
Luc. 19 aliqñ cōstructā & cōtra huius mūdi gloriā erectam cōspecturi erāt, ideoq; cōsolatoria pro-
missione dñs dixit: Sunt q̄dā de his &c. Nec tertio obstat, q̄ Chr̄o conuenisset, ne p̄pter suā
Gene. 3. in matrē, vt solet charitatē tāto illā mortis dolore excruciari passus eēt. Etenī (inquā) virgi-
nē Mariā ita citra dolorē obijsse, sicut & sine dolore ex priuilegio peperit, tū q̄d tā partus q̄
mortis dolor ob pc̄tm̄ originale, q̄ Maria caruit, in maledictū partim p̄ueniat, partim ex di-
lectiōe, qua corp' cū aīa cōiungit, q̄rū vtriūq; in morte separatio hoc est dolorosior, q̄ est cō-
strictior & cōiunctior, quēadmodū in duob' iter faciētibus fieri videm', ob cōtinuā & cha-
ram inter eos cōuersationē, qñ demū separant, singuli in suū definitū locū eūtes, sic q̄q; expe
rimur & in brutis aliqñ difficilē eē separationem & mutationē, vt in turturibus, & bobus, &
equis, q̄s aliqñ ob discessum charorū lachrymari p̄inde vidim', inædiaq; propter dolorē cō-
fectos. Cæterū istū dolorē inter cæteras causas, q̄ in alijs hoībus locū habēt, diua virgo, mini
me habuit, q̄nquidē malignæ huius mūdi cōditiōis memor magnopere ob ineffabilē in filiū
charitatē ab hoc mortali corp̄e, vsqueadeo se solutum iri optauit, vt nihil propterea habere
potuerit doloris verū dissolui cupiens proculdubio succlamauit cū Propheta dicente: Educ
Psal. 141. de custodia animā meā. Iteq; cum Symeone: Nunc dimittis dñe seruū tuum in pace. Quia
Luc. 2 viderūt &c. Et cū Aplo: Desideriū habēs & esse cū Christo. Et cū Dauide: Quēadmodū de-
Philip. 1 siderat ceruus ad fontes aquarū, ita desiderat aīa mea ad te deus. Sitiuit aīa mea ad te deū fon
Psal. 41 tem viuū, qñ veniā & apparebo ante faciē dei mei. Sane ad supernā patriā properāti, & hæc
tēporalia sp̄ernēti mora corp̄is, quod aīæ est quasi carcer, oīu pœna est & carcere grauior.
Psal. 119 Cuius argumēto Dauid querulus ait: Hei mihi, q̄a incolatus meus prolongatus est, habitaui
cū habitantibus Cedar, multū incola fuit aīa mea. Si hoc Dauid, q̄d Maria, oīm sanctissima,
& mater castissima: quæ ab oīu labe immunis nō potuit nō esse certissima suæ in cœlo cum
Christo filio beatitudinis, & nō tantū quoad animā, imo & quoad corpus, q̄d sciebat paulo-
post, vtpote intra triduū, à filio suo omnipotente resuscitatū, & animæ denuo coniunctum
iri, & glorificatū summa iucunditate sup choros angelorum vere adsumendum.

¶Illam vero benedictam virginem, sanctissimam Deiparam, anima simul & corp̄e glo- K
rificatam esse in cœlum hodie adsumptam approbat.

¶Primo, catholica ecclesia suo definiēs decreto, pie adhuc fuisse modū cęlo delatā credēs. L

¶Scdo, succurrit rō scripturæ, quādoquidē Chr̄i caro corruptionem videre nō debuerit, M
illo ipso p̄ Prophetā dicēte: Propter hoc lętatū cor meū, & exultauit lingua mea, insup & ca
Psal. 15 ro mea requiescet in spe. Qm̄ nō derelinques animā meā in infernū, nec dabis sanctū videre
Acto. 2 corruptionem. At caro Chr̄i, Mariæ fuit caro, vnde ille natus est: siquidē inquit Elisabeth.

Bene-

Benedicta tu in mulieribus,& benedictus fructus ventris tui. Igitur & caro virginis deiparæ corruptionē videre debuerit, sed cū eius anima in cœlū glorificata transferri. Lucæ. 1

N ¶Tertio, scriptura ex themate nostro in persona dei patris ad filiū per Prophetā arguit, dicens: Surge domine.f. de sepulchro cū corpore, in te requiem tuā.f. æternæ gloriæ & beatitudinis. Tu & archa sanctificationis tuæ. Quæ est illa archa sanctificationis, quæ cū corpore, vti & Christus in requiē cœlestē surgere debet? Diua (inquā) virgo Maria est, quàm deus ille Opt. Max. in vtero Annæ sanctificauit, ab omniq́ labe præseruauit. Nimirū in qua cœleste manna Christū esset habitur&. Hinc propheta: Sanctificauit tabernaculū suū altissimus. Et hæc illa de seipsa gloriat, inquiens: Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. Et dixit mihi: In Iacob inhabita,& in Israel hæreditare,& in electis meis mitte radices. Et rectè qdem, quū iuxta ecclesiæ sententiā, ipsa sit castellū, de quo hodie euāgeliū, in quod Chrūs dominus conceptu suo diuino p spiritū sanctū intrauit, nouēq́ menses inibi natus habitauit, ad cuius pedes vera Maria frequēter deinde sedēs, eius verbū deuote audiēs. De qua scribitur: Maria aūt conseruabat oīa verba hæc, conferens in corde suo. Et rursus: Et mater eius conseruabat oīa verba hæc in corde suo,&c. Eapropter sibi illa optimā partem elegit, qa vera fide & contemplatione non minus dei verbū habuit q̄ ipso mirifico partu. Ideo rectissime in illā transferri scriptura, dicēs: Surge dñe in requiē tuā, tu & archa sanctificationis tuæ, &c. Psal. 13 Psal. 54 Eccl. 44 Luc. 10 Luc. 2 Luc. 1

O ¶O igitur (inquā) virgo Maria. O tu vera archa, quæ vt archam decet, inter omnes fuisti clausa, mūda, secreta, fortis & firma. Clausa (inquā) quæ serato pudoris claustro inuiolata ante & post partū genuisti nobis manna illud cœleste, quod nobis est ad æternā patriā viaticū. De qua Ezechiel: Porta hæc clausa erit,& non aperiet,& vir non transiet per eam, quoniā dominus deus Israel ingressus est per eam, eritq́ clausa principi. Mūda (inquam) archa quæ tam ab omni fuisti labe semper immunis & pura, vt vere ad te per Solomonem deus dixerit: Tota pulchra es amica mea,& macula non est in te. Secreta (inquam) quæ aurum tuū castitatis tam secreto intra te custodisti, vt audiens ex te nasciturū filium in sermone angeli turbata fueris,& qualis esset ista salutatio cogitaris? Quomodo (inquiens) fiet istud, quoniā virum non cognosco. Fortis (inquam)& firma archa, quæ nusquàm nō à tuo filio dilecto, nec in aduersis, nec in prosperis discessisti, cum quo adhuc tenello puero, neq́ Herodem tyrannum, cæterosq́ hostes insidiantes, nec cœli inclementiam, neq́ itineris difficultatem, nec regionis asperitatem, nec hoc genus mala reliqua vetita in Aegyptum ieris & redieris, nec deterrita, quando tibi à Symeone dicebatur. Et tuā ipsius animam pertransibit gladius, tam dico non fuisti deterrita, vt vel sola, cæteris trepide fugientibus, vsq́ ad mortē cum illo firma & constans mansisti, iuxta crucem fideli & intrepido pectore astans. Imo q̄ & post illius mortem cum eius discipulis, qui in domo clausa propter metum Iudæorum cōgregati erāt vnanimiter perseuerasti, donec vere ad te tuumq́ filium dictum est à deo patre. Surge domine in requiem tuam, tu & archa sanctificationis tuæ: nimirum, quæ hodie suscitata & tāto gaudiorum præconio, tantaq́ gloria & solennitate ad cœlum euecta es, superq́ oēs angelorum choros exaltata, vt vere & iuste tota cœlestis turba & concio angelica obstupefacta adclamauit, te visa, dicens: Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol, terribilis vt castrorum acies ordinata? Quid quæritis o cœlestes exercitus? Hæc est (inquā) archa illa sanctificata à Iesu domino nostro, supra vos æternaliter exaltata,& requiem habitura. Vnde & ipsa hodie pio repleta gaudio, inqt: Quasi cedrus exaltata sum in Lybano,& quasi cypressus in monte Sion,&c. Quasi palma exaltata sum in Cades,& quasi plantatio rosæ in Hiericho,&c. Ezech. 44 Cant. 4. Lucæ. 1. Matth. 2 Luc. 2 Iohan. 19. Iohan. 20. Acto. 1. Cant. 6 Eccl. 24

P ¶Gaudeamus igitur fratres dilectissimi, totoq́ corde lætemur de tam nobilis archæ exaltatione, ipsamq́ filij Israel sequi studeamus, vt & ipsi in requiem æternam aliquādo simus suscitandi & adsumendi. Quam vtiq́ sequentes exaltabimur, vbi & ipsi archa simus clausa, id est, casta, nullo peccato reserati, archa quoq́ secreta in omni mūditia fideq́ in bonis operibus firma & fortis, hortante Apostolo: Itaq́ fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles, abundantes in omni opere domini, semper scientes, quod labor vester non est inanis in domino. Quare non inanis? Quia & nobis dictum fuisse intelligetur cum Christo domino nostro: Surge domine in requiem tuam, tu & archa sanctificationis tuæ. Nec quidem citra rationem, quandoquidem ad nos qui lauacro regenerationis sumus mundati. Paulus dixerit: Nescitis, quia templū dei estis,& spiritus dei habitat in vobis? Templum dei sanctū est, quod estis vos. Hæc ille: Si templum, ergo & archa,&c. 1. Cor. 15 1. Cor. 3 2. Cor. 6

HOMIL. XC. DE EO QVOD ECCLESIA CANIT, Regali ex progenie Maria exorta refulget.

In ferijs natiuitatis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

Quanta

Vanta animi lætitia, quanta etiam laude hodierna nobis dies ſit ce- A
lebranda, vel ex verbis eccleſia eſt haud obſcure intelligere, quæ in
Luc.1. Prologo nr̃o ait: Regali ex progenie Maria exorta refulget, quã-
doquidem hodie nata ſit ex regia ſtirpe Maria. Si enim, vel angelo
Iohan.16. teſte, in Iohannis Baptiſtæ natiuitate multos gaudere oportuit, ꝙ
is magnus erat futurus coram domino, qui & multos filiorum erat
Iohan.1. Iſrael ad dominum deum ipſorum conuerſurus. Si etiamnum, vel
Chriſto teſte, in genere ſit gaudẽdum, quia hõ aliquis in mundũ na
tus ſit, quàm putamus hodie gaudendum, non dico multis tantum,
ſed & toti orbi, in qua non homo quiuis & vulgaris non dico, qui
dominum prænuntiaſſet ſolum, & digito demõſtraſſet, & ad ipſum multos filiorum Iſrael
duntaxat conuertiſſet, ſed & homo talis ſit natus, cuius orbis non habuit, neq; vnquàm eſt
habiturus ſimilem. Maria. ſ. virgo & mater Deipara, vtpote talis ac tanta, quantam nec co-
Luc.1 gitare quiſquàm ſufficit, quæ & omni ſit laude maior & ſuperior. Ideoq; à patriarchis præ-
optata, à prophetis p̃dicata, in figuris præſignata, à patribus ſanctis diu multũq; expectata,
Ephe.2 ab angelo ſalutata, ab Euangeliſtis cõcelebrata, ab Apoſtolis deniq; adamata. Quis ẽ hic ho
mo? Maria (inquam) eſt Annæ filia, gratia plena, & inter omnes mulieres, vel ideo benedi-
cta, quod hæc ſola & vnica ſine exemplo fœcunda virginitate, natura mirante, ſtupeſcẽteq;
ratione, Ieſum Chriſtum, deum & hominem concepit, geſtauit, & peperit, vnde ſumus ſal-
uati, deoq; patri, qui filij iræ eramus & perditi, reconciliati & reſtituti. Cuius etenim homi-
nis nunquàm ſatis laudate natiuitas merito pręcipuum, & ſingulare gaudium præbet, qui to
tius extitit humanæ ſalutis exordium. B

¶ Et (vt quod ſentio aptius edicam) vt Mariæ virginis natiuitate perinde non minus no-
bis, q̃ in Ieſu Chriſti natalitio lætandũ eſt, vt quod ſine illa eſſe haud potuerit. Sicut eñ dies
ille optimus maximus ineffabili prouidentia ſuã antequàm homo fieret, hominem perituꝝ
Galat.4 diabolica machinatione præuidit, ſic etiam redemptionis humanæ cõſilium ante ſecula im-
menſæ pietatis ſuis viſceribus habuit. Et nõ ſolum quo pacto redimeret modũ & ordinem
Eſa. 7 in profundiſſima ſapientiæ ſuæ ratione conſtituit, verumetiam quando redimeret certũ tẽ-
Iohan.1 poris articulũ præfiniuit. Sicut ergo impoſſibile erat, vt humani generis redemptio fieret,
niſi dei filius de virgine naſceret, ita etiã neceſſariũ fuerat, vt virgo, ex qua verbũ caro fieret,
naſceret. Oportuit eñ prius ædificari domum, in quam deſcendens cœleſtis rex habere di-
Prouer.9 gnaretur hoſpitium, cuiuſmodi futura eſſe debebat diua virgo, nimiꝝ illa domus, quam ſibi
ſapientia, iuxta ſcripturã ædificauit: excindẽs ſibi columnas ſeptẽ, quæ ſeptẽ ſunt ſpũs ſancti
Pſal. 18 dona. ſ. ſapiẽtia, intellectus, conſilium, ſortitudo, ſcientia, pietas, atq; timor domini, q̃bus ea-
dem virgo veluti quibuſdam ſuffulta columnis extructa fuit, vnde quoq; Chriſto efficeret
thalamus, de quo idem vt ſponſus de thalamo ſuo proceſſurus eſſet.

¶ Eapropter fratres dilectiſſimi, ſi tanta hodie virgo taliſq; homo nobis omnibus eſt na- C
ta, agite hac in die toto animo ſpũaliter exultemus. Et hoc non quidem citra rationẽ. Quæ
3.Reg.8 eñ cæteris feſtiuitatibus eſt ſublimior temporꝝ antiquitate, nequaquam eſſe debet inferior
2.Para.3. dignitate. Si eñ Solomon quondam cũ Iſraelitico populo in dedicatione templi ex lapidi-
bus facti, tam copioſum & magnificum ſacrificium ſolẽniter celebrauit, quale quantũq; gau
dium Mariæ natiuitas populo Chriſtiano debuerit adferre, in cuius vterum velut ſanctiſſi-
mum templũ deus ipſe deſcendens, & humanam naturam ex ea ſuſcipere, & cum homini-
bus dignatus eſt viſibiliter habitare? Licet eñ in illud Solomonis tẽplũ deus deſcẽdiſſe cre-
dendus ſit, in hoc tamen rationabili ſanctuario, hoc eſt, in beatiſſimæ virginis vtero multo
mirabilius, multoq; felicius dignatus eſt manere pro nobis. Sane cõtulit deus ille omnipo-
tens illi templo Solomonis gloriam ſui aduentus, ſed nihil ex eo ſua natura ſuſcepit. In glo-
rioſiſſimæ vero virginis Mariæ vteꝝ nõ ſolũ dignatus eſt deſcendere, ſed ex eo etiã ſubſtã-
tiam noſtræ mortalitatis adſumere. Quãto ergo noſtri templi maior eſt dignitas, tãto glo-
rioſior matris domini debet eſſe ſolennitas, & quidem in hac die hodierna p̃cipue in qua in
hũc nata eſt mũdũ. Vnde vero & q̃uo hæc ipſa laudatiſſima virgo nata ſit (quod ſcire res &
tẽpus poſtulãt) cõpẽdioſiſſime eccleſia catholica exprimit hiſce verbis: Regali ex progenie
Maria, exorta refulget. Quæ quidem verba vt apertius intelligantur, neceſſum eſt, vt latius
exponantur, indeq; nonnulla altius repetantur ad hunc modum.

¶ Ego nimirum ſi à maiorib⁹ diuæ virginis exordiar, & exiſtimem in hac parte, qua ter- D
reni homines, humana tantum ſentientes, maxime cõmendantur extolli debere, nihil pro-
ſecto apud Homeꝝ, Heroum illoꝝ catalogum admirabimur, vtpote quod inibi ferme fa-
buloſa ſint omnia, quæ vero de glorioſiſſimæ virginis proſapia traduntur, veris (vt dici ſo-
let) ſint veriora, vtpote in eis repoſita ſcripturis, quæ à ſpũ veritatis inſpiratæ ſolui nequeãt.
Iohan.10. Hæc autem non obſcure ſubindicant, virginem Mariam nõ modo eẽ prognatam à proge-
genito-

genitoribus regibus, imo & natam de quatuordecim patriarchis, de quatuordecim regib⁹,
& de quatuordecim ducibus. Siquidẽ Matthæus Iesu Christi generationẽ secundũ carnem, Math. 1
describtur⁹ ab Abrahã incipit, à q̃ vsq; ad Dauid gñatiões quatuordecim fuisse, quatuorde-
cim. s. patriarcharũ iudicũ, à Dauide vsq; ad transmigrationẽ Babylonis pariter fuisse gene
ratiões quatuordecim. s. regũ, & à trãsmigratione Babylonis vsq; ad Christũ generationes
quoq; quatuordecim fuisse. s. sacerdotũ, ducũ, qa modo constat Matthæũ & Lucã ex prædi Luc. 3
ctis generationibus pinde nouissimũ fuisse natũ Ioseph, virũ Mariæ descripsisse, dubium nõ
erit, & ab eis generationibus patriarcharũ, regũ, & ducũ fuisse natã pariter Mariã. Quia enĩ
Ioseph fuerit Mariæ legalis vir idemq; cõiunx, necessum est, vt hæc ipsa cũ illo ex eadem tri
bu fuerit, quũ mulier non poterat nubere cũ viro alterius tribus, quãdo ad ipsam pertinebat
hæreditas paterna, vt in libro Numerorũ satis patet. Virgo autẽ Maria fuit vnica Ioachim Nume. 36
patri suo, & ideo cogebatur ex lege viro suę tribus nubere, propter quod & ipsa profecta ẽ, Luc. 2.
cum Ioseph in Bethleem ciuitatẽ Dauid vt profiteretur cum eo.

E ¶ Præterea, quũ scriptura passim testetur, Christũ ex semine Dauid duxisse originẽ & sit
ipse Christus nõ ex virili semine Ioseph, sed ex sola virgine Maria, illæso claustro pudoris,
enatus, haud potuit Maria haud esse nata de semine Dauid regis. Vnde & ecclesia permota
hodie canit: Natiuitas gloriosæ virginis Mariæ ex semine Abrahæ orta, de tribu Iuda, cla- Psal. 131.
ra ex stirpe Dauid. Christũ vero dici ex semine Dauid natũ, esseq; ex prosapia filiũ Dauidis
testat Psalmus, inquiẽs: Iurauit dñs Dauid veritatẽ & non frustrabitur eũ, de fructu ventris Luc. 1.
tui ponã sup sedẽ tuam. Id q̃d angelus deinde diuæ virgini exposuit, dicẽs: Ecce cõcipies in
vtero, & paries filiũ, & vocabis nomẽ eius Iesus. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabit.
Et dabit illi dñs deus sedẽ patris eius Dauidis, & regnabit in domo Iacob in æternũ, & re- Matth. 22
gni eius nõ erit finis. Id q̃d Iudæi intelligentes, & Christũ tantũmodo purũ existimantes ho Luc. 20
minẽ, à Christo interrogati, qd ipsis videret de Christo, cuius esset filius. Responderũt: Da-
uid. Si nũc Chrũs est vere secundũ carnẽ Dauidis filius, is profecto nõ est, nisi medio aliquo,
sed nõ vtiq; medio Ioseph, à cuius minime semine, sed virginis Mariæ solius est natus, pro-
indeq; propter eã filius Dauid appellatus. Id verũ esse testat angelus, ad Ioseph, inquiens: Io
seph fili Dauid, noli timere, accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est Matth. 1
de spũ sancto est. Cui & Euangelista subscribẽs, pauloante dicit: Cũ esset desponsata mater
Iesu Maria Ioseph, anteq̃ conuenirẽt, inuenta est in vtero, habẽs de spũ sancto. Quia igitur
Christus vere secundum carnẽ filius est regis Dauid, sequit eum nõ posse talem esse nisi per
Mariã, à qua sola natus est. Hinc proculdubio motus Euãgelista post recensionẽ omniũ ge
nerationũ genealogiæ Christi tandẽ dicit: Iacob aũt genuit Ioseph, virũ Mariæ, de qua na-
tus est Iesus qui vocatur Chrũs, virũ Mariæ inquiẽs, vtiq; vt mõstraret propter Mariam &
Ioseph ipsum in genealogia positũ, quãdo alioqui non fuerit consuetudinis scripturarũ, vt in
generationibus, mulierũ ordo texeretur, deindeq; vt ostẽderet ex vna tribu fuisse Ioseph &
Mariam, de qua natus est Iesus, dominus & rex regum.

F ¶ Qui cũ sit solius Mariæ filius, dubitari nequit, quin omnis nobilitas Christi secundum Apoca. 19.
carnem habuerit ortum à virgine benedicta, & quoniam ipse sit vltimus rex, vltimus dux, 1. Timot. 6
vltimus patriarcha populi Iudaici, hoc totũ habuit à gloriosa virgine Maria. Est igitur cõ- Gene. 49
sequens, quũ omnẽ claritudinẽ, ingenuitatem, dignitatem & nobilitatẽ, quę in aliquo huma
no indiuiduo esse queat secundũ sanguinis orignẽ in hac fuisse virgine describant Euangeli-
stæ, oportere eorũ nos testimonio eam ipsam virginẽ præferre omnibus principibus, regi-
nis, imperatoribus, & ducibus orbis totius, cui in nobilitate nunq̃ par est inuenta, nec vnquã
inuenitur. Quare & huius memor catholica ecclesia hodie canit: Regali ex progenie Maria
exorta refulget.

G ¶ Sed quid (o fratres charissimi) illam nobilissimã virginẽ tantopere, & qdẽ non sine scri- Roma. 1
pturarũ exẽplis, & sane verissime ex eius nobilitate generis, & à generosis honoribus extol- Acto. 10.
lere conor, quũ illa vel sine istis propria virtute, quæ vera est nobilitas, satis superq; nobili-
tet, sitq; ob eã virtutũ nobilitatẽ vsqueadeo generosa, vt ecclesia hodie illã ex regali ortam
progenie refulgere dicat, nõ vtiq; quod solũ splendore regiæ stirpis, vnde prognata est, sed
quia singulariter virtutũ radijs toto terrarũ orbe, vti fulgẽtissimũ astrum refulgeat.

H ¶ Quomodo enĩ o beatissima virgo (vt ad te sermo meus rectius conuertatur) nõ debue Apoc. 12
ris, ac possis in cœlo & terra refulgere, quũ tu illa sis in Apocalypsi mulier, quæ amicta sole
lunam sub pedibus habet, & in capite eius coronam stellarũ duodecim. s. eximiarum virtu-
tum, quas nuper pro exiguitate mea in te esse splendidissimas, adserui.

I ¶ Qũo etiã nõ debueris ac potueris refulgere beatissima virgo Maria, quũ tu illa sis vni-
ca in Propheta regio regina q̃ adstas à dextris Iesu Chri solis iustitię, ĩ vestitu deaurato, cir Psal. 44
cũdata varietate, cui⁹ gloria ab int⁹ ĩ fimbrijs aureis, circũamicta varietatib⁹. s. virtutũ oim Malac. 4
singulariũ, post quã regi cęteræ virgines adferuntur, & nõ ante te, siqdẽ q̃ sis virgo virginũ
& oim

Ecci.50. & omnium prima,fulgésq; virtutum & gratiarum & prærogatiuarum cæteris tāto omnibus
ad omnia clarius,quanto hesperus cæteris stellis quātoq; sol astris alijs minoribus.

¶Quandoquidem tu es illa clarissima virgo,quæ virtutum morumq; nobilitate non alis- K
ter fulges inter alias virgines q̃ stella matutina in medio nebulæ, nimirum quæ profecto vere
stella es illa matutina,quæ nobis in tenebris peccatorum & scelerum carceribus misere deten-
tis,& plane quolibet morbo ægris & infirmis Iesum Christū,diem illū iustitiæ,totiusq; cō-
solationis & redemptionis post elapsam noctem tuo virgineo partu exemplo retulisti, vt-
pote primum exorta ex regali progenie refulgēs. Cuius vel solius rei gratia,palmam præ-
fers singularem,nec in terris habes parē,nec in cœli curia,& vt sol luna lucidior,& luna side-
ribus,sic tu clarissima virgo dignior vniuersis creaturis.

¶Non igit̃ o excellētissima virgo aliqd te satis dignū dicere possum, & si mihi centū lin- L
Vergil. 6 guæ resonarēt,oráq; cētū,eētq; mihi ferrea vox,oēs tuarum virtutū,& laudū species recensere
Psal.8 nō sufficerem. Siqdē tua magnificentia sup cœlos eleuata sit & sup omnem terrā gloria tua,
ita nimirum vt nec in cœlo inueniatur creatura,quæ tuam digne laudare queat magnificētiā,
Apoc.5 nec in terra sit,q̃ gloriā tuā exprimere valeat. Nec in cœlo,nec in terra inuentus est dignus,
aperire librum prærogatiuarum tuarum,& digne soluere septem signacula eius. Quis enī(obse-
cro) vnq̃ enarrabit plenitudinem gratiæ tuæ,qs aduentum spūs sancti in te,virtutis altissimi
obumbrationē,verbi conceptionem, quod sine grauamine grauida,sine dolore puerpera,
virgo casta,pariter & mater fœcunda concepisti & peperisti.

¶Sane Maria,multi viri diuitiarum,de ciuitate dñi virtutū,miserūt manus suas ad hæc for- M
tia,& tū diuitiarum harum altitudinē ad liquidū cōprehēdere nō potuerūt,qa inuestigabiles viæ
Esaie. 83 istæ & inscrutabilia vniuersa. Conati sunt & non datū est vltra,dum adhuc ordirent,succisi
sunt. Et si tñ digne nullus,qsq; tñ pro virtbus est conatus. Quorum tu animū & volūtatē prō-
ptā pro facultate,vt es clemēs & benigna,pie semp suscepisti. Suscipe igit̃ o virgo Maria,re-
gina cœli & terræ,nostri oīm in tuas laudes conatus, nō sinas pone cōtra faciē nostrā aliqd
vindictæ,quod in gloriā tuā indigne irrupimus,da quæso deinceps te digne laudari. Cuius
Vergilius. semp honos,nomēq; tuū laudesq; manebūt,in freta dū fluuij currūt, dū mōtibus vmbræ lu-
strabūt,cōuexa polus,dū sydera pascet. Da (inquā) o virgo regia,vt tecū angelis & archāge-
lis,cū thronis & dominationibus,cūq; oīni militia cœlestis exercitus,hymnū gloriæ sancto-
sanctorum canere possimus,vt quēadmodū illi gloriā,tibi hymnū gloriæ canamus, vt & tecū
aliquādo p̃sentes in ea ipsa gloria ad quā nata es gaudere valeamus,q nūc absentes gaudem⁹
quo hodie regali ex progenie exorta tuis virtutibus in cœlo & terra refulges.

HOMIL. XCI. DE EO QVOD SCPIPTVM EST, de præsentatione diuæ deiparæ virginis Mariæ.

In ferijs præsentationis diuæ deiparæ virginis Mariæ.

Icet fortassis pauci ante me in hac die festa præsentatiōis diuæ vir- A
ginis Mariæ ad populū sint cōcionati, tum qa de ea præsentatione
fortassis pauca ad posteritatē scriptis sunt tradita, tum qa hæc ipsa
præsentationis diuæ virginis festiuitas admodū sit recens & noua,
& proinde vel vulgi opinione,& maxime hęreticorum hoc minus
colenda,qua recentior. Cæterum,qa nos eius gloriosissimæ diuæ vir-
ginis ita velimus esse deditissimi p̃cones,vt nō mō septē in eius lau-
dem annuos dies,sed & si fieri posset,totum tempus nostrum ex a-
nimo cupiamus collocare,decreuimus,quoad lingua sit suo officio
vsura,ac quoad mens fuerit sana in corpore sano,nullā plane eiusdē D
virginis solennitatem nos prætermissuros,quo non aliquid in ipsius laudem pro virili simus
pro loco & tempore deprompturi. Nec nos hac in parte expediet.

¶Primo,qp de qbusdā eiusdem virginis festiuitatibus parum aut nihil in euāgelicis sit literis B
traditū,qñquidē ad hoc respōdendū duximus. Nihil referre,& si nihil de salutari atq; nō mi-
nus mirāda diuæ virginis p̃sentatione apto literis euāgelicis scriptū sit, at sufficere, q̃d de ea
nobis ecclesia catholica tradiderit,q̃ in ijs quæ ad fidē adeóq; ad hois salutē pertinēt, parē cū H
apostolicis scriptis authoritatē habeat,& qdem adeo,vt eatenus euangelio, q̃d nobis Euan-
gelistæ literis mādarūt,credendū sit,quatenus illud ipsa approbauit. Priusquàm enī diuulga-
rent euāgelia,& prius etiam q̃ Matthæus,q primus omniū suā de Chr̄o hebraicis literis hi-
storiā cōtexuit,ad scribendū animū appulisset,fides ipsa inter Chr̄ianos feruētissime splēde- I
bat,adeo q̃d multitudinis credentiū,cor esset vnum & aīa vna. Et virtute magna redderent
Acto.4. Apostoli testimoniū resurrectiōis Iesu Chr̄i dñi nostri,adeóq; in ipsis,inquā,feruebat fides
Acto.5. vt gaudētes irēt à cōspectu concilij,quoniā digni habiti essent pro noīe Iesu cōtumeliā pati.

nec

nec cessarent omni die in tẽplo & circa domos docentes & euangelizantes Iesum Christũ crescente interim supra modũ multitudine credentiũ, nullo adhuc euangelio scripto edo cta, sed apostolorum verbis tantũmodo, quæ signis plerũque semp corroborabaut, fidẽ habente. Math. vlt

C ¶At ob id prius ecclesiæ credebat q̃ euãgelio scripto, q̃d nullũ tũc erat, id q̃d & apud antiq̃s p̃res obseruabat. Nãq; (vt cõstat) antequã Moses res gestas à mũdi Genesi exordirẽt in Aoel, Noe, Abrahã, & reliq̃s istis, fides sancta & immaculata p̃mãserat. Cæterũ euãgeliũ, q̃d & ab ecclesia ipsa p̃batũ, roboratũq; est, sua pustea autoritate cõfirmat ecclesiã, eiusq; nobis dignitatẽ ostẽdit. Nihil eñ de Chri factis, de veteris test. firmitate nouim⁹, nisi euãgelicę legis beneficio, in q̃ vtiq; cõtinet sancta illa scriptura, q̃ solui nequit, vtpote à Chro per spm̃ sanctũ tradita, q̃ est veritas ipsa, nõ potẽs mẽtiri, q̃ & ipse suã ecclesiã, in qua mã surus est vsq; ad cõsumatiuñẽ seculi, in oĩbus q̃ fidei sunt & salutis nõ p̃mittit errare, nimirũ, qui p̃pterea post suã ascensionẽ spm̃ suũ, spm̃ veritatis nõ modo apostolis, in q̃bus tũc ecclesia erat Chriana, sed & toti suæ posteræ ecclesiæ misit, vt eẽt eã omnẽ veritatẽ doctu rus, & illi q̃ vẽtura essent annũciaturus. Cui p̃pterea suæ ecclesiæ à spũ sancto edoctæ non voluit minus ac sibip̃si credendũ. Nã quicq̃d spũs sctũs illã p̃docet, idẽ vnà p̃docet Chrs à q̃ ille, simulq; à patre, q̃d docet intus, accepit, Chro dicẽte: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed nõ potestis portare modo. Cũ aũt venerit ille spũs veritatis, ille docebit vos oẽm veritatẽ. Nõ eñ loquet à semetipso, sed q̃cũq; audiet, loquet, qa de meo accipiet & annunciabit vobis. Et ideo idẽ alias ait: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. Iohan. 6 Iohan. 14 Math. vlt Iohã. 14. 16 Iohan. 16 Luc. 10

D ¶Ex ijs modo sequit, Si in nouo testamẽto credendũ necessario est euãgelio Chri, credere necessariũ & decretis ecclesiæ, q̃ euãgeliũ probauit, & subsequit, credendũ & oĩa illa quæ ipsa nobis credẽda proponit, & vt credita digna approbauit, ex quorũ pariter numero est ipsa, q̃ de diuæ virginis scribitur p̃sentatione historia, nõ multo post narranda.

E ¶Ideoq; frẽs charissimi, nõ est, q̃ minus hãc diẽ p̃sentationis gloriosæ virginis celebraturi simus, qa de ea nihil in euãgelio tradatur, quũ alioqui nec sanctorũ apostolorum festiuitates nobis erũt solennes, quorũ plerorũq; nuda dũtaxat fit mentio in euãgelio, vtpote q̃rum vita ab alijs descripta est, & quia ab ecclesia probata, ideo credi seruariq; digna.

F ¶Cæterũ, obijciũt rursus alij, & maxime hæretici, q̃ hæc sit p̃sentationis Mariæ festiuitas paulo recẽtior, vtpote in cuius vigilia vix ante q̃draginta annos vel paulo minus eius nuptiæ sint celebratę, & proinde nõ tãtopere colẽda, nec tãti, q̃ti aliæ festiuitates, habẽda

G Quib⁹ occurrẽdũ ẽ ad hũc modũ. ¶Hic nõ agi, neq; de vino, neq; de caseo, neq; de moneta, in q̃bus, vt plurimũ, vetustas attẽdit, q̃uis nec eædẽ res debuerint abijci p̃pter nouitatẽ, q̃m & hę aliq̃n veterascẽt, & veteres fieri possint. At e diuerso, vt eiusmodi blaterones suis proprijs ac stultis opinationibus cõfundamus, si (quæso) nihil noui velint vt quãlibet bonũ recipiendũ, cur ipsi suã nobis p̃tã & hæresim vsq; adeo nuuã moliant obtrudere, vt eã natura & ratio adhæreat præ nouitate, quã continet contra deũ & huminẽ, malitiæ, vt quæ sit in multis contra naturã & rationem, atq; contra naturæ, rationisq; creatorem.

H ¶Præterea, si q̃d nouiter institutũ est aut instituat, reijciendũ duxerint, nihil plane erit, q̃ sumus saluãdi, q̃d merito suscipiamus, quũ omnia q̃ nunc vetera sunt, aliq̃n fuere noua. ¶Nõne ad eũ modũ Chrs ipse nõ esset à nobis recipiẽdus, qa vsq; adeo nouus, vt de ipso ad vniuersus hoĩes propheta olim p̃cinuerit, dicens: Quia creauit dñs nuuũ sup terrã, Hiere. 31

I fœmina circũdabit virũ. ¶Sic q̃q; nec nouũ test. fuisset assumendũ, quod & ipsum nouũ est ac fuit, de quo Chrs ad discipulos & ad oẽs prædicatores ait: Ideo omnis scriba doctus in regno cœlorũ, similis est homini patrisfamilias, q̃ profert de thesauro suo noua & vetera, nimirũ per nuua intelligẽs nouũ testamentũ, quod vnà cũ veteri test. p̃dicatures de thesauro spũs sancti populo in salutẽ proferre debent, quos vtiq; dñs ipse nuui testamẽti, sicut olim apostolos, ministros dedit. ¶Quo sane pacto neq; sancti apostoli fuissent recipiendi, vtpote nuui testa. p̃dicatores, veluti de se & alijs apostolis Paulus ait: Qui & idoneos nos fecit ministros noui testamenti, non litera, sed spiritu. Math. 13 2. Cor. 3

K ¶Adde demũ, neq; nobis p̃ceptũ charitatis, q̃d maximũ est, nobis esset ad eũ modũ recipiendũ, vtpote qa nouũ, de quo dñs: Mandatũ nouũ do vobis, vt diligatis inuicẽ, sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicẽ. Sic & euãgelista ait: Iterũ mandatũ nouũ scribo vobis, q̃d verũ est & in ipso & in vobis, quia tenebræ transierunt, & verũ lumen iam lucet. Iohan. 13 1. Iohan. 2

¶Sed quales, obsecro, vel quorũ similes iudicabitis eiusmodi hoĩes, q̃ nulla vera fulsulti ratione audent populo tantopere imponere, dicẽtes: Quid sibi illa cũ noua illa solennitate? Q. d. Num seruanda est, quũ vetus nõ sit? Sane prorsus sunt similes eorũ, qui apostolũ, olim Iesum & resurrectiuñẽ annunciantẽ, dicebãt esse nouorũ dæmoniorũ denunciatorẽ ad eũ dicẽtes: Possumus scire, q̃ est hæc noua, quæ à te dicitur, doctrina? Noua eñ quædã infers auribus nostris? Volumus ergo scire, quidnã velint hæc esse? Sunt & similes Iudæorum, qui videntes olim Christum tam stupenda loqui & facere dicebant, Quidnam est Acto. 17 Marc. 1

X hoc?

hoc? Quænã doctrina hæc noua? Siquidē & ipsi arbitrabantur propterea Christi doctri-
nam vel quālibet sanctā non fore suscipiendā, quia noua, vt & hæretici censent, nullā san-
ctorum esse seruandā solennitatē, quæ nouiter sit instituta, supine ignorantes.
¶Primo, nihil plane eo pacto nobis esse seruandū vel quamlibet bonū, & ad salutē tam L
animæ ꝗ corporis conducens, quandoquidē nihil sit, quod nō aliquid fuerit nouum.
¶Secundo, si sanctis illis apostolis, martyribus, & hoc genus nostris in ecclesia maiori-
bus tam fuisset inuisa nouitas ꝗ istis schismaticis, quid nunc esset vetus, aut quid habere-
mus, quo salus nobis & beatitudo pararetur?
¶Tertio, qa facile q̄d nūc est nouū, aliqn̄ vetus fiet ac bene sapiet, iuxta scripturā dicen
tem: Vinū nouū, amicus nouus veteeascat, & cum suauitate bibes illud.
Ecci.9 ¶Quarto nihil vel q̄libet nouū eē spernēdū, q̄d deuotionē laudis ac veneratiōis erga deū
& sanctos pmouet, imo ꝙ eiusmodi sit, semp instituēdū, vt semp magis ac magis deuotio
laudādi deū & ei⁹ diuos excrescat & augeat, vtpote ꝙ deus ipse nunꝗ satis possit laudari,
Ecci.43 scriptura dicēte: Multa dicim⁹ & deficim⁹ verbis, cōsumatio aūt sermonū ipse ē. Glorificā
tes dn̄m, quātūcūq̧ potuerim⁹, supmanebit adhuc, & admirabilis magnificētia ipsius. Bn̄
dicētes dn̄m, exaltate illū q̄tū potestis, maior est eñ oñi laude, cuius sane causa nō modo
sancta religio cœpit, sed & q̄tidie, tū p deuotas cærimonias aucta est, & p nouas q̄q̧ solē-
nes dies sanctoꝝ, vtpote ꝙ in ijs deus ipse Opt. Max. rite ac vere veneeeē & laudeē, quū
Psal.150 ipsi venerant & laudant, Psalmista in hæc verba hortāte: Laudate dn̄m in sanctis eius.
¶Quod si res ita habet, quē obsecro sanctoꝝ iustius suis statis diebus festis veneremur M
Maria virgine, vt in qua deus maxime laudeē ac veneretur? quū ipsā iam veneramur, id q̄d
plerią eius inimici pfidissimi, adeoq̧ oīm sanctoꝝ pditissimi hostes negarūt atq̧ indura
to adhuc corde negāt, dicētes, nō esse sanctos veneeādos, sed solū deū, vnde & p quē oīa,
cui & solū veneratio debeat: nimiꝝ falso arbitrātes, mox idē esse adorationē & veneratio
nem, quāuis nec sint semp idololatræ impij, qui adorēt, nec sint impij, q sanctos dei, & ma
xime diuā virginē & suis singulariter diebus venerant. Siquidē de laude & veneeatione
sanctoꝝ scriptura palam horteē, inquiēs: Laudemus viros gloriosos & parētes nostros
Ecci.44 in generatione sua. Corpora ipsoꝝ in pace sepulta sunt, & nomen eoꝝ viuet in genera-
tione & geneeationē. Sapientiā ipsoꝝ narrent populi, & laudē eoꝝ nunciet ecclesia. N
¶Adorationē vero etiā licite haberi posse sanctis dei & nō solū deo, hinc intelligi queat
Gene.27 ꝙ ante illos pleriq̧ adorasse legunē in sceiptura. Nōne Isaac pater iā grandæuus & spiri-
tu sancto plenus benedicēs Iacob, ait: Det tibi deus de rore cœli, & de pinguedine terræ
Gene.37 abundantiā frumēti & olei, & seruiāt tibi populi & adorēt te tribus. Nōne quoq̧ sanctus il
Gene.42 le Ioseph p somniū vidit se quasi à sole & luna & vndecim stellis, id est, à patre & matre
atq̧ fratribus suis adorari, id quod deinde verū fieri cœpit, quādo à fratribus per inuidiā
venditus in regno Aegypti, secundus post regem factus est?
¶Quid modo dicent hæretici? aut quid de ijs & ad eos dicemus, nisi.
Matth.22 ¶Peimo, q̄d ad Iudæos ipse Chrs: Erratis nesciētes scripturas: Sūt eñ proculdubio de
Marc.9 ijs, de qbus Petrus adfirmat, q indocti & instabiles ad suā ipsoꝝ pditionē scripturas de-
2.Pet.3 prauāt. Quia igiē isti totius nūc erroris disseminatores vsq̧ adeo suā deo Max. gloriā per
eius sctōꝝ eleuationē in falsa & ignaua & supina inteep̄tatiōe scripturaꝝ, & hac p̄sertim
parte supprimūt necessariū oīno esse arbitror, veeitatē ipsis ex lumine scripturæ aperire.
¶Sciendū igiē, sacri honoris, siue pij cultus, quē vno vocabulo adorationē dicimus &
venerationē, tres esse species. s. latriā, hyperduliā & duliā. Latria adoratio seu veneratio O
est qua nos ita aliquid oībus modis honoramus, vt in ipso & ab ipso nos totaliter eē fatea
mur, & sine ipso tanꝗ ab eo quod summū est, eē nihil possit, cuiusmodi ē solus deus, cui so
li talis latria adoratio debeē, quo modo vulgariter dicimus, adoeare anbetten, intellige, vt
Eccl.43 creatorē, vt cōseruatorē nostrū, qualis vtiq̧ est solus deus, cui soli summus debeē honor, q
potest vel exprimi vel excogitari vel vltra, vtpote cui nos oēs creatuεæ in cœlo & terra
Acto.17 summæ obligatiōis vinculo adstringimur, quū solus ipse bonitate ad se, omniq̧ bn̄ficētia
2.Cor.3 ad creaturas sit eminētissimus, à quo & in q̄ oīs est nostra sufficiētia mediate & immedia
1.Cor.4 te, à quo quicq̄d sumus & habemus, recepimus, q summe est adorādus, qa summus & ipse
est. Hinc lex: Dn̄m deū tuū adorabis, & illi soli seruies, q̄d dn̄s repetens ait ad diabolū, se,
Deotee.6 quū esset creatura adorari cupientē: Vade satana, Scriptū est, dn̄m deū tuū adorabis, & il-
Matth.4 li soli seruies. Quia igiē deus summus est, ideo summe venerandus est, quod faciemus, vbi
Marc.1. eū dilexerimus iuxta dn̄i p̄ceptū: Diliges dn̄m deū tuum ex corde tuo, & ex tota mēte tua
Deutero.6 & ex omnibus viribus tuis. Q. d. Soli deo, quod potes totū amoris & honoris pro virib⁹
Matth.22 exhibe. Quare? Quia in eo naturæ eminentissimæ est perfectio & beneficētiæ immēsitas,
Marci.2 quæ ambo nobis p̄stitit & declarauit, quando ille per suā omnipotētiam, quæ est veritas
Luc.10 eminētissima ex nihilo nos creauit, per suā vero beneficētiā cōseruat & auget, condonat
nobis

nobis errata nſa,ſimulq́ felicitatē parat timētibus ſe,dignus eſt proinde quē ſumme cola mus & adorem⁹,nei ogrsti ſimus, q̄d peſſimū iniuſtitiæ genus ē. Quare & recti iudicij mo re & grati animi ſtudio ſolus deus latris colēdus ē à nobis.i.pura mēte,ſummo in honore

P habēdus,& amore ſctō ſup oīa eſt ꝓſequēdus,qs ſolus ē eminētiſſimus & bñficētiſſimus.

¶Quē ſane honorē ſibi rectè exhibemus,quū humili corde ac rectè eū adorabimus,di- Matth.6
cētes:Pater noſter,q es in cœlis,ſanctificet nomē tuū.Adueniat regnū tuū,fiat voluntas Luc.11.
tua ſicut in cœlo & in terra.Quibus ſane verbis ampliſſimū diuæ maieſtatis celſitudiē ꝓ fitemur.Cuius inde bñficētiæ immēſitatē pdicamus & imploramus,cū dicim⁹:Panē nr̄m q̄tidianū da nobis hodie.Deinde humanā tenuitatē noſtrā & debilitatē recognoſcim⁹,ve niā erratis p hæc verba poſtulātes:Dimitte nobis debita nſa,ſicut & nos dimittimus debi toribus noſtris.Vt q̄ nō erremus,deinde imploramus auxiliū,dicētes:Et ne nos inducas in tentatiōnē,ſed libera nos à malo.Hæc igitur dñica oratio totā latriæ ratiōnē cōplectēa ad ſolū deū,non ad aliquē eſt habenda ſanctoꝝ,vtpote quoꝝ veneratio vocatur.

Q ¶Dulia,& eſt pius q̄dā honor creaturæ exhibitus cū patrocinij imploratiōe apud deū, pro cōſequēda facilius gra,cui qa hæc ipſa creatura deo chara extitit,q illā tātopere,tāq̄ multifariā decorauerit,tū eū venerari dicimur,cū illius virtutes cū quadā admiratiōe recē ſemus,eāq̄ vt cæteris felicitate,virtute & gr̄s ſuperiorē extollimus,& ſubinde humiles ip ſos vtī cōpetitores imploramus,ū q̄d ſimplex adoratio dicit,quo modo Iſaac pater bñ- dicendo dixit fore,vt tribus ipſæ Iacob eſſēt adoraturæ,& ante eū genua incuruaturi fi- lij matris eius.Sic Iacob ipſe,Lya,Rachel & Ioſeph,cū famulis & famulabus ſuī venientē Gene.33
Eſau incuruati,adoraſſe legunt.Sic & fratres olim Ioſeph pro frumento in Aegyptū ve- Gene.42
nientes,ipſum Ioſeph adorauerunt.i.incuruati ante Ioſeph,precati ſunt & venerati.

R ¶Nec intereſt,qbus in ea veneratiōe vtamur vel modis,vel cærimonijs,vt ſunt vel ge nuflexiones,vel ad pectus pcuſſiones,vel manuū eleuatiōes,vel oculoꝝ ſubmiſſiones,vel ꝑces,vel cātica,vel id genus aliæ cærimoniæ,q̄ niſi ſiunt ipſius cordis ac deuotiōis & amo ris vel adfectus ſigna,q̄ prorſus nihil impietatis habēt,etiā in quibuſuis hoībus ac ſanctis honorādis,modo cordis ipſa & fidei profeſſio ſit recta,ita vt deū veneremur ſolū vti eū, q ſummus eſt,à q̄ vt primo datore,omne datū optimū & omne donū pfectū de ſur ſum eſt.Sanctos vero ipſos,vt eos veneremur,vnde veluti ab aduocatis vel patronis & ꝓcura toribus nobis poſſit impetrari gr̄a à deo,vnde ipſi eſt,quicq̄d habuere vel habēt,nō autē Iacob.1
q̄ū ipſi natura eſſent dn̄i,& p ſe oīa haberēt vel darēt,quēadmodū Cornelius adorare & ve nerari voluit Petrū,q ipm̄ procedentē eleuās,inq̄t:Surge,& egoipſe hō ſum.Ita & ad Io hannē in Apocal.adorare volentē,angelus dicebat:Vide ne feceris,cōſeruus tuus ſum,& Acto.10.
fratrū tuoꝝ habētiū teſtimoniū Ieſu,Deū adora.Ex qbus cōſtat Corneliū & Iohānē cre Apoca.19
aturas(quis ignorāter)adorare voluiſſe,illis honorē diuinū tributuri,non humanū,qualē certe nō modo ſanctis viuētibus in terra,ſed & in cœlo habitātibus debemus,Apſo dicē Roma.13
te:Reddite oībus debita:cui tributū,tributū,cui vectigal,vectigal:cui timorē,timorē,cui honorē,honorē.Et idē paulo ante:Charitatē fraternitatis(ait)inuicē diligentes,honore Romani.12
inuicē pueniētes.Sic ſcriptura ait:Corā cano capite ſurge,& honora perſonam ſenis. Leui.19

S ¶Si igit viuētes ꝓpter venerabilē ſenectā & virtutē,& ob hoc gen⁹ cauſam venerari nō mō poſſum⁹,ſed & debemus,q̄to magis ipſos ī cœlo ſctōs,qbus nulla eſt macula,& maxi me diuā virginē etiā hyperdulice honorare debem⁹,qm̄ ea ſit,q̄ ſupgreſſa ſit cūctos,vtpote ſola inter mulieres bñdicta & plena gr̄æ.Eſt aūt illa ſummope inter oēs ſctōs venerāda;

¶Quod eam vt maximam miniſtram in cœlo honorificet deus,Chriſto dicente:Si qa mihi miniſtrauerit,honorificabit eum pater meus,qui eſt in cœlis.

¶Secundo,propter pœnā quæ manet non honorificantibus ipſam,vt qui & deum nō 1.Reg.2
honorificent,ſed inhonorent,contra quos ſcriptura in dei perſona:Quicunq̄ honorifi- cauerit me,glorificabo eum,qui contemnūt me,erunt ignobiles.

¶Tertio,q̄ in ea deū ipm̄,adeoq̄ vnigenitū filiū ipſius Ieſum Chr̄m honoramus,qm̄ dei Opt.in ea diuinā poteſtatē,miraculoſam operationē,ſapiam,bonitatemq̄ memores extollimus & pdicamus,quū quicq̄ din illa ſit ab eo p grām deriuarit. Sic Apſus ad Gala Gala.1
tas ſcribēs de credētibus in Chriſtū eccleſijs Iudææ ait:Et in me clarificabant deū,q̄ſiqui dē honor ſanctis exhibitus,in ipſoꝝ nō ſubſiſtit,nec terminat venerationē,ſed cōſequen- ter in deū refert,tendit & proficiſcit,tanq̄ vltimū ſcopū & finē,vt eo honore nō tantum ſancti,ſed & deus in ſanctis honoret,& pclara,qua ſancti extollunt,laude,nō ipſi ſolī,ſed deus etiam in ipſis laudetur,ad hoc propheta hortante:Laudate dn̄m in ſanctis eius.

T ¶Quarto,ob ipſius maximas virtutes,q̄ honorē vti mercedē ſuā poſtulāt à nobis,qs & Hebr.13
venerādo ſequi debem⁹.Ad quē modū apl̄us monet,dicēs:Memētote ꝓpoſitoꝝ veſtro- rū,qui vobis locuti ſunt verbū dei,quoꝝ intuentes exitū,cōuerſationis imitamini fidem.

¶Quātis vero,ac q̄ multis illa ſplenduerit virtutibus,propter quas illa ꝓpter deū ho-

X 2 norāda

norandа est ſuo loco,fauente deo,abunde videbimus,tamen agnoſcemus ab eius infan-
tia virtuoſiſſimis,quæ hodie ab eccleſia pie memorata,ad hunc ſe habet modum.

¶Ioachim & Anna parẽtes tã ſanguine q̃ virtute & ſingulari pietate nobiliſſimi cõiuges
Pſal.113. quũ eſſent ſteriles,& ſcirẽt illã ſterilitatẽ à ſolo deo amoueri poſſe,vtpote q ſolus ſit(ꝓphe
ra teſte)qui facit,vt ſterilis pariat,& diu orba,multitudine filioꝝ mater effecta glorietur,
cœperunt aſſidua oratione & deuoto corde orare,vt ille ſub ea quidẽ conditione ſibi da-
ret prolẽ,qm̃ ipſam deo ipſi eſſent oblaturi & eius ſeruitio mãcipaturi,voto ad hoc addi-
Pſal.144 to.Quod quũ à deo,q inuocãtibus eũ in veritate prope eſt,impetraſſent,cœpiſſentq́ꝫ pri
mogenitã filiam Mariam,mox memores ſcripturæ legis,quæ ait:Si quis viroꝝ votũ dño
Nume.30 vouerit,aut ſe cõſtrinxerit iuramẽto,non faciet irritum verbũ ſuũ,ſed omne q̃d promiſit,
Pſal.75 implebit.Et aliàs:Vouete & reddite dño deo veſtro.Et aliàs:Si quid vouiſti deo,ne mo-
Eccleſ.5 reris reddere,ſtatim filiã ſuã iam trimã tẽplo dei obtulerũt,vt deo eſſet mãcipata. Quod
ſane adeo nõ modo nõ eſt reluctata filiola parua,& adhuc pene per ætatẽ infans,vt ad tẽ
plũ portata in nouiſſimo graduũ,quoꝝ quindecim erant,conſtituta,cunctos gradus ſine
alicuius adiutorio ita cõſcendit,ac ſi iã ætatis perfectæ eſſet,ibiq́ꝫ ꝑfecta oblatione cũ aliis
virginibus in tẽplo redeuntibus domũ parẽtibus permanſit,ac quotidie ita in omni ſancti
tate proficiẽs,vt eadẽ de ipſa quæ de filio ſuo deinde dicebantur, verba merito dici poſ-
Luce.2 ſint:Puer aũt creſcebat & cõfortabatur plenus ſapientia,& gratia dei erat in illo.

¶O ſancta oblatio,q̃ virgũcula Maria à parẽtibus in tẽplũ deo ẽ oblata.Vere hæc fuit V
Roma.12 illa hoſtia,de q̃ Aplus,in q̃ ſe ſanctiſſima virgo hoſtiã viuentẽ,ſanctã,deo placentẽ exhi-
buit,vtpote rõnabile obſequiũ ſuũ,quæ vtiq́ꝫ ſe nõ cõformauit huic ſeculo,probans, quæ
eſſet volũtas dei bona & bene placẽs & perfecta,diu noctuq́ꝫ deo & diuinis adhærens.

¶O ſubiectiſſ.obediẽtia,q̃ ſe virgo ſancta,mr̃ dei futura ſuis parẽtibus ita dedidit,vt nõ X
Luca modo deo ad tp̃s eſſe vellet mãcipata,ſed & ꝑpetuã ſuã deo virginitatẽ deuouit,viro nun
quam nuptura.Nimirũ hæc eſt illa obediẽtia, quæ(teſte ſcriptura) melior eſt q̃ victimæ.
1.Regũ.15 ¶O mira ſapiẽtia,q̃ in tantilla puella ſupra naturã fulſit,qñ ipſa ab ineunte ætate deum
timere cœpit ac venerari.Id q̃d eſt initium ſapientiæ,ſicut ſuo loco abunde docebimus.
Pſal.110 ¶O felix & inſignis infantia,per quã(vt ait propheta)de⁹ ſuã laudẽ fecit. O mira redũ Y
Prouer.1. dantia gratiæ,datæ virgini,qua cuncta ſunt fragrãtia & grata ſummo numini,mens,lin-
Pſal.8 gua,caro,ſpiritus,ſenſus,affectus,actio electã monſtrant,cœlitus in matrẽ dei filio.

¶Quis igitur,fratres chariſſimi,diuã virginem nõ præ cæteris veneretur,quæ vel mox Z
ab ineunte ætate gratia & virtute,iuxta ſcripturã,cunctas ſupergreſſa eſt,quæ nec ſimilẽ
habuit,nec vnq̃ habitura parem? Quis igitur tam glorioſam virginẽ non laudet,quũ cer-
tum ſit,totã eius laudem in deũ referri,qui illã ſibi ſua gratia tam laudabilem fecit? Ita ni
Prouer.31. mirũ decuit eã eſſe virginem in omnibus mirabilẽ & ſanctam,quæ eam eſſet ſine exemplo
paritura,portatura,alitura,ſuiſq́ꝫ vlnis & manibus ſtrictura & tentura, qui in cunctis &
ſupra omnes adeo eſt mirabilis,vt à nullo poſſit excogitari.

¶Nũ decuiſſet,frẽs,hoc nouũ,vt dictũ ꝑſentationis feſtũ obmitti,q̃d tantã nobis dat ad A
omnẽ deuotionẽ anſam & cauſam? Nũ obmiſerimus hanc tã pulchrã de ꝑſentione diuæ
virginis hiſtoriã,q̃ in Biblijs nõ cõtinetur? Nunq̃d non credamus eccleſiæ illã approbã-
ti,q̃ & cauſa eſt,vt ſine cõtrouerſia euãgelio(vt dictũ eſt)credimus? Quis nõ hodie Mariã
ob tã inclytas virtutes veneretur,qñ & virtus perinde ſuã mercedẽ petat laudẽ? Quis nõ,
inquam,hodie glorioſam illãm & benedictã puellam magnopere veneretur,quæ tantum
nobis hodie exemplũ ad imitandũ exhibuit,& quid nos ageremus,docuit? Quid docuit?

¶Primo,vt & nos ſicut ipſa,deo offeramus hoſtiam viuentem, ſanctam,deo placen-
tem in omnibus ppria operibus.

¶Secũdo,vt & ipſi adeo ſeruaremus & impleremus q̃ deo ſunt dicata vota,vt nõ modo B
Roma.12 quæ ipſi vouimus,ſed & quæ noſtri parẽtes propter nos vouerũt, ſtudioſe impleremus.

¶Tertio,vt & ipſi inter oĩa mox à principio timeremus deũ,q̃d vere ſapiẽtiæ eſt initiũ D
vtq́ꝫ benefaceremus ilico in pueritia,nõ expectantes in finẽ,quãdo nõ ipſi deſerimus pec
cata,ſed peccata nos deſerunt,quod vereor parui vel nullius ſit futuri meriti.

¶Quarto,vt ipſi gratiam nobis à deo collatã in dei laudẽ collocaremus,vt ipſa collo- C
cauit.Hæc & hoc genus alia ſaluberima dogmata feſtiuitas hæc nona perdocet,hæc ad-
monet virginis veneratio.Recolamus proinde virginis inclyta & miranda laudũ præco
nia,infantilis ætatis merita & grata virtutis primordia,vt quemadmodũ ipſa deo fuit ꝑ-
ſentata,ſic & nos illi hic per gratiam,& alibi per gloriam præſentemur.

HOMI. XCII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Nume.21.Qui percuſſus,aſpexit eum,viuet.
In ferijs exaltationis ſanctæ crucis.

Qui

A VI rem, quæ nõ vnius est significationis, vtiliter tractare satagũt eã in suas
dissecãt partes, quo pateflat, qua parte dispensatio suscipiať, quũ alioqui res
multiplex, nõ diuisa, certo sit paritura cõfusionẽ, id q̃d maxime vsu venire
solet ijs, q sacras literas indiscriminatim, vt hac tẽpestate plericg factitarũt,
citra'cg aliquã diuisionẽ tractaut. Quod ne nobis hodie eueniat tractaturis
de negotio crucis sanctæ, in rem fore speramus, vt primo, qd sit crux dica-
mus, vt sua deinde vobis oĩbus futura sit certior vtilitas & salus. Primo igiť crux est figu-
ra vel ex ligno vel ex lapide vel quauis alia materia ad modũ literæ Hebraicæ T, quæ He
bræis Tan diciť, Græcis τοῦ Taf, Latinis pene te, quæ duo facit brachia, vtpote extremi
tates in trãsuersum porractas, deducta, quã Latini furcã & patibulũ appeliãt, q̃ dãnati fi-
guntur, à similitudine furcæ seu perticæ, quẽadmodũ fuit lignũ, q̃ adfixus est dñs Iesus, no
ster vnicus redẽptor, de quo Euãgelista: Susceperunt aũt Iesum & eduxerũt eũ. Et baiu- Iohan. 19
lans sibi crucẽ, & exiuit in eũ, q dicit Caluariæ, locũ. De qua qdẽ cruce noster potissimum
est sermo futurus. Est & crux quæ'cg passio siue animi, siue corpis & vndecũcg inflicta, & Matt. 10
maxime q̃ in ligno crucis infligi solet à cruciãdo, vnde quæcg cruciatio crux est appella- Marci. 8
ta, q̃ nimirũ pacto à Christo dictũ est, vt quiscg nostrũ suã tollat crucẽ, & ipm sequať, qm̃ Luc. 14.
passio in ligno crucis oĩm fuerit habita apud oẽs maxima & turpissima, cui & ideo pfidi
Iudæi dñm Iesum addixerũt, nimirũ non scientes, nec amariorẽ nec turpiorem mortẽ & Sap. 2.
passionẽ, vt in ipsis impleret hoc Sapiẽtiæ: Circũueniamus iustũ, qm̃ inutilis est nobis, &
cõtrarius est opibus nřis, & ĩproperat nobis pctã legis, & infamat in nos pctã disciplinæ Deuter. 21
nřæ. Cõtumelia & tormento interrogemus eũ, morte turpissima cõdemnemus eũ. Tur-
pissimã mortẽ, intellexerũt mortẽ ligni crucis, adeo'cg ignominiosam, vt Iudæis olim ma
ledictus haberet, q in ligno crucis seu in patibulo penderet. Hinc apřus quasi legis inter-
pres ait: Chrũs nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictũ, quia scriptũ: Gala. 3.
Maledictus oĩs q pẽdet in ligno. Itẽ'cg rursus Chři mortẽ in cruce quasi turpissimã signi- Philip. 2
ficaturus inqt: Qui cũ cum in forma dei eẽt, humiliauit seipsum, factus obediens vscg ad
mortẽ, mortẽ aũt crucis. Q. d. mortẽ turpissimã crucis. Quæ sane crux, i. passio Christi,
toties nobis ante oculos obuersare debuerit, q̃ties figura ligni crucis obijciť oculis nřis.

B ¶Cuius qdem archetypi exaltatio hodie à catholica ecclesia recte sancte'cg cõmemo- de cõs. dist.
rať. Cuius dilectissimi frẽs, edicto ex pia obediẽtia parẽtes hanc hodiernã diẽ pio corde 3. c. crucis.
transfigamus, Iesu'cg Christi nõ modo spũalem, sed & materialẽ, eandẽ'cg lignariã crucẽ,
ea qua decet reuerentia veneremur: nõ, inquã, ipsam ligni creaturam pcipue, sed crea-
torẽ dñm Iesum in ea p eam adoremus, sicut nõ sanctos principaliter, sed in sanctis deũ,
hortãte propheta, veneramur & colimus. Etenĩ quicqd est in creaturis vel bonitatis, vel Psal. 105
sanctitatis, vel virtutis, idipsm à deo est totũ cõmunicatione quadã, qua ille creaturas suas Iacob. 1.
& bonas & sanctas reddit, se'cg propterea in illis extolli concupiscit. Vnde Apřus: Quia
oĩa, inqt, creatura dei bona est. Errãt igiť vehemẽter, q hactenus nulla prorsus obfirma- 1. Timot. 4.
ti scriptura negarũt ligno sanctæ crucis aliquã impensum iri reuerentiã, & huic recte ab
ecclesia inuẽtionis & exaltationis diẽ aliqñ fuisse decretã t nẽpe, q certo se arguũt esse ex
ijs, & eos, de quibus summo animi dolore ait Apřus: Imitatores mei estote fratres, & ob- Philip. 3
seruate eos, qui ita ambulant, sicut habetis formam nostrã. Multi enĩ ambulant, quos sæ-
pe dicebam vobis, nũc aũt & flens dico inimicos crucis Christi, q̃rũ finis interitus, quo-
rum deus venter, & gloria in confusione ipsorũ, qui terrena sapiunt. Hæc ille.

C ¶Quã ideo orauerim vel tantillã adferũt rõnẽ vel scripturã, qua probẽt nõ eẽ crucem
Chři magnopere colẽdã & venerãdam? Nũqd, q a sit creatura & inanimata? Quid dñs
mulierculã illã fluxũ sanguinis patientẽ tãta veneratiõe passus est retro fimbriã vestimẽti Hebræ. 9
sui tãgere, pinde'cg exosculari? Nõne & hęc creatura inanimata? Et nõ patiet nos exoscu
lari crucẽ suã suo cruore madẽtẽ? Vticg nõ crucẽ principaliter, sed Chřm ĩ ea osculamur Matth. 9
eã'cg amore ipsius veneramur. Sed quid multa? Si sanctissimus propheta, dñi scabellum Marc. 5
pcipiat adorandũ, dicẽs: Exaltate dñm deũ nostrũ, & adorate scabellũ pedũ eius, q a san- Luc. 8.
ctum est. Si pterea Esaias alienigenas ait vẽturos & vestigia Hierusalẽ vel ideo adoratu- Psal 98
ros, q̃d supra ea orta sit lux. s. Iesus Chrũs, dicẽs: Et venient ad te curui filij eorũ, & ado- Esaiæ. 60
rabũt vestigia pedum tuorũ oẽs, q detrahebant tibi. Si etiamnũ Moses eam terrã, in qua
rubum inflammatum vidit, vsqueadeo venerari à deo sit iussus, vt coactus fuerit soluere Exod. 3
calciamẽtũ de pedibus suis: siquidẽ q locus, in q̃ stabat, terra erat sancta, qd obsecro pro-
hibet debita veneratiõe in laudẽ dei Opt. adorare lignũ, adeo'cg figurã crucis sanctæ.

D ¶Primo, q ipm nõ modo dñi scabellum fuerit, sed & totius sui corporis lectus, in quo
(vt ipse ait) non habuit, vbi caput suũ reclinaret, morte pro nobis naturali obdormiens.
¶Secũdo, q̃d in ea non modo vestigia pedũ Hierusalẽ, sed & vestigia pedũ, manuum Luc. 9
adeo'cg totius corporis domini ipsius Hierusalem, scilicet Iesu Christi fuerint, & relicta Matth. 24

 sint.

fint. Quæ inde ab ipso aliàs fignum nuncupatur filij hominis.

¶Tertio, φ ea nō mō is fuerit locus, in q̄ terra illa figuralis fancta fuerit, fed & vera illa
Psal 84 terra, caro.f. de diua virgine fumpta.f. Iefus Chrs, de quo David: Veritas de terra orta eft

¶Quarto, φ ea fignis & miraculis in inuētione à deo fctā, veneratiōe φ digna ē approbata. Sane pditū legimus, in ea (quā & Hieron. & Ambrofius veridicā efle adfirmāt) hifto
Li.9.ca.9. ria ecclefiaftica, Cōftantinū Imp. memorē, φ figura eius crucis, q̄ fibi in aere ab angelo dicēte, In hoc figno vinces.f. Maxentiū hoftē tuū &c. rutilo colore fuerat demōftrata, victoriā mirificā ab inimicis obtinuiffe, & inftructū didiciffe ei⁹ crucis archetypū Hierofolymis latere eueftigio illuc Helenā matrē fuā vere deuotā mififfe q̄fitū, verā ipfam Iefu Chri crucē, quæ vbi eius locū, in q̄ ad ducētos vel circiter annos crux illa latuerat à Iudā q̄dā, viro capulari extorfiffet, effetφ ea cū duab⁹ alijs crucib⁹ miro aromatū odore in facræ rei abfφ dubio fignū repta, nefcia q̄ Iefu eēt crux, gloriā dei pftolata phibet. Et paulopoft iuuenis demortuus delatus, fupφ primā & fecūdā crucē pofitus nō reuixiffe, atφ fup tertiā pofit⁹ ad vitā ilico rediffe, Inde mirabiliter patuiffe, eā Chri Iefu effe crucē, & vere viuificā & huius partē Helenam fanctā filio Conftantino attuliffe, partē vero thecis argēteis adornatā reliquiffe Hierofolymis, quemadmodū in toto orbe Chriftiano canitur.

Iohan.12 ¶Quinto, propter magnā & variam gloriā, quā fibi inde dñs Iefus adeptus eft, & quafi gloriofo, victoriofoφ vexillo redemit. Q̄nquidē ipfe in cruce exaltatus omnia ad fe traxerit, eoipfo dicente: Et ego fi exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipfum. Hoc aūt, inquit euangelifta, dicebat, fignificans, qua morte effet moriturus. Quod & à ligno
Psal.95 crucis regnauerit deus, diuino pfalte concinēte: Cōmoueatur à facie eius vniuerfa terra, dicite in nationibus, qa dñs regnauit à ligno. Itemφ, φ (vt Aplus fcribit) patri obediens
Philip.2 fuerit vfφ ad mortē, mortē aūt crucis, deus exaltauit illū, & donauit illi nomē, q̄d eft fuper omne nomen, vt in nomine Iefu omne genu flectatur cœleftium, terreftrium & infernorum, & omnis confiteatur, quia dñs Iefus Chriftus in gloria eft dei patris, qui & eam crucis fuæ figuram ante fe, venturum ad iudicandum gloriofe & in confufionem. Hinc fibi
Gala.6. Paulus, non nifi in cruce dñi noftri Iefu Chrifti gloriandum duxit.
Matth.24 ¶Sexto propterea, φ Chriftus dominus eo perinde felecto ad noftrā falutarem redē-
Esa.53 ptionē vfus fit inftrumēto, qui ea media, nos ab æterna morte redemit, dicēte Petro: Qui
1.Petr.2 peccata noftra ipfe pertulit in corpore fuo fuper lignū, vt peccatis mortui, iuftitiæ viua-
Ephe.2 mus, cuius liuore fanati fumus, qui (vt Paulus ait) per crucem interfecit inimicitias in fe-
Coloss.2 metipfo, delens chirographum decreti, quod contrarium erat nobis.

¶Septimo, propter incōuincibilē virtutē & fortitudinē, quā deus hominibus, nobis p eius deuotā infpectionē cōtulit, dudū præfiguratā. Sane ea eft ipfa figuatio Tau, T. inimicorū crucis perinde præmiā præmittet aliàs dicēs: Et tunc parebit fignū filij hois in cœlo
Ezech.9 q̄ olim (vt eft in Ezechiele) in frontibus viroꝝ gementiū & dolentiū fup cūctis abominationibus, q̄ fiebāt in medio Hierufalē, impreffa fuit, & huius fignaculi munimēto ab interitu & exitio liberati fuere, qui illā præferebāt. Infuper & crux ipfa adeoφ eius fignū illud
Nume.21 eft fignū, fup quo Mofes in deferto erexit ferpentē æneū, quē fufpenfum in ligno, quicūφ
1.Cor.10 funt intuiti, protinus ab ignitoꝝ ferpentiū lætifero morfu curati funt, de q̄ thema nfæ Homiliæ: Qui pcuffus afpexerit eū, viuet. Nec mō q̄nidē eandē virtutē, fed etiā multo maiorē (quū illud fuit dūtaxat figura & vmbra crucis veræ) dubitamus ineffe figno fanctæ cru
Iohan.3 cis, q̄n Chrs ipfe illud fignū vti vmbrā cruci fuæ cōparauerit, inquiēs: Sicut Mofes exaltauit ferpentē in deferto, ita exaltari oportet filiū hois, vt ois q credit in ipfo nō pereat, fed habeat vitā æternā. Porro ait Rabbi Solomon, Iudaicus interpres, in ferpentē nō eā fuiffe virtutē fanādi, fed adfpiciētes ferpentē recognouiffe afflictionē illā fibi iufte à deo illatā petētes ab eo mifericordiā & ipm fanaffe eos. Rationē vero myfticā fuiffe Chrs approbat Siquidē fignū illud q̄ affixus fuit ferpēs, figurā crucis faluatoris, ferpētemφ ipm pfigurarit in cruce Chriftū pēdentē, cuius intuitu & munimēto.f. per fidē, verāφ deuotionē à morfibus fatanæ Chriftiani fanant, adeoφ oēs tā vifibiles q̄ inuifibiles hoftes fugant, eiusφ, in quā, vera intuitione, q̄ non tā oculo corporis fit q̄ per fidē & deuotionē mētis, depulfos, diabolicis tētationibus vitā fibi acquirūt æternā, vti illi tēporalē. Hinc ad eius figuræ cru-
Hebræ.12 cis, & Chri in ea intuitionē hortat Aplus, dicēs: Afpiciētes.f. in veftris tētationibus & pafsionibus, in authorē fidei & cōfummatorē Iefum, q propofito fibi gaudio fuftinuit crucē, cōfufione cōtempta atφ in dextera dei fedet. Et quare adeo ad infpectionē crucis Chri monet? Nimiꝝ, vt adfpiciētes pcuffi veneno ferpētis.i. diaboli adeoφ peccati viuamus, cognofcētes nos pctōres iufte puniri, pro quibus Chriftus in cruce perpeffus fit tanta.
1.Cor.8 ¶Ex cuius deuota intuitione certo fciētia vitæ, q̄ verba vitæ habet, elicit, q̄ eft illa emi-
Philip.3 nens fciētia, nō fupbiæ, fed charitatis & humilitatis, propter quā Aplus ait, fe oīa vt detri-
Roman.8 mentū & ftercora habuiffe, vt eā perdifceret & haberet. Etenī vera fide & deuotiōe fignū

crucis

crucis adſpiciēs in ea tibi ob oculos cordis obuerſabit æneus ille ſerpēs ſimilitudo qdē ſerpē
tis ſpēm beſtiæ habēs nō etiā venenū.i.Chr̄us Ieſus à pctō liber in ſimilitudinē carnis pecca Philip.2
ti veniēs.Illū(inquā)ſanantē ſerpentē verbo ſuo pcuſſus ignitis morſibus ignitoꝝ ſerpēti Hebr.4
um.ſ.ſeptē vitioꝝ capitaliū adſpiciēs viuet.ſ.vita virtutis & vere felicitatis p virtutē ſciā
quā ex ſerpēte viſo hauriet & addiſcet.Siqdē in crucis ſerpēte,Chr̄o adſpiciēs,caput ſer Eſa.2
pētis inclinatū,addiſcet humilitatē cōtra ſupbiā.Eſaias:Incuruauit ſe hō, & humiliatus ē
vir.Aſpiciēs manus pforatas & aptas,addiſcet largitatē cōtra auaritiā,ne nr̄æ manus ſint Prouerb.31
inopib⁹ clauſę.Vnde:Manū ſuā aperuit inopi.Adſpiciēs corp⁹ vulneribus laceꝝ,addiſcet Lucæ.16
duritiē cōtra mollicię,ne cū molle epulone damnet:Neq; em̄ molles(ait Apl's)regnū dei 1.Cor.6
poſſidebūt.Adſpiciēs irriſum cōtumelijs & tn̄ patientē,addiſcet māſuetudinē & patientiā
cōtra irā & indignationē,Apl's,in māſuetudine cū patiētia ſupportātes.Adeo em̄ hos mā Ephe.4
ſuetos & patiētes eē oportet iniuriaꝝ,vt Chr̄s dixerit:Sed ſi quis te pcuſſerit in dexterā mā
xillā tuā,pbe illi & alterā,& qcūq; te angariauerit mille paſſus,vade cū illo & alia duo. Et Matth.5
nolite reſiſtere malo,ſed(vt Paul⁹ ſcribit)bonū p malo reddētes.Nō voſmetipſos defendē Lucę.6
tes,ſed date locū iræ.Scriptū ē enī:Mihi vindictā,& ego retribuā,dicit dn̄s:Adſpiciēs po Roma.12
tū aceto & felle mixto,addiſcet parſimoniā cōtra gulā & crapulā.Vn̄ ſcriptura,guſta pau Deuter.32
lulū panis:nimiꝝ ne cū Epulone diuite comedēte ſplēdidius dāneris.Hinc dn̄s:Attēdite Iudic.19
(inqt)vobis,ne forte grauent corda vr̄a in crapula & ebrietate . A qua vel ideo ſcriptura Lucę.10
maxime dehortat,qd in multis eſcis ſit infirmitas,& auiditas q̄ appropinquat vſq; ad cho Lucę.21
lerā.Propter crapulā multi obierūt. Qui aūt abſtinēs eſt,adijciet vitā . Adſpiciēs orantē Eccl.37
p inimicis,addiſcet benignitatē cōtra inuidiā & odiū. Vn̄ dn̄s:Orate p inimicis vr̄is,& be
nefacite illis,q vos oderūt.Itemq; alio in loco Apl'us:Eſtote inuicē benigni. Adſpiciens Matth.5
ſerpētē capite pēdentē & nō iacentē,addiſcet negotiū cōtra otiū & deſidiā,vt & ipſe à ſtra Lucæ.6
tu ſurgat,quū Chr̄us nō habuerit,q reclinaſſet caput ſuū.Sic Dauid:Media nocte ſurge- Roma.12
bā ad cōfitendū tibi:ſiqdē multā malitiā docuerit otioſitas, quū & otiū fuerit Sodomitis Ephe.4
prima ruinæ & pditiōis anſa.Hæc(inquā)eſt illa eminēs ſcīa,quā tātopere Apl's ſibi opta Pſal.18
bat,vt eius gr̄a poſthabuerit alia oīa,vt ſolūmodo Chr̄m & eundē crucifixū haberet , in- Eccl.33
telligeret,teneretq; inēpe,q verus ſit in cruce magiſter, idemq; Gymnaſiarches,vnde q Ezech.16
(vt pphera ait)erudit,beatus eſt.Hinc eſt,qd tāta ſit virtus in æneo ſerpēte.ſ.Chr̄o in cru Philip.3
ce,ad quā adſpiciendū adeo q pcuſſus eſt veneno diabolicæ tētatiōis,admonet à deo,qm̄ Pſal.93
qui eo,quo diximus, pacto in vera fide & deuotiōe ipſum crucifixum ſerpentē adſpexe-
rit,certo ſit liberandus & victurus,& deniq; crucem ſuam.ſ.totius vitæ anguſtiā, adeoq;
pro Chr̄o amaram compaſſionem ſuſcepturus ipſum ſerpentem ſequetur.Id quod vere Matth.10
eſt baiulare,adſpicere , portare vexillum ſanctæ crucis contra oīm inimicorum inſidias. Marc.8
Lucę.14
E ¶Eam ob rem maiores noſtri vere Chr̄iani tā fuere crucis ſanctæ amatores, vt eius ſi-
gnaculū nō mō paſſim in memoriā dn̄i crucis.i.paſſiōis & nr̄æ meditatiōis in cōpitis & tri
uijs ponendū decreuerint, ſed & aliqties pro loco & tpe publicis & ijs pijs ſpectaculis re-
præſentandū ſtatuerint pia nimiꝝ Iſraelitaꝝ lege admoniti, quod & illi(velut ex ſanctis
lr̄is accipimus)Scenophegia celebrarint.i.dies & feſta tabernaculoꝝ, ſcænas cōſtructes 2.Eſdr.8
in qbus ſeptē diebus comedentes repſentabāt,ſuū ex Aegypto exitū per mare rubrum,& 1.Macha.10
per heremū mirabilē tranſitū,memores beneficioꝝ dn̄i,adeoq; mirifice à captiuitate Pha 2.Macha.10
raonica redēptiōis.Quod & noſtros maiores nō puduit facere pijs ſcænis in piā memo- Iohan.7
riā Chr̄ianæ p Chr̄m in cruce ſancta redemptiōis . Vnde & in primis idiotæ quaſi ex pi-
cto quodā libro ea,quæ Chr̄us pro nobis geſſit & paſſus eſt, tenacius acciperēt , & demū
ad grās deo agēdas prouocarent,maxime crucis ſanctæ multaꝝ virtutū memores, cuius
ſignaculo ſint tuti aduerſus dæmonū inſidias.Quo pie factū,vt ex inſtitutiōe apoſtoloꝝ,
(vt dubitandū non eſt)ſtatim ab ipſo eccleſiæ primordio pp'lus fidelis ſe ſignaculo ſanctæ
crucis ad ſui munitionē cōtra ſpūales nequitias ſignare cœperit,idemq; fronti imprime-
re efformareq; doceri:nec mirꝫ,qm̄ hæc ipſa crucis ſanctæ figura vnicū ſit externū ſignacu
lum & vexillū,quo pinde ſymbolo agnoſci queant, q ſub Chr̄o rege regū cōtra diabolū,
mūdū atq; carnē militāt,quo ſignati ſunt in frōtibus ſuis ſerui dei viuētis,quēadmodū an
gelus habēs dei viui vexillū.ſ.crucis,alijs quatuor angelis clamaſſe ſcribit in Apocalypſi: Apoc.7
Et illud quoq; ſignum in ſacris benedictionibus & ſacramentoꝝ diſtributionibus ex ritu
apoſtolico ab ipſis ſacroꝝ adminiſtratoribus exhiberi cœptū eſt , & in hoc vſq; tpis reli-
gioſe ſeruatum.Nec qdem citra meritum & rationē,qm̄(vt docuimus) viuificum id ſit ſi-
gnum,quo noſtrā ſalutem eſt Chr̄us,catholicæ eccleſiæ fundator pariter & fundamentū Ephe.2
operatus,cui & propterea in noſtrā ſalutem mirabiles cōtulit virtutes & vtilitates:nimi- Coloſſ.1
rum quod efficaciſſimū foret contra hoſtiles inſultus munimentum,frequenterq; ideo in
vſum adſumendū,vt quod(Apl'o teſte)Iudæis ſcandalū erat & gentibus ſtultitia, credēti 1.Cor.1
bus in Chriſtum tanto eſſe honoratius & glorioſius,quanto crebrius efformaret,& nunq̄

crux Christi euacuaretur ab impijs, & certe eius virtus & gloria nunquam euacuabitur. F
¶Quã vero pij imperatoris signaculũ sanctę crucis (sileo crucis eiusdẽ archetypũ) veneratæ sint, & exosculati glorificarint & adorarint. Hic ẽ accipe, qꝫ huiꝰ figurę abusionẽ pœna mortis serio cauerint. Qñquidẽ extet in hęc verba imperatoris Theodosii, Valẽtini. AA. ædictũ. Cũ sit nobis cura diligẽs p oia supni numinis religionẽ tueri, signũ saluatoris Chrĩ nemini licere, vł in solo, vł in silice vł in marmoribus humi positis insculpere vł pingere, sed q̃cũq; reperiẽ tolli grauissima pœna mulctãdo eos, q cõtrariũ statutis nr̃is tẽtauerint, specialr̃ iperamus. ¶Atq; vtinã q̃d facit, inclytꝰ noster Imperator semp Aug. Carolus quintus hoc ipm pijssimũ ędictũ ea qua decet, manu tueret, in hostes crucis serio aĩaduertens, cuius præsidio hactenus tam gloriose cõtra superbas inimicoꝶ ceruices victor euasit, victoriosęq; triumphauit, procul dubio, ita in honore gloriosissimę crucis vexillo perrecturus, cunctis crucis inimicis dominabitur. Id quod omnibus esto votũ pium & felix. G

L. I. ca. Ne mini liceat. L. vit. c. de pœnis

¶Quod vero ad nos attinet, frẽs in dño charissimi, hodie obtã sanctæ crucis archetypicæ exaltationẽ toto pectore lætemur & exultemus, qꝫ eius crucis humilitas facta sit nr̃a sublimitas, sitq; (inquã) Iesu Chr̃i dñi nr̃i crux, nr̃a victoria, illiꝰ patibulũ, noster triũphus. Gaudẽtes inquã (vt & magnus ille Origenes monuit) leuemus hoc signũ, in humeris nr̃is victoriaꝶ vexilla portemꝰ. Immortale lauacrũ portemꝰ in frõtibꝰ nr̃is. Cũ dæmões viderit cõtremiscẽt. Qui aurata capitolia sceptraq; regalia nõ timẽt chr̃i crucẽ expauẽt. Insup (vt dictũ est) in Ezechiele pphetã quũ oẽs, q missus fuerat, angelus occidisset, & interfectio cœpisset à sanctis, illi tm̃modo sospites reseruant, quos T Tau lr̃ę (.i. crucis) pictura signarat. Celebrãtes pinde frẽs dilectissimi, hũc diem ppetuo solennẽ, exultemus & ad crucis similitudinẽ sanctas in cœlũ leuemus manus. Cũ sic vos dæmones armatos viderint, opprimenẽ. Memores qñ Moses erectas ad crucis figurã manus habuerit Amalech hostem succũbere, at quũ illius manꝰ paululũ cõciderint, istũ inualescere rursus cępisse, memores quoq; simus & antẽnas nauiũ, veloꝶ cornua sub figura nr̃æ crucis volitare. Aues etiãũ ipas quũ in sublimiora obuoluunẽ & pẽdẽt extẽsis p aera alis, ipam crucẽ imitari. Imo & trophæa ipa & victorias triũphoꝶ ornatas eẽ cruces. Quas ex rõnibus pauloañ memoratis nõ solũ frõtibus, sed & in aĩabus pariter nr̃is hr̃e debemus, vt cum sic fuerimus armati, calcemus sup aspidẽ & basilicũ in Chr̃o Iesu, p æneũ olim serpentẽ, nõ venenosum, designato, q adspectus sanat à morsu. i. lætali tẽtatiõe serpentũ ignitoꝶ. i. cacodęmonũ &c. H

Origenes homil. 8. in Matthæ.
Ezech. 9
Exod. 17
Prouer. 30

¶HOMILIA XCIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matth. 6. Marc. 2. Luc. 5. Misericordiam volo & non sacrificium.

In ferijs diui apostoli & euangelistæ Matthæi.

Vangelium est mira in omnes peccatores vel quamlibet graues & inueteratos consolatione plenũ. In quo Chr̃us dñs iteꝶ atq; iteꝶ quod alias tam paterne promittit, re ipa approbat: qñquidem qui alias dixerit: Venite ad me oẽs q laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, hodie non modo is spernit Matthæum vnũ ex publicanis, sed & cum publicanis & peccatoribus multis discũbit familiariterq; conuersatur, eosq; contra pharisæos comiter grauiterq; defendit, inquiens: Non est opus valentibus medico, sed male habentibus, qui misericordiam volo, & non sacrificium. Ex q̃bus q̃dem verbis adeoq; ex toto euangelio colligimus, A

Matth. 11
Matth. 9

¶Primo, Chr̃m deum dñmq; nostrũ prorsus nullum auersari pc̃õrem, de peccatis pœnitentẽ. Hinc ipe alibi ait: Si aũt impius egerit pœniam ab oĩbus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit oĩa præcepta mea, & fecerit iustitiam & iudicium, vita viuet & nõ morietur. Omnium iniqtatum eius quas operatus est, non recordabor. Conuertimini & agite pœnitentiam ab omnibus inqtatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas. B

Hiere. 18

¶Scdo. diuitẽ posse ęque vt pauperẽ saluari, deposita diuitiaꝶ in spũ saltẽ sarcina, vt & inde camelus p foramẽ acꝰ trãsire q̃at. Sic Zachęus publicanoꝶ priceps idẽq; diues est salutẽ adeptꝰ, sic hodie Matthæus, sic Cornelius, sic Ioseph ab Arimathia, sic Abrahã, Isaac Iacob, Iob, hocq; genꝰ alij diuites, q salutẽ adepti sunt, qñquidẽ diuitiæ nõ phibeanẽ, sed abusus eaꝶ & in eas cõfidẽtia reprobat. Hinc Dauid: Diuitiæ si affluãt, nolite cor apponere vt fecit diues in euãgelio & Epulo ipe splẽdidus. Nõ eñi diuitiæ sunt hr̃dæ, quẽ admodũ habuit hõ iste, q nõ posuit deũ adiutorẽ suũ, sed sperauit in mltitudie diuitiaꝶ suaꝶ & pualuit in vanitate sua. Ita nec Aplš q̃dẽ diuitias phibuit, nec dãnat, sed modũ eis vtẽdi signat, dicẽs: Nihil eñi intulimus in hũc mũdũ, haud dubiũ q̃a nec auferre q̃d possimus. Habẽtes aũt alimenta, & q̃bus tegamur, his cõtenti simus. I d q̃d ipe pinde exponẽs alibi ait:

Luc. 9
Acto. 10
Matth. 27
Marc. 15
Luc. 23
Iohan. 19
Psal. 61
Psal. 51
1. Timot. 6

Et qui

Et qui emunt tanꝙ nõ possidentes,& q vtunt hoc mundo,tanꝙ nõ vtant.Sic nec Chrs di 1.Cor.7
uitem negauit in cœlum ingredi posse,sed cum difficultate,dicẽs,facilius est camelũ, &c. Matth.19
B ¶Tertio,Christum esse verum infirmis medicum,quum idem verus & vnicus sit salua- Marc.10
tor.Vnde Psalmista: Misit verbum suum & sanauit eos. ¶Quarto sacrificium deo sine Psal.106
misericordia ipsius & proximi nequaꝙ esse gratũ, qui inqt: Euntes aũt discite qd est: Mi-
sericordiã volo & nõ sacrificiũ. Errant hoc qdem loco vehementer, q aiunt hoc dicto,
Chrm oĩne voluisse sublatũ sacrificiũ,vt q sic & primo suã in cruce futurã oblationẽ sub- Hebræo.5
stulisset. Scdo,sibi contrarius fuisset,quum alibi dixerit: Et tũc veniẽs offeres munus tuũ. Matth.5
C ¶Quare rñderim hac in parte dñm nequaꝙ reijcere qdlibet sacrificiũ,sed sacrificiũ sine 1.Petr.2
mia, rñdere qdẽ ipm scribis & pharisæis, q immisericordes & se iustos æstimãtes pctõꝝ
& publicanoꝝ cõsortia declinabãt,interimqꝫ sacrificãtes,putabãt nihilomin9 sua eẽ grata
deo sacrificia,in q plurimũ eos errare dicit cõtra scripturã,dicẽtẽ: Miam volo & nõ sacri Osee.6
ficiũ,sane subĩdicãtẽ sacrificiũ sine mia nõ prodesse. Aut stãtib9 vtrisqꝫ pualere sacrificio
miam. Quoꝝ neutrũ fuit in istis pharisæis,q sæpenumero faciebãt sacrificia in tẽplo,vt iu
sti apparerẽt corã pplo,miam vero in qua cõsistit vera iustitia,minime exhibẽtes. Quos
ppterea admonet dñs,vt p opa misericordiæ sibimetipsis supnæ misericordiæ pmia req
rant,& nõ cõtemptis paupeꝝ necessitatibus p oblationẽ sacrificioꝝ se deo placere confi-
dant,suũ ideoqꝫ de misericordia exemplũ eis proponẽs,inqt: Non eñi veni vocare iustos
sed pctõres. s. vt ab iniqtate tanꝙ ab ægritudine salui fiãt per pœnitẽtiam. Arguit deniqꝫ dñs
inanẽ iustitiæ iactãtiã,q a sacrificijs ad salutẽ infirmis, misericordia erit vniuersis in legẽ
positis necessaria: quũ oẽs peccarãt,& gr̃a dei indiguere. Ita aũt hoc pphetæ dictũ opor Roma.3
tere intelligi oñdit Chrus in Luca dicẽs: Verũtñ qd supest date eleemosynã, & ecce oĩa Luc.11
mũda sunt vobis,loquẽs cõtra pharisæos immisericordes & apparẽter iustos. Sic & scri-
ptura: Facere miam & iudiciũ magis placet deo ꝙ victimæ. Quod & verba prophetæ,vñ Prouer.16
Chrus hodie suũ adsciuit dictum plane probãt,quæ ad hunc modũ legunt. Quia miseri-
cordiam volo,& non sacrificium,& sciam dei plus ꝙ sacrificium.

¶HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matt.18. Marc.9. Luc.17. Verũtñ væ homini illi,p quem scandalũ venit.

In ferijs diui Michaelis archangeli.

A VO die vno euangelia concurrunt,& sane vtraque doctrinis salu-
berrimis referta. Quorum primum de dominica die.
¶Primo docet terrena hæc debere à nobis contẽni,si spũalia & Matth.6
cœlestia hr̃e voluerimus, quũ sil eẽ nequeãt,exẽplo,qd dñs oñdit.
Huc attinet,qd Apls ait: An qro hoĩbus placere? Si adhuc hoĩb9 Gala.1
placerẽ,Chri seruus nõ eẽm. Et ideo Timotheo scribit, inquiẽs:
Nemo militãs deo,implicat se negotijs secularibus, vt ei placeat,
cui se pbauit. Quia vero hæc ipa terrena & secularia à deo auocãt
docet. Scdo vitãdã eẽ supfluã de rebus ad victũ & amictũ, pinde 2.Timo.2
necessarijs curã & solicitudinẽ, nẽpe q diffidẽtiã de deo arguit in
terimqꝫ deo neglecto plane nihil proficiat, imo oĩa nr̃ vanus ẽ labor. Id qd grauiter sub-
indicat ppheta,canẽs: Nisi dñs ædificauerit domũ inuanũ laborauerũt,q ædificãt eã. Nisi
dñs custodierit ciuitatẽ frustra vigilat,q custodit eã. Debacchant itaqꝫ q nr̃o tpe quasi in Psal.126
seipsis positi abrogatis diuoꝝ ser⁀haita conant ac moliunt, pinde atqꝫ alioqui essent oĩno
perituri,quũ interim magis ac magis diffidẽtes & desperãtes depereãt,& recte qdẽ, quũ
nõ deo,sed suis poti9 cõfidãt conatibus & laboribus: immemores ei9 qd scriptura dicit: Nõ Prouerb.21
est sapĩa,nõ est prudẽtia,nõ est cõsiliũ cõtra dñm. Equus parat ad diẽ belli, dñs aũt salutẽ
tribuit. Sũt aũt cõtra deũ,q illi nõ cõfidũt quasi in ipsis situ sit, qd ad vitæ necessitatẽ req-
rit. Id qd (inqt Ecclesiastes) vanitas ẽ,& cassa solicitudo mẽtis. Hinc docet. Tertio dei re Eccles.1
gnũ in primis quærẽdũ à nobis collaborãtibus eẽ,ita vt semp deus pcipuas & primas habe
at partes: qñquidẽ simus insufficiẽtes ipsi cogitare aliqd à nobis quasi ex nobis,sed sufficiẽ 2.Cor.3
tia nr̃a ex deo est. Cui9 initio regnũ est qrendũ summa votis & depcatioĩbus, & cõfessioni
bus. Est vero regnũ dei ipe deus,q summũ bonũ est,& finis vltimus, quẽ qrimus, vbi hui9
honorẽ qsiuerimus,eiusqꝫ summã pfectionẽ ita desiderauerimus, vt ipe in nobis regnet,
vt nos & oĩa nr̃a illi plenissime subijciant,obtemperent & seruiant. Quod faciemus,qñ &
eius iustitiã quæsiuerimus. Iustitia eius ẽ via pietatis,nimiꝝ illius mãdatoꝝ pio in ipsum
amore obseruatio,dimittere,qd ille odit,agere qd amat,& placitũ habet. Ita qdẽ iustitiã
dei qsierũt Zacharias & Elisabeth,de qb9 scribit Euãgelista: Erãt ãt iusti ambo añ deũ,in- Luce.1
cedẽtes in oĩbus mãdatis & iustificatioĩbus sine querela. Ita quoqꝫ & nos quæramus deũ.
& iusti-

& iustitiā eius,tūc eñ oīa nobis adījcient.i.cōsequent fine impedimento aliq̄.Et hoc eſt,
Pſal.54 quod ꝓpheta admonet,ingens:Iacta cogitatū tuū in dño,& ipſe enutriet te.Et ſane ingē
Pſal.36 idē:Iunior fui & ſenui,&nō vidi iuſtū derelictū,nec ſemē eius quęrēs panē:Spera in dño,
&fac bonitatē &paſceris in diuitījs ei⁹.Quīqdē ipſe prudētiſſim⁹ pr̄ nouit qd nos ſuos filios
1.Para.5 hr̄e oporteat,q & ꝑt opportuno tpe dare eſcā.Ille qdē eſt,in quē monet Petrus, vt oēm
Roma.8 ſolicitudinē ꝓijciamus in eū,qm̄ ipſi cura eſt de nobis. Si eñ inqͥ Paulus:Ille ꝓprio filio
ſuo nō peperc :,ſed pro nobis oībus tradidit illū , qūo etiā cū illo nō oīa nobis donauit?
Q.d.Si eñ ille maiora dedit.ſ.aīam &corpus,qūo non etiā daturus eſt,q̄ minora.ſ.amictum & victū,& q̄ hoc genus ſunt reliqua,q̄ etiānum creaturis minoribus largit̄, quas tñ
Pſal.8 vr̄ vniuerſas ꝓpter nos creauit,easq̄ nobis ſubiecit ad nr̄m cōmodū Dauide canēte:Oīa
Pſal.146 ſubieciſti ſub pedibus ei⁹,oues & boues vniuerſas,inſup & pecora cāpi. Volucres cœli &
piſcea maris &c.Quib⁹& ipſe dat vitæ neceſſaria, eodē canēte ꝓpheta:Qui dat iumentis
eſcā ipſoꝝ & pullis coruoꝝ inuocātib⁹ eū.Et hoc ē q̄d dñs hodie ait:Nōne vos magis pluris eſtis illis?Scit eī pr̄ vr̄,q aījs oīb⁹ īdigetis.Et hoc q̄ad euāgeliū de die hodierna dñica.
¶Scd̄m vero euāgeliū q̄d deo Opt.Max.in cōmemorationē & venerationē angeloꝝ B
legit̄,in primis docet,q̄ra ſit angeloꝝ dignitas & ꝓſtātia,vel ideo q̄d iī ſp̄ vidēt faciē dei
pr̄is,q in cœlis eſt.In qbus qdē verbis facile colligimua:Angelū nō eſſe aliud q̄ creaturā
Iob.25 vtpote incorporeā,intellectualē, btāmq̄ nō min⁹ deo Max.q̄ nobis hoībus in ījs,q̄ ſunt
Danie.7 vel aīæ,vel corpis,vel fortunæ deſeruientē,qñquidē angeli,quoꝝ finitus ē numerus,cœleſti cultu creatori ſuo in cœleſti pr̄ia adſiſtūt,Vnde Daniel:Millia milliū miniſtrabāt ei,
Matth.26 & decies millies cētena millia aſſiſtebāt ei.Cui & dñs alibi nō obſcure ſubſcribit, inqens:
An putas qa nō poſſum rogare pr̄em meū,&exhibebit mihi mō plus q̄ duodecim legiōes
Hebrę.1 angeloꝝ.Sic q̄q̄ & nobis(inquā)hoībus deſeruiūt , quoꝝ ſingulariter ſunt miniſtri à deo
Pſal.103 deputati,dicēte apl̄o poſt ꝓphetā:Nōne oēs ſunt adminiſtratorīj ſpūs in miniſteriū miſſi ꝓpter eos q hæreditatē capiūt ſalutis?Sūt aūt miniſtri,tum qa nos (Deo iubēte)ab oīm
Pſal.90 hoſtiū ꝑiculis defendere laborāt,canēte ꝓpheta:Angelis ſuis mādauit de te,vt cuſtodiāt
te in oīb⁹ vījs tuis.Sic aliàs:Angel⁹ dñi ꝑceſſit Iſrael, abījtq̄ poſt eoa,&cū eo pariter colūna nobis priora dimittēa,poſt tergū ſtetit inter caſtra ipſoꝝ & caſtra Iſrael.Inde poſtea
Exod.14 dixerūt Aegyptīj:Fugiamus Iſraelē,dñs eñ pugnat ꝓ eis cōtra nos. Sic ē pater in augelo
4.Reg.19 pro Iudæis ꝑcutiēte Sennacherib.Et in angelo deſcēdēte in fornacē ignis cū trib⁹ pueris
Danie.3 tum qa nos in via ſalutis,& aīæ & corpis dirigūt. Vnde ꝓpheta:In manib⁹ portabūt te,
Pſal.90 ne forte offendas ad lapidē pedē tuū. Hinc Raphael angelus alibi Tobiā iuniorē reduxit
Tob.12 & duxit ſanū eius parētib⁹.Sic q̄q̄ angelus in ſomno Ioſeph apparēs direxit & inſtruxit
Matth.2 dicēs:Surge,& accipe pueꝝ & mr̄em ei⁹& fuge in Aegyptū, & eſto ibi vſq̄ dū dicā tibi.
¶Hinc liq̄do apparet,q̄ ſit dignū & iuſtū,vt hæc nobis dies magnoꝑe celebret̄ in venerationē ſanctoꝝ angeloꝝ in ipſos,qa nobis ſeruiūt,&in deū,q eos in noſtrā vtilitatē creauit,gratitudinē.Quis eñ(obſecro)ſuffecerit deo Opt.ꝓ tāta clemētia,tātaq̄ erga noa miſeratiōe & cura,ſolicitudineq̄ grās agere, cui clemētiſſimo(inquā)dño nr̄o nō ſatis eſt viſum,oēm corpalē creaturā nobis ex cōditiōe ſuæ creatiōis inferiorē nr̄o vſui,nr̄æq̄ vtilitati cōmodaſſe cœlū & terrā,elemētaq̄ vniuerſa,& q̄ in illis vigēt, in ſalutē noſtrā diſpoſuiſſe,niſi etiā ea,q̄ ſupra nos ſunt nr̄æ vtilitati cogeret deſeruire.Excellens vtiq̄ ſignū foret clemētiæ,ſi ꝑpotēs Imperator aduenīēti cuipiā hoſpiti ꝓprios familiares,quāq̄ dignitate minores vel pares ſeruire mādarat.Lōge vero maioris benignitatis argumētum eēt, C
Gene.1
Pſal.8
1.Timo.6 ſi maiores nobiliores & digniores ſuæ curiæ īſiſtētes,min⁹ dignis aduenīētib⁹ cōpelleret
miniſtrare.Quantū ergo eſt ac q̄ mirandū,q̄ rex vniuerſoꝝ nobis factus ſuis īdignis,nō mō īferiores &pares,ſed ſctōs ſui pallacīj īcolas,auxiliatores,defenſores cuſtodesq̄ deputauit,angelicos.ſ.ſpūa lōge nos excellētes gr̄a &natura . Nā illi ſpūales,nos corpales. Illi īcorruptibiles &ꝑpetui,nos mortales &caduci.Illi beati &cęli ciues,nos vero miſeri & viatores.Et hęc lōge digni⁹ admiratōe,q̄d eos mox ab ortu natiuitatis nō mō deputauit ījs q̄s magni reputam⁹,ſed & puſillis(dño ipſo teſtāte)quū ait:Videte ne cōtēnatis vnū ex ījs,
puſillis.Dico eñ vobis,qa angeli eoꝝ ſemper vident faciem patris mei,q in cœlis eſt.
¶Atq puſillos vocat,q nuꝑ in Chr̄o ſunt nati,aut tales,q permanēt ſine profectu,quaſi nuꝑ nati,& ꝑinde ſimplices,q à recta fide & viuēdi norma facile ſeduci queūt,qbus rō- D
1.Cor.3 nabile lac neceſſariū eſt,q adhuc carnales ſunt,ſicut ait Apl̄s:Et puuli ſunt in Chr̄o nec ca
Hebræ.5 pere poſſunt eſcam virilem,interim ſimpl̄r ſentiētes, quos adeo charos habet deus Max.
vt & ipſis ſuos eſſe voluerit angelos, ideo minime ſcādalizādos . Quo ſane loco ſciendū
eſt,ſcandalū dici in obicē aliquē,q greſſum incedētis vel ſcādētis impedit. Hinc via metaphoricos dici ſcandalum omne vel verbū vel factū,quo ꝓximis à bono in malū,vel à malo in peius pertrahitur,idemq̄ offendit in anima ſua ad gehennam. Et ſcandalizat, q vel
dicto vel facto cuiq̄ occaſionem ruinæ & peccati ꝓbet.Et id biſariam fieri adſolet.

¶Primo

¶Primo qdẽ actiue, vt quũ qs aliqd ex natura sua malũ idroq́ſ scãdalizãs dicit aut facit
E idem q́ mortalr peccat. De hoc ꝓpheta Custodi me (inqt) à laqueo, quẽ statuert mihi & à Psal.148
scãdalis operãtiũ iniqtatẽ. Exẽpli gr̃a, quũ qs ipudice agit vl' loquit pñtib' vel pueris vel
alijs hoc gen' hoib', de q̃ Satyricus: Nil dictu fœdũ, visuq́ hæc limina tãgat. Intra q̃ puer Iuuenalis
est, ꝓcul hinc, ꝓcul ide puellæ, Lenonũ, & cãtus ꝑnoctãtis parasiti. Maxima debet puero sat.14
reuerẽtia, si qd, Turpe paras, nec tu pueri cõtẽpseris annos. Sed peccaturo obsistat tibi fi
lius infans. Sic caueãt q cæteris pollent authoritate, ne qd mali agãt alijs vidẽtibus, qm̃
hoc magis peccãt, q̃ plures ad peccãdũ sui exẽplo ꝓuocãt: quẽadmodũ lapis igẽs de mõte
cadẽs mltos secũ lapides ptrahit. Propterea Manasses horribilr ẽ a deo punit', de q̃ deus
ad hũc modũ. Quia fecit Manasses rex Iuda abominatões istas pessimas sup oĩa, q̃ fecert
Amorrhæi añ eũ, & peccare etiã fecit Iudã in imũditijs suis, ꝓpterea hæc dicit dñs de' Is 4.Reg 21
rael. Ecce ego iducã mala sup Hierl'm & Iudã, vt qcũq́ audierit, tinneãt ambę aures ei'.
Sane q ad hũc peccat modũ & se & aliũ dãnat. Hinc scriptura: Nõ pecces in multitudine
ciuitatis, nec te imittas in ppl'm, neq́ alligabis duplicia pc̃tã, nec eñi in vno eris imunis, de Eccl.7
hoc q̃q́ loquit hodie Chrs: Quo qdẽ mõ ꝑlati male agẽtes scãdalizãt. i. ad peccãdũ ꝑin- 1.Timot.4
de ꝓuocãt plebẽ, cui debẽt iuxta Paulũ eẽ exẽplo, in fide, verbo, cõuersatiõe, charitate &
castitate. ¶Scd̃o scãdalizat passiue, vt cũ qs aliqd de se prorsus bonũ nec in malã ptẽ sua
vertẽdũ natura facit aut dicit, q̃d tñ ali' sinistre vertẽs scãdalizat. i. peccãs se deteriorẽ fa- Matth.11
cit, nimirũ sua spõte se scãdalizãs, ꝑinde arane' de flore pulchro venenũ colligẽs, scãdali-
zat ob florẽ arane' nõ vitio floris scãdalizat, ad hũc modũ, q freqnter in tẽplo orãtẽ vel
ſp ieiunãtẽ vl' hoc genus bona intẽtiõe pura agẽtẽ deridet, ipm̃ fortassis hypocritã apppel Matth.15
lãs. Sic Iudæi Chr̃m dixerũt hr̃e Beelzebub, qa sublimia ageret & diceret, quẽ & potato- Esa.5
rẽ vocarũt, qa cũ publicanis humilr cõuersabat, hic nõ vñ ꝑ cõtrariũ venit scãdalũ peccat
in quẽ venit scãdalũ. Qui talis ẽ, qualẽ notat Esaias dicẽs: Væ, q dicitis malũ bonũ, & bonũ
malũ, ponẽtes tenebras lucẽ &c. Quo sane pacto vbi de veritate scãdalũ sumit, vtili' arbi
trabant nasci scãdalũ permitti, q̃ veritatẽ relinqui. Sic vtiq́ Chr̃s nõ peccauit, vtcũq́ pha
risæis scãdalũ ꝑinde passiuũ fuerit, inqens: Cæci sunt, & duces cęcorũ, qñqdẽ pharisæi ex Matth.15
igẽtes suarũ traditionũ obseruationẽ arbitrabant eas eẽ necessarias ad salutẽ, solasq́ suffi-
cere sine dei mĩa & gr̃a, q̃d falsissimũ & impiũ erat: siqdẽ oẽs (inqt Paulus) peccauerunt & Roma.3
egẽt gl'ia dei. Iustificati gratis ꝑ grã̃m ipsius ꝑ redẽptionẽ, q̃ est in Chr̃o Iesu. Ideoq́ nõ
debuit Chr̃s ibidẽ nõ reijcere Iudæorũ traditiões, vti ipias & cõtra veritatẽ, & qdẽ maxĩe
q̃d tp̃s id ipm̃ exigebat dicere. Sic idẽ ipe Chr̃us, dñs noster multis scãdalum fuit, & ruina
passiue, qm̃ isti sua spõtanea iniqtate & malitia se in illo scãdalizarint, in eoq́ peccarint,
mali & peiores redditi. Id q̃d dudũ deus pater ꝑ Esaiã fore ꝑdixerat, inquiẽs: Dñm exerci-
tuũ ipm̃ sanctificate, ipe pauor vr̃, & ipe terror vr̃, & erit vobis in sanctificationẽ, in lapi- Esa.8
dem aũt offensionis, & petrã scãdali duabus domibus Israel, & in laqueũ, & in ruinã habi
tantibus Hierl'm. Et offendẽt ex eis plurimi, & cadẽt, & conterent, & irretient, & capiẽ- Roma.9
tur. Cuius prophetiam Apl'us perinde interpres sequens ait: Offenderunt eñ in lapidem Zacha.14
offensionis & petram scandali, & oĩs qui credit in eum non confundetur, Ita & Symeon Luc.2
ad Mariam ait: Ecce positus est hic in ruinam &c. Et Iterũ Apl'us ait: Nos autẽ prædica- 1.Corin.1
mus Chr̃m crucifixum, Iudæis qdem scandalum, gentibus autem stultitiam, Ipsis autẽ vo 1.Petri.2
catis Iudæis atq́ Græcis Chr̃m dei virtutem, & dei sapiam. Quem sequitur Petrus, inqui Matth.21
ens: Vobis igitur honor credentibus, non credentibus autem lapis, quem reprobauerunt Marc.13
ædificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis, & petra scandali, his, q of- Luc.20
fendunt verbo, nec credunt, in quo & positi sunt: de hoc scandalo, & de eo qui ad hunc
passiue modum scandalizat, dominus non loquitur. Cæterũ scandalizat. ¶Tertio passi-
ue, cum quis agit quod de se fortassis licitum tamen infirmis nõ expedit, vnde & illi scãda
lizant, quos se scandalizare scandalizans euidenter nouit & intelligit: quemadmodum q
nostro nunc tp̃e causa exigente (nam alioqui cum vel temere vel superbe vel friuole vel
luxuriose, vel hoc genus modo facerer, plane peccaret) nõ habita imbecilliũ rõne diebus
hactenus ab ecclesia indictis vesceret carnibus, sabbataq́ laborando infringeret, q certe
proximũ scandalizando vel ideo deterioraret, q̃d & is ecclesiæ authoritati nihil deinde
deferret, & quæq́ illius vel quãlibet sc̃tã ꝑcepta nihili faceret, carniq́ & ipe deĩde mallet q̃
spiritui deseruire. Quo vtiq́ mõ grauiter peccaret. Cuius peccati scãdalizãs, maxĩe se scã
dalizare sciẽs, causa vtiq́ eẽt & ansa, ideoq́ gehẽnæ obnoxius. Et hoc ẽ, q̃d Chr̃us hodie
ait: Væ homini illi, ꝑ quẽ venit scãdalũ. Quare væ? Quia se & alios cõdẽnaret. Siqdẽ me
lius fit, vt suspẽdat mola asinaria in collo eius, & demergat in profundum maris &c. id ẽ,
melius esset homini illi mori corporaliter, q̃ ex malo suo exemplo facere aliũ ruere in pec
catum mortale, quum se & illum damnaret. Et hoc est, q̃d tam serio dicit Apl'us: Quapro
pter si esca scãdalizat frẽm meũ, nõ mãducabo carnẽ in ęternũ, ne frẽm meũ scãdalizem. 1.Cor.8

At si

At si hoc Apl's, & qdem in eo q̄d maxime licuit, & qdem apud eos, q nitebant iudaizare, E
q d rn̄dent or̄æ tēpestatis Capernitæ carnales, q nulla prorsus causa, sed sola pleriq̄ ini
q tate, temeritate, leuitateq̄ p̄moti sanctissima ieiunia & sabbata ecclesiæ catholicæ cōtra
1.Cor.10 eiusdem longissimam nec minus saluberrimam institutionem & cōsuetudinem libidino
sius infringunt? Hauddubio Christus ijs olim est minatus, dicēs: Væ mundo à scandalis. F
¶Cæterum inquiūt isti: Cur nō vteremur ijs pro arbitrio nr̄o, q̄ nobis Apl's scd̄m Chr̄m
1.Timot.4 oīno libera reliq̄t, loquens: Oē q̄d in macellū venit, mādicate, nihil interrogātes p̄pter
consciām. Imo (inquiūt) idē alias vocat doctrinas dæmoniorum, qbus p̄hibemur nubere &
abstinere à cibis. Quia (inquiēs) in nouissimis tp̄ibus discedēt q̄dā à fide, attēdētes spiriti-
bus erroris & doctrinis dæmoniorum in hypocrisi loq̄ntes mēdaciū, & cauteriatā habētiū
suā cōsciām, p̄hibētiū nubere, abstinere à cibis, q̄s de⁹ creauit ad p̄cipiēdū cū grār actiōe
Luc.10 fidelibus & ijs q cognouerūt veritatē. Quia oīs creatura dei bona ē, & nihil reijciēdū, q̄d
Matth.15 cū grār actiōe p̄cipit. Id q̄d totū Chr̄s p̄inde videt corroborare, dicēs: In eadē aūt domo
manete, edētes & bibētes, q̄ apud illos sunt, & mādicate, q̄ apponent vobis. Et alibi: Nō
q̄d intrat in os, coinq̄nat hoīem, sed q̄d procedit ex ore &c. Igit inquiūt nobis licet diebus
etiā ab ecclesia indictis vesci carnibus, infringere sabbata, ieiuniaq̄, hoc genus alia, nō ha
bita aliorum vel infirmorum rōne &c. Cæterum, qbus occurrendū est veritate patrocinante. G
¶Primo: Neq̄ Chr̄m, neq̄ Paulū loq, ita de p̄hibitiōe ciborum, festorum, ieiunijs, nuptijsq̄
Leui.11 quēadmodū ecclesia tenet & obseruat. Sane Chr̄s vnà cū ap̄lo in eos inuehit, q arbitrabant
Deuter.14 aliq̄s cibos ex sua natura eē malos, illicitos & imūdos, p̄indeq̄ ab ijs tāq̄ aīę saluti cōtrarijs
1.Cor.8 oīno eē abstinēdū, haud sec⁹ ac in ijs regnū dei pēderet, mīa iterum dei reiecta, quēadmo
Iohan.1 dū & Iudęi obseruabāt aliq̄t cibos p̄hibitos ex lege, q̄ Chr̄o adueniēte cessabat, ideoq̄ lice
Gene.1 ti tādē verum ecclesia abstinet à nōnullis cibis nō vt natura malis & illicitis (q̄nq̄uidē vidit de
Danie.1 us, q̄ crearat oīa eē bona) sed q̄ carnem ad p̄ctm̄ vehemētius, q̄ alij p̄uocēt, ideoq̄ ijs abs-
tinet vt macerata carne feruēti⁹ ad deū sp̄us possit suspicere, illūq̄ expediti⁹ colere & ado
Nume.6 rare. Sic pie ieiunās Daniel leguminib⁹ tm̄mo pro cibo, & aq̄ pro potu vsus ē. Cui & ideo
Hierem.35 de⁹ grām & mīam cōtulit, vt & ītelligētiā habuerit oīm visionū & somniorum. Sic & Naza
Luc.1 ræi ex p̄cepto dn̄i abstinebāt ab oī vino, & oī potu, q inebriat. Sic tota dom⁹ Rechabitarum
ex p̄cepto p̄ris Ionadab in ęternū abstinuit à vino, fuitq̄ p̄pterea à deo bn̄dicta, vt vir de
Roma.14 stirpe ei⁹ cūctis dieb⁹ nō defecerit. Sic Iohā. Bapt. magn⁹ corā dn̄o fuit, & cōmēdatus, q̄m
vinū & sycerā nō biberit. Hic ē q̄d Apl's ait: Bonū ē nō mādicare carnē, & nō bibere vinū.
Prouer.26 Quare vt ei⁹. s. abstinētia carnalia desideria deficiāt. Sic carne & hoc gen⁹ cibis & potibus
ecclesia statis dieb⁹ nō vtit, q̄a bonū ē, ne alioq̄ eorum luxuria p̄beant carni seminaria libidīs
& īcētiua vitiorum, q̄ vtiq̄ reprimant causis, vn̄ ista subnascunt semotis, Sapiēte dicēte: Cū
Gene.2 defecerint ligna, extinguit ignis &c. Sic Terēti⁹ ait: Sine Cerere & Baccho, friget Venus.
Matth.5 Sic ecclesia sacerdotibus p̄hibuit vxores, vt p̄pter sacerdotij dignitatē casti⁹ viuāt, deoq̄
1.Cor.7 grati⁹ offerāt & supplicēt nō q̄d īhibeāt nuptias vti malas, q̄d de⁹ mox à mūdo cōdito, &
Chr̄us in nouo testamēto approbauit, sed (inq̄) inhibuit, vti Paulus alibi dicit ad cōiuga-
1.Timot.5 tos: Nolite fraudare īuicē, nisi forte ex cōsensu ad tp̄s, vt vacetis orōni, de vouētibus vero
cœlibatū, dicit aliàs Adolescētiores āt viduas deuita. Cū eīm luxuriatę fuerit, in Chr̄o nu
Matth.12 bere volūt, hn̄tes dānationē, q̄a primā fidē irritā fecerūt. Recte itaq̄ sacerdotes cōtinēt ex
Marc.2 ecclesiæ īstitutiōe à nuptijs, vt caste viuāt, nō vt natura malis, veluti Taciani & Marciani
Luc.6 falso dixerūt. Sicut & Seueriani & Eucratiani, sp̄ à vino & carne tāq̄ natura malis abstinē
dū eē p̄hibuerūt. Nō aut ecclesia chr̄iana, ita eisdē īdixit. Imo q̄ & abstinet & ad tp̄s, q̄ &
relaxat īstāte cā, vtpote necessitatis, sicut & Chr̄s discipulos à ieiunio necessitatis, & aliàs
sabbati excusauit, quēadmodū & ep̄i relaxare debēt. Sic q̄q̄ eadē eccl'ia obseruat aliq̄t dies
festos, vt in ijs expediti⁹ deo īseruiat, & eorum q̄ dei eiusq̄ diuorum sunt, religiosior fiat mēoria
Nō aūt vti Iudæi obseruabāt Neomenias & sabbata, p̄inde atq̄ legalia & ad salutē necessa
ria, q̄ fuerūt vmbra noui test. ideoq̄ in eodē nouo testa. neq̄q̄ ad antiquū morē obseruāda
Coloss.2 sunt, ne iudaizātes Chr̄m cū nouo testa. negare videremur. Et hoc ē, q̄d Apl's ait: Nemo
vos iudicet ī cibo aut ī potu, aut p̄te diei festi, aut neomeniæ, aut sabbatorum q̄ sūt vmbra fu
turorum. ¶Qui igit dieb⁹ īdictis p̄ter necessitatē carne vescit, manualr̄ laborat, hocq̄ gen⁹ H
aliud agit, nō peccat, q̄d res à qb⁹ abstinet, mala sit, sed q̄a p̄uaricat⁹ ē p̄ceptū eccl'ię, cui ī ijs
q̄ dei honorē & aīarum salutē p̄uocēt, parēdū ē, aut erit sicut æthnic⁹ scādaliza⁹ igit q in cō
trariū agit, & væ illi. Nec ē q̄d dicat, sibi hoc ip̄m licere, q̄d liberum sit. Rn̄derim ¶Scd̄o nō
Roma.13 sufficere, q̄ aliq̄d alicui liceat, sed etiā vt expediat. s. sibi & p̄ximo, cui sp̄ charitatē debēt
1.Cor.6.10 cōtra quā agit, scādalizam⁹. Hic Apl's: Oīa mihi licēt, sed nō oīa expediūt. Oīa mihi licēt
1.Cor.8 sed nō oīa ædificāt. Videte āt ne forte hęc licētia offendiculū fiat īfirmis. Sane ad ædifica
1.Cor.13 tionē p̄ximi oēs tenemur ex charitate q̄ nō q̄rit q̄ sua sunt. Si eī (inq̄t ap̄ls) p̄pter cibū tu⁹
Roma.14 frater cōtristat, iā nō scd̄m charitatē ābulas. Noli cibo tuo illū p̄dere, p̄ q̄ Chr̄s mortuus ē

Omnia

Omnia quidẽ sunt mũda, sed malũ est homini, qui ꝑ offendiculũ mãducat. Iudicate ne po
natis offendiculũ fratri vel scandalũ, ex qbus euidenter elicimus etiã licita nobis verti in
peccatũ, si illis vtẽtes proximũ scandalizamus. Ideoq; propter scandala plerunq; aliqua
facere, aliqua dimittere debeti, Vti propter vitandũ scandalũ Paulus in æternũ vesci car- 1. Thess. 3
ne noluit, alioqui licita, q & propterea proprijs manibus laborauit, quũ ab euãgelio viue- 1. Cor. 9
re potuisset, iteq; circũducere, vt alij sororẽ mulierculã noluit, q & aliàs ꝑpter proximo Matth. 17
rũ charitatẽ ratus est: proculdubio suũ imitatus magistrũ Iesum Christũ, q alios ne scanda Acto. 21
lizaret, tributũ pendere nõ dedignatus est, quũ filius & intraneus ad illud obligatus nõ es-
set: vtiq; nobis exemplũ exhibens, ne quis nostrũ alios scandalizet etiã in ijs, q̃ alioqui si-
bi licent, ne sit auditurus dñm dicẽtem: Væ homini illi per quẽ venit scandalum, &c.

I ¶Nec dices, Cur væ ei homini ꝑ quẽ venit scandalũ, quũ (eodẽ teste dño) necessum sit
vt scãdala fiant? &c. Rñdeo: Dictũ dñi hoc quidẽ loco nõ destruere libertatẽ arbitrij, neq;
necessitati aliquã reꝝ supponere: sed q̃d oĩno futuꝝ est, ꝓdicere: nec propter hoc fieri,
q̃d ꝓdixit, sed propter hoc ꝓdicere, q futuꝝ est. Nõ eñ loquit de necessitate absoluta, sed
suppositionis. Nullã sane necessitatẽ cogere humana corda esse iniqua, q̃ tamen q iniqua
sunt, scãdala mouẽt. Quia eñ dñs videt hoĩes tantis malis inniti, nec proponere aliq̃d bo-
ni, dixit ex cõsequẽtia eoꝝ, q̃ videntͣ necessario euenire scãdala, veluti medicus vidẽs ali-
quẽ male vti dieta, inq̃t, illũ necessario ægrotare, & sæpe, multũq; bibentẽ inebriari. Nec
deniq; excusatͣ, q vtiliter scãdalizat, nõ eñ secũdũ vtilitatẽ, q̃ inde ꝓuenit, cuius dñs, q oĩa
bona operatͣ, causa ẽ, sed secũdũ exitũ, quẽ scãdalizãs intẽdit, iudicatͣ. Ita nimiꝝ bona fuit
crucifixio dñi nr̃i, quũ interea puniuntͣ Iudæi: siquidẽ deus semꝑ iudicet ex nequitia pec-
cantiũ, nõ ex euẽtu cõmodoꝝ inde prouenientiũ, q̃ ipse solus facit & vtiliter disponit ex
ineffabili bonitate sua, q etiã ex malo elicit bonũ, ex qbus hactenus ad longũ recẽsitis, con
stat, q̃ peccet, q̃q; puniẽdus sit, q scandalizat, vtpote grauius scãdalizãto, quũ hic peccet, il
le peccãdi ansam ꝓbeat. Est eñ grauius alicui causam ꝓbere peccati, q̃d olim Madianitæ Nume. 31
fecerũt, q̃ ipm vnũquẽq; peccare. Nimiꝝ ambulãtibꝰ in lege dñi Israelitis, & custodiẽtibꝰ
castitatẽ, subornarũt mulieres, q̃ eos deciperẽt ad peccãdũ. Præbuerũt ergo causã, peccã
di, &c. Et hoc ẽ, q̃d dñs ait ad Mosen: Vlciscere prius filios Israel de Madianitis, et sic colle
geris, ad populũ tuũ vltimo appones, &c. Israelitæ vtiq; pro pc̃tõ suo vindictã ꝑtulerũt,
sed mediocrẽ & leuẽ. Et Madianitæ q̃q; multo vehemẽtiorẽ & grauiorẽ. Vnde cõstat tã
scandalizantes q̃ scandalizatos à deo propter scandalũ, vnde peccatũ venit, puniri.

K ¶Et hoc est, q̃d dñs hodie nos hortatur, quatenus caueamus à scandalizãtibus nos, in-
quiens: Si aũt manus tua vel pes tuus scandalizat te, abscinde eũ & proijce eũ abs te, &c.
Bonũ est tibi ad vitã ingredi debilẽ vel claudũ, &c. Sermo est metaphoricus, quo dñs sub
indicat tã esse scãdalũ vitandũ, vt etiã ad id euitandũ vitare debemus & deserere eos q no
bis haud secus atq; charissima membra sunt chari, vtpote parẽtes, fratres, cõsanguineos,
hocq; genus, siue domesticos, siue extraneos socios & amicos vel quãlibet alioqui ad hęc
tẽporalia vtiles. Et erit dñi sensus. Societas amicoꝝ vel necessarioꝝ, vel quãlibet visa vti-
lis, ꝓscindenda tñ est & fugiẽda, si sit animæ tuæ ruinæ & scãdalo: q̃ siquidẽ melius sit sine
hmõi amicis vel necessarijs esse in paradiso q̃ habere tales, & postmodũ esse in inferno. Ni
hil eñ est cõtra salutẽ animæ diligendũ, quũ dñs dicat: Quid eñ prodest homini, si mun Matth. 16
dũ vniuersum lucraretͣ, animæ vero suæ detrimentũ pateretͣ? Aut quã dabit homo cõmu- Matth. 10
tationẽ pro anima sua. Præterea & idẽ dixit: Qui amat patrẽ aut matrẽ, aut filiũ, aut filiã, Marc. 8
&c. plus q̃ me, nõ est me dignus. Ille aũt plus amat illos, q scãdalizãtes se patitur & sequitͣ. Luc. 9
Quapropter dei causa, vt scãdalũ vitemus, rũpere debemus omnẽ adfectũ carnalẽ, & se-
parare ipm à nobis, si maiores & potẽtiores sumus, si minores separemur ab ipsis scandali
zantibus, & quoad possibile & vitemus malã societatẽ, eius ꝓsertim, q castigari nolit, quo
nihil nociuius. Sane melius est, saluũ fieri solũ, q̃ perire cũ pluribus. Caueamus & nos ne ali
quo modo scandalizemus, sed vitemus, quo ꝑ nos quispiã scandalizari queat. Si est malũ
in se, prorsus dimitti debet, vti impudẽter aliquid vel dicere vel perpetrare. Aut est bonũ Matth. 24
ꝓcepti, dimitti nõ debet orare & ieiunare, &c. qm̃ pro vitãdo alterius pc̃tõ, nullus pec Luc. 18
care debet. Aut est bo uper erogationis, veluti etiã est bonũ mediũ, vti corã palamq;
cõfidenter sine rõne loci & tẽporis veꝝ dicere, &c. tunc nõ totaliter, sed ad tẽpus est di-
mittendũ, vbi cõmodior sit futura occasio: q̃d est boni ꝓdicatoris, quũ agat dispensatorẽ,
cuius est, vt dñs ait: Dñi familiæ mensurã tritici in tẽpore dare. Quod si quis expleuerit,
non audiet dñi ad se verbũ: Væ homini illi, per quem scandalum venit.

HOMIL. XCV. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,
Matth. 5, Luc. 6. Beati qui lugent, qm̃ ipsi consolabuntur.
In ferijs omnium sanctorum.

Luce.2 Omani quondã mari, terraq;, toto ꝑinde terrarũ orbe potẽtissimi, vtpote q̃ A
vniuerso q̃dẽ orbi vsq; adeo dñabant, vt Chr̃o Iesu nato, Cæsare tũc Aug.
Imp. Rom̃. sub Cyrino Syriæ ꝑside, vniuersus orbis describeret. i. Romano
imperio tributarius. Romani, inq̃, illi q̃ndã potẽtiss. ĩdẽq; virtutũ amãtissi-
mi, autoribus Q. Maximo & P. Scipione apud Salustiũ, morituri iubebant
Sal. in pro Io. bel. Iug. suas & rerũ quas ꝑclare gesserãt imagines, in loco q̃dã celebri, editioreq; erigi, vt posteri
illas vidẽtes, ad easdẽ virtutes, virtutũq; laudes prouocarent, vtpote nõ inscii, exẽpla ma
xime ad vitæ institutionẽ cõducere, q̃d & illi plane experiebant, cũ vel sibi ex maiorũ ima
ginũ intuitu vehemẽtissime animũ ad virtutes accẽdi videbãt, nõ q̃ cæreas illas imagines
vel figuras pictas tãtã in se habere vim, sed memoriã rerũ gestarũ eã flãmã egregiis viris in
pectore crescere, neq; prius sedari q̃ virtus eorũ famã atq; gloriã adæq̃rit. Hoc illi natura
vtcũq; ꝓphani, q̃d & lõge religiosi⁹ verę religiõis ꝓfessores, veri, vniusq; dei cultores Israe
litæ in antiq̃ test. factitarũt, q q̃ties minores ad bñ beateq; agẽdũ cohortari satagebãt maio
rũ suorũ virtutes, virutũq; laudes, resq; ab illis ꝑclare, sanctẽq; gestas, q̃s ex catalogo recẽ
sebãt memorabãtq;. Cuius exẽplũ & testimoniũ ꝑbuit, dux ille vere pius, idẽq; inclyt⁹ Ma
1. Mach. 2 tathias, cũ suos iã paulo post moritur⁹ ad cõstãtiã in fide cõtra tyrãnũ Antiochũ hortabat
inquiẽs: Nũc ergo, o filii, æmulatores estote legis, & date aĩas vr̃as pro testamẽto patrũ,
Roma. 4 & memẽtote operũ patrũ, q̃ fecerũt in gñatiõib⁹ suis, & accipietis gloriã magnã, & nomẽ
Gene. 15 æternũ. Abrahã nõne in tẽtatiõe inuẽtus ẽ fidelis, & reputatũ ẽ ei ad iustitiã? Ioseph ĩ tp̃e
Gene. 39 angustię suę custodiuit mãdatũ, & factus ẽ dñs Aegypti. Phinees pr̃ nr̃ zelãdo zelũ dei, ac
Psal 105 cepit testamẽtũ sacerdotii æterni. Iesus dũ ĩpleuit verbũ, factus ẽ dux ĩ Israel. Caleph dũ
testificat in ecclesia, accepit hęreditatẽ. Dauid in sua m̃iscd̃ia cõsecutus ẽ regnũ in secula.
Helias dũ zelat zelũ legis, raptus ẽ in cœlũ. Ananias & Azarias & Misael credẽtes, liberati
Danie. 3 sunt de flãma. Daniel ĩ sua simplicitate liberatus ẽ de ore leonũ. Et ita cogitate ꝑ gñationẽ
Danie. 6 q̃a oẽs q sperãt in eũ, nõ infirmant, & à verbis viri pc̃tõris nõ timueritis, q̃a gloria ei⁹ ster
cus & vermis ẽ, &c. vos ergo filii cõfortamini & viriliter agite in lege, q̃a cũ feceritis, q̃ vo
bis ꝑcepta sunt ĩ lege à dño deo vr̃o, in ipsa gloriosi eritis. Hæc ille, &c. Huius similis incly
Iudich. 8 ta Iudith, cũ erat tribulatiõibus inimicorũ obsessa, ad suos ꝑbr̃os ait: Et nũc frẽs, q̃m vos, q
estis ꝑbr̃i, ĩ ppl̃o dei, & ex vobis pẽdet aĩa illorũ, ad eloquiũ vr̃m corda eorũ erigite, vt me
mores sint, q̃a tentati sunt patres nr̃i, vt ꝓbarent, si vere colerẽt deũ suũ. Memores eẽ de
bẽt, quõ pr̃ nr̃ Abrahã tẽtatus ẽ, & ꝑ multas tribulatiões ꝓbatus, dei amicus effectus ẽ. Sic
Isaac, sic Iacob, sic Moses, & oẽs, q placuerũt deo, ꝑ multas tribulatiões trãsierũt fideles.

¶Sed q̃rsum hęc, dilectissimi in Chr̃o frẽs? Huc nimirũ, vt agnoscatis q̃ recte, q̃q; vtili B
ter à nobis Chr̃ianis, eorũ q nos in recta fide & charitate ꝑcesserũt, vel annua vel q̃tidiana
fiat cõmemoratio. Si eñ (vt audiuim⁹) & ꝓphani ipsi q̃ndã simulq; sancti in vet. test. eorũ
tãtopere fuere memores, q in vita in rebus gerẽdis ꝑclari dudũ obierãt, nẽpe, vt illorũ vir
tutes suis laudib⁹, loco mercedis (voluerunt eñ antiqui laudẽ & gloriã ꝑcipuã virtutis esse
mercedẽ) nõ defrauderent, earũq; laudes ad similẽ virtutẽ prouocarẽt posteros, eosq; ad
recte beneq; viuẽdũ instruerẽt, q̃to magis ipsi Chr̃iani idipsũ facere debemus, q hoc illis
Matth. 5 esse debemus religiosiores, q̃ est veritas ꝑclarior vmbra. Debemus eñ ethnicis lõge ꝑsta-
Luc. 6 re, Chr̃o alias subindicãte, quũ ait: Et si salutaueritis frẽs vestros tãtũ, q̃d amplius facitis?
Nõne ethnici hoc faciũt? Sic etiãnũ nos illis, q in veteri test. eẽ debemus ꝑfectiores, quia
Hebr. 11 q̃ eñ (vt Ap̃lus scribit) oẽs testimonio fidei probati sint, de q̃bus diximus, repromissionẽ ta
men nõ acceperũt, deus pro nobis melius aliq̃d prouidente, vt nõ sine nobis cõsumarent.

¶Digna igit & iusta, eadẽq; salutaris ẽ annua diuorũ festiua cõmemoratio ab ecclesia, C
spũ sc̃to autore, instituta, ad quã vel ex ꝑcepto scripturę tenemur, q̃ ait: Sapiã ipsorũ. i. san
ctorũ defunctorũ narrẽt populi, & laudẽ eorũ nũciet ecclesia: q̃rũ corpa in pace sepulta sũt,
Eccl. 44 & nomẽ eorũ viuet in gñationẽ & gñationẽ, laudemus viros gloriosos, & parẽtes nr̃os in
gñatione sua. Et hoc quidẽ. ¶Primo, vt deus ĩ illis suis sanctis laudet & glorificet, q ex
sua immẽsa pietate illis bñ viuẽdũ & miraculose agendũ, grãm cõtulit & potestatẽ, nec ꝑt
vere quispiã diuorũ laudari, q̃n in eo ꝑcipue laudet deus, totius in illo virtutis & laudis au D
Philip. 2 thor, q operat velle & ꝑficere. Hinc est q̃d Dauid hortat, inquiens: Laudate dñm in sc̃is
Psal. 150 eius. Et hoc est q̃d aliàs Paulus ait: Et in me clarificabãt deũ. Quare? Ob grãm illi collatã
Galat. 1 q audiebãt famã ꝑdicationis ap̃li. Et hoc est, q̃d alibi euãgelista scribit de iis, q paralyticũ
miraculose viderãt à Chr̃o sanatũ, inquiẽs: Vidẽtes aũt turbæ, timuerũt & glorificarunt
Matth. 9 deũ, q dedit potestatẽ talẽ hoĩbus. Et sane honor diuis collatus, in ipsorũ nõ subsistit neq;
terminat veneratiõe, sed plane in deũ refert, tẽdit & ꝓficiscit, ꝑinde atq; in vltimũ scopũ
& finẽ, quẽadmodũ & irreuerẽtia, q̃ dei sanctis irrogat, deo ꝑcipue infert, eoipso dicẽte:
Matth. 25 Amẽ dico vobis, q̃diu fecistis vni de iis fratrib⁹ meis minimis, mihi fecistis. Qui sunt frẽs?
Matth. 12 Vtiq; Chr̃i ap̃li & martyres, & oẽs deniq; q eius faciũt volũtatẽ, ipso dicẽte: Ecce mater
mea & frẽs mei. Qui eñ fecerit voluntatẽ dei, hic frater meus & soror mea & mẽ est. Sic

aliàs ad Saulũ adhuc ecclesiæ ꝑsecutorẽ ait: Saule Saule, qd me ꝑsequeris? Et rursum: Ego
sum Iesus Nazarenus, quẽ tu ꝑsequeris. Vides ergo & gloriã & ignominiã æque Chr̃o fie Marci. 3 Luc. 8
ri, q̃ sanctis fit. Erit igit̃ & æqualis sanctos honorãtibus merces, & iniuriãtib' vltio, atq; ijs Acto. 9
q vel deũ laudãt vel dehonestãt, ipso dicẽte: Quicũq; honorificauerit me, glorificabo eũ: 1. Reg. 2
E q aũt cõtemnũt me, erũt ignobiles. ¶Secũdo, iusta & diuoꝝ cõmemoratio, qꝫ ea arguit
nostrã in eos gratitudinẽ & charitatẽ, quã ex ꝓcepto illis nõ aliter atq; adhuc viuẽtib' hic
debemus: qñquidẽ charitas (autore Ap̃lo) nunq̃ excidere debet. Et idẽ alibi: Nemini quic
q̃ debeatis, nisi vt inuicẽ diligatis. Nimiꝝ maxime eã. s. charitatẽ debemus, q hac vita de- 1. Cor. 13 Romanõ. 13
functi nũc in cœlo grati, sineq; pctĩs lõge efficacius viuũt, q̃ hoc in mũdo. Ipsiq; iugiter ꝓ
nobis sui amatoribus orãt. Exẽplo Oniæ, q summus Iudæoꝝ sacerdos, vir virtute specta
bilis, tũ vita defunctus apparuisse legit̃ Iudæ Machabæoꝝ procidẽs & orãs pro oĩni ppl̃o Matth. 15
Iudæoꝝ, filr'q; visus est pro ppl̃o orãs Hieremias ꝓpheta dudũ vita defunctus, de q̊ Onias
ad Iudã inqt: Hic ẽ fratrũ amator & populi Israel, hic ẽ, q multũ orat pro ppl̃o, & vniuer
sa sctã ciuitate. Hinc alibi deus ad Hieremiã ait: Si steterint Moses & Samuel corã me, nõ Hiere. 15
est aĩa mea ad populũ istũ. Vñ est, q̃d hoc in euãgelio Chr̃i nõ tã de viuẽtib' hic, q̃ vita de
functis intelligi debet. Et nisi breuiati fuissent dies illi, nõ fieret salua oĩs caro, sed ꝓpter ele
ctos breuiabunt̃ dies illi. Id q̃d maxie hoc fieri tp̃e crediderim. Propter eñ inenarrabilia
scelera crediderim prosus mũdũ interituꝝ, nisi deus amore electoꝝ sufferret. Cũ & alij ꝓ Matth. 24
pter Chr̃m mortui, Apoca. testãte, in cœlũ ad deũ clamẽt: Vsq; adeo dñs sanctus & verus Apoc. 6
nõ iudicas & nõ vindicas sanguinẽ nr̃m de ijs, q habitãt in terra. Et dictũ est illis, vt requi-
F escerẽt adhuc tp̃s modicũ, donec cõpleamur cõserui eoꝝ & frẽs eoꝝ, q interficiẽdi sunt
& illi. ¶Tertio, vt eoꝝ exẽplo æque Chr̃i vestigia sequẽtes, hic virtuose, alibi feliciter, Acto. 14 Matth. 7
vereq; beate viuere possimus, & eatenus in omni cõtra diabolũ, mũdũ & carnẽ tẽtatione
cõstãtes eẽ, memores, neminẽ, nisi tribulatiõib' & tẽtationibus ꝑ arctã & angustã viã ad
æternã vitã peruenire posse. Ne igit̃ à ꝓposito itinere ꝓpter in eo duritiẽ & arduitatẽ de
sistamus & deficiamus, desperãtes in memoriã reuocare debemus dei sctõs electos, & me
minisse, q̃ta ipsi amore dei & ꝓpter iustitiã hic ꝑpessi sunt, & quantã propterea deus illis
in cœlo mercedẽ cõtulit: vtpote eandẽ & nobis illũ ꝓstituꝝ, si illoꝝ imitatores fuerimus.
Sic Ap̃lus ad Hebræos scribit: Ideoq; & nos tantam habentes impositã nubem testium.
¶Deponẽtes omne pondus & circũstans nos pctm̃ ꝑ patientiã curramus ad propositũ Hebr. 12
nobis certamẽ, adspiciẽtes in autorẽ fidei & cõsumatorẽ Iesum, q proposito sibi gaudio
sustinuit crucẽ, cõfusione cõtẽpta atq; in dextera sedis dei sedet. Recogitate eñ eũ, q talẽ
sustinuit à pctõribus aduersus semetipm̃ cõtradictionẽ, vt ne fatigemini animis vr̃is defi-
ciẽtes. Sic scriptura dicit, deũ ꝓpterea tẽtationẽ Tobiæ euenire ꝑmisisse, vt posteris daret Tob. 2
exẽplũ patiẽtiæ eius, sicut & sancti Iob. Sic Chr̃s suos discipulos cõsolaturus, ait: Gaude- Matth. 5
te & exultate, qm̃ merces vr̃a copiosa ẽ in cœlis. Sic eñ ꝑsequuti sunt ꝓphetas, q fuerũt Iohan. 15
añ vos: nimiꝝ illos cõmemoratiõe eoꝝ ad fidei cõstãtiã & patientiã in aduersis cohortãs
G ¶Hinc & catholica ecclesia, vt & deũ Opt. Max. in sctĩs eius glorificaret, seq; gratã atq;
suã in illos charitatẽ vere exhiberet, simulq; nos illoꝝ exẽplo ad verã virtutẽ, gloriãq;, fi-
dei deniq; cõstantiã & in aduersis patiẽtiã prouocaret, nõ mõ particularẽ diuoꝝ annuas
cõmemoratiões, sed & oĩm in vniuersum hodierna die agendas instituit, & qdẽ eoꝝ, q̊ꝝ
aliqui (vt Ap̃lus scribit) noĩe dei distenti sunt, aliqui ludibria & verbera expti, aliqui insuꝑ
vincula & carceres, aliq lapidati sunt, secti sunt, in occisiõe gladij mortui sunt, circuierunt Hebræ. 11
in melotis, in pellib' caprinis, egẽtes, angustiati, afflicti, qbus dignus nõ erat mũdus in soli
tudinibus errãtes in mõtibus & speluncis, & in cauernis terræ, & deniq; oẽs qui ꝑ fidẽ vice
rũt regna, oꝑati sunt iustitiã, adepti sunt repromissiões. s. gloriæ æternę, q̊ꝝ ineffabilẽ nu
meꝝ se vidisse testat̃ Iohãnes, dicẽs: Post hęc vidi turbã magnam, quã dinumerare nemo Apoc. 7
poterat ex oĩbus gẽtibus & tribub' & populis & linguis, stantes añ thronũ & in cõspectu
agni, amicti stolis albis, & palmæ in manibus eoꝝ, & clamabãt voce magna: Salus deo nr̃o
q sedet sup thronũ & agno. Et paulo post &c. Hi sunt q venerũt de tribulatiõe magna &
lauerũt stolas suas, & dealbauerũt eas in sanguine agni. Ideo sunt añ thronũ dei, & seruiũt
ei die ac nocte in tẽplo eius, & q sedet in throno, habitabit sup illos. Nõ esuriẽt neq; sitiẽt
amplius, neq; cadet sup illos sol, neq; vllus æstus, & absterget deus oẽm lachrymã ab ocu
lis eoꝝ. Hinc recte meritoq; Chr̃s hodie exẽplo illoꝝ nos cõsolãs, inqt: Beati q lugẽt, qm̃
H ipsi cõsolabunt̃. ¶At quõ aut vbi cõsolabunt̃? Nimiꝝ ꝑ clarissimã & beatiss. dei oĩpotẽ
tis visionẽ in cœlesti patria, inibi eñ inqt Ap̃lus: Deus erit oĩa in oĩbus. i. vt oĩbus appa- 1. Cor. 15
reat, qꝫ oĩs potestas & dignitas oĩbus insit à deo, in q̃ est ratio vltimæ beatitudinis. Sane
in cœlo, ait Iohãnes, cũ deus apparuerit, siles ei erimus, qm̃ videbimus eũ sicuti ẽ. Et oĩs q 1. Iohan. 3
habet hãc speciẽ in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est: qñquidẽ (Ap̃lo scribẽte) vide-
mus nũc ꝑ speculũ in ænigmate, tũc aũt facie ad faciẽ. Nũc ergo cognosco ex parte, tunc

aũt cognoſcã, ſicut & cognit⁹ ſum. In deo aũt tale & tãtũ eſt ac erit æternale gaudiũ, q̃le &
Eſa.6 q̃tũ hõ nec excogitare neq; exprimere ſuffecerit: nẽpe, q̃d (vt poſt Eſaiã Paulus teſtat) ocu
1.Cor.2 lus nõ vidit, nec auris audiuit, nec ĩ cor hoĩs aſcẽdit, q̃ ꝑparauit deus q diligũt illũ. De quorũ
nũero ſunt hic lugẽtes, q inibi ad eũ modũ cõſolabunt, q̃ etiã mõ Lazar⁹ ille ĩ ſinu Abrahę
cõſolatus ẽ. De q̃ Abrahã ad diuitẽ epulonẽ: Nũc aũt is cõſolat, tu vero cruciaris. Quare:
Luc.16 Fili, inq̃t, recordare, q̃a recepiſti bona ĩ vita tua, & Lazar⁹ ſilr mala. Nã & ipſe hoc ĩ mũdo
lugẽs fuit, ideo alibi cõſolat⁹. Id etem̃ ſuis alibi Chrs ꝓmiſit, ĩquiẽs: Amẽ amẽ dico vobis,
Iohan.16 q̃a plorabitis & flebitis vos, mũdus aũt gaudebit. Vos aũt cõtriſtabimini, ſed triſtitia vr̃a ver
Luc.6 tet in gaudiũ. Et apud Lucã ait: Beati q nũc fletis, q̃a ridebitis, id exponẽs in Matth. inq̃t:
Beati q lugẽt, q̃m ipſi cõſolabunt: de q̃ re cõſolabunt? De mercede, inquã, q̃ ſanctis eſt co
Gene.15 pioſa in cœlis. Quæ ẽ illa merces? Vtiq; deus ipſe, in q̃ nihil plane defectus, in q̃ & ꝑ oĩa ha
bem⁹, q de ſeipſo ad Abrahã: Noli (inq̃t) timere Abrahã, ego ꝓtector tuus, & merces tua
Sap.5 magna nimis. Si igit ipſam dat mercedẽ deus lugẽtibus, Sapia dicẽte: Iuſti in ꝑpetuũ vi-
uent, & apud dñm eſt merces eorũ. ¶ Porro nõ hic lugẽtes, q vel orbitates vel cõtume K
lias vel dãna deflẽt, q potius gaudẽtes & ridẽtes eẽ debuerint cũ pijs apoſtolis, q olim (vt
Acto.5 eſt ĩ eorũ actis) gaudẽtes ierunt à cõſpectu cõcilij, q̃m digni habiti eſſent pro noĩe Ieſu cõ
tumeliã pati. Cæterũ vere lugẽtes ſunt. ¶ Primo, q pro ſuis pctis ac delictis ex aĩo mœ
Iohan.11 rẽt, lugẽt atq; deflẽt. Quorũ exẽplo Chrs fleuit Lazarũ iã in ſepulchro triduanũ, vtiq; ad
innuendũ debere peccatorẽ flere, & clamãdo poſtulare miſericordiã, vt reſurgere poſſit
Matth.26 ad vitã hic grãæ, aliàs gloriæ. Ita Petrus luxit ac fleuit poſt Ieſu negationem, q̃re & ꝑcipue
Marci.16 iuſſit illũ poſt reſurrectionẽ cõſolari ꝑ Mariã Magd. Chrs. Sic luxit Maria Magd. q̃ la-
Luc.7 chrymis terſit pedes Ieſu, q̃re & meruit ab illo audire: Fides tua te ſaluã fecit, vade in pace
remittunt tibi pctã tua. Sic & Dauid luxit, inquiẽs: Laboraui in gemitu meo, lauabo ꝑ ſin
Pſal.6 gulas noctes lectũ meũ, lachrymis meis ſtratũ meũ rigabo. Inde dicẽs: Exaudiuit dñs de
ꝑcationẽ meã, dñs orationẽ meã ſuſcepit: q igit ad eũ modũ lugẽt, cõſolabunt. ſ. de ſpe re
Pſal.31 miſſionis peccatorũ cõcepta. Ideoq; vere beati, propheta dicente: Beati, quorũ remiſſæ ſunt
iniquitates, & quorũ tecta ſunt pctã. ¶ Secũdo vere lugẽt, q propter proximorũ & fratrũ K
Hiere.9 miſerias atq; pctã lugẽt. Sic Hieremias luxit, inquiẽs: Quis dabit capiti meo aquã & ocu
lis meis fontẽ lachrymarũ, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei. Sic Samuel
1.Reg.16 multo tpe luxit pro pctõ Saulis. Sic Paulus defleuit eos q poſt immũditiã nõ egerũt pœ
1.Cor.12 nitẽtiã. Sic ad Corinth. ait: Quis infirmat, & ego nõ infirmor? Quis ſcãdalizat, & ego nõ
Luc.19 vror? Sic Chrs Hieroſolymitanorũ excidionẽ defleuit, vidẽs futurã illorũ ꝑditionẽ ob eorũ
ſcelera & pctã, à q̃bus toties illos nixus eſt reuocare. Et ſi oẽs, q ab vno ſumus creatore &
patre fratres, & inuicẽ mẽbra (quorũ eſt mutuo gaudere & lætari) hoc debemus pacto luge-
Luc.15 re, vidẽtes defectũ veræ lucis in ipſis pctõribus, ꝑcipue tñ exẽplo Chri & Pauli lugere de-
Iohan.2 bent ſacerdotes, ijdẽq; ꝑlati, qui cũ ſint paſtores, magis q̃ alij ouiũ ſalutẽ debẽt velle, quẽ-
admodũ ille pater q filiũ perditũ luxit, & eo inuẽto, lætatus ẽ. Ita quidẽ olim inter veſtibu
lũ & altare plorabãt ſacerdotes, miniſtri dñi, dicẽtes: Parce dñe, parce pplõ tuo, &c. Atq;
vtinã noſtri tpis ſacerdotes, ꝑlati, doctoresq; mallẽt tot alarũ, corporũ, fortunarũ amiſſio
Philip.4 nẽ deplorare, q̃ in huius mũdi bonis lætari, vt cũ Aplõ deniq; dicere queãt: Itaq; fratres
mei chariſſ. & deſideratiſſ. gaudiũ meũ & corona mea, ſic ſtate in dño chariſſimi. Gauiſus
aũt ſum in dño vehemẽter, q̃m tandẽ aliq̃n refloruiſtis. ¶ Tertio vere lugẽt, q huius ſe L
culi calamitates, iniq̃tates, ſceleraq; abominabilia, & ecõtrario gaudia ĩ cœlo & tripudia
Pſal.119 ineloquibilia cõſiderãtes ex hoc mũdo emigrare lugẽdo exoptãt. Ita luxit Dauid, inquiẽs
Hei mihi, q̃a incolatus meus prolõgatus ẽ. Quẽadmodũ deſiderat ceru⁹ ad fontes aquarũ
Pſal.41 ita deſiderat aĩa mea ad te deus. Sitiuit aĩa mea ad deũ, fontẽ viuũ, q̃n veniam & apparebo
añ faciẽ dei. Fuerũt mihi lachrymę meę panes die ac nocte, dũ mihi dicit q̃tidie, vbi ẽ deus
Tob.4 tuus. Sic Tobias ſui tpis ſtatũ vidẽs, luxit, incipiẽs inter cętera orare, & dicẽs: Expedit eñ
mihi mori magis q̃ viuere. Et nũc dñe ſecũdũ volũtatẽ tuã fac mecũ, & ꝑcipe in pace reci
pi ſpm̃ meũ. Sic Paulus luxit, dicẽs: Et q̃d eligã ignoro, coartor aũt e duobus deſideriũ ha
Philip.1 bẽs diſſolui, & eſſe cũ Chrõ. Ita nimirũ quiſq; pijſſimus tã iniquas nr̃i nũc tpis cõditiões de
flere ex aĩo deberet, vt eſſe poſſit in numero illorũ beatorũ, quorũ hodie memoria agit, q &
ipſi olim lugẽtes in cœlo nũc æternaliter cõſolant. Quare chariſſ. frẽs lugete & flete, ve lu
ctus vr̃ in gaudiũ aliq̃n vertat, nec deficiatis ob tribulatiões, & huius mũdi anguſtias, me-
Hebr.12 mores, oẽm (teſte Aplõ) diſciplinã in ꝑſenti quidẽ videri mœrore plenã, poſtea aũt fructũ
pacatiſſimũ exercitatis dñm ꝑ eã iuſtitiæ redditurã: quippe, q hic cõſolabimini ꝑ internã
dilectionẽ, alibi per æternã glorificationẽ.

HOMI. XCVI. DE EO QVOD SCRIPTVM EST,

Luc.12. Vt cũ venerit. ſ. dñs, & pulſauerit, confeſtim aperiant ei.

In ferijs diui Martini.

A IVdas ille Machabæus dux Iudæorum inclytus, cũ haberet cõpertũ aduersus se
apparatissimo & bellico apparatu iã paulo post venturum Nicanorẽ illũ regis 2.Mach.15
Demetrij Seleuci ꝓpositũ, elephãtorum ducẽ, magna nimirum exercitus multitu
dine, & cũ omni impetu die sabbati (q̃ ab omi negotio abstinebãt ex ꝓcepto
Iudæi) bellũ cõmittere, diffisusq́ de sui populi robore atq; fortitudine (quũ
esset ipse Nicanore viribus belli prorsus inferior) cũ omni spe dũtaxat auxiliũ sibi à dño
adfuturum cõfidebat, suosq́ nc formidarẽt, aduẽtũ nationũ hortabat, verum in mẽte haberẽt
adiutoria sibi antea à deo exhibita, q & proinde nũc sperarẽt à deo Max. adfuturã sibi vi
ctoriã. Interimq́ adloquebat eos de lege & ꝓphetis, illosq́ etiã certaminũ, q̃ prius prospe
re gesserãt, admonebat, eosq́ eo quidẽ pacto prõptiores cõstituit. Quorum animis ita ere-
ctis, simul ostẽdebat gẽtiũ fallacias, iuramẽtorumq́ ꝑuaricatiões. Et ita nimirum singulos arma
uit, haud q̃dẽ clipei & hastæ munitiõe, sed sermonib' optimis & exhortatióibus, exposito
B digno fide somnio, q̃ vniuersos reddidit lætos. ¶Siquidẽ adfirmabat oĩa, q fuerat sum
mus sacerdos, virum bonũ & benignũ, verecũdũ visu, modestũ morib', eloquio decorum, & q
à puero i virtutib' exercitatus fuerat, manus ꝓtendẽtẽ, orare pro omi ppl'o Iudæorum. Post
hoc apparuisse, & aliũ virum, & ætate & gloria mirabilẽ & magni decoris habitudinẽ circa
illũ. Rñdentẽ vero ad oĩa dixisse: Hic ẽ fratrũ amator, & populi Israel hic ẽ, q multũ orat
pro ppl'o & vniuersa sctã ciuitate Hieremias ꝓpheta dei. Extẽdisse aũt Hieremiã dextrã,
& dedisse Iudæ gladiũ aureũ, dicẽtẽ: Accipe sanctũ gladiũ, mun' à deo, in q̃ deiicies aduer
sarios populi mei Israel. Hæc ille &c. Quę secutus ẽ euẽtus nequaq̃ dispar: q̃siquidẽ aĩs po
puli eius ꝑ hmõi oratione & visiõis expositionẽ exercitatis, dñoq́ pro victoria inuocato,
impiũ Nicanorẽ cũ maxĩa illius exercitus clade prostrauit ac interfecit. Et in signũ ꝑfectę
à deo solo victoriæ caput istius occisum in summa arce ciuitatis Hier'lm suspẽdit, simulq́
C manũ dextrã, qua cõtra tẽplũ sanctũ tetẽderat, eius vero linguã particulatim ꝓcisam, aui
bus comedẽdã dedit. ¶Sed q̃rsum isthæc, dilectiss. frẽs? Nimirum huc, vt nemo nõ intelli
gat, q̃ nõ sit nuper mos ille seruari cœptus, nec sine exẽplo, q̃ singuli populi suos habẽt ex
diuis vita defunctis tutelares patronos, q́q; sua ex catholicæ ecclesiæ institutiõe tẽpla hñt
dicata: sicut & Onias & Hieremias, viri ambo sanctiss. dudũ vita defuncti, nõ secus atq; singu
lares patroni & defensores sua à deo Opt. ciuitati Hierosolymitanæ, eiusq́ incolis patroci
nia tã corã palàmq́, si neq; (q̃d dici solet) cõtrouersia exhibuerint, sintq́ satis supq́ testati,
licere vnicuiq; ecclesiæ suũ post deũ Max. eiusq́ genitricẽ Mariã peculiarẽ habere patro-
nũ, & ad illũ tpe opportuno pro suffragio apud Chr̃m ĩpetrãdo cõfugere. Id q̃d & Iob ap Iob. 4
probãs, inq̃t: Ad aliquẽ sanctorum cõuertere, & quidẽ maxĩe, q̃d & Noe, q̃a fuerit vir ꝑfect' Eccl. 44
& iustus in tpe iracũdiæ factus sit recõciliatio. At vere q̃ sit antiqua & venerabilis & pia il
la diuorum peculiaris ĩploratio, patrociniorũq́ institutio nõ obscure intelligimus, ex diuo
Basilio scriptorum antiquissimo, & viro iuxta doctiss. atq; sanctiss. ep̃o Cæsarieñ. q scribẽs in
q̃draginta martyres, ait: Hi sunt q nostrã suo tẽplo regionẽ ornãt, nostrã q̃q; aduersus ini
micos tutelã, vt turres q̃dã munitæ suscipiũt. Bñficiũ igit hoc frẽs dilectissimi grãm hanc
minime deficiẽtẽ ac sine inuidia ex deo obtinemus, vt paratũ sit nobis & ecclesiæ ꝑ hosce
martyres auxiliũ, &c. Sæpe operã dedistis, sæpe laborastis, vt vnũ pro vobis orantẽ inue-
niretis. Quadraginta sunt ij, vnã orõnis vocẽ emittẽtes. Qui aliqua ꝓmit angustia, ad hos
cõfugiat, q rursus lætat, hos oret. Hic vt à malis liberet, ille vt duret ĩ rebus lætis. Hæc ille
& vt oĩa recte. Sic etiãnũ ex primæuo catholicæ ecclesiæ instituto Romana eccl'ia, cætera
rũ ꝓcipua, sibi singulariter patronos Petrũ & Paulũ, illisq́ duo tẽpla ĩmani amplitudine
& apparatu visendo religione ingẽti. Sic & eccl'ia Venetiana sibi diuũ Marcũ tutelarẽ, il-
liq́ tẽplũ opulẽtissimũ, visendoq́ apparatu. Sic Mediolanẽsis eccl'ia diuũ Ambrosiũ patro
nũ, illiq́ tẽplũ pulchrũ & venerabile. Sic insignis hæc archiep̃alis ecclesia Moguntina sibi
ꝓcipuũ elegit patronũ diuũ Martinũ, illiq́ tẽplũ extruxit & dicauit, nulli neq; magnitudi
ne neq; magnificentia, neq; opulentia neq; religione secundũ. Et hoc quidẽ maxime.
D ¶Primo, vt hęc ipsa Mogũtina eccl'ia tpe suo sanctũ haberet, q̃ cõfugeret, cuius (q insi
gnis est ꝑ grãm apud deũ meritis) intercessiõe, Chr̃s eã in eius petitiõibus & benignius &
salutarius sit exauditur'. Id aũt esse ꝑ illũ sæpe factũ, multis rerum experimẽtis ꝑspectũ est &
E exploratũ in ijs, q necessitate aliq̃ adacti ad huius sanctiss. viri cõfugerũt suffragiũ, & libe-
rati sunt ab ea, qua ꝓmebant angustia, obtinuerũtq́ à dño, q̃d pijs votis ꝑ huius sancti in-
uocationẽ postularũt. Sane in illo Chr̃s ĩpleuit, q̃d olim ꝓmisit dicẽs: Amẽ amẽ dico vobis Iohan. 14
q credit in me, opa q̃ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Siquidẽ vti Chr̃s ex Luce. 7
euãgelio tres mortuos, totidẽ diuus Martinus resuscitasse legit. Turbã paganorum tumul- Matth. 9
tuantẽ sedasse, pinũ ruentẽ auertisse signo crucis, flãmas ignis ab incẽdio se opponẽs de- Iohan 11
lesse, q & tẽplũ q̃ddã antiq̃ errore dæmonib' dicatũ, angelico suffultus auxilio subuerit,
bis à duob' paganis gladio ĩpetit' ictũ ferientis collo nudo excussit, tueri puellã paralyticã

prorſus vniuerſo pp͞lo aſtãte,oĩno reſtituit,q & à qbuſdã dæmonia expulit,leproſos mũ
dauit,ſebricitãtes,hoc͡q genus ægrotãtes diuina virtute perq̃ plurimos ſolo p̃inde verbo
Pſal. 4 ſanauit,& qdẽ adeo p totũ terraꝝ orbẽ miraculis inclaruit,vt de eo recte hoc Dauidis di
ci queat:Et ſcitote,qm̃ mirificauit dñs ſanctũ ſuũ,dñs exaudiet me,cũ clamauero ad eum
Ideo͡q recte illũ ,ppter piã intercesſionẽ & auxiliarẽ ĩplorationẽ hæc inclyta eccleſia pa
1.Cor.4 11. tronũ in primis elegit. ¶Secũdo,vt eũ haberet ad bñ beate͡q viuẽdũ,p̃inde exẽplũ,q̃d E
Hebr.6 in Chr̃o poſſit feliciter,æque atq͡ veſtigiũ ſequi.Adeo qdẽ ille ad oĩs ſecutus ẽ Chr̃m in
omni virtutũ gñe,vt ad nos merito potuerit cũ Ap͞lo ad Coꝝ.dicere:Rogo vos,imitato
res mei eſtote,ſicut & ego Chr̃i.Ad hmõi qdẽ imitationẽ hortaẗ Paulus,dicẽs:Cupimus
aũt vnũquẽ͡q veſtrũ eandẽ oſtẽtare ſolicitudinẽ ad expletionẽ ſpei vſ͡q in finẽ,vt non ſe
gnes efficiamini,veꝝ imitatores eoꝝ,q fide & patiẽtia hæreditabũt promisſiones.Ex q̃ꝝ
nũero eſt diuus antiſtes Martinus,ſingularis,ide͡q p̃ſentisſimus patronus nr̃:nẽpe, q tãta
(adhuc catechuminus,& ſactus deinde ep̃s Turonẽſis)vitæ morũ͡q ſanctitate,doctrinaꝝ
tã diuinaꝝ q̃ humanaꝝ p̃ſtãtia,tãta͡q fidei cõſtãtia in om̃i verbo & facto,vbi & ſemp flo
ruit & ad extremũ vſ͡q diẽ inculpate & innocẽter vixit,vt ,ppter fidei,pietatis,miſc͡diæ,
1.Timo.4 hoc͡q genus aliaꝝ virtutũ excellẽtiã fuerit,dici͡q paſſim cœperit gẽma ſacerdotũ & p̃ſu-
lũ:vtpote inter alios haud ſecus atq͡ gẽma in fuluo auro ſplendẽs,q & ,ppterea,iuxta Apo
ſtoli ſentẽtiã,exẽplo fuit fideliũ in verbo,in cõuerſatiõe,in charitate,in fide,in caſtitate:q
Matth. 5 & interim,inquã,fuit illa euãgelica lucerna,q̃ nequaq̃ ſub modio poſita,ſed ſup candela-
Marc.4 brũ ita fuerit collocata,vt oĩbus,q in Chr̃i domo fuere & ſunt,luxerit,cuius͡q lux adeo co
Luc.8 rã hoĩbus ſplẽduit,vt hoĩes eius bona op͞a videntes,patrẽ,q in cœlis eſt,in eo glorificarint
Vnde gr̃a diuina adiutus inter eos ẽ inuẽtus hoĩes,q lũbos p̃cincti,lucernas͡q ardẽtes in
manibus habẽtes,dñm ſuũ nõ mõ à nuptijs reuertẽtẽ expectarũ,ſed & veniẽtẽ & pulſan-
tẽ,aperta ianua intromiſerit,ideo͡q ſeruus ille fuit beatus,quẽ dñs ita vigilãtẽ,vt abiturus
p̃cepit,inuenit,q & ideo nũc & æternaliter p̃cinctus illũ facit diſcũbere & trãſiens ei mi-
niſtrat. ¶In cuius quidẽ maximũ teſtimoniũ catholica eccleſia hodierna die,diuo Mar
tino ſacra,euãgeliũ,q̃d audiuim⁹,legẽdũ inſtituit.Vnde noſtrũ thema:Vt cũ venerit dñs F
& pulſauerit,cõfeſtim aperiãt ei,ſumpſim⁹,q̃ nõ modo ſacerdotes,doctores,p̃ſules͡q,ſed
& cuiuſcũ͡q ſexus & ſtatus hoĩes diui Martini imitatores fieri debere cohortanẗ & plane
inſtruunẗ nõ vti͡q crapulis & bibitiõibus,à qbus ſanctus ille vir maxĩe ſemp iuuenis & ſo
brius longe fuit alienus,ſed vitæ morũ͡q caſtimonia & ſanctitate,quẽadmodũ perdocet
euãgeliũ. ¶Cuius qdẽ parabolã,quũ Petrus neſciret,ad q̃s eſſet aperto dicta à dño,q̃ſi- G
uit:Dñe,inquiẽs,ad nos dicis hãc parabolã,an ad oẽs?Cui Chr̃s nõ ad quæſitũ,ſed aliter
rñdens,ait:Quiſputas ẽ fidelis diſpenſator & prudẽs,quẽ cõſtituit dñs ſup familiã ſuã,vt
det illis in tp̃e tritici mẽſurã &c.Quibus vti͡q verbis ita dñs reſponſum tẽperat,vt p̃cipue
ſignificet eã ad eos attinere,qbus credita eſt diſpẽſatio ſermonis euãgelici. Cui cõſentiẽs
Marc.13 eccleſia,hãc ipſam parabolã in feſto diui Martini legẽdã cenſuit,interim cũ Chr̃o nõ ne-
gans,eandẽ ad oẽs p̃tinere,quũ vel euidẽter aliàs apud aliũ euãgeliſtã p̃inde interpres di-
Matth. 24 cat:Videte,vigilate & orate,neſcitis em̃ qñ tẽpus ſit futuꝝ. Sicut homo,q peregre profe
Luc.12 ctus,reliquit domũ ſuã,& dedit ſeruis ſuis poteſtatẽ cuiuſ͡q op͞is,& ianitori p̃cepit,vt vi-
gilet.Vigilate ergo,neſcitis em̃ qñ dñs domus veniat,ſero,an media nocte,an gallicantu,
an mane,ne cũ venerit repẽte,inueniat vos dormiẽtes.Quod aũt vobis dico, oĩbus dico,
vigilate.Id q̃d & in hodierno euãgelio deſiderat à nobis.In q̃ quidẽ nos oẽs,q̃s fieri vuẗ
ſaluos in hac miſeriaꝝ & lachrymaꝝ valle pluriſariã triſtes, mœſtos,diuexatos͡q in fide
ſtabilire conaẗ per p̃ſtolationẽ futuri iudicij,vel particularis,q̃d eſt in morte vniuſcuiuſ͡q
vel vniuerſalis,q̃d in fine huius mũdi oĩbus eſt futuꝝ, vbi fideles,q tunc cõculcanẗ & de-
Iohan.16 primunẗ,honorabunẗ,ab omi͡q miſeria & calamitate liberabunẗ, Chr̃o aliàs dicẽte:Hęc
Luc.21 locutus ſum vobis,vt in me pacẽ habeatis,in mũdo preſſurã habebitis,ſed cõfidite,ego vi
ci mũdũ.Sic alibi ſigna cõſumatiõis huius ſeculi p̃dicẽs,ait:His aũt fieri incipiẽtib⁹, reſpi
cite & leuate capita vr̃a,qm̃ appropinquabit veſtra redẽptio.Ita͡q tali futuri iudicij expe
ctatione nos & hodie in fide corroborat,admonẽs,vt ſecure hmõi iudiciũ posſimus expe
ctare.Quẽ ſecure expectabimus,ſi à nuptijs dño redeunti & pulſanti,cõfeſtim aperiam⁹.
1 Cor.8 ¶Dñm vero hic intelligimus,ſaluatorẽ Ieſum Chr̃m,Ap͞lo ſcribẽte:Nobis vnus deus H
Acto.1. p̃r,ex q̃ oĩa,& nos in illo,& vnus dñs Ieſus Chr̃s,p quẽ oĩa, & nos p ip̃m,qui ad nuptias
Luc.12 iuit,qñ(vt ſcribiẗ)adſumptus eſt in cœlũ.Illic ſuis(ipſo teſte) diſpoſiturus regnũ , vt ſup
mẽſam ſuã inibi edant & bibãt.ſ.viſione diuina p̃fruentes,de qbus nuptijs alibi Apocaly.
Apoc.19 Beati q ad cœnã nuptiaꝝ agni ſunt vocati.Redibit ille à nuptijs, qñ in fine ſeculi vẽturus
Matth 22 eſt,quẽadmodũ adſumptus eſt,viuos ac mortuos iudicaturus, vnicui͡q iuxta op͞a ſenten
Lucæ.14 tiam & mercedẽ laturus.Redit & ille,qñ veniens hominẽ ex hac vita euocat & recipit,ip
Acto 1. ſo ad diſcipulos dicẽte:Quia vado parare vobis locũ.Et ſi abiero & p̃parauero vobis locũ
Iohan 14

Iteꝝ

Itē⁊ venio &accipiā vos ad meipſm vt vbi ego ſum & vos ſitis. Pulſat aūt dñs, qñ nos mor
tis adeoq; futuræ vitæ ꝓ bonis, & mortis ꝓ malis admonet ad pœniam agēdā & bñ ope Eſa 38
randū, vt aliqualr incertitudinē mortis agnoſcere poſſim⁹. Idq; agit multifarium vt vl ſi
mul ei aperiamus. Iam doctoꝝ & ꝓdicatoꝝ verbis. Sic Eſaias à deo iuſſus ait Ezechiæ re
gi: Diſpone domui tuæ, qa morieris tu, & nō viues &c. Sic q̄tidie monēt ſcripturæ, & per Luc. 21
eas doctores. Iā collatiōe beneficioꝝ. Sic admonuit diuitē illū, cui tm̄ dedit accreſcere fru Iudith. 8
ctus, vt ne horrea q̄dē illos accipere ſufficiebāt &c. ad quē deus deinde dixit: O ſtulte hac
nocte aīam tuā repetūt à te. Quę āt paſti, cui⁹ erūt? Iā flagelloꝝ illatiōe. Sic Iudith ad ſu
os de inimicis dicebat: Et ergo nō vlciſcamur nos ꝓ ijs, q̄ patimur, ſed reputātes pctīs no
ſtris, hęc ipa ſupplicia minora eē, flagella dñi q̄ſi ſerui, q corripimur ad emēdationē, & nō I Cor. 11
ad ꝑditinē noſtrā eueniſſe credamus. Sic & Apl's ait: Ideo inter vos multi infirmi & imbe Deutero. 6
cilles, & dormiūt multi. Iam ꝓmiſſiōe ꝓmioꝝ. Sic dr̄: Audi, & obſerua vt facias quæ ꝓce-
pit tibi dñs, & bñ ſit tibi, & multiplicaberis amplius, ſicut pollicitus ē dñs deus pr̄m tuoꝝ Luc. 16
tibi terrā lacte & melle manātē. Iā minis tormētoꝝ. Sic dñs alibi narrat hiſtoriā de diuite Matthæ. 13
Epulone in inferis ardēte. Idēq; ſæpe minal pctōribus poſt hāc vitā locū infernalē, vbi fle 22. 25
tus ſit & ſtridor dētiū, ignisq; æternus. Iā vero exēplo repēte & ſubito moriētiū & pereū Lucæ. 13
tiū, q ſe diuti⁹ viuere ſperarūt, q minis & admonitiōibus antea nihil deferebāt. Quēadmo
dū & Sodomitis actū ē, & ſiſe dñs deus, q Noe tpibus vixerūt, aliàs in exēplū narrat, q ſæ 2. Petr. 2
pe vt pęniterēt, admoniti de diluuio, comedebāt, bibebāt, nubebāt vſq; ad eū diē, q̄ itrauit
Noe in arcā, & cognouerūt, donec venit diluuiū, & tulit oēs, ita erit & aduētus filij hoīs. Matth. 24
Sīlia videm⁹ exēpla in ill', q hodie ſani, cras ęgroti, poſtridie (ipſis nō putātibus) moriunl. Lucæ. 17

I ¶ Atq; vtinā cauti fieremus alieno periculo, ne ſero Phryges ſaperemus. Et hoc eſt, q̄d dñs ait: Pœnīam age. Si nō vigilaueris, veniā ad te tanq̄ fur, & neſcies qua hora veniā ad Apoc. 3 te. Ecce ſto ad oſtiū & pulſo. Si qs audierit vocē meā, & aperuerit mihi ianuā, intrabo ad illū, & cœnabo cū illo, & ipſe mecū. ſ. hic ꝑ grām, alibi ꝑ gloriā. Confeſtim illi aperimus, qñ olbus vanis rebus abiectis, pulſatiōibus admonemur, & pœnīam agentes, timeamus, & vigilemus, ne ille (vt ait Apoſtolus) tanquam fur, nihil tale expectantes, nos minime pa 1. Theſſ. 5 ratos inueniat & occidat. Ad quam quidem expectationem & vigiliam habendam.

K ¶ Primo, docente dño: Sint noſtri lumbi ꝓcincti. i. ab illicitis & malis cogitationibus, Matth. 15 ac opibus coartādi, ſicut D. Martinus illos præcinxit. Sunt aūt lumbi mentis. ſ. voluntas Marc. 7 & intellectus, ex quibus procedunt cogitatiōes malæ. Sunt & carnis, in quibus viget motus luxuriæ. Et ſic vult dominus nos eſſe tam cogitatione q̄ operatione caſtos & probos.

L ¶ Scd̄o, habeam⁹ in manib⁹ ardētes lucernas. i. fidē verā & viuidā, q̄ ex charitate gignāt bona opa, q̄ ſint in manib⁹ nr̄is. i. ita manifeſte, vt & alijs ad ſalutē in dei gloriā ꝓſint dño Galat. 5 ꝓcipiēte: Sic luceat lux vr̄a corā hoībus, vt videāt opa vr̄a bona, & glorificēt pr̄em vr̄m q in cœlis eſt. Et apl's etiānum hortātes: Prouidētes bona nō tm̄ corā deo, ſed etiā coram Matth. 5 oībus hoībus. Hoc em̄ agētes (vt vult idē ad Timotheū) nosipſos ſaluos faciemus, & eos q Roma. 12 nos audiūt, q̄ſiquidē ſi dñm ad hūc modū intromiſerimus, & ipſe nos intromittet ad cœle 2. Cor. 8 ſtē patriā ſuā, & ilic ſe ꝓcinget. i. ad retributionē ꝓparabit, & diſcūbere faciet. i. quieſcere 1. Timot. 4 dabit, & tranſiens nobis miniſtrabit. i. de iudicio ad regnum rediens ſua claritate nos ſa- Pſal. 16 tiabit, Dauide dicente: Satiabor quum apparuerit gloria tua.

¶ HOMILIA XCVII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST: Matthæi. 8. Marci. 3. Lucæ. 8. Aſcendente Ieſu in nauiculam &c.

In tempore proceſſionis cōtra quaſcunq; tribulationes.

A EX aīo lætor frēs chariſſimi ſupeſſe adhuc, & eos nō ē vulgo q̄ſlibet, ſed & primores ac prīcipes q̄s ſibi de⁹ ille Opt. Max. ſua benignitate in Iſrael dereliqt, q ſua genua añ Baal nō curuarūt, qbus adhuc vera ipa eadēq; Chr̄iana religio cordi ē, nimirūq & ſi dei be- 3. Reg. 19 nignitate ꝓ cęteris, ſapīa, potētia, authoritate, & hoc genus donis alijs plurimū valeāt, in ſe tñ atq; ī ſuā ſapīam, potētiā & authoritatē mime cōfidētes in ſuis atq; ſuoꝝ tribulatiōib⁹ ad ſolū deū Opt. Max. q ſol' oīa pt, cui nemo reſiſtere q̄at, ſuffugiūt, nequaq̄ alieni Iob. 9 à veterib⁹ illis & ijs q̄dē pijſſimis tā veteris q̄ noui teſtamēti prīb⁹, q & ſi pleriq; eoꝝ potētiſſimi & ſctīſſimi erāt, nihil tñ (vt recte cōuenit) ſibi cōfidētea, ſi qua ꝓmebant anguſtia & tribulatiōe ad ſolū deū Opt. cœtu coacto cōcurrebāt, inter q̄s nō infim⁹ erat ſctūs ille idēq; nobiliſſimus rex Iuda Ioſaphat, q (vt habet hiſtoria) quū cognorat maximā multitudinē filioꝝ Moab ac Ammonitaꝝ, ac habita 2. Parā. 20 toꝝ mōtis Seyr, cōtra ſe venire, cui reſiſtere nō potuit, ꝓceſſionē īſtituit ad rogādū dñm,

& ieiuniū indixit. Cōgregatoq́ꝫ Iuda & de vrbibus suis venientibus ad depcandū dn̄m, stās
in medio eoꝶ Iosaphat ait: Dn̄e deus pr̄m nostroꝶ, tu es deus in cœlo, & dn̄aberis cūctis
regnis gentiū in manu tua est fortitudo & potētia, nec qsq̄ tibi pt resistere &c. In nobis
qdē nō est tāta fortitudo, vt possimus huic multitudini resistere, quæ irruit sup nos, sed
quū ignorem⁹, qd agere debeam⁹, hoc solū habem⁹ residui, vt oculos nr̄os dirigam⁹ ad te.
Psal. 138 ¶Sic & in nouo testamēto Apl̄i Iesu Chr̄i, gloriosi (inquā) principes illi terræ, quū sen- B
tirēt se ita in maris angustijs cōstitutos, vt sibi p̄sentissimā mortē īminere viderēt nō alio
q̄ ad ip̄m dn̄m Iesum fugere, ab ip̄o p̄sidiū supplr rogitātes ac simul dicētes: Dn̄e salua nos
perimus, quēadmodū grauiter recēset Euāgelista in pauloan audito euāgelio, id q̄d ē in
historia mirabile, in allegoria mirabilius, in informatiōe atqꝫ doctrina lōge mirabilissimū
¶Historia pdocet dn̄m Iesum postq̄ multa magna & mirabilia in terris, vt dn̄m terræ C
gesserat, ad mare cum suis transisse, vt & ibidē opa excellentia demōstraturus, non terræ
solum, sed & maris dn̄m se probaret, nimirꝫ ventis q horrendos motus exagitarunt, atqꝫ
mari tumescenti ita imperasse vt euestigio tranquillitas sit magna subsecuta, quod & ho-
mines in nauicula tum præsentes admirati sunt, veluti nō obscure sonant verba euāgelij.
Matth. 24 ¶Cui⁹ allegoria facile subinsinuat: Nauiculā eē ecclesiā, q̄ vt nauis in pricipio fuit arcta D
Marc. 13 ppter paucos, q in ea fuere, in medio lata ppter multos in ea existētes, in fine pariter arcta
Luc. 21 & angusta ppter paucos q māsuri sunt ī ea circa finē, q nūc adest, circa quē iuxta Chri &
1. Timot. 4 aplꝛoꝶ p̄dictionē perq̄ plurimi ab ecclesia & eius fide discedūt & discessuri sunt, seducti p
2. Petr. 2 tot Antichr̄os q nūc passim īsurgūt. Discipuli q dn̄m sequunt̄ nūc manētes in eccl̄ia chr̄ia
1. Iohan. 2 ni, q in pricipio nascētis ecclesię vno noīe discipuli appellati, Antiochiæ primū Chr̄iani
Acto. 11 vocari sunt cœpti. Mare sup q̄ nauigat nauis ecclesia ē hic mūdus ppter varia in ip̄o picu
la, & ob ei⁹ incōstantiā q̄ & mari inest. Mot⁹ magni in hoc mari cōtra nauiculā, & q in ea
nauigāt, sunt īfinitæ ppemodū tētatiōes & psecutiōes tā improboꝶ hęreticoꝶ q̄ infideliū
impioꝶ, qb⁹ nunq̄ nō ecclesia ita videt̄ obrui, vt pene putet̄ submersum iri, & desinere iu-
xta dn̄m ad discipulos adeoqꝫ ad oēs, q in ecclesia sunt, dicētē: In mūdo p̄ssurā habebitis,
Iohā. 16 sed cōfidite, ego vici mūdū. Dormit Chr̄s in naui, qn̄ ita ppter patiētiā bonoꝶ, & pęniaꝫ
impioꝶ tribulatiōes & tētatiōes pmittit, vt q̄si īdignabūdus nō mō cēseat̄ suū negare p̄si-
Matth. vlt. diū, sed & prorsus derelinq̄re suā ecclesiā, & ab ea oino abesse, in q̄ tn̄ pollicitus ē se māsu-
rū vsqꝫ ad cōsummationē seculi. s. sua gr̄a & puidētia p sp̄m sc̄tm̄ nō sec⁹ atqꝫ rector suā
Psal. 120 gubernās ecclesiā, alioq quō dormit quū sit ille, q custodit Isr̄l, quē ppheta negat dormi-
Cant. 5 re & dormitare, de se alibi dicens: Ego dormio & cor meū vigilat. i. facio tanq̄ nō vidēs,
quū iterim cūcta pmittēs cōspicio. Sic & Chr̄us, hō & deus discipulis videbat̄ dormire, q
tn̄ diuinitate sp vigilabat. Accedūt discipuli, & chr̄iani, & excitāt è somno dn̄m, qn̄ in ad-
uersitatib⁹ positi suā ībecillitatē, & īsufficiētiā cōsiderāt, & pœnitētes à dn̄o grām & auxi
liū petūt, eiusqꝫ depcant̄ īdignationē, ne īducant̄ in tētatiōes, sed se liberet à malo, dicētes
cū ppheta: Exurge quare obdormis dn̄e, exurge, & ne repellas in finē, & hodie cū Apl̄is:
Psalm. 43 Dn̄e salua nos, perimus. Surgit Chr̄us, & vētis, vt q̄escāt, imperat, qn̄ nostri misertus con
fortat nos sua gr̄a, pacē suæ ecclesiæ salutarē tribuēs, quēadmodū hodie in mari imperio
eius, discipuli tranquillitatē & pacem sunt cōsecuti testante euangelio, cuius est doctrina,
¶Prima, nos nō debere pturbari ob tētatiōes, si qbus affligimur, veꝶ esse oportere me- E
Iohan. 16 mores hoc in mūdo nos nō posse viuere sine tētatiōibus, qm̄ Chr̄us dixerit, nos hic p̄ssu-
Iob. 7. 14 rā habituros, qn̄ militia sit vita hoīs sup terrā, q vtcūqꝫ breui viuēs tpe, replet̄ multis mise
rijs, & nunq̄ in eodē statu pmanet. Imo & memores debere nos eē deū pmittere nobis tē
1. Cor. 10 tatiōes, vt in eis pficiamus, vtpote q̄ multū nobis psint ad multa, apl̄o dicēte, sed faciet. s.
dn̄s cū tētatiōe fructū. s. in vobis. Vel eñ de⁹ pmittit tētatiōes, vt p eas, si patiēter sustinue
1 Cor. 1 rimus nr̄a pc̄tā, ppter q̄ illæ pmittunt̄, hic luamus, ne alibi condēnemur, velut cū Corin-
Roma. 5 thijs olim egit, vel vt probi probemur ad patientiā, & mereamur maiorē in cœlis merce-
Pe uerb. 3 dē. Siqdem tribulatio (inqt Paulus) patientiā operat̄, patiētia probationē, probatio vero
Hebr. 12 spem, spes aūt nō cōfundit. Hinc fit, vt q̄s deus vti dilectos filios suos amat, eos tribulatiōi
bus flagellari pmittit. Id q̄d in Tobia patuit, ad quē dicebat angelus: Quia acceptus eras
Tobi. 12 deo, necesse erat, vt tētatio pbaret te. Ita dn̄s dilectissimos suos patriarchas, & pphetas &
apl̄os, & oēs deniqꝫ martyres īfinitis ferme pmisit aduersitatibus angustiari, dicēte biā Iu
Iudith. 8 dith: Memores estote, qa oēs, q placuerūt deo per multas tribulatiōes trāsierūt fideles.
¶Errant igitur, q idcirco vel colunt dn̄m, vt temporali quiete, & carnis voluptatibus
pertruantur, vel mumurant, quasi nihil mali meriti sint, vel quasi deus eorum sit oblitus, F
Roma. 8 imo meminerint potius se non ad p̄sentis tēporis bona factos esse Chr̄ianos, sed ad aliud
quod promisit in futuro tpe, quod tantum est, vt ad ipsum non sunt condignæ passiones
huius seculi, quod vt adipiscamur, ipse dominus permittit nos tribulari varijs tētatiōibus
ad quas scriptura vnumquēqꝫ qui vere vult dici ac esse Chr̄ianus, hortat̄, dicens: Fili acce

dens ad

dens ad seruitutē dei, sta in iustitia & timore, & ꝑpara aīam tuā ad tentationē. Nō est igit̄ Eccl. 2
frēs vt ob nr̄as tētatiōes plus ęquo ꝑturbemur, imo in spū gloriemur in tribulatiōibus nr̄is Roma. 5
ob cās ꝑmemoratas, hortāte pariformiter Iacobo hisce verbis: Oīe gaudiū existimate Iacob. 1
frēs mei, quū in tētatiōes varias incideritis, sciētes ꝙ ꝓbatio fidei nr̄æ patiētiā operat̄ &c.

G ¶Scd̄a: Nos nequaq̄ debere desperare in tribulatiōibus vel quālibet horrēdis quasi dn̄s oīno nos sit derelicturus, quū qa nō statim eripit, ꝓinde prorsus obdormierit, & curā nr̄i nō habeat, & q̄si plus q̄ possibile sit patiamur, imo simus memores eius, ꝙ Ap̄lus ait: Tēta 1. Cor. 10
tio vos nō apphēdat, nisi humana. Fidelis āt de⁹ est, q nō patiet̄ vos tētari supra id q̄d potestis, sed faciet etiā cū tētatiōe ꝓuentū, vt possitis sustinere. Et q̄uo faciet ꝓuentū? Expectās benignissima volūtate sua nr̄m agonē, vt ꝓpter longius & acrius cōtra tētatiōes certamē gloriosiorē deinde possit reddere mercedē & coronā sciēs & volens eū parce metere 2. Cor. 9
qui parciter seminat, nec corandū nisi q legitime. i. cōstanter vsq; in finem certauerit. 2. Timo. 2

H ¶Sic ille p̄triarchā Iacob opinione amarulēta mortis dilecti filij Ioseph viginq̄tuor an- Gene. 37
nis affligi sustinuit, quē deinde videntē lætitia maiore affecit. Sic & eius filiū Ioseph serui- Gene. 40
tuti & carcere diu tribulari sustinuit, quē postea sub Pharaone longe gloriosiorē reddidit & sublimauit. Sic & Iob in multis angustijs plurimū & diu diuexari sustinuit, quem dein Iob. 1. vltio
ceps post flagella restitutis duplo oībus p quadraginta vitæ annos in oīni q̄ete & gaudio cōseruauit. Sic & Tobiā in exilio cæcitate laborare q̄tuordecim annis ꝑmisit, quē tandē Tob. 2. 11
erepiū duplicibus gaudijs. s. ꝑsentibus & futuris refocillauit. Sic nimirū & plerosq; alios sibi charissimos tribulari aliquāto ipe passus ē, q̄s tandē cū maiore lætitia eripuit, iuxta scripturā dicētē: Et clamauerūt ad dn̄m quū tribularent̄ de necessitatib⁹ eoꝝ liberauit eos. Sic Psal. 106
hodie exaudiuit & ap̄los, eosq; ex ꝑsentissimo maris naufragio eripuit, siq̄dē vt ne ipsi desperem⁹, q̄s & ipe dn̄s ē liberatur⁹. Iuxta em̄ ē dn̄s (inq̄t ꝓpheta) ijs q tribulato sunt corde Psal. 33
mō clamēt cū ap̄lis ad dn̄m: Dn̄e salua nos, qa perim⁹. V n̄ depromit̄ doctrina in ordine.

I ¶Tertia, q̄ vult nos in oīb⁹ nr̄is aduersitatib⁹ vndecūq; surgētib⁹ nō alio q̄ ad dn̄m fuge- 1. Petr. 5
re debere, nec quā ab illo opē ne deficiamus deposcere. Siq̄dē ille solus possit ac velit nos eripere, possit, qa dn̄s oīm potētissimus, cui nemo p̄t resistere, velit, qa p̄r nr̄, quos adeo diligit, vt oēm nostrā cām putet esse suā, vn̄ ipe ad nos oēs, q angustia ꝑmimur, ait: Venite Matth. 11
ad me oēs q laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos. Hinc ad Iosaphat cū pp̄lo suo ꝓ 2. Par. 20
pter aduersarios hostes ingruētes clamātē Propheta iussu dei dicebat: Nolite timere, nec paueatis hāc multitudinē. Non est em̄ vestra pugna, sed dei. Non em̄ eritis vos, q dimicabitis, sed cōfidēter state, & videbitis auxiliū dn̄i sup vos. Id q̄d factū est, interfectis tandē inter se oībus inimicis sine ipsius clade. Et hoc est q̄d ecclesia t̄pe belli ad dn̄m orat: Da pa 2. Regū. 12
cem dn̄e in diebus nostris, qa nō est alius, q pugnet pro nobis, nisi tu deus noster. Sic qa 2. Regū 24
dn̄s in Dauid orauit, ipse eius p̄cm̄ transtulit, idem rogatus ab eodē cessare pestilentiam. Exod 17
Sic Mose orante, Israelitæ feliciter pugnauerūt cōtra Amalech. Sic Helias suis ꝑcibus ad 3. Regū. 8
dn̄m pluuiā in siccitate obtinuit, quū tres annos & sex mēses nō pluisset. Sic ꝑcibus Iosue Iosue. 10
sol eousq; immobilis stetit, donec ille hostes vicerit. Sic Ezechiæ ꝑcatiōe vna sunt nocte 4. Reg. 19
centum octoginta millia Assyrioꝝ diuinitus percussa. Sic quum idem ægrotus depcaret̄, Esaia. 38
obtinuit vitam suam prorogare ad q̄ndecim annos. Sic & inter alios ex immenso maris periculo liberati sunt apostoli, quum ad dn̄m orauerint dicentes: Salua nos, perimus.

K ¶In quibus verbis tria intelliguntur quæ ad orationem exaudibilem requiruntur.

¶Primo, vt salutem dumtaxat petamus, nec aliud, ne si forte aliud peteremus, nō exau- Iacob. 4
diremur. Hinc Iacobus dicit: Petitis & non accipitis, eo ꝙ male petatis. Sæpe em̄ igno- Roman. 8
ramus, quid & quomodo oremus, sed plus nouit, qui corda scrutatur, cui committamus Matth. 20
omnem nostram adfectionem, nec aliud ab eo nisi salutem petamus, quod est in nomine Iesu petere. Vnde soluitur quæstio, quare deus aliquando sanctissimos non iuxta eorum petita exaudiuit, vtpote meliora daturus. Hinc Apostoli dicunt: Salua nos. 2. Cor. 12

L ¶Scd̄o, vt cōfidēter oremus, nō dubitātes dn̄m velle aut posse facere q̄d bene petimus, quū ipe se daturū promisit. Hinc ipe dn̄s inq̄t: Oīa quæcūq; petieritis credētes, accipietis: Matth. 21
Et Iacobus: Si q̄s (ait) vestrū indiget sapia, postulet à deo, q dat oībus affluēter, & nō improperat, & dabit̄ ei. Postulet aūt in fide nihil hęsitās. Sic Ap̄li aliàs, & pleriq; nō fuere ex- Iaco. 1
auditi, qa vacillāter orauerūt, hodie vero exauditi sunt, quia prorsus crediderūt dn̄m se Marc. 4
posse ac velle iuuare, q̄uis ideo dn̄s eos modicæ fidei arguit, q̄d ipm nō tm̄ dormiēdo, vt deum, quātū vigilando facere posset, opinabant̄. Sed ò veraces discipuli, q̄d timetis de periculo, q saluatorē vobiscū habetis? quid soliciti estis de morte, q vitam penes vos habetis?

M ¶Tertio, vt humilr̄ orem⁹, plane cōfitētes nos eē insufficiētes ad adiuuādū nos. Siq̄dē respiciat dn̄s in orōnē hūiliū, & nō spernat ꝑces eoꝝ. Sic Iudith dicebat deū hūilr̄ orādo: Nec supbi ab initio placuere tibi, sed humiliū & māsuetoꝝ semp tibi placuit depcatio. Sic Psal. 101
Iosaphat humilr̄ depcās fuit exaudit⁹, dixit em̄: In nob nō ē tāta fortitudo, vt possim⁹ resi- Iudith. 9
stere

ftere,fed quũ ignoram᷒,qd facere debeam᷒,hoc folũ habem᷒ refidui,(vt oculos nños diri
gamus ad te:Sic & hodie difcipl̃i,qa humil̃r dep̃cati funt:Salua nos dñe,qa perimus,fuot
exauditi. ¶Ita oimiꝫ dilectiſſimi frẽs,qa videm᷒ nos iã eẽ in iftis piculofis tpibus io oĩ, N
qbus ex pte tot ĩmaniſſimi hoftes nos adoriuot, malignus.f.fpũs, caro,& mũdus,qbus &
ipfi ĩpares fumus,nõ potẽtes refiftere,&qa ob pctã nr̃a dñs nofter videat dormire,&à oo
bis fua gr̃a & ope prorfus difcedere,&ipfa oĩa nauicula.i.ecclefia motibus tot aduerfitatũ
tribulatioon & tẽtatioon fubmerfum iri videat,oeq̃q̃ turbemur,neq; defpem᷒,neq; cõtra
deũ murmuremus, fed memioerimus hæc & lõge peiora demeruiffe peccatis oĩis, q̃ ita
nos delere deus hic velit,ne alibi dãoemur,eapropter in fumma humilitate, deuotiõe, &
Hebr.4 fide ad folũ dñm noftrũ Iefum Chr̃m adeamus, ipm ex indignatiõe ad grãm excitemus,
vt mifericordiã cõfequamur io auxilio opportuno,dicẽtes:Salua oos qa perimus.Quod
vbi fecerimus,ipfe haud dubie furget,imperabit vẽtis.i.dæmonibus,q cõcitarũt fluctus.i.
principes huius mũdi ad pfecutiones ecclefiæ immittẽdas, facietq; trãquillitatẽ adeo ma
gnam fuæ ecclefiæ,vt & boni & mali demirabunt.f. de eius poteotia & mifericordia.

Hebræ.4 ¶Sed dices,qd fruftra petimus quafi vel deum inftrueremus quo oobis fit opus, q oĩa O
Math.5 nouit,& quo nobis opus ẽ,fcit anteq̃ petimus vel poffit de velle in velle, & de affectu vno
1.Regũ.15 in alterum moueri,qui non vt homo mutatue & pœnitet,vel vt auferat aduerfitates & tẽ
tationes hic tẽporales vt fi perniciofas,q nobis vt vtiles fieei(vt dictum eft) permittit.

Roma.8 ¶Rñdeo: Deũ nõ nos orare,vt prorfus auferat tribulatiões,fine qbus cœlũ intrare ne P
quimus,fed vt eas ita mitiget,vt pferre eas poffimus,oe intrem᷒ in tẽtatiooẽ,fed oẽs co-
operent oobis in bonũ,nec vt ipm inftruamus,aut moueamus ad bonũ nobis daodũ, q ni
hil vult q̃ bonũ dare.Veꝝ inter alia puide petim᷒,q̃d quẽadmodũ ille dudũ puidit & por
dinauit hæc vel illa certo dare tpe,ita etiã puidit & pordinauit ea fe neq̃q̃ dare,oifi medio
Lucæ.11 orãdi & petẽdi,alibi dicẽs:Petite & dabit vobis,q̃rite & inuenietis &c.oĩs em̃ q petit,ac-
cipit.Præuidit ãt deus & vult à nobis neceffaria rogari,q tñ nõ rogat᷒ dare poffet,& aliqñ
dat,vt orãdo ipm cognofcamus eẽ vnicũ dñm, à quo fumus & nobis oĩa ab eo, oos vero
prorfus nihil fine eo,neceffe,nec hr̃e,fed oẽm noftrã ab ipo & in ipo eẽ fufficiẽtiã,vtq; m-
de illi tribuam᷒ vt dño timorẽ,& ei velut pr̃i nr̃o deferam᷒ amorẽ,q̃d vel vtrũq; oec aliud
Malach.1 à nobis depofcit,q̃d fi vtrũq; orando præftiterimus .f.ipm vt dñm noftrũ timeamus, &
patrem noftrum amauerimus, profecto & ipfe quæcunq; falutariter petiuerimus vel hic
& mox daturus eft,vel meliora referuaturus in vita æterna.

¶HOMILIA XCVIII. DE EO QVOD SCRIPTVM EST Iohan.16.In mundo preffuram habebitis,fed cõfidite,ego vici mundum.

In tempore tribulationum.

Audeo frẽs charifſimi,me iam taodẽ deo procurãte,eius effe voti A
cõpotẽ,q̃d ingẽti nimiꝫ defiderio,& qdẽ lãgueos diu multumq;
defideraui. Optabam fane in tãta vbiq; & tã multiplici vndecũq;
hoc in mũdo hac tẽpeftate pffura ad deũ cõfugeremus inde cõfo-
lationẽ & victoeiã fupplicaturi,idq; facturi effemus nõ mõ oĩoꝝ
proxime pdecefforꝫ,fed vel veterioꝝ aotiq teftamẽti hoĩm exẽ-
plo,oẽpe q̃s(vt deinde dicet)plerũq; femp,vbi tribulatiõibus di-
uexati fuot,ad deũ pro adiutorio,q̃d & obtinoeeunt,cõfugiffe le-
gimus.Quod etem̃ adeo eft oĩbus opp̃ffis oeceffariũ vt eo dñs ipe
nofter & magifter veritatis hortat,inquiẽs:In mũdo pffurã habe
Iohan.16 bitis,fed confidite,ego vici mundũ.Quid em̃ hac voce cõfolatoria aliud fubindicat dñs,
q̃ vt tribulati ad feipfum confugiamus,iode victoeiam reportaturi. Id quod facile intelli
gemus vbi pro loco ipfius faluatoris verba expofuerimus.Siquidem in mundo(inq̃t) pffu
ram habebitis.Quid preffura? Vtiq; latiore vocabulo,id eft,tribulatio,aoguftia,tentatio.
Quid eft muodus? Habet fane dictio muodus In fcripturis varias fignificatiooes.

Acto.17 ¶Primo comperimus mundum dici cœlum & terram fimul,vt in Actis ait Apoftolus: B
Gene.1 Deus q fecit mundum,& oĩa quæ in eis funt.i.cœlum & terram, iuxta illud: In peincipio
creauit deus cœlum & terram.Quo fane pacto non puto hac in parte accipi muodũ fiq
dem in cœlo.i.firmamento & oenatu ipfius nihil fit,nobis preffuræ,nec inibi quicquã ele
mentorum nobis nociuum.

¶Scd̃o, offendimus fumi mundum , pro terreno ifto loco, quem nos hoĩes inhabita-
Math.16 mus.Sic accepit dñs in euangelio,dicens : Quid enim prodeft homini,fi mundũ vniuer-
Marc.8 fum.i.totam terram,&quicquid io ea eft,lucearetur,animę vero fuæ detrimentũ patiat?
Luc.9
1.Cor.7 In hac pariter fignificatiõe fumpfit Apl̃us,inqens,Prærerit figura huius mũdi.Et rurfum

Nihil em̄ intulimus in hunc mundum hauddubium, qn nec auferre qd possimus. Habentes autem alimenta, & qbus tegamur, his cōtenti simus. Et ita quoq; accipi pt hoc in loco nimirū in quo certum sit nos pati pressurā olm eoq; quæ hic aduersoq; nobis obueniunt, qñquidē sit mūdus nihil aliud q̄ vallis lachrymaq; & ōis miseriæ, nobis ob pc̄m̄ prothoplasti vice exilij, vt hic pœniteremus, deputata, iuxta dn̄i in Geneseos libro verba. Quia audisti vocem vxoris tuæ & comedisti de ligno, ex quo præceperā tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo, in laboribus comedes ex ea cunctis diebus vitæ tuæ, spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ, in sudore vultus tui, vesceris pane tuo, donec reuertaris in terrā, de qua sumptus es, qa puluis es, & in puluerē reuerteris. Et hoc est q̄d ait Ecclesiastes: Cuncti dies (inquens) eius doloribus & ærūnis pleni, nec p noctem mēte requiescit. Cui Iob subscribens, ait: Homo natus. s. in hunc mundū, de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs, qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut vmbra, & nunquàm in eodem statu permanet. Hinc Iohannes: Nolite (inquam) diligere mundum, neque ea quæ sunt in mundo, mundus enim trāsit, & cōcupiscentia eius. I. Timot. 6 Gene. 3 Eccles. 1 Iob. 14

¶ Vnde dn̄s haud aliter atq; fidelis pater suoq; solicitus, præmonet discipulos tam variæ & tantæ in hoc mundo perinde natura calamitatis, vt illam constanter sustineant, memorea quod ip̄e hmōi quoq; propter nos calamitatē ppessus sit, & sua t̄n virtute p mortē vicerit, vtpote ex hoc mundo p mortē transiens ad patrē, sic pariter & nos in ipsius virtute eiusmodi pressurā certo superaturos per mortem nostrā, ad ipsum q est pax nostra, & in quo solo quiescemus tandem puenturos, inqens: In mūdo pressurā habebitis, sed cōfidite, ego. s. caput vestrū vici mundū, ita quasi diceret, & vos membra per me morte vestra vincetis. Hinc Aplus: Non em̄ (inqt) habemus hic manentem ciuitatem, sed futurā inquirimus. Et ite: Scimus (inqt) qm̄ si terrestris domus nostra huius habitatiōis dissoluat, quod ædificationem ex deo habemus, domū nō manufactā, sed æternā in cœlis. Cuius etenim memoria, & fiducia per Chr̄m feliciter possumus superare pressurā huius mundi. C Hebr. 13 2. Cor. 5

¶ Tertio, mundū inuenimus accipi pro hoībus, q sunt habitatores huius terreni mūdi & maxime pro ijs q hunc mundū, & quæ in eo sunt, oīa diligunt, q̄s vocāt scripturæ, mūdanos ab amore huius mūdi, & eoq; quæ sunt huius trāsitorij mūdi neglectis æternis, & cœlestibus. Mundus aūt & quæ eius sunt, plerūq; semp sunt diuitiæ, potentatus, vanę gloriæ, & in vniuersum oēstā carnis, q̄ seculi huiusce voluptates & illecebrę, qbus pleriq; oēs mūdani indulgētiq̄dē inqt Iohānes: Oēe q̄d est in mūdo, cōcupiscētia carnis est, & cōcupiscentia oculoq;, & supbia vitæ, quæ non est ex p̄re, sed ex mūdo. Hæc ille. Quēadmodum oēs sunt mundani hoīes, q veniunt appellatiōe mundi, quo modo accepit Iohānes dicens: Et ip̄e est propitiatio pro peccatis nostris, nō pro nostris aūt t̄m, sed etiā pro totius mūdi. Et idē rursus: Charissimi, nolite oīni spiritui credere, sed probate sp̄s, si ex deo sunt, qm̄ multi pseudoprophetæ exierunt in mundū, q quum sunt de mūdo, ideo de mūdo loquunt, & mundus audit eos. Ita quoq; accepit Euangelista alibi, dicens: In mundo erat. s. Chr̄us, & mundus per ip̄m factus est, & mundus eū non cognouit. Ita hoc pariter loco accipit dn̄s, inqens præmonendo suos de maloq; mūdanorum'q; hoīm psecutiōe. In mundo. i. ab hoībus mundanis habebitis pressurā. Nec immerito ait, nos à mundano homine, q mundus dicitur, pressuram habituros, quum is mundus, q mundanus homo est, non possit, neq; velle, neq; facere, quum (vt Iohannes scribit) totus sit in maligno positus. Sicut em̄ assidua sit carnis contra sp̄m concertatio & persecutio, sic sedula est concertatio mundani hoīs, qui carni indulget, & ex carne mundi est, contra sp̄ualem hominem, caro quidem semper aduersatur spiritui, vt Belial Christo, & mundus cœlo. Ideo rectē suos p̄monet de huius mundi pressura, vt suo exemplo illam superent. Quippe quod eam vicerit, qui & eandem pressuram dum viueret, perpessus, alias inquiens: Si mundus vos odit, scitote, quia me priorem vobis odio habuit. Quia enim de mundo non estis, sed ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei, quem ego dixi vobis. Non est seruus maior domino suo. Si me persequuti sunt, & vos persequentur. Hæc loquutus sum vobis, vt non scadalizemini. Absq; synagogis facient vos, sed venit hora, vt omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare deo. Sed hæc loquutus sum vobis, vt cum venerit hora eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis. In mundo pressuram habebitis, vos plorabitis & flebitis, mundus aut ē, id est, mundanus homo gaudebit. I. Iohan. 2 I. Iohan. 4 Iohan. 1 I. Iohan. 5 Galat. 5 Iohan. 15 Iohan. 16

D ¶ Sit ne (frēs charissimi) hæc Chr̄i super nos, vtcūq; peccatores, prędictio, nō est, quod multis ostendā argumentis, quum in noa, non dico in hac vrbe t̄m, sed in oēs passim, vbi sunt, Chr̄ianos tanta omni ex loco premat & angustiet huius mūdi tam terreni huius loci, q̄ hominis mali pressuræ copia, vt tantam non supersit tempus, quo vel partē illius satem satis sim enarraturus. Quis em̄ (obsecro) non videt modo, quāta vbiq; pene Chr̄ianī premunt, inedia, pestilentia, & belli rabies, quæ (q maxime dolendū est) sæuit inter ipsos

Chria-

Chfianos,q(proh dolor)psruo tpis spaclo se non alieno,sed proprio gladio aliq̃t cente-
na millia crudelr occiderũt,& pene ob priuatã,& nõ ob Remp.Quis interim recẽseat, q̃
passim misellus pplus põdere pl' æquo grauat,&q̃si ad medullã vsq; eo emungit,q̃ se atq;
suos sustẽtare debuerit,interim rebus oibus in mercatu ascendẽtibus. An nõ hæc emun-
ctio p̃ssura est? Quis deniq; nõ abhorret dicere,quãtis nos vndiq; insidijs,dolis,machina
tiõibus,cõsilijs,bellis,& prælijs,hocq; genus malis q̃ detestãdis diu noctuq; adoriunt, &
adoriri mille artibus adeo nõ tm̃ Turcæ,sed domestici inimici moliunt, vt dicas eos nihil
plane aliud conari,q̃ nr̃i citra discrimẽ oẽ extremũ exitiũ,velitq; optios q̃sq; cũ pessimis
Matth.24 qbusq; plane extinctos, religiõe interea veteri eademq; pia & Chr̃iana plus q̃ neglecta.
Marc.13 Nunq̃ nõ vere ad nos æque atq; ad discipulos suos dixit dñs: In hoc mũdo p̃ssurã habebi
Luc.21 tis? An nõ hæc iã ingruit p̃ssura,de qua idẽ in nos p̃dixit futura,inqens: Audituri estis p̃lia
& opiniões p̃lioꝝ,videte ne turbemini. Cõsurget eñ gẽs cõtra gentẽ,& regnũ cõtra re-
gnum,& erũt pestilentiæ & fames,& terræ motus p loca. Quid(obsecro)hoꝝ nõ abunde
nũc est p̃ foribus. Sed qd tum? Oportet(ait dñs)hęc fieri,sed nondũ est finis. Hæc aũt sunt
initia doloꝝ. Erit eñ tũc tribulatio magna,q̃lis nõ fuit ab initio mũdi vsq; mõ neq; fiet.
Et profecto frẽs charissimi,nisi abbreuiarent dies illi tãtæ tribulatiõis,nõ fieret salua oĩs
caro,sed pp̃ter electos crediderim,dño teste,eos breuiatũ iri. Id q̃d & hactenus (deo mi
Psal.13 serãte)factũ plane puto. Cæteꝝ qd posthac in tãta imminẽte p̃ssura sperãdũ? qñ iã pauci
fortassis repiunt electi i terra vt i hęc nr̃a secula dixisse videri q̃at pphetai Corrupti sunt
& abominabiles sunt facti in studijs suis,nõ est q faciat bonũ,nõ est vsq; ad vnũ. Oẽs de-
Matth.24 clinauerũt simul inutiles facti sunt,nõ est q faciat bonũ,nõ est vsq; ad vnũ. Id q̃d hisce no
uissimis tpib⁹ futuꝝ dñs p̃dixit,inqens: Qm̃ abũdauit iniqtas,refrigescit charitas multoꝝ
Prouerb.11 ¶Quid igit agẽdũ frẽs charissimi: In tãta oĩm angustiaꝝ p̃ssura,nullis p̃sertim,vt timẽ E
dũ est,p̃ntibus electis,q pro nobis intercedãt? Nunqd ea pecunijs,diuitijs, armisve amo
Hier.37 uebimus? Nequaq̃ cũ in eoꝝ nõ sit ptãte. Qui eñ(ait scriptura)cõfidit in diuitijs suis,cor
ruet,Sane paraf ad diẽ belli equus,dñs aũt tribuit salutẽ. Dñs dicit nõ hõ,nec q̃d hoĩs est,
siqdẽ maledictus q cõfidit in hoĩe,& ponit carnẽ brachiũ suũ. Quid ergo? R̃ndit dñs: Cõ
fidite.s.in me. Id q̃d sequẽs notat clausula. Quia ergo vici mundũ. Quid est cõfidite? vt
dep̃cemur à dño oino illã p̃ssurã? Nequaq̃ sed p̃cemur,ne ab ea vincamur deficiẽtes in aui
mis nr̃is,memores,q̃d hæc ipa nobis vel euenerit in exercitiũ virtutis,& augmentũ meri
Rom.5 ti in dei gloriã, veluti factũ scimus cũ Tobia & Iob,& alijs multis bonis hoibus,q̃s æque
semp vti suos tribulatiõibus in exercitiũ virtutis castigat. Hinc Apl̃s ait: Nõ solũ aũt,sed
Iacobi.1 &gloriamur in tribulatiõibus sciẽtes q̃d tribulatio patiẽtiã operaf,patiẽtia aũt pbationẽ,
pbatio vero spem. Spes aũt nõ cõfundit. Sic Iacobus: Oẽ gaudiũ existimate frẽs mei
cũ tentatiões varias incideritis,sciẽtes q̃d pbatio fidei vr̃æ patiẽtiã operaf. Atq; sola patiẽ
tia possidebimus aĩas nr̃as. Vel,ergo vt plerũq; semp p̃ssura obuenerit ob pctã nr̃a, quæ
hmõi tribulatiõe & p̃ssura deus puniẽda censet. Ideoq; minus dep̃canda est ea p̃ssura,sed
orandũ potius ne ab ea supremur,in tẽtatiõe inducẽdi. Veꝝ vt eã & hunc mundũ vin-
cere possimus,vt ipe dñs.s.patiẽter vicit ad salutẽ nostrã. Hinc ipe dñs orare docuit: Et ne
nos inducas in tẽtationẽ,nõ aũt non sinet nos tẽtari,qa hæc obfuisset, quum sine tẽtatiõe
nemo possit,neq; sibi,neq; deo probari,sine vero probatiõe nemo vita æterna dignus est

¶Sed qd(ais)exorabimus,vt superemus hunc mundum,& eius qua premimur,p̃ssurã? F
Respondet dominus: Confidite,quia ego vici mundum. At quomodo nos peccatores in
ipsum confidamus de impetratione eius,quod non meriti sumus, quum nostris peccatis
quotidie male meremur,& deus peccatores non exaudit? Responde, confidamus.

¶Primo.i.credamus in dño.s.eum solum esse, q nos p̃t cõseruare,& victores facere in G
Roma.8 oĩbus, q & oĩa etiã pessima huius mũdi grauamina nobis potens sit vertere in bonũ, sine
Iohan.15 vero ipo nos nihil plane posse. Ille qdẽ inqt Apl̃s: Btũs & solus potẽs est,rex regũ & dñs
1.Timot.6 dñantium,q opaf velle &facere,cuius est cõsiliũ & æqtas,prudẽtia & fortitudo. Sic Pau-
Prouerb.8 lus fiduciã(inqt)talẽ habemus p Chr̃m ad deũ,nõ qđ sufficiẽtes simus cogitare aliqd à no
2.Coꝝ 3 bis q̃si ex nobis,sed sufficiẽtia nr̃a ẽ ex deo. In illũ ergo solũ & nõ in nr̃as, vl' alicuius hoĩs
vires cõfidamus,q solus p̃t nos ex oĩ p̃ssura liberare vl' certe eũ in nostrã vertere salutem.

¶Scđo,cõfidamus in eo.i.credamus firmiter illum,tum certo nos liberatuꝝ & conser
uatuꝝ,& omnẽ huius mundi pressuram versurum in vtilitatem nostrã, si vere crediderimus.i.si non modo verbotenus crediderimus,sed & fidei opera fecerimus.i.eius,q in cœ H
Matth.7 lis est, voluntatem fecerimus. Non eñ(eo aliàs teste)oĩs q dicit mihi, dñe,dñe,intrabit in
Luc.6 regnum cœloꝝ,sed q facit voluntatem patris mei q in cœlis est &c. Eam aũt voluntatẽ
faciemus,vbi resipuerimus à peccatis nostris,& de ijs pœniam pijs opibus fecerimus. Id-
ipm faciẽtes haud dubitabim⁹, qn vera & efficax nostra sit cõfidẽtia in dño, q per eã cer
Psalm.7 to nos liberabit & cõseruabit,alioqui minime,Propheta dicente: Nisi conuersi fueritis gla
dium

dium suum vibrabit, arcum suũ tetendit & parauit illũ. Et dominus alibi: Conuertimini igi- Psalm. 7.
tur & agite pœnitentiã ab omnibus iniqtatibus vestris, & non erit vobis in ruinã iniquitas. Ezech. 18
Huius est rei memorabile exemplũ, quo habemus: Et si à Iona ex pcepto domini dictũ fue-
rat Niniuitis, quorũ malitia grandis coram domino ascenderat. Adhuc quadraginta dies, & Ionæ. 1. 2. 3
Niniue subuertet, quia tamẽ Niniuitæ vnà cũ rege suo minis domini crediderũt, cœperũtq;
agere pœnitẽtiã pro peccatis in ieiunio & cinere, vestiti saccis à maiore vsq; ad minorẽ, ab
omni luxu abstinẽtes diuinam rogarint misericordiã, dicẽtes: Quis scit si cõuertat & ignos-
cat deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non peribimus. Sane (inquit scriptura) vidit deus
opera eorũ, qa conuersi sunt de via sua mala, & misertus est sup malitiã, quam loquutus fue-
rat, vt faceret eis, & non fecit. Argumentũ inde est plusq̃ firmũ, à deo nos nequaquàm exau
ditum iri, nisi resipiscẽtes pœnitẽtiam egerimus de peccatis, quæ (vt inqt Esaias) diuiserunt Esaiæ. 59
inter nos & deũ nostrũ, absconderũtq; faciẽ eius à nobis ne exaudiat, siquidẽ peccatores im Iohan. 9.
pœnitentes deus non exaudit. Alioqui si peccata relinquẽtes de ipsis pœnitentiã fecerimus,
videbimus, eodẽ teste Esaia, non esse abbreuiatã manũ domini, vt saluare nequeat, neq; ag-
grauatã esse aurem eius, vt non exaudiat, quãdoquidẽ benignus & misericors sit dñs, patiẽs
& multæ misericordiæ, & pstabilis super malitia: q aliàs ad nos clamat: Cõuertimini ad me Iohel. 2.
in toto corde vestro in ieiunio & fletu & planctu, & scindite corda vestra. Id est. In hoc mũ
do pressurã habebitis, sed confidite. s. fide & fidei in me opibus, qa ego vici mundum.

I ¶ Superest proinde fratres, vt tãtis angustiati calamitatibus, in domino confidamus, id ẽ,
ad deũ ipsum solum & vnicum liberatorem confugiamus, ab eo & non aliunde victoriã pe
tamus, à sceleribus nostris cessantes, plorãtes & dicẽtes: Domine non secundum peccata no Psal. 78
stra facias nobis, neq; secũdũ iniqtates nostras retribuas nobis. Ne memineris iniquitatum
nostrarũ antiquarũ, cito anticipẽt nos misericordiæ tuæ, qa pauperes facti sumus nimis. Ad-
iuua nos deus salutaris noster, & propter gloriã nominis tui domine libera nos, & propiti⁹
esto peccatis nostris propter nomen sanctũ tuũ. Ne forte dicãt in gẽtibus, vbi est deus eorũ?
Quod si ad hũc toto corde modũ confisi dño fuerimus, non dubitemus ipsum pro sua ineſ-
fabili misericordia, quãlibet in hoc mũdo, & maxime hoc tẽpore pressurã nobis in bonum Roma. 8
plane versurũ, nec nos aliquo modo derelicturũ, nec inde quicquã nobis timẽdũ putabim⁹. Psal. 28
Si em̃ (inqt Apostolus) deus pro nobis, qs contra nos? Et Dauid: Nã etsi (inquit) ambulaue- Psal. 55.
ro in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Idem rursus: In deo Psal. 124
speraui, non timebo, quid faciat mihi caro. Qui em̃ (ait idem) cõfidit in domino sicut mons Psal. 90.
Sion, non commouebitur in æternum, qui habitat in Hierusalem. Ille em̃ ad eum modũ cõ-
fidens est, qui habitat in adiutorio altissimi, in protectione dei cœli commorabitur. Et hoc
est, quod dominus ait: In hoc mũdo pressurã habebitis, confidite, quia ego vici mundũ, id ẽ,
mundus magnis tumultibus coorietur in vos, quemadmodũ nũc in me cooritur. Sed ma-
gno sitis animo, memores, φ ego vici mundum. Ex me sumetis exemplum, à me sperabitis
auxilium. Vincetis & vos, sed per me, vestrapte quidem natura imbecilles, sed meo spũ for
tes & inuicti futuri, quum tempus & res postulabunt.

HOMIL. XCIX. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Matth. 8. Marc. 1. Luc. 4. Surgens Iesus de synagoga, &c.

Tempore epidimiæ seu mortis subitaneæ, &c.

A
Ecessum est fratres charissimi, si vel manum domini aduersum nos
hoc tempore non credimus, vel illam pręsentem nõ expauescimus,
omni simus Pharaone induratiores. Si enim manum domini acci-
pimus vindictam, qua ille iustus aduersus se peccata in homines vin
dicat certis quibusdam malis, dicens de seipso: Mea est vltio & ego Exod. 10
tribuam, atq; ego in die vltionis visitabo & hoc peccatum eorum, Deuter. 32
nescio sane quibus vnquam quàm hisce temporibus euidentius sen Exodi. 32
serit orbis Christianus manũ dñi. i. vindictã: nempe, propter huius
peccata, quando ille nos euidenter visitet tribus præcipuis & cæte-
ris longe horribilibus malis, scilicet bello, fame, pestilentia, quibus Ezech. 7.
à mundo condito vsq; in hæc tempora non vsus est, nisi summe læsus, atq; peccatis nostris
offensus, alibi inquiens: Ecce venit tempus, appropinquauit dies. Ira mea super vniuersum
populum. Gladius foris, pestis & fames intrinsecus: qui in agro est, gladio morietur, & qui
in ciuitate, pestilentia & fame deuorabuntur. Omnes trepidi, vnusquisq; in iniquitate sua.
Rex lugebit, & principes induentur mœrore, & manus populi terræ cõturbabuntur, secun-
dum viam eorum faciã eis. Et scient, quia ego dominus. An nõ hæc pessima mala tria aduer
sum nos ita passim sæuiunt, vt magis & immitius vnquã sæuisse vix cõperta sint, nec qdem

vno in loco, sed toto pene terrarum orbe incrudescant & adeo, vt recte quis cum prophrta ad
Psal. 138 drum exclamare deburrit ac possit. Quo ibo à spũ tuo, & quo à facie tua fugiam? Si ascẽdr-
ro in cœlũ tu illis es, si descendrro ad infrrnũ ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & ha
bitauero in rxteemis maris. Etenim illuc manus tua deducrt me, & tenebit mr dextera tua.
Quod in suis aduersitatibus animaduertẽs Tobias ad deum exclamabat: Magnus es dñe in
Tob. 13 æternum, & in omnia secula regnũ tuũ, & nõ est, qui aufugiat manũ tuã. Id q̃d vnusquisque
nostrum vel hoc tempoee ad illum dicere non immerito possit.

¶Nam quo quis nũc sit fugiturus, vt domini manũ possit effugere? quũ non sit neq; natio B
aliqua neq; eegnũ aliquod, neq; ciuitas, neq; pagus, vbi nõ sit aliqua ex partr sæuiens vrl bel-
lum, vrl pestis, vel famis, vel omnia simul & quidẽ ad summũ? Quod eñ bellũ maius vnquã
quàm quod nunc à crudelissimo hostr Turca, Srnnachrrib altero vrl certr truculẽtiore ad-
uersus Christianũ orbem geei incipitur? Quæ fames alicubi magis quàm quæ nuper incre-
pit horrenda, vt quæ prætee omniũ opinionrm in summa omnium eerum abundãtia sic cœpe
rit, vt nõ possit non censeri singularis à deo contra nos plaga. De epidimia vero, quã vulgo
Anglicum sudoeẽ nominant, nõ est, quod multis agam, quũ ea crudelius nõ aliud inurntum
sit, tum quia volare non srrpere vidrat, tum quia vitã corripiat, tam subito vt nõ lues mor-
tiseea solum, sed & mors ipsa appellari possit: vtpote, quæ (vt apostoli verbo vtar) non secus
atq; fur in nocte hominem sine rrspectu personæ inuadit. Et cum dicũt hoĩs iam sibi com-
mode valere videntes, pax & securitas, tunc eeprntinus eis superurnit interitus, sicut dolor
in vtero habẽtis, & non effugiunt. Id vrl totum ita esse non obscurr intelligrt, qui secum di-
1. Thess 5 ligentre quomodo res passim habrt, considerabit.

¶Iam vrro fratres, si horrrndum sit, apostolo trste, incidrre in manus dei viuẽtis, in quas C
Hebr. 10 ipsi pleriq; omnes ob prccata nostra merito vel incidimus vel breui (quod deus auertat) ca-
suri sumus, quoniam non summr rxpauescimus in tanta præsertim nostra duritia, q tot an-
tea modis tum gratiose, tum indignabunde nostrorum peccatorum admoniti, nrc adhuc ces-
sarr incipimus, nrc vitæ nostræ adeoq; morum nostrorum emendationem paramus? Si eñ
rex Dauid olim vno vel altrro suo prccato cogrrrtur sibi vnũ rx tribus malis optare in vin
1. Par. 21 dictam, aut scilicet vrl septrm annis in terra sua famem vel tribus mensibus hostium aduer-
sus se persequutionem, aut crete tribus diebus in trrra sua pestilrntiam. Si, inquã, rex Dauid
ex animo rxpauit, quod vnum rx tribus malis subire cogeretur, inquiens ad Gad prophetã
coartor nimis, quãto verius & rectius ipsi dicemus, rx animo lamentantes. Coartamur vn-
diq; nimis? vt quibus non datũ sit vnam vel altrram rx tribus optare plagam, srd q omnib'
ad summum vsq; omni ex partr angustiamur.

¶Nrc mirum, vtpote quod iusto dei sit iudicio, atq; sic forr dudum à Christi, ipsissima ve D
3. Regũ. 24 ritate prædictũ sit. Quia eñ omni nostro tempoee charitas refriguit & abundat cõtra deũ
& sanctos iniquitas, q hactenus nostris inauditis sceleribus drum & benedictam eius geni-
tricem, adeoq; oĩs ipsius elrctos tam mortuos q̃ viuentrs, imo & totam sacrosanctã eius
rcclesiam, huiusq; veneranda sacramenta drspectui habuimus, ac si omni honrstate & vir-
tutr neglecta viuerr cœpimus, vt horrrndũ plane sit dictu & auditu, non debuit deus Max.
non omnibus & crudelissimis plagis in nos animaduertrrr in ijsce nouissimis diebus. In q̃s
iuxta Paulum misere prrurnimus ex verbo domini dicentis. Et quoniam abundabit iniq-
1. Cor. 10 tas, eefrigescet multorum charitas. Consueget gens in grntrm, & regnum in rrgnum, &
rrũt pestilẽtiæ & fames & trrræmotus per loca. Hæc aũt oĩa initia sunt dolorum. An nõne
Math. 24 hæc oĩa hactenus præ foeibus fuere & indies tereibiliora esse incipiunt? Ita nimirum: De q- A
Marc. 13 bus cettr, vt in præsentia dicerem necessitas videat exposcerr, quia tamẽ breuitas trmporis
Luc. 21 de omnibus me dicree nequaquàm sinit, proindr quæ dr bello & fame imminẽte dici queãt
teanseo in præsrntia, dicturus dũtaxat de Ephemera seu Epidimia illa noua & inaudita, qua
supra quam dici possit & quidrm propius circũdamur.

¶Atq; sane nõ rst, vt de huius pestis oeigine & causa multis agamus. quũ rius natura plus E
quàm horrenda demonstert eã ipsam nõ aliunde nrc aliam ob causam fieri cœptã, quàm ob
peccata nostea quibus deũ offrndimus: quæ vti pear magnitudine noua sunt & apud maio-
res inaudita, sic & hæc nobis noua est lues & inaudita, & quæ in eerum natura nullam hacten'
habuerit cretã mrdelã, obq; id longr crudelior alijs moebis. At quid igitur dicitis agẽdum
in tãtæ pestis angustia, nunq d despeeandum? Nequaquàm. Siquidem restet adhuc medicus
longe sapiẽtissimus & librealissimus, q̃ efficacissimas aduersum tantã luem sit daturus medi
cinã, & gratis qdẽ, ingens: Qui nõ habetis aegẽtũ, proprratr, emite & comedite. Venitr, e-
Esaiæ. 55 mite absq; argẽto & absq; vlla cõmutatiõr. Sed qs & qualis est ille medicus? Vtiq; potẽtissi
Sap. 16. mus & pijssimus. Potẽtissimus, quoniã vitæ & mortis potestatem habrt, deducit ad portas
1. Regũ. 2 moetis & reducit: vt q moetuos viuificat, in cuius ditione cuncta sunt posita, & nõ est q rius
Hester. 13 possit voluntati rrsistrr. Est &, inquã, pijssimus nimirum ad curandũ voluntarius, quoniam
vult

vult homines omnes facere saluos, qui de superioribus cœloꝝ regionibus venit ad terras q̃-
rere, & saluũ facere q̃d perierat. Quis tandẽ est medicus talis ac tantus? Est, inquam, domi- 1. Timot. 2
nus noster Iesus Christus, verbũ illud vnicum & patris cœlestis æternum, q̃d ille ad nos de Luc. 19.
summo cœlo curãdi gratia misit, alibi dicẽs ad nos om̃es, tam animo q̃ corpore laborantes,
Venite ad me oẽs qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Qui hodie imperio nõ Psal. 106
vt homo, sed vt verus deus, quẽ agit, socrũ Symonis à maximis febribus eripuit, imo qui (te-
stantibus Euangelistis) omnes q varijs languoribus detinebantur, imposita dũtaxat manu, Matth. 8
curauit. Ille nimirum medicus omnium sapientissimus & doctissimus, apothecam nobis or-
dinauit sacram scripturam, in qua vniuersas medicinaꝝ species composuit, quibus curãtur
male habentes, ad quos ipse medicus venit, suamq́ꝫ artem & scientiam in hodierno Euange-
lio euidenter approbauit. Habet autem ille inibi ceu expertissimus medicus duplicẽ in gene-
re medicinam, quæ nobis necessaria ab ipso accipienda est, scilicet præseruatiuã & curatiuã.
Primum materiam peccantem siue infirmitatem disponentem euacuat, atqꝫ naturam con-
fortat, quæ vtiqꝫ cautior est & magis certa. Secũda vero morbum iam præsentẽ curat, quæ
inualescente morbo magis necessaria. Est igitur à Christo optimo medico primũ sumenda
medicina præseruatiua, qua adhuc corporaliter sanos vti oportet, priusquàm infirmitas ir-
ruat ad mortem. Deinde etiam iam lætali morbo laborantibus, ab eodem sumẽda sunt ele-
ctuaria, quibus periculum euadere præualebunt.

¶ Præseruatiua quidem medicina tribus constat. s. digestiuo, euacuatiuo & cõfortatiuo.

F ¶ Digestiuum in leuibus datur potionibus, & est, quod præparat materiam, vt facile pos-
sit purgationibus euacuari. Quia vero materia in nobis ad mortẽ corporis temporalem, & Roma. 5
animæ perpetuam disponens, nihil aliud est quàm peccatum, quod infirmitatem & mortẽ 1. Cor. 15
inducit, q̃a stipendia peccati mors est, vt & aliàs abunde docuimus. Et profecto non est hæc Romañ. 6.
lues horrenda, qua nũc premimur, cursui syderum electoꝝ aut maleficio naturæ, sed ascri-
benda magis iustitiæ diuinæ, correctionẽ nostris peccatis condignã suffligenti vel ad emẽ- Leui. 26
dationem nos paterno flagello impellenti: quamuis ipse vtatur natura nonnunquã tãquam
instrumẽto suæ iustitiæ, q sic res ministrat, vt suas naturas agere sinat, agitq́ꝫ tanquã domi- Matth. 28
nus per famulos suos. Iam vero quia nobis nimis tenaciter adhærent peccata, vt vix facile
euacuari queant, opus est digestiuo, q̃ mollius abijciãtur. s. peccata nostra. Id aũt nihil aliud
est quàm attenta meditatio reꝝ diuinaꝝ, bonoꝝ s. acceptoꝝ & promissoꝝ maloꝝ culpæ
per nos commissoꝝ & pœnaꝝ à domino comminataꝝ, quam habuit propheta, dicẽs: Me- Psal. 76.
ditatus sum nocte cum corde meo & exercitabar & scopebã spiritũ meũ. Huiusmodi pro- Hier. 12
culdubio habuere qui per Christũ hodie curati sunt.

G ¶ Euacuatiuum est, quo materia disconueniens, scilicet peccatũ, euacuatur. Et est ipsa pœ-
nitentia, qua vel sola peccatũ remittit & abigitur, domino aliàs dicente: Si pœnitentiã ege-
rit gens illa à malo suo, quod loquutus sum aduersus eam, agam & ego pœnitentiam super
malo, quod cogitaui vt facerem ei. Debet autem euacuatiuum obedienter vtcũqꝫ aliquãdo
amaꝝ. s. pillulis & syrupis sumi, sic & pœnitẽtia, etsi amara sit, vtpote quæ cõstat contritio-
ne, cõfessione, & satisfactione, adsumi tamen oportet illa amaritudo pœnitẽtiæ obediẽter.
Hinc est, quod hodie Christus curauerit socrum Symonis. Sed q̃d aliud est Symon, nisi obe-
dientia & mœrorem ponens, quibus ad curam animæ opus est.

H ¶ Confortatiuum est, quo ægrotus partim per naturæ ægritudinẽ, partim medicinis de-
bilitatus denuo confortatur, vt in solida stare sanitate possit contra imminentem morbum,
& est plerũqꝫ quiddam cordiale ac bene conditum: hoc autem in loco nihil aliud q̃ virtuosa
actio & exercitatio. Ita nimiꝝ, fratres, vbi medicinali pœnitẽtia ab animabus vestris omnẽ
peccãtem materiam euacuaueritis, superest, vt cum gaudio bonorum operum exercitatio-
ne, orationibus, pijs desiderijs, verbi dei auditionibus, abstinẽtijs, vigilijs, laboribus, eleemo-
synarum tam corporalium quàm spiritualium largitionibus, & cæteris virtutum exercitijs
animas vestras antea infirmas, & nunc purgatas, confirmetis, ornetis, confortetisq́ꝫ. Ad q̃d
sane confortatiuum hortatur Apostolus, dicens: Itaqꝫ fratres mei dilecti, stabiles estote & 1. Cor. 15
immobiles, abundantes in omni opere domini, semper scientes, quod labor vester non est
inanis in domino. Et iterum: Vigilate (inquit) state in fide, viriliter agite & confortamini, 1. Cor. 16
omnia enĩ vestra in charitate fiant. Et hoc est, quod hodie adfirmat Euangelista, socrũ Sy-
monis hisce medicinis curatam, continuo surrexisse & domino & eis qui cum illo fuere, mi-
nistrasse. i. se illi bonis operibus exercuisse.

I ¶ Hæc quoad primã medicinæ partẽ. s. p̃seruatiuã, quasi ex animo fideq́ꝫ bona vsi fueri-
tis, haud dubiũ quin vobis nulla neqꝫ lues, neqꝫ pestis, neqꝫ mors nocere possit, dño atqꝫ sum- Luc. 10
mo medico promittẽte, q mẽtiri nequit nec fallere, quũ ait: Hoc fac, & viues. Cæteꝝ q̃a lues
ipsa maxime est propinqua, itemq́ꝫ cõtagiosa, necessum est, ilico vtamini p̃seruatiua, reiecta
omni mora, quæ in huiusmodi casibus semper est periculosa, Itaqꝫ qui moraretur, expone-

ret se grauissimo suæ salutis periculo, quod qui faceret, ait scriptura, in periculo periret. Nō
Eccl.3. igitur, inq; scriptura, tardes conuerti ad dominū, & ne differas de die in diem. Subito enim
venit ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Et alia: Quæcunq; facere potest manus
Eccl.5. tua instāter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec sciētia erūt apud inferos quo
tu properas. Et hoc est, quod qui cum domino fuere mox rogarunt medicinam pro socru
Eccles.9. Symonis, quæ & curata continuo ministrauit. Quod si & ipsi feceritis proculdubio curabi
mini per prædictam præseruatiuam domino, vt dixi, promittente, accedente & vario mul
Ionæ 1.2. torum exemplo, qui per illam præseruati sunt. Hac nimiꝝ præseruatiua partim cōualuere,
Iud ch.7.8 partimq; præseruati sunt à plaga dñi Niniuitæ pœnitentes, qui perituri erant intra quadra-
3.Reg vlt. ginta dies. Itēq; Bethulieñ. qui morti erāt proximi. Itemq; Dauid, qui non modo à grassan
1.Para.21. te præseruatus fuit pestilentia, sed ea medicina fuit pestilentia prorsus repulsa. Sic etiam di-
uus olim Gregorius ex Roma pestem fæuissimam propulit.

¶Sed quid (dicitis) medicinæ dabitur ijs, qui hanc præseruatiuam non acceperūt dum sa- K
ni fuere, sed nūc præuenti mortali infirmitate saluari cupiunt? Respondeo nec ipsos sine spe
veniæ relinquendos. Qui se etsi grauissimo se periculo cōmiserūt, qui hactenus præseruati-
uam distulere, habēt tamen medicinā curatiuam, qua saluari possunt, & est hac in parte ipsa
pœnitētia vel quàmlibet sera, melior tamen q̄ nulla, vtpote qua Ezechias rex olim fuit libe-
Esaię. 38 ratus, quanquàm ei diceretur. Dispone domui tuæ, quia morieris tu, & non viues. Illi tamē,
4.Reg.20. quia curatiuā pœnitentiæ sumpsisset, quindecim anni ad vitam ipsius sunt adiecti. Sic & ho
die curata est socrus Symonis, quæ ob validissimas febres morti pene deuota fuit. Hinc nul
li vel quàmlibet ægrotanti est desperandū iuxta Prouerbium: Dum sperat ægrotus, cōfidat
scilicet diutius viuere, & venire in dei gratiam. Qui si accepta curatiua moritur, eā oportet
mortem temporalem sibi ducat vitam fore æternam. Cuius exemplum est latro in cruce,
omnino sero curatiuam recipiens, cui morituro tamen à domino dictū est. Amen dico tibi
Luc. 23 hodie mecum eris in paradiso.

¶Sic proinde, fratres charissimi, vt tandem ob angustiā temporis concludā de medicina L
optimi medici, hoc Epilogo quodam dixerim. Quicūq; vel ægrotant vel ægrotare formi-
dant pro medicinis optimis, quę vnquàm reperiri queant.

¶Primo per à peccatis conuersionē interiorē & pœnitētiæ sacramentū confugiāt cū so M
cru Symonis intercessione eoꝝ, qui cum dño sunt, electoꝝ ad dominū Iesum, medicū lōge
Eccl.38 Opt. scriptura dicētes: Fili in infirmitate tua ne despicias teipsum, sed ora dominū, & ipse cu
Sap.16. rabit te: quandoquidē ipse solus sit, q vitæ & mortis habet potestatē. Nec inprimis adcurrē
dum est ad humanos medicos atq; reales (vt sic dixerim) medelas, vtpote quæ nihil sine do-
2.Para.16. mino possunt, imo plerūq; causa sunt mortis domino inprimis non inuocato: quemadmo-
4.Reg.15. dum de rege Asa scriptum legimus, qui cū vehementissimo pedū dolore laborās in infirmi-
tate sua dominum non quæsierat, sed magis in medicorum artē confisus fuerat, misera mor
te perijt. Ideoq; quicquid aliud remedij exhibetur irato & non placato domino siue corpo
ralis medicina seu fuga nihil proficit ad salutarem valetudinē. Hinc est, quod plerūq; citius
alijs tēpore pestis emoriātur medici, profugi, inclusi. & in abditis locis ab hominibus remo-
ti magis in medicinam humanam quàm diuinā confidentes, ad quos ait deus maximus. Sa-
Esa.47 pientia tua & scientia tua decepit te. Veniet super te malum, & nescies ortum eius, & irruet
super te calamitas, quam non poteris expiare. Stent & saluent te augures cœli, qui contem-
plabantur sydera & supputabant menses. Non est, qui saluet te. Consilium meum stabit, &
omnis voluntas mea fiet. Videte quod ego sum solus, nec alius præter me. Ego occidam &
Esa. 46 ego viuere faciam. Percutiam & sanabo, & non est, qui de manu mea possit eruere. Nemo
Deuter.32 proinde alio in primis quàm ad dominum deum fugiat, sine cuius gratia & voluntate nullis
vel per quàmlibet corporalem medicinam à morbo sit euasurus: quàmuis sit eius tanta mi-
sericordia, vt aliquoties pessimos etiamnum præseruet & curet: nimiꝝ vt ipsi vel emenden
tur vel non emendati alibi æternaliter excrucientur.

¶Secūdo cū timore dñi & fide in deū constāti quærāt materialia, si qua sunt, medicamina N
& remedia, qbus siue per occasionū vitationē, id est, illoꝝ à quibus p contagionē inficimur,
siue per pigmēta medicinalia, vel etiā curatiua post infectionem curatiua: atq; interim non
negligentes eos, qui sibi sunt commissi, nec in necessitate corporis vel animæ relinquentes
Matth.22 proximū, quē æque atq; nos diligere debemus. Quod vero huiusmodi quis vti possit mede
Eccl 18 lis, arguit scriptura, dicens: Ante languorem adhibe medicinam, vt quā deus altissimus in sa
Eccl.38 lutem hominis de terra creauerit, atq; eam vir prudēs nō abhorrebit. Sic Tobias ille senior
curatus est à cęcitate, corde, felle, & iecore cuiusdā piscis. consilio angeli, q iuniorē docuerat
Tob.6 filiū Tobiā eiusmodi medicamine patrem curare. Sic Esaias plasmauit massam ficoꝝ super
vulnus Ezechiæ regis Iuda, & sanatus est, qui moriturus erat.

4.Reg.20 ¶Postremo, istis ad hāc factis seriem pleno corde deo se obediēter offerat ad viuendum
& mo-

& moriendum, dicentes: Pater, in manus tuas commendo spiritũ meũ, id est, quicquid sum Luc.23.
vel ero, in tua potestate colloco, fiat volũtas tua. Et ita nimirum, q̃ si constaret, q̃ dominus
te de hac vita vocare decreuisset, nulla velles quærere remedia, etiamsi per illa (quod tamen
fieri nequit) conseruari in vita posses.

O ¶ Ita, inquã, fratres charissimi facietis, atq; p hæc in dño Iesu optimo medico, cõsolamini 1.Thes.4.
nec cõtristemini, vt q viæ æternæ spem nõ habẽt, propter mortẽ imminẽtem: memores &
oẽs indiscriminatim ante nos eẽ mortuos ac morituros q̃ futuri sunt post nos, & nos ea na- Gene.3
tos lege vt semel moriamur, morte nimirũ minime timẽda, sed alacriter ex aio suscipienda, Heb.9
vtpote q̃ cũ sit naturalis & tẽporalis, & à summo dño deo nobis imposita, nihil mali, sed om
ne bonũ adferat. Quid em̃ aliud est mors, q̃ exitus de carcere fœtido, finis miseri in hac val
le exilij, depositio oneris grauissimi, omniũ ægritudinũ & aduersitatũ terminatio, omnium
periculorũ euasio, oĩm malorũ cõsumptio, oĩm vinculorũ disruptio, debiti naturalis solutio,
reditus in verã patriã, introitus in æternã gloriã. Hinc plerinq; oẽs pij hoĩes, cum dñi volun- Psal.119
tate mori desiderauerũt. Dauid quidẽ eiulabat, dicẽs: Hei mihi, q̃a incolatus meus prolonga Tob.3
tus est, &c. multũ incola fuit aĩa mea. Et Tobias: Nũc (inq̃t) dñe secundũ volũtatem tuã fac Luc.2
mecũ, & præcipe in pace recipi spiritũ meũ. Et Symeon ille iustus: Nũc (ait) dimitte dñe ser
uum tuũ secundũ verbũ tuũ in pace. Et Paulus: Cupio (inquit) dissolui, & esse cum Christo. Philip.1
Sic plerinq;, inquã, oẽs pij hoĩes optarunt: haud nescij, mortẽ sanctorũ (propheta teste) pre- Psal.115
tiosam esse in conspectu dñi: quãdoquidẽ beati sint, cuiusmodi existimabitis oẽs, qui in do-
mino moriuntur. Sanctos vere & hoc loco etiãnum definiuimus eẽ, qui ad hũc, quẽ hactenꝰ Apoc.14
exhibemus, modũ se gerunt, qui in dño. i. in vera eius fide & charitate morientes beati sunt
.s. ea beatitudine gloriæ, qua qui perfruuntur, tanto replentur gaudio, vt nulli possint eẽ mi-
seriæ obnoxij, vtpote à quorum oculis deus omnem lachrymam abstergit. Apo.7.

HOMIL. C. DE EO QVOD SCRIPTVM EST, Luc. 18. Quoniam oportet semper orare, &c.

Pro pace tempore belli impetranda.

A Vod pius, idemq; fidelis paterfamilias tẽpore, q̃ vel moriturus vel
peregre ita profecturus est, vt vel tarde vel nunquã forte sit reditu-
rus, facit cũ filijs suis, quos æque atq; se diligit, quũ de sua illos carne
deq; suo sanguine genuit, idẽ dñs noster Iesus Chrũs, pius, fidelisq; Eccl.7
haud secus in ecclesia, atq; paterfamilias in domo sua gubernãs, tẽ- Hebr.3.
pore, q̃ erat paulopost moriturus, & hic ad patrẽ suũ trãsiturus, nec Acto.1
in visibili forma, nisi in nouissimo die rediturus, fecit cũ suis discipu
lis, id eoq; nobiscũ oĩbus, qui & ipsi, qui in eum vere credimus, e- Iohan.13.
ius sumus discipuli, hocq; nomine in exordio olim ecclesiæ vocati, Acto.11.
sed aliquãto post tempore Antiochiæ primum à Christi nomine Gene.1.
appellari cœpti, quos ipse dñs Iesus æque atq; se diligit, qm̃ verus ipse deus & homo de suo Sap.2
.i. ad imaginẽ & similitudinẽ suã procreauit, ac deinde proprio suo sanguine p mortẽ suam 1.Pet.1.
amarissimã in arbore crucis à diabolica captiuitate redemit & in verã libertatẽ restituit.

B ¶ Pius sane atq; fidelis paterfamilias à suis filijs alio (vt diximus) discessurus, futurorumq;
prouidus inter cætera illis recẽsuit, q̃ & quãta eis in absentia sua sint obuẽtura aduersa, hæcq;
nõ proinde recẽsuit, vt deterriti vel deficiãt vel desperẽt, verũ vt sibi & in alijs maiorẽ habeãt Iohan.16
fidẽ, si quæ eis p[illegible] accidere viderint, vtq; sibi melius de aduersis, quæ præsciunt, futura
prouideãt, cõstantioresq; maneãt: solent em̃, vt plurimũ, quæ præuisa sunt minus lædere, fa
ciliusq;, si mala sunt, declinari, atq; idem, inquã, interim paterfamilias, qd eisdẽ filijs in eiuſ-
modi tribulatiõibus agẽdũ sit enarrat, docẽs i primis vt suã tũc spem in solũ deũ Opt. Max. Hester.13
atq; in eũ, qui solus omnia, idemq; cõtra omnia mala possit ita potenter adiutare, vt resiste- Iob.9
re valeat nemo, ponãt, ad eandẽq; in primis vel solũ confugiant, non etiã in hominẽ, qui &
ipse vanitati sit subiectus, confidant, qm̃ nulla sit vera in homine sub cœlo fides & constan-
tia, atq; id genus reliqua perdocet pius erga filios suos paterfamilias.

C ¶ Ita q̃q;, fratres charissimi, verus ille, idẽq; vnicus, natura noster paterfamilias, dñs Iesus
Chrs hinc ad patrẽ suũ cœlestẽ abiturus, egit: q̃nquidẽ ipse futurorũ maxime pſcius, adeoq; Psal.7
solus cordiũ scrutator, quẽ nihil latet, quũ paulopost ex hoc mũdo eẽt discessurus q̃ & quãta Hierem.17
nos suos filios & discipulos eẽnt mãsura, se forma visibili apud patrẽ absente, aduersa fideli- Apoc.11
ter, interq; cætera, q̃ ad aliud tẽpus forte cõmodius reseruabimꝰ, enarrare orsus est, inquiẽs. Eccl.15.

D ¶ Audituri estis plia & opiniones pliorũ, videte ne turbemini. Oportet em̃ hæc fieri, sed Heb.4
nondũ statim est finis. Cõsurget em̃ gens in gentẽ, & regnũ in regnũ, & erũt pestilẽtię & fa Math.24
mes & terręmotus p loca. Hęc aũt oĩa initia sunt dolorũ. Tũc tradẽt vos .s. aduersarij vři. & Marc.13

falsi fratres in tribulationẽ & occidẽt vos,& eritis odio oĩbus gẽtibus propter nomẽ meũ.
Lucæ. 21 Et tũc scãdalizabuntur multi & inuicẽ tradẽt & odio habebũt inuicẽ. Et multi pseudopro-
Iohan.10 phetę surgẽt & seducẽt multos,& qm̃ abũdabit iniqtas,refrigescet charitas multorum. Et si-
Luc.17 cut factũ ẽ in dieb' Noe,ita & erit in dieb' filiȷ hoĩs:Edebãt & bibebãt, vxores ducebãt &
Gene.7. dabant ad nuptias vsq; ĩ diẽ,q̃ intrauit Noe in arcã,& venit diluuiũ & pdidit oẽs. Similiter
2.Pet. 2 sicut factũ est in diebus Loth. Edebãt & bibebãt,emebãt & vendebãt,plantabãt & ędifica-
Gene.19 bãt:qua die aũt exiȷt Loth à Sodomis,pluit ignẽ & sulphur de cœlo & oẽs perdidit.
Iohan.16. ¶Hæc loquutus sum vobis vt nõ scãdalizemini. Absq; synagogis facient vos. Sed venit E
hora,vt oĩs q interficit vos,arbitret obsequiũ se pstare deo. Sed hæc loquutus sum vobis,vt
cũ venerit hora eorum reminiscamini,qa ego dixi vobis. Videte ne turbemini. Veh aũt præ-
gnãtibus & nutriẽtibus in illis diebus. Cadẽt eñ in ore gladiȷ & captiui ducẽtur, scilicet ma
riti & filiȷ eorum in oẽs gentes. Videte ne turbemini,& ne qs vos seducat.s.à fide & religione
mea. Erit eñ tũc tribulatio magna,qualis nõ fuit ab initio mũdi vsq; modo neq; fiet. Et nisi
breuiati fuissent dies illi nõ fieret salua oĩs caro,sed propter electos breuiabunt dies illi. Qui
Matth.10 aũt perseuerauerit vsq; in finẽ,hic saluus erit. Cũ ergo videritis abominationẽ desolationis
Danie.9 quæ dicta est à Daniele propheta,stantem in loco sancto,qui legit,intelligat.
¶Hæc fratres in dño dilectissimi,hactenus Chrũs dñs noster,idemq; verus paterfamilias F
nobis filiȷs suis in admonitionẽ & pparationem nostri pdixit, q̃ sic impleri in suo tpe opor-
tuit,vt eorum veritatẽ serio ipsemet protestatus sit, dicẽs: Amen dico vobis,qa nõ præteribit
Matth.24 generatio hæc,donec oĩa fiant. Cœlũ & terra trãsibunt, verba aũt mea nõ præteribunt.
¶Cæterum ne tam horrẽda tantarum tribulationũ,aduersitatũ,angustiarũq; relatione vel de- G
ficere vel desperare possemus,ilico quid tum sit pro liberatione tantorum malorum faciundũ
Euangelium pauloante ad verbũ auditũ perdocet. Qualis vero eius sit in veritate intellect'
pro loco & tempore,quatenus deus annuerit paucis ostendemus.
¶Primo sane præfatũ sacrosanctũ Euangeliũ euidẽter arguit,totũ tribulationis & angu- H
1.Corin.10 stiæ quod Chrũs pdixit hactenus,& iam olim cœptũ in tẽpus, quo nos viuimus, referendũ
adeoq; cõplendũ & finiendũ esse in nobis,vtpote q̃ dubio procul sumus, in q̃s, apostolo te-
ste,fines seculorum deuenere,qbus quæ Chrũs pdixit ad correptionẽ scripta sunt. Hinc dein-
de subscribit res ipsa,nimirum qui videmus re ipsa adesse partim & imminere,partim oĩa,quæ
dñs meminit. An eñ nõ experti sumus & indies magis ac magis experimur horrendas pe-
stilentias,famẽ & terræmotus terribiles? Nonne & oñi nũc tẽpore audimus non modo p-
lia & opiniones præliorum? imo q præ foribus adeoq; in terris nostris præsentanea sunt bella
& prælia,qbus forte crudeliora à mundo condito non fuerint audita.
¶Quid dicamus de regno cõtra regnũ,deq; gẽte cõtra gentẽ? quũ videmus nedũ extera I
regna,nec modo alienas à se gentes dissidere,sed bellis (prohdolor) intestinis ita feruere re-
gna inter se Christiana,vt nõ possit aliquãdo nõ verum reddi,quod veritas ipsa præuaticinata
Matth.12. est,dicẽs: Oĩe regnũ in se diuisum desolabit. At quando maior,detestabiliorq; diuisio, quã
Lucę 11. quæ nostris calamitosis est tpibus. In quibus etiamnũ, iuxta Christi verbũ ex vna eademq;
stirpe prognati nõ modo in re aliqua vulgari,sed plane in summa,scilicet in fide & religio-
ne mordicitus à se vsq; in mortẽ dissidẽt,seq; mutuo in pernitiem tradunt,adeo vt qs longe
magis sibi nũc à falsis fratribus,quam ab inimicis in aperto cauere habeat. K
¶De pseudoprophetis,pseudoq; apostolis,nõ est,q̃d dubitemus,quorum iam orbis plenus est
quibus fit,vt pene infiniti propter eorum peruersam vitã & doctrinã in fide & religione scan-
dalizent, & à via veritatis ad peruia æternæ dãnatiõis seducant,vtpote,qui,vt de eis in ad-
2.Pet.3. monitionẽ nostrã vaticinatus est dudũ post Petrũ Iudas Taddæus, illusores in deceptione
Iudæ.1 veniunt,iuxta proprias cõcupiscẽtias ambulantes in impietatibus quæstus causa,libertatem
Actorum. 20 promittentes cũ ipsi serui sint corruptionis,pellicientes animas instabiles. De qbus fidelissi-
me episcopos admonuit apostolus,inquiens: Attendite vobis & vniuerso gregi,in quo vos
spũs sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei,quam acquisiuit sanguine suo. Ego scio,
quoniam intrabũt post discessionem meam lupi rapaces in vos,nõ parcẽtes gregi. Et ex vo
bisipsis exurgẽt viri loquẽtes peruersa vt abducant discipulos post se. Quid aũt,fratres,hac
Actorum.20 Pauli pdictione verius. Nõne pseudoprophetæ nostra tẽpestate sic intrarũt ecclesias in Ger
mania,vt suis carnalibus dogmatibus (quid enim ventosæ plebi aliud quàm placentia,velut
olim dixit diuinus vates,docẽdo priuatim publicitusq; obtrudunt?) iustã ferme partem ea-
Esa.30. rundem ecclesiarum ad synagogam satanæ seduxerunt?
¶De odio aũt q̃ illi vos psequunt,qd dicemus,quũ cõtra Iesu Christi pceptũ diu noctuq; L
nobis maledicũt,palãq; adfirmãt eũ se deo facere obsequiũ,q aliquẽ vestrũ ĩterficiat? Quo-
rũ deniq; instigatiõe factũ est,vt plane oĩbus eã immineat tribulatio,qua de dñs,cuius à mũ
di exordio similis neq; sit visa neq; audita: queadmodũ dolendo nũc suo atq; nunq̃ satis de-
plorãdo periculo vicini nostri sine intermissione experiuntur, experturi & nos nisi sua nos
gratia

gratia protegat & foueat deus Opt. Max. quę vtiq; nobis propter electos adfuturæ spera-
mus. Haud ē proinde frēs, q̄d dubitemus, q̄ à dño p̄dicta sunt, mala in nos oīno referri ex ijs, Gene. 6
quæ sole clarius passim nūc cernimus, q̄bus ipsa veritas subscribit, post pauloante discipulis Gene. 19
dicta ingens: Vigilate ergo. Quod aūt vobis dico, oībus dico quanq̄ vt olim t̄pibus Noe & Lucæ. 17
Loth, hoīes plane indurati, quæ imminent pericula nolumus nisi p̄sentia cognoscere. Marc. 13

¶Accedit præterea singularis illa in Euangelio parabola de vidua, quæ se de aduersario
vindicari petit per iudicem in ciuitatem iniquum. Siquidem.

¶Iudex ille deū Max. nō ex similitudine, sed (vt paulopost euidēti⁹ declarabim⁹) ex dissi- Matth. 9
M ¶Vidua vero, q̄ tot ijsdēq; assiduis p̄cibus se vindicari rogitat, est ec (militudine notat. Marc. 2
clesia. i. nostri & omniū Christifidelium cōgregatio, q̄ vt passim ex scripturis accipimus, est Luc. 5
sponsa Iesu Christi, cuius q̄a morte redēpta & eius nūc est amplexibus p̄ ipsius ad cœlos vi- Iohan. 3
sibili forma adscensum priuata, iamq; ab illo peregrinat in hoc exilio, recte nimirū vidua eē Cant. 5.
vocariq; cœpit, quæ zelo iustitiæ petit se à deo Opt. vindicari ab aduersario suo, vnde tot Apoc. 21.
& tanta tribulationū, angustiarū, suppliciorū, tormentorumq; genera hactenus est perpessa,
indiesq; patitur, passura, nisi vindicetur, deinde multo maiora At quis.

¶Aduersarius est iste? Nimirū nō alius q̄ Antichrūs, quē nūc vulgo Turcam appellamus,
quē Chrūs in Euāgelio abominationē desolatiōis appellat, de q̄ dudū vaticinatus est in hæc
t̄pa futura Daniel, dicēs: Et erit in tēplo abominatio desolationis, & vsq; ad cōsumationē & Danie. 9
finē p̄seuerabit desolatio. Quod aūt hic dixerim de Turca, non de vno dūtaxat hoīe, qui. s.
mō viuit, sed de vnoq̄q; tyrāno cū suis q̄ hūc in regno suo vel p̄cessit vel subseq̄t. Q̄d vero.

¶Turca vere sit aduersarius viduæ. s. ecclesiæ, vel inde patet, quod simul deo atq; eius ec-
clesiæ, id est, nobis Christianis supra quam dici potest, aduersatur.

N ¶Deo, inquā, aduersat, qm̄ illius p̄ceptis, q̄ decalogo cōtinent, ad oīa plane repugnat, q̄ im Exod. 20
pij Mahometi fidē sequēs & dogma, q̄d ille in Alchorano suo cōprehēdit, cōtra sanctas scri Deutero. 5
pturas obseruat, nec vnū deū in trinitate, nec trinitatē in vnitate venerat, quiq; Iesum negat
esse deū, nec illi suū defert honorē, illius crucē cū summa indignitate cōspurcans, & ad extre
mū p̄sequēs, abrogās legē diuinā, pro libidine sua sibi leges figit ac refigit, tyrannidē in suos
pro iustitia exercēs, nulli q̄d suū est tribuēs, sed solus dominās, masculis & femellis non pro
instituto diuino, sed cōtra illud ad nefandā suam libidinē abutēs, vt q̄, lege diuina refragāte
vxores habeat, vt Cynici, cōmunes. In summa q̄ vno quasi impetu totā Iesu Christi fidē &
religionē, verbo & facto execrat, nullius, neq; erga deū neq; erga hoīem fidei seruator.

¶Nobis, inquā, & iste plusq̄ q̄s possit dicere vel audire aduersat, vtpote q̄ diu noctuq; p̄
oīne nephas sola libidinosa ductus dominādi cupiditate nihil aliud q̄ honorē, vitā & corp⁹
& deniq; oīa nostra t̄palia p̄inde atq; insatiabilis vorago sitit & p̄sequit, q̄rū causa hactenus
bella & p̄lia aduersus nos non minus frequētia q̄ longe crudelissima gerit. In q̄bus oīs sexus,
generis, ætatis, statusq; pene plures mortaliū exq̄sitissimis oīm tormētorū generib⁹ miserri
me sine oīni misericordia trucidauit, quā oēs ante ip̄m Chr̄iani noīs vel q̄libet impij tyrāni
trucidarūt. Insup̄ qui nec captis & abductis q̄quo modo parcit. Hoībus etem̄ Christianis &
sacerdotibus, nō pro calonibus & lixis dūtaxat, sed pro iumētis etiā vtit. His vehit, his arat,
his fodit, his abiectissima exercet & oīa erubescēda ministeria. Quod si q̄s se hoīem & Chri
stianū reminiscēs minus æq̄ aīo indignitatē tulerit, cōtinuo torquet p̄ extremos corp̄is cru-
ciatus, decoriat ille, veru subfigit iste, ali⁹ secat, rota alter insuitur p̄ acerbissimas membrorū
oīm fractiones. Ah miserā, ah infelicē Christianæ religionis cōditionē. Proh igit mendaciū
eorū longe impudētissimū, q̄ falso oggannitur Turcā parū vel nihil dissentire à nobis, qui nec
tātopere, vt fama sit, Chr̄ianos, maxime q̄ sua se sponte in istius iugū dedūt, p̄sequat. Quos
vtiq; conuincit mendacij diuturna rerū experientia, qua plerīq; oēs, ad q̄s ille peruenit, non
sine deplorādo suo malo didicerunt, Turca nihil posse cōtra Christianos excogitari crude-
lius, nihil durius, nihil spureitius, nihil deniq; abominabilius.

O ¶Atq; adeo iste crudelis est, vt nō possit, nō credi esse Antichristus, tyrannorū ille omniū
maximus, qui (vt oīnis testatur scriptura) tantā sit aduersus Christianos suscitaturus tribu-
lationem, quanta ab orbe condito vsq; huc non fuerit, nec futura aliquando.

¶Nec est, q̄d quispiā reuocaturus sit in dubiū, an ille Antichristus sit, quum nobis tot pro
hac sentētia subscribāt argumēta, & ea q̄dem longe euidētissima, quæ prorsus eundem esse
Antichristū arguunt, illi esse oīno, quæ fore Antichristo scripturæ quondam prædixere.

¶Primo q̄dē Antichrūs ex aq̄lone oriūdus tradit iuxta prophetā, dicentē in p̄sona dei. Hiere. 1.
Ab aquilone pandet malū sup̄ oēs habitatores terræ. Est aūt aquilo vētus, quē Græci testib⁹
Plinio & A. Gellio, boream dicūt, flans inter Septentrionē ab æstiua & solstitiali plaga oriē Pliñ. libr. 2
tis ex montibus Scythiæ, q̄s appellant hyperboreos, vnde suā ducūt originē Turcæ. Anno ca. 47. A.
enim domini Iesu Christi. D. CC. LIIII. regnante apud Francos Pipino Imperatore sub Gel. libr. 2.
Zacharia Pont. Max. quum in archiepiscopatu Moguntino miraculis inclaresceret, Lullus cap. 22

vir sanctissimus, sancti Bonifacij ibidē successor, quū iā olim denuo Chřiani in Asia primū
adeoq; in tota oriētali ecclesia torpescere ad oēm pietatē, deuotionē, religionēq; inciperēt,
atq; dormiētibus passim ēpis hęretici insurgerēt & dñi tunicā scindere molirent atq; verita
tem euāgelij ad suā libidinē varie peruerterēt, victitātibus q́q; interim principibus & proceri-
bus in luxu & crapula, q́q; inter se propter priuata cōmoda discordarēt, paꝝ dei Opt. Max.
gloriam pēsi habētes, euestigio e Scythia Caucaseos mōtes egressi sunt Turcæ, q́q; iusto dei
iudicio pctīs nostris exigētibus, haud multo post, procedētes nō mō Pontū, & Capadociā,
sed & Galliciā, Bythiniā, Lycaoniā, Persidiā, vtrāq; Phrygiā, Pamphyliā, Ciliciā, Cariā, &
hoc genus Asiæ regna & regiones sibi subiugarāt & à fide Iesu Chři coegerūt, q́q; Christia
nis interim à peccādo nō cessantibus ab eo tpe vsq; huc sub iugo per immanissima bella non
modo ex toto Asiā & Aphricā, duas orbis partes sed & iustam Europæ partē, in qua nos su
mus, potenter redegerūt, nunc non præ foribus, sed in ipsis ædibus nostris (ah dolor) plus q̃
Hiere. 5 sæuiter grassantes. Adeo quidē vt nequimus inficiari, quin iā incipiat nobi scū impleri pro-
phetia dñi, per Prophetā dicētis: Ecce ego adducā sup vos gētem de longinquo domus Is-
rael gentem robustam, gentem antiquam, gentem cuius ignorabis linguā, nec intelliges qd
loquatur. Pharetra eius quasi sepulchrum patens vniuersi fortes, &c.
Danie. 9 ¶ Secūdo: Turcā arguit esse Antichřm, qa aufert, vt Antichristus, cū suis adhærētibus ho P
stiam & sacrificiū, veluti nūc huius factitāt pręcones apostatæ. Qui legit, intelligat.
2. Thess. 2. ¶ Tertio, quū (vt scribit Aplus) homo sit vt filiꝰ iniqtatis, qui aduersatur & extollit supra
Acto. 12 oīe, q́d dř deus aut q́d colitur, ita vt in tēplo dei. i. vt Paulus exponit, in ecclesia Iesu Chři,
sedeat, ostēdens se tanq̃ sit deus: quippe q sibi nō secus ac Herodes quondā diuinos vsurpat
Apoc. 19 titulos & honores, vt ex eius inscriptiōe palā videre est, de hoc q nūc sæuit, in hæc verba. So
1. Timot. 6 lymanus rex regū, dñs dominātiū Maximus Imperator Bizātij & Trapezuntij &c. quādo-
quidē solus dñs deus noster, adeoq; Iesus Chrūs, testibus sacris literis, rex sit regū & dñs do-
1. Iohan. 4 minātiū qui solus habet immortalitatē, & lucē habitat inaccessibilē, &c. Cuiusmodi sane ti-
tulum nullus vnquam Romanus Imperator nec aliquis Papa sibi vendicauit.
Apoca. 12 ¶ Quarto, qm̄ q́d est Antichři, soluit Iesum. i. negat illū esse dei filiū, velut pauloante do-
cuimus. ¶ Quinto, qa est serpēs & draco ille antiquus, q (vt est in Apoca.) e carcere mis-
sus, seducit gētes, q́q; cauda sua. s. doli & potētiæ tertiā partē de cęlo, id ē, de ecclesia, q̃ cœlo
cōparat stellaꝝ trahit, quādoquidē in cœlo, id est, ecclesia sunt stellæ viri doctrina & potesta
te insignes, q̃ꝝ vtiq; iste tertiam. i. magnā partē, partim crudelitate, partim persuasionibus
ad se suāq; voluptuosam sectā ptrahit, vti nuper p pseudoapostolos suos euidēter incepit.
Danie. 9. ¶ Sexto, qm̄ iste iuxta Danielē de Antichro vaticinātem, sedet in tēplo. i. in ecclesia abo-
minatio desolatiōis. Abominatio ideo, qa abominat. i. execrat oīe, q́d hactenus à Christia
nis in dei gloriā & populi deuotionē fieri solitū est. Idemq; (inquā) est in tēplo abominatio
desolatiōis, qa ceu pditissimus tyrānus in abeundo & redeundo ciuitates & pagos vnà cum
sanctuarijs ferro & igni prorsus dissipat & desolat, nempe formidās, ne Chřiani renascituri
Hiere. 5 ex bonis terrę tpalibꝰ denuo cōtra ipm possent insurgere, seq; à iugo redimere, à quibus ita
oēm tollit spem & futurā potētiā, iuxta minas dei Max. p prophetā dicētis: Ecce ego addu
Ezech. 6 cam sup vos gētē, q̃ comedet segetes tuas, & panē tuū deuorabit, filios tuos & filias tuas co-
medet, & gregē tuū & armēta tua, & comedet vineā tuā & ficū tuū, & cōteret vrbes muni-
tas tuas, in qbus tu habes fidutiā. Et rursus p aliū Prophetā: Et extēdā manū meā sup eos, &
faciā terrā coꝝ desolatā. ¶ Cū proinde fratres in dño charissimi, cōtra nos sine cōtrouer- Q
sia, venit Turca iste, verꝰ Antichrūs malusq;, de q̃ in euāgelio aduersarius, q̃ nihil crudelius,
de q̃ tā paterno nos monet Chřs, dicēs: Cū aūt videritis abominationē desolatiōis stātem in
loco sancto, i. in ecclesia, q legit intelligat. s. adesse eā & tātā tribulationē, cuiꝰ in magnitudi
ne filis nō fuit ab exordio mūdi, nec vnquā futura, cuius dūtaxat hactenꝰ initia doloꝝ audi-
uimꝰ, qn vt væ erit p̃gnātibus, vtpote qn. & beatæ dicent, vel ideo steriles, q̃ genuerūt, quia
Matth. 24. cordolio nō vt alię mulieres adficient ob maritos & filios ptim captos, ptim misere crude-
Nume. 23 literq; trucidatos, supest, vt iā demū nobis à tāto tribulationū malo attēdamꝰ & caueamus.
Malach. 3 At qūo inqunt nōnulli ab eiusmodi periculo nobis cauebimꝰ, q̃si velimus aut possimus aufu
Esa. 46. gere, quū iuxta veritatē hęc fieri sic optet, sitq; ipe deꝰ immutabilis, de se dicēs: Ego eñ dñs
Gene. 50 & nō mutor. Et alibi: Cōsiliū meū stabit, & oīs volūtas mea fiet. Sic ergo (inquiūt) hæc fieri
Iob. 9 optet, ac dei sit volūtas, qs eiꝰ resistet volūtati? Certe nemo respōdēt. Quibꝰ velim ita respō
(sum. ¶ Vtiq; deū in sua natura, q̃ adsectibus caret, prorsus eē immutabilē, mutabilis tñ R
est in effectibus q̃s ipe citra sunpsius mutationē scd̃m varietatē meritoꝝ & demeritoꝝ ho-
minū fieri pmittit, q̃nquidē deꝰ suā statuit volūtatē scd̃m causam q̃ cōditionē, & adfirmati-
Matth. 24 uam & negatiuā admittit, ad quaꝝ vtrūq; deus si qd voluerit, mutabilis & immutabilis est.
Marc. 13 Verbi gr̃a q̃ro, quæ est causa, ob quā deus vult ita contra nos fieri tantā tribulationē? Rñdet
Luce 21 veritas ipa, qa abūdat iniqtas, & refrigescit charitas. Donec ergo iniq mãserimus certū est,
dcum

deũ nequaq̃ mutaturũ suã de tribulatiõe voluntatẽ, quã oĩno fieri oportet. Sic ediuerso, si re
cesserimus, scilicet pœnitẽdo à nostris iniqtatibus, certe vult & ipse recedere à correptioni- Luce. 21
bus. Quo sane vtrobiq;, varia tamẽ rõne, manet ĩmutabilis in seipso, mutabilis tamẽ quoad
effectũ, q causam sub cõditione sequit. Siqdẽ natura cõparatũ sit, vt cessante causa cesset effe
ctus, qua & manẽte manet & ille. Manẽte igit causa peccati, manebit & dñi volũtas puniẽ-
di propter pctã prorsus immutabilis. Id q̃d ipse dñs deus verbo & facto approbat, aliàs di- Hiere. 18.
cens: Si pœnitentiã egerit gens illa à malo suo propter quod loquutus sum aduersus eã, agã
& ego pœnitẽtiam sup malo quod cogitaui, vt facerem ei. Quod sane verbũ multiplici fa- Ionæ. 3
cto corroborauit, sed inter perquamplurima in Niniuitis, q̃ꝝ etsi deus vellet ciuitatẽ qua-
draginta diebus subuertere, qa tamen ipse opera eoꝝ vidit, qa conuersi sunt de via sua mala Esa. 38
misertus est sup malitiã, quã loquutus fuerat vt faceret eis, & nõ fecit. Itẽq; in rege Ezechia
quem etsi dñs ob peccatũ omnino mori volebat, oratione tamen illius deuota ad misericor
diam motus, eundem, nõ modo superstitem seruauit, sed & sup dies illius quindecim annos
adiecit. Hinc tametsi propter peccata nostra Turca ipse, idẽq; verus Antichristus, deo per-
mittẽte, prædictã tribulationẽ nobis sit allaturus ex dñi voluntate, qa tamen eadẽ voluntas
sit sub cõditione, si manserimus in peccatis, sane cõsequẽs est illam nos tribulationem posse
subterfugere, vbi à peccãdo cessantes fecerimus ea, quæ in hodierno Euangelio Chrũs nos
facere præcipit iuxta parabolam de vidua, quæ sumus ipsi nos.

S ¶Primo proinde ab aduersario Turca tribulati pro auxilio impetrãdo confugiamus ad 2. Para. 20
deũ, qui vnde omne est auxiliũ, cum Iosaphat, dicentes: Dñe deus patrum nostroꝝ, tu es deꝰ
in cœlo, & dominaris cũctis regnis gentium. In manu tua est fortitudo & potẽtia, nec quis-
quam tibi potest resistere. In nobis quidẽ non est tanta fortitudo, vt possimus huic multitu
dini resistere, quæ irruit super nos, sed quum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solũ ha-
bemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te.

T ¶Secũdo orabimus ad dñm, reconciliata tamen prius inter nos concordia, sine qua fieri
nequit, vt deus nobis remittat peccata nostra, qbus retẽtis, nõ est, quod vllo modo salutari- Marc. 11
ter aduersario possimus resistere, Christo aliàs dicẽte: Cũ stabitis ad orandũ, dimittite si qd
habetis aduersus aliquẽ, vt & pater vester, qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra, &c. Roma. 12
Nõ est igitur, quod ipsa vidua, quæ est ecclesia, corpus Iesu Christi, quicquàm proficiet con 1. Cor. 12
tra aduersariũ, si à seipsa dissidet, nec corpus se defendet, si mẽbra sua à seipsis discordẽt. Ne- Matth. 12
cessum est, vt mẽbra capiti se conformẽt & mẽbra in charitate nõ ficta sibi constent, cõcor- Luc. 1
dentq;: quandoquidẽ (vt dictũ est) regnũ in se diuisum desoletur, nec domus ab incendio fo
ris liberabitur, quæ intus ardet, vbi prius est adhibenda liberatio.

V ¶Tertio frequẽter orabimus, qm̃ multæ & assiduæ offensæ multis indigẽt deprecationi-
bus, sic eñi fiet, vt si deus nõ propter merita, quæ nulla sunt, saltem propter instantiam in fre
quenti supplicatione nos exaudiat, quẽadmodũ & viduã deniq; iudex iniquitatis exaudiuit.
Cui dominus parabolæ aliã suo in loco addit parabolã dicẽs: Quis vestrum habet amicũ & Luc. 11
ibit ad illũ media nocte, & dicet illi: Amice, cõmoda mihi tres panes, qm̃ amicus meus venit
de via ad me, & nõ habeo, q̃d ponã ante illũ, & ille deintus respondẽs dicat, noli mihi mole-
stus esse, iã hostiũ clausum est, & pueri mei mecũ sunt in cubili, nõ possum surgere & dare ti
bi. Et ille si pseuerauerit pulsans, dico vobis, & si nõ dabit, eo q̃d amicus eius sit, propter im-
probitatẽ tamẽ eius surget, & dabit illi, quotq̃t habet necessarios. Et dico ego vobis, quæri- Matth. 7
te & inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Hinc in hodierno Euangelio dominus: Oportet
semp, inquit, orare & non deficere. Quẽ Paulus vt bonus discipulus seqtur, ingens: Sine in-
termissione orate in om̃ibus gratias agite. Qua de re suo loco multa diximus. 1. Thess. 5

X ¶Quarto orabimus deũ, vt nõ vindicet ab aduersario & de ipsius iniurijs, cõuitijs, tormẽ Matth. 5
tis & pœnis, atq; hoc genus tribulationibus, orabimus, inquam, nõ vindictã ex odioso affe- Luc. 6
ctu manantẽ, quã ne optemus prohibemur à dño, dicẽte: Nolite reddere malũ pro malo, sed Roma. 12
bonũ pro malo, orate pro inimicis vestris & pro psequẽtibus vos, quẽadmodũ noluit olim Luc. 9.
discipulos ignẽ e cœlo petere, &c. veꝝ orabimus vindictam zelo iustitiæ & quadã eiusdem Apoc. 6
cõpassione, cũ dei electis alibi deuoto pectore dicẽtes: Vsq; quo dñe non iudicas & vindicas Psal. 78
sanguinẽ nostrũ de ijs, q habitant in terra: idẽq; cũ propheta orãtes: Effunde iram tuã in gẽ
tes, quæ te nõ nouerũt, & in regna, quæ nomẽ tuum nõ inuocauerunt. Quo sane pacto iuste
in dei gloriã & pctõꝝ aduersarioꝝ correptionẽ & infirmoꝝ consolationẽ orabimus vin-
dictam à deo: quo nimiꝝ modo sæpe leguntꝰ sancti non modo petijsse vindictã, sed & ipsi
vindicasse se ab aduersarijs: nimiꝝ, vt sic illi dei gloriam & potentiam agnoscerent, peccare
desinerẽt, deũ nostri habere curã faterent, ac inde imbecilles corroborẽtur consolati, qui sic
deũ suis adesse conspicerent, qui fortassis alioqui ab illo ab eiusq; fide & religione defecturi
fuerant. Sic propheta in persona ecclesiæ orat pro vindicta ad dñm. Quoniã ecce, inqt, ini- Psal. 82.
mici tui sonuerũt, & q oderũt te, extulerũt caput. Sup populũ tuũ malignauerũt consilium,
& co-

& cogitauerũt aduersus sanctos tuos, dixerũt: Venite & disperdamus eos de gente,& non
memoretur nomen Israel vltra,&c. Deus meus pone illos vt rotam,& sicut stipulã ante fa-
ciem venti. Sicut ignis,qui comburit syluam,& sicut flamma cõburens montes. Ita perse-
queris illos in tẽpestate tua,& in ira tua turbabis eos. Imple facies eorũ ignominia, & quæ-
rent nomen tuũ domine. Erubescãt & conturbẽtur in seculũ seculi & confundantur & pe-
reant. Et cognoscant,qa nomẽ tibi dñs,tu solus altissimus in omni terra.

¶Sic sane fratres,nemo inficias ibit,deũ maximũ suo iusto aliquoties iudicio tyrannũ cõ Y
tra tam bonos simul & malos excitare,vt ita per illum resipiscant, vel non resipiscentes hic
Roma.9 & alibi puniantur,boni patientia exerceantur,ad præmiũ æternæ beatitudinis, suáq; dein-
de,quãdo orationibus patientiũ vindicat,gloria augeatur, resplendescat,& appareat, quẽ-
Exod.10 admodũ cũ Pharaone fecit,quẽ ad eũ modũ excitauit,inquiens ad illum: Qui in hoc ipsum
excitaui te,vt ostendam in te virtutem meam,& vt annuntietur nomen meum in vniuersa
Danie.4 terra. Atq; idẽ postea ad Mosen de eodẽ ait: Ingredere ad Pharaonẽ: Ego enĩ induraui cor
eius,& seruorum illius,vt faciam signa hæc in eo,& narres in auribus filij tui & nepotũ tuo
rum,quoties contriuerim Aegyptios,& signa fecerim in eis, & sciatis, quia ego dominus.
Quod & factũ est. Sic & cum Nabuchodonosore egit,qui cũ diu multũq; in populũ domi-
ni sæuijsset,esset'q; tandem à domino populi sui miserante repressus, magnificare in hęc ver
ba deum cœpit. Nũc igit ego Nabuchodonosor laudo & magnifico & glorifico regẽ cœ-
li,quia omnia opera eius vera,& omnes viæ eius iudicia & gradientes in superbia potest hu
Psal.33 miliare. Ita nimirũ fratres vbi à domino de Turca aduersario nostro vindictam orauerim⁹
recte,& vsqueadeo iuste orabimus,vt proculdubio dñs,qui prope est eis,qui tribulato sunt
corde,& eum inuocantibus in veritate,seipso ad nos hodie dicente,vindictam nostri fit fa-
cturus. Quid ni? Si enĩ iudex ille in ciuitate plane iniquus & iniustus tãdem viduam assiduo
orãtem exaudijt,quãto magis dñs ipse,qui iudex est,omniũ æquissimus & iustissimus, imo
patiens,& multũ misericors,& maxime,qui nos vel ideo hortatur ad orandũ,vt oratus iu-
ste velit ac possit dare: nimirũ,q nos rogando vult accipere,quod benigne desiderat impar-
tiri. Nec nobis vnquàm orãtibus beneficia denegabit,q vt orantes non deficiamus,sua pie-
tate instigat. Ideóq; hortamenta ipsius libenter admittamus,quod enĩ præcipit velle debe-
mus,nolle si ipse prohiberet. Præterea consideremus,quãta sit nobis concessa felicitas,ora-
tionibus fabulari cũ deo,quod desideramus postulare,qui & si verbis silet, tamen beneficijs
respondet,haud aspernatur,quod petimus,nõ tædet,nisi forte tacuerimus.

2.Thess.2. ¶Restat igit fratres charissimi,vt eo quo nos hodie docemur modo,iugiter humiliter'q; Z
Exod.14 & concorditer oremus dominũ,deum optimum,vt iam tandem nos in suam gloriã adeóq;
in nostram salutem à tam crudeli nos vindicet aduersario Turca eodem'q; Antichristo,quẽ
indubie ex animo rogatus ipse(vt Paulus adfirmat)spiritu oris sui & destruet illustratione
4.Regũ.19 aduentus sui,vtpote potens illum vel vnico nutu sine medio cũ omnibus suis perdere, quẽ-
admodum sine ferro & igne,sed solum sua manu forti perdidit cum oĩni exercitu Pharao-
nem,vel medio,vtpote per cõtrariũ exercitũ,vt sibi visum fuerit in rem, ceu perdidit olim
Sennacherib,cui nocte vnica p vnicũ angelũ percussit in castris Assyriorũ cẽtũ octoginta-
quinq; millia,ipso.s.Sennacherib in Niniuen aufugiente, qui & deinde in templo sui idoli
cognomento Nesrah gladio à proprijs filijs ignominiose interemptus est. Id qd facturũ suo
tempore non dubitamus Turcæ, quẽ citra dubium deniq; dominus noster Iesus Christus
Luc.21. illustratione sui aduentus,cunctis obstupescentibus interficiet. Quo demum interfecto &
domino à nobis cũ sua virtute multa & maiestate viso respiciamus,& leuemus
capita nostra,quoniã appropinquabit redemptio nostra,quã digne
tur no nobis misericorditer concedere, qui venturus X
est in nomine domini, q & benedictus sit
in secula seculorũ, Amen.

FINIS SECVNDAE CENTVRIAE
Homiliarum Nauseæ.

Frideri-

FRIDERICI NAVSEAE

BLANCICAMPIANI TERTIA EVANGELICAE veritatis Homiliarum Centuria, atq; (vt sequitur) eiusdem.

HOMIL. PRIMA DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 21. Marc. 11. Luc. 19. Iohan. 12. Cũ appropinquassent Hierosolymis, &c.

Dominica prima Aduentus domini.

A

VM mecũ, fratres dilectissimi, diligẽtius repeto, q̃t quãtisq; suspirijs & fletibus veteres illi in antiq̃ testamento, hoc nimirũ aduentus dñi tpe dies suos peregerint, & quãto desiderio & ardore dñm saluatorẽ, Iesum Christũ, quẽ sibi in lege mox à mũdo q̃q; cõdito pro missum sciebãt, poptauerint atq; expetiuerint, certe de nobis oĩbus ex aĩo & supra quã dici põt dolere occipio, vtpote, cõspiciens oẽm ferme in nobis & erga dei bñficia gratitudinẽ & deuotionẽ eẽ sublatã & extinctã. Veteres illi, inquã deuotius & ardẽtius secũ sine q̃dẽ intermissione cogitãtes quãta cũ indignatiõe propter pc̃m pro toplasti & q̃ro ex loco eẽnt in huius seculi exiliũ protrusi, & quãto gaudio priuati, & q̃ à deo & eius gratia & cognitiõe alienati, & quã exules hic, & in quãtis pc̃tis indies ac tenebris inuoluti degerẽt, nec eẽt inter mortales, q eos in gratiã posset recõciliare deo pr̃i, viãq; veritatis docere & in locũ, vnde erant submoti, restituere, nisi solus Iesus Chr̃s, q iusto tardior adueniret, cœpere dolẽtes & eiulãtes, diu noctuq; exclamare. Ostẽde nobis dñe misericordiã tuã & salutare tuũ da nobis. Obsecramus dñe, mitte quẽ missur' es. Emitte agnũ dñe, dñatorẽ de petra deserti ad montẽ filię Sion. Vtinã dirũperes cęlos & descẽderes. Rorate cęli desup, & nubes pluãt iustũ, aperiat terra & germinet saluatorẽ ter[ræ, &c.] Gene. 3 Gene. 12 Gene. 48 Ephe. 2. Psal. 84 Exodi. 4. Esa. 16 Esa. 64 Esa. 45.

B ¶Quid vero nos aut quomodo vel dolemus vel clamamus? Nimirũ voluptu[...] mur, saltamus, iubilamus in vanissimis huius mundi rebus, nihil plane Christi aduentus cupidi, adeoq; prorsus ingrati de beneficijs inibi nobis misericorditer exhibitis?

C ¶Sed dicat aliq̃s, quid nos cõfers illis in veteri testamento Iudæis, q iuste lamentati sunt, quũ fuerint propter trãsgressionẽ protoplasti à deo prorsus alienati, captiuitate peccati, ignorantiæq; sic detẽti, vt à nemine nisi à Chr̃o potuerint redimi, deoq; patri reconciliari, qui proinde merito lugẽtes sine intermissione Christũ aduenire postularũt, qbus nondum aduenerat, verũ aliud est de nobis sentiẽdũ, qbus (vt nostra tenet fides) Chr̃s saluator dudũ aduenit, nosq; patri reconciliauit, à peccatoq; absoluit, viãq; veritatis iustitiæ ita p Euãgeliũ pdocuit, vt alio deinde nobis redemptore & doctore opus haud sit, &c. Ephe. 2

D ¶Cui respõsum peruelim, nobis vtiq; Christũ absq; vllis meritis nostris aduenisse, nosq; eundẽ, testimonio scripturarũ à pc̃ õ, ignorantiaq; per sanctũ Euangeliũ liberatos, patri suo prorsus pro pcedẽtibus peccatis, & ita quidẽ recõciliasse, vt deinde à peccatis abstineremus: verũ nos plusq̃ ingrati tãtorũ beneficiorũ adeo repeccãdo alienati sumus à deo atq; ipsius lege & mãdato, vt magis q̃ illi nũc recapti simus, qbusq; æque vt illis opus est redẽptore Christo, procul à nobis propter pc̃m per gratiã suã absente, siquidẽ longe à pc̃õribus sit salus, qua indigni sunt pc̃õres, q vtiq; sunt vocati, sed nõ electi. i. sua spõte indigni, quales (proh dolor) nos ipsi sumus. Si em̃ dixerimus, qm̃ pc̃m non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, imo qui maiores sumus q̃ illi olim patres in veteri testamẽto, vtpote q sumus, de qbus sanctus Petrus in hæc verba scribit: Si em̃ refugiẽtes coinquinationes mũdi in cognitiõe dñi nostri, & saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superant, facta sunt eis posteriora prioribus peiora. Melius em̃ erat illis nõ cognoscere viã iustitiæ, q̃ post agnitionem retrorsum conuerti ab eo, quod illis traditum est sancto mandato. Psal. 118 Matth. 22 1. Iohan. 1 2. Pet. 2

¶Quid ergo, fratres charissimi, nobis agendum?

E ¶Primo vtiq; & nobis est cũ illis antiquis patribus ex aĩo lugendũ, flendum, dolendũ, clamandũq;, & Chr̃s ex aĩo poscendus, vt sua ad nos gratia redeat, suoq; patri nos recõciliet, captos liberet, indoctos illuminet, pc̃tã remittat & salutẽ deniq; verã impertiat. Cũ matre nostra ecclesia iugiter ad eundẽ clamemus, dicẽtes: O sapiẽtia, q̃ ex ore altissimi prodijsti, veni ad docendũ nos viã prudẽtiæ. O Adonai & dux domus Israel, veni ad redimendũ nos in brachio extento. O radix Iesse, veni ad liberãdũ nos, iã noli tardare. O clauis Dauid & sceptrũ dom' Israel, veni & educ vinctos de domo carceris, sedẽtes in tenebris & vmbra mortis. O oriẽs splẽdor lucis ętern̨ę & sol iustitię, veni & illũina sedẽtes ĩ tenebris & vmbra mortis. O rex gẽtiũ, & desiderat' earũ, veni salua nos hoĩes, q̃s de limo formasti. O emanuel, rex & legi- Eccl. 24 Michęę. 5. Esa. 11 Apoc. 3. Zacha. 6. Aggæi. 2

& legifer noster, expectatio gentiũ & saluator earũ, veni ad saluãdum nos dñe, deus noster. Hmoi sane piis cũ ecclesia exclamatoriis ad deũ deprecatiõibus corda nr̃a alacrius sunt exci tãda atq; p eas sedulo Chr̃s dñs est obsecrãdus, vt iam tandẽ sua ad nos gratia reuertatur, nosq; à captiuitate dæmonis, à carcere peccati, à tenebris errorũ sua visitatione liberet.

¶Quod vbi deuote continuoq; fecerimus proculdubio ipse misericordia motus appro- F
pinquabit Hierosolymis. i. ad aĩas nostras quæ sunt in mysterio Hierosolyma & nobis sug
geri in cõsolationẽ hoc prophetæ curabit. Dicite filiæ Sion: Ecce rex tuus venit tibi mãsue-
tus. s. ad te cõseruãdum, saluandũ & redimendũ. Nec quidẽ dubitandũ est, quũ ille dixerit, q
Apoc. 22. est veritas nec potẽs mẽtiri, de seipso ad nos alibi dicens: Ecce venio, & merces mea mecum
Abacuc. 2 est, reddere vnicuiq; secundum opera sua. Hinc spũ dei actus Propheta ait: Ecce apparebit
dñs, & nõ mentiet. Si morã fecerit, expecta eum, qa veniet & nõ tardabit. Et alius qdẽ Pro- A
pheta inquit: Prope est vt veniat tempus, & dies eius non elongabitur.

Esa. 4. ¶Secũdo, interim dum dñs à nobis expectat, debemus soluere asinã & pullũ nostrũ. i. vo G
luntatẽ malis inueteratã & induratã, & asinã iuuenẽ. i. volũtatẽ in malũ tẽtatiõe allectã: sol-
uere (inquã) vtrũq; asinũ debemus. s. p pœniæ sacramentũ, peccati lamẽtũ, & p mũdi contẽ-
ptum. Siquidẽ eũ soluimus, dũ mũdo, carni, & diabolo renũtiamus, & soli Chr̃o viuere pro-
ponimus, eis amorẽ negãdo, adducimus ad Chr̃m, dũ ad ip̃m volũtatis nr̃æ subiectiõe pro-
ximamus, dũ iugũ dñi sup nos sumimus, iugum p̃ceptorũ, qad asinã, iugũ cõsiliorũ quoad pul
lum, nõdũ pctõrũ iugo subditũ. Nec dissonũ est p asinã & pullũ intelligi hoĩs sensualitatẽ &
hoĩem quidẽ exteriorẽ, q sensualitatẽ vt iumentũ sequit. Hinc de hoĩe bestialiter viuẽte di-
Psal. 48. ctum est: Et homo cũ in honore esset, nõ intellexit, cõparatus est iumẽtis insipiẽtibus & filis
factus est illis. Et ita nimirũ, si volumus Chr̃m sua ad nos gratia venire, necesse est, exteriorẽ
hoĩem nostrum à vinculis mũdanæ cõuersatiõis soluere, & sessioni Chr̃i. i. diuino regimini
subiugare. Diuinũ regimẽ est regimẽ secũdũ leges & p̃cepta. Cõuersatio mũdana, est cõuer-
Roma. 8 satio secundũ prauas seculi cõsuetudines. Quã sane doctrinã Apl̃us in hæc verba nobis insi-
Coloss. 3 nuat. Frẽs debitores sumus nõ carni, vt secundũ carnẽ viuamus. Si em̃ secũdũ carnẽ vixeri-
tis, moriemini. Si autẽ spũ, facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et alibi: Quæ igitur sursum
Roma. 15 sunt, q̃rite, vbi Chr̃s est in dextera dei sedẽs, quæ sursum sunt, sapite, nõ quæ sup terram.

¶Tertio, supponamus asino nostro discipulorũ vestimẽta. i. cõsolationẽ sacrarũ scriptu- H
Rom. 15 rarũ, ac verbi dei, qñquidẽ q̃ scripta sunt, ad nostrã doctrinã scripta sunt, vt p patiẽtiã & cõ-
Iacob. 5 solationẽ scripturarũ spem habeamus. Sicut aũt vestimẽta tegũt, & solant cõtra frigus, sic &
1. Petr. 4 sanctæ scripturę, quũ spem, q̃ nõ cõfundit, futurorũ promissione excitãt multiplici narratiõe
beneficiorũ dei accendũt charitatẽ, q̃ more vestimẽti operit multitudinẽ peccatorum.

¶Quarto, adueniẽti dño substernemus vestimẽta nr̃a atq; adeo ramos palmarũ & oliuarũ I
id qd faciem⁹, vbi amore Iesu Chr̃i de terrena nr̃a substãtia, vtpote de vestimẽtis & frumẽ-
tis, deq; reb⁹ id genus aliis, largiti fuerim⁹ inopibus & paupibus, eosq; vestiuerim⁹ & paueri
Matth. 25. mus, in qbus venit & est ip̃e Chr̃s, alibi de illis ad nos dicens: Amen dico vobis, q̃diu fecistis
vni de iis fratribus meis minimis, mihi fecistis. Loqtur aũt eo in loco de opibus misericor-
Hebræ. 13 diæ in ip̃os esuriẽtes, sitiẽtes, hospites, nudos, infirmos, captosq; cõferendis. Nec dubiũ, qn si
Gene. 18. 19 qd amore Iesu paupibus cõtulerimus, ipsi sit dño Iesu collatũ, qñquidẽ Apl̃us dixerit, p hos-
pitalitatẽ q̃sdã placuisse angelis, hospitio receptis, veluti de Abrahã & Loth sacræ tradũt li-
teræ. Et historiæ q̃q; in nouo testamẽto similia adfirmãt de diuis Martino & Elisabetha.

¶Quinto, clamem⁹ & ipsi dicẽtes: Osanna filio Dauid. Bñdictus q venit in noĩe dñi. i. O K
Matth. 22. salua nos tu q es ĩ altissimis filio. i. p filiũ Dauid. i. Iesum Chr̃m, q vtiq; scd̃m carnẽ filius est
Dauid, vt & Iudęi aliàs à Chr̃o iterrogati, cui⁹ filiũ crederẽt eẽ Chr̃m, r̃nderũt: nimirũ pdo-
Psal. 131. cti iuramẽto, q̃ dñs Dauidi iurarat, inqens: De fructu vẽtris tui ponã sup sedẽ tuã. Id qd fieri
verũ cępit, quũ dei fili⁹, Chr̃s ex Maria virgine Dauidica natus ẽ, iuxta pphetã dicẽtẽ: Ecce
Esa. 7 virgo cõcipiet & pariet filiũ, & vocabit nomẽ eius Emanuel. Et hoc est, qd angel⁹ ad Mariã
Luc. 1. ait: Ecce cõcipies in vtero & paries filiũ, & vocabis nomẽ eius Iesus, hic erit magn⁹ & filius
altissimi vocabit. Et dabit illi dñs de⁹ sedẽ Dauid p̃ris ei⁹, & regnabit in domo Iacob ĩ æter
nũ & regni eius nõ erit finis. Per hũc proinde orabim⁹ nos saluari à p̃re, q & ipse bñdicetur
à nobis, qm̃ noĩe p̃ris aduenit, de se alibi dicẽs: Ego veni in noĩe patris mei, & nõ accepistis
Iohan. 5 me. Si alius venerit in noĩe suo, illũ accipietis. ¶Ad hũc igitur modũ si deũ patrẽ noĩe filii L
precati fuerimus haud dubiũ, qn nos sit exauditurus, ipsa veritate dicente: Amen amen dico
Iohan. 16. vobis, si qd petieritis patrẽ in noĩe meo dabit vobis. Atq; si ita profecto sua ad nos gr̃a redi
bit Chr̃s, q si nobiscũ, qs cõtra nos? Quandoquidẽ ipse sit via, veritas & vita. Via nimirũ est,
Iohan. 14. quia nemo nisi p ip̃m venit ad patrẽ. Veritas, qa qui fide p ip̃m incedit, in tenebris nõ ambu
lat, nec potest falli nec errare. Vita, qm̃ est q iustificat & viuificat ad eã vitã, in qua nemo po
Iohan. 11 test neq; deficere, neq; mori, de se dicẽs: Ego sum resurrectio & vita, q credit in me, etiam si
mortuus fuerit, viuet, & oĩs qui viuit & credit in me, non morietur in æternum, Amen.

Homi-

HOMILIA II. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.24.Luc.21.Marc.13.Erunt signa in sole & luna.

Dominica secunda Aduentus.

A Vandoquidẽ satis cõstet, fratres charissimi, nos plerosq; oẽs hac nimirũ cõditione in hanc lachrymarũ vallẽ protrusos, vt hic bene viuendo deũ colamus & veneremur, eoq; pacto cõseruemus vitã in summa beatitudine æternã, quã Christus dñs sua nobis humanitate olim peccatis primorũ parentũ perditã, sic recuperauit, vt si volumus ipsi, illã certo simus habituri, atq; in ib. deũ Opt. Max. in nostrã salutẽ & felicitatẽ laudaturi. Hinc est, q̃d sancta mater ecclesia nihil æque agit, q̃ vt nos ad bene beateq; viuẽdũ (sine quo nõ est q̃d saluari cupimus) modo q̃ potest ac debet, allicit, & prouocat. Et hoc est, q̃d proxima quidẽ dominica nos ad bene viuẽdum & ad de peccatis nostris pœnitendũ cohortari nixa est cõmemoratione ineffabilis beneficij dñi dei Opt. vtpote q̃ nos sine vllis meritis nostris medio vnigeniti filij sui in gratiam recepit, qui nostra eramus filij iræ, æterna pœna ob nostrã culpam digni, existimãs huiusmodi beneficio prorsus ineloquibili nos ad bene agendum debere compelli. Ephe.2 Coloss.1 2.Cor.5

B ¶Iã vero q̃rẽ secus cedere animaduertit, modo nitit alio ad virtuosam vitã ꝑtrahere, nimirũ proponẽs sub oculos nr̃os secũdũ dñi aduentũ, quo (vt testant scripturæ) vẽturus est, nõ mãsuetus rex, sed vt iudex iustissimus & rigorosissimus, in veritate & iustitia, vniuersis secũdũ opa sua daturus, iuxta Enoch septimũ ab Adamo prophetã dicẽtẽs: Ecce venit dñs in sc̃tis millib' suis, facere iudiciũ cõtra oẽs, redarguere oẽs impios de oĩbus opib' & impietatibus eorũ, q̃bus impie egerũt, & de oĩbus duris, q̃ locuti sunt contra eũ pc̃tores impij. Atq; recte nimirũ ecclesia timorẽ post amorẽ proponit, vt si quẽ aduenĩẽtis amor nõ trahit, q̃ est in carne in benignitate & hũanitate, trahat saltẽ aduẽturi timor, q̃ est in iustitia & æquitate inflexibili & in maiestate tremẽda, sicut primus fuit in benignitate ineffabili. Quã vero terribilis sit futura dies, in q̃ dñs veniet ad finẽ huius mũdi, iudicatur' viuos & mortuos, & q̃tũ subsequẽt pc̃tores, qui sine pœnitẽtia obiere suppliciũ, satis superq; arguunt signa longe terribilissima, quæ ꝓcessura sunt eã iudicij & aduentus dñi diem. Matth.16 Iudæ.16

C ¶Siquidẽ, vbi dñs paulo post vẽturus est, sol ipse (quẽadmodũ & dñs in Matth. testat) obscurabit, & luna nõ dabit lucẽ suã, propheta cõcorditer cũ Christo dicẽte: Sol conuertetur in tenebras, & luna in sanguinẽ, anteq̃ veniet dies dñi magnus & terribilis. Cuiusmodi signa euãgelista dudũ p diuinã reuelationẽ vidit, inquiẽs: Sol factus est niger tanq̃ saccus cilicinus, & luna tota facta est sicut sanguis: siquidẽ tam sæua futura sint dei iudicia, vt ip̃m sol adspicere nõ audebit. Deinde cadet de cœlo stellæ, veluti idẽ quoq; cõspexit euãgelista dicẽs: Et stellæ de cœlo ceciderũt sup terrã. Id q̃d nõ intelligas, q̃a stellæ de firmamento sint casuræ, verũ, quia tãtæ impressiones & coruscationes erũt in aere decurrentes ad torrentẽ malorũ, vt à simplicioribus hoĩbus, stellæ putabunt cadere. Postea tã mirabiles erũt maria, aliarũq; aquarũ (propheta ꝓdicẽte) elationes, subindicãtes lõge horribiliora deinceps futura, vt præ timore hoĩes arescẽt, qui nõ habebũt refugij locũ, vtpote q̃ hæc mala horrẽda nõ vni tãtũ terræ & regioni, sed vniuerso orbi sint superuẽtura, & quidẽ iã tremẽda, vt etiã virtutes cœlorũ. i. angeli, vtcunq; innocẽtes mouebunt, ac perinde contremiscẽt. O terribilẽ, o horrendũq; diẽ, quẽ tam pauẽda ꝓnunciant? O vere dies illa, dies erit (teste propheta) iræ, dies calamitatis & miseriæ, dies tribulatiõis & angustiæ, dies tenebrarũ & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies tubæ & clangoris. O vere tẽpus, quale (vt inquit Daniel) nõ fuit, ex quo gentes cœperũt esse, q̃m tum (inquit Christus) talis ac tanta erit tribulatio, qualis ac quanta ab initio mũdi vsq; modo non fuit, neq; fiet. Matth.24 Iohel.2 Apo.6 Psal.92 Iohe.2 Danie.12 Matth.24

D ¶Quibus tã erit hæc ipsa dies terribilis? Nimirũ pc̃toribus. Et quare? Propter horrendã sentẽtiã æternæ dãnationis, quã ipse dñs est laturus, vt quẽ exactis signis videbũt veniẽtẽ in nube cũ potestate magna & maiestate. In quẽ vbi inspexerint, videbũt oẽs suas q̃si ex libro quopiã iniquitates & earũ pœnas infinitas, æternas & ineffabiles, frustra sine intermissione mõtibus & petris adclamãtes: Cadite sup nos, & abscõdite nos à facie sedẽtis super thronũ, & ab ira agni, q̃m venit dies magn', dies iræ. Et q̃s poterit stare? Nõ aũt sic dispositi erũt iusti, q̃ hic bene egerũt, quiq; hic pœnituere, q̃m intuẽtes Chr̃m sic venientẽ, stabũt (vt ait scriptura) in magna cõstãtia aduersus eos, q̃ se angustiauerũt, & q̃ abstulerũt labores eorũ. Ideoq; respiciẽtes leuabũt capita sua, q̃m intelligẽt redẽptionẽ suã plane appropinquare, suntq; ad se dominum dicentẽ audituri: Venite bñdicti patris mei, possidete paratũ vobis regnũ à cõstitutione mũdi, vtpote q̃ se hic in operibus misericordiæ exercuerũt. Proinde in cœlesti patria ꝑpetuo viuẽt, q̃bus apud dñm merces erit copiosa, & cogitatio eorũ apud altissimũ. Quos vidẽtes pc̃tores, turbabunt (inquit scriptura) timore Esa.2 Osee.10 Apoc.6 Sapie.5 Matth.25 Sap.5

horribili,&mirabunt in subitatione insperatæ salutis, gemētes p̄ angustia spūs, dicētes in tra se, pœnitētiā agētea,& p̄ angustia spūs gemētes. Hi sunt, q̄s aliqñ habuimus in derisum nos insensati, vitā illoꝝ æstimabamus insaniā,& finē illoꝝ sine honore. Ecce quō cōputa ti sunt inter filios dei,& inter sanctos sors ē illoꝝ. Lassati sumus in via iniquitatis & perdi tionis,&c. Quid nobis profuit supbia, aut diuitiaꝝ iactātia qd cōtulit nobis? Transierunt oīa illa tanq̄ vmbra & tanq̄ nūcius pcurrēs. Hisce nimiꝝ, hocq̄ genus lamētis mali in die iudicij pœnitebūt, lugētes cū amarissimis angustijs, sed sine spe veniæ. In q̄s ipse dñs iustis simus iudex sentētiā irreflexibilē daturus ē in hæc verba: Discedite à me maledicti in ignē æternū, q paratus est diabolo & angelis eius. Quę nimiꝝ sentētia manebit immobilis & fi xa, trāsibitq̄ prorsus in rē iudicatā, vt quam nulla q̄q retractent diuoꝝ suffragia, quū oēs tū à ianua paradisi fugiēt sancti, q scient tunc tēpus adesse solius iustitiæ, nec alicuius mise
Matth.13 ricordiæ & gr̄æ. Eapropter mox (vt ait Chrs) exibūt angeli & separabūt malos de medio
Matth.25 iustoꝝ, & mittēt eos in caminū ignis, ibi erit fletus & stridor dentiū. Et ita nimiꝝ cū sum ma cōfusione & angustia ibunt n in supplicium æternū, iusti aūt in vitam æternam.

¶Superest igit̄ frēs, si volumus hac vita exacta possidere æternā & pœnas p̄petuas eui tare, vt de peccatis, q̄bus deū sine intermissione offendimus, hoc sacro tpe pœniteamus, E
Galat.6 & Paulo monitore, dū tēpus habemus, operemur bonū. Ad q̄d sane nos ineffabile p̄ cæte ris, quæ, quū sint infinita, transeo, permouere debet beneficiū redēptoris dei Opt. q̄d no bis in primo sui filij aduentu misericorditer p̄stitit. Quo si (quod absit) nō mouemur, saltē permoueamur tremēdo iudicio, quod in omnes peccatores futuꝝ est in nouissimo die.

2.Pet.2 ¶Nec blandiamur nobia, q̄si nobis, qa Chriani sumus, sine pœnia sit indulturus, siquidē F
deus angelis olim nō pepercerit, sed peccātes in infernū tradiderit, p̄fectō nec nobis parcet
Esa.14 ¶Nec, quia forte non futura sint tam in euangelio horrenda, quoniā deus sit, qui eius
Hebr.6 modi fore prædixit, qui non mentitur, nec mentiri potest, ita fututum iurans: Amen di
Matth.24 co vobis, cœlum & terra transibunt, verba autem mea non transibunt.

Matth.24 ¶Nec, qa tarde sint ventura, siquidē ita pleriq̄ de diluuio tpe Noe, ita de igne sulphu G
Luc.17 reo tēpore Loth, ita de excidio Hierosolymitano tpe Titi & Vespasiani dicere solebāt,
Luc.19 q̄ tamen oīa, sicuti p̄dicta fuerāt, & dum adesse nō putabant, eueniebāt. Sic & absq̄ dubio ventura sunt, de q̄bus in euāgelio dñs, & quidē repētino, dū putabimus esse pacē & securi
Marc.13 tatē. Proinde aliās inquit: Vigilate, quia dū nō putabitis, dñs venturus est. f. ad iudicandū.
Luc.12 Imo si rectē intellexerimus, iā præ foribus est finis huius mūdi & dies ille iudicij nouissimi quū hactenus partim vere vidimus & nunc videmus apparere signa diu noctuq̄ in firma
1.Pet.3.4 mēto, & inundatiōes aquaꝝ, de q̄bus in euāgelio dñs, q rectē nequaq̄ (vt scribit Petrus) tradat suā de aduentu suo promissionē, sicut quidam existimant, sed patienter agit pro pter nos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti.

HOMILIA III. DE EO QVOD LEGITVR Matth.11. Cum audisset Iohannes, &c.

Dominica tertia Aduentus.

Vnt à q̄bus in q̄stionē venit, & aio fortassis haud iniq̄, qd Chria ni, q̄bus veritas allata est & vmbra dudū ablata, signis tāti mœro ris & luctus adhuc agimus aduētū dñi, qui iā diu iuxta fidē nostrā aduenit? Nunqd Iudaizātes Christū adhuc in carnē expectamus futuꝝ? Sed hæc est quæstio paucis & in hūc sane modū soluēda. A

¶Statuit ecclesia annua cōmemoratione in luctu & mœrore aduentum dñi celebratum iri tribus potissimū de causis. Quarum.

¶Prima est, vt meminerimus q̄to luctu & desiderio veteres in antiq̄ test. expetiuerint dñi aduētū, & q̄ ille nobis fuerit necessari⁹ & salutaris, & q̄ bñ de nobis fuerit meritus suo ad nos aduētu dñs B
Iesus, vt q veniēs, nos paupes cōsolatus sit, captiuos liberauerit, cæcos in via salutis illumi
Luc.4 nauerit, pctōres saluauerit, iuxta eūdē in Luca dicentē: Spūs dñi sup me, p̄pter q̄d vnxit me, euāgelizare paupibus misit me, sanare cōtritos corde, p̄dicare captiuis remissionē, & cæcis visū, dimittere cōfractos in remissionē, p̄dicare annū dñi acceptū & diē retributiōis.

¶Secunda, vt memores tantorum de aduentu domini beneficiorum, ipsi domino Ie sū, adeoq̄ deo patri simus grati, eius in nos misericordiam, pietatem, gratiamq̄ præci pue deprecantes. Siquidem ingratitudo pessime deum habeat.

¶Tertia, vt cogitātes p recidiuā in p̄ctā in eo plane nos eē statu, in q̄ antiqui atq̄ adeo nobis denuo opus esse aduentu dñi p grām ipsius, quē nostro pro p̄tis, luctu & mœrore, adeoq̄ p sacramētū pœnitētiæ, hoc p̄sertim sacro tpe ambire debemus, cū ecclesia, dicē tes: O Iesu Emanuel & sol iustitiæ veni, & noli tardare, illumina nos sedēteain tenebris & vmbra C

vmbra mortis,& educ nos vinctos de domo carceris,quēadmodū dñica pcedēte dixim⁹.
D ¶Quarta, vt cogitātes simul de altero ipsius ad iudicandū & de spūali per gratiā aduen
tu nos pparemus per verā pœnitentiam, ne tantus princeps nos inueniat imparatos:de
qua præparatione dominica proxime futura, deo suffragante, dicemus.
¶Quinta, vt hoc tpe aduētus dñi audientes, q̄ illū vere aduenisse testant, fides in nobis
cōstans pseueret, minime dubitātes, ꝙ venerit, vtpote ꝙ supremū sit Christianæ fidei, ci- 1.Iohan.4
tra quā nemo saluari possit. Siquidē omnis spūs, inquit Iohānes, qui cōfitetur Iesum Chri
stū in carne venisse, ex deo est. Et omnis spūs, qui nō cōfitetur Iesum Christū in carne ve
nisse, ex deo nō est. Et hic est ille spūs Antichristi, de q̄ audistis, ꝙ venturus sit, & nūc iam
in mundo est. Et nos vidimus & testamur, ꝙ pater misit filiū seruatorem mundi.
¶Ne igitur ipsi simus Antichristiani, quales sunt Iudæi & hæretici, & eoꝝ dogmata se
quētes, & ne dubitemus an Chrs venerit, aut velimus alium expectare Messiam q̄ Iesum
Mariæ virginis filiū, in lege olim promissum, catholica ecclesia q̄tannis hodierna aduētus
dñica nobis ob oculos ponit euāgeliū, in quo Iesus Christus dñs noster pulchra admodū
& fortissima ratiocinatione probat, se veꝝ esse dei æterni filiū, adeoq̄ vnicū illum in lege
promissum Messiam, & vnicū mundi saluatorem, nec alium esse expectandum.
E ¶Ratiocinat aūt in hunc modū: Quæcūq̄ scriptura diuinitus inspirata, q̄ solui nequit, Iohan.10
Messiam fore ac esse pdicit, is profecto & nō alius est Messias & saluator mūdi, idēq̄ verus
deus & homo. Sed scriptura pdixit eū fore Messiā & mūdi saluatorē, qui cæcos sit illumi Esa 57
naturus, claudis gressum daturus, leprosos mundaturus, surdis auditū redditurus, mortu- Esa.61
os resuscitaturus, &c. Sed Chrs filius secundū carnē filius Mariæ virginis Dauidicæ, hmōi
(q̄ numerata sunt) miracula testimonio totius noui test. corā palàmq̄ sua virtute patra-
uit, ergo ipse verus est Messias ac vnicus mūdi seruator, nec alius expectādus. Maiorē nō
est q possit inficiari, quū scripturæ sit author & inspirator deus, adeoq̄ sanctus eius spūs, Hebre.6
q mentiri nō potest, nec vt homo mutari, testimonio etiānū naturalis rōnis. Minor vero Nume.23
(quā dicūt) propositio, simulq̄ cōclusio tā est vera q̄ q̄ verissima, vt quā etiā perfidi Iudæi
vnà cū alijs infidelibus fateri cogant, quū & nostra & patrū memoria virtute Iesu Chri
p multos eiusmodi miracula facta sunt, iuxta dñm dicentē: Amen amē dico vobis, q cre- Iohan 14
dit in me, opa, q̄ ego facio, & ipse faciet, & maiora hoꝝ faciet. Et hoc est, q̄d idē aliàs apud
Iudæos cōquerit, dicēs: Si opera nō fecissem in eis, q̄ nemo alius fecit, peccatū nō haberēt Iohan.15
Nūc aūt viderūt, & oderūt & me & patrē meū. Et alio in loco: Nō creditis, qa ego in pa
tre, & pater in me est, alioqui propter opa ipsa credite. Opera em̄ q̄ dedit mihi pater, vt Iohā.5
perficiam ea, ipsa opera, q̄ ego facio, testimoniū perhibent de me, quia pater misit me.
F ¶Scrutamini scripturas, qa vos putatis ī ipsis vitā æternā habere. Et illæ sunt q̄ testimo
niū phibēt de me. Sed qūo, inqs, scripturæ testant de Chro? Nimiꝝ, ꝙ (vt dixi) pdixerūt
cū fore Messiā veꝝ in lege pmissum, q faciat miracula q̄ Chrs fecit, quēadmodū hodie re
mittit ad ea opa & miracula, discipulos Iohānis Bapt. qbus simillimi sunt, q dubitāt, fue-
rit ac sit ne Messias, Mariæ filius, Iesus? Qui semp sunt ducēdi ad hodiernū euangelium.
¶Nec est, q̄d velint scādalizari, & minus credere, ꝙ ipse sit dei filius & Messias, quia vi 1.Cor.1
dent illū æque atq̄ nos eē ærumnis, angustijs & morti obnoxiū, qm̄ scire debuerint, ita in
mysterio esse oportere, placuisseq̄ deo p stultitiā prædicatiōis saluos facere credētes. Ma
gis em̄ attendēda sunt miracula q̄ fecit Iesus, q̄ qualis in persona apparuit.

HOMILIA IIII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.1. Miserunt Iudæi ab Hierosolymis, &c.

Dominica quarta Aduentus.

A DVo nobis ecclesia in hodierno euāgelio proponit. Primo, vt firma
nobis in Chro sit fides, & ipm veꝝ vnicū eē Messiā, & mūdi salua
torē credam⁹, quē ab initio seculi pr cœlestis mūdo designauit in
figuris, promisit multifariā in pphetis, proinde aliud testimoniū
& quidē psonale de Chro producit, nimiꝝ, vt sic oino nullus de
Chri diuinitate possit dubitare. Cōsistit em̄ testimoniū omne vel
scripto, q̄d dicim⁹ instrumētū, vel voce, q̄d dicimus pprie testem L.1.ff.de
psonalē. Quoꝝ vtroq̄ si quis, q̄d adseuerat, probat facile, nec im fide inst.
merito credit veꝝ adseuerare, ad quē sane modū vtrobiq̄ Chrūs
probatus est esse Messias in lege & prophetis dudū promissus.
B ¶In proxima em̄ dñica probatus ē talis esse scripto testimonio .i. instrumēto veteri, pro
phetaꝝ & patriarchaꝝ, & duplici nimiꝝ ratiocinatiōe in hūc modū. Cū Iesus fili⁹ Mariæ Esa 37
fecerit ea, q̄ nulla pura creatura facere potest, haud dubie cōsequēs est, ipm esse Messiā dei Esa.
filiū. Insuper qa ea operatus est, q̄ ventuꝝ Messiam prophetæ operatuꝝ pdixere. Hodie

vero pcobatuc idē esse testimonio vocali & personall, vt pote diui Iohannis Bapt. nempe
qui omni est exceptione personarum maior, contra quem nil obijci possit.
L.2.ff.de ¶Est enim testis ille nequaquam reijciēdus, q(vt habēt. LL. Impp.) pollet fide, dignitate, mo C
testibus. rū grauitate, & inculpata sanctitate. At qs possit eē fidei maioris post Chrm Iohāne, q cū
fit plus q̄ propheta, vt pote oīm pphetarum limes & terminus, mētiri nequit, quū ex spū san
Math.11 cto loquaē, cōstās & firmus, q & pptecea nō est arūdo à vēto agitata, vt pote q nec timore
nec amore, nec alio quis mō à veritate declinarit. Quis veco dignior eodem, q ex nobilissi
Luc.1. mis parētib⁹ duxerit originē, mirabiliter cōceptus, idēq mirabiliter natus, nec mō pphe
tarū ppheta, vt q Chrm nō mō futurum pdixit, sed psentē vidit, agnouit & demōstrauit ac
Malach.1. baptizauit, sed & angelus ille adfirmatus est, q missus à deo pre fuit, vt filio suo vnigenito
Iohan.1. viā ppacacet. Quis morum grauitate & sanctitate maioc Iohāne, q(veritate teste) maior in-
ter natos mulierum nō succexit, q nec vinū nic sicecā bibit, nec nisi locustas cibauit, imo qui
Math.11 ob vitæ sanctitatē & austeritatē tāti apud oēs p vniuecsam Iudæā habitus est, vt eē Chrs
pene creditus fuerit. ¶Vnde ad ipm ex cegia ciuitate, nō plebeios & indoctos, sed sacer
dotes & leuitas ex pharisæis, legis & prophetarum gnaros miserunt interrogatum, nū Mes
sias esset. Non est itaq, quod vel tantillum de Christo, filio Mariæ dubitemus.
¶Secūdo, qm eccl'ia sperat Chrm sua gra nobis aduētum in paulo post futura eius nata D
litij solēnitate, ideo ad occurrēdū tāto regi ac dño & ad ipm digne suscipiēdū pponit no
bis euāgeliū, in q agiē de ppacatiōe viæ dñi, quā nobis in Iohāne, qsi qdā speculo subijcit,
qa & ipse fuit, ad quē ppacatū dñs venit. Cōsistit itaq vera ppacatio ad Chrm suscipiēdū.
¶Primo, in fide cecta. i. vt credamus Christū talem, cuius Iohānes non est dignus sol- E
uere corrigiā calciamēti. i. adsumptæ mortalitatis cōditionē, quia dū per carnē nobis in-
notuit, qsi calciata ad nos venit diuinitas. Est ergo cocrigia calciamēti, nihil aliud q̄ vnio,
qua verbū nostrā sibi naturā vniuit. Ad cuius sane mysterij apectionē Iohannes indignū
Esa.53 .i. insufficientē se cōfiteē. Et recte. Vnde ppheta: Gnationē eius quis enaccabit? Porco, qs
cognoscere poterit, quāta dignatio summā maiestatē in tā abiectā fecit descendere natu
cā mortalē. Si proinde incarnatiōis mysteriū tātus homo. s. plus q̄ propheta cōprehēdere
nō potuit, quāto minus nec aliqs alius est cōprehensucus, cū nemo valeat cognoscere, qta
sit misericordiæ diuinæ cōdescensio in hūanæ naturæ adsumptiōe, nisi q diitātiam nouit
Iohan.1. cceaturæ à deo, q infinitus est & incōpcehēsibilis, proinde ounq̄ visus est ab aliquo. Cre-
dere igiē debemus Chistū pro nobis incarnatū eē verum deū, patris verbū & simpliciter ac
summe ac infinite perfectū, ac p hoc in sua incaroatione summā misericordiā exhibuisse.
¶Secūdo, cōsistit hæc ppacatio in humilitate profunda, sic vt nemo nostrū existimet se F
esse Christum. i. vt nemo sibi arroget, qd est Christi, qd facit omnis superbus & humanæ
gloriæ cupidus, qui de bonis sibi à patre cōcessis & à Chro mecitis, quasi suis laudē appe
titi quū solo merito & gratia Chcisti dona dei cecepimus, quæ nō nostra, sed dei sunt bo
na, à quo quicqd sumus & habemus, pendet, imo habētes dei dona, nō tñ nisi pecipm fru
2.Cor.3 ctificare possumus, Paulo dicēte: Nō sumus sufficientes aliquid cogitare ex nobis, sed oīs
1.Cor.4 nostca sufficiētia ex deo est. Quid habes qd nō accepisti? Si aūt accepisti, qd gloriaris qua
Hebr.1 si nō acceperis. Debemus itaq humiliari, atq omnē gloriā & honorē refecre ad Christū,
Iohan 15 q est splendoc gloriæ & figura substātiæ patris, sine quo nihil facere possumus: ad quē p-
pheta: Oīa opa nostra operatus es. Ad quē & ipsi dicere debemus: Bñdictus dñs deus in
donis suis. Et itcrum: Nō nobis dñe nō nobis, sed nomini tuo da gloriā. Eiusmodi humilita-
cē habuit Iohānes, q qualis eēt rogatus, negauit se eē Chcistū, Heliā, prophetā. Vere Chrs
nō erat, neq cedēptor, neq lux, sed q de luce testimoniū ferret. Gratiā vero Heliæ & pro
phetæ donū, q̄ habebat, nō sua, sed Chri dona esse sciebat, vnde & ait: Non potest homo
accipere quicq̄, nisi ei datū fuerit e cœlo. Hinc noīat se esse vocē clamātē in desecto. Sed
qd voce vilius, quū, quia desinit esse cū profecē, nihil plane est, nisi quædā emanatio pro-
ducētis. Ita Iohānes se nihil esse in se cōfessus est, sed tantū aliquid dei cōseruātis & pro-
ducentis, signū aliquod & factura de se tendēs ad nihilū. Huius humilitatē sequi debem⁹
si Cheistū dñm & cegē habitatorē habere volumus, qm cū humilibus esse dūtaxat amat. G
¶Tertio, hæc ppacatio cōsistit in perfecta obediētia, q est volūtatis diuinæ exequutio.
Hæc est, qua via nostra ad dñm dirigiē, & semitæ ad deū nostrū diriguntur & rectificātur.
Rectificaē aūt omne qd suæ normę adæquaē. Norma oīs rectitudinis & iustitiæ est volun
tas dei, q̄ semper necessario est recta, q̄ nobis p mandata & cōsilia innotescit, quā nos do
cuit Iohānes in seipso, qui ppacaturus viam dño obediētec vixit, baptizauit, clamauit, te-
statusq est, se nō esse nisi vocē clamātis in deserto. Sic & ipsi esse debemus obediētes volū
ti diuinæ, vt inde vitā nostrā ita ordinemus & rectificemus, vt etiā ille ab infidelibus glo-
1.Petri.2 rificetur, queadmodū Petrus monet, inquiens: Cōuersationē vestrā intec gentes habētes
bonā, vt in eo, quod detrectāt de vobis tanq̄ de malefactoribus, ex bonis opecibus vos cō
sidecātes

ſiderantes glorificẽt deũ,vt bene facientes,obmuteſcere faciatis imprudentiũ hominum ignorantiã. Huiuſmodi ꝑparationẽ ſi habuerimus,indubie nouellus ille rex regũ & dominus dominãtiũ Ieſus Chriſtus ad nos veniet,ſuaq́ꝫ gratia nobiſcũ faciet manſionẽ.

HOMILIA V. DE EO QVOD LEGITVR,

Luc.2.Exijt edictum à Cæſare Auguſto,&c.

In glorioſiſſimis ferijs inclytæ Ieſu Chriſti Opt.Max.natiuitatis.

A

Audete frẽs chariſſimi in dño deo nr̃o,eidẽq́ꝫ ex toto aĩo gratias agite:qm̃ quidẽ adſit inclyta & diu deſiderata & expectata glorioſiſſimi Ieſu Chr̃i ſeruatoris Opt.Max.natalitij dies.Dies, inquã, adeſt oĩs lætitiæ & gratiaꝝ actionis. De qua nimiꝝ die nõ iniuria lætamur,quũ ſit dies illa expectatiſſima,quã ſanctiſſimus patriarcha Abrahã, pater ꝑ fidẽ noſtri oĩm, videre exultauit,ſibiq́ꝫ felix futurus eſt viſus,ſi cõtigiſſet videre diẽ illã,quã quia ꝑ fidẽ vidit, ex aĩo gauiſus eſt. Ad quã quoq́ꝫ diẽ,quia Simeon ille iuſtus,ceu cupierat,ſuperuixiſſet,ſibi adeo lætari viſus eſt,vt diutius in terris agere nõ optauerit,dicẽs:Nũc dimittis dñe ſeruũ tuũ in pace,quia viderũt oculi mei ſalutare tuũ,quod paraſti ante faciẽ omniũ populoꝝ. Gaudete igitur & vos in dño,qm̃ & gaudia nobis cœlitus nunciantur,lætitia imperat per angelũ dei dicentẽ:Nolite timere,Ecce em̃ euangelizo vobis gaudiũ magnũ,quod erit omni populo. Iohan.8 Luc.2

B ¶Sed frẽs,interim gaudẽtes,etiamnũ gr̃as agite deo Opt. Max.nec immerito.Si em̃ ſancti angeli,ijdẽq́ꝫ cœleſtes cõſonis vocib⁹ gloriã deo in altiſſimis modulati ſunt,q̃to magis oportet nos hodie eidẽ gloriã & gr̃aꝝ actionẽ deferre, vtpote q̃ꝝ ſingulariter intereſt, qm̃ nobis illa reddita eſt pax,q̃ exuperat omnẽ ſenſum,q́ꝫ ꝑponderat vniuerſis mũdi felicitatibus. Nos em̃ hodie,q eramus ad aliq̃t millia annoꝝ filij iræ & indignatiõis dei Max. fecit filios gr̃æ,eidẽq́ꝫ deo Opt.recõciliauit,cõciliator dei & hoĩm dñs noſter Ieſus Chr̃s princeps ille veræ pacis,cuius pacis finis haud erit vnq̃,qui nobis hodie,angelo teſte,natus eſt in ciuitate Dauid,q̃ Bethlehẽ eſt. Sed qualis eſt,inq̃t forte quiſpiã,mediator & princeps pacis ille,q in ſtabulo naſcit,in ꝑſepio ponitur,pannis inuoluit ſicut cæteri,plorat vt cæteri,deniq́ꝫ infans iacet vt cæteri cõſueuerũt. Ingẽs plane mediator eſt etiã in ijs oĩbus, q̃ ad pacẽ ſunt,nõ perfunctorie,ſed efficaciter quærẽs. Infans quidẽ eſt,ſed verbũ infans, cuius ne ipſa quidẽ infantia tacet. Nõ ipſe ſolũ pro nobis infans ad patrẽ clamat, ſed clamãt q̃ penes ipm̃ ſunt oĩa. Pro miſericordia & pace à patre nobis impetrãda clamat ſtabulũ,clamat ꝑſepe,clamãt lachrymæ,clamãt pãni,vtpote q̃bus infans ad cõmouendam apud patrẽ,pacẽ & quietẽ nobis ſtuduit. Siquidẽ nullo hoꝝ ipſe eguit,nihil hoꝝ ipſe ꝓpter ſe,ſed magis aũt oĩa ꝓpter electos fecit,q̃bus hodie pacẽ ſimul obtinuit & eã illos ſuo exẽplo ꝓdocuit infans vnius diei,q deus eſt à ſeculo in ſeculũ,quẽadmodũ nõ obſcure idipm̃ nobis inſinuat euãgelica lectio. Quæ quia ſummis myſterijs & doctrinis differta eſt, à nobis ꝑ ſingula verba,q̃tenus ꝑ verbũ infans mihi infanti fauerit,paulo altius repetẽda Ephe.2

C ¶Euãgeliſta proinde deſcripturus Ieſu Chr̃i Opt.nr̃i redẽptoris natalitiũ,ab initio tempus ponit,& teſtes,imo & oẽs circũſtãtias eiuſdẽ natalitij,q̃ noſtri oĩm facta ẽ redẽptio. Et recte nimiꝝ.Si em̃ cõſules & tp̃a & teſtes, hocq́ꝫ genus alia tabulis emptiõis pro fide eiuſdẽ adſerẽda adſcribunt,q̃to magis illa ipſa adſcribi oportuit tabulis, q̃bus redemptio nr̃i oĩm cõſignat. Ait igit euãgeliſta, Ieſum Chriſtũ ex virgine Maria natũ ſub Auguſto Imp.in dieb⁹,in q̃bus ille vniuerſum orbẽ vſq́ꝫ adeo pacatũ habuit, vt eundẽ deſcribi ꝓcurauerit. Sed q̃re ſub Rom.Imp? Vtiq́ꝫ vt intelligeret prophetia Iacob patriarchæ,adimpleta in Chr̃o,q̃ habebat,nõ defectuꝝ ducẽ de Iuda,nec principẽ de fœmoribus eius, donec veniret,q mittẽdus eſſet. Sed q̃re ſub tãto principe.ſ.Auguſto? Nimiꝝ vt totius orbis,nõ Auguſtus,ſed q naſceret infans, verus eſſet dñs. Eius em̃ eſt terra & oĩs plenitudo eius,q ſua maieſtate cœlũ & terrã implet,cuius regni nõ erit finis. Sed q̃re ſub tã pacato principe? Primo quidẽ,vt plane puerulus ille Meſſias eſſe intelligeret. In cuius natiuitate prorſus implerent ſcripturæ de pace admirabili,q̃ futura debebat eſſe in Meſſiæ natiuitate. Orirer em̃(inquit ꝓpheta)in diebus eius iuſtitia & abundãtia pacis. Et dominabit à mari vſq́ꝫ ad mare,& à flumine vſq́ꝫ ad terminos orbis terraꝝ. Tãta nimiꝝ vel tũ(alio ꝓpheta teſte)erat pax & ſecuritas,vt hoĩes gladios in vomeres, lãceas ĩ falces cõflauerint,nec leuauerit gladiũ gens cõtra gentẽ,nec vltra ad ꝓliũ ſe exercuerit. Secũdo,q infans ille Ieſus,vere princeps ille eſſet pacis,de q̃ Eſaias:Qui vel vnicus mediator toti mũdo à deo patre pacẽ impetraret,quiq́ꝫ illũ in ſeipſo eidẽ recõciliaret,ſoluturus in carne ſua oẽs inimicitias,q̃ prius erãt ſupra q̃ poſſent ſatis deplorari. In eo proinde hac die miſericordia & veritas,iuxta ꝓphetæ oraculũ,obuiauerũt ſibi,iuſtitia & pax oſculatæ ſunt, vtpote q̃ prius Gene.49 Pſal.23 Hierem.23 Pſal.71. Eſaiæ.2 Eſa.9 Ephe.2 Pſal.84

à se plurimũ dissenserunt, factæ sunt in principe pacis animo concordes, estq́ deus pater
suæ contra nos indignationis hodie oblitus in infantulo isto, de illo dicens: Hic est filius
meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Procedit euangelista, dicens.

¶ Euntibus igit hoĩbus singulis in suã ciuitatẽ vt profiterent, ascẽdit & Ioseph à Galilęa D
Philip. 2 in Iudæã, à Nazareth in Bethlehẽ ciuitatẽ Dauid, quũ eẽt de domo & familia Dauid, vt p
fiteret cũ Maria despõsata sibi vxore pgnãte. Sed qre & Chrs dñs capite vult cẽseri & de
scribi? Vtiq ꝙ ille apparet in carne, q electos suos asscriberet in æternitate in librũ viuẽ-
tiũ. Cuius pfecto attendẽda benigna humilitas saluatoris, vt q nõ solũ incarnari p nobis,
Mich. 5 sed & eo tpe dignatus sit, q̃ mox natus, censui Cæsaris adscriberet, atq ob nr̃i liberationẽ
Iohan. 6 ipse seruitio subderet, simulq́ nobis humilitatẽ cõmendãs, quã in natiuitate orsus nõ nisi
morte finiuit, in q̃ semetipm humiliauit, factus obediens vsq ad crucẽ. Sed qre ad ciuitatẽ
1. Reg. 17. Bethlehẽ, q̃ Dauidis erat, pgebat Ioseph? Primo, vt impleret scriptura, q̃ Chr̃o futurã p-
dixit patriã Bethlehẽ, inquiẽs: Et tu Bethlehẽ Iuda, nequaq̃ minima es in principib' Iudę.
Psal. 31. Ex te eñ exiet dux, q reget populũ meũ Israel. Secũdo, ꝙ infans ille ver' erat panis ille, q
de cœlo descẽdit. Vnde q ederet, nõ moreret in æternũ, qre cõsentaneũ nasci voluerit in
Luc. 1. domo panis, qualis interpretat Bethlehẽ. Tertio, qm̃ ipse Ioseph erat de domo & familia
Dauid, qre & ipm eo pergere oportuit, q̃ Dauidis erat, qm̃ ibi ille natus fuerat. Sic q́q im
pleri debuit, q̃d deus olim Dauid iurarat, videlicet, ꝙ aliquãdo positurus esset super sedẽ
ipsius de vẽtre eius. Id q̃d & angelus ad Mariã repetit, dicens: Ecce cõcipies & paries in
vtero filiũ, & vocabis nomen eius Iesus. Et dabit illi dñs deus sedem Dauid patris eius. Re
cte propterea ex Nazareth proficiscitur ad Bethlehem Ioseph.

¶ At qre illũ isthuc Maria comitat, & quidẽ grauida p tãti itineris spaciũ, vtpote p trea E
(vt sic dixerim) dietas, q a toridẽ à Nazareth distat Bethlehẽ? Nec hoc ipm, rñdeo, sine cau
sa, nec fortuitu factũ est. In primis etem̃ & illa perrexit eo, etsi adhuc spõsa, virgoq́ corpo
Esaię. 11 re & aĩo mũda, vt & se testaret esse de stirpe Dauidica, q alioqui ĩisset alio, profectura, q̃uis
Iosepho illã inde prognatã esse, argumẽto apparet lõge euidẽtissimo, ꝙ * Iosippo fuerit despõsata
Nume. 36 qualis esse haud poterat, nisi ex ea, qua Ioseph, progenie originẽ duxisset, qm̃ lex diuina
pceperat cõiugales copulas ex eadẽ progenie cõtrahẽdas. Deinde q́q illuc profecta est,
Roma. 13 vt nobis pberet exemplũ pfectæ humilitatis, & obediẽtiæ, qua (iuxta scripturã) omni su-
1. Pet. 5 perioritati obedire debemus. Id q̃d facere nõ grauabimur, vbi corde pceperimus, q̃ obe-
diẽter se hodie gesserit diua virgo: nimirũ, q̃ etsi de regia suborta stirpe, cœli, terræq́ dñm
& regẽ esset paritura, quẽ, virginitate illæsa, mirabiliter supra naturã nuper cõceperat, edi
intermitte cto tñ imperiali humillime obtẽperare voluit, q̃d tamẽ, quia prægnãs erat & partui vici-
tere na * submouere poterat. Quæ etiãnũ virgo prægnãs hoc laboris nõ detrectauit, nõ fugi-
Matthæ. 1. tans oculos hominũ sibi bene conscia, qm̃ q̃d in vtero habebat, de spũ sancto erat: nec de-
dignat virgo regia haberi vxor fabri, quę esset mũdi dña, cœliq́ regina futura paulopost.

¶ Siquidẽ, inqt euãgelista, quũ dies illic aliqt cõmorarent, euolutis legitimis mẽsibus, q̃ F
magis cõstaret verũ hominẽ esse, q nasceret, factũ est, vt ipsa virgo Maria pareret filiũ suũ
primogenitũ, & quidẽ in media nocte, iuxta scripturã dicentẽ: Cũ eñ quietũ silentiũ cõti-
Sap. 18 nerẽt oĩa, & nox in suo cursu mediũ iter haberet omnipotẽs sermo tuus dñe exiliẽs de cœ
lo à regalibus sedibus in terrã prosiliuit, & quidẽ in hyeme, in maxima aeris inclementia.

¶ Et qre o Iesu Chr̃e, nõ eñ fortuitu hæc cõtigere, sed q̃ sic pro tua prudẽtia elegisti, q G
1 Cor. 1. es virtus & dei sapiẽa, imo & puer sciẽs eligere bonũ & reprobare malũ, cuius est hyems &
Esa. 7 æstas, dies & nox. Et qre, inquã, q̃ molestiora sunt elegisti? Vtiq vt doceres nõ nisi p mo
Psal. 73 lestiam salutẽ æternã obuenire, esseq́ ad vitã æternã nociua oĩa, quæ carnẽ delectant.

¶ Et peperit, inqt euãgelista, virgo Maria primogenitũ, nõ q a post ipm peperit aliũ, H
quæ virgo (iuxta Ezechielẽ) pertua erat mãsura, sed q̃ nullum antea pepererat. Nec enim
Ezech. 44 poterat hic esse, nisi vnigenitus in tẽpore, q vnigenitus erat in æternitate, q & primogeni
tus erat susceptiõe humanitatis nobis oĩbus, q̃s sibi spũ iunctos fratres reddidit & hære-
Roma. 8 ditatis æternæ cõsortes, ne solus ad patrẽ veniret, sed ipse velut primogenitus, multos fra
tres secũ adduceret in societatem æternæ salutis. Et quid deinceps virgo Maria?

¶ Nimirũ, ait euãgelista: Et pannis eũ inuoluit, & reclinauit eũ in psepio, cũ vt nos pude I
Esa. 1. ret nostræ infidelitatis & ignauiæ, q huic nouo, tantoq́ regi debitos honores nõ impẽdi-
traduntur mus, quẽ tñ bos & asinus esse dñm cognouisse & honorasse * produntur. Iã vero quis non
miretur & adoret tantũ mysteriũ? Virgo Maria eũ in psepio reclinauit & pannis inuol-
uit: vtiq vt manifestaret illæsa virginitate peperisse & sine dolore, atq multo aliter, q̃ cæ-
teræ mulieres, q̃ maledictioni primæ parẽtis Euæ sunt obnoxiæ, vt q̃ non indiguit famu-
litio obstetricũ, nec aliarũ, sufficiens p se primogenitũ in psepio reclinare, &c. Quis vero
dubitat ipsum ab ea prius omni deuotione & reuerentia adoratũ, q̃ inuolutũ, vt quem ex
Luc. 1. angelo & spũ sancto, qui intra ipsam habitabat, didicerat filium esse altissimi.

¶ Si rex

K ¶Si rex est(veluti est)ô virgo Maria filius tous,cur io oppidulo tã paruo & nõ in regia
quadã magna ciuitate,ceo est Hierl̃m,eundẽ paris,cur in stabulo & nõ regio palacio eũ-
demponis,cur in dioersorio & noo io magnificis ædibus, cur io præsepio & non in lecto
aureo eundem recliuas,cur pannis cundem & non sericis purpureisq́ꝫ tapetis inuoluis?

L ¶En magoa Iesu Chr̃i pauptas & ioopia,qa oõ solũ nõ habuit domũ ꝓpriã suæ natiui
tatis,sed nec io cõi diuersorio potoit hr̃e locũ cõsentaneũ,q ꝓ inopia loci posit᷒ est in ꝑse
pio,vt verificaret,q̊d olim fore dixerat.Vt iumẽtũ fact᷒ sum apud te,& ego sp̃ tecũ.O mi Psal.72
dñe Iesu,q̃ vere repñtas hodie re ip̃a,q̊d & deide dixisti & cõplesti,inqens:Paup sum ego
& io laborib᷒ à iuuẽtote mea,vulpes foucas habẽt,volucres cœli nidos,fili᷒ aũt hois nõ ha Psal.87
buit,vbi caput suũ reclinet.In alieois etem̃ vbiq́ꝫ fuisti,q in alueolo virginis nouẽ mẽsib᷒ Matth.8
delituisti,io vili ꝑsepio miser iacuisti,io crucis patibolo nud᷒ pepẽdisti,in alieno deniq́ꝫ se Luc.9
pulchro sepult᷒.Cõsolamioi psupes cõsolamini,qa res vr̃a agit:Btĩ paupes sp̃ũ,qm̃ ip̃oꝝ
est regnũ cœloꝝ.En Chr̃s primogeoit᷒ pauptate,nec aliter docuit queoq̃ eo ꝑuentũ iri. Matth.5

M ¶Audi & erubesce supbe diues,q tot᷒ es io excelsis ciuitatib᷒ & arcib᷒,ædib᷒ & palaciĳs & Luce.6
hoc gen᷒ structuris magnificis.Chr̃s rex regũ & dñs dñantiũ,cui᷒ terra ẽ & oĩs ei᷒ plenitu
do cuiusq́ꝫ sedes cœlũ,imo q cõtinet orbẽ,hodie nõ dedignat nasci in humili oppidulo,& Psal.33
q dẽ in diuersorio,io stabulo,in ꝑsepio,oimiꝝ vt te doceret vitare supbiã & auaritiã, sicq́ꝫ
posthabere hui᷒ mũdi põpas & honores,qm̃ nihil sunt nisi vanitas,qb᷒ nõ acqrit felicitas

N vera,sed amittit. ¶Audi q́ꝫ q mollib᷒ lectis,vestibusq́ꝫ mollib᷒ & magnificis diu noctuq́ꝫ Matth.6
delectaris,stramẽtaq́ꝫ dura detestaris.Nõnc Chr̃s hodie rex regũ,tenerul᷒ adhuc puer,q Luc.12
totũ mũdũ vario vestit ornatu,& deoiq́ꝫ vestit rosas,flores & lilia pulchrius q̃ vnq̃ in regia
sua Salomõ fuit,hodie recũbit io fętulẽto stabulo,in duro ꝑsepio,in vilib᷒ pãnis? Vtiq́ꝫ vt
doceret hui᷒ mũdi voluptatẽ & mollíciẽ vitãdã ꝑinde atq́ꝫ in rẽ cœlo ꝑniciosissimã.Hisce

O ad hũc modũ peractis. ¶En inqt Euãgelista, angelus dñi apparuit pastoribus,q in ea-
dem regione vigilantes seruarunt vigiliaa ooctis super gregem suum,ad quos ipse ange-
lus claritate dei circuodatus ait:Nolite timere:Ecce euangelizo vobia &c.

P ¶Quid est frẽs,quod Euangelista tantopere pastoꝝ meminerit?Primo,quod dñs ve-
nerit ad cõsolandum & ditandum in patria pauperes,quales sunt pastores.Secundo,quia Prouerb 3
idem simplices,cuiusmodi sunt pastores,amet.Iuxta illud:Et cum simplicibua sermocina Prouerb.8
tio eius.Quarto,qm̃ vigilantibus adsit,dicens alibi:Qui mane vigilauerit ad me,ioueniet
me.Quarto,vt innueret mysterium,siqdem per pastores significent pastores nouæ legis
ep̃i,pontificea,& prælati,quoꝝ in agro.i.in ecclesia,officium est,vt super gregem sibi cõ
creditũ vigilent,ne ip̃m fures & lupi rapaces , & q dẽ sp̃ũales in nocte peccati deꝑdent &
iugulent.Quibus sic vigilantibus proculdubio angelus dñi ipse apparebit vt pastoribus.

Q ¶Sed quare claritas illum circumfulsit,vt ostenderetur,esse natum solẽ iustitiæ,q esset Luce.2
discussurus mundi tenebras,& illominaturus eos,q sederunt in tenebris & in vmbra mor
tis,vtpote qui erat lux illuminans omnem hoiem veoientem in hunc mũdum.Et est ho-
die oraculum prophetæ verificatum.Exortum est io tenebris lumeo rectis corde miseri-
cors & miserator dñs.Io cuius etiã argumentum prædixit idem, noctem, in qua Chr̃us
esset nasciturus,diei lucem habiturã,inquiẽs:Et nox sicut dies illuminabit.Et ait angelus.

R ¶Nolite timere.Recte nimiꝝ subiungẽs causam:Ecce em̃ euãgelizo vobis gaudiũ ma Psal 111
gnum,q̊d erit om̃i populo.Quia natus ẽ oobis hodie Chr̃s saluator,& dñs in ciuitate Da
uid.Vbi nota euãgeliĳ dignitatẽ,quũ id in cœlo à deo datum,& nõ nisi angelica voce pri
mũ prædicatum sit.Recte ergo Apostolus:Quàm(inqt) speciosi pedes euangelizantium
pacem,euangelizantium bona.Sequit:Euangelizo vobis gaudium magnum.Merito q̊d Roma.10
em̃ nobis gaudium magis excogitari possit,q̃ cootigisse,cõmunẽ saluatorem Chr̃m dñm.
Io quo sane verbo manifestat fundamentum & basis fidei nostræ,quã docet euangeliũ.s.
vt credamus Chr̃m esse deum,qa dñs saluator,qualis esse nisi deus potest,eundemq́ꝫ ho- Esaię.43
minẽ,quia Chr̃us.i.vnctus,quoniam oẽs reges olim vngi solebant.Qua de re alibi plura.

S ¶Sequit:Et hoc erit vobis signũ:Inuenietis ifantẽ &c.Id q̊d(vt habet euãgelica lectio)
fecerũt,& vt eis dictũ fuit,inuenerũt.Et interim subita est facta cũ angelo multitudo cœ
lestiũ &c.Ad ostendendũ vere iofantulũ eẽ regẽ regũ,q eẽt debellaturus pricipẽ hui᷒ mũdi
&c.Et dicẽtiũ:Gl̃ia io altissimis.Ioouẽtes prio vniuersam gloriã ex hoc negotio.s.salutis
nr̃æ soli diuioę bonitati nõ oeq́ꝫ angeloꝝ, neq́ꝫ hoim meritis debere.Scdo,salutẽ natiuita
tis nõ ꝑcipue(nisi ad glorificationẽ)aogelis sed hoĩb᷒, q ea ĩdigebãt obuenisse.Tertio,eã
salutẽ nõ ꝑficere oisi bonę volũtatis hoĩb᷒.Est ãt bona volũtas,velle q̊d de᷒ iubet,& nolle
q̊d ꝓhibet,ad quã ideoq́ꝫ bonã volũtatẽ ꝑtioet iustitia,quã hñtibus subuenit salus natiuita
tis Iesu Chr̃i. Quarto,salutẽ q̃ hoĩbus ex natiuitate dñi parta ẽ,eẽ pacẽ.s.oõ carnalẽ, sed
æteroalẽ & sp̃ũalẽ,cuius figura fuit pax sub Augusto Imperatore, qa tũc Chr̃o nato pax Ephe.2
facta est inter deũ & hoicm,in Gentes & Iudæos,quos in carne sua Chr̃us vnum fecit.

¶Et hactenus de inclyto & admirabili ortu Iesu Christi. Qui & si plerisque causam ignorantibus videri posset abiectissimus, plus tamen habuit sublimitatis, plus potentiæ, plus maiestatis, quàm omnes vnquam habuerunt Cæsares & reges in omnibus suis pompis & triumphis, quemadmodum (deo fauente) in die Epiphaniæ ostendemus. T

¶Quia vero fuerimus pauld fusiorrs, paucis quę dicta sunt, repetemus sub breuiusculis doctrinis. Quarum est prima, Iesum Chrm vere dei filiũ & Messiã mundi, ex virgine Maria esse vere certeque natũ vt patet ex euangelio, qd nihil nõ ponit, qd illius natiuitatis fidem facit, vtpote q natus sit sub Augusto Imperatorr in Bethleem in diuersorio, in nocte testibus angelis, q mentiri nrqueunt, testibus simplicibus pastoribus, q fucare nõ possunt, q & rem suis signis viderunt, Præterea qd oĩa inibi cõtigere, quæ de Chro nascituro pdixere pphetæ. Ita nimirum recte drinde ad incredulos Iudæos dixit dñs: Scrutamini scripturas, qa vos in ipsis putatis habere vitam æternã. Illæ eñ sunt quæ testimoniũ perhibẽt de me. V

Iohan. 5

Ephe. 2. Hebre. 4

¶Secundo, Chrm nobis sua natiuitate salutem peperisse à peccatis nostris, qbus olim morti eramus addicti, & pacem inter deũ & nos, adeo quod nunc habemus eum inibi mediatorem, nostræ infirmitatis expertũ, cui pater nihil negat, quũ in eo sibi bene placuerit. X

¶Tertio eã pacẽ dũtaxat pdesse hoĩbus bonæ volũtatis cuiusmodi sunt, q ita suspiciũt natũ Chrm, qd volũt facere & faciũt, qd ille docet, nolũt qd ille phibet. Et sic ipsis nulla ẽ pax Y

¶Quarto, nos debere deo pro tanta pietate, misericordia, gratia, & tanto beneficio nobis per filium suum natum exhibito laudes & gratias cum angelis decantare. Z

¶Quinto, tum nos deo pro huiusmodi gratia nos agere gratias, quũ re ipsa sequemur, quod paruulus Iesus in sua nos statim natiuitate exemplo perdocuit. Et sunt triplicia, quę eius sequi debemus exemplo. Primo, vt simus pauperes cum eo, q diuitias habere noluit. Secundo, vt simus humiles cum eo, qui hodie se non superbe ostentauit, nec vt magnus videri voluit. Tertio, vt dura & aspera huius mundi patienter feramus cum ro, qui hodie propter nos passus est frigus, & duritiem loci & lecti. &

¶Sexto, vt hæc tria præ cæteris addiscãt, vt sciant pastores ecclesiastici, statimque eant docturi greges suos exemplo & verbo, quod si fecerint, fiet, vt & grex ipsr cum pastoribus, & angelis canant, gloria in altissimis deo. ꝑ

¶HOMILIA SEXTA DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ secundo: Postquàm consummati sunt dies octo &c.

In ferijs dominicæ Circumcisionis.

Leuit. 12

Dies hodierna (fratres charissimi) quę circumcisionis appellari solet, qm in ea dñs Iesus octiduanus fuerit scdm legẽ Mosi circũcisus, nobis plane esse deberet sancta & venerabilis, nec minori sed pari, qua dies dñicæ natiuitatis, lætitia & grarum actione per nos trãsigenda, qñquidem quod nobis in illa per angelum summo gaudio denũtiatum est, idem hodie verbo & facto comprobatũ est. In die etenim dñici natalitij audiuimus angelum non ad pastores solũ, sed ad nos omnes, dicentem: Nolite timere. Ecce eñ euangelizo vobis gaudiũ magnũ, quod erit omni populo, q a natus est nobis hodie saluator, q est Chrus dominus in ciuitate Dauid &c. Hodie vero dicit Euangelista eundem Christum octauo à natiuitate die esse circũcisum, dicique ceptum Iesus. Quo nomen vocatũ sit ab angelo priusq in vtero cõciperetur. In qbus sane verbis duo facta esse intelligimus, hodie non parũ magna, qbus & saluamur & erudimur. A

Luc. 2

Gene. 17

¶Primo qdem dño seruatori nostro, tum adhuc puerulo octiduano nomen est inditũ Iesus ex more Hebræorum, q à sancto patriarcha Abrahã incepit. Ipse eñ quũ primus oĩm circũcisus fuerit simul cũ circũcisione aliud cœpit habere nomen, vtpote q prius Abrã, i. pater excelsus vocaretur, in circumcisione vocari cœptus sit ob fidei meritũ Abraham, i. pater multarum gentium, dño hisce ad eum verbis loquente: Ambula coram me, & esto perfectus. Ponamque fœdus meũ inter me & te, & multiplicabo tr vehementer nimis, erisque pater multarum gentium. Nec vltra vocabit nomen tuũ Abram, sed appellaberis Abrahã, qa patrem multarum gentium constitui te. Et hoc est pactũ meũ, quod obseruabitis inter me & vos & semen tuum post te. Circumcidet ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem præputij vrstri, vt sit in signum fœderis inter me & vos. Infans octo dierum circumcidetur in vobis &c. Eadem die circumcisus est Abram & vocatus Abrahã. Ad eum quippr modum dño nostro hodie impositum est nomen. Nomrn (inquam) tam sanctum tamque gloriosum, vt in eo oĩe genu flectat, cœlestium, terrestriũ & infernorum. Et qd nomrn? Iesus inquam: Cuius sane nominis gloria & sanctitas intrr alia quæ transeo indicia. B

Philip. 2

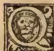
¶Primo

C ¶Primo subinsinuat inde, qa ipm non decuerit primũ ab hoibus appellari,neq; ab eis
offerri in mundũ,sed ab excellentiore quadam maioriq; natura, vtpote ab angelo,nimirũ
Gabriele,q(vt etiam testat hodie Euangelista,)illud nomen priusq̃ dñs in vtero cõciperet Luc.1
appellauit,inquiens: Ecce cõcipies in vtero,& paries filiũ,& vocabis nomẽ eius Iesus. Est
sane nomen Iesus primum ab angelo vocatum, non autem sed à patre ab æterno impo Esa.62
situm. Iuxta Esaiam dicentem: Et vocabitur tibi nomẽ nouũ,quod os dñi nominauit.
D ¶Scdo,qa solũ sit nomẽ illud q̃d est vel ideo sup oẽ nomẽ,in quo possit homo saluari Acto.4
Non eñ(inqt Petrus)aliud nomen est sub cœlo datũ hoibus,in quo oporteat nos saluos
fieri. In quo & solũ nobis petere debemus,q̃d in salutẽ nostrã speramus necessariũ. Siqdẽ Ie- Iohan.16
sus sit saluator.i.ille q salutẽ adfert, vnde & dñs Chrs hodie hoc noie cœpit appellari, q̃d
illi ab æterno fuerat inditũ,qa solus ipe sit q saluat,in cuius solo noie salutẽ obtinere possu-
mus de seipo per Esaiam dicens: Ego sum,ego sum dñs,& nõ est absq; me saluator. In q̃ Esa.43
& nõ alio(ait Petrus)est salus. Sed à qbus saluat? Nõ tam(inqt Matthæus)à visibilibus ho Acto.4
stibus,q̃ potius inuisibilibus,hoc est,à peccatis,nõ armis pugnando, sed relaxando pctã, Matthæ.1
propter quæ æternæ morti eramus obnoxij,à qbus ille nos oẽs, q suus sumus populus.i. Ephe.2
qui in eius noie,credimus,saluauit. Ideoq; per angelum eius natiuitatis gaudium fore præ
dicabatur omni populo,quia natus esset communis omnium saluator, qui omnes in ipm
credentes,saluaret à peccatis. Vnde & non homo tantum,sed & verus deus,cuius est pec Esa.48
cata relaxare,esse cõuincit Iesus. Id q̃d propheta arguẽs,illius pdicebat nomẽ fore Ema- Luc.5
nuel,q̃d est nobiscũ deus,dicẽs Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ, & vocabit nomen eius Esa.7
Emanuel. Recte nimirũ, hoc est,nomen Iesus dño Iesu ab angelo vocatũ,quod ab æter-
nos os dñi locutum est, vtpote q sit deus filius vnicus totius orbis saluator & non alius.
E ¶Atq; sane fuit hoc nomẽ Iesus dño nostro & antiquũ & nouũ. Antiquũ dico,qa Iesus Esa.49
sit vocatus scdm carnẽ.i.saluator q erat saluator ab æterno scdm diuinitatẽ. Nouũ quoq;
erat, vel ideo illi,qm hoc cœperit noie vocari ab ea proprietate,q̃d oim sit saluator. Vnde Neem.4
& ab oibus ipe discernit,q vl olim isto sunt noie appellati. Illi eñ & si hoc nois habuerint Gene.41
nõ tñ ob vlẽm salutẽ vt dñs noster,sed qa nõ sua sed huius dñi Iesu salutẽ forte in aliq̃ par Iudith.9
ticulari attulerint,q & propterea vere typũ & figurã eius habuisse videri queãt,q futurus
esset oim saluator. Quod Moses ille magnificus lõge p dei spm præuidẽs,q sibi ppararet Nume.27
successor & pnoscens,q̃d is q post se regnũ susciperet,maioris sacramẽti minister existe- Deuter.31
ret Iesum cognoiauit eum q prius Auses parentũ fuerat appellatiõe vocatus,sciens quod
huius vocabuli sacro cuiusdã maioris gloriæ rex,q̃ mortalis natura recipit,poneret. Cu-
iusmodi futurus erat dñs noster,de cuius natiuitate in hæc verba loquebat pastoribus an
gelus: Nolite timere. Ecce eñi euãgelizo vobis gaudiũ magnum,q̃d erit omi pplo,qm na
tus est nobis hodie saluator,q est Chrus dñs in ciuitate Dauid. Vnde satis patefieri puto,
q̃ distent illi,q antiqtus fuere Iesus appellati, à dño nro, qm priores illi Iesus nulli pene
nisi gẽti proprie cogniti sunt,huius aũt veri Iesu nõ solũ nomen, sed & potestas & regnũ
per oẽs nationes & per vniuersum terræ orbẽ diffusum est,nõ solum cognitiõe vocabu
li,sed & diuinitatis cultu & religionis reuerentia consecratum. In omni naq; terra,tanq̃
verbũ & sapia patris tanq̃ deus & dñs Iesus Chrs colit & adorat,sicut buccinator ille euã Philip.2
gelicus de eo testat,dicens: Quia in noie Iesu oẽ genu flectit,cœlestium,terrestrium &
infernorũ,& ois lingua cõfitet,qa dñs Iesus in gloria est dei patris. Et hoc est quod Euan
gelista testatur illum hodie vocatum esse Iesum, vtiq; vt vel noie ipo puer ille testaretur
se nobis id gaudiũ laturum quod nuper angelus denuntiarat,quoniam saluator sit,suũ po-
pulũ à peccatis saluaturus. Et hactenus de primo ex duobus quæ hodierna sunt die facta.
F ¶Secundo, qm hac sit die dñs Iesus à natiuitate octaua secundum legem & consuetu-
dinem circumcisus,quiq; primum hodie suũ profuderit sanguinem, subindicans duo.
¶Primo,nostrã se salutẽ nõ nisi sanguinis sui effusiõe operaturũ,& ideo se nõ solũ in æta
te virili,sed etiã infantili fundere sanguinẽ,& maturæ pati incipere Petro dicẽte: Sciẽtes 1.Petri.1
q̃d nõ corruptibilibus auro vel argẽto redẽpti estis de vana vra cõuersatiõe paternæ tra-
ditiõis,sed ptioso sanguine agni immaculati Chri & incõtaminati. Cuius sane grã à no-
bis eisdẽ hodie sunt grãe habedę multo humillime,qm in hac circũcisiõe cœperit operari
salutem nostrã,immaculatũ illum pro nobis sanguinẽ fundens. Neq; eñ iam est quærere
Chrianis,cur voluerit dñs Chrus circũcidi. Propter hoc etenim circũcisus est, propter q̃d
natus,propter q̃d passus. Nihil horũ propter se, sed oĩa propter electos. Nec in pctõ ge-
nitus,nec à pctõ circũcisus, nec mortuus est pro pctõ suo, sed propter delicta nostra.
G ¶O admirandã humilitatẽ,o excellẽtissimã charitatẽ & grãm, q̃d q pcm nõ fecit,nec Esa.53
in eius ore dolus fuit,hodie nõ est dedignatus se pctõrẽ reputari,vtpote q̃si pro originali Matth.1
pctõ circũcisus, à quo prorsus erat immunis, nimirũ à spũ scõ sine virili semine in vtero Lucæ.1
castissimo sctissimæ virginis sup naturã cõceptus,in suo nup natalitio ipe, vt ait ppheta:
Mino-

Psal 8 Minoratus est ab angelis dei filius quod humanā naturam induerit, & sit habitu inuētus
Heb.2 vt homo. Hodie vero (q̄d vero stupendum est) minoratus est multominus angelis, q̄a nō
2.Cor.5 solum formam hoīs, sed formā habere peccatoris, & cœpit primū intelligi, q̄d Ap̄lus di-
xit de eo: Eum q nō nouerat pc̄tm̄, pro nobis pc̄tm̄ fecit, vt nos efficeremur iustitia dei
Apoc.21 in ipso. Quod vtiq̨ hodie factum est, quando veluti peccator propter nos pc̄tōres circū-
cisus est, sanguinem suum pro nobis effundens, redemptionis nostræ modum significās.
Roma.8 ¶Sc̄do, vt ip̄e q̄ ē alpha & ω, principiū & finis oñderet carnalē illā circūcisionē in seipso H
Col.2 hr̄e finē, & sp̄ūale hr̄e exordiū, qua deinde vel sola opus eēt oībus q̄ suæ vellēt eē partici-
pes salutis. Est aūt hæc circūcisio nihil aliud q̄ amputatio vitiorū & pc̄tōrū, q̄ fit cultello
Matth.15 pœniæ. Sicut em̄ in circūcisiōe corp̄ali fit amputatio sup̄fluę carnis, sic in circūcisiōe sp̄ūa
li fit amputatio pc̄tōrū, q̄ sola sunt hoī sup̄flua, quū cætera quæq̨ in hoīe sint valde bona.
Gene.17 Qua sane circūcisiōe q circūcisus nō fuerit, peribit, nec ei proderit salus Iesu Chr̄i, scriptu
ra dicēte: Cuius p̄puti caro circūcisa nō fuerit, peribit de pp̄lo suo. Et hoc ē frēs chariffi-
mi, q̄d vobis hodie ex more do & trado, itemq̨ dono vice Strenæ, puerū Iesum circūci-
sum, vt semp̄ recordatione illius conemini vos circūcidere sp̄ūali circūcisione, quā ille in
seipso probauit, & sic demonstrauit, vt nemini velit nisi sic circumciso saluator esse.

¶HOMILIA SEPTIMA DE EO QVOD LEGITVR Luc.2. Erat Ioseph & Maria mater Iesu, mirātes sup̄ his quæ dicebant.

Dominica die infra octauas dominicæ natiuitatis.

Vam nō sit vanū, q̄d sic vbiq̨ & semp̄ nobis ceu res oīno & in primis ad sa A
Iohan.20 lutē æternā necessaria fides incutit Chr̄iana (q̄ est vt Iesum Chr̄m eē creda
mus verū deū & hoīem, eiusq̨ documēta nō aliter atq̨ à deo tradita serue
mus) vel inde est intelligere, qm̄ Euāgelistæ sp̄ū acti sc̄tō nihil æque nobis
sub oculos ponūt, ac ea quibus p̄bat̄ hæc ip̄a fides. Cuius cā ab Euāgelistis
Iohan.3 oīa pene, quæ Chr̄us in terris op̄atus est descripta intelligimus signa & miracula, nimirū
vt per ipsa ad fidem p̄ducamur Iohanne theologo aliàs dicente: Multa alia signa fecit Ie
sus in cōspectu discipulorū suorū, quæ nō sunt scripta in libro hoc. Hęc aūt scripta sunt, vt
credatis, q̄a Iesus ē filius dei, & vt credētes vitā habeatis in noīe eius. Qui em̄ credit in fi-
liū, habet vitā æternā, q aūt incredulus est filio, nō videbit vitā, sed ira dei manet sup̄ eū.
Ad quē sane modū, Lucas euāgelista aliquot recenset testimonia, q̄bus nō obscure accipi
mus vere Chr̄m Iesum esse vnigenitum dei filium, & Messiam in lege promissum, quorū
¶Primū est Symeonis ad Mariā prophetia de effectu Chr̄i aduentus dicētis: Ecce po B
situs est hic in ruinā, & in resurrectionē multorū in Israel, & in signū cui cōtradicet. Q.d.
Iohan.15 Hic filius tuus per aduentum suum positus est, & à deo statutus & ordinatus in ruinam. s.
superborū se stare putantium, quorū grauis erit dānatio, qm̄ salutem per Chr̄m acquisitā
Matthæ.11 spreuerunt, de quibus ip̄e ait: Si non venissem, & eis locutus fuissem, pc̄tm̄ non haberent.
Et in resurrectionem multorū. s. humilium se non stare reputantium, q in eum credentes
resurrexerūt à peccatis per eū. De q̄bus ad patrē ip̄se, cōfiteor tibi (inq̄t) dn̄e pr̄, q̄a abscō
disti hęc à sapiētibus & prudētibus, & reuelasti ea paruulis. Et dicit signāter in Israel, qm̄
multi Iudęi à veritate cadētes fuerīt excęcati & multi pri' simplices & ignorātes illūīnati.
¶Et sequitur, positus quoque est in signum, scilicet, fœderis & reconciliationis inter C
deum & hominem. Cui contradicetur.
Psal.26 ¶Primo, per Iudæos & Paganos & hæreticos sua infidelitate domino repugnantes. D
Heb.6 De quibus ip̄se: Insurrexerunt (inquit) in me testes iniqui, & mentita est sibi iniquitas.
Titum 1 ¶Sc̄do, p̄ prauos Chr̄ianos, malis op̄ibus ei cōtradicētes, & ip̄m denuo crucifigētes, q E
2.Petr.2 (vt scribit Paulus) cōfitent̄ se nosse deū, factis aūt negāt. Illis nimirū Chr̄s venit vsq̨adeo
Esa.8 in ruinā, vt plus q̄ alij dānent̄. Ex quo sane claret Iesum esse Messiā, q̄a & p̄pheta aliàs ia-
lē fore p̄dixerit in p̄sona dei pr̄is, dicēs: Dn̄m exercituū ip̄m sanctificate, ip̄e pauor vester
& ip̄e terror vester, & erit vobis in sanctificationē, in lapidē aūt offensiōis, & petrā scāda
1.Petri.2 li duabus domibus Israel. Et in laqueū & in ruinā habitātibus Hier̄lm. Et offendēt ex eis
plurimi, & cadēt, & cōterent, & irretient̄, & capient̄. Est igit̄ Chr̄us in ruinam positus ma
lis, in resurrectionē vero bonis. Petro in hæc verba exponēte: Vobis igit̄ honor credenti
Sap.2. bus, nō credētibus lapis offensiōis & petra scādali, q offendūt verbo nec credūt, in q̄ posi-
Romanā.8 ti sunt. Quibus Chr̄us est offensio nō causal̄r, sed occasional̄r, vtpote q̄d illi se in ip̄o sua
malitia offendūt & damnāt. De q̄bus scriptura: Hæc (inq̄t) cogitauerūt & errauerūt. Exce
cauit em̄ illos malitia eorū. Sūt em̄ q̄bus oīa cooperant̄ in bonū, sunt q̄bus propter malā F
p̄uersæ volūtatis dispositionē oīa etiā bona cooperant̄ in malū. Sic difformiter Chr̄s nō
secus est bonis resurrectio, & malis ruina, q̄ flos suauis est & odorifer apibus & araneis.

¶Secun

F ¶Scdm est eiusdē prophetia dr dñica passiõr, quæ cum scriptura cõcedat. Siqdem scriptura adfirmauerit fore, vt Chrus filius dei pro nobis mortē crucis eēt subiturus. Esaias Esa. 53
em pdixit: Oblatus est, q a ipse voluit, & nõ aperuit os suũ. Sicut ouis ad occisionē ducet, & q̃si agn⁹ corã tōdēte obmutescet, & nõ aperiet os suũ. Et ipsi⁹ denicq; aduersarij p scripturã dixerũt: Cõtumelia & tormēto interrogem⁹ eũ, vt sciam⁹ reuerētiã eius, & pbemus patiētiã ipsius. Morte turpissima cõdēnemus eũ. Si em est verus filius dei, suscipiet illũ, & liberabit illũ de manib⁹ cõtrarioꝝ. Illi⁹ aũt passionē Symeon hodie pphetizat sub passiõe diuæ virginis, inqens: Et tuã ipsi⁹ aĩam ptrãsibit gladi⁹. Quib⁹ verbis nõ vult Symeon virginē Mariã aliqñ pati ferro qd nulla dicit historia, quũ illã aĩa & corpe hinc ad cœlos sumptã credim⁹, pferti quũ nõ aĩa, sed corp⁹ ferro soleat interfici, sed vult tantã eius filij futurã passionē, vt dolor, quē ex ea passiõe sit habiturã, q̃si gladius qdã sit ei⁹ aĩam cruciatur⁹, qñqdē tãetsi illa Chrm, vtpote dei filiũ spõte ppria mori sciret, mortēq; ipam nõ dubitaret eē deuictuꝝ, ex sua tñ carne, per rauũ nõ sine summi doloris adfectu potuit videre cruciari & crucifigi. Sapi. 2
G ¶Quia em dubitat doloris gladiũ ptrãsisse aĩam benedictæ mris Mariæ, qñ illũ primo captũ & ligatũ audiuit, & à Iudæis Caiphæ psentatũ: qñ eũ in die parasceues vidit exire, crucē portãtē inter duos latrones, cõspuũ, flagellatũ, & coronatũ ad locũ crucis & turpissimæ mortis: qñ eũ vidit exui, nudũ & cruci clauis adfigi: qñ vidit illũ in cruce eleuari, & ab oĩbus passim ptereũtib⁹ cõuiciari: Vah, q destruis tēplũ dei, & in triduo reædificas illud: &c. qñ audiuit eũ petere bibere, & ipa illi haustũ aq̃ dare nõ potuerit, sed datũ fuerit illi vinũ cũ felle mixtũ: qñ vidit illũ p maximo dolore clamãtē: Deus meus, deus meus, vt qd me dereliqsti: qñ pre magna pœna in cruce magna voce spm emittere viderit: qñ post mortē ei⁹ cor ipsius lãcea psoratũ vidit: qñ corpus Iesu depositũ est de cruce, qd in brachia sua suscepit, oĩa eius vulnera osculans: Quis (inquã) dubitat, quũ talia & ro[illegible] filia mr benedicta vidit, gladiũ doloris aĩam ipsius ptrãsisse, iuxta Symeonis hodie pphetiã: Nimiꝝ fuit diua virgo tũ plus q̃ martyr, q in aĩa, parte ipassibili, adeousq; sit passa, & pfecto qs illa pariēs dolores effugit, hos tpe passiõis dñicæ ineffabilr sustinuit. Et sequit hodie Matth. 27 Marc. 15
H ¶Vt reuelarent ex multis cordib⁹ cogitatiões, vtpote q antea fuere occultæ dño patiēte sunt reuelatæ & patefactæ. Tum em patuit malitia sacerdotũ, odiũ Iudæoꝝ, duritia ppli, incõstantia Pilati, auaritia Iudæ, pusillanimitas Petri, & alioꝝ apsloꝝ, & cõstãtia virginis Mariæ, vtpote immobilr manētis, quũ & apsi dubitauerint vsq; dũ viderũt ipm à mortuis resurrexisse.
I ¶Tertiũ ē, cõfessio Annæ viduæ eiusdēq; pphetissæ, q Iesum eē adfirmauit, q redēptur⁹ eēt Israel. Eã vero testē eē fidedignã, vt hinc Euãgelista subindicat, qd vidua multo tpr cœlebs vixerit, qd de nobili gñe fuerit, qdq; frequēs in tēplo orauerit & ieiunauerit, pijs, ac bonis opibus maxime debita. Qua in parte medacij impij cõuincunt, q bona opa ceu sunt frequentare tēpla, inibi orare & canere, ieiunare, hocq; genus alia ceu ioania negligũt, quũ tñ per ea meruerit Anna videre Chrm & illi benedicere. Sed qd helluones istis: quum Apslus dixerit bona opa præparasse deũ, vt in illis ambulemus. Addiderim nos vocationē & electionem nostram (Petro teste) non nisi per opa bona posse facere certã. Ephe. 2 2. Petr. 1
K ¶Quartũ est, adseueratio euãgelistæ, quũ dicat puꝝ. s. Iesum creuisse & cõfortatũ, plenũ vtpote sapia, in q & dei grã fuit. Id qd profecto certæ diuinitatis fuit argumētũ. Alioq̃ qlis aut q̃ta posset eē sapia in puero q̃draginta natos dies: nimiꝝ puer ille erat, in quo ab instãti suæ cõceptiõis thesaurierãt oẽs sapiæ & sciæ, & cui spũs grãæ nõ erat datus ad mensurã. Id qd infans in seipo euidẽter testari poterat, nisi more humano secũ oĩa pptrr nos agi voluisset. Ex ijs mõ non vulgariter patefit Chrm esse veꝝ deum & hoiem. Coloss. 2 Iohan. 3

¶HOMILIA OCTAVA DE EO QVOD LEGITVR Matthæi secundo: Cum natus esset Iesus in Bethlrem &c.

A In ferijs Epiphaniæ dominicæ.

Ohannes Euangelista summus ille idemq; verus theologus, quã mox in sui euãgelij frõtispicio nõ pauca multa & sane plus q̃ admirãda recēsuisse argumēta, qbus Iesum Chrm in tpe ex Maria virgine natũ eē veꝝ deũ adeoq; dei filiũ incõuincibilr pbauit, tãdē adeoq; oẽs apsłos, coæqueuos suos in testimoniũ Iesu Chri diuinitatis adciuit, ingens: Et vidimus gloriã eius, gloriã q̃si vnigenti ã pře. Quasi diceret, more loquēdi protrito. Quid multis: Quã ipsi q familiariter cũ eo. s. Iesu Chro viximus, plane vidimus & intelleximus maiestatem gloriosam diuinitatis ipsius, cognouimusq; in eo gloriã, qualis decet eũ, q vnigenitus est à pře æterno non adoptiõe, sed natura, gloriam dico, diuinã illius, plane nõ alio nisi vnigenito filio dei Iohan. 1
dignam,

dignam, vtpote quantam nec angelis, nec prophetis, nec patriarchis vnquam exhibitam
esse vllus meminit, sed qua deus pater vnicum filium suum honestare voluit. B
¶Sed quorsum hæc frēs? Scio nō paucos, nec indoctos nōnullos ea in parte interroga-
re, qualis fuerit illa gloria, p quā apłi cognouerūt Chr̄m esse vnigenitū dei filiū, quę nō alijs
vnq̄ sit exhibita? Eqdem illoꝝ opinatiōes transiens, & si nō dubitem Apłos per eā gloriā
cognouisse Iesum esse naturalem filiū dei, quā viderunt in illo in ædendis miraculis, in p-
menda cœlesti doctrina, in visione montis Thabor, & id genus signis & miraculis, haud
tamen esse putauerim, q negent Euangelistam & eam intellexisse gloriam, qua deus pater
illum mox à tempore conceptionis & natiuitatis illum ipsum filium suum sic glorificauit
vt plane credi potuerit filius nō hoīs solum, sed & vna dei oīpotentia. Nonne eñ (quęso)
Matth. 1 dn̄s Iesus vt verus deus tum glorificatus est, quum sp̄ū sancto cooperante de solo matris
Luc. 1 sanguine cōceptus ē, & cuius mēbra & lineamēta sil' vno noīe facta sunt, & cui prima die,
primo momento cōceptiōis anima rationalis simul cum verbi persona venit ad corpus? C
¶Sūt ne (quęro) hæc parua gloriæ diuinę indicia? Hæc nimiꝝ gloria specialis est & pro
pria dño Iesu Chr̄o, nullis ex hoīe natis hactenus cōcessa, nulli (inquā) vel Cæsari, vel regi
vel quamlibet magno exhibita, qn̄quidem ex viri semine cōcipiāt matres, ip̄ḿq; semē vir
tutem genitiuā accipiat in alijs fœtibus à masculo, ast in cōceptiōe Chr̄i, sanguis inteme-
Luc. 1 ratæ virginis vim seminis accepit à deo. Per varias transmutatiōes in alijs fœtibus inte-
Esai. 1 gri corpis membra & liniamēta cōsurgunt. Adijcit masculis fœtibus aīa rōnalis post qua
dragintaq̄nq; dies à cōceptu numeratos. Deinde nōne glorificatus est dn̄s Iesus vt verus
deus, qn̄ infans in præsepio positus etiam à iumentis rōnis expertibus, asino. s. & boue ceu
creator & possessor oīm fuit cognitus & adoratus? Nōnc tum quoq; dn̄s Iesus est glorifi-
catus vt deus, qn̄ cum angelo ipsius natiuitatē annuntiante subito facta est multitudo cœ
Psal. 23 lestium exercituum laudantium deum & dicentium: Gloria in altissimi deo? Siqdem illi
plane testati sint, hunc illum infantem esse regem gloriæ dominuḿq; virtutem.

¶HOMILIA NONA DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi secūdo: Cum natus esset Iesus in Bethleem &c.

In eisdem Epiphaniæ dominicis ferijs.

IN gloriosa natalitij Chr̄iani die diximus, & si plerisq; videat Iesu A
Chr̄i natiuitas oīm multo despectissima, ip̄am tn̄ (si veris indicijs
æstimet) plus habuisse sublimitatis, plus potētiæ, plus maiestatis,
plus gl̄iæ q̄ oēs cęsares, oēs reges, oēśq; satrapæ in oīb⁹ suis pōpia
ac triūphis habuere. Cęteꝝ audio nō deesse, q̄s (vt sunt q vl' blādi
ctissima rep̄hēdūt) hoc q̄d dixim⁹ pessime habuit, se q; fateri, q̄d hu
millima fuerit dn̄i natiuitas, sed negare, q̄d tm̄ gl̄ię in se illa habue
rit. Si seruator (inquiūt) est Iesus, ideḿq; Chr̄s. i. dn̄s, cur puer in-
fans ex matre natus pānis inuoluit, in præsepio ponit? Et vbi ap-
parent, quæ illius regiā & diuinā maiestatem & gloriā arguūt? B
Iohan. 1 ¶Rn̄deo nihil inibi humile videri, sub quo nō lateat mirāda quædā gloria deo & rege di
gna, quā & se vidisse Iohānes euāgelista testat, dicens de hoc puero infantulo. Et vidim⁹
gloriā eius, gloriā quasi vnigeniti à p̄re. i. in eo vidimus gloriā, q̄ nō nisi veꝝ dei vnigeni
Esaiæ. 7 rum nec aliū vel quālibet eximiū Imperatorē, vel regē, vel dn̄m vl' p̄riarchā, vel pphetā,
Matth. 1 vel angelū deceat. Sed q̄ & qualis illius sublimitas, potentia, maiestas & gloria? Nimiꝝ q̄d
Esa. 9 puer sit idḗq; deus, vtpote cui nomē Emanuel, q̄d ē nobiscū deus. Paruulus vtiq; puer est
sed cuius factus est principatus sup humeꝝ eius, quíq; vocat admirabilis, cōsiliarius, deus
Esa. 7 fortis, p̄r futuri seculi, princeps pacis. Puer (inquā) est & natus de m̄re, sed q̄ virgo, porta
Ezech. 44 nunq̄ neq; referata, neq; reserāda atq; cuius sine dolore partus fuit. Infans ē puer, sed ver
bū infans, vtpote cuius ne infantia qdē taceat, q̄d in duro suo diuersorio, stabulo & p̄sepio
Matth. 7 clamet, inqens: Intrate p angustā portā, qa lata porta & spaciosa via est, q̄ ducit ad pdi-
tionē. Angusta vero porta & via est, quæ dicit ad vitā. Infans eñ ille clamat, vt mollia &
Acto. 14 carnalia vitemus, dura vero & aspera suscipiamus, qm̄ p multas tribulatiōes oportet nos
Matth. 6 ingredi in regnum cœloꝝ. Infans ille pānis inuoluit, sed q miro mō sic vestit totum orbē
Luc. 12 qualis nō fuit Solomon in oīni gloria sua. Infans ille ponit in p̄sepio, sed q deus est in tē-
Psal. 10 plo suo sancto, & cuius cœlū sedes, & terra scabellū est, de se dicens: Cœlū & terrā impleo
Psal 92 Nunqd (quæso) tibi humilis & nō gloriosa videt Chr̄i natiuitas, imo gloriosa æque atq;
Hiere. 23 humilis. Gloriosa ppter seip̄am, humilis ppter nos, vt humilitatē nos doceret. Exemplū
Iohan. 13 (inqens) dedi vobis, vt quēadmodū ego feci, & vos faciatis. Discite à me, qa mitis sum &
Matth. 11 hūilis corde. Vñ Apłus: Hoc eñ (inqt) sentite in vobis, q̄d in Chr̄o Iesu, Qui cū in forma
Philip. 2 dei esset

dei esset, non rapinã arbitratus est, esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit, formã Philip.2
serui accipiens, in similitudinẽ hominum factus, & habitu inuentus vt homo.

C ¶Si proinde credis vilia, crede mirifica. Si de ijs q̃ humilitatis sunt, disputas, q̃ alta sunt
cœlestia venerare. Si Iesu infantia diuinã gloriã cognoscere studes, fac, causam ipsius hu-
militatis discutias. Quod si feceris, oino fateare oportet, tantũ maiestatis & gloriæ in na-
talitio Christiano fuisse, q̃tũ nõ in oĩbus pompis & triũphis oim Cæsarũ & regũ. Ostẽde Hiere.23
mihi, obsecro, pter Christũ, qui puer sit, idẽq; deus ab æterno, natus de virgine, qui infans
loquutus sit, quiq; sua maiestate cœlũ & terrã impleat? Nõ vtiq; est alius, nisi Chrs dñs, q Psal.8
natus est nobis saluator in Bethlehẽ. Cuius plane diuinã & regiã maiestatẽ hodie cœli, id
est, sydera cœlestia, iuxta prophtã, enarrarũt, adeo reges ipsi de vltimis terræ finibus, stel
la puia venientes, tã cognouerunt, q̃ testati sunt testimonio euãgelistæ veridici, dicentis:
Cũ natus esset Iesus, &c. In quo nimirũ euãgelio Christi Iesu pueri infantis diuina & re-
gia maiestas, potẽtia & gloria nõ sine nostra informatione multis plane modis relucet.

D ¶Primo, qm̃ ad illũ nuper natũ tanti viri, vtpote reges, ijdẽq; sapientes & quidẽ à tam
longinquo venerint: nimirũ ab oriẽte. Quod vero sapiẽtes fuerint, testis est euãgelista, q
eos appellat Magos. Quos vero Græci philosophos, nos sapientes vocamus, Persæ ap-
pellãt Magos, & sunt, q sapiẽtia pollent & bonarũ scientiarũ studio sunt addicti, maxime
astrologicæ disciplinæ, cuiusmodi Persæ plerũq; semp & Chaldæi fuere, ex qbus fuerũt,
qui ad Christũ nuper natũ venerũt. Reges aũt eosdẽ fuisse, testis est propheta, qui de illis
iamdudũ prophetizans vocat eos reges, inquiens: Reges Tharsis & Insulæ munera offe- Psal.71
rent, Reges Arabũ & Saba dona adducẽt. Et Esaias quoq; pdixit: Et ambulabũt gẽtes in
lumine tuo, & reges in splẽdore tui ortus. Fuere nimirũ illi tam noie q̃ re reges, vtpote, q Esa.60
simul regno & sapiẽtia potiti fuerint, qñ tum tẽpora philosophi & sapiẽtes regnauerint:
quũ non poterat potentior esse, nisi melior: quare & felices tunc creditæ sunt respub. quæ
vel à sapientibus, vel à sapiẽtiæ studiosis regebant. Atq; vtinã illa nobiscum aliquãdo sint
tẽpora, nempe aurea. Quod aũt à longinquo venerint, cõstat, quia ab oriente, i. de finibus Ibidem.
Persarũ, Aethiopũ, Medorũ & Chaldæorũ & Arabum, procul à Iudæa distãtium, prophe
ta subinsinuante, quũ ait ad Hierusalem: Filij tui de longe venient.

E ¶Nõne magna gloria, q tanti viri à tã longinquis terrarũ finibus peruenerũt? Ad cuius
quæso vnq̃ regis natalitia sic & tãti viri perrexere? Profecto hæc est illa regia gloria, quã
tantopere gratulat propheta Hierosolymis, dicẽs: Surge, illuminare Hierusalem, quia ve Ibidem.
nit lumen tuũ, & gloria dñi super te orta est, & in te videbitur. Docemur aũt, vt illorũ ex
emplo veniamus à longe, id est, à dimissis peccatis ad Christũ quærendũ, quærẽtes apud
illũ pro peccatis gratiã, Paulo dicente: Adeamus ergo cũ fiducia ad thronũ gratiæ eius, Hebr.4
vt misericordiam cõsequamur, & grãm inueniamus in auxilio opportuno.

F ¶Secũdo, apparuit infantia gloria, q stella q̃dã specialis & vere regia, natiuitatẽ ei⁹ cœ
litus, & ipsius locũ declararit, q̃ duce, reges Hierosolymã venerũt, illisq; ipsis dicẽtib⁹: Vbi ẽ, Nume.24
q natus est rex Iudæorũ? Vidimus em̃ stellã eius in oriẽte: q̃ nimirũ noua & admirãda stel
læ spẽs, indicauit stellã illã quã pphetia designarat exoriturã ex Iacob: quã illi resciuerũt
nunciã esse magni cuiusdã dei & regis, qm̃ astronomi erãt & ex Balaam coniectore, q de
hmõi stella pphetarat, progenitis q inuẽto illius ex libris antiquioribus oraculo. s. orietur
stella ex Iacob, &c. intellexerũt mysteriũ Chri, ideoq; natũ adire voluerũt: quẽ cognoue
rũt esse regẽ nõ vulgarẽ quẽpiã atq; ex nũero cæterorũ, sed insignẽ & incõparabilẽ & pla-
ne cœlestẽ & diuinũ, cuius potentiã, sapiẽtiã & bonitatẽ, humanitatẽ maiorẽ, totus orbis
eẽt expturus: nẽpe, cuius ortũ & dignitatẽ stella à seculo prius nõ visa declararet, nec alijs
cõsimilis stellis, vt q̃ & ĩ die fulserit, & ad motũ Magorũ se mouerit, & ad quietẽ eorũ quie
uerit: q̃ & à septẽtrionali parte, q̃ est Persidis ad meridiẽ, in q̃ est Hierl'm, mouebat. Id q̃d
nulla facit stella aliaque admodũ de eius cõditione anno superiore multis disputauimus.

G ¶Nõne & hæc magna est infantia gloria? Vtiq;, de qua & propheta dicit: Cœli enarrãt Psal.18
gloriam dei: nõ talis vnquã stella natũ significauit regẽ, vel quamlibet magnũ: quam & di
uinã fuisse & angelicam quandã virtutẽ in figura syderis apparentem credimus.

H ¶Vnde & instruimur nos nõ aliter ad Christũ venturos, nisi eius stella. i. virtute ipsius
duce, eo ipso dicẽte: Sine me nihil potestis facere. Quare ad eũ venire cupiẽtes & quid ei Johan 15
gratũ facere optãtes semp initio pcemur cũ ppheta: Deus in adiutoriũ meũ intende. Dñe Psalm.37
ad adiuuandũ me festina. Dñe labia mea aperias, & os meũ annuntiabit laudẽ tuã, &c. Psal.50

I ¶Tertio, q viri tanti diuino spũ adflati ad ipm adorandũ venerint, ipsis dicẽtibus: Et
venimus adorare eũ. Quod & pfecerũt, dicẽte euãgelista: Et ecce stella, quam viderãt in
oriẽte, antecedebat eos, vsquedũ veniẽs staret supra, vbi erat puer. Videntes aũt stellã, gaui
si sunt gaudio magno valde. Et intrãtes domũ, inuenerũt puerũ cũ Maria matre eius &
procidẽtes, adorauerũt eũ. Id q̃d dudũ antea prophetarat Dauid, inquiẽs: Corã illo pro-

Psal.71. cident Aethiopes. Et adorabunt eum omnes reges.

¶Nonne hoc plus q̃ regiæ est maiestatis & gloriæ? proculdubio, siquidem diuinæ dū- K
taxat gloriæ & maiestatis, quum solum regem regum & dominū dominantium deceat,
quum solus deus sit adorandus, qualis erat infans ille.

¶Sed quis hac in parte nō admiret Magoꝝ tā fortitudinē q̃ fidē & Iudæoꝝ impietatē? L
Deuter.6 quā em̄ ꝑtexeret defensionē, quū Magi, hoīes cultui idoloꝝ dediti, crediderūt, ipsi vero,
Matth.4 vtcūq; pphetaꝝ scriptis edocti, māseeūt increduli, īīdē'q; Christū vsq; ad mortē ꝑsequuti
sunt, ad quē ꝑ tantū spaciū Magi venerūt? At sic impletū est, q̄d ꝑdictū est ꝑ prophetā di
Esa.55 centē: Ecce gētes, q̃ te nō cognouerūt, ad te currēt. Quod & in illoꝝ propriā cōdēnatio-
Matth.8 nē dn̄s deinde repetiuit, dicēs: Dico aūt vobis, q̄ multi ab oriēte & occidēte veniēt & re-
cumbent cū Abrahā & Isaac & Iacob in regno cœloꝝ, filij aūt regni eijcient in tenebras
exteriores. Id q̄d fore hodie arguunt Magi, qui Iudæis propria culpa reiectis, personam
gentilium deinde ad fidē venientiū gerentes, dicunt: Vbi est qui natus est rex Iudæoꝝ?
Vidimus em̄ stellam eius, & venimus, scilicet in propria persona, adorare eum.

¶Sed vnde, quæso, o Magi tanta vobis audacia? nunquid ignoratis, q̄ quicunq;, rege M
viuente, alterum regem pronunciat aut adorat, punitur in sanguine?

¶Atq; vnde, o Magi tāta vobis fides, q̄ infantē vt regē veneramini, & vt deū adoratis N
pueꝝ lactentē, in tuguriolo vili, in vilibus pānis iacentē. Si rex est, vbi aula regia, vbi thro
nus, vbi curiæ regalis frequētia? Nunq̄d aula est stabulū, thronus ꝑsepiū, curiæ frequētia
Ioseph & Maria? Nōne vos offendit vilis habitatio stabuli, nōne paupertas cunæ ꝑsepij,
1.Cor.3 nōne vos paupertis matris ꝑsentia, nō lactētis scādalizat infantia? Nunq̄d frēs charissimi
(ad vos responsurus me cōuerto) sapiētes vobis videnf factē eē insipiētes? Vtiq; & recte nī
mirū, qm̄ q vult (ait aplus) eē sapiēs, fiat stultus, vt vere sapiēs sit secūdū deū, nō secūdū mū
dū, qm̄ sapiētis huius mūdi stultitia est apud deū. O igif vere apud deū sapiētes Magi, qui
sic Christū dei virtutē & sapientiā cognouerūt, q̃ est vnica & sola sciētia, imo & vera vi-
ta. O proinde beati terq; beati Magi, q̄ regē futuꝝ cōsiderātes ꝑsentē nō timuere, parati
mori pro Christo, quē nondū viderāt, qui ante cōspectū crudelissimi regis priusq̃ Chri-
stū viderūt, Christi sine formidine facti sunt, cōfessores, dicētes: Vbi natus est rex Iudæo
rū, vidimus em̄ stellā eius, & venimus adorare eum? &c. Quo in loco fratres charissimi.

¶Primo admonemur serio ne nobis in ecclesia otiosis, alij in locū nostrū recipiant, no O
bis expulsis, quēadmodū Iudæis olim factū est, quibus ipse Iohānes quondā non tantum
Matth.3 sed & nobis dixit: Facite fructū, pœnitentia dignū. Et ne velitis dicere intra vos, patrem
habemus Abraham. Dico em̄ vobis, quoniā potens est deus de lapidibus istis suscitare fi
Roma.11 lios Abraham. Et Apostolus quoq; ait: Noli altū sapere, sed time. Si em̄ deus naturalibus
ramis nō pepercit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatē & seueritatē dei. In eos
quidē seueritatē qui ceciderūt, in te aūt bonitatē dei, si permanseris in bonitate. Alioquin
& tu excideris, &c. Id quod ipse dn̄s alibi confirmat dicens: Malos male perdet, & vineā
Matth.21 suam locabit alijs agricolis, qui reddant ei fructum temporibus suis.

Deut.6 ¶Secūdo, vt Christū ceu natura dn̄m & deū veneremur & adoremus cū Magis testi-
Matth.3 monio omnium scripturaꝝ, nec alium, quū solus sit vnus adorandus deus in trinitate.
Marc.1. ¶Tertio, ne aliquo terrore vel humano adfectu ducti ab eius veneratiōe, cōfessione & P
adoratione deficiamus, parati etiā eius nomine mori cū Magis, memores eius, q̄d ipse dn̄s
Matth.10 ait: Qui cōfitebitur me corā hominibus, confitebor & ego eū corā patre meo, q in cœlis
est. Qui aūt negauerit me corā hominibus, negabo & eū corā patre meo qui in cœlis est.
Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius
timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam.

¶Quarto, ne scādalizemur ex vilib⁹, q̃ de Chr̄o scripta legim⁹, verū memores simus, q̄ Q
(vt Paulus scribit) deo placeat ꝑ stultitiā ꝑdicatiōis, saluos facere credētes. Siquidē q̃ stul
ta sunt mūdi elegit de⁹, vt cōfundat sapiētes, & infirma, vt cōfundat fortia & ignobilia &
cōtēptibilia, & ea q̃ nō sunt vt ea, q̃ sunt destrueret, vt nō glorief oīs caro in cōspectu ei⁹.

¶Vtq; doceret, nihil quod placeat huic mundo pertinere ad suū regnū, qui & ideo vi- R
demus ipsum nō multos sapiētes, nec multos potentes, nec multos nobiles vocasse: qui &
ideo nuper natus nō primo in vrbibus opulentis, nō in aulis principū, non Cæsaribus, nō
regibus, non ꝑsidibus, non pharisæis, non scribis, nō pontificibus, hoc'q; genus mūdi po-
tentatibus & sapientibus, sed in Bethlehem, in diuersorio, in stabulo, in ꝑsepio, humilibus
pastoribus, & hodie simplicibus Magis & peccatoribus innotescere voluit. Quam sim-
plicitatem ipsi arguunt, simpliciter quærentes, Vbi est, qui natus est rex Iudæorum. Vidi
mus em̄ stellam eius, & venimus adorare eum, &c.

¶Quarto illius illucescit gloria, regia & diuina, q̄ ipso adhuc infante dūtaxat per Ma
gos nominato rex Herodes fuerit turbatus vnà cum eo omnis Hierosolyma.

¶Nonne

¶Nõne id fuit maiestatis & admirãdæ potẽtiæ, q̃d cũ nullo alio rege vnq̃ cõtigisse legimus. Quid enĩ adeo timet Herodes infantulũ, q nõ modo inermis ipse est, sed & q nihil secũ habet armorũ neq; amatorũ, q nec in mũdo hoc erat regnaturus, cuius regnũ de mũdo nõ erat, quẽ nec regnũ Herodis capere potuisset, q cœlũ & terrã iplet, atq; vbiq; regnat. Iohan. 18 Hiere. 23

T ¶Sed hoc monemur loco, vt timeamus hũc regẽ Cristũ, sed patris dexterã iam sedentẽ, ne nobis in tribunali suo aliquãdo sit timendus. Quõ enim illũ putemus pro tribunali sedentem malis fore formidabilem, qui tanto fuit tremori regi impio infans adhuc & matris vbera lambẽs? Siquidẽ reges terræ & principes & tribuni & diuites & fortes, ait Apocaly. abscondent se corã illo venturo ad iudiciũ in speluncis & in petris montiũ. Et dicturi sunt: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum & ab ira agni, quoniam venit dies magnus iræ ipsorum. Et quis poterit stare? Apoc. 6

V ¶Quinto, eius elucescit gloria plane regia & diuina, qm̃ Magi, ĳdẽq; reges intrãtes domũ, & procidẽtes & adorãtes, apertis thesauris, munera obtulerint. s. aurũ, thus, & myrrhã, qbus infantẽ plane talẽ cõfessi sunt, qualis fuit, est, ac erit, vtpote summus deus, summus rex & sacerdos homo, qualẽ certe reges habuere, q procidẽtes, illũ vt regem venerãtur, & vt deũ adorant, & qualẽ corde crediderunt, talem muneribus testati sunt, singuli tria munera offerentes. s. aurũ, thus & myrrhã. Illi quidẽ aurũ obtulerũt, quia illustrati fuerunt puerũ esse regem regum, cuius regni nõ erit finis, cui subditi pendũt aurũ: thus, qm̃ eundẽ intellexerũt esse deũ, cui ex antiquo more thura adolemus, qbus & in oblationibus sacerdos vtitur, quũ esset & puer ille sacerdos in æternũ secundũ ordinẽ Melchisedech. Itemq; & myrrhã, qm̃ & illũ pro salute hominũ sciuerũt moriturũ: siquidẽ mortuorũ corpora myrrha cõdiuntur, vt seruent incorrupta, qm̃ myrrha arefacit & exiccat humiditatem, & nõ finit innasci vermes. Obtulerũt itaq; reges puero aurũ, vt magno regi: thus, vti vero deo & summo sacerdoti: myrrham, vt homini pro salute omnium morituro. Mich. 4 Luc. 1. Psal. 109 Hebr. 7

X ¶Nõne, q̃so, hæc maiestas, potẽtia, gloria & sublimitas, q̃ Chr̃o in ei9 natiuitate fuit exhibita? Quis, oro, dñorũ vnq̃ tãtã habuit in oĩbus suis põpis & triũphis potẽtiã, maiestatẽ & gloriã? Nullus vtiq;, quãdoquidẽ nec fuerit, quẽ decuisset p̃ter Christũ, deũ & hoĩem.

Y ¶Superest demũ, vt & illius maiestatẽ venerãtes & euntes ad Bethlehẽ. i. cor nostrũ domũ panis, vnà cũ Magis illi offeramus. Primo, aurũ, credẽtes eũ esse omniũ regẽ, qui vbiq; regnet. Secũdo, thus, credẽtes eundẽ esse verũ deũ & omniũ creatorẽ. Tertio, myrrhã, nõ dubitantes eundẽ hominẽ propter nos esse natũ & mortuũ. Atq; hãc fidẽ re ipsa testemur, offerẽtes illi. Primo, aurũ dilectiõis pia opera producẽtis, qm̃ ipse pro nostra salute subĳt pœnã passionis. Secũdo, thus deuotæ laudis p gratiarũ actionẽ. Tertio myrrhã cõpassionis p mortis eius recordationẽ. Præterea offeremus in Bethlehem. i. in corde nostro, q̃d domus est panis. Primo aurũ. i. rectã fidẽ, sapiẽtiã & doctrinã. Secũdo, thus. i. deuotã orationẽ, quæ vt incensum veniat in cõspectu altissimi. Tertio, myrrhã. i. amarã pœnitentiã pro pc̃tis, q̃ cõsistit in carnis mortificatione & bona operatione. Quẽ sane illationis modũ hodie Magi nobis in mysterio reliquerũt, personã nostri omnium gerentes.

HOMILIA X. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 2. Cum factus, &c.

Dominica infra octauas Epyphaniæ.

A RVrsus & in hodierno euãgelio relucescit gloria Iesu Chr̃i, pueri adhuc annos duodecim nati: gloria, inquã, q̃si vnigeniti à patre, q̃d statim in puerilibus adhuc annis sic suã declarauerit diuinã prudentiã & scientiã, vt ad illã vel scribæ doctissimi obstupuerint, nescĳ, q̃ is esset puer, in quo oẽs thesauri oĩs scientiæ & sapiẽtiæ laterẽt, qui solus est ac vnicus magister, q alios docuit, q̃d & ipse à nullo didicit, quiq; q̃d docuit, ipse prius in semetipso sic perfecit, vt om̃is eius actio prorsus sit facta instructio nostra. In quo, quid pueros, quid iuuenes, quidq; senes, & in summa, quid plerosq; omnes deceat addiscere, est, Qui hodie perdocet. Iohã. 1. Coloss. 2 Acto. 1 Iohan. 13

B ¶Primo, puerũ in primis eẽ instituendũ in ĳs, q̃ dei sunt, vt est fides in deũ vera & q̃ inde procedit opatio. Sic Adam filios, q̃s duos habuit, cœli numẽ primo docuit venerari, quorũ vnus frugũ primitias, alter agnos deo in holocaustũ dedit. Sic Iob doctrina & exẽplo liberos ad tolerantiã & quandã animi tranquillitatẽ instruxit. Sic Tobias filium suũ ab infantia deũ timere docuit. Sic Christus hodie fuit in ĳs, quæ patris sui fuere. Gene. 4 Iob. 1. Tob. 1.

C ¶Secundo, puerũ diebus festis non debere proficisci in tabernas ad spectacula vel alio id genus, sed ad dei templa, atq; ibi audire, quæ dei sunt, de quo aliàs plura docui.

D ¶Tertio, pueri eẽ, vt primo audiat & nõ intellecta roget, q̃d Chr̃s hodie fecit. Vñ scriptura: In medio magnatorũ loqui nõ pręsumas, & vbi sunt senes nõ multũ loq̃ris. In multis esto, q̃si inscius, & audi tacẽs simul & q̃rens & pro reuerẽtia, accedet tibi bona gratia. Eccle. 32

¶Quarto, puerorum non debere per parẽtes vel amore ipsorum auocari à rebus diuinis, quoniam deus sit diligendus super omnes, nec illum parentibus postponendum. Qui em̃ (inquit ipse dñs) amat patrem aut matrem plus q̃ me, non est me dignus. E

Matth 10 ¶Quinto, puerum debere esse parẽtibus obedientẽ in omnibus, quæ nõ sunt contra deũ, alioqui plus est obediendũ deo q̃ hominibus. Quanquã puer ipse cũ omni modestia refellere debeat, quod male iussus est à parentibus, vt Christus hodie fecit, &c. F

Acto. 5

HOMILIA XI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. II. Nuptiæ factæ sunt in Chana Galilææ.

Dominica prima post octauas Epyphaniæ.

Hristus dñs hodie, anno nimirum ætatis suæ tricesimoprimo, gloriã suã corã palàmq́ manifestauit, q̃ hactenus ab eius pueritia & adolescentia nõ secus atq; radius solis p nebulas emicuit, ceu vt aurora solem pcedens apparuit. A

Iohã. 1 Eã, dico, Chrs hodie gloriã manifestauit, quã se Iohãnes vnà cum cæteris apostolis vidisse adfirmat, vtpote q̃ nõ angelũ, nõ patriarchã, nõ quẽlibet aliũ, sed solũ plane vnigenitũ à patre decuit, qñquidẽ ille nutu suo, nẽ verbo naturã creaturæ mutauit, aquã in vinũ cõuertẽs, in q̃ se dei filiũ, adeoq́ deũ ipm, naturæ authorẽ cõprobauit. Siquidẽ nõ minoris fit potẽtiæ, sola volũtate aquã in vinũ subito trãssubstãtiasse, mutata aquę substãtia pariter & natura, quã oĩa de nihilo solo verbo creasse: qm̃ vtrimq; omnipotentiã exigit in opifice, cui æque oĩs natura obedit, q vocat ea, q̃ nõ sunt sicut ea, q̃ sunt. Quod solius dei eẽ, nemo est, q dubitare possit. Et hoc est, q̃d ait euãgelista: Hoc fecit initiũ signorum Iesus in Chana Galilææ, & manifestauit gloriã suã. s. diuinã. Et crediderunt in eũ discipuli eius. s. q̃s paulo ante post egressum ex deserto selegerat. Vnde cõstat, Christũ vel ideo potissimũ hodie fecisse signũ diuinæ virtutis, vt ipm diligamus, vt verũ hoĩem & fratrẽ nostrũ honoremus vt dei filiũ, adorem9 vt deũ, secure ei credam9, nosq́ ei cõmittamus, vtpote q nos saluare põt, quũ sit deus verus & dei filius, quiq́ nos saluare vult, quũ sit vnus tanq̃ ex nobis, verus homo & filius hoĩs, nõ modo vt nos saluaret natus, in similitudinẽ hoĩm factus, & habitu inuẽtus vt hõ: sed q & hodie ad nuptias, vt alius hõ inuitatus atq; ibi vt hõ cõuersatus est, iuxta sacrosancti euãgelij verba, qbus docemur.

Roms. 4

Matth. 4

Marc. 1

Luc. 5

¶Nuptias si habẽt cõditiões, q̃s habuere, de qbus hodie euãgeliũ facit mẽtionẽ, nõ mõ eẽ licitas, sed & plane fructuosas & felices: qñquidẽ q licitæ sint cõtra hæreticos, q eas dãnarũt, argumẽtũ est, q illas hodie dñs sua psonali virginis matris ac discipulorum psentia honorarit, ac suorum signorum initio cõsecrarit. Ad nuptias vero licitas & salutares requiritur. B

¶Primo, vt fiant in Chana Galilææ. i. zelo dñi exercituum, quod Chana significat, vt sic adimpleatur præceptũ eius, qui dicit: Crescite & multiplicamini. Debent enim in nuptijs coniungi vir & vxor desiderio voluntatis dei, legisq́ diuinæ implendæ. C

Gene. 1

Tob 8

¶Secũdo, vt in nuptijs sit Maria mater dñi. i. fides castitatis. i. opus in eis matrimonij sit castũ, limites cõsuetos & legitimos nõ excedẽs, vbi se cõiuges, nõ libidinoso, sed decẽti amore diligere debẽt. Vnde Apl'us: Honorabile (inqt) cõnubiũ in oĩbus & thorus immaculatus. ¶Tertio, debet isthic esse Chrs. i. sacramentũ, q̃d est fides indiuiduæ societatis, qualis est indiuidua diuinitatis & humanitatis in Chro coniunctio. Nuptiæ em̃ vel ideo sunt sacramentũ longe sanctissimũ, qa signũ sunt sacratissimæ rei. s. summi bñficij humano generi à Chro exhibiti. s. cõiunctionis Christi & ecclesiæ, qua naturã hominis in vnitatẽ suppositi adsumpsit, seq́ tanq̃ spõsus sponsæ ineffabili charitate firmaq́ fide cõsociauit. Quã sane cõiunctionẽ tam spũalem q̃ naturalẽ significat cõiunctio spũsis coniugũ p amorẽ & cõsensum siue cõcordiã animorum, & per cõmixtionẽ sexuũ coniugũ, qua efficiuntur vna caro. Ideoq; vterq; cõiugũ diligere debet alterum, nõ secus atq; seipsum, & carnẽ suã propriã, quã nemo odio habet, & fide quidẽ inuiolabili, nõ alteri se cõmiscẽdo. Hinc Apl'us: Viri diligite vxores vestras, sicut Chrs dilexit ecclesiã, & seipm tradidit pro ea, vt ipsam sanctificaret. Propter hoc relinquet homo patrẽ & matrẽ suã, & adhærebit vxori suæ, & erũt duo in carne vna. Sacramentũ hoc magnũ est. Dico aũt vobis in Chro & ecclesia tanq̃. s. in significato. Hinc Chrs hodie in nuptijs fuit & semp esse debet, vt hãc rem sacrã significaret & efficeret. Hinc ediscãt cõiuges, quãto timore & honestate agendũ sit opus matrimonij cũ per illã cõmixtionẽ carnalẽ, istæ purissimæ & immaculatæ nuptiæ significãtur, qbus Chrs humanã naturã carnaliter adsumẽs eam sibi despõsauit in virginis vtero, de quo processit tanq̃ sponsus de thalamo. Sed in Tobia, deo dante, latius. D

Hebræ. 13

Gene. 2

Matth. 10

Marc. 10

Ephe. 5

Gene. 2

Matth. 19

¶Quarto, debẽt inibi esse discipuli Christi. i. propositũ prolis ex nuptijs procreãdæ, & in fide Iesu Christi, quã discipuli docuerũt, instituendæ: qñquidẽ nuptiæ esse debent ad legitimã generis humani propagationẽ. Legitima aũt est, quũ non voluptas virũ & mulierem coniungit, sed deus. Deus vero cõiungit, qñ trahuntur desiderio volũtatis dei, legisq́ E

Psal. 18

diuinæ

diuinæ implendæ, positæ ad suscipiendā prolem, quæ subinde deum cognoscat, cuius ordinatione suscepta fuerit, legem⁹ & voluntatem eius similiter obseruet & custodiat. Tob.8 Ephe.5
F ¶Quinto, debet in nuptijs deficere vinū.i.oīs mala libido & luxuria, q̄ est in vino. Hęc enim (inquit Apostolus) est voluntas dei, sanctificatio vestra, vt abstineatis vos à fornicatione, vt sciat vnusquisq; vestrum vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderij sicut & gentes, quæ ignorant deum. De quo in Tobia. 1.Thess.4 Roma.13 Ephe.5
G ¶Sexto, vt inibi sint sex hydriæ.i.quinq; sensus cū vno simplici aïæ sensu, q̄ implendæ sunt aqua.f.cōpunctiōis & pœnitētiæ, qua purgent sensus à delictis & pctis binaꝝ vel ter naꝝ metretaꝝ.f.delectationis, cōsensus & operis ad rē tam sanctā sancte suscipiendam.
¶Proinde ad tātæ rei susceptionē ꝑ vero gaudio celebrant solēnia cōuiuia, in qbus (qa
H plerūq; fiunt abusus cū bibēdo, tum crapulando, tum rebus alijs) non debent nuptiæ fieri.
¶Septimo, nō die sabbati, ne q̄d diuinis & alijs pijs operibus sanctificari debet, ꝑ abusus prophanet & violet. Sic etsi opus ipm matrimonij ꝑ se fit piū & bonū, ab eo tñ Apl̄us festo tpe, vt melius rebus diuinis inseruiat, vult abstinendū, dicēs: Nolite fraudare inuicē, nisi forte ex cōsensu ad tēpus, vt vacetis orationi. Et hoc est, q̄d hodiernæ nuptiæ non in die sabbati, sed tertia die à sabbato factæ sunt in Chana Galilææ. Id esse veꝝ vel hinc liquet, ꝙ Iudæi eiusmodi cōuiuia celebrari non debuerint propter apparatū, & ea, q̄ in nuptijs fieri solēt, q̄ soluissent sabbatū. Proinde tertia die à sabbato, celebratæ videnī illæ nuptiæ, nō tertia die à cōgressu Nathanaelis, nā in nuptijs discipulos habebat. Et quosnā: nisi q̄s postea fecit apl̄os, q̄nondū vocasse videt, qñ à Philippo accersitus est. Inde Chr̄s in sabbato nō ad nuptias, sed Hierosolymā venit, atq; inibi puer adhuc in tēplo audiuit & interrogauit, q̄d deinde vir in sabbato docuit. Esꝑpter, vt reb⁹ diuinis, vt pote verbo dei & sacris melius inseruiamus diebus festis, expedit, vt cōuiuia nuptiaꝝ nō in eis, sed ꝑfestis diebus agamus, vt sic ex duobus bonis, q̄d melius est, eligamus, & vt nō modo malū, sed & omnē mali speciē caueamus. Ad quē sane modū vbi hasce nuptias carnales celebrauerimus, nō dubiū, quin post hāc vitā æternas illas nuptias simus celebraturi, ad q̄s qui peruenīunt, beati sunt, qm̄ ibi nō vinū hoc terrenū.f.doloris plenū, sed optimū & iocūdissimū & plenissimū gaudioꝝ in fine apponet, quo oēs replebunt, nunq̄ deinde defecturo. 1.Cor.7. Exo.4.20. Deuter.5 Math.12 Luc.5 Luc.4.13 1.Thes.5 Apoc.19. Psal.35

HOMILIA XII. DE EO QVOD LEGITVR, Mat.8. Marc.1. Luc.5. Cū descendisset Iesus de monte, &c.

Dominica secunda post octauas Epyphaniæ.

A Vo nobis in hodierno euāgelio miracula proponunt vnà cū non paꝝ multis doctrinis inde eliciendis. Est aūt primū miraculū, curatio per Christū leprosi. Secundū, pueri Centurionis à paralysi sanatio. In quoꝝ vtroq; magna petentiū fides deprehendit, & in vtrorūq; petentiū petitione nō vulgaris instructio. Siquidē magna fuerit fides leprosi, q̄ sola volūtate dñm se ab ægritudine posse curare palā profitet: Dn̄e, inquiens, si vis, potes me mūdare. Nec minor, imo vel par vel certe maior fides fuit Centurionis, q̄ omnipotētiæ diuinæ voluntatis nt dum ꝑsentia, sed quæq; distantia subiecta fore acclamat, humiliter dicēs: Dn̄e, non sum dignus, vt intres sub tectū meū, &c. Ex quibus sane oibus & cū ijs, quæ inibi acta sunt, nō- Iohan.4
B nullæ suboriuntur doctrinæ. Quaꝝ est. ¶Prima, nos nō aliter posse Chr̄o ecclesiæ sponso copulari, nisi ꝑ fidē, nec nisi fide in regni filios adoptari: q̄quide ille potestatē eis dedit, filios dei fieri, q̄ credūt in noīe eius. Ideoq; credentes, ait Petrus, exultabūt lætitia inenarrabili, & glorificata, reportātes finē fidei, salutē aīaꝝ. Hinc hodie vterq; tā leprosus q̄ 1.Pet.1
C Centurio sola fide exaudiri meruit, quoꝝ & nos fidē imitari oportet. ¶Secūda, nos debere, q̄d petimus, ponere in volūtate dei, q̄ melius nouit, q̄d nobis vtile sit. Cuius volūtas, regula est oīs bonitatis & iustitiæ. Scit eñ, inquit ad nos Chr̄s, pr̄ vester, q̄d opus sit vobis anteq̄ petatis eū. Profuerit proinde q̄ media sunt nō nisi sub cōditiōe petamus, cuiusmodi sunt bona naturæ & fortunæ. Quæ petētes dicemus: O dn̄e si nosti sanitatē, pulchritudinē, speciositatē, diuitias, statū plātiōis, ingenij acumē, industriā &c. mihi eē vtilia ad salutē des orō, qm̄ potes, vt cōsequar. Sic hodie leprosus diuinæ volūtati cōmisit, vt curaret eū, dicēs: Dn̄e si vis, potes me mūdarē.i.si proficuū mihi fore duxeris ad salutē, q̄d ipse nescio, Id est, si vis, potes me liberare. Extēde vt placet, petamus igit dn̄o volēte, q̄d dū ignora- Roms.8 Math.6 Roma.8
D mus, petamus. ¶Tertia, obediendū esse oīno diuinæ legi, nec, quur hoc vel illud statuit, quærere: Dn̄i eñ est terra & plenitudo eius. In eius ditione cuncta sunt posita. Suffcerit scire, q̄a ita voluerit & statuerit dn̄s oīm, cuius volūtas semꝑ & in oībus est bona & recta q̄ oīa in mēsura & nūero & pōdere disponit & disposuit cūcta in sapīa. Si eñ, inquit Iob, ille subuertit oīa vel in vnū coartauerit, quis cōtradicet ei, vel quis dicere ei potest, eur ita facit? Atq; ille nimiꝝ, ingt Ecclesiastes, est, qui q̄d voluerit, facit, & eius sermo potestate Psal.23. Iudith.9 Sap.11. Psal.103 Iob.11 Eccles.8

Romañ.9. plenus eſt. Nec ei dicere quiſq̃ pt, q̃re ita facis? Hinc Paulus, O hõ(inqt)tu q̃s es, q̃ rñdeas
Gene. 3 deo? Nunqd dicit figmẽtũ ei, q̃ ſe finxit: qd me fecisti ſic? Quæſiuit ſerpẽs, cur pcepit vo-
Luc. 1 bis deus &c. Aduertit mulier q̃ſtionẽ, inquiſiuit cauſam, & dãnata eſt. Quæſiuit Zacharias
& obmutuit. Leproſus hodie nõ q̃ſiuit, cur deberet ſe oſtẽdere ſacerdotibus, ſed obediẽs
curari meruit, qm dñs, vt iret, voluit, cuius volũtate cõtentus fuit: argumẽto, neminẽ ſalua
ri ſine obediẽtia, q̃ vel ſola ſaluat, & ſaluauit hominẽ & angelũ. Siquidẽ vnius hoĩs inobe-
Roma. 5. diẽtia cũctos Adæ filios, cõſtituit iræ filios ſecũdũ legẽ cõmunẽ. Vnius obediẽtia repara-
uit totũ mũdũ lapſum in peccatũ, & iuſto dei iudicio cõdemnatũ. Recte igit leproſus ho-
die ſacerdoti ſe oſtẽdit, vt obediret, nihil interrogãs de cauſa, ſed cõtẽtus, q̃a dñs iuberet.
Nõ vtiq̃ iuſſus, vt ſua pce mũdaret, quẽ oĩpotens iã curauit. Nõ vt mũdũ iudicaret, quẽ vi
uoꝝ & mortuoꝝ iudex abſoluit & facti euidẽtia mũdũ oſtẽdit. Nõ vt oblatis donis eos ſu
ſtẽtaret ſacerdotes, q̃ ſacerdotio indigni erãt, & cõtra Chriſtũ, ſummũ ſacerdotẽ cõſpira
Iohan. 2 uerãt: ſed profecto, vt obediẽtia legis iã finiẽdæ, obediẽtia legis euãgelicæ & æternæ no-
bis cõmẽdaret, à qua nemo ſe abſtrahere pt, qui ſalutẽ deſiderat. Hinc Maria alibi in nu-
ptijs Chanæ Galilææ ad miniſtros ait: Quodcũq̃ dixerit vobis, facite. Q. d. nihil de cau-
ſa interrogate. ¶Quarta, peccatorẽ, etſi ipſe forte peccatoꝝ, propter deũ, deteſtatiõe à E
peccatoꝝ lepra curetur, nihilominus & eccleſiæ deberi in peccatoꝝ ſuoꝝ proloco & tẽ-
pore ſacramẽtali cõfeſſione recõciliari, q̃nquidẽ vera pœnitẽtia in voto cõcludat cõfeſſio
nem. Quod in Lazari reſuſcitatione dñs ſubindicauit, quẽ iam viuificatũ apoſtolis ſoluẽ
Iohan. 11. dum dedit. ¶Quinta, deũ ſic eſſe omnipotentẽ & pſentẽ vbiq̃, vt quẽadmodũ ipſe oĩa
nouit, ita ſolo etiamnũ verbo & nutu, oĩa poteſt: nẽpe cuius dicere, eſt facere, cuius verbo
Pſalm. 32 cœli firmati ſunt. Qm ipſe dixit, & facta ſunt, ipſe mandauit, & creata ſunt. Hinc ethnicus F
Pſal. 148 ille magnæ fidei Centurio, audiens hodie Chriſti miracula, huuc deum vbiq̃ præſentem
vbiq̃ potentẽ intellexit, atq̃ fide integra, humilitate plena per intermedias perſonas pro
puero ſuo interrogaturus, ait: Dñe, nõ ſum dignus &c. ſed tantũ dic verbo, & ſanabit puer
meus. Et recte nimiꝝ, quia non eſt impoſſibile apud deum omne verbum.

¶Quã ſane potẽtiã ſi ſemp pſentẽ cõſideraremus, hauddubie deũ timerem᷒, & corã eo
Luc. 6 cũ oĩbus humiliaremur, vt qui agimus ante oculos ipſius, qui oĩa cernit, quiq̃ nihil mali re
Heb 4 linquit inultũ. Cui de omnibus reddẽda eſt ratio, qui omnia punire poteſt & vult.
Eccleſ. 11. ¶Sexta, nihil q̃d ſalutis eſt, peti à deo poſſe, q̃d nõ vera fide obtineat, Chrõ aliàs dicẽte: G
Iacobi. 1 Oĩa, quæcunq̃ petieritis in oratione credẽtes, accipietis. Et Iacobus: Si quis (inqt) veſtrũ
indiget ſapientia, poſtulet à deo, q̃ dat oĩbus affluenter, poſtulet aũt in fide & nihil hæſi
tet. Hinc hodie tam Centurio q̃ leproſus ſuæ petitionis per fidem factus eſt compos. H

¶Septima, nos debere attẽdere, ne ſi minus, q̃ fidei ſunt nſæ, fecerim᷒, à deo & eius ſan
ctoꝝ conſortio, & ab æterna beatitudine excludamur. Id q̃d Iudæis de ſua religione ſine
2. Pet. 1 fructu gloriãtib᷒ factũ ſcimus, pinde Petrus: Frẽs, ait, magis ſatagite, vt p bona opa certã
Iacob. 2 veſtrã vocationẽ & electionẽ faciatis. Fides em̃(inqt Iacobus) ſine opibus eſt mortua. Et
Matth. 3 hoc eſt, q̃d Iohãnes Bapt. Facite(inqt) fructũ pœnitentia dignũ. Et ne velitis dicere intra
vos: Patrẽ habemus Abrahã, &c. Quod cõfirmãs Chrs, ait: Ideo dico vobis, q̃a auferet à
Matth. 21 vobis regnũ dei, & dabitur genti, facienti fructus eius. Idẽq̃ hodie inquit: Dico aũt vobis
q̃ multi, &c. Atq̃ vtinã huius dicti ſerio ſemperq̃ memores eſſemus.

HOMILIA XIII. DE EO QVOD LEGITVR,

Mat. 8. Marc. 4. Luc. 8. Aſcendente Ieſu in nauiculam, &c.

Dominica tertia poſt octauas Epyphaniæ.

Vamuis hodierni euangelij cõtextus ſub hiſtoria, q̃ plus q̃ clara eſt, tã valde A
multas q̃ pclaras & ſaluiares cõtineat doctrinas, q̃ & ad longũ tractari poſ-
ſent, propter th̃ tẽporis importunitatẽ, & q̃a hoc anno in æde diui Petri, cũ
pro aduerſitatib᷒ imminẽtibus depellẽdis habebat proceſſio, reuerẽdiſſimo
& illuſtriſſimo principe, archiepiſcopo noſtro pſente, eiuſmodi doctrinas
pene omnes tetigimus, in præſentia duas tantum dilucidemus, quarum.

¶Prima eſt, nos in tentationibus, quibus in hoc mundo carere nequimus, nequaquam B
deſperare debere, quaſi dñs ob peccata noſtra dormiens. i. quaſi non noſtri curã gerens,
nos tribulatos ſit deſerturus, imo ſortiter ſuſtinere, & immobiliter in bono perſeuerare,
Pſal. 33. q̃nquidẽ, ait propheta, iuxta eſt dñs ijs, qui tribulato ſunt corde. Hinc alibi dñs: In mũdo
Iohan. 16 preſſurã habebitis, ſed cõfidite, ego vici mundũ. Siquidẽ ait Aplus: Fidelis eſt deus, qui nõ
1 Cor. 10 patietur vos tentari ſupra id q̃d poteſtis, ſed faciet etiã cũ tentatione prouentũ, vt poſſi-
Gene. 37 mus ſuſtinere. Sic patriarchã Iacob, opinione mortis filij ſui Ioſep vigintiquatuor annis
adfligi ſuſtinuit, quem poſtea videntẽ lætitia copioſiore refecit. Sic em̃ Ioſeph ſeruituте
Gene. 40 & carcere aliquãdiu permiſit tribulari, quem poſtea in Aegypto glorioſius exaltauit. Sic

Iobum

Iobũ illũ, patiētiæ exēplũ, diu sustinuit & multiphariã tribulari, quē post flagella restitutis duplo oībus p. CXL. vitæ annos in omni qete & gaudio cōseruauit. Sic & Tobiã in exilio cęcitate annis XIIII. examinari pmisit, quē deniq; eripuit, ei duplicia gaudia largitus ē. Iob vlt.

C ¶Sic itaq; frēs charissimi, & si propter pctã nr̃a proculdubio totus quasi mũdus tanquã mare contra nos incipiat ebullire, atq; in furorē cōsurgere. Et si oēs vēti & vertiginea dæmonũ vndiq; sæuiant. Et si oīs potestas maris .i. oẽs principatus & ptãtes mũdi concitentur, & in tumore iracundiæ spument. Et si deniq; ad cœlos vsq; se extollant tēpestates maris malignitates, dolos & fremitus sic cōcitent, vt etiã elementa in nos videant armari, minitantes bella, pestem & caristiã, non tñ est, quod plus æquo timeamus, cōtremiscamus turbemur, aut desperemus, aut deficiamus, qnimo simus stabiles, fidē nō deseramus, memores deũ sic nos facere memores nostrorũ peccatorũ, & velle, vt emendemur, ad se confugiamus, veniã simul à peccatis & auxilium in tribulationibus opportunũ petamus, malentem nos hic pati q̃ alibi æternaliter damnatũ iri. Dum eñ (inquit Apostolus) à dño iu- 1. Cor. 11

D dicamur, corripimur, ne cum hoc mundo damnemur. Hinc sequitur doctrinarum.

¶Secunda, vt de nr̃is peccatis pœnitētes in oībus aduersitatibus, vndecũq; surgentibus magna fiducia ad Chr̃m ob pctã nostra dormientē .i. cōniuentē confugiamus, ipm pijs orōnibus, lachrymis, & bonis operibus excitemus, orantibus succurrat, ne pereamus: 2. Paral. 20 dicētes humillime cũ rege Iosaphat. In nobis dñe nō est tãta fortitudo, vt possimus resistere, sed cũ ignoramus qd agere debeamus, hoc solũ habemus residui, vt oculos nr̃os dirigam⁹ ad te, qñquidē solus es, q oīa potes, & cui⁹ volũtati nemo pt resistere. Exurge dñe, Psal. 78 & ne repellas in finē, adiuua nos, & redime nos ppter nomē tuũ. Adiuua nos de⁹ salutaris nr̃, & propter gloriã noīs tui libera nos, & ppitius esto pctis nr̃is ppter nomē tuũ &c.

E ¶Qđ vbi cũ discipulis hodie fecerimus, hauddubiũ, qn surgēs imperabit vētis & mari, dęmonib⁹ & mũdi ptãtibus, oēs mitigabit, q oībus īperat, diaboli & tyrãnorũ sæuitiã reprimet, & ecclīæ suæ pacē cōcedet, voce cōsolatoria ad nos dicēs: Nō relinquã vos orphanos. Et ecce ego vobiscũ sum oībus diebus vsq; ad cōsummationē seculi, vtpote q aliàs in Dauide de vnoquoq; tribulato dicit: Cũ ipso sum in tribulatiōe, eripiã eũ, & glorificabo eum. Cui fit, qđ suis fit. Vnde ad Saulum: Saule (inqt) Saule, quid me persequeris. Math. 28 Psal. 90 Acto. 9.

F ¶HOMILIA XIIII. DE EO QVOD LEGITVR: Mat. 14.
Simile factum est regnum cœlorum homini q seminauit &c.

Dominica quarta post octauas Epiphaniæ.

A QVum annis paulo pręteritis dubitaret à multis, an possent hęretici è medio tolli, ijdemq; supplicio supmo adfici, eqdē ex officio sine al q̃ sinitiro adfectu rñdi posse, idemq; inter multa alia, q̃ nũc trãseo, pbaui ex hodierno euãgelio. Quã sane pbationē, vt firmã & incōuincibilē nũc intactã relinquo, quã nec tpis angustia repeti patit, quũ interea nō vulgaris apud plerosq; oēs & alia vertat quęstio, qua q̃rit, quũ iure etiãnũ diuino tã hæretici q̃ id genus īprobi alij è medio tolli possint à magistratib⁹ Chr̃ianis, cur illos mulctare tardãt. Deuter. 17 Deuter. 13 Roman. 13

B ¶Cui nimirũ respōsioni anteq̃ rñdeat prius euãgelij parabola p partes est exponēda, vnde tandē p doctrinas inde eliciē das sua ferme spōte respōsio patebit. Regnũ cœlorũ est status ipsius ecclesiæ militãtis. Homo est Chr̃s. Ager est ecclesia, vbi ille seminauit semen bonũ, qđ est oīs pius & fidelis homo, adeoq; catholica doctrina & fides. Hoīes dormiētes sunt plati & regētes q vel inertia torpēt, vel lasciuia resoluunt, vel ignorãtia, vel culpa pmunt. Inimicus supueniēs est diabolus, q semp bonis aduersat. Qui negligētibus supioribus superseminauit zizania .i. malos hoīes & hæreticos suis suggestiōibus in medio tritici .i. bonorũ hoīm, qs prius semē bonum noīauit. Accedētes serui, q̃rēteaq; vnde veniãt tot hęretici & eorũ mala dogmata, & nunqd debeãt illos & hæc è medio tollere, sunt q zelo bono ægre ferũt tot improbos hæreticos & eorũ dogmata, minus tñ sufficiētes resistere. Dñs vero est ipse deus, adeoq; saluator noster Iesus Chr̃us, q parabolam loquitur, eamq; deinde ipsemet nostro modo exponit. Vnde aliquot colligunt notatu digna, quorũ est.

C ¶Primũ in ecclesia esse permistos bonos cum malis & e diuerso, sicq; fuisse ab initio mũdi. Id qđ alia parabola Chr̃us arguit, dicens: Simile est regnum cœlorũ sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti, quam cum impleta esset educētes, & secus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa sua, malos aũt foras miserunt. Errant igit hæretici, dicentes, ecclesiam esse dũtaxat bonorum & iustorum, quo sane pacto prorsus esset incerta ecclesia, nec facile sciri posset, quis esset in ecclesia, quãdoquidem nesciat hō, vtrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum seruentur incerta. Insuper sępe corã deo pessimi sint, q habent hic optimi, & è regione, & solus sit deus q qualia qsq; est vere nouit. Matth. 13 Eccles. 9

Math. 21 Vnde dñs ad eos qui probi videbantur, ait: Amen dico vobis, q publicani & meretrices
1.Cor.14 præcedent in regno dei. Ipse em̃ pœnituerunt, vos aũt non pœnituistis. Hinc Apostolus
Hebræo.4 vtcunq; coram deo & hoïe iustus dicebat de se: Nihil enim mihi conscius sum, sed non in
hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me, dominus est. f. qui melius quales sumus, nouit
Eccl.10 quàm nos, cui omnia sunt sole clariora. Est igitur ecclesia bonoꝝ & maloꝝ hominum. D
¶Scdo, malos ꝑlatos esse causam mali populi. Qualis em̃ rector (ait scriptura) ciuitatis
est, eales & inhabitãtes in ea. Sic dormientibus superioribus, nata sunt zizania, i. mali.
¶Tertiũ, ꝑlatos debere eẽ vigilãtes. i. nõ torpere inertia, resolui lasciuia, premi ignorã- E
Heier.48 tia vel culpa, ne inde suborianẽ mali & bonis noceãt, & ipsi sint in culpa, à q̃bus deus me-
Ezechie. 3. rito pœna sit sumpturus. Hinc Prophetat: Maledictus q facit opus dñi fraudulẽter, & ma
33.14 ledictus, qui prohibet gladium suum à sanguine. Siquidem deus ipse sanguinem subdito
Heb.13 rum perditorum de manu negligentium pastoꝝ est requisiturus. Sunt enim illi (ait Apo-
stolus) qui pro animabus subditoꝝ rationem sunt reddituri. ¶Quartum, prælatos & re F
Numer.18 ctores posse & debere improbos & maxime hæreticos aliquãdiu tolerare.
Gene.18 ¶Primo, quando sine magno periculo & schismate puniri nequeunt; quod fit quum G
Eccl.13 multitudo vel princeps est in causa, seu fuit in schismate Chore & Abyronis &c.
Luce.16 ¶Scdo, qñ nõ satis cõstat de improbitate & hæresi, siqdẽ p solã suspitionẽ, & nudã cõie H
1.Cor.4 ctură, nemo est puniẽdus, nisi à deo q corda hoïm nouit, in iudicio suo vnicuiq; daturus
scdm opa. Vnde Apls: Itaq; nolite (inqt) añ tps iudicare, quousq; veniat dñs, q & illumi-
nabit abscõdita tenebraꝝ & manifestabit cõsilia cordiũ. Hisce ergo duobus modis mone
mur, ne puniamus malos, qm̃ fiẽ possit & bonis noceri, q̃s deus in suo iudicio rectissime dis
cernet, & castigabit. ¶Sed cur (ait) deus ita tolerat malos, & ab eis sinit tribulari bonos?
2.Petr.3. ¶Primo (inquã) vt si velint, cõuertant, & p bonos adiuuenẽ. Hinc Petrus: Non tardat I
(inqt) dñs pmissionẽ suã, sicut qdã existimãt, sed patiẽter agit ꝑpter vos, nolẽs aliqs perir-
Romañ.2 re, sed oẽs ad pœniam reuerti. Vnde ad peccantẽ ait Apls: An diuitias bonitatis eius, &
patiẽtiæ, & longanimitatis contẽnis? Ignoras, qm̃ benignitas dei ad pœniam te adducit?
¶Scdo, vt sic boni cõparatione eoꝝ plus nitant ad bonum, deoq; sint ex animo grati, L
2.Timot.3 quod electi sunt per gratiam de numero pereuntium, quod tunc sciunt, vbi nomine Iesu
libenter patiuntur tribulationes, cuiusmodi oẽs sunt qui piẽ volunt viuere in Christo.
1.Cor.11 ¶Tertio, vt sic boni ꝑficiãt, & eis merita augeãt ꝑbatiõe bonoꝝ. Sic Apls: Oportet M
& hæreses eẽ, vt & q ꝑbati sunt, manifesti fiãt in vobis. Atq; ita nimiꝝ deus ꝑ sua bonitate
& sapiã suffert malos inter bonos, vt sic boni p eos purgenẽ, & à peccati rubigine eliminẽ
tur atq; exerceanẽ, vt sic virtus in bonis manifestet, adeoq; ipsi electi in via huius exitij se
gnes nõ efficianẽ, sed ad patriã suã festinẽt, coronã accepturi in æterna beatitudine, à q-
bus segregent, tum mali & collecti in fasciculos ad comburẽdum in ignem mittent.

¶HOMILIA XV. DE EO QVOD LEGITVR: Mat. 20. Simĩle est regnũ cœloꝝ homini patrifamilias q exijt &c.

Dominica Septuagesimæ.

4.Reg.25. Vod hodie non sine luctu agit catholica ecclesia, id ipm multis ante tpibus A
in veteri testamento in se nõ sine mœrore præfigurarunt filij Israel. Tradit
sacra sane historia, cum suis olim peccatis deum offenderãt, audijsse sibi à
Propheta (deo iubẽte) prophetizari in hæc verba: Trademini in manu ho
stili, & seruietis Nabuchodonosoro septuaginta annis, Idq; (vt prophetaꝝ
omia) factũ deniq; veꝝ fuisse. Siqdem illis sic in peccãdo ꝑseuerãtibus, ve-
nit summo cũ exercitu rex Babylonioꝝ Nabuchodonosorus in Iudæã & ppl'm Iudaicũ à
Hier'lm summa tyrãnide in Babylonẽ captiuum abduxit, atq; eũ inibi septuaginta annis
Esdræ.1 operibus duris adfecit. Ipse vero ppls Iudaicus illic misere captus, depositis lætitiæ vestĩ
mentis & canticis, septuaginta annis in luctu & mœrore degit, donec liberatus p Cyrum
Psal.136 (qui & Chfus est dictus) à iugo quoq; exemptus Hierosolymã cũ venia redijt, rogatus ve
ro in captiuitate ab hostibus vt caneret verba canticorum. f. vt in Hierosolymis facere cõ
sueuerant, respondisse perhibetur. Quomodo cantabimus canticum dñi, in terra aliena?
Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, quum recordaremur Syon. In salici-
bus in medio eius, suspendimus organa nostra. Hactenus historia, in figura, quæ hõ habet.
Galat.4 ¶Hier'lm est paradisus, mater illa nostra sursum. Populus Iudaicus est humanũ genus, B
Gene.3 quod inibi contra deũ in primis parentibus peccauit. Nabuchodonosorus est diabolus, q
illud ex paradiso catheuis peccatoꝝ captũ, in Babylonem. i. hunc mũdum, miseriæ vallẽ
Hebræ.11 & cõfusiõis abduxit. Vbi illud, depositis vestibus & cãticis lætitiæ peregrinat exul in luctu
& mœrore multaꝝ tribulationũ & aduersitatũ septuaginta annis, i. toto tpe vitæ, quod
numero

numero ſeptenario agitur &finitur,ſperans ſe demũ exacto vitæ tempore per Chriſtum Pſal.89
Ieſum,qui verus eſt deus,ſe liberatum iri & rediturum,vnde abductum eſt.

C ¶Hinc eatholiea ecclesia ab hodierna die vſq; ad ſabbatũ in albis(q̃d tp̃s ſeptuaginta di
es,vnde dici ſeptuageſims cœpit,cõplectiſ) prædictã in peccatis eaptiuitatẽ ſingulari lu-
ctu.ſ. lugubribus veſtibus& cautieis rep̃ſentat, ac inteeim pro peceatis noſteis gemit & Ibidem
mœret,ſperans ſe mediante Cyro,.I.Ieſu Chr̃o ex hac cõfuſa Babyloue,&ex hoe miſeria
rum exilio liberatum iri, & poſt haue vitam (quæ natura ſeptuaginta annis plerũq; in-
ſeecluditue)in veram noſtram Hieruſalem,quæ cœlum eſt,rediturã ri. Cuius ſpes vt cer
ta eſſe poſſit,neceſſum eſt,vt ſinguli viuamus iuxta hodieeni euãgelij tenorem.Qui no-
bis faeile per aliquot doctrinas patebit, vbi illius parabolã elucidauerimus in hũc modũ.

D ¶Reguũ cœlorũ eſt ſtatus eeeleſiæ militãtis.Paterſamilias eſt deus.Vinea eſt eeeleſia,&
eius fides. Operaeij ſunt hoĩes ad eccleſiã & fidem à deo vocati & cõducti.Operatio eſt
oĩs virtuoſa actio ex fide p̃ chaeitatẽ veniens. Cõuentio ex diurno dcnaeio,eſt merees.ſ.
vita ęterna,quã deus homini pro hmõi virtuoſa actiõe,quaſi ex quadã cõuentiõe daturus
eſt.Primũ mane,eſt tp̃s à principio mundi vſq; ad Noe,quod continuit. M. D.CLVI.
annos. Hora tertia, eſt tempus à Noe vſq; ad Abraham,quod. CCCLXXXIX.annos
complexum eſt.Sexta hora eſt tp̃s ab Abraham vſq; ad Moſen,quod annos. CCC. con
nuit.Hora nona,eſt tempus à Moſe vſq; ad Chriſtum,q̃d anuos. M. D. IX .contiuuit.
Vndecima hora,eſt tempus à Chr̃o vſq; in finem mundi. Sero eſt tempus mortis & vlti
mi iudieij.Procurator pateiſfamilias eſt Ieſus Chr̃us,qui hue propter procurationem hu
manæ ſalutis eſt miſſus.Eius voeatio eſt iuſſio ad iudieiũ,de qua ipſe aliás:Venit hora(in- Iohã.5
quit)q̃n mortui audient voeem filij dei,& q̃ audierint viuent. Tnne enĩ(inq̃t Apoſtolus) 1.Cor.3
vnuſquiſq; propeiam mereedem accipiet ſecundũ laborem ſuum.Quæ reliqua ſunt,vni-
cuiq; obuia ſunt.Ex quibus nune omuibus colligimus aliquot ſalutaees doctriuas, quarũ

E ¶Prima ẽ,deũ oẽs hoĩes à p̃cipio vſq; ad finẽ mũdi ad ſuã eeeleſiã & fidẽ vocaſſe,pro- Luce 19
ptereaq; oẽs velle fieri ſaluos,q̃ſq; nõ ad p̃ditionẽ,ſed ad æternã btitudinẽ ereauit, ac vt 1.Timot.2
redeãt ex hae Babylonia,ad Hieroſolymã æternã,vñ p̃ pctm̃ primorũ parẽtũ ſunt extruſi. Sapiæ.2.11

F ¶Secunda,neminem poſſe ad illam ipſam Hieroſolymam eedire,niſi pee pœniam tri-
bulationum &aduerſitatum,quas iuſto iudicio propter peccatum protoplaſti luimus iu-
xta maledictionem dei,dicentis:In laboeibus comedes,& in ſudore vultus tui veſceris pa Gene.3
ne tuo cunctis diebus vitæ tuæ,donee reuertaris in terram, de qua ſumptus es. Vnde in
Actis ſcribitur:Quoniam per multas tribulatioues oportet nos intrare in regnum dei. Acto.14

G ¶Tertia uulli prodeſſe Chr̃i fidẽ ſine opibus,neceſſum ideoq;, vt eã habeat fidẽ,quæ p̃
chaeitatẽ operet.ſ.op̃a pietatis & miſericordiæ. Siq̃dem fides ſine opibus mortua,nõ vi Gala.5
uificans.Hine hodie in vinea operantes remunerant,verum otioſi redarguunt, & q̃ in vi Iaco.1
nea dñi laborare tardauerunt. Hine Ap̃ſus: Labora(inquit)ſicut bonus miles Chr̃i. Qui 2.Timot.2
certat in agone nõ coronabit,niſi legitime certauerit. Errant ergo & ſeducunt ſeipſos,di
centes & arbitrãtes,ſe nuda fide ſaluari poſſe.Qua de re aliás perquàmplurima diximus.

H ¶Quarta,nemini viã mœrẽdi regnũ cœlorũ clandi,donec p̃ñtis vitę dies terminet,q̃n-
qui dẽ ad labores vineæ,oẽs euiuſlibet ætatis,etiã q̃ ad vltimã vitæ horã(quæ p̃.XI.horã
intelligit) p̃uenerint,voeant.Nec à voeatiõe ceſſatũ eſt,donee veniret ſero p̃ñtis vitę.i.
moes.Hinc dñs p̃ ſcripturã:Cũ.i.q̃ncũq; auerterit ſe impius ab impietate ſua,& feeerit iu Ezech.18
ſtitiã & iudieiũ ip̃e aĩam ſuã viuificabit. Nemo eſt igit, vt aliq̃s vel quàmlibet pctõr inue
teratus deſperet,quaſi diutius æquo expectaret pœnitere. Q̃uo em̃ deſperet,qnum audit
dñm om̃i hora & omni ætate ad pœniam voeare,atq; dñs conuerti volentes ſuſcipit, q̃-
diu ſp̃us in eis eſt.Reliqua,quæ hie quoq; diei queant, ſuo tẽpore ad longũ retulimus.

I ¶Quinta,ne q̃s nimiũ dei miſericordiæ cõfidat,expectãdo ad craſtinũ,& p̃craſtinãdo
pœniam,peeinde diutius victurus,& quaſi ſatis adhuc eeſtet tp̃s pœnitendi, imo cogitet
ſubito plerũq; adeſſe ſero.i.mortẽ,vbi operari nõ licebit,ſed p̃mia eecipere,iuxta Chriſtũ
dicentem:Ambulate dũ lucem habetis,vt tenebeæ vos nõ comprehendãt. Venit nox q̃n Iohan 12
nemo poteſt operari.Ideoq; fratecs charĩſſimi,nulla oecaſione cõuerſionem veſtrã in po Iohan.9
ſteriorem ætatẽ differre debetis,ſed in timore dñi accelerare. Si em̃ iuſtus de ſua iuſtitia
cõſeruanda certitudinẽ nõ habet,Ap̃lo dicente:Qui ſtat, videat ne cadat, quã certitudi- 1.Cor.10
nem vitæ pctõr ſibi promittere poteſt? maxime q̃d Chr̃us ait: Vigilate.i.operamini, q̃a Marc.13
neſcitis,q̃n dñs veniet,ſero,an media nocte,an gallicãtu,an mane,ne cũ venerit dñs, inue
nerit vos dormiẽtes.Itaq; ſimus memores,q̃d q̃ veniẽtẽ.XI.id ẽ,vltima hora nõ reſpuit,
ip̃am horã nõ p̃omiſit.XI.Atq; ſit oĩbus tã iuſtis q̃ iniuſtis ſp̃ horribilis ſnĩa dñi dicentis:
Multi ſunt vocati,pauci vero electi.Conemur pœnitendo in hoc tp̃e ſacro eſſe de nume Eccl.27
ro paucorũ,quales non erimus,niſi in dñi timore ſteterimus.Qui em̃(inq̃t ſcriptura)in ti
more domini ſe non tenuerit, cito ſubuertetur domus eius.

¶Homi-

¶HOMILIA XVI. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi.13. Marci.4. Lucæ.8. Cum turba plurima &c.

Dominica Sexagesimæ.

Vonlam præcedēti dominica vocati sumus in vineam domini, vt isthic fru A
ctuosa opera producamus, opera (inquam) quæ fructificant in vitam æter
nam, rectè hodierna dominica nobis euangelium sub oculos ponit eccle-
sia de verbo dei differens, vnde fructuosa opera suam accipiunt radicem.
Quanti vero hodiernæ diei euangelij verba sint habenda, & quanta animē
diligentia & deuotione attendenda hinc facile intelligimus, quoniā Christus morte opti
mi oratoris, de re ardua dicentis, auditores singulariter ad audiendum adhortat̄ dicens:
Qui habet aures audiendi, audiat. i. qui quæ dicturus sum audiet, hortor audiat, non per
functorie, sed diligentissime, id est, audiat ea auribus cordis & sensibus interioribus, auri-
bus (inquam) intelligentiæ, obedientiæ, & operationis, veluti diua virgo audiuit, qua de-
Luc.2 scribit Euangelista: Maria autem conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo.
Quo nimirum modo vult Christus, nos audire debere verba præsentis euangelij, inquiens:
Qui habet aures audiendi, audiat. Quibus sane verbis vtitur plerunq; semper domi-
nus, quum intendit aliquid dicere sub mysterio quodq; vtile & arduum est intellectu in-
digens, quale est, quod disputat in hodierno euangelio. Id enim tantum est, vt sine ipso
saluus esse nequeat quisquam, nec ad veritatis agnitionem peruenire. Siquidem dispu-
Hebr.11 tat inibi dominus de fructificatione verbi diuini. Verbum autem diuinum quantum sit,
hinc accipimus, quod in ipso sit principium totius spūalis vitæ & fructus æternæ beatitu-
Roma.10 dinis, adeoq; fundamentum quoq; & substantia rerum sperandarum, quod est fides, quæ
vtique actualiter, non nisi per verbum dei haberi potest. Cum enim (Apostolo teste) sal
uus esse nequeat, nisi qui inuocat nomen dñi, modo constat, illud neminem posse inuoca-
re, nisi q credit & fidē habet, quā nemo habet sine p̄dicāte, q̄ñquidē fides ex auditu sit, au
ditus aūt p̄ verbū dei. Ex q̄bus patet sine verbo dei neminē posse saluari, quū ex eo sit fides
q̄ iustificamur, & sine q̄ nemo possit placere deo. Cuius proinde arduitatē & necessitatē
dñs apto demōstrauit, inquens: Qui habet aures audiēdi, audiat, queādmodū satis abunde
claret in euāgelio hodierno. Quod q̄m ip̄semet summus oīm doctor & magister exponit
nō est, q̄d ipse magistro me p̄ferā, idip̄m pariter expositurus, q hoc solum admonuerim. B
¶Primo, Chrm̄ inibi summatim subindicare, multos q̄dem vndiq; cōfluere ad p̄dica-
tionē euangelij, in oībus gigni fructū, sed tñ non, idq; accidere non culpa docentis, sed
audientiū vitio, nec parē fructū gigni in ijs, q audiunt, sed vt q̄sq; adfert animū à munda-
nis curis, & cupiditatibus vacuū, ita sermonis auditi maximū esse fructū. Igit̄ non vere eū
prædicatorē iudicemus malū, cuius verbū. f. dei nō apud oēs vel multos fructificat, q̄ñqui
dem sanctissimi nonnunq̄ viri apud auditores induratos paꝝ vel nihil profecerint. Id q̄d
Esai.53 conquerit̄ Esaias, dicens: Dñe, q̄s credit auditui nostro. Sic (obsecro) quidnam sanctissi-
mi prophetæ & patriarchæ cōtinuis fidelibusq; suis cōcionibus profecerunt apud eos, q
Gene.67 tp̄e Noe vixerunt, q increduli fuere, donec diluuio vniuersi perierunt. Quid profecerunt
Gene.19 apud Sodomitas, q increduli fuere, donec igne & sulpure funditus periere. Quid apud
Matth.24 Iudæos olim alij? Quū eoꝝ partim fuerint effugati, partim flagellati, partim cæsi, partim
Luc.17 lapidati, partim alio mortis gn̄e trucidati? Quid deniq; Chrs apud Iudæos profecit? Pa-
Matth.23 rū vtiq; vel plane nihil, hoc ip̄m alibi cōquerēs in hæc verba: Si nō venissem, & locut⁹ fu-
issem eis, pctm̄ nō haberēt. Nunc aūt excusationē nō habent de pc̄tō suo. Si opa non fe-
Iohan.15 cissem in eis, quæ nemo alius fecit, pctm̄ non haberent. Nunc aūt viderunt & oderunt, &
me & patrē meū. Sed cuius obsecro vitio? Non vtiq; Christi, nō Prophetaꝝ, nec Apōsto
Iohā.15 lorum, sed plane culpa audientium, q se ex causis, quæ recensent in hodierno euangelio,
dei verbo indignos reddūt. Ad dignā vero & salutarē eiusdē verbi auditionē requirit̄.
¶Primo, vt sit intus, in animo auditoris. f. spūs sanctus, q instruat, sine quo ille nihil fa C
Psal.126 cere p̄t. Nisi eñi (inq̄t Propheta) dñs ædificauerit domū, inuanum laborauerunt, q ædifi-
cant eam. Sane domus populus dei est, quam domū dñs ædificat, sine quo interius operā-
1.Cor.3 te frustra laborant prædicatores foris loquentes, tanq̄ ministri ædificationis. Deus enim
(ait Apl̄us) solus est qui dat incrementum. f. verbi. Hinc Moses populo prædicaturus ait:
Deuter.32 Concrescat in pluuia doctrina mea, fluat vt ros eloquium meum, quasi imber super her-
bam, & quasi stillæ super gramina. Sic verbi auditor primū debet exorare grām diuinā.
¶Scd̄o, vt nō mō audiat, sed in memoria recōdat, nō alio vagabūdus, vt huc intret & il D
Psal.118 luc exeat ilico. Sic audiuit p̄pheta, de se dicēs: In corde meo abscōdi eloq̄s tua, vt nō pec
cē tibi. Si eñi verbū ē semē, p̄fecto cōstat, semē q̄d seminat, nisi sub terra cōdat, sine fructu
manere. Sic verbū dei sine mēoria auditū diabol⁹ tollit, ne audiēs fructificādo saluet̄, & pe
ceat. Siqdē

Siqdẽ natura didicimus, de eius vita desperari, q languente stomacho alimẽta nõ retinet sic ęternę mortis piculũ formidare habet, q verbũ dei, alimẽtũ iustitię in mẽoria nõ tenet.

E ¶Tertio, vt nõ statim ingruẽtib' tribulatiõib' & aduersitatib' deficiat à verbo dei, quasi hoc ipm nil sibi prosit, imo adsumat sibi illud p cõsolatiõe & patiẽtia, quã (vt Apls scribit) oĩa sint scripta, vt p patiẽtiã & cõsolationẽ scripturaꝝ spem habeam'. Debet eñ illud nõ mõ cũ gaudio audire, sed & cũ charitate, qua facile oĩa suffert, & ita, vt in eo iuxta pphe-rã, eloquiũ dei fiat ꝗsi argẽtũ igne examinatũ, pbatũ terrę, purgatũ septuplum. Nõ est igit verbũ dei relinquẽdũ ppter tribulatiões, ꝗs ppter ipm patimur ab illius psecutoribus, sed sequi apl'os, q quũ paterenť propter dei verbũ, & prohiberenť id pdicare, gaudentes ibãt à conspectu concilij, qm̃ digni essent habiti pro nomine Iesu contumeliam pati. Roma.15 1.Cor.13 Psal.11

F ¶Quarto, vt audiẽs verbum dei interim abstineat à diuitijs & voluptatibus huius mũ di, quibus illud non secus atq; semen inter spinas suffocatur, ne fructificet. Necessum est, vt qui versatur inter mundi diuitias, & voluptates semper aliquid amittat de verbo dei, quemadmodum ouis conuersans inter spinas semper ibi aliquid de lana dimittit. Acto.5

G ¶Quinto, vt fructum in patientia adferat, id est, vt prorsus iuxta dei verbum intẽtum & tenorem agat. Siquidem verbum, sine fructu fit, quemadmodum artifex sine opere ar tificij. Hinc Apostolus Iacobus inquit: Estote factores verbi, & non auditores tantum, fal lentes vosmetipsos &c, Factor enim operis in facto suo beatus erit. Hasce quinque con ditiones dominus aperto subindicat in Euangelio. Iaco.1

¶HOMILIA XVII. DE EO QVOD LEGITVR: Mat.20. Lucæ.18. Marc.10. Adsumpsit Iesus duodecim discipulos suos &c.

Dominica Quinquagesimæ.

A

Ortendũ sane est idemq; prorsus deplorãdũ, q & si deus ille Opt. sua solius bonitate omẽs hoĩes ad beatitudinẽ creauerit, eosq; ve-lit saluos fieri vniuersos, pauci tñ ex eis saluenť, Chro nuper dicẽ-tes Multi sunt vocati, pauci vero electi. Estq; lata porta & spacio-sa via, quæ ducit ad pditionẽ, & multi sunt, qui intrant per eã, & ediuerso angusta est porta & via, quæ ducit ad vitã & pauci, q in-ueniũt eã. Neq; hoc ad multitudinẽ infideliũ & ad paucitatẽ cre-dentiũ referendũ putauerim, qnimo prorsus de male Chrianis di ci puẽ, quũ & ipsi sint quadãtenus infideles, vtpote q deũ verbis nosse fateanť, factis aũt negent, nequaq̃ ad beatitudinẽ futuri, dño dicente: Non oĩs, q dicit mihi, dñe, dñe, intrabit in regnum cœloꝝ, sed q facit voluntatẽ patris mei, q in cœlis est, ipse intrabit in regnũ cœloꝝ. Eheu q̃ pauci sunt, q ex Chrianis voluntatem patris facto faciunt? Ad quos olim dicturus est dñs, Discedite à me omnes, q operamini iniqtatem. Adde quod mali Christiani durius punientur, q̃ infideles, q fidem nunquã habuere: qñquidem ille seruus (inqt Chrus) q cognouit voluntatem dñi sui, & nõ se præparauit, & non fecit secundum voluntatẽ eius, vapulabit multis: q aũt non cogno-uit, & fecit digna plagis vapulabit paucis. Cui eñ multum datum est, multum quereť ab eo. Indubitato proinde Chrus dixit de nobis Chrianis: Multi sunt vocati, sed pauci ele-cti, vtpote q se indignos faciunt vocatione per mala opera, quum per bona opera suam vocationem & electionem facere certã deberẽt, id q̃d (proh dolor) paucissimi faciunt. Sapie.11 Math.20 Matth.7 Titum.1 Math.7 Lucæ.13 2.Petri.1

B ¶Atq; hic ẽ, q̃d mr ecclesia hisce diebus pcipue deplãgit esum primoꝝ parẽtũ, q sic in ppagine inualuit, vt licet oẽs hoĩes ad imaginẽ dei facti sint, vt æternã salutẽ adipiscanť, paucissimi tñ ex plurimis eam nanciscunť. Quod dñica septuagesimæ dñs per tremendã illã vocem dñi ecclesia nobis intulit, Multi sunt vocati, pauci vero electi. Et idem quoq; dñica sexagesimæ designauit per parabolam, qua dñs ins[illegible] tantũ partem seminis ver-bi dei quartam fructificare. Deniq; hoc ipsum in hodierno [illegible]angelio prætendit, paucita-tem saluandoꝝ Chrianoꝝ inde ostendens, quod inter multos dũtaxat vnus verum lumẽ petijt, & hunc in sua petitione prætereuntiũ multitudo suis increpationibus perturbauit.

C ¶Quis eñ (obsecro) per cæcũ in euangelio alius intelligiť, q̃ pctõr conuerti, cupiens? Per increpãtes vero q alij accipiunť, quã ea, quæ pctõrem pœnitere volentẽ retrahunť cuiusmodi sunt diabolus, caro & mũdus, ij nimiꝝ sunt, q ne q̃d volumus, facimus, impedi unt. Siqdẽ quũ qs pctõr ad Iesum clamare incipit, i. incipit cõtẽnere mundũ, spernere cũ suis voluptatib' seculũ, dispergere sua & dare pauperibus (q̃d vere est clamare ad Iesum) mox increpant præcedentes & sequentes, i. caro, diabolus, & mundus. i. malus Christia-nus, & prohibent factis & verbis, suggerentes & dicentes. Quid insanis? Nimius es. Demẽ tia est, Nunq̃d alij non sunt Christiani? Quod & ita fit, vt vix vnus ex plurimis propter

varia impedimenta saluari possit, quod vtiq; lamentatione dignum est. Quid ergo agen-
dum aliud cæco peccatori, illuminari tamen cupienti, nisi vt cum cæco in euangelio.
Matth.11 ¶ Primo, clamet & oret à Chro, vt sui misereatur, dicens: Iesu fili Dauid miserere mei. D
Ezechi.18 Clamanti em se & gratiam suam non negabit, q dixit: Venite ad me oñes q laboratis, &
onerati estis, & ego reficiam vos. Nolo em mortem peccatoris, sed vt conuertat & viuat.
¶ Scdo petat nõ falsas diuitias, nõ terrena dona, nõ fugitiuos honores, sed lucẽ, nec lucẽ E
Iohan.18 illã, q loco claudit, q cũ tpe finit q noctiũ iterruptiõe variat, q à nobis cõiter cũ pctõribus
1.Timot.6 cernit, sed petat lucẽ iustitiæ, vt oculo mẽtis videre possit & cognoscere, & sp q iusta sunt
Apoc.21 & placita deo, vt tãdẽ possit venire ad eũ, q vera ẽ lux, & inhabitat lucẽ inaccessibilẽ in ea
ciuitate, q nõ eget sole & luna, vt luceãt inibi, qñquidẽ claritas dei illuminet eã, & lucerna
Exod.23 eius ẽ agnus. ¶ Tertio, vt nõ sinat se itercipi à turba, s. carnis, diaboli, & mũdi ipm re- F
trahẽte, clamãdo pseueret, ppositũ exequat, cœptũ pficiat, memor scripturæ dicẽtis: Ne
Matth.10 sequaris turbã ad faciendũ malũ, nec in iudicio plurimorum adquiescas sniæ vt à vero de-
Apoc.21 uies. Quod vbi fecerit & pseuerauerit pcul dubio faciet Chrm stare, sibiq; qd petit, mise
Psal.83 ricorditer largiri, quũ aliàs dixerit: Qui pseuerauerit, hic saluus erit. Et alibi: Esto fidelis
vsq; ad morte, & dabo tibi coronã vitæ. ¶ Quarto, aptis oculis cordis ac cognitiõis lu- G
mine iustitiæ iã pficiscat. s. de virtute in virtutẽ, atq; ope ipo sequat Chrm cũ cæco in ho
dierno euãgelio. Quo? vtiq; in Hierlm s. æternã. Qua via? Nimirum p Hiercho. i p hũc mũ
dum &c. vtiq; tribulatiõis, p quã dũtaxat illuc venire pt, qm Chrus q pctm nõ fecit, nõ si-
2.Cor.4 ne maximo dolore illuc puenire potuit, sed oportuit, vt ideo prius crucifigeret, hodie
Coloss.3 inquiẽs: Ecce ascẽdimus Hierosolymã, & filius hoĩs tradet gẽtibus, & illudet, & flagella-
bit, & cõspuet, & postq flagellauerint, occidẽt eũ, & tertia die resurget. Illuc pinde pctõr
cõuersus dñm sequat, crucifigat in eo filius hoĩs. i. homo verus, hõ carnalis, vt viuat dein-
de p grãm regeneratiõis, Apło hortãte, quũ ait: Semp mortificationẽ Chri in corpe nro
circũferentes, vt & vita Iesu in corpe nro manifestet. Eapropter dilectissimi frẽs, quum
propter pctã cæci sumus, hisce sacris diebus cũ cæco in euãgelio ad dñm trãseuntes, vt ad
agenda illuminemur, clamemus, atq; deinde cœlesti doctrina illuminati illum fortiter se
quemur, non terreamur ab ijs, quæ increpant & impedire volunt, verũ nos crucifigamus
per abstinentiã ab oĩbus quæ carni placent, diabolo, & mundo, vt sic tẽpore paschatos cũ
Chro resurgamus, hic per grãm, & aliàs in Hierosolymis per gloriam.

¶ HOMILIA XVIII DE EO QVOD LEGITVR:
Matth.5. Lucæ.6. Audistis quia dictum est antiquis &c.
Feria sexta post Cinerum.

Vandoquidẽ hoc sacrũ quadragesimæ tps sit, vel ideo potissimũ A
ab ecclesia solẽne institutũ, vt vltra Chri imitationẽ in ieiunãdo
ipsi Chro dño deo nostro, quẽ hactenus nris peccatis multifariã
offẽdimus recõciliari possimus, pinde recte hodierna die in frõtispi
Matth.5 cio qdragesimæ legi solet euãgeliũ de vera in pximũ dilectiõe q
Lucæ.11 basis est & origo veræ cũ deo recõciliatiõis. Siqdẽ dilectio consi
stit nõ mõ in hoc, qd illi. s. pximo bñfaciamus, sed vt & illi done
mus, qd cõtra nos vł ope vel verbo fecit. Qd nisi fecerimus, non
est qd vnq speremus nos deo recõciliari, & eius in nos grãm nã-
cisci, dño dicẽte: Si em dimiseritis hoĩbus pctã eorum, dimittet &
vobis pater vester cœlestis delicta vra. Si aũt nõ dimiseritis hoĩbus, nec pr vester dimittet
vobis peccata vestra. Et hoc est qd hodie dñs ipse dicit: Diligite inimicos vestros &c. B
¶ Quia vero inimicus nobis aliqs eẽ qat, primo qa cõtra nos habet rãcorẽ & odiũ, pin-
de primũ dat remediũ, dicẽs: Diligite inimicos vros. Scdo, qa ore nobis detrahit & male-
dicit, hinc scdm remediũ dat, inquiẽs: Benedicite maledicẽtibus vobis. Tertio, qa corpa-
liter nos lædit. Ideo tertium addit remedium, dicens: Benefacite ijs q oderũt vos. Proin-
de si volumus eẽ Chri discipuli, adeoq; pfecti, debemus iniuriãtibus nobis beneficiũ dare,
corde ipsos diligẽdo, beneficiũ oris, pro eis orãdo, & beneficiũ opis benefaciẽdo ipsis.
¶ Sed inqt qspiã, qũo nobis Chrus tam arcte præcipit, vt amemus inimicos nros, quũ C
antiqs, qbus idem, q nobis ẽ deus, dictũ sit: Dilige proximũ tuũ, & odio habebis inimicũ.
Matth.5 ¶ Rñdeo qdẽ primo, nõ eẽ qrendũ de hoc, quũ cõstet legẽ fuisse impfectiõis. Euãgeliũ D
Exo 20 vero pfectiõis qd plane vltra legẽ vult, vt iustitia nra plus q scribarum & pharisæorum abũdet
Deutero.5 Siqdẽ lex voluerit, ne qs re ipa occidat. Euãgeliũ vero addit, ne qs etiã alteri irascat, si mõ
velit intrare regnũ cœlorum. ¶ Scdo, in lege qndã aliq Iudæis induratis fuisse pmissa, nõ E
Deuter.24 vt bona, sed ne peiora facerent, quẽadmodũ erat libellus repudij, de quo Iudæi ad Chri-
Matth.19 stum: Quid ergo Moses mandauit dare libellũ repudij & dimittere vxorẽ? Ait dñs: Qm
Moses

Moses ad duritiã cordis vestri pmisit vobis dimittere vxores vestras, ab initio aũt non erat sic. Durities aũt hęc erat, quũ Moses videret propter desideriũ cõiugũ fecũdaꝝ, q̃ illis ditiores vel iuniores vel pulchriores eẽnt, primas vxores interfici, aut malam vitã ducere, maluit indulgere dissidiũ q̃ odia & homicidia pseuerare. Sed hæc durities apud nos p veritatẽ euãgelicã est mitigata, ideoq; repudiũ nõ est admissum, nisi in casu, dicẽte Christo: Ego aũt dico vobis, quia ois, q dimiserit vxorẽ suã (excepta fornicationis causa) facit eã mœchari, & dimissam duxerit, adulterat. Mœchus aũt & adultera morte moriantur. i. lapidentur. Matth. 5

F ¶Tertio, nõ esse vspiã in lege scriptũ: Et oderis inimicũ tuũ, sed esse traditionẽ pharisęorum & scribaꝝ, q̃ idipsum addiderãt, tum qa dñs pceperat filijs Israel psequi inimicos suos, & delere Amalech, de sub cœlo, tũ quia dñs pceperat, Diliges proximũ tuum sicut teipsum & diliges amicũ tuũ, &c. ipsi arguebãt à cõtrario sensu, quod debebant odire inimicũ, quod falsum est, qm ois homo ex charitate diligendus est, qa ad imaginẽ dei creatus, & ipsius per cognitionẽ & amorẽ capax. Sin alicubi lex dixerit (quod nõ facile crediderim) inimicũ oderis, profecto nõ est vox iubentis iusto accipiẽda, sed promittentis infirmo. Leuit. 19 Iohan. 8 Exod. 17 Deuter. 25

¶Cæteꝝ rursus dicit aliqs, quõ diligamus inimicos? Rñdeo ex Euangelio, diligendi sunt inimici adfectu, vt illis bona gratiæ & gloriæ optemus, q̃ ad salutẽ eoꝝ sunt, procuremus, atq; indigentibus ipsis opem nostrã exhibeamus, misericordes in eos, Apostolo dicente: Si esurierit inimicus, ciba illũ: si sitit, potũ da illi, queadmodũ & Chrũs in Euangelio docet, inquiens: Benefacite ijs, qui oderũt vos, &c. Ad dilectionẽ vero inimici nos pmouere debet. Roma. 12 Ibidem

G ¶Primo, natura, quam eandẽ nobiscũ habet, & eidem fortunæ obnoxius est.

Secũdo, vtilitas, qa sic charitas illius erga nos subnascit & pax, quæ res est sub cœlo longe optima. Hinc Apłus inqt: Hoc eñ faciens, carbones ignis congeres sup caput eius.

¶Tertio, qa dñs deus ita pcepit, cuius pceptum sine æterno supplicio negligi nõ potest.

¶Quarto, qa aliter qs deo recõciliari nõ põt, cuius ipse p pctm̃ est inimicus. Si ergo volumꝰ vt deꝰ nos redamet, necessum ẽ, vt priꝰ inimicũ redamemꝰ, veluti i dñica orõne oramꝰ.

H ¶Quinto, exemplũ dei summi, quũ & ipse suos diligat inimicos. s. peccatores, quum eis æque vt bonis largiatur solem & pluuiam, & alia hoc genus necessaria.

I ¶Sexto, exemplum Christi & eius sanctoꝝ, qui & pro inimicis suis orasse leguñt. Dauid quidẽ Saulo & Absoloni & Semæi plurimũ pepercit & indulsit. Chrũs in cruce inqt: Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt. Stephanus quoq; positis genibus, clamauit dicẽs: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Et Paulus. I. Regũ 24 2. Regũ. 18 2. Reg. 16 Luc. 23 Acto. 7

¶Vltimo, præclara ipsa merces, qm̃ si dilexerimus inimicos nostros, filij erimus patris altissimi, q in cœlis est: filij, inquã, per bonitatis imitationẽ, per gratiæ adoptionẽ, per educationem, p hæreditatis adoptionẽ. Quæ aũt maior esse possit merces, q̃ q terrigenæ efficiamur filij cœlestes. Si eñ filij, inqt Apostolus, erimus & hæredes: hæredes quidẽ dei, cohæredes autẽ Christi. Amemus igit fratres charissimi inimicos nostros propter hmõi mercedẽ ineffabilem, q̃ est ipsemet deus, cuius gratia eleemosynam & oĩa bona opa faciamus, nõ ob aliquam mercedẽ temporalem, quæ nec nobis deerit, vbi fecerimus, quæ ille iubet: Quærite, dicẽs, primo regnum dei, & postea hæc omnia adijcientur vobis. Roma. 5. Roma. 8 Matth. 6 Luc. 12

HOMIL. XIX. DE EO QVOD LEGITVR, Matt. 4. Mar. 1. Luc. 4. Ductus est Iesus in desertum, &c.

Dominica Inuocauit.

A Ecta nimiꝝ ratione nobis dñica hodierna proponitur Euangeliũ, in quo Euangelista describit ingressum dñi Iesu Christi in desertũ, atq; quid ille inibi fecerit, donec egresso angeli accesserint, eiq; ministrauerint. Siquidem hęc sit prima dñica & caput quadragesimæ deuotissimi illius tẽporis, in quo cũ animi dolore in memoriã reuocare debemus id tẽporis, in quo per peccatũ ex paradiso, ea fumus expulsi cõditione in huius mũdi desertum, vt p pœnitentiã inde ad eũ beatitudinis locũ, vnde sumus protrusi, tandem redeamus.

B ¶Hinc hodie dñs in Euangelio palam docet, vnde vera incipiat pœnitẽtia, & per quã viã ex hoc deserto in paradisum nos ire oporteat, vtpote qui dux, viam ipsam primo transierit. Atq; sane ait Euãgelista in primis, Ductꝰ est Iesus à spũ. s. suo sancto, in desertũ: nempe per docens.

C ¶Primo, vt pœnitere volẽtes huius mũdi cõuersationem relinquamꝰ, & seculi turbas, & eamus in desertũ. i. in locũ pœnitẽtiæ aptũ, ac inibi pctã nostra defleamus deo in secreto. Vnde dñs: Cũ oraueris, inqt, intra in cubiculũ tuũ, & clauso ostio, ora patrẽ tuũ in abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Et hoc est, qd Iohãnes dñi pcursor, typus Matth. 6. Matth. 3 Luc. 4

pœnitentis,pœnitentiã in deserto extra turbas docuit & demonstrauit,inquiẽs: Pœnitẽtiã
Luc.7 agite,appropinquabit eñ regnũ cœloꝝ. Ita ꝗꝗ Petrus pœnitens de pc̃tõ in atrio Caiphæ,
non potuit agere pœnitentiam,sed foras egressus de impioꝝ cõcilio,pauidæ negatiõis sor-
des amare defleuit. Ita & Maria Magd. Lazari soror pœnitura,secessit in desertum, vbi tri
1.Iohan.5 ginta annos demorata,nec hoĩem vidit,nec ipsa ab vllo visa est. Ita & nos fratres pœnitere
volentes,exire debemus in desertũ & relinquere mundũ,perinde atꝗ occasionẽ longe ma-
1.Iohan.2 ximã,vbi vix qs esse possit sine pc̃tõ,quũ totus sit in maligno positus secundum apostolũ Io
hãnẽ,q propterea hortaƭ,dicẽs: Nolite diligere mundũ, neꝗ ea ꝗ in mũdo sunt. Quoniam
omne quod est in mũdo,concupiscẽtia carnis est,& cõcupiscẽtia oculoꝝ, & suꝑbia vitæ. D

¶Secũdo,studeamus bonis virtutibus,atꝗ pijs opibus aduersum pc̃tã,ꝗ in hoc desertum
nos pepulerũt. Atꝗ ita pugnemus ieiunio & abstinẽtia cõtra gulã: humilitate, cõtra suꝑbiã
& ambitionẽ: parsimonia,cõtra auaritiã. Siqdẽ gula,suꝑbia,auaritia tribus capitalibus pc̃tis
cacodæmon prothoplastos seduxit à deo ac sibi adsciuit. Per gulã eñ eos iste seduxit,sua-
Gene.3 dens vt de ligno vetito comederẽt,per superbiã & vanã gloriã,dicẽs: Et eritis sicut dij. Per
auaritiã,inqens: sciẽtes bonũ & malũ: qñquidẽ auaritia nõ modo sit pecuniæ,sed & altitudi-
nis,quũ supra modũ sublimitas ambit. Ita ꝗꝗ Christũ,ac vnũquẽꝗ Christi vestigia sequen
tem,idẽ seducere tẽtauit ꝑ gulã,dicẽs. Dic vt lapides isti fiant panes. Per superbiã & vanam
gloriã: Si filius dei es,mitte te deorsum. Per auaritiã,dicens. Hæc omnia tibi dabo.

¶Eapropter fratres,quum per ea peccata nos ille seduxit & vicit,adeoꝗ à deo submouit, E
necessum est,vt illũ contrarijs virtutibus vincamus atꝗ sic deo reconciliemur, id quod ipse-
met dominus exẽplo docuit. Vnde apostolus: Sicut eñ(inqt)exhibuistis mẽbra vestra ser-
Romañ.6. uire immũditiæ & iniquitati ad iniquitatẽ,ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ
in sanctificationẽ. Hæc ille. Et recte nimirũ quis eisdẽ mẽbris pœnitet, qbus antea peccauit,
scriptura dicẽte: Per ꝗ peccat qs,per hæc & torqueƭ. Sic plerũꝗ medici antidotis.i.contra-
Sap.11. ria cõtrarijs curãt. Sic q gulosus fuit,nũc ieiunet: qui superbiuit,nũc se humiliet: qui auarus
vixit,nũc paucis sit cõtentus: qui choræas duxit,nũc deo in orando geniculetur: qui lasciuit
loquendo,ille nunc oret,verbaꝗ sancta legat,&c.

¶Tertio,bonis operibus pœnitendo adhærentes fortiter resistamus suggestionibus dia- F
boli,qui quocũꝗ bono prætextu,variaꝗ falsi specie nititur nos ab operibus pœnitẽtiæ di-
strahere,& in antiqua vitia pellicere. Id faciẽti & sic tentãti cũ Christo repugnemus. Hinc
Eccl.2 scriptura: Fili(inquiens)accedẽs ad seruitutẽ dei,sta in iustitia & timore, & ꝑpara animam
tuã ad tentationẽ. Deprime cor tuum & sustine. Et Petrus ꝗꝗ ait: Sobrij estote & vigilate,
1.Pet.5 quia aduersarius vester diabolus tanꝗ leo rugiẽs circuit,ꝗrens quẽ deuoret. Cui resistite for
tes in fide. Ideoꝗ frẽs,qñ hæc vita in hoc mũdi deserto sit militia & tẽtatio, atꝗ ipse diabo
Iob.7 lus nunꝗ quiescit,sed ꝗs videt pœnitere,vel pœnitere volẽtes omni modo ab operibus pœ-
nitentiæ submouere molitur,omnino non debemus illi consentire nec acquiescere.

¶Proinde ad gulã,si nobis ieiunãtibus suaserit ob infirmitatẽ & voluptatẽ comedere,di- G
Deuter.8 cemus cũ Christo: Non in solo pane viuit homo,sed in omni verbo ꝗd procedit de ore dei
Psal.113. Si pellicit ad superbiã,suggerẽs vanã gloriã. Respondeamus,soli deo deberi gloriã,non no
bis,qui sumus puluis,cinis & vmbra. Nec curemus scripturas,quas vt decipiat,suggerit,sed
cogitem⁹ eũ illas falso alligare,deprauare & detorquere,imo & obmittere ꝗd contra se est,
2.Petr.3 vt pleriꝗ oẽs eius cõplices adsolent. Si suggerit tentãdo auaritiã,vt simus ampli & diuites,
Psal.23 tẽporalibus rebus semꝑ dediti,illi obuiemus,dicẽtes: Dñi esse terrã & plenitudinẽ eius,q no
1.Timot.6 bis suo etiã nutu bene possit prouidere,nosꝗ debere paucis esse cõtentos,quũ natura paucis
sit cõtenta, Apostolo dicẽte: Nihil eñ intulimus in hunc mundũ,hauddubiũ,qa nec auferre
quid possimus. Habentes aũt alimenta,& quibus tegamur,ijs contenti simus.

¶Hoc est,fratres charissimi,quod Chrũs hodie in Euãgelio sategit,nõ vt ipse aliquo eo- H
rum,quæ fecit,indiguerit,qui erat sine peccato,sed vt qui docere venerat, exẽplo suo quod
Iohan.13. ad cõparandã salutẽ facere deberemus,instrueret,inquiẽs: Exemplũ dedi vobis, vt quemad
modũ ego feci,ita & vos faciatis. Nos proinde hodie ex hoc mũdi deserto,deceptionib⁹ &
peccatis pleno exeamus,non tam corpore ꝗ animo & spũ cum Christo in desertum spũale
id est,in cor nostrũ secretũ,inibi pœniteamus de peccatis præteritis,pijs opibus cõtra prio-
ra vitia,incumbamus quasi ꝑ ea pro virili satisfacturi, & diabolo ad vetera peccata prouo-
cãti & ad malũ tentãti viriliter repugnemus atꝗ cõtrarijs virtutibus eundẽ cũ Christo vin-
camus,vt & sic angeli accedãt,& nobis hic in gratia, alibi in gloria ministrent.

HOMIL. XX. DE EO QVOD LEGITVR,

Matth.12. Accesserunt ad Iesum scribæ & pharisæi,&c.

Feria quarta post Inuocauit.

Trime-

A
Rium maloꝝ in hodierno Euãgelio notant Iudæi pfidiſſimi, à qbus exẽplo Niniuitaꝝ & reginæ auſtri retrahit nos Chrũs dñs.

¶Primo nimiꝝ Iudæi notantur pernitioſæ adulationis, q̃ eſt, cũ quis ſub ſpecie boni decipit, amice loquens, inimice cogitãs, cuiuſmodi vere Iudæi hodie fuerũt, q Chriſtũ dñm amico noĩe & reuerendo appellãt magiſtrũ, quẽ interim peſſime in illũ cogitarũt, vtpote ſe eundẽ perdituri, ſi q̃d reſpõderet, minus placeret, de quibus propheta: Qui loquũtur (inquit) pacẽ cũ proximo ſuo, mala aũt in cordibus eoꝝ. Atqui tales omnino ſunt homicidę, & ſimillimi eorum, q volẽtes aliquẽ intoxicare, ſub dulcedine aliqua cibi vel pot⁹ venenũ mortis immittũt, q̃d vtiq; maius eſt malum, q̃ hominem gladio occidere. Pſal. 27. L. 1. C. de maleficis

B ¶Secũdo, notant ingratitudinis, quæ eſt benefactoꝝ vel obliuio vel neglĩgẽtia, vel nulla regratificatio: quæ certe in Iudæis fuiſſe notat, q̃nquidẽ illi ſignũ aliquod à dño fieri voluerint, vtpote cœleſte, quũ antea nõ paꝝ multa nec paꝝ magna fecerat, quæ iſti pro nihilo ſic reputabant, vt neq; eis crederẽt, dicẽtes: Magiſter volumus à te ſignum videre. ſ. nõ quodcunq;, ſed de cœlo, quaſi nõ poſſent & hęc vti terreſtria calũniari & negligere. Nã q̃d facturi fuiſſent de ijs, q̃ de cœlo veniſſent, q ea calũniant & neglĩgũt, q̃ oculis vidẽt, manu tenent, vtilitate ſentiũt. Ideo eis vt ingratis, proindeq; indignis ait dñs: Generatio mala & adultera ſignũ quærit, & ſignũ nõ dabit ei, niſi ſignũ Ionæ prophetæ. i. indigna ſignũ videre diuinum & cœleſte, ſed terrenũ, & id quidẽ in Iona propheta, q fuit Niniuitis ſignum verbo, q̃a viua voce eis ſignificabat, q̃ periret, niſi cõuerterent, facto quoq; ſignũ fuit, q̃m fuerit in ventre ceti tribus diebus & noctibus. Vbi & tria fuere ſigna in Chriſto deinde reddita. Abſorptio & erat ſignũ mortis: detentio, ſepulturæ: exanitio, reſurrectionis Chriſti. Ionæ. 1. 2

C ¶Tertio, notant induratæ incredulitatis, q̃nquidẽ etſi multa plane ſigna viderãt, q̃ nullus hoĩm facere poterat, In Chrm tñ, vt in filiũ dei credere noluerũt. Id q̃d dñs alibi cõqueritur dicẽs: Si nõ facio opa patris mei, nolite credere mihi. Si aũt facio, etſi mihi nõ vultis credere operib⁹ credite. Et rurſus: Si opa nõ feciſſem in eis, q̃ nemo alius fecit, peccatũ nõ haberẽt. Nũc aũt & viderũt & oderunt, & me & patrẽ meũ. Quia proinde increduli fuere, ideo merito cõdẽnati ſunt. Siq̃dẽ veritas dixerit: Qui aũt nõ credit, iã iudicatus eſt. Ipſos vero iuſte cõdẽnari, cõdẽnatoſq; eẽ, dñs hodie exẽplo & facto tã Niniuitaꝝ q̃ reginæ auſtri arguit. Iohã. 10 Iohan. 15 Iohan. 3.

D ¶Et hoc q̃dẽ quadrifariã. Primo, ex cõparatione populi ad populũ, in qua Niniuitæ, ibi Gentiles & Barbari, hic populus dei. Secũdo, ex cõparatiõe p̃dicãtis ad p̃dicantẽ, q̃a ibi Ionas propheta, purus homo, hic Chrs, dñs prophetaꝝ, deus & hõ. Ibi Ionas peregrinus, hic Chrs cõciuis eoꝝ. Tertio, ex cõparatiõe p̃dicationis ad p̃dicationẽ, q̃a ibi Ionas tantũ tribus dieb⁹, hic Chrs trib⁹ annis p̃dicauit. Ibi Ionas nullũ miraculũ, hic Chrs multa fecit. Quarto ex cõparatiõe effectus ad effectũ, q̃a ibi egerũt pœniam, iſti vero nõ, ſed etiã addiderũt blaſphemiã. Illi prophetã ſuſceperũt, iſti dñm ipm repulerũt. Illi neq; i lege inſtructi, neq; prophetis admoniti, ad dñm cõuerſi ſunt, cognoſcentes ſuũ pctm, iſti & p̃ceptis eruditi legis & prophetaꝝ à dño receſſerũt. Illi, q ſemp fuerũt pplus diaboli, infra tres dies facti ſunt pplus dei, iſti q ſemp videbant pplus dei, infra tres dies facti ſunt, Chro crucifixo, pplus Satanæ.

E ¶Recte igit hodie Chrũs inqu Viri Niniuitæ ſurgẽt in iudicio cũ generatione iſta, & cõdemnabũt eã. i. oſtẽdent ex ſuo facto Iudæos recte condẽnatos & condemnandos.

¶Ne igit, fratres, nos q̃q; (q̃d abſit) ex facto Niniuitaꝝ & reginæ auſtri longe rectius q̃ Iudæi cõdẽnari poſſimus, vtpote q̃b⁹ nõ vmbra, ſed veritas ex Euãgelio illuxit, neceſſum eſt. Heb. 10

¶Primo, ne alicui adulemur, id eſt, aliud loquamur q̃ mente cõcepimus. A quo dehortat Apoſtolus, dicens: Propter quod deponẽtes mendaciũ, loquimini veritatẽ vnuſquiſq; cum proximo ſuo, q̃m ſumus inuicẽ mẽbra. Et Iacobus: Si (inquit) loquimini, & ſic facite. Quod euidentius exprimit Iohannes, inquiẽs: Filioli mei, nõ diligamus verbo neq; lingua, ſed ope & veritate. In hoc cognoſcimus, q̃m ex veritate ſumus. Pſal. 14 Ephe. 4 Iacobi. 2 1. Iohan. 3

F ¶Secũdo, ne ſimus, neq; deo neq; hoĩbus ingrati, quãdoquidẽ vitiũ ſit longe pernitioſiſſimũ ingratitudo, vt quæ & primũ hoĩem & angelum dãnauerit. De deo aũt & de proximo noſtro tum grati erimus, q̃n de ipſis bene cogitamus, ac ipſos de beneficijs honoramus, vicem (ſi poſſibile eſt) reddẽtes. Sed de ingratitudine, memini me aliàs multa dixiſſe. Gene. 3. Eſa. 14

¶Tertio, ne ſimus dño nro, eiuſq; Euãgelio increduli, quaſi q̃ ille præteritũ dixit, nõ p̃teriſſet, vel q̃d dixit futuꝝ, nõ eueniat in tpe. In q̃ certe multo eſſemus Iudæis cõdẽnabiliores. Hinc Petrus in terrorẽ Chrianoꝝ inquit: Quis finis eoꝝ, q nõ credũt dei Euãgelio? 1. Pet. 4 2. Pet. 3.

HOMILIA XXI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 5. Erat dies feſtus Iudæorum, &c.

Feria ſexta poſt Inuocauit.

Matth. 9. Ecenset huius diei Euãgeliũ, quo Chrũs, verus ab æterno medicus, A
Marc. 2. qui male habẽtes curare venit, hoĩem plane valetudinariũ in die fe-
Luc. 5. sto Iudæorũ.i. sabbato indignãtib⁹ Iudæis curauerit, vtpote q ipso-
rũ puerso iudicio sabbatũ fregisset. Iã vero fortassis videret nõnul
lis à me esse dicẽdũ de cõditiõibus sabbati, & quatenus ad ipm ob-
seruari debuerit nec ne, ac quid inibi merito fieri & negligi possit?
Quia aũt de hoc & de id genus aliis, q hisce tpibus in controuersiã
venere, sic locupletãter dixerim, vt plane crambẽ sim recoctur⁹, si
quicq̃ inde repetiuero. Ideoq̃ de ea re in psentia cõsulto tacuerim,
q̃d ad psens vtilius sit dictur⁹, nõ meũ, sed q̃d vrm est, quæsiturus.

¶Hinc est, quod literam Euangelii.i. historiam, quæ plusq̃ clara est, transeam & spiritum B
ipsum sim suscepturus. Atq̃ sane spiritus indicat, hominẽ istũ, qui trigintaocto annis labo-
rauit non esse alium, q̃ peccatorem, peccatis inueteratum, qui sic peccãdi consuetudine infir
mus est, vt quasi litargicus & amens se peccare non sentit ratione carens, quo nihil deplora-
rius, extrema indigens cura, vtpote morti proximus

Actorũ. 2 ¶Piscina vero, de qua Euangeliũ, profecto est ipsa pœnitẽtia, habens oĩm spũalium mor C
borũ curatiuã, Petro dicẽte: Pœnitentiã agite, & accipietis donũ spũs sancti. In qua sine du-
bio omnia perdita & necessaria ad vitã æternã reducunt, per quã & oĩa bona per peccatũ
mortua, ad meritũ vitæ æternæ reuiuiscũt. Ad quã sane piscinã, qa aquæ amaritudine hor-
ret, nõ potest quispiã venire facilius, q̃ per quinq̃ porticus, q nihil aliud sunt, q̃ quinq̃ salu-
tares cõsiderationes, quæ ad pœnitentiam perducũt & alliciunt. Quarum.

Prouer. 18. ¶Prima est, cõsideratio reatus proprii, ita vt peccator in se transeat, sua peccata fateatur, D
se infectũ agnoscat & peccasse, offendisseq̃ deũ & proximũ grauiter, non se excusans, quasi
non peccauerit, sed bene fecerit, dicens hoc Esaiæ: Nõ sum pollutus, post Balam non ambu-
Hiere. 2 laui, imo cogitet (iuxta dictũ prophetæ) vias suas pessimas, & displicebũt sibi iniqtates suæ &
Ezech. 36 sup his erubescet, ac cũ Dauide dicet: Qm̃ iniquitatẽ ego cognosco, & peccatũ meũ contra
Psal. 50 me est semp. Quod cũ ex corde dixerit, hauddubie cũ eodẽ dicturus est: Dixi, cõfitebor ad-
uersum me iniustitiã meã dño, & tu remisisti impietatẽ peccati mei: quãdoquidẽ necessum
Psal. 31. est vt veniam petẽs, delictũ confiteatur, quũ non sanetur vulneratus, nisi vulnus detegat.
Matth. 12 ¶Secũda sæueritatis iudicii, quo deus etiã de quolibet verbo otioso postulaturus est rõnẽ E
Osee. 4. qui & cogitatus est iudicaturus. Siqdem cuncta, inqt Ecclesiastes, quæ fiunt, adducet deus in
Eccles. vlt. iudicium pro oĩi errato, qui vnicuiq̃ q̃d meruit, sine misericordia reddet. Horribilis ideo
Matth. 16 erit vox dñi, olim clamaturi: Surgite mortui ad iudicium, quæ profecto in auribus peccato-
Iohã. 5 ris deberet insonare, siue comederet, siue biberet, siue dormiret, siue vigilaret.

Iohan. 9 ¶Tertia est, opportunitatis loci & tpis, qñquidẽ hic est tps & locus grãæ ac misericordiæ, F
2. Cor. 6 nõ aliàs, dño dicẽte: Me oportet operari opa eius, q misit me, donec dies est. Venit nox, qñ
Galat. 6 nemo pt opari. Et qm̃ (iuxta aplm̃) nũc est tps acceptabile & salutis, ideo hortat alibi, dicẽs:
Prouerb. 6 Ergo dũ tps habemus, opemur bonũ ad oẽs. Quæ eñ hõ hic seminauerit, hæc & aliàs metet
Atq̃ sic hõ dũ viuit, sequi debet formicã, q̃ (vt habet scriptura) quũ nõ habeat ducẽ, neq̃ pce
Eccles. 9. ptorẽ, neq̃ principẽ, parat i æstate cibũ sibi, & cõgregat in messe, q̃d comedat in hyeme.
1. Iohan. 1. ¶Quarta, incertitudinis proprii status: qñquidẽ nullus cõmuni lege certitudinem habere G
possit, vtrũ sit dei odio vel amore dignus, imo scit se eẽ pctõrẽ, Iohãne dicẽte: Si dixerimus,
qm̃ pctã nõ habem⁹, ipsi nos seducim⁹, & veritas in nobis nõ est. Debet igit vnusq̃sq̃ pœni-
Psal 18 tere, vt vel occulta sibi pctã deleant, dicẽs: Delicta qs intelligit, ab occultis meis munda me. H
Luc. 12 ¶Quinta est, certitudinis mortis & incertitudinis tpis mortis, qñquidem nihil certius sit
morte, nec incerti⁹ hora mortis, dño proinde hortãte: Vigilate itaq̃, qm̃ nescitis diem neq̃
horã, q̃ eñ hora nõ putabitis, fili⁹ hoĩs veniet. Hæ sunt fr̃es, qnq̃ portic⁹, p quas infirmus.i.
pctõr ingredi pt in piscinã probaticã, in qb⁹ vel solis nec aliter curari pt: siqdẽ pctõr post ba
Luc. 13. ptismũ habeat solã pœniam, p quã restitui pt in integrũ, dño dicẽte: Nisi pœniam egeritis,
oẽs peribitis. Ideoq̃ Petrus admonet, inquiẽs: Pœnitemini & cõuertimini, vt deleant pctã
Acto. 3. vestra. Siqdẽ, inqt dñs p prophetã, si impius pœnitẽtiã egerit ab oĩbus pctis suis, vita viuet,
Ezech. 18 & nõ moriet. Hinc nõ dubitet pœnitẽs se sanari à dño, à quo cũ sanatus.i. grãm nactus fue-
rit. Primo curet, ne vltra peccet, quũ alioqui peius sit habitur⁹: qm̃ frequẽtia peccãdi aggra
Psal. 36. net pœnã. Secũdo, cũ hodierno sanato ambulet de virtute in virtutẽ, iuxta Dauidẽ dicentẽ:
Declina à malo & fac bonũ: siquidem non sufficiat malũ dimittere, sed & bonũ operari.

HOMIL. XXII. DE EO QVOD LEGITVR,
Matth. 15. Egressus Iesus, secessit, &c.

Dominica Reminiscere.

A

Ix putauerim esse quenquam tam durum & lapideum, quem non permoueat Euangelij hodierni historia, vtpote in qua audit tantopere Chananæam mulierculam filiæ suæ salutem petere, atque eandem toties à dño, aliòqui misericordissimo, repelli, impetrasse tamen finaliter quod orauit. Atque sane historia plena est cõpassione, simulque dictu & auditu pia, sed plus magis & mirabilior est ipsius sensus mysticus, qui (vt semper) litera præualet, ideoque nunquam nõ summa fide & diligentia quærendus & inuestigandus, vt qui plane docet quod Christus sibi voluit, simul vtilis & delectabilis, qui semper viuificat, quum interim litera plerunque (præcipue cum male intelligatur) mortificet. Sane dixi aliàs & nunc repeto, sic miracula dñi & nostri saluatoris esse accipienda, vt veritate credantur facta, & tamen per significationem nobis aliquid innuant, quandoquidem opera eius & per potentiam aliud ostendunt, & per mysterium aliud loquuntur. Id quod facile B ex hodierno præsentium fit Euãgelio. In quo nimirum. ¶ Primo, Iesu Christi diuina potentia ostenditur, qua vnico verbo, imo quasi nutu filiam Chananææ obsessam curauerit. 1.Cor.3.

¶ Secũdo, quænam sit mulier illa Chananæa, eiusque filia obsessa, & quo possit sanari, patet. ¶ Quæ enim est in spũ remur mulierem illam Chananæam, nisi vnũquenque peccatorem, sua peccata agnoscere & de ijs dolere, pœnitereque incipientem? Et quæ alia est huius mulieris filia, nisi aïa peccatoris, quæ vtique in hoc à dæmone vexatur, quod relicto optimo creatore, pessimum sequitur dãnatorem, in seipsam, suamque salutem perniciosissime machinans.

C ¶ Tyrus autem & Sydon Chananæorum & gentilium fuere vrbes & in spũ ipsa sunt peccata, à quorum finibus muliercula illa Chananæa egressa traditur, suo plane nobis exemplo ostendens, quid facere debeamus, vt vere pœnitentes gratiam apud dñm inueniamus, atque simul anima & corpore sanemur & in tribulationibus & aduersitatibus iuuemur.

D ¶ Primo igitur huius mulieris exemplo docemur, si vere pœnitere hoc tpe & gratiam nancisci voluerimus, nõ solum debemus egredi Tyrum & Sydonem, i. peccata relinquere, sed & simul fines eorum, i. causas & occasiones, quæ ad peccandũ prouocant. Siquidem fines peccatorum exire, est causas peccatorum excindere, & eorum suggestionibus aditum nõ præbere. Impossibile quidem est, vt à morbo vere cõualeas, nisi morbi causam expellas. Ita nunquam peccator vere pœnitebit, nisi peccandi occasionem vitet, quum tunc (ait scriptura) extingui soleat ignis, quando deficere solent ligna. Ita vix à peccando quis erit liber, nisi fugiat, quod ipsum ad peccandũ pellicit, quemadmodum necessum sit eum inquinari, qui tangit picem. Ita fratres, si quis de luxuria vult pœnitere, is abstineat à vino, in quo est luxuria. Qui pœniturus est de mechatu, ille auertat oculos, ne videat vanitatem. Si quis pœnitere voluerit à mendacio, is vitet multiloquium, in quo raro deest mendacium. Qui ab induratione cordis pœnitere vult, is caueat à crapula & ebrietate, dño hortante, quum ait: Attendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula & ebrietate. Qui à malitia pœnitere vult, ille vitet malum cõsortium, iuxta scripturam dicentem: Discede ab ipso & deficient mala abs te. In summa, qui vere vult pœnitere, i. de commissis dolere, & à peccandi proposito vere, nõ ficte discedere, necessum est, vt peccatorum occasiones declinet. Prouer.26 Eccl.13 Ephe 5. Psal 118. Prouer.10 Lucæ.21 Eccl.7

E ¶ Cuius deus figuram nobis præscribit, nolens olim filios Israel in terram promissionis ituros, inire fœdus cum habitatoribus terræ illius, ne. s. eos peccare facerent, si seruirent dijs eorum. Sic dñs monet cauere falsos prophetas, & attendere à pharisæorum fermento. Sic apostolus hortatur, vt ab omni fratre inordinate ambulãte nos subtrahamus. Sic Matthæus reliquit teloneum, vt esset fine vsura & deceptione. Sic Petrus exiuit curiam principis, vt foret ab adulatione & traditione & reliquis curialium vitijs oĩno immunis. Sic hodie mulier Chananæa pœnitura, reliquit, non modo Tyrum & Sydonem, i. peccata, sed & fines eorum, i. occasiones ad peccandũ, vt ostenderet nobis veræ pœnitentiæ initium esse à peccatis cessare & à peccatorum occasionibus recedere. Quod & singuli hoc tpe in primis facere debemus, fugientes, per quæ nobis antea nocitum est, imitantes bruta aïalia, quæ fugiunt ea, ex quibus læsionem senserunt, nec facile ad ea cõpelli possunt. Atque sane, quis nõ vitet occasiones peccatorum, quibus occiditur aïa & corpus, quum nemo facile secum patiatur furem, traditorem, aut fraudulentum, aut corporum aut rerum suarum infi(diatorem). Ex.23.34. Matth.7 2.Thess.3 Math.9 Matth.26.

F ¶ Secũdo, vera fide, fiducia & humilitate ad dñm Iesum Christum pro venia & gratia clamemus, suppliciter orantes, vt ipse filius Dauid, i. deus & homo nostræ aïæ infirmæ misereatur, ac illam sanet, & in suam gratiam recipiat. Sic hortatur nos Apostolus, dicens: Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius, vt misericordiam cõsequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Et recte nimirum, quum ipse nos oẽs ad se venire iusserit, dicens: Venite ad me oẽs, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Cuius fortassis haud ignara mulier illa Chananæa relictis finibus, primo nõ ad Petrum, nõ ad Iohãnem, sed in primis ad Christum, nõ ad riuulum, sed ad fontem venit, inquiens: Miserere mei fili Dauid, filia mea male à dæmonio vexatur. Hebr.4 Math.11.

G ¶ En quãta fides, qua credit sanari posse filiam suam, deum credens illum & esse simul hoïem, dicens Miserere mei fili Dauid. Dñe adiuua me. Dñe, qui deus es ipse. Fili Dauid, qui homo simul ex tribu Dauid prognatus. Quia igitur deus es, certe potens es me iuuare, qui homo & filius Dauid proculdubio mãsuetudine Dauidica me nõ dedignaberis iuuare. O fili Dauid miserere mei, quia misera

misera sum,ab oībus alioq̄ derelicta,& in te solo mea ē spes,mea consolatio,mea fiducia,q̄
solus ea potens me iuuare,Ideoq̄ miserere mei. Nihil sane postulo ex merito,q̄d nō habeo,
sed solā tuā efflagito misericordiā,cuius vbiq̄ laudaris. Nō habeo cōscientiā bonoꝝ opeꝝ,
nec recte vitæ fidutiā,ad solā tuā confugio misericordiā. Miserere proinde mei. En modi-
cus sermo,sed immēsum benignitatis pelagus cōtinens. Vbi eñ misericordia postulat, ibi
vniuersa cōprehensa sunt bona,quēadmodū in hac muliere Chananæa facile ostendit, quæ
plus q̄ voluit impetrauit sola orōne & remissionis cōfidētia sine auri & argēti oblatione,di-
cens: Dñe,fili Dauid,miserere mei & adiuua me,qm̄ filia mea male vexatur à dæmonio.

¶O mira prudētia mulieris,quæ tā pium & rectū obseruat in petēdo ordinē. Primo q̄dē H
cōfitet se miserā,dicēs: Fili Dauid miserere mei Deinde infirmā,dicens: Adiuua me dñe. In
Luc.18 tertia mendicā,ideo inq̄t: Nā & catelli. Hic vtiq̄ est ordo. Primo fit hō miser p pctm̄,secū-
do impotens ad resurgendū,& tertio mēdicus ad releuandū. Primo nimiꝝ petit gratiā ex
ordine remissionis,& hæc pertinet ad gratiā iustificantē. In secūdo gratiā operatiōis,& hęc
ad gratiā operantē. In tertio gratiam cōsolationis,& hæc ad gratiā consumantem.

Luc.11. ¶Tertio,patienter oremus, & nō exauditi statim,nō cessemus. Oportet eñ semp orare, I
ait Chrūs,& nō cessare,exēplo eius viduæ,quā etiā iudex iniq̄tatis,propter molestiā deniq̄
Math.7 exaudiuit. Et exēplo q̄q̄ eius,q̄ ab amico tres panes nocte cōmodato petijt,& sedulitate pe
titionis longe plures q̄ voluit,accepit. Sic & Chrūs: Petite,& dabitur vobis: quærite,& in-
uenietis: pulsate,& aperiet vobis. Est igitur fratres,patiēter & sedulo petendū,non q̄a dñs
nesciat nos indigere,qui scit,q̄ nobis opus est,antequā petimus,nō quia nō possit dare quod
petimus,q̄ oīa potest,nō quia nolit dare,qm̄ pater noster sit,q̄ filios suos nō derelinquit,q̄
& nos petere vult,veꝝ vt in nobis excitet fidē & deuotionē,simulq̄ probet cōstantiā, illāq̄
ad vtilitatē manifestet,veluti hodie fecit in muliere Chananæa.

¶An nō humiliter illa petijt & cōstanter,quæ repulsa nō erubescit,sed importune clamat K
dicēs: Adiuua me dñe,quāuis primitus ne verbū & respōsum obtinuerit, secūdo canibꝰ etiā
vilissimis collata fuerit & pane indigna,qm̄ nō filia,sed idololatra,Chrō dicēte: Non est bo
num sumere panē filioꝝ & mittere canibus. Cæteꝝ ipsa q̄ magis fuit obiurgata & despecta
eo magis humiliata rogauit,dicēs: Etiā dñe,nā & catelli edūt de micis,q̄ cadūt de mēsa suo-
rum dñoꝝ. Q.d. veꝝ dicis,mi dñe. Etsi vsq̄ modo ouis nō fui,nūc tñ & deinde ouis dei esse
volo,in cuius signū procidēs,adoro te,sicut ouis pastorē,& ideo dñe adiuua me,sicut pastor
adiuuat ouē suā debilē & infirmā. Atq̄ recte canē me vocas. Canis tuus eē volo,modo me
canē tuū enutrias,q̄ nō possum relinquere mensam dñi mei. Dñi q̄dē canes nō expelluntur,
etsi expellūtur p vnū portā,ipsi p aliā reuertunt. Si ergo sum canis,nō debes me expellere à
te. Nec dñe peto panē,sed micā,nisi filiæ meæ salutē, quā tu facile,vt dñs micā catellis, dare
potes. Nō in dignitate mea,sed tantū in misericordia tua cōfidens,gratiā tuam peto. Cuius
sane constātiam,humilitatē & fidē dña agnoscens,ad misericordiā permotus, plus largitur
deniq̄,q̄ illa postulauit,inq̄ens: O mulier,magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.

¶Magna vtiq̄ huius fuit mulieris fides,q̄ sic humilis,sic cōstās orauerit,& q̄d petijt sibi à L
dño dari crediderit,q̄ nō viderat ab eo mortuū suscitatū, nec leprosum mūdatū,nec pphe-
tas audierat,nec leges meditata fuerat,nec mare diuidi,nec aliq̄d hoꝝ cōtēplata,imo & des-
pecta vilissime nō recessit,sed pseuerauit. Quæ ideoq̄ à dño verbū plenū misericordiæ au-
dire meruit. Fiat tibi sicut vis. Q.d. O mulier,magna ē fides tua, magna pugnę cōstātia, ma
gna orationis instātia,diutius te clamantē nō sustineo. Misericordiā petis,misericordiā tri-
buo. Omnipotētiam confiteris,magnalia facio,misericordiā vis, petitionē supero. Fiat tibi
nedū vt petis verbo,sed sicut vis in animo. Quod vtiq̄ dñs fecit. Siquidē mulier petierat fi-
liam curari à dño,& non mō curat eā dñs,sed ipsam cōstituit filiæ suæ medicā. Nō dixit,sa
netur tibi filia tua: sed,fiat tibi sicut vis,tu eā cura, esto medica, tibi cōmitto medicamentū,
vt imponas ei. Voluntas tua curet eam. Voluit eñ ipsa mater,vt sanaret filiam suā, dæmo-
nemq̄ fugaret. Et sanata est filia eius ex illa hora. Quapropter o hō pctōr,si filiam tuā.i.ani
mam ad mortē plane infirmā vis saluari,fac ocyus relinquas Sydonē & Tyꝝ.i.pctā, & eo-
rum fines.i.causas & occasiōes ad peccādū,deindeq̄ ad Iesum dñm misericordiæ cōfugias,
illi summa humilitate tuā infirmitatem detege & cōfitere. Petas nō ex merito,q̄d nō habes,
sed ex mera misericordia salutē,dicēs: O Iesu fili Dauid miserere mei & adiuua me,quia aīa
mea male vexat à dæmonio. Nec cesses petere,nec dubites quasi nō possit dare,q̄d petis vel
nolit,quū sit pr̄ tuus oīpotēs. Nec dicas,grādia sunt scelera,q̄d petā? Et q̄s est,inquā,sine pec
Esaię.43 cato? At ais,pessimus ego oīm? Sufficit,inquā,vt cesses peccare & incipias benefacere. Dic
modo (inq̄t propheta) iniq̄tates tuas,vt iustificeris,&c. Cogita hodie mulierē. Qualis fuit
Gene.3 ipsa? Nimiꝝ Chananæa.i.gētilis & diabolica,idololatra,ideoq̄ cani comparata. Vetus illa
mulier,arma diaboli,q̄ hoīem ex paradiso expulit,mater peccati,initiū iniq̄tatis,materia p̄-
uaricatiōis,infidelitatis,peccatis nata & nutrita,q̄ legem ignorauit,nec prophetas legit,nec
mira-

miracula vidit,cõfidenter tñ fines peccatorũ egressa & dñm petẽs,plus q̃ petijt, obtinuit.

M ¶Ideoq; si publicanus es,fieri potes cũ Matthæo Euangelista.Si blasphemus es,potes cũ Paulo fieri aplus.Si latro es,poteris cũ latrone in cruce colon⁹ fieri paradisi.Si magus es,poteris cũ tribus regib⁹ dñm adorare.Si publicana es & meretrix,potes cũ Maria Magdalena pharisæos p̃cedere in regno cœlorũ.Si prorsus infidelis & Chananæ⁹ & idololatra es,potes hodie cũ muliere Chananæa plus salutis obtinere,q̃ petere ausus sis,qñquidẽ nulla tã magna est malitia,q̃ pœnia nõ soluat.Hinc tanq̃ principia malignitatũ elegit Chrs,vt nemo in finẽ semetip̃m despiciat,quũ eius misericordia sit p̃stabilis supra nfas iniqtates,q̃d hodie in Chananæa oñdit,cui ianua misericordiæ ineffabilis apta est,quã & illa intrauit,cuius vestigia ex doctrinis nřis vbi secuti fuerim⁹,nõ dubitemus eandẽ q̃q; nos misericordiã cõsecuturos. Matth.9 Acto.9 Luce.23 Matth.2 Luc.7 Iohel.1

HOMIL. XXIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.20.Ascendens Iesus Hierosolyma,&c.

Feria quarta post Reminiscere.

A

E iusto sim longior,sciẽdũ duxerim ex hodierno Euãgelio breuissime tria posse colligi.Primo nos debere libenter sufferre cruces & passiones huius mũdi,quas necessum est pati,qñquidẽ Chrs ad passionẽ suã(teste Euãgelio)volũtarie processit ac sine mœrore,vt & in exẽplo ip̃m imitaremur.Quis eñi dedignaret id q̃d dñs ip̃e sustinuit?quẽadmodũ idẽ proprijs verbis testat,inquiens: Nõ est discipulus sup magistrũ,nec seruus sup dñm suũ.Q.d.Nõ est q̃d aliqs vřm dedignet tolerare hui⁹ mũdi scãdala,cõtumelias,iniurias,& hui⁹ gñis psecutores,quũ viderit me eiusmodi tolerasse. Qñquidem dux ipse ostẽdo,qd vtiliter milites sunt facturi,& melius tolerãt,q̃ ip̃e tuli,& maxime q; sine eis nemo sit ingressur⁹ in gloriã æternitatis.Ideoq; fratres tribulati quũ fuerimus,ob oculos nřos ponamus Chrm dñm,principẽ,ducẽ,& patrẽ nřm, q ipse nos p̃cessit in tribulatiõibus,& vicit,vt & nos sequamur victores.Eo dicẽte:In mũdo pressurã habebitis,sed cõfidite,vici mũdũ.Q.d.Futurũ est,vt ipsi q vultis pie viuere,multa mala patiamini, sed nõ desperabitis,vex cogitabitis, qa & ip̃e talia ppessus sum & vici, in q̃ & ip̃se si me sequamini vincetis,pacẽ deinde æternã habituri.Et hoc est,q̃d Aplus hortat,inquiens:Deponẽtes om̃e põdus & circũstans pctm̃, per patientiã curramus ad propositũ nobis certamen adspiciẽtes in authorẽ fidei,& cõsummatorẽ Iesum,qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem,cõfusione contẽpta,atq; in dextera dei sedet.Recogitate eũ,qui talẽ sustinuit à p̃ctoribus aduersus semetipsum cõtradictionẽ,vt ne fatigemini,animis vestris deficientes. Acto.14 Matth.10 Luce.24 Hebr.12 Iohan.16 2.Timot.3 Hebr.12

B ¶Secũdo colligimus,nullũ debere petere,neq; statũ,neq; honorẽ,nisi labore præuio. Siquidem nemo coronat,nisi q legitime certauerit.Hinc reprehensibiles sunt,q ad p̃laturas & dignitates adspirãt,quũ nihil adhuc vel sustinuerũt,vel laborarũt prælatione dignũ,vtpote quibus pro motis necessum est,perire Rempub.cui p̃ficiunt.Vnde Chrũs hodie increpat proprios cõsanguineos,q̃d petierũt regnare,q nondũ seruierãt,q gloriã cæli appetebãt,quũ nõ passi fuerãt.Siqdem p multas tribulatiões oportet nos intrare in regnum dei,nec potest res ardua sine arduo labore satis honeste haberi.Qua de re suo loco & t̃pe plurima dixi.Debent itaq; parẽtes tenere filios suos in negotijs & laboribus,quũ ipsos velint subleuatũ iri,q̃niam dormiendo & otiando rarissimi ditescunt aut exaltantur. 2.Timot.2 Acto.14

C ¶Tertio,ne cupiamus ambitiose alijs dominari in dignitatibus q̃ si nobis obtingũt, memores eẽ debemus,aliorum nos eẽ ministros.Ideo q; nequaq̃ supbire,sed potius humiliari, Christo hodie dicẽte:Quicũ voluerit inter vos maior fieri,sit vester minister,&c. Non aũt vult,vt nulla sit superioritas,sed vt superioritas,de suo dominio nõ p̃sumat, cæteros negligendo,sed se erga cũctos tanq̃ ministrũ humilẽ exhibeat.Id q̃d inter se & subditos verũ cõparet amorẽ,quo nihil pulchrius est in regimine.Quãdoquidẽ respublica amore subditorũ optime cõseruari soleat.Et hoc est,q̃d ait scriptura:Quanto magnus es,humilia te in oĩbus & coram deo inuenies gratiã.Et Aplus:Nihil(inquit)per cõtentionem,neq; p inanem gloriam faciẽtes,sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes,non quæ sua sunt singuli cõsiderãtes,sed ea quæ aliorũ.Et hoc est,q̃d dñs hodie:Scitis quia principes gentiũ dominãtur eorũ,& q maiores sunt potestatẽ exercent in eos. Non ita erit inter vos,&c. Roma.12 Eccl.3 Philip.2

HOMIL. XXIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.21.Homo q̃dam erat paterfamilias,&c.

Feria sexta post Reminiscere.

Arabola,qua in hodierno Euãgelio vtitur Chrũs, arguit multifariã Iudæoꝝ A
erga deũ malitiã & ingratitudinẽ quãdoq̃dẽ ꝗ neglecta omni dei bonitate &
benignitate nõ modo eos q̃s ille ad informãdos ipos in volũtate diuina mise-
rat, sed & illius filiũ propriũ in oĩm salutẽ promissum crudeliter interfecerũt
ac iniuste,nec totties admoniti benefacere nec pœnitere curarũt,vnde & e re-
gno cęloꝝ.i.ex ecclesia,merito sunt exterminati, & in eoꝝ locũ gẽtiles suffe
cti,Aplo dicẽte ad Iudæos:Vobis oportebat primũ loq̃ verbũ dei,sed qm̃ repellitis illud &
Acto.13 indignos vos iudicatis æternæ vitæ,ecce cõuertimur ad gentes. Sic eñ nobis p̃cepit dñs.Id
q̃d vt ex hodierno euãgelio clarius fiat,sumamus ipsius parabolã exponendã,q̃ sic habet.

¶Homo paterfamilias est deus Opt.cœlũ & terrã more patrisfamilias sapiẽter regẽs,vi- B
nea est synagoga adeoq̃ ecclesia ipsa Seps est clausura legis & mãdatoꝝ.Torcular doctri-
na prophetaꝝ.Turris est tẽplũ in Hierusalem.Agricolæ,sunt sacerdotes,pharisæi & scribę
quibus cõmissa fuit cura synagogæ cõseruãdæ in cultu diuino & iustitia. Paterfamilias pere
Eccl.15 gre profectus est,quãdo agricolis & oĩbus hoĩbus reliquit liberꝝ arbitriũ,iuxta scripturã di-
centẽ:Deus ab initio cõstituit hoĩem,& reliquit eũ in manu consilij sui. Tẽpus accipiẽdi fru
ctus est tp̃s acceptæ legis,postq̃ agricolæ & alij debeãt bene agere & fructificare fructus bo
noꝝ opeꝝ.Primi serui missi fuere prophetæ,q̃ per prædicationẽ suã debebãt eos reducere
ad fructũ bonoꝝ opeꝝ,q̃s scribæ & pharisæi varie occiderũt,iuxta Chr̃m alibi dicẽtem:O
Math.23 Hierusalẽ Hierusalẽ,quæ occidis prophetas,& lapidas eos,q̃ ad te missi sunt, q̃ties volui cõ-
Lucæ.13. gregare filios tuos,quẽadmodũ gallina cõgregat pullos suos sub alas,& noluisti. Ecce relin
Marc 6 quetur vobis dom⁹ vestra deserta.Secũdi serui missi sunt,alij prophetæ multiplicati, & qui
Hebræo.1. proximi ante Christũ venere,q̃s similiter occiderũt propter iustitiã,veluti Iohãnẽ Baptistã
Filius patrisfamilias,est ipse dñs noster Iesus Chrũs,hæres vniuersoꝝ, quẽ extra portã Hie
rusalem occiderũt crucifigẽdo.Quia vero Iudæi,& maxime pharisæi & scribæ sic peccarũt
& adhuc mãsere increduli,deus illos p̃didit,atq̃ vineã,ecclesiã.s.alijs agricolis.i.gẽtibus lo-
cauit,vt illi ferrẽt in tp̃e fructũ.Atq̃ sane licet Iudæi & p̃sertim pharisæi tã varie Christum
Psal.117. perinde maledictũ & inutilẽ reprobarint,q̃ varie olim in ædificando templo Solomonis, la
Acto.4 pis quidã reprobatus fuit,deinde tñ nõ casu,sed diuinitus coaptatus rectissime in caput an-
Esaię.28 guli,quemadmodum Christus factus est lapis angularis,iuxta Esaiã,q̃ duos parietes.s.Iu-
Ephe.2 dæos,in vnum,& Gentiles copularit, vt Paulus scribit.

¶Iam vero ex hac parabola colligit̃:Primo,Iudęos propterea iuste esse p̃ditos,qm̃ iuxta C
legem quam à deo habuerũt,nõ fructificauerũt.i.quod bona opera non perfecerũt. Secun-
do,q̃ nuntios ad ipsos missos audire noluerũt,sed eos interfecerunt.

¶Vnde primo ipsi monemur,vt non nobipsis blandiamur, q̃d sumus Chr̃iani,habentes D
euãgeliũ grãæ,quasi propterea nõ dãnandi,veꝝ operemur iuxta tenorem euãgelij,q̃ alioqui
pariter ex regno cęloꝝ excludemur.Id q̃d ip̃e Baptista p̃cursor satis serio expressit, dicens:
Math.3 Facite fructũ pęniæ dignũ.Et ne velitis dicere inter vos,patrẽ habem⁹ Abrahã.Dico enim
vobis,qm̃ potẽs ẽ deus de lapidib⁹ istis suscitare filios Abrahæ.Iã eñ securis ad radicẽ arbo
rũ posita ẽ.Oĩs ergo arbor,q̃ nõ facit fructũ bonũ,excidet̃,& in ignẽ mittetur. Id q̃d deinde
Chrũs admodũ seria similitudine,arguit,dicẽs:Arborẽ fici habebat q̃dã plantatã in via sua,
& venit q̃rẽs fructũ in ea,& nõ inuenit.Dixit aũt ad cultorẽ vineæ.Ecce anni tres sunt,ex q̃
venio,quærẽs fructũ in ficulnea hac,& nõ inuenio.Succide ergo illã.Vt q̃d etiã terrã occu-
Lucę.13 pat?At ille respondẽs,dixit: Dñe,dimitte illam & hoc anno vsq̃ dũ fodiam circa illam, &
mittã stercora,& siq̃dem fecerit fructũ,sin aũt,in futurum succides eam.

¶Scd̃o,monemur,ne spernamus & negligam⁹,propellamusve eos,q̃ nos ad fructifican- E
Math.10 dũ adq̃ bene agendũ,ad pœnitẽdũ hortant̃ opportune & importune,q̃nquidẽ sic propelle-
Lucę.10 remus Chr̃m,q̃ in eis hortat̃,Chr̃o dicente:Quicũq̃ nõ receperit vos,neq̃ audierit sermo-
nes vestros euntes foras de domo vel ciuitate,excutite puluerẽ de pedibus vr̃is:Amen dico
vobis,tolerabilius erit terræ Sodomoꝝ & Gomorrhæoꝝ in die iudicij, q̃ illi ciuitati. Qui
eñ vos audit,me audit:& qui vos spernit,me spernit.Hinc Paulus de suis doctrinis vere ad
1.Thess.4 Thessalonicẽses ait:Itaq̃ q̃ hęc spernit,nõ hoĩem spernit,sed deũ,q̃ etiã dedit spm̃ suũ sc̃m
in nobis. ¶Nõ est igit̃ q̃d q̃spiã p̃dicantiũ malitiã p̃tẽdat,imo magis attẽdat, q̃d & cuius F
mãdato monet & p̃dicat,vtiq̃ ex dei p̃cepto,cui est obediẽdũ,etiã si verbũ Caiphas ip̃e mo
Math.23. ueret,aut verbũ p̃ferret.Et hoc est,q̃d Chr̃s alibi dicit:Sup cathedrã Mosi sederunt scribæ
& pharisęi.Oĩa q̃cũq̃ dixerint vobis,seruate & facite,scd̃m op̃a vero eoꝝ nolite facere.Di
cũt eñ,& nõ faciũt.Sed vtinã pleriq̃ oẽs agerem⁹ iuxta ea,q̃ docem⁹ p̃ut deberem⁹,si veri
velim⁹ eẽ imitatores Chr̃i,q̃ cępit facere & docere.Quẽ recte secutus ẽ Paulus,turba illa e-
1.Cor.9 uãgelica,dicẽs:Sed castigo corpus meũ,& in seruitutẽ redigo, ne forte cũ alijs p̃dicauerim,
Petr.1 ipse reprob⁹ efficiar.Iã demũ frẽs cũ Petro aplo hortor:Satagite vt p̃ bona op̃a certam ve
strã vocationẽ & electionẽ faciatis,ne simul auferatur à nobis vinea, & alijs collocetur.

HOMILIA XXV. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.11. Matt.12. Marc.3. Erat Iesus eijciens dæmoniũ,&c.

Dominica Oculi.

A Voniam annis proxime præteritis hodierni Euãgelij historiam la
tissime & quidẽ pro ecclesia cõtra ipsius aduersarios tractauerimus
& hactenus nondũ audiuerimus,q̃d in contrarium potuisset obijci,
ideóq; nũc eandẽ paucis readsumemus, dicturi dũtaxat ea,q̃ in pri-
mis sunt necessaria scitu,simulq́; seruatu vtilia, atq; sane sciẽdum in
hodierno euãgelio quatuor potissimũ cõtineri. Detestabilem.s. Iu
dæorũ blasphemiam,excusationẽ Christi mansuetã,damnabilẽ p-
fidorum reciduam. Acceptam mulierculæ laudationẽ. Ex quibus
sane quatuor colligemus,deo iuuante,doctrinas quæ nostrã cõuer-
sationẽ plane reddere possunt fructuosam.

B ¶Primo,quidẽ narrat Euãgelista detestabilẽ inuidissimorũ Iudæorũ blasphemiã, q̃ñqui-
dem quũ dñs misericordiæ suæ venas aperuerit ac benignissime ex eodẽ hoĩe triplex sanita
tis beneficiũ cõtulerit,qm̃ dæmonẽ expulerit,mutũ loqui fecerit,cæcũ illuminauerit. Vnde Matth.12
& popularis turba in admirationẽ vnq; laudis excitata est dicẽs: Nõne hic est filius Dauid?
Perfidissimi tñ pharisæi & scribæ deo honorẽ subtraxerũt,& alij principi dæmoniorũ attri
buerũt,alij hæc signa paruipendẽtes de cœlo maiora miracula expectabant. Vñ colligitur.

C ¶Prima doctrina,q̃d frustra illi adhibent exteriora ad emẽdãdũ medicamina,q seipm̃ p
bonę volũtatis ꝓpositũ emẽdare nõ conat̃. Hinc pc̃tõribus p prophetã dicit dñs: Si cõuerte Hiere.18
ris cõuertar,& stabis añ faciẽ meã. Et alio in loco: Cõuertimini ad me, & cõuertar ad vos. Zacha.1.
Et Paulus: Surge q dormis,& exurge à mortuis & illuminabit te Chrũs. Hinc si homini p- Ephe.5
uerso mille adhibeas medicinas,mille munimẽta cõferas,meliorẽ facere,& emẽdare nõ po
teris,nisi ipe pri',q̃d in se ẽ,proponat & ꝓferat. Q̃ñquidẽ malis & puersis pc̃tõrib',etiã op- Roma.8
tima ex ipsorũ malitia cõuertunt in mala,sicut viris sancti propositi etiã pessima in bonũ coo Eccl.39.
perant̃. Quid eñ obsecro profuere q̃ndã durę ceruicis populo stupẽda i Aegypto, ac in de- Nume.20
serto collata bñficia,quũ indies facti sint cõtra dñm puicatiores? Quid Iudæ q̃d i nũero duo- Exo.32
decim vocat',dñi cõtinua psentia,amicitia,ac familiaritate suffult'? quũ nihilomin' eo pue- Nume.25
nit malignitatis,vt beneficẽtissimũ & misericordissimũ patrẽ,dñm & magistrũ suũ in man' Nume.21
pfidissimorũ Iudęorũ tradiderit. Quid hodie beneficẽtissimũ miraculũ ꝓfecit in pfidis pha- 1.Cor.10
risæis & scribis? Adeo nihil,vt etiã inde à nouo blasphemare inceperint. Quis in causa? Ni-
mirũ nõ dñs,sed istorũ puersitas,q̃ illis etiã optima cõuertit in malũ,vti aranei dulcedinẽ flo
ris in lætale venenũ. Eapropter fratres,si volumus à pc̃tis liberari,ac p pœnĩam conuerti ad
Chr̃m extrinsecã emendationẽ nõ expectemus,sed incipiamus nosmetipsos corrigere.

D ¶Scd̃a,attingit Euãgelista in euãgelio mãsuetissimã nr̃i saluatoris excusationẽ, qm̃ vt vi
dit cogitatiões eorũ malignas,nõ maledictũ pro maledicto reddidit,sed honorẽ dũtaxat pa
tris defendẽs,nõ suũ,dignatus est blasphemos quatuor syllogisticis rõnibus reducere,q̃s po-
terat pro blasphemia ppetuo condẽnare. Rationes patẽt in textu. Vnde colligitur.

E ¶Prima doctrina nos debere ea,q̃ proxim' in nos cõmittit,patiẽter amore dei ferre,nec
retaliare,sed ei noĩe Iesu etiã nõ petẽti donare,Chr̃o aliàs dicẽte: Ego dico vobis nõ resisti- Matth.5
te malo,diligite inimicos vestros,benefacite ijs q oderũt vos & orate pro psequẽtibus vos. Lucæ.6
Et Paulus: Nõ vos(ait)defendentes charissimi,sed date locũ iræ. Scriptũ est eñ: Mihi vindi Roma.12
ctã,& ego retribuã dicit dñs. Et alibi: Donantes(inq̃t)inuicẽ,sicut & deus in Chr̃o donauit Deuter.32
vobis. Ita nimirũ Apl̃i pessima quæq; ptulere patiẽter. Et Chrũs q̃q; cũ malediceret̃, nõ re- Ephe.4
F maledixit. Quinimo cũ Samaritan' culparet̃,ne verbũ respõdit,sed nec os suũ aperuit cum Iohan.8.
flagellaret̃,coronaret̃,crucifigeret̃,imo pro crucifixorib' orauit. ¶Scd̃a,quẽadmodũ de-
bemus ea q̃ in psonã nostrã fiũt,negligere,ita e diuerso zelare debemus de ijs,q̃ cõtra deum
fiũt,& q̃sq; pro statu suo,vel facto,vel verbo dei honorẽ defendere. Sed olim pr̃es patiẽtes
in contumelijs sibi illatis pro deo. Sic Moses(q pro ppl̃o deleri petijt de libro vitæ)se inter- Nu.16.19
posuit,ne ira dñi eos cõsumeret,ipe tñ ꝓ idololatria cõmissã.23000.millia occidit. Sic Phi- Exod.32
nees zelãs pro dño occidit Zambri ducẽ,& Cosbi filiã Sur,principis nobilissimi Madiani
tarũ,& in hoc placauit dñm,vt auerteret irã à ppl̃o. Marathias q̃q; zelo legis accẽsus idolo- Nume.25
latrã in altari trucidauit simul & regis nuntiũ. Et factus est ipse,& filij eius duces populi. 1.Mach.2

G ¶Sed heu q̃ videmus hodie oĩa in cõtrariũ versa,quũ vel carnis vindicet̃ iniuria,solũ vni-
uersitatis dñm impune licet offendere crapulãdo,ludẽdo,blasphemando, adulterando, idq́;
gen' modis alijs,nec ẽ q quę dei sunt corde pcipiat,maxiẽ q̃rũ interest populũ regere,q etiã
leuissima hoĩm vindicare aliq̃ties solẽt,at q̃ in deũ fiũt iniurias,oĩno negligũt,q̃s alibi ipe de' Hiere.48
maledicit,quũ à sanguine prohibeãt gladiũ,haud dubie suã olim sæuissimã pœnã luituri.

¶Caueãt

¶Caueãt ptãtes tã ecclesiasticæ q̃ seculares, ne ita ad pctã cõtra deũ cõniueant, sed delicta H
Eccles. 8 pro mẽsura coerceãt zelo dei, memores, q̃d si cito nõ profert snĩa cõtra malos, absq; vllo ti-
2. Mach. 8 more filij hoĩm ꝑpetrãt mala. Memores q̃q; sint, statim vltionẽ exhibere pctõribus magni
bñficij indiciũ eẽ. Qd̃ nisi fecerit ptãtes, certe cõuicent & ipi eẽ culpabiles. Et sic (teste Pau
Roma. 1 lo) nõ solũ digni sunt morte, q faciũt, sꝫ etiã q mala cõsentiũt faciẽtib⁹. Ideo'q; zelate fortiter
pro deo imitãtes Chr̃m, q hodie nõ passus ẽ in patrẽ suũ iniurias, sed peccãtes acriter redar- A
guit.

¶Tertio, Chr̃s hodie tangit damnabilem Iudæoꝝ & perfidoꝝ recidiuã, qui I
per legem datam à dæmonis vexatione & cultu eius liberati, legis deinde mãdata trãsgressi
& mente excæcati, periculosius postea q̃ prius à diabolo obsessi sunt.

¶Vnde prima est doctrina, ne cõuersi recidiuemus, sed p pœnitẽtiã strenue bonoꝝ opeꝝ K
exercitio intẽdamus magis, quãto prius negligẽtiores fuim⁹, ne alioqui priora propter in-
gratitudinẽ simus laturi. Periculosior sane morbus est, q redijt renatus p malã forte dietam.
Iohan. 5 Hinc dñs alibi ad ægrotũ sanatũ dicebat: Ecce sanus factus es, iam noli peccare, ne deterius
tibi aliqd contingat. Sic hodie ait: Nouissima illius hominis fieri peiora prioribus.

¶Quarto, ponit Euãgelista professionẽ diuinæ laudis factã à muliere cõtra Iudæoꝝ im- L
properia cæteris negligẽtibus dicẽte: Beatus venter qui te portauit. Vnde colligitur.

¶Vltima doctrina, q̃ habet, nos post pœnitẽtiã inceptã in dei laudibus pseuerare debere, M
Prouerb. 3 veteres societates & oẽs pctõꝝ occasiones vitãtes, at cũ simplicibus & deuotis, huic mundo
Prouerb. 11 despectis cõuersantes: qñquidẽ cũ simplicibus fit sermocinatio diuinæ sapiẽtiæ. Et volũtas
Sap. 1 dñi in ijs q simpliciter ambulãt, quũ & deus sit quærẽdus in simplicitate cordis. Sic beata illa
hodie mulier ex turba fuit, q̃ Christũ tãtopere laudauit atq; in eo genitricẽ eius Mariam.

HOMIL. XXVI. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 15. Accesserũt ad Iesum, &c.

Feria quarta post Oculi.

QVantã sibi hisce annis cõgeriẽ rebellionis hęretici cõtra supioritatẽ susceperit A
ex hodierno euãg. q̃ voluere, neminẽ obligari sub pctõ ad seruãdũ traditiões
hũanas ꝓcedẽti tpe multis ondimus, atq; eos vltra alias scripturas p hodiernũ
euãgeliũ cõfutauim⁹, vñ nõ ẽ, q̃d pluribꝰ q̃ optet, nũc insistã, breuitati studẽtes
q̃q; vtiliora sunt & ꝓ tpe magis necessaria colligẽtes ex eodẽ euãg. atq; sane.
Matth. 7 ¶Primo colligit: Neminẽ recte aliũ corrigere alicuius vitij, quũ sit ipe for- B
Lucæ. 6 tassis obnoxius maiori vitio. Vñ Chr̃s ad eiusmodi hoĩem: Qui vides festucam in oculo fra
tris tui, & trabẽ in oculis tuis nõ vides. Aut quõ dicis fratri tuo, frater sine eijciam festucã de
oculo tuo & trabes ẽ in oculo tuo. Hypocrita: Eijce priõ trabẽ de oculo tuo, & tũc debes eij
cere festucã de oculo fratris tui. Sic hodie culpabiles fuere pharisęi, q culpari voluerũt disci-
pulos, q̃ ipsi eẽnt eis lõge peiores. ¶Scd̃o colligit: Nos oĩno & libẽter & obediẽter debere C
Actoꝝ. 5 parere mãdatis supioꝝ vel q̃libet hoĩm viliũ, mõ ea nõ sint apto cõtra deũ & eius ꝓceptũ, qa
tũc apl̃i cũ Petro rñdẽt magis ẽ obediẽdũ deo q̃ hoĩbus, alioq semꝑ parẽdũ est ꝓceptis nr̃o-
Romanõ. 13. rum superioꝝ q loco sunt dei, q & eiꝰ vice, in ijs q̃ media sunt, pro loco & tpe leges recte cõ
dunt, deseruiẽtes ad honorẽ dei & salutẽ hoĩm. Hinc Apl̃us ait: Om̃is aĩa ptãtibus sublimio
1. Cor. 4 ribus subdita sit. Nõ est em̃ ptãs nisi à deo. Quæ aũt sunt, à deo ordinata sunt. Itaq; q resistit
ptãti, dei ordinatiõi resistit. Qui aũt resistũt, ipsi sibi dãnationẽ acqrũt. Ideo'q; necessitati sub
diti estote, nõ solũ propter eã, sed etiã propter conscientiã. Hinc dñs voluit pharisæos qdẽ
seruare traditiones senioꝝ, modo per eas nõ pessundedissent dei mandatum.

¶Tertio, cibos q̃sdã & potus nos nõ ideo debere vitare, qm̃ ex sui natura mali sint & no- D
Ephe. 5 bis dãnabiles, sed qa incẽtiui & occasionales sunt ad pctã, vtpote luxurię, ebrietati, irę, hoc'q;
genꝰ alioꝝ q̃ vtiq; sic coinqnãt hoĩem, vt eũ gehennę subijciãt. Sic apl̃us ꝓhibet immodera
Hiere. 35. tius bibi vinũ ꝓpter cauẽdã luxuriã, dicẽs: Nolite inebriari vino, in q̃ est luxuria. Vñ nõ de-
Lucę. 1 fuere in veteri & nouo test. q ꝑpetuo à vino abstinuere. Atq; ideo eccl̃ia hoc ieiunij tpe q̃d
cibaria ꝓhibuit, nõ vt ex se mala, sed qa ꝓuocãt ad mala, sed prohdolor, video nũc eiusdem
L. contra ꝓcepta ꝓrsus inuerti & plerosq; edere & bibere, q̃ multo magis dãt ad vitia incẽtionẽ q̃ vel
L. fraus. ff. lac vel butyꝝ vel ouũ, quũ vtiq; virtute ieiunij voluit eccl̃ia ab oĩ eo abstinẽdũ, q̃d ad peccã-
de leg. dũ ꝓuocet. Et sic faciũt vim & fraudẽ legi. ¶Quarto, hæc exteriora, vtcũq; bona appa- E
Matth. 6. rẽtia, nihil plane prodesse nisi & bonus sit animꝰ atq; nõ nocere, nisi malꝰ sit animus, q̃ tñ vel
ideo statuunt, vt p ea admoneamur, quõ nos intus eẽ oporteat, in quẽ sane vsum ferme oẽs
in ecclesia cęrimonię sunt institutæ. Sic suppelliciũ illud cãdidũ, admonet nos cãdidę castita
tis, quã intus deo debemus. Pullatus vero hic habitus, admonet tristitiã, & ꝓ pctis pęnĩam,
quã intꝰ deo debemꝰ. Sic forte olim lotis mãducare manibꝰ, admonebat lotis cõsciẽtijs mã-
na cẽ sumẽdũ, & caste deo inseruiendũ. Illotis aũt manibus edere, ꝑ se hoĩem nõ coinqnat.

Homi-

HOMIL. XXVII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.6. Mat.14. Marc.6. Luc.9. Abijt Iesus trans mare Galilææ.

Dominica Lætare.

A Vod pijssima quæq; materfamilias agit cũ filijs suis duriter laborãtibus,& iam deniq; ad mediũ laboris puenietibus,idem hodie agit
sancta mater ecclesia cum oĩbus suis filijs,q hactenus hoc sacro eodemq; quadagesimali tpe duriter in pœnia.s.ieiunãdo,orãdo, flẽdo,eleemosynasq; dãdo sic laborarũt,vt iã ad mediũ tãti laboris.s.
pœniæ in hac dñica(quæ mediũ tenet quadragesimæ) peruenerũt.
Sane vnaquęq; & eadẽ pijssima materfamilias,quũ videt filios suos
ad bene recteq; viuendũ duriter laborare,eosq; nũc ad mediũ vsq;
laboris puenisse,ne deficiãt,ne desperẽt de labore adhuc ad finẽ pficiundo, eos incipit cõsolari cũ de laboris modicitate, vtpote qui
cito sit ab eis absoluẽdus,tũ de splẽdida & copiosa post finitũ laborẽ refectione,qua ipsos sit
finaliter large refectura.Quod filij audiẽtes alacrius labori incũbũt spe breuitatis tpis & refectionis & præmij.Ita nimirũ ecclesia hodie vidẽs suos(atq; vtinã ipsi ex eorũ filiorũ numero simus)hacten⁹ duriter pęnitẽdo laborare, atq; nũc ad mediũ laboris in medio q̃dragesimæ puenisse,ne deficiãt,ne desperẽt sed magis ac magis alacriter laborãdo pergant,eos materne incipit cõsolari.Primo,laborũ mitigatiõe,& breuitate pœnię.Secũdo,deliciossima in
patria cęlesti refectiõe,dicẽs in sacrificij introitu. Gaudete cum lætitia,q in tristitia fuistis,vt
exultetis & satiemini ab vberib⁹ cõsolatiõis eius.Quæ qdẽ duo nobis arguit exhibitiõe hodierni euãgelij.

B ¶Primo em̃ arguit pœniæ breuitatẽ,ostendẽs pascha eẽ proximũ festum
.s.Iudæorũ,id est,oĩm,fide deũ vera cõfitentiũ,pascha dico,non q̃d paulopost futurũ est,sed
quod erit in resurrectione vltima,qñ vere optimi quiq; resurgẽt,à morte in vitam trãsituri
æternã,siqdẽ pascha sit transitus,quem Chrũs ipse caput trãsiit primus,vt & nos sequamur,
Apostolo dicente:Si enim credimus,q̃d Iesus mortuus est,& resurrexit,ita & deus eos, qui Iohan.5
dormierũt p Iesum adducet cũ eo.Nũc aũt Chrũs resurrexit primitiæ dormientiũ. Figurat
aũt tẽporale hoc pascha nostrũ,id q̃d in resurrectione est futurũ. In q̃ oĩs cessabit labor pœ- 1.Thess.4
nitẽtiæ,q̃ cõsistit in om̃i huius mũdi angustia & aduersitate, quãdoquidẽ q ad id paschatos 1.Cor.15
peruenient,amplius neq; sitient,neq; esurient,neq; patientur æstũ,neq; frigus,neq; dolorem,
neq; gemitũ,quia absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum. Apoc.7

C ¶Secũdo,arguit ecclesia in euãgelio refectionẽ delitiosissimã in patria futurã, p miraculosam qnq; milliũ virorũ de quinq; panib⁹ & duobus piscibus refectionẽ.De qua quidẽ refe
ctione & eius copia loqtur Propheta,dicens:Satiabo cũ apparuerit gloria tua. Atq; nimirũ Psal.16
beati q inibi reficient,& inuitati sunt ad cœnã agni.s.Iesu Chri.Ille qdẽ in ea refectiõe panis Apo.19
erit,de se dicẽs:Ego sum panis viuus,q de cœlo descendi,q manducat ex hoc pane,viuet in Iohan.6
æternũ.Proptee hoc em̃ se dedit discipulis,datq; q̃tidie Chricolis se panẽ sub sacramẽti ve- Matth.26
lamine,qm̃ daturus ẽ se nobis panẽ fruẽdũ in patria,in clarissima visiõe.Atq; ideo de sacra- Marc.14
mẽtali pane cõcinit ecclesia:O sacrũ cõuiuiũ in q̃ Chrũs sumit &c.futuræ gl'iæ nobis pign⁹ Lucæ.22
datur.Ille profecto panis tã erit abundãs & copiosus,tã suauis & delitiosus,vt oẽs in vniuer 1.Cor.11
sum beati saturẽtur,nec tñ panis deficiet,sed pinde abundantior, qm̃ vera beatitudo quæ est
deus ipse,nunq̃ cessabit,nunq̃ minuet.Vnde de eo pane scriptura ait:Paratũ panẽ de cœlo
præstitisti om̃e delectamentum in se habentẽ,& oĩs saporis suauitatẽ,quẽ absq; vlla penuria
comedẽt,sed rerũ oĩm abundãtia perfruent.Hinc & beati,q id oculis spũalib⁹ videbũt,summo gaudio incipient deũ laudare de tãta æternæ beatitudinis refectione, iuxta Peophetam
dicentẽ:Beati qui habitãt in domo tua dñe,in secula seculorũ laudabũt te.Hãc sane refectio- Sapiæ.16
nem designat illa,quã euangelica celebrat historia refectio.Ideoq; fratres charissimi,qui(vt Deuter.8
spero)vos oẽs de vestris cõtra deum peccatis pœnitere)in angustijs & tribulatiõibus multi- Psalm.83
fariam pœnitetis,gaudete & lætamini in tristitia vestra & nolite deficere.

D ¶Primo,qm̃ hæc vestra pœnĩa breuis erit,qm̃ vita hæc breuis est,q estis nũc non dico in
medio sed in fine,quãdo vbi pseueraueritis,amplius nõ dolebitis,nec vltra pœnitebitis, sed
in dño semp,gaudebitis,teistitia & pœnĩa vertet in gaudiũ,à vobis nunq̃ auferendũ, quum Iaco.4
tristitia hic vestea sit breuis & dũtaxat tpalis.Et hoc est q̃d Apostolus ait:Id em̃ q̃d in psenti est,momentaneũ & leue tribulationis nostræ, supra modũ in sublimitate æternæ gloriæ 2.Cor.4
pondus operatur in nobis,non contemplantibus nobis,quæ videntur sed quæ nõ videntur.
Quæ em̃ videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur,æterna sunt. 1.Cor.15

E ¶Secũdo gaudete,qui pœnitetis hic fame & siti,laborũ magnitudine lassi,qm̃ paulopost
fruemini in æterna patria refectiõe pdicta longe copiosissima,qua pfruentes cũ om̃i delecta
mẽto nunquã deinde neq; sitietis,neq; esurietis,qñ deus erit oĩa in oĩbus.In quo id erit refe

ctionis,

ctionis,id saporis,id lætitiæ,quod & quale nec oculus vnq̃ vidit,nec auris audiuit,nec in cor
1.Cor.2 Esa.64 hois ascēdit.De q̃ apostolus ad Romanos:Existimo eīm(inqt)q̃d nō sunt condignæ passio-
Romanō.8 nes huius tēporis ad futurā gloriā,quæ reuelabit in nobis.Quis igit tā impatiens, q non oīa
huius mundi mala propter tam mercedem copiosam sit æquo animo laturus, quum durissi
mos quosq; labores patimur propter rem aliquam plane caducam adipiscēdam,& sitimus,
& esurimus constantes inibi propter fortassis aliquam exiguam cœnulam?

¶Cæterū,qa vereor plerosq; pœnitere & tristari pro peccatis,vel nondū cœpisse vel de- F
ficere & cessare,superest,vt si refectione illa cœlesti voluerint aliquādo refici, pœniteant &
Psal.78 perseuerent iuxta ea,quæ notantur sub euangelij hodierni verbis.

¶Primo,vt exēplo Chri oculos in cœlū subleuēt,inde gratiā pro pctis suis efflagitātes cū G
Propheta dicētes:Ne memineris iniqtatū nostrarū antiquarū,cito anticipēnt nos misericor
diæ tuæ,qa pauperes facti sumus nimis.Adiuua nos deus salutaris noster, & propter gloriā
nominis tui,dñe libera nos,& propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum.

¶Secūdo,habeant & paucos panes hordeaceos & pisciculos.i.vtantur vilibus,& quę na H
tura dūtaxat exigit,alimētis nō delicatis,non deliciosis,non exqsitis ad gulā cibis & potibus
1.Timot.6 vtātur,habētes(Aplo hortāte)alimēta & qbus tegant,cōtēti sint,quū & natura,q̃ solū sustē
tat paucis,cōtēta sit,memores parsimoniæ Chri & discipulorū,q̃ paruo,q̃ vili alimēto fuerit
cōtēti,quū nisi cū duob⁹ piscib⁹ qnq; panes habuerint,& eos qdē hordeaceos.i.plane viles
quum hi iumentis magis quàm hominibus conueniant. In quo certe nobis deberemus esse
verecundia,qui homines vilissimi,& nullius plerūq; frugi,nullis nisi delicatis, & exquisitissi
mis cibarijs vescimur,quum hodie tam præclari,tam insignes,tamq; fructuosi viri,gloriosi
illi terræ principes vnà cum domino prophetarum tam modice, tamq; viliter æstitauerint,
vtq; nobis in exemplum vt & ipsi paucis ac vilibus contenti essemus.

1.Timo.4 ¶Tertio,vt ijs quæ habēt,nō vescant,nisi prius exēplo Chri benedictione p verbū dei,& I
gratiarū actione adhibita.Siquidē(inqt Paulus)q̃d percipit.f.in mēsa cū gratiarū actione p-
cipiendū est,q̃d sanctificat per verbū dei & oratione.Sic fiet,vt ea benedictiōe,q̃ pauca sunt
& vilia,æque & magis q̃ pretiosa,imo vsq; ad saturitatem & bonā corpis & aiæ valetudinē
nutrient,quū interim gulosi aiam & corpus perdūt, cuius testimonium habent in diuite illo
Lucę.16 Epulone,q quotidie vescebat splendide,& deinde in inferis pascebat flammis gehennæ. Vn
de fideliter à gula debortat dns,inqens:Attendite autem vobis,ne forte grauetur corda ve-
Lucæ.21 stra in crapula & ebrietate,& superueniet in vos repentina dies illa.

¶Quarto,& si vilia habēt & pauca,de eis tñ pauperibus largiri nō negligāt,exēplo disci- K
Lucę.11 Danie.4 pulorū,q hodie iussi adferre qnq; panes murmurarūt,quasi ipsimet famelici eis indigerent,
imo obediētes turbę sedēti apposuerūt,colligētes deniq; fragmēta ne perirēt,sed indigētib⁹
Ecci.3 q̃q; distribuerēt.Sic & q̃q; pœnitētes de suis vel quamlibet paucis vel exiguis eleemosynas
facere debēt,siqdē eleemosyna à peccato mundat,atq; ipm nō secus ac ignem aqua delet.

¶Nec interim timere debēt de alimoniorū defectu,quinimo sic misericorditer largienti- L
bus deus ipse,vnde oīa proueniūt,quæ habēt,ipsis nō sentiētibus,sub manibus multiplicabit
quēadmodū hodie discipulis fecit suis,qui e quinq; panibus & duobus piscibus collegerunt
duodecim cophinos,saturatis interim oībus q discubuerūt,argumēto liberaliter indigenti-
bus propter deū distribuētibus,nunq̃ alimenta esse defectura,nec eleemosynā hilarē,quenq̃
facere pauperē,sed ditiorē,vt aliàs non paucis multis exēplis ostēdimus.Hinc Paulus: Vnus-
2.Cor.9 quisq;(inquit)prout destinauit in corde suo nō ex tristitia aut ex necessitate.f.faciat eleemo
synas. Hilarem eīm datorē diligit deus,q potens est,omnē gratiā abundare facere in vobis,
vt in oībus semper oēm sufficientiam habentes,abundetis in omne opus bonū.Qui admi
nistrat semē sēmināti, & panē ad mādncandū pręstabit,& multiplicabit semen vestrū,& au
gebit incrementa frugum iustitiæ vestræ.Id quod si feceritis fratres,non dubito, quin deus
ipse vos post hanc vitā sit refecturus abunde gloria vitæ æternæ.

HOMIL. XXVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohannis.9.Præteriens Iesus,&c.

Feria quarta post Letare.

QVoniam breue est tēpus,& verba euāgelij hodierni sint non paucis multa.In q- A
bus adeo diuersa tractant,vt commode in partes diduci nequeāt.Ideoq; ipsa
pro breuitate tēporis,in cōmunē vestri vtilitatē per breues,& qdem paucissi-
mas doctrinas ea sumus enodaturi,quarum ¶Prima ē,hoīem propter pec- B
cata sua aliquoties infirmari. Hoc enim intellegebant discipuli,interrogātes:
Quis peccauit?sciebāt vtiq; nōnullos ob pctm ęgrotare,quis hic,cæc⁹ nō erat
Iohan.4 propter pctm.Hæc sane doctrina patet ex verbis Christi,aliàs ad eū, quē curarat,dicentis:
Ecce

Ecce sanus factus es,iã noli peccare,ne deteri⁹ tibi aliqd cõtingat. Ita Mosi soror Maria gcussa fuit lepra,qm peccauerat murmurãdo cõtra fratrẽ. Et sic multi alij,qs hic trãsimus facti sunt ægroti ppter sua peccata. Atq ideo,vt sic emẽdent & vltra nõ peccẽt,& vt hic luant pctã,propter q alibi forte dãnarent. Sic Apľus adfirmat Corinthios eẽ infirmos & imbecilles,qa male tractarãt eucharistiã,ita tñ,vt sic tẽporaliter,nõ aũt æternaliter corri perẽtur,dicẽs: Dum iudicamur aũt,ã dño corripimur,vt nõ cum hoc mũdo damnemur. Iohã.5 Nume.12 1.Cor.11.

C ¶Secũda,aliqñ ea vnũ pro alterius pctõ,nõ tñ æternalr(nisi pctõ occasionẽ dedisset,vtpote si potuerit phibere,& nõ prohibuit) vtpote filiũ ob pctm patris & ediuerso,& popu lũ ob pctm rectoris & e regione puniri. Sic filius Dauid ex Bersabee mortuus ẽ,ob pctm adulterij patris. Et ppľus eiusdẽ ad multa millia ob ipsius pctm pestilẽtia cõsumptus ẽ. At q aliàs.36.hoĩes perierũt ob furtũ Achor in Hiericho. Eapropter vnus alteri de pctõ ad monere debet,& nemo,pſertim si sua interest,cõniuere,q alioqui habet pro cõsentiẽte,q vel iure diuino punit,vt faciẽs. 2.Reg.12 2.Regũ.vl. Iosue.6 Roma.1.

D ¶Tertia,vnũquẽq debere bñ agere & mereri dũ dies est .i.donec viuit,qa post mortẽ nõ erit tẽpus amerẽdi,sed recipiendi mercedẽ. Hinc hodie, Venit nox,ait,qñ nemo pt operari. Proinde Paulus: Dũ tẽpus,inqt,habemus,operemur bonũ ad oẽs. Quæ eñ seminauerit hõ,hæc & metet. Galat.6

E ¶Quarta,hoĩem spũaliter cæcũ, qualis est oĩs pctõr,nõ posse illuminari & grãm ã deo mereri,nisi lauet in natatoria Syloe .i.aqua pœnitẽ,de qua g prophetã dñs: Dabo(inqt) vobis aquã mundã & mũdabimini ab oĩbus inquinamẽtis vestris. q.uidẽ sola pœnĩa post naufragiũ virtute passiõis Chri effi caciã habet lauãdi pctõres pctõ cæcos,q vel sola ã morte ad vitã,ã tenebris ad lucẽ,ã pctõ ad iustitiã,ab errore ad veritatẽ reducit. Hinc ad pctõres ait dñs: Nã dico vobis,Nisi pœ nitẽtiã habueritis,oẽs simul peribitis,sicut illi decẽ & octo,supra qs cecidit turris in Syloe & occidit eos. Ezech.36 Luc.13

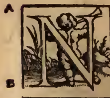
F ¶Quinta,pctõres deũ nõ exaudire. Hinc de pctõribus ait dñs ipse: Ecce ego inducã sup eos mala,de qbus exire nõ poterũt,& clamabũt ad me,& nõ exaudiã eos. Qñquidẽ peccatorũ iniquitates,teste ppheta,diuidũt inter eos & deũ,& pctã ipsorũ faciẽ eius ab ipsis abscondũt,ne exaudiat. Intellige aũt hic pctõres,q peccẽt,nec ã peccãdo desi stunt,nec veniã pro pctis petũt,nec se emẽdãdi propositũ habẽt. Nã qui dolens de pctõ, veniã petit,quicq proponit posthac ã pctis abstinere,is iã nõ de nũero peccatorũ,sed pœ nitentiũ & qsi iustorũ reputat. De eiusmodi pctõre & iusto dicit in scripturis: Iustus prior est accusator sui. Eiusmodi peccatorẽ pœnitẽtẽ & iustificari volentẽ,deus vtiq exaudit, queadmodũ exaudiuit publicanũ dicentẽ: Dñe ppitius esto mihi pctõri. Ita q exaudiuit Niniuitas,de qbus scriptura sic dicit: Et vidit deus opa eorũ,qa cõuersi sunt de via sua ma la,& misertus est sup malitiã,quã locutus fuerat,vt faceret eis,& nõ fecit. Et hoc est qd ho die ex cõmuni oĩm opinione dicit,q cæcus fuit. Scimus aũt,qa deus nõ exaudit pctõres, sed q ipm colit,& eius facit volũtatẽ. Eius aũt est volũtas,vt peccare cessemus & pœniteamus. Hiere.11 Esa.59 Prouer.18 Luc.18 Ionæ.3

G ¶Si proinde fratres in nostris nos aduersitatibus deũ nos volumus exauditũ iri,ne cessum est,vt emendemur & pœniteamus. Siquidẽ alioqul de nobis in peccatis perseuerã tibus & auxilium petentibus serio sic dicturus: Cum ieiunauerint, non exaudiam preces eorũ,etsi obtulerint holocaustomata & victimas,non suscipiam ea, quoniam gladio & fa me & peste ego consumam eos. Quod idem misericorditer auertat.

HOMILIA XXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.11. Erat quidam languens,Lazarus.

Feria sexta post Lætare.

A

ON fim iusto longior in breui nimium tẽpore sciendũ duxerim in euã gelio,quod vestra audiuit charitas,tria plane describi,ac ex ijs ali quot recte colligi posse. ¶Primo quidẽ euangelista describit in firmitatẽ natura incurabilẽ Lazari, quũ ait,hũc fuisse lãguentẽ,i. morti proximum. Lazarus aũt ille vir princeps erat ã Bethania, quem dñs magnopere adamauit, in quo ille suã misericordiã,cle mentiam,pietatẽ & omnipotentiã demonstrauit. Vnde.

B ¶Prima colligit doctrina,deũ sæpe permittere eos pmi aduersi tatib⁹,qs vehemẽter amat. Hinc Paulus ex scriptura: Fili mi,inqt, noli negligere disciplinã dñi,neq fatigeris,dum ab eo argueris. Quẽ eñ diligit dñs,castigat,flagellat aũt omnẽ filiũ quẽ recipit. Nec idipm est signum re probatiõis,sed exercitium virtutis,Ipse nimirũ.q est sol iustitiæ agit more solis naturalis. Qui,vt cõstat,si directe semp luceret sup hemisphæriũ nostrũ,suo feruore terrã tantũ de siccaret,vt sterilis efficeret. i deo oĩo necessariũ est,vt aliqñ ea oblique splẽdeat. Sic deus ipse optimus,q(vt dixi) sol est iustitiæ,si semp lumẽ prosperitatis emitteret,multis esset causa sterilitatis & infructuositatis,q opa virtutũ nõ facerent,sed & mali efficerent: quare ille vel Prouer.3 Hebræ.12 Malach.4

 bonos,

bonos & iustos aliqñ oblique p subtractionẽ prosperitatũ respicit, & in tenebris aduersitatis stare pmisit, vt si mortalia nõ habẽt, venialia tñ hic abluat, vel si tepidi sunt, exercitẽtur & ad deũ ire cõpellant. Id qd in multis experti sumus, qñ aliqui in rebus secũdis à deo discesserũt, q deinde tribulati se cognouerũt, & ad deũ sunt reuersi, atq; sic à pctis cõseruati sunt. Vnde Aplus ait, sibi stimulũ carnis datũ, vt sic colaphizaret, ne magnitudo reuelationũ eũ extolleret, ac ita in pctm̃ supbiæ caderet. ¶Secũdo, describit euãgelista mortẽ Lazari indubitabilẽ. In eo, qđ ait: Vt ergo audiuit, quia infirmabatur, &c. Vnde collige. — 1.Cor.12

¶Secũda doctrina, neminẽ vel quãlibet tribulatũ vel ægrotantẽ debere desperare de vita vel miseratione diuina, quinimo fiducialiter ille cõfidat à deo miserãte se subito restitutũ iri posse, quẽ & sperare oportet, donec spirat. Siquidẽ dñs ipse sit, penes quẽ vitæ est ac mortis potestas, q ducit ad portas mortis & reducit. Et ipse est, q mortificat & viuificat. Ille nimirũ iam oĩno desperatos pter omnẽ expectatiõnẽ restituit, apud quẽ nõ est impossibile oĩe verbũ. Nõne ille Ezechiam iã morti destinatũ sic cõseruauit subito, vt quindecim adhuc annis incolumis & superstes vixerit? Nonne & aliàs aplos iam ob tẽpestatẽ maris morti propemodũ deuotos & clamãtes: Dñe, salua nos, perimus, subito seruauit? Nõne Petrũ qq; ab Herode propter nomẽ Chri incarceratum, vt mox post pascha ab eo suppliciũ sumeret supremũ, sic insperato custodibus nõ sentientibus liberauit, vt ereptus exclamaret, dicẽs: Nũc scio vere, q misit dñs angelũ suũ, & eripuit me de manu Herodis & de oĩni expectatiõe plebis Iudæorũ? Nõne & aliàs tã clemẽter & potẽter egit cũ Dauide, q idipm testatus, inqt de se ad illũ: Quãtas ostẽdisti mihi tribulatiões multas & malas, & cõuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterũ reduxisti me. Multiplicasti magnificẽtiã tuã, & cõuersus cõsolatus es me. Nõne & ita potẽter & misericorditer hodie egit cũ duabus sororib' Lazari, q de illo desperarãt, vt eũ nõ nisi in morte nouissima resurrecturũ sperarẽt, dicentes: Ah dñe, si hic fuisses, frater noster nõ fuisset mortuus. Q.d. Nunc vero res omnino acta est. Ipse vero ad eas ait: Ego sum resurrectio & vita, qui credit in me, et si mortuus fuerit, viuet. Id qđ ipse in Lazaro ad quatriduum mortuo verius vero reddidit, argumento, de dñi misericordia & potentia neminẽ vel quamlibet apud homines deploratũ debere desperare, sed ad illum orare atq; in eum fortiter confidere. — D

Sapiæ.16
1.Reg.2
Luc.1
2.Regũ.20
Esa.38
Math 8
Acto.12
Psal.70

¶Tertio describit mirabilẽ Lazari à morte suscitationẽ, dicẽs: Vt aũt vidit, vñ collige. — E

¶Tertia doctrina, dñm nos sua virtute mirabili, adeoq; diuina in nouissima die sic viuificaturũ, vt vnico ipsius verbo quotqt sumus mortui, in mométo corpe simus & aĩa (quæ nunq morit) resurrecturi, tã sane facile, vt de somno nũc dormiẽtes voce suscitantis surgunt, vnde & mortuos scriptura passim dormiẽntes appellat, veluti Chrs hodie Lazarũ dormire, mortuũ dixit. Et nimirũ dormiebat, qui illũ tam facile poterat vnico nutu & verbo viuificare, q facile nos verbo dormientem e somno suscitamus. Vnde ipse alibi dñs: Amen amen dico vobis, q venit hora & nunc est, qñ mortui audient vocẽ filij dei, & qui audierint, viuent. Et venit hora, in qua oẽs q in monumẽto sunt, audient vocẽ filij dei, & procedẽt qui bona egerũt in resurrectionẽ vitæ, q vero mala egerũt in resurrectionẽ iudicij. Hinc fratres de resurrectiõe nostræ carnis nõ dubitetis, quũ hodie in huius fidẽ dñs vnico verbo (Lazare veni foras) Lazarũ resuscitauit, qui iam in sepulchro quatriduanus erat. Estote itaq; stabiles & patiẽtes in oĩbus tribulationibus, abundãtes in omni ope dñi semper scientes (vt ait Aplus) q labor vester nõ est inanis in dño. Sane opera vestra vos sequentur, secundũ quæ dñs vobis est daturus, si bona fuerint, vitam æternam.

1.Cor.15
1.Thess.4
Iohã.5
1.Cor.15
Apoca.14

HOMILIA XXX. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.9. Quis ex vobis arguet me de peccato.

Dominica Iudica.

Odie, fratres charissimi, ex institutiõne sanctæ ecclesiæ prodeunt sanguinolẽta regis Iesu Chri vexilla, qbus pro nobis cõtra diabolũ vsq; in mortẽ pugnauit, & deniq; cũ triũpho vicit, & fulget crucis mysteriũ, q carne carnis cõditor, suspẽsus est patibulo. Prodeunt q; claui qbus cõfixa sunt viscera, pedes & manus. Atq; insup prodit dira lãcea, q eiusdẽ regis latus pro nobis in duro certamine mortis, vulneratũ est. Atq; nimirũ est nobis hodierna dies vnà cũ sequẽtibus diebus summa deuotione peragenda, qm̃ in ea spes nr̃a & redẽptio & salus nostra vnica recolit, passio, scilicet Iesu Chri amarissima & innocẽtissima, qua vel sola ille nos pater ille cœlestis gratificauit in eodẽ dño Iesu Christo, dilecto filio suo, in quo habemus redẽptionẽ per sanguinẽ eius, remissionemq; peccatoꝝ, quia (vt Petrus ait) non corruptibilibus auro & argẽto redempti sumus de vana nostra cõuersatione, qua quondã viximus, — A

Ephe.1
1.Pet.1

sed

ſed proprio ſanguine agni immaculati. Præuenit aũt eccleſia diẽ paſſionis paraſceues, q̃ in 1.Cor.5
ara crucis, noſtrũ paſcha, Chrs. pro nobis immolatus eſt p hoſce, xiiij. dies. Quoniã audi-
ta Lazari reſuſcitatiõe in feria ſexta heri facta, ſacerdotũ principes (ſcribit Iohãnes) colle Iohan.11.
cto concilio, deſinierunt dñm Ieſum interficere, & ab eo die cogitauerũt q̃uo eum interfi
cerent, & p totos ſequentes dies occaſionẽ ſine intermiſſione quæſierunt, q̃uo inquã, ſuã
cõcluſionẽ exequerent, atq; ſic etſi in his diebus dñm Ieſum nõ ſacto, tñ occaſione & con
ſilio crucifixerũt. Ideoq; rectiſſime hæc dies dñica dici cœpta eſt dies paſſionis. In qua
nõ ſine cauſa legendũ inſtituit eccleſia euangeliũ, quod audiſtis. Quandoquidẽ ipſum tra
ctet cauſas propinquas, quibus ad paſſionem ille peruenit. Quarũ duæ fuerunt.

B ¶Prima, ex pte Chri patiẽtis, q̃ fuit honor pris, quẽ reſtituere voluit, quẽ illi ſubtraxerũt
& obediẽtia ſeruãdę veritatis & iuſtitię, q̃ tũc obticẽda nõ erãt, à q̃ ne diſcederet, ſpõte obe
diẽdo mori maluit, q̃ turpiter fugere. Atq; ſic cõſtat mortis Chri cauſam fuiſſe pximã in
Chro, innocẽtiã & pdicatiõis veritatẽ, veluti q̃tuor paſſim euãgeliſtę vnanimiter pdocẽt

C ¶Secũda fuit ex pte Iudęoꝝ pœnã & mortẽ Chro inferẽtiũ, & fuit infidelitas & inuidia
pcedẽs ex odio veritatis, quã illi audire nec voluerũt nec potuerũt, veluti de ſe ipſimet lõ
ge antea teſtati ſunt, dicẽtes: Circũueniamus ergo iuſtũ, qm̃ inutilis ẽ nobis, & cõtrarius ẽ Sap. 2.
operibus nris, & improperat nobis pctã legis, & diffamat in nos pctã diſciplinæ nræ. Grauis
eſt etiã nobis ad vidẽdũ, qm̃ diſſimilis ẽ alijs vita illius. Cõtumelia & tormẽto interroge-
mus eũ, vt ſciamus reuerẽtiã eius, & pbemus patiẽtiã illius. Morte turpiſſima cõdẽnemus
eũ. Hæc eẽ vera, Chrs ipſe palàm eis oſtẽdit in euãgelio, dicẽs: Quis ex vobis, &c. Vnde.

D ¶Primo colligit, Chriſtũ adeo fuiſſe in oĩbus & ad oĩa innocentẽ, vt ſuã innocentiã nõ
dubitarit dare iudicãdã proprijs inimicis, q̃ tñ odio intercepti, raro vel nunq̃ de ijs, q̃s p-
ſequunt, recte iudicãt. Proinde ipſe q̃rit: Quis veſtrũ &c. Quod profecto alius dicere pter
Chriſtũ nõ potuit. Qm̃ etſi oẽs ſancti cõuenirẽt, qd dicere poſſent aliud, q̃ illud: Si dixeri 1.Iohan.1
mus, q̃a pctm̃ nõ habem⁹, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis nõ eſt. Solus aũt Chrs di
cere potuit: Quis vrm, &c. Q. d. nõ eſt, q̃ me arguitis de aliq̃ pctõ, q̃d in me nõ inuenietis
Cui poſt Eſaiã ſubſcribit Petrus, dicẽs: In hoc em̃ vocati eſtis, q̃a & Chrs paſſus ẽ pro no Eſai.53
bis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt ſeq̃mini veſtigia ei⁹. Qui pctm̃ nõ fecit, nec inuẽtus eſt do 1.Pet.2
lus in ore eius. Solus ergo ipſe fuit ſine pctõ, qui oẽs peccatores à pctõ iuſtificare venerat

E ¶Secũdo, eũ poſſe omnino cõfidere, q̃ ſit ex deo. i. in eius gr̃a, q̃ ipſius verbũ audit. Il- Luc.11.
lius aũt verbũ audit, q̃ idipm̃ corporaliter audit & viuẽdo cuſtodit, iuxta illud agẽs. Cuiuſ Matth.19
modi auditores beatificat dñs, inquiẽs: Beati q̃ audiũt verbũ dei, & cuſtodiunt illud. Et q̃ Marc.4
ſunt bona terra, vtpote q̃ ſemẽ. i. dei verbũ in corde bono & optimo audientes retinẽt, & Luc.8
fructũ adferũt in patiẽtia. Sic alibi Chrs ait, illũ ingredi in regnum cœloꝝ, q̃ audit verba Matth.7
ſua, & facit ea. Hinc Iacobus: Eſtote (inquit) factores verbi, & nõ auditores tantũ, fallẽtes Iacobi.1
voſmetipſos. Siquidẽ factor operis in ſuo facto beatus erit. Ideo qui vult eſſe dei filius, i.
in eius gratia, is ipſius audiat verbũ. f. corde & impleat facto, quod verbo intelligit.

F ¶Tertio, nos debere patiẽter ferre iniurias cõtra nos. Zeloſi aũt eſſe debemus cõtra in-
iurias, quæ deo inferunt. Sic Chriſtus hodie, quia vocat Samaritanus, nõ ægre fert nec ſe
excuſat, negat aũt ſe habere dæmonium, vtpote in quo blaſphematur pater cœleſtis, quę
blaſphemia illi ferenda non erat. De quo nuper late diſputauimus.

G ¶Quarto, neminẽ debere ſuã q̃rere gloriã, ſed dei. Siquidẽ q̃rit ſuã gloriã, q̃ qd glorio
ſum eſt, p ſe facit, vt inde poſſit ab hoĩbus glorificari, cuiuſmodi erãt hypocritæ, q̃ (vt alibi Matth.6
Chrs ait) eleemoſynã daturi ſibi pcinere ſinebãt tuba in ſynagogis & in vicis, vt honorifi
carent ab hoĩbus. Qui vtiq; ſuoꝝ opeꝝ nõ aliã habẽt mercedẽ, q̃ vanã iſtã gloriolã, quã
ab hoĩbus ambierũt. Et qd etiã quærit hõ gloriã in hoc mũdo ſuã, qm̃ nihil ſit hęc mũdi
gloria aliud q̃ ſumus trãſiens & vẽtus tumẽs, ad inferos deducẽs. Atq; inſup, ſi qd gloria
dignũ in hoĩe videat aut ab eo perfici, nõ eſt ei⁹, ſed dei Opt. vnde illa venit, Paulo dicẽte 1.Cor.4
ad eũ, q̃ gloriat: Quid habes q̃d nõ accepiſti? Si aũt accepiſti, qd gloriaris q̃ſi nõ accepe- 2.Cor.10
ris? Et ſurſus: Qui aũt gloriat, in dño glorieť. Nõ em̃ ille, q̃ ſeipm̃ cõmẽdat, probatus eſt,
ſed quẽ deus cõmẽdat, q̃ cũ veniet, illuminabit abſcõdita tenebraꝝ, & manifeſtabit conſi Philip.2
lia cordiũ, & tũc laus erit vnicuiq; à deo. Et hoc eſt, q̃d Chrs hodie vti hõ ait: Ego aũt nõ Acto.1.
q̃ro gloriã meã, eſt q̃ quærit & iudicat. Si ergo glorifico meipm̃, gloria mea nihil eſt. So- Iohan.6
lus em̃ deus eſt, q̃ põt gloriã ſuã q̃rere abſq; culpa & pctõ, alij aũt nõ niſi in deo. Et reuera Matth.8
Chrs ſuã nõ quæſiuit gloriã, q̃ ſemetipm̃ exinaniuit, formã ſerui accipiẽs. Nõ q̃ſiuit vllam Marc.1.
in mũdo gloriã, nec vllã magnificẽtiã, q̃ venit vt illã cõtẽnendã doceret, q̃ qd docuit, ipſe Luc.5
ſeruauit, alibi fugiẽs, quũ erat in regẽ ſeligẽdus. Qui & aliq̃ties inhibuit glorioſa de ſe pdi- Matth.17
cari. Marci.7

H ¶Quinto, nullũ debere obdurato corde Chri doctrinæ & eius verbo cõtradicere Eccl.4.
cũ impugnatiõe veritatis, q̃d fruſtra quis agit & pernitioſe. Nõ cõtradicas verbo verita- 3.Eſdræ,3
tis, qm̃ (vt ſcriptura alia dicit) veritas ſemp vincit. Qui aũt Chro & eius verbo cõtradicit

quid agit, q̃ ꝙ cũ Iudæis tollit lapides, vt Christũ lapidet? Veritas eñ Chr̃s est, q veritatẽ
mẽtia duritia impugnat, qd aliud q̃ Christũ lapidare tẽtat, q̃d & Iudæi factitare solebant.
¶Verũ ipse dñs se abscõdẽs de tẽplo exiuit, significãs veritatẽ nõ passuracturã, nec ꝑpterea I
eẽ victã, q a ad tp̃a occultet vel supprimat, quũ vtiq; tãdẽ ꝓdeat. Sicut vere cũ Chr̃o factũ
est, quẽ illi putabãt prorsus morte delesse, q post mortẽ resurgẽs toto terrarũ orbe fusius re
gnare cœpit, & cui prius angulũ in Iudæa nõ fauebãt, iã cogunt, vt finãt eũ regnare i omi
terra, q cœlũ & terrã implet sua maiestate. Quãuis hodie loco cesserit, sed nõ sine causa.
Hiere 23 ¶Siquidẽ, ꝙ tp̃s suæ mortis nõdũ venerat, q deinde sua spõte, hora veniẽte, in mau' iui K
Esaię. 53 micorũ se obtulit. Deinde q a nõ tale genus mortis elegerat, q cruci adfigi voluit, vt i liguo
Psal. 95 ꝑ mortẽ vinceret eũ, qui ꝑ lignũ homini mortẽ intulerat. Postremo, vt nos doceret, vt lo
Hebræo. 2 cũ iræ demus, & vt ꝑsequutorũ ac malorũ sæuitiã, q̃tũ sine periculo fidei fieri possit, fugia-
mus, & iram superbientiũ declinemus Chr̃i exẽplo, quod nobis semper est imitandũ, vt
quẽadmodũ ipse humilitate est exaltatus, sic & nos per eandem exaltemur.

HOMILIA XXXI. DE EO QVOD LEGITVR,
Iohan. 10. Facta sunt encænia in Hierosolymis,
Feria quarta post Iudica.

Ppropinquãte tp̃e passiõis dñi nostri Iesu Chr̃i, merito nobis sub A
oculos ponit hodierni euãgelij lectio, in qua plane ostenditur, q̃
prorsus nullã possint vnq̃ Iudæi habere de morte illius excusatio
nẽ, q̃si vellẽt ꝑtendere, se illũ ignorãter fuisse ꝑsequutos, atq; nes-
cijsse eũ sibi à deo missum Messiã: qñquidẽ illi ip̃m plane ex operi
bus potuerint cognoscere quẽadmodũ cõtra illos dñs argumẽto
vtitur in hũc ferme modũ. Dubitari nequit, quin ille, q facit opa,
q̃ solus deus, nõ aũt neq; natura neq; creatura, facere p̃t, deus sit
ipse. Sed opa, q̃ vobis testibus hactenus feci & adhuc facio, talia
sunt, qualia nõ põt neq; natura neq; creatura facere, sed solus de'
ergo deus sum adeóq; eius filius, quẽ & vos eã esse ex operibus nosse oportuit. Nõ est igit
q̃d tantopere rogatis, an sim Chr̃s adeóq; dei filius, quũ res ipsa loquatur, qualis sim.
¶Sed vos nec factis nec dictis meis creditis. Cuius rei nõ sum ego causa, sed vr̃ animus B
insyncerus, minimeq; simplex. Qui simplici sunt aĩo ad morẽ simpliciũ ouiũ, nulláq; mũ-
di huius malitia vitiato, credũt verbis meis, ac velut oues agnoscũt boni pastoris vocẽ, ac
q; ego vicissim illas, licet humiles iuxta mũdũ pro meis agnosco. Vos aũt ideo nõ agnosci
tis vocẽ meã, q a nõ estis de nũero ouiũ mearũ, quarũ simplicitas docilis est, quũ vos habea
tis aĩos ambitiõe turgidos, odio fermẽtatos, liuore corruptos, auaritia infectos, varijsq;
huius mũdi cupiditatibus vitiatos, q̃bus malis si purgaretis aĩos vr̃os, nimirũ audiretis &
ipsi vocẽ meã, nec id gratuito faceretis. Primo quidẽ vitaretis exitiũ, q̃d imminet oĩbus
rebellãtibus aduersus dei filiũ, deinde vitam æternã cõsequeremini. Hinc frẽs pene totius
euãgelij hodierni sensus est. Vnde q̃uis varia possent colligi iuxta varias inibi sententias,
q a tñ ipsa superioribus annis q̃q; pro loco & tp̃e fusius egimus, nõ est, vt nũc, q̃ diximus,
in tãta ꝑsertim breuitate tp̃is repetamus, duo interim dũtaxat vna cũ vnius q̃stionis solu-
tione notãtes. ¶Primo, Christũ fuisse ac esse verũ ac vnicũ ab æterno dei patris filiũ cũ C
illo vnũ, i. ad oĩa parẽ, qm̃ palã fecerit, q̃ nisi deus facere põt, author oĩs creaturæ & natu
Iudith. 9 ræ: qñquidẽ cæcos illuminauerit, mutos loquẽtes reddiderit, surdos audire fecerit, mãcos
restituerit & claudos, leprosos mũdauerit, dæmonia expulerit, atq; mortuos deniq; resusci
Matth. 3 tauerit. Ideóq; recte ad Iudæos hodie ait: Si nõ facio opa patris mei, nolite credere mihi
Marc. 1. Si aũt facio, etsi mihi nõ vultis credere, opibus credite, vt cognoscatis & credatis, q a in me
Matth. 17 est pater, & ego in patre. Ego & pater vnũ sumus, vtpote q patre neq; sum maior neq;
Psal 2 minor, alia tñ ab eo ꝑsona, q a filius ego, ipse vero pater est. Atq; recte nimirũ, quũ de ipso
Psal. 81. pater dixerit: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi cõplacui, ip̃m audite. Et ad ipsum
Deuter. 6 in psalmis: Filius meus es tu, ego hodie genui te: filiũ qñ dicit, intellige natura, nõ adoptio
Psal 21. ne, neq; participatione, neq; nũcupatione. Ideóq; perperã Iudæi illũ blasphemiæ accusa
Psalm. 95 runt, quia se vnũ cũ patre esse dixerit, & quasi filiũ se dei vocauerit, quũ scriptura nõ blas-
phema sit, q̃ appellat hoĩes sanctos & prophetas deos, ac illis deitatẽ attribuit participa-
tione. Dicit eñ deus triplici ex causa, natura, vt deus omnipotẽs, adoptione, vt participa
deitatis, opinione seu nũcupatione, vt idola & dæmones, vt in catholicis nostris abunde
disputauimus. Si ergo participatione deitatis aliqui dicũtur dij, atq; ij dem non sunt blas-
phemi, quõ blasphemus est Christus, ꝙ se filium dei nominarit, quũ inter multa alia testi
monia constet, ex diuinis operibus ipsum esse deũ & dei filium naturalem.
¶Secundo notemus, Iudæos nullã posse de morte Christi habere excusationẽ acsi illũ D
non

non cognouissent, qñquidē ipsi illū euidēter cognouerint ex opibus, de qbus hodie. Vnde
de ipsis ait dñs: Si nō venissem & loquutus fuissem eis, & opa nō fecissem in eis, q̄ nemo ali- Iohā.15
us fecit, pctm̄ nō haberēt. Nūc aūt excusationē nō habēt de peccato suo, quia viderūt &
oderunt & me & patrē meū. Atq; illi sup seipsos dedere testimoniū, ꝙ eū cognouerint, alı Matth.21
bi in parabola de patrefamilias, q vineā plantarat, dicētes: Hic est hæres, venite occidam⁹
eū, & habebimus hæreditatē eius. Et apprehēsum eiecerūt extra vineā, & occiderūt. Quis
erat ille hæres? Vtiq; dñs Iesus, quē pater cœlestis post tot interfectos à Iudæis ꝓphetas
& patriarchas misit, inquiens: Verebuntur filiū meū, &c. Nullā proinde possunt ꝑtendere
ignorantiā de Christo, & sic nullam quoq; de eius morte excusationem habere.

E ¶Sed qd dicemus ad scripturas, q̄ perhibēt illos nō cognouisse Christū. Siquidē dñs in Luc.23 Acto.3
cruce orās pro eis, ad patrē dicit: Pater dimitte illis, qa nesciunt quid faciūt. Et Petrus q̄q;
ad ipsos ait: Et nūc fratres scio, qa per ignorantiā fecistis, sicut & principes vestri. Et Pau
lus quoq; de illis inquit: Si eñ cognouissent, nunquam dñm gloriæ crucifixissent? 1.Cor.2.

F ¶Rñdeo, q̄uis pleriq; ad hoc adhibeāt respōsum, dicētes, ꝙ Chrs vnà cū Petro & Pau
lo intelligat minores ipsos Iudæos, vtpote plebeios, q vtiq; eū esse Christū ignorabāt, nō
etiā primores. Verū ipse ad oēs retulerim, qa æque oēs viderunt diuina Christi miracula Iohan.6
qbus vtiq; cognoscebat, nō vt purus homo, sed vt deus simul, adeoq; Messias in lege pro- Matth.13
missus. Hinc & populares, quū vidissent miraculū q̄d fecerat Iesus, pascens quinq; panib⁹
hordeaceis & duobus piscibus quinq; millia hoim clamare cœperūt: Hic est vere prophe

G ta, q venturus est in mundū. ¶Est igit respondendū, ꝙ pleriq; oēs Iudæi Iesum cogno
uerint esse Christū, & eū qui in lege promissus erat, mysteriū tñ eius, quo filius dei est, nes-
ciebant. Atq; sic Christus, Petrus & Paulus loquunt. Quanq̄ in hoc illi culpæ nō excusan
tur, tū quia rem impie fecerūt, nō nescij, tū quia illā suā ignorantiā sibimet illi faciebāt ex
rācore & odio, quo sic excæcabant, vt nescierint, nec audire, nec intelligere veritatē, quē-
admodū de eis dudū (teste Chro) Esaias prophetauerat, inquiēs: Incrassatū est cor popu
li huius, & auribus grauiter audierūt, & oēs oculos suos clauserūt, ne qñ videāt oculis, & Matth.13
auribus audiant, & corde intelligāt, & cōuertantur, & sanem eos. Porro quē hic cognos- Esa.6
cere noluerūt, alibi in nouissimo die venientē signo crucis suæ, venientē prorsus cū plan-
ctu & inaudito dolore cognoscēt, sed sero nimis. Et videbūt, inquit Iohānes post prophe
tam, in quē transfixerūt. Nos itaq; fratres dilectissimi, in Christū & Christo credamus, Iohan.19 Zacha.12
nec fidē nostrā malis operibus obfuscemus, atq; sic illū denuo, vt Apostolus scribit, cruci- Hebr.6
figamus per supinam ignorātiam, à cuius culpa nequaq̄ possemus excusari.

HOMILIA XXXII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.12. Collegerunt pontifices.

Feria sexta post Iudica.

A MIraculo de Lazari suscitatiōe publicato, publicani & pharisæi, qui
pro diuinæ virtutis tā euidēti declaratiōe Iesum colere debuerant
& deo gratulari, inuidiæ stimulis acti iā sibi nō tēperāt amplius, cō
gregati ineūt cōciliū, in q̄ cōsultāt inter sese, qua rōne periculo im
minēti possit occurri. Cōciliū dico, plane malignantiū, de q̄ dudū
dñs p ꝓphetā cōquestus, ait: Cōciliū malignātiū obsedit me: vtpo Psal.21.
re in q̄, relicta omni iustitia & veritate, ex odio & rācore cōsuluerūt
quō sub ꝑtextu publicæ salutis occideret oīs salutis author, Iesus
Chrs. Siquidē cōstet, eos ab illo die sniam cōfirmasse & antea qdē
fuisse cædē meditatos, sed remissius, & q̄stionē magis fuisse q̄ sentē
tiā, nunc aūt postremū iudiciū & firmā sentētiā, quēadmodū ex eoꝝ verbis plane intelli
gimus ex hodierni euāgelij lectiōe. Vnde aliq̄t colligimus notatu nō indigna. Quoꝝ est.

B ¶Primū, nihil recte geri posse nec salutariter cōtra deū & eius veritatē: qñquidē scriptu
ra dicit: Nō est sapiētia, nō est prudētia, nō est cōsiliū cōtra dñm. Sic Iudæi cōtra Christū Prouer.21
cōsulentes nō modo nihil profecerūt, sed & prorsus se perdiderūt, vt qbus sua euenit snia
oīno in contrariū. Aiunt eñ, quid facimus, qa hic homo multa signa facit. Si dimittimus
eū sic, oēs credent in eū. Imo o cæci, o fatui cōsultores, si Christo credidissetis, sicq; ipm
nō occidissetis, nec locū, nec gentē amisissetis. Sed qa Christū occidere nō timuerūt, & lo Luc.19
cū & gentē perdiderūt. Nā & Romani anno post dñi passionē quadragesimosecūdo tu- Iose.lib.6
lerūt eis locū & gentē, expugnādo, occidendo, transferendoq;. Atq; sane qui tēporalia p ca.19 lib.7
dere timuerūt & æterna nō cogitauerūt, vtraq; amiserūt. Quid vobis profuit, o Insani Iu ca.12.13
dæi, ꝙ tantū scelus cōmisistis? Nunquid qa Christo dño, vt docuit, seruire noluistis, ideo Euseb.lib.
dño caruistis? Imo propterea facti estis serui tyrannoꝝ, per quos cōterit contumaciā ve 13.ca.6.
strā, per ipsos dissipat consilia vestra, p ipsos retribuit scelera vestra in capita vestra. Ipse

autem dominus, quẽ vos interemistis, nõ vos seruos, sed liberos esse cupiebat, quãdo dice
Iohã. 8 bat: Si vos filius liberauerit, vere liberi eritis. Vos aũt dominũ deum & regẽ, & ipsam verã
libertatẽ non solum repudiastis, verumetiam negare cupientes, clamastis: Non habemus
regẽ nisi Cæsarem. Sic plane constat, nihil posse agi contra deum impune.

¶Secundũ col. duo esse ꝓcipua. s. inuidiã & auaritiã, q̃ potissimũ peruertũt omne cõsiliũ C
& iudiciũ. Quia eñ põtifices odio mouebant cõtra Christũ ob ipsius gloriã & veritatẽ, &
qm̃ timebãt ubi per illius doctrinã nonnihil de suo quæstu & apparatu deperituꝝ, ideoq̃
ꝑuersissime cõtra Christũ cõsultarũt, videlicet, vt morti traderet. Siquidẽ in cõsilio & iudi
cio sequendũ sit, quod iustũ est & veꝝ, sed iustitiã & veritatẽ ne sustinere quidẽ potest in-
Eccl. 37. uidia, adeoq̃ quæstus. Hinc scriptura, A zelantibus te, inquit, absconde cõsiliũ. Hinc prin
cipes illi ac proceres, q̃bus opus est cõsiliarijs, eos debẽt à cõsilijs habere, q̃ sunt veraces &
Exod. 18 synceri, reꝝ tẽporaliũ contẽptores, nõ sua, sed q̃ alioꝝ sunt quærẽtes: qm̃ si sunt insynceri
probis inuidebũt, si sunt quæstuosi, suã rem, nõ publicã curabunt, vnde certũ fit primores
ipsos vnà cũ sua republica perituros, queadmodũ Iudæoꝝ respublica hodie cœpit peri-
clitari ex consilio maloꝝ consultoꝝ, quod tale erat. Christũ quidem esse morti tradendũ,
quia expediret, vt vnus moreretur pro toto populo, ne tota gens periret.

¶Sed hoc loco inquis, scio, videri solet cõsiliũ, q̃d hodie pontifices & pharisæi, authore D
Caipha, dederũt, fuisse bonũ, iustũ & rectũ, quandoquidẽ expedierit, Christum mori.

¶Respõderim. Quod vtiq̃ idipsũ cõsiliũ ex parte spũs sancti, q̃ authore ille ipsũ protu-
lit, nedũ bonũ, sed optimũ fuit. Cuius rationẽ euãgelista depromit, qm̃ ad salutẽ nostrã in E
tenderit. Expediebat vtiq̃ vt moreret Chr̃s, vt sua nos morte viuificaret, q̃ morti æternæ
propter pctã obnoxij eramus, filij iræ, nec nisi morte Iesu Chr̃i viuificãdi, Paulo dicẽtes
Roma. 5 Recõciliati sumus deo ꝑ mortẽ filij eius, in cuius vita & salui erimus. Ex parte itaq̃ spũs
sancti ad nostrã salutẽ intendẽtis, bonũ & optimũ fuit cõsiliũ hodie datũ. Sed malũ fuit &
iniustũ ex parte cõsultoris, scilicet Caiphæ, qm̃ id mala intẽtione dederit. Futuꝝ eñ intẽ
debat, vt Chr̃o ꝑ mortẽ extincto, populus ipse in suis tẽporalibus maneret, nec venirẽt
Romani, sublaturi gentẽ & locũ, & sic ipsi ꝑseuerare possent in põpa, auaritia & quæstu.

¶Ad hoc eñ, vt opus aliq̃d sit vere bonũ & iustũ ex parte faciẽtis ipsũ, operæpretiũ est, F
vt bona fiat intẽtione. s. vt q̃a deus sic voluerit, q̃a sic ꝓcepit, in q̃ faciẽs nõ suã, sed dei ve-
Matth. 6 lit ꝑficere volũtatẽ, nec in alterius finaliter q̃ in dei gloriã. Et hoc est, q̃d Chr̃s alibi inq̃t:
Luc. 11. Si oculus tuus fuerit simplex, totũ corpus tuũ erit lucidũ. Si aũt oculus tuus fuerit nequã,
totũ corpus tuũ erit tenebrosum. Oculus ẽ intẽtio nr̃a, corpus vero om̃e opus nostrũ, q̃d
tũ est lucidũ. i. bonũ & meritoriũ, qñ operãtis intẽtio est bona, q̃ si mala ẽ & tenebrosa, ma
lũ est & opus. Ideoq̃ nõ q̃d quisq̃ facit, sed q̃ animo facit, cõsiderãdũ est. Fieri eñ potest
ꝙ opus ꝑ se optimũ, operanti futuꝝ sit nequaq̃ bonũ, vtpote qñ non bona intẽtione ope
ratus est. An nõ bonũ est, largiri eleemosynas? vtiq̃. Nihil tñ inde meretur, q̃ vt videatur
Matth. 6 ab hoĩbus, largitur. Quid melius est q̃ enarrare iustitiã dei? Cõtra tñ faciẽ eius statuet de-
Psal. 49 us, qui illã male & ꝑuersa intẽtione enarrat. Quid melius, q̃d vtilius, q̃d denique salutarius
2. Petr. 1 prophetia, quã hodie Caiphas protulit? Expedit, dicẽs, vt vnus moriat pro toto populo.
Et tamen mala & dãnosa fuit Caiphæ cũ omnibus ipsius adstipulatoribus, q̃a mala inten
tione protulerit. Fuit aũt illius consiliũ malum & iniustũ tribus de causis, quaꝝ est.

¶Prima, q̃a nõ processit ex amore iustitiæ, sed liuore vindictę & ex inuidia, quã plerique G
oẽs habebãt cõtra Chr̃m, q̃d Pilatus sciẽs, noluit à principio aliq̃d duri cõtra illũ statuere
Matth. 27 ¶Secũda, quia nulla iusta causa suberat, quur debebat mori, Pilato dicẽte: Obtulistis mi H
Luc. 23 hi hominẽ quasi auertentem populũ, & ecce corã vobis interrogans non inuenio causam
L. absent. in eo. Nemo aũt sine culpa neque est damnandus neque puniendus, quũ etiã. LL. Imp. testi
ff. de pœnis bus: Tolerabilius sit nocentem relinqui impunitũ q̃ punire innocentem.

¶Tertia, qm̃ sine iuris ordine, quo nemo est damnandus, nisi qui vel sit sponte cõfessus, I
Marc 14 vel legitime per testes conuictus. At nullum eorum factũ est, quũ & euangelista dicat,
L. 1. § Si testificantiũ testimonia fuisse incõuenientia. Proinde sentẽtia & cõsultatio Caiphæ ponti
quis. ff. de ficis, ex parte ipsius fuit iniqua & mala, ex parte vero spũs sancti, qui eam per illũ loqu-
quæstiõib. tus est, æqua & bona. Vnde colligimus aliquot doctrinas, quarum est.

¶Prima, malitiã ꝑsonæ nõ obstare, q̃ minus ipsa ratione officij & ordinis ꝓstare possit, K
q̃d dei est. Quis iniquior Caipha, q̃ & simoniacus pontificatũ pecunijs redemerat, ipse tñ
q̃a põtifex erat, cuius erat prophetare, prophetiã lõge optimã protulit, mouẽte eius labia
spũ sancto, nõ aũt cor. Sic & Iudã credimus æque cum alijs miracula operatũ, quia ex or
Matth. 10 dine erat apostolico. Vnde plurimũ hactenus errarũt, q̃ nihil ordini sacerdotali tribuerũt
Marc. 6 & vnctioni, quiq̃ oẽs æque dixerũt nos esse sacerdotes, quiq̃ oẽs possemus baptizare, cõ
Luc. 6 municare, consecrare, absoluere, & cætera sacramẽta ministrare, quũ certo cõstet, nõ nisi
eos hæc facere posse, qui sunt ordinis sacerdotalis, quibus & dñs hæc ipsa solis commisit,

quos

L quos propter illa & non laicos est adloquutus, vt plane constat ex Euangelio.
¶Scđa doctrina. Nõ oẽs eẽ ꝓphetas & iustos, q vel ꝓphetias vł iusta ꝑ se faciũt & ꝓfe
rũt, sed q sciẽter & bona intẽtiõe ꝓphetizãt & faciũt, prophetæ sunt & iusti. Siqdẽ hodie Gene. 41
Caiphas ꝓphetizat, & tñ nõ ꝓpheta, nec bonus. Et Pharao ꝓphetizabat de fertilitate ac Danie. 2
sterilitate, quũ eẽt infidelis. Et Nabuchodonosor de regnis & Chr̃o, quũ tyrãnus esset. Et Nume. 24
Balaã de Chr̃o, quũ ꝓphanus eẽt. Hĩc adhibẽdũ erat singulare ex diuina inuocatiõe iudi
ciũ sedi aplicæ canonizaturæ, nõnulloa à nobis vt dei plane electos honorãdos ꝓpter mi
racula, q̃ fecerũt vł hoc genus aliq̃ laudabilia, quũ & fieri pt, vt pessimi sint, q talia egerũt,
imo quũ & dæmones ipsi ꝑ eos in delusionẽ simpliciũ potuerint, nõ tñ bona intẽtiõe, oparí
Quos quũ dña olim ad se nõ ẽ recepturus, dicere audiemus. Dñe dñe, nõne in noĩe tuo ꝓ Matth. 7
phetauim᷒, & in noĩe tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo multas virtutes fecimus? Ad
qs ediuerso dñm dicere audiem᷒. Nunq̃ noui vos. Discedite à me oẽs q opamini iniqtatẽ 2. Corin. 11
M Nec mirũ, quũ & diabol᷒ ipe, aplo teste, se in angelũ lucis trãsfigurare possit ac cõsueuerit.
¶Tertia doctrina nos debere ea, q̃ de se vera & bona sunt, æq̃ audire à malis atq; bonis,
quũ spũs sctũs tã sit bon᷒ & potẽs, vt & possit ac velit aliqties, q̃ salutis sunt, etiã ꝑ pessimos
impartiri. Et si em̃, q̃ dicũt si bona & vera sunt, ipsis obsint nõ prosint, nobis tñ, q boni su
mus ꝓpositi, in salutẽ operant virtute spũs sancti. Et hoc est, q̃d Chr̃us ait: Sup cathedrã Roma. 8
Mosi sederũt scribæ & pharisæi. Oĩa ergo q̃cũq; dixerit vobis, seruate & facite, sedm opa ve Matth. 23
ro eoꝝ nolite facere. Dicunt & nõ faciũt. Debẽt aũt subditi in hoc facere, q̃d natura suadet
Ex terra auꝝ eligũt, & terrã relinquũt, ita & doctrinã recipiãt & mores deserãt. Ac inde
moueant, vt potius ꝓpter bonos sacerdotes velint malos honorare, q̃ ꝓpter malos ne-
gligere bonos. Melius est em̃ malis iniusta pstare, q̃ bonis iusta subtrahere, argumẽto hu
ius, neutros aspernat spũs sanctus, q & hodie ore pessimi sacerdotis, nõ aũt corde loquu-
tus est, propter officium, ob quod & officialis ipse est honorandus.

¶HOMILIA XXXIII. DE EO QVOD LEGITVR:
Matth. 21. Marc. 11. Lucę. 19. Iohã. 12. Cum appropinquasset Iesus.

Dominica Palmarum.

A ABsit, frẽs charissimi, hodierna die, hocq; tpe tristemur, vtcũq; mul
ta passim audiant & fiãt, q̃ nobis iuxta mundũ nõ vulgarẽ deberẽt
incutere mœrorẽ, sed qs cõtra nos, si deus est nobiscũ, q hodie tã- Roma. 8
to ad nos, q ipsi sumus in Hierłm, triũpho & gaudio venit. Cuius
causa lætemur oportet nõ tristemur, quũ nihil nobis euãgeliũ ho Zacha. 9
diernũ aliud q̃ summũ plausum & gaudiũ in Chr̃o Iesu, rege no
stro benedicto ꝓponat, nec tñ sine magna oĩm admiratiõe. Rea
ꝑfecto prorsus admirãda, q̃d quum dñs toties Hierłm intrauerit,
nunq̃ tñ vel animaliũ sibi adhiberi ministeria, vel etiã à turba re-
gios sibi passus sit ipẽ di honores, imo q quũ vellẽt eũ facere regẽ
post cibationẽ. 5000. hoim de quq; panib᷒ in mõtẽ solus aufugerit. Appropinquãte vero Iohan. 6
passiõis tpe, tãtã sibi passus ẽ impẽdi gloriã & laudẽ, q̃tã vix intelligimus impẽsam eẽ vlli
vnq̃ regi vł magno quãlibet. Hodie em̃ ipe dñs Iesus sine aliq̃ fictiõe à turba rex ẽ agnitus,
rex ẽ aduocat᷒, rex ẽ laudat᷒ ab oĩb᷒ clamãtib᷒, bñdictus q venit rex in noĩe dñi, pax in cę
lo, & gloria in excelsis, vsq; adeo vt & primores vrbis Hierosolymitanę, vtpote summi sa
cerdotes, pharisæi & legisperiti obstupuerint, atq; ei᷒ inuidẽtes honori dño dixerint: Ma
gister icrepa discipłos tuos. Quib᷒ ipe ait: Dico vobis, qa si ij tacuerĩt, clamabũt lapides.
B ¶Porro nõ mirabimur tm̃ plausum, tm̃ honorẽ, tm̃ triumphũ, vbi ipsius cãm paulo al
tius repetiuerimus, quispiã princeps ac rex terræ, q quũ possit de rebus ablatis repetẽdis, 23 q. 2. ca. iustũ. bel.
aut cã ꝓpulsandoꝝ hoim defensiõe sua vł p̃riæ vel legũ paternaꝝ indicere bellũ, indictu
rus bellũ, primo p̃conizandũ curat, vt quiq; oẽs sibi arma cõtra hostẽ, q immineat, ꝑpa-
rẽt, scđo vexilla protẽdit, tertio cõtra hostẽ in bellũ cũ suis progredit. Ita nimirũ Chr̃us Apocal. 19
Iesus, princeps regũ terræ, & dñs dñantium, cõsiderans holem à se creatũ per hostẽ sibi 1. Timo. 6
iniustum ablatũ, & veram illam Hierłm .s. paradisum tam violenter turbatã ac suis inde
deiectos amore iustitiæ, illi indixit bellum contra eũ cum suis pugnaturus. Vt aũt sui cer
tiores de futuro bello reddant, ac quid facere debeãt, agnoscant, statim vt nobis præpare
mus arma, iussit per Hieremiam præconem, dicentẽ: Præparate scutũ & clypeum, & pro Hiere. 46
cedite ad bellum. Et per Paulum quoq; dicentẽ: Induite vos armaturã dei, vt possitis resi Ephe. 6
stere in die malo, quæ nimirũ arma sibi illi per opera pœniæ vsq; ad dñic amproxime pię
cedentem fieri curarunt. Secundo, in præfata dominica protendi fecit in omni suo re-
gno, i. ecclesia, vexilla illa rubea & sanguinolenta .s. crucem, clauos, coronam & lanceam.

Tertio, vtpote hodie ad bellũ procedit hostem deuicturus. Officio optimo regis fungẽs.
¶Siquidẽ rex quispiã bellũ intraturus pro animatiõe militũ se pri⁹ in gl'ia regia demõstrat, si- C
mulq; pdocet quõ ipm seq debeãt, à quibus armis hostẽ supare. Sic & rex regũ Chrs hodie
cõtra hostẽ nrm cõem pcessurus, se in regia gl'ia demõstrauit, pbẽs modũ victoriæ, & quo
pacto secũ cõtra hostẽ belligerare debemus, docẽs iuxta spm euãgelicæ lectiõis. Ex qua,
Gene. 18 ¶Primo, audimus q Chrs in bellũ pro nobis cõtra mũdi principẽ processurus, initio ve D
Vergili⁹. 8 nit ad mõtẽ Oliuarũ, q signũ sit pacis, & p quas pax significat, docẽs nõ aliter nec aliam
Aeneidos ob cãm eẽ bellandũ, q vt habeat pax. Siquidẽ bellũ eẽ debet necessitatis, vt liberet deus à ne
Roma. 12 cessitate, & cõseruet in pace. Non eñ pax querit, vt bellũ exerceat, sed bellũ gerit, vt pax
acquirat, ita vt mali coerceant, & boni subleuent. Et hoc est qd Aplus ait: Si fieri pt, qd ex
vobis est, cũ oibus hoibus pacẽ habẽtes. Ita qd cõtra diabolũ, mundũ & carnẽ belligerare
debemus, vt cum deo pacem habere firmã possimus, quã illi turbare peccatis moliunt.
Matth. 21 ¶Scdo, dicunt Euangelistæ qd dñs pmiserit duos discipulos, quibus significant, duo cha- E
Marc. 11 ritatis pcepta, documento, vt q volumus belligerare, præmittamus antea charitatẽ in deũ
& proximũ, huiusq; gra oia agamus, in ijs eñ duobus præceptis pendet lex & prophetæ.
¶Tertio, narrant Euangelistæ, vt eant discipuli in castellum, quod cõtra eos sit, intelli- F
gens Hierlm, qd nominat castellum nõ ciuitatẽ, qm cum ciuitas proprie sit vbi est ciuiũ
vnio, non merebat vltra dici ciuitas, in qua non erat ciuiũ vnitas, sed multiplex discordia
armis militiæ contra Chrm more castelli munita. Ideoq; distribuenda, documento, nos
nõ debere belligerare, nisi cõtra eos q diffidẽt, & pacẽ publicã perturbãt, eosq; primũ mo
nere, vt cõcordent amore dei & proximi, quũ alioqui p discordiã sint perdẽdi, vtpote quę
Ephe. 4 regna & imperia destruxerit. Hinc Aplus: Obsecro (inqt) vos, ego vinctus in dño, vt di-
gne ambuletis vocatiõe, qua vocati estis cũ omi humilitate & mansuetudine, cũ patientia
Lucę. 11 supportãtes in charitate inuicẽ. Et reuera, neq; cõtra diabolũ aliter nobis est pugnandũ,
nisi vt ipse cũ suis sit cõcors, nosq; sinat eẽ in pace, quũ ipse oĩs sit discordiæ author, & pacis
distributor. Vñ & eius regnũ est cõfusum, quandoquidẽ omne regnum in se diuisum desoletur.
¶Quarto, iussit vt soluerent asinã alligatã & pullum cũ ea, per asinã intelligens stultitiã G
& per pullum vtiq; lasciuiã, quas bellaturi pro victoria debemus soluere .i. cõfiteri & pœ
nitere, ac dño adducere .s. vt ea nobis remittat per pœniæ opa, quibus ipse opus habet, nõ A
propter suã necessitatẽ, sed propter nostrã salutẽ, quã ex ordinata iustitia nobis dare ne-
quit, nisi eandẽ stultitiã & lasciuiã .i. hoc genus pctorũ illecebras: soluerimus .i. dimiseri-
Lucæ. 13 mus: cõfessi fuerimus & pœnituerimus, dño dicẽte: Nisi pœniam feceritis, oẽs peribitis.
Frustra nimirũ pugnabimus cõtra hostes quoscũq; peccatis irretiti & ligati. Vnde & mi-
Zacha. 9 litantibus mos est, vt initio pugnæ deum precẽtur veniã peccatorũ pro victoria habẽda.
¶Quinto, iubet vt dicant filiæ Syon: Ecce rex venit tuus mansuetus. Quid filia Syon? H
Vtiq; Hierlm, non illa in Iudæa, sed quę est corpe nostro circundata .s. anima. Huic nimi
rum pro peccatis dolentes & pœnitentes dicere .i. eã admonere debemus, ne timeat sibi
à dño, quasi ipse tyrannus, & dñs immitis & misericors nõ sit induliurus pctã, quandoquidem
ipse sit rex, & pater mansuetissimus & misericordissimus, ideoq; Hierosolyma ingressurus
sederit nõ more principũ huius mundi in curru aureo pfulgens, nõ super feruido equo,
discordiæ & litis amatore, sed super asina pacis & tranquillitatis, mansuetudinis, & humi
litatis amicæ: nimirũ subindicãs, ac Hierlm ipa .i. anĩa nra vllam in eo timeat tyranni dem
vel crudelitatẽ, vtpote q tã mitis & misericors ad remittendũ pctã, & dandũ grãm, vt de
se ex animo clamare non desinat, dicens: Venite ad me oẽs, q laboratis & onerati estis, &
Matth. 11 ego reficiã vos. Et discite à me qa mitis sum & hũilis corde. Atq; vere dixit, qdq; dixit ho
die facto ipso cõprobauit. Nonne (quæso) magna humilitas, & clementia dñi nostri Iesu
Psal. 42 Chri, qd ipse rex regũ & dñs dominãtiũ, creator & rector cœli & terræ ac oĩm quæ inibi
sunt, cuius regnũ nõ est de hoc breui, fragili, ac pereunti mũdo, sed regnũ eius oĩm popu-
Lucæ. 1 lorũ, & dñatio eius in generatiõe & gñatiõe, regnãs in domo Iacob, in æternũ, & cuius re
Psal. 144 gni nõ erit finis, qd (inquã) ipse tãt⁹ rex hodie tã nllo apparatu, tã vili ornatu, tamq; paruu
& rustico comitatu, ingressus sit regiã ciuitatẽ, cuius ẽ cœlũ & terra, & oĩa quę in eis sunt.
¶Ingredit sup stulta asina pculdubio nõ ornatu freuis & phalaris aureis quũ eẽt in pau I
perũ vsum eũdemq; publicũ deputata, nõ strata tapetis vl sericis vl aureis, sed plane rusti
cis discipulorũ vestimẽtis. Nec ipse qq; aduenit magna virorũ ac militũ multitudine, qm ni
si duodecim & qñ oib⁹ pene piscatorib⁹ plane hoib⁹ simplicib⁹ comitat⁹. Nec fit hodie mẽ
tio aliq de bõbardis, de armis bellicis, de curritb⁹, de tubis, de tympanis, deq; his genus aliis
ad põpã hui⁹ mũdi idoneis, vtiq; documẽto, qd ipse sit rex hũilis & mitis & clemẽs, nõ ad-
Iohel. 2 ueniẽs pditurus, sed saluaturus, non vt tyrãnus timeat, sed vt pater diligat, quę Hierlm .i.
ipsa anima nra adire nõ vereat, qñ nullã possit grãm & miam inuenire apud eum, q beni-
gnus est & misericors, patiẽs, & multæ miæ & pstabilis sup malitia, q sua sponte aduenit,
vt saluet,

vt saluet gratiam suam quasi obuijs vlnis offerens, id quod hodie ex iussu ipsius debemus dicere. Hierusalem spiritualis, quae est anima nostra. Denique hodie suo ingressu perdocet dominus, quo ad suos et ad hostes quoque aduenire debet vnusquisque suus successor, vt pote princeps Christianus maxime Ecclesiasticus, vtique simplici et non nisi necessario ornatu et statui idoneo.

K ¶Haec sunt fratres, quae moraliter perdocet hodie nos facturos euangelium, si contra hostes tam visibiles quam inuisibiles victoria potiri voluerimus. Quae vbi fecerimus ingredietur haud dubie rex ille mansuetus in Hierusalem .i. animam nostram, cui ipsi occurramus summa deuotione, quique pro facultate sua eum laudantes, alij ex nobis illi sternent vestimenta in via .i. alimenta praebeant indigentibus. In quibus dominus est, et in se vult collatum, quod illis confertur, alibi dicens: Quicquid vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Alij vero caedant ramos de arboribus .s. oliuarum et palmarum .i. eum ornent alijs bonis ac pijs opibus ad pacem et charitatem proximorum necessarijs. Aliqui vero illum hymnis et canticis et orationibus collaudent ac orent, dicentes: Osianna filio Dauid: Benedictus qui venit in nomine domini. Benedictus qui venit in nomine domini .s. patris tui coelestis, ideoque benedictus et laudabilis, non vt alij benedictus, sed deus super omnia benedictus in secula, qui vt benediceres .i. benefaceres venisti, quem te benedicamus verbis et factis laudamus, magnificamus, praedicamus, per quem omnes tribus terrae benedicuntur. Osianna .i. salua nos fili Dauid, Iesu Christe, rex inclyte, rex mansuete et misericors. Matth. 25 Roman. 9

L ¶Hisce fratres, et hoc modis similibus hodie ac deinde laudemus regem et dominum nostrum, nobiscum contra hostes quoscunque pugnantem. Qua sane laude et ipsum hodie prosecuti sunt Iudaei. Quanuis autem laus illa tanta fuit, quanta non exhibita est à condito mundo alicui vel maximo principi, parua tamen pro Christi dignitate. Quid enim magnificauit populus hodie Iudaicus, acclamans Christum regem Israel, quum is nedum sit rex Israel, sed rex regum, coeli et terrae. Quid erat, quod benedixerit illum, vt regem hominum, qui erat nedum hominum, sed angelorum rex, nec vnius tantum pia, sed omnium seculorum? Nec modo secundum carnem filius Dauid, sed ab aeterno filius altissimi, patris (inquam) coelestis, qui illum pro nobis contra diabolum pugnaturum misit, in quo et victoriam sumus adepti pro peccatis transactis, adepturi et in eo victoriam contra ea, in quibus sumus, peccata. Ideoque merito hodie illum benedicemus, dicentes: Osianna filio Dauid, benedictus qui venit in nomine domini.

¶HOMILIA XXXIIII. DE EO QVOD LEGITVR: In coena domini. Iohannis decimotertio.

Ante diem festum Paschae.

A

Gaudete fratres charissimi, gaudete (inquam) in domino deo nostro, quia ipso duce, transiuimus mare, mare rubrum poenitentiae et lachrymarum. Appropinquauimus portui, in quo nostrae salutis facta est requies. Gaudete, quia vmbra propulsata sol illuxit, quia veritas apparuit figura praetereunte dies illuxit nocte fugata. Exituris olim ex Aegypto Iudaeis per mare rubrum in terram promissionis, terram quietis et abundantiae dominus praecepit, vt renes suos accingerent pro maiori expeditione viae, et baculos haberent in manibus peregrini, et agnum paschalem anniculum igne assatum festinanter comederent. Id quod illi perfecere, ac deinde ex Aegypto per mare rubrum transierunt, et ad terram promissionis peruenere per desertum, in quo deus nimia motus charitate eos manna de coelo pauit, omne in se delectamentum habente. Exo. 12 Exod. 16 Deutero. 8 Psal. 77

B ¶Haec nimirum in vmbra, in figura, in nocte contigere. Accedente vero sole veritate et die ante festum paschae, Iesus qui sua sponte pro nobis offerri voluit, sciens: quia omnia nouit, quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo, vnde et paschae transitus est, quod tum per mortem in cruce ex hoc mundo esset ad patrem transiturus, quum dilexisset suos, discipulos .s. et omnes Christianos, qui erant in mundo, in fine dilexit eos: quippe quidem quum sciret nos fragiles et infirmos hic non secus esse atque peregrinos, quibus nulla est hoc in seculo firma mansio, ad quam ipse praecessit, per de-mare mundi huius, periculo et inconstantia pleni, ad terram promissionis, ad quam ipse praecessit, per deserta morte ipsa transituros, ne in via fame deficeremus, nobis nedum praecepit, vt agnum pascha lem pro vita ederemus, sed et eundem nobis praeparauit et tradidit, dicens: Accipite et manducate. Quid (inquam) manducemus et accipiamus? Non dico manna de coelo angelicis manibus praeparatum, antiquo Hebraeorum populo concessum in deserto, sed quod est supra coelum, supra angelos, qui coeli et angelorum creator praeparatus in vtero gloriosae virginis Mariae spiritu sancto authore. Non illud manna, quod reseruatum in diem alterum computruit, et vermibus scaturiebat, sed quod mentem viuificat in aeternum, et vermes interficit peccatorum. Non quod comestum conuertitur in sumentem, sed manducantem vertit in seipsum. Non quod corpus nutrit ad mortem, sed quod animam cibat ad vitam immortalem, de eo dicente ipso domino: Accipite et manducate hoc est Sapie. 16 1. Cori. 10 Esa. 53 Matth. 26 Marc. 14 Luce. 22 1. Cori. 11 Iohan. 6

hoc est corpus meũ quod pro vobis tradet. Caro mea vere est cibus,& sanguis meus ve-
re est potus, Qui manducat ex hoc pane non videbit mortẽ in æternũ. Non Moses dedit
vobis panem de cœlo, sed pater meus dat vobis panẽ de cœlo. Ego sum panis q de cœlo
descendi. Qui manducat meã carnem,& bibit meum sanguinem habet vitã æternam.
¶Hoc fratres est manna, q̃d dñs tradidit nobis ex hoc mundo p mortẽ ad patrẽ breui C
iturus q̃d accipiamus, q̃d manducemus. Hic est agnus paschalis, q à nobis p rubrũ mare
transeuntibus festinanter.i.sine aliqua dubitatiõe & quæstiõe comedendus est, nõ agnus
ille vetus Iudaici populi, q sumptus absumit, sed pascha nouũ, pascha nostrũ, q̃d immola
Romañ.6 tus est Chrus. Agnus (inquã) ille viuus, q dudũ pro nobis occisus vitta nõ moriturus reui
1.Cor.5 xit. Qui semp in eis, q ipm digne sumunt, & viuit, & vitã sine termino tribuit, sub specie
Matth.26 panis & vini vere cõtentus. Eo ipso quasi iuramẽto adfirmãte: Accipite & mãducate, hoc
Marc.14 est corp' meũ q̃d p vobis tradet. Hic ẽ sanguis meus noui testamẽti, q pro vobis effundet.
Luc.22 ¶Sed quare accipiemus, & ad q̃d manducemus? ¶Primo, vt tam salutari dono cũ gra D
1.Cor.11 tiarũ actiõe vtamur, in cuius argumẽtũ dñs ipse hoc ipm donũ cõsecraturus, instituturus,
& daturus oculos subleuans egit grãs, nimirũ nos perdocens, vt & ipsi vteremur tanto do
no cum gratiarũ actione. Atq; saue qs tam ingratus, q dño suo pro tam immenso & eo q-
dem dono nõ summas ageret grãs, q̃d vniuersa diuinæ benignitatis dona excellit, in quo
vniuersa nobis excellentissima donauit. In eo siqdem vera Chri caro, anima diuinitasq;
continet. In quo (inquã) est diuinitatis præsentia, mundi redemptio, peccatorũ remissio,
gratiarũ diuisio, virtutũ oim aggeratio. Nec mirũ, q̃a oim gratiarũ & virtutũ fontem cõ-
tinet & authorem. Accipimus igit & manducamus vt memores tanti doni grãs agamus.
¶Scdo, vt accipientes, habeamus memoriã ineffabilis Iesu Chri amoris erga nos, qñ- E
1.Cor.11 quidem notet dñicam quoq; passionẽ, Aplo dicente: Quotiescunq; manducabitis panem
hunc, & calicẽ bibetis, mortem dñi annuntiabitis, donec veniat. Et ipse quoq; dñs corpus
Lucæ.22 suũ tradens, ait: Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Q.d. Accipite & manducate, hoc est
corpus meũ. Et accipientes & manducãtes recordamini magni mei erga vos amoris, qm
Iohan.15 id facit m memoriale meæ pro vobis passiõis, in qua singularem meã erga vos charitatem
ostendi. Atq; maiorẽ hac dilectiõe nemo habet, q̃ vt animã suã ponat qs pro amicis suis.
O ineffabilis charitas, quum (vt Aplus scribit) pro bono forsitan qs audeat mori. Pro no-
stro vero vix qs morit, ipse tñ saluator noster pro nobis suis inimicis mori dignatus est.
Roma.5 O mira. O inaudita charitas erga nos Iesu Chri. Siqdẽ illi nõ satis visum sit, nostrũ reatũ
sua morte soluere, nisi etiã memoriale institueret, quo etiã ipam solutionẽ cõtemptã recu
perare possemus. O ineffabilis charitas, qua nõ solũ voluit nobis esse pater p creationẽ, fra
ter p incarnationẽ, redẽptor p pretij solutionẽ, sed etiã nra placuit esse spũalis refectio in
Eucharistiæ sacro ad pmij beatifici pgustationẽ. Vnde verissime dudũ cecinit Propheta,
Psal.110 dicẽs: Memoriã fecit mirabiliũ suorũ misericors & miserator dñs, escã dedit timẽtibus se.
Hinc illã sanctissimã escã sumere debemus in memoriã.s. amoris erga nos Iesu Chri, q̃a
ille pro nobis peccatoribus mortuus sit, ac in ipsius memoriam se nobis in escã cõtulerit.
¶Tertio, propter vtilitatẽ & vtilitatis necessitatem, q̃a sine manducatiõe illius, nemo.s. F
mẽtis cõpos, saluari possit. Ipsissima charitate dicente: Amen amen dico vobis, nisi man-
Iohã.6 ducaueritis carnẽ filij hois, & biberitis eius sanguinẽ, nõ habebitis vitã in vobis. Qui man
ducat meã carnẽ & bibit meũ sanguinẽ, habet vitã æternã, & ego resuscitabo eũ in nouissi
¶Sec quæris, nunquid æque omnes participant de corpore Christi, nun- (mo die. G
quid æque omnes istam vtilitatem & tanti doni fructus nanciscuntur.
¶Rñdet Ecclesia: Vtiq; oẽs accipiũt, & tã mali q̃ boni comedũt, sorte tñ inæquali vitæ H
vel interitus. Mors ẽ malis, vita bonis, & plane dispar paris sumptiõis exitus. Et plane ca-
dẽ medicina rite pparatis ad eã suscipiẽdã ẽ salutifera, min' vero dispositis exitialis & mor
1.Cor.11 tifera. Id apls pbãs ait: Quicũq; mãducauerit panẽ, & biberit calicẽ dñi indigne, reus erit
corpis & sanguinis dñi. Nã q mãducat & bibit indigne, iudiciũ sibi mãducat & bibit. Et
subdit mox idẽ Apls pœnã eorũ, q indigne participarũt de hoc sanctissimo sacro, dicens
q̃d pter indignã huius tractationẽ multi eorũ sint mortui.s. subitanea morte, nõnulli facti
sunt ęgroti & ĩfirmi. Et pfecto frẽs, arbitror nobis hęc tot & tãta mala, qbus nũc passim
obruimur, potissimũ euenire, q̃a plus q̃ dici possit indigne hoc sacratissimũ mysteriũ tra-
ctauim', & plane verẽdũ nisi destiterimus fore, vt duplicata veniãt hæc mala & tpalia &
Psal.68 æterna. Iuxta pphetã dicẽtẽ: Fiat mẽsa illorũ corã ipsis in laqueũ, & in retributionẽ, & in
¶Quæris aũt qũo digne accipiamus, & in salutẽ nostrã? Rñdeo Chrm in (scandalũ. I
hodierno euangelio suo facto facile docere, quæ ad dignã sumptionẽ requirant. Primo
nãq; (ait Euãgelista) q Chrus surrexerit, & vestimẽta deposuerit documento, q̃d corpus
Col.3 eius manducaturi à peccatis surgamus, & per veram pœnitentiam (Paulo scribente) vete
rem hominem cum vestibus, id est, cum actibus suis deponamus & expoliemus.

¶Scdo

H ¶Scdo, q lintheo se præcinxerit, documento, vt lumbos nostros cingamus cingulo fi dei. Erit em (inqt Esaias) fides, cinctoriũ renum eius. Credẽdũ sane est, nos certo sumere sub speciebus panis & vini veꝝ Chri corpus, qd pro nobis traditũ est in ara crucis, qđq; indies toto terraꝝ orbe in altario sub mysterio in memoriam passiõis dñicæ offert vere. Nec debemus, vt increduli Iudæi olim quærere. Quõ pt hic carnẽ suã dare ad manducã-dum? Et quõ nobiscũ est, q cœlos ascendit? Sed comedamus festinãter sine diutina dispu tatiõe, quõ id fiat? Id qd nõ intelligemus, nisi antea credi derimus. Ideoq; canit ecclesia, qd nõ capis, qd nõ vides, animosa firmat fides, pter reꝝ ordinem. Quã sane habebimus, vbi intellectũ nostrum Aplo docente, captiuemus in obsequiũ Iesu Chri. Quod facile facie-mus vbi aduerterimus eũ esse nõ modo os veritatis æternæ, sed & ipsam esse veritatẽ, qui dicit: Accipite & manducate, hoc est corpus meũ, qd pro vobis tradet. Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Amen amen di co vobis, nisi manducaueritis carnẽ filij hoĩs, & biberitis sanguinem eius non habebitis vi tã in vobis. Nolite murmurare. Nemo ascendit in cœlũ, nisi q descendit de cœlo, filius ho minis, q est in cœlo. Et ecce ego vobiscũ sum oĩbus diebus vsq; ad cõsummationẽ seculi.

Esa.11 · Iohan.6 · Esaie.7 · 2.Cor.10 · Matth.26 · Iohan.3 · Matth.vlt · 1.Reg.21

I ¶Tertio, qd accepto lintheo pcinxerit se vtiq; ad tergendũ, significãs puritatẽ corpis, documẽto, vt mãducaturi simus puri à libidinosis actibus. In cuius exẽplũ, nõ licuit olim neq; Dauidi, nec eius ministris edere panes propositiõis, nisi cõtinuissent ab heri & nudi-ustertius à mulierib'. Quũ tñ hic maior sit panis illo, qto maior ẽ veritas, vmbra & figura.

K ¶Quarto, qd procubuerit ante discipuloꝝ pedes, notans humilitatem, documento, vt accedamus in humilitate, recognoscentes q simus indigni tanto dono, Interim donantea ex humilitate offensas inimicoꝝ. Quid em (o homo) qcunq; es, qd tibi videt de creatore tuo? Ecce pronus lauit pedes suis discipulis, & tu dedignaris consuetudinem proximi pauperis, quasi illo melior. Pondera (quæso) hodie humilitatem Iesu Christi, quem opor tet imitari. Nonne magna pietas, nonne mira & inaudita humilitas, quod Christus rex re gum, dñs dominãtium, & filius altissimi ante discipulos suos plane rusticos & piscatores veneranda sua genua flectit ac sanctis manibus lauit illorum pedes, verisimiliter lutosos, quoniam discalciati ambulauerint. Hanc plane inauditam humilitatem cras in exemplo, videbitis, vbi prælatus noster manus nostras (deo volente) lauabit.

Ephe.4 · Apoc.19 · 1.Timot.6 · Matth.10 · Marci.6 · Luce.10

L ¶Quinto & postremo, qd iteꝝ resederit, discipulos in varijs erudiẽs, ac deinde ad cor poris sui cõsecrationẽ & pticipationẽ processerit, argumẽto vt mãducaturi residere debe mus per mẽtis quietẽ, oĩa impertinẽtia excludẽtes, apud nos diligẽter meditemur, qs quã-lis & quãtus sit cibus, quẽ sumus recepturi iuxta cõsiliũ Solomonis, dicẽtis: Qñ sederis, vt comedas cũ principe, diligenter attẽde, quæ posita sunt ante faciẽ tuam? Et quare? Nimi rum, vt digne comedat, & si qd esset in eo mali, vt & ille hoc ipm expurget. Et hoc est, qd Aplus monet, dicẽs: Probet homo seipsum, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui em indigne manducat & bibit, iudicium sibi mãducat & bibit? Quare Paule? Quoniam respondet, non dijudicat corpus domini. i. quia accedit & manducat, ac si esset materialis quispiam panis, & non discernens hunc panem ab alijs panibus, qñquidem hic sit panis viuus, q de cœlo descendit, q dat mundo vitam, quo nec in cœlo, nec in terra est pretiosi us nec nobilius nec maius, quia ipse deus, adeoq; filius dei altissimi. Ea propter quũ pecca-tor, vtcũq; pœnitens, tantam meditatur dignitatem eius, q vt cibus est ingressurus, recte cum humilitate & deuotione cum Centurione dicet: Domine, non sum dignus, vt intrea sub tectum meum, sed tãtum dic verbo, & sanabitur anima mea. Id quod faxit idem, quẽ sumpturi sumus intentione salutis æternæ consequendæ.

Prouer.23 · 1.Cor.11 · Iohan.6 · Matth.8

¶HOMILIA TRICESIMAQVINTA.

In die Parasceues ante lectionem dñicæ passionis.

A

Gimus hodie diem (frẽs charissimi) luctu & lamento plenã, diem scilicet, in qua dñs noster Iesus Chrus pro nobis sustinuit mortẽ in ara crucis innocentissimã & ignominiosissimã, vt nos ab æter-na morte, cui eramus ob peccata nostra obnoxij, redimeret & q (vt Petrus scribit) pctm non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius ille pctã nostra hodie pertulit in corpore suo super lignũ, vt peccatis mortui, iustitiæ viuamus. Si igit socij esse cupitis lætitiæ & cõsolationis in die resurrectionis Iesu Chri, curabitis & esse so cij in hodierna die passionũ eius, cõpatiẽtes ei. Id qd natura exi-git, qua cõparari videmus, vt si qd patit vnum membrum, com-patiuntur oĩa membra, fieriq; comperimus, vt capite ægrotante dolẽt oĩa membra. Quia ve-

Esa.53 · 1.Petr.2 · 2.Cor.1

1.Cor.12 6 q.1.c.Ex Matth.26 Marc.14 Quia vero hodie Christus caput nostrum, vnde omnis nostra vis & vita, pro nobis sic do luit, vt ante initiū passionis in monte Oliueti ex animo dixerit: Tristis est anima mea vsq ad mortem, & quum sic passus fuerit, vt nulla in mundo passio eius passioni possit cōferri. Ipso dicente per Prophetam: O vos omnes q transitis per viam, attendite & videte, si est dolor similis sicut dolor meus: nimirū admonens, vt sibi cōpatiamur per deuotā cōpassionem cum dolorosa meditatiōe magnitudinis suæ passionis, recte cum eo cōpatiemur.

¶Quū vero nihil sit, quod æque dñs à nobis velit cogitari, atq suā erga nos dilectionē vt & ipsi eū redamemus, certe nihil pt esse qd idem malit, q vt semp simus memores dñicę suæ passiōis per deuotā & sanctā meditationē, q̄ quidē nullibi illius erga nos charitas ma gis elucescit, q̄ in ipsius pro nobis passiōe & morte. Nemo em̄ (inqt ipse) maiorē hac dilectiōe habet, q̄ vt aiam suā ponat qs pro amicis suis. Id qd ipse nō coactus, sed spōte fecit, dicens: Ego pastor bonus, & pono aiam meā pro ouibus meis. In cuius ppetuā memoriā ipse sacrm sanctissimi sui corpis instituit, à nobisq sumendum tradidit, Paulo monēte in hæc verba: Quotiescūq mãducabitis panē hūc, & calicē bibetis morte dñi annuntiabitis donec veniat. Id qd ille adeo diligenter obseruauit, vt licet doctissimus esset, abundãtius æmulator existēs paternarū traditionū, & magnitudine reuelationū exaltatus, in tertiū cœlū raptus arcana audiēs, quæ nō licet homini loqui, nō aliud iudicauit se scire, nisi Chr̄m Iesum, & hūc crucifixum, nec in alio q̄ in cruce dñi gloriatus est. Et profecto nulli us rei æque frequēter mētionē fecit in suis ep̄lis atq passiōis & mortis Iesu Chr̄i, vtpote p quā vel solā ille nos patri suo recōciliauit. Agite, pinde frēs dilectissimi, gloriemur & ipsi in eiusdē passiōe & morte, sedula nimirū cōpassiōe & meditatiōe eoꝝ quæ pro nobis hac in primis die sustinuit, quæ q̄tuor Euāgelistæ suis in locis in hæc vt subsequunt, verba recē sent, Et hymno dicto, egressus est Iesus cum discipulis suis trans torrentē Cedron &c.

Iohan.15 Iohan.10 1.Cor.11 Galat.1 2.Cor.12 2.Cor.2

¶HOMILIA TRICESIMASEXTA, IN CONclusionem eiusdem passionis dominicæ.

Thren.1 HAEC fratres dilectissimi, est passio domini nostri Iesu Christi iuxta veritatem quatuor Euangelistarū, cui (obsecro) corde deuoto cōpatiemini, quū ipse vos tam paterne admonet dicēs: O vos omēs q transitis per viam, attendite & videte si est dolor sicut dolor meus. Compatiemini (inquā) ne vos detestari & damnare videant creata inanimata, adeoq elementa ipsa, vtpote quæ vel cūcta audiuimus hodie suo creatori perinde lugentia sunt cōpassa. Sol nimirum obscuratus est, terra tremuit, petræ scissæ sunt, velum diuisum est templi, suntq mortuorum aperta monumenta.

¶Quis proinde (obsecro) tam irreligiosus hodie, q nō compatiatur, quis tam durus vt non molliat, qs tam inhumanus, q nō compatiat, quis tam delicio sus, q non abstineat, qs tam flagitiosus vt non hac die pœniteat de peccatis suis, quorum causa suus dñs & creator subijt mortem oīm amarissimā & ignominiosissimā, semel vtiq mortuus (vt ait Petrus) pro peccatis, iustus pro iniustis, vt nos offerret deo, deglutiēs mortem, vt vitæ æternæ hæredes efficeremur, qualesq non eritis, nisi (vt ait Paulus) cōpatiemini. Compatientes autem confidite, quod eius consolationis socij in futuro efficiamini. Nec enim pro ipso lugentibus pie gloriam suam negabit, q nec Petro flenti, nec Magdalenæ quærenti & dolenti gloriam resurrectionis suæ occultare voluit. Fieri enim nequit, quin vere dixerit Propheta: Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Seminãt autem in lachrymis, qui pœnitentes hodie Christo compatiuntur, & quidem:

1.Petri.3 Roma.8 Psal.125

¶Primo, vt huius passionem & crucem in corde per deuotam recordationē baiulent. ¶Scdo, in ore per crebram & deuotam gratiarū actionem. Tertio, in corpore per castigationē & abstinentiā ab ijs, quæ voluptuosa sunt & deliciosa, memores, q hodie dñs Iesus durissima quæq pro nobis sustinuerit, q̄ & ipsi sufferre libenter debemus, crucemq tollere, & sequi ip̄m, Petro dicente: In hoc em̄ vocati estis, qa & Chr̄us passus est pro nobis, vobis relinquēs exemplū, vt sequamini vestigia eius. Si em̄ fratres, in passione illum non sequemur, nec sequemur eū ad gloriam, ad quā nec ipse nisi per passionem venire potuit ita & nos non nisi per multas tribulationes eō venire possumus, quō pducat nos dñs Iesus Christus medio innocentissimæ suæ passionis, Amen.

1.Pet.2 Luc.24 Acto.14

¶HOMILIA XXXVII. DE EO QVOD LEGITVR: Marc.16. Maria Magdalenæ, & Maria Iacobi &c.

In sacrosanctis ferijs gloriosæ & lætabundæ resurrectionis domini nostri Iesu Christi.

Gaudete

A
Audete fratres,summa deuotiõe gaudete,qm̃ hæc est dies tertia,
in qua Chr̃s dñs resurrexit,sicut moriturus p̃dixit,factus sine adiu Psal 87
torio inter mortuos liber.Gaudeam⁹,inquã,tã illi,q̃ nobis,qm̃ tã 2.Cor.1
sibi q̃ nobis resurrexit,vt sic q fuissemus socŋ tribulatiõis,essemus Apoc.1.
& socŋ cõsolatiõis, vt sic, queadmodũ languẽte vno mẽbro,lan-
guescũt & reliqua,ita q̃q; gaudẽte vno mẽbro,gauderẽt & reliq̃,
q̃si simul gaudiũ participãtia.Nec tñ sicut luctus,ita & gaudiũ,sed
abũdãtius multo magis,q̃a granũ frumẽti,q̃d solũ mortificatũ est
in passiõe,multũ fructũ attulit in resurrectiõe.Solus em̃ mortuus, Iohã.12
sed solus minime resurrexit,qñquidẽ multa,inq̃t euãgelista,cor-
pora sanctorũ,q dormierãt,surrexerũt,& exeũtes de monumẽtis post resurrectionẽ eius,
venerũt in sanctã ciuitatẽ & apparuerũt multis,q̃ manifestius demõstrauit,q̃a ĩ virtute suę Matth.27
resurrectiõis oẽs resurrecturi essemus,& quidẽ credẽtes ad vitã æternã. Sciẽtes em̃(inq̃t Coloss.2
Ap̃lus,q̃a qui suscitauit Iesum,& nos cũ Iesu suscitabit,q nõ modo suscitatus est ad gloriã
sed & nosipsi in Chr̃o ad eãdem gloriã suscitati nũc in spe, resuscitãdi tãdẽ in re.Siquidẽ
dubitãdũ nõ sit de cõsortio gloriæ,queadmodũ nõ est dubitãdũ de cõione naturæ.Nos q
dẽm Chr̃o crucifixi,nos in Chr̃o sum⁹ mortui,nos ĩ Chr̃o die tertia resuscitati.Sicut em̃
ille nobis(Esaia testãte)natus ẽ,ita nobis mortuus,nobis crucifixus,nobisq; hodierna die Esaię.9
resuscitatus,immortalis & gloriosus,qm̃,vt hodie dicit angelus,surrexit,& nõ est hic.Nõ
est hic(inq̃t)in monumẽto,in hoc mutabili mũdo,loco vtiq; corruptiõis & imagine mor Romañ 6.
B tis. ¶Surrexit & Lazarus cũ cæteris à dño adhuc morituro suscitatis,sed hic mãsit iterũ Iohan.11.
moriturus.Chr̃s vero hodierna die resurgẽs ex mortuis, iã non morit̃,mors illi vltra nõ Matth.vlt.
dñabitur.Quod em̃ mortuus est,pc̃tõ mortuus est semel.Quod aũt viuit,viuit deo,& qui Philip.3
pfecte resurrexit,nõ est hic secundũ legẽ huius corruptibilis tẽporis,p̃sens vero glorifica
tus sub venerabili eucharistiæ sacramẽto omnibus diebus vsq; ad cõsumationem seculi.
¶Qui & deinde,exacto hoc seculo,reformabit corpus nostrũ virtute suæ resurrectiõis
cõfiguratũ corpori claritatis suæ,vt q resurrectionẽ in se ostendit,ideo vt sic illã aliqñ in
nobis eẽt facturus,vt se vt caput nostrũ mẽbra seq̃remur,q & mortẽ suscepit, ne mori ti
meremus,& resurrexit,vt nos resurgere posse cõfidamus , q̃bus caro erit lõge pulchrius
reformata q̃ olim fuerat in paradiso cõdita,vtpote q̃ etsi mortua nõ fuisset,si nõ peccasset
mortalis tñ semp erat,nimirũ elemẽtorũ actionibus subiecta,q̃ virtute Chr̃i Iesu resurre-
ctionis tũ p dotes gloriæ oĩno erit immortalis,impassibilis,subtilis,agilis & clara,pro sua
cõseruatiõe,neq; loco,neq; cibo indigebit. Nec illi tũ dicet̃ Terra es,& in terrã reuerte- Gene.3
ris,vtpote immortalitate & stola gloriæ nobiliter induta. Idq; totum fiet virtute resurre-
C ctionis Iesu Chr̃i,q̃ hodie facta est. ¶O vere venerãda dies,o iucũda dies,o dies tota Psalm.117
desiderabilis,o dies plena cõsolatione,quã vere(propheta teste)dñs singulariter fecit in
diebus anni trãseuntibus nõ cõputãda,sed æternitatis æuo inscribẽda, nobis gloriã æter-
nitatis repromittẽs in nouissimo die resurrectiõis futurã.Quis proinde,fratres charissimi
nõ toto exultaret aĩo hac gloriosæ resurrectiõis Iesu Chr̃i die,in qua dñs redẽptor noster
eũ nobis in vita æterna reparauit statũ,in q̃ finẽ habitura est oĩs nostra aduersitas & ince
ptura felicitas,nullo tp̃e finitura.Quis hodie cũ Iob in tot huius mũdi tribulationibus,ad Iob.9
uersitatibus,miserijs & ærũnis cõstitutus,nõ se velit ex aĩo consolari p resurrectionẽ Iesu
Chr̃i,atq; cũ illo animatus diceret:Scio q̃ redẽptor meus viuit,& in nouissimo die resur-
recturus sum,& in carne mea videbo dñm saluatorẽ meũ.Reposita est hæc spes mea in si
nu meo:nimirũ nõ ignarus,se cũ Chr̃o iturũ in Galilæã,q̃d transitus est,à passione ad resur Esa.64
rectionẽ,à morte ad vitã,à pœna ad gloriã,à corruptione ad incorruptionẽ,& cũ eodẽ 1.Cor.2
futurũ in tanto gaudio,q̃iũ nec oculus vidit,nec auris audiuit,nec in cor hoĩs ascẽdit,secũ Roma.8
eam & tantã habẽs gloriã,ad quã nõ sunt cõdignæ passiones huius tp̃is,quã vtiq; pleriq;
oẽs habituri sumus virtute Iesu Chr̃i hodie resurgẽtis testimonio angelico,si fecerim⁹ in
sp̃ũ ea,q̃ facto ipso hodie fecerũt tres Mariæ, iuxta tenorẽ euãgelij hodierni adserentis.
D ¶Primo,q̃ tres Mariæ,mulieres vtiq; religiosæ sepulto dño,cũ licuit operari,s.vsq;
ad solis occasum vnguẽta parauerũt,& q̃a præ angustia tp̃is non potuerint eplere, mox
transacto sabbato,i.occidẽte sole,vt operãdi licẽtia redit, festinauerint emere aromata,
nimirũ vt vngerẽt more Iudæorũ corpus Iesu,vt.s.maneret odoriferũ, & ne humiditate
scaturiret:qñquidẽ aromata virtutẽ habeant desiccantẽ humiditatẽ corporis, inde cor-
pus incorruptũ cõseruãtia,instar Iesu Chr̃i ad patrẽ per prophetã,dicẽtis:Insup & caro Psal.15.
mea requiescit in spe.Qm̃ nõ derelinques animã meã in inferno,nec dabis sanctũ tuũ vi- Acto.2
dere corruptionẽ.Et recte nimirũ nõ oportuit in sepulchro putrescere corpus Iesu Chr̃i
q̃d erat in castissimo corpore diuæ virginis & matris Mariæ,sp̃ũ sancto cooperatore ci Matth.1.
tra seminis putredinẽ mirabiliter cõceptũ & natũ,quodq; ille,dũ vixit, prorsus purũ,mũ Luce.1.

Ee dum

dum & incontaminatũ seruarat, indignũ proinde ire in vermiũ puluerisq; dissipationem
Esa.53 Emptis itaq; aromatibus, inquit euãgelista, q; venerũt Christum resurgentẽ quærere in
Acto.2 monumẽto cũ aromatibus valde mane, orto iã sole, atq; in itinere q̃uerint, quis e monu
mẽto euolueret lapidẽ, qui desup positus erat, cuius ipsæ capaces haud erãt. ¶ Sed quid
hæc in mysterio? Profecto monumẽtũ est cor nostrũ, in q̃ Chrs sub velamine vult late- E
re, aliàs reuelata facie vidẽdus. Lapis desup, ẽ omne pc̃m, q̃d cor nõ secus atq; sepulchrũ
lapis claudit, ne inibi cõspici queat Chrs. Valde mane, ẽ cito & sine mora. Ortus sol, ẽ dis-
cussio tenebrarũ peccati. Sabbatũ, est quies & trãquillitas. Quærere, qs reuoluat lapidẽ à
monumẽto, ẽ ex aĩo desiderare à deo ipũ sc̃tõ, vt remisso pc̃tõ, cor illuminet, vt inibi Chrs
resurgẽs videri possit. Præcedere in Galilæã Christũ, est nobis facere transitũ, q̃d Galilæa
Esaie.29 notat, in vitã æternã, ad quã nobis surrexit, vt ipm eo seq̃mur. Ex qbus modo docemur.
Matth.15 ¶ Primo, si Christũ cũ gr̃a & gloria inuenire volumus, debemus eũ quærere in monu- F
mẽto.i.in corde nostro, in nõ ficta charitate nec hypocrisi. Ne ipse dicat: Populus hic la
Matth.9 bijs me honorat, cor aũt eorũ longe est à me. ¶ Secũdo, vbi cognouerimus cor nostrũ
Luce.5 lapide.i.pc̃tõ induratũ, quæramus.i.optemus aromatibus.i.pijs ac odoriferis orationi-
Matth.26 bus, quis illũ reuoluat, & certe nõ erit, nisi solus deus, q̃ solus peccatũ habet reuoluere.i.di
Luce.7 mittere, solus illuminare, cui soli peccat, sine quo nihil facere possumus. Et certe quæsitus
dũtaxat, remittet pc̃m, queãdmodũ solo fletu Petrum & Magdalenam exaudiuit.
¶ Tertio, vt q̃ramus eũ pijs orationibus & hymnis pœnitentiæ, valde mane.i.cito sine G
aliqua mora, nõ procrastinantes, ne morte cita intercipiamur, cuius incerti sumus. Hinc
Eccl.5.14 scriptura: Nõ tardes cõuerti ad dñm, & ne differas de die in diẽ. Subito eñ veniet ira illius
& in tpe vindictæ disperdet te, memor esto, q̃m mors nõ tardat. ¶ Quarto, vt q̃ramus G
sabbato.i.in pace & quiete & securitate, ab oĩbus malis cogitatiõibus secludi, ita vt nõ sit
nobis propositũ repeccãdi, quũ vtiq; alioqui Chrs in sepulchro.i.corde nõ inueniat in q̃
est cõscientia propter pc̃tã irrequieta. Hanc sane quietẽ & pacẽ conscientiæ optat nobis
Coloss.3 Apl̃us, dicẽs: Et pax Chr̃i exultet in cordibus vestris, in qua & vocati estis in vno corpe.
¶ Quinto, sequemur Christũ in Galilæã.i.transmigrationẽ, quo ipse nos pcessit. Id q̃d I
nõ aliud est, q̃ vt p eã viam ad patriã eamus, quã Chrs illuc pcessit, at Chrs illuc pcessit p
Acto.14 passionẽ, p tribulationẽ, & deniq; p mortẽ, ita & nos nõ aliter cõfidamus eũ illuc sequi pos
1.Petri.2 se, nisi tribulationibus, aduersitatibus & passionibus & mortibus. Hinc Petrus ait: In hoc
Roma.8 eñ vocati estis, quia & Chrs passus est pro nobis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt sequamini ve
stigia eius, cũ eñ, inquit Paulus, cõglorificabimur, vbi cõpatiemur. Si proinde sic deuotas
hodie mulieres imitãtes, valde mane surrexerimus, & reuoluto lapide.i.pc̃tõ p potentiã
remoto, orto iã sole.i.discussis vitiorũ tenebris, atq; sic Christũ in monumẽto.i.toto cor-
de, aromatibus.i.operatiõe bonorũ operũ, odore virtutũ, suauitateq; orationũ q̃suerim',
Christũq; cruce nostra sequemur in Galilæã, haud dubitauerim, quin & ad nos angelus.i.
1.Cor.12 diuinus instinctus sit dicturus: Nolite expauescere, &c. quasi q; Christũ nũc nõ corpora-
1.Cor.3 li visione videtis, nõ vltra viuit, imo resurrexit, & nõ est hic.s.specie visibili, pcedeos vos
in Galilæã, ibi eũ videbitis, s.nõ per speculũ in ænigmate vt nunc, sed facie ad faciem, & si
cuti est.s.deus & homo, non mortali, sed immortali & glorioso corpore.

HOMILIA XXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR,

Luc.24. Duo ex discipulis Iesu ibant ipsa die.

Feria secunda paschatos.

Iohã.7.14 Vamuis pr̃sens sit vita prorsus vana & transitoria, multisq; repleta miserijs A
& aduersitatibus, nemo tñ est, qui nõ cupiat aut velit natura viuere & quidẽ
diu multũq;. Quia vero & ediuerso oẽs quotidianis experiẽtia discimus hãc
vitã plane nullã nec aliquã in ea solidã esse beatitudinẽ, sed hãc omnino re-
seruari futuræ, quã credimus, vitæ, in qua tantũ sit bonorũ diligentibus deũ
Matth.6 pparatũ, quantũ nec oculus vnq̃ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis
Lucæ.11 ascendit, hinc est, vt eam nõ modo oẽs quicũq; baptizati sumus & in Christũ credimus,
ex aĩo desideramus, in oratione dñica petentes ac dicẽtes: adueniat regnũ tuũ.s.cœleste
in alia vita, q̃d nobis à te repromissum & Iesu Chr̃i filij tui vnigeniti dñi nostri sanguine
acquisitũ est, sed & propter ipsam hic oĩa agimus, sufferẽtes quicquid vspiam est malorũ,
laboramus, algemus, frigemus, esurimus, sitimus, & hoc genus reliquas angustias & ærũ-
nas patiẽter sustinemus, sperãtes nos hoc pacto post hãc trãsitoriã vitã habituros vitam
Romañ.8 æternã, atq; inibi, Paulo teste, tantã in nobis reuelatũ iri gloriã, ad quã huius tpis passio-
nes vel quãlibet multæ & magnæ nõ sint cõdignæ: q̃quidẽ passiones huius tpis æque sint
breues, vt breue est tẽpus, ipsa vero gloria in tã aĩa nostra q̃ corpore nr̃o vere reuelanda
nullo sit tpe finitura, quemadmodũ nec vita seq̃ẽs est aliq̃n desitura, in qua vel vna dies
sicut

ſicut mille nobiſcũ anni,& mille anni ſicut vna nobiſcũ dies. Iã vero quærit, vnde nobis
ſit de ea æterna vita,eiuſq́ꝫ æterna gloria fides? Nimirũ, quia credimus,nos in nouiſſimo 2.Pet.3
B huius ſeculi die corporaliter reſurrecturos. ¶Sed vnde de eiuſmodi reſurrectiõe vltima
fides? Nõ vtiqꝫ aliunde,q̃ ꝙ credimus Chr̃m ipſm caput noſtrũ,vere tertia poſt obitũ die
reſurrexiſſe,& ſic nos ꝑ ipſm reſurrecturos. Fieri eñi nequit,quin caput vires q̃qꝫ ſuas trãſ
fundat in ipſa mẽbra,q̃ nos ſumus,q virtute capitis cũ eo & reſurgemus & cœlũ aſcende
mus,cũ ipſo ſemꝑ victuri. Et hoc ẽ,q̃d ap̃ſus ait: Si aũt mortui ſum⁹ cũ Chr̃o, credim⁹,q̃a Roma.6
ſimul etiã viuem⁹ cũ illo, Sciẽtes ꝙ Chr̃s reſurgẽs à mortuis,iã nõ morit̃,mors illi vltra nõ
dñabit̃. Ideoq́ꝫ (inq̃t idẽ alias) ſi credim⁹ ꝙ Ieſus mortuus ẽ & reſurrexit,ita & deus eos q 1.Theſſ.4
dormierũt ꝑ Ieſum,adducet cũ eo. Atqꝫ ꝓpterea ſi in hac dũtaxat vita ſperantes in Chr̃o
eſſem⁹,nec crederem⁹ ipſm reſurrexiſſe,nec alios aliq̃n reſurrecturos,certe eſſem⁹ miſera 1.Cor.6
biliores oĩb⁹ hoĩbus,vtpote q hic tp̃alia q̃qꝫ oblectamẽta deſpiciẽtes,alibi nullã haberem⁹ Iohã 11
vitã,nec ꝓ laborib⁹ & aduerſitatib⁹ aliquã mercedẽ. Sed nũc (inq̃t Paulus) Chr̃s reſurrexit 1.Cor.15
à mortuis primitiæ dormiẽtiũ,q̃ñquidẽ ꝑ hoĩem mors,& ꝑ hoĩem reſurrectio mortuoꝝ.
C ¶Nũc aũt q̃a hęc ipſa reſurrectio dũtaxat eis ad vitã æternã ſit futura,q illã credũt,ſed
aliis ad mortẽ æternã,ſi q̃dẽ oẽs reſurgem⁹,ſed nõ oẽs immutabimur,ſit vt nõ mõ paſſim Acto.1
apoſtoli ſummopere fidẽ eius reſurrectionis ꝓbare ſatagũt,ſed & Chr̃s ipſe ea nobis atqꝫ
ſuis exhibuit argumẽta,q̃bus illa merito ꝑſuaderi poſſit ac debeat,vtpote q ſe ſuis diſcipu
lis poſt reſurrectionẽ ſuã in multis argumẽtis viuũ videri ꝑbuit,ꝑ dies q̃draginta apparẽs
eis,& loquẽs de regno dei. Ita nimirũ in heſterno euãgelio ꝓbata ẽ eius reſurrectio ꝑ ap
paritionẽ mulierib⁹ factã,cuius & in hodierno euãgelio ſit mẽtio à duob⁹ diſcipulis Emau
tẽ euntibus,q dicũt: Sed & mulieres q̃dã ex n̄ris terruerũt nos,q̃ & ante lucẽ fuerũt ad mo
numentũ,& nõ inuẽto corꝑe eius,venerũt,dicẽtes,ſe etiã viſionẽ angeloꝝ vidiſſe,q dicũt
eũ viuere. Sic & in hodierno euãgelio ꝓbat̃ eius reſurrectio,q̃ñ vere apparuerit duobus
diſcipulis Emautẽ euntibus,apudq́ꝫ eos egit,q̃ ipſum vere viuentẽ teſtata ſunt. Et quidẽ.
D ¶Primo,ſi vero viuentẽ oſtẽdit ex parte corꝑis,q̃ñ oſtẽdit ſe habere corpus veꝝ & ſo
lidũ,nõ aereũ nec phantaſticũ,vtpote q̃d potuerit agere,q̃ corporia ſunt. Secũdo ex par-
te aĩæ,& quidẽ primo ꝑ opa vitæ ſenſitiuæ,q̃a vidit diſcipulos ſuos,& cũ eis cõfabulatus
eſt. Secũdo ꝑ opa vitę vegetatiuæ vel nutritiuę,q̃ñ cũ diſcipulis ſuis comederit & biberit,
imo & panẽ ſuo more fregerit,ita vt vere potuerit cognoſci idẽ nũero,q fuit antes,vtcũ
qꝫ in alia qualitate. Tertio,ꝑ opera vitæ intellectiuæ,q̃ñ nõ modo diſcipulis ſuis fuerit lo
quutus,ſed & eis ſcripturas,q̃ eius reſurrectionẽ fore teſtabant̃,eſt interp̃tatus, ceu habet
hodiernũ euãgeliũ de duob⁹ diſcipulis peregrinãtibus,q̃bus & ipſe dñs in forma peregri
na apparuit,oſtẽdẽs pleroſqꝫ oẽs,donec ĩ hoc ſunt ſeculo,eẽ peregrinos,& ſe tanq̃ fideli
comite eũdo & redeũdo ĩ itinere indigere. Atqꝫ nimirũ,inq̃t ad dñm ꝓpheta,aduena ego Pſal.38
ſum apud te,& peregrin⁹ ſicut oẽs p̃res mei. Et q̃re? Quia r̄ndet Ap̃ſus, dũ ſum⁹ in corpo 2.Cor.4
re hoc peregrinamur à dño. Nõ eñi habemus hic manentẽ ciuitatẽ,ſed futurã inquirim⁹. Heb.13
E ¶Hinc dñs hodie veuit peregrin⁹ apparuit peregrinãtib⁹,nec vult adeſſe & apparere co
mes in hac peregrinatiõe mũdi ſua gr̃a,niſi eis q ſpũ faciũt,q̃ peregrini hodierni fecerũt.
¶Primo quidẽ illi fuere duo congregati,id eſt,fuere vnanimes & concordes & pacifi-
ci,ſic & ipſi cõcordes eſſe debemus & pacifici. Hinc Apoſtolus: Pacẽ (inquit) habete,& de 2.Cor.13
us pacis & dilectionis erit vobiſcũ. Siquidem Chriſtus ipſe promiſerit ſe futuꝝ in medio
eorum,qui vel tres vel duo in nomine ſuo ſunt congregati. Matth.18
F ¶Secundo fuere triſtes,vtpote ꝙ putarant ſe Chriſtũ amiſiſſe,ita & nos triſtari pœni-
tendo debemus,formidãtes, ꝙ noſtris peccatis eundẽ amiſimus & fugauimus,quoniam Pſal.118
longe à peccatoribus eſt ſalus,i. ipſe Ieſus,qui ſaluator eſt. Hæc nimirũ eſt, Paulo teſte,il 2.Cor.7
la triſtitia ſecundũ deum,quæ pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur.
G ¶Tertio,cõfabulati ſunt de deo,adeoq́ꝫ de dño Ieſu. Ita & ipſi triſtes in hac peregrina-
tione & tribulati de dño cõfabulari debem⁹. Ita fiet,vt ẽ in ꝓuerbio: Cũ de aliq̃ ſit mẽtio,
idẽ plerũqꝫ adeſt vel aderit,ſic & ipſi cũ de Chr̃o,deq́ꝫ rebus illius loquemur, profecto nõ
procul aberit. Et ſane cõtra hmõi tribulationes nõ eſt tutius remedium,q̃ loqui de deo.
H ¶Ita fratres,q̃ñ ſcimus plane nos opus habere,p̃ſente in hac peregrinatione Chriſto
de ſe dicente: Sine me nihil poteſtis facere,neceſſum eſt,vt faciamus,q̃ peregrini hodie Iohan.15
fecerunt,vt nobiſcũ ſit. Vtiqꝫ ſi pacifici erimus,ipſe deus pacis nobiſcũ erit, haud ſecus at
qꝫ cũ ſuis filiis & ipſe triſtitiã noſtrã vertet in gaudiũ,quo p̃ſente,nemo triſtis eſſe queat, Matth.5
& ipſe nos de ſe loquẽtes confortabit,illuminabit atqꝫ ſic nobis aperiet ſcripturas, vt re
ipſa eas intelligamus,quæ vtiqꝫ nobis nil proſunt,niſi opere compleantur.
I ¶Hinc dñs hodie nõ eſt cognitus dũ loqueret̃,ſed dũ paſtus ẽ: argumẽto,fidẽ ſine ope Iacobi.2
ribus mortuã,q̃a dñm,quẽ diſcipuli nec ex viſione nec ex ſcripturaꝝ interp̃tatiõe & ex-
poſitione cognouerãt,mox vt opere,q̃d ſcripturæ p̃cipiũt,perfecere,eũ in fractione pa-

nis cognouerũt. Ita & nos quum sic dñs apparuerit nobis sua gratia, ipsum pijs operibus
Matth.25 adeoq; ore & corde inuitabimus & rogabimus per suos hic sanctos. id est, pauperes, vt nobiscum maneat, non relicturus, quoniam aduesperascit & inclinata sit iam dies. s. ad no
Iohã.9 ctem illam, in qua nemo poterit operari, Et profecto inclinata est nunc dies, quoniã omnia plane tendant ad interitum, breui futuræ. Ideoq; opus est Christo, die ipsissimo, vt comes fidelis & benignus viam ad patriam monstret.

HOMILIA XXXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.14. Stetit Iesus in medio discipulorum suorum. Feria tertia paschatos.

Psal.73 Psal.8 Roma.10 QVi (teste propheta) nostrã salutẽ in medio terræ operatus est, recte nimirũ hodie stetit in medio suorũ discipulorũ, qui eã salutẽ quæ q dñi resurrectionem perinde cõpleta est, erant toti mũdo deinde pdicaturi. Stetit aũt inter eos, vt sol inter sydera, vt eos illuminaret. Sicut flos inter lilia, vt eos decoraret: sicut princeps inter militea, vt eos roboraret: sicut pater inter filios, vt eos cõcordaret: sicut cor inter mẽbra vt eos viuificaret: sicut magister inter discipulos, vt eos informaret, certioresq; redderet de sua apud ipsos, dubia resurrectione, atq; illi eandem postea certissimam toto terrarũ orbe prædicarent. A

¶ Quia vero, teste ibus philosophiæ magistris, ad veram cognitionẽ alicuius facti requiri soleant, visus, tactus & auditus, ideo ipse dñs se vere resurgentem & viuum hisce tribus sensibus hodie prorsus approbauit, vtpote qui illos alloquutus, se videri & tangi, palpariq; permisit, simul illos audiuerit, atq; cum eis ob maiorem certitudinẽ edisset. Quia eñ se palpari præbuerit, probauit se verũ habere corpus, quũ præter corpus nihil possit palpari. Vnde dicit discipulis, putantibus spiritũ videre: Palpate & videte, &c. Quod aũt comederit, probauit se viuere, contrà mortua, quæ cibum non capiunt. B

¶ Mãducauit aũt dñs post resurrectionẽ, nõ quasi cibo indigẽs, nec q̃si in resurrectiõe, quã expectam⁹, cibis egere significãs, sed vt eo modo naturã corporis resurgẽtis adstrueret, nõ comedẽs ex necessitate, sed ptãte, vt suæ resurrectiõis veritatẽ insinuaret. Sicut aliter absorbet aquã terra sitiẽs, aliter sol calẽs, illa indigẽtia, hic potẽtia. Hinc ob maiorẽ veritatis resurrectiõis experiẽtiã, reliquit discipulis reliquias ex eo, de q̃ mãducarat, vt viderẽt, q vere mãducasset, vti euidẽter exprimit euãgeliũ. Id q̃d summatim arguit, quõ dñs de sua resurrectiõe discipulos reddiderit certiores. Primo p visum, dicẽs: Videte man⁹ & pedes, q ego ipse sum. Secũdo p tactũ, dicẽs: Palpate & videte, q spũs carnẽ & ossa non habet. Tertio p gustũ, cũ dicit: Habetis hic aliqd, &c. Quarto p auditum, dicẽs: Hæc sunt verba, &c. Iã vero ne in lrã dũtaxat laboremus, & in nuda fide, operæpretiũ erit, vt ipsius literæ sumamus mysteriũ, vt sic discamus spũ facere, quod litera factũ re ipsa perdocet. C

¶ Et sane videre pedes & manus Chri, est eius passionem meditari, eiusq; vulnera. Eius corpus tangere & palpare, est eidem se per charitatẽ copulare. Offerre piscem assatũ, est illi nos exhibere corpore castigatos per opera pietatis. Ideoq; si Christũ hodie cũ discipulis vere & cũ gaudio resurgentem & vidre & cognoscere auemus. D

Threñ.3 ¶ Primo, meditemur ex animo eius amarã passionẽ, ei cõpatientes & gratias agẽtes, q̃-niã, vt nobis resurrexit, ita nobis quoq; mortuus est. Hinc ad eã meditationẽ nos ipsemet hortatur, dicẽs: Recordare paupertatis & trãsgressionis meæ, absinthij & fellis. Nihil eñ æque placet Christo atq; suæ passionis memoria. Hinc & heri duobus discipulis benignissime apparuit, quia de eius passione cogitabant & loquebantur. E

¶ Secundo, illũ palpemus. i. corde & animo diligamus, quasiq; vnũ cum eo efficiamur. Hinc Iohãnes: Nos ergo (inquit) diligamus deũ, qm deus prior dilexit nos. Eam vero dilectionẽ tunc deo exhibebimus, si proximos propter eũ dilexerimus illis exhibentes, quæ
1.Iohan.4 decent & prosunt. Vnde Iohannes ait: Si quis dixerit, qm diligo deũ, & fratrem suũ oderit, mendax est. Qui eñ non diligit fratrem suũ quem videt, deum quẽ non videt, q̃uo diliget? Et hoc mandatũ habemus à deo, vt qui diligit deum, diligat & fratrem suum. F

Roma.6 ¶ Tertio, offeramus nos quasi pisces assatos, i. castigatos corpore per amotionẽ & subtractionẽ eorũ, quę corpori placent, ac subinde ad peccandũ prouocant. Et hoc est, quod Apostolus ait: Consepulti eñ sumus cũ illo per baptismũ in mortẽ, vt q̃uo Christus surrexit à mortuis per gloriã patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus, proinde sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatẽ, ita nunc exhibete mẽbra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Ad hunc modum fratres, si obtulerimus dño nos assatos, ipse se nobis cognobilem pbet hic per gratiã & alibi sic per gloriam, vt proculdubio credentes gaudebimus præ gaudio, quod nobis ex eius erit pñtia, in quo omnia bona sunt contenta, queadmodum & discipuli viso dño gauisi sunt. G

Homilia

HOMILIA XL. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 20. Cum esset sero. In octaua paschæ.

A
Væ super hodierni euãgelij verba in vtrãq; partẽ nõ sine fructu disputari queũt, anno superiore satis abunde tractauimus, nũc de eis merito supersedẽtes, atq; id solũ propterea in principio monẽtes euãgelũ huius diei duas cõtinere dñi resurgẽtis apparitiões, diuerso quidẽ, nec vno factas tẽpore.

¶Prima, nimirũ facta est in ipsa die resurrectionis dominicæ, dũ venientibus duobus discipulis ex Emaus in Hierusalẽ, inuenerũt illos vndecim, & eos, q cũ ipsis erãt, dicẽtes, φ dñs vere surrexit, & apparuit Simoni Petro, qbus & ipsi duo nunciauerũt q in via & in tractiõe panis cõgnerũt. Et de hac apparitione diximus in tertijs ferijs paschatos. Lucæ.24

B ¶Altera vera apparitio facta est post octo dies, p̃sente Thoma, dicẽte euangelista: Et post octo dies iterum erant discipuli eius intus, & Thomas cum eis, venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio & dixit eis: Pax vobis, &c. Vnde.

¶Primo colligitur, Christũ inter cætera, q ex parte ipsius nuper recensuimus, vel ideo semp apparuisse & stetisse in medio discipulorũ, vt ostẽderet, se nõ modo eẽ verũ prælatũ, sed & vt doceret eũ eẽ verũ & bonũ p̃latũ, q sic in medio ẽ suorũ subditorũ, vt æque curet oĩm salutẽ & vtilitatẽ, nõ plus in vnam q in alterã partẽ inclinãs. Sic ad summũ sacerdotẽ dñi ait: Non declinabis ad dexterã neq; ad sinistrã. Non debet itaq; p̃latus acceptor esse p̃sonarũ, sed plane q̃d iustũ ẽ sequi, queadmodũ & dñs ipse summ⁹ p̃latus, dicẽte Petro: In veritate cõperi, q a nõ est acceptor p̃sonarũ deus, sed in omni gẽte, q timet eũ, & operatur iustitiã, accept⁹ est illi. Ille ideo stetit hodie in medio i formã vniuscuiusq; p̃lati, vt idẽ in medio stet suorũ, æque oĩbus intendẽs, memor se cũ Paulo Græcis & Barbaris, sapiẽtibus, insipientibus, & denicq; oĩbus esse debitorẽ, qbus iuxta vniuscuiusq; conditionẽ adesse debet, queadmodũ sol in medio firmamẽti, ex æquo oĩbus mundi partibus suum profundit calorem. Atq; profecto p̃latus in medio stans bene oĩa gubernabit, nec aliter. Siquidẽ columna nunq̃ sustinet ædificium, si sit ad partẽ prope parietem, & non in medio. Deuter.17 Acto.10 Leuit.19 Roma.2 Romañ.1

C ¶Secũdo, Christũ sæpe suis discipulis optare & p̃cipere pacẽ, vt primo ostẽderet, se nõ esse nisi inter pacificos, q eius sunt filij, q in eis dũtaxat vult habitare, qui pacẽ & concordiã diligũt, cuius locus in pace factus est. Vnde Ap̃lus: Pacẽ habete, & deus pacis & dilectionis erit vobiscũ. Secũdo, vt ostenderet nullã prorsus cõmunitatẽ & rempub. sine pace posse proficere vel durare. Siquidẽ, vt omne regnũ in se diuisum, desolat, ita pacificũ conseruat & dilatatur: quũ cõcordia res paruæ crescant, magnæ vero dilabantur. Et hoc est, quod Chr̃s vbiq; suis optat & p̃cipit pacem, quã suis quilibet p̃latus commendare debet. Matth.5 Psal.75 2.Cor.13 Lucæ.11 Salustius

D ¶Tertio colligitur, summa Iesu Christi clemẽtia, φ nedũ dñator ipse omniũ & pastor optimus de pusillo grege, sed & de vno hoĩe, itẽq; pro vna aĩa tã fuerit solicitus, vt seip̃m vulnera habentẽ ostẽderit: quũ & aliãs, relictis nonagintanouẽ ouibus in deserto, deperditã curiosius quæsiuit: nimirũ relinquẽs exemplum vnicuiq; p̃lato, q debet esse solicitus de grege sibi cõmisso, ne vel vnicã inde ouiculã p̃dat, vtpote q nõ pro se tantũ, sed pro omnium suorũ animabus, authore Paulo, redditurus sit rationem, atq; vtinam cum gaudio. Lucæ.15 Luc.19

E ¶Quarto colligit, verã esse fidẽ de ijs, q nõ vident, s. nec oculo corporis, nec intellectus sed solo assensu, Ap̃lo dicẽte: Fides est sp̃erãdarũ substãtia rerũ, argumẽtũ nõ apparentiũ. Hinc vere beati hodie à dño adfirmant, qui nõ viderũt & crediderũt. Queadmodũ & beatã esse adfirmauit virginẽ Mariã Elisabetha, qm̃ nõ visa nec intellecta crediderat, inquiẽs Et beata q credidisti, qm̃ perficient ea, quæ tibi dicta sunt à dño. Sic quia credidit Abrahã deo ad se dicenti: Suspice cœlũ, & numera stellas si potes, &c. imputatũ est ei ad iustitiam Hebr.11 Lucæ.1 Gene.15

F ¶Nõ est igit, φ desideramus ea, q nobis ad salutẽ cõsequendã, credẽda sunt vel oculis, vel signis videre. Id q̃d inter alios parũ feliciter cessit Zachariæ, viro alioqui sanctiss. Ad quẽ angelus: Et ecce eris (inqt) tacẽs, & nõ poteris loqui vsq; in diẽ, q hæc fiant, pro eo, φ nõ credidisti verbis meis, q implebunt ĩ tpe suo. Ita nimirũ hodie satis serio dñs benignissimus Thomã dilectũ discipulũ videt increpare, dicẽs: Infer digitũ tuũ & vide manus meas, & adfer manũ tuã & mitte in latus meũ, & noli eẽ incredulus. Ad q̃d sane verbum ipse tremebũdus proculdubio, exclamãs ait: Dñs meus & deus meus. Q. d. O clemẽtissime dñe meã mihi indulge incredulitatẽ: quandoquidẽ nihil nunc dubitauerim de te viuente, qui vita & resurrectio es & veritas. Iam certus sum, cõfirmo resurrectionẽ, p̃dico immortalitatem. Tu es dñs meus & magister meus, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ. Tu deni q; es de⁹ meus, q me creasti & p me carnẽ suscepisti, quã, vt me redimeres, morti tradidisti & vt me tecũ resuscitares, nũc à morte resurrexisti. Hæc ẽ fides mea, ita sentio & ita credo. Romañ.5 Galat.3 Lucæ.1 Iohã.11.14

G ¶Scias aũt non casu, sed diuinæ pietatis dispensatione gestũ esse, vt Thomas ille dilectus discipulus tunc abesset, qui audita resurrectione, dubitaret, dubitans palparet, & pal

pans crederet, vt à nostris cordibus omnē dubitationē expelleret, & dum in magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera sanaret infidelitatis, nostrā fidē non modo roborans, sed & excludens errorē hæreticorū, dicentium, Iesum verū corpus non habuisse. Heb.11. Atq; sic plus nobis Thomæ incredulitas, q̃ aliorū credulitas ad finem profuit.

¶Sed audio hic quæri, si fides est nō apparentiū, & quō dicitur Thomas credere, quū, quod credidit, vidit, dn̄o dicēte: Quia vidisti me Thoma, credidisti? Respondendū censeo, aliud Thomā vidisse & palpasse corpore, & aliud corde credidisse. Hominem em̄ seu humanitatē vidit & tetigit, & deū seu deitatē, quæ in pn̄senti videri nequit, credidit, factus profecto excellēs theologus, antea infidelis, vtpote qui duplicē naturā, vnicāq; hypostasim Christi edisseruerit, Dicēdo em̄: dn̄s meus, humanā naturā, cui datū est totius creaturæ dominiū, Dicendo autem: deus meus, diuinā, quæ omnia condidit, confessus est. H Iohan.10 Iohan.16

¶Quinto collige, nos debere scriptis, quæ tradūt credenda, credere, q̃quidē quæ credenda sunt, ideo sint scripta vt credamus. s. absq; alia probatione. Nec negāda est scripturæ fides, quū soliū nō possit: nimirū à spū sancto infusa, Petro dicente: Non voluntate humana allata est aliquādo prophetia, sed spū sancto inspirati loquuti sunt dei homines. Sic Abrahā alibi duriter diuiti apud inferos epuloni, miraculū pro fide fratrū expostulāti, respondit dicēs: Habent Mosen & prophetas, quos si nō audiūt, neq; si quis ex mortuis resurrexerit, credēt. Nos itaq; frēs chariss. conemur eē ex numero eorū beatorū, qui nō viderūt & crediderūt. s. ex scriptis, quales erimus, vbi q̃ credimus, operādo exercemus. 2.Pet.1 I Lucæ.16

HOMILIA XLI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.10. Ego sum pastor bonus.

Dominica prima post octauas paschatos.

Oni nimirū est pastoris, vt alio proficiscens, alium suo loco sufficiat pastorē, qui suis in absentia ouibus vtiliter præsit, q̃d vt commodius & certius facere possit, formam illi pastoratus ex seipso ostendit, dicēs: Pasce interim oues meas, quemadmodū ipse illos paui, Ita nimirū Christus pastor summus, idemq; princeps hinc paulo post in cœlū abiturus, ne suos, quasi oues sine pastore derelinqueret, pastorē suo loco, nō vnū, sed multos suffecit, Apl̄o alibi scribēte, illisq; seipsum pbuit in officio pastoratus exemplum, q̃d eos sequi oporteret, si sibi & suis bene præesse vellent, idq; facit in hodierno euangelio, inquiens: Ego sum pastor bonus, &c. A 1.Petr.5 Ephe.4

¶In cuius exordio admonuerim. Primo, Etsi vocabulo pastoris veniat vnusquisq; mortalium, qui vel suiua vel alterius vel plurium hominū curam suscepit, ceu est paterfamilias, ludimagistri, artifex &c. siquidē dn̄s vnicuiq; de proximo suo mandauerit, proprie tamen venit, qui in publico regimine cōstitutus est, siue sit prophanus siue ecclesiasticus, veluti est papa, cardinalis, patriarcha, archiepiscopus, episcopus, Cæsar, rex, dux, princeps, baro, comes, consul, magistratus, hocq; genus p̄latorū alius, ad cuiusmodi Chr̄s hodie loquitur in euāgelio. Secūdo quæri solet, quāobrem vnusquisq; p̄latus vocetur pastor, quū em̄ ex re plerunq; semper noīa imponi consueuerūt, necessum est, vt & ratio subsit, quur singuli p̄lati vocentur pastores. Respondeo recte quæri, & posse quoq; ad hunc modum respondieri, quoniā eadem esse debeant in prælato bono, quæ sunt in bono pastore. Eccl.17 B

¶Primo quidē boni est pastoris, quū nomen sit eminētiæ, vt gregē præcellat, sicut ille sit homo rationalis, istæ sunt bestiæ. Ita boni est pastoris, vt vita & moribus hoc pn̄stet subditis, quo bestijs homo pn̄stat, debetq; tantū actionē populi pcedere actio p̄lati quantū distare solet à grege vita pastoris. Ita enim in omnibus recte debet p̄latus loqui & agere, vt possit cū Christo ad suos dicere: Exemplū dedi vobis, vt quēadmodū ego feci, ita & vos faciatis. Hinc ad p̄latos dn̄s: Sic, inquit, luceat lux vestra corā hoībus, vt videāt opera vestra bona, & glorificent patrē vestrū qui in cœlis est. Sed qualis sit nunc vita quorundam p̄latorū, & quō luceant moribus, nō est, quod multis ostendā, quum res ipsa loquatur. C

¶Secūdo, boni ē pastoris, cū sit nomē amoris, vt gregē p potētiā amoris sic defendat, vt nō dubitet ob salutē oīm oppetere mortē, Chr̄o hodie dicēte: Bonus pastor animā suā ponit pro ouib⁹, Sic etiā bonus p̄latus debet suos cōtra visibiles & inuisibiles hostes. s. hæreticos, tyrānos, scelerosos & dæmones ad mortē vsq; defendere, nec fugere ingruētib⁹ lupis. D Iohan.13 Matth.5

¶Eheu q̃ multi sunt, q sua dūtaxat curātes, & remissi & negligētes pmittūt oues suas à lupis rapi, dispergi, vorariq;: q vtiq; nō merent dici pastores, sed mercenarij, q etsi pbēdas recipiunt & emolumēta nedū mente timida fugiunt, sed & loco & corpore longe à cōmissis ouibus absunt, nullā pro eis curā solicitudinis habent, de terrenis cōmodis & honoribus lætātes, pertūtibus interim animabus subditorū, de q̃bus tñ deo Max. in districto iudicio rationē E

rationem sunt reddituri, qui tum optarent se non fuisse pastores hominũ, sed magis co- Hebr. 13
medisse siliquas porcorũ. Quibus proinde dñs minaẽ væ, inquens: Væ vobis, nõ ascendistis
ex aduerso, neq; vos exposuistis murum pro domo Israel, vt staretis in prælio in die dñi. Ezech. 13
Ex aduerso ascendere, est quibuslibet potestatibus prauæ agentibus libera voce contra-
ire, & eorũ peccata (dño iubente) reprehendere. Pro domo dñi Israel murum se oppone- Esa. 58
re, est fideles & innocentes contra peruersorum iniustitiam ex iustitiæ authoritate citra
timorem vindicare, in quorum numero maxime sunt diuini verbi præcones.

F ¶ Tertio, boni est pastoris, quũ sit nomen sapiẽ, vt gregẽ per prudẽtiam & sciam bene
gubernent, ne errent & perdant. Sic bonus prælatus esse debet prudens & doctus, vt sub-
ditos in oĩbus regere possit, quæ ad salutem sunt, ne perdanẽ. Hinc ad prælatos & maxi-
me summates, Propheta ait: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Id Psal. 2
qđ Moses in persona vniuscuiusq; prælati magnopere optabat, dicens: Prouideat dñs de
us hoĩem, q̃ sit super multitudinem hanc, & possit intrare & exire ante eos, & educere, &
introducere, ne sit populus dñi, sicut oues sine pastore. Quod vbi Salomon petijt à deo,
longe maiora obtinuit, dicens: Et nunc dñe deus, tu regnare fecisti seruum tuum pro Da 3. Reg. 3. 4
uid p̃re meo, Ego aũt sum puer paruulus & ignorãs ingressum & introitũ meũ &c. Dabis
ergo seruo tuo cor docile, vt pp̃lm tuũ iudicare possit & discernere inter bonũ & malũ.

G ¶ Atq; vtinam quiq; omnes prælati idipsum optarent & discerent, vt regere possent su
os ne errore perderent, at vereor plerosq; subditis suis esse indoctiores & imprudentiores
vtpote quibus pene nulla est amplius ratio doctrinæ & prudentiæ, sed potius inuentionis
astutæ, qua ditescant, & se non alios iuuent, qui vtique non cognoscunt oues suas, nec
oues ipsas iuxta Christi verbum, ideoq; mercenarij potius sunt quàm pastores, qui tunc
suos agnoscunt, vbi eos pro qualitate regunt & instruunt.

H ¶ Quarto, boni est pastoris, quum sit nomen præsidendæ, vt oues verbo, & si opus fue
rit, facto errantes corrigat. Ita bonus prælatus suos debet, si errant vel male agunt, primo
verbo, deinde, si acquiescere noluerint, verbere corrigere & emendare, ad ipsum, dño di- Michę. 2
cente: Pasce populum tuum in virga tua. Sic per Prophetam dñs ait: In chamo & freno Psalm. 31
maxillas eorũ constringe, q̃ non approximant ad te. Talis nimirũ prælatus erat Paulus ad 2. Cor. 4
Corinthios, dicens: Quid vultis? In virga veniam ad vos, an in charitate & mansuetudi-
nis spiritu. Sic idem publicum fornicarium, quia fortassis admonitioni non acquieuerat, 1. Cor. 5
Satanæ in interitũ carnis tradidit, vt sp̃us saluus esset in die dñi nostri Iesu Chr̃i. Ita etiã Roma 13
faciundum est, vnicuiq; prælato & maxime seculari, qui propterea gladium portat, vt sit Ephe. 5
vindex in irã ei, q̃ male agit. Sic Chr̃s oues quæ ex alio ouili erant, adduxit, vario nimirũ
modo, vt esset vnum ouile. s. Gentilium & Iudæorũ, & vnus pastor. s. omnium Christus.

I ¶ Quinto, boni est pastoris, quum sit nomen prouidentiæ cum misericordia, vt per cle-
mentiam gregi prouideat, ne deficiat. s. ob defectum pascuæ tam sp̃ualis, quæ est verbum
dei, q̃ corporalis, quæ est omne, quo alimur & sustentamur. Ita nimirũ prælatus bonus de Deutero. 8
bet suos pascere & souere clementer. Primo, per pascuã verbi dei, in quo viuit homo ad
vitam æternam. Qui eñ (ait scriptura) misericordiam habet, docet & erudit, sicut pastor Ecci. 18
gregem suum. Secundo, per pascuã cibi & alimenti temporalis, nempe prouidenter pro
spiciens, ne fames in ouili suo suboriaẽ, aut si fames est, ne fame pereant subditi, dans mo-
dum, vt alimenta habeãt tp̃e caristiæ. Si eñ p̃latus debet animã. i. vitã suã ponere pro oui
bus, quanto magis debet efficere, ne fame moriaẽ oues propter defectum cibariorũ quæ
pro posse illis debet ministrare, qđ nisi fecerit non pastor est, sed mercẽnarius, nec suos,
sed se amans & diligens. Qui eñ (inquit Iohannes) habuerit substantiã huius mundi, & vi 1. Iohan. 3
derit frẽm suũ, necesse habere, & clauserit viscera sua ab eo, qũo charitas manet in eo? Ita
nimirũ & olim Ioseph bonus fuit prælatus sub Pharaone, qui tp̃e fertilitatis diligenter col Gene. 41
legit frumenta, quæ tp̃e sterilitatis & famis benigne distribuit. Aperuit eñ vniuersa hor
rea & vendidit Aegyptijs & alijs. Ita & Chr̃us fuit optimus prælatus, videns alibi turbã
esurire & egere, dixit: Misereor turbæ, q̃a triduo iam perseuerãt mecũ, & nõ habent, qđ Matth. 15
manducent. Ita & nunc vnusquisq; prælatus sui populi misereri debet, ne fame pereat, nõ
se dũtaxat pascens, cogitans se nihil esse sine populo, q̃ laborauit & laborat. Quod nisi fa- Ezech. 34
ceret væ esset ei, dicit eñ ad hmõi pastores dñs: Væ pastoribus qui pascunt semetipsos.
Lac comedebatis & lana operiebamini, & quod crassum erat, occidebatis, gregem autem
meum nõ pascebatis, requiram gregem meum à manu eorum, & cessare faciam, vt vltra
non pascant gregem meum, nec pascant amplius pastores semetipsos.

¶ HOMILIA XLII. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis. 16. Modicum & iam non videbitis me &c.

Dominica secunda post octauas Paschæ.

HOdierni euangelij verba duabus quidem partibus tractanda censemus, quandoquidem duo ipsorum intellectus inibi resideant. Quorum literalis idemque historicus, alter vero moralis. Primus precipue ad discipulos, secundus autem ad nos omnes attinet. Quàm vero sua primus intellectus indigeat declaratione hinc patet, quoniam illi eius rogauerunt lucidationem, qui secum vel præsens habuerint lumen illud verum, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum de se

Iohan.1 dicens: Ego sum lux mundi. Et quamdiu sum in mundo, sum lux mundi. Qui sequitur me non ambulat in tenebris. Modo si qui cum luce mo-

Iohan.8.9 rati sunt, illamque diligenter secuti rogant lucem sibi dari verborum hodierni euangelij, dicentes: Quid est hoc quod dicit nobis, modicum & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me, quia vado ad patrem, nescimus quid loquitur, quanto magis ipsi orabimus eorum verborum declarationem, qui (vt plurimum vereor) in tenebris peccatorum, relicta luce, cæcutientes ambulamus? Igitur auxilio æternæ lucis. s. Iesu Christi conemur predicta ver-

Iohan.16 ba, vel paucis ad hunc sane modum dilucidare. Quum dominus Iesus se in cœna cum suis discipulis vltima paulopost ex hoc mundo iturum ad patrem, sciret, nec ignarus quod ex suo discessu futuri essent mœsti, vtpote quem supra quam dici possit, diligebant, nihil æque studuit atque facere, vt bene ferrent suam separationem. Quia vero plerunque solemus per tristium auditionem assuefieri ad ferendam patientiam, quasi tela (quod dici solet) preuisa minus noceant, proinde dominus aliquoties suæ & sic tamen apud illos meminit abitionis, vt interim quoque eosdem de sua reuersione consolatur, Sic in hodierno euangelio fecit, inquiens: Modicum & iam non videbitis &c. Quasi diceret: Forte animum adsumite aduersum tempestatem imminentem, & in rebus afflictis seruate vos. Breue tempus est, quod orbamini conspectu meo, sed id longum non erit. Post exiguum enim temporis spacium rursus reddar oculis vestris, vt paulatim assuefcatis carere corporis huius conspectu, qui vobis inutilis est. Nam ad patrem redeo, maiora vobis largiturus, vbi vobis conspicuus esse desiero. Tantus autem mœror occuparat id temporis discipulorum animos, vt toties iterata, nec intelligerent, nec meminissent, dicens: Quid sicut vult hic sermo? Breue tempus est, quod me non videbitis &c. Quomodo videbimus eum, qui se subducit ad patrem? Aut quid sibi vult hoc breue tempus, quo sui videndi copiam nobis adimet? Rursus aliud breue, quod sui videndi nobis copiam faciet. Obscurus est hic sermo, nec intelligimus quid loquatur? Quum tamen dominus Iesus haud obscure hisce verbis indicaret, se per

Acto.1 mortem & sepulturam affuturum à conspectu suorum, sed rursus post triduum eodem quidem corpore, sed iam immortali videndum esse suis, vt aliquot dies confirmatis discipulorum animus sese reciperet in cœlum. Iesus proinde intelligens, quod haberent in animo percontari se, quid sibi vellet, quod dixisset, præuenit illorum interrogationem, vt (quemadmodum solet) ostenderet sibi notas esse, quamuis arcanas hominum cogitationes, inquiens: Rursum hoc conturbat animos vestros, quod dixerim ad breue tempus &c. ac vtens exemplo mulieris parientis.

2.Petr.3 ¶ Vnde non obscure patet (vt anno superiore diximus) euangelij sensus moralis ad nos omnes attinens in hunc quidem modum, ita vt modicum tempus, quo Christus à nobis B

2.Timot.3 non videtur, sit totum tempus istius mortalis vitæ post domini ascensionem pro ætate cuiuslibet hominis vsque in finem mundi, in quo vtique omnes pie viuere volunt, contristan-

2.Timot.3 tur propter varias in hoc mundo tribulationes, angustias, persecutiones, quæ tamen breui deinde, viso, ad iudicium venturo Christo in gaudium vertentur, quod nemo à pio homine sit ablaturus. Ex quibus modo breuiter colligimus.

¶ Primo: Hominem vel maxime pium hoc in seculo vsque ad vitæ exitum, semper fore tribu- C

Acto.14 latum, & angustiatum, nec aliter lætitiam sempiternæ vitæ posse ingredi, adeo quod vere dixerit Iob: Militia est vita hominis super terram. Et homo natus est de muliere, breui viuens

Iob.7.14 tempore, multis repletur miserijs, & nunquam in eodem statu permanet. Atque sane neque labore, neque solicitudine carere potest, quem conditio vitæ per medium hostium ire cogit. Annon

Ephe.6 per medium hostium ambulat, quisquis in huius vitæ via graditur, in qua bellum gerere necessum est, spiritum aduersus carnem intus, aduersus mundum eminus, periculosius vero aduersus principatus & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum. Hinc ob tam periculosas

Plin. in prolog. lib. 7 in hoc mundo tribulationes non modo ethnici putarunt, vel satius esse, vt quis non nasceretur, vel perquàm ocyssime moreretur, sed & idem sensit Ecclesiastes, dicens: Et laudaui magis

Eccl.4 mortuos quam viuentes & feliciorem vtroque iudicaui qui necdum natus est, nec vidit mala, quæ sub sole fiunt. Non est igitur hic mundus diligendus, quum sit vanus, & vanitate plenus, non exhi-

1.Iohan.2 bens bona quæ promittit, sed fallit, & spiritum affligit, imo denique deficit, & in se confidentem, prorsus confundit, preterit enim mundus & figura, & eius concupiscentia, quia falsus & instabilis.

¶ Secundo colligimus, vel ideo nos debere patienter ferre huius seculi angustias, & in D eis pie perseuerantes manere, Primo, quoniam vt breue est hoc tempus, in quo tribulamur, ita

&breues

& breues sunt eius tribulationes & angustiæ: quandoquidem (Iob teste) ventus vita no- Iob. 7
stra. Et homo (vt inqt Propheta) vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætere Psal. 43
unt. At demum quid est (ait Iacobus) vita nostra, nisi vapor ad modum apparens, vt pa- Iaco. 4
tet ex facti euidentia. Quum proinde fratres, breue quod est, pene pro nihilo haberi so-
leat, agite hoc tempore modico patienter, feramus mala, quæ non premunt, & quidem Roma. 8

E ¶Scđo, qm̄ pro ijs breuibus tribulationibus certo habituri simus æternā & immensam
alibi lætitiam & mercedem, & adeo magnā, vt (Paulo teste) oēs huius mundi passiones, 2. Cor. 4
eiusmodi futura lætitia & mercede non satis sint dignæ, qm̄ (vt idem scribit) illud qđ in
præsenti est, momentaneum & leuæ tribulatiōis nostræ super modū in sublimitate pon- 1. Cor. 2
dus operat æternæ gloriæ, in quātm̄ deus ipsum diligentibus præparauit bonum, quantū
non auris audiuit, nec oculus vidit, nec in cor hoīs ascendit. Et hoc est, qđ Chr̄us hodie
ad nos oēs, inqt: Vos nunc qdem tristitiam habetis, itez aūt videbo vos, & gaudebit cor
vestrū & gaudiū vr̄m nemo tollet à vobis. Q. d. Luctua erit breuis, sed gaudiū erit, nec à
quoq̃ auferēdū. Si itaq; frēs propter mercedē aliquā hic tpalem aliquoties pessima quæq;
toleramus, & quare nō toleremus huius seculi mala propter mercedē alibi ineloquibilē.

F ¶Tertio colligit: Totā nostrā pro hisce mundi laboribus & angustijs mercedē cōsta- Iohan. 17
re in gloriosa Iesu Chr̄i aliàs visione. Quia eīn (inqt dñs) me itez videbitis, tristitia vr̄a cō
uertet in gaudiū. Et recte qdem, quū eīn Philippus vere dixit: Dñe ostēde nobis patrem, & Iohan. 14
sufficit nobis, & quare nō sufficeret nobis ad oīe gaudiū, videre aliàs Chr̄m, q idem sit cū Psal. 14
patre, ipsomet dicēte: Philippe, q videt me, videt & patrē meū. Et hoc est qđ Propheta
dicebat: Satiabor dū apparuerit gloria tua. Dei patris gloria quæ est? Vtiq; Chr̄us, quem
cū post hāc vitā videbimus pculdubio gaudebim⁹, & gaudiū nr̄m nemo auferet, qa æter
nū. Ideoq; charissimi frēs, quū sic deo placet, demerētibus peccatis nr̄is, vt sine intermis-
sione tribulemur, donec viuimus, admoneo, vt errata cognoscētes, & emendātes patiē-
tes simus, nō deficiētes, nec desperātes. Simus memores breue hoc eē tps, in quo dñm nō
videmus, ppter quē absentē tribulamur, sed q̄ tribulatio vtcūq; breuis sit nobis tn̄ acqret Apoc. 7. 21
gaudiū æternū, in quo gaudebit cor nr̄m inenarrabili lætitia, quū absterget deus ab oculis
nr̄is oēm lachrymam, neq; erit luctus, neq; clamor, neq; dolor, vtpote qđ tum nec memi
nerimus quidem præ nimio gaudio pressuræ, quā perpessi sumus in hoc mundo.

¶HOMILIA XLIII. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis. 16. Vado ad eum qui misit me &c.

Dominica tertia post octauas Paschæ.

A Vam fuerit discipulis iucunda & suauis dñi Iesu in terris cōuersatio, & q̄ illi
fuerint eidē adfecti, vel inde facile est intelligere, ex hoc qđ & si ipsi iā intel
lexerant nō prorsus obscure dñm ipm per mortē in gloriā dei pr̄is hinc abi
tuz, fore tn̄ secū semp dñm optabant, mœsti ac tristes de auditu & dicti il-
lius abitiōis, quanq̃ nec miz qđ illi more humano ipsi dño tātopere fuerint
adfecti, quū esset nō modo fons oīs grāe, sed vel grā ipa, quo psente nihil ha
bebant timere de periculo, qm̄ erat ipse saluator, nihil de morte, qa erat vita, nihil à quo-
piam hoīe, qa ille deus erat, nec deniq; de aliquo defectu, quum ille esset, in quo erat oīe
bonum, omneq; gaudium. Et hoc est, qđ alibi dñs in cœna paulopost abiturus, ad eos di-
xit: Qñ misi vos sine sacculo & pera & calciamentis, nunquid aliquid defuit vobis? At illi
dixerunt: Nihil. Dixit ergo eis: Sed nunc qui habet sacculum tollat similiter & peram. Et Luc. 22
qui non habet vendat tunicā suā & emat gladiū, incipiens Apostolis ijsdem pdicere per-
secutionē quā essent in eius absentia sic passuri, vt quicūq; eos occideret, crediturus esset
deo se facere obsequium. Id qđ illi audientes, eumq; recessurum percipientes, cœperunt
esse adeo tristes & mœsti, vt plane nullus ex eis rogaret, quo vellet ire? Dñs proinde illos
sua absentia mœstos agnoscēs, ne in ipa sua tristitia succūberēt, paterne cōsolatus est eos,
pmissiōe alterius paracleti spūs .s. sancti, cuius cōsolatiōe oīs eoz tristitia vertēda erat in
tale gaudium, qđ deinceps nemo tolleret ab eis, adijciens sando verba psentis euangelij.

B ¶Ex cuius sensu & verbis (obmissis quibus scatet, mysteriorum sacramentis, quæ annis
superioribus retulimus.)

C ¶Primo colligimus, nō expedire filijs vt indulgentius apud parentes domi foueant, ni
miz inibi voluptate domestica irretiti, nihil maloz experiunt, nec ad virtutes capessen-
das se erigūt cōtēti, vt in quiete, & sine cura bibāt & comedāt. Sūt ideoq; filij pro loco &
tpe, & psona peregre mittēdi, vt ibi pdiscāt, qd sibi desit, deinde sibi & alijs futuri vtiles,
Exemplo filij prodigi, q nisi foris famē & sitim, & hoc genus maloz expertus suisset ad se
& ad patris voluntatē, nunq̃ redijsset. Et hoc est, qđ nunquam redijsset. Et hoc est, quod Lucæ 15

Chrus hodie ait ad suos:Sed qa hęc locutus sum vobis:tristitia impleuit cor vrm,sed ego
veritatē dico vobis,expedit vobis,q̃d ego vadā.Si em̃ nõ abiero,paraclętus nõ veniet ad
vos.Si ãt abiero,mittā eũ ad vos.Q.d.Etiā si inferis mõis magis tristitia afficiamini,ego
q̃d vobis vtile est,dico.Nā vos q̃dē velletis semp eē mecũ,atq hoc nõ est expediēs.Nā si
ego nõ abiero,paracletus nõ veniet ad vos.Ideoq̃ & si vos meā velletis p̃sentiā,nõ obedi
rē vobis,sed eligerem potius q̃d vobis vtile, q̃ perniciosum vobis vestram voluntatem.

¶Vnde secundo colligit̃ nos eis,quos ex animo diligimus vti diligere oẽs debemus,de- D
bere loqui & facere,quod ipsis est vtile,vel & simul suaue,nõ quod suaue tm̃, ceu faciunt
Prouer. 28 adulatores,q dũtaxat ad venti spirationē loquũt & agũt,vt captēt fauorē & priuatũ cõ-
modũ.Q̃d hoĩm genus facile oĩm ē p̃niciosissimũ maxie cõuersans cũ principib⁹.Siq̃dē
Prouer.27 & vnicuiq pro loco & tpe dicenda est veritas, vtcũq audita asperrima, odium pariens.
Qui em̃ corrigit(ait Salomon)hoĩem,grām postea inueniet apud eum magis q̃ ille,q per
Ephe.4 linguæ blandimenta decipit.Atq sane(vt eadem inq̃t scriptura)melior est manifesta cor
rectio q̃ amor absconditus.Meliora sunt vulnera diligentis q̃ fraudulenta oscula odiẽtis
Et hoc est q̃d Aplus hortat̃,dicens:Propter q̃d deponẽtes mendaciũ,loquimini veritatē
vnusq̃sq ad cũ proximo suo.Proinde ait Chrus:Veritatem dico vobis,vt ego vadā expe
dit vobis.Quasi diceret:& si nõ libenter auditis,quod dixerim me abiturum, dico tñ vo-
bis veritatem,i.id loquor quod vobis vtile est,nolens vos mendacio suauitatis traducere.

¶Vnde tertio colligit̃,si volumus nobis à Chro spm̃ suũ sanctũ dari, atq ea, quæ spũs E
sunt intelligere,necessum est,vt vltra nõ adficiamur visibili & mortali Iesu Chri p̃sentia.i.
necessum est,vt oẽm huius mũdi cõsolationē & carnis relinquamus.Nec em̃ nisi spũales
spũalia intelligere quimus.Hinc Apls:Quæ sursum sunt(inq̃t)sapite,nõ quæ sup terram.
I.Cor.2 Et hoc est q̃d dñs ait ad discipulos:Si nõ abiero,paracletus nõ veniet ad vos.Nõ hoc di-
Colos.3 cit,q eius p̃sentia eēt impedimẽto spiritui scõ,q semp cũ eo fuit,& idē cũ ipso est:Quasi
diceret:Si hāc carnalē dilectionē à vobis abire non fecero,nõ eritis digni, vt paracletus
veniat ad vos,quādiu em̃ de me carnalr sentietis, nõ eritis idonei vt spm̃ scm̃ recipiatis.
Discipuli em̃ corpali Iesu Chri adfectu delectati & cõuersatiõe,minus curarũt diuina ei⁹
mysteria intelligere,minus etiā in deũ amoris adfectibus ferri,sed carnalr nouerũt,carna
liter & dilexerũt,cõtenti cũ eo semp manere in terris.Adeo em̃ illi eius corpalē p̃sentiam
dilexerũt,vt sine illa nõ delectaret viuere. Vnde minus idonei efficiebant̃ ad susceptionē
spũs sancti.Habita em̃ vna cõsolatiõe nõ querit̃ alia.Qm̃ igit̃ discipuli delectabant̃ in p̃sen
Sapiæ.7 tia Chri,nõ petebāt,nec desiderabāt aduentũ paracleti,vtpote q nõ venit ad mentē hoĩs
nisi vocatus & desideratus,Sapiẽte dicẽte:Optaui,& datus est mihi sensus:vocaui,& ve-
nit ad me spũs sapiæ.Sic ĳdē discipuli subtracta humana Iesu Chri forma iā ad cœlestia,
q̃ caput suũ migrasse cognouerũt, desiderio adspirabāt.Eā ob rē Chrus discipulis se sub-
traxit corpalr & visibiliter,vt eũ discerẽt amare spũaliter.Et ascẽdit ĩ cęlũ,vt corda p⁹ se
I.Cor.5 traheret,vt dilectio p̃geret post dilectũ. Ideoq̃ frēs si dñi spm̃ habere voluerim⁹,Chrm
scd̃m carnē nõ noscamus,sed scd̃m spm̃ cũ aplo.i.deponamus huius mũdi solatia carna-
Sapiæ.1 lia,& quæramus cõsolationē spũalem & diuinā,quæ nõ dat̃ admittẽtibus alienā. Tam em̃
mundus est ille spũs sanctus,vt in nullo quiescat,nisi in eo q oĩno est spũalis, nullo carnali
2.Cor.6 solatio p̃peditus,qñquidē nõ cõpatiant̃ se cõsolatio diuina & sensualis ac secularis, quum
nulla sit conuentio Christi ad Belial.Nec aliqua participatio iustitiæ cum iniquitate,nec
societas luci ad tenebras.Fugiamus proinde cõsolationē & mũdi & carnis, q̃bus vt nutrit̃
amor noster,ita infirmatur amor dei,qui ex omnibus viribus & super oĩa est diligendus. F

Marci.6 ¶Quarto colligit̃ officĳ eē spũs sancti,vt mũdũ.i.mũdanũ hoĩem arguat de pctõ.s.infi
Psalm.8 delitatis,id q̃d anthonomatice & specialr pctm̃ dicit̃,qa eo manente,cætera manent, eo
Roma.10 discedente,cætera remittunt̃.Et de pctõ.s.neglectæ iustitiæ,& de pctõ.s.cõtẽptu iudicĳ.
Et sicut spũs sanctus olim p discipulos mundũ maiorē(ad cuius cõuersionē illi erāt mittē
di)arguit,vt sic cõuersus pœniteret,atq in Chrm crederet,huius iustitiā sequeret̃.s.ipsi⁹
mādata seruādo, iudiciumq̃ æternæ dānatiõis timeret, ita ipe idē spũs sancta in nobis,q
sumus mundus minor,nos ipos in conscia propria de eisdē peccatis emendādo corripit.

¶Vnde q̃nto colligit̃ certissimũ eē signũ p̃sentiæ spũs sancti nobiscũ arguitio peccati in- G
fidelitatis,iniustitiæ,& cõtemptus iudicĳ.i.vbi displicuerit nobis infidelitas, neglectus iu
stitiæ,cõtẽptus iudicĳ.Si em̃ homo in Chrm credit,& eius iustitiā.s.bñ & virtuose operā-
do sequit̃,timẽs ne cũ satana damnet̃,certum est spm̃ sanctũ salutariter cum eo habitare.

Roma.8 ¶Qm̃ p̃inde frēs necessaria nobis ē spũs sancti inhabitatio,vtpote sine q̃ saluari neq̃a- H
mus,quũ si q̃s spm̃ Chri nõ habet,hic nõ ē ei⁹,firmiter in Chrm credam⁹, vti in verũ dei
filiũ,nræ salutis authorē,qm̃ qui nõ credit,dānat̃,& iustitiā eius.s.virtuosam opationem,
quā ipse verbo & facto nobis exhibuit,sequamur.Nõ em̃ ingredi portā ad patrem possu-
mus,quo ipe intrauit,nisi iusti,eius mādata seruauerimus,atq sil̃ timeamus finale iudiciũ
vbi secun

vbi secundũ opera quilibet iudicabit, vbi nullum fugæ prẹsidiũ, nulla excusatio, nullum de Apocal.14
alienis meritis auxiliũ, nulla oĩno psonaꝝ acceptio, sed sola quæ hic fecimus opa, sequun
tur. In ĳs certe tribus pecccatis, in qbus cætera cõcludunt, si nos iudicauerimus, & nosipos
arguẽdo, monitore spũ sctõ, emẽdauerimus, certũ habebimus signũ pñtiæ spũs sancti, quẽ
hic arguentẽ attẽdamus, & reformemur ad eius correptionẽ, vt ibi habeamus eundẽ nos
saluantẽ & oĩa remittentẽ. Quẽ si neglexerimus ipe iudiciũ suũ nõ negliget, sed qs hic iu- Esaię.14
dicat ad emẽdationẽ alibi iudicabit ad æternã dãnationẽ. Nec est qd nobis blandiamur: 2.Petr.2
qñquidẽ si stella matutina nobilissima creatura lucifer ipe, p neglectu iustitię piect⁹ est ad
inferos, & (vt ait Chrus in euãgelio) iudicatus, cui hoĩm parcet iudex iustissimus?

¶HOMILIA XLIIII. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis decimoquinto: Amen amen dico vobis.

Dominica quarta post octauas Paschæ.

A Aud ambigimus charissimi frẽs propter pctm̃ ptoplasti sic (scri-
ptura teste) terrã à deo maledici cœptã, fuisseq; maledictã, vt iam
olim nemo in ea sit, nec vnq̃ futurus, q huius seculi curis, solicitu-
dinibus, angustĳs, aduersitatibus, hocq; gen⁹ miserĳs careat, veꝝ Gene.3
vnusqsq; vl qualibet more humano singularis, In sudore vult⁹ sui
pane vescit, donec reuertat in terrã vñ sumptus ẽ. Idq; non fit, vt
eiusmodi tribulatiõibus, & ei⁹ culpã expiaremus idipm pctm̃, qd
solus Chrs testimonio scripturaꝝ morte sua sustulit, vtpote ꝙ ne
mo alius potuerit, veꝝ vt sic agnoscamus q̃ sit excellẽs dei Max.
nři maiestas, q̃ semel offensa tm̃ exigit supplicĳ: deindeq; vt sic ca
ueamus à pctõ eiusmodi, à q̃ semel sumus redẽpti. Postremo, vt sic agnoscamus q̃ plane
sum⁹ miseri & inopes, imo prorsus nulli, q nec tãtillũ nřis virib⁹ possum⁹ aduersum eiusmo
di maledictionẽ reluctari, sed velim⁹, nolim⁹ pati coacti iuxta dei volũtatẽ, cui donec ille
vult, parẽdũ est. Cuius sane volũtas est, vt nõ mõ patiamur hãc primã maledictionẽ, sed
vt eã patiamur etiã lõge duriorẽ vbi repeccemus, qbus nouissima fiũt priorib⁹ deteriora.
Atq; pfecto sic sum⁹ plane miseri & inopes, vt nobis in oĩbus deficiam⁹, nec in minimis, Luc.1
nec maximis sufficim⁹ vt q (aplo teste) nec aliqd ex nobis cogitare qmus, q prorsus pẽde- 2.Petri.2
mus ex alieno adiutorio, q oẽs idigem⁹, qm̃ oẽs peccauim⁹ in vno hoĩe q sic aduersitatib⁹ 2.Cor.5
sp angustiamur, vt nisi aliũde fiat nobis auxiliũ, necessum sit nos deficere & desperare Sed Roma.5
vñ (obsecro) in tãtis tribulatiõibus reqram⁹ auxiliũ? Nõ vtiq; à creatura, q̃ vel oĩs vanitati Romañ.8
subiecta ẽ, veꝝ est idipm petẽdũ à deo solo, in q̃ solo viuim⁹, sum⁹ & mouemur. Hinc ipe
dñs nř Iesus Chrs à nobis hinc in cœlũ recessurus, vnicũ cõtra oẽs ĩminẽtes aduersitates Acto.17
cõmẽdauit pſidiũ. s. orõnẽ, q̃ nihil aliud est, q̃ corã deo expssio desiderĳ pter bonũ adipi
scẽdũ, vel malũ remouẽdũ in forma p verbũ exteri⁹ vel ĩterius. Quẽ vero vt petere debea
mus & qũo & qd petẽdũ sit plane ac breuiter dñs pdocet in hodierno euãgelio. Ex quo
B colligit. ¶Pria doctrina, ꝙ vnicũ est in nřis aduersitatibus ad deũ Opt. refugiũ p orõnẽ Iudith.9
qñquidẽ ille solus sit, q oĩa pt, qa dñs oĩm & creator, q & solus offendit, quiq; dare vult, qa Numer.23
pater misericordissimus, q & promisit, nõ fallit, nec mentit. Et hoc est, qd ait hodie: Amẽ Hebræo.6
amẽ dico vobis, si qd petieritis patrẽ in noĩe meo, dabit vobis &c. Et hoc est, qd olim Iosa
phat princeps pĳssimus hostiũ multitudine circũdatus ad deũ cõfugiẽs, inqt: Dñe de⁹ pa 2.Paral.20
trũ nřoꝝ, tu es deus in cœlo, & dñaberis cunctis regnis gentiũ, in manu tua ẽ fortitudo &
potẽtia, nec qsq̃ tibi pt resistere &c. In nobis qdẽ nõ est tãta fortitudo, vt possimus huic
multitudini resistere, q̃ irruit sup nos. Sed quũ ignoremus, qd agere debeamus, hoc solũ
C habemus residui, vt oculos nřos dirigamus ad te. ¶Scda, vt deũ patrẽ Opt. petamus in
noĩe Iesu Chri filĳ eius, vt q solus sit, in q̃ sibi pater p se cõplacuit, & in cæteris p ipm, cui Matth.3.17
nihil negat, qm̃ eius fecit voluntatẽ solus. Vnde Iohãnes: Filioli mei (inqt) hæc scribo vo- Marc.1
bis, vt nõ peccetis. Sed & si qs peccauerit, aduocatũ habemus apud patrẽ Iesum Chrm iu Iohan.11
stũ, & ipe est ppitiato p peccatis nostris, nõ pro peccatis aũt tm̃, sed p totius mũdi. Inde 1.Iohã.2
fit, vt & si ecclesia aliqd medio alicuius sancti à deo orat, idipm tñ finaliter cõcludẽs petit
sibi largiri p dñm Iesum Chrm filiũ eius. Adeamus ergo (inqt Apls) cũ fiducia ad thronũ Hebr.4
D grãe eius, vt miam cõsequamur, & grãm inueniam⁹ in auxilio opportuno. ¶Tertia, vt
petamus vt nřm sit gaudiũ plenũ, qd nihil est q̃ salus nostra. i. vt petamus id qd nobis salu
ti est, id qd petere est in noĩe Iesu, qd significat salus. Quale cũ aliqties nõ petimus, fit vt Matth.5
sępe nõ exaudiamur, ad qs ipe dicere pt. Nescitis qd petatis? Et Iacobus ait: Petitis, & nõ Iacobi.4
accipitis, eo ꝙ male petatis. Cum em̃ deus vult nos fieri saluos. i. habere salutẽ, subsequẽs Matth.20
est, vt nil debeamus, q̃ quod in nostram est salutem. Id si petierimus, haud dubie exaudie- Marc.10
mur Io-

1.Timot.s mur Iohāne dicētē Et hæc eſt fiducia,quā habemus ad deū,qa quodcūq; petierimus ſcdm
1.Iohan.5 voluntatē eius audit nos.In eis igit quæ neſcimus in noſtrā fore ſalutē, volūtas & petitio
nr̄a cōfirmāda ē volūtati diuinæ,adeoq; deo ipſi,q anteq̄ petim⁹,nouit qd nobis vtile ē.
Matth.6 ¶Vnde ſuborit non vulgaris quæſtio, qua quærit, qd ergo petimus deū,quū ipſe ſcit, E
quæ nobis proſunt vel non,quiq; quæ vtilia ſunt,dare vult.Reſpondeo, nos à deo nō pe
Eccl.15 tere,vt aliqd illi notificemus q cūcta nouit anteq̄ fiant,& illū nihil latet,ſed ei oīa ſunt nu
Hebræo.4 da & aperta,nec vt alioquī non velit dare, quum etiā aliquoties ex ſua ineffabili misericor
Matth.5 dia,& ſæpe indignis det,qbus facit ſeruire ſolem & lunā,& pluere, verū ideo nos petere.
Lucæ.6 ¶Primo,qm̄ & ſi ſciat,qd nobis vtile ſit, ac illud dare velit, nō tñ velit vtiliter dare,niſi F
Sapiæ.11 medio qdā,qd eſt orō. Siqdē ille oīa agat, vt plurimū ordine qdā,vtcūq; poſſit vel nutu
Numer.16 inordinatim facere,Nutu em̄ & ſi is poſſet hoīes interficere,pleroſq; tñ oēs ita ſinit mori,
2.Regū.24 vt prius ex cauſis ſecūdis ægrotare incipiāt,& ſic deinceps morbo cōficiant. Sic qq; deſe
2.Reg.17.18 ctu pluuiaꝝ vel illaꝝ abundātia aliqties cariſtiā inducit & famē,quā in ob pctā nr̄a iratus
Lucæ.4 aliquotiens nutu inferre pt in oīm abundātia reꝝ,qs pmittit ſubtus manus nr̄as,vt dici ſo
Iacobi.5 let euaneſcere,quēadmodū nō ſine admiratiōe & terrore hoc agit tpe in ſignū tam ſuæ in
nos indignatiōis q̄ patiētiæ & admonitiōis noſtroꝝ delictoꝝ. Alioq(vt dixi)qm̄ is q p-
Matth.6 uidit & ordinauit hæc vel illa certo ſe tpe datuꝝ,puidit & ordinauit etiā media,qbus hæc
Lucæ.11 cōſequamur.ſ.orōnes,opa meritoria nr̄a,vel alioꝝ ppter quæ,& nō aliter in ſalutē nr̄am
Exod 7.10 dare diſpoſuit.Ideoq; hodie dicit Amē amē dico vobis,ſi qd petieritis patrē &c.Petite
& accipietis.Et alibi Petite(inqt)& dabit vobis:qrite,& inuenietis:pulſate,& aperiet vob.
¶Scdo,nos à deo petere,ipſeq; nos vult petere,vt ſic eius dñationē & maieſtatē & no- G
Acto.17 ſtrā miſeriā & ipoſſibilitatē plane fateamur & agnoſcamus,quā cōfeſſionē & agnitionē,
Pſal.15 nec aliud à nobis tam cogitatiōe q̄ verbo & facto exigit. Neceſſaria em̄ nobis petentes à
deo,cōfitemur eū eſſe ſolū,in quo ſumus, viuimus & mouemur,ac nos ſine ipo & eius auxi
lio prorſus rē nihil,nec habere quicq̄ atq; ſimul fatemur,illū nullius eē debitorē, & qcūq;
quę nobis impēdat,ſola volūtate gratuita ac liberaliſſima benignitate largiri,nec ipm no
ſtris indigere bonis,ſed nos eius,cuius in hoc ſumma relucet bonitas, qui orōni ſupplici
Iohan.15 cūcta nobis vult donare.Cū aūt nihil ex nobis cōſumari pt,niſi ex grā dei, neceſſum eſt,
vt illā ſupplici orōne impetremus,quā ille recte rogatus abunde dabit, nec denegabit, q
Matth.10 ſolū hoīem ſic diſpoſuit,vt virtus illius ſit ipſe,vt infirmitatis neceſſitate coactus, ſemper
Lucæ.12 neceſſariū habeat dñm ſuū,ad quē orando cōfugiat, veluti ad eū ſine quo nihil ſumus nec
poſſumus,ſine cuius volūtate,nec paſſerculus cadit ſuper terrā, vtpote qd q cuncta potē-
ter creauit,cuncta etiā potenter ac ſapiēter regit,& dare vult ſalutariter nō niſi rogatus.
¶Quia vero frēs de⁹ ille Opt.Max.q̄ nobis neceſſaria ſunt nos vult orare, & pcipue in- H
Iohel.2 tpe tribulatiōis, atq; nūc ea nobis partim adſit,partim talis ingruat,qlis & q̄ta nō fuit in
memoria hoīm, nec eius ſit in nr̄a, ſed in ſolius dei ptāte liberatio,neceſſum eſt,vt ſuppl
orādo cōfugiamus ad eū,cū Ioſaphat dicētes: In oīni tribulatiōe & anguſtia nr̄a,ſuccur-
re nobis dñe Ieſu Chriſte. Parce dñe,parce ppl̄o tuo,ne des hæreditatē tuā in pditionē.
Miſerere nr̄i,pater ops & miſericors,qs ptioſo ſanguine dñi Ieſu Chr̄i, vnigeniti filij tui
redemiſti.In periculo em̄ mortis exiſtētes,quē quæramus adiutorē dñe,niſi te ſolū, quē
offendimus q propter pctā noſtra iuſte iraſceris. Et tñ cum neſciamus qd debeamus ſa-
cere hoc ſolū reſidui nobis eſt,vt oculos nr̄os ad te dirigamus,dicētes.Parce peccatis nr̄is
dñe,& ne nos inducas in tētatiōnē,in qua nūc ſumus,ſed libera nos à malo,in noīe filij tui
Ieſu Chr̄i,q ille nos te orare docuit,dicēs:Amē amē dico vobis,ſi qd petieritis pr̄em no-
¶Igit frēs orabimus,maxime hoc tpe,ad remouendū ſalutariter mala,vt- (um &c. I
Pſal.102 pote bella,plia,famē,peſtilentiā,hocq; genus mala alia, quæ potiſſimū hoc tpe ſuboriunt
Iohan.4 ob peccata,qbus hoc tempore voluptuantes frequentius indulgemus,vt(heu dolor)ſatis
1.Cor.2 conſtat.Vnde & hæc futura hebdomada,& hæc dies dñica,appellari cœpit rogationum
Pial.67 vtpote quod nunc ſingulariter deus ſit rogandus,vt noſtri miſereat.In cuius diei euange
2.Paral.20 lio docemur ad orōnem confugere,& quomodo efficaciter orare debeamus,inſtruimur.
Iudith.5 ¶Sed in quæſtionem venit,vtrū efficacius oret ſigillatim,an cōgregatim?Reſpondeo. K
Deū vbiq; & ſigillatim & cōgregatim poſſe orare,ſed vtilius tñ cōgregatim .i. in eccleſia.
Id qd in proceſſione, quam dicunt,fieri ſolet,Propheta dicente: In eccleſijs benedicite do
Iohel.2 mino.Ideoq; pij olim hoīes tribulati,anguſtiati congregationes fecerunt, & proceſſiōes,
quēmadmodum de Ioſaphat legimus & de Iudith.Ad quam proceſſionem in hoc tribu
lationis tempore propheta ex animo & ſerio hortatur: Canite tuba,ſanctificate ieiuniū,
vocate cœtū,cōgregate ppl̄m,ſanctificate eccleſiā,coadunate ſenes,cōgregate paruulos,
& ſugentes vbera matris. Eſt aūt oratio in proceſſiōe cōgregatoꝝ efficacior & vtilior.
¶Prio q in ſic ſit orātib⁹ attēdit charitas mutua,q̄ idiget orō,& vbi ea ē,dñs vult eē pñs.ſ. L
exauditiōe ſua,alibi dicēs:Si duo ex voƀ cōſenſerit ſup terrā de oī re quā petierit,fiet illā
pr̄e meo

patre meo,qui in cœlis est. Vbi em̄ duo vel tres congregati sunt in noīe meo,ibi ego sum in Matth.18
medio eorꝫ. Siquidē ecclesia fit cōuentio fideliū charitatis vinculo connexorꝫ. Modo si vs-
queadeo placet dño paucorꝫ cōsors oratio,quāto magis multorꝫ cōcordi charitate effusa?

M ¶Secūdo,ꝙ eiusmodi cōgregatio excitat mutuā ad orandū deuotionē,quæ meret exau-
diri. Prope em̄ est dñs omnibus eum inuocantibus in veritate. Hinc Paulus admonet,dicēs Psal.144.
Cōmonentes vosmetipsos in psalmis & hymnis & canticis spiritualibus. Coloss.3

¶Tertio,quoniā si domino grata sit assidua iusti deprecatio(vt Iacobus scribit) q̄to ma-
gis grata est deprecatio multorum iustorum,cuiusmodi sunt vere pœnitentes, quales spe- Iacob.5
ramus esse in magna congregatione. Speramus vel decem saltem esse iustos ex omni popu
lo,propter quod dominus voluit olim parcere Sodomitis. Quanq̄ ingenue nos fateri opor Gene.18.
tet,vt propheta testatur,nos omnes esse indignos peccatores,qui oēs declinauimus & fa- Psal.13
cti sumus inutiles. Qui etsi omnia fecissemus,quæ nobis præcepta sunt,adhuc tamen debe- Luce.17
remus dicere,q̄a serui sumus inutiles,quoniam fecimus,quæ debuimus.

N ¶Quarto,ꝙ in congregatione processionis cōsistit,vt plurimum,summa orantiū humi- Psal.101
litas & fides,quibus ad exauditionem opus est,quæ & exaudiri merentur. Siquidē deus res- Matth.21
piciat in orationem humilium,qui & dicit ad nos: Omnia quæcunq; petieritis in noīe meo
credentes,accipietis. Sicut enim alicui,vtpote principi,procidentes cognoscimus eum no-
bis esse superiorem,quem per processionem & honoramus & simul honorantes iram con-
tra nos illius mitigare studemus,vti Iudith tertio scribitur,sic vtiq; deo processionem faciē-
tes protestatione signi sanctæ crucis,q̄d antefertur,humiliter confitemur nostrā miseriam,
indigentiā & iniq̄tatē atq; ipsius oīpotentiā,qui solus sit sufficiēs tollere oēm nostrā miseriā
ex gratia remissionis peccatorꝫ,quam ambimus humiliter,dicentes: Miserere miserere po
pulo tuo Iesu Christe,quem pretioso tuo sanguine redemisti,&c. 2.Corinth.

O ¶Quinto,ꝙ sic in processione exaudita multitudine,tota multitudo (teste Ap̄lo)obliget
deo ad gratiarꝫ actiões rependēdas,quas oīno deus à nobis & q̄dem serio exigit. Cuius gra Acto.12
tia & ipse idē ap̄lus à pluribus pro se orari voluit,quēadmodum & oratio plurimorꝫ Petro
subuenit,qm̄ exauditi oēs obligabantur deo gratias agere pro impetratis petitis.

¶Itaq; chariss. frēs,tot salutaribus p̄ceptis,exēplis, scripturis & rōnibus admoniti,& di-
uina institutiōe formati,conemur & nūc ex vera pietate deū processionaliter p̄cari,vt nr̄i in
hac horrēda fame & caristia,vltra alias aduersitates,q̄ ingruunt,misereri dignet,& vt nobis
etiā pessima mala in bonū velit op̄ari. Nec em̄ dubito,q̄n rogātes patrē in noīe eius,sit exau
diturus. q̄ vtiq; nos nō tantopere hortaret,vt peteremus,nisi dare vellet,q̄ & pater est mise-
ricors & dñs oīpotens. Vnde vero tanta nūc orbi,p̄sertim Germaniæ proueniat caristia,&
qua oratione ab eadē liberari possimus in ea homilia,deo fauente,reddere studebimus,quā
sumus habituri t̄pe futuræ processiōis,si qua mō futura sit,interim deus nr̄i misereatur.

HOMIL. XLV. DE EO QVOD LEGITVR,
Marc.16. Recumbentibus vndecim discipulis.

In ferijs admirādæ & gloriosæ ascensionis dñi Iesu Christi dei Opt.

A ARbitror fratres charissimi,non esse opus,vt multis ostendam, huius diei quæ
dominicæ ascensioni sacra est,solennitatem & lætitiam,vt quæ omnibus esse
possit ac debeat nota. Quis em̄ ignoret nobis omnibus hac esse die lætādum Psal.18
& venerandam esse eandē propter admirandam ipsius gloriā,vtpote,ꝙ ipsa
sit dies,quæ adimplet oēs domini nostri dominicas dies, ac sit finis, felixq;
clausula totius itinerarij filij dei. Cuius em̄,iuxta prophetæ oraculū, egressio
fuit à summo cœlo eius,hodie fuit regressus ad summū eius. Qui & à patre exiuit in hāc la-
chrymarꝫ vallem nostri causa veniens,hodie nostri causa mundū reliquit, ad patrē rediens
duxq; nobis suis militibus p̄cedendo viam p̄parauit, simulq; locū inibi residēdi perpetuū ad
nos iam olim dicēs: Vado parare vobis locū,etsi abiero & p̄parauero vobis locum, iterum Micheæ.2.
veniam & accipiam vos ad meipsum, vt vbi sum ego,& vos sitis. Iohā.4

B ¶At quo iuit,& vbi est? Vtiq; ad cœlū iuit,& in cœlo est. Postquā em̄(inquit Euangeli-
sta)loquutus est eis. s. discipulis,adsumptus est in cœlū. Atq; ideo Paulus ait: Qui descendit, Ephe.4
ipse est q̄ ascēdit sup̄ oēs cœlos,vt adimpleret omnia. Vnde descēdit solus,sed solus non as- Psal.67.
cendit. Ascendens em̄ ipse in altū,captiuā duxit captiuitatem,quam ex inferis morte sua vi Roma.5
ctor gloriose redemit,atq; nos in seipso ascendere fecit tanq̄ membra in capite. Vt enim in
vno capite Adamo,omnes e paradiso protrusi,in hanc miseriæ vallem descendimus, ita in
vno capite,Christo,omnes in paradisum longe meliorem ascendimus.

C ¶Eapropter fratres,quur hodiernā diem nō summo gaudio ageremus,dū nostra natura
olim in Adam prothoplasto dānata,& in Christo in die suæ passionis patri recōciliata, hac

die paradiso nõ terrenæ vnde pulsa est, sed cœlesti & multo meliori in Christo restituta est
Gene.3 & eius magnificẽtia sup cœlos eleuata, q̃ & hodie iuit in cœlũ immortalis, cui quondam di-
ctũ est: Terra es, & in terrã ibis. Et merito quidẽ hodie totis lætari oportet cordibus, quum
& apostoli ipsi hodie dño ascendẽte summo cũ gaudio in Hierusalẽ sunt reuersi, q̃ antea to-
ties tristes erãt, quoties de domini abitione audiebant, nimirũ hodie edocti, quantæ vtilitati
& saluti sibi & omnibus profutura esset ascensio Iesu Christi.

¶ Per illã enĩ nostra infirmitas longe felicius reparata est quàm olim in primo parẽte ce- D
cidit. Siquidẽ Christi ascensio nostra fit prouectio. Et quo processit gloria capitis eo vocat
spes & corporis. In hac etenĩ die nõ solũ paradisi possessores firmati sumus, sed etiã cœlorũ in
Christo superna penetrauimus, ampliora adepti p ineffabilem Christi gratiam quàm p dia
boli amiseramus inuidiã. Nam q̃s virulẽtus inimicus primi habitaculi felicitate deiecit, eos
Psal.46 sibi cõcorporatos, dei filiꝰ ad patris dextrã collocauit, ad quã ipse hodierna die in iubilo vir
tute propria adsumptus est ac ibi sedẽs, cũ patre æque viuẽs & regnãs. Cuius sane ascensio-
nis ac eius virtutis vt digni reddamur, hoc est, vt & ipsi illuc simus ascensuri necessum est, vt
præcipue duo, quæ in Euangelio hodierno notantur, seruemus.

Iohan.10 ¶ Primo, vt credamus & Iesum vere resurrexisse & cœlos propria virtute ascendisse. Id E
q̃d facile credemus, si q̃ hactenꝰ ex sancta scriptura, q̃ solui neq̃, testimonia adduxi, credi de-
rimus. Sed q̃s vel resurrectionẽ vel ascẽsionẽ sit inficias iturus, quũ vtraq̃ tã sit euidenter fa-
Actor.1. cta, & tot approbata infallibilibꝰ argumẽtis: Siq̃dẽ scriptura testet Christũ dñm post resur-
rectionẽ p quadraginta dies in vera & visibili carne decẽ vicibus, non vno nec tpe nec loco
Matth.vlt. apparuisse. Q̃ inquies enĩ apparuisse in die resurrectiõis, die octaua, ac deinde in piscatione
1 Cor.15. ac in mõte Galilææ, cũ suis loquutum eẽ & comedisse, q̃ sit & visus & palpatus. Imo si Paulo
Iohan.20 credimꝰ (vt certe credimus) ipse multo pluries apparuit: q̃ adfirmat semel plusq̃. 500. fratri-
bus, eũdẽ imo & Iacobo & sibi apparuisse: q̃sq̃dẽ scriptura nõ oĩa tradiderit, sed ea dũtaxat
quæ ad fidẽ in nobis habẽdã, Iohãne teste, sufficiunt. Hodie nimirũ bis creditꝰ apparuisse.

¶ Primo quidẽ in Hierusalẽ recũbentibus ac comedentibus vndecim discipulis, quãdo il- F
lis incredulitatẽ exprobrauit, q̃ toties illũ post resurrectionẽ viderãt & audierãt, nec credi-
derãt angelis & mulieribus q̃ viderãt eũ resurrexisse, merito reprehẽdẽdi, quũ totus mũdus
Marc.16 nõ visurus erat Christũ corporali specie, & nihilominus eorũ testimonio creditur. Ad quẽ
Psal.18 conuertendũ illos misit, dicẽs: Ite in orbem vniuersum, & prædicate euangelium oĩni crea-
Acto.1 turæ, id est, omni nationi gentium. Qui crediderit & baptizatus, &c. Et cõuescens præcepit
eis ne à Hierosolymis discederent, sed expectarent promissionem patris, quã audiuissent p os
suum, scilicet post cœnã vltimã. Et post alia q̃q̃ verba, quæ ad eos vltro citroq̃ habuit, præ-
cepit eis, vt exirẽt de ciuitate in montẽ Oliueti, vt inde viderẽt eũ cœlos ascendentẽ, quo di-
cto disparuit ipse. Illi aũt iuxta eius præceptum illuc egressi sunt, vbi.

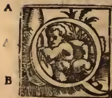
Psal.46 ¶ Secũdo eis apparuit ac ibi coram oĩbus eleuatis manibus, & cũ iubilo & in voce tubæ iu G
xta oraculũ prophetæ ascẽdit, & in cœlũ exhibita benedictiõe recessit ab eis. s. præsentia vi-
sibili & corporali, apud q̃s tñ mãsit p̃sentia inuisibili maiestatis. Recessit, inq̃t Euãgelista, &
Matth.vlt. vidẽtibus illis eleuatus est, & nubes suscepit eũ ab oculis eorũ. Eleuatus, inquã, & latus est in
cœlũ, nõ aliena, sed propria virtute, nedũ diuina, sed & humana iam glorificata p dotẽ agili
tatis, p quã glorificatũ corpus obedit spiritui quantũ ad localẽ motũ. Eleuatus q̃dẽ est Chri
stus nõ ab alio, sed à seipso, cuius nutu oĩa alia subsistũt. Cui nubes, q̃ eũ suscepisse tradit, non
Exo.40 adminiculũ præbuit, sed in signũ apparuit deitatis. Sicut gloria dei Israel apparuit sup taber
Matth.17 naculũ in nube, & in trãsfiguratione in testimonio deitatis nubes lucida obumbrauit eũ. Et
vox de nube. Hic est filius meus dilectus, in q̃ mihi bene cõplacui, ipsum audite, q̃ & in nube
Matth 24. (ipso alibi testãte) ita reuersurus est, quẽadmodũ abiit in maiestate magna, hodie q̃q̃ ange-
lis duobus dicẽtibus: Viri Galilæi, q̃d statis, adspicientes in cœlũ, hic Iesus, q̃ adsumptus est
Iohan.19. à vobis in cœlũ, sic veniet quẽadmodũ vidistis eũ euntẽ in cœlum. Sane in nube abiit, in nu-
Zachar.12. be redibit, vulnera reportabit, crucẽ retulit cũ triumpho, signũ filii hominis apparebit in cœ
lo, & sic, teste scriptura, videbũt qui transfixerũt in eũ. Atq̃ vtinã nos eũ ita videre possimus
reuertentem, vt abeuntem viderũt apostoli, scilicet cũ gaudio & benedictione. Siq̃dem bo-
nis veniet in consolationẽ, malis vero in mœrorem, bonis in amore, malis vero in terrore,
bonis mãsuetus, malis vero indignabundus, malis maledicet, inquiẽs: Discedite à me male-
dicti in ignem æternũ, qui paratus est diabolo & angelis eius. Bonis vero benedicet, inquiẽs
Matth.25. Venite benedicti patris mei, possidete paratũ vobis regnũ à constitutione mundi. Eum ve-
ro ita videbimus & audiemus, vbi primo crediderimus fide vera.

¶ Secũdo, si fidẽ illam signis de quibus in Euãgelio spũaliter probauerimus, quæ apostoli H
tam corporaliter quàm spiritualiter, deo cooperãte, perfecerũt. Siquidẽ debus in noĩe Iesu
dæmonia eiecere. i. fide, oratione, ieiunio & signo crucis dæmonũ, mundi & carnis tẽtatio-
Matth.17 nes repellere. Linguis loqui nouis. i. dimissis obloquiis prauis & otiosis dei laudes & ver-
ba sacra

ba sacra resonare. Serpẽtes tollere.i.nomini detrahere & detractores reprehẽdere. Morti- 1.Petri.2
ferũ bibere sine nocumẽto.i.audita cõuitia aure surda trãsire & nihili facere, nõ recõuitiari. Math.5
Aegris manũ imponere.i.infirmos verbo & facto cõsolari, & bñ loquẽdo & operãdo alios Luc.6.
à pctõ retrahere, & in bonis ita cõfirmare, vt deinde bñ habeãt. Hæc nimirũ sunt signa vere Math.25.
credẽtiũ, q̃ & eos sequent, siquidẽ fides talia p charitatẽ operat. Qualẽ fidẽ si cũ aplis habueri- Gala.5
mus, haud dubiũ qn & ipi domũ redibim⁹ cũ gaudio, & cũ aplis in tẽplo nri cordis laudabi- Luc.24
mus & bñdicem⁹ deũ in orone pseuerãtes vnanimiter, q & supuenientẽ hoc in seculo susci- Actorũ.1
piemus spm̃ cõsolationis, visuri deinde Christũ Iesum cũ gaudio, quẽadmodũ in cęlũ abijt.

HOMIL. XLVI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.15. Cum venerit paracletus, &c.

Dominica post ascensionis dominicæ.

A

Vum ex Christi alibi verbis oĩno cõstet, totum q̃d Chrũs ore pro- Marc.13
prio suis aplis olim dixit, idẽ nobis q̃q oĩbus dixerit, scripto qdem
ad nos lato, qñquidẽ oẽs Christiani quondã sint discipuli Iesu nun- Acto.11.
cupati, dubiũ nõ est, quin & verba hodierni Euãgelij nobis ille di-
cta voluerit, quæ proinde nobis haud minus cõsolatoria debuerint
esse atq olim fuerũt apostolis. Duo aũt Chrũs illis dixerat, quibus
ipsi maxime cõtristati fuerant, quæ & nos æque cõtristare possunt.

B ¶Primũ quidẽ, φ illi scientiã Euangelij, quæ omniũ maxima est
& excellentissima & malis tyrãnis odiosissima pdicaturi erant corã
incredulis potentatibus & magistratibus, vnde ipsi mœsti erãt, cũ Acto.4.
scirẽt se prorsus esse idiotas & illiteratos, plerosq oẽs ferme piscatores, q nec literas vnq̃ di- 1.Cor.1.

C ¶Secũdũ, φ ipsi habituri erãt aduersarios, q eos erãt armis ad mortẽ vsq pse (dicerãt.
quuturi, at ipsi essent oĩno inermes, vtpote q nec arma ferre cõsueuerãt, detecto quidẽ capi- Math.10
te & discalciati plerũq semp incedẽtes, subrustice vestiti, nec plures q̃ duos habuisse gladios
legunt, quũ tñ interim iuxta hodierni diei Euãgeliũ sic erãt persequẽdi odio, vt cõsortio ho Lucæ.22
minũ haberent indigni, extraq synagogã ejcerent, quorũ aliq̃t dilapidarent, aliquot decol- Hebr.11.
larentur, aliquot crucifigerentur, aliquot secarentur, aliquot suffocarent, aliquot submerge-
rentur, aliquot aliter interficerentur. Quos proinde mœstos, ne prorsus deficerẽt, dñs hinc
abiturus consolatur missione sui sancti spũs, q eis erat in vtraq re suppetias laturus.

D ¶Siquidẽ contra inscitiã & ignorantiã eorũ ipsis erat subuẽturus, quoniã esset spũs verita
tis, q eos erat docturus omnẽ veritatẽ, quæ oĩm est doctrinarũ vnica & maxima sciẽtia, quã Sap.1.
solus ille docet spũs, q habet scientiã vocis.i.cuiuslibet dicti.s.vel publice vel occulte, nimi-
rum spũs sapiẽtiæ. Illũ, dico, spm̃ suũ ille se missurũ promisit, ne essent quasi indocti prorsus
obstupescẽtes, inquiẽs: Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporũ. Ad reges ducemini
proter me in testimoniũ illis & gẽtibus. Cum aũt tradẽt vos, nolite cogitare, q̃uo aut qd lo- Math.10
quamini: Dabit em̃ vobis in illa hora qd loquamini. Non em̃ vos estis q loquimini, sed spũs Marc.13
patris vestri, q loquit in vobis. Et, ego em̃ dabo vobis os & sapiẽtiã, cui nõ poterũt resistere Luc.12.21
oẽs aduersarij vestri. Id q̃d profecto seruauit, quũ eis spm̃ sanctũ, spm̃ veritatis & oĩs sciẽtiæ
misit, q̃ in die pentecostes repleti, sic Iesu Chro p ipsum disputãdo & pdicando, testimoniũ Act.2.4.5.
dederũt, vt oẽs audiẽtes obstupuerint, dicẽtes: Quidnã vult hoc esse? nimirũ cõperti φ hoĩes
essent sine literis & idiotæ, q̃s cũ prohiberẽt magistratus, vt tacerẽt pdicare Iesum, admira-
bili fiducia illi rñderunt: Obedire oportet magis deo q̃ hoĩbus. Nõ em̃ possumus, q̃ vidim⁹
& audiuim⁹ nõ loqui. Sed vnde tã scientifica (vt sic dixerim) aplorũ testificatio? Vtiq à spũ
veritatis, quẽ Chrũs à patre suo procedẽtẽ illis misit, submouẽs ab eis omnẽ mœrorem.

E ¶Qui & deinde eos erat sic contra oẽs omniũ aduersariorũ persequutiones consolaturus Math.10
& fortificaturus, vt nec minas nec vlla supplicia, vtcũq inermes ptimescerent, nẽpe, qui nõ Luc.12.
deberẽt timere eos, q occiderẽt corpus, animã aũt nõ possent occidere, sed potius deberent
timere eũ, q posset & corpus & animã perdere in gehennã. Id q̃d vtiq cõpletũ est, qñ post Acto.5.
spũs sancti missionẽ p illũ Chro testimonium phibuerũt, steterũtq sic post accepta verbera
fortes & intrepidi, vt plane gaudẽtes à conspectu concilij iuerint, qm̃ digni habiti eẽnt pro
noĩe Iesu contumeliã pati dicẽtes: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus Psal.43.
sicut oues occisionis. Sed in ijs oĩbus superamus, propter eũ qui dilexit nos. Quis nos separa
bit à charitate Chri? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculũ, an psequutio Roma.8.
an gladius? Nulla creatura poterit nos separare à charitate dei, quæ est in Christo Iesu dño
nostro. Vñ frẽs tãta testificatio in Apostolis? Nimirũ à spũ sancto, q & ideo dici cœpit, pa-
racletus.i.cõsolator, quẽ illis Chrũs hodie se missurũ promittit propter informationem &
corroborationẽ ipsorũ, vt possint ipsi in illo & ille p ipsos, de eo testimonium perhibere.

¶Est aũt Christo testimoniũ phibere nihil aliud q̃ illũ dei & hoĩs filiũ verbo & facto cõ- E
fiteri,& ambulare vt ille ambulauit, q̃d fit vbi eius p̃ceptis obedim⁹ & pie in eo viuimus. Id
q̃d faciẽtes statim habebim⁹ dæmonẽ,mũdũ & carnẽ hostes teterrimos,q nos ad summum
ꝑsequenť,cõtra q̃s verbo & facto vsq; in mortẽ stemus,cõsolati p spm̃ sanctũ, q nobis p̃sta-
bit aĩm & robur,ne deficiamus. Ideoq; tribulati patiẽter sufferamus noĩe Iesu,memores q̃d
Iohã.15.16 & ipse gratis iã olim talia ꝑpessus est vna cũ oĩbus suis discipulis,dicẽs: In mũdo pressuram
habebitis,sed cõfidite. Ego vici mũdũ. Si mũdus vos odit,scitote, qa me priorẽ vobis odio
Luc.9. habuit. Si me ꝑsequuti sunt,& vos ꝑsequenť. Et hæc faciẽt vobis,qa nõ nouerũt patrẽ neq;
me. Sed hæc loquutus sum vobis,vt cũ venerit hora eoꝝ reminiscamini,qa ego dixi vobis.
Nos igiť fratres intrepide demus Christo testimoniũ,ne si eũ hic erubuerimus & sermones
eius,ipse nos erubescat,vẽturus in maiestate sua & patris & sanctoꝝ angelorum.

HOMILIA XLVII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.14. Si quis diligit me,&c.

In ferijs lætabundæ dominicæq; pentecostes.

Gimus hodie diẽ,fratres in dño charissimi,tã dignã, tã celsam,tãq; A
lætã,vt si eius vel dignitatẽ,vel celsitudinẽ, vel lætitiã enarrare per-
gam,plane me nõ solũ oĩo deficiat,sed & locus & tp̃s: quãdoquidẽ
hæc est illa dñi dies,q̃ cæteras eiusdẽ dñi nr̃i dies facile oẽs vel ideo
superat,qm̃ ipa sit quasi cõsumatio & ꝑfectio oĩm aliaꝝ dñi festi-
uitatũ. Siqdẽ hodie fit dies illa quinquagesima à dñicæ resurrectio-
nis die,olim ꝑ annũ Iubilæũ, q erat quinquagesimus, designata &
post ascẽsionẽ decima,in q̃ dñs nr̃ Iesus Chr̃s iã in dextera patris in
Leuit.25 æquali gloria & maiestate residẽs vniuersam nr̃æ redẽptiõis dispẽ-
Marc.vlt. sationẽ cõsumauit,vtpote in qua suis discipulis, vt promiserat spm̃
suũ sanctũ misit,sine cuius nimiꝝ missione nihil nobis profuisset eoꝝ,quæ Chr̃s in nostrã
iam antea salutẽ fecerat. Om̃ia,inquã,quæ nobis Chr̃s in carne meruit nõ proficerẽt,nisi ꝑ
spiritũ sanctũ hæc nobis cõmunicarenť. Id quod ex ipso quidem effectu perlucescit.

¶Venit eñ Chr̃s in carnẽ,liberaturus carnẽ,prædicauit voluntatẽ patris à nobis dein- B
de implendã,miracula fecit ad fidẽ confirmandã,paucos ad p̃dicandũ discipulos collegit,&
Zacha.13. quos iã collegerat,passionis timor,quæ mundũ redemit,iuxta prophetæ oraculũ, dispersit,
Matth.26. quos iteꝝ apparẽs post resurrectionẽ collegit,sed nõ sine eoꝝ timore. Promouit aliquantu
Marc 14 lum ascẽsione,vt regrederenť cũ gaudio in Hierusalẽ,sed cũ trepidatione,adhuc eñ in con-
Acto.1. claui morabanť. Die vero hodierna cũ iã essent repleti spũ sancto velut perfecti,consumati,
ignitiq; postposito om̃i timore in publicũ prosiliunt,pleni donis charismatũ,Chr̃m tãta p̃-
dicarũt authoritate ac tãta virtute testimoniũ resurrectiõis Iesu Chr̃i reddiderũt, & omniũ
Acto.3. operꝝ eius,vt vno qdẽ sermone tria millia hoĩm cõuersi sint ad fidẽ,vnde ipsis & oĩbus vere
credẽtibus acquisita est salus & sanctificatio:nimiꝝ opus spũs sancti vnicũ. Qñquidẽ in re-
ceptione summi huius doni tota nostra salus ꝑficiatur & consistat,insinuante hoc ipm aplo
Roma.8. in hæc verba. Si q̃s spm̃ Christi nõ habet,hic non est eius. Quod si spũs eius, q suscitauit Ie-
sum à mortuis,habitat in vobis,viuificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitãtem
spiritũ in vobis. Quicũq; eñ spũ dei aguntur, ij filij dei sunt.

¶Atq; nimiꝝ cętera om̃ia per Christũ nobis impẽsa sunt ordinata,vt spũ inhabitãte san C
ctificaremur,q̃ sanctificatio,teste aplo,est volũtas dei. Cuius causa Christus saluator e cœlo
1.Thess.4 descẽdit,laborauit vsq; ad cõsumationẽ crucis,vt adfixis cruci peccatis nostris purgaremur
sicq; digna sancti spũs habitatio efficeremur,q & rursus in cœlũ ascẽdit,vt dispositis habita-
Philip.2 culis inde mitteret spm̃ sanctũ. Et sane nihil prodesset nobis vniuersus Chr̃i labor & actio
1.Petri.2 in adsumpta carne exhibita,nisi inhabitãte spũ viuificaremur. Siqdem spũs sit,q viuificat,ca
Iohan.16. ro nõ prodest quicquàm.s.sine spũ: vtpote qui vel solus sua inhabitatione vniuersa confert
Iohan.6 cõmoda,ac ad salutẽ necessaria:nimiꝝ declinare faciẽs à malo,mũdũ.s.de peccato arguens,
Psal.36 nec solũ arguẽs,sed & lachrymaꝝ flumina pœnitentibus,q̃bus abluunť pc̃tã ipse tribuit, fa-
ciens nos postulare pro nobis gemitibus inenarrabilibus, imo qui peccata remittit medio
Roma.6. sacerdotis. Qui deniq; facit nos operari bonũ,quando adiuuat infirmitatẽ nostrã multiplici
Iohã.20 iuuamine. Et vt pacis concludã multa,quicq̃d beneficij,quicq̃d gratiæ est,nõ nisi nobis da-
Roma.8 tur per spiritũ sanctũ,quẽ hodie primitus sub specie ignis in apostolos noster saluator misit
mittens & missurus in oẽs,qui illi,quemadmodum apostoli,mansionem præparant.

¶Hinc dies qdẽ hodierna,dies est longe dignissima & maxime præcelsa,imo & lętissima D
qm̃ in ea Chr̃s summã suã in nos charitatẽ cũ gaudio cõmonstrauit. Nõ eñi satis visum ẽ
clemẽtiæ dñi dei nostri Iesu Christi,q̃d e summo cœli throno ad nos in hoc exilium nostri
causa

causa venerit, vt nos pdicãdo ab erroribus reuocaret, moriẽdo redimeret, resurgẽdo reuela
ret, ascẽdẽdo cõfortaret, & q̃ ipm̃ sequuturi eẽmus ostẽderet, spm̃ suũ sanctũ tertiã in trinita
te psonã, sibi coęternã & cõsubstãtialẽ, spm̃ veritatis & toti⁹ cõsolatiõis mittere voluit, q suã
ipsi⁹ doctrinã fide susceptã tenere sine dubio, docere sine formidine, opari sine fatigatiõe suf
E ¶Iã vero chariss. frẽs, quũ tã nobis ad salutẽ sit opus psentia spũs sancti, vt q si- (ficeret.
ne ipso Chr̃i nõ sum⁹, nec aliquã habere quimus gratiã, qs nõ magnopere cõcupiscat edoce
ri ea, per q̃ ille ad seipm̃ venire, secũq; habitare dignet, vt eius gr̃a possit habere sanctificatio
nẽ illã, q̃ est volũtas dei, sine qua nihil nobis prodest oĩs Chr̃i actio? Certe nõ arbitror eẽ tã
à rõne alienũ, quenq̃, q illius psentiã & cohabitationẽ nõ magnopere desideret. Cuius sane
causa sancta ecclesia hodie legẽdũ statuit Euãgeliũ, q̃d docet, per q̃ spũs ille sanctus dignetur
F in nobis habitare. ¶Primo qdẽ, si volumus spm̃ sanctũ p suã gratiã nobiscũ habitare, si- Sap. 1
mulq; ad vitã æternã sanctificari, necessum ẽ, vt deũ diligamus, s. adfectu cordis, q̃d fit obser Iohã. 14
uatione verbi dei, qñquidẽ spũs sanctus ẽ spũs amoris, dulcis & benign⁹ & veritatis, q̃ in ver Actoꝝ. 2
bo dei est. Hinc & ipe hodie discipulis apparuit in linguis igneis, qm̃ p ignẽ amor significet Psal 25.
& pro amore accipiat, q̃ propheta petebat suos renes, corq; suũ vri. Iã vero & ipe spũs san- 1. Iohan. 4
ctus nõ vult habitare nisi in eo, in q̃ amor ẽ dei, qm̃ & ipe sit amor ille increatus, à pr̃e & fi-
lio p modũ volũtatis siue amoris procedẽs, patrẽ & filiũ modo doni charitatiui vniẽs ineffa Luc. 12.
biliter. Ipse q̃q; est ille ignis amoris, de q̃ Chr̃s dicit: Ignẽ veni mittere in terrã. Et qd volo, Deut. 9
nisi vt incendat. Ille nimiꝝ ignis ẽ, deus nr̃ cõsumens. O vere ignis cõsumens, q solus stipulã Hebræ. 12
pctõꝝ cremat, choruscãs flammã virtutũ, q ab omni corde torporẽ frigoris excutit, q olim
aplõs & martyres nõ modo sic luce sua psudit, vt tanq̃ radij solis & lampades totũ orbẽ suis
doctrinis illuminauerint, veꝝ q sic eos accẽdit ĩ amorẽ Iesu Christi, vt huius gratia nõ per- Roma. 8
timuerint, neq; frigus, neq; æstũ, neq; famẽ, neq; nuditatẽ, neq; periculũ, neq; persequutio- Hebr. 1
nem, neq; gladiũ, neq; mortẽ, sed oĩa superarint propter ignẽ amoris Iesu Christi.
G ¶Atq; vtinam nos hoc igne accẽdamur, velut ecclesia hodie deuotius orans, inquit: Veni
sancte spũs reple tuoꝝ corda fideliũ, & tui amoris ignem in eis accẽde, &c. Quod ille haud-
dubie faciet, vbi syncero cordis adfectu deũ dilexerimus, q̃d faciemus, vbi eius verbũ deuo-
te seruauerimus, Christo hodie dicente: Si qs diligit me, sermonẽ meum seruabit, & pater Iohan. 8
meus diliget eũ, & ad eũ veniemus & mãsionẽ apud eũ faciemus. Vtiq; primum est signum
amoris, vbi verba illius libẽter audimus & ea seruamus, veluti faciũt boni filij, q patris liben
ter audiũt verba & seruãt. Si ergo volumus ita spũs sancti dilecti esse filij vt nobiscũ habitet
verba dei audiamus. Qui eñ ex deo est (inquit Christus) verba dei audit.
H ¶Secundo, si volumus spiritũ sanctũ habere cohabitantem cũ sua gratia, necessum est, vt
deum diligamus, nõ modo cũ syncero cordis affectu, sed & effectu operis p mandatoꝝ ob-
seruationem, id q̃d est vera verboꝝ Christi obseruatio: vtpote, quãdo quod verba volunt,
nos facto ipso implemus, q̃d est vere deum diligere, quo modo viri illi sancti apostoli & alij
deum dilexerũt, qui sic obseruabant dei verbum, vt audirent coram tyrannis, magistratibus Acto. 5.
dicere, magis est obediendũ deo q̃ hominibus, q propterea vsq; adeo mortẽ nõ timebant, vt
gaudentes ierint à conspectu cõcilij: nimiꝝ læti, q̃d facto possent experiri & sufferre, quod Matth. 10
Chr̃us olim verbis docuisset & pcepisset, dicẽs: Nolite timere eos, q occidũt corpus, animã
aũt nõ possunt occidere, sed potius timete eũ, q potest & animã & corpus perdere in gehen
nam. Id sane verbũ ex vera in ipsum dilectione sic adimplerũt, vt pleriq; oẽs non modo du
rissima quæq;, sed & mortẽ deniq; cũ gaudio sustinuerit. Ita fratres diligamus deum & ipsi,
id est, sic & nos eius mãdata & verba seruemus. Nisi eñ hoc fecerimus, deũ non diligemus,
nec nobiscũ erit spũs sanctus, Christo dicẽte: Si diligitis me mãdata mea seruate. Qui habet Iohan. 14
mãdata mea & seruat ea, ille est q diligit me, scilicet vere & re ipsa. Ad quã dilectionẽ horta
tur Iohãnes, inqens: Filioli mei, nõ diligamus verbo, neq; lingua, sed ope & veritate. Ideoq; 1. Iohan 3
fratres hortor vos cũ diuo apostolo Iacobo: Estote factores verbi, & nõ auditores tantũ, fal Iacob. 1
lentes vosmetipsos. Quod vbi feceritis, veniet ad vos spũs sanctus, vobiscũ habitaturus.
I ¶Tertio, si psentiã spũs sancti cupierimus, necessum ẽ, vt habeamus pacẽ nobis à Chr̃o re
lictã, qñquidẽ spũs sanctus est deus pacis & cõcordiæ, & nõ dissensiõis. Ad quã pacẽ hortat 1. Cor. 14
Chr̃s hodie in hoc, quũ ait: Pacẽ meã do vobis, &c. Quæ nimiꝝ pax est triplex, de qualibet
aũt Chr̃s sentit. Siqdẽ pax ad deũ, ad nos, ad proximũ. Pacẽ habemus ad deũ, vbi cauebim⁹
à pctĩs, q̃ vel sola faciũt uobis deũ inimicũ. Ad nos, vbi curauerimus, vt caro obediat ratiõi Matth. 9.
siue spiritui, cõtra quẽ illa semp belligerat, vt sic cõscientia nostra sit quieta, nec discordet a-
liquo scrupulo malo. Ad proximũ, vbi fecerimus illi q̃ nobis fieri velimus, & nõ fecerimus Roma. 14
illi, quæ nobis fieri nolimus, atq; illi noĩe Iesu donemus, q̃d cõtra nos ppetrauit. Ad quã tri- Ephe. 4
plicẽ pacẽ post Christũ hortat Paulus, dicens: Quæ pacis sunt, sequemur. Obsecro itaq; vos
ego vinctus in dño, vt digne ambuletis vocatione, qua vocati estis cũ oñi humilitate & mã
suetudine, cũ patiẽtia supportãtes inuicẽ in charitate, soliciti seruare vnitatẽ spũs in vinculo

pacis. Hæc tria frēs. s. si dilexerimus p obseruationē verbi & auditionē eius & pacē si habuerimus proculdubio veniet ad nos spūs sanctus, nobiscū vero existēs, nos sic sua charitate inflāmabit, sic cōsolabit, sic cōfortabit, vt cor nrm à nullo malo tristabit, vtcūq; Chro visibiliter absente, cū pre gloriose existēte, imo igne amoris spūs sancti inflāmati gaudebimus, vel quæq; durissima huius mūdi, imo mortē sufferre, vt sic morte dissoluti ad vitā simus vēturi æternā, vbi ille cū deo pre viuit & regnat i vnitate spūs sancti deus, p oīa secula seculorum.

HOMIL. XLVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 3. Sic deus dilexit mundum.

Feria secunda pentecostes.

Ertum est nedū ex sacris literis, sed ex ratiōe ipsa, pium, syncerūq; amorē esse primū & summū bonū & donū, in q & propter qd oīa alia dona donātur. Iam vero qa spūs sanctus amor est. s. increatus (vt & heri diximus) Iohāne dicēte. Qui nō diligit, nō nouit deū, qa deus charitas est, & qa catholica ecclesia his diebus singulariter adorat & venerat spm sanctū, & ideo nobis ea proponit Euāgelia, quæ de dilectione & dono variā faciunt mentionē, ceu claret ex hodierno Euāgelio. In cuius statim frontispicio agitur de dilectione, quū dicit, sic deus dilexit mundum, statimq; additur de dono eius dilectionis. s. filium suum vnigenitum daret, &c. Et reuera dilectio est dei, quæ & in hoc, inquit Iohannes, apparuit, quoniā filium suum vnigenitū misit in mundū vt viuamus per ipsum. Id quod tantū est donum, vt eo magis donari nobis haud potuisset, Apostolo dicente: Quia etiā proprio filio suo nō pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit? A

1. Iohan. 4

Roma. 8

¶ Complectitur autem præsens Euangelium duas partes.

¶ In prima ostēdit deū ipm nræ salutis eē principiū effectiuū, vtpote q solus est, q potuit recreare, q ex infinitate potētiæ potuit nos creare. Cuius solius bonitate creati sumus & saluati, in cuius ptāte mors & vita, q deducit vsq; ad portas mortis & reducit: q æque imo rectius potuisset nos dānare atq; saluare, nec merito fuisset à quopiā reprehēdēdus: qñquidem figulus, inqt aplus, ptātē habet ex eadē luti massa facere aliud qdē vas in honorē, aliud vero in cōtumeliā. Hinc sane patet eius in nos bonitas & dilectio, qd qm nos pctōres merito potuisset dānare, tñ saluauit & qdē gratis missione p incarnationē filij sui: quē in primo suo aduētu misit, nō vt iudicaret, q facta erāt, sed vt dimitteret, Chro dicēte alibi: Venit filius hominis, qrere & saluū facere qd perierat. Nō est ergo salus nostra alteri q̄ diuinę misericordię & bonitati adscribēda, nec dānatio alteri quā nob, quū de° antecedēte volūtate oēs vult saluos fieri. Et hoc est, qd ipsemet ait: Ex te Israel pditio tua, tātūmodo in me auxiliū tuum. B

1. Regū. 2
Sap. 16
Roma. 9.
Luc. 19.
Luc. 9
1. Timot. 2
Osee. 13.

¶ In secūda parte ostēdit, solā incredulitatē eē impedimētū nræ salutis, qñqdē qui nō credit, nō mō iudicet, sed iā iudicatus sit. Est aūt incredulus, nō solū ille q prorsus nihil credit, vt gētilis, sed & ille q nō agit q fidei sunt, veluti bona opa, qm vera ē illa fides, quæ p charitatē operat. Qui eñi verbo solū credit, & fidem facto nō cōprobat ex eorū est numero, qui, teste Paulo, cōfitent se nosse deū, quem tñ factis negāt. Atq; sane sunt illi, qui magis diligūt tenebras. i. peccata & mala opa, quàm lucem. i. Christū & eius opera, ideoq; iudicium habebūt, si minus recte crediderint. Caueamus igitur ne facto simus increduli, &c. C

Galat. 5
Titum 1

HOMIL. XLIX. DE EO QVOD LEGITVR, Iohannis tertio: Erat homo ex pharisęis.

In ferijs sanctissimæ trinitatis.

EM modis omnibus altissimam catholica ecclesia nobis hodie celebrādam instituit, ac omni plane hūano cogitatui imparē: nempe sanctissimā illā diuināq; trinitatē. Quæ nihil aliud ē, q̄ deus ipse in essentia vn° idēq; in psonis trin°. Id qd habet fides ipsa catholica, nimirū vt vnū deū in trinitate credamus, & trinitatē in vnitate veneremur Neq; cōfundētes psonas, neq; substantiā separātes. Quā sane fidem catholicā necessum ē teneat, qcūq; vult saluus eē quā nisi quisq; integrā, inuiolatāq; seruauerit, absq; dubio in æternū peribit. A

Marci vlt.

¶ Quā quū nō liceat quempiam ignorare, posset profecto nō immerito aliqs dicere, qd olim fortis illa Susanna inter metum mortis naturalis & diuinæ timorē offensionis agitata dixit, Angustiæ mihi sunt vndiq;. Siquidē igno- B

Danie. 13.

ignorare deũ est dãnabile,qa,vt ait apls,ignorãs ignorabit. Qũo eñ põt esse spes salutis cũ
dei ignorãtia? Cũ nemo possit amare,q̃d nesciat,aut habere,quẽ non amauerit. 1.Cor.14

C ¶Iam vero cõstat prorsus esse difficile,imo pene impossibile cognoscere deũ in hac via, Iob.19
secundũ q̃d est in seipso,vtpote q̃ sic posuit tenebras latibulũ suũ,de q̃ propheta cõqueritˀ,di Psal.17
cẽs: Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me,cõfortata ẽ,& nõ potero ad eã. Nec mirũ, q̃nquidẽ, Psal 39.
dicẽte scriptura,difficile æstimamus,q̃ in terra sunt, & q̃ in prospectu sunt inuenimus cum Sapiæ. 9
labore,q̃ in cœlis sunt,aut q̃s inuestigabit? Quid igitˀ frẽs agundũ,ne à deo ignoremur, quũ Roma.11
ip̃m noscere nequeamˀ? Nõ vtiq̃,inq̃nã,desperãdũ est. Siq̃dẽ deus reliq̃t, quatenus à nobis
se velit cognosci,& quatenus ip̃m scire possimus. Etsi deus ipse in seipso à nobis neq̃t sciri,p̃
similitudinẽ tñ cognosci põt,in qua seip̃m nobis reuelauit. In creaturis eñ ille se nobis reue Exo.19.
lauit,sed obscurius,vtpote quasi p̃ nebulã. Quo p̃inde modo Mosi quondã in mõte in cali- 1.Cor.13
gine nubis apparuit. Ad quẽ sane modũ,inq̃t apls,videmˀ aũt nũc per speculũ in ænigma- Roma.1
te,tũc aũt facie ad faciẽ. Atq̃ nũc cognoscimˀ ex parte,tũc aũt cognoscemus sicuti & cogni
ti sumus. Et profecto nõ mõ scripturæ deũ esse p̃dicãt,vtpote in q̃bus q̃d notũ est dei,mani-
festũ est illis,sed & vniuersa rerũ natura illũ esse p̃ actus suos quodammodo fatetur,imo scri
ptura & creatura ab illo condita non solum deum esse testantur,verumetiam ostendit quis
& qualis ille sit per similitudinem in seipsis arguunt.

D ¶Si eñ deuotius respexerimus cœlũ & terrã,& quæ in vtroq̃ & in quẽ vsum & quãta sa
piẽtia,potẽtia,bonitate à deo creata sunt,certe non possumus dicere deũ esse aliud,q̃ illud,q̃
melius nõ est aliud,rebusq̃ cæteris oĩbus præponendũ,in quo quicq̃d est bonitatis & excel
lentiæ plusq̃ abũde,vere & essentialiter(vt sic dixerim)positũ est ac residet. Atq̃ sane oẽs,
cuiuscũq̃ sectæ fuerũt aut opinionis,deũ naturã excellẽtissimã esse cõsentiũt,qua nihil meliˀ
nihil sublimius excogitari possit. Nec quisquã inueniri potest,qui hoc deũ credat, quo aliq̃d
est melius,quia ipse sit summũ & vere vnicũ bonum. Vnde,quia quod summũ est non eẽ po Roma.11
test,nisi vnum plerıq̃ oẽs tam qui legem receperũt,vt Iudæi & Christiani,quam qui sine le Acto.7.
ge fuerunt vt gentiles philosophi pluralitatem deorum reprobantes,vnum crediderũt deũ, Iudith.9
per quem & à quo omnia sint,in quo simus,moueamur,viuamus & speremus, quemadmo
dum & passim scriptura sancta perdocet.

E ¶Hoc aũt etsi oẽs fatentur,q̃a tñ hũc solũ deũ,nec illũ solitariũ,q̃a cõsortio trium p̃sonarũ
in vnitate essentiæ scriptura profitetˀ & p̃dicat,q̃dã proinde suo innitẽtes sensui, quãuis scri
pturas vtriusq̃ testamẽti receperint,nõ capiẽtes in vnitate substãtię p̃sonalem distinctionẽ,
in oppositas hæreses prolapsi sunt. Quidã eñ eorũ tenuerũt essentiæ vnitatẽ & distinctionẽ 1.Iohan.5
personarũ negarũt,q̃rũ author fuit Sabellius cõtra illud. Tres sunt,qui testimoniũ perhibent
in cœlo,pater,verbũ & spũs sanctus. Imo & cõtra illud saluatoris,dicẽtis: Cũ venerit para- Iohã.15.
cletus,quẽ ego mittã vobis à patre spm̃ veritatis,qui à patre procedit. Certe hic p̃sonarũ no
minatˀ diuersitas. Quidã vero(quorũ author fuit Arrius)attẽderũt personarũ distinctionem 1.Iohan.5
& sciderũt vnitatẽ substãtiæ cõtra illud Iohãnis. Et hi tres vnũ sunt. Et Christo alibi dicen- Iohan 10
te: Ego & pater vnũ sumus. Catholica vero ecclesia,pro cuius fide dñs orauit ne deficiat, q̃ Lucæ.22
& est veritatis colũna & firmamẽtũ,longe aliã,vtpote verissimã fidẽ nobis p̃scripsit pro sa- 1.Timot.3
lute obtinẽda,quæ talis est. Vt credamus patrẽ & filiũ & spiritũ sanctum vnũ esse naturali-
ter deũ,neq̃ tamẽ ipsum patrẽ esse,qui filius est,neq̃ filiũ ipsum esse,q̃ pater est,neq̃ spiritũ
sanctum esse qui pater est & filius. At vnã esse & patris & filii & spũs sancti naturã, essentiã
& maiestatem,sed plane esse in vnitate essentiæ p̃sonarũ trinitatem,in qua nihil sit prius aut
posterius,nihil maius aut minus,sed totas tres personas coæternas sibi esse & coæquales. In
qua,inquam,nõ sit aliud pater,aliud filius,aliud spũs sanctus,quãuis sit personaliter alius pa-
ter,alius filius,alius spũs sanctus ratione proprietatis,quam habẽt singulas personæ singulæ
nimirũ patris est ingenitum esse,filium à patre in principio genitum esse,spiritum sanctum
ab vtroq̃ ineffabiliter procedere. Id quod superioribus annis similitudinibus, argumentis,
exemplisq̃, quoad fieri potuit,sub oculos quodammodo collocauimus.

F ¶Hæc fratres,est fides patriarcharũ & prophetarũ,figurata in lege naturæ, pronũtiata in
lege scripta,reuelata à Christo dño docta,& ab apostolis vsq̃ in fines orbis terrarũ prędica 2.Cor.10
ta,à sanctis martyribus sanguinis effusione testificata,ab omnibus orthodoxis firmiter cõ-
fessa. Cui in obsequiũ captiuemus intellectũ nostrũ,non interrogantes,quo modo & quid
hoc ipsum in seipso sit: memores tale esse trinitatis mysterium,quale mens humana capere
non potest,nec oratoria lingua enarrare,vtpote in quo intelligendo lingua deficit, ratioq̃
succumbit,sed sola fides comprehendit.

G ¶Hoc eñ est ipsa sanctissima trinitas,quod cũ dicitur,dici nõ potest. Cũ æstimatˀ,æstima Esa.7.
ri nequit. Cũ comparatˀ,non põt cõparai. Cũ diffinitur ipsa definitione crescit: vtpote,quod
cœlũ manu sua cooperit,pugno oẽm mũdi ambitũ claudit,quẽ totũ omnia nesciũt,& me-
tuendo sciũt. Quid ergo lutũ & vas fictile de creatore disputat, & ad naturæ suæ rationem

non poteſt puenire. At qd curioſe quærit ſcire de myſterio trinitatis, qd angeli de cœlo ſcire nequeunt. Imo qd ipſi vanitati ſubiecti q̄rimus ſcire & cognoſcere & ex toto illud, cuius ne opa & iudicia, q̄ eſſentiam eius indicare ſolēt in creatura, ſcrutari vllo pacto poſſumus, & quibus q̄ in terris ſunt difficilia ſunt intellectu, & quõ q̄ in cœlis ſunt æſtimemus? Cuiuſmodi profecto eſt ſupbenedicta illa trinitas in diuinis, q̄ nõ modo eſt in cœlis, ſed ſupra oēs cœlos, imo q̄ maieſtate ſua cœlū & terrā implet. Quomodo ergo illam in ſeipſa intelligemus?

Hiere. 23

¶Cuius cauſa hodie in die feſto ſanctæ trinitatis legi conſueuit euangeliū, quod continet inter Ieſum & Nicodemū diſputationē. In qua quū Nicodemus, vtcūq; magiſter in Iſrael, paulo antea terrena, de morte Chriſti, ſimiliterq; de baptiſmo nõ intellexerat, at nihilominus interim cuperet ſcire cœleſtia, ſcilicet fortaſſis generationē æternam filij dei ex patre & ab vtroq; ſpūs ſancti proceſſionē à dño increpatus eſt & audire coactus, Tu es magiſter in Iſrael, &c. Si terrena dixi vobis. Vnde inter alia, q̄ annis ſuperioribus ex hoc euāgelio abunde collegimus, vnicam colligimus nūc doctrinam, quæ eſt talis. H

¶Ea quæ prorſus ſunt diuina & ad deū ſolū nec ad nos neceſſario ptinentia, nos nõ debere curioſius pſcrutari, ſed admirari cū laude, & credere cū pietate. Scriptura alibi dicēte: Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcrutatus fueris, ſed q̄ præcepit tibi deus, illa cogita ſemper. Nõ em̄ eſt tibi neceſſariū ea, quæ abſcondita ſunt videre oculis tuis, q̄ſ ſuſpitio multos ſupplantauit, & in vanitate detinuit ſenſus illoꝝ. Sic cū Petrus alibi de morte diui Iohānis, quæ deo debet eſſe certa nõ homini, niſi ei cui ex cauſa reuelat deus, quærens à Chro in hæc verba increpatus ē. Si eū volo manere, donec veniā. Quid ad te? Tu me ſequere? Sic & apoſtoli omnes ab eodē ſcire cupiētes finē ſeculi & inſtaurati̇õis regni Iſrael, increpati ſunt hiſce verbis. Nõ eſt veſtrū noſſe tpa vel momēta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate, ſed accipietis virtutē ſupuenietis ſpūs ſancti in vos. Sic chariſſimi frēs, & nos digni eſſemus increpatiõe, ſi hodie vellemus oĩno ſcire naturā & cõditionē ſanctæ trinitatis, vtpote rem oĩno cœleſtē, & ſoli deo cognobilē, q̄ terrena aliq̄ties non capimus. Suffecerit igit nos ſcire in vniuerſum credere qd illa nobis reuelauit & expoſuit, nobis vero expoſuit p ſanctam eccleſiam ſuam quod diximus, id qd tum pfectius intelligemus, quū crediderimus perfectius. Et fiet qd inueſtigari nõ poteſt, nec inueſtigatū eloqui, credi tamen poteſt, & creditū cum Propheta ab vno quoq; pdicari & dici Credidi propter qd locutus ſum. Nos proinde credamus, vt ſalui ſiamus. Credamus aūt (inquā) vnū deum in trinitate, & trinitatē in vnitate veneremur, q̄ & noſtram fidem augere dignetur, & incredulitatem adiuuare, Amen. I

Eccl. 3.

Iohan. vlt.

Acto. 1

Pſal. 115.

HOMIL. L. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 6. Caro mea vere eſt cibus, &c.

In ferijs corporis domini noſtri Ieſu Chriſti.

VVM Moſes olim filios Iſrael vellet ad amorē dei Max. & ad illius mādatoꝝ obſeruationē perinde atq; dux fidelis & pius allicere & prouocare incepit inter alia beneficia q̄ illis paſſim deus Opt. benigniſſime cõtulerat præ cæteris mūdi nationibus, tandē ſub oculis quoq; eoꝝ ſubijcere beneficiū mannæ, quo in deſerto paſti à deo fuerat, inquiens: Et recordaberis cūcti itineris, per quod adduxit te dominus deus tuus quadraginta annis per deſertū, vt affligeret te atq; tentaret & nota fierēt, quæ in animo tuo verſabantur, vtrū cuſtodires mādata illius, an non. Afflixit te penuria, & dedit tibi cibū manna, qd ignorabas tu & patres tui, vt oſtenderet tibi, quod non ſolo pane viuit homo, ſed in oĩ verbo qd egreditur de ore dñi. Nec eſt alia natio tā grandis, quæ habeat deos appropinquātes ſibi, ſicut deus noſter adeſt cūctis noſtris obſecrationibus. In cuius diuinæ gratiæ, miſericordiæ & beneuolentiæ perpetuā memoriā, māna ipm deinde in vrna aurea repoſitū, & deinceps in arca ſtato tempore cum ſummo gaudio, cum canticis & hymnis, adeoq; cū cæteris deuotis cærimonijs circumlatum eſt. A

Deute. 4. 8

Pſal. 77

Exod. 16

Hebr. 6

2. Regū. 6

1. Paral. 16.

¶Si proinde fratres chariſſimi: Iſraelitæ olim propter beneficiū mannæ corporalis vſq; adeo ſibi deū eſſe propinquū rati ſunt ac illi tantopere laudē cecinerūt, qd nos merito facere oportet? vtpote qbus deus noſter longe propinquior factus eſt, quàm populo Iſraelitico. Nimiꝝ qui nõ modo humanā indutus carnē in terris viſus ſit, & cum hominibus cõuerſatus, ſed & ſeipſum ineffabiliter nobis in ſalutarē exhibuit potū & cibū, non qui in noſtrā cõuertatur ſubſtantiā, ſed q nos ſibi inſerat, arctius aſtringat, ſuæq; diuinitatis participationē nobis intima illa vnione coniunctioneq; communicet, Chriſto hodie dicente: Caro mea vere eſt cibus & ſanguis meus vere eſt potus, &c. Atq; ſane caro Chriſti verum eſt manna in abſcondito, vt ſcribit Iohānes, id quod & dominus apertis hodie verbis confirmat, inquiēs: B

Baruch. 3

Apoca. 2.

Hic eſt

Hic est panis qui de cœlo descendit. Non sicut mãducauerũt patres vestri mãna in deserto, &c. Inde & apostolus adfirmat hoc, de quo supra, totũ esse in figura factũ. In cuius figurã? Vtiq; carnis Christi, venerabilissimi sacramenti Eucharistiæ, veri mannæ. 1.Cor.10

C Eapropter dilectissimi fratres, dilectio vestra hodiernũ diem nõ impie ex instituto eccle siæ festiuis cærimonijs, gaudijs & canticis perornauit, pie nimirũ exultastis tã iucũda pigno ris amorosi cõsolatione recte etiamnũ in honorẽ tãti mannæ redoluerũt flores & gramina sonuerũt cantus & organa, purpura & preciosa resplenduerunt vestimenta, & recte hodie à vobis exhibitũ est, quicqd olim Dauid in reductione arcæ figuraliter exhibuit, signis nõ dissimilibus veritati, quã significauit arca. Recte nimirũ hæc, inquã, omnia facta sunt à vobis in reuerentiã nobilissimi mãnæ, si modo cũ exteriore homine interiorẽ obtulistis, si vos totos illi sacrificastis in odorẽ suauitatis. Et væ animis filiquis porcorũ assuetis, qbus in tẽpore veritatis & gratiæ, præsente veritate, vacuæ sunt cærimoniæ & figuræ. 2.Reg.6 1.Para.15

D ¶Si enim filij Israel sub nube tantũ degẽtes, & vmbra futurorũ bonorũ, id vere de deo dixerũt, quod præsentior (vt ita dicã) ipsis erat, quàm quicũq; dij nationum suis cultorib⁹, multo valentiore iure nos Christiani de profusissima Christi in nos & indulgẽtissima benignitate gratias agẽtes, decãtare deo ex intimo cordis adfectu debemus. Nõ est alia natio tã grãdis, quæ habeat deos appropinquãtes sibi sicut deus noster adest nobis. En Emanuel, i. nobiscũ deus, quamuis absconditus, quamuis velatus, vere tamẽ deus. Siquidẽ se nobis ille admirabili dispẽsatione & cõdescẽsione videndũ exhibet & cõtrectandum, & (quod amplius est) pro nostræ peregrinationis viatico degustandũ & manducandũ, vt nos penitus sibi inserat. Habitat item in medio nostri, & inambulat inter nos admiranda dignatione, ne deficiamus in via, socium se præbẽs nobis & ducem huius anfractuosi itineris, quod magni muneris loco, populo Israel ante promiserat, sed id promissum in nobis perfecte compleuit. Neq; id quidem exiguo tempore præstat, quod adsit nobis, sed secundum pollicitationẽ suam nobiscũ est omnibus diebus vsq; ad consumationem seculi, & secundum suæ diuinitatis omnia circumambientem præsentiam, & secundum preciosi corporis & sanguinis sui mysteriũ in salutarem cibum animæ, & medicinam efficacissimam nobis relictum, approbãte suis verbis hodie ipsissima veritate in Euangelio. Vnde colligimus. Esa.7 Matth.1 Leuit.26 Matth.vlt.

E ¶Primo, carnẽ Christi vere esse cibũ non fictũ, non phantasticum, non figuralem ceu hactenus contra scripturã nõnulli deblaterarũt. Vnde alias ad discipulos: Accipite, inqt, & mãducate, hoc est corpus meũ, quod pro vobis tradetur. Et differt ille cibus & potus à reliquis quandoquidem caro & sanguis Christi reficiunt animã, quæ immortalis est, cibus aũt corporalis, reficit tantum corpus, quod est corruptibile. Ideoq; omnem effectum, quem cibus & potus materialis facit, quantum ad vitam corporalem, scilicet sustentans, augens, reparãs, delectans, hoc totum facit & illud sacramentum animæ, quantum ad vitam spũalem. Hinc & appellari cœpit Eucharistia, id est, bona gratia, quoniam in hoc sacramento nõ modo est augmentum virtutis & gratiæ, sed ille totus sumitur, qui fons est totius gratiæ & origo. Et hoc est quod apostolus monet hunc cibũ diligenter discernendũ ab alijs, dicens: Qui enim mãducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicãs corpus domini. Quare? Quia est caro Christi vere cibus, &c. Matth.26 Marc.14 Luc.22. 1.Cor.11. Ibidem

F ¶Secũdo collige: Manducantem de carne Christi manere in Christo: intellige per spiritualem manducationem & dilectionẽ. Siquidem Eucharistia sit sacramentũ pietatis, signũ vnitatis, vinculũ charitatis: quæ vniuersa membra Christi corporis vnit capiti & sibijpsis. Hinc Paulus: Et panis (inquit) quẽ frangimus, nonne participatio corporis Christi est? Qm̃ vnus panis & vnũ corpus multi sumus, omes qui de vno pane & de vno calice participam⁹. Eapropter, & dñs sacramentũ Eucharistiæ in eis rebus cõmendauit, quæ ad vnum aliquod rediguntur, vtpote ex granis & racemis multis conficitur, panis & vinũ confluit. Quod propterea figuratũ est per Melchisedech panẽ & vinũ, quæ ex multis collectis & vnitis cõstãt, obtulit. Hinc Synaxis, id est, communio dicitur. Quid proinde melius q̃ digne cõmunicare de tanto sacramento? & quid alicui optatius aut felicius obtingere possit, quam qd in Christo maneat, & Christus in eo? vt non tam ipse viuat quàm viuat in ipso Christus, vt vnus sit cum eo spiritus. Vnde Christus hodie, &c. 1.Cor.10 Gene.14

G ¶Tertio collige: Eũ, qui mãducat panẽ Christi, id est, eius carnẽ, viuere in æternũ. In q̃ nimirũ discrepat à mãna, qd olim Iudæi mãducarũt, qd non vitam æternã, sed temporalem dũtaxat præstitit. Nec mirũ, quãdo manna in deserto dũtaxat figura fuerit huius mãnæ cœlestis, & vitam spiritualẽ eandemq; æternam datum iri oportere in hoc sacramento pfigurarit. Idq; illud non est impossibile, quũ enim possibile fuit sine messe & frumento & alijs huiusmodi quadraginta annis illorũ vitã per manna cõseruare: multo magis nunc cibo spũali hoc fieri poterit, cuius illa erãt figuræ. Siquidẽ manna nostrũ est Chrũs ipse deus & homo, qui est vita æterna & via ad eandem, qui nos ad illam prouehere dignetur. Psal.94 1.Cor.10. Iohan.14

Homi-

HOMIL. LI. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.16. Homo quidam erat diues, &c.

Dominica prima post pentecostes.

VO nobis hodierna die occurrunt, quæ proculdubio deberent nos ad amandum timendũq; deum, & ad spernendum mundum & quæ mundi sunt, nedum prouocare, sed & vehementer cogere. A

¶Primũ est appellatio tpis q̃d hodie incipit, vtpote q̃d à sanctissimis illis patribus appellari cœptũ sit, tẽpus peregrinatiõis, atq; ideo
1.Reg.14 vt memores simus, neq; nos, neq; nostra hoc in mũdo posse semper
Eccles.2 aut diu pseuerare, sed demũ desinere & alio pficisci, q̃ nihil nos sit
Apoc.14. secutu℞ prĕter opa nostra, quo℞ bona ad vitã, q̃℞ mala ad mortem
Iohan.5. æternã perducent. Quã vero vtrobiq; dissimilis sit status abunde sa-
Hebre.13 tis, nec sine terrore perdocet hodierni euãgelij historia. Hinc aplus
2.Cor.5 Non eñ (inquit) habemus hic manentẽ ciuitatẽ, sed futurã inquirimus. Et oportet nos oẽs manifestari ante tribunal Christi, vt referat vnusq̃sq; propria corpis prout gessit siue bonũ siue malũ. s. in hoc peregrinationis tpe. Et hoc est q̃d hucusq; à tpe aduẽtus ecclesia nobis in euãgelijs, quæ hactenus statis diebus sunt audita, proposuit oñia quæ in nostrã salutẽ deus Opt. Max. per filiũ suũ Iesum Chr̃m nobis ita exhibuit, vt nihil supersit, q̃d ipse in eandẽ salutem facere posset, q̃ nihil obmisit, ve℞ posthac rẽ ipsam in nobis esse ac pẽdere, vt videli-
Osee.13. cet & ipsi cooperemur, q̃ oportet. Siquidẽ nemo nunc esse possit causa nostræ dãnationis q̃
Esa.5 nosmetipsi. Ad singulos eñ nunc dicit dñs: Ex te pditio tua Israel, tãtũmodo in me auxiliũ
Ecci.15 tuũ. Quid vltra debui facere tibi, & nõ feci? Vniuersis igit̃ & oĩbus præparatis, nihil restat, nisi vt in hac peregrinatiõe viã arripiamus, quatenus parata gaudia cõsequamur. Siquidem liberi sumus, ceu peregrini, q̃cũq; libet p libertatem arbitrij ambulare possumus. Nobis ipse clemẽtissim⁹ & iustissimus dñs adiecit mãdata & præcepta sua. Si voluerimus mãdata conseruare, cõseruabũt nos, quẽadmodũ idip̃m haud obscure accipim⁹ ex hodierno euãg. q̃d.

¶Secundum est, quoad dei timorem compelli deberemus, vnde inter cætera, quæ alio tẽ- B
pore dedimus, dũtaxat duas colligimus doctrinas, quarum

Matth.16 ¶Prima est, nullũ bonũ manere irremuneratũ, nec vllum malum manere impunitum, si-
Psal.7 ue hic siue aliàs, quandoquidẽ deus ipse sit iudex iustus, q̃ reddit vnicuiq; secundũ opa eius.
Galat.6 Atq; sic certum est (inquit Apostolus) vt quæ seminat homo, hæc & metet. Ita dñs Lazaro pro ei⁹ hic cruciatu & patiẽtia reddidit cõsolationẽ & quietẽ. Diuiti vero Epuloni pro diuitijs oĩm adeo re℞ dedit ægestatẽ, vt nõ habuerit tantillũ aquæ, quo linguã refrigerare potu-
Iaco.1 isset, pro veste purpurea recipiẽs flammã perpetuã, pro cibo delicato famem infinibilẽ, pro familia tartaream societatẽ, pro tenacitate omnis gratiæ & misericordiæ denegationem, vt cui iuste negata est misericordia, qui misereri noluit.

Psalm.72 ¶Non est igit̃, q̃d aliqs murmuret contra deũ, quũ videt sibi probos & iustos hic pati, im- C
probos vero & iniustos voluptuari, & pinde impunes peccare, quandoquidẽ relinquat hoc ipsum diuinæ iustitiæ & sapiẽtiæ, q̃ nouit quo modo, loco & tẽpore q̃sq; sit appremiandus,
Deuter.32 alibi dicẽs: Mihi vindictã & ego retribuã. Etsi eteñ (inquit Valerius) lento gradu ad vindi-
Roma.12 ctam sui diuina procedat ira, tarditatẽ tamen supplicij grauitate compensat.
Valer. de neg. rel. ¶Secũda doctrina est, neminẽ posse simul & semel, hic & alibi lætari, nec quempiam hic pro voluptate carnali tẽporalibus his bonis & alibi æternalibus perfrui posse, verum q̃ hic patienter miseriã tulerũt, alibi lætitia gaudebunt, qui vero hic gauisi sunt voluptate ad nutũ alibi tristabũtur & cruciabũtur, testãte euidẽter hodie Abrahamo qui in persona dei Max. ait ad diuitẽ: Fili recordare, q̃a recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala. Nũc aũt consolatur, tu vero cruciaris. Quasi diceret: Stulte petis, vt hic bonis ad nutũ tuũ possis perfrui, q̃bus in terra abusus es. Siquidẽ iniquũ fit, vt quis vtrinq; eis queat satiari. Dictũ eñ est
Matth.5 olim in terris: Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati qui lu-
Luce.6 gent, quoniam ipsi consolabuntur.

¶Gaudeãt igit̃ pauperes, & tribulati in hoc mũdo, nec desperẽt quasi à deo derelicti, imo D
sciãt se oĩno eẽ in memoria dei misericordis, q̃ propterea ipsas hic tpaliter finit cruciari, vt
2.Timot.4 alibi eos possit æternaliter cõsolari, imo singuli in suis aduersitatibus dicãt cũ Apostolo: Bonũ certamẽ certaui, cursum cõsumaui, fidẽ seruaui. In reliq̃ est mihi reposita corona iustitiæ quã reddet mihi dñs, in illa die iust⁹ iudex. E diuerso timeãt & pœniteãt diuites, q̃bus hic oĩa ex voto obueniũt, ignari malo℞, imemores futuro℞, q̃ necessum ẽ, credãt, si mõ credũt euãgelio, cui si min⁹ credũt, væ ipsis, q̃m nulla eis relicta ẽ spes. Semp meminerint Abrahami, hodie dicẽtis: Fili recordare, q̃a recepisti bona in vita tua, Lazarus vero mala. Ideo hic cõsolatur, tu vero cruciaris. O du℞, o tremẽdũ verbũ, maxime his, quos p̃sentis seculi trãsitoria

bona,

bona, diuitiæ & honores delectãt. Ad quos & horrendũ verbũ dicit alibi dñs: Væ vobis diuitibus, q habetis cõsolationẽ vestrã. Væ vobis, q saturati estis, qa esurietis. Væ vobis qui ridetis nũc, qa lugebitis & flebitis. Caueãt oro ipsi, ne pro præsentibus, quæ amplectuntur, ꝑpetua perdãt, & pro gaudio momentaneo cruciatus sustineant sempiternos. Luc. 6

E ¶Superest, proinde, vt neglectis ijs rebus mũdanis tendamus ad superna, vt illic sit cor nostrum, vbi est thesaurus noster, & patria vera, vnde hic exules peregrinamur, qbus hic non est aliud nisi labor, dolor, afflictioq; spũs, atq; nihil omni ex parte iucundũ: qui & experientia discimus vitæ nostræ breuitatẽ, instabilitatẽ & rerũ omniũ mutabilitatẽ & interitũ, quũ mũdus transeat & concupiscentia eius: qui deniq; hodie intelligimus diuinã iustitiã, cuilibet prout in hac vita meruit siue in bono siue in malo, pœnam vel gaudiũ retribuentem. Matth. 6 Eccles. 2. 1. Iohan. 2

HOMILIA LII. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 14. Homo quidam fecit cœnam magnam.

Dominica secunda post octauas pentecostes.

A E tribus fit mentio in hodierno quidem Euãgelio, quorum est. Iohã. 17

¶Primũ cœna magna ad quã vocati sumus, & est æterna nimirũ beatitudo, quæ consistit in iucundissima diuinitatis visione, fruitiõe & tentione, cœpitq; illa appellari cœna, qm vltima sit hominis refectio, qua vel sola homo ita saturabitur, vt nihil ampli⁹ velit aut possit optare: quæ & ideo magna dicit, qa oĩe satiat desideriũ, vbi oĩm est bonorũ satietas ꝑfectissima, vtpote in qua oĩa sunt parata, quę ad cõsumatissimã pertinẽt cœnã. Cuius propterea magnitudinẽ solus ille ꝑdicet, qui effari poterit, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit. Cuiusmodi est Chrũs dñs, deus & homo, qui vel solus magnus; qui & solus reficit, & hãc cœnã magnã sic instruxit, vt nihil obmiserit, q ad eã sunt necessaria, nimirũ gratiæ collationẽ, sacramētorũ efficaciã, regni apparitionẽ, spũs sancti missionẽ, edulij cœlestis præparationẽ, nec restat, nisi vt arripiamus viã & cœnã ingrediamur, dignæ cœnaturi, & saturãdi cũ propheta dicẽte: Satiabor quum apparuerit gloria tua. Atq; ideo o vere beati, q ad cœnã nuptiarũ agni vocati sunt, & q venire nõ recusant, se q; eadẽ dignos reddũt. Esa. 64 1. Cor. 2 Psal. 16. Apoc. 19

B ¶Secundum em̃ in Euãgelio est, numerosa multitudo se excusantiũ, atq; habent ij, qui ad oblata beneficia sunt ingrati, cuiusmodi sunt oẽs peccatores & infideles, q in Euãgelio trib⁹ peccatorũ præcipuorũ generibus comprehenduntur: Et sunt in summa.

C ¶Superbi, qui accipiũtur ꝑ eũ, q emit villã. Siquidẽ vere superbi sint, q villã. i. præsidentiã aliquã non accipiũt in cõmissionẽ, sed emũt vel fauore, vel obsequio, vel pretio, vel prece, vel minarũ terrore, vel promissio ꝑ se vel alium. Status em̃ præsidentiæ siue secularis siue spũalis etsi licite ab idoneo acceptari possit, nõ tamẽ emi. Id q̃d (prohdolor) nunc frequenter fieri adsolet. Hinc raro percommodi nũc præsunt, quũ nulla (vt olim) habeat virtutis & probitatis ratio. Nõ ingrediunt ergo cœnã superbi, q per villam ementes intelliguntur.

D ¶Auari q̃q; nõ ingrediunt se excusantes, q intelligũtur per eũ, qui iuga boum qnq; emit: quãdoquidẽ auari relictis virtutũ lucris perpetuis, in caducis diuitiarũ acquisitionibus delectantur. Et fit (vt apostolus scribit) vt qui volũt diuites fieri (quales sunt auari) incidũt in laqueos diaboli. Ideoq; vocati ad cœnã non veniunt, sicut nec veniẽt. 1. Timot. 6

E ¶Libidinosi, q intelligũtur ꝑ eũ, q vxorẽ duxit, q vtiq; significat voluptatũ carnaliũ sectatores. Quãuis em̃ bonũ sit coniugiũ & thorus immaculatus, atq; ad propagandã sobolẽ diuina prouidẽtia institutũ, qa tamẽ nõnulli per hoc nõ fœcunditatẽ prolis, sed desideria expetũt voluptatis, fieri solet nõ immerito, vt per rem significet res iniusta. i. libido. Et sint excusantes se, qm̃ duxerit vxores, q carnalibus sunt & libidinosis amoribus ita irretiti, vt carnalia magis curẽt q̃ cœlestia & spũalia. Cuiusmodi est illa cœna in euãgelio magna. Ad quam ceu indigni nõ ingrediuntur, neq; superbi, neq; auari, neq; libidinosi, atq; hoc genus pc̃tores alij qui ui ijs tribus accipiunt, qm̃ eo, & cæteri referuntur. Hinc Iohãnes: Omne, inqt, quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut oculorum vel superbia vitæ. Hebr. 13 Gene. 2 Matth. 19 Tob. 8 1. Iohan. 2

F ¶Tertiũ in Euangelio est, conditio obedientium, qui ad cœnam vocati & parati fuere, & fuerunt pauperes, debiles, cæci & claudi.

G ¶Ita nimirũ fratres, si ad cœnã illam magnã & eam quidẽ longe delicatissimã venire, ac ea perfrui voluerimus, ad quã oẽs sumus vocati, quos deus oẽs vult saluatũ iri, quosq; per famulos suos. i. fideles prædicatores indies vocat necessum est. 1. Timot. 2

H ¶Prio, ne sim⁹ ex nũero eorũ, q se excusare cęperũt. i. ne sim⁹ vel supbi vel auari vel libidinosi, vtpote q̃d nemo illorũ beatitudinẽ æternæ vitæ sit possessur⁹, q̃ nihil coinqnatũ intrat. Apoc. 22 Luc. 14. 18

I ¶Secũdo, vt simus pauperes. s. spũ, & sunt vere humiles, quoniam illi vere exaltantũr in

Leuit.14 gloria, q sic se humiliāt. ¶Tertio, vt sim⁹ debiles, idēq; cæci .i. terrena nesciētes cōtra deū
quales erim⁹, quū propter deū hæc inferiora nō aspeximus sed cōtempserim⁹, qibus renun-
tiātes, q̄les vult nos alibi eē dn̄s. Cuiusmodi vtiq; habent pro debilibus & cæcis huic mūdo.
Luc.14 ¶Quarto, simus claudi .i. nō premamur affectu carnali, nescientes carnē & spū viuentes.
Claudi (inquā) illecebroso carnaliū affectu, sed rectæ rōnis vinculo compediti atq; sic parati
simus ad cœnam venire, in qua q cœnāt, indubie beati sunt: nulla deinde re indigētes, quales
nos faciat deus ipse, q illa est cœna, quā & præparauit om̄ibus diligentibus eum.

HOMILIA LIII. DE EO QVOD LEGITVR, Luc. 15. Erant appropinquantes, &c.

Dominica tertia post octauas pentecostes.

Matth. 11. QVum tanta esset Chrūs erga om̄es indiscriminatim humanitate & A
māsuetudine, vt plane adeo neminē vel submoueret vel fastidiret,
vt ad se etiam vniuersos, qui sua indigebant opa, benignius inuita-
ret, dicēs: Venite ad me oēs qui laboratis & onerati estis, & ego re
ficiam vos &c. & inuenietis requiem animabus vestris, factum est
vt & ipsi publicani & peccatores ad illum accedere ausi fuerint, nō
vt eum obseruarēt, quod peruersi faciūt, verū vt illum audirēt. s. ex
proposito emēdationis per verbū ipsius veluti oēs in p̄sentia debe-
Exo. 23 tis. Quos dn̄s humanissime adeo nō dedignatus est suo adiutorio,
Deut. 7 vt eos etiā deinde conuiuātes habuit, cū eis manducās & bibens. Id
quod videntes scribæ & pharisæi partim fastu, partim permoti scriptura, quæ dehortatur à
malorū cōsortio, partim q̄ Christo infamiā impingerēt, aut ipsius authoritati & nomini de-
rogarent, qa cū infamibus conuersaret, murmurare cœperūt, dicētes: Quia hic pctōres reci-
pit, & māducat cū illis. Q. d. Hic q nouā quandā sanctimoniā profitet, & cæteris habet pro-
batior & sanctior, nō vitat malorū cōsortia, sed notos etiā pctōres admittit ad colloquium,
& adeo nō fugit cōgressum, vt cibū etiā cū illis capiat, nō cogitās, q̄d malorū cōtubernio cō-
taminent boni, argumēto nimirū, q̄d vel ipse talis nō sit, qualis æstimat, vel qualis vult habe-
ri, vel intra tp̄s talis efficiet, quales sunt qbus cū cōuersat, iuxta protritū verbū, q̄ dicūt, qualis
Psal. 17. vnusq; sq; est, tali cōsortio delectat: Cū bono bonus eris, cū peruerso peruerteris.
¶Igit dn̄s hmōi scribarū & pharisæorū murmura animaduertēs, vt illorū inclementē fa- B
stum penitus eximeret, suæq; apud oēs famæ cōsuleret, ostēderetq; se nihil cōtra scripturam
agere duabus occurrit parabolis, qbus haud obscure rōnē adfert, cur cū pctōribus cōuerset,
nimirū nō qa ipsorū vitia vel amet vel ea sequi velit, aut vt alios scādalizet, sed q̄d propterea
aduenerit, vt sua pia cōseruatione, & sancta doctrina malos & pctōres emēdet, alibi ingense
Matth. 9 Nō em̄ veni vocare iustos, sed pctōres, nō em̄ egent, q sani sunt, medico, sed q male habent,
Marc. 2 cuiusmodi sunt pctōres, in aīa ægrotātes. Hinc venit filius hominis, quærere & saluū facere
Luc. 19. q̄d perierat. Id q̄d fit, pctōre p verbū salutis resipiscēte, & pœnitētiam agēte. Quo de maius
est gaudiū angelis dei, quàm super nonagintanouē iustis q pœnitentia non indigent.
¶Quēadmodū agricola illā amplius terrā amat, q̄ post spinas vberes fruges profert q̄ eā, C
Gene. 3 quæ nunq̄ spinas habuit, & semp fertilē messem produxit. Imo quēadmodū etiam q habet
Iohan. 1. cētū oues, &c. Hō qui centū habuit oues est Chrūs theantropos, centū oues sunt nouē ange-
lorū chori, & hoīm genus, q̄d cū per pctm̄ amisit, relictis nonaginta .i. nouē angelorū choris
Iohan. 19 deserto .i. cœlo q̄d forte desertū hic dr̄, quia hō ip̄m peccando deseruit, vadit quæsitū huma
Psal. 67 num genus, quādo venit incarnatus, deinde doctrina & passione idē reducere satagit, quādo
Actorū. 1. ipsum oībus cōsummatis, redemit, sup humeros in cruce sua ponens, deinde venit ad domū
Ephe. 4 cœlestē, quādo cœlos ascendit captiuā secū ducens captiuitatē, ad amicos & vicinos .i. ange
los, dicēs: Cōgratulamini mihi, qa inueni ouem meā quæ perierat, &c. In quē sensum facile
intelligit, & altera parabola. Vnde colliguntur nonnullæ doctrinæ, quarum est.
¶Prima, Chr̄m nō secus ex cœlo ad nos venisse atq; medicū ad ægrotātes, nimirū vt nos D
1. Timot. 1. saluaret & cœlo, vn̄ cecidimus p pctm̄, referret. Hinc aplūs: Fidelis (inqt) sermo & om̄i acce
1. Timot. 2 ptiōe dign⁹, qa Chrūs Iesus venit in hūc mundū, pctōres saluos facere, q̄rū primus ego sum,
vult em̄ deus ipse saluaror noster oēs hoīes saluos fieri, & ad agnitionē veritatis venire.
¶Secūda, nullū pctōrem vel quālibet grauē debere de gratia dei desperare propter pctā E
sua, quæ nō tam sunt grauia neq; numerosa, quin indulgentiā inueniant, dūmodo peccatori
displiceat peccasse nec pctā iterare proponat, ipsaq; sibi desiderat indulgeri. Displicet si per
arbitrij libertatē vellet se nō peccasse propter deū. Etiamsi quadā sensuali cōplacentia rede-
at memoria peccatorū. Hæc veritas vbi firmiter inhæserit, desperatio locū habere nequit.
¶Est autem desperatio motus, quo quis de sua prorsus beatitudine diffidit, cum contem- F
ptu di-

ptn diuinę miſericordiæ,q̃ſi impotẽtis vel nolẽtis pctã ſua dimittere & ſaluare. Ita nimi-
rũ Caimus deſperauit, inquiẽs: Maior eſt iniquitas mea, q̃ vt veniã merear. Deſperauit & Gene.4
Iudas Iſchariotis, dicẽs: Peccaui, tradẽs ſanguinẽ iuſtũ. Et proiectis argẽteis in tẽplo, re- Matth.27
ceſſit, & abiẽs laqueo ſe ſuſpẽdit. Sed impie vterq; fecit. Quõ em̃ de ſua quis ſalute deſpe
ret, q ſe ſaluandũ firmiter, ſi ipſe velit, credat? Eũ vero ſaluatũ iri, q credit ſe ſaluari ſi velit Marc.9
argumẽto eſt pr̃ filio ſalutẽ petẽs, cui dñs dixit: Si potes credere, oĩa poſſibilia ſunt crdẽti.
Nec recte pctõr alleget, nõ eſſe in ſua ptãte ſaluari, ſed tota ſua ſalus ſita ſit in deo, iuxta id
q̃d dicit deus ad Iſrael: Perditio tua ex te Iſrael, ex me aũt auxiliũ tuũ. Siqnidẽ rñdeo dũta Oſee.13.
xat à deo ſaluari peccatorẽ, q ſolus remittit pctã, cui ſoli peccat, ſed ipſe eſt, qui poteſt &
vult ſaluare. Ipm poſſe ſaluare, dubiũ nõ eſt, quũ ſit, q mortis & vitę habet poteſtatẽ, dedu Pſal.50
cẽs ad portas mortis & reducẽs, cuius dicere & velle eſt facere, dixit em̃ & facta ſunt, & oĩa Marc.9
q̃cũq; voluit, fecit, cui ſubeſt, cũ voluerit, poſſe. Ideoq; quũ dñs alibi dixiſſet, apud hoiem Sapiæ.16
ſaluari impoſſibile eſt, adiunxit, oĩa apud deũ ſunt poſſibilia. Ideo Paulus: Ego, inqt, pec- 1.Reg.2
catorũ primus miſericordiã cõſequutus ſum, vt in me primo oſtẽderet Chrs Ieſus omnẽ Matth.19
potentiã ad informationẽ eorũ, q credituri ſunt illi in vitã æternã. Nõne dñs q̃q; latronẽ 1.Timot.1.
in cruce, q vſq; ad extremũ peccarat vitæ, ad vnã dũtaxat petitionẽ. ſ. dñe memẽto mei,
dũ veneris in regnũ tuũ, ſaluauit? inquiens: Amen dico tibi, hodie mecũ eris in paradiſo.
Quod aũt vult ſaluare vnũquẽq;, teſtat ſuis ad peccatorẽ verbis, dicẽs: Et q̃re moriemini Luc.23
domus Iſrael? Quia nolo mortẽ pctõris & moriẽtis. Reuertimini & viuite. Cõuertimini Ezech.18
& agite pœniam ab oĩbus iniquitatib⁹ veſtris, & nõ erit vobis in ruinã iniquitas. Quis em̃
vellet perditũ iri deus, q̃s ipſe, vt eſſent & viuerent. ſ. æternaliter, creauit, q̃rũ aĩas amat, de Sap.11.
qbus vult in æternũ in cœleſti patria laudari? Cuius noĩe ꝓpheta ſibi petit indulgeri pctã,
& ſe ab ipſo ſaluari, inquiẽs: Cõuertere dñe & eripe animã meã, ſaluũ me fac ꝓpter miſe
ricordiã tuã. Qm̃ nõ eſt in morte, q memor ſit tui, in inferno aũt quis cõfitebit tibi? Et ſa Pſal.6
ne qũo nõ vellet ille dare eis ſalutẽ, ſi modo velit, pro qbus ſuũ propriũ dedit filiũ, ei non
parcẽs? Ideoq; nemo dubitet vel quãlibet horrẽdus pctõr de indulgẽtia ſuorũ peccatorũ,
ſi velit, quũ eius ſit ſibi cõuerſio & ſalus tã grata & læta, vt dicat ad angelos: Cõgratulami Roma.8
ni, &c. Eapropter ſi aliqñ pctõri (q̃d abſit) ſuccurrat deſperatio, murmuretq; inſipiẽs co-
gitatio eius, dicẽs: Quis es tu, aut quãta eſt illa gloria, qbusve meritis hãc obtinere ſperas
q toties, tãtopereq; in deũ peccaſti, tuãq; ſalutẽ ꝑdidiſti tua ſpõte. rñdeat dicẽs: Qui deſpe
rẽ de eius gr̃a, q creauit me vt eſſem, q charitate nimia me adoptauit, q me pœnitentẽ ſe
receptũ promiſit, q verax eſt in promiſſiõe, & potẽs in exhibitiõe, licet em̃ ei facere, q̃d
voluerit, cuius miſericordiæ nõ eſt numerus, & charitas ipſius erga me plus q̃ immenſa, Philip.2
imo ineffabilis, vtpote q̃ deus ipſe & oĩm ſuꝑmus, ꝓpter me viliſſimũ pctõrẽ, & in nihilũ
redactũ, ita ſe exinaniuit & cõdeſcẽdit, vt venerit & deſcẽderit à ſummis ad iſima, à gloria
ad opprobria, à requie ad laborẽ, ab abũdãtia ad pauꝑtatẽ, à delitiis ad pœnã, à beatitudĩe
ad miſeriã, ab ęternitate ad mortẽ, & q dẽ turpiſſimã. ſ. crucis, haud ſane crediderim tã piũ
meũ ſaluatorẽ, tãtã ꝓpter me charitatẽ deperditã velle. Et ſcio cui credidi, & certus ſum.

F ¶Tertia doctrina, eũ, qui ꝑfectus eſt, ita poſſe cõuerſari cũ ipſis, etiã malis & pctõribus
vt non palpando vel diſſimulãdo fauere videatur eorũ vitiis, ſed vt eos pia conuerſatiõe
cõuertat & ad emendationẽ prouocet, deq; peccatis illos arguat. Si em̃, inqnit Chrs, lux
veſtra luceat corã hoĩbus, vt videãt opera veſtra bona, & glorificent patrẽ veſtrũ, qui in Matth.5
cœlis eſt. Sic apoſtoli, qa perfecti cõmunione malorũ peruerti nõ potuerũt, malis ſæpenu
mero cõuerſati ſunt, vtpote quorũ vitia arguerũt, & eos iuſtos reddiderũt. Sic & Chriſtus Matth.9
cũ Matthæo publicano, ſic cũ Maria Magdalena peccatrice, ſic cũ Zachæo publicano, Lucæ.7
ſic cũ muliere Samaritana, & hodie cũ peccatoribus cõmunicaſſe legitur, vt iuſtos dimit- Luc.19
teret, vt qui eorũ vitia arguit, mores vero inſtruxit, vt patet ex decurſu euangelii. Iohã.4

G ¶Atqui nõ ita eſt cũ imperfectis, quibus ſufficit, vt malis cõpatiant, eoſq; apud deũ ora
tionibus adiuuent, nedũ conuerſando alios lucrari & cõuertere velint, ab eis ipſi peruer-
tantur & pereant. Sæpe em̃ ſubmergi incipientẽ erepturus, dũ ipſe neſcit natare, ſeipſum
perimit cũ eo, quẽ eripere ſtuduit. Hinc ad filios Iſrael dictũ eſt: Nõ habitẽt. ſ. idololatræ Exod.23
in terra tua, ne forte peccare te faciãt. Et Paulus ad Theſſ. maxime infirmos: Denuncia- 2.Theſſ.3.
mus (inquit) vobis, vt ſubtrahatis vos ab omni fratre inordinate ambulante.

H ¶Quarta, nõ deſpiciẽdos ita à nobis eſſe pctõres, q̃ſi de nr̃a probitate gloriaremur ceu Roma.11.
cæteris meliores, id q̃d foret hypocriſis, q̃ prohibita eſt, imo debemus cogitare ne quales Matth.6
ipſi ſunt, nos q̃q; tales fore poſſe, & ipſos forte poſſe cõuerti & reſurgere, nos vero cadere,
verũ ne vel nos reddãt malos, vel vt ipſi ita deſpecti & vitati erubeſcãt, & erubeſcẽtes re- 2.Theſſ.3
uertant & emẽdent, quẽadmodũ nuper ex Tobia docuimus. Sane diſtrictionẽ (vt ſcribit
Gregorius) debemus vitiis, cõpaſſionẽ naturæ in ipſis peccatoribus, q ſi ſunt inemenda- Ibidem.
biles, omnino ſunt etiã à perfectis vitandi, vt Apoſtolus Timotheo alias præcepit.

HOMILIA LIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.7.Marc.4.Luc.6. Eſtote miſericordes,&c.

Dominica quarta poſt octauas pentecoſtes.

PRæſens euāgeliū ad id nos dirigit,q̄d ex duobus,vnde prudet lex & pro- A
Matth.22 phetæ,ſecundū eſt,in quo tota lex perficit,nimirū ad proximi charitatem.
Qui eñ(ait Apoſtolus)proximū diligit,legē impleuit, ſiquidē plenitudo le
Roma.13 gis & finis dilectio.Qui eñ proximū recte diligit propter deū,diligit ip̄m,
& ita deū & ſeipſum diligit,& ſic totā dilectiōis impleuit legē,q̄ eſt, vt deū
Matth.7 modis oībus diligamus,& proximū vt noſipſos,quos ita diligemus,vbi eis fecerimus,quę
Lucæ.6 nobis fieri ab ipſis vrlimus,& eis nou fecerimus,q̄ nec nobis fieri velimus. Ad cuiuſmodi
dilectionem proximi iuxta euangelij ſenſum requiritur.
¶Primo, vt proximis,nr̄a ope indigētibus miſericordiā,q̄tū poſſumus,verbo & facto B
exhibeam⁹.Qui eñ(inq̄t Iohānea)habuerit ſubſtātiā huius mūdi,& viderit fratrē ſuū ne
1.Iohan.3 ceſſe habere,& claudit viſcera ſua ab eo,quō charitas dei manet in eo? Filioli mei nō diliga
mus verbo neq; lingua,ſed ope & veritate.Ad hāc aūt miſericordiā p̄ſtandā nos attrahe
re debuerit exēplū dei Opt.Max.q iu vniuerſos,etiā inimicos,miſericors eſt,ſuā opē pla
ne nulli negās:mō ſi p̄r cœleſtis alterius naturæ ſine ꝓportiōe à nobis diſtās in p̄fectione,
nobis miſericors eſt,q̄to magis nos proximo miſericordiā impēdere oportet,eiuſdē no-
biſcū naturæ;nec conuenit,vt filij à patre degeneremus,ſed de miſcdia ſuo in loco plura.
¶Secūdo,ne male de proximo ſine manifeſtiſſimis teſtimonijs,nō aūt leuibus & Incertis C
cōiecturis atq; p̄ſumptiōibus iudicem⁹.Nolite,ait Paulus,añ tēpus iudicare.i.anteq̄ pror
1.Cor.4 ſus cōſtet iudiciū facere.Qua in parte notādū cēſuerim,q̄dā eſſe aperta mala,q̄ ſi qui p̄pe
trāt,eos recte(uō tñ iniquo aīo)iudicamus malos,veluti ſi qs hæreticoa diceret carnales
Matth.7 hoīes,qm̄ aperto doceāt & agāt,q̄ caruis ſunt,de q̄bus veritas ait:A fructib⁹ eorū cognoſ
cetis eos,mala quidē arbor,malos facit fructus,ſi op̄a hoīs mala ſunt aperto,necrſſum eſt
vt hoīem iudicemus malū.Quædā vero eē medis.i.q̄ & in bonā & malā partē fieri poſ-
ſunt,de q̄bus q̄a ignoramus,q̄ aīo.ſ.bono vel malo fiant,nō recte,neq; ſine p̄ctō mortali
1.Cor.13 hoīes iudicem⁹,vtpote q̄ ē cōtra proximi charitatē,q̄(ap̄lo teſte)malū nō cogitat.Profe
cto,de malo mihi nō ſatis certo nequaq̄ aliquē iudicarē,quē vt me diligerē,ſed defēdcrē,
ſed excuſarē,q̄diu in publicū nō ꝓdieet.ſ.p̄ euidētia ſigna,ſed q̄a charitatē p̄didimus,fa-
cile alterutrū iudicamus cōtra p̄ceptū dn̄i,hodie dicētis:Nolite iudicare &c.Peccant igit
Vergilius q tā proni iudicāt, vel ob ſamā,q̄(vt poeta cecinit)tā ficti prauiq; tenax,q̄ nuncla veri eſt
4.æneid. & quidē fallax,iudicās ſine ſufficiēti probatiōe,vel ob leues ſuſpitiōes & cōiecturas plerū
q; falſas,veluti ſi qs ilico eū putet fornicariū,qui cū muliere parū proba locutus ſit,qm̄ po
tuit eē cauſa colloquēdi alia,eadēq; nō mala, vel ſi qs eū iudicet eccleſiæ cōtemptorē, qui
nondū facta meridie interdicto ieiunio comedat, vt q forte ob ſtomachi laſſitudinē veſci
cōpulſus ſit,vel ſi qs eū iudicet tyrānū,q cū ſæueritate tardius indulget, vt q fortaſſis ſerius
indulget zelo diſciplinæ & amore iuſtitiæ, quū ſcriptū ſit:Zelus domus tuę comedit me,
Pſal.68 vel ſi qs eū iudicet ſup̄bū,q pauciloquus ē, vt q forte natura talis ē vel loqui nō profit,bo
nū eñ eſt tacere, cūfari nō expedit.Cæterū,qm̄ ita de proximo iudicare ſit periculo tam
plenū, vt plane iudicet à deo,q iudicat,in rē videri ſolet,vt q̄dā cōtra iudicādi morbū re
media recenſeā,ſiquidē nō profit,ſcire morbū,niſi cōtra ip̄m,quo curari q̄rat,remediū
auferat,at longe optimū eſt remediū auulſio radicis morbi,& cauſæ.Iudicare igit volēs,
Eccl.19 iuſte videat. ¶Primo,ne facile vuicuiq; de quopiam(vt ait ſcriptura) & omni verbo
credat,qui enim cito credit,leuis eſt corde,& facile decipitur.
¶Secūdo,uō ſit curioſus inq̄rēdi de aliorū factis,q̄ ad ſe nō p̄tinēt,qñ quidē in ea inq̄ſitiōe D
multa audire cōtingit,ex q̄bus facile ſuſpitio ſuborit,vnde temerariū ſequit iudiciū,q̄ ſane
pacto ꝓderit abeſſe à cōſortio detractorū,q vana loquit,iuxta ſcripturā dicētē:Cū detra
ctoribus nō cōmiſcearis:nimirū q̄ ipſi peruerſe iudicāt,& iudicare alios peruerſe faciunt.
Prouer.24 ¶Tertio,nō ſit hō inuidus & infenſus,qñ quidē nihil inuidia vel odio duce poſſit vere E
iudicari:ſi qs eñ male ad alterū afficit,vtpote ip̄m odiēs,ex leuib⁹ ſignis mala de ipſo opi
natur,imo ſæpe illius mala requirit,nō vt emēdet,ſed vt infamet,q̄d grāde ſcelus eſt,quia
infamās plus q̄ homicida eſt,quū ſama bona nobilior ſit vita.Qui proinde nō voluerit p̄
ximū iudicare,diſcat eū prius amare,quē cū amauerit,hauddubiū defender,nō iudicabit.
¶Quarto,ſit ipſe bonus & non malus in ſeipſo, qui enim ſe talibus vitijs irretitū nouit F
Eccl.10 quaſi propriæ conſcius malitiæ,facile de alijs malum opinatur.Stultus quidem,inquit ſcri
ptura,in viam ambulans,cum ipſe ſit inſipiens, omnes ſtultos æſtimat.
¶Quinto, vt iudicaturus de alijs ſeip̄m priua iudicet & emēdet : q eñ ſemetip̄m prius G
nō iudicat,q̄d in alio recte iudicet,iguorat, qm̄ aliena merita iudicare nequit, cui cōſciæ
innocētia ꝓpriæ nullā iudicij rrgulā p̄bet.Hinc ad Iudęos,adulterā adducētes,aiebat dn̄s:

Qui fine peccato est vestrũ, primus in illam lapidẽ mittat. i. prius propria corrigat, aliena reprehensurus, quo tendit verbũ dñi in euangelio. Quid aũt vides festucam, &c.

H ¶Sic suaserim, si suspitiones vitare nequimus, quia hoĩes sumus, à definitiuis tamen & firmis sententijs continere debemus. Et si quis ergo futuꝝ, q̃d à dño minatur, iudiciũ me- ruerit, & diligenter dictas radices euellere, seq; magis, quem certius cognoscit, iudicare studeat, & proximũ relinquat deo, qui solus hominum corda nouit, cuius iudicium nõ fal lit, ante cuius tribunal omnes stabimus, vt referat vnusquisq; propria corporis prous gesſit, siue bonum siue malum, mercedem secundum opera sua recepturus. Acto.1 Roma.14 2.Cor.5

HOMILIA LV. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ.5. Cum turbæ irruerent, &c.

Dominica quinta post octauas pentecostes.

A IN proximæ dñicæ euãgelio dñs ad opera charitatis & misericordiæ nos co hortatus est, qbus ambulaĩ ad dñm, iustitiæ regẽ, olbus pr̃mia distribuentẽ. In hodierno aũt euangelio idẽ nos instruit operandi modũ, quo nostra ope ra fiũt deo placita, grata, iusta, & meritoria, hocq; facit mystico euangelij sensu. Siquidẽ hodiernæ diei euangeliũ cõtinet historiã miraculo plenam, quæ ad literam (vt sic dixerim) patet, itemq; cõtinet allegoriã, qua per duas in euangelio naues vocationẽ Iudæoꝝ & gentiũ intelligimus, per noctẽ vero vmbrã legis accipimus in qua laborantes nihil vel parũ ad æternã beatitudinẽ cœperunt, &c. Annis em̃ superioribus eiusmodi allegoriã satis abunde tractauimus. Ideoq; ad mysticũ sensum, quẽ idem continet euangeliũ, festinemus, in qua dñs docet modũ debitũ in operibus nostris obser- uandũ, quatenus p̃mio sint digna æterno. Siquidẽ dicit euangeliũ, q̃d dñs docturus tur- bas, intrauit nauiculã Petri, quã paululũ reduci iussit, &c. Nauicula Petri, in qua Christus turbã docuit, est catholica ecclesia, quã super petrã dñs se ædificatuꝝ promisit. In aliũ re- ducere nauiculã, est docere nõ terrena, sed cœlestia, nox est error cõsciẽtiæ debitũ finẽ in suis operibus nõ intendẽs. In verbo, relaxate rete, est à somno noctis surgere, & iuxta p̃- cepta dei facere & docere, & ad hũc ita sensum mysticũ colligunt aliquæ doctrinæ. quaꝝ Matth.16 1.Timot 3

B ¶Prima est, vanã esse omnẽ doctrinã & de falsitate suspectã, q̃ ab ecclesia nõ est recepta & approbata, vtpote q̃ vel sola est colũna veritatis & firmamẽtum, ex ea proinde fidelis hauriat doctrinã nõ ex hæreticoꝝ synagoga, imo q̃ inde manet prorsus suspectã habeat quũ sola catholica ecclesia habeat spiritũ veritatis, quæ illã sic omnẽ docet veritatẽ, vt fi- des, adeoq; doctrina ipsius omnino sit sine defectu, vt pro qua Christus alibi orauerit. Iohan.14 Lucæ.22

C ¶Secũda, in ecclesia catholica doceri, nec alia debere doceri q̃ cœlestia, nõ terrena, cuius modi sunt, q̃ sensualitati & carni arridẽt, veluti carnalia & mollia, ad q̃ alioqui natura p̃- niores sumus sine doctore. Hinc Apl̃s ad catholicos. Igit si cõsurrexistis cũ Chr̃o, q̃ sur- sum sunt q̃rite, vbi Chr̃s est in dextera dei sedẽs, q̃ sursum sunt sapite, nõ quæ sup terram. Hinc facile patescit, hæreticos nõ esse fideles, cũ & terreni & carnales sint & terrena & car nalia dũtaxat docẽt, q (vt scribit Petrus) post carnẽ in cõcupiscẽtia immũditiæ ambulãt, dominationẽq; cõtemnũt, audaces, sibi placẽtes sectas nõ metuũt introducere, blasphe- mãtes, quoꝝ multi sequent luxurias, p̃ quos via veritatis blasphemabit, & in auaritia fictis verbis de vobis negotiabunt, & sic (Chr̃o teste) p̃ latã & voluptuosam viam, q̃ ducit ad Gene.8 Coloss.3 2.Pet.2 Matth.7

D perditionẽ, trãseunt. ¶Tertia, eũ q operat in nocte. i. in statu peccati vel alio q̃ dei noĩe nihil capere. i. mereri ad vitã æternã, veluti est, q dat eleemosynas propter hypocrisim vt ab hoĩbus videat, de quo dñs: Attendite ne iustitiã vestrã faciatis corã hoĩbus, vt videami ni ab eis, alioqui mercedẽ nõ habebitis apud patrẽ vestrũ, qui in cœlis est. De hac nocte dñs: Venit (ait) nox, in qua nemo operari p̃t. i. meritorie. Est aũt omnis creatura nox ex se, qa vanitati subiecta est, & solus creator lux est. Ego (inquiẽs) sum lux mundi, quicunq; hãc lucẽ non participat, in tenebris ambulat. In ea idcirco luce. i. eius noĩe omnia nostra opera sunt agẽda, q̃ nõ in statu peccati, in quantũ statu peccati, siquidẽ peccatores nõ ex- audiat deus. Sunt opa in nocte. i. peccato facta prorsus p̃dita, quo ad p̃mia æterna, nõ q̃ ad tẽporalia, ad ea quidẽ valẽt, quia pœnã vitãt, ad grãm disponũt, habitũ inducũt, p̃ quẽ adueniente gratia augentur merita. Quapropter etiã laborandũ esse censeo in nocte. i. nõ omittenda opera bona de genere, citra tamen peccatũ, tametsi non procedant ex die gratiæ, sicq; laborantes nihil p̃mij in æterna vita mereantur per huiusmodi opera. Iohan.6 Roma.8 Iohan.9

E ¶Quarta, fructuosissima esse opa in verbo p̃cipiẽtis dñi facta, in verbo tuo laxabo rete, verbo p̃ceptiuo. Hæc quidẽ sine medio ad regna perducũt, Christo dicẽte: Si vis ad vitã ingredi, serua mãdata, Et rursus: Qui seruat mãdata, hic est q diligit me. Hinc apostolis ad p̃dicandũ euntibus, ait: Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos, in noĩe pa tris & filij & sp̃us sancti, docentes eos seruare, omnia quæcunq; mandaui vobis. Matth.19 Iohan.14 Matth.vlt.

HOMILIA LVI. DE EO QVOD LEGITVR,

Matth.5.Amen dico vobis,nisi abundauerit,&c.

Dominica sexta post octauas pentecostes.

Ræsenti nimiꝝ euangelio dñs cõplectitur normã,quæ est totius diuini cul A
tus ac religionis euãgelicæ basis in hũc sane sensum.Ad regni cœlestis in-
troitũ sola pfecta sufficiãt,non etiã imperfecta.Siquidẽ dei opa sunt perfe
Apoc.21. cta,in cuius rgnũ,nisi q̃d perfectũ est,ingredi nequit,Apoc. dicẽte:Nõ in-
Psal.14 trabit in eã aliqd coinquinatũ aut abominatione faciẽs,&c. Hinc ꝓpheta
quærens,ait:Dñe, quis habitabit in tabernaculo tuo,aut quis requiescet in monte sancto
tuo? Respondet spũs:Qui ingreditur sine macula,& operatur iustitiam,&c.
¶Est aũt iustitia,eoꝝ quæ recte ꝑcepta sunt, actio & obseruatio,& iustus(inquit Iohã B
nes)q facit iustitiã,cuiusmodi fuere oẽs dei sancti,de qbus ad Hebræos Apl'us:Iustitiam
1.Iohan.3 perfectã definimus,omnẽ actionẽ virtuosam,q̃ aĩo fit & foris,eius dumtaxat noĩe,à quo
Hebr.11. ois est iustitia,& q solus est natura iustus,scilicet dei,de q̃ Chrs:Vnus est bonus deus,Im
Matth.19 perfectã vero dicimus iustitiã,virtutis actionẽ,quæ vel forinsecus solũ vel non dei noĩe,
Marc.10 sed alterius rei causa fit,vtpote qñ quis eleemosynas nõ ex animo,nec in dei laudẽ, sed vt
Lucæ 18 videatur,distribuit.Aut si quis abstinet à manuali(vt sic dixerim) cæde proximi, interim
odio in illũ interneciuo laborãsq̃ nimiꝝ iustitia recte apparẽs,dici solet, exteriora ope-
ra colorãs,nequaq̃ ad vitã æternã sufficiens,quũ nõ sit virtus,quia rationi rectæ dissenta-
nea,cuiusmodi quondã habuere Iudæoꝝ pharisæi & scribæ:nimiꝝ,falso credentes, sola
exteriora inducere peccatũ,non etiã interiora,qui foris iustitiã simulabãt in factis, vt vel
boni haberent vel proximos deciperẽt,quoꝝ coloratæ forinsecus iustitiæ nihil in anima
respõdebat,q propterea à dño sepulchris dealbatis foris,intus omni spurcitia plenis com
Matth.23 parabant,quũ ad eos dicebat:Væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ,qa similes estis se-
Luc.11. pulchris dealbatis,q̃ foris apparẽt hominibus speciosa,intus vero plena sunt ossibus mor
tuoꝝ & omni spurcitia.Sic & vos quidẽ foris apparetis hoibus iusti,intus aũt pleni estis
hypocrisi & iniquitate.Hinc in euangelio idẽ vult,vt iustitia vestra,id est,nostra bonoꝝ
opeꝝ actio abundet plus q̃ iustitia scribaꝝ & pharisæoꝝ ,quæ alioqui non sit præstitura
regni introitum.Ad hoc vero vt nostra sit iustitia abundãs & perfecta requiritur. C
1.Iohan.3 ¶Primo,vt nõ solũ foris,sed & intus.i.recto fiat aĩo.Sic Iohãnes ait:Filioli mei,nõ dili
Iohan.14 gamus verbo neq; lingua,sed ope & veritate.Sic & dñs inqt:Spũs est deus,& eos q ado-
rant eũ,in spũ & veritate oportet adorare.Igit nõ sufficit ad vitã æternã,abstinere foris à
malo,vel foris facere q̃d ꝑ se iustũ est,nisi & intus abstineat,& intus bene qd fiat:qñquidẽ
1.Iohan.3 & aĩo quis esse possit homicida,Iohãne dicẽte:Qui odit fratrẽ suũ,homicida est.Hinc ni
hil merent apud deũ,qui magnã diligentiã faciunt in cõpositione corporis,in custodia
cærimoniaꝝ,ꝑtiosis ecclesiaꝝ ornamẽtis,picturis ac structuris,nihil interim de rectifica
tione cordis curãtes.Siquidẽ nõ sufficiat iustitia in religiosa exteriori cõuersatione,dum
mens fuerit immũda,q̃lis erat scribaꝝ & pharisæoꝝ, veluti triplici exẽplo dñs declarat,
opa iudicãs secundũ cor,q̃d si bonũ est,actio bona est.Sin malũ,& actio ẽ mala.Hinc dñs
Matth.15 Ipse:De corde exeunt cogitatiões malæ,&c.Vnde nõ ad vitã operant,q nõ ex corde ope
Esa.29 rant,cuiusmodi erat populus,q labiis dñm honorabat,quũ ab illo cor eoꝝ est longe.Inde
fieri solet,vt nunq̃ aliquid cõmissum vel obmissum ꝑ nos vel alios ad culpã imputet,nisi
ad id accesserit cor.i.volũtas nostra formaliter & interpretatiue, formaliter cõsentiẽdo. D
1.Cor.10 ¶Secundo,vt quicquid ꝑ se boni agimus,dei dumtaxat noĩe,nõ alterius causa agamus,
Coloss.3 Ap'lo dicente:Omne quodcũq; facitis in verbo,aut in opere,omnia in noĩe dñi nostri Ie
su Christi grãs agẽtes deo & patri ꝑ Iesum.Sic nihil iuuabat ad vitã pharisæoꝝ iustitia,
quũ eam nõ in dei,sed in gloriã suã & priuati cõmodi & auaritiæ causa faciebant.Et hoc
Matth.6 est,q̃d Christus: Tu aũt(inquit)cũ oraueris,intra in cubiculũ tuũ,& clauso ostio ora patrẽ
tuũ in abscondito,& pater tuus,q videt in abscondito,reddet tibi.Eapropter charissimi,
quicqd acturi sumus in diuino cultu legẽdo,orãdo,celebrãdo,ecclesiã,sermones,eleemo
synas frequentando,prius discutiamus intentionẽ cordis,qua rectificata procedamus ad
opus.Prius,inquã,meditemur,quid,cui & pro q̃ facimus,qbus rectificaris & in deũ fina-
liter ordinatis opus & iustũ & meritoriũ producemus.Sane ver' dei cultus, nõ cõsistit in
exterioribus,sed in interioribus piis volũtatis adfectionibus.Sic ad Timotheũ ait Apl'us:
1.Timot.4 Exerce te ad pietatẽ.Nam corporalis exercitatio ad modicũ vtilis est. Pietas aũt ad oia
vtilis,promissionẽ habens vitæ quæ nunc est & futuræ.

HOMILIA LVII. DE EO QVOD LEGITVR,

Matth.5.Marc.8.Cum tuba plurima,&c.

Dominica septima post octauas pentecostes.

Recte

A R Ecte nimirum Paulus alibi ſacroſanctũ euãgeliũ Chri, appellat myſteriũ Chri
petitq́ſimul Coloſſenſes, vt deũ orent, q̃ idipſum poſſit manifeſtare. Siquidẽ Coloſſ.4
nihil pene fit in euãgelio hiſtoriarum & miraculorum, q̃d myſterio plenũ nõ vi
deatur & eruditiõe interim plane differtũ, quandoquidẽ inibi ſit dei ſapiẽtia in my
ſterio abſcondita, quã idem apl̃us fideliter perdocuit. Cuiuſmodi eſt huius 1.Cor.2
dñicæ diei euangeliũ, q̃d æque mirũ eſt in hiſtoria atq; in myſterio vtile. Re
linquẽtes igitur, quæ per literã patet, hiſtoriã, videamus myſterij intellectũ, qui talis eſt.
B ¶Deſertũ, cuius hic meminit euãgeliſta, proculdubio mũdus eſt, à deſerẽdo dictus, qm̃
plane à nobis ſit deſerẽdus, in q̃(teſte Paulo) locũ manẽtẽ nõ habem⁹, ſed aliũ inquirimus: Hebr.13
q̃diu em̃ ſumus in hoc corpore, peregrinamur à dño, vnde in hãc ſolitudinẽ ꝓpter pctm̃ 2.Cor.5
primorum parẽtũ depulſi ſumus, pœniam acturi in deſerto, tanq̃ peregrini, q̃les ſumus oẽs, Gene.3
q de lõge venimus huc. i. à pctis, q̃ lõge ſunt à deo, qm̃ lõge à pctõribus ſalus. i. deus, q ve
ra eſt oim ſalus. Suſtinem⁹ hic dñm, ad quẽ adſpiram⁹ tres dies, q̃ ſunt ingreſſus, progreſ- Pſal.118
ſus, egreſſus vſq; adeo periculis pleni, vt niſi dñs nr̃i miſereatur, impoſſibile ſit in domũ noſtrã,
vnde depulſi ſum⁹. ſ. cœleſtẽ patriã, nos ꝑuẽturos. Quis em̃ ignorat, q̃to dolore & pericu
lo naſcimur, q̃to lobore & ſudore educamur, q̃to labore & ſtudio viuimus, q̃to dolore &
periculo morimur? Quod Iob ille ſctũs aĩaduertẽs, ait: Homo nat⁹ de muliere breui viuẽs Iob.14
tpe, repletur multis miſerijs, q quaſi flos egreditur & cõteritur, & fugit velut vmbra, & nunq̃
in eodẽ ſtatu ꝑmanet. Accedit, ꝙ & nobis in hoc ſamelico(vt ſic dicã) deſerto tres nobis
ſunt cõtinui, ĩdẽq; periculoſiſſimi hoſtes, q nunq̃ nõ vitæ, famæ & ſaluti noſtræ inſidiantur.
C ¶Primus quidẽ eſt, caro aduerſus ſpm̃ cõcupiſcẽs, hoſtis hoc prior, q̃ magis domeſtic⁹ Galat.5
q adulãdo nos offendit, venenũ ſub melle propinãs, quẽ nec fugere poſſumus, nec fugare,
ſed circũferre illũ neceſſe eſt, q̃a alligatus eſt nobis, quẽ perimere nõ licet, ſed cuſtodire ne
ceſſe eſt, pariter & ſuſtentare: quẽ vt dñs à ſe auferret, Apoſtolus orabat, quaſi illũ ferre 2.Cor.12
non poſſet, nec illũ ſine damno tuliſſet, niſi adſuiſſet dei miſericordia & gratia.
D ¶Secũdus eſt, ꝓſens ſeculũ, q̃d nũc ꝑnitioſa voluptate, nũc periculoſis diuitijs, nũc vana
gloria conatur lædere: quandoquidẽ omẽ q̃d eſt in mũdo, eſt vel cõcupiſcẽtia carnis vel oculorum
vel vitæ ſupbia. Aut em̃ hõ vult defluere voluptate, aut abũdare diuitijs, aut alijs ꝓcellere. 1.Iohan.2
¶Tertius hoſtis eſt, diabolus, qui tanq̃ leo rugiẽs circuit, q̃rens quẽ deuoret, q nũc aper
te & violẽter, nunc occulte & fraudulenter, ſemꝑ aũt malitioſe & crudeliter impugnat & 1.Pet.5
perſequitur hominẽ illũ ſame. ſ. gr̃æ perempturus. Quod ne fiat, & ne in via ieiunij deficia-
E mus, neceſſum eſt, vt. ¶Primo, dñm inuocemus, quatenus noſtri miſereatur, dicẽtes cum
apoſtolis alibi: Salua nos, quia perimus. Ipſe quidẽ ſolus eſt, q dat eſcã omni carni, de ſe
ad nos dicens: Sine me nihil poteſtis facere. Ideoq; ad ipſm inquit ſcriptura: Q̃uo poſſet Matth.8
aliquid permanere, niſi tu voluiſſes, aut quod à te vocatum non eſſet, conſeruaretur? Proin Pſal.135
de iacta(ait propheta) cogitatũ tuum in dñm, & ipſe enutriet te. Iohan.15
F ¶Secundo, ſuſtineamus dñm per triduum, patienter contra oẽs hoſtes: memores non Sap.11.
coronari quenq̃, niſi qui legitime certauerit, nec dubitemus, quin vbi illũ in hoc vitæ tri- Pſal.54
duo patienter ſuſtinuerimus & expectauerimus, ipſe noſtri tandẽ miſerebitur, & auxilium
feret: nec aliter q̃ in patientia noſtras animas poſſidere quimus. Hinc ad vos Apl̃us: Noli- 2.Timot.2
te(inquit) amittere confidentiã veſtrã, quæ magnã habet remunerationẽ. Patientia enim Lucæ.21.
vobis neceſſaria eſt, vt voluntatem dei facientes, reportetis repromiſſionẽ. Expecta igi- Hebræ.10
tur(dicit propheta) dñm, viriliter age, & confortetur cor tuũ, & ſuſtine dominum. Pſalm.26
G ¶Tertio, vt nobis in hoc deſerto adſint ſeptẽ panes, q̃bus in ambulãdo Chrs dñs miſe
ricorditer nos paſcat, ne pereamus alioqui fame gr̃æ. Primus panis eſt, verbũ dei, in q̃ &
nõ in ſolo pane viuit homo, vt ſuo loco diximus, cuius virtute hodie hoĩes ieiuni mãſere Deut.8
ad triduũ ſine aliquo materiali cibo. Secũdus eſt, obedientia. Meus em̃(inquit dñs) eſt ci- Matth.4
bus, vt faciã volũtatẽ eius, q miſit me. Tertius eſt, meditatio ſancta diuinorum beneficiorum.
Cogitatio em̃(ait ſcriptura) ſancta cõſeruabit te, quã & panẽ vitæ & intellectus appellat. Iohã.4
Quartus eſt, orãtis lachryma pro pctĩs. Vnde propheta: Erãt(inq̃t) mihi lachrymæ meæ Iohan.6
panes die ac nocte. Quintus eſt, labor pœnitentiæ. Labores em̃(ait rurſus idẽ propheta) Eccl.15
manuũ tuarum, quia mãducabis. Sextus eſt, iucunda ſocialis vnanimitas. Væ em̃ homini ſo Pſal.41.
li, quia cũ ceciderit, nõ habet ſubleuantẽ ſe. Septimus ẽ, euchariſtia. Panis em̃(ait dñs) quẽ Pſal.127
ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Qui edit ex hoc pane, viuet in æternũ. Illis ſeptẽ
panibus addamus pauucos piſciculos, q ſunt ſanctorum exẽpla noui & veteris teſt. qui dictos Eccleſ.4
panes cõdiunt ac ſaporoſos reddũt. Sancti em̃ dei hoĩes nobis vt exẽplaria viua, vitã tutã Iohan.6
fecerũt. Præceſſerũt em̃ nos iuuenes & ſenes, virgines & mares, cõfeſſores, viduæ, marty-
res, &c. nõ ergo pudeat ſequi. Nihil em̃ ex eis incredibile manet vel difficile, ſi ſanctorum pa
trũ exempla aduertantur, qui hæc omnia egerunt, & ita perpetuam refectionem meruerũt
& in via nequaq̃ defecerunt, ſed ad domum cœleſtem tuto peruenere.

HOMILIA LVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.7. Attendite à falsis prophetis,&c.

Dominica octaua post octauas pentecostes.

Nter plurima pericula,quibus in hoc mundi deserto à via ad domū distrahimur,facile maximū est,falsorū propheta rū hypocrisis,vt quæ difficile possit & nisi cū magna caueri discretione.Non eñ pernitiosior ꝗ ficta amicitia pernities,quā in se habent falsi prophetæ, quos magnopere cauendos docet dñs,inquiens:Attendite à falsis prophetis,&c. A

¶Intelligunt aūt noīe falsorū prophetarū,quæcūq; sub specie honestatis, virtutis,boni tatis cuiuscūq; ad mala pertrahūt,veluti sunt oīa,ꝙ sunt vel diaboli, vel carnis, vel huius mūdi,q totus est in maligno positus,Quæcūq; placēt vel diabolo vel carni vel mūdo,videntur nobis bona & vtilia,vtpote ꝙ præ se ferant quandam bonitatem & vtilitatē,quū interim sint falsa,qm̄ boni speciē,quā præ se ferunt,mentiuntur,nec ꝗd promittunt,dare possunt,sed oppositū adferūt.Ne igitur ab huiusmodi falsis prophetis male seducamur, monet dñs,vt attendamus.i. diligentē habeamus discretionē,qua illos agnoscamus. Et intendit ipse dñs tria in p̄senti euangelio. Primo quidē docet quo pacto dignoscamus falsos prophetas.Secūdo,quare vitari debent. Tertio,obiectionem remouet. B

1.Iohan.5

¶Primo nimirū sciamus,falsos esse prophetas eos,quū boni videri voluerūt,quorū fructus sunt mali.Fructus vero mali,ab Apostolo dicuntur opera carnis,ꝙ sunt,fornicatio, immūditia,impudicitia,luxuria,idolorū seruitus,veneficia,inimicitiæ,cōtentiones,æmulationes,iræ,rixæ,dissensiones,sectæ,inuidia,homicidium,ebrietas comessatio,&c. Itaq; ab omnibus ijs diligenter cauendum est,vnde talia subsequuntur opera. C

Galat.5
Matth.7

¶Secūdo caueamus falsos ꝓphetas,q ipsi cū suis ꝗq; opibus nos perdūt & dānant. Qui eñ(ait Aplus in eodē loco)talia agūt, regnū dei nō cōsequent,imo(vt idē alibi scribit)nō solū,q talia faciūt,digni sunt morte,sed etiā q cōsentiūt faciētibus. Et hoc est,ꝗd Chrs ait: Ois arbor.i.homo ois,q nō facit fructū,bonū,s.sed malū,cuiusmodi est oīs falsus ꝓpheta & q eū sequit,excidet & in ignē mittet,quo de suo loco plura diximus,nō nō repetēda. D

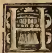
Gala.5
Roma.1.

¶Tertio,nō est,ꝙ obijciamus nos esse Christianos,& à Chr̄o ꝑ fidē esse saluatos,minime operibus bonis indigētes.R̄ndet obijcientibus ipse dñs:Nō omnis q dicit,dñe dñe.i. qui verbaliter credit,intrabit in regnū cœlorū,sed q facit voluntatē patris mei,q in cœlis est. Vult eñ eū esse vere Christianū,qui ꝗd credit,ope implet,& fidē sine opibus eē mortuā,ꝙ nequaq̄ possit viuificare ad vitā æternā. Si eñ(inqt alibi ad credētē)vis vitā ingredi serua mādata,imo quisqs fidē Chr̄i suscipit ac cōtra doctrinā Chr̄i viuit,durius iudicium expectat. Nā seruus sciens voluntatē dñi sui,& nō faciēs,vapulabit multis. Melius eñi fuisset nō cognouisse viā iustitiæ,ꝙ post agnitionē à sancto mādato discedere. Vnde & alibi dñs Iudæis Sodomitas ac Gomorrhæos anteponit in die iudicij. Christus quidē sufficiēter oēs redemit,sed efficaciter eos,qui vere in eum.i.in fide formata credunt.

Iaco.1.2
Matth.19
Lucæ.12
2.Pet.2
Matth.11.

HOMILIA LIX. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ.16. Homo quidam erat diues,&c.

Dominica nona post octauas pentecostes.

Orrenda nimirū,charissimi,lectio hodierni est euangelij,vtpote continens parabolam,nos plane tangentē:qua serio monemur,vt quæ à deo habemus in vsum & non abusum collocemus,& de eis proximo nostro tribuamus in necessitate constituto,memores haud perituram nobis benignitatem nostram,sed in futuram vitam reponi,quicquid hic impenditur proximo. Hoc ita esse,arguit in hunc modum parabolæ expositio. A

¶Homo ille diues,de ꝗ euāgeliū,est deus Max.cœli & terræ,& oīm quæ in eis sunt creator & dñs,cuius est terra & oīa plenitudo eius,orbis terrarū & vniuersi q habitant in eo. B

¶Villicus est vnusquisq; hominū,qui quicquid habet,à dño deo habet,cuius non est dominus neq; possessor,sed villicus dumtaxat & dispensator,quē(propheta teste)ille paulo minus ab angelis minuit,gloria & honore coronauit eum,& constituit eum sup opera manuum suarū.s.vt eis dispenset. Hic villicus.s.homo, diffamatur dissipationis bonorum dñi sui,quando deus recognoscit,ꝙ ille male abusus sit bonis sibi collatis,vtpote in superbiam,in libidinem,in gulam,in inuidiam proximi,&c. Quicquid eñ deus dedit nobis,dedit,vt id in eius honorem & nostram salutem collocemus. C

Psal.23
Deut.10
1.Cor.4
Psal.8
Gene.18

¶Dissipator ergo est bonorū dñi sui,qui bonis dñi sui abutitur cōtra dñi sui voluntatē: non ad domini sui honorem,sed & ad propriam suam voluntatem, & quæ à dño suo in vsum vitæ recepit,in vsum culpæ conuertit,quemadmodum diues ille fecit epulo,qui & propterea horribiliter est punitus ac punietur in æternum. D

¶Redde

F ¶Reddere vocaẗ & cogitur homo rationem suæ villicationis, qñ (vt Aplus scribit) ante Luc.16
mortē suā serio admonet, qđ stabit ante tribunal Chri Iesu, pro se rōnem deo redditurus Roma.4
relaturus ppria corporis prout gessit, siue bonum siue malum recepturus scdm opera 2.Cor.5
ipsius, pro malis æternum suppliciū, pro bonis æternū gaudium, qñquidem tunc amplius Matth.16
villicare nō poterit, erit eñ nox, in qua nemo poterit operari ad vitā, qa tps recipiēdi nō Matth.25
laborādi erit, nec bene promerēdi, qñ nec foderepoterit, & mēdicare erubescit, q eñ ni- Iohan.9
hil hic operatus est, frustra alibi sperabit qñquidē virgines vacuę imprudēter à prudētibus Matth.25
mēdicauerint, reuersæ qdem vacuæ, qbus interim clausa est ianua. s. ad regnū cœlorum.

G ¶Loquiẗ intra se villicus, qñ cogitans, q̄ male oībus suis bonis vsus sit, exitum suum p-
meditans, mox pœnitens, incipit leuare beneficio sarcinam peccatorum, vel relaxare debi-
ta debitori, vel tribuere inopibus copiam, ea quæ sunt dñi largiens, amicos sibi paupe-
res concilians, qui intercedant apud deum, quo se recipiat in tabernacula sua, quemad- Luc.16
modum dñs arguit per villicum iniqtatis, q & si aduersus dñm nequiter egerit, eius bona
sic remittens debitoribus, laudaẗ tamen qđ de futuris fuerit prouidus. Ex quibus omnibus

H ¶Primo, monet dñs, ne superbiamus in bonis nostris, quū adeo non sint nostra, vt no-
bis etiam nolentibus, & non putātibus à nobis auferantur, quæ nobiscum non attulimus,
ita nobiscum nihil auferre possumus, quę si nostra essent, nobiscum pergerent, vt patet de
multis, qui sua bona repēte amiserunt, pauperes deinde facti. Hinc Paulus: Nihil (inquit) 1.Timot.6
intulimus in hunc mundum, haud dubium, quia nec auferre quid possumus.

I ¶Secundo, vt bonis nostris non male sed in dei honorem, adeoq; in nostram & proxi-
mi vtilitatē vtamur, cuius grā nobis sunt collata, ne alioqui cum diuite Epulone pdamur. Luc.16

K ¶Tertio, ne bene operādo expectemus mortem, sed bene agendo prouideamus de fu
turis, & ante mortem pœniteamus, ac largiamur de bonis dñi nostri, donec adhuc sumus
dispensatores. Si eñ huius seculi hoīes de bonis istis temporalibus & leuibus, ac cito peri-
turis, adeo sunt soliciti ac prouidi, quanto magis prouidi esse debemus de rebus æternis,
quæ istis longe præstant, & longius quàm plumbo aurum. Hinc Salomon: Vade (inqt) ad Prouerb.6
formicā ô piger, & cōsidera vias eius, & disce sapiam, quæ cū nō habeat ducē, nec præce-
ptorē, nec principem, parat in æstate cibū suum sibi, & congregat in messe, qđ comedat.

L ¶Quarto vt largiamur hic tpalia bona paupibus, vt aliàs pro ipsis deus nobis largiatur Matth.19
æterna, in suaq; nos recipiat tabernacula. Ipse eñ & aliàs pmittit nobis pro eis q̄ suo noīe
reliquimus & elargiti sumus, hic centuplū se redditurum, & alibi vitā æternam tributurum.

M ¶Eapropter fratres charissimi, qa vt etiam Paulus scribit: Tempus hoc incertum est, Gala.6
& alioqui nulli non breue, operemur bonum ad omnes, dum tempus habemus, non defi-
ciamus, tempore eñ suo metemus non deficientes, properemus erogare de terrenis, & va
nis ac transitorijs hisce facultatibus in pauperes, & parare vobis viaticum in vitam æter-
nam. Sic eñ futurum est, vt beneficiorum, quæ gesserunt alij, nos quoq; reddamur partici-
pes, q illos iuuerimus, non tñ nostris, sed dñi opibus, & quæ alioqui multifariā nobis malę
& pniciosę solent esse, proderunt nobis ad æternā vitam, & quæ hic collectæ & non in bo
num vsum expositæ, instrumentū sunt ad perditionem, allatæ in pauperes nobis fiunt in-
strumentum ad salutem æternam. Et hoc est, quod Chrus concludendo inqt: Et ego vo
bis dico: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis. s. moriendo &
hinc migrando, recipiant vos in æterna tabernacula.

¶HOMILIA LX. DE EO QVOD LEGITVR: Lucę decimonono: Cum appropinquaret Iesus Hierosolymam.

Dominica decima post octauas Pentecostes.

A
Vas complectiẗ partes hodierni euangelij lectio, quarum prima est,
de visitatione Hierosolymitanę vrbis, & eius tropologia ad oēs
tam ecclesiasticos q̄ seculares attinet. Secunda vero est de eiectiōe
vendentium & ementium è templo, & concernit in primis eccle
siasticos, vt circa finem breuibus docebimus. Ait itaq; Euangeli-
sta, Christum fleuisse super Hierusalem, quoniam viderit quæ illi Iohan.14
mala futura erant, qa ipsa tempus suæ visitationis non agnouerit.

B ¶Sane in mysterio nos sumus Hierlm, ciuitas vtiq; dei, in qua
deus spūaliter vult inhabitare. Tempus nostræ visitatiōis est, qñ
indies nos dñs monet nostrorum peccatorum, suggerēs vt pro eis pœ
nitentiam hoc in seculo, & in p̄senti tpe agamus, alibi inquiens: Ego sto ad ostiū & pulso. i. Apoc.3
se visito. Sed quō visitaẗ? Vtiq; qñ nos monet p scripturas, per pdicatiōes, p aduersitates,
ægritudines, per prosperitates, hocq; genus alios modos.

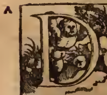
¶Circũdatio'& angustia inimicoꝝ est pœna illa propeccatis aliqñ tpalis ac semp ęter C
1.Coꝝ.11 na, quasi hic pœniam nõ egerimus. Deus alibi nos est puniturus, & qua nos inimici .i. mali
gni spũs angustabũt sine fine. In cõsumatiõe eñ seculi, ait veritas, exibunt angeli & separa
Matth.13 bũt malos de medio iustoꝝ, & mittent eos in caminũ ignis, ibi erit fletus & stridor dẽtiũ.
¶Abscõdita sunt eiusmodi mala ab oculis nřis, qñ irretiti mũdi voluptate & lętitia vana D
itẽq; illecebris & reb' trãsitoriis, nec cõsiderare, nec corde pcipere volum' ea vt eoꝝ saltẽ
Sap.2 timore à peccãdo cessem', pęniam acturi, dicẽtes nũc forte cũ ipĳs. Exiguũ & cũ tędio ẽ
tps vitæ nřæ & nõ est refrigeriũ in fine hoĩs, & nõ est q agnitus sit, reuersus ab inferis. Ve
nite fruamur bonis quæ sunt, & relinquamus vbiq; signa lætitiæ, qm̃ hæc est pars nřa.
¶Flet Iesus sup nos Hierl̃m, qñ ob oculos nostros obucrsare facit suã in nos bonitatem E
Roma.2 & pietatẽ, qua nos vult oẽs saluatũ iri, qm̃ venit nos pctõres saluos facere, quũ nos sperni
1.Timot. 2 mus hãc ipsi' ineffabilẽ miam: eundẽ quasi flẽtẽ audiẽtes. O Hierl̃m si & tu cognouisses. s.
Lucę.19 mala, q̃ ob tuã duriciẽ hic & aliàs passur' es, & ipa pculdubio fleres, se nũc vano obcæca-
ta hui' seculi gaudio nõ cõsideras, q̃ aliqñ sustinebis cũ summo luctu tuo & cruciatu. Quũ
1.Coꝝ.10 pinde dilectissimi frẽs, ea q̃ Iudæis olim historialr, q Chr̃m & ei' monita audire noluerũt,
euenere, nobis in figura cõtigere, agite cõtẽnamus hæc pñtia, cessemus peccare, de pecca
tis pœniteamus, futura puideamus, & diẽ visitatiõis añ mẽtis oculos sp habeamus, & diem
nostrã hic nequaq̃ statuamus in voluptate carnis, sed fleam' atq; gemamus q̃ male hic cõ
Roma.15 misimus, memores horribiliũ suppliicioꝝ, q̃ Iudæi, qa nõ pœnituerũt, sustinuerũt, q lon-
Roma.2 ge horribiliora sustinebimus, qa æterna, nec possumus excusari, quũ oĩa q̃ scripta sunt de
Iudæis ad nostrã doctrinã scripta sint, & nobis nõ minus, imo euidentius q̃ illis exhibita,
visitati audiamus dñm, nõ cõtẽnamus diuitias bonitatis eius & patiẽtiæ & lõganimitatis.
¶Scd̃a lectiõis euãgelicę pars, est partim de negotiatorib' in gñe, ptim & qdẽ in myste F
rio de sacerdotib'. Et igressus (inqt Euãgelista) Iesus in tẽplũ cępit eĳcere vẽdẽtes in illo
& emẽtes &c. Sane erat in tẽplo multitudo mercatoꝝ q vẽdebãt aĩalia ritu legis mactãda
in hostĳs, vñ diuinis in tẽplo officĳs deuotio abesse icipiebat, & adeẽ irreuerẽtia. Id q̃d iñ
sacerdotes ĩstituerãt, q auaritiæ studẽtes in porticib' & atrĳs tẽpli hostias cuiusq; gñis vẽ
debãt, ne veniẽtes victimas nõ hñtes, nihil offerrẽt, si hostias pcio nõ ĩuenirẽt, idq; facie-
bãt, vt vẽdita iteꝝ, oblata reciperẽt. Et paupes haud solũ hostias, sed & vñ emerẽt, nõ ha
bẽtes excusationẽ pecunię nõ habitę ptẽderẽt, posuerãt ibi nũmularios, q mutua sub cau-
tiõe & spe alicui' doni pecuniã darẽt, qm̃ manifeste nõ liceret vsurare eis q vsurã & simo-
niã co pacto palliabãt. ¶Vñ docemur: Primo, nihil negotiatiõis neq; pphanę rei aliqd G
sed solũ qđ cędit in dei gloriã & hoĩs salutẽ in tẽplo eẽ agẽdũ, qppe q̃d ipm sit dom' orõ
nis, quã iuxta pphetã: decet sanctitudo in lõgitudine dieꝝ, vbi peculiarius se eẽ phibuit, q
est sanctus sanctoꝝ, q & locum vbi est esse sanctũ. i. puꝝ esse voluit ab omi re prophana.
Esa 56 ¶Scd̃o, tẽpli locũ, eẽ debere locũ pacis & nõ latrocinĳ vel offensiõis. Hinc dñs eos ne- H
Hiere. 7 dũ verbis correxit, sed & verberibus mulctauit, q in domo eius speluncã latronũ fecerant
Psal. 92 vtpote q̃d aliqñ in vẽdendo & emẽdo dissentiẽtes mutuo se offendebãt, id q̃d facere non
Danie. 9 debuerãt. Vnde pĳ Imperatores lege capitis decreuere, ne qs ad ecclesiã cõfugiẽs extra-
hat. Est & titulus in iure põtificio, de imunitate ecclesiaꝝ, vbi inter alia tit. eodẽ cauet, ne
L.5.ca.de qs ex ecclesia trahat, nisi sit public' latro, vl' depopulator agroꝝ. Sec' faciẽs anathema sit.
ĳs q ad ec ¶Tertio, vt sequamur filios pbos, q ciuitatẽ ĩgressi primũ sui pr̃is ædes intrãt. (&c. I
clesiã con Sic ipsi locum aliquem ingredientes antea omnia templum domũ dei Opt. nři pr̃is ingre
fugiunt diamur, & p orones inibi deo cõmẽdati ad agenda denique negotia secedamus.
1.q.4.c. ¶Quarto, vt sacerdotes non mercationibus, nõ prophanis negotĳs intendant, sed ora K
definiuit tionibus vacent, & eis quæ spiritus sunt. Hinc Apostolus: Nemo (inquit) militans deo, im
plicat se negotĳs secularibus, vt ei placeat, cui se probauit.
2.Timo.2 ¶Quinto, vt simoniaci prsus ex ecclesia eĳciant, q̃si plane ĩdigni sacerdotio & dignita L
te eccl̃iastica. Vñ q vẽdiderũt & emerũt in tẽplo colũbas dñs funiculo è tẽplo eiecit. Per
Matth. 21 vẽdentes eñ & emẽtes intelligim' simoniacos, q vendũt vel emũt colũbã. i. spm̃ sanctum.
Iohan.2 ¶Simoniacos qdẽ definim' eos, q deliberati vendũt vel emũt, & maxime indigni vel p- M
tio, vel pcib' vel obseqo aut munere res spũales ceu sunt sacra, vel docere, vel pdicare, vel
Vel cũ pa celebrare missam vel hoc gen' aliud vel res spũalib' annexas vt sunt sacerdotia vel bñficia
ctione qñquidẽ hæc ipsa gratis collata sint, ideoq; gratis debent cõferri & dignis, Chr̃o dicente:
Matth.10 Gratis accepistis, gratis date. Sũt aũt simoniaci in suo genere pctõres maximi & pessimi. N
Prouerb.3 ¶Prĩo, qa emũt & vẽdũt tpali. i. vili ptio rẽ maximã. i. spũalẽ q̃ oĩ re tpali pstat. Vñ apl̃s
1.Coꝝ.9 de sapia, q̃ res ẽ spũalis, dicit, q̃d ptiosior ẽ cũctis opibus. Hinc & Apl̃us ad Corinthios ait:
Si nos vobis spũalia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vr̃a metamus. q. d. nequaq̃.
¶Scd̃o, q molĩũt hr̃e vl' dare ptio, q̃d nisi meritis cõparari debet. Ideoq; ad Symonẽ, à q̃ O
Actoꝝ.8 oẽs simoniaci vocãt, Petr' ait: Pecunia tua tecũ sit ĩ pditionẽ, qa donũ dei existimasti pecu
nia poss-

nia possideri. Vñ & põtifices noluerũt ordinari & beneficia alijs q̃ dignis cõferri, atq̃ recte quũ margaritæ nõ sint proijciẽdæ ante porcos. Et hoc est qđ Apl'us vocat collatores reꝝ spũaliũ, dispẽsatores ministerioꝝ dei, sed q dispẽsat, recte & debite & gratis dispẽsat. Matth.7 1.Cor.4

P ¶Tertio, qđ plane emũt & vendũt res nõ suas, sed oĩno alienas, id qđ nõ licet qđ q facit furtũ cõmittit. Solius em̃ ecclesiæ sunt, cui gratis sunt collata, quæ & gratis vult cõferri. L.1 §.furtũ ff.de furtis

Q ¶Quarto, qđ res nõ mõ ecclesiasticas vilescere faciũt, sed & disperdũt, id qđ euidẽter videmus in ecclesiis, qbus pſunt simoniaci. i. indigni, q cũ ppter tpalia se intruserũt, nõ pñt nisi sua q̃rere. Quare Apl's noluit alicui cito manũ imponi. i. noluit nisi dignũ & bñ pbatũ sumi in pbr̃m. Qđ & boni illi põtifices aĩaduertẽtes eã sanciuere cõstitutionẽ, qua dicũt. Nihil ẽ qđ ecclesiæ dei magis officiat, q̃ qđ indigni adsumant plati ad regimẽ aniaꝝ &c. Et iteꝝ alio in loco: Graue (inquiũt) est & absurdũ, q̃d qdã ecclesiaꝝ plati cũ possint viros idoneos ad ecclesiastica beneficia pmouere, adsumere nõ verent indignos, qb' nec moꝝ honestas, nec lraꝝ scia suffragat, carnalitatis seq̃ntes affectũ, nõ iudiciũ rõnis, vñ quãta ecclesiis dãna pueniũt, nemo sane mẽtis ignorat. Volẽtes igit huic morbo mederi, pcipim', vt pтermissis indignis idoneos adsumãt, q deo & ecclesiis velint & valeãt gratũ impẽdere famulatũ &c. Quoꝝ pfecto pctĩ grauitatẽ de' ipse arguit ex grauitate supplicij, q̃ ppter simoniacos aduertit. Siqdẽ legimus in Michæas Hierosolymã pcipue nõ nisi ppter malos & simoniacos sacerdotes fuisse destructã, de cui' vastatiõe, de qua & in hodierno euãgelio Michæas dudũ vaticinatus ẽ, ingens: Propter hoc. s. crimẽ vr̃æ simoniæ Sion quasi ager arabit, & Hierl'm quasi aceruus lapidũ erit, & mõs tepli in excelsa syluaꝝ. Tãta aũt fuit ei' clades, quãta vix ab aliq̃ dici vel scribi q̃at, vt suo tpe & loco diximus. Simoniã vero cãm fuisse tãtæ cladis apto cõmõstrat Chr̃us, q mox post phetiã de futura vrbis euersiõe tẽplũ est ingressus, ac inde colũbas vendẽtes & emẽtes ob auaritiã sacerdotũ eiecit quasi indignos pp'lo & officio, q ruina eẽnt ppter suũ pctm̃ ppl'i & ciuitatis, p qua flenerat. Nec legimus vnq̃ Chr̃m seuerius crimẽ aliqđ vindicasse, p qđ & eos admonuit, vt iã tandẽ à sua cessarẽt auaritia & malitia, vñ futuꝝ eẽt, vt ipsis emẽdatis emẽdaret & ppl's, & sic visitati & recognoscẽtes possent euitare ruinã, de qua dixissẽt Et pfecto, vt tẽplũ est in ciuitate, ita vita sacerdotũ in plebe (inq̃t Chrysostomus) de tẽplo oĩe bonũ progredit, ita de tẽplo quoq̃ oĩe malũ procedit. Si em̃ sacerdotiũ integrum fuerit, tota ecclesia floret. Si aũt corruptũ fuerit, tota fides marcida est. Scit em̃ quũ videris arborẽ pallẽtibus folijs, intelligis, q̃ vitiũ habet in radice, sic quũ videris populũ indisciplinatũ, sine dubio cognosce, q̃ sacerdotiũ eius haud est sanum. ¶Quia igit (õ sacerdotes frẽs charissimi) fortassis & nostro tpe processit iniqtas à senioribus ob quã & fortassis potissimũ nõ immerito oĩa nobis nũc imminẽt aduersa, superest, vt primũ emẽdemur, nosq̃ dignos sacerdotio efficiamus, vñ futuꝝ speramus fore, & ppl'm meliorẽ. Fieri em̃ nq̃t, q̃n sanato capite, sanet & corpus, q̃d à capite morbũ cõtraxit. Sin idipm̃ manserit morbosum, nõ poterit & corpus non tale manere. Quod si neutrũ est futuꝝ, certo futurã timeo cladẽ in oẽs, quæ olim Hierosolymis præsto fuit, q̃ dñi admonitionẽ & visitationẽ suscipere noluerit. 1.Timot.5 C.nihil c.eũ iũ q̃is de electiõe c.grauenimis de pbẽdis & dignitatibus Mich.3 1.q.1 c.ca iudices Iosẽ.lib.16 Eusebi'l.3 capi.6.7 Iohan.2 Chrysostom' Matth.18

¶HOMILIA LXI. DE EO QVOD LEGITVR Lucæ.18. Dixit Iesus ad quosdam qui in se confidebant &c. Dominica vndecima post octauas Pentecostes.

A

Illigẽter in hoc euangelio dñs, vt cũq̃ paulo obscurius admonet, vt attẽdamus à superbia tanq̃ à cõtagione multo pniciosissima, vt pote q̃ vel sola sit pinde vnicũ idemq̃ subtilissimũ instrumẽtũ, q̃ cacodæmon, mille artifex, bonis etiã opibus (q̃ p se deo grata atq̃ hoĩ tã sunt pficua q̃ necessaria) vt pereat, insidiant, idemq̃ hic freq̃ntius telo. s. supbiæ attẽtat, q̃ cuiuslibet gñis bona inficit, & ne fructũ pariãt impedit. Ipse nimiꝝ alijs vitijs eas solũ modo virtutes impetit, qbus illæ destruunt, vt pote ira patiẽtiã, castrimargia abstinẽtiã, libido cõtinẽtiã expugnat, p superbiã vero (q̃ merito radix vitioꝝ dici solet) nõ mõ vnã virtutẽ & sanctã alioqui actionem, sed & oẽs pinde simul extinguere conat, adeoq̃ sepenumero extinguit fraudulẽt' iste nequã.

B ¶Id q̃d facile est videre in pharisæo, quo de huius diei euãgeliũ. Ille etem̃ solũmodo p supbiã à diabolo victus est, q cæteraꝝ virtutũ vias rectas ambulauit. Iustus em̃ erat, q qđ suũ nõ erat, nõ appetiuit, qm̃ raptor haud fuerit, neq̃ q̃d alioꝝ erat, retinuit, q̃ decimas dederit oĩm, quæ possedit. Continẽs fuit, qm̃ non adulterauerit. Temperatus q̃ in sabbato bis ieiunare solitus fuerit. De his quoq̃ oĩbus grãs egerit deo. Quid aũt (obsecro) gratitudine rectius esse pt? Quid peruersius ingratitudine. Posuit tñ iuxta hoc iter (q̃ ambulabat pharisæus) laqueum ignorantiæ diabolus, q est superbia per quã ita ille pdidit oĩa ista hæc Psal.139

Bona

Iaco.2 bona vno quasi impetu, vt de hoc verissime dixerit Iacobus: Quicunq; autem legē seruauerit, offendat aūt in vno, factus est omnium reus. Ne proinde velut incauti & ignari, etiā in bonis operibus deciperemur superbię occultam ingestionem ac repellendi modū duorum exemplo hominum, quorum alter dum se stare præsumpsit, victus superbia cecidit. Alter se cecidisse cognoscens per humilitatem exaltatus ipsam calcauit superbiam.

¶Est autem superbia, cum qs propter bonum quod vel habet vel si habere fingit, quasi ex suis meritis & non à deo haberet, contra alios gloriatur, quasi ipsis melior. C

2.Cor.3 ¶Sūt etē̄m supbi, q vl bona à semetipis hr̄e existimant, qđ neq̄q̄ à se, sed à deo habent, D
1.Cor.4 & vsq; adeo, qđ etiā oīs nr̄a ē à deo sufficiētia. Hinc ad supbū ait Apl̄s: Quid habes, qđ nō
Iacob. 1 accepisti. Si āt nō accepisti, qd gl̄iaris q̄si nō acceperis? Est em̄ oē datū optimū, & oē donū pfectū desursum, descēdēs à pr̄e luminū. Ideoq; cōtra hāc supbię spēm dicēdū ē cū ppheta: Nō nobis dn̄e nō nobis, sed noī tuo da gloriā, Et rursus alibi: Tua ē dn̄e magnificētia,
Psal.131
1.Para. 29 & potētia & gloria, atq; victoria, tibi laus. Cūcta tm̄ q̄ in cœlo sunt & in terra, tua sunt.

¶Vel sunt supbi, q quæ hn̄t, se suis à deo meritis, & nō ex gr̄a habere existimāt. In quo E
Roma.3 nimiꝝ errant, qm̄ Apl̄us ait Non operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundū suam mi
Gala.2 sericordiā saluos nos fecit. Quid ergo nō ex gr̄a, sed ex meritis haberemus, quæ nulla fuere nec sunt, nec futura, nisi ex gratuita promissiōe, qm̄ dn̄s inqt: Cum feceritis oīa, quæ p-
Lucæ.17 cepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus. Qđ debuimus facere, fecimus. Et ergo quū
Esaiæ 26 eiusmodi supbiæ spēs surrepit, dicēdū est ad dn̄m: Oīa opa nostra opatus es in nobis dn̄e. Id qđ Apl̄us adnimaduertit, dicēs: Gratia dei sum id qđ sum, & gr̄a dei in me vacua non
1.Cor.15 fuit, sed abundantius illius omnibus laboraui. Non ego autem, sed gratia dei mecum.

¶Vel superbi sunt, q iactant se habere qđ non habent. Id qđ fecisse Moab credit, de q̄ F
Esa 13 Esaias: Audiuimus (inqt) superbiā Moab, superbus est valde. Superbia & arrogantia eius plus q̄ virtus eius. Quæ nimiꝝ superbiæ spēs, vbi se conat menti alicuius intrudere, cogi-
Galat. 6 tare pfuerit de eo, qđ Paulus ait: Si qs existimat se aliquid esse, quū nihil sit, ipse se seducit, opus aūt suum probet vnusquisq;, & sic in semetipso tantū gloria habebit, & nō in altero.

¶Vel supbi sunt, q pter bona q̄ habēt vl faciūt gloriātes, æstimāt se meliores cæteris G
alios, cōtemnētes ac alijs dn̄ari affectātes. Talis vtiq; fuit hodie pharisæus, stās. s. rigid9 in
11.q.3.capit. Si quis supbia dicēs &c. Cæteꝝ inique egit, ideoq; reprobat9 adeo, vt p illā vanā suā gloriā & supbiā, qđ p se bonū erat, ei factū est pessimū, qm̄quidē nemo qd facere debuerit, sui cōmendādi gr̄a, q̄ minor alius fiat, ne si qd boni opis habeat, id ad deformationē alterius, & vituperationē exerceat, quēadmodū fecit pharisęus in summā ipsius pnicię. Hęc deniq; spēs supbiæ, si surrepit, attēdendū ē, q dicit scriptura: Sūt iusti ac sapiētes & opa eoꝝ in manu
Ecclesi.9 dei, & tn̄ nescit hō, an odio vl amore dign9 sit, sed oīa in futuꝝ seruant incerta. Cū em̄ nobis surgit cōplacētia acceptoꝝ donoꝝ, pter q̄ nobisipsis vellem9 placere, cogitem9 an vere sint talia, q̄ magna apparēt, i. bona ī veritate. Virtutes ei verę nō sunt, nisi q̄s gr̄æ gratificātis radix pfert, viuificat, fouet ac roborat, qa nō habet aliqd viriditatis ram9 boni opis
1 Cor.10 nisi maneat ī radice charitatis. Ita & Paul9: Nō (inqt) q seipm̄ cōmēdat pbat9 est, sed quē
Esa.64 deus cōmendat. Sine em̄ gr̄a gratificātis, oem̄s iustitiæ sunt quasi pannus menstruatæ.

¶Præterea, si qd p se boni fecerimus, cogitemus, num & idipm̄ p bono deus iudicet & H
habeat, vtpote cuius districtū est iudiciū, qm̄quidē sæpe iustitia nostra ad examen diuinæ iustitiæ deducta est iniustitia, & sordet in conspectu districti iudicis, qđ splēdet in cōspectu opantis. Et hoc ē, qđ ppheta ait: Venite & videte opa dn̄i, qm̄ terribilis in cōsilijs sup filios hoīm. Atq; vere monet ille. Nā qs digne cōsiderare valet, quātus sup nos sit terror
1.Cor.10 cōsilioꝝ dei, qn̄ & alter ex virtutibus in fine tēdit ad vitia, & alter ex vitijs in virtutib9 cō-
Prouer.28 cludit finē. Et est via, q̄ videt homini recta, & nouissimū ei9 ducit ad mortē. Quapropter de nulla virtute debem9 cōfidere, sed sub magno timore trepidare, btūs em̄ q semp pauidus ē, & q putam9 nos stare, videre ne cadamus, vl quālibet nobis iusti. Sic Apl̄s de se dicebat: Nihil mihi cōscius sum, sed in hoc nō iustificatus sum. Qui aūt iudicat me dn̄s est.
1.Cor.4 Itaq; nolite an̄ tp̄s iudicare, q̄adusq; veniat dn̄s, q & illuminabit abscōdita tenebraꝝ, & manifestat cōsilia cordiū, & tūc laus erit vnicuiq; à deo. Et recte nimiꝝ. Sæpe em̄ q sibi boni
Matth.21 vident, aliàs erūt mali. Et e diuerso. Hinc ad pharisæos alibi dn̄s: Amen (inqt) dico vobis, qa meretrices & publicani pcedēt vos in regno dei. Id q̄d hodie exēplo pharisæi ondit & publicani. Quis em̄ (oro) audiēs opa bona pharisæi, & mala publicani, pferret illi istū? Et tn̄ ait dn̄s: Amē dico vobis, descēdit hic iustificat9 ab illo. Quo qdē exēplo dehortat plane ne supbiamus, & alios q̄si ex nobis viliores despiciamus, nec qcq̄ de nobis, sed solū in diuino adiutorio psumam9 dicētes humiliato corde: De9 esto ppiti9 nobis pctōrib9. Quā
2.Cor.3 sane humilitatē nos habebimus, vbi ¶Primo, cōsiderauerimus q̄ prorsus nihil sumus si- I
Iohan.15 ne gr̄a dei, vtpote in quo omnis est nostra sufficiētia, sine quo nihil facere possumus boni.
Gene.3 ¶Scdo, q̄ sumus viles, vtpote puluis & cinis æque oēs, & in puluerē redigēdi æque oēs.

¶Tertio

K ¶Tertio, quàm vana sunt & nihil omnia nr̃a tam fortunæ q̃ naturæ bona. Siquidem ait Esaias: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos fœni. Hinc ad dominum Propheta: Domine (inquit) quid est homo, quia innotuisti ei aut filius hominis, quia reputas eum. Homo vanitati similis factus est, dies eius sicut vmbra prætereunt. Esa. 40 Psal. 43

L ¶Quarto q̃ etiã opa nr̃a bona deo nõ sint grata & digna ad nostrã salutẽ, nisi ea gratifi cet sua gr̃a & dignificet, q̃hq̃dẽ ait Esaias: Oẽs iustitiæ nr̃æ q̃si pãnus mẽstruatæ, vtpote in cuius cõspectu, nec cœli (ait Iob) mũdi sint, quãto magis abominabilis & inutilis hõ, q bibit, q̃si aquã, iniq̃tatẽ. Nõ est igit̃ frẽs charissimi, vt de bonis opibus nr̃is q̃si à nobis bonis, & ex nobis pendẽtib' gloriemur, sed oportet, gloriemur in deo, cui singuli nos in principio accusem', vti pctõres, cuiusmodi sumus, dicẽtes cũ publicano: O deus esto mihi pctõri propitius. Quasi diceret: Nõ attẽdas (obsecro) huius mei praui cordis cõsilia, dele pctã, & ppiti' esto. Nihil in me est, vñ tibi placere valeã, & veniã cõsequi debeam, qm̃ corde & corpe cogitationibus & operatiõibus tibi peccaui, & nisi p miam tuã saluari nõ possum. Si qd est in me boni, aut si qd boni feci, à te ẽ, nec bonũ est in salutẽ, nisi tu idipm tibi gratifices. Quod vt facias, oro misericors deus. Atq; esto mihi pctõri propitius. Esa. 64 Iob. 15

¶HOMILIA LXII. DE EO QVOD LEGITVR: Marci septimo: Exiens Iesus de finibus Tyri & Sydonis &c.

Dominica duodecima post octauas Penrecostes.

A Vplex est hodierni euãgelij in summa sensus ac intellectus. ¶Primus siq̃dẽ est literarius, in q̃ sane intelligimus grãde miraculũ, q̃d ipse dñs operatus est in hoĩe triplici miseria laborãte, q̃hquidẽ eũ curauerit, q & surdus & mutus est, à dæmone obsessus erat. In q̃ nimirũ miraculo vtriusq; suæ naturæ veritatẽ ostẽdit, diuinæ.s. & humanæ vt ferme in oĩbus pdigijs arguit. Quod em̃ hodie gemuerit suspiciẽs in cœlũ, pinde præstolãs auxiliũ hoĩs est, q̃d vero solo verbo ęgrotũ curauerit, dicẽs imperãdo: Effœta, q̃d est adaperire dei ẽ, cuius dicere ẽ facere. Eius em̃ verbo, teste ppheta: Cœli firmati sunt & spũ oris ei' oĩs virtus eo⁊. Qm̃ ipse dixit & facta sunt ipse mandauit & creata sunt. Id q̃d & hodie approbauit, quũ solo verbo surdũ audire, mutũ loqui, & obsessum liberari fecerit, populo cũ laudabili plausu testificante, quũ ait: Oĩa bene fecit, & surdos fecit audire, & mutos loqui. Sic aliàs ad dñm Centurio ait: Dñe, non sum dignus vt intres sub tectum meum, sed dic verbo, & sanabitur puer meus. Psal. 32 Matth. 8

B ¶Secũdus sensus est plane spũalis, & proinde doctrinis differtus, in q̃ sane sensu ille quẽ dñs sanitati miris q̃dẽ modis restituit, est oĩs pctõr, q nõ à naturæ defectu, sed à propria culpa & dæmonis eũ possidentis operatiõe fit mutus, q̃ obduratis p diabolũ auribus verba vitæ ac cœlestis patriæ nõ capit, sed cõtemnit, fitq; idem mutus, q̃ ad laudes dei, & salutis eloquia pferẽda linguã habet ligatã, de q̃bus ppheta: Os habẽt (inqt) & nõ loquunt̃ aures habẽt & nõ audiũt. Atq; vtinam q spũaliter sunt muti & surdi, corpaliter etiã essent surdi & muti, vt sicut bona audire & loqui cõtemnũt, ita nec mala & venenata colloquia audire, & blasphemias in deũ, & detractiõnẽ in proximos, ac lasciua pferre nõ possent in seipsos. Minus em̃ est malũ, si nõ facẽtes bonũ, saltẽ à malo abstinerẽt. Sed nũc duplex est malũ, negligere bonũ, & facere malũ cõtra illud pphetæ: Declina à malo & fac bonũ. Sed hæc calliditas & fraus est satanæ, vt q̃s regit, mutos faciat, ad salutis eloq a, & loq̃cissimos ad turpia & scãdalosa. Sic surdos efficit, ad audiẽdũ verba dei, doctrinas salutares, ac monitiões pias & fraternas, sed attẽtos ad scurrilia, vana & ludicra & supstitiosa, q̃ pacto fit, vt ex sermone vnusq̃sq; agnoscat, cui' sit, an dei vł diaboli. Iuxta dictũ dñi dicẽtis: Qui ex deo ẽ, verba dei audit, pptera vos nõ auditis, q a ex deo nõ estis. Subsequit̃ Iohãnes in q. ensi: Ipsi de mũdo sunt, ideo de mũdo loquunt̃, & mũdus eos audit. Nos ex deo sum', ideo nõ audiũt nos. Satagẽs vero à surditate ista spũali & (vt sic dicã) mutuitate liberari curari q; necessum ẽ, agat q̃ dñs hodie circa curãdũ ęgrũ seruauit, nob istructiõnẽ in spũ tribuẽs Psal. 113 Psal. 36 Iohan 8 1. Ioh. 4

C ¶Primo adducat se ad eos, qui pro se orant, mittat (inquam) pro se ecclesiam, vt oret, quam se dñs auditurum multipliciter pollicitus est. Sic Iacobus: Orate (inquit) pro inuicẽ vt saluemini, quia multum valet oratio iusti assidua. Sic ait Scriptura: Quod ecclesia sine intermissione orauerit pro Petro incarcerato, qui & ideo mirabiliter per angelum liberatus euasit. Et Paulus ad Thessalonicenses: Fratres (inquit) orate pro nobis, vt sermo dei currat, & clarificetur sicut & apud vos, & vt liberemur ab importunis & malis hoĩbus. Iaco. 5 Acto. 12 2. Thess. 3

D ¶Scdo, se abducet à turba.s. noxia, loquente & audiẽte mala, quam nisi fugiat, nequaq̃ ipse curari poterit. Quomodo em̃ potest lingua solui ad verba salutis, vbi iuges resonant blasphe-

Eccl.13 blaſphemiæ,maledictiones,periuria,laſciuiæ,& hoc genus alia. Qui eñ tetigerit picem,
Gene.19 ab ea coinquinaẽ. Eius exemplo Loth non niſi ex vrbe Sodoma fugiens,liberandus erat. E
¶Tertio:Immittat digitũ Chri dei in aures.i.orando capiat grãm ſpũs ſancti,q dei di
Exod.31 gitus dicit,ſine quo nec Ieſus qs dicet. Sic in Exodo legit Moſes portaſſe de monte duas
Luc.11 rabulas teſtimonij lapideas,ſcriptas digito dei.Et Chrus in digito dei aiebat ſe eijcere dę
Matth.25 monia.Id qđ agit peccator,quum quæ audiendo,intelligere poteſt,opere perficit. Hoc
eñ maxime dignum reddit,intelligere maiora,ſi minora intellecta ad opus deduxit:Euge
ge eñ ſerue bone(ait dominus)quia in paucis fuiſti fidelis, ſupra multa te conſtituam.
¶Quarto,expuat.i.quæ male locutus eſt, vel audijt,ſapienter emendet,linguamq́ & au F
Matth.12 res refrenet,à malis colloquijs abſtinens:memor,qđ de oñi verbo otioſo opŧet reddi rõ
1.Cor.15 nem,quum & homo ex verbis ſuis iuſtificabiẽ & condemnabiẽ. Et profecto inqt Apoſto
lus:Corrumpunt bonos mores colloquia mala. Hinc ad Epheſios idem ait:Oñis ſermo
Ephe 4.5 malus ex ore veſtro non procedat,ſed ſi qs bonus,ad ædificationem fidei,vt det gratiam
audientibus. Oñis igiẽ fornicatio & immunditia,turpitudo,aut ſcurrilitas, nec nomineẽ
Iaco.1 in vobis. Et hoc eſt qđ Iacob' dicit:Si eñ quis putat ſe religioſum eſſe non refrenans lin-
guam ſuam huius vana eſt religio,quandoquidem lingua eſt vniuerſitas iniquitatis.
Psal.50 ¶Quinto,ſuſpicies in cœlũ ingemiſcat.i.corde cõtrito veniã ſuoꝝ pc̃toꝝ à deo q in cę G
Esa.43 lis eſt,& nõ aliunde petat,qm̃ ipſe ſolus eſt cui peccauit,ſolus,q remittit pc̃m. Sicq́ deinde
ibi eius cũ Apl̃o cõuerſatio,quærat & ſapiat,quæ ſurſum ſunt, vbi eſt Chrs,in dextera dei
ſedens,q ſolus admodũ,quo dixi peccatoris ad laudes diuinas reſoluis os & aurẽ.

¶HOMILIA LXIII. DE EO QVOD LEGITVR: Lucę decimo:Beati oculi qui vident &c.

Dominica decimatertia poſt octauas Pentecoſtes.

Ria potiſſimũ in pñti docemur euãgelio,qbus & nõ aliter ingredi poſſumus A
vitã æternã,quã plerięʒ oẽs pinde natura poptamus,pptet quã & vniuerſa
huius mũdi incõmoda patiẽter ſufferre debemus. Primo nimiꝝ docemur,
verã in hoc mũdo eẽ beatitudinẽ videre Chrm,quẽ Apl̃i videre,id qđ non
Matth.16 aliud eſt,q̃ in illũ adeoq́ in deũ,ſeu Chrus eſt credere,quẽadmodũ apl̃i credi
Iohan. 11 derũt,in pſona Petri ad illũ,dicẽtes: Tu es Chrs filius dei viui,ſubdit Mar-
1.Iohan.3 tha,q in hũc mundũ veniſti. Sicut eñ ſumma q in pñia ẽ, beatitudo ſimplr eſt,videre de
Iohan.14 um,ſicuti eſt in ſe viſiõe fruitiua,dicẽte Philippo:Oſi de nobis patrem,& ſufficit nobis,ita
1.Cor.13 ſummũ bonũ vię eſt videre deũ p fidẽ,ſicuti eſt.i.fide firma cognoſcere deũ creatorẽ nr̃m
redẽptorẽ ac beatificatorẽ nr̃m,& vt talẽ amare,hoc eñ amore cognoſcere, eſt btm̃ eſſe
in ſpe. Sicut videre intuitiue eſt btm̃ eſſe in re,q a p hãc beatitudinẽ puenimus ad illam. Et
hoc eſt qđ dñs ait ad diſcipulos:Beati oculi q vidẽt &c. Imo:Beati hoies,quoꝝ oculi vi-
dent,q̃ vos videtis,oculis.ſ.fidei. Qualiter vidẽt oẽs,q vere credũt, pinde beati beatitu-
dine in via,qua peueniũt ad beatitudinẽ in pñia. Hinc Iohãnes:Hæc ſcribo vobis,vt ſciatis
1.Iohan.5 qm̃ vitã habetis æternã q creditis in noĩe filij dei. In ſpe igiẽ vere beati ſunt & oculi nr̃i,
Iohan.1 qm̃ fide vidimus verbũ pro nobis carnẽ factũ,qũo plerięʒ reges & prophetæ illũ nõ vide-
rũt,q̃uis videre poptauerũt.ſ.incarnatũ,& ſic cũ hoĩbus cõuerſantẽ, & tantã maieſtate
1.Cor.13 in euãgelio loquentẽ,qm̃ ipſi audimus,quũ aliq eoꝝ qdẽ Chrm cognorũt & viderũt,nõ
Matth.11 tñ prope vt nos,ſed à longe,magis.ſ.per ſpeculũ & ænigmate quam nos inſpicientes. B
¶O quãta frẽs nr̃a eẽ deberet cõſolatio,qđ dñs nobis reuelauerit puulis qđ abſcõdit à
mũdi ſapiẽtibus,quẽadmodũ & ipẽ aliàs deo pñi propterea grãs agit. O quãtas & ipſi de
beremus agere grãs deo, qđ ſua nos gr̃a ex tot innumeris infidelibus miſericorditer pdu
xerit ad fidẽ,qua vl ſola tandẽ vere ad deũ in pñia accedere poterimus. An nõ & ipſi grãs
agamus deo pñi,cũ Chr̃o filio dño nr̃o,dicẽtes:Cõfitebimur tibi pater,dñe cœli & terræ
Matth.11 q abſcõdiſti hæc à ſapiẽtibus & prudẽtibus,& reuelaſti ea paruulis. Ita pr,qm̃ ſic placitũ
Luc.10 fuit añ te. Domũ vtiq́ tuũ eſt,qđ credimus:Nõ eſt eñ(vt Paulus ſcribit)volẽtis,neq́ cur
Ephe 2 rẽtis,ſed tui miſerẽtis,q olim dixiſti:Miſerebor,cui miſertus ſum & miam pſtabo,cui mi
Roma.9 ſerebor. Tibi itaq́ dñe pater pro tanta tua in nos miſericordia grãs agimus,nõ quas debe
Exod.33 mus ſed quas poſſumus,quoꝝ digneris defectũ per eandẽ tuã miſericordiã ſupplere.
¶O chariſſimi frẽs, quãta diligẽtia cuſtodiendũ tñ eſt donũ, q̃ ſolũ hr̃e tandẽ quimus C
æternã in pñia beatitudinẽ,O quãta diligẽtia oportet cauere,q̃ huic ſunt cõtraria,oñia il
la.ſ.beatitudo nobis cõuertaẽ ad æternã miſeriã. Quod vtiq́ futuꝝ eẽt,ſi min' grati eſſe-
mus:q̃ſiquidẽ dãnati ſunt,q(Paulo teſte)cũ cognouiſſent deũ,nõ ſicut deũ glorificarunt,
nec grãs egerũt,ſed euanuerũt in cogitatiõibus ſuis,& obſcuratũ ẽ inſipiẽs cor eoꝝ. Qui
bus ſi ſiles(qđ abſit)futuri eẽmus,plane,vt inutiles eijceremur in tenebras exteriores, vbi
eſt fletus & ſtridor dẽtiũ. Quales ne ſimus, neceſſum ẽ, vt teneamus verã,in qua conſiſtit
beatitu

beatitudo, fidē, vtpote illā, quæ p charitatē operat̃. s. ea q̃ sunt dei, nr̃æ atq; proximi salu- Gala.5
ris. Siquidē fides sine opibus fit mortua, vitā minime in beatitudine pstitura, sine qbus pla Iaco.2
ne essemus de nūero infideliū, de qbus Apl̃us: Qui cõfitent̃ nosse deū, factis aūt negant, cū Titum 1
sint incredibiles, & ad om̃e opus bonū reprobi. Et hoc est, q̃d. ¶Secūdo docemur in ho
D dierno euāgelio, charitatē erga deū & proximū. Vnde proculdubio proferem⁹ bona opa,
cū charitas, q̃ est cū fide, nõ possit eē ociosa, sed semp opus suū erga illū, in quē credit, oñ Galat.5
dit. Amabim⁹ aūt deū, vbi oẽs nr̃os sensus & eoꝝ opationes in laudē dei direxerim⁹, & ab Iohan.15
eis, qbus deus offendit̃, abstinuerimus, tū em̃ amici eius erim⁹, cū pcepta eius seruauerim⁹. Matth.7
Vere em̃ credim⁹ in deū, cū eū operibus nr̃is testabimur, q̃d fit bonis opibus, ex charitate Luc.6.
in deū veniētibus. Proximū vero diligemus, vbi fecerim⁹ illi, q̃ nobis fieri vellemus, ac e di
uerso, Proximū esse q nostra ope indiget, siue sit Iudæus, ethnicus, siue Christianus.

HOMILIA LXIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.17. Cum iret Iesus in Hierusalem, &c.

Dominica. XIIII. post octauas pentecostes.

A QVum q̃ scripta sunt, in nostrā scripta sint doctrinā, certe nõ pt & huius diei Roma.5
euāgeliū in nostrā nõ esse doctrinā scriptū, vtpote q̃d vltra literā, quā in p-
sentia trāsimus, in mysterio, plenū pia sit instructiõe. Sane nõ dubitauerim⁹
p leprā accipi peccatū, q̃ immūda reddit̃ aīa, & p leprosos accipi in vniuer
sum pctõres quoscūq;, q à solo deo nõ nisi ad modū, q̃ decē illi leprosi, qbus
de euāgelio, intus in aīa seu spū curari queūt. Id q̃d & vnà cū toto euāgelio apertius & q-
dē secundū spm̃ intelligat̃, conabimur rē more nr̃o pro oīm ædificatiõe qbusdā agere do
B ctrinis. Quaꝝ. ¶Prima est, Christū esse veꝝ deū, vt q sola volūtate, nõ tactu, nõ ver-
bo sanauerit leprosos, q̃, ad sacerdotes remittens in itinere absens corpore, psens deitate
mūdauit. Id q̃d solius est dei Max. q volūtate sua sanat & infirmat, mortificat & viuificat 1.Regū.2
qui q; oīa, q̃cūq; voluit. fecit, in cœlo & in terra, & in oībus abyssis: qui q; dixit, & facta sunt Psal.23
C .s. oīa. ¶Secūda, ad mūdationē à lepra spūali .i. pctõ mortali, necessariā esse in actu, vel Psal.113
ad minus, vbi nõ est actus, facultas, in voto seu pposito vocali, quā nūc dicūt auricularē Psal.134
cõfessionē: q̃nquidē leprosi hodie mūdati nõ fuerint, nisi prius se sacerdotibus ostēderēt:
q̃ nimiꝝ ostēsio cõfessionē q̃si vmbrā in vet. test. veritatē in nouo test. significasse prorsus Esa 43
credit̃, quēadmodū alio in loco multis pbauimus. Cõfortat doctrinā inter infinita alia, Matth.3
aperto scriptura dicēs: Narra si q̃d habes, vt iustificeris. Accedit doctrinæ exēplū eoꝝ, q Acto.9
quū baptizarent̃, simul cõfessi sunt pctā sua. Et aliqui eoꝝ, q credētes ad Paulū venere, & Psal.31
actus suos. s. malos eidē annūciarūt, q̃ꝝ pleriq; libros curiositatis, quā sectati fuerāt, cõbus
sere. Et hoc est, q̃d ppheta pœnitēs ait: Dixi cõfitebor aduersum me iniustitiā meā dño, Matth.16
& tu remisisti impietatē peccati mei. ¶Aberrāt igit̃ à vero plurimū, dicētes: Occulte agi- Matth.18
mus pœniam, deo cõfitemur, deus nouit q̃ in corde agimus. Q̃nquidē, inquā, sine causa di Iohan.20
xisset Chr̃s: Quæcūq; solueritis sup terrā &c. Atq; frustra Chr̃s Petro claues dedisset.
D ¶Tertia, peccatū nõ ab absoluēte sacerdote pcipue, sed remitti à Chr̃o deo, q sacerdo-
te ceu instrumēto in testimoniū veræ solutiõis, q̃d sacramētū dicit̃, vti solet, quū hodie le
prosi, p q̃s designant̃ pctõres, in viā priusq̃ ad leuiticos sacerdotes puenere, mūdati sint.
In argumētū, q prius mūdati sint à deo, pcipuo peccati remissore, de se aliàs dicēte: Ego Esa.43
sum, ego sum ipse q deleo pctā tua ppter me. Hinc nequaq̃ arbitramur hodiernā leproso
rū ad sacerdotes missionem, Chr̃o fuisse necessariā, perinde iste sine ea curare nõ potuisset Hebr.10
sed vtiq; credimus futuræ in ecclesia pœnitētiæ, q̃ sacramētū est, instituēdæ pfiguratiuam 1.Cor.10
extitisse: q̃nquidē lex vmbrā (teste Aplo) habuerit futuroꝝ bonoꝝ, tanq̃ figura veritatē, Iohan 1.
cū inibi oīa in figura cõtigerint. Lex em̃ (inquit euāgelista) p Mosen data est, gr̃a & veri- Iohan.3
tas p Iesum Christū facta est. Cū em̃ nõ nisi p fidē mediatoris saluari queamus, & creden- Heb.11
dis, q acumē nr̃æ intelligētiæ naturalis excedūt, cū difficultate assentimur, ideo dñs cre-
dendoꝝ figuras obumbratas in factis & verbis pmulgare dignatus est, vt p hæc intellectus
suauiter assuesceret & ad fidē mirabiliū opeꝝ dei suā facultatē excellentiū manuduceret.
E ¶Quarta, neminē de statu suo psumere debere, sed quēlibet secundū statū suū religiose Acto.10
viuere, cõtēdere. Siquidē nõ sit deus acceptor psonaꝝ, sed in omni gēte q timet eū & ope
rat̃ iustitiā, acceptus est illi. Sic errāt, gloriantes frustra, se esse Christianos & baptizatos,
cū nõ, q̃ Christianos decēt, agāt, simillimi Iudæis, se olim filios Abrahæ eē gloriantes, q̃si
nõ possent dānari, nec sibi bonis eē opibus opus. Ad q̃s Iohānes Bap. Facite fructū pœnia
dignū. Et ne velitis dicere intra vos, patrē habemus Abrahā. Dico em̃ vobis, qm̃ potēs ē Matth.3
deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Hinc & Chr̃s alibi: Nolite, inq̃t, gaudere, q Luc.3
spūs subijciunt̃ vobis, vidi satanā sicut fulgura e cœlo cadentē. Sed gaudete, q nõia ve- Lucæ.10
stra scripta sint in cœlo. Cuiusmodi sunt q bene operant̃. Videm⁹ hodie domesticos re-

probatos, alienigenā vero saluatū fuisse. ¶Quinta, deo Opt. pro oībus acceptis bonis si F
ne, spūalibus siue corpalibus semp eē laudes & grãa reddēdas, qm̄ ingratitudo vitiū sit oīm
lōge pessimū, deo & hoībus inuisum. Ingratitudo q dē, radix totius mali spūalis, est q̄si vē
tus desiecās & vrēs oēme bonū, obseruās fontē diuinę miscđiæ sup hoīem, qa etiā & mala
mortua iā oriunt, & viua opa moriunt, & vltra bona nō adipiscunt. Et sane nihil æque in
filijs grãæ displicet, deo atq̄ ingratitudo, vt q̄ vias grãæ obstruit, & vbi fuerit illa, iā grãa ac-
cessum nō inuenit, locū nō habet. E diuerso aūt gratitudo meret bñficia accipere, accepta
retinere, retēta sibi augere, & maiora sibi supaddi. ¶Sic hodie dñs ingratitudinē in no- G
uē sanatis leprosis, dānauit, & in eo q gratus fuit, munera vlteriora cumulauit. Et ipsi deni
q̄ nouē ingrati, sanitatē mētis minime cōsequunt, & sanitas corpis, quā acceperūt, magis
in pnitiē eis fuit q̄ salutis. Eū vero, q rediēs ad pedes Iesu procidit, & grãs agēs deū magni
ficauit, acceptā sanitatē custodiuit & maiore dignū dñs iudicauit, ea. s. q̄ aīa mūdata salu-
tē sequutus ē sempiternā. Ad ipm em̄ dñs ait: Surge, vade, qa fides tua te saluū fecit. Fides
. s. q̄ credidisti à me cōsequutū tui corpis sanitatē, q̄d gratitudinis ē. Si proinde fides saluū
fecit eū, quē ad agēdas saluatori & emūdatori suo grãs inclinauit, ergo pfidia pdidit eos,
q de acceptis bñficijs deo gloriā dare neglexerūt. Ideoq̄ semp debemus & hoībus, & deo
pro beneficijs eē grati, iuxta Apostolū dicentē: Gratias semp agentes pro oībus in noīe
Ephe. 5. dñi nostri Iesu Chri deo & patri. Ita nunq̄ nō gratus deo fuit propheta, dicēs: Misericor
Psal. 25 dia tua ante oculos meos. Nimirū iugiter sibi facit subueniri, cui collatū beneficiū semper
ante oculos existit. Meliora em̄ meretur accipere, q collatū sibi beneficiū probatur de cor
de nō amittere. Nihil vero augetur ingrato, sed quod accipit, vertitur in pernitiem, fide-
lis aūt in modico, censetur dignus munere ampliore.

HOMILIA LXV. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 6. Luc. 12. Nemo potest duobus dominis seruire, &c.

Dominica. XV. post octauas pentecostes.

Psal. 15 QVanq̄ deus Opt. Max, propheta quoq̄ testāte, nostris nō egeat bonis, vt q A
sibi solus ab æterno & in æternū sufficiat, & ipse sit omne & in eo omne re
ponatur bonū; Ipse tñ serio nostrū à nobis exigit timorē & honorē hūc vt
pater, qui nos creauit, illū vt dñs, q nos defendit & regit, de seipso alias in
Malachia dicēs: Si ergo pr̄ ego sum, vbi est honor meus, etsi dñs ego sum,
Malach. 1. vbi est timor meus? Siquidē filius honoret patrē, & seruus dñm suū. Nec sane deus vulga
riter à nobis, sed p omnia & sup omnia vult timeri & honorari: q̄siquidē ipse summus sit
ac optimus, vnde sumus, quicq̄d sumus, & à quo, quicq̄d habemus, habemus in nostrā sa-
Acto. 17 lutē & vtilitatē. In ipso quidē, q fecit mundū, & oīa quæ in eo sunt, q & cœli sit ac terræ
dñs, viuimus & mouemur & sumus, q dat oībus vitā & in spirationem. Qui & propterea
sibi soli à nobis & nō alij, vtpote creaturæ, q̄ & ipsa nobiscum vanitati sit subiecta, seruiri
vult. i. se ita à nobis recognosci & haberi, vt ipm solū credamus esse vnde simus & oīa, q̄
habemus & nō sint aliunde, in quē solū cōfidere debem⁹, & ab eo totū, quo indigemus, po
Deuter. 6 stulare, vt qui oīa dat & pro loco & tēpore, vt sibi placet, aufert, Iob dicēte: Nudus egres
Matth. 4 sus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Dñs dedit, dñs abstulit, sicut dño pla
Iob. 1. cuit, ita factū est, sit nomen dñi benedictū. ¶Quia igit deus ipse oīpotēs noster & oīm B
q̄ habemus sit pater ac dñs summus & optimus. Hinc est, q ipse sup oīa & p oīa quæ in-
tus vel foris habemus honorari vult, sibiq̄ seruiri, scriptura illius iussu dicēte: Diliges do
Deuter. 6 minū deū tuū ex toto corde tuo, & ex tota aīa tua, & ex tota fortitudine tua. Qui & nři er
ga se timoris & honoris, adeoq̄ sui in nos dominij testimoniū requirit de rebus nřis oīb
bus, q̄si quandā decimationē, vnde ipm agnoscamus esse vnicū & liberalissimū largitorē
tā nostrorū bonorū interiorū q̄ exteriorū, tā corporaliū q̄ spūalium. Et hoc est q̄d scriptura
Prouer. 3 dicit: Honora dñm de tua substātia. Id q̄d fit decimatiōe & eleemosyna. Et Paulus: Exhi
Roma. 12 beatis (Inq̄t) corpora vestra, hostiā viuentē, sanctā, deo placentē. Id q̄d fieri adsolet ieiu-
Philip. 4 nio, sobrietate, cōtinētia, labore & exercitio pio, &c. Cæterū, qa diabolus nil diu noctuq̄
aliud cogitet, coneturq̄, q̄ vt nos à vero deo ad se in æternū cruciatū retrahere possit, nec
sciat meliorē eius retractionis modū q̄ si suggerat immodicā harū rerū tēporaliū. s. diui-
tiarū solicitudinē, q̄si quēadmodū illis indigemus, sic in eisdē tota nřa sit reposita spes, at
q̄ eas nō aliter q̄ per nostrā solicitudinē habere possimus. Ex quo tandē nimia pro rebus
hisce tpalibus solicitudine & cura necessum sit oriat, nō alia q̄ quæ soli deo debet, seruitus
qua pfecto p eiusmodi immoderatā curā illis oīno seruimus, vt q eas pp̄ter se & vti vlti-
mū finē, perinde in eis sit oīs spes nřa & salus, diligimus, cupide acquirimus, auare retine
mus, & vt serui custodimus, haud secus atq̄ illis amissis, nulla supsit nobis vita, nec sit de-
us solus, in cuius hæ sint ptāte, q eas vt pr̄ & dñs sine nřa cura nimia largit. Id vero quid
aliud

aliud est, q̄ pterito deo suā auferre seruitutē, & creaturæ, q̄ propter nos ab illo creata est, attribuere. Et hoc est, q̄d Apłus appellat auaritiā (q̄ nihil ē aliud q̄ nimia rer̃ tpaliū cura) simulachror̃ seruitutē. Hinc dn̄s, ne inhiemus hisce vanis & tpalibus rebus. s. diuitijs pene vbiq; dehortat, & in eo maxie loco, in q̄ ait: Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra vbi erugo & tinea demolit, & vbi fures effodiūt & furant &c. Iā vero q a sic cū pctōre, dia bolo suggestore, cōparatū est, vt velit etiā excusatiōes i pctis excusare, ita ipse ad excusan dā suā nimiā solicitudinē. i. auaritiā diues forte dicturus fit: Ego solicite hęc q̄ro tpalia, in terim deū nō negligēs, sed tā illa q̄ hūc querā. Cui sapiēter occurrit dn̄s, dicēs. ¶Nemo pt seruire duobus dn̄is, &c. Per duos aūt dn̄os intelligit ea, q̄ a seipsis ita sunt cōtraria, vt si mul eē nequeāt, ceu sunt, vitia & virtutes, cœlestia & terrestria, caro & sp̄us, deus & diabo lus. De q̄bus in hæc verba Paulus: Quæ em̄ (inq̄t) participatio iustitiæ cū iniq̄tate, & socie tas luci ad tenebras? q̄ cōuentio Chri ad Belial? Siquidē q̄ ad cōtraria trahūt & cōtraria suadeāt, adeo vt si q̄s ambos velit sequi, oīno subsequēs sit, vt vnū deserat, & alteri obtēpe ret. Veluti plane cōstat, hac tēpestate i eis, q̄ simul velint amplecti veterē religionē & hæ resim, q̄ nunc pmimur, id q̄d cōmode nequaq̄ fieri pt ab istis, vtpote simillimis ppl'i olim Israelitici, q̄ æque dn̄o atq; Baal seruire voluerūt. Ad q̄s, iuxta hodiernū dn̄i dictū, Helias ait: Vt q̄d claudicatis in duas partes. Si dn̄s est deus, seq̄mini eū. Si aūt Baal, seq̄mini illum. Q. d. Impossibile ē duobus dn̄is seruire, sed alter̃ negligere oportet, & alter̃ eligere, &c. Vnde Chr̄s hodie q̄si declaraturus q̄d dixit: Nō potestis deo seruire & mām̄onæ. Est aūt μαμμωνα in sermone Syriano. i. diuitiæ. Adeo q̄ idolū diuitiar̃, vtpote diabolus, q̄ pest di uitijs, nō q̄m in eius ditione sint diuitię, q̄s possit dare vel auferre citra dei pmissum, sed q̄a iste abutat illis vti instrumēto venefico ad decipiēdū & irretiendū hoies laqueis, q̄s in di uitijs ptendit. Etenī ait Apłus: Qui volūt diuites fieri, incidūt in tētationē, & in laqueū dia boli, & in desideria multa, inutilia & nociua, q̄ mergūt hoies in interitū & pditionē. Radix em̄ oim maloꝝ ē cupiditas, quā quidā appetētes errauerūt à fide, & inseruerūt se mul tis doloribus. Et hoc est, q̄d vere dn̄s ait: Nō potestis deo seruire & mām̄onæ. Siq̄dē q̄ in ter se pugnēt, & diuersa suadeāt. Deus iperat, vt tua largiaris egētiū; mām̄ona iubet, vt per fas nefasq; rapias aliena. Deus iperat, vt cōsulas fratri tuo pichtāti, mām̄ona iubet, vt tibi viuas. Deus iperat sobrietatē, mām̄ona luxū docet. ¶Cæteꝝ, q̄a adhuc diues auar' aua ritiæ morbū excusare posset ptextu necessitatis hūanæ, ac dicere: Quid nobis phibes hæc tpalia, q̄bus fami, siti & nuditati cōsulat oporteat, q̄s nobis dabit alimēta, vestimēta, & hoc gen' necessaria, si minus ea q̄siuerimus? Rñdet doctor excellētiss. dn̄s Chr̄s: Dico vobis, ne soliciti sitis aīæ vr̄æ, q̄d māducetis, &c. q. d. nō phibeo, ne laboretis, ne curetis, ne q̄ratis, vt māducetis, sed ne soliciti sitis q̄d māducetis. In q̄bus sane verbis dn̄s. ¶Primo phibet dūtaxat solicitā. s. supfluā & vitiosam pro tpalibus rebus solicitudinē, q̄ mentē ita ad eius modi rer̃ amorē & q̄stū ptrahit, q̄si in ea oīs sit salus, q̄ & interim ab æternaliū studio re uocat, q̄ tñ p oībus & primo sunt q̄renda cū oī solicitudine, q̄si (q̄d est) summū bonū, ad q̄d creati sum', veluti in fine dicit: Q̄rite primū regnū dei, &c. Nō aūt phibet, & tamē re ctæ rōnis, q̄d est moderata cura vt labore parem' ea, q̄ nobis necessaria sunt, q̄ si fecerim' nequaq̄ deerūt nobis ea, q̄m ipsa tū pollicitus sit, quū ad vnūquēq; dixit in psona primi pa rētis: In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Nec ē deus hō, vt mētiar, sed eius dicere, ē fa cere. Laborem', vnusq̄sq; in statu suo, veluti nobis iniūctū pdictis verbis, & certe nihil de erit, q̄d ad vitæ necessitatē pderit. Nō aūt solicitudinib' sp̄ualib', sed laborib' corporalib' acq̄rendus ē panis, q̄ laborātibus pro pmio diligētię, deo ptāte, abundat, & neglīgētibus p poena deo faciēte, subtrahit. Hinc Apłus: Si q̄s (ait) nō vult opari, nō māducet. Et meri to beatū ppheta dixit eū, q̄ māducat labores manuū suaꝝ. i. id q̄d laborib' acq̄siuit, q̄ q̄ui dē is iuxta primū dei pceptū se gerat. ¶Secūdo dn̄s nō phibet, moderatā habere curā, vt māducem', sed phibet ne simus soliciti q̄d māducem', &c. prohibēs, ne q̄s sprēto vi ctu, amictu q̄ cōmuni lautiora req̄rat solicitus, vt faciebat diues ille epulo, q̄ purpura & bysso indutus, q̄tidie splēdide comedebat. Siquidē māducare, bibere ac indui necessariū sit ad sustētationē naturæ. Solicitare vero citra sumptuositatē vel delicationē, vt q̄dā ex di uitibus male faciūt, ad vitiū ptinet gulæ, vanæ gloriæ & auaritiæ, q̄d dn̄s phibet, q̄ ad le gē vult nos viuere naturæ, q̄ minimis ē cōtenta. Et hoc est, q̄d Paulus ait: Nihil intulim' in hūc mundū, haud dubiū q̄ a nec auferre q̄d possimus. Habētes aūt alimēta & q̄bus tega mur, ijs cōtenti simus. Id q̄d vere dn̄s subindicat in euāgelio hodierno. In q̄ summatim p docet. ¶Primo, vt se primū. s. p oībus & sup oīa q̄ramus, pinde illū vnde sumus & oīa nr̄a q̄ solus nr̄a sit spes & salus, ideoq; sibi soli nō alicui creaturæ seruiam', nec credamus nos illi ac rebus posse tpalibus simul seruire, quū ipse sursum ad cœlestia, ille vero deorsū ad terrestria trahāt. ¶Secūdo, vt q̄bus indigemus nō aliūde q̄ ab eo petamus. Vnde ppheta: Sup dn̄m (inq̄t) iacta curā tuā, & ipse te enutriet. Et Petrus: Oēm (inq̄t) solicitudi nē vestrā in deū proijciētes, q̄m ipsi cura ē de vobis. Ille nimiꝝ, ait alibi dn̄s, pr̄ nr̄, quibus

Marginal references (right margin, top to bottom): Coloss. 3; Math. 6; Marc. 10; Lucæ. 12; Psal. 140; 2. Cor. 6; 3. Reg. 18; 1. Timot. 6; Gene. 3; 2. Thess. 3; Psal. 127; Luc. 16; 1. Timot. 6; Deut. 6; Math. 4; Acto. 17; Psal. 54; 1. Pet. 5; Math. 6.

Marginal letters (left margin): C, D, E, F, G.

nobis sit opus anteq̃ petimus, nonit. ¶Tertio, vt q̃ramus & eius iustitiã, q̃ est via pieta- H
tis, p quã itur ad regnũ dei. Est aũt via pietatis & iustitia regni nihil aliud q̃ obseruatio eo
rũ, q̃ Chr̃s docuit. Proinde iustitiã regni q̃rit q oĩbus agẽdis & dimittẽdis quærit solicite
Deuter.6 vtrũ sic agere vel dimittere sit cõforme Chr̃ianæ doctrinæ an difforme, & secũdum hoc
agit vel ab actiõe cessat. Et hoc ẽ, q̃d Moses ad filios Israel dicit: Audi Israel & obserua,
vt facias, q̃ pcepit tibi deus, & bene sit tibi, & multipliceris amplius, sicut pollicitus ẽ dñs
deus patrũ tuorũ tibi terrã lacte & melle manantẽ. Sic vbi deo seruierimus, illũ timueri-
mus, pcepta eius obseruauerimus petẽtes, nõ dubitem⁹, quin deus ipse nobis sit daturus ea
q̃ nobis sunt necessaria, sic tñ, vt interim. ¶Quarto, singuli in statu nr̃o laboremus, id q̃d I
Iob.5 oĩbus ab initio mũdi est pceptũ, vnde factũ, vt Iob voluerit, hoĩem natũ eẽ ad laborandũ,
vti auẽ ad volãdũ. Q̃d quũ sancti illi pr̃es Abrahã, Iacob, Helias, Ioseph, Helisæus, hocq̃
Psal.36 genus alij plures factitarũt, derelicti nunq̃ fuere, & q̃dẽ vsq̃adeo, vt ppheta vere dixerit:
Nunq̃ vidi iustũ derelictũ, nec semẽ eius q̃rẽs panẽ. Sic patres, si & ipsi nos seq̃mur, curãq̃
nostrã in solũ deũ proiecerimus, mõ q̃ dixi, neq̃q̃ deerit nobis quicq̃. Aut eñ succurret
obuia bonorũ liberalitas, aut opa manuaria suppeditabit, q̃d necessitati medeat. Postremo
si nihil horũ fiet, pr̃ nõ destruet suos, totis animis inhiãtib⁹ ad cœlestia, vel nõ solicitis hęc
leniora adjciet, q maiora largit, dño dicente: Quærite primũ regnũ dei & iustitiã eius, &
hæc oĩa adjcient. s. victus & amictus, hocq̃ genus alia. Adjcient, inq̃t, nõ dabunt, disce
remus, q̃ in p̃senti dant, nihil eẽ oĩno, si futurorũ magnitudini cõparent. q. d. q̃rite tñ fu-
tura, eadẽq̃ cœlestia, sic eñ optime etiã conseq̃mini p̃sentia. In q̃ ne dubitemus, sed oĩno
credẽtes vacui simus ab omni tpaliũ supflua solicitudine, dñs adducit tria exẽpla, q̃bus fidẽ
nobis facere nitit. ¶Primo arguit à maiori ad minus, dicẽs: Si eñ deus sine vr̃a solicitu K
dine dedit vobis animã & corpus, q̃ magna sunt, cur nõ daret victũ & amictũ, minora, q̃-
bus illa sustinent. Et sane nisi deus vellet conseruare q̃d est, ipsum nõ creasset, q̃a vero ip-
se cõstituit, vt anima cibo & corpus indumento conseruetur, ideoq̃ ipse vtrũq̃ tribuit. M
¶Secũdo arguit à minori ad maius ascẽdẽs, & ex minore maius psuadens, de cibo. s. &
Psal.8 amictu dicẽs: Si eñ pr̃ vester volatilia cœli tanq̃ minora, sine eorũ solicitudine pascit, cur
haud vos pasceret, propter q̃s illa creauit? Et si aĩalib⁹ ministrat ppter vos, q̃uo nõ vobis
ministret ppter seipm, q vos ad suã imaginẽ creatos q̃ illa magis amat? Si deniq̃ vestit li
lia agri tã pulchre ac regie citra ipsorũ solicitudinẽ, q̃ tñ creata dũtaxat sunt, vt videant &
pereãt, cur nõ vos p necessitate vestiret, q̃s creauit & vocauit ad æternæ vitæ btitudinẽ?
¶Tertio arguit à vanitate solicitudinis, q̃n quidẽ, vt ipse pr̃ inq̃t, vobis staturã dat cor- N
poris sine vr̃a solicitudine, sic etiã dat victũ & amictũ. Quis aũt est vr̃m, q sua possit solici
tudine corpi suo addere vnũ cubitũ? q. d. nemo, sed cuiusq̃ corpus, ipso ne recogitãte q
dẽ statis auctibus crescit vsq̃ ad p̃scriptã à deo magnitudinẽ. Proinde charissimi, q vobis
nõ solicitis facit, vt corpus vestrũ augescat ac roboret, idẽ prospiciet de victu & amictu
citra vestrã solicitudinẽ, q̃ vos à cura earũ rerũ auocat, q̃ sine nr̃a solicitudine non parant,
cuiusmodi sunt æterna & cœlestia. Nõ igit sitis soliciti de tpalibus, sine q̃bus nõ viuit. Scit
eñ pr̃ vester, q̃ hijs indigetis, q & ea daturus est, si q̃ vult seruaueritis. Quia eñ pr̃ vester
est, certe nõ pot nõ velle dare. Et q̃a oĩpotẽs est, certe poterit dare, q̃a sapiẽtissimus cre-
ator oĩm, certe nõ timẽdũ erit, q n ipse oĩbus in tpe sit prouisurus. ¶Quod vero aliq̃ties O
patimur penuriã in vitæ necessarijs, causæ sunt nõ cõtemnẽdæ, quarũ. ¶Prima est, quia
demeremur pc̃tis nostris eã penuriã. Sic deus minat filijs Israel, si nõ seruarint sua pcepta
Deut.28. & peccauerint, Mittet dñs sup te famẽ & esuriem. ¶Secũda, q̃m in virtute nos vult ex
Leuit.26 ercere, Ita nimirũ deus aplos aliq̃n siti & fame & nuditate laborare sinit, nõ eorũ proposi-
2.Cor.11. tũ debilitãs, sed exanimatũ cõfirmãs, virtus eñ in infirmitate perficit. ¶Tertia est, q̃a ni
2.Cor.12 miũ auari sumus, vnde fit quũ simus plus æquo soliciti ne desint nobis necessaria, incipi- P
mus diffidere, propter quã diffidẽtiã deus subtrahit, q̃bus est opus. Hinc dñs hmõi hoĩes
vocat modicæ fidei, eosq̃ simillimos eẽ adfirmat ethnicis, q vel deũ eẽ non credũt, vel cu
rã sui nõ habere diffidũt de dei p̃sidijs, & in ijs, q̃ corpis sunt, felicitatẽ cõstituẽtes (nihil eñ
de vita futura sciũt) magna solicitudine parãt, q̃ ad victũ vestitũq̃ aut reliq̃ corporis com
moda faciũt, gestiũt gaudio, quũ hæc cõtingũt, examinant metu, quũ ijs imminet pericu-
lũ, discruciant mœrore ac nõnunq̃ ad laqueũ currũt, quũ hæc eripiunt. At nos nõ debem⁹
1.Pet.5 esse tales, q scimus deũ esse, nostriq̃ habere curã & esse aliã vitã exacta huius tẽporis vita.
¶Quarta, est hũana supfluitas, digni quidẽ sumus, vt q̃rentes supflua aliq̃n caream⁹ ne
cessarijs. ¶Quinta, est abusus tẽporaliũ. Qui eñ creatura dei abutit, dignũ est, vt aliq̃n Q
ei ad necessitatẽ tollat, quẽadmodũ nũc (proh dolor) pene oĩa vertimus in abusum, q̃ no-
bis in vsum sunt à deo tradita. Ideoq̃ meremur & pati eorũ penuriã. ¶Sexta est, ingra-
titudo. Digni nempe sumus priuatione beneficiorũ dei, q pro illis ei grati non sumus. R
¶Septima, q̃ nõ credimus deũ nobis p̃bere temporalia, quasi & esse à nobis, vel ab illo
nobis ex debito dari, ea eñ subtrahens ostẽdit se illorũ esse dñm & nõ ex nobis ea nos ha-
bere.

brre. Ideoq; pphrta rrcte ad illū dicrbat: Tua sunt oīa, & q̄ de manu tua accepim⁹, tibi dr bemus. Et Iob: Dñs (inqt) dedit, dñs abstulit. Sicut & dño placuit, ita factū ē. Sit nomē dñi bñdictū. Illi proculdubio primo regnū dei & iustitiā eius q̄suerūt, proinde deus eis benē dixit, quod nobis faciet, si crrdērrs ac confidēres frcerimus, q̄ nobis pcepta sunt. 1. Para. 29 Iob. 1

HOMILIA LXVI. DE EO QVOD LEGITVR,

Luc. 7. Ibat Iesus in ciuitatem, quæ vocatur Naim, &c.

Dominica. XVI. post octauas pentecostes.

A Nemo dubitet, fratres chariss. quin totū, q̄d Chrs facto & verbo ad discrndū per docuit, ad oēs referat, q venit vt oēs saluos faceret, & ad viā veritatis du ceret, ipso aliās ad discipulos dicente: Quod aūt vobis dico, oībus dico, esse tū rdiuerso nemo inficiaf, q̄ ille speciatim ad quasdā sprciales psonas & pcipue referri voluit. Sngulariter eīn instruxit platos, cū dixit: Sic lucrat lux vestra corā hoībus, vt videāt opa vestra bona, & glorificent patrē vestrū, q in cœlis est. Satis eīn sup̄q; nouit q̄ profit, vt plati sint boni exēpli populo, & q̄ obsit, quū sint ridē mali exēpli. Quales eīn rrctores sunt ciuitatis, tales credunt esse, q ab illis regunt. Sic & singulariter instituit plebē, qñ dixit: Sup cathedrā Mosi sederūt scribæ & pharisæi, Oīa ergo quæcūq; dixerint vobis, seruate & facite, secundū opa vero eoꝝ nolite facere. Dicūt eīn & nō faciūt. Sciebat eīn doctor summus fore ex platis & doctoribus, q sua vita populū essent scandalizaturi cōtra propriā doctrinā, qua aliud docerēt & pciperēt, q̄ facerēt, quū tñ q̄d verbo pciperēt, opere deberēt cōprobare, ne reprobi efficerent. Populus aūt ipse q talia videret, nō deberet scādalizari, sed potius doctrinā, q̄ in se bona est, q viā eoꝝ sequi. Sic & dñs docuit, qū aiti Si vis ingredi vitā, serua mādata. Sic etiānum q̄ idē paruulus & circa paruulos operatus est, paruulos pcipue respicit, quis idipsum & senes, q moribus plerūq; pueris adsimilant, instruat. Marc. 13 Matth. 5 Eccl. 10 Matth. 23 Marc. 12 Luc. 11 1. Cor. 9 Matth. 19

B ¶Sic pariformiter haud dubitemus, quin totū q̄d hodie de mortuo corporaliter adolescēte in euāgelio agif, ad oēs p peccatū mortuos, speciaſt tñ ad adolescētes, q vitijs & pctis mortui sunt, referri possit. Ad q̄s vnūquēq; dñs clamat: Adolescēs, tibi dico, surgr. Si qs adolescētū habet aures audiendi, audiat, qm vos pcipue alloquit Chrs Iesus, dñs vitæ & mortis, pcipiēs, vt vnusq; vestrū à morte aīæ surgat. Quanq̄ eīn nūc videamus oēs plerasq; ætates hoim passim in gfa ppter infinita & ingētia pctā esse mortuas, maxime tñ adolescētes, ob paruā adhuc reꝝ experientiam & rationis debilitatē plane defunctas aperto intelligimus, id q̄d summe dolendū est. Sapie. 4

C ¶Quia vero hodie dñs Iesus adolescēti carne extincto tā serio imperauerit, ne morte absorberet priusq̄ tumulo illatus fuerat, q̄to magis hodie & omni hora in scripturis vnicuiq; adolescēti aīa defuncto imperet, vt morte relicta aīæ ad vitā gratiæ, q̄ est virtutū actio & spūalem redeat, inquiēs: Tibi dico adolescēs, surge. Quis adolescēs? Vtiq; q ætate iuuenis, lasciuiæ deditus est, atq; senex moribus adolescēs. Et quare surgat? Nimiꝝ, ne in pctis longiore mora tabescēs pereat, & hic corpore tpaliter & aīa in futuro æternaliter, & tumulo infernali inferat, qñqdē & homo aliq̄ties propter pctū tpaliter & æternaliter puniſ. Quod & Paulus aīaduertēs, clamat: Surge, inquiēs, q dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Chrs. Eapropter o adolescēs, tibi dico surge, s. à peccādo, caueas ne remoreris tuā à vita mala conuersionē, nec spe vana senilem ætatē pœnitētiæ depones. Si eīn, vt ait scriptura, bonū est viro cū portauerit iugū, ab adolescētia sua, ita plane malū, imo pessimū est, abijcere iugū dñi, quod leue & suaue est, & se pondere peccatoꝝ grauissimo onerare. Ideoq; surge, inquā, adolescēs. i. nō expectes donec fias senex, aut donec ad senium perueni as. At quare, inquis, surgā adolescēs, & nō senex? Rñdeo quidem. 1. Cor. 15 Ephe. 5 Threñ. 3 Matth. 11

D ¶Primo, propter mortis periculū, pueniēs sæpe seniū, & priusq̄ pœnitētiæ tēpus pfixū adueniat, extinguēs: quandoquidē nihil morte certius & hora mortis nihil sit incertius, quū tot sunt vitæ pericula, quū vitæ momēta, est q; vita vitro fragilior, vapore q; breuior, cui neq; momentū certe sit cōfidendū. Hinc poeta recte cecinit: Puluis & vmbra sumus. Quis scit an adijciāt hodiernæ crastina vitæ Tempora dij superi. Adde, q qui veniā crastinæ pœnitētiæ promittit, crastinū nō promittit, ad te dicens: Esto vigilans, Si nō vigilaueris, veniā ad te tanq̄ fur, & nescies qua hora veniā ad te. Id quod expertus est improuidus diues, sibi dicēs: Anima habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Cui deus dixit: Stulte, hac nocte animā tuā repetunt à te. Tibi igitur dico adolescens, surge. Iaco. 4 Hora. li. 4 Ode. 2 Apo. 3 Luc. 12

¶Secūdo, ne assuescas peccare, vnde cōsuetudo fiat quasi natura, q̄ à pœnitendo te remoretur & ita te capiat, quasi nō possis nō peccare, veluti stulte quidā garriūt. Sane, inqt scriptura, adolescēs ibit à via sua, & cū senuerit, nō recedet ab ea. Coi poeta cōsonat: Qui nō est hodie, cras minus aptus erit. Et alius: Quod noua testa capit, inueterata sapit. Sic videmus raro displicere senibus, q̄d iuuenes frequētarūt, quis fortassis displiceat impotētia Prouer. 22

 organoꝝ

organorum, quod nequeat iuueniliter viuere. Id quod turpissimum est. ¶Tertio, quod interim, quum E
Iaco.4 es in peccato, abes à dei gratia, & ades in potestate diaboli, à quo habes omni momento expectare
Sapiæ.14 tuæ animæ, vitæ, famæ &c. periculum. Qui enim (inquit Iacobus) amicus esse voluerit huius mundi,
inimicus dei constituitur, quoniam deus odio habet peccatorem. Quantum vero damnum sit, carere ami
Roma.6 citia & gratia dei, nemo vnquam dicet, quoniam ille solus sit, qui saluare possit, & cuius solius gratia est
Acto.4 vita æterna, & sine qua nihil sumus. ¶Quarto, propter pœnam, quæ tibi neglecta pœnitentia F
Esa.vlt. post hanc vitam certo futura est, vtpote ineffabilis & nullo vnquam termino finienda, quum deinde nullus sit locus neque gratiæ neque pœnitentiæ, nec intercessioni, sed rigorosæ iustitiæ, quæ & de cogitationibus & de verbis suam exactura est rationem & mulctam. Cuius nobis exemplum reliquit diues epulo, in inferno misere exclamans: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma &c.
Luce.16 Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres, vt testetur illis, ne ipsi veniant in hunc locum tormentorum. Surge igitur o adolescens, dico tibi, pœnitentiam
Eccles.12 age dum tempus habes. Tuam offer deo iuuentutem, ne te in senectute proijciat. Memento, inquit scriptura, creatoris tui in diebus iuuentutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ. Aufer
2.Cor.3 iram à corde tuo, & amoue malitiam à carne tua. Adolescentia enim & voluptas vana sunt. Surge, ait Christus, adolescens tibi dico, ne expectes tumulari. Cæterum, qui surgam, inquis, quum mea
Acto.12 sponte non possim, sed omnis mea à deo sit sufficientia? Cui e diuerso responderim.

¶Primo, iuxta hodiernum euangelium, ores matrem tuam viduam, id est, ecclesiam, vt Christum prote G
Iacob.5 oret, cuius olim oratione Petrus à carcere ereptus est. Cum enim ecclesia in vera sit fide, certum est (Iacobo scribente) quod oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum dominus, etsi in peccatis sit, remittentur ei. ¶Secundo, ores Christum, vt accedat & loculum tangat, id est, rectam faciat tuam conscientiam vt tuorum peccatorum meminisse possis, & habere timorem. Loculus enim conscientia est male secura, in qua peccatoris anima quiescit, dum abiecto dei timore, ac formidine futuri iudicij, libere pro
Prouer.28 greditur de peccato in peccatum, qui enim mentis est duræ, corruit in malum, beatus vero qui semper est pauidus. Orandus proinde est Christus, vt accedat & loculum tangat, vt conscientiæ timorem dei
Psal.118 suggerat. Sic enim propheta orabat: Confige timore tuo carnes meas. Si & ipse oraueris, indubie misericordia motus accedet & tanget. Ipse enim omnem orantem exaudit, qui suam miseri
Matth.11 cordiam nulli negat, qui propterea orari poscit, vt exaudiat, inquiens: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. ¶Tertio, resideas, id est, non otieris, sed eas de vir- H
tute in virtutem. Siquidem multam malitiam docuerit otiositas. Ideoque dominus vineæ eos increpabat
Eccl.33 qui tota die otiosi stabant in foro. ¶Quarto, incipias loqui, scilicet, laudes diuinas, caueasque ab I
Matth.20 omni malo colloquio, iuxta Apostolum dicentem: Omnis sermo malus ex vestro ore non procedat, sed si quis bonus ad ædificationem fidei, vt det gratiam audientibus. Sic hodie re-
Ephe.4 suscitatus resedit ac loquutus est, absque dubio vna cum turba deum magnificans, de suscepta gratia gratias agens. Quod si & ipse feceris, tandem matri ecclesiæ absolutione sacramen-
Psal.118 tali restitueris, cuius tandem omnium bonorum particeps eris.

HOMILIA LXVII. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.14. Cum intraret Iesus in domum cuiusdam principis pharisæorum, &c.

Dominica. XVII. post octauas pentecostes.

AVdistis charissimi fratres, quomodo Christus ingressus sit domum principis pharisæorum, A
vtpote inuitatus, vt ibi panem acciperet, verum malitiose obseruatus, scilicet, ne quid vel diceret vel faceret, quod illi possent reprehendere & accusare, eundemque tandem populo odiosum reddere, & denique vt malefactorem punire: nimirum homines peruersissimi & plane obstinati, qui non verebantur pro bono malum reddere, pro amore odium, pro doctrina veritatis blasphemiam, pro vitiorum correctione iram & vindictam rependere. Dominum vero ipsum è regione nihilominus interim audistis, nimio veritatis amore illis benefecisse, vtpote qui eos, vt salui fierent, ad veritatis & iustitiæ reducere normam cupiens, errores eorum reprobauit, malitiam arguit, veritatem ostendit & iustitiam commendauit, ac demum verbis & factis suam illis misericordiam, beniuolentiam & beneficentiam exhibuit. Idque palam hodie in euangelio agens, quod differtum est salutaribus doctrinis, quarum est. ¶Prima, nos non de- B
bere mala pro malis reddere, sed pro malis bona, nihil enim magis valere ad conuincendam malorum peruersitatem, quam vt ijs benefaciamus. Hinc ipse alibi dicit: Diligite inimicos vestros, & benefacite ijs, qui vos oderunt. Hoc enim (inquit Apostolus) faciens, carbones ignis congeres super caput eius.

Matth.5 ¶Secunda, in festis diebus inerti otio non esse vacandum, sed rebus ijs, quibus dei gloria inno C
Roma.12 tescit, insistendum. Sic dominus sabbati, non hydropicum modo hodie, sed & plerosque alios fre
Luce.13 quenter in sabbato curauit, vtpote mulierem .xviij. annis curuam. Et paralyticum iacentem
Iohan.5 in porticu piscinæ probaticæ, & cæcum natum, & habentem manum aridam in synago-
Iohã.9
Matth.12 ga. Fuere tamen huiusmodi curationes ad manifestationem diuinæ gloriæ.

¶Tertia

¶Tertia, posse in diebus festis citra temeritatē & ecclesiæ despectū exerceri opa corpa
lia, q̄ vel corpis vel ad aīæ salutē cōducūt, sine qbus vel corpus cōseruari nō posset vl' dā-
nū aliq̄d corpibus vel rebus nr̄is imminere: q̄n quidē inibi operātē excuset, vel modicitas Math.12
vel necessitas, vel pietas: mō caueat, ne ibidē plus voluptas q̄ necessitas trahat, quēadmo- 1.Regū.21
dū forte hisce nr̄is tpibus male fieri solet, in qbus pene nulla est sabbati religio. Sic nimirū,
quū aliās pharisæi murmurarēt cōtra dn̄i discipulos, q̄d in sabbato abeūtes p sata, vellerēt
spicas & mādücarēt, dn̄s ipse eos p necessitatē excusauit dicēs: Nō legistis, q̄d fecerit Da- Leuí.8.9
uid, q̄n esurijt, & q cū eo erāt: quō intrauit in domū dei, & panes propositiōis comedit, q̄s
nō licebat ei edere, neq̄ ijs, q cū eo erāt, nisi solis sacerdotibus. Aut nō legistis in lege, q̄a
sabbatis sacerdotes in tēplo sabbatū violāt, & sine crimine sunt? Quibus vtiq̄ verbis ptēn-
C dit Chr̄us necessitatē & pietatē, qbus sabbata ad crimē nequaq̄ labore etiā corpali & ser-
uili violant. Id q̄d & hodie in exēplo de asino & boue satis claret. ¶Quarta, nihil ad sa-
lutē pdesse, si qs foris & qdā corpaliter à laboribus vacet, ac interim vitijs laboret: siqdē Deutero.5
feriæ ppterea sint institutæ, vt eas, imo nos in eis sanctificemus. i. ea agamus, quę nos san
ctos mēte & corpe reddāt, q̄d vt facilius fieri possit, data est in ferijs à corpalibus labori-
bus vacatio, vt videlicet melius qs vacare queat illis, quæ ad sanctificationē ptinēt, veluti
sunt orare, psallere & dei verbū audire, ac eleemosynis intēdere. Et hoc ē, q̄d dn̄s alibi ad Leui.23
filios Israel dixit: Dies aūt septimus erit celebrior & sanctior, nullumq̄ seruile opus facie- Iobā.8
tis in eo. At q̄d magis dr̄ seruile opus, quā quū qs seruit pc̄tō, q̄d maxime à deo auertit,
ideoq̄ idipm maxime ne in sabbato fiat phibitū est, q̄d nūc (proh dolor, frequētius in fe-
rijs fieri solet, fortassis negligētia superiorū, q ad ipm animaduersiōe seria interdicere de-
berēt, quū alioqui de ferijs nr̄is ad nos dn̄m dicere audiemus. Sabbata vr̄a & Neomenias
D vr̄as odiuit aīa mea. ¶Quinta, nos vbiq̄ debere humilitatē amplecti, tanq̄ eā virtutē, Esaiæ.1
qua solū exaltari possimus cū gloria. Cōsistit aūt humilitas. ¶Primo, in ppriæ æstima- 1.Para.29
tiōis annihilatiōe, vt quū qs seipm ita cōtemnit, vt seipm plane nihil eē reputat, sed sui &
oīm, q̄ habet, recognoscit datorē eē deū, cuiusmodi erat diua virgo Maria, q̄ & si eēt re-
gina cœli & terræ, vtpote mater eius, q creauit & regit cœlū & terrā, ad angelū tn̄ dixit:
Ecce ancilla dn̄i. Et Elisabeth ait: Vnde mihi hoc, vt mr̄ dn̄i veniat ad me? Cuiusmodi esse Lucæ.1
E debemus oēs, q quicq̄d habemus à deo habemus. ¶Scd̄o, indignitatū vilipēsione, quū 1.Cor.4
qs virtutibus & donis, qbus p̄ditus est, nō extollit, sed totū illi infundit & integrū restituit
à quo oīe bonū fluit. Qualis erat, Dauid, inquiēs: Nō nobis dn̄e nō nobis, sed nomini tuo Psalm.113
da gloriā. Itemq̄ Paulus: Ego eñi sum minimus apostolorū, q nō sum dignus vocari apo
F stolus, grā aūt dei sum id quod sum. ¶Tertio in aliorū sibi p̄latiōe, cum qs dignior alios 1.Cor.15
tn̄ se minores sibi p̄fert, vt p̄dicti qdē oēs fecerūt. Et recte qdē, dicēte scriptura: Quāto ma
gnus es, humilia te in oībus, & corā deo inuenies grām. Sed qd aliud est corā deo inuenire
grām, q̄ q̄d Chr̄us hodie ait: Oīs q se humiliat, exaltabit &c. Quæ nimirū snīa prorsus in
fallibilis est in cōspectu dei, in cuius iudicio supbi abiecti sunt & humiles accepti, q̄uis in Eccl.3
iudicio hoīm maxime malorū, aliq̄n fiat ecōtrario, vt supbi sint in gloria, & humiles cōtē
pti. Etsi tn̄ in hoc mūdo supbi exaltent in inferno tn̄ hūiliabunt. Et q hic humiles abijciun
tur, exaltabuntur in cœlo. Proinde, quod hic Chr̄s dicit, intelligendum est secundum di
uinum iudicium, non secundum humanā consuetudinē, scd̄m quā plures honorē concu-
piscentes honorē consequunt, alij vero se humiliantes inglorij remanēt. Inde fit vt sessio
nem illam, de qua hodie Chr̄s, non de nuptiali sessione, quæ carnem & sanguinem sapit
intelligimus, sed de nuptijs spiritualibus, à quibus superbi arcentur soli humiles admittū- Prouer.29
tur: siquidem scriptura dicat, humilem spiritum suscipiet gloria.

¶HOMILIA LXVIII. DE EO QVOD LEGITVR
Matt. vicesimosecundo: Pharisæi audientes, quod Iesus &c.
Dominica decimaoctaua post octauas Pentecostes

A DVas cōplectit ptes hodierni euāgelij lectio, in qb' tota Chr̄iani hoīs pfessio
& religio ad salutē oīno necessaria sita ē. Pr̄ia ē de vera i Chr̄m fide, q̄ ē, q̄d
ipse sit natura de' & hō. Deus qdē ex substātia pr̄is aū secula genit' & hō ex Roma.1
substātia mr̄is in seculo ex virgine Maria, ob nostrā salutē nat', passus, mor
tuus, in cœlū sua virtute eleuatus, sedēs ad dexterā pr̄is oīpotētis, cui ad oīa
& in oībus idē pro nobis supplicat, vtpote p quē nihil nō grā habemus. Siqdē ex ipo & p
ipm & in ipo sint oīa, cui honor & gloria in secula seculorū. s. vt vero deo immortali à pa
tre nihil omnino differente. Qualem quum pharisæi Christum non Messiam, sed solum
esse hominem de Dauidica stirpe nasciturum crederent, ne pro iusta causa ignorantiam
quoquo modo prætenderent à Christo Iesu Mariæ secundum carnē (erat aūt Maria de
prosapia regis Dauid prognata) filio interrogant, cuius ipm putarēt esse filiū? vt interro Esaiæ.11

gati ex cõtraria respõsione, vt fieri solet, facilius qd opus esset creditu, informarent. Itaq; Psal. 109 quũ nihil de generatiõe Iesu Chri supra carnẽ, vt erãt carnales & mẽte crassi, cogitarent, corripiẽs eos Chrus vltra p cẽtesimũnonũ psalmũ, quẽ & ipsi de Chro esse pro confesso habebãt, quærit. Qũo ergo Dauid in spũ vocat eum dñm, dicens: Dixit dñs dño meo, sede à dextris meis, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorũ? At ipsi ne ver- 1. Timot. 6 bum qdem respondere potuerunt, neq; ausus fuit qsq; ex illa die eũ amplius interrogare.

Acto. 24 ¶Ipse vero dñs Iesus, volẽs oẽs saluatũ iri, & ad viã veritatis venire, ne illi à se indocti abirẽt, scripturã quã cõtra istos qrẽdo adlegauit, graphice declarat, obscure qdẽ & pinde p ænigma subindicãs (qd post apls explicãdũ latius suo tpe reliqt) sibi nõ solũ eẽ naturã humanã, quã videbãt, & in quã eẽnt sæuituri, veϟetiã diuinã, quã vtcũq; ex ipsis factis po terãt cogitare, nisi timor, odiũ, ambitio, auaritia, cæteraq; vitia anios eoϟ excæcassent. Si igit (ait Chrus) dei spũs mouet prophetã, ne diceret: Dixit dñs domino meo &c. negari haud pt, qn dñs primo loco patrẽ significet, scdo loco filiũ, quẽ intelligũt esse Messiã, quẽ quũ mouẽte spũ Dauid, vocet dñm suũ, ipm eẽ deũ significat. Et p hoc: Sede à dextris meis, habere cũ pre naturæ cõsortiũ, æquũ regnũ, paremq; maiestatẽ. Qd vero subijcit: Donec ponã &c. nõ infirmitatẽ filij, sed veritatẽ naturæ subindicat. Nã & filius subijcit inimi Iohan. 12 cos pri, qa patrẽ clarificat sup terram. Et ipsa q̃q; dictio donec pinfinito ponit. Q. d. Sede semper & vsq; in æternũ &c. qñquidem inimici tui in sempiternũ subijcient pedibus tuis.

¶Et ita nimiϟ interrogatio, qua Chrus hodie q̃siuit, nobis tã cõtra nõnullos hæreticos C q̃ Iudæos pficit. Eos em, q Chrm eẽ solũ hoiem cõfitent, & hũc ventuϟ hoiem simplicẽ & scdm virũ adserũt de gñe Dauid interrogemus à Chro docti. Si simplex hõ est, & tantũ filius Dauid, qũo Dauid vocat eum dñm? Nec est qd pfidi illi & plane indurati, ad diluendã interrogatiõis veritatẽ friuole replicẽt, dicẽtes: Psalmũ cẽtesimũnonũ eẽ cõscriptũ in psonã vernaculi Abrahæ, cuius filius fuit Damascus Eliezer. Et qd posit cẽdẽ qnq; regum dñs deus, dño suo Abrahã dixerit: Sede à dextris meis &c. Qñquidẽ ipsi denuo rogemus, qũo tũ dixerit Abrahæ ea, quæ sequunt, & rñdere cogemus, qũo Abrahã añ luciferũ genitus sit, & qũo sacerdos fuerit secundũ ordinẽ Melchisedech, pro quo Melchisedech obtulerit panem & vinum, & à quo decimas prædæ acceperit. Et hactenus de prima euangelij parte, quam quia suo in loco latissime disputauimus haud est quod hic simus longiores.

Gala. 5 ¶Secunda vero euangelij pars est de vera charitate, per quam fides (teste Apostolo) operatur, siquidem sine operatione fides est mortua, nec ad salutem conducit, vti aliàs ir- Iaco. 2 refragabiliter docuimus. Charitas autem fidei Christianæ

¶Vna est, qua deũ dñm ex toto corde, ex tota aïa, ex tota mẽte diligim⁹, qd fit, quũ qc Deutero. 6 quid sumus, habemus, possumus, cogitamus, loqmur, facimus, in dei laudẽ & gloriã referimus, adeoq; à malo declinamus, & facimus bonũ, & nihilqd pcipit, negligimus. Nec im- Psal 36 merito ita deũ diligamus optet qm qcqd sumus, habemus, possumus &c. eius sum⁹ grã & 1. Cor. 4 ab eo, qcqd habemus, recipimus, merito pinde totũ ad eũ referẽdũ, in q̃ (vt Paulus ait) viuimus, mouemur & sumus. Appellat aũt hoc pceptũ dñs primũ & maximũ vt deũ sic dili Acto. 17. gam⁹. Primũ, qa dilectio dei, quã pcipit ad oim alioϟ pceptoϟ obseruãtiã mouere debet, vt siue comedamus, siue bibamus, siue qcqd aliud faciamus, oïa ad gloriã dei referamus. 1. Cor. 10 Est & maximũ, qa finis, qm finis (inq Apostolus) præcepti est charitas. Hoc em per man- 1. Timot. 1 datorum obseruantiam intendimus, vt amici dei fiamus, eumq; super omnia diligamus.

¶Altera fidei charitas est proximi, qa scdm (inqt Chrus) est pceptũ, vt diligamus pro- D Matth. 7 ximũ vt nosipsos, id qd vere faciemus, vbi qd nobis boni fieri volumus, idipm q̃q; fieri velimus pximo, & qd nobisfieri nolumus, nec pximo fieri velimus. Atq; id (inqt dñs) mandatũ est, primo sile & proximũ, qa etiã de dilectiõe boni est, licet minoris & de dilectiõe Gene. 1 eius, q ad imaginẽ dei formatus est, dño deo alibi dicẽte: Faciam⁹ hoiem ad imaginẽ nostrã & silitudinẽ nostrã. Et hæc (inquã) est rõ amãdi proximũ pinde ac seipm, qa dei imago & silitudo est, & æque q̃q; vt & ipse qntũ est ex natura. Ex hoc qdẽ pacto ex vna eademq; charitate deũ diligimus & proximũ, sed deum propter deũ, nos vero & proximũ propter deũ, nec debet qs diligere se propter se, sed pter illud quo fruendũ est. s. ob deũ.

¶Hæc aũt duo mãdata adeo sunt insignia, vt ex eis (teste veritate) tota lex & phetæ pẽdeãt. Quicqd em cõtinet, vel figurat, vel morat in lege, qcqd monitorie vel cõmonitorie, cõductiue vel reprobatiue in prophetis, totũ ad hoc tendit, vt introducat charitas qua diligat deus & proximus. Quicqd etiã deus homini pmisit, qcqd pcepit, qcqd prohibuit, ad hoc fecit totũ, vt diligeret deũ sup omnia. Insuper oïa præcepta in illis inclusa sunt duobus, & in eoϟ impletione implent. Ideoq; vere scripsit Apls: Plenitudo legis est dilectio. Sane q vere diligit deum, nihil prorsus vult, nec agit, quo deus possit offendi. Sic Roma. 13 & dilectio proximi malũ nõ operat. Et ita, q diligit proximũ (quæ dilectio nõ est sine dilectiõe dei) legẽ impleuit, quæ qdem lex decem est conclusa præceptia decalogi. Sic diligens deũ

gẽs deũ, ip̃m venerat, nomẽ eius inuanũ in os suũ nõ adsumit peierãdo, deũq; amãdo colit
& sanctificat, in hoc sabbatũ custodit, qq; deũ diligit, in ip̃m credit; sicq; dẽ incognitũ diligi Deutero.6
neq̃t. Sic pariformiter q̃ p̃ximũ diligit cætera septẽ scdæ tabulæ p̃cepta, q̃ ad p̃ximũ or
dinãt, adimplet. Qui em̃ diligit p̃ximũ nõ adulterat, nõ occidit, nõ furat, nõ falsum testi-
moniũ dicit, nõ cõcupiscit, & si q̃d est aliud mãdatũ in hoc verbo, instaurat: Diliges p̃xi-
mũ sicut teip̃m. Et ita dilectio. s. dei & proximi est plenitudo legis. Ex ijs modo colliges. Roma.13
E ¶Primo, blasphemos eẽ in deũ plerosq; oẽs hæreticos, q̃ asserũt, deũ nobis p̃cepta de-
disse, q̃ tũ difficultate, tũ multitudine seruatu sint ipossibilia: qñquidẽ nulli nõ in manu sit,
grã dei adminiculãte, seruare duo de charitate p̃cepta. Qui em̃ charitatis p̃cepta tenet, qc
quid latet in diuinis sermonibus tenet. Nũ id longũ est & difficile p̃ceptũ. Dilige & fac q̃d
vis. Siue taceas, dilectiõe taceas, siue clames, dilectiõe clames, siue irascaris, dilectiõe ira- Deuter.30
scere, siue corrigas, siue parcas, dilectiõe corrigas & parcas. In summa: Radix sit intus di
lectiõis, & nõ p̃t de illa dilectiõe malũ p̃cedere. Hinc & isti ipsi blasphemãtes hæretici pla
ne cõuincunt falsitatis & blasphemiæ dicto dei oĩpotẽtis, aliàs dicẽtis: Mãdatum hoc q̃d
ego p̃cipio tibi hodie nõ supra te est, neq; p̃cul positũ, nec in cœlo situ, vt possis dicere, qs
nostrũ valet ad cœlũ ascendere, vt deferat illud ad nos, vt audiamus atq; opere complea
mus, neq; trans mare positum, vt causeris & dicas, quis è nobis poterit mare transfretare
& illud ad nos vsq; deferre, vt possimus audire & facere, q̃d præceptum est, sed iuxta te
est sermo valde in ore tuo & in corde tuo, vt facias illum. Considera, quod hodie propo-
suerim, in conspectu tuo vitam & bonum, & econtrario mortem & malum, vt diligas do
minum deum tuum & ambules in vijs eius, & custodias mandata illius & viuas &c.
F ¶Secundo, quum hodie præcipiatur nobis, vt diligamus proximũ, vt nosipsos, vtrum
deceat & expediat, tempore pestis, vt à nostris aufugiamus, atque ipsos ex domo nostra
(vt fieri à nonnullis solet) expellamus quasi infectionis suspectos ne ab eis inficiamur?
Respondeo nequaquam licere, sed peccatum esse mortale, si quis contrarium facit.
G ¶Primo, q̃a tenemur proximũ, vt nos amare: quod est, vt ei faciamus q̃d nobis fieri ve Matth.10
limus, ac ei nõ faciamus, q̃d fieri nobis nolum⁹, sed nemo velit infirmitate queuq̃ à sefuge Macha.7
re vel se ab aliquo expelli, ergo nimirũ ex lege charitatis quilibet in extrema necessitate
subuenire tenet proximo si p̃t. Extremã vero necessitatẽ definimus articulũ, in quo nisi iu
uaret vita animæ vel corporis priuaret, nec alius est præsens iuuare potens & volens.
H ¶Secundo, quoniã sit impium & contra regulam apostoli non condolere miseriæ pro
ximi, quod facit, q̃ deserit infirmũ vel expellit. Gaudete (inq̃t Apostolus) cũ gaudentibus, Roma.12
flete cũ flentibus. Et alter alterius onera portare, sic adimplebitis legem Christi. Galat.6
I ¶Tertio, quia ille dei charitatem non habet, q̃ habet substantiam huius mundi, & vidit 1.Iohan.3
fratrem suum necesse habere, & claudit viscera sua ab eo. Per substantiã huius mundi in-
telligimus, non solũ bona exteriora, sed in genere oẽm facultatem subueniẽdi proximo.
K ¶Quarto, quod idipsum, sit deserere opus misericordiæ, quod qui facit, dominũ olim Matth.25
est auditurus. Infirmus sui, & non visitastis me &c. Quamdiu non fecistis vni de minori-
bus ijs, nec mihi fecistis. Vnde fit, quod qui hoc modo sinit mori derelictum, est perinde
eius occisor, nisi ad oppositum quis maiori charitatis vinculo teneretur.
L ¶Quinto, afflicto non est addẽda afflictio, quod facit, q̃ aufugit à suis & expellit infir Psal.68
mos. Ad quos, q̃ tale q̃d agunt, propheta in p̃sona dñi ait: Quoniã quẽ tu p̃cussisti p̃secu-
ti sunt & super dolorem vulnerũ meorũ addiderunt. Auertat dñs imprecationem quæ se
quit. Appone iniq̃tatẽ sup iniq̃tatẽ eorũ, & nõ intrent in iustitia tua. Deleant de libro vi- Iohan.10
uentiũ, & cũ iustis non scribant. Id q̃d vel totũ in primis accipiendum est de parrochijs,
prædicatoribus, prælatis, & hoc genus alijs, qui alijs præesse debent atque suos in necessi
tate consolari & confortare: qui si in hoc casu fugiunt & relinquunt populum, faciunt.
M ¶Primo contra legem, qua præcipitur, quod pastor bonus tenetur animam suam pro
ouibus suis. s. in casu necessitatis ponere, quod nisi faciat, oues in absentia disturbantur &
pereunt, imo scandalizantur, si viderint suos prælatos dũtaxat secum esse tempore fortu-
næ & non aduersitatis, eosq; solum quærere lanam & non laborem &c.
N ¶Scdo cõtra ordinẽ, q̃m magis est diligẽda anima proximi (q̃ sic periclitat fortassis ani Matth.10
ma & corpore simul) quã corpus propriũ, quũ aĩa corpore sit multo p̃tiosior. Qui ergo sa Luc.12
lutẽ corp̃is sui, saluti aĩæ p̃ximi p̃ponit, contra legẽ charitatis facit, ceu est p̃latus fugiẽs.
O ¶Nec est, quod q̃s velit dicere id sibi licere, vt defendat carnẽ suã. s. corpus, quam ne- Ephe.5
mo odisse debet, sed fouere & nutrire. Quandoquidem respondeo, incertũ esse, num fu-
ga vel expulsione seruet corpus suum, quod fortassis q̃que si maneret, seruasse posset. Certe
non sunt p̃mittenda certa pericula proximi, propter incerta pericula sui, maxime corpo
ris. Nam maiora sunt pericula certa in certis, cæteris paribus. Sed periculum proximi in
extrema necessitate cõstituti certũ est, si non succurrit. Periculũ vero infectionis & in loco
manendi

manendi, vbi pestis sæuit, ex contagione morbosi non est certum, quod plurimi ministrãtes eiusmodi hoibus euadũt illæsi experiẽtia teste. Igit pium est atq; iustũ, imo ad salutem valde necessariũ, qd quilibet Chrianus, maxime platus, videns proximũ peste infectum in spũalibus vel corpalibus extrema necessitate deficere, tenet, si pt, suo ministerio subuenire, & ab eo non fugere. Quod q facit, opus facit misericordiæ pfectũ, & maxime meritorium, & hoc magis, quo magis abhorret ab eo natura. Id qd quilibet nostrum facere de-
1.Iohan.3 bet ex perfecta charitate, qm (inquit Iohannes) si Christus animam, i. vitam suam pro nobis posuit, & nos debemus animam pro fratribus ponere.

¶HOMILIA LXIX. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi.9. Marci.2. Lucæ.5. Ascendens Iesus in nauiculam &c.

Dominica decimanona post octauas Pentecostes.

Ontemplantes ea, quæ in hodierno euangelio à tribus describunt Euangelistis, inueniemus quæ sunt magnopere miranda & discẽda, tam quidem iuxta literam quàm secundum literæ spiritum. A

Matth.14 Marci.6 ¶Primo nimiꝝ submiramur, quare nauigio transierit mare, q sicco pede potuisset. Vtiq; non semper voluit sua vti potẽtia, ne incarnationis mysterio noceret, à quo mundani hoies longe sunt alieni, q potẽtia, si quã habẽt semper, veritate vero iustitiæ nunq vti volunt. Insuper & ideo Chrus nauigio traijcit, vt nos doce-
Matth.3.4 1.Iohan.5 ret, naui & suffragio pœniæ posse ac debere in ciuitatẽ nostrã. s. cœlestem nos peruenire. Agite em (inqt Chrus post Iohannem) pœnĩam, appropinquabit em regnum cœloꝝ. Sane pelagus quod nobis est transfretan-
Gene.1.3 dum, est hic mundus in maligno positus, & procellis pctõrum plenus. Ciuitas nostra quo nobis est nauigandũ, est cœlestis paradisus, quæ nostra est ciuitas, qa illic primũ creati & enutriti, quemadmodũ hodie Capharnaum Euangelistæ appellant Chri ciuitatem, non qa inibi natus fuerit, sed qm inibi frequentius habitauerit, & miraculis inclaruerit. Cymba, qua illuc nauigandũ, est pœnĩa, qua vel sola fine naufragio post lapsum, post baptismũ mare peccatoꝝ ad patriã cœlestẽ venire quimus, Chro dicente: Nisi pœniam egeritis, si-
Lucæ.13 mul omes peribitis, sicut illi decẽ & octo supra quos cecidit turris in Syloe, & occidit eos. Narrat deinde Marcus, qd cũ Iesus in domũ venisset, tantã venisse ad ipm multitudinẽ, vt eius nec domus nec ianua capax fuerit, aduenisse quoq; quatuor, q portarunt paralyticũ ad sanandũ, & cũ præ multitudine ingredi nequissent, tectũ patefecisse, submisisseq; paralytico in lecto nõ sine oim in Chrm fide, atq; ad infirmũ dixisse dñm, fili cõfide, remittunt tibi peccata tua, & paulopost vnico tantum verbo ægrotum anima & corpore sanasse.

Apoc.9 1.Timot.6 ¶In quo & miranda est ingens Iesu Chri humilitas & benignitas, vt q & si rex esset & dñs regũ & dñantium, simulq; summus doctor, hoiem tñ despectum & debilem, totisq; membroꝝ compagibus dissolutum filium vocarit, quem sacerdotes ne attingere quidem dignabantur, documento, eum q est dignitate vel officio alijs maior, cæteris quoq; fit pariter humilior, & erga infimos quoq; benignus iuxta scripturam dicentem: Quanto ma-
Eccl.3 gnus es humilia te in oibus, & corã deo inuenies grãm. i. vere & in cœlo exaltaberis. B

¶Denique mirandum, quòd quum paralyticus corporis salutem desideraueit, Christus autem de peccatis mentionem habuit, inquiens: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Duo nimirum pro documento subindicans. C

Nume.12 ¶Primo, pctm hois plerunq; esse causam aduersæ valetudinis, atq; illi paralysim ex pec
2.Regũ.12 cato in pœnã accidisse. Id qd varia in scripturis arguunt exempla. Maria qdẽ soror Mosi qm contra frẽm murmurauerat, lepra est percussa. Sic ob pctm Dauid, cœpit eius ægro-
2.Regũ.24 tare filius, & mortuus est. Atq; ob eius superbiam, pestilentia de mane vsq; ad tps cõstitu-
2.Paral.21 tum ex populo à Dan vsq; ad Bersabee cõsumpsit septuaginta millia viroꝝ. Sic (teste scriptura) Ioras, qa recesserat à via virtutis pris sui Iosaphat, & cõtra deũ peccarat, pcussus ẽ
2.Para.16 à deo alui languore insanabili, ita vt duoꝝ annoꝝ circulo egereret etiã viscera sua, & lon
Esaiæ.38 ga consumptus tabe in infirmitate pessima mortuus obierit. Sic & Asa qa peccauerat, vehemẽtissimo pedũ dolore cœpit ægrotare. Sic qm Ezechias dño p ingratitudinẽ peccaue-
Iohan 4 rat ad mortẽ vsq; ægrotare cœpit. Ita nimiꝝ alibi qdẽ iacuit apud probaticã piscinã in-
1.Cor.11 firmus & debilis, & claudus trigintaocto annis, qm peccarat veluti Chrus innuit, dicens: Ecce sanus factus es, iã noli peccare, ne deterius tibi aliqd cõtingat. Ita pleriq; Corinthiorum partim ægrotarũt, partim demortui sunt, qa nõ digne venerabile sacrũ Eucharistiæ cõicarant. Ita Herodes qa sibi honorẽ diuinũ vsurparat, vermibus misere cruciari cœpit
Acto.12 à qbus deniq; cõsumptus miserabilit obijt. Sic hodie qdã paralysi correptus ẽ, qa peccauit Christo,

Chr̄o innuente, quum ait: Confide fili, quia remittunt̄ tibi pctā tua. In quibus verbis &c.

E ¶Secundo, subindicat eos qui infirmi sunt, si curari volunt, debere.

¶Primo sibi remissum iri pctā petere & ea dimittere, quū em̄ pctā morbi cā sint, subsequit cā deficiēte, effectū quoq; effectu̲. Cū em̄ (inq̄t scriptura) defecerint ligna extinguetur ignis, & subsurrone subtracto, iurgia cōquiescūt. Sic hodie Chr̄s tanq̄ expertissimus medicus primo remouet cām morbi, curaturus deinde vt causis debilitatis ablatis sanitas restituat̄, & sit ilico visibile signū, vt inuisibile ꝓhibeat̄, argumēto, vt primo sit cura de sanāda aīa, qua sanata sanet̄ & corp⁹. Sed (proh dolor) nos ediuerso magis satagimus de cura tiōe corpis q̄ aīę. Ideo sępe destituimur vtroq;, q̄ si corpaliter patimur, satagimus nociuū abijcere, quū vero malæ est animæ, differimus atq; ideo nec à corporis nociuis curamur. Et sane peccāt medici, q̄ curā materialem adhibēt corpori priusq̄ cura spūalis sit adhibita animæ, ignorantes causam morbi, si videlicet pro peccato aīæ inflictus sit corpori. Prouer. 26 De pœ. & remiss. c. in firmitas

F ¶Qm̄ vero frēs, hāc quæ nobis ꝑsentanea est, luem inauditā nō aliūde nec aliā ob cām q̄ ob infinita & inaudita pctā nr̄a venire credimus, necessum ē, si ꝑterfugere voluerimus, vt in primis oīm pctā nostra relinquamus, & de ꝑteritis doleamus, fontē malo̲ abscindentes, & cessabit lues ad salutē nostrā, maxime, vt & seruemus, quæ dn̄s imperat paralytico sanādo, ꝓ quē oīs infirmis, idemq; pctōr signat̄. ¶Scdo, vt ante oīa cōfidat & spem de consequenda venia & sanitate, quoniam sola fide deus saluat & purificat. Acta. 15

G ¶Tertio, surgamus à lecto, i. cōsuetudine peccati & ip̄m tollamus, i. prorsus pc̄m̄ deseramus. Ait em̄ Chr̄us alibi ad sanatū, Ecce iā sanus es factus, noli amplius peccare, ne qd deterius tibi eueniat, nō obscure docēs, recidiuā magnoꝑe nocere, queādmodū q̄ à morbo aliq̄ curati denuo male viuēdo ægrotare incipiūt lōge peius q̄ antea hñt, difficilius & tardius curādi. Sic q̄ denuo peccare incipiūt, peius aīa & corꝑe hñe icipiūt, q̄ summa difficultate grām sunt adepturi, qm̄ de prima grā ingrati fuerint, quo̲ nouissima reddunt̄ peiora prioribus. Proinde q̄ hoc tpe à crudeli illa peste sunt saluati, videāt, vt melius deinde viuāt, & q̄ deus ab ea hactenus tutos reddidit, agnoscētes suā vitā malā sine more se emendare incipiant, q̄ alioqui longe sæuiorem in se habebunt dei Max. indignationem. Iohan. 4 2. Petr. 2 Matth. 12 Lucæ. 11

H ¶Quarto, eamus, i. per bonam operationem in domū nostram, i. paradisum, & in bonā cōsciam, segregati à terrenis & carnalib⁹ desiderijs ipsam deiñ purā & mūdā cōseruemus. Hæc sunt, charissimi, q̄ nobis ęgrotātib⁹, vl' ægrotare incipiētibus, factu sunt necessaria, quæ vbi ex præcepto dn̄i fecerimus, proculdubio salui erimus anima & corpore, atq; audituri Christum dicere ad singulos. Confide fili, remittuntur tibi peccata tua scilicet, propter quæ es infirmus, quibus remissis, remittetur & dolor tuæ ægritudinis.

I ¶O mira clementia, o ineffabilis misericordia. Accepit pctōr remissionē pctō̲ suo̲, quam non petijt, quam nec ꝓcessit confessio, nec meruerat satisfactio, nec exegit cōtritio. Corporis salutem optauit, non animæ, & salutem corpis & aīæ recepit. O vere dn̄e, vita in voluntate tua, vere dicit scriptura, te habere ꝑtātem vitæ & mortis, te mortificare & viuificare. Ideoq; si decreuerit nos saluare, nemo poterit prohibere, si aliud cōtra salutē nostrā ac felicitatem decreuerit, nemo erit, q̄ audeat dicere, cur ita facis. En frēs, quāta Iesu Chr̄i clementia & misericordia, cui vt derogare summa est blasphemia, sic de ea ꝑsumere summa ē stultitia. Pōt ipe cuicūq; vult & hoc ip̄m efficaciter dicere, q̄d dixit paralytico dimittunt̄ tibi pctā tua, sed quicūq; sine suo labore, vel contritiōe, vel confessione, vel etiā oratione sibi hoc dicendo expectat, nunquam ei remittuntur pctā nec curabitur. Sapię. 16 1. Reg. 2

K ¶Supest igit̄, vt facimus, q̄ Chr̄s paralytico facere ꝑcepit, & in primis ex aīo dicam⁹. Peccauim⁹ dn̄e cū pr̄ibus nr̄is, iniuste egimus, iniq̄tatē fecimus, tu q̄ pius es, miserere nr̄i. Ne memineris iniq̄tatū nostra̲ antiqua̲, cito anticipēt nos misericordiæ tuæ, q̄a pauperes facti sumus nimis. Adiuua nos deus salutaris noster, & ꝓpter gloriā noīs tui dn̄e libera nos, & propitius esto peccatis nostris propter nomen tuum. Iudith. 7 Psal. 78

¶HOMILIA LXX. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi. 22. Simile factum est regnum cœlorum.

Dominica vicesima post octauas Pentecostes.

A Oluēs ac resoluēs mecū nō semel, sed ite̲ atq; ite̲, q̄d passim in sacris lr̄is, & maxime in hodierno euāgelio nobis scriptū est, nihil æque inuenio, atq; verissimū esse, quod regius citharœdus conscius diuino̲ secreto̲ deprōpsit ac dulcissime cecinit, inquiens: Vniuersæ viæ dn̄i misericordia & veritas, significans deum æque esse misericordem & iustum, esse illum æque miserantē & sæue̲ vltorem, proinde & alias vere permotus, inq̄t: Misericordiam & iudicium cantabo tibi dn̄e. Recte nimirum ac vere ei decantauit misericordiam, & iudi- Psal. 48 Psalm. 100

& iudiciũ,q æque iustus est atq; misericors, imo cuius oẽs viæ misericordia sunt & iudi-
1.Cor.2 ciũ simul,adeo vt simul & semel pater sit misericordiaꝝ & deus vltionũ. Et si eñ duę sint
Psal.93 viæ dñi in duobus ipsius aduẽtibus,quoꝝ vnus ẽ misericordiæ,alter vero iustitiæ, vt q in natiuitate venerit donare pctã,in nouissimo vero die pctã seueriter iudicare & punire,qd ad iustitiã ptinet & veritatẽ,in singulis tñ vijs & aduẽtib' ei' attẽdimus simul miam & iustitiã:miam,qua puenit cũcta bonitate,iustitiã & veritatẽ,qua cũcta sub integritate dijudicat.Adeo vt tãetsi ptãs dei semp vel misereat vel iudicet,neq; tñ eius est mĩa sine iudicio neq; iudicium sine misericordia reperit,sed vtraq; se mutua societate cõiungunt.

Titum.3 ¶In prima nãq; via,dũ incarnari venit,apparuit dei misericordia,& Chri humanitas B
& benignitas,quũ inibi nõ ex opibus nr̃is,sed scdm suam miam saluos nos fecit,fuit & ibi
Matth.24 hic iustitia,qua per passiõis amaritudinẽ debita nostra psoluit. Sic & in secunda via secun
Matth.13 dũ ad iudicandũ aduẽtũ,quo venturus est in gloria misericordiã faciet,inquiens: Venite
Lucæ.21 benedicti patris mei,sed nõ sine iustitia & æqtate,qa fidelibus sua pmissa restituet,postea vero iudiciũ sequit,quũ dicit: Discedite à me maledicti in ignẽ æternũ, qđ tñ itidem non
Roma.9 fiet sine pietate,qm̃ post multam patientiam noscit proferre sñiam. Addiderim & in ipsa punitione reproboꝝ non deesse misericordiã,quũ & si sæuissime & æternalr̃ non tñ tan-
Esa.vltimo tum punient,quantũ ex contemptu bonitatis & potẽtiæ infinitæ iuste punire possent.

¶Quas iustitiæ & misericordiæ vias euangelij hodierni parabola plane arguit,vtpote C
procursum humani gñis ab exordio per mediũ vsq; in finem fine carentẽ deducens. Ipsa eñ dei Opt.misericordiam in instructione nuptialis conuiuij,iudicium in finali examine præparationem ad vtrũq; in vocatoꝝ diuersa habitudine manifestat,sic habẽs re ipsa.

¶Rex in euãgelio est deus pr̃, filius cui fecit nuptias,eius ẽ vnigenitus ab æterno Iesus D
Chrus.Nuptiæ ei' est incarnatio, qua in thalamo vteri virginalis cõiuncta est deitati in verbo humana natura,& p hoc Chro vnita ẽ ecclesia,cui' ille spõsus ẽ & caput.Præparatio eaꝝ nuptiaꝝ cœpit ab origine humani gñis,vtpote ab initio,figuris pmissis,ac signis actionibus.Dehinc pphetaꝝ pnuntiatiõibus ac lineæ generatiões Iesu Chri ab Adã vsq; ad virginem Mariã ordinatiõibus præparata in fine seculi.i.in vltima ætate exhibita.

¶Pro despõsatiõe prandiũ cœlestis pabuli disposuit cibũ doctrinæ, panẽ vitæ,e duliũ E
proprij corporis,nutrimentũ grĩæ,potũ pretiosi sanguinis & lachrymas deuotiõis, sacra quoq; medicinalia ad purgandũ,medendũ,reformandũ,saginandũ,quæ vel oĩa significant in euãgelio per thauros & altilia.Atq; ille Interim ijsce sic pparatis nõ cessauit,neq; p se,neq; suos vocare,q per seruos designant,oẽs hoies indiscriminatim, propinqs & ex-
1.Timot.2 traneos cuiuscũq; linguæ & natiõis,neminẽ excludens,q vult oẽs hoies saluos fieri,& ad nuptias.s.cõsumatas æternæ beatitudinis p agnitionẽ veritatis venire.Et hactenus est vi
Iohan.3 dere immẽsam dei miam & patiẽtiã,quã prorogatã dico miam secuta est nõ minor iustitia, qua pdidit infideles venire nolẽtes.Qui eñ nõ credũt iam iudicati sunt, q̃s vt homicidas
Iaco.4 pdidit,& eoꝝ ciuitatẽ succẽdit,cuiusmodi fuere & sunt Iudæi, discernẽs quoq; credẽtes
1.Petr.4 illos reficiẽs,illos ejciẽs:q̃n quidẽ q habebũt vestẽ nuptialẽ.i.charitatẽ per quã fides operat,q operit multitudinẽ pctõꝝ,de prãdio ad cœnã trãsferet, quæ in cœlo in cõiunctiõe cõsumat,reficiẽs in tpe,vt satiãs in æternitate,carẽtes ea veste ejciet in examine finalis iudicij extra locũ beatitudinis,quo indigni sunt,nec isthuc admittent,in tenebras exteriores ligatis manibus ejciẽdi. In qbus sane verbis tres ineffabiles dãnatoꝝ pœnæ intelligũtur. In electiõe est separatio à iustoꝝ cõsortio,in tenebris exterioribus ẽ pœna dãni,in ligatiõe manuũ &c.ẽ pœna sensus.Hęc de itellectu euãgelicę pabolæ,vñ breuiter colligim',

1.Timot.2 ¶Primo deũ,nos oẽs nõ ad pditionẽ, sed ad beatitudinẽ creasse, q̃s & oẽs vult saluarĩ F
Ezech.18 iri,de se ingens: Nunqd volũtatis meæ est mors impij,& nõ magis vt cõuertat & viuat?

¶Secundo,nobis præscripsisse & præparasse omnia, quibus ad beatitudinem peruenire G
Matth.19 re valeamus.Hinc alibi Christus: Si vis ingredi vitam,serua mandata.

¶Tertio,deũ nõ eẽ cãm nr̃æ dãnatiõis,sed nr̃m pprĩũ arbitriũ,quo nolumus facere, q H
Osee.13. ad beatitudinẽ ptinẽt,sed recusamus, sed contẽnimus venire, vtpote oẽs vocati,sed pauci electi.i.dignos se æterna beatitudine faciẽtes.Hinc ipẽ deus p prophetã: Ex te pditio
Deuter.30 tua Israel,tm̃modo in me auxiliũ tuũ.Et aliás: Testes inuoco hodie cœlũ & terrã,qđ ppo suerim vobis vitã & bonũ,benedictiõnẽ & maledictiõnẽ, elige ergo vitã, vt & tu viuas.

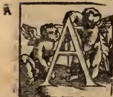
Galat.5 ¶Quarto,nõ sufficere ad salutem quãlibet fidem,sed eã dũtaxat,quæ p charitatẽ ope- I
rat,quã habent,q seruãt ea, quæ fidei sunt, vtpote pia opera, & sunt fructus spũs. Ideoq;
Galat.5 Chrus ad discipulos,quos prędicatũ mittebat,dixit: Euntes ergo docere oẽs gẽtes & cæ-
Mat. vltio tera seruare oĩa quęcũq; mãdaui vobis.Sic hodie ejcit à nuptijs Chrianis noie,q fidei cha

¶Quinto,deum æque esse iustum & misericordem. (ritatem operibus nõ cõiunxit. K
Matth.16 Ideoq; neminem sibi debere ad impunitatẽ blandiri de misericordia dei,q & ipẽ simul iustus est,retribuens vnicuiq; iuxta opa, & neminem quoq; in melius cõmutatũ debere exhorrere

horrore iudicii dei, qa præcedit misericordia dei. Atq; sane nec deus in bonitate misericordiæ perdit iudicij seueritatẽ, nec in iudicãdo cũ seueritate amittit misericordiæ bonitatem. Nisi em̃ deus primo p misericordiã parceret, nõ inueniret, q̃s per iudiciũ coronaret, propheta ad ipsum exclamãte: Si iniquitates obseruaueris dñe, qs sustinebit? Cuius diuinæ misericordiæ immẽsitatẽ hodierni Euangelij parabola aperit ad bonũ alliciens, similiter & iustitiæ seueritatẽ à neglegẽtiæ nostræ torpore deterrens. Cõmendat vtiq; nobis diuina bonitas & misericordia in nuptiali cõiunctione, cõuiuij institutione, nostra inuitatione, ac multiplici vocatiõe. Seueritas vero diuinæ iustitiæ subindicat in condigna negligentiũ, contemnentium & inhonorantiũ punitione, queadmodũ videre est ex contextus intellectu. Psal.129

HOMILIA LXXI. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan. 4. Erat quidam regulus.

Dominica vicesimaprima post octauas pentecostes.

A

Nno ab hinc tertio & secũdo ad lõgũ explanauimus, quæ in hodierni diei Euãgelio esse poterãt disputatione digna, & ideo intellectu difficilia, simulq; ostẽdimus mortẽ hãc temporalẽ nõ esse formidandã, nec vitam à nobis amandã, nisi quatenus in laudẽ dei cedat. Præterea probauimus fidẽ nostrã & religionẽ illã veterẽ, quã hactenus tot impugnarũt pfidissimi hostes, vsq; adeo signis & prodigijs vel nostra & patrũ memoria esse corroboratã in veritate, vt nemo nisi plane sit impius, de minimo eius articulo iure possit dubitare, q̃d & in nostris catholicis abunde docuimus. Superest proinde vt hodie breui° eiusmodi tractemus Euãgelij verba, atq; ea in salutem omniũ more nostro discutiamus per aliquot doctrinas. Quarum,

B ¶ Prima est, nos ilico, vbi sumus in procinctu lapsi in pctm̃, ad dñm debere confugere, vt pseruemur ab aiæ morte, q̃ per pctm̃ inducit. Ita nimirũ fecit hodie regulus, q ad dñm medicũ cõfugit, priusq̃ moreret filius ipsius. Sed quẽ designat regulus ille, nisi hoiem quemlibet pctõrũ illecebris tẽtatũ, q rex appellari pt, qa summi regis ẽ imago & similitudo, tũ qa super oĩa sumpsit principatũ, tũ qa habet sibi cõmissum regimẽ aiæ & eius potẽtiarũ & operationũ. Huius filius ẽ portio rõnis inferior, q̃ semp à superiore regi, eiq; sicut patri filius obedire debet, q̃ vbi nimis sensualitati adhærẽs in ijs quæ carnis sunt aut mũdi delectat febrili calore periculose inflãmatur, q̃ nimirũ vbi sic p sensualitatẽ ad consentiendum sibi trahit, euestigio debemus ad dñm cõfugere, clamãtes: Dñe, descende priusq̃ moriat filius meus. Id quod fane Aplus faciebat, tentatus em̃ à carne & Satana scribit se ter rogasse dñm, vt discederet à se stimulus carnis suę. Q̃d & ipi quoq; mõ tẽtati faciem°, nõ expectãtes nec differẽtes, imo me mores sim° tẽtationẽ & cõcupiscẽtiã, vbi cõcipit, pctm̃ parere, pctm̃ vero, quũ fuerit consumatũ, generat mortẽ. Qua cũ nihil sit horribili°, festinare debem° anteq̃ icipiam° mori. Facilius em̃ ẽ curare lãguidũ, q̃lis est q iã ad pctm̃ tẽtatur, q̃ suscitare mortuũ, qualis est pctõr. Psal. 6 Ecci. 19 2. Cor. 12 Iacobi. 1.

C ¶ Hinc legimus Christũ tres duntaxat mortuos resuscitasse, infinitos vero languidos curasse. Siquidẽ, quãto profundius peccator cadit, tãto minus surgere appetit atq; auxiliũ quęrit, & facilius resurgit ad pœnitẽtiam, q solo volũtate peccauit, q̃ qui etiã opere, q̃d male voluit perpetrauit, iuxta scripturã, quæ dicit: Impius quũ in profundũ venerit peccatorũ, contemnit. Quid vero peius & nociu° eo ægroto, q in infirmitate sua delectat, ea propemodũ assuetus? Quã obsecro spem habere poterit medicus de ægrotãte, q nõ curari, sed infirmari amat? Ideoq; grauiter cecinit poeta: Principijs obsta, sera est medicina medẽtis, Cũ mala p longas inualuere moras. Eapropter sentiẽtes nos ad peccãdum tẽtari, mox cõfugiamus ad dñm, dicẽtes: Dñe, descẽde priusq̃ moriat filius meus. i. aia mea. Et sane dñm ad singulos audiemus dicere: Vade. i. operare secundũ gratiã iam cõcessam, qa filius tuus viuit. Et recte, q̃niam nulli deus negat gratiã in tẽpore opportuno, modo ne quis sibi petendo desit. Prouer. 18 Ouì. lib. de rem. amo. Heb. 12

D ¶ Secũda doctrina, nos aia & corpe ægrotãtes & ad dñm currẽtes, nõ debere de eius neque potẽtia neq; benignitate dubitare, sed firmiter credere, ipsum posse ac velle nos sanare, qm̃ credenti oĩa possibilia. Nec est, q̃d quispiã speret salutẽ sine fide, q̃ causa est curationis & salutis, etiã in corporaliter infirmãtibus, q raro vel nunq̃ curant ab eo medico, de cuius arte dubitãt. Infirmi ergo nõ dubitemus de potentia dei in saluandõ, quũ solus sit, q habet potestatem vitæ & mortis, q mortificat & viuificat, qualẽ se hodie in filio reguli approbauit. Marc. 9 Sapiæ. 16. 1. Reg. 2

HOMILIA LXII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 18. Simile est regnũ cœlorũ homini regi, &c.

Dominica vicesimasecunda post octauas pentecostes.

I vel natura cõparatum eſt, vt omnis humana operatio in finē tendat, & ſecundū finis exigentiā oīa ordinantur, cumq́; finis ad quem A
Roma.8 homo creatus eſt, vita ſit æterna, hæc quę non aliud eſt, q̄ clara dici
Iohā.17 viſio in cœleſti patria, quo toto deſiderio tēdere debem⁹, & nemo
Apoc. 21. tamē eo venire poſſit, niſi q mundus ſit corde, q vere beatus eſt, cu-
Matth.5. iuſmodi per ſe vix reperiat, qm̄ nec infans vnius diei corā deo mū-
2.Para.6 dus ſit, nec ſit homo, qui nō peccet. Nā quid eſt homo, quęrit Iob,
Eccles.7 vt immaculatus ſit, & vt iuſtus appareat natus de muliere? Si enim
Iob 15 (ait Iohānes) dixerimus, quoniā peccatū non habemus, ipſi nos ſe-
1.Iohan.1 ducimus, & veritas in nobis nō eſt. Et ſi dixerimus, quoniā nō pec-
cauimus, mendacē facimus eū, & verbū eius nō eſt in nobis. Itaq; neceſſum eſt, vt oīs noſter
labor ad hoc tendat, vt à peccato mundemur, vt finē noſtrū. i. vitam æternā conſequamur.
At à peccato mūdatio fieri nō poteſt, niſi à deo remittat. Quam ſane remiſſionē qūo acqui-
ramus, huius diei Euāgeliū perdocet vnica doctrina. Quæ eſt.

¶Volentē peccatorū ſuorū in deū cōmiſſorū remiſſionē accipere, neceſſe eſt vt ijs proxi- B
morū pctā in ſe cōmiſſa propter deū ex corde remittat. Hāc ſane regulā Chrūs admodū ſe-
ria parabola & apertis ad finē Euāgelij verbis probat, q & aliàs ait: Cū ſtabitis ad orandum,
dimittite ſi qd habetis aduerſus aliquē, vt & pater veſter, q in cœlis eſt, dimittat vobis pecca-
Matth.6 ta veſtra. Quòd ſi vos nō dimiſeritis, nec pater veſter, q in cœlis eſt, dimittet vobis peccata
Marc.11. veſtra. Et Paulus inqt: Donātes inuicē, ſicut & Chrūs donauit vobis. Huic nimirū regulę di-
uinæ ſubſcribit lex naturalis, quæ habet: Vt quæcūq; volumus, vt faciant nobis hoīes & nos
Ephe.4 faciamus illis. Et q̄ nobis fieri nolumus, nec alijs faciamus. Quia vero nolumus peccata no-
ſtra nobis ad pœnā reſeruari, ſed volumus ea nobis miſericorditer remitti, eadē lege iuſtū
Matth.7 eſt, & nos proximis remittere, quæ lex vtiq; in cordibus noſtris ſcripta eſt, cui natura cōſen-
Tob.4 timus. Accedit ratio per locū à minore ad maius. Si em̄ q̄d minus videt iuſtū, iuſtum eſt, &
Roma.1 illud, quod maius. Sed minus videtur iuſtū, maiora peccata dimittere, q̄d tamē iuſte deſide-
ramus à deo. Ideoq́; ediuerſo, minor patet, qm̄ deſideramus nobis remitti peccata in deum
quæ comparantur ad peccata in proximū, ſicut decē millia talēta ad centū denarios. Haud
ſane, quod præciſe illa ſit proportio, quū longe magis excedat peccatū in deū, peccatum in
proximū, adeo vt numerus certus (vt ſæpe fieri ſolet) pro incerto ponat, quādoquidem di-
1.Regū.2 gnior eſt creatura creator deus in infinitū. Et hoc eſt, quod Samuel dicebat: Si vir peccaue-
rit in virum, placari poterit ei deus: ſed ſi vir peccauerit in deū, qs orabit pro eo? Q.d. ora-
tione placari poteſt deus pro peccato in hominē commiſſo, ſed pro commiſſo in deum, nul-
lo humano merito, ſed ſola eius miſericordia remitti poteſt.

¶Cæterū quæri hoc audio loco, quid hic dicitur de peccato in deū & hominē, nonne q̄d- C
libet peccatū contra deū eſt, quū peccatū nihil aliud ſit, q̄ legis diuinæ p̄uaricatio, & cœleſtiū
præceptorū inobediētia? Reſpōdeo, peccata quædā ſine medio fieri cōtra deū, eaq́; ideo pec-
cata dici in deū, cuiuſmodi ſunt, infidelitas, deſperatio, odiū dei, idololatria, blaſphemia, ma-
ledictio, periuriū, irreuerētia, totalis auerſio à deo. In ijs deus eſt obiectū vitioſorū actuum:
quædam vero peccata fieri ſine medio cōtra proximū & cū medio p vilipenſionē cōtra deū
diciq́; proinde peccata in proximū, veluti ſunt pleraq; oīa quæ fiunt cōtra ſecūdæ tabulæ p̄-
cepta. Inſup hac in parte magis cōparatur peccatū in proximū, quantū ad id, q̄d eſt proxi-
mi offenſiuum, ad ipſummet vel aliud inquantū dei offenſiuū. Inquantū proximi habet ſa-
tiſfactionē temporalē, proximi dāno æquiualentē. Inquantū vero eſt offenſiuum dei, habet
pœnā æternā. Præterea duo in pctō cōtra proximū attendūtur, q̄rū vnū, q̄d maius eſt. ſ. of-
fenſa dei, à ſolo deo remittitur. Aliud. ſ. offenſa proximi, quod minus eſt, poteſt à proximo
remitti. Et hoc q̄dē oportet, ſi volumus nobis offenſam dei relaxari.

¶At, inquis, ſi eſt, vt hæc ex Euāgelio doctrina habet, ſubſequit, me oportere oīa remit- D
tere aduerſario, nec quicq̄ quod abſtulit vel rei vel honoris, &c. poſſe nec vi nec iure repete-
re, atq; ideoq́; ſequi, fruſtra nobis eſſe poſita iudicia forenſia, qbus hactenus orbis q̄q; Chri-
ſtianus vbiq; terrarū vſus eſt, &c. Reſpondeo, Nōnullos ita quidē ſcripſiſſe & docuiſſe: nimi-
rum, vt temeraria illa libertate contra oēs ſuperiores & magiſtratus in pernitiem totius ec-
cleſiæ ad carnalia ſua vota abuterentur, atq; illi voluere tolli omnia iudicia, & iuxta primæ-
uæ eccleſiæ inſtitutū (vt ipſi dicebāt) omnia ſibi cū fratribus eſſe cōmunia debere, nec quenq̄
ab altero petere debere quicquam, nec receptum, nec mutuū, ſed perperā ſcripſerunt & do-
cuere, nec vlla firmati ſcriptura, qui quoq; ad eum, quo docuere, modum.

¶Primo, omnē diſcordiā inter fratres diſſeminare moliti ſunt cōtra Chriſti & apoſtoli E
doctrinam. Chriſtus quidē ait: Pacē habete inter vos. Ad quam (vt aliàs abunde docui) idē
ante & poſt mortem magnopere ſuos cohortatus eſt, nihil ex eis tantopere quàm concor-
diam amicam exoptans. Quē Apoſtolus ſubſequens, inquit: Si fieri poteſt, quod ex vobis
eſt, cū

est,cum omnibus pacem habentes. Idem ad Philippen. Nihil(inquit)per contentionem fa- Roma.12
cientes:siquidem(vt idem scribit alio in loco)non sit deus dissensionis,sed pacis, sicut & in Philip.2
omn. us ecclesiis sanctorum doceo. 1.Cor.14

F ¶S do,disturbari conati sunt(vt & fecerũt)omnem honestatem & ordinem, sine qui-
bus a eq coram deo,neq; coram homine recte geri potest. Ideoq; Paulus ait:Omnia ho- Ibidem
neste secundum ordinem fiant in vobis:qui & proinde cohortatus est Thessalonicen.vt 2.Thess.4
subtraherent se ab omni fratre ambulante inordinate.

G ¶Tertio,prætendunt falso dedisse deum Opt. Israelitis quondã iudicioꝝ formã,vtiq; ad Exod 18.
pacem ciuilem inter homines mutuo tuendã. Sic ipse Moses,deo authore,quũ populum Iu-
daicum ex Aegypto duxisset cũ centurionibus & tribunis suis sapiẽtibus sedit pro tribunali
inter disceptantes sententiam laturus & iudicaturus,vt sua cuiq; iustitia tribueret & cõcor-
dia inter ipsos obseruaret. Qua ex causa nobiscũ frequentãtur fora iudicialia,non(vt Scio- L.1.ff. de
lus ille seditiosus scribit)vt inde dũtaxat se alant rabulæ forenses, imo illi(quos appellamus iusti et iura
iurisconsultos)æquũ ab iniquo separãt,licitũ ab illicito discernũt, bonos nõ solum metu pœ- L.iustitia.
narum,verum præmiorum quoq; exhortatione efficere cupientes. Siquidem iuris pcepta ff.vt supra
sint,honeste viuere,alteꝝ non lædere,ius suum cuiq; tribuere. Est etenim vel lex ciuilis, re- L.Nã,&
gula iustoꝝ & iniustorum,& eorum quæ natura ciuilia sunt,præceptrix quidem faciendo- ff.de lig.
rum,prohibitrix autem non faciendorum.

H ¶Quarto,euidẽter cõtra seipsos impugnãt apostolũ, q ait:Potestatẽ dei eẽ ministrũ in bo- Roma.13
nũ à malũ faciẽte timẽdũ,vt q nõ sine causa gladiũ portet,vtpote dei minister,vindex in irã
ei qui malũ agit. Sed quõ iudicabit inter dissentiẽtes de malo,nisi formis iudicioꝝ, qbus fo-
ra ciuilia hactenus vtuntur,q̃ & licita sunt & oĩa necessaria ad lites cõponẽdas & finiendas. Matth.5

I ¶N c est,quod. Primo,adserũt Christũ dicere:Ego aũt dico vobis,nõ resistere malo,sed
si quis ꝑcusserit in dexterã maxillã tuã,pbe illi & alterã,& ei q vult tecũ in iudicio cõtẽdere,
& tunicã tuã tollere,dimitte ei & palliũ,&c. vbi inquiũt ipsi,videt auferre oẽ foꝝ ciuile. 1.Cor.6

K ¶Secũdo,adlegãt Aplm aliàs dicẽtem:Iã quidẽ oĩno delictũ est in vobis,q iudicia habe-
tis inter vos. Quare nõ magis iniuriã accipitis? Certe dicũt eo in loco:Aplus adfirmat,Cõ-
tẽdere iudicio Christianis haud licere,nec esse Christianũ,q litigat,vtpote q semp peccet.

¶Tertio,aiunt sibi suffragari hodierni diei Euãgelium, quo monemur remittere proxi-
mis nostris.s.sine iudicio,&c. Respondeo,quamuis indigni responsione videantur eiusmo-
di calumniatores versipelles,qm quod ipsi ex aliis desiderant,minus seruant, quiq; sub mel-
le venenũ propinãt,& oẽs scripturas cõtra sensum germanicũ ad destructionẽ inuertũt, ta-
men non grauabor pro loco & tempore huius intellectũ negotii paucis ostendere, id quod
vt sequitur,habet. Pro damno nobis illato triplex malum expeti solet.

¶Primum est,vindicta æterna,quæ nũquam est aliquo modo petenda,quũ fraterna cha- Luc.6
ritate ad salutem mutuam cooperari tenemur. Sic Christus ait: Orate pro persequentibus Iaco.5
vos. Et Iacobus: Orate,inquit,pro inuicem vt saluemini.

L ¶Secundũ est,vindicta temporalis, quæ & peti & non peti potest. Peti potest ad inimici
correctionẽ,vt sic scilicet iste emendetur,& nõ in scelere pereat,vel vt respub.cõseruetur,&
vt eius exẽplo alii à malo,quod perpetrauit iste,terreantur. Id qd non est malũ cupere iniu- 3.Reg.8
rianti,sed beneficiũ. Quo sane modo Helias multos morte affecit. Sic & Petrus curauit,vt Acto.5.
suis verbis Ananias & vxor eius exanimes ceciderũt. Et Apostolus eo pacto quendã tradi- 1.Cor.5
dit in interitũ carnis,vt in die iudicii saluus fieret spũs. Sic etiamnũ pleriq; sanctoꝝ nonnul-
los morte propter peccata eoꝝ punierũt,quo & viuentibus,iuxta scripturã vtilis metus in-
cuteretur,& illis,qui morte puniebantur,nõ ipsa mors noceret,sed peccatũ, qd augeri pos- Apoca.6
set,si viuerẽt. Ita pnissimi quiq; magistratus facere possunt. Eo nimiꝝ pacto sancti ad deum
clamãt pro vindicta peccati,dicẽtes:Vsquequo dñe nõ iudicas & vindicas sanguinẽ nostrũ Psal 78.
de iis,q habitãt in terra? Et propheta qq; contra impios exclamãs,ait:Effunde irã tuã in gẽ- Deute.32
tes,quæ te nõ nouerũt,& in regna,quæ nomẽ tuũ non inuocauerũt. Quo sane animo & ipsi
nũc vindictã de Turcis recte poscimus. Peti vindicta temporalis tamẽ nõ potest pro in nos Roma.12
peccato,quãdo velimus nostro iracundo adfectui sic satisfactũ iri:quandoquidem dñs vetet
inquiens:Mihi vindictam & ego retribuam. Sequitur Apostolus,dicẽs: Non vosmetipsos Matth.5.
defendentes,sed date locũ iræ. Nõ debemus itaq; indignatione quadã de fratre in nos pec-
cante vindicare,sed remittere dei iudicio & eius amore indulgere,q debemus etiam iis,qui Exo.23.
nos odere,benefacere. Hinc mãdat dñs:Si occurreris boui(dicẽs)inimici tui,aut asino errã- Luc.9.
ti,reduc ad eũ. Si videris asinũ odientis te,iacentẽ sub onere,non pertrãsibis, sed leuabis cũ
eo. Ad hũc modũ dominus alibi corripit discipulos,quũ vellent.s.non amore correctionis,
sed indignatione quadã descẽdere ignem e cœlo & consumptuꝝ ciuitatẽ Samaritanoꝝ, q
illos non receperãt hospitio. Quo sane modo Christus hodie vult nos remittere debere,qd
in nos peccauit proximus,quum ipse quod in se peccatum sit remittat.

¶ Tertiũ est, vindicta satisfactoria, q̃ tum peti nõ potest, quũ petitio vel exactio vergat in M
deterius. s. in impedimẽtũ salutis iniuriãtis aut circũstantiũ propter scãdalũ, &c. Sic dimittẽ
da est saltẽ, donec scandalũ seu impedimẽtũ cesset. Quo in casu locũ habet dñi cõsiliũ de do-
nãdo tunicã, auferẽti palliũ, & p̃bẽdi alterã maxillam percutiẽti, q̃a p̃ponẽda est salus aĩæ
corpis cõmodo, ordine charitatis. Quãuis idip̃m ad aim potius referat, ita vt ad p̃parationẽ
cordis, nõ ad ostentionẽ opis p̃ceptũ intelligat, vtpote q̃ Chr̃ianus patiẽtissimus eẽ debeat,
& ad plura paratus ferẽdai Peti q̃q̃ potest vindicta & exigi satisfactoria bifariam.

¶ Primo, quũ non exacta satisfactio vergeret in licentiã peccãdi iniuriatoris aut turbatio N
nem reipub. vel in id genus mali aliud, quãdoquidẽ nihil fit infelicius felicitate peccãtiũ, qua
23.q.3 pœnalis nutritur impietas, & mala volũtas velut hostis interior roborat. Ad hũc q̃q̃ modũ
Roma.1 qui põt obuiare & perturbare per se fos, & nõ facit, nihil est aliud q̃ fauere impietati eoꝝ, nec
caret scrupulo societatis occultæ, q̃ manifesto facinori desinit obuiare. Quiq̃ non repellit à
Exod.2 socio iniuriã tam est in vitio q̃ ille qui facit. Sic Moses, quum vidisset Hebræũ ab Aegyptio
iniuriã accipientẽ, defendit, ita vt Aegyptiũ sterneret, atq̃ in arena abscõderet. Ita Christus
Iohan.18 quoq̃ ab eo, q̃ se percussit in maxillam exigit rationẽ, inquiens: Si male loquutus sum, testi-
monium perhibe de malo; si aũt bene, quid me cædis.

¶ Secũdo, si exactio nõ vergit in salutis perniciem, potest (sine tamẽ indignatiõe) pro dã- O
no, q̃d acceptũ est, satisfactio exigi, non tamẽ propria, sed iuris authoritate, q̃a nemo sibi iu-
Roma. 2 dex esse debet, quãdoquidẽ sicut debeo deseruire, quãdo possum, vtilitati proximi, etiã inimi
citia etiã debeo prouidere indemnitati propriæ, quũ non minus debeo diligere meipsum
Luce.18 quàm proximũ, quẽ debeo diligere sicut meipsum. Sic aliàs non reprehẽditur vidua q̃ erat
in ciuitate, petẽs. s. ordine iuris, se ab aduersario vindicari.

¶ Nec obstat, q̃d ex Paulo male adlegant, q̃m Ap̃lus nõ reprehẽdit Corinthios, q̃a more P
iudiciario contendãt. Sed primo, q̃m contendẽdo res suas cũ scandalo & non debito modo
1.Cor.6 petebãt, q̃a cõtendebãt corã iudicibus infidelibus, quasi inter se nõ essent, q̃ possent iudicare.
Secũdo, q̃a etiã aliqua per fraudẽ & iniustitiã petebãt, quũ magis iniuriã & fraudẽ pati q̃ fa-
cere debuerãt. Id q̃d sensum Apostoli penitius inspiciẽti, facile patebit. Ita ees habet, fratres
charissimi, alioqui prorsus quicquid in nos peccauit proximus, remittere debem' exemplo
dei Opt. Max. Cur eñ non remitteremus, quod in nos peccatũ est, q̃ puluis sumus & cinis,
quũ nobis vilissimis creaturis & mancipiis remittat nostra peccata longe maxima deus ipse
qui in infinitũ nobis est melior, qui nobis dedit esse naturæ vt creator, esse gratiæ vt redem-
ptor, daturus esse gloriæ vt beatificator. Atq̃ ipse est, q̃ om̃ia propter nos creauit & opera-
tus est, nos cõseruans, nutriens, pascẽs & in æternitate præmians. Ipse, inquã, est sine quo eẽ
nequimus, nec bene esse, nec viuere, nec post mortẽ ad vitã immortalẽ resurgere possumus.
Cuius dona sine proportione excedunt omnẽ offensam creaturæ.

¶ Cum igitur ille talis ac tantus dñs nobis quæ in ipsum peccauimus tam misericorditer Q
remittit, quid est, q̃ tam magni pendamus nostras & nostroꝝ iniurias, vilipẽdẽtes interim
diuinas offensas? Quid adeo peruerse principes aliquando & rectores tam crudeliter quæ in
se fiũt, vlciscũtur, blasphemias vero dei derident? Caueamus fratres, offensam dei negligam'
& nostrã vindicemus, imo peccãtibus in nos dimittamus. Quod nisi fecerimus, non solũ de
futuris peccatis veniam nõ merebimur, sed & præterita, quæ nobis dimissa credebamus, re-
plicabuntur nobis iuste ad vindictã æternam, quia offendimus eũ, qui æternus est.

HOMILIA LXXIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.22. Abeuntes pharisæi, concilium inierunt.

Dominica vicesimatertia post octauas pentecostes.

Qui putarunt per mare illud magnum & spaciosum, de quo regius A
citharœdus cecinit, sanctam scripturam posse intelligi, meo sane iu
dicio nihil aberrarunt, verum rectissime puto illos sensisse: quãdo-
quidem vt mare illud magnum supra quàm dici potest profundũ
sit, ac in illud perquàm plurima intrent flumina, quæ in illo se con-
tinent & in tempore illinc denuo exeant vt terras irrigẽt, sic nimi-
rum sacrosancta scriptura satis superq̃ profunda est ob suos, quos
in se habet, profundos sensus & ob altitudinem ænigmatum & pa-
rabolarum, quæ non cuius nec nisi præsente spiritu sancto obuiæ
fiunt. In qua etiamnum scriptura ceu in quopiã mari plurima sunt
flumina, id est, diuersæ ac infinitæ propemodum salutares doctrinæ, quæ in tempore per fi-
deles doctores emissæ, terras, id est, homines de terra conditos irrigãt, id est, ad bene beateq̃
Iohã. 4 viuendũ molliunt & imbuunt, vtpote, quæ (Christo teste) fluunt de ventre illius, in quo sunt
thesau-

I thesauri omnis sciētiæ & sapiētiæ. Id verū esse inter plurimos Euāgelij locos arguit vel vnicus hodierni Euāgelij locus, vñ etsi tribus annis pteritis nō paꝝ multas pro salute vr̃a collegerim doctrinas, restāt tñ, q̃ hacten⁹ nōdū hac iii pte auditę etiā inde colligi queūt, quaꝝ est. Iohā. 7. Coloss.2

B ¶Prima eū, q inter eos, qui partes fouēt (quod reipub. est oīm longe pernitiosissimū) viuere tuto velit, debere neutri partiū, nec verbo nec facto adulari, sed vtriq; dicere & facere, quod veritas, adeoq; iustitia vtriq; faciundū psuadet. Sic eñi fiet, vt neutra partiū iure possit de eo conqueri, quasi posthabita. Siquidē veritati contradicendū non sit, quæ (vt ait scriptura) sup oīa vincit. Hinc enatū est prouerbiū, vulgo protritū, quo dicitur: Veritate quempiam posse per orbē vniuersum ire & redire. In quē ferme intellectū dñs propterea dicit: Si vos māseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatē, & veritas liberabit vos. s. à morte tam tēporanea q̃ æterna. Quod ipse tum dixit, in ipso hodie approbatū est. Quū eñi Iudæi partes fouentes (quoniā aliqui eoꝝ dicerēt Cæsari parendum, aliqui vero non parendū esse) ab eis, q ex lege diuina liberi essent, ad ipm venirēt atq; subdole rogarēt. Num Cæsari dādus esset census? Ipse, qui omnia nouit, idemq; iustissimus, sapiētissimus, veracissimusq; neutri partiū adulatus est, sed quod in veritate vtriq; conuenit, respondens: Reddite Cæsari, quæ sunt Cæsaris, & deo, quæ sunt dei. Eccl.4 3.Esdr.4 Iohan.8 Heb.4. Eccl.15 Psal.33

C ¶Secūda, nos non debere propter, q̃ nobis fit, adulationē ab eo, quod rectū est discedere, nec aures adulatoribus ad nutū ipsoꝝ vel animū aperire, quasi nobis ita velimus ex illoꝝ adulatione placere, vt mox eis geri mos debeat à nobis, vt pleriq; solēt, quo nihil pnitiosius. Plerūq; eñi semp fallūt adulatores. Et hoc est, quod Ecclesiastes ait: Melius est à sapiēte corripi, q̃ stultoꝝ adulatione decipi. Siquidē meliora quoq; sint vulnera diligētis q̃ fraudulenta oscula odientis. Sic fratres, discamus hodie nemini adulatori ad nutum loqui cōtra id quod iustū est, exēplo Christi, q etsi à pharisæis adulatissimis (vt sic dixerim) titulis tētaretur, tantum tamen abfuit, quo illis, quod vellent, responderet, vt etiam illos ignominioso titulo cōpellarit, inquiēs: Quid me tētatis hypocritæ? &c. Eccles.7 Prouer.27

D ¶Tertia, quod si quando tentati fuerimus ab eis, qui volunt occasionem, & proponūt nobis quasdā propositiones, non vt discant, sed vt causam accusationis (quod sæpe fieri solet) contra non inueniāt, nos nec omnino tacere debere, nec simpliciter respondere, sed cū cogitatu & circūspectu, vt quantū possibile nobis fuerit, præcidamus occasionem quærentiū in nobis occasionem & doceamus irreprehensibiliter ea, quæ possunt saluare volentes saluari: quemadmodū perbelle Christus hodie erga Iudæos se quærentes gessit. Hinc scriptura monet, inquiens: Priusquam audias, ne respondeas verbū. Et alias: Ne respōdeas (inquit) stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis. Eccl.11 Prouer.26

E ¶Quarta doct. Non propterea nos à iugo potestatis tēporarię esse exemptos, nobisq; ad libitū licere oīa, qm̃ scriptura nos appellet liberos, libertatēq; dicat nobis à Chr̃o acquisitam quādquidē eam nobis libertatē Chrūs acquisierit, q̃ spūs est: nimiꝝ nihil aliud, q̃ triplex illa redēptio, qua solus dñs Iesus, nos q in ipsum vere credimus, redemit, propter quā & liberi sumus & dicimur, quū antea cum alijs essemus, vt serui plane obstricti & ligati.

F ¶Prima quidē libertas est, quam nobis Chrūs acquisiuit, q̃d & ille nos per suaue iugū euāgelicæ legis ab onere legis Mosaicæ, cui nos Christiani non sumus addicti, redemit: siquidē lex per Mosen data sit, gratia aūt & veritas per Christū Iesum facta est. Hinc Iacobus Euāgelium vocat legē libertatis, vtpote multo faciliorem lege Mosaica, quæ tam fuit olim onerosa, vt de ea Petrus dicere nō dubitauerit: Quid tētatis deum, imponere iugū super ceruices discipuloꝝ, quod neq; nos neq; patres nostri portare potuimus. Matth.11. Iohan.1. Iacobi.1. Acto.15

G ¶Secūda vero nobis acquisita per Christū libertas est, qua ille nos à seruitute peccati originalis, quo diabolo seruiebamus, sua nos morte ita redemit, vt & interim eius fauēte gratia & exercitio virtutū, bonorūq; opeꝝ in eadē libertate manere possimus, aut si ex ea peccādo deciderimus, intercessione passionis eius illā rursus recuperare quimus. Hinc Apostolus: Itaq; (inquit) fratres nō sumus ancillæ filij, sed liberæ, qua libertate nos Chrūs liberauit. Eapropter ad nos dicit Iohānes: Filioli mei, hæc scribo vobis, vt non peccetis. Sed & si quis peccauerit, aduocatū habemus apud patrē Iesum Christū iustū. Et ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris aūt tantum, sed etiam pro totius mundi. Galat.4 1.Iohan.2

H ¶Tertia autem libertas est, qua nos per gloriosam suā mortem à seruitute corruptionis liberauit in potētia liberaturus in resurrectione iustoꝝ re ipsa, cui itaq; corruptioni obnoxij sumus filij Adæ p hanc legē nobis à deo indictā: Puluis es, & in puluerē reuerteris. Siquidem virtute & merito Iesu Christi ex pulueribus, in quos nostra sunt corpora morte redacta, in cōsumatione seculi ad gloriam immortalitatis & vitæ perpetuæ sumus resurrecturi Christiformes. Qua de libertate Apostolus: Ipsa (inqt) creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatē gloriæ filiorum dei. Oportet eñi (ait idem alio in loco) corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Gene.3. Roma.8 1.Cor.15

¶Huiusmodi igitur, frẽs chariſſimi, libertate triplici in ſcripturis liberi appellamur Chri I
ſtiani, non ab ea, quæ nos ab omni ſuperioritate, eiuſq́ lege liberos faciat, quã pleriq́ perni-
tioſiſſime hactenus iactitarũt, vtpote nõ eſt aliud q̃ quidlibet audẽdi licẽtia, prætextu pieta-
tis in oẽm prorumpẽs ſcelerate agẽdi audaciam, magnũ habens malitiæ velamen: q̃ ideoq́
potius eſt ac dici debet duriſſima & teterrima ſeruitus, qua diabolo & morti æternæ ſeruit
in omni cõtra deũ & ab eo poteſtatẽ rebellione & ſeditione. Hinc ad eos, q hoc pacto libe-
ros ſe dicũt, ſcribit Petrus dicẽs: Subiecti eſtote omni humanę creaturæ propter deum, ſiue
1.Pet.2. regi quaſi præcellenti, ſiue ducibus tanq̃ ab eo miſſis, ad vindictã malefactorũ, laudẽ vero bo
norũ. Quia ſic eſt volũtas dei, vt benefacientes obmuteſcere faciatis imprudẽtiũ hominum
Iohan.8. ignorantiã, quaſi liberi, & nõ quaſi velamen habẽtes malitiæ libertatẽ, ſed ſicut ſerui dei. Ita
Deuter.26 nimirũ liberos ſe putabãt pleriq́ Iudæorũ, qui qm̃ dei olim erãt populus, arbitrabãtur ſe ita
liberos eſſe, vt nihil plane Cæſari, q gẽtilis erat, deberẽt. Quibus deinde (vtcunq́ malitioſe)
rogãtibus, Christus reſpondens, omnem aperit veritatem & iuſtitiã, dicens: Oſtendite mi-
hi numiſma cenſus. Quo viſo & intellecto, q̃d deſuper eſſet Cæſaris inſcriptio, ait: Reddite
Roma.13. ergo quæ ſunt Cæſaris, Cæſari: & quæ ſunt dei, deo. Q.d. Quia em̃ inſcriptio numiſmatis
1.Petri.5 arguit vos Cæſari tributarios, ſubſequẽs eſt, vt ab eius exactione & ſubiectiõe liberi nõ eſtis
ſed ſub eius degere poteſtate, quæ à deo eſt. Neq́ ex eo, quod quis reddit Cæſari, quæ Cæſa
ris ſunt, impeditur reddere deo, quæ dei ſunt, ideoq́ non eſt Cæſar eius pietatis, quã ipſi p̃-
tenditis, occaſione à proprijs defraudandus.

¶Quæ nimirũ verba & hodiernis tẽporibus recte reſpondebimus eis, qui animo ſatis (vt K
creditur) iniquo quærũt, q̃d nobis cũ Cæſare? Quid eſt Cæſar? Qui illi merito parẽt? Quid
illi debemus? Et quare ei debemus, quũ ſumus Christiani liberi, nec ſcimus aliq̃d eẽ Cæſaris
Pſal 23. verũ oĩa eſſe dei fatemur, iuxta prophetã dicentem: Domini eſt terra & plenitudo eius. In
Heſter.13. cuius ditione (vt ait Heſter) cũcta ſunt poſita, qui fecit cœlũ & terrã, & quicquid cœli ambi-
tu continetur, q dñs eſt omniũ. Ergo quid ais Cæſari reddenda? De libertate, quã habemus,
abunde dictũ eſt, reſtat vt quæ Cæſaris ſunt, breuiter dicamus.

¶Atq́ ſane ſciendũ velim, eſſe quędã quæ ſolus dedit deus, veluti aĩa, & ſpũalia, q̃ animæ L
ſunt, quæ quaſi ſua ille dona propria repetit, de quibus alio in loco diſputauimus. Eſſe quę ſi-
bi cũ alijs vult eſſe cõmunia, in q̃bus cooperatores admiſit, ceu eſt corpus cũ exterioribus, q̃
perinde cõmunia tam ſibi q̃ hominibus reddi cõceſſit. Ex eis, quos vti ſuos cooperatores in
ijs rebus temporalibus admiſit, primus adeoq́ ſupremus eſt.

¶Cæſar ipſe, alioqui Imperator dici cœptus. Cæſar aũt Iuliorũ cognomen fuit, quum & M
ipſe primus fuerit Romanus Imperator, cui ſucceſſit Auguſtus, ab illo & ipſe Cæſar appel-
Heſter.13 latus, vnde demũ oẽs, qui ei in Rom̃. Imp. ſucceſſere, Cæſares nominari cœpere, quos pro-
Iob.9. prio nomine Imperatores dicimus. Eſt aũt natura ſolus ipſe deus Imperator, in cuius ſunt
ditione poſita cũcta, qui ſic imperat, vt eius imperio & volũtati nullus poſſit reſiſtere. De le
gatione vero diuina (quoniam deus hæc inferiora per miniſtros vti per inſtrumẽta quędã
gubernat) eſt & homo ipſe Imperator per excellentiã ille, qui tenet monarchiã mũdi & p̃-
eſt omnibus in temporalibus, in q̃bus & omnes illi parere debent, vtpote quem & lex diui-
na & humana per delegationẽ dei Max. dominum mundi fatetur, per quem deus ipſe ſuo
loco nos & tẽporalia noſtra vult gubernari. Siquidẽ lex diuina in Euangelio Imperatorem
Auguſtũ non ſecus atq́ totius orbis monarcham deſcribit, in perſona Euangeliſtæ, dicens:
Luc. 2. Factum eſt aũt in diebus illis, exijt edictũ à Cæſare Auguſto, vt deſcriberetur orbis. Hæc il
le, quibus euidenter oſtendit à lege etiam diuina Romano Imperatori totius orbis eſſe cõ-
miſſum in tẽporalibus imperium, ſub quo ille verus naſceretur Imperator, Christus, in cu-
Philip.2 ius nomine omne genu, ſcilicet cœleſtium, terreſtriũ & infernorũ flectitur, argumento, vt
eius ſit imperiũ ſine fine, & regnũ nõ de hoc mũdo, ita illius ſit temporale & mũdanũ, quod
Iohan.18 ſua ei confirmet natiuitate, cui & loco ſuo ſit ab omnibus obediendum in temporalibus &
ſecularibus. Recte igitur Antoninus Imperator Rom̃. in perſona cuiuslibet imperatoris
L. depreca Rom̃. in lege humana de ſe ait ad Eudemonem Nicomedem: Ego quidẽ mũdi dñs, rex aũt
tio ff. ad le maris, &c. Scripturæ autem eiuſmodi dignitatem imperialem fuiſſe arguũt primo in gente
gẽ Rhodiã Aſſyriorum, vtpote in Nino, Nabuchodonoſoro, Aſſuero, & hoc genus alijs. Deinceps in
de iactu. Mœdis & Perſis ſub Cyro & Dario, & quibuſdã alijs. Deinceps in Græcis, vtpote ſub Ale-
xandro magno. Demum in Romanis, quorum primus fuit Iulius Cæſar, & ab eo ſecũdus,
Octauianus Auguſtus, ſub quo natus eſt Christus, quem ſubſequutus eſt Tyberius, ſub quo
idem baptizatus & crucifixus eſt.

¶Quia vero eccleſia cõſiderãs ſub infidelibus Imperatoribus ijſdẽ æthnicis oẽm ſublatũ N
iri pietatẽ & verã religionẽ cępit ſine intermiſſione in pſona prophetæ ad deũ orare, vt pue
ro.i. ſeruo ſuo, cuiuſmodi eſt Chr̃ianus, q per fidẽ verã deo vero ſeruit, eſſet collaturus, di-
Pſal. 85 cẽs: Reſpice in me, & miſerere mei, da imperiũ tuũ puero tuo, & ſaluũ fac filiũ ancillæ tuæ.

Cuius

C Cumq; oĩone deus p̄motus ab infidelibus pleno iure transtulit ad Chr̃ianos, ita vt deinde ex
eis solis Imperator & Cæsar futurus eẽt, q vel vnus haberet monarchiã vice sua in tp̃alibus
mũdi, q & in ijs præesset solus oĩbus, cui reliqui oẽs populi & reges q̃libet pro sua cõditione
parerẽt: nimirũ, cui ipse solus vti tẽporario suo vicario, atq; suo in rẽ nostrã ministro impe- Danie.4.
rium cõtulisset: quandoquidẽ suũ sit regnũ (vt ait Daniel) & eius cui det. Dat aũt ei, cui vult.
Illi aũt Chr̃ianorũ primo oĩm dedit imperiũ, Orosio & Paulo diacono testibus.

O ¶ Valentiano qui primus fuit Chr̃ianus Imperator, cui legitima .s. intercapedine & serie
tandẽ successit Carolus ille huius noĩs quintus, quo nũc, diuina benignitate (fauẽte Impera-
tore Romano) perfruimur. Qui noster est Cæsar & Imperator .i. qui dei gr̃a, monarchiam
mũdi tenet, ac oĩbus præest, dei pro nobis minister, cui propterea quotq̃t sumus sub cœlo
vel eis q̃s ille nobis p̃ficit, oẽm debemus subiectionẽ & obediẽtiã, queq; sic necessitas postu-
lat, corp̃ibus, rebusq; nr̃is oĩb⁹ vel ideo adiuuare obstringimur, iure diuino & naturali, qm̃
à deo corporũ nostrorũ & rerũ nostrarũ tẽporaliũ oĩm minister sit ac defensor eorũ, aliquã-
do corã deo rationẽ redditurus. In cuius subiectiõis argumẽtũ tributa p̃stamus, vt sciamus Heb.13.
(Apostolo teste) nos ab eius obediẽtia nõ esse liberos, sed sub eius degere potestate, q vicem Roma.13
dei gerit, p quẽ imperat, in q̃ ipse excelsus .i. deus dominat̃ in regno hoĩm. Huic ergo atque
eiusdẽ cuilibet vero successori oẽs sub cœlo mortales æque subijciẽdi sunt atq; deo, cuius Prouer.8
subiectionis probatio est hæc, quod illi pendunt tributa, deo sic ordinante.

P ¶ Et hoc est, q̃d hodie Chr̃s deus & homo idemq; solus rex regũ & dñs dominantiũ nõ Apoc.19.
solũ ad Iudæos, sed & ad oẽs inquit: Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & deo, quę dei 1.Timot.6
sunt. Quẽ subsequit̃ Apostolus, verbis admodũ terribilibus, inquiẽs: Qui ergo resistit pote- Roma.13
stati, dei ordinationi resistit, q aũt ipsi sibi resistũt, dãnationẽ acquirũt .i. cũ deo tum hoĩbus
pœnas dabũt. Id q̃d olim horribiliter ostẽsum est in Dathan, Abyron, & Chore, quos terra Numer.16
deglutiuit atq; viuos ad inferos subtraxit, qm̃ potestati murmurãdo resistere moliebantur. 2.Reg.24
Caueamus igitur charissimi fratres, ne rebelles verbo vel facto Cæsareæ potestati incidam⁹ Heb.10
in manus dei & hominum, quod vtrũq; (scriptura teste) horrendum est.

HOMIL. LXXIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.9. Marci.5. Luc.8. Loquente Iesu ad turbas, &c.

Dominica vicesimaquarta post octauas pentecostes.

A
Vemadmodũ ei qui vult saluari, necessum est, vt in Chr̃m & Chr̃o
.i. eius verbis, q̃bus opus est ad fidẽ docet̃, credat, ita nimirũ fuit ne-
cessariũ, vt Christus suis verbis fidẽ signis & miraculis adstrueret,
quãdoquidẽ quũ ille plerũq; semp non carnalia, sed cœlestia & di-
uina, q̃ supra humanũ sunt captũ, docuerit, certo opus erat signis,
quibus tã sublimes doctrinæ fidẽ nanciscerent̃. Hinc ipse alibi dñs
ait: Nisi signa & prodigia videritis, nõ credetis. Proinde vix se q̃s- Iohan.14
piam excusaturus est à sua incredulitate, q vel vidit Christi opa, vel
ea sctis scripturis approbata, aut legit, aut audiuit, Chr̃o ipso aliàs
dicẽte: Si opa nõ fecissem in eis, q̃ nemo alius fecit, pctm̃ non habe- Iohan.15.
rent. Vnde fieri nõ dubitamus, q̃d hodie statim post admirabiles ad populũ sermones ope-
ra adiunxerit miraculosa dñs, vt hoc amplius obstruerent̃ pharisæi. Narrant̃ aũt duo in ho- Marc.5.
dierno euãgelio miracula, q̃ corpaliter operatus est dñs, vnũ .s. in termino, alterũ in via qua Luc.8.
ambulauit. Siq̃dẽ in termino .i. in domo principis cognomẽto Iayri, filiã eiusdẽ duodecim
natã annos à morte resuscitauit. In via vero mulierẽ sanguinis profluuio duodecim annis
laborantẽ quæ & frustra quicq̃d habuit in medicos erogarat, curauit. Quia vero tam p pu-
ellam q̃ fœmellam spũaliter aĩa nostra morti propter pctã proxima designet̃, haud obscure
docemur spũaliter, nos vtrobiq; tã in via q̃ in termino vitæ opus habere auxilio dei Opt. à q̃ Iohã.15.
sanitatẽ & vitã bene operãdo petamus, qm̃ vtraq; hodie persona perijsset, nisi dñs auxilian-
do succurrisset: siquidem solus ipse sit, sine q̃ nihil sumus nec possumus, sed oĩs est nostra ab Osee.13.
ipso sufficiẽtia, de seipso ad nos dicẽs: Deũ absq; me nescies, & saluator nõ est p̃ter est. Per-
ditio tua ex te Israel, tãtũmodo in me auxiliũ tuũ. Ideoq; recte scriptura monet ægrotantẽ, Eccl.38.
inquiẽs: Fili in tua infirmitate nõ despicias teipsum, sed ora dominũ, & curabit te.

B ¶ Atq; sane quàmuis duo miracula de quibus hodie euangelium, per se sunt satis aperta,
modus tamen, qui inibi tam à domino, quàm à petentibus est obseruatus, haud talis vtpote
qui plenus sit salutarium doctrinarũ, quarum hæc est.

C ¶ Prima, nos semp & vsq; ad vltimũ spiritũ bene debere operari. Vnde Apostolus: Sed 1.Thess.5
semp (inquit) quod bonum est sectamini in inuicem, & in omnes: abundantes in omni ope 1.Cor.15
domini, semp scientes quod labor vester non est inanis in domino.

¶ Secũda, si qs vel aĩa vel corpe laborat, ad dñm cũ principe synagogæ, Iayro clamare debet, dicens: Dñe, filia mea.i.aĩa modo defuncta est.s.pctõ, veni impone manũ.s.grãe tuæ, & viuet. Atq; vocatus veniet ipse p gratiã pueniẽte, & manũ imponet p gratiã cõcomitãtẽ, sicq; fiet, vt aĩa per gratiã cooperantẽ fit victura: quandoquidẽ ipse est (inqt Propheta) qui propitiatur oĩbus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes infirmitates tuas. D

Psal. 102

Hebr. 13

¶ Tertia, Prælatũ vnũquẽq; debere eẽ paratũ ad adiuuãdos subditos male habentes, vt qties audierit aliquẽ in aĩa male habere, statim adesse debet, memor se aliquando rationẽ pro animabus illoꝝ redditurũ. Sic in exẽplo Chřo hodie quũ rogatus eẽt à Iayro, vt ad suscitandam filiã ipsius veniret, nõ moratꝰ, sed statim surgẽs, secutus est eum. In q̃ & mira illius apparet humilitas & mãsuetudo, q̃d rogatus ilico rogantẽ cœpit sequi, quod & vnusq̃sq; prælatoꝝ facere debet, qbus nihil est humilitate & mansuetudine pulchrius. E

Hebr. 13
Ephe. 6
¶ Quarta, subditos ediuerso debere actutũ parere plato tanq̃ illi, q pro aĩabus vestris, inquit Paulus, peruigilet rõnem redditurus. Hinc idẽ ait Aplus: Serui obedite dñis carnalibus cũ timore & tremore, in simplicitate cordis vestri sicut Chřo, nõ ad oculum seruiẽtes, quasi hoĩbus placẽtes, sed vt serui Chři faciẽtes volũtatẽ dei ex aĩo cũ bona volũtate seruientes sicut dño & non hoĩbus, scientes, qm̃ vnusquisq; quodcũq; fecerit bonũ hoc recipiet à domino. Sic hodie dominum secuti sunt discipuli obedientes. F

¶ Quinta, nos debere in humilitate corã deo & proximo confundi pro culpa nřa, q̃ nimirum pacto mulier Emoroyssa hodie retro & à tergo accessit, se indignã reputãs tangere pedes dñi, vel plenitudinẽ vestimẽti, q̃ fimbriã dũtaxat vestimẽti tetigit.s.nõ tactu corporali, G
Marc. 5
sed & fidei deuotiõe credẽs ex eo se tactu sanatũ iri. Et reuera admirãda eius fuit mulieris fi
Luc. 8
des, q̃ desperãs de salute medicoꝝ, in q̃s oĩa sua erogauerat bona, intellexit cœlestem adesse medicũ, & in eo totã intẽtionẽ collocauit. Eiusmodi finem & in humilitate cõfusionẽ ha
Luc. 18
buit publicanꝰ q̃q; de q̃ ait Euãgelista, q̃ ipẽ à lõge stãs, nõ ausus fuerit, neq; voluerit oculos
Matth. 8
leuare, sed pcutiẽs pectꝰ, dixerit: Deus propitiꝰ esto mihi pctõri. Idẽ fecit Centurio, dicens:
Eccl. 4
Dñe, nõ sum dignꝰ, vt intres sub tectũ meũ, sed tãtũ dic verbo, & sanabiť puer meꝰ. Hoꝝ & ipi hře debemꝰ cõfusionẽ, vtpote q̃ (vt scriptura testať) nõ adducit pctm̃ sed gloriã & gratiã.

¶ Sexta, fidẽ salutis duobꝰ cõstare.s.verbo & ope, vt q̃d q̃s se credere dicat, facto compro H
Roma. 10
bet. Siq̃dẽ corde crediť ad iustitiã, ore aũt fit confessio ad salutẽ. Hinc sola ea fides approbať
Galat. 5
vera, q̃ p charitatẽ operať. Ita q̃ mulier credens dixit: Accessit & tetigit saluata est. Eapro-
Titum 1
pter aplus adfirmat eos abominabiles & incredulos, q̃ deũ nosse cõfitenť, factis aũt negãt.

¶ Septima in virtuosis actibus nostris nõ nostrã, sed dei laudẽ nos debere q̃rere & pdica- I
Psal. 103
re, & cũ propheta dicere: Nõ nobis dñe non nobis, sed nomini tuo da gloriã. Sic Chrũs hodie inqt mulieri, q̃d fides eius ipsam sanarat, nolens suæ virtuti sed fidei eius sanitatis beneficium arrogare. Non em̃ (inqt) ego sanaui te, sed fides tua, vt vitandã ostentationẽ doceat & fidei meritum extollat, quanq̃ ipse & nõ fides mulieris eam proprie curarat.

¶ Octaua, tã esse Christo facile mortuos suo tẽpore suscitare, quàm facile est nos à som- K
Iohan. 11
no dormiẽtes excitari. Eapropter mortui in sacris literis plerũq; appellari solent dormientes. Hinc dñs ait: Recedite, non enim mortua est puella, sed dormit, vtiq; sibi dormiebat, q eam nutu poterat viuificare, quum sit qui mortificat & viuificat.
1. Reg. 2

¶ Nona, nos ab eo quod iustũ & bonũ est, non propterea debere desistere, qm̃ inibi à qui- L
busdam deridemur: quãdoquidẽ nec Chrũs hodie à bono inchoato desistit, vtcũq; irrisus.
Matth. 13

¶ Decima, nos nõ debere blasphemis & irrisoribꝰ sed fidelibus reuelare mysteria, q hono M
rãt ea, sic dñs hodie dũtaxat discipulos pmittit secũ intrare ad curationẽ puellæ, neq; tamen oẽs, vt nos simul erudiret, euitare inanẽ gloriã, atq; prorsus nihil esse faciendũ ad ostentatio
Matth. 6
nem. Id q̃d ipẽ dñs alibi arguẽs, inqt: Te faciẽte eleemosynã, nesciat sinistra tua q̃d faciat dextera tua, vt sit eleemosyna tua in abscõdito, & pater tuus q videt in abscõdito reddet tibi.

HOMIL. LXXV. DE EO QVOD LEGITVR, Iohannis sexto: Cum subleuasset Iesus, &c.

Dominica vicesimaquinta post octauas pentecostes.

QVANQVAM PLERVNQVE SEMPER INFRA OCtauas Pentecostes & dñicam aduẽtus dñici nõ vltra vigintiquinq; dñicæ dies cõcurrãt, quibus & totidẽ singularia Euangelia in eo tpis spacio legi soleant, quia tñ hoc anno accidũt dies, q̃s græce embolymæos vel Embolismales, id ẽ intercalares appellãt, euenit, vt hoc nimiꝝ anno vigintisex dñicæ intra id, de quo dixi tempus occurrũt, qbus totidẽ deberẽt applicari, & singula pro loco & tẽpore euangelia, quum tamẽ in ecclesia viginti tantum quinq; ordinata sint, & ita quidẽ vt semp vltima dominica siue proxima ante dominicam aduentus legatur euangeliũ, quod A

paulo-

pauloante recensuimus,q̃d & in media quadragesima legi consueuit, sitq́ue in arbitrio eccle-
siastis suæ concionatoris diuini verbi,quod voluerit populo recensere euangelium,proinde
ne quid tẽpori detrahatur,& suis q̃q; honor dei electis aduersetur, nos euangeliũ quod aliq
in ecclesia ad proximã dominicã legetur,hodie vobis exponendũ suscepimus vel ideo,vt fu
tura dñica,quæ cõmemorationi admirãdæ præsentationis in templũ diuæ Deiparæ virgi-
nis dicata est eiusdẽ virginis laudũ præconia pro virili detonemus, quoniã ipsius iã olim p̃-
cones vtcunq; indigni fuimus,futuri quoad hosce spũs rexerit artus. Sumamus itaq; verba
euangelij & q̃d in spũ velint,breuiter.quatenus annuet deus, videamus.

B ¶Atq; sane sciendũ velim,cibationẽ quinq; millium virorum,quã nobis euangelium ob
oculos ponit,indubie repræsentare refectionem æternæ beatitudinis,in qua dñs,vt ipse aliàs Luc.12
adfirmat,præcinget se,& faciet illos discũbere,& transiẽs ministrabit illis. Vsq;adeo mini- Apoca.7
strabit,vt qui inibi discũbent nõ amplius,neq; esurient,neq; sitient,vtpote saturati perfrui-
tione eius gloriæ,de quà Propheta:Satiabor(inq̃t)quũ apparuerit gloria tua.Iure igitur,vt Psal.16.
est in Apocalypsi:Beati qui ad cœnã nuptiarũ agni,id est,ad refectionẽ æternæ beatitudinis Apoc.19
vocati sunt,quiq́ue electi,id est,ea digni sunt. Qua nimirum refectione, vt digni efficiamur,
Euangelium sub mysterio quatuor recẽset,quæ facere habemus:Nempe,vt exeamus de ci-
uitatibus in desertum, dominum audiamus, nostrarum infirmitatum curam suscipiamus,
super fœnũ discumbamus:siquidem hæc quatuor videantur re ipsa sub mysterio fecisse ho-
mines,qui hodie ad saturitatem refecti fuere.

C ¶Primo(inquã)vt & ipsi in æterna beatitudine reficiamur,necessum est, vt de ciuitatib'
in desertũ,id est,vt p propositũ bonũ de voluptatibus,q̃bus plerũq; abundãt ciuitates,exea-
mus in desertũ abstinẽtiæ,laborũq; pœniæ.Id q̃d faciemus,vbi huius mũdi vanitatibus re- 1.Iohan.2
nuntiauerimus,& quæ in eo sunt constãter contempserimus.Ad quod hortatur Iohannes,
dicẽs:Nolite diligere mundũ,neq; ea quæ in mũdo sunt.Quoniam omne quod est in mun-
do,cõcupiscentia carnis est,& concupiscẽtia oculorũ,& superbia vitæ.Et mũdus trãsit & cõ
cupiscẽtia eius.Exeundũ igitur nobis est cũ Christo trans mare Galilææ in desertũ. Galilæa
quidẽ est rota volubilis,cuiusmodi profecto mũdus est,& quicq̃d in eo visitur.

D ¶Secũdo,audiamus verbũ salutis.s.auribus firmæ fidei,quo propositũ præconceptũ ex-
equamur.Quo sane modo dñs sæpe monuit,vt qui haberẽt aures audiendi audirẽt,id est,vt Matth.13
non solũ auribus corporeis,sed & animi audirẽt,q̃d fit,quum bona,quæ audimus, seq pror- Luc. 8.
sus proponimus,& ea deinde facimus,quales sunt,q verbũ dei in corde bono & optimo au-
dientes retinẽt,& fructũ afferũt in patientia.Non eñ(inq̃t Apostolus)auditores legis iusti Roma.2.
sunt apud deũ,sed factores legis iustificabunt.Proinde hortat diuus Iacobus,inquiẽs:Estote Iaco.1.
aũt factores verbi,& non auditores tantum,fallentes vosmetipsos.

E ¶Tertio,curemur à languoribus peccatorũ,q̃bus prægrauantibus,impossibile est proce-
dere ad cõuiuiũ futuræ gloriæ.Sic & de eis,q̃rũ alter ad villã.i.superbiã,alter ad negotiatio-
nem.i.auaritiã abijt,dñs dicebat:Nuptiæ q̃dẽ paratæ sunt,sed q inuitati erãt,nõ fuere digni Matth.22
Procedimus aũt ad eiusmodi cõuiuiũ p opa bona,meritoria ex gr̃a & ex libero arbitrio p-
cedẽtia,qm̃ vero pctõres suis delictis inimici dei cõstituũtur,subsequẽs est,vt gr̃a careãt, & Iaco.4.
sic opa deo accepta producere nequeãt.Siq̃dẽ nunq̃ deo placeat opus,dũ operãs displicet:
q̃nquidẽ dñs ad Abel prius,deinde ad munera eius respexerit.Vnde corollariũ hoc elicitur Gene.4.
nunq̃ deo placere opus,vel quãlibet p se bonũ nec esse meritorium,si q id operat sit malus.
Q̃d(obsecro)op' melius q̃ populo dei verbũ annũtiare,cũq; ad iustitiam erudire,vtpote de
cuius p̃dicatorib',scriptura dicat:Qui ad iustitiã erudiũt multos,fulgebũt quasi stellæ in p- Danie.12
petuas æternitates.Sed audi q̃d ad pctõrem p̃dicatorẽ dicit dñs:Quare tu enarras iustitias Psal.49
meas,& adsumis testamẽtũ meũ p os tuũ? Arguã te & statuã contra faciẽ tuã. Necessum est
proinde vt ante oĩa à pctis purgemur,si ad cibationẽ æternæ felicitatis puenire voluerim'.

F ¶Quarto,vt à peccatis emundati sup fœnũ recumbamus.i.vt quieti à tumultu passionũ Esaie.40.
quiescamus.Quid eñ fœnũ est,nisi caro nostra iuxta Esaiã dicentẽ:Oĩs caro fœnũ,& oĩs 1 Petri.1.
gloria eius quasi flos agri.Iubemur ideoq́ue sedere sup fœnũ nostræ carnis,ipsam subiugãdo Col.3
.s.ne surgẽdo p mala desideria pugnet contra spũ.Hinc Paulus hortat,ingens:Mortificate Roma.8
ergo mẽbra vestra quæ sunt sup terrã.s.fornicationẽ,immunditiã.libidinẽ, auaritiam,&c.
Si eñ secundũ carnẽ vixeritis,moriemini.Si autẽ spũ carnẽ mortificaueritis,viuetis.s.hic p
gratiã,alibi per gloriã,reficiendi ibi vsq; ad saturitatẽ æternæ gloriæ per Christũ, qui vere
Propheta venit in mundũ,ad eam refectionem nos inuitaturus.

HOMILIA LXXVI. DE EO QVOD LEGITVR,
Genesis.28. Vere dñs est in loco isto,& ego nesciebam,&c.

In ferijs dedicationis templi.

Tradit

Radit scriptura postq̃ deus maximus Iudæis festa tabernaculorum A
Deuter.6 suo tpe annuatim & suis quidẽ cærimonijs seruari iussisset, eũ deinde subiunxisse in hũc modũ. Quum interrogabit te filius tuus cras dicẽs: Quid sibi volũt testimonia hæc atq; cærimoniæ & iudicia, q̃ præcepit nobis dñs deus noster, dices ei: Serui eramus Pharaonis in Aegypto, & eduxit nos dñs de manu forti, fecitq; signa & prodigia magna & pessima ĩ Aegypto cõtra Pharaonẽ & oẽm domũ illius in cõspectu nr̃o, & eduxit nos inde, vt introductis daret terrã quã iurauit patribus nr̃is. Præcepitq; nobis dñs vt faciamus oĩa legitima hæc & timeamus dñm deũ nostrũ, & bene sit nobis cunctis diebus vitæ nr̃æ sicut est hodie, eritq; nobis misericors. s. in futuro, si custodierimus & fecerimus oĩa p̃cepta eius corã deo nr̃o, sicut mãdauit nobis. In q̃bus sane verbis frẽs charissimi, quid aliud dñs p̃cipue subindicauit q̃ causas, propter quas velit aliq̃t singulares suo tpe instituendas solẽnitates, festasq; dies, nimirum ¶Primo, vt multipliciũ beneficiorũ dei memo B
riam cũ gratiarũ actione innouemus. Secũdo, vt p hoc ad maiora beneficia percipiẽda p̃paremur.
Exod.13 Leuit.24 Sic etẽm ob memoriã liberatiõis populi Israel ab Aegyptiaca seruitute in manu forti, p̃cussis in vniuerso Aegypto primogenitis, iussit dñs celebrari p singulos annos festa pascalia, ac agnũ mãducare. Sic & festa tabernaculorũ seruari p̃cepit. Inde q̃q; ecclesia catholica in nouo testamẽto p̃mota, varias in anno solẽnitates sub diuersis cærimonijs celebrari Christianis substituit, vt & ipsi in diebus earũ solẽnitatũ plane eẽmus cũ grãrũ actione memores beneficiorũ dei in eis diebus nobis exhibitorũ, & deinde sic grati maiora à deo b̃ñficia cõsequeremur.
1.Cor.5 Iohan.1 Osee.13. Sic nimirũ inter plurima alia festa celebrãdũ statuit pascha, q̃ppe vt in eo cũ gratiarũ actiõe memores eẽmus, q̃uo tũc tpis Chr̃s dñs & saluator noster, p̃inde atq; pascha nostrũ pro nobis sit immolatus, ipseq; ver⁹ & innocẽs agnus, morte sua abstulerit pc̃tã mũdi, quiq; sua morte mortẽ nostrã destruxerit, & resurrectiõe sua vitam nobis repararit. Eorũ si (inquã) cũ gratiarũ actiõe eẽmus memores, vt & adhuc, q̃m quotidie peccãdo sp̃ualiter morimur, virtute eius resurrectiõis denuo, & iterũ nobis vitam reddere dignaretur, &c.

Gene.28. Numer.7. 3.Reg.8. 2.Paral.5 1.Mach.4 Iohã.10 ¶Sic q̃q; ea ipsa ecclesia hodie nobis hoc in loco esse voluit solẽnitatẽ, q̃ dedicatiõis templi vel domus dei appellari cõsueuit, nõ vtiq; citra exemplũ neq; sine causa. Siq̃dẽ cõstet tẽplorũ dedicatiõis festa oĩm eẽ multo vetustissima, dño em̃ tẽpla cõstruxerũt & dedicarũt viri sanctissimi & sapientissimi & iustissimi, Iacob, Moses, Solomon, Iudasq; Machabæus, vt scripturę nõ obscure prodũt, q̃ nimirũ festa vsq; adeo Chr̃s nequaq̃ improbãda cẽsuit, vt etiã illa p̃sentia sua sanctificare dignatus sit. Facta em̃ (inq̃t Iohãnes Euãgelista) sunt encænia. i. festa dedicatiõis tẽpli in Hierosolymis & hyems erat & ambulabat Iesus in tẽplo in porticu Salomonis. Sic (inquã) & hodie nobis est festũ dedicatiõis huius loci & tẽpli, & proinde exemplo sctõrũ patrũ summa frequẽtia & veneratiõe frequẽtãdũ, suisq; cęrimonijs & canticis ex aĩo colẽdũ. Et si causam huiusce festæ solẽnitatis q̃ueris, facile respõderim cũ sancto patriarcha Iacob, q̃a hodie est dies, in qua deus dñs nr̃ primũ vere cœperit eẽ in hoc loco, q̃d ego nesciebã. Q̃d sane respõsum adeoq; thema nostrũ, vt melius in profectũ tuũ intelligas, necessum est, audiamus breuiter historiã, vnde id desumptũ est, q̃ in hũc se habet sensum.

Gene.28 ¶Iacob q̃dẽ p̃triarcha quũ ex obediẽtia p̃ris pergeret ad auunculũ p̃noctãs in campis obdormiuit. D
Quo in loco dormiẽs, vidit in somnis scalã stantẽ sup terrã, & cacumẽ illius tãgẽs cœlũ, angelos q̃q; dei ascendẽtes & descendentes p eã & dñm innixũ scalæ dicentẽ sibi: Ego sum dñs deus Abrahã patris tui & deus Isaac. Terrã in qua dormis, tibi dabo, & semini tuo eritq; semẽ tuũ q̃si puluis terrę, &c. Cũ igit̃ euigilasset de somno Iacob ait: Vere dñs ẽ in loco isto, & ego nesciebã. Pauensq;, terribilis (inq̃t) est locus iste. Nõ est hic aliud, nisi domus
2.Paral.3 dei, & porta cœli. Surgẽs ergo Iacob mane tulit lapidẽ, quẽ supposuerat capiti suo, & erexit in titulũ, fundẽs oleũ desuper, appellauitq; nomẽ vrbis Bethel &c. & lapis quẽ erexit domũ dei: nimirũ q̃d tũ viderit ibi fore tẽplũ, prout futurũ erat, tum q̃d ibi, vt in tẽplo, ipse in suo reditu eẽt sacrificaturus & oblaturus munera dño quẽ vere cognouit ex oraculo p̃dicto esse in in eo loco, id q̃d prius ignorabat, inquiẽs: Vere dñs est in loco isto & ego nesciebam.

L.sacra. ff. de re. diui. ¶Id nimirũ Iacob ipse in sp̃ũ non modo de eo, sed & de omni loco vbi domus dei est, vel E
cõstructa, vel cõstituenda dixit, quæ tñ dei peculiariter fieri adsolet, q̃ñ idem dedicat̃. i. certis quibusdã cærimonijs, appropriat̃. Est em̃ dedicare nihil aliud q̃ rem aliquã alicui nõ modo peculiarẽ, sed & plane propriã facere, eiusq; deinde vsum dũtaxat in illius, cui facta est dedicatio, gloriã vtilitatẽq; referre. Hinc dedicatio tẽpli, q̃ñ ip̃m prius prophanũ vsuiq; terreno humanoq; deputatũ nũc deo Opt. Max. vel eius diuis peculiariter, & ita q̃dẽ appropriatur, vt deinceps nihil in eo aliud agatur, q̃ quod dei est, & eius diuorũ, q̃ñquidẽ ip̃m illud templũ iam deinde sit locus, in quo vere sit dñs. ¶At audio hic q̃ri q̃uo recte dixerim cũ sanctissi F
mo Iacob p̃triarcha hoc in loco vero eẽ dñm, p̃inde ille aliàs haud sit vel esse possit? Nonne (inquis)

(inquis) deus vbiq; est? Vtiq;. Siqdē deus ipse de se dicat: Nunqd nō cœlū & terrā ego im- Psal. 138
pleo? Et Dauid ad illū: Quo ibo (inquit) à spū tuo, & quo facie tua fugiā. Si ascēdero in cœlū
tu illic es, si descēdero ad infernū ades. Si sumpsero pennas meas diluculo, & habitauero in 3.Reg.8
extremis maris, Etem illuc manus tua deducet me & tenebit me dextera tua.

G ¶Et quomodo etiā Iacob dicit dñm vere esse in loco isto paruo, qum Solomon dixerit:
Ergo ne putandū est, q vere deus habitet sup terrā? Si em̄ cœlū & cœli cœlorum te capere nō
possunt, quāto magis domus hæc, quam ædificaui tibi? Cui Apostolus subscribit, dicēs: De9
qui fecit mundū & omnia quæ in eis sunt, hic cœli & terræ cum sit dñs, nō in manfactis tem
plis habitat, q magis cōtinet oïa, tanquàm causa, dans eis esse & conseruans.

H ¶Respondeo: Deum vtiq; sua diuina maiestate esse vbiq;, nō vt corpus, sed vt spm̄, & ita
quidē in omi eē loco, vt oïa vniuersaliter cōtinentē, oïaq; disponētē, sed lōge tñ aliter atq; a-
liter. Apud hoïes malos eē, præstātē atq; dissimulantē, apud electos hoïes, operātē & seruan
tem, apud superos pascentē & cubātē, apud inferos arguentē & dānantē. Itaq; (si licet dice-
re) apud impios est in dissimulatiōe, qum em̄ facit solē suū oriri etiā sup malos, cū ipsis est in Matth.5
dissimulatione, & vbi est dissimulatio, ibi veritas esse quasi nō existimat. Apud iustos est de9
in veritate, apud angelos in felicitate, apud inferos in feritate sua & furore suo. Sane vbi idē Danie.7.
pluit sup iustos & iniustos, pater est misericordiarum, expectās hoïes ad pœniam. Vbi dānat
obstinatos, iudex est, vbi cubat, sponsus est, & beata aïa, quam introduxerit in cubiculū suū.
Hoc aūt in loco tēpli vere est, & vere dñs est, qm̄ in noïe eius nō duo aut tres hoïes, sed mul-
ti plane cōgregati pseuerant, siquidem hic sint homines fideles, & angeli sancti iuxta Iacob
visionē, & sua deniq; dñs p̄sentia sub sacrosancto Eucharistiæ sacramēto, vbi haud dubie ve Matth.28
re est, quū adest, exaudiēs & stans in medio, qualiter est vbi, sicut hic, in eius noïe multi sunt Iohan.16.
cōgregati. Qñquidē ipse ait: Dico vobis, qa si duo ex vobis cōsenserint sup terrā de omī re
quacūq; petierint, fiet illis à patre meo, q in cœlis est. Vbi em̄ sunt duo vel tres cōgregati in
noïe meo, ibi sum in medio eorum. Si hoc frēs, quāto magis in medio exaudiēs, & vere erit in Iohel.2
hoc loco tēpli, vbi in noïe eius tot sunt hoïes, aut tot angeli? An nō vere ibi ē, vbi ē benign9,
misericorsq;? Vtiq; quū ipse proprie sit benign9 & misericors. Ideoq; vere ibi, vbi talis est. Actorum.17.

I ¶Quod vero Apostolus dicit: Dñm nō habitare in tēplis manufactis, hoc sane vult ipm
nō ibi localiter & corpaliter quasi alibi loco nō esset, cōtentū eē, quemadmodū nōnulli male Iohan.4
opinabant, q illū pinde vt corporalē, & in vno nō alio loco putarūt adorandū, cōtra qs non
modo Paulus, sed & Chrs alibi dicit: Mulier crede mihi, qa venit hora quādo neq; in mōte Esa.29
neq; in Hierosolymis adorabitis patrē. Sed venit hora, & nunc est, quando veri adoratores Matth.15
adorabūt patrē in spū, i. nō corporaliter vt vos, & in veritate, id est, non solū verbo, sed cor
de. Nā & pater tales qrit, q adorēt eū. Spūs est deus & eos q adorant eum in spū, & veritate
oportet adorare. Vult em̄ deū vbiq; posse adorari, qm̄ vbiq; sit, & nō in vno loco tm̄, eē cō-
tentum, quis vere eē dicat in hoc loco templi, qd ibi tot in eius sint noïe & angeli & homi-
nes congregati, quos iuxta suam ineffabilem misericordiā ideo citius, quàm alibi vult audi-
re: quemadmodum ab illo exorauit Solomon dicens.

K ¶Exaudi orationē dñe, quā orat in loco isto ad te seruus tuus, vt exaudias deprecationē 3.Regū.8.
serui tui, & populi tui Israel, & qdcunq; orauerit in loco isto, & exaudias in loco habitaculi
tui in cœlo, & cum exaudieris, propitius eris. Id qd ipse dñs suis verbis se facturum promittit, 2.Para.7
inquiēs: Elegi & sanctificaui locū istū, vt sit ibi nomē meū in sempiternū. Et permaneāt ocu
li mei, & cor meū ibi cūctis diebus, & aures meæ erectæ erūt, in oratiōes eius, q in isto loco 2.Mac.3
adorauerit. Hinc alibi Heliodorus ait: Qui habet in cœlis habitationē visitator & adiutor ē Hiere.7
loci illius. Et hoc est quod deus peculiarius hoc in loco nos orare voluerit q̄ alibi, ipsumq; Esaiæ.56
ideo vocasse domū oratiōis esse domū suam, vtpote in quo vere. s. propitius habitet, in quā Matth.21
& ipse vnà Apostoli gratia docendi & orandi ingressi sunt. Marc.11

L ¶Ex ijs fratres puto constare, q̄ nobis dies illa esse debuerit læta, & quantā deo in ea gra Luce.19
tiarum actionem exhibere, & quantam huic loco frequenter reuerentiam impēdere, & quo Iohan.2.
honore ipsum visitare debeamus, vt in quo dñs vere hodie esse cœperit, & per fidem in cor Acto.2.3.
dibus nostris primum habitare cum ineffabili gratia.

M ¶Quid ergo frēs, nos hodie & qūo hic eē debemus in quāta reuerentia stare in loco isto, Leui.19
vbi deus est operās & seruās, ascendētes & descendētes? Vtiq; sanctos nos eē oportet, qm̄ si
dñs hic vere est, idēq; sanctus ē, oportet vt ipsi sancti sim9. Eo ipso dicēte: Sancti estote, quia Exod.3.
ego sanctus sum dñs deus vester. Et p̄sertim eo in loco q à dño sancto sanctus est, vbi nemo
nisi cū puritate exutis calceis stare debet, dño ad Mosen dicēte: Nō appropinques huc, sol-
ue calciamentū de pedibus tuis. Locus em̄ in quo stas, terra sancta est. Si igit fratres, in salu-
tem aïæ nostræ hunc templi locū, in quo dñs vere est, ingredi, & in eo esse voluerimus.

N ¶Primo exuamus de pedibus nostris calciamēta. s. abijciamus ex aïo desideriū rerum harum
inferiorum & terrenarum (quæ per calciamenta designant) & corda sursum ad cœlos habeam9.

Hinc

Matth. 10 Hinc Chrūs noluit suos Apostolos deferre calciamenta.i. curas rerū̧ secularium. Qui em̄(in-
2 Timot. 2 quit Paulus)deo militat, se negotijs secularibus non implicat, sed vt ei placeat, cui se proba-
Col. 3 uit. Eapropter idē aliās ait: Quæ sursum sunt quærite, vbi Chrūs est, in dextera dei sedēs, nō
Matth. 6 quæ super terrā sunt. Et hoc est Chrs voluit nos orare in cubiculo, ostio clauso & abscondi
to.i.sine cura rerū̧ secularium & temporalium, ne mens alibi q̄ cum deo esset.

¶ Secundo, cum Iacob e summo surgamus, nō tamen vt Iacob à virtutibus, sed à vitijs, & O
Luc. 18. cum publicano ascendamus ad hūc tēpli locum, à longe obtutis cum pudore oculis stantes
oremus in pœnīa: Deus propitius esto mihi peccatori. Sic em̄ hortatur Apostolus, dicens:
Ephe. 5. Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.

¶ Tertio, & ipsi cū Iacobo nos deo dedicemus, & voueamus oblationibus pijs & spūalib⁹ P
maxime, vtpote deuotis ex animo orōnibus, obsequijsq̧ rōnabilibus. De cuiusmodi obla-
Hebr. 13. tione ait Paulus: Offeramus ergo hostiā laudis semper deo.i.fructū labiorū̧ confitentiū no-
1. Petri. 2 mini eius. Eiusmodi em̄ hostiæ(inqt Petrus)sunt acceptabiles deo. Et Dauid ait: Sacrificiū
Psal. 50 deo spūs cōtribulatus, cor cōtritū & humiliatū deus nō despicies. Vtpote sine quo sacrificio
deus nolit aliud, q̄d reale est, acceptare: præmisso aūt illo, Tūc(inquit propheta) acceptabis
sacrificium iustitiæ, oblationes & holocausta, tunc imponent super altare tuum vitulos.

¶ Igit̄ frēs, si hasce tres cōditiones & doctrinas seruauerimus, sancti erim⁹ cū sancto deo, Q
qui vere est in hoc loco, & vos forte ignorastis. His(inquā)tribus vos cōditiōibus deo dedi
Iohan. 14. cabitis, q̄ verē ita eritis dei domus, in q̄ ille sua gratia est inhabitaturus, dño dicēte: Si qs dili
Hebr. 3 git me, sermonem meū seruabit, & pater meus diliget eū, & ad eū veniemus, & mansionem
apud eū faciēmus. Felix igit̄ & vere beatus, q̄ is efficitur locus, in quo dñs vere est, vti in do-
mo sua, q̄ propterea semp se sanctificare debet per hæc tria, quæ recēsuimus. s. per verā pœ-
1. Cor. 3. nitentiā & lachrymosam, q̄ in tēplo p aquā benedictā signat. Per emūdationem à vitijs ad
2. Cor. 6 virtutes splēdidas & mūdas, quæ p incensa & clara in templo lumina significant, itemq̧ per
orationes & laudes pias simulq̧ deuotas, quæ p continua in tēplo cantica insinuantur.

1. Cor. 15. ¶ Adeo vt & hic realis templi locus, eiusq̧ dedicatio pcipue nos admoneat, q̄d ipsi esse tē R
Psal. 23 plum debemus, dño deo dedicati, q̄ vere hoc est in loco pius & misericors, in cœlis vero cū
summa & aperta suæ maiestatis gloria, quo cū deuenerimus, vere erimus beati, q̄a ipse deus
qui est beatitudo, oīa erit in omnibus nobis. Ideoq̧ Propheta ait: Beati q̄ habitant in domo
tua dñe, in secula seculorū̧ laudabunt te, q̄d nobis concedat, qui vere est dñs in loco isto.

¶ Finis Homiliarum de tempore tertiæ Centuriæ.
¶ Sequitur Homiliæ de Sanctis Centuriæ eiusdem.

HOMIL. LXXVII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. quinto: Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ, &c.

In ferijs diui Andreæ.

Voniam in hoc diuorū̧ feriæ passim in ecclesia sunt institutæ, vt in A
eis vitā eorū̧ & cōuersationem sanctā audientes, instituamus & ipsi
1. Cor. 4. 11 vitā sanctā atq̧ sic Chrm sequamur, vt & illi sunt secuti, profecto
Hebr. 13 iuste nobis institutæ sunt feriæ diui Andreæ, q̄ vt prim⁹ oīm apło-
rū à dño ad apostolatū vocatus ē, ita in s: nobis vere exhibet, quod
Chriano primū est seruādū, & sine q̄ nullū opus vel quālibet bonū
deo est acceptū. Sed q̄d hoc est inqs? Est (inquā) obediētia cū cha-
ritate prorsus coniuncta, & cum ipsa in opere pio perseuerātia.

¶ Quām vere obediēs fuerit Chro D. Andreas, ei⁹ arguit cōuer- B
sionis initiū. Ait nāq̧ Euāg. hodie q̧ cū Iesus ambulasset iuxta ma-
re Galilææ, vocassetq̧ Andreā vnā cū fratre Symone se sequi, quū eēt ipm factur⁹ piscatorē
hoim.i.diuini verbi pdicatorē, mox sit secut⁹ eū, nēpe relictis retib⁹ & oībus q̄ habuit. Nō-
ne vera ē & pfecta obediētia, q̧ ille sic ad vni⁹ iussionis vocē relictis retib⁹, parētib⁹ amicis,
hocq̧ gen⁹ oībus secutus ē vocātē, quē nulla adhuc vidit facere miracula, nec aliqd ab eo de
pmio ęternę retributōis audierat, & tñ ad vnū dñi pceptū, hoc q̄d possidebat, relicto secut⁹ ē
eū, nō dnudicās, nō hęsitās, nō solicit⁹ vñ veniret, nō cōsiderās, q̄ nā mō rudis hō, & sine lrīs
pdicator fi ri posset, nihil deniq̧ īterrogās sine omi mora relictis retibus & naui, secutus est

Matth. 16 ¶ Vtiq̧ tam spōtanea & rōnalis propriæ volūtatis abnegatio vera indubitataq̧ (dñm. C
Marc 8. est obediētia, vnicuiq̧ ad salutem necessaria, Chro dicēte: Si qs vult post me venire, abneget
Luc. 9. semetipsum, & tollat crucē suā quotidie & sequat me. Id q̄d sine controuersia seruasse audi-
mus diuum Andream, atq̧ ita obedientiā custodisse cū omnibus suis conditionibus.

¶ Quarū̧ prima ē, vt obediat libēter sine cōtradictione. Ita aūt Chrs: Meus cibus ē, vt faciā D
volun-

voluntatẽ eius,qui me misit.Sic Saulus obediens fuit,quũ rogauit Dñe,quid me vis face
re:Sic hodie Andreas sine omni,etiã clandestiuo murmure, paruit voci domini.
E ¶Secũda, vt obediat sine discussione.Sic deus dixit: Quod pcipio tibi,hoc tantũ facito Deuter.13
ne addas quicq̃,nec minuas.Siquidẽ pfecta obediẽtia nõ discernit,q d vel quare pcipiat,
nullã allegar,neq; excusationẽ,neq; simulationẽ prætẽdit,neq; impossibilitatẽ.Ita nihil
hoꝝ hodie allegauit diuus Andreas,sed audita voce Christi, simpliciter sequutus est.
F ¶Tertia,vt obediat hilariter sine tristitia:quãquidẽ serenitas in vultu,dulcedo in sermo
nibus,multũ colorãt obedientiã obsequẽtis.Vnde scriptura: In omni (inquit) dato,hila-
rem fac vultũ.Sic certe nulla visa est in diuo Aodrea tristitia,qui lætus dñm sequutus est.
¶Quarta,vt obediat cito & sine mora.Sic scriptura ait: Nõ tardes cõuerti ad dñm,& ne Eccl.5
differas de die in diẽ.Ita hodie dicit,quod Andreas statim relictis retibus,dñm sit sequutus.
G ¶Quĩta,vt obediat viril'r sine defectiõe: quãquidẽ q offendit in vno,reus ẽ fact' oim.Sic Iaco.2
filius Tobię dicebat: Oia q̃ pcepisti mihi pr̃,faciã.Et Chrs q̃q; factus ẽ prĩ obediẽs vsq; ad Tob.4
mortẽ.Ita nimiꝝ in oĩbus ẽ secut' volũtatẽ dñi,vt & ipse mortẽ crucis subire nõ dubitarit Philip.2
¶Sexta,vt obediat humil'r sine elatiõe,rationabil'r sine offẽsione.Cũ em̃,inqt Chrs,fe
ceritis oĩa,q̃ pcepta sunt vobis,dicite,serui inutiles sumus.Atq; oportet,aiũt apostoli,deo Luc.17
magis obedire,q̃ hoĩbus.Sicut em̃ in ptãtibus hũanæ societatis maior ptãs minori ad obe Acto.5
diendũ pponit,ita de' oĩbus.Ita nimiꝝ Andreas relictis oĩbus.s.parẽtib' & cõsanguineis,
dñm secutus ẽ,iuxta dñm dicentẽ: Qui amat patrẽ aut matrẽ plus q̃ me,nõ est me dignus.
H ¶Septima,vt obediat pseuerãter sine cessatiõe.Qui em̃,inqt dñs,pseuerauerit ĩ finẽ,hic Matth.10
saluus erit.Hinc apl's: Bonũ aũt (inqt) faciẽtes nõ deficiam',tpe em̃ suo metem'.Et rursus Marc.8
Nolite deficere bñfaciẽtes: Quã vero diuus Andreas dño suo Iesu Chr̃o pseuerãter, & in Marc.10
charitate obediuerit,satis supq; declarat & testat de eius vita,historia,in hũc sensum hñs. Galat.6
I ¶Andreas post Chr̃i ascẽsionẽ ex sorte pdicatũ pfectus ẽ in Scythiã, deinde ĩ Achaiã, 2.Thess.3
vbi verbũ dei cõstãtissime pdicauit,factusq; ẽ ex piscatore pisciũ,piscator hoĩm,vt q totã
pene Achaiã Chr̃o ad fidẽ suis pdicatiõibus acquisiuit.Vode & Aegeas procõsul ibi(cui'
vxorẽ q̃q; ad fidẽ cõuerterat)quũ oollet idolis inseruire & sacrificare,oec Christũ uegare,
iussit eũ virgis & fustib' cædi,& cæsum manibus ac pedib' cruci alligari,vt sic lõgiorẽ re-
ciperet cruciatũ.Quo ad crucẽ ducto,cępit aceruatim pplus acclamare: Innocẽs sanguis
eius,sine causa dãnat.Quos ipe instãter orauit,ne facerẽt tumultũ,oeve suũ ppedirẽt mar
tyriũ,simulq; ad dñm deũ obsecrãs,inqt: Tu es meus Chr̃e,quẽ dilexi,quẽ cõfessus sum,tã
tũ in hac voce exaudi me,ue pmittas me ab impio iudice deponi.Quod dicẽs & crucem
K aspiciẽs,ait. ¶Salue crux,q̃ in corpore Chr̃i dedicata es,& ex mẽbris eius tanq̃ marga
ritis ornata,securus & gaudẽs veoio ad te,ita vt & tu exultãs suscipias me,discipulũ eius,
q pepẽdit in te.Amator tuus semp fui,& desideraui amplecti te.O bona crux,diu deside
rata,solicite amata,siue intermissiõe q̃sita,& aliqñ cõcupiscẽti aĩo pparata,accipe me ab
hoĩbus & redde me magistro meo,vt p te me recipiat,q per te me redemit.Quib' dictis,
cruci est adfixus,in qua biduo pendens & mirabiliter pdicans,plus q̃ viginti millia hoĩm
ad Christum conuertit,& in summo tandem e cœlo lumine mortem in domino obijt.
L ¶Nõue fratres,mirabilis ac vera diui Andreæ obediẽtia,q̃ sic coniunctã habuit chari-
tatẽ & pseuerantiã: q̃ recte omni est victima melior, vtpote sine q̃ sacrificiũ deo acceptũ Eccles.4
nõ est.Hinc ppheta ad dñm: Sacrificabo (inqt) tibi voluntarie,& cõfitebor nomini tuo, Psal.53
qm̃ bonũ est.Ideo Abrahã cõmendat tãtopere,quod tã volũtarie in tãtaq; charitate obedi- Gene.22
M uerit deo,filiũ Isaac sacrificaturus. ¶Quid aũt pcipue docemur,exẽplo diui Andreæ, Roma.13
q̃ obedientiã,ita vt uedũ deo,sed & oĩbus uostris superioribus,q nobis vice dei cõstituti
sunt,sic obediamus,vt q̃cunq;(modo nõ sit cõtra deũ) q̃ nos facere voluir,sequamur cum
humilitate & charitate,sine murmure & cõtradictiõe,memores,nullũ opus,vel quãlibet
per se bonũ,deo placere,quod nõ cõmendat charitas.Hinc Apl'us: Si tradidero (inqt) cor 1.Cor.13
pus meũ ita,vt ardeã,charitatẽ aũt non habeã,nihil mihi prodest.Deuiq; obediamus p- Matth.10
seuerãter vsq; in finẽ,scieotes neminẽ saluari,nisi eũ,qui perseuerat in finem,imo & sci- 2.Petr.2
entes,q̃ graue sit post agnitam veritatem retrorsum abire & viuere vanitati.

HOMILIA LXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR,
Matth.13.Ecce ego mitto ad vos prophetas & sapientes,&c.
In ferijs diui Stephani.

A Oncelebramus hodie diẽ diui Stephaui,omniũ in nouo testamẽto electo-
rum,vel ideo facile nõ infimi,quod primus omniũ in nouo testamẽto, Iesu no
men & fidẽ suo sanguine tam libẽter q̃ fortiter approbauit & testatus est,
vt q fuerit apostoloꝝ discipulus,gradu & ministerio eẽ cœperit ipsoꝝ ma
gister & primicærius(q̃d pro Chr̃o sustinuit)martyrio, & qui fuerit ordi-

 ne in-

ne inferior factus fit primus & pcipuus passione,ceu testis est Lucas in actis apostolicis
Acto.6.7 Cũ em̃,inquit ille,crescente post Christi ascensionẽ numero discipuloꝝ,cœpissent Græci.i.Iudæi,qui nõ in Iudæa,sed apud gentes nati fuerãt, aduersus Hebræos murmurare, q̃d ipsis nõ liceret quotidiano ministerio apostolis ac discipulis p viduas suas ministrare & sic despectui haberent.Statim(ne vel paruũ in initio dissidiũ nocumẽto foret) duodecim apostolos iussisse,ipsos debere eligere ex omni multitudine septẽ spectatæ probitatis viros,spũ plenos sancto singulariq́ꝫ pdito sapientia,qbus delecturi essent ex eoꝝ voluntate idipsum ministeriũ mensæ,vt sic ipsi deinde huiusmodi curis leuioribus nõ interpellerent,sed euangelio pdicando ex dñi iussu expeditius vacarent.Elegerũt itaqꝫ illi ex tota multitudine septẽ spectatæ fidei & probitatis viros,statuuntq́ꝫ in cõspectu apostoloꝝ,q̃s ĳ fusa ex more precibus manuũ impositione cõfirmarũt,atqꝫ eos vocarũt diaconos,q̃ꝝ erat officiũ,mẽsæ curam agere,corpusq́ꝫ Iesu Christi dominicũ multitudini administrate,etsi quando vacabat,per ministerium,pdicare sermonem euangelicum.

¶Ex quibus septẽ diaconibus,quũ ipse Stephanus plenus spũ sancto,sapiẽtia & fortitu- B
dine sic in delegato munere se gereret,vt ob insignẽ moꝝ mansuetudinẽ gratiosus esset apud vniuersam credentiũ multitudinẽ,& erga rebellãtes euangelio fortẽ & inuictũ animum pstaret,adeo vt apostolicaꝝ etiã virtutũ æmulus in noĩe Iesu, multa magnaq́ꝫ miracula ederet apud populũ,mox,vt fieri solet(eximia em̃ virtus semper ad se trahit inuidiã) diuexari cœptus est à diuersis.Cõtra q̃s quũ ille fortis athleta victoriose & ita quidẽ pro fide Iesu Chr̃i disputasset,vt nemo posset eius sapiẽtiæ resistere & spiritui,q loquebat per ipm,q̃d illi per iustitiã nõ potuerũt, vi fecerũt:nimiꝝ victi in rabiẽ sunt cõuersi,ipsumq́ꝫ Stephanũ veluti conuictũ & damnatũ blasphemiæ magno impetu extra ciuitatẽ eĳciunt, vt ibi lapidaret.Ille vero cũ eo peruenisset iuxta Iesu exemplũ intẽdit oculos in cœlũ, vnde omne petendũ est psidiũ Christianis,ac in cœlo,q̃ se deduxerat, videt maiestatẽ dei, & Iesum,quã profitebat,stantẽ à dextris dei.Quod ipse nõ tacuit(qm̃ non oportet ob hominũ malitiã supprimere gloriã dei)dicẽs:Ecce video cœlos apertos, & filiũ hoĩs stantẽ à dextris maiestatis diuinæ.At isti obduratis auribus ingẽti impetu lapides in eũ iecerunt. Ipse aũt deũ inuocãs,ait:Dñe Iesu suscipe spiritũ meũ.Et positis genubus clamauit voce magna,inquiens:Dñe ne imputes hoc illis in peccatum.Quo dicto, obdormiuit in domino.Atqꝫ sic Stephanus suo respondẽs nomini(στέφανος em̃ corona est)primus omniũ martyrĳ coronam meruit & euangelici sacrificĳ primitias obtulit domino.

¶In cuius memoriã catholica ecclesia hodie nõ immerito statuit legi euãgeliũ.In q̃ dñs C
dicit,se missuꝝ ad Iudæos sapiẽtes,q̃s illi sint lapidaturi & occisuri:q̃s quidẽ inter illos p culdubio intellexerit diuũ Stephanũ,q vere vnus ex sapiẽtibus fuit,de q̃ vel vno legim⁹, ꝙ fuerit plenus gr̃a & fortitudine, vtpote cuius in disputãdo spiritui & sapiẽtiæ nullus resistere potuit,q & ideoq́ꝫ propter euangeliũ lapidatus est. Insuper & ipse fuit in nouo testamẽto,q̃d iustus ille Abel in veteri test.Sicut em̃ ille primus in veteri testamẽto fuit mar-
Gene.4 tyr,& ex inuidia à proprio fratre occisus,sic iste in nouo test.primus fuit martyr, & ex inuidia à fratribus Iudæis occisus est:quẽadmodũ simul cũ Luca concordat euangelium.

¶In quo singulariter monemur,ne persequamur eos,qui ad nos missi nos docẽt veritem & iustitiã,quod si fecerimus,pœna maneat nos temporalis & æterna.

¶Non est aũt mirandũ,fratres, ꝙ ecclesia quasi minus ordinate in hunc lætabundo Iesu D
Chr̃i natalitio celebrari statuerit diẽ passiõis diui Stephani,vtpote diẽ lætissimis dñici natalis ferĳs plane contrariũ,nẽpe propter mortẽ Stephani mœrore plenum. Siquidem.

¶Rñdeo catholicã ecclesiã fecisse idipsum vtili admodũ dispẽsatione, nimiꝝ vt nobis inde fructus dominicæ natiuitatis velut ex quadã prosequutione euidẽtius innotesceret.

¶Primo quidẽ, vt sciamus Chr̃m proinde in hũc mũdũ esse natũ, vt nos in cœlũ nasceremur.Cuius testimoniũ nobis in seipso hodie reliquit diuus Stephanus, vtpote q vidit cœlos apertos & Iesum inibi stantẽ à dextris virtutis dei,ceu latuꝝ ei patriam cœlestem.

¶Secũdo,vt sciamus Christũ propterea filium hominis esse factũ,vt ipsi efficeremur fi- E
Iohan.1. lĳ dei,iuxta Iohannẽ dicentẽ:In propria venit,& sui eũ non receperũt. Quotquot autẽ
Roma.8 receperunt eũ,dedit eis potestatẽ filios dei fieri,ĳs qui credunt in nomine eius. Si filĳ ,ergo cohæredes,nimiꝝ de Opt.in regno cœlesti,q̃d hodie in testimoniũ Stephanus vidit apertum.Quid aũt hoc honore sublimius,vt qui prius eramus filĳ diaboli,hæredes gehẽnæ,per solã fidẽ fieremus filĳ dei in cœlesti patria,fratres Iesu Christi & cohæredes,hæredes regni cœlestis.Nec mirũ,si modo transformat quodãmodo ad diuinæ naturæ consortiũ,cũ verbũ diuinũ heri sese hac gratia demiserit,vt nostram carnẽ,hoc est, mortale A
corpus adsumeret ex virgine,duo quædã dissimillima coniungens in sese,deũ & hominẽ Quid humana carne fragilius aut contemptius? Quid deo sublimius?

¶Tertio,vt sciamus nulli IesuChr̃i natiuitatẽ illã tẽporalẽ proficere ad æternã illam & F
felicem

felicē natiuitatē, nisi ei, q cū diuo Stephano haburrit ea, q̄ Chrs statim in exordio suæ na Acto.4
tiuitatis habuit. s. paupertatē, humilitatē & patiētiā. Quę nimirū tria diuus Stephanus ha
buit. Paupertatē. s. qa & sua ante pedes aplorū proiecit, illosq́ secū oia habere cōmunia Lucę.21
voluit. Humilitatē, quia etsi præ cæteris plenus esset gra & fortitudine, aliorū tñ minister
esse vel vilior nō renuit. Patientiā, quia in se cōmissa vsqueadeo patienter tulerit, vt etiā
pro suis pcussoribus orauerit: q & ideo animā suā in patiētia possedit. s. in regno cœlesti.

G ¶Quarto, vt nobis de morte, q̄ in dño fit, æque lætemur atq; in natiuitate dñi, vtpote cu Apoca.14
ius fructū nō nisi morte experimur, nec fieri aliter possumus, q̄ per eā beati. Vnde Apoc. Psal 114
Beati mortui q in dño moriunt. Et quare? Qm̄ ab infinitis huius seculi tribulatiōibus li Apoc.7
berati, prodeāt in regionē viuentiū, vbi propheta sperabat se videre bona dñi, veluti cer
te vidēt omnes in dño morientes, à quorū oculis oēs absterguntur lachrymæ.

HOMILIA LXXIX. DE EO QVOD LEGITVR,
Iohan.21. Dixit Iesus Petro: Sequere me, &c.
In ferijs diui Iohannis Euangelistæ.

A Omparari natura videmus, q eos plerūq; p̄ cæteris amat dñs, qui
amāt & honorāt q̄s ipe amat, fieriq́; ppterea cōperim⁹, vt q apud
dñm aliquē & patronū habrre & grām & fauorē desiderāt, modis
studeāt oibus, ne q̄s ille amat, offendāt, sed ad oīa studiosissime eis
gratificēt. Qđ si ita rē habere didicimus, certe nemo est, opinor,
mortaliū, q nō ex aīo aueat grām dei Opt. Max. dñi dñantiū, vt-
pote sine cuius gra oēs plane nihil sumus, & inuanū oēs laboram⁹ Iohan.15
Id si quispiā cupit, necessum ē, vt diligat, q̄s ille dilexit. Diligit aūt
oēs, qui, qđ ipse p̄cepit, seruāt. Cuiusmodi inter alios sunt eius dis
cipuli, alias dicere non dubitantes: Ecce reliquimus oīa, & sumus Matth.19
te sequuti. s. faciētes, q̄ voluisti. Ad q̄s & ille: Qui (inqt) vos audit, me audit: & q vos sper- Matth.10
B nit, me spernit. ¶Inter eos aūt vnicus pene fuit Iohānes euāgelista, cui dies hodierna ē Lucæ.10
facra, quē dñs p̄ cæteris peculiarius amauit, q & magnopere à nobis est diligēdus & vene
rādus, vbi à dño ipso diligi volumus. Id qđ ipsemet, suppresso tñ ob verecundiā noīe pro
prio, hodie in euāgelio testatus, ait: Cōuersus Petrus vidit illū discipulū, quē diligebat Ie
sus: nempe, seipsum subintelligēs. Illū vero suū amorem dñs erga eundem arguit.

C ¶Primo, q ille ipm penes se habuit in negotijs serijs & secretis, & quidē familiarius: qm̄ Marci.5
quidē Iohānē secū receperit in ædes archisynagogi, puellā mirabilr à morte suscitatur⁹. Matth.17
Itēq; ad suā in monte trāsfigurationē eundē susceperit. Insup & illi in cœna dñi sup suo Marc.9
pectore familiarius recūbēti proditorē suū, suæq; passiōis mysteriū aperuerit. Atq; deniq; Lucæ.9
eundē in mōtē Oliueti adsumpserit, inibi secretius ad patrē oraturus, suāq; passionē singu Iohan.13
lari mysterio inceptur⁹. ¶Secūdo, q illi altiorē alijs p̄buerit diuinorū reuelationē, vtpo Matth.26
D te q cęteris oibus alti⁹ diuina cōscripserit: atq; solus illā diuinā dñi ab æterno gñationē me Marc.14
moriæ prodiderit, quā referare nō potuit Esaias, dicēs: Gñationē vero eius qs enarrabit? Esaię.53
Q. d. Nullus. Et tñ Iohānes singulari ad id gra plenus, ait: In principio erat verbū &c. vbi
sic in altissima cœlorū penetrauit, vt merito credi cœptus sit aquila illa, quā vidit prophe
ra in sua visione sacra: q; quēadmodū aquila vel sola volucrū sublimius volet, fixisq́ in so Ezech.1.
lē oculis persistit: sic Iohānes euāgelista solus oīm altius ingenio volauit, vidēs in cœlo so
lem iustitiæ, quē nisi mūdo corde videre possunt: quales p̄cipue sunt virgines, cuiusmodi Matth.5
erat Iohānes. Sileo interim Apocalypsim illā, opus Delio natatore dignum, vtpote cuius Lucæ.6
singula verba, singula cōtineāt mysteria, q̄ nisi in supmo die vix ab aliq̄ prorsus existima-
uerim intellectū iri. Vbi nimirū vtriusq; ecclīæ tā militātis q̄ triūphātis statū mirabili inuo
lucro describit. Vnde facile cōstat q̄ illū dñs dilexerit, cui tātā diuinorū cognitionē cōtulit

E ¶Tertio, qm̄ illi in agone mortis suæ matrē in cruce pendēs ceu charissimo cōmēdaue Iohan.19
rit, vt in suā custodiā susciperet illā, dicēs ad Iohānē: Ecce mater tua. O felix legatarius &
ex oībus vere dilectus, cui summus ille testator, dñs Iesus Chrs suū in te mirificū amorem
ostēsurus, tā pretiosum bonū, tā charū thesaurū, tam rarū clinodiū. s. matrē suā charissimā
legauit, cuius tantū est pretium, vt eius medio totū genus humanū redemerit dñs.

F ¶Quarto, q illū per pacē, non p certamen extortæ passionis ex hoc seculo migrare vo
luerit. Quod ipse in hodierno euāgelio palā testat, dicēs ad Petrū, de Iohānis exitu rogā
tem, Quid ad te, si eū volo manere? Tu me sequere. Quasi diceret. Nihil est, qđ de ipso so
liciteris, aut anxius sis & de eius vitę exitu, nec tuū est scire, qd de alio statuit in re eiusmo
di deus. Nihil sane ad te. Sic ipm Iohannē nolo moriturū violenta p mortē passione, sed
occupatū iri in quietæ cōtemplationis, donec, me vocante, hac de vita in aliā transferat
suauiter, & iucunde. Quod audiētes cæteri, putarūt hisce verbis dñm voluisse Iohannem,

non vt cæteros hoīes morituꝝ. In q̄ tñ errarūt, veluti suo loco multis ostēdimus rōnibus. Qñquidē dñs nō dixerit, φ nō esset moriturus, sed si volo eū manere donec veniā, qd ad te? Id est. Quid tua interest, si volo eū expectare absq; passiōe martyrij, donec ecclesia ei⁹ pace firmata, veniā ad eū vocādū & p placidā mortē de hoc seculo ad gloriā cœlestē adsumendū? Quod certe tā nō fuit irritū, vt ipse etiā sæuissimo tormēto mori nō potuerit. a

¶Prodit enī historia. Quū beatus euāgelista Iohānes tēporibus Domiciani Imperatoris Christianoꝝ psequutoꝝ longe truculētissimi apud vrbē Ephesum à procōsule cōprehensus admoneret, vt iuxta edictū imperiale negaret Christū, & à pdicatione cessaret, fertur respōdisse, obedire oportet deo magis q̄ hoibus. Proinde nec Christū deū meū nega-
Acta,5 bo, nec à pdicatione nominis eius quiescā, donec cōsumem cursum ministerij, qd suscepi. Quo quidē respōso motus procōsul, iussit eum velut rebellē Cæsaris in dolium feruentis olei mergi. Qui statim vt coiectus est in illud, velut fortis athleta vnctus, ita nō adustus de vase exijt, vt fuerat à corruptiōe carnis alienus. Ad qd sane miraculū stupefactus proconsul, voluit eū libertati reddere, qd & fecisset, nisi timuisset Imperatorē. Eapropter vt placeret Imp. illū in insulā Pathmon proscripsit, vbi & mire illustratus scripsit Apocalypsim. Vnde post mortē Domiciani (qui, vt meruerat, à senatu Roma. interfectus est) reuocatus Ephesum venit, & cū gaudio acceptus ad multoꝝ pces suū cōtra hæreticos euāgeliū edidit. Is vero cū Chri verbū sexagintaocto annis pdicasset, ageretq; iā annos nonagintanouē, essetq; tēporis suæ mortis à dño certior factus, in tēplū se deferri à discipulis suis iussit. Quo cū esset delatus, habita ad populū oratiōe, vt in fide pseuerarēt & bonis operibus studerent, descēdit corā frequenti populo in scrobē secundū aram maximā tēpli, refulsit locus subita luce, subijtq; tacita religio facti, tā incredibilis Ephesinā ciuitatē, q̄ maiorē in modū postea sacta est, vbi corpus nusq̄ apparuit. Adijcit miraculo fontē oleo scatentē ibi repēte ortū, q iā inde arcano, sacroq; liquore tā longo æuo manare nō desijt. Vnde cōstat Iohānē euangelistā sine violētia passione feliciter in dño obijsse iuxta dñi verbū ad Petrū. Quid ad te, si eū sic volo manere donec veniā? Et nō mirandū est, qd in ipse lætissimis dñi natiuitatis ferijs diui Iohānis ex hoc seculo exitus celebrari soleat, qñquidē ecclesia sic testari voluerit, salutē Chrīiani natalitij nō solū proficere eis, q ope & voluntate, ceu diuus Stephanus, sed & q volūtate tantū martyres sunt vbi facultas defit, ceu fuit diuus Iohānes euāgelista, q etsi morte violētia martyr nō fuit, Chri tñ ita illi profuit in terrā natiuitas, vt
Math,10 ipse in cœlū natus sit, vnde & erga eū sat supq; dñi patuit dilectio. Qui proinde à nobis est diligēdus, vt dñs nos diligat. Vnde & ecclesia: Valde, inqt, honorādus est beatus Iohānes q supra pectus dñi in cœna recubuit. Ipsum vero diligemus, vbi eius vestigia sequemur, eaq; fecerimus, propter quæ à dño ipse est dilectus. Sed quid ist huc? redilectio. Siquidem nihil iā naturale, q̄ vt rediligamus, qui nos diligunt. Diligemus aūt dominū, vbi eius præcepta seruauerimus, quemadmodū Iohannes indubie seruasse creditur.

HOMILIA LXXX. DE EO QVOD LEGITVR,

Iohan,15. Dixit discipulis suis: Hoc est præceptum meum.

In ferijs diui Matthiæ apostoli.

Exod,18

Vm Moses virtute dei Max. filios Israel ex Aegypto p mare rubrum duxisset, sedisseiq; deinde vt dux bonus & iustus suo populo disceptāti iuxta pcepta & leges dei iudicaturus, sentētiasq; laturus, venit ad eū Ietro sacerdos eius cognatus sine diuino nutu, dicens: Quid est, quod facis in plebe? Cur solus sedes, & omnis populus præstolat de mane vsq; ad vesperam? Cui Moses, venit ad me, inquit, populus quærēs sententiā dei. Cūq; acciderit eis aliqua disceptatio, veniunt ad me, vt iudicē inter eos, & ostendā præcepta dni, & leges eius. At ille: Nō bonā, respondet, rem facis. Stulto labore cōsumeris, & tu & populus iste, qui tecū est. Vltra vires tuas est negotiū. Solus illud nō poteris sustinere, sed audi verba mea & cōsilia, & erit dñs tecū. Esto tu populo in ijs, q ad deū pertinēt, vt referat, q dicunt, ad eū, ostēdasq; populo cærimonias & ritū colēdi, viāq; per quā ingredi debeāt, & opus, qd facere debeāt. Prouide aūt de omni plebe, viros sapiētes, & timētes deū, in qbus sit veritas, & q oderint auaritiam, & cōstitue ex eis tribunos & centuriones, & quinquagenarios & decanos, q iudicēt populū omni tpr. Quicqd aūt maius fuerit, referāt ad te, & ipsi tantūmodo iudicēt, leui-
Deute.1. usq; fit tibi partito in alios onere. Si hoc feceris, implebis imperiū dñi, & pcepta eius poteris sustētare, & oīs hic populus reuertet ad loca sua cū pace. Quē sequutus Moses, elegit
Roma.15 aliqi strenuos viros, q dein faciliora tantūmodo iudicarūt, Moses vero maiora, q illi ad
Deuter,6 eū retulerūt, sicq; idē summa salute & pace dñi populū gubernauit. Sed quorsum isthæc?

vtiq;

vtiq ad nostrã oĩa scripta sunt doctrinã, & euãgelio & eplæ hodiernæ diei cõsona. Sig dẽ.
¶Primo docemur in omni vniuersitate opus esse vno capite, quod membra sequũtur, Deuter.17
B subq eo vna animiter viuant. Sic vnus est deus, sic vnus in orbe papa. Sic vnus olim in syna 96. dist. c.
guga princeps sacerdotum, ad quem omnia referebantur, cui sub capitis pœna pareba- duo sunt.
tur. Sic vnus imperator, sic vnus in apibus dux, &c. Deut.1.
¶Secundo, idipsum caput per se quoq & quidẽ causas magis arduas, vt sunt q̃ dei glo
riã in primis & animarũ salute concernũt, debere audire & discutere. Sic Moses, sic post 3. Reg. 3
eũ Iosue factitarũt. Debet em̃ princeps esse vir diligẽs, laboriosus, idẽq humanus & affabi Luc. 18
lis, nec modo magnatibus, sed & plebeis. Hinc Solomun potẽtissimus & sapiẽtiss. rex nõ
est dedignatus audire lites duarũ meretricũ, quarũ altera alterius puerũ dormiẽdo occide-
rat. Sic Chrs, summus rex & dñs, nõ est dedignatus stare ad clamorẽ cuiusdã cæci, quum
vellet ingredi Hiericho, imo & illũ ad se iussit ducere, quẽ & humaniter, qd vellet interro-
gauit, dicẽs: Quid tibi vis vt faciã? Sic idẽ aliàs nõ dedignatus ẽ paruulus, inquiens: Sinite Matth. 19
paruulos, & nolite eos phibere ad me venire. Sic Iunius Zeno legatarius quidã, quũ cau Marc. 10
sam vellet decidi ab Imp. Antoninu, & hic diceret: Vos habetis iudices vr̃os. Ait: Rogo Luc. 18
dñe Imp. audias me patiẽter, de legatis, qd statues? Qui deinde humanissime totũ negotiũ L. proxime
decidit. Ast nũc, ait Esaias, de principibus, pupillo nõ iudicãt, & causa viduæ nõ ingredit ff. de his, q
C ad illos. ¶Tertio, principẽ ipm̃ debere sibi eligere aliqt submẽbra, vtpote à consiliis, vt in test. tas.
minora negotia sic expediãt, ne populus ipse ob multitudinẽ, vel negligat vel protrahat. Esa. 1.
Sic Moses cũ videret sibi populũ crescere, simulq negotia, dixit: Nõ possum solus sustine Deutero. 1.
re vos, & vestra negotia, põdus & iurgia, date ergo ex vobis viros, vt ponã eos vobis prin
cipes, q docebũt vos singula. Sic Chrs à deo patre summus Imp. nobis ad terrã missus, vi
dẽs turbas, q̃ erudiri indigebãt, nec essent q laborarẽt, & se negotio vix sufficere intellige
ret, inqt: Messis quidẽ multa, operarii aũt pauci. Rogate ergo dñm messis, vt mittat opa- Matth. 10
rios in messem suã, & mox cõuocatis duodecim aplis, dedit illis virtutẽ & potestatẽ super Luc. 10
oĩa dæmonia, & misit illos pdicare regnũ dei & sanare infirmos. Et hoc ẽ, qd in hodierno Luc. 6.
euãgelio dicit: Nõ vos me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos, vt eatis & fructũ adfera
D tis. ¶Quarto, vt q vel aliis pesse debẽt, vel alios regere, vt plati & regẽtes se nõ intrudãt
in recturã vel platurã, vtpote aut ambitiõe, aut potẽtia, aut fauore, aut pecunia, aut hoc
genus mõ quopiã illicito, verũ eligant, nullo adfectu hũano, nec psonarũ acceptatiõe. Sic
Moses, etsi vocaret & eligeret ad ducatũ, egre tñ acceptauit, inquiẽs ad deũ vocantem &
eligentẽ: Quis sum ego, vt vadã ad Pharaonẽ, & educã filios Israel de Aegypto? Obsecro Exod. 3. 4
dñe, nõ sum eloquẽs ab heri & nudiustertius, & ex q̃ loquutus es ad seruũ tuũ, impeditio-
ris & tardioris linguæ sum. Obsecro dñe, mitte, quẽ missurus es. Sic Hieremias, cũ à deo p
pheta cõstitueret, in gẽtibus inqt: A a a dñe deus, Ecce nescio loqui, q a puer ego sum. Sic Hiere. 1
sane apostoli, nõ se in apostolatũ intruserũt, sed Chrs eos sine hũana acceptatiõe elegit
& misit, vt nisi missi & electi, pdicare nõ potuissent, vt est q̃q intelligere ex hodierno euã Matth. 10
gelio. Sic hodie (vt i actis apostolicis scribit) cũ Iudas proditor laqueo vitã finiisset, cẽtẽq Marc. 3
in locũ eius, iuxta scripturæ oraculũ, alius cõstituẽdus, nemo septuagintaduorũ discipulo Luc. 6
rũ se intrusit, sed ipsi duos ex se elegerũt. s. Ioseph, q vocabat Barsabas, & Matthiã. Alibi Roma. 10
vero quũ Simon ille sibi gradũ & grãm apostolatus pecunia vellet ab aplis cõparare, Pe- Acto. 1.
trus ad eũ ait: Pecunia tua tecũ sit in pditionẽ, qm̃ donũ dei existimasti pecunia possideri Psal. 108
Nõ em̃ tibi pars neq sors in sermone isto. Cor em̃ tuũ nõ est rectũ corã deo. Pœniam ita Acto. 8
q age ab hac nequitia tua, & roga deũ, si forte remittat tibi hæc cogitatio cordis tui. In
felle em̃ amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse. Sic & aliàs filii Zebedæi, cũ Matth. 20
ambirent à Christo primatũ, repulsi sunt, audientes sibi à dño dici: Nescitis quid petatis. Marc. 10
¶Quinto, vt nõ eligant ad regimẽ vel platurã quiuis, sed idonei. s. timẽtes deũ, sapien- Exod 18.
E tes, veraces, & nõ auari. Sic Moses aiebat ad suos: Nõ valeo solus negotia vr̃a sustinere, & Deut. 1.
pondus & iurgia. Date ex vobis viros sapiẽtes & gnaros, quorũ cõuersatio sit probata in tri-
bubus vestris. Debẽt itaq eligi timẽtes deũ, qm̃ qui deũ nõ timẽt, improbi sunt, nec habẽt
virtutis neq probitatis rationẽ, q̃ tñ à regẽtibus haberi debet erga subditos. Itẽ sapientes
eligi debẽt, qa stulti nesciẽtes qd facto sit opus, perdũt populũ, ideo Solomun sibi à deo Eccl. 10
sapientiã dari petiit, nõ astutiã, non dolũ, nõ versutiã, q̃ nullius sunt fundamenti, sed verã
sapiam, inquiens: Et nũc dñe deus, tu regnare fecisti seruũ tuũ pro Dauid patre meo, ego 3. Reg. 3
aũt sum puer paruulus & ignorãs, &c. Dabis ergo seruo tuo cor docile, vt populũ tuũ iu-
dicare possit & discernere inter bonũ & malũ. Et debẽt esse veraces, mẽdaces em̃ deo &
hoĩbus odibiles, quũ sint veritatis inimici, iustitiã nõ fouent, sed optimos quosq odio ha-
bent, cũ nec veritatẽ audire possint, qbus nihil neq principibus, neq populo perniciosius.
Itemq debẽt eẽ, nõ auari, qm̃ auari destruũt terrã, quia iustitiã deserũt propter vniuersa,
quũ pecunia nunq̃ implent. Nã, inquit scriptura, qd iustũ est iudicate, siue ciuis sit ille siue Deut. 1.

peregrinus,nulla erit diſtātia pſonaꝝ.Ita paruū audietis vt magnū,nec accipietis cuiusq̃
pſonā,q͂a dei iudiciū eſt.Itēq̧ eoꝝ cōuerſatio debet eſſe probata,tū quia alioqui oēs,qui
probæ ſunt vitæ pſequent,quū ipſi ſint improbi,tū vt ſubditis ſint bono exēplo,ſic ad Ti
1.Timot.4 motheū Paulus ait:Exēplo eſto fideliū in verbo,in cōuerſatiōe,in charitate,in fide,in ca-
ſtitate.Hinc hodie In actis apoſtolicis ſcribit,q̄d apoſtoli ſtatuerūt & elegerūt ex oībus vi
Acto.6 ros boni teſtimonij ſeptē,plenos ſpū ſancto & ſapiā,q̄ diaconi mēſis miniſtrarēt.Sic ho-
die q̄q̧ duos ex oībus ſtatuere tā ambos in oībus virtutibus p̄ſtātes,vt dubitarint,vter me
lior eēt & deo magis acceptus,ideoq̧ ne aliq̄d hūano adſectui dare viderent,quū Ioſeph
eſſet Chr̄i cognatus & de Galilæa natus & cognomine iuſtus,fortē dederūt,orātes:Tu dn̄e
qui corda noſti oīm,oſtēde quē elegeris ex ijs duobus vnū accipere locū miniſterij huius
& apoſtolatus,de quo p̄uaricatus eſt Iudas,vt abiret in ſuū locū.Et dederūt ſortes eis.Et
cecidit ſors ſuper Matthiam,& annumeratus eſt cū vndecim apoſtolis.Ex ijs.

¶Sexto docemur diſſidiā,q̄d eſt inter eligētes,de pſona meliore eligēda,debere,ſimpli F
ci ſorte,p̄miſſa ad deū oratiōe,dirimi,vt ſic oīs vitet ſuſpitio corruptiōis,ambitiōis & ad-
fectus,q̄uis pōtificia iura maiori partiū velint ſuffragari,q̄ tn̄,vt maior ſit,facile credi poſ
Luc.1. ſit eē corrupta.Sic & Zacharias vtcūq̧ iuſtus ante deū,& incedēs in oībus mādatis & iu-
ſtificationibus dn̄i ſine querela,ſorte exijt,vt incenſum poneret,atq̧ vtinā iura humana
ei diuinæ cōſuetudini adhuc ſtarēt,procul dubio nō tot ſubreperēt in electiōibus abuſus.

Origenes ¶Cæteꝝ,q͂a inter theologos,Origenē,Hieronymū,Auguſtinū,Bedā,Ambroſiū,Tho G
ſuper Ieſu mā,hocq̧ genus alios doctiſſimos inter ſe nō prorſus de natura ſortiū cōuenire videā,&
Naue.c.18 fuerint,q̄ de ſorte.i.de re tāta enūciare & proferre metuerint,& ita litē,vt fertur,ſub indi
homil.23 ce deſeruerint,in rē fore putauerim hac de re paulo latius in p̄ſentia differere,vt q̄d virtu-
tis cōtineat in ſortibus manifeſtet.Eſt igit ſors idip̄m,cuius euētu cōſiderato atq̧ p̄pēſo,
q̄d occulebat,manifeſtū ſit,litē dirimēs & veritatē explicās.Et ſic ſortiri,ē ex vario euētu
ſeu diſpoſitione alicuius rei ſenſibilis p̄poſitæ determinare aliq̄d dubij vel incerti.Et ſunt
multa ſortiū gn̄a,vt in taloꝝ iactu,in teſſerib⁹ proijciēdis,in figuris chartaceo ludo pictis
& q̄cūq̧ prior aduenerit expectādis in eruēdis lōgiorib⁹ paleis,in oculoꝝ iactu ſup pagi
nis,& hoc genus alia,quū tn̄ ſortes in hoc cōueniūt oēs,vt tū eo poſſint noīe appellari,cū
eius euētu cōſiderato atq̧ p̄penſo,q̄d occulebat(vt dixi)manifeſtū fiat.Ad tria nihilomi-
nus gn̄a facile reducunt de triplici fine pendētia.Qui em̄ ſorte vtitur,vel vtitur.

Iohan.19 ¶Primo,diuidendæ rei cuiuſpiam cauſa,ſic milites iſti de inconſutili tunica dn̄i ſortiti H
Pſal.21 ſunt,dicentes:Sortiamur de illa cuius ſit,quemadmodū ipſe dominus per prophetā olim
Io.ue.7 prænunciarat,inquiens:Super veſtem meā miſerunt ſortem.

¶Secūdo,ſui alteriusve cōſulēdi gr̄a.Sic Ioſue ſorte inuenit eē Achor furē,q̄ cōtra dn̄i I
mādatū ſurripuerat ex capta Hiericho palliū coccineū,auꝝ & argētū,cuius ille furti gr̄a
& ip̄m,licet ſpōte cōfitentē & reſtituētē corā omi Iſraele lapidādū curauit.Sic nautæ ſor
tibus cōſuluerūt,q̄s eēt in cauſa,ob quā tāta in mari tēpeſtas ſuborta fuerat,& cecidit ſors
Ionæ.1. ſup Ionā,nec mentita eſt.Sic quoq̧ Saul ſorte expertus eſt,q̄ filius ſuus Ionathas in cau-
ſa fuiſſet,cur ea die hoſtes Philiſtæos vincere nō potuiſſet,q̄m ille mel comederat. K

1.Reg.14 ¶Tertio,aut diuinādi gr̄a,quēadmodū Aman ille apud Aſueꝝ regē ſortilegus,cū vellet
interfectū iri ſua machinatiōe Iudęos,ſortē miſit in vrnam,vt inde reſciret,q̄ die & mēſe
Heſter,3.9 ſua de interficiēdis Hebręis machinatio eēt habitura effectū.Quo nimiꝝ pacto ſpēs eſt di L
uinatiōis ipſa ſors & proinde ſacris lr̄is prohibita. ¶Si mō,vt fit,euētū ſortis expectat à
fortuna & caſu q̄ſpiā titulo vanitatis poſſe taxari videt,q̄m fortunæ cōfidit,q̄ cōſilio ad-
uerſat & rōni,cuius b̄ſicio cōuenit hoīem gubernari:q̄uis ſi ſimpliciter ſemota omni cu
rioſitate q̄ſpiā de re aliq̄ ſortiat,vt cōtrouerſiā vitet in re aliq̄ diuidēda,nō putē peccare
ip̄m,ſiq̄dē ſanctos illos viros in rebus dubijs ad dirimēda litigia ſortitos eē defendim⁹,cū
interim nihil ſingularis efficaciæ vel p̄tātis fortunę tribuerint,q̄ vtiq̧ nihil habet viriū,niſi
ſi deo p̄mittēte,quū pene nihil ſit fortuna,ſed cæcus q̄dā & fortuitus caſus,mō abſit mala
cauſa,q̄ ad ſortiēdū mouet,veluti ex cupiditas,&c.Sin euentū ſortis q̄s expectat ex ſpiri
tali cauſa,cuius vi moueri phātaſia p̄t ſortē mittētis aut trahētis,&c.id genus patrare,q̄ ad
obſcura ſortibus declarāda cōducunt,p̄t expectare bifariā vel à bono vel maligno ſpū.Si
vltimū,certe peccat,q̄m neceſſum ſit,ineat cū dæmone fœdus vel cōſtellatiōi cœleſti ſe al
liget,q̄d ſane vtrūq̧ impiū eſt,& ab eccleſiaſtica veritate condēnatū,cui quidē errori rex
Babyloniæ obnoxius fuiſſe tradit à prophets Ezechiele,& inde nō alienus fuit Aman p̄-
ditor ille.Vel à deo vel à medio angeloꝝ ſortis euentū expectat,q̄ ſi neceſſitate cogēte,&
in re pia,nō ad vanitatē nec curioſitatē,ſed porrectis initio ad deū p̄cibus id agit,nequaq̄
peccat:q̄n quidē ſors eo ſit pacto nequaq̄ res mala,ne q̄d mali cōtineat,ſed res in huma-
na dubietate diuinam indicans voluntatē.Vbi em̄ ex fide integra & oratione p̄miſſa ſors
ducitur,ea quæ dei voluntas continet in occulto,ſors hominibus declarata in manifeſto

¶Et ad

M ¶Etiã hũc qdẽ modũ sors nõ solũ est licita in electiõibus eoꝝ, q pplo pesse debẽt, sed pcmoẽ pia, qm̃ sortiunt, orõne pmissa, aliud nolint q̃ ea in re dei volũtatẽ scire & sequi. q d. nõ nr̃a, dñe, sed tua fiat volũtas. Sic nimiꝝ hodie apl̃i sancti, quũ pinde pie dubij sortiti sunt sup eis quos pbatissimos & pene æq̃ pares elegerãt, ambiguitatẽ electiõis inter se finierũt sorte, q̃ nihil temeritatis habuit, cui' euẽtũ moderata ẽ pcatio, quũ & nihil aliud fuerit, q̃ diuinæ volũtatis in re dubia pia & necessaria declaratio, quã illi magnope scire pcabãt. Atq; vtinã id moris nõ aboleuisset ĩ electiõib', sic ei res ĩ ecclia lõge salutari' haberet.

N ¶Scdo, sors ẽ aliqñ necessaria, vtpote q̃ iurgia, vñ alioq multa mala obuenirẽt sine cõtrouersia inter dissidẽtes cõponit iuxta scripturã, dicẽtẽ, sors inter potẽtes q̃q; dijudicat. Prouer.18

O ¶Tertia, q̃d sorte oĩs humani adfectus suspitio tollit, q̃ vl' maxĩe abesse debet in ecclesiasticis electiõib', in qbus (prohdolor) freq̃nti' nũc adesse solet cõtra dictũ apl̃i, dicẽtis: Ab omni specie mali abstinete vos. 1.Thess.5 Certe q sortiunt de electis vtri sint meliores, neutrius patriũ psonas, sed eaꝝ tm̃modo merita trutinare vident. Sic & si Ioseph pter cognoĩs cõmẽdationẽ iusti, etiã Iesu ppinqtate cõmẽdaret, huic tamen sorte plat' est Matthias, argumẽto nõ dubio, in deligẽdis platis ac reip. rectorib' adeo nihil eẽ tribuẽdũ humanis adfectib,' vt iter parea pori' illi fauẽdũ sit, quẽ nihil hũanæ rei cõmẽdat, ne q̃d p occasionẽ ẽ factũ, trahat in pniciosum exẽplũ, vt hisce pfecto tpib' palã fieri nõ sine cordiolo videm'.

P ¶Quarto, sors est vtilis, qm̃ oẽs cohibet diffidentium contradictiones, quibus alioqui non abstinerent. Prouer.18 Hinc Salomon, contradictiones (ait) comprimit sors, veluti cessare, ostẽdens contradictiones, vbi mittitur sors. Hinc non potuerim non submirari, quur nonnulli, & in primis canonum pontificiorum expositores nolint om̃ino licere vti sortibus, quũ ad eum quo dixi, modũ, illarum vsum non videam aliquo prohibitũ iure, nec qdẽ obstat,

Q ¶Primo dicere, multa quondam ante reuelatam veritatem euangelicã fuisse permissa, Matth.18 quæ tempore perfectioꝝ disciplinæ penitus sunt eliminata. 1.Cor.7 Copulam nanq; sacerdotalem vel consanguineoꝝ nulla euangelica nec apostolica nec legali authoritate prohiberi, ecclesiastica tamen lege penitus interdici. Sic etsi sortibus nihil mali inesse monstretur, prohiberi tamen fidelibus sortium vsum, ne sub specie diuinationis ad antiquum idololatriæ cultum redeant. Respondeo, nihil huius rei posse timere in sortibus, si quæ dixi, inibi interueniãt, maxime qua opus est, orõne ad deum supplr antecedente, quæ (vt inq̃t scriptura) sortis euentum moderat. Prouerb.18 Sortes em̃ mittuntur in sinum, sed à domino temperant qui em̃ sortit, modis quibus diximus, dei voluntati non fortunæ, nec dæmoni se cõmittit.

R ¶Scdo, nec obstat dicere, vel ideo in electiõibus nõ esse locũ sorti, qs possit ipa cadere sup indignum. Rñdeo, nihil eius rei fieri posse quũ electores recto prius iudicio cũ apl̃icis hodie pbatos elegerint, & scire deuota orõne rogauerint, vter sit dignior ac melior. Siq̃dẽ Chr̃s dixerit, iteꝝ dico vobis, q si duo ex vobis cõsenserint sup terrã, de om̃i re quacũq; petierint, fiet illis à patre meo, q in cœlis est. Matth.18 Vbi em̃ sunt duo vel tres congregati in noĩe meo, ibi sum in medio eoꝝ. Si em̃ in medio, certe electores non errabunt, si psonaꝝ Iohan.8 nõ erunt acceptores & Chr̃m sequent, quẽ qui sequent nõ erunt in tenebris. Sed vereor plurimũ, ne hoc tpe nõ Chr̃us, sed intersit Symon iste pcibus suis atq; pecunijs, cõsanguineis & potẽtijs. Solent em̃ plerũq; electores palã eligere indignos, de qbus si sortiant, mereni ad suũ nutũ habere electũ. s. malũ, sic deo eoꝝ malitiã puniẽte. Ad q̃s alibi dicit: Et dabo pueros principes eoꝝ & effœminati dñabunt eis. Iob.34 Esaię.3 Adde nõnunq̃ electores ordinẽ inuertere, q dudũ corrupti ad nutũ suũ elegerũt, tandẽ prætextu deuotiõis spm̃ sanctũ suis cęrimonijs inuocãt, orãtes, vt grãm cõcedat de eligẽdo digno, quũ dudũ elegerint indignũ. Ad qd hoc aliud, q̃ deum irridere? q & ipe eos deinde in furore irridebit, omnẽ ab ipsis sapiam auferẽs, vt fiat demũ, vt qualis sit rector, tales sint & inhabitatores ciuitatis. Eccl.10 Psal.2

S ¶Tertio, nec obstat dicere, q̃d p sortẽ tentat deus, q sortientes, velint deũ inuisibiliter reuelare meliorem, q tamen per se possint eligere meliorem & nõ tẽtare deũ in eligendo. Rñdeo, sortem tunc mitti, quũ inter electos, æque in virtutibus pares, si ambiguitas, quæ nisi reuelatore deo cõmode dignosci nõ possit, & timor sit alioq, ne obrepat corruptio vl' disceptatio, q̃ omniꝝ casu, necessitate (inquã) psente per sortẽ deus hauquaquã tentatur, sed petitur, vt suam in re pia voluntatem declaret, id quod vera & licita sors agit. Certe mihi (vt supra retuli) sors nõ esse aliud videt, q̃ diuini quiddam & pcipui muneris, p quod insinuat vtrũ deo placeat. Sic & sortẽ, qua apostoli Matthiam selegerunt, fuisse cẽsuerim diuini, qddã muneris, per q̃d illi choro sacratissimo insinuaret, q esset diuina electiõe declaratus. Id q̃d post sua illi orõne arguunt, dicentes: Dñe, hoĩes qui iudicãt ex ijs, quæ cernunt & audiunt, falli pñt iudicio, sed tu dñe, qui solus inspector es cordiũ, ex quibus homines vere boni sunt aut mali, ne graueris aliq̃ signo declarare famulis tuis, vtrũ ex ijs duobus elegeris, vt ipleat nũeꝝ duodecim aploꝝ, ac succedat in functionẽ tãti mũeris, vñ Iudas excidit, abiturus ĩ locũ suũ, in quẽ tu illũ nõ ignorabas abituꝝ, cuius oculos nihil fugit Actor.1

Et cecidit sors sup Matthiã, successitq; vir optimus in locũ pessimi, nec indignatus est iustus sibi pferri parẽ, nec sibi placuit Matthias, addit⁹ vndecim apl̃is, tãta fuit in illis synceritas q̃ i nob(heu dolor) plurimũ desiderat. Ea igr̃ orone deberẽt & nũc vti ad deũ dubij electores. ¶Quarto nõ obstat, qa post Matthiç electionẽ nõ inuenim⁹ apl̃os suisse sortitos, & septẽ qdẽ diaconos nõ sorte, sed electiõe creatos. R̃ndeo nõ op⁹ eẽ, tũ sorte, quũ de electis nõ accedit aliq̃ dubitatio, & quorũ ꝓbitas iã satis sineq; cõtrouersia constet sicuti erat de septem diaconis, q boni erant testimonij spirituq; sancto & sapientia pleni, quod iam inde proculdubio multis argumentis didicerant. Hisce proinde modis puto satis cõstare quid vere de sortium vsu sit sentiendum, qbus nec pontificia iura video satis reluctari, q̃ sortes nequaquã inhiberent, si intbi, qbus opus est, obseruarent, quæ cuiusmodi siut, diximus, interim ecclesiæ catholicæ iudicio libenter nos subijcientes. T

¶HOMILIA LXXXI. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi quinto, Lucæ sexto: Videns Iesus turbas &c.

In ferijs D. Bonifacij ecclesiæ Mogunti. patroni.

Axime vellẽ frẽs charissimi, plerosq; oĩes vr̃m, q inclytæ ecclesiæ Mogũtinæ tanq̃ filij speciales fideli mr̃i estis addicti, attẽtius itelligere, cui⁹ hodie viri sc̃ti solẽnitas apud vos agi soleat, vosq; deide diligẽtius pẽsiculari, q̃ta eidẽ viro sc̃tõ debeatis, & qd ille à vobis desideret aĩaduertere, q̃tenus hæc ipa hodierna dies nõ sine singulari fructu vos trãsitura, vtpote q̃ nõ tã illi, q̃ vobis celebret. Hodie nimirũ memoria agit diui ep̃i & martyris Bonifacij, hui⁹ inclytæ ecclesiæ Mogũtinç patroni lõge optimi, q vos adeoq; pdecessores vr̃os, dũ in hac ꝑegrinatiõe vixit, speciales filios elegit, ac vobiscũ cathedralẽ sedẽ cõstituit, q & maiores vr̃os, sicut Apl̃s olim Galatas, iterũ parturiuit, donec in eis formaret Chr̃s, qm̃ eos post priores à gẽtilitate cõuersiones multis errorib⁹ irretitos euãgelica pdicatiõe reduxit, ac multis insuꝑ gratijs ac priuilegijs hũc locũ cumulauit, atq; suꝑ oẽs Germaniç ciuitates metropolim cõstituit, & ita omnib⁹ bonis legib⁹ & morib⁹ adornauit, vt hęc ciuitas nõ imerito aurea sit Mogũtia vocari cępta, ꝑ cui⁹ deniq; salute p⁹multa noĩe Iesu ꝑpessa ꝑicula & icõmoda sanguinẽ ꝓfundere & mortẽ subire nõ dubitauit, i cui⁹ testimoniũ catholica ecclesia legẽda statuit i ei⁹ memoriã verba saluatoris, qb⁹ adserit eos eẽ btõs q ꝑsecutionẽ patiunt ꝓpter iustitiã, & qb⁹ maledicũt hoĩes & ꝑsequunt & dicunt aduersum ipos oĩne malũ ꝓpter eũ &c. de q̃rũ certe nũero D. Bonifaci⁹ vester pr̃on⁹ fuit. ¶Ille eñ(teste historia) cũ iã in Mogũtina dioeçsi aliq̃t annis fidelissime i vinea dñi Sabaot laborasset ac aliq̃t cẽtũ millia aĩarũ ad fidẽ catholicã cõuertisset, Arrianãq; hęresim, q̃ tũc ipie ꝑ Germaniã passim cõtra chr̃ianos sęuit, sacrarũ lr̃arũ pſidio cõfutasset ac interi itelligeret ppl̃os Frisonũ (q̃s antea ad catholicã veritatẽ cõuerterat) fallẽte iã diabolo iterũ relapsos, ꝓ recuperãdis eis cõstituto pri⁹ B. Lullo suæ sedis archiep̃o, illiq; toto cõmẽdato ppl̃o itrepid⁹ ad Frisones aliq̃t secũ receptis cõsocijs viã arripuit, memor verbi dñi. Nolite timere eos q occidũt corp⁹, aĩam ãt nõ pñt occidere, sed poti⁹ timete eũ, q p̃t & aĩam & corpus ꝑdere in gehẽnã. Cui⁹ sane verba adeo seruauit, vt ea ꝓprio sangie suo approbauerit, vtpote p⁹ varias & durissimas ꝑsecutiões à furẽte paganorũ multitudĩe trucidat⁹ & martyrij corona decorat⁹ anno p⁹ Iesum natũ. 755. B

Galat. 4 — Matth. 10, Lucæ. 12.

Cui⁹ sc̃titatẽ deus ipe mltiplicib⁹ tã ante q̃ p⁹ mortẽ miracl̃is arguit, q cũ nũc viuir, nõ minus fidel̃r deũ ꝓ vr̃a ciuitate orãs, q̃ Onias summ⁹ olĩ sacerdos & Hiere. ꝓpheta dei ꝓ ciuitate Hier̃lm orarũt. Siqdẽ scriptura ꝑhibeat principi quẽdã Machabæo, cũ iam eẽt inituturus aduersum hostes ꝓliũ, q̃si ꝑ somniũ Oniã, q summ⁹ fuerat sacerdos, virũ bonũ, verecũdũ visu, modestũ morib⁹ & eloquio decorũ, & à puero virtuosum apparuisse, man⁹ protẽdentẽ, orãtẽ ꝓ oĩni ppl̃o Iudæorũ. Et post hoc q̃q; apparuisse aliũ virũ ætate & gl̃ia mirabilẽ, & magni decoris habitudinẽ circa illũ. R̃ndentẽ vero Oniã dixisse: Hic ẽ fratrũ amator, & ppl̃i Israel, hic est q multũ orat ꝓ ppl̃o & vniuersa sc̃tã ciuitate Hieremias ꝓpheta dei. Ita nõ dubitemus, qn & ipe D. Bonifaci⁹ pro vr̃a q̃q; ciuitate plurimũ hacten⁹ orauerit, sitq; deinde oraturus. Fieri eñ neq̃t, vt min⁹ nũc amet, q̃s cũ hic eẽt, præ cęteris tãtopere amauerit, q̃nquidẽ charitas nunq̃ excidat, sitq; in ipsis dei electis nũc in cœlo erga nos q̃ olim in terris multo cõsumatior. Iã vero frẽs, qs negabit nos ꝑq̃ plurima debere D. Bonifacio? q nos adeo p̃ cæteris dilexit, instituit, adornauitq;, q & ꝓ nobis supplicia ꝑtulit, vtpote q cũ cæteris martyrib⁹ nõ sibi mõ, sed & nobis passus ẽ. Sibi qdẽ ad p̃miũ, nobis ad exẽplũ factus ẽ martyr, sibi ad requiẽ, nobis ad salutẽ. Videam⁹ igit (obsecro) qd ac quãtũ illi debeam⁹, q tort⁹ est, vt saluaremur, q carnificẽ ꝑtulit, vt Chr̃m agnoscerem⁹, q morti addictus est, vt nos ęterna vita potiremur, quã nobis fore cõtinuo orat. Multũ profecto multum illi debemus.

1. Machabęorũ, 2. 15 — 1. Cor. 13

¶Sed

C ¶Sed qd quæritis, ei debem⁹, ac qd à nobis desiderat? Nõ aliud (inquã) q̃ qd probi parẽtes à pbis filijs post obitũ desiderãt. Illi vero qd desiderãt, pterq̃ probã imitationẽ? Sic & diuus Bonifacius dũtaxat vt singularis nr̃, idemq̃ spũalis pr̃ desiderat se à nobis imitari, cũ aplo citra dubiũ sd nos dicẽs: Rogo vos imitatores mei estote, sicut & ego Chri. Et hoc est, qd idẽ apls ait: Cupim⁹ ãt, vt nõ segnes efficiamini, verũ imitatores eoꝝ, q fide & patiẽtiã hæreditabũt pmissiões. Et sane ĩ hoc potissimũ diuoꝝ feriæ ĩ ecclesia sunt istitutæ, vt p memoriã ipsius celebrẽ, eos imitari studeamus. Cæteꝝ in q̃ imitabimur D. Bonifaciũ? In benefaciẽdo inquã: nẽpe vñ via dei suũ sibi nomẽ merito (nec aliter q̃ Iacob olim Isrl̃ vocatus est) vẽdicauit. Bonifacius em̃ interptat̃ quasi benefaciẽs. Siqdẽ Gregori⁹ ille secũdus pont. Max. (cui⁹ ille authoritate legat⁹ erat in Germaniã, vt eã suis fidelibus pdicatiõibus in fide cõseruaret & partim prorsus deficiẽtẽ sd verã fidẽ reduceret) intelligẽs verbũ dei in manib⁹ viri sancti pspari, vt q nõ solũ bñdiceret, sꝫ & bñfaceret, exẽplo vitæ clarus, ad se illũ inuitauit ac veniẽtẽ, vt maiori authoritate pdicaret, & corrigẽda corrigeret, epm ordinauit, noĩe mutato veteri, nouũ qd illi⁹ cõgrueret opib⁹ bonis Bonifaci⁹ imposuit, q antea iuxta linguã Angliæ, vñ vir sctũs erat oriũdus, appellabat̃. Susde Vindefrid à pprietate suæ conditiõis, id qd sonat, eyn barmhertziger, qppe q in misericordiæ opibus pcipue oĩbus bñsecit. In cuius euidẽtissimũ q̃q; argumentũ ecclesia die hodierna in ei⁹ memoriã statuit legenda Chri in euangelio verba. Beati misericordes, qm̃ ipsi misericordiam consequentur. In misericordia igitur imitandus est nobis diuus Bonifacius. Est autem. Gene. 35 Matth. 5 1 Cor. 4 Ephe. 5 Philip. 3 Hebr. 6

D ¶Misericordia, quædã animi pturbatio, & (vt Augustinus docet) alienæ miseriæ in corde cõpassio in eos, q in aliq̃ calamitate male habẽt, ab eo pcedẽs, q simul pturbatiõe adficit. Vñ misericors, pinde misex̃ hñs cor, & alteri⁹ miseriã quasi suã reputãs, deq̃ malo alterius æque atq; de suo dolẽs, q̃ si posset subuenire re ipsa. Sic vere misericors fuit Samaritanus ille qui (vt habet historia) ab Hierlm in Hiericho transiẽs, ibidemq̃ hoĩem à latronibus spoliatũ, & ad mortẽ vsq; vulneratũ vidẽs misericordia motus ẽ, & appropinquãs vulnera eius alligauit, & reliqua, q misericordiæ sunt, fecit. Sũt sũropa miæ corpalia septem & totidẽ q̃q; spũalia, de qbus in euãgelio dñs: Corpalia sunt, pascere esurientẽ, potare sitientẽ, vestire nudũ, recolligere hospitẽ, visitare infirmũ, redimere captiuũ, sepelire mortuũ. Spũalia vero sunt, docere ignorãtẽ, cõsulere dubitanti, cõsolari tristẽ, corrigere peccãtẽ, remittere offendẽti, portare onerosos, & p oĩbus orare. In qbus sane vtrisq; misericordiæ opibus adeo se exercuit D. Bonifacius, vt inde (vt pfati sumus) nomẽ acceperit, veluti abunde est legere in vitæ eius historia, quã nunc ob tpis breuitatem transeo. Aug. lib. 9 de ciui. dei Lucæ. 10 Matth. 25

E ¶Obsecrãs, vt & in ijs eũdẽ & in eo Chrm̃ sedulo imitemini, maxie qs virtutũ oĩm maxima admirabilissima, gratissimaq̃ sit misericordia, qua vel sola deo possumus fieri filij, nec aliter ab ipo miam post hãc vitã cõsequi, nisi prius eandẽ hisce in terris habuerimus, Iacobo dicẽte: Iudiciũ sine misericordia illi fiet, q nõ facit miam. Cuius rex ille euangelicus seriosum reliqt exemplũ, ad misericordẽ seruũ dicẽs: Serue nequã, oĩne debitũ dimisi tibi, qm̃ rogasti me. Nonne ergo oportuit & te misereri cõserui tui, sicut & ego misertus sum tui? Inim̃ em̃ deus bñuolentiæ nr̃æ in oẽs delectat̃ adfectu, vt suã miam sit solũ misericordibus pstaturus, qs ideoq; hodie btõs adfirmat, qa ipsi misericordiã cõsequent̃. i. nõ alij. Sine qdẽ misericordia adeo nõ proderit alia quæq; virtus, vt & si qs charitate ardeat, castitate polleat, honestate fulgeat, miam nõ mereat̃. Ideoq̃ dñs ipe ĩ extremo iudicio rõnem positurus tm̃, oĩbus reliqs tacitis, de misericordiæ opibus disceptabit. Quam ipse pri us velit nos habere in hoc mundo, in quoscũq; tã amicos q̃ inimicos, noĩe. s. suo, alibi ing ens: Estote misericordes, sicut & pater vester misericors est. s. q est benignus super ingratos & malos, solem suum oriri faciens sup bonos & malos, & pluens sup iustos & iniustos. Iaco. 2 Matth. 18 Matth. 5 Lucæ. 6

F ¶Eapropter frẽs, si nobis volumus à deo hic & alibi miam, qua vel sola saluamur, in tẽpore necessitatis exhibitũ iri, nobisq; adfuturum desideraverimus D. Bonifaciũ, eius imitemur miam. Si deniq; in tpe opportuno volumus à deo eius æterna gloriæ & beatitudine pasci, potari, vestiri, hospitari, visitari, redimi & sepeliri, & deniq; in oĩbus doceri & cõso (lari.

G ¶Primo, pascamus esurientes, Esaia dicente: Frange esurienti panem tuum, siquidem ita pascet nos deus in æterna patria, visione suæ deitatis, qua in omnibus saturabimur. Sic Christus alibi, monet pauperes inuitandos, vt inde aliàs à deo inuitemur. Esaiæ. 58

¶Secundo, potemus sitientes. Si enim sitit (scriptura ait) inimicus tuus, potum da illi. Ita nimirum deus nos sua gratia & rore pietatis suæ potabit. Prouer. 25

H ¶Tertio, vestiemus nudũ, Iohãne Bapt. hortante: Qui habet duas tunicas. i. supfluitatem, det vnam non habenti, sic certe deus vestiet nos stola æternæ gloriæ, quemadmodũ D. Bonifaciũ vestiuit. Ita nimiꝝ misericors fuit Iob, q de seipso dicere potuit. Ab infantia mea creuit mecũ miseratio, & de vtero matris meæ egressa est mecũ. Adfirmat em̃ se nõ buccellã panis solũ comedisse, q n ex ea pupillus q̃q; comederit, nec reliqsse pauperẽ nudũ quẽ non Lucæ. 3 Eccl. 50 Iob. 31

quem non cooperuisset, sed & ædes suas cuilibet inopi ad subleuantem patuisse, proinde
2.Para.29 & bñdictionē in oib⁹ à deo meruit. Atq; vtinā illū sequat, quilibet diues, esset q; memor ꝑ
pterea q; se factum diuitem bonoꝝ tpalium vt ea pauperibus dispenset noīe dei æterni, cu
tus sunt. Hinc Dauid ad illū: Tua sunt (inqt) oīa, & quæ de manu tua accepimus, dedimus
tibi. Sic diues ille nō euadet pœnā, cuius auaritia pauper fame peerīt, aut scādalizatus est,
imo audiet dñm dicētē: Cur inopē nō adiuuisti, de meis q̄s tibi dispēsandas cōmisi opib⁹.
Hebræo.13 ¶Quarto pegriuos habemus, Paulo dicēte: Hospitalitatē nolite obliuisci. Per hāc em̄ I
Gene.19 placuerūt q̄dā angelis hospitio receptis. Ex quoꝝ nūero fuere Abrahā & Lot nepos eius
Gene.18 quoꝝ hic angelos suscēpit hospitio, & proinde Sodomitana à se suisq; supplicia distor-
sit, ille vero dum hospes q̄rit, deū recepit. Sic & ipse videas, Chr̄m forte nō pauperē susci
Matth.25 piens. Christus em̄ in hospite & paupe est, vt olim D. Martino apparuit, alibi dicens: Ho
spes erā &c. Amē dico vobis, q̄diu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis.
Iob.5 ¶Quinto, visitemus infirmos, visitans enim (ait Iob) speciem tuam, id est, hominem K
Eccl.7 in infirmitate, non peccabis. Et Scriptura quoque: Non te pigeat (inquit) visitare infirmū
Iob 2 & eos solemue, vt amici Iob ad consolationem venerunt.
Hebræo.13 ¶Sexto, ad incarceratos veniam⁹, ipos cōsolemur maxie q̄s nouim⁹ iniuste & innocētes L
vinctos. Vñ Apl's: Memētote vinctoꝝ tāq; sit vincti vt redimi possint, fidei laborantes.
Tobiæ.1 Sic Tobias ipe (ait scriptura) pgebat p oēs, q eeāt in captiuitate, & monita salutis dabat eis
¶Septimo, sepeliam⁹ mortuos, vt idē Tobias fecit, quēadmodū suo loco, in Tobia dixi M
Gala.6 mus pbaturi, quō sepelire mortuos sit op⁹ pietatis, & miæ apud ipudētes hereticos. Deinde
de frēs eadē opa miæ spūaliter exerceamus, q̄ facile adimplebim⁹, vbi alter alteri⁹ onera
portauerim⁹ & idigētes nr̄o cōsilio, iuuauerim⁹ & pinuicē deuote orauerim⁹. Qd vbi fece
rimus, quēadmodū & D. Bonifaci⁹ fecit, cū ipo de illoꝝ nūero btōꝝ erimus, q miam cōse
quent, p quā solā saluabimur in æterna pria, nec aliter nisi p eā discipuli dñi eē quim⁹, vt-
Iohan.13 pote q̄d p eā solā dilectio trāsit, quā vbi erga nr̄os pximos habuerim⁹, discipuli dñi erim⁹
ei⁹ mādatū sanātes. Ipo dño ad nos dicēte: Mādatū nouū do vobis, vt diligatis iuicē, sicut
dilexi vos, vt & vos diligatis iuicē, in hoc cognoscēt oēs, qa discipli mei estis, si dilectionē
habueritis adinuicē. Ad q̄s vtiq; dicit: Bti misericordes, qa miam habebūt. s. apud me &c.

¶HOMILIA LXXXII. DE EO QVOD LEGITVR:
Lucæ primo: Elisabeth impletum est tempus pariendi &c.
In ferijs diui Iohannis Baptistæ.

Xtitere viri nō vulgari quodā pietate & sanctimonia in ecclesia ꝑ A
clari q testati sunt se nō prorsus scire, q̄d ecclī⁹ hac potissimū die
diceret, vtpote multitudie materię deterriti, à qb⁹ ipse q̄dāteuus
discōuenio, q̄nquidē facile ab eo q̄d potissimū dicā, insteuor, cui⁹
hodie natalē celebram⁹, nimiꝝ Iohānis, Iesu Chri dñi nr̄i & serua
toris, pcursoris & Baptistæ, cuius qa natiuitas gaudio multis erat
futura, & quū ipe futur⁹ erat magn⁹ virtute & gr̄a, certe nil rect⁹
hodie agemus, q̄ q̄d de Iohāne nato gaudebim⁹ & ipm ita glorifi
cabim⁹ & laudabim⁹, vt p eū de⁹ ipe adeoq; dñs nr̄ Iesus glorificet.
¶Et cur sane nō ex aio alacrius lætaremur hac die in qua natus B
Lucæ.1 est ille, de q̄ ad Zachariā patrē archāgelus ait: Ne timeas Zacharia, qm̄ exaudita ē dep̄ca
tio tua & vxor tua Elisabeth pariet tibi filiū, & vocabis nomē ei⁹ Iohānē, & erit gaudiū ti
bi & exultatio, & mlti in ei⁹ natiuitate gaudebūt. Et q̄re gaudebūt obsecro? Nimiꝝ q̄d ipe
(angelo teste) multos filioꝝ Isrl̄ cōuersurus erat ad dñm deū ipsoꝝ. s. vita & doctrina sua
sctā, q̄ sic ꝑ cæteris mirabilr̄ polluit, vt de eo veritas summa verissime dixerit ad Iudæos:
Iohā.5 Ille erat lucerna ardēs & lucēs, vos āt noluistis ad horā exultare in luce eius. Sane ipse nō
Iohan.1 erat lux (inqt Euāgelista) sed vt testimoniū phiberet de lumie. s. chr̄o, q illumiat oēm hoiem
venientē i hūc mūdū. Ipe āt erat lucerna, à Chr̄o luce illumiat⁹, ardēs fide & dilectiōe, lucēs
Psal.131. verbo & actiōe, q̄ pmissus ē, vt inimicos Chri cōfunderet, iuxta illd: Paraui lucernā Chr̄o
meo, inimicos ei⁹ induā cōfusiōe. ¶Merito igit frēs, i ei⁹ gaudem⁹ natiuitate, i q̄ luct⁹ in gau C
diū, in exultationē lamētū nostrū fore versum. Cæteri q̄dē & plerīq; oēs puuli ab matern
no vtero pdeūtes iter ipa lucis exordia mœstis vagitib⁹ solus Iohānes Bap. dñi vterā legēna
Mich.4 scētiū, natiuitatē suā lętitiæ exultatiōe puenit. Merito pinde iteꝝ (inq̄) gaudem⁹ frēs, qm̄
hodie singularis ille lucifer, solis iustitię pcursor, vox verbi, lucerna vere lucēs, mūdo igno
rātiæ ac pctōꝝ caligine obcæcato, diē redēptiōis & grē, sicut pdicatiōe, ita natiuitate mi
1.Cor.8 rabili nūtiauit. ¶Quis vero satis pconia laudū illius pdicet, cuius laus nō solū in euāge D
lio, sed & pauthorē euāgelij. s. Chr̄m lōge maxima est expssa. Ille q̄dē hūc eximijs laudi-
bus repetitis vicibus cōmēdauit, nūc eū fluctuātibus in mūdo ppl'is, nūc pribus præferēs,
& pphe-

& pphetis,& nũc cũctis mulierũ natis contestãs pemineré,nũc ãt trãscẽsis hoĩb⁹ etiã ĩter angelos pollere demõstrat,alibi inq̃ens ad Iudæos: Ad qd existis in desertũ videre arũdinẽ vẽto agitatã? Sed qd existis videre hoĩem mollib⁹ vestitũ? Ecce q mollib⁹ vestiunt, in domib⁹ regũ sunt. Sed qd existis videre, pphetã? Etiã dico vobis,& plus q̃ pphetã? Hic ẽ em̃,de q̃ scriptũ est: Ecce ego mitto angelũ meũ añ faciẽ tuã, q pparabit viã tuã ante te. Amẽ dico vobis,nõ surrexit ĩter natos mulierũ maior Iohã. Bap. Magnũ testĩoniũ frẽs, magn⁹ quidẽ q phibet,& oĩ exceptiõe maior,qa veritas ipa,q mẽtiri neqt,in cu⁹ orc dolus oõ fuit vnq̃: magnus q̃q ille,cui phibet,vt q̃ maior inter natos mulierũ nõ surrexit,q̃lẽ angel⁹ forc pdixit,dicẽs ad Zachariã: Erit eĩ magn⁹ corã dño: corã dño inqt,multi nãq magni dicunt,sed corã hoĩb⁹,nõ corã deo,sicut hypocritæ, nõ ita Iohãnes erat magn⁹ sed & corã deo & hoĩb⁹,id q̃d & tota vicinitas hodie miraculis stupefacta psensit,iquiẽs: Quis putas,i.q̃ magn⁹ putas iste puer erit? q.d. valde magn⁹ erit. Magnus psecto fuit Iohãnes. Math.11 Marci.1 Lucæ.7 Malach.3 Esaiæ.53 Math.11

E ¶Primo in ortu,qñquidẽ Iohãnẽ nõ voluptas,sed obsecratio pcreauerit. Cũ em̃ materni vteri viscera ætatis senectute frigescerẽt,& fessi corpis mẽbra fœcũditatis grãm pdidissẽt,cõtra ĩpossibilitatẽ corpis,cõtra sterilitatẽ viscerũ,Zacharię pcib⁹ Elisabet vter⁹ intumescit & cõcipit Iohãnẽ,nõ natura,sed grã,q & nõdũ nat⁹ etiã pphetat,& adhuc in mr̃ni vteri finib⁹ cõstitutus,aduẽtũ Chr̃i,qa voce nõ poterat,gaudijs cõfitet. Dicit em̃ Elisabeth ad sctãm Mariã. Sit vt facta ẽ vox salutatiõis tuæ,exultauit in gaudio ĩfans in vtero meo. Exultat em̃ Iohãnes anteq̃ nascit,& priusq̃ mũdi oculis habitũ recognoscit, iã spũ mũdi dñm recognoscit,adeo q̃d vere illud ad ipm dixisse dñm credim⁹. Priusq̃ te formarẽ in vtero noui te,& priusq̃ exires de vulua,sctificaui te. Id q̃d angel⁹ antea cõfirmarat, dicẽs: Et spũ sctõ replebit adhuc ex vtero mr̃is suæ. Cui⁹ certe magnitudinẽ,nomẽ q̃ vocatus ẽ, Iohãnes arguit, est em̃ Iohãnes q̃si dñi grã, vl in q̃ est grã, siue cui donatũ est,aut cui donatio à dño facta est, q̃lia vix alteri q̃ Iohãni exhibita ẽ. Quã ppterea recte de hoc alias gloriat noĩe,inquiẽs: Audite insulæ,& attẽdite ppli delonge. Dñs ab vtero vocauit me,de vẽtre matris meæ recordatus est noĩs mei. O vere Iohãnes vocatus est puer ille,q & grã plenus extitit,& inauditã eatenus mundo grãm dei deiode prædicauit,dicens: Ecce agnus dei,ecce qui tollit peccata mundi. Ego vox clamantis in deserto, dirigite viam domini,sicut dixit Esaias propheta: Medius aũt vestrum stetit,quẽ vos nescitis. Ipse est, qui ante me factus est,cuius ego non sum dignus, vt soluam eius corrigiam calciamenti. Hiere.1 Luc.1 Esa.49 Iohã.1 Esaię.40

F ¶Scdo,magnus fuit Iohãnes exercitio vitæ sanctiss. vtpote q & si ab oĩ plane pctõ eẽt immunis,tãta tñ vitæ sanctimonia se exercuit,quãta vix alius vnq̃. Puer em̃ ne leui saltẽ neuo vitã suã cõtaminaret,relicto mũdo & viroq parẽte,ait Euãgelista,in desertũ secessit vbi mãsit vsq in diẽ ostẽsiõis suæ ad Israel,in oĩni qdẽ vitæ austeritate,q pter locustas & mel syluestre nõ æstimauerit,aqua potus,nec vinũ nec sicerã bibẽs,cilicio de pilis camelorũ vestitus,zona pelliceа pcinctus,strat⁹ terraceo vsus. Quid multis? Ita vitæ sanctimonia & austeritate facile oẽs suos pcessores amicos dei,pr̃iarchas & pphetas excelluit,vt vniuersus ppl̃s existimaret,ne forte ipe esset Chr̃s, vt qui q̃ Chr̃us ipe multo austeriorẽ vitam degerit,veluti ipse dñs improperabat Iudæis, venit(inq̃ens) Iohãnes nõ mãducãs neq bibẽs,& dicũt dæmoniũ habet. Venit filius hoĩs mãducãs & bibẽs, & dicũt: Ecce hõ vorax potator vini,publicanorũ & pctõrũ amicus. Et hoc est, q̃d archãgelus illius natiuitatẽ pnuntiãs Zachariæ dicit: Erit em̃ magnus corã dño,& ipse pcedet ante illum in spũ & virtute Heliæ &c. Et Chr̃us,quid existis(inquit) videre hoĩem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur,in domibus regum sunt. Et si vultis recipere,ipse est Helias,qui venturus est. Sane non in persona,sed spiritu & virtute Helias erat, quem in omnibus præ se ferebat,nam sicut Helias pilosus & zona pellicea cinctus duriter vixit, ita & Iohannes. Lucæ.1 Lucæ.7 Math.11 Lucæ.1 Math.11

G ¶Tertio,magnus fuit Iohannes in prædicationis verbo, vt qui quatuor ad vnguem, quæ ad magnum prædicatorem præcipue pertinent,in se habuit. 4.Regũ.1

H ¶Primo,quoniam veritatem grauiter docuit,scilicet Christum & quæ eius sunt.

¶Scdo,qa veritatẽ cõstãter nõ mutabiliter nec formidolose citra psonæ acceptionem vel vsq ad mortẽ docuit,cuius causa misere ab Herode clandestine trucidatus est, quare & Chr̃us illum nõ dixit esse silem arundini vento agitatæ,q nunc illud nũc aliud diceret. Marci.6

I ¶Tertio,quia non mollia,nõ carnalia,nõ quæ placẽt seculo & carni,sed dura,sed aspera,quæ carni repugnãt,prædicauit,s. pœnĩæ amaros fructus,inquiens: Facite fructus, dignos pœnĩæ,& ne cœperitis dicere: Patrem habemus Abraham. Dico em̃ vobis,qa potens est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor nõ faciens fructum bonum,excidetur,& in ignẽ mittet. Math.3 Lucæ.3

K ¶Quarto,qm̃ q̃ docuit,in seipo alijs probauit,& in exẽplũ posuit,vitã plane pœnitẽtionariã ducẽs,nõ qa ea ĩdiguit,sed vt eã exẽplo suo doceret,& facili⁹ psuaderet. q.d. exẽplũ dedi vobis,vt quẽadmodũ ego feci,ita & vos faciatis. Hinc illũ dñs adfirmat fuisse lucernã arden- Iohã.13

ardentē & lucentē, vt q arserit zelo veritatis & fidei cōstātia & vitæ austeritate & sanctita
Iohan.5 te luxerit. Vñ merito hodie gaudemus, q̄d ille natus sit, q nobis illū primo voce & digito
Iohan.1 demōstrauit, à q̄ & in q̄ totū ē gaudiū nr̄m, quē & merito laudem⁹ quū fit p quē dēū possu
1.Iohan.5 mus glorificare, & corā ipso vere magni fore, vbi eū veluti lucidū exēplū imitati fuerimus
Eccl.13 ¶Primo, vt & ipsi ne cōtamiuemur à mūdo, q tot⁹ in maligno posit⁹ est, fugiamus, me- L
1.Cor.7 mores q̄d q tetigerit picē, inqnabit ab eo. Sin optet nos eē in mūdo, fim⁹ in eo, vt Paulus
1.Iohan.2 p docet, vtamur mūdo tanq̄ nō vtētes, i. nō diligamus mundū, neq; ea quę in mūdo sunt.
¶Scdo seq̄mur q̄ spūalia, q̄ dura, nō q̄ carnalia, q̄ mollia sūt, mēores, q̄ a sit arta via, q̄ du M
Matth.7 cit ad vitā, spatiosa vero & mollis q̄ ducit ad pditiōē, nec posse btītudinē nisi summo la-
¶Tertio simus, vn⁹ cū altero veraces, à mēdacijs pniciosis alieni, Paulo (bore acqri.
Ephe.4 dicētes Deponētes mēdaciū, loqmini veritatē, vnusq̄sq; cū pximo suo, q̄m sumus inuicē N
1.Iohan.3 membra: Filioli mei (inqt Iohānes) nō diligamus verbo, neq; lingua, sed ope & veritate.
¶Quarto, nō obmittam⁹ veritatē ppter vl̄ metū vl̄ aliquē adfectū hūanū. Quid eīm (in O
qt scriptura) cognoscit in iudicio faciē, uō bñfacit, iste & p buccella panis deserit veritatē.
Prouer.28 ¶Quinto, vt simus in dictis factisq; nr̄is constātes, ne adsimilemur arūdini vēto agita P
tæ. Vnde Apl̄us: Fratres mei (inqt) dilecti, stabiles estote & immobiles iu oībus opere dñi.
1.Cor.15 ¶Sexto, vt bene operando etiā alijs luceamus in exemplū iuxta dñi verbū. Sic luceat Q
Matth.5 lux vestra in manibus vestris coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorifi-
Roma.12 cent patrem vestrum, qui iu cœlis est. Debemus enim (ait Paulus) prouidere bona non tantum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus.

¶HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi decimosexto: Venit Iesus in partes Cæsareæ &c. In ferijs diuorum Petri & Pauli.

Roma.15 Dmouet quæ in nostrā præscriptā est doctrinā scriptura: Frēs in
Eccl.44 dño charissimi, quo viros laudemus gloriosos eorumq; laudē nū A
Psalm.150 tiet ecclesia, quorū in pace sepulta sunt corpa, q̄m in eis deus ipse
Max. vñ oīs quā illi habēt, est gloria, vel Dauide cōcinēre, collau
Gala.1 det, queādmodū in se Apl̄us deū clarificasse Galatas scribit: Fieri
sane neqt, q̄n totū laudis & honoris, q̄d vel ministris vel discipu-
Apo.9 lis tribuim⁹ in dñm pcipue atq; magistrū trāsferat. Hinc & ipse rex
1.Timot.6 regū, adeoq; dñs dñantiū, idemq; vnicus natura magister Chrīs
Matth.23 Amē (inqt) dico vobis, q̄diu fecistis vni de ijs fratribus meis mini
Matth.25 mis, mihi fecistis. Vnde etiānū scriptura: Quæ à deo inspirata sol
Iohan.10 ni neqt, haud qdē dubitauit, se deū Opt. laudare in Enocho, in Noemo, in Abrahamo, in
Eccl.44 Mose, & in id genus viris alijs, q nō obscuræ laudis suæ narrādæ nomē apud posteros re-
liquere: nimirū, in quorū laude pculdubio laus & gloria dei Opt. q illos glorificauit & illi ab eo oēm receperūt gloriā, pmicat, cui & vniuersam ipsi gloriā suā acceptā ferūt, in re-
Psal.113 gio ppheta dicētes: Nō nobis dñe nō nobis, sed uomini tuo da gloriā. Si pinde frēs, hac vel vna rōne scriptura cēsuit laudādos q vel in veteri testamēto nōnihil glorię diuinæ sibi virtute corā deo & hoībus peperere, quāto magis (obsecro) collaudabim⁹ eos, q in nouo
Hebr.12 testamēto nō in vmbra, sed in veritate gloriosi sunt vel fuere, vtpote sine qbus illi, vt Apl̄s
Iohan.15 scribit: Nō cōsumabant, nec repromissionē accipiebāt, deo pro ijs aliqd melius prouidē-
Matth.10 te, ad quos ipse dñs singulariter ait: Iam uō dicā vos seruos, q̄m seruus ignorat qd faciat
Lucæ.10 dñs eius. Vos aūt dixi amicos, q̄a oīa quæcūq; audiui à pr̄e meo, nota feci vobis. Ad quos
Psal.138 putamus dñm hæc in primis locutū? Ad Apl̄os vtiq;, quos vt ille præ cæteris, vt sui essent futuri ad oēs mūdi partes legati, elegit, ita eos pariter p alijs, & vsq; adeo gloriosos reddi-
Psalm.18 dit, vt Propheta in spū ad dñm ipm dicere nequaq̄ dubitauerit: Mihi aūt nimis honorifi-
Roma 10 cati sunt amici tui deus, nimis cōfortatus est principatus eorū. Hi profecto sunt, q̄s lauda-
Marci.5 re monemur, q̄a gloriosi fuerunt, q̄s spūs ipse deus sup alios tātopere honorificauit. Quorū eq̄dē pcipuos iudicauerim Petrū & Paulū, qbus hodierna dies toto terrarū orbe est cele-
Lucæ.24 berrima, q̄d iuxta aplm post pphetā: Sonus eorū in oēm terrā exiuerit, q egressi, dño co-
Acto.10 operāte, pdicarūt vbiq;, quorū verba in fines orbis terrę trāsierūt, vt q dño Iesu testes fore debuerint ac maiores oīm exceptiōe fuerint, nō solū Hierosolymis, verūetiā in vniuersa Iudæa Samariaq;, deniq; vsq; ad extremū terræ. Iā vero & si plerosq; oēs aplos parē felici-tatis grām apud dñm obtinere nō inficias ierim, & æq̄ oēs ab illo diligi mi⁹ negauerim,
Iohā.15 q̄m æq̄ oēs ad idē ingēs officiū ex hoc mūdo selegerit, apud ipsos alibi dicēs: Nō vos me elegistis, sed ego elegi vos de mūdo, simulq; posui vos, vt eatis & fructū afferatis, vt fruct⁹
Matth.19 vester maneat, q & illos oēs adsessores suos fore in nouissimo iudicio cōstituerit, ad eosdē
Lucæ.22 alias inquiēs: Amē dico vobis, q̄d vos q secuti estis me, in regeneratiōe quum sederit filius hoīs

mhominis in fede maieftatis fuæ,fedebitis & vos fup fedes duodecim,indicantes duode-
cim tribus Ifrael)nefcio tamen,quo fane pacto Petrus & Paulus ab illo plus alijs videat,
fine tñ inuidia(q̃ nulla eft,nec effe poteft inter dei electos)honorificati, ac cæteris effe glo
riofiores,à nobis ideoq; magis decantandi,qbus & proinde catholica ecclefia diem ho-
diernã peculiarius inftituit,omnibusq; celebrẽ effe decreuit,in qua illoꝝ gloria celebrius Pfal.146
cũ decora laudatione deprecanda effet.Quos vt ex animo & pro viribus honoremus co
hortor,quoniam deus illos præ cæteris glorificare non eft dedignatus.

B ¶Sed quæri audio,qd laudare fit,itemq; quid Ius hac in parte & gloria? Laus,inquã,
& gloria(fiquidẽ hoc in loco vtranq; dictiunculã in eadẽ virtute acceperim)virtutis eft
fama nõ aliunde proueniens,fed fuis nixa radicibus.Laudare vero eft eandẽ virtutẽ,lau
dem & gloriã verbis extollere,& vt rem optimã pro virili imitari.Sic Romani illi prifci
ijdẽq; facile gloriofiffimos fuos & maiores & anteceffores,Saluftio tefte,fe laudare pror-
fus arbitrabant,qñ præclaras eoꝝ virtutes,ac res pclare geftas & fcriptis demandarẽt,&
ftatuis referrẽt,ad quaꝝ adfpectũ ipfi accẽderent,nec ceffarẽt, donec eos virtutibus vel
æquarẽt vel fuperarẽt.Id q̃d vel ecclefia nõ admodũ diuerfa methodo in diuis ipfis,adeo
q; dei electis,q hinc migrarũt,nos facere monet adfpectu fcripturaꝝ & imaginũ. Ad q̃-
rũ itidẽ intuitũ hodie monemur,collaudare.i.recenfere & audire virtutes,honoresq; di-
uorũ apl'oꝝ Petri & Pauli,easq; deinde ardẽtius æmulari,vt fic in illis Chri q̃q; fimus imi 1.Coe.4.11
tatores & pcones.Quod tũ paulo facilius,annuente deo,faciemus, vbi qbus eos gratijs & Ephe.5
virtutibus deus p cæteris honorauit, intellexerimus.Atq; fane inter cæteras virtutes &
gratias,quas hic confulto tranfimus,Petrũ & Paulũ apoftolos dñs glorificauit.

C ¶Primo,mirabili fciẽtia & dei cognitione,qua vterq; mire pcelluit. Quantã eñ Pau-
lus fcientiã q̃tã de deo cognitionẽ habuerit,argumẽto funt eius,q̃ ad pofteritatẽ tranfmi
fit,fcripta,q̃ & Petrus ipfe admiratus extollit,inquiẽs:Ille nimiꝝ dei fapientiã,q̃ in my-
fterio abfcondit,habuit tã eminentẽ,vt ob eã omnia detrimentũ exiftimauerit, qua etiã 1.Petr.3
vt ipfe fcribit,omnẽ,q̃ fe aduerfus dei fcientiam extollit, altitudinẽ deftruere potuit.Et 1.Coꝛ.2
profecto fcientiã præcellentẽ habuit Paulus,qui eã non à primo vel fecundo,fed à tertio 2.Coꝛ.10
cœlo,q̃ raptus fuit,largiter adportauit,interq; fecreta pars difi meruit edifcere,q̃d neq; 2.Coꝛ.12
lingua hominũ loqui poteft,neq; quifq̃ audire meret. De diuina vero diui Petri fcientia
atq; cognitione,qd plura dicã? vt qui in carne pofitus, menfurã carnis egreffus,Chriftũ Math.16
Iefum viui dei filiũ vere cõfitet,vtranq; in illo naturã primus exprimẽs,quũ ait ad eundẽ
Tu es Chriftus filius dei viui,id eft,tu dñe hoibus natus es homo,qui incogitabili maiefta Acto.4
te deus es apud deũ.Tu es Chriftus,q pro noftra redemptione ad paffionẽ veniens,im-
paffibilis permanes apud patrẽ.An nõ ingens fcientia & confeffio,quã & dominus tan-
topere effert,dicẽs,q eam illi,nõ caro & fanguis,fed pater,q in cœlis eft, reuelauit? Tan
ta fane,quantã doctus Plato nefciuit,& quantã Demofthenes eloquẽs prorfus ignorauit
quantã iure in illo ftupuere & mirati funt quondã pharifæi,q is literas haud didiciffet:q̃
vtiq; tanta eft,vt cõtra illã portæ inferoꝝ nõ fint præualituræ,qua de fuo loco plura dixi
mus,fuper dñi verbis,Tu es Petrus,& fuper hanc petram,&c. Acto.1

D ¶Secundo,dñs vtrunq; efficaciffima infigniuit pdicatione,quã vterq; ipfo facto,quẽ- Acto.2
admodũ & Chriftus,vfqueadeo probauit,vt vna die Petrus fua oratione tria millia ad fi Math.5
dem cõuertit.Et vere vtriufq; lux vitæ & doctrinæ fic verbo & facto corã hoibus fplen-
duit,vt hoĩes opera ipfoꝝ bona cõfpiciẽtes,patrẽ,qui in cœlis eft,fedulo glorificauerint.
Vnde & ambo nõ dubie duo funt candelabra illa,de qbus in Apocalypfi,fuper quæ lucer Apoc.11
na fidei fub modio nõ abfcondenda,exaltata eft luceat,vt lumen,qui ingrediuntur,vide-
ant,quorum doctrina vniuerfa eft illuminata ecclefia. Math.5

E ¶Tercio,vtrunq; altiff.& digniff.in ecclefia officio decorauit dñs,q̃d vterq; præ cæte- Marc.4
ris ab illo obtinuit,q Petro vt bono difpẽfatori clauem regni cœleftis dedit, inquiẽs:Et Luc.11
ego tibi dico,qa tu es Petrus,& fuper hanc petrã ædificabo ecclefiã meã,& portæ inferi
non pualebunt aduerfus eã.Et tibi dabo claues regni cœloꝝ.Et quodcũq; ligaueris fup Math.16
terrã,erit ligatũ & in cœlis,Et quodcunq; folueris fup terrã,erit folutũ & in cœlis.Pafce
oues meas.Paulo aũt tanq̃ idoneo doctori ecclefiafticæ inftitutiõis iniunxit,de eo ad Ana Acto.9
niam dicẽs:Vade,qm̃ vas electionis eft mihi ifte,vt portet nomen meũ corã gentibus &
regibus & filijs Ifrael.Eapropter & ipfe nõ fruftra,fed pie gloriat,adfirmans fe à deo ex Roma.1.
fuæ matris vtero fegregatũ,feq; p grãm ipfius vocatũ effe,vt filiũ eius euangelizando re- Gala.1
uelet.Et,quod plus eft,quia dñs ipfe fingulos pfecit fingulis,vt fic dixerim,hoĩbus perin-
de fingulares apoftolos,ita,vt Petrus Iudæoꝝ,Paulus vero peculiaris effet ac haberetur Gala.2
gentiũ doctor & apoftolus,de fe,deq; Petro alibi dicẽs:Qui opatus eft Petro in apoftola
tũ,operatus eft mihi inter gentes.Et ficut Petro creditũ eft euangeliũ circũcifionis,ita &
mihi euangeliũ pputij.Inde factũ eft,vt quos Paulus ad falutẽ erudijt,Petrus fufcipiat ad

 quietem,

quietem. Et quorum corda Paulus patefecit verborum doctrina, eorum animab⁹ Petrus aperiat
Luc 5 regna cœlorum. Ita quidẽ vterq; clauẽ à dño accepit, Paulus sciẽtiæ, Petrus, potẽtiæ: nimirum
Acto. 3 vt ille sciẽtiæ thesauros largiret, hic vt diuitias immortalitatis dispẽsaret. O igit vere bea
Acto. 9 tos aplos, Petrũ & Paulũ, quos sua gr̃a deus ita dignatus est, vt ille fieret de piscatore do-
ctor & rector, iste de psequutore defensor & magister, agnus ex lupo factus. Quis nõ ini-
bi dei oĩpotentis maiestatẽ magnopere attollat, q mirabili inspiratiõe docẽdi grãm tri-
buit imperito, & inimicũ fecit, q̃d oderat, amare, & fidẽ, quã impugnabat, adserere. Quis
etiã nõ credat magni fuisse & meriti esse, Petrũ apud dñm suum, qui ab illo post nauiculæ
paruæ remigiũ totius ecclesiæ gubernacula recepit? An nõ Paulus in ministerio sui apo-
1. Cor. 15 stolatus plurimũ Chr̃o placuerit, q tantũ placere potuit psequutor, vtpote, q de cœlesti-
bus in apostolatũ vocatus, cuius apostolatus & ipse aplus & futurus ecclesiarum doctor in
cœlo cõsecratus est, quo raptus inter angelos didicit, quod inter hoĩes perdocuit.

¶ Quarto, dñs vtrũq; singulari humilitate & mãsuetudine clarificauit: q̃n quidẽ etsi vter F
q; cæteris p paulo ante dicta supereminerit, summa tñ vterq; fuit humilitate. Quid enĩ, ob
secro, humilius Petro excogitari posset, ve q resurgẽte dño, cũ vberes suas lachrymas iam
Iohan. vlt. exaudias certe cognosceret, peccatũq; suũ trinæ negatiõis dimissum ac triplici cõfessione
cõpensatũ, nõ tñ à fletu tẽperauit, sed se adhuc peccatorẽ reputãs, se in lachrymis dño ita
q̃tidie diu & noctu, & sub galli cãtu maxime, & adeo mactauit, vt faciẽ perinde adustã ha
buisse tradat. En q̃ta humilitas? Sed ecce maior vel certe par eiusdẽ humilitas, vt q cum à
Gala. 2 Paulo tanq̃ minore, nõ tantũ corã, sed & in ppetuã rei memoriã scripto culparet, perin-
de atq; hypocrita & simulator, q̃ ipse se in Antiochia ppter q̃rundã Iudæorum aduentũ à
2. Petr. 3 gẽtilium coĩone, q̃bus prius cõuixerat, retraxisset, nõ modo susq; deq; tulit, sed & Paulũ
cõmẽdauit, eius à calũniatoribus eplas defendẽs, in q̃bus ipse reprehẽdebat. En Paulus in
epistolis suis scribit Petrũ reprehẽsibilẽ. Petrus vero Paulũ asserit ĩ ijs, q̃ scripserat, admirã
Matth. 16 dũ. O q̃ta mãsuetudo, o q̃ta humilitas, o q̃ nullo plane seculo nõ memoranda modestia. q̃
profecto hoc maior est, q̃ maior est alijs, in q̃ illa fuit. Is nimirum à minore nõ dedignat re
prehẽdi, nõ ad memoriã reuocat, q̃ primus in apostolatũ vocatus erat, nõ q̃a regni cœlo
rũ claues receperat, nõ q̃m soluẽdi & ligãdi in terra potestatẽ obtinuerat, nõn q̃a in mari
Matth. 14 pedibus ambularat, nõ q̃a paralyticũ noĩe Iesu mire erexerat, nõ q̃a ægros vmbra sui cor
Acto. 3 poris curarat, nõ q̃a mẽtientes solo verbo occiderat, nõ q̃a mortuos oratiõe suscitarat, nõ
Acto. 5 q̃a alia maxima passim miracula & ita opatus fuerat, vt in eo vel solo sciimus Chr̃i verbũ
Acto. 9 esse impletũ, vt maiora in ipm credẽtes opaturi essent miracula. Siquidẽ ad vmbrã Petri,
Iohan. 14 nõ etiã Chr̃i infirmos fuisse curatos legerimus. At ille tñ ne dedignatiõis verba dedigna-
Acto. 5 retur audire, oĩa, q̃ acceperat dona perinde à memoria repulit, vt vnũ fortiter humilita-
tis donũ retineret. Eheu q̃ ab illo degeneramus, q vnica morum forma nobis esse debuerit.
Quotus quisq; nostrũ est, q à minore fratre increpatus, non euestigio stomachet? quũ tñ
ad illũ plane nulli simus, q nec vllũ aliq̃n signũ fecimus. Atq; si q̃s nedũ inferior, sed par,
imo maior dignitate, dũ nobis p̃latus haud sit, nos reprehẽderit, statim intumescimus, ma
gnos nos eẽ cogitamus, virtutes nobis ad animũ reuocamus, etiã quas nõ habem⁹. Etsi ni
hil in excusationẽ p̃tendere quimus, nos tñ eius curæ subiectos nõ esse, neq; eũ nobis p̃se-
ctũ vociferamus, nõnunq̃, q̃d peius est, cõuitia reddimus: obliti eius, q̃ nos rogat Paulus:
Ephe. 4 Obsecro (inq̃t) vos ego vinctus in dño, vt digne ambuletis vocatiõe, q̃ vocati estis, cũ oĩ
humilitate & mãsuetudine, cũ patiẽtia, supportãtes inuicẽ in charitate: q & aliàs cẽsuit ta
cere priorẽ debere, si alij reuelatũ eẽt sedẽti. Cur proinde frẽs hũc nobis peculiarẽ docto
1. Cor. 14 rẽ minus imitamur, quũ plane q̃d verbo docuit, re ipsa in se approbauit, ne reprobus, qui
1. Cor. 9 alios instrueret, efficeret? Huius si p̃ceptũ nõ mouet, saltẽ, oro exẽplũ pelliceat eius, vt ipsi
Chr̃i simus in humilitate imitatores. De ipsius aũt Pauli humilitate q̃d dicã? quũ ille etsi
Ephe. 5 ita ad pedes Gamalielis legẽ Mosi & pphetas didicisset, vt vas legis & sanctarum scriptura-
Philip 3 rũ q̃si armariũ ab oĩbus haberet, q & deinde in tertiũ raptus cœlũ didicerit, q̃ homini nõ
Acto. 22 fas sit loqui, suũq; à Chr̃o euãgeliũ, nõ ab hoĩe acceperit, sitq; à dño vas electiõis dici cœ-
2. Cor. 12 ptus, q & philosophos disputãdo vicerit, ab Illyrico vsq; Hierosolyma euangelium re-
Gala. 1 pleuerit, miraculis ita pluribus inclaruerit, vt tota eius vita cõtinuũ pene miraculũ fuerit,
Acto 9 ipseq; mirabilit̃ cõuersus & in cœlo sup terrã adhuc in humanis agẽs, lõge mirabilius illu-
Acto 17 minatus, alijs plus oĩbus aplis laborarit, proq; Chr̃o ferme inenarrabilia tã vitæ q̃ famæ
Roma. 15 incõmoda ptulerit, imo & de inclyta tribu natus fuerit, se tñ minimũ apostolorũ profitet
2. Co. 11. 12 atq; indignũ vocari apostolũ, & se nihil eẽ, seq; minus sufficientẽ aliq̃d cogitare à se, vt q
1. Cor. 15 oĩa gr̃æ dei accepta tulerit, & q̃d culpæ in ipso fuit, sibi imputauit, in alijs bona laudauit,
2. Cor. 3 dũ sctus haud laudare potuit, intentionẽ saltẽ excusauit, suaq; mala verbo & scripto con
fessus ẽ, ac ab humilitate ppterea nomẽ adeptus: vt q prius vocaret Saulus. i. absq; consi
lio in cõuersione Paulus. i. paruulus siue modicus à spũ humilitatis appellari cœptus est.

¶ Quinto

G ¶Quinto, q͂a suã vterq; mortẽ diuina reuelatiõe, stato qnidẽ tp̃e & loco, cognoeit, quã
& vterq; tã libẽter q̃ cõstãtee noĩe Iesu subijt. De suæ nimirũ mortis tp̃e Petrus inq̃t: Cer 2.Pet.1.
tus sum, q͂ velox ẽ depositio tabernaculi mei, secundũ q̃d & dñs nr̃ Iesus Chr̃s significauit 2.Timo.4
mihi. Et de suæ q̃q; mortis scia Paulus ait: Ego iã delibor, & tp̃s resolutiõis meæ instat, bo
nũ certamẽ certaui, cursum cõsumaui, fidẽ seruaui. In reliq̃ reposita est mihi corona iusti
tiæ, quã reddet mihi dñs in illa die iustus iudex. Hæc chariss. q̃nq; sunt ex multis alijs, quas
ob tp̃is angustiã nũc trãsimus, p̃rogatiuæ & gr̃æ, q̃bus nõ obscure intelligim⁹ duos ap̃los
Petrũ & Paulũ alijs oĩbus mirabiliter p̃stare. Verũ vter p̃stet alteri, nõ facile dixerim, adeo in
dubia vterq; palma cõstitutus, q̃n potius illos meritis eẽ pares crediderim, q̃s pares fuisse
passiõe, similiq; fidei cõfessiõe & deuotiõe vixisse, & simul ad eãdẽ martyrij gloriã puenisse
accipim⁹. Siq̃dẽ q vna die, vno in loco. s. Romæ, vno sub tyrãno. s. Nerone, passi sunt ambo
suãq; doctrinã pio sanguine & fortissima morte corroborarint & cõsecrarint, veluti illud
Ense coronat Paulus, cruce Petrus, eodẽ (de vtroq; distichõ satis cõcinne depromit
Sub duce, luce, loco, dux Nero, Roma locus.

H ¶Cõuicto nãq; (vt ad Timotheũ Dionysius scribit) Simone mago, Nero ille tyrãnorũ
lõge truculẽtissimus, q primus nomini Chr̃iano atrocitatẽ gñalis p̃sequutionis intulit, q̃si Iohan.vlt.
p sanctorũ neces gr̃a extingui posset, principes ecclesiæ trucidari p̃cepit. Petrũ quidẽ ceu Acto.22
aduenã ex p̃dictiõe dñi crucifigi, Paulũ vt Romanũ ciuẽ capite plecti iussit. Qui cũ ad ceu
dele ducerent spectaculũ, quũ separarent à se inuicẽ (q͂a nõ eodẽ in loco Romæ trucidati
sunt) Paulus in hæc verba Petro valedixisse phibet: Pax tecũ fundamẽtũ ecclesiarũ & pa
stor ouiũ & agnorũ Chr̃i. Petrus aũt Paulo in hæc verba: Vade (inq̃t) in pace p̃dicator
bonorũ, mediator & dux salutis iustorũ. Petrus proinde (vt Maximus memoriæ p̃didit)
ad supplicij locũ tractus, repulsa mortis formidine, moriendi ordinẽ in acerbissima passiõe
quærẽs, nimiaq; illectus humilitate crucis æqualitatẽ dñicæ declinauit, se verso crucifixũ
iri corpore efflagitãs, vti factũ cõstat. Paulo aũt iã detrũcato, alio in loco (ceu Romæ ad-
huc ex vestigijs ẽ videre) lingua eius dulcissima nomẽ Iesus Chr̃s (q̃d ille suis ĩ epistolis ter
cẽties exp̃ssisse probat) Hebraico idiomate clara voce declamasse tradit, estq; ad hũc mo
dũ vterq; ĩ dño vita defunctus, idẽq; martyrio coronat⁹, vna, inquã, die, vt ad Christũ pa
riter vterq; pueniret vno ĩ loco, ne alteri Roma deesset, vno sub p̃secutore, vt æqualis cru
delitas vtrũq; cõstringeret. Et ita nimirũ vtriq; dies pro merito, locus p gloria, p̃secutor
decretus ẽ pro virtute. Estq; vel ideo vterq; in vrbe Roma, capite totius orbis, martyrio
decoratus, vt vbi caput fuerat superstitiõis, illic capita quiescerẽt sanctitatis, & vbi gentiũ
principes habitabãt, illic ecclesiarũ prĩcipes morarent. Quorũ sane ingẽs meritũ vel inde
colligim⁹, q̃d quũ dñs, diuo Ambrosio subscribẽte, oriẽtis regionẽ p̃pria illustrauerit pas-
sione, occidẽtis plagã, ne q̃d minus eẽt vice sui, ap̃lorũ principũ sanguĩe illuminasse digna
tus sit. Et q̃uis illius, vt liquet passio nobis ad salutẽ sufficiat, horũ tñ etiã martyriũ nobis
ad exẽplũ, q̃d imitabimur, profuit, vbi illorũ p̃rogatiuas pro virili & recte sequi conati fu-

I erimus. ¶Primo, verã de deo, adeoq; de eius filio vnigenito, Iesu Chr̃o dño nr̃o fidẽ & Luc.17
agnitionẽ habeamus, ad dñm obnixe p̃cantes cũ apostolis: Dñe adauge nobis fidẽ. Et cũ Marc.9
lachrymante patre, vnusq; nostrũ dicat: Credo dñe, adiuua incredulitatem meam.

¶Secũdo, deũ bonis virtutibus & opibus, verbo, vnaq; facto dep̃cemur corã oĩbus, vt Matth.5
(iuxta dñi verbũ) lux nr̃a. s. bonorũ operũ, sic luceat corã hoĩbus, vt vidẽtes op̃a nr̃a bona Galat.1.
patrẽ qui in cœlis est, incipiãt glorificare, veluti in paulo quondã Galatæ deũ clarificarũt, Roma.15
maxime, q͂ nõ modo bona corã deo, sed & corã oĩbus hoĩbus prouidere monemur.

¶Tertio, vt & ipsi mereamur p pœniam à p̃ctis potestate Petri ĩ terra absolui, vt sim⁹
& in cœlo soluti, atq; hic cũ Paulo vas electiõis: q̃squidẽ q p fidẽ in baptismo facti simus
genus electũ, regale sacerdotiũ, gens sc̃tã, pp̃lus acquisitiõis. Cuiusmodi manebimus, vbi 1.Pet.2
(iuxta Petri doctrinã) satageerim⁹ p bona op̃a certã nostrã vocationẽ & electionẽ facere 2.Pet.1.

K ¶Quarto, simus in nobis humiles ad oẽs hoĩes, cũ patiẽtia supportãtes in charitate, nõ
alta sapiẽtes, memores exaltatũ iri eos, q se humiliãt, ecõ diuerso humiliari, q se exaltant. Ephe.4
Deposuit quidẽ deus potẽtes de sede & exaltauit humiles, idẽq; humilib⁹ impartit grãm Luc.14.18
sup̃bis vero resistit. Porro humiles erimus, si exẽplo Petri p̃ctorũ nr̃orũ memores cũ ama Iaco.4
ritudine pro eis flere nõ cessauerimus, si libẽter rep̃rehẽsionẽ nr̃i etiã à minoribus suscepe 1.Pet.4
rimus, si exẽplo Pauli nos ex aĩo minimos, q̃les indubie sumus, reputauerimus, si quicq̃d Matth.26.
in nobis boni eẽ vidit gr̃æ, & quicq̃d rep̃rehẽsionis nobisipsis imputauerim⁹, siquidẽ no Marc.14
strũ in deo solo auxiliũ, ex nobis vero nr̃a sit p̃ditio, quũ puluis & vmbra simus, nihil ha- 1.Cor.1.
bẽtes, q̃d nõ accepimus à deo. Vnius æque oẽs cõditiõis, ab vno quidẽ deo creati, ab vno Osee.13.
patre geniti, in hãc miseriæ vallẽ in p̃ctõ nudi oẽs delati, oẽs vnã fortunæ casib⁹ obnoxij, 1.Cor.4
mortẽ deniq; oẽs obituri, deo Max. iustissimo iudici, de minimo etiam q̃drãte, adeoq; de 1.Reg.14
omni verbo otioso rõnẽ reddituri sumus, q stabimus oẽs ante tribunal Iesu Chr̃i, q vni- Matth.5

 Matth.12

Roms.14 cuiq; secundũ opera est daturus, tum sane intelligimus, q̃ nihil in terra fuimus, & q̃ nõ iu-
s.Cor.5 ste superbiuimus, vnus contra aliũ, vbi maior futurus est, qui hic despectior & humilior
Luc.10 fuit. Cuius argumentũ fide dignũ ob oculos nobis collocatur Lazarus mendicus ille cum
diuite epulone. Demũ cupiamus & petamus pariter nobis diem mortis nr̃æ reuelatũ iri,
Psal.38 illã'q; nos posse cõstãter in fide vera, qualiscũq; illa sit futura, sufferre singuli cũ propheta
deprecantes: Notũ fac mihi finẽ meũ, & numerũ dierũ meorũ, quis est, vt sciam, quid desit
mihi. Sic fiet, vt sperauerim, fratres chariss. vt in oĩbus operibus nostris memoremur no-
Ecci.7 uissima nostra, quod facientes, in æternum (scriptura testante) non peccabimus. Quod si
haud peccauerimus, dubio procul futuri sumus cũ diuis, Petro & Paulo in gloria æterni
tatis. Id q̃d faxit deus Opt. Max. inibi per secula seculorũ viuens & gubernans.

HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 20. Marc. 10. Accessit ad Iesum mater filiorũ Zebedæi.

In ferijs diui Iacobi apostoli.

Galat.1. SI gloriosus ille gentiũ doctor: beatus, inquã, ille apl'us, qui q̃d docuit, nõ ab A
hoĩe, sed preuelationẽ Iesu Chr̃i, nõ ex primo, nõ ex secũdo, sed ex tertio
coelo, à summo, vtpote indiuiduæ trinitatis throno habuit, & per ipm̃ nos
Hebreo.13 Chr̃s dñs admonet, simul'q; serio iubet vt eorũ meminerimus p̃positorũ, q
olim, & nũc defuncti, nobis locuti sunt verbũ dei, profecto nõ possumus nõ
ex animo meminisse diui apostoli Iacobi filij Zebedęi, cõsobrini Iesu Chr̃i, cui hodierna
Marc.3 dies est sacra: qm̃ ipse adeo sit perinde p̃cipuus eorũ, q nos verbũ dei docuere, vt inde sibi
cognomẽ vere vsurpauerit. Euãgelista quidẽ Marcus memoriæ prodit, q̃ quũ rex ille re
gũ ac dñs dominantiũ duodecim selegisset p̃fectos, q veluti sui satellites, nunq̃ ac ipsius
latere discederẽt, vt vbi res euãgelica postularet, mitteret eos veluti legatos à latere, p̃di
caturos, q̃ à rege suo didicissent, ac diuulgaturos p vniuersum terrarũ orbẽ edicta sui prin
cipis, ac sibi totũ mũdũ innouaturos, nõnullis p anathomasiã noĩa imposuit, vt inde cogno
Matth.16 mẽto noĩs, cæteris haberent in eo excellẽtiores, q̃d cognomẽ rep̃sentabat. Siqdẽ Simoni
1.Cor.10 Petrus nomẽ imposuit, qm̃ is esset p̃ alijs mirabil'r cõfessurus verã ipsam & immobilẽ pe-
trã, q̃ erat Chr̃s. Iacobo aũt Zebedæi filio, vnà cũ fr̃e eius Iohãne euãgelistæ nomẽ impo
Matth.17 suit Βοανεργὲς, videlicet ipso noĩs p̃sagio declarãs, illũ eximiũ p̃ cæteris sui sacrosancti euan
Marc.9 gelij fore p̃dicatorẽ. Siqdẽ Boanerges Syris sit, filius tonitrui: q̃ nimirũ noĩe nõ tm̃ dñs ar
Luc.9 guit diuũ Iacobũ esse, q sublimi, q̃d merito in mõte Thabor eẽt auditurus tonitruũ patris
p nubẽ de filio tonãtis: Hic ẽ filius me' dilectus, in q̃ mihi cõplacui, verũetiã fore eundẽ, q
olim ex euãgelico mõte emissurus eẽt in vniuersum terrarũ orbẽ euãgelicæ p̃dicatiõis to-
Psal.18 nitru, q̃d oĩm aĩos cõmoueret & erigeret ad studiũ rerũ cœlestiũ, iuxta p̃phetã dicẽtẽ: In
omnẽ terrã exiuit sonus eorũ, & ĩ fines orb. ter. ver. eorũ. Siquidẽ vt tonitru sonat e subli-
mi, ita diuus Iacobus, p̃dicator plane euãgelicus, vsq; adeo nihil humile, nihil carnale, sed
cœlestia oĩa intonuit, vt prim' oĩm apl'orũ mortẽ subierit, q a tonitru sublimis suæ p̃dica-
Acto.12 tionis & regẽ Herodẽ & Iudęorũ p̃sides deterruerit. ¶Imperãte quidẽ Claudio Impe B
Anno domini.43 ratore Rom. misit rex Herodes Agrippa manus, vt affligeret q̃sdã de ecclesia, & occidit
gladio Iohãnis fratrẽ Iacobũ, q nuper ex Hispanijs, vbi verbũ dñi p̃dicarat, in Iudęã & Sa
mariã redijt, q̃ illi in diuisiõe apl'orũ sorte obuenerat. Merito proinde illius, Paulo moni
Hebr.13 tore, meminerimus, quia p̃cipuus ex eis, qui nobis dei verbũ loquuti sunt, fuerit. C
¶Cæterũ quõ, inqs, meminisse eorũ oportuit? R ñdet eodẽ in loco Paulus, vt q̃rũ intuen
tes exitũ cõuersatiõis imitemur fidẽ. Sane vult Apl'us, vt nõ mõ diui apostoli doctrinã &
p̃dicationẽ miremur, sed & vitæ exẽpla seq̃mur. Et recte nimirũ, qñ inter cæteras causas,
ob quas sancta mr̃ ecclesia sanctorũ solẽnia nobis p̃ponit, hæc nõ minima eẽ dignoscit, vt
sic viua exẽplaria nobis p̃posita diligẽter imitari curemus, vtpote in qbus & Chr̃m facil'
imitaremur, q̃rũ si imitatores fuerimus, nõ dubitem' & eẽ Chr̃i. Hinc sæpe Paulus hortat
1.Cor.4.11 eos, ad q̃s scribit, vt sui sint imitatores, vt ipse Chr̃i fuerit. Qui eñ sc̃tõrũ merita religiosa
Ephe.5 charitate miratur, qui'q; iustorũ glorias freq̃nẽti laude colloquit, eorũ mores sc̃tõs atq; iusti-
Philip.3 tiã imitet: qm̃ quẽ delectat sancti alicuius meritũ, delectare debet par circa cultũ dei obse-
quiũ: q̃re aut imitari debet, si laudat, aut laudare nõ debet, si imitari detrectat. Vt q aliũ lau
dat, se laudabilẽ reddat, & q sanctorũ merita admirat, mirabilis ipse vitę sanctitate reddat.
Nã si p̃pterea iustos, fideles'q; diligimus, q̃d in ipsis iustitiã, fidẽ'q; suscipim', possum' nos
q̃q; esse q̃d sunt, si facimus q̃d ipsi fecerũt. Neq; eñ nobis difficile eẽ debet, q̃d ab ipsis geri
tur, imitari, dũ sine p̃cedẽte exẽplo ab antiquis talia gesta cõspicim', vt nõ ipsi aliorũ æmu
li redderent, sed æmulãdæ virtutis seipsos nobis p̃berent: exẽplũ, vt dũ nos ex ipsis, & ex
nobis alij proficiũt, sic Chr̃s in suis semp in ecclesia sancta laudat. Ita q̃q; cũ hodie memi-
nerimus diui Iacobi & eorũ q̃ fecit, eius q̃q; & eorũ, q̃ sancte egit, eẽ debemus imitatores.

¶Sed

D ¶Sed ais, qd eũ imitemur, q à Chro, vt culpabilis, hodie vna cũ fratre & mře redarguit,
vt q ignorauerit, qd peteret? Rñdeo spm̃ sanctũ scripturæ authorẽ, ne dũ laudata, sed & er
rata sanctorũ aliqties voluisse nobis innotescere, nõ vt malũ sequamur, sed vt cognitũ vita
recuremus, iuxta Pauiũ dicẽtẽ: Oĩa probate, & qd melius ẽ, tenete. Vt itaq; dñs recte viuẽ 1.Thess.5
di ordinẽ nobis in euãgelio insinuaret sequẽdi, ait: Calicẽ meũ bibetis, sedere aũt ad dex
terã meã, &c. Errabãt eñ in hoc, q potius sublimitatẽ pmiorũ à dño petebãt, q operũ pfe
ctionẽ, quũ tñ adhuc cõstituti essent in via laboris, vnde ad viã laboris, q̃ ad pmiũ retribu-
tionis ptingere possent, magister eos reuocat, inquiẽs: Nescitis qd petatis. Potestis bibere
calicẽ, quẽ ego bibiturus sum? Dicũt ei: Possumus. Ait illis: Calicem meum bibetis.

E ¶In q̃ sane verbo ostẽdit diuũ Iacobũ in eo q calicẽ suũ bibit, fuisse imitatũ, vt & nos in
eo eundẽ imitemur. i. vt & calicẽ, quẽ ipse bibit, nos bibamus, futurũ deinde, vt ad dexterã
F Chri in vero suo cœlestiq; regno sedeamus & quiescamus. ¶Vbi sciendũ, in scripturis
calicẽ sumi pro passiõe dolorũ & tribulationũ. Sic pphetainqt: Calicẽ salutaris accipiã, sta
timq; infert, qs ille sit calix, dicẽs: Pretiosa in cõspectu dñi mors sctõrũ eius. Sic alibi dñs: Pa Psal.115
ter, si possibile ẽ, trãseat à me calix iste. Sic idẽ hodie ait: Calicẽ meũ. i. passionẽ meorũ do Matth.26
lorũ & tribulationũ bibetis. i. sustinebitis. Bibit eñ ille calicẽ dñi, q eius vnà sustinet passio Marc.14
nẽ. Passionẽ vero dñi nõ solũ dicimus psequutionẽ gentiliũ & mortis violẽtæ, sed & oẽm
violẽtiã, quã noĩe Iesu & eius iustitiæ patimur, cõstãter certãtes cõtra diabolũ, cõtra carnẽ
cõtra mũdũ, cõtra qs & Chrs cõstãtissime certauit, & à qbus vti hõ sustinuit passionẽ, & ca Matth.4
licẽ bibit. i. passionẽ victoriose sustinuit, qm̃ & ipse (inqt Paulus) est tẽtatus p oĩa pro simi Luc.4
litudine absq; pctõ, quem & diabolus multifariã infestãs, vincere nequaq̃ potuit, qd ipse Hebr.4
dñs suis arguens verbis, ait: Venit eñ princeps huius mundi, & in me nõ habet quicquã. Iohan.14

G ¶Ita pariformiter diuus Iacobus, dñi ac ducis sui exẽplũ sequẽs, dñi calicẽ. i. eius sustinuit
passionẽ victoriose cõtra diabolũ, carnẽ & mũdũ. Id qd nomen, q̃ vocatus est, testat. Ia-
cob eñ supplãtator ẽ, qm̃ certãdo gloriose diabolũ supplãtauit. i. deuicit, qñ ab ipsius illu Gene.27
sione p doctrinã euãgelicã ad fidẽ Chri conuertit Hermoginẽ & Philetũ, ipm̃q; diabolũ
religauit, veluti veridica de ipso tradit historia, q & interim in tota vita sua tã austere car
nẽ ppriã supplãtauit, domãdo. s. & in seruitutẽ redigẽdo, mũdũq; adeo supplãtauit, ipm
cõtemnẽdo cũ oĩbus põpis suis, vt verissime rñdisse credat hodie interrogatus, an posset
calicẽ dñi bibere, se posse quidẽ bibere, q & ppterea vere cũ cæteris aplis dicere potuit:
Ecce nos reliquimus oĩa, & sequuti sumus te. s. calicẽ tuũ bibendo. Recte quidẽ oĩa se reli Matth.19
quisse dicit, q diabolo, carni & mũdo renũciauit, & calicẽ dñi cõtra illos bibit, quẽ nisi qs
bibit, cũ Chro aliàs in gloria sedere nequit: ad eos eñ dũtaxat, q calicẽ dñi biberũt, dicit Matth.19
Chrs: Amẽ dico vobis, q vos q sequuti estis me, in regeneratiõe, cũ sederit filius hoĩs in Lucæ.22
sede maiestatis suæ, sedebitis & vos sup sedes duodecim, iudicãtes duodecim tribus Isrl.

H ¶Nos igit frẽs chariss. diuũ Iacobũ summo studio imitemur, & calicẽ dñi, vt ipsi biba-
mus, vt deinde cũ eo q̃q; ad dextrã Chri sedere quimus, memores, neminẽ coronari, nisi 2.Timot.2
I q legitime certauerit. ¶Primo, cõtra diabolũ, ipsi prauisq; eius suggestionibus fortiter
reluctando pugnemus, Petro dicente: Sobrij estote & vigilate, quia aduersarius vester
diabolus, tanq̃ leo rugiens circuit, quærens, quem deuoret, cui resistite fortes in fide. 1.Petr.5
K ¶Secũdo, carnẽ nostrã domemus, subtrahentes illi ea, vnde salax & superba redditur. Gala.5
Hæc eñ est, q̃ semper spũi aduersat, ideoq; armis spũalibus. i. virtutibus cõtra eam depu-
gnandũ est. Et hoc est, qd Apostolus ait: Mortificate mẽbra vestra, q̃ sunt super terrã, for
nicationẽ, immũditiã, libidinẽ, concupiscentiã malã. Et idẽ aliàs: Fratres (inquit) debito- Col.3
res sumus nõ carni, vt secundũ carnẽ viuamus, si eñ secundũ carnẽ vixeritis, moriemini, Roma.8
si aũt spũ facta carnis mortificaueritis, viuetis. ¶Tertio, vt mundũ cõstanter cõtemna-
mus, Iohãne dicẽte. Nolite diligere mundũ, neq; ea quæ in mundo sunt. Transit eñ mun
dus & cõcupiscentia eius. Si, fratres, ita diuũ Iacobũ sequemur, & cũ eo sic dñi calicẽ bibe 1.Iohan.2
rimus, certe cũ Christo in gloria sedebimus, idq; ipsum recte ab eo petemus.

HOMILIA LXXXV. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.9. Marc.2. Luc.5. Cum transiret, &c.

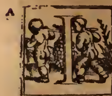
In ferijs diui Matthæi apostoli.

A COmponẽs chariss. fratres hodierni euãgelij lectionẽ, tpi & statui nro plane
miserãdo, q̃ viuimus, iuxta doleo & expauesco: vtpote q pharisæorũ, qrũ
meminit Chrs, plerique oẽs simillimi simus, à Matthæo aũt longe alieni. Sa
ne Matthæũ fuisse accepimus, ex eorũ numero, q male valẽt, idq; agnoscũt
ac ideo sanari à Chro perũt, qs & saluatũ ille e cœlo venit hodie, dicẽs: Nõ
eñ veni vocare iustos, sed pctõres. Cuiusmodi fuit publicanus, orãs in populo, q à longe
stans, verecũdiaq; pctõrũ cõfusus, nõ audebat oculos ad cœlũ eleuare, sed pcutiẽs pectus, Lucæ.18

nec intelligant, nec requirant deum, quiq; oẽs declinauerunt, & inutiles sunt facti &c.
F ¶Sed væ vobis (ô frẽs dilectissimi) si tales nõ desiuerimus eẽ, quũ vtiq; nulla aliq nobis
obuenire salus poterit, neq; spũalis, neq; corpalis, qñquidẽ ad nos dñs dicat: Perditio tua Osee.13
ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum. Et aliás: Ego sum (inquit) ego sum domi Esa 43
nus, & non est absq; me saluator. Hinc vero Petrus dixit: Non esse aliud nomen sub cœlo Acto.4
datũ hoĩbus in q̃ oporteat nos fieri saluos. s. q̃ in nomine Iesu Christi. s. dei & hoĩs.
G ¶Si igit ab eis, qbus nũc maxime & multifariã, affligimur, tribulatiõibus saluari volueri
mus, oportet nimiꝶ ne simus pharisæi, i. increduli aliq mõ, sed credamus deũ esse, & qdẽ Hebr.11
(vt Apłs ait) inqrẽtibus remuneratorẽ, fidemq; adhibeamus ei, adeoq; ipsius scripturæ, fa
ciẽtes qcqd hæc agẽdũ pcipit, dimittet q̃d prohibet, ac deniq; oẽm nostrã in eo salutẽ po
sitã esse, nec aliũde peti posse atq; haberi, q̃ ab eo. Qualis & Matthæus fuit, cui & in alijs, q̃
In ipso fuere, debemus rñdere. Nimiꝶ vt Chrm̃ nos vocãtẽ ilico seq̃mur. s. virtuosis actio
nibus. Vocat aũt nos ex teloneo. i. ex vitioso statu vitæ, quũ vel inspirãdo vel pdicãdo vł
scripturis, vel aduersis, vł prosperis à peccãdo ad pœniam dehortat, de qua vocatiõe ali
bi ait: Ego sto ante ostiũ & pulso. Si qs audierit vocẽ meã, & aperuerit ianuã, intrabo ad Apoc.3
illũ, & cęnabo cũ illo. Apertio ianuę fit p libertatẽ arbitrij, remouẽdo obicẽ & cęnãdo ad bo
nũ. Auditio vero p cõsensum ad illã. Sane necessum est vt in primis nos adeoq; nostram
infirmitatẽ vnã cũ Matthæo agnoscamus, q se publicanũ noĩat, suijpsius (q̃d iusti est) accu
sator atq; statim fugẽs. s. sursum se à tpalibus ad cœlestia erigẽs, illa linquẽdo, ista quæ-
rẽdo. Surrexit (inquã) tpalia & diuitias relinquẽs, vitia pristina respuẽs, mentẽ ad cœlestia Prouer.18
eleuãs. Si frẽs, eiusmõi cũ Matthæo facere curabimus, nõ poterit nõ Chrs nobiscũ esse, q
venit pctõres saluos facere. nõ quoslibet, sed q se cũ Matthæo pctõres agnoscunt, & vo-
cati audiunt, & audientes Chrm̃ bene operando sequuntur.

¶HOMILIA LXXXVI. DE EO QVOD LEGITVR: Matth. 18. Marc. 9. Luc. 9. Accesserunt discipuli ad Iesum &c.

In ferijs diui Michaelis.

A Vsta nimiꝶ de causa dies hodierna à nobis oĩm est deuotiõe agẽ
da frẽs. In qua memoriã agit ecclesia sanctoꝶ angeloꝶ, vel ideo
vt eos debita veneratiõe prosequamur, id q̃d iustũ & dignum eẽ
nõ obscure intelligimus. Siqdem dignũ fit vt nobis superiores, cu
iusmodi sunt angeli, honoremus, iustũ quoq; vt q nr̃i sunt defen-
sores, magnope colamus. Angeli sane nobis supiores sunt natura
& statu. Natura qm̃ spũales siue incorporeę substãtiæ sunt & intel
lectuales, nostrã humanã infirmitatẽ, corpulentã & tenebrosam
longe superãtes, ppheta in spũ ad deũ dicente: Qui facis angelos Psal. 103
tuos spũs. At spũs (inqt Chrs) carnẽ & ossa nõ habet. Statu aũt qm̃ Luc. 24
innocẽtes angeli sint & beati vt p semper vidẽt faciẽ patris æterni, q in cœlis est, id quod
plane est innocentium & mundoꝶ, Chro aliás innuente, quum dicit: Beati mundo corde Matth.5
quoniam ipsi deum videbunt. Quorum idem munditiam alibi explicaturus ait: In resur- Luc.9
rectione enim neque nubent, neq; nubent, sed erunt sicut angeli in cœlo. In cœlo etenĩ Matth.22
(ait Iohannes in Apocalypsi) non intrat aliqd coinquinatum, aut abominationẽ faciens. Apoc. 21
B ¶Angelos aũt nr̃os nõ mõ esse ministros, sed & defensores partim apłs, partim prophe
ta arguit. Ille qdẽ ait ad Hebræos de angelis: Nõne oẽs sunt administratorij spũs, in mini Hebr.1
sterium missi ppter eos q hæreditatẽ capiũt salutis? Propheta ãt ad quẽlibet hoĩem, & ma- Psal.90
xime iustũ inqt: Angelis suis mãdauit de te, vt custodiãt te in oĩbꝰ vijs tuis. In manibꝰ por Matth.18
tabũt te, ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. Et hoc est q̃d Chrus hodie dicit: Dico eñ
vob, qa angeli eoꝶ sp vidẽt faciẽ pris mei, q i cęlis ẽ. Et q̃re dicit eoꝶ? Ideo nimiꝶ q illis
ministrãt eosq; custodiũt mł. ipsi ci suffragio ad salutaria instigãtes, à piculis defẽdẽtes ofo
nesq; eoꝶ atq; nostras deo offerẽtes, quẽadmodũ alio in loco multis scripturis ostẽdimus.
C ¶Atq; sane tot sumus vndiq; & tam multis expositi periculis tam animaꝶ q̃ corpoꝶ,
vt nisi cõtra illa nos angelica potestas defenderet, tuti nõ hora vel vna eẽ possemus. Intus
nãq; & de nostro nos impugnat lubrica caro, quã deponere nequimus, sed circũferre co
gimur. Foris blandicijs & terroribus inuadit nos mũdus, à deo nos alienare studẽs. Præ- Rom.7
terea intus & foris artibus mille insidiat nobis diabolus, tanq̃ leo rugiẽs, q̃rẽs quẽ deuora- 1.Iohã.5
re possit. Ideoq; nõ mõ inqt Apłus: Nobis colluctatio est aduersus carnẽ & sanguinẽ, sed 1.Pet.5
& aduersus potestates & principes, aduersus mundi rectores tenebraꝶ harum, cõtra spũa
lia nequitiæ in cœlestibus. Contra proinde eiusmodi infestissimos inimicos angeli ipsi deo Ephe.6
misericorditer ordinante, nobis custodiam exhibent & defensionem.

¶HOMILIA LXXXVII. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi quinto, Lucæ sexto: Videns Iesus turbas &c.

In ferijs omnium sanctorum.

A Vam non vana, nec nobis irreuerentialis esse debeat institutio cõmemora-
tionis, & venerationis oim sanctorũ, quibus hodierna dies toto terrarũ orbe sa
cra est, fortassis haud obscure hinc reijcere licebit, quod hæc ipsa cõmemoratio
& veneratio in figura quondã in veteri testamento ex ordinatiõe diuina fu- Exo. 39
isse præsignata videri possit, & in nouo testamento ipsa illam vt vmbrã veritas
secuta. Siquidem scriptura habet, põtificẽ olim in sctã sctõrũ, semel in anno intrare solitũ
fuisse, & ex præcepto dei Ope. induisse vestẽ, cui erat superhumerale, in quo arte gẽmaria in
puro auro sculpta fuere noĩa filiorũ Isrl iuxta ordinẽ natiuitatis eorũ, in monumẽtũ ipsorũ 1. Cor. 10
Si frẽs charissimi hæc, hocq; genus oĩa illis in figura cõtigere, habuereq; vmbrã dũtaxat Hebr. 10
futurorũ bonorũ nõ ipsam imaginem rerũ quos arbitremur alios fuisse per filios Israel, eo
rumq; tribus duodecim figuratos q̃ oẽs eos, q in dño mortui sunt in vera Chri fide, q nũc Apo. 14
in cœlis beati à laboribus requiescũt, quorũ nunc copiosam habẽt inibi mercedẽ. Beatissi
mus sane theologus Iohãnes, dño dilectus discipulus, dum propter verbũ dei ac testimo
niũ Iesu Chri insuperabilemq; euãgelizãdi cõstantiã in Pathmos insula exilio damnatus Apo. 7
omni humano solatio destitueret, diuina reuelatiõe cõsolatus, statũ ecclesiæ militãtis vidit
simul & triũphãtis. Vidit eñ multitudinẽ pplorũ p duodecim aplos ad fidẽ cõuertẽdorũ Gene. 35
ac baptismatis charactere signandorũ, quos describit numero duodecim miliũ sub qua- Exod. 19
libet tribu Israel replicatio. Siquidem duodecim patriarchę filij Israel, à quibus carnaliter pe 1. Pet. 2
culiaris deo populus propagatus est, duodecim figurant aplos, à quibus per verbi semina-
tionẽ Christianus pplus spũaliter dño est genitus, q dicunt per singulos duodecim millia. i.
plurimi, vt certus numerus ponat pro incerto more scripturæ. Post hæc aũt & triũphan
tis ecclesiæ cõsolationem cõspiciens turbam magnam, quam nemo dinumerare poterat,
vidit: numerati autem sunt à deo in beatitudine stantes ante thronum diuinæ maiestatis
per claram visionem diuinæ simplicitatis in conspectu agni, refecti. s. exterius Chri hu-
manitate. Amicti albis stolis, gloria. s. animæ, palmas perfectæ victoriæ in manibus ge-
rẽtes magnis charitatis vocibus deum laudantes, & dicentes: Benedictio, claritas, & sapi-
entia, gratiarum actio, honor, virtus, fortitudo, deo nostro in secula seculorum, Amen.

B ¶Illi nimirũ frẽs, sunt filij Israel. s. non tam secundum carnem q̃ spũ. Sunt eñi Israelitæ Roma. 9
omnes (teste Aplo) qui vt Israel olim deum vera fide vident, filij (inquam) promissionis, Gene. 15
quæ. s. facta est Abrahæ & semini eius. s. de æterna vita per fidẽ in Chrm habenda, quorũ
semel ad minus in anno. s. hodierna die noĩa habere debemus, sculpta nõ super humeris,
sed in cordibus nostris, nõ in materiali, sed auro castitatis & charitatis, qua illis vt mẽbra
sumus cõiuncti, in monumentum ipsorũ. Sed quare? Propter tres nimirũ rõnes, quarũ est

C ¶Prima, vt in memoriam prouocemus beatitudinem, quam fide per repromissionem
adepti sunt, ea nunc in cœlis perfruentes. ¶Secunda, vt eos digne veneremur.

D ¶Tertio, vt recognoscamus qua fide illi adepti sunt beatitudinẽ, vt & nos eadẽ adipi-
scamur eandem. Qualis vero charissimi frẽs, sanctorũ filiorũ Israel sit, ac quãta merces &
beatitudo, satis superq; Chrus hodie ostdit, quũ adfirmet eorũ mercedẽ copiosam esse in
cœlis. Quæ vero merces illa sanctorũ? Veiq; cœlestis beatitudo, quæ aliud nihil est, q̃ sta-
tus bonorũ oim congregatiõe pfectus, vtpote quem qs adeptus nihil vlterius desiderare
queat, in quo qs habet oĩa quæ vult, & nõ male vult. Ea sane beatitudo (inquã) est status
p se sufficiẽtissimus, qa in eo est pfectio oĩs boni, quod est deus ipse in gloria suæ maiestatis,
quem sancti suo modo vidẽt iam apta facie ad faciẽ nõ in ænigmate, quo mõ apli olim vi
dere illũ magnope desiderarũt, dicẽtes p Philippũ: Dñe, ostde nobis patrẽ, & sufficit no- Iohã. 14
bis. Et recte ait sufficit, nẽpe quem q videt, saturat omi eo, quod ab aliq possit appeti. Quod
intelligẽs ppheta inqt: Ego aũt in iustitia apparebo cõspectui tuo, satiabor quũ apparue Psal. 16
rit glia tua. Satiabor. s. omi & summo bono btitudinis. Id quod oẽs hoĩes naturali quadã cu
piditate ardẽtissime appetũt, ppter quod cætera oĩa agũt opa sua. De q rectius qs exclamet
quã vt enarrare studeat. O vere felix & gloriosa satietas. O sctm cõuiuiũ. O desiderabile
epulæ. Vbi nimirũ anxietas nulla, nullũ poterit esse fastidiũ, qa satietas summa & summũ
inerit desideriũ. In q adest, qcqd vere amari pt, nec aliqd desiderari qat, quod illic nõ pfecte
adsit. Atq; oẽ quod ibi ẽ, bonũ ẽ & summ⁹ de⁹, summũ bonũ, vtpote de⁹ oĩa in oĩbus. Ipse eñ
inibi est existẽtibus quæcũq; honeste desiderant. s. vita, salus, virtus, copia, gloria, honor,
pax, & si qua sunt bona id genus alia. Nec est, quod coner beatitudinis bonũ explicare, quũ 1. Cor. 15
sua magnitudie oim dicẽtiũ verba vincat, nec tñ verba, sed etiã cogitatus, qa (teste Esaia)
à seculo nõ audierũt, nec auribus pceperũt. Oculus nõ vidit, de⁹ absq; te, q pparasti expe- Esa. 64
ctant-

1.Cor.2 ctantibus te, nec in cor hoīs (addit Paulus) ascēdit, veruntā viditvnus supra se in terciū ra
2.Cor.12 ptus cęlū, sed hoībus loq nō licuit, qa hoīb' intelligere nō licuit. Cui' vel figurā dūtaxat vi
dentes discipuli in Thabor ostensiōe mirabili Iesu Chrī dixerūt ex animo: Dn̄e, bonū est
nos hic esse, si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi vnū, Mosi vnū, & Helię vnū. Atq; vti-
Matth.17 nam ô discipuli dilectissimi, bonū est illic eē, qa nihil inibi mali, vbi q habitāt, neq; esuriēt
Marci.9 neq; sitiēt, neq; cadet sup illos sol, neq; vllus æstus, qm̄ agnus q in medio throni est, reget
Lucæ.9 illos &c. Et absterget deus oēm lachrymā ab oculis eoꝝ. Inibi (inquā) in beatitudine san-
Apo.7 ctoꝝ est lætitia sine tristitia, salus sine dolore, vita sine labore, lux sine tenebris, vita sine
morte. Oīe bonū sine oīni malo, ibi sapīa sine ignorātia, memoria sine obliuiōe, intelle-
ctus sine errore, rō sine obscuritate. Ibi iuuētus nunq̄ senescit, ibi color nunq̄ pallescit,
ibi gaudiū nunq̄ decrescit, ibi dolor nullus sentit, ibi gemitus nunq̄ audit, ibi triste nō vi-
det, ibi malū nō timet, qa summū bonū possidet ab oībus, q illic sunt sanctis in dn̄o mor-
tuis, ad q̄s propterea vere recte'q; dixit seruator dn̄s noster. Gau[dete] & exultate, qm̄ mer
Roma.9 ces vr̄a copiosa est in cœlis. Cur nō gauderēt, & exultarēt hodie & in æternū sancti in cœ
lo, q tantā pro suis laboribus, quos hic sustulerūt, mercedē nacti sunt, in qbus iuxta apl̄m
Iohan.12 iam est reuelata ea gloria, ad quam huius temporis passiones non sunt condignæ?
¶Quis vero frēs, nō merito hic in terris eos honoret, veneret, suspiciat, q̄s deus tā ope E
re, vt dn̄s olim pdixit, honorificat? maxime q̄d in ijs deus ipe, cui laus oīs & ab eo oīs ho-
Eccles.9 nor est, collaudet? Si em̄ phibemur hoīem in vita sua laudare, qm̄ secura nō sit laudatio,
2.Timot.2 vbi ne vita secura, siqdē nesciat hō verū sit amore vel odio dignus, nec coronet, nisi q le-
Matth.10 gitime certauerit, nec saluus sit, nisi q pseueret, atq; nesciat q's sit pseueraturus, ea'q; rōne
coronādus, certe nō possumus nō secure eos laudare, q nūc in cœlis cū deo regnāt, quoꝝ
iā certa victoria ē, q legitime certauerūt, q in finē pseuerarunt, q nō sua iā viuūt vita sed
Iohā.12 dei. Cæteꝝ qd ergo q̄ritis, laus nr̄a sanctis, ad qd glorificatio nr̄a, ad qd hęc ipa nr̄a solē-
nitas? Quo eis terreni honore a q̄s iuxta veracē filij promissionē, honorificat pr̄ cœlestis?
Quo eis pconia nr̄a. Pleni sunt nedū oīni gloria & honore, sed & oīni bono? Recte frēs
quęritis & causamini. Sācti bonoꝝ nostroꝝ nō egent, sed vt ipsi eos honoremus nr̄a, vel
ideo interest, vt eoꝝ memoria & laudatiōe ad eandē, qua ipsi pfruunt, beatitudinē pro-
uocemur & eo pueniamus ijsdē gradibus qbus ipsi. Id q̄d absq; dubio nemo est, q nō ma
gnopꝫ desideret, mō sciat, qbus illuc gradibus ascēdere possit. At eos (inquā) gradus hodie
pdiscamus, agite ex summo doctore & magistro Iesu Chrō p verba sacrosancti euāgelij.
¶Quātæ vero sit excellētiæ, maiestatis, vtilitatis & necessitatis, nulli nō mortalium, ad F
æternā vitā adsperāti, q̄d dn̄s Iesus hodie pdocet, facile ex eo, q̄ vsus ē, mō & apparatu, p-
Marci.5 spicuū euadit. Ait em̄ Euāgeliographus, q quū Iesus cōspiceret turbā indies magis ac ma
Lucę 6 gis dēsari, pmiscuis hoīm gn̄ibus subduxisse se ab humili loco ad mortē. Quippe iā se cœ
lestis philosophiæ doctorē, & ipsa loci celsitudine, nihil se plebeū aut hūile, sed ardua cœ
lestia'q; traditurꝫ declararit, simul Mosi exēplū retulerit q lsgē proditurus pplo, mōiē ascē
Exo.24 disse legit. Itaq; superato mōtis fastigio cōsedit, nō vti fessus sed velut ardua quædā, ma-
gis'q; seria docturus, quæ attētum auditorē reqrerēt. Sedit (inquā) ille q cœlū & terrā ma
Hiere.32 iestate sua implet, vt ad eū quē ne ipsi qdem angeli stātem attingere poterāt, etiā publica
Matth.9 ni & pctōres accedāt, accedat Maria Magdalena, accedat & latro de cruce. Et cū sedisset,
Marci.2 accesserūt ad eū discipuli eius, nō tam incessu pedum q̄ adfectu cordis & imitatiōe virtu-
Lucæ 7 tum, & propius illū cinxerūt, ne q d ipsis sacræ doctrinæ posset effluere, quasi illi q postea
Lucę.23 dicturi essent in lumine, q̄d ille velut in tenebris & in abscōdito diceret, & audir[e]nt in aure,
quod prædicarent postmodum super tecta. Atq; sic aperuit os suum, qui prophetaꝝ pri-
Matth.10 us aperuerat ora, qui'q; multifarie multis'q; modis olim locutus fuerat in prophetis, demū
Lucæ.12 suijpsius ore locutus est, os'q; suum aperuit, in quo omnes thesauri sapīæ & sciæ sunt recō-
Hebr 10 diti, & docuit eos. s. euangelicæ doctrinæ nondum audita dogmata, atq; vere abscondi-
ta paradoxa, qualia se quondam in Propheta docturum promiserat, dicens: A[pe]riam os
Coloss.2 meum, eructabo abscondita à constitutione mundi. Et bene quæ docuit, ab[s]condita &
Psal.77 plurimum abhorrentia ab omnium opinione, qui mundo videntur admodu[m] [s]apere.
¶Quid em̄ magis absconditū & abhorrēs à sensu humano eodem'q; carn[alibus] eos esse
be[a]tos q sint pauperes, q lugēt, q persecutionē patiunt? &c. Attñ veritas ip[s]a eē bea- G
tos adfirmat, quæ nec falli, nec fallere pt, & ipsa est quæ contra suiam oīm t[...]enoꝝ phi-
losophoꝝ paradoxa sua in publicum ponit, & verissima esse probat, qui ideo miraculis fi-
dem incredibili sermoni præstruxit, vt qui virtutem ipsius experti essent efficacē in sanā-
dis corpoꝝ malis, cōsiderēt & doctrinam esse veracē, qua mederetur morbis animorum.
¶Sed quomodo ais: Beati sunt, qui pauperes & lugentes sunt, & persecutionē patiunt,
Apo.21 quum beatitudo, de qua dixisti, nihil horum cōtineat, & beati sunt ab oīni paupertate lu-
ctu & persequutione alieni, vtpote à quoꝝ oculis dn̄s absterserit omnem lachrymam, &

mors

mors non erit, neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor &c. Respondeo, scripturã sæpenume
ro causam ab effectu noĩare, sic paupertas spũalis hodie beatitudo appellat, non quod ipa
sit beatitudo, sed quã ipsa efficiat, & paupertate beatitudo acqrat. Sic beatos appellamus
martyres, q in btitudine nihil patiunt, sed qa martyrio beatitudinem sunt cõsecuti, qui Hebr.11
(vt Paulus scribit) oĩa huius mundi mala & tormẽta perpessi sunt nõ suscipiẽtes redẽptio
nem, vt meliorẽ inuenirent resurrectionẽ. Et hoc est q̃d summus doctor hodie enumerat
in suis paradoxis octo gradus, qbus ad verã beatitudinẽ peruenitur. Enumerat. s. paup-
tatem spũs, mititatẽ, luctũ, esuriem iustitiæ, mĩam, munditiã cordis, pacem & persecutio-
nem, quos q ambulãt certo beatitudine æterna pfruent, cuiusmodi sunt q̃s hodie catholi
ca ecclesia deuotiõe summa celebrat, quosq; Chr̃us in numero beatorum recenset, dicens:
I ¶Beati pauperes spũ, & sunt q spũali voluntate & intentiõe. s. amore dei, & ob animæ Matth.19
salutem diuitias huius mundi cõtemnunt, quales fuere apostoli, q relictis oĩbus secuti sunt Acto.2
Chr̃m, qbus oĩa erant cõia, & nullus q̃d suũ esse dicebat, quorum est regnũ cœlorum, vbi nunc Acto.4
plane sunt diuites nulla re indigi, sed omnibus diuitijs pleni. O felix permutatio, qui pro
vanis & transitorijs huius mundi bonis pretiosissimis & æterna receperunt.
K ¶Beati mites, & sunt q nulli vim faciunt, q læsi facile condonant iniuriam, q malunt rem
perdere, quàm contendere, q pluris faciunt concordiam & animi tranquillitatem, quibus
optabilior est quieta paupertas, quàm rixosæ diuitiæ, quales inter alios fuere patriarchæ,
qui multiplices iniurias per mansuetudinem vicerunt, q relinquentes gentem, & gratiam Numer 12
peregrinati sunt. Sic Moses vtcunq; opprobrijs populi sui amaricatus, pro eo tamen sæ- Exod.32
pe deum orauit, ideoq; mitissimus appellatur, talis fuit & Dauid qui tacitis cæteris virtu-
tibus de sola mansuetudine gloriatur, dicens: Memento domine Dauid, & omnis man- Psal.131
suetudinis eius. Propter quod ipse cum alijs mitibus possident nunc terram, vtpote illam Psal.141
de qua ipse mansuetus Propheta, dicit: Portio mea domine, sit in terra viuentium.
L ¶Beati q lugent, & sunt q tã pro suis q̃ aliorum peccatis dolẽt, quales fuere Petrus & Ma Matth.26
ria Magdalene, itemq; prophetæ, q dilationem redemptionis humanæ & Christi (quem Lucæ.7
prædixere) aduentus multiplicatis suspirijs defleront, dicentes: Vtinam cœlos dirumpe-
res & descenderes. Excita potentiã tuam & veni, vt saluos facias nos, qui iam consolan- Esa.64
tur. s. in eo loco vbi nullus est mœror, à quibus summa lætitia o . . . is est absterfa lachryma. Psal.79
M ¶Beati q esuriunt & sitiunt iustitiam, qa ipsi saturabunt. Et sunt q firmo proposito im
plere desiderant in oĩbus quod iustũ est, eoq; tendit omnis eorum conatus, quales fuere mar
tyres cum Apostolo, dicentes: Quis nos separabit à charitate Chr̃i, an gladius, an mors? Roma.8
Propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis &c. Id nimirũ siti Psal.43
& esurie iustitiæ fecerunt, videlicet vt essent semper magis ac magis iusti. Ideoq; nunc sa
turati sunt in æterna gloria, mercedem nacti pro operibus iustitiæ, quæ illos sequuta sunt. Apoc.14
N ¶Beati misericordes, & sunt q opera misericordiæ propter deum, & quicq̃d habent
dotis indigentibus subleuandis ac resocillandis impendunt, cuiusmodi fuere pij cõfessores
q sua quæ habuere siue spũalia siue corporalia ex animo partiti sunt indigentibus, ideoq;
nunc beati, qm̃ misericordiam sunt consecuti, quum possident regnum ipsis à constitutio Matth.25
ne paratum, in quo misericordia dei centuplum recipiunt, quod hic impenderunt.
O ¶Beati mundo corde, & sunt quos non arguit conscia peccatorum, oĩno ab omni carna
li desiderio & facto abstracti, quales fuere virgines, q corde & spũ sancto cogitarunt quæ 1.Cor.7.
dñi sunt, angelicam vitam in carne præter carnem ducentes & solo sponso, quem elege-
runt, syncero corde seruientes, & fidem inuiolabilem tenentes, q nunc cum angelis faciẽ Matth.18
patris q in cœlis, vident, sequentes agnũ quocunq; ierit. Siquidem nemo ascendit in mõ Psal.23
tem dñi, aut stabit in loco sancto eius, nisi q innocens manibus & mundo sit corde.
P ¶Beati pacifici, & sunt qui postquam cupiditatum omnium rebellionem in animo suo Roma.8
compresserunt, student, & inter alios dissidentes sancire, & concordiam non solum nõ vl 1.Timot.2
ciscentes, si quid læsi sunt à quoquam, verum vltro inuitantes ad pacem, à quibus sunt of
fensi. Illi sunt & vocantur iam filij dei, si filij, ergo & hæredes.
Q ¶Beati sunt, q cum pacifici, & neminem lædunt, tñ patiunt vario modo persecutionem
non propter scelera, sed ob iustitiam .i. causa virtutis cuiuslibet, cuiusmodi sunt omnes
(teste Ap̃lo) q volunt pie viuere in Chr̃o, quorum est regnum cœlorum, perfruentes illic cum
gaudio & exultatione tam copiosa mercede beatitudinis æternæ, q̃ explicari nequit, vbi
sunt cum Christo æternaliter viuentes, quorum hæc est dicata dies, ad quos procul dubio
peruenturi sumus, hosce octo ad beatitudinem gradus ascendentes.

¶HOMILIA LXXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR Lucæ duodecimo: Sint lumbi vestri præcincti &c.

In ferijs diui Martini.

Si quod

I quod cõstat doctiſſimi quiq; vel ideo magnã deferunt Homero A
A. Gellius lib.3.cap.11 authoritatẽ & reuerentiã, quod de eius pr̃ia ſeptẽ vrbes Græciæ
(A.Gellio authore)decertãt,quarũ q̃libet ſibi illũ vẽdicet vt inco-
lã pſonũ,ob vni⁹ vl̃ alteri⁹ artis & virtutis.ſ.poetices & oratoriç
eminẽtiã quãto iuſti⁹& recti⁹pijſſimi quiq; vel ideo magnã deſe-
rãt authoritatẽ & reuerẽtiã D.Martino, p̃ſuli vere eximio huius
inclytæ eiuſdẽq; metropolitanæ eccl̃iæ Mogũtinç ſingulari p̃ro-
no & tutelari,qm̃ de ei⁹ p̃rocinio nõ mõ ſeptẽ vrbes Græciæ, ſed
Quintil. li. 10.ca.1 aliq̃t ampliſſimæ regiões &regnorũ ditiões,authoribusq; SS.Am
broſio & Sulpitio alijsq; veridicis authoribus decertãt,quarũ q̃li-
bet ſibi illũ ſingulari q̃dam actu & adſectu patronũ vẽdicat. Q̃nquidẽ Hũgaria ſibi illũ ex
aĩo adſcribit,q a ex ei⁹ ciuitate Sibaria(quã aliq̃n ſummo ꝓpterea gaudio vidim⁹)ille oriũ
dus fuit. Atq; iterim eũdẽ ſibi vẽdicat Italia, qm̃ inibi iuueniles tranſegerit annos militiã
exercẽs ſub Iuliano Cæſare. Nec iterim minore deſiderio illũ ſibi vẽdicat nõ vna ſed tri-
plex Gallia.ſ.Belgica,Celtica,&Aqtanica,quarũ quæq; pia cõtẽtiõe certauit,cuius p̃ſul eẽ
debeat ille,vtpote q à multis eccleſijs Gallicanis expetit⁹ fuerit,vt ĩ eis ep̃atũ gereret, verũ
ip̃e,vt vere humilis tm̃ honoris ſpicẽ ẽ adſpnat⁹,& demũ iuit⁹ac renitẽs ad Turonẽſis vr
bis p̃ſulatũ diuino nutu delect⁹ vbi & reliquũ egit vitæ,&pie in dñ o defunct⁹ac ſepulus ẽ.
Sic & illũ pariformiter ſibi vẽdicãt germani,nõ ob vnã vl̃ alterã virtutẽ,ſed q a D.Marti
n⁹ deo dilectus. ¶Prĩo,fit admirãdus potẽtia portẽtorũ & miraculorũ & vſq; adeo,vt ve B
Psal.4 re credi poſſit eẽ ſingl̃ariter ſctũs ille,de q̃ ꝓpheta: Quẽ dñs mirificauit,cui(vt ait ſcriptu
Eccl.44 ra)ſil̃s nõ ẽ inuẽt⁹ in gl̃ia miraculorũ,in q̃ euidẽter verũ fieri cœpit,q̃d ad diſcipulos & ad
eos,q in ip̃m credũt dñs dixit: Amẽ amẽ dico vobis,q credit in me,opa q̃ ego facio & ip̃e
Iohã.14. faciet,& maiora horũ faciet. Illi etẽm vſq; adeo diuina virt⁹ adhæſit,vt ei pene oẽs creatu
ræ paruerint.i.inſenſibilia,vegetabilia,ſenſitiua,hoĩes,dæmones,ĩfirmitates,mors & vita.
Cui etiãnũ deus poſt apl̃os tãtã grãm cõtulit,vt tres mortuos (ceu ip̃e Chr̃s)reſuſcitauit,
in q̃ nõ mõ ꝓphetis & apl̃is,verũ etiã Chr̃o par fuit,nõ tñ ſua,ſed illi⁹ virtute vſus,q eundẽ
in ſacroſctã trinitate corã mũdo clarificauit. Cui & virtute Chr̃i Ieſu elemẽta ſæuiẽtia,
vtpote ignis,aqua,aer ceſſarũt,adde & vltra infinitos lætales ægritudines,peſtilẽtiales fe-
bres,q̃s ille potẽtia ſaluatoris eiusq; ſanctæ crucis ſigno fugauit. Quas ſane potẽtias vl̃ nr̃is
tẽpibus plerią; mortaliũ ſenſere,q a pia D.Martini iuocatiõe & ĩterceſſiõe ab aquarũ inun
dãtia,igniũ incẽdijs,& aeris grãdinisq; tẽpeſtate, itẽq; à ſæuiſſima peſtilẽtiæ lue gratioſe
Eccl.45 ſunt erepti & liberati. ¶Hinc nõ dubitam⁹ eũ eẽ illũ Moſen q dilect⁹ fuit hoĩbus & deo, C
cuius memoria in bñdictiõe ẽ,quẽ ille ſil̃em fecit in gl̃ia ſctõrũ,& magnificauit eũ in timo-
re inimicorũ & in verbis ſuis mõſtra placauit. Ideoq; recte vereq; de eo hodie canit eccle-
ſia. O p oĩa laudabilẽ virũ,cuius meritis ab oĩ clade liberant,q ex toto corde q̃rũt illũ. Atq;
vere(inquã)p oĩa laudabilis vir, p quẽ vnũ ſcimus ĩpleta, q̃ p ſingulos alios ſctõs diuerſa
Lucæ.12 ſunt effecta. Nõ igit ĩmerito tot & q dẽ tã amplæ natiões & ꝓuinciæ eũdẽ ſibi vt peculia-
rẽ p̃ronũ vẽdicare adnitunt ob admirãdã ꝓdigiorũ, q̃ ille firma in Chr̃m fide operatus eſt,
potẽtiã. ¶Scd̃o,q admirãdus fit excellẽtia virtutũ,q̃ tã ſunt excellẽtes q̃ infinitæ,q̃s ille D
nõ ſecus tũ ſibi tũ alijs in exẽplũ habuit,atq; lucernas q̃ſdã ardẽtes in manibus. In cuius te
Matth.5 ſtimoniũ catholica eccleſia hodie ſtatuit legi euãgeliũ,in q̃ Chr̃s ſingulariter adloquit pri
mæuos ſeu p̃cipuos illos ſuos duodecim pbr̃os & ſacerdotes, eorumq; ſucceſſores, ſerio
monẽs,vt ip̃orũ lũbi ſint p̃cincti & in manibus lucernæ ardẽtes. Quid vero aliud p lucer-
nas ardẽtes ĩtelligem⁹,q̃ p̃claras virtutes & bonas opatiões, q̃ ſic euidẽter in oĩbus & ma
xime in ſacerdotibus,q̃rũ D.Martinus nõ aliter atq; gẽma fuit,corã hoĩbus lucere dñt vt
earũ ĩſpectiõe & cõſideratiõe,hoĩes q̃ſi ſpeculo & exẽplari q̃dã plucido ꝓuocent ad glori
ficãdũ patrẽ,q in cęlis ẽ. Quot vero ac quã ardẽtes lucernas.i.virtutes corã palãq; habue
rit D.Martinus enarrare nec ſuffecerim,vt cui & facũdia deeſt,& quẽ tp̃s deficeret,q̃nq-
dẽ q̃s ne clariſſimi & ſctiſſ. ſcriptores ſe, vt deberẽt,poſſe dicere adfirmẽt. Atq; vtinã de
illi⁹ virtutib⁹ enarrare poſſem,q̃d nõ pauci viri & ſcti & docti eloq o dulci edixere. De q̃rũ
nũero fuit magn⁹ ille Ambroſi⁹ Mediolanẽ. antiſtes,cui⁹ flores eloquij hodie p vniuerſam
eccleſiã redolet. B.Seuerin⁹ Colonieñ. archiep̃s. S.Seuer⁹ ep̃s, Sulpiti⁹,Poſthuman⁹, atq;
Gallus btiſſimi viri diſcipuli. B.Fulgẽti⁹ ep̃s,ſed & mgr̃ Alcuuinus. Magni Caroli Impera
toris p̃ceptor lõge eruditiſſ. Dulci deniq; ſp̃us ſancti organũ Bernard⁹, doctor mellifluus
Anſelmus Cãtuariẽſis ep̃us,idq; genus alij perq̃ plurimi doctrina & virtutibus inſignes.

¶Sed non eſt, quod imbecillitate ingenij & ob temporis breuitatem audeam loqui diffu-
ſius de laudibus virtutum diui Martini, de quo in hæc verba ſcribit Poſthumanus author E
veridicus. Ego quoad vixero ſemper monachos Aegypti prædicabo, laudabo Anachori
tas,mirabor heremitas, Martinum ſemp excipiam. Non illi audebo,quenq̃ monachorũ
certe

cette nõ epõꝝ quẽpiã cõparare. Hoc Aegyptus fatet, hoc Syria, hoc Aethiops cõperit, hoc
Indus audiuit, hoc Parthus & Persia nouerũt, nec ignorat Armenia. Hæc ille, & vere: quã-
doquidẽ cui se impares quoq; esse fatent omnes Græciæ sapientes, vt qui præcipue in Gal-
lia inter alios cõfessores & martyres vt rosa fulserit. s. præclaris ac pijs virtutibus. De quaꝝ
quia de om̃ibus nec locus nec tẽpus dicere datur) vna & altera dicturus sum, q̃bus ille max.
vt quibusdam ardentibus lucernis fulsit, quas Christus in præcinctione lumborum notat,
inquiens: Sint lumbi vestri præcincti, &c.

E ¶Sane sciendum duxerim lumbos esse in homine, vnde virtus procedit generationis, à
cinctura ad nates procedentes. Atq; eos eẽ duplices, scilicet mẽtis seu cordis vnde generant
cogitationes, & carnis, vnde gignũtur verba & opa. Iam vero lumbos mẽtis præcingunt, q Math. 15
coercent, ne malæ inde exeant vel contra deũ vel proximũ cogitationes, & sic habẽt virtuẽ Math. 5
cui nomẽ est puritas mẽtis, qua qui pollent, deũ vidẽt. Hanc habuit diuus Martinus, vt q na-
tus adhuc annos decẽ, inuitis parẽtibus ad ecclesiã confugerit, seq; cathecuminũ fieri postu-
larit, nec aliud meditatus fuerit, præter quod in dei laudẽ & proximi salutem quoquo mo-
do cedere posset, cui spũs sanctus mirabiliter iam tum suggesserat, quod ait scriptura: Quæ
præcepit tibi deus, illa cogita semper. Et quid etiam aliud cogitaret virgo, qualis ipse erat, q̃
quod domini est? Lumbos vero carnis esse dicimus & oris & alterius corpis partes. Quæ Eccl. 3
oris sunt præcingimus, quũ ne male loquatur, os cohibemus, id quod maxime fecit sanctus 1. Cor. 7
Martinus, q crescens corpe & fide non intra cordis angustias contẽtus, ore sanctæ trinitatis
fidem cõfessus, nũquam aliud ore eructauit, q̃ quod Christi, quod pietatis, quod pacis, quod Psal. 33.
misericordiæ, quodq; id genus fuit virtutis, nõ immemor eius, q̊d propheta cecinerat olim,
dicens: Prohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Quæ alterius sunt
partis. s. genitalis lumbos præcingũt, qui se (iuxta Euangeliũ) propter regnũ cœloꝝ castrãt Math. 9
se ab om̃i carnali libidine abstinẽtes, tam animo q̃ corpore virgines ꝑpetuo manẽtes, cuius- Marc. 10
modi fuit sanctus Martinus, adeo castitatis studiosus, vt perpetuã virginitatem seruauerit, Luc. 18
exosus omnes qui vel ore tantum aliquam præ se ferrent impudicitiam. Ad quam ex omni
parte conseruandã sibi adsociauit sobrietatem & abstinentiã, castitatis genitricẽ, qua etiam
tempore suæ militiæ sic vsus est, vt nõ miles, sed monachus putaretur. Episcopus vero effe-
ctus vno tantũ ferculo vna cõtẽtus die, nec vino nec carnib⁹, nisi cõpellente fragilitate, vsus
est, sed leguminibus, vt Daniel olim, dũtaxat, nõ ignarus ex crapula omnẽ peruenire luxu- Danie. 7
riam, qui quod superfuit, pauperibus exhibuit.

F ¶Hasce nimiꝝ (trãseo alias) vir sanctus virtutes. s. puritatẽ cordis, pudicitiã, virginitatẽ,
castitatẽ & sobrietatẽ, abstinentiãq; nõ mõ habuit, sed & eas ꝑbuit alijs in exẽplũ, q̊s in tene
bris ignorãtiæ nõ passus est viuere, veꝝ illis virtutũ dedit splendorẽ viã, quasi quibusdã ardẽ
tibus lucernis, expectãs dñm de nuptijs cœlestibus in morte redeuntẽ, q & rediens illũ inue
nit præcinctũ. i. ad moriendũ bene ꝓparatũ, vt q suæ mortis ex singulari dei gratia præuius
accedente iam tẽpore mortis suæ, flentibusq; discipulis & dicẽtibus: Cur pater nos deseris,
aut cui nos desolatos relinquis? Inuadẽt enĩ gregem tuũ lupi rapaces. Ipse precibus eoꝝ mo
tus: Dñe, inq̃t, si adhuc populo tuo sum necessarius, nõ recusabo laborẽ, fiat voluntas tua, ni-
mirum dubitãs pene, q̃d mallet, qui nec hos deserere, nec à Christo volebat diutius separa-
ri. Proinde cũ aliquãdiu molestia febriũ teneret, tandẽ in cilicio & cinere oculis ac manibus
in cœlũ intẽtus, obijt in dño, & q hic pauper & modicus fuerat, in sinu Abrahæ lætus est ex-
ceptus, atq; cœlũ ingressus diues, hymnis honoratus est cœlestibus, Imp. Archadio & Ho-
norio sub annũ dñi. CCCCXLVIII. vitę eius. LXXXI. quẽ in cœlesti patria Christus ex
suo promisso discũbere fecit, & trãsiens ei ministrat spũales delitias, quietem à multis labo-
ribus, & vitã sine læsiõe, & cõuersationẽ diuinã in lumine & regione viuentiũ vniuerso san-
G cto adfectu adimpletã. ¶Superest igit, fratres dilectissimi, vt memores sim⁹ dñm nostrũ
abijsse ad nuptias cœlestes in sua ad cœlũ ascẽsione & redituꝝ in hora mortis, nulli certa, pul
saturũ ꝑ ægritudines, vigilemus vel in secũda saltẽ vigilia noctis. i. in iuuenta, vel tertia. i. se-
nectute, si in prima & secũda. i. in pueritia & iuuẽtute vigilare neglexerimus, vt adueniente
dño & nos ad mortẽ vocãte paratos nos inueniat & ex illis seruos, q̊s vigilãtes inuenit, qua-
les proculdubio nos ẽ inuẽturus, vbi iuxta exẽplũ diui Martini, patroni nostri singularis, lũ- Osee. 4
bos nr̃os ꝑcinxerim⁹, & ardẽtes in manib⁹ nr̃is lucernas gestauerim⁹. Quales vt sim⁹, neces
H ¶Primo, vt vanas & prauas obmittamus cõtra deum, nos & proximũ cogi (sum est. Ephe. 4
tationes, memores deũ etiam cogitationes malas suo tempore vindicaturum.
¶Secũdo, caueamus ab om̃i malo verbo, hortãte Paulo, ne procedat ex ore nr̃o, nisi q fit Math. 12
ad ædificationẽ fidei & det gratiã audiẽtibus, deponẽtes mẽdaciũ, loquẽtes veritatẽ mutuo,
qm̃ inuicẽ mẽbra sumus, memores, deo etiã nos rationẽ aliq̃n daturos de verbo otioso.
I ¶Tertio, simus & verbo, vnusq; in statu suo, casti, memores, eos, q fornicantur, cœlum
non ascẽsuros, qm̃ (Apostolo teste) deus fornicatores & adulteros iudicabit.

¶Quarto, simus sobrij ab omni crapula abstinentes, q̃ vel præcipue inter oĩa vitia facit
Lucę. 21 obdormire in aduentu dñi, & imparatos inuenire. Hinc quū alias dñs de suo in morte & in
cõsumatione seculi aduentu nos admoneat, & vt tum vigilemus, deniq; ait: Attẽdite vobis,
Lucæ. 21 ne forte grauent corda vestra in crapula & ebrietate, & curis hui⁹ vitæ, & supueniat in vos
repentina illa dies. Quinto, vt de eo, quod aliàs in crapulã cedere posset, eleemosynã demus
indigentibus, Christo dicente: Veruntñ quod superest, date eleemosynã. Et ecce oĩa mũda
Matth. 5 sunt vobis. Postremo, habeamus in manib⁹ ardẽtes semp lucernas. i. alijs sim⁹ exẽplo ad bo
Roma. 15 nã opationẽ, vt cæteri p nos nõ scãdalizent, sed ad oĩe bonũ ædificent, glorificãtes patrẽ, q
in cœlis est, ad q̃d obligamur ex dicto Christi & Pauli dicentis: Prouidentes bona non tantum coram deo, sed etiam coram hominibus, omnibus nobis id facientibus ministrabit indubie Christus in cœlestibus nuptijs epulas æternæ beatitudinis.

HOMIL. LXXXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Lucæ. 12. Sint lumbi vestri præcincti, &c.

In ferijs diui Martini.

Vanta diligentia, quãtaq; cura nobis animaduertenda sit hodierni A
Euãgelij parabola, quãtiq; illa ponderis esse possit Petri apostolorum principis interrogatio declarat, qua scilicet dñm post illã serio recitatã interrogauit, an ad se, scilicet apostolos dũtaxat an vero & ad oĩes hãc diceret parabolã? Quia vero dñs in Luca non satis aperto respõderit Petro, in q̃s eam parabolã dixerit, obscure tñ subindicauit, se illam nõ modo ad apostolos, sed ad omnes dixisse,
Marc. 13 quandoquidem quæ post eã dicturus est, ad solos apostolos dicat,
præcedentia vero ad vniuersos. Id q̃d in Marco, vbi eandem agit
rem, euidentissime demõstrat, inqens: Quæ aũt vobis dico, omnibus dico, &c. Hinc oẽs indiscriminatim tã seriam habent parabolam, nõ modo intelligere,
Lucę. 11. sed & iuxta illã facere: qñquidẽ beati sint, q audiũt verbũ dei & custodiũt illud, id est, qui in
Luc. 8. corde bono & optimo audientes verbum retinent, & fructũ afferũt in patientia. Et quidem
Roma. 2 ait Apostolus, non auditores, sed factores verbi iustificabuntur.

¶Primo aũt p hãc Euãgelicã parabolã nos admonet sui futuri aduentus, quorũ vnus est B
generalis, quando ipse in sua maiestate in fine huius seculi de cœlo veniet iudicaturus viuos
& mortuos, & corpi simul q̃d hic vel demeruit vel meruit redditurus, de q̃ aduentu ipse dñs
Matth. 24. ait: Et tũc videbũt filiũ hominis venientẽ in nubibus cœli cũ virtute multa & maiestate. Et
Marc. 13 angelus alibi: Hic Iesus inqt, q adsumpt⁹ est à vobis in cœlũ, sic veniet, quemadmodũ vidi-
Luc. 21 stis eũ euntem in cœlũ. Et Paulus inqt: Qm̃ ipse dñs in iussu & in voce archãgeli, & in tuba
Acto. 1. dei descendet de cœlo, & mortui, q in Christo sunt, resurgent primi. Alter vero aduentus
1. Thess. 4 dñi est, q̃ venit vnũquemq; ex hac vita vocaturus & sumpturus, & est vnicuiq; particularis,
quo de aduentu suo ipse ad discipulos dicit: Vado parare vobis locũ. Et si abiero & ppara-
Iohan. 14 uero vobis locũ, iterũ venio & accipio vos ad meipsum, vt vbi sum ego & vos sitis, de q̃ pariter aduentu sigillatim & pcipue in hodierno loquitur Euangelio.

¶Secũdo, monet, vt simus soliciti & vigiles, de hoc suo aduentu, qm̃ etsi certus sit, eius tñ C
tẽpus oĩno nobis est incertũ, nescitur eñ an sit venturus in prima vigilia. i. in pueritia: an secunda, id est, in iuuentute: an in tertia vigilia, id est, in senectute. Et hoc est, q̃d scriptura di-
Eccles. 9. cit: Nescit hõ finem suũ, sed sicut pisces capiunt hamo, & aues laqueo cõprehendunt, sic capiunt hoies in tpe malo, cũ eis extemplo superuenerit. Sic & dñs in Marco ait: Vigilate er-
Marc. 13 go. Nescitis eñ, quando dñs domus veniat, sero an media nocte; an gallicantu, an mane, ne
cũ venerit repente, inueniat vos dormientes. Et reuera nemo finem suæ vitæ nouit, nisi cui
deus singulariter reuelat. Veluti suã sibi mortem à deo reuelatã Petrus adfirmat, inquiens:
2. Petr. 1 Certus sum, q̃d velox est depositio tabernaculi mei, secũdum q̃d & dñs noster Iesus Christus
2. Timo. 4 significauit mihi. Et Paulus suum sciuit aduentũ dicens: Tu vero vigila, in oĩbus labora,
opus fac Euãgelistæ, ministeriũ tuũ imple, sobrius esto. Ego eñ iam delibor, & tẽpus meæ
Psal. 38 resolutionis instat. Cuius finis scientiã sibi à deo dari Dauid orauit, inquiens: Notũ fac mihi dñe finem meũ, & numerũ dierũ meorũ, q̃s est, vt sciam, q̃d desit mihi. Voluit aũt dñs nobis vltimã esse horã incertam, vt q̃a semper nobis esset suspecta, sicuti fur in nocte, ita semp ad illam nos præparemur. Et hoc est quod hodie dñs serio monet.

Ephe. 6 ¶Tertio, vt simus præparati in suo aduentu. Hinc apostolus: Propterea accipite arma- D
turam dei, vt possitis resistere in die malo, & in omnibus perfecti stare.

¶Sed quæris, quur tã serio tãq; paterne nos vbiq; dñs in scriptura monet, vt simus vigi- E
Psal. 141 lãtes, & pparati in suo mortis nr̃æ aduentu. Nunqd malus eius est aduẽt⁹, quẽ tãtopere viri

sancti

ſancti deſiderarũt. Dauid quidẽ ait: Educ de cuſtodia animã meã. Et aliàs: Hei mihi, qa in- Pſal. 119
colatus meus prolongatus eſt, multũ incola fuit aĩa mea. Et Tobias: Et nũc dñe, inqt, ſecun- Tob. 3.
dum voluntatẽ tuã fac mecum, & præcipe in pace recipi ſpm̃ meũ. Expedit em̃ mihi mori
magis q̃ viuere. Et apl's: Deſideriũ, ait, habẽs diſſolui & eſſe cum Chriſto. Philip. 1.

¶Reſpondeo, aduentum domini per ſe nequaquam, nec etiam præparatis, ſed ipſis malis
& imparatis & dormientibus eſſe malum & terribilem.

F ¶Primo, φ eo adueniẽte p mortẽ, hoĩes velint nolint pſentabunt ante tribunal Ieſu Chr̃i Matth. 10
reddituri pro ſeipſis rationẽ de oĩbus naturalib', ſpũalibus, tp̃alibus bonis collatis, imo & de Luca. 16
peccatis admiſſis & bonis omiſſis, imo, inquã, de vno ſunt q̃q; verbo otioſo rationẽ reddi- Roma. 14
turi, qũo. ſ. ijs vel illis vſi & abuſi ſint, qũo hæc fecerint, & quur illa obmiſerint, dño iuſtiſſi- 2. Cor. 5
mo iudice, dicẽte: Redde rõnem villicatiõis tuæ. Hinc Paulus: Oẽs em̃, inqt, nos manifeſta- Matth. 12
ri oportet ante tribunal Chr̃i, vt referat vnuſqſq; propria corpis prout geſſit, ſiue bonũ ſiue
malũ, & qdẽ vnuſqſq; pro ſe rationẽ reddet deo. Dico aũt vobis, ait dñs, qm̃ omne verbum
otioſum, quod loquuti fuerint hoĩes, reddent rationem de eo in die iudicij.

G ¶Ah bone deus, qd tum miſerabilius, qd deploratius pctõre, quũ viderit ſe tot ſcelerũ, tot
malorũ cõtra ſe cogitationũ, tot loquutionũ, tot operationũ oĩno reum, quẽ & cõſcientia ſua
cõdemnabit, nec poterit aliquã inuenire excuſationem, q̃nquidem ſua ſponte deliquerit. Et
hoc eſt, φ alibi, q nõ habuit veſtẽ nuptialẽ, qualis eſt pctõr, obmutuit, rogatus à rege, qũo ſi- Matth. 22
ne veſte nuptiali intraſſet? O bone deus, q̃d tũc pctõre ęrũnoſius, tũ qa videbit ſibi nullũ tem
pus reſtare, in q̃ ſe pparare poſſit, φ nec exoraturus ſit totus mundus: qa aduenit (Iob teſte) Iob 14
terminus. ſ. vt exeat hũc mũdũ, quẽ ipſe nõ poterit pterire, tũ φ viderit ſe ab oĩbus derelictũ
nec eſſe, q poſſit adiuuare. Siqdẽ mũdus nimiũ amatus ab ipſo, ei dat pro cadauere cooperiẽ Iohan. 9.
do ſaccũ vilẽ. Amici cõſanguinei vadũt dũtaxat vſq; ad ſcpulturã m inĩe p eo interceſſuri, Iob. 19
quod nequeũt, qa tẽp' benefaciẽdi trãſiit, adeſtq; nox, in qua nemo poterit operari. Et hoc
eſt, q̃d Iob in pſona vniuſcuiuſq; iudicãdi lamentat, inquiẽs: Noti mei quaſi alieni receſſerũt
à me, dereliquerũt me propinqui mei, & q me nouerãt, obliti ſunt mei. Inquili domus meę,
& ancillæ meæ, ſicut alienũ habuerũt me, & quaſi peregrinus fui in oculis eorũ. Abominati
ſunt me quondã conſiliarij mei, & quẽ maxime diligebam, auerſatus eſt à me.

H ¶Quid igitur, o pctõr, tãtũ in tuas diuitias, in tuas pompas, & alia huius mũdi tempora-
lia confidis, cum nihil eorũ ſit, q̃d te ſequatur, niſi tua bona opera & ea miſericordiæ. Siqui- Apoc. 14
dem, ait Apocal. opera illorũ ſequũtur illos. ſ. mortuos.

¶Secũdo, φ poſt redditã rationẽ, horrẽda ſit ſequutura ſentẽtia & iſta, q̃ pctõri tã erit au- Apoc. 19
ditu tremẽda, vt in Apoca. cõparat gladio ex vtraq; parte acuto. Dñs em̃ iuſtiſſimus iudex
in throno ſedẽs, dicet terribilibus hiſce verbis: Ego propter te homo factus ſum, deluſus, cæ Matth. 25
ſus & crucifixus, vbi eſt tantarũ iniuria fructus, Vbi eſt ſeruitus, quã mihi pro ptio ſanguinis
mei debuiſti. Ego ſup gloriã meã te habui, cũ eſſem deus apparẽs homo, & tu omnẽ rem vi
liſſimã terræ dilexiſti amplius, q̃ iuſtitiã meã & fidẽ. Ligatis igitur manibus & pedibus eius
mitte eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & ſtridor dentium.

I ¶O væ, o dolor, o ærumna, o anguſtia peccatoris. Væ homini illi, contra quem profertur
talis ſentẽtia. Melius em̃ ei fuiſſet, ſi non fuiſſet hõ natus ille. O irrefragabilis ſentẽtia, à qua
appellari neqt, qm̃ à ſupremo iudice lata. Neq; euacuãda p errorẽ intolerabilẽ, qa à iuſtiſſi-
mo iudice lata, nec redimẽda vel pecunijs vel amicitijs vel pcibus amicorũ, tũ em̃ quũ añ tri
bunal Ieſu Chr̃i venerim', neq; Iob, neq; Daniel, neq; Noe rogare poterũt pro quopiã, ſed Iob. 10
vnũquęq; onus ſuũ portare oportebit. Vnde tãdẽ (Iob teſte) peccator morti æternæ adiudi
catus cũ ineffabili luctu & vlulatu vadet ad terrã tenebroſam & opertã mortis caligine, ter
rã miſeriæ & tenebrarũ, vbi vmbra mortis & nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabi-
tat, nec reuertet. q ex inferno nulla vnquã eſt redẽptio. Propter hęc itaq; duo dies aduẽtus Eccl. 7
dñi. ſ. mortis nr̃æ vnicuiq; tremẽdus eſt, & qdẽ adeo terribilis, vt ideo dixerit ſcriptura: In
oĩbus opibus tuis memorare nouiſſima tua, & in ęternũ nõ peccabis. Siqdẽ facile cõtemnit Eccl. 10
oĩa, q ſemp ſe cogitat moriturũ. Cõtẽnet delitias carnis, vtpote q̃ ſit à vermib' cõſumẽda, q̃
iuxta ſcripturã) hęreditabit ſerpẽtes & vermes, Cõtẽnet mũdi diuitias & honorificẽtias, q̃ñ
ſcit ſe eas nõ poſſe ſecũ ferre. Cũ em̃ (ait Iob) hõ morit, nihil ſecũ adfert, aperit oculos ſuos Iob. 4
& nihil inuenit. Recte igit ac pr̃ne dñs hodie monet, vt vigilem' & nos pparem' ad ſuũ ad-
uẽtũ, q nobis ſit incert', ne ſi nõ fuerimus pparati, hæc duo horribilia pdicta ſubituri ſimus 1. Theſſ. 5
Et apl's ait: Nõ dormiam' igit ſicuti & cæteri, ſed vigilem' & ſobrij ſimus.

¶At inquis, quomodo vigilemus & nos præparemus, ne ſit nobis domini aduẽtus ĩ mor
te timendus? Reſpondet dominus.

K ¶Quarto & docet, vt cingamus lũbos noſtros, ſcilicet mẽtis & corpis, mẽtis, vt ſunt vo-
tas & intellectus, vnde procedũt malæ cogitatiões, carnis ſunt & corpis, in qbus viget mo-
tus luxuriæ. Vult igit dñs, vt præparaturi nos, cingamus lumbos viroſq; noſtros, i. vt co-

herceamus nos ab oībus illicitis cogitatiōib⁹ & opib⁹. Vñ Chrs: Attēdite, inqt vobis, ne forte grauent corda vr̃a in crapula & ebrietate, & curis huius vitę & superueniat in vos repētina dies illa. Vigilate itaq; omni tpe orantes, vt digni habeamini fugere ista oīa, q̄ futura sunt, & stare añ filiū hoīs. ¶ Deinde, ait Chrs, habeamus ardentes lucernas in manibus nr̄is pinde illi, qui expectāt dñm suū à nuptiis veniētē. i. faciamus opa bona ex charitate, q̄ lucernæ ardēti cōparat, & aliis bona exēpla demus: Nō eñ sufficit nos malū vitare, nisi & vitādo malum bona faciamus, iuxta prophetā dicentē: Declina malū & fac bonum. Et hoc est, q̄d dñs ait: Sic luceat lux vestra corā hominibus, vt videāt opa vestra bona, & glorificent patrē vestrum, qui in cœlis est. Et aplus inqt: Prouidentes bona non tātum coram deo, sed etiā corā omnibus hominibus. Et rursus: Itaq; fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles, abundātes in omni opere dñi, semp scientes, quod labor vester non est inanis in dño. Et dñs hodie: Et lucernas habētes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus dominum suum à nuptiis venientē, vt cū venerit & pulsauerit, confestim aperiant ei.

Luc. 21 | Psal. 36 | Matth. 5. | Roma. 12 | 1. Cor. 15

¶ Dñs est, Chrūs Iesus, q ad nuptias iuit, quādo ascendit in cœlū, supernā sibi multitudinē angelorū nouus hō copulās. Reuertet, quādo venit nos vocare ex hoc seculo, & animā separare à corpe, pulsat, quādo iam p ægritudinis molestiā, eē mortē vicinā designat. Cōfestim aperimus, qñ hūc cū amore suscipimus, mori nō renuentes. Aperire eñ iudici pulsanti non vult, q mori trepidat pc̄tor, & eū, quē contempsisse se meminit, videre iudicē formidat. Qui aūt de sua spe & operatiōe securus est, pulsanti cōfestim aperit: qa cū tps propinquū mortis agnouerit, de gloria retributiōis hilarescit, scit eñ se eē de numero beatorū, qui vigilarūt, qs dñs præcingens faciet discūbere, & trāsiens ministraturus est illis. i. quibus dñs post anxios huius mūdi labores datur⁹ est requiē, & pro hui⁹ seculi inopia abundātiā oīm bonorū diuinorū, in qbus de⁹ erit oīa. Beati eñ, ait Apoca. qui in dño moriunt. Amodo iā dicit spūs, vt requiescāt à laboribus suis: vtpote in eo loco existētes, vbi nō esurient amplius neq; sitient, neq; cadet sup illos sol neq; vllus æstus, & abstergct deus oēm lachrymā ab oculis eorum. M

Matth. 25. | Apoc. 14 | Apoc. 7

¶ Quo in loco indubie est diuus cōfessor idemq; pontifex Martinus, huius inclytæ ecclesiæ Mog. patronus tutelaris, cuius historia dicit, q̄d neq; mori timuit, neq; viuere recusauit, quia post mortē lætus in sinu Abrahæ sit exceptus, & q hic pauper & modicus fuit cœlū diues sit ingressus, qñquidem hoc in seculo vt bonus pastor nō modo pro se, sed & pro grege suo semp vigilauerit, succinctus. i. castus cogitatiōibus & opibus, habēs q̄q; in manibus suis ardentes lucernas. i. bona opa, qbus & corā deo & hominibus illuxit, ideoq; cōfestim dño veniēte per mortē aperuit, qui nūc facit eum requiescere in æterna felicitate. N

HOMILIA XC. DE EO QVOD LEGITVR, Matth. 4. Ambulans Iesus.

In feriis diui Andreæ apostoli.

Vdio, frēs, plerosq; fortassis, q nuda sanguinis nobilitate gloriant, nō æque ferre q̄d nuper de vera nobilitate disputās, dixerim nullā esse verā corā deo & hoīe nobilitatē, nisi quæ à virtute primū deriuarit, sibiq; virtutē habeat sociā, proinde neminē rec̄te se posse de nobilitate suorū maiorū gloriari, quū ipse sit vitiosus, quādoquidē solū virtuosi vere sint nobiles, & ideo quorundā maiores fuisse nobiles à cęsaribus testimonio etiā insigniū & armorū factos, qñ præ cæteris virtutib⁹ bonis ac piis nō sibi tātū, sed & suis ad imitationē claruerint. Ediuerso pariter audio cōtra illos, q ita ægreferūt hæc mea de nobilitate dic̄ta, demirari quosdā nō improbos plebeios, dicentes: Dic̄tu mirū q̄d illi stomachant, qa audiūt nobilitatē verā à virtute primū deriuari, quū eis idipm potius in bonā volūtatē & summā lætitiā cedere debuerit, vtpote q̄d nobilitas nobiliū, q nobis pferūtur, à tā eximia & pulchra radice. f. virtute prodierit. Virtute enī q̄d excellētius, q̄d pulchrius? Nōne antiq illi phibuere, nihil deo videri similius virtute, vt q̄ suo splēdore deū nō aliter imitet, atq; pic̄tura & imago rei rē ipsam? Et nōne tāti virtus est, vt si oculis cerneretur (velut Cicero & Plato adfirmāt) mirabiles in se & ardētes excitaret amores? Vnde factū, q̄d pleriq; maximorū philosophorū in ea summū bonū posuerint, propter q̄d habendū & conseruandū perq̄ plurimi durā mortē subire non veriti sunt. A

Cice. lib. 1. off. Plato. de rep.

¶ Quibus pro tēpore respondeo. Verū esse, nihil nobilibus ipsis esse laudabilius atq; gloriosius eē debere & libētius ab eis audiri, quàm quod diceretur, ipsam nobilitatem nō aliūde quàm à virtute primum proficisci, vtpote ab optima radice, qua nil pulchrius sub cœlo esse possit, si forinsecus videri valeret, nempe, cuius imaginatione duc̄ti dūtaxat nonnulli, ante quàm contra illam facerent, aut eam derelinquerent mori potius voluere. Legimus quidem, vt B

dem,vt primo Punico bello Regulus captus à Penis,quũ de captiuis cõmutãdis Romã mis fus eſſet, iuraſſetq́ ſe redituꝝ,primũ vt venit captiuos reddẽdos in ſenatu nõ cenſuit. Deinde retinere à propinquis & amicis ad ſupplicium redire maluit. Quare? ne falleret virtutẽ.i.fidem hoſti datã. Legimus & q́ Metellũ Numidicũ potius iuiſſe in exiliũ à chariſſima patria, à ſummis dignitatibus & dilectiſſimis cõſanguineis,q̃ vt in legẽ Agrariã cõſentiret,& ſic,re licta iuſtitia,rempub.offenderet,quã rei priuatæ ptulit. Sic & legimus in ſacris literis, Ionathan potius offenſam patris & ſalutis periculũ ſubiſſe anteq̃ erga Dauid defereret virtutem pietatis. Sic & legimus Abimelech pro hoſpitalis grãæ officijs necẽ potius ſui,q̃ proditionẽ fugientis amici ſubire voluiſſe. Sic & diuus Andreas potius crucẽ amariſſimã pertulit,q̃ à virtute & fide recedere vellet,quanq̃ potuiſſet. Siqdẽ quũ ſanctus Andreas duceretur ad crucẽ,ipſe populus,q ſanctũ & iuſtũ dolebat iniuſte dãnari,prohibere voluerit,ne puniretur,ſed ipſe magis inſtãtiſſima prece rogauit,ne prohiberent. Cice.lib. 3 officiorũ. Plin.de vi. illuſt. T.Liuius.Vale. lib.3.ca.8. de cõſtãtia 1.Reg.22. 1.Regũ.26

C ¶Si ergo,dicitis,tanti eſt virtus,vnde nobilitas prouenit,qd cauſæ, q̃d vulgares illi nobiles tam ægre ferũt dici,nobiles nõ eſſe,niſi qui habeãt virtutẽ,quam ipſoꝝ maiores habẽtes nobilitari meruere. R̃ndeo,inquã,eos,q nobiles eẽ volũt,& interim tñ adhorrent dici illos ſolũ eẽ vere nobiles,q ſint virtuoſi,plurimũ degenerare à parẽtibus ſuis,ipſosq́ plane eẽ vitioſos,nõ abhorrentes virtutẽ(vtpote q̃ nequeat odio haberi,etiã à quãlibet malis)ſed viã quæ ducit ad virtutẽ,q̃ quũ ſit dura & ardua (vt ait Maro de litera y Pythagorica) vitioꝝ vero mollis,pauci ſunt q eã velint ire,ideoq́ pauci vere nobiles reperiunt. Et hoc eſt,quod Chr̃s alibi dicit: Anguſta porta & arcta via eſt, q̃ ducit ad vitã,& pauci ſunt q inueniũt eã. Matth.7 Iohan. 14

D ¶Sed quæ eſt illa vita & via ad vitã.ſ.totius virtutis & beatitudinis? R̃ndet Chr̃s: Ego ſum via vita,& veritas,& virtus. Qui ergo nobiles eẽ volũt Cæſares, reges,principes, duces,barones,comites,eqtes,cõſules,ſenatores,& hoc gen⁹ alij,habeãt virtutẽ, quã habebãt vbi ſequent Chr̃m,in q̃ eſt oĩs virtus. Sed ah,o dñe Ieſu Chriſte,q̃ ſunt pauci,q te ſequũtur quũ tñ oẽs ad te puenire velint,ſciẽtes bene eſſe tecũ,q es vita vera & quies & voluptas oĩs. Ideoq́ oẽs te frui volũt,eſſeq́ tecũ nobiles,ſe filios Abraham gloriãtes, at Abrahæ patris opa neligẽtes,at nõ ita & imitari,cõregnare cupiunt,ſed nõ cõpati. Sane,inquã,multi ſunt, qui Chriſtũ deſiderãt inuenire,nõ tñ quærere curãt,cupiẽtes cõſequi,ſed nõ & ſequi. Iohã.8

E ¶Nõ ita,o viri de ſanguine nobiles,fuere illi ſancti nobilesq́ apoſtoli,Petrus & Andreas & alij, q(vt hodie teſtat Euangeliũ) relictis retibus,ſequuti ſunt Chriſtũ,alio in loco ad Chr̃m ſummũ regẽ & Cæſarem vere nobilitantẽ,dicentes: Ecce nos reliquimus oĩa,& ſequuti ſum⁹ te,qd ergo erit nobis? Quid ergo fratres dedit illis, q eũ in omni virtute ſunt ſequuti? Quæ merces ſequelæ Chr̃i & pro virtute? Nimiꝝ ille nobilitauit ſequẽtes ipm,quãdoquidẽ Chr̃s fecerit eos ſenatores claros & principes glorioſos,dicẽs: Amẽ dico vobis, q vos,q ſequuti eſtis me,in regeneratiõe,cũ ſederit filius hoĩs in ſede maieſtatis ſuæ, ſedebitis & vos ſup ſedes duodecim,iudicãtes duodecim tribus Iſrael. Nobiles ergo ſenatores fecit Chr̃s apl̃os ſuos,q eũ ſunt p virtutẽ ſequuti: & nõ modo nobiles ſenatores, ſed & principes glorioſos terræ,de ipſis eñ canit eccleſia ad dñm: Cõſtitues eos principes ſup omnẽ terrã. Sunt profecto ŋ illi principes,de qbus propheta ad dñm: Mihi(inqt)nimis honorificati ſunt amici tui deus,nimis cõfortatus eſt principatus eoꝝ: vtpote q fortes virtute fidei cõtra vitiũ in bello vicerũt regna,factiq́ per regias victorias veri reges , non titulares. Matth.19 Marc.10 Lucæ.18 Matth.19 Lucæ.22 Pſal.44 Pſal.138 Heb.11

F ¶Siqdẽ ſola fidei virtute & pietate Petrus regnum Rom.cũ Antiochia vicit, & ſummo deo lucratus ẽ, Andreas Achaiã, Iohãnes Epheſum, Iacobus maior Hiſpaniã, Iacobus minor Hieroſolymã, Simon Aegyptũ, Iudas regnũ Perſaꝝ & Mędoꝝ & Armenię minoris, Philipp⁹ regnũ Syriæ, Bartholomæus Licaoniã, Indiã & maiorẽ Armeniã, Thomas Parthos & Bragmãnos & ſuperiorẽ Indiã, Matthęus Aethiopiã & Macedoniã, Matthias Iudæã, Paulus totã Græciã ſubiugauit. Et ita qdẽ magna virtute fidei & doctrinę toto terraꝝ orbe bellarũt,rectoresq́ facti ſunt, vt vere pdixerit propheta de ipſis,inqẽs: Cõſtitueș eos principes ſup oẽm terrã, vtpote ſolis pijs doctrinis & virtutib⁹ principãtes & vincẽtes, regnãtesq́ vbiq́,vt recte de eiſdẽ idẽ propheta cecinerit: In omnẽ terrã exiuit ſonus eoꝝ,& Pſal. 44 Roma.10 Pſal.18

G in fines orbis terrę verba eoꝝ. ¶Qui ergo apl̃i,tãti,inquã,ſenatores,pricipes,regesq́,q̃les obſecro primitus in ſua fuere cõditiõe,aut quales ex ſanguine ipſoꝝ parentes obſecro? Nimiꝝ,reſpõdet hodie Euãgeliſta,erãt eñ piſcatores,vtpote paupculi plebei,ideoq́ laborioſi artifices & mechanici. Quid eos adeo nobilitauit, vt facti ſint ſenatores,principes,reges? Nihil aliud,ait Euãgeliſta,q̃ q relictis retibus,ſequuti ſunt Chriſtũ, facti piſcatores deinde hominũ. Ita qui nobiles eſſe,fieriq́ velint ſenatores,reges,principes,equites,&c. ſtudeãt & ipſi retibus relictis,id eſt actibus carnalibus ſemotis,ſequi Chriſtũ per viã virtutis & bonæ operatiõis,admonente propheta: Declina malũ & fac bonũ.i.ſis virtuoſus. Niſi eñ virtutẽ qui nobiles eſſe voluerint,habuerint,fruſtra de nobilitate ſua,quæ eſt aliena,ſ.parentum & maioꝝ,& quidẽ non aliter q̃ cornicula iſta,de qua nuper,gloriabuntur.

HOMIL. XCI. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.23. Ecce ego mitto ad vos,&c.

In ferijs diui Stephani.

ON tristemini fratres,sed cõsolamini,qm̃ heri fuerit Iesu Christi infantuli dies natiuitatis,mox hodie subsequitur diui Stephani dies mortis,quoniã heri fuerit dies salutis, hodie dies interitus, quoniã heri fuerit dies lætitiæ,hodie est dies mœroris. Non tristemini,inquã,frẽs,siquidẽ res longe aliter habet q̃ forte nõnulli intelligũt. Non est hic dierũ solenniũ ordo ex tpe,sed ex institutiõe catholicæ ecclesiæ colũnæ veritatis & à spũ sancto gubernatæ, quę à Chr̃o sponso suo ad regendũ omia sapienter suscepit. Sane latet huius rei intellectus sub mysterio. Vtiq; hesterna die celebrauimus natalẽ dñi saluatoris nostri olim in hunc mundũ geniti,hodie vero cõmemorationem agimus passionis Stephani prothomartyris,quanquam non hodie,sed tertia Augusti,in qua celebeat inuẽtio eius eodẽ anno,quum post domini ascensionem plenus gratia & fortitudine,vt testaẽ scriptura,fecisset prodigia & signa magna in populo,& disputasset victor in omni sapientia contra eos,q de synagoga erãt, lapidatus fuisse legitur,in cuius etiãnum memoriã legi hodie solet Euangeliũ,in quo dominus minatur turbis Iudæorũ & principibus sacerdotum,qa missos ad ipsos sapientes & sceibas,cuiusmodi Stephanũ fuisse,scriptura adserit,lapidauerint,super quos ideo'q; illius sanguis sit venturus. A

¶Sed quare dicitis,hãc dierũ festiuarum seriem instituit ecclesia? Nõ vtiq; qa dies natalis dñi lætitiæ transierit,quæ ad finẽ seculi vsq; sit mansura, vtpote in qua exortũ est gaudiũ,q̃d est omni populo.s.p̃terito,p̃senti,& post hac vẽturo. Nec qa sit dies mortis viri sancti lugẽda,quæ nihil illi mali attulit,sed potiꝰ ab omi malo huius mũdi liberauerit, quã & propterea Tobias ille senior ex aĩo optabat,dicẽs: Et nũc dñe secundũ voluntatẽ tuã fac mecum,& præcipe in pace recipi spm̃ meũ. Expedit em̃ mihi mori magis quàm viuere: Id quod certe Stephanus iure suo dicere potuit,qm̃ beatus,quia in dño mortuus sit,non dico mortuus, qꝫ interierit,quũ (teste scriptura) postq̃ positis genubus pro ĩnimicis orasset,in dño obdormierit,nõ interierit,sed corpore obdormierit,à somno sub extremũ iudiciũ resurrecturus, anima vero rectius q̃ hic nũc viuat ĩ regione viuentium,vbi videt bona dñi pro malis quæ hic sustinuit,cuius,quam hic habuit,tristitia plane conuersa est in gaudium. B

¶At quare tandẽ ecclesia hãc seriem festiuitatũ instituit.s.post Christi lætã natiuitatem mox Stephani mœstã perinde mortẽ celebrandã? Respondeo nimirum.

¶Primo,vt sciamus ea nos lege oẽs eẽ in hũc mũdũ natos,vt aliquãdo moriamur,ideo'q; hoc exiliũ patiẽti aĩo debere sufferre, moriq; nõ recusare dño volẽte, nec inde mœrere nos debere. Et hoc est q̃d Paulus ait: Nolumus vos ignorare frẽs de dormiẽtibus, vt non cõtristemini,sicut cæteri,q spem nõ habẽt: siqdẽ statutũ sit oĩbus hoibus semel mori, post hoc aũt eẽ iudiciũ. Hinc Dauid quondã,mortuo paruulo suo,mutata veste ingressus comedit,respondens'q; dixit seruis. Propter infantẽ,dũ adhuc viueret,ieiunaui & fleui. Dicebam em̃,qs scit,an donet eũ mihi dñs & viuat infans? Nũc qa mortuus ẽ,q̃re ieiuno? Nũqd potero reuocare ampliꝰ? Ego vadã magis ad eũ,ille vero nõ reuertet ad me.s.naturę legẽ ipsẽs. C

¶Secũdo,vt sciamus propterea Christũ eẽ de cœlo in hoc mũdo natum,vt Stephanus & quisq; nostrũ de hoc mũdo nasceremur in cœlũ,quũ oẽs ad lymbũ patrũ vel quãlibet boni & iusti descẽdere cogerent, filij ire, qs suo patri Chr̃s p suã lætissimã natiuitatẽ reconciliauit,vnde gaudiũ illud,q̃d angelus futurũ dixit toti mundo. D

¶Tertio,vt sciamus,nulli Chẽi natiuitatẽ profuturã,nisi et q & simul patitur in hac vita, qui alioquin cœlos nõ sit ingressurus: qñqdẽ aplis dicẽtibus.p multas tribulatiões oportear nos ingredi ĩ regnũ cœlorũ,cuius & ipe Chr̃s dux nobis militibꝰ exẽplũ reliqt,nõ potẽs nisi (vt ipse ait) p passionẽ suã ingredi gloriã. Si em̃ inqt Paulꝰ,cõpatimur vt & cõglorificemur E

¶Quarto,vt sciamus mortẽ iustorũ potius eẽ dicendã natiuitatem q̃ mortem,qua ex hac vita,quæ est adeo incõstãs vt vmbra, breuis vt momẽtũ oculi & ictus,nascunt in eam vitã æternã,in qua mille anni sunt,quasi vnus dies nobiscũ,Petro scribẽte: Vnũ vero hoc non lateat vos charissimi,qa vnus dies apud dñm sicut mille anni,& mille anni sicut dies vnus. Id q̃d se eme qrulus testaẽ propheta,inqens: Qm̃ oẽs dies nostri defecerũt & sunt quasi vmbra qm̃ mille anni ante oculos tuos tanq̃ dies hesterna,q̃ præterijt. Anni nostri sicut aranea meditabũtur,dies annorũ nostrorum in ipsis septuaginta anni. Si aũt in potẽtatibus octoginta anni,& amplius eorũ labor & dolor. Et ita nimirũ frẽs,intelligimus hodie,q̃d mors sanctorum potius sit vita q̃ moes appellãda,& hęc vita potius moes q̃ vita, tum propter breuissimã eius breuitatẽ,quæ quasi nihil est ad vitã futuri seculi, in qua nascuntur sancti. F

¶Adde

Marginal references: 1.Timot.3; Iohã.14.16; Acto.7; Matth.23; Luc.2; Tob.3; Apoc.14; Acto.7; Psalm.26; Psal.14; Psal.141; Psal.113; Iohan.16; 1.Thess.4; Hebr.9; 2.Reg.12; Gene.73; Ephe.2; Acto.14; Luc.24; Roma.8; 2.Petr.3; Psal.89

G ¶Adde demũ vitã nostrã quasi eẽ mortẽ propter infinita miseriarũ,tribulationũ,pericu- Iob.7
lorũq́ gña,à qbus nec diu nec noctu tuti sum᷒. Qđ vnico cõqueeit veebo S. Iob dicẽs:Mi- Iob.14
litia eſt vita hois ſup terrã. Hõ natus de muliere breui viuẽs tpe,eeplet multis miſerijs. Qui
quaſi flos egredit & cõterit,& fugit velut vmbra,& nunq̃ in eodẽ ſtatu pmanet. At frẽs nõ
talis eſt vita ęterna,ad quã iuſti p moetẽ illã tpalem naſcunt,ſed ęterna eſt & non trãſitoria,
vbi Chrs eſt,quẽ hodie vidit S.Stephan᷒,cęlo apto,ſtãtẽ à dextris virtutis dei, apud quem Iacobi.1.
(inqt Iacobus)nõ eſt trãſmutatio,nec viciſſitudinis obũbratio. Vbi q ſunt,veee viuũt, vtpo
te ab oĩni miſeria & morte ſecuri,q neq́ eſuriẽt,neq́ ſitiẽt amplius,neq́ cadet ſup illos ſol, Apoc.7
neq́ vllus æſt᷒,à q̃rũ oculis agnus Ieſus Chrs in medio ſtãs throni,oẽm lachrymã abſterget
in q hodie Stephanus obdoemiuit,nõ obijt,ſed ad vitã æternã media Ieſu natiuitate nat᷒ ẽ.

HOMILIA XCII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.21. Dixit Ieſus Petro.

In ferijs diui Iohannis Euangeliſtæ.

A Vdiuimus heri eccleſiã intee varias eationes,vel ideo dini Stephani prothomartyris diei obitũ ilico poſt diẽ Ieſu Chriſti natiuitatis celebrãdã inſtituiſſe,vt inde ſciamus neminẽ eius foee natiuitatis ad ſalutẽ cõpotẽ,niſi q illi cõpatiat & eũ cũ diuo Stephano per paſſionẽ ſequat,Paulo dicẽte:Ipſe eĩn ſpũs teſtimoniũ eeddit ſpiritui noſtro,q̃ ſumus filij dei. Si autẽ filij dei, & hæredes:hæredes quidẽ dei,cohęeedes aũt Chri,ſi tñ cõpatimur, vt & conglorificemur:ſiqdẽ(eodẽ teſte)ſocij ſint cõſolationis,q ſocij ſunt paſſionis, quod & ipſa veritas.ſ. Chrũs alibi adfirmat,ad filios Zebedæi dicẽs:Poteſtis bibeee calicẽ,quẽ ego bibiturus ſum? quaſi diceret:Si volueritis mecũ ſedere in eegno patris mei,opoetet vt me imitemini p paſſionẽ crucis. Qui (inqt aliàs)vult veniee poſt me.ſ.ad locũ beatitudinis,quo ipſe p mortem meam à reſurrectione mea iturus ſum,is abneget ſemetipſum, & tollat crucẽ ſuam,& ſequatue me. Roma.8 Matth.20 Marc.10 Matth.16 Marc.8. Lucæ.9

B ¶Cæterũ ne qs hanc eccleſiæ,adeoq́ Ieſu Chri ſententiã cũ dolore ſit laturus,vtpote q̃d eo pacto vix aliqs poſſit ſaluari,nimirum qui forte martyr fieri haud poſſit violẽta nomine Ieſu morte,vel foete maetyrij geatiã nõ habeat, ſtatim ideoq́ eadẽ eccleſia ſubiunxit,etiãnum ſolennitatẽ diui Iohãnis,q non violenta morte proprio martyrij genere obijt,quẽadmodũ Chrs vtcũq́ non aperte, tñ ſubobſcure aeguit hodie,in Euãgelio,dicẽs:Si eum volo manere donec veniã,quid ad te? Etſi eñi ex Græcis multi fueee (& maxime Georgius Teapezontius tẽpore Pij papæ ſecũdi)q adfirmarũt ex hiſce Chriſti verbis Iohannẽ oĩno non fuiſſe mortuũ,ſed mãſurũ ita,donec reuerſurus ſit Chrũs in fine mũdi,vti & apoſtoli intellexerũt,inter quos ſermo exijt:qa diſcipulus ille non morit,tñ id Chriſtũ non voluiſſe Enãgeliſta ipſemet Iohãnes refellit,inqens:Et non dixit Ieſus,non moritue:ſed,ſi volo eũ maneee donec veniam,quid ad te? Quo quidem veebo Cheiſtus arguit.

C ¶Primo,nihil ad nos attineee ſciee,qd ipſe deus ĩ ſua volũtate de nobis ſiue de vnoquoq́ alio diſponat,ſed ſufficere,q̃ eius ſit volũtas de eis, q̃ faceee debemus vel non facere ſcire,vt eã exequamur. Ipſe eĩn q̃cũq́ pro nutu ſuo ſapiẽter diſpẽſat,qd factu vel obmiſſu ſit neceſſariũ optime nouit,cui peopterea tuto ſunt oĩa cõmittẽda. Et hoc eſt,q̃d ſcriptura ait:Altiora te ne q̃ſieris,ſed q̃ pcepit tibi deus,illa cogita ſemp. Nõ eſt eĩn tibi neceſſaeiũ,ea,q̃ abſcõdita ſunt videre oculis tuis. Et hic Chrs alibi inqt:Amice,nõ facio tibi iniuriã? Nõne ex denario cõueniſti mecũ? Tolle q̃d tuũ eſt,& vade. Volo aũt & huic nouiſſimo dare ſicut tibi. Aut non licet mihi,q̃d volo facere? Et Apoſtolus inqt:O homo,tu q es,q reſpondeas deo? Nunqd dicit figmentũ ei,q ſe finxit,qd me feciſti ſic? Et inde ipſe dñs inceepat hodie Petrũ quærentẽ,quid Iohãnes eẽt aut acturus,aut q̃ moetis geneee moriturus? Cui idẽ reſpondet cõditionaliter:Si volo eũ ſic maneee,qd ad te? Q.d.ſi eũ vellẽ vſq́ ad finẽ vitæ ſuæ ſic ſeruatum iri,vt naturali morte obiret,qd ad te pertineret,q̃n quidẽ (vt aliàs dixit) nõ eſt veſtrum noſſe tẽpoea vel momẽta,q̃ patee poſuit in ſua poteſtate, in quo quidẽ reſponſo docet. Pſalm.130. Eccl.3 Matth.20 Roma.9 Acto.1.

D ¶Secũdo, Iohannẽ nõ violẽta morte vt peculiaeẽ martyeem fuiſſe mortuũ. Id q̃d & inſignius ipſius exitus appeobauit. Ille qdem,vt adfirmat hiſtoria,quũ vndecenteſimũ annũ ageret,frequẽti populo in ſcrobẽ deſcendit ſecundũ aram maximã templi,eefulſit locus ſubita luce,ſubijtq́ tacita religio facti tã incredibilis Epheſinã ciuitatẽ,quæ maioeẽ in modũ poſtea aucta eſt,vbi corpus nuſq̃ apparuit,adiungit hiſtoria,q̃d Chrũs ei appaeuerit circa finẽ vitæ ſuæ vocãs eũ ad gloeiã. Et inde cõſtat illũ eẽ mortuũ,iuxta legẽ naturæ ſecundũ quam omnibus ſtatutũ eſt ſemel mori. Attamen,nõ ſequutus eſt Cheiſtũ per martyrium mortis, ſed vtcũq́ doloris per oleum ferueus,& multarũ tribulationum nomine Ieſu. Hebr.9

¶Vnde tertio Chrūs argu.t vnà cū institutione ecclesiæ,& eū esse diciq́ martyrē, q & si E
violenta morte nō morit̃,voluntatē habet tñ oblata occasione mori pro noīe Iesu, & inte-
rim oīa in eius noīe tribulationū & aduersitatū genera sufferēs,qualis Iohānes fuit,q & pro
Matth.20. pter Chr̃m in Pathmon insulā relegatus fuit,& in dolio olei feruentis angustiatus,nō tamē
Marc.10 propterea mortu⁹,interim tamē pro eo iudicatus,q Chr̃m calicē.s.passionis biberit,Chr̃o
alibi ad Iohannē & fratrē eius dicente:Calicē qdem meū bibetis.Sic vt martyr crucē suam
tollit,& sequitur Christū oīs,qui q̃dcūq́ sibi vel à mūdo,vel carne, vel dæmone tētationis
accidit,Christi noīe patiēter suffert.Sic q̃q́ magna pars martyrij est,iracundiā mitigare,li
bidinem fugere,iustitiam & veritatem,& hoc genus virtutem noīe Iesu custodire.

¶Adde & martyriū q̃ddā eē ope simul & volūtate,vt in S.Stephano,q̃ddā ope tm̃,vt in F
infantibus innocētibus.Quoddā voluntate tm̃ vt in Iohāne,q vtiq́ nō tam gressu corpis,q̃
promptæ deuotiōis adfectu,Chr̃m p passionē secutus est.Bibit ergo Iohānes calicē saluta
1.Petr.2 ris & secutus est dn̄m,sicut Petrus,& si nō omni modo sicut Petrus.Quod em̃ sic mansit, vt
nō etiā passiōe corporea dn̄m sequeret̃,diuini fuit consilij,sicut ipe ait:Si eum volo manere
donec veniā.Q.d.Vult qdem & ipe sequi,sed ego sic volo eū manere.Sic frēs nos oēs tali
gn̄e martyrij & crucis seq Chr̃m possumus,ad q̃d Petrus hortat̃,ingens: In hoc em̃ vocati
estis,qa & Chrūs passus est pro nobis,vobis relinquēs exēplū,vt sequamini vestigia eius.

HOMILIA XCIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matt.23.Dico em̃ vobis,nō me videbitis amodo donec dicatis:Benedictus qui venit in nomine dn̄i,&c.

In ferijs diui Stephani.

Vamuis nihil plane fit nec in cœlis neq́ in terris,propter q̃d Chr̃s A
Psal 117 dn̄s deus noster, q in carne, in fine seculoꝝ adeoq́ in plenitudine
tpis,iuxta prophetæ oraculū nobis illuxit,haud eē debuerit ab oī-
Gene.1. bus creaturis eē diciq́ bn̄dictus nimiꝝ,q sua solū bonitate duct⁹
oīa q̃ sunt vel sursum vel deorsum bona crearit,nobisq́ oīa in no-
Psal.8 strā vtilitatē subiecerit,quē & ideo angeli benedicūt,laudan̄t, pdi-
cāt,adorātq́,nobis tñ vel propterea maxīe debuerit eē dic̄q bn̄-
dictus,q̃d adeo ipe ex vtero Mariæ sanctus nō otiose venerit, sed
Danie.9. copiose diffundit,& nomē & gratiā sanctitatis, qn̄quidē ab ipso,q
1.Cor.1 est sanctus sctōꝝ, & à q̃ oīs est sanctitas, idemq́ est nr̄a sanctifica-
tio,prodierit,factusq́ sit Stephan⁹ sanctus,Iohānes sanctus,& sancti inde etiānū innocen-
tes.Et sane(q̃d & anno q̃dē supiore attigimus)nō inutili factū est dispēsatiōe,vt hęc triplex
solēnitas,vtpote S.Stephani, Iohānis & Innocentū ilico natalē dn̄i nr̄i Iesu Chr̄i comita-
retur,qn̄quidē ea prorsus factū accipim⁹ causa,vt nō mō inter cōtiguas solēnitates deuotio
cōtinua pseueraret,verūetiā,vt & fructus dn̄icæ natiuitatis inde nobis pinde atq́ ex quadā
Luc.24 persecutiōe euidētius innotesceret.Natus ē etem̄ Chr̄s in mūdū,vt nos in cęlū nasceremur,
Acto.14 quo nisi psecutiōe cruce & morte venire neqmus,q̃ & ipe dux noster, Christus dn̄s nō nisi
1.Pet.2 passiōe denuo natus ē nobis exēplū relinquēs,vt ei⁹ imitaremur vestigia.Its nimiꝝ in ns tri
bus solēnitatib⁹ haud obscure aduertimus triplicē sanctitatis speciē,interimq́ intelligimus
non esse pter hæc tria sanctoꝝ genera in hoībus aliud, nec aliter quenq̃ in cęlū nasci posse.
Acto.7 ¶Hodie in D.Stephano prothomartyre inuenim⁹ martyrij simul & op⁹ & volūtatem, B
de q̃ scriptū ē:Et eiciētes eū extra ciuitatē,lapidabāt &c.,& obdormiuit in dn̄o.In cui⁹ te-
Acto.6 stimoniū hodie audiuim⁹ euāgeliū,q̃d meminit eoꝝ,q ppter verbū dn̄i eiecti sunt extra sy
nagogas,deindeq́ occisi,q̄ꝝ de nūero in nouo test.primus fuit Stephan⁹,q plen⁹ gr̄a facie-
bat prodigia & signa magna in pplo,& cū eo cōtra verbū dn̄i disputātes nō poterāt resiste-
re sapiæ & spiritui,q loquebat̃,fuerūtq́ ab eo cū omni fiducia redarguti, ppter q̃d & illi de-
inde cordib⁹ suis dissecabant & dētib⁹ suis in eū stridebāt,faciētes agminatim in ipm impe
tū donec illū lapidib⁹ occiderit.Adeo q̃d diuus Stephan⁹ martyr sit sanct⁹ apud hoīes,cui⁹
volūtaria passio euidēter apparuit ī eo,vel maxīe q̃d in ipo mortis articulo tā pro psequē-
tibus q̃ pro seipo solicitudinē gereret ampliorē,vinceretq́ ī eo sensum corporeæ passiōis in-
Luc.24 ternę cōpassiōis adfect⁹,vt illoꝝ magis scelera q̃ sua vulnera plāgeret,Chr̃m ducē,cui⁹ erat
miles cōiurat⁹ & fidelis imitat⁹ positis genib⁹ voce magna clamauit:Dn̄e ne statuas illi⁹ hoc
pctm̃.Inueniem⁹ & cras(deo volēte)in D.Ioh.martyrij volūtatē solā,solū vero op⁹ in pue-
Matth.2 ris innocētib⁹ īuenim⁹,q̄s Herodes tā irat⁹ q̃ ipi⁹,quū à Magis se videret delusum oēs q e-
Psalm.115. rāt ī Bethleē & in oībus finib⁹ ei⁹ à bimatu & infra, vtcūq́ volūtate & rōne adhuc carētes
Matth. 20 interfici iussit.Biberūt haud dubie ij oēs calicē salutaris aut corpe simul & spū,aut solo spū,
Marc.10 aut corpe solo,Calicē qdē meū bibetis ait dn̄s Iacobo & Iohāni,nec dubitam⁹,qn de calice
passionis

passionis fuerit loquutus, quanq̃ q̃d cras dicemus, sic mãserit dño disponẽte, martyr quidẽ
apud angelos, qbus tanq̃ spũalibus creaturis, spũalia deuotiõis eius signa certius innotuerũt. Titum 3

C ¶De Innocentũ vero infantiũ martyrŋ coronis qs dubitabit? Nemo certe, nisi q in Chr̃o 1.Petri.1
regñatos non credit inter adoptõs filios numerari. Absit hoc qsq̃ vel saltem cogitet. Nam Gene.17
vtiq; Chr̃s dñs q natus ẽ nobis coæuos sibi pueros propter se occidi non eẽt passus, q̃d vtiq;
nimi℞ prohibere vel solo potuisset, nisi melius aliq̃d eis ꝓuidisset, argumẽto nimi℞ aptissi-
mo, vt queadmodũ cęteris infantib⁹ & tũ circũcisio fine vllo ꝓpriæ volũtatis vsu prodes- Coloss.2.
set ad salutẽ, sic & nũc baptism⁹ (q̃ cũ & pro Chr̃o morimur & sepelimur, quã & circũcisio-
nis loco substitut⁹ fit) sine aliq̃ proprię volũtatis & fidei vsu ad salutẽ ꝓficeret, sicut & infan Matth.2.
tibus pueris susceptũ pro Chr̃o martyriũ sine etiã volũtatis ꝓpriæ vsu sufficit ad sanctitatẽ Hiere.31.
Id q̃d adeo ve℞ ẽ, vt & ipm spũs sanctus, q ꝑ os loquit̃ propheta℞ loquutus ẽ, in propheta Thren.
futu℞ vaticinatus ẽ, ingens: Vox in rama audita est, plorat⁹ & vlulatus multus. Rachel plo-
rãs filios suos, & noluit cõsolari, qa nõ sunt. Quib⁹ vtiq; verbis ostẽdit pueros ipos infantes
suo martyrio eẽ adeptos vitã ęternã. Quid em̃ aliud ẽ. Et noluit cõsolari, qa nõ sunt. Quare
noluit cõsolari de hoc q̃d nõ sunt: siq̃dẽ cur debuerit cõsolari propter mor.ẽ eo℞, q̃s sciebat
alibi ꝑpetuo victuros? Nõ em̃ nõ erãt ŋ, q mortui putabant̃. In ęternitatis em̃ profectũ per
martyrŋ gloriã efferebant̃. Consolatio aũt rei amissæ erat præstanda non auctæ.

D ¶Cõsiderãt hæc hac tẽpestate Catabaptistę, q de ope & volũtate fidei habẽdæ rixant̃ &
hoĩes, qa hęretici sunt, seducũt, ꝑtextu q̃dã dicẽtes, fidẽ vocalẽ & volũtariã, actualẽq; ꝑcedere
baptismũ debere, & ad hoc Chr̃i verbũ falso adlegãtes. Qui crediderit & baptizatus fuerit,
saluus erit. Atq incipiũt, pueri, quũ volũtate carẽt ac rõne, credere nequeũt. Sed de hoc nuꝑ
istis abũde ex scripturis incõuincibilibus à nobis est respõsum, cui nullus adhuc eo℞ occur-
rit. Cęte℞ hoc vnũ hic ab istis q̃ro. Si tã argute ex cõsequio Chr̃i verbo℞ arguũt, qa Chr̃s
vocabulũ credere ꝑpo suerit baptismo, q̃si voluerit oĩno fidẽ vocalẽ debere baptismã ꝑcede
re, vñ ostẽdãt, idipm voluisse Chr̃m? Nequaq̃ ostẽdẽt. Quid deniq; dicẽt, q̃d Chr̃s eo ĩ loco,
inq̃t. q vero nõ crediderit, cõdẽnabit̃, omittens, q baptizat⁹ fuerit, &c. Nõne si qs velit argu L.1 ff. de
tari & cornicari, arguere posset, nec q̃dẽ inepte, nõ opus eẽ baptizari ad salutẽ, siq̃dẽ exꝑssio off.eius
vnius fit exclusio alterius? Atq tñ falsum ẽ, ipsa veritate aliàs dicente: Nisi qs renat⁹ fuerit ex L.maritus
aqua & spũ sc̃tõ nõ põt introire in regnũ dei. Vides neminem à Chr̃o inibi excludi, nec etiã Ca de pro
alicui⁹ inibi eũ fidei facere mẽtionem. Præterea si q̃siuerint de fidei merito puero℞. s. q̃d, cũ cur. L.lega
nõ volũtatem nõ credũt, nõ habẽt, ideoq; neq; recte baptizari neq; saluari. Ego ediuerso ab ta.ff.de sup.
istis q̃ro, vbi hodie occiso℞ puero℞ infantiũ apud deũ meritũ ꝓpter q̃d coronati sunt mar Iohan. 3.
tyres? An nõ potuit Chr̃s propter se occisos, etiã sine merito coronare? Quid de latrone in
cruce? Num æquũ q̃d alŋs ꝑmiũ dare p̃t, ŋ q hora vndecima in vineã admodũ sero venerũt?
Nõne ipe dñs ẽ, cui q̃dlibet faciendi ptãs est? Nõne & eo pacto dat infantib⁹ hodie baptiza Luc.23.
tis coronã fidei, q̃m propter ipm ĩ fide aliena sunt baptizati, & in eo renati & mortui? Cęte Matth.20.
rũ si negabũt, eos recte dici nõ posse fideles, quũ actu & volũtate credere nequeũt. Quæsiue-
rim eq̃dẽ rursus, q̃uo vere sunt infantes innocẽtes hodie martyres. i. Iesu Chr̃i testes (gręce
q̃dẽ martyr est testis) quũ, vel ap̃lo teste, corde credit̃ ad iustitiã, ore aũt cõfessio ad salutẽ. Id Roma.10
q̃d proculdubio infantes facere nõ valuerũt, carentes volũtate, rõne atq; elogo. Et q̃ro, q̃uo
propheta ait ad deũ: Ex ore infantiũ & lactẽtiũ ꝑfecisti laudẽ? Q̃uo laudabãt ore, q infantes Psal.8
sunt? Quid multis? Aduertãt hęretici, ita vbiq; Chr̃m de fide & baptismo loq, vt neutrũ ne
gligat̃, vbi nõ videt̃ deesse facultas, & vtrũq; tñ sine altero (vbi tñ facultas deest) nõ mõ ad sa
lutẽ, sed etiã ad sanctitatẽ cõferre. Eoq; pacto credãt hosce infantes trucidatos & nr̃os pue-
ros baptizatos plane eẽ dei martyres atq; Chr̃i fideles, in qbus nec angelus nec hõ meritum
inuenit, illius tñ singularis gr̃æ ꝑrogatiua euidẽtius cõmendet̃. Credãtq; deniq; firmiter, ꝓ-
desse q̃dẽ opus sine volũtate, deficiẽte facultate, nõ aũt cõtra volũtatẽ ꝑsente facultate, vt vñ
saluant̃ infantes, inde magis dãnent̃ fide accedẽtes. Id q̃d plane vident̃ facere Catabaptistæ.

E ¶Nos igit̃, fr̃es charissimi magis simus soliciti & timorati, vt agamus gratias benignissi-
mo & largissimo saluatori nr̃o, illũq; q venit in noĩe dñi, bñdicamus, quod nõ otiose ad nos
vel ideo venit, q̃m ipse hũanæ salutis occasiones tam copiosa charitate ꝑquisiuit, vt in ŋs vti
in Stephano volũtatem & opus, in ŋs, vti in beato Iohãne sine ope volũtatem, in ŋs, vtpote
infantib⁹ pueris, etiã sine volũtate opus salutis (in sacramento pietatis) inuenire lætet̃, q vult
oẽs hoĩes (.s. sibi nõ repugnãtes) saluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis atq; sui venire. Nõ aũt 1.Timot. 2
perfidos Iudæos & isto℞ cõplices hæreticos, q̃ppe qui schisma in eius corꝑe facientes no- Iohan.10
lunt cõgregari, sed homicidæ anima℞ semꝑ dispergũt. q propterea Christũ dñm nõ vidẽt,
neq; amodo videbũt, donec dicant. Benedictus qui venit, &c.

F ¶Sed attẽdite obsecro, fr̃es, quã plane sibi isti venenosi Aranei propria iniq̃tate vndique
sibi etiã ex optimis florib⁹ colligũt venena, vñ sua bonitate apes, dulcia mella exugunt. Vi-
dete quã verissime ap̃lus ille, doctor gentiũ peruersam isto℞ naturam depinxit, qui de ŋs ad
Timo-

2.Timot.3 Timotheũ ſcribẽs, ait: Mali aũt hoĩes & ſeductores proficiũt in peius, errãtes & ĩ errorem
mittẽtes. An nõ eiuſmodi nr̃o ſunt tp̃e hoĩes, q nõ cõtenti, q̃d oĩbus ſcelerib⁹ & vitijs ſene-
Orig. in ſtrã vel maximã hic ſpõte aperuerint, iã in peiorẽ errorẽ lapſi ſcelerib⁹ etiã alio pene ĩ ſe-
Matth.25 culo, aliã impunitatẽ pſuadere ſatagũt. Nimirũ q ptãte ſeculari cõniuẽte (q̃d & iuſto dei, p-
homil. pter pc̃tã nr̃a, iudicio fieri crediderĩ) miſero popello ĩponẽtes ex hoc euãgelij loco, falſiſſi-
me arguũt, ĩpſos aliqñ ſaluatũ iri, & cõtra oẽm ſcripturarũ ſacrarũ veritatẽ deblaterãt poſt
dãnatorũ cruciat⁹ atq; tormẽta eẽ futura refrigeria. Id'q; adſerũt probari ex Ieſu verbis, ho
die dictis. ¶Dico eñ vobis nõ me videbitis amodo donec dicatis: Bñdictus q venit in H
Eſaiæ.6 noĩe dñi. Ecce (inquiunt) dicit eos aliqñ dicturos, bñdictus q venit &c. Q̃d ſi dicturi ſunt hęc
verba certe nõ poterũt niſi qñ dñs ſit venturus ad iudicãdũ in nouiſſimo ſeculo, nec ea dice-
re poterunt, niſi de nũero fuerint beatorũ, qñquidẽ dãnati deũ nõ bene dicũt, ſed (Eſaia te-
ſte) blaſphemãt, nõ ergo erũt perpetuo cruciandi, neq; impij Iudæi, neq; mali Chriſtiani,
&c. Hæc iſti: Quibus occurrendũ eſt, Chriſti verba biſariã vere intelligi debere.

¶Primo, vt hæc verba: Dico eñ vobis, nõ me videbitis amodo, donec dicatis: Bñdict⁹ I
qui venit in noĩe dñi, &c. referant ad viſionẽ carnis & corpis Ieſu Chr̃i. Et erit ſenſus. Q.
d. Dico eñ vobis, nõ me & faciẽ meã videbitis amodo, ab hoc. ſ. tp̃e paſſionis meę, donec
dicatis: Bñdictus q venit &c. i. donec etiã inuiti cõfiteamini me eẽ Chr̃m bñdictũ filiũ, à pa
Acto.1 tre miſſum, à prophetis pdictũ, q̃d vtiq; fore credim⁹ in aduẽtu claritatis ad iudicium. Hic
eñ Ieſus, dicebãt angeli de Chr̃o cęlũ aſcẽdẽte, q adſumpt⁹ eſt à vobis in cęlum, ſic veniet,
Matth.24 quẽadmodũ vidiſtis eũ eũtẽ in cęlũ. Et Chr̃s q̃q; de nouiſſimo die diſſerẽs, ait: Et tũc vide-
Marc.13 bũt filiũ hoĩs veniẽtẽ in nube cũ ptãte magna & maieſtate. Hoc vero etiãñ intelligi de im
Lucæ.21 pijs Iudæis arguit euidẽter Zacharias, in pſona Chr̃i, dicens: Et aſpiciẽt ad me, quẽ cõfixe-
Zachar.12 rũt. Sane viſus ẽ vtiq; poſt ſuã paſſionẽ à diſcipulis & amicis ſuis, nõ etiã impijs Iudęis apl̃o
Iohan.19 innuẽte, qñ (inq̃t) tradidi eñ vobis in primis, q̃d & accepi, qm̃ Chr̃s mortuus eſt pro pc̃tis
1.Cor.15 nr̃is ſcd̃m ſcripturas, & qa ſepultus ẽ, & qa reſurrexit tertia die ſcd̃m ſcripturas, & qa viſus
eſt Cęphę, & poſt hoc vndecim. Deinde viſus ẽ plus q̃ qngẽtis fratrib⁹ ſimul ex qb⁹ multi
manẽt vſq; adhuc, qdã aũt dormierũt. Deĩde viſus ẽ Iacobo. Deinde apl̃is oĩb⁹. Nouiſſime
Actorũ.1 ãt oĩm tãq̃ abortiuo viſus ẽ & mihi. Cui pĩde ſubſcribẽs Lucas, ait: Primũ qdẽ ſermonẽ fe
ci de oĩbus o Theophile, q̃ cępit Ieſus facere & docere vſq; in diẽ qua pcipiẽs apl̃is p ſpm̃
ſanctũ q̃s elegit, adſumptus ẽ. Quibus & pbuit ſeipm̃ viuũ poſt paſſionẽ ſuã in multis argu
mẽtis, p dies q̃draginta apparẽs eis, & loquẽs de regno dei. Huic ſane nr̃æ interpretationi
videt ſuffragari D. Chryſoſtomus, quũ ſup hoc ait loco: Per hoc occulte ſecundũ aduentũ
ſignificauit, qm̃ tunc oĩno eũ adorabũt. Quod aũt dicit amodo ad tp̃s crucis refertur.

¶Secũdo vt hæc verba: Amodo nõ videbitis me &c. nõ de viſiõe corpis, ſed mẽtis: non K
de viſiõe carnis, ſed ſpũs intelligant, & referant ad hãc diẽ, qua hæc proloquutus eſt, q̃ fuit
dies añ paſſionẽ quarta, quũ vtiq; illũ poſtea rurſus tertia atq; ſecũda poſt paſſionẽ ingreſ-
ſum viderũt, ſed nõ dixerũt: Bñdictus q venit &c. Et erit ſenſus. q. d. Nunq̃ poſthac cogno
ſcetis me, & q̃s ſim, donec cõfiteamini cordib⁹ vr̃is Meſſiã me eẽ, & corde dicatis: Bñdict⁹
qui venit in noĩe dñi. Nõ (inquã) poſt hac me videbitis q̃uſq; venerit illud tp̃s, q̃ me vidẽtes
oculis fidei, dicatis: Bñdictus q venit in noĩe, quẽ nũc calũniamini veniſſe ĩ noĩe Beelzebub.
Haud (inquã) poſthac me videbitis, niſi conuerſi pœniam egeritis, & cõfeſſi fueritis ipm̃ eẽ
me, de q̃ pphetę cecinerũt, filiũ oĩpotẽtis pr̃is, & dicatis pęnitẽtes, me'q; dei filiũ cõfitẽtes,
hic ẽ bñdictus, q venit in mũdũ, p incarnationẽ miſſus à pr̃e. In q̃ vtiq; verbo videt prope-
Roma.9 modũ Chr̃s innuere aliq̃t ex ĩpſis Iudæis añ extremũ iudiciũ credituros ſaluatũ'q; iri, eos'q;
Eſaiæ.1 tũc, quũ viderint ſe hacten⁹ deceptos, laudãdo dicturos de Chr̃o Ieſu: Bñdictus, q venit in
noĩe dñi. Id q̃d nõ obſcure dignoſcit approbate p Eſaiã, Apl̃us dicẽs: Si fuerit nũerus filio-
rũ Iſrael tanq̃ atena maris, reliq̃æ ſaluæ fient. Ita qdẽ Chr̃s, ſumma veritas. Primo hoc ĩ lo
co ſubindicat Iudęis datũ eẽ tp̃s pœnĩæ, eos'q; ſua ora cõſpecturos, ſi ipm̃ cõfeſſi dixerĩt: Be
nedictus q venit in noĩe dñi. Scd̃o, aliq̃t ex Iudęis añ ſuũ aduẽtũ credituros & ſaluãdos. Id
q̃d forte in apl̃is, q Iudęi fuere, & alijs dudũ eſt cõpletũ. Nõ aũt docet, ne hic nec aliàs, ipſos
poſt hoc ſeculũ dãnatos redẽptũ iri, aut ĩpiorũ aliqñ ſupplicia finiri, iſtis'q; finitis ſupplicijs
Matth.25 fore refrigeria. ¶Id q̃d oĩni ſcripturarũ veritati repugnat, & qdẽ maxie Chr̃i verbo. Et L
Eſa. vlt. ibũt. ſ. ĩpij & mali in ſuppliciũ æternũ, iuſti aũt in vitã æternã. Et hoc eſt q̃d Propheta ſpũ
alias.66 ſancto actus ait de dãnatis. Vermis eorũ nõ moriet. Et ignis eorũ nõ extinguet. Trãſeo lo-
Orig.ho.9 ca reliqua, de qbus alibi: hic ſufficere arbitrãs, ſcire oẽs reprobos, q aĩa ſimul & carne pecca
ſup Matt. uerũt, illic in aĩa & carne pariter ppetuo'q; cruciãdos in igne ęterno, q (Chr̃o teſte) diabolo
ca.25 paratus ẽ & angelis ei⁹, ſicut iuſtis regnũ pr̃is cęleſtis, qñqdẽ deus clemẽtiſſim⁹, quãtũ ad ſe,
1.Timo.2 hoĩes, q̃s oẽs vult ſaluos fieri, & ad veritatis agnitionẽ venire, nõ ad pditionẽ, ſed ad vitã &
gaudiũ creauit, ſi mõ illi ipm̃ fuerint cõfeſſi, vera fide dicẽtes: Bñdictus q venit in noĩe dñi.
Tũc eñ verbũ dei bñdictũ, & bñdicta dei ſapiẽ veniẽs venit in noĩe dei patris ſup cor hoĩs

quãdo

quãdo fuerit cõuersus ad deũ. Ergo vt ipm semp videre possim⁹, tota mẽte cõfiteamur eum eẽ Chrm, & semp aĩo dicam⁹: Bndictus q venit in noĩe dñi. s. Chrs deus & dñs nr, q sua elemẽti natiuitate nobis illuxit, nũc & æternalr in cœlo viuẽs ac regnãs, quẽ hodie cœlis aptis, diuus Stephanus à dextris virtutis dei stantem videns, inuocauit & dixit: Dñe Iesu suscipe spm meũ, &c. obdormiẽs deinde in eodẽ dño Iesu, qui est benedictus in æternum.

HOMIL. XCIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Ioh. 21. Hic est discipulus ille, q testimoniũ phibet de ijs & scripsit hæc. Et scimus, qa verũ est testimonium eius, &c.

In ferijs diui Iohãnis Euangelistæ.

A
Vid de diui Iohãnis Euãgelistę, cui hęc dicata ẽ ab eccłia dies, exitu pio fit homini tenẽdũ, anno qdẽ supiore & heri oñdimus aliqt argumẽtis & scripturis qbus in pñtia relictis & omissis, hodiernũ de ipo Euãgeliũ breuibus explicemus. In q. ¶Inprimis, quũ seipm Iohãnes suppresso noĩe cõmẽdat, docemur neminẽ debere seipm vane cõmẽdare & frustra, Solomone dicẽte: Lau- Prouer. 27
det te alienus, & nõ os tuũ, extrane⁹ & nõ labia tua. Si em inqt Chrs, glorifi- Iohã. 8
co meipm, gloria mea nihil est. Sic aplus: Nõ em, inqt, audem⁹ inserere aut cõparare nos qbusdã, q seipsos cõmẽdãt, sed ipsi in nobis nosmetipsos metientes & cõparãtes nosmetipsos vobis. Non em, q seipsum cõmendat, ille probatus est, sed quem deus cõmẽdat. Et hoc est, quod Iohannes hodie se commendans nomen suum tacet, qui & interim. 2. Cor. 10

B ¶Secũdo docet, licere, vt aliqs seipm modesti⁹ cõmẽdet, si hęc ipa cõmẽdatio sua fit vel in 2. Cor. 11
dei gloriã vel in audiẽtiũ saluẽ, vel in veritatis defensionẽ, vel tutelã, vel in hoc gen⁹ aliũ fi- 2. Cor. 10
nẽ, id qd est, authore aplo, in dño gloriari. Sic ipe Paulus vas electionis alibi se & à sanguine 2. Cor. 12
& à multis virtutib⁹, qrũ multas recẽset, cõmẽdat & in ijs gloriat. Nã etsi, inqt, ampli⁹ aliqd 2. Cor. 11
gloriat⁹ fuero de ptãte nra, quã dedit nobis dñs in ędificationẽ & nõ in destructionẽ vestrã, nõ erubescã. Nã etsi voluero gloriari, nõ ero insipiens, veritatẽ em dicã. Vbi narrat se raptũ in cęlũ, vt maior fit de seipo fides. Ego em, ad eos inqens, à vobis debui cõmẽdari. Nihil em Galat. 2
min⁹ feci ab ijs, q sunt supra modũ apli. Sic idem ad Galat. gloriose ait, se, qñ venisset Petrus Antiochiã, in faciẽ ei restitisse, qa reprehẽsibilis fuerit. At qre Paulus tãtopere se cõmẽdat? Vtiq pro veritate tuẽda, suaq authoritate cõtra aduersarios adserẽda, q & aliàs, vt sibi Corinthios maiore charitate deuinciret, se cõmẽdãs ait: Quia gloria vra sum⁹, sicut & vos nra in die dñi nri Iesu Chri. Sic hodie Iohãnes se cõmẽdat, vt suã nobis fidẽ peniti⁹ testatã face- 1. Cor. 1

C ret, q nos. ¶Tertio docet, neminẽ se debere à varijs his mũdi rebus, sed à cœlestib⁹ & ęter- 2. Cor. 10
nis gloriari. Cuiusmodi ẽ amare deũ & amari à deo. Et hoc est, qd Paulus ait: Qui gloriat, Hier. 9
in dño gloriet. Sic deus p prophetã: Nõ gloriet, inqt, sapiẽs in sapia sua, & nõ gloriet fortis in fortitudine sua, & nõ gloriet diues ĩ diuitijs suis, sed in hoc gloriet, q gloriat, scire & nosse me, qa ego sum dñs, q facio miam & iudiciũ, & iustitiã in terra. Ita Iohãnes seipm hodie cõ- 1. Iohan. 4
mẽdaturus ait, se illũ discipulũ, quẽ dñs Iesus dilexit. O verissima, o solidissima, o gloriosissi- Roma. 9
ma laus, gloria & cõmẽdatio, à dño diligi & amari? Quẽ em diligit dñs in illo & cũ illo est, q deinde proculdubio cũ aplo dicere poterit. Si deus nobiscũ, qs cõtra nos? Itẽq cũ Dauide Psal. 26
Dñs illuminatio mea, & salus mea quem timebo? Dñs protector vitæ meæ, à q trepidabo? Dũ appropiã sup me nocentes & inimici cõsistãt aduersum me castra, nõ timebit cor meũ.

D Si exurgat aduersum me plium, in hoc ego sperabo. ¶At inquis nunqd deus & dñs deus nr Iesus nos oẽs diligit, q pro oĩbus ex charitate passus ẽ, ideoq mortu⁹? Sane rñderim, dñm Iohan. 3
deũ, in quantum eius sumus creaturæ, nos oẽs diligere, qs & oẽs vult propterea saluos fieri, Sap. 11
ad sui agnitionẽ puenire, qrũ nullũ creauit ad pditionẽ. Sic Sapia ait: Diligis em oĩa q sunt, Psalm. 145
& nihil eorũ odisti, q fecisti, nec em odiẽs aliqd cõstituisti aut fecisti. Parcis qdem oĩbus, qm tua sunt dñe, q amas aĩas. Cæterũ ille idẽ quãtũ ad suã ordinatã volũtatẽ, q nihil vult, nisi qd Ephe. 5
iustitiæ est, solũ diligit iustos, & odit, q operant iniqtatẽ. Sic & natura pater oẽs suos filios, quia ab ipso sunt geniti (nõ em põt quis suã propriam carnem odisse) diligit, sed odit tamẽ eos, qui male agunt, non odit, inquã, in ipsis personam, sed iniquitatem.

E ¶Rursus ais. Nõne & dñs Iesus Petrũ & alios qoq dilexit aplos? Dilexit vtiq. Iohãne vel Iohan. 13
ipso dicẽte: Ante diẽ festũ paschæ, sciẽs Iesus, qa venit hora eius, vt trãseat ex hoc mundo ad patrẽ, cũ dilexisset suos, q erãt in mũdo, in finẽ dilexit eos. Ad qs & ipsa veritas inqt: Mãda- Iohan. 15
tũ nouũ do vobis, vt diligatis inuicẽ, sicut & dilexi vos, & vos diligatis inuicẽ. Sed qd est, qd Iohãnes Euãgelista hodie & alibi tãtopere Christi erga se amorẽ nobis insinuat, quasi solus ab eo sit dilectus? Respõdeo, qm dñs suũ in illũ amorẽ (salua tñ doctiorũ sentẽtia) fami- Iohan. 13
liarioribus & fusioribus signis & argumẽtis ostenderit inter q duo (cætera, qa superiore anno recensui, iam relinquo) vident in hodierna Euãgelica lectione exprimi, quorum est.

¶Primũ

¶Primũ quod illum fine tormẽto mortis volente martyrẽ eſſe voluit dñs,dicẽs: Sic eum volo manere,donec veniam,de quo ſuperiore anno abunde diſputauimus. F

Ephe.4 ¶Secundũ,ꝙ ipm dñs nõ ſolũ apoſtolatu q̃d vtiq; p ſe q̃d maximũ eſt (quũ apoſtolatum alias primo loco inter donatiões Paulus poſuerit)ſed & Euãgeliſtã .i. Euangeliographum G
Ezech.10 & q̃dẽ nõ protritũ neq; vulgarẽ,ſed cęteris lõge profundiorẽ reddiderit,vtpote p faciẽ aqlę quondã in Ezechiele ideo pfiguratũ,q̃d vt aquila cæteris auibus oĩbus altius volet, ita Iohã nes Euãgeliſta cæteris Euangeliſtis profundius ſcripſerit & altius. Quid enĩ obſecro altius verbo dei,q̃d filius ẽ altiſſimi,q & ſolus altiſſimus? De hoc aũt ipſe,vt ẽ in altiſſima adeoq; in indiuidua trinitate ſcripſit nõ audiẽs,ſed vidẽs,quũ audiens inquit:In principio erat verbũ, & verbũ erat apud deũ,& deus erat verbũ.Hoc erat in principio apud deũ.Oĩa p ipm facta ſunt & ſine ipſo factũ eſt nihil,&c.Quid oro hiſce verbis vel ſubtilius,vel profundius,vel ſe-
Plin.lib.10 cap.3 cretius,vel altius.In qbus certe aquila,Iohãnẽ dico,illa generoſiſſima vel ſola oĩm auium.i. Euãgeliſtarũ in ſolẽ illũ iuſtitiæ verbũ.ſ.dei in excelſis cũ deo patre à dextris reſidens, altius inſpexit,peruolãs haud ſolũ,q̃ intelligi ac dici poſſunt,verũetiã ea quæ ſuperãt oẽm intelle-ctũ & ſignificationẽ ſupuehit,ineffabiliq; mẽtis volatu in arcana vnius oim principij exaltat incõprehẽſibileq; ipſius principij & verbi hoc eſt pr̃is & filij vnicã ſuperſubſtãtialẽ pure dignoſcens,dicẽs:In principio erat verbũ:quæ nimirũ vox & orõnis cõpoſitio nec à Platone docto eſt ſcita,neq; ab eloquẽte Demoſthene cognita,imo à ſeculo antea nunquàm audita.

Acto.9 2.Cor.12 ¶O acutiſſima,O generoſiſſima aquila,quam ipſa merito vocaris Iohãnis,q̃d latine valet,cui donatũ.Cui(obſecro)beate Iohãnes theologorũ eſt donatum, quod tibi donatũ eſt, H abdita videlicet ſummi boni penetrare myſteria, & ea q̃ tibi reuelata & declarata ſunt, humanis mẽtibus ac ſenſib⁹ intimare? Dic q̃ſo,cui talis ac tãta donata eſt gratia,quan do omnẽ viſibilem & inuiſibilem creaturã ſuperaueris,omnem intellectum penetraueris, & deificatus in deum,te deificantem intraueris.

¶O beate Paule vas electionis,magiſter,ideoq; doctor gentiũ raptus es (vt ipſe adſeris)in I tertium cœlũ & paradiſum,ſed nõ es raptus ſup oĩe cœlũ & paradiſum. Iohãnes oĩe cœlum conditũ,omneq; creatã paradiſum,hoc eſt,omnẽ humanã angelicãq; tranſgredit naturam.O magiſter(inquã)gentiũ Paule,verba audiſti,q̃ non licet homini loqui,Iohãnes intimæ veritatis inſpector vltra oĩe cœlũ,in paradiſo paradiſorum,ſolus audiuit vnũ verbũ,p quod facta ſunt omnia,& licuit ei illud verbũ dicere,hominibusq; prædicare,quantũ homi nibus prędicari poteſt,ac fiducialiter clamat:In principio erat verbũ,&c.Nõ ergo Iohãnes erat homo,ſed plus quàm homo,quãdo & ſeipſum & omnia quę ſunt,ſuperauit,q in deum perinde tranſmutatus,veritatis particeps, domini verbum ſubſiſtere in principio, hoc eſt, deum filium in deo patre pronuntiat : In principio(inquiens)erat verbum,&c.

¶Vere ergo beate Euãgeliſta ais eũ te eẽ diſcipulũ,quẽ Ieſus dilexit, q & in cœna ſup pe K ctus eius nõ ſolũ in ſignũ ſingularis amoris requieueris,ſed vt inde eluceret ſacrũ altiſſimæ tuæ cõtẽplatiõis in deũ Chrm Ieſum,quẽ de deo añ oĩa tpa genitũ intellexiſti,dicẽs:In principio erat verbũ &c.Certe ſup ei⁹ diuino pectore atq; ſinu requieuiſti recubuiſtiq;, vt inde diuinã & eã vocẽ ſumeres,quam poſtea cunctis ſeculis inauditã emitteres,illic exugẽs æternã dei pr̃is ſapiam,ex ore altiſſimi prodeuntẽ:qñquidẽ in eo pectore(teſte aplo) oẽs theſau
Coloſſ.2. ri ſapiæ & ſciæ latuerint,q̃s tibi inibi aperuit,quẽ ideoq; præ cęteris dilexit. Recte igit dicis, & eũ te eẽ diſcipulũ,q hæc.ſ.de verbo dñi in æternũ manẽte ſcripſerit,in toto euãgelio tuo,
Pſal.118 deq; his teſtimoniũ phibens.Sane adſirmãtibus legibus, teſtis es oĩni exceptione maior,ve
1.Iohan.1 rusq; hiſtoric⁹,vere de illis teſtificans,qbus interfuiſti, q̃ & audiſti & vidiſti,teipſo aliàs,vt verũ addecet teſtẽ,dicẽte:Quid fuit ab initio,q̃d audiuim⁹,q̃d vidimus oculis nr̃is,q̃d perſpeximus & man⁹ nr̃æ cõtrectauerũt de verbo vitæ,& vita manifeſtata ẽ,& vidimus & teſtamur & annũtiam⁹ vobis vitã æternã,q̃ erat apud patrẽ,& apparuit nobis.Quod vidim⁹ &
Iohan.1 audiuim⁹,annũtiam⁹ vobis.Cuius gloriã vidim⁹,gloriã quaſi vnigeniti à pr̃e.Merito ergo ais:Hic ẽ diſcipulus ille,q teſtimoniũ phibet de his,q & hæc ſcripſit,vtpote q ea audiuit,&vi
Marc.13 Iohan.15 dit in cœlo & in terra,q & ſcis,vt refers,q̃d eius verũ ſit teſtimoniũ. Recte q̃dẽ fratres, eius verũ credimus eẽ teſtimoniũ,qui(vt Iohannes)eam rem,de qua teſtificat, & audiuit,& vidit,ſed qua(q̃ſo)ſcia rẽ tam profundã adeoq; diuinã oĩno eẽ verã ſcire poteſt? Nõ vtiq; humana,ſed diuina,q eſt ſp̃us ſancti ſcia,ergo nõ tã ipſe Iohãnes ſciebat(id q̃d & de alijs Euãgeliſtis accipiẽdũ eſt)q̃ ſp̃us ſanctus,q eſt ſp̃us veritatis,in ipſo ſciebat,qui.ſ.Iohãnes (vt &
Philip.3 cæteri Apoſtoli)ſp̃us ſancti inſtrumentũ erat,inſtrumentũ(inquam)& ſciẽtiæ,& eminẽtis Chr̃i ſciẽtiæ,& inſup fidei.Iã vero & ſemp nihil credere debemus inhæſitãtius,nihil firmi⁹, nihil pfectius teſtimonio illo,q̃d nobis p ſp̃m ſanctũ,& p eminentẽ illam(vt eã Apoſtolus vocat)Chr̃i ſciẽtiã eſt relictũ,ſed & debemus optare hoc ipm ſcire eodem ſp̃u,q̃ Euãgeliſta Iohannes de ſe,vt de alio loquẽs,dixit:Et ſcimus,qa verũ eſt teſtimoniũ eius,& reuera alius erat,qa ſp̃us dei erat, ipſe vero organũ eius,& tuba organica.

¶Homi-

HOMILIA XCV. DE EO QVOD LEGITVR,

Mat.25. Et quæ paratæ erãt, intrauerũt cũ eo ad nuptias, & clausa est ianua.

In ferijs diuæ Agnetis.

A DE virginibus sanctis vel ideo hodiernũ legi adsolet euãgeliũ, q̃d ini bi fit mẽtio virginũ, quas bifariã idẽ distingnit; nẽpe aliquot eẽ fatuas, quarũ videlicet lãpades (.i. fides) p quinq; sensus bonis operibus nõ sunt ornatæ, quarũ vtiq; fides ẽ otiosa & mortua, nec ad iustificationẽ suffectura. Aliq̃t esse sapiẽtes, & sunt, quarũ lãpades (.i. fides) p quinq; sensus bonis & pijs opibus sunt redimitæ, ideoq; & ad iustificationẽ proficuæ. Ex quarũ numero fuisse diuã Agnetẽ, cuius hodierna dies est celebris, facile ipsius testat vita. Q̃nquidẽ, scriptore diuo Ambrosio, accipim' illã Romę clarissimis fuisse natalibus ortã, ac decimotertio suæ ætatis anno mortẽ pertulisse, & cũ spõso suo Chr̃o nuptias æternæ vitæ intrasse. Nuptias huius mũdi auersatã, Chr̃m vnicũ sibi spõsum delegisse. Ab hoĩbus ludibrio expositã, angelũ dñi sui virginei corporis solicitũ habuisse custodẽ, & roseo cõspersam cruore, in sui spõsi thalamũ demũ intronisse, nunq̃ ab eo separãdã. In q̃ certe verũ fieri cœptũ est, q̃d Apl̃us tradidit, inquiẽs: Elegit Chr̃s huius mũdi infirma, vt fortia q̃q; cõfundat, vtpote, q inter cætera potẽtiæ suæ miracula, etiã in sexu fragili, victoriã martyrij cõtulerit, ac hodie in diua agnete, tenella adbuc virgũcula, & sexu & ætate fragili vires tyrãnorũ & dæmonũ ita cõfregerit, vt in summo martyrio pinde visa sit lætari, q̃ sibi p noĩe Iesu cõtigerit pati cõtumeliã. In cuius q̃dẽ passione vel ignis ipse, in quẽ illa cõiecta fuit, à seditiosa & furẽte turba, dedit deo honorẽ: qnippe q̃si sentiẽs nutũ & ĩperiũ sui factoris, exussit ĩprobos idolorũ cultores, & S. Agnetẽ haud aliter atq; olim tres pueros in fornace Babylonica, & illæsam & intactã seruauit, eius procul dubio vitæ sanctæ & castæ virginitatis argumẽto, vnde & merito inter prudẽtes virgines illã recensuit.

Iaco.3 1.Cor.1 Acto.5 1.Cor.6

B ¶Cæterũ, vt rẽ in dei gloriã paulo altius repetamus, etsi sint, q similitudinẽ decẽ virginũ fatuarũ atq; prudẽtiũ simpl̃r interpretent in virginib', quarũ aliquę iuxta Apl̃m, & corpore & mẽte sunt, & q̃dẽ vere virgines. Aliæ vero virginitatẽ corporũ solũmodo reseruãtes, cogitatiõe aũt deuirginatæ, suauẽq; & olentẽ virginitatis florẽ libidinosæ adfectiõis pudore cõtaminatæ, amiserunt. Ideoq; fatuæ ex alo nuptæ, q̃ nec bona opa habẽt, ego tñ post diuũ Hieroñ. cẽseo hãc ipsam similitudinẽ ad omne genus hoim recte referẽdã, ad hãc quidẽ interp̃tationẽ, vt regnũ cœlorũ sit Chr̃i ecclesia, i. fideliũ multitudo, in q̃ sunt virgines aliquæ fatuæ, i. fidẽ habẽtes, scelestis qnq; sensibus corruptã & cõtaminatã & plane fatuã & inutilem, q vtiq; noĩe fideles Chr̃iani appellant, vt & virgines corruptæ vocant virgines. Et licet virginitas, i. Chr̃ianitas (vt ita dixerim) magnũ q̃d sit, tñ si ab opibus misericordiæ sit deserta, cũ adulteris foras eijciet, vt fatua & mortua. Sunt & in ecclesia virgines aliquę prudẽtes, & sunt fideles, fidẽ suã bonis opibus decorãtes, p'q; oẽs quinq; sensus castæ. Spõsus vero Chr̃s est virgo, cui nos virgines obuiã eximus, q̃n (iuxta prophetã) fide despõdemur. i. ita copulamur, vt alteri deinde nõ simus copulandi. Et hoc est, q̃d apl̃us ait: Despõdi em̃ vos vni viro, virginẽ castã exhibere Chr̃o. Quo nimirũ dicto plane arguit, virginitatis appellatiõe simul & semel venire veras & corruptas virgines, ideoq; addit castã, cuiusmodi sumus hauddum in fide malis operibus deflorati.

Danie.3 2.Cor.11

C ¶Argumẽto cõtra hæreticos, & appellatiõe ecclesiæ Chr̃ianę venire simul & semel malos & bonos Chr̃ianos, q vsq; ad seculi finẽ inibi mixti victuri sunt, interim ecclesia suũ p pter malos nomẽ nequaq̃ deserẽte. Id q̃d totũ Chr̃s corroborat, cõparãs alibi regnũ cœlorũ. i. ecclesiã suã, sagenæ in mare missæ, & ex omi gñe pisciũ cõgregãti. Quã, cũ impleta esset, educẽtes, & secus littus sedẽtes, elegerũt bonos in vasa, malos aũt foras miserũt. Et addit, &c. Sic erit in cõsummatione seculi. Exibũt angeli et separabũt malos de medio iustorũ. Sic et hodie in ecclesia oẽs sumus et dicimur virgines, Chr̃o per fidẽ cõiunctæ spõsæ. Nimirũ oẽs habentes lãpades. i. fidẽ, sed nõ omnes in illis oleũ. i. bona opera. Eapropter nobis ita dormientibus, in media nocte fit clamor, Ecce venit spõsus, exite obuiam ei.

Matth.13

D ¶Atqui dormim'. Primo quidẽ oẽs æque, q̃ñ securi periude de morte tpali quiescim' nõ opinãtes spõsum. s. Chr̃m adhuc venturũ, et nos de hoc mundo vocaturũ. Et nobis ita dormiẽtibus, in media nocte. i. tpe (vt ait alias dñs et apl̃us ipse) minus opinato, fit clamor. i. vocatio, Exite obuiã spõso, i. de hoc seculo ad aliud emigrate. Sic ex vita eo clamore vocabat Ezechiã deus, p Esaiã, dicẽs: Dispone domui tuę, qa morieris tu, et nõ viues. Sic q̃q; idẽ vocauit illũ in euãgelio diuitẽ, qui, abũdãtibus illius fructibus, dicebat: Destruã horrea mea et maiora faciã, et illuc cõgregabo oĩa, q̃ nata sunt mihi, et bona mea. Et dicã aĩæ meæ: Anima habes multa bona posita ĩ annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit aũt illi deus: Stulte, hac nocte animã tuã repetũt à te. O terribilis, o deflẽda vocatio,

Matth.24 Marc.13 Luce 12 1.Thess.5 Luc.18 Esaię.38

Na

catio,qua vereor plerosq; diuitis files q̃tidie vocari,q diutius se viuere putãt,suarũq; lam
Iob 14 padũ ornatũ crastinãt,morteq; p̃uenti,nequaq̃ cũ Ezechia vlteriorẽ viuẽdi morã impe-
Esa.38 trãt:haud saue memores ipsius Iob dicẽtis:Breues dies hoĩs sunt,nũerus,mẽsiũ eius apud
te est.Cõstituisti terminos eius,q p̃teriri nõ poterũt.Et Ezechias ait:Pręcisa ẽ velut à tex
Iohan.9 ente vita mea,dũ adhuc ordirer succedit me.Post mortẽ vero plane clausa ẽ oĩs ianua gr̃ę
& misericordiæ,nec locus aut tp̃s tũc est emẽdi oleũ ad lãpades.i.fidẽ,qñquidẽ inqt dñs:
Venit nox,qñ nemo p̃t opari.Certe hæc ẽ nox,q̃ hic media dicit,de q̃ in euãgelio:Mora
aũt faciẽte spõso;dormitauerũt oẽs & dormierũt.Media aũt nocte clamor factus ẽ,&c. E.
¶Secũdo,dormimus oẽs virgines tã boni q̃ mali.s.somno mortis , postea resuscitãdi.
Apo.3 Et dormitãtibus nobis corpore,nõ aĩa,interim in media nocte.i.subito & nullo opinãte
1.Thess.5 fiet clamor,Ecce spõsus venit,exite obuiã ei.s.ad iudiciũ.De ei⁹ em̃ aduẽtu Paulus scribẽs
2.Petri.3 ait:Ipsi em̃ diligẽter scitis,qa dies dñi,sicut fur in nocte,ita veniet. Cũ em̃ dixerint, pax
1.Thess.4 & securitas,tũc repẽtinus veniet eis interitus,sicut dolor in vtero habẽtis,& nõ effugiẽt.
1.Cor.15 Et tũc ipse dñs in iussu archãgeli & in tuba dei descẽdet de cœlo,& mortui resurgẽt,nimi
Iohan.5 rũ boni in resurrectionẽ vitæ,mali vero iudicij.Canet em̃ tuba, & mortui resurgẽt.Sed
Ezech.37 q d aut qũo canet? haud dubie,Ecce spõsus venit,exite obuiã ei.i.surgite ad iudiciũ.Et tũc
1.Cor.15 (ait dñs)oẽs q sunt in monumẽtis audiẽt vocẽ filij dei.Sane,inquã,tũc in monumẽto,in
ictu oculi(iuxta Ezechielẽ)in cãpo plenis ossib⁹ mortuorũ,ossa ad ossa,& nerui ad neruos
Roma.6 colligent:qa surget corpus sp̃uale,q̃d seminatũ ẽ aĩale,& resurgẽs à mortuis,iã nõ moriet
mors illi vltrà nõ dñabit.Tũc dico in articulo,in diluculo diei illius, veniẽte spõso,q tar-
dasse videbit,clamor magnus oẽs excitabat dormiẽtes, & clamabit virtute magna & effi
Psal.50 cacissima,Exite dormiẽtes,& in occursum iudicis festinate. ¶O dñe Iesu Chr̃e, fili dei F
Psal.111. viui,da in illa hora auditui meo gaudiũ & lætitiã,& exultabũt ossa humiliata . Nõ timeã
tũc,q̃so,dñe ab auditiõe mala,quã audituæ sunt virgines fatuæ,qbus dicturus est:Ite ma
Matth.25. ledicti in ignẽ æternũ.O q̃ plãgẽt se tũ oẽs tribus terrę.Et dicẽt mõtibus,cadite sup nos,
Iohel.2 & collibus,operite nos.O dies illa,dies irę,dies calamitatis & miseriæ.O dñe Iesu,da me
eẽ in nũero paratarũ virginũ,qbus dictur⁹ es hãc vocẽ clamoris:Venite bñdicti p̃ris mei,
Matth.25. possidete paratũ vobis regnũ à cõstitutiõe mũdi.Venite ad nuptias,qa oĩa parata sunt.s.
Matth.22 q̃ ad æternã vitã beatitudis attinẽt.Qua qdẽ voce dicta,q̃ paratæ sunt,cũ spõso intrabũt
Lucę.14 ad nuptias.s.felicissimæ & æternæ lætitiæ & voluptatis,Inibiq;(teste ap̃lo)semp erunt cũ
1.Thess.5 dño.Cæterũ redeũtibus cũ lãpadib⁹ sine oleo.i.cũ fide,sine bona opatiõe ab emptiõe fru-
Matth.4 stratoria qnq; virginib⁹ fatuis,& ingredi conãtib⁹,ianua erit clausa,q̃ vti iniqtatis oparij
nequaq̃ ingredi potetũt,quũ ipsis erat ianua ppetuo clausa. ¶O horrẽdũ,o terribile,o G
tremẽdũ verbũ,& ianua ẽ clausa.Quę ianua,obsecro,tũ erit clausa? Ianua,inquã,misc̃diæ
ad indulgẽdũ,q̃ mõ oĩbus operat.Ianua gr̃æ,ad merẽdũ,q̃ modo oĩbus offert.Ianua glo
Matth.8 riæ,ad intrandũ,q̃ modo oĩbus pœnitẽtib⁹,referat.Sane tũ ea ianua erit clausa, q̃ nũc pa
Luc.13 tet veniẽtibus ab oriẽte & occidẽte,vt recũbãt cũ Abrahã,Isaac & Iacob in regno cœlo-
Iohan.6 rũ.Ianua tũ erit clausa,q̃ nũc ait:Eũ,qui venerit ad me nõ ejiciã foras, q̃ nũc intromittit
Matth.21. p pœnĩam,homicidas,publicanos,meretrices,adulteros,hocq; genus reliq̃s vel quãlibet
Iohel.2 graues pc̃tõres:qñquidẽ multus est dñs & p̃stabilis sup malitiã.Tũ vero nõ talis erit,q di
Deut.2 cit:Et clausa ẽ ianua.s.pietatis & misericordiæ Chr̃i,q̃ nũc lachrymis,gemitibus,suspi-
2.Reg.11 rijs & p̃cibus pœnitẽtiũ facile patet.Tũ aũt nullius pœnĩa,nullius or̃o,nullius gemit⁹ am
Matth.28 plius admittet.Etem̃ tũc clausa erit ianua,q̃ Aaronẽ post idololatriã recepit, q̃ Dauidem
Matth.18 post adulteriũ intromisit et post homicidiũ,q̃ Petrũ post trinã negationẽ nõ solũ nõ re-
Matth.9 pulit,sed claues suas ei obseruãdas tradidit,q̃ publicanũ Matthæũ ingredi passa ẽ,latronẽ
Marc.2 in cruce nõ exclusit,q̃ et peccatricẽ Magdalenã nõ est dedignata,q̃ tũ oĩbus virginibus fa
Lucæ.5.6 tuis.i.malis peccatoribus et nõ paratis æternaliter erit clausa. ¶Conabimur igit frẽs di
Lucę.23 lectissimi,nũc per eã ianuã ingredi cũ virginibus prudẽtibus,cuiusmodi erimus,vbi para H
tæ fuerimus.Paratæ aũt erimus,cũ acceperimus lãpades.i.vnusquisq; verã fidẽ in Chr̃m,
Galat.5 et eas.s.fidẽ ornauerimus oleo.s.charitatis,p quã fides operat, semp diui Petri dicti me-
2.Pet.1 mores,q̃ ait:Fratres igit magis satagite,vt p bona opa certã vestrã vocationẽ et electio
nẽ faciatis.Nõ em̃ sufficit esse virgines.i. Christianos,sed prudentes virgines.i.bonos,et
Iaco.2 nõ tantũ verbales,sed oparios Christianos,nec sufficit habere lãpadem.i.fidẽ,sed lampa
dẽ cũ oleo.i.fidẽ cũ bono ope:siquidẽ fides sine opibus mortua est.Id q̃d et dñs arguit,di
cens:Nõ omnis q dicit mihi,dñe dñe,intrabit in cœlũ cœlorũ,sed qui facit voluntatem
Matth.7 patris mei,intrabit.Sic solũmodo virgines paratæ.s.fide cũ operibus intrabunt nuptiarũ
ianuam,quæ cæteris perpetuo clausa erit.

HOMILIA XCVI. DE EO QVOD LEGITVR
Iohan.12.Si aũt mortuum fuerit,multum fructum affert.

In ferijs diui Albani.

A Aec verba; Si aũt mortuum fuerit, multum fructum adfert, &c.
¶Primo & ꝓcipue referũtur in Christũ, q seipsum appellat gra Psal. 84
nũ, qñquidẽ vti granũ ex terra natũ rursus i ea mortificatũ renaſ-
cit cũ copioso nimiꝝ fœnore, pro vno grano centũ reddẽs. Iã́ꝗ
læta seges late cãpos occupat, & vbere prouẽtu regionẽ ditat. Ita
sane & Chrs, veritas ipsa, canẽte propheta, de terra orta, vtpote Matth. 12
ex generosissima gutta sanguinis in vtero diuæ virginis, spũ ſctõ Deuter. 32
cooperatore, mortificata, in terrã proncit p sepulturã, eo ipso an
tea testãte: Sicut em̃ fuit Ionas in vẽtre ceti tribus diebus & tribus Ionæ, 2
noctibus, sic erit filius hois in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus, at renuiſcens
vnicũ illud granũ, longe plura grana reddidit, fructṹꝗ centuplũ attulit: nimiꝝ morte sua
ad fidẽ æternæ salutis trahens plenitudinẽ gentiũ, quũ prius vix paucos trahere potuerit
Iudæos, sitq́ꝫ in eo plane verũ fieri cœptũ, q̃d in Sampsone olim ꝓfiguratũ videri queat, Iudicũ. 16
q à Philistijm captus, oculiśꝗ priuatus, adductuśꝗ ex carcere inter duas ꝓcipuas colũnas
domus, plenę viroꝝ & mulieꝝ, itẽ́ꝗ oim principũ Philistinoꝝ, vtriusꝗ sexus circiter tria
millia, apprehẽdenśꝗ ambas colũnas, quibus innitebat domus, alterã́ꝗ eaꝝ dextera, & al
terã leua tenẽs, moriat, inqt, anima mea cũ Philistijm. Cõcussiśꝗ fortiter colũnis, cecidit
domus sup oẽs principes, & cæterã multitudinẽ, q̃ ibi erat, multóꝗ plures interfecit mo-
riens, q̃ antea viuus occiderat, ex suiśꝗ p hanc suã mortẽ plures q̃ viuus saluauit. Id q̃d &
ex altera parte fecit Christus, qui vtiꝗ morte sua longe plures q̃ in vita saluarit, quod vel
ipse in hodierno euangelio & in verbis, quæ ꝓcedunt, demonstrare prorsus videtur.
B ¶Hodie em̃ Philippus & Andreas dñm Iesum adeũtes, exponũt illi, q̃sdã esse nõ Iudæos
sed ethnicos, q tñ eius vidẽdi desiderio flagrarent, si dignaret eos admittere. Iesus autem
vbi cognouit ex discipulis, ethnicos q̃ꝗ sui vidẽdi desiderio teneri, quũ tñ impie sperneret
à phariſæis & sacerdotib', hac occasiõe cœpit discipulis suis aperire mortẽ suã, & q̃tũ illa
fructus eẽt allatura, nõ solũ Iudaicæ genti, sed vniuerso mũdo: ꝗ quẽadmodũ vnius Laza Iohan. 11
ri suscitati miraculũ nõ solũ Iudæoꝝ plurimos, verũetiã ethnicos ad amorẽ sui attraxerat,
ita mors ipsius & resurrectio, oẽs totius orbis natiõis hoies eẽt attractura. Discipulis igit
exponẽtibus ethnicoꝝ piũ adsectũ, rñdit Iesus: Audistis Iudæos acclamãtes, Bñdictus, q
venit in noie dñi. Videtis gẽtes simili cupiditate accurrere, qm̃ nũc instat tẽpus, vt cũ pha
risæi credẽt filiũ hois protsus extinctũ esse, tũ maxime glorificet apud vniuersas orbis na
tiones. Nouũ gloriæ genus est, & noua ratione parandũ est. Viuus paucos attraxi, mor-
tuus vbi fuero, latius diffundetur fama, plures attractura q̃ attraxerit corporis præsentia.
C ¶Et sic dñs ex occasiõe istoꝝ, q eũ videre cupiebãt, annũciat futurã plenitudinẽ gentiũ Roma. 11
de q̃ Apl'us scribẽs, ait: Nolo em̃ vos ignorare frẽs mysteriũ hoc, vt nõ sitis vobisipsis sa-
pientes, qa cæcitas ex parte cõtingit in Israel, donec plenitudo gentiũ intraret. Hæc ille.
Promittit etiãnũ Chrs hisce verbis iã adesse horã glorificationis suæ, qua facta in cœlis, Psal. 107
gẽtes fuerãt crediture, secũdũ illud: Exaltare sup cœlos deus, & sup oẽm terrã gloria tua Acto. 1
Id q̃d & ille in cœlũ ascẽsurus futuꝝ ꝓdixerat, inquiẽs: Et eritis mihi testes in Hierl'm & in
omni Iudæa & Samaria, & vsꝗ ad vltimũ terræ. Quod eẽ factũ, Apl'us post ꝓphetã test at Psal. 18
dicẽs: Et quidẽ in omnẽ terrã exiuit sonus eoꝝ, & in fines orbis terræ verba eoꝝ. Idẽ́ꝗ Roma. 13
rursus cũ Barnaba alibi: Vobis (inqt) oportebat primũ loqui verbũ dei, sed qm̃ repellitis il Acto. 10
lud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gẽtes. Sic em̃ nobis ꝓce-
pit dñs: Ite, dicẽs, in vniuersum orbẽ et ꝓdicate euãgeliũ omni creaturæ, &c. Posui te in
lucẽ gentiũ, vt sis in salutẽ vsꝗ ad extremũ terræ. Audientes aũt gẽtes, gauisæ sunt, et glo Marci. vlt.
rificabãt verbũ dñi, et crediderũt quotquot erãt ꝓordinati ad vitam æternã. Disseminaba Esaiæ. 49
tur aũt verbũ dñi per vniuersam regionẽ. Et hoc pacto Chrs cõgruo admodũ exemplo
ostẽdit mortẽ suã debere ꝓcedere conuersionẽ gentiliũ, inquiens: Nisi granum frumenti
A mortuũ fuerit, ipm solũ manet, quũ aũt mortuũ fuerit, multũ fructus adfert. Se, inquã, re
ipsa granũ nominãs: qñ ex eo fit panis iste cœlestis, viuificus, vitalis, q de cœlo descẽdit,
ex quo q manducauerit, viuet in æternũ. Panis, inquã, ille est, adeóꝗ hoc granũ, Christi Iohan. 6
caro pro mundi vita in cruce sancta mortificata, quæ multum fructus attulit.
D ¶Primo, fructũ remissionis peccatoꝝ, Chro dicẽte: Hic est sanguis meus noui testa- Matth. 26
mẽti, q pro multis effundet in remissionẽ peccatoꝝ. Et Paulus inquit: Chrs semel obla- Hebr. 9
tus est ad multoꝝ exhaurienda peccata. Ideḿꝗ aliàs: Qui (inquit) ꝓdestinauit nos in ad- Ephe. 1
optionem filioꝝ per Iesum Christũ in ipsum secundum propositũ voluntatis suæ in lau
dem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo, in quo habemus redem
ptionẽ per sanguinem, remissionẽ peccatoꝝ secundum diuitias gratiæ eius.
E ¶Secũdo, fructũ cõuersiõis gẽtiũ. Ad q̃s Apl'us dicit: Propter q̃d memores estote, ꝗ ali Ephe. 2
qñ vos, q gentes eratis in carne, q dicebamini ꝓputiũ ab ea, q̃ dicit circũcisio in carne ma

nufacta,qui eratis in illo tēpore fine Christo, alienati à conuersatione Israel, & hospites testamentorum promissionis spem non habentes,& fine deo in hoc mundo. Nunc aūt in Christo Iesu, vos,qui aliquando eratis longe,facti estis prope in sanguine Christi. Nam & gentibus(ait Petrus)pœnitentiā dedit deus ad vitā.Et(vt Paulus scribit) gentes,quæ non sectabantur iustitiam,apprehenderunt iustitiā,iustitiam autem, quæ est ex fide.

Acto.11.
Roma.9

¶Tertio,fructum gloriæ regni cœlorū,eo ipso dicētis:Nonne hæc oportuit pati Christum,& sic intrare in gloriam suam?qui ascendens,nobis quoq; quasi præcedens eo viam pandit,cœliq; portas aperuit,quo antea filij iræ intrare non poteramus. F

Luc.24
Mich.2
Ephe.2

¶Vides ergo q̄ vere dixit hodie dñs:Nisi granū frumēti mortuū fuerit,ipm solū manet, mortuū vero multū adfert fructus,vtiq; nobis fructū attulit,cuius tūc sum*participes ipso (vt ita dicā)effectu,qui & ipsi mortui fuerimus,qs & Apłus alibi granū appellat,inquiēs: Insipiēs tu,q̄d seminas nō viuificat,nisi prius moriat. Et q̄d seminas? Nō corpus,q̄d futurū est,seminas,sed nudū granū,vtpote tritici,aut alicuius cęterorū,deus aūt dat illi corpus vt vult. Atqui nos nō fructificamus nobis,nec Chři grani fructus nobis proderit, nisi & ipsi moriamur,in terrā proiecti & passi. Petro adfirmātē,quū ait:In hoc em̄ vocati estis,q̄a & Chřs passus ē pro nobis,vobis relinquēs exēplū,vt sequmini vestigia ei*. Et apłs:Quia vobis donatū est pro Chřo,nō solū vt in eū credatis,sed vt etiā pro illo patiamini.i.mortificādo nos. Nā & in nos q̄q; dictū est:Nisi granū mortuū fuerit,ipm solū manet. Q.d.dñs, vos abhorretis à mētione mortis,tn̄ illud pro certissimo habete,nisi granū,q̄d & vos estis, proijciatur in terrā,atq; inibi sepultum putrescat,mortuumq; fuerit, nihil ex sese fructus prodit,sed vnicum ac solum manet. Vtrīq; bifariam in salutem & fructum mori dicimur. G

1.Cor.15
1.Pet.2
Philip.1.

¶Primo,quū carnē nostrā,adeoq; carnalia nři sensus desideria odimus,despicimus,calcamus,totiq; nos ab huius mūdi voluptate & cōcupiscētia amouem* & separam*, Adāq; ipm veterē,hominēq; illū veterē,q̄ est carnalis appetitus,interficimus bonis virtutib* sanctisq; operibus,id q̄d Apłus pc̄ō mori dicit. Hic idē hortat,dicēs: Mortificate ergo mēbra vřa,q̄ sunt sup terrā,fornicationē,immūditiā,libidinē,cōcupiscentiā malā & auaritiā ꝑpter q̄ venit ira dei sup filios incredulitatis,in qbus & vos ambulastis aliqñ cū viueretis in illis. Nūc aūt deponite & vos oēm irā,indignationē,maliciā,blasphemiā,turpē sermonē de ore vřo. Nolite mētiri inuicē,expoliātes vos veterē hoiem cū actibus suis & induētes nouū &c. Induite vos sicut electi dei sancti & dilecti viscera misericordię,benignitatē, humilitatē,modestiā,patiētiā. Hinc Petrus:Quia & (inq̄t) Chřs semel pro pc̄is nřis mortuus est,iustus ꝓ iniustis,vt nos offerret deo,mortificatos q̄dē carne, viuificatos aūt spū. Et hoc est q̄d Chřs hodie dicit:Qui amat animā suā, pdet eā.i.vitā moraliter,spūaliterq; mortificet. Idē q̄q; alias:Si qs vult venire post me,abneget semetipm,& tollat crucē suā & sequať me. ¶Secūdo,morimur & naturaliter ad salutē,nec em̄ ad vitā æternā peruenire possumus,nisi morte ipsa tp̄ali ꝓcedēte,& nisi ea ꝓuia fructū vitæ Chři habere nequimus. Sic Apłus scribit:Statutū est hoībus semel mori,qm̄(vt idē ait)caro & sanguis regnū dei possidere nō possunt,neq; corruptio incorruptelam possidebit. Oportet em̄ hoc corruptibile induere incorruptionē,& mortale hoc induere immortalitatē,q̄d nisi morte fieri queat,qm̄ nō viuificat semē,nisi prius moriatur. Id quod euidenter Chřs hodie testatur,dicēs:Nisi granū frumenti cadens in terrā, mortuum fuerit, ipsum solū manet. Si autē mortuū fuerit,multum fructū adfert. Quod serio animaduertens diuus noster Albanus,non dubitauit nomine sanctæ fidei mori & moraliter & naturaliter, vt cum Christo sibi & nobis multum fructus,s.æternæ gloriæ adipisceretur. H

Roma.6
Colo∫∫.3.
1.Pet.3
Iohan.12
Matth.16
Marc.8.
Luc.9
Hebr.9
1.Cor.15
Iohan.12

HOMILIA XCVII. DE EO QVOD LEGITVR,
Ioh.12. *Si quis mihi ministrauerit,honorificabit eū pater meus.*
In ferijs diui Albani.

Vdistis,fratres dilectissimi,heri atq; hodie in lectione euangelica, nullū plane granum,quod est omnis Christo fidelis,fructificaturū,scilicet fructum remissionis peccatorū & æternæ gloriæ, nisi ipsum fuerit mortificatum.s. morte vitiorū & naturæ:ipsumq; Christū nobis reliquisse exemplum, vt & eius vestigia sequamur,eiusq; in ea re.s.vtraq; morte ministri simus. Id quod palam ipse demonstrat,dicens:Si quis ministrat mihi, me sequatur:hoc est,si quis nomine & effectu quærit esse meus minister,me sequať,id est, imitetť, oportet em̄ eum,q̄ ministrat,sequi eū cui ministrat. Quo nimirū verbo euidēter docet Christus, quis suus sit minister:nempe,qui eum imitatur. Imitatur autem Christū & in eo manet, scribente Iohanne,qui ambulat sicut & ille ambulauit. Id quod fieri solet. A

1.Pet.2
1.Iohan.2

¶Primo,quū quis nō sua,sed(vt Paulus scribit)q̄ Christi sunt quærit,et propter Christū nō priuati alicuius boni gratia facit:siquidem nemo suum,sed quod est alterius, quæ- B

1.Cor.10
Matth.6

rere

rere debet: si enim quis propter aliud quæsierit, mercedē hic recepit suā: quandoquidem &
Christus non suā, quā iam habuit, sed patris gloriam, adeóq; nostrā salutē quæsierit, sic & Iohan 8
nos eius ministri, ipsius quærere debemus gloriam, ac ad ipsum omnia referre. Et hoc est,
quod Apostolus ait: Siue māducatis, siue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriā dei 1 Cor. 10
facite. Et rursus: Omne (inquit) quodcunq; facitis, in verbo aut in opere, omnia in nomi- Coloss. 3
ne domini nostri Iesu Christi, gratias agentes deo & patri per ipsum.

C ¶Secundo, quis ministrat Christo, quū alicui, qui indiget, nomineq; Iesu, vel eorum, qui Matth. 25.
eius sunt, petēti aliquid largitur, alteriusq; vtilitatē, reipub. salutē quærit. Hinc ipse domi-
nus: Amen (inquit) dico vobis, quādiu fecistis vni de his fratribus meis minimis, mihi feci- 1. Cor. 10
stis. Quod recte Apostolus se fecisse (quē & imitari debemus) testatur, dicens: Sine offen-
sione estote Iudæis, & gentibus & ecclesiæ dei, sicut & ego per omnia omnibus placeo,
non quærens, quod mihi vtile est, sed quod multis, vt salui fiant. Hoc ipsum Christus vni- Matth. 22
co verbo voluit: Dilige proximum tuum sicut teipsum. Marc. 12

D ¶Tertio, quū quis ea, quæ ex gratia dei habet, vel animi, vel corporis, vel fortunæ dona Luc. 10
recte dispensat, i. quū his in dei gloriā bene vtitur, fructumq; multiplicē ex talento sibi tra-
ditum lucratur, & non in terrā fodit, otio turpi marcescens, quandoquidē sumus eorum quæ Matth. 25.
habemus, omniū, non domini, sed debitores, famuli, procuratores, adeóq; dispensatores.
Hinc Paulus ait: Quid aūt habes, quod nō accepisti? quādoquidē (canente propheta) do- 1. Cor. 4
mini est terra & plenitudo eius. Sic & Petrus inquit: Vnusquisq; sicut accepit grām, in Psal. 23
alterutrū illā administrātes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ dei. Sane nos su- 1. Pet. 4
mus illi serui, de qbus ē illa euāgelij parabola, qua traditur, hominē peregre proficiscentē Matth 25
vocasse seruos suos, & tradidisse illis bona sua, vni q; dedisse quinq; talēta, alij duo, alij ve- Luce 19
ro vnū, vnicuiq; secundū propriā virtutē. Et quid est aliud talentū, q̄ illud bonū gratiæ, Marci 13
quod quis à deo nactus est? secundū q̄d Apostolus ait: Habentes donationes secundū gra- Roma. 12
tiam, quæ nobis data est, differētes. In hoc etenim dono nostra est villicatio, de qua opor-
tet (dño dicente) reddere rationē, quo scilicet pacto ipsam dispensauimus. Lucæ. 16 Matth. 25

E ¶Videamus igit, ne qs nostrū iste sit seruus, q talentū in terrā diffodiēs, otióq; deditus
ad dñm reuertentē, & rationē, lucrūq; de talēto indignabūde petentē dicebat: Dñe, scio,
qa homo durus es, metis vbi nō seminasti, & cōgregas vbi nō sparsisti, timēs abij & abscō-
di talentū meū in terra. Ecce habes, q̄d tuū est. Rñdens ad eū dñs, inquit: Serue male & pi-
ger, sciebas, qa meto vbi nō semino, & cōgrego vbi nō sparsi. Oportuit ergo te cōmittere
pecuniā meā nūmularijs, & veniēs ego, recepissem vtiq; q̄d meū est cū vsura. Tollite itaq;
talentū, & date ei q habet decē talēta. Hoc profecto etsi ad oēs, ad sacerdotes tñ maxime
dictū est, vt bona gr̄æ fideliter populo in dei gloriā & in ædificationē ecclesiæ dispēsent.
Hinc Apl̄us inquit: Sic nos existimet hō, vt ministros Chri, & dispēsatores ministeriorū 1. Cor. 4
dei. Hic iā quærit inter dispēsatores, vt fidelis quis inueniat. Idē ad Titū: Oportet enī epi- Titum 1.
scopū sine crimine esse sicut dei dispēsatorē. Huic aūt dispēsatori iniunctū est dispensare,
dño dicēte: Quisputas est fidelis dispēsator, quē cōstituit dñs sup familiā suā, vt det illi in Matth. 24
tempore tritici mensurā. Beatus ille seruus, quem, cū venerit dñs, inuenerit ita facientem. Luce. 12

F ¶Quarto, dei est minister oīs, q eius seruat mādata. Hinc Apl̄s: Nemini, inqt, dātes vllā 2. Cor. 6
offensionē, vt nō vituperet ministeriū nostrū, sed in oībus exhibeamus nos sicut dei mi-
nistros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus & angustijs, in plagis, in car-
ceribus, in laboribus & vigilijs et ieiunijs et cæteris. i. morte ipsa, quādoquidem qui Chri-
sti verus vult esse minister, oportet, sicubi opus fuerit, moriatur, non modo tantum, sed
et naturaliter, veluti heri late disputatum est.

G ¶Cæterum, inquis, si modo aliquis adeo et quidē fideliter Christo etiam vsq; ad naturalē
mortē ministrauerit, quid habebit is aut mercedis aut pmij pro suo ministerio? qñquidē
Christus ipse dixerit: Dignus est operarius sua mercede. Et Paulus hortat, inquiēs: Itaq; Lucæ. 10
fratres mei dilecti, stabiles estote et immobiles, abundātes in omni ope dñi, semp scientes 1. Timot. 5
q labor vester nō est inanis in dño? Quæ igitur ministro Chri pro tanto ministerio mer-
ces? Respondet Christus: Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eū pater meus? Quō
honorificabit eū? Nunquid huius vani mundi honore, pompa, apparatu? Minime, tū q
hoc genus honor vanus est et transitorius, idemq; nullius momēti, qui plures damnauit q̄
saluauit, tū q eum mundi honor nō decet, cui mundus est crucifixus. Quo, obsecro, hono-
re? Nimirum ait Christus, ita meū ministrū & eo honore ipsum pater meus honorificabit,
vt vbi ego sum, illic minister meus sit. At vbi est Chrs? Vtiq; in cœlis ad dextrā patris & Iohan. 3
in eius gloria sedēs, vbi est hæc ipsa gloria, Dauide teste, qua vnusquisq; saturatur tanto Act. 2
gaudio, quantū nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Psal. 16 1 Cor. 2

H ¶O q̄ magnus honor, idēq; excellens præmiū pro ministerio tantillo, esse cū Chr̄o, qui
cū esse tantopere petijt Paulus, et à corpore peccati dissolui, cū quo, s. Chr̄o esse, est esse cū Philip 1.

Iohan.14 eius patre, quē videre sufficit, Philippo teste, sine q̄ nunq̄ est bene, cū q̄ nunq̄ est male. O excellentē & ineffabilē honorē, q̄ miser hic homo, illic efficit beatus, exhæredatus dei hæres, cohæres aūt Chri. Honor hic humanus datur alicui in testimoniū virtutis, à deo in gloria cœlesti in p̄miū virtutis. De eo itaq̄ ministro ita à patre honorificato dicit Dauides admirabūdus. Quid est homo, q̄ memor es eius, aut filius hoīs, q̄m visitas eū? Minouisti eū paulo minus ab angelis, gloria & honore coronasti eum dñe, & cōstituisti eū super opera manuum tuarū &c. In ea nimirū gloria, eodē propheta canente, sancti æternaliter exultabūt.

Psal.8

¶Hinc est, q̄d Christus hodie volēs nos cohortari ad ministerij laborē, nō maiori præmio censuit nos cōmouēdos q̄ promissione huius honoris, q̄ sumus post mortē vbi ipse est .s. in cœlū, q̄ adsumptus est. Q. d. Nō est, q̄d ministeriū tāti vestri laboris in hoc mūdo perturbet, q̄m pro hoc pater meus vos in cœlo honorificabit, q̄s q̄a cōsortea habui & socios afflictionū, nō seiungā à cōsortio felicitatis, sed vbicūq̄ ego fuero, & minister meus erit. Quod si q̄s se mihi subsequētē ministrū p̄buerit, hūc pro ipsis huius malis, proq̄ ignominia, q̄ apud hoīes effectus est, pater æterna felicitate, veraq̄ gloria decorabit, pro mortalitate immortalitatē, pro morte vitā, pro tēporalibus p̄petua, proq̄ mūdo cœlū collaturus. Agnoscet em̄ pē, non me solū, sed & vnici filij ministros q̄q̄, & simili p̄mio dignabit, q̄s similia passos nouerit. Habet etem̄ p̄sens afflictio cruciatū suū, propter humani corporis infirmitatē, sed hūc humanæ naturæ trepidationē vincere debet considerata multorū salus, cōsiderata vitæ perennis felicitas, q̄ breui cruciatu redimuntur. Hæc ille. B

¶Quorū hauddubio memor diuus noster Albanus martyr, cui hæc est dies dicata, qui (vt ex historia veridica recensuimus) vel ideo verus Chri fuit minister, q̄ eum sit in omni vitæ genere vsq̄adeo sequutus, vt nō dubitarit, relicta patria Philippēsi, relictaq̄ hæreditate opulēta ad nostrā patriā proficisci, non sua, sed (vt Aplus) nostra, i. nostrā salutem quærens ex infelici hæresi nos Chro diuinis doctrinis redimēs, misericordiā omnibus impartiens & eleemosynā pauperibus talenta grāe, donationisq̄ diuinæ in dei gloriā & eius ecclesiæ fidelissime dispensans, illiusq̄ mādata studiose obseruans, mortemq̄ deniq̄ pro fide Christiana, adeoq̄ pro Christo durissimā oppetere nō recusans: qui ante & post mortem miraculis à deo tam fidelis dispensator approbatus, tandē ab eodē honorificatus est, nimirū in cœlo cū Chro dño ac magistro suo nunc & in perpetuum gloriose quiescens, post laborē præmiū adeptus, nobisq̄ apud Christum continuus patronus.

HOMILIA XCVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.20. Potestis bibere calicē, quē ego bibiturus sum.

In ferijs diui Iacobi.

Vdiuimus, fratres chrsriſsimi, q̄uōd mater filiorū Zebedæi, i. Iohannis & Iacobi maioris, cuius p̄cipua hodie agitur memoria, Maria vtpote Salome, ducta hauddubie nimia, vt fieri solet, charitate materna, suorū q̄ suæ salutis (vt sæpe in parētibus fieri videmus) studiosior, futurorū immemor, auidiate fœminea petierit p̄sentia. Siquidē audierat illa paulo ante à dño Iesu, q̄ ipse postq̄ moreretur, tertia die esset resurrecturus, credēs post resurrectionem fore, vt & ipse in suo esset regnaturus regno, vbi eius discipuli cū eo in sede maiestatis suæ sedēte, sessuri essent super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel, &c. Proinde muliebri simplicitate & eximia charitate in filios, qui vel adhuc imperfecti eam ad petendū induxerāt pellecta, cū debita reuerētia adijt dñm rogās ab eo, vt permittat filios suos aliquādo sedere in regno eius, vnū ad dextrā & alterū ad sinistrā, id est, petebat vt filij sui in sessione regni, de qua paulo supra, primatū cathedræ habituri essent, nō videlicet ipsis vel Petrus vel alius p̄ferri posset. Cui dominus: Nescitis quid petatis. Potestis bibere? &c. Nimirū occultorū cognitor nō ad verba intercedētis mulieris respondet, sed ad consilia suggerentiū filiorū. Et licet eorū fortassis desiderium non esset malum, petitio tamen erat inconsiderata, qui propterea etsi impetrare nō debebāt, simplicitas tamē petitionis eorū confundi nō merebatur, quū ea de amore domini nasceretur, proinde solam ignorantiam & inconsiderationem reprehendit, dicens: Nescitis, &c. A

Matth.19
Lucæ.22
Marc.10

Coloss 2
Matth.23
Iohan. 3.13
Roma.8

¶Quia vero cōstat dñm ip̄m Iesum perinde vnicū & maximū magistrū & doctorē, in quo oēs erāt, ois scientiæ & sapiētiæ thesauri, aliq̄n esse passum suos discipulos aliquid nō recte aut dicere aut agere aut cogitare, vt ex illorū culpa occasionē inueniret exponēdi regulā pietatis, vtpote q̄ sciret terrorē eorū nō nocere p̄sente magistro, & nō solū in p̄senti sed etiā in futuro doctrinā eius ædificaturā, ideoq̄ nobis omnino Christi quærētis & respondētis verba sunt discutiēda, q̄bus ait: Nescitis, quid petatis, &c. In quibus sane verbis. B

¶Primo colligimus, nos aliq̄n vel ideo non debere petere à deo specialia quædam, q̄m nobis minus cōstet, quæ vtilia sint ad petendū. Et hoc est quod Apostolus ait: Nam quid C

oremus

oremus,& ſicut oportet,neſcimus.Qui autem ſcrutatur corda, *ſcit, quid* deſideret ſpiritus,qui ſecundum deum poſtulet pro ſanctis.

D ¶Secundo,deum aliquando,nos ideo non exaudire,quod minus nobis vtilia petimus, Iacobi.4
ſcribente in hæc verba Iacobo:Petitis & non accipitis,eo quòd male petitis.

E ¶Tertio,qa matri filiorum Zebedæi vel proinde fuerit denegata petitio,qa non ſpūalia,
non cœleſtia,ſed carnalia & mundana,atq; tpalia petere videret, colligimus,ꝙ ea ſolum- Iohā.14.16
modo petere debemus in genere quæ noſtræ ſunt ſalutis,cuiuſmodi ſunt æterna & cœle-
ſtia. Et hoc eſt,ꝙd dñs alibi nos in ſuo noīe orare docuit,ꝙd eſt Ieſus.i.ſalus.Id ꝙd totum Matth.6
in orōne ſua dñica nobis expreſſit,dicens:Pater noſter &c.Nec dubitabimus ſi fide bona Luc.11
quod ſalutis eſt,petimus,vel ꝙd cœleſte eſt atq; ſpūale, impetrabimus & illud,ꝙd ſecula- 3.Reg.3
re eſt atq; tpale,dño dicente:Quærite primū regnum dei & iuſtitiam eius,& hæc oīa.ſ.tē
poralia & neceſſaria,adijcient vobis.Cuius euidentiſſimū reliquit exemplū in Solomone
rege,ad quē qa ſapiam ad regendū pplm dei petijſſet,deus ait:Quia poſtulaſti verbū hoc
& nō petiſti tibi dies multos,nec diuitias aut animas inimicorum tuorum,ſed poſtulaſti tibi ſa
pientiā ad diſcernendū iudiciū,ecce feci tibi ſecundum ſermones tuos,& dedi tibi cor ſa-
piens & intelligēs intm̄,vt nullus ante te ſimilis tui fuerit,nec poſt te ſurrecturus ſit. Sed
& ſuper hæc,quas non poſtulaſti,dedi tibi diuitias.ſ.& gloriam,vt nemo fuerit ſimilis tui
in regibus cunctis retro diebus.Non eſt igit fratres,ꝙ de ijs temporalibus rebus,ceu ſunt
diuitiæ,poteſtates,ſciæ,robur,pulchritudo,proles,vel hoc genus alijs nimiū ſimus ſolici-
ti,non ſolum ꝙ ſint vanæ,caducæ & incōſtantes,ſed & qa nobis,quū habemus, plerunq;
exitio eſſe ſoleant.Quid ſua tandē fortitudo profuit Sampſoni? Nonne cauſa eius fuit ne Iudicū.16
cis,ꝙ duabus eius fortitudine pſtractis colūnis ſe & tria millia hoīm ſecū interfecit? Quid
ſua Abſoloni pulchritudo profuit tandem? Nōne propter pulchritudinē à mulieribus ir 2.Regū.14
retitus ita furijt,vt deinde cōtra patrē Dauid bellum gerere non erubuerit, in quo demū 18.
miſere ſuſpenſus cæſareis capillis ad quercum,perijt,vtpote lanceis trāſfoſſus? Quid etiā 3.Regū.11
Solomoni ſua nimis magna ſcientia & gloria? Nonne propterea adamatus à mulieribus
Moabitidis & Gentilibus apoſtatauit, eſtq; deos alienos ſequutus,idololatra factus.

F ¶Quid deniq; Dauidi ſua potētia obſuit? Nimirum hæc ipſa illi cauſa fuit,ꝙ ſuperbe de- 2.Regū.24
ſcribi curauerit pplm,vnde ita deinde in manus dñi cecidit, vt de mane vſq; ad tps cōſti
tutum peſtilētia amiſerit de ſuo pplo ſeptuaginta millia virorum? Quid venerabili ſeni Heli 1.Regū.4
duo filij? Nimirum illi cauſa ſummi mœroris, adeoq; miſere mortis fuere, qa em̄ ipſe filios
ob fornicationē,nō ſatis ſerio caſtigarat, mortuis duobus in bello filijs Oſni & Phinees,
cecidit ipſe de ſella retrorſum iuxta oſtiū,& fractis ceruicibus mortuus eſt. Quid eximia
illa ſpecioſitas profuit venuſtæ Dinæ,filiæ Lyæ? Nōne in cauſa fuit,ꝙd eā ſtuprarit Sichē Gene.34
princeps eius terræ, cuius gr̄a pater deinde,duobus arreptis filijs,vrbē principis depopu
latus eſt,interfectis in ea omībus maſculis,cunctiſq; pecoribus abductis? Cogita deinde A. Gellius
æthnicos,& dic:Quid profuit Miloni ſuū robur? Certe propterea miſere perijt. Quid li.15.cap.16
Seranū perdidit? vtiq; nimij honores.Quid peſſundedit Craſſos & Pompeios. Nōne po Val. libr.9
tentia? Quid Iuliū Cæſarē tribus & viginti vulneribus trāſfodit? inuidioſa potētia? Quid
Demoſthenē veneno pdidit? Redūdās eloquētia? Quid Ciceroni miſere arripuit dextrā
manū,adeoq; priuauit vita? vtiq; facūdia illa torrēs.Vterq; em̄(inqt Iuuenalis)perijt elo- Iuuenal.10
quio orator.Cur Hannibal ille luſcus & atrox in exilio miſere obijt? Ob popularem glo-
riam.Sic & illa perdidit Alexandrū illum,cognoīe magnū.Quid Hyppolito,qd Lucre-
tiæ mortē attulit turpē,niſi eximia illa pulchritudo? Quid multis? quum tam ſanctorum,ꝗ
prophanorum libris conſtet,nunꝗ ſatis tuto poſſe peti hæc ipſa tpalia & carnalia,quæ aliqñ
plus obſunt ꝗ profunt,quorum ſæpe cū dolore pœnitet impetrātes.Docemur igit hodie, vt
nō illud à deo petamus cū matre filiorum Zebedæi,ꝙd nos bonū eſſe iudicamus,ſed orantes Matth.26
in ptāte dei ponamus,vt & illud exaudiat,ꝙd ipſe nobis expedire cognoſcit. Illi nimirum Marc.14
pmittamus expēdere,quū ſciat,qd nobis cōueniat, q haud dubie aptiſſima quæq; vnà cū Luc.22
iucundis eſt daturus vbi primū eius regnū quæſiuerimus,adeoq; iuſtitiā eius.Qūo etiā ille Matth.16
(inquit Apl̄us)nō omīa nobis donabit,qui proprio filio ſuo non pepercit,ſed pro nobis Roma.8
oībus tradidit illū, cui & nos ſumus chariores, ꝗ ipſi nobis? Petamus igitur ſolummodo
ea,quæ ſalutaria ſunt,nam alioqui nihil impetrabimus,niſi vel cum damno noſtro.

G ¶Quarto colligit:Neminē gloria eſſe dignū & regno, niſi q prius pro gloria & digni-
tate regni legitime certauerit ac laborauerit.Præordinauit em̄ deus,ꝙ nullus ad regnum
perueniat,niſi benemeritus & dignus fuerit, cuius ipſe de ſe dedit exemplum,inquiens: Luc.24
Nōne hæc oportuit pati Chr̄m,& ita intrare in gloriā ſuam? ſiqdem per multas tribula- Acto.14
tiones oportet nos intrare in regnū dei.Hinc Apl̄us inqt.Nā & q certat in agone nō co- 2.Timot.2
ronabit,niſi q legitime certauerit.Id ꝙd hodie aperto arguit dñs,ad Iohannē & Iacobū
cum matre eorum, dicens: Poteſtis bibere calicē.i.obire paſſionē quem ego bibiturus ſum.

Q.d. Vos petitis indebito ordine coronari, & mecum sedere in regno, qd futurũ sine pręuio labore & merito esse nequit, tum em̃ vobis coronã, & in regno meo daturus sum sessionem, quum prius decertaueritis. Si igiſ sedere mecũ cupitis, ad calicem.i. passionem vos præparabitis, vt quemadmodũ ego passione martyrij, & mortẽ pro vobis multis ex cha-
Mat.10.16 ritate passurus sum voluntarie, ita & ipsi ex charitate passionẽ martyrij, & mortẽ crude-
Marc.8 lem propter deum sustinebitis. Superest igiſ, vt q post me in gloriam regni mei volueris
Lucæ.17 venire, vt tollat (vt ego meam) crucem suam, & sequatur me. Quod sane audiens à summo magistro discipulus Iacobus toto nimirum exequi animo conatus est, veluti ex vera de eo historia (cui & sacræ lr̃æ subscribũt) satis euidẽter claret, q̃ sub cõpẽdio ita habet.

Matth.26 ¶ Iacobus ille cui hodierna dies est sacra, filius Zebedæi & frater Iohãnis euangelistæ, H
Luc.8 cognomẽto maior ad differentiã alterius, est vocatus, qa prior altero à Chr̃o vocatus fu-
Luc.9 it, maioremq̃ q̃ alter familiaritatẽ cum eo habuit, vtpote quẽ secreta in monte Tabor in
Matth.17 monte Oliueti admiserit, & ad puellę resuscitationẽ &c. cũ ex diuisione Apl̃orũ Iudæam
Marc.15 & Samariã quasi sorte obtinuisset, ac inibi verbũ dei seminasset, petijt Hispanias, vbi cum
Lucę.9 parum in prædicando proficeret, relictis ibidẽ duobus de suis discipulis in Iudæam redijt
vbi cum cõstanter euangeliũ cõtra Hermogenem, & eius discipulum Philetum p̃dicasset,
Acto.12 excitata aduersus eum per Abiathar seditione ductus est ad Herodem Agrippã, & ab eo (vt est in actis apostolicis) gladio Chr̃i noĩe decollatus, & ita dñi calicem cõstanter bibit, dum se sponte pro Chr̃o ex obedientia morti obtulit, nec cum viuere potuisset, amore vitæ p̃sentis à deo recessit, sed fortiter mortẽ sustinuit pro veritate fidei, quã Chr̃us docuit, vnde nõ dubitamus eundẽ nunc sedere ad dexterã eius, pro suis clientibus pie aduocãs, q iuxta dñi verbũ sessurus est cum alijs apostolis, & iudicaturus duodecim tribus Israel.

Gene.27 ¶ Quàm vero ille sublimiter p̃dicauerit euangeliũ eiusq̃ fidẽ, quàmq̃ sancte Chr̃m sit I
secutus in vita, vtrũq̃ eius arguit, & nomẽ & cognomẽ. Iacobus qdem cognoĩatus est.i. supplantator, qm̃ diabolum oĩs honestatis inimicũ deiformi cõuersatione, & oĩm vitiorũ
1.Cor.9 euulsione, vt patet de Hermogene & Phyleto eius discipulo, quos conuertit, & supplantauit, religauit. Supplantauit propriã carnẽ, eam domãdo, & in seruitutẽ redigẽdo, mun-
Marc.13 dum ip̃m cõtemnendo cũ oĩbus pompis eius. Est & cognominatus Boanerges.i. filius tonitrui, q̃d cæteris altius, vt tonitru Chr̃i euangeliũ & fidẽ toti orbi intonuerit. Quàm ve-
Psal.4 ro magnus sit corã deo & hoĩe, infinita pene & inaudita arguũt miracula, qbus illũ adeo cæteris oĩbus admirabilẽ oñdit deus, vt pene singulariter de eo sis dicturus. Et scitote qm̃ mirificauit dominus sanctum suum, dominus exaudiat me cum clamauero ad eum.

1.Timot.2 ¶ Restat proinde frẽs, vt cum eo si ad dexteram Chr̃i sedere aliqñ desideramus, etiã (vt K
2.Cor.1 ipse) Christum sequamur, Christi calicem bibamus. Si enim (inquit Apostolus) sustinebimus & conregnabimus. Nec est quod qs dicat, quomodo calicem, scilicet passionẽ mar-
Ephe.6 tyrij cum Chr̃o, & Iacobo bibam, quũ ecclesia nunc persecutores vt olim nõ habeat.

¶ Respõdeo, deficiẽtibus tortoribus gẽtilibus, bibere poteris calicẽ dñi ab alijs tribus hosti- L
bus, diabolo.s. carne & mũdo. Calicẽ em̃ dicimus oẽm laborẽ, conatũ & molestiã cõtra diabolum, carnẽ & mundũ, adeoq̃ peccata. Nam etsi gẽtiles defecerint, q nos persequanſ
Iohã. vltio nunqd ideo prompta voluntas fideliũ debet sine fructu et sterilis p̃manere? Nequaquã. In animo nimirũ radix martyrij esse solet. Ita sane et Iohannẽ euangelistã fore martyrẽ
Sapię.5 Christus hodie designat, dicens: Calicem quidem meum bibetis.i. martyrium quidem
Hebr.11 passiõis obibitis etc. quum tñ constet Iohannem non violenta, sed naturali morte vitam
Roma.8 finiuisse, at cuius animus martyrio non defuit, quem tamen dominus sic manere voluit.
Col.3.
Psal.43 ¶ Hinc p̃spicuũ euadit. Primo, calicẽ dñi bibit, qñ à p̃secutore aliquo illata mors pro
Matth.16 Chr̃o patiẽter suscipiſ, quẽadmodũ D. Iacob9 hodie vnà cũ cęteris martyrib9 fecisse tra- M
Marc.8 ¶ Secũdo quum mens ad passionẽ (si tp̃s et loca hoc postularint) prõpta habeſ, (diſ. N
Luc.17 seu cum vita martyrio digna geriſ, sicuti et crux nõ illa tm̃ diciſ, quæ passionis tp̃e ligni adfixione construitur, sed illa quæ totius vitæ curriculo cunctarũ disciplinarũ virtutibus
Gala.6 adaptatur (saluatore teste) quũ ait: Qui vult venire post me, tollat crucem suam et sequaſ me. Qñquidem liqueat, nõ omnes martyres, q secuti sunt dñm, ligno fuisse adfixos, sed neq̃ Paulum, quum ait: Mihi autem absit etc. q̃d dicit vt intelligamus crucem non ligni esse
Roma.12 patibulum, sed vitæ virtutisq̃ propositum. Itaq̃ oĩs Christianus christiane et secundum
Philip.4 deum viuens, martyr.i. Christi testis dici potest. Omnis vero q voluptate volutatur non secundum deum, sed secundum carnem viuendo crucem dñi ferre recusas, neq̃ dñi calicẽ cum diuo Iacobo vult bibere. Quod absit recusemus, verũ potius conemur corp̃a nostra p̃rijs seruitutibus, castigatiõibus, ieiunijs, et tribulatiõibus, iuxta Apl̃i dictũ: Exhibere deo hostiã viuentẽ, sanctã, deo placentẽ, rõnabile obsequiũ nostrũ vt interrogati à dño, an possimus calicem dñi bibere, valeamus nõ modo r̃ndere, possumus ex animo bibere, sed et vt post mortem illam, vel ad dexteram, vel sinistram ipsius sedere queamus.

¶ Homi-

¶HOMILIA XCIX. DE EO QVOD LEGITVR: Hebræorum.1. Nonne sunt omnes administratorij spiritus.

In ferijs diui Michaelis.

A Non arbitror charissimi fratres, prolixa à nobis hodie opus esse in hodierni diei euangelium expositione, vt quod præcedente biennio idipsum ita omni ex parte conatus sum dilucidare, vt vix superesse videam, quod illuc commode posset conferri. Ideoq́ ad alia & fortassis æque euangelica processurus, nihil aliud priori nostræ in hodiernæ diei euangelium interpretationi addam, præter quod pie in Christo Iesu admoneo quācunq́ potestatem, cui non absq́ causa à deo commissus est gladius, vt quàm obliget animaduertere in eos, qui pusillos scandalizat, consideret.

B ¶At pusillos dici eos, qui vel nuper in Christo nati sunt vel tales, qui permanent sine profectu, quasi nuper nati, vel certe simpliciores illi homines maxime idiotæ, qui non arte, sed ambulantes simpliciter procedunt, qui facile persuasionibus fucatis auerti possunt à bono proposito, quos Apostolus passim appellat infirmos & imbecillos & patienter sustinendos, quos & Christus hodie nequaquam vult contemnendos, vt pro quibus æque natus, passus, & mortuus sit, atque pro firmis & magnis, eisq́ pariter dederit habere angelos vti firmiores. Siquidem apud quem nulla sit personarum acceptio, sed in omni gente, qui timet eum, & operatur iustitiam, acceptus est illi. Roma.14 1.Thess.5 1.Cor.8

C ¶Cuiusmodi infirmos & pusillos, qui scandalizat morte dignus est, vt qui peccat & alium peccare quodam modo cogit. Scandalizat autem ille iuxta hodiernum euangelium perperam, qui ex suo malo dicto vel facto data plerunq́ opera ad ruinam peccandi trahit, illiq́ peccandi causam præbet. qui eo magis peccat, quo maius est peccatum ad quod pertrahit pusillos, ideoq́ & iuxta mensuram delicti scandalizantes sunt puniendi. Et (vt rem breuiter cum veritate dicam) scandalizat ille, qui contra consuetudinem, & ecclesiæ præceptum absq́ necessitate diebus interdictis palam carne vescitur: quod vsqueadeo malum & ideo vitandum censuit Apostolus, vt mallet in æternum non manducare carnes antequàm fratrem suum scandalizaret. Quid ergo ad hoc & ad euangelium isti carnales & voluptuarij Sardanapali? Vtiq́ digni sunt mola asinaria, & in profundum maris demergi. Qui & scandalizarunt pusillos, quod eos ad seditionem sanguinariam suis seditiosis de libertate carnali contionibus prouocarunt. Qua digni pœnas? Vtiq́ vt viui subtus terram fodiantur, quemadmodum seditiosi isti Chore, Dathan atq́ Abyron, eorumq́ complices viuentes descenderunt ad infernū, quos & terra cum omni eorum substantia dirupit, & deglutiuit. Scandalizarunt & isti pusillos, quod eos ecclesiæ, & ecclesiæ summi sacerdotis imperio inobedientes reddiderint, vnde tota ecclesia negligi cœpit. Qua ergo pœna digni? nimirum moriantur ex decreto iudicis, vt in posterum discant obedire, & nō intumescāt. Merentur vtiq́ iuxta scripturam, vt qui & pusillos multos scandalizarint, non modo, sed & varie fecerint trucidari, vt & ipsi multipharium interficiantur, scriptura dicente: Pellem pro pelle &c. Et hoc est quod dominus hodie confirmando inquit: Qui autem scandalizauerit vnum de pusillis istis qui in me credunt, expedit ei vt suspēdatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Et ideo concludens ait: Videte ne contemnatis vnum ex ijs pusillis. Id quod & sedulo debuerint potestates animaduertere, vt ne istos contēnerent, sed æque pro ipsis facerent quod pro magnis, quos æque diligere debent, & eis æque pro defensione administrare iustitiam contra scandalizantes. Siquidem quos tanti deus æstimet, vt & eis suos contulerit angelos, qui semper vident faciem patris, qui est in cœlis. Acto.10 Roma.2 Ephe.6 Deute.25 1.Cor.8 Numer.16 Deuter.19 Iob.2

D ¶De quibus sane angelis vt aliqua depromamus certe dies ipsa hodierna admonet, quæ sub nomine archangeli Michaelis omnibus sanctis angelis ab ecclesia rite & ideo cū omni solennitate est dicata; quod ij omnes sint administratorij spiritus. Vtpote (authore Paulo) in ministerium missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. In quibus quidem verbis arguit Apostolus. Apo.12 Hebr.1

E ¶Primo, quid sint angeli? Nimirum spiritus, vt qui immortales sint & intellectuales carne & osse Christo alias teste, carentes. Huius testis est diuinus Psaltes, dicens ad deum Opt. Domine deus meus magnificatus es vehementer, qui facis angelos tuos spiritus, ideoq́ partes non habentes in diuersis quoq́ locis quodammodo simul & semel esse possunt, vt qui pusillis hic in terris pro custodia sunt, interim tamen semper vident patris, qui in cœlis est, faciē, & tamen ad eos & ad nos veniunt, qui & ad nos speciali præsentia foras exeunt, et tamen ibi se vnde recesserant per internam contemplationem seruant, neq́ enim sic à diuina visiōe foras exeunt, vt internæ contēplationis gaudijs priuentur. Et hoc est, quod verbo præsentis temporis angelus ad Zachariam ait: Ego sum Gabriel, qui adsto ante deū, et missus sum loqui ad te. Vides ergo quod simul steterit ante deum angelus et fuerit æque cū Zacharia. Lucæ.24 Psal.103 Lucæ.1

Qua de

Marc.16 Qua de re, superis fauẽtibus, suo loco plura disputabimus. Iam vero scies q̃ misere & im
Coloss.3 perite hęretici minus tribuatur q̃ angelis Iesu Christo glorificato, vt quem, quia sedeat ad
Hebr.10.15 dexteram patris, negent simul esse nobiscum posse & in sacramento, quum tamen ille sit,
Luc.1 apud quem non est impossibile om̃e verbum, cur & apud patrem & nobiscum modo esse
Acto.9 nequeat, qñ & dudum ascenderat cœlos, quum ad Paulum ex Hierosolymis in Damascũ
ad equitantem & prostratum diceret: Ego sum Iesus, quem tu persequeris. An tũc ad dexte- A
ram patris haud sederit? Facessant igit calumniatores isti scripturarum, quas non satis perlu
strarunt: quandoquidem angelus ferme simul esse possit, & semel in cœlis & in terris. Ita
Hebreo.1 & magis Christus, angelorum creator & dominus, qui (vt Paulus ait) tanto melior ange-
Philip.2 lis effectus, quanto differentius præ illis nomen hæreditauit, vt in cuius nomine omne
genu flectatur infernorum, scilicet & terrestrium & cœlestium. Quorum cœlestiũ? Vti-
q; angelorum, quos spiritus fecit. Sed quales spiritus? Nimirum respõdet Apostolus.
1.Timot.6 ¶Secundo administratorios, id est, qui ministrent, quo sane verbo subindicat Paulus F
angelos, vel ideo creatos, vt ministrent.
Apoc.9 ¶Primo quidem deo Max. vti regi regũ dño dñantium in exhibendo illi laudes & hy-
mnos perpetuo diuinos. Hinc Daniel in visione inqt: Millia millium ministrabant ei, &
Danie.7 decies millies centena millia adsistebant ei. Et dñs ipse de se ait: Vbi eras cum me lauda-
Iob.38 rent astra matutina, & iubilarent om̃es filij dei. Sane per astra matutina & filios dei ange-
Neem.9 los intelligens. Et in Esdra scriptum est: Exercitus cœli te adorat. Porro cõmune est su-
pernorum spirituum oim officium assiduo, sempiternaq; laude diuinam maiestatem conce-
Psal.69 lebrare. Hinc ad illos propheta: Adorate (inqt) eum oẽs angeli eius. Et alio in loco: Lau-
Psal.148 date eum omnes angeli eius, laudate eum omnes virtutes eius. Est aũt in eorum hymno hęc
Esa 9 vox (teste Esaia) laudis: Sanctus, sanctus, sanctus dñs deus exercituum, plena est omnis ter-
Apoc.4 ra gloria eius. Et in Apocalypsi: Dignus es (inquiunt) dñe deus noster accipere gloriam
& honorem & virtutem, quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuã erant & crea
ta sunt. Et hoc est ministeriũ, q̃d deo nõ propter indigẽtiã (qa ipse sibi sufficit, nullius in-
Psalm.85 digens) sed ob dominationis maiestatem angeli citra finẽ exhibẽt laudando & canendo. G
¶Beati ergo dñe, angeli tui sancti, q habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt
te. O speciosa laus eademq; vere casta & virginea, q̃ nõ procedit à peccatorum, sed ab eorum
ore, qui omni sunt sydere puriores, vtpote nulla infecta labecula, qui & ideo semper vidẽt
faciem patris cœlestis. Dignare igitur domine deus, nos laudare te quoque, nostras obse-
cramus iubeas voces cum angelis tuis admitti supplici confessione proclamantes: San-
ctus, sanctus, sanctus dominus deus Sabaoth. Pleni sunt cœli & terra gloria tua, O sanna
Hebr.1 in cœlis, Benedictus qui venit in nomine domini ò sanna in excelsis. Hoc nimirum & cõ
Iohan.1 simili laudatione sancti angeli iugiter deo sunt spiritus administratorij.
¶Secundo, & quidem maxime (teste Paulo) ꝓpter nos ministratorij sunt spũs, qui he- H
reditatem salutis capere debemus, qui ex regeneratiõe per fidem facti sumus filij dei. Esse
Psal.90 autem veros nostros ministros ipsos angelos propheta clare hisce arguit verbis: Angelis
suis deus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis. In quibus quidem ver-
bis propheta ostendit, nobis angelos esse ministros præcipue in duobus.
¶Primo, q̃d ab hostibus tam visibilibus q̃ inuisibilibus nos defendunt, qm̃ in manibus su- I
is portant nos, tam em̃ vndecũq; multo grauiq; hostium periculo expositi sumus, vt nisi
Roma.7 deus ille Opt. clementia suam per custodiam angelicã custodiret & defenderet, ilico ho-
stis contra nos pręualeret. Intus nãq; (Paulo scribente) impugnat lubrica caro, quam de-
Gala.5 ponere nequimus, sed cogimur circũferre nolentes & volentes, itemq; dormientes & vi-
gilantes. Semp em̃ caro aduersat spiritui, & spũs carni. Ex his sibi inuicẽ aduersantibus fit
Roma.7 vt q̃cũq; volumus nõ facimus. Et hoc est, q̃d Paulus ex aĩo cõquerebat, inquens: Video aliã
legem in membris meis, repugnantẽ legi mentis meæ, & captiuantẽ in me legem peccati.
Et sequit: Infelix ego homo, quis &c. Foris aũt blandicijs et terroribus inuadit nos mun-
dus. Amicitia huius mundi inimica est deo, q ergo vult esse amicus huius seculi, inimicus
1.Iohã.4 dei constituit. Adde demũ, q̃d intus et foris artibus mille insidiat nobis diabolus, q quidẽ
aduersarius noster, tanq̃ leo rugiens (ait Petrus) circuit, quærens quem deuoret. Ideoq; re
cte dicit Apl'us: Non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinẽ, sed aduersus po
1.Pet 5 testates et principes aduersus mundi rectores tenebrarum harum, contra spũalia nequitiæ
Ephe.6 in cœlestibus. Quomodo igitur inter hos tuta mortalium vita esset, nisi contra hos forti-
or potestas angelica defenderet, vt cui de nobis mandatum est, vt nos defendat. Ipsi em̃
Psal.34 (inqt propheta) dæmones fiãt tanq̃ puluis añ faciẽ terræ, et angelus dñi coartans eos.
¶Secũdo, sunt nobis ministri, qa nos solicite ad salutis cõsecutionẽ dirigunt, ne offen- K
damur (inquã) nos caute dirigunt ad ea, quæ nobis salutaria existũt. Et hoc est, quod ipse
Danie.10 angelus in Daniele ait: Veni, vt docerem te, quæ ventura sunt pp'lo in nouissimis diebus.
Hinc

Hinc & Apl'us ait: Legem Mosi ordinatā fuisse per angelos in manu mediatoris. Et sane nos angelus non modo in spūalibus, sed & secularibus defendit, vt satis euidenter in Tobiæ filio declarat, cui angelus eundo & redeūdo comes fuit fidelissimus. Eapropter ad matrem eius flentē senior Tobias ait: Noli flere: Saluus perueniet filius noster, & saluus reuertetur ad nos, & oculi tui videbunt illum. Credo enim quod angelus dei bonus comitetur ei, & bene disponet omnia, quæ circa eum geruntur, ita vt gaudio reuertatur ad nos. Gala. 3 Tobiæ.5

L ¶Quis igitur (frēs charissimi) vnq̃ satis dei Opt. Max. clementiā & mīam erga nos exprimet, vt qui non modo facit suos angelos nobis defensores spiritus, sed & pædagogos nostros. Quis etiam non summa deuotione & reuerentia illos ipsos angelos, quia nostri sunt ministri à deo missi, semperq̃ patris in cœlo faciem vident, obseruet & colet.

M ¶Sane (inquā) sane perdecet & oportet, vt in posterũ ampliorem erga beatos angelos fiduciam habeamus, ac perinde familiarius in omni necessitate nostra eorum inuocemus auxilia, sed & dignius in eorũ præsentia conuersari, & magis ac magis eorum nobis conciliare grām, captare beneuolentiam, exorare clemētiam studeamus. Summa nimirũ nobis solicitudine opus est, vt vitæ sanctimonia, & morū castitate dignos nos exhibeamus eorum frequentia, & eo modo cōuersemur in conspectu angelorũ, ne forte peccatis nostris & iniquitatibus sanctos offendamus obtutus. Væ enī nobis, si quando prouocati peccatis nostris & negligentijs indignos nos iudicauerint p̄sentia & visitatione sua, nimirũ alias oīno in periculo hostium deplorando destitutos, q̃ solos à deo habemus sanctos angelos, quos idem (Apostolo teste) spūs administratorios misit in ministerium propter nos, qui hæreditatem salutis capere debemus, ad quam deus optimus sua clementia per custodiam & defensionem angelorum perducat, Amen.

¶HOMILIA C. DE EO QVOD LEGITVR: Ad Hebr. 13. Quorũ intuentes exitū cōuersatiōis imitamini fidē. In ferijs omnium sanctorum.

A

Vm dñs deus olim in veteri testamento (vt tradit scriptura) Mosi in monte sancto, vbi ille quadraginta diebus & totidem noctibus cū dño solus fuerat, duas tabulas lapideas & legē & mandata, quę ipse dñs scripserat, vt is filios Israel doceret, tradidisset, informasset'q̃ illū de tabernaculo simul atq̃ sanctuario in oībus & ad oīa construendo, tandem & eundē de ministris ad cultū tabernaculi deputandis, & in primis de ornatu vestituq̃ eorũ: maxime summi sacerdotis edocuit, inquiēs inter cætera ad Mosen: Sumesq̃ ad superhumerale, .f. sacerdotis celebraturi duos lapides onychinos, & insculpes in eis nomina filiorũ Israel, sex nomina in lapide vno & sex reliqua in altero, iuxta ordinē natiuitatis eorũ, & pones in vtroq̃ latere superhumeralis filijs Israel. Et portabit Aaron nomina eorũ coram dño super vtrunq̃ humerum ob recordationem, portabit (inquam) ea in rationali iudicij super pectus suum, quando ingredietur sanctuarium, memoriale coram domino in æternum. Id quod deinde Moses executus parauit in superhumerali duos lapides onychinos astrictos & inclusos auro & sculptos arte gemmaria nominibus filiorum Israel, posuitq̃ eos in lateribus superhumeralis in monimentum filiorum Israel, sicut præceperat dominus. Exo.28 Exod.39

B ¶Sed quorsum hęc fratres charissimi? Nimirum huc, vt intelligatis, quam certo ipa vmbra quā habuit vetus testamētū veritatē aliqñ subsecuturā præsignauerit, & q̃ vere synagoga ecclesiam ipsam eiusq̃ vsum ac ritum præscripserit, & deniq̃ (inquā) vt intelligatis q̃ vere & recte nos instruent In ecclesia, quæ in synagoga quondā Iudæis in figura (Paulo scribente) contigerunt, & apostolum vere vt omnia dixisse, quæcūq̃ scripta sint, ad nostram doctrinam esse scripta. Quod si ita nequaquā dubitabimus vt quod Israelitæ quasi in figura de memoria filiorum Israel seruarunt, id nobis, apud quos veritas est noui testamenti, rite seruari posse. Si igitur (inquam) Iudæi ex præcepto domini memoriam habuērunt filiorum Israel, iam dudum ex hac vita demigrantium, quanto magis & ipsi veritatem, quæ Christus est, sequentes, memoriam habemus omnium sanctorum, eorundemq̃ vere beatorum, qui in domino dudum mortui sunt, qui nos in vera fide prædecesserunt, vt qui requiescunt nunc à laboribus suis, & quos sua opera sequuta sunt. 1.Cor.10 Roma.15 Iohan.14 Apoc.14

C ¶Et cur (inquam) illos dei sanctos non æque in memoria habeamus, atque Iudæi filios Israel, quum nos viuimus in sole veritatis, ipsi vero in vmbra figuræ vixerunt? & maxime, quod ad illorum memoriam inter multas scripturas, quas hic, quum aliās recensuimus, silentio transeamus serio Apostolus hortetur, inquiens.

Memen-

¶Mementote præpositorum vestrorum, qui locuti sunt vobis verbum dei. Quibus vtique D
verbis Paulus pie monet, ne obliuiscamur eorum qui nos in vera fide & Christiana do-
ctrina antecesserunt, cuiusmodi nimirum præcipue fuerunt pij illi patriarchæ, prophetæ,
apostoli, martyres, confessores, virgines, hocque genus electi dei, qui nobis partim verbo,
& partim facto, nempe vt in exemplo per vitam euangelicam locuti sunt, quandoquidē
1.Timot 5 ipsi certo sint de numero illorum, quos hodie beatos appellat dominus, vtpote qui pau-
Matth.5 peres spiritu fuere, contenti ijs, quibus alerentur & tegerentur, temporalia susque deque ha-
Lucæ.6 bentes, qui & mites fuere, patienter cædentes improbitatibus in malo non resistentes, sed
in bono malum vincentes. Itemque fuere lugentes, scilicet peccata aliorum, vti Samuel Sau-
Roma.1 lem, & Paulus luxit eos, qui post immūditiam, pœnitentiam non egerunt, qui & aliàs ana
Roma.7 thema pro fratribus esse volebat, lugētes (inquam) & pro miserijs huius mundi, & pro de-
Philip 3 siderio cœlestium singuli cum Dauide dicētes: Hei mihi, quia incolatus meus prolōgatus
Psal. 119 est, habitaui cum habitantibus cedar, multum fuit incola anima mea. Et rursus: Quemad
Psal.6 modum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te deus, qui &
esurierunt iustitiam, vt qui se nunquam satis iustos æstimauerunt, sed semper iustitiæ ope
2.Petr 1 ra adfectarunt, consumare satagentes iuxta Petrum, suam vocationem & electionem per
Luc.12 bona opera certam facere, non immemores domini dicentis: Si & vos feceritis omnia,
quæ præcepta sunt vobis, dicite: Serui inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus, qui
Roma.12 & misericordes fuere, nimirum malo alterius compatientes, cum flentibus flentes, onera
Matth.5 alterutrum portantes, miseriæ & paupertati aliorum propter deum verbo & opere subue
Luc.6 mientes: memores verbi domini: Estote misericordes &c. qui & mundi corde fuerunt, vt
1.Cor.5 qui cum Apostolo nullius mali sibi fuerint conscij, nectamen interim se iustificatos puta-
Roma.12 runt, qui & pacifici fuere, quoniam & in corde suo primum, deinde inter fratres dissiden-
1.Pet.3 tes pacem fecerunt, vt qui cum hominibus omnibus, quantum ex ipsis fuit, habuerunt, se-
metipsos non defendentes; sed locum iræ dantes, deo vindictam concedentes, qui & pas-
si sunt propter iustitiam, scilicet, ob virtutem, ob defensionem aliorum, ob pietatem, ob
1.Cor.4 Christum (inquit Apostolus) spectaculum mundo facti, & tanquam purgamenta huius
Matth.10 mundi, & omnium peripsima, de ciuitate in ciuitatem (veluti leprosi) fugati, in solitudini-
Hebr.11 bus, & cauernis terræ degentes, quorum mundus non erat dignus, qui & à mundo ad
mortem vsque persequuti sunt, passi propter Christum falso omnia opprobriorum,
Sap.1 & tormentorum genera, quorum aliqui distenti, aliqui incarcerati, aliqui lapidati, aliqui
Apoc.7 secti, aliqui submersi, aliqui combusti, aliqui suspensi, aliqui excoriati, aliqui decollati, &
occisi sunt. Ideoque nunc beati, quoniam in cœlis copiosa beatitudinis mercede perfruun-
tur, qui neque amplius esuriunt, neque sitiunt, neque æstuant, neque frigent, neque lugent
neque patiuntur, quorum deus omnem lachrymam ab oculis eorum detersit, & ipsi per-
fruuntur eo ac tanto bono felicitatis, quantum nec oculus vnquam vidit, nec auris audi-
1.Cor.15 uit, nec in cor hominis ascendit, & sic profecto omnis eorum luctus in gaudium est con-
uersus. Illorum (inquit Paulus) mementote, qui vobis dei verbum sunt locuti.
Matth.16 ¶Quare? Respondet: Vt quorum exitum intuemini conuersationis, fidem imitemini. E
Fidelis vtpote sermo & omni acceptione dignus, vt quos solenni memoria prosequimur
etiam simili conuersatione & fide sequamur. Siquidem ait Christus: Qui vult me sequi,
tollat crucem suam, & sequatur me. Quæ fuit illorum fides? Hæc (inquam) quod in fide in
omnibus angustijs ad finem vsque perstiterunt in nullo bono opere deficiē
tes, stantes in magna constantia aduersus eos, qui se angu
stiauerunt. Ita & vos fratres stabiles esto-
te & immobiles &c.

¶FINIS HOMILIARVM NAVSEAE
Centuriæ Tertiæ.

¶SEQVITVR QVARTA CENTVRIA
nunc recens adiecta.

FRIDERICI NAVSEAE

BLANCICAMPIANI QVARTA EVANGElicæ veritatis Homiliarum Centuria.

HOMILIA .I. DE EO QVOD LEGITVR

Cum appropinquasset,&c. Matth.21. Marc.11. Luc.19

Dominica prima Aduentus domini nostri Iesu Christi.

A I,fratres charissimi,ex animo,vt debemus, Idipsum corde perce
peeimus,cuius hodie ex ecclesiastica institutione cõmemoratio-
nem agimus,nesciemus plane,sit ne nobis hodie magis gauden-
dũ,an gratias agendũ,an lugendũ,an sperandũ? Quãquidẽ hodi-
erna die cõmemorationẽ agimus eius aduentus,in quo(iuxta pro
phetã)vt & ex lectione euangelij audiuimus,ad nos,filios olim Zacha.9
Sion,scilicet supernæ illius Hierusalẽ,quæ sursum est, mateis no- Gala.4
stræ,venit benedictus in noĩe dñi.s.patris sui cœlestis,eex ille no
ster,& dñs noster,idem'q; redẽptor nostee,cũ mãsuetudine non
indignatione nos eedẽpturus ex misera illa captiuitate peccati,
quã nos propter peccata nostea,æternę morti obnoxij eramus,nec erat qui nos potuisset Ephe.2
ex ea captiuitate eedimeee,pter vnũ illũ regẽ regũ,& dñm dominãtiũ,Iesum Christũ,vt- Apoc.19
pote,q solus erat & est,q(teste propheta)iniquitatẽ nõ fecerat, in cuiusq; ore dolus non Esaiæ.53
fuerat:hoĩes vero quotquot fuere intra quinq; millia annoꝝ,oẽs facti erant (vt ait pro- Psal.13
pheta)inutiles,& ab ipso deo suo p peccarũ in primis parẽtibus declinarãt,nec erat q fa- Roma.3
ceret bonũ.s.q̃d pro redẽptione sufficisset,nõ erat vsq; ad vnũ.s.Iesum Christũ benedi-
ctũ,regẽ illũ mãsuetudinis & misericordiæ,q nobis perditis & captiuis,venit in noĩe dñi.
Sane ipsi omnes abieramus in regionẽ deserti longinquã, errauimus, & penitus seducti
peeieramus,perditos'q; captiuos nos tenuit & possedit,seductor callidus,fortis armatus.

B ¶Incepit errare primus parẽs nostee,propter q̃d mors intrauit in omnẽ suã posterita-
tem,& qui oĩbus esse debuit vitæ principiũ,factus est omnibus author mortis, siquidẽ in Roma.5
Adam oẽs moriuntur.Adde & processu tẽporis auctũ esse errorẽ,multiplicata esse pecca 1.Cor.15
ta.Nec valuit educere lumen naturæ,sed neq; lux,neq; prophetæ.Recesserat dies diuinę
cognitionis,feruor charitatis refrigiuit,& nox peccatoꝝ profundabat.Iam nõ apparebat
angelus,nõ loquebat propheta,cessabãt velut desperatione victi peæ nimia duritia homi
nũ & obstinatione.Dũ itaq; mediũ silentium,in quieta peccatoꝝ voluptate,tenerẽt oĩa,
& nox,s.peccatoꝝ,in suo cursu mediũ iter peragerer:omnipotẽs sermo tuus,dñe exili- Sap.16.18
ens de cœlo à regalibus sedibus,e regno cœloꝝ in hãc miseriæ & lachrymaꝝ vallẽ venit
& q̃a nec herba,nec malagma sanare poterat,sermo tuus dñe,qui oĩa sanat,sanauit.Tuus
inquã,dñe deus,ab æterno vnigenitus,rex ille noster mãsuetus,sola misericordia permo
tus,nõ cõtra nos,vt nos,licet merito potuisset,cõdemnaret & iudicaret, sed venit mãsue-
tus nobis.i.ad nostrã salutẽ,vt nos suas creaturas deperditas quæreret,errãtes reduceret
captiuos redimeret ac saluaret,mortuos in peccato viuificaret & saluaret,inquiẽs:Venite Iohan.12
A ad me oẽs,qui laboratis & onerati estis,& ego reficiam vos.Tollite iugũ meũ sup vos,& Matth.11
discite à me,quia mitis sum & humilis corde,& inuenietis requiem animabus vestris.

C ¶Istius,fratres, hodie aduentus commemorationem agimus, in quo rex ille noster,
Idem'q; dominus Iesus Christus mansuetus venit ad quærendum,ad reducendum, ad re
dimendum,ad restituendum,ad saluandum nos.

D ¶O mitissime,o pijssime rex & domine Iesu Christe,quis vnquã tuam illam immẽsam
charitatis pietatẽ,satis posset vel exprimere,vel excogitare? Nos indignissimi serui,ex tua
sola bonitate de nihilo creati fuimus,& æternæ beatitudinis promissa recepimus, conti-
nuo tibi creatori nostro peccãtes repugnauimus,tui facti inimici,& debitores facti,nõ so
lum nõ habuimus vnde solueremus,sed sponte nos auertimus, te magis atq; magis offen
F dendo contempsimus,et corda nostra penitus obdurauimus.Et tu tamen.

¶O mitissime rex,interim offensus,quũ te vindicare potuisses,qa omnipotẽs inimicos
tuos ita dilexisti,vt ipse deus,rex et dñs noster summus,de cœlo per incarnationẽ venire
non es dedignatus,te exinaniens,formã serui accepisti,ouem perditam quæsiuisti,voca- Philip.2
sti verbis,allexisti beneficijs,portasti in humeris,debitũ mortis,quod debebas,moriendo Luc.15
exoluisti,vt nihil tibi,sed nobis inimicis tuis et contemptoribus vitam æternã,nostra spõ Psal.68
te perditam,recuperares,et non iuxta merita nostra per iustitiam damnares.

Iohan.3 Roma.8 ¶Quis vnquã, fratres, talia audiuit, imo nec cogitare potuisset, sed audita vel cogitata desiderare quis psumeret? Quis fur vel latro morte plectendus rogare auderet regem, vt pro sui liberatione filiũ naturalem pœnis victimis exponeret? Et deus tamen ille summus rex & imperator, nõ rogatus, sed contemptus, ita nihilominus dilexit hunc mundum, vt vnigenito filio suo nõ pepercerit, sed pro nobis ad salutem nostrã tradiderit illum. Quis vnquã sat gratias pro tam ineffabili beneficio agere deo queat? Nullus, etsi omnibus omnium sanctorum meritis polleret? Quis deniq; de tanta sibi per aduentum Christi data salute & felicitate, non ex animo gaudeat & tripudiat? G

Psal.11 Matth.24 Psal.13 Roma.3 1.Iohã.3 ¶Gaudendũ vtiq; est fratres, sed ijs qui recto sunt corde, quiq; suã per Christũ iustitiã adeptam conseruarunt. Sed qui sunt tales? Ah vereor paucissimos, vel plane nullos esse, quũ certe nunc in nouissimis illis diebus, ita (iuxta Christi prophetiã) apud nos oẽs abundet iniquitas, refrigescatq; charitas, vt plane simul omnes à deo p peccatũ rursus declinauerimus, & inutiles facti simus, vt vix vnus inueniri possit, qui faciat bonũ: & si dixerimus quoniam peccatũ non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis nõ est. An (obsecro) non summe nobis sit lugendũ, quod ita nos à deo recessimus, & ipse à nobis tam longe discessit, scilicet per gratiã suam? Si profecto antiqui illi patres, ita assiduo luxerunt & clamarũt de absente domino per gratiam ipsius, aduentũ eius in hæc verba postulantes: Esaiæ.45 Esa 64 Psal.84 Rorate cœli desuper, & nubes pluant iustũ, aperiatur terra & germinet saluatorẽ. Et rursum: Vtinã dirumperes cœlos & descenderes, Inclina cœlos tuos & descende. Ostende nobis domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis. H

¶Ardorem (inquit Bernhardus) desiderij patrũ suspirãtium Christi in carne pſentiam, cogitans, compungor & cõfundor in memetipso, & nunc vix cõtineo lachrymas, ita pudet teporis, torporisq; miserabilium horũ tempoꝝ, in quibus certe abundat iniquitas contra deum vsqueadeo, vt plane longius à dei gratia simus, q̃ fuerint illi olim ante domini aduentum: vtpote multo peiores peccatores. Quod vt dico & sentio, permouent verba 2.Petr.2 Petri dicentis: Si refugientes coinquinationes mundi in cognitione domini nostri Iesu Christi & saluatoris, ijs rursum implicati superantur, facta sunt eis posteriora deteriora prioribus. Melius em̃ erat illis non cognoscere viam iustitiæ, q̃ post agnitionem retrorsum conuerti ab eo, quod illis traditum est, sancto mandato. I

Psal.129 Psalm.31. Psalm.78 ¶Quid igitur fratres agendũ? Nunquid de gratia dei desperandũ? Absit. Siquidẽ apud dominũ misericordia fit copiosa, & maior q̃ iniquitas nostra, in quam misericordiam bene sperandũ est pro recuperanda gratia: siquidẽ propheta dicit: Sperantes in dño misericordia circumdabit. Sed dicis: Quomodo sperandum de ea? Nimirũ, si de peccatis nostris pœnitentes, cũ antiquis illis patribus clamauerimus ex animo: O pijssime rex & deus noster, reuertere mãsuetus ad nos: Inclina cœlos tuos & descẽde, Ostẽde nobis faciẽ tuã, & salui erimus. Adiuua nos deus salutaris noster, & ꝓpter gloriã nominis tui dñe, libera nos & propitius esto peccatis nostris propter nomen sanctũ tuũ. Quod si ex corde fecerimus nõ dubitabimus, quin nobis iubeat dici: Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus. K

HOMILIA II. DE EO QVOD LEGITVR, Erunt signa, &c. Matth.24. Marc.13. Lucæ.21.

Dominica secunda Aduentus.

Dmiranda nimirũ dei Opt. est bonitas, qua nos vel sola ex nihilo ad suã similitudinẽ & imaginẽ, id est, immortales, intelligentes, & beatos ita quidẽ creauit, vt si in eius voluntate stetissemus, non quã fuissemus facti, neq; mortales, neq; infelices, sed fuissemus tñ deo perpetui, ipsum vt creatorẽ cũ summo gaudio veneraturi, Gene.2 Sap.10 scriptura dicẽte: Formauit dñs hominẽ de limo terræ ad imaginem suã, & inspirauit in faciẽ eius spiraculũ vitæ, & factus est homo in animã viuentẽ. Et tulit dñs deus hoĩem, & posuit eũ in paradisum voluptatis, vt operaretur & custodiret illũ, præcepitq; ei, dicens: Ex omni ligno paradisi comede, de ligno aũt scientiæ boni ac mali ne comedas. In quacunq; em̃ die comederis ex eo, morte morieris. A

¶Admiranda deinde dei Opt. charitas, quod idem eundẽ hominẽ, ab ipso sponte per peccatũ inobedientiæ, superbiæ, & gulæ, deflectentem, offendentẽ & irritantem, suamq; imaginẽ, scilicet immortalitatis, intelligentiæ, & beatitudinis amittentẽ, rursus ita recuperare suo tẽpore dignatus sit, vt filio suo vnigenito & proprio nõ pepercerit, sed eum pro Iohan.3.12 Roma.8. nobis nasci, viuere, pati, moriq; demũ voluerit, vt nos per peccatũ mortales, insipientes, infelices et perditos, denuo redderet immortales, sapiẽtes, beatos et saluos, vt q nõ miserit illum B

rit illum, vt tum iudicaret mundũ, sed vt saluaret mundũ. Hinc Apostolus: Quũ essemus Gal. 4
(ait) paruuli, sub elementis mundi eramus seruientes. At vbi venit plenitudo tẽporis, mi-
sit deus filium suũ, factum ex muliere, factũ sub lege, vt eos, qui sub lege erant, redimeret,
vt adoptionem filiorũ reciperemus: & ita quidem, vt alio in loco idem scribit Apostolus: Ephe. 2
Deus, qui diues est in misericordia, propter nimiã charitatem, qua dilexit nos, & quum
essemus mortui peccatis, conuiuificauit nos in Christo, cuius gratia sumus saluati: magna
vtiq; & nunquam satis admiranda charitas, qua nos à peccato, per quod mortui & perdi
ti eramus, semel suo salutari aduentu liberauit.

C ¶Admiranda tamẽ est & ineffabilis illius dei Opt. misericordia & pietas, qua nolit no
bis in æternũ irasci, vt antea, si rursus peccaremus, modo velimus pœnitere de peccatis,
& ipsius misericordiã ambire per sacramentũ pœnitẽtiæ, ex animo ad nos, denuo pecca
tores constitutos, clamãs: Cõuertimini, & agite pœnitentiã ab oĩbus iniquitatibus vestris, Ezech. 18
& nõ erit vobis in ruinã iniquitas. Proĳcite à vobis oẽs iniquitates vestras, in quibus p̃ua
ricati estis, & facite vobis cor nouũ & spiritum nouũ. Et quare moriemini domus Israel?
Quia nolo mortẽ morientis, sed magis vt cõuertatur & viuat. Quia vero deus ipse Opt.
nos oẽs esse cupiat saluos, & secũ vita aliquãdo æterna vsuros, & quales tamẽ fore nequi 1. Timot. 2
mus, nisi à peccatis immunes fuerimus, qbus ipsum offendimus, nec velit suã indignatio-
nem in nos remittere, nisi per pœnitentiã, alibi dicẽs: Nisi pœnitentiã habueritis, oẽs simi Matth. 4
liter peribitis, sicut illi decẽ & octo, supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos. Ma- Marc. 1
gna vtiq; & admiranda misericordia, qua nos per pœnitentiã iterũ dignatur recipere. Lucæ. 13

D ¶Sed magna etiamnũ & admiranda prorsus pietas, quod nos sponte malos & pœnite
re nõ curantes, tantopere, tamq́; multifariã, tamq́; paterne ad pœnitentiam cohortetur,
idemq́; quasi compellit, nũc beneficia sui nobis aduentus, & præmia deniq; æternæ beati Iohan. 3
tudinis ob oculos ponẽs, modo terribile suũ nobis obĳciens, in suo secundo aduentu, iudi
cium, quo impœnitentibus ineffabile daturus est iuxta demerita suppliciũ. Nouit enĩ de- Luc 19
us (ait Petrus) pios de tentatione eripere, iniquos vero in diem iudicĳ reseruare crucian- Iohan. 5
dos, quibus iudiciũ iam olim nõ cessat, & perditio eorũ nõ dormitat. Sic sane deus Max. Matth. 25
more pĳssimi patris semper nobiscũ agit, qui si filios emendari nõ sentit beneficĳs, mina- 2. Pet. 2
tur demũ illis supplicium, vt quoquo modo illos possit saluare, quos vtiq;, quantum in se
est, nolit perditũ iri, vtpote, qui omnes ad salutẽ creauit & conseruat, æque tamen iustus
& misericors, in ipso est salus nostra, in nobis est perditio. Hinc ad illũ scriptura inquit: Osee. 13
Misereris omniũ, quia omnia potes, & dissimulas peccata hominũ propter pœnitentiã. Sap. 11
Diligis enĩ omnia quæ sunt, & nihil odisti eorũ, quæ fecisti, nec enĩ odiens aliquid consti-
tuisti aut fecisti. Parcis sũt omnibus, quoniam tua sunt dñe, qui amas animas.

E ¶Et hoc est, q; ecclesia catholica eius instinctu duplicem dñi aduentũ celebrandũ in- [illegible]
stituit. Primũ, quo venit per Incarnationẽ ex virgine Maria, rex mitis et benignus, idẽq́;
misericors, inquiens: Venite ad me oẽs, qui laboratis et onerati estis, discite à me, q; ma mi-
tis sum et humilis corde, et ego reficiam vos, et inuenietis requiem animabus vestris. Et Matth. 11
omnis qui ad me veniet, non eĳciam foras. De quo aduentu ante octiduum. Iohã 6

F ¶Instituit et secundum, de quo hodie in euangelio, in quo dñs venturus est in vltimo
huius seculi die, iustus, austerus, implacabilis, idemq́; summe gloriosus, non mãsuetis ver
bis, sed admodũ terribilibus ad peccatores dicturus: Surgite mortui ad iudiciũ, receptu-
ri, quod singuli vel meruistis vel demeruistis. Qui dilexit maledictionẽ et veniet ei, et no Psal. 108
luit benedictionẽ et elongabitur ab eo. Et sic quidẽ ad secundũ aduentũ nos disponit ti-
mor, sicut ad primũ amor, in quibus vera hominis innouatio consistit. Proponit vero ec-
clesia cũ deo patre vero timorem post amorem, vt si quem adueniens in primo aduentu
amor non trahit, qui est in carne, in benignitate & humanitate, trahat saltem aduenturi
timor, qui est in iustitia et æquitate inflexibili & in maiestate tremenda.

G ¶Quemadmodum huius diei euangelium plane arguit, in quo.

¶Primo colligimus, terribilia signa, quæ dominũ venturũ præcedunt, testantia terribi-
lius iudicium, quod sequitur in omnes peccatores. Et sane sicut magnus dies ille futurus Iohel. 2
est dñi et terribilis valde, ita terribile erit iudicium. Primo, quod etiam nõ modo pro mi-
nimis erit peccatis, sed et pro ĳs quodammodo, quæ nobis iusta videntur, quoniã in eo iu
dicio sæpe culpa deprehenditur, quod à nobis bene gestũ putatur, et vnde expectabatur
pia merces operis, inde iudiciũ sequetur iustæ vltionis, domino per prophetã dicẽte: Ego
iustitias iudicabo. Siquidẽ, dũ de omni verbo otioso, quod loquuti fuerint homines, red Psal. 74
dent rationẽ in die iudicĳ. Secundo, terribile erit iudiciũ, quia supplicium, quod pronun Matth. 12
ciabit, ineffabile et æternale erit damnatorũ, qui die ac nocte in secula seculorũ cruciabun
tur: et vermis eorũ non morietur, et ignis eorũ non extinguet. Tertio, quia desperabile in Apoc. 20
dilatione & venia, quandoquidem et si tum pœnitebunt quidã, lugentes amarissime, an- Esa. vlt.

 gustiati,

Matt.9 gustiati, quod hoc in seculo bene non fecerint, sine tamen spe veniæ, quoniam tunc san-
Sap.5 cti nobis nō subuenient, transacto miserendi & intercedendi tēpore, sed contra nos futu
ri, Maria contra deficientes, Abraham cōtra inobedientes, Isaac contra impatientes, Ia-
cob contra negligentes, Ioseph contra incontinentes. Et tunc enī (inquit Iob in persona
iudicati) clamabo, & nemo audiet: Miseremini mei, miseremini mei, saltē vos amici mei,
Iob.9 quia manus dñi tetigit me. Hæc est illa manus dñi, in quam (iuxta Apostolum) horrendū
est incidere, qa nulla est vltra spes. Tum enī nox erit, in qua nemo poterit operari. Ope-
Hebr.10 remur igitur (ait Paulus) dum tempus habemus.
Iohan.9 ¶Secundo colligimus ex euangelio, ꝙ aduentus ille domini non erit aliquibus tantum, H
Galat.6 sed toti mundo, sicut enim ad totum mundum primo saluandum venit, ita & ad eum to
eum iudicandum veniet. Siquidem in captione horrenda ciuitatis Hierusalem, gens vna
Luc.19 Iudæorum tantum, in Sodomis quinq; ciuitatum prouincia, in diluuio & si omnes extra
Matth.24 arcam, tamen solum præsentes & viuentes absorpti & puniti sunt. Dies autem iudicij fu-
Gene.19 turi omnes gentes, tribus & linguas, præteritos, præsentes & futuros, ab initio seculi vsq;
Gene.7 in finem, iudicabit, nec viuis parcens nec mortuis. Omnes stabimus ante tribunal dei, iu-
Roma.14 dicaturi viuos & mortuos, quando & mare & infernus dabunt mortuos suos, qui in ipsis
2.Timo.4 erant, & iudicabitur de singulis secundum opera eorum.
Iohan.5 ¶Tertio colligimus ex euangelio, adueniente dño in nouissimo die, veram & rectā fo- I
Apoc.20 re bonis ac iustis redemptionē, & tunc perfecte ipsis datū iri regnum cœlorū, non qa inte
rim in cœlis sancti nō fuerint, quū venturi sint cū Christo iudicaturi, sed quia tunc fiet pri
Esa.3 mum glorificatio animarū & corporū, quia post mūdi ruinā sequatur beatitudo, quæ erit
Iudæ.1 in glorificatione corporis & animæ. Eo quidē tempore, saluator noster dñs Iesus Chri-
stus, quē expectamus, reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratū corpori clarita
Philip.3 tis suæ, secundum operationē virtutis suæ, qua etiam possit sibi subijcere omnia: quemad
Esa.19 modum late hac de re, in Catholicis nostris, in vltimo fidei articulo disputauimus.
¶Quarto colligimus, cœlum & terram, id est, omnia elementa in fine seculi & futuri K
2.Pet.3 iudicij transitura, id est, deposita priori forma, omnino innouanda, siquidem omnia ele-
Esa.65 menta ignis conflagratione mundabuntur. In die enim domini (inquit Petrus) cœli ma-
Esa.66 gno impetu transient, elementa vero calore soluentur, terra autem, & quæ in ipsa sunt
opera, exurentur. Cœli ardentes soluentur, & elementa ignis ardore tabescent. Et tum
1.Iohan.2 quidem nouos cœlos, & nouam terram expectamus. Transit enim mundus (ait Iohānes)
& omnis cōcupiscentia eius. Id quod facile arguunt mirabilia & terribilia, quæ (vt Hiero
nymus ait se inuenisse in Hebræorum annalibus) in quindecim diebus, sed nescitur an
interpollatis, ante diem iudicij euentura sunt.
¶Prima quidem die eriget se mare quadraginta cubitis supra altitudinem montium, L
Psal.92 stans in loco quasi murus. Vnde prophetat: Mirabiles elationes maris.
Secunda die adeo descendet, vt vix videri queat.
Tertia, marinæ beluæ apparentes super mare, dabunt rugitus vsq; ad cœlū. Hinc Chri
stus ait: Præ confusione sonitus maris & fluctuum.
Quarta, ardebit mare & aquæ omnes.
Quinta, herbæ & arbores dabunt rorem sanguineum.
Sexta, ruent omnia ædificia.
Septima, petræ ad inuicem collidentur.
Octaua, fiet generalis terræmotus.
Nona, æquabitur terra.
Decima, exibūt hoīes de cauernis, & exibunt velut amentes, nec mutuo poterūt loqui.
Vndecima, surgent ossa mortuorum, & stabunt super sepulchra sua.
Duodecima, cadent stellæ de cœlo, secundum quosdam, quo ad apparentiam.
Tertiadecima, morientur homines viuentes, vt cum mortuis resurgant.
Quartadecima, ardebit cœlum & terra, id est, superficies aeris & terræ.
Quintadecima, fiet cœlum nouum & terra noua, & omnes homines resurgent, merce
dem suorum vel bonorum vel malorum operum recepturi, adueniente iam domino in
forma crucifixi in magna virtute & maiestate.
¶O terribilē, horrendamq; iudicij diem, quā tam pauenda ꝓcedent & prænuncient, M
O dies, (clamat Sophonias) dies illa iræ, dies calamitatis & miseriæ, dies tribulationis & an
Sopho.1 gustiæ, dies tenebrarū & caliginis, dies nebulæ & turbinis, dies terroris & clangoris: quā-
doquidē in ea (ait dñs) tanta & tam terribilis futura est tribulatio, quāta et qualis nō fuit
Matth.24 à mundi exordio cognita, nec postea similis futura. Adeo, ꝙ recte Apostolus dixit, Terri
Hebr.10 bilis expectatio iudicij et ignis æmulatio, quæ consumptura est aduersarios.
¶Nec est, ꝗd quispiā, quæ de tā horrenda die dicunt, ficta aut minus futura putet, quū, N
¶Quin-

O ¶Quinto colligimus, cœlum & terrã transitura, non autẽ domini verba de eiusmodi die futura, & hoc genus alijs. Licet em̃ nobis incerta sint omnino, futura sunt tamen indubie: nec dubitamus, quoniam de ipsissima veritate, scilicet Christo, dicta. Insuper si omnia, quæ in lege & prophetis scripta sunt, adimplebuntur, quomodo ergo Christi verba, quæ per se personaliter est loquutus, non implerí debeant? Ergo verba Christi nõ transibunt incompleta, sed minima littera complebitur. Hinc Petrus ait: Non tardabit dñs pro missionem suam, sicut quidam existimant, sed patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti. Matth. 5 2. Petr. 3

P ¶Si itaq;, fratres charissimi, tam horribilia signa, horribilem huius mundi finem, & tremendũ iudicium certo nobis prætendunt, quod & nemo poterit effugere, & quia sumus omnes peccatores, non moremur, obsecro, à malis nostris desistere, & pœnitentiam agere. Non despiciamus (hortatore Apostolo) diuitias bonitatis dei, & patientiæ, & longanimitatis, scientes, q benignitas ipsius ad pœnitentiam nos adducit, qui alioqui secundum duritiam nostram, & impœnitens cor nostrum, thesaurizamus nobis iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuiq; secundum opera eius, bonis gloriam & beatitudinem, malis confusionem & pœnam. Roma. 2. Hebr. 10

Q ¶Demus, inquam, operã nunc maxime, ne incidamus in horrendũ dei iudicium, quod vtcunq; nobis incertum, quo fit vel die vel momento, ipsum tamen non longe esse hinc, testantur signa, quæ illud præcessura sunt, iuxta dominũ dicentem, quum esset de aduentu suo ad iudicium quæsitus: Audituri estis prælia, & opiniones præliorũ, Consurget gens contra gentem, regnũ contra regnum, & erunt pestilentiæ, fames, terræmotus, insurgẽt pseudoprophetæ & multos seducent, multi scandalizabuntur, inuicem tradent, & odio habebunt inuicẽ, quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorũ. Oportet em̃ hæc fieri, sed nõdũ est finis. Sed quare? Quia hæc signa, de quibus iã diximus, diem iudicij sunt præcedentia, & certissima signa nõ procul esse iudicem, sed de quibus hodie euangelium loquitur, erunt quasi comitantia iudicium, quæ adeo nunc esse propinqua credimus vt omni momẽto ea fiant expectanda, siquidẽ repentina fint, iuxta Paulũ dicentẽ: De temporibus autem & momentis, fratres, non indigetis vt scribamus vobis. Ipsi em̃ diligenter scitis, quia dies dñi, sicut fur in nocte, ita veniet. Quum em̃ dixerint, Pax & securitas, tũc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habentis, & nõ effugient. De die em̃ illa, scilicet iudicij, & hora nemo scit, neq; angeli cœlorũ, nisi pater solus. Sicut autem in diebus Noe, ita erit aduentus filij hominis, &c. Vigilate igitur, dico vobis omnibus, ne quũ venerit repente, inueniat vos dormientes, & vt habeamini digni fugere ista omnia, quæ futura sunt, & stare ante filium hominis. Sed quomodo vigilemus? Matth. 4 Marc. 13 Lucæ. 21 2. Thess. 5 Matth. 24 Lucæ. 17 2 Petri. 3 Marc. 13 Lucæ. 21 Ibidem

R ¶Primo (respondet dominus) caueamus à crapula, ebrietate, & curis huius mundi.
¶Secundo, vt omni tẽpore oremus, vt humili & assidua oratione iusti iudicis misericordiam imploremus. Siquidem (ait scriptura ad dominũ) quum ignoramus, quid agere debeamus, hoc solum residui habemus, vt oculos nostros dirigamus ad te. Quid orabimus? Nimirum, quod ille summus & iustissimus ipse iudex nos docuit orare, vt sanctificetur nomen eius, vt regnũ eius veniat, vt fiat voluntas eius, vt ipse, qui est summus noster, & aduersarij nostri iudex, liberet nos ab aduersario nostro, carne, mundo, & diabolo. Quod si fecerimus, digni per ipsum inueniemur, vt euitemus illa omnia mala, quæ futura sunt, & vt securi stemus ante conspectum iudicis æterni. 2. Paral. 20

HOMILIA III. DE EO QVOD LEGITVR,
Cum audisset Iohannes, &c. Matth. 11. Luc. 7

Dominica tertia Aduentus.

A

Aria nimirum, fratres charissimi, dudum subnata est inter ecclesiæ doctores disputatio, de quæstione Iohannis baptistæ in carcere, qua quæsitum mittit duos ex discipulis suis ad Iesum, dicẽs: Tu es, qui venturus est?

B ¶Fuere, qui dixerunt, Iohannem non fide, sed pietate dubitasse, quo quidem pacto Petrus alibi dubitauit, dicens: Propitius tibi esto domine, non fiet hoc. Sed non habent illi causam. Si em̃ ignorauit Christum, quomodo ipsum iam antea digito monstrarat, eum dei agnum esse confessus? Præterea, qui illum ignoret, cuius ipse plus q̃ propheta fuit, nimirũ angelus ille ante Christum missus, vt ante ipsum in hominibus viam præpararet? Matth. 16 Iohan. 1 Matth. 11 Malach. 3

¶Fuere,qui dixerunt, non dubitasse Iohannem de Christo venturo,sed passuro.Sed C
Esaię.53 nec illi nituntur ratione.Quandoquidẽ,quomodo is fuerit plus q̃ propheta,qui,quæ pro
Iohan.1. pheta runt,ignorarit? In Esaia de Christo: Sicut ouis ad occisionem ductus est:quod vti-
Ephe.5 q; nouit,dicens:Ecce agnus dei,qui tollit peccata mundi.Certe hisce sub verbis crucem
Philip 2 diuulgat,per quam,nec aliter,peccatum abstulit mundi.
Coloss.1. ¶Fuere,qui dixerunt ipsum non dubitasse,ꝙ Christus venisset,vel non,sed vt sciret,si D
is,qui per se in mundũ venerat,per se etiam ad inferni claustra descenderet.Q.d.Manda
mihi,quia ad inferna descensurus sum, vtrum te etiam inferis debeam nunciare,an alium
ad hæc sacramenta missurus es? Sed nec illi habẽt rationem: quandoquidem simpliciter
Iohã.9 quærat: Tu es qui venturus es? Præterea,quid opus esset apud inferos ipsum p̃dicare, qñ
Hebr.9 præsens vita,tẽpus sit gratiæ,post obitum aũt iudicium est (Paulo teste)& pœna.Nec eñ
Esa 66 infideles post mortem inibi aliquando credent vel saluabuntur,quorũ vermis nõ morieẽ
nec ignis delebitur.Nec obstat,ꝙ dixere, Iohannem non isthuc descensurũ,prædicaturũ
vt inde non credentes conuerterentur ad fidem,sed vt iustis in expectatione Christi ma
nentibus,ex vicino aduentu consolationẽ adferret. Respondeo,nec illos inibi habere ra-
tionem,quoniam apud claustra inferni prophetarũ multi,scilicet Abrahã, Iacob, Esaias,
Lucæ.16 Hieremias,hoc'q; genus perq̃ plurimi patriarchæ & prophetæ fuere,quos Christi aduen
tus minime latere potuit,nec inibi ignorare,quod hic in terra gerebatur,quum diues ille
epulo sciuerit quales hic sui essent fratres.Necessum igitur fuerit, aliam ipsius quæstionis
subesse rationẽ,quæ non ignorantem admittat dubitationẽ,quando certe constat Iohã-
nem propheeam maximũ,Christum,vt prophetam agnouisse, venturũ,vt præcursorem
nunciasse,adeuntem,vt confessorem veneratũ esse,nec illi aliquẽ errorem obrepsisse. Nec
Matth.10 item credi par est,illi spiritus sancti gratiam in carcere posito defuisse, quum apostolis,
Marc.13 suæ virtutis lumen,in carcere positis esset ministraturus.
Lucæ.12
Iohan.11. ¶Superest proinde (vt & barbatus ille Hieronymus recte sensit) vt non quasi ignorãs E
Iohannes interrogarit,sed quomodo saluator interrogauit, vbi Lazarus esset positus:
hauddubie,vt qui locũ sepulchri indicabant,saltem sic pararentur ad fidem, vt viderent
mortuũ resurgentem.Sic & Iohãnes,interficiendus ad Herode,discipulos suos mittit ad
Christũ,vt per hanc occasionem, videntes signa & virtutes,crederẽt in eum,& magistro
interrogante sibi dicerent: Ee sane mittit ad Christũ discipulos Iohãnes, nõ suæ,sed disci
pulorũ consulens ignorantiæ,vt eñ scirent non alium à se prædicatum,ad opera eius in-
tuenda discipulos misit, vt authoritatem dictis suis illius opera conferrent, nec Christus
Heb.11 alius expectaretur,q̃ cui testimonium opera præstitissent.Hinc est,quod sancta mater ec
clesia in hoc sacro tẽpore aduentus dñi (quod præparatorium est ad futurã festiuitatem
digne celebrandam) firmissimũ salutis nostræ ponit fundamentũ,quod est vera de Chri
sto cognitio,& vera in ipsum fides:id'q; agit studiose in propositione hodierni euangelij
in quo plane per hoc nititur ostendere Iesum Mariæ filium,eẽ Christũ in lege & prophe
tis promissum,dum inibi comprehendantur,quibus docemur hæc esse completa in do-
mino Iesu,quæ de venturo Christo dudum per prophetas sunt prædicta.
¶Siquidẽ testetur hodiernũ euangelium, quomodo dñs Iesus discipulos Iohannis,& F
in eis omnes fideles,se illa operari in languentiũ sanatione doceat,quæ de venturo Chri
sto per Esaiam fuere iamdudum prophetata.Et sic ex hoc euangelio colligimus.
¶Primo,prorsus credi oportere,Christum Messiam in lege & prophetis promissum, G
saluatorem venisse,nec alium esse expectandũ,tum quia Ipse opera fecerit,quæ nulla cre
Iohan 15 atura facere potuit.Sic Christus alibi ad Iudæos ait: Si opera non fecissem in eis, quæ ne-
Ibidem mo alius fecit,peccatum non haberent.Et iterum:Non creditis,quia ego in patre, & pa-
ter in me est? Alioqui propter opera ipsa credite. Ipsum autem talia fecisse,quæ nemo
Iohan.5 alius,nisi Messias facere possit,testatur hodie euangelium.Et alibi Nicodemus inquiens:
Rabbi,scimus,quia à deo venisti magister.Nemo eñ potest hæc signa facere, quæ tu fa-
Iohan.11 cis,nisi fuerit deus cũ eo.Hinc aliàs pontifices & pharisæi conciliũ inuenientes , dicebant:
Quid facimus? Quia hic homo multa signa facit,Si dimittimus eum sic,omnes credẽt in
eum.s.propter opera,quæ nemo nisi Messias,nobis in lege promissus, facere potest.
¶Deinde,vel ideo nõ alium expectandum Messiam,q̃ Mariæ filium,quod ipse ea ope H
ratus est,quæ venturum Messiam prophetæ operaturũ prædixerunt,qualia sunt, de qui-
bus huius diei euangeliũ dicit,quæ p̃sentibus discipulis Iohãnis operatus est Christus,vt
patet ex Chr̃i respõso,quæ in hæc verba sunt per Esaiam p̃nunciata: Deus ipse veniet &
Luc.7 saluabit nos,tunc aperientur oculi cæcorũ & aures surdorũ,tũc saliet sicut ceruus claudus
Esa.35 & aperta erit lingua mutorũ,&c.Et reuera nõ possit,pro adferẽdo Messia Iesu Chr̃o re-
demptore nostro,haberi fortius testimonium,q̃ quod plane in eo sint completa,quæ de
Messia

Messia prophetæ futura retulerunt. Sic aliq̃ties dñs(vt in se crederent Iudæi)dixit:Scru Iohan.5
tamini scripturas. Et Apl'us quũ approbat Chr̃m esse Messiam(inq̃t)hoc vel illud ab ipso 1.Cor.15
scdm scripturas esse factũ,vt minus debeat de eo dubitari. Et hoc est,q̃d quũ venirẽt Ma
gi tres ab oriente Hierosolymã,& quærerent vbi esset natus rex Iudæorũ.s. Chr̃us Messi Matth.2
as,cuius in oriente stellã vidissent,mox sacerdotes & scribæ currebant ad scripturas de lo
co,vbi Chr̃s ex scripturis nasci deberet,p̃scrutantes,& inuenerunt in propheta Michæa Michę.5
q̃ in Bethleem deberet nasci,q̃m inibi scriptũ erat:Et tu Bethleem terra Iuda nequaq̃ mi
nima es in principibus Iuda. Ex te em̃ exiet dux, q regat pp̃lm meũ Israel. Sic dñs alibi
ad discipulos in Emaus eũtes dicebat:O stulti & tardi corde ad credendũ in oĩbus,quæ lo Lucæ.24
cuti sunt p̃phetæ:Nõne hæc oportuit pati Chr̃m,& ita intrare in gloriã suã? Et incipiẽs
à Mose & oĩbus prophetis,interp̃tabat illis in oĩbus scripturis quæ de ip̃o erant. Quare?
Vt oĩno crederẽt eũ Messiã,nec aliũ fore,qa in ipso ea facta essent,quæ ip̃m prophetæ &
scripturæ p̃dixissent factum. Sicut & hodie ait ad discipulos Iohãnis:Ite renũtiate Iohan
ni q̃ audistis.s.in p̃dicatiõe,& vidistis in miraculorũ opatiõe:Cæci vidẽt &c. Q.d. Cõferte
opa q̃ me facere videtis,cũ propheta℞ oraculis,quæ legistis,vt me illũ dñ de quo dixerũt esse
cognoscatis,velut ip̃se bene nouit,quum ante faciem meam p̃missus sit à patre p̃cursor.

I ¶ Scdo colligit:Neminẽ qui ex opibus & verbis diuinis, scripturas, Iesum Mariæ filiũ
esse Messiã didicit,in Chr̃o deinde debere scandalizari.i. minus excellẽter & nõ tanq̃ de Malac.3
Messia sentire propter ea q̃ fortassis abiecta de ipso viderit & intellexerit. Quo qdẽ mo
do scandalizabant in eo discipuli Iohanuis, q minoris illũ existimabãt q̃ Iohannẽ,quũ ri Matth.9
gidioris esset vitæ & opatiõis dicentes:Quare nos & pharisæi ieiunamus frequenter,disci Marc.2
puli aũt tui nõ ieiunant? Et ideo illos dñs modeste scandali arguit,q̃m ꝑ plus sentirent de Luc.5
Iohanne q̃ de Chr̃o,qa rigidus ille q̃ hic viueret,dicens:Et beatus. Q.d. Videte ne scãda
lizemini tu me,& ne in aliq̃ de me minus sentiatis,q me in carne videtis infirma,& paulo
post quoq; moriturũ. Scãdalizabant in Chr̃o pharisæi,dicẽtes ad discipulos Iesu:Quare Matth.9
cũ publicanis & pc̃õribus manducat magister vester? Vt pote putantes eũ esse minoris,q̃ Marc.2
cũ vilibus & abiectis personis cõuersaret, vocantes eũ voracẽ,& vini potatorem,publica
norũ & peccatorũ amicũ. Vnde ad eos ait: Venit Iohannes neq; manducans neq; bibens, Math.11
& dicunt:Dæmonium habet. Venit filius hoĩs manducans & bibens,& dicunt:Ecce ho
mo vorax & potator vini. Et iudicata est sapĩa à filijs hoim. Sed non intelligunt Chr̃m
ieiunare,vt non declinemus ieiuniũ,manducat cum pc̃õribus, vt grãm & potestatẽ in Lucæ.17
telligamus. Sic pharisæus hospes in Chr̃o se permittente à Magdalena tangi,scandaliza
batur,inquiens:Hic si esset propheta,sciret vtiq;,quæ & qualis est mulier quæ tangit eum
quia peccatrix est. Scandalizabant in Chr̃o Iudæi,dicentes:Nonne hic est filius Ioseph, Iohan.6
cuius nos nouimus patrẽ & matrẽ? Qũo ergo dicit hic,qa de cœlo descendi? Scandaliza
bant Iudæi in Chr̃o,quum ad eum in cruce pendentẽ, dicebant: Vah, q destruis templũ Matth.27
dei,& in triduo illud reædificas? Salua temetip̃m,si filius dei es,descende de cruce. Si rex
Israel est,descendat nunc de cruce,& credimus ei. Et sic olim Iudæi & Græci scandaliza
ti sunt in eo,quũ diceret filius dei,& nihilominus eẽt mortuus, & q̃q; abiectissima passus.
Hinc Apl'us:Nos autem prædicamus Chr̃m crucifixum,Iudæis qdem scandalum,Gen 1.Cor.1
tibus autem stultitiam. Ita nimirũ scãdalizant hodie oẽs in Chr̃o, q in illum vti verum
dei optimi,& naturalem filium minus credunt, quieius sacramenta vti ridenda,& ab ho
minibus conficta subsannant,q ideoq; nõ beati sunt, siquidem de illis sint seculi huius sa
pientibus & prudentibus,quos deus sua mysteria(qa cognoscere nolunt)merito cęlauit,q Matth.11
bus vtiq;(ait Apl'us) pereũtibus,verbum crucis stultitia est:ijs sũt,q salui fiunt.i.credẽti 1.Cor.1
bus,dei virtus est. Placuit nimirũ deo,per stultitiam prædicationis saluos facere credẽtes.

¶ Et hoc est,quod tam serio hodie ait:Et beatus est,qui non fuerit scandalizatus in me
K scilicet infirmitate & humanitate mea,dubitans de deitate & diuina potentia,credens me
purum hominem esse. quia me videt passurum,moriturum,& hoc genus alia humana fa
cturum. Beatus ideo qui in me scandalizatus non fuerit,non alium Messiam ,& quidem
maiorem, qualis tamen nullus est futurus expectans.

L ¶ Quia vero(fratres)hæc nouissima tpa plane in nos deuenerunt,in q̃bus(prophetãte Matth.24
Chr̃o)multi pseudoprophetæ sunt insurrecturi,& aliũ Messiã,& alia,q̃ hactenus ex apl'i Marc.13
cis p̃dicatiõibus credidimus p̃dicaturi,& multos seducturi,vñ & multi sint scãdalizatu Luc.21
ri,vt re ipsa & cum animi dolore videmus,superest,vt vos per Chr̃m verum Messiã,Ma
riæ filium hortor,quatenus non seducamini,non moueamini,nõ scãdalizemini in Chr̃o,
ab eo defecturi,perinde alium Messiam expectantes. Nimirũ scientes quod Messias verus Matth.11
in carne venit,q & omnia perfecit,quæ ad Messiam verum attinent, verus deus et homo
reuersurus in die vltima viuos et mortuos iudicaturus vnicuiq; secundum opera redditu
rus,qui nos in finem vsq; in sua voluntate constantes seruare dignetur.

Oo 4 ¶ Homi

¶HOMILIA QVARTA DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis primo: Miserunt Iudaei ad Iohannem.

Dominica quarta aduentus.

Iohan. 1
Esa. 2
Iohā. 3
Matth. 28

Vandoquidem nemo fit neque esse possit beatus, nisi qui in Christo non scādalizatur, id est, nisi ille, q(vt ante octiduū disputauimus) Iesum Chřm Mariae filium credat dei Max. esse ab aeterno vnigenitū, eundemq; propter salutē nostrā per incarnationē in hunc mundum venisse, nosque ab originali peccato liberasse, deoque patri recōciliasse, vitamque veritatis & beatitudinis docuisse, nosque quod docuit, ad aeternam salutem consequendam, necessario oportere seruare, quemadmodum is paulopost coelum ascensurus, suos discipulos vniuersum mundum docere praecepit. A

¶Ideoque in hoc tpe eius aduentus commemorationis catholica ecclesia ea nobis euangelia proponit recensenda & legenda, quibus persuademur credere, Iesum verum esse dei filium, verum Messiam, verum & vnicum esse saluatorem mundi, nec alium esse expectandum. Siquidem in priori euangelio adducta sunt duo testimonia, quae illum talem esse omnino probent, tum quod operatus sit, quae nulla creatura pura possit operari, tum quod in eo completa sint manifeste, quae scripturae futura aliquando de vero Messia praedixerunt. B

¶Subsequitur nūc tertium in hodierno euangelio testimonium scilicet viuens, tamque magnum & efficax, vt sit omni exceptione maius, cui & inimici ipsi Iudaei standum censuerint. Sed quod est tale? Nimirum Iohannis ipse Baptista, plus quàm propheta, quia angelus à deo missus, idemque homo sanctus, iustus, constans, & verax, quo inter natos mulierum non surrexit maior, à deo missus, vt testimonium praeberet de vero lumine, scilicet Christo Iesu, quod ipse esset dei filius, verus in lege & prophetis propheta promissus. Tanti nimirum Iudaeis ideo Iohannes praecursor domini, ob natiuitatis celebritatē, ob generis nobilitatem, ob austeritatem victus & amictus, adeoque totius vitae, ob solitudinem, ob discipulorum frequentiam, ob baptismum, ob [illegible] am de euangelio poenitentiae praedicationem, habitus est, vt eum pro Christo suscipiendum censerent, ad ipsum ex Hierosolymis viros authoritate praeditos, sacerdotes & leuitas mittentes & interrogantes, quisnam esset, de quo variabat multitudinis suspitio. C

L. 13. ff. de testi.
Matth. 11
Malac. 3
Iohan. 1

¶Ille non ignarus, quod haec odio Christi percontarent, quem propter veritatem & iustitiam, quę aperto praedicabat, ob humilitatem generis, ob vitam ac vestitum à populo nihil differentem, per id temporis contemnebant. Non statim aperuit suam de illo opinionem, sed falsam de se suspitionem, quae Christi glorię poterat apud plebem officere, repulit, ac forti animo contempta falsi nōis gloria, confessus est se non esse Messiam, qui multis videbatur esse. Nec inficiatus est esse se id quod erat, paratus iudicare quis esset, cui nominis huius gloria debebatur, in quorum altero erat opinionis propriae iactura, in altero pharisaici liuoris periculum. At vir integritatis incorruptae, vtroque contempto, palam fassus est se non esse Messiam, prophetarum oraculis & Mosi voce promissum, haud quaquàm negans iam adesse Messiam. Sed non sum ego (inquiens) significauit hoc cognominis alteri potiori deberi, qui tamen opinioni illorum contemptior erat. D

Sap. 2

Gene. 49
Exod. 4

¶Atque haec pharisaeorum malitiosa diligētia ad nihil aliud profecit, quàm ad euāgeliū fidē cōfirmandam, cessitque nobis in summū de Christo saluatore testimoniū, diuina nimirum dispēsatione. Nam quomodo perfidi Iudaei negabant Iesum Mariae filium, non esse verum Messiam, quem audiunt eū esse testimonio eiusdem, quem pro Messia erant suscepturi? Dicentes demū: Quem tu te esse profiteris, si nullus illorum es? Quibus è regione Iohannes, qui legisperitis loquebať, ne sibi videreť hoc ipsum, quod erat humana temeritate arrogare, ex ipsa Esaiae prophetia, pharisaeis non ignota, simul docebat, & se nihil aliud esse, quàm Christi prēcursorē, & iam ipm dñm adesse, quem oporteret purgatis cordibus suscipere, quē ipsi liuore, ambitione, & superbia excaecati erant crucifixuri. Ego (inqt) nec sum Messias, nec Helias, nec vllus prophetarum reuocatus in hāc lucē, nec tñ hoc muneris mihi mea authoritate sumpsi, quū añ plurimos annos authoritate dei destinatus fuerim huic prouinciae. Sum eīn ille de quo scripsit Esaias: Vox clamātis in deserto, dirigite viā dñi. Videtis desertū, audistis clamātis vocē. Quod superest, vos abiectis mūdanis cupiditatibus, pparate vřos animos in illius aduētū vt vobis salutifer adueniat. Tātus eīn est ipe, qui post me vēturus ē. f. pdicādo quod añ me factus ē. s. ab aeterno, vt indignus sim, vt soluā corrigiā calciamēti eius: indignus quod apud illū infimi mācipij fungar officio. Ipse eīn vnigenitus filius, qui est in sinu přis, ipe ē solus oim ab omi pctōrum labe imunis, vtpote purissimus ille agnus, quē deus iuxta vaticiniū E

Esaiae 40

Iohā. 1

Esaiae,

Eſaiæ, ſibi gratiſſimam victimam deſtinauit ad expianda peccata totius mundi, omnium Eſa.53
vitiorum genere inquinati. Ipſe adeo nõ obnoxius vlli peccato, vt vnus idoneus ſit, vniuerſa to
tius orbis peccata tollere, adeo charus deo, vt ſolus illius iram poſſit vertere in miſericor
diam, adeo manſuetus, & amans ſalutis humanæ, vt paratus ſit pro peccatis omnium pœ
nas dependere, & in ſe recipere mala noſtra, vt nobis conferat ſua bona. Hæc ille: Vtpote
teſtimoniũ de Chr̃o plenum & magnificũ Iohannis, quo conſtat Chriſtum eſſe verum &
vnicum Meſſiam & mundi ſaluatorẽ, nec aliũ expectandũ per incarnationem, in quem q Iohan.3
non credit, iam iudicatus eſt, Iohannes vero illius fuit pcurſor, docens pparare eius viam.

F ¶ Cæterum fratres chariſſimi, q illum non modo per grãm, ſed & in maieſtate prorſus
tum in vltima die noſtra, & in extremo iudicio venturum expectamus, supereſt, vt illi iuxta
Iohannis pdicationẽ, præparemus & nos viã, qua cum manſuetudine & grã ſua ad nos
dignetur venire, nõ in furore ſuo nos iudicaturus, qualis ad nos procul dubio veniet, vbi
pro peccatis noſtris egerimus pœniam. cuius formã Iohãnes in ſeipſo nobis præſcripſit. Matth.3

G ¶ Primo, vt credamus ſolum Ieſum Chriſtum eſſe verum dei filium, eundemq́ue Meſſi-
am, qui nos ſuo patri ſemel reconciliauit, & reconciliaturus toties quoties peccauerimus Ezech.18
& deinde humili corde poſtulauerimus miſericordiam, dicentes cum eccleſia ex verbis Matth.11.18
Iohannis: Agne dei, qui tollis peccata mundi, miſerere nobis. Siquidem ait Apoſtolus: Luc.17
Vnus enim deus, & vnus mediator dei & hominum, homo Chriſtus Ieſus, qui dedit re- 1.Timot.2
demptionem ſemetipſum pro omnibus. Quod & ipſe pater de illo teſtatur, inquiẽs: Hic Matth.3.17
eſt filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Marc.1

H ¶ Secundo, vt & ipſi nos ante illum humiliemus, dicentes nos eſſe indignos, vt corrigi Iaco.4
am calciamenti eius ſoluamus, vtpote, quia ipſe creator, nos creaturæ. Ipſe deus, nos ho- 1.Petr.5
mines. Ipſe dominus, nos ſerui. Ipſe ſaluator, nos ſaluatione indigentes. Quandoquidem
deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Sine enim humilitate nulla eſt vera
neque fides, neque virtus, præſente vero humilitate, adſunt & aliæ omnes virtutes. Hinc
Petrus ait: Humiliamini ſub potenti manu dei, vt nos exaltet in tempore viſitationis. 1.Pet.5

I ¶ Tertio, caueamus ab omni voluptate veſtium, ciborumq́ue, carnis & mundi. Sic Io-
hannes veſtitus fuit pilis camelorum, locuſtis paſtus, & potus aqua. Simus itaque & nos, 1.Timo.6
ex dicto Pauli, eis contenti, quibus alimur & tegimur, non ſuperfluitate, neque veſtium,
neque cibariorum, hocq́ue genus rerum inhiantes, quæ carni blandiuntur atque mundo. Roma.14
Memores ſemper ſimus, regnum dei non eſſe in eſca & potu poſitum, & in iis quæ carni
& ſenſui bene placent, ſed in tribulatione & anguſtia. Siquidem per multas tribulationes, Apoc.14
oportet nos intrare in regnum dei, quo & Chriſtus per paſſionem ingreſſus eſt, & poſt
ipſum omnes electi. Nec enim ſimul & ſemel deo & mammona frui poſſumus.

¶ HOMILIA V. DE EO QVOD LEGITVR:

Lucæ ſecundo: Natus eſt vobis hodie ſaluator.

In ferijs glorioſæ Ieſu Chriſti dei optimi vnigeniti, noſtri ſeruatoris natiuitatis.

A

Onfidite fratres chariſſimi, & conſolamini. Confidite (dico) &
conſolamini, quod ad hanc hodiernam diem (deo authore) ſu-
perſtites peruenerimus, quæ dies eſt deſiderij, admirationis, ſalu
tis, lætitiæ, & eruditionis longe pleniſſima. Hæc nimirum illa eſt Iohan.8
domini dies, quam non modo Abraham (vt Chriſtus ait) videre
deſiderauit, quam & videns gauiſus eſt, ſed & quam videre ma-
gnopere deſiderarunt antiqui illi patres, patriarchæ, & prophe-
tæ, qui ante domini aduentum in tenebris (vt adfirmat ſcriptura) Luc.1
& in vmbra mortis ſedentes, per eum, qui hodie apparuit, illumi Eſa.9
nari peroptarunt, quibus vtique lux hodie magna eſt exorta, ad
quam ſane diem & lucem, quum Symeon ille ſenior ſuperuixiſſet, præ gaudio inquit: Luc.2
Nunc dimittis ſeruum tuum domine, ſecundum verbum tuum in pace. Quia viderunt
oculi mei ſalutare tuum. Quod paraſti ante faciem omnium populorum. Lumen ad re-
uelationem gentium, & gloriam plebis tuæ Iſrael.

B ¶ Cuius ſane diei gloriæ & ſolẽnitatis magnitudinẽ, nõ obſcure ſubindicant admirabi
lia illa, quæ olim (teſtimonio hiſtoriarum) in hac die geſta ſunt ſunt, quorum tot & tãta hodie
cõtigiſſe phibẽt, quorum & quãta vix ſermo aliqs ſit explicaturus, quæ & narrare prorſus ob-
ſtupeſcimus, adeo qdem, vt vere propheta qdam dixerit: Quis poterit excogitare diem Malach.3
aduentus eius? Inſueta qdem nouitate relucent oĩa, & omnia partui virginis obſequunt.

Fiunt

Fiunt mirabilia in cœlo sursum,& in terra deorsum,q̃a vniuersa in nascentis dei, sui crea
Matth.2 toris obsequium iurauerunt. Insigniunt conuexa cœlorũ,stella lucentior,& multo lumi-
Luc.2 ne loca flammantia perstringunt, diffundunt,per quadrifidum orbem radij rutilantiores
& pluralitatem stellarũ nouus ignis obtundit:siq̃dem nox conuertit in diem, quæ vt dies
Psal.138 est illuminata. Miratur orbis, cœlos nouum peperisse splendorem & inconuertibilem eorũ
Matth.2 statum ad signa & prodigia fuisse cõuersum. Vident Chaldæi in cœlis q̃d Balaam reliquit
Numer.24 in scripturis. Orietur (inq̃t) stella ex Iacob,& consurget homo ex Israel,& erit oĩs terra pos
sessio eius. Nascitur stella in excelsis,& deus in terris, cuius possessio à mari vsq; ad mare,q̃
Hierem.23 & cœlum & terram implet. Præparant se reges Tharsis, vt cum nouitate munerũ videãt
Psal.71 nouam matrem, filium nouũ, nouam nouitatem. Nascitur q̃dem puer, daturq́; huic mun-
Esaiæ.60 do filius, cuius principatus est super humerũ eius, & vocatur nomen eius admirabilis, consi-
Esa.9 liarius, deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Qui à seculo & in seculum est deus,
Psal.92 ecce hodie factus est infans (cecinit Dauid) diei vnius. Siquidem puer, qui hodie nascitur,
deus est,& mater, de qua nascitur virgo est,& partus ipse sine dolore est.

¶Miratur idipsum ratio & stupescit natura, suumq́; stuporẽ & rem virginitatis arguit. C
Fons dei de terra erupit, templũ Romæ q̃d vocabatur æternum, corruit oĩbus impensis, &
vrbis & orbis, mirabiliter consummatũ. Quum enĩ Romani in victoriosæ antiq̃tatis me-
moriã, tẽplũ singulari schemate facere decreuissent, ab om̃i illa deorũ (imo dæmoniorũ)
Esa.7 multitudine quæsierunt, vsquequo durare posset tam excellentis operis operosa constru-
ctio? Responsum est, donec virgo pareret. Illi ad impossibilitatem oraculũ retorquentes
templũ æternũ, solennẽ illam machinã vocauerunt. Nocte aũt quum (iuxta Esaiæ vatici-
niũ,& euangelij testimoniũ) è virginali thalamo virgineus flos Mariæ egressus est, ita ce
cidit,& cõfractũ est illud mirabile & columnariũ opus, vt vix appareãt vestigia ruinarũ.
Mich.5 ¶O Bethleem ciuitas dei summi, non minima in principibus Iuda,& toto nunc terrarũ D
orbe plusq̃ gloriose magnificata,& in te (inquam) & in suburbibus tuis visa sunt hodie mi
Psal.69 rabilia. Siq̃dem deus pendet ad vbera, ponitur in præsepe, ligatur in cunis, pannis inuoluitur,&
laxatis fasciolis, felices manus,& sancta brachiola per cunarũ paruitatem expãdit, alludit
virgini, matri arridet,& blandientes oculos ad Mariã dilectissimã matrẽ retorquet. Stat
perterrita tantis miraculis regina cœlorũ, cõfert in corde suo salutationẽ archãgeli cõceptio
nem dñi, natiuitatẽ pueri,& miratur q̃ ille q̃ aliter potuit ad nos venire, sic voluit subueni-
re. Adest & Ioseph sed ab vtroq; remotus,& in excessu mentis miratur,& mirari satis nõ p̃t
qualiter ad tantæ dignatiõis arcanũ sit admissus. Adest multitudo cœlestis exercitus voci
Matth.2 bus gloriosis, gloria in excelsis deo auditur. Pastores veniunt, & inueniunt puerũ Iesum,
& puellam Mariam, præcedit stella, reges accedunt, adorant filium, matrẽ venerantur, offe
Esa.9 runt munera, deferunt maiestati, cruciatur Herodes, Hierosolyma turbatur, requiruntur scribæ,
Psal.71 locus p̃dicitur, indicitur simulatio, simulator ad nihilum deducitur, deteguntur cõmenta fraudum
Magi per aliam viam reuertuntur, pax inaudita à seculo regnat, vniuersus orbis ad censum
describitur, riuus dei de terra prosudat,& in diuitem venam liquor sanctificatus ebullit.

¶Quid est hoc (frẽs dilectissimi) nisi q̃a vera pax in terris apparuit, nisi q̃a ad sup̃nũ re- E
gnum hoĩes ciues adscribuntur, nisi q̃a fons misericordiæ de virgine emanarit? O dies salu-
tis. O dies lætitiæ, qua nos primum, olim filios iræ, patri cœlesti sumus reconciliati per
Ephe.2 Iesum Chr̃m, veram pacem, q̃ nobis hodie natus, q̃ & non alius (inq̃t Paulus) pax est no-
stra, pacem inter deũ patrem & nos solus efficiens, q̃ olim à deo longè eramus sine Chr̃o
alienati à conuersatione Israel & hospites, testamentorũ promissionis spem non habẽtes
Esa.7 & sine deo in hoc mundo. Hodie autem deo facti sumus prope, quia nobis virgo (iuxta
Esa.7.9 Esaiæ oraculum) hodie peperit filium, cuius nomen Emanuel, quod est interpretatũ, de-
Lucæ.1 us nobiscum. O vere dies salutis & lætitiæ, siq̃dem natus est nobis hodie Emanuel, quem
Mich.4 p̃dixit Gabriel. Emanuel (inquã) q̃d est nobiscũ deus. Vtiq; deus hodie nobiscũ, q̃a natus
est ex Maria virgine Iesus, q̃ magnus est (ait angelus) et filius altissimi vocatur, cui dñs de
us sedem Dauid patris eius dedit, et regnat in domo Iacob, et regni eius non erit finis.
Lucæ.2 ¶Gaudete (fratres) gaudete, q̃a dies est hodie salutis et gaudij, q̃a hodie nobis natus est
saluator Chr̃us dñs in Bethleem, angelo simul hortante et dicẽte: Nolite timere: Ecce enĩ F
Matth.1 euangelizo vobis gaudiũ magnum, q̃d erit om̃i populo, q̃a natus est vobis hodie saluator
in ciuitate Dauid qui est Christus dñs. s. Iesus. Quid est Iesus? Saluator vtique, quoniam
Roma.8 (inq̃t angelus) ipse saluum faciet populum suum à peccatis eorũ. Quis est (fratres) q̃ non
Psal.23 modo non timeat, sed ex animo gaudeat. Quũ quidem natus est nobis hodie Emanuel, q̃d
est nobiscum deus. Quis timeat? Si deus nobiscum, q̃s contra nos? Ipse q̃dem oĩpotẽs est
dñs virtutum et fortis et rex gloriæ, cui nemo potest resistere. Quis etiam timeat (frẽs)
quum nobis hodie natus sit Iesus. i. saluator? Si nobis datus ẽ saluator, et ille solus est q̃ iu
stificat, q̃s est q̃ condemnet? Natus est saluator, et si ille sanat et saluat, q̃s est q̃ vulneret?

Gaudeat

G ¶Gaudeat ergo hodie cum Christo, quisquis ille est, quem perpetuæ damnationis reum adiudicabat conscientia peccatorum, excedit quippe pietas Iesu omnem criminum quantitatem & numerositatem.

H ¶Nec est q ab hodiernæ diei lætitia & salute excludatur, quoniam angelus inquit: Nolite timere. Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo, s. nemine excepto, quia natus est vobis hodie saluator, qui est Christus dominus in ciuitate Dauid. Et hoc est charissimi fratres, quod ab initio huius nostræ Homiliæ vos consolatum iri volui, quoniam ad hanc diem superuixissemus, quæ est dies desiderij, quoniã eam omnes illi antiqui patres multo tempore venturam ex animo desiderarunt, quæ & dies est admirationis, quoniam in cœlo & terra supra naturam in ea sint facta miracula, quæ & dies est salutis & lætitiæ, quoniam in ea primum nobis natus est Emanuel, dominus Iesus, vnicus saluator, qui nos à peccatis saluat, suoq́ patri vnicus mediator reconciliat. Luc. 2

I ¶Superest modo, vt & nobis hanc diem faciamus magistram & præceptricem, quandoquidem vere sit dies eruditionis, quoniam in omnibus, quæ in ea facta sunt, nos salutariter & ita quidem instruere possunt, vt nobis omnino redeat salus ipsius, quam peccatis nostris amisimus, vt & iterum efficaciter lætari possimus.

K ¶Primo, natus ẽ hodie diues in summa paupertate, vt nos ditesceret, vt & ipsm sequamur quatenus si apud deũ diuites eẽ voluerimus, hic pauperes spũ efficiamur, q beati dicunt. 2. Cor. 8 Matth. 5

L ¶Nascitur in parua ciuitatella Bethleem, vt & ipsi simus ad omnes & in omnibus humiles, nihil neque de patria, neque de stirpe gloriantes, qui omnes sumus ex limo creati, miserijs pleni, & omnes denique vt nudi nati, ita nudi demum in terram subituri. Luc. 2 Gene. 2 Sap. 10

M ¶Nascitur è virgine Maria, vt & ipsi virgines simus, casti corpore & corde, si nobis nasci debet Emanuel, quoniam beati sunt mundo corde, ipsi enim deum videbunt, hic per gratiam, & alibi per gloriam. Iob. 1. 14

N ¶Nascitur puer, vt & nos pueri efficiamur, non dico sensu, sed malo, quo pacto Apostolus hortatur, dicens: Fratres, nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote, sensibus autem perfecti estote. Siquidem nisi hoc modo paruuli efficiamur, nunquam sumus regnum cœlorum ingressuri. 1. Cor. 14 Matth. 18

O ¶Nascit deniq; Chr̃us dñs hodie in patientia omnis tribulationis, miseriæ & paupertatis, frigorisq́ ostendens se non aliter nos redempturum, q̃ per patientiam omnis tribulationis & miseriæ, nec nos aliter secum esse posse, nec aliter salutis, q̃ eius natiuitas per se operata est, nos fore participes, nisi & hoc in seculo secum patienter feramus, quæ nobis mala contingunt, ad quæ vt pœnitentes in hoc sumus asti exilio, vnde ad locum beatitudinis reuerti nequimus, nisi per tribulationes, quales omnes habent, q pie volunt viuere in Chr̃o, q alias ait: In mundo pressuram habebitis, in me vero pacem, sed confidite ego vici mundum. Et alibi: In patientia vestra (inqt) possidebitis animas vestras. Et ita videtis fratres, quomodo hæc sit dies eruditionis, secundum quam (vt confido) si feceritis, haud dubito, quin & efficaciter hæc ipsa dies vobis fiat dies salutis & lætitiæ. Luc. 21 Acto. 14 Iohan. 16 Luc. 21

¶HOMILIA VI. DE EO QVOD LEGITVR Lucæ secundo: Postquam consummati sunt &c.

In ferijs salutaris circumcisionis domini.

A

Vereor plurimum fratres charissimi, hoc mihi vobiscum hodie esse commune, quod Christo quondam cum Iudæis, qui illum sequebãtur, commune fuit. Quum enim (ait Euangelista) dominus ipse sua virtute diuina, super quinque panibus hordeaceis, duobusq́ piscibus quinque milia virorum, exceptis mulieribus & pueris, mirabiliter pauisset & saturasset, venissentq́ saturati illi altera post Capharnaum, vbi Chr̃us erat (nã illuc ab eis se cõtulerat) ad quærendum ibi Chr̃m, ad quem quũ venissent, ait ad eos ipse: Amen amen dico vobis, quæritis me, nõ quia vidistis signa, sed qa manducastis ex panibus, & saturati estis, quasi diceret: Propter carnẽ me quæritis, non propter spm̃ venistis, vt à me, vt antea velitis saturari panibus materialibus, non vt spũaliter verbo meo consulscatis alimentari immemores scripturæ dicentis Non in solo pane viuit homo, sed & in omni verbo, quod procedit ex ore dei. Sic sane, fratres, & si non dubitem, quin plerìq; vos oẽs, quos hac hodierna solenni die adesse video, & alijs quoq; diebus, meis interfuistis sermonibus, & tunc qdem, vt nunc potissimũ ob diei honorẽ, adeoq; ob vestrarũ animarũ salutẽ accessisse, nimirũ, vt ex pcepto dñi audiatis verbũ dei corde bono & optimo, allaturi deinds deo Opt. in patiẽtia fructũ, animabusq́ Iohan. 6 Deutero. 8 Matth. 4 Marci. 4 Luc. 8

busq; vestris spirituale alimentum, memores, hominem non in solo pane viuere, sed in omni verbo, quod procedit ex ore dei. Non tamen (inquam) abesse poterit, quum plerique vestrum hodie studiosius accesserint, non modo vt verbum dei audiant, sed & vt Romanos illos veteres, illorumq; consuetudinem imitemini.

Macrobius lib.1.cap.6 ¶Sane solebant illi quondam orbis totius dñi, hac prima Ianuarij die (quæ & ineuntis anni est frontispiciũ) se mutuis Strenis donare, mutuoq; à seipsis eas recipere, boni vtiq; oĩs grã, credentes hac die (quæ ab ipsis Iano erat dicata, q bifrons fingebat, qa annũ præcedentẽ finiret, & sequentẽ inciperet, sciretq; futura & pterita, remitteret mala anni præcedentis & aufugaret, & bona futura futuri anni donaret) se superasse mala transacti anni sperareq; oĩno se habituros bona & prospera in futuris annis, vbi honorem eius dei Iani bene inciperent nouum annum in ipsa prima die. Nimirũ oĩno futurũ, vt bene terminarẽtur, quæ cœpta bene essent, queadmodũ raro bene finiunt, quæ malo sunt inchoata principio. Et hoc est quod munera quæ ea die dabant & recipiebant, vocarint Strenas, quasi trenas à numero, quo significabant alterũ tertiumq; venturũ similis cõmodi. Sic qa absq; dubio maiores vestri illorũ conseruarint consuetudinem in recipiendis & dandis Strenis & eas ab ipsis ecclesiasticis hodierna die boni ominis grã expectarint ac receperint, vos eãdem conamini seruare consuetudinem, strenam hodie à me boni ominis grã expectantes? Cæterum, qa consuetudo quæ bona est ac pia obseruari debeat, vt quæ non est cõtra

Disti.8.ca. Mala auct. deum, neq; contra proximi charitatem, modo in quæstionẽ venit. Vtrum cõueniat obseruare hmõi diei consuetudinem, qua veluti ominent, quæ sint sequenti bona vel mala?

¶Primo qdem rñderim, hmõi diei obseruationem non esse ferandam, qñ credit, propter sus innatum esse huic diei, vt quicqd in ea boni vel mali fit, necessario tale quid deinde futurũ, huicq; diei quasi necessario inesse, quod ex se faciat, vel necessario bonum vel malũ, qñquidem (inquam) si quis nulla motus causa naturali, sed falsa solum ductus opinione, tempus vel diem ad aliquid faciendum vel dimittendum obseruat quia putat aliquot dies fortunatos, & alios infortunatos, veluti si qs propterea vtit herbis collectis in mane ascẽsionis, vel balneaũ in nocte natiuitatis Iohãnis Baptistæ, vel in calendis Ianuarij strenas accipit vel largit, is nimirũ vanus est & supstitiosus idemq; dãnabilis & mortalr peccat.

¶Primo, q deo creatori aufert potestatẽ eius rei quam creauit, quasi ille in eam, s. diem nullam haberet neq; facultatẽ, neq; potentiã, sed ipsemet necessitati eius diei vel tpis cogeretur obsequi, qd sene falsum & impium esset, qñquidem deus ipse per se oĩpotens, oĩm rerum, adeoq; ipsius tpis creator & gubernator, omne tempus disponat, qui tempori subditus non est. Vnde Prophetæ: Tuus est (inqt) dies, & tua est nox, tu fabricatus es auroram

Psal. 73 Psal.118 Iosue.10 & solem. Et iterũ: Ordinatione (ait) ipsius perseuerat dies. Cuius ipse deus insigne reliquit restimonium, qñ sol iussu ipsius stetit in medio cœli, & non festinauit occũbere spacio vnius diei, quæ tam fuit longa q̃ non fuit longa vnquã alijs tpibus Non est igit potentiæ diei hoc vel illud fortunate vl infortunate facere, sed dei Opt. Max. q diem disponit, illiq; dat consentaneam, iuxta causas sibi tantum notas, operationem & operationis varietatẽ, quæ

Iohan.11 inest diei secundum hoĩem vanitatem, veluti alias ex verbis patet dñi dicentis: Nonne duodecim sunt horæ diei? Nihil itaq; iuxta obseruationem dierum necessariam homo facere debet, aut dimittere, qm̃ dies nos neq; malos neq; bonos faciunt, sed ipsi facimus ma

Ephe.5 Coloss.4 lis nostris operationibus, quas in eis operamur dies malos & bonos. Vnde & Apłus dicit dies malos, inquiens: Videte itaq; fratres, quõ caute ambuletis, non quasi insipientes, sed vt sapiẽtes, redimentes tps, qm̃ dies mali sunt. Non est proinde vt aliqd intuitu conditionis alicuius necessariæ diei faciamus vel omittamus, verum, oĩa singulis diebus in noĩe

Col.3 dñi faciamus & omittamus, Apło hortante quum ait: Omne quodcunq; facitis in verbo aut in ope oĩa in noĩe dñi nostri Iesu Chři facite, gratias agentes deo & patri per ipsum.

¶Secundo, qa obseruans necessario tps, ei necessitatem aliquam attribuens, aufert hoĩmini liberũ arbitrium, qd homini dat & scriptura & ratio. Siquidem aperto inqt scriptu-

Eccl.15 ra: Deus ab initio constituit hoĩem, & reliquit illum in manu consilij sui. Apposuit tibi aquam & ignem ad quod volueris porrige manum tuam. Ante hoĩem vita & mors, bonũ

Gene.4 & malum. Quod placuerit ei, dabitur illi. Huic si quis scripturæ, tanquã non satis approbatæ refragaẽ, audiat aliam dicentem, imo dñm ipsum, qui ait: Nonne si bene egeris, reci-

Deute.30 pies? Sin autem male, statim in foribus peccatum tuũ aderit. Sed subter erit appetitus eius & tu dominaberis illius. Et alibi: Testes inuoco hodie cœlum & terram, quod proposuerim vobis vitam & bonum, benedictionem & maledictionem. Elige ergo vitam, vt & tu viuas & semen tuũ, & diligas dñm deum tuum, atq; obedias voci eius & illi adhæreas.

¶Ratio quoq; dat homini liberũ arbitrium. Quãdoqdem si homo ex necessitate huius diei, vel alterius peccaret coactus, immerito à deo puniret (qd absit cogitare) propterea improbus eẽt et iniquus, q vellet nos facere, qd facere nr̃æ voluntatis esse nõ posset, velletq; de co

de eo nos male punire, ad q̃d faciẽdũ cogeremur, imo q vellet & cogeret nos male agere, vt̃ certe nollet q̃d vellet, aut vellet q̃d nollet à nobis, sibiq́ plane cõtrari⁹ eẽt, ideoq́ inique nos mali alicuius puniret, & iudices q́q facinorosos nõ iuste mulctarẽt, & frustratoria essent oĩa eius pcepta, qbus vel pcipit vel prohibet. Sed res longe aliter habet, quum vtiq́ in nostra sit Deut. 30
partim potestate, bonũ vel malũ facere, ipso dño dicẽte: Mãdatũ, quod pcipio tibi, nõ supra te est, neq́ procul positũ, nec in cœlo sitũ, vt possis dicere, qs nostrũ valet ad cœlũ ascẽdere vt deferat illud ad nos, vt audiamus atq́ ope cõpleamus: neq́ trans mare positũ, vt causeris & dicas: Quis e nobis poterit mare transfretare, & illud ad nos vsq́ deferre, vt possimus audire & facere q̃d prǽceptũ est? Sed iuxta te est sermo valde in ore tuo, & in corde tuo, facias illum. Considera, q́ proposuerim in conspectu tuo vitam & bonum, & econtrario mortẽ & malum, elige quod volueris. Elige autem vitam, vt & tu viuas.

G ¶Sin aliqua forte occurrat scriptura, quæ videt̃ arbitriũ liberũ auferre, scias velim non auferre, sed solũmodo velle ne excludamus p̃ superbiã deum cũ gratia, quasi nihil ad nos & ad nostra attinentem: quandoquidẽ etsi deus arbitriũ nobis dederit hoc vel illud faciendi, vel omittẽdi, vult tñ vt ipsi eũ recognoscamus nostrũ superiorẽ, à quo datũ est nobis liberũ arbitrium, q̃d & à nobis auferre posset, si ipsum excluderẽtes superbe p̃sumeremus nos sine eo hoc vel illud facere, quandoquidẽ sine eo nihil possumus, cũ eo aũt omnia possumus ex arbitrio 2.Cor. 3
libero, quod ipse, si eũ nõ exclusérimus, nõ auferet, sed adiuuabit, ex quo oĩs (inq̃t Aplus) nostra est sufficiẽtia, q (vt idẽ ait) operat̃ in nobis & velle & pficere pro bona voluntate. Ita nimirũ accipimus in nostra esse potestate, hoc vel illud boni aut mali velle, bonũ vero pficere, Philip. 2
& malũ vitare volẽtibus, esse opus gr̃a & adiutatiõe diuina, quã angeli aliàs promittũt eis, q bonæ sunt volũtatis, dicẽtes: Gloria in excelsis deo, & in terra pax hoĩbus bonæ voluntatis. Luc. 2
Nec est q̃d qs dicat, nõ eẽ nostrũ, velle bonũ vel malũ facere, sed plane ĩ deo, q (vt Aplus scribit) cuius vult miseret̃, & quẽ vult indurat. R̃ndeo, inibi Paulum nõ reĩcere lib. arbitriũ, sed Roma. 9
hoĩs cõtra deũ superbiã: qñquidẽ dei miseratio & induratio non ex se, sed ex nostris operibus causam accipit, q̃ de⁹ ab initio futura sciuit. s. ea nos facturos, sup qbus deinde suã fundauit pdestinationẽ, vocationẽ & electionẽ. Ideoq́ bona faciam⁹, & nõ dubitabim⁹ de dei miseratiõe. Sin mala fecerim⁹, indurationẽ timeam⁹, mox reuertẽtes & pœnitẽtes, vt deus nostri misereat̃, nihil de hac vel illa dte timidi, quũ in nobis fit, singulis & oĩbus diebus hoc vel illud velle: ita tñ, vt neq́ à bono faciẽdo, nec à malo vitãdo deũ vt superiorẽ, q nobis oĩa largitur, excludamus. Et hactenus, q̃ pacto cõsuetudo dandi strenas fit illicita.

H ¶Secũdo respõderim, licitã esse eã consuetudinẽ, qñ in memoriã Iesu Chri aliqd damus, eo aĩo q́ ipse sit, q nos anno pcedente cõseruauit, & in futurũ sequenti anno cõseruaturus, q solus vnicus sit & verus Ianus, bifrons, q & pterita & futura vere sciat & puideat, q nobis pterita delicta indulget, & à futuris solus pseruare possit, de se aliàs dicens: Ego sum deus, & Esa. 46
nõ est vltra deus, nec est similis mei, annũtians ab exordio nouissimũ, & ab initio, q̃ necdum facta sunt, dicẽs: Cõsiliũ meũ stabit, & oĩs volũtas mea fiet. Et ego sum (inq̃t in Apoca.) alpha & ω, principium & finis, primus & nouissimus, origo & finis oĩm, q́ oĩa cœperit, oĩaq́ Apoc. 1.22
claudat. Et est principiũ oĩm effectuũ, & finis ad quem oĩa ordinant̃. In eius itaq́ noĩe, q hodie vt homo peccator circũcisus est, recte strenas accipimus & damus, vt iugis ipsius apud nos sit memoria, fidesq́ & spes in ipm̃ de benefaciendo sequenti anno firmissima.

I ¶Cæterũ, q̃d ipse hodie aliud daturus sum, q̃ quod ille nobis oĩbus suo exhibuit exẽplo? Munus, inquã, vsq́adeo ptiosum & magnũ, vt sine ipso nemo apud deũ vnq̃ futurus sit magnus, sine q̃ nulla hic, neq́ alibi esse põt neq́ pax, neq́ cõcordia, neq́ quies, at cũ eo oĩs est pax, trãquillitas & quies dulcissima. Sed, quod dicitis huic muneri nomen?

K ¶Humilitas, respõdeo, q̃ vti oĩs est pacis, concordiæ (quæ annis superioribus exhibui, loco noui anni) & quietis causa, ita nimirũ supbia oĩs eẽ discordiæ & belli atq́ irrequietudinis origo, q̃ vtiq́ inter deũ & angelos olim in lucifero æternale bellũ, & inter hoĩes q́q in pro- Esaie. 14
thoplasto pernitiosissimã discordiã effecit. Cõtra humilitas Iesu Chri inter deum & nos ex Gene. 3.
discordia cõcordiã, ex bello pacẽ, ex irrequietudine fecit quietẽ. Ipse qdem solus est, de quo Ephe. 2
pater ait: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui. s. per eius humilitatem.

L ¶Quã sane humilitatẽ hodie vobis loco ptiosæ strenæ ex aĩo optauerim. Est aũt humilitas virtus, qua hõ, quadã pinde reuerẽtia, deo se spõte & nõ ficte subĩcit, & proximo propter deũ, & verissima in seipsius cognitiõe sibi vilescit, se, vel quãlibet dotibus à deo redemitũ, nemine maiorẽ, sed minorẽ, & ad deũ plane nihil, reputãs, plane credens totũ q̃d in se sit, quantũ ad se, eẽ defectũ, dei vero eẽ quicqd ad salutis pfectiõne attinet, ipso deo dicente: Matth. 3.17 Marci. 1
Perditio tua Israel ex te, tãtũ ex me auxiliũ tuũ. Et sic q́q semp existimare, esse in proximo Osee. 13
suo aliqd boni, quo se superet, & in se eẽ aliqd mali, quo sit minor: ideoq́ se nequaq̃ illi pferre, vtcũq́ dotibus sit maior corã hominibus. Et hoc est q̃d dñs ait: Qui maior est in vobis, Matth. 20
fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. Ad quã humilitatẽ hortat̃ Aplus, in- Lucæ. 22

Philip.2 quiens: Nihil per cõtentionẽ neq; p inanẽ gloriã, sed in humilitate superiores sibi inuicẽ ar-
bitrantes, nõ quæ sua sunt singuli cõsiderãtes, sed ea quæ aliorũ. Id q̃d fiet, vbi quis se maiori
subdiderit, seq; æquali nõ prætulerit: quiq; se subdit æquali, nec se minori prætulerit in do-
tibus, quas à deo habet, siue in anima, siue in corpore, siue in fortuna. Ad huiusmodi nimirũ
humilitatem capessendam grato animo facile hortatur.

¶Primo, principiũ, mediũ, ac finis vitæ nostræ. Vnde em̃ oẽs sumus creati à deo, nisi ex M
Eccl.10 Gene.18 limo & cinere? Hinc scriptura: Quid superbis terra & cinis? Vere ergo humilis fuit Abra
ham, dicens: Loquar ad dominũ meum, quum sim puluis & cinis?

¶In medio vero vitæ nr̃æ nõne semp & om̃es sumus infortunio expositi, p q̃d, deo pmit N
tente, quicq̃d nobis est dotiũ, seu gratiarũ, auferri põt? Homo em̃ natus de muliere, breui vi
Iob.14 uens tpe, multis replet miserijs, & nunq̃ in eodẽ statu permanet, nec habet q̃d suum est, sed
dei sunt oĩa, & perinde vt dispensatori talenta, illi ad dispensandum pro se & indigentibus
1.Cor.4 tradita, qui vt oĩa dedit, ita ad placitũ suum vnico momento auferre potest, id quod & mul
Iob 1 tis olim arguit exemplis, & hodiernis adhuc temporibus.

3.Reg 11 ¶Igit̃ supbis, qa sapiẽs & doctus, cogita q̃ misere Solomon oĩm sapiẽtissimus apostatã- O
Psal.108 do desipuerit p mulieres. Supbis, qa in sancto sis statu & officio, cogita q̃ horribiliter Iudas
Acto.1 aplus amiserit apostolatũ, & eius episcopatũ receperit alter. Sane supbis, qa nobilis, cogita,
Matth.3 Ne velitis (inqt Baptista) dicere intra vos: Patrẽ habemus Abrahã: dico em̃ vobis, qm̃ potẽs
Roma.11 est deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahę. Et aplus: Noli (ait) altũ sapere, sed time. Qui
Danie.5 stas, vide ne cadas, & q cecidit, iterũ surgat. Supbis, qa potẽs es, cogita q̃ misere potẽtissimus
rex Nabuchodonosor ex regno suo & ab hoibus fuerit eiectus, & cũ bestijs habitare coa-
ctus, & quasi bos fœnũ comedere, deo & homini despectus. Supbis, qa fortis & robustus, co
Iud e.16 gita q̃ misere Sampson fortissimus perierit. Supbis, qa simul diues, sanus, ideoq; formosus,
Iob in.1 cogita, q̃uo speciosissimus, sanissimus, ditissimus ille Iob, vtcũq; innocẽtissimus, vna factus sit
Prouer.31 die difformosissimus & egerrimus ob plenitudinẽ hulcerũ, & pauperrimus calamitate iumẽ
Iob.14 torũ, pecorũ, frugũq;. Nimirũ, fallax (ait scriptura) gr̃a & vana est pulchritudo. s. hoĩs, qui vt
flos egredit̃, & cõterit̃. s. mane viuẽs, meridie ęgrotus, vespere mortuus. Supbis, qa felix &
Iob.1 diues prole, cogita eũdẽ Iob, q vna die suis oibus est orbatus filijs subita domus ruina. Sup-
Lucæ.12 bis, qa diues & iuuenis, q in diuitijs cũ gaudio diu sis victurus, cogita diuitẽ apud Lucã, dicẽ
tẽ: Destruã horrea mea, & maiora faciã, & illuc cõgregabo om̃ia, q̃ nata sunt mihi & bona
mea, & dicã aiæ meæ: Aĩa, habes multa bona, posita in annos multos, requiesce, comede, bi-
be, epulare. Dixit aũt illi deus: Stulte, hac nocte animã tuã repetũt à te. Quæ aũt parasti, cuius

¶Quid multis? Nõ est, q̄ de aliquo cõtra quempiã superbias, quũ nihil sit, quo (erũt? P
non possis te inuito priuari, & eo alter, contra quem superbis, ditari: memor verbi virginis
Luc.1 dicentis: Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.

¶Nec est, q̄ quispiã superbiat ex fine vitæ, q sibi nescius est, & tñ certo venturus. Omnes Q
quidẽ vanitati subiecti, & ex terra facti, morimur & in terrã tanq̃ aquæ reuertimur, nudi &
miseri. Quid inde tete p̃fers alteri, quũ nihil ab alio differs? Vide ossa tua. Et deniq; q̃d es?
Luc.21 Nõ vermis, sed verme vanior, qa vermiũ cibus. Homo em̃ (inqt scriptura) quũ morit̃, hære-
2.Regũ.14 ditabit serpẽtes, & bestias, & vermes. Non est igit̃, fratres, q̄ quispiã præferat se in superbia
Eccles.3 alteri, quũ omnes ex vno sumus principio, vni periculo mediæ vitæ, adeoq; vni incerto &
Eccl.10 misero fini expositi: merita proinde & recte suscipiamus humilitatem, ad quam.

¶Secũdo Chr̃us dñs, nouellus ille puer & nuper natus hortat̃, dicẽs: Discite à me, qa mi- R
Matth.11 tis sum & humilis corde. Exemplũ dedi vobis, vt queadmodũ ego feci, ita & vos faciatis.
Iohan.13 Nunq̃d o Iesu Christe, veritas ipsa vere dicit? Hauddubie. Sed q̃uo, obsecro, & in quibus se
humiliauit? Ah q̃d quæritis? Nõne qui (respõdet Aplus) quũ in forma dei eẽt, nõ rapinã ar-
Philip.2 bitratus est, eẽ se æqualẽ deo, sed semetipm̃ exinaniuit, formã serui accipiẽs in similitudinẽ
hoĩm factus, & habitu inuẽtus vt homo. O ineffabilis humilitas. Qui deus est ab æterno, fit
homo in tpe: qui dñs est dominãtiũ, fit seruus seruorũ. O bone Iesu, q nuper natus es rex re
gum, vbi, quæso regia aula? Vtiq; stabulũ. Vbi throni sublimitas? Vtiq; præsepium, quo te
mater tua, nõ habẽs in diuersorio locũ, reclinauit. Vbi purpura regia? Vtiq; panniculi, qbus
te dilectissima mater tua inuoluit. Vbi & q̃ curiæ regalis frequẽtia? Nimirũ bos & asinus, q
te (iuxta prophetiã) suũ dñm & possessorẽ cognouerũt. O vere paup spũ, & humilis corde.
Esaię.1 ¶O profunda humilitas, sed q̃ hodie in te multo maiorẽ reperio. Quid em̃ est, o bone Ie S
su, aliud q̃ profundissima tua hũilitas, q̄ hodie circũcideris? Et q̃re circũcisio patribus data,
nisi ob originale pc̃tm̃ in signaculo fidei remouẽdũ? Ad q̃d tibi circũcisio necessaria, q pec-
Roma.4 catũ nõ cõmisisti nec cõtraxisti? Quod ipse nõ feceris, ætas arguit, qa infantulus octiduanus.
Quod nõ contraxeris, multo certius probat p̃ris diuinitas, & integritas matris. Est q̃dẽ tibi
pater ab ęterno, sed deus ẽ, in quẽ pc̃tm̃ nõ cadit. Et mr̃ ex tpe, sed virgo, nec parere potuit
incorruptio corruptelã. Sup hæc oĩa circũcideris infantulus, agnus sine macula.

¶Sed

T ¶Sed qd ita o bone Iesu, o innocẽtissime puer? Nimirũ inqs, Sic decet me implere omnẽ iustitiã. Quid est aũt oẽm impleri iustitiã, nisi summã habere humilitatẽ, quã certe hodie suscepisti? Qui ergo in natiuitate tua nup minoratus es ab angelis, & habitu inuẽtus vt hõ, hodie humilius & multo min⁹ ab angelis es minoratus, q nõ solũ formã hoĩs, sed formã suscepisti pc̃tõris, sine tñ pc̃tõ, qd in te nullũ fuit. Et quare? Nõ propter te, sed propter nos, vt qui pro nobis natus es, pro nobis circũcidi nõ es dedignatus, vt simul à pc̃tõ sup̃biæ redimeres, & ad humilitatẽ nos instrueres: vt deniq; & ipsi tecũ in tpe simul p humilitatẽ exaltãdi essemus, q tua humilitate nactus es nomen super omne nomen, in quo omne genu flectitur, cœlestium, terrestriũ & infernoꝝ, sedesq; nũc à dextris dei patris in æterna gloria. Matth. 3 Psal. 8 Hebr. 2 Philip. 2

V ¶Si itaq;, charissimi frẽs, deus ipse maiestatis, creator oim, rex regũ, dñs dñantiũ, se vsq; adeo propter nos humiliauit, vt pro nobis hõ, seruus, puerq; paruulus factus sit, & oĩa q ad

D sup̃biã deseruiũt, prorsus spreuerit, q tñ ipe merito habere potuit, q̃to magis Ipsi miseri vermiculi, q ad ipm plane nihil sum⁹, sub eius potẽti manu humiliari debem⁹, & effici vt paruuli humiles, nihil de nobis sup̃be sentientes, nec aliis nos in aliq̃ p̃ferẽtes, q in nihilo distamus, sed oẽs ab vno principio, sub vno medio, & fine vitæ periculoso positi sumus? Qui si Chrm hodie in nouo anno p humilitatẽ sequuti fuerimus, nõ dubitem⁹ & in eo & cũ eo hac in vita p gratiã, alias p gloriã nos exaltatũ iri, pace hac & temporali & æterna feliciter pfruituri:

H q̃siquidẽ scriptũ sit: Deus sup̃bis resistit, humilibus vero dat gratiã, q & suã sapientiã paruulis reuelat, siquidẽ vbi humilitas, ibi sapiẽtia. Exaltat aũt deus oẽm humilẽ, ipso dicẽte: Oĩs, qui se humiliat, exaltabit, f. hic p gratiã, alibi p gloriã. Qui vero se exaltat sup̃biendo, humiliabit. Nec eñ possumus, nisi p humilitatẽ, ingredi regnũ cœloꝝ, Chro alibi phibẽte: Nisi cõ Iacobi. 4 1. Petr 5 Matth. 11 Prouer. 11 Luc. 14. 18

I uersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, f. p humilitatẽ nihil de vobis p̃sumẽtes, nõ intrabitis in regnũ cœloꝝ. Hinc Petrus ait: Oẽs inuicẽ humilitatẽ insinuate, qa dñs sup̃bis resistit, humilibus aũt dat gratiã. Et hoc est, qd vobis ex aio hodie optauerim vice strenæ humilitatem, quã & singulariter nobis hodie exhibuit Chrũs dñs, puer nuper natus, & deus à seculo & in seculũ, qui sua nos humilitate in tempore visitationis exaltare dignetur. Matt. 18 1. Petr. 5

X HOMIL. VII. DE EO QVOD LEGITVR, Erãt Ioseph & Maria, &c. Lucæ. 2.

Dominica infra octauas natiuitatis domini.

A QVO plane & aperto dñs Iesus agnosceret verus ille dei Max. filius, ideq; verus Messias in lege quondã & prophetis promissus, hodie & Symeon ille iustus vnã cũ Anna vidua iusta, de ipso p̃dicit futuꝝ, qd & dudũ in prophetis p̃dictũ fuerat. Sane ad Mariã ait Symeon: Ecce positus est hic in ruinã, & in resurrectionẽ multoꝝ in Israel, & in signũ cui cõtradicet. Idẽ lõge dudũ in hæc verba prophetarat Esaias: Dñm exercituũ ipm sanctificate. Ipse pauor vester & ipse terror vester, & erit vobis in sanctificationẽ. In lapidẽ aũt offensionis, & petrã scandali duabus domibus Israel, & in laqueũ & ruinã habitãtibus Hierusalem, & offendẽt ex eis plurimi, & cadẽt & cõterent. Et rursus: Ecce ego & pueri mei, q̃s dedit mihi dñs in signũ & portentũ Israel. Vidua vero loquuta est & prophetauit, qd? Nisi redẽptionẽ Israel fore per hũc pueꝝ. Id qd Esaias quoq; pariter p̃dixerat, inquiẽs: Et veniet Sion redemptor, & eis q redeunt ab iniquitate in Iacob. Quanto vero illud desiderio antiqui patres desiderarint, in eius aduentu nuper docuimus, quo de nunc supersedentes. Esaie. 8. Esa. 9. Esa. 59

B ¶Primo, ex Euãgelio notãdũ velimus, Christi natiuitatẽ dũtaxat credẽtibus, & eis qui p

A dilectionẽ bona operant, profuturã: incredulis vero, & inique operãtibus magis pniciosam Et hoc est qd Chrũs alibi ait: Si nõ venissem, & loquutus fuissem eis, pc̃tm non haberent. Si opa nõ fecissem, q nemo alius fecit, pc̃tm nõ haberet. Nũc aũt excusationẽ nõ habẽt de pc̃tõ suo, qa viderũt, &c. Quotquot eñ (inqt Iohannes) receperũt eum, dedit eis potestatẽ filios dei fieri, his, qui credũt in noĩe eius. Q. d. Qui in eius noĩe nõ credũt, filij dei nõ sunt. Iohan. 15 Iohan. 1

C ¶Secũdo, nõ modo Christi natiuitatẽ infidelibus p se, sed nec malis Christianis prodesse sed fore pernitiosam, qa & n propter opa mala, qbus Christum negãt, de numero cẽsentur infideliũ, de qbus ait aplus: Cõfitentur se nosse deũ, factis aũt negant, quũ sint abominabiles incredibiles, & ad oĩe opus bonum reprobi. Sunt enim illi, secundum eundem apostolum qui impœnitentes malis suis operibus Christum rursus crucifigunt, sibimetipsis filium dei ostentui habentes, & signum cui malis factis indies contradicunt. Tit. 1 Hebr. 6

D ¶Tertio, Chrm nõ p se incredulis & malis hoĩbus eẽ ruinã & p̃ditionẽ, sed accidẽtaliter, ex causa, q est in istis, q eo, eiusq; doctrina abutunt, vel nõ vtunt, quẽadmodũ lapis causa est nõ per se, sed p accidẽs, qd quispiã in eo offendit, q certe nõ lapidi, sed sibi merito ĩputet culpã, q sibi à lapide nõ cauerit, aut eo male vsus sit. Sic nimirũ & Chrs à propheta lapis dicit Esa. 8

1.Petr.2 offensionis & scãdali: quē repetit Petrus, nõ qa Chrs quēpiã offenderit vel scandalizauerit
actiue, sed qa mali & increduli propter suã malitiã, in eo scãdalizati sint, qbus salus & san-
Arist lib.1. de genera. ctificatio venit. Siqdē idē agens, licet in eãdem materiã, eodem mõ dispositã, eũdem produ
cat effectum: tñ si materia variat in se, vel dispositiõe qualitatiua, cõtingit effectus cõtrarios
ab eodē agēte occasionari. Sic calor lutũ indurat, & cærã liquefacit. Sic lux solis, q sani sunt
oculis est amabilis, ęgris reddit odiosa. Sic odor florentium vinearũ delectabilis est hoibus,
sed intolerabilis venenosis aĩalibus. Sic rosa apib⁹ sua dulcedine dat mel, araneis vero vene
nũ, non ex se, sed ex natura araneę & apis. Sic etiãnũ Chrs, malis & incredulis, propter eorũ
Roma.8 malitiã est ruina, bonis vero & credulis ē resurerectio. Sic etiãnũ sunt, qbus propter malam
puersę volũtatis dispositionē oĩa cooperant in malũ: & sunt qbus oĩa cooperant, iuxta ipo- F
1.Cori.11 rũ beneuolētiã in bonũ. Sic sacramentorũ medicina, vti Eucharistia, bonis est ad vitã, malis
1.Cori.1 vero ad iudiciũ. Sic aplus ait: Verbũ crucis, pereũtib⁹ quidē stultitia ē, his aũt q salui fiũt. i. G
1.Petr.2 nobis, dei virtus ē. Sic Petrus: Chrs est (inqt) honor vobis credētib⁹, nõ credētib⁹ aũt, lapis
& petra offensiõis ac scãdali, hs q offendũt verbo, nec credunt, in q̃ positi sunt. Et hoc est q̃d
hodie Symeon ait ad Mariã: Ecce positus est hic in resurrectionē & in ruinã multorũ in Is-
rael. s. secũdũ carnē, & secũdũ spm̃ Israelitis, tã. s. Iudæis incredulis, q̃ malis Chrianis. Q. d.
Roma.9 Et si hic filius tuus in hoc datus sit à deo, vt salutē cõferat oĩbus, tñ hoim vitio fiet, vt quēad-
modũ multos, dei donũ amplectentes, erectur⁹ est ad spem salutis æternæ, ita multi gentis H
Israeliticæ, respuentes obuiã dei beneficentiã, deĳcient in exitiũ æternũ: Veritate per hunc
prodita, cadent, qui prius stare videbantur, exurgent, qui videbantur iacere.
1.Timot.2 ¶Quarto, quũ videamus Christũ, oẽs, quantũ in ipso est, nos velle saluatũ iri, & solum tñ
Matth.22. saluaturus est, q ipso se dignos & salute reddãt, sintq́ multi vocati, pauci vero electi, demus I
operã bene operãdo, vt Christus fiat nobis resurrectio nõ ruina, qualis erit nobis vbi bonis
2.Pet.1 operibus, q̃ fidem sequunt, indulgebimus. Hinc Petrus hortat, dicens: Quapropter, fratres,
magis satagite vt p bona opera certã vestrã vocationē & electionē faciatis. Nos qdē (inqt
Ephe.2 Paulus) creati sumus in Christo Iesu in operibus bonis, quæ pparauit deus vt in illis ambu-
lemus. De bonis vero operibus passim habet in Euãgelio, & apostolorũ epistolis, cuiusmo-
di sunt, viuere caste, ingredi templũ & inibi orare, ieiunare & obsecrare in fide ad deum fir K
ma, qualia habuit Anna illa prophetissa, qualia quoq; habuit Tobias ille, de qbus in Tobia
suo tempore videbimus. Faxit deus vt & nos eadem faciamus.

HOMILIA VIII. DE EO QVOD LEGITVR, Quum factus esset Iesus, &c. Luc 2.

Dominica infra octauas Epiphaniæ.

Erissima sanctorũ patrũ est sentētia, qua dicũt, oẽm Christi actio-
nē nostrã eē instructionē, & ad bene, beateq́; viuēdũ regulã, iuxta
Acto.1 q̃d Lucas ait, cępisse Iesum facere & docere. Quod ē dicere, Chri-
Iohan.13 stũ nõ mõ nos verbo, sed & facto ipso docuisse. Quicq̃d em̃ vt hõ
fecit, non idē facere designauit & voluit, aliàs inquens: Exēplũ dedi
vobis, vt quēadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. In q̃tum em̃ filius
hoĩs est, q̃ oportebat, in se pbuit imitãda, quē in eo quisq; sequit in
Iohan.8 quo imitat. Quē q sequtur (inqt idē de se) qa lux est mũdi, nõ ambu
lat in tenebris, sed habebit lumen vitæ. Quia vero is oĩbus venit in
lumē vitę & salutis, nullã, neq; ętatis, facturus discretionē: ideo &
in hodierno euãg. à pueritia, rõnis participe, incipit, in seipso pdocēs, qbus puer morib⁹ & A
virtutib⁹ in ętate discretiõis, q̃ vt plurimũ ē in anno duodecimo, pditus eē debeat. Ille qdē.
¶Primo decet esse boni pueri, dũ incipit adolescere, vt plurimũ discat cognoscere & co-
Acto.17 lere vnũ deũ, eũdēq; ęternũ & viuētē, oĩm creatorē, vnde, & in quo, & p quē oĩa sunt & ma-
Roma.11 nēt, cui ipse viuat ac cui moriat, vtpote q sit, penes quē est vitæ ac mortis ptãs. Eiusmodi ve
1.Reg.2 ro esse deum, parentes per scripturam, rationem & exemplũ perdocere debuerint, vti nu-
Sapiæ.16 per ex Tobia demonstrauimus, suo loco latius demonstraturi.
¶Secũdo, vt puer cõiunctus parentibus loca sancta, cuiusmodi dei tēpla sunt, frequentet,
Matt.21 quēadmodũ hodie, iuxta cõsuetudinē diei festi, Iesus cũ parētib⁹ Hierosolymã visitauit, ibi
Marci.11 tēplũ ingressus, q̃ñqdē hodie nõ in loco pphano, veluti diuersorio, sed ĩ augustissimo rept⁹
Lucę 19 est tēplo, à q̃ (prohdolor) nostri tpis pleriq; pueri prorsus sunt alieni, culpa fortassis herorũ
Iohan.2 & parētũ, q & ideo pro ipsis aliqñ cogent rõnē reddere. Est em̃ bonorũ parentũ, vt filios in
Hebr.13 tpe opportuno emēdēt, ne si adulti fuerĩt, iperiũ detrectēt. Hinc scriptura: Filĳ tibi sunt, eru
Eccl.7 di illos & curua illos à pueritia eorũ. Sane cõstat, q̃ horribilr Heli, alioq vir bon⁹, à deo fuerit
1.Regũ 4. punit⁹, qm̃ filĳs suis nimiũ indulserat. Fit em̃ eo pacto, vt qb⁹ pueri eē deberēt ĩ senectute so
latio,

latio,nõnunq̃ fint dedecori & mœrori. Sic alibi fcriptura dicit:Noli fubtrahere à puero dif Prouer.23
D ciplinam,fi eñ percufferis eũ virga,non morietur, & animam eius de inferno liberabis.

¶Tertio,puer ab eo q̃d dei ẽ,nullo neq; amore parentũ & cõfanguineoꝝ,neq; amore & ftudio difcedere debet,fed ipm deũ oĩbus pponere,cõtra quẽ nihil eft faciendũ, caufa vel pa rentũ vel amicoꝝ:fiquidẽ memor effe debuerit,deũ effe patrẽ fuũ primariũ,vnde & vitã & animã & eaꝝ falutẽ fufceperit. Hinc aliás:Qui amat(inqt dñs)patrem aut matrẽ plus q̃ me, nõ eft me dignus. Sic hodie Chrs ftudio patris fui cœleftis,matrẽ, cui erat lõge chariffimus, & patrẽ atq; propinqs reliquit. Rogatus, quur eos tãtopere excruciarat,refpõdit:Nefcieba ris,qa in ĩs,q̃ patris mei funt,oportet me eẽ? Quo etiã refpõfo debemus mũdo,carni,& dia bolo,quoties nos moliuntur à rebus diuinis & bonis operibus retrahere. Matth.10

E ¶Quarto,vt fe puer bonis ac fapientibus adfociet,à qbus melior nõ peior fit futurus, ab eis audiẽs & interrogãs,q̃ vel ignorat vel fcire profuerit. Boni eft qdem pueri,vt magiftros audiat potius,q̃ docere defideret,aut vana oftẽtatione fe iactitet. Vnde fcriptura:Priusq̃ au deas,ne refpõdeas verbo,& ĩ medio fenioꝝ ne adĩcias loqui. Et rurfum:Audi tacẽs,& pro reuerẽtia accedet tibi bona gr̃a. Adolefcens loquere in caufa tua,vix quum neceffe fuerit. Si bis interrogatus fueris,habeat caput tuũ refpõfum. In multis efto quafi infcius,& audi tacẽs fimul & q̃rẽs. In medio magnatoꝝ loqui nõ pfumas,& vbi funt fenes, nõ multũ loquaris. Sic Chrũs hodie in medio doctoꝝ fedẽs,audit & interrogat:nõ vt addifceret,in q̃ erat the- faurus oĩs fapiẽtiæ & fcientiæ,fed vt erudiret pueros, vel quamlibet eruditos. Eccl.11 Eccl.32 Col.2

F ¶Quinto,vt puer proxime fecundum deum honoret parentes, illisq; fit fubditus. Vnde fcriptura:Filĩ obedite parentibus veftris. Et alibi:Honora patrẽ tuũ & matrem tuam,vt fis longæuus fuper terram,& fuperueniet tibi benedictio.f.temporalium & æternorum, Cõ fiftit autem filiorum erga parentes honor & reuerentia. Ephe.6 Coloff.3 Exod.20

G ¶Primo in verbis decẽtib⁹,rogãdo & rñdẽdo,nõ afperis,fed dulcib⁹,vt hodie Chrs ait: Nefciebatis,&c. Sic ait fcriptura:Fili,fufcipe fenectutẽ patris tui,& nõ cõtriftes eũ ĩ vita fua & maledict⁹ eft à deo q exafperat matrẽ fuã. Et fi defecerit,veniã da, & nõ fpernas eum. Deuter.5 Eccles.3 Eccl.3

H ¶Secũdo,in opibus,vt.f.filĩ parẽtes vbi eguerint, fuftentẽt & nutriãt, Paulo dicẽte:Filĩ reddite vicẽ parentibus,hoc eft eñ corã deo acceptũ. Vicem reddimus,quũ nutrimus eos. Hinc ferio arguit Iudæos pharifæos ipfe faluator, q inducebãt filios ad vouendũ oblatiões in tẽplo,quũ interim parentes in neceffitate neglexerint, dicens: Irritum feciftis mandatũ dei propter traditiones veftras,fecundũ illud:Honora patrem tuum & matrem,&c. 1.Timot.5 Matth.15 Exo.20

HOMIL. IX. DE EO QVOD LEGITVR, Simile eft regnum cœlorum,&c. Matth.20.

Dominica feptuagefimæ.

A VVM olim in veteri teftamẽto, regnãte Hierofolymis Sedechia,tefte fcri ptura,Iudæi nõ tã in fe q̃ in regibus fuis cõtra deũ p fuperbiã, idololatriã,cul tũq; diuinũ prophanatũ, peccaffent, illũq; ad indignationẽ irritaffent,venit Nabuchodonofor rex Babylonis potẽtiffimus,ideq; tyrãnus crudeliffimus, & Hierofolyma,deo iuftiff.permittẽte,ita fuo exercitu obfedit & oppugna uit,vt illa in anno obfeffionis vndecimo,fame intus ac foris miferabiliter incrudefcẽte, ex- pugnarit,& intus infinitis pene numero,tã viris q̃ mulieribus & pueris horribiliter trucida tis,regem ipm,effoffis primũ ipfius oculis,& reliquos captiuauit,& poft terga ligatos haud aliter atq; beftias,in Babyloniã trãftulit,ideq; ipfos in fumma miferia in feptuagefimũ vfq; annũ detinuit. Illi vero duriffimã vitã inibi degentes,depofitis feftiuis veftimẽtis & lætitiæ cãticis,organis & citharis,fuorumq; peccatoꝝ memores, fuppliciter à deo gratiã & mife- ricordiã,& ex tã dura captiuitate redemptionẽ,rogarunt,quiq; interim à Babylonĩs(vt eft in pfalmoꝝ libro)interrogati,vt fibi hymnũ cãtarent de cãticis Sion,refponderunt:Quo- modo cãtabimus canticũ dñi,id eft lætitiæ,in terra aliena? Nimiꝝ,q ibi effent vbi nõ erat gaudendũ,fed in omni pro peccatis cõtritione,pœnitentia, & erumna femp lugendũ,vt ita mifericordiã poffent cõfequi. Quã confequuti funt plene tranfactis feptuaginta annis, quũ rex Cyrus,alioqui Chriftus,regẽ Babyloniæ fubiugaffet,dediffetq; Iudæis redeundi Hiero folyma licentiam cum gaudio,vbi tandem in pace vixerunt. 4.Reg.vlt. Hiere.5.52 Pfal.136

B ¶Cæteꝝ,qa & hæc illis in figura,vt Apl̃s fcribit,facta fint,profecto nõ põt Iudaicus ipe populus aliud figurare,q̃ humanũ genus,q̃d quũ in prothoplaftis fuit Hierofolymis.f.quæ furfum eft mater noftra,hoc ẽ,in paradifo voluptatis,peccauit p fuperbiã & idololatriam vtpote diabolo fe tradẽs,& deo fimile fieri volẽs,ipfumq; deũ oĩpotentẽ ad fummã prouo- cauit indignationẽ,adeo vt pmiferit ipm capi & trucidari in anima à Nabuchodonofor di abolo,& abduci captũ & ligatũ in Babyloniã,id eft,in mundũ, vere Babylonẽ, propter in- 1.Cor.10. Gene.3. Galat.4

digestā inibi cõfusionē (Babylonia qdē locus confusionis interpretat̃) vbi coactū est in summa miseria & ærūna vsq; in septuagesimū annū.i.donec post sex mūdi ætates.i. sex millia annoꝝ à mūdo cōdito, Cyrus.i.Iesus ver' Chrs, venit, ipmq; redemit, & ad Hierosolymã superiora redire pmisit. Huius igit̃ catholica ecclesia captiuitatis nos admonet p hosce septuaginta dies, incipiēdo hodie vsq; ad sabbatū in albis paschatos. Colligimus propterea.

¶Primo, in depositiōe lętãç vestiū & cātilenaꝝ, vitã hic nostrã, q̃ reuolutiōe hebdomadaꝝ voluit, & septuaginta plerūq; à natura annis finit, nihil aliud eē q̃ captiuitatem, miseria & ęrūna plenã, olim à parētū nroꝝ pctō subortã, dño dicēte ad Adã & Euã: Maledicta terra in ope tuo, in laborib' comedes ex ea cūctis dieb' vitæ tuæ. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Multiplicabo ærūnas tuas donec reuertaris in terrã, de q̃ sumptus es, qa puluis es, & in puluerē reuerteris. Et hoc est q̃d Iob cōquerit, dicēs: Militia ē vita hoīs sup terrã. Hō nat' de muliere, breui viuēs tpe, replet multis miserijs, Qui q̃si flos egredit & cōterit, & fugit velut vmbra, & nunq̃ in eodē statu pmanet. Sed de misera vita hoīs suo loco in Tobia, deo duce, dicemus. ¶Secūdo, vt sciamus nullū in hoc mūdo bonū esse tpale, q̃d nō malo misceretur, nec esse gaudiū, q̃d mœrore nō intermisceret: imo quicquid hic est, vel voluptatis vel gaudij, secū trahit dolorem & mœrorem, & sæpe q̃d hic carnaliter per momentū delectat, alibi æternãliter excruciat. Hinc scriptura: Risus dolore (inqt) miscebit, & extrema gaudij luctus occupat. Vnde Ecclesiastes vult nos potius debere tristari q̃ gaudere: nimiꝝ, vt post temporalē hãc tristitiã, supueniat sit lætitia æternalis, ingens: Melior est dies mortis q̃ natiuitatis. Melius est ire ad domum luctus, q̃ ad domum conuiuij. In illa em̄ finis cunctorum admonet hominum, & viuens cogitat quid futurum sit: Cur ergo nos miseri, hæc vanissima huius mūdi gaudia tãti nobis cōstare sinamus, q̃ perinq; æterna cruciamēta sequãtur? dño alibi dicente: Quid prodest homini, si mundū vniuersum lucret, aiæ vero suæ detrimētum patiatur? Aut quã dabit homo cōmutationem pro aīa sua? Nolite ergo (inqt Iohãnes) diligere mundū, neq; ea quæ in mundo sunt, quæ vel sunt concupiscentiæ carnis, oculorūq; & superbia vitæ. Et mundus transit & concupiscentia eius.

¶Tertio, vt meminerimus nos in hoc seculo nō esse cōstātes incolas, sed plane aduenas, peregrinos & exules, & oīno p mortem alio, siue ad paradisum, vnde sumus depulsi, siue ad pęnaꝝ loca, certo ituros. Hinc ad deū Dauid ait: Nūc igit̃ deus noster cōfitemur tibi, & laudamus nomen tuū inclytū. Tua sunt oīa, & q̃ de manu tua accepimus, dedim' tibi. Peregrini eñi sumus corã te & aduenę, sicut oēs patres nri. Dies nostri q̃si vmbra sup terrã, & nulla est mora. Hinc in cãtico deiparę, vulgo, Salue regina, &c. q̃tidie ad diuã virginē clamam': Ad te Maria, ó regina misericordiæ, clamamus exules filij Euæ, in hac lachrymaꝝ valle ad te suspiram' gemētes & flentes.i. in labore siue requie, in cursu siue pũentione cōstituti, qui de vniuerso labore nro aliud nihil habemus nisi vanitatem. Et nō habemus (ait Paulus) hic manentē ciuitatē, sed futurã inqrimus. Audiētes & semp scientes, qm̄ dū sumus in hoc corpore, peregrinamur à dño. Et scimus, qm̄ si terrestris domus nr̃a huius habitatiōis dissoluatur, q; ædificationē habemus ex deo domū nō manufactã, sed æternam in cœlis.

¶Quarto, vt sciamus nos nequaq̃ ad patriã redituros, imbiq; bonū amissum post hãc vitã recuperaturos, nisi vel in istis septuaginta diebus.i.p totã vitã nostrã prorsus post baptismum probi & mūdi fuerimus, vel p pœniam, Chrō redēptore medio, mūdati fuerimus in istis diebus añ mortē. Illuc em̄ (dicit Apoca.) nō intrabit aliqd coinquinatū, aut abominatiōnē faciēs. Sic dñs: Nisi (inqt) cōuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnū cœloꝝ. Sicut em̄ pctōr fuit e cœlo detrusus, ita peccator isthuc redire nequit.

¶Et ne qs vero fortassis præ inueteratiōe & grauitate pctōꝝ, quasi totã vitã pctis consumens, desperare possit, & nesciret qbus cōstet pœnia, aut quō debeat pœnitere, vt in patriã æternã p mortē sit rediturus: ideo catholica ecclesia statuit hodie legendū Euãgeliū, in quo oīa ista docent, vbi p patrēfamilias intelligit deus, p cōductos hoīes ad æternã vocati vitã, quæ per denariū intelligitur, per vineam vero fides. Et ita nimirum.

¶Primo docet Chrs, q; cū Iudæis olim in captiuitate Babylonica vere pœnitere volūt & redire in superiora Hierusalē, debēt in primis in deū credere.i. totã suã spem & salutē & cōfidentiã in eius misericordiã collocare, ita vt nō dubitent se gratiã cōsequuturos, vbi vere pœnituerint. Id q̃d dñs adfirmar, dicens: Si impius egerit pœnitentiã ab oībus peccatis suis, q̃ operatus est, oīm iniquitatum suarum, quas operatus est, non recordabor.

¶Secūdo, vt pro pctis cōmissis amare doleãt & fleant. Sic Iudæi in Babylone fleuerūt & doluere, dicētes in Nenijs suis: Sup flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dū recordaremur Sion. Sic Dauid pro pctis suis ita diu noctuq; lachrymatus est, vt neq; panem sine lachrymis comederet, nec sine lachrymis dormire neq; surgere cœperit. Sic q̃q; Petrus amare fleuerit foras exiēs. Sic & Magd. pro pctis adeo fleuerit, vt lachrymis pedes dñi lauerit.

¶Tertio, vt à malo cessent, & p fidē opera bona faciãt: siquidem nō sufficit, hodie in euãgelio,

Margin notes: Psal. 89; Gene. 3.; Iob. 7. 14; Prouer. 14; Ecclesi. 6.; Matth. 16; 1. Iohã. 2; 1. Paral. 29; Hebr. 13; 2. Cor. 5.; Apoc. 21; Matth. 18; Ezech. 18; Psal. 136; Psal. 6. 31; Matth. 26.; Luc. 7

Margin letters: C, D, E, F, G, H, I, K

gelio, conductos ire ab otio. i. peccato, qui & in vineam ire coguntur laborare. Sic Dauid ait: Declina à malo & fac bonum. Sic Petrus inquit: Charissimi, obsecro vos tanq̃ aduenas & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam, conuersationem vestram inter gentes bonam habentes. Et rursus: Satagite, vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis. Psal. 36. 1. Pet. 2 2. Petr. 1

L ¶Quarto, vt patienter in hoc seculo mala & aduersa (vt Iudæi olim) sufferant vsq; in finem, nō murmurantes quasi non sint ea meriti. Siquidem paterfamilias hodie increpet, q cōqueruntur se ideo minus recipere, quasi per se aliqd & non ex misericordia meriti, qm̃ portauerint pōdus diei & æstus, id est, labores, sudores, ærumnas, & hoc genus aduersa reliqua, quæ patienter ferre debemus: In patiētia enim vestra (ait dn̄s) possidebitis animas vestras. Ad quã patientiã debet nos cohortari Iob, qui, etsi nihil peccarat, nec dn̄m læserat, sed probationis solũmodo causa fuerat tentatus. Nihil stulti contra deũ (vt alioqui fit) loquutus est, sed ait: Nudus egressus sum de vētre matris meæ, & nudus reuertar illuc. Dn̄s dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit, ita factũ est. Sit nomē dn̄i benedictum. Si em̃ (ait ad vxorem) bona suscepimus de manu domini, mala quare non sustineamus? Et hoc est, quod ad nos paterne ait Iacobus: Patientes igitur estote, vsq; ad aduentũ domini. Ecce agricola expectat pretiosum fructũ terræ, patienter ferens, donec accipiat temporaneum & serotinũ. Patientes igitur estote & vos & confirmate corda vestra, qm̃ aduentus dn̄i appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres in alterutrum, vt nō iudicemini. Ecce beatificamus eos, q sustinuerunt. Sufferentiam Iob audistis, & finem domini vidistis. Lucæ. 21 Iob. 1 Iaco. 5.

M ¶Itaq; fratres charissimi, quia & post baptismũ oẽs pleriq; peccauimus, & sumus propterea hic in hoc seculo & breui transitorioq; tempore constituti vt miseri peregrini, confidamus in deũ, cessantes à peccatis nostris, doleamus de præteritis, caueamus à futuris, bona dum tēpus habemus, dum dies est, operemur. Patienter feramus propter amorem Iesu Christi, propter peccata nostra, quæ tũ ab hoc mũdo, tum à carne & diabolo patimur, memores, animas nostras in æterna patria nō nisi per patientiã nos possessuros, nec nos denarium beatitudinis æternæ habituros, nisi pondus & æstus diei sine murmure sustinuerimus vsq; ad tempus serotinum, quo dominus vocabit nos, vnicuiq; secundũ opera daturus, quæ in vinea hic operatus est. Tum enim videbimus nihil frustra hic fecisse, vtpote visuri, q̃d nobis, q̃ hic passi sumus vel quamlibet mala, in bonũ fuisse cooperata, nec esse cōdignas passiones huius mundi & temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Galat. 6 Iohan. 9 Roma. 8

HOMILIA X. DE EO QVOD LEGITVR, Matt. 13. Marc. 4. Luc. 8. Quũ turba plurima conueniret.

Dominica sexagesimæ.

A DIximus nuper præcedentem dominicam ab ecclesia appellari septuagesimã, quoniam ab ea incipientes vsq; ad sabbatũ in albis, singulariter recordamur vitæ nostræ præsentis, quæ septenario numero dierũ voluitur, in qua nō secus sumus in hoc mũdo ac in captiuitate quadam Babylonica, peregrini & exules à vera patria nostra propter peccata nostra, quo redire nequimus, nisi per pœniam pro peccatis veram, quæ cōsistit in vera fide, cōtritione præteritorũ malorũ, & ab ipsis malis cessatione, & bonorũ operũ operatione in patientia. Cæterũ, qa pleriq; ita malitia & peccatorum multitudine & grauitate sunt indurati, vt vix pœnitere possint de peccatis suis, nisi per singularem dei gratiam ad pœnitentiam trahētem intrinsecus: ideoq; ecclesia die hodie dominica, quæ sexagesima dicitur, legendum statuit euangelium, in quo dominus proponit sermonem de semine, quod est verbum dei, quo homo vel quãlibet induratus, si ipsum diligenter & deuote audit ad pœnitentiam salutarem in tempore doceri & trahi potest. Ipsum enim est quod docet.

B ¶Primo fidē, Apostolo dicēte: Fides ex auditu est, auditus autem p verbũ Chri. Ideoq; dn̄s mittebat Apostolos p̄dicare euangeliũ, quo continetur verbũ dei, nimirũ, vt inde hoīes in deũ, adeoq; in Christũ redemptorē, pro salute æterna cōsequenda, crederent, dicēs: Euntes in mundũ vniuersum, prædicate euangeliũ omni creaturæ: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero nō crediderit, condemnabitur. Est ergo qui seminat Christus, Propheta, Apostolus, & omnis qui dei verbum missus annuntiat. Roma. 10 Marci. vlt.

C ¶Secũdo, verbũ dei sua singulari energia hoīem prouocat ad mœstitiã, & pro peccatis cōtritionē, in hoc q vbiq; homini inculcat, quãtum boni, beatitudinis & gaudij propter pctã amiserit, quãta charitate & amaritudine Chrũs ipsum à primis peccatis redemerit, & q̃ paterne & multiformiter ipsum à peccatis dehortet, dicens: Et quare domus Israel moriemini? Cōuertimini & agite pœniam ab oībus iniqtatibus vr̃is, & non erit vobis in ruinã iniquitas. Ezech. 18

Esa.5 quitas. Quia nolo mortẽ morientis dicit dñs deus. Et aliàs: Quid vltra debui facere tibi, &
nõ feci? Insuper & in hoc q̃ prorsus sine causa, sed sponte toties offenderit deũ ipsum patrẽ
suum, omnipotentẽ & charissimũ, à quo tam nobiliter sit creatus, dotatus, seruatus, nutrit',
Lucæ.12. & quotidie adhuc seruatur sine suis meritis, sed ex sola ipsius misericordia. Et deniq; in q̃to
Luce.3. sit periculo æternæ dãnationis, si in peccatis sit oppetiturus mortem, cui incertæ omni mo
Luc.14. mento est obnoxius, inquens: Nisi pœnĩam feceritis, oẽs peribitis. Id quod filius ille luxu-
riosus, q̃ vnusquisq; peccator à deo auersus significat, secũ animaduertens, pœnĩa amarulẽ-
tissima cõpunctus est, dicẽs ad patrem in reuertendo peccaui sui conscius. Pater peccaui in
cœlũ & coram te, iam nõ sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnũ de mercenarijs tuis
Luce.7.10 Sic itaq; q̃a Magdalena, vtcũq; publica in ciuitate peccatrix, & tã grauis, vt etiã septẽ dæmo
nia habuisse scribatur, sedulo secus dñi pedes sederit, & eius verbũ attente audierit, ad tantã
pro peccatis suis contritionẽ prouocata est, vt vsq; adeo fleuerit, quo lachrymans dñi pedes
lauerit, & deinde in heremum cesserit, ibiq; triginta annos pœnituerit, nec interim hoĩem
videns, nec interim humano sed cœlesti cibo vsa. Vnde isthuc? Nimirum ex verbo dei, q̃d
ipsam vsq; adeo molliuit, & viscera ipsius penetrauit.
Vale lib.8 ¶ Nec mirũ: Si eñ hominis aliquãdo verbũ (vt legimus de Demosthene & Cicerone) ho D
cap.9 minẽ in varios adfectus trahere potest, quantomagis sermo dei, q (vt Paulus scribit) viuus
Plin.lib.7. & efficax est, & penetrabilior omĩ gladio ancipiti, & ptingens vsq; ad diuisionẽ aĩæ ac spũs
cap.30 cõpagum q̃q; & medullarũ? Et sane nihil est verbo dei potẽtius: vtpote, quo vel vnico Apo
Quint. li. stoli illi piscatores, imperiti, & inermes, intra paucos annos cũctas totius orbis regiones oc
10.cap.1 cuparũt. Græcos itẽ & Barbaros, doctos & indoctos, plebeios & reges, ad se & ad fidẽ Chri
Hebr.4 pertraxerũt. Tam in eis verbum dei efficax erat, vt infinita hominũ millia, relictis patrijs le
Psal.18 gibus, relicta maiorũ religione, relictis voluptatibus ac vitijs, q̃bus à cunabulis adsueuerant,
Roma.10 & ex diuersis linguis, diuersis institutis, in eam fidem attraxit, qua nihil humanis auribus est
mirabilius. Et licet totus mundus oĩbus suis præsidijs p philosophos, p oratores, p tyrãnos,
per Magos, per ædicta principũ aduersus fidẽ Chri pugnaret, tñ efficere nõ potuit, quin eo
primum occupata Græcia, Neronis vrbem & aulã inuaderet, moxq; per oẽs Romani im
perij prouincias sese spargeret vsq; ad Gades & Indos, vsq; ad Aphros & Scythas, & peni-
tus toto diuisos orbe Britannos, vtpote quos omnes populos dei verbum sua potẽtia ab in-
fidelitate ad fidẽ traxit, & Chrm Iesum cõcorditer confiteri, & adorare coegit. Quũ nullus
philosophorũ vnquàm eousq; dogmata sua dilatare, nec aliq̃s Cæsarũ leges suas eo ferre po
tuerit. Ideoq; verbum dei recte dicitur penetrabilius omni gladio bicipiti, & recte quoq; à
Solomone ipsum clypeus ignitus appellatur.
Prouer.30 ¶ Tertio verbũ dei prouocat hoĩem ad operandũ bonũ, quãdo nõ modo vbiq; dicit ho- E
Gala.5 minem debere in fide operari p charitatẽ, & fidẽ sine operibus eẽ mortuã: sed etiã q̃a ipsum
Iaco.2. sit scriptura diuinitus inspirata, vtilis ad corripiendum & docendum in iustitia, vt perfectus
2.Timot.3 sit homo ad omne opus bonũ (vt scribit Apostolus) instructus.
Lucæ.21
Sap.5 ¶ Quarto facit hoĩem ad patientiã malorũ & aduersorũ æquanimũ, in eo q̃ vbiq; pdocet F
Hebr.11 dei hoĩes tot mala & tribulatiões sustinuisse, nec aliter nisi per patientiã cœlos fuisse ingres-
Psal.9 sos, & finaliter ipsos nunq̃, si constãtes mãserũt, à deo fuisse derelictos, neq; pauperũ perisse
Acto 14 patientiã. Et hoc est, quod Paulus ait: Quæcunq; scripta sunt, ad nostram doctrinã scripta
Roma.15 sunt, vt per patientiã & consolationẽ scripturarum, spem habeamus.
¶ Ex his fratres charissimi intelligitis, quãtæ sit necessitatis & vtilitatis verbũ dei, vtpote G
sine quo q̃s ad pœnĩam puenire nequit, sine vero pœnĩa oẽs necesse est pereant peccatores.
Luc.15 Hinc dñs hodie de verbo dei loquens hortat, vt attente ipm audiãt, dicẽs: Qui aures habet
audiendi audiat, Dent igit operã oẽs pctõres (quales prohdolor oẽs sumus) vt verbũ dei au
diant frequẽter, audiãt (inquã) caute & memoriter cõtra primos in Euãgelio, q̃a negligẽtes
& vagi, fortiter & deuote, cõtra secũdos, q̃a debiles & aridi cũ contẽptu mũdi & rerũ tem-
poralium, contra tertios, quia mundanarũ rerũ serui. Audiant itaq; non malo & inuidioso,
sed corde bono & optimo, retinentes in memoria, & fructũ facientes in patientia.
¶ Quales fructus vel opa, nimirũ sexagesimæ, seruãdo decem præcepta, & operando sex H
Sap.1 opera misericordiæ, de q̃bus suo loco in Tobia. Proculdubio si ad hũc modũ audierint, au
ditores semp aliq̃d vtilitatis deportabũt, nõ eñ ibit sermo dei in vacuũ. Vt aũt in gratia, q̃
Deuter.32 opus est, audiatur, hõ semp in princpio deũ pro gratia orare debet, & cũ seminatore Mose
dicere: Concrescat in pluuiã doctrina mea, fluat vt ros eloquiũ meũ, quasi imber sup herbã
& quasi stillæ super gramina. Quia vero (charissimi fratres) hodie arguuntur, q negligẽter
audiunt dei verbum, quid (obsecro) de illis sentiendum est, qui verbum dei omnino non au
1.Timot.4 diunt, sed (vt ait Aplus) à veritate auditũ auertũt, ad fabulas sub sermonibus diuinis & vani-
Iohan.8 tatibus huius mũdi attẽdẽtes? Quid (inquã) de eis sentiendũ? Vtiq; illud Chri. Qui ex deo ẽ,
Luc.10 verba dei audit. Ideo vos nõ auditis, q̃a ex deo nõ estis. Nec illi pdicatorẽ sed deũ in ipo lo-
quentem

quentem contemnunt, dicente Ezechiele: Nolunt audire te, quia nolunt audire me, dicentes: Recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Quis est omnipotẽs, vt seruiamus ei, & quid nobis prodest, si orauerimus eum? Et statim sequitur: Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Ezech. 3 Iob. 21

HOMILIA XI. DE EÒ QVOD LEGITVR, Matth. 20. Marc. 10. Luc. 18. Assumpsit Iesus &c.

Dominica quinquagesimæ.

A Ogitans quas ob causas catholica ecclesia diei p̃sentis euangelium hodie legendũ censuerit, partim ex aĩo deterreor, partim cõsolor. Sane instituit ecclesia hodie p̃sens euangelium legendum.

B ¶Primo, vt hoc tẽpore in primis simus memores passionis Iesu Christi, nr̃i pientissimi saluatoris, vtpote, quæ sola fuerit tã magna & efficax, q̃ nos ab ęterna dãnatione liberet, & q̃ suppleat nostram pro pc̃tis nostris pœniam, quã hoc tp̃e agere debem⁹, q̃nquidẽ oĩs gloria dei, oĩs salus hoĩm, in Chr̃i morte posita est, nec res est vlla, quæ magis ad salutẽ hoĩm pertineat q̃ mors ipsius. Nec est aliud, propter q̃d magis deo gratias agere debemus q̃ propter mortem ipsius, nẽpe q̃ fuit & innocẽtissima & p̃tiosissima. Hinc Petrus: Scientes (inq̃t) q̃ non corruptibilibus auro vel argento redẽpti estis de vana vestra cõuersatiõe paternæ traditiõis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati, Chr̃i, & incõtaminati. Et hoc est, q̃d ecclesia tam deuote dicit: Adoramus te Christe & benedicimus tibi, q̃a per crucẽ tuã redemisti mundũ q̃nquidẽ passio Chr̃i vltimũ pœnitẽtibus est refugiũ, singulare remediũ, deficiẽte sapiẽtia, iustitia nõ sufficiente, sanctitatis succũbentibus meritis, illa succurrit. Quis em̃ de sua vel sapientia, vel iustitia vel sanctitate præsumat sufficientiã ad salutẽ? Siq̃dem Paulus ait: Nõ q̃d sufficientes simus cogitare aliquid à uobis tanq̃ ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est. Quis etiã vel quàmlibet magna passione sua existimet se merito gloriam æternæ beatitudinis cõsequi, quũ (eodem teste) non sint cõdignæ passiones huius temporis ad futurã gloriã, quæ reuelabitur in nobis? Ideo hoc tẽpore pœnitentes, nostrã fiduciã pro cõplemento pœnitentiæ prorsus ponere debemus in Christi passione, quæ supplet, modo seruemus secundam causam, ob quã ecclesia præsens euangelium hodie legi censuit, & est causa. 1. Petr. 1 2. Cor. 3 Roma. 8

C ¶Sc̃do, q̃ Chr̃i passio eiusq̃ memoria nobis nõ succurrit, nisi & ipsi voluntarie eius amore cũ eo patiamur, ipsiusq̃ passione pro virili imitemur, Petro dicente: In hoc em̃ vocati estis, q̃a & Chr̃s passus ẽ pro nobis, vobis relinquẽs exẽplum, vt sequamini vestigia eius. Et dñs q̃q̃: Si q̃s (ait) vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucẽ suã & sequatur me. Et nisi em̃ (inquit Ap̃lus) cũ eo patiamur, cum ipso non conglorificabimur. 1. Petri. 2 Matth. 16 Marci. 8 Lucæ. 9

D ¶Patimur aũt cũ Chr̃o, & crucẽ nostrã tollimus. Primo, quum carni, diabolo & mundo Chr̃i causa renũtiamus, corpora nostra p̃ abstinentiam affligentes. Et hoc est q̃d Ap̃lus ait: Mortificate mẽbra vestra, quæ sunt sup̃ terrã, fornicationẽ, immunditiã, libidinẽ, cõcupiscẽtiam malã, & auaritiã. Deponite irã & indignationẽ, malitiã, blasphemiã, turpem sermonẽ de ore vesto. Secundo, quũ in animo adfligimur per cõpassionẽ proximi, quẽadmodum Samaritanus ille mouebat misericordia sup̃ eum q̃ semimortuus inter Hierusalẽ & Hiericho iacebat, cuius alligauit vulnera, infundens oleum & vinũ, & imponens illum in iumentum suũ duxit in stabulũ, & curã eius egit. Sic Apostolus q̃q̃ cõpatiebat oĩbus, alibi dicẽs: Quis infirmat, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Roma. 8 Coloss. 3 Luc. 10 2. Cor. 11

E ¶Sic pariter inuenio antecessores illos olim nr̃os, hoc tp̃e vel maxime Chr̃i Iesu passiõis fuisse memores, pro eo maximas gr̃as egisse, ipsam pro virili imitãtes, in orõnibus, in vigiliis, in ieiuniis, & in hoc gen⁹ piis opibus se exercẽtes castigãtesq̃, & in proximos fuisse solitis subuẽtionib⁹, benignos & misericordes. In cuius q̃q̃ testimoniũ ecclesia hodie legi instituit euãgeliũ, in q̃ passiõis Chr̃i fit cõmemoratio. Sed prohdolor, q̃ nos horribiliter degeneramus à primis illis Chr̃ianis, q̃ hoc sacratissimo tp̃e nõ mõ (vt deberemus) cũ Chr̃o non patimur à vitiis abstinẽdo, imo vitiis plus alio tp̃e, & q̃dẽ ita indulgemus, vt Chr̃m à nouo nr̃is scelerib⁹ deposita oĩ verecũdia, & p̃fricta frõte crucifigam⁹, & (vt Paul⁹ vere ait) filiũ dei nobis ostẽtui habem⁹. Sane tradim⁹ Chr̃m, corpus ipsius (vt nũc fit) indignissime, cõtra Ap̃li doctrinã tractãtes. Illudimus Chr̃o, vota nr̃a, aduersus scripturã, trãsigẽtes, & proximis mẽtiẽtes. Flagellam⁹ Chr̃m, pc̃tã nr̃a iterãtes, ip̃m offendim⁹, ip̃m cõspuim⁹ & faciem eius veritatis cognitionẽ, quã de eo habem⁹, p̃ turpitudinẽ fœdam⁹ vitę nr̃æ. Ip̃m occidim⁹ q̃n per peccatũ mortale ip̃m ab aĩa nostra expellimus. Ip̃m deniq̃ persequimur in eius electis, quũ eos multipliciter & crudeliter adficim⁹. Quę vel singula tã nos nũc frequẽter p̃petramus, Hebr. 6 1. Cor. 11 Psal. 78 Eccl. 5

mus,vt plane videmus eos eē,in q̄s fines seculoꝝ deuenerūt, apud q̄s euidēter nō solum (vt
1.Cor.10 Chrūs p̄dixit) iniqtas abundat,sed & charitas,sed & in deū & apud hoīes fides atq; prorsus
Matth.24. oīs virtus,refriguit adeo nō multoꝝ sed oīm,vt vere de nobis dixerit Propheta:Dñs de cę
Marci 13. lo prospexit super filios hominū,vt videat,si est intelligens aut requirens deum. Oīes de-
Lucæ.21 clinauerunt,simul inutiles facti sunt, nō est qui faciat bonum,vtpote quos vel oēs sua mali-
Psal 13. tia obcæcauit,adeo vt vere iuxta prophetæ verbum,quasi absq; oculis.s.animi & corporis,
Sapiæ.2. ambulamus,qm̄ dño peccauimus,alienati(vt scribit Paulus) à vita ipsius per ignorantiam,
Esa 59 quæ est in nobis propter cæcitatem cordis nostri,qui desperantes nosmetipsos tradidimus
Sap 2 impudicitiæ in operationē immunditiæ omnis in auaritiam.
Ephe.4

¶Quid igitur fratres agendum in tanta nostra cæcitate? Nimirum nō aliud q̄ quod egit hodie cæcus iste in euangelio, qui nos figurat. F

¶Primo vt & ipsi sedeamus iuxta viā,vt exules de nostra patria, & cæci, orbati vero lumine fidei & charitatis,amissionē patriæ & lucis,quæ illuc dirigit,ex aio deplangētes, mores,melius eē ire ad domū luctus,q̄ ad domū cōuiuij.In illa eñ finis cūctoꝝ admonetur hominū,& viuens cogitat qd futuꝝ sit.Memores(inquam) plerūq; huius mūdi risum verti in dolorem,& extrema gaudij luctū occupare,adeo vt verendum sit,plerosq; nūc tripudiare,qui paulopost sint lucturi,vti & vidimus anno transacto. G

Eccl.7

Prouer.14

¶Secundo,vt visum dūtaxat,& nō aliunde q̄ à Christo petamus.Ille eñ solus est, q cæcos illuminat,ad quos ait Propheta:Accedite ad eum & illuminamini. Petemus aūt visum quando petierimus nobis remissum iri peccata nostra,quæ nos obcæcarunt. Peccatis proinde remissis,restituetur & visus scilicet fidei & charitatis. H

Psal.145

Psal.33.

¶Tertio,clamātes nō cessemus propter eos q nos à via bene agēdi dehortant,cuiusmodi sunt caro,mūdus,& dæmon,q hodie intelligūtur p eos,q increparūt cæcū,ne clamaret sed taceret. At ille magis clamauit. Ita & nos hoc magis instemus,q̄ magis dehortamur, memores, qm̄ (vt Chrs ait) oportet nos semp orare & nō deficere,velut fecit vidua illa euāgelica.Nō igit obsequemur illis,q alliciētes à dei via nos deflectere satagunt,q̄nquidē dñs q; dixerit:Nemo mittens manū suā ad aratrū & adspiciens retro,aptus est regno dei. I

Lucę.18

Lucæ.9

¶Quarto,illuminati p gratiā diuinā,sequamur & ipsi cū cæco Chrm̄, illū glorificātes & gratias agētes.Sequemur aūt eundē,vbi vt ipe ambulauerimus,quærētes (vt Paulus docet) quæ sursum sunt,vbi est Chrs in dextera dei sedēs,sapiētes q̄ sursum sunt,nō quæ sup terrā, vt nr̄a sit cōuersatio in cęlis.Quod nisi fecerimus,plane cæci manebimus,lumē vitæ ac ęternæ beatitudinis nunq̄ visuri.Siqdē Chrūs inqt:Ego sum lux mundi.s.in oñi virtuoso sanctoq; verbo & facto viā vitę illuminans,q sequit me,nō ambulat in tenebris,sed habebit lumē vitæ.Nos eapropter frēs ambulemus in luce,donec habemus lucē,id est,Chrm̄ bñ operādo sequamur donec dies ē,id est,hęc vita est grāæ & misericordię,qm̄ veniet nox.i. tp̄s districtę iustitię,qñ nemo poterit opari,vtpote qd tum erit tp̄s recipiēdi iuxta merita, nō benefaciēdi,cuius Aplūs memor ait: Bonū aūt facientes nō deficiamus, tēpore eñ suo metemus nō deficientes.Ergo dū tp̄s habemus operemur bonū ad oēs, maxime aūt ad domesticos fidei.Nec interim sinamus nos à malis & carnalibus hoībus seductū iri à bono proposito,sed cū cæco magis ac magis clamemus:O Iesu fili Dauid,miserere nostri & vt videam. K

1.Iohan.2
Colos.3
Iohan.8

Galat.6

HOMILIA XII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.5.&.6. Audistis quia dictum &c.

Feria sexta post diem cinerum.

Via docuit dñs iniuriam inferētibus nō esse resistendū,sed plura p ferenda debere esse paratū,subsequenti loco nūc in hodierno euangelio perdocet iniuriā inferētibus impendendū esse charitatis adfectum simul & effectū.Iam vero qa opera iustitiæ infructuosa sunt sine charitate, Aplo dicente: Et si distribuero in cibos paupeꝝ oēs facultates meas,& si tradidero corpus meū, ita vt ardeam,charitatem aūt nō habuero,nihil mihi prodest.Ideo addit hodie dñs p̄ceptū de perfecta dilectiōe proximi.In quo quidē Iudæi errabāt.Legentes eñ:Diliges proximū tuū sicut teipm.Et iteꝝ:Diliges amicum tuū sicut teipm,arguebāt à contrario,se debere ac posse odire inimicū.Id qd falsum est,quādoquidē oīs homo ex charitate diligendus sit,qm̄ ad imaginē dei factus est,& capax ipsius p cognitionē & amorē.Ideoq; Chrs inqt:Audistis &c. Quāuis in lege non esset scriptū. Et odio habebis inimicū,sed arguendo(vt dixi) scribæ addebāt quum tamen alibi legis verba facile contrarium ostendebant. Ait eñ Moses:Si videris asinum odientis te iacere sub onere,non pertransibis, sed subleuabis. A

1.Cor.13

Leuit.19.

Gene.1.

Exo.23.

¶Primo

B ¶Primo itaq; Chrūs docēt, nos debere mutuo amare propter ipsum, veluti ex ꝓcepto
oīm maximo & primo, sine ꝗ cætera sunt nulla. Hinc ipse ad suos. Mādatū nouū do vobis Iohan. 13
vt diligatis inuicē, sicut dilexi vos, vt & vos diligatis inuicē. In hoc cognoscēt oēs, qa disci-
puli mei estis, si dilectionē habueritis adinuicē. Et iteꝝ: Hoc est ꝓceptū meū, & hoc mādo Iohan. 15
vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Et Paulus ait: Qui diligit proximū, legē imple Roma. 13
uit, vtpote nihil in illum mali deinde perpetrabit.

C ¶Secūdo, vt perfecte, id est, vt & inimicos nostros, exēplo patris & suo diligam⁹. Vnde
& in alio Euāgelista ait dñs: Diligite inimicos vestros & benefacite, & erit merces vr̄a mul Luc. 6
ta, & eritis filij altissimi, qa ipse benignus est sup ingratos & malos. Si diligitis eos qui vos
diligunt, quæ vobis est gratia? Nam & peccatores diligentes se, diligunt.

D ¶Tertio, vt eos nō modo adfectu beneuolentiæ, sed & effectu benefaciendi diligamus. 1. Iohā. 3
Vnde Iohannes: Filioli (inquit) nō diligamus verbo neq; lingua, sed opere & veritate. Ad
verām autem inimicorum dilectionem requiritur.

E ¶Primo, vt eis remittamus iniurias, qbus nos adfecerūt. Id ꝙd alibi dñs de cōseruo mise- Matth. 18
ricorde satis innuit, in fine dicēs: Sic & pr̄ meus cęlestis faciet vobis, si nō remiseritis vnus-
quisq; fratri suo de cordib⁹ vr̄is. s. iniurias: siqdē nihil profit ore dimittere, q iracūdiā mēte
tenet. Id ꝙd deus cū pctōre agit, aliàs dicēs: Qui fecerit iudiciū & iustitiā, vita viuet, & non Ezech. 18
morietur. Omniū iniqtatū eius, quas opatus est, nō recordabor. Sic idē alibi dicit: Dissolue. i. Esa. 58
remitte, colligationes impietatis, id est, iniurias, quas ad vindictā in memoria colligasti.

F ¶Secūdo, vt eis nostra ope indigētibus, benefaciamus, & pro ipsis oremus ac subuenia-
mus. Hinc Aplūs: Si esurierit inimicus tuus, ciba illū: si sitit, potū da illi. Hoc eñ faciēs, car- Roma. 12
bones ignis congeres sup caput eius. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum.

G ¶Tertio, ne diligamus & bñfaciamus eis iactādo nos de dilectiōe nostra & beneficentia
veluti hypocritæ, dicētes: Ille me offendit, nō ego illum. Ille retribuit mihi multa mala pro
bonis, ꝗ ei cōtuli. Ille cōtra me gloriabit, si voluero secū recōciliari. Adscribet mihi oppro-
brio, si ꝑuenero eū ad indulgentiā. Quod iactauerimus, nullā habebimus mercedē in cœlis.
Et hoc est, ꝙd dñs ait: Attendite ne iustitiā vestrā faciatis corā hoībus, vt videamini ab eis, Matth. 6
aliogn mercedē non habebitis apud patrē vestrū, q in cœlis est. Debemus vtiq; in hoc adsi- Iaco. 1.
milari deo, q (vt Iacobus scribit) ꝙd ab eo petit, affluenter dat, & non improperat.

H ¶Ad diligēdū vero inimicos eisq; ad benefaciendū. ¶Primo nos ꝓmouere debet, debi-
tum ꝓcepti & cōmissoꝝ nr̄oꝝ delictoꝝ. Pręceptū eñ est (vt audiuimus) vt diligamus inui- Matth. 6
cem, à ꝗ nullus se vnꝗ in veritate excusare poterit. Statuit ꝗq; deus nobis hāc legē iustitiæ, vt Marc. 11
si volum⁹ ꝙ ipse dimittat nobis debita nr̄a, oportet, vt debitoribus nr̄is remittamus, ꝗ cōtra Luc. 11
nos fecerūt, q alioq male & cōtra nos orabim⁹: Dimitte nobis debita nr̄a, sicut & nos &c.

I ¶Secūdo, ꝓmiū æternū, ꝙd nobis dabit, si amore dei dilexerimus inimicos nr̄os, qñquidē Roma. 8
diligētes inimicū nr̄m, efficimur nō amici sed & filij dei altissimi. Si filij, ergo & nobis debe Acto. 7
bit cęlestis hęreditas. Id ꝙd patuit in S. Stephano, q quū orasset pro suis inimicis genub⁹ po
sitis, vidit cęlos apertos, & Iesum stātē à dextris virtutis dei, & sic statim obdormiuit ī dño

K ¶Tertio, exēplū dei adeoq; Chri dñi nr̄i, q quū diligat inimicos suos, solē suū oriri faciēs
sup bonos & malos atq; ingratos, quur idem nos discipuli atq; serui nō facerem⁹, qñ dñs &
magister noster facit, quū vtiq; discipulus nō debet eē maior magistro suo? Sic Chrūs ꝗq;, Matth. 10
relinquēs nobis viuificū exēplū, in cruce ait: Pater, dimittite illis, qa nesciunt qd faciunt. Luc. 23

L ¶Quarto, periculū ipm, ꝙd alioq duplex incurrerem⁹, si inimicos nō diligeremus. Nēpe
periculū tpalis odij. Qui eñ odit, habet in mēte lætale vulnus, ꝗ ardet & cruciat nō sec⁹ atq;
igne ꝗdā, vñ ad irā stimulamur, ꝗ nobis in aīa & corpe, nō inimico nocet. Scđm periculum
est ęterni supplicij, ꝙd nobis futuꝝ ē nō diligētib⁹ inimicos nr̄os. Qui eñ (inqt Iohānes) nō 1. Iohan. 3
diligit, manet in morte. Et oīs q odit fratrē suū, homicida est, q vitā æternā habere nequit.

M ¶Superest igit, fratres charissimi, vt diligamus eos q nos odio ꝑsequunt, eisq; bñfaciam⁹
amore dei, obliuiscamurq; eoꝝ maloꝝ, qbus nos vel offendūt vel offenderūt, sciētes nobis
inde fore æternæ vitę mercedē, illis vero ęterni supplicij. Siqdē in eos deus certo, pro eis cō Deuter. 32
tra nos, malis sit animaduersurus, cui & vindictam relinquamus, qui ad nos dicit: Mihi vin- Luc. 14
dictam & ego retribuam, quod & Apostolus alibi repetit.

N ¶Nec obstat: Primo, ꝙ Chrūs dixerit: Si qs venit ad me, & nō odit patrē suū & matrem
non pōt meus esse discipulus. Respondeo, natura parētes debere nos diligere, verùm odire Acto. 5
vbi nobis impedimentū præbuerint ad perfectionem iustitiæ. Deo eñ magis ꝗ hominib⁹ Matth. 10
est obediendum: siqdem & deus præ omnibus sit diligendus. Psal. 6

O ¶Secūdo nō obstat, ꝙ sancti imprecati aliquoties fuerint mala inimicis, dicētes: Erubes- Psal. 82.
cant & cōturbent oēs inimici mei. Et dñs in Propheta: Cōfundātur (inqt) q me persequū Hebr. 24
tur. Respōdeo, imprecatiōes in scripturis trifariā intelligi. Vel. s. ꝑ modū prænūtiatiōis &
non optionis, vt sit sensus: Erubescāt, id est, erubescēt. Cōturbentur, id est, cōturbabuntur.

Vel

niſs,vel ex captiuitate tẽporali:nos vero à deo ab æterna ſumus liberati captiuitate,& re-
dempti,nõ corruptibilibus auro & argento,ſed filij ipſius vnigeniti ꝓtioſo ſanguine. Re- 1.Pet 1.
ćte igitur(vt ſcriptura dicit)deũ ſolũ vti dñm noſtrũ ſummũ,adorabimus.i.ſumma vene Deuter.6
ratione colemus,eiq; ſoli ſeruiemus.i.ſummã & humillimã ſeruitutẽ impendemus,iuxta
prophetã dicentẽ:Seruite dño in timore,& exultate ei cũ tremore.Seruire aũt deo,nihil Pſal.2
aliud eſt,q̃ ei quicquid vſpiã eſt religionis impẽdere,& cũ eo tandẽ in gloria regnare.Vn
de regina illa Saba ad Solomonẽ,qui Chri dei noſtri typus perinde fuit,dicebat:Beati ſer 3.Reg.10
ui tui,qui ſtant corã te ſemper.i.tibi cõtinuo inſeruiunt.Cæterũ,ad perficiendã vere illã Matth.10
ipſam deo Opt.ſeruitutẽ,requiruntur,iuſtitia.ſ.pœnitentiæ,quæ eſt bonorũ operũ,timor
de amittenda gratia diuina,ꝓparatio animæ ad tentationẽ,ne illi ſuccumbatur. Quæ ni-
mirũ tria in Chriſto hodie ſeruata,perpulchre arguit ſcriptura, dicens:Fili, accedens ad Ecci.2
ſeruitutem dei,ſta in iuſtitia & timore,& præpara animã tuam ad tentationem.

E ¶Primo quidẽ deo ſeruire volentes,ſtare debemus in iuſtitia.i.noſtra peccata per pœ
nitentiam,quæ bonis operibus,vt eſt ieiunare & corpus macerare,conſtat prorſus,dele- Roma.6
re.Sicut eñ(ait Apoſtolus)exhibuiſtis membra veſtra ſeruire immunditiæ,& iniquitati
ad iniquitatẽ,ita nunc exhibete membra veſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Hinc
Chriſtus formã ſerui accipiens,& in ſimilitudinẽ hominũ factus,ieiunio nõ indigẽs,quũ Philip.2
in primis erat verbo paulo poſt docturus pœnitentiã,inquiens:Pœnitentiã agite,& ap-
propinquabit regnũ cœlorũ:ſuo ieiunio dierũ & noctium quadraginta, quaſi per exem- Matth.4
plum docuit pœnitentiam,ad ſeruiendũ deo in iuſtitia,non in laſciuia carnis,

F ¶Secundo,timeamus,ne amittamus gratiã dei,qua vel ſola cõſeruamur, qua amiſſa,ni
hil ſumus.Hinc ſcriptura:Si nõ(inquit)in timore dñi tenueris te inſtanter,cito ſubuerte- 1 Cor.4.15
tur domus tua.Ideo propheta obnixe orabat,ne ſibi deus ſuã gratiam ſubtraheret,inqui- Ecci.27
ens:Ne proijcias me à facie tua,& ſpiritum ſanctũ tuum ne auferas à me.Proinde Paulus Pal 50
quoq; nos admonet,dicens:Contemplantes,ne quis deſit gratiæ dei,ne qua radix ama- Hebr.12
ritudinis ſurſum germinans impediat:arguens nos deeſſe dei gratiæ,quum illam peccatis
expellimus & amittimus. Hinc de Chriſto hodie dicitur: Poſtea eſurijt.i. conſeruari in
gratia.Sic & nos ieiunando, & poſt ieiunium debemus eſurire,conſeruari gratia dei in
præſentibus & futuris à diabolo tentationibus,propter quas,vt vere deo ſeruiamus.

G ¶Tertio,ꝓparemus animã noſtrã ad tentationẽ,ne illi,diabolo inſtigãte,ſuccũbamus.
Præparabimus aũt animas noſtras ad tentationẽ,qñ & ipſi cũ Chriſto autore,in iuſtitia
ſtantes & timore reſiſtimus tribus ſcripturis diabolo procurãte ad peccandũ tentatiões.

H ¶Primo,ſi ſuggerit,nos tentãs gula,dicẽs,vt dicamus lapides fieri panes,i.vt luxurie-
mur ac epulemur abũde,obijciamus,nos nõ ſolũ viuere in pane,ſed in omi verbo,q̃d ꝓce Deuter.8
dit ab ore dei,q̃ nutrimur plerũq; etiã corporalr,vbi dei voluntatẽ,q̃ verbo dei in ſcriptu
ris cõtinet, facim',q̃rẽtes eñ primo iuſtitiã dei,nõ dubitabim',qn deus ſatis nos nutriet. Matth.6

I ¶Secundo,ſi tentans ſuggerit vanam gloriam,dicens:Si filius dei es,dimitte te deor- Luc.12
ſum,id eſt,fac hoc vel illud, vnde poſſis ab hominibus habere gloriam vel laudem præ
alijs,dicemus:Scriptum eſt:Non tentabis dominum deum tuum,quem tentaremus vbi
vane & glorioſe velimus rem quampiam attentare,quæ neq; prodeſſet,neq; ſine deo fie Pſal.115
ri poſſet,cui ſoli,& nõ nobis,gloria eſt ac eſſe debet.Nobis autem gloriandum non eſt,ni
ſi cum Paulo in cruce domini,per quam nobis ſalus eſt exhibita. Galat.6

K ¶Tertio,ſi tentans ſuggerit auaritiã.ſ.appetitũ multæ gloriæ, diuitiarũ & potentiæ,di
cens:Si me adoraueris,&c.dabo tibi oĩa regna mundi,dicemus:Scriptũ eſt:Dñi eſt terra
& plenitudo eius,ipſe cœli ac terræ creãtor & dñs,nos vero ſerui eius ſumus,quibus nihil Pſal.23
eſſe propriũ debet,qui & propterea nudi naſcimur ex ventre matris,nudi in terrã reuer-
ſuri,qui propterea(ſcribẽte Apoſtolo)habẽtes alimenta & quibus tegamur,hiſce cõtenti
ſimus:ſiquidẽ radix malorũ omnium eſt cupiditas,quã quidã appetentes, errauerunt à fi 1.Timo.6
de,& inſeruerunt ſe multis doloribus.Id quod ipſe dæmon expertus es olim,quũ adſimi-
lari cupiẽs dño deo,eiq; eſſe par,detruſus es ad inferns.Vade igitur ſatana,& ipſe,mãdan Eſa 14
te ſcriptura,dñm deum adora,& illi ſoli ſeruias.Ille eñ & tuus eſt dñs,tibi dominans,& Deuter.6
nõ tu illi.Quod ſi totũ,fratres(vt dixi)egerimus,certum erit diabolũ cum ſuis tentationi
bus diſceſſurũ,quia non tamdiu homines dei iſte tentat,quãdiu vult,ſed quãdiu Chriſtus
permittit.Et ſi permittit eum paulíſper tentare,tamẽ repellit propter infirmã naturã,cui
ſufficit gratia Chriſti,qui(vt inquit Apoſtolus)fidelis eſt,& nõ patitur nos tentari ſupra 1.Cor.10
id quod poſſumus,neq; nos,eo procurante,niſi humana apprehendit tentatio. 2.Cor.12

HOMILIA XIIII. DE EO QVOD LEGITVR,
Acceſſerunt ad Ieſum ſcribæ, &c. Matth.12. Luc.11.

Feria quarta poſt primam dominicam quadrageſimæ.

Vangelium illud duabus præcipuis continetur partibus,in quarū prima,de signis ad habēdā fidem de re aliqua,mētionē facit.In secunda, Christus de pœnitentia Niniuitarū agit. Cæterū,quia superiore anno,quæ ad tractatum signorum pertinent, copiose disputauimus,superest,vt hodie secundam euangelij partem,quę de pœnitentia est,tractem,siquidē obiter se obtulerit prophetiæ psalmus de pœnitentia.Pro cuius vtiliore disputatione, ex euangelica lectione duas eliciemus conclusiones, quarum. A

¶Prima est,sine pœnitentia neminē posse saluatū iri,qñquidē B
Ionæ 3 nisi Niniuitæ pœnitentiā egissent,plane perijssent.Videns em̄(inquit scriptura) deus opera eorū,quia cōuersi sunt de via sua mala,est misertus super malitiam, quam loquutus fuerat vt faceret eis,& nō fecit.Et Chrs alibi:Nisi pœnitentiā feceritis,oēs peribitis,sicuti illi decē & octo,supra quos cecidit turris in Siloe,& occidit eos.Siquidē deus iustus est,nullum volēs ac debens impunitū relinqui malū,sicut nec bonū sine præmio.Quia vero peccatū est malū,quo volumus,loquimur,agimus cōtra id,qđ vel deus vult vel nō vult,proinde necessum est,vt homo p pœnitentiā se sponte puniat,vt grām de pctō impetret,vel vt æterno supplicio se subijciat,quo luat peccatū,qđ semp mortē æternā & pœnā infligit. Siquidē deus dixerit ad hominē:In quacunq; die comederis ex eo,morte morieris.Ideo q; Iacobus subsequens,ait:Peccatū quum consummatū fuerit,generat mortem.
Lucæ 13
Exo.9
Psal.118
Gene.2
Iaco.1.

¶Secunda conclusio, pœnitentiam non esse simplicem à peccatis resipiscentiam, sed voluntariam quandam ex amore propter peccata pœnam, qua homo se punit,quæ in quatuor consistit,vt facile notamus ex pœnitentia Niniuitarum. C

Psal.6 ¶Primo,vt pctōr cōtritionē & dolorē habeat de pctis,quibus deū clementissimū creatorē,dnm & patrē sponte offendit,à q̄ tot bona recepit ac recipit.Sic Dauid doluit de peccatis suis,vt lachrymis suis lectū suū rigaret.Sic & Magdalena,vt lachrymis suis pedes dni lauerit.Sic lamētante Esdra pro pctis populi,dictū est ei:Sic est pœnitentia in Israel. D
Luc.7
Esdr.10

¶Secundo,vt humillime cōfiteatur peccata sua.Id quod(vt nuper ostendimus)in Dauide patet,qui pœnitens ac plurimum de peccatis suis doleus,humillime incepit confiteri peccatum suum,dicens:Peccaui valde in hoc facto,sed precor domine, vt transferas iniquitatem serui tui,quia stulte egi nimis.Ego sum qui peccaui,& ego inique egisti,q oues sunt,quid fecerunt?De qua confessione suo loco plura dicemus E
2.Reg.24
1.Para.21

¶Tertio,vt peccator incipiat & perseueret pro viribus suis satisfacere, ieiunando,vigilando,orando,lachrymando,eleemosynas dando,castigādo corpus,pro peccatis suis merito passionis Christi,sine quo nulla nostra est satisfactio.Sic Achab sceleratissimus, operuit carnem suā cilicio,ieiunauit,& dormiuit in sacco,demisso capite ambulauit,quare & dominus temperauit ei pœnā,quam ei inflixerat pro peccato.Sic & sacerdotes induerunt se cilicio & ieiunauerunt,audita potentia Holophernis.Sic Maria Magd.heremum ingressa,triginta annis sine humano cibo(vt credi par est)pœnituit. F
3.Regū.21.
Iudith.4.8

¶Quarto,vt peccator pœnitere non differat,sed q̄primum peccat,ipse q; vel quolibet modo intelligit suū peccatum,debet pœnitere,quādoquidem incertus sit horæ suæ mortis,quæ semper illi est timenda,quasi iam sit præ foribus,nec quū forte velit pœnitere,nō superfit ei tempus pœnitentiæ morte præuentus,vt plerisq;,nō sine dolore,contigisse intelleximus.Hinc recte monet scriptura, dicens:Ne dixeris, peccaui,& quid mihi accidit triste?Altissimus em̄ est patiens redditor.De propitiato peccato noli esse sine metu,neq; adijcias peccatū super peccatum,& ne dicas:Miseratio domini magna est, multitudinis peccatorū meorum miserebitur.Misericordia enim & ira ab illo cito proximāt,& in peccatores respicit ira illius.Nou tardes conuerti ad dominum,& ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius,& in tempore vindictæ disperdet te. G
Luc.12
Ecci.5

Ionæ.3 ¶Ideoq; Niniuitæ mox,vbi audiere sibi irā dñi p prophetā Ionā denunciari,cœpere simul de pctis dolere,& cōfiteri,& satisfacere,vtpote ieiunātes,& se vestiētes saccis à maiore vsq; ad minorē,vnā cū pecoribus ieiunātibus,ac dicētes:Quis scit,si cōuertat & ignoscat deus,& reuertat à furore iræ suæ,& nō peribimus?Et addit scriptura:Vidit deus opa eorū,qa cōuersi sunt de via sua mala,et misertus ē sup malitiā,quā locutus fuerat,vt faceret eis,et nō fecit.Et hoc est qđ dñs hodie ait:Viri Niniuitæ surgēt in iudicio cū gñatiōe ista et cōdēnabūt eā.i.quū gētiles ipsi ad pdicationē Ionæ minoris mē pœnituerint,ostēdēt vos Iudæos impœnitētes iuste dānandos,q; ad meā prædicationē nō pœnituistis. H

HOMILIA XV. DE EO QVOD LEGITVR
Post hæc erat dies festus Iudæorū,et ascēdit Iesus Hierosol.Ioh.5
Feria sexta post Inuocauit.

De natu-

A
E natura piscinæ, cuius euãgeliũ facit mentionẽ, deq; ipsius quinq; porticibus, qd in spũ significẽt, denicq; de angelo ipso, q suo tẽpore descẽdẽs aquã mouit, anno superiore multis disputauimus: modo igitur breuitati studẽtes, vnã dũtaxat ex euãgelio cõclusionem colligimus, q̃ est, Accidiã esse boni operis, qua quis negligit pœnitere, & propter eã salutẽ à Dño haberi nõ posse. Quod vero hãc ex euãgelio cõclusionẽ collegerimus, in causa est spũs, q vt docet p piscinã probaticã esse baptismũ, p angelũ Christũ, p aquæ motionẽ eius grãm intelligi oportere: ita quoq; docet, p ægrotantẽ ibidẽ trigintaocto annis non aliũ nisi peccatorẽ, & maxime accidiosum debere intelligi, cui nihil impedimento q̃ accidia fuit, q̃ salutem non sit adeptus.

B ¶Est aũt accidia quædã pigritia & tristitia ad bene operandũ, q̃ animo suborif ex horrore laboris, q̃ peruenit ad bonũ ipsum. s. beatitudinis, q̃ quia labores refugit, necessum ẽ vt impediat hoĩs pœniam, q̃(vt diximus)bonis operibus cõstat, sine qbus nõ est, q̃ arbitremur nos peruenire ad locũ beatitudinis: q̃squidẽ porta, q̃ ducit ad vitã, angusta est, & via arta. Hinc qa Israelitæ olim omnẽ escã. s. spũalis operis, abominati sunt, appropinqua uerũt(ait propheta) vsq; ad portas mortis. s. æternæ, qm̃ euntes p desertũ ex mãdato dei, vt inde peruenirẽt ad terrã promissionis, habuerũt multoties tædiũ & tristitiã de labore, puniti sunt, & demũ à terra promissiõis exclusi. Sic qa languidus ille in euãgelio pigritaue rit ante alios descẽdere ad lauandum, sed iacuerit, factũ est vt trigintaocto annis, nec aĩa, nec corpore pœnituerit, nec saluari cœperit. Sic & ipsi, nisi accidia depulsa opari alacriter cœperimus & pœnitere, nequaq̃ saluabimur, excludẽdi simul cũ Israelitis à terra promissionis. s. æternę beatitudinis. Ad excutiendã vero pnitiosam illã accidiã, necessum est. Matth.7 Psal.106 Numer.14

C ¶Primo, vt cũ languido euãgelico cupiamus deuota oratiõe excitari à Chro dño & saluari, sine eius pueniente gratia nihil efficiemus, q̃ est sine quo nihil possumus, q opera tur in nobis velle & perficere pro bona volũtate. i. qui vt habeat dñs, & vt nos esse creatu ras fateamur, vult à nobis rogari, q̃ solus est, qui voluntatẽ nostrã ad bene velle, & opus nostrũ ad bene agere pparat pro bona voluntate. i. si volumus & cupimus ac petimus bene nos velle & bene operari. Rogatus eñ(vt scribit Iacobus)adfluẽter dat, & nulli imprõ perat, quare & Apl̃us monet, ne tabiscamus in gr̃a impetrãda desimus. Sic propheta orabat: Dormitauit anima mea præ tædio, cõfirma me in verbis tuis. Sic Christus ad discipulos: Orate(inquit)ne intretis in tentationẽ. i. nec succumbatis tentationi accidiæ. Iohan 15 Philip 2 Iacobi.1 Heb.12 Psal.118 Matth.26

D ¶Secũdo, impetrata gratia, debemus resurgere. s. ab otio peccatorũ, & tollere grabatũ nostrũ. i. pœnitẽtiæ onus, orãdo, ieiunãdo, legẽdo, castigãdo, &c. Sicut eñ(Apostolo teste)exhibuimus mẽbra nostra seruire immũditiæ & iniquitati ad iniquitatẽ, ita nũc exhibeamus membra nostra seruire iustitiæ in sanctificationem, vt nuper docuimus. Roma.6 Psal.83

E ¶Tertio, ambulemus. s. de virtute in virtutẽ, exercẽdo nos in bonis oĩbus opibus, q̃(vt Apl̃us scribit)deus pparauit, vt in illis ambularem*, q̃ sola sunt, qbus nostrã vocationẽ & electionẽ(teste Petro)certã facere possumus, quũ fides otiosa nõ sit viuifica, sed mortua. Ephe.2 2.Petri.1 Iacobi.2

F ¶Quarto, in gratia dei & bonis operibus ambulantes, debemus non aliõ cum illo languido sanato secedere q̃ ad templum, non ad nundinas, non ad voluptates, non ad vanã gloriam, non ad ludos, non ad spectacula, & hoc genus loca, quæ ad peccandum prouocant, sed secedere, inquam, debemus ad templum, & fugere turbam malaꝝ cogitationũ & affectuum prauoꝝ, ac declinare prauoꝝ conuenticula, scientes cum malis nos fore malos, cum peruersis fore peruersos. Hinc Apostolus hortabatur in nomine dñi nostri Iesu Christi, vt se subtraherent ab omni fratre inordinate ambulante, nimiꝝ, ne ab ipso seducerentur. Vnde & ipsi ab omni turba mala discedẽtes, eamus ad templum, domum dei & orationis, ibiq; spiritualibus cærimonijs spũaliter, & sermonibus diuinis ad deuotionẽ prouocati, studeamus & nosipsos templũ dei facere, quos deus inuisere, & in quibus manere dignetur, ne peccemus deinde, ne quid nobis peius accidat. Psal 17 2.Thess.3

HOMILIA XVI. DE EO QVOD LEGITVR, Egressus Iesus, secessit in partes Tyri & Sydonis. Mat.15. Marc.7

Dominica Reminiscere.

A
Ametsi, fratres charissimi, multa nũc passim fiãt & audiant, quæ nobis portendunt certo & minant adesse dñi manũ, & in eam nos, si nõ pœnitentiã egerimus, casuros, in quã horrendũ sit incidere, adeo vt etiã patiẽtissimus ille Iob in persona vniuscuiusq;, qui in manũ dñi cecidit, eiulans exclamet: Miseremini mei, miseremini mei, saltẽ vos amici mei, qa manus dñi tetigit me: nihil tamen est, quod eam dñi indignabundi manum certius adesse præsagiat, quam Hebr 10 Iob.19

ꝙ plerꝗ oẽs illã adesse credere nolint, minime curãtes de pœnitẽtia de suis peccatis, quæ
Gene. 6. 7 toties eis, vbiꝗ dño pcipiente, pdicat, atqui sunt immemores ita quoꝗ factitasse eos, qui
Matth. 24 tẽporibus Noe vixeeũt, qui etsi in dies sibi pœnitẽtiam pdicari audiebãt, nihilominus interim securi edebãt, bibebãt, vxores ducebãt, & dabaotur ad nuptias, vsꝗ in diem, qua in-
Luce. 17 trauit Noe in aecã, & venit diluuiũ & peedidit eos. Sic quoꝗ factitabãt, qui vixerũt in die
Gene. 19 bus Loth, q etsi & ipsi audirẽt sibi pdicari pœnitentiã, nihilominus tñ & interim edebant & bibebãt, emebãt & vendebãt, plantabãt & ædificabãt vsꝗ ad eã diem, qua exijt Loth à Sodomis, & pluit ignẽ & sulphur de cœlo, & oẽs perdidit. Sed quare? Nimiꝝ ipsis in pœ
2. Petri. 2 nã, qm non pœnituere, nec de peccatis suis cessauere, & vt deus eo pacto (sceibit Petrus)
1. Cor. 10 exemplũ daret eis, qui impie agunt. Sripta em̃ sunt (inquit Paulus) ad nostrã coereptionẽ in quos fines seculoꝝ deueneeũt, Ad quos vtiꝗ Chrs omni momẽto clamat: Amen dico
Lucæ. 13 vobis, nisi pœoitentiã feceritis, oẽs peribitis, sicut illi decẽ & octo, super quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos. Sed prohdolor, ꝙ pauci sunt, qui hoc ipsum corde percipiunt.

¶ Sunt em̃ (veeeor) qui vel deũ nihil de se requireee putãt, vel illum esse negant, dicentes B
Psal. 72 cum impio & insipiente in corde suo: Non est deus: Non videbit dominus, nec intelliget
Psal. 13 deus Iacob. At fortassis & hoc in terra dixit superbus ille & splendidus epulo, verũ aliter
Psal. 93 expectus est ille in flammis sedens, & ad Abeahã horribiliter clamans: Pater Abrahã mi-
Luc. 16 serere mei, & mitte Lazarum, vt iotinguat extremũ digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. Sane (inquit propheta) dominus deus noster
Psal. 39 reddet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eoeum disperdet eos.

¶ Sunt itẽ, qui vsqueadeo peccatis insueuerũt, vt quia hactenus impunes euaserũt, sine ti C
Ecci. 5 moee cũ temeritate peccẽt, pœnitentiã plane deeidẽtes, dicũt: Peccaui, & qd mihi accidit
Prouer. 18 triste? At qui tale aliqd dicit, sciat se in pessimo esse statu, qm impius est, qui quũ (vt ait scri
Exo. 14 ptura) in profundũ venerit peccatoꝝ, cõtemnit. s. deũ & homines. Talis erat Pharao, sed
Ecci. 5 quo magis cõtempsit, eo magis crudeliter fuit punitus. Quandoquidẽ ait scripturae: Subi-
2. Petr. 2 to veniet ira dei, qui eũ in tẽpore vindictæ disperdet. Vt enim (scribit Petrus) nouit deus pios de tentatione eripere, ita etiam nouit iniquos in diem iudicij cruciandos reseruare.

¶ Sunt qui adblandiuntur sibi de longo viuendi tempoee, in quo pœnitere adhuc ve- D
Luc. 12 lint, sed immemores incertitudinis mortis temporis. Qua em̃ non putant hora, dominus venturus est. Sic dicebat diues ille: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, re
Esa. 38 quiesce, comede, bibe, epulare. Sed in ea nocte venerunt, qui illum repetiuece. Immemor
Iob. 7 fuit verbi Ezechiæ, dicentis: Præcisa est velut à texente vita mea, dum adhuc ordirer, suc
Galat. 6 cidit me. Et Iob ait: Dies mei velocius abierunt, ꝙ à texente tela succiditur. Et ergo Apostolus inquit: Operemur bonũ dum tempus habemus.

¶ Sunt q adblandiunt sibi de miseeicoedia dei, dicẽtes: Deus non ad damnationẽ nos E
1. Timo. 2 creauit, qui oẽs hoĩes vult saluos fieri, qui oĩbus parcit, qm̃ eius sunt, q amat animas, est &
Sap. 9 ipse altissimus patiẽs redditoe, pater miseelcordiæ, & misericordia eius sup oĩa opa eius.
Ecci. 5 ¶ Verũ cogitent ij, quod paulo post ait scriptura: De propitiato peccato noli esse sine F metu, neqꝫ adijcias peccatũ super peccatum. Et ne dicas: Miseratio domini magna est, multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miserebitur. Misericordia em̃ & ira ab illo cito proximãt, & in peccatores respicit ira illius. Et vere quidẽ deus neminem fecit ad damnationẽ, pa-
Roma. 9 titur tamen (vt ait Apostolus) vt bonus pater, idemꝗ iustus, in multa patientia, vasa iræ in interitũ. Sicut agricola extirpat arboeẽ non fructificantẽ, licet propter hoc nõ planta ueeit. Id quod in huiusmodi peccatores aeguit Iohãnes, dicẽs: Facite fructus dignos pœ
Matth. 3 nitenciæ. Et ne velitis dicere intra vos: Patrẽ habemus Abrahã, quoniam potens est deus
2. Cor. 1. de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam em̃ securis ad eadicẽ arboris posita est. Om
Psal. 35 nis aebor, quæ nõ facit fructũ, excidetur & in ignem mittetur. Sane legitue deus pater mi
Psal. 93 feeicordiaꝝ & totius consolationis, sed legitur quoꝗ deus vltionũ, cuius iudicia abyssus
Psal. 24 multa. Neꝗ em̃ dicitue, Oẽs viæ eius sola misericordia, sed misericordia & veeitas, vtpote qui nõ minus iustus est, ꝙ misericors, cum misericordia & iudiciũ decantat, qui ita suã nobis peccatoribus misericordiã concedit, vt interim suæ iustitiæ nõ deeahat, quæ, vt com pleatue, nostrã exposcit iustitiã, quæ pœnitentiæ est veeæ, bonis operibus constantis.

¶ Et sane deũ in peccatoees æque esse iustũ atꝗ misericordẽ, ipse dñs hodie eega mulie G rem Chananæam pstitit. Nõne miseeicordia plusꝗ magna, ꝙ ipse ad oues solummodo Israel deperditas missus, tam pie ꝙ misericoediter ad suã gratiam receperit & saluarit mulierem Chananæam? Mulierẽ, inquã, caput peccati, arma diaboli, quæ hominẽ ex paradiso expulit, peccati mateẽ, initium iniquitatis, præuaricationis materiã, corruptionẽ legis antiquæ, Chananæã, id est, alienigenã, gentilẽ, & idololatrã, ideo canẽ à dño vocatã? Sed nõne rursus iustitia sæuera, ꝙ ille eã non dedignatus sit, neꝗ audiee, neꝗ ad grãm recipere, neꝗ saluare, nisi primo egrederetur Tyrũ & Sydonẽ, Secundo, nisi & prius fines eaꝝ regionũ

regionum egrederetur. Tertio, nisi & suum defectum reuelaret. Quarto, nisi & multo fle-
tu, magna patientia & humilitate, à solo dei filio instantissime non aliud nisi misericordiã
obsecret, quam & tandem misericorditer consequuta est, meruitq́ habere quod optauit,
quam & ipsi procul dubio impetrabimus, si itidem eandem iustitiam, quam mulier illa fe
cit, fecerimus, & petiuerimus misericordiam.

H ¶Primo, exeamus, id est, relinquamus Tyrum, id est, angustiam, & Sydonem, id est,
commotionem iniquitatis, id est, peccatum. Declina em̃ (inquit propheta) à malo & fac
bonum. Causa quidem. s. peccato, manente, manebit & effectus. s. mors. In cuius exem- Psal.36
plum deus Loth iustum saluare noluit, nisi Sodomas exiret & relinqueret. L.adigere

I ¶Secundo, nõ modo Sydonem, id est peccatũ, relinquamus, sed & fines, id est occasio § quis ff. de iure pa.
nes peccati fugiamus. Non em̃ ager fructificat spinis euulsis, nisi & radices spinarũ euulsæ Luc.8
fuerint, quæ alioqui semina excrescentia suffocãt. Radices spinarũ sunt, quæ ad peccandũ
polliciunt, quæ vtiq́ vitari debẽt pœnitenti, ne rursus peccanti fiant nouissima prioribus Matth.12
peiora. Sunt ergo vitanda spectacula, cõuiuia, turpiloquia, comessationes, mala cõsortia, Luc.11.
& si quæ sunt hoc genus alia, quibus ad peccandũ prouocamur. Hinc scriptura: Discite (in Ecci.7
quit) ab impio, & deficient mala abs te. Nec ambules cũ viro iracũdo & furioso, ne discas Prouer.22
semitas eius. Qui em̃ (ait alia scriptura) tetigerit picẽ, coinquinabitur ab ea, & qui cõmuni Ecci.13
cat superbo, induet superbiam. Sic dñs in exemplum prohibuit filijs Israel in terram pro- Exo.23.34
missionis ituris, ne cũ habitatoribus terræ illius fœdus inirent, nec illi cũ ipsis habitarẽt. s.
ne forte peccare eos facerent & seruire dijs eorũ. Qua in re sequamur bruta animalia, quę
fugiunt ea, in quibus læsionẽ senserũt, nec facile ad eadem compelli possunt, argumento,
nos debere occasiones peccatorũ cauere, ne inde offendamur. Præterea, si nemo secũ pa-
titur furem, traditorẽ, aut fraudulentũ, aut corporis ac rerũ suarũ insidiatorem, quomodo
non proijciet à se, quæ animã semel interemptã & reuiuificatã, remortificare nitũtur? Le
go Matthæũ fuisse Christũ sequutũ & reliquisse teloneũ, sed nõ lego eodẽ fuisse reuersum Matth.9
Lego quoq́ Petrũ principis curiam exijsse, at nõ lego reuersum, sed lachrymantẽ foris Matth.20
mansisse. Lego Magdalenã in ciuitate fuisse peccatricẽ, sed pœnitentẽ exijsse, nec lego eã Luc.7
in ciuitatẽ denuo, sed in hæremũ iuisse, ibiq́ cũ omni pœnitẽtia annis triginta vixisse. Le
go vxorẽ Loth exijsse ciuitatẽ, & eo dũtaxat reuidisse, ac simul perijsse, & in statuam salis Gene.19
cõuersam esse, argumẽto, vt pœnitentes nõ solũ à malo, sed & à mali occasione & specie
fugiamus, & cũ muliere Chananæa nedũ de ciuitate, id est, ipso peccato, exeamus, sed de 1.Thess.5
finibus, hoc est, peccatorũ occasionibus, dicentes cũ propheta: Declinate à me maligni, id
est, mali ignientes vel igniti, qa amodo scrutabor mãdata dei mei. Id quod nõ faciũt, qui Psal.118
hoc tẽpore quædã peccata relinquunt, & quædã reseruant, quiq́ actu nunc peccare ces-
sant, sed in proposito sunt suo tẽpore ad peccata redire, nec deserũt fines Sydonis, q pœ
nitentes vel nõ deserũt, vel reaccipiunt officia & negotia, quæ sine peccatis difficile geri
queunt, nec qui vsurã exercent, vel alioqui rem iniuste detinẽt: nec qui odiunt, quibus nec
vera est data salus, vtpote q deus totum saluat hominem & non dimidium.

K ¶Tertio, reuelemus nostrum defectum, id est, peccatum humillime confiteamur. Ne-
quit em̃ vulnus sanari, nisi reuelato ipso. Ostendite (inquit Christus ad leprosos) vos sacer Luc.17
dotibus. Et propheta ait: Delictum meum cognitum tibi feci, & iniustitiam meam non Psal.31
abscondi, & tu remisisti impietatem peccati mei.

L ¶Quarto, vt gratiã non nisi à deo de peccatis precemur, & quidẽ cũ humillima patien-
tia, siquidẽ deus solus peccatũ remittit, cui soli peccatur, qui & ipse humilibus dat gratiã, Psal.50
superbis aũt resistit. Sic mulier Chananæa, non petijt Iacobũ, non rogauit Iohannẽ, non Iaco.4
accessit ad Petrũ, sed hos intermittẽs, suscipit in se pœnitentiæ patrociniũ, & sola currit
ad dominũ, instantissime clamans: O dñe fili Dauid, miserere mei, quia filia mea male tor
quetur à dæmonio. Quæ est filia, nisi anima nostra? Quis dæmoniũ, nisi peccatũ, quod ho
minem hic & alibi torquet æterna morte. Anima em̃ (ait scriptura) quæ peccat, ipsa mo- Ezech.18
rietur. Miserere, inquit mulier, mei, id est, solã peto, vt mea miseria, mea calamitas, mea
infelicitas, mea ærumna, quã patior propter filiã meam infirmã, te permoueat ad cõmise
rationẽ et misericordiam. Nec em̃ aliud est, quod te possit ad misericordiã mouere, qm̃
mulier sum Chananæa. i. peccatrix immunda, canis et idololatra. Nihil est boni in acti-
bus meis, nulla mihi de cõuersatiõe iustitia, ideoq́ nihil mihi superest q̃ tua misericordia,
ad quã confugo supplex, ad quã obsecro digneris moueri ex hac mea miseria. Hanc, fra-
tres charissimi, Chananæã mulierẽ sequamur, relinquamus terras. i. peccata, et earũ fines,
id est, peccatorũ occasiones. Confiteamur nos peccasse et deũ offendisse, nec aliud nos fla
gitare q̃ misericordiã, quã dignetur largiri, motus ex miseria nostra, quam in filia, id est,
anima nostra patimur. Id quod vbi fecerimus, dicet et ipse dñs: O mulier, magna est fi-
des tua, fiat tibi sicut vis. Prope em̃ est dñs omnibus inuocantibus eum in veritate. Psal.144

HOMILIA XVII. DE EO QVOD LEGITVR, Homo quidam,&c. Matth.21. Marc.12. Luc.20

Feria sexta post Reminiscere.

Vbium non est, p̄sentia euangelij parabolā ad literam de Iudæis esse intelligendā, in qua illorū in deū Opt. qui homo paterfamilias est, ingratitudo & malitia aperit, simulq; ostendit q̄ iuste deus illos suæ malitiæ puniuerit, quū ipse in se, q̄ mali filiū patrisfamilias erāt occisuri, sententiā mulctæ protulerint, dicētes: Malos male perdet, & vineā suā, i. synagogā, ecclesiam, eiusq; fidē locabit alijs, s. Christianis. Id q̄d factū est, qū deo dispositore, anno post dñi passionē quadragesimosecūdo Titus & Vespasianus Hierosolyma sic perdiderūt, vt lapis super lapidē nō remāserit. Et ipsis tū & deinde fidē, adeoq; euāgelij doctrinā spernētibus, dñs gētes, & nos suimus, adsumpsit, eis fidē quasi vineā, vt eā bonis operibus excolerēt, tradēs, Apl'o ad ipsos alibi dicēte: Vobis oportebat primū loqui verbū dei, sed qm̄ repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cōuertimur ad gentes. Sic em̄ p̄cepit nobis dñs. Eiusmodi vero pœnæ ppter eorū incredulitatē, malitiā & iniquitatē, ipse dñs nō hodie tantū, sed & alias sæpe illos admonuit, nēpe vt cōuerterent ac pœniterēt, & nō tā sua spōte se tēporaliter & æternaliter damnarēt, in Luca inquiēs flēdo: O Hierusalē, qa venient dies in te, & circūdabūt te inimici tui vallo, & circūdabūt te, & coangustabūt te vndiq;, & ad terrā prosternēt te, & filios tuos q̄ in te sunt, & nō relinquēt in te lapidē super lapidē, eo q̄ non cognoueris tēpus visitationis tuæ. Et in Matthæo ait: Hierusalē Hierusalē, q̄ occidis prophetas & lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui cōgregare filios tuos, queādmodū gallina cōgregat pullos sub alas, & noluisti, Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. **A**

Luc.19 Iosephus lib.6.7 — Acto.13 — Luc.19 — Luc.13 Matth.23

¶Cæterum, quia parabola hæc nos in mysterio tangit, qui sumus Christiani, & in locum Iudæorum reprobatorum positi, videmus quid sibi tam feriæ dei Opt. Max. admonitiones & minæ frequentes velint. Et sane. **B**

Roma.11

¶Primo notemus, tantā deū in miseros esse peccatores pietatis & iustitiæ, vt ipse neminem puniat, nisi iterū atq; iterum pie admonitū. Sic & varie admoneri curauit eos, qui vixerunt tempore Noe. Sic & Sodomitas, sic & Iudæos quoq; suorū scelerum voluit admonitos. Sic & Apostolus hominē hæreticum semel & denuo voluit monendū, antequam quid in eū statueretur: nimirū nobis quoq; relinquens exemplū, ne ipsi p̄cipites simus in puniendis & damnandis hominibus, sed prius illos audiamus & admoneamus. Cuius nobis iu facto & natura doctrinā reliquit. In facto quidē, etsi sciret ille scelus infandū Sodomitarum, tamen ad Abrahā dixit: Clamor Sodomorū & Gomorrhæorū multiplicatus est, & peccatū eorū aggrauatum est nimis. Descendā & videbo, vtrum clamorē, qui venit ad me, opere compleuerint, an nō est ita, vt sciam. Non vtiq; quod ignoraret, qui occultissima quæq; nouit ac videt, verū vt ipse nos à p̄cipitanda sententiæ prolatione compesceret, qui & hoc ipsum in natura nobis reliquit, ordinans chorruscationem semper citius ad nos peruenire q̄ tonitru, quāuis naturaliter concausetur tonitru. Debemus itaq; semp proniores esse ad indulgendum q̄ damnandum, neq; præcipites in iudicando, nec prius q̄ mala proximorum credere & damnare, & probare & examinare. **C**

Gene.6.7 Gene.18 Titū.3 — Gene.18 — Hebr.4

¶Secundo notemus, deū semper punire hoc crudelius deinde, quo diutius expectauit, pœnitentiā sperans: vt patet in eis qui tempore Noe vixerūt, in Sodomitis, in Iudæis, in Pharaone, hocq; genus alijs. Hic Apostolus ad Romanos, imo ad quemcunq; peccatorē inquit: An diuitias bonitatis eius & patientiæ et longanimitatis cōtemnis? Ignoras quoniam benignitas dei ad pœnitentiā te adducit? Secundū aūt duritiam tuā et impœnitēs cor thesaurizas tibi iram in die iræ et reuelationis iusti iudicij dei, qui reddit vnicuiq; secundū opera eius. Et hoc est q̄d alibi Valerius ille Max. ait: Lento em̄ gradu, ad vindictā sui, d uina procedit ira, sed tarditatē, supplicij grauitate compensat. Quod et sentiens ante ipsum Flaccus dixit: Raro antecedentem scelestū, deseruit pede pœna claudo. **D**

Exo.14 Roma.2 — Vale.max. li.1. de neg. rel. — Hora. li.3 Ode.2

¶Tertio notemus, vt et ipsi in vineis, id est fide, fructificemus, scilicet bona opera, et nō ejciamus patrisfamilias, id est, dei Max. filiū, scilicet Iesum Christū, nec eum interficiamus, quē vtiq; ejceremus et occideremus, vbi prolapsi eius fidē et p̄cepta neglexerimus et (vt ait Apostolus) illū ostentui haberemus, qui vtiq; ad eum modū essemus peiores Iudæis. Si em̄ (inquit Petrus) refugientes coinquinationes mundi, in cognitione dñi nostri, et saluatoris Iesu Christi, his rursus implicati superantur, facta sunt eis posteriora prioribus peiora. Melius em̄ erat illis non cognoscere viam iustitiæ, q̄ post agnitionem retrorsum conuerti ab eo, quod illis traditum est sancto mandato, **E**

Hebr.6 — 2.Petr.2

Quarto

F ¶Quarto, vt ad fructificandũ in vinea dñi admoniti, fructificemus, admonita nequaꝗ spernentes, q alioqui certe perderemur æque cum Iudæis, & auferretur regnum dei à nobis & daretur ijs, q fructũ facerent. Potens em̃ (inqt Apl̃us) est deus, nos excidere & Iudæos itez inserere. Si em̃ (ait iterum) deus naturalibus ramis non pepercit, nec forte tibi parcet. Certe (inqt post illum Petrus) iudicium eoꝝ, q male agunt, nõ cessat, & perditio eoꝝ non dormitat. Si em̃ deus angelis bonis non pepercit, sed in tartaꝝ tradidit cruciandos, & si originali mundo nõ pepercit, sed diluuio perdidit, & ciuitates Sodomoꝝ & Gomorrhæoꝝ in cinerem redigens euersione dãnauit, eeseruabit & nunc magis inique agentes, in diem iudicij cruciãdos. Cõmunis em̃ est Chři sententia. Qui mala egerunt, procedẽt in resurrectionem iudicij, in ignem ęternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Roma.11 2.Petri.2 Iohan.5 Matth.25

G ¶Admonet aũt nos deus adhuc quotidie & multipliciter: Primo, Inspirans nobis suam bonitatem, misericordiam, iustitiam, præmium, & supplicium, vt grati simus & bene fructificemus. De hac admonitiõe alibi ait: Ego sto ad ostium & pulso. Si qs audierit vocem meam, & aperuerit mihi ianuam intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum. Apoc.3

H ¶Secundo, corripiens & castigans nos, peccatoꝝ nostroꝝ admonens, propter quæ veniunt aduersa, vt sic admoniti, peccare cessemus, & bene agere incipiamus. Sic olim (Apostolo scribente) Corinthioꝝ pleriq;, qa Eucharistiam non digne acceperant, erant infirmi, imbecilles & multi dormierunt. Ita nimiꝝ dum iudicamur à dño corripimur, vt nõ cum hoc mundo damnemur. Et sic deus per flagella compellit nolentem, erudit ignorantem, custodit virtutem, expellit infirmitatem, excitat torpentem, humiliat superbientem, purgat pœnitentem, cruciat innocentem, incitat ad mortem superuenientem. 1.Cor.11

I ¶Tertio, monet vocali verbo in scripturis & pijs pdicatoribus, inter alia dicens: Pœnitentiã agite, appropinquabit em̃ regnũ cœloꝝ. Facite fructum dignũ pœnitẽ. Iam em̃ securis ad radicem arboris posita est: Omnis arbor quæ non facit fructum bonũ, excidet & in ignem mittetur. Excolite vineam, & adferte mihi fructum, alioqui vineam à vobis recipiam & alijs eam locabo, qui reddent suis temporibus fructum. Matth.3

¶HOMILIA XVIII. DE EO QVOD LEGITVR: Mat.12. Marc.3. Luc.11. Erat Iesus ejiciens dæmonium &c.

Dominica Oculi.

A

Vatuor ex hodierno euangelio colliguntur notanda. Primo qdem diuina Chři potentia ostenditur per dæmonis expulsionẽ, & multiplicitas laudis diuinæ in miraculi operatiõe: qñquidem homo ipse obsessus, erat mutus, cæcus, idemq; surdus, quem dñs sanans, tria operatus est. Cæcũ illuminauit, surdũ audire, mutũ loqui fecit, eundemq; deniq; à dæmonio propria eademq; diuina virtute liberauit. Ideoq; tantum miraculum admirabantur turbæ. s. vulgares non maiores, sed blasphemabant, deblaterantes, ipsum in Beelzebub principe dæmoniorum ejicere dæmonia. Hinc Matth.12 Marc.3

B ¶Scđo, notat summa Iudæoꝝ in Chřm calumnia & inuidia, quam ille sibi apud eos ex eo solo cõpararat, qm̃ institiæ amator veritatẽ nulla habita pſonaꝝ rõne ipsis ob oculos obtrudebat, qđ illi ægreferẽtes, atq; mẽdaces & veritatis osores, ei ad mortẽ vsq; cœpere inuidere, oĩa illius verba & facta calũniantes, & puerse falsoq; interp̃tãtes, id qđ propriũ est inuidiæ, quæ contra charitatẽ oĩa verba & facta, vel quãlibet bona puertit, ac in deteriorẽ partẽ interp̃tatur. Cogitat semp malũ, cõgaudetq; sup iniquitate, nõ aũt cõgaudet veritati, vnde ipsa orit. Ea igit inuidia qua Iudæi laborabant, nihil aliud diu noctuq; cogitabãt, q̃ honori & nomini Chři detrahere, ipsũq; morti tandẽ tradere vel quãlibet innocentẽ, veluti de seipsis isti alias in scriptura fatent, dicẽtes: Circũueniamus ergo iustum, qa inutilis est nobis, & cõtrarius est opibus nostris, & improperat nobis p̃ctã legis, et diffamat in nos p̃ctã legis, promittit se sciam dei habere, et filiũ dei se nominat. Grauis est nobis etiam ad videndũ, qm̃ dissimilis est alijs vita illius, et immutatæ sunt viæ eius. Videamus ergo si sermones illius veri sunt. Cõtumelia et tormentis interrogamus eũ, vt sciamus reuerentiã eius, et probemus patientiã ipsius, morte turpissima cõdẽnemus eũ. Sic hodie isti inuidia excæcati propter veritatis et iustitiæ odium, optima Iesu Chři bñficia et diuina eius miracula, calũniant, simulq; blasphemãt, dicẽtes, q̃ ipe nõ dei virtute, sed arte magica ejiciat dæmonia, in q̃ vel ipsi cõmittũt blasphemiã, quã Chřo studene impingere, cuius hic reus nõ erat, qñ virtute deitatis suæ miracula fecit, illi vero dæmoni ascribebãt, quæ deo erant ascribeda, et q̃ quũ operi mirabili cõtradicere nõ potuerunt, saltem contradixerunt causæ operis, sed satis superq; à Christo confutati. 1.Cor.13 Sap.2

¶Tertio enim notatur confutatio accerrima, qua dominus Iudæos blasphemiæ coru mq́ perfidiæ conuicit. Et hoc agit tribus syllogismis. C

¶Primo: Dæmones nihil aliud conant, q̃ cōcorditer suū regnū & dominiū in hoīe firmare & statuere. Sed si vn' alterū ex hoīe obsesso (vt me calūniamini) expelleret, sequeret, q regnū ipsorū sua discordia, in hoīe concideret: siquidem oīne regnum in se diuisum desolat, sicut claret ex multis regnis & ciuitatibus, quæ nulla re alia, q̃ discordia, perierunt. Vt em (inqt Salustius) cōcordia paruæ res crescunt, sic res magnæ discordia dilabunt. D

¶Secundo sic arguit: Vos dicitis filios vestros, id est, Apostolos, non eijcere dæmonia in Beelzebub, Sed illi eijciunt dæmonia in nomine meo, id est, virtute mea diuina. Ergo & ego dæmonia, non magica arte, sed virtute diuina sed digito dei eijcio. E

¶Tertio: Inter duos principes aduersarios, q fortior est aliū è regno expellit. Sed principes sunt deus & dæmon, sed fortior est deus oīni dæmonio, ideo si dæmonium ab hoīe expellit, nō ab alio dæmonio, qd̄ minus forte ē, sed à deo, fortiore principe expellit. Nūc igit est dispicere, ab vtro stare malitis, à deo potentiore, an à satana mox expellendo? Si cum satana pax est, cū deo simultas est. Si cū deo pax est, nihil conuenit cū satana, quoniam nemo potest cum deo pacem habere, nisi bellū habeat cū diabolo. Ego dei partes sequor, nō Beelzebub. Proinde q nō est in castris meis, is hostis & aduersarius est meus. F

¶Qm̄ vero Iudæi sibi sumebāt opinionē iustitiæ, & hac fiducia, vt negligebāt euāgelicā doctrinā vt auersabant, etiā pponit ænigma, q̄ significaret, grauīs dānādos eos, q aliq vsq̄ pgressi ad iustitiā, relaberent ad pristina flagitia, q̄ qui nunq̄ cognita luce veritatis euāgelicæ, pseuerassent in caligine vitiorū suorū. Pplus em̄ Iudaicus p legē segregatus ē ab idololatris gētib', sed subinde relapsus ad priora crimia, tādē huc deuenit ipietatis, vt q̄cq̄d maiores peccassent occidēdis pphetis, cōspirādo aduersus Mosen, id septuplo sceleratius renouarēt in filiū dei, & in hui' discipulos. Et hæc nimirū parabola ad vnūquēuis hoiem ptinet, q semel baptismo ablutus à pctis pristinis, semel euāgelico sermone liberatus à spū malo hui' mūdi, negligēter habet donū dei, nec curat semp ad pfectiora pgredi. Huic ad pristinā vitā reuoluto, ad nihil aliud pderit baptismus ac cognitio sacræ doctrinæ, nisi vt grauiorē dānationē sibi accersat in die iudicij, videlicet, ad pristinos errores, ingratitudi- G

Matth.10 ¶Quarto ostenditur commendatio veritatis per testi- (nē etiā ac malitiā adiungēs H
Matth.6.16 monium fidele ac simplex cuiusdam ex turba mulieris, clamantis: Beatus venter illius mu
Psal.71 lieris, quæ te portauit, & beata vbera nutricis quæ suxisti. Iam ex hisce oībus colligimus.
Luc.9 ¶Primo, vera miracula non nisi dei potentia vel permissione fieri posse. Hinc Prophe- I
2.1 hest.2 ta i Benedictus (inquit) dominus deus Israel, qui facis mirabilia solus.

¶Scdo, nihil posse diu stare & manere dissensione & discordia intestina. Ideo Apls̄ seri bit tum futurū esse dn̄m, forêq̄ huius mundi destructionem, quum facta fuerit discessio. s. principū & regū & populorū inter se, à supremo orbis capite. Hinc Romani quondā orbia dn̄i, quum in Repub. magistratus elegerūt, vel eos elegerunt, q fuere cōcordes, vel coe- K
Vale.lib.4 gerit discordes, vt inter se recōciliarentur, nimirū, scribit Valerius, existimās nō oportere
cap.2. de re eos priuatis odijs diffidere, q publice summa iuncti essent potestate. Hinc Micipsa mori-
conciliatis, turus ait ad filios suos: Regnum vobis firmū trado, si boni eritis ac concordes, sin minus, infirmum erit, quoniam concordia paruæ res crescunt, discordia magnæ dilabunt.
Matth.6 ¶Tertio, neminē posse sil' deo & dæmoni seruire, qm̄ duobus dn̄is nemo seruire pt &c. L
Luc.6 ¶Quarto, eos quibus semel peccata sunt remissa, & iterum peccant, grauius à deo pu- M
Galat.1 niri propter ingratitudinem. Siquidem melius esset (ait Petrus) viam iustitiæ non cogno
2.Petr.2 uisse, quàm à sancto mandato, quod traditum est, retrorsum ire.
¶Quinto, diuā virginē Mariā vel ideo inter oēs beatā esse, q̄ Chr̄m dei filiū portaue- N
Luc.1 rit & genuerit. Hinc & ad illā angelus ait: Bn̄dicta tu īter mulieres. Sed hac de alias plura.
¶Vltimo, eos vere dici ac esse beatos, qui verbum dei audiunt, ac custodiunt illud .i. O
Matth.13 quod audiunt, opere bono impleuit, fructum inde afferentes. Non enim (inquit Paulus)
Roma.2 auditores legis, sed factores iustificabuntur.

¶HOMILIA XIX. DE EO QVOD LEGITVR: Matth.15. Accesserunt ad Iesum ab Hierosolymis.

Feria quarta post Oculi.

Harisæi, videntes Iesu Christi gloriam ex eius miraculis diuinis & pijs doctrinis, apud plerosque omnes augeri, & suam, qua hactenus plus æquo superbierant, obscurari, inuidia prouocati & obcæcati, vndiq̄ venabantur contra ipm̄ calumnias. Sed quo magis illū impetunt, hoc magis traducū sua m cæcitatē, adeo manifestā, vt pplus etiam pspiceret. Id q̄d palā claret ex hodier- A

hodierni euangelij disputatione, quæ inter Iesum & alios habita est, cuius intellectus patebit ex doctrinis, quas elicicmus, quarum est.

B ¶Prima, eũ non recte quempiã accusare alicuius criminis, cuius ipse sit, vel maioris ob- Matth.7
noxius, imo debere eũ esse à vitio alienũ, in quo illum accusare velit. Sic Chr̃us alibi ait: Luc.6
Quid vides festucam in oculo fratris tui, trabem aũt quæ in oculo tuo est, nõ consideras?
Hypocrita, eijce primũ trabem de oculo tuo, & tunc perspicies, vt educas festucã de ocu- L.Negan-
lo fratris tui. Sic LL. Imp. cauent, ne accusatus alium accuset pendente illa actione. Sic da, c. Qui
Chr̃us alibi Iudæos accusantes mulierculam adulterij, q̃a ipsimet peccatores erant & ad- accusare
ulteri, à supplicio & accusatione retraxit, inquiẽs: Qui sine peccato est vestrũ, primus in possunt
illam lapidem mittat, Quod illi audientes, vnus post alium exierunt. Sic eosdem & hodie
refellit, q̃ discipulos humanæ constitutiõis perfractæ accusantes, met rei erant diuinæ cõ- Iohan 8
stitutionis, transgressionis. Et ergo ad eos ait dñs: Quare & vos transgredimini?

C ¶Secunda, diuinũ præceptũ non esse frangendũ propter humanas constitutiões, sed ijs
illud semper debere præcedere, q̃nquidem nihil statuendũ est ab hoĩe, quod legi diuinæ
sit contrarium, alioqui quod homo constituit, merito perfringat̃, & lex dei obseruet̃. Sic
olim princeps sacerdotũ Iudæoꝝ, quum accusaret apostolos, eosq; increpasset, q̃d præ-
dicarent nomen Iesu, quũ tamen prohibuisset, responderunt apostoli & Petrus: Obedire Acto.5
oportet deo magis q̃ hominibus. Q.d. In his quæ contra præceptũ dei non sunt, libẽter
obedimus tibi, non aũt in his quæ sunt contra deũ, cuiusmodi est, q̃d prohibes nobis præ- Lucæ.24
dicare Iesum Chr̃m, quũ ille nuper discessurus nobis præceperit. Sic Moses olim dei præ- Deute.4
cepta populo daturus, dixit: Non addetis ad verbũ, q̃d vobis loquor, nec auferetis ex eo.
Hoc autem fit, quũ aliq̃d statuitur, quod est contra præceptũ dei, vel prohibetur fieri, q̃d
deus fieri præcepit. Id autem fecerunt scribæ & pharisæi, quũ prætextu maioris pietatis
infregerint mandatũ dei, quod est: Honora parentes. Ipsi vero dixerunt, si q̃d haberent Leuit.20
filij, quo & si parentes indigerent, possent tamen illud offerre deo, quasi summo parenti,
id q̃d prodesset & filijs & parentibus. Sic aliq̃n contigit, vt parentes fame laborare cœpe-
runt, ex quo oĩa filij sacerdotibus impenderunt. Id q̃d trãsgredi erat præceptũ: Honora Leuit.20
parentes: Honoramus cũ parentes, quum eos verbo veneramur, & opere iuuamus.

D ¶Tertia, parentes debere nos honorare, tum q̃a nos (deo creante) genuerunt, tum q̃a
deus eis indulget, & pœnã cõtrafacientibus infligit: Honora patrem tuũ & matrem tuam Exodi.20
sicut p̃cepit tibi dñs deus tuus, vt longo viuas tp̃e, & bene sit tibi in terra. Qui maledixerit Ephe.5
patri suo vel matri, morte moriatur, sitq; sanguis super eum &c. Et Tobias ad filium: Ho- Exod.21
norem habebis matri tuæ, omnibus diebus vitæ. Memor eñ esse debes, quæ & quanta pe- Tobię.4
ricula passa sit propter te in vtero suo. Sed quo de (deo volente) plura in Tobia: Sic ma-
xima pœna digni erant pharisæi, q̃ docebant alios, ne parentes honorarent, quũ morte
moriat̃, q̃ verbo illos inhonorat, quanto magis q̃ opere, eis necessaria detrahendo, qui si-
milis est homicidæ. Qui subtrahit aliq̃d à patre suo vel matre, particeps homicidij est. Prouer.28

E ¶Quarta, deum non voce tantum, sed & corde orandum & laudandum. Siq̃dem (inq̃t Esa.29
Christus alibi) deus spiritus est, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet ado- Iohan.4
rare. Et propheta: Prope est (inq̃t) dominus omnibus inuocãtibus eum in veritate. Psal.144

F ¶Quinta, cęrimonias & nouæ & veteris legis parum vel nihil prodesse, nisi secundum
spiritum intelligantur & seruentur ea, quæ per cęrimonias significantur. Sic pharisæi & scri-
bæ, spiritualia prophetarum verba, male carnaliter acceperunt. Sic propheta dixit: La- Esa.1
uamini, mundi estote, quod illi ad corpus referebãt, quod potius erat ad animam referen-
dum, vt animam adeoq; nostram conscientiam lachrymis veræ pęnitentiæ lauemus, ma- Iohã.6
xime sumpturi panem, qui de cœlo descendit, scilicet Eucharistiam.

G ¶Sexta, plantationem illam, id est, eam traditionem hominum, quæ à deo non est plantata, id est, quæ dei præcepto est plane contraria, esse eradicandam, quia (vt supra) deo magis est parendum.

H ¶Septima, declarandum esse à doctore illud, quod in falsam interpretari partem pos-
set, maxime popello simplici, sicut Christus hodie, de quo erat suspitio sinistra, discipulis
apertius & exemplo declarat, non autem superbis scribis & pharisæis, quos suo dimisit ar-
bitrio, sciens eos difficulter ad veritatem trahi posse. Sic Apostolus dixit, vitandum esse Titum.3
hæreticum, qui bis admonitus non resipiscit.

I ¶Octaua & vltima, corporalia illa, veluti sunt vesci carnibus, piscibus, ouis, & hoc ge-
nus reliq̃s, non adficere nisi corpus, animũ vero nec lædere nec iuuare, nisi si q̃s abutatur,
vtpote vel in contemptum ecclesiæ, in despectum superioritatis, in scandalum proximi, Titũ.1
in voluptatem carnis & gulæ. Tunc enim maluit Apostolus in æternum non vesci carni- 1.Timot.4
bus, q̃ aliquo istoꝝ modorum comedere. Alioqui inquit: Omnia munda sunt mundis. Et: Roma.14
Omnis dei creatura per se bona est, & sanctificatur per verbum dei & orationem. 1.Cor.8

¶Homi-

¶HOMILIA XX. DE EO QVOD LEGITVR:
Iohannis quarto: Venit Iesus in ciuitatem Samariae.

Feria sexta post Oculi.

Ostq̃ cognouit dñs Iesus, quem(q verus deus idem q homo)nihil oĩno fugiebat, sibi quoq contigisse, quod inter hoĩes solet euenire, vt gloriam comitet inuidia, iam q hoc male habere pharisęos, q plures alliceret discipulos, & plures ad ipsius baptismũ & pdicatioñe potius (qa Chrũs non baptizauit) cõfluerent, q̃ ad Iohannis, partim ne magis exacerbaret illoꝝ inuidiã, si illis veluti contemptis, illic diutius fuisset cõmoratus, partim, vt iam tum praeluderet, fore, vt euangeliũ grã, à Iudaeis repulsa, ad prophanos populos deferret, reliqt Iudaeã, iactis illic euangelicae doctrinae rudimentis, & reuerti parat in Galilęam vnde venerat. Quia vero cõtigit illum ire per Samariã, accidit haud dubie non casu, sed diuinitus, qđ ad eum secus puteum sedẽtem venit mulier quaedam Samaritana, cũ qua habuit disputatiõnẽ plus q̃ admirãdã, veluti clare patescit ex huius diei euangelio, ex quo tria notatu digna eliciunt. A

Acto.19 1.Timot.5 ¶Primo qdem notat summa Chri fatigatio, humilitas, & moderatio, quã propter nos in hoc mundo habuit, nẽpe, q rex regũ & dñs dñantium, nullo neq equo neq vehiculo vsus est, sed plane pedes ambulauit, quiq adeo crastina nõ curauit, vt nec tãtillũ cibi secũ habuerit, ieiunus ad meridiẽ vsq, q & interim tã humilis, vt & si dñs erat dñantiũ, non sit dedignatus manere solus discipulis ad emendũ cibaria in ciuitatẽ eũtibus. Adde qđ ipse talis ac tantus doctor, ac dñs orbis terrae, dignatus sit alloqui vnã solã mulierẽ pauperculam & gentilẽ, alioqui despectissimã, cuius clementiã discipuli admirati sunt, non qa eũ muliere loqueret, q aliqñ mulieribus loqui consueuerat. Porro summus doctor nos instruxit. B

Ephe.4 Philip.2 ¶Primo, vt & ipsi sine fastu essemus, plane mansueti erga oẽs, neminem, vel quãlibet modicũ spernentes, quum natura & creatiõe omnes simus pares, à deo in Adam omnes creati, infortuniis mundi huius omnes expositi, & mortales deniq omnes. Hinc Paulus: Obsecro(inqt)ego vinctus in dño, vt digne ambuletis vocatione qua vocati estis, cũ omni humilitate & mansuetudine, cũ patientia, supportantes inuicẽ in charitate, in humilitate superiores sibi inuicẽ arbitrãtes, nõ quae sua sunt singuli considerantes, sed quae alioꝝ. C

Matth.6 Lucae.12 ¶Scđo, vt & ipsi ieiunantes simus, nec gulae dediti, nec de crastino plus aeq solliciti, sicut auari. Nolite (ait aliás Chrus) esse soliciti, dicentes: Quid manducabimus, aut qd bibemus aut quo cooperiemur? Haec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester, qa his omnibus indigetis: Quaerite ergo primum dei regnum, & haec omnia adijcientur vobis. D

¶Secundo, virtuosa in mulieris collatione informatio, qua & nos informat. E

Eccles.5 1.Iohan.2 ¶Primo, vt contemnamus amorem huius mundi, & eoꝝ quae in mundo sunt, cuiusmõdi sunt diuitiae, honores & delitiae. Hinc Chrus: Omnis(inqt) q biberit ex hac aqua, s. materiali, s. diuitiaꝝ, delitiaꝝ & honoꝝ, sitiet iterũ, i. neminem saturat, qa auarus, rebus mundanis nunq̃ implebit. Hinc Iohannes ait: Nolite diligere mundum, neq ea quae in mũdo sunt. Mundus eñ transit, & concupiscentia eius. Sic philosophi quondã Alexãdri magni demortui, totius mundi dñi, diuitijs pleni & libidinosi, dominium demonstraturi, cuius ossa in vase aureo erant reposita, ad hunc modum dicere sigillatim coepere, & huius mundi vanitatem ostendere. Vnus eoꝝ dixit, dominium suum ostẽsurus esse vanum. Heri isti non sufficiebat totus mundus, hodie parua sepultura est contentus. Alius volens ostẽdere vanum esse aurum & argentum cõgregare, dixit: Heri iste faciebat thesauꝝ de auro, hodie aurum facit thesauꝝ de ipso. Alius volens ostẽdere vanum esse corpus delicijs nutrire, dixit: Heri iste nutriebat corpus suũ diuersis delicijs, hodie vero comedit à vermibus. F

1.Iohan.2 Acto.9 Matth.9 Luc.7 ¶Scđo, vt nos amemus deũ, qđ Chrus innuit, dicens: Qui aũt biberit ex aqua, quã ego dabo ei. s. de grã spũs sancti, non sitiet in aeternum, qa amor spũs sancti extinguit amorẽ diuitiaꝝ, deliciaꝝ & honoꝝ. At q amat deum, eius facit voluntatem, q eius facit voluntatem, manet in aeternum. De ea aqua amoris perceperat guttulam Paulus, & statim extinxit in eo oẽm superbiam, mutauit q ferocem lupum in agnũ mansuetum. Perceperat huius guttulam Matthaeus, ac mox in eo extinxit oẽm auaritiã & fecit, vt q prius aliena rapuit, deinde propria cõtẽpsit. Perceperat Maria Magdalena huius aquae guttulã, & mox extinxit in ea oẽm luxuriam, conuertit q nigram corniculam, in columbã candidam. G

Esa.29 Matth.15 Psal.144 ¶Tertio, nos debere deum adorare in spũ & veritate, qm̃ ipse spũs sit. Adoramus autem eum in spiritu & veritate, quando eum vbique esse credimus, ac vbique posse adorari, nec in templis solum, sed & alibi, non tamen vere adorari labijs tantum, sed & corde simul, Et ijs qui ipsum ita adorant, prope erit dominus, ea quae petuntur daturus. H

¶Quar-

1 ¶Quarto: Iesum Marię filiũ vere fuisse filiũ dei, adeoq; Messiã ipm, q in lege & pphetis p
saluatiõe mũdi fuit pmissus, siqdẽ talẽ eẽ eundẽ declararũt diuini sermões & diuina mira
cula. Hinc ad eũ Nicodem⁹: Rabbi(ait) scimus qa à deo venisti mgr. Nemo eñ pt hæc si Iohan.3
gna facere q̃ tu facis, nisi fuerit deus cũ eo. Hinc ad Chr̃m Martha: Ego credidi, q a tu es
Chr̃s fili⁹ dei viui, q in hũc mundũ venisti. Sic hodie Samaritani mulierculę dicũt. Quia iã Iob.11
nõ propter tuã loq̃lã credimus. Ipsi eñ audiuimus & scimus, q a hic ẽ vere saluator mũdi.

¶HOMILIA XXI. DE EO QVOD LEGITVR:

Mat.16. Marc.6. Luc.9. Iohã.4. Abijt Iesus trans mare Galilææ.

Dominica Lætare,

A Elephas omnium animalium terrestrium, longe maximũ, proximumq́; hu Pliñ.libr.8
manis sensibus (vtpote cui est intellectus patrij sermonis, & in primis obe cap.1.&.4
diẽtia, officiorumq́; memoria, amoris & gloriæ voluptas, itemq́; probitas,
prudẽtia, æquitas, religio quoq; sideꝝ, solisq́; ac lunæ veneratio) si hoĩem
errantẽ habet obuiũ in solitudine, primo, ne ipm sua magnitudine terreat,
aliquantulũ de via subtrahit se, gradumq́; paulatim figens, ipm præcedit, viam rectam ei
ostendens, & si draco ei occurrit, quo cũ perpetua est illi pugna, hoĩem defendens cũ eo
pugnat, viriliter se opponẽs, siqdem vnà timẽs, ne qd mali ab illo suis fœtibus inferat.

B ¶Elephas est verus ipse Chr̃us dñs, tam oĩbus maior, vt cœlum & terram sua magni- Hieremi.23
tudine impleat, tam intelligens patrij sermonis, vt ipse patris sit verbum ac sermo, tã obe Sapię.18
diens, vt & pro nobis mortem turpissimam noĩe patris subire nõ dubitauit, tam officioꝝ Iohan.1
memor vt etiam nolit suo noĩe gratis & frustra dari haustum frigidæ aquæ, tam cupidus Philip.2
nõ suæ sed patris gloriæ, vt nihil nisi illam & nostram salutem quæsiuerit, amore eximio Matth.10
prouocatus, quo maiorem nemo habuit, q non pro amicis, sed pro inimicis suis aĩam su- Matth.9
am posuit, summe prudens, vtpote sapiã patris, summe iustus & æquus idemq́; probus, in Iohan.8
quo pcĩm non fuit, reddens vnicuiq; scdm opera eius, q quum videret genus humanum Iohan.17
in hac terrena solitudiue à via recta errare, ne ipm prima fronte sua magnitudiue, terre Col.2
ret, suam præsentiam aliquantulũ per occultationẽ deitatis in humanitate, vel iustitiæ se Esa.53
ueritatem per exercitium pietatis occultauit, interimq́; non modo in ara crucis morien- Matth.16
do, sed & eũ omni doctrina sua, & vita sancta pro nobis contra diabolicũ draconem pu- Luc.19
gnans, vt & nos se duce contra illum pugnare doceret, & per exemplum sanctitatis prę-
cederet, vt nos ad imitationem inclinaret, pie exhortando, inquiens: Exemplum dedi vo
bis, vt quemadmodũ ego feci, ita & vos faciatis. Et per Paulum: Imitatores mei estote fi- Iohan.13
lij charissimi. In qbus aũt pleriq; nos oẽs (& maxime ecclesiastici prælati) illum imitari de Ephe.5
C bemus, mysteriũ spũs, quod sub historia hodierni euangelij latet, aperte cõmonstret.

¶Siqdem scribunt Euangelistæ, quum audisset Iesus innocentissimam necem Iohan- Matth 14
nis sui præcursoris, ob doctrinam veritatis & iustitiæ, quia Herodem eius sceleris aperto Marci.6
ore increparat adsumptis discipulis ascendit in nauiculam, & abijt trans mare Galilææ in Luc.6
montem & desertum locum seorsum, deuotioni & doctrinæ aptum, iuxta Tyberiadem
ciuitatem Galilææ, ibiq́; sedit cum discipulis suis, docens eos, agensq́; alia, quæ declarat
Euangelij historia. Quibus suo quidem exemplo nos docuit.

D ¶Primo, vt deo seruituri abeamus in montem, id est, locũ secretũ & à tumultibus hu-
manis alienum, vt seclusis vagationibus deo mente tota seruiamus. Et hoc est quod alibi
ait dominus: Quum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem tuum in Matth.6
abscondito, & pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Sic Christus plerunque sem
per in templis, vbi non debet esse tumultus, & eius Apostoli orauerunt & docuerunt.

¶Scdo, quemadmodũ ipse Herodis tyrannidẽ declinauit, nõ timẽs mortẽ, sed qa non-
dum eius pasśiõis venerat hora, & vt parceret inimicis, ne homicidiũ dñi, iungerẽt homi
cidio Iohãnis, & ipe interim morte sua immaturiore, pplo doctrinæ salutis pcupido no-
ceret, sic & vnicuiq; nr̃m licere, vt ad tps cędat hũanæ malitiæ, fugiatq́; psecutionẽ p sa-
lute multoꝝ, qbus viuẽdo & nõ moriẽdo psit, & deiñ psecturus. Sic idẽ dñs nr̃, quũ alibi
eũ Iudæi vellẽt ppter veritatẽ lapidare, se abscõdit, exiẽs de tẽplo. Sic & aliàs, quũ illi ma Iohan.8
nus in eũ inijcere vellẽt, qa eos cæcitatis arguisset, abijt ab eis. Hinc ad suos discipulos di- Iohã 12
xit: Quicũq; nõ receperit vos, & sermones vr̃os nõ audierit, exeũtes foras de domo vl' ciui Matth.10
tate, excutite puluerẽ de pedib⁹ vr̃is. Sic Helias olim ob furorẽ Achab, quẽ ei⁹ idololatriæ Marc.6
arguerat, mãdãte deo, aufugit cõtra oriẽtẽ, abscõdẽs se ad tps in torrẽte Carith, q est cõ- Lucę.9
tra Iordanẽ, vbi corui eũ q̃tidie pane & carne, mane & vespe pauerũt. Sic & alij multi viri 3.Regũ 17
sancti ob sæuitiã tyrãnoꝝ aufugerũt, in solitudinibus errãtes, in mõtib⁹ & in spelũcis, & in
cauernis terrę, qb⁹ mũdus nõ erat dign⁹, ait Paul⁹: Qui & ipe Paul⁹ quũ videret sibi ob suã Hebr.11

2.Cor.11 doctrinam insidias strui à præposito Damasci gentis Arethæ regis, per fenestrã in spor
ta per murum se dimitti permisit, vt illius manus effugeret. In huius exemplum doctrinę
Acto.9 dominus quoque Petrum de manu Herodis ex carcere miraculose redemit.
Acto.12 ¶Tertio, eis q regere vl' docere debẽt pplm, debere eẽ solicitos de necessarijs populi, F
tam ad salutẽ animæ q̃ corpis, ne male pereat. Sic ad Titum Apl'us inqt: Discant autẽ, &
Roma.12 vestri bonis opibus præesse ad vsus necessarios, vt non sint infructuosi. Atq; vtinã animo
Titũ.3 percipiant prælati quiq;, memores, se esse eos præpositos, de qbus idẽ scribit Apl'us, q de
bent esse puigiles, quasi rõnem pro animabus vestris redditurí. Atq; vtinã (dico) meminе
Hebr.13 rint, q Chr'us plaiorum typus, hodie tãta fuerit pro animarum salute solicitus, vt & suum ser-
monẽ, ad vesperã vsq; prtraxerit, & necessitatis deniq; alienæ magis q̃ suæ solicitus, nẽpe,
quũ subleuasset oculos & vidisset, qa multitudo maxima venit ad eũ, dixit ad Philippum:
Vñ ememus panes, vt manducẽt ij? Non dicit: Vt ego mãducẽ vobiscũ, argumẽto, plattũ
magis debere eẽ solicitũ de pplo suo q̃ de seipso, qm maius sit populi q̃ suũ periculum. G
1.Timo.6 ¶Quarto: Vt simus paucis comestibilibus expẽsisq; (psertim nos ecclesiastici) contẽti.
Qñquidẽ habẽtes alimẽta, & qbus tegamur, esse debuerimus contẽti, minime colligentes
Iob.1 diuitias, quæ mergunt hoĩes in interitũ & perditionẽ, quas facile contẽnemus, si quales
nati sumus, & quales morituri cogitauerimus. Nudi qdem nati sumus, nudi qdẽ in terrã
Luc.12 reuertemur. Et q nihil in hunc mundũ intulimus, hauddubiũ, nihil etiam sumus ablaturi,
nescij cuius sit futurum, q̃d hic p phas & nephas detestãda auaritia collegimus. Quare poti-
us colligemus nobis, p opa pietatis & misericordiæ, thesaurum in cœlis nõ deficientẽ, q̃ fur
Luc.12 nõ propinquat, neq; tinea corrumpit. Sic nobis in exemplũ hodie ob oculos ponit paup-
Matth.9 tas discipulorum & Chri, ad quẽ Philippus. Q. d. Dñe, pauperes sumus, tantã pecuniam ha
bere nõ possumus, si haberemus ducentos denarios, nõ sufficerent pro refectione eorum, ar
guens, se omes non habere tantundem. O vere sanctũ & miserum collegium, in quo ipse p-
Matth.19 latus Chr'us cum suis oĩbus canonicis ducentos denarios non habuit. Cur Opt. collegiũ,
non accipis ex thesauro collecto, cur nõ percipis ex tuis redditibus & censibus? Vtique
Matth.8 quos nõ habuistis, q reliquistis oĩa, & secuti estis eũ dñm & prælatũ, q pro vobis & nobis
Luc.9 in exemplũ adeo fuit pauper, vt ne tantillũ donec vixerit proprij habuerit, de se dicẽs ad
2.Cor.8 quendã discipulũ: Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius aũt nõ habet vbi ca
put suũ reclinet. Et q̃re? Factus ẽ egenus, q erat ditissimus, vt sua nos paupitate ditesceret.
¶Quinto: Nos nõ debere gulæ voluptatiq; ferculorum esse deditos, sed cõtentos, qbus na H
Luc.16 tura sustentat, non aũt qbus caro voluptuosius ad libidinẽ delectat, q̃d iam corpori q̃ ani
mæ plerũq; obest, cuius testimonium Chr'us probauit in illo diuite Epulone, q quotidie
Lucæ.21 splẽdide epulabat, q deinde in inferis misere cruciabat, & maxime in lingua, q̃d inibi fer-
culorum voluptatẽ habuerat. Ideo dñs alibi hortat, dicẽs: Attẽdite vobis, ne forte grauent
corda vestra in crapula & ebrietate, & supueniat in vos repẽtina illa dies. Hinc Chrs ho-
die cũ toto suo collegio, tm̃mõ duos pisces, & qnq; hordeaceos panes habuit, à q̃ lõge sunt
hodie alieni, qbus oĩscura est in delicatissimis ferculis. Nõ dico ad saturitatẽ, sed ad abun
dãtiã, ad libidinẽ, ad ægritudinẽ vsq;, vix olim cũ Iesu, sed poti9 cũ Epulone diuite victuri
¶Sexto: Nos etiam q parum habemus, nihilominus de eo paruo indigentibus largiri de I
Acto.3 bere, vtpote tm̃ quantũ possumus. Sic Petrus ad mendicũ: Argentũ (inqt) & aurũ non est
mihi, q̃d aũt habeo, hoc tibi do. In noĩe Iesu Chri Nazareni, surge & ambula. Argumẽto
si nihil est nobis, q̃d largiamur pauperibus, largiamur saltẽ nostrã beneuolentiã & volun
tatẽ ac intercessionẽ. Et sane ne qs se excusare possit de paupitate sua, & proinde nihil se
habere, promisit Iesus se receptum grato animo, et nõ sine mercede, si qs noĩe suo hau-
stum frigidæ aquæ largiat, inquiens: Et qcunq; dederit vni ex minimis istis calicẽ aquæ
Matth.10 frigidæ tm̃ in noĩe discipuli: Amen dico vobis, nõ perdet mercedẽ suã. Sic hodie discipu
Marci.9 li, et si eorum duodecim fuerint, iussi à dño, etiã ea paucissima quæ habuere. s. pisces duos, et
quinq; hordeaceos panes, indigentibus apposuere, nõ dicẽtes: Vnde mitigabimus famẽ
nostrã, ipsimet indigemus, magis necessariũ foret vt nobis daret, veluti multi dicunt.
¶Septimo: Deũ nõ, si q d eius noĩe paupibus dederimus, ea quæ deinde habemus mul- K
2.Cor.9 tiplicaturum, adeo, vt nihil nobis deficiat, modo hilariter demus, nõ ex tristitia, aut (vt Apl's
ait) ex necessitate, qm̃ potens est deus omnem grãm abundare facere in vobis, vt in oĩbus
semp omnẽ sufficientiã habentes, abundetis in oĩe opus bonum, q et administrat semen
3.Regũ.17. seminanti, et panẽ ad manducandũ præstabit. Cuius nobis reliqt deus exẽplũ in muliere
illa Sareptana, quæ et si nihil haberet tpe famis, pter parum farinæ in hydria, et paululũ olei
in lechyto, q a tñ amore dei, Heliæ exuli et esuriẽti, de ipo quod habuit, dedit, mulieri deus
adeo bñdixit, vt hydria nõ defecerit, nec lechytus olei minuta fuerit, vsq; in diẽ qua dñs
dabat pluuiã sup faciẽ terræ. In cuius et hodie testimoniũ, discipuli pisces tm̃ duos et hor
deaceos qnq; panes distribuũt ĩdigẽtib9, recepẽt deinde ex fragmẽtis duodecĩ cophinos
Id quod

A Id quod & adhuc fieri poteſt ijs, qui amore dei ſua dant pauperibus, virtute Chriſti verbi, quo dicit, ſe centuplum redditurum, quod quis nomine ſuo relinquat, daturus & vitã æternam, & recipit multo plura q̃ dederit, in hoc tempore. Matth.19 Luc.18

L ¶Sic, fratres chariſſimi, largiemur & nos amore dei indigẽtibus, recepturi, pter vitã æternã, & hic tantũ, quantũ nobis ſufficit, facietq́ deus, ſaltẽ q̃ ſimus contenti eo, q̃ habemus, & diuites vere erimus. Non enim diues eſt, ſed pauper, qui multum habet & ſemper cupit, nunq̃ implendus: cæteꝝ, diues eſt, qui contentus eo eſt, quod habet. Eccl.5

HOMILIA XXII. DE EO QVOD LEGITVR,
Prætcriens Ieſus, vidit hominem cæcum, &c. Iohan.9
Feria quarta poſt Lætare.

A INſtituit eccleſia non abſq́ cauſa hoc ſacro tempore, in quo dies dominicæ paſſionis appropinquat, legi euangelia, quæ aperiunt inuidiam Iudæoꝝ in Chriſtũ ſaluatorẽ, vtpote, vt ipſa oſtẽdat, nullam ob cauſam Iudæos illum eſſe perſequutos & occidiſſe, q̃ propter inuidiam, quã ille apud eos ſibi non alia ratione conflauit, q̃ amore veritatis & iuſtitiæ, quã ij neq́ audire neq́ habere potuerunt, ipſis alibi per ſcripturã dicentibus: Circumueniamus ergo iuſtũ, quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ. Grauis eſt nobis ad videndũ, quoniam diſſimilis eſt alijs vita illius. Tanq̃ nugaces æſtimati ſumus ab illo, & abſtinet ſe à vijs noſtris. Contumelia & tormentis interrogemus eum, vt ſciamus reuerentiam eius, & probemus patientiam illius. Morte turpiſſima condemnemus eum. Id quod & dominus, veritas ipſa, teſtatur, ad eos dicens: Nunc autem quæritis me interficere, hominem, qui veritatem loquutus ſum, quam audiui à deo, hoc Abraham non fecit. Sap.2 Iohan.8

B ¶Cuius ſane peſſimæ inuidiæ hodie teſtimoniũ relinquunt, quandoquidẽ inuidiæ ſit, vt ei, cui inuidet, nihil plane in bonã partẽ vertat, & optima quæq́ in partẽ deteriorem, contra charitatis modũ, trahit. Præterea ſi quid ille boni vel laudis patrauit, hęc vel prorſus negat, vel malum factũ cauillatur. Id quod inuidioſi Iudæi hodie, inquã, agunt, dicentes dñm peccatorẽ, quia cæcũ ſua diuinitate illuminarat, & deniq́ conantur illius laudẽ prorſus ſupprimere, quia Ieſus id miraculi non feciſſet, in vno codemq́ facto ſunt ſibi impudenter contrarij, velut veridica euangelij perdocet hiſtoria, ex qua notamus. 1.Cor.13

C ¶Primo, nos aliquando infirmari propter peccata noſtra, vt inde puniamur & emendemur. Sic ſoror Moſi Maria olim lepra fuit percuſſa, quoniam murmurarat contra Moſen propter vxorem eius Aethiopiſſam, nec ſanari potuit, niſi Moſi ad deum precibus. Sic Paulus ait propter indignam venerabilis euchariſtiæ tractationem, multos ex Corinthijs fuiſſe infirmos & imbecilles, & dormijſſe multos. Numer.12 1.Cor.11

D ¶Secũdo, filios aliquãdo puniri propter pctã parentũ, & quidẽ corporaliter & tẽporaliter, q̃ modo quantũ ad corpus, filius eſt res quædã patris: nõ aũt æternaliter & ſpũaliter .ſ. in anima, qm̃ anima filij nõ eſt ex patre, ſed à deo. ſ. per creationẽ. Quomodo dicit ſcriptura: Filius non portabit iniquitatẽ patris. Alio aũt modo dicit alia ſcriptura: Ego ſum dñs deus tuus zelotes, q̃ viſito peccata patrũ in furore in quartã generationẽ. Sic ob peccatũ Dauidis, filius, quẽ genuit cũ Berſabee vxore Vriæ, mortuus eſt. Sic populus Iſrael eſt punitus ob peccatũ eiuſdẽ Dauidis. Sic propter peccata ſubditoꝝ aliqñ in pœnã datur malus prælatus, dicente Iobo: Regnare facit hypocritam propter peccata populi ſui. Ezech.18 Exo.34 2.Regũ.12 2.Reg.24 Iob.34

E ¶Tertio, ægritudines aliqñ immitti à deo homini, vt deus per eas glorificetur, qñquidẽ artifex bonus, aliquãdo opus ſuũ deſtruit, vt in renouatione melioris glorificetur. Sic deus quoſdã caſtigat infirmitatibus, vt ſanatione eorundẽ cognoſcat & collaudet. Sic patientiſſimo Iob fecit, quẽ & pauperrimũ deus fecerat & ægrotiſſimũ, vt inde cũ gloria ditiſſimus fieret & ſaniſſimus. Sic & de hodierno cæco intelligendũ eſt, qui non propter ſuũ neq́ peccatũ parentũ cæcus eſt factus, ſed vt manifeſtarentur opera dei in illo. Iob.1.34

F ¶Quarto, non debere eſſe gratos de beneficijs à deo nobis impenſis, ita vt omnia noſtra bona illi adſcribamus, illiusq́ beneficia conſtanter recognoſcamus et prædicemus. Sic cæcus ille quum eſſet illuminatus, conſtanter annunciat gratiam, euangelizat et confitetur libere veritatem, ad gloriam dei et laudem. Ita et nos debemus clamare cum propheta: Non nobis domine non nobis, ſed nomini tuo da gloriam, quoniam quæ habemus, à te et non ex nobis habemus, ſine quo nihil ſumus nec poſſumus. Pſal.113 1.Cor.4 Iohan.15

HOMILIA XXIII. DE EO QVOD LEGITVR,
Erat quidam languens, &c. Iohan.11.
Feria ſexta poſt Lætare.

Vod natura habet, hoc deus, creator naturæ, mirabiliter quoque ob- A
seruat. Sane (vt & philosophus docet) natura videmus motū so-
lis in obliquo circulo esse causam generationis & corruptionis:
quandoquidē si directè semper luceret super hemisphærium no-
strum, suo feruore terram tantū desiccaret, quod sterilis efficeretur.
Malach.4 Quare ad viuentiū conseruationē necessariū est, vt quandoque sol obli-
que splendeat. Ita nimirum si deus iustitiæ semper lumen prosperita-
7.q.1. Aduersitas. tis emitteret, multis esset causa sterilitatis & infructuositatis, vt
2 Cor.11. opera virtutū nō facerēt. Siquidē aduersitas nō est signū repro-
Acto.9. bationis, sed exercitiū virtutis. Sic videmus deū quandoque bonos & iu-
stos oblique, per subtractionem prosperitatis, respicere, & in tenebris aduersitatis stare
permittere, vt si mortalia nō habeant, venialia tamen hic abluant, vel si tepidi sunt, exer-
ceantur & ad deū ire cōpellunt. Præterea, vt laus dei augeat, & potentia virtutis ab homi- A
nibus cognoscat. Id quod vtcunque ex hodierno euangelio colligit. Ex quo docemur.

Prouer.17 ¶Primo, eos, quos deus diligit, plerunque perturbationibus & aduersitatibus visitari, vt B
inde in patientia probent & meritū eis cumulet. Nā aurū siue argentū in igne probat, vt
Prouer.3 purificet & magis cōmendetur & apprecietur, sic homines boni in infirmitatibus & aduer-
Hebr.12 sitatibus. Sic Apostolus post scripturā ait: Fili mi, noli negligere disciplinā domini, neque
fatigeris dū ab eo argueris. Quem enim diligit dñs, castigat, flagellat aūt omnē filiū quē re-
Tobię.2 cipit. Tanquam filijs vobis offert se deus. Quis enim filius, quem nō corrigit pater? Sic & deus
diuis Tobiæ & Iob tentationes misit, vt suo loco dicemus. Sic & hodie Magdalenam &
Marthā sorores, quas charissimas habuit infirmitate & morte Lazari plurimū perturbauit.

¶Secundo docemur, deum quosdā visitare aduersitatibus & infirmitatibus, vt ipse in- C
de cognoscatur & glorificetur, vt in cæco nato proxime intelleximus. Sic hodie Lazarū
amicū suum infirmitate mori voluit, vt eum miraculose suscitando à morte, potentiā &
Danie.4 gloriam patris manifestaret. Quare hodie dicit: Hæc infirmitas non est ad mortem, sed
vt manifestentur opera dei in illo. Sic & cum Nabuchodonosor.

¶Tertio, mortuos ideo dici dormientes, quod deus eorū corpora suo tempore ea facilita- D
1.Thess.4 te erit suscitaturus, qua homo ex somno suscitatur. Hinc Apostolus: Nolumus (inquit) vos
ignorare, fratres, de dormientibus, vt nō contristemini sicut & cæteri, qui spem nō habēt.
Si enim credimus quod Iesus mortuus est & resurrexit, ita & deus eos, qui dormierunt per Ie-
Abacuc.2 sum, adducet cum eo. ¶Quarto, eum qui credit in Christum dei filium, vere victurum E
Roma.1. æterna vita, quoniam fide iustus viuit, vt alias multis ostendimus.
Heb.10 ¶Quinto, à Christo miracula esse facta, vt fides in ipm nostra cōfirmaret. Sic Chrs ho- F
die se petit exaudiri à patre, vt miraculū videns populus, in se credat, quod sit ab eo missus.
Sic in ipsum crediderūt Iudæi, qui viderūt Lazarū ab eo resuscitatū, quod vtique opus erat di-
Iohan.10. uinæ, nō humanæ operatiōis. Sic aliàs dicit ad Iudæos: Si nō facio opera patris mei, noli-
te crédere mihi. Si aūt facio, & si mihi nō vultis credere, operibus credite, vt cognoscatis
Marci.16 & credatis, quia pater in me est, & ego in patre. Et hoc est, quod aliàs euangelista dicit de
apostolis euntibus in mundū prędicare euangelium, quod profecti sunt & prędicauerint vbique
dño cooperante & sermonem confirmante, sequentibus signis.

HOMILIA XXIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.8. Quis ex vobis arguet me de peccato?

Dominica Iudica.

Hebræ.4 Eus ille Opt. Max. quem nihil latet, cui omnia, adeoque corda ipsa A
Acto.1 quasi ex libro quopiam, comperta sunt, etiam antequam facta sunt aut
Gene.18 sunt, etsi certo sciret nefanda Sodomorum scelera, vtpote quorum cla-
mor, scilicet de tam nefandis, ad ipsum peruenerat, descendam ta-
men, inquit, & videbo, vtrū clamorem, qui ad me venit, opere cō-
pleuerint, an nō est ita, vt sciam: nimirum non hæc dicens, quod quicquam
ignorasset, qui omnia nouit antequam fiant, verum, vt omnibus daret ex-
emplum iudicibus, ne quenquā damnent, nisi vel sua sponte con-
fessum, vel legitimis testibus conuictū, nec (excepto prorsus noto-
L.scripto, rio) nisi accusatū iudicent. Id quod vel natura dictante vsqueadeo
§si quis.ff.de sequi iubent LL. Imperiales, vt nolint pœna quenquā adficiendū, nisi vel per legitimos te-
summe &ho stes de eius claret peccato, vel per quæstiones, quas tamen prohibēt in quempiam ferri, nisi
L.1.§1.ff. eas pcedant certissima & fortissima de accusati crimine argumēta & iudicia, quibus con-
de quæstiōib. stare possit, illū merito quæri, & denique mulctandū, alioqui minime: nimirum sanctius ar-
L.absente, bitrantes esse, impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare.
ff.de pœnis

¶Id

B ¶Id quod Christus dñs, doctor ille summus, animaduertens ac sciens idipsum non la-
tere scribas & pharisæos, qui ipsum morti tradere moliebantur, vt eos suæ peruersitatis
admoneret, simul'q̃ ostẽderet, q̃ nedũ contra leges diuinas, sed & humanas niterent, si se,
neq̃ confessum neq̃ conuictũ de aliquo crimine damnarẽt: imo vt & suam apud omnes
innocentiam testatã faceret, ab eis expetit iudicium examinationis, vt patet ex eo, quod
audiuimus, euangelio, doctrinis summe salutaribus referto. Vnde colligimus.

C ¶Primo, Christũ in hoc vere se comprobasse deũ, ꝙ sine peccato se esse adfirmare po- Esa.53
tuerit, q̃d solius dei est, qui solus est, qui iniquitatẽ non fecit, & in cuius ore dolus non fuit, Exodi.34
ante cuius vero conspectũ nemo ꝑ se innocens est. Vnde Iohãnes: Si dixerimus (inquit) 1.Iohan.1.
q̃m peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Ideo'q̃ nemo
mortaliũ est, qui vere cũ Christo dicere possit: Quis ex vobis, &c. Et hoc est, ꝙ aliàs om-
nes Iudæos à lapidatione mulieris repulit, in eo q̃d ad ipsos ait: Qui ex vobis est citra pec- Iohã.8
catum, is primũ in eam iaciat lapidẽ, at nemo adfuit, qui cœpisset.

D ¶Secũdo, neminẽ ex suspitiõe dãnãdũ, nisi manifesta accedat ꝓbatio. Sic & Ioseph ille
sctũs nõ ĩmerito poterat habere suspitionẽ de adulterio diuę virginis, eo ꝙ sine se impꝑgna
ta fuerat, q̃a tñ (inq̃t euãgelista) iustus erat, noluit eã vel diuulgare vel traducere, sed poti⁹ Matth.1
voluit eã occulte dimittere, ne ꝑuerse, iuxta sinistrã suspitionẽ, iudicaret. Sic etsi Iudas ille
ꝓditor eẽt fur, & apud suos procul dubio de furto suspectus, eũ tñ dñs à cęteris nec iudica Iohan.13
ri, nec eijci voluit, nisi forte fuisset palã accusat⁹, & furti cõuictus. Et huc est q̃d Apl's inq̃t:
Tu q̃s es, q̃ iudicas alienũ seruũ? Suo dño stat aut cadit. Sane noluit hoĩem ab hoĩe iudica Roma.14
ri ex arbitrio suspitiõis, vl' etiã extra ordinario vsurpato iudicio, sed poti⁹ ex lege dei secũ
dũ ordinẽ eccl'ię, siue vltro cõfessum siue accusatũ atq̃ cõuictũ. Ideo Chr̃s ait: Quis vr̃m ar
guet me &c. Q.d. quis ẽ vestrũ, q̃ male de me suspicat? Probet ergo in q̃ vnq̃ peccauerim.

E ¶Tertio, qui aliquẽ alicuius mali accusat, ipsum debere malum, cuius accusat, probare.
Hinc alibi ante iudicẽ dñs à seruo percussus, inquit: Si male loquutus sum, testimoniũ per Iohan.18
hibe de malo. Si aũt bene, q̃d me percutis? Sic scriptura dicit: In ore duoꝝ aut triũ testiũ Deuter.17
peribit, qui interficiet. Nemo occidat, vno contra se dicẽte testimoniũ. Hinc & L. Imp. L.2.ff. de
ait: Affirmãti incumbere probationẽ, & non neganti. Et actore nõ probãte, reum absolu ꝓb. L.ac
uendũ esse. Sic Chr̃s hodie, q.d. si me ducitis accusandũ, probabitis quid peccauerim. cusare, C.

F ¶Quarto, naturã esse hominis inuidiosi & mẽdacis, vt quũ nihil se posse ꝑ veritatẽ & iu de edendo
stitiã videt, adeo'q̃ se mẽdacij cõuictũ, mox cõuertit se ad cõuitia & ad violentias vel quã- L.actor, C.
libet iniuste, vt ita nefas ac scelus obumbrare possit, quũ tamen ideo magis patescit. Siqui de proba.
dẽ inuidus nõ quærit quid dicat, sed solũ vt dicat, proinde necessum est, vt plerũq̃ oĩa di
cat & agat citra rationẽ, iniuste & violẽter, & patefiat tandẽ eius iniquitas, ac vincat dein
de veritas, cuius est natura, vt ꝑ quæ putat insidias ab hoĩbus pati, ꝑ hæc fortior fit, ꝑ hęc
claret, ꝑ quæ obumbrat. Mendaciũ vero sibiipsi obuiat, & ꝑ ea, q̃ lædere veritatẽ vident,
ꝑ ea clariorẽ eã ostendit. Quæ si despectos adsumpserit, claros & fortes eos facit & ostẽ
dit. Erg̃ imbecille mẽdaciũ, q̃d etsi cũ fortibus fuerit, imbecilles eos mõstrat & reddit. Id Iohan.9
q̃d Chr̃s hodie longa disputatione arguit, qua & Iudæos cõuicit. Sic & illi faciebant, quũ Luc.11
is cæcũ à natiuitate sanarat, vertẽtes oĩa in pessimã partẽ, & gloriã saluatoris supprimere
conãtes, q̃ semper magis inclaruit. Sic & quũ dæmoniũ expulit, q̃d dicebãt inuidiose no- Sap.2
mine Beelzebub eijcere, sed cõfusionis ac iniquitatis cõuicti fuere. Sic hodie, quũ veritati
nõ poterãt resistere, ip̃m cõuitiant, pessima in Christũ, solo obcæcati odio, iaciẽtes, mortẽ
procurãtes ex inuidia, qua mors primũ in orbẽ terraꝝ introiuit. Vnde patet, Christũ sola Matth.27
inuidia Iudæoꝝ, nr̃i causa eẽ passum, Pilato teste, q̃ sciebat illũ ab ipsis inuidia traditum.

G ¶Quinto, in nos cõuitia & iniurias patiẽter ferre debere, nec rursus cõuiuiari: siquidem
Chr̃s hodie se modeste defendit, non reconuitians maledicẽdo. Ita alibi inquit: Orate Matth.5
pro persequẽtibus & calumniantibus vos, nõ reddẽtes malũ pro malo. Sic idẽ aliàs in pas Lucę.6
sione, multifariã delusus & improbatus, plane tacuit, vt vere ꝑ prophetã dixit: Ego tanq̃ Roma.12
surdus nõ audiebã, & sicut mutus nõ aperiẽs os suũ. Sic quũ Dauidi regi malediceret à Se Psal.37
mei, & vocaret vir sanguinũ, et vir Belial, quũ Abisai in cõtrariũ increparet illũ, inquiẽs:
Quare maledicit canis hic moriturus, dño meo regi? R̃ndit rex: Quid mihi et vobis est fi 2.Regũ 16
lij Seruiæ? Dimitte eũ vt maledicat, dñs eñ p̃cepit ei vt malediceret Dauid. Ita et aposto
li factitarũt, ꝑ Paulũ dicẽtes: Maledicimur, et b̃ndicimus: blasphemamur, et obsecramus. 1.Cor.4
Ita et nobis faciundũ est cũ conuitiantibus nos. Si eñ conuitiũ ex leuitate cõuitiantiũ pro
cedit, contemnendũ est. Si ex insanis, miseratione dignũ. Si ab iniuria, remittendum est.

H ¶In quo tñ sciendũ velim, si iniuria p̃cipue tangit ac lædit dei honorẽ, certe dei honor
modo q̃ potest defendẽdus est et vindicãdus. Sic Chr̃s hodie, quũ diceretur habere dæ-
moniũ, q̃d patris sui gloriã offendebat, nõ tacuit, sed vtiq̃ negauit, summa id mãsuetudi-
ne, probãs se nõ habere dæmonium. Atq̃ vtinam nobis tanta esset cura de vindicãdo ho

nore diuino,qui prorsus ab oĩbus neligitur,vnoquoq̃ suũ,qui tamen nullus est,defenden te honorẽ tquũ tamen iniurias,quibus nostra persona adficitur, patienter ferre debere-
Psal.110. mus conscientia nostra contenti,sicut hodie Chrs nihil respondit,quũ nominaretur Sa-
Luc.10 maritanus,tum quia erat in spũ verus ille Samaritanus,id est custos,qui custodit Israel & nõ dormitat,imo & ille Samaritanus,qui accessit ad sauciũ,& misericordiã impẽdit,tum
Prouer.26 quia suã personã tangebat vocabulum Samaritanus,quod & varie poterat interpretari. Sic,inquã,& nos quæ contra nos solum dicuntur,debemus despicere,iuxta illud:Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam,ne similis ei efficiaris.

¶Modo cõtumeliæ cõtra nos & iniuriæ,nõ impediãt bonũ publicũ,veluti est,Si quis ita ꝑdicãti verbũ dei detraheret,vt nisi ille detractioni occurreret,populus auerteretur. Tum enĩ licebit debito modo,vt ꝑdicator iniurijs occurrat,Hi enĩ,quoꝝ vita in exẽplo imitationis est posita,debẽt,si possunt,detrahentiũ sibi verba cõpescere,ne eoꝝ ꝑdicationẽ nõ audiãt,q audire poterãt,& ita in prauis moribus remanẽtes,bene viuere cõtemnãt,iuxta scripturã,dicentẽ:Respõde stulto iuxta stultitiã suã,ne sibi sapiẽs videat. Sic quũ aliãspseudoapostoli Paulũ imperitiæ & ignobilitatis apud Corinthios vel ideo clàm sugillarãt,vt
Ibidem sic eos à Paulo auerterẽt,hic minime tacuit,sed multis gloriatiõib⁹,q̃si cõtra naturã suã,se
2.Cor.11 Corinthijs approbat & cõmẽdat,arguẽs se illis,imo & magnis apl̃is vel eẽ parẽ,vel maiorẽ,vtpote,vt sic in verbo dei seruaret Corinthios,alioqui à pseudoapostolis seducẽdos. I

HOMILIA XXV. DE EO QVOD LEGITVR, Facta sunt encænia,&c.Iohan.10

Feria sexta post Iudica.

X præsenti euangelio colligimus. Primo,Christũ dominũ nõ coacte,sed sua sponte ad suã passionẽ processisse, quandoquidem non abfuerit à Hierosolymis,quũ tempus suæ passionis à cœlesti patre definitũ instare videret,cum Iudæis multo perinde studio propinquius & frequentius q̃ antea,& quidẽ in die solenni dedicationis,conuersatus. Et hoc est quod euangelista ait hyemem fuisse,quũ encænia fuerint,in quibus ipse in porticu Solomonis ambulauerit: siquidẽ proximo post eã hyemem vere passus sit, adeo sponte,vt etiã de eo dudũ propheta dixerit: Oblatus est,quia
Esa.53 ipse voluit,& nõ aperuit os suũ. Sicut ouis ad occisionẽ ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet,& non aperiet os suum. A

¶Secũdo,Iudæoꝝ plus q̃ perfidas insidias,quas interrogando saluatori tetenderũt,fallaciter interrogãtes. Quousq̃ animã nostrã,&c.Q.d.Quousq̃ dictis ambiguis suspẽsos detines animos nostros,& hac ambiguitate,populi seditionẽ cõcitas? Si tu es ille Messias, quẽ expectamus,dic nobis palam. Fallacia tendũt,dicẽtes:Quousq̃ &c.quasi parati obe-
Exodi.10 dire si scirent,quũ tamẽ non secus atq̃ Pharao olim indurati tẽtauerint. Fallaciã quoq̃ satis malignã tendũt,dicẽtes:Si tu es Chrs,nimiꝝ quærũt,vt dicat,an sit Chrs,nõ an sit filius dei,id q̃d Pilatus,ab Imp. Iudææ ꝑfectus,parũ vel nihil curasset,veꝝ quia Chrs sit & dicatur vnctus,id quod regibus cõueniebat,q inungi solebant,ideò putabãt si diceret se Christũ,mox,quasi regẽ se fecisset,indignationẽ Imperatoris incurreret,& sic reus efficeretur mortis,statimq̃ à Romanoꝝ ministris,q semp aderant,trucidaret, proinde non veritatẽ desiderabãt,sed calumniã ꝑparabãt. Præterea,fallaciter aiunt: Dic nobis palàm. Q.d.Officij est boni doctoris,vt veritatẽ palam ꝑdicet,quũ sic id ipsi cuperẽt,vt si diceret do erraret,testes adessent,qbus eũ essent cõuicturi. Indigna nimiꝝ illoꝝ puerilitas,q̃ quũ
Iohã.2 per sermonẽ erudit,dicũt: Quod signũ ostẽdis nobis,vt credamus tibi? Quũ vero opa demonstrat,dicũt ei: Si tu es Chrs,dic nobis palã,quasi semp ad cõtrariũ stẽtes. Sed & plenũ odio erat,q̃d aiunt:Dic nobis palã,quasi sua clam ageret,qũ ipse palã diceret oia,in se stiuitatibus semp adsistẽs,& nihil occulte loqueret,eo ipso ad eos dicẽte,quũ de sua esset
Matth.26 à pontifice doctrina interrogatus,Ego palã loquutus sum in mũdo,ego semp docui in sy-
Marc.14 nagoga & in tẽplo,quo oẽs Iudæi cõueniũt,& in occulto loquutus sum nihil. Sed ita ta-
Iohan 18 les oportebat se probare,quales illos fore dudũ propheta ostẽderat, nẽpe:Qui cogitauerunt iniquitates in corde,tota die cõstituebãt ꝑlia. Acuerũt linguas suas sicut serpẽtes, ve
Psal.139 nenũ aspidũ sub labijs eoꝝ. Qui cogitauerũt supplantare gressus meos,absconderũt supbi laqueũ mihi. Et funes extenderunt in laqueũ,iuxta iter scandalũ posuerunt mihi. B

¶Tertio colligimus,sapiẽtissimã Chri ad Iudæos respõsi moderationẽ,qua rogatus sit moderaꝫ responsum,vt nec illis relinquat calũniæ locũ,& interim tñ fidelibus,propter q̃s hæc referunꝫ,manifeste appareat,q̃ ipse sit Chrs,nõ homo tñ,vt illi putabant,sed verbũ patris & dei filius,dicẽs: Ipsi vultis à me audire,si ego sum Chrs,necessum non ẽ,vt verbis C

vltra

vltra explicē,quia opera, q̄ ego facio,qualis sim(.s.Christus & dei filius)testant, q̄bus si
non creditis,minime credetis verbis,qm̄ certius haud sit q̄ ex factis argumentū.Videtis
opa mea,q̄(vobis testibus)facio ex volūtate patris mei,nō dæmoniȷ,qn̄ēadmodū quidā ca
lumniant,hæc si vident digna deo,credite me missum ab eo.Sed vos nec factis nec dictis
meis creditis,cuius rei nō sum ego causa,sed vester animus insyncerus,minimeq́; simplex
Qui simplici sunt aīo,nullaq́; huius mūdi malitia vitiato,credūt verbis meis,ac velut oues
agnoscūt boni pastoris vocē,atq; ego vicissim illas,licet humiles iuxta mūdum,pro meis
agnosco.Vos aūt ideo nō agnoscitis vocē meā,q̄a nō estis de numero ouiū mearū,quū ꝓp Iohan.10.
ter supbiā & duplicitatē animoꝝ vestroꝝ doceri nō potestis nec audire veritatē,quam
optime,si velletis,intelligeretis,q̄les vos futuros ꝓdixit Esaias,iquiēs:Auditu audietis,& Esaiæ.6
nō intelligetis,& vidētes videbitis,& nō cognoscetis.Incrassatū est cor populi huius,&c.

D ¶Ex q̄bus tandē sane Chr̄s se fortiter ꝓbauit eē deū,adeoq́; dei filiū naturalē,vt q̄ vnū
sit cū deo patre.Cæteꝝ,q̄a Iudæi melius id dictū intellexerūt q̄ Arriani,ac senserūt eo mo
do se fateri deū,siquidē alioqui dici nō possit:Ego & pr̄ vnū sumus,nisi vbi ē æqualitas pa Deute.7
tris & filiȷ,ipm̄ vt blasphemū conant lapidare,q̄a quū sit homo,faceret se deū.Chr̄s vero Hester.13
summa dei pr̄is sapia,cui nemo resistere queat,ita suū respōsum denuo tēperauit,vt blas- Iob.9
phemiæ culpā ꝓcul abs se repelleret,deinde vt illoꝝ insaniā verbis atrociorib⁹ nō amplius
irritaret,& tn̄ sibi summa modestia vindicaret,q̄d negare nō debuit,q̄a nobis ignotū esse
noluit.Vos,inquiēs,mihi blasphemiæ crimē impingitis,φ deū patrē meū appellē:nonne Psal.81.
scriptū est maius quiddā in lege vr̄a,nimiꝝ ī psalmis:Ego dixi,dȷ estis:&c.Sed quē locū
quis anno superiore multis tractauerim⁹,haud operæpretiū fuerit hic diutius immorari.

E ¶Iā cōcludētes adfirmamus,Iudæos nō aliā ob causam Chr̄m q̄ odio ꝑsequutos fuisse, Psal.18.
φ illi veritatē cōtra se dicere nec potuerint nec voluerint sustinere,q̄d tn̄ debuerāt ob salu Psal.119
tē.Et hoc est,q̄d dn̄s dudū patri suo ꝑ prophetā cōquæstus,ait:Principes persequuti sunt
me gratis.Cū ȷs,q̄ oderūt pacē,erā pacificus:quū loquebar illis,impugnabāt me gratis.

HOMILIA XXVI. DE EO QVOD LEGITVR,

Collegerunt pontifices & pharisæi concilium, Iohan.11

Feria sexta post Iudica.

A Iraculo de suscitatione Lazari publicato, pōtifices,q̄ erāt maioris
autoritatis & magis literati,simulq́; pharisei,q̄ videbant sibi p̄ aliȷs
religiosi,ex q̄bus factū eoꝝ grauius erat,permoti publice de Iesu
Chr̄i morte tractare incipiūt,ex ira & inuidia,quā de fama & glo
ria eius habebāt:eius rei gr̄a,cōciliū sabbato mox sequēti aduersus
Iesum innocētissimū collegerūt,in q̄ cōprobarāt ipso facto,q̄d se
olim in scripturis facturos decreuere,dicētes:Circūueniam⁹ ergo Sapiæ.2.
iustū,qm̄ inutilis ē nobis,& cōtrarius ē opibus nr̄is,& improperat
nobis pctā legis,& diffamat in nos pctā disciplinæ nr̄æ,grauis etiā
nobis est ad vidēdū,promittit se scientiā dei habere,& filiū dei se noiat.Videam⁹ ergo si
sermones illius veri sint,& tentemus,q̄ vētura sint illi,& sciemus,q̄ erūt nouissima eius.Si
eṁ est ver⁹ filius dei,suscipiet illū,& liberabit illū de manib⁹ cōtrarioꝝ.Cōtumelia & tor
mēto interrogemus eū,morte turpissima cōdēnemus eū.Id q̄d plane agūt in hodierno cō
cilio,de q̄ ipse dn̄s in sua innocētia ꝑ prophetā in spū patri dudū cōquæstus,ait:Deus deus Psal.21.
me⁹ respice ī me,qm̄ tribulatio ꝓxima ē,qm̄ nō ē q̄ adiuuet.Circūdederūt me vituli mul Psal.25.
ti,tauri pingues obsederūt me.Aperuerūt sup me os suū,sicut leo rapiēs & rugiēs.Qm̄ cir
cūdederūt me canes multi,cōciliū malignātiū obsedit me.Est aūt cōciliū id,q̄d ꝓpheta cō
ciliū vanitatis appellat,in q̄ se dn̄s sedere negat,vtpote,φ inibi sederint impȷ & malig-
nātes,q̄ iniqua gesserūt,velut luce clarius patet ex hodierno euāgelio.Vnde colligimus.

B ¶Primo,Christū à Iudæis sine aliqua iusta causa morti traditū,q̄nquidē illi eū occidere
moliti sint,q̄a operatus fuerat multa signa.s.in oīm salutē,propter q̄ nō perdēdus, sed ser-
uādus fuisset.Quid eṁ mali fecit,φ dū vixit,errātes docuerit,adflictos fuerit cōsolatus,fa Math.4.11
melicos pauerit,mācos restituerit,leprosos mūdauerit,ægrotos sanarit, dæmoniacos li- Luc.7
berarit,paralyticos & cōtractos erexerit,febres depulerit,oēm maloꝝ ac morboꝝ genus Iohan.5
profligarit,mortuos in vitā reuocarit,imo q̄ & totā suā potestatē & autoritatē,quā ei pr̄
tradidit,iuuādis hoībus gratuito impēderit?Sed ꝑditissimi, pessima pro optimis,ꝓpter
furorē & odiū cæci,reddere nō erubuerūt,de q̄bus itaq; vere dn̄s cōquæstus ꝑ prophetā
dicit:Qui retribuūt mala pro bonis,detrahebant mihi,qm̄ sequebar bonitatē.Et rursus: Psal.37
Locuti sunt aduersum me lingua dolosa,& sermonib⁹ odȷ circūdederūt me,& expugna Psal.108
uerūt me gratis.Et posuerūt aduersum me mala pro bonis,& odiū pro dilectione mea.

C ¶Secundo colligimus,Iudæos vel ideo cogitasse de morte Iesu,qm̄ timuerint de suo

quæstu & apparatu, detractū iri quicꝗ̄. Cuiusmodi tñ cogitatus, maligno ꝑtextu apud populū conati sunt tegere, dicētes: Q̄m̄ si dimittim⁹ eū sic, oēs credēt in eū. Et venient Romani, &c. Q. d. Cōsultū plane, imo necessariū ē, vt ipm e medio tollamus, ne si Romani, q nobis dominant, viderint eū turbas ducētē, suspicabunt nos in tyrannidē velle cōsurgere, & destruēt nostrā ciuitatē, id q̄d futurū est in deplorādā totius populi damnū & periculū. O falsissimū, o nequissimū ꝑtextū, cui tā nihil prorsus est, nec eē potest, coloris & verisimilis. Quō em̄ poterat homo plane inermis tyrānidem vsurpare, q nihil oīno proprij habuit, &
Matth. 8 adeo habere aliq̄d noluit, vt aliās dixerit: Vulpes foueas habēt, & volucres cœli nidos, fi-
Luc. 9 lius aūt hoīs nō habet vbi caput suū reclinet? Vbi etiamnū eius sunt cōplices, partes, armigeri, equitatus? Aut quō q̄d tale tentet, qui, ne se regē facerer populus, in deserta montis
Iohan. 6 aufugit? Aut quō tyrānidē sit suscitaturus, & cōtra Romanos, eorūq; Cæsarē, adeoq; con-
Matth. 22 tra superiores, q perhibuit dandū esse Cæsari, q̄d Cæsaris est? Qui q; subditos etiā pessimis
Marc. 12 ꝑlatis obedire voluit, idq; ꝑcepit, dicēs: Super cathedrā Mosi sederūt scribæ & pharisæi.
Luc. 20 Oīa ergo q̄cunq; dixerint vobis, seruate & facite, secundū opera vero eorū facere nolite?
Matth. 23 Cōstat igitur, illos vt suæ inuidiæ satisfacerēt, & Chro apud populū eandē cōflarēt, & sic
Marc. 12 viā veritatis & iustitiæ supprimerēt, hæc oīa finxisse, vnde & factū, q nihil solidi cōfuta-
Luc. 11 re potuerint, q̄m nihil ficti durabile sit. Qui ergo tēporalia perdere timuerūt, meruere simul perdere tēporalia & æterna, adeo nihil (veritate repugnante) contra deum potuerūt & qui alios perdere studuerunt, seipsos perdiderunt. Vnde.

¶ Primo discim⁹, nihil oīno cōtra deū & eius veritatē tētari debere, q̄m frustatoria oīs illa sit machinatio. Dei quidē Max. volūtas infringi nequit aliqua violētia vel ptāte, qui de D
Esaię. 46 seipso cōtra repugnātes ait: Ego sum deus, nō est vltra deus. Cōsiliū meū stabit, & oīs volūtas mea fiet. Id q̄d in Pharaone, in Sēnacherib, in Holopherne, in Nabuchodonosore,
Exod. 14
2. Paral. 32 in Saulo, & in hoc genus vtroq; satis superq; arguit dicēs: Durū est tibi recalcitrare cōtra
Iudith. 13 stimulū. Hinc scriptura: Nō est (inquit) sapiētia, nō est prudētia, nō est cōsiliū contra do-
Acto. 9 minū. Quod olim sentiēs celebris ille doctor legis Gamaliel, cōtra eos, qui euāgelij verita-
Prouer. 21 tem in occidēdis apostolis extirpare moliebant, dixit: Et nunc itaq; dico vobis, discedite
Acto. 5 ab hominibus istis, & finite illos. Quoniā si est ex hominibus consiliū hoc, aut opus, dissoluetur: si vero ex deo est, nō poteritis dissoluere, ne forte & deo repugnare videamini.

¶ Secūdo discim⁹, eos q in salutē reip. cōsulere volūt, nequaq̄ sui cōmodi priuati debere eē vel memores vel cupidos, sed solūmodo q̄rere q̄ aliorū sunt, Aplo scribēte: Nemo q̄d E
1. Cor. 10 suū est, sed q̄d alterius, q̄rat. Priuata quidē vtilitate, respu. perit, id q̄d in multis regnis experti sumus. ¶ Tertio, plerūq; eū, q dolo & mēdacio alteri vult nocere, sibi ip̄si demū fore exitio. Sic cacodæmon, q primū hoīem in ligno ꝑdere conatus est, in ligno æternaliter
Gene. 3. est ꝑditus Chro victore. Sic Aman, q dolose pararat Mardochæo crucē, ipse adfixus est
Hester. 6. 7 cruci, dolo cōperto ꝑ Asuerū. Et seniores illi nequissimi, q capitalē noxā insonti Susannæ
Danie. 13 adstruxerāt, sui sceleris cōuicti, in se capitale supplicium vertere. Et sic plane constat, mala
Psal. 7 cōsilia sæpe in autoris perniciē vertisse, & vnde fraus processerat, illuc sit cū dāno reuersa. Hinc propheta: Lacū (inq̄t) aperuit & effodit eū, & incidit in foueā quā fecit. Conuertet dolor eius in caput eius, & in verticē ipsius iniquitas eius descēdet. Agendū em̄ est, non dolo, sed dexteritate. ¶ Quarto, nihil, inuidia & iracundia duce, recte feliciterq; geri F posse, q̄m q inuidi sunt & iracūdi, veritatis sunt inimici, atq; adeo obcæcant, vt videre ne queant q̄d factu sit aut dimissu opus, & sit, vt ipsi deniq; sint sibi ip̄sis nocumento. Sic quia
Nume. 16 Dathas & Abyrus, inuidia incēsi, sacerdotiū Aharoni adimere conati sunt, se & suos subita numinis vltione perdiderūt. Sic hodie pontifices & phærisæi, sola ob veritatē inuidia obcæcati & ꝑcipites, quia eū, quē colere, quē venerari debuerāt, persequuti sunt & morti deniq; tradiderūt: in se tantā in tempore senserunt vltionē & iacturā, quantā nulla vnquā vidit ætas vnū in locum & gentē coaceruatam, sed perpetuo etiam posteritatis sup-
Lucæ. 19 plicio, quanq̄ idipsum præcauere arbitrati sint, hodie dicentes: Si dimittimus eum sic &c.
Lucæ. 23 Reliqua anno superiore disputauimus, nunc de eis silentes.

HOMILIA XXVII. DE EO QVOD LEGITVR, Quū Iesus appropinquasset, &c. Mat. 21. Marc. 11. Luc. 19. Ioh. 12 Dominica Palmarum die.

Matth. 5 Ominus Iesus, q nō soluitur⁹, sed adimpletur⁹ legē in hūc mūdū venit, cū & A
Mich. 4 ipse ver⁹ eēt rex & impator, & quidē ille, q erat in domo Iacob in æternū
Luc. 1 regnatur⁹, nec eius regni finis vnq̄, nec hodie, quā ex veteri more habētre ges legē infringere voluit. Sane reges huius terræ primū suas ditionea & ciuitates ingredietes et occupātes, ea singuli ingrediunt pompa q̄ possunt, et hoc singuli maiore apparatu, q̄ magis ꝑstant suā populo potentiā, et dñationē vere regiā ostentan

ostentātes: q̄, nc ppl's sibi timeat eos venire in virga ferrea, ad inceptandū bella, ad īponē
dū exactiōes & seruitutes, atq; hoc genus grauamina, sed in pace, ad eū acceptandū, ad ꝓ- L. Sctm̄ de
tegendū & saluandū ipsius bona tpalia, ꝑmittunt pleriq; suos oratores atq; legatos, vt cer reꝶ diuisi.
to quodā signo, velut Romani quondam, pacificos & propitios, & gratiosos denuntient Apo. 19
aduentus, vt & ideo maiori gaudio, gratulatione, & apparatu regibus obuiā procedāt. Psal. 144

B ¶Quia ꝓinde Chrs dn̄s, rex erat regū & dn̄s dn̄antiū, cui⁹ regnū erat regnū oīm ꝑfoꝶ
& dn̄atio eius in gn̄atione & gn̄ationē, vtpote, q̄ dn̄aret cœlo & vniuerso orbi, regeret'q;
cœlū & terrā, hodie primū eēt ingressur⁹ regiā ciuitatē Hierl'm, in signū sui dominij regn
sup Isrl' vniuersum, sane ne ppl's ipm vēturū timeret ad pdēdū, sed saluādū, q̄a lōge maxio
ppli cōuiantis apparatu īgressur⁹ erat, ꝑmisit dudū oratorē suū Zachariā, illi'q; vt diceret, Zachar. 9
iussit: Noli . timere filia Sion, ecce rex tu⁹ venit tibi mā suet⁹, īsidēs pullo asinæ. s. vt vos q̄ Matth. 11
laboratis & onerati estis, reficiat, & vr̄is aīabus requiē largiat. Qui ideo'q; quū ingētissi-
mus eēt festi ꝑsertim dei gr̄a, tū Hierosolymis, & resciret regē Iesum relicta Bethania ad-
uenire Hierosolymā, tāto honoris gr̄a, apparatu illi obuiā ꝓcessit, illū'q; suscepit, q̄to rex
nō ali⁹ à cōdito mūdo suscept⁹ legit. Qn̄quidē turba ip̄a hodie, dn̄o īgrediēte Hierosoly Iohan. 12
ma, deuotiōe tāta et honorificatiōe Chr̄o acclamauit et gratulatus ē, vt deterriti pharisęi
ad semetip̄os dixerit: Videtis q̄a nihil ꝓficim⁹: Ecce mūd⁹ totus p⁹ eū abijt. Imo & Chr̄i Lucę. 19
honori īuidētea, dixerit: Mgr̄, īcrepa discipl'os tuoa. Quib⁹ ille ediuerso, Etsi hi tacuerit, la
pides clamabūt ¶Cōmemorant āt in triplici ordie fuisse, q̄ Chr̄o gloriose obuiarit et gra
C tulati sunt. Pręcedētea, q̄ viā ꝑparabāt, se spoliātes vestibus, q̄s loco auleaꝶ in via strauerit
q̄rū & alij ramos de arborib⁹ cędebāt, vt dn̄s ornatā viā & ꝑparatā trāsire delectaret. Ad-
hęrētes lateri discipuli fuere, q̄ sua vestimēta iumēto supraponētes, desup Chr̄m q̄escere
fecerit in eū intuētes, ad ei⁹ ministeria succincti erāt. Seq̄ntes vero vnà & cū ꝑcedētib⁹ ad-
miratiōe q̄dā pmoti, imo ad oēs ptes. s. an̄, post, & retro publicū honorē & gaudiū referē
tes, acclamarūt gloriosissime & plurifariā. Aliq̄ dicētes, Osiāna fili Dauid. i. obsecro salui- Psal. 117
fica. Et cōuerso ad se inicē sermōe, subiūgūt: Bn̄dictus q̄ venit in noīe dn̄i. i. laus & honor Marci. 11
illi, q̄ nob expectat⁹ venit in noīe dn̄i. Aliq̄ (teste Marco) bn̄dictū regnū p̄ris nr̄i Dauid. s. Lucę. 19
q̄d nūc in aduētu tuo restituit. Aliq̄ (teste Luca) pax de cœlis, & gl'ia in excelsis. Q. d. Hos Iohan. 12
anna in altissimis, q̄a nō q̄rim⁹ saluiē in terris. Aliq̄ (teste Iohāne) clamarūt: Bn̄dictus q̄ ve
nit in noīe dn̄i rex Isrl'. Hęc nimiꝶ reuerētia, hęc pōpa, hęc illa gloriosa acclamatio, hodie
exhibita ē dn̄o Iesu lōge gloriosius, lōge excellētius, lōge mirabilius q̄ ab vllo possit vl' scri
bi vl' exprimi. Et sane laus hæc perq̄ magna & ꝓrsus stupēda ac noua, sed ꝓ Chr̄i digni-
tate admodū parua, vt q̄ cū receperūt veluti regē Isrl', quū eēt rex regū, & dn̄s dn̄antium.
Rex (inquā) cœli & terræ, & q̄ erat rex in terra Iudæoꝶ, in cœlo tātus erat dn̄s angeloꝶ, Apoc. 19
vt ei⁹ maiestatē laudēt angeli, adorāt dn̄atiōes, tremūt ptātes. Cœli cœloꝶ'q; virtutes, ac Esa. 6
btā seraphin, socia exultatiōe cōcelebrāt, supplici & cōtinua cōfessiōe dicētes: Sāctus san-
ctus, sanctus deus Sabaoth, pleni sunt cœli & terra maiestatis gloriæ tuæ. In cui⁹ etiā noīe Philip. 2
oīne genu flectit, cœlestriū, terrēstriū & infernoꝶ. Porro dn̄s ip̄e Iesus eā ip̄am hodie si-
bi gloriā sus'q; de'q; habuit, imo quā nihili videt habuisse, quū illa sua noua aduētus sibi pō
pa, visus sit fastū huius mūdi q̄dāmodo deridere, nullis ingressus armatis & eq̄tib⁹, asello
stolido, nō equo alto insidēs, nō purpura, sed vili vestimēto Apl'oꝶ adornatus, nec curru
triūphali, nec buccina vsus, sed pompa plane noua & stupenda & mystica ingressus.

D ¶Cæteꝶ, hac in pte in q̄stionē venit, cur dn̄s Iesus, semp an̄ hac humilis, & oīs hūanæ
gl'iæ adeo cōtēptor, vt etiā ad alios clamauerit: Discite à me, q̄a mitis sum & hūilis corde, Matth. 11
q̄ et toties Hierosolyma intrarat, nunq̄ tn̄ vl' aīaliū sibi adhiberi ministeria, vl' etiā à turba
regios sibi passus sit impēdi honores, imo q̄ post cibationē. 5000. de q̄nq; panib⁹ & duob⁹ Iohan. 6
piscib⁹, quū cognouisset, q̄ vēturi essent, vt raperēt eū & facerēt regē, fugit in montē ipse
solus, q̄ et regnū suū de hoc mūdo nō eē testatus sit. Appropinquāte āt passiōis tpe, tantā Iohan. 18
(vt audiuimus) sibi impēdi gloriā pmisit, imo vt exhiberet, ipse discipuloꝶ et turbæ men Luc. 19
tes excitarit, dicēs: Et si hi tacuerint, lapides clamabūt: Rn̄deo, inter fortassis alias causas. Zacha. 9

E ¶Prima est, vt (velut Euāgelista testat) scriptura impleret, q̄ ꝑdixerat, Chr̄m Hieroso- Luc. 24
lyma vētuꝶ in paupiate et humilitate, sedentē sup asinā et pullū eius, ad quē et ppl'us eēt Iohan. 15
acclamatur⁹. Osiāna fili Dauid &c. Qn̄quidē īpleri oportuit oīa, quæ scripta erāt in lege Plin̄ libr. 13
Mosi et ꝓphetis et psalmis de ipso, vt nullā suæ incredulitatis excusatione Iudæi habe- cap 4
rent. Sic et hodie in asino venire, et à turbis rex appellari ac laudari voluit, vt etiā p hoc Aristote. 7
eruditus q̄sq; cognosceret, ipsum esse Chr̄m, quem sic venturum propheta signarat. ꝓblema.

F ¶Scd̄a, vt se iā in ꝓximo cōtra diabolū triūphatuꝶ sua passiōe, hac sua susceptiōe cum Plutarch⁹ 8 sympost. c.
palmaꝶ ramusculis, demōstraret. Est ei palma arbor, victoriā ac triūphū denotās, genui- A. Gell. li. 3
na q̄dā naturæ vi insurgēs aduersus onus ipositū, q̄ hodie significabat, dn̄m Iesum mortē ca 6. noct.
moriēdo superatuꝶ, et trophæo crucis, diabolū mortis principem triumphatuꝶ. atticaꝶ.

Iohan.10 tuiſſe ẽ manibus inimicoꝝ euaſiſſe, vtpote q habuit ptātẽ aĩam ſuã ponẽdi & recipiẽdi.
Zachar.13 ¶Quarta, vt ſic diſcipl'os ſuos ac credẽtes eũ, cõſortaret, q paulop' ipſi' viſuri erãt igno H
Matth.26 miniã. Solẽt em̃ reges bellũ intraturi, ꝓ aĩatiõe militũ ſe prius in glĩa regia demõſtrare.
Marci.14 ¶Quinta, vt poſt tãtę ſuſceptiõis gloriã, ſubſeq̃ntis augeret amaritudo paſſiõis, adeo vt I
Threñ.1 nihil deeſſet, q̃ paſſio chr̃i maxĩa oñderet. Solet em̃ ignominia alti' pũgere corda, quã feli citatis cumulus anteceſſit, quũ in oĩ aduerſitate fortunę, infeliciſſimũ gen' infortunij ſit, feli cẽ fuiſſe. Qđ vtiq͂ in Chr̃o fuit, q hodie tã plauſibilr fuit ſuſcept' & drñ tã turpiter paſſus

¶Ab eodẽ em̃ ppl'o, in eodẽ loco, & ipſo tpe, paucis diebus interpoſitis, primo cũ tanto ſuſceptus ẽ triũpho, poſtea crucifixus. O q̃ diſſimile eſt: Benedictus q venit in noĩe dñi oſianna in excelſis: Et: Tolle tolle crucifige eũ. O q̃ diſſimile: Rex Iſrael. Et: Nõ habemus regem niſi Cæſarem. Quàm diſſimiles virentes rami, & crux, flagella, ſpinæ. Et cui hodie proſternebantur veſtimenta aliena, paulopoſt ſuis exutus eſt, ſorte ſuper eas miſſa. K

Prouer.14 ¶Argumẽto nimiꝝ, q̃ ſit ĩſtabile & vanũ huius mũdi gaudiũ & q̃ nõ ſit in hui' ſeculi glo L
1.Iohan.2 riã cõfidẽdũ, vtpote qđ trãſeat, & nulla pene tãta lætitia, quã nõ ſequat triſtitia. Nõ itaq͂ diligamus mũdũ, nec ea quæ in mũdo ſunt, qm̃ tranſit mundus & cõcupiſcentia eius.

¶HOMILIA XXVIII. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis decimotertio: Ante diem feſtum Paſchæ &c.

In ferijs cœnæ domini.

Prouer.23. On dubito (chariſſimi) qn pleriq͂ oẽs adeſtis, audituri, æquo anĩo, A
qũo digne ſitis acceſſuri ad mẽſam dñi, & merito qdem. Si em̃ ſcriptura p Solomonẽ diligẽter admonet, vt ſeſſuri ad mẽſam, vt comedam' cũ prĩcipe, diligẽter attẽdamus, q̃ ſunt appoſita añ faciẽ noſtrã, vt ea cibaria. ſ. q̃ ꝓtioſa ſint, digne & cũ reuerẽtia pñte prin
Apo.19 cipe ſuſcipiamus, q̃nta iã putamus nos cura & diligẽtia oportere
1.Timot.4 attẽdere, vt ſeſſuri in mẽſa comedamus nõ ſolũ cũ principe, ſed &
Philip.2 cũ rege regũ, & dño dñoꝝ, imo cũ deo & ſaluatore nr̃o vnico Ieſu Chr̃o, tãto nimiꝝ principe, vt in eius noĩe om̃e genu flectat, cœleſtiũ, terreſtriũ & infernoꝝ, & oĩs lingua cõfiteat, qa ipſe ſit in glĩa
pr̃is quẽ laudãt angeli, adorãt dñatiões, tremũt ptãtes, quẽ & cœli cœlorumq͂ virtutes ac
Matth.8 beata ſeraphin ſocia exultatiõe cõcelebrãt, ſupplici cõfeſſiõe, dicẽtes: Sctũs, ſctũs, ſanctus dñs deus Sabaoth, pleni ſunt cœli & terra maieſtatis glorię tuę. Cui' ductu, ſpũs magnitudinem agnoſcẽs cẽturio ille nobiliſſimus admirabilr ad ſe accedere volentẽ exclamabat: Dñe nõ ſum dignus vt intres ſub tectũ meũ, ſed tm̃ dic verbo, & ſanabit puer meus.

¶Ad mẽſam (frẽs) tãti dñi eſtis acceſſuri, nõ vt cũ ipſo comedatis, qđ & p ſe magnũ eſt, B
Matth.26 veꝝ vt & ipm̃ ſub ſacro mirabili mãducetis, ad oẽs aptis verbis inquiẽs: Accipite & mãdu
Marc.14 cate, hoc ẽ corpus meũ. Caro em̃ mea vere ẽ cibus, & ſanguis meus vere eſt potus. Amẽ
Lucę.22 amẽ dico vobis, niſi mãducaueritis carnẽ filij hoĩs & biberitis eius ſanguinẽ, nõ habebitis
Iohan.6 vitã in vobis. Qui vero mãducat meã carnẽ, & bibit meũ ſanguinẽ, habet vitã æternã, &
Exod.16 ego reſuſcitabo eũ in nouiſſimo die. Hic eſt panis, q de cęlo deſcẽdit. Nõ ſicut mãducaue
Deutero.8 runt patres veſtri manna, & mortui ſunt. Qui manducat hunc panẽ viuet in æternum.
Pſal.77

¶Attende igit Chr̃iana aĩa, q̃ tibi in ea quã acceſſura es, mẽſa apponant, vt digne ſuſci C
Exod.12 pias, tãto ꝑſertim principe pſente. Nimiꝝ nõ agnus ille typicus, quẽ Iſraelitæ q̃ndã ante
Iohan.1 trãſitũ ex Aegypto mãducabãt, ſed verus ille agnus, quẽ is ꝑfigurauit, dñs. ſ. Ieſus, de quo preco ille ſanctiſſimus palã ad oẽs ait: Ecce agnus dei, Ecce q tollit pctã mũdi. Ille nimiꝝ agnus carne ſua & ſanguine ſuo nobis apponit in mẽſa, quã ſumus acceſſuri. vt ipm̃ ꝓ vi
1.Cor.11 ta æterna habẽda mãducemus, nõ indigne ſed digne. Qñquidẽ Apl'us ſcripſerit: Quicũq͂
Eſa.53 mãducauerit indigne, reus erit corpis & ſanguinis dñi. Probet ãt ſeipm̃ homo & ſic edat.
Leui.19.20 Nec mirũ, qa ipe ille ſit agnus, q eſt ſine macula, de ſe dicẽs: Eſtote ſancti, qa & ego ſctũs: Digne propterea ſumit, q ſanctus eſt. At Apl'us nõ plane recẽſet, qua ille agnus edendus ſit ſanctitate, ſed idipm̃ procul dubio ex eius figura diſcendũ voluit, q̃ hoc pacto habet.

¶Dixit dñs ad Moſen & Aaron in terra Aegypti: Loq̃mini ad vniuerſum cętũ filioꝝ D
Exod.12 Iſrl', & dicite eis: Decima die mẽſis hui' tollat vnuſq͂ſq͂ agnũ p familias & domos ſuas. Erit aũt agn' abſq͂ macl'a, maſculus anniculus. Sic ãt comedetis illũ. Renes vr̃os accingetis, & calciamẽta habebitis in pedib', tenẽtes baculos in manib', & comedetis feſtinãter. Eſt em̃ phaſe. i. trãſit' dñi. Dñs ipe ẽ de' cęli terręq͂ dñs & creator, Moſes & Aaron ẽ ipe dñs Ieſus
Pſal.109 vtpote dux & ſacerdos in vna pſona, in æternũ ſacerdos, ideoq͂ dux, q regit Iſrl', et cui' regni non

promiſſionem, q fide deum, vt Iſrael, vident. Ad eum em̃ dixit, vt nobis diceret: Tollat Iohan.3
vnuſqſq; &c. Id quod patre iubente, ad omnes Iſraelitas dixit, quum tranſiturus eſſet ex Roma.9
hoc mundo, in vltima cœna ait: Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcum Gene.32
anteq̃ patiar &c. Et accepto pane, grãs egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc eſt corpus Lucæ.22
meum, quod pro vobis tradetur, accipite & manducate &c. Sic autem manducate.

E ¶Primo, renes veſtros accingetis. i. eſtote carne caſti et procul à libidine, qm̃ non niſi 1.Reg.21
à mundis ſumi debet, quum ſit præfiguratum per panem, quem Abimelech pueris Dauid
ad manducandum dare noluit, niſi à mulieribus abſtinuiſſent.

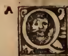
F ¶Scđo, calciamẽta habebitis in pedibus vr̃is. i. etiã mẽte puri eſtote, pedes vtique ſunt
humani adfectus, q vt mundi ſeruent calciamẽtis ſunt induendi. i. purificandi. Et hoc eſt
Q. d. q ego vobis pedes laui, exemplo, q a veſtri adfectus mentis veſtræ, corpus meum Iohan.13
ſumentes, ſint lauandi antea: nimirũ per pœniam pro peccatis, quæ conſtat confeſſione ve
ra, et contritione amara, cum ſatisfactione bonorũ operum. Et hoc eſt, quod agnus olim Exo.12
paſchalis iubebat veſci lactucis agreſtibus. i. lachrymabili pro peccatis pœnitentia. Pſal.36

G ¶Tertio, tenete baculos in manibus. i. ſitis firmi in bono propoſito, declinandi à ma- Matth.12
lo & faciendi bonum, ne ſi repeccaueritis, vobis ſint poſteriora peiora prioribus. Lucæ.11

H ¶Quarto, comedite feſtinãter. i. Primo, nolite dubitare vł q̃rere, q̃uo hic ſit corpꝰ meũ
& dicere cũ infidelibus Iudæis. Durus ẽ hic ſermo, et qs p̃t eũ audire? Accipite & mãdu- Iohan.6
cate, hoc ẽ corpus meũ, & caro mea vere ẽ cibus. Q̃uo p̃t hic dare nobis carnẽ ſuã ad mã
ducandũ? Aĩa iã nr̃a nauſeat ſup cibo iſto leuiſſimo: memores, q q talia dixerint, q̃ vtiq; Nume.21
in figura illis cõtigere, ſcripta ãt ad noſtrã correptionẽ vt & ipſi verbo eius credatis, q hĩ
verbo ex pane corpus ſuũ facere p̃t, q verbo cœlũ & terrã, et oĩa q̃ in eis ſunt, creauit. Ipſe 1.Cor.
em̃ fieri dixit oĩa, & facta ſunt, mandauit & creata ſunt. Ideoq; feſtinanter comedite. i. nõ Gene.1
longe diſcutite q̃uo id fiat, ſed credite, credenti, omnia ſunt poſſibilia & ſalutaria. Pſal.32

I ¶Scđo feſtinãter comedite. i. comedẽtes velociter hoc corpus meũ, cogitate de trãſitu
meo, ſ. q̃ ꝑpter vos de cęlo ad terrã, de vita ad mortẽ, de morte ad vitã glorioſam, de mũ
do rurſus ad cœlũ trãſii, & ſic mihi tãti erga vos amoris & beneficij eſtote memores, quẽ- Lucę.22
admodũ in cœna dixi: Accipite & mãducate, hoc eſt corpus meũ, qđ pro vobis tradeł. 1.Cor.11
Hoc facite in meã cõmemorationẽ, hoc q̃tieſcũq; feceritis, mortẽ meã annũtiabitis. i. hoc
ſacr̃o vſq; dũ venero ad iudiciũ eſtote memores, & poſteris nũtiabitis, q̃uo vos dilexerim Matth.vlt.
q tradidi me ꝑ vobis ad mortẽ, meq; vobis in cibũ vitalẽ cõtuli vt ſic ſp eſſem & re & cha Ephe.1 4.5.
ritate vobiſcũ, q vr̃m ſum caput, q hoc ſacr̃o realr̃ vobis cõiungi, abſens viſibilr̃ oportuit Coloſſ.1
Nec eſt em̃ q vt membrũ in capite me eſſe p̃t, niſi q mãducat carnẽ meã, nec poterit mecũ
viuere æternaliter, quum niſi in me quis fuerit non viuet, qui ſum vita.

¶HOMILIA VICESIMANONA, IN IISDEM ferijs Cœnæ domini, in vniuerſum.

A Vandoq dem dies illa cũ veneranda tum ſacroſancta, qua (vt euãgeliſtæ ple riq; oẽa vnanimiter adfirmãt) dñs & ſeruator noſter Ieſus Chr̃us corpus ſuum non alienũ, verum, non fictũ, non typicũ, non ſignificatiuũ, nec figurale, ſub myſterio non ſolũ ſuis diſcipulis, ad manducandũ proprijs manibus tradidit, atq; hoc ip̃m illos ſubinde non modo ſuſcepturos voluit, ſed et idipſum nos facere ſerio iuſſerit, ſane du xerim operæ p̃tiũ, vt de duobus inter alia in primis in præſentia ſim dicturus. De cauſa videlicet inſtitutionis & ſumptionis venerabilis Euchariſtiæ. Et de modo ſumptionis eiuſdem, qñquidem hæc duo agnouerim tractaſſe Chriſtum, et eius ſubinde diſcipulos, circa eius Euchariſtiæ tractatum.

B ¶Atq; (vt incipiamus) meminiſſe ꝓfuerit eorũ, quæ medici in hyeme ambulãtibus ſuadent. Sane cõſulunt periti medici, vt in hyeme ambulaturi ſibi ꝑcommodo prouideant viatico, vtpote vino p̃tioſo et carne aſſata, qbus ſe calefaciãt et nutriant cõtra frigus intẽſum, quo alioqui calor ipſe naturalis non ſine ſummo periculo retraheret ad interiora, et ſtomacho vacuo, calor ipſe naturalis fortaſſe prorſus extingueret in ipſis, morti deinde proximis, quẽadmodum videre eſt in lumine lucernæ, quod vtiq; deficit deficiente oleo. Matth.9

C ¶Ita nimirũ dñs Ieſus trãſiturus de hoc mũdo ad patrẽ, ſciẽs (qm̃ deus et hõ) oĩa p̃ſciuit Marci.2
etiã diſcipulorũ ſuorũ, nr̃iq; oĩm fragilitatem, q ex hoc mũdo hyemãte. i. aſpero vtiq; tpe Iohan.13
ambulaturi ſumus alio, patriã noſtrã cœleſtẽ, quã olim pctõ ꝓthoplaſti amiſimus, q̃ſituri 2.Cor.5
Ne ꝑinde defecturi ſimus in itinere, ipſe tanquã fideliſſimus pr̃familias nobis prouidit de Heb.13
viatico p̃tioſi ſui corpis et ſanguinis, quo poſſemus fortes haud aliter ꝑuenire ad æternã Gene.3
quietem

quietē &beatitudinē, q̄ olim filij Israel ex Aegypto ad terra ꝓmissiõis eiu paschalis agni.
Exo 12 Filijs etem Isrl̃ de Aegypto, q̄ hũc ꝑfigurat mũdũ, ad ꝓmissiõis terrã, q̄ locũ beatitudinis ꝑsignat, exituris ꝑcepit dñs, vt renes suos accingerēt ꝓ maiori viæ expeditiõe, & baculos haberēt in manibus vt peregrini, & agnũ anniculũ igne assarēt, & festinãter comederent.
Iohan.13 Math.26 Marc.14 Lucæ.22 1.Cor.11 Iohan.6 ¶ Qđ sane in figura factũ Chr̃s impleuit, agnus imaculat⁹ ex hoc mũdo trãsiturus, sc.i. agnũ veritatis sine macula, nos voluit mãducaturos, euangelistis in hæc verba dicẽtibus: Cœnãtibus ãt eis, accepit Iesus panẽ & bñdixit ac fregit, deditq̃ discipulis & ait: Accipite & comedite, hoc ē corp⁹ meũ. Et ne relinq̃ret locũ dubitatiõi vel certatiõi, q̃le ipsis traderet corpus, vtpote an ꝓpriũ & verꝫ, an alienũ & figuratiuũ, mox subiũgit: Hoc ē corpus meũ qđ ꝓ vobis tradet. Nimirꝫ (inq̃t idẽ in Iohãne) caro mea vere est cibus, & panis quẽ ego dabo, caro mea est pro mũdi vita. Et hic ē panis, q̄ de cœlo descẽdit, Nõ sicut mãducauerunt patres vestri, & mortui sunt. Qui manducat hunc panem viuet in æternum. D

¶ At interrogetis nunc causas, ob quas ipse seruator, summa dei patris sapientia, nos voluerit sumere, & manducare suum proprium corpus? E

1.Cor.10 Exod.12 ¶ Prima (inquã) cã iã audita ē, vt videlicet ip̃e, q̄ est veritas ipsissima, in veritate cõpleret de se figurã & vmbrã, qua dabat agn⁹ paschalis filijs Israel ex Aegypto ad ꝓmissiõis terrã migrãtibus ꝓ viatico. Sane Aegyptus ē hic mũdus tribulationũ plen⁹, vñ nos filij Isrl̃.i. F
Iohan.1 1.Cor.5 Apoc.5 in Chr̃m credẽtes, trãsituri sum⁹ ad terrã ꝓmissiõis.i. ad terrã beatitudinis, medio viatici agni paschalis Iesu Chr̃i, q̄ ē adeo agn⁹ ille imaculatus, vt de eo dixerit Iohan. Bap. Ecce agn⁹ dei, ecce q̄ tollit pctã mũdi. Et (vt ꝓsequit Euãgelista) q̄ occisus ē ab origine mũdi.s. ꝓ nobis in ara crucis coct⁹ & assat⁹, vt eēt nob̃ ex hac lachrymarꝫ valle demigrãtib⁹ ꝓ viatico ad terrã ꝓmissiõis vsq;. Et hoc ē, q̄ ecclesia toto terrarꝫ orbe canit: Dies solẽnis agit in q̄ mēsę prĩa recolit hui⁹ institutio. In hac mẽsa noui regis, nouũ pascha nouæ legis, phase vet⁹ terminat. Vetustatẽ nouitas vmbrã fugat veritas, noctẽ lux eliminat. Nec sane dubitãdũ est, si hoc pane vt decet vescemur, salui sim⁹ vẽturi ad mõtẽ æternæ btitudinis, cũ
3.Reg.9 q̄ veritas dixerit: Qui mãducat me, viuet in æternũ, tũ q̄ hoc ip̃m miracl̃ose cõprobauerit in Helia, q̄ pane subcinericio, vtcũq; fessus & lassus, viã valde grãdẽ.s. q̄dragintа dierꝫ & noctiũ, vsq; ad mõtẽ dei Oreb ꝑrexerit, vtiq; in figura hui⁹ sacratissimi panis, de q̄ nũc G
Lucę.22 1.Cor.11 ¶ Scđa ē cã, vt eēmus hac sumptiõe & mãducatiõe memores ipsi⁹ passiõis, & (sermo. summæ erga nos dilectiõis, ip̃o dicẽte: Hoc facite in meam cõmemorationẽ. Et post ip̃m Apl̃s: Quotiescũq; (inq̃t) mãducabitis panẽ hũc, & calicẽ bibetis, mortẽ dñi annũtiabitis,
Io.hani5 donec veniat. Nec fieri p̃t q̄n recordatõe ei⁹ passiõis, sũma nos ipsi⁹ erga nos dilectio subeat, quũ maior dilectio apparere erga quẽpiã haud possit, q̃ cũ q̄s ꝓ eo moriat, eo ip̃o dicẽte: Maiorẽ hac dilectionẽ nemo habet, q̃ vt aĩam suã ponat q̄s ꝓ amicis suis. Id qđ chr̃s fecit. Siqdẽ magnę sit dilectiõis argumẽtũ, q̄ alteri ꝑtẽ bonorꝫ tribuit, mai⁹ q̄ oĩa sua dat
Iohan.3 maximũ q̄ seip̃m totũ mortuũ & viuẽtẽ donat, qđ sane vtrũq; fecit Chr̃s, se nobis sub mirabili hoc eucharistiæ sacr̃o tribuẽs, in summæ erga nos charitatis signũ, vtpote q̄ mysticus suæ ecclesiæ spõsus, hoc fecit in hoc ꝑtiosissimo cibo, qđ ver⁹ spõsus & marit⁹ suæ dilectæ ex aĩa spõsæ faceret abiturus, si posset aut quoq̃ mõ valeret. Certe spõsus syncero erga spõsam zelo ab ea discessurus, xeniũ q̄ddã meditãs, si fieri posset, seip̃m in ip̃o xenio relinq̃ret. Anim⁹ certe ꝑstãdi istud nõ deest, tãetsi potẽtia & arte careat, q̃ min⁹ illud valeat exequi, vt sp̃ vl̃ absens eẽ posset cũ spõsa sua p̃ns. Quũ vere Chr̃s sic suã dilexerit ecclesiã.i.
Math.vlt. singulos fideles, vt ꝓ ea nõ recusarit corp⁹ suũ oĩb⁹ ærũnis & cruciatib⁹ mortis exponere, pariter & vniuersum sanguinẽ effundere, quiq; ꝑ nimis dilectiõe nobis ꝓmisit se nobiscũ
Lucæ.1 Iohan.14 1.Cor.11 fore, vsq; ad cõsumatione seculi, ꝑfecto nõ dubitãdũ ē, q̄n & seip̃m sub hoc sacratiss. xenio nob̃, i signũ summi sui erga nos amoris cõtulerit, cũ q̄a illđ potuerit, cui nihil ipossibile ē tũ q̄ illđ seruare debuerit q̄d ꝓmisit, quũ sit veritas ip̃a, maxĩe q̄ illi nõ desit sapĩa, q̃ tã cõmode ꝑstet ip̃m, vt & citra q̄uis iiuriã sui corpis, & citra crudelitatẽ & horrorẽ edẽtiũ suã carnẽ nobis ipẽdat. Est igr̃ eucharistia sumi & dari istituta à Chr̃o, vt ei⁹ erga nos amoris
1.Petr.1 mẽoriã habeam⁹. ¶ Tertia, vt habeam⁹ signũ & pign⁹ nr̃æ redẽptiõis, quã Chr̃s ē opat⁹ H immolatiõe sui sacrosc̃ti corpis & sanguis, quã eucharistia h3 & repñtat. Nõ em̃ sum⁹ (vt ait Petr⁹) corruptibilib⁹ auro & argẽto redẽpti de vana nr̃a cõuersatiõe p̃rnæ traditiõis, sed ꝑtioso sanguie q̄si agni imaculati Chr̃i & icõtaminati. Quoties ergo sumim⁹ eucharistiã, signũ & certissimũ pign⁹ recipim⁹ nr̃æ redẽptiõis i cruce factę, quã & ille opat adhuc quotidie sub mysterio corpis & sanguis agni imacuculati, q̄ in mysterio ab initio mũdi ꝓ
Apoc.13 pctis oĩm ē occisus. Et hoc ē qđ eccl̃ia cũ grãrꝫ actiõe lętabũda canit: O sacrũ cõuiuiũ i q̄ Chr̃s sumit, recolit mẽoria passiõis ei⁹, mẽs iplet grã, & futuræ gl̃iæ nob̃ pign⁹ dat. Addit isup orõnẽ dicẽs: Deus q̄ nob̃ sub sacr̃o mirabili passiõis tuę mẽoriã reliq̄sti, tribue q̄sum⁹ ita nos corpis & sanguis tui sacra mysteria venerari, vt redẽptiõis tuę fructũ i nob̃ iugiter sentiam⁹, amẽ. ¶ Iã vero dicere q̄s ex aĩo possit, si tã ē excellẽs & vtil̃ digna corpis Chr̃i I
(sumptio et mãdu-

næ damnationis, non dijudicans corpus dñi, dic (quæso) pauca qui digne sumi possit, Iohan.6
quum nec sine eo aliquis vitam æternam habere valeat.

K ¶Rñdeo vtiq; neminē debere comedere de cœlesti hoc pane, nisi q seipm probauerit.
Illū vero probatū esse, q se esu dignū reddit. Dignū aūt (vt cōfidimus) se reddit, q in spū & 1.Cor.11
veritate facit obseruatq;, qđ olim Israelitæ in māducatiōe agni paschalis, quo Chrus pa- 1.Cor.10
scha nrm, repsentatus est, corpaliter & figuraliter obseruarunt, siqdē oīa in figura cōtige-
rint, nobiscū in veritate cōplenda. Consistit proinde digna susceptio in tribus pcipuis.

L ¶Primo, vt sumpturus corpus dñi sit purus per veram præuiam pœniam. Id quod Is- Exod.12
raelitæ designarunt per accinctionem suarum renum, qbus significat immunditis, quæ con 1.Regū.21
stringit accinctiōe renum. Et recte nimirum. Si enī olim non licuit Dauidi & eius famulis, Iohan.6
nisi à mulierum concubitu liberis, manducare panem propositionis, quāto minus licet, nisi
mundis edere panem, qui purissimus de cœlo descendit, vtpote sanctus sanctorum?

M ¶Scđo, habeat in manu baculū, i. firmus sit fide, plane credat se māducare corpus dñi.
nō dubitās sed cōfidens verbo dñi dicētis: Accipite & māducate, hoc est corpus meū, qđ
pro vobis tradetur. De cuius sane verbi veritate prorsus haud est dubitandum, quum sit
eius, qui sit ipsissima veritas, quæ mentiri nequit, quum sit eius q est omnipotens, cui nihil
est impossibile, q vnico verbo, cœlum & terram & qcqd vtrobiq; cōtinet, ex nihilo fecit

N ¶Si ergo pt qđ maius est, quare non posset qđ minus? Vtiq; maius est, qp ex nihilo oīa
fecit, q̄ qp faciat ex pane corpus suū. Quare etiā nō deberet tm̄ posse naturæ author quātū Aristotel.2
natura pt? Siqdē mutare natura possit substantiā in substantiā, vtpote alimentū in alimē- de anima
tatū. Quo sane pacto terra cōuersa ē in carnē in hoīs creatiōe. Et vxor Loth respiciēs cō Gene.2
tra dei mandatū, cōuersa est in statuā salis. Virga Mosi in serpentē, & serpēs iterum in virgā Gene.19
Aqua quoq; per Chrm mutata est in viuū. Si hæc habēt ita authoritate scripturæ, cur nō Exod.7
possit virtute & omnipotentia Christi panis mutari in corpus domini. Iohan.2

O ¶Id qđ vtiq; velauit specie panis, vt sumētibus adesset meritū fidei, qua ad salutē opus ē
hac in parte. Sicut enī culpæ demeritū cœpit à falsa credulitate diaboli, suggerētis homi
ni cibū mortis, ita necessum est, vt meritū reincipiat à fide qua credamus verbo Chri de Iohan.20
cibo vitæ, quū ait: Hoc ē corp' meū. Quod q crediderit, btūs erit, dño aliàs dicente: Quia
vidisti me Thoma credidisti, beati q nō viderūt & crediderūt. Ex qrū nūero sunt, q credūt
sub specie panis in Eucharistia Chrm eē, vtcūq; abscōditū. Quod igit (inqt ecclesia) nō vi
dea animosa firmat fides, pter rerum ordinē. Ad firmandū cor syncerum, sola fides sufficit.

P ¶Tertio sumat & manducet desiderio summæ charitatis, q significat p assationē agni Nume.21
paschalis, & nō cū fastidio, qđ signū est ægritudinis, quēadmodū olim fastidiose accipie-
bāt filij Israel māna figurā huius sacramēti, dicētes: Aīa iā nra nauseat, sup cibo isto leuissi
mo. Absit frēs cū nausea, sed potius cū animi desiderio hoc cœleste māna suscipiamus, qp
ipse dñs summo cū desiderio instituit, suisq; cū discipulis māducauit, vt hnt Euangelistæ.

Q ¶Dicamus pinde singuli in veritate cū cēturione: Dñe nō sum dignus vt itres sub tectū
meū, sed tm̄ dic verbū & sanabit aīa mea. Qđ si causas tāti sacramēti institutiōis memine- Matth.8
rimus atq; nos ipm ea puritate, fide & charitate māducauerimus, hauddubiū, qn nos nu-
triemur in hoc exilio dulcedine græ, & post hāc vitā alibi in cœlesti patria dulcedine gliæ
æternæ. Id qđ nobis concedat Iesus Chrus, panis ille viuus de cœlo descendens.

¶HOMILIA XXX. DE EO QVOD LEGITVR: Marci.16. Maria Magdalena & Maria Iacobi & Salome &c.

In ferijs gloriosæ resurrectionis Iesu Christi nostri seruatoris.

A QVod olim longis ante temporibus deus ille Opt. Max. idemq; oīpotens in
nostrā spem & cōsolationem dilecto filio suo vnigenito Iesu Chro, dño et
redemptore nostro vnico, futurum per scripturam, per figurā et naturā præ-
dici curauit. hac solenni et gloriosa, et ea qdem tertia post eiusdem dñi no-
stri Iesu Chri amarissimæ et innocentissimæ mortis ac passionis die, in eo- Iohan.1.10
dem vnigenito ipsius filio, dño nostro Iesu Chro summa cum gloria, lætitia et salute, nec
minore eruditionis cōpletū est. Siquidem hac die post passionis suæ tertia, morte supe-
rata dominus noster Iesus Christus ex sepulchro à morte virtute propria mirabiliter re
surrexit, nos per eandem suam mortem et resurrectionem viuificans.

¶Id qđ pri illi patres (deo inspiratore) apud inferos in tenebris et in vmbra mortis sedē Lucæ.1
tes, in scriptura p prophetā fore solabiliter pdixerūt, dicētes: Venite reuertamur ad dñm
qs ipse

qaipse sanabit & curabit nos. Viuificabit nos post duos dies, & in tertia die suscitabit nos
Osee.6 & viuem' in cōspectu ei'. Qđ etiānū fore pdixit figura in Iona. Sicut eī (inqt ipe dñs) fuit
Matth.12 Ionas in vētre ceti trib' dieb' & trib' noctib', sic erit filius hoīs in corde terræ trib' dieb'
Luc.11 & tribus noctibus. Accedit & natura mirabilis in pellicano volucre, idipm, naturæ crea-
Ionæ.2 tore, dispositore, mirabilr psignificās. Siqdē tradūt scriptores, q de naturis aīaliū scripti-
tarūt pellicanū auē eē in solitudine Aegypti, maxie apud Nili flumē, & illā suos tā arde-
re pullos, vt si illos in nido iueniat à serpēte occisos & mortuos, icipiat p triduū misere do-
lere, & sua latera ad corpa mortuo p dolore & amore excutere, & deniq; seipam graui-
ter vulnerare, suūq; sanguinē sup pullos fundere, q pfusi reuiuiscāt mox cū gaudio pulli,
mreq; ipa salua & exultāte. Ita nimi i Chro Iesu hodie scriptura, figura & natura re ipa
¶ Quis em (vt à primo exordiamur) est ille dñs, ad quē re- (protsus veritati ē reddita. C
Osee.6 uerti se dixerūt pij illi in lymbo hoiee, q eoe post dies eēt viuificaturus, & die tertia susci-
Apoc.19 taturus. Sane dñs est Iesue Chrs, altissimi filius, q dñs virtutū & dñator est dñantiū, & rex
1.Timot.4 regū, q duobus diebus, s. passiōis & mortie, eos & nos oēs sua passiōe & morte viuificauit,
& die tertia resurrectiōie sua resurrectiōe suscitauit, qñquidē q pctō mortui fuere & dor-
Roma.4 miētes. Chrs vere viuificauit & suscitauit, i. iustificauit morte sua & resurrectiōe, Aplo di-
Matth.12 cēte: Traditus ē propter delictaa nra, & resurrexit pter iustificationē nostrā. Quis vero
Luc.11 in veritate Ionas est? Certe idē dñs Iesue, seipm exponēs. Queadmodū em Ionas vltro
Ionæ.2 se in mortē tradidit. & exceptus est à belua marina, fuitq; in vētre illius trib' diebus, & tri-
bus noctibus, mox desperatus ab oibus, auxilio dei redditus est viuus, ita q ipe dñs Iesus
triduo a[illegible] rinoctio mortu' fuit in corde terræ, & īde tertia die auxilio suæ deitatis resurre-
xit, i. re[illegible] ixit. Atq; demū qs ē ille Pellicanus, auis in solitudine? Nimi nō alius q ipe dñs
Psal.101 Iesus, de seipo p prophetā dicens: Silis factus sum Pellicano in solitudine. Solitudo etem
Iob.7.14 hic ē mūdus, horrore famis & sitis & oim angustia & tribulationū plenus, totusq; in ma-
1.Iohan.5 ligno positus, in quo Chrus silis factus ē Pellicano, i. in eo fecit, qđ Pellicanus in solitudi-
Gene.3 ne. Quū em vidit pullos suoe, s. vniuersos hoiee, p pctm à serpēte occisos & mortuos, tri-
duo passiōis & mortis suæ ex anio doluit, suaq; in cruce brachia p dolore & amore expā-
dit, vitā pinde nostrā desiderās & demū ex latere suo adeoq; ex toto corpe sanguinē suū
roseū effundēs, ac ex charitate moriēe, se atq; nos summa cū lætitia & exultatiōe die ter-
1.Pet.1 tia post luctū viuificauit. Nō em (inqt Petrus) corruptibilibue auro & argēto redēpti estis
Hebe.2 de vana vra cōuersatiōe prnæ traditiōis, sed ptioso sanguine qsi agni immaculati & incōta-
Osee.13 minati Chri, nēpe, scribit Paulus ex ppheta, vt p mortē destrueret eū, q habebat mortis
imperiū, i. diabolū & liberaret eos, q timore mortis p totā vitā obnoxij erāt seruituti. Et
Esa.53 hoc est, qđ hodie lætabūda canit catholica ecclesia. Te qdē dñe omi tpe, sed in hac potis-
Iohan.1 simū die gloriosius prædicare, quum pascha nostrū immolatus est Chrus. Ipse em verus
est agnus, q abstulit peccata mūdi. Qui mortē nostrā moriendo destruxit, & vitā resur-
gendo reparauit. Et ideo cum angelis & archāgelis, cū thronis & dominatiōibus, cumq;
omi militia cœlestis exercitus, hymnū gloriæ tuæ canimus, sine fine dicētes: Sctūs, sctūs,
sctūs dñs deus Sabaoth, pleni sunt cœli & terra maiestatis glrie tuæ, Oeanna in excelsis.
¶ Et recte nimirum, ecclesia tam angelos quàm nos homines, ob Iesu Christi resurre-
ctionem, deo laudee & gratiarum actiones cum lætitia canere insinuat, & perinde iubet, D
quoniam ea resurrectio vtrisque læta fuit & salutaris.
¶ Quod & angelus hodie ad dextram sepulchri, stola candida vestitus, adsidens, resta- E
tur, inquiens ad mulieres, solicite Christum in sepulchro quærentes. Nolite expauescere,
Matth.22 Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. In quibus verbis, quum in
Marc.16 eis quasi totius euangelij hodierni cardo vertitur, duo nobis insinuantur.
¶ Primo, clara Iesu Chri post tristissimā mortis noctē resurrectio, in verbo. Resurrexit F
& æterna gloriæ stabilitio. Vnde nimi à morte ad vitā, à corruptiōe ad gloriā, à sepul-
Psal.3 chri latebris ad splēdorē lucis. Eoipo p pphetā dicētes: Ego dormiui & soporatus sum et
Psal.87 exurrexi, qa dñe suscepit me. Et rursus: Aestimatus sum cū descēdētibus in lacū factus sum
sicut hō sine adiutorio inter mortuoe liber. Et itē: Dñe pbasti me & cognouisti me, tu
Psal.138 cognouisti sessionē meā, & resurrectionē meā. Hæc ille q mētiri neqt, in cuius ore dolus
Eccl.4 nō fuit, qa summa æterni pris veritas, cui' verbo nequaq (vt ait scriptura) repugnandū est
3. Esdr.3 vtpote q ei nemo possit resistere. Porro crucifixus ē (inqt Paulus) Chrs ex ifirmitate, sed
2.Cor.13 resurrexit ex virtute dei. Vbi nūc es fili iniqtatis, fili mēdacij, fili diaboli, q in veritate nūq
Iohā.8 stetisti, vbi inquā es pfide Iudæe, q in die parasceues illudēs saluatori, in cruce p nobis pē-
dēti, dicebas: Vah q destruis tēplū dei, & in triduo illud reædificas? Quid hodie veniæ ha-
Matth.27 bes, quū post triduū reædificatū tēplū dei in corpis resurrectiōe cernis? Eatis nūc pfidissi-
mi Iudæi ad Pilatū, & dicatie: Dñe, recordati sumus, q seductor ille dixit, adhuc viuēs:
Post tres dies resurgā. Iube ergo custodiri sepulchrū vsq; ī diē tertiū, ne forte veniāt disci-
puli

puli eius & furentur eum, & dicant plebi: Surrexit à mortuis, & erit nouissimus error peior
priore. En seductor ille resurrexit, non vtiq; à veritate ad falsitatem, sed à falsitate ad verita
tem, à vitijs ad virtutes, à morte ad vitam.

G ¶Ipse eñi vere surrexit à morte ad vitã, & à corruptione ad gloriã. Christus eñi (scribit
Aplus) hodierna die resurgẽs ex mortuis, iã non morit, mors illi vltra nõ dominabit. Quod
eñi mortuus est, pctõ mortuus est semel, ꝙ autem viuit, viuit deo. Resurrexerũt qdem ante Roma. 6.
Christum, sed in noĩe & fide eius, sub Helia viuente in corpe vnus, & Helisæo viuo & mor 3. Regũ 5.
tuo duo, q obierãt, sed ad mortẽ quã gustauerãt iterũ redierũt. Resurrexerunt & in nouo te- 4. Reg 4. 13
stamento sub Christo tres, puella qdem in domo, adolescẽs in porta, Lazarus in sepulchro. Matt. 9
Resurrexerũt & alij, & qdẽ discipula qdã, noĩe Tabita sub Petro aplo. Et adolescẽs qdã noie Luce. 7
Eutychus, qui e fenestra ceciderat & obierat, sub Paulo. Verũ ij oẽs nõ sua, sed Chri virtute Iohan. 11
resurrexerũt, q & aliquo tẽpore beneficio vitæ vsi, iterũ ad funera rediere. Chrũs vero solus Actorũ. 9
hodie, suæ aĩæ ponẽdi & recipiendi potestatẽ habẽs, imperio suo ad gloriã ita surrexit, vt q Actorũ. 20
antea p humilitatis gradus ascẽderat, hodie gloria & honore coronatus, nil mortale, nil pas Iohan. 10
sibile retinet, quẽ (vt Petrus ait) deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta qd impossibi Acto. 2.
le erat teneri illũ ab eo, ipso ad illũ dicente per prophetã: Qm̃ nõ derelinques animã meã in Psal. 15
inferno, nec dabis sanctũ tuũ videre corruptionẽ. O incõparabilis dignitas, o admirãda glo
ria, de qua & in cœlestibus angelici spũs gaudẽt, & eã admirant, & in ea delectant, qm̃ inibi
forma serui reuersa sit in formã dei, & exinanitio humilitatis ad depositæ altitudinis redie-
rit maiestatẽ: qñquidẽ hodie, qui seipsum prius humiliauit, factus obediens vsq; ad mortẽ, Philip. 2
mortẽ aũt crucis, à deo patre glorificatus & exaltatus est, illiq; donatũ est nomen, qd est sup
omne nomen, vt in noĩe Iesu oĩe genu flectatur, cœlestiũ, terrestriũ & infernorũ, & omnis
lingua confiteatur, qa dñs Iesus Christus in gloria est dei patris, vt qui sua resurrexit virtu-
te, angelo hodie teste, à corruptiõe ad gloriã, vltra non corrumpendus.

H ¶A sepulchri tenebris ad lucẽ, ad tãtã dico lucẽ, vt ipsa hodie (propheta canẽte) orta fue- Esa. 9
rit in tenebris inferorũ, patribus illis sedentibus in vmbra mortis. Quã illi hodie cũ Christo Lucæ. 1.
vidẽtes, ad terram prouoluti, voce pre gaudio lachrymabili & supplici dixerũt: O Iesu rex
gloriæ, rex virtutũ, sol & lux iustitię ac misericordiæ, venisti tandẽ desiderabilis, quẽ deside Psal. 23
rãter expectabamus in tenebris, succurre nũc per te fessis, nũc miserãdos salua gemitus. Re-
demisti viuos cruce tua, eripe mortuos morte tua. Ad tuũ aduentũ oĩs creatura pendebat. Psal. 106
Te nostra vocabãt suspiria, te larga requirebãt lamenta. Tu solus caput draconis cõminue- Psal. 73
re potuisti. Tu portas æreas & vectes ferreos cõfringere venisti. Quibus ita lætãter vocife Psal. 67
rãtibus, mox ipse rex gloriæ (vt propheta cecinit) secũ duxit captiuã captiuitatẽ, & virtute Ephe. 4
sua (vt diximus) à morte ad vitã, à corruptiõe ad gloriã, à tenebris ad lucẽ resurrexit, ange-
lo hodie ad mulieres dicente: Nolite timere. s. sed gaudete & exultate, qm̃ quæritis Iesum
Nazarenum. s. crucifixum & mortuum, en surrexit & viuit, non est hic.

I ¶Secundũ est, qd hic intelligitur, æterna gloriæ stabilitio, defectũ supergrediẽs tẽporalẽ, quia transmigrauit hodie dñs, quia euasit sæuientis mũdi fraudẽ, immanis pœnæ dolorem, temporis fugitiui corruptionẽ. Qui enim perfecte resurrexit, est hic per præsentiã maiestatis, non autẽ est hic secundum legem huius corruptibilis temporis. Qui antea crucifigi potuit, factus est impassibilis: q potuit occidi, factus est immortalis: qui potuit vulnerari, factus est incorruptibilis, veluti lætabunda hodie canit plebecula vulgaris.

K ¶Chrũs resurrexit ab omni sua passione, de quo oẽs debemus esse læti, Chrũs ipse sit no
stra cõsolatio. Et recte nimirũ canit in hæc verba, quæ deprompta sunt ex verbis angeli, di-
centis: Nolite timere, qa resurrexit. s. Christus, & nõ est hic, gaudete. Et quare? Quia Chrs
resurrexit, & nõ est hic modo tẽporali & corruptibili quo antea, qa est nũc in gloria dei pa
tris. i. immortalis, impassibilis, incorruptibilis, qui pridie turpissima morte dãnatus est, ho-
die gloriosus resurrexit, & nõ est hic. s. in hoc monumento, & in hoc mutabili mũdo, loco Eccles. 1
vtiq; corruptiõis & imagine mortis, vbi est vanitas vanitatum. Sed quare Christo congra-
tulemur & nobis gaudeamus, ꝙ ad eum modum in gloria resurrexit.

L ¶Primo, qa caput est & summũ mẽbrũ nostrũ, pro nobis & in salutẽ nostrã natũ & pas- 1. Cor. 12.
sum, modo natura (Apostolo teste) si gloriat vnũ membrũ, cõgaudent omnia membra.

M ¶Secũdo, qa sua ipsius resurrectio nobis salutẽ & gloriã operata est, imo & resurrectio-
nem nostrã. Qui eñi hodie per resurrectionẽ gloria & honore coronatus ẽ, nos qq; gloria
impassibilitatis & immortalitatis donauit, & resurgẽtes in beatitudine cõstituit sempiter-
na. Si eñi (inqt Aplus) credimus ꝙ Iesus mortuus est & resurrexit, ita & deus eos q dormie 1. Thess. 4
rũt p Iesum, adducet cũ eo. Sicut eñi (inqt idẽ alias) in Adã oẽs moriunt, ita & in Chro oẽs
viuificabuntur. Lætemur itaq;, frẽs charissimi, die hodierna dñica, ꝙ in ea Iesus Nazarenus 1. Cor. 15
crucifixus resurrexit, & nõ est hic. s. in corruptiõe, sed in gloria, q & nos donauit, qbus sua re
surrectione vitã æternã reparauit, vtpote, qua nõ modo suscitatus est dominus ad gloriam,

sed & nosipsi sumus in Christo ad eandē gloriā suscitati:nūc in spe,resuscitandi in re tandē
Osee. 13 qui iure illud Osee dicere possumus:Vbi est mors victoria tua?Vbi est mors stimulus tuus?
Siquidē(inquit apostolus)absorpta est mors in victoria.s.Christi à morte resurgētis:q vti
1.Cor. 15 nobis(propheta teste)est datus,ita & nobis est crucifixus,nobis mortuus,nobis est hodier-
Esaie. 9 na die resuscitatus immortalis & gloriosus,vt & nos in nouissimo die in gloria resurgam⁹.
Siquidem dubitandum non est de consortio gloriæ,quæ in capite incepit,sicut dubitādum
non est de communione naturæ.Sane in Christo resurgente omnes resurgemus,de quo &
magnopere lætemur,iuxta angelum ad Marias dicentem : Nolite timere,&c. Resurrexit
& non est hic. Q.d. Quia caput vestrum ad gloriā resurrexit,ita & ipsi certo,virtute eius
resurrectiōis,vere resurgetis.Id q̄d vere angelus ad nos est dicturus,& vere cū Marijs lęta-
bimur,tā de Chrī,q̄ de nostra in gloriosa resurrectiōe,vbi & re ipa Marias ipsas sequemur
Res em̄ gesta,aliqd in sancta ecclesia significat gerendū.Sic quippe necesse est, vt audiamus
quæ facta sunt,quatenus cogitemus etiā quæ nobis sunt ex eorū imitatione facienda.

¶Primo igit̄ nobis emamus.i.summo studio & labore cōparemus, aromata.i.vitijs re- N
lictis opa bona,q̄ pietatis sunt & misericordiæ,faciamus,quæ deus p̄parauit,vt in eis ambu
Ephe. 2 lemus.Cōsepulti em̄(ait Paulus)sumus cū Christo p baptismū in mortē,vt q̄uo Chrūs sur-
Roma. 6. 7 rexit à mortuis p gloriā patris,ita & nos in nouitate vitæ ambulemus:quū & mortificati su
mus legi p corpus Christi,vt simus alterius, q ex mortuis resurrexit, vt fructificemus deo.
Iohan. 5 Nec em̄ aliter in gloria tandē resurgere possumus,quādo(vt Chrūs ait) solum procedēt in
resurrectionem vitæ,qui bona fecere,qui mala,in resurrectionem iudicij.

¶Secundo,vt veniamus cū aromatibus,id est,operibus bonis,ad vngendū Christū, scili- O
cet pauperes adiuuātes,in quibus est Christus,& æque sibi vult collatū,q̄d illis cōfertur:ipo
Matth. 25 ad nos dicente:Amen dico vobis,quamdiu fecistis vni de ijs fratribus meis minimis, mihi
fecistis.Ita nimirū debemus vngere Christū operibus misericordiæ,id est,adiuuare paupe-
Luc. 10 res,scilicet esurientes pascere,sitientes potare,hospites colligere,nudos vestire,infirmos vi-
sitare,carceratos consolari,& vnusquisq; quo potest modo adiutare,quemadmodū ipse Sa
maritanus alibi vulneratum vnxit, id est,iuuit.

¶Tertio,debemus,valde mane ire ad vngendum Christum,id est,ad adiuuandū paupe- P
res,vtpote cito,nō procrastinare de die in diem,aut post mortē,quādo nostrorū bonorum
Prouer. 3 non amplius domini sumus,quibus lumen nihil vel parū retro positum sit lucturum. Hinc
Galat. 6 scriptura : Ne dicas (inquit)amico tuo : Vade & reuertere,& cras dabo tibi,quum statim
Luce. 16 possis dare.Seqtur Apostolus,dicens:Ergo dū tēpus habemus,operemur bonū ad omnes.
Et dn̄s:Facite vobis amicos de mammona iniquitatis,vt quum defeceritis, recipiant vos in
Apo. 14 tabernacula sua.Nihil em̄ post mortem nos,nisi opera nostra sequuntur.

¶Quarto,vt vngamus Christū in monumēto.i.in corde nostro,amore tantū ipsius,non Q
in vana gloria,nō in hypocrisi,nō in cupiditate quæstus,nō coacte,sed ex corde.Diligit em̄
deus hilarem datorē.Seminet em̄(ait Paulus)vnusquisq; prout destinauit in corde suo,nō
2.Cor. 9 ex tristitia aut necessitate.Attēdite,inqt dn̄s,ne iustitiā vestrā faciatis corā hominibus,vt vi
Matth. 6 deamini ab eis,alioquin mercedē non habebitis apud patrē,qui in cœlis est.Iustitiā facit co
ram hominibus suā,qui nō in monumento,sed in vana gloria,sed alio modo q̄ amore Iesu,
Matth. 10 opa facit,q̄ tamē nō nisi in monumēto.i.amore facere debemus. Et hoc est, q̄d ipse aliàs in
Marc. 9 suo nomine dandū esse ait,& recepturū mercedem,qui in eius det nomine.
Lucæ. 10

¶Quinto,& ipsi venientibus cū aromatibus.i.operibus misericordiæ,ad vngendū Chri R
stum.i.eius nomine benefaciendum,in monumento, & videntes lapidem.i. obstaculū sup
monumento quo aromata syncera forte nō esse nec deo grata possent, solicite quæramus:
Quis reuoluet nobis lapidem de monumēto.i.oremus vt deus det gratiam, vt recte in eius
monumento ipsum possimus vngere,quum ipsius sit nostra voluntas & nostrum opus,sine
Philip. 2 quo nihil.s.recte & meritorie facere possumus,Apostolo dicente: Deus est,qui operatur in
vobis velle & perficere pro bona voluntate.Ille igitur solus est,qui de monumento omnē
lapidem potest remouere,quem vbi rogauerimus,hauddubie videbimus lapidem remotū,
& audiemus ab angelo nobis dici:Nolite timere.i.gaudete & lætamini, q̄a Christū cruci-
Col. 3 fixum quæritis,surrexit.s.à morte ad vitam, & non est hic .s.in corruptione priore,sed in
Matt. 6 gloria,ad quam & ipse vos faciet surgere.Sic fratres,si cū Christo in spe & potentia surre-
xerimus,quæ sursum sunt quæramus & sapiamus vbi Chrūs est,cor nostrū & thesaurus no
ster,non quæ super terram, vbi omnia vana sunt.

HOMILIA XXXI. DE EO QVOD LEGITVR,
Duo ex discipulis,&c. Lucæ. 24.

In secundis ferijs Paschæ.

Recte

A

Ecte sancta ecclesia in hoc sacrosancto paschali tpe nobis ea proponit Euãgelia, qbus côtinent testimonia longe maxima de lætabunda Iesu Christi resurrectione: nẽpe, quæ vt maxime ad salutẽ omnibus est credenda, ita creditu difficilis olim maxime fuit. Non enim ad immutationẽ olim resurgemus, nisi crediderimus Christũ vere resurrexisse, q vt caput nostrũ (veluti heri diximus) venturus est in nouissimo die iudicare viuos & mortuos, q̃ꝫ dñs est, & reformabit corpus humilitatis nr̃æ, cõfiguratũ corpori claritatis suæ, secundũ operationẽ virtutis suæ, qua etiã possit subijcere sibi omnia. 1.Thess. 4 Philip 3

B ¶Voluit igitur Chrũs, ad testificãdam suã resurrectionẽ post eã aliquoties dilectis suis apparere, vt illi vere instructi alios instruerẽt, ne de eius resurrectiõe vel tantillum dubitarent. Et hoc est, q̃d Petrus alibi ait ad Iudæos: Et nos testes sumus oĩm quæ fecit in regione Iudæoꝝ & Hierusalem, quẽ occiderũt suspendẽtes in ligno. Hũc deus suscitauit tertia die, & dedit eum manifestũ fieri, non omni populo, sed testibus præordinatis à deo, nobis, q mãducauimus & bibimus cũ illo, postquã resurrexit à mortuis. Et præcepit nobis pdicare populo & testificari, qa ipse ẽ, q cõstitutus est à deo iudex viuoꝝ & mortuoꝝ. Et Paulus quoq; vnà cũ Barnaba ad eosdẽ Iudæos inqt: Et nos vobis annũtiamus, q deus suscitauit eũ, s. Iesum, à mortuis tertia die, q visus est per dies multos iis, q simul ascenderãt cum eo de Galilæa in Hierusalẽ, qui vsq; nũc sunt testes eius ad plebẽ. Vere quidẽ ille sicut omia. Decies em ipsum legimus apparuisse certo. Primo, soli qdẽ Mariæ Magdalenę sub specie hortulani. Secũdo, mulieribus de sepulchro reuertẽtibus in summo gaudio. Tertio, Petro, propter trinã negationẽ Christi mœsto, cuius apparitionis hodiernũ meminit Euãgeliũ. Quarto, duobus discipulis eũtibus in Emaus, & de ipso loquẽtibus, in specie peregrini, quæ apparitio qualiter sit facta, & quæ in ea sint ab vtrisq; gesta, qm̃ pulchre & clare recenset hodiernũ Euangeliũ, non est q multis instemus pro eiusdem declaratione, sed pro intellectu totius Euangelij ad salutẽ nostrã aliqua colligemus, & quidem. Acto.10 Acto.13. Iohan.20 Matth.28. Luc.24

C ¶Primo, Christũ sua gratia plerũq; semp apud eos esse, q in eius sunt cõgregati noĩe, vt sunt, qui vel ea agũt, quæ in eius gloriã cedere debent, vel de ipso amanter, & de eius gestis, hodie cũ duobus discipulis loquuntur. Id q̃d ipse viuens adhuc testatus est, dicens: Vbi sunt duo vel tres cõgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Matth. 18

D ¶Secũdo, eos Chr̃m nõ recte agnoscere, q de ipo, an filius dei sit, vel de ipsi⁹ verbis, q̃ hic loquutus est, dubitãt. Nisi em̃ (ait Esaias) credideritis, non intelligetis. Ipse em̃ est, q nobis p scripturas loqtur, qbus si nõ crediderim⁹, nec in eũ credim⁹, nec ipm cognoscim⁹. Sic hodie discipulis de se dubitãtib⁹, cognitiõis suę speciẽ abscõdit, & tenebant oculi eoꝝ, ne agnoscerẽt eũ. Esa. 7. Luc.7 Iohan.8

E ¶Tertio, Christũ fuisse coram deo & omni populo potentem sermone & ope re, vtpote in vtroque miraculosum. Sic aliàs stupebant omnes (inquit Euãgelista) in doctrina eius, quia in potestate erat sermo ipsius. Et Nicodemus ait: Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis. Id quod passim ex Euangelio patet. Lucæ. 4 Iohan. 3

F ¶Quarto, nos non debere esse tardos in eis, quæ de deo, & reliqua, quæ vel facere, vel dimittere debemus, prophetæ loquuti sunt, quoniam qui prophetis & alijs sanctis hominib⁹ credit, qui per prophetas est loquutus, qui mentiri nequit, quum ipse sit veritas. Non enim (inquit Petrus) voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati, loquuti sunt sancti dei homines. Hebr.6 2.Petr.1.

G ¶Quinto, Christum vt hominem non aliter nisi passione sua ingredi potuisse in gloriã sempiternã. Sic & nos non isthuc venire posse nisi passione: siquidem natura nihil veri boni, sine grandi labore, possit salutariter acquiri, sic & natura arcta & dura est via, quæ ducit ad vitam. Nec enim nisi per multas tribulationes cœlum ingredi possumus, & sic nisi compatiemur cum Christo, non conglorificabimur. Matth.7. Acto.10 Roma.8.

H ¶Sexto, vt & ipsi precando desideranter, cogemus dominum manere nobiscum sua misericordia & gratia, quum certe iam sit inclinata dies & aduesperascit, quandoquidẽ vere simus illi, in quos fines seculorum deuenerunt.

I ¶Et vere inclinata est dies ad noctem, in qua nemo poterit operari, in qua dominus venturus est, finem seculo suo iudicio impositurus. 1.Cor. 10 Iohan.9.

K ¶Vere, inquã, inclinata est, quũ sit ea nouissima hora, de qua pdixit Iohannes, in qua multi Antichristi facti sunt, q ambulãt iuxta proprias cõsciẽtias. Instat em̃ finis huius temporis, de quo Chrũs pdixit horrẽda, quæ partim vidimus, sed tantũ initia fuere dolorum: partim procul dubio futura & propediem, quũ sit oĩa ex parte inclinata dies ad noctem, i. ad eã tribulationẽ, qualis & quãta nõ fuit ab initio mũdi vsq; modo, neq; fiet. Cogamus itaq; dñm deuotis pcibus, dicẽtes: Mane nobiscũ dñe, qa aduesperascit, dies em̃ inclinata ẽ, & nox prope, in qua fine te, q verus es dies, offendemur. Si aũt nobiscũ eris, quis contra nos? 1.Iohã.2 2.Pet. 3 Matth.24 Marci.13 Luc.21

¶Mane igit nobiscũ dñe,q es lux & dies vera,defende nos in nocte, sit nobis in te reges, H
quietã nocte tribue.Defensor dñe mane nobiscũ,repeime insidiãtes,guberna tuos famulos
in ea nocte futura,ne in tenebras cadãt exteriores,vbi est fletus & ftridor dentiũ,ĝs sangui-
ne mercat⁹ es,propter q̃s mortuus es,& ꝓpter ipsos resurrexisti,ne eẽnt perituri ĩ ea nocte.

HOMILIA XXXII. DE EO QVOD LEGITVR, Stetit Iesus,&c.Luc.24.

In tertijs ferijs Paschatos.

N hodierno Euangelio quinta Iesu Christi post resurrectionẽ ap A
paritio nobis subncitur,in qua cecensent fortissima argumẽta,qui-
bus approbatur vera eiusdem à morte ad vitã gloriosam resurre-
ctio.Quũ eñ in die resurrectiõis dominicæ iam ipsa resurrectio eẽt
à mulieribus,à Petro & Iohanne,q simul ad monumentũ cucurre-
rãt,& à duobus discipulis ex Emaus redeuntibus ,denuntiata alijs
discipulis,cœpissentq; & ipsi (vt solent libẽter filij de patre absente
loqui)de Chro disserere, subito ipse ianuis clausis apparuit in me-
dio eoꝝ,dicẽs:Pax vobis,& reliqua,quæ clare in Euangelio audi-
ta sunt.Ex quo colligemus more nostro.

¶Primo,Christũ vere resurrexisse,qm̃ resurrectio fit iterata eiusdẽ in numero surrectio B
Est aũt aliqd idem numero,quãdo omnino eadẽ quæ antea habet.Sic qa Chrũs & antea ha
buit carnẽ & ossa,quæ post resurrectionẽ habuit,sit vt ipse vere resurrexerit,vt q non mo-
do ad eandẽ vitã,sed & immortalem & gloriosam,quam prius habuit,redijt.Et hoc est q̃d
ipse ait:Videte manus meas & pedes,qa ego ipse sum:Palpate & videte,qa spũs carnem &
ossa non habet,sicut me videtis habere.Se vero idẽ quod antea habere corpus, & qdem ve
re humanũ, veꝝ, non phantasticũ,animatũ quatuor sensibus humanis arguit.Primo,visu,
Videte eñ(inqt)manus meas & pedes,qa ego ipse sum.Secũdo tactu,dicens:Palpate & vi
dete.Nec quidẽ simplici visu & tactu,sed & ostensione vulneꝝ,quæ ei in passione erãt infli
cta,quæ vtiq; fallere haud potuere.Tertio,gustu,dicens:Habetis aliqd q̃d mãducet?Quar-
to,auditu,reducens ad memoriã,quæ ante mortem suam dixerat.

¶Secũdo collig.nõ prorsus vanũ videri ac dici,spũs,vtcũq; neq; carnẽ neq; ossa habeant, C
aliquãdo nõnullis apparere,nõ tamen corporali visu nostro & vulgari à nobis videri posse,
sed sensibus iam vel per somnũ vel per extasim à corpore perinde solutis:quãdoquidẽ tãta
sit spirituum & animaꝝ subtilitas naturæ,vt ipsa nostrum visum(teste diuo Aurelio Aug.)
Augus.de cog.veræ vitæ ca.33 excedere credat.Nisi eñ spũs appareret,apostoli nequaq̃ putassent se fortassis spiritũ vide-
re.s.vt plerũq; quasi phantasma alicuius demortui circa sepulchra videri solet:imo & Chri
stus eos increpasset,q quicquam de apparitione spiritus sentirent. Sed hac de re in nostro
Tobia,vbi de visione angeloꝝ agimus, plura videbis.

¶Tertio collig.omnia oportuisse,quæ de Christo scripta sunt,impleri,Christo hodie di D
cente:Quoniam necesse est impleri omnia,quæ scripta,&c.Q.d.Omnino debetis credere,
quoniam sic scriptum est sicut euenit,& sic cõtigit,sicut scriptũ est:quãdoquidẽ hoc visum
est ordine patri restituere genus humanum,& quod ille decreuerat,ipsius afflatu proditum
est diuinis literis.Idem à me prædictum est antequam fieret,nec aliter fieri nec debuit eue-
Numer.23 Malach.3 nire,tum quia decreta dei sunt immutabilia,& sacræ scripturæ tam nesciunt mentiri,q̃ ipse
spũs,cuius afflatu proditæ sunt.Hinc solui scripturæ alias nequit,tum qa si aliter eueniret,in-
fideles & Iudæi dicere possent,se non potuisse prorsus agnoscere Christũ,qa fefellissent ali-
Iohã.10 quæ de ipso scripturæ,siquidẽ pleraq; oĩa de Christo sunt scripta & ꝑfigurata, vt si ea sic
fieri viderent,deinde non addubitarent de Christo,nec aliquam de sua ignorantia haberẽt
Iohan.5 excusationem.Sic & ad Iudæos alibi Chrũs ait:Scrutamini scripturas, quia vos putatis in
ipsis vitam æternam habere,& illæ sunt, quæ testimonium perhibent de me, & non vultis
Matth.11 venire ad me,vt vitam habeatis.Sic alibi Chrũs missis à Iohanne respondit:Euntes renun-
Lucæ.7 tiate Iohanni,quæ audistis & vidistis.Cæci vidẽt,claudi ambulãt,&c.Q.d.Dicite,vt scrute
tur scripturas,quæ dicũt,quæ Chrũs facere debeat,an nõ ea facio.Hinc ad Petrũ alio in lo-
Matth.26. co:Quomodo ergo implebuntur scripturæ,qa sic oportuit fieri?Et ita plane ob veritatem
omnibus de Christo ostendendã,necessum fuit etiã in minimo scripturã impleri.Propterea
Matth.5. alibi dominus ait:Amen dico vobis,donec transeat cœlum & terra,iota vnũ aut apex vn⁹
Luc.16 non præteribit à lege,donec oĩa fiant.Sic impleri oportuit,quæ de Christi passione & re
surrectione sunt scripta ad eum, quo diximus,modum.

Apoca.3 Esa.22 ¶Quarto collig.scripturas nõ intelligi,nisi deo instructore,q̃ scripturæ sunt authores:quã- E
doquidem solus aperit & intelligit,qui habet clauem Dauid,qui aperit & nemo claudit.Sic
Eunu-

Eunuchus à Philippo interrogatus, an intelligeret quæ legeret. Et quomodo (inq̃) possum si nō aliquis ostēderit mihi? Qui ergo vere scripturas aperit, deus est, dñs noster Iesus Christus, agnus ille qui occisus est, q̃ iudicatus est esse dignus accipere librũ, & p̃ spm̃ deitatis soluere septē signacula eius, hoc est, quæcunq; scripta sunt de sacramētis, incarnationis, baptismatis, p̃dicationis & operationis ipsius ac passionis, resurrectionis & ascēsionis ei⁹. Et hoc est, quod hodie inq̃t: Tũc aperuit illis sensum, vt intelligerēt scripturas. Id q̃d etiã satis ostēsum est in apostolis, olim idiotis piscatoribus, q̃ tamē spũ sancto doctore sciuerũt, quod doctus Plato ignorauit, & Demosthenes nesciuit. Sic aliàs Iudæi videntes Petri constantiam & Iohannis, cõperto, q̃ hoĩes essent sine literis & idiotæ, admirabantur. Acto. 8 Apoc. 5 Acto. 4

F ¶Quinto collig. Christũ oportuisse pati & resurgere. s. non pro se, sed pro nobis, vt per suam indebitã passionē, in qua p̃soluit, quæ nō debuit, à debita, quã merebamur, pœna nos liberaret: & per suã sanctã resurrectionem nos secũ regnaturos ostēderet, Apostolo dicente: Mortuus est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationē nostrã. Quanq̃ eñ deus ipse omnipotens non modo nos alio quidē pacto, sed & sine Christi passione redimere potuerit, q̃a tamen sic ab eo ante tēpora præordinatũ erat, nos aliter redemptũ iri noluit, nec (vt staret præordinatio) potuit, quoniam impossibile sit falli dei præscientiã & p̃ordinationem, qua de re & aliqua diximus in libro Catholicorum. Psal. 68 Roma. 4.

G ¶Sexto, pœnitentiam & remissionē p̃ctõꝝ non p̃dicari, nisi in noĩe Iesu Christi. Quanq̃ eñ nostra grata sit deo & accepta pro peccatis nostris pœnitentia, minime tamē sufficeret in remissionē peccatoꝝ nisi nomine Iesu, q̃ sua passione & pœna nostram pœnitentiã fecit meritoriã, quæ alioqui nō tanta foret, vt eius intuitu peccata nobis vnquam remissa fuissent aut vnquam remittenda. Ob ipsum eñ solũ, deus pater nobis reconciliatus est, eo dicente: Sanabo auersionē eoꝝ, & diligã eos spõte, q̃a reuersus est furor meus propter eũ. Et quidē in pœnis Christi, nō in nostris neq; in nostra exteriore pœnitētia, & in cruce eius, nō in nostra, p̃cipue nobis peccata remitti, apertius testatur Esaias, quũ ait: Vere languores nostros ipse portauit. Et subdit: Ipse aũt vulnerat⁹ est propter iniq̃tates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nr̃æ super eũ, & liuore eius sanati sumus. Et posuit dñs in eo iniq̃tates oĩm nostrũ. Et sic pœnitentia nostra remissionē peccatoꝝ non ex se, sed ex pœna Christi nanciscitur, nec Christi passio nobis sine pœnitētia nostra proficit. Nō eñ est aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri. Osee. 14 Esa. 53. Actoꝝ. 4 Acto. 10

H ¶Septimo, remissionē peccatoꝝ in om̃es gentes, non in vnã solam, prædicari, q̃a non est personaꝝ acceptor deus, sed in omni gente, q̃ timet eum & operat̃ iustitiã, acceptus est illi, & virtus dei est in salutē omni credenti. Cõclusit eñ (inq̃t Paulus) om̃ia in incredulitate, vt omnium misereatur: siquidem & Christus (ait Euãgelista) moriturus erat pro gēte, & nō pro gente tantũ, sed & vt filios dei, q̃ erãt dispersi, congregaret in vnũ. Hinc ipse dñs, vt oẽs in vnũ vniret, mãdauit incipere sermonem à Hierusalē, & ad gentes terminari. Nullus ergo præ magnitudine peccatoꝝ suoꝝ, remissionē se posse consequi desperet, quãdo ipsis Hierosolymitanis cognoscit indultũ, qui cruentis manibus & mendacibus vocibus ipsum sanguinem, per quē humanũ genus redemptũ est, effuderũt. Et sic apostoli incipiũt prædicare pœnitentiã ab Hierosolymis, non solũ quia illis credita sunt eloquia dei, & eoꝝ adoptio filioꝝ & gloria, verumetiã vt gentes, varijs erroribus implicatæ, hoc maxime inditio diuinæ pietatis, ad spem vitæ prouocentur, q̃ eis, qui filium dei crucifixerunt, venia conceditur. Roma. 2. Roma. 11 Iohã. 11.

HOMIL. XXXIII. DE EO QVOD LEGITVR, Quum esset sero, &c. Iohan. 20.

In octaua Paschæ.

A
Vemadmodũ præsens Euangeliũ duas complectitur dñi resurgētis apparitiones, ita duas quoq; p̃cipuas cõplectitur doctrinas.

¶Prima est, qua in ipsa die resurrectiõis. s. vna sabbatoꝝ, veniētibus duobus discipulis de Emaus in Hierusalē, & recitãtibus q̃ sibi contigerãt in itinere, &c. dñs ipse, clausis ianuis, in medio discipuloꝝ apparuit, dicēs: Pax vobis, ego sum, &c. veluti Lucas recēset, & post ip̃m hodie Iohãnes, addēs & dñm dixisse inter cætera. Accipite spiritũ sanctũ, quoꝝ remiseritis peccata, &c. Ex qua quidē domini loquutione & apparitione simul colligitur. Luce. 24. Iohan. 20

B ¶Prima doctrina, quæ fidei est. s. data clauium potestate, dudũ promissa Petro, & oĩbus deinde simul in ijs verbis: Quoꝝ remiseritis, &c. Discipulis & eorum successoribus sacerdotibus, oẽs p̃ctõres cõsequēter obligant̃ ad suoꝝ p̃ctõꝝ, nisi ĩpotētia excuset, vocalē cõfessionē: quãdoquidē sacerdotibus data sit potestas remittēdi peccata Matth. 16 Matth. 18

ministerialis quidē & arbitrarie, & principaliter solius sit dei. Quia tñ nō possunt arbitrari in causa sibi incognita, oportet causam, in qua arbitrari debent, eis manifestari. Hæc aūt ma-
Prouer.18 nifestatio, cōfessio est, ad salutē cōsequendā pctōri adulto plane necessaria, dicēte scriptura:
Esaie.43 Iustus prior est accusator sui. Et ipse dñs ait: Narra si qd habes, vt iustificeris. Hinc prophe-
Psal. 31. ta: Dixi (inqt) confitebor aduersum me iniustitiā meam dño, & tu remisisti impietatem pec-
cati mei. Cæterū, qa de ea confessione anno ab hinc tertio & secūdo tot & tātis scripturis e-
gerim, vt vlteriore probatione opus esse non videā, in præsentia proinde quiesco.

¶ Verū, qa audio quæri, Num & ligādi & potestas absoluēdi vere sit concessa æque malis atq; bonis sacerdotibus? Rñdeo, æque malis q̄q; eā eē cōcessam potestatē, & ideo quidem C

Esa. 43 ¶ Primo, qa remissio peccatorū, vel collatio grē, non est opus propriū sacerdotis, suæ vir- D
Psal. 50 tuti innitentis, sed opus dei principaliter agētis, qui ait: Ego sum, ego sum ipse, q deleo ini-
quitates tuas propter me. Illi eñ soli peccatur. Sacerdos aūt nō est nisi sicut instrumentum, vel verius, sicut applicās exterius instrumētū, modo cōstat, dñm posse suā voluntatē exequi per ministrū bonū & malū. Ita & deus p ministros, etiā si mali sint, potest sacramēta cōfer-
Nume. 6. re, in qbus datur gratia. Sic ipse ad Mosen & Aaronē ait sacerdotes: Vos ponite & inuoca-
te nomē meū sup filios Israel, & ego dñs benedicā eos, vt gratiā traditio p ministeriū ordi-
nate trāsfundat hoībus. Nec volūtas sacerdotis obesse vel prodesse potest, sed meritū pos-
cētis benedictionē. Sic in simili patet, medicū infirmū æque atq; sanū posse ministerio crea-
turæ medicinæ, ægrotos sanare. S. qdē spūs gratiarū sacramentorū, nō personā sequat digni vel indigni, sed ordinem traditiōis, vt quis aliqs boni sit meriti, nō tñ possit benedicere, nisi fuerit ordinatus, vt officiū ministerij exhibeat, dei aūt est, effectū tribuere benedictionis. Sic
Matth. 10 hauddubie Iudas Ischariotis, vtcūq; pessimus, infirmos curauit, leprosos mundauit, &c. Sic
Luc. 9 & Caiphas, vtcūq; nequissimus prophetizauit. Sic scribæ & pharisæi, vtcūq; mali, sup cathe-
Iohan. 11 drā Mosi sedētes, verbū veritatis & sacramenta scripturæ pdicarunt. Sic pleriq; alij in noīe
Matth. 23 Iesu prophetarūt & dæmonia eiecerūt, & in ei9 noīe virtutes multas fecerūt, vtcūq; operarij
Lucæ. 11. iniquitatis. ¶ Scdō, nisi res sic haberet, frustra dñs sacramēta instituisset, vtpote, q quum ipsa E
Matth. 7. principaliter ob salutē hominū instituerit, vt sacramēto visibili viator in cognitionē & de-
Marc. 12 siderium duceret gratiæ inuisibilis, quam huiusmodi sacramēto quæreret, necesse fuit sacramenta fore signa practica & certa. Alioqui, quis per ista quæreret salutem, maxime, si in quærēdo p huiusmodi salutē, difficile aliqd & contra inclinationē omniū facere oporteret,
Psal. 31 sicut in sacramēto pœniæ, reuelādo secreta cordis contra seipm? Sed incertissima essent signa sacramēta, si requirerēt sanctitatis gratiā in ministro, quam nemo de seipso cognoscere
Eccles. 9 potest, Ecclesiaste dicēte: Nescit homo, an amore vel odio dignus sit: multo minus de alio. Quo deniq; pacto oīa essent cōfusa in ecclesia, quū nemo scire posset, an sacerdos, an bapti-
Psal. 144. zatus, an cōfirmatus, an absolutus esset, quū sibi non cōstaret vita ministrātis sacramēta.

¶ Tertio, qa si ministrantis sanctitas requireretur, sæpe (quod dici nephas est & impium) deus foret iniquus, quum propter peccatū & malū, forte omnino occultū, aliquis puniretur, F
Ezech. 18 vtpote si non baptizaretur, pœnitens non absolueretur, aut accedens ad altare, Eucharistiā
Gene. 18 non sumeret. Atqui non portabit filius iniquitatē patris. s. ad damnationē. Neq; eñ (inquit Abraham) perdet dominus iustum cum impio, fiatq; iustus vt impius. Sic potestas ligandi & absoluendi æque malis datur atq; bonis. Nec obstat.

¶ Primo, q datutus dominus hanc potestatem apostolis, prius dedit spiritum sanctū, in- G
sufflando, & c. argumento, cōmissionem istam non esse factam, nisi eis, qui habent spiritum sanctum, non autem sacerdotibus in peccato existentibus.

¶ Respondeo, spiritū sanctum dari aliquādo ad propriā & personalem sanctificationem H
Roma. 5 & ita nō datur nisi cū gratia gratū faciente, s. charitate. Sic Apostolus dicit: Charitas diffusa
Roma. 8 est in cordibus vestris per spiritū sanctum, qui datus est vobis. Quo sane modo oēs iustos,
2. Cor. 13 & solū iustos, ipse inhabitat, Apostolo dicente: Si qs spm̄ Christi nō habet, hic non est eius: quo pacto procul dubio spūs sanctus datus est apostolis, & cæteris dei electis, ad quos Paulus ait: An nō cognoscitis vosmetipsos, quia Christus Iesus in vobis est?

¶ Alio quidē modo respōderim, dari spm̄ sanctū alicui, nō tam ad suipsius quām ad vti- I
litatem aliorū & ecclesiæ: & sic datur ipse spūs sanctus in gratijs gratis datis, cuiusmodi sunt dona linguarū, miraculorū, fidei, potestas cōsecrandi, & generaliter sacramēta ministrandi,
1. Cor. 12 de quo Apostolus: Vnicuiq; (inqt) datur manifestatio spūs ad vtilitatem. s. ecclesiæ. Alij qdem per spiritū datur sermo sapientiæ, alij autē sermo scientiæ, secundū eundē spiritū, alteri fides in eodē spū, alij gratia sanitatū in vno spū, alteri operatio virtutū, alij genera linguarum, alij prophetia. Sic dñm dedisse spm̄ sanctū hodie apostolis, sequēs & pcedens contextus subindicat, q nō gratiā gratū facientem (quāuis & hāc habuerint) sed gratis datā. s. do-
Nume. 24 num pdicandi, ligādi & soluēdi exprimit. Sic etiā datus est spūs sanctus Balaam, sic Saul, sic
Matth. 10. Iudæ, sic Caiphæ, vt prophetarint. Sic & alijs quādoq; datur peccatoribus, q in die nouissimo ad

mo ad dñm dicturi sunt: Dñe, dñe, nonne in noĩe tuo prophetauimus, & in noĩe tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo virtutes multas fecimus? Et hoc qdem modo quilibet sacerdos, Iohan 2
tam bonus q̃ malus, vere recipit spm̃ sanctũ. s. in dono gr̃æ gratis datæ, ad vtilitatẽ. s. eccle- 1. Reg. 10
siæ, quisq̧s accipit potestatẽ ligãdi atq̧ soluendi, q̃m ipsa potestas donũ est spũs sancti gratis Matth. 7
datũ. Hinc dñs: Gratis accepistis, gratis date. Nec põt soluere & ligare, nisi hoc mõ habeat
spm̃ sanctũ. i. nisi habeat ligãdi & soluẽdi potestatẽ: sic nec p̃dicãdi, nisi habeat ad hunc mo- Matth. 10
dum prædicandi potestatẽ. Hinc Paulus: Quomodo (inquit) prædicabũt, nisi mittãtur? Roma. 10

K ¶Secundo non obstat, quod dici solet: Ligatum vinculo, alium soluere non posse, talem vero esse malum sacerdotem.

L ¶Respõdeo, similitudinẽ à corpalibus ad spũalia nõ semp valere, & plerũq̧ ppetã loqui qui volẽtes de spũalibus loq̧ p similitudinẽ corpaliũ, indistincte loquunt. Q̃ñqdẽ nec in corporalibus fit vniuersaliter verũ q̧ ligatus non possit aliũ soluere siqdem ligatus pedes, possit aliũ soluere, manibus nõ ligatis, & ligatus manibus, põt aliũ soluere iussione. Sed verũ qdem ẽst, ligatũ corpaliter, scd̃m q̃d ligat, aliũ soluere nõ valere. Et ita pariter in nostro casu, ligatus quantũ ad potestatẽ clauiũ p excõicationẽ vel suspensionẽ, soluere & ligare nõ põt. Sed Matth. 7
ligatus pprio pctõ (vt fuere mali, de qbus supra) ab introitu regni, pt nihilominus suũ officium ligãdi & soluẽdi circa aliũ vtiliter exercere, quũ fit solũ minister, q̃ dñs vtit. Iã vero qd prohibet, officialẽ alicui⁹ dñi maximis debitis inuolutũ, ex cõmissione dñi sui aliũ debitorẽ dñi pronũtiare absolutũ, quẽ nõ officialis principaliter sed dñs à debito soluit, quis ipse officialis semp maneat dño obligatus? Et ita nimirũ sine dubio cõstat, potestatẽ soluẽdi & ligãdi, & reliqua sacra ministrãdi bonos & malos recipere, quũ nõ in merito sacerdotũ, sed remissio pctõrũ & gr̃æ collatio merito fiat passionis Iesu Chr̃i q profecto suã misericordiã & benignitatẽ miro mõ, ad nostrã procurãdã salutẽ, cõmẽdat, q propter ministri indignitatẽ non subtrahit nobis dignissima gr̃æ suę dona, in q̃ simul etiã manifestat detestabilis eorũ ingratitudo, q propter ministri indignitatẽ cõtẽnũt dona dei, nolentes p eos recipere p quos dñs dignat trãsfundere, q̃d in tpalib⁹ recipiẽdis donis nemo ẽ q faceret pricipi aut amico se

M ¶Præterea horrorẽ dñs hic incutit suæ indignatiõis sacerdotib⁹, q tãta grã & (cularis, ptãte tãta, & indigne suscipiũt & indigne vtũtur, vtpote qui hoc grauius punient, quo plus gr̃æ & doni receperũt. Ab eis em̃ multũ postulabit, qbus multũ est collatũ. Ad hm̃oi em̃ sin- Luc. 10
gulos indignos sacerdotes ipse dñs ait: Quare tu enarras iustitias meas, & adsumis testamẽ Psal. 49.
tum meũ p os tuũ? Tu vero odisti disciplinã, & proiecisti sermones meos retrorsum, &c.
Arguã te & statuã contra faciẽ tuã. Nec est q̃d illi tanq̃ cęteris meliores, aliq̃n sint dicturi in Matt. 7
die, qua dñs est venturus. Nõne in noĩe tuo prophetauim⁹, & in noĩe tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo virtutes multas fecimus: fideles in baptismo nostris pcibus benediximus, impositiõe manuũ nostrarũ spm̃ sanctũ dedimus, & multos ad regnũ cœleste duximus? Siqdẽ ad eos sit dicturus: Cõfiteor vobis, q̃a nunq̃ noui vos. Discedite à me oẽs q operamini iniq̃tatẽ. Eheu q̃ multi electi, sacerdotũ manibus expiati, ingrediunt patriã cœlestẽ, quũ ipsi sacerdotes praui per viã reprobã ad inferni supplicia festinãt, nẽpe simillimi aquæ baptismatis, quæ peccata baptizatorũ diluens illos ad regnũ cœleste mittit, & ipsa in cloacas descendit. Demus aũt operam (fratres) vt simus q nominamur, siquidẽ clerici vocamur, id est, pars dñi, cui voluntatẽ facere debemus, & sacerdotes, id est, sacra dantes verbo & exẽplo.

N ¶Scd̃a apparitio q̃ hodie facta est post octo dies resurrectiõis, præsente Thoma, q prius absens, & reuersus noluit credere discipulis dicẽtibus: quia dñs resurrexisset, imo dixit: Nisi videro in manibus eius fixuram clauorũ &c. Ad quẽ dñs: Infer digitũ tuũ (inq̃t) huc, & vide manus meas, &c. Cui ipse: Dñs meus (respõdit) & deus meus. Et sic, q prius infidelis fuerat post lateris tactũ optim⁹ effect⁹ est theologus: nimirũ duplicẽ naturã vnicãq̧ hypostasim Chr̃i edisserẽs. Dicẽdo em̃: Dñs meus humanã naturã, dicẽdo vero: deus meus, diuinã confessus est, & vnũ & eũdẽ deũ & dñm. Et nõ sine diuina ordinatione absens fuit Thomas, vtpote vt sic ex eius absẽntia sequeret dubitatio, & in dubitatione obstinatio, & p cõsequẽs diligẽs inquisitio ad nostrã cõfirmationẽ, vt q in magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera sanaret infidelitatis. Plus em̃ nobis infidelitas Thomæ ad fidẽ, q̃ fides credentiũ discipulorũ pfuit, q̃a dũ ille ad fidẽ palpãdo reducit, nr̃a mens omni dubitatiõe postposita, in fide solidat. Adde & inibi magnã Chr̃i misericordiã & charitatẽ lucere, q̧ ne discipulus incredulitate sua periret, seipm̃ nõ solũ videndũ, sed & palpandũ præbuit, inq̃ens: Infer digitum tuũ huc & vide manus meas, & affer manũ tuã & mitte in latus meũ, &c. Hinc oritur.

O ¶Scd̃a doctrina quę est morũ, & est: Quicq̃d est in nobis discretiõis, quicq̃d boni opis, totum in vulnerib⁹ Chr̃i, tanq̃ vicissitudinis cuiusdã, gratitudinẽ impẽdimus. Per digitos em̃ Tobi. 4
discretio, p man⁹ significat opatio. Discretiõis q̃dẽ vt oĩa cõsilia nr̃a in ipõ pmaneat, vt Tobias filiũ docuit, illũ sp pro nobis passum añ oculos habem⁹, & scd̃m hoc exẽplar, q̃d in mõte Caluarię mõstratũ ẽ, oĩa nr̃a cõsilia dirigam⁹, iuxta illud Exo. Inspice & fac scd̃m exẽplar,

Deuter.28 quod tibi in mõte mõstratũ est. Et alibi: Erit vita tua quasi pendẽs añ te. Quæ vita? Nimirũ
Heb.12 Chr̃s q est via, veritas & vita, quasi pendẽs in cruce in cõspectu tuo. Hinc aplus: Per patien-
tiã (inqt) curramus ad propositũ nobis certamen, adspiciẽtes in authorẽ fidei & cõsumma-
torẽ Iesum Christũ, q proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ confusione contẽpta. Si enĩ illũ
añ oculos habuerimus, & viderimus q̃ pro nobis passus ẽ, leuius nostras tribulationes porta
bimus, quũ seruus nõ debeat maior eẽ dño. Operis vero vt libẽter ei⁹ passiõibus cõicemus,
1.Petr 2 Petro hortãte: Chr̃s passus ẽ pro nobis, vobis relinquẽs exẽplũ, vt sequamini vestigia eius.
Cõicabimus aũt passiõibus Chr̃i, etiãsi psecutor desit dũ oĩa opa nr̃a, etiã illa q̃ pro huius vi
Roma.14 tæ necessitate impẽdimus, in ipm ordinamus, vt Paulus ait: Nemo nr̃m sibi viuit, nemo sibi
morit, si viuim⁹, dño viuimus: si morimur, dño morimur. Et iterũ: Siue ergo mãducatis, si-
1.Cor.10 ue bibitis, siue aliud aliqd facitis, oĩa in gloriã dei facite. Quatenus ex sn̄ia dicere possim⁹ cũ
Gala.6 eodẽ: Mihi aũt absit gloriari, nisi in cruce dñi nr̃i Iesu Chr̃i, p quẽ mihi mũdus crucifixus ẽ,
& ego mũdo. Quod faciẽtes, manus in latere, & digitos in clauorũ fixura iugiter retinemus.

HOMILIA XXXIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Iohan.10. Ego sum bonus pastor.

Dominica prima post octauas paschæ.

E tribus potissimum mentionem facit huius diei euangelium, scili- A
cet de ouibus, de ouili, & de pastore.
¶Oues sunt hoĩes & maxĩe subditi idẽq; pij & Chr̃iani, Prophe-
Psal.94 ta dicẽte: Nos aũt populus ei⁹ & oues pascuę eius. Sic Chr̃s alibi: Nõ
Math.15 sum (inqt) missus nisi ad oues, i. hoĩes, q̃ perierunt domus Israel.
¶Ouile vero est ipsa ecclesia, i. piorũ & Chr̃ifideliũ congregatio B
Mich.2 non secus atq; quoddã ouile circũsepta sepe legis & mandatorum.
Hinc dominus de ouibus & ouili. Ponam (dicit) illum quasi gregem
in ouili, quasi pecus in medio caularum.
¶Pastor est q vt superior, ouibus, i. hoĩbus, & maxime Chr̃ianis C
in ecclesia regẽdo & docẽdo præest, q̊rũ princeps est ac fuit, eritq; semp Chr̃s Iesus de seipso
Ezech.34 per prophetã dicẽs: Ego ipse requirã oues meas, & visitabo illas sicut visitat pastor gregem
suũ. Et hodie: Ego sum (inqt) pastor bonus, qñquidẽ pijssim⁹ ipe dñs haud aliter atq; fidelis
Lucæ.15 pastor oues quas lup⁹ rapax, i. diabolus ab initio, vt ei⁹ est natura, dispserat, q̃s etiã n. s. scri-
Luc.19 bæ & pharisæi & sacerdotes Iudęorũ, q p ostiũ q̊d ipe est nõ intrarũt, seduxerãt vt reqreret
ipse venire nõ est dedignatus p mysteriũ incarnatiõis, q̃rere p doctrinã veritatis, ac laborẽ
sanctissimę cõuersatiõis, & sacere reliqua q̃ ad salutẽ ouiũ ptinẽt. Qui quũ paulopost, iuxta
indiuiduæ trinitatis decretũ, hinc eẽt cœlũ petiturus, & absens visibili forma futurus, ne in-
terim donec in iudicio veniret, oues errãdo multifariã perirẽt, eis quẽlibet in ecclesia supe-
Ephe.4 riorẽ dedit, vt aplus scribit, sub & q̃si cooperatorẽ pastorẽ, & qualis ille eẽ deberet, vt sibi &
Iohan.13 ouibus pficeret, semetipm re ipa in exẽplũ eruditiõis hodie reliqt, ad vnũ quẽlibet se pasto-
rẽ, platũ, pposítũ, rectorẽ, & pdicatorẽ &c. dicens: Exemplũ dedi vobis, vt quẽadmodũ ego
feci, ita & vos faciatis. Qũo aũt ipse fecerit, vt bonus eẽt ac fuerit pastor, in hodierno euan-
gelio palam arguit, in seipso tria recensens, quæ verũ pastorẽ habere & seruare oportet.
¶Primo, vt conetur oues quas habet in ouili cõseruare, & à lupo defendere, nõ aũt aufu- D
gere lupo veniente, imo animam suam pro ouibus ponere necessitate postulãte. Hinc ad pa
Acto.20 stores episcopos ait Apostolus: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spũs sanctus
posuit episcopos regere ecclesiã dei, quam acquisiuit sanguine suo. Ego scio quoniã intra-
bũt post discessionẽ meã lupi rapaces in vos, non parcentes gregi. Lupi nimirũ sunt diaboli
Esaię.30 & eorũ sectatores maligni, cuiusmodi sunt viri loquẽtes pucrsa, vt abducãt discipulos post
Iohan.8 se docentes placentia, qui, velut dæmones faciunt, sine cessatione non corpora sed mentes
dilaniant, homicidæ ab initio, q alium ad luxuriã pertrahũt, aliũ in auaritiã accendũt, alium
in superbiã erigũt, alium p iracundiã diuidũt, aliũ inuidia stimulant, illũ fallacia supplantãt,
& ita fidelẽ populum p varias tẽtationes necant, cõtra quos colluctari debẽt boni pastores
Ephe.6 gladio spũs, q̊d est verbũ dei & pro suis ouibus animã suã, sicut Christus posuit, sicut posue
rũt omnes Apostoli, & eorũ fideles successores ponere, in psona Pauli alias dicentes: In cor
2.Cor.7 dibus nostris estis, ad cõmoriendum & conuiuendũ. Debẽt vtiq; boni pastores sine timore
& aliquo humano affectu, vitia ouium corrigere, & nequaquam vel timore vel amore, vel
hoc genus alio obstaculo fugere, lupo veniente cum suis aduersus oues insidijs, dicente dño
Esa.58 deo: Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocẽ tuã. Exalta, noli timere, & annũtia populo meo
1.Cor.10 scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Ne si secus faciant, non pastores, sed merce
Philip.2 narij sint, vt qui sua solum, non quæ Iesu Christi sunt, quærentes.

¶Fugiũt

E ¶Fugiunt dum peccãtes libere nõ audẽt arguere. Fuga qdem animi timor eſt: Quicunq;
ergo timet, ne is qui pro peccato arguẽdus eſt, inimicus fiat inſidieť, noceat quũ potuerit, &
ita ne pdat, q̊d ſectať humanæ amicitiæ cõmoditatẽ, & inimicitiaꝝ humanaꝝ incurrat mo-
leſtiã, tacet, nõ corripit, lupus guttur apprehẽdit, dum diabolus in pctm̃ trahit, hic aũt tacet,
nõ increpat, mercẽnarius eſt, lupũ veniẽtẽ videt & fugit. Et quare fugit? Quia nõ eſt ei cu-
ra de ouibus, qa mercẽnarius eſt. Tẽporalẽ mercedẽ quærẽs, in æternũ in domo nõ habitat
qa mercẽnarius ẽ. i. ſtare in periculo nõ põt, qa in eo q̊d ouibus præeſt, non oues diligit, ſed
lucrũ terrenũ quærit. Dũ em̃ honorẽ amplectiť, dũ tẽporalibus cõmodis lætatur, opponere
ſe cõtra periculũ trepidat, ne hoc q̊d diligit, amittat. Et hoc eſt q̊d dñs mercenarijs imprope
rat per Ezechielẽ: Nõ aſcendiſtis ex aduerſo, nec oppoſuiſtis muꝝ pro domo Iſrael, vt ſta- Ezech.13.
retis in prælio in die dñi. Quid eſt ex aduerſo aſcẽdere? Eſt quibuslibet etiam poteſtatibus
praue agẽtibus rõnis libera voce cõtraire, nihil plane timere, vt fugiat, id eſt, taceat.
F ¶Ita nimiꝝ Chrũs vbiq; fecit, inter cætera alibi dicens: Væ vobis ſcribæ & phariſæi hy- Matth.23
pocritæ, q clauditis regnũ cœloꝝ ante homines. Vos em̃ nõ intratis, nec introeuntes, finitis Luc.11.
intrare. Væ vobis ſcribæ & phariſæi hypocritæ, q ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis, quę à fo
ris parent hominibus ſpecioſa, intus vero ſunt plena oſſibus mortuoꝝ & om̃i ſpurcitia. Sic
& vos à foris qdẽ apparetis hoĩbus iuſti, intus aũt pleni eſtis hypocriſi & iniqtate. Hinc illi Matth.27.
apud Iudęos, & qdẽ pcipuos, inuidia, propter quã (nedũ Pilato ſed & ſcriptura teſte) ipſum Marci.15.
morti tradiderũt. Ipſi qdem p ſcripturã dicũt: Circũueniamus ergo iuſtũ, cõtumelia & tor- Sapię.2.
mento interrogemus eũ, morte turpiſſima cõdemnemus eum, quoniã inutilis eſt nobis, &
cõtrarius eſt operibus noſtris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos pecca-
ta diſciplinæ noſtræ. Sic q̊q; timore nõ cõfuſus Iohãnes Bapt. Herodẽ neſandi ſceleris cor- Matth.14
ripuit, q & propterea miſere in carcere clam necatus eſt. Sic & pleriq; om̃es Apoſtoli citra Marci.6
formidinẽ vitia corripuere, & virtutes promouerunt, q & ideo mortẽ ſubiere duriſſimam.
Aliàs p ſcripturam, dicẽtes: Quia propter te mortificamur tota die, æſtimati ſumus vt oues Pſal.43
occiſionis. Sed in his (inquiũt p Paulũ) oĩbus ſuperamus propter eum qui dilexit nos, vtpote Roma.8
nõ mercẽnarij, ſed veri paſtores, q nõ fugere viſo lupo. Sed q̃re (inqs) Helias fugit Achab,
quẽ corripuit idololatriæ? Et quare Paulus fugit inſidias p̃poſiti Damaſci gentis Arethæ re
gis, p feneſtrã in ſporta demiſſus? Et quare alij q̊q; Apłi tyrannoꝝ ſæuitiã fugierũt, ad ipſos 3.Reg.17
dño dicẽte: Quũ aũt pſequenť vos ĩ ciuitate iſta, fugite in aliã? Qui vtiq; orta Hieroſolymis 2.Cor.11
pſecutiõe diſpſi ſunt in vniuerſam Iudæã, vt tribulatiõis occaſio, fieret euãgelij ſeminariũ. Acto.9.
Matth.10
G ¶Reſpondeo hac in parte (vt ſupra diximus) rectius fugere pro timere accipi, & ita qdẽ Acto.8.
apoſtolos nunq̃ timuiſſe dicere veritatẽ: imo (ait ſcriptura) iuiſſe gaudẽtes à cõſpectu conci
lij, qm̃ digni habiti ſunt pro noĩe Ieſu cõtumeliã pati. Qui propterea apud Paulum clamãt: Acto.5.
Quis ergo nos ſeparabit à charitate Chři? Tribulatio, an anguſtia, an fames, an nuditas, an
periculũ, an pſecutio, an gladius. Præterea qñ eoꝝ qſq; (vt nũc fieri ſolet) ſpecialř à pſecuto Roma.8.
ribus quæriť, vt ab alijs q nõ ita quærunť, nõ deſerať eccleſia, ſed p̃beat cibaria cõſeruis, quos
aliter viuere nõ poſſe nouerũt. Quũ aũt oĩm. i. epiſcopoꝝ, clericoꝝ & laicoꝝ commune eſt
periculũ, hi q alijs indigẽt, nõ deſeranť ab his qbus indigẽt. Aut igiť ad loca munita oẽs trã-
ſeant, aut q habẽt neceſſitatẽ remanẽdi, nõ relinquanť ab eis, per quos illoꝝ eccleſiaſtica eſt
ſupplẽda neceſſitas, vt vel pariter viuãt, vel pariter ſufferãt, q̊d eos paterfamilias volet pati.
Quãuis etiã dici poſſit, piũ magiſtrũ cõdeſcẽdere infirmis ſi fugiãt, ne ſi ſe vltro ad marty-
riũ efferrẽt, ſortaſſis poſiti in tormẽtis negarẽt. Leuius em̃ eẽ fugere q̃ negare, q & ſi fidei cõ
H ſtantiã nõ in ſe oſtẽdãt, tñ magni eẽ meriti, q̊d oĩa pro Chřo parati ſint fugiẽdo deſerere.
¶Cæterum hoc in loco fugere, rectius interpretamur pro timere commodi vel incom-
modi alicuius gratia, id q̊d vel verum vel iuſtũ eſt tacere, quemadmodũ mercennarius agit,
non aũt paſtor: cui ſane neceſſariũ eſt, vt contra populi, & maxime potentum, peccata cla-
I mare, ac lupum diſpergentẽ non fugere, vt iſtæ oues peccato laceret.
¶Caueamus igitur fratres diuini verbi præcones, ne fugiamus, id eſt, timeamus carpere
vitia, ne mercenarij ſimus, ſiquidẽ noſtrũ ſit clamare, nõ ceſſare, ſed quaſi tubã exaltare vocẽ
noſtrã, & annũtiare populo dei ſcelera eoꝝ, & domui Iacob peccata eoꝝ. Quod ſi quis no Eſa.58.
ſtrum nõ fecerit, ad ſe dicere deũ audiet. Fili hominis, ſpeculatorẽ dedi te domui Iſrael, &
audies de ore meo verbũ, & annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impiũ: Morte morie- Ezech.3
ris, nõ annuntiaueris ei, neq; locutus fueris, vt auertatur à via ſua impia & viuat, ipſe impi⁹
in iniquitate ſua morieť, ſanguinẽ aũt eius de manu tua requiram. Si aũt tu annũtiaueris im-
pio, & ille nõ fuerit cõuerſus ab impietate ſua, & à via ſua impia, ipſe qdem in impietate ſua
morietur, tu aũt animã liberaſti tuã. Si aũt tu annũtiaueris iuſto, vt non peccet iuſtus, & ille
K non peccauerit, viuens viuet, quia annũtiaſti ei, & tu animã tuam liberaſti.
¶Scdo, bon⁹ paſtor debet agnoſcere ſuas oues, viſitãdo eas, & ſolicite apd̃ eas cõmorãdo Ezech.34
vt videat qd deſit eis, ita ne ip̃o abſente errẽt, & ſint ĩ rapinã beſtiaꝝ. Sed ſit pñs, vt ĩfirmas Acto.13

oues

1.Thess.5 oues cōsolidet, ęgrotas sanet. Sic apl̄i olim de ecclesia passim in ecclesiā migrabāt, & vbi p̄sentes eē neqbāt, vices suas probis pastorib⁹ delegabāt, & scriptis mutuis agebāt, vt videre est in ep̄lis & actis ap̄licis: Vę illis, q̄ parochias hn̄t, q̄s nō inuisunt, interim cōmoda sēqntes

Luc.15 ¶Tertio, bonus pastor nō fit cōtētus suis ouibus, q̄s in pace habet in suo ouili, sed & aliàs, L
Ezech.34 vel errātes, vel ab ouili Christiano alienas, summo studio perquirat, & Christo lucretur, vt
Matth.18 Chr̄s fecit, q relictis nonagintanouē in deserto, ouē perditā quæsiuit. Ita & bonus pastor (vt ex Ezechiele accipimus) ouem abiectam debet reducere, perditā quærere. Et hoc ē, q̄d
Luc.15 ipse princeps pastor egit Chr̄s dn̄s, dicēs hodie: Et alias oues habeo, q̄ nō sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meā audient, & fiet vnū ouile & vnus pastor.

HOMILIA XXXV. DE EO QVOD LEGITVR, Ioh.16. Modicū & iā nō videbitis me, & iter modicū & videbitis me &c.

Dominica secunda post octauas paschæ.

Egius ille propheta Dauid denique tā sciēs & eruditus, vt non dubitaret vere A gloriari, q̄d ne dū sup oēs senes, sed & sup oēs se docētes intelligeret cū pau-
Psal.118. loante differuisset de ijs, q̄ fidei sunt, ad quę humana ratio ptingere neqt, ni-
Psal.115 mirum aliàs regio eēt viuorum, in qua eēt dn̄o placiturus, quasi à quopiā inter rogatus rōnē, qua sciret eē regionē viuētiū, & cur eā eē adstrueret. In q̄ post hāc vitā viuēs, deo eēt placitur⁹, nullā plane addit suę differtiōis causam, sed simpliciter respōdet: Credidi propter q̄d locutus sum, argumēto nimirum, nō eē hoīs alicui⁹, vel q̄libet ardui ingenij & q̄libet aliæ scientiæ, rōnibus humanis puestigare ea, q̄ fidei sunt,
Hebr.11 sed simpliciter eē credēda, q̄d (vt ap̄lus scribit) credere sit opus accedētibus ad deū. s. q̄ ipse sit, ac verum sit q̄d nobis p scripturas credendū reliquit, nec contendere, q̄d aut quomodo sit.

Lucæ.1. ¶Cuius inter alia in scripturis exēplū satis seriū ad posteros relictū est in Zacharia, viro B alioqui vel cōtra huius ipsis hęreticos corā deo iusto & sine q̄rela. Cui vbi angelus Gabriel annūtiasset ex sterili ipsius vxore Elisabetha nascitur filiū Iohānē, dn̄i Iesu pcursorē, cū rogaret rōnē, qua id sciret ac intelligeret, inqens: Vnde hoc sciā? Ego eñ sum senex, & vxor mea processit in dieb⁹ suis, nō mō durum ab angelo respōsum, sed & suppliciū eius q̄stione dignū recepit, q̄nquidem angelus rn̄dens dixit ei: Ego sum Gabriel, q̄ asto ante deū, & missus sum loqui ad te & hæc tibi euāgelizare. Et ecce eris tacēs, & nō poteris loqui vsq; in diem, quo hæc fiant, pro eo, q̄ nō credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo.

¶Sed quorsum hæc charissimi fratres? Huc nimirum vt sciatis si qua hodie vel deinde deo C volente, de eis q̄ nr̄æ sunt fidei, dicturus fuero, ea me nō humanis rōnibus & argumentis so-
Numer.23 phisticis, vt nunc superbe & pessime factitāt fidei aduersarij, sed solū verbo fidei responsurum
Hebr.6 & cōfirmaturum, id q̄d sancta est scriptura, q̄ tā nō pōt mētiri q̄ deus ip̄e, q̄ illa nobis authore tradita est, q̄ vobis nō spū synagogæ satanæ declaratur⁹ sum, vtpote q fit spūs diaboli q nihil nisi falsum, nisi fictū, nisi simulatū suggerere possit, q̄m Chr̄o teste, in veritate nunq̄ ste-
Iohan.8 tit, in q̄ neq; veritas est, q̄ tū ex proprijs loqr, quum loquitur mēdacium, q̄ mēdax est, & oēs q eius sequunt desideria, cuiusmodi sunt q hacten⁹ tātopere de suis spiritib⁹ sunt gloriati, q̄rum ductu se oīa dicere adfirmarūt, nec eē quicq̄ scripturarum q̄d auspicio istorum sibi nō fit peruium, nec esse in scripturis quicquā obscuritatis, sed omnibus omnia esse inibi obuia, ni-
Acto.8 mirum longe alieni ab illo Aethiope Eunucho, de quo Euangelista alibi.

¶Qui cū eēt potēs sup oēs gazas Candacis reginæ Aethiopū, & venisset, vt vir vere reli- D giosus, adorare in Hierusalē, & reuersus sederet supra currū suū, legeretq; locū Esaiæ dicē-
Esa.53 tē: Tanq̄ ouis ad occisionē duct⁹ ē, &c. venissetq; ad eū, nō casu sed ductu spūs, ip̄e Philipp⁹ ap̄lus, simulq; interrogasset, nū intelligeret, q̄ legeret? rn̄disse ediuerso ille fertur Philippo. Et q̄uo possum si nō aliqs ostēderit mihi? Et deinde eundē rogasse vt ascēderet, secūq; sede- I ret, ad eū inqens: Obsecro te, de q̄ propheta dicit hoc, de se, an de alio? Aperiēs itaq; Philippus os suū, illicq; locū præfatū exposuit. Sed cuius (oro) spūs ductu? Nō vtiq; synagogæ huius, q̄ nuper in probationē multorum à deo erigi ad tēpus pmissa est, vtpote quæ nihil prorsus
Roma.14 habeat veri spūs, sed eius, q nihil sapiat nisi carnē, totus in potu & esca positus, à cœlo vn de verus est spūs, multo remotissimus. Siqdem regnum dei nō est esca & potus, sed iustitia,
Matth.16 pax & gaudiū in spū sancto, q̄ spūs nō est synagogæ huius nouæ, ex qua (Christo teste) prophetæ illi & Ap̄li dudū eiecti sunt, sed catholicæ & eius ecclesiæ, q̄ est Iesu Christi, quā ipse adfirmat se supra petrā tāto robore & munimēto ędificasse, vt portę inferorum cōtra eā nunq̄ sint p̄ualituræ. In qua nihil sit falsi, sed ipsa mera veritas, quā spūs ille veritatis, à dn̄o eidem missus, eam docuit. Illius (inquā) spūs auspicio Philippus ille scripturas adaperuit, q̄ spūs est
Ioha.16 dn̄i, quū quicqd ille ecclesiā docuit & annūtiauit, de eo, q̄d eius ē, accepit & accipit. In q̄ quū
Apo.3. idem sit cum eo, & ipse q habet clauē Dauid, q aperit & nemo claudit, aliàs quoq; discipulis

suis

ſuis incipiens à Moſe & oĩbus prophetis, interp̃tatus eſt oẽs, q̃ de ipſo erãt, ſcripturas, illiſq́ Eſaię.28
ſenſum aperuit, vt eas intelligerẽt, q & hodie diſcipulis inſcĳs ſua verba, q̃ nobis in ſcriptu Luc.24
ris tradita ſunt, pinde obſcura pro loco & tpe illo pateſacere nõ eſt dedignatus, quãq̃ nec
dum ſatis intellexerint, vt q tum portare nõ ſuffecerint, q̃s deinde ſpũs veritatis oẽm eẽt do Iohan.16
E cturus veritatẽ plenius & capacius, p quẽ ipſi (ita cõfidimus) hæc ipſa verba. ¶ De qbus ho
die diſcipuli dubitarũt, nõ ſcriptis eoꝝ ſumus interp̃taturi, q̃ꝝ ſpũs qa mali ſunt multis & a-
pto hacten᷑ didicim᷑, ſed eoꝝ ſcripturis, q̃ꝝ ſpũs qa boni ſuere, apl'oꝝ ille priceps teſtaẽ vt
ſunt pphetę illi ſcti apli & euãgeliſtæ, adeoq́ doctores p eccleſiã approbati, nẽpe q eodem 2.Petr.1
apl'oꝝ pricipe teſte, ſcti dei oẽs vere ſpũ ſctõ locuti ſunt, nõ hũana volũtate ducti, nec ſua, vt
nũc aliq ſolẽt, capita ſeqntes, nõ apud ſemetipſos prudentes nec elati, ab alĳs diſcere & q̃rere
dedignãtes, veꝝ ſibi mime cõfidẽtes, de verboꝝ Chri itellectu humillime Chrm interro-
F gare cogitarũt itra ſe dicẽtes: ¶ Quid ẽ hoc q̃d dicit nobis, modicũ & nõ videbitis me, &
iteꝝ modicũ & videbitis me, qa vado ad p̃rem. Sane dñs Ieſus poſtq̃ diſcipulis ſuis p parte
(vt ſic dixerim) reuelaſſet ea, q̃ de ſpũ ſctõ pmiſit, rurſus eoꝝ opp̃ſſit ſenſum, dicẽs: Modi-
cũ & iã nõ videbitis me, nec id qdẽ ſine cauſa, ſed vt eos p triſtiũ auditionẽ aſſueſacere bene
ferre ſuã ſeparationẽ, qppe q̃d nihil ita cõſueuerit qetare, q̃ q̃ triſtitiã pariũt verba cõtinue
reuoluta. Et ergo dicit: Modicũ & iã nõ videbitis me &c. Veꝝ quũ id apli nõ itelligerẽt, q̃-
rebãt tãtulũ inter ſe, dicẽtes: Quid ẽ hoc q̃d dicit nobis: Modicũ & iã nõ videbitis me &c.
neſciẽtes qd & primũ modicũ, & ſcd̃m modicũ vellẽt, ideo decreuerũt ſup eiuſce rei intelli
gẽtia eũ interrogare: At dñs idicãdo eis nõ opus eẽ vt ſibi ſub interrogatiõe pponerẽt, quã
habebãt difficultatẽ (eos eñ iterrogam᷑, & eis difficultates nr̃as pponim᷑ q̃s cõceptus nr̃os
latere putam᷑) p̃uenit apire eis, id de q̃ ipſi cõceperãt ipm interrogare, inqens: De hoc q̃ritis
inter vos, qa dixi modicũ & nõ videbitis me, & iteꝝ modicũ & videbitis me, qa vere dñs in
p̃cedẽtib᷑ nõ dixerat modicũ, ſed ad p̃rẽ vado, apte illis viſus eſt loq, idq́ min᷑ intelligere
potuerũt, qm̃ videreẽ eis duo cõtraria ponere nõ exiſtẽtia cõtraria. Si eñ q.d. videbim᷑ te,
qũo vadis. Si vero vadis, q̃liter te videbim᷑? Et nimiꝝ illis verba dñi fuere obſcura, quũ nõ-
dũ eẽt ipletũ, q̃d ille dixit, q̃ deinde vbi q̃d dixit cõpletũ ẽ, facta ſunt eis apta & clara, ſicut no
bis nũc plane ſunt euidẽtia, qm̃ nouim᷑ ſctm̃, & qũo factũ & cõpletũ ſit, q̃d is olim ad diſci-
G pulos dixit: Et p̃ſt hæc ipſa Chri verba biphariã & vere accipi. ¶ Primo, put dũtaxat ad Matth.16
diſcipulos, q Chrm i carne videbãt, referanẽ & tũc ver᷑ ẽ ſenſus: Modicũ & iã nõ videbitis Lucę.11
me. i. modicũ eſt tp̃s futuꝝ, q̃ nõ videbitis me, qa p triduũ morte i ſepulchro qeſcã, in q̃ mor Ionæ.2
te me ſublatũ nõ videbitis, eritq́ tp̃s modicũ. Et iteꝝ erit modicũ tp̃s, q̃ me videbitis, qa re- Acto.1
ſurgẽs tertia die vobis apparebo vſq́ ad aſcẽſionẽ meã q̃draginta dieb᷑, qb᷑ me videbitis, 1.Cor.15
id q̃d plane paruũ ẽ tp̃s. Et ſane (vt paucis cõcludã) poſt paululũ paſſus & nõ viderunt eum
H modico tempore, ſcilicet triduo, rurſum poſt paululum reſurrexit & viderunt eum quadra
ginta diebus, puo vtiq́ tpe. ¶ Scd̃o, prout nõ ſolũ ad apl'os ſed & ad oẽs fideles referunẽ,
ſiqdẽ (eodẽ teſte) q̃cũq́ illis ad fidẽ & ſalutẽ cõſeq̃ndã dixit, oĩbus vult eẽ dicta. Qd̃ ſi ita, tũc Matth.4
primũ modicũ, q̃ Chrs nõ videẽ, eſt totũ tp̃s, q̃ viuim᷑, q̃d vtiq́ ẽ modicũ ad tp̃s, q̃d alteri᷑ ẽ Matth.vlt.
ſeculi. In q̃. ſ. tpe modico hic, Chrm i carne nõ videm᷑, vtpote q̃d i ea forma viſibili aſcẽdit Lucę.vlt.
cęlos, ſedẽs ad dexterã p̃ris oĩpotẽtis, in q̃ tãdẽ forma rediturus ẽ in nouiſſimo die, iudicatur᷑ Acto.1
viuos & mortuos. Scd̃m vero modicũ ẽ ipm tp̃s intra principiũ vitę nr̃æ & finẽ eiuſdẽ vitæ
q̃d vtiq́ modicũ ẽ tp̃s, poſt q̃d trãſactũ cũ aplis recepti ad dñm, videbimus eũ in cęleſti p̃ria
iugiter. Et ſic illoꝝ ẽ verboꝝ ſenſus: Modicũ ẽ tp̃s vitę vr̃ę, q̃ me mortalẽ non videbitis, ſed
I iteꝝ poſt modicũ illud tp̃s me videbitis ſp. ¶ Hũc eẽ ſenſum ſubindicat. Primo, qa vado Marc.13
ad p̃rẽ, q̃d vtiq́ nõ niſi totũ illud ſpaciũ ẽ, q̃ nobis viſibili forma abſens ẽ vſq́ ad mortẽ nr̃aꝫ Lucę.2
in q̃ rediturus ẽ ad nos, eo ipſo dicẽte: Iteꝝ videbo vos & gaudebit cor vr̃m. Et alias: Vado Iohan.14
parare vob̃ locũ, &c. Scd̃o, qa dicit: Iteꝝ aũt videbo vos & gaudebit cor vr̃m, & gaudiũ vr̃ꝫ
nemo tollet à vobis, id q̃d nõ niſi ad gaudiũ vitę ęternę referri p̃t, q̃d ęternũ eſt, q̃ nemo pri- Iohan.10
uabiẽ, nõ aũt hui᷑ vitę, q̃d & diſcipulis ablatũ ẽ ad tp̃s, & multis auferẽ. Et hoc ẽ q̃d dñs alibi
dicit: Oues meę vocẽ meã audiũt, & ego cognoſco eas, & ſequunẽ me, & ego vitã ęternã do
eis, & nõ peribũt in ęternũ, & nõ rapiet eas qſq̃ de manu mea: Pater me᷑ q̃d dedit mihi ma
ius oĩbus ẽ & nemo p̃t rapere de manu p̃ris mei. Et ſic plane patet hũc eẽ thematis nr̃i veꝝ
& genuinũ ſenſum, vtcũq́ in eo pleriq́ doctiſſimi viri multiſariã laborauerint à nobis tñ fi-
K naliter nihil diſſidẽtes. ¶ Supeſt mõ, vt ex ĳs q̃ dicta ſunt p euangelĳ expoſitiõe aliq̃t pro
vtilitate vr̃a doctrinas colligamus, quaꝝ prima ẽ, neminẽ nec poſſe nec debere hũanis rõ-
nib᷑ & argumẽtis, q̃ fidei ſunt pueſtigare, qñquidẽ fides ſit reꝝ nõ apparentiũ, q̃ ſi nõ appa Hebr.11
rent. ſ. neq́ ſenſui, neq́ rõni, qũo qs ſenſu vel rõne capiet? Suffecerit igiẽ credere ea, qm̃ ipſe Nume.23
de᷑ oĩpotẽs, q mentiri neqt, dixit in ſcriptura, q̃ vt deus ſolus neqt, ęqualẽ cũ deo veritatẽ ha Heb.6
bẽs. Hinc facile claret, quã nõ fruſtra mõ, ſed & ſtulte & impie egerint hacten᷑, q ſcriptura Iohan.10
reluctãte, ſuis argutĳs fidei nr̃æ apices conati ſunt expiſcari, q propterea iã cũ perfidis olim Iohan.6
Iudæis

Iohan.15. Iudæis retro abierũt,& cũ Christo nõ ambulãt, cuius ecclesiã reliquerũt,a palmite excisi.
Psal.115 ¶Secunda interrogatum qũo probet q̃d de fide nostra dicimus,quũ videat impossibile, L
Esa.7 sufficere respõdere cũ propheta:Credidi,q̃a locutus sum.Siq̃dem q̃d credo ille dixit,q̃ mẽ-
Iohan.20 tiri nequit.Nisi em̃ crederem nõ intelligerẽ,nec meritũ haberẽ, quũ de oĩpotentia dei diffi
Lucæ.1. derem,q̃d olim Thomæ Chr̃s serio exprobrauit.Ideoq́ꝫ virgo Maria mysterij Christi na-
tiuitatis modũ intelligẽs nõ vltra q̃siuit,sed vnico verbo r̃ndit:Fiat mihi sc̃dm verbũ tuũ.
¶Tertia,neminẽ debere nec posse,q̃ sunt supra captũ suũ curiosius scrutari,sed iuxta scri- M
pturã simpliciter ambulare(q̃d est cõfidenter ambulare)quũ plerũq; ignoramus ea q̃ añ no
Prouer.10 stros sunt oculos & pedes,Ap̃lo dicente:Nõ plus sapere q̃ oportet sapere,sed sapere ad so-
Roma.12 brietatẽ.Et scriptura:Altiora(inq̃t)te ne quæsieris,& fortiora te ne scrutatus fueris . Non
Eccl.3 em̃ est tibi necessariũ ea quæ abscõdita sunt videre oculis tuis. Cõtra quã doctrinã hæretici
Esaiæ.29 nostri tẽporis plus æquo curiosi plane facti sunt stulti,vt q̃rũ curiosam prudentiã deus iuxta
1.Cor.1 Prophetã reprobrauit,sensusq́ꝫ illorũ ita in vanitate detinuit,vt seipsos nõ intelligãt,interq́ꝫ
Gene.11 se nõ aliter diffidentes ac isti ,qui olim turrim Babyloniæ ad cœlũ vsq; erãt structuri,vt mo
do nomẽ in omnibus terris haberent,q̃rũ deus linguam ita confudit,vt nõ audiret vnusq̃sq;
vocem proximi sui,eosq́ꝫ deinde in vniuersas terras misere dispersit,vt & illos dispergit,&
confundit indies magis ac magis confusurus & dispersurus, veluti oĩa indicant.
Eccl.3 ¶Quarta,sufficere pio homini cogitare & scire ea(vt ait scriptura)quę deus ei p̃cepit,cu N
Deuter.6 iusmodi duo præcepta in quibus cætera pendẽt,scilicet diligere deũ modis oĩbus,& pro-
Matth.22. ximum sicut seipsum,q̃ faciat & viuet. Nõ igit̃ opus est ambulare in magnis & in mirabi-
Psal.130 libus supra se,sed humiliter sentire,vt Dauid fecit,q̃ sibi plurimũ mali precabat̃, si vnquã al-
te sensisset,vtpote q̃d hoĩs pij nõ sit altiora scire q̃ deceat.Sic fiet vt ipe altissima sciet,q̃ pru
Matth.11. dentissimi huius seculi præ sup̃bia ignorãt,quos deus scire nõ vult.Ideoq́ꝫ Chr̃s alibi:Cõ-
Psalm.118 fiteor tibi(inq̃t)pater ac dñe cœli & terræ,q̃a abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus
& reuelasti ea paruulis.Ita pater quoniam sic placitũ fuit ante te. Hinc est quod Propheta
ait:Declaratio sermonum tuorum illuminat,& intellectum dat paruulis.
¶Quinta,scripturas non eẽ adeo claras,vt vnicuiq; sint adeo statim obuiæ,alioqui eunu- O
Acto.9 chus ille nõ dixisset,qũo intelligã,si nõ est q̃ me doceat? Alioqui nõ tot eruditi & sancti viri
in eis tã diligẽter interp̃tandis laborassent,cuius hodie argumẽtũ nobis inter cætera maxi-
Coloss.2 mũ p̃bent discipuli dñi,q̃ & si ab initio cũ Chr̃o erãt,essentq́ꝫ edocti ab eo,in q̃ oẽs sunt the
sauri sciẽtiæ & sapĩæ,ea tñ verba ignorabãt,q̃ merito intelligere debuerãt ex p̃cedentibus,
quibus claris suã abitionẽ & reuersionẽ aperuerat.Hinc sciri põt q̃ sint culpabiles indoctis-
simi quiq;,nunc cerdones q̃ sine aliq̃ præuio & absq; doctore moliunt̃ scire eas scripturas,in
quibus tãto labore p̃ multũ tp̃s desudarunt doctissimi viri,quas vt Paulus addisceret, ad pe-
Acto.22 des Gamalielis aliquãtò tp̃e sedere vt discipulus non erubuit,q̃ tamen altitudinẽ earũ admi-
Roma.11 rãs,vt ignarus exclamat:O altitudo diuitiarũ sciẽtiæ & sapiẽtiæ dei &c.Nec est q̃ mihi ob-
Acto.4. ijciunt ap̃los & ipsos fuisse rusticos & indoctos,sciuisse tñ eas,vt ex actis eorũ patet.R̃ndeo
nullã inibi esse cõparationẽ,q̃nquidem q̃d aliis exercitatio & q̃tidiana in lege meditatio tri-
Acto.2 buere solet,illis hoc suggerebat spũs sanctus, quo (vt scriptura testat̃) signis apertis repleti
Iohan.6 sunt oẽs in die Pẽtecostes,& facti sunt vt dñs ait docibiles deo,quales se isti eẽ nec tãtillo ar
gumẽto,sed in cõtrariũ verbis & factis probãt.Ideoq́ꝫ nõ possunt nõ maxĩe in oĩbus errare.
Apoca.3.5 ¶Sexta,eos q̃ scripturas.i.verba dñi ignorãt,debẽt cũ discipulis intellectũ eorũ interro- P
2.Cor.13 gare Chr̃m q̃ solus est,q̃ habet clauẽ Dauid,q̃ septẽ scripturę signacula reserat.At Chr̃m ro
Matth.10 gãt,q̃ ap̃los & eorũ successores.s.ecclesiasticos p̃latos interrogãt,per q̃s Chr̃s vt in Paulo
Lucę.10 quõdam loq̃tur:Et hoc est q̃d ad eos pariter inq̃t:Qui vos audit me audit,& q̃ vos spernit
me spernit.Hinc eẽ sensum,probat deinde Paulus de eis loquẽs,q̃ prælati p̃cipiũt,ita dicẽs:
1.Thess.4 Qui hæc spernit non hoĩem spernit sed deũ,q̃ etiã dedit sp̃m suũ sanctũ in nobis.Et hoc est
Deuter.32 q̃d dudũ monet scriptura,inq̃ens:Interroga patrẽ tuũ & annũtiabit tibi,maiores tuos,& di
cẽt tibi.Inde p̃spicuũ est q̃ morte sint digni hęretici,q̃ sup̃bi nõ audiũt, neq; summũ p̃õtifi-
Acto.15 cem,nec eos q̃ nobis in ecclesia à deo dati sunt p̃lati,spernẽtes & sacrosancta quæq́ꝫ cõcilia,
quibus tñ parendũ scripturę arguũt. ¶Septima, tp̃s hoc nostrũ eẽ vanũ & breue ac modi Q
cum,ideoq́ꝫ male facere eos,q̃ oẽm suũ sensum & aĩm,& totũ quod habẽt in eo ponunt, a-
gentes,ac si p̃petuo hic sint victuri.Hinc propheta:Homo(inq̃t)vanitati similis factus est,
Psal.143 dies eius sicut vmbra p̃tereunt.Et q̃d est(ait Iaco.)vita nr̃a nisi vapor ad modicũ parẽs.
Iaco.4 ¶Octaua,eos q̃ pie moriunt̃ in vera fide,quæ p̃ charitatẽ operat̃.mox & certo fore me- R
Gala.4 dio fuarũ viuentiũ animarũ in cœlo,viuẽtes cũ Christo in eo gaudio,q̃d æternũ est. Id quod
hodie claret euidẽter ex verbo Christi,quo ait:Iterũ videbo vos,& iterum me videbitis,&
gaudebit cor vestrũ,&c.Id q̃d clarius alibi arguit,dicens:Vado parare vobis locũ,& si abie
Iohan.14 ro,& p̃parauero vobis locũ,iterũ venio & accipiã vos ad meipsum, vt vbi sum ego & vos
sitis.Vnde prorsus confundunt̃ hæretici,q̃ falso docuerũt & impie,blaterãtes,nullos eẽ nec
venire

venire ad cœlos donec in nouissimo iudicio Chrs sit venturus, sed interim nescio q̄ in loco vti glires forte oēs dormire, q̄s vtcūq; veritas,, hodie palā vincit, victuri tn̄ subinde sumus ea patrocinā̄te, lōge apertius. Interim nobis sufficiat, ita nos in hoc breui tpe viuere, quo Christū in carne nō videmus, vt eū in perpetuū in gloria maiestatis eius visuri simus.

HOMILIA XXXVI. DE EO QVOD LEGITVR,
Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit, Iohan. 16
Eadem dominica.

A Vdiuimus nūc fratres charissimi, qūo & quare discipuli, vtcunq; cū summo omniū doctore & magistro p aliquod tēpus studiose cōuersati, verba dn̄i, minus intellexerint, quibus ille ad eos dixit: Modicū & nō videbitis me, & itē: modicū & videbitis me. Audiuimus quis sit eo⁊ verbo⁊ intellectus verus, ex sacris lr̄is erut⁹, iā deinde, deo volēte, audiemus Christū approbare eundē intellectū, vtpote eundē trifariam exponēs. Primo, ipso facto, q̄d eis discipulis sit obuentu⁊. Secundo, per similitudinē à muliere parente sumptā. Tertio, per sententiam finalem & consolatoriam.

B ¶In p̄sentia primū accipiemus modū, in quo adserit, q̄d illis in eo modico tēpore, quo sit absens futurus, sit obuentu⁊. Et sane, q. d. Modicū erit tēpus, in quo me non videbitis, quia mortuus per triduū, In quo, amen amen dico vobis, plorabitis & flebitis vos, mundus aūt gaudebit, siquidē discipuli contristati sunt de morte dn̄i, & vt oues, pastore percusso, dispersi, euigilātes & plorātes, subindicante hoc euangelista, qui ait: Surgēs aūt Iesus mane prima sabbati, apparuit primo Mariæ Magdalenæ, de qua eiecerat septē dæmonia. Ille vadēs nunciauit ijs, qui cū eo fuerant, lugētibus & flentibus. Tales vero erāt ex nimio adsectu, quo ita ardebant dominū, vt quantū in ipsis erat, nō dubitarint se cū illo morituros. Id quod elucescit ex verbo Thomæ, loco omniū discipulo⁊ dicentis alibi ad ipsos: Eamus & nos & moriamur cū eo: quū alij ad illū volentē in Iudæā ire suscitatu⁊ Laza⁊ à morte dixerunt: Rabbi, nunc quærebāt te Iudæi lapidare, & ite⁊ vadis illuc? Illo respondēte: Nōne duodecim sunt horæ diei? Et ex Petro dicēte patescit, quū ait: Et si oēs scandalizati fuerint in te, ego nunq̄ scandalizabor. Etiā si oportuerit me mori tecū, nō te negabo. Similiter (inquit Matthæus) omnes discipuli dixerunt. Hinc p̄spicuum fit, discipulos ipsos Christo per mortē absente & per modicū tempus non viso, fuisse mœstos, & plorasse & fleuisse, idq; ipsum fecisse, humano ducti amore & adsectu, quo erga dominū adficiebantur, quo ducti libenter perpetuo cū eo mansissent, tribus alibi discipulis dicentibus: Dn̄e, bonum est nos hic esse, faciamus tria tabernacula, tibi vnum, & Mosi vnum, & Heliæ vnum. Recte ergo Christus hodie inquit in euangelio: Amen amē dico vobis, quia plorabitis & flebitis, s. me per mortem absente.

Zach. 13. Matth. 26. Marc. 4. Marc. 16. Iohan. 11. Matth. 26. Matth. 17. Marc. 14. Luc. 9.

C ¶Vnde facile cōfunduntur, qui nostro tēpore (in quo nihil est tam rectū, tamq; innotēs, q̄d vel corā mūdo possit carere reprehēsione) aiunt, eos esse impios & paganis multo peiores, q pro mortuis amicis deflent, vel iuxta Christianā, eandēq; veterē cōsuetudinē cærimonias mœroris obseruāt, dicētes, nequaq̄ esse neq; tristandū neq; plorandū, sed ridendū potius, qm̄ dicunt, q Paulus noluerit Thessalonicenses propter dormiētes cōtristari. Quibus rn̄deo: Si impij sunt & infideles q more humano pro demortuis suis amicis mœrent & deflēt, impius fuit ille Ioseph, q sup faciē mortui patris sui Iacob ruit, flens & deosculās eū, fleuitq; eundē iuxta morē vnà cū tota Aegypto septuaginta dieb⁹. Absit impius fuerit quo cū dn̄s semp fuit, & oīa opera eius direxit. Impius q̄q; fuisset Abrahā, q satis paterne planxit & fleuit demortuā suā vxorē Sarā. Sed absit impius sit, cui dn̄s in cūctis benedixit & q cum tā familiariter egit & cōuersatus sit. Impius q̄q; fuit, vniuersus Israel, q mortuū Samuelē ex more nimis planxerūt, sed absit impius fuerit populus Israel oīs, q tunc populus fuit deo dilectus peculiariter. Impius q̄q; fuit Dauid, q inter alios scisso vestimēto nimiū planctū sup Saul & sup Ionathan filiū eius planxit, q & ex more ad exequias Abner

E plangendū voluit et ipse q̄q; plāxit. Absit fuerit impius, de q̄ dn̄s ait: Inueni Dauid seruū meū, iuxta cor meū. Impiæ q̄q; fuere Martha et Maria Magdalena, q̄ tātopere fratrē Lazarū demortuū deplorarūt. Absit impiæ fuerint quas ipse dn̄s amauit. Impij q̄q; fuerūt, q

D diuū Stephanū sepelierūt, et sup eū magnū planctū fecere, sed absit impij fuerint, qui fuerunt viri timorati, euāgelista teste. Impij q̄q; fuere apostoli hodie, qui (vt adfirmat Marcus) cū Christo, propter Christū demortuū plorarūt et fleuerūt. Absit impij fuerint ad q̄s ipse pijssimus dn̄s ait: Ego vos elegi, vos dixi amicos meos, q a oīa quæcūq; audiui à patre meo, nota feci vobis. Sed absit, inquā, charissimi, eos fuisse impios suspicemur, q bus nihil

1. Thess. 4. Gene. 40. Gene. 39. Gene. 23. Gene. 24. 1. Regū. 15. 2. Regū 1. 2. Regū. 3. Psal. 83. Iohā. 11. Acto⁊. 8. Iohā. 15.

magis post Christum pium fuit, sed impios (si modo recte quempiam dixerimus impiū, est enim nota omnium pessima) verius indicabimus, qui tam pios viros contra omnem scripturam & veritatem, omni iure reluctante, impietatis accusant, & ex hoc vel vnico argumento discatis, q̄ oblatrent isti semper contra scripturas, quas imperito popello imponentes, vel omnino silent vel retorquent.

1.Thess.4 ¶Nec est q̄d allegent Paulū, quandoquidē ille nolit sic nos cōtristari pro mortuis ac gē- D
tiles olim, qui spem.s.resurrectiōis nō habēt, non aūt prohibet flere pio adfectu pro mortuis, quemadmodum dño mortuo pij discipuli plorarunt, Christo hodie dicente.

¶Amen amē dico vobis, q̄a plorabitis & flebitis, mundus aūt gaudebit. Vtiq; discipuli E
plorarunt, vt audiuimus de morte dñi, mundus vero gauisus est.

Pliñ.lib.2. ¶Sed q̄s mūdus? Nō vtiq; (de q̄ Plinius) alio noīe cœlū, cuius circūplexu tegunt cūcta, F
ca.1.2.3 & q̄ suis hic cōstat elemētis & rebus, verū ille qui est in mundo hoc visibili ædificio.i.pro
eo hoīe qui in mūdo hoc existens, relictis quæ cœli sunt & dei, amat & sequitur id q̄d est
in mūdo, cuiusmodi est cōcupiscētia carnis & oculorū & superbia vitæ, sic Iohānes dicit,
1.Iohan.5 totū mundū esse positū in maligno.i.omnē hominē, q̄ habitat in hoc mūdo positū esse in
1.Iohan.5 malitia. q̄ pacto mūdus dicit̄ ille, q̄ non spm̄, sed carnē, & plane animalia bruta viuēdo se
1.Cor.2 quitur, quē Paulus alibi noīat, vel mūdialē vl' animalē, dicēs: Animalis homo nō percipit
Matth.27 ea, q̄ sunt spūs dei. Cuiusmodi fuere Iudæi inimici, à q̄bus Christus crucifixus est, q̄ vtiq;
Chr̄o passo & occiso, lætati sunt, discipulis contristantibus. Et sic verificat̄ ad literā, quod
Chr̄s ait: Amen amen dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus aūt gaudebit.

¶Et quidē nō solū per modicū illud tēpus tridui partim, sed & p̄ totū tēporis spatium G
Psal.126 quo vixerūt cōtristati fuere, & id q̄d dñs dicit, impletum est partim alibi de ipsis, propheta
dicēte: Euntes ibant & flebant, mittētes semina sua, quū nullibi haberent tutū locū, sed persequuti fuerint de ciuitate in ciuitatē vsq; ad mortē, eiecti ex synagogis, q̄si cōsortio homi
1.Cor.4 nū indigni. Quo nimirū pacto aliàs Paulus cōdolēs, ait: Puto enī q̄ deus nos ap̄los nouis
simos ostēdit, tanq̄ morti destinatos, q̄a spectaculū facti sumus mūdo, angelis & hoībus,
Acto.5 tanq̄ purgamēta huius mundi, facti sumus aūt peripsima vsq; adhuc, quamuis alibi in spū
læti à conspectu cōcilij abiuerint, q̄m digni habiti essent pro noīe Iesu cōtumeliam pati.
1.Cor.15 Quod & idē ipsi, fratres charissimi, qui in veteri adhuc estis religione hortor, vt faciatis,
manētes stabiles, inquit Apostolus, & immobiles, abundātes in omni opere dñi semp̄, scientes q̄ labor vester nō est inanis in dño. Memētote hasce vobis tribulatiōes à dño esse p̄dictas, vt nō scādalizemini, quū euenirēt, q̄ æque ad vos hodie, vti ad suos discipulos ait: Amen amen dico vobis, quia vos plorabitis, & mūdus gaudebit. Per mundū vere intelligens hæreticos, plane mundiales hoīes, q̄m vt videtis pene citra ordinē & modū viuunt veluti bruta animalia, quemadmodū deinde, deo faucte, latius probabimus.

HOMILIA XXXVII. DE EO QVOD LEGITVR, Vos aūt contristabimini, sed tristitia vestra vertet̄ in gaudiū, Iohan.16

Eadem Dominica.

Vnt hauddubie plerique tam probi, sed paulo infirmiores q̄ improbi inuete- A
rati, qui vix de aliqua re sub cœlo frequētius, & quidē hoc maxime tēpore scandalizantur, q̄ de eo, q̄ vident hoc in seculo plerunq; semper sceleratissimos quoliq; esse diuites, lætos, honoratos, potentes, otiosos, & quicquid lucri & voluptatis habere, quū interim plerique iustorū egeant, atq; infirmi sint
Iob.21 laborentq; diu noctuq;, nec tamen in substantia temporali proficiunt. Per Iob quasi per
personā mutuatā dicētes: Quare ergo impij viuunt, subleuati sunt, confortatiq; diuitijs?
Semen eorū permanet coram eis, propinquorū turba & nepotum in conspectu eorū, domus eorū securæ sunt & pacatæ, & non est virga dei super illas. Scio sane vel nūc plerosq;
Psal.72 idipsum dicere, videntes, quo (vt propheta quoq; meminit) tanta sit peccatorum pax, &
abundātia cōtra fideles, quibus isti nō solum, sed nec deo parcūt, ponētes in cœlū os suū,
Psal.13. iniquitatem in excelso loquentes, quorū lingua in terra transiuit, nec interim cum hominibus flagellantur, hincq; fieri video, q̄ multi scandalizantur.

¶Pars eorum, qui talia vident, suspicantur cum insipiente in corde suo deum non esse, B
vtpote plane feræ ac bestiæ, sed quos natura & ratio palam conuincit, quæ fatetur esse ali
quid, vnde omnia suū esse & viuere receperunt & recipiunt id quod deus recte possit ap-
Acto.17 pellari à dando, vt qui omnia det & dederit, vel quia ei nihil desit.

¶Pars eorū, qui talia vident, vt Epicurei, putāt hæc nostra humana deū nō curare, quē- C
admodū Aristotelea adseruit, dei prouidentiam dūtaxat vsq; ad lunā descendere, sed q̄d
Sap.6 scriptura cōuincit: Ipse est (dicēs) qui pupillū & magnū fecit, & æqualiter est Illi cura de
Sap.12 omnibus. Et rursus: Non est (inquit) alius deus q̄ tu, cui cura est de oībus. Ratio naturalia

confutat

confutat quoq; eos, quæ habet, operatorem nequaquam negligere suum quod fecit opus summamq; esse inciemeotiam, non curare, quod quis fecerit, quomodo nuoc deus oos cũ hisce inferioribus destituet, quos fecit & faciendus putauit.

D ¶Pars eoꝝ, talia vidẽtes, vt suot plane flagitiosi, arbitrantur deũ oescire actus nostros
humanos, oec videre nec intelligere, sed & eos scriptura cõfutat, inquiens: Oculi dñi, ad Eccles.15
timentes eum & ipse agnoscit omnẽ operã hominis. De seipso quoq; in scripiura dicẽs: Hiere.17
Ego sum scrutans corda & renes. In cuius conspectu (ait Paulus) non est vlla creatura in- Heb.4
uisibilia omnia aũt nuda & aperta sunt oculis eius, ad quem oobis sermo. Apoc.11

E ¶Sic & hodie Chrs se deũ ostendẽs, nouit quid inter se cogitarent discipuli, qbus ad Psal.93
cogitatus, nõ ad interrogata rñdit, ioquiens: De hoc quæritis, &c. Natura qq; eos impro
bat, q dicit: Qui plantauit aurẽ, nõ audit, q finxit oculũ non videt, & nõ considerat q dat
oĩbus intellectũ? Q.d. Imo. Potest suũ opus artifex ignorare? Homo est & in opere suo
latentia deprehendit, & opus suum deus nescit? Q.d. Minime. Quũ sol vires suas exteodit
vsq; ad intima terræ, quomodo nõ deus solis creator ad intima quæq; peoetrat?

F ¶Pars eoꝝ, qui talia vidẽt, dicũt: Si nũc deus est, & cũcta videt, & curat nos, actusq; nostros, certe iniquus est & iniustus, qui tam inique bona & mala dispẽsat, quãdo permittit peccatores abundare diuitijs, gaudere honoribus, sanitate, liberis. Cootra aũt iustos, ioopes, inhoooros, sine liberis, infirmos corpore, luctu frequẽti laborare, eo ipso ad eos hodie p filiũ suũ dicẽte: Amen amen dico vobis, plorabitis & flebitis, mũdus vero .i. malus homo, gaudebit. Nõne ergo iniquus, q perinde bonos flagellat, malos vero remunerat? Nõ mediocris ea qstio, fratres charissimi, qñquidẽ tres illi reges amici Iob, propterea eũ peccatorẽ pronunciabãt, qa inopẽ factũ ex diuite, orbatũ liberis ex fœcũdo parẽte, perfusum vlceribus, inhorrẽtemq; vili cibo, exaratũ vulneribus à capite vsq; ad pedes videbaut. Quibus hãc sanctus Iob proponit adsertiooẽ. Si ergo propter pctã mea hæc patior
quare impij viuũt & lætãtur? Q.d. Ergo ioiquus est deus, q & paulopost inquit in psona
infirmi homioia dñoi Discede à me, vias tuas scire nolo. Quid prodest qa seruim⁹ ei? Aut Iob.21
q vtilitas, qp occurrimus ipsi? Et propheta in infirmi psona dicit, pacẽ peccatorẽ vidẽs &
nõ flagellũ dixi. Ergo sine causa iustificaui cor meũ, & laui inter innocentes manus meas,
&c. Q.d. quia video deũ tam nihil habere rõnis inter iustũ & iniustũ, sed plane iniquũ, q
malos hic prosperos facit, bonos vero iofortunatos, vnde eius iudiciũ nequit esse iustum.
Absit frẽs, iniquus sit ille, quẽ ratio etiã naturalis probissimũ esse adfirmat, qm ex sua bo- Psal.144
nitate sine meritis nostris oĩa creat & cõseruat, quẽ & scriptura vbiq; esse dicit iustum io Sapiæ.11
oĩbus vijs suis, vt q oĩa in mẽsura & numero & pondere disposuit. Quod vero qrunt, cur
pctõres ad votũ hic valẽt, boni vero ediuerso, satisfacere debuit hodie dñs ad bonos atq;
pios, dicẽs: Vos cõtristabimini, sed tristitia vr̃a vertet io gaudiũ. Q.d. Tristitia bonoꝝ alio in seculo vertet in lætitiã, sed lætitia maloꝝ in tristitiã et io pœnã. Vode colligimus.

G ¶Primo, optimos quosq; hic à deo miserijs et aduersitatibus visitari, signũq; esse diuinę
in eos dilectionis, scriptura dicẽte: Fili mi, ooli negligere disciplinã dñi, neq; fatigeris dũ
ab eo argueris: quem eñ diligit dñs, castigat, flagellat aũt omoem filium quem recipit. Prouer.3

H ¶Secũdo, neminẽ posse sine tristitia et tribulatione peruenire ad verã lætitiã .s. æterni Hebr.12
gaudij: siquidẽ apostoli dicunt, qm per multas tribulationes oportet intrare in regnũ dei.
Et sic oẽs (ioquit Paulus) qui pie volũt viuere in Chr̃o Iesu, persequutionẽ patiunt. velu- Acto.14
ti claret de oĩbus pphetis, patriarchis, apostolis et martyribus, et hoc genus sanctis. Hinc 2.Timot.3
dñs hortat, dicẽs: Intrate per angustã portã et artã viam, quæ ducit ad vitã, spaciosa ve- Hebr.11
ro ad pditionẽ. Id qd ipse nõ modo monet, sed et in se suo exẽplo arguit, qui passus, oon Matth.7
aliter nisi per passionẽ in gloriam suã intrare potuit, nobis vtiq;, ait Petrus, relinquens ex Lucæ.24
emplum, vt sequamur vestigia eius, conregnaturi cum eo, si et compatiamur. 1.Petr.2

I ¶Tertio, fieri nõ posse, vt qs hic et alibi simul et semel felix sit, et ad votũ suũ viuat: qñ-
quidẽ nõ simul lux et tenebræ eẽ possint, sed post tenebras sperat lux, et post lucẽ tenebrę,
sic post mala huius mundi booa et ediuerso: quẽadmodũ qs non simul possit duobus dñis Iob.17
seruire, sic nec simul perfrui beatitudine cœlesti et voluptate seu fortuna humana. Id qd
euidẽter cõmonstrat Abrahã vice dei ad diuitẽ epulooẽ dicẽs: Fili recordare, qa recepi- Lucæ.16
sti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala. Nunc aũt hic consolat, tu vero cruciaris.

K ¶Quarto, beatitudinẽ verã iudicio diuino inde incipere, vbi ærumna æstimat humana Matth.5
Sic Christus alibi dicit: Beati pauperes spiritu, qm ipsorum est regnum cœlorum. Beati q Luc.6
esuriunt, quia ipsi saturabuntur. Beati qui lugent, quoniam ipsi cõsolationẽ habebũt, &c.
Et hodie: Vos contristabimini, ait, sed tristitia vestra vertetur io gaudium.

L ¶Quinto, magnã hic videri ĩ via diuersitatẽ inter bonos & malos, sed visum iri maiorẽ
inter eos in termino, qm q bene egerũt, resurgẽt in resurrectionẽ vitę, et ibũt in vitã æter- Matth.25
nã, vbi eoꝝ tẽporalis hic tristitia vertet in verum gaudiũ, q vero male egerũt, resurgẽt io Iohan.5

resurrectionē iudicij,& ibunt in æternū suppliciū,vbi erit fletus & stridor dentiū,& ver-
Iob.21. Psal.72 tetur eorū tēporalis lætitia in æternā tristitiā,subito enim in puncto ad inferna descendēt,fi-
Lucæ.16 entq; in desolationē,subito deficiēt,peribūt propter iniquitatē suā,testimonio est euāge-
lica illa parabola,in q̃ vere tradit̃,q̃ diues bysso & purpura induebat, & epulas copiosas
exhibebat quotidie,pauper aūt plenus vlcerib' de mēsa eius colligebat reliquias,post obi-
tum vero vtriusq;,pauper erat in sinu Abrahæ requiem habens,diues aūt in supplicijs.
2.Timot.2 ¶Sexto,deū in alio seculo videri à nobis æquissimū,qui hic visus est iniquissimus, q̃squi M
dē tum videri meritorū aut p̃mia aut supplicia.Et iuste,q̃a nemo coronat,nisi q̃ legitime
Iob.7 certauerit.Atqui in certamine labor est,post certamē alijs victoria,alijs ignominia,certa
men vero hic cōmittit̃ in hac vita,q̃ tota est militia.Ideoq; vera merces dari nequit à deo
nisi post hāc vitā,qui alioqui iniustus esset,quū daret p̃miū anteq̃ certamen esset absolutū.
2.Timo.4 Hinc Ap̃lus:Certamen(inquit)bonū certaui,cursum cōsummaui,fidē seruaui,q̃d reliquū
est,reposita est mihi corona iustitiæ, quā reddet mihi dñs in die illa iustus iudex,nō solū
aūt mihi,sed & oĩbus,qui diligūt aduentū eius.In illa(inquit)die reddet,non hic,vtpote,
q̃ hic sit locus certaminis,alibi coronādi,hic cōtristabimur,alibi gaudebimus.Beati ergo
ait dñs,fratres charissimi,q̃ persequutionē patimini propter iustitiā,q̃m vestrū est regnū
Matth.5 cœlorū.Beati estis cū maledicēt vobis hoĩes,& persequent̃,& dicēt om̃e malū aduersum
Luc.6 vos propter iustitiā,q̃m merces vestra copiosa est in cœlo,futura,nō p̃sens,in cœlo,non
in terra,memores,q̃ nō ad discipulos tantū,sed & ad oēs,qui eos sequebant̃.s.ad vos qui
in eius adhuc estis ecclesia,dñs hodie ait:Amen amen dico vobis,vos cōtristabimini,sed
tristitia vestra vertetur in gaudiū.s.post hanc vitam in vita sempiterna.

HOMILIA XXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR,

Et vos nunc quidē tristitiā habetis,iterū aūt videbo vos,& gaudebit cor
vestrū,& gaudiū vestrum nemo tollet à vobis,Iohan.16

Eadem dominica.

Vis dubitat,fratres charissimi,nō parū multos esse vestrū,quibus A
Gala.4 adhuc cordi est vera Iesu Christi fides,q̃ per charitatē operat̃,&
antiqua illa religio,plena pietatis& honestatis,q̃ hoc quidē tēpo
re summā habent tristitiā,q̃ suspicant̃ Christū prorsus à se abijs-
se,suāq; ecclesiam deseruisse,& q̃a videatur dormire,nauiculā Pe
tri omnino subuersum iri, vtpote q̃m vident tot passim suboriri
Matth.8 Antichristos,qui quū sp̃m dei nō habent,Iesum soluunt,se illum
Titum 1 nosse cōfitentes,factis aūt negāt,ad omne opus reprobi, qui quū
1.Iohan.4 de mūdo sunt,ideo de mūdo(vt palam audimus & videmus))lo-
Hebr.6 quuntur,& mūdus eos audit,Iesum denuo crucifigētes, & filium
dei sibijpsis ostētui habētes,nimirū per tot turpia,inhonesta, horrenda,atq; impia, à vita
& doctrina Christi plane contraria,quæ & perfricta fronte deblaterant & scriptitant,
Matth.12 nec dubitatur,quin & similes sunt in ipso facto,q̃m ex abundantia cordis os loquitur.
Lucæ.6 ¶Sed vos fratres charissimi,memores estote,hæc oĩa vobis dñm prædixisse,vt nō scan B
Matth.24 dalizaretis,dicētem:Videte,ne quis vos seducat. Multi enim venient in noĩe meo,dicen-
Marc.13 tes:Ego sum Chr̃s,& multos seducēt.Et tradent vos in tribulationem,& occidēt vos,&
Luc.21 eritis odio oĩbus gentibus propter nomen meū.Et tunc scandalizabunt̃ multi, & inuicē
tradent,& odio habebūt inuicem.Et multi pseudoprophetæ surgēt & seducēt multos,&
q̃m abundabit iniquitas,refrigescet charitas multorū.Hæc modo tā sunt euidētia in facto
vt nemo sit vestrū,qui adhuc in ecclesia dei sunt,veterēq; fidē & religionē sequunt̃, q̃ non
propter nomen Iesu horreat & tristitiā habeat, existimans ita Iesum abijsse, & ita suam
auertisse faciem,vt amplius neq; sit cū gratia sua & fortitudine reuersurus & nos visurus.
Matth.vlt. ¶Sed absit fratres,hoc quisq̃ cogitet de eo,q̃ sua maiestate & misericordia semper no C
biscū est,eritq; vsq; ad consummationē seculi,quanq̃ visibili forma absens,& gratia sua à
Esa.59 nobis elongatus videat̃,vt certe elongatus est propter pc̃tā nostra,q̃(vt Esaias ait)abscō
derunt faciē eius à nobis ne exaudiat,nos itaq; merito tristitiā habeamus,q̃a à nobis abie-
2.Cor.7 rit,sed nō dubitabimus,vbi tristitiā habuerimus,q̃ secundū deū est,pœnitentiā(vt scribit
Apostolus)in salutē stabilē operans,quin ipse dñs se ad nos cōuertet,facturus nobis gra-
tiam,auxiliumq;,eoipso ad nos dicēte:Et vos nunc quidē tristitiā habetis,iterū autem vi
debo vos,& gaudebit cor vestrū,& gaudium vestrū nemo tollet à vobis.
¶Hæc vero ad vos verba referri q̃q; nemo dubitare poterit,vtpote cuius fidē facie si- D
militudo,qua dñs subindicat,post tristitiā vestrā sequi gaudiū,seq; nos tristes visurū,dicēs
Mulier cū parit,tristitiā habet,quia venit hora eius.Cum autē peperit puerum,iam non
meminit pressuræ propter gaudium,quia natus est homo in mundum.

¶Mulier

E ¶Mulier illa est ecclesia sancta, propter fœcunditatē bonorū operū, quæ deus in ea pͥpa Ephe.2
rauit, vt in eis ambulemus, & qa generat deo filios spūales regeneratione sacri lauacri, de
qua alibi Nicodemus cū Christo disputat: Quæ mulier. s. ecclesia, parit, dū in mūdo virtu Iohan.3
tū profectibus insistit, dū vndiq; tentatur & affligit, tristitiā habet de hoc, qa venit hora
eius, vt patiat, qa nemo carnē suā odio habuit. Hæc mulier peperit, cū certamē laborū & Ephe.4
tribulationū deuicis morte obitus. Tū nō meminit pressuræ. i. pcedentis aduersitatis pro-
pter gaudiū qd ei prouenit, qa natus est homo in mundū. i. ex hac vita, q̄ morti cōparat,
peruenit mediāte morte ad vitā æternā, q̄ vera est generatio. Sicut em̄ cōsuete nasci dicit
q de vtero matris procedēs in hāc lucē ingredit, ita pōt natus appellari, q solutus à vincu
lis carnis, ad lucē æternā sublimat. Vnde sanctorū solēnia, nō funebria, sed natalitia vocā
tur. In qua quidē æterna luce tristitia nostra vertet in gaudiū, qd nemo à vobis tollet: si- 1.Cor.13
quidē videbit vos Chrs nō per speciē & ænigmate, sed facie ad faciē, & ipsi eū videbimus 1.Iohan.3
sicuti est, q̄ visio cū sit vera dñi cognitio, vera est beatitudo, plena omni gaudio. Hæc est Iohan.17
em̄ (inquit dñs) vita æterna, vt cognoscāt te solū deū verū, & quē misisti Iesum Christū.
Et tūc verificabit, qd hodie dñs ait: Et vos nūc quidē tristitiam habetis, iterū aūt videbo
vos, & gaudebit cor vestrū, & gaudiū vestrū nemo tollet à vobis. In quibus omnibus.

F ¶Primo colligimus, Mala & aduersa & tristia huius mūdi nobis plerunq; ita euenire, 1.Cor.11
vt tamen interim, vt Paulus scribit, boni probentur, & probati manifesti fiant. Doctrina
hæc per Esaiā probatur, dicentē: Iniquitates vestræ inter vos & deū vestrū diuiserūt, & Esa.59
peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiat. Sic Corinthiorū multi erāt 1.Cor.11
infirmi, nonnulli mortui, quia peccarunt, indigne eucharistiam portantes.

G ¶Secūdo, certū fore, vt si à peccatis nostris p tristitiā, q̄ est secundū deū, pœnitentiā ad
salutē operās, cōuersi fuerimus, & ipm dñm ad nos cōuersurū & reuersurū, eo ipso ad nos Zach.1.
dicētē: Cōuertimini ad me, & cōuertar ad vos. Et in Ezechiele: Cōuertimini, inqt, & agi Ezech.18.
te pœnitentiā ab oībus iniquitatibus vestris, & nō erit vobis in ruinā iniquitas. Et hoc est Matth.5
qd dñs alibi beatos dicit, qui lugēt. s. pro peccatis suis & aliorū, vt nūc pij faciunt, cū vidēt Luc.6
tot & tanta peccata, tam impudēter à quibusdā fieri contra Christū & eius ecclesiam.

H ¶Tertio, nō debere quenq̄ deterreri laboris magnitudine, si delectat resurrectiōis glo-
ria, & pmij celsitudo: qnquidē Paulus ait: Hæredes th dei erimus, & cohæredes Christi, si Roma.8.
compatiamur vt & cōglorificemur: siquidē corona nō datur, nisi pcesserit certamen, &
randē dabitur pmiū post labores, vtpote dñs daturus est vnicuiq; secūdū opera ipsius. Ab Matth.16
sit igitur audire eos, q laboribus & operibus vestris pijs nihil deserūt, quum Paulus inter
alia plane dicat: Fratres mei dilecti, stabiles estote & immobiles, abundātes in omni ope 1.Cor.15
dñi, semper scientes, q labor vester nō est inanis in dño. Et hoc est, qd ipsa veritas hodie
dicit: Mulier cū parit, tristitiam habet, quū aūt natus est, &c. Tristitia em̄ pariendi nō ob-
mittitur nec vitatur, vt habeatur filius quem non haberet, nisi parturiret.

I ¶Quarto, gaudiū nostrū in alia vita longe maius fore tristitia hac nostra et tribulatiōe,
mercedēq; fore labore nostro longe ptiosiorē. Hinc Apls ait: Non sunt cōdignę passio- Roma.8
nes huius tēporis ad futurā gloriam, quæ reuelabitur in nobis: quandoquidē (eodē teste) 2.Cor.4
illud quod in psenti est momentaneū et leue tribulationis nostræ supra modū in sublimi-
tate, pondus operat æternæ gloriæ in nobis. Absit igitur fratres, plus æquo vellemus, tri-
stari, quod hoc modico tempore patimur tribulationes, qm̄ illud bonū et gaudium, quo
maius excogitari nequit nobis fit futurū, in vita æterna, vbi non est finis.

K ¶Quinto, ne desperemus in ijs, tantisq; nostro tpe calamitatibus et aduersitatibus, quasi
derelicti oīno à dño, et nunq̄ ab illo vidēdi, q proculdubio se ad nos iterū cōuertet et vide
bit nos gr̄a sua, vbi à peccatis nostris desierimus. Et si omniū dñs sese tpe modicæ aduer-
sitatis abscondit, attamen auxiliū gratiæ suæ in tpe opportuno nō subtrahit, veluti exem-
plū nobis in Petro reliquit, inquiēs: O modicæ fidei quare dubitasti? Et aliās cū ventis et Matth.14
mari imperauit. Ipse em̄ quū remotissimus videt, sæpe proximus est. s. ei qui cōfidit. Nec Matth.8
dubites. Et si pene oīa viderent deficere cōtra nos, nō propterea qa pauci sumus, quū ipse Lucæ.12
ad nos dixerit: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri dare vobis regnū. Et ali Iohan.14
bi: Non relinquā vos orphanos, veniam ad vos. Et hodie vos, inquit, tristitiā habetis, iterū
aūt videbo vos, et gaudebit cor vestrū, &c. Non est em̄ (inquit propheta) abbreuiata ma Esaię.59
nus dñi, vt saluare nequeat, neq; aggrauata est auris eius vt non exaudiat.

L ¶Nos igitur, frēs dilectissimi, salubri nūc tristitia afficiamur, et spe gaudētes, in tribula
tione simus patiētes, nostra errata debita lamētatione defleamus, et tunc certe dñs vide-
bit nos iterū hic in gr̄a et in futuro in gloria facie ad faciē, qui quondā fidei suæ speculo di 1.Cor.13
gnatus est videre. Videbit, inquam, non vt labore grauet, sed vt gaudio coronet, non vi-
debit, vt nos ad fidē vocet, sed vt fidei meritum reddat in visione gloriæ suæ, qua salutabi
mur gaudio, quod nemo à nobis tollet, quia summum et perpetuum. Amen.

HOMILIA XXXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Modicum & iam, &c. Iohan. 16

Eadem dominica.

Niuersa nimiru euangelij hodierni lectio, quoad omnes ferme pa- A
tres concernit discipulos dñi, præcipue qui eam pſentes à dño au
dierunt: ij quidẽ post modicũ tempus, postq̃ hæc loquutus fuerat
dñs, ipsum nõ viderunt, vtpote qui triduo post passionẽ & mor-
tem sepultus fuerit. & deinde rursus modicũ tẽpus eum viderũt, s.
quadraginta diebus, quibus (vt est in euãgelio & in actis aposto-
licis illis apparuit) loquẽs de regno dei vsq; ad ascensionẽ suã, imo
etiã discipuli illũ modico tẽpore nõ viderũt, s. tempore, quo vixe
runt, quo vtiq; eũ visione corporali non viderunt, quod modicũ
certe dici potest ac debet in cõparatione ad æternitatis diem, quo
eum vident perpetuo gaudio, quod ab illis nemo tollet, illo ad ipsos dicẽte: Amen amen
dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit, &c.

¶ Quæ quidẽ verba etsi ad apostolos primo dicta sint, vere tñ dicta intelliguntur, & re- B
ferri quidẽ possunt ad nos oẽs, qui post dñi ascensionem ad fidem venimus, qui vtiq; per
Iob. 7 vitæ huius labores & angustias ad æternã patriã tendimus, q̃m hic vita (Iob teste) militia
Ephe. 6 est, qui bellũ (Paulo scribẽte) gerimus aduersus carnẽ intus, aduersus mundũ eminus, peri
1. Pet. 5 culosius vero aduersus cacodæmonẽ, quẽ vt leo rugiens circuit, quærẽs quẽ deuoret, hinc
Acto. 14 per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ dei. Adeo vt bene, velut oĩa Chrũs
hodie dicit: Amen amen dico vobis, &c. Quæ nimirũ verba licet multifariã interpretari
possunt, sed quo ad spm, recte ad nos oẽs dicta intelligimus, Christo aliás ad discipulos
dicẽte: Quod aũt vobis dico, omnibus dico, &c. Cæterum (vt eis domini verbis fructuo-
sius vtamur) aliquot ex ijs colligemus more nostro doctrinas. Quarum,

¶ Prima est, hũc mundũ, i. ea, quæ huius sunt mũdi, nõ esse diligendũ, q̃a vanus & vani- C
tate plenus, q̃ꝫ siquidẽ non exhibeat bona, q̃ promittit, sed semper & quidẽ finaliter fallit,
& in se cõfidentẽ confundit, fallẽs & affligens & alibi damnãs. Hinc Iohãnes: Nolite (in-
quit) diligere mundũ, neq; ea q̃ in mũdo sunt. Si quis diligit mundũ, nõ est charitas dei in
1. Iohan. 2 eo, q̃a omne q̃d est in mũdo, aut est cõcupiscẽtia carnis, aut cõcupiscentia oculoꝝ, aut su-
1. Cor. 7 perbia vitæ. Transit aũt mundus & concupiscentia eius. Et eius quoq; figura præterit. At
diligendũ non est, quod secum affert perpetuam & gehennalem tristitiam.

¶ Secũda, vtilius est homini in hac militia perpeti cõtraria & tristia q̃ cupitis voluptati- D
bus sacrari, siquidẽ, nõ aliás felicitati æterna vtatur, qui hic voluptate cupita perfruitur,
Luc. 16 vt patet de diuite epulone & Lazaro mẽdico. Insuper mala, q̃ nos hic pmunt, ad deum ci
tius ire cõpellunt. Exemplo de cursore, cui si in itinere amœna occurrũt prata cõtinuatio
nes multæ, &c. facile trahitur eorundẽ delectatione, & à termino aliquantisper pẽditur.
Adde etiam, q̃ flagella, aut vitia perpetrata purgãt, aut quæ poterãt perpetrari, deuitant.
Prouer. 3 Sic fieri videmus, vt quos dñs diligit, castigat & flagellat, quẽ recipit. Et omnes qui pie vo
Heb. 12 lunt viuere in Christo Iesu, persequutionẽ (inquit Paulus) patiuntur, veluti singulariter
2. Timo. 3 didicimus in Iobo, Tobia, Paulo, & alijs tam prophetis q̃ apostolis & martyribus.

¶ Tertia, non debere quenq̃ deterrere laboris magnitudinẽ, si delectat resurrectionis E
Matth. 7 gloria & præmij celsitudo, quũ ad magna præmia nõ peruenitur nisi magnis laboribus,
Luc. 24 hinc deus viam & portã, quæ ducit ad vitã, voluit esse durã & arctam. Cuius exemplo,
1. Petr. 2 Christus dñs, cuius actio nostra est instructio, non nisi per passionẽ potuit in gloriam suã
2. Timot. 2 intrare, relinquens nobis exemplũ, vt eius vestigia sequamur. Absit, vt seruus sit supra do
minũ, & discipulus supra magistrum. Si itaq; compatiemur, & conregnabimus & cõglo
rificemur. Necessum quidem est, ea via consequi beatitudinẽ, qua & Christus dominus in
gloriam suam ingressus est. Hinc dominus ipse adducit similitudinẽ de muliere pariente,
quæ vtiq; tristitiam neq; omittit neq; vitat, vt filium habeat, sic & ipsi nihil tristitiæ & la-
boris vitemus, vt Christum habere possimus, qui est vita æterna.

¶ Quarta, oĩno nos in hoc mũdo habituros tristitiã & tribulationẽ, vel ex prima male- F
dictione, quã deus pmisit in genus humanũ, dicẽs: Multiplicabo ærũnas tuas. In laborib⁹
Gene. 3. comedes cũctis diebus vitę tuæ. In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris
in terrã, de qua sumptus es. Et hoc est q̃d hodie dñs ait: Amẽ amen dico vobis, q̃a plora-
bitis & flebitis vos. Et alio in loco: In me pacem habebitis, in mũdo aũt pressurã. In Iob:
Iohan. 16 Homo (inquit) natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs.
Iob. 14 ¶ Quinta, vt pleriq; oẽs iusti et probi hic sunt tribulati et miseri, ita pleriq; oẽs mali sunt G
fortunati et gaudentes, quos dominus hodie per mundum intelligit, inquiens: Quia vos,

scilicet

scilicet vos plorabitis & flebitis, mundus autem gaudebit. Hinc Iob: Viuunt (inquit) impij, subleuati sunt, confortatiq; diuitijs, domus eorum securæ & pacatæ, & non est virga dei super illos: Egrediuntur quasi greges paruuli eorum. Infantes eorum exultant lusibus tenent tympanum & cytharam, & gaudent ad sonitum organi. Et propheta ait: Mei autem pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus mei. Quia zelaui super iniquos, pacem peccatorum videns. Quia non est respectus morti eorum, & firmamentum in plaga eorum. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ecce ipsi peccatores & abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. Iob.21 Psal.72

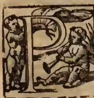
H ¶Sexta: Quemadmodum dissimilis hic est conditio bonorum & malorum, ita quoq; alibi dissimilis est conditio in contrarium. Quandoquidem malorum lætitia alibi in mœrorem C conuertetur, & quicquid illis hac in vita fuit delectationi, aliâs erit pœnæ, vtpote q(Propheta teste) fient in desolationem, & subito deficient, & in iniquitate sua peribunt. Et qui (vt ait Iob) dies suos hic in bonis suis ducunt, in puncto ad inferna descẽdunt, euntes (domino teste) in supplicium æternum, vbi ignis puniens non extinguetur, nec vermis crucians morietur, vbi fletus & stridor dentium, cruciatus sine modo & fine. Psal.72 Iob.21 Matth.25 Esaiæ vlti.

I ¶O dolorosa & infelicissima mutatio pro momẽtanea sordidaq; voluptate æternis cruciari flammis. O fugienda semper mundi huius falsissima oblectamenta, quæ afferunt æterna sæuissimaq; tormenta, in quibus damnati clamabunt vociferantes: Errauimus à via veritatis & iustitiæ lumen non luxit nobis &c. Quid nobis profuit superbia nostra, aut diuitiarum iactantia quid contulit nobis? Transierunt omnia illa tanquam vmbra & nuntius præcurrens, in malignitate autem nostra consumpti sumus. E diuerso bonorum hic tribulatio & tristitia, alibi vertetur in gaudium tantum, quantum nec auris audiuit, nec oculus vidit, nec in cor hominis descendit, quod nemo ab ipsis tollet. Vbi inquit Apocalypsis: Absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorum & mors vltra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra, quia prima transierunt. Sap.5 1.Cor.2 Apoc.21

K ¶Eapropter charissimi, patienter feramus huius mundi mala, memores, quæ nos bona expectant pro eis in cœlesti patria, tanta nimirum, vt ad ea passiones huius mũdi nullæ sint. Memores quoq; eius quod Apostolus scribit: Illud quod in præsenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ super modum in sublimitate pondus operatur æternæ gloriæ in nobis. Scientes (inquam) non fore nos perpetuo miseros, sed sequi post hanc tristitiam gaudium, sicut post tenebras lucem, & post nubila solem. Et si enim dñs sese tempore modicæ aduersitatis perinde abscondit, attamen auxilium gratiæ suæ in tempore opportuno non subtrahit, sed auxilium constanter agenti & pugnanti abundantius impendit, plerũq; hoc nobis propinquior, quo videtur esse remotior, hodie inquiens: Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. Roma.8 2.Cor.4

¶HOMILIA XL. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis decimosexto: Vado ad eum &c.

Dominica tertia post octauas paschæ.

A

Ostquã dominus (charissimi fratres) in vltima suã cœna, suis discipulis, quam essent passuri persequutionem, post suam ad cœlos ascensionem prædixisset, vtpote quod eijcerentur de synagoga, deq; vna ciuitate in aliam profugarentur, tandem trucidandi, mox eisdem quoque suam ex hoc mundo abitionem denuntiat, inquiens: Vado ad eum qui me misit &c. Et ne plus æquo de sermone eius absentiæ contristentur, incipit enarrare necessitatem & vtilitatem suæ ad cœlos ascensionis. Et nimirum, quia alioqui spiritus sanctus ad vos haud sit venturus. Quemadmodum euidenter patescit in euangelio hodierno. Quod quum profundum sit, ac mysterijs plenum, paulo pluribus agemus. Siquidem sanctæ & indiuiduæ trinitatis conditiones id ipsum attingat, & signa quibus spiritus sancti deprehendi queat, arguit, doctrinas quoque aliquot salutares complectitur. Matth.10 Marci.13 Lucæ.12 Iohan.16

B ¶Sane habet fides catholica, deum esse in trinitate personarum. s. patris & filij & spiritus sancti, Iohanne dicente: Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, pater, verbũ, & spũs sanctus, quorum sane trium fit mentio in euangelio hodierno: In principio quidem & in fine, de patre fit mentio, filius loquitur, & spũs sanctus missionem promittit: Ecce trinitas personarum, quæ essentia vnum sunt, eodem Euangelista teste, quũ ait: Et hi tres vnũ sunt. Quarum etiã essentiæ vnitas ostẽdit hodie in personarum circumscriptione. Vnde filius dixit: Quæcunq; habet pater, mea sunt, Et item filius de spũ sancto. Ideo dixit de meo accipiet. 1.Iohan.5 Matth.11 Luc.10 Iohan.16

Ecce vna trium personarum essentia. Tangit deniq; appropriata in illis operationū discre-
tio, q̄a patri authoritas, filio redemptio ac reditus ad patrem, in quo perfecta satisfactio,
& pctōrum reparatio, pditorumq; recuperatio per passionē & mortē eiusdem designat.
Spūs sancti cōsolatio, iustificatio & illuminatio appropriant. Quàmuis alioqui sicut vna
est triū personarum essentia & deitas, ita vna pariter operatio ad extra. Siqdem opa trinita-
tis ad extra sint indiuisa. Et sicut tres psonæ sunt vnus deus, ita vnus creator, vnus cōsola
tor, vnus reparator, vnus beatificator, non tres creatores, nec tres beatificatores. Qua de
re in nr̄is catholicis ad lōgū disputauimus, suo loco, & tp̄e disputaturi, deo fauēte latius.

¶Nec est, quod & nunc respondeamus ad quæstionem qua quæsitum est, & qūo filius C
promittat alium consolatorem spm̄ sanctum, quasi ipse non sufficeret, quum tamen an-
tea dixerit de se: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

¶Secundo, quomodo non venerit spiritus sanctus, nisi filius abierit? Et demum nun- D
quid filij præsentia spiritum sanctum impediuerit? Siquidem suo tempore respondimus,
responsuri tamen aliàs clarius: In hac igitur parte videbimus dumtaxat, quibus signis
agnoscatur adesse spiritus sanctus? Vnde colligemus proficuas doctrinas.

Matth.11 ¶Primū signum præsentiæ spūs sancti est, horum præsentium & mundanorum bonorum ne- E
glectus & futurorum desiderium. Secundum est reprehensio conscientiæ de fidei debilitate.
Tertium, est reprehensio conscientiæ de iustitiæ imperfectione. Quartum, est reprehen-
sio consciæ de timore defectuoso iudicij futuri. Quæ nimirū signa homo in se agnoscens
& emendandi propositum cōcipiens, testimonium habet spūs sancti. E diuerso negligēs
habens spm̄ sanctum testem contrarium. Ipse enim est qui reddit testimonium spiritui no
Roma.8 stro. Et hoc est quod dominus hodie ait: Expedit vobis, vt ego vadam: si enim non abie-
ro, paracletus non veniet &c. Et cum venerit ille, arguet mundum &c. Vnde colligimus.

¶Primo, si volumus vt ad nos veniat spūs sanctus, & in nobis sua grā habitet, oportet, F
vt cōsolatiōes carnis & mundi relinquamus, cœlestia & quæ futura sunt sursum toto cor-
Coloss.3 de quæramus & amemus: siqdem impossibile sit, vt vtrisq; inhiemus feliciter dn̄o dicēte:
Matth.6 Nemo pt̄ seruire duobus dn̄is. s. deo & mundo. Qui em̄ ijs mundanis delectant, cœlesti-
Lucę.16 um obliuiscunt. Ita nimirum expediebat discipulis, vt Chr̄us ab eis iuxta carnalem præ-
sentiam abiret. Illi em̄ carnali eius adfectu delectati & cōuersatiōe, minus curauerunt di-
uina eius mysteria intelligere, minus etiam in deū amoris adsectibus ferri, sed carnalr̄ co-
Marci.16 gnouerunt, carnaliter & dilexerunt, cōtenti cū eo semp manere in terris. Sicut Petrus di
Matth.17 cebat: Absit à te dn̄e, nō erit tibi hoc (dum ille se passurum prænuntiaret) eum retrahere vo
Marci.9 lens. Itē et discipuli in transfiguratiōe: Dn̄e (dicūt) bonū est nobis hic esse. Et Thomas In-
Lucę.9 quit: Vadamus & moriamur cū illo. Ita dilexerūt corporalem præsentiam, vt sine illa nō
Iohan.11 delectarer viuere. Subtracta aūt humana forma iam ad cœlestia, quo caput suū migrasse
cognouerunt, desiderio adspirabant, capaces tum spūs sancti & eius grā. Eapropter fra-
Coloss.3 tres, si (vt Paulus scribit) cōsurreximus cum Chr̄o, quæ sursum sunt quæramus, vbi Chr̄s
Matth.6 est in dextera dei sedens, quę sursum sunt sapite, nō quæ sunt sup terram. Tendamus cor-
2.Cor.4 de nr̄o ad Chr̄m, q̄ est thesaurus noster, relictis hisce vanis & transitorijs bonis, memores
vt idem Ap̄lus scribit, quæ vident temporalia esse, quæ antem non videntur æterna esse.

¶Interim quoq; parentes ciuilem discant doctrinam. s. vt filios suos, quos ad veros ho G
nores volunt peruenturos, alio ablegent, ne semper domi morentur, & illecti domesticis
voluptatibus, ad maiora non adspirent, ignari malorum, sine quibus raro beate q̄ijs ad
vera bona peruenit, vt satis euadit perspicuum in ijs, qui vel apud exteros per summam
miseriam in viros claros euaserunt, qui fortassis domi otio torpuissent ignaui.

¶Secundo, cupientes spm̄ sanctum adesse, oportet, vt in Chr̄m credamus, fide. s. quæ H
Galat. 4 per charitatem operatur. i. vt credamus nos ita per Christum à morte esse liberatos, vt
si eius voluntatem bene. s. operando fecerimus, certo simus habituri vitam æternam. Iu-
Matth.7 xta illud eiusdem: Qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnū
1.Iohan.2 cœlorum. Hinc Iohannes: Et in hoc (inq̄t) scimus, q̄m cognouimus eum, si mandata eius
obseruamus. Qui dicit se nosse eum & mandata eius non custodit, mendax est, & in hoc
veritas non est. Qui dicit se in Chr̄o manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare.

¶Tertio, vt si hactenus voluntatem dei nō fecimus, eiusq; iustitiam neglex imus, debet I
Philip.2 omnino nobis esse propositum recuperandi iustitiam neglectam, conformandiq; nos di
Matth.19 uinæ voluntati in omni obediētia, quemadmodum ipse Christus fecit, humilians semet-
Roma.6 ipsum, obediens patri vsq; ad mortem. Siqdem ait Christus: Si vis ad vitam ingredi, ser-
ua mandata. Pœnitentiam proinde agamus, & appropinquabit regnum cœlorum. Et si-
cut (teste Paulo) exhibuimus membra nostra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniqui-
tatem, ita nunc exhibeamus membra nostra seruire iustitiæ in sanctificationem. Ita nimi
rum Matthæus, ita Paulus, ita Magdalena, & plerique alij pœnitentes fecerunt.

¶Quar-

K ¶Quarto: Timeamus iudicium finale futurum, in quo.s. vt nullum bonum relinquet
irremuneratum, ita nullum plane malum impunitum, vtpote in quo vnicuiq; scdm opa Matth.16
sua tribuet. Hinc est quod toties dñs de eo nos cohortat, & maxime alibi inquiẽs: Nolite Matth.10
timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius timete Luc.12
eum qui potest & animam & corpus perdere in gehennam. Et, qd enĩ prodest homini, si Matth.16
mundum vniuersum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur. Sane in cõsumma Matth.13
tione seculi in finali iudicio, exibunt angeli & separabunt malos de medio iustorũ, & mit- Matth.25
tent eos in caminum ignis, vbi erit fletus & stridor dentium. Ad eos quidem Christus est Iohel.2
dicturus: Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis Apoc.6
eius. Et tunc erit dies ille dñi magnus, & terribilis valde. In quo clamabunt, sed frustra, da- Esaie.2
mnati ad montes & colles: Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis sup thro
num, & ab ira agni, quoniam venit dies magnus. Et quis poterit stare?

¶Quanta autẽ illis in inferis deinde in æternum futura sit pœna, argumento est horri-
L bilis illa & miserabilis vociferatio diuitis Epulonis ad Abraham, dicentis: Pater Abrahã, Luc.16
miserere mei, & mitte Lazarũ vt intingat extremũ digiti in aquam, vt refrigeret linguã
meam, quia crucior in hac flamma. Igit (fratres charissimi) attendamus arguentem spm̃, Hebreo.11
& reformemur ad eius correptionem, vt vbi eum habeamus eundem nos saluantẽ & oĩa Esa.14
remittẽtem discamus in fide vera solidari, sine qua est impossibile deo placere. Imitemur 2.Petr.2
iustitiam Christi, qui ob eam.s. quia patris fecit voluntatem, ascendit ad patrem, non pa- Gene.7
tiamur frustrari nobis exemplum ostensum. Timeamus deniq; iudicium nouissimũ, quia Gene.19
si princeps huius mundi est iudicatus, si deus angelis peccantibus non pepercit, si non ori Nume.11
ginali mundo, si non Sodomitis, si non Israelitis in deserto, certe neq; nobis, si infideles, si Numer.20
mali, si sine timore erimus, parcet.

¶HOMILIA XLI. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis decimosexto: Si quid petieritis &c.

Dominica quarta post octauas paschæ.

A QVandoquidem constat humanam infirmitatem semper & in omnibus de-
ficere, & adeo quidem nihil per se posse (vt ait Apostolus) etiam nos esse in- 2.Cor.3
sufficientes aliquid ex nos tanquam ex nobis cogitare, sed nos & omnia, q-
bus opus est nobis, siue ad corporis, siue animæ salutem, in & à deo pendere Acto.17
nimirum qui solus sit, in quo sumus, viuimus, & mouemur, qui solus vitæ ac Philip.2
mortis nostræ potestatem habet in nobis, operans velle & perficere pro bo Sapie.16
na voluntate. Hinc quilibet re indigentes, non ad creaturã aliquam, quæ vanitati subie- Roma.8
cta est, sed ad deum ipsum creatorem nostrum confugiamus, qui quum nos ex nihilo cre Gene.12
auit cum non essemus, in nihilo quoque nos conseruare potest, & ex nihilo nobis omnia Iacobi.1
largiri quæ necessaria sunt, diuo Iacobo dicente: Si quis vestrum indiget sapientia, postu
let à deo, qui dat omnibus affluenter, & nemini improperat, & dabitur ei, postulet autem
in fide nihil hæsitans. Et hoc est, quod dominus hodie ait: Amen amen dico vobis, si qd
petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis & cætera.

B ¶Quod ecclesia recolens rectissime hoc tempore fieri instituit lætanias.i. supplicatiões
rogationũ per processiones & congregationes. Vnde & hodiernæ dñicæ nomen est roga
tionum, qa diebus tribus proxime sequentibus ipse deus à nobis pro eis, qbus indigemus,
sit orandus. Et hoc potissimũ tempore quod in eo tum agimus paulopost ferias gloriosæ
ascensionis Iesu Chri, ad quẽ ascendentẽ debemus leuare corda nostra, despiciẽtes terre-
na, qbus orando conuersatio debet esse in cœlis, non alibi, tum qa in eo plerũq; semp ad- Philip.3
uersum nos suboriunt bella, caristiæ pestilẽtiæ, & fructuũ oĩm pericula, & hoc genus tẽ- Col.3
poralia mala propter nostra pctã, qbus deũ contumeliosius tam cito post pascha offendi
mus, veluti Corinthijs accidisse Paulus scribit: Ad placandũ igit deũ de peccatis nrĩs hoc 1.Cor.11
maxime tẽpore sunt institutæ processiones.i. congregationes de tẽplo ad templũ eunti-
um hoĩm simul orantiũ & supplicantiũ. Quas sane processiones ecclesia non nuper inue-
nit, sed ex veteri testamento à sanctis hoibus quasi per manus, spũ sancto doctore recepit
Siqdem instante malo ait propheta: Canite tuba, sanctificate ieiuniũ, vocate cœtũ, congre Iohe.2
gate populũ, sanctificate ecclesiã, coadunate senes, congregate paruulos, & sugẽtes vbera
mris. Et dicẽt: Parce dñe, parce pplo tuo, & ne des hæreditatẽ tuam in pditionẽ. Et præ- 2.Paral.20
mittit: Quis scit, si cõuertat & ignoscat deus, & relinquat post se benedictionẽ. Sic Iosa-
phat rex Iuda, quũ cognouerat maximam multitudinẽ filiorũ Moab, ac Ammonitarũ &
habitatorũ mõtis Seyr, cõtra se venire, cui resistere nõ potuit, pcessionẽ instituit ad rogã
dũ dñm & ieiuniũ indixit, stãs in medio eorũ, dicẽs: Dñe deus prm nrorũ, tu es deus in cælo
& domi-

& dominaberis cũctis regnis gentium, in manu tua est fortitudo & potentia, nec quisq̃ ti
bi põt resistere &c. In nobis q̃dem nõ est tanta fortitudo, vt possimus huic multitudini resi
stere, quæ irruit sup nos, sed quum ignoremus, q̃d agere debeamus, hoc solum habemus
residui, vt oculos nr̃os dirigamus ad te. Ipse tandẽ victor euasit. Vnde & ex alijs scripturę
historijs dep̃hendimus, quam sint efficaces processiones bene factæ. Et q̃dem propterea C

¶Primo, q̃m inibi totius sit populi congregatio, quæ vix repulsam patit, eum propter
charitatem, qua cõiungunt in orando, eum ob obligationem, qua deo ad gr̃arum actio-
nes pleriq; omnes adstringunt. Vnde Ap̃lus: Quoniã (inq̃t) & adhuc eripiet nos de tribu
2. Cor. 1 latione, adiuuantibus & vobis in oratione pro nobis, vt ex multarum personis facierum
eius, quæ in nobis est donationis, gr̃æ agant deo pro nobis. En ex multitudine mulierũ &
virorum orantium cõfidentiam hausit exauditionis et ereptionis, vt sic exaudita multitu
dine tota multitudo obliget deo ad gr̃arum actiones rependendas. Et hoc est, q̃d Chri-
Matth. 18. stus ait: Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quam petierint, fiet illis à
Iacobi. 5 patre meo. Et Iacobus: Orate (inquit) pro inuicem, vt saluemini, quia multum valet assi-
dua iusti deprecatio, quanto magis totius populi vbi præsumitur, multos fore iustos.

¶Sc̃do, q̃a processio est actus excellentis fidei, & profundæ humilitatis, quæ vbi sunt, D
Matth. 21 ibi est gr̃a dei, Chr̃o teste: Oĩa quæcũq; petieritis in noĩe meo, credẽtes accipietis. s. à deo
Psal. 101 patre meo, q̃ vtiq;, propheta canente: Respicit in or̃onem humilium, & non spreuit p̃ces
eorũ, vti in oĩbus humilibus patuit. Quod vero processio actus sit fidei & humilitatis, hinc
elucet, q̃a populus deo processionẽ faciens, recto ordine & orando protestat in hoc, deũ
esse primũ & vniuersale gubernatiõis principiũ, excellentiss. potentiss. & sapientiss. ad oẽs
Iacobi. 1 miserias subleuandũ & cuncta bona tribuendũ, cuiusmodi est certe. Vnde Iacobo scribẽ-
re, oĩe datũ optimũ, & oĩe donũ perfectũ est. Recognoscit etiã populus in hoc suã mi-
Matth. 6 seriam et indigentiam, atq; subiectionẽ, q̃ñ tam vnanimiter orat. Cuius profecto gr̃a de
us à nobis oĩa vult orari, non vtiq; quod ignoret q̃bus indigemus, q̃ dñ̃o teste, anteq̃ pe-
timus scit, quo nobis est opus est, verum vt recognoscat superior à quo nobis inferiori-
bus oĩa necessum sit prouenire. In cuius argumentũ, semp̃ ante processionẽ defert signum
1. Timo. 2 crucis Iesu Chri vt cõfiteamur, nihil plane nos esse, nec habere nec habituros, nisi media-
tore eo, q̃ in cruce pepẽdit. s. Iesu Chr̃o, iuxta Ap̃lm dicentẽ: Vnus em̃ deus, vnus & me- A
diator dei et hoĩm, homo Chr̃us Iesus, q̃ dedit redemptionem semetip̃m pro oĩbus.

¶Id q̃d idem hodie in frontispicio euangelij subindicat, docens q̃d aliàs et in processio E
Roma. 8 ne, & q̃uo fructuose sit petendum: siquidem quid oremus (inquit Paulus) & sicut oportet
nescimus, sed qui scrutatur corda, scit quid desideret spiritus. Quis est ille? Nimirũ Chri-
stus dominus & deus noster quẽ nihil latet, ideoq; docens, vt in suo petamus noĩe, id est,

¶Primo, non, vt non in alicuius sancti nomine ipsum aliq̃d petamus, quum vtiq; no- F
mine alicuius sancti petere quimus, ipso sibi dicente: Quicunq; potum dederit vni ex mi
Matth. 10 Marci. 9 nimis istis, calicẽ aquæ frigidæ tm̃ in nomine discipuli: Amen dico vobis, non perdet mer
cedẽ suam, sed vt credamus nihil plane nos sine eo vt deo & homine cõsequi posse, q̃ de
Iohan. 15 seipso ait: Sine me nihil potestis facere. Hinc rite ecclesia omnes suas orationes ad deum
concludit nomine Iesu, dicens per Chr̃m dominum nostrum filium tuũ &c. vtcunq; oret
sibi hoc vel illud concedi, merito huius vel alterius sancti, non tamen nisi merito saluato-
ris, quo merita aliorum sunt efficacia, nec aliter, vt alio in loco abunde docuimus.

¶Secundo, vt deum patrem nihil oremus, & non aliter q̃ in nomine eius filij quod est G
Matth. 6 Iesus, id est salus, id est, nihil oremus, nisi quod nobis sit salutare, et quod gaudium nostrũ
Lucę. 11 sit plenum, quod est Iesus ipse, in quo vita est nostra & lætitia. Id quod totum ipse exp̃ssit
in oratione illa dominica, incipiens: Pater noster, quæ tam est perfecta, q̃ perfectus est, q̃
Coloss. 2 illam composuit, vtiq; perfectissimus, in quo vti in summo omnium doctore omnes sunt
thesauri, omnes sciæ & sapiæ. Ea igitur oratione supplicandũ est à deo, nec alia nisi quæ
illi conformis est. Debent enim omnes orationes eidem esse conformes, & quasi declara-
toriæ & longioribus continere, quod illa breuibus comprehendit, & non dubitauerim di
cere cum Augustino, nihil aliud nos petere posse, q̃ quod in oratione dominica positum
est, nec esse nobis opus, quod inibi non comprehendatur petendo. Et si omnia sanctarũ
precationum verba quis discutiet, nũ inueniet, quod hæc ipsa oratio dñica non includat,
id quod vere ipsam perspicienti euidenter patebit. Ea proinde or̃one vel quacunq;, quæ
illi contraria non est, oremus deum, & tum vere orabimus in nomine Iesu, in quo si petię
rimus (eodem teste) proculdubio exaudiemur, contra pessimos quosq; hac tempestate, q̃
Iohan. 14 & priuatas & publicas orationes ceu processiones, perinde vt nullas contra deum, eiusq;
Acto. 1 scripturam & veritatem in totius ecclesiæ despectum damnabiliter negligunt, quos (frẽs
Hebreo. 4 charissimi) nequaq̃ sequemur, sed imitemur Chr̃m dei maximi filiũ, qui est via & veritas,
Hebræo. 6 qui cœpit facere et docere, quod et ipsi facere debemus in orando eius nomine.

¶Adea-

H ¶Adeamus ea propter (hortante Ap̃lo) cum fiducia ad thronum grãæ eius, vt miseri-
cordiã cõsequamur, & grãm inueniamus in auxilio opportuno, qđ vtiq; dabit, quum pro
misit, q verax est, & mentiri nequit non vtiq; tm̃ hortaret, vt peteremus, nisi dare vellet.
Absit igit paruipendamus orõnem nostram, qñ ipse, ad quem oramus non paruipendit
eam. Priusquam egradit ab ore nostro, ipse iubet eam inscribi in libro suo. Et vnum in-
dubitanter (inquit Bernardus) ẽ duobus sperare possumus, qm̃ aut dabit qđ petimus, aut
quod nouerit nobis vtilius. Qui quod nobis aut oĩno non est vtile, aut non tam cito dari
necesse est, minime tribuit, oratio tamen infructuosa non erit, quæ fit in eius nomine, in
quo nos orare docet, dicẽs: Petite & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum, quod est
perinde petitionis in nomine eius interpretamentum.

¶HOMILIA XLII. DE EO QVOD LEGITVR: Marci.16. Recumbentibus vndecim discipulis &c.

In ferijs gloriosæ Ascensionis Iesu Christi.

A

Aetemur hudie ex animo & in spũ (fratres charissimi) qa nõ so-
lum hodie Chr̃us caput nostrum cum iubilo (propheta canẽte) Psal.46
cœlos ascendit, ad æternæ. s. beatitudinis locum, sed & nobis suis
membris dilectis ad eundem locum (alio teste propheta) iter pã Mich.2
dit, ipso tanq̃ rege & capite nostro præcedente, in quo om̃es ei
adhærentes eo sumus ascensuri, sine quo nullus vnq̃ ascendere 1.Cor.15
potuit, nec vnq̃ ascensurus est. Sicut em̃ ipse resurgentiũ primi-
tiæ (Ap̃lo teste) ita & primitiæ est ascendentiũ. Et sane si merito Roma.6
gaudemus de illius natiuitate, qa per eam ad æternã vitam re- Coloss.3
nati sumus, si quoq; de eius resurrectiõe collætemur, q̃d p illã in
eandem vitam resurreximus cũ ipso, quanto magis hodie gratulemur de ipsius ascensiõe
qua ad eandẽ vitã & btãm vere & non aliter ascendimus: quæ vtiq; dies gloriosæ ascen
siõis ab alijs dñi festis diebus in nullo degenerat, sed finis eaꝝ est, felix q̃q; clausula totius
itinerarij filij dei. In qua nimirum die, nostra natura olim in Adam protoplasto damna-
ta, in Christo autem in die suæ passionis patri reconciliata, hodie paradiso non terrenæ,
vnde pulsa est, sed cœlesti multo eminentiori in Christo restituta est, dum magnificentia
eius in Propheta canit: Eleuata est super omnes cœlus. Psal.8

B ¶Hodie qdem natura illa, cui dictum est: Terra es & in terram ibis, in cœlum iuit, iuit Gene.3
in Christo, ibit post eum & in omnibus membris eius fidelibus, in eum suam spem ponẽ
tibus. Vado (inquiens) ad eos, qui ei fideliter adhæserunt, Apostolos, parare vobis locum Iohan.14
& si abiero & præparauero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad meipsum, vt
vbi sum ego, & vos sitis. Nimirum in cœlo, in loco summæ ac veræ beatitudinis. omni bo
nu plenissimo, Euangelista in euangelio suo, & in Actis apostolicis euidenter testantes
Ex cuius vel potius euangelij verbis colligimus.

C ¶Primo, Chr̃m in ea die, qua ex mundo ad patrẽ erat ascensurus, discipulos, q deinde
gẽtibus erãt p̃dicaturi, increpasse de infidelitate, argumẽto, q alios re aliqua corripiunt,
eos debere in eadẽ re irrep̃hẽsibiles esse, quũ vtiq; turpe sit doctori, quũ culpa redarguat
ipm̃. Sic Lucas scribit Chr̃m hic incepisse, facere & docere. Sic Paulus ait: Castigo corpus Acto.1
meũ, & in seruitutẽ redigo, ne forte cum prædicauerim, ipse reprobus efficiar. Sic Apo- 1.Cor.9
stoli hodie increpantur de incredulitate, quum alijs essent prædicaturi fidẽ resurrectiõis.

D ¶Secundo, colligimus nos oĩno, si beati esse volumus, debere credere eis, q nobis fidem
de Christo tradiderunt, cuiusmodi sunt Apostoli & Euangelistæ, quandoquidem hi sunt Acto.10
testes à deo ordinati omnium eorum quæ fecit Iesus in regione Iudæorum & Hierusalẽ
qui manducarunt & biberunt cum illo, postquàm resurrexit à mortuis. Hinc & in omni-
um eorum persona Iohannes ait: Quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, & ma- 1.Iohan.1
nus nostræ contrectauerunt de verbo vitæ, testamur & annunciamus vobis. Et hoc est,
quod idem de seipso ait de suo euangelio: Hic est discipulus ille, q testimoniũ perhibet de
ijs, & scripsit hæc, vt credatis, qa Iesus est filius dei, & vt credentes vitam habeatis in no- Ioh.20.21
mine eis. Et scimus quia verum est testimoniũ eius. Sed qũo inquis, idipsum scit quũ ho-
mo sit? Scit (inquam) quod nõ ipse scribit vel loquit, sed spũs veritatis, q ipsum nomen do- Matth.10
cuit veritatem, q mentiri nequit, dño ad discipulos dicente: Non vos estis q loquimini, Marc.13
sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Hinc alibi Paulus ait: Itaq; qa hæc spernit, Luce.12
nõ hominem spernit, sed deum, qui etiam dedit spm̃ suum sanctum in nobis. Absit igitur 1.Thess.4
fratres verbo vel facto reluctemur eis, quæ nobis viri sancti tradiderunt, quos ille alio- 1.Pet.2
qui, qui per eos loquitur, sit increpaturus re ipsa de incredulitate quæ damnat.

¶Tertio

¶Tertio, colligimus euangelium omni creaturæ fuisse annunciandum, qa oībus ad sa- E
Matth.4 lutem à Chřo latum est, angelo aliàs in illius natalitio pronuntiante: Nolite timere. Ecce
eñi euangelizo vobis gaudiũ magnũ quod erit oñi pplo, qa natus ẽ nobis hodie saluator
Acto.10 Chřus dñs in ciuitate Dauid. Sane nemo est q euangelici gaudij non esse possit particeps
1.Timot.2 modo sequat, qđ euangelium suadet sequendum. Siqdem inqt Petrus: In veritate com-
peri, qa non est acceptor personarũ deus, sed in omni gente, q timet eũ, & opat iustitiã ac
1.Iohan.2 ceptus est illi, Chřus eñi (ait Iohannes) propitiatio est pro peccatis nostris, nõ pro nostris
autem tm̃, sed etiam pro totius mundi. Et hoc est qđ ille ad discipulos hodie ait: Euntes
in mundũ vniuersum prædicate euangeliũ oñi creaturæ. Per omnẽ vero creaturã intelli
Gene.1 git hoiem, tum qa oïs creatura aliqd habet, vtpote esse cum inanimatis .s. lapidibus, viue-
Psal.8 re cũ animatis .s. arboribus, sentire cũ animalibus, intelligere cũ angelis, tum qa ille sit p
Matth.10 pter quem in terra cuncta creata & illi oïa subiecta sunt. Prædicaĩ ergo euangeliũ omni
creaturæ .i. oñi homini, tã Iudæo q̃ æthnico, quũ prius Aplis esset pceptũ, ne in viam gẽ-
Acto.13 tiũ abirent. Hodie vero vt ad vtrosq; prædicatuti pgrẽt, Aplo alibi testante, quũ ait ad
Iudæos: Vobis oportebat primũ loqui verbũ dei, sed qm̃ repellitis illud, & indignos vos
Esa.49 iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gentes. Sic eñi nobis præcepit dñs. Siqdẽ deus
pater Chřm filium posuerit in lucem gentiũ, vt esset in salutem, vsq; ad extremũ terræ.

¶Quarto colligimus euangeliũ esse ac dici, vt q crediderint & baptizeuĩ, salui fiãt &c. F
Non autem intelligas, q solo verbo credunt Chřm esse filium dei, & se per illum à pecca
Galat.5 to liberatos, sed eos esse ac fieri saluos q idipm verbo & corde credũt & facto ipso, qđ ille
Titum 1 passim per se & suos docuit, testanĩ & implent. Est eñi vera fides, de qua hic, quæ (vt Apls
Matth.7 scribit) per charitatem opeĩ. Qui eñi se nosse deum fatenĩ, & factis negant (eodem teste)
Iaco.2 infideles sunt. Hinc alibi dñs de verbaliter sine facto credente dicit: Non oïs q dicit mihi
dñe dñe, intrat in regnum cœloꝝ, sed q facit voluntatem patris mei q in cœlis est, intrat.
Qui ergo apud semetipsum dicit: Ego credo, proinde saluus ero, verum vtiq; dicit, si fi-
dem teneat operibus, sine qbus illa est mortua. Siqdem vera fides fit, quæ in hoc qđ ver-
bis dicit, operibus non contradicit. Ad hunc sane modum inqt euangelium: Qui credide
rit, saluus erit .i. q in Chřm credit fide quæ per charitatem operatur .s. bona opera, quæ
vt operemur ille passim præcipit. Hunc esse euangelij intellectum accipimus inde.

Matth.vlt. ¶Primo, ex interpretatione Matthæi euangelistæ, vtpote q perinde expositor Marci, G
scribit Christum iam paulopost ascensurum dixisse: Euntes ergo docete oñes gentes, ba
Ephe.2 ptizantes eos in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruare omnia, quę-
cunq; mandaui vobis, intelligens vtiq; bona opera quæ deus creauit, vt in eis ambulemus.

¶Scđo, ex verbo qđ sequiĩ: Et baptizaĩ. Sed qs vere baptizaĩ? Ille q sacro lauacro pec- H
cati transacti remissionem & ablutionem acquirit & peccato quasi moritur, sic q; deinde à
peccato abstinet, & in noua vita .s. virtutum & bonoꝝ opeꝝ, nõ vitioꝝ, ita exercet, vt pla
2.Cor.5 ne sit noua in Chřo creatura. In Chřo eñi Iesu, neq; circumcisio aliqd valet, neq; præpu
Galat.6 tium, sed noua creatura ait Aplus, q & alibi ait: Consepulti eñi sumus cum illo per baptis-
mum in mortem, vt quõ Chřus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos .s. bapti
Roma 6 zati, in nouitate vitæ ambulemus. Ad nos igiĩ baptizatos dici debet, vt deinde non pecce
Matth.16 mus, sed dñm sequamur, & crucem eius tollamus. Ad nos baptizatos diciĩ, facite fructus
Matth.3 pœnitentia dignos .s. bonoꝝ operum, qbus qui studet vere credit, idemq; saluus erit.

¶Tertio, ex signis quæ facit qui vere credit. Quæ signa? Nimirum, credens in nomine I
Iesu dæmonia eijcit, loquitur linguis nouis, serpentes tollit &c. Sed inquis, si nemo credit
nisi qui hæc facit, pauci saluantur, quoniam paucissimi sint, qui hæc faciant.

Acto.2 ¶Respondeo, ea quidem signa bipharıam fieri. Primo, re ipsa & corporaliter quo mo K
do fiebant ab apostolis & martyribus in exordio ecclesiæ, cuius vt fides cresceret miracu
Psal.8 lis fuit nutrienda qbus nunc non indiget. Arbusta eñi quæ plantamus, irrigamus, dum nõ
Roma.10 radices egerint, quas vbi fixerint, à rigando cessamus. Et hoc est quod Euangelista ait:
1.Iohan.4 Post ascensionem apostolos esse profectos & prædicasse .s. euangelium vbiq; .i. in omĩ
1.Cor.1 terra vsq; ad fines orbis terræ cooperante dño & sermonem confirmante sequentibus si-
Iohan.10 gnis .s. ad confirmationem hoim, qui non credidissent, nisi eiusmodi signa fecissent. Hoc
Matth.11 pacto potest quispiã vere credere, & signa tamen non facere, qualis fuit Iohannes Bapti
Lucæ.8 sta, q nullo signo polluit, quo tñ inter mulierum natos sanctior & maior nõ surrexit.

¶Scđo spũaliter: Et sic ille in noïe Iesu dæmonia eijcit, q cordis cõpunctione per pœ- L
nitentiam pcĩm & diabolum illius authorem expellit, quẽadmodũ à Maria Magdalena
septẽ tradunĩ eiecta fuisse dæmonia .i. septem pcĩa, qa pœnituit. Linguis loquiĩ nouis, qui
non amplius declinat in verba veteris malitiæ, sed caste & sancte faĩ. Serpẽtes tollit, vbi
Psal.140 qs à pcĩo veteri, pœnia liberatus, conaĩ, vt venenatas suggestiõẽs extinguat, ne rec. diuet;
q q; bonis suis hortatiõib' malitiã de alienis cordib' aufert. Bibet sine nocumẽto mortiferũ

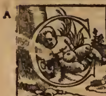
qui pe

qui pestiferas suasiones audiens, ad earũ operationẽ prauam nõ pertrahitur, qui prouoca
tur ad malũ à dæmone, à mundo, à carne, sed nõ cõsentit. Ponit super ægros manus, & illi Iaco.5.
bene habebũt, qui ægras affectiones bonis operibus operit, ille quidẽ curatur, quiq́ proxi
mos suos, quos in bono opere infirmari cõspicit exemplo suæ bonæ operationis ad vitã Matth.5
bonã roborat & pertrahit, ita ꝙ illi saluant, profecto is recte dicitur curare infirmos. Qui Iacobi.5
ad hunc modũ signa facit, vere credit & saluus erit, qui minus cõdemnabitur, nec vnquã
cum Christo cœlos ascendet, iuxta testimonium hodierni euangelij. Vnde.

M ¶Postremo colligim⁹, Christũ ꝓpria virtute cœlos ascẽdisse, & sedere à dextris dei, cui Luc.vlt.
& Lucas subscribit, inquiẽs: Eduxit aũt eos. s. discipulos. s. post habitũ cũ eis sermonẽ, fo-
ras in Bethaniã, Et eleuatis manib⁹ bñdixit eis. Et factũ est, dũ bñdiceret illis, recessit ab eis Acto.1.
& ferebat̃ in cœlũ. O q̃ felix, o q̃ digna ista ꝓcessio, ad quã ne ipsi q̃dẽ apostoli digni fuere
admitti. O benedicta benedictũ, qua q benedicit̃, maledici nequit. O admirãda ascensio, Psal.23
quã & angeli admirati, dixerũt: Quis ẽ iste rex gloriæ? vtpote, q sua mirabili virtute vola 2.Regũ 22
uit sup pẽnas ventoꝝ, & ascẽdit sup Cherubin, hõ Chr̃s, sedẽs à dextris patris. O glorio-
sa gloria & à seculo nõ audita, sedet hodie Chr̃s à dextris patris oĩpotẽtis, vbi de⁹ sua maie Hebr.1.
state ab æterno sedet, fact⁹ hodie dñs vniuersoꝝ, q̃ sunt in terra, & in mari, & in inferno &
in cœlis, ita vt deinde in noĩe ei⁹ om̃e genu flectat̃, cœlestiũ, terrestriũ & infernoꝝ, & oĩs Philip.2
lingua cõfiteat̃, q̃a dñs Iesus ẽ in gloria & in dextera. i. æquali potẽtia dei p̃ris. Supest mõ
frẽs chariss. vt sequamur bñ operãdo caput nostrũ, vt deinde & in gloria cũ eo sedeamus
ad dexterã ipsius, sitq́ nostra cõuersatio cogitãdo in cœlis, vbi Chr̃s est thesaur⁹ noster.

HOMILIA XLIII. DE EO QVOD LEGITVR, Cum venerit paracletus, &c. Iohan.15

Dominica post ascensionem.

A Hristus dñs in vltima sua cœna, paulo post mortẽ pro humano
genere subiturus recensuit suis discipulis, q̃uo Iudæi, & maxime Psal.118
pharisæi & scribæ se odio & quidẽ gratis haberẽt, id q̃d ipse dudũ Psal.119
propheta conquæstus fuerat, q & eius odij, simulq́ suæ infidelita
tis nullã haberẽt, nec vnq̃ habituri essent excusationẽ, q̃nquidem
qui euidenter potuerint ipsum agnoscere, ꝙ Messias, ꝙ verus &
naturalis dei filius esset, qm̃ in eis fecisset opera, q̃ nemo alius fecis
set, nec facere quisq̃ posset. Iã vero quia discipuli talia audiẽtes &
intelligẽtes forte dicere possent. Si verba à te audierunt, q̃ nullus
dixit, si opera viderunt, q̃ nullus alius fecit, & tamen non profue-
runt. Si oderũt & patrem tuũ & te cum eo, cuius gratia nos mittis, qualiter nos digni fide Esa.53
erimus? Et quis dñe (vt dicit Esaias) credit auditui nostro? Ipse dñs eiusmodi cogitatio- Roma.10
nibus occurrit, eos consolaturus subiungit verba hodierni euangelij. Vnde colligimus. Heb.6

B ¶Primo, spm̃ sanctũ dici ac eẽ spm̃ veritatis, q̃nquidẽ qui verax sit & omnẽ veritatẽ ha
beat, & nihil suggerat, nisi veritatẽ q mẽtiri nequit, q̃a deus ipse est, tertia in trinitate diui
na ꝑsona. Vnde subsequit̃, quia ille apostolis (in q̃bus tñ ecclesia erat, & deinde ab ipsis fu-
tura) à Chr̃o nõ modo promissus fuerit, sed & missus, ꝙ ecclesia nequaq̃ possit errare in ijs Lucæ.22
q̃ ad salutẽ æternã pertinẽt, vtpote q eã docuerit omnẽ veritatẽ, Chr̃o ad illos dicẽte: Cũ
venerit ille spũs veritatis, docebit vos omnẽ veritatẽ. Hinc est, ꝙ illius fidẽ & doctrinam Iohan.16
tot & tãti hæretici nullis neq; dolis, neq; insidijs, neq; versutijs, neq; argutijs, tãto tp̃e ex
pugnare potuerũt, nec sunt expugnaturi, qm̃ nihil veritate fortius, q̃ semp vincit, ipse em̃ 3.Esd.3
Chr̃s est veritas. Vnde de ecclesia et eius veritate Chr̃s ad Petrum dixit: Et ego dico tibi Iohan.14
Petre, q̃a tu es Petrus, et sup hãc petrã ædificabo ecclesiã meã, et portæ inferi nõ ꝑualebũt Matth.16
aduersus eã. Quid ni? Cũ deo nemo possit resistere, cõtra quẽ non valet nec cõsilium, nec Iob.9
scientia, cõtra quẽ stulti hæretici luctant̃, qui cõtra eius ecclesiam et fidem pugnant. Prouer.21

C ¶Secũdo collig. ꝑhibuisse de Chr̃o testimonium spm̃ sanctũ, q̃a. s. est natura filius dei
æterni, et vnicus mũdi saluator. Vnde Iohãnes: Et spũs est q testificat̃, qm̃ Chr̃s ẽ veritas, 1.Iohan.5
q̃a ẽñ ille in suo aduẽtu discipulis animũ et fortitudinẽ suggessit, vt sine timore corã regi Actoꝝ.2.
bus et principibus nõ solũ mirabilia dixerint, sed et perfecerint magnalia, q̃d aliud egit, q̃ Matth.10
testatus est toti mũdo Christũ esse veꝝ dei filiũ, cuius spũs in eius discipulis tãta operaret̃. Marc.13

D ¶Tertio, ap̃los dedisse Chr̃o testimoniũ, ꝙ is natura sit dei filius, q̃a em̃ illi signa et ꝓdi Acto.4
gia supra naturã in Chr̃i solius noĩe faciebãt et in eius noĩe nouissima q̃q; patiebant̃, ꝓcul
dubio testati sunt illũ esse nõ puꝝ dũtaxat hoĩem, sed et veꝝ vnũ deũ. Hinc de ipsis ait Lu Actoꝝ.2
cas: Et virtute magna reddebãt apostoli testimoniũ resurrectiõis Iesu Chr̃i dñi nr̃i, qui et Acto.10
verbis testabant̃ de oĩbus q̃ Chr̃s fecerat, qui cũ eo comederant et biberãt. Et hoc est, q̃d
Chr̃s hodie ait ad illos: Et vos testimoniũ ꝑhibebitis de me, q̃a ab initio mecũ estis. Inde

Sap. 5 est, q̄ & martyres dicti sunt apostoli, & qui noīe Iesu violentā passi sunt mortē. Siquidē
Hebr. 11 martyr fit testis, qm̄ sanctitate vitę & miraculorū, mortisq́ acerbitate testimoniū Christo
contulerūt, q̄ ipse verus sit dei filius, & q̄ ipse docuit, omnino sint diuina, & ad salutē prorsus necessaria. Cuiusmodi martyres vere fuerūt apostoli, ad q̄s hodie Iesus, veritas ipsa dicit: Et vos testimoniū perhibebitis, quia ab initio mecum estis, s. prædicationis meæ.

Marc. 13 ¶Quæ nimirū verba dn̄s apostolis suis ꝑprio ore locutus ē, ad nos aūt ipsa demādauit E
scripto authētico, alibi ad eosdē suos discipulos dicēs: Quæ vobis dico, oībus dico. Siqdē
Roma. 15 inqt Paulus: Quæcūq́ scripta sunt, ad nostrā doctrinā scripta sunt. Sic sane nō dubitamus
& Christū ad nos & q̄scūq́ Chr̄ianos diceret: Et vos testimoniū perhibebitis, qa ab initio
Matth. vlt. mecū estis. Sumus quidē ab initio cū Chr̄o, q eius ecclesiā, in q̄ ipse ē in baptismo, sumus
ingressi, eiusq́ euangeliū, imo & ip̄m in scripturis audimus, q & p scripturas nobis loquit
p̄sens vsq́ ad cōsummationē seculi, sicut Iudęi q̄ndā habuerūt Mosen & ꝑphetas, etsi illi
Lucæ. 16 dudū obierāt, atqui p̄sentes p scipta & vaticinia sua fuere Abrahā ad diuitē dicēte: Habēt
Mosen & prophetas, audiēt illos: Si Mosen & prophetas nō audiūt, neq́ si q̄s ex mortuis
Acto. 10 resurrexerit, credēt. Si igit ab initio cū Chr̄o sumus p scripturas de ipso, eiusq́ sumus &
proinde Chr̄iani appellamur, operæpretiū fuerit, vt & ei cū apostolis in nr̄a peregrinatione testimoniū demus, ip̄mq́ fateamur, s. eū esse verū dei filiū, & necessaria q̄ docuit, eē ad
Luc. 6 æternā salutē cōsequēdā. Alioqui si eū hic & eius sermones corā mūdo erubuerimus, & eū
nō testificādo negauerimus, ipse nos q̄q́ erubescet & negabit, aduētus in maiestate sua &
Matth. 10 p̄ris & angelorū, ipso ad oēs alibi dicēte: Oīs q cōfitebit me corā hoībus, cōfitebor & ego
Marci. 8 eū corā patre meo, q in cœlis est. Qui aūt negauerit me corā hoībus, negabo & eū corā
Lucę. 12 patre meo q in cœlis est, Dicturus: Nunq̄ noui vos: Discedite à me oēs, q operamini ini-
Matth. 7 quitatē. Eapropter frēs charissimi, si nolumus vt neget nos Chr̄s in alio seculo, supest ne
negemus eū hoc in mūdo, sed cū apostolis ip̄m fateamur, & ei demus testimoniū, vt illi.

Matth. 7 ¶Primo, vt ipsi operemur signa & miracula, nō (vt dixerim ita) realia & corporalia, q̄- F
lia illi propter fidē in ecclesia primitiua cōfirmandam patrarūt, q̄ nec ad salutē necessaria
sunt homini, quū plerīq́ mali fuerint, q ea effecere, sed spūalia oino ad salutē necessaria. s.
Ephe. 4 spūaliter eijciamus dæmonia, cōpunctiōe & pœnitētia eradicemus pctā. Loquemur linguis nouis. i. pudica et sancta, nō vetera. i. scelestia verba loquamur, iuxta Apostolū dicē-
Matth. 15 rē: Oīs sermo malus ex ore vestro non procedat, sed si q̄s bonus ad ædificationē fidei, vt
Lucę. 11 det grām audiētibus. Serpētes tollamus. i. venenatas diaboli suggestiōes excutiamus, ne fa
Psal. 56 ciant nos recidiuare in pctā, vt sic fierēt nouissima prioribus peiora. Et sic de reliquis, vt
Titum. 1 nuperrime docuimus. Et in summa declinemus in noīe Iesu mala, et faciamus bona, q̄d ni
si fecerimus, nō credētes, sed increduli et minime testes erimus, de q̄bus apl̄us ait: Cōfitent
se nosse deū, factis aūt negāt, cū sint abominati incredibiles, et ad omne opus bonū repro
1. Iohan. 1 bi: q̄nquidem testis debet esse verax, nō falsus vel fictus, inquit Iohānes: Qui dicit se nosse
deū, et mādata eius nō seruat, mendax est, et in hoc veritas nō est. Non erimus igitur testes Christo, si eū factis virtuosis nō sequimur, sed ipsum nomine solū referimus.

¶Secūdo, vt et pro Chr̄o moriamur, vti apostoli ac cæteri martyres fecere, morte di- G
co etiā naturali, sicubi occasio fuerit et necessitas, verū semp moriamur morte spūali, q̄ est
noīe Christi subtractio omniū eorū, quæ putant hic cōferre ad vitā temporalē, eandemq́
voluptuosam, cuiusmodi est corporis castigatio ab ijs, q̄ corpori et carni placēt, et sic oīs
passio et tribulatio, vel homini à dæmone, vel à mūdo, vel à carne procedēs, quā quis patienter noīe Iesu patitur, mors dicitur, qua Christū vere testamur, sic quotidie apostoli
Psal. 43 etiā adhuc viuētes pro Christo moriebant, et ei attestabant in propheta et in Paulo dicē
Roma. 8 tes: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Sed quæ
erat illa mortificatio et occisio? Nimirū r̄ndet pauloante Paulus: In charitate Christi, tribulatio, angustia, fames, nuditas, periculū, persequutio, gladius. Sic idē Paulus ad eandē
Coloss. 3 mortē nos cohortat, inquiens: Mortificate mēbra vestra, q̄ sunt sup terrā, fornicationē,
immunditiam, libidinē, concupiscentiā malā, auaritiam, &c. Qui quasi interpres ad Corinthios: Quasi morientes, inquit, et ecce viuimus, vt castigati et non mortificati, &c.

2. Cor. 6 ¶Ad hmōi q̄q́ passionē, crucē et mortē ipse dn̄s admonet, dicēs: Si q̄s vult venire post H
me, abneget semetipsum et tollat crucē suā, et sequat me. Qui voluerit animā suā saluā fa
Matth. 16 cere, perdet eā. Qui aūt perdiderit animā suā propter me, inueniet eā. Ad eū modū fratres
Mar. 8 demus Chr̄o testimoniū, minime scandalizādi, vtcūq́ mali nos, tamq́ cōsortio indignos
Lucæ. 17 à sua synagoga abijciunt, q̄nquidē ipsum malorū et iniuriarū, nō nobis, sed deo inferunt,
quē ignorāt, et nosse nolūt, cuius et charitate et causa, pessima quæq́ patiēter sufferamus,
memores, q̄ ille talia nobis p̄dixerit, ne scādalizemur, q propterea nobis pollicitus est spi
Matth. 10 ritū sanctū, eundēq́ paracletū, qui et ipse nobiscū testificat, nos fortificans ne deficiamus,
veluti eius virtutē et potentiā in ferijs eiusdem proxime futuris, deo fauente, audiemus.

Homilia

HOMILIA XLIIII. DE EO QVOD LEGITVR,

Si quis diligit me,&c. Iohan.14

In ferijs sacrosanctæ Pentecostes.

A Vod facit architectus sapiẽs in opere suo perficiẽdo, idẽ fecit pater ille om
nipotẽs in mũdo saluãdo, qñquidẽ ipse sit verus ille architectus, q cœlũ & Gene.1.
terrã & quicquid vtroq; cõtinet bene & sapiẽter creauit, & oĩa in pondere Sap.11.
& mẽsura disposuit. Sane sapiẽs architectus opus à se inceptũ non deserit, Heb.3.
donec ad perfectũ deducat, sic & summus ille artifex, & rerum omniũ opifex Apoc.10
pater omnipotẽs, opus saluationis quod incepit, nõ deseruit, vt qui filiũ suum vnigenitũ
ad hoc misit in mundũ, vt qui prius eramus filij iræ, adoptionẽ filiorum dei acciperemus, & Ephe.2
qui in noĩe filij sui crederemus, essemus filij dei. Quæ fides vt vniuersis pdicaretur, idem Gala.4
dei filius, iã dispensationis suæ mysteria cõsummaturus p passionẽ innocentẽ, triumpha- Iohan.1.
lem resurrectionẽ, gloriosam'q; ascensionẽ, apostolis suis iussionẽ ineuitabilem imposuit,
quatenus euãgeliũ veritatis & salutis, qd ipse in paruis Galilææ & Iudææ partibus pdicarat Psal.18.
toti mũdo annunciarẽt, exiret'q; sonus eorum in omnẽ terrã, & in fines orbis terræ verba eo Roma.10
rũ, ad eos dicẽs: Euntes in mũdũ vniuersum, pdicate euãgeliũ omni creaturæ. Qui credide Marci.vlt.
rit & baptizatus fuerit, saluus erit, q vero nõ crediderit, cõdemnabit. Vos eritis mihi te- Actorum.1.
stes in Hierusalẽ & in omni Iudæa & Samaria vsq; ad vltimũ terræ, vt sic ex vniuersis Iu Ephe.2
dæis & gẽtibus in vnitatẽ fidei cõueniẽtibus, vna cõstitueret ecclesia, Chri spõsa. Ad cui⁹
efficacẽ magnæ cõmissiõis exequutionẽ & moriturus atq; post resurrectionem ascẽsurus
frequẽter spm̃ sanctũ promisit, q eos pusillos primo cõsolaret in oĩbus tribulationibus & Iohan.14
aduersitatibus ne deficerẽt, inquiẽs: Nõ relinquã vos orphanos, sed rogabo patrẽ & aliũ
paracletũ dabit vobis, secũdo, q eos infirmos roboraret, vt in eis tribulatiõibus & aduersi- Lucæ.24
tatibus cõstãtes vsq; in finẽ essent mãsuri, inquiẽs: Ego mittã promissum patris in vos, vos
aũt sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Tertio, q eos adhuc pter eius car
nalẽ pñtiã incapaces & ignaros in oĩbus erudiret, q ad salutẽ cõsequẽdã necessaria eẽnt
dicẽs in hodierno euãgelio, Paracletus aũt spũs sanctus, quem mittet pr in noĩe meo, ille
vos docebit oĩa, & suggeret vobis oĩa, quæcũq; dixero vobis. Id qd sane promissum pror-
sus hodierna quinquagesima post resurrectionẽ die adimpleuit & consummauit. Cũ em̃ Acto.2
(inquit Lucas) cõplerent dies pentecostes, erant oẽs, s. apostoli in eodẽ loco, s. in cœna-
culo in Hierosolymis pariter cõgregati, factus est repẽte de cœlo sonus, tanq̃ adueniẽtis
spũs vehemẽtis, & repleuit totã domũ, vbi erãt sedẽtes. Et apparuerũt illis dispartitæ lin
guæ tanq̃ ignis, sedit'q; supra singulos eorum. Et repleti sunt oẽs spũ sctõ, & cœpere loqui va
rijs linguis, prout spũs sanctus dabat eloqui illis, &c. Et sane cũctis q tunc ex omni natio-
ne, q sub cœlo est, adfuerũt, admirãtibus, q illi quũ Galilæi essent oẽs, omni lingua loque
rentur, impletũ est, primo, qd olim per prophetã Iohelem dictũ est: Et erit in nouissimis
diebus, dicit dñs, Effundã de spũ meo super omnẽ carnẽ. Et prophetabũt filij vestri & fi- Iohel. 2
liæ vestræ. Secũdo, quod dñs in cœna & post resurrectionẽ ad suos discipulos dixit: Nõ
relinquã vos orphanos, sed rogabo patrẽ, & aliũ paracletũ dabit vobis. Et ego mittã vo- Iohan.14
bis promissum patris. Vos aũt sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Cum ve Iohan.16
nerit ille paracletus spũs sanctus, quẽ mittet pater in noĩe meo, ille vos docebit oĩa, quæ- Lucæ.24
cũq; dixero vobis, &c. Et sic, inquã, deus ille verus architectus, idem'q; sapientissimus ar-
tifex, illud qd incepit opus, s. de saluatione hominis hodierna die prorsus impleuit.

¶ Vnde aliq̃ sunt in vniuersum & gñatim colligẽda. Primo, prorsus oĩa fieri vera et im
B pleri oĩa, q deus ipse, dñs adeo'q; nr̃ Iesus Chrs, vel in scripturis, vel p viros sctõs oretenus,
vel scripto reliquit. Ideo'q; q de eis nõdũ facta sunt certo futura eẽ, nec vllã inibi dubitatio
nẽ relinqui: qñquidẽ impossibile sit deũ mẽtiri, qm̃ ipse ẽ veritas, & à q oĩs emanat veritas Hebræo.6
Sta (inqt) Balaam ad Balac, & ausculta, audi fili Sephor, Nõ est deus q̃si hõ, vt mẽtiatur, nec Iohan.14
vt filius hois, vt mutet, de seipso alibi dicẽs: Ego em̃ dñs & nõ mutor. Et hoc ẽ, qd Chrus Numer.23
ait: Amẽ dico vobis, q a non pteribit generatio hæc, donec oĩa fiant. Cœlũ & terra transi Malach.3
bũt, verba aũt mea nõ pteribũt. Hinc est corollariũ, quũ deus ipse vbiq; pœnitẽtibus pro- Matth.24
mittit grãm suã, impœnitẽtibus vero pœnã æternæ dãnationis, nõ sit q pœnitẽs velit des Marc.13
perare de grã dei, quã certo daturus est, nec q impœnitẽs velit negligere eius iustitiã se- Lucæ.21
cundũ quã vt ille nihil boni relicturus est irremuneratũ, ita nihil mali relinquet impunitũ Ezech.18
Matth.16

C ¶ Secũdo coll. tria potissimũ eẽ, ob q orare debemus semp pñtiã spũs sancti, q ipse so
lus in nobis opari pt, & sine qbus nihil plane eẽ quimus nec fore salui. s. cõsolatio in tribu-
lationib⁹, eruditio eorum, q nobis ad salutẽ necessaria sunt, cõsolatio in aduersis vsq; ad finẽ

D ¶ Primo igit, vt nos pter mũdi, carnis, dæmonis'q; ad peccãdũ tẽtationẽ mœstos &
tribulatos sua grã & fortitudine cõsolet. Vnde ipse paracletus. i. cõsolator dictus est. Est 2.Corin.1
em̃, inquit Aplus, deus totius cõsolationis, q consolat nos in omni tribulatiõe nr̃a. Sic ille

Matth.9 Matthæũ, sic Petrũ, sic Paulũ, sic Magdalenã, sic oẽs pœnitẽtes pctõres cõsolatus est, q ꝑ
Matth.16 culdubio ad eũ cũ ecclesia exclamarũt: Veni sancte spũs, pr pauperũ, veni cõsolator opti-
Acto.9 me, dulcis hospes aĩæ, dulce refrigeriũ, in labore requies, in æstu tẽperies, in fletu solatiũ.
Lucæ.7 ¶Secũdo, vt nos erudiat in oĩbus q̃ nobis scitu necessaria sunt, ne à via veritatis & salu E
tis erremus: qñquidẽ ipsi adeo sumus ignari, vt etiã ignoremus (ait Aplus) q̃d oremus, si-
Roma.8 cut oportet, ed ipse spũs postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, q aũt scrutat̃ cor-
da, scit q̃d desiderat spũs, q̃a secundũ deum postulat pro sanctis. Ipse quidẽ spũs dñi, spũs
Esa.11 est (teste Esaia) sapientiæ, intellectus & cõsilij. Vnde scriptura: Sensum aũt tuũ quis sciet,
Sapiæ.9 nisi tu dederis sapientiã & miseris spm̃ sanctũ tuũ de altissimis? Et hoc est q̃d dñs hodie ad
Iohan.14 discipulos ait: Paracletus aũt spũs sanctus, quẽ mittet pater in noĩe meo, ille vos docebit
Matth.10 oĩa, & suggeret vobis oĩa quæcunq; dixero vobis. Idem & alibi ad eosdem: Ad reges, in-
Marc.13 quit, ducemini propter me in testimoniũ illis & gentibus. Quũ aũt tradent vos, nolite co
Lucæ.12 gitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enĩ vobis in illa hora q̃d loquamini. Non
enĩ vos estis q loquimini, sed spũs patris vestri, q loquit̃ in vobis. Id q̃d vtiq; adeo verum
reddidit, vt ipsi discipuli, vtcũq; idiotæ ex magna parte & rudes piscatores, oĩa idiomata
eã diserte, tamq; intelligibiliter loquuti sunt ad oẽs, q tum adfuerũt, vt stupefacti, quære-
Acto.2.3 re inter se cœperint. Nõne, ecce oẽs isti q loquunt̃ Galilæi sunt? Et quõ nos audimus vnus
quisq; linguã nostrã in qua nati sumus? Quidnã vult hoc esse? Imo Petrus, rudior alioqui
cæteris olim, perinde vt caput, tã eruditã ex sacris literis erutã orationẽ ad populũ habuit
Acto.4 vt per eũ prima die circiter tria millia hominũ ad fidẽ traxerit. Quod alij videntes, & com
2.Petr.1 perio, q̃ hoĩes essent sine literis & idiotæ, admirati sunt. Solus ergo spũs sanctus est, q ve
3.Reg.4 rã salutis impartit scientiã & facundiã, & quo (vt scribit Petrus) inspirati sancti dei hoĩes
Danie.1 loquuti sunt. Ille nimirũ sacrorũ ordinũ distributor, reges creat & principes, sacrat ponti
Gene.41 fices, eligit sacerdotes. Hinc sapientia Solomonẽ, intellectu Danielẽ, Ioseph cõsilio, Sam-
Iudich.3 psonẽ fortitudine, Mosen scientia, Dauidẽ pietate, Iob timore, & Stephanũ adeo erudijt,
Acto.6 vt eius sapiẽtiæ nemo resistere potuerit, iuxta veridicũ Iesu Christi verbũ: Ponite ergo
Lucę.21 in cordibus vestis, nõ pmeditari, quẽadmodũ respondeatis. Ego enĩ dabo vobis os & sa-
Lucæ.12 pientiã, cui nõ poterũt resistere & cõtradicere oẽs aduersarij vestri. Ille etiã spũs est, q ec
Matth.16 clesiã ita regit & instruit in oĩbus ijs, q̃ fidei sunt, vt huius fides nunq̃ sit defectura, & cõtra
quã nec inferorũ portæ sint p̃ualituræ, vtpote q̃ propugnet ꝑ spiritũ veritatis, quẽ Chrũs
Iohan.14 illi semꝑ adfore pollicitus est, inquiẽs: Si q̃d petieritis in noĩe meo, hoc faciam. Si diligitis
me, mãdata mea seruate. Et ego rogabo patrẽ, & alium paracletũ dabit vobis, vt maneat
vobiscũ in æternũ, spiritũ veritatis. Qui ergo ecclesiæ, adeoq; conciliorũ decretis relucta
tur spiritui sancto, sed incassum reluctatur, vt modo, & olim hæretici factitant.
Matth.10 ¶Tertio orabimus, vt nos corroboret in fide & in aduersis, ne aute deficiamus: qñqui F
Esaię.11 dẽ qui perseuerat in finẽ, hic saluus erit. In tãta vero coustãtia, cõtra tot aduersa, quis nos
corroborare poterit, nisi spũs sanctus, q spũs est fortitudinis? Qui ita hodie apostolos vir
tute ex alto induit, vt deinde ausi fuerint inermes solo verbo dei stare aduersus potẽtatus
Acto.4 & magistratus, eorũ minas, ne nomen Iesu p̃dicarẽt, cõtemnere, & ꝑ Petrũ ad eos dicere:
Si iustũ est in cõspectu dei vos potius audire q̃ deũ, iudicate: Nõ enĩ possumus, q̃ vidimus
& audiuimus nõ loqui. Et dimissi cũ minis inter cætera hisce verbis ad dñm precati sunt,
Et nunc dñe respice in minas eorũ, & da seruis tuis cũ omni fiducia loqui verbũ tuũ, &c.
Et quũ orassent, motus est locus, in quo erãt cõgregati. Et repleti sunt oẽs spũ sancto, &
loquebant̃ verbũ dei cũ fiducia: qui & deinde prohibiti, ne docerẽt in noĩe Iesu, respõde
Acto.5 runt fortiter, Obedire oportet deo magis q̃ hominibus, qui & cæsi & dimissi à cõcilio iue
runt gaudẽtes à cõspectu concilij, qm̃ digni habiti sunt pro noĩe Iesu contumeliam pati:
Roma.8 proculdubio dicentes cũ Paulo: Quis nos separabit à charitate dei Christi, tribulatio, an
angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persequutio, an gladius?
Psal.76 ¶O æterne, idemq; deus omnipotẽs, quãta tuæ dexterę mutatio? O quãta tui spũs for G
Matth.26 titudo & consolatio? Qui enĩ nuper voce vnius ancillæ te negarũt in publico, hodie con
Marc.14 solatione tui spũs te palam coram omni populo, nõ modo sermone, sed & facto ipso con
fessi sunt. Qui nuper timore captiuantium te aufugere, hodie in faciem eorũ restitere, sua
Iohan.20 sponte illis occurrentes. Qui nuper concludebantur in domo propter metũ Iudæorũ, ho
die cũ fiducia extra domũ exierunt, palamq; nõ modo coram Iudæis, sed & coram omni
natione, quæ sub cœlo est, nomen filij tui Iesu p̃dicare cœperũt. Qui nuper tristes ac mœ
Iohan.16 sti fuere, audientes, quas noĩe tuo persequutiones passuri essent, hodie & deinde gauisi
Acto.5 sunt, q̃ digni haberent̃ nomine Iesu cõtumeliam pati, quorũ deinde nonnulli in omni cõ
Hebr.11 stantia fidei lapidati sunt, nõnulli cæsi, nonnulli decollati, nonnulli suspensi, nonnulli secti
& excoriati, nonnulli alio supplicij genere mortui sunt, nimirũ non dubitantes secũ fore
spiritum sanctum in gloria, quem hic secum habuissent in gratia.

¶Sic fra-

H ¶Sic fratres chariſſimi,& nos omni,ſed potiſſimū hæc pentecoſtes tēpore,ſumma deuotione orabimus,vt idem ſpūs ſanctus nos dignetur in tanto omniū rerū diſturbine con ſolari,in omni doctrina ſalutis erudire,& demum in fidei cōſtantia aduerſum quoſcūq;,tā viſibiles,q̄ inuiſibiles hoſtes ita fortificare & cōſeruare,vt oēs tribulationes noie Ieſu patienter ſimus laturi,memores,nos nō aliter animas noſtras q̄ in patientia poſſe poſſidere quā habituri ſumus,vbi ſpū ſancto largitore,charitatē in Ieſum habuerimus,ipſumq; dilexerimus,quē diligemus,quū eius ſermonē(vt ipſe ait)obſeruauerimus,qui & ipſe ventu rus nobiſcum cū deo patre & ſpiritu ſancto habitabit. Amen. Luc.21

HOMILIA XLV. DE EO QVOD LEGITVR, Sic deus dilexit mundum,Iohan.3 In ſecundis ferijs pentecoſtes.

A

Vt cum propheta regio dei eloquia meditantur,& ſcripturas cū Eunucho penitus intelligere ſatagunt,nō prorſus inique admira bundi hodie poſſint interrogare,quur verba euangelij Iohannis hac die pentecoſtes,q̄ ſpiritui ſancto dicata eſt,in eccleſia legi ſo leant,quū nihil fiat inibi mentionis de ſpū ſancto,qū alioqui plerunq; ſemper verba tēpori reſpondeant?Qui ſcire pro reſponſo debuerint,idipſum & hac die in euangelio obſeruarit,ſiquidē quod ſatis intelligi poſſit de ſpū ſancto,quū de ineffabili illa charitate loquaƭ,qua deus mundū ita dilexit,vt ob eius ſalutē,ſuū filium ab æterno vnigenitum mittere nō ſit dedignatus , quo per ipſum ſaluemur. At ſpūs ſanctus amor eſt patris & filij,quo tantū opus.ſ.humanæ ſalutis effectiuū eſt perſ·ctū.Eſſe ſpm ſanctū ac dici amorē teſtatur Iohannes:Deus charitas eſt & qui manet in charitate,in deo manet,ac deus in eo;qui & ideo ignis.ſ.intraneus appel lari cœpit,quo veluti feruentiſſimo amore ad diligendū deū,homo ita incenditur,vt cum apoſtolis o[illegible] huius mūdi mala pati velit,anteq̄ ab eo diſcedere. De quo quidē igne dñs ait:Ignē ven[illegible] mittere in terrā,& quid volo niſi vt accendatur?Quem ſane ignē.ſ.amoris ſpūs ſancti,h[illegible] in diſcipulos miſit,qbus ideoq; dicunƭ apparuiſſe diſpartitæ linguæ tan q̄ ignis:nimir[illegible] [illegible]o ſpūs ſanctus,amor patris & filij ſignificatus eſt. Quod vero opus ipſius humanæ ſalutis eo.ſ.amore,ſpū ſancto.ſ.cōſummatum ſit,hinc patet,qa in principio eius operis.ſ.in miſſione filij p cōceptionē in vtero diuæ virginis,operatus eſt,angelo teſte,q̄ inquit ad virginē Mariā.Spūs ſanctus ſuperueniet in te,& virtus altiſſimi obumbra bit tibi,&c.Et hoc eſt,q̄d Chrs in hodierno euāgelio de ſuo atq; patris erga mundū amo re loquiƭ,opus ſpūs ſancti intelligēs ac dicēs:Sic deus dilexit mūdū,&c.V nde colligim⁹. Pſal.118 Acto.8 Iohan.3 1.Iohan.4 Luc.12 Luc.1

B ¶Primo,dei amorē erga nos longe maximū vel ex eo demonſtrari, q̄ pro nobis filiū ſuū vnigenitū dederit.ſ.hominē pro nobis naſci dignatus ſit.Vnde & Apoſtolus argumē tatur,illū nihil nobis denegare poſſe,inquiens:Si deus pro nobis,quis cōtra nos?Qui etiā proprio filio ſuo nō pepercit,ſed pro nobis omnibus tradidit illū.Quomodo nō etiam cū illo omnia nobis donauit.Et profecto ineffabilis eſt charitas,q̄ ille qui eſt dominus,& de us,& creator immortalis,& æternus, infinitus,puriſſimus, dedit pro nobis.ſ.indeuotis, mortalibus,tēporalibus,finitis,impuriſſimis,ſeruis, creaturis & peccatoribus : dedit,inquam,pro nobis,nō ſeruum,nō angelum,nō archangelum,nō adoptiuum, ſed ſuum pro prium,ſed filium ſuū vnigenitum,Ieſum Chriſtū.Vnde denuo eliciuntur. Matth.1 Luc.2 Iohan.1 Roma.8

C ¶Primo,error eoꝝ,qui negant Ieſum Mariæ filium dei Opt.Max. naturalē eſſe filiū, quibus cōtraria eſt hoc in loco emphaſis in verbo filiū ſuū vnigenitū,ſi vnigenitus ergo non qui fide & gratia & adoptione,ſi filius ſuus,ergo nō alterius filius eſt, quod euidētius Paulus arguit in vocula,proprio,&c.qua de re latius in Catholicis noſtris.

D ¶Secundo,nos ediuerſo ineffabiliter obligari ad amandū deum, natura exigente, quæ cogit,vt amatus reamet.Quem redamamus,quū totis viribus,nō timore vel æternæ vel tēporalis pœnæ,ſed amore ipſius bonitatis & beneficioꝝ,& amoris erga nos ipſius, man data eius ſeruauerimus & proximū noſtrum dilexerimus. Hinc Iohannes:Nos ergo,inquit,diligamus deū,quoniā deus prior dilexit nos.Hæc eſt charitas dei,vt mandata eius cuſtodiamus. Et hoc mandatum habemus à deo,vt qui diligit deum,diligat & fratrem ſuū.Si quis dixerit, quoniam diligo deū,& fratrem ſuum oderit, mendax eſt. 1.Ioh.4.5 Iohan.20

E ¶Secundo collig.deum miſiſſe filiū,vt in eū credamus,& credentes vitam æternā habeamus,Credunt autē in Ieſum,qui credunt in eū,dei,natura, eſſe filiū, & illum nos olim filios ita per humanitatē ſuā ſuo patri reconciliaſſe,vt ſi voluntatem eius bene operando ſeruauerimus,certo ſimus filij dei gratiæ & nō iræ.Hinc Iohānes:Videte(ait)qualem dile ctionē dedit nobis deus,vt filij dei nominemur & ſimus. Si modo(ingt Paulus)filij dei ſu Ephe.2 1.Iohan.3 Roma.8

Iaco.2 Tit.1. Deutero.5 Psal.50 mus,sumus & hæredes dei,cohæredes aũt Iesu Christi.Si tamen compatimur, vt & con glorificemur.Inde à credentibus excluduntur,qui sunt sine bonis operibus, sine quibus fi des est mortua,quos Apostolus incredulos appellat,qui deũ factis negant,plurimũ dcin- dc distat vetus testamentum à nouo,φ illud dumtaxat longitudinem dierum,hoc æter- nam & indissolubilem vitam pollicetur.

Prouer.3 1.Timot.2 Osee 13 Sap.1. Eccli.15 ¶Tertio coll.deũ,adeoq; filiũ ipsum dei,nulli,sed vnicuiq; male operantẽ & nõ cre- dentẽ sibi esse causam dãnationis.Ipse quidẽ dñs venit saluare,nõ damnare.Siquidẽ quã- tum in medico est,sanare venit ægrotũ.Ipse se interimit,qui pcepta medici seruare non vult aut contemnit.Hinc dñs:Perditio tua(inquit)Israel ex te est,tantũmodo in me auxi lium tuum.Et hoc est q̃d scriptura ait:Deus mortem non fecit,nec lætatur in perditione viuoꝝ.Creauit eñ vt essent omnia,& sanabiles fecit nationes orbis terrarum. E

¶Vnde impietatis coarguunt,qui aiunt deũ esse peccati authorẽ,vel nõ esse in hominis voluntate,posse aut velle saluari,quũ tamen ante ipsum deus posuerit,vitã & mortẽ, bo- num & malũ.Quod placuerit ei,dabitur illi,Nemini mandauit impie agere,& nemini de dit spatiũ peccandi.Non eñ concupiscit multitudinẽ filioꝝ infideliũ & inutilium. F

¶Quarto coll. plerosq; esse incredulos & dãnandos,qa tenebras q̃ lucẽ.i.peccata q̃ vir tutes magis amẽt,& sequi vt sua spõte & merito dãnent,maxime φ nolint de pc̃tis suis à luce.i.à Chro & eius pdicatore emẽdationem argui. Siquidẽ impius cũ ad profundũ ma loꝝ venit,cõtemnit.s.moneri & corrigi.Hinc scriptura:Iustitia(inqt) ppetua est & im- mortalis,iniustitia aũt mortis acquisitio.Impij aũt manibus & verbis accersierũt illã.Vn de denuo patescit hominẽ sibi sponte,nõ deũ suæ mortis æternæ esse causam. G

HOMILIA XLVI. DE EO QVOD LEGITVR,

Amen amen dico vobis,qui nõ intrat per ostium,Iohan.10

In tertijs ferijs Pentecostes.

Psal.18 Roma.10 Acto.20 Via Christi ecclesia,quę in principio mũdi(vt in Catholicis nostris docui mus)ab Adamo & Abel incepit,tum primũ augeri & manifestari cœpit, quando apostoli spũ sancto repleti,illam sua fideli prædicatione per totũ terrarꝫ orbem congregare cœperunt.Ideoq; hodierna tertia pentecostes die euangelium legi consueuit,quo dominus notat episcopos & prælatos adeoq; prædicatores,quos post apostolos(vt Paulus ait)spũs sanctus posuit regere eccle siam dei,quam acquisiuit sanguine suo.Subinsinuat igitur Christus,quales esse oporteat, qui vere ac salutariter suo ouili,adeoq; suis ouibus,id est,suæ ecclesiæ,& eis qui in ecclesia sunt,præesse volunt vt episcopi vel prælati. A

¶Primo quidẽ perdocet eos,qui volũt esse pastores.i.prælati ouiũ,oportere ingredi per ostiũ.i.per Christũ.i.ita acceptare sua ouilia,sicut Christus acceptauit suũ ouile.i.ec clesiam.Atqui Christus ad ecclesiã nõ sua sponte.i.ambitione,precario,potẽtia,pecunia vtilitate propria,vel hoc modo ductus,sed vocatione,missione,institutione patris,& vti litate ouiũ.i.vt vitã haberẽt,venit,alibi inquiens:Sicut misit me pater,& ego mitto vos, Ita nimirꝫ suos quoq; discipulos vti veros plātos misit,Marco dicẽte:Et vocauit duode- cim,& cœpit eos mittere binos,& dabat illis potestatẽ spirituum immundoꝝ.Et hoc est quod Apostolus prohibet,ne quis sibi honorem vsurpet, nisi vt Aaron vocatus. Quod quia olim Chore,Dathan & Abyron spreuerunt,murmurantes contra Mosen & Aaro- nem,viui in infernũ descenderunt,operti humo de medio multitudinis perierunt. B

Iohan.20 Marc.6 Matth.10 Luc.9 Hebreo.5 Numer.16

Roma.10 Acto.8 ¶Hinc schismatici & hæretici & alij quicũq;,qui se ad pdicandũ & regendũ in ecclesias vel sua sponte,vel potentia,vel pcario intruserunt,veri pdicatores & pastores non sunt. Qũo eñ prædicabunt.s.salutariter,nisi mittanf,ait Paulus,Nec veri pastores sunt & pla ti,q suas ecclesias pecunia nanciscunf,imo similes Simoni illius nequitiosi,qui donũ spũs sancti pecunia cõparare voluit.Imo similes Caiphæ,qui & ipse aliunde.s.pecunijs in oui- le.i.regimen & episcopatũ ascenderat.Ideoq; pastores nõ erant veri, sed fures & latro- nes,qui nõ per Christũ,sed ante eum venerant,veluti ante ipsum venisse, qui aliter q̃ ipse veniũt,furãtes,mactãtes & perdẽtes.s.Christo salutẽ ouiũ & suã tantũmodo vtilitatem 1.Cor.10 quærẽtes cõtra Pauli pceptum.Væ ipsis de huiusmodi furto,quo nõ est maius,quia deo surripif,nec funestior mactatio atq; immolatio,q̃ quæ fit dæmonib⁹,nec perditio maior q̃ quæ est æterna.Hæc aũt faciunt hæretici & alij qui aliunde in ouile ingrediuntur.Vo- lentes itaq; fieri ecclesiarum vel aliorum hominum prælati,studeant. C

¶Primo,ingredi vocatione,missione,& aliena vtilitate ducti,nec Christum modo pdi cent,sed & eius gloriam et omniũ salutẽ quærãt,sic fiet,vt eis ostiarius.i.spũs sanctus ape- riat.s.ea quæ conducent pro regimine ouiũ,et oues audient ipsoꝝ voces.s.ad salutem. D

¶Secũdo,vocẽt oues suas nominatim,et educẽt eas.i.frequẽter cũ eis sint,et ita illis dili E

gentes

genter studeant docēdo & pascēdo, vt plane sciāt, qd vnicuiq; profit, aut noceat, aut deficiat, ne qua per lupū.i.diabolū vel eos, q eius sunt, rapiat. Hinc ad epos ait Aplus: Attēdite vobis & vniuerso gregi, in quo vos spūs sctūs posuit epos regere ecclesiā dei, quā acquiuit sanguine suo. Ego scio, qm intrabunt post discessionē meā lupi rapaces in vos, nō parcentes gregi. Qui & ad Titū scribena, inqt: Huius rei gra reliquite Crete, vt ea quæ desunt, corrigas, & cōstituas p ciuitates presbyteros, sicut & disposui tibi. Non sunt igit pastores, q cum suis parrochianis non sunt, vel eis sufficienter per alios non prouident. Actor. 20 Titum. 1

F ¶Tertio, vt ante oues præcedant. s. bonis exēplis vitæ, quæ oues plerūq; potius q̄ vocē id est, doctrinā sequunt, quā ipsi facto probēt. Hinc dns ad discipulos vice oim prælatorum: Sic luceat (inqt) lux vestra coram hoībus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum q in cœlis est. Et Paulus ad Timotheū tanq̄ ad prælatum: Nemo (ait) adolescentiam tuā contēnat, sed exemplo esto fidelū in verbo, in cōuersatiōe, in charitate, in fide, in castitate. Et ita nimirū cœpit (inqt Lucas) Iesus facere & docere, vtpote nō ignarus, nihil æque ad bellandū milites prouocare, q̄ cum ipse dux per se bellū sine formidine ingredit. Debet em̄ is rem primo aggredi, qa ad rē capessendā cohortat. Hoc est qd ipse dns hodie ait: Et cum proprias oues emiserit. s. ad docendū, ante eas vadit. s. exemplis bonis, doctrinam demonstrans esse imitandā quam difficulter alioqui sequentes oues nisi pastorem præcedere viderint, quam tñ capessere debuerint, vicissq; vitæ sint malæ pastores dño alias dicentes Super cathedram Mosi sederunt scribæ & pharisæi, omnia ergo quæcunq; dixerint vobis, seruate & facite, secūdum opera vero eorum nolite facere. Dicunt em̄ & non faciunt. Cæterum, qui suis malis exemplis impedimento sunt subditis, ne viam salutis ingrediantur, dominum dicere audiant: Væ vobis scribæ & hypocritæ, qui clauditis regnum cœlorum ante homines, vos enim nō intratis, nec introeuntes sinitis intrare. Matth. 5 1.Timot. 4 Acto. 1 Matth. 23 Matth. 23

G ¶Quarto, q per Chrm mō, quo diximus ouile ingrediunt, & hic bonis doctrinis & exēplis oues pauerint, futurū ē, vt & ipsi in fine vitæ ex hoc seculo egredient & ipsi pascent. s. pabulo vitæ æternæ, q minus peribunt fame æternæ mortis. Quæ em̄ seminauerit homo hæc & metet. Qui itaq; seminat in spū, de spiritu metet vitam æternam. Luc. 11

¶HOMILIA XLVII. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis. 3. Erat homo ex pharisæis Nicodemus nomine &c.

In ferijs sanctæ & indiuiduæ trinitatis.

A

Onstat (frēs charissimi) eum proculdubio in æternū perditū iri, qui fidē catholicā minus integrā seruat, esse'q; hāc præcipuā fidei partē, vt credamus & veneremur vnū deū in trinitate, & trinitatem in vnitate. s. deū patrē, deū filiū, deū spm̄ sanctū, ita vt ij tres vnus plane sint deus & psonarum trinitas, in qua nihil sit prius, aut posterius, nihil maius aut minus, sed totas tres psonas coæternas sibi eē & coæqles, veluti anno supiore ad lōgū p virili disputauimus, & in libro catholicorum in lucē deprompsimus. Quia vero vt liquet, hactenus singulis psonis, singulæ ab ecclesia dicatæ & seruatæ sint feriæ, deo videlicet patri natiuitatis, deo filio paschatos, deo spiritui sancto pētecostes, feriæ institutæ sint. Ne q in Arrianā impietatē laberent, ac crederēt cū Arrio, tres illas psonas, ita scdm substantiā diuisas, vt diuisas habēt ferias, ecclesia ipsa vt fidelissima mater & prouidissima magistra vnicā hodiernā illā tribus psonis id est, sanctissimę in diuinia trinitati festiuitatē instituit, vt doceat vnū prorsus deū in trinitate adorandū, & trinitatē in vnitate venerandā, iuxta Euāgelistā dicentē: Tres sunt q testimoniū dant in cœlo, pater, verbū & spūs sanctus, & ij tres vnū sunt. Et qdē ipsa ecclesia hodiernā de trinitate solēnitatē illico post pētecostes. i. de spū sancto solēnia, vel ideo celebrandā ordinauit, qm post aduētum eiusdem spūs sancti prædicari statim & credi, & in baptismo celebrari cœpit fides, & cōfessio nois patris & filij & spūs sancti. Nam antea præsente in carne dño, nusq̄ nois huius distinctionē aperte traditā vel obseruatā legimus nisi cum post resurrectionem suam ait discipulis suis: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in noīe patris & filij & spūs sancti. Sed tūc qdem hæc ecclesia tradita est, nūc aūt primū actu exhibita, vbi ipsa die pentecostes primitus in tribus milibus ecclesiæ baptisma celebratum est. Eapropter idipm hodie euangelium legi solet, in quo maxime necessariū salutaris baptismi remediū cōmendat, qa videlicet sine virtute huius nois, quātacunq; dicas, irritū est lauacrū, neq; per aquam pt quisq̄ renasci, nec aliter hoc noīe signamur, nisi cū illo baptismi sacrm suscipiamus, quod in inuocatiōe sanctissimæ trinitatis sanctificat baptizatos, vt ex euangelio accipitur. Vnde colligimus. Iohan. 3 Matth. vlt. Actor. 2

¶Primo: Duas esse hoim natiuitates, vnã.s.carnalem & mortis, qua carnaliter ex vtero B
Gene.3 matris in hunc mundum nascimur in peccato vnde mors venit, qñ in primo parente deserta paradisi requie, propter peccatum expulsi sumus in hoc exilium. Cuius natiuitatis
Iob.3 infelicitatem vir sanctus mysticen deplorat, dicens: Pereat dies in qua natus sum, & nox in qua dictum est, conceptus est homo. Alteram vero natiuitatem esse.s.spũalem, qua spiritualiter non per vitam temporalem, sed ex deo in æternã vitam nascimur Chr̃iani, de
Iohã.1 qua hodie in euangelio, & fit per baptismũ. Cuius sane vtriusq; natiuitatis fit mentio in Euangelista dicente: In propria venit & sui eũ non receperunt. Quotquot aũt receperũt eum, dedit eis potestatẽ filios dei fieri, ĳs q credunt in noie eius, q nõ ex sanguinibus neq; ex volũtate carnis, neq; ex volũtate viri, sed ex deo nati sunt.s.p baptismũ, de q̃ euãgeliũ. Et hoc est qđ dñs ait: Quod natũ est ex carne caro est, & qđ natum est ex spũ spũs est.

¶Scđo: Colligimus baptismũ, nihil re ipsa aliud esse, q̃ ex aqua & spũ regenerationem, C qua.s.homo de tenebris peccati & mortis nascit ad lucem virtutis & vitæ æternæ. Ideo non videri nouum debet, quod baptizatus dicat renatus. Quandoquidẽ vt consuete nasci dicit, qui de vtero matris procedens in hanc lucem ingreditur, ita renatus dicit, qui à spirituali morte ad vitam veram eandemq; æternam sublimatur, quæ vtiq; magis vita est ac dici potest, q̃ hæc præsens, vtpote vmbræ & mortis quàm lucis & vitæ multo similior.

1.Para.13 ¶Tertio: Neminem nisi baptizatũ dei regnũ videre, & sic vitã æternã ingredi posse, D
Psal.143 Christo hodie ad Nicodemũ dicente: Amen amẽ dico tibi, nisi qs renatus fuerit ex aqua & spũ sancto, non potest introire in regnum dei. Qui eñ (inquit idem alias) crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Nec obstat dicere, ꝙ sancti illi patres, Abrahã, Isaac, Iacob, Moses, Helias, hocq; genus alĳ in veteri testamento regnum dei credant introĳsse, q tamen non fuerint baptizati, quũ cõstet non confestim hoc dicto cœpisse sacramenti huius celebrari virtutẽ, sed nec quãdiu idem dñs noster deus immortalis hõ inter hoĩes deguit, nostram indutus mortalitatẽ. At vbi resurgendo ipse à mortuis regnare cœpit, priorq; in
Mar.vlti regni sui gloriam intrauit, tunc primũ cœpisse renasci, q viderunt regnũ dei, videlicet p
Matth.vlt. baptismũ cõmoriendo & cõresurgendo illis data tunc primũ regula baptizandi ab eodẽ dicente: Euntes docete oẽs gentes, baptizantes in noie patris & filĳ & spũs sancti. Nec
Iohã.19 eñ vel per baptismũ Iohannis, vel per aliquod aliud remediũ, cuiq̃ poterat aperiri regnũ dei, prius q̃ ipse rex per passionem suam acquireret illud prius q̃ aquam & sanguinẽ de latere suo profluentem, ipm conderet sacm baptismi & sanciret vniuersam ecclesiam. E

Roma.4 ¶Rñdeo: Illos q alioqui sancti & iusti in lymbo detinebant, fuisse virtute fidei Christia
Gene.17 næ, cuius ipsi in Abrahamo signũ iustitiæ per signaculũ circũcisionis acceperunt, per san
Coloss.2 guinẽ & aquam Chr̃i in cruce baptizatos, qñ.s.in cruce moriens, Adæ debitum soluit, vni
Iohan.19 uersamq; ecclesiam quæ hactenus fuerat, regenerauit, vbi mortuus mirabiliter sanguinẽ
Gene.2 & aquam de latere suo profudit, vnde illa renasceretur, sicut dormientis Adæ lateri costam subduxit, vñ Eua fabricaret. Sicut eñ nunc infantuli vere dicunt credẽtes & introire in regnũ dei virtute fidei ipsius in qua baptizant, sic pr̃es in veteri testamẽto vere dicũtur baptizati virtute fidei sacramẽti baptismi, p sanguinẽ & aquam Chr̃i in cruce pendẽtis. Vnde baptismus in omnẽ ecclesiam, quæ illũ apud inferos expectabat, virtutẽ accepit.
1.Cor.15 Et ita nimirũ, sicut in Adam oẽs moriunt, ita & in Chr̃o omnes viuificabuntur &c.

Roma.6 ¶Quarto: Vt nemo renasci p̃t, vterũ matris ingrediendo, ita nemo rebaptizari. Quan F doquidẽ baptizati sumus (inqt Paulus) in morte Chr̃i, q vt semel mortuus est, & vltra nõ
Hebr.6 morit, ita nisi semel baptizari possumus, alioqui rebaptizare sit Chr̃m eodem teste crucifigere, quum ait: Impossibile est eos q semel sunt illuminati, gustauerunt etiã donũ cœleste & participes facti sunt spũs sancti gustauerunt nihilominus bonũ dei verbũ, virtutesq; seculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœniam, rursum crucifigẽtes sibimetipsis filiũ dei ostẽtui hñtes, de quo alibi plura diximus, vbi de anabaptistis disputatio nobis eẽt.

¶Quinto: Hoiem de ĳs quæ supra eius sunt intellectum, non debere curiosius quære- G rere aut scire velle, quum vix intelligat quæ ante eius sunt oculos, at sufficit ea credere, id quod indicat dominus, dicens: Amen amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, & qđ vidimus testamur, & testimonium nostrum non accipitis. Debemus enim inibi Christo
Ecci.3 credere, & eius verbo omni acceptiõe maiori. Hinc hodie Nicodemũ Christus increpat
Sap.9 dicens: Tu es magister in Israel, & hæc ignoras? Si terrena dixi vobis, & non creditis, quomodo si dixero vobis cœlestia credetis &c. Et hoc est quod Solomon inquit: Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris. Non enim est tibi necessarium, ea quæ abscõdita sunt videre oculis tuis. Si quoque (inquit scriptura) difficile æstimamus, quæ in terra sunt, et quæ in prospectu sunt inuenimus cũ labore, quæ in cœlis sunt qs inuestigabit?

¶De hoc genus vero rebus esse vel præcipuam sanctissimã illã in diuinis trinitatẽ in- H de patet, qđ trinitas nihil aliud sit q̃ deus ipse, vnus in essentia, et trinus in p̃sonis.s.patris, et filĳ

& filij & spūs sancti, quod vtiq; nomen patris & filij & spūs sancti perfecta & integra est
vnius veri dei definitio, tam profecto cognitu & scitu difficilis, vt ipsa idcirco præteri-
tis generatiōibus ante aduentū Christi tacita fuerit vulgo, qa necdū illam capere potuit, Galat.5
infantia seu iuuentus mundi, nimiū carnalis in Nicodemo sub pædagogo seruiens popu-
lo dei, nēpe quam ne nunc qdem iam grandæuus, postq̄ incanuit Christo adueniente, si- Esa.64
ne magno prædicentiū labore intelligere potuit, cuius (inquam) nomen.s. trinitatis à secu
lo nō fuit auditū, nec hoīes de corde suo cōminisci potuerunt, qa videlicet significatū eius Col.2
oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hoīs non ascendit, qđ solus ipse deus (in q̄
oīes sunt thesauri oīs sciæ & sapiæ) nouit, q hoc sibi nomen.s. trinitatis imposuit per
filium dicens: Euntes docete oēs gentes, baptizantes eos in noīe patris & filij & spūs san-
cti. Si igitur trinitas est vnus deus & solus & verus in trinitate personaꝝ, qs erit qui ipsam
perscrutari satagets? Quid lutū & vas fictile de creatore disputat, & ad naturæ suæ rōnē nō
pōt puenire, & curiose scire q̄rit de mysterio trinitatis, qđ angeli in cœlis scire nequeūt?
K ¶ Vis scire naturā dei adeoq; trinitatis, hoc scito, q̄d nescias. Hoc sane est deus, quod & Gene.32
cum dicit non potest dici, vtpote quod mirabile est & terribile, quod cum æstimat, nō po Psal.110
test æstimari: cum comparat nō potest comparari, quia simile nō habet, quum definitur,
ipsa definitione crescit, quia cœlum manu sua cooperit, pugno omnem mundi ambitum
claudit, quem totum oīa noscunt & metuendo sciunt. Et qđ mirum si diuinæ essentiæ pe Hiere.32
lagus infinitum à nobis sciri nequit, quum & opera eius ac iudicia, quæ essentiam eius in-
dicare solent in creatura nullo pacto scrutari poterunt. Quorum cum Apostolus aliqua
tractare concepisset in admirationis stuporem versus exclamauit: O altitudo sapientię & Roma.11
scientiæ dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Verun-
tamen quod inuestigari non potest, nec inuestigatum eloqui credi potest, & creditum Psal.115
prædicari, veluti fecit Propheta, inquiens: Credidi propter quod loquutus sum.
L ¶ Quatenus vero credendū sit, scriptura pdocet, vtpote tres esse in cœlo.s. patrē & ver 1.Iohan.5
bum & spm̄ sanctum, & eos tres vnum esse.i. patrem & filium & spm̄ sanctum vnum na-
turaliter deum, neq; tamē ipsum patrem esse, q filius est, neq; filium ipsum esse q pater est,
neq; spm̄ sanctum esse, q pater est & filius. Siqdem vna sit, patris & filij & spūs sancti essen
tia, in qua non est aliud pater, aliud filius, aliud spūs sanctus, quamuis sit personaliter alius
pater, alius filius, alius spūs sanctus.i. alterius personæ, quandoqdem pater & filius & spūs
sanctus sunt trinitas propter proprietatem personaꝝ & sunt vnus deus propter deitatem
inseparabilem, vbi tria nec plus sunt q̄ vnū, nec vnū minus q̄ tria, quum & trinitas insepa
rabilis sit in psonis sensu, & separabilis voce. Ipsius aūt trinitatis nomina, nō alia causa vi
dent seiuncta, nisi vt hoīes sancti per hoc instruerent, quum plane credendum sit, in dei
trinitate esse vnitatē, & in eiusdē vnitate esse trinitatē, & inibi nihil (vt diximus) esse prius
aut posterius, nihil maius aut minus, sed totas tres psonas sibi esse coæternas & coæquales. Psalm.18
M ¶ Hæc nimiꝝ est fides pr̄iarchaꝝ & prophetaꝝ figurata & edocta, ab apostolis, vsq; in Roma.10
finea orbis terraꝝ prædicata, à sanctis martyribus sanguinis effusiōe testificata, ab oīi-
bus orthodoxæ fidei professoribus firmiter cōfessa, & in nobisipsis adeo in creaturis ma- Exod.3
nifesta. Mens eni nostra meminit sui, intelligit & diligit se, hoc si cernimus, cernimus tri- Exod.19
nitatē nōdum qdem deum, sed magnum dei. Nam dum mens sui meminit, patrē refert, Acto.2
dum se intelligit, filium, dum se amat spm̄ sanctum.s. simul et semel. Sic et ipsa dei trinitas
in igne (in quo et in specie nō alia aliquoties apparere voluit) quadātenus intelligi queat.
In igne qdem tria conspicimus, lumen ignis, splendorem et calorem. Et cum sint tria,
vnum lumē est, simul exurgūt, simulq; cōsistunt. Nec ignis præcedit splēdorem, nec splē
dor calorem, et hoc nō cōfuse vnū sunt, nec distincte tria, sed cū vnū sunt, tria sunt, simul
operant, et cum inseparabilr separant, aliud igni tribuit, aliud splēdori, aliud calori. Nam
quū ad ignē retuleris visionē, ibi opat et splēdor et calor. Et cū ad splēdorē retuleris illu
minationē, simul operat et ignis et calor. Et cum retuleris ad calorem calefactionē simul
operat ignis calor et splēdor. Ita quū dici solet, deū fecisse mundū intelligi solet, pater cū
filio et per filiū et cū spū sancto. Et cū dicimus filiū pro nobis passum intelligimus passio-
nē filij operatū fuisse, et patrē et filium et spm̄ sanctū. Et quū remissio peccatoꝝ tribuit spi
ritui sancto, intelligimus totā trinitatē etiam hoc donū inseparabiliter operari, quæ est
solus, vnus, verus, æternusq; deus ex quo et per quē et in quo sunt oīa, cui (vt cum Aplo Roma.11
collaudamus) honor et gloria in secula seculorum, Amen.

¶ HOMILIA XLVIII. DE EO QVOD LEGITVR: Iohannis sexto: Caro mea vere est cibus &c.

In ferijs gloriosi corporis domini nostri Iesu Christi.

Non sa-

On sane scio(frēs dilectissimi)sit ne aliqua per totum annū dies de A
Iohan.1 qua æque possimus oēs ex animo gaudere, atq; de hodierna die.
Nimirū, in qua eam agimus diem & eius recordamur, in qua gfa,
& veritas(vt scribit Iohannes)per Iesum Christū facta est, & vm-
bram quæ fuit in veteri testamēto, plane lux fugauit, vetustatē no
Deutero.8 uitas, noctemq; lux eliminauit. Hortabat olim Moses, & præcipie
bat, ne Israelitæ obliuiscerent domū dei sui, maxime in eo mirabi
Exod.16 li & benefico facto, quo ipsos penuria pressos in solitudine mirabi
Sapiæ.16 liter in annos quadraginta cibasset & idipsum è cœlo, oīne dele-
Psal.77 ctamentū in se habēs manna ad vescendū dedisset. Illi proinde vt
Psal.104 memoriam haberent mirabilissimi facti. s. mannæ in deserto ad vescendum è cœlo missi
Hebreo.9 impleuerūt vas, qd Paulus vrnā vocat māna & reposuit ipm Aaron sacerdos summis in
tabernaculū reseruandū coram dño cū omni reuerentia in futuras retro generationes, vt
2.Regū.6 nossent panem, quo deus ipse eos in solitudine pauisset quousq; educti de terra Aegypti
1.Paral.13 fines terræ Chanaan attigissent, & in terram promissionis melle & lacte fluentem perue-
nissent. Quod sane vas. i. vrna, aureum, in quo erat manna simul cum arca testamenti ex
Roma.9 omni parte auro circumtexta, in qua vrna aurea cum manna continebat, suo tempore in
1.Paral.29 gaudio deuotisq; cerimonijs in perpetuam rei memoriam circumferebatur.

¶ Sed q sunt Israelitæ? Nimirū rñdet Apl'us, Chriani non scdm carnē sed promissionē, B
qui sumus in hoc muodo nō secus atq; in solitudine peregrini, penuria rerū oppressi.

1.Cor.8 ¶ Quis dominus? Certe solus ipse dominus Iesus Christus, vnus & solus natura domi- C
1.Timo.6 nus, & dominus dominantium per quem omnia & nos per ipsum.

Apoca.19 ¶ Quid manna? Dñi(inquam)caro adeoq; eius corpus, quod ille nobis dedit ad vescen D
Matth.26 dū in vltima sua cœna proprijs manibus, et deinde dat quotidie per manus sacerdotis, di
Marc.14 cens: Accipite & comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis tradet. Et accipiens
Luce 22 calicem, grās agens atq; dans dicit: Bibite ex hoc omnes: Hic est em̄ sanguis meus noui te
1.Cor.11. stamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Hoc facite in meam cō-
Iohan.6 memorationem: Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus. Qui manducat
meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.

Psal.36 ¶ Hoc est scilicet non figuratiue sed vere panis, qui de cœlo descendit. Non sicut man E
Matth.5 ducauerunt patres vestri manna & mortui sunt. Qui manducat hunc panē, viuet in æter
Iohan.6 num. Corpus igitur Christi, verum est manna, quod illi Iudæi in figura manducarunt,
quo nos in veritate hoc in deserto vescimur vti viatico vitali, per quod confortati, præ-
sentis vitæ cursum transigimus, & terram promissionis scilicet æternæ vitæ, quam filij dei
hæreditare dicuntur, subimus Christo dicente: Qui manducat meam carnem, & bibit me
um sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in nouissimo die.

Iohā. vltio ¶ Quis est Aaron vel Moses? Nimirum, Petrus & omnis post eum summus sacerdos F
Hebre.5 & pontifex, cui dictum est: Pasce oues meas, qui vt Aaron vocatus est, nō sibijpsi honorē
sacerdotij sumens, qui nobis sua, quam à deo habet, authoritate præcepit, quatenus hoc
supercœleste manna, in vrnam auream colligeremus, & in tabernaculum coram domi-
no q sua maiestate qua cœlum & terram implet, vbiq; est, positis candelabris, & hoc ge-
nus alijs cerimonijs reseruandū poneremus, in futuras retro generatiōes, hacq; die solē-
ni cum gaudio suisq; cerimonijs circumferendo coleremus, memores idipsum esse man-
na, quo euasimus ex Pharaonica & Aegyptiaca captiuitate, & hoc ex deserto sumus itu-
ri, eius refectiōe in terram promissiōis. s. terram viuentiū, nempe vt nox fugeret die psen-
1.Cor.10 te, vetusta abiret nouitate adueniente, figura cessaret præsente veritate quæ est Christus.
Esaie.43 Qñquidē quæ diximus(vt Apl'us meminit)illis. s. Israelitis cōtigerint in figura, quæ nunc
Apoc.21 in nouo testamento cessauit, in quo veritas adest, sedens nūc in throno & dicēat Vetera
2.Cor.5 transierūt. Ecce facio noua oīa. Et facta sunt oīa. i. vera quæ olim fuere in figura, vt ad te-
Hebr.10 stimoniū & ad docendū signa. Qñquidem lex(inqt Paulus)vmbrā habuit futurorum bo
norum, non ipam imaginem rerum. Ex ijs modo eliciuntur conclusiones duæ, quarū est:

¶ Prima sub specie panis & vini cōsecrati verū esse Chri Iesu, nō modo corpus & san- G
guinē, sed et verū animæ nostræ cibū et potum, Chro dicente: Caro mea vere est cibus,
et sanguis meus vere est potus. Accipite et manducate, hoc est corpus meū qd pro vobis
Iohan.13 tradet. Bibite ex hoc oēs, hic est sanguis meus noui testamēti, q pro vobis effundet, in re-
Psal.110 missionē pctōrū. O mirabilissimū eucharistię sacrm, in q vere misericors, et miserator dñs
Iesus Chrus de hoc mūdo trāsiturus, suos diligēs in finē, memoriā fecit iuxta Dauidē mi-
rabiliū suorū, escā tradēs seipm timētibus se. O sacrū conuiuiū, in quo Chrus sumit, reco-
lit memoria passiōis eius, mēs iplet grā, et futuræ glīæ nobis pign' dat, quū Chrs maneat
in nobis māducātibus ipm, et nos in eo. O vere grādis et felix natio, Chriana natio, quæ
non mo-

non modo, vt olim iudaica natio, deum tibi habes appropinquãtem, tuisq; obsecratiõibus
præsentem, sed & q tecum cõuersat, tecumq; vt vitis in palmite cõmorat. En Emanuel. i. Deute.4
nobiscũ deus, quanq̃ absconditus, quanq̃ velatus, vere tñ deus. Sic dñe Iesu nos relinquis Iohan.15
tuos orphanos, viuificans quod visibiliter præsens dixisti: Ecce vobiscũ sum vsq; ad con Esaię.7
summationem seculi, nimirũ sub sacro eucharistiæ. Vbi nunc sunt hæretici Tutistæ, vbi fi Iohã.14
guristæ, vbi sumistæ, & hoc genus alij mendaces, indocti, instabiles magistri, q scripturas Matth.vlt.
ad suã ipsorũ pditionẽ deprauãtes, falso adfirmãtes, panẽ cõsecratũ nõ esse Chr̃i corpus, 2.Petri.3
sed ipm significare & pfigurare, quasi essemus adhuc Iudæi sub vmbra & nõ sub veritate, Iohã.1
quæ nobis per Chr̃m venit, q̃s oẽs supioribus irrefragabilr cõfutauimus per eorũ tela.

H ¶Nec finaliter obstat, q contra ecclesiam catholicam obijciunt, qa Apostolus dixerit: 1.Cor.10
Et oẽs eandem escam spũalem manducauerunt, & oẽs eundem potum spiritualem
biberunt. Bibebant autem de spũali, consequente eos petra. Petra autem erat Christus:
Ecce dicunt. Paulus hic ostendit non secus nos manducare in eucharistia spũalem cibum
& non corporalem, sicut & Iudæi olim. Vnde constabit, nos in eucharistia Christum nõ
corporaliter & præsentialiter, sed solummodo spiritualiter, id est, per fidem sumere, & in
figura, scilicet vt panis ipse figuret Christum, vt petra quondam figurarit Christum.

I ¶Rñdeo, Apl̃m ideo manna ipm, qđ Iudæis de cœlo præstitũ est, vocare escam spũa-
lem, qa in figura spũalis nõ naturali rerum ordine, sed spũali. i. diuina virtute contigerit,
& prodierit, attestantibus Apostoli verbis. Hæc autem oĩa in figura contingebant, nos
vero eucharistiam vocare pariformiter escam spũalem, nõ quia solum sit præstita virtute
verborũ Chr̃i, vel qa exteriore specie panis solũ figuret Christũ subtus latere, sed ideo ma
xime, qa in fide sumpta corpaliter, nõ corporaliter sed spũaliter hoĩem nutriat. Illud tñ
nõ negauerim, quemadmodũ Iudæi manna ipm pro statu & ordine suo spũaliter mandu
cauerunt, ita & nos in eucharistia Christũ in statu & ordine suo ac modo nostro spũali-
ter manducare. Siqdem quotquot fuerint inter Iudæos pij, Christũ fide receperunt & spi
ritualiter, neq; tñ istud eis esus mannæ præstitit, sed fides venturi Chr̃i, q significabant il-
lis per petrã. Nos vero Chr̃iani, q Christũ venisse credimus, & ipm sese nobis in hoc sa-
cramento præbuisse, præter hoc qđ fide Christũ spũaliter edimus eodem etiã corpaliter
vescimur, atq; istud hoc sacr̃m suapte virtute nobis exhibet. Cõuenimus proinde in alte
ro cũ Iudæis qđ eundẽ cibũ spũalem, vtriq; sumimus, verũ in altero longe pcellimus eos,
nempe qđ nos in eucharistia corporaliter Chr̃o pascimur, illi in manna tm̃ spũaliter.

K ¶Nec interim prætereundũ est silentio paulũ hæc verba: Et oẽs eandem escam &c.
Non in hunc sensum dicere, quo velit ostendere eundẽ cibũ in manna, qdẽ nos in eucha-
ristia, manducasse, & nequaq̃ voculam relatiuam eandem vel eundem referri velle ad illã
escam, illumq; potum, de quo ipse dñs: Caro mea vere ẽ cibus &c. Et hoc est corpus meũ Iohan.6
&c. sed referri voluisse ad diuersos. s. tam Iudæos malos, q̃ bonos. Q. d. Eandem escam Matth.26
manducauerunt, & eundem potum biberunt, Dathan & Abyron, quam Moses & Aaron Marc.14
eandem vtiq; Chore quam Caleph aut Iosue. Et Apostolus quidem ea lectione monet, Lucæ.22
ne quis se arbitret iam cõprehendisse vitam æternam, qa cõsequutus sit sacramenta fidei
Christianæ. Et si enĩ oẽs baptizati simus in eodem nomine patris & filij & spũs sancti,
& omnes manducemus idem corpus & sanguinem Christi, non tamen arbitrari debe-
mus, quod æque in omnibus nobis beneplacitũ sit deo quicũq; viuamus, qualiacũq; post
baptismũ operemur, qñquidem & ipsi Iudæi in deserto oẽs indiscriminatim vnam &
eandem escam, quæ eucharistiam præfigurabat, manducauerint, & nihilominus pleriq;
eorũ mortui sunt & damnati, qa interim malefecerint & peccauerint. Sic & pleriq; oẽs
indiscriminatim sumimus eucharistiam, quorũ tñ multi, qa interim peccant, moriunt &
damnant, quemadmodũ & ex illis. s. Iudæis multi fuere mortui, qbus pleraq; oĩa in figu-
ra facta sunt nostri, vt. s. nobis essent monitio, ne & ipsi damnemur. Hinc Apl̃s de eucha-
ristia agens, inqt: Probet aũt seipm hõ, & sic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enĩ
mãducat & bibit indigne, iudiciũ sibi manducat & bibit, ac reus erit corpis & sanguinis
dñi nõ dijudicans corpus dñi. Ideoq; inter vos multi infirmi et imbecilles, et dormiũt mul
ti, quẽ sequens ecclesia hodie cõcinit. Sumũt boni, sumũt mali, sorte tñ inæquali, vitæ vel
interitus. Mors est malis, vita bonis vide paris sumptiõis, quã sit dispar exitus. Non refert
proinde esca, de qua Apl̃us, ad identitatẽ cibi et potus viuifici, quẽ sumimus in cõmemo-
rationem dñi nostri Iesu Chr̃i. Sin est, q ad eiusdem identitatẽ referendã dixerit, is.

L ¶Primo, contendit aduersum verba Christi, dicentis: Amen amen dico vobis, non
Moses dedit vobis panem de cœlo, sed pater meus dat vobis panem de cœlo verum.
Patres vestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt. Ego sum panis viuus,
qui de cœlo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane, viuet in æternum. Et panis
quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita &c.

¶Scđo,

¶Scdo, contendit contra verba Apostoli dicentis: Hæc autem om̃ia in figura cõtinge M
1.Cor.10 bant illis. Si proinde inter alia & manna quoq; Iudæis olim in figura & nõ solum in cibũ
è cœlo cõtigit, in cuius (obsecro) rei figuram cõtigit? Certe in nullius nisi eucharistiæ, quã
illud fore præsignificabat, vt vmbra corpus. Siqdem manna typus fuerit escę spũalis, quę
resurrectionem dñi veritas facta est in eucharistiæ mysterio, & tantum differt manna ab
eucharistia, quantum figura à veritate. Figura fuit manna, ideoq; vitam æternam dare
nõ potuit, veritas est Chr̃us. Panis ille viuus sub eucharistia, de quo q manducat, vitã ha
bet æternam. Et hoc est, qd̃ dñs adfirmat, Mosen ipsum nõ dedisse verum panem de cœ
lo, sed figuratum, verum patrẽ suũ dedisse de cœlo panẽ verũ.s. ipsum adeoq; corpus su
Matth.26 um. Id qd̃ ipse deinde in vltima cœna notabiliter contra futuros suorũ verborũ deprauatores
Marc.14 expressit, inquiens: Accipite & manducate, hoc est corpus meum, quod pro vobis
Lucæ.22 tradetur, non autem addit aut dicit aliquid tale, quale dixit Paulus, vbi quum dixisset: Pe
1.Cor.11 tra autem erat Christus &c. Hæc autem (inqt) om̃ia in figura cõtingebant illis: Qui cum
deinde scriberet de eucharistia, dixit, eũ sibi manducare iudiciũ, qui non diiudicet corpus
dñi. i. qui non faciat inter ipsum, & aliud corpus, veluti fuit figurale manna, differentiam.

¶Tertio: Qui vellet Iudæos idem in manna, quod nos in eucharistia mãducasse, profe N
cto is negaret Chr̃m nondũ venisse, necdũ esse nouum testamentũ, nosq; adhuc sub vm-
bra & nõ sub veritate viuere, id qd̃ foret iudaizare, & cõtra euangelium Iohannis, in quo
Iohã.1 ille ait: Lex per Mosen data est, gr̃a & veritas per Iesum Chr̃m facta est. Itemq; contra
2.Cor.5 verbum Pauli, dicentis: Vetera transierunt. Ecce facta sunt omnia noua. Si om̃ia vetera
sunt nunc mutata in noua. i. om̃es figuræ (vt sic dixerim) in veritatem, ergo vetus manna
& figuratũ est mutatũ in verũ & nouũ mãna, quod est caro Chr̃i, quæ vere est cibus, ho-
minem æternitate vitæ cibans. Dicendo em̃, inqt idem aliàs nouũ veterauit prius. Quod
Hebræo.8 autem antiquatur & senescit, prope interitum est. Facessant igitur impii fidei Chr̃ianę ho
stes, totũ Christianismũ prorsus extinctum hac obiectione, quam dissoluimus, volentes.

¶Scdo colligimus venerabilissimũ sacr̃m eucharistiæ à nobis, qbuscũq; deuotis cęrimo O
2.Regũ.9 niis & ritibus. s. canticis, organis, or̃onibus eẽ celebrandũ, honorandũ & adorandũ. Quã-
1.Paral.15 uis in hoc præcipue nõ sit institutũ sed in cibũ, sicut nec manna, quod & ipsum ad cibum
erat præstitum, quod tamen honorifice circumferebatur, & oĩbus cærimoniis vti lumi-
naribus honorabat. Si figuram huius sacramenti tanto honore deus est dignatus, cur nõ
Iohã.14 tanto honore, ip̃am veritatẽ, quæ est Chr̃us dñs, deus & homo. Certe tam maiore hono-
re dignus est Chr̃us q̃ mãna, quanto est pręstantius vmbra corpus, & figura p̃stantior ve
ritas, & res signo. Quis em̃ Chr̃m nõ meliorẽ iudicet q̃ eius in tabella depictam imaginẽ.

Iohan.1 ¶Nec obstat, q ip̃m nõ videmus: siqdẽ ip̃m ideo illic adoramus & colimus, qa vere il- P
lum ibidem esse credimus, sic & deum ip̃m colimus, quem tamen nullus vnq̃ hoĩm vidit.

Deute.6 ¶Nec obstat, qa quũ carnẽ adoramus, creaturæ damus, q̃d creatoris est dei q solus est Q
Iohan.13 adorãdus. R̃nderim nõ carnẽ, sed vt deũ & hoiem Chr̃m verũ adoramus, in qua humani-
Iohan.20 tati diuinitas oĩno est vnita, ad ip̃m cum Thoma singuli dicẽtes: Dñs meus & deus meus.
Ita nimirũ tm̃ affuit, vt Chr̃us Chananæam illã muliereculã increparet, qd̃ ip̃m adoraret,
Matth.15 vt etiam eius fidẽ magnopere extulerit dicens: O mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut
Mar.7 vis. Nec obstat dicere, q in nouo testamẽto cęrimoniæ sint sublatæ, qbus reiudaizamus.

¶R̃ndeo idip̃m ex nulla haberi scriptura, quæ adfirmet cęrimonias eẽ ita sublatas, vt nõ R
eas recte seruare possimus, quæ mẽtes earumq; deuotionẽ ad cœlestia prouocent, mone-
antq; intus seruãdum qd̃ foris signãt. Sane in nouo testamẽto cęrimoniæ nihil aliud sunt
q̃ quædã perinde monitoria & incentiua, quæ monẽt, qd in mente seruandũ sit, & qd in
viroq; tẽplo. s. tã cordis q̃ cœli agat, vel agi debeat, ac interim hoĩes, & in primis qdẽ ru
diores incẽdãt, ad deuotionẽ, qbus nũc maxime indigẽt hoĩes, vtpote q̃s plerosq; oẽs ita
frigere p seductionẽ pseudoap̃loꝝ cernimus, vt nisi cęrimoniis istiusmodi ceu qbusdam
incẽtiuis excitarent, oĩs fidei vigor apud multos ĩteriret. Addiderim & ap̃loꝝ tp̃ibus, vix
eum q nobiscum est in tp̃s canticoꝝ fuisse vsum, eũ tñ postea patres introduxisse nimirũ,
vt torpescentia Christianorum animos ad ampliorem deuotionis alacritatem erigerẽt.

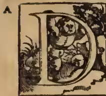
¶Nõ ãt sunt cęrimoniæ ad abusum, sed ad augẽdã deuotionẽ ĩstitutæ, & ad figurãdũ ea S
q̃ sunt in patria, nõ q̃ in via (q̃d olim cęrimoniæ Iudęoꝝ faciebãt) vbi in Chr̃o oĩa sunt cõ
summata, nec opus est figuris, vt suo loco plura, deo dãte diximus, plura deinde dicemus.

¶Interim monentes, vt eucharistiam quibuscunq; possimus, colamus & reuereamur cę T
rimoniis, & syncero quidem pectore tantum audeamus in eius laude, quantum possu-
mus, quia maior est om̃i laude, nec laudare sufficimus. Pangat igitur lingua gloriosi cor
poris mysterium, sanguinisq; pretiosi, quem in mundi pretium, fructus ventris generosi,
rex effudit gentium. Tantum ergo sacramentum veneremur cernui, & antiquum docu-
mentum nouo cædat ritui, præstet fides supplementum sensuum defectui, Amen.

¶Homi-

HOMILIA XLIX. DE EO QVOD LEGITVR, Homo quidam erat diues, Luc. 16.

Dominica prima post octauas pentecostes.

A Olendum est fratres, simulq; mirandũ, ꝙ pleriq; omnes ita superbi-
mus, vt paucissimi nũc sint, q̃ in seipsos descendãt, verũ singuli singu
lis se quasi meliores præferant, & vix inuetiatur, qui per humilitatẽ
sufferre parem velit, nimirũ adeo, quales pleriq; omnes indiscrimi-
natim simus om̃ino obliti. Sane nõ tam superbiremus, si q̃ nihil oẽs
hic sumus, vel certe quàm miseri, ex animo cogitaremus. Quid eñ,
quæso, singuli sub cœlo sumus? Peregrini profecto ex vera nostra
patria olim propter crimen læsæ maiestatis prothoplastorũ in hunc
peregrinationis locum & vallem miseriæ & lachrymarum misera-
biliter expulsi, proscripti & relegati, nullã hic manentẽ ciuitatem ha
bẽtes, sed (Apostolo teste) futuram inquirentes, nec nisi more peregrinorum, q̃bus propter
duros labores in itinerando, & hostes quos inter peregrinandum timere habent, nulla neq;
per diem neq; per noctẽ constãs est requies. Sileo interim quàm res plerunq; semper inter
seipsos adeo inique agi videatur, vtpote quos ex animo dolet, quum videant inibi eos, q̃ pe
iores sunt cæteris, scilicet bonis, habere melius, & ediuerso.

B ¶Qua re vel vna nihil pene videmus in hac nostra misera peregrinatione, quod dolo-
rosius nos habeat, adeo, ꝙ inter paulo pręsertim inferiores, haud desint, qui scandalizari in-
de incipientes, hoc Psalmistæ & hoc quoq; Iobi secum mussitant: Si hæc patimur propter Iob. 21
peccata nostra, quare impij viuunt, subleuati sunt, confortatiq; diuitijs? &c. Quomodo scit Psal. 72
deus, etsi est scientia in excelso? Ecce ipsi peccatores & abundãtes in seculo obtinuerũt diui-
tias, &c. Ceterũ ne quis impie ad hunc modũ scandalizetur, dñs Christus lectionẽ hodierni
Euãgelij proponit. Vnde om̃ibus, qui ad eũ modũ quærũt satisfieri debuerit, siquidẽ huius
Euãgelij parabola, totam illorũ quæstionẽ soluit. Inde quidem docemur inter alia, quæ nũc
transimus, quia sunt à nobis tempore superiore explanata.

C ¶Primo, deũ eẽ æquissimũ iudicẽ, vtpote q̃ vel hic vel alibi vnicuiq; iuxta merita vel de-
merita largiat, aliàs ad Caimũ dicẽs: Nõne si bene egeris, recipies: sin male, statim in foribus Gene. 4
peccatũ tuũ aderit. Hinc ad ipsum propheta: Iustus es dñe, & rectũ iudiciũ tuũ inquit. Psalm. 118

D ¶Secũdo, deũ certo post hãc vitã alibi pro bonis & malis retributurũ, quod hic pro ijsdẽ Matth. 16
nõ retribuit. Filius eñ hominis (inquit Christus) venturus est in gloria patris sui cũ angelis
suis, & tunc reddet vnicuiq; secundũ opa eius: qui (ait Paulus) in die iræ & reuelationis iusti Roma. 2
iudicij dei reddit vnicuiq; secundũ opa eius: ijs quidẽ, qui secundũ patientiam boni opis glo
riam & honorẽ & incorruptionẽ quærẽtibus vitã æternã, ijs aũt qui sunt ex contentione, &
qui nõ acquiescunt veritati, credũt aũt iniquitati, ira & indignatio, tribulatio, & angustia in
omnẽ animã hominis operãtis malũ. Ideoq; nemo peccatorũ, de suis adblandiri debet pec-
catis, quasi in ea deus nõ sit animaduersurus, nec hõ pius de remuneratiõe vel dubitare vel Iohan. 5
desperare debet: q̃siquidẽ nouit deus (scribit Petrus) pios de tentatione eripere, iniquos ve
ro in diem iudicij reseruare cruciandos. Sane (ait veritas ipsa) venit hora, in qua omnes qui
in monumẽtis sunt, audient vocem filij dei, & procedent q̃ bona fecerũt in resurrectionem
vitæ, q̃ vero mala egerũt in resurrectionem iudicij. Cuius exemplũ hodie idẽ dñs posuit di
uitem epulonem & pauperem Lazarũ, quorum ille, quia hic malus fuit, alibi æterno est sup
plicio addictus, hic quia bonus, æterna est requie donatus.

E ¶Tertio, neminẽ hic posse simul & aliàs esse beatũ, vel eñ hic quispiã iuxta mundum est
infelix, & alibi (vt sic dixerim) felix, vel hic felix & alias infelix. Et hoc est q̊d Abraham ho
die ad diuitem ait: Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala,
nũc aũt cõsolat, tu vero cruciaris. Ideoq; nemo morosior erga deũ sit, quũ hic crucietur &
angustiet, vel inopia, vel ægritudine, vel solicitudine, vel psequutione, vel hoc genus quacũ
que alia tribulatione & aduersitate, imo cogitet se totũ idipsum tribulationis propter pec- Iudith. 8.
cata sua eẽ demeritũ, vel sibi à deo in exercitiũ virtutis ad beatitudinẽ cõsequendã permitti.
Imo memor, inquam, sit, beatitudinẽ iudicio diuino inde incipere, vbi ærumna æstimatur. Matth. 5
Beati eñ (ait dñs) qui esuriũt, q̃ lugẽt, qui persequutionẽ patiunt, q̃m ipsi saturabuntur, q̃m Luc. 6.
consolationem habebunt, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

F ¶Imo, inquam, memor sit verã beatitudinẽ, & verã mercedẽ, hoc in seculo nequaq̃ dari.
Hic nimirũ tẽpus est certandi, aliàs coronã recipiendi tẽpus. Nunq̃d priusq̃ cursus consum-
matur, palma cuiq̃ datur, aut defertur corona? Certamẽ (inq̃t Paulus) bonũ certaui, cursum 2. Timo. 4
cõsummaui, fidẽ seruaui, quod reliquũ, reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi
dñs in illa die, iustus iudex, nõ solũ aũt mihi, sed & omnibus qui diligũt aduentũ eius. In illa

I.Cor. 11. (inquit) die reddet nō hic, hic autem in laboribus, in periculis, in naufragiis, quasi athleta bo
Acto.14 nus decertabat, quia sciebat per multas tribulationes, nō vero per huius mundi voluptates
Lucæ.24 & delicias oportere nos introire in regnum dei.

¶ Igitur fratres chariss. discatis in patiētia possidere animas vestras, nec murmuretis, quū G
Hebr.12 nō satis æque vobiscū videatur agi, imo gratias agite deo, q ipse tā paterne vobiscū agit,
1.Cor.11. se tanq̄ filiis offerens, castigans ne alibi dānet. Dū em̄ (inqt apłus) iudicamur, à dño corripi-
Acto.5 mur, vt nō cū hoc mūdo dānemur. Si olim apostoli à cōspectu cōcilii gaudentes iuerint, qa
digni essent habiti contumeliā pro noīe Iesu pati, gaudeatis & ipsi ac exultetis, qa patimini
hic, vel pro peccatis vestris, & sic pariter noīe Iesu, qm̄ merces vestra copiosa est in cœlo, fu
turā, nō præsentē, in cœlo, nō in terra, mercedē promittit esse reddendam.

¶ Nec dicetis, cur impii lætantur, cur luxuriant, cur etiā ipsi nō nobiscū laborant? qm̄ qui H
Luc.6 non subscripserint ad coronā, nō tenētur ad laborē certaminis, sine em̄ ipsis coronæ gloriā
vendicabitis, & ipsi sine vobis æternā cōfusionem habebūt, qui hic oīa pro libitu in malitia
habuerūt, ad quos alibi dñs: Væ vobis (inqt) diuitibus, qui habetis consolationē vestrā. Væ
vobis qui saturati estis, quia esurietis. Væ vobis qa ridetis nūc, quia lugebitis & flebitis. Bea
ti vero pauperes, quoniam vestrum est regnum cœlorum. Beati qui nunc fletis, quia ridebi
tis. Gaudete in illa die & exultate, Ecce em̄ merces vestra multa ē in cœlo. Quod vel vtrūq;
tam epulo ille diues, q̄ Lazarus est expertus. Siquidem illius irrequies in inferno, huius vero
requies fit in cœlo. Illius domus in sepulchro, huius in paradiso. Ille quia sua bona hic rece-
Roma.8 pit, alibi nunc cruciatur, hic quia mala recepit in hac vita, alibi consolatur consolatione gau
dii, ad quod non sunt condignæ huius mundi passiones.

HOMILIA L. DE EO QVOD LEGITVR,
Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc.14.

Dominica secunda post octauas pentecostes.

Nte verba hodierni Euangelii docuit dñs ad conuiuiū, si quod pa- A
raremus, non esse inuitandos neq; amicos nostros, ne beneficiū co-
gnationi, nō affectui datū videatur, neq; qui de nobis bene meriti
sunt, ne vel referre gratiā, vel captare beneficiū, vel propter pudo-
rem inuitare videamur & ingrati possimus videri, neq; vicinos di-
uites, ne nobis pereat exhibiti conuiuii gratia, vbi nos vicissim in-
uitent, & cōuiuium, aut æquale, aut lautius etiā exhibeāt, sic em̄ pē-
sato beneficio nihil debebūt grǣ. Proinde vocādos esse pauperes,
debiles, cæcos & claudos, & hoc genus alios, q repēdere nō habēt,
sed pro qbus deus est obligatus, vnde merces est copiosissima ex-
pectāda. In qbus ille tanq̄ in suis reficit, & patit̄ sibi imputari, q̄d in illis cōfertur, q cū sit di-
2.Cor.9 tissimus & æternus, copiosissime reddet, nec defraudet, qm̄ iustissimus est & bonæ fidei, re-
stituens procul dubio si nō in hac vita (quanq̄ hic quoq; restituet, qa facit dantē non egere)
certe pro tēporariis æterna dabit in resurrectione iustoꝝ, qn̄ in regno suo paratū est conui
uium longe optimū, in quo vniuersi saturari possunt in omnibus voluptatibus.

¶ Ex quibus hāc nobis dedit doctrinā Chrūs, vt quicqd bonoꝝ faciamus, solius dei hono B
Eccl.51 re & amore faciamus, nec aliunde q̄ ab ipso mercedē expectemus, nō tēporalem, sed æter-
Luc.14 nam. Vnde scriptura: Operamini (inquit) opus vestrū ante tēpus, & dabit vobis mercedē
vestrā in tpe suo. s. dñs, de se alibi dicēs: Ecce ego venio cito, & merces mea mecum est, red
dere vnicuiq; secundū opa sua. Cæteꝝ quū Iesus ita dixisset de cōuiuio nuptiali, deq; resur-
rectiōe iustoꝝ, qdam e cōuiuis, veluti p somniū tactus desiderio cœlestis illius cōuiuii dixit:
Beatus cui cōtinget edere panē in regno dei: veluti subindicans paucos fore, qbus cessura sit
hæc felicitas, quasiq; nō quilibet ad illud cōuiuiū sint admittendi, sed dūtaxat Iudæi, aut Iu-
dæoꝝ primores. Et dñs eundē & qui cū eo fuere, veritatē perdocuit per parabolam. Vnde.

¶ Primo docemur, cœnā illam, de qua Euangeliū, esse beatitudinē, quæ cœna dicit̄, qa in C
ea qui sunt, pascūtur p visionē internā pane æternæ vitæ, q Chrs est, de se dicēs: Ego sum pa
Iohan.6 nis viuus, q de cœlo descēdi. Et sane beatitudo cœna est & magna, qa serio per Christum. i.
istis nouiss. mis tēporibus ita copiose pparata est eius morte, & passione, & oībus sacramen
tis, vt plane nihil inibi desideret, quod ad verā refectiōnē pertinet, vtpote vbi deus pparauit
Esa.64 iis, quis eum diligunt, tot & tāta, quot & quāta nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor
1.Cor.2 hominis ascēdit, adeo quidē, vt recte dixit ille: Beatus qui manducabit panem in regno dei,
Luc.14 tum sane Chrūs, panis verus māducabitur spūaliter intuitione vera, quādo eum videbimus
1.Cor.13 sicuti est, quē nūc fide quasi per speculū videmus, in ea cœna dñi apparebit gloria, à qua satu
1.Iohan.3 rantur omnes beati, Vnde propheta: Satiabor cū apparuerit gloria tua.
Psal.16

¶ Secun-

¶Secũdo, deũ p filiũ suũ Iesum, adeoq́ʒ loco nũc ipsius p vnũquẽq́ʒ fidelẽ prædicatorẽ ad beatitudinẽ, multos.i.oẽs vocasse & vocare.i.nullũ prorsus excludere: qñquidem, qui (aplo teste) oẽs hoies vult saluos fieri, & ad agnitionẽ veritatis venire, alibi p prophetã de se dicẽs Nunqd volũtatis meæ est, mors impñ, & nõ vt cõuertat à vijs suis & viuat? Et quare morie mini domus Israel? Quia nolo mortẽ morientis. Reuertimini & viuite. 1.Timot.2 Ezech.18

D ¶Tertio, hoies pctores seipsos & sua sponte, cœna illa æterna indignos facere & ab ea se excludere, qñ magis tenebras q̃ lucẽ diligũt, excusantes.i.se magis diligere subindicãtes pec cata, q̃ beatitudinẽ. Sunt aũt tria potissimũ vitia, ad q̃ trahunt reliqua, qbus hoies se à cœna beatitudinis excludũt, videlicet auaritia, & designat per eũ, q villã emit. Curiositas & ambi tio, & notat per eũ, q quinq́ʒ boum iuga emit. Voluptas, & significat per ipm, q vxorẽ duxit Hæc nimirũ sunt pctã, q̃ plerosq́ʒ auocãt à vocatiõe cœnæ, quã vilipendũt, nec curãt, & stulte se per pctã excusant, sed nihil proderit illa excusatio, à qua Dauid precabat se custodiri à dño, dicẽs: Nõ declines cor meũ in verba malitiæ, ad excusandas excusatiões in peccatis. Iohan.6 1 Iohan.2 Psal.140.

E ¶Quarto, vtcũq́ʒ Iudei pcipue ad cœnã beatitudinis fint vocati, qa tñ vocati magis tenebras.i.diabolum, q̃ lucẽ.i. Christũ & eius verbũ diligẽtes venire noluerũt, admissi sunt gen tiles, q vocant in Euãgelio pauperes, debiles, cæci & claudi.i.oĩno despecti & publici pctõres, cuiusmodi erãt & habebãtur apud Iudæos. Hinc Paulus & Barnabas dicebãt ad Iudæos: Vobis oportebat primũ loqui verbũ dei, sed qm̃ repellitis illud, & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gentes. Sic fratres vocati, toties non recusemus venire, non diligamus magis hæc vana & transitoria q̃ optima illa & æterna, ad quæ semper vocamur. Satagite (ait Petrus) vt p bona opa certã vestrã vocationẽ & electionẽ faciatis. Quod nisi fecerimus, certe & ipsi de numero excusantiũ existẽtes nõ gustabimus cœnã dñi in æter na patria, sed excludemur cũ Iudæis in ignẽ æternũ. Scriptũ enim est: Arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Matt.15 Acto.13 2.Petri.1 Matth.3.

F ¶Quinto, eos qui nolũt venire.i.facere, quæ attinent ad cœnã.i.bona opa, debere cõpelli.i.superioritate, qm̃ multi pereũt, q cõpulsi ad bonũ nõ perijssent. Et hoc est, q̃d dñs hodie dixit: Cõpelle intrare. Hinc propheta: In chamo & freno (inqt) maxillas eoʀ cõstringe, q nõ proximãt ad te. Cuius exemplũ reliquit dñs, vendẽtes & emẽtes de tẽplo proijciens flagello, Paulũ in via strauit, filiũ prodigũ fame redire coegit. Sic nimirum potestas secularis malos ad bonũ cõpellet, quæ propterea gladiũ portat in timorem mali, q nisi id fecerit, audiet dñm dicentẽ: Maledictus, qui prohibet gladium suum à sanguine. Psalm.31 Iohan.2 Actorũ.9. Luc.15 Hier.48

HOMILIA LI. DE EO QVOD LEGITVR, Estote misericordes. Matth.7. Luc.6.

Dominica quarta post octauas pentecostes

A Lus q̃ notum est, fratres, nos sola dei misericordia saluari, nec meritis & operibus nostris, vel quamlibet multis & bonis, vtpote quæ prius deo clemẽtiss. in gratiaʀ actione debemus, qui illa ex misericordia & propter repromissionem remunerat, domino dicente: Sic & vos cum feceritis oĩa quæ præcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus. Iam vero cõstat, deum nobis nequaq̃ suã pstare misericordiã, nisi nos illã prius erga proximum habuerim' Iacobo dicente: Iudicium sine misericordia illi, qui non facit misericordiam. Atq́ʒ hinc dominus: Beati (inquit) misericordes, quia misericordiam consequentur. Roma.9 Titum.3 Lucæ.17 Iacobi.2 Matth.5 Luc.6

B ¶Et hoc est, q̃d idẽ tantopere ad misericordiã, vtpote tanq̃ ad rẽ omnino necessariã, hodie hortat in Euãgelio, dicẽs: Estote misericordes. In qbus quidẽ verbis duo admonet. Primo, vt simus misericordes. Secũdo, vt simus misericordes, vti pater noster qui in cœlis est, proinde ad veʀ huius Euãgelij intellectum, duo sunt diligenter animaduertẽda. In primis, quid sit misericordia, & qbus constet. Deinde, qũo simus misericordes sicut pater cœlestis.

C ¶Est aũt misericordia, miseriæ siue propriæ siue alienę in corde nostro cõpassio, cui vtiq́ʒ si possemus, subuenire cõpellimur. Ex dilectione procedẽs, qua volumus bonũ ei, q̃d diligimus. Queadmodũ proinde dilectio nõ est tantũ respectu proximi, sed etiã sui, ita & misericordia, nõ tantũ est respectu alienæ, sed etiã propriæ miseriæ. Nec vere ẽ in aliũ misericors, qui erga seipsum nõ est, quũ oĩs ordinata charitas incipiat à se. Alioqui (inquit scriptura) q sibi nequam, cui bonus? Et hinc alia dicit scriptura: Miserere aĩæ tuæ placens deo. Quã sane sententiã dñs approbat, docens: Primũ esse trabẽ eijciendũ de oculo proprio, & sic eijcere festucã de oculo fratris alieno, &c. Qua nimiʀ similitudine perdocet, misericordiã, quã proximo impẽdere præcipit, primo sibimet ipsi debere impendi. Ipsa vero misericordia fit. Eccl.14 Eccl.30

D ¶Primo, remotione maloʀ, vtpote ne nobis vel alijs illa velimus aio, nec faciam' verbo vel facto. Et sic hodie prohibemur, ne iudicemus alios, q̃d fit animo. Iudicare aũt hac in par

te est, q̃ media sunt, & nobis nõ oĩno nota, in partẽ malã vertere. Id q̃d est cõtra charitatẽ, q̃
1. Cor. 13. (Paulo teste) nõ cogitat malũ. Ideoq; ea, de qbus dubiũ est, q̃ fiunt aĩo in meliorẽ partẽ vertere debemus, nec (vt aplus pcipit) ante tps iudicare. Prohibemur q̃q; condẽnare, q̃d fit verbo & opere. Est aũt cõdẽnare hoc loco, de ijs, de qbus vt incertus iudicam⁹ suspiciẽtes, mox
Hebr. 4 definire atq; apud alios ceu vera prodere & adfirmare. Id q̃d plane horrẽdũ est, & dãnabile
Eccl. 18 cõtra proximi charitatẽ, cũ & hoc modo iudicãs proximũ, spũalis fit occisor, qm̃ famã illi⁹
Gene. 18 falso denigrat. In cuius admonitionẽ deus, cui tñ oĩa sunt aperta, Sodomitas noluit iudicare nisi prius, vt euidẽter factũ sciret, e cœlo descẽderet, inquiẽs: Clamor Sodomorũ & Gomorrhæorũ multiplicatus ẽ, & pctm̃ eorũ grauatũ est nimis. Descẽdã & videbo, vtrũ clamorẽ, qui venit ad me, opere cõpleuerint, an nõ est ita vt sciam. Id q̃d propter nos, ne incerta iudicaremus, dixit, nõ propter se, q cũcta, anteq̃ fiunt, nouit. Itaq; de certis dũtaxat qs potest iudicare & condẽnare, nec tamen nisi zelo iustitiæ, non impuro adfectu.

¶Secũdo misericordia fit, exhibitiõe bonorũ, vt. s. ea nobis & alijs faciam⁹. Hinc q̃ alij cõ E
Matth. 6. tra nos fecerũt, dimittere debemus, q̃d est bonũ, qa & deus nobis remittet, q̃ cõtra ipm̃ feci
Marc. 10 mus, nec aliter, dño alias probãte, quũ ait: Cũ stabitis ad orãdũ, dimittite, si q̃d habetis aduersus aliquẽ, vt & pr̃ vester, q in cœlis est dimittat vobis pctã vr̃a. Debemusq; dare. s. indigẽti-
Matt. 5 bus. s. cõsilio & facto. Addit dñs rõnẽ & huius retributionẽ, dicẽs: Et dabit vobis. Quantũ?
Marc. 10 Plus, tinqt, q̃ dedistis dabũt ipsi. s. q à vobis receperũt, nõ per sesed p me, q illorũ sum & ero
Luc. 18 fideiussor: Pro ijs em̃, dicit alias, q̃ hic indigẽtibus noĩe meo dedistis, cẽtuplũ recipietis, & vi
2. Cor. 9. tã æternã habebitis. Dãtibus q̃dẽ paupibus, nõ solũ de⁹ dat bona spũalia in psenti & cœlestia in futuro, imo etiã tẽporalia & naturalia bona ei multiplicant. Propter opus em̃ misericordiæ & pietatis, cõcedit dñs mẽsurã bonã. i. bona fortunæ. Et mẽsurã cõfertã. i. bona naturæ. s. sanitatẽ & hmõi. Et coagitatã. i. bona gratiæ. Et supereffluentẽ. i. bona gloriæ. Et hoc ẽ
1. Timot. 4 quod Aplus ait: Pietas ad oĩa vtilis est, promissionẽ habẽs vitæ, quæ nũc est & futuræ.

¶Ideoq;, frẽs, estote misericordes, vt hæc & tot & tãta bona cõsequamini, atq; vnusq̃sq; F quãtũ põt, tãtũ misereat: q̃nq̃dẽ eadẽ mẽsura, qua mẽsi fueritis, remetiet & vobis. Iuxta em̃
2. Cor. 9. quãtitatem pietatis erit & merces tãta. Qui em̃ (inqt Aplus) parce seminat, parce & metet.
Marc. 12 Quãuis hæc quãtitas nõ ex opere, sed ex volũtate metiat. Sic dñs eleemosynã minutilam viduæ ptulit gazis diuitũ. Nõ em̃ q̃ offerunt (ait Hieronymus) suo põdere, sed offerẽtis volũtate pẽsant. Sed inquis, qũo simus misericordes? Respõdet dñs: Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Et qũo pr̃ cœlestis in nos misericors est? Nimirum,

¶Primo, q subuenit primo miserijs aĩæ, quã à pctõ absoluit, vitã gr̃æ illi restituit, atq; eã G percipiẽdæ hæreditati coaptauit. Deinde & per aĩæ beatitudinẽ corpori q̃q; resurrectionẽ meruit, ac illi propter animã hic animã necessaria cõfert, qm̃ propter hoiem oĩa creauit.

Esa. 43 ¶Secundo, quod nostris miseretur calamitatibus & miserijs propter solam & vnicã bonitatẽ suam de se dicens: Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas propter me. Ita & nos debemus esse misericordes. H

¶Primo quidẽ miserijs aĩæ tanq̃ ptiosiori, deinde corporis. Secũdo, vt & moueamur ad re I leuandã miseriã proximi propter bonitatẽ patris nostri qui in cœlis est, cuius si erim⁹ similes, sufficerit nobis. Cuius intuitu debemus oĩa opa bona facere, nõ intuitu gloriæ seu bonorum temporaliũ, quãuis nobis de ijs nõ cogitãtibus hæc ipsa dentur à deo patre. Simus pro inde misericordes exẽplo magno. s. patris, nõ cuiuslibet, sed eius q in cœlis est. Non pigeat facere, sed delectet, q̃ dñs, q̃ pater facit. Id q̃d eẽt cõtra naturã. Siqdẽ natura inclinet filiũ ad imitationẽ paternã. At q declinant, recte degeneres vocant. Iam qs est filius tã degener, qui optimi patris mores imitari refugiat? Quis seruus ita segnis, vt otiosus adspiciat suũ dñm operantẽ? Simus ergo misericordes, vt pater noster, qui in cœlis est, misericors est, &c.

HOMILIA LII. DE EO QVOD LEGITVR,
Cum turbæ irruerent in Iesum. Lucæ. 5.

Dominica quinta post octauas pentecostes.

Ictu prorsus est & auditu horrendum, quod plerunq; semper verbi A dei fuerint negligentiores, qui esse debuerint studiosiores ex officio quo alijs in omni virtute & sanctimonia præesse deberẽt, quales ab initio pene mundi fuere pharisæi, scribæ & sacerdotes, atq; hoc ge-
1. Cor. 11. nus (Apostolo teste) huius mundi sapientes, potẽtes & nobiles, q̃ pauciffimi ob eorum indurationem à deo ad vitam æternam sunt
Esa. 6 electi ceu indigni, quod ipsum & eius in hoc seculo verbum spernũt mundi voluptatibus, rebusq; terrenis ita irretiti, vt videntes nõ videant, & audientes non audiant.

¶Quia

B ¶Quia enim Christus ex officio boni prædicatoris in veritate & iustitia pharisæos, scri- Matth. 14
bas, & sacerdotes, tanquam eos, qui cæteris præstare debent, & in quibus res pendere vi- Acto. 28
detur, communiter & acriter, auaritiæ, superbiæ, inuidiæ, impietatis, incredulitatis, ac hoc
genus scelerum, monitore propheta, increparit & corripuerit. Ipsi vero veritatis & iustitię Esa. 58.
perfidissimi hostes nihil minus ferre potuerint quàm veritatem & iustitiam, factum est vt Sap. 2
odio veritatis, Christum non modo vbiq; coram populo neglexerint, aduersusq; eũ omne Matth. 12
malum dixerint: nimirum falso vocantes ipsum potatorem, bibulum, manduconem, publi
canorumq; amicum & socium, sed & eius verbũ & sermonẽ, qa eis ille erat cõtrarius & eo-
rum operibus, ita spreuerint, vt nunquã eum audire dignati sint, nisi vbi existimabãt eũ cõ- Matth. 22
prehendere in sermone, vt illum mortis reum facerent, eligentes sibi prædicatores, auribus 2. Timo. 4.
prurientes & placentia, vt ait propheta, dicẽtes: Turbæ aũt, quia humiles & simplices, veri- Esaię. 30
tatis & iustitiæ auidi, Christũ semper studiose audierũt inuitis etiam pharisæis & scribis, q̃-
niam paruulis deus ob simplicitatem sui verbi dulcedinẽ reuelauit & sapientibus & poten- Matth. 11
tibus huius mundi abscondit. Pro quo Christus alibi suo patri gratias agit.

C ¶Hinc est quod Euangelium hodie adserit turbas irruisse in Christum, non vtiq; vt eum
vel obseruarent vel cõprehenderent vel irriderent, sed vt audirent (inquit Euangelista) ver
bum dei, quod ipse dominus gratioso nimirum vultu & eloquio prædicauit, cuius eloquiũ Psal. 5
(iuxta prophetã) castum erat, & eius dulcedo super mel & fauum. Quod vt om̃es præ mul Psal. 118.
titudine facilius audirent, Christus conscendit nauem paululum à terra reductã, quẽ turbæ
& eius verbũ, non modo, vt decuit, audierunt, sed quomodo idipsum verbum sit audiendũ,
subindicarũt, vt non obscure ex historico Euangelij contextu patet.

D ¶Primo quidẽ Euangeliũ ex facto turbarũ docet, verbũ dei esse audiendũ cũ auiditate, si-
quidem turbæ irruerint in Iesum tanquam famelici pauperes ad distribuentem eleemosy- Deutero. 8
nas panis, quale vtiq; est dei verbũ, in quo viuit homo ad vitam æternã. Atq; vtinã omnes Matth. 4
esuriretis hunc panem. Sicut enĩ fames & appetitus cibi corporalis signũ est sanitatis, fasti-
dium vero ægritudinis, ita quoque fames verbi dei signum est salutis, & fastidium signum
mortis & ægritudinis spiritualis. Ita nimirũ pharisæi, scribæ & sacerdotes, lætaliter fuere Psal. 106
infirmi & morte proximi, quoniã non esurierunt verbũ dei, de q̃bus Psaltes diuinus: Oẽm
escã abominata est anima eorũ, & appropinquauerunt vsq; ad portas mortis. Psal. 53.

E ¶Secũdo, verbũ dei esse audiendũ velociter & obedienter, quoniã deus voluntariũ sacri-
ficium accipit. Siquidẽ Petrus mox hodie dño iubenti obediuerit. Quod aũt dominus Pe-
tro præcepit, partim cõcernebat obsequiũ Christi, ne. s. ipsum cõprimerent, partim conso
lationẽ populi, vt is illum cõmodius audirent, partim vtilitatẽ Petri, vt subducta in profun-
dum nauicula aliquid piscaretur. Vnde doctrina saluberrima elicitur.

F ¶Prima, prælatum. s. nihil debere præcipere, nisi quod concernit honorem dei, ædifica-
tionem populi, & communem vtilitatem subditorum. Non enim quod suum est, authore 1. Cor. 10
Apostolo, sed quod aliorum est, quærere debet.

G ¶Secunda, subditos mox & libenter cum Petro obedire debere prælato huiusmodi p̃ci-
pienti: non prætendere fatigationem corporis, apparentem frustrationem laboris, difficul
tatem operis. Tunc autem aliquis obedienter audit verbum dei, quum quod prædicat, in- Lucę. 11
telligit, intellectũ diligit, dilectum opere complet, domino alibi dicente: Beati qui audiunt
verbum dei, & custodiunt illud.

H ¶Tertio, audiendum esse cum neglectu terrenorum, quia Petrus nauiculam ex iussu dñi à
terra pusillum reduxit. Siquidem terrenorum voluptates verbum dei, atq; spinæ rosas suf- Marci. 4
focant. Habentes igitur terrena, sint tanquam non habẽtes. Lucę. 8.

I ¶Quarto, audiendum esse cum reuerentia ob eius dignitatem. Ipsum enim dei verbum 1. Cor. 7.
est illud nobile margaritum, quod non est proijciendum ante canes. Ipsum est malagma il-
lud pretiosum, quod omnia sanat. Ipsum est gemma illa pretiosa, quam propheta dilexit su
per aurum & topasion. Eapropropter charissimi idipsum verbum dei (quo non maius est Matth. 7.
Christi corpus) cum summa reuerentia debetis audire cum turbis, quæ hodie silentes Chri Sap. 16
sti prædicationem non interruperunt, sed summa cum solicitudine ac reuerentia in finem Psal. 118.
vsq; audierunt. Quod deniq; si & auide & discrete audierimus, absq; dubio ipsum nos cor-
pore & anima sanabit. Siquidem audientes olim vocem filij dei in monumentis viuent. s. vi Iohan. 5
ta æterna. Quod superest, annis superioribus late reddidimus.

HOMIL. LIII. DE EO QVOD LEGITVR,
Amen dico vobis, nisi abundauerit, &c.
Matthæi quinto.

Dominica sexta post octauas pentecostes.

Væ ab aduersarijs hactenus in hodierno Euangelio deprauari cœ A
pta sunt dei iustitia hominum & oblatione ad altare superioribus
annis pro virili ex sacris literis adeo restituimus, vt nihil inde pute
mus hodie repetendum. Iam vero quia dominus tam simpliciter
quàm priuatim iustitiæ pharisæorum & Christianorum in Euan-
gelio mentionem facit, operæpretium videmur facere, si paucis di
xerimus quid in genere sit, & quæ pharisæorum & quæ Christia-
norum iustitia, vnde deinde sumemus regulam & doctrinam lon-
ge optimam.

¶Est igitur in genere iustitia virtus vniuersalis, quam qui habet B
1.Iohan.3 (Iohãne teste) iustus est & appellat. Sic Noe iustus dici cœpit, quoniam coram deo & ho-
Gene.6 mine virtuosus fuit. Iustitia vero speciatim, & quidem pharisæorum erat virtus ipsa apparẽs
forinsecus, simulata, non recta intentione fundata, vtpote ad interiora nullum habẽs respe
Iose.lib.17 ctum. Siquidẽ pharisæi, vt etiam de ipsis testatur Iosephus.
ant.cap.3 ¶Primo, de scrupulositate & subtilitate paternæ legis gloriabantur & culturam diuinita C
tis magnopere certis cęrimonijs simulabant, non vt essent deo grati, sed vt hominibus iusti
Theophy- apparerent, ideoq; more monachorum à consortio hominũ (vt ait Theophylactus) alieni,
lactus sup perinde alijs præstantiores, quũ interim cæteris intus essent multo deteriores. Id quod ve-
Iohan.11 ritas ipsa alibi testatur, ad eos dicens: Væ vobis scribæ & pharisæi hypocritæ, quia similes
Matth.23 estis sepulchris dealbatis, quæ à foris apparẽt hominibus speciosa, intus vero sunt plena os-
Luc.11 sibus mortuorum & om̃i spurcitia. Sic & vos à foris quidem apparetis hominibus iusti, in-
tus autem estis pleni hypocrisi & iniquitate.

¶Secundo, pharisæi reputabant duntaxat pro malo culpæ factum exterius, non aũt ma- D
Matth.15 lum & interiorem affectum, credentes sibi sufficere, si facto exteriore non male agerent, de
Esaię.29. mente nihil soliciti. Hinc de ipsis deus omnipotens in persona prophetę inqt: Populus hic
labijs me honorat, cor aũt eorum longe est à me. Atq; huiuscemodi pharisæorum iustitia vtcũq;
foris splendida, non fuit vera iustitia, nec ad vitam æternam sufficiens. Siquidẽ constet, nul
Matth.6 lum opus externum esse de se bonum ac virtuosum, vtpote quod potest bene vel malefieri,
ceu patet de ieiunio, eleemosyna, vocali oratione & hoc genus alijs: tum quod opus extrin-
secum de se liberum non est, quum possit agens quantũ ad illud cogi & violentari. Modo,
vt opus sit virtuosum & deo gratum, necesse est, vt habeat bonitatẽ suã ab interiore opere,
& vt libere producatur: quoniã in inuolũtarijs neq; laudamur neq; vituperamur. Sola autẽ
voluntas est simpliciter libera in actibus interioribus elicitis, quoniam quanta ad illos nec
Psal.23 impediri potest nec violentari. Non fuit igitur pharisæorum vera iustitia nec ad vitã æter-
nam sufficiens. In montem enim domini non ascendit, nisi qui est innocens manibus & mũ
do corde. Et hoc est, quod Christus hodie ad discipulos suos, id est, ad nos oẽs dicit: Amen
dico vobis, nisi abundauerit iustitia vestra, &c. Vult enĩ, vt nostra iustitia, id est, virtus vni-
uersalis nostra, i. Christianorum sit melior & perfectior q̃ pharisæorum.

¶Sed qualis est, quæris, ac esse debet Christianorum iustitia?

¶Primo, inquam, si iusti esse volumus, debemus esse iusti & virtuosi non apparẽter, vt vi E
deamur, sed & intus coram deo & hominibus, facientes omnem nostram virtutem & iusti
Matth.6 tiam recta intentione nomine & amore dei. Siquidem intentio dirigit totum opus extrin-
Romanõ.12 secus, cuiusmodi enĩ illa est, cuiusmodi est & opus ipsum forinsecum, Christo alibi dicẽte:
Si oculus tuus simplex ẽ, totũ corpus lucidũ erit. Et hoc est, quod aliàs ait Apostolus: Pro-
uidentes bona nõ tantum coram deo, sed etiam coram omnibus hoĩbus. Non autem debet
à nobis iustitia nostra fieri intentione alia, quàm vt deo placeamus, non vt hypocritę vide-
Matth.6. ri velimus ab hominibus, Christo in hæc verba hortante: Attendite ne iustitiam vestrã fa-
ciatis coram hominibus, vt videamini ab eis, alioqui mercedem nõ habebitis apud patrem
vestrum qui in cœlis est.

¶Secundo, vt nedum caueamus à malo facto, & quidem extrinseco, sed & à malo adfe- F
ctu: quandoquidem & cogitatus ipse dominus est iudicaturus, & nedum quæ foris, sed &
Matth.15 quęintus geruntur male in corde, vnde, (vt ipse ait) procedunt quæ contaminant hominẽ.
Et hoc ipsum declarat hodie per homicidium actuale, quod olim pharisæi putabant dũta-
xat esse peccatum mortis ex lege, quæ dicit: Quicũq; effuderit humanum sanguinem, funde
Gene.9 tur & sanguis eius. Et alibi: Oculum pro oculo, dentem pro dente. Sed Christiana iustitia
Exod.21 est, vt nõ solũ nõ occidamus actualiter, sed ne etiam fratri irascamur, ipsum male cognomi
nantes, qui alioqui rei simus iudicio. Siquidem dominus hodie non modo manum, sed & a-
1.Iohan.3 nimum à malo prohibet, dicens: Quicunq; irascitur fratri suo, &c. Q.d. non solum ille pec-
cat, qui manum mittit ad illicita, sed & ille qui consensu aut etiam verbo perpetrat nepha-
ria. Hinc Iohannes: Qui odit (inquit) fratrem suum, homicida est.

¶Ex

G ¶Ex iis modo colligimus hanc regulam & doctrinam. Accedentibus ad deum & ad eius regnum plane opus esse nō pharisaica, id est, apparente sed perfecta iustitia, qua declinat ab omni culpa, non solum foris, sed & intus nomine dei optimi. Atq; soli vere sunt iusti, q hāc habent iustitiam, qui & soli regnū dei intrant, & in perpetuum viuunt, quibus dominus regnū dei ostendit. Inde dicitur: Nos vbi sumus lecturi, cantaturi, oraturi, audituri, eleemosynas largituri præ oībus, primo nos debere discutere cordis intentionem, & ea rectificata procedere ad opus, vtpote prius meditari, quid, cur, pro quo facimus. Nam alioqui non recte colemus deū nostris exterioribus cærimoniis, si intus mens non gerit, quod illę foris agunt, id quod pharisæi faciebant. Ad quos propterea dominus dicebat: Hypocritæ bene prophetauit de vobis Esaias, dicens: Populus hic labiis me honorat, cor aūt longe est à me. Sine causa aūt colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum. Et recte nimiꝝ, quandoquidem veri adoratores adorabunt patrem in spiritu & veritate. Sapiæ.1 Ecci.37 Matth.15 Esa.29 Iohan.4

HOMIL. LIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.15. Marc.8. Cum turba plurima esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent.

Dominica septima post octauas pentecostes.

A Irca diei præsentis Euangelium duo plane sunt & quidem non sine fructu consideranda.

B ¶Primum est litera, quæ habet rem vere gestam, subindicās cōtra Eutychen hæreticū, non modo Christum dominum fuisse verum deum, sed & hominem simul, distincta nimirum operatione, diuinitatis, scilicet & humanitatis. Quia eñ ille compassus est inediæ, & labori longioris viæ turbarum certe testimonium est, Christum fuisse ac esse verum hominem. Is etenim quamuis (Apostolo teste) in forma dei esset, semetipsum tamen exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinē hominū factus & habitu inuētus vt homo, nobis compatiens, nostrisq; infirmitatibus tentatus per omnia pro similitudine absq; peccato. Quia vero idem Christus dominus noster quatuor milia hominum septem panibus & paucis pisciculis saturauit, profecto testimonium est ipsum esse ac fuisse veꝛ deū, cuius solius est, propheta teste, miracula facere propria nimirum virtute. Philip.1 Hebr.4

C ¶Secundū circa præsens Euangeliū, consideratione dignū est mysteriū, nihil pene aliud notans, quam nos viam seculi præsentis incolumes transire non posse, nisi Christus nos reficiat panibus, & pisciculis in typo, quibus de in Euangelio: Hoc ad hunc modū se habere, non obscure intelligimus, ex mystico ipsius literę sensu hoc se pacto habente.

D ¶Desertum in Euangelio est ipse mundus à deserendo appellari cœptus, vtpote in q̄ nō sumus æternaliter mansuri, sed quē omnes in tempore deseremus, Apostolo dicente: Non enim habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Scimus eñ, quoniā dum sumus in hoc corpe, peregrinamur à domino, & habebimus, hac domo terrestri soluta, domum in cœlis æternam non manufactā. Et est hic mūdus, non solū desertū, sed & solitudo, quæ dicitur locus vbi nihil veri est boni, quo posset homo aliquātisper sustentari, cuiusmodi profecto est mundus, in quo nihil est constans & solidum, sed dūtaxat apparens. Siquidē horrent omnia in hoc mundo, si ex animo considerauerimus, Ecclesiaste dicente: Vidi quę cuncta sunt sub cœlo, & ecce vniuersa vanitas vanitatū & afflictio spūs. Præterea præterit figura huius mūdi, transitq; mundus ipse & eius concupiscentia. Hebræ.13 2.Cor.5 Eccles.1 1.Iohan.2

E ¶Triduum quo dominū hic sustinemus, est dies ingressus vna, progressus altera, egressus tertia. Vnde si volumus ex hoc deserto, ex hac solicitudine trāsire, & redire ad domum nostram, quę est cœlestis patria, ex qua ob peccatum sumus à longe scilicet ex paradiso huc expulsi, ne deficiamus viribus necessum est, vt dominus nostri misereatur, nosq; reficiat septem panibus, qui sunt septem dona spiritus sancti, scilicet timor, pietas, scientia, fortitudo, consilium, intellectus, sapiētia, quibus reficimur in hac via ne deficiamus. Oportet enim vt in periculoso huius vitæ cursu per timorem à malo recedamus, per pietatem domino appropinquemus, per scientiam temporalia regamus, per fortitudinem impedientibus resistamus, per consilium legem requiramus, per intellectum credamus, per sapientiam diuina sapiamus. Illis panibus sunt addendi pauci pisciculi, & sunt exempla diuorum, quæ vt vestigia sequamur, quādoquidem facile habebimus panes præfatos, vbi sequemur quod illi sunt sequuti. s. dominum in præceptis suis, qui à nobis est rogandus, vt nostri misereatur, ne ieiuni deficiamus in via ad patriam, quo tendimus.

HOMILIA LV. DE EO QVOD LEGITVR, Matth.7. Attendite à falsis prophetis,&c.

Dominica octaua post octauas pentecostes.

Cimus charissimi fratres hãc vitam nostram (vt Iob ait) plane eẽ A
Iob.7 militiam,in qua comparatum est natura,deo sic constituente,vt ne
mo coronetur scilicet corona huius vitæ,nisi(teste Apostolo)q le-
gitime certauerit.Ita nimirum scire cõuenit nos haudquaquàm in
alio seculo coronatũ iri,scilicet corona æternæ vitæ,nisi pro ea vita
comparanda legitime & vsq; in finem constantes certauerimus cõ
tra hostes & inimicos dei & nostros lõge offensissimos diu noctúq;
Acto.14 contra nos colluctãtes,quorum tres sunt,vtpote diabolus,caro,mũ
dus,quos deus ille omnipotẽs,in exercitium virtutis aduersum nos
permisit,vt nobis aduersentur varijs tentationibus & tribulationi-
bus sine quibus nemo ingressurus est regnum cœlorum.

¶Quia vero illi quidem hostes aperto Marte nos cõtra tam manifesta , iusta & salutaria B
dei præcepta inuadere non audent,fit vt nos impugnant & tentant vincere per ea quæ do-
lo sunt sic plena & simulata quasi bona,vt nemo eos facile possit præ falsitate & fictione ca
uere.Ideoq; illos hodie dominus cognominat falsos prophetas,dicẽs:Attẽdite à falsis pro-
phetis.Nominat prophetas,quia vt propheta℞ est vera dicere & suadere,sic & ij videntur
nobis vera dicere & suadere,falsos nominat,quia quod dicũt & suadẽt ve℞ non est,sed fal-
sum & fictũ.Ipsi em̃ vt nos à deo nostro & ab eius beatitudine certius abducere queant, no
bis ea plerũq; semper ob oculos ponũt,quæ carni & sensui grata sunt & blandiuntur, spiri-
tui vero repugnãt,atq; sic nos haud aliter decipiũt,atq; falsa quæpiã & improba moneta, q̃
pariter difficilis est cognitu,quẽadmodum & prædicti hostes & falsi prophetæ. Vnde do-
minus monitor perinde fidelis ait:Attendite à falsis prophetis.

¶Sunt in hac parte falsi prophetæ,quæcũq; nobis obtrudere volũt carnalia, mollia, vo- C
Gene. 3 luptuosáq; sub specie honestatis,virtutis & bonitatis,quasi vitæ æternæ minus cõtraria. Id
quod diabolus olim(vti & hodiernis temporibus)fecit ad prothoplastos,inquiens:Nequa
Iohan. 3 quam de ligno illo comedentes moriemini.Scit enim deus,quod in quocunq; die comede-
Ephe. 5. ritis ex eo apetientur oculi vestri, & eritis sicut dij, sciẽtes bonum & malũ. Sic & caro facit
Roma.6 quotidie,dicens:Quid agis,abstinendo tantopere à carnalibus.Quãdoquidem caro deceat
1.Timot.2 carnem,quum caro sis sitq; tibi impossibile,vt caro viuas sine carne,,quam nemo odio ha-
bet.Sic quoq; facit mundus,omnis homo mũdanus,siue sit paganus,siue hæreticus, siue ma
lus Christianus,inquiens:Quid vsq;adeo abstines à mundo,quum ipse sis in mundo, & de
mundo & eius peccato Chrũs te redemit,qui omnes homines vult saluos fieri,qui in eũ cre
dunt,pro quibus & sanguinem suum effudit,quibus ab initio mũdi regnum cœleste,nõ an-
teribus præparauit.Hæc & hoc genus alia,quasi prorsus mundi(quũ vtiq; sunt verisimilia)
hostes prædicti nobis non aliter prætendunt,quàm piscatores rhetia & hamos piscibus , q̃
propter veri similitudinem,quam præ se ferunt non facile agnoscuntur,proinde q ea præ-
tendunt falsi.i.ficti hostes,& falsi prophetæ nominantur,à quibus monet diligenter atten-
dendum dominus quasi difficillimis cognitu.

Matth.24. ¶In præsenti igitur Euãgelio dominus:Primo,monet ab huiusmodi falsis prophetis at- D
Marci.13. tendendũ,ne dolis,phalaris,fictis,& insidijs suis nos vincat & seducãt.Eodem dño aliàs di-
Luce.17.21 cente:Videte ne quis vos seducat.Multi em̃ veniẽt in nomine meo,dicẽtes:Ego sum Chri
stus,& multos seducent,id est,multi venient,q dicent vobis,quod quæ ipsi nos docent,mea
sint,sed cauete,quàmuis enim quæ prætendunt,meis doctrinis videntur esse verisimilia, ta-
men nec mea,nec vera sunt,sed plane falsa sunt.

¶Secundo docet dominus,quomodo debeamus ea cognoscere,quod non sint Christia- E
1.Iohan.2 na,nec vera.Quandoquidem si eorum fructus mali sint,certum est ipsos esse malos,ac ideo
Iohan. 3 nequaquam esse audiendos.Siquidem illi Christi essent,ambularent, vt & Christus ambu-
laret,cuius omnia opera sunt bona,non mollia,non carnalia,non mũdana, sed dura,sed spi
Matth.7 ritualia,sed cœlestia,ad falsos prophetas alibi dicens:Discedite à me oẽs qui operamini ini-
quitatẽ. Angusta est porta quæ ducit ad vitam.

¶Tertio,docet pœnã falso℞ propheta℞ & eo℞ q ipsos,& eo℞ suasiones sequũtur, quan F
doquidem omnis arbor.i.omnis homo,q nõ facit fructũ bonũ.i.qui nõ bene operatur,ex-
cidetur.i.damnabitur,& mittetur in ignẽ.s.æternum.Ipso alibi quoq; dicẽte: Venit hora
Iohan.5. in qua oẽs q in monumẽtis sunt,audient vocẽ filij dei,& procedẽt,q mala egerũt in resurre-
ctionem iudicij,& ibũt in suppliciũ æternũ,lata in eos sentẽtia in hęc verba:Discedite à me
Matth.25 maledicti in ignem æternũ,qui paratus est diabolo & angelis eius.

¶Quarto,

G ¶Quarto, remouet præsumptionē, qa mundus, id est, mūdanus homo & malus Christiānus plus æquo præsumit de misericordia dei, & de sua fide nuda, quoniā (inquit) non omnis qui dicit mihi, domine domine, id est, qui nude credit, intrabit in regnum cœlorū, sed q facit voluntatē patris mei q in cœlis est, id est, q fidē quam tenet & ore profitetur, ipsis operibus comprobat. Fides em̄ vera est, quę operatur p charitatem scilicet bona opera, fine qbus ipsa fides est mortua. Hinc fratres charissimi si quis vestrum tentatur. Galat.5 Iacobi.2

H ¶Primo, à diabolo praua suggestione qua sub specie boni pellicit ad malū à quo deus dehortatur, quodq; prohibuit, resistat, dicēs: Vade retro satana, falsus es propheta, idēq; mendax, qui in lucis angelū te transfiguras, malus es & falsus, nec potes nisi mendaciū suadere & malū suggerere qui nunquam stetisti in veritate. Non est quod tibi credam contra deum, q aliter me docet, qui non mentitur nec mentiri potest. Matth.4 2.Cor.11 Iohan.8. 1.Iohan.3 Hebræ.6

I ¶Secūdo, si quis à carne tentatur illecebra inclinatione, resistat, dicens: Nihil proficis caro, quoniā quum caro sis, non potes nisi carnalia docere, nec aliud quàm malū, ad quod ab ineunte ætate prona es. Non est quod te audiā, quum caro & sanguis regnum dei possidere nequeunt, secundū quam si quis vixerit, certum est eum mori scilicet morte æterna. Nec est quod inquis me carnē esse, quandoquidem simul & deus mihi spiritum dederit ac inspirauerit, cui oportet obedias, ille tibi dominetur, hic est q cœleste regnū possidet. Carnem non odio, si abstineo à carnalibus, sed eam odio, vbi carnalia sequor, qui tum ipsam cū spū damno. Et hoc est, quod veritas ait: Qui amat animam suam perdet eam, & qui odit animā suā in hoc mundo custodit eam in vitam æternam. Iohan.3 Gene 8. Roma.8 Matth.10 Marci.7.

K ¶Tertio, si quispiam tentatur à mundo præsumptuosis verbis vt supra, resistat, dicēs: Nihil agis apud me, quoniam falsus es propheta, mentiris quod ais, me posse saluari in nuda fide, quū veritas hodie dicat: Non omnis qui dicit, &c. Fateor vtiq; deum nō anseribus sed hominibus, scilicet fidelibus creasse cœlum, sed non illis fidelibus, qui se deū nosse fatentur verbis, illum vero factis negant, sed eis fidelibus qui quod credūt, facto testantur, id est, operantur fide per charitatem scilicet voluntatem. Lucæ.17 Iohan.12 Titum.1

L ¶Nec est quod dicat se aliquis Christianū, qui Christi opera scilicet bona non facit dicēte aliis Christo: Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Imo qui baptismo fidem suscepe rūt, & facti sunt Christiani, nec agūt quod Christianorū est, plus alijs punient, domino dicē te: Seruus q cognouit voluntatē domini sui, & non fecit secundū voluntatē eius, vapulabit multis. Atq; ideo Petrus dicit: Melius fuisse eiusmodi viam iustitiæ non cognouisse quam post agnitionem retrorsum conuerti ab eo quod illi traditū est, sancto mandato. Vnde dominus ipse Iudæis, & malis Christianis anteponit Sodomitas & Gomorrhæos in die iudicij. Verūtamen dico vobis, quia terræ Sodomorum remissius erit in die iudicij q̄ tibi. Proinde charissimi non blandiamur nobis de misericordia domini qui æque iustus est, nec obijciamus ridicula dicta, quoniam deus irridetur minime, q eos deridebit in furore q deridēt. Anseribus vtiq; cœlū non cōstituit, sed neq; peccatoribus & obstinatis, conuerti nolētibus. In summa cesset oīs à nobis p̄sumptio. Siquidem veritas ipsissima hodie dixerit: Arbor nō faciens bonū fructū, excidetur & in ignem mittetur. Et non omnis qui dicit, &c. Luce.12 2.Petri.3 Matth.11 Psal.73

HOMILIA LVI. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.16. Homo quidam erat diues qui habebat villicum, &c.

Dominica nona post octauas pentecostes.

A

Vem hodierni euangelij parabola nō deterret, nullus sit in deū fidei, necessum ē, vtpote qui vel deū esse in corde negat, vel si illū esse fatetur, ipsum tamen non credit tā fore in nouissimo iudicio iustū, quàm scriptura ipsum futurum adfirmat. Sed qui talis est impietatis plane conuincitur per horrendā hodierni euangelij parabolam vt quæ summatim & quidē non obscure arguit, nos suo tēpore de omnibus rebus & dotibus quas à deo recepimus rationē serio reddituros, interprete Apostolo in hæc verba scribēte: Omnes em̄ stabimus ante tribunal Christi, vbi nos manifestari oportet, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit, siue bonū siue malū. Id quod apertius ostendit hodiernæ parabolæ interpretatio. Psal.13 Ecci.3 Roma.14 2.Cor.5

B ¶Nam qs est ille hō in euāgelio diues, nisi deus maximus, q vtiq; homo dicit, propter ei⁹ humanitatē nostri causa susceptā, q deus homo factus. Diues & idē merito dici cēptus, qm̄ ipsius sunt oīa, q oīa creauit, & oīa ad nutū suū gubernat, cuius est terra & oīs plenitudo eius & vniuersi q habitāt in ea. In cuius q̄q; domo gloria & diuitiæ. Ille deus & hō diues villicū habet & est villicus iste quilibet hō, cui deus ad gubernandā commisit villam aiæ, corporis & for- Iohan.1 Deute.10 Psal.23. Psal.111 Psal.8

& fortunæ, vt vniuscuiusq; villæ bona nō dissipet, sed bene, hoc est, in dei dñi sui gloriam, & D
1. Cor. 4 proximi suamq; salutem dispenset, siquidem nihil habemus, quod non recepissemus à do-
1. Petr. 4 mino deo, in cuius nomine tanquā fideles dispensatores debemus dispensare, Petro in hæc
verba hortante: Vnusquisq; sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes, sicut
boni dispensatores multiformis gratiæ dei.

¶Male igitur & stulte nonnulli garriunt, dicentes: Quid tua interest quod mea dilapido, C
vel consumo, nunquid non mea sunt, & de ijs haud queam iuxta arbitrium meū disponere?
Quibus hodie responsum velim ex Euangelio: Bona nostra non esse nostra propria, sed au
1. Timo. 6. thoritate dei, qui illa solus dare & auferre potest. Nos autem minime, quoniam nihil (inqt
Iob. 1. Apostolus) in hunc mūdum tulimus, haud dubium, quia nec auferre quid possimus. De ter-
Eccl. 3 ra nudi venimus in terram nudi reuertemur. Quandoquidem villici solum sumus, vt ea bo
na ad dei, cuius sunt illa, gloriam dispensemus.

¶De dissipatione illorum coram deo diffamamur, quando vel remorsu conscientiæ, vel D
euidentia operum malorum apud deum accusamur, quum abusus eorum bonorum, nō se-
cus super nos ad deum, quam olim peccatum Sodomitarum clamat.

¶Nos vocat homo ille diues, quando eius abusus serio nos admonet vel inspirationibus E
Gene. 18 internis vel prædicationibus vel beneficijs vel aduersis, vel timore extremi iudicij, aut æter-
næ damnationis. Idem ad nos dicit.

¶Redde rationem villicationis, quando adest in morte nostra, vel certe cum appropin- F
quat dies nostra nouissima. Tum enim præ cæteris semper in auribus morientium resonet
vox illa tremenda: Redde rationem villicationis tuæ. Iam enim vltra villicare non poteris.
O verbum plane horrendum, quod & tempus horrendum arguit. In quo vtiq; non pote-
rimus amplius villicare, id est, bonis quæ nobis prius fuere commissa, vti, nec bene, nec ma-
Iohan. 9 le. Venit enī nox, in qua nemo poterit operari, nec tēpus erit mḡrēdi, sed recipiendi secun-
Matth. 16 dum q̄d quisq; vsus vel abusus est suis hoc in mūdo bonis. Tum dico: Tempus erit rationis
reddendæ, sed nō villicationis exercendæ. Siquidem ratio à nobis ab æquissimo iudice exi-
getur de occultis cordium cogitatiōibus, de ociosis sermonibus, de operibus nostris, tumq;
aperietur liber cōscientię nostræ, in quo legetur memoria nostra, quicq̄d hic mali vel quā-
libet occulte cogitauimus, diximus ac fecimus.

¶O deus æterne, vbi & q̄uo tum nos peccatores stabimus, quū vix iustus saluabit? Quid G
faciemus iniusti dissipatores, quū dn̄s etiam tunc iustitias est iudicaturus, quū nostræ iustitię
sint quasi pannus menstruatæ. Heu nobis quia tum faciemus, quando nobis omniū rerum
1. Petr. 4 dispensatio erit ablata, q nec fodere nec mēdicare, id est, nihil boni vlterius operari poteri-
Esa. 64 mus, nec locus erit gratiæ, sed rigorosæ iustitiæ, quā nemo nec in cœlis nec in terris flectet.

¶Quia proinde (fratres) pleriq; oēs sumus villici infideles, q bona dn̄i nobis cōmissa, ma- H
le dissipauimus, nimirū qui res nostras tēporales in illicitis & superfluis expēdimus, corpus
voluptati exposuimus, animam immūdis cogitationibus polluimus, & plane nihil prout de
bebamus in vsum nostrū & dn̄i dispensauimus, adsitq; iam pr̄ foribus hora villicatiōis red
dendæ, ad quā multoties & multifariam sumus vocati, q̄d (inquam) fratres faciemus? Certe
domino hortante sequemur villicum euangelicum & dissipatorem prudentem.

¶Primo nō negligamus, sed iam tandē audiamus vocē dn̄i, toties nos per admonitionē I
Roma. 2 pœnitētiæ ad rationē de cōmissis serio vocātis. Quēadmodū Apostolus monet, dicēs: Exi-
stimas (o homo) qui hæc facis q̄a tu effugies iudiciū dei? An diuitias bonitatis eius, & patiē-
tiæ & longanimitatis cōtemnis? Ignoras, q̄m benignitas dei ad pœniām te adducit?

¶Secūdo debitoribus qui propter offensam in nos fortassis vindictā merentur ex animo K
Matth. 6. & propter deum remittamus, q̄m sic & quibus offendimus deū, nobis remittentur, dn̄o di-
Marc. 11. cente: Si dimiseritis hominibus peccata eorū, dimittet & vobis peccata vestra pater vester.

¶Tertio, remittamus (si vllo modo sine periculo nostro fieri potest) debita ipsa (vt sic di- L
Matth. 18 xerim) realia eis, qui sine damno suo euidenti soluēdo nō sunt ob summā (qua sine sua culpa
premuntur) ægestatem, simus memores q̄ male cesserit ei seruo qui cum cōseruo suo patiē-
tiam habere noluerit, quum ei dominus longe plus remiserat. Quandoquidem iste torto-
toribus fuerit traditus, donec redderet vniuersum debitū. Sane decet, imo oportet nos esse
misericordes, si misericordiam & ipsi consequi voluerimus.

¶Quarto, distribuamus de bonis nostris temporalibus (quæ dicūtur mammona iniqui- M
Matth. 5. tatis, quia alioqui non secus atq; iniquitas ad æternam pertrahunt damnationem) pauperi-
Luc. 6 bus, quorum causa nobis sunt collata, vt per eos recipiamur in regnum cœleste quod illorū
Lucæ. 11. est. Sic dominus alibi dicit: Quod superest date eleemosynam, & omnia mūda erūt vobis.
Luc. 15 Siquidem pauperum spiritu sit regnum cœlorum quod nobis pro eleemosynis suo tempo
re per deum sunt daturi. Et quoniam hic illi retribuere non habens in resurrectione iustorū
deus pro ipsis se promittit retributurum.

¶Quinto

N ¶ Quinto, vt demus eleemosynas adhuc viuẽtes non expectãtes mortem, ita vt velimus datum iri eas post mortem ex testamento.

O ¶ Primo, quoniam tum non proprie sumus, neq; domini, neq; dispensatores nostrorum temporalium. Non domini, quia alioqui possemus ea nobiscũ ferre quæ nequimus ferre no biscum, quũ nos relinquunt omnino, & solum quæ fecimus, opera nos sequuntur. Non dispensatores, quia tum (vt ait Euangelium) non poterimus vltra villicare, quũ locus erit & tẽ pus rationis reddendæ non dispensandæ rei. 1.Timot.6 Apoca.14.

P ¶ Secũdo, quod tum data demus coactì, quia aliter nequimus, quum ea prorsus cogamur dare, sed quæ coacte damus, & non cum voluntate & hilaritate, deo grata non sunt, ideoq; non meritoria. Et hoc est quod Propheta dicit: Voluntarie sacrificabo tibi & cætera. Hilarem datorem diligit deus. 2.Cor.9 Philip.1 Psal.53.

Q ¶ Tertio demum, posse nos tum recte largiri, tamen tutum non est, tum quia nescitur an hæredes vel testamentarij aliquid distribuant, vel recte distribuant, vti videmus indies in hoc fieri casu, tum q̃d aliquoties, quæ relinquimus adueniũt in manus pessimorum & indignorum, qui & nobis pessime volunt. Vnde ad diuitẽ alibi dominus: Quæ autẽ (inquit) parasti, cuius erũt? Quasi diceret, non tua, nec fortassis tuorum, nec amicorum, nec bonorum, neq pauperum, sed aliorum, sed inimicorum, sed malorum, sed diuitũ, sed nebulonum, &c. Et sæpe quæ nõ modo summo labore & sudore, sed & cũ dispendio animæ, corporis & honoris collegim⁹, & relinquimus, nepotes & epulones filij seu amici deuorant & dilapidant. Luc.12 Eccles.5

R ¶ Ideoq; sapienter hodie dominus consulit, dicens: Et ego dico vobis: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Quare? Vt recipiant vos in æterna tabernacula. Quando? In præsenti vita, quando estis adhuc dispensatores, quando cognoscitis quibus opus est, q̃bus detur, quando vobis adscribituur opus, vt cũ defeceritis, id est, quando nõ poteritis amplius villicare, id est, quando in tenebris post mortem ad æternam claritatem opus est lumine, vt iam lucerna bonorum operum accensa, vos præcedat, non sequatur.

S ¶ Ne timeatis, ne vobis quicquàm deficiat, sed cogitate, sic charam habere deum eleemosynam, vt semper interim, de quo datum est, augeat. Siquidem deus ipse augebit incremẽta (vt Paulus ait) frugum iustitiæ. Cuius testimonium deus nobis reliquit in vidua Sareptana, quæ cum in necessitate famis Heliæ nomine dei dedit subcinericium panem de farinula sua & oleo, non sensit deinde defectum, sed augmentum in hydria farinæ & lechyto olei, donec dominus pluit super terram. Reliquit quoque testimonium in Euangelio, quũ Apostoli de suo, vt quamlibet paruo, turbis dederunt ad manducandũ. Alibi ex quinq; panibus hordeaceis, & duobus piscibus, de q̃b⁹ quinq; millia virorum comederant, & saturata fuerãt, collegerũt, & impleuerunt duodecim cophinos. Alibi vero de septẽ panibus & paucis pisciculis, de quibus quoq; pasta erant quinq; millia hominũ, sustulerunt septem sportas. Atq; sane nũquam intellexerimus eũ, vel factum esse inopem vel male mortuum, qui amore dei cum pietate indigentibus sua tribuisset, sed semper ditiorem esse factum, & in dño obijsse, cuius nec semen panem mendicauit, quum alioqui parcorum proles interdũ facta sit omni ope indigens. Insistemus proinde operibus misericordiæ, quoniam & in vita nobis multa bona comparamus, & post mortẽ æterna tabernacula, atque sic pro alienis recipiemus propria, pro vanis immobilia, pro terrenis cœlestia, pro transitorijs æterna, Amen. 2.Cor.9. 3.Regũ.17 Luc.4 Iohan.6 Marci.8 Psal.36

HOMIL. LVII. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.19. Cum appropinquaret Iesus Hierusalem.

Dominica decima post octauas pentecostes.

A

Vod boni eiusdemq; iusti est prælati, idem dominus ipse primus omnium prælatus effecit. Siquidem prælati boni est ac vere iusti, vt in ipsa persona propter facinus & demeritum puniendo non aliquo sinistro adsectu lætetur, sed personæ eiusq; perditioni condoleat vitio saltem infensus, quod pro qualitate ipsius inultum nõ relinquat, ne indulgentia nimia in peccandi vertatur licentiam. Ita nimirum dominus noster Iesus Christus, misericordiæ fons, in ira sua vel quamlibet iusta, suas misericordias continere nequit. Ipse quidem ingressurus ciuitatem Hierusalem, simulq; præuidens calamitatem Iudæis, tum futuram, quod videlicet illi secundum demerita, à diuina iustitia venirent plectendi compassionis affectu tanquam pientissimus prælatus super ipsam ciuitatem Metropolim Iudææ fleuit, veluti patet ex Euangelio: In q̃ ipse dominus tria facit, ex quibus deriuatur & quartum.

¶ Primo,

Matth.24 ¶Primo quidē calamitatē tunc Iudæis futurā breui compendio, sed ita tamē recenset, vt B
Marci.13. vix vmbrā illius accipias. Siquidem tāta fuerit hæc ipsa Iudæorum calamitas, quāta nō fuerit à
Luc.21 mundo condito, nec habitura similē, præter eam, quæ futura est circa nouissimū huius seculi
1.Cor.10 diem. Cuius talis erit tribulatio, qualis nō fuit ab initio mūdi vsq; modo, nec fiet. Et nisi ab-
breuiarentur dies illi, nō fieret salua om̄is caro, sed propter electos abbreuiabūtur dies illi, q̄
certo protendūt appropinquare eam ipsam nouissimā cladem. Siquidem videmus iam initia
Matth.24 dolorum quæ fieri oportet, inquit Chrūs, sed nondū finis. Væ aūt prægnantibus & nutrienti-
Lucæ.23 bus in illis diebus. Quandoquidem tum & reges terræ & principes, & tribuni, & diuites, &
Apoca.6 fortes, & om̄is seruus & liber abscondent se in speluncis, & in petris montiū. Et dicēt mon
tibus & petris, cadite sup nos, & abscondite nos à facie sedētis sup thronū, & ab ira agni, qm̄
venit dies magnus iræ ipsorum, & qs poterit stare? Nec mirum, quod ea ipsa calamitas tanta sit
futura, quoniam tanta fuerit eius vmbra & figura, scilicet Hierosolymitana clades à Roma
norum Imp. Tito & Vespasiano illata anno post Christi passionē quadragesimosecundo, quā
nemo facile sit enarraturus. Quis em̄ quæso vel ex parte enarrare poterit, quantis malis Iu-
dæa gēs, tunc vniuersa mulctata sit, vtq; ipsa Iudææ tetra bello, fame, cædibusq; vastata sit,
quāta populorum millia, patres simul cum coniugibus, ac paruulis liberis absq; numero, absq;
discretione trucidati sint, quæ etiā diuersarum vrbium obsidiones, sed & ipsius magnificæ &
famosissimæ ciuitatis Hierusalē, quāta vastitas, & quāta fuerit diuersarum mortiū strages, ma
xime in die solēni paschæ, quū inibi velut exitiali quadā manu cogēte cōuenerant tricies cē
tena millia hominū, iusto.s. dei iudicio tempore hoc vltionis electo.

¶De fame vero & inedia non est quod aliquis dicere queat vel audire, quū om̄ia necessi- C
tas verterit in cibū, etiā illa, quæ ne mutis quidē animalibus edere visus fuit. Ad vltimū ne lo
ris quidē vel angulis, aut ipsis etiā calciamētis abstinuerūt. Portarum quoq; indumēta trahen-
tes, cōficienda dentibus ingerebāt. Nōnulli & fœni veteris festucas edebāt, sed & de quisq-
liis vndecūq; collectis paruissimū pōdus drachmis quatuor distrahebant. Perierūt aūt fame
vltra viginti millia hominū. Gladio vero decies centena millia. Captiuorum & venditorum pe-
ne infinitus numerus, quū interim multi ad monumenta viui, properabāt præ fame & cla-
de. De quo videatur Iosephus libro sexto & septimo. Et Eusebius lib.3.cap.6.

¶Secūdo, recenset dn̄s causam tantæ cladis, quippe q̄d Iudæi ipsi nō cognouerint, id est, D
cognoscere & acceptare noluerūt tempus visitationis suæ. Quæ nimirum visitatio nihil aliud
est, quàm de cessandis peccatis admonitio, vtpote qui noluerūt credere Iesu Christo quod
ipse esset altissimi filius, vt quæ docebat à deo essent, quibus nec voluerunt accedere, sed in
suis manserunt peccatis, vtcunque multipharíam per Christum variisq; signis admoniti.
Matth.23 Adeoq; quod ipse dominus ad eos inter cætera dicebat, Hierusalem, Hierusalem, quæ occi-
dis prophetas & lapidas eos, qui ad te missi sunt. Quoties volui cōgregare filios tuos, quē-
admodum gallina cōgregat pullos suos sub alas & noluisti? Ecce relinquetur vobis domus
vestra deseria. Horum aūt peccatis maxime obnoxii erant scribæ & pharisæi, in q̄s octies
inuehitur maledictione væ. Atq; vtinā nec ipsi simus eorundem peccatorum obnoxii & rei,
nec dubitem, quin re melius forte in multis haberet.

¶Tertio, recenset dominus causam, quare non cognouerūt tēpus visitationis, quoniā in- E
quit per intellectum, quæ ad pacem sunt rebus præsentibus dediti ac terrenis voluptatibus
irretiti veritatē & iustitiā, quæ à Christo ipsis in salutē prædicabatur, nō modo nō poterāt
attendere & sufferre, sed & odio contra Christū propter veritatem permoti, nec audire vo
Sap.2 luerunt, sed authori veritatis, scilicet Christo mortē ipsam minabantur, dicentes: Quia ex
nihilo nati sumus, & post hoc erimus, tanquam non fuerimus. Vmbræ em̄ transitus est no-
strum tēpus, & nō est reuersio finis nostri. Venite ergo fruamur bonis, quæ sunt, & vtamur
creatura, tanquam in iuuentute celeriter. Vbiq; relinquamus signa lætitiæ, quoniā hæc est
pars nostra, & hæc est sors nostra. Opprimamus pauperē iustū, & nō parcamus viduæ, nec
veterano, nec reuereamur canos multi temporis. Circūueniamus ergo iustū, qm̄ inutilis est
nobis, & cōtrarius est opibus nostris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos
peccata disciplinæ nostræ, promittit se scientiam dei habere, & se filium dei vocat. Grauis
etiam est nobis ad videndū, quoniam dissimilis est aliis vita illius. Videamus ergo si sermo-
nes illius veri sint. Cōtumelia & tormēto interrogemus eū. Morte turpissima cōdēnemus
eum, &c. Hæc cogitauerūt & errauerūt, excæcauit em̄ illos malitia illorum.

¶Quarto, huius Hierosolymitanæ calamitatis historiam, non tā propter Iudæos, quàm F
propter nos, in quos seculorum fines deuenerunt esse scriptam, vt videlicet periculo aliorum
simus cautiores, Paulo dicente: Hæc autem in figura facta sunt nostri, vt non simus concu-
1.Cor.10 piscentes malorum, sicut & illi cōcupierunt. Scripta sunt autem ad correptioem nostram
in quos fines seculorum deuenerunt.

¶Superest igitur fratres, vt eorum memores simus, in timore dei stemus, ne & illa nos cō- G
prehen-

prehendāt, queadmodū plane timēdū est, qm̄ Iudæoꝝ olim peccata, singuli in suo ferme statu, nō mō æquamus, sed & superamus, siquidē (Chr̄o teste) iamiā cœperit tēpus & seculū, in q̄ non solū monstruosa est fames & pestilētia, sed & abundat iniquitas & refrigescit charitas multoꝝ, audiuimusq̄ ꝑlia & opiniones ꝑlioꝝ, q̄ vtiq̄ initia sunt doloꝝ, q procul dubio nobis eueniēt, si Iudæoꝝ perfidissimoꝝ similes māserimus, id quod absit. Ve⁊

H ¶Primo, suscipiamus visitationē. i. admonitionē de peccatis nostrā, & pœniteamus, nō cōtemnamus Christū tot nos in hūc vsq̄ diē doctrinis, prophetijs, miraculis, prosperis & aduersis, & multifariā visitantē, quasi increduli, & q nolimus, q̄ nobis q̄tidie dicunt, audire, vt sic sint abscōdita oculis nr̄is. Non blandiamur nobis ob misericordiā dei, qui & Esai.14
olim misericors, imo ab æterno fuit, interim tn̄ nihilominus propter minora & pauciora Gene.3
q̄ nostra sunt pc̄tā, angelū, creaturaꝝ pulcherrimā, quā ille cōdidit, cū oibus ipsius cohærentibus in profundū inferni deiecit, Adamū & totā propaginē æternæ morti & terrenæ Gene.18
maledictioni addixit. Viuētes tpe Noe, diluuio in vniuersum ꝑdidit, Sodomitas cū alijs Gene.7
ciuitatibus, in cinerē vertit, Israelitas sæpe horribiliter prostrauit, & celeberrimā deniq̄ Nume.20
oīm ciuitatū Hierusalē funditus deleuit, & solo æquauit. Sileo reliqua dei nr̄i maiestatē & Exod.32
seueritatē in misericordia iusta cōmonstrātia, quæ nō oportet negligamus, vt Petrus & 1.Cor.10
Paulus alibi fideliter admonent, nec nobis induratis deū parcere, si nec illis pepercit. Roma.2 2.Petr.2

I ¶Secundo, ne eiusmodi nos exempla terribilia priorum perterreant, abijciamus omnē 1.Iohan.5
huius mundi vanitatem, qui cum sit totus in maligno positus, nihil aliud agit, q̄ vt nos obfascinet, ne intelligamus, quæ sunt vel præterita vel futura. Id quod vsqueadeo lamentabile est & horrendum, vt Christus absq̄ dubio ad nos sit dicturus, quæ ad Hierusalem olim dixit: Quia si cognouisses, & tu, &c.

HOMILIA LVIII. DE EO QVOD LEGITVR,

Dixit Iesus ad quosdā qui in se confidebant tanq̄ iusti, &c. Luc. 18

Dominica vndecima post octauas pentecostes.

A
Tsi Apostolus vnà cū cæteris passim hortet ad agendū bona opa pro vita æterna cōsequenda, q̄ deus ipse creauit vt in illis ambulemus, quæ nec insnia apud deū sint, sed suā beatā mercedē habeāt, id quod & Christus omni in loco cōfirmat, per prophetā, dicens: Declina à malo & fac bonū, hodierno tamen euāgelio perducet, ea nobis plane nihil ad æternā vitā conducere, sed obesse, vbi de ipsis ꝑsumimus, vel inuanū aliquo modo clàm vel palam iactitemus, tanq̄ propterea cæteris meliores, quia iustiores idipsum per pharisæū sic ostendēs, vt merito ac vere Petrus dixisse videaf: Iustum hominē vix saluatū iri, vtpote cui diabolus & eius operibus (alioqui bonis & iustis) tam subdole & periculose insidiatur per superbiā & vanā gloriā. Ille eñ artifex fraudulētus, quū nec in principio, nec in medio, nec in fine ꝑstare potest impedimentū, ne opus per se bonū perficiatur, saltē molitur per superbiā corrumpere intentionē, ita vt operationis finis cōstituatur peruersus, gloris. s. vana, quū is deus dūtaxat eē debeat, cuius causa & amore finaliter omnia bona opera sic facere debemus, vt interim humiles vereamur, ne minus bene, ne minus recte fecerimus, quemadmodū ex euangelio per publicanū humilem, & pharisæum superbum, facile accipimus. Ephe.2 1.Cor.15 Matth.16 Psal.36 1.Pet.4

B ¶Vnde colligitur, hæc in primis doctrina, nos debere clandestinū dei Max. iudicium, quasi minus iusti semper timere, vel quālibet iusti. Hinc scriptura: Beatus (inquit) homo Prouer. 28
qui semper est pauidus. Et hoc est, quod Paulus, etsi vas esset electionis, de seipso dicere 1.Cor.4
non dubitauit. Sed neq̄ meipsum iudico. Nihil eñ mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Et hoc quidem ob aliquot rationes, quarum.

C ¶Prima est, qm̄ nemo vere scire possit, num iustus sit vel iniustus, quoniam multa hominis facta & cogitata ipsum latent. Vnde scriptura: Sunt (inquit) iusti atq̄ sapientes, & Eccles.9
opera eoꝝ in manu dei sunt. Et tamen nescit homo, vtrum amore vel odio dignus sit, sed omnia in futuꝝ seruantur incerta. Hinc Paulus: Itaq̄ (inquit) nolite iudicare ante tēpus, 1.Cor.4
quousq̄ veniat dn̄s, qui et illuminabit abscondita tenebraꝝ, et manifestabit cōsilia cordium, et tunc laus erit vnicuiq̄ à deo. Et hoc est quod propheta orabat: Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me domine, & ab alienis parce seruo tuo. Psal.19

D ¶Secūda est, q̄ etsi omnia bona fecerimus, inde tamen vel ideo deberemus esse pauidi, q̄ solū fecerimus ea, quæ nobis sint præcepta, quæ deo minime sunt obijcienda, quæ illi vt Malach.1
dn̄o ex obligatione serui debuimus. Vnde ipse Chr̄s ait: Sic et vos cū feceritis omnia quæ Lucæ.17
ꝑcepta sunt vobis, dicite, Serui inutiles sumus, q̄d debuim⁹ facere, fecimus. Atq̄ profecto Iacobi.1
nihil plane est, q̄d non dn̄o deo ꝑ ipsius in nos bonitate debremus, à quo nobis oīa bona

Ideo non gloriandum eſt cum hodirrno phariſæo.

¶Tertia eſt, quoniam ignoramus bona à nobis facta, qua diſtrlctione illa à domino iu E
dicentur, aut quo finr terminentur. Sæpe eñ iuſtitia noſtra (inquit Gregorius) ad examẽ
iuſtitiæ deducta, iniuſtitia eſt, & ſordet in conſpectu diſtricti iudicis, quod ſplendet in cõ
ſpectu operantis. Sæpe etiã alter ex virtutibus in fine tendit ad vitia, & alter ex vitijs in vir
Matth. 21 tutibus cõcludit finem. Hinc aliàs vrrr ad phariſæos aitbat dominus: Amrn dico vobis,
quia publicani & meretrices præcedent vos in regno dei.

¶Id q̃d hodie factũ ve⁊ in publicano & phariſæo: quibus profecto docemur, omnino F
nõ eſſe gloriandũ, propter opera bona noſtra aduerſum alios, quũ ignoremus, qui randẽ
ſint vere corã deo boni, quũ qui modo ſtat, paulo poſt cadere poſſit, & econtrario, & opti
mus nunc per ſolã ſuperbiam fieri poſſit peſſimus. Adeo vt bene dixit Apoſtolus ad Co-
I. Cor. 10 rinthios: Itaq; qui ſe exiſtimat ſtarr, videat ne cadat: nimi⁊ memor, q̃ ſit iuxta prophetã
Pſal. 56 dñs terribilis in cõſilijs ſuper filijs hominũ. Quis, obſecro, nõ hodir præferret phariſæũ,
quũ tot bona fecerat publicano, qui multa mala fecerat? Quis eum condemnaret, qui iu-
ſtus eſt, quia nõ appetens quod ſuũ non eſt, nec raptor, quoniam alio⁊ quod eſt, non re-
rinet, qui decimas dat omnium quæ poſſidet, qui & continens eſt, quia non adulter, tem-
Prouer. 28 peratus quia bis in ſabbato ieiunat. Itemq; gratus, quoniã deo de omnibus gratias agit?
Econtrario, Quis nõ condemnaret eum, qui alius eſt illo iuſto, qualis fuit publicanus? Et
ramen dominus ait: Amen dico vobis, deſcendit hic iuſtificatus ab eo.

¶Docẽs vtiq; ſemprr debere nos eſſe pauidos propter arcanũ dei iudiciũ vel quãlibet G
iuſti, nrc de noſtris p̃r bonis operibus cõtra alios gloriari, ſrd cũ humilitate nos vbiq; fa-
teri indignos & inſufficientes: memores humilitatẽ vere corã deo exaltare, ſuprrbiam aũt
Eſaiæ. 14 ſupprimere, id q̃d exitus, euidenter & mirabilitrr docuit in lucifero ſuperbiente & Chro
Philip. 2 humiliante. In Eua elata, & in virginr humiliata, In diuite purpurato, & in Lazaro vlce
Gene. 3 rato, In phariſæo extollente, & publicano pœnitente. Et hoc eſt quod hodir veritas ait:
Luc. 14 Omnis qui ſe rxaltat, humiliabitur: & qui ſe humiliat, exaltabitur.
Lucæ. 16 ¶In quo vtiq; dicto (vt & aliàs) dñs ipſr deprimit ſuperbiam, perinde atq; omniũ malo H
rũ radicẽ, & ediuerſo cõmendat humilitatẽ, veluti omniũ virtutũ cuſtodẽ, ſine qua nemo
Matth. 3 eſſe poteſt iuſtus. In qua & Chriſtus voluit implere, & impleuit omnẽ iuſtitiam. Proinde
Marci. 1 fratres, oẽs (monitore Petro) inuicẽ humilitatẽ inſinuemus, ſed & corã deo humiliemur,
1. Pet. 5 vt nos exaltet in tẽpore viſitationis. Siquidẽ nos nihil adeo à deo auertit q̃ ſuperbia, nihil
tam deo approximat ſicut humilitas, quã vt, excluſa ſuperbia, haberemus, deus omnia in
Gene. 2 nobis fecit, q̃ ipſam inducũt. In primis quidem nos ex vili humo (vnde & homo dici cœ-
Sapiæ. 10 pit) creauit, deinde nos in terram ex vtero matris plane nudos venire curauit, quũ cætera
Gene. 23 animalia, amictũ ſecũ portent, & mox ſtent, eant, ſalient ſine gemitu & vagitu, nos vero
Iob. 1 cũ plãctu naſcimur, cũ dolore & labore creſcimus & diſcimus. Inſup nos mortales fecit,
Eccleſ. 5 vt & nudi ſimus in terrã reuerſuri. Interim breui tp̃e viuẽtes, multis replramur miſerijs,
Iob. 7. 14 nõ vno in ſtatu manẽtes, ſed infortunio æq̃liter & morti ita ſubiecti, vt in veritate nemo
vere alteri poſſit ſe p̃ferre, ſed oĩno humilitatẽ amplecti. Ad humilitatrm vrro requitur.

¶Primo, nec ex cõparatione noſtri ad alios homines ſuperbiamus, nos ipſos alijs p̃fe- I
rendo, in nobis aſpicientes, quod nõ habemus. Quod ne faceremus, deus ſic prouidtt, vt
nulli hominũ omnia dedit, ne elatus ſuperbiret, ſed vt alter alterius cõſideratione humi-
liaretur, quũ cogitaret & alte⁊ habere à deo donũ, quod ipſe non haberet, atq; ſic illum
1. Cor. 12 ſibi præferret. Sic Paulus innocentia alio⁊ conſiderata, memor ſuæ prætrritæ perſequu-
1. Cor. 15 tionis humiliter dicebat: Ego ſum minimus apoſtolo⁊, qui non ſum dignus vocari apo-
ſtolus, quia perſrquutus ſum eccleſiam dei. Id quod hodie nõ fecit phariſæus, qui cogitãs
Eſa. 33. bona ſua & proximo⁊ mala, nõ modo ſe alteri prætulit, ſed alium ſpreuit, Inquiens: Nõ
ſum ſicut cæteri homines, velut etiam hic publicanus. Ideo oĩq; & ipſe ſpretus rſt à deo re-
cte, iuxta ſcripturã dicentem: Ve qui ſpernis, nonne & ipſe ſperneris?

¶Secũdo, ne ſcrutemur curioſe defectus & pc̃tã alio⁊, ſed nobiſcũ habitem⁹, nos cogi K
Roma. 14 temus, nos circũſpiciam⁹, nõ quales alij, ſed q̃les nos ſumus cõſiderãtes, memores vnũquẽ
q; pro ſe rationẽ redditu⁊. Hoc q̃a egit publicanus, ſe nõ aliũ iudicauit, ſc humiliter ſuis
Matth. 7 pc̃tis veniã impetrauit dicẽs: Deus propitius eſto mihi pc̃tõri. Vnde alibi dñs dicit: Hypo
Luc. 6 crita, eijce primũ trabẽ de oculo tuo, & tunc videbis eijcere feſtucã de oculo fratris tui.
Iacobi. 1 ¶Tertio, vt ſi aliq̃d etiã in nobis boni ẽ, cogitemus id à nobis nõ, ſed eẽ à dño, p̃re lumi L
nũ, à quo eſt omne datũ optimũ, & omne donũ perfectũ. Hinc ad gloriantẽ vane Apl̃us:
I. Cor. 4 Quid habes (inq̃t) q̃d nõ accepiſti. Si aũt accepiſti, q̃d gloriaris quaſi nõ acceperis? Recte
ergo propheta, quã deo dante glorioſe egiſſet, ad dñm dixit: Nõ nobis dñe nõ nobis, ſed
Pſal. 113 nomini tuo da gloriã. Si autem gloriandũ eſt, nõ in alio q̃ in deo gloriandũ eſt, nimi⁊ vt
I. Cor. 1 cõfiteamur hoc quod habrmus à dro nobis eſſe, vt & illi ſimus grati, quod nobis illud in-
dignis

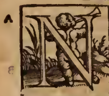
L dignis ex nullis meritis nostris,quæ nō sunt,sed ex sua dūtaxat bonitate tribuit:nihil no-
bis attribuentes,sed soliciti ne eis abutamur,quasi aliquādo de eiusmodi bono & dono ra
tionē reddituri. Primū quidē pharisæus hodie seruauit,gratias agens,sed in altero defecit
quia in se quasi nō acceperit gloriatus est, qm̄ alienum contempserit,dicens,Deus,gratias
ago tibi,quia non sum sicut cæteri,&c,veluti etiam hic publicanus.

M ¶At nos,charissimi,non imitemur superbiam pharisæi,sed seruemus humilitatem pu-
blicani,nihil de nobis,sed solum in diuino adiutorio præsumentes,humiliato corde dicē
tes:Deus propitius esto mihi peccatori,&c,memores ꝙ nos non deum elegerimus,ne
ex nobis gloriaremur,sed ipse nos elegerit vt essemus grati.Atq; nos posuerit,vt eamus Iohan.15
& fructum adferamus,scilicet ne torpeamus otio gratiam dei in vacuum recipientes,vt
fructus noster maneat,scilicet vt perseuerantia coronetur.

HOMILIA LIX. DE EO QVOD LEGITVR,

Exiens Iesus de finibus Tyri,&c. Marc.7

Dominica duodecima post octauas pentecostes.

A Isi nobis cōstaret Christū simul esse deū & hominē,& in omnibus
suis actionibus humanis ipsm̄ nobis voluisse dare salutares quasdā
doctrinas & informationes, maxime iuxta ipsis intellectum certe
non possemus nō satis admirari,quæ de Christo hodie in curādo
muto & surdo euangelistæ cōscripserunt. Quomodo nō quispiā
miretur,ꝙ vsqueadeo in hodierno miraculo laborauerit,tamq; va
rie se gesserit in curādo infirmum,vario vsus modo,vtpore curare
volēs,digitos in aures,saliuā in os miserit,& suspiciens in cœlū ge
muerit,quasi alterius ope indigēs,& summa sit sibi difficultas aliqd
faciendi,cuius sit(propheta teste)facere & dicere, qa ipse dixit & Psal.32
facta sunt,qui oīa quæcunq; voluit fecit in cœlo & in terra,& in oībus abyssis:qui & aliàs Psal.134
seruulū Centurionis,ac filiā Syrophonissæ solo verbo absens sanarit,& filiū viduæ defun Matth.8
ctū,iam tumulo inferēdū,Lazarū quoq; quatriduanū,ac sepultū, solo vocis pcepto susci- Luc.7
tauit. Et quis ergo nō,inquā,miretur,ꝙ hodie curando mutū & surdū,tantā impenderit Johan.4
operam? Sed cesset insueta demiratio , vbi causa facti cognoscetur. Pro cuius intellectu. Matth.15
B ¶Primo est scienda facti ratio,qm̄ sic dn̄s se non solū deū,sed & verum esse hominem Luc.7
ostendere voluerit,& humanæ naturæ dignitatē. Argumentū vtiq; est,ꝙ fuerit homo,q Iohan.11
quasi alius homo in cœlū suspitiendo visus sit gemere & cōpati, ac de cœlo auxiliū præ- Psal.120
stolari,propheta dicēte:Leuaui oculos meos in montes,vnde veniat auxiliū mihi. Auxi
lium meū à dn̄o,qui fecit cœlum & terrā. Argumentū est dignitatis humanæ in Christo
naturæ,ꝙ saliua Christi curationi profuerit,vtiq; vt sciamus in domino omnia membra
fuisse sancta,et quæ illi adhæserunt omnia sicuti vestimenta.

C ¶Secundo,qm̄ sic dn̄s ostenderit per allegoriam,nos non posse aliter animæ sanitatē,
vitamq; spūalem consequi,q̄ per humanitatem Iesu Christi. Cum em̄ scribit Apostolus: Tit.3
Benignitas & humanitas apparuit saluatoris nostri dei,non ex operibus iustitiæ,quæ feci
mus nos,sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit.

D ¶Et hoc ita esse ostēdit huius euāgelij spūalis intellectus,q̄ surdus ille & mutus, non est
alius q̄ homo peccator, qui vtiq; spūaliter(diabolo illū obsidēte)surdus est,qm̄ verba vitę Matth.13
ad salutē suā nō capit,vtpote,ꝙ diabolus de corde ipso tollit,ne credēs saluus fiat. Est q̄q; Marc.4
mutus,qm̄ ad laudes dei & salutis eloquia proferenda linguā habet ligatam. In cuius ar- Lucæ.8
gumentū in euangelio hodierno dicitur,ꝙ miser ille nō fuerit surdus & mutus à natiuita
te,sed à dæmone ipsum possidēte. Sic & spūaliter,surdus & mutus,non à naturæ defectu,
sed à propria culpa,& dæmonis eū possidentis operatione mutus est & surdus.

E ¶Est aūt is maiori periculo expositus, q̄ corporaliter infirmus , quo est mors æterna
grauior temporali. Et quidem infirmus spiritualis, hoc est , maiori periculo subiectus,
quo minus suam sentit infirmitatem,quia sic minus curari cupit,succrescens interim in-
firmitas sic,vt fiat incurabilis. Ideoq; ad eum curandum arduis opus est curandi modis, q
ostenduntur ex ijs,quæ hodie circa ægrum sunt exhibita.

F ¶Primo quidē debet habere,qui dn̄m pro eo deprecent,& sunt Christifideles in hac & Iaco.5
altera vita viuentes. Iacobus em̄ ait : Orate pro inuicē vt saluemini. Oratio fidei saluabit
infirmum,& alleuiabit eum dominus,et si in peccatis sit,remittentur ei.

G ¶Secundo,vt se abducat à turba seorsum.i.ab eis qui mali sunt,quibus cū pœnitere nō
potest. Qui em̄ tangit picē,inquinabitur ab ipsa. Hinc Apostolus: Denunciamus(inquit) Eccl.13
vobis,fratres,in nomine dn̄i nostri Iesu Christi,vt subtrahatis vos ab omni fratre ambu- 2.Thess.3
lante inordinate. Cum sancto quidem sanctus eris,cum peruerso peruerteris. Psalm.17

¶Tertio, vt immittat digitum Christi, id est, donum spiritus sancti, sine quo nihil agi H
potest, nec dici sine eo Iesus.
Ecci. 24 ¶Quarto, tangat linguã saliua oris dñi. i. addat sapientiã domini, quæ ceu saliua pro- I
dijt ex ore altissimi. Hæc additur, quũ nihil quis loquitur q̃ quod est in suam salutẽ, & dei
Col. 4 honorẽ. Hinc Apostolus: Sermo (inquit) vester semper in gratia sit sale conditus, vt scia-
Ephe. 4 tis quomodo oporteat vos vnicuiq; respondere. Et omnis sermo malus ex ore vestro nõ
procedat. Sed si quis bonus ad ædificationẽ fidei vt det gratiam audientibus. K
¶Quinto, vt suspiciens cœlũ, ingemat per cordis compunctionẽ, & pro sua deo cœli
separatione propter peccata cõmissa & pro regni dilatione. Quod vbi fecerit, certe sana-
bitur. Siquidẽ deus ipse pro sua ineffabili misericordia, cor contritũ & humiliatũ nõ des-
piciet. Sic deniq; fiet, vt dum & eius laudem & honorem & gloriam cum hodierno cura-
Psalm. 50 to in suam salutem prædicabit, dicens: Omnia bene fecit, &c.

HOMILIA LX. DE EO QVOD LEGITVR,
Beati oculi qui vident, &c. Luc. 10
Dominica decimatertia post octauas pentecostes.

Voniam annis p̃cedentibus hodiernũ euangelium singulariter, vtpote de A
verbo ad verbũ multis & varijs doctrinis, tum maxime necessarijs, expo-
suimus, conabimur proinde in p̃sentia ob tẽporis breuitatem eas omnes
doctrinas, tribus duntaxat, deo dante, doctrinis complecti. Vnde idipsum
euangelium omnibus sit perspicuum euasurum.
¶Prima quidẽ doctrina est, verũ ac perfectũ hominis gaudium in hac vita esse, videre B
per fidẽ actualem Christũ pro nobis hominẽ factũ, & audire per obedientiã salutarẽ do-
ctrinæ suæ verbũ, Christo hodie dicente: Beati oculi qui vident, &c. Sed quid viderunt
Matth. 16 discipuli? Vtiq; quod Petrus alibi ex omnium personis confitebatur, dicens: Tu es Chr̃s
Iohan. 8 filius dei viui. Non enim Christus hodie in primis loquitur de oculis corporis, alioqui Cai-
phas, Annas, Pilatus, Herodes, & reliqui infelices Iudæi etiã fuissent beati, qui tamen in
Galat. 4 peccatis mortui & damnati sunt, sed loquitur de oculis mentis, quibus videtur, id est, cre
Abacuc. 2 ditur Christus in carne venisse verus deus & homo verus, fide. s. per dilectionẽ operãte,
Roma. 1. qua in p̃senti iustus viuit. Ideoq; nunc beatus in spe quæ nõ confundit, post hanc vitam re
1 Cor. 13 ipsa, quando. s. homo Christũ, non spe, non fide, nõ ænigmate per speculũ, sed facie ad fa
Iohan. 17 ciem, & sicut est in seipso visurus est. Et tunc profecto vita æterna nihil aliud est, q̃ deum
verũ cognoscere. s. re ipsa, & quẽ misit Iesum Christũ, quem nunc videns fide. s. oculo mẽ
tis beatus est in spe, cuiusmodi fuere apostoli, euangelio hodie testante.
¶Sed inquis, nõne & hoc modo reges & prophetæ in veteri testamẽto beati fuere? fue C
Iohan. 8 re vtiq; illi beati, qui futurũ crediderunt Christũ mundi redemptorẽ, qualis fuit Abrahã,
qui desiderauit videre diem Christi, & vidit, scilicet per fidẽ. Qui proinde ita illũ viderũt
olim beati fuere, sed nõ tam beati, q̃ sunt illi, qui credunt Christũ iam venisse in carne, ad
Romañ 13. humani generis redẽptionẽ, quia regno cœlorũ propinquiores, Apostolo gloriante, quũ
Matth. 25 ait: Nunc propior est nostra salus, q̃ cũ credidimus. Sane tunc restabat pretiũ soluendũ, tã
Colos. 2 vero solutũ est, tunc adhuc clausum erat regnũ cœlorũ, quod nunc apertũ est ingredi vo
Gene. 3 lentibus. Tunc decreti chirographũ cruci nondũ erat affixũ, adhuc romphæa ignea in-
Matth. 16 troitũ paradisi occupabat. Tũ Petrus regni cœlorũ claues nondũ acceperat. Ideoq; Chr̃s
hodie nõ negat patres antiqui testamẽti fuisse beatos, sed beatiores adfirmat eos in nouo
Deutero. 6 testamẽto, qm̃ ijs nullum restet impedimentũ ad realem beatitudinem.
¶Secunda doctrina est, perfectũ & facile esse iter ad regnũ cœlorũ & beatitudinis, deũ D
toto corde, anima, viribus & mẽte diligere: quẽ sic diligimus, dũ quicquid aliud diligẽdũ
in animũ venerit, illuc rapitur, quo totus dilectionis impetus currit secundũ exigentiã di
uinorũ p̃ceptorũ, ita vt omnibus alijs finaliter propter deũ vtamur & diligamus ea. Cuius
dilectionis sunt aliquot in hoĩe signa. Primum, si plus versatur in mẽte cogitatio diuina, q̃
humana. Secundũ, si plus delectatur homo in deo & bono opere, q̃ in sensuali voluptate.
Tertiũ, si in agendis & consilijs semper recurrit ad iustificationem dei. Quartũ, si plus ac-
cenditur ad vindictam iniuriæ dei, q̃ iniuriæ sui vel suorum. E
1. Pet. 5 ¶Tertia, proximũ diligere ad verã beatitudinẽ sicut seipsum, est misericordiam proxi
mo impendere effectu. s. opere pro facultate, Iohãne aliàs exponente, quũ ait: Qui habue
rit substantiã huius mundi, & viderit fratrẽ suũ necesse habere, & clauserit viscera sua ab
eo, quomodo charitas dei manet in eo? Filioli mei, non diligamus verbo neq; lingua, sed
opere & veritate. Impenditur autem proximo misericordia. F
¶Primo, dimissione ex corde propriarum iniuriarum. Secundo, subleuatione miseria
rum alienarum. Tertio, directione errantium, ad iustitiæ semitam.

¶Quarta

G ¶Quarta doctrina, proximū nobis esse eum, cui possumus benefacere.i.omnē nō damnatū. Adeo vt nulli deficit proximus cui benefaciat, vt sic effectualiter diligat dūtaxat nō deficiat voluntas benefaciendi. Et hoc est, quod dominus ait: Hoc fac & viues. Siquidem non sufficit audire & scire, sed & facere. Factores quidem legis iustificantur. Roma.2

HOMILIA LXI. DE EO QVOD LEGITVR, Quum iret Iesus in Hierusalem, &c. Luc.17

Dominica decimaquarta post octauas pentecostes.

A Vangelium pſens duos pcipuos habere intellectus, vtpote, literalem & mysticum, tempore superiore satis superq; ostendimus. Deniq; quæ in vtroq; nostra tēpestate in cōtrouersiam male venerunt, multis probauimus. Igitur in præsentia dumtaxat ea tractabimus, quæ iuxta sunt necessaria & fructuosa. Siquidē in primis interpretandum suscipiemus sensum mysticum, ceu vtiliorē
B quia spiritus ipse viuificat ad vitam veram. Iohan.6
¶Primus proinde sensus literarius nulla indiget expositione, quum vnicuiq; ad literam plane fit pbuius, atq; breuiter docens Christum esse verum deum, qui hodie sola voluntate, non tactu, non verbo, leprosos sanauit. Nam ad sacerdotes remittens eos, in itinere, absens corpore, præsens deitate, mundauit. Id quod solius est dei, mortificantis & viuificantis, qui omnia, quæcunq; voluit, fecit in cœlo & in terra. 1.Reg.2 Psal.145

C ¶Secundus sensus est mysticus & spiritualis, ac docet quid peccator facere debeat, vt in salutem suam consequi possit remissionem peccatoꝝ, sine qua nequic cœlum ingredi, vtpote, quo non intrat aliquid coinquinatum, sed solus qui est sine macula. Significantur autem per decem leprosos in vniuersum, omnes peccatores, qui peccant contra decem præcepta decalogi, varietate peccatoꝝ ceu distincti & respersi maculis lepræ. Apoc.21 Psal.14

D ¶Est aūt lepra carnis corruptio, q̄ significat mortale peccatū, q̄d animā corrūpit, q̄ corruptiorā est periculosior, q̄ est aīa corpore ptiosior. Est aūt anima, maior ptio totius mundi. Cōparatur aūt lepra peccato. Primo, qm̄ sicut in leproso vox inualidior, ita etiā in peccato, adeo vt deus peccatorē nō exaudiat. Secūdo, qm̄ sicut in leproso multa vlcera minuta, dura & rotunda crescūt, sic in corde peccatoris cōsurgūt multæ cōpunctiones & anxietates diuersoꝝ peccatoꝝ, q̄ reddūt hominē durū & rebellē deo & eius mādatis, per q̄d cor peccatoris fit rotundū & ductile ad voluntatē diaboli. Tertio, q̄a sicut leprosorū anhelitus corrūpit, & ei⁹ fœtore sæpius alij corrūpunt: sic opatio & cōuersatio peccatoris corrūpit vitio cōuersantes secū. Cū peruerso em̄ (inquit propheta) peruerteris. Quarto, qm̄ sicut q̄to lepra studiosius reprimit, tāto peius postea ebullit, ita q̄to studiosius peccator celat peccatū, tāto peius & damnosius idipsum efficit. Hinc Dauid: Qm̄ tacui (inquit) inueterauerunt ossa mea. Et in prouerbijs dicitur: Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Iohan.9 Iohan.8 Psal.17 Psal.31 Prouer.28

E ¶Peccator ideoq; spūaliter leprosus, si voluerit à lepra.i.peccato, quod mortem æternam inducit, curari, debet imitari eum, qui hodie ex decem curatus est.

F ¶Primo debet ad Chr̄m, verꝝ saluatorē, venire p fidē, iuxta Apl̄m dicētē: Adeamus cū fiducia thronū gloriæ dei, vt misericordiā inueniamus in auxilio opportuno. Atq; postulet in fide nihil hæsitās. Nō timeat adire quasi leprosus nō admittēdus: qñquidē pius dn̄s nō abhorret aspicere maculā lepræ nostræ, q̄ pro nobis in cruce q̄si leprosus est reputatus. Hebr.4 Iacobi.1 Esa.53.

G ¶Secundo, debet stare.i.surgens à peccato cessare, quoniam alioqui peccator non exauditur in peccato manens. Hinc scriptura: Conuertere (inquit) ad dominum, & relinque peccata tua, & auertere ab iniustitia tua. Iohā.9 Eccl.17

H ¶Tertio, stet à lōge.f.præ verecūdia erubescat de pc̄ō, suā vilitatē cōsiderans: quippe q; ipse plasma vilissimū, plasmatorē omniū maximū & nobilissimū tātopere offenderit, sinitus in infinitū peccans. Sic quia aliàs à longe stans publicanus erubuit, iustificatus meruit descendere in domū suam: siquidē pudor non est minima pars pœnitentiæ. Lucæ.18

I ¶Quarto, clamet ex toto corde, pc̄tā sua, nō aliena cōfitēs, Primo nimiꝝ deo, dein sacerdoti loco dei, scriptura dicēte: Narra si q̄d habes, vt iustificeris. Et alias Nō cōfundaris cōfiteri pc̄tā tua. Nō demoreris in errore impioꝝ, añ mortē cōfitere: qm̄ em̄ Dauid firmiter ppofuerat cōfiteri cōtra se iniustitiā suā dn̄o, meruit sibi remitti ipietatē peccati sui. Siqui
K de opus est cōfessione, etiā auriculari, quā dicūt, vt anno ab hinc secūdo multis ostēdim⁹. Esaie.43 Eccl.4 Eccl.17

¶Quinto imploret misericordiā Iesu Chr̄i, q̄ vel sola oportet saluari peccatorē, nō meritis, q̄ nō habet, & si qua habuit, pc̄ō perdidit, aut certe debuit. Quū em̄ etsi fecerim⁹ oia q̄ nobis pcepta sunt, adhuc tn̄ debemus dicere, nos esse seruos inutiles, qm̄ fecimus q̄ debuimus: ideoq; nobis deus dūtaxat pc̄ta remittit ex sua immēsa bonitate & misericordia, Luc.17

Esaie.43 dia, nō ex alia causa, alibi dicēs de se: Ego sum ipse, ego sum q deleo iniquitates tuas propter me. Eapropter peccator nō alio q̄ misericordiæ noīe petere debet remissionē suorū
Lucæ.18 peccatorū, cū leprosis hodie dicēs: O Iesu pceptor miserere mei. Ita & publicanus dice-
Psal.50 bat: O deus esto propitius mihi peccatori. Et Dauid: Miserere mei deus secundū magnā misericordiā tuā: & secundū multitudinē miserationū tuarū, dele iniquitatem meam.

¶Sexto, sit deo gratus de tanta ipsius in se patientia & benignitate, qui eum tantisper sustinuerit, quem diu corpore & anima perdere potuisset temporaliter & æternaliter. Siquidem nihil peius ingratitudine, nihil melius gratitudine. Quia enim hodie Samaritanus Christo gratus fuit, vberiora dona meruit, i. corpore & anima saluari, Christo ad eū dicente: Surge, vade, quia fides tua te saluum fecit. Nouem vero quia ingrati, bona recepta perdiderunt, minime anima saluati. Meretur eīm homo gratus maiora, ingratus nedum minora, sed vt recipiantur ab eo quæ data sunt. L

HOMILIA LXII. DE EO QVOD LEGITVR,

Nemo potest duobus dominis seruire, &c. Matth. 6. Luc. 12

Dominica decimaquinta post octauas pentecostes.

Tsi plane multa dogmata, & ea quidē ardua & salutaria præsenti euāgelio cōcludant, quia tamē ea prioribus annis sigillatim, abunde q̄ dedimus, non est, quod nunc ea repetamus, verū ea vniuersa in quatuor vtiliora colligamus. Quorum est. A

¶Primū, nos hoc in seculo ad habendā vitam tēporalē nō pluribus temporalibus indigere, q̄ quæ sufficiunt ad victū & amictū à natura, quæ paucis cōtenta, reijcit superflua tanq̄ maxime nociua. Hinc hodie Christus dumtaxat vtitur exemplis de victu volatiliū, & de amictu florū, quæ ad naturā illis dantur, in argumentū, nos solummodo eis duobus indigere ad vitam habendā. Id quod B
1.Timot.6 confirmans Apostolus, tanq̄ euangelij expositor, ait: Nihil eīm intulimus in hunc mundū haud dubiū, quia nec auferre quid possumus. Habētes aūt alimēta & quibus tegamur, his
Matth.19 contenti sumus. Nā qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationē & in laqueū diaboli,
Marc.10 & desideria multa & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Hæc il-
Luc.18 le. Vnde sanctissimi quiq̄ homines nihil q̄ hæc quæsiuerunt.

¶Secūdū, nos victū & amictū nō aliunde expectare debere q̄ à deo, q ea nobis firmiter cōfidētibus certo sit daturus, vbi primū quæsiuerimus regnū eius & eius iustitiā. Regnū eius aūt quærimus primo, vbi ante oīa ipm deū, q hic regnū dei appellat, eiusq̄ honorē in oībus nr̄is cogitatiōibus, verbis & factis quæsiuerimus, atq̄ eo dirigimus quicq̄d cogitamus,
Col.3 loquimur & facimus, iuxta Paulū dicentē: Omne quodcūq̄ facitis in verbo aut in ope, fa-
Sap.1. cite oīa in noīe dn̄i nostri Iesu Chri, grās agētes deo & patri p ipm. Et scriptura: Seruite
Psal.36 (inquit) dn̄o in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illū. Iustitiā vero eius quærem⁹, vbi (iuxta prophetā) declinauerimus à malo & fecerimus bonū. Siquidē dei & eius regni iustitia nihil aliud sit, q̄ obseruare ea, q̄ Chrs passim docuit, q̄ breuiter ad decē pcepta redi- C
Deutero.6 gunt oīa, de qbus scriptura: Nō est igitur, q̄ necessaria aliunde petamus, q̄ à deo, ad quē
Exodi.20 indigētes solū curramus, Petro dicēte: Omnē solicitudinē proijciētes in eū, q̄ ipsi cura
1.Pet.5 est de vobis. Et propheta: Iacta sup dn̄m curā tuā, & ipse te enutriet. Quādoquidē ipse so-
Psal.54 lus sit, qui oīa dat & auferre potest etiā nobis inuitis, q̄ solus vitæ habet & mortis potesta-
Sap.16. tem. Et hoc est, q̄d hodie dn̄s ait: Quærite primū regnū dei & iustitiam eius, &c.

¶Tertiū, ne diffidamus, sed firmiter credamus, si quæ diximus, fecerimus, nobis deum omnia necessaria largiturū: quod dn̄s intelligit, dicens: Quanto magis vos modicæ fidei? D
Matth. 21 Hinc alibi ait: Omnia quæcunq̄ petieritis in oratione, credentes accipietis. Ad hanc vero fidem firmiter habendam, ne deo diffidamus, hortatur.

¶Primo, omnipotentia ipsius, quoniam ipse solus est, qui omnia creat, omnia habet, à quo omnia veniunt, qui & ideo omnia dare potest. E

¶Secundo, quia sapientissimus est, ideoq̄ nouit, q̄d, quid & quando vtiliter sit dandū.

¶Tertio, q a pater est, q non potest nō dare quæ nobis necessaria sunt, maxime quū sine cura det animalibus irrationabilibus, q̄ propter nos creata sunt & nobis lōge minora sunt

¶Quarto, q̄ oīs nostra sine deo solicitudo, & operatio plane superflua sit & inutilis, quē admodū quæ de quātitate nostra est. Cū solus sit deus, q dat & aufert, in quē oīno cōfidē F
Iob.1. dū est, q nū cōfundit in se cōfidētes, quales fuere pr̄es illi veteres Abrahā, Iacob, Helias, Ioseph, Heliseus, apostoli & heremitę, multiq̄ alij, q̄s sic, oīa derelinquētes, de⁹ enutriuit, vt
Matth.19 vere deinde propheta dixerit: Iunior fui & senui, & nō vidi iustū derelictū, nec semē eius
Psal.36 quærens panē. Ideoq̄ iuste agētes, deo cōfidamus, qui proculdubio daturus est quæcunq̄ nobis

nobis necessaria tpe opportuno. Non ponamus spem nostrã in creaturis, desperantes de creatore, q cũ nobis corpus dedit & aiam, dabit proculdubio, q illis sunt necessaria & ipsis minora mõ fecerimus eius pcepta. Nec deinde nos terreat futura futuri tpis sterilitas, neq nos deijciat & mentẽ nostrã futuræ famis timor, sed ex deo tota fiducia nostra pẽdeat, q aues pascit & lilia vestit. Ipse sit horreũ nostrũ, ipse apotheca nostra, ipse marsupiũ nrm, ipse diuitiæ nostræ, ipse delitiæ nostræ, ipse solus sit nobis oia in oibus, q solus oia dat.

G ¶Quartũ, si deus dederit nobis etiam supflua, ipsi soli de illis & nõ ipsis datis seruiamus, qm nemo pt duobus dñis seruire. Seruimus aũt datis tpibus, quum illis non vtimur, sed ea recondimus, quod nequaquã facere debemus, sed ea in dei honorem & nostram & proximi vtilitatem exponere, iuxta Aplm dicentem: Vtentes hoc mundo sumus quasi nõ vtentes, & possidentes, quasi nihil possidentes. Vnde Propheta: Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Quandoquidem alioqui seruimus mammonæ derelicto deo, quod plus quàm horrendum sit, atq hinc futurum, vt deinde semper egeamus. 1.Cor.7. Psalm.61

¶HOMILIA LXIII. DE EO QVOD LEGITVR: Lucæ septimo: Ibat Iesus in ciuitatẽ quæ vocatur Naim &c.

Dominica decimasexta post octauas pentecostes.

A

B Tqui huius diei euangelium duplicem habet intellectum, & vtrũ q prorsus salutarem. Primus est literarius & docet.

¶Primo, Chrm esse verum deum, qm solo verbi sui Imperio mortuum resuscitauerit, hoc quod solius est dei, vtpote q solus mortificat & viuificat q vitæ & mortis habet potestatẽ. Ideoq ægritudine & agone mortis laborans ad illum in primis adcurrere debet, qm ille solus dei verbum sanat, qd neq herba, neq malagma sanare pt, etiam valens eum de quo desperaf, ad valetudinem secundã reducere. Cuius præbet testimoniũ Propheta, dicens: Deus quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulatiões & malas & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iteṛ reduxisti me. Nec mirũ, quũ qui maius pt idem pt & minus, cuius hodie imperio mors cessit, & vita corporalis redijt. 1.Reg.2 Sap.16 Sapiæ.16 Psal.70

C ¶Scdo, nos de eis q in dño moriunf, nõ supra quam natura deposcit debere vel dolere vel lugere vel plorare, & qdem ideo, qd scimus eos aliqñ vere resurrecturos & vitam veram victuros, q hic vitam vixerunt, vanam & transitoriam, quæ mors q̃ vita potius dici debet, tum ob multas in ea tribulationes & angustias, qbus vita in alio seculo prorsus caret, tum ob breuitatem. Quid em̃ aliud est (inqt Iacobus) vita nostra, q̃ vapor ad modicũ parens? & hæc & si esset mille annoꝝ, ad futuram tamen vitam esset quasi vnus dies & vtcunq homo hic breuiter viuit, in hac tamen breuitate, multis repletur miserijs, & non in eodem statu permanet. Id quod alibi non erit. Proinde Ecclesiastes ille sanctus magis laudauit mortuos q̃ viuentes, & feliciorem vtroq iudicauit, q necdum malus esset, nec vidit mala, quæ sub sole fiunt. Nõ est itaq fratres, quod vel hoc pestilentiali tempore vestros mortuos plus æquo deploretis, quos dñs & deus vitiorum suo tempore ad vitam æternam est resuscitaturus, tam facile q̃ facile hodie suscitauit vnicum viduæ filium. Hortante alibi Apostolo: Nolumus vos ignorare (fratres) de dormientibus, vt non contristemini vt cæteri, qui spem non habent. Si enim credimus, quia Iesus mortuus est, & resurrexit, ita & deus eos, qui dormierunt per Iesum adducet cum eo. Apoc.14 Apoc.21 Iaco.4 2.Petri.3 Iob.7.14 Eccl.4 1.Thess.4

D ¶Debemus autem plorare cum vidua hodie super eo, qui spiritualiter morbo mortis laborat æternæ, quæ est damnatio, scilicet æterna à deo separatio, hic & aliàs, cuiusmodi est vnusquisque peccator, qui hodie spiritualiter per filium mortuum designatur. Secundus enim intellectus euangelij est spiritualis & docet.

E ¶Primo, vt si peccator velit resuscitari à morte animæ, quæ est æterna, oportet vt surgat à peccato iuuenis, id est statim, & non procrastinet in senium, tum ne repente morte naturali præueniatur, quum nemo sciat, quando dominus veniat, eum hinc suscepturus, tum ne consuetudo me peccandi, sic induret, vt deinde non possit surgere, quoniam consuetudo naturam faciat. Hinc ad peccatorem scriptura: Non tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. Subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Et dominus in Apocalypsi: Esto vigilans & pœnitentiam age. Si non vigilaueris, veniam ad te tanquam fur, & nescies qua hora veniam ad te. Matth.24 Marc.13 Luc.12 Eccl.5 Apoc.3

F ¶Secundo, oportet vt Christũ roget, vt misericordia motus, accedat & tangat, si sua grã loculum m.i. conscientiam peccatricem, necessum est em̃ vt Chrus peccatorem præueniat aliqua gratia, & illum suscitet ad desideriũ propriæ salutis, quũ sit ille, sine quo nihil facere

 possu-

Iohan.15 possumus, qui in nobis pro bono animi nostri proposito solus operatur velle & perficere
Philip 2 adeo vt fine ipso peccauimus, sine ipso autem non à peccando surgimus, ita vt de se ad
Osee.13 peccatorem ait: Ex te Israel perditio tua, in me vero auxilium.

¶Tertio, peccator gratia Christi tactus vt meminerit suæ infirmitatis, debet resīdere, G
id est, contritionem de peccato habere.

¶Quarto, debet loqui, id est, peccatum confiteri. H

¶Quinto, Christum optimum maximum laudare, vtpote per satisfactionem possibi-
Roma.6 lem, quæ fit oratiōe, ieiunio, eleemosyna, & finaliter facere, quod Apostolus hortatur. s.
debet exhibere membra seruire Iustitiæ ad sanctificationem, quæ prius exhibuit seruire
Gene.2 immunditiæ ad iniquitatem. Hoc sane modo, vbi ægrotus liberabitur à peccato, haud
Roma.5 dubie liberabitur & ab ægritudine & morte, quæ à peccato prouenit.

¶HOMILIA LXIIII. DE EO QVOD LEGITVR: Lucæ decimoquarto: Quum intraret Iesus in domum &c.

Dominica decimaseptima post octauas pentecostes.

Iquidē tribus annis prioribus, ex singulis hodierni euangelij ver A
bis, singulas doctrinas collegerimus, simulq; ad longū disputaue-
rimus, quæ nostra tēpestate, nō satis felici, in cōtrouersiā à schis-
maticis venerunt, haud operæpretium putamus, vt inde singula
hodie repetamus. Veq; in vtilitatem vestrā esse remur, vt in vni-
uersum aliqua colligamus, quę euangelij verba declarent.

¶Primo proinde colligimus, gulā & crapulam in cibo potuq; B
prius debere cauere, exēplo Iesu Chri, q hodie itrauit domū pri
cipis cuiusdā pharisæorū, nō vt cū diuite Epulone (de quo in Lu-
Luc.16 ca) splendide & opipare, veq; (inqt Euāgelista) vt panē māduca-
ret. Cuius appellatiōe. s. panis, nō voluptatia, nō superfluitatia & luxutiæ, sed necessitatia
ferculū intelligit & naturæ, quæ vtiq; paucis est cōtenta, nec vltra panē pro cibo, & vltra
Ecci.29 aquā pro potu petēa. Hinc scriptura nominat aquā & panē vitę hois initiū. Et ipe deus, lo
Gene.3 quens olim de futuro nostro cibo & naturali nutrimento, nō facit nisi de pane mētionē,
dicēs: In sudore vult⁹ tui, vesceris pane tuo, Nimiq; volēs nos vitare oēm in cibo, potuq;
Luc.21 luxuriā, q fit & corpori & aīæ obfutura. Cuius cā dñs alibi hortat, inquiēs: Attēdite vobis
ne forte grauent corda vra in crapula & ebrietate. Sed heu a ipsi sic inuertimus nūc crapu
lādo naturā, vt paucissimi attingamus finē vitæ iuxta naturā, quū plures crapula moriant,
q naturali morbo, idubie se dānātea ppetuo cū diuite Epulone, alibi pculdubio p splēdi-
da hic cibatiōe & potatiōe hītea flāmā gehēnæ, q cruciant fine fine & aliq intermissiōe.

Math.12 ¶Scdo colligetn diebus festis ea noa posse facere, quæ tendūt ad reuerentiā dei, & ad C
vitæ nostræ necessitatē. Reuerentiā dei dico, qñ opus ipm, qd facimus, immediate tendit
ad gloriā dei. Cuiusmodi erat, qñ olim sacerdotea in sabbato in holocaustū pecora & bo-
ues mactabant. Necessitatē aūt dico, qñ nisi hoc vel hoc fieret necessum foret, nos vel no
Marc.2 stra certo periclitari. Cuiusmodi fuit, qñ discipuli aliāa in sabbato esurientes, spicas euelle
Luc.6 rint & manducauerint, q alioqn fortassis ī via defecissent. Atq; sane hoc ī casu cuiuscūq;
conscia sit iudex, quæ est grauanda. Hæc vt secura sit, & sine temeritate, nihil puto facien-
dum sine vel consensu vel cōsilio pastoris euāgelici. Siqdem conandum sit, ne tum labo-
rantem in sabbato potius trahat auaritia, vel modicitas fidei, vel temeritas, vel aliqua p-
ucrsitas, q vel religio, vel pietas, vel necessitas, quā sæpe diabolus suggerens, prætexat.

¶Tertio collige, nos debere eos q nobis inuidēt vel aduersant, nō malefacto & cōtra- D
rio odio, sed benefacto vincere: nō aūt nostrā de ipsis petere vindictā, sed patiēter ferre
iuxta aplm dicētē: Si esurierit inimicus tuus ciba illū: si sitit, potū da illi. Hoc em faciēs, car
Roma.12 bones ignis cōgeres sup caput eius. Noli vinci à malo, sed vince in bono malū. Id qd ipse
accepit à dño, dicēte: Diligite inimicos vros, benefacite ijs, q oderūt vos, & orate pro pse
Math.5 quētibus & calumniātibus vos, vt sitis filij patris vestri, qui in cœlis est, qui solem &c.

¶Quarto collige, nos debere hūiliari à nobis, si aliqñ hic in grā, & alibi in gloria exalta E
Iaco.4 ri voluerimus: Omnis em (inqt hodie dñs) q se humiliat, exaltabit. Deus em (ait Iacobus)
humilibus dat grām, superbis autem resistit. Humilitas autem vera consistit.

¶Primo, in propriæ æstimatiōis annihilatiōe & cōtemptu, qualis est Moses, ad dñm di F
Exodi 4 cens: Obsecro dñe, nō sum eloquens, & tardioris & ipeditioris linguæ sum. Atq talis erat
Hiere.1 Hieremias, dicēs: A, a, a, dñe deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Talis erat virgo
Lucæ.1 Maria, dicēs: Ecce ancilla dñi. Talis quoq; Paulus, dicēs: Ego sum minimus aplorū, q nō
1.Cor.15 sum dignus vocari aplus, qm persecutus sum ecclesiam dei,

¶Scd o

G ¶Secundo, in dignitatum vilipensione, quum quis virtutibus excellens, inde nō extollitur, sed totum deo, à quo omne bonum fluit, adscribit, qualis fuit virgo Maria, dicens: Quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Et Propheta: Non nobis domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam. Et Paulus inquiens: Gratia autem dei sum id quod sum. Luce.1 Psal.115 1.Cor.15

H ¶Tertio, in aliorum sibi prælatione, ita vt iuxta Apostolum, quis alterum, quo tamen forte maior est, sibi honore præferat. Id quod ipse fecit, quum se aliorum dixit esse minimum, qui eruditione & dignitate facile omnium esset maximus. Roma.12

I ¶Itaque fratres, si quis hoc triplici pacto se hoc in mundo humiliat vere & voluntarie, procul dubio exaltabitur, ex hodierno Christi verbo, cuius plane sententia infallibiliter vera est in conspectu dei, in cuius iudicio superbi abiecti sunt, & humiles accepti, quàmuis in iudicio hominum, aliquando & plerunque superbi sint in gloria, & honorem exaltationis consequuntur, qui gloriose ambiunt, at humiles sunt contempti, remanentes sine gloria exaltationis, quam nō gloriose ambierunt. Sed magna olim erit differentia, quum qui hic ambitiose fuerunt exaltati, aliàs humiliati ad inferos fuerint, & qui hic humilitati, alibi exaltati fuerint ad gloriam æternitatis, quæ vera est & constans gloria, nunquam transitura. Humiliemus igitur nos hoc in mundo sub potenti dei manu, vt nos exaltet in tempore visitationis. 1.Petri.5

¶HOMILIA LXV. DE EO QVOD LEGITVR: Lucæ decimoquarto: Quia omīs q̄ se exaltat, humiliabit̄ &c.

Eadem dominica.

A

Væ sunt partes hodierni euangelij fratres dilectissim. Prima quidem est de curatione hydropici, dudum sic à nobis ad longum declarata, vt in præsentia non videatur aliqua indigere repetitione, ideoq̄ nunc silentio transeunda.

B ¶Secunda est, de doctrina humilitatis virtutum omniū (vt aliàs diximus) excellentissimæ, reliquas virtutes quasi in portū tuentis. Est autem humilitas virtus, qua quis verissima suipsius cognitione sibi vilescit, non mō se alteri non præferens, sed & oībus postponens. Cuiusmodi erat Abraham, quum dicebat ad dominum: Quia semel cœpi, loquar ad dominum meum, quum sim puluis & cinis. Cuiusmodi quoque erat deipara virgo, quum aiebat ad angelum: Ecce ancilla domini. Præsentis autem euangelij verba perdocent ad humilitatem requiri. Gene.18 Lucæ.1

C ¶Primo: Ne quis prompte prosiliat ad honores sibi non conuenientes, tanquam temerarius.

D ¶Secundo, vt non solum non ambiat honorem & primatum, sed & vltima venetur, perinde atq̄ primis plane indignis. Qui hæc habet humilis dicitur, quasi humi accliuis, i. terræ adhærens. In quo plane duo debent considerari, Primū, quod est dei, & est quicquid pertinet ad salutis perfectionem. Secundum, quod est hominis, & est, quicquid pertinet ad defectum. Atque hoc nimirum pacto dominus ad hominem dicit: Perditio tua Israel ex te tantum, ex me auxilium tuum. Ad huiusmodi humilitatem hortatur Apostolus, dicens: In humilitate superiores inuicem arbitrantes. Ad humilitatem vero cohortat nos. Osee.13 Philip.2 Ecci.7

E ¶Primo, scriptura dicens: Humilia valde spiritum tuum. Et Christus: Discite à me (inquit) quia mitis sum, & humilis corde. Matth.11

F ¶Secundo natura, siquidem nulla sit hominis natura fragilior, nulla vilior, nulla fœdior quandoquidem homo plenus sit fœtoribus & sudoribus, ideoq̄ ait Propheta: Humiliatio tua in medio tui, id est, causa humilitatis tuæ. Mich.6 Esa.40

G ¶Tertio, figura quæ habet: Omnis mons & collis humiliabitur.

H ¶Quarto, merces ipsa omnium pretiosissima, quandoquidem omnis qui se humiliat, Christo dicente, exaltabitur. Luc.14

I ¶Est autem generalis totius doctrinæ conclusio, demonstrans, ipsam domini doctrinam typice potius quàm literarie accipiendam. Secundum enī humanam in hoc seculo consuetudinē res longe secus habet, iuxta quā plures se humiliantes videmus manere inglorios, & honorē cōcupiscentes fieri gloriosos, adeo q̄d non oīs q̄ se coram hoībus exaltat, humiliatur, nec qui se in conspectu hominum humiliat, exaltatur ab eis. Hinc secundū illam peruersam seculi consuetudinem. Iuuenalis ironice ait: Aude aliquid, breuibus gyaris, & carcere dignum. Si vis esse aliquid. Probitas laudatur & alget. Secus autem res habet in diuino iudicio, in quo semper qui se de meritis eleuat, humiliabit̄ à dn̄o, & q̄ se de beneficijs humiliat, exaltabit̄ ab eo iuxta ipsius in hodierno euangelio sententiam. Iuuenalis satyra.1

¶Homi-

¶HOMILIA LXVI. DE EO QVOD LEGITVR: Mat.22. Pharisæi audientes ꝙ Iesus silentiũ imposuisset &c.

Dominica decimaocta post octauas pentecostes.

Oni fidelis'q; doctoris est & magistri, vt discipulorum memoriæ cõ A
sulat vt quæ ipse docet, discipuli nõ solũ audiãt & intelligãt, sed
& cõseruẽt. Id qđ ille apud illos nequaq̃ vel vix efficere pt, nisi di
stinctiõe eorum, quæ vel docet vel præcipit. Quæ deinde distincta
ne multitudine memoriam discipulorum grauent, rursus (in mino
rem tñ distinctionem) sic coartat, vt vno vel altero complectat
singula priora, adeo vt quæ priua fuse retulit, demũ quasi epilo-
go recenseat, quo singula & vniuersa reduci queant.
Matth. 23 ¶Hinc qm̃ Chr̃us dñs, solus & vnicus est natura magister & do B
ctor, idem'q; Opti. & fidelissimus, q solus oĩa sine doctore nouit,
Col. 2 qui solus nõ didicit, qđ om̃es doceret, in quo sunt oẽs thesauri sapiæ & sciæ abscõditi, fa-
ctum est vt ipse hodie rogatus de magno in lege mãdato, oĩa legis & prophetarum ad vitã
æternã necessaria pcepta, in duo tm̃ sic seiunxerit, vt cætera illuc tẽderẽt oĩa, dicẽs: In ijs
Acto. 15 duobus mãdatis, vniuersa lex pẽdet & pphetæ, quæ tñ olim in veteri testamento tã fuere
Leui. 19 multa, vt nõ tã ppter eorum difficultatẽ, q̃ multitudinẽ de eis Petrus ad apl̃os diceret: Qua-
re vultis discipulis imponere onus graue, qđ nec nos, nec pr̃es nostri portare potuimus?
Deutero. 6 ¶Primũ vero ad vitã æternã cõsequendã mandatũ est, vt deũ diligamus in om̃i eo qđ C
sumus & habemus. Id qđ est deũ toto corde, tota aĩa & mẽte diligere &c. adeo vt oẽs vi-
1. Cor. 10 res & cogitatiões nr̃as in ipsius gloriã dirigamus & referamus. Quẽ vbi dilexerimus, tria
Exodi. 20 pcepta decalogi priora, q̃ deũ pcipue cõcernũt, implebimus, vtpote ipm creatorẽ nr̃m &
Deutero. 6 benefactorẽ Opt. credemus, nomẽ eius in vanũ nõ adsumemus, nec sabbatũ infringemus.
Leuit. 19 ¶Scđm ẽ, vt diligamus pximũ nr̃m sicut nosipsos, qđ fit, vbi ei fecerimus qđ nobis fieri D
Matth. 7
Lucę. 6. velimus, & ei nõ fecerimus, q̃ nec nobis fieri velimus, adeo ꝙ illi om̃e bonũ gr̃æ & gl̃iæ fa-
Tobię. 4 uerimus. Id qđ si fecerimus, indubie implebimus septẽ vlteriora decalogi pcepta, proxi-
Roma. 13 mũ maxime cõcernẽtia. Nec enĩ (vt Apl̃s ait) adulterabimus, nec occidemus, nec furemur,
nec falsum testimoniũ dicemus, nec cõcupiscemus, nec qđ aliud cõtra pximũ opemur, at
Matth. 22 q; sic verum fiet, qđ Chr̃us hodie ait: In ijs duobus mãdatis vniuersa lex pẽdet & pphetæ. i.
quicqđ vspiã in lege & prophetis pcipit, ipsa in deũ & proximũ dilectiõe consumat.
¶Et pfecto si penitus aĩaduerterimus, nõ obscure intelligemus, totũ qđ cõtinet, vel figu E
raliter vel moralr in lege, ac quicqđ monitorie vel cõminatorie, cõductiue, vel reprobati
ue in pphetis ad hæc tẽdere, vt introducat charitas, qua diligat deus & proximus. Siqdẽ
quicqđ etiã deus homini pmisit, qcqđ pcepit, qcqđ prohibuit, ad hoc totũ fecit, vt dilige
ret deũ sup oĩa. Ideo'q; oĩa alia pcepta cõclusa sunt in illis duobus pceptis, & in eorum imple
cione implent oĩa, & qdem facillime, quũ vtiq; amanti nihil sit difficile. Nec difficile ame
1. Iohan. 4. mus deum, quum ipse prior nos dilexit, & contra naturam sit, nõ redamare amantẽ.
¶Dñs aũt ostẽsurus, q̃ ipm male odio psequunt pharisæi, quẽ præ oĩbus diligere debe- F
rẽt, proponit eis talẽ quæstionẽ, qualis facile cõmonstret, ipm ab illis vtroq, mõ diligendũ
Psal. 109 esse. Nempe ceu deũ & proximũ, qm̃ deus sit, quẽ Dauid vocet dñm, & homo qa de illius
prosapia scđm carnẽ ex Maria virgine natus. Quũ proinde (frẽs) deus ipse Opt. tot & tã
Gene. 1 magna dilectiõis nobis officia exhibuit: Diligamus & nos ipm nobis oĩbus, & proximũ
1. Iohã. 4 propter ipm, q ad eius similitudinem nobiscum est creatus, quem necessum est diligamus,
si deum dilexerimus. Nec deum diligit qui proximum odit.

¶HOMILIA LXVII. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi. 9. Marci. 2. Ascendens Iesus in nauiculam &c.

Dominica decimanona post octauas pentecostes.

Voniã deus oĩpotens, pater ille cœlestis idem'q; misericordissimus, post illã A
miserã & nunq̃ satis deplorandã Adæ & Euæ protoplastorum parẽtum'q; no
strorum ruinã, ex sua singulari ineffabili'q; erga humanũ genus (qđ nõ ad per-
Sap. 9. 11 ditionẽ, sed ad salutẽ crearat) bonitate & misericordia motus, ita idem dile
Iob. 3 xerit, vt Iesum Chr̃m, suũ ab ęterno vnigenitũ daret, vt oĩs q crederet in eũ
Romã. 8 non periret, sed haberet vitã æternã, quã per pctm̃ amiserat, sane opus fuit eidẽ, in hoc
seculũ misso per incarnationẽ Iesu Chr̃o, vt eis verbis & factis supra naturã mirabilibus,
suã illam in se (.s. ꝙ esset natura deus, & ob nostrã salutẽ ẽ cœlo missus) fidẽ ostẽderet quæ
nemo nisi solus deus facere posset, qualia vtiq; fecit, vel testimonio Iudæorum suorum pfidissi
morum

morum inimicoꝝ, in pſona Nicodemi aliàs dicentiũ: Rabbi, ſcimus qꝛ à deo veniſti ma
giſter. Nemo em̃ pt hæc ſigna facere quæ tu facis, niſi fuerit deus cũ eo. Id qđ & ipſe aliàs Iohan.3
qui eſt veritas in æternũ manens, haud ſine cordolio teſtaſ, inquiẽs: Si nõ veniſſem, & lo-
cutus fuiſſem eis, pctm̃ nõ haberẽt. Et ſi opa nõ feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, pctm̃ Pſal.116
nõ haberẽt. Nunc aũt excuſationẽ nõ habẽt de pctõ ſuo. Qualia vero & quãta, quæ vt ve Iohan.15
rus deus hic in terra geſſit, fuerint, paſſim & in nullo nõ loco euãgelioꝝ, & maxime in ho
dierno euangelio eſt videre. Nimiꝝ in quo tria quę fecit, cõmemoranſ, quæ nõ hoĩs, nec
alterius creaturæ, ſed dei ſunt ſolius, vñ verus ac vnicus oñdiſ cũ deo pr̃e eẽ deus, ipe vni
B genitus, dñs noſter Ieſus Chr̃us. ¶Primo qdẽ paralytico pctã dimittit, qđ ſolus deus
pt, vtpote cui & cõtra quẽ ſolũ (Dauide teſte) peccaſ. Hinc ipſe p prophetã deus: Ego (in- Pſal.50
quit) dñs & nõ eſt alter, formãs lucẽ, & creãs tenebras, faciẽs pacẽ, & creãs malũ. Ego ſum Eſa.45
ego ſum ipe, q deleo iniqtates tuas propter me. Et hoc eſt qđ hodie ait: Sed vt ſciatis, qm̃ Eſaiæ.43
filius hoĩs habet ptãtem dimittẽdi pctã in terris. Q.d. Vt om̃ino ſciatis me eſſe deo patri
meo ad oĩa æqualẽ, & me nõ indigere aliquo ad dimittendũ pctã, ſed qm̃ habeo in terris
&c. Qui em̃ prius nolebãt acceptare verbũ humilitatis. ſ. Confide fili, remittunſ tibi pctã
C tua, iam coguntſ audire verbũ potẽtiæ. ſ. dimitto tibi pctã, vtpote ¶Scđo, paralytico ſa
nitatẽ vnico verbo reſtituit, qđ nemo niſi deus poteſt. Id qđ ipſi Iudæi & ſcribæ teſtanſ
Quãdoqdem q hoc ipm̃, qꝛ viſibile pluris q̃ dimittere pctã, qꝛ inuiſibile erat, æſtimaue-
rint. Siqdem quãto anima corpe potior eſt tãto pctm̃ dimittere, & ſic animã ſanare, ma-
ius eſt q corpus ſanare. Sed qꝛ illud qdem nõ manifeſtũ, hoc aũt manifeſtũ facit minus qđ
eſt manifeſtius, vt demõſtraret maius, qđ nõ eſt manifeſtũ. Et ſic nimiꝝ dñs certificat de
curatiõe animæ p curationẽ corpis, demõſtrans p viſibile inuiſibile, p id q̃d eſt facile diffi
cilius, q̃uis ſcribę & phariſęi nõ ita crederẽt, vtpote difficilius credẽtes ſanare corpus tanq̃
manifeſtũ, animã vero curare facilius, qꝛ inuiſibilis eſt medela, ita vt talia cogitarẽt. Ecce
corpus curare deſinit, & inuiſibilẽ curat aiam, magis aũt ſi voluiſſet, corpus iam curaſſet,
& nõ ad inuiſibile refugiſſet. Saluator vero oñdẽs ſe vtraq; poſſe, ait: Quid eſt facilius &c.
Q.d. Ego qdẽ per corpis medelã, q̃ ſcđm veritatẽ facilior eſt, difficilior aũt vobis videſ,
oñdã vobis aiæ ſanitatẽ, quæ difficilior eſt. Sed qꝛ adhuc poterãt calũniari, dicẽtes: Siq-
dem dicit, ꝙ facile eſt vnicuiq; ſed nõ facit, quũ opus nõ erat manifeſtũ. Ideo ait Chr̃us:
Vt aũt ſciatis &c. Q.d. Qm̃ de verbo diffiditis, operationẽ inducã. Dicit aũt ſignãter: In
terra dimittendi &c. vt oñderet, qđ humanæ naturæ poteſtatẽ diuinitatis vnit indiuiſibi
li vniõe, qꝛ & ſi factus eſt hõ, tñ dei verbũ permãſit, & ſi p diſpenſationẽ in terris cũ ho-
minibus cõuerſareſ, tñ nõ prohibebaſ miracula facere, ac remiſſionẽ tribuere peccatoꝝ.
Nõ em̃ humanitas diminuit aliqd de proprietatibus diuinitatis, nec diuinitas ipediuit dei
verbũ, incõmutabilr & veraciter in terris ſcđm carnẽ filiũ hoĩs fieri. Vnde alibi dicebat: Iohan.3
D Nemo aſcẽdit in cœlũ, niſi filius hoĩs q eſt in cęlis &c. ¶Tertio, hodie nõ mõ phariſæo
rum cogitatiões agnouit, ſed & vidit id qđ ſolius eſt dei, nõ creaturæ, deo in Hieremia di Hiere.17
cẽte: Ego dñs ſcrutãs cor, & probans renes. Ille em̃ ſolus eſt, quẽ (vt ſit ſcriptura) oĩs nõ Ecci.42
præterit cogitatus, & nõ abſcõdit ſe ab eo vllus ſermo, annuntiãs quæ pterierũt, & quæ ſu
peruentura ſunt, reuelans veſtigia occultoꝝ. Et hoc eſt ꝙ Paulus inqt: Diſcretor cogita Hebræ.4
tionũ & intẽtionũ cordis, & nõ eſt vlla creatura inuiſibilis in cõſpectu eius, oĩa aũt nuda,
& apta ſunt oculis eius. Id qđ hodie palã arguit vidẽs cogitatiões phariſæoꝝ, quas inique
inter ſe cogitabãt ſup verbis dñi dicẽtis: Cõfide fili, remittunſ tibi pctã, ſiqdẽ vidẽs fidem
E portantiũ. Ex qbus qdẽ verbis. ¶Primo collige, immẽſam Ieſu Chr̃i humilitatẽ & pie
tatẽ, qm̃ eũ quẽ ſcribæ dedignabanſ attingere. ſ. deſpectũ, ægrotũ, paralyticũ, ipſe dñs fili
um vocat, non qꝛ pctõr, ſed qꝛ fide etiã aliena, iam filius eſſe incipiebat. Nimiꝝ oñdens
ſuã ſe miſericordiã nulli pctõri negare, q illã vel animo petit, veꝝ ſe vnicuiq; ſua miſeri- Ezech.18
cordiæ viſcera aperire, quũ ille ſit pater miſericors, q non vult mortẽ pctõris, ſed vt con- Lucæ.15
uertaſ & viuat, vtiq; deſignatus per patrẽ illũ euangelicum, q tanto gaudio tanta gr̃a filiũ
perditũ & redeuntẽ excepit, quo nimiꝝ filio vnuſqſq; pctõr notaſ, qui ſubſtantiã gratiæ
propter peccata dilapidat, & à deo longe ad exteros recedit. At cogitans magnam eſſe Pſal.118
dei miſericordiam, pœnia punctus reuertitur grãm petendo, quẽ deus lætanter ſuſcipit.
F ¶Scđo collige, nobis à deo plerũq; ægritudines & tribulatiões propter pctã quæ feci-
mus, infligi. Sic hodie pctã vt ægritudinis cauſam, primo dñs remouet, vt ịs remotis, re-
moueaſ infirmitas corpis. Id qđ & aliàs demõſtrat, de infirmo ſanato inquiẽs: Ecce ſanus
factus es, noli peccare, ne deterius tibi aliqd cõtingat. Sic Apl̃s dicit aliàs, ipſos Corinthi- Iohan.5
os ptim ĩfirmos eẽ, ptim mori, qm̃ indigne cõicarint de venerabili euchariſtia. Hĩc nõ du 1.Cor.11
biũ eſt qn oĩa hęc mala, nũc in Chr̃iano orbe potiſſimũ, à deo nobis ĩmittanſ, qm̃ illũ pec Pſal.15
catis nr̃is offendimus, à qbus necdũ ceſſamus, ſed indies (prohdolor) deterioramur, ideoq;
verendũ, ne paulopoſt peiora nobis euẽtura ſint. Siqdẽ nõ trãſeat effectus, cã pſeuerãte.

Atq; vti-

Atq; vtinã pcipiamus corde & dimissis peccatis veniã precaremur. Non dubũ, qn confidẽte ade misericordia dei bona fide reciperemus & ipsi tã animæ q̃ corporis sanitatẽ vel maxime electoꝝ dei intercessiõe, qua & hodie vtcũq; aliena adiutus ẽ paralyticus. Vnde

¶ Tertio colligimus: Si ob fidem alienam, dñs infirmũ aĩa & corpore curauit, q̃to magis dignabitur & nos iuuare, si intercessores dei electi nobiscum precati fuerint deum? De qua intercessiõe, qa multoties pluribus egimus, supersedere hic placet. Collige quoq; G

¶ Quarto: Si fide aliena hodie à dño sanatus ẽ paralyticus, & dei filius effectus, à fortiore q; paruulos ipos fide pſinoꝝ ecclesiæq; recte p baptismũ filios dei effici, quoꝝ, ideoq; H
Iohan. 1. & 3 aliàs regnũ cœloꝝ esse dixit, q̃d tñ nõ habent nisi credentes, vel per se vt adulti, vel per ali
Matth. 19 os vt infantes. Contra Anabaptistas quoꝝ dogma sediuiosum, qa anno superiore ex hoc
Marc. 10 loco ansam sumentes, infinitis pene rõnibus & scripturis confutauimus & neminẽ hacte
Lucæ. 18 nus, deo grãs, viderim, q eas refutasset, sed & pꝫssimos quosq; etiam principes, pedibus ad eas ire conspexerim, non est quod hoc loco aliquid simus additури.

¶ HOMILIA LXVIII. DE EO QVOD LEGITVR:

Matthæi. 22. Simile factum est regnum cœloꝝ homini regi. .

Dominica vicesima post trinitatis.

IN quàm puerso pleriq; oẽs q sub cœlo in hac misera lachrymaꝝ valle degimus, errore & discrimine constituti simus, haud obscure ex huius euãgelij, q iuxta spm̃ est, sensu colligimus. Ad quẽ sane sensum eruendũ, opus erit vt videamus qd sibi dñs cũ parabola euangelij paulo obscuriore velit, aut qd inde subintelligendũ iubeat. Quãdoquidẽ litera in se (vt sic dixerim) vel puero cuipiam plana sit, id tamen quod sequitur, deposcens. A

Matth. 8 ¶ Siqdẽ regnũ cœloꝝ est regnũ Chri. s. ecclesia militãs. Homo rex, deus pater. Filius ẽ
Lucæ. 1 Iesus Chrus cui deus pr̃ nuptias fecit, qñ naturã humanã in vtero virginis Mariæ, copu-
Iohan. 1 lauit in vno supposito, de quo tandem ille exijt, Propheta canente: Tanquàm spõsus de
Psal. 18 thalamo suo. Ad quas nuptias deus pater inuitauit, adeoq; ad fidẽ Iesu Chri, quæ in nupti
Iohan. 2 is incepit, omneis hoĩes, & qdem ab initio mundo, qñ protoplasto insinuauit, Chrm fore pctõrem redẽptorẽ, suæq; indignatiõis in genus hoim reconciliatorẽ, dicẽs ad serpentẽ.
Gene. 3 Inimicitias ponã inter te & mulierẽ, & semen tuũ & semẽ illius. Ipsa cõteret caput tuũ &c. Semen est Christus. in quo potestas diaboli contra nos olim omnino est contrita.

¶ Primi serui qui homines ad nuptias, id est, ad fidem & ecclesiam vocarunt, fuere priores prophetæ scilicet Esaias, Hieremias, Ezechiel, hocq; genus alij. Siquidem fides Iesu Christi promissa in patriarchis figuratiue, in lege prædicta, in prophetis prænũtiata. Qui venire noluerunt, qui verbis prophetarum credere noluerunt neque obedire. B

Lucæ. 10 ¶ Secundi serui fuere Apostoli, qñ ipse dñs eos misit in oẽm ciuitatẽ & locum, quo ipse C
venturus erat. Prandium est institutio sacramentoꝝ ecclesiæ, doctrina fidei & sacræ scripturæ, qbus anima reficit, Thauri & altilia sunt duo testamenta, vetus & nouum quæ parata & occisa fuere, qñ Chrus, quicqd ad salutem requirit, apparauit, ita vt solũmodo inuitati ad suã fidem & ecclesiã venirent credendo, diligendo, operãdo &c. Qui neglexere
Acto. 7 venire, sunt q potius rebus humanis q̃ diuinis intenderũt. Qui seruos. i. aplos & pdicato
Acto. 12 res tenuerunt & occiderũt, fuerũt Iudæi indurati, q mox post Chri ascẽsionẽ Stephanũ lapidauerunt, Iacobum frẽm Iohannis occiderunt, & post eos alios. Rex aũt deus pr̃ mi
Iose. li. 7. de sit exercitum ad perdendũ Iudæos homicidas, qñ exercitu Romanoꝝ sub Impe. Tito &
bell. Iudai. Vespasiano Hierosolyma, anno post Chri passionem quadragesimo, æquari solo in vltio
Lucæ. 19 nem pmisit, inhabitatoresq; ita crudeliter trucidari, vt & Chrus, misericordia lõge antea permotus, eam calamitatẽ defleuerit. Tum rex eosdẽ adhuc viuentes seruos ad exitus viarum ad inuitandos indiscriminatim oẽs misit, qñ ipsos Aplos, induratis Iudęis, ad gentes
Acto. 13 legauit, vt illæ fidem salutis caperent, quã Iudæi obstinati aspernabant, Paulo & Barnaba alibi ad Iudæos dicẽtibus: Vobis oportebat prĩo loq verbũ dei, sed qm̃ repellitis illud
Matth. 13 & indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gẽtes. Sic em̃ pcepit nobis dñs
Matth. 16 Serui cõgregauerũt ad nuptias. i. ad ecclesiã, bonos & malos, qbus intermixtim ecclesia
Iaco. 2 vsq; ad finẽ durabit. Intrat rex ad vidẽdũ discũbẽtes, prĩo in morte vniuscuiusq;, scdo in extremo iudicio, qñ discernet merita & demerita cuiuslibet hoĩs. Nõ vestitus nuptiali veste, est q habet fidẽ verbalẽ sine bonis opibus, qa vera fides p charitatẽ operat. Obmutescet male vestitus qñ homo pctõr cõscia teste semet pœna dignũ videbit, qa sua spõte se
Matth. 25 nuptijs indignũ fecit. Tradit ministris ad mittendũ in exteriores tenebras, qñ rex deus ad ipm & ad oẽs malos sniam proferẽs serio dicet: Discedite à me maledicti in ignẽ æternũ, q paratus est diabolo & angelis eius. Et ibũt ij in suppliciũ æternũ, vbi erit fletus ppter vehementiã ardoris ignis, & stridor dentiũ propter vehemẽtiã frigoris, q̃ duo sunt in inferno, iuxta

no,iuxta Iob dicentem:Transibunt ab aquis niuium in calorem maximum, Et tantum Iob. 24
de spirituali & mystico intellectu euangelij.Vnde docemur.

E ¶Primo,immẽsam dei Opt.Max.erga nos misericordiã,qua nos,sponte nostra in ipsum
peccatores,sua spõte ad grãm reacceptauit,& quidẽ ita dilexit,vt filiũ suũ vnigenitũ mise Iohan 3
rit,p incarnationẽ,nostrã naturã vt assumeret,vt q in eũ crederet,haud periret,sed vitã
æternã haberet.Quam sane ineffabilẽ clemẽtiã Aplus admirans, exclamat:Fidelis sermo 1.Timo.1
& omni acceptione dignus,qa Chrs Iesus venit in hũc mundũ peccatores saluos facere,
quorum primus ego sum.Sed ideo misericordiã cõsequutus,vt in me primo ostẽderet Chrus
Iesus omnẽ patientiã ad informationẽ eorum,qui credituri sunt illi in vitam æternã. Cuius
vel deniq; clemẽtiã inde apertius intelligimus,quod nos nõ modo ea perdita beatitudine,di
gnatus & denuo est,sed & ad eã vbiq; & semp inuitauit,dicẽs ad nos p se & suos:Venite Matth.11.
ad me oẽs q laboratis & onerati estis,& ego reficiã vos. Tollite iugũ meũ sup vos,& disci
te à me,qa mitis sum & humilis corde,& inuenietis requiẽ animabus vestris.Iugũ eñ me
um suaue est,& onus meũ leue.Demũ eius & inde clemẽtia intelligitur,qm̃ sine discrimi-
ne nos oẽs ad nuptias fidei,eiusq; beatitudinis inuitat.Quos eñ solus ipse oẽs creauit,eos 1.Timot.2
vt æque oẽs suas craturas vult saluatũ iri,Apostolo dicẽte:Vnus eñ deus, vnus & media
tor dei & hominũ,homo Chrs Iesus,qui dedit semetipsum redemptionẽ pro oĩbus:qui
oẽs homines vult saluos fieri,& ad agnitionẽ veritatis venire.Et hoc est,quod hodie ait:ite
ergo ad exitus viarum,& quoscunq; inueneritis,vocate ad nuptias.s.fidei & beatitudinis.

F ¶Quis mõ tantã dei in nos misericordiã exprimere suffecerit? Quis ei pares grãs agere
possit,vtpote,q nos sola sua benignitate,qui aliqñ nihil eramus,hoies ad imaginẽ suã,mẽ
te & ratione pditos,fecit,boni ac mali cognitores,appetereq; bonũ & euitare malũ ex ip-
sa quasi natura discere:alienatos ab eo p peccatũ,rursus in gratiã per vnigeniti sanguinẽ
ex misera seruitute erexit,& deniq; p eundẽ filiũ nos docuit, quo pacto in posterum essem⁹
in eius grã mãsuri,vt deinde essemus percepturi æternã felicitatẽ,ad quã nos creauit?

G ¶Secũdo admonemur nræ spõtaneæ rursus à deo defectiõis,vtpote,etsi deus ipse nos
ad beatã fidẽ creauerit,vocauerit,selegerit,admiseritq;:tñ ipsi nolumus fidei habitũ & ve
stitũ,cuiusmodi opera bona sunt,induere,quo fit,vt nemo suã perditionẽ possit adscribere
deo,qñquidẽ per peccatores stet,nõ per deũ,quo minus salui fiant,eoipso ad hominẽ di-
cente:Perditio tua ex te Israel,tantũmodo in me auxiliũ tuum. Et hoc est,quod idem aliàs Osee.13
ait:Cõuertimini ad me,& ego cõuertar ad vos.Quod eñ electi,id est,digni nõ sumus,nõ Zacha.1
culpa est eligẽtis dei,qui oẽs(quantũ in se est)ad vitã vocauit & elegit, sed eorum, qui electi
à deo sunt,culpa est,qm̃ se ea electione dignos p opa charitatis,qua vestis nuptialis signi
ficatur,nõ fecerũt nec faciunt.Quid eñ hic electio aliud est,q̃(vt ita dixerim)dignatio?
Quod ipse rex supra exponit,inquiens:Nuptiæ quidẽ paratæ sunt,sed inuitati non fuere
digni.Et hoc est,quod tantopere hortatur Petrus,dicẽs:Quapropter,fratres,magis satagi- 2.Petri.1
te,vt p bona opera certam vestrã vocationẽ & electionẽ faciatis, id est, date operam,vt
vos bonis operibus,quæ charitas operaẽ,dignos faciatis, haud eñ sufficit esse ad fidẽ vo- Galat.5
catũ,electũ & ingressum,nisi inibi faciamus quæ fidei sunt.Hinc serio dñs ait:Non omnis,
qui dicit mihi,domine domine,intrabit in regnum cœlorum, sed qui facit voluntatem pa Matth.7.
tris mei,qui in cœlis est,ipse intrabit in regnum cœlorum.Et sic.

H ¶Primo,refutanẽ hæretici,qui dicũt,nos non habere liberum arbitriũ ad bonũ & malũ.
¶Secũdo,qui dicũt,nihil interesse bonorum operum ad æternã beatitudinẽ consequendã.
¶Tertio,qui solos adseuerant infideles omnino,quales sunt pagani,Iudæiq;,condem
nandos,non autem Christianos vel quamlibet malos, quoniam ij sint sanguine Christi
redempti.De quibus non est,vt in præsentia multis agam,quum eos anno superiore infi
nitis pene scripturis & rationibus conuicerim.

I ¶Tertio admonemur in hoc euãgelio,diuinæ seueritatis, quam deus nõ modo in eos
exercet,q nunq̃ crediderũt,sed & in eos,qui etsi crediderũt,non tñ ea,quæ fides exigit,
fecerũt & impleerũt,imo potius mãdata diuina negligẽtes, auaritiæ & quæstui,hocq; genus
rebus terrenis(quæ per villã & negotiationẽ intelliguñt)studuerũt,de quibus ait dñs:Seruus
qui nouit voluntatẽ dñi sui(qualis est omnis Christianus)& non se pparauit,& non fecit Luce.12
secundũ voluntatem eius,vapulabit multis.Qui autẽ non cognouit,& fecit digna plagis, 2.Petr 2
vapulabit paucis.Et hoc est,quod Petrus inquit:Si eñ refugientes coinquinatiões mũdi
in cognitione dñi nostri & saluatoris Iesu Chri,his rursus implicati superanẽ, facta sunt
eis posteriora deteriora prioribus.Melius eñ erat illis non cognoscere viam iustitiæ,q̃
post agnitionẽ retrorsum conuerti ab eo,quod traditum est,sancto mandato.

K ¶Hinc erroris denuo hæretici cõuincunẽ,q nolũt nos post baptismũ debere bona opa
ri:siquidẽ fide habita vel quãlibet verbali nos dãnari nõ posse.Id quod vltra hasce scriptu-
ras,euangeliũ hodiernũ esse falsum ostẽdit,quod adfirmat,eũ,qui vestẽ nuptialem nõ ha

buit, esse regis iussu proiectum in exteriores tenebras. s. æternæ damnationis.

¶Quod si ita, vt vere ita est, quid, o fratres charissimi, magis horrendū est, q̃ q̄ eorde L
tot & tā paternas admonitiones Christi haud percipimus, hæc tēporalia vsqueadeo æter
nalibus præponentes, vt ne decimā partem temporis & laboris impendimus animæ, quā
corpori damus, quū tamen incomparabiliter anima corpore præstet?

¶Quo nostræ tandē diuitiæ? quo aurū & argentū? quo superbia? quo pompa? Nunqd M
Matth.16 animā olim damnatā redimēt? Nequaq̄. Nunquid immemores Christi verborū. Quid
Marc.8 em̄ prodest homini, si mundū vniuersum lucretur, animæ vero suæ detrimentū patiatur?
Luce.17 Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?
Iob.8
Sap.2 ¶Aut nunquid vitā nostrā putamus hic fore æternā, quæ certe est breuis & transitoria N
vt fumus & vmbra, & vsqueadeo incerta, vt sæpe quis in vna hora fit viuus, sanus, ægro-
Psal.145 tus & mortuus, q nihil sit secū, nisi quæ bene vel male hic fecit, portaturus, sed nudus abi-
Iob.1. turus, vnde venit? An non grauiter Christus hoc monuit, de diuite illo loquens, qui tot
Eccles.5 fructus collegerat, in fine dicens: Stulte, hac nocte animā tuam repetunt à te, quæ aūt pa-
Luc.12 rasti, cuius erunt? Sic est, qui sibi thesaurizat, & non est in deum diues?

¶Quid facimus? An putamus Christū nobis toties esse mentitū propter lucrū, vel ali- O
cuius gratia cōmodi? Nequaq̄, quandoquidē qui nihil vnq̄ postularit, nisi nostrā salutē,
Luc.9 adeo omnia huius mūdi bona despiciēs, vt nō habuerit, q̄ caput reclinaret, sibiq; propter
2.Cor.12 veritatē potētatus quosq; infensos fecerit, per Apostolū dicens: Non em̄ quæro quæ ve-
stra sunt, sed vos. i. salutē vestrā, qui & ob vos contemptibilem sum obiturus mortem.

¶Cur nō eius monita sequimur, pœnā æternā pro parua & breui hic voluptate timen- P
Luce.16 tes? Nunquid nihil est, q̄d vndiq; Chrs cum oībus prophetis & apostolis admonet? Certe
aliquid esse diues ille epulo cōmonstrat, tā miserabiliter apud inferos exclamās: Ah pater
Abrahā miserere mei, & mitte Lazarū vt intingat extremū digiti sui in aquā, vt refrigeret
linguā meā, quia crucior in hac flamma. Et paulo post: Rogo te pater Abrahā, vt mittas
eum in domū patris mei. Habeo em̄ quinq; fratres, vt testetur illis, ne & ipsi veniāt in hūc
locū tormentorū. Quod adeo verū est, vt ethnicus poeta de inferis certior factus, vel na
Ver.6.æn. turæ lumine, dixerit: Discite iustitiam moniti, & non temnere diuos.

¶Quid facimus fratres tā indurati, & à delictis haud cessantes? Nō putamus deū nobis, Q
si non cessabimus & pœnitebimus, parcere, qa verbo Christiani sumus? Nequaq̄. Scimus
Matth.3. q̄d Iohānes dicebat: Facite fructū pœnitētiæ dignū. Etne velitis dicere intra vos, Patrē
Luce.3 habemus Abrahā: dico em̄ vobis, q̄m potēs est deus, de lapidib' istis suscitare filios Abra-
hæ. Quis, obsecro, quondā deo charior Iudæis? Nemo. Siquidē q̄ populus dei electus, &
Exod.19 gens sancta dicebantur, & tn̄ illis peccātibus & impœnitētibus haud pepercit, pluries ipsos
1.Cor.10 æternaliter, non solū tēporaliter puniēs. Qui nec angelis aliqñ pepercit. Et hoc est, q̄d ferio
2.Petr.3 Petrus ad nos inq̄t: Si em̄ deus angelis nō pepercit, &c. Nimirū exēplū eorū, q impie actu
ri sunt, ponēs. Certe nō tardat dn̄s promissionē suā, sicut quidā existimāt, sed patiēter agit
Ibidem. p̄pter nos, nolēs aliq̄s perire, sed oēs ad pœniam reuerti. Nos igit frēs charissimi, tantam
dei patientiā & lōganimitatē & bonitatē nō negligamus, sed cōuertamur obsecro, renun
ciantes huius mūdi bonis, deo adhærētes: nō cōtenti q̄ sumus ad fidē vocati & electi & eo
ingressi, sed demus operā vt simus in fide bonis ipsius charitatis operibus vestiti, ne simus
vel male vestiti vel nudi, qñ rex ipse dn̄s deus ad nos, tā in morte nostra, q̄ in extremo iu-
dicio, sit ingressurus, qui alioqui sit nos proiecturus in æternas inferorū tenebras: quod
ipse auertat, qui nos ad damnationē minime, sed creauit ad æternam vitam.

HOMILIA LXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Simile est regnum cœlorum, &c. Matth.22

Dominica. XXII. post octauas pentecostes.

VO nimirum in hodierni euangelij parabola Christus dominus
noster æterna veritas admonet.

¶Primū, nos oportere, suo quidē tēpore. s. in nouissimo die ra A
tionē reddere de omnibus, quæ p̄cepta non fecimus, & quæ pro-
hibita fecimus, cuiusmodi sunt decem decalogi præcepta.

¶Si quidē attenderimus euāgelij parabolā, inueniemus, regnū B
cœlorū hoc loco esse Christū filiū dei: qui em̄ vt est sapiētia, iusti-
tia & veritas, ita & ipse regnū, nō aūt alicuius eorū q̄ sunt deorsum
sed omniū quę sunt sursum, in quorū sensibus iustitia & cæteræ vir
1.Cor.1. tutes regnāt, q̄ facti sunt cœli, p hoc q̄ portāt imaginē cœlestis.
Luce.11 Sic idē se dicit regnū dei, inquiēs: Porro, si in digito dei eijcio dæmonia, p̄fecto venit in
Roma.5 vos regnū dei. Hoc itaq; regnū cœlorū. s. Chrs filius dei, adsimilatū est homini regi, qñ ipse
(secundū

(secundū Apostolū)factus est in similitudinē carnis peccati, hominē veniens sibi,qui p se Philip.2
est rex regū,& dñs dominantiū.Ille ponit rationē cū seruis suis.i.hominibus,quos vt ser Iohan.1.
uos ex captiuitate redemit,qñ in nouissimo die venit,quæ eēt rationē villicationis nostræ 1.Timo.6
.i.nostræ hic cōuersationis,q̄ consistit in obseruatione decē milliū talētoꝝ,p quæ notan Apoca.19
tur decē præcepta dei,q̄ seruare obligamur,de quo p Mosen dicēte de ijs:Custodite & faci Galat.4
te,quæ pcepit dñs deus vobis.Non declinabitis neq; ad dexterā neq; ad sinistrā. Et domi 1.Petri.1
nus quoq; ait de illis ad nos:Si vis ad vitā ingredi,serua mandata. Offertur aūt aliquis ex Luc.16
seruis.i.hominibus,quādo in iudicio apparet,qui nullum pceptoꝝ seruauit vti debet.Iu Deutero.5
betur homo & seruus ille venundari.i.anima eius,cū vxore,& filijs.i.operibus & oībus,sci Matth.19
licet alijs rebus tēporalibus:siquidē hæc oīa peccatore amittit p damnationē, q̄ sequitur
trāsgressionē decē præceptoꝝ,de qbus,quomodo ea bene,scilicet vel male seruauerimus, Roman.14
rationē coram filio regē.i.Iesu,reddituri sumus.Et hoc est,q̄d Apostolus inquit:Omnes 2.Cor.5
stabimus ante tribunal Christi,& reddet vnusquisq; rationē pro se deo,vt referat vnus-
quisq; propria corporis prout gessit,siue bonū siue malū.Ideoq; idē hortat, dicens:Bonū Gala.6.
facientes non deficiamus,tēpore eīm suo metemus nō deficientes.Ergo dum tempus ha-
bemus,operemur bonū ad omnes.Ad hoc etiam admonet euangelij parabola.

C ¶Secūdo admonet, vt si quis voluerit suoꝝ peccatoꝝ in deum, ab ipso deo accipere re Matth.5
missionē,oportet vt ipse proximoꝝ in se peccata propter deum ex corde veraciter remit
tat.Siquidem beati sint propterea misericordes, quia & ipsi misericordiam cōsequētur.
Iudicium enim(scribit Iacobus)sine misericordia illi,qui non facit misericordiam,Ad re Iaco.2
missionem vero delictorum in nos proximi compellere debet.

D ¶Primo,lex naturalis,q̄ habet:Quæcūq; vultis vt faciāt vobis hoīes,& vos facite illis.
¶Secūdo,lex diuina,quæ habet hodie in fine euāgelij:Nōne ergo oportuit & te mise- Matth.7
reri conserui tui,sicut & ego tui misertus sum? Et alibi:Si eīm dimiseritis hominibus pc̄tā Tob.4
eoꝝ,dimittet & vobis pater cœlestis delicta vestra.Si aūt nō dimiseritis hominibus,nec
pater vester dimittet vobis pc̄tā vestra.Et hoc est,q̄d hodie Christus ait:Sic & pater me Matth.6.
us cœlestis faciet vobis,si nō remiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris. Luc.11.

E ¶Et singulariter dicit,De cordibus,&c.contra eū,qui ficta pace & falsa dilectiōe remit
tens,inquit:Nihil habeo cōtra eū,habet deū iudicē.Sane sunt q omnino nolūt dimittere,
qm malitiā seruāt in corde,& vindictā dum possunt exercēt in opere. Sunt,q etsi remit-
tunt quantū ad vindictā,seruāt tamen conceptū odium quantū ad malitiā : quoꝝ neutri
habebunt à deo suoꝝ peccatoꝝ remissionē,quandoquidem necessum sit vt vtroq; modo
fratribus dimittāt,vt nec opere exerceant vindictā,nec corde referuent malitiam.

F ¶Tertio,metus pœnæ,quæ duplex est,si non remiserimus.Vna,q nec nobis remittit.
Secunda,q peccata remissa quodāmodo propter ingratitudinē videantur redire,quū se
quentia peccata ingratitudo ipsa grauet.Qui eīm diuini beneficij oblitus,suas voluerit vin
dicare iniurias,non solū de futuris peccatis veniam nō merebitur,sed etiam pteriita,quæ
iam sibi dimissa credebat,ad vindictā ei replicabuntur,& fient tandē nouissima prioribus Lucæ.11
peiora.Sic dominus hodie ait:Sic & pater meus cœlestis faciet vobis,si non remiseritis 2.Petr.2
vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris.

G ¶O horrenda sentētia.Si parua fratri nō dimiserimus,magna nobis à deo nō remittē
tur.Quapropter,fratres,lege naturali & diuina,simulq; tanta pœna admoniti, obliuiscī
mini(pcor)iniuriaꝝ cōtra vos,donantes inuicē,sicut & Christus donauit vobis.Recorda
mini,eā remissionē vobis cessuram in summā vestram salutem,vtpote,q si remiseritis,re
mittetur & vobis.Si nō remiseritis,nec vobis. Nolite,obsecro,petere vindictā, sed locū Ephe.4
iræ date,sed committite deo,cuius causa remittatis,qui dicit:Mihi vindictam,& ego re Roma.12
tribuam ei.Recordamini omnino decere,q nos remittamus. Deuter.32

H ¶Tum q alioqui iudicia contra nosipsos oramus,ac nosmetipsos condemnamus,dicē-
tes:Dimitte nobis debita nostra,sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Matth.6

I ¶Tum q per superbiā nos omnino damnamus.Quid eīm(quæso)superbius,quid etiam Luc.11.
contumacius,q̄ q nos vanæ creaturæ & vilia mancipia,parua & pauca nolumus remitte
re,quū deus ipse noster dñs,& rex noster vnicus & summus,idēq; noster creator, nobis,
q̄ olim fecimus peccata,sine omnibus nostris meritis & pcibus,sed sola sua pietate remisit
q & paratus est nobis toties pc̄tā nostra remittere,quoties gemētes nobis ea remitti petie Luc.6.
rimus,modo remittamus & nobis mutuo propter ipm.Alibi dicēs.Dimittite,& dimittet Ezech.18
vobis.Cōuertimini & agite pœnitentiā ab oībus iniquitatibus vestris, & nō erit vobis in
ruinam iniquitas.Qui nolo mortē morientis, sed vt conuertatur & viuat, Quod & ho-
die palā arguit,quū ei seruo procedenti & patientiā roganti, qui decē millia debuit,plus
contulit q̄ petijt.Siquidē petit dilationē tēporis,in quo posset reddere.Ipse vero rex eius
misertus,eū libere dimisit,& debitū quoq; ilico totum remisit, Qui etenim seruus deinde

beatus fuiſſet, niſi demũ ipſe in conſeruum extitiſſet immiſericors, qui & propterea deinde ſine miſericordia iudicium, ſic iubente lege, habuit. Quod ne nobis eueniat, deus auertat, quod auerſuтus eſt, vbi ex corde confratribus noſtris remiſerimus.

HOMILIA LXX. DE EO QVOD LEGITVR,

Abeuntes phariſæi, Matth. 22. Marc. 12. Luc. 20
Dominica. XXIII. poſt octauas pentecoſtes. A

Vod aqua per aliquã violentiam præcluſa facit, idẽ nequiſſimi hodie phariſæi agunt, & in hoc quoq; eorũ, qui blande decipiũt, naturã arguunt. Sicuti enĩ ſi aliquis claudere voluerit aquæ currentis meatũ, ſi excluſa fuerit per aliquã violentiã, aliunde ſibi ſemitã quærit. Sic Iudæorũ, & eorũ, qui perdere moliuntur, malignitas ex vna parte cõfuſa, ſtudio nocendi aliũ ſibi aditum adinuenit, & quod aperto propter turbã non audet, occulta fraude conatur, capturã Chriſtũ in reſponſo vel quamlibet bene dicendo, arbitrata. Si Chriſtus reſponderet, Cæſari dandum eſſe tributũ, mox ipſum à populo impium iudicatuм iri. Si non, iam ſe morti obnoxium faceret, quod Cæſari contrarius eſſet, illiq; cenſum dari negaret, vt nonnullis antea contigerat. At Chriſtus reſpondendo arguit.

¶ Primo, ſe eſſe verũ deũ, qui nõ ſecundũ ſermones eorũ blande rñdit, ſed ſecundũ con- B
ſcientiã crudelem eorũ & cogitata aſpere dicit, Hypocritæ, i. qui aliud eſtis quàm dicitis, ſiquidem
Eccl. 42 dem ſolus deus voluntatibus, nõ verbis reſpondet. Ipſe enĩ ſolus eſt, qui (vt ait ſcriptura)
abyſſum & cor hominis inueſtigat, qui nouit omnẽ ſcientiam, reuelans veſtigia occulto
rum, quẽ non præterit omnis cogitatus, & non abſcondit ſe ab eo vllus ſermo. C
Matth. 7 ¶ Secũdo, oſtẽdit Chriſtus tale eſſe conſiliũ, quales ſunt cõſultores. A perfido quidẽ cõ-
Luc. 6 ſiliario nõ poſſe niſi perfida ire. Non enim poteſt arbor mala bonos fructus adferre.
Eccl. 37 ¶ Tertio, docet primã eſſe virtutẽ reſpondẽtis, interrogantiũ mentes cognoſcere, hoc
eſt quod ſcriptura ait: A malo conſiliario ſerua animã tuã. Prius ſcito, quæ ſit illius neceſ-
ſitas, & quid ipſe in animo ſuo cogitabit. Ne forte mittat ſudem in terram, & dicat tibi,
Prouer. 26 Bona eſt via tua, & ſtet econtrario videre, quid tibi eueniat.
¶ Quarto, plerunq; aliter ui iuxta quæſitum eſſe reſpondendũ, ſicut ſcriptura dicit: Reſ- D
ponde ſtulto iuxta ſtultitiam ſuam, ne ſibi ſapiens eſſe videatur.
Ibidem. ¶ Quinto arguit, nihil deceptorium vel fraudulentum diu poſſe latere. Hinc ſcriptura:
Labijs ſuis intelligitur inimicus, quum in corde tractauerit dolos: qui operit odium frau-
dulenter, reuelabitur malitia eius in concilio.
¶ Sexto, eũ plerunq; decipi pernitioſe, qui pernitioſe conatur decipere, & qui alteri vult E
Pſal. 7 nocere, ſibi ſæpe nocet. Sic inquit propheta: Qui fecit foueã, in ipſam incidit, & conuerte
tur dolor eius in caput eius. Et ſcriptura: Qui fodit (inquit) foueã, incidit in eã, & qui voluit
Prouer. 26 lapidẽ, reuertetur ad eum. Sic quoniam diabolus per lignũ decepit, ipſe per lignũ dece-
Gene. 3 ptus eſt. Sic Aman cõſilij mali author, adfixus eſt cruci, quã ipſe Mardocheo nominatim
Danie. 13 pararat. Sic Suſannæ accuſatores capitale paſſi ſunt ſupplicium, quod innocenti adſtruxe
rant. Sic hodie qui confundere & perdere voluere, confuſi ſunt, & proculdubio tum per-
diti fuiſſent, niſi ille obſtitiſſet, qui non perditum, ſed ſaluatum venerat.
¶ Septimo & vltimo, Chriſtus hodie perdocet, nõ inique, etiam eos principi propha- F
no cenſum perſoluere, qui peculiarius deo dicati ſunt, vt. ſ. ſacerdotes & Chriſtiani, de ijs
. ſ. rebus, quas priuatim ſub dñio eiuſdem principis poſſident. Siquidẽ Chriſtus euidenter
hodie ſubindicat, ſi nihil quod Cæſaris eſt penes nos reſederit, conditione reddendi ei,
quæ ſua ſunt, nõ tenebimur. Si aũt rebus illius incumbamus, ſi iure ſuæ poteſtatis vtimus,
extra querelam iniuriæ eſt, reddere Cæſari, quod Cæſaris eſt. Arguit quoq; hac parte;
eos non propterea eximi à prophanarũ poteſtatum exactione, cenſura & ſubiectione, qui
liberi ſunt in Chriſto, vt falſo nunc blaterant nõnulli, quibus reſpondit Chriſtus hodie,
Roma. 13 reddere Cæſari, quæ ſunt Cæſaris, & quæ dei, deo. Et Paulus: Reddite (ait) omnibus debi
ta, nemini quicq̃ debeatis, niſi vt inuicem diligatis.

HOMILIA LXXI. DE EO QVOD LEGITVR,

Loquente Ieſu ad turbas, &c. Matth. 9. Marc. 5. Luc. 8
Dominica. XXIIII. poſt octauas pentecoſtes. A

Voniã anno ſuperiore verba hodierni euãgelij ad longũ tractauimus, non operæpretiũ cenſemus, vt in pſentia multis moremur. Igitur ea dũtaxat hodie ſuſcipiamus, quæ ſunt perinde ex cortice nucleus. Et ſane primo ſciendũ velimus, diei huius euãgeliũ in duas partes diſtingui, in eo quod de duobus mẽtionem facit miraculis, quæ Chriſtus vt verus deus patrauit. Quorum.

¶ Primũ

B ¶Primum est, ꝙ mulierem, quæ fluxum sanguinis in duodecimum annum patiebatur, suasq; omnes facultates frustra in medicos erogaret, sua potentia, & quidem nutu saluauit. Ita verum est, quod de domino dicit propheta: Dixit, & facta sunt. Ex ea autem muliere, & ex ijs, quæ circa ipsam gesta sunt. Marc.5 Lucæ.8 Psal.33

C ¶Primo instruimur, ꝙ in nostris aduersitatibus & infirmitatibus primū à deo petamus auxiliū, nō ab homine. Quod quando rex Asa quondā non custodiuit, vtpote quia in infirmitate sua deū non quæsiuit, sed magis in medicorū arte confisus est, misere obijt. 2.Paral.16

¶Secūdo docemur, vt ꝙ volum⁹ à deo, summa humilitate & fide, nō dubitātes oremus Sic ait Christus: Omnia quæcūq; orātes petitis, credite, quia accipietis, & eueniēt vobis. Matth.21 Marc.11.

¶Tertio, omnē salutē à deo impetrari, duobus.s. fide & opere. Sic mulier primo credidit omnino se salutē à Christo impetraturā, tangendo fimbriam, sed non salua facta est, nisi fimbria per ipsam tacta. Sic Iacobus inquit: Fides sine operibus mortua est. Iaco.2

D ¶Quarto, de nullo bono, q̄d à nobis fit, requirere debere nos gloriā, sed omnē laudem deo dare, vnde est quicquid est. Hinc propheta: Nō nobis dñe non nobis, sed nomini tuo da gloriā. Sic dñs ait: Vade in pace, quia fides tua te saluā fecit, id est, apud me meruit, vt per me salua sis facta. Quamuis eī ipse illā fecerat saluā fide media ceu instrumēto, quo tamen vitaret vanā gloriā, nosq; doceret ostētationem vitare, dixit: Fides tua te saluā fecit, nolens suæ virtuti, sed fidei eius sanitatis beneficium irrogare, vtiq; docens per hoc in virtuosis actibus nostris nō nostram, sed dei laudem quæri debere & prædicari. 1.Cor.4 2.Cor.3 Psal.113

E ¶Secundū miraculū est, ꝙ à morte suscitauit filiam archisynagogi, noīe Iairus. In quo quidem facto ostenditur Christi magna pro salute hominis cura, vt qui statim, vbi ex corde rogatus est ab archisynagogo, ipsum sequutus est. Inibi docens prælatos. Marci.5

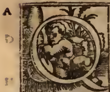
¶Primo, vt omnino soliciti sint & diligentes de salute suorum subditorum, eos adiuuantes, quibuscunq; modis possint. Et hoc est, quod Apostolus ait ad subditos quosq; de prælatis: Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant, quasi rationē pro animabus vestris reddituri. Hebr.13

F ¶Secundo, quia Christus hodie turbam tumultuantem & deridentem eiecit, nec siuit eam videre mysterium resurgentis, docet, blasphemis & derisoribus non esse reuelanda mysteria, qui eis abutuntur, sed fidelibus, qui ea honorant. Hinc Christus alibi inquit: Nolite sanctum dare canibus, neq; mittatis margaritas vestras ante porcos, ne forte conculcent eas pedibus suis, & canes conuersi dirumpant vos. Matth.7. Acto.3.5

G ¶Tertio, quoniā nihilominus Christus, vtcunq; derisus, prosequitur opus suū bonū, docet, etsi quispiā in bono opere rideat, ab eo tamen nō debet desistere, sed potius gaudere ꝙ contumeliam patiatur propter iustitiā, quæ est bonū opus. Siquidem Christus dixerit: Beati estis cū maledixerint vobis homines, & persequuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersus vos, mentientes propter me. Sane Christus sæpe in suis operibus fuit derisus. Et apostoli quoq; habiti sunt vt fabula & spectaculum mundo. Venient tibi, quando derisores ad derisos dicent, quod scriptum est in libro sapientiæ. Matth.5 1.Cor.4 Sap.5

HOMILIA LXXII. DE EO QVOD LEGITVR, Ingressus Iesus perambulabat Hiericho, &c. Luc.19

In ferijs dedicationis.

A

Vanquam variæ fuerint atq; multæ ab exordio pene mūdi tam Iudæis quondā ex mandato dei Opt. Max. q̄ maioribus nostris Christianis, sicuti & nobis, feriæ, quas magna, vt decuit, & reuerētia & deuotione & lætitia peregerūt, nullas tamen habuere, quas excellentiore reuerētia, deuotione & lætitia, q̄ quæ dedicationis templorū fuere, feriati sunt. Cuius non parū multa vel ex veteri testamento exempla in testimoniū referri possent, sed ex multis, ob breuitatē temporis, vnū & alterum suffecerit recensere, vnde cætera, quæ cōsulto transimus, facile cognoscemus & credemus, & eis, quæ dicturi sumus, fidem habebimus.

B ¶Instāte die, qua Solomon rex erat dño dedicaturus templū, quod à patre suo Dauid inceptū perfecerat, cōgregati sunt solēniter oēs maiores natu Israel, cum principibus tribuum, & duces familiarū filiorū Israel, omnisq; multitudo Israel ad regem Solomonē in Hierusalē regiam ciuitatē, vbi templū tanto erat ornatu & apparatu deo cōstructū, quan ro vix aliud toto terrarū orbe fuerit vnq̄ statū, inquā, & tale erat Solomonis in Hierosolymis templū, vt vel discipuli demirabūdi, Chŕo idipsum q̄si miraculo, q̄d certe fuit, demōstrarūt, dicētes: Magister, aspice, quales lapides & quales structuræ, vtpote q̄d quadragin 3.Regū.8 2.Par.16 Matth.24 Marci.3

Iohan.2 tasex annis,& ineffabili expensa extructū erat. Congregata igitur ibidem tam procerū,q̄
plebeiorū multitudine,cœpit rex Solomon in cōspectu totius cōgregatiōis ad deū Opt.
orare deuotissima oratione,qua ab illo tēpli sanctificationē & precū in eo exauditionē p̄-
catus est. Qua finita,dedicauerunt tēplum dño rex & filij Israel. Fecitq; Solomon, ait scri
ptura,in tēpore illo festiuitatē celebrē,& omnis Israel cū eo,multitudo magna ab introi-
tu Emath vsq; ad riuū Aegypti,coram dño deo quatuordecim diebus,quibus transactis,
dimisit populos. Qui benedicētes regi,profecti sunt in tabernacula sua lætantes & alacri
corde super omnibus bonis,quæ fecerat dñs Dauid seruo suo,& Israel populo suo.

1.Macha.4 ¶Cuius sane vestigiū sequutus est Iudas ille Machabæus, princeps,inquā, ille fortissi- C
mus & iustissimus,vt quū esset altare tēpli Hierosolymis ab inimicis gentibus prophana-
tū & demolitū,à nouo illud restaurauit,fecitq; altaris dedicationē diebus octo,cum obla
tione holocaustorū & laudis salutarium oblatione in lætitia,& adornata tēpli facie coro-
nis aureis & scutulis cū magna valde in populo lætitia,statuit cū vniuersa ecclesia Israel,
vt ageretur dies dedicationis altaris in temporibus suis ab anno in annū dies octo,& quin.
ta & vicesima die mensis Casleu, cum lætitia & gaudio.

¶En quanta alacritate,quāta deuotione,quāta religione,sanctissimi illi hoīes templo- D
rum dedicationē suis tēporibus annuatim seruauerunt, à quibus certe nō alieni fuere no
stri maiores,de quibus nō est vt multa dicam,quū præsto sint in dubio,qui eorū memine
rint,nec desunt aliàs,qui eorū vestigia hac in re diligentissime seruant,templorū dedicatio
nem summo honore & gaudio frequentant & obseruāt,Christū ducem longe optimum
Iohan.10 imitantes,qui & ipse nobis in exemplū encænia inuisere & celebrare dedignatus non est,
hyeme vel acri instante. Nec sane immerito tantopere diem dedicationis tēpli maiores
illi nostri concelebrarunt,quādoquidē ipsa sit dies,in qua primū salus est facta omnibus,
qui templū,cuius dedicationis festū agitur,intrāt. Quod vt apertius intelligatur,duo ma
gnopere scienda sunt,Siquidē quid sit dedicatio templi,& quid per eam insinuetur,qui-
bus cognitis agnoscemus deinde quem in modū à nobis dies dedicationis templi sit agen
da,vt deo & nobis vere fructificemus & congaudeamus.

¶Dedicatio tēpli definit esse huius materialis structuræ talis deo peculiaris appropria E
tio,vt inibi nihil deinde,p̄ter q̄d dei est,agi debeat,nimirū à prophano vsu prorsus amo-
Psal.92 ti. Hinc ad deū optimū propheta: Domū (inquit) tuam decet sanctitudo dñe in longitudi
Danie.9 ne dierū: nec mirū,quando ipse hic peculiarius & certis quibusdā modis sit & habitare ve
Exod.3 lit,qui sanctus est sanctorū,de hoc loco ad Mosen perinde in figura dicēs: Non appropin
ques huc. Solue calciamentū de pedibus tuis. Locus enī,in q̄ stas,terra sancta est. Et qua-
Leuit.19 re? Quia hic est,q de se dicit: Sancti estote,q̄a ego sum sanctus, dñs deus vester. Hinc Ia-
cob patriarcha de somno quondā euigilās,& huius loci sanctitatē religiose cōsiderās,ex-
Gene.28 clamauit: Vere dñs est in loco isto,& ego nesciebā. Terribilis sane est locus iste,nō est hic
aliud,nisi domus dei & porta cœli. Cuius denique sanctitatē & dignitatē dñs vel in eo ar-
Matth.21 guit,q̄d indignabūdus,facto de funiculis flagello,vendētes & emētes, adeoq; nūmularios,
Marc.11 ipsos inde eiecit,illorūq; mēsas subuertit,inquiēs: Auferte ista hinc,& nolite facere domū
Luc.19 patris mei domū negotiationis. Scriptū est: Domus mea,domus orationis vocabitur,vos
Iohan.2 aūt fecistis illā speluncā latronum. Vnde non obscure patet,q̄ illi peccent, & quidem.

Hiere.7 ¶Primo,qui in templo neq; psalmis,neq; hymnis,neq; orationibus, neq; rogationi- F
Esaię.56 bus,sed vel negotiationibus prophanis,vel turpibus fabulis,vel inutilibus ac otiosis ver-
bis intendūt,haud aliter atq; in prophano foro & prostibulo quodā huc & istuc spacian
tes,eorū plane simillimi,quos e templo Christus extrusit,extrusurus & illos e templo suo
sancto,quod est in Hierusalem,quæ sursum est mater nostra.

Galat.4 ¶Secundo,qui non modo templa dei,eiusq; diuorū,male tractant,sed & prophanant, G
sed & dehonestāt ac plerisq; in locis omnino demoliuntur,& iure etiam diuino (si lucrim
iura humana) reluctante,denuo in vsum prophanum conuertunt,quod dei atq; suorū est
contra ius quoq; naturæ & gentium auferentes.

¶Quod vel certe huius simile quondā perpetrans Sennacherib Assyriorū rex, bello co H
4.Reg.19. gens Ezechiam vsq; ad templi spoliationē,vna nocte,angelo percutiente,de exercitu suo
2.Paral.32 centū & octogintaquinq; millia amisit,ipse difficulter cum paucissimis aufugiens à pro-
prijs deinde filijs occisus in templo idoli sui Nesrah.

Iosue 6.7 ¶Acharus contra edictum in bello chlamydem auro intextam e templo in Hiericun- I
tis excidio surripiens,ac in prophanum vertens vsum,& sceleris conuictus cum vxore &
liberis ab vniuerso est exercitu lapidibus obrutus.

4.Regū.10 ¶Ioas & ipse Ochoziæ filius,q & ipse templorū prophanator,difficili bello in vrbē cō K
11.12.13 pulsus,ignominiosam sibi redemit pacē,omni regia gaza hostibus tradita: morbo deinde
atrociter conflictatus domestica fraude dignum sua impietate inuenit exitum.

¶Itemq;

L ¶Itemq́ꝫ Ozias sacrorum negligens & contemptor, infectus lepra, regnum deponere coactus est, & se in ordinem redigere. 2.Paral.26

M ¶Balthasar rex, qm̄ temulentus dūtaxat in conuiuio, ad qđ erant aderant ipsius primores asportari fecerat vasa aurea & argētea, q̄ Nabuchodonosor pr̄ eius e templo Hierl̄m Daniel.5
asportarat, & ex eis biberat, ea ē nocte trucidatus, & eius regnū Darius Mœdus adeptus.

N ¶Antiochus rex, quia & ipse templum Hierosolymis violarat à Matathia Machabęo 1.Macha.2
cum multa exercitus sui parte trucidatus est, reliquis ignominiose aufugientibus.

O ¶Quid multis? tm̄ est scelus eoꝝ, q sacra vel perturbant vel prophanant, vt deus maxima suam etiam vindictam in eos exercuit, q Aethnicoꝝ delubra male tractarunt, vt inde testaret, q̄ longe scelestius agerent, q sua & suoꝝ templa prophanarēt. Cambyses rex
Persaꝝ, quia per suum exercitum, q constabat ex quinquaginta millibus hoīm, incendio Iustin⁹.lib.1
fœdare voluit templum Ammonis Iouis, ingens illa hominū manus, quū inter Oasim & Ammonios pransa esset, subita ventoꝝ tempestate, priusq̄ ad locum veniret, arenaꝝ cumulis obruta est, vt nemo ex tanto agmine sit nuntius repertus, ex proximis th arensꝫ ac- Vale.lib.1.
colia eius rei fama ad posteros manauit. Sic & Galli olim Delphicū templū oppugnare deneg.rel.
adorti, vt eius donaria eriperent, prodigiosa tēpestate, terroreq́ꝫ lymphatico percussi, præcipites ad ima montis in multa corpoꝝ & armoꝝ strage cōpulsi, concepti pœnas sceleris luerunt. Et qa Cæpio quondam Romanus ab auro Tolosano non abstinuit, adeo in
Cimbrico bello infeliciter dimicauit, vt octoginta millia hoīm vno p̄lio amiserit. Abijtq́ꝫ A.Gell.li.3
deinde Tolosanū auꝝ in prouerbiū, qđ sacrilegiū quæsitū, exitio esset attingentibus, q̄ cap.9
qs em̄ tū id auri attigit, misero, cruciabiliq́ꝫ exitu perijt. Duratq́ꝫ hodie hęc verissima apđ Straboli.4
vulgus snīa, vt existiment, oēs misere perire, qcunqꝫ à rebus non abstinent manus violentas, estq́ꝫ id criminia in filios aliqñ animaduersum. Siquidē Dionysius Syracusanus pę Iustin⁹li.20
nas suoꝝ sacrilegioꝝ dedecore summo persoluit, q ex rege potentissimo ludi factus est Ouidius de
magister, & tandē cū perditissimo quoqꝫ in macello conuersatus, adeo penuria reꝝ labo- ponto.
rare cœperit, vt obsonia vendiderit. Cœpitq́ꝫ hinc fieri vera sentētia Valerij Max. q ait: Vale.li.1.de
Lento em̄ gradu ad vindictā sui diuina procedit ira, tarditatemq́ꝫ supplicij grauitate com neg.rel. ff.
pensat. Et sic sane sacrilegia nō solum plerūqꝫ priuata, sed & publica clade à deo sunt vin ad l.Iuliā de
dicata, vt si cautū sit etiā pœna capitis, ne qs vi aliquē priuet, quāto magis, q diripiat, quę vi priuata.
semel deo dicata sunt, in vsum prophanū deinde nō vertēda. Quod sane detestandū cri- L.sacril. ff.
men iura Cæsarea simillimū censuere crimini læsæ maiestatis, statueruntq́ꝫ pro cōditiōe ad l.Iuliam
rei & p̄sonæ & tp̄is, sacrilegos vel ad bestias dānari vel viuos exuri, vel in furcas suspendi. peculatus.
Decernuntq́ꝫ eadē iura, vt tale crimē veluti publicū recipiat vltionē, argumēto plane de- L.Si qs §.
bere esse sancta, quæ deo atqꝫ ipsius electis (ceu templa sunt) dicata. i. appropriata sunt. Si qs C. de
ep̄is, & de.

P ¶Quēadmodū hodie huius magnifici tēpli Moguntini dedicatione celebramus, qua ip̄m peculiariter deo, velut spōsa suo sponso, appropriatū est, non qđ ipse aliq̄ particulari
loco indigeat, q vbiqꝫ est, suaq́ꝫ maiestate cœlū & terrā implet, q cū sit incorporeus in lo- Hierem.23
co circūscriptiue nō habitat, nec in tēplis manufactis, cum cœli ac terræ sit dn̄s. Verum Actio.17

Q ¶Primo, vt sit locus, in quo ad orandum homines fraterna quadam vnitate conueniūt quos propterea facilius sua gratia sit exauditurus deus, eaq́ꝫ propensius cohabitet, Chri-
sto dicente: Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Matth.18
Et dominus quoque ipse ad Solomonem de hac domo: Sanctificaui domū hanc, quam 3.Reg.8
ædificasti, vt ponerem nomen meum ibi in sempiternum, & erunt oculi mei, & cor me- Lucę.22
um ibi cunctis diebus. Sic legimus Christum & Apostolos frequenter intrasse templum Actio.25
orandi causa, tanquàm in domum orationis, cuiusmodi est.

R ¶Secundo, vt nos admoneat dedicatiōis nostræ, qua nos primum non secus per fidem
in baptismo deo sumus dedicati, atque domus hæc materialis, sicut & nos (Apostolo teste) Hebr.3
sumus dei domus spiritualis, in qua ipse habitet, quos sibi in fide desponsauit, cuius testis
est & erit hæc domus materialis. Despondi enim (vt ait Paulus) vos vni viro, virginem ca 2.Cor.2
stam exhibere Christo. Idemqꝫ aliàs: Nescitis, quia templum dei estis, & spiritus dei ha- 1.Cor.3
bitat in vobis? Et ita nimirum templi consecratio duo efficit. Nam ipsam ecclesiam materialem deo appropriat ex causa prædicta, & nostram. scilicet tam ecclesiæ quàm fi-
delis animæ despōsationem insinuat, qua transit in propriam Iesu Christi sponsam, quæ Iohan.14
veri dei templum est, vbi ipse vult vere spiritualiterq́ꝫ manere.

¶Hinc catholica ecclesia in dedicatiōis ecclesię cuiuslibet festo statuit legendū euange-
S lium de Zachæo, cuius domui. i. animæ, facta est salus, qñ ipse factus est filius Abrahæ, nō Gene.15
carne sed fide, siqdem ille vt Abraham olim fide iustificatus sit, & per fidem filius dei ad-
optione effectus, quēadmodū & nos oēs in baptismo per fidem facti sumus filij dei, eiq́ꝫ Roma.4
prorsus addicti, renuntiantes diabolo. Inde Iohannes: In propria (inqt) venit. s. verbum, Gala.3
& sui eū non receperunt. Quotquot aūt receperunt eum, dedit eis potestatē filios dei fie- Iohan.1

 ri, ijs, q

ri, ija, qui credunt in nomine eius. Et profecto huius diei euangelium nos omnes, qui fide Chr̄m suscepimus, illic nos dedicauimus in mysterio designat. Nos qdem fuimus Zachæus nō statura, sed grā parui, qa infideles olim sine ea nihil fuimus, diuites vero peccato & maxime infidelitatis, quos Chr̄us ex arbore Sychomoꝝ descendere iussit, qñ nos p̄ grām suam ad fidem vocauit, per quam nobiscum esset peculiarius gratia sua habitaturus, bona nostra male acquisita restituimus, qñ in baptismo diabolo & oibus huius mundi bonis & pompis, adeoq; carni nostræ renuntiauimus, ipsi deo dumtaxat in posterum, vti sponsa sponso suo adhæsituri, quorum propterea domui, id est, animæ nostræ salus ea facta est die, cuius diem & nostram dedicationem hodie festiuius celebramus.

¶Quis aūt non hanc diem nobis fateaẗ debere esse oim maxime festiuam, celebrem & lætam, in qua filij olim iræ, facti sumus filij grǣ, & q longe quondam à deo eramus, hodie sumus facti prope, reconciliati ita per fidem Iesu Chr̄i, vt nequeamus, nisi cum voluntate nostra, damnari. vt qbus exhibita sit vera salus, quos ipse dn̄s quæsiuerit & inuenerit & inuentos per fidem grā sua saluauit ad domū suam nos aliqñ post hanc vitam ducturus, de qua domo Ap̄lus: Scientes, qm̄ si terrestris (inqt) domus nostra huius habitationis dissoluaẗ, qd ædificationem ex deo habemus, domū non manufactam, sed æternam in cœlis, in qua (ait Dauid) beati q habitant, ad quam ingressuri sumus, si hanc nostræ animæ spūalem domū deo bene præparauerimus, quēadmodū & cuius grā deo dicata est. Eam vero p̄parabimus si inibi fecerimus, quæ in tēplo materiali fiūt ac fieri debēt, propter quæ

Ephe. 2

2. Cor. 5

Psal. 83

¶Tertio, templi fit constructio & dedicatio, nimirum quod nomen dei ibidem manifestetur per ea, quæ ibi fiunt & dicuntur, quorum præcipua sunt quatuor, scilicet docere, offerre, orare, laudare hymnis & canticis. Et sic in templo nostro, scilicet cordis, per hoc templum, & eius dedicationem monemur. V

¶Primo, vt doceamus animam nostram, quæ à nobis seruari vult deus, cuiusmodi sunt eius mandata, propter quæ indies fiunt ad populum conciones, iuxta scripturam dicentem: Quæ præcepit tibi deus, illa cogita semper. X

Eccl. 3

¶Scd̄o, vt offeramus in mysterio in persona sacerdotis in altari Iesum Chr̄m deo patri cœlesti, quatenus intuitu illius nobis remittat peccata nostra, quæ post dedicationem primam commisimus, qñquidem ipse solus sit apud patrem propitiatio pro peccatis nostris, adeoq; totius mundi, imo & in templo nostro offeramus offertorium, de quo Propheta: Cor. s. contritum & humiliatum pro peccatis, quod deus non despicit. Y

1. Iohā. 2

Psal. 50

¶Tertio, orabimus. s. in nomine Iesu. i. illud qd nostræ sit salutis, imo orabimus vt ipse Christus, vnicus noster inter deum & nos mediator, apud patrem pro nobis astet, iuxta Pauli dictum: Habentes ergo pontificem magnum, q penetrauit cœlos, Iesum filium dei teneamus spei nostræ confessionem. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ eius vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno. Z

Iohan. 16

Hebræ. 4

¶Quarto, laudemus ipm deum optimū laude gratiaꝝ actionis & benedictionis, qd sua nos bonitate creauit, sua grā conseruauit, sua misericordia saluauit, cuiusmodi laudem ap pellat Ap̄lus fructum labioꝝ confitentium nomini eius, ad cuiusmodi laudem idem Apostolus hortaẗ, inquiens: Implemini spū sancto, loquētes vobismetipsis in psalmis, hymnis & canticis spūalibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris dn̄o, grās agentes semper pro oibus in noīe dn̄i nostri Iesu Chr̄i deo & patri. Quibus aūt verbis rectius deum ipm laudemus, q̄ quæ in cœlesti domo æternaliter ipsum laudat cœlestis exercitus, haud facile video, vtpote si ex animo cum humilitate proclamauerimus: Sāctus, sanctus, sanctus dn̄s deus Sabaoth. Pleni sunt cœli & terra gloria tua, tibi honor & gloria in secula seculorum. Benedictus qui venit in nomine domini, Osianna in excelsis. &

Hebr. 13

Ephe. 5

Esaie. 6

¶HOMILIA LXXIII. DE EO QVOD LEGITVR: Exodi vicesimosecundo: Inspice & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.

In ijsdem ferijs dedicationis.

Dicturus hodie (fratres) de dedicatione ecclesiæ, & maxime præsentis & eius in quo nunc sumus, templi, non possum non meminisse eius, quod in Exodo scriptum legimus in hanc ferme sententiam. Cum dn̄s deus filios Israel, deuoto seduloq; eoꝝ precatu misericordia motus, ex Aegyptiaca captiuitate liberasset, atq; eos, præcedēte Mose tanquam illorum duce, qualis electio ne diuina erat, in terram promissionis ducturus esset per desertum, in quo quadraginta annis ob incredulitatem commorati sunt, vt deinde suam reciperent voluntatem in omnibus agendis & non agendis, illamq; seruarent, ne rursus eiusmodi captiuitate vel maiori mulcta- A

Psal. 49

H mulctarent, vocauit ad se Mosen in montem Sinai, ac illi per quadraginta dies & noctes Exodi.19
decē præcepta, cū certis nonnullis cęrimonijs, quas illi erant obseruaturi scripsit, vt se ꝑ Exodi.24
ea sanctificarent, & firent quasi peculiare templū, in quo gr̄a, deinde sua nō secus atq; ali- Exod.25
quis in domo sua esset habitaturus. Atq; vt eius adeoq; eorū oīm, quæ ipsis præcipiebat, Exod.14
non obliuiscerent, mandauit simul, vt sibi ædificaret tabernaculū iuxta formā, quā ei ꝑ- Numer.14
scriberet, dicens: Facientq; mihi sanctuariū, & habitabo in medio eorū iuxta omnē similitu Numer.32
dinē tabernaculi, qđ ostendā tibi &c. Ac ita incepit ex ordine tabernaculi formā enarrare Deuter.29
Mosi, cui postea de monte descendēti, vt dictorū nequaq̄ immemor esset, denuo dixit: In-
spice. s. ideam tabernaculi, & fac secundū exemplar qđ tibi in monte monstratū est.

B ¶Quorsum hæc fratres? Huc nimirū vt sciamus hæc, & horū similiā Iudæis in figura & 1.Cor.10
veritate partim contigisse, & nobis ad doctrinā esse conscripta, quæ certā quandā nō ali- Roma.15
ter atq; vmbra solem præfigurarent veritatē. Sic sane sanctuariū, qđ sibi deus ædificari
præcepit, in quo esset apud illos mansurus, figurabat ipsos. s. filios Israel, q debebant se ędi
ficare deo tabernaculum, in quo esset ipse sua gr̄a hic, & aliàs per gloriam habitaturus, at-
que vt rescitent, quale templum seu sanctuarium fore deberent, voluit materiale taber-
naculum ab eis esse inspiciendum & cognoscendū vt haberent, quæ materiale ipsum ha-
beret tabernaculū, ac in se facerent, qđ in ipso fieret tabernaculo ꝑinde vt in archetypo.

C ¶Sic nimirū fratres, & si quodlibet materiale templū, qđ & tabernaculū dici queat, ob
multas quidem rationes rectissime (vt suo diximus loco) ædificatum sit ac ædificetur, hæc
tā causa solet esse haud minima, vt sciamus non ipsum esse præcipuū templū, in quo deus
ꝑcipue velit inhabitare, q (Ap̄lo teste) quū cœli ac terræ sit dn̄s non in manufactis tēplis Acto.17
(. s. vt homo in loco) habitat, sed ipsum esse quasi exemplar & monitoriū nostri, q sumus
verū templū & domus vera, in qua dn̄s hic sua gr̄a, & alibi per gloriā inhabitare cupit, ad Exodi.25
vnūquemq; dicens: Inspice & fac secundū exemplar, qđ tibi in monte monstratū est. Ex-
emplar (vt & Ap̄lus intelligit) est hoc materiale templū, qđ vero iuxta ipsum fieri debet,
sumus nos, verū idemq; sp̄uale dei tēplū, eodē dicente Ap̄lo: Nescitis, q a templū dei estis, 1.Cor.6
& sp̄us dei habitat in vobis? Et iterū: Vos enī estis templū dei viui, sicut dicit deus: Qm̄ in-
habitabo in illis & inambulabo inter eos, & ero illorū deus, & ipsi erunt mihi pp̄lus. Hinc
est vt q̄tānis cuiuslibet tēpli ex institutiōe ecclesia celebret dies dedicatiōis anniuersaria, vt

D ¶Primo, cum gratiarum actione memores simus eius diei, in qua primum per fidem
in baptismo, ex captiuitate Aegyptiaca, id est, infernali, redempti, nos deo non aliter at-
que huius templi locum dedicauimus, futuri deinde ab omni prophano vsu alieni, in qui-
bus in posterum, nihil, præter quod in dei sit gloriam, fiat.

E ¶Scđo, vt cogitemus si per pct̄ā tēplū esse desiuimus, vt nos id reædificemus, iuxta ex-
emplar qđ nobis cōmonstratū est, quale est quodlibet templū, ad cuius similitudinē fieri
debemus atq; in nobis facere, quæ in illo fieri solēt, vt sic mereamur tandē inhabitare vnà
cū deo, domū illam ipsius cœlestē, non manufactā, sed æternā, in qua q habitant vere bea
ti sunt, & (propheta testante) ipsum in secula seculorū gaudio laudant ineffabili. Inspiciē- 2.Cor.6
tes igit hoc ꝑsens exemplar nostri, q sumus præcipuum dei templū, inuenimus tria, qbus Psalm.83
ipsum constat, qbus & ipsi constare debemus. s. fundamentum, paries, tectum. Illis profe
cto coædificamur in tabernaculum dei in sp̄u sancto, & templum sanctum domino.

F ¶Fundamentū est cui tota fabrica innitit. Et est Chr̄s dn̄s, adeoq; in ip̄m vera firmaq;
fides. Fundamentū enī (inqt Paulus) aliud nemo potest ponere pręter id qđ positum est, 1.Cor.3
qđ est Chr̄s Iesus. Merito nimirū nō debet eē nobis aliud fundamētū q̄ Chr̄s, quū id vere
dicat fundamentū, qđ ita fundat cætera, vt ipsum nulli innitat, cuiusmodi est Chr̄us, cui Philip.1
oīa innitunt. In quem ita credere debemus, vt sine eo nullam nobis esse salutē credamus. Roma.14
atq; in eum oīa prorsus referamus & dirigamus, cui seruire, quem imitari, ad quem aspi-
rare debemus, cui & viuere & mori debemus, cuius sumus, siue viuimus siue morimur.

G ¶Paries est quo à lateribus protegimur, ne qd aduersi ingrediat, & de fundamēto amo-
ueat inhabitātes, & est in nobis ip̄a spes, quā vt simus dei templū, habere debemus scđo lo
co, & est qua speramus, in medio tribulationū & aduersitatū certe ex meritis & gr̄a. i. per
fidem Iesu Chr̄i, nostri fundamenti expectamus futurā beatitudinē, si in nostro fundamē
to manserimus. Quæ nimirū spes debet oīno nobis esse certa non dubia expectatio conse
quendæ æternæ beatitudinis, vtpote quæ non confundit. Ad quā spem hortat Ap̄lus, in- Roma.5
quiens: Fortissimū solaciū habeamus, q confugimus ad tenendā propositā, quā sicut an- Hebreo.6
choram habemus animæ tutā ac firmā, & incedentē vsq; ad interiora velaminis, vbi pręe-
cursor pro nobis introiuit Iesus. Eiusmodi spem habuit Ap̄lus, quum ait: Scio cui credidi, 2.Timot.1
& certus sum, q a potens est depositum meum seruare in illum diem. Debet aūt hic paries
noster quatuor habere partes, sine quibus ipsa potius esset præsumptio q̄ spes, per quas
veram & firmam futuræ beatitudinis habeat expectationem & non per aliud, quarum

¶Prima

¶Prima est scia diuinæ promissionis, qm̃ deus q nõ mentit, nobis eam promisit, quum H
Titum.1 ad Abraham, adeoq; ad vnumquemq;, vti Abrahamus credidit, credentem ait: Noli ti-
Gene.15 mere Abraham. Ego protector tuus, & merces tua magna nimia. Quæ est illa merces, nisi
deus ipse, q vera est beatitudo & vita æterna, ad vnumquemq; scriptura dicentes: Ipse est
Deuter.30 vita tua & longitudo dierum tuorum, vt & habites in terra, pro qua iurauit dñs patribus
1.Iohan.2 tuis Abraham, Isaac & Iacob, vt daret eam illis. Et hoc est, quod Iohannes ait: Et hęc est
repromissio, quam ipse pollicitus est nobis vitam æternam.

¶Secunda est scientia diuinæ ordinationis, quam deus ipse sic ab æterno ordinauit, vt I
in se credentibus daturus esset secum beatitudinem in æterna vita, Christo ad suos disci-
Lucæ.12 pulos in persona omnium dicente: Nolite timere pusillus grex, quia complacuit patri ve
Matth.25 stro dare vobis regnum. Hinc olim ad beatificandos est dicturus: Venite benedicti patris
mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.

¶Tertia est scientia diuinæ omnipotentiæ, quoniam qui ordinauit & promisit nobis K
beatitudinem omnipotens est, adeo vt etiam longe maiora possit dare. Hinc de Abraha-
Roma.4 mi fide Paulus disserens ait: Sciens quia quæcunq; promisit deus potens est facere.

Ephe.3 ¶Quarta, est scia diuinæ misericordiæ, quæ tanta est, vt plane neminẽ velit ab æterna L
1.Timot.2 vita exclusum, sed oẽs saluatũ iri, nolẽs mortẽ pctõris, sed vt cõuertat & viuat, expectans.
Hinc ad ipm scriptura: Et misereris (inqt) oim, qa oia potes, & dissimulas pctã hoim pro
Ezechie.18 pter pœniam. Parcis autem oĩbus, qm̃ tua sunt dñe, q amas animas. Qui igit habet hasce
Sapiæ.11 quatuor partes non pt nõ habere verũ firmumq; parietẽ. i. spem suę domus, quæ nequaq̃
ipm confundet, qđ si qs aliqñ confusus est, ipse se confudit, qm̃ à fundamento. i. vera fide
Galat.5 quæ per charitatẽ operat, discessit. Nemo em̃ habens per prædictas partes spem futuræ
beatitudinis, à consecutiõe eius deficit præter eum q ex defectu liberi arbitrij obstaculũ
Osee.13 peccati ponit. Ideoq; ad Israel dicit deus: Ex te pditio tua Israel, tm̃modo in me auxiliũ
tuũ. Quũ proinde q̃diu hic viuimus esse queat accidentale impedimentũ peccati mortalis
quo spes, quæ de se certitudinẽ habet, finẽ suũ minus cõsequat. Ideoq; in hac vita cum spe
habendi vitæ æternæ semp timor esse debet à deo separationis. Nescit em̃ hõ an sit amore
Eccl's.9 vel odio dignus. Hinc Aplus: Fide stas (inqt) vide ne cadas, noli altũ sapere. Si em̃ deus na F
Roma.11 turalibus ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat. Et scriptura: Beatus (ait) q semp pa
Prouer.28 uidus est. Sic pauidus erat Aplus, quũ dicebat: Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non iu-
1.Cor.4 stificatus sum, deus ẽ q me iudicat. Et idem Aplus: Ei antẽ (inqt) q potens est oĩa facere su
perabundanter quam petimus aut intelligimus secundum virtutem quæ operat in nobis. M

¶Tectum est, quo ab imbribus & ventis ac reliquis imminentibus securi & tuti sumus,
Iacobi.5 ac quod omnia mala suffert, cooperiens nos, & est charitas, quæ vtique cooperit multitu-
dinem peccatorum, nec nobis officiant. Et habet hoc tectum, scilicet charitas duas par-
tes, anteriorem videlicet & posteriorem, illa est dei, hæc proximi. Charitas enim vera
est, qua diligimus deum & proximum. Idq; bipharium. N

¶Primo, vt relinquamus, quæ vel illum vel hunc offendere possunt, & faciamus quæ in
illius gloriam & in huius cędunt vtilitatem. Huiusmodi sane charitatem dominus tum
Deutero.6 præcepit, quãdo ait: Diliges dominum deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua
Lucę.10 ex omnibus viribus tuis, ex omni mente tua, & proximum tuum sicut teipsum. O

¶Secundo, vt vtriusque affectu & intuitu omnia huius mundi mala & aduersa libenter
& constanter sustineamus, minime ab hoc vel altero deficientes, vera qdem charitas oĩa
suffert & sustinet, non aliter atq; tectum quoddam, nec vnquam excidit. Quam sane cha
1.Cor.13 ritatem pijssimi quiq; habuere, cum Apostolo alibi dicentes: Quis nos separabit à chari
Roma.8 tate Christi, tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an
Psalm.43 gladius? Sicut scriptum est: Quia propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut
oues occisionis. Sed in omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.

¶Hoc est (fratres) exemplar domus. s. materialis huius ex fundamento, pariete & tecto P
constructæ, quæ sunt, fides, spes, charitas, quibus deo templum nosipsi ædificamur sine
quibus nulla nobis esse potest salus nec beatitudo. Cuius dedicationis & ædificationis ho-
dierna dies est anniuersaria, vt in ea lætemur, quod deus ipse sua nos gratia & misericor
dia sibi in templum esse voluit, in quibus velit habitare, vt & simul soliciti simus, ne ali-
quam harum partium, vel destruamus, vel violemus templum, peccatis. Quod si quis vio
1.Cor.3 lauerit (ait Apostolus) disperdet illum deus, quod idem auertat. Reliqua, quæ in quolibet
templo esse debent, suo prosequemur loco & tempore.

¶HOMILIA LXXIIII. DE EO QVOD LEGITVR:
Lucæ decimonono: Et excepit illum gaudens &c.
In eisdem ferijs dedicationis.

Quanta

A
Vanta esse nobis debuerit hæc dedicationis huius inclytæ ecclesiæ Moguntinæ dies, haud quidem obscure intelligimus ex vniuersalis ecclesiæ dedicatione, quæ nimirum vel sancta & maxime obseruanda est.

B ¶Primo, ꝓpter antiq̃ssimos & approbatissimos eiusdē dedicationis authores & primos institutores. Q̃ñquidē Iacob patriarcha tam sanctus, vt deum à facie ad faciē viderit. Vnde Israel.i. deũ videns, appellari est cœptus, mira cęrimoniaꝶ solēnitate templum deo dicarit primusq́ perinde oim cærimonialem dedicationis rōnem instituerit. Itemq́ Moses tā magnus & sanctus vt sę penumero cum deo fuisse locutus, traditur, populiq́ Israelitici dux, templum, deo dedicarit, diemq́ dedicationis obseruarit. Itemq́ Solomon quo nemo inter natos fœminaꝶ sapientior, deo Max. templũ à Dauide patre eius ædificari cœptum perfecit & dedicarit. Quos & secutus tradit deinde iustissimus princeps idemq́ fortissimus Iudas Machabæus q & ipse spũ sancto authore, templum deo maximo & altare, cum oĩbus cęrimonijs dedicauit, & diem eius dedicationis anniuersariũ spacio octo dieꝶ cum omni lætitia & solēnitate obseruandũ ita institui, t vt & posteris Iudæis idē dies semp in obseruatiōe fuerit. Gene. 28 Gene 35 Numeri. 7 Exod. 9 3. Regũ 6. 8 2. Paral. 5 1. Macha. 5

C ¶Secundo: Propter eiusdem dedicationis confirmatorem, quandoquidem Christus dominus sua præsentia dedicationem templi, & eius diem annuam approbauit & sanctificauit, quum (Euangelista teste) in encęnijs, Id est, in die dedicationis templi annua in templo Hierusalem adesse non neglexit, quæ quidem encænia nono mense, qui fermc nobiscum Nouember est, celebrare solebant. Iohan. 10

D ¶Tertio: Propter inter cæteras rōnes, hanc præcipuam institutionis primam, qñ per eam locus qdam (q deinde templum dici solet) deo soli dicat, & ita quidem peculiaris & propria efficit, voueturq́ vt deinde nihil prorsus inibi prophani agi liceat, veꝶ ea solum fieri conueniat, quæ dei sunt, siqdem inibi (scriptura testante) nihil aliud sit q̃ domus dei, vt porta cœli. s. per quam deuotius ad deum orōnes emittunt, quum & in eo loco dñs peculiariter esse (q aliàs vbiq́ est) perhibet, ideoq́ nulli non terribilis. Sane (inqt dñs) domus mea, domus est orōnis. Quam vel ideo deus oĩpotens, & quæcunq́ rem eo attinentem ab omni violentia & prophanatione immunem esse insinuans, summa nimiꝶ sęueritate ex templo oẽs vendentes & ementes eiecit, mensasq́ nummularioꝶ euertit, dicēs: Scriptum est: Domus mea, domus orōnis vocabit, vos aũt fecistis illam speluncam latronum Argumento q̃ sint emendandi & puniendi, q & ipsi talia instar Iudæoꝶ agunt, cuiusmodi sunt, q qd ad deum non attinet, agunt, vtpote, q vel (maxime sub diuinis officijs) de rebus vanis garriunt, vel garrientes spaciant, vel de negotijs diaboli, carnis, mundi negotiant, mercatum agentes, ĩj sane omnes ex domo dei, qd etiam (vt audis) templum est materiale, faciunt speluncam latronum. i. peccantium, ipsumq́ vitiose violant, ideoq́ ex vera dei domo quæ est ecclesia, aliqñ eijciendi. Ex domo quoq́ dñi speluncā faciunt, eamq́ violant pessimi quiq́ sacrilegi, q temerarias ad eam demoliendam manus iniiciunt, eius ornatu & apparatu & oĩbus quæ eo attinent deo dicata & domui eius, spoliant & priuāt. Quo certe facinore & scelere, nescio an maius & grauius sis inuenturus, si vel quascunq́ leges inspexeris, qbus serio cauet, ne alicui, qd suũ est, auferat & furet, sileo qd dei propriũ est, qd tanto scelestiua est à quopiam diripi, quanto deus homini præstat, si vel attenderis q̃ grauiter & terribiliter deus in temploꝶ prædatores & violatores animaduertit. Sane adfirmat scriptura, deum maximũ vsqueadeo fuisse indignatum Sennacherib, potentissimo Assyrioꝶ regi, q a Ezechiam regem vsq́ ad templi spoliationem bello coegerat, vt is vna nocte, angelo cladem immittente, de suo exercitu centum octogitaquinq́ millia amiserit, ipseq́ difficulter cum paucis effugerit. Sic & deus Antiochum, regem illũ potentissimum, templi violatorem, per Matathiam Iohannis filij Symeonis filiũ tam sęueriter victus est, vt is cũ multa sui exercitus parte trucidatus fuerit, reliq̃s ignominiose aufugientibus. Sic quoq́ quũ in Hiericuntis excidio ędictum, priusq́ vrbs caperet, fieret vt oẽ aurũ & argentum, & quicquid pretiosæ vestis ex præda cogeret, ad sacroꝶ vsum intelligeret coactum, sed * Acharus Charmi filius siue ille Azarias fuit, chlamydem auro intextā adeptus cōtra ædictũ & religionem in occulto habuit, rem sacram in prohanũ vertit vsum, mutatus fauor numinis, iudicio fuit Acharus sceleris cōuictus, cũ vxore & liberis ab vniuerso exercitu est lapidibus obrutus. Præterea, q̃ sit horrendum crimen, qd sacrilegiũ vocant, crudelis in regem Balthasarem, filium ipsius Nabuchodonosor, vltro est insigni documento. Ille qdem cũ iam in solenni cōuiuio cum tota regia sua familia biberet ex vasis aureis & argēteis, quæ pater eius ex templo, qd in Hierm erat, asportarat, horribilē suā propterea vindictā & pœnā tam terribiliter sensit per scripturā, q̃ digiti apparētes quasi manus

Gene. 28 Matth. 21 Marci. 11 Luc. 19 Iohan. 2 Esa 56. Hiere. 7 1. Timot. 3 De sacril. 17. q. 4 Exod 20 L. sacrilegij ff. de legib' iul' peculat' 4. Regũ. 19 2. Par. 32 1. Macha. 2 Iosue. 6. 7 als, Achan Danie. 5

manus scribentis in pariete faciebant, vt scripturam, vtcunq; sibi non intelligibilem adspi
ciens faciem prorsus commutarie, rumq; cogitationes conturbarint, eiusq; renũ compa-
ges solutæ fuerint, & genua eius ad se inuicem collisa, quin & ipse facto per Danielem scri
pturæ interpretamento eadem nocte interfectus est Balthasar rex Chaldæus, & Darius
Medus successit in regnum annos natus sexagintaduos.

¶Nolim interea recensere vel Ethnicorum exempla, qbus (deo pmittente) didicimus, q̃ E
humanæ opes parimonihil valeant aduersus religionem, & q̃ prodigiose & serio semp
ani aduersum fit à deo in sacrilegos aurũ tholosanũ arguit, qđ in prouerbiũ abijt, id qđ sa
Gellius.li.3 crilegio q̃sitũ, exitio erat attingẽtibus. Estq; id scelus nõ priuata solũ, sed publica etiã cla-
cap.4. de qñq; expiatum, octoginta & amplius millibus hoĩm Cimbrico bello circa Rhodanum
Straboli.4 vno prælio amissis, q a Cæpio, cuius ductu & auspicijs est tam infeliciter dimicatũ, eiusmo
di auro nõ abstinuisset. Quid qđ hodie durre apud vulgus non impia snĩa, vt credant, oẽs
misere perire, quicũq; à sacris rebus non abstinent manus violeneas. Id qđ & dudum ple
riq; seditiosi in rustico tumultu, nõ cõtemnẽda clade supra modũ experti sunt. Atq; vtinã
eam nobiles q̃ plebri memores esse eandẽ velint tanti facinoris, simulq; scripturarum & hi-
Roma. 15 storiarum, qbus ea ipsa prohibet, earum sacrarum direptio meminerint velim, qđ quæcunq; scri
1.Cor. 10 pta sunt, ad nostram esse (vt Paulus testat) vtilitatem scripta, & ad nostram doctrinam, &
certe ad nostram correptionẽ, vt non simus sacrilegi & concupiscentes malorum, sicut & il-
li concupierunt. Atq; (inquam) pleriq; omnes templum dei potius studeant decorare q̃
Marc. 12 excoriare, nec ægreferant hoc ipsum vel antea belle esse paratum & dotatum, qñ Chr̃us
Luc. 21 dñs pauperculam illam viduam magnopere gratam habuerit, quæ totam suam substan-
tiam, quæ fortassis erat duo æra, in templum Solomonis structuram & decorem largita
3.Regũ 6 fuerat, quod & si alioqui vsqueadeo erat magnificum & opulẽtum, vt nihil in eo esset, qđ
auro non tegeretur, nec immerito, quum esset domus regia summi regis, & domus ora-
tionis, soliq; deo dicata. Cuius dies dedicationis adeoque ipsa dedicatio, vel

¶Quarto, debet nobis esse solẽnis, sancta & læta propter mysticam rep̃sentationẽ ad F
modũ perpetuæ memoriæ. Nimirum dedicatio huius templi annua, denotat eam veram &
salutarem dedicationẽ, qua nos primũ deo Opt. Max. eius misericordia dignante, ab ido
1.Cor.3 lolatria semoti, deo vero viuo dedicati sumus. Nos eñ sumus vera dei domus & templũ,
2.Cor. 6 scribente Apostolo: Nescitis, q templum dei estis, & spiritus dei habitat in vobis? Si quis
Iohan.14 autem templum dei violauerit, disperdet illum deus. Hinc Christus alibi: Si qs (inqt) dili-
git me, sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & man
sionẽ apud eũ faciemus. Apud eum .s. in corde & anima. Quẽ hodie ita venientem, vt in
domo Zachæi maneret, Zachæus testimonio Euangelistæ, gaudens suscepit. At quare?

¶Primo, q vidit iam adesse diem, qua Chr̃us dñs efficere vellet, quod dixerat: Non G
Matth.9 est opus medico valentibus, sed male habentibus. Non enim veni vocare iustos, sed pctõ
Marci.2 res, quorum ille erat princeps, q princeps publicanorum, saluari vtiq; cupiebat Zachæus.

¶Scđo, qđ audijt Iesum verum & vnicum mundi saluatorem, tam gratiose sibi loqui H
Zachæe festinans descende, q hodie in domo tua oportet me manere. Qua nimirum pia
Roma.8 voce, sensit illam adesse gratuitam dei grãm, qua homines ad se vocat, eosq; sibi dedicat
citra illorum merita quæ nulla sunt. Quos enim (ait Apostolus) prædestinauit, hos & vo-
Ephe.2 cauit, & quos vocauit, hos & iustificauit. Et rursus: Gratia enim estis saluati per fidem, &
hoc non ex vobis. Dei enim donum est, non ex operibus, vt ne quis glorietur.

¶Tertio, qđ audijt iam sibi à Chr̃o promitti veram salutẽ, cũ dixerit: Zachæe, festinãs I
descende, q oportet me hodie in domo tua manere. At qd manet in hoĩe, si Iesus cũ eo
manet? Certe æterna salus, quæ est Chr̃us dñs, cuius nomen saluator sonat, qđ ipse solus
Matth.1 det salutẽ, & eam per fidẽ, roĩpo dicẽt: Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit V ñ
Marc.vlt.io Chr̃o teste: Zachæe domui hodie facta est salus, qm̃ sit factus ipe Abrahã filius .i. credens
& fidelis. Non eñ erat Zachæus carne Iudæus, sed paganus, sed q vti Abraham sua di-
misit bona, sequutusq; fidẽ ẽ in Chr̃m Abrahæ, credidit qdẽ Abrahã deo, & reputatũ est il
li ad iustitiã. Si igit Chr̃ianus hodie factus est Zachæus, Chr̃o certe factus est dedicatio,
Gene.15 qua cacodæmone per fidẽ ereptus, se totũ dicauit Chr̃o, cum quo .s. per fidẽ & grãm, ille,
Roma.4 & nõ modo corpaliter, manere dignatus est. Et hoc totũ fuit in causa, ob quã Chr̃m ho-
die gaudẽs & tripudiãs excepit, q se haberet diem dedicationis sensit, diem qdẽ nec aliã,
vel optatiorẽ, vel sanctiorẽ, vel lætiorẽ, nõ modo Zachæo, sed & nobis oĩbus huius in-
clytæ ecclesiæ filijs, q & ipse hodierna die sumus facti filij Abrahæ .i. credẽtes, & deo dica
ti. Cuius dedicationis diẽ nobis dñs nõ minus lætum, q̃ Zachæo olim soli esse voluit.

¶Nam qs (oro) per Zachæum deinde futurus est significatus, nisi nos? Nos eteñ olim K
Romano.1 adhuc gentes, vere eramus principes publicanorum, quippe de numero eorum, de qbus Apo
stolus: Qui cõmutabamus veritatẽ dei in mendacium, & coluimus & seruiuimus creaturæ
potius

potius q̃ creatori,& quia non probauimus habere deum in notitia, tradebamur à deo in reprobũ sensum,& faciebamus ea,quæ nõ conueniunt,repleti omni iniquitate & malitia, & c.& morte quidem plane digni.

L ¶Erat & Zachæus statura pusillus,ait euangelista,nõ sine causa:quũ proculdubio gratiæ in eo paruitatẽ significet & malitiæ magnitudinẽ. Cuiusmodi Zachæus certo nos sui mus olim adeoq; in gratia pusilli & in malitia magni,vt recte ad nos Ap̃lus dicat:Propter q̃d memores estote,q̃ aliquãdo vos,qui gentes eratis in carne,qui dicebamini p̃putium ab ea,quæ dicitur circũcisio,In carne manufacta,qui eratis illo in tẽpore sine Chr̃o, alienati à conuersatione Israel,& hospites testamẽtorũ,promissionis spem nõ habentes, & sine deo in hoc mũdo. Sic,inquam,& ipsi quondam fuimus Zachæi statura pusilli,qui per occupationem temporalium depressi eramus & minimi. Ephe.2

M ¶Ascendit Zachæus arborẽ sychomorũ,vt videret Iesum,q isthac erat transiturus. Et nos q̃q; gẽtes olim,audita Iesu,adeoq; eius p orbẽ euãgelij fama,ascendimus sychomorũ, arborẽ moro similẽ,sed altitudine p̃stantẽ,alioqui ficũ fatuã,per quã significatur fides in Iesum,quæ credẽtes,vt ficus,alit(iustus em̃ ex fide viuit)ab incredulis vero irridetur. Nos aũt,inquit Paulus,p̃dicamus Christũ crucifixum,Iudæis quidẽ scandalum,gentibus autẽ stultitiam. Ipsis aũt vocatis Iudæis atq; Græcis Christũ dei virtutẽ & dei sapientiam. Ad eã igitur olim fidẽ ascendebamus, id est,Christũ videre per fidẽ desiderabamus:quando Apostolus cũ alijs missis ad nos p̃dicatoribus,dixit ad Iudæos:Vobis oportebat primum loqui verbũ dei,sed q̃m repellitis illud,& indignos vos iudicatis æternæ vitæ, ecce cõuertimur ad gẽtes. Sic em̃ nobis p̃cepit dñs. Audientes aũt gentes,gauisæ sunt,& glorificabant verbũ dñi,& crediderũt quotquot erant præordinati ad vitam æternam. Roma.1 Abacuc.2 1.Cor.1 Acto.13 Psal.18 Roman.10

N ¶Iussit & vocauit dñs Zachęũ vt descẽderet,q̃a in eius se domo manere oporteret. Idẽ & nos vocauit,vt apud nos maneret,dicẽs:Venite ad me oẽs,q laboratis & onerati estis, q̃a ego reficiã vos.i.mansione grẽ meæ & fidei. Et alibi:Si quis diligit me,sermonẽ meũ seruabit,& pater meus diliget eũ,& ad eũ veniemus,& mansionem apud eum faciemus. Matth.11 Iohan.14

O ¶Cæterũ,Zachæus Iudæis murmurãtibus inuidiose,q̃d ad eũ Chr̃s diuerterat, humilis & suæ indignitatis cõscius,dedit dimidiũ bonorũ suorũ pauperibus,reddens quadruplũ,si quẽ defraudarat:nimirũ ostendens verã fidem in Christũ,quæ(vt Apostolus scribit)per charitatẽ operat̃.I.bona opera,& fructus pœnitentiæ dignos,quæ & abijcere curat oĩa huius mũdi bona & sequi Christũ,Christo iubẽte:Si vis perfectus esse,vade & vende oĩa quæ habes,& da pauperibus,& habebis thesaurũ in cœlo,& veni sequere me. Siquidẽ ait alias:Qui amat patrẽ aut matrẽ,filiũ aut filiã super & plus q̃ me, non est me dignus:sic & de cæteris huius mundi bonis,quæ vel credente oportet prorsus derelinquere,vel saltem ea,secundũ Apostolũ,possidere quasi nõ possidẽtes,id est,ea deo nõ p̃ferentes,nec in ipsa cõfidẽtes,sed ad dei honorẽ dispẽsantes. Sic & nos nostræ infirmitatis cõscij,Iudæis murmurãtibus,in baptismo cum Zachæo abrenunciauimus diabolo & mũdo, huiusq; bonis oĩbus,id est,vitijs,peccatis,& malis actibus:siquidẽ qui tũ deposuimus, authore Apostolo,veterẽ hominẽ secundũ pristinã conuersationẽ,renouati sp̃ũ mentis nostræ,& induimus nouũ hominẽ,qui secundũ deũ creatus est in iustitia & sanctitate veritatis:quandoquidẽ,ait Ap̃lus,ita Chr̃s dilexit ecclesiã,vt seip̃m traderet pro ea,vt illã sanctificaret,mũdans eã lauacro aquæ in verbo vitæ,vt exhiberet ipse sibi gloriosam ecclesiã,nõ habẽtem maculã aut rugã aut aliquid huiusmodi,sed vt sit sancta & immaculata. Et hoc est, q̃d in testimoniũ veræ fidei & veri baptismi,ex apostolica institutiõe puer baptizatus chrismare inungitur,vt vere sit Christianus & vnctus à Christo vncto,mẽtis puritatẽ seruet,candida veste induitur,vt & carnis castitatẽ teneat,& ei accensus cæreus in manu datur,vt ducat exẽplarẽ,eandemq; bonã vitam,vt lux eius luceat coram deo et hominibus. Gala.4 Matth.19 Matth.10 1.Cor.7 Ephe.4 Ephe.5 dist.11.c.ecclesiasticam. Matth.5

P ¶Demũ,quia Zachæus factus sit filius Abrahæ,nõ quidẽ origine,quũ paganus fuerit, sed fide et vita:nimirũ fidẽ Abrahæ imitatus,et vt ille terrã,cognationẽ, domũq;,patriã ob spem futuræ hæreditatis,dño iubente,deseruit,ita et ille,vt thesaurũ in cœlis acquireret,bona sua reliquit,pauperibus cõmunicãs:quia,inquã,filius is factus sit Abrahæ,id est, veræ fidei dñm audire meruit,hodie salus domui huic,id est,Zachæo et eius familiæ facta est:quãdoquidem curatus ab omni vitio auaritiæ et superbiæ,ex filio iræ factus est filius gratiæ,et q morbo peccati infirmus erat,iã per misericordiã ex fide sanatus est. Ita nostre domui,id est,nostræ congregationi hodie à dño dictũ est:Quia filij facti estis Abrahæ,id est,fidei et bonis operibus,domui nostræ facta est salus:quippe,qui ex profundo peccatorum lacu deuenistis ad Iesum Christũ veram vitam et salutem. Gene.12

Q ¶Hinc recte,fratres charissimi,magnopere hodie gaudeam⁹ et lætemur,et Christũ cũ summo gaudio excipiamus,q̃ sua sp̃te & gratis sine nostris meritis et operibus dignatus est nobis dicere:Zachæe festinãs descẽde,q̃a hodie in domo tua oportet me manere,vt;

Iaco.1. certe manebit, si filij Abrahæ mãserimus, s. recta fide in Christũ, q̃ sine operibus mortua
2.Petr.1. est, sine q̃bus nec nostra vocatio, nec electio proderit, quã Petrus monet certã à nobis fie-
Coloss.1. ri p̃ bona opera. Et hoc est, q̃d Apostolus ait: Et vos quũ essetis aliq̃n alienati & inimici
sensu in operibus malis, nũc aũt reconciliauit. s. Christus, in corpore carnis eius p̃ mortẽ
exhibere vos sanctos & immaculatos & irreprehensibiles corã ipso, si tamen permanetis
Titum.4 in fide fundati & stabiles & immobiles à spe euangelij, q̃d audistis. Hinc quia baptismum
nostrũ primũ vitijs & sceleribus maculauimus, ip̃mq́ue Christũ malis factis negauimus, &
reprobi defecimus esse filij veri Abrahæ, necessum est, vt eadẽ iterũ atque iterũ faciamus, q̃
in primo baptismo promisimus, in cuius signũ & memoriã quotidie aqua benedicta ad-
spergimur, vt baptismi simus memores & per pœnitentiã rursus baptizemur, & peccato
moriamur, & à peccatis denuo per lachrymas nostri cordis lauemur, vt & iterũ Christus
nobiscũ sit mansurus, suaq́ue præsentia domui nostræ salutem facturus: quem vocantem
& venientem gaudentes excipiamus cum Zachæo Zachæi.

HOMILIA LXXV. DE EO QVOD LEGITVR,
Hodie salus huic domui facta est, Luc.19
In ijsdem ferijs dedicationis.

On grauemini, fratres dilectissimi, quũ & Christiani sitis, ex me A
homine, vtpote vobis forte ignoto, & nullius autoritatis, sed tamẽ
Christiano, verbũ dñi audire maxime quod & Paulũ Hebræũ &
à deo ignotũ, vt Athæus Semiuerbius, nouorumq́ue dæmoniorũ an
Acto.17 nunciator diceretur nõ citra fructũ Græci & Barbari, simulq́ue La
Roma.1. tini Christũ syncero corde p̃dicantẽ audierint: nec deinde illius,
sed eius potius personã inspicientes, q̃ ex eo loquebatur, Christus. s.
dñs, verbũ dei patris æterni, ipso quidẽ dicẽte: An experimentum
2.Cor.13 quæritis eius, q̃ in me loquitur Christus? Sic quoque & vobis senti-
endũ est de vno quoque verbũ dñi fideliter ac synceriter p̃dicantes
nimirũ non eius personã accipientes, sed Christũ, qui per illum, perinde instrumentũ lo
Matth.10 quitur, eo ipso dicẽte ad suos apostolos & eorũ successores. Nõ enim vos estis, qui loquimi-
Marci.13 ni, sed spũs patris vestri, q̃ loquitur in vobis. Ille quidẽ est, qui (canẽte propheta) dat ver-
Lucæ.12 bũ euangelizantibus virtute multa, & vsqueadeo potẽs, vt olim os asinæ Balaam aperue-
Psal.67 rit, & ipsa sit loquuta, qui etiamnũ ex ore infantiũ & lactentiũ perfecit laudẽ propter ini-
Numer.22 micos suos, vt destrueret inimicũ & vltorẽ. Illũ ergo hodie accipite, amplectimini, & in
Psal.8 me loquentem ex verbis suis audite, nec quis sim attendite, sed cuius spũ dicturus sum, vel
ideo gratius suscipite, q̃d eius nutu hodie venerim, nõ quæstus gratia, qui, cũ Apostolo,
2.Cor.12 nõ quæro, quæ vestra sunt, sed vos, id est, vestrã plane salutẽ: vtpote eã ipsam vobis eui-
dentius ante oculos positurus, cõmendaturus, & gratulaturus: quã scilicet salutẽ, huic do
mui vestræ hodie à Christo factam euangelista testatur, ideoq́ue vere & ex animo gauden
dum, vt interim suæ sint deo gratiæ, actiones & laudes.

¶Cæterum, quo vel me præsente salus vestræ domui hodie collata, fiat clarior & no- B
tior, & gratiarum actio sit futura deo Max. maior, nostraq́ue inde exultatio sanctior & de-
centior, scire profuerit.

¶Primo, domũ inter cætera dici hanc ipsam materialem structurã, alio nomine tem- C
plum, vbi deus quasi in loco peculiari suo est orãdus & adorandus, & quicquid dei, inibi
Matth.21 agendũ, Christo adfirmante, quũ ex templo ejceret omnes vendẽtes & ementes & men
Marc.11. sas nummulariorũ & cathedras vendentiũ columbas euertit, dicente: Scriptũ est: Domus
Luc.19 mea, domus orationis vocabitur, vos aũt fecistis illam speluncã latronũ. Hinc scribitur de
Iohan.2 apostolis & primæuis Christianis, quod non cessabant in templo & circa domos docen-
Esa.56 tes, & euangelizantes Christum Iesum. Sic quoque Petrus & Iohannes ascendisse tradun-
Acto.5 tur in templũ, ad horã orationis nonã, quasi ad locũ singulariter diuinis rebus deputatũ,
Acto.3 ideoq́ue illi dedicatũ, id est, quadã solennitate appropriatum, ne quid prophani deinde il-
lic perpetretur, aut aliquid in prophanũ vsum vertatur, quod (proh dolor) iam fieri con-
tra deum videmus. Cuius quidẽ dedicationis & consecrationis originem nuper probaui
Gen.28.32 mus esse rectã & sanctã, exemplo sanctissimorũ virorũ, Iacob, Mosis, Solomonis & Iudæ
Nume.7 Machabæi: quorũ ille. s. Iacob de vnaquaque domo cõsecrata, ait: Terribilis est locus iste,
Exodi.3 vere dñs est in loco isto, et ego nesciebam. Non enim est hic aliud nisi domus dei et porta
3.Reg.6.8 cœli. Vides locũ templi singulariter dici dei locũ, inibiq́ue esse deum? Vtcunque ille alioqui
2.Paral.3 sit vbique, vbique adorandus, cuius terra est & plenitudo eius.
1.Macha.3. ¶Secũdo, domũ dici dei, Iesu Chri ecclesiã, id est, Christifideliũ cõgregationẽ vnam- D
Iohan.4 quãque, quæ stato tẽpore in domo p̃dicta materiali causa orãdi, offerẽdi, dei verbũ audien
Psal.23 di, &

di,& q̄d aliud diuinū agēdi cōuenit,de qua Ap̄lus:Hæc tibi scribo,fili Timothee,sperans 1.Timot.3
me venire ad te cito.Si aūt tardauero,vt scias,q̄uo oporteat te in domo dei conuersari,q̄
est ecclesia dei viui,colūna & firmamentū veritatis.Idem'q; alibi:Chr̄s vero(inquit)tanq̄ Hebræ.3
filius in domo sua:q̄ domus sumus nos,si fiduciā & gloriā spei vsq; ad finē firmā retinea-
mus.Et sumus ideo dei domus,quia(eodē Apostolo teste)sumus tēplū dei,q̄a sp̄us dei ha 1.Cor.3
bitat in nobis.Hanc domū.s.ecclesiā suā Christus cōsecrauit, quādo seipsum pro ea tra-
didit,vt illā sanctificaret,q̄n(vt ait Apostolus)saluos nos fecit per lauacrū regeneratiōis, Titum.3
& renouationis sp̄us sancti.Et huic domui,quę estis vos.s.ecclesiæ hodie facta est salus re Roma.4
ipsa & ipso facto,q̄n fieri cœpistis esse filij Abrahæ,nō quidē sanguine,sed vera fide in Ie
sum,q̄ reputatur ad iustitiā,& vita ipsa,q̄n vnà cū Zachæo, qui gentiliū gessit typū,sicut Gene.15
Abraham terrā,cognationē,domū'q;,patriā ob spem futuræ hæreditatis,dn̄o iubente,de
serebatis & vos in baptismo primū per patrinos vestros,deinde adulti per vosmetipsos,
diabolo & mūdo & oībus huiusmodi bonis & peccatis renunciastis,à priori gētilica con-
uersatione & idololatria cōuersi,vos totos Christo Iesu vni vero æterno'q; deo dedicastis Ephe.4
veterē hominē exuistis,& nouū induistis,vt aliàs euidēter Paulus disputat.

E ¶Sed q̄ facta est vobis, aut qualis salus? Nimirū restitutio vitæ æternæ p̄ fidē, quę prius Gene.3
erat amissa per peccatū infidelitatis primorū parentū,ita quidē, vt qui aliquando conuer
sati fueratis in desiderijs carnis nostræ,facientes voluntate carnis & cogitationū,& eratis Matth.5.
natura filij iræ,facti estis filij pacis,hoc est,filij dei,qui pace dumtaxat fiunt, Christo dicē Luc.6
te:Beati pacifici,q̄m filij dei vocabuntur.Sane tum vestræ est domui facta salus, quādo q̄
olim eratis(inquit Apostolus)in illo tēpore sine Christo,id est,sine pace,alienati à cōuer Ephe.6
satione Israel,& hospites testamentorū,p̄comissionis spem nō habentes & sine deo in hoc
mundo,hodie tandē,Christo vos,vt Zachæū, ab infidelitate per humilitatē descendere
ad fidē verā vocante,in Christo Iesu,qui & tū eratis longe,facti estis prope in sanguine
Christi,qui.s.pax nostra fecit vtraq; vnū,& mediū parietem maceriæ soluēs inimicitias
in carne sua,legē mandatorū decretis euacuans,vt duos cōdat in semetipso in vno nouo
hoīe faciens pacē,vt recōciliet ambos in vno corpore, deo p̄ crucē interficiens inimici- Roma.5
tias in semetipso,et veniens euāgelizauit pacē vobis,q̄ longe fuistis,et pacē ijs,qui prope Ephe.2.3
q̄m per ipsum habemus accessum ambo in vno sp̄ū ad patrē.Hæc igitur illa pax,est illa ve
ra salus,q̄ hodie huic domui,id est,huic ecclesiæ facta est,qua primū vos cōcordi voto et
animo soli vni Iesu Christo,vti nouā et immaculatā sponsam dedicastis, nulli alteri dein
ceps.s.idololatriæ dedicandos,nec vllo modo fore adulteros.

F ¶Cuius quidē dedicationis salus dedicatione huius tēpli materialis annuatim et recte
quidē hoc maiore gaudio repræsentat et celebrat,quo hæc salus,scilicet vera et Christia-
na pax omnibus est Christianis vtilior,sanctior et magis necessaria:q̄ profecto tā est ne-
cessaria,vt citra eā nemo filius dei vere dici possit,citra'q; ipsam esse deus,q̄ pax est ipsa,
nequeat.Cuius sane pacis hodie tuendæ et seruādæ monemur,et necessitatē et nobilitatē
dn̄s noster in terris cōuersatus magnopere approbauit,et amplectendam docuit.

¶Siquidē in ipso mundi ingressu pacē angelica voce annunciauit,cū multitudo cœle-
stis militiæ decantauit:Gloria in excelsis deo,et in terra pax hominibus bonæ voluntatis, Lucæ.2
q̄ et in pace natus,et cōuersatus,et cuius locus ī pace factus ē.Populo verbū dei annunciās Psal.77
pacē seruare ad inuicē docuit,dicens:Pacē habete inter vos,quod et Paulus,vt auditum Esaię.2
est testatur.Idē quoq; mittens apostolos ad euangelij annunciationē, eos pacem offerre Marc.9.
hominibus edocuit,dicēs:In quamcunq; domū intraueritis,primum dicite,Pax huic do Ephe.2
mui.Ascendens nubē hinc ad cœlos,pacē eis reliquit,cū ait:Pacem meam do vobis,pa- Matth.10
cem meā relinquo vobis.Insuper moriens,pacē perditā(vti diximus) reparauit, soluens Iohan.14
inimicitias in carne sua.Pacificauit eīm,ait Apostolus,omnia, siue quæ in terris, siue quæ Ephe.2
in cœlis sunt per sanguinē crucis eius.Præterea resurgēs ex mortuis,pacē discipulis ob- Col.1.
tulit,cū in eorū medio cōsistens,ait:Pax vobis,ego sum,nolite timere.Deniq; sp̄iritū san-
ctū ipsis post ascensionē mittens,pacē in eis cōfirmauit.Et sic plane neminē vere dixeris
esse Christianū et Christi discipulū,qui nō est ad hominē proximū pacificus et pacem ha Luc.24
bens quæ prouenit ex radice dilectionis mutuæ,de qua ad discipulos dn̄s ait:Mandatum
nouū do vobis,vt diligatis inuicē,sicut dilexi vos,vt et vos diligatis inuicem. In hoc co- Iohan 13
gnoscent oēs,quia discipuli mei estis,si dilectionem habueritis ad inuicem.

G ¶At inquis,si dn̄s noster vsqueadeo nobis pacem commendauit,vti profecto illa sem-
per commendatione digna est,quur nostri noui apostatæ Ecclesiastes aiunt, verbum do
mini non nisi cum tumultu posse ac debere prædicari,et hanc hominum pacificam con-
cordiam,non esse argumentum præsentiæ dei,sed potius diaboli : allegātes dictum hoc
domini:Non veni mittere pacem, sed gladium. Matth.10

H ¶Respōdeas,nequaq̄ pie ab istis exponi, sed falsificari verba dn̄i eo in loco,qui nunq̄ Luc.12

Matth.26 non & nusquã non pacẽ etiam illã corporalẽ & tẽporalẽ, suis atq; nobis omnibus adeo
Marc.14 seruari voluit, vt ad Petrũ digladiaturũ aliàs dixerit: Cõuerte gladiũ tuum in locũ suum,
Lucæ.22 Omnes enĩ, qui acceperit gladiũ, gladio peribunt. Et Apostolus: Si (inquit) fieri potest, quod
Roma.12 ex vobis est, cũ omnibus hominibus pacẽ habẽtes. Non vosmetipsos defendẽtes charissi-
1.Cor.10 mi, sed date locũ iræ. Et rursus: Sine offensione estote Iudæis & gentibus & ecclesiæ dei, si
cut & ego per omnia omnibus placeo, nõ quærens quod mihi vtile est, sed quod multis, vt sal-
ui fiant. Ex ijs & ex verbis dñi paulo ante recitatis, hocq; genus aijs facile intelligimus,
Ephe.2 mentiri sibi peruerse iniquitatẽ, quæ vult euangeliũ non posse nec debere in pace prędicari,
verosq; Christianos nõ debere nec velle nec habere hanc temporalẽ pacem, quã Chrũs
(qui tamen nostra est pax) non miserit, sed gladium. Quod vero idipsum dixit, alterius ni
mirum est intellectus, quem pie capiemus, vbi notauerimus.

¶Pacẽ aliquam esse malã, & quidẽ concordẽ vel cũ diabolo vel mũdo vel carne ad vi- I
tia & peccata, mẽtis adeoq; rõnis cõsensum. Hanc pacẽ habẽt, qui q carnis sunt sapiũt: cu
iusmodi sunt mali & voluptuosi hoĩes, quo modo & inter fures & latrones pax ẽ propter
scelera, in quibus æque sibi cõcordant, & pacem illã suã. s. carnalẽ aduersus virtutẽ laudant
Psal.72 de quibus propheta: Quia zelaui, inquit, super iniquos, pacẽ peccatorũ vidẽs, qui aliàs dicũ-
tur ecclesia malignantiũ. Hanc pacẽ non dat deus, sed mũdus ipse sub ijsce verbis: Venite
Sap.2 & fruamur bonis, q sunt, & vtamur creatura tanq̃ in iuuentute celeriter, vino & vnguen-
Luc.12 to nos impleamus, & non prętereat nos flos tẽporis. Et diues alibi auarus ait: Anima habes
multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare, &c. Et hãc quidẽ
pacẽ (q indigna noĩe potius pugna est secũ) non venit saluator mittere & dare, quũ tunc
Ephe.6 maxime fuerit & ante aduentũ ipsius apud incredulos & carnales tam Iudæos q̃ gentiles,
Hebræ.4 sed quidẽ gladium. s. verbũ suum euangelicũ, quo tanq̃ (iuxta Apostolũ) gladio ancipiti
quicquid vitiorũ esset, abscindere: siquo vsqueadeo Chri & apostolorũ est pugnatũ, vt &
filius carnalis cõtra patrẽ spiritualẽ, & econtrario, & domestici contra se diuisi fuerint. Id
quod (prohdolor) hac calamitosa tẽpestate fieri cũ summa dei honoris & animarũ salutis ab
Hiere. 6.8 rogatione videmus ab schismaticis, q cũ maxime sint seditiosi & tumultuantes sua prędica-
tione, pacifici tñ vere nuncupari voluñt, iuxta prophetã dicentes: Pax pax, & nõ erat pax:
Ezechie.13 nẽpe qui verã pacẽ non, sed carnis habẽt: quippe ait propheta: Viam pacis nõ cognoue-
runt, nõ est timor dei ante oculos eorũ. Ab iis cauendũ est, tanq̃ à veneno melle tecto, q
Matth.7 amicti ouinis pellibus, intus sunt lupi rapaces, q vt sua pace carnali, quã habent cũ dæmo
ne, mũdo & carne (faciunt enĩ illis ad libitũ oĩa) frui possint, per omne nefas moliuntur ve
rã disturbare Christianorũ inter se pacẽ, quã Christus vt rem optimã & summe necessa-
Iohan.14 riam cõmendauit & quasi in testamẽto reliquit, inquiẽs: Pacẽ relinquo vobis, pacẽ meam
Luc.11. do vobis. Quare? Quia sine illa filij dei esse nequimus, quũ ipse sit pax, citraq; eã omnis do
mus in se diuisa, desolabitur, sicut multis scripturis & exemplis aperto constat.

¶Est aũt hæc ipsa pax bona, quã hodie salutẽ Chrs appellauit, aliqua hominis ad deũ: K
vtpote ordinata hoĩs ad deũ in fide sub æterna lege obedientia. Aliqua ad seipsum, & est
ordinata cognitiõis, actionisq; cõsensio, vt quod recta ratio dictat, efficaciter voluntas impe
ret: & quidẽ ipsius appetitus ad rationẽ dominantẽ concordia, rectaq; subiectio. Aliqua
est pax hominis ad proximũ: vtpote cũ omni hoĩe ordinata in omni virtute & bona ope
ratione cõcordia, vt scilicet nulli noceat, & cũ possit prosit, ad quã scriptura passim horta
Matth.7 tur, & lex naturæ dicẽs cũ Christo: Omnia ergo, quæcũq; vultis, vt faciãt vobis hoĩes, &
Lucæ.6 vos facite illis. Et dilige proximũ sicut teipsum. Hæc itaq; pax, q est Christus Iesus, vera
Tobię.4 nostra salus et pax, et in quo pacẽ habemus, hodie facta est huic domui, id est, huic Pingẽ
si ecclesiæ: quãdo scilicet facti estis filij Abrahæ per verã in Christũ fidẽ, vosq; à pace dia
boli, mũdi et carnis separati lauacro regenerationis vni soli deo, paci veræ, eiusq; vnico
authori dedicastis, futuri eidẽ perpetuo addicti, nec vnquam adulteri.

¶In cuius quidẽ dedicationis perpetuã memoriã, hæc domus orationis etiã dedicata L
est et peculiaris facta deo, vt in ea cõuenienses sitis memores eius salutis et pacis et cõcor
diæ, q vobis à Chro propter vestrã dedicationẽ facta est, qui tũ primũ in domo vestra, q
vos estis, manere dignatus est, quẽ et cũ Zachæo gaudentes excepistis.

¶Superest, vt eundem cũ gaudio seruare vobiscũ satagetis, quẽ cum gaudio excepistis, M
quod facietis, vbi veri Zachæi, hoc est, filij Abrahæ tam fide q̃ opere esse studueritis: et cũ
lætitia esse memores huius salutis, q huic domui hodie data est: quæ vtiq; dies dedicatio-
nis vobis præ omnibus esse debet tam grata, q̃ exultationis plena. In qua vobis est primũ
per fidẽ collata salus et pax, quã alibi habebitis cũ Chro sine bellorũ turbine, sine peccato-
2.Cor.5 rũ perpetratione æternã et indissolubilẽ in æterna illa domo, quã (Apostolo scribẽte) ha
bebimus nõ manufactã, sed æternã in cœlis, et beati (canit propheta) qui in ea domo do-
Psal.83 mini habitant. Cui nimirũ domui et hodie. i. æternaliter facta est salus.

HOMILIA LXXVI. DE EO QVOD LEGITVR, Eo q & ipse sit filius Abrahæ, Lucæ. 19

In ijsdem ferijs dedicationis,

A
Vanta laude, exultatione, simulq; q deuota deo gratiarum actione hodierna dies à nobis omnibus, qui hoc templum ingredimur, sit agenda & celebranda, vel præcipue patere queat.

B ¶Primo, q hæc dies renouet & repræsentet perinde diẽ ipsam qua hæc materialis domus deo primũ extructa eidẽ dicata est. i. propria & prorsus facta sit hæreditaria & peculiaris, in qua, iuxta scripturas, tũ inde nihil in ea agi debuerit, pter quod deũ, eiusq; sanctos deceret vtpote in ea deus est adorandus, pdicandus, docẽdus, eiusq; sunt inibi venerabilia sacramẽta deuotius tractãda. Sane hoc in loco deus ipse Max. etsi sua potẽtia diuina vbiq; sit, esse tamen traditur & magis propitius & quidem præstantior q aliàs. Id quod sanctus patriarcha testatur, inquiens: Vere dñs est in loco isto, & ego nesciebam. Pauensq; q terribilis (inquit) est locus iste. Non est hic aliud, nisi domus dei, & porta cœli. s. qua orationes ad deũ religiosius emittuntur & audibilius. Hinc Solomon, quũ templum à patre eius inceptum & à se consummatũ deo Opt. consecrasset, ait: Audi hymnũ & orationẽ, quam seruus tuus orat corã te hodie, vt sint oculi tui aperti super domũ hanc nocte ac die super domum, de qua dixisti: Erit nomen meũ ibi, vt exaudias deprecationẽ serui tui, & populi tui Israel quodcunq; orauerit in loco isto, & exaudies in loco habitaculi tui in cœlo, & cũ exaudieris, propitius eris. Et hoc est, q̃d & Lucas scribit, apostolos vnà cũ deipara virgine Maria post Christi ascensionẽ quotidie vnanimiter perdurasse in templo, deũ collaudasse, circa domos, scilicet redeundo, panẽ fregisse, cũ exultatione & simplicitate cordis cibum sumpsisse, et habuisse gratiã ad omnẽ plebẽ. Sic quoq; Petrus et Iohãnes ascendisse inibi traduntur in templũ ad horã orationis nonã, et ad populum concionem habuisse: argumento, vtiq; deum in huiusmodi loco quasi sibi peculiariore, deuotius et religiosius q alibi adorari: nec inibi aliud agendum q quod dei est: aliud vero agentes suam remanere pœnã, domino Iesu testante. Re ipsa memorabili in perpetuam facti memoriam, argumento: nempe qui cũ ascendisset Hierosolymã, et in templo inuenisset vendentes oues et boues et columbas et nummularios sedentes, facto perinde de funiculis flagello, omnes eiecit de templo, et nummulariorum æs effudit, et mensas subuertit, et ad ementes, vendentesq; inquit: Auferte ista hinc, et nolite facere domũ patris mei, domũ negotiationis. Nimirũ scriptũ est: Dom' mea, domus oratiõis vocabit, vos aũt fecistis ex ea spelũcã latronũ

Gene. 28 | 3. Reg. 8 | 2. Paral. 3 | Acto. 2 | Acto. 3 | Iohan. 2. | Matth. 21 | Marc. 11. | Luc. 19 | Esa. 56 | Matth. 21 | Marc. 11. | Luc. 19

C ¶Quàm vero terribiliter in eos animaduerterit deus, qui domui dei vel quolibet modo insultarint, aut irreuerentiam ijs quæ eo attinent intulerint, nuper multis ex scriptura exemplis ostendimus, quibus haudubie perspicuum euadit, deum Max. in templo peculiarius et religiosius q alibi coli, doceri, adorariq;. Hierem. 7

D ¶Nec interim obstat, q̃d irreligiosi quidã schismatici obijciunt, deũ non modo non religiosius in templo q aliàs excoli, imo qui nec vere illic in posterum adorari voluerit, quũ nec inibi habitet. Siquidẽ Christus de templo in Hierusalem loquens, dixerit: Mulier, crede mihi, quia veniet hora, quando neq; in monte hoc, neq; in Hierosolymis adorabitis patrẽ. Sed venit hora et nunc est, quãdo veri adoratores adorabũt patrẽ in spiritu et veritate. Item q; Apl's dixerit: Deus, qui fecit mundũ et omnia quæ in eo sunt, hic cœli, terræ cũ sit dñs, non in manu factis tẽplis habitat, nec humanis manibus colitur, indigẽs aliquo, cũ ipse det omnibus vitã et inspirationem, &c. Etenim responderim ad. Iohan. 4 | Acto. 17

E ¶Primũ in Iohanne, Christũ minime voluisse vsum orandi in tẽplo cessare, qui semel id vocauit et perpetuo esse voluerit domũ orationis, verũ subinsinuasse cultũ gentilium, qui in montibus fiebat idolis, cessaturum per nouã euangelij legem, similiterq; vmbratiles Iudæorum figuras desinere, ita quidẽ, vt deus deinde nõ modo Hierosolymis, sed et vbiq; et quidẽ tum vere adorari, quãdo in spiritu et veritate, scilicet nõ labijs solum, corde procul (vt ait Esaias) absente adoraret, &c. quãdoquidẽ fuerint gentiles, & plerique etiamnum Iudæi, qui deũ labijs hypocrisi quadam adorarunt, & illum certis locis nec vbiq; adorari posse putarũt. Id quod Christus inibi remouens inquit, verũ esse adoratorẽ, qui neq; loco circumcludit dei culturã, et deũ in spiritu colit: nõ eum qui labijs orat, quum à deo cor procul sit: quum vtiq; (teste Apostolo) spiritu orandũ est et mente. Et hoc est, q̃d sub inuolucro Christus detexit, dicens: Tu autem cũ oraueris, intra in cubiculum tuum, et clauso ostio, ora patrem tuũ in abscondito &c. Quo nimirũ dicto non in templo orationem, sed hypocrisim in orando et indeuotam mentem, quæ alio distrahitur, prohibet, alioqui

Esa. 29 | Matth. 15 | 1. Cor. 14 | Matth. 6

Matth. 5 omnes priores scripturæ essent nullius momenti,& ipse quoq; Christus(summa dei ve-
ritas)mentitus fuisset,& verbum eius prætermisset,à quo ne literam quidem voluit transi-
re,qui vtiq; ipso facto approbauit,quod ore semel effatus est. Hinc ad.

¶Secundū quoq; facile responderim,Apostolū non vsum in templo orandi prohibuis
se,aut deū,qui vbiq; est,in templo adesse negasse,qui & vnà cū cæteris apostolis in tēplo
1.Cor. 11. orabat & docebat,& qui Corinthijs tam solicite scripserit de reuerentia in templo exhi-
benda,quibus volebat nō in tēplo,sed domi esse manducandū,in tēplo vero sacramentū
eucharistiæ deuotius sumendū dicat,inquā,ipsum Apostolū dumtaxat Atheniensibus amo
uisse impiam fidē & superstitionē,qua credebant quasi corporaliter deū templo perinde
suo finito loco includi & contineri,& illi opus esse humanis sacrificijs ad sustentationem,
cui propterea pingues oblationes offerre cōsueuerant. Id q̄d vtrūq; esse falsum ostendit,
Iohan. 4 ꝙ deus oīa dat,& oīa à deo veniunt,& q vbiq; habitat iuxta suā maiestatē & potentiā,di I
3.Reg. 8 ues in oēs,nō terminis inclusus est certis,nec corporeus, qui(vt Chrs dixit)spūs est. Hinc
Solomon ait:Si enī cœlū,& cœli cœlorū te capere non possunt,quāto magis domus hæc,
Hierem. 23 quā ædificaui tibi? quo vtiq; dicto voluit dei tantā esse maiestatē & potentiā,quæ cœlū &
terrā impleat,& vbiq;,non tn̄ corporaliter, sit,ipso dicēte:Nunquid nō cœlū & terram
Psalm. 138 ego impleo? Vnde Dauid:Quo ibo,inquit,à spū tuo,& quo à facie tua fugiā? Si ascende-
ro in cœlū,tu illic es:si descēdero ad infernū,ades. Si sumpsero pēnas meas diluculo & ha
bitauero in extremis maris. Etenim illuc manus tua deducet me,& tenebit me dextera
tua? Q. d. tu quidē p tuā potentiā & maiestatē vbiq; es. Et ita nimirū patet q̄uo deus sua
vbiq; sit maiestate,per singularē tamen grām peculiarius in tēplo quasi sibi propriore lo
co,qui & deuotionē & ordinē inter Christianos certius & efficacius adseruet.

¶Secundo est hæc dies summa nobis laude & gratiarum actione in deum agenda,ꝙ
ipsa representet eam,qua omnes,qui huc ingrediuntur, Christiani primum abiecta ido-
lolatria & infidelitate,se vni,vero, æternoq; deo per fidem Iesu Christi non secus dica-
runt,appropriarunt,deuouerunt,q̄ ipsum templum hoc materiale, quod perinde huius
fidelis & spiritualis dedicationis sit arra,memoria,& representatio. Id quod cum ingressi
adspexerint,memores esse debent diei, qua,deo authore,sunt deo Opt. dedicati,& verū
1.Cor. 3 dei templum effecti,in quo(vt Apostolus ait)spiritus dei habitare debet,scilicet quem in
2.Cor. 6 baptismo dedicationis acceperunt,quod qui violet,disperdet illum deus. Sic quoq; iono
Psal. 92 bis,quū sumus dei templum,nihil aliud agendum est,q̄ quod dei est. Sanctū quidem esse
debet,vbi deus,qui solus est sanctus,habitat:sane, inquit propheta, domum tuam decet
Iohan. 14 sanctitudo domine in secula. Decet vtiq; eum sanctitudo & mentis puritas,de quo Chri-
stus ait:Si quis diligit me,sermonem meum seruabit,& pater meus diliget eum,& ad eū
veniemus,& mansionem apud eum faciemus.

¶Quemadmodū hodie ait ad Zachæum:Zachæe,festinās descende, quia oportet me K
hodie in tua domo manere,sicuti & mansit,cui & salus data est,quia iam se Christo deo
dicarat. At quomodo se dicarat & salutem adeptus est?

¶Quoniā,respondet dn̄s,& ipse sit filius Abrahæ,non quidē sanguine,qui gentilis fuit,
sed fide et opere,reliquit enī se et sua sicut Abrahām,et Christū deū sequutus est, cui se to
tum mancipauit,relicta mammona et idololatria:quemadmodū quiq; Christiani in ba-
ptismo p patrinos,idololatriæ,diabolo et mūdo renunciāt,se totos vni deo dicāt, et pro
prios reddunt,iurantes et promittentes,se deinceps nihil aliud fore q̄ templū dei dedica
Iohan. 8 tum,et verū quidē vti Zachæum,Abrahæ filium:qualis est , qui deo,vti Abrahā,credit,
Roma. 4 eiusq; opera facit. Abrahā quidē,ait Apostolus,credidit deo,et reputatū est illi ad iusti-
Iaco. 2 tiam. Cuius fides,inquit Iacobus,ex operibus est consummata,id est, viuens facta.

Gene. 15 ¶At quid credidit deo Abrahā? Vtiq; eū, qui de suo vtero esset egressurus, se habiturū
hæredē,semenq; suū vti stellas cœli futurū,nec alium sibi fore protectorem q̄ deum, eun-
Gene. 12 demq; sibi fore suā mercedē magnam nimis. Quid ergo operatus est Abrahā? Egressus, L
inquā,est iuxta dn̄i verbū,de terra sua,de cognatione sua,et de domo patris sui,et sequu
tus est deum vsq; in terrā,quā ille ei monstrarat,id est, Abraham relinquens hæc tria,reli
quit se,suos,atq; mundū et omnia quæ mundi sunt. Quæ nimirū nos relinquere oportet,
si Christi esse volumus,si filij Abrahā,si et cum Zachæo habere domui nostræ,id est, ani- M
Matth. 19 mæ salutem,Christo dicēte:Si quis vult me sequi,abneget semetipsum,et tollat crucē suā
Marc. 8. et sequatur me:qui enī voluerit animā suā saluā facere,perdet eā. Et rursum:Omnis q re-
Luc. 17 liquerit domū,vel fratres,vel sorores,aut patrē,aut matrē,aut vxorē,aut filios,aut agros
propter nomen meū,centuplū accipiet,et vitā æternā possidebit. Id quod facile Zachæus
hodie fecisse intelligitur,qui alioqui nō fuisset Abrahæ filius, appellari à dn̄o cœptus. Sic
nimirū omnis,qui deo esse vult vere dedicatus,in quo deus vti in sua propria domo habi-
tet,cui esse debet salus,necessum est,vt vere fiat filius Abrahæ,id est.

¶Primo

K ¶Primo, credat sibi non alium esse protectorem & saluatorem, quàm Christum deum & hominem, qui vtique solus mundum saluat à peccatis, qui nobis fecit pacem apud patrem, morteq; sua salutem acquisiuit. Matth.1 Iohan.4

L ¶Secundo, vt & se prorsus, atque suos & mundum abdicet, nempe, quum in dedicatione per baptisma ijs omnibus renunciarit, seq; hæc, quæ pollicitus est seruaturum, promisit & vouit vtique votum deo seruandum est. Id quod

M ¶Primo, seruat imperfecte, i. spū tm̄, non aūt corpore, qd̄ fieri adsolet, qn̄ quis prædicta longe deo rebusq; diuinis postponit, illisq; non totū se applicat, sed perinde ad necessitatem vtit. De quo Chrus: Qui amat patrem aut matrem plus q̄ me, non est me dignus. Et Apls: Tempus breue est (inqt) reliquū est, vt & q habent vxores, tanq̄ non habentes sint, & q gaudent, tanq̄ non gaudentes: & q emunt, tanq̄ nō possidentes, & q vtunt hoc mūdo, tanq̄ nō vtunt. Præterit em̄ figura huius mūdi. Quibus sane verbis insinuat Paulus & eos posse dici filios Abrahæ, q diuitesfunt sibiq; studēt, mō licite & sine superflua solicitudine. Cuiusmodi fuere Iob, Tobias & reliqui tā veteris q̄ noui test. pleriq; alij patres. Matth.10 1.Cor.7 Iob.1 Tobiæ.1

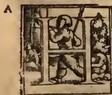
N ¶Scd̄o, promissum dedicatiōis seruat perfecte, i. tam corpore q̄ spū, qn̄ quis totū se & mēte & corpore abducit à tribus prædictis, quū relictis cōsanguineis & diuitijs etiā alterius iuris efficit, factoq; ipso carnē mortificat. De quo Chrus: Si vis perfectus esse, vade & vende oīa quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurū in cœlo, & veni sequere me. Cuiusmodi sunt oēs q spōte cœnobiticā vitā degūt, ex voto voluntario, obediētiæ, paupertati & castitati ppetuæ obstricti. In quorū numero Apli fuere oēs, Petro adfirmante, quū ait: Ecce nos reliqmus oīa & secuti sumus te. Eiusmodi q̄q; fuit Chrs, q & si deus, propter nos tn̄ homo factus est idemq; seruus, obediēs patri vsq; ad mortē, & diues est effectus, vt sua nos paupertate ditaret. Itemq; Iohānes Baptista. Itemq; Paulus, q oīa propter Chrm vt detrimentū & stercus reputauit, victu alieno agēs. Itemq; Matthæus publicanus, q magna pecunia relicta & gaza, Chrm est sequutus. Sic & Lazarus magnificū & amplū suū patrimoniū, Martha Bethaniā, Magdalena Magdalū, vnde illi cognomē, post Chri mortem vendidit, pecuniamq; ex auctione coactā, ad Aplorū pedes in mediū proiecit, prout & alij, fidē Chri sequuti, in ecclesia nascente factitarunt, quos deinde sequuti sunt, Gregorius, Nicolaus, Benedictus, Gallicanus, Basilius, Chrysostomus, Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Dñicus, Franciscus, Thomas Aquinas, Bonauētura, Bernardus, hocq; genus alij vtriusq; sexus hoīes, q in Cœnobitica vita degentes, perfecte, i. animo & corpore facti sunt filij Abrahæ, i. q suam in Chrm prorsus fiduciam, se & suos atq; mundum spōte relinquentes, qbus & quorū domui facta est salus, quoniam & ipsi fuerint filij Abrahæ. Matth.19 Matth.19 Philip.2 Luc.9 2.Cor.8 Matth.3 Philip.3 Matth.9 Marc.2 Acto.4

O ¶Et quæ salus? Quōd hic Chrm secū habuerunt per grām & veram fidē, nunc in altero seculo re ipsa illo perfruētes, quū de eorū sint numero, ad quos dñs dixit: Amē dico vobis, qd̄ vos q secuti estis me, in regeneratiōe cū sederit filius hoīs in sede maiestatis suæ sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Et oīs q relinquerit domū, vel frēs, aut sorores, aut patrē, aut matrē, aut vxorē, aut filios, aut agros propter nomen meū, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Et hæc est salus, quæ Zachæi domui vel ideo facta est, quoniam & ipse fuerit filius Abrahæ. Matth.19

¶Sequuntur Homiliæ de Sanctis.

¶HOMILIA LXXVII. DE EO QVOD LEGITVR: Lucæ primo: Et congratulabantur.

In ferijs diui Iohannis Baptistæ.

A

Anc diem nobis adesse scitote dilectissimi frēs, in qua nobis magnopere lætandum esse censuerim, nēpe quæ diui Iohannis Iesu dñi nostri præcursoris dies est natiuitatis, in qua multos fuisse gauisuros, angelus ad Zachariam patrem testatus est, dicens: Et vxor tua Elisabetha, pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Iohannes, & erit gaudium tibi & exultatio, & multi in eius natiuitate gaudebunt. Id quod acta natiuitate factum esse arguit thema nostrum, quo traditur, vicinos & cognatos Elisabethæ, propter hmōi natiuitatem esse congratulatos, argumento non vulgari, recte nos hoīm natiuitate lætari, deq; eorum natalicio gaudere, quum & Christus dixerit alibi (vtrunq; & aliud illic sibi voluerit) Mulier quū parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum, iam nō meminit pressuræ propter gaudium, q a natus est homo in mundum. Vnde factū arbitramur, vt non modo Iohan.16

Aethnici quondam,sed & Chŕiani quoq; perq̃ plurimi dicm suæ natiuitatis summa hila-
ritate &lætitia quotannis vel nostris quoq; tpibus celebrarint,grãs pinde deo agẽtes pro
hac luce,ad quã venerant.Quod notat poeta satyricus,inquiens:Hunc Macrine diem nu
mera meliore lapillo,Qui tibi labentes apponit candidus annos,fundenẽ genio &c.

¶Cæterũ(vt ad nos.i.ad Chŕianos redeam)adsurgit huic non parua qbusdã admira- B
tio,qua miranf, adeo nos oportere lætari ob diui Iohannis Baptistæ natiuitatẽ, quum
ob suam etiamnum natiuitatem pleriq; sanctissimi viri mœrendum non solum esse puta-
Iob.1 runt,sed & q diem in qua nati erant,acerbius maledixerunt. Nonne Iob ille,scripturæ te
Iob.3 stimonio,vir simplex & rectus ac timẽs deũ,& recedens à malo,pereat(inqt)dies,in qua
natus sum,& nox in qua dixerunt:Ecce masculus,dies illa fit tenebræ, & non requirat eã
Hiere.20 dñs denuo,neq; veniat in dies anni,nec numeref in dies mensium? Nonne & Hieremias
in vtero matris,vt Iohannes,sanctificatus,& propheta in gentibus cõsecratus,dixit:Ma
ledictus dies,in quo natus sum,& nox in qua dixerũt:Ecce masculus,maledictus q nũtia-
uit patri meo,dicens:Natus est tibi masculus,lætef homo ille,sicut ciuitates,quas dñs de-
struxit in furore,& nõ pœnituit. Adde & Solomonẽ dixisse: Laudaui magis mortuos,q̃
Eccles.4 viuentes,& feliciorẽ vtroq; iudicaui illũ,q necdũ natus. Et Ecclesiastes ait:Melius est no
men bonum,q̃ vnguenta pretiosa:& dies mortis,q̃ dies natiuitatis. Quam etiã ob rem vix
Eccl.7 quempiã inuenies sanctorũ,q suam natalẽ diem celebrasset,sed vnũ & aliũ peccatorẽ. In
Gen.40 veteri qdem testamento Pharaonẽ regẽ Aegypti,in nouo aũt testamento Herodem,at
Marc.6 vtrũq; eorũ festiuitatẽ sui natalis profusiõe humani sanguinis cruentasse,illũ præpositũ pi
Matth.14 storũ,hũc vero sanctũ prophetã Iohannẽ obtrũcasse in carcere. Quæ igif inqs cã,ob quã
tã q̃ Iob Hieremias suę natiuitatis diẽ execratus ẽ vtroq; spũ sctõ repleto? Et cũ nihilomi
nus hodie multi gauisi sint ex natiuitate Iohãnis? quũ interim nõ pauci,psertim Chŕiani,
potius doleãt de die natiuitatis,q̃ de obitus die lætenf, vñ & diuorũ obitus,nõ aũt natiuita
tis,dẽpto natali Chŕi,Mariæ,& Iohãnis Baptistæ,haud nisi summa lætitia agi solẽt?

¶Respondeo,vtrũq; suis & certis rõnibus recte fieri. Siqdem plerosq; de suo dolore C
Ephe.5 natali,illum'q; fuisse execratos,non qđ vel diei dei vel cõditioni,vel creaturæ,vel naturæ,
Matth.6 vel substãtiæ,quæ nulla est diei,sed eius potius,quæ in die fit,maliciei & miseriæ maledixe
rint:siqdẽ eo pacto Apłus dixerit:Redimẽtes tps,qm̃ dies mali sunt. Et Chŕs q̃q;:Sufficit
(inqt)diei malitia sua. Sic etem̃ tã Iob q̃ Hieremias malo potius,qđ in die fit,q̃ diei nati-
uitatis maledixit,nẽpe qđ dies natiuitatis oim sit tribulationũ & angustiarũ,dolorũ quoq;
& miseriarũ,oim nihilominus pctõrũ & impietatũ initiũ atq; introitus,p quẽ pereũt impię
atq; irreligiosæ aiæ. Sic ergo vterq;.q.d.Maledictus sit dies,in q̃ natus sum, qa p ip̃m ad
oẽs hosce nefandos pueni dolores,ad oia hæc amarissima pueni supplicia, ad terrenum
Matth.26 hoc veniẽs seculũ,neq̃ssimi aduersarij sustineo zelũ,ac malignissimi diaboli supporto sup
Marci.14 pliciũ. Hic etem̃ dies est,q plurimos deludit,q plurimos seducit,q plurimis æternas tene-
bras pcurat,in quo melius fuerat Iudã nõ fuisse natũ. Sic inquã apud multos exijt in pro-
Pli.li.7.in uerbiũ,quo dici adsolet.Optimũ nõ nasci,aut ocyssime aboleri. Et Thraces quoq; tradũ
prologo. tur defunctos plusum & lætitiã terræ demandare solitos fuisse,qđ malis liberati,in omni
Quin.lib.5 essent felicitate,cõtra ædito puero,propinq̃s eũ cõploratiõe psecutos fuisse,qđ quascũq;
necesse foret illi,qđ vitã ingressus esset ppeti humanas calamitates,& eas qdem infinitas.
Iohan.3 Sane miseri & debiles nascimur,huius'q; iudicio mox ploramus,carni plane simillimi. Si-
Sapiæ.5 qdẽ qđ natũ est de carne,caro est. Nascimur & labiles q(vt scribif)vt nati sumus,cõtinuo
2.Petr.3 desinimus esse,& maxime mali,q pereunt quasi nõ fuerũt,& nati sunt, quasi non nati,quũ
Eccl.10.44 & om̃is potentatus breuis sit vita. Nascimur & flebiles, innumerabilibus obnoxij malis &
Eccl.2 periculis futuri:nimirũ q̃rũ dies(ait Ecclesiastes)doloribus sunt & ærũnis pleni. Nascimur
Hebreo.9 & ad necessitatem moriendi,q̃nquidem(Apło teste)statutum est hoibus semel mori, per
Eccl.25 vnam em̃ mulierem,à qua est peccati initium,om̃es morimur,sine discrimine. Et Dauid A
2.Regũ.14 rex ait: Omnes morimur,& quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertunf. Id qđ
Iob.14 totum vnico versu complexus est Iob,inquiens:Homo natus de muliere breui viuens tẽ-
pore,replef multis miserijs,q quasi flos egredif,& conterif,& fugit velut vmbra,& nunq̃
in eodem statu permanet. Adde & nos quoq; pronos ad peccandũ fomite quodã nasci,
Ezech.16 siqdem ait scriptura:In die,in qua natus es non est præcisus vmbilicus tuus. Hinc est qđ
Iob cũ Hieremia diei natiuitatis maledixerit,q̄ ea sit tot dolorũ atq; tẽtationũ introitus,
& malorũ quorũ dies mortis ẽ effugatio. Quorũ(inquã)& nũc aliqs, & pcipue scelerũ quæ
nũc in summo sunt fastigio memor,qũo nõ & ip̃e cũ Iob dicat:Maledictus & pereat dies
in quo natus sum,in quo cœpi initiũ vidẽdi & experiendi,tot nephãda scelera,quæ nunc
Tob.3 impune ppetranf? Quis nõ cũ Tobia seniore fleat,dicẽs:Qm̃ nõ obediuimus pceptis tuis
ideo traditi sumus in direptionẽ & captiuitatẽ & mortẽ & in fabulã,& improperiũ om̃i-
bus natiõibus,in qbus dispersisti nos. Et nũc dñe magna iudicia tua, qa nõ egimus scđm
præce-

præcepta tua,&nõ ambulauimus synceriter coram te. Et nunc dñe fcd̃m voluntatẽ tuam
fac mecũ &ꝑcipe in pace recipi sp̃m meũ. Expedit em̃ mihi mori magis q̃ viuere. Et meli
or est dies mortis, q̃ natiuitatis. Quare? qa p illam ad hoc, veni tp̃s, de quo dixisti: In quo Matth.24
abundat iniqtas, & refrigescit charitas multoꝝ. In quo certe vix nisi hisce terrenis & vo-
luptuosis rebus indulgẽtes, æterna negligẽtes diẽ natiuitatis suæ celebrant & extollunt.

D ¶Cæteꝝ possumus tñ & dolere de die natali ad modũ, quo & diximus, interimq́ de eo
dem die gaudere & lætari simulq́ ex animo tripudiare, qd̃ in ea nos deus Opt. Max. sola
sua bonitate ex nihilo ad suã imaginẽ creauit, nosq́ veræ natiuitatis quę p diẽ mortis fit,
adeoq́ æternæ vitæ p hasce mundi tribulationes futuros esse compotes voluit; obq́ nos Gene.1
oĩa plasmauit, qñquidem qd̃ non eramus morituri & nasciturí cœlo, nisi prius corporali Psalm.8
nati fuissemus, nec aliter cœli possessores futuri. Quocirca hisce rõibus hocq́ genus alijs Iohan.16
permoti de hominum natali & in dei gloriam & in nostram salutem recte gaudere, lætari
iubilare possumus & debemus, in primis de natalitijs eoꝝ q̃s gr̃a diuina largius dotauit.

E ¶In quoꝝ sane numero ꝑinde olim primus fuit Iohãnes Baptista, quo inter natos mu Matth.11
lieꝝ (Chr̃o teste) maior nõ surrexit, & plus q̃dem q̃ propheta. In cuius nimiꝝ natiuitate, Lucæ.7
quã hodie recolimus, vel recte gaudemus ex mandato & vaticinio angeli, dicentis ad Za
chariam: Et vxor tua Elisabetha pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Iohannem. Et
erit gaudium tibi & exultatio, & multi in eius natiuitate gaudebunt. At quæ rõ gaudij?

F ¶Prima, qa homo natus est in mundũ, opusq́ dei auctũ. ¶Scd̃a, qa parentibus steri- Iohan.16
litatis opprobriũ natiuitatis erat amotũ, qñquidẽ pudor sit fœminis nuptiaꝝ præmia nõ
habere, q̃bus hæc est sola causa nubendi. Hinc cum Rachel audita à deo concepisset & pe Gene.30
perisset filiũ, ait: Abstulit deus opprobriũ meũ. s. sterilitatis. Sane iudicabat olim parentũ
esse beatitudo & benedictio, fœcunditas & filioꝝ multitudo, Dauide canente: Vxor tua si Psal.127
cut vitis abundans, in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuaꝝ in circuitu men-
sæ tuæ. Ecce sic benedicet homo, q timet dñm. Et æthnici quoq́ obseruabãt eos, q abũda
bant prole. Valeant igit, q nunc fœcundos vel adspernant, vel steriles esse cõcupiscunt.

G ¶Tertia rõ, ob filij magnitudinẽ & gloriã, quæ vtiq́ & parentũ est. Filius em̃ sapiẽs ait Prouer.10
Solomon, lætificat patrẽ, filius vero stultus, mœstitia est matris suæ. Sic nimiꝝ Iohannis
Baptistæ filij magnitudo erat parẽtibus in gloriã. Ille q̃dẽ maior inter natos mulieꝝ. Ma Matth.11
gnus, qa maior q̃ propheta, q dñm vidit & tetigit, quẽ cæteri solũmodo ꝑdixerũt à lõge. Luc.7
Magnus, qa in vtero sanctificatus, & à labe seruatus. Magnus, qa Ap̃lus & angelus à deo Malach.3
missus, vt de lumine testimonium præberet. Magnus, qa virgo, vxorẽ habuisse nõ legit. Iohan.1
Magnus, qa cõfessor, siquidẽ cõfessus est & nõ negauit, sa s. nõ esse dignum, vt Chr̃i calcia Ibidem.
mentoꝝ corrigias solueret. Magnus, qa vti Helias heremita, habitu & vita, qa puer fuit in Luc.8
desertis vsq́ in diẽ ostẽsionis suæ ad Israel, vinũ & sycerã nõ bibẽs, melle & locusta pastus 4.Regũ.1
pellibus cameloꝝ indutus, pellicea zona cinctus. Magnus, q multos filioꝝ Israel ad dñm Matth.14
deũ cõuerterit, dñoq́ plebẽ vita & ꝑdicatione sua perfectã reddiderit. Magnus, qa mar- Marc.6
tyr ob veritatem misere ab Herode inuidia Herodiadis in carcere obtruncatus.

H ¶Recte igit hodie vicini & cognati congratulabant Elisabethæ ob natũ filiũ Iohannẽ.
Vnde docemur solẽnẽ lætitiã esse in ortu & generatiõe sanctoꝝ. Sãctos q̃dem nõ solum
parentũ gr̃am, sed et͞iã salutẽ eẽ plurimoꝝ, sic & pariter monemur, sanctoꝝ generatiõe
lætari debere. Admonent & parentes deo gr̃as agere nõ minus pro ortu q̃ pro meritis fi-
liorũ, siq̃dẽ nõ mediocre munus sit dei, dari liberos propagatores generis successiõis hæ
redes, quũ diuinũ munus sit fœcunditas parentũ. Agunt itaq́ patres gr̃as, qa generarũt fi
lij, qd̃ generati sint matres, qa cõiugij ꝑmijs honoratæ, stipẽdia em̃ militiæ filij sunt. Ad-
monent quoq́ parentes si de filijs velint gaudere eos fore procurent, vt Iohannis Bapti-
stæ sint similes vita & moribus puri, casti, abstinentes, timorosi, humiles &c. Quod deo au
thore perficient, vbi & ipsi parentes fuerint Zachariæ & Elisabethæ sil̃es. i. iusti ante deũ,
incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela.

¶HOMILIA LXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR: Matthæi.16. Et tibi dabo claues regni cœlorum.

In ferijs diuorum Petri & Pauli.

A N quam nõ vulgari veneratiõe nobis hodierna dies esse debeat, fr̃es charissi
mi, argumẽto ẽ, qd̃ ea à sc̃tã m̃re ecclesia Ap̃loꝝ pricipibus recte sit dicata,
nimiꝝ Petro & Paulo, duabus vtpote (scd̃m Apocalypsim) oliuis & duobus Apoc.11
candelabris, lucentibus in conspectu dñi terræ stantibus, duabus (inquam)
oliuis. i. viris misericordiæ, à q̃bus profluxit oleũ benignitatis & lenitatis p
salutarẽ doctrinã vitamq́ sanctã, peccatoꝝ vlceribus salubriter medente,
& vnd

&vnde(inquam)oleum manauerit rosei sanguinis, qm̃ ambo pro Chr̃i noĩe.i.pro eius fi-
quæ fuit,Chr̃m esse filiũ dei viui &c.mortẽ obierint, hic gladio, ille patibulo. Quorũ quã-
Acto.9 tus sit apud deũ vterq; nobisq́; semp habendus, inter cætera Chr̃us vel hinc oñdit, quod
1.Cor.12 de hoc ad Ananiã dixerit: Vade, quõ vas electiõis est mihi iste, vt portet nomen meũ co-
Galat.2 ram gentibus & regibus & filiis Israel. Quẽ & in tertiũ cœlũ ille rapuit atq; in paradisum,
vbi audiuit arcana verba, quæ nõ licet homini loqui. Qui & de seipso ait: Qui operatus est
Petro in apostolatũ, operatus est & mihi inter gẽtes. Et sicut Petro creditũ est euangeliũ
circũcisionis, ita & mihi. Euangeliũ præputij. Idemq́; rursus: Veritatẽ dico non mẽtior,
1.Timot.2 doctor gentiũ in fide & veritate. Petrũ vero quanti ille dñs noster fecerit ex multis & ma-
ximis priuilegijs, qbus eundẽ præ cæteris insigniuit, est intelligere. Inter quæ præcipuum
pinde est oĩm, qđ illũ eum esse dignatus est propter mirificã ipsius diuinamq́; prorsus cõ-
fessionẽ, super quẽ quasi super primũ post se fundamentũ, ecclesiã suã esset ædificaturus.
Id qũo vere ac pie debeat intelligi, anno superiore non paucis ostendimus, quæ quũ ha-
ctenus haud à quopiam impugnata intelleximus, non est qđ quicq̃ inde simus repetituri,
iterũ potius visuri, q̃ sit præ cæteris à Chr̃o priuilegiatus Petrus ex altero verbo, quo ille
aliud concessit eidẽ priuilegiũ, hodie dicens: Et tibi dabo claues regni cœlorũ. De quo q-
dẽ verbo, quũ multi multa dixerint, paucíq́; sibi interim cõsteut propter insidiosa schisma
ticorũ dogmata & paradoxa, nos superflua prorsus, aure qđ dici solet, surda pterennt es ea
dũtaxat huc sumus collaturi, quæ sacris sunt eloquijs euidẽter expssa, censurã interim ca-
tholicæ ecclesiæ reseruãtes. Ait igif Chr̃us ad Petrũ tã magnifice de seipso sentientẽ & psi
teutẽ: Tu es Chr̃us filius dei viui. Btũs es Symon Bar Iona, qa caro & sanguis non reuela
uit tibi, sed pr̃ meus, q in cœlis ẽ. Et ego dico tibi, qa tu es Petrus, & sup hãc petrã ædifica
bo ecclesiã meã, & portæ inferi nõ pualebũt aduersus eã. Et tibi dabo claues regni cœlorũ.

¶Pro cuius verbi pio intellectu videre erit, Quid sit regnũ cœlorũ, deiñ qd sit hoc loco B
clauis, & an Petro soli, & cur vni Petro expresse hic claues non clauẽ vnam regni cœlorũ
dederit, qbus haud dubie visis & bene acceptis accipief, & breuiter & salutariter, quod cæ
teri pluribus in hunc vsque diem non intellexerunt, aut certe intelligere noluerunt.

Matth.18 ¶Quid ergo est regnum cœlorũ? Est (saluo iudicio ecclesiæ) ipse Iesus Chr̃us filius dei, C
adeoq; deinde ecclesia eius. Quũ em̃ ipse ait, regnum cœlorũ esse adsimilatũ cuidã homi-
ni regi posituro cum seruis suis rõnem, & facere iudicium, certe aliud esse nequit q̃ dei fi
2.Timo.4. liusqui seruos & viuos & mortuos (Aplo teste) iudicaturus est, & vnicuiq; redditurus se-
Actorũ.17 cundũ opera eius, qđ & nuper satis disputauimus. Sicut em̃ ipse est sapia, ipse est iustitia,
Matth.3 ipse veritas, ita ipse est regnũ. Hinc est, pœnĩam agite. appropinquabit em̃ regnum cœlo
Matth.5 rum, id est, Christus. Sic etiam beati tradunt, q patiunt propter iustitiam persequutio-
Luc.6 nem, qa ipsorũ est regnum cœlorũ. Secundũ hoc quoq; qui conuersat secundum virtutes
Matth.13 Chr̃ianas, hic videt esse in regno cœlorũ.i.in Chr̃o, q est omnis virtus, adeoq; vere in ec-
clesia. Cui & ipsum adsimilat regnũ cœlorũ, dño dicente: Simile regnum cœlorũ sagenæ,
missæ in mare, & ex omni genere pisciũ congreganti, quã cũ impleta esset, educentes & se-
cus littus sedentes, elegerunt bonos in vasa, malos aũt foras miserunt. Sic erit in consum-
matione seculi. Sagena est ecclesia, quæ habet bonos & malos hic [illegible]r̃ianos, sed olim in
nouissimo iudicio segregandos, vtpote bonos in gaudiũ, malos in [illegible]pliciũ æternũ. Mo
do quũ Chr̃us sit regnũ cœlorũ, ipseq́; se promittat Petro regni c[illegible] claues daturũ.

¶Quid est clauis? vt est aliqua materialis clauis, qua qd aperif & claudif, ita hoc loco D
Apoc.3 clauis ẽ mystice sumpta, & est natura solius regni cœlorũ.i.Chr̃i, Apocalypsi dicẽte: Hæc
dicit sanct⁹ & verus, q habet clauẽ Dauid, q aperit & nemo claudit, claudit & nemo aperit.
Esa.22 Et in Esaia dicit: Dabo clauẽ domus Dauid sup humerũ eius, & aperiet, & nõ erit, q clau-
det: & claudet, & nõ erit, q aperiat & figã eam pauxillum in loco fideli. At qd est reserare
1.Reg.2 nisi viuificare, & claudere nisi mortificare? Id quod solius est dei Iesu Christi, regni cœ-
lorũ. Hinc scriptura: Dñs (inqt) mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit. At q̃
Apoc.1 facit idipm medio? Claui nimirũ. Hinc ipse ait: Ego sum primus & nouissimus, & viuus,
& fui mortuus, & ecce sum viuens in secula seculorum, & habeo claues mortis & inferni.

¶Cæterũ qd mortificare q̃ pctõrẽ ligare & excõicare & extra ecclesiã claudere, & ex- E
cõicatũ eijcere, & soluere atq; reserare eidẽ rursus pctã remittere, & in ecclesiã reducere.
Iohan.1 Id q̃d solius est dei, adeoq; Iesu Chr̃i, q solus ex ppria ptãte, ecclesiã, quæ et regnũ cœlorũ
dr̃, claudit et aperit claui regni cœlorũ: siquidẽ, q solus pctã mũdi tollit et remittit suapte
Matth.9 potẽtia. Quis em̃, quærũt illi, pt dimittere pctã, nisi solus deus? Ecõtrario Chr̃us: Vt aũt
Marc.2 sciatis, qa filius hoĩs habet ptãtem in terra dimittẽdi pctã, ait paralytico: Tibi dico surge
Luc.5 tolle grabbatũ tuũ, et vade in domũ tuã. Nec immerito, quũ recte is dimittat pctm, in quẽ
Psal.50 fit pctm̃, at soli deo peccat, Dauide dicẽte: Tibi soli peccaui, et malũ corã te feci &c. Hinc
cõsequit regnum cœlorũ aliud nihil esse q̃ Iesu Chr̃i potestatẽ, qua alicui ecclesiã claudit
propter

propter pctā eādḗq; illi referat. Et vt clarius dicamus, nihil aliud eē clauē regni cœlo᷑, q̄
Iesu Chri ptātem ligandi & soluēdi. i. eijciēdi & reducēdi pctōrem. Quæ qdem potestas
cum sit naturalr solius Iesu Chri Theantropi, eam th ille cœlū paulopost ascensurus, pin-
de instrumēto & vicario prorsus delegauit Petro & vnicuiq; eius successori, cui & veluti
primario pastori oues suas. i. oēs Chrianos cōmēdauit, hodie inquiēs: Et tibi dabo cla Iohā. 21.
ues regni cœlo᷑. i. Petre, qa tu tam magnifice & diuinitus p̄ cæteris me es confessus, esse
Chrm filiū dei viui, hocq; modo habes verā fidē meæ sup te cōstruēdæ ecclesiæ, ideo pri
mariū te facio eius ecclesiæ pastorē, sup quē collocabo ecclesiā meā, quæ & ipsa qd tu cre Luc. 22
dis, est creditura, & pro tua illiusq; fide sum oraturus, ne deficiat, tibi dabo, concedo, de-
lego in singularē prærogatiuā claues meas adeoq; regni cœlo᷑. i. ecclesiæ meæ, ita vt æq̄
atq; ego post meā ascensionē habeas ptātē ligādi & soluēdi. i. abijciēdi excōicādiq; pctō-
rem ex ecclesia, hocq; pacto ex cœlesti pria, & rursus inducēdi, egoq; qd facies habebo fir
mū atq; ratū, nec erit pter te, q vel claudet vel referet. Quodcūq; em ligaueris sup terram
erit ligatum & in cœlis. Et quodcūq; solueris super terram, erit solutum & in cœlis.

F ¶Cæte᷑ inquis: Nonne & claues cæteris quoq; à Christo traditæ sunt Apostolis? Sūt Iohan. 20
inquā, sed impariter, Chro qdem ad eos alibi dicente: Accipite spm sanctum, quo᷑ remi
seritis peccata, remittunt eis, & quo᷑ retinueritis, retenta sunt. Quid ergo hodie Petro
in singulare priuilegium claues suas, perinde cæteris non communes contulit Chrus? Re
spondeo propterea Chrm præ cæteris qinde præcipuum eius cōfessionis præmiū & insi
gne delegasse claues claudēdi & aperiendi cœlū. i. remittēdi & retinendi pctā dedisse.

G ¶Primo, vt quemadmodum Petrus omnium primo claues concesserit, deindeq; cæte
ris, ita ipsum quoq; ante cæteros suæ ecclesiæ & eius quemlibet successorem fore prima-
tem, & caput ostenderet. Hinc illi aliàs nomen Cæphas, quod est caput, imposuit, inqui-
ens: Tu es Symon, filius Iohanna, tu vocaberis Cæphas, quod est Petrus, quod idem fo- Iohan. 1
nat, siquidem fundamentum quodammodo habeat proprietatem capitis cuius nomina-
tionis tunc impositi hodie facta est perinde commemoratio & confirmatio.

H ¶Scdo, vt Petrū fore ondderet eiusq; successorē, in quo ecclesiæ vnitas seruaret, ad quē Math. 16
postulāte necessitate, cæteri tanq̄ ad vnicū inter oēs principē fugerēt, ne alioq de princi- Marci. 3
patu aplo᷑ cōtenderet, quēadmodū Lucas scribit, Chro adhuc viuēte ipsos aplos aliqd Luc. 6
humani passos, habuisse inter se contētionē, qs eo᷑ videret eē maior? Et Chrm post ali- Lucæ. 22
quot verba dixisse Petro: Symon: Ecce satanas expetiuit vos, vt cribraret sicut triticum. Math. 26
Ego aūt rogaui p te, vt nō deficiat fides tua, & tu aliqn̄ cōuersus cōfirma frēs tuos. Quo Marci. 14
qdē ite᷑ verbo chrs arguit Petrū vt cęteris pfectiorē et min⁹ ambitiosū, ita eūdē fore pri
cipē, & vnū suūq; successorē in q̄ cōseruaret ecclesiæ vnitas, oīsq; tolleret contētio. Et re-
cte qdē naturaq; cōparatū videri q̄at ad vnitatē à multis cōfugiū. Si em (vt liqt) rex vnus
sit apibus, & dux sit vnus in gregibus, & in armētis rector vnus, & demū in politia quauis
nō ppera instituta, refert ad vnum totius rei prorsus administratio. Cur nō & Chrus sum
ma dei pris sapia, cōstitueret totius ecclesiæ suæ pastorē & principē & caput cætero᷑, à q̄
pmanaret ecclesiæ cōcors vnitas & oīs diuisio schismatica tolleret. Maxime quū idipsum
synagoga, ecclīæ vmbra tm et figura habuerit, q̄to magis Chri ecclīa, p qua sanguinē p-
priū fudit, hre debet. Sane scriptū ē in Deut. Si difficile et ambiguū apd te iudiciū eē pspe Deuter. 17
xeris inter sanguinē et sanguinē, cām et cām, leprā et leprā, et iudicū intra portas tuas vi
deris verba variari, surge et ascēde ad locū quē elegerit dns deus tuus, veniesq; ad sacerdo
tes Leuitici gnis, et ad iudicē, q fuerit illo tpe, q̄resq; ab eis, q indicabūt sibi iudicij verita
tē. Et facies q̄dcūq; dixerit, q p̄sunt loco quē elegerit dns, et docuerit te, iuxtaq; legē eius.

I ¶Hæc synagoga, ita et ecclesia Chri, ipsa veritas haber. Vno nimi᷑ capite fuit opus.
Primo, vt si lites emergerēt de negotijs fidei, itemq; de scriptura᷑ sensu cōtrouersia, esset
vnus aliqs, cuius iudicio staret, deinde vt tpe cōcilio᷑ eēt, cuius mādato vocati et vocādi
epi et pres parerēt, q alioq accersiti non venirēt, quū superiorē non recognoscerent.

K ¶Præterea, vt orta aliquando inter epos et prælatos dissensio p ipsum caput vnum ad
concordiam et vnitatē reduceret, ne fautoribus hinc inde multiplicatis, pusilla principio
lis in perniciosum tandē schisma prorumperet. Itaq; et Christus recte et sapiēter suæ ec-
clesiæ voluit esse aliquē principē et primatē, et hunc à principio propter magnificā ipsi-
us professionē Petrum, cui propterea claues regni cœlo᷑ primo contulit, in quo vnitas
seruaretur. Cui profecto reliqui discipuli post Christi ascēsionem summa humilitate vt
capiti paruerunt, veluti satis superq; ex actis Apostolicis passim colligenti patet.

L ¶Tertio, dedit hodie Petro claues in prerogatiuam, quum is eiusq; successor eas vti pri
marius haberet & p̄cipue, et sicut Chrus solus eam ligandi & soluendi potestatem tam fo
ri iudiciarij q̄ consciæ tribuit, ita & Petrus primus & summus, deinde (Chro mortuo) pō
tifex in ecclesia Chri cæteris, quos epos ordinaret claues easdē Chri vicarius cōmitteret,

& sic

& sic eas claues haberent oẽs in ecclesia epi ac pbri, sed nõ nisi à Petro vel eius successore ordinati & donati, cæteꝝ q a vnitate fidei illius, vel societatis quolibet modo se segregarent tales nec vinculis peccatoꝝ absoluerent, nec ianuã regni cœlestis ingrederent.

¶Vñ habes ideo in priuilegiũ hodie Petrũ recepisse claues, vt ipse deinde eas proprie, M
cæteri vero, q futuri essent in ecclesia pbri & epi nõ nisi à Petro & eius successore haberẽt.
Et hoc ẽ, qđ Chrs magna vsus est verboꝝ varietate, quũ & cæteris ecclesiasticã ptãtẽ cõ
Matth.18 cederet. Ad Petrũ qdem dixit: Dabo tibi claues regni cœloꝝ &c. Et qđcũq ligaueris in terra, erit ligatum & in cœlis. Ad alios vero: Amẽ dico vobis, qđcũq ligaueritis in terra, erit ligatũ in cœlo. Sic nimiꝝ nõ vnius cœli, vti cæteri, sed cœloꝝ claues Petrus à Chro promissas audiuit. Nec credendũ, q Euãgelista hæc frustra vsus sit varietate numeri, quũ vno dũtaxat intermixto caplo vtrũq tradat, imo vt ostenderet Petrum primariã & præcipuam clauium habere & maiorem potestatem, cæteros vero vtpote episcopos & presbyteros perinde secundariam & non nisi à Petro vel eius successore recepturos.

¶Hinc fallunt schismatici, q concludũt nihil esse discriminis in ptãte ecclesiastica inter sacerdotes, sed oẽs esse æquales p se, nec epos à papa, nec minores ab epis distare, nimirũ oẽm in ecclesia ordinẽ & gradũ confundentes contra omnem euangelij veritatem. N

¶Cæteꝝ inqs, postremo, quur Chrus ad Petrũ loquẽs numero multitudinis vsus est, O
inquiẽs, claues & nõ clauem? Rñdendũ arbitror, Chrm subinsinuasse sub hac sua claue potentiæ, quã Petro eiusq successoribus plã tradidit, alterã adhuc necessario cõtineri, quã
Luc.11 epi & pbri habere debẽt, si iuste corã deo ea ptãte vti voluerint. Vnã sciæ, alio noĩe discretionis qua media sciant, quo pacto sit facienda apertio vel ligatio. Debent vtiq epi & sacerdotes, q clauẽ habent potentiæ soluẽdi & ligãdi, scire & discernere, q sint vl insontes vel sontes, & cognoscere ex officio peccatoꝝ varietates, vt sciãt, q sint, vel ligandi, vel soluendi, ne vel damnẽt innocẽtes, vel soluere se noxios arbitrent, qm (vt ait Hieronymus)
Luc.13.14 apud dñm nõ snĩa sacerdotũ, sed reoꝝ vita quęrat. Siqdem in Leuitico, iubent leprosi se ostẽdere sacerdotibus, q si leprã habuerint tũc à sacerdote mũdi fiant, haud qa sacerdotes faciãt immũdos & leprosos, sed qđ habeãt notitiã leprosi & nõ leprosi, & inter leprã & leprã, & erudite & pie discernãt, q mũdi sint vel immũdi. Hinc Chri dictũ: Et tibi dabo claues regni cœloꝝ. Et qđcũq ligaueris &c. ita exponas. Quia Petre tã à pre meo edoctus
1.Cor.9. atq tã recte credẽs es, tibi pcipue vti antistiti dabo claues regni cœloꝝ. Et qđcũq .i. quẽcũq remissiõe indignũ iudicaueris, dũ viuit, indignus apud deũ iudicabit. Et qđcũq solueris .i. quẽcũq soluendũ iudicaueris dum viuit, remissionẽ peccatoꝝ à deo consequet.

¶Atque vtinam, quemadmodum hæc non modo potestas à domino Petro, sed & P
omnibus eius in nomine & sede successoribus data est, ita omnes eandem, quam Petrus, vitam, fidem, doctrinam, eosdemq, quos Petrus, mores habere possint ac velint, illiusq studerent esse perquàm simillimi, ne qui alijs præesse contendant, contra Apostoli dictum reprobi inuenirentur, & indigni, vt alios ligent, qui vel ipsi sint ligandi.

¶Grandis vtiq honor, quod illi principatum supremi iudicij sortiunt, & loco dei qui- Q
busdam peccata retineant, qbusdam vero relaxent, sed vtiq etiam graue est pondus istius honoris. Duꝝ quippe est, vt q nesciunt tenere moderamina vitæ suæ, iudices fiant. Sacerdotes eñ & si propriã bene dispensauerint vitã, alioꝝ vero non cũ diligentia curã habuerint cũ perniciosis in gehennã vadunt. Studeant igit oẽs Petri & ipsi esse Aploꝝ successores, epi & pbri, vt propter hoc mereantur à Chro audire. Et vobis dabo claues re-
Galat.4 gni cœloꝝ, propter quod Petrus audire meruit. s. propter veræ fidei confessionem, quæ per dilectionem vita & verbo exemploq operatur.

¶HOMILIA LXXIX. DE EO QVOD LEGITVR: Lucæ.1. Et vnde mihi hoc, vt mater domini mei veniat ad me.

In ferijs visitationis Mariæ.

OEpit quæ adest (frẽs charissimi) diuæ virginis dies vulgato noĩe inscribi A
dies visitatiõis Mariæ, ipso nimiꝝ facto, qm virgo Maria in ea die Elisabethã suã cognatã (quẽadmodũ euãgelij lectio docet) ea qua decuit, veneratiõe visitauerit. Eo in facto miꝝ oĩbus Chrianis, & pcipue virtutũ specimẽ (reliqt.
¶Primo, qdẽ verã nobis euãgelicã exhibuit doctrinã, qua monemur nra gaudia nris proximis debere esse simul & tristia cõuiuia, nosq debere de salu-
Roman.12 te nostroꝝ proximoꝝ esse gaudentes de infelicitate eorundẽ mœrentes, Aplo monente
1.Cor.12. & dicente: Gaudete cum gaudẽtibus, & flete cum flentibus. Qm si quid patitur vnũ membrum compatiunt & oĩa membra. Siue gloriat vnum membrũ, congaudẽt oĩa membra. Id quod hac die gloriosa virgo deipara absolutissime seruauit, nempe, quæ ex diuina Iesu Chri, spũ sancto cooperatore vnico, cõceptione maximo oĩm gaudio ineffabilr reperta,

mox Eli-

mox Elisabetham & ipsam singulari gaudio propter conceptū filiū Iohan. Bapt. dñi pcur sorē gaudentē per montana lætabunda visitauit, vt & eã sui gaudij magnopere participē redderet, simulq̃ illi lætitiā congratularet. Iam eñ antea ab angelo sibi dici audierat: Ecce Elisabetha cognata tua, & ipsa cõcepit filiū in senectute sua, & hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis, quia non erit impossibile apud deum omne verbum. Luc.1

C ¶Secūdo docuit, & maxīe virgines, singularē humilitatē, oīm virtutū basim & colūnā, q̃nquidē hodie diua virgo, iunior ad seniorē, melior ad deteriorē, superior ad inferiorem venit & prius salutauit: argumēto, vt quāto castior virgo, tanto fit humilior, sit & illa humilitatis magistra, in q̃ est professio castitatis, deferreq̃ senioribus noscat. Sic Ioseph ille filius Iacob castissimus, & si p somniū, q̃ somniarat, q̄ sol & luna & stellæ adorarēt eū, sciret se & patri & fratribus futurē lōge maiorē. Nihilomin⁹ patri obsequiū deferebat, fratribusq̃ obediebat, vt iunior & despectior, adeo quidē castus, vt ne sermonē, nisi pudicū audire vellet, humilis vsq̃ ad seruitutē, verecūdus vsq̃ in fugā, patiēs vsq̃ ī carcerē, remissor iniuriæ vsq̃ ad remunerationē. Sic & Moses & Hieremias electi à dño, vt oracula dei pdicarēt populo, q̄ poteeāt p geām, excusabāt p verecundiā. Ad q̃d pariter pcepto perinde q̃dā hortat scriptura, dicēs: Quāto magnus es, humilia te in oībus, & corā deo inuenies grām. Cōgregatiōi paupeɋ affabilē te facito, & presbytero humilia animā tuā. Et alibi: Corā cano capite cōsurge, & honora personā senis, & time dñm deū tuū. Quod sane omniū maxime diua virgo tutata est in omnium nostri instructionem. Quæ. Gene.37 Exodi.3 Hiere.1 Eccl.3.4 Leuit.19

D ¶Tertio hodie docuit, probas et sanctas mulieres debere summā pgnātibus sedulitatē cognatis exhibere, illasq̃ sua visitatiōe sedula adiuuare & aliq̃d emolumēti pstare, queād modū & saluator venit ad Iohānē, vt sanctificaret baptisma ipsius. Sic & Maria hodie statim, vt audiuit angelū nūciātē, q̄ cōceperat saluatorē, & q̄ cognata illi⁹ Elisabeth haberet in vtero, prius sola ī intimis penetralib⁹ versata, nō à publico virginitatis pudore, nō à studio asperitate mōtiū, nō ab officio plixitate itineris retardata, à labore, nō ab otio cōsurrexit, et cōfestim cū festinatiōe ī mōtana (vbi Zacharias morabat) veniēs & domū īgressa Elisabeth salutauit, & cū ea trib⁹ mēsibus māsit, nō q̄ dom⁹ aliena eā delectaret, sed q̄a frequētius videri in publico displicebat: & vt q̃ venisset, ppter officiū, inhæreret officio. Vnde. Matth.3 Marci.1

E ¶Quarto docuit pcipue virgines, ne circumcursent p alienas ædes, nec demorent in plateis, nec aliquoa in publico misceāt sermones, semp memores Mariæ virginū virginis q̄ ea in domo sera, festina in publico fuerit. Id eñ si tutata fuisset Dina, Lyæ filia, & domū spatiādi gratia nō egressa, virginitatē suā tam misere, tamq̃ turpiter stupro nō amisisset, nec subsequuta fuisset p eius fratres tam dira nō solū in stupratores, sed totā ipsam vrbē, vbi illi habitabāt, vltio. Recte igitur & sapiēter benedicta virgo Maria, vniuersas virgines hodie docuit, & à periculo salutis deterruit sua salutari visitatione, quando vti humillima ita nobilissima Elisabetham cognatam visitauit & salutauit. Gene.34

F ¶O mira, o salutaria salutatio, nec nisi ab eo, q̃ in vtero Mariæ latebat, q̃ vera salus est adeoq̃ mūdi saluator, nimiɋ à Iesu Chro vnigenito dei pfecta. Vnde infans Baptista in vtero matris exultās, suū seruatorē, cuius erat pcursor futurus, adesse sentiēs vere nōdū in lucē editus sanctificatur. Mater Elisabeth spū sancto repleta vaticinari pphetissa incipit, exclamās ad Mariā virginē: Bñdicta tu inter mulieres, & bñdictus fructus ventris tui. Et vnde mihi hoc, vt mater dñi mei veniat ad me: nimiɋ expssit ea, q̃ nōdū vidit, sed q̃d pro phetatū est, spū sancto repleta quasi psentia denunciauit hæc. Benedicta &c. Cuius quidē clausulæ primā partē cras deo dante, expositurī sumus, alterā nūc breuiter enodantes.

G ¶Et vnde, inquit Elisabeth, mihi hoc, vt mater dñi mei veniat ad me? Quo sane verbo ea docet Elisabeth, quæ in humiliore & pauperiore persona, quæ diua virgo in pstantiore & ditiore seruāda sunt, & quomodo sapienter & recte maioribus, aliquid nobis beneficij seu beneuolentiæ deferentibus responderi conueniat.

H ¶Primo quidē inquiēs, vnde mihi hoc &c. docet totū q̃d nobis defertur grē & dotis in deū esse vnicū oīs doni perfecti largitorē referendū: quādoquidē ait Apostolus: Quid habes, q̃d non accepisti? Et grā dei sum id q̃d sum. Sic Iob ait: Dñs dedit, dñs abstulit, sicut dño placuit, ita factū est, sit nomen dñi benedictū. Sic & Dauid aliās ad deū inquit: Tua est dñe magnificētia & potētia, & gloria atq̃ victoria & tibi laus. Cuncta eñ q̃ in cœlo sunt & in terra, tua sunt. Tuū dñe regnū, & tu es super oēs principes. Tuæ diuitiæ, et tua est gloria, tu dominaris oīm, in manu tua virtus et potētia, in manu tua magnitudo et imperiū oīm. Tua sunt oīa, q̃ de manu tua accepim⁹. Sic hodie sanctissima mulier Elisabeth fatet, plane sibi illā ineffabilē grām, qua meruit videre et habere psentē Mariā, eiusq̃ dei geām, non nisi ab ipso habere deo, dicens: Vnde mihi, q.d. non ab homine, non à me aut meis meritis hoc mihi, sed à solo deo ex ipsius mera liberalitate venit. Vnde. Iaco.1 1.Cor.4 1.Cor.15 Iob.1 1.Par.29

I ¶Secūdo, summā perdocet humilitatē, qua debemus nos prorsus, perinde indignissimos,

mos iudicare donis gratiarum dei, totoq́ animo dicere, nos eorum donorum esse indignos, ne
Exodi.3 vnquã meruisse, nec mereri posse, sicut nec possumus quidẽ. Sic Moses sanctissimus cũ gra
tia dei dux Israelitis esse deberet, humiliter ad deũ exclamauit, dicẽs: Quis sum ego, vt va
Hiere.1. dam ad Pharaonẽ & educam filios Israel de Aegypto? Et Hieremias in vtero sanctifica-
tus, ad deũ ait: Ah, ah, ah dñe deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum. Sic Centurio cla
Matth.8 mabat: Dñe, non sum dignus, vt intres sub tectũ meum. Sic Apl'us: Ego sum (inquit) mini-
1.Cor.15 mus apl'orum, qui nõ sum dignus vocari apostolus. Et ita ait ad Christũ Iohan. Bapt. Ego
Matth.3 à te debeo baptizari, & tu venis ad me. Sic Elisabeth hodie ait humillime: Vnde mihi hoc
&c. significans se indignã visitatione tantæ virginis. Interim moraliter docens, quod quic-
quid nobis beneficij collatũ fuerit ab aliquo nõ nobis, sed illius liberalitati adeo adscriba-
mus, vt dicamus nos eo indignos, nec quid tale aut meritos aut mereri posse.

Matth.25 ¶ Tertio docet diuã virginẽ tanti habendã, q͂a mater sit dñi, q͂nquidẽ q͂d totũ in matrẽ K
collatũ, filio vere sit collatũ, filiusq́ ipse matrẽ nobilitet, eiusq́ tota gloria in matrẽ redũ-
det. Et hoc est, q͂d dñs vnico verbo ostẽdit, dicẽs: Amẽ dico vobis, q͂diu fecistis vni de ijs
fratribus meis minimis, mihi fecistis. Hinc collige, dilecte & pie auditor, q͂ta sit dei ira &
q͂ta vltio sup eos, q hisce nouissimis tpibus, sola ducti iniq͂tate & impietate, gloriosam illã
virginẽ Mariã deiparã, tãtis cõtumelijs & cõuitijs adficiunt, ipsam nõ matrẽ dñi, sed (proh
dedecus impiũ) nescio quã vetulã, anũ, ancillã rusticã & balneatoriã, simulq́ lixã quandã
appellitẽt. Vah scelus nullo vnq͂ igne piandũ, cũ illã ipsam virginẽ selectissimã, Iesu, mũ-
di saluatoris, dñi dñantiũ matrẽ, tanti hodie (& recte quidẽ) fecit, vt, etsi & ipsa tantã inue-
nisset apud deũ grãm, vt sterilis antea demũ fœcũda facta sit filio, eo, tãtoq́ partu, vt inter
natos mulierum illo maior nõ surrexerit, tñ spũ sancto repleta se prorsus indignã censuit vi-
sitatione, colloquio, cõuersatione tantæ virginis, q͂ dei filij oĩm creatoris, mũdi redẽpto-
ris, regis regũ, & dñi dominantiũ diuina eiusdẽ filij cõceptione facta esset mater, & se qui-
dẽ fassa est hoc beneficiũ visitationis Mariæ tantũ sibi non aliunde q͂ ex mera dei optimi
clemẽtia euenire, inquiens: Vnde mihi hoc, vt mater dñi veniat ad me, &c.

HOMILIA LXXX. DE EO QVOD LEGITVR,
Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui, Luc. 1.
In ijsdem ferijs.

Vis mortalium, q audiuit hodierni euangelij lectionẽ, non hãc sibi diẽ pu- A
tet lætitiæ esse, totiusq́ gaudij diem? quũ audierit in ea sibi gauisam esse, quæ
2.Cor.1. nobis nõ dico originẽ lætitiæ & gaudij, sed quæ ipsam supremã nobis læti
tiam & exultationẽ & salutẽ protulit, Iesum. s. Christũ, vnicã nostrã lætitiã
4.Cor.1. & exultationẽ, per quẽ (vt Apl'us ait) abundat cõsolatio nostra: nẽpe, q no-
bis (eodẽ authore) factus est sapiã, & iustitia, & sanctificatio & redemptio? Quis etiã hãc
diem nõ extollet, in qua Maria (vt heri probauimus) oĩm se Idæam virtutũ probauit &
exhibuit, maxime fœminino sexui? Quis itidẽ hodie nõ magnifaciet diuã virginẽ, q͂ (vt he
ri abunde disputauimus) maximi facta est à sanctissima muliere Elisabetha spũ sancto im-
pleta? q͂ eius se prorsus indignã censuit visitatiõe et cõuersatione, inquiẽs ad illã: Et vnde
mihi hoc, vt mater dñi mei ad me veniat? Q. d. tãtæ es p̃stantiæ, tãtæ dignitatis, tãtæ vene
rationis, q͂a dñi dei mr̃ es, vt plane indigna tuo sim cõmertio. Nec q͂uidẽ dicit: Vnde mihi
hoc? Ignorãs dicit, et maxĩe spũ sancto plena, q͂si nesciat, quod iuxta dei volũtatẽ mr̃ dñi ve-
nerit ad eã, sed hoc nimirum sensu. Q. d. Quid boni feci, q͂ opera mea tãta sunt, vt mater dñi
ad me veniat? Per quã iustitiã, ex q͂bus bonis, de qua fidelitate mẽtis hoc merui, vt mater
dñi mei ad me veniat? Nõ hęc vsitata sunt fœminarum officia, vt veniat mater dñi ad me: di
uinæ vtiq; est grã, et quidẽ miraculũ sentio, cognosco mysteriũ. Mater dñi fœta deo ple-
na est, et ad me venit. Quis igit et hodie magnifaciẽs nõ pariter bñdicet virginẽ Mariã,
Luc.1. q͂ vt pauloante ab angelo Gabriele benedicta fuit, iubẽte deo, ita hodie ab Elisabetha spũ
sancto authore benedicit, quatenus re ipsa et angelis et hominibus venerãda mõstretur? B
¶ Quis hodie cũ Elisabetha venerabili nõ voce magna exclamet, dicẽs: O Maria, bene
dicta tu inter mulieres, id est, præ oĩbus mulieribus. Quare Maria tantopere benedicta?
q͂a (inquã) benedictus fructus ventris tui: q͂nq͂uidẽ nulla vnq͂ mulierum tantæ fuit grã parti
ceps aut esse poterat. Vnius em̃ diuini germinis parens vnica es. Ideo o Maria benedicta
Psal.117 tu inter mulieres, &, id est, q͂a benedictus fructus ventris tui, scilicet, Iesus Chr̃s, de quo
Matth.21 olim propheta: Benedictus qui venit in noĩe dñi, deus dñs et illuxit nobis. Quia igitur ille
Marci.11 benedictus dñs est fructus ventris tui. Ideo benedicta tu inter mulieres, id est, longe ma
Lucæ.19 gis q͂ aliæ benedicta, q͂m id nulli alij cõtigerit. Et sane bene exclamat Elisabeth: Benedicta
Iohan.12 tu, &, siquidẽ sanctus spũs, q per eã loquutus est sermonẽ suũ nouit, nec vnq͂ obliuiscitur.
Psal.126 Et propheta quoq; nõ solũ rerum complet miraculis, sed etiã proprietate verborum. Nã quis
est ven

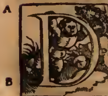
est vētris ille fructus? Nisi ille, de q̄ dictū est: Ecce hæreditas dñi filij, merces fructus ventris. Hoc est, hæreditas dñi filij sunt, q merces sunt fructus illius, q de Mariæ vētre ꝓcessit Ipse fructus est, flos radicis, de q̄ Esaias: Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascēdet. Radix em̄ est familia Iudæoꝝ, virga, Maria. Flos Mariæ Chrs, q veluti bonæ arboris fructus pro nostræ virtutis processu nūc floret, nūc fructificat in nobis, nūc rediuiua corporis resurrectione reparaſ. Ille est iste benedictus fructus, de quo dñs, alibi ꝙ̄ꝙ ceciniit propheta, dicēs: De fructu ventris tui ponam super sedē tuam. Et merito benedictus, qm̄ spiritu sancto cooperante, absq; viro & peccato productus est. Esai.11

C ¶Et reuera dñs Iesus fructus ventris Mariæ, quia nequaquā ex viro, sed ex sola Maria processit. Nam qui semen sumpserunt à patribus, fructus eoꝝ existunt. Hinc euangelista aliàs, Christi ortum describens, ait: Iacob aūt genuit Ioseph, virum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus. In quo etiam verbo, Benedictus fructus ventris tui, &c. cōtra tres hæreses (quaꝝ hæresiarcha fuit Eutyces) impias, elicitur redargutio. Et quidē primo, qa Chrs fuit fructus vētris Mariæ, fuit & verus homo. s. & eiusdē cū Maria naturæ, quū fructus sit eiusdē naturæ cū planta. Nec fuit phātasticus, qm̄ verus dei genitricis partus, nam ipse fructus ex substātia procedit arboris. Neq; Christus transijt per virginē quasi per aquæductū, quum sit fructus ventris, id est, inde vere conceptus & natus, diuino quidē artificio, nō hominis ministerio. Vnde etiā inconuincibiliter subsequiſ, Christū sine semine virili conceptū prodijsse, nec humano, sed diuino more: quandoquidē virgo Maria nō more aliaꝝ, dei filiū habuisse in vtero euidenter intelligitur ex verbo Elisabethæ ex spū sancto loquentis. Nam in cæteris fœtus etiā masculus, citra quadragesimū diē animatus nō creditur. Atqui illa primo mense, qui erat sextus Iohannis, audijt id, Benedictus fructus ventris tui. Tunc ergo erat perfectus, neq; em̄ spūs sanctus, qui fuerat artifex, illa ad hoc diuinū opus peragendum mora egebat. O vere igitur Maria, multifariam benedicta inter mulieres, & maxime & vnice, quia fructus eius benedictus. Math.1 Plin.lib.7 cap.6

D ¶At rogant hic simpliciores nonnulli, quid sit benedicere? Quibus respondeo: Benedicere esse & hominis & dei, de quo suo loco. Hominis quidem, quando idem est quod laudare, quod fit, cum dei Max. mirabilia, operaq; pia vel in ipso vel in alijs miramur, & mirando extollimus. Sic vsus est Dauid, dicens: Benedicam dominū in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Et in Luca: Et ipse accepit eum in vlnas suas, & benedixit deum dicens: Nunc dimittis. Et in Tobia: Omni tempore (inquit) benedic deum, & pete ab eo, vt vias tuas dirigat. Sic hodie iubemur benedicere Mariam. Psal.33 Lucæ.2 Tobię.4

HOMILIA LXXXI. DE EO QVOD LEGITVR, Exurgens aūt Maria, abijt in montana cum festinatione, Luc.1.

In ijsdem ferijs visitationis Mariæ.

A Vo nobis ꝓcipue hisce sub verbis euangelista exhibet, quæ hodierna die magnopere sunt recolenda, partimq; summo nimiꝝ studio agenda & imitāda. In primis quidem rationē perinde subindicat nomenclaturæ huius festæ diei, quę Visitationis nominaſ, quādoquidē hac die ipsa laudatissima virgo Maria in montana pergēs, Elisabetham cognatam suam religiosissime visitarit. Quæ sane visitatio in hunc modū facta ab euangelista commemoratur.

B ¶Cum nuperrime diua virgo Maria mirabilē illam prius nunq̄ auditā salutationē ab angelo suscepisset, ipsoq; angeli verbo, quod dño fuit, æternū illud verbū in vtero suo mirabiliter, spū sancto cooperatore, sine virili semine supra & naturæ & rationis modūm salutem & redemptionē totius humani generis concepisset, effectaq; paucis post diebus ex munere diuino facta modestior & officiosior, qm̄ ex angeli sermone didicerat, Elisabetham cognatā suam sextū iam mensem esse grauidam, relictis ædibus suis, profecta est in montana, magnaq; celeritate peruenit in ciuitatem Iudæ, vbi habitabat Zacharias, & ingressa domū illius, salutē & gratulationē obtulit cognatæ. Siquidē morale fuit, vt qui fidē exigunt, fidē adstruant. s. signo aliquo insigni. Hinc Moses mittendus ad Pharaonē, vt inde filios Israel de Aegypto educeret, ait ad dñm deū mittentem: Quis sum ego, vt vadā ad Pharaonē & educā filios Israel de Aegypto? Non credent mihi, neq; audient vocem meam, sed dicent: Non apparuit tibi dñs. Statim dñs illi adstructurus fidē, vt & ille Aegyptijs eādem adstrueret, dixit ad illū: Quid est quod tenes in manu tua? &c. Et paulopost: Vide, vt omnia ostēta, quæ posui in manu tua, facias corā Pharaone. Et aliàs ipse seruator noster, quia fidē exigebat Luc.1 Iohan.1 Exod.3.4 Math.9

gebat à Iudæis, vt crederetur cru drus remittere peccata, necessario eã fidẽ figno adstru-
Lucæ. 5 cturus inquit: Vt aũt sciatis, q̃m filius hominis habet potestatẽ in terra dimittendi precca-
Marci. 2 ta. Tunc ait paralytico: Surge, tolle tuũ lectum & vade in domũ tuam. Et surrrxit, & abijt
in domũ suam. Ita nimirum, quia angrlus abscondita virgini Mariæ nunciaret, vt fidrs
Matth. 19 adstrueretur, senioris fœminæ, sterilisq́ conceptum Mariæ nunciauit, vt possibile deo
Luce. 1. 18 omnr (vt scriptura habet) quod placuerit, adsrrrret. C
Marc. 10 ¶ At Maria virgo non vtiq́ quasi incredula de oraculo (quandoquidẽ beata surrit di-
cta, q̃ angrli verbo credidrrat) nrc quasi incerta de nuncio, quem esse angelum à deo co
gnouit, nrc quasi dubirans de exẽplo, srd quasi læta de voto, rrligiosa præ officio, srstina
p̃ gaudio in montana perrrxit, nimirũ vt salutaret Elisabeth. Et hoc est, q̃d ruãgelista ait:
Exurgens autem Maria, scilicrt post perfectum cum angelo colloquium, abijt, scilicet e
domo sua, in montana cum festinatione, &c.
¶ In quo quidẽ visitationis oprre, adeoq́ in ipso horum vrrborũ contextu facile appro D
batur, & quidẽ non obscure, quod post alios aliquãdo de nunq̃ satis laudata virgine Ma-
ria dixi: Eam scilicet certo fuisse formã & Idæam vrræ, beatæq́ vitæ, in quã singulariter
vti in virginẽ virginũ, perinde atq́ in speculum lucidissimũ videre drburrint omnes vir-
gines & puellæ, in srq́ inibi descenderr, vt rx ea discant, quales sint & rsse drbuerint, q̃d
sibi drsit, q̃d drceat, vitia indr emẽdare studeãt, virtutrs amplecti anhelant. Id q̃d in pri-
mis poterũt adsequi ex opere, q̃d in sua visitatione Maria nõ secus atq́ in exrmplũ hodie
exhibuit, de qua ruangrlista inquit: Exurgens aũt Maria, abijt in montana cũ festinatio
nr, &c. Exurrexit Maria primo, scilicet de cõtemplatiõe ad opus corporale. Abijt, id est
nõ strtit. Abijt in montana, id est, nõ ad mollia loca & opera. Abijt cũ festinatione, id est,
nõ procrastinata est, &c. Hinc ipsa virgines, adeoq́ nos omnes docet.
Matth. 6 ¶ Primo, vt in primis cõtemplrntur, id est, deum ante omnia colant & venerentur, do E
Lucæ. 12 mino aliàs dicẽte: Quærite primũ regnũ dei & iustitiã eius, & hæc omnia adijcientur vo
bis. Id q̃d diligentissime obsrruasse tradit Maria, quæ (vt de ea tradit historia) posteaq̃ ad
templũ tenera adhuc ætate ducta est, à prima luce ad horã diei tertiam precari solita est.
Sed prohdolor, quid nos nunc agimus, qui relicto omni diuino cultu, mox prophanis ne
gotijs ita primũ implicamur, ac si nobis ipsimet sufficrrremus, rsset q́ vita nostra & spes no
Iohan. 15 stra in nobis solis posita: quũ tamẽ quicquid sumus & habemus, in deo sumus, sine quo ni
2. Cor. 3 hil plane possumus facere. Non enĩ (inquit Paulus) sufficientes sumus, cogitare aliquid à
nobis, quasi ex nobis, srd sufficiẽtia nostra ex deo est. In cuius plane argumentũ deus ante
omnia nostra op̃a in primis vult requiri & exorari, vt eũ esse fateamur, sine cuius p̃sidio,
nrq́ nostra, nrq́ nua rsse possumus. Id profecto, quia maiores nostri diligẽter exequuti
sunt, nihil ipsis drerat, imo oĩa abunde suppetebãt eis, quũ nos vix tegimus, q̃ ipsi cõstru-
xerũt. Expergiscẽtes itaq́ aliquãdo srquemur Mariã, exemplar vitæ veræ, deũ in primis
Roma. 8 precemur, precãdo diligamus, vt oĩa deinde (iuxta Apostolũ) nobis in bonum vertantur. F
¶ Secundo, cum Maria suo tempore, & explrta orandi contemplatione, ad manualem
Luce. 10 actionem exurgamus, vt nõ solum in contemplando partem habeamus Magdalenæ, nec
Matth. 20 solum in agendo partem vendicemus Marthæ, verũ vt Mariæ deiparæ partem, quæ op-
tima est, scilicet cõtemplationis & actionis nanciscamur, non enĩ decet nos tota die otio-
Gene. 3 sos stare in foro, sed ire ad operandũ in vinea domini, vnusquisq́ in labore sui status. Ita
Iob. 5 nimirũ statuit deus, dicens: In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec reuertaris in ter
ram, de qua sumptus es. Hinc Iob ait: Homo nascitur ad laborẽ, & auis ad volatum. Tam
Psal. 127 enĩ placet deo homo negotiosus & qui labori incumbit, vt ei etiam benedictionẽ præ cæ
Prouer. 3 teris promiserit, p̃ prophetã dicens: Labores manuum tuarũ manducabis, beatus es & be
Tobiç. 2 ne tibi erit. Hinc in scripturis laudatur mulier, quæ otiosa panẽ non comedit, cuiusmodi
fuit Anna vxor Tobiæ, quæ de labore manuum suarũ victum, quẽ consequi potuisset, drse
rrbat. Ita hoc quidẽ Apostolus fecit & docuit. Siquidem ipse otiosus non fuerit, de se di-
cens: Non inquieti fuimus inter vos, neq́ gratis panẽ manducauimus ab aliquo, sed in la
bore & fatigatione, nocte ac die operantes, ne quẽ vestrum grauaremus. Non quasi non
2. Thess. 3 habuerimus potestatẽ, srd vt nosmetipsos formã daremus ad imitandum nos. Et paulo-
1. Cor. 11 post: Audiuimus inter vos quosdã ambulantes inquiete, nihil operantes, sed curiose agẽ-
tes. His autem, qui eiusmodi sunt, denunciamus & obsecramus in domino Iesu Christo,
vt cum silentio operantes, suum panem manducent. G
¶ Atq́ vtinã vel inter alios hoc apostoli institutũ sequerent sacerdotes beneficijs onu-
sti, vt vel manibus operarent, vel beneficia, q̃bus perfruunt, cantando & legendo, hocq́
genus alijs in choro diuinis officijs promererentur, q̃ enĩ hoc nõ modo ipsorũ deceret cõ
ditionẽ, sed & eis ad omnes pias virtutes plurimũ prodesset, qui alioqui ex ignauo otio in
omnia

omnia labuntur scelera & vitia:homo em̄ tuepi otio deditus,quid aliud pter quod vel car ni vel seculo vel diabolo placet,cogitare posset. Id quod plane videmus fieri in apostatis istis,qui cū neq; vigilant,neq; orant,neq; canunt,neq; student aut legunt, prolabuntur in omne turpissimā libidinem,& deniq; in ea,quæ nō decet, vt ad Romanos Apostolus ce-censet:Otiositas em̄ est instigatrix omnium scelerū vel tuepissimoꝝ,adeo,quod solo otio Roma.3
Sodoma ceeditur ad nefandum illud vitiū peolapsa,& demū horribilitee peeijsse, dicente Ecci.33
propheta:Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ. Saturitas panis & abundantia,& Ezechie.16
otium ipsius & filiarum eius. Hinc Maria totius vitæ virtuosæ speculum opeeosa surrexit & abijt. Quo? In montana. Quare? Vt nos doceret.

H ¶Teetio, vt exurgamus,nō ad quoslibet,sed frugiferos,sed plane virtuosos & duros la boees,qui ad virtutē,non ad vitiū prouocant,ceu est lusus, saltatio,& hoc genus vani la-boees. De quibus ita laborantibus ait scriptura: Vt inique ageeent,laborauerūt. Sic olim Hiere.9
fugientes laboearunt filij Israel,de quibus alia dicit scriptura: Et sedit populus manduca Exodi.32
re & bibere,& surrexerunt ludere. At non ita surrexit abire & negotiari Maria, vtpote 1.Cor.10
quæ à finita hora contemplationis ad meridiē honeste & ingenue puellare aliquod opus obiee,atq; id serium & conducibile,s.lanificio incumbens, cuius testimonium in tunica dñi inconsutili reliquit,arbitrata, nullam maioeem iacturam q̄ temporis esse, in quo sita Iohan.19
sit villicationis ratio, quam euangelica celebrat historia. Et hoc est, quod exurgens abijt Lucæ.16
in montana,non vtiq; ad valles molles,sed in montes asperos,à vitijs alienos. Sic alibi quoq; commendat scriptura mulierē,quæ misit manū suā ad fortia,& cuius digiti appre Prouer.31.
henderunt fusum. Sic apostoli,quū prædicando, legendo, euangelizando omne tempus absumerēt,quoties ab eiusmodi operibus requies contigisset,manibus aliquid opeeabant. Sic Paulus à pdicando vacans,funes texuit. Sic Petrus & Iohannes euangelista in medio Acto.18
apostolatu piscati sunt. Lucas quoq; aliquid semper depingere solitus fuit. Sic & reliqui Iohan.21
laboeauerūt,singuli singulis laboribus occupati,nō quia nō esset,quod docere possent,aut nō habeeent,q̄d vtilius opeearentur,sed vt sibi cōcessum otium verteeent in negotiū,fatius esse rati aliquid agere,q̄ nihil agere, modo id quod ageretur, honeste fieeet. Ah vtinā & ipsi ecclesiastici,eos in opere tam imitaremur q̄ nomine illo gloriamur:qui malumus plerunq; ludere, venari, saltare,q̄ vel scribere vel legere vel orare & surgere ad ludendū, q̄ ire ad montana cum Maria, otio turpi, vel ignauo negotio detenti.

I ¶Quarto, abijt Maria ad montana cū festinatione, vt doceret nos ad bene agendū nō debere esse taedos & peocrastinātes,sed festinantes, vtpote qui hodie non est, cras minus aptus erit. Hinc scriptura: Nō tardes (inquit) cōuerti ad dñm,& ne differas de die in diē. Eccl.5
Subito em̄ veniet iea illius,& in tēpore vindictæ disperdet te. Et alia scriptura: Quodcun Eccl.9
q; facere potest manus tua, instantee operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erūt apud inferos, quo tu peoperas. Sane dicebat ille quasi in adagio: Bonū opus nunq̄ differendū esse, ne fortassis aliquo casu superueniēte impediatur, malū vero semper differendū, si forte aliquis casus supeeueniens impediat. Nota quoq; est vox dñi ad eum, q dicebat, peemitte me primū ire & sepelire patrem meū. Sequere me, & dimitte mortuos Matth.8
sepelire mortuos suos. Nemo mittens manū suam ad aratrū,& aspiciens eeteo, aptus est Luc.9
regno dei. At peudentissima virgo nihil est peocrastinata bonū agere, quæ exurrexit de bono in bonū,& iuxta prophetā, de vietute in vietutē,& abijt in montana, cum festina- Psal.83
tione, id est, foetiora deinde opa celeriter capessiuit. Quāto magis fratres decebit, vt ipsi de vitijs exurgamus, Apostolo hortante: Surge, qui dormis,& exurge à mortuis,& illumi Ephe.4
nabit te Christus,& abeamus festinātee in montana, id est, de profundo vitioꝝ in altitudinem virtutū & bonoꝝ operū, relinquentes hæc humilia & terrena, quemadmodum & Apostolus hoeratur, dicens: Si consurrexistis cū Christo, quæ sursum sunt, quærite, vbi Col.3
Christus est in dextera dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ supee teeeam.

HOMILIA LXXXII. DE EO QVOD LEGITVR,
Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.
Quia fecit mihi magna qui potens est,& sanctum nomen eius, Luc.1.

A In ijsdem ferijs visitationis Mariæ.

Eeba sunt gloriosæ vieginis deiparæ Mariæ decantatissima, qbus illa haud secus atq; virginū peudentissima, spiritu sancto proesus repleta, pro omnibus suis charis amatoribus de ratione suæ laudis & gloria reddēda contra inimicos suos prouidit. Norat sane prudētissima virgo & mater futuros, qui, vt filio suo vnigenito Iesu Chro seruatori nostro derogarēt, sic q; à fide

 salutis

salutis ad æternam damnationē quāmplurimos distraherent, eam primū essent nihili facturi, vt scilicet, matre neglecta, negligeretur & filius, indeq; dictū esse à deo ad antiquū
Gene.3. istū serpentem: Inimicitias ponā inter te & mulierē, & semen tuū & semen illius. Ipsa cōteret caput tuū, & tu insidiaberis calcaneo eius. Id (inquā) futurū sciens virgo prudentissima, q; scilicet istæ humanæ salutis hostis in suis membris & instrumētis hæreticis eā esset reprehensurus, & omnē suam verā laudē & beatitudinē eleuaturus, periude indigna lau de foret, nec subesset eius laudis aliqua ratio, statim post laudē sibi ab Elisabetha datā sub nectit eius laudis conformationem & causam dicens: Ecce em ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctū nomen eius, &c. Sapientissima virgo sapienter se dicit beatam & benedictā ab eo, à quo cæteri minime illam debere laudari deblaterant. Vnde tamē omnis eius est laus. Sunt etenim, qui nolunt à nobis diuā virginē laudari, benedici, ac decantari, quandoquidē ipsa se nullo laudis titulo dignā fecerit, seipsam dñi ancillā nominarit. At vnde (vt dixi) isti illam minus censent laudandam, inde illa se magis adserit beatam & laude dignam, inquiens: Ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Ex quibus verbis colligimus.

¶Primo, deiparā Mariam esse beatā, ideoq; merito laudandam: quandoquidem nihil B
Luc.1. aliud sit, esse beatum, q̄ omnibus donis & datis optimis atq; gratijs esse diuitem, cuiusmodi Maria fuit, angelo dicēte: Aue gratia plena, benedicta tu in mulieribus, &c. Et hodie
Lucæ.11. Elisabetha ad eandē: Beata quæ credidisti. Et de eadē mulier illa de turba exclamans dixit: Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ suxisti. Cuius testimonium Christus, ipsa veritas, adfirmauit, dicēs: Quinimo, Beati qui audiunt verbū dei, & custodiunt illud.

¶Secundo, Mariam nō modo dici & esse beatā, sed & ab omnibus eam debere prædicari beatā. Ipsa quidem ait: Ecce, ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Longe C
Gene.30 em̄ beatior Maria, q̄ Lya, quam dumtaxat omnes mulieres beatam essent dicturæ, Ma-
Gene.10 riam vero omnes generationes, id est, tam Iudæi q̄ gentiles. Siquidem ex omnibus generationibus sint, qui conuersi ad fidē, qui confitentur istam virginem beatam. Imo & infideles Sarracæni eam esse fatentur beatam, qui in Alchorano Machomæti, ita alloquuntur diuam virginem: O Maria, deus vtiq; elegit te, & purificauit te, & elegit te claram fo per mulieres seculoꝝ, hocq; genus multa alia in laudem ipsius proferunt. Vnde & vere ipsa de se futurum adfirmauit, vt se omnes generationes essent dicturæ beatam. Non solum Elisabeth, sed & omnes credentium nationes.

¶Sed quid ais, o Maria, nunquid non verum dicis, quæ adseriste prædicatum iri ab D omnibus beatam, quū tamen te nunc pleriq; omnes hæretici vsqueadeo negent esse beatam, vt nolint te vocari cœli reginam, neq; em̄ dei matrem, neq; te superiorē aliqua alia muliere, sed te nescio quā vocent ancillam, & lixam quandā vilissimā, in qua nihil sit q̄d sit vel admiratione vel laude dignū, vtpote quæ parem habueris & pares habere possis
Luc.10 plurimas. Ah gloriosa virgo Maria, quid taces, quur honorem tuū non vindicas, imo & filij tui. Fieri em̄ nequit, quin te spreta, spernatur & filius: quando ipse alibi dicat: Qui me
Math.25 spernit, vos spernit. Et iterū: Amē dico vobis, q̄diu fecistis vni de minimis ijs meis fratri
1.Thess.4 bus, & mihi fecistis. Nonne Paulus Christū persequebatur, quia eos, qui eius erant, perse
Acto.9 quebatur? Cur ergo Maria gloriam filij tui non vindicas, quæ tamen es illa mulier fortis
Gene.3. & potens, quæ dicta es contritura caput istius hæretici serpentis, qui sit insidiaturus cal-
Canti.6 caneo tuo, vtpote quæ (iuxta scripturā) illa sis mulier, quæ progreditur terribilis, vt castrorum acies ordinata? Cur non famā tuā innocentissimā vindicas mulier & regina inuictissi
Luc.1. ma? Nunquid recte te isti vilipendunt? Nequaquā. Qui em̄ ipsa de te potueris falsum dicere, quæ loquuta es spiritu sancto, qui menti nepuit, repleta (inquā) superuenit spūs sanctus, & cui virtus altissimi obumbrauit. Nec tibi soli testis es, sed spūs sanctus omni teste maior, in quo & tibi angelus contestatus est, dicens: Aue gratia plena, dñs tecum, benedicta tu in mulieribus. Et Elisabetha quoq; contestata, inquiens: Benedicta tu in mulieribus &c. nimirū ideo laudata ab angelo & homine, quatenus & angelis & hominibus venerāda monstrareris, vtpote quam erant omnes generationes collaudaturæ.

¶Quid ergo, o dignissima virgo, tu ergo nō es regina cœli, nō mater dñi? Absit, quum E hodie te matrem dñi appellet Elisabetha spiritu sancto impleta, q; eum conceperis sine
Apoc.19. virili semine, qui dñs est dominantium & rex regū, in cuius nomine omne genu flectitur,
1.Timot.6 cœlestiū, terrestriū & infernoꝝ, &c. Tu quoq; regina cœli, qa eū cōceperis & pepereris,
Philip.2 qui cœli est ac terræ rex, qui & cœlū & terrā creauit & in secula gubernat, q; rex est gloriæ
Gene.1. et dñs virtutū. Nunquid veꝝ dicunt, q; omnes tibi fœminæ sint pares? Minime, quando-
Psal.23 quidē multæ filiæ congregauerint diuitias, tu vero similiter beatissima vniuersa supgressa
Prouer.31. es. Sūt fortassis et aliæ mulieres bñdictæ, sed nō vt tu, quæ benedicta es, qa benedictus fru
Roma.9 ctus ventris tui, qui cū singulariter et sup omnia benedictus deus in secula te fuerit in
Psal.20 benedi-

benedictionibus dulcedinis. Ex cuius benedictiõe tu inter mulierea benedicta es, quæ ge
neralẽ illam maledictionẽ euasisti, qua dictum est: In tristitia paries filios, & nihilominus Gene.3
illam, qua secutum est: Maledicta sterilitas Israel, ac singularem cõsecuta es benedictio-
nem, vt nec sterilis maneas, nec cũ dolore parturias. Dura sane necessitas, & graue iugum
sup oẽs filias Euæ. Et si pariunt, cruciant: & si non pariunt, maledic unt. At tu propter be
nedictionẽ ab eo, q bedictus est in æternũ, ab vtroq; maledicto immunis extitisti, q a vir-
go mater peperisti, in quo parem non habuisti, nec habitura vnquã, ideo benedicta inter
omnes mulieres. Sunt & aliquæ fortassis beatæ mulierea, sed non vt tu beata es vnice. Si-
quidem vnice beata es, quod tibi ille magna fecit, qui potens est, & cuius nomen sanctũ.
Cuiusmodi scriptura nullam aliam commemorat esse beatam.

F ¶Sed qd hoc est (frẽs charissimi) quod inter omẽs vnice beata sit vel ideo, quod ille qui Luc.1
potens est &c. magna fecit? Quis est ille potens &c. & quæ sunt illa magna? Quæris igi? Exodi.15
Quare oẽs generatiões beatã dicent Mariã? Respondit Maria: Quia fecit mihi magna, q Matth.19
potens est &c. Respondeo: Deus ille maximus: Ipse eñ adeo potens, vt oĩpotens sit no- Marc.10
men eius, apud quẽ non est impossibile omẽ verbum, sed possibilia illi sunt omnia. Et ille 1.Timot.6
(inqt Apl'us) solus potens, rex regum, dñs dominantiũ, qui solus habet immortalitatem, Psal.105
& lucem habitat inaccessibilem. Hinc Propheta quærit: Quis loquet potentias dñi? Q.d. Psal.123
nullus. Ille eñ est q oĩa quæcunq; voluit, fecit: cuius & nomen est sanctum, q a cum sanctis Danie.9
est, cum sanctis gloriatur, à sanctis benedicitur, transcenditq; oẽm creaturã, & ab vniuer-
sis quæ fecit, lege segregat. Hinc agion dicit quasi extra terram sit, quandoquidẽ q̃olibet
dei speculatio sancta dignoscit & syncera, & quicqd sanctitatis excogitari potest eminẽ-
tius est in eo. Hinc q a vnigenitus accessit ad fœminã ex hoc non coinquinat, q a sanctũ
nomen eius, quẽadmodũ nec frustra dixit: Qui potens est vtpote ne qs diffidat in conce-
ptionis negotio, dum virgo manẽs cõcepit, sic retorquet miraculũ recte ad potentiã ope
rantis, dicẽs: Qui potens est. Quia credi pt eius potẽtia, potentẽ cõfessa est, sed quãta aũt
& qualis, cõprehendi nequit. Confessa est potentiã, discutere nõ præsumpsit, q a sciri non
cõuenit, quãta est, q a infinita est. Omne quod præuidit se facturũ, facit, nec facit aliquid,
quod nõ præuidit fieri nõ dubiũ, sed fieri necesse est. Sed cui ille, q potẽs est, magna fecit?

G ¶Mihi (inqt Maria) nõ ait, fecit magna in me aut per me, sed mihi (inqt) magna fecit:
nimirũ nihil sibi, nihil suis meritis, nihil suis operibus, sed totum quod factum est, ei q po
tens est, adscribit, q se humilem ancillam, seruam despectam respexerit, & sic totum non
sibi, vt indignæ creaturæ, sed grãæ & misericordiæ dei adsignat, q suam humilitatem ita re
spexerit, vt ei magna fecerit, ideoq; & ipsa propter illius respectum dicenda sit beata, qđ Lucæ.1
nõ sua industria, nõ suis meritis, sed grauito fauore numinis collatũ sit. Hinc & illa se an- Gene.3
rea nil aliud præter dñi ancillam vocauit. Id quod Eua, prima mulier haud fecit, vtpote,
quæ propter superbiam creaturam dei se esse & opus dei nõ cõsiderans, deo parificari vo
luit. Maria vero factori suo se humiliter subdẽs, ancillam se nominauit, & idcirco illa abie
cta, & hæc electa est. Superbam despexit & humilem respexit, & quod superba pdidit,
humilis recepit. Et Maria (inquam) q a humilis erat apud dñm, & apud hoĩes propter deũ
abiecta, in vtroq; se esse respectã testat, q a & eius humilitas apud deũ acceptabilis fuit, &
eius humilistio apud hoĩes, ita in gloriam commutata est, vt eam erant beatam dicturæ
omẽs generationes, ea ipsa dicente: Ex hoc beatam me dicent omẽs generatiões &c.

H ¶At inqs, nõne superbe in hæc verba loqtur Maria, quæ prius dixit: Ecce ancilla dñi?
Nequaq̃. Vnde eñ focus in ipsa superbiæ, quæ se ancillam dñi nuncupauit? quæ deo oĩa
adscribit, inquiẽs: Quia fecit mihi s. ancillæ suæ, creaturæ despectabili magna, imo, dixit:
Ex hoc beatã me dicẽt, vt sacro tacta spũ, quæ futura, prædiceret, & vt deo, quæ in se cõ-
tulerat, nõ abrogaret, sed illi oẽm laudem & gloriam tribueret, inquiens: Ex hoc beatam
me dicẽt oẽs generatiões, q a q potens est, & cuius nomẽ sanctũ est, mihi magna fecit.

I ¶Sed quæ aut quãta magna? Tam vtiq; magna, vt ea nemo facere potuit, nisi q potẽs
est, & cuius nomẽ sanctũ & magnũ, q & ipse (Propheta teste) magn9 est & magna virtus
eius, vtpote q deus magnus, magnus dñs est, magnus rex est sup oẽs deos, q & facit mira Psal.94
bilia solus, & magna solus. At quæ magna Maria fecit, q oĩm est maximus & q nõ nisi ma Psalm.146
gna facere pt? Sane (inquã) magnũ fuit, q a virgo sine virili semine filiũ cõceperit, id quod Esa.7
magni signi loco Esaias prędixit, inquiẽs: Propter hoc dabit dñs ipse vobis signum: Ecce Hiere.31
virgo concipiet & pariet filium, & vocabit nomen eius Emanuel. Id quod propterea no Luc.1
uum prædixit alius Propheta, dicens: Creauit dñs nouum super terram, fœmina circũda
bit virum &c. Quod sane tam nouũ ipsi Mariæ fuit, vt responderit angelo: Q̃uo fiet istud
quia virũ non cognosco. Magnũ fuit quod æternũ dei patris verbũ carne sua indutum in
vtero gestauerit, qđ certe adeo magnũ fuit, vt ad illam Elisabetha hodie dixerit: Et vnde
mihi hoc, vt mater dñi mei veniat ad me? Magnũ fuit, qđ & filiũ absq; dolore pepit, recla

Esa.35 mante prima Eua maledictione, qua dictũ est vniuerso fœmineo sexui. In tristitia paries
Psal. 64 filios, at hæc sine dolore peperit, nimirũ pariens nõ secus in gaudio atq; liliũ floret. Iuxta
Esaiæ.53 de ea prophetã dicentẽ: Et florebit quasi liliũ, & germinans germinabit. Lætabitur quoque
germinans. Magnũ fuit qđ deũ & hoiem genuerit. Id qđ adeo magnũ Esaias censuit, vt
ipsum exprimi non posse iudicauit, dicens: Generationẽ eius qs enarrabit? Nonne (quæso) hæc sunt magna, quæ ille q potens est & cuius nomen sanctũ, Mariæ fecit? Vtiq; magna sunt, sub qbus & alia fuerunt magna, quæ deus illi fecit. Siquidẽ magnũ est, qđ creatura ædiderit suum creatorẽ, qđ filia pateem genuerit, famula dñm, & deniq; homo deũ generarit, ita vt per ipsam ille mundũ eedimeret, illuminaret & ad vitam, quã mundus perdiderat, reuocaret. Nonne hæc magna? Vtique. Nimirũ tam magna, vt merito propter
Gene.12 ipsa Mariã oñes generationes beatã dicant. Si eñ secundũ Prophetã beati sunt, q habẽt
Galat.3 semen in Sion, & proximos in Hierusalẽ, nonne beata illa, quæ nobis in hunc mundũ id semen seminauit per virginalẽ suũ partũ, in quo oñes benedicentur gentes, quæ & secundum carnem verbi genitrix est effecta, quæ illibata concepit, superans nutu dei naturam. Digna vieo reputata, non vniuscuiusque genitrix effici, sed vnigeniti saluatoris. K

¶Vere igitur beata viego Maria & inter omnes benedicta, quam & iuxta eulogium ipsius, iuste beatam dicunt omnes generationes. L

¶Proinde (fratres dilectissimi) caueamus, ne nos excludamur à generationibus & generationibus dei, quæ solæ sunt veræ generationes dicendo eã in aliquo fuisse maledictã, quin potius solum beatitudinẽ eius cogitemus, quam deus sic impleuit gr̃a, sic supra mulieres benedictam reddidit, sic respexit, vt propterea voluerit ab omnibus illam dici beatam generationibus, quod si ab oĩbus ergo à nullis maledici, cui tanta fecit ille qui potens,
Deuter.32 quanta non alicui fecit, nec aliĳ vnquàm facturus est. Quod vero hęretici illam, nec beatã
Psalm.2 nec benedictam vocent, omnino arguunt se non esse de generationibus dei, sed diaboli, sed & istam esse generationem prauam & peruersam, & infideles filios, qui in vanitatibus suis deum prouocant & irrident, quos ipse aliqñ in furore suo irridebit, à quibus abscondet faciem suam, quorum memoriam faciet cessare ex hominibus. At differt dominus deus propter iram inimicorum, ne forte supeebirent hostes eorum, & dicerent: Manus no
2.Petr.2 stra excelsa, & non dominus fecit hæc omnia, quorum iudicium (inquit Petrus) iam olim
Roman.2. non cessat, & perditio eorum non dormitat, siquidem qui norit pios de tentatione eri-
Gene.7 pere, iniquos vero in diem iudicĳ reseruare cruciandos. Nec est, quod tardet, quandoqui
Gene.19 dem aliquos ad pœnitentiam prouocat, aliquos pœna est aggrauaturus. Diuina enim ira
Matth.24. (inquit ille) lento procedit gradu ad vindictam sui, sed tarditatem, supplicĳ grauitate cõ-
Lucę.17 pensat. Id quod in ĳs, qui temporibus Noe & Loth & Pharaonis vixerunt abunde testa-
Roma.2 tus est. Ideo nemo sibi blandiatur de hæreticis perinde quasi impune hactenus derogent
1.Timot.2 honori gloriosissimæ virginis, quæ & ipsa, vt filius, benigna suos inimicos ad pœniten-
Gene.3 tiam adducit, nolens aliquos perire, sed omnes saluos fieri, modo eius non contemnant,
Cant.6 bonitatis & patientiæ & longanimitatis diuitias, quæ alioqui facile omnium sit caput contritura, quum terribilis procedat vt acies castrorum ordinata. M

¶Absit fratres eam habeamus aduersariam, in qua omnis nostra est apud filium Iesum dominum nostrum, spes & confidentia, quam & merito beatam dicemus, quoniam illi deus omnipotens magna fecerit, vnde & ipse tam est magna rite effecta, vt eam non dubitemus vti potentem & magnam patronam in hæc verba implorare. N

¶O beatissima & benedictissima dei genitrix oĩm creaturarum dignissima atq; piĳssima virgo Maria te supplices oramus impetra nobis, vt q fatemur te peperisse deum & hoĩem eumq; qui potens est tibi præ omnibus magna fecisse gaudeamus, per te nobis à filio tuo salutem aduenire, & q fatemur te omnibus hominibus esse meliorem, gaudeamus per te à filio tuo percipere felicitatem & beatitudinem æternam, in qua & apud deum & apud omnes generationes beata diceris. Hoc (fratres) haud dubie impetrabimus à beatissima viegine, si quæ ad beatitudinem in primis deseruiunt cum Maria perfecerimus. O

¶Primo, vt humilitati innixi nihil plane de nobis sentiamus, sed nos misellos tantũmodo dei esse famulos, indignas ipsius creaturas fateamur, tum enim futurum est, vt humilitate ipsa deus ipse nos sit exaltaturus, iuxta dñm dicentem: Qui se humiliat, exaltabitur. P

Lucę.17.18 ¶Secundo, vt quicqd sumus & habemus gr̃æ vel virtutis, vel boni alicuius non nobis, sed domino tribuamus, q potens est, & sanctum nomen eius. Vnde (teste Iacobo) omne
Iaco.1 donum perfectum & optimum tanquam à patre luminum descendit, à quo quicquid habemus, accepimus, in quo solo cum Dauide gloriemur, dicentes: Non nobis domine non
Psal. 113 nobis, sed nomini tuo da gloriam. Id quod & dignissima virgo palam sensisse probatur, imo & dixisse, quando ait: Ecce enim ex hoc beatã me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius.

¶Homi-

¶HOMILIA LXXXIII. DE EO QVOD LEGITVR: Lucæ.7. Remittunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum.

In ferijs diuæ Magdalenæ.

A

I quod Christo Iesu veritate summa constat, sabbatū est propter hoīem factū, & sit sabbatū hebraica lingua non aliud, q̄ dies quietis, & sabbat.zare, quiescere, qm̄ in septimo die deus à suis operibus mundi creationis & omniū, quæ in mundo sunt, quieuerit & vacauerit, feriatusq; sit, non dubitamus & ecclesiā ipsam catholicam, à spū sancto imbutā nobis non aliā ob causam sabbata, id est ferias instituisse, quā vt in illis vacaremus & quiesceremus, nō vtique corpore tantū, sed vel præcipue qdē animo, vt illud ex præcepto dñi, sanctificet. Si (inq̄) sabbatū ꝑpter hoīem est factū, vepote vt illud hoīs quieti & vacationi tam spūali quàm corporali deseruiat, certe nemo pius est, q velit aut possit hanc diem sabbati, quæ diuę Magdalenę dicata est, negare non in primis propter hoīem esse institutū: nempe, vt illi ad quietem & vacationē tam corporalem q̄ spūalem deseruiret. Id quod fieri quis dubitat, si audientea dei verbū à vitijs quiescimus & auocamur, & veram erga deum & hoīem quietē & pacē habemus. Hoc autē facientes veri erimus, & sumus ipsius sabbati sanctificatores. Sanctificare eīn nihil aliud est, q̄ deo vouere & consecrare quicquā, quod fit vbi aliquid in dei gloriā & decus vertitur. Sic nos vnà cū sabbato sanctificamur, quum à vitijs nos purgantes deo nos immunes & immaculatos fide, quæ per dilectionē operatur, offerimus, diem ipsius sabbati minime nostris peccatis contaminantes. Hinc in Exodo dicitur: Sacerdotes q̄q;, q accedunt ad dñm, sanctificent, ne percutiat eos. Sin vero diem aliquā (vt proh dolor nunc fieri solet) sceleribus nostris defœdamus, certe non sanctificamus ipsam, sed nos magis ac magis percutimur, vbi in ea die dñm accedimus non sancti, audituri à deo. Neomeniā & sabbatū & festiuitates vestras odiuit aīa mea. Manus eīn vestræ sanguine plenæ sunt. Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationū vestrarū ab oculis meis. Quiescite agere peruerse, discite benefacere. Quærite iudiciū, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduā. Si fuerint pctā vrā vt coccinū, quasi nix dealbabunt, & si fuerit rubra, q̄si vermiculus, velut lana, alba erunt. Vides igit, qd sit sabbatizare: Vtiq; à vitijs cessare & bonū agere, quod & Chrus alibi (vt alio in loco diximus) euidenter arguit.

Marci.2 | Gene.2 | Exodi.20 | Deutre.5 | Galat.5 | Exodi.19 | Esaię.1 | 1.Timo.4

B ¶Ad hoc vtiq; oēs feriæ sunt institutæ, vt in ipsis plebs conueniat, auditura euāgeliū & dei verbū quo oīs creatura sanctificatur, quod q̄uo sit feriandū, iucundissimæ perdocet & maxime quod hac die ecclesia legendū instituit, ex quo feriandi normā præbuit Maria Magdalena oībus peccatoribus, quales indiscriminatim oēs sumus, dicente scriptura: Non eīn est homo, qui non peccet. Si dixerimus (inqt Iohannes) qm̄ peccatū non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Et Paulus ait: Non est distinctio: Omnes eīn peccauerunt, & egent gloria dei. Igitur sabbatum hodie & nos vnà cum sabbato sanctificemus. Id quod faciemus vbi cum Magdalena peccatrice felicissima.

Eccles.7 | 1.Iohan.1 | Roma.3

C ¶Primo, iuxta euangelij testimoniū, Christū accesserimus in domo pharisæi, i. in certa confidentia consequendæ salutis à chřo, qui adeo nullū peccatorē vnquā spreuit, vt cum pctōribus hodie & alias cū Matthæo & cū Zachæo accubuerit, qd perierat, saluaret in hunc mundum venit, Hinc Aplus scribit: Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hūc mundū, peccatores saluos facere, quorū primus ego sum. Sed ideo misericordiā consecutus sum, vt in me primo ostenderet Chřus Iesus omnē patientiam ad informationē eorū, qui credituri sunt illi in vitā æternā. Hinc dñs per Prophetā: Conuertimini (inquit) ad me & ego conuertar ad vos. Idem: Venite ad me oēs, q labo ratis & onerati estis, & ego reficiā vos, & inuenietis requiē animabus vestris. Omne quod dat mihi pater, ad me veniet, & eum qui venit ad me, non ejiciā foras. Hoc hodie agnoscens Magdalena ipso facto, qm̄ dñs etiā cū peccatoribus accūberet, & ipse dei filius, rex regum & dñs dominantiū, oīa continens verbo suæ virtutis non solū pauperes ac infimi generis hoīes nō despiceret, sed vltro ad se vocarat, morbis liberaret, ad cœlestes epulas inuitaret, peccatores & oīni scelere contaminatos non despiceret, cū meretricibus de regno dei dissereret, pueros abs se absterreri minime pateretur, & hoc genus multa immēsæ misericordiæ exempla videret, confidenter ingressa est, re ipsa gratiam postulans.

Matth.19 | Lucæ 19 | 1.Timo.1 | Zacha.1 | Matthæi | Iohan.6

D ¶Scdo in multa dilectiōe, vt & nobis multa pctā remittunt. Charitas qdē (vt ait Petr⁹) operuit multitudinē pctōꝝ. Et aliàs scriptura: Charitas operit vniuersa delicta, quam nisi habuero, & si habuero omnē fidē (teste Aplo) nihil sum. Et distribuero in cibos pauperū oēs facultates meas, & si tradidero corpus meū, vt ardeā, charitatē āt non habuero, nihil

1.Pet.4 | Prouerb.10 | 1.Corin.13 | Galat.4

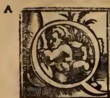
mihi

mihi prodest, qñquidẽ fides est, quæ opeeat pet dilectionẽ. Sed qd est in deum dilectio?
Vtiq; (vt ex hodieeno euãgelio accipimus) vera immẽsæ ac totius eega nos dei bonitatis
recoedatio, simulq; amara & deuota peoptee nostrã offensionẽ cõtra ipm pœnĩa, & cum
1.Iohn.3 hæc gẽa actio. Et hoc est ad qd hortat. Itẽ inquiens: Filioli mei, nõ diligamus veebo ne
Deutero.6 Math 22 q; lingua, sed opeee & veritate. Et Chs ante illũ: Diliges dñm deũ tuũ ex toto cot de tuo,
ex tota aĩa tua, & in tota mente tua. Ita nimirũ dñm dilexit Magdalena peccateix, cũ qua
Psal.94 & nos Chrm diligere debemus, nẽpe, peccatis nosteis eenũtiãtes, lachrymãtes, gemẽtes,
flentes, vti cohoetat Propheta, dicens: Venite adoeemus & procidamus ante deũ, & plo-
1.Iohan.2 remus ante deũ, q fecit nos. Itaq; cũ audimus hodie Iesum esse in domo propitiatiõis ac-
cedamus, dicẽte Iohanne: Filioli mei: Hæc scribo vobis, vt nõ peccetis. Sed & si qs pecca
uerit, aduocatũ habemus apud patrẽ Iesum Chrm iustũ. Et ipse est ppitiatio p pctis nris,
nõ peo nostris autẽ tm, sed etiã peo totius mundi. Sane si cõfiteamur pctã nostra, fidelis
est & iustus, vt eemittat nobis peccata nostea, & emundet nos ab omni iniquitate.
¶Poeeo (inquã) Chrm vete diligemus, veee quæremus, vere pœnitebimus, vbi accedẽ E
tes in fiema salutis cõsequẽdę fiducia, cũ peccateice Magdalena, retro pedes steterimus. i.
Lucę.18 Math.9 ¶Primo, vt nos vere humiliemus cũ publicano aliàs à longe stãte, q non audens oculos F
ad cœlũ eleuare, sed pectus suũ percutiẽs, dixit: Deus peopitius esto mihi pctõei. Sic & re-
tro. i. humilitee accessit mulier, quæ fluxum sanguinis patiebat duodecim annis, & tetigit
fimbriam vestimẽti eius, & dicebat: Si tetigeeo tm vestimentum eius salua ero. Sic hodie
retro accessit Magdalena peoculdubio similia secum deuotius murmueans, quæ peæ ni-
Lucæ.15 mio dolore & amoee peofari nequiuit. Quẽadmodũ faciebat & filius prodigus, inquiẽs:
Pater peccaui in cœlũ coeã te. Iã nõ sum dign' vocaei filius tuus, fac me sicut vnũ de mer
cenarijs tuis. Hic & ipsi hodie cũ Magdalena intea nos vl mussitaee vl sil effaei debemus.
¶Scdo, pedes ipsius lachrymis rigare. i. vt si caput Chri accedeee. i. magnam grãm ha G
bere non possumus, lachrymis deuotoq; corde petamus, vt ipse pedibus suis. i. saltẽ aliqua
Matth.15 paeua gra nos tangat, dicentes cum muliere Chananæa ad dñm dicentem: Non est bonũ
sumeee panem filiorũ & dare canibus &c. Etiam dñe: Nam & catelli edunt de micis, quæ
cadunt de mensa dñorũ suorũ. Sic etiam fiet: Vbi ita lachrymis petieeimus, vt plus quàm
petebamus, deus est daturus. Bonæ lachrymæ quæ non solum nostrum possunt lauaee
delictum, sed etiam verbi cœlestis eigare vestigium, vt geessus eius in nobis exubeeent.
Bonæ lacheymæ, in qbus non solum eedemptio peccatorũ, sed etiam refectio est iustorũ.
Psalm.41 Iusti quidem vox est. Fuere mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Item & antea: La-
Psal 6 boraui in gemitu meo, lauabo p singulas noctes lectũ meũ, lacheymis meis stratum meũ
Iudith.8 rigabo. Hinc Iudith cum suis ab hostili exercitu misere ciecundata ad suos ait: Sed qa pa
tiens est dominus in hoc ipso pœniteamus, & indulgentiam eius lacheymis postulemus,
flentesq; dicamus, vt secundum voluntatem suam, sic faciat nobiscum cito misericordiã
suam. Id quod & nobis indubie faciet, si & hodie lacheymis eius pedes laueeimus.
¶Tertio, vt capillis nostris pedes ipsius teesetimus. i. si ante eum omnes nostri corpis H
dignitates strauerimus, dicẽtes cum Peopheta in persona Chri: Ego sum veemis & non
Psal 21 1.Cor.11 homo, oppeobeium hominum & abiectio plebis, Capilli qdem & maxime mulieei (teste
Apostolo) gloria sunt & ornamentum. Sic idem de mulieribus ait: Volo mulieres oeare
in habitu ornato cum veeecundia & sobeietate otnantes se, non in tortis ceinibus, aut au
ro, aut margaritis, vel veste peetiosa, sed (quod decet mulieees) peomittentes pietatẽ pee
Hester.14 bona opeea. Sic Hestee oratura ad dñm pro eedemptione depositis vestibus eegijs susce-
pit indumẽta fletibus & luctui apta, & peo vnguentis vaeijs cineee & stercote impleuit ca
put, & criniũ laceeatiõe cõpleuit, ploeãs &c. Hoc & hodie cum Magdalena faciamus. Et
¶Quarto, cum eadem dñi pedes osculemur. i. summo amore, summaq; chaeitate (cuius I
Iohan.14 signum est osculum) petamus pacem: Pacem (inquã) illam, quã deus & non mundus dat,
Romañ.14 de qua hodie Chs ad Magdalenam: Vade in pace. s. ea qua non eemordet conscĩa, quę
in impijs non est, quum iustitia sit pax hoĩs ad deum, quam olim non habitam solus Chri
stus, nobis acqsiuit suo sanguine, idemq; solus eandẽ propter peccata nostra amissam ac-
Roma.5 quireere pt. Hinc Aps: Iustificati ergo ex fide pacem habeamus ad deum per dñm nrm
Iesum Cheistum, per quem habemus accessum pee fidem in grãm. Hinc & hodie osculo
nosteo Cheisti pedes osculantes. i. humiliãtes illam pacem cum Magdalena petamus.
Psal.44 Hebr.7 ¶Et quinto, cum eadẽ illius caput vngamus. i. hilaeitee petamus, siquidẽ vnctio olei si- K
gnũ est lætitiæ. Iuxta hoc Dauid: Oleo lætitiæ vnxit te deus. Scimus eñ (vt Aps scribit)
quod habemus Chrm pontificem, q põt compati infiemitatibus nostris tentatus pee oĩa
similitudine absq; pctõ. Adeamus eego cum Maria Cheisti pedes & caput vngẽtes. i. hila-
res. i. cum fiducia ad thronum grę eius, vt misericoediam consequamur, vt dñs ad vnum-
quemq; nostrum dicat: Remittunt ei peccata multa, quia dilexit multum.

¶Homi-

¶HOMILIA LXXXIIII. DE EO QVOD LEGITVR Marci,7. Quāto aūt eis ꝓcipiebat, tanto magis plus prædicabant.

In ferijs adſumptionis Mariæ.

A

Vam ſit deo Opt. gratū colere eos, eoꝝq́ laudes celebrare, q̄s ipſe
dilexit, & q ei⁹ in hoc mūdo mādata ſeruarint & quā ſit ſcriptu-
ris ſctīs cōſonū, euidēter docēt in ſcripturis in eā rē ꝓcepta & exē
pla, quoꝝ nuper haud parū multa cū rōnibus adiunctis recēſui-
mus. Sane ait Sapiēs: Laudemus viros glorioſos, & parētes no- Ecci.44
ſtros in generatiōe ſua. Quoꝝ corpa ipſoꝝ in pace ſepulta ſunt,
& nomen eoꝝ viuet in generatiōe & generationē. Sapiam ipſo Pſal. 134
rum narrāt populi, & laudē eoꝝ nuntiet ęcclesia. Quam ſecutus Iohan.15
Dauid & in ſpū loquēs de apl̄is dn̄i, & viris apl̄icis ait: Mihi autē
nimis honorificati ſunt amici tui deus, nimis cōfortatus eſt prin
cipatus eoꝝ. Amici aūt ſunt Apl̄i & oēs, q Chr̄m ſequuti ſunt. Ad quos Chr̄us dixit: Vos Iohan.15
amici mei eſtis, ſi feceritis quæ ego præcipio vobis. Iam nō dicā vos ſeruos, qa ſeruus ne-
ſcit qd faciat dn̄s eius. Vos aūt dixi amicos, qa oīa quæ audiui à patre meo, nota feci vo-
bis. Illos igit̃ Propheta ſanctus dicit admodū honorificatos. Et recte qdem qm̄ idem ſal
uator noſter dixerit: Si qs mihi miniſtrauerit, honorificabit eū pater meus q in cœlis eſt.
Id qd vel natura virtutū expoſtulat, qm̄ virtutis merces ſit peculiaris, ipſa gloria & honor
qd oō modo de honorificatiōe, quā in cœlis ſancti habent, ſed & de honore hic poſt mor
tem tēporali intelligi ſolet. Qñquidem Sapia inqt: O q̄ pulchra eſt caſta generatio cū cla Sap.4
ritate, Immortalis eſt eni memoria illius, qm̄ & apud deum nota eſt & apud homines.

B ¶Nec illud à fide recta eſt alienum, qa qd pia ac religioſa veneratione impendit̃ ſan-
ctis deo impendi credendū eſt. Itemq́ de neglectu intelligi debet, qm̄ ille honor, in ipſo-
rum non ſubſiſtit neq terminat̃ veneratione, ſine vlteriore ad aliud progreſſione, ſed cō
ſequenter in deum refert̃, tendit & proficiſcit̃, tanq̄ vltimū ſcopum & finē, vt eo honore Pſal. 150
non tantum ſancti, ſed & deus in ſanctis honoret̃, iuxta Prophetā: Laudate dn̄m in ſan- Galat.1
ctis eius. Atteſtante etiā Paulo, q de credentibus in Chr̄m eccleſiis Iudææ dicit, qd au- Matth.9
dientes famā prædicationis eius, in ipſo glorificabant deum. Et in me (inqt) clarificabant Matth.25
deum, qm̄ eum laudabant, ob grām Paulo datam. Sic aliàs propter Chr̄m, q paralyticū
curarat, glorificabant deum, q talem poteſtatē dediſſet hoībus. Id qd palam confirmat Actō.9
Chr̄us: Amen dico (inquiens) vobis, q̄din feciſtis vni de iſ̃s fratribus meis minimis, mihi 1.Regū 2
feciſtis. Qui & in ſuos contumelias vel iniurias ſibi illatas eſſe oſtendit. In Paulo quondā
Saule, Saule, qd me perſequeris? Hinc & aliàs ſcriptura ait: Quicūq honorificauerit me, Matth.10
glorificabo eum, q aūt contemnunt me, erunt ignobiles, q contēnunt deum? vtiq & hi, q Matth.25
eos, q eius ſunt, contēnunt ſicuti honorant deū, q illos, q eius ſunt, honorāt, quare vtriſq
ſua eſſe apud deū merces, dicente Chr̄o: Quicūq potū dederit vni ex minimis iſtis, calicē
aquæ frigidæ, tm̄ in noīe diſcipuli, amen dico vobis, non perdet mercedē meā. Sic alias
quoq dicit ad eos q in pauperes, in qbus ipſe habitat, miſericordiā vel non exhibuerunt. Gen.17.25
Sic in ſcripturis dei ſancti & adhuc viuentes & corpore exuti glorioſe cōmendant̃. Abra Exodi.12
ham qdem viuēs laudat̃ in Geneſeos libro. Et Moſes viuens in Exodo. Idem Abrahā & Ecci.44 45
Moſes poſt mortē celebrant̃ ab Eccleſiaſtico. In eodē quoq decantant̃ ſumma laude & Ecci.46.
gloria, Aaron, Phinees, Ieſus Naue, Samuel, Dauid, Helias, & illud genus alij, oēs tū cor- 47.48
poribus exuti. Sic quoq in euāgelio Iohānes Baptiſta tā à corruptiōe q̄ natiuitate ſua, & Matth 3 11
à tota vita ſua virtuoſa celebrat̃. Sic & alij in actis Apl̄oꝝ adeo euidenter decenti laude Luc 1.7
venerant̃ & extollunt̃, vt minime dubitari deinceps debuerit, recte ac pie dei ſanctos pro Malach.3
pter ipſoꝝ virtutes noīe Chr̄i Ieſu, quē illi ſecuti ſunt, venerari, honorari, glorificariq́.

C ¶Cæteꝝ hoc à multis cū admiratione quęrit̃, quū tot ſancti tam excellēter paſſim ob
ſuas virtutes in ſcripturis celebrent̃, qd cauſæ, ob quā deipara virgo Maria, oīm haud du
bie poſt Chr̄m virtuoſiſſima & ſanctiſſima adeo nō modo parciter laudet̃ in nouo inſtru
mēto, ſed & pene in laudādo inuoluta ſit ſilētio, de qua (vt cras, deo volēte, diffuſius dice-
mus) vix ſemel atq iteꝝ ſit mētio, & de cuius cōceptiōe, natiuitate, adſumptiōe nihil pla-
ne, qd nō ſit aliūde mutuatū lr̄is ſacris, & in canone receptis demādatū reperiat̃? Cōſiderim
hoc ipſum rōnabil̃r videri factū ex eius heroica hūilitate. i. diuina, q̄ cū ſit pfectoꝝ dūtaxat
adeo eſt pfecta & firmiter radicata, ab omniq́ etiā vitioꝝ vel cupiditatū cōfinio ſemota, vt
ſuas laudes ne qdē audire patit̃, nec in eis delectat̃, ſed potius cōfugit, qm̄ nō credit de ſe
magna, ſed videt̃ ſibi oībus eē vilior. In cuius argumentū & ſi ipſa certe eēt ſanctiſſima at
q beatiſſima ſimul, nihil tn̄ ipſa vnigeniti dei filij mater de ſe dixit, quàm: Ecce ancilla dn̄i,
fiat mihi ſcd̄m verbū tuū. Et paulop⁹ ad Eliſabethā: Quia reſpexit humilitatē ancillæ ſuę. Luc.1

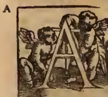
Ecce eīm

Ecce e m̄ ex hoc beatā me dicēt oēs generatiōes. Hæc (inquā) hroica. i. diuina pene q̄ſu
pernaturalis humilitas nō paſſa eſt apſos ipſos, q eius coutēporanei fuere, laudes excelſi-
us deſcribere, ne illa ob ſummā ſuā humilitatē haberet vel tædiū vel moleſtiā v'ne ipſa vi
deret, quū eſſet tāta p̄conio᷑ auida. Quod certe Chſi Ieſu dilectiſſimi filij ſui exēplo edo
Marc.7 ctafecit. Ille em̄ adeo nō fuit propria᷑ laudū cupidus, vt etiā ſæpe prohibuerit p̄dicari
Matth.9 ea, quæ erāt in laudē ſuā immeulam. Sic aliâs prohibuit, ne dicerēt alicui, qđ mutū loqui,
ſurdū audire feciſſet. Sic itē alibi ad cæcos à ſe curatos dixit: Et cōminatus eſt. Videte ne
Matth.17 quis ſciat. Qui & paulopoſt: Deſcendēs de mōte Thabor p̄cepit diſcipulis, dicens: Nemi
ni dixeritis viſionē. Quē eo pacto indubie ſecuta mater eius glorioſiſſima poſt filiū oim
humillima noluit de ſe p̄dicari laudes ſuas, vt iactantiæ vanæ ſuſpitionē vitaret, quæ tñ
Eſaiæ.7.8 ,pphetæ veteris teſtamēti in laudē ipſius de eius cōceptu & partu ,pphetarāt, vel ideo in
nouo teſtamento ſunt glorioſe repetita, vt fides in Chſm Meſſiā magis corroboret, ſi au
Luc.1 diret impleta, q̄ prophetæ tāto tpe antea p̄dixerāt. Quod & de dño Ieſu Chſo, de q̄ eius
p̄curſore Iohāne factū eſt. Hinc habes quā nō careat rōne, cur tā pauca de laudibus huius
glorioſæ virginis in ſacris literis cōtineanf, & qdem niſi quæ ad fidem ipſam attinet.
Matth.1 ¶Quanq̄ qd laudabilius, qd glorioſius, vel ipſa etiā fortaſſis inuita de ea ſcribi potuiſſet, D
Luc.1 q̄ qd plena gr̄æ fuerit, & dñs cū ea, q mūdi redēptorē illæſa virginitate, ſpū ſc̄tō cooperā-
te, genuerit mater vtpote & filia. Qua laude vel vna nō poſſit alia excogitari maior, vnde
Lucæ.11 oīs honor, laus & gl̄ia. Quare de ea glorioſe clamauit mulier illa deuota: Btā vbera q̄ ſuxi
Luc.1 ſti. Et Eliſabeth: Beata q̄ credidiſti. Et qd etiā glorioſius q̄ cāticū illud: Magnificat ania
mea dñm &c. Et qd laudabilius, q̄ qđ dñs eius reſpexit humilitatem, quæ virtutū eſt oīm
mater & origo, quemadmodum proxima præcedenti die dñica abunde oſtendimus.
¶Ex ijs recte p̄t nunc ad eos oēs, q locupletiſſime de Mariæ virginis laudibus ſcripſita E
rūt, vt poſt apſos, viri ,pculdubio ſanctiſſimi ijdemq̄ doctiſſimi thema huius ſermonis ap
plicari. Quāto aūt magis eis p̄cipiebat, tāto magis plus p̄dicabāt. Præcipiebat ſine dubio
maxima diuæ virginis humilitas apl̄is, & poſt ipſos alijs, ne dicerēt ſuas laudes. Ipſi vero
magis atq̄ magis p̄dicabāt. Prohibuit ſane diua virgo ,ppter ſuā humilitatē ſe laudari, ſu
giēs iactātiæ gloriā. Illi vero apl̄i ,ppter memoriā gr̄æ, beneficiū tacere nō potuerūt. Ex-
emplo nimi᷑ vt & nos ,phiberemus eos, q volunt nos ,ppter nos laudare, nō aūt ſi ad dñi
1.Cor.1.12 gloriā laus illa referaf, aut ad tēpli ædificationē, quō & Paulus ſeipm aliâs laudat. Et ſane
licet diua virgo Maria ſuas voluerit p̄ humilitate virtutes tacere, inuita tñ pene multipha
Matth.5 riā à ſanctiſſimis viris ē collaudata, ad inſtructionē certe, vt & ipſi ſerui eius ſequētes exē
plū, virtutes nr̄as occultari deſideremus, vt tñ alijs p̄ficiāt nobis inuitis ,pdanf, ſtudio oc
cultenf, & neceſſitate publicenf, & ea᷑ occultatio ſi cuſtodia ,ppria, eo᷑ publicatio ſit vti
Matth.9 litas aliena. Id qđ quū in vera fieri, vel ideo recte ſolet, vt inde dei gl̄a & ſc̄tō᷑, magis in
oīm vtilitatē accreſcat. Nimi᷑, licet Chſs cęcis, iā illuminatis ,phiberet cōminatus. Vide-
te (inquiēs) ne qs ſciat. Illi tñ exeuntes diffamarūt eū in tota terra illa, vñ tandē creſcebat
Matth.6 admiratio turba᷑, & cōfeſſio bñficio᷑ Chſi. Sic em̄ quū Chſs mutū reddidiſſet loquentē
& ſurdū audiētē, p̄cepit illis, ne cui dicerēt, q̄to magis p̄cipiebat, tāto magis plus p̄dicabāt,
& eo amplius admirabanf. Id quod non ingratum habuit dñs, quāuis perinde nolens. F
Lucæ.19 ¶Qui autem notas habuit & præſentes & futuras hoīm cogitationes & voluntates, &
ſciuit tanto magis illos prædicaturos, quanto magis ne p̄dicarent, eis præcipiebat. Qua-
rē ergo præcipiebat? Niſi vt pigris oſtenderet, quanto gaudioſius, quantoq̄ feruentius
eum prædicare debeant, qbus iubet vt prædicent, quando illi, q prohibebanf tacere non
Matth.5 potuerunt. Vnde & doctrinam dedit dñs, cum ab aliqbus benefactoribus beneficia acce-
Marci.4 perimus, eos vel inuitos benefactores prædicemus & laudemus. Nempe quod virtus ipſa
Luc.8 beuefacto᷑ exig, quæ occultari nō debet nec p̄t, quemadmodū em̄ ciuitas in monte po
ſita, vndiq̄ circumſpecta abſcōdi non poteſt, & humilitas ſemper præcedit gloriam. G
¶Ita profecto factū videmus in ipſa diua virgine, quæ vtcūq̄ ad morem filij ſui humil
lima prædicari noluerit, Nihilominus, quanto magis videbaf præcipere, ne Apoſtoli ſe
laudarent, tanto magis plus eſt laudata ab apoſtolis in vita vtiq̄ in complacentiam mo-
deſtius, à reliqs vero deinde poſt mortē diffuſius & latius, nimi᷑ haſce laudes illius virtu
tibus oīno expoſcentibus, maxime poſt illius obitum, quando candide citraq̄ adulatio-
nem virtuoſi creduntur laudari, Chriſto hoc ipſum innuente, quum viſionem illā transf-
Matth.17 figurationis in monte præcepit, nemini dictum iri, donec ipſe à mortuis reſurgeret. H
¶Hinc legitime factum eſt, vt poſt Apoſtolos, eccleſia ipſa tot laudum pręconia in hāc
vnicam virginem effundit, magis atque magis effuſura, & quidem poſt mortem ipſius,
ea in cœlo ſublimiter cum filio ſuo vnigenito reſidente.
¶Vbi non obſtat heroica illa humilitas, quæ hic ne laudaref, credif obſtitiſſe. Q̄n quidē I
humilitas ipſa in cœleſti patria poſt hanc vitam non manet, quo ad iſtum actum, qui eſt
vileſcere

vileſcere ſibiipſi,ꝙd ad huius vitæ humilitatẽ ꝑtinet.Siqdẽ quilibet in patria beatus videns,
ſed diuinæ gloriæ participẽ,nullo põt modo ſibi vileſcere,ſed magis atq; magis gaudet iu-
xta ſua hic bene merita.Manet aũt hæc humilitas ibi,ꝗ eſt imis adhærere. Quẽadmodum Pſal.112
eñ deus(iuxta prophetã)in altis habitat,humilia tñ reſpicit.Sic & ſancti,licet ſint in gradu
beatitudinis excelſi,ſunt tñ humiles imis in hac vita exiſtẽtibus adhęrẽdo,deũ pro eis oran-
tes,q certe nõ poſſunt ignorare ſe hic glorificari,implorariq; nec aliquã hrẽ in ſuos lauda- 1.Cor.15
tores diſplicẽtiã,qm in eo ſtatu(vt Paulus teſtat)deus eſt oĩa in oĩbus,in ꝗ quilibet beatus,
oĩa videt in deo,præſertim quæ vel ad ſuã beatitudinẽ vel ad humanã ſalutẽ pertinent.
K ¶Eapropter ſi in ſacris literis(vt oſtẽſum eſt)tot viri ſancti atq; beati maxime poſt tꝑalẽ
mortẽ tãtis laudũ ꝑconijs tollũtur,merito diua virgo nulla nõ laude nobis eſt glorificanda,
& hoc cęteris magis,ꝗ alijs eſt ſanctior:nimirũ adeo ſancta,adeoq; in om̃i olim virtute cõ-
ſummata,vt etiã à Sarracęnis collaudet,vt patet in ipſo Alchorano,vbi adſerit ſatanã in oẽs
hoĩes aliquã habere poteſtatẽ,pręterq̃ in Ieſum & eius matrẽ Mariã,ꝗ & Iudæis ſancta ha-
bet,veluti videre eſt in libello qdã apud Hebręos,titulo,Liber generatiõis Ieſu Chrĩ Naza
reni,alioqui apocrypho & ſumme impio & deteſtãdo cõtra Ieſum Chriſtũ & eius diſcipu Lucæ,1.
los.Vnde ſane prophetia virginis Mariæ eſt verificata & impleta,qua dixit:Beatam me di
cẽt oẽs generatiões,vtpote nõ ſolũ generatio rectorũ.ſ.fidelium, ſed & generatio praua &
exaſperãs.ſ.Iudæorũ & Sarracęnorũ.Quare merito,frẽs in dño chariſſimi, tot' terrarũ or-
bis adeo in eius laudẽ vel poſt mortẽ ꝓclamat,vt vere dici põt:Laudis eius plena ẽ terra,& Abacuc.3
iuſte,vt ꝗ virtutũ & oĩm gratiarũ plena fuerit laudis à nobis plena decãtet.A nobis, inquã,
deuota mẽte exclamãtib' cũ catholica eccleſia,veritatis columna. Felix nãq; es ſacra virgo
Maria,& om̃i laude digniſſima,imo oĩm laude dignior,qa ex te ortus ẽ, ſol iuſtitiæ Chrũs 1.Timot.3
deus nr̃.In quẽ certũ eſt,totã illã laudẽ referri,nec illi ingratã,q gratũ habuit ꝙd illi muto &
ſurdo ſanato,tãto magis ꝑdicabãt,tãto ne ꝑdicarẽt ꝑcipiebat,vt in themate claret.Id ꝙd re
cte,velut deduximus,& de ſanctiſſima matre intelligit,ad oĩa filij perſimili,nec interim ob-
ſtat,ꝙd in libris canonicis tam pauca ſcripta inueniant laudatoria,imo vbi omnino nihil ſit
traditũ de eius obitu & in cœlũ adſumptione,de qua cras,deo duce, aliqua reddemus.

HOMIL. LXXXV. DE EO QVOD LEGITVR, Quaſi palma exaltata ſum in Cades,Ecci.24.

In ferijs Adſumptionis Mariæ.

A Deſt iterũ,fratres chariſſimi celeberrima,totoq; terrarũ orbe fami
geratiſſima,feſtiſſimaq; dies, qua nimirũ iuxta catholicæ eccleſiæ
decretũ pie credimus,deiparã virginẽ Mariã corꝑe ſimul & aĩa in
cœlũ fuiſſe adſumptã,in cui' ſolẽnitatẽ quã rite catholica eccleſia, 1.Timot.3
veritatis colũna & firmamẽtũ decãtãda ex Eccleſiaſtico hęc verba
(Quaſi palma exaltata ſum in Cades)ſtatuerit, ex eorũ interpreta
tione myſtica facile,deo fauẽte,intelligemus.Siqdem in eis verbis
diua virgo ꝑinde de eius adſumptiõe interrogãti, reſpondet.
¶Primo,quur & quomodo corꝑe ſit ſimul & anima in ſua ad-
ſumptione exaltata:
B ¶Secũdo,latẽter ſubindicat,ꝗ pacto & oĩs homo exaltari ſecũ poſſit,inqens: Quaſi pal- Pli.lib.13
ma exaltata ſum in Cades,&c.vbi in primis ſciendũ palmã eẽ arborẽ nobilẽ, alio noĩe Phę cap.4
nicen,comã in cacumine habẽtẽ circũextẽſam,& ramos in digitorũ modũ protẽſos. Quæ
quidẽ in Italia creſcẽs ſterilis eſt,in maritimis Hiſpaniæ fructũ fert,ſed immitẽ,in Aphrica
dulcẽ,ſed ſtatim euaneſcẽtẽ.Cõtra aũt in oriẽte & ex ijs viua,alicui etiã panis & pluribus q̃-
drupedib' cibus.Eius ab Ariſtotile & Plutarcho mirabilis,referẽte Gellio,tradit eẽ natura Gell.libr.3
vt ſi ſuꝑ palmæ arbotis lignũ magna põdera imponas ac tã grauiter vrgeas,oneresq;,ve ma cap.6
gnitudo oneris ſuſtineri nõ queat,nõ deorſum palma cedit nec intra flectit,ſed aduerſus põ Ariſtot.7
dus reſurgit,& ſurſum nitit,recuruaturq;.Ideoq; palmã eẽ ſignũ victoriæ in certaminibus probie.
placuit,qa vrgẽtib',ꝑmẽtibusq; nõ cedat palmæ lignũ.Inde ꝗq; Iohãnes in Apoca.ait ſe in Plutarc. in
cœlo vidiſſe electos ante thronũ & in cõſpectu agni ſtãtes amictos ſtolis albis,& palmas in 8.ſympho
manibus habẽtes:vtiq; ſignificãs dei electos, q ex huius mũdi duro certamine palmã.i.vi- ſicorum
ctoriã gloriæ adepti ſunt.De ꝗ ſane ꝑlio,certamineq; & victoria,Aplus inqt: Bonũ certa- Seru.1.æ.
men certaui,curſum cõſummaui,fidẽ ſeruaui:In reliq̃ repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ,quã Apoc.7
reddet mihi dñs in illa die iuſtus iudex.Sic nimirũ ait Maria:Ego quaſi palma exaltata ſum 2.Timo.4.
in Cades.Eſt aũt Cades alibi locus deſerti,vbi aliqt tꝑis mãſerũt filij Iſrael,de ꝗ in Deuter.
Aliàs locus Iudææ,de ꝗ Ioſue,palmis forte fęcũdus,& interpretat alioqui trãſlatio. Cuius Deut.2.1
trãſlatiõis rõne eccleſia ꝑmota thematis verba in diuæ virginis adſumptionẽ legẽda cẽſuit: Ioſue.15

siquidẽ trãslatio virginis nihil aliud fit q̃ eiusdẽ adsumptio,& ediuerso. Sic nimirũ palma
incuruari nescit,fructũ dulcissimũ gignit,victoriæ signũ existit.Sic Maria inflexibilis fuit,
ob ei⁹ virtutũ rigorẽ,dulcis propter fructũ dulcissimũ Iesum Christũ,victoriosa propter
vitiorũ oĩm suppressionẽ.Vnde & victrix quasi palma in Cades exaltata est in cœlũ.

¶Hodie q̃dem e terra ad cœlos nõ mõ translata est virgo Maria,sed & exaltata. Quoꝰ C
Cant.4. nimirũ sup oẽs choros angelorũ & diuorũ proculdubio in gloria cũ filio suo dilectissimo,se
dẽs,à filio tũ audiẽs:Veni electa mea,& ponã in te thronũ meũ,q̃a cõcupiui speciẽ meam,
Veni de Libano spõsa mea,veni de Libano,veni coronaberis.Quis eñ dubitat Christum
dñm matrẽ suã dilectissimã nõ minoris habuisse q̃ Salomon matrẽ suã? Certe nemo pius,
Matth.12 quandoq̃dem Solomone Chrũs maior fuerit,alibi dicẽs:Ecce plus q̃ Solomon hic,imo q̃
Luc.11 & paria vel maiora proculdubio beneficia q̃ Solomon à matre sua recepit.An nõ excellẽs
Matth.1 beneficiũ Mariæ in filiũ,q̃a illũ virgo & mater cõceperit,nouẽ mẽses in virginali suo vte-
Luc.1 ro sub materno & virgineo pectore gestauerit,q̃d illũ virgo & mater peperit, q̃d illũ ad-
huc tenellũ infantulũ in summa nimirũ anxietate & q̃rimonia fugiẽs sæuissimũ tyrannum
Matth.2. Herodẽ in Aegyptũ per longissima & periculosissima itinera trãsportauerit,indéq; cõple-
to septennio reportauerit,q̃d & illũ vti indulgẽtissima genitrix cibauerit,& infantulũ vir-
Luc.2. gineis suis vberib⁹ lactauerit,& p̄ditũ deinde per cõtinuũ triduũ ineffabili dolore,gemitu
& plãctu passim q̃sierit,q̃d illũ innocẽtissimũ à perfidis Iudæis & cõprehẽdi, crucifigi vi-
Iohan.19 derit,& cũ eo summa animi cõstantia & vsq; adeo dolorosa iuxta crucẽ steterit, vt vere cõ
Lucæ.2. pleta tũ sit hoc ipsum de ea Symeonis:Et tuã ipsius animã pertransibit gladius.

¶An nõ hæc diuæ virginis & hoc genus alia nũero infinita in Christũ bene merita ma- D
gna sunt? Imo longe maxima.Num eorum nõ summe memor fuerit Chrũs in tẽpore op
portuno? Memor vtiq;,neq; immemor vel minimi beneficij esse potuerit, q̃ vitam adhuc
Matth.10 in hoc orbe agens dixit:Quicũq; potũ dederit vni ex minimis istis calicẽ aquæ frigidæ tan-
Marci.9 tum in noĩe discipuli,Amen dico vobis,nõ perdet mercedem suã.Et alibi,centuplũ quoq;
Matth.19 ait recipiet.Quãdo? Nimirum,respõdet dñs, in resurrectiõe iustorum.Si igitur copiosam
Marc.10 Chrũs vult mercedem reddere in resurrectiõe iustorum ei,q̃ noĩe tantũ discipuli alicui be
Luc.18 nefecerit.Quam,oro,putamus ipsum reddidisse mercedẽ matri suæ,quæ non beneficium
Luc.14. vnius hausti frigidæ aquæ,sed infinita & maxima beneficia nõ dico alteri,sed proprio filio
nec alterius, sed solo Christi nomine contulerit?

¶Certe credi par est,hoc illũ suæ matri maiorẽ dedisse mercedem,q̃ maiora illa dederit E
beneficia,q̃ sicut maxima fuere,ita & maxima fuerit à Chr̃o tradita merces.Quæ profecto
alia esse nequit,q̃ q̃d illam sup oẽs choros angelorũ & sanctorũ hodie exaltauerit, sibiq; eã
Hebræ.9 quoad licuit,in gloria parẽ reddiderit. Vbi eñ rectius arca collocaretur q̃ vbi mãna? siq̃-
dem manna in arca recõdeatur.Proinde nequaq̃ putamus dubitandũ, hodie ad dilectissi-
3.Regũ 2 mã matrẽ suã dixisse Christũ cũ Solomone:Pete mater mea.Neq; eñ fas est,vt auertã fa-
ciẽ tuã? vtpote de me optime merita,cui propterea ad dexterã meã thronus est positus.Et
Exodi.20 recte q̃dẽ ille suã matrẽ summe honorauit,q̃ matrẽ toties & tãtopere honorari p̄cepit,ali-
Deute.5 bi dicẽs:Quàm malæ famæ est,q̃ derelinq̃t patrẽ, & maledictus à deo,q̃ exasperat matrẽ.
Matth.15 Hinc ad filiũ Tobias inq̃t:Audi fili mi,verba oris mei,& ea in corde tuo q̃si fundamẽtũ cõ
Marc.7. strue.Cũ acceperit deus animã meã,corp⁹ meũ sepeli,& honorẽ habebis matri tuæ,oĩbus
Ecci.3 dieb⁹ vitæ eius.Memor eñ eẽ debes,q̃ & quãta pericula passa sit propter te ĩ vtero suo.An
Tob.4 Chr̃s in sua charissima matre horũ eẽ potuit immemor? Minime.Sed eius rei gr̃a illã cor-
pore & aĩa in cœlũ adsumpsit,& adsumptã sup oẽs angelorũ choros exaltauit, vt eẽt dein-
de in gloria filij æternaliter sessura,ea ipsa hodie dicẽte:Quasi palma exaltata sum ĩ Cades.

¶In q̃bus q̃dẽ verbis præcipue reddit rationẽ & quomodo sit exaltata nimirũ vti palma F
& q̃a more palmæ fuerit,ideo sit exaltata.Siq̃dem palma exaltetur,q̃a in certamine vrgẽ-
ti resurgat.Et quoniã Maria in rebus aduersis cõstans perseuerauerit,ideo in cœlis adsum-
pta vti palma victoriosa est sup choros angelorũ exaltata.In hoc sane illa nobis euangelicã
dat doctrinã.s.neminẽ in cœlo exaltatũ iri,nisi q̃ vti palma aduersantibus hoc in mũdo re-
2.Timot.2 sistat,in finẽ vsq; perseuerãs.Cuius nimirũ doctrinæ subscribit Ap̃lus: Nam & q̃(inquiẽs)
certat in agone nõ coronabitur,nisi q̃ legitime certauerit.Cuius etenĩ vita(inq̃t Tobias)in
Tob.3 probatione fuerit,coronabitur.Si aũt in tribulatiõe fuerit,liberabitur.Ad q̃d in hæc verba
Hebr.12 hortatur Apostolus:Deponẽtes omne pondus,& circũstans nos peccatum per patientiam
curramus ad propositũ nobis certamen,adspicientes in authorẽ fidei & cõsummatorẽ Ie-
sum,q̃ proposito sibi gaudio sustinuit crucẽ,cõfusione contempta,atq; in dextera sedis dei
sedet.Recogitate eñ eum,q̃ talem sustinuit à peccatoribus aduersus semetipsum cõtradi-
ctionem,vt ne fatigemini animis vestris deficiẽtes.Huius q̃a gloriosa deipara virgo nõ mo
do memor,sed & re ipsa id impleuerit,& vti palma victoriosa oĩbus in hoc mũdo aduer
sitatibus & tribulatiõibus restiterit,à deo tãdẽ in cœlis vti palma in Cades exaltari meruit,

vbi

vbi nūc cū eodē in summa gloria & exultatiōe viuit, & ceu cœli regina cū filio rege gubernat, se nobis nō mō apud filiū exhibēs aduocatā, sed & patiētiæ & cōstātiæ Idæā, quā imitātes cū ea aliqñ, deo propitio, ęque atq; palma trāslati ex hac vita in cœlis exaltari possimus.

HOMIL. LXXXVI. DE EO QVOD LEGITVR, Maria optimā partē elegit, quæ nō auferet ab ea. Luc. 10.

In ijsdem ferijs Adsumptionis Mariæ.

A

QVàm deuota laude & pia cordis exultatiōe hodierna dies, quæ diuæ virginis deiparæ adsumptioni dicata est, nobis sit oībus agenda, simulq; celebrāda, sub finē fortassis nostri sermonis, deo dante haud qdem obscure intelligemus. Iam vero in primis mirū alicui videri queat, quur catholica ecclesia, veritatis columna & firmamētum quæ per spiritū sanctū in oñibus regitur, in hac præcipua diuæ virginis Marię solēnitate nō aliquod speciale, sed generale hoc ex Luca legatur Euāgelium, q̄d minime ad Mariam virginem, sed ad Martham & Mariā Magdalenā plane pertinere dignoscit. In quo nec tantilla quoq; fiat de adsumptione virginis mentio? Respondendū existimo, hoc ipsum sane Euāgelium habere sensum literæ & spūs. Ad literariā quidem interpretationem duntaxat pertinere ad Mariam Magdalenam & Martham, hoc nimirum pacto, quo litera satis aperto consonat. Vnde. [1.Timot.3 Iohan.14]

B ¶Primo coll. admirandā Iesu Christi humanitatē & submissionē, qua etiā domiciliū & cōsortium peccatricis nō sit dedignatus, vtcunq; pharisæis obmurmurātibus. Siqdem Maria, de qua hodie Euāgelium, ea fuerit (vt multi volunt) in ciuitate mulier peccatrix, quæ in domo alias pharisæi attulerat alabastrū vnguēti, & stans retro secus pedes dñi, lachrymisq; cœperat rigare pedes eius & vnguēto vnxerat. Quod vidēs pharisæus q dñm inuitauerat, obmurmurās, in Chr̄o pene scādalizabat, dicēs intra se: Hic si eēt propheta, sciret vtiq; q̄ & qualis est mulier, q̄ tāgit eū, qa peccatrix est. At dñs ipse nō mō illā apud pharisæū amice & pie excusauit, sed & ei pctā remisit, inqens: Remittunt tibi pctā. Fides tua te saluā fecit, Vade in pace, vtpote à qua septē dæmonia eiecit: Imo cuius & hodie cōmunionē nō est adspernatus, quā & propter Marthæ accusationē pie excusauit. Cuius q̄q; & alias humana pietas patuit, qñ ad se vocato Matthæo publicano cū alijs quoq; publicanis & pctōribus discubuit & pharisæis dicētibus: Quare cū publicanis & pctōribus māducat magister vester? Respōdit: Nō est opus valentibus medico, sed male habētibus. Euntes aūt discite quid est, Misericordiam volo nō sacrificiū. Nō em̄ veni vocare iustos, sed peccatores. [Luc.7 Luc.7 Luc.8 Matth.9 Marc.2 Luc.5]

C ¶Haud obscure perdocens se cum peccatoribus cōuersari, vt à peccatis ad virtutes salutares reduceret, & hoc qdem omnigeno, saltem pio & honesto modo, vt q se varie cū varijs gessit, vt varietate varios ad beatitudinē lucrari posset: quēadmodū & Aplus fecit, inqens: Nā cū liber essem, ex oībus, omniū me seruū feci, vt plures lucrifacerem. Et factus sum Iudæis tanquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer, &c. Et factus sum infirmis infirmus, vt infirmos lucrifacerem. Omnibus oīa factus sum, vt omnes facerem saluos. [1.Cor.9]

D ¶Deniq; & hoc suo humano facto Chrūs plane dehortat, ne nobis nimiū blandiētes, alios vti nobis peiores despiciamus: quēadmodū pharisæi solebāt, imo vt cogitemus, neminem per se coram deo, vel quālibet huic mūdo probū, esse innocentē, sed oēs esse peccatores, Iohanne dicēte: Si dixerimus, qm̄ peccatum nō habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis nō est. Nō em̄ est homo (inqt Solomon) qui nō peccat. Imo etsi qs in se sit perinde iustus, sibi tñ timere debet, & alijs cōdolere: quādoquidē nemo sciat, an sit in amore vel odio dei, quū aliquādo qui stat, paulopost cadat, altero resurgente. Id q̄d alibi in publicano, Matthæo, Petroq; & alijs peccatoribus, & hodie in Maria Magdalena patuit, quā pleriq; damnabant, quū tamē resurgēs hodie meruerit in domo ipsius & sororis Marthæ Christū deū & dñm omniū habere. Et hoc est, q̄d Paulus ait: Itaq;, q se existimat stare, videat ne cadat, &c. Ego em̄ etsi nihil mihi cōscius sim, in hoc tamen nō sum iustificatus. [Exod.34 1.Iohan.1 3.Regū 8 2.Paral.6 Eccl.9 Luc.18 Matth.9 Matth 26 Luc.7 Matth.21 1.Cor.10]

E ¶Secūdo coll. ex Euāgelio virtutē auditiōis verbi diuini, vtpote qua vel sola absq; dubio Maria Magdalena olim in peccatis indurata ad pœnitentiā deniq; sit attracta & coacta, q̄ sedens secus pedes dñi, audiebat verbū illius. Sic oratiōe diui Petri vnica vno die tria virorum millia pœnitentiā agētes, fidē Christi sunt amplexati. Et Aethiops q̄q; Eunuchus sola lectione diuini verbi, deo fauente, ad fidē venire meruit. Nec mirū, est em̄ dei verbū, ea ipsa scriptura, q̄ diuinitus inspirata, vtilis est ad docēdū, ad arguendū, ad corripiendū, ad erudiēdum in iustitia, vt pfectus sit homo ad oñe opus bonū instructus. Hinc dei verbū vel à malis, vtcūq; in perniciem eorū, aliquādo prolatū in cordibus hominū ad salutē proficit. Vnde [Acto.2 Acto.8 Hebr.4 2.Timo.3]

& dñs peruersos q̄q; ꝑdicatores(mō veritatē ex aīo pronūtiant)audiēdos voluit,dicens:Su
Math 23. per cathedrā Mosi sederūt scribæ & pharisæi,Oīa quæcūq; dixerint vobis, seruate & fa-
Marc.12 cite,secundū opera vero eoꝝ nolite facere.Dicūt enī & non faciunt.
Luc.11 ¶Tertio coll.Ex duobus bonis melius eē eligendū,vel duo bona simul vt optima eligē- F
Prouer. 8. da.Sic scriptura dicit:Doctrinā magis quàm auꝝ eligite.Melior est enī sapiētia cūctis opi-
Philip.1 bus pretiosissimis,& omne desiderabile ei nō potest comparari.Sic Aplus vti melius elegit
diutius viuere propter Philippēses q̄ dissolui,tum & esse cū Christo,vtcūq; duobus vti bo
3.Regū 3 nis in se maxime coartaret.Sic Solomon laudabatur à dño,ꝙ sibi sapientiā ad populū dis-
cernendū magis q̄ vel diuitias vel victorias,vtcūq; regi nō malas nec inutiles,postularat &
elegerat.Sic hodie cōmendat dñs Mariā,ꝙ vitam cōtemplatiuā quàm actiuam, vtcūq; bo
nam elegerit,ad illam dicēs:Mariam optimam partem elegit,&c.
Math. 25. ¶Sane(vt ad allegoriæ & spūs sensum deueniam⁹)per Marthā intelligimus hoīem, in- G
tentum actiuis operibus & qdē pijs, vtpote operibus misericordiæ & rei familiaris occu-
1.Cor. 7 patum,implicitū & distractū,cuiusmodi fuit Martha,vt in Euāgelio claret,per Mariā ve-
ro accipimus hoīem cōtemplationibus & meditationibus,cuiusmodi sunt , quæ dei sunt &
cœlestiū reꝝ,cogitare,loqui,audire,secūq; sursum,deorsumq; voluere,vacantē, qualis fuit
olim Maria soror Marthæ,quæ laudat,& soror nō reprehenditur:quādoqdē magnæ sunt
vitæ actiuæ merita,sed cōtēplatiuæ potiora:vnde nec auferri vnq̄ Mariæ pars dicit, qa a-
ctiuæ vitæ opera corpe trāseunt,cōtēplatiuæ aūt gaudia melius ex fine cōualescūt. Cōtem
platio qdē in altera vita nō finitur,est enī hæc beatoꝝ vita,quæ nobis in hac vita incipit,&
Iohan. 17. incrementū sumendo proficit,at nunq̄ in hac vita est ꝑfecta,sed in altera cōsummat.Actio
Psalm. 16. vero in hac vita incepta progredit,ac etiā terminat.Ideoq; pars Marthæ vti bona non re-
prehenditur,sed Mariæ melior cōmendat:vtiq; bonū acqrit gradū,Aplo teste,q bene,ve-
1.Timo. 3. luti Martha ministrauerit,sed fortassis meliorē,q bene vacauerit deo, ceu Maria Magda-
lena,optimum aūt,q perfectus fuit in vtroq;,qualis fuit Maria virgo deipara,in cuius me-
moriā & laudē,vel ideo Lucæ Euāgeliū ecclesia legēdum statuit,qm̄ longe verius de eo q̄
de Magdalena dici possint seruatoris verba. Maria vero optimā partē elegit;&c.siqdem
ꝙ ipsa habuerit partē Marthæ bonā, & simul partē Magdalenæ meliorem.
¶Cur,obsecro,optima virgo deipara,nō dixerim te elegisse partē optimā: quū vere fis. H
illa Martha, quæ nō modo dñm Iesum in materialem aliquā domū,sed in virginalē tuum
Luc.1 vterum recepisti,quādo ipsum spū sancto cooperatore post annūtiationē angelicā conce-
pisti,ingens:Ecce ancilla dñi,fiat mihi secundū verbū tuū, quē & in eodē tuo virgineo vte
ro nouē mēses religiosissime gestasti.Nōne & tu q̄q; plus q̄ Martha solicita fuisti,& turba-
Luc.2 ta circa frequēs domini ministerium? quæ(vt scriptura testatur)dominū adhuc infantulū
anxie pannis inuoluisti,in præsepium posuisti,esurientem pauisti, sitientem lacte tuo vir-
Math.2 gineo potasti,imbecillem adhuc puerulum balneasti, fouisti & gestasti, quē deinde, ne ab
Iohan.19 Herode interficeret, solicita & turbata anxie ī Aegyptū portasti & reportasti,Cui deinde
proculdubio,anxie desiderasti ministrare,illiq; esse subsidio,quādo eū ante te in conspectu
Luc.2 omniū tā hostiū quàm amicoꝝ in cruce nudum, vulneratum,derisum,cōsputum,spinis co
ronatum & perforatū,& vsq;adeo denīq; te turbātem,vt tuā ipsius animam,quæ iuxta cru
cem stabas,gladius doloris(iuxta Symeonis prophetiā)amarissime pertrāsierit. Vere igit
tu Martha fuisti,quæ in domū tuā .s.pectoris ac vteri,dominum excepisti, & deinde circa
frequēs illius ministeriū sategisti,turbata vtiq; & solicita erga plurima,q̄ audiuimus.
¶Fuisti tamen,o virgo Maria,nihilominus interim vera illa Maria Magdalena, q̄ sum- I
Luc. 2 ma cōtemplatione sedēs secus pedes dñi audisti verba illius.Siqdem de te scribit, quod tu
omnia verba cōseruaueris,quæ & in corde tuo cōtulisti:quæ & propterea post ascensionē
Acto.1. filij crederis superstes mānsisse,vt quasi secretoꝝ Christi & eius Euāgelij scrinium & fidelis
magistra apostolos ipsos aliquoto tempore de verbo incarnato,deq; alijs filij tui gestis ple
nius instrueres,vtpote plenius per spiritum sanctum edocta.
¶Recte igit Maria virgo diceris elegisse optimā partē vitæ,q̄ bonā Marthæ & Magda K.
Math.2 lenæ meliorē elegisti partē,q̄ nō solū ad pedes dñi,sed ad caput eius sedēs,audisti verbū ex
Lucæ.2 ore ipsius,q̄ cōseruasti oīa verba angeloꝝ,pastoꝝ,Magoꝝ in corde tuo cōferēs. Singula-
riter proinde,inquā,partē Marthæ peregisti,singulariter optimā Mariæ partē elegisti.
¶Sed pars Marthæ tibi auferet:quæ iā nō eris solicita vlterius,vt ministres ei,sicut puero L
cui oēs angeloꝝ ordines sicut dño ministrāt.Iā o Maria in cœlū gloriose adsumpta & sup
Danie. 7 oēs angeloꝝ choros exaltata nō tristaberis fugiēs à facie Herodis,quū ipsa in cœlū glorio
Luce 16 sa hodie ad sinū veri Abrahami adsumpta sis,ipe ad inferos æternales deiect⁹. Iā nō turba-
1.Cor. 15 beris erga plurima,q̄ Iudei filio tuo fecerūt,qa oīa sunt subdita ei.Nec etiā fili⁹ tu⁹ à Iudeis
Hebr.4 vel militib⁹ flagellabit nec occidet, qm̄ à mortuis resurgēs,iā nō morit,mors illi vltra non
Philip.2 dñabit.Pars ergo Marthæ aufert,sed bono tuo,qa pars Mariæ ꝑficit,q̄ nō aufert abs te.
Roma.6
¶Exal-

M ¶Exaltata qdē es hodie sup choros angeloꝝ,repletū est desideriū in bonis tuū. Nūc em̄ Psal 102
vides deū à facie ad faciē,gaudes cū filio tuo æternaliter. Ad hanc sane vsq; gloriā tu virgo 1.Cor.13
gloriosa prouecta es,vt supno rege nil superius habeas in supremis,q̄ etiā angelicā trāscen-
dēs dignitatē ad superni regis es sublimata cōsessum. Vbi em̄ rex filius tuus posuit, q̄d ex te
sumptū ē,ibi posuit & matrē ex q̄ sumptū ē. Neq; em̄ fas ē credere te eē alibi q̄ vbi id ē,q̄d
ex te sumptū est. Hęc nimiꝝ est illa optima pars,q̄ abs te nunq̄ auferet,quæ in cœlū adsum-
pta in cœlo æternaliter in summa gloria & exultatiōe viues,pro nobis intercessura.

N ¶Hoc est,fratres charissimi,q̄d in procemio dixi,nos hodie hāc diē adsumptiōis Mariæ
deuota laude & pia exultatiōe debere cōcelebrare cū toto cœlesti exercitu,q haud dubie ho
dierna die summe lætatus est,lætabiturq; in æternū. Quis em̄, obsecro,suffecerit vel edice-
re vel cogitare,q̄ gloriose mūdi regina hodie processerit,cœli regina effecta? & quanto de-
uotionis adfectu tota in eius occursum cœlestiū regionū ducta,q̄ placido vultu q̄ serena fa-
cie,q̄ diuinis amplexibus suscepta à filio,& sup oēm exaltata creaturā,cū eo honore, q̄ tāta 1.Timot. 6
mater digna fuit,cū ea gloria,q̄ tātum decuit filiū. Quis hodie nō cōgratulabit Mariæ virgi Psal.144
ni,q̄ hodie de tenebrosis huius seculi voluminibus prodiens,lumen illud inaccessibile diui- Tobię.13.
numq;,quātū creaturæ phas est,natiuitate beatifica est ingressa, q̄ mortis regionē excessit, Apoc.7
viuentiū terrā ingressa,vitæ viridariū intrauit,vbi modo geniti primam vocem nō lamen-
tationis ædunt,sed Alleluia lætitiæ cum sanctis angelis per omnes vicos canunt, vbi q sunt
neq; amplius esurient,neq; sitient,neq; cadet super illos sol,neq; vllus æstus,vtpote, quibus
deus omnem lachrymam ab oculis absterget. Acto.1.

O ¶Deniq; fratres nobis hodie ex aīo debemus gaudere,q̄d hodie diua virga illuc proces- 2.Timo. 4
sit pro nobis aduocata apud summū iudicē,q venturus est aliqñ cū summa maiestate, viuos
& mortuos iudicaturus,q̄ cū eius sit iudicis mater & mater misericordiæ, suppliciter & effi Ephe.4
caciter salutis nr̄æ negotia ꝑtractat. Ascendēs q̄q; cœlū dona nobis à filio suo impetratura 1.Timot. 6
est. Proculdubio,siqdē nec facultas ei desit,nec voluntas,quū sit cœloꝝ regina,& mater dn̄i Apoc.19
dominātiū,regis regū,& mater misericordiæ,& mater,inquā,eius,cuius misericordia est à Lucæ.1.
progenie in progenies,q cū sit misericors & matrem toties honorādam ꝑcepit,matri nihil Exodi.20
plane pro nobis denegare potest,modo eius & ipsi matrē sequi pro virili studeamus Deute.5

P ¶Primo,vt nos q̄q; dn̄m Iesum in domū pectoris nostri excipiamus,detersis per piā cō Math.15
tritionē,confessionē atq; pœnitentiā peccatis nostris,vt ipse Chr̄s(vt scribit Paulus)in no- Hebr.3.
bis,q domus sumus,perinde filius habitare possit per fidē charitate operātem. Ephe. 3

¶Secūdo,vt & illi sim⁹ ministrātes circa frequēs ministeriū.s.opeꝝ misericordiæ. Quid Math. 25
inquis Chr̄o ministremus? Quō? quū sit in cœlis? Ministremus,inquā, Chr̄o opera miseri-
cordiæ ꝑ eos,in q̄bus Chr̄s est.s.proximis nostris indigētibus, memores eius q̄d olim di- Roman. 8.
xit: Amē dico vobis,q̄diu fecistis vni de ijs fratribus meis minimis,mihi fecistis. 1.Cor.11

Q ¶Tertio,turbemur etiā erga pluria,q̄ dn̄i sunt,eius videlicet natiuitatē,vitā,laborē, pas- Psal.115
sionē & mortē,hocq; genus reliqua,vt ei cōpatiētes deinde gratias agamus cū Dauide,dicē
tes: Quid retribuā dn̄o pro oībus quæ retribuit mihi? Calicem salutaris,&c. Lucę.10.

¶Quarto,vt & ipsi sedeamus sec⁹ pedes dn̄i,audiētes verba illius,corde ea cōferētes & iu
xta illa faciētes,memores dicti dn̄i,dicētis: Beati q audiūt verbū dei & custodiūt illud.i.qui Math. 13
afferūt fructū in patiētia. Quare beati? Quia habebūt hodie cū virgine Maria ī cęlis partē,q̄
ab eis nos auferet,ad quā dignet nos adiuuare ea virgo ꝑ Iesum Chr̄m filiū suū, dn̄m nr̄m,
Amen.

HOMILIA LXXXVII. DE EO QVOD CANIT ecclesia: Stella Maria maris hodie processit ad ortum.

In ferijs natiuitatis Mariæ.

A VErba sunt ecclesiæ catholicæ,veritatis colūnæ & firmamēti,hodie 1.Timot. 3
decātantis: Stella maris Maria hodie processit,q̄bus illa duo nobis
exhibet. Primo qdē arguit nobis hodie adesse diē natiuitatis Ma-
riæ virginis,qua.s.ipsa ad ortū.s.huius seculi ex vtero Annæ ma-
tris enata sit. Secūdo,ꝙ Maria sit cœpta, appellariq; debeat,stella,
& nō solū stella,sed stella qdē maris: qua nimiꝝ nomēclatura non
min⁹ diuę virginis dignitatem q̄ vel virtutē vel effectū exprimit.
Cęteꝝ,q̄uo & q̄ generose illa in hūc mūdū nata sit,die crastina for
tassis aptius & vtilius enarraturi sum⁹,in ꝑsentia duabus tantū par-
tibus sermonē nostrū cōplectētes. In primis q̄d stella ac maris in se
significātiæ cōtineat. Deinde quur diua virgo stella & maxime maris cognominetur. Plin.lib.2.

B ¶Est igit stella paruula in cœli firmamento lucella seu facula,à deo,vt alia q̄q; sydera,vel ca.15
ideo creata,vt (quēadmodū ait scriptura) sua eēt claritudine cœli firmamēto ornatui,& su Gene.1.

per terrã lucerẽt, vtpote q̃ in cœlo ſplẽdida, ſemperq́ ſtãs (à ſtando enĩ ſtella eſt dicta) ſuũ
lumen & ſplendorẽ hiſce inferioribus cõmunicaret: queãdmodũ re ipſa videmus.
Plin. lib. 2. ca 70 ¶ Mare vero oĩm eſt aquarũ cõgregatio, ſicut oĩm terrarũ cõgregatio dicit̃ gñali appella- C
tione terra, q̃ deinceps iuxta locorũ diſpoſitionem aliud & aliud ſibi vẽdicat nomẽ, vt terra
Plal. 03 Aphrica, Thetana, Thracia, Macedonia, &c. Sic & mare multiplicat ſibi nomẽ ex terris cir
cumiacẽtibus, vt mare Tyrrhenũ, Adriaticũ, Indicũ, &c. Eſt aũt mare propter vẽtos & tẽ-
1. Iohan. 2 peſtates in eo ſemp fluctuoſum, turbidũ, & amarũ, ꝑ q̃d ex periculis nautæ nõ ſine duce ſtel
læ tuto euadere poſſunt. Indeq́ factũ, ꝙ hic mũdus mare dici cęperit, quem propheta alibi
mare magnũ & ſpacioſum appellauit: nec immerito, qñ nihil ſit hoc mũdo fluctuoſius. Trã
ſit enĩ mũdus & cõcupiſcẽtia eius. Quid etiã hoc mũdo turpidius & amarius? Nihil plane,
qñquidẽ ait Eccl'es: Ego Eccl'es fui rex Iſrael ĩ Hieruſalẽ, & ꝓpoſui in aĩo meo, q̃rere & in-
Eccl's 1. ueſtigare ſapiẽter de oĩbus, q̃ fiũt ſub ſole. Et vidi, q̃ fiũt, cũcta ſub ſole, & ecce vniuerſa va-
Eccles. 4 nitas & adflictio ſpũs. Et ſane adeo hic mũdus amaritudine & turbine periculorũ & aduer
Eccl. 11 ſitatũ plenus ẽ, vt inde Eccl'es dixerit: Laudaui magis mortuos q̃ viuẽtes, & feliciorẽ vtroq
qui necdũ natus ẽ, nec vidit mala, q̃ ſub ſole fiũt. A q̃bus ſane malis & periculis tã nemo ad
momẽtũ tutus eſt, vt nemo dici poſſit ante obitũ beatus, & ideo multi extitere (ſcribit Pli-
Plinius in prol. 7 nius) q nõ naſci optimũ cenſerẽt, aut q̃ ocyſſime aboleri. Hinc Iob cõqueſtus ait: Militia eſt
Iob. 7. 14 vita hoĩs ſup terrã, & ſicut mercenarij dies eius. Hõ natus de muliere, breui viuẽs tpe, reple
tur multis miſerijs. Qui quaſi flos egredit̃, & fugit velut vmbra, & nunq̃ in eodẽ ſtatu ꝑma-
net. Quod aũt id verũ ſit, facile cognoſcet, q hoĩs vitã ab infantia vſq ad ſenectutẽ cõputa-
2. Timot. 3 uerit. Profecto inueniet illũ infinitis pene malis & incõmodis circũdari, nec inde ad horulã
Eccl. 43 poſſe ſecurũ eẽ. Qui igit̃ (inq̃t ſcriptura) nauigat mare. ſ. huius mundi, enarrat pericula eius,
& audiẽtes auribus nr̃is admirabimur. Huius aduoca teſtẽ Paulũ, vel quãlibet ad oĩa ſanctũ
2. Cor. 11 & doctũ, & is tibi, q̃ in hoc mũdo ſubierit pericula recẽſebit, ingens. In periculis. ſ. fui flumi
num, periculis lateonũ, periculis ex gñe, periculis ex gẽtib', periculis in ciuitate, periculis in
Iohan. 16. ſolitudine, periculis in mari, periculis in falſis fratribus, &c. Hinc veriſſime dñs dixit: In mũ
do preſſuram habebitis, in me vero pacem habebitis.
¶ A tãtis vero huius mũdi periculis, & huiuſce pelagi naufragijs ac tẽpeſtatibus, q̃s obſe- D
cro nauta, cuiuſmodi eſt oĩs hõ, ad portũ ſalutis tute, niſi duce ſtella ꝑueniet: Nemo hauddu
bie: ſiq̃dẽ tot ſunt huius pelagi erronei ambages, vt ſine duce ſtella q̃s anteq̃ ſit ꝑuẽturus fa-
Plin lib. 2. cap. 8 cile ſit caſurus in Scyllã ſi voluerit vitare Charibdim. At q̃ eſt iſta ſtella? Nũ Martis? Nũ Io
uis? Nũ Veneris? Haudquaq̃. Eſt, inquã, ſtella Maria, q̃ vel ideo, fauẽte dñ o, hodie ad ortũ
proceſſit, vt eẽt nobis hic ꝑ multos errores cum maximis periculis nauigãtibus, ſtella maris
ad ſalutis portũ. Stella nimirũ eſt clara & ſplẽdida, q̃a caſtitate omĩ ſydere caſtior & purior
Cant. 4. indeq́ virgo virginũ dicta, de qua Solomon in Cãticis: Tota pulchra es, inq̃t, amica mea, &
macula nõ eſt in te. Stat & hęc ipſa ſtella ſemꝑ, vtpote q̃ nullo vnq̃ tribulatiõis impetu quaſ
ſa, nec aliq̃ tẽtatiõis turbine mota, ſed cũ Ieſu filio ſuo dilectiſſ. ſecus etiã crucẽ cõſtãtiſſima
Iohan. 19 vel ſola fuerit in tãta paſſiõe, vt animã ipſius gladius doloris ꝑtrãſierit. Quæ & ſplẽdorem
Luc. 2. ſuarũ virtutũ & grãrũ ita hoĩbus cõicarit, vt recte olim & nũc, adeoq́ ſemꝑ dici poſſit, vt ſit
ſtella, q̃ radio ſuo ad informationẽ veri luminis Ieſu Chr̃i luceat ſuꝑ terrã, hoĩb'. ſ. in terra
Iohan. 12 exiſtẽtibus, ita nimirũ, vt ipſa lucida ſit ſtella, cuius lux ita luxit, vt hoĩes eius oꝑa vidẽtes, pa
trem, qui in cœlis eſt, glorificarint, vt quæ ſub modio poſita non fuerit.
Math. 5. ¶ Hãc igit̃ ſtellã in hoc periculoſo huius ſeculi pelago nauigantes ducẽ ſequamur, eius & E
Marci. 4 ipſi virtutẽ ſuſcipiamus, & dubiũ nõ erit, quin cũctos errores maris euadẽtes ad portũ ſalu-
Lucæ. 8 tis tuto tãdẽ ꝑueniemus. Eſt enĩ ſanctiſſima illa virgo vere Ruth illa, q̃ virtutis eſt exẽplũ in
Effrata, vñ nobis lucet ꝑ hui' pelagi opaca claritate ſua ſpũali. Et certe illa eſt ſtella illa nobi
Ruth. 4 lis ex Iacob orta, cuius radius. ſ. dñs Ieſus, ſol iuſtitiæ, quẽ protulit, vti ſtella illæſa virginita-
te, vniuerſum orbẽ illuminat, cuius ſplendor & ꝑfulget in ſuꝑnis & inferos penetrat, terras
Nume. 24 etiã pluſtrãs & calefaciẽs magis mẽtes q̃ corpa, fouet virtutes, excoquit vitia. Ipſa, inquam
Malach. 4. iuxta thema noſtrũ, illa eſt ꝑclara & eximia ſtella, ſuꝑ hoc mare magnũ & ſpacioſum neceſ
ſario ſubleuata, micãs meritis, & illuſtrãs exẽplis ad portũ terræ beatitudinis.
¶ Si igit̃ eſt, frẽs, q intelligit ſe magis in hui' mũdi profluuio inter procellas & tẽpeſtates F
fluctuare, q̃ ꝑ terrã ambulare, nõ auertat oculos à fulgore huius ſyderis. ſi nõ vult procellis
obrui. Si inſurgẽt vẽti tẽtationũ & tribulationũ, reſpiciat ſtellã, vocet Mariã. Si criminum
immanitate turbatus, cõſciẽtiæ fœditate cõfuſus, horrore ꝑterritus, baratro incipiat abſor-
beri triſtitiæ, deſperatiõis abyſſo, cogitet Mariã. In huius pelagi periculis, in anguſtijs, in re
bus dubijs, Mariã cogitet, Mariã vocet, Nõ recedat ab ore, nõ à corde. Et vt impetret eius
orationis ſuffragiũ, nõ deſeret cõuerſatiõis exemplũ, ipſam q̃dẽ ſequẽs nõ deuiet, ipſam ro-
gãs nõ deſperet, ipſam cogitet, nõ errabit, ipſa tenẽte nõ corruet, ipſa protegẽte nõ metuet
ipſa duce non fatigabitur, ipſa propitia omnino per huius ſeculi pericula & incõmoda tuto
& ſe-

& secure enauigabit, quieturus tandem in portu salutis, quo Maria certo perducet, quoniã est stella maris, quæ hodie (deo propitio) haud secus atq; splendida stella processit ad ortũ, vnde natus est sol iustitiæ Christus deus noster.

HOMIL. LXXXVIII. DE EO QVOD LEGITVR, Esa. 11. Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet.

In iisdem ferijs natiuitatis Mariæ.

A
N die nupera, fratres charissimi, q ab ecclesia deiparæ virginis in cœlũ adsumptiõe est dicata, eiusdẽ virginis natalẽ celebrauim⁹, quo illa mortis regionẽ egressa in viuoꝝ regionem, in qua se propheta deo placere credidit, gloriose intrauit, de vita temporaria in æternã vitam euecta est, & q antea mortalis fuit, plane immortalis nata est, nẽpe q iuxta legem naturę hic mortua, illic (dño dicẽte) de morte trãsiit ad vitam: qua nimiꝝ natiuitate nihil pr̃s hoĩbus esse queat neq; optacius, neq; desiderabilius, qua prodeunt electi in regionem vitæ nõ iteꝝ morituri, sed fine fine victuri, viuẽtes ppetuo gauisuri, qppe vbi vltra neq; est mors, neq; luctus, neq; clamor, neque dolor, quũ ab electoꝝ oculis deus oẽm lachrymã absterserit hic p ipsum ã pressura huius mũdi ereptoꝝ. Hodie vero illius gloriosissimæ virginis natalẽ agimus, q ipsa ab æterno (iuxta scripturas) electa & ordinata, ad ortum & in hãc tẽporariã lucẽ, transitoriãq; vitam nata processit. Cuius plane natalis hoc nobis esse debet solennior & lætior, quo illa est omnibus maior & præstantior virgo eademq; dei optimi mater. Psal. 114 Iohan. 5 Apoc. 21

B ¶ Nec recte qs hoc loco obijciet, nõnullos non vulgariter sanctos, de qbus nuper, diei natiuitatis naturalis maledixisse, imprecatosq; diei & horæ fuisse. In qua nati essent, argumento vtiq; qd de hac tẽporaria natiuitate nequaq̃ sit exultãdum: maxime, cp q sua celebrassent natalitia tãtummodo de duobus scriptura commemoret, & ijs qdẽ plane improbis. In veteri nimiꝝ testamẽto natalẽ suũ genialiter celebrasse tradit̃ Pharao, In nouo Herodes, & vterq; humano illũ sanguine fędasse. Rñdemus: Illos non simplr̃ natalibus suis maledixisse, sed q se viderãt tãtis obnoxios malis, & hoĩes tãta hic pc̃toꝝ mole premi, hocq; ipm ã natiuitate originẽ incipere. Præterea Pharao & Herodes carnaliter tãtum, nos vero sp̃ualiter natalitia celebramus, vtpote Iesu Chr̃i diuæ virginis, q vel soli oĩm citra labẽ peccati, etiãnum originalis nati sunt & vixerũt, qbus adijcit in nouo testamẽto Iohãnes Bapt. In cuius (inqt Euangelista) natiuitate multi gaudebunt: siquidẽ, q sp̃u sancto repletus fuerit ex vtero m̃ris suæ. Sic pariter nõ debet nõ summo gaudio celebrari virginis Mariæ natalis, quã sibi altissimus suum tabernaculũ, teste Propheta, elegit & sanctificauit, quæ & sine pc̃ õ originali cõcepta, sine pc̃õ nata est & vixit, quæ & eũ nobis protulit, ã quo oẽ nr̃m est gaudium. s. Iesum Christũ, vnicũ & indubitatũ humani generis saluatorẽ. In cuius natiuitate angelus pastoribus apparẽs inqt: Nolite timere. Ecce eñ euãgelizo vobis gaudiũ magnum, qd erit omni populo, qa natus est nobis hodie saluator, q est Chr̃s dñs in ciuitate Dauid. Hiere. 10 Iob. 3 Gene. 40 Matth. 14 Marci. 6 Lucæ. 1 Psal. 45 Lucæ. 2

C ¶ Iam vero q nõ possit & debeat esse nobis lætabũda & solẽnis eius natiuitas, q illum nobis protulit, q tãti mũdo fuit & est lætitia, redẽptio, salus & vita? Quis eñ negabit, natalem ortũ eius virginis debere esse lætabundũ, quæ initiũ fuit oĩs grãæ & virtutis sp̃ualis, p ipsam in Chr̃ianũ populũ transfundẽdæ, qm̃ in ea benedicta virgine cœperit pfecta vitioꝝ mortificatio, ad regnum cœloꝝ adspiratio, singularis gloria virginitatis, virtus continentiæ & castitatis, agnitio Chr̃ianæ veritatis, filialis timoris, ac fulgidissimæ dilectiõis, in qbus tota fundat̃ Christiana religio. Quæ & de seipsa ait: Ego mater pulchrę dilectiõis, timoris & agnitionis, & sanctæ spei. Lætitiæ igit̃ plena hæc nobis esto dies natalis deiparæ virginis. In cuius verã ac solidã laudẽ & festiuitatẽ, vt aliqua pro virili aperiamus, principio quam hæc ipsa virgo laudatissima nobili sit stirpe nata, & ex quàm generosis processerit progenitoribus & qdem inter plurima paucis ostendemus, haud sane, qa magnopere referat, q sit nobili q; prosapia secundũ carnẽ natus, in primisq; apud deum, apud quem, scriptura teste, non est aliqua psonaꝝ acceptio, sed cordium dũtaxat æstimator Iesus Chr̃s, dñs noster, q vel ideo in genealogia generis nobilitatẽ in hominibus non reqsiuit, sed de captiuis & peccatoribus nasci voluit, q remissionẽ erat daturus captiuis. Nimiꝝ in cuius Genealogia recensent personæ admodũ reprehẽsibiles, vtpote Pharam, Zarã, Iechonias, & fratres ei⁹. Itẽq; Raab meretrix, vt ostenderet se non recusare iniuriam maculatæ originis, q maculas esset abstersurus, & ne qs putaret originis maculam impedimentum posse esse virtuti, nec se insolens de sui nobilitate iactaret. Cuius sane causa non est, quod sim recensurus, quàm sit nobili stirpe nata virgo Maria, verum primo, vt, veritate patrocinante, obstruã ora impioꝝ hæreti- 1. Cor. 1. Eccl. 24 Lucæ. 20 Actoꝝ. 10 Roman. 2. Ephe. 6 Lucæ. 19 Eccl. 4

hæreticorum, q sola leuitate quadã inopia permoti hãc illã nunq̃ satis laudatã virginẽ in ordi
nem redigere, prorsus cõtendã, vtpote q̃ nullo generis fulgore inclyta splẽduerit. Secũdo,
vt ostendã nõ solũ mores in ĳs, q prædicabiles sunt, sed etiã parẽtes oportere laudari, vt ve
luti trãsmissa immaculatæ puritatis hæreditas, in ĳs q̃s volumus laudare ꝑcellat. Et hoc est,
Eccl. 44 quod scriptura ait: Laudemus viros gloriosos, & parentes nostros in generatiõe sua. Hinc
1. Reg. 1. sancti Samuelis mater laudat. Sic Isaac à parẽtibus nobilitatẽ pietatis accepit, quam poste-
Gene. 21 ris reliquit. Sic Iohãnes Baptista à nobilitate parẽtũ cõmẽdat, quũ Zacharias pr̃ eius nõ so-
Lucæ. 1. lum sacerdos, sed etiã de vice Abia. i. nobili inter superiores semine, & vxor de filiabus Aa-
ron fuisse, cõmemorat ab Euãgelista, in maiorẽ vtiq; laudẽ ꝑcursoris domini.

¶Sic & Propheta dudũ oraculo prodidit deiparã virginẽ fore ex regia stirpe prognatã, D
Esaiæ. 11 dicẽs: Egrediet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascẽdet: nimirum ꝑ virgã intelligẽs
virginẽ Mariã, ex rege Iesse nobilissimo prognatã, & ab radice eius virgæ florẽ. s. Christũ.
1. Timot. 6 Et merito qdẽ hæc ipsa virgo ex regia processisse prosapia tradit, quæ illũ esset nobis pari-
Matth. 1 tura, qui (vt Aplus ait) rex est regũ & dñs dominãtiũ, q solus dñs, solus sanctus, solus altissi-
mus Iesus Chrũs. Atqui oraculo accedit Euangelista, inquens: Iacob aũt genuit Ioseph, virum
Mariæ, de qua natus est Iesus q vocat Chrũs. Et alius Euãgeliographus: Missus est (inquit)
Lucæ. 1 Gabriel à deo in ciuitatẽ Galilææ, cui nomẽ Nazareth ad virginem desponsatã viro, cui no
mẽ erat Ioseph, & nomẽ virginis Maria. Si igit Ioseph, cui erat Maria despõsata, de domo
id est, de familia Dauid regis fuit. A Iesse aũt eẽ natũ Dauidem Matthæus adfirmet, super-
Nume. 36 est, vt dicamus & adseueremus virginẽ Mariã vere de regia stirpe, scilicet Iesse regis, fuisse
genitã: quãdoquidẽ lege diuina olim cantũ fuerit, vt de sua quisq; tribu aut familia vxorem
duceret. Hinc notãter Matthæus ait: Iacob aũt genuit Ioseph virum Mariæ, demonstrãs, q̃d
propter illã & hũc in Genealogia posuerit, quũ alioqui nõ sit cõsuetudinis scripturarum, vt
mulierum in generationibus ordo texetur: nimirum, hic aliter obseruatum, vt ex vna tribu fuisse
Ioseph & Maria intelligerent, qui hãc ex lege ducere cogebatur, vt propinquã. Et sic recte
Matth. 22 indubitateq; credimus fuisse & Mariã in cognatiõe Dauid, qa eius scripturis credimus, quę
Lucæ. 20 vtrũq; dicũt & Christũ ex semine Dauid secundũ carnẽ, & eius matrem Mariã, nõ cũ viro
Luc. 1. cõcumbendo, sed virginẽ. Si ergo Maria virgo ex Dauidis prosapia. Ideo & Iesse, atq; qdẽ
ad hãc ex linea consanguinitatis descensus supputationem.

¶Consona scripturis historia tradit Ioachim & Annam diuæ virginis parẽtis fuisse vitę E
sanctimonia & religione vera pręstãtissimos, illum vero à Barpanthero genitũ, Barpanthe
rum à Panthero, Pantherum à Leui, Leuem à Nathan filio Dauidis, quem à Iesse genitũ Mat
thæus, vt diximus, adfirmat. Ex parte vero Ioseph, ita habet historia. Ex linea Solomonis
fratris Nathan, Mathan habuit vxorem, ex qua genuit Iacob. Defuncto aũt Mathan, Mel-
chi ex tribu Nathan, q filius quidẽ Leui, frater aũt Pantheri, duxit vxorem Mathan, matrẽ
aũt Iacob, & genuit ex ea Hely, Iacob quidem ex tribu Solomonis, Hely ex tribu Nathan.
Defunctus aũt Hely ex tribu Nathan sine liberis, & duxit frater eius Iacob, q ex tribu Solo
monis, vxorem eius, & suscitauit semen fratris sui ex præcepto diuino, & genuit Ioseph,
Ioseph igitur natura est filius Iacob ex descensu Solomonis, secundũ legem aũt Hely, q ex
Nathan fratre Solomonis, vnde Ioachim, Nã filius, q nascebatur secundũ naturã, erat qdẽ
generãtis, secundum aũt legẽ defuncti. Hæc iuxta scripturas historia, cui accedũt Damasce
nus, Eusebius Cæsarieñ. Hieronymus, Beda, hocq; genus authores catholici, fide multo di-
gnissimi, qbus nephas sit negare fidem, maxime q̃d & Euangelistæ idipsum aperto habent
Esa. 11 oraculum comprobantes Esaiæ, dicentis: Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice
eius ascendet. Vbi per virginem ad literã intelligitur virgo Maria, & per florem inde pro-
deuntẽ, dñs noster Iesus Chrũs sine hęsitatiõe ex progenie Dauid natus, vt aperta scriptu-
rarum comprobãt testimonia. Quare & sancta Anna, ex qua prodĳt virgo Maria & eius fi-
filius Iesus Chrũs, etiã ex stirpe Dauid & Iesse emanauit. Nõ em̃ possunt ex diuersa origine
prodire parẽtes & liberi, cũ filĳ progenitorum sequant stemmata. Itaq; vere Propheta dixit
Mariã egressurã de radice Iesse, & florẽ de radice eius ascẽsurum. Virgulã (inquã) regiã. s. di-
uam virginẽ ex regali progenie exortã, & de stirpe Iesse natã, quæ nobis illũ suauissimũ flo-
rem protulit, cuius odore bono, totus mũdus ad vitã est reuocatus.

¶O igit, virgo Maria, felices q te genuere parẽtes. O & te felicissimã & sup oẽs benedi- F
ctã Maria, q̃ nobis virga talẽ ac tãtũ florẽ protulisti, Iesum Chr̃m, verum deum & hoiem, &
vnicũ nr̃æ salutis authorẽ. O quam nõ casu sed spũ vtiq; sancto adflatus propheta ꝑdixit te
egressurã de radice Iesse. i. refrigerĳ, & incẽsi (ita em̃ Iesse interp̃tat) qppe q̃ nõ modo par-
tu tuo nobilissimo parẽtibus tuis, sed nobis oĩbus miseris & dudũ adflictis & tribulatis pec-
catoribus refrigerium fuisti longe iucundissimũ. Nõne in persona nostri regius Propheta
Psal. 65. ad tuũ dicit filiũ. Trãsiuimus ꝑ ignẽ & aquã, & eduxisti nos in refrigeriũ. Et reuera ille idẽ
Hiere. 6 est illa via bona, de qua Hieremias: Ambulate (inqt) in ea, & inuenietis refrigeriũ aiab⁹ vr̃is.

Cuiusmo

Cuiusmodi ipsemet suis se verbis arguit, dicens: Venite ad me oēs, q laboratis & onerati estis, & ego reficiā vos, & inuenietis requiē animabus vestris. O igit iucūdissima radix Iesse, quæ nobis tantū refrigeriū dedisti. Imo nō modo refrigeriū, sed & incensum, scilicet Mariam, ignē. s. charitatis & dilectiōis pulchræ, de seipsa dicentē: Ego mater pulchræ dilectionis & timoris, & agnitiōis, & sanctæ spei, quæ vtiq ex igne & desiderio cordis seipsam obtulit deo suauissimū incensum, illudq nobis attulit incensum, qd ex ineffabili erga nos charitate in ara crucis pro nobis oblatū est, q & ignē in terrā mittere venerat, quū & ipse ignis id est, charitas eēt. Discāt proinde hic filij, vt & ipsi cum Iesse subditi sint deo & parētibus suis, & tales deinde generabūt filios, deo præstāte, à qbus refrigeriū accipient, vti à Maria, Ioachim & Anna à Chřo & Maria. Discāt & eē incēsum, id est, seruiāt deo & parētib' ex amore & timore, vnde si emanatura in corde deuotio, q tādem ex igne & desiderio cordis deo offeret suauissimū incensum, possintq cū Dauide dicere singuli: Dirigat oratio mea, sicut incēsum in cōspectu tuo. Eleuatio manuū mea, sacrificiū vespertinū, conēturq parētū ita sequi vestigia, vt stemma ipsorū nobile æquent, vel superent virtute, aut minus nobile euehāt, & extollāt morū, virtutūq nobilitate. Veluti dixisse Maria nō dubitatur, q adeo se deo obtulerat, vt angelo respōdere nō dubitaret. Qūo fiet istud, qm virū nō cognosco. — Math. 11. Eccl. 24. Luc. 12. Iohan. 4. Psalm. 140. Luca. 1.

G ¶ O igit nobilissima virga Iesse, virgo (inquā) Maria refrigerās & incendens, En nō minus vere ac rōnabiliter te oriturā ex radice Iesse pdixit propheta: Et virgā fore futurā: quidem vti virga sis ac fueris in æternūq futura. Flexibilis. s. & gracilis. Flexibilis (inquam) pietate & misericordia. Cuius insigne reliquisti documentū in nuptijs Chanæ Galilææ, qñ pietate super sponsis, ne verecundarent ob vini penuriā, & vino deficiente, ad Iesum filium tuū dulcissimū dixisti, vinū nō habēt. Gracilis humilitate, & spūs paupertate, quādo virgo ipsa & mater creatoris cœli & terræ, regū regis, & domini dominātium humillime angelo respondens, dixisti: Ecce ancilla dñi, fiat mihi secundū verbū tuum. Quā qdem gracilitatem & humilitatem dñs, te testāte, respiciēs effecit, vt ex eo oēs generatiōes te beatam dicerent: O igitur beatissima virga, eademq humillima & pijssima, & omniū virtutū candore speciosissima virga. Quid ego inops ingenio, facundia balbus dicā, qm quicqd dixero, minus dicā quàm tua dignitas exigit: nimirū cuius laude omnis est inferior oratio. Si eīn cœlū appellem, altior es. Si stellas purior, si solem pulchrior, si lunā electior. Si matrē gentiū dicā excellis. Si formā dei appellem, digna existis. Si dominā angelorū vocē, per omnia comprobaris: nimirū, cuius (iuxta scripturas) detentio est in plenitudine, vtpote cui nec fides defuit patriarcharū, nec spūs prophetarū, nec zelus Apostolorū, nec constātia martyrū, nec sobrietas confessorū, nec castitas virginum, nec fœcūditas cōiugum, nec puritas angelorū. O vere virga Iesse, quæ plena gratia generosissimū florem, Iesum Christū, cœlis gloriā, terris deū protulisti & pacē, vitijs finē, vitæ ordinē, moribus disciplinam. Hinc ipsa selectissima virga dudum patribus es repromissa cœlitus, mysticis miraculis præfigurata, oraculis præfigurata, oraculis propheticis prænūtiata. Tu em illa es virga, quā olim p prophetam deus repromittens, ait: Egredier virga de radice Iesse. Tu qq virga es illa Aaronis, quæ arida in tabernaculo dñi posita cū alijs virgis sola inuenta est viruisse, floruisse, fructū peperisse, nempe sic & tu descēdēs, nō solū ex tribu regali, sed & sacerdotali dedicata fuisse à puero in tēplo dñi, cū alijs virginibus arida. i. nō humectata virili semine, sed spū sancto adumbrata virgo cōcepisti, floruisti & protulisti, florem illū & fructū benedictū vētris tui Iesum Christū. vt veram redderes figurā, & impleres prophetiā dicentē: Ecce virgo concipiet & pariet filium. — Iohan. 2. Luca. 1. Eccl. 24. Esa. 11. Nume. 17. Math. 1. Luc. 1. Esa. 7.

HOMILIA LXXXIX. DE EO QVOD LEGITVR, Canticorum sexto: Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens.

In ijsdem ferijs natiuitatis Mariæ.

A
Eus ille optimus qui omnia quæ voluit fecit, & quidem sapienter, qui & solus mirabilia facit, nihilq frustra operatur, quos cæteris futuros esse voluit, insigniores plerūq semper signo aliquo, perinde atq futuræ alicuius magnæ per eos rei perficiundæ præsagio, vel in vtero adhuc vel in natiuitate vel mox ab infantia insigniuit, quo eorum apud omnes mirabilem & sanctitatem & authoritatem & fidē certius, efficaciusq astrueret. Sic sane eo authore, Iacob iā ex vtero matris cū Esau gemellus nasciturus plantā fratris manu tenebat, q & idcirco est Iacob appellatus. i. supplantator, qm fratrē Esau deinde altera vice supplantarat. i. deceperat in bñdictiōe à patre sene Isaac surripiēda. Cui & postea ī itinere peregrināti & dormiēti de' bñdixit, ingēs: Terrā in qua dor- — Psal. 103. Psal. 71. Psal. 137. Gene. 25. 27. 28. Roma. 9.

qua dormis,tibi dabo & femini tuo,eritq; semē tuū quasi puluis terræ.Dilataberis ad oriē-
tem & occidentē & septentrionem & meridiē,& benedicentur in te & in semine tuo cun-
Exod.2 ctæ tribus terræ.Et ero custos tuus quocūq; perrexeris,&c. Sic Moses iam natus & infans
elegans,ædicto Pharaonis minante,tribus mensibus à matre cælatus est,quū iam vltra cæ-
lari nō posset in fiscellam scirpeam positus in charecto ripæ fluminis expositus est,q deinde
(deo ita ordināte) à filia Pharaonis inuentus est,& Moses,qa de aqua latus,dictus, populo
Israelitico per mare rubrum in libertatē vendicādo author extitit maximus. Sic q magnus
futurus eēt propheta Iohannes Baptista, ipse puer,quū in materno adhuc clausus eēt vtero
Luc.1. declarauit,q prius propheta extitit,q̄ in lucē ederetur,Elisabetha ad Mariā dicēte:Ecce em
Matth.11 vt facta est vox salutatiōis tuę in auribus meis,exultauit in gaudio infans in vtero meo.Qui
Malac.3 nimirū tātus deinde factus est,vt Chrūs summa & vnica & vera veritas de illo testatus est,
inquiēs:Amē dico vobis,nō surrexit inter natos mulierū maior Iohāne Baptista, de q̄ scri-
ptū est:Ecce ego mitto angelū meū ante faciē tuā, qui præparabit viam tuā ante te.

¶Sic hodie diua virgo eademq; gloriosissima Maria ex vtero diuæ matris Annæ p hanc B
temporalem natiuitatē in hūc mundū nascitura nō secus atq; aurora suboriens toti mundo
apparuit,testimonio qdem sapientissimi Solomonis,spū sancto ducti,& in Canticis admi-
Cantic.6 rabiliter exclamātis:Quæ est ista,quæ progreditur quasi aurora cōsurgens?In qbus qdem
verbis ille inclytam virginem appellat auroram,vtpote insinuans,qualis & quanta apud &
inter oēs illa esset futura:nimirū,tanto omēs post se dignitate & virtute simulq; vitæ sancti-
Aeneid.3 monia,morumq; splendore relictura,quāto post se aurora oēs stellas,nempe quę aduentē
omnes stellas vnaq; cū tenebris fugat,Poeta canēte:Postera iāq; dies primo surgebat Eoo,
Humentemq; aurora polo dimouerat vmbrā.Et rursus:Postera Phœbea lustrabat lampa
de terras,Humentemq; aurora polo dimouerat vmbrā. Et hoc est,q̄d ipsa diua virgo tu-
lerit vna omnium virginalis appellationis decus.Estq; ita & pie & sancte comparatum,vt
vbi nomen virginis,vox cœlo grata,inferis inuisa,gētibus popularis, ore effertur hic An-
næ filia,Christi parens nominari,nec vlla virginū alia intelligatur,quemadmodū filius illi-
us dñs noster Iesus Chrūs vnus omnium cōsensu piorū hominū vt redemptor sit mundi,sit
& saluator dictus,quū & seruatorē,vindicem,assertorē elegantius dicere potuisset humana
pietas.Est itaq; diua virgo vere dicta aurora,quandoquidē vt hæc omnibus est stellis excel
lentior,ita illa omnibus est virginibus & mulieribus eminentior,ecclesia canente: O virgo
virginū,quomodo fiet istud,quoniam nec primam similem visa es,nec habere sequentem.
Sola fine exemplo placuisti fœmina Christo. Sane nunquam inuenta est mulier,nec futuris
seculis inuenietur vlla præter te,quæ viri nescia filium cōcipiat,quæ virgo permanēs ædat
prolem,quæ fine dolore enixa sit infantem deum & hominem.

¶O igitur sapientissime Solomon,verissime hodie spū sancto ducte in persona totius ec C
clesiæ ad illam eminentissimā virginē admirans exclamas, ad illā(inquā) iam quasi nascen-
tem,Quæ est ista,quæ progreditur quasi aurora cōsurgens.Hæc em illa est aurora, quæ ex
vtero diuæ Annæ in hunc mundū apparuit ante veri solis exortum,qui est Christus domi-
nus deus noster,q felici ortu suo densas huius mūdi propulsauit tenebras,& fulgētissimum
veritatis lumen humanis cordibus infudit,omnem hominem in hunc mundum veniētem
Iohan. 1. illuminās fide & virtutū exemplo,de quo Propheta:Exortum est in tenebris lumen rectis
Psalm. 111 misericors & miserator dñs & iustus.Et alius olim vates:Vobis timentibus nomen meum
orietur sol iustitiæ.Ipse qdem est nostra iustitia,q & nos omnem iustitiam cōtra iniqtates
Malac.4 & scelera docuit,viāq; nobis demōstrauit,vt se quasi radiantissimum lumē sequeremur ci-
1.Cor. 1. tra errorem.Ideoq; ipse de seipso inquit:Ego lux in mundū veni,vt omnis,q credit in me,
Iohan.12 in tenebris nō maneat. Dum lucē habetis,credite in lucē,vt filij lucis sitis. Idem pauloante:
Iohan.8 Ego sum lux mūdi,qui sequitur me,non ambulat in tenebris,sed habebit lumen vitæ. Hāc
igitur lucem quia nobis protulit Maria ipsa dici cœpit aurora,& quidem generatim, quæ
& mystice aurora singulariter appellari queat.

¶Primo,quia quemadmodū aurora tempus est inter noctē præcedētem & diem sequē- D
Verg.4. tem,quod & solem nobis paulopost venturū prætendit,canēte Poeta: Et iam prima nouo
Aeneid. spargebat lumine terras,Tithoni croceum linquēs aurora cubile. Regina e speculis vt pri-
mum albescere lucem, Vidit &c.Ita & Maria exorta Christū dñm iustitiæ nobis solem p-
Esaię.7 tendit subsequuturum,veluti de ea dudum prędixerat Esaias:Ecce virgo cōcipiet & pariet
Nume. 24 filium,& vocabitur nomen eius Emanuel.Et Balaam: Orietur stella ex Iacob, & cōsurget
Luc.1 virga de Israel.Et angelus ad illam:Ecce concipies in vtero & paries filium,& vocabis no-
men eius Iesum.Hic erit magnus,& filius altissimi vocabitur,&c.

¶Secūdo,qa vt aurora noctem terminat,& tenebras fugat,sic Maria solē Christū sicut E
mater filium pcedens,iā nata noctē culpæ & legis etiā antiquæ terminauit,errorū tenebras
per si-

per filiū fugauit, diē gratiæ inchoans, lucē veritatis profundēs, mūdū illuminās. Hinc Apostolus: At vbi (inqt) venit plenitudo tpis, misit deus filiū suū, factū ex muliere, factū sub lege, vt eos q sub lege erāt, redimeret, vt adoptionē filiorum reciperemus. Et hoc est, qđ & Zacharias dixit: Illuminare ħs qui in tenebris & in vmbra mortis sedēt, ad dirigēdos pedes nros in viā pacis. Id qđ & dudū pdixerat Esaias, dicēs: Populus gentiū, q ambulabat in tenebris vidit lucē magnā, habitātibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. Galat.4 Lucæ.1 Esa.9

F ¶Tertio, qm vt aurora turbat latrones, q scientes aurora oriente diē esse propinquam, timent ne deprehendātur, ita Maria latrones, i. dæmones fugat, nimirum inuocata tanq cōtra illos coadiutrix, q proculdubio formidāt, Mariā psentē sentiētes. Quādoquidē illa sit, quæ (vt est in Cāticis) terribilis ē, vt castrorum acies ordinata, s. cōtra dæmonē præsens & implorata. Est em illa mulier, de qua ad serpētē dns deus ait: Inimicitias ponā inter te & mulierē, & semen tuū & semen illius. Ipsa cōteret caput tuū. Sic nō absurde videri potest Iob in spū de aurora illa dixisse. Si subito apparuerit aurora, arbitrantur vmbram mortis. Cant. 6 Gene.3 Iob.24

G ¶Quarto, qđ sicut aurora ægros bene habere facit, qđ ea oriente ægri plerūq alleuiant, adeoq aues ipsæ canere & modulari incipiunt, Sic & Maria suos ægros, id est, peccatores suo salutari ortu & auxilio gratiæ de omi tribulatiōe & tentatione cōsolata est, & adhuc cōsolatur, auibus, id est, iustis gratulantibus, q dudū ardentissime, lachrymātibus oculis multo tempore clamarant, dicentes: Rorate cœli desuper & nubes pluant iustum, aperiat terra, & germinet saluatorem. Quæ est illa terra? Est (inquam) aurora illa pulcherrima, de qua sol iustitiæ illuxit, dicēte Dauide: Veritas, id est, Christus, de terra orta ē, & iustitia de cœlo prospexit. Etenim dns dabit benignitatē, terra dabit fructū suum, scilicet Iesum Christū, q terræ, id est, Mariæ fructus dicit benedictus, vt nuper ad longū diximus. Sic ferme videt posse de Maria illud angeli ad Iacob intelligi, qui cum eo luctabatur. Iam ascendit aurora, dimitte me. Q. d. Iam est tempus, quod omnis luctatio tribulationis cesset, quoniam aurora, id est, Maria virgo appropinquat. s. sua natiuitate. Esa.45 Psal.84 Luc.1. Gene.32

H ¶Quinto, quia vt aurora decorat suo ortu omnia, ita quoque diua virgo vitę suæ sanctimonia, morum candore cunctis præbuit lucem & nitorem, vt per ipsam omnes maculæ p Euam contractæ sint deletæ.

HOMILIA XC. DE EO QVOD LEGITVR, Marc.6. Misit rex Herodes, &c.

In ferijs decollationis diui Iohannis &c.

A

Gitur hodie, vt constat, charissimi fratres, dies admodū toto terrarum orbe celebris, in qua catholica ecclesia religiose habet memoriam obitus diui Iohannis Baptistæ, domini præcursoris, q maior inter natos mulierum non surrexit. In qua nimirum die, tā est nobis gaudendum quàm mirandum. Matth.11

B ¶Primo quidē magnopere gaudeamus, quod illa hodierna sit dies, qua hinc ad cœlos transiit ille, quo inter natos mulierum maior haud surrexit. Si enim multi in ea gauisi sunt die & natiuitate, qua ille natus est in hāc vitā plane transitoriā, & adeo vanā, tamq plenā ærumnis & miserijs, vt nō defuerint sancti quidā homines, q diei & horæ natiuitatis in hūc mundū suæ maledixerint, quiq exoptarint, quatenus periret dies in qua nati essent, & nox, in qua dictū esset, cōceptus est homo. Si (inquam) fratres in ea die & diei natiuitate gaudendū fuit, qua postulāte natura potius summe sit dolendū, quanto hodie magis est lætandū, quod diuus Iohānes dñi præcursor natus sit non ad hāc vitā labilem, sed ad eā vitā, quæ nullo est trāsitura termino, nullo intermixta mœrore. Hodie quidē dies est, in qua vir vere sanctus de hoc trāsit mundo, qui totus est positus in maligno, plenus dolore, peccato, ærumnis, & angustijs in eā nimirum regionē & ciuitatem, in qua (vt ait Apocalypsis) nulla est neq sitis, neq esuries, neq frigus, neq æstus, neq luctus, neq mors, quæ neq sole, neq luna eget, vtpote quam dei claritas illuminat, à quibus qui inibi habitant, abstersit deus oēm lachrymā ab oculis eorum. Hæc (inquā) est dies, qua diuus Baptista natus est ad vitā beatā, dum exuens veterē hominē, nouū induit, q secundū deū creatus est, veterē nō vetustate peccati, sed corruptibilitate. Nouū incorruptibilē & immortalem, qui secundum deum similitudine gloriæ est creatus, & hic in æternum permanet. Lucæ.1 Iob.3 Apoc.7 Apoc.21

C ¶Hæc igit est dies, qua de tenebrosis huius seculi voluminibus prodiēs, lumen illud inaccessibile, diuinūq est ingressus vir sanctus, in qua mortis regionē excessit, vitæ viridariū intrauit, vbi mō geniti primā vocē nō lamētatiōis edūt, sed alleluia lætitiæ cū scīs angelis p oēs vicos canūt. Hodie igit lætādū est, tū propter ipm, q & cōfrater est noster, q hodie ab omni angu- Tob.13

angustia & tribulatione solutus prodijt in regionem vitæ, non iterũ moriturus, sed sine fine
victurus, viuēsq; perpetuo gauisurus, tum propter nos, qui illum (inquam) præmisimus pa-
tronum & aduocatũ, qui deũ optimũ maximũ nũc in tempore opportuno, vt propheta ce-
cinit pro nostra orat iniquitate, adeoq; pro hac tota ciuitate & regione.

Psal. 31 ¶Quur id minus faceret aut posset, quũ scriptura testetur Hieremiã ipsum tãtopere pro D
2. Mach. 15 omni populo Iudæorũ, & vniuersa sancta ciuitate orasse? Siquidē diuus Baptista non modo
Hiere. 1. sit alter Hieremias in eo, q̃d vt ille, de ventre matris suæ à dño sit in prophetã vocatus ac in
vtero anteq̃ exiret sanctificatus, verũ q̃d ille sit eo longe maior, qa Hieremias propheta, ille
vero tã plus q̃ propheta fuerit, vt de eo veritas ipsa, Iesus Chr̃s in hæc verba testificari non
Matth. 11. dubitauerit, inqens: Amē dico vobis, q̃d hic plus est q̃ propheta, vtpote de q̃ scriptũ est: Ec
Malac. 3 ce ego mitto angelũ meũ, scilicet Iohãnē Baptistã, ante faciē tuã, q præparabit viã tuã ante
te. Amē dico vobis, nõ surrexit maior Iohãne Baptista. Qui aũt minor est in regno cœlorũ
maior est illo. Iã vero si maior est Iohãnes Hieremia, qs dubitet æque illũ pro nobis deum
orare, ac ille p Iudæis. Præterea si angelus Tobiæ olim orationē deo obtulerit, q̃d nihil ali-
Tob. 12 ud est, q̃ ad deũ pro hoĩe supplicatio, quur id nõ posset Iohannes Baptista quũ ipse, veritate
Malac. 3 teste, angelus sit ille, de q̃ Malachias singulariter vaticinatus est? Si deniq; idē, dũ adhuc vi-
xit, oĩbus fuerit maior sanctificatione, natiuitate, cõuersatiõe, p̃dicatione & martyrio, & eo
tamē tum maior fuit angelus quispiã, in regno cœlorũ, q̃d incorruptibilis sit, q̃ putamus eũ
nũc in cœlo esse gratia & authoritate magnũ? Si insuper ipse de illis fuerit dei amicis, quorũ
iuxta prophetã, principatus hic in terra est cõfortatus, quiq; hic nimis sunt à deo honorati,
quãto magis ille nũc est honoratus & eius principatus cõfortatus in cœlo, vbi q est, maior
est eo qui hic maximus est. Certe si is in terra adhuc positus oĩa potuit, non quidē in se, sed
in Christo (vt dicebat Apl̃us) qd nõ poterit hodie viuēs in æterna felicitate cũ ipso, q illi ro
ganti, quũ nihil cõtra diuinã voluntatem possit petere, nihil est denegaturus.

¶Gaudeamus igitur fratres in hac festa die ex animoq; depromamus p̃conia, in qua no- E
ster cõfrater, cui æquam debemus, quàm nobis, charitatem, gaudia summæ felicitatis, æter-
næq; vitæ est adeptus, & noster cœpit esse patronus longe potētissimus, q fideliter & effica
citer salutis nr̃æ negotia tractat, à nobis pie inuocatus, vt pro nobis oret ex vera & iusta ca-
tholicę ecclesiæ, q̃ per spm̃ veritatis, q nõ errat, sed ipsa est sapiētia, regit, institutione.

¶Sed mirãdũ vtiq; nobis est hodie ac simul quærēdũ: Primo, qd causæ, q̃ tãta iuxta mũ- F
di opinionē fuerit disparitas inter diui Iohãnis vitæ principiũ & exitum? quãdoquidem læ
tissima fuerit illius natiuitas, exitus vero illius tam miserabilis q̃ tristis, vtpote qui tã innocē
ter q̃ misere in cæco carcere quasi luce indignus (Herode iubēte) decollatus sit.

¶Secũdo, qd causæ, q̃d Iohãnes ipse Baptista prophetiæ spũ intra matris vterũ impletus G
par angelo plus q̃ propheta, Apostolorũ princeps, qa primus Euãgelij incisor, insigne virgi
Matth. 11. nitatis speculũ, pudicitiæ titulus, castitatis exemplũ, & in summa q̃ verbo, exemplo & facto
maior nõ surrexit inter natos mulierũ, qd (inquã) causæ, q̃d vir talis ac tantus tã misere tãq;
improbe ab iniquis in carcerem protrudit, & vir tãtæ semp castimoniæ & austeritatis pro
puellæ meretricis saltu capite truncatur & pro vsu turpiũ, quibus nunq̃ indulsit, morit. Nũ-
quid, ah bone deus, in eius vnquam fuit vita aliquid maculæ, q̃d sic despecta mors deterge-
ret? Nequaq̃. Quid em̃ putamus in eo fuisse detergendũ & purgandũ, q in vtero fuerit san-
ctificatus, q sanctus inde prodijt, q nec vllũ conuersatione sua lædere potuit, quũ puerulus
heremũ ingressus ē, & deinde nõ egressus. Qui se nec voluptate, nec crapula maculare qui-
Matth. 11. uit, q virgo fuit, nec vsus sit molli vestitu, sed hirtuoso, nec alio quàm locustis pro cibo, nec
Marc. 6. alio pro potu q̃ lactuce vsus fuerit, q neq; vanus & mutabilis, sed in oĩbus constãs, nec mē-
dax, nec adulator, quũ confessus fuerit, & nõ negarit, imo qui deniq; pro veritate & iustitia
mortuus sit. Quid igit mira res (oĩpotēs deus sic vehemēter virũ tã sanctũ hoc in seculo de-
spexit, quē sic sublimiter ante secula elegit in officiũ, quo p̃ter ipsum alius vsus est nemo.

¶Ad primum fratres ita velim responsum, deum optimum in hoc viro sancto p ea quæ H
cum & per illum egit nos instruere voluisse.

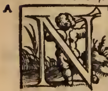
¶Primo, nempe neq; ex natiuitate neq; ex morte citra euidens testimoniũ esse iudican- I
dum, siue vt malum ex mala morte, siue vt bonum ex bona natiuitate, fieri em̃ posse, vt ho-
mo beatus triste nascatur, & ediuerso malus læte nascatur. Et demũ bonũ posse bonũ mise-
1. Cor. 4. re nasci & mori, & ediuerso malũ, &c. Ideoq; Apostolus: Nolite (inquit) ante tempus iudi-
care, quoadusq; veniat dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifesta-
bit consilia cordium, & tunc laus erit vnicuiq; à deo.

¶Secũdo, neminē posse sui finis, qualis sit futurus esse certũ, nec ex natiuitate illum nec ex K
vita posse cognosci, quũ mali pulchre possint mori, boni vero triste, & econtrario, quoniã
Eccles. 9 vt ait Ecclesiastes, eadem cũctis eueniant bonis æque & malis, sed omnia in futurũ seruētur
incerta. Et nescit homo finem suũ, sed sicut pisces capiuntur hamo, & aues laqueo compre-
hendũ-

hendantur, sic capiunt hoīca in tēpore malo, cū eis extemplo supervenerit. Cum itaq; homo finis suæ vitæ & eius qualitatis ac modi sit incertus, debet sedulo cū propheta orare: Notū fac mihi dñe finē meū. Et numerū dierū meorū, quis est, vt sciētia, qd desit mihi. Ecce mēsurabiles posui dies meos, & substantia mea tanq̄ nihilū ante te est. Et iterū: Ne, inquit, proijcias me in tēpore senectutis, cū defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Psal.38 Psal.70

L ¶Tertio, hoīem q bene viuit nō tam de natiuitate q̄ de morte sua debere gaudere, q̄m hæc sit omnium hic ærumnarū & tribulationum terminatrix, qua & non aliter homo in vitam æternam nascitur, vbi tantū est gaudij, quantū nec auris aliqua audiuit, nec oculus vidit, nec in cor hominis descendit. Hinc scriptura: Melior est, inquit, dies mortis q̄ natiuitatis. Ipsi eñi sancti in cœlo vere viuunt, quia vbi vera est vita, quæ omni caret dolore, tristitia & fine. Hæc vero præsens propter peccata & tribulationes, quibus homo vexatur, mortis q̄ vitæ est multo similior. Ideoq; Apostolus gaudebat, vt solueret, vt cū Christo vere posset viuere, quanq̄ illi insipientibus mori & mortui videantur, qui cū illos olim in tanto gaudio & in æterna vita visuri sunt, & clamabūt in hæc scripturæ verba: Hi sunt, quos habuimus aliquādo in derisum, & in similitudinem improperij. Esaiæ.64 1.Cor.2 Eccles.7 Philip.1 Sap.5

HOMILIA XCI. IN VNIVERSVM.
In ferijs natalitij gloriosissimæ deiparæ virginis Mariæ.

A
On ignoro, fratres chariss. esse, hac iniqua p̄sertim mortaliū cōditione, q miranf fortassis, cur ecclesia, vt cunq; illa spū sancto, ne erret, regaf, nobis tā toto terrarū orbe celebrē, venerabilē, lætāq; habere voluerit virginis Mariæ natiuitatis diem, q̄ñ nō defuerint & ij quidē sancti, qui suæ natiuitatis diei maledixeeūt, veluti Iob & Hieremias, in argumentū vtiq; pijs hoībus nō esse de hac tēporatoria natiuitate gaudendū, indeq; factū, vt scriptura nō nisi duos, & eos quidē impios. s. Pharaonē in veteri test. & Herodē in nouo testamēto recenseat, qui suum natalē celebrarunt, & quorū tamen vterq; eundē humano sanguine fœdauerit. Atq; ideo male hodierna die natiuitatis Mariæ ecclesiam instituisse celebritatem venerabilem & lætam. Lucæ.22 Iob.3 Hiere.20 Gene.40 Matth.14 Marci.6

B ¶Quibus initio respōderim, Iobū illū patiētiæ, Hieremiā perseuerātiæ exemplar haud simpliciter, sed in p̄sona sensitiui hominis, & impatiētia maledixisse, q horret huius mūdi & tēpis tribulatiões, persequutiões, fed & peccata, qbus plerūq; oēs obnoxij fiunt, qui tem poraliter in hūc mundū nascunt. Sed diua virgo deiparæ nō sic in hāc est nata terrā, vt porte cuius natiuitas gaudiū toti mūdo cōtulit, vt q̄ sine pctō etiā originali, concepta, nata & cōuersata, eū sine exēplo nobis protulit, q author est oīs salutis & lætitiæ, de cuius natiuitate in hæc verba pastoribus loquebaf angelus: Nolite timere, Ecce eñ euangelizo vobis gaudiū magnū, q̄d erit omni populo, q natus est hodie saluator, q est Chr̄s dñs in ciuitate Dauid. Quia ergo hūc nobis genuit virgo Maria testimonio scripturæ, & ille sine ipsa nasci nec voluit nec potuit, p̄fecto nō debem⁹ nō de ipsius natiuitate hodierna die lætari, nō carnalr vt Pharao & Herodes cū inquinamēto pctōrū, sed spūaliter & cū sanctificatiōe diei huius, queadmodū & deus ipse eā sibi in tabernaculū sanctificauit, q̄ hodie nata est. Roma.5 Lucæ.2 Psal.45

C ¶Atq; sane bestiam non hominē esse eum putauerim, qui hodie sibi de tanti hominis natiuitate non velit & feriari & gaudere. Siquidē Christus, veritas ipsa dixerit, mulierem ipsam quū peperit, amplius non meminisse pressuræ, propter gaudium, quia homo natus sit in mundū: nempe subindicans rectē nos lætari, propter hominis natiuitatem hāc temporariam, sine qua nemo in vitam æternā nasci possit. Si proinde dñs Iesus de vnoquoq; homine vel quamlibet paruo gaudendū existimat, quanta putemus hanc diem veneratione & lætitia nobis esse peragendā, in qua nata est, quæ diuitijs gratiarū & virtutū vniuersas filias Hierusalē sic vndecunq; supeeauit, vt eā in hunc mundū hodie prodeunte p natiuitatē Solomon rex sapientissimus spū sancto actus haud potuit ex animo haud admirari, dicens: Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens? Iohan.16 Prouer.31 Cant.6

D ¶In quibus sane verbis scriptura, quoniam illam appellat aurorā, non obscure arguit.
¶Primo, diuæ virginis nobilitatē & dignitatē stirpis ipsius. Sicut eñ aurora ex nobilissima stirpe generaf. s. ex sole, q̄m illā gignit ac inde p̄cedit, sic virgo Maria ex nobilissima stirpe probaf prodijsse: nimirū euangelio q̄d hodie legi solet, testāte ex prosapia quatuordecim iudicū patriarcharū, quatuordecim regū, quatuordecimq; pontificū ducū. Et hoc nemo pie doctus & cōpos rationis inficiari queat, quū eñ ipse Ioseph ex hmōi nobili stirpe & tribu testimonio euāgelij natus dicif, atq; ipse secundū lineā generationis fuerit vir Mariæ, nō potuit & Maria ex eadē tribu nō fuisse nata, q̄m lege cautū fuerit, ne qua virgo alteri q̄ viro suæ tribus matrimonio collocaref, vt sic hæreditas vtriusq; in sua maneret Matth.1 Nume.36

DD genealo-

genealogia, vt aliàs in Panegyrico, in Heptalogo abunde monstrauimus. Insuper quum
Psalm. 131. scriptura passim vocet & adfirmet Christũ filium Dauid regis, eundemq́ nominet ducē,
Gene. 49 regē, simulq́ sacerdos secundũ humanitatem & carnem suã, profecto talis per Mariam
Mich 5 virginē dumtaxat esse potuit non per Ioseph, qui etsi ratione sacramenti pater Christi su
Apoc. 19. isse dicitur, non tamen ex eius semine, sed spiritu sancto cooperante (vt dicit euangeliũ)
Psal. 109 ex Maria virgine. i. ex eius carne & sanguine natus est. Vnde plus q̃ euidenter claret ex q̃
Matt. 1. 22 nobili stirpe nata sit hodie virgo Maria, vtiq; ex progenie ducali, regia & sacerdotali cō-
Marc. 12 tra hæreticos, negantes ipsam sic progenitam, qui & ita negant necessum est, Christũ esse
Luc. 20 Messiam in lege & prophetis olim à deo patre promissum generi humano. Qui vero id
inficiantur, plane totum euangelium negent oportet & Christianismum.

¶Absit aũt frēs, veritatē impugnemus, verũ ea patrona credamus, hodie Mariã eē natã E
plane ex illustrissima stirpe, vtpote ducali, regia, sacerdotaliq́. Si proinde ex nō illaudata
cōsuetudine gaudemus & lætamur de natalitio alicuius simplicis regis & reginæ, qd ho-
die nō summa cũ veneratiōe feriãtes gauderemus de natalitio reginæ cœli & terræ, vtpo
te, q̃ nobis sola sine exēplo genuit eũ, q rex regũ & dñs dominantiũ cœlũ & terrã creauit
1. Timot. 6 & regit? Quã propterea nō sine causa hodie nascentē ex vtero Annæ matris admirat So
Apoc. 19 lomon, dicēs: Quæ est ista, q̃ progreditur quasi aurora consurgens? Ex quibus verbis.

¶Secũdo arguit dignitatē diuæ virginis propter singularia merita & officia, & quidē. F
4. æneid. ¶Primo, q̃ quēadmodũ aurora cōsurgēs, tēpus est inter noctē pcedentē & diē sequen
tē pnuncians paulopost solē ipm nobis venturũ in tenebris, ita virgo Maria nascēs arguit
Malach. 4. nobis paulopost venturũ, Christũ verũ diē, quēadmodũ dudũ de ea prophetarat gentilis
Nume. 24 ppheta: Orief stella ex Iacob, & cōsurget virgo de Israel. Et Esaias q; Ecce, inqt, virgo
Esa. 7 cōcipiet & pariet filium, & vocabif nomen eius Emanuel: id q̃d deinde repetijt angelus.
Luc. 1.
¶Secũdo, q̃ quēadmodũ aurora noctē terminat & tenebras fugat, sic Maria p filiũ, quē G
genuit pcedens, vt mater filiũ, iã nata noctē culpæ & legis antiquæ terminauit, tenebras
errorũ fugauit, diē grǽ inchoans, lucē veritatis profundēs, mundũ illuminãs, veluti dudũ
Esa. 9 antea quasi pterita prophetauit Esaias: Populus gentiũ, q ambulabat in tenebris, vidit lu
Psal. 111. cē magnã, habitãtibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis. Et Dauid: Exortũ est in
tenebris lumē rectis corde, misericors & miserator & iustus. Id aũt totũ est factũ median
te Maria virgine, quemadmodũ sol ipse non venit nisi aurora intermedia.

¶Tertio, q̃ quēadmodũ aurora veniente latrones fugiunt, timētes sibi ne deprehēdan H
tur, sic & Maria inuocata veniente per suã intercessionē & opem, necessum est, vt inimi-
Canti. 6 ci dæmones nos persequētes aufugiant: vtpote quã vel maxime timēt, quũ illa ipsis, Solo
mone teste, sit terribilis, vt castrorũ acies ordinata. s. contra dæmonē psens & implorata,
Gene. 3. quã & deus ipse talē fore mox ab initio adfirmauit, dicens ad serpentē: Inimicitias ponã
inter te & mulierē, & semen tuũ & semen illius, ipsa conteret caput tuum.

¶Quarto, q̃ quēadmodũ aurora ipsa cōsurgens, ægros in sua ægritudine melius habe I
re facit, q̃ illa oriente ægritudo quodãmodo incipiat alleuiari hilarescentibus interim cæ
teris animalibus & auibus canere & modulari incipientibus, sic & virgo Maria, q̃ hodie
rãq̃ aurora cōsurgens per natiuitatē nata est, inuocata p infirmos peccatores facit ipsos
& spũaliter & corporaliter melius habere, ita vt ægritudo eius intercessione & ope alle-
Eccl. 24 uietur. Siquidē ipsa de se dicat: Transite ad me oēs, qui cōcupiscitis me, & à generationi-
bus meis implemini. Ego enĩ mater pulchræ dilectionis & timoris & agnitionis & sanctæ
spei. Præterea satis superq́ cōstat & ipsam virginē Mariã infirmos peccatores suo ortu
nō secus atq; aurorã refocillasse de omni tribulatione & angustia, qua iã olim sedentes in
vmbra mortis oppressi, die nocteq́ proclamarũt: Rorate cœli desuper, & nubes pluant
Esaiæ. 45 iustũ, aperiaf terra & germinet saluatorē. Illa nimirũ terra est virgo Maria, de qua veluti
de aurora pulcherrima processit sol iustitiæ, Iesus Chrs, dñs noster, dicēte propheta: Ve
Psal. 84 ritas, id est, Chrs, de terra. i. de Maria orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Adeo vt re-
cte hodie Solomon in spũ admirata est virginē Mariã ex vtero matris Annæ nascentē, di
cens: Quæ est illa quæ quasi aurora consurgens progreditur? Ex quibus sane verbis.

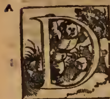
¶Postremo arguit dignitatē diuæ virginis rōne grãrũ & virtutũ infinitarũ & excellen K
tissimarũ, quod. s. quēadmodũ aurora cōsurgens pulchritudine suorũ radiorũ & splendo-
3. æneid. re pcellit omnia in cœlo astra, vt q̃ consurgēs illa obnubilat & fugat, sic virgo Maria ful-
gore suarũ gratiarũ et virtutũ, vitæq́ sanctimonia, sic omnes pcellit creaturas in cœlo et
Prouer. 31. in terra, vt ad eã cōparatæ quasi videanf obumbrari, scriptura per Solomonē dicente ad
illã: Multæ filiæ cōgregauerũt diuitias, tu vero supergressa es vniuersas: nec mirũ, quãdo
vnica sit, q̃ inter mulieres sit vel ideo benedicta sine exēplo, q̃ illa quasi aurora solem iusti
tiæ virgo et mater sine virili semine concepit, sineq́ dolore peperit, deũ scilicet et homi-
nem. Vnde et in singularem prærogatiuam, singularē toto terrarum orbe nacta est con

sensu

fensu omniū titulū, vt quēadmodū saluatorē dicētes neminē nisi Christū intelligimus, ita etiam virginē dicentes, nō aliam accipimus pter Annæ filiā, Christi parentem Mariam.
K ¶Eapropter frēs chariss. si eius natiuitas nobis salutaris esse debeat, si nobis p illam volumus solē iustitiæ oriri radio suæ grāæ & misericordiæ, si diē gratię nobis illucere cupimus si à nobis hostes visibiles & inuisibiles desideramus fugari, si denicp volumus nobis p eā in oībus nostris angustijs & tribulatiōibus melius fieri & nos in infirmitatibus tā spūalibus q̄ corpnralibus adiuuari p ipsam petamus necessum ē vt & ipsi nos aurora eē studeam⁹ ceu Maria virgo. f. splēdore virtutū piarū, vitæq̄ sanctimonia. Si em̄ volumus eius orationis impetrare suffragiū, inquit Bernardus, nō deseremus ipsius cōuersationis exemplū.

HOMILIA XCII. DE EO QVOD LEGITVR, Videns Iesus turbas, ascendit in montem, Matth. 5. Luc. 6

In ferijs omnium sanctorum.

A
Vbitari nequit, fratres in domino charissimi, quin plerięp omnes summopere beatitudinē appetant, quū vtięp beatitudo nihil aliud sit q̄ status sic bonoꝝ omniū aggrauatione perfectus, vt qui eū habet, nec velit nec possit qd boni vltra desiderare, siquidē deus ipse sit beatitudo, adeoq̄ eius in alia vita visio & intuitio, qua q perfruitur, plane satur est omniū bonoꝝ. Id quod spū sancto doctus Philippus, haud obscure sensit, dicēs: Domine ostēde nobis patrē, & sufficit nobis. Quàm vero errēt, qui putāt se simul hac mūdi voluptate posse perfrui atq̄ æterna beatitudine, verba hodierni euangelij prorsus declarant. In quibus ipsa æterna dei patris sapientia, adeoq̄ veritas ipsissima, Christus duo nobis sub oculos ponit. Iohan. 14

B ¶Primū est, neminē fore beatū, nisi qui huius mūdi tribulationibus plane duexer, qua les sunt, q ob dei amorē tēporalia huius seculi bona cōtemnunt, quos dñs vocat pauperes spū. Quales sunt, q læsi ob dei amorē, facile cōdonāt se nō vindicātes, qs dñs hodie vocat mites. Quales sunt, q sua & alioꝝ pctā amore dei deplangūt, qs appellat dñs lugentes. Quales sunt, q semp de seruāda dei iustitia, q̄ vniuersalis est virtus, anxij sunt, qs dñs appellat esuriētes iustitiā. Quales sunt, q aliēꝝ calamitates verbo & facto miserant, qs dñs appellat misericordes. Quales sunt, q cæci sunt ad hæc tēporalia, qs mūdo corde noiat hodie Chrs. Quales sunt, q eos, à qbus læsi sunt, ad pacē quoquo mō pelliciūt, qs vocat dñs pacificos. Quales sunt, q nūc iustitiæ psequutionē quālibet & patiēter sustinēt. In hsce p fecto tribulatoꝝ generibus intelligunt oēs qui patiunt huius mundi amore tribulationes. Cuiusmodi sunt oēs (ait Paulus) q volunt pie viuere in Chro, quales sunt & fuere oēs dei electi, quibus hæc dies est sacra, & propter nos potissimū & quidē prorsinde instituta. Acto. 14 Deuter. 32 Roma. 12 2. Timot. 3

C ¶Primo, vt commemoratione eorum discamus nos, non posse citra tribulationem & miseriam, beatitudinem consequi, apostolis alibi dicentibus, quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei.
¶Secūdo, vt facilius illoꝝ cōmemoratiōe toleremus huius mūdi aduersitatibus, qm̄ ipsi eas tolerarūt. Siquidē eoꝝ exēplis erudiamur, quū & ipsi æque fuerint hoīes atq̄ nos. Et, vt ait Iuditha, oēs qui placuerunt deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Actor. 14 Iudith. 8
¶Tertio, vt ipsi nostram infirmitatem suis apud deum precibus adiuuent, ceu alibi fusius perdocui. Atq̄ nimirum ob hasce tres rationes præcipue legi cœpit euangelium, quod pauloante recensui. In quo.

D ¶Secūdū est, qd dñs docet, mercedē alibi pro huius mūdi aduersitatibus & laborib⁹ fore copiosam, vtpote q̄ lōge mūdi superet labores, Aplō alibi dicēte: Existimo em̄, q non sunt cōdignę passiōes huius tpis ad futurā gloriā, q̄ reuelabit in nobis. Tāta vtięp pro hisce tēporalibus laboribus futura est in cœlo merces, quantā (Esaia teste) nec à seculo audierūt nec auribus perceperūt. Verūtamē vidit vnus supra se in tertiū cœlū raptus, sed hoībus loqui nō licuit. Quare? qm̄ hoibus intelligere nō licuit. Et hoc est, qd ad oēs hoc in mundo noīe suo tribulatos ait Chrs: Gaudete & exultate, qm̄ merces vestra copiosa est in cœlis. Roma. 8 Esaię. 64 1. Cor. 2 2. Cor. 12

E ¶Hinc fratres dilectissimi, non est qd deficiatis in vestris tribulationibus, veꝝ cum electis dei constantes estote, memores, quæ patimini esse modica & breuia, habitura tñ post hanc vitam mercedē multo maximā, semperq̄ daturā, cuius spes & expectatio facile alleuiabit laborem, maxime vbi memineritis dei electos hæc & hoc genus alia vel certe multo maiora sustinuisse, qui propterea nunc cū Christo viuunt & regnant, quibus cum & ipsi regnabimus, si cum ipsis quoq̄ patiemur, & socij erimus mercedis, si socij fuerimus laboꝝ. Esto igitur (vt cum Paulo horter) stabiles, & immobiles, abundantes in omni opere domini, semper scientes, q labor vester non est inanis in domino. 2. Cor. 4 2. Timo. 2 2. Cor. 1 1. Cor. 15

HOMILIA XCIII. DE EO QVOD LEGITVR, Sint lumbi vestri præcincti, Luc. 12

In ferijs diui Martini.

Escio sane, qua occasione, vsqueadeo hodierna die tam euāgelij, q̄ Tobiæ lectio (q̄ nobis iuxta spūs intellectū nunc in manibus est) in vnā cōuenilāt materiā, q̄ iā prorsus huic calamitoso tpi cōquadrare subuereor, ne q̄d nollē, p̄sagiat, maxime q̄ p̄ oculis toi adsint argumenta, q̄ omnino nobis p̄tendūt, vel adesse vel certo propediē futura inibi diceda. Lectio quidem euangelica paulo ante recitata. A

¶Primo docet, dominū ex nuptijs, ad quas olim p̄ mortem in ascensu suo ad cœlos abijt, certo redituṃ atq; nos hinc alio vocaturū, quod fit tam in consummatione seculi, q̄ in vniuscuiusq; morte. Sic em̄, dicebant alibi angeli, veniet, queādmodū vidistis eum euntē in cœlum. Nuptiæ aūt, de quibus hic, non aliud sunt, q̄ felix illa desponsatio, qua sibi per fidē Christus adsociauit suos fideles ad beatitudinē æternā, qua ipse nunc cū suis per cuncta secula perfruitur, vbi nullus plane defectus est, sed omnia bonis omnibus plena. Atq; ideo sancti ibidē cū gaudio dicunt inter se mutuo: Gaudeamus & exultemus, & demus gloriā ei, quia venerūt nuptiæ agni. Beati, qui ad cœnā agni vocati sunt.

Acto. 1.

Apoc. 19

¶Secundo euangelica lectio docet, Christū dominū certo, sed tamen eo venturū tēpore, q̄d ignoramus. Siquidē triplex sit tēpus, vtpote tempus pueritiæ, q̄d prima vigilia iuuentutis, q̄d secūda vigilia senectutis, q̄d tertia vigilia appellamus nos vero plane nescimus, an sit reuersurus, & nos vocaturus vel in pueritia vel in iuuētute vel in senectute, dño ipso hodie dicente: Qua hora non putatis, filius hominis veniet. Et alibi: Nescitis cū quando dominus veniet, sero an media nocte, an gallicantu, an mane. B

Marci. 13

Matth. 24

¶Tertio, q̄ venturus sit, nobis nō putātibus, more furis domū, nō opināte patrefamilias, perfodiētis, queādmodū exēplo declarat p̄ cōditionē furis. Eo ipso q̄q; aliās adfirmāte, cū ait: Pœnitentiā age, & vigila, si nō vigilaueris, veniā ad te tanq̄ fur, & nescies qua hora veniā ad te. Id q̄d Aplus corde percipit, dicēs: Ipsi em̄ diligēter scitis, q̄a dies dñi, sicut fur in nocte, ita veniet. Cū em̄ dixerint, pax & securitas, tūc repētinus eis superueniet interitus, sicut dolor in vtero habētis, & nō effugiēt. Id q̄d olim in terrorē nostri oīm suo deplorando dāno expertus est diues ille, q̄ horrea dilataturus dicebat aīæ suæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Cui deus: Stulte hac nocte animā tuā repetunt à te. Atq; profecto similia videmus hoc fieri tēpore, quo plerosq; dominus non opinantes hinc per pestilentiam vocat: quod dictu est miserum. C

Apoc. 3

1. Thess. 4

Luce. 12

¶Quarto, vt simus plane parati, cū ipse pulset: quādoquidē nos ad nuptias illas suas nō sit intromissurus, sed imparatos tradet proijciendos foras, dicens ad ministros, s. angelos: Ligatis manibus & pedibus, mittite eos in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium: queādmodū & agebatur cū quinq; virginibus stultis, qbus ianua cœli claudebatur, q̄m dormientes dñm neglexerant & imparatæ erant, quum interim, quæ paratæ erant, s. quinq; virgines sapientes cum domino ad nuptias ingrederentur. Et hoc est q̄d alibi dominus paterne monet: Vigilate ergo, ne cū venerit dñs repente, inueniat vos dormiētes. Et alibi: Aemulare ergo & age pœnitentiā, Ecce sto ad ostium & pulso. Si quis audierit vocē meā, & aperuerit mihi ianuā, intrabo ad illū, & cœnabo cū illo, & ipse mecum. D

Matth. 22

Matth. 25

Marc. 13

Apoc. 3

¶Pulsat aūt dñs, quū hominē tentat ægritudine vel aliquo signo, q̄ suggerit propinquū esse eius vitæ vel seculi finē, ceu nunc maxime pulsat, & quidē adeo, vt nō possimus ignorare dñm propediē venturū. Beati igit, ait ipse dñs, q̄s cū venerit dñs inuenerit vigilantes. E

¶Vigilātes aūt nos inueniet. Primo, vbi lumbos nostros succinxerimus, q̄ sunt cordis, oris & corporis, q̄s succingemus vbi cogitatiōes nostras, sermones nros & corpora nra ab omni vitio, & maxime libidinis cōseruauerimus, vt simus corde & corpore casti & immaculati, q̄ alioquin ad nuptias ingredi nequimus, quo nihil coinquinatum intrat. F

Apoc. 21.

¶Secūdo, vt sint in manibus nostris ardētes lucernæ, p̄ quas bona opera, fideiq; fructus significant: quas habebimus, vbi nō solū nobis ipsis probi sumus, sed & alijs bonis operib⁹ ad exemplū lucemus, Chro aliās monēte: Sic luceat lux vestra corā hoībus, vt videāt opera vestra bona, & glorificēt patrē vestrū, q̄ in cœlis est. Siquidē nō sufficerit solū nos domi iustos esse, sed & foris q̄q;, Paulo hortāte, quū ait: Prouidētes bona nō tantū corā deo, sed etiā corā hoībus. Qui sane sic suos succingūt lūbos & sic in manibus suis ardētes lucernas tenēt, hosce dñs à nuptijs reuersurus inueniet vigilātes & paratos, q̄ ideoq; beati sunt, q̄m ipse præcingēs se & trāsiens ministrabit illis oīa necessaria beatitudinis in vita æterna. G

Matth. 5

Roma. 12

¶Ex qbus sane seruis beatis, proculdubio fuit ac est diuus Martinus huius tēpli patronus longe p̄sentissimus, in cuius testimoniū legi decretū est euangeliū, q̄d audistis, q̄ ipse sic lum- H

sic lumbos succinctus fuerit, atq; sic in manibus suis lucernas ardentes habuerit, vt merito in exemplũ omnibus, & pſertim sacerdotibus (inter q̃s ipse vixit tanq̃ gemma ptiosum) in domo dei positus sit, ac ideo annuatim celebrari dignus, qm̃ lucernã virtutũ suoꝝ nõ sub modio posuerit, sed super candelabrũ, vt luxerit omnibus qui in domo dei sunt. Ipse quidem (vt vere pium decet ṗlatũ & episcopũ) fidelibus exemplo fuit in verbo, in cõuersatio- 1.Timot.4
ne, in charitate, in fide & castitate. Faxit deus vt tales simus omnes eius exemplo, & futuri de numero beatoꝝ serui, quos dñs in morte vel extremo seculi paratos sit inuenturus & vigilantes, ac secũ ad nuptias æternæ beatitudinis intromissurus.

HOMILIA XCIIII. DE EO QVOD LEGITVR, Sed fons ascendebat e terra irrigãs vniuersam superficiẽ terræ, Gene. 2

In ferijs Præsentationis Mariæ.

A D Ominus noster Iesus Chr̃s, summa æterni patris sapientia, in quo oẽs sunt sapientiæ & scientiæ thesauri, vt se nobis plane cognobilẽ redderet, seq; nobis totũ perinde insculperet sæpenumero metaphorice de se loquutus est, seq; noĩe plerunq; alicuius creaturæ, etiã inanimatæ appellauit, nõ q; idẽ, q; illa, esset, sed q; ex illius cõditionibus suã nobis cõditionẽ & naturã patefaceret, p eam, q̃ nos nõ latet, creaturã, sicq; etiamnũ iucundius ad se nos prouocaret, ipseq; nobis per hm̃oi metaphorã inhæreret, Sic aliàs dicit: Ego sum vitis, vos palmites. Se vtiq; vitẽ appellat, & aplõs, adeoq; nos oẽs esse dicit palmites. Quandoquidẽ ipse suæ est ecclesiæ caput, vt eius mẽbra nos sumus, & vt vitis ipsa diffundit vires palmitibus, vt cres-cant, floreant, fructificẽt, sic & dñs in nos omnẽ virtutẽ diffundit crescendi, florẽdi, fructificandi, hocq; genus alia faciendi nimiꝝ sine quo nihil facere possimus, insufficiẽtes quidẽ sumus aliqd à nobis quasi ex nobis cogitare, quũ oĩs nostra sufficiẽtia à deo est. Sic idẽ aliàs de se dicit: Ego sum lux mũdi, Et ad aplos q̃q;: Vos estis lux mũdi. Ipse nimiꝝ pcipua est & primaria lux, qm̃ in humana natura seipsum hoĩbus in tenebris & in vmbra mortis sedẽtibus haud secus manifestauit, suæq; diuinitatis, q̃ patri ẽ æqualis, abdita reserauit mysteria, adeo vt ipso lumine ipsum verũ lumen vidimus. i. cognouimus, propheta dicente: Et in lumine tuo videbimus lumen. Apostoli vero sunt lux mundi, quia sicut natura est luminis, vt lucem, quocũq; circumferatur, emittat, illatumq; ædibus tenebras interimat, luce dominante, sic quũ mundus esset extra cognitionẽ dei positus, idemq; obscurus, teneretur ignorantiæ tenebris, ei per apostolos scientiæ lumen inuectum est, & illi cognitio dei cognita, & de paruis eorum corpusculis, quocunq; incesserunt, lux tenebris ministrata est. Et reuera sicut sol dirigit radios suos, ita & dñs, qui est sol iustitiæ, direxit apostolos suos ad effugandas humani generis propter peccata tenebras.

Col.2 — Luc.15 — Ephe.5 — Colosſ.1. — 2.Cor.3 — Iohan.8 — Matth.5 — Luc.1. — Psal.35 — Malach.4.

B ¶ Iã vero nemo est arbitror, tã infensus deiparæ virginis hostis & impugnator impius q̃ velit aut possit ægre ferre, q̃d hodie in themate nr̃o diuã illã virginẽ fontẽ appello, e terra descẽdentẽ, ac vniuersam terræ superficiẽ irrigãtẽ: q̃squidẽ ipse Chr̃s sit fons, nõ Maria. Apud eũ em̃, inquit propheta, est fons vitæ, nimiꝝ, ipso aliàs teste, vnde fluit aqua, ex qua q̃ bibit, nõ sitiet in æternũ, &c. Respondeo, vtiq; dñm esse veꝝ illũ fontẽ viuũ, ad quẽ Dauid venire desiderabat, vti ceruus ad fontes aquaꝝ, vnde fluit oĩs virtus & gr̃a, nõ aliter atq; à vero & primo autore, interea tñ nihil obstare, q̃ minus & Maria fons sit, queãdmodũ & apostoli sunt lux. Siquidẽ cur Maria non esse queat fons, q̃ ex aqua biberit, quã dñs dat. s. p verã fidẽ. Si em̃ ille dicat: Oĩs qui biberit ex hac aqua, quã ego dabo, non sitiet in æternũ, & in eo fiet fons aquæ saliẽtis in vitã æternã. Et Maria nõ sit fons, quũ in ea factus sit fons aquæ saliẽtis in vitã æternã, eo q; ex dñi aqua biberit. i. ei & in eum crediderit, hoc ipsũ Elisabetha testãte, quum ait: Et beata q̃ credidisti, qm̃ perficient ea, q̃ dicta sunt tibi à dño. Est ergo dñs fons, quia ab eo tanq̃ à primo autore, oẽs virtutes & gr̃æ fluunt. Est & Maria fons, q; à dño facta sit p fidẽ fons, vnde & oẽs quasi ex fonte riuuli fluunt virtutes, qbus (iuxta thema nostrũ) vniuersam terræ superficiẽ irrigauit, e terra ascendẽs. Quod vt totũ apertius intelligatur, verba thematis aliquanto latius, sed breuiter tractabimus.

Psal.35 — Iohan.4 — Psal.41. — Iohan.4 — Luc.1

C ¶ Igitur in principio, fratres charissimi, sciendum duxerim, quũ iam deus maximus cœlum & terram & omnẽ ornatum eoꝝ creasset & perfecisset, nec haberent virgulta et herbæ, quo, vt germinarent, perfunderentur (siquidẽ dñs deus hauddũ super terrã plueras) fontem diuina virtute e terra, sub qua discoopertus latuit, ad terræ superficiem ascendisse, et eam suis aquis et riuulis ad productionem fructuũ irrigasse, adeo vt deinde vniuersæ plantæ, suã cœperint augere virtutem et vigorem. Cæteꝝ, vt spiritualia modo et moralia in dei laudem, nostriq; omnium salutem sequamur, quis obsecro fuit ille fons? Nonne post dominũ deum ipsa gloriosa virgo Maria? Vtiq;. Quæ, quum dominus deus sua gratia propter peccati originalis indignationem nondum pluerat super terram, id est, su-

Gene.2

Gene.3 per hominē,qui(teste scriptura)creatus est ex terra,interim ipsis hominibus in arido &
Sap.10 siccitate sedētibus & clamātibus:Rorate cœli desuper & nubes pluant iustū,aperiatur ter
Esa.45 ra & germinet saluatorē,&c.quæ,inquā,Maria fons ascendit diuina dispensatione.Pri-
mo,per natiuitatē ex terra,s.sancta Anna matre,quæ,quia homo,terra fuit.Secūdo,per
propriū ascensum,quo hodie e terra,nō aliunde q̄ diuino adiuta auxilio,sola cum magna
gloria,id est,cū summa solennitatis admiratione ascendit,ipsamq́ terræ superficiē,id est
hominē e terra creatū & super terrā habitantem,qui iam propter ariditatem ex peccatis
Gene.3 prouenientem,rigatione gratiæ & virtutū magnopere indigebat:nēpe,qui in opere suo
à deo maledictus iam nihil aliud p̄terq̄ tribulos,id est,scelera,vitia & peccata germina-
bat,per totā vitam suā irrigauit,id est,fœcundauit & fructiferum reddidit.

Johan.4 ¶Primo quidē,q nobis vnica sine exemplo mater & virgo, mirabili suo partu pluit il D
Matth.11. lum fontē viuū,ex quo qui bibit,nō sitiet in æternum.s.Iesum Christū,qui ad nos de se-
ipso ait:Venite ad me omnes,q laboratis & onerati estis,& ego reficiam vos. Et alibi:Si
Iohan.4.7 quis sitit,veniat ad me & bibat.Qui credit in me,sicut dicit scriptura,flumina de ventre
eius fluent aquæ viuæ,& habebit aquam salientem in vitam æternam. Sic alibi de ijs,qui
Hiere.2 eo relicto,hæc mundi oblectamenta & dogmata sibi placentia sequuntur,ex animo con
queritur,dicens:Duo mala fecit populus meus, Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ,&
foderunt sibi cisternas dissipatas,quæ continere non valent aquas.Hoc itaq; fonte viuo,
quia ipsum protulit,Maria terræ superficiem,id est,hominum propter defectum gra-
tiæ ariditatem irrigauit.

¶Secundo,diua virgo verus fons e terra mirabiliter ascendens terræ superficiē,id est, E
hominis ex virtutū defectu ariditatē,irrigauit,& humectauit,quādo ipsum suis excellen
tissimis virtutibus,suo ipsius exemplo,ita humectauit,vt & is ad virtutes succreuerit & fa
ctus sit fœcūdus,haud aliter ac fons suis riuulis & fluminibus terræ superficiem humectā-
do ad fructificandū reddit idoneam & fœcundā.Sic & apostoli rigatores fuere,quoniā
1.Cor.3 suis doctrinis & exemplis homines ad vitam frugiferam fœcundarint.Hinc Paulus:Ego
plantaui,Apollo rigauit,sed deus incrementum dedit.Itaq; neq; qui plantat est aliquid,
neq; qui rigat,sed qui incrementum dat,deus.Ita nimirum Maria fons q̄primum e ter-
ra ascendit,terram ipsam eminentissimis suis virtutibus irrigauit,vnde sibi omnes virtu-
tum fœcunditatem hauserunt.Sit ne hoc vero consonū,eius testimonio est vita,ad hunc
se modum ex veridica historia habens.

¶Maria quū hodie trima ad templū ex voto esset portata,deum timens ei se obtulit,ni F
mirū quæ,accelerato in ea diuina gratia rationis vsu,quū parentes eam causa discendi cū
alijs virgunculis in templo relinquerēt,mox in corde suo statuit,se nō alium præter deū
& patrem & sponsum habiturā,virginitatem prima omnium vouens.Legem edocta &
prophetas diu noctuq; studuit,quomodo esse deo grata posset.Omni tempore congruo
aut contemplationi,aut orationi,aut lectioni aut operationi intenta,ita deniq; se in omni
bus & ad omnia cōponebat,vt omnibus inibi virginibus in vigilijs inueniretur prior,in
sapientia dei eruditior,in humilitate submissior,in carminibus Dauidicis elegātior,in cha
ritate gratiosior,in puritaté iucundior,in omni virtute vsqueadeo omnibus perfectior,
clarior & admirabilior,vt omniū viginū virgo,imo virginitatis & virtutis speculū dicere
tur:quippe quæ quicquid egit,penitus est forma virtutis,& doctrina & spūs salutis. Hæc
quidē illa virgo erat corpore & mente,corde humilis,verbis grauis, animo prudens,lo-
quendi perita,legendi studiosa,non in incerto diuitiarum,sed in prece pauperis spem repo
nens,verecunda sermone,arbitriū mentis,non hominē,sed deū quærebat,nullū lædebat
omnibus bene volebat,maioribus adsurgebat,æqualibus nō inuidebat,iactantiā fugiebat
rationē sequebatur,virtutē amabat:quæ neq; parentes nutu læsit,nec humiles fastidiuit,
nec debiles derisit,nec inopes vitauit,quæ nihil torui in oculis habuit,nihil procacitatis
in verbis,nihil impudentiæ in actu.Non gestus fractior,nō incessus solutior,non vox pe
tulantior,vt ipsa species corporis,simulacrum fuerit mentis & forma probitatis.Quid
multis?talis fuit Maria,vt eius vnica vita omnium disciplina sit.

Judith 16 ¶Hæc proinde fuit vera illa Iudith,q̄ diebus festis cū magna gloria processit. Hæc est G
Ruth.4 illa Ruth virtuosissima,q̄ esse debuit exemplū virtutis in Effrata,& habere celebre nomen
Cant.4 in Bethlehem,Quàm igitur vere de ea Solomon dixerit:Tota pulchra es amica mea,&
macula nō est in te.Et hactenus de deiparæ virginis vita,quam recte imitabimur.

HOMILIA XCV. DE EO QVOD LEGITVR,
Exodi.3,Acto.7. Vadam et videbo visionem hanc magnā, quare non comburatur rubus,&c.
In ferijs Purificationis Mariæ.

Magna

A Agna eſt(frēs chariſſimi)hodiernę diei ſolēnitas obrem in ea viſm & factā
Siqdē hodie eſt dies in qua Moſi.i.vnicuiq; Chr̄iano ex baptiſmo ſuſcepto Exodi.3
(eſt em̄ Moſes quaſi aliqs ex aqua allatus,cuiuſmodi vtiq; ē Chr̄ianus,q ex
ſpū ſctō &aqua renatus ē)mirāda illa viſio apparuit,quā is tātope videre cu Iohan.3
piuit,inquiēs:Vadā & videbo viſionē hāc magnā.At qualis fuit illa viſio ma Exodi.3
gna? Ait ſcriptura:Qñ Moſes paſceret oues Ietro ſoceri ſui,ſacerdotis Ma
dian,quumq; paſceret gregē ad iteriora deſerti, venit ad mōtē dei Oreb,(q poſtea Synai
dictus,q̄d inibi dñs legē traderet)apparuitq; dñs in flāma ignis de medio rubi,&vidit,q̄d
rubus arderet & nō cōbureref.Dixit aūt Moſes: Vadā & videbo viſionē hāc magnā,q̄re
nō cōburaf rubus? Si igit Moſes vir tātus adeo ſategit videre illā viſionē.ſ.penitius,&rō-
nē agnoſcere,q̄re rubus nō cōburereť? cur & vnuſqſq; nr̄m p Moſen deſignatus,nō deſi-
deret.Primo videre q̄ ſit illa viſio.ſ.rubus & ignis.Scđo,q̄re rubus ardēs nō ſit cōbuſtus?
Cæterū accedētes viſum &agnoſcēdū hmōi viſionē,neceſſum ē(q̄d & Moſes facere iuſſus
eſt)nō appropinq̄mus,niſi ſolutis de pedib' nr̄is calciamētis? Quid? Id ē,niſi amotis rerū
terrenarū cōmodis,oibusq; carnis cōcupiſcētijs,cupiditatibus,& mollicijs,q̄ nimirū ſigni
ficanf p calceos? Sic & Plato q̄ndā philoſophorū facile princeps cēſuit,duas corpis ſum-
mitates nō eſſe velādas,vtpote caput & pedes,nimirū nō aſſuefieri mollicie capitis & pe-
dū,quū em̄ hæc habuerint firmitatē,cætera robuſtiora ſunt. Hinc & Chr̄s voluit ſuos diſ Matth.10
cipulos eē diſcalceatos.i.nullos portare calceos,q̄ ſignificauit eos,q erāt diuina tractaturi
nullis rerū terrenarū curis,& carnis cupiditatibus deberi ligari.Sic & Moſes mirādā illā vi
ſionē viſurus & agniturus,iubeť exuere calciamēta.i.eē liber ab oibus reb' mūdanis &cō
cupiſcētijs.Sic & nos ſi idipm fecerimus,eā viſionē viſuri ſumus. Det igit deus ops,vt &
B liberi ſimus atq; expediti. ¶Quid igit in typo notat rubus,quē Moſes viſus ē videre ar-
dere,& tñ neq; re vera arſit,neq; cōbuſtus eſt? Rñdet hodie eccleſia, ad ipſam diuā virgi
nē & matrē Mariā.O dei genitrix,agnouimus rubū,quē viderat Moſes incōbuſtū,eē tuā
laudabilē virginitatē cōſeruatā. Eſſe(inquā)nō ſcđm carnē & ſubſtātiā, ſed ſcđm ſignifica 1.Cor.10
tionē & rep̄ſentationē,propter figuræ ad figuratū,habitudinē ac adfinitatē.Quō Paulus
dicit de petra,q̄ ſcaturiuit pp̄lo Iſrael aquā in deſerto,q̄ erat Chr̄us,qa Chr̄m p̄ſignabat.
Sic Maria virgo,fuit ille rubus in typo,quē Moſes videt. Quid em̄ aliud rubus eſt,niſi ar
buſcula parua,aſpera, viridis & florida. Cuiuſmodi p̄fecto Maria fuit.Quæ vtiq; fuit vir
ga vel arbuſcula Ieſſe,q̄ floruit,de qua Eſaias:Egredieť(inqt)virga de radice Ieſſe,&flos
de radice eius aſcēdet,&requieſcet ſup eū ſpūs dñi. Hęc virga(inquā)fuit virgo Maria,quę Eſaiæ.11
floruit amœniſſimo & iucūdiſſimo flore,Ieſu Chr̄o,ſup quē baptizatū,viſibilr̄ māſit &re-
quieuit ſpūs dñi in ſpecie colūbæ,q & puerulus adhuc plenus fuit gr̄a & ſapīa.Hæc arbu Matth.3
ſcula Maria fuit parua p ſui cōtemptū humilē,dicēs(vtcūq; mr̄ filij altiſſima)Ecce ancilla Marci.1
C dñi,fiat mihi ſcđm verbū tuū. ¶Aſpera p virtutū exercitiū cōtra mollicię, quēadmodū Lucæ.3
nuper in eius vita oſtēdimus. Viridis p fidē,qua vſq; ad crucē & ſub cruce dñi cōſtātiſſima Iohan.1
D manſit,ad quā Eliſabeth,quaſi teſtimoniū præbēs,ait:Beata q̄ credidiſti. ¶Florida,per Lucæ.1
caſtitatē,quæ etiā ex voto p̄petua virgo mēte & corpore ad angelū dicēs:Quō fiet iſtud, Iohan.19
q̄m virū nō cognoſco? Ille rubus.ſ.inter oēs mulieres benedicta virgo,Moſi.i.vnicuiq; Luc.1
Chr̄iano,apparuit & viſus eſt ardere.i.q̄dāmodo igni cōcupiſcētiæ carnalis adfici,qñ cō
cepit et filiū peperit,et hodie ad ſimilitudinē aliarū mulierū dicit,Euāgeliſta tradēte, im-
E pleſſe dies purificationis ſcđm legem Moſi &c. ¶Hic(inquā)rubus etſi Moſi et cuilibet
hoīm diuinorū haud dū capaci, viſus ē igni cōcupiſcētiæ et cōiugij atq; cōnubij ardere.i.
adfici,nō tñ neq; arſit neq; eſt cōbuſtus,q̄ppe quæ clauſtro pudoris inuiolato concepit et
peperit.Filius em̄ ipſius vnigenitus prodiēs per illā admirabilē natiuitatē,hunc rubū non
læſit,quo carnē inibi ſumente pudor virginalis p̄manſit illæſus, iuxta verbū angeli ad Io Matth.1
ſeph dicentis:Ecce virgo in vtero habebit,et pariet filiū.Id q̄d dudū Eſaias futurū prædi Eſa.7
xerat:Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū et vocabit nomē eius Emanuel.i.futurū eſt,quod
mulier cōcipiet in virginitate,et pariet in virginitate,vtiq; Maria Chr̄m ſaluatorē pariēs
ante et in et poſt partū p̄māſit mirabilr̄ inuiolata,quæ profecto Moſi velato viſa eſt et ap
paruit ardere.i.actu cōnubij adfici, q̄ tñ nō fuit adfecta,nō aliter(vt exēplo res pateſiat)at
q; vitrū apparet lædi radio ſolis,ipm penetrāte,q̄d tñ ſole penetrāte,inuiolatū nō leditur.
Sic etiā et ſi nobis oipotētiæ dei nō capacibus apparuit,quaſi virgo Maria penetrāte p eā
Chr̄o,ſole iuſtitiæ,corrūpi,corrupta tñ non eſt,ſed illæſa virginitate cōcepit et peperit.
F ¶Nōne hæc magna viſio et apparētia, quā Moſes tantope videre et cognoſcere geſti
uit? vtiq; viſio magna,q̄d rubus, res aliōq facile cōbuſtibilis,viſus ē ardere et tñ reuera ne
q; arſit neq; cōbuſtus eſt,q nimirū(vt audiſtis)p̄ſens tūc miraculū exhibuit,et incarnatio-
nē verbi ac virginis matris integritatē p̄petuā præſignauit.Reuera (inquā)rubus ille viſus
ardere et nō cōburi,in typo fuit caſtiſſima virgo et mr̄ Maria,q̄ vere nō ſuſcepto ſemine

virili filiũ cõcepit & peperit, quæ.f. visio, qa supra naturã, rectè dicit visio magna, i. tanta
quãta nunq̃ visa est, nec videbit. Quæ ideo olim à Propheta est noua dicta, quũ pdixit, qa
Hiere.3 dñs faceret sup terrã, nouũ. i. aliqd insitatũ nec à seculo auditũ, sed mirabile in oculis no
stris. Quæris, qd nouũ? Mulier (inqt) circũdabit virũ. Q. d. futuq; est, vt mulier nõ ab alte
ro viro suscipiet, nõ humana lege cõcipiet hoĩem, sed intra viscera intacta & integra viro
Ezechi.44 claudet, ita sane, vt inteãte & exeũte dño, iuxta aliũ Prophetã, Porta orietalis clausa iugi-
ter pseuerarit. Hæc ẽ ille rubus, qui apparuit Mosi ardere & nõ cõburi, ideoq; mirabilis.
Qui ppterea dixit: Vadã & videbo visionẽ hanc magnã, & quare rubus nõ cõburat.
¶At qro, qre rubus in typo Maria, visus ẽ ardere & non cõburi, neq; cõbustus ẽ? Siqdẽ G
Lucæ.1 qd ita decuerit eũ pdire & nasci, q castissimus & mũdissimus ẽ Iesus, altissimi filius, quo p
Matth.1 deũte lędi nõ potuit rubus Maria, quũ spũ sctõ cooperatore cõciperet & nasceret, angelo
dicente: Spũs sctũs superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; & qd nascet
ex te sctm̃ vocabit filius dei. Quod em̃, ait rursus ad Ioseph, in ea natũ est, de spũ sctõ est.
pariet aũt filiũ, & vocabis nomẽ eius Iesus. Ipse em̃ saluũ faciet ppl'm suũ à peccatis eoq;.
Hæc itaq; est eõ, quare rubus ardere visus est & tñ nõ cõburi. f. opatiõe spũs sancti & c.
Hiere.13 ¶Sed nũc qrere moueor ô gloriosissima virgo & mater Maria castissima, qd ẽ qd ho- H
Esaiæ.7 die diceris implesse dies purificatiõis, ppterea q; tẽplũ ingressa ad similitudinẽ aliaq; mulieq;
Ezechi.44 obtulisse? Quũ tu sis illa mulier, quã iuxta Hieremiã, vir nõ circũdederit, sed tu virũ? quũ
(Esaia teste) virgo cõceperis, & pepereris filiũ? quũ sis (iuxta Ezechielẽ) poeta illa orieta-
Hebræ.7 lis, q̃ clausa semp mãsit, neq; p eã trãsiit vir aliqs, nisi dñs deus Israel, cui semp clausa pse-
uerauit? Quid (obsecro) in tuo cõceptu, in tuo partu fuit qd in te fuisset purificãdũ? qñ tua
ples fuerit proles puritatis, & purgationẽ venerit facere delictoq;, q proculdubio purissi
Leui.12 ma facta sis ipso tuo partu immaculato. Nunqd q a ex lege tenebaris ad purificandũ? Mi-
Exodi.34 nime, quũ neq; verbũ neq; mẽs legis Mosaicæ te incluserit. Habet qdẽ lex ita, vt mulier,
quæ suscepto semine peperisset filiũ, immũda esset septẽ diebus, & octauo die circũcideret
puer, dehinc ablutioni & purgationi intẽta abstineret ab ingressu tẽpli trigintatribus die
bus, qbus expletis offerret filiũ dño cũ muneribus. Sed qs mõ nõ aduertat in ipso sniæ hu
ius legis initio, te maturẽ dñi ab hac lege liberã? An nõ Moses hic videt te singulariter exce
pisse? Vtiq;, quũ aliog nisi te parituram puidisset fine semine virginẽ nõ apposuisset clausulã,
de suscepto semine. Quod profecto ipsa testimonio prophetaq;, scripturaq; & figuraq;,
nequaq̃ suscepisti, quæ à spũ sancto impræguans virgo cõceperis & pepereris filium.
¶Atqui rursus itidẽ videt iniustũ qd à tẽplo fuisses exclusa, & intrare nõ p missa, quũ sis, I
cuius vterus nesciẽs virũ, factus est templũ spũs sancti? Cur mõ templũ nõ ingrederetis,
quæ tẽplũ dñi peperisti? Certe nõ video causam, qua potuisses ẽ tẽplo secludi, aut qua de-
buisses purgari. Sed cur nõ faceres, qd filius tuus deus & homo fecit? aut quã in te quæro
aliã causam ingessus tẽpli & oblatiõis & purgatiõis quã in filio tuo circũcisionis & baptis
mi? Quæ vti in illo fuit aliena & istructiua, ita & in te. Nunqd tuo sanctissimo filio opus
fuit circũcisiõe & baptismo? Nequaq̃ sed nobis opus. Esto aũt sanctissima virgo inter mu
lieres tanq̃ vna eaq;, sicut & filius tuus fuit tanq̃ vnus pueroq;. Qui vt ipse pro nobis ẽ cir
Matth.17 cũcisus & baptizatus, ita & illũ pro nobis voluisti hodie offerre, oblationẽ vtiq; sanctã &
Marci.1 deo placentẽ, de qua pater eius cœlestis. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõ-
Lucæ.3 placui. Voluit hodie offerri, qa placuit & qdem voluntarie, voluit & te seruare dies purifi
catiõis & cęrimonias voluntarie, nõ ex præcepto legis, sed ad obedientiã humilitatis.
¶Primo, vt nos veram illam doceres obedientiam, qua etiã non præcepta impleamus K
Matth.17 voluntarie, humilitate innixi. Sic Christus alibi vectigal soluit, quod non debuit, ne scan-
1.Cor.8 dalizaret. Sic Apl'us maluit perpetuo carne non vesci q̃ fratrem infirmũ scandalizari.
¶Scdo, vt & nos doceres in spũ volũtarie sacrificare? Quid? nostrũ corpus & aĩam no L
Roma.12 strã in pura consciã, de qua oblatiõe Apl'us: Obsecro ita vos frẽs p misericordiã dei, vt ex-
Philip.4 hibeatis corpa vestra hostiã viuentẽ, sanctã, deo placentẽ, rõnabile obsequium vestrum.
Cuiusmodi offeremus, si & in nostra oblatione fuerint, quæ in illa dñi oblatione fuerũt. f.
¶Primo. f. puer Iesus, q offerebat. i. consciã & mẽs humilis, in qua (in quã) sit simplicitas M
Matth.18 & humilitas pueruli. Nisi em̃ (ait dñs) efficiamini vt paruuli, nõ intrabitis regnũ cœloq;.
¶Scdo, Maria virgo & mr̃. i. cõtinẽtia carnis, in q̃ maneat castitas virginal, vt in cõiugio N
1.Timot.2 vt in cęlibatu. Hic Apl's vult, q̃tenus p oĩb' orem', vt vitã agam' in oĩ pietate & castitate.
¶Tertio: Ipse Ioseph vir. i. cõstãtia virilis, quæ sit in proposito pseuerandi. Ad quam O
Galat.6 hortat Apl'us, dicens: Bonum aũt facientes non deficiamus, tpe em̃ suo metemus non de-
Matth.10 ficientes. Qui em̃ (ait dñs) perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit, & haud dubie, quã
Matth.24 nunc magnam illam visionem de rubro ardentem & non comburentem in fide, quasi in
1.Iohan.3 speculo videt, alias ad faciem sine ænigmate visurus est, Iohanne scribente: Scimus, qm̃ cũ
apparuerit, similes erimus ei, quoniam videbimus eum sicut est, Amen.

¶Homi-

¶HOMILIA XCVI. DE EO QVOD LEGITVR: Hiere.31. Quia creauit dñs nouũ sup terrã, fœmina circũdabit virum.

In ferijs conceptionis Iesu Christi.

A

T si nihil sit in nouo & incredibili peoe mysterio & testameoto, quod intellectui humano videatur incredibilius sacratissima Iesu Chři in vtero virginis Mariæ cooceptiõe atq; natiuitate, vtpote, cuius oe humana qdem mens adeo fit capax, vt excellentissimus sanctissimusq; propheta eam sibi ineloquibilẽ esse cẽsuerit dicẽs: Generationem eius qs enarrabit? nihil tñ est eoꝝ, quæ fide conti- Esaiæ.53
nent, cui q̃ incarnationis Iesu Christi mysterio libeotius accedat humana pietas, & hoc qdem inter cæteras haud sane contemnẽdas ratiooes, quas in præsentia propter temporis breuitatem obmittimus, quod idipsum Aethnicoꝝ, vtpote Baalam & Sybillaꝝ Nume. 24
oracula manifestissimo prædixerint euentu & prophetæ, qbus iudicio etiam Iudæorum Lactan. li.
& alioꝝ infidelium oulla plane est derogaoda fides, sed ei prorsus obstringenda, qñquidẽ 4.cap.6
(Petro scribeote) prophetia scripturæ propria ioterpretatione non fiat, quippe quæ non
voluntate humana allata sit aliquaodo de spũ sancto, qui mentiri nequit, quum sit spiritus 2.Petri.1
veritatis, inspirati loquuti sunt sancti dei homines. Ioter quos quàm non sit minimus pro
pheta Hieremias, testis est ipse dñs deus, ad illum dicens: Priusquàm te formarem in vte- Iohan. 14
ro, noui te, & aotequam exires de vulua sanctificaui te, & prophetam in gentibus dedi te, Hierem.1
quoniam ad omnia ad quæ mittam te, ibi, & vniuersa, quæcunq; mandaro tibi, loqueris. Ne timeas à facie eorum, quia tecum ego sum &c. Ille ergo cuius maximam audis esse fidem & authoritatem, spũ sancto ioter alios propheta singulariter actus, virginei conceptus & partus testimooium præbuit longe verissimum, vtpote eundem multis ante seculis certo futurum hisce grauissimis verbis plane euideoterq; prædixit, inquiens:

B ¶Creauit dominus oouum super terram, fœmina circundabit virum, sane ooua vete- Hierem.31
ribus vaticinãs, & quem præsentem moostrare non potuit, venturum & ardenter desiderabat & fideater promittebat, & tam certo futurum, vt more prophetico, quod futurum erat quasi præteritum sub præteriti temporis verbo prænuntiauit, dicens:

C ¶Creauit dñs nouũ, nõ creabit. Saoe tam eoꝝ, quæ deus per os prophetaꝝ loquit, tenax & constans est, eaq; adeo certe suo tpe debito fieri curat, vt illa, quæ is se factuꝝ pollicet, pinde ac facta sint, habere debeamus. Et hoc est, qđ ipse alibi dicit: Recordamini prioris seculi, qñ ego sum deus, & nõ est vltra deus, nec est similis mei, annũtians ab exordio
nouissimũ, & ab initio, quæ nec facta sunt, dicẽs: Cõsiliũ meũ stabit, & oĩs volũtas mea fiet Esa.46
Et hoc est, q̃ Chřus ait: Amẽ dico vobis, donec traoseat cœlũ & terra, iota vnũ aut apex Malach.3
vnus non pteribit à lege, donec oĩa fiãt. Et rursus vt verus deus ait: Cœlũ & terra trãsibũt Matth.5
verba aũt mea non pteribũt. Hinc nemo dubitet futuꝝ quicq̃ vel quãlibet apud se impossi Lucæ.16
bile, qđ deus pmisit aliqñ fore. Vnde & Petrus inqt: Nõ tardat dñs promissionẽ suã, sicut Matth.24
qdã existimãt, sed patiẽter agit propter vos, nolẽs aliqs perire, sed oẽs ad pœniam reuer Marci.13
ti. Cui qa olim, q Noe tpibus fuere, nõ crediderunt, extremã internitionẽ in cataclismo 2.Petri.3
misere sunt expti. Sãctissimus itaq; Hieremias adeo de nouo, qđ dñs erat creaturus, nõ fu Gene.7
it dubius, vt illud pinde factũ putarit, dicẽs: Creauit dñs. s. deus, q rex regũ, est, & dñs do- Apoca.18
minantiũ &c. Sed qd est nouũ? Vtiq; qđ antea nõ est factũ, & ppterea maxime magnũ &
mirandũ, qđ & natura stupescit, quũ eius superet leges. Sic alibi nouã doctrinã, vt nunq̃ Marc.1
auditã, dixerũt Iudæi, qñ dñs spiritibus immũdis imperabat, istiq; verbo eius obediebãt. Actoꝝ.17
Et Athenię. appellabãt nouã doctrinã, qa Paulus Iesu Chři resurrectionẽ pdicabat. Sed qđ erat nouũ & quale, qđ Hieremias pdixit sup terrã creasse dñm? Rñdet ipse idẽ: Fœmina circũdabit virũ. Qualis aut quæ fœmina? Nimiꝝ nõ actu vel sexu, veluti & Eua fœmina appellari cœpit, virũ haud dũ experta. Et creauit (ait Moses) deus hoĩem ad imaginẽ &
similitudinẽ suã, ad imaginẽ dei creauit illũ, masculũ & fœminã creauit eos. Qua de re aliàs Gene.1
multa. Sic Maria fœmina nõ corrupta sed virgo, teste Propheta: Ecce virgo cõcipiet & Hiere.31
pariet filiũ &c. quam Hieremias fœminam à sexu: Esaias virginem ab actu nominat. Esa.7

D ¶Et qs est vir quem illa fœmina circũdedit? vtiq; Iesus, de quo alibi Petrus: Viri (inqt) Acto.2
Israelitæ audite verba hæc. Iesum Nazareũ virũ approbatũ à deo in vobis, virtutibus & prodigijs & signis, quæ fecit deus p illũ in medio vestri, sicut scietis, hunc definito cõsilio & præscia dei traditum per manus iniquoꝝ, affigẽtes ioteremistis. At quõ & qñ fœmina Maria, virũ Iesum circũdedit? Quando (inquã) illa eundẽ coocepit, q̃ & circũdedit, iuxta perinde interptantẽ prophetiã Esaiæ, dicentis: Ecce virgo concipiet & pariet filium. Et
vocabit nomẽ eius Emanuel. Fœmina itaq; circundans virũ, virgo est concipiens deum. Esa.7

Cæteꝝ

Cæteræ quæris, ſi circũdabit, eſt concipiet, qũo eſt vir à fœmina circundatus? Aut ſi à fœ-
mina circundari poteſt, qũo vir? Aut qũo poteſt ſimul eſſe vir & in vtero matris? qñqui-
dem vir ſit, q infantiam, puritiam, adoleſcentiam atq́ȝ iuuentutẽ tranſiens ad gradũ vſq́ȝ
Iohan. 3 ſenectuti proximũ peruenit. Qui nuuc tam eſt grandis, qũo à fœmina circundari poteſt. A
Etenĩ ſi Propheta dixiſſet, fœmina circũdabit infantẽ vel paruulum, fortaſſis auribus ma-
gis arrideret, qa vero dixit, fœmina virũ circũdabit, qs non cũ Nicodemo admirabũdus
dicer. Poteſt ne homo cũ ſenex ſit reiterato ire in vẽtrem matris ſuæ, & inde renaſci?
¶Recte quæris pijſſime auditor, hoc eſt, quod volebam, vt iude ſcires, cur Propheta di- E
xerit: Creauit dñs nouũ ſuper terram. Nonne enĩ nouitas eſt, quod fœmina circundede
rit virum, id eſt, quod vir intra fœminei vnius corpuſculi membra ſe cohibuerit? Nonne
miraculum maius eo, quod tautopere demirabatur Nicodemus? Sed cõuertas te (quæſo)
ad conceptum virginalem, cuius hodie feſtiua in omnibus eccleſiis agitur ſolennitas, &
audi, quæ & quanta miracula ſub eo vno nouo miraculo, lateant.
¶Sane in eo virginali couceptu & partu virginali agnoſcitur (vt ait diuus Bernardus) F
longitudo breuis, latitudo anguſta, altitudo ſubdita, profunditas plana. Inibiq́ȝ agnoſcit
lux nõ lucens, verbũ infans, aqua ſitiens, panis eſuriens. Videas ſi attẽdas potentiã regi,
ſapiam inſtrui, virtutẽ ſuſtentari, deũ deniq́ȝ lactantẽ, ſed angelos reficientẽ, vagientem,
ſed miſeros conſolantẽ. Videas ſi attendas, triſtari lętitiam, pauere fiduciam, ſalutem pati,
vitam mori, fortitudinem infirmari. Inibi enĩ eſt, triſtitia lætificans, pauor confortans,
paſſio ſaluans, mors viuificans, infirmitas roborans. An non tibi illud quoq́ȝ occurrat, qđ
Eſa. 66 quærebam? Nunqd non facile tibi eſt inter hæc, fœminã agnoſcere virum circundantẽ,
Hierem. 23 cum Mariam videas virum approbatũ à deo Ieſum ſuo vtero circumplectentem, q ho-
Iohan. 1 mo conceptus & natus perinde viſus eſt breuis, cum eſſet longiſſimus, anguſtus, q erat la-
tiſſimus, ſubditus, q erat altiſſimus, plauus, q erat profundiſſimus, & obſcurus, q erat lux,
omnem hoĩem illuminans, verbum patris, & in vtero non loquens &c. Certe talis ibi la-
Philip. 2 tuit & fuit iuxta Apoſtolum dicentem: Hoc enĩ ſentite in vobis, quod in Chriſto Ieſu.
Qui cum in forma dei eſſet, non rapinã arbitratus eſt, eſſe ſe æqualem deo, ſed ſemetipſm
exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinẽ hoĩm factus, & habitu inuentus vt ho
mo, humiliauit ſemetipſum factus obediens vſq́ȝ ad mortẽ, mortem autem crucis. Hic eſt
ille vir quem Maria fœmina circundedit ſuo conceptu atque partu. Hoc eſt illud nouum
de quo Hieremias: Creauit dominus nouum ſuper terrã, fœmina circundabit virum.
Luc. 24 ¶Virum aũt quẽ audis, Ieſum intellige virum approbatum, q non modo vir fuit, cum G
diceret vir propheta potens in opere & ſermone, ſed etiam cũ tenera adhuc infantis mẽ
bra, dei mater blando vel fouerat in gremio, vel duraret in vtero, vir enĩ erat necdũ etiã
Hebræ. 13 natus non ætate ſed ſapia, non vigore corporis ſed animi, non corpulentia membro ſed
ſenſuũ, ſemper qdem ante & poſt & in conceptu perfectus fuit, ſemper ſpũ ſancto plenus
Gene. 7 ſemper virilẽ animũ habuit, & ſi ſemp in corpore vir non apparuerit: ſiqdem ille fuerit,
Lucæ, 1 cuius nomen eſt Emanuel, i. nobiſcum deus, qd igit dubitas, virũ fuiſſe in vtero, quẽ inibi
drũ fuiſſe non ambigis, minus quippe eſt, eſſe virum q̃ eſſe drũ. Et hoc eſt, qđ Propheta
prædixit: Creauit dñs nouũ ſuper terrã, fœmina circũdabit virũ. i. alio prophetãte vate.
Eſa. 7 Ecce virgo cõcipiet & pariet filiũ, & vocabit nomẽ eius Emanuel, qđ eſt nobiſcũ deus.
¶O vere nouum, quod dñs creauit & fecit, non natura ſed naturæ author ſine virili ſe- H
mine, quod rñ dt ſpũ ſancto fuit, ſane creare, quod ex nihilo aliqd facere, non hoĩs, non
Matth. 1 naturæ ſed ſolius eſt dei & naturæ authoris. O vere mirabile nouum, quod dñs in Marię
vtero ſuper terram creauit, vt eius potentia & pietate, fœmina. ſ. virgo circũdederit. i. cõ
ceperit virum. ſ. deum & hoĩem. Quid (obſecro) nouius, qd rarius, qd mirabilius? Sane à
Pſal. 117 ſeculo (inqt) pius homo, non eſt auditũ, & eſt mirabile in oculis noſtris, quod homo con-
ceperit deũ, creatura creatorem, virginitas fœcunditatem: nempe, quod ſimul aliqua ſit
mater & virgo. Qui enĩ ſatis vnq̃ mirabere, quũ cogitaueris cuius mater ſit hæc virgo. ſ.
Luc. 1 Maria? Nimiꝵ, dei altiſſimi filij mater, dñi dominantiũ, ac regis regũ, q regnat in domo
Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Nonne (quæſo) veritatis iudicio dices illam
virginem, quæ deum habuit filium ſuper omnes etiam choros angeloꝵ merito fuiſſe ex-
altandam? Nunqd ab eodem ſuo filio fruſtra quicq̃ pro noſtra ſalute eſt petitura, quæ ma
Lucæ 2. trem ſe agnoſcens, maieſtatem illam, cui angeli ſeruiunt, cũ fiducia ſuum filiũ aliàs nuncu
Hebre. 1 pat, dicens: Fili, qd feciſti nobis ſic? qui & illi ſubditus erat, cui angeli ſubditi ſunt, cui prin
Philip. 2 cipatus & poteſtates ſeruiunt? In cuius noĩe omne genu flectitur, cœleſtium, terreſtrium
Exodi 20 & infernoꝵ. Certe ei nil negabit, qui matri tam pie ſemp audiuit in terris, quam & toties
Deut. ro. 5 venerari præcepit, qui eam ex omnibus ab æterno elegit, in qua inauditum illud ſuæ cõ-
Matth. 15 ceptionis & natiuitatis ſine virili ſemine nouum creari voluit, de quo Propheta: Creauit
Marci 7 (inquiens) dominus nouum ſuper terram, fœmina circundabit virum.
Hierem. 31.

¶Homi-

¶HOMILIA XCVII. DE EO QVOD LEGITVR: Matth.19. Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.

¶ In tempore professionis Monasticæ.

In ferijs diui Pauli conuersionis.

A
Agna nimirum planeq; gloriosa est Iesu Christi promissio, nec ab alio q̃ ab ipso, q verus est deus idemq; homo præstari potest. Sed cui(quæso) illã promisit? Ei proculdubio q propter ipsum & amorem ipsius, propterq; nomen eius dilatandũ, & euangelium diuulgandũ, i. ob eius doctrinam vel prædicandã vel obseruandã aliqd eorũ, quæ ab ipso in euangelio recensent. i. qui vel domũ vel fratres vel sorores vel patrem vel matrem vel vxorem vel filios vel agros, i. q deniq; oĩa reliquit, & Chrm sequutus est, Ille qdem centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. ¶ At qs oĩs relinquit? Qui amore Chri, non ob hypocrisim, ob lucrum, ob vanam gloriam, ob aliquam temporalem vtilitatem aliqd deserit, quemadmodũ & æthnici philosophi plerĩq; factitasse tradunt, qui (inquã) amore Chri primo seipsum q suos, i. cognatos, q res temporales adeoq; mundanas relinquit. Quorũ primũ Chrs per domũ, secũdũ per patrem & matrẽ &c. tertiũ per agros intelligit. Hæc sane tria homini, volenti Chrm sequi & habere, vitã æternam possidere, necessario, vtcũq; relictu difficillima, sunt relinquenda. De primo testat Chrus, inquiens: Si qs vult me sequi, deneget semetipsum, & tollat crucem suã, & sequat me. Qui em voluerit animã suam saluã facere perdet eam. De secundo idẽ ad discipulũ, q anteq̃ sequeret dñm volebat manere domi, donec patrẽ morientem posset sepelire, ait: Sequere me, & dimitte mortuos suos. De tertio idẽ inqt: Si vis perfectus esse, vade & vẽde oĩa quæ habes, & da pauperibus, & sepelire mortuos, habebis thesaurũ in cœlo, & sequere me, veni. Hi sane tres modi quondã plane sunt figurati p Abraham, quũ ad ipm deus dixit: Egredere de terra tua, & de cognatiõe tua, & domo pr̃is tui, & veni in terram, quã monstrauero tibi. At inqs, cũ apl̃s dñi difficillima sunt hæc factu. Quis ergo poterit saluus esse? Sũt (inquã) difficilima sed tñ necessaria. Ita em sunt oĩa quæ ad æternã vitã perducũt. Vniuersa em̃ quę ducũt ad beatitudinẽ plurimũ sunt abhorrẽtia ab oĩm opinione, q mundo vident admodũ sapere. Hinc dñs alibi ait: Angusta porta, & arta via est, quæ ducit ad vitã, & pauci sunt, q inueniunt eã. Intrate p angustã portã, q lata & spaciosa via est, quæ ducit ad pditionẽ, & multi sunt, q intrãt p eã. Sed inqs rursum, q Chrus de cœlibatu ad discipulos: Nõ oẽs capiũt verbũ istud, s. relinquere se, suos & tpalia oĩa, imo impossibile. Respondeo cũ Chro, q̃d is de diuite discipulis rñdens, ait: Apud hoĩes impossibile est, sed nõ apud deũ. Omnia em̃ possibilia sunt apud deũ, i. p eius grãm fieri possunt possibilia, quam ille petenti nõ negat, modo is sibi non desit. Cæterũ iterũ aio: Certe paucissimos video, qui hoc pacto omnia relinquunt, ideo paucissimi fiunt salui.

Matth.16
Marci.8
Lucæ.17
Matth.8
Lucæ.9
Matth.16
Gene.12
Matth.19
Matth.7
Matth.7
Matth.19
Marci.10
Hebræ.12

B ¶Proinde pro vero Christi verborum hodie in euangelio intellectu sciendum velim hæc tria, de quibus dixi, bipharia m ob amorem Christi posse relinqui. Siquidem spiritu solum, quod minus est perfectorum, sed tamen saluandorum. Spiritu item corporeq; simul. Id quod est perfectorum hominum & beatorum.

C ¶Primo qdem spũ seipm aliqs relinquit, qñ in mundo liber se totũ diuinæ voluntati & superiori potestati subijcit, idemq; & si iudicio hoĩm magnus sit, se in humilitate minimũ censet, & quęcũq; se putat esse maiorẽ. Sic seipm Paulus reliqt, q em & si (ipsomet teste) abũdantius oĩbus laborasset, essetq; nulli nec genere nec virtute inferior, imo, q (dño teste) vas esset electiõis, & doctor gentiũ, q nomẽ Iesu corã gẽtibus & regibus & filijs Israel tã fortiter q̃ salutariter portasset, humillime tñ dicere nõ erubuit, Ego sum minimus aploȝ qa nõ sum dignus vocari aplus, qm̃ psecutus sum ecclesiã dei. Sic & q gloriosissima virgo Maria seipsam reliqt, quæ & si mater iã eẽt electa ex oĩbus dñi dñantiũ, regis regũ, dei filij oĩpotẽtis, creatoris cœli & terræ, humilitate tñ ducta dicere pariter nõ erubuit: Ecce ancilla dñi, fiat mihi scdm verbũ tuũ. Spũ deinde suos relinqt, q suos qdẽ vt decet amat, sed lõge magis deũ illũ Max. seruãs hoc Petri: Obedire oportet deo magis q̃ hoĩbus. Memor eius qd Chrus ait: Qui amat patrẽ aut matrẽ, filiũ aut filiã plus q̃ & sup me, nõ est me dignus. Sic Chrus suos reliqt, quũ conquærenti matri suæ dilectissimæ rñdit: Quid est, quod me quærebatis? Nesciebatis, q a in ijs, quæ patris mei sunt, oportet me esse? & descendens deinde cũ eia erat subditus illis. Et rursus, qm̃ Iudæia rñdit: Quæ est mater mea & fratres mei? Et extendens manus suas ad discipulos suos dixit: Ecce mater mea & frẽs mei. Quicunq; em̃ fecerit voluntatẽ patris mei, qui in cœlis est, ipse meus frater & mater & soror est. Spũ relinquit demũ res temporales & mundanas, vtpote diuitias, honores, potestates hocq; ge

1.Cor.15
Actoȝ.9
Lucæ.1
Acto.5
Matth.10
Marci.9
Lucæ.4
Lucæ.1
Matth.12
Marc.3.
Lucæ.8.

hocq; genus aliàs, q cos pacuifaciẽs pindeq; negligens in ijs finẽ suũ nõ ponit, eas amans,
quoad licite eis vtat ad dei honorẽ, & vitæ neceſſacia, q eas nec habece nec amare ſe gau-
1.Timo.6 det, ſed ſusq; deq; habet. Sic illas celinquece Paulus docet inqens: Nihil ẽm intulimus in
hũc mundũ haud dubiũ, qn nec auferre qd poſſimus. Habẽtes aũt alimenta & qbus tega
mur, his contẽti ſimus. Nam q volũt diuites fieci, incidũt in tentationẽ, & in laqueũ dia-
boli, & deſideria multa inutilia & nociua, quæ mecgunt hoĩes in interitũ & pditionẽ. Ra- A
dix ẽm oĩm maloꝝ eſt cupiditas, quã quidã appetẽtes errauerũt à fide, & inſecuerũt ſe do-
1.Cor.7 locibus multis. Tu aũt ò homo dei hæc fuge. Et rurſus: Hæc aũt dico frẽs: Tẽpus bceue eſt
Pſal. 108 Reliquũ eſt, vt & q habẽt vxores, tanq̃ nõ hñtes ſint, & q flent, tanq̃ nõ flentes, & q gaudẽt
tanq̃ nõ gaudẽtes, & q emunt tanq̃ nõ poſſidẽtes, & q vtunt hoc mundo tanq̃ nõ vtant.
Iob.1 Prætecit ẽm figuca huius mundi. Sic Dauid res tpales reliqt, alioqui cebus ipſius ditiſſim⁹
qñ de ſeipſo ait: Ego vecus egenus ſum & pauper. Sic & Iob, inquiens: Nudus egceſſus
ſum de vtero mr̃is meæ, & nudus reuertar illuc. Dñs dedit, dñs abſtulit, ſicut dño placuit,
ita factũ eſt, ſit nomen dñi benedictũ. Sic nimiꝝ etiã ditiſſimi bona huius mundi celinque-
re poſſunt ſpirituq; eſſe pauperes, qñ.ſ. ea pro nihilo habent, ſi ea habent non in ijs confi-
dunt, & luxuriant & inhiunt, ſi nõ habenc nõ admodũ habece deſiderãt, niſi quantũ deus
velit, vitæq; neceſſitas poſtulet. De ijs ergo partim intelligi pñt verba Chr̃i in hodierno
euãgelio, qui.ſ. ſpũ oĩa iſta tria celinquũt, & ſunt plane in numero beatoꝝ, ſed minus pſe
ctoꝝ. Perfecti qdem ſunt q iſta tria tã ſpũ q̃ corpoce ſimul relinquunt quoquo modo.
¶Scd̃o, item ſpũ & corpore ſeipſm relinqt, q à cõſortio hoĩm abdicatus ſe totũ ſuamq; D
voluntatẽ, in altetius poteſtatẽ collocat, altecius arbitrio viuens, & hoc proptec Chr̃m Ie
Matth.26 ſum obq; eius amorẽ, quẽ ſeqtur. Nam & is ſe ſpũ & corpore ſimul reliqt, quũ in monte
Marc.14 oliueti ſegregatus ad patrẽ, inqt: Pater mi, ſi poſſibile eſt, tranſeat à me calix iſte. Verunt
Luc.22 nõ ſicut ego volo, ſed ſicut tu, fiat voluntas tua. De quo & Apl̃us ſcribit: Qui factus eſt pro
Philip.2 nobis obediẽs pr̃i vſq; ad mortẽ, mortẽ ãt crucis. Suos veco ſpũ & corpe relinqt, q amo-
Matth.4 re dei illos adeo negligit, vt voluntarie ſe ab eis ſegregat, Chr̃m liberius ſecuturus, q̃ mo-
do Iacobus & Iohannes frẽs Apl̃i ſuos reliquecunt, qñ (vt ſccibit) relictis retibus & patre
ſequuti ſunt eũ. Sic ſuos reliquerunt diui Alexius, Paulus heremita, Anthonius abbas, Hi
lario, Onophrius, Benedictus, hocq; genus alij ſanctiſſimi hoĩes, q & carnẽ ab omni libi-
Actoꝝ.1 dine tam vigilijs q̃ ieiunijs & paſſionibus duciter coheccuerunt. Relinquit deniq; ſpũ &
2.Cor.8 cocpore huius mundi bona, vtpote diuitias & honores & hoꝝ ſimilia, q vel ea amore dei
voluntarie deſerit ijsq; cenuntiat, vel oblata ſpernit. Sic certe Chr̃us virtutũ exemplar vi
Iohan.18 tarumq; vita, q oĩa quæ docuit, ope prius impleuit, ſiqdem incipiens facere & docere, hu
Iohan.6 ius mundi bona ſpreuit & reliqt, de quo Paulus ſcribit: Scitis grãm dñi noſtci Ieſu Chr̃i,
qm̃ propter vos egenus factus ẽ, cũ eſſet diues, vc illius inopia vos diuites eſſetis, q & aliàs
dixit: Regnũ ſuũ non eſſe de hoc mundo, q & aliàs fugit regiam conditionẽ, qñquidẽ aic
Euangeliſta: Illi ergo hoĩes quum vidiſſent, qd̃ Ieſus fecerat ſignũ, dicebant: Quia hic eſt
vere Propheta, q ventucus eſt in mundũ. Ieſus ergo cũ cognouiſſet, qa venturi eſſent, vc
Matth.8 caperent eum, & facerent eũ cegẽ, fugit iteꝝ in montẽ ipſe ſolus, q tam fuic proptec noa
Lucæ.9 pauper, vt dixerit alibi: Filius aũt hoĩs non habet, vbi caput ſuũ reclinet, vcunq; vulpes ſo
Matth.9 ueas, & volucces cœli nidos habeant. Quem ſecutus Matthæus apl̃us ex quæſtuoſiſſimo
Marci.2 hoĩm ordine (erat ẽm publicanus) à paupertatis magiſtro accerſitus grandem pecuniam
Luc.5 celiquit, cem terrenam & caducam contempſit. Factus deinde virtute & ſapiã oĩbus lon-
ge ditior. Sic Lazarus magnificũ & amplum ſuum patrociniũ, Martha Bethaniã, Magda
Acto.4 lena Magdalum, vnde illi cognomen, poſt Chr̃i mortẽ vendidit, pecuniamq; ex auctio-
ne coactam ad Apoſtoloꝝ pedes in medium proiecit: prout & alij Chriſti fidem ſecuti in
eccleſia naſcente factitarunt, quos deinde ſequuti ſunt Gregorius. Nicolaus, Benedictus,
Callicanus, & alij ſimiles his hoĩbus monaſticis, ex qbus hic Cæſaris gener eſſe deſiit, fa-
ctus eſt Chriſti miles, fuitq; illi multo ſalubrius cœleſti militiæ, quàm Romanæ præeſſe;
quemadmodũ & apl̃us Bartholomæus, qui regio ſtemmate fulgens, piſcatoribus æquari
paſſus eſt, diuinarum rerum cupiditate captus, ſeipſum contemnens regnare deſiit, quod
canto præclarius eſt hoĩm opinione, quanto turpius & calamitoſius ſeruitutẽ ſeruire.
¶Ex qbus ſane oĩbus modo eſt colligere, quemadmodũ homo vitam æternã poſſeſſu- E
rus adepturusq; dñi promiſſionem relinquere oporteat, vel ſpm̃ ſolum, qd̃ minus perfe-
ctum, vel ſpũ & corpore ſimul, quod perfectius, ſeipſum, ſuos & huius mundi bona. In q-
bus qdem tribus omnia vidẽtuc collocata, quiq; hęc relinquit, videtur oĩa reliquiſſe. Oĩa
autem reliquit Ieſus Chr̃us anteſignanus, omnium ſanctorum hominum, quando de ipſo
Philip.2 ſcribit Paulus: Qui cum in forma dei eſſet, ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiẽs
in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit ſemetipſum fa
ctus obediens vſq; ad moctem, mortem autem crucis. Habes hic, qd̃ ſeipſum humilians,
obedi

obediens fuerit, patrē derseruerit, pauper vt homo factus. Quæ & oīa simul Paulus hodie
reliquit, q dicere potuit. Sed quæ mihi lucra fuerūt, hæc arbitratus sum propter Chrm de Phil. 3
trimēta. Veruntñ existimo oīa detrimentū esse propter eminentem sciam Iesu Chri, dñi Gala. 6
mei, propter quem oīa detrimentū feci, & arbitror vt stercora, vt Chrm lucrifaciam, vt
& inueniar in illo. Et rursus: Mihi autē absit gloriari nisi in cruce dñi nostri Iesu Christi,
per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ideoq; in huius testimonium, quod
ia amore Chri oīa reliquerit, ecclesia hodie in cōmemoratione eius ad fidem ex Iudaismo
conuersionis euangelium, quod à principio enarrauimus, legendum cē fuit, in quo diuus
Petrus, quasi alioꝝ caput testat, se cū cæteris apostolis oīa reliquisse propter Iesum, se.s.
ipsum, suos & mundi bona, inquiēs: Ecce nos reliquimus oīa, & secuti sumus te, qd ergo
erit nobis? Hoc vtiq; præ oībus dicere potuit Paulus, q hodie & seipsum & suos & omnea
mundi diuitias & honores reliquit, & Chrm sequutus est in omni virtute & cruce opera-
tionis, ad seq; imitandum alios adhortatus est, dicens: Imitatores mei estote frēs, sicut ha Philip. 3
betis formam nostram, vt in eadem permaneamus regula. Cuius deinde formam & ad-
hortationem à Christo institutam & apostolis obseruatam pleriq; in nascente mox ec- Acto. 4
clesia amplexati sunt, pro quoꝝ sustentiōe (vt in multis epistolaꝝ eius locis colligit) colle Roma. 15
ctas fieri in ecclesījs demandauit, & qundo illi omnia communia habuere. 1. Corin. 16

F ¶Sequuti sunt & postea in hoc viuendi genere sanctissimi, doctissimi, pclarissimiq; viri 2. Cor. 8. 9
Basilius magnus Cęsarieñ. epus, Iohannes Chrysostomus, diuus Hieronymus, Ambrosi
us, Benedictus, Gregorius, Dñicus, Franciscus, Thomas Aquinas, Bonauentura, Bernar-
dus, hocq; genus alīj ex vtroq; sexu hoies, q vel in hanc diem monasticā vitam vere pro
fitent, apostolici adeoq; Chri Iesu instituti memores pdicta tria sponte reliquerunt, vt &
Chri Iesu honori, suæq; verę saluti certius & tutius consulant. In hoc em̄ quod obedien-
tes suā voluntatem abnegant, & in alterius constituunt arbitrio seipsos, carnemq; suā, qd
castitatē seruant, qd paupertatem vouent, res oēs tpales relinquunt, hocq; modo in dei
laudem, suamq; salutem, tria præcipua scelerum genera oppugnant, de qbus Iohannes:
Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculoꝝ, & sup- 1. Iohā. 2
bia vitæ, quæ non est ex patre sed ex mundo. Id est, oīa peccata in hoc mundo sunt præ-
cipua vel superbia, vel auaritia, vel luxuria. Monastici itaq; ex Christi apostolicoq; insti-
tuto per obedientiam votiuam repellunt superbiam. Itemq; auaritiam per paupertatem,
& deniq; luxuriam per castitatem refrenant.

G ¶Hinc constat q̄ sancte, quamq; salutariter suā vitā instituerunt, q amore Chri æter-
næq; salutis cœnobiticā sibi vitā elegerunt, eandemq; pro virili tuent & ex animo ample
xant, ediuersoq; q̄ impudenter & impie nonnulli eandem vitæ normam hac seditiosa &
schismatica tēpestate, pinde vt malā, minusq; Chrianā flocci faciunt, demolirīq; conant,
quam tñ natura vti salutarem in æthnicis hoibus quondā probauit. Ratio deinde in hone
stis hoibus cōmendauit, figura in veteri testamēto p sanctos hoies, vtpote Heliam & He
lisæum, & quos Paulus ad Hebræos recenset, repræsentauit. Veritas ipa in nouo testamē 3. Regū. 17
to p Iohannē Baptistā, ipsosq; Chri apostolos, horumq; vere imitatores, eosdemq; san- 4. Reg. 4
ctissimos, imo p Iesum Chrm oīs veræ viæ ac vitæ authorem approbauit, corroborauit, Hebræ. 11
sanciuitq;, apud Paulum, inquiens: Circuierunt.s. sancti hoīes veteres in melotis, in pelli Marci. 1
bus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, qbus non erat dignus mundus, in solitudinibus Iohā. 14
errātes, in montibus & speluncis & in cauernis terræ &c. Illi nimiꝝ oēs vna cū oībus apo Hebre. 11
stolis hodie dicunt ad Chrm: Ecce nos reliquimus oīa. i. nosmetipsos, nostros, & reliqua
huius mundi bona, teq; (.s. crucem tuam tollentes) sumus sequuti.

H ¶Quid ergo erit nobis? Quibus Chrus rñdet: Centuplum accipietis, & vitā æternam
possidebitis. Quid hoc est, centuplū accipietis? id est, q propter fidē Chri, & pdicationem
euangelīj, eiusq; amorem, oēs affectus carnis contempserint, atq; diuitias, & seculi vanita
tes spreuerint, isti pro tpalibus & carnalibus, spūalia recipient, quæ cōparatiōe & merito
sui ita erunt pinde atq; paruo numero centenarius cōparet. Id qd Aplus subindicans, ait: 1. Cor. 9
Si nos vobis spūalia seminauimus, magnū est, si nos carnalia vestra metamus? Hinc idem
ad Romanos inqt: Existimo em̄, qd non sunt condignæ passiones huius tpis ad futuram Romañ. 8
gloriā, quæ reuelabit in nobis. Et iteꝝ idem: Quod oculus nō vidit, nec auris audiuit, nec 1. Cor. 2
in cor hois ascendit, quæ præparauit deus īs, q diligunt illum: Hinc facile est cognoscere
quæ hic tpalia propter deum reliqmus, vix ex numero esse vnitatē ad centenarium respe
ctu spūalium & cœlestium. Qui em̄ hic oīa relinquentes, noīe Chri pauperes fiunt, sunt
(iuxta Apostolū) quasi nihil habentes & oīa possidētes. Centū em̄ pro ipa vniuersitate po 2. Cor. 6
nit. Quis em̄ dubitat eum, q domū dimittit, recepturꝝ supernas mansiones. Si patrē, habi
turꝝ cœlestem? Si fratres carnales, recepturꝝ Iesum Chrm fratrem? Si coniugem, inuentu
rum vxorem, diuinam sapiam? A qua procreabit spūales fructus, Matrem carnalem,

Galat.4 Hierusalem cœlestē,quæ est mater nostra,&deniq; vitam æternam pro hac vana trāsitoria, vmbratiliq; vita possessurum? Vnde q̄ bene vereq; Apostolus dicit: Propter Christū
Philip.3 omnia detrimentum feci, & arbitror vt stercora, vt Chrm lucrifaciam, vt & inueniar in illo,scilicet qui est vera,hic quasi per Idæam,alibi re ipsa. Atque vtinam hodie,cum illo à vetustate peccatorum ad vitæ virtuosæ nouitatem conuersi, exq; Saulis Pauli facti vnà cum eo omnia vere reliquamus,ipsumq; Christum tam spiritu, quàm corpore sequamur crucem eius tollentes,sicut ipse in diuinis mandatis ambulemus,vt deinde centuplum accepturi,vitam æternam possidere possimus.

¶HOMILIA XCVIII. DE EO QVOD LEGITVR: Nescitis quid petatis,potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Matthæi vicesimo.

In ferijs diui Iacobi ad personas monasticas.

On meo quidem arbitrio, sed diuino plane nutu tam meus huc ē aduentus,quàm se nobis hoc offert euangelium, quod & loco & tempori,adeoq; personis,qbus(deo disponente)locuturus sum, vndecunq; respondet. Id quod in themate nostro quasi cardine suo prorsus pendet ac vertitur, quo totum perinde fertur. A

¶In quo quidem euangelio(vt cætera,quæ nup disputauimus transeam)quum dominus iam antea suam & passionem & resurrectionem discipulis prænuntiasset, regnumq; dei fore in ianuis, mater filiorum Zebedæi, cui nomen Salome, facile subinsinuauit, qualis sit naturæ,p̄sertim muliebris,in filios adfectus,quo parētes maxime pro filijs & ita qdē sunt soliciti,vt inconsiderata pro ijs faciūt & petunt,in qbus vnica illorum est & omnis cura.Sane filiorum causa parentes omnia volunt,per ferrum per flammas,itur intrepide,si filiorum charitas postulet,nullius incolumitas homini sua B
Ge.47.46 uior,nullum funus acerbius,magisq; luctuosum.Id quod eximio facto perdocuit Israel qui vnum Iosippum ex filijs amissum,multos annos luxit, nec prius diuturnum luctum abstersit,quàm ex insperato repertus est.Cuius videndi studio patriam & domesticos lares reliquit,migrauitq; cum tota domo in Aegyptum.CXX.annos &amplius natus.Sic Dauid Absolonem filium,vtcunq; hostem rebellem,qui patrē regio solio deiecerat,prælio victum,interfectumq; media fuga tam dolenter fleuit pater,effictimq; lamentatus ē, vt fletus magnæ inuidiæ illi fuerit apud exercitum,maiori adhuc futurus,nisi amicorum admonitu lachrymis simulatum gaudiū miscuisset.Sic & paterfamilias euangelicus prodigum filium reuersum,non modo non auersatus est(patrimonij enim partem vnā tur-
Lucæ.15. piter prodegerat)sed seminudum & inedia confectum,nuptiali veste texit,festisq; accepit epulis.Nonne & diua Maria virgo,Christi mater cum præfatione laudis semper ab omnibus nominanda,ab illius acerbissimo cruciatu nunquam temere ab vllo visa est. In priuato egit,aut orationi intenta,aut diuina legens,sanctissimi filij.tam pia quàm sedula
Lucæ.2 cultrix,quæ alibi ad filiū repertū ait:Fili,quid fecisti nobis,Ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.Sic hodie naturali mater adfectu,nimioq; in filios amore nō dubitauit incōsiderata à domino petere,imo quæ susq; deq; tulit repulsam.Cuius vnica in themate ponitur ratio,scilicet quod nimio adfectu inconsiderate nesciens petiuerit, domino respondēte:Nescitis quid petatis,Potestis bibere calicem,quem ego bibiturus sum? Quo quidem responso docet.

¶Primo,nos plerunq; ideo à deo non exaudiri,qm̄ ignari male petimus. Vnde Iaco- C
Iacob.4 bus:Petitis,inquit,& non accipitis,eo q̄d male petatis.Et Apostolus ait: Nā quid ore-
Roma.8 mus sicut oportet,nescimus, sed ipse spūs postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Qui aūt scrutat corda,scit q̄d desideret spūs,q; secūdum deum postulat pro sanctis. Qui bus vtriq; verbis vult,vt oīa petenda & necessaria deo cōmittamus, nec petamus nisi salu-
Iohan.16. taria & spūalia,quæ petuntur,si(vt Chrūs docuit)nomine petimus Iesu, q̄d saluator est
Matth.1 & salus.Quā certe petemus vbi regnū dei,id est,Christū primo petiuerimus. Ipso Christo dn̄o dicente:Quærite ergo primum regnum dei,& iustitiam eius,& hæc oīa adijciē
Matth.6. tur vobis.Sunt igitur spūalia tantum petenda,reliqua vero ad corpus facientia,quū ap-
Lucæ.12 pendices sint animæ,minime orationi commiscenda:siquidem irascitur deus, ac vt munificus fastidit vilia postulari.Hæc nāq;,ipso docente,citra nos præbet.Adspicite, inqt, volatilia cœli,quæ non ferunt neq; metunt,& pater cœlestis pascit illa. At quæ sunt aīæ ac virtutis nisi nobis legitime certātibus & instāter petētibus minime dabunt. Id q̄d dominus

minua hodie ostendit, inquiens: Nescitis quid petatis, Potestis bibere calicem, quem ego
bibiturus sum, id est, potestis vt ego mori, mortemq́ subire & in agone certare, tunc da-
bitur honor à deo patre meo humilibus & laborantibus paratus. Etenim calix est mors
& dolorum passio. Hinc ad patrem dñs: Pater, si possibile est, transfer calicem hûc à me, qui Lucę 14
cũ doloribus bibitur ab eo, qui martyrij certamen suscepit. Sic & Dauid inquit: Quid re- Math. 26
tribuam dño, pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, & nomen dñi Marc. 14
inuocabo. Vota mea dño reddam in conspectu omnis populi eius, pretiosa in conspectu Lucæ. 22
dñi mors sanctorum eius. Ita Christus ait: Potestis bibere, id est, obire, calicem, id est, passio Psal. 115
nem vel mortem quã ego passurus sum? Quasi dicat, si hoc vultis & poteritis, tũc meri
to poteritis & recte petere, quod petitis. In quo nimirum verbo docet.

D ¶Secundo, neminẽ coronari & glorificari, nisi qui legitime certauerit, nec ingredi cœ
lum, nisi per passiones & aduersitates, & mortẽ, adfirmante Paulo. Nam & qui certat in 2. Timot. 2
agone, non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Et alibi: Hæredes quidẽ dei, cohære Roma. 8
des aũt Christi, si tamen compatimur, vt & conglorificemur. Et aliàs: Quoniam per mul Acto. 14
tas tribulationes oportet nos intrare in regnũ dei. Et Christus: Nonne (inquit) hæc opor Lucæ. 24
tuit pati Christũ, & ita intrare in gloriã suam? Nimirum arguit morte & non aliter posse Iohan. 12
intrare in gloriam, & sedere à dextris suis, vt alio in loco ait: Granum nisi mortificatũ fu-
erit, ipsum manet solũ, mortuum vero, adfert multum fructus. Sic reuera hodie dñs scie-
bat, quia filij Zebedæi passionẽ suam poterant imitari, sciens interrogat, vt omnes audia
mus, quia nemo potest cum Christo regnare, nisi passionem Christi fuerit imitatus: res
enim pretiosa non nisi in pretio pretioso comparatur.

E ¶Passionem aũt domini dicimus nõ solum persequutionem gentiliũ, sed omnem vio-
lentiam, quã patimur contra tres inimicos, diabolum, carnẽ, mundum certantes, de qua Psal. 43
quidem morte & passione Apostolus ait post prophetã: Quia propter te mortificamur Roma. 8
tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis. Quis nos separabit à charitate Christi? Tri
bulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculum, an persequutio, an gladius? Mor
tificamur hoc pacto, quoties resistimus propter deũ mundo, carni & diabolo, id est, pec-
catis tribus, superbiæ, luxuriæ & auaritiæ, quibus omnia peccata cõtinentur, Iohanne scri
bente: Omne quod est in mundo, cõcupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & 1. Iohan. 2
superbia vitæ. Ad hanc mortificationẽ hortatur Apostolus, inquiens: Mortificate mem
bra vestra quæ sunt super terrã, libidinẽ, concupiscentiã, auaritiam, propter quę venit ira Coloss. 3
dei super filios incredulitatis. Viuere enim in æterna gloria nõ possumus, nisi per hãc mor
tificationẽ, quæ fit detractione eorum, quæ peccata generãt & nutriunt, abdicatione scilicet
diaboli, carnis & mundi. Hinc Apostolus: Semper (ait) mortificationẽ Iesu Christi in cor 2. Cor. 4
pore nostro circũferentes, vt & vita Iesu manifestetur in corporibus nostris.

F ¶Cæterum, mortificantur nonnulli imperfecte, spiritu scilicet tantummodo, veluti sunt,
qui etsi in mundo sunt, circaq́ res mundi corporaliter versantur, ijs tamen non nisi ad
vsum maxime necessarium vtuntur, inde spiritu longe absentes. Cuiusmodi sunt homi-
nes pij extra cœnobiticam vitam pie degentes, de quibus Apostolus ait: Tempus breue 1. Cor. 7
est, Reliquum est, vt & qui habent vxores, tanquam non habentes sint, & qui gaudẽt, tan
quam non gaudentes, & qui emunt, tanquã non possidentes, & qui vtuntur hoc mundo,
tanquã non vtantur. Præterit enim figura huius mundi. Mortificantur quidem perfecte spi
ritu, scilicet & corpore, & sunt qui relicto mundo, & omnibus, quæ in mundo sunt reli-
ctis, dominũ sequuntur, crucem suam omni genere passionum portantes. Cuiusmodi esse Math. 19
debebat iuuenis, ad quem Christus ait: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ ha
bes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Eiusmodi fuere Ibidem.
apostoli, qui in persona dicunt Petri: Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, qd 1. Cor. 4
ergo erit nobis? Et Paulus inquit: Puto enim quod deus nos apostolos nouissimos osten-
dit, tanquam mori destinatos, quia spectaculum facti sumus mundo & angelis & homini
bus, Tanquam purgamenta huius mundi, facti sumus omnium peripsima vsque adhuc.
Hos proxime sequuti sunt sanctissimi viri, Basilius, Chrysostomus, Hieronymus, Grego-
rius, Augustinus, Benedictus, Dominicus, Franciscus, Thomas Aquinas, Bonauentura,
Bernardus, Clara, Monica, Magdalena, & aliæ, Maria Aegyptiaca, hocq́ genus alij per
q̃plurimi vitam cœnobiticam agentes: mundo, diabolo, carniq́ omnino renunciantes:
qui relictis omnibus solitarij, perinde re ipsa mundo mortui, vt tutius deo viuant, segre-
garunt à consortio mortalium, nihil proprij possidentes, verum, authore Paulo, haben- 1. Timo. 6
tes alimentum, & quibus teguntur, his contenti sunt.

G ¶Quibus primam quasi typo quodam figuram præscripsit Abraham, qui de terra sua Gene. 12
& de cognatione sua, & de domo patris sui egressus, dñm in alienam terram sequutus est.
Helias item propheta domini, qui pilosus & zona pellicea cinctus, deserta petijt, spelun- 3. Regũ 17

cam à consortio hominum in domicilium habens. Idemq́ fecit Helisæus Heliæ discipulus.
3.Regũ 17 Idemq́ factitaeunt omnes, de quibus ad Hebræos Apostolus scribit. Idemq́ fecit Iohan
4.Reg.4 nes Baptista, quo sanctior intee natos mulierum non surrexit, qui à teneeis anuis habita-
Hebr.13 tor deseeti, vestem pilis camelorum contextam indutus, & mira victus abstinentia vitam
Lucæ.1. egit. Adde posteemo, à tempore Mosaicæ legis fuisse Nazaræos ad statum tempus deo
Matth.3 consecratos, eoq́ decurrente seiugatos à communi hominum consortio, peculiareq́ vi-
Nume.6 tæ genus diuina lege determinatum sortitos, figuram quandam cœnobiticæ vitæ peæ se
tulisse. Quid, quod post domini ascensionem primi illi patres ac principes ecclesiæ apostoli
Acto.4 singulare viuendi genus, vt vnum quoddam exemplar monasticæ vitæ, vt peofiteri vo-
lentes, vendiderunt possessiones suaa, & attulerunt pretium ad pedes apostolorum, & inde
distribuebatue singulis, vt cuiq́ opus eeat, nec quisquã aliquid suum esse dicebat, sed erãt
eis omnia communia. Videtis igitur spiritus sancti ministerio ac directione non modo
approbatam, sed & institutam hanc, quæ in cœnobijs obseruatur, in communitate rerũ
viuendi regulam, & euangelio Christi minime aduersam, sed consonam.

1.Iohan.2 ¶ Quæ quidẽ regula à posterioribus monasticæ vitæ patribus nõ modo est obseruata, H
sed & trium votorum obseeuatione obfiemata, & perinde sanctius aucta. Illi enim vt tribus
peæcipuis mundi vitijs, scilicet superbiæ, auaritiæ, luxuriæ facilius dominarent ad vouen
dum instituerunt præcipuas tres virtutes obseruandas vitijs aduersas. Obedientiam con
tra supeebiam, paupertatẽ contra auaritiam, castitatem contea libidinem.

1.Reg.15 ¶ Obedientia est, qua quis se totum & quicquid habet in alterius ponit potestatem. Et I
Gene.22 tanti apud deum, vt sceiptuea de ea dicat: Melioe est obedientia q̃ victimæ, & auscultare
Lucę.11. magis q̃ offerre adipem arietum. Hinc à deo benedictum est, Abrahæ, quoniam voci do
Philip.2 mini obedierit, idemq́ peoptee obedientiam iustificatus est. Hinc Cheistus nobis in ex-
2.Cor.9 emplum, etsi dominus dominantium Mariæ pauperculæ fœminæ, & Iosippo fabro mi-
sello subditus, & patei deniq́ vsq́ ad ignominiosam ceucem obediens fuit. Et hoc est, q̊d
1.Petr.1 Apostolus hortatue, inquiens: Glorificantes deum in obedientia confessionis vesteæ. Et
Hebr.13 Peteus: Animas vestras, inquit, castificantes in obedientia charitatis, in fraternitatia amo
re, simplici ex corde, inuicem diligite attentius. Et Apostolus: Obedite, ait, præpositis ve
Matth.18 stris & subiacete eis. Ipsi eñ peruigilant quasi eationem pro animabus vestris reddituris
1.Timot.6 Nec mirum, quum nemo sine obedientia saluari queat, quando sit nihil aliud q̃ illa humi
litas paruulorum, de quibus saluator ait: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficia
mini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum.

Matth.8 ¶ Paupertas vero est, qua facto & spiritu ijs rebus tẽporalibus Christi nomine renun- K
ciamus, cõtenti illis quæ sunt ad natueæ sustentationẽ necessaeia. Ad hanc Christus suo
2.Cor.8 exemplo hortatus est, quãdo tã pauper fuerit, vt testatus sit, se nõ habere, vbi hic vitã age
ret, quo suũ caput reclinaeet. Vnde Apostolus: Scitis, inquit, gratiã dñi nostri Iesu Chri-
Matth.10 sti, qm̃ peopter vos ægenus factus est, cũ esset diues, vt illius inopia vos diuites essetis. Ad
quã & Christus suos discipulos hortatur, dicens: Nolite possidere aurum, neq́ aegentũ, neq́
pecuniã in zonis vestris, nõ peeam in via, neq́ duas tunicas, neq́ calciamẽta, neq́ viegã,
dignus est eñ mercenaeius cibo suo. Quàm aũt paupeeea illi fueeint, supra dictũ est. Sed
Iacobi.2 quid peo paupertate deus dat? Respõdet Iacobus: Nõne deus elegit pauperes in hoc mũ
do, diuites in fide & hæeedes regni, q̊d repeomisit deus diligẽtibus se. Hinc Chrs alibi: Be
Matth.5 ati pauperes spiritu, qm̃ ipsi possidebunt teeeã, scilicet viuentium & diuitũ in cœlo & ipso
rum est regnum cœlorum. Nec mieum, quod adeo commendetur paupeetas, & reprobeutur
Matth.13 diuitiæ, quũ fallacia diuitiarum suffocet veebum & sine fructu facit, & quarum cupiditas radix
est malorum. Nec est quod obijcis, quis aũt me inopem sustentet? Respondet propheta: Ia
Psal.54 cta cogitatum tuũ in dominum, & ipse enutriet te. Quis Danielem in spelunca leonũ, He
Danie.14 liam, Helisæum, Iohannem, Paulum & Anthonium hæeemitas in solitudine, atq́ hoc ge
3.Reg.17 nus alios pauit? Quis volatilia cœli nutrit, & quis vestit lilia agri?

Matth.6 ¶ Castitas est voluntaria ab omni carnali libidine animo simul & corpore cõtinentia, q̃ L
mundũ de immundo conceptũ semine, de hoste domesticũ, hominem deniq́ angelũ fa-
Matth.22 cit, & quæ vel sola in huius mortalitatis & loco & tẽpore statũ quendã immoetalia gr̃æ
Lucę 20 representat, in qua nec nubent nec nubentur, t cœlũ ipsum, vt mateimoniũ tereã implens.
1.Cor.7. Hæc sola est, quæ tuto dũtaxat, quæ dñi sunt cogitat, quam quia Maria elegeeit, optimã
paetẽ elegisse teaditur. Cuius sane excellẽtia & laus quanta sit vel ideo intelligitur q̊d san
ctissimi hoĩes virginitatẽ seruasse inuenimus. Virgines quidẽ fuere Helias, Helisæus, Esaias,
Hieremias, Daniel, Ioseph, Iohannes Baptista, & pleriq́ omnes apostoli, aut certe aliqui
relictis vxoribus, deinde caste vixerunt, quãdoquidẽ ait dñs: Sunt Eunuchi, qui se castrãt
Matth.19 propter eegnũ dei, cultro, scilicet spũali repressionia libidinũ, quales sunt, qui vere viuunt
vitã monasticã. Tanti est castitas, vt Christus sanctus sanctorum, deus & homo ex virgine

Maria

Maria nasci voluerit, virgo à virgine, Iosippo vti patre putatiuo nutriri, virgo mori, ma-
tremq́ suam perpetuam virginem, virgini Iohanni commendatum iri. Ad quam vti dif
ficillimam & excellentissimam sub cœlo virtutem paterne hortatur, dicens: Non omnes Matth.19
hoc verbum capiunt, Qui potest capere, capiat. Siquidem ait Paulus: Mulier innupta & 1.Cor.7
virgo, cogitat, quæ domini sunt, vt sit sancta corpore & spiritu. Nupta vero, quæ sunt
mundi, quomodo placeat viro. Hinc beatior erit, si sic permanserit secundum meum con
silium. Hoc autem dico secundum indulgentiam, & non secundum imperium. Volo au-
tem vos omnes esse sicut meipsum. Quid autem, obsecro, Christus & Paulus hic aliud
agunt, quàm vt suis exemplis & verbis nos ad virginitatem, tantamq́ virtutem cæteris
longiorem cohortantur.

HOMILIA XCIX. DE EO QVOD LEGITVR, Luc.6. Gaudete in illa die & exultate.

In tempore tribulationis Christianorum.

A

Vo nobis hodie, fratres charissimi, agenda sunt perinde alijs longe ma-
gis præcipua.
¶ In primis quidem gaudeamus, nobis eam aliquando illuxisse diem, in
qua omnes, qui Christi sunt, sibi lætandum putarunt ex verbis domini ho
die dicentis: Gaudete in illa die & exultate. Quæ est, aut qualis illa dies, in
qua lætemur? Dies, inquam, in qua nos propter filium hominis odio pro
sequuntur homines, & separant, atq; exprobrant quasi impios, scelestos atq; deo abomi-
nabiles, nosq́ ex cœtu hominum eijcere moliuntur, quasi ipsi propterea deo præstent ob
sequium, eijciuntq́ nomẽ nostrum, quod à Christo duce, eodemq́ principe nostro Chri
stianum est atq; appellatur, tanquã malum, vtpote, qui nolint Christiani, sed euangelici, Iohan.16
vtcunq; falso, appellari, odio Christi nominis. Gaudete, inquit Christus tam ad suos apo Acto.11.
stolos, q̃ ad nos omnes, qui illum vere confitemur, gaudete in illa die & exultate, qm̃ in ea be
ati eritis. Siquidẽ vulgus felices appellat, q̃bus applaudit populus, qui ad honores proue
huntur, qui magnificis titulis celebrantur. Vos aũt in illa die, me authore, beati eritis, quũ
vos deriserint homines, quũ vos vt execrabiles e contubernio suo iecerint, quum in vos
mea causa multa probra congesserint, quũ nomen etiam vestrum ac memoriam vel abo-
lere prorsus vel abominabilem posteris reddere studuerint, idq́ nulla vestra culpa, sed
odio filij hominis, cuius doctrinam & gloriam prædicabitis.
B ¶ An non, fratres dilectissi, hæc nobis hac die & hoc tempore palam fiunt, qui vsque-
adeo ab hæreticis, Christianæ ecclesiæ hostibus, odio tribulamur, qui ab ijs, si deo placet,
separamur à ciuitate in ciuitatem, à regione in aliam & à nostris mansionibus detrudi-
mur, eijcimur, nostrumq́ illi nomen execrantur, pro Christianis Antichristianos, pro
pijs impios, pro Christis vnctos carnifices, laniones, pharisæos rasos, idola, hocq́ genua
alijs vilissimis apud seculũ nominibus probrose nominantes, & nihil non in nos supplicij Iohan.14
opprobrijq́ congerentes. An non lætemur hac die? Vtiq;, quum is iusserit, qui via & vita Matth.17
C est atq; veritas, dei patris filius dilectus, quem pater audire voluit.
¶ An non hac die gaudeamus, in qua principes illi ecclesiæ apostoli magnopere lætati Acto.5
sunt, de quibus ait Lucas: Et illi quidẽ ibant gaudẽtes à conspectu concilij, qm̃ digni ha- Roma.5
biti sunt pro noĩe Iesu contumeliã pati. Et hac die gauisus quoq; est Paulus. Sed & glorie 2.Cor.12
mur, inquiẽs, in tribulationibus. Et rursus: Propter q̃d placeo mihi in infirmitatibus meis
in contumelijs, in necessitatibus, in persequutionibus, in angustijs pro Christo. Est & Acto.7
hauddubie hac die lætatus Stephanus, quia positis in martyrio genubus, magna voce di-
xit: Domine ne statuas illis hoc peccatũ, sequutus magistrum suũ, adeoq́ nostrum in cru-
ce pro inimicis suis orãtem: Ignosce pater illis, quoniam nesciunt quid faciunt. Sic & An Lucæ.24
dreas: Securus (inquit) & gaudẽs venio ad te, o bona crux. Sic & sanctus Vincentius: Hoc
ẽst (inquit) quod semper optaui, & votis omnibus exquisiui. Sic & sanctus Laurẽtius: Gau
deo (ait) plane, quia hostia Christi merui effici. Sic & hac die sanctus Sebastianus nõ mo-
do in suis lætatus est pro nomine Iesu tormentis, sed & alios Christi martyres, & quidẽ
maxime Marcellianum & Marcum, geminos fratres pro fide Christi decollandos læta-
bunda voce confortauit, inquiens: O fortissimi milites Christi, nolite per misera blandi-
menta coronã deponere sempiternã, &c. Si itaq; fratres, tam viri sancti Christi præcepto
lætati sunt, in summis suis tribulationibus & angustijs, quur nõ et ipse vos horter, vt illo-
rum exemplo et ipsi hac die tribulationis vestræ gaudeatis, quãdo et Christus suos ad cõ
stantiam hodie in martyrio consolatutus, exemplo prophetarũ vtitur, dicens: Secũdum

hoc em̃ faciebant prophetis patres eorum. Veruntamen, væ vobis diuitibus, qui habetis consolationem vestram. Q. d. horum exemplo vos consolemini.

¶Est igitur nobis hodie plane gaudendũ, q̃ ad eã diẽ peruenerimus, in qua tanta nobis D
Acto.14 data est ad lætandũ copia, tãtaq̃ materia beatitudinis regni cœlorũ, quo certe nõ nisi p̃ tri-
Lucæ.24 bulationes multas ingredi valeamus, quãdo & Christus in gloriã suã non nisi p̃ passionẽ
2.Cor.12 intrauerit. Sane virtus, scilicet ad beatitudinẽ proficua, nõ nisi in infirmitate perficitur.

¶Secundo est nobis hodie orandũ ad deũ, vt is nos faciat dignos tanto gaudio, tantæq̃ E tribulationis, id est, vt nobis cõcedat in his ac tantis tribulationibus & persequutionibus perseuerandi fortitudinẽ, constantiam & patientiam, qualem habent, qui in Christo pie
2.Timo.3. viuere volunt, & persequutionem patiuntur. Siquidem patientia maxime nobis necessa-
Matth.24 ria sit & constantia. Qui em̃ (ait dominus) vsq; in finem perseuerauerit, saluus erit. Hinc
Roma.5 & Apostolus: Non solum aũt (inquit) sed & gloriamur in tribulationibus, scientes, q̃ tribulatio patiẽtiam operatur, patientia aũt probationẽ, probatio vero spem. Spes aũt non confundit. An putes vere senserit, quod dixit Apostolus? Procul dubio, quũ alibi deinde
Roma.8 tam constãti animo dixerit: Quis ergo nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an fames, an nuditas, an periculũ, an persequutio, an gladius? Atq; vtinã, fratres, in ijs nostris hac die tribulationibus vere cũ illo dicere possimus. Et cũ p̃pheta: Quia pro A
Psal.43 pter te mortificamur tota die, æstimati sumus, sicut oues occisionis, sed in ijs oĩbus supera mus, propter eũ, q̃ dilexit nos. At quãdo superamus in eo? Quando quis vere dicturus
Romañ 8 est: Certus em̃ sum, quia neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; principatus, neq; virtutes neq; instantia, neq; futura, neq; altitudo, neq; profunditas, neq; creatura alia poterit nos separare à charitate dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro.

¶Sic, fratres, non sufficit peruenisse ad illã diem, in qua nobis tã copiosa gaudij oblata F est occasio, vtpote in qua da: ũ est nomine Christi ab hæreticis nos odio haberi, quasi abiectos derideri, subsannari, separari, exprobrari, nomenq̃ nostrũ vti abominabile explodi,
Iaco.1 nisi hæc oĩa nomine Iesu cõstanter & patienter sustinuerimus, quãdoquidẽ ait Iacobus: Beatus vir, qui suffert tentationẽ, quoniam quũ probatus fuerit, accipiet coronã vitæ, quã repromisit deus diligentibus se. Quia vero patientia sit virtutũ pene difficillima, perinde omniũ maxima, vtpote quæ sola perfectũ opus habeat, vt simus perfecti & integri, in nul
2.Cor.12 lo deficientes, eã necessum est à deo Opt. postulemus, qui (eodem teste Iacobo) omnibus
Hebr.12 dat affluenter. Sic Apostolus, quũ suo iudicio nimiũ tribulatus ab angelo satanæ colaphizaretur, atq; rogans dominũ, vt discederet à se colaphizans, recepit à dño responsum, Sufficit tibi gratia mea, quæ profecto nobis nõ deerit, nisi (vt idem ait) ipsi gratiæ dei deerim⁹. Est igitur nobis hodie lætandũ, & minime tristandũ, quasi propter tot in nos opprobria & pericula nobis velimus displicere, quãdo dñs noster hodie dicat: Gaudete in illa die &
Iaco.1. exultate: siquidẽ beati eritis, quũ vos oderint homines, & separauerint vos & exprobrauerint, & iecerint nomen vestrũ tanquã malũ propter filium hominis. Vnde Iacobus permotus ait: Omne gaudiũ existimate fratres mei, quũ in tentationes varias incideritis, sci-
1.Cor.4 entes, q̃ probatio fidei vestræ patientiam operatur. Estote memores & prophetarum & apostolorũ sanctorũ, qui & horũ similia, imo maiora sustinuerunt, in quorũ persona Paulus inquit: Puto em̃, q̃ deus nos apostolos nouissimos ostendit, tanquã morti destinatos, quia spectaculũ facti sumus mundo & angelis & hominibus. Tanquã purgamentũ huius mundi facti sumus, omniũ peripsima vsq; adhuc. Secũdo conemur nostris ad deũ orationibus nobis eandẽ cum apostolis impetrare in angustijs patientiã, vt & ipsi cũ illis vere
Matth.5 dicere possimus: Maledicimur & benedicimus, persequutionem patimur, & sustinemus. Blasphemamur & obsecramus, id certe dicere debemus ex dñi p̃cepto, quo iubemur orare pro inimicis nostris & pro p̃sequẽtibus nos, q̃ profecto vera est patientia, qua nobis vt
Hebr.10 beati simus futuri propter persequutionẽ, necessaria est, Apostolo dicẽte: Patiẽtia em̃ vobis necessaria est, vt voluntatẽ dei faciẽtes, reportetis repromissionem.

¶At quæ est illa repromissio? Vtique illa, Ecce enim merces vestra est multa in cœlis. G Fide promittit multam in cœlis mercedẽ patiẽtibus hic propter filium hominis. Quàm multa? Siquidem tam magna, vt comprehendi nequeat, tam multa, vt numerari nõ possit, tam pretiosa, vt æstimari nequeat, tam diuturna, vt nunquam finiri valeat. Sane hæc illa merces deus est, in quo omnia sunt bona, omnia gaudia, omnia perfecta, cui nihil de-
Gene.15 est, qui de seipso ait: Noli timere Abraham, ego protector tuus, & merces tua magna ni-
Baruch.3 mis. Sic de mercede in regno cœlesti ait Baruch: O Israel, q̃ magna est domus dei, & ingens locus possessionis eius. Magnus est, & nõ habens finẽ, excelsus & immẽsus. Et Esaias
Esaiæ.33 inquit: Oculi tui videbunt Hierusalẽ, habitationem opulentam. Idem rursus: A seculo nõ
Esaiæ.64 audierunt, neq; auribus perceperũt. Oculus non vidit deus absq; te, quæ preparasti expe
1.Cor.2 ctantibus te. Quẽ Apostolus sequutus ait, sicut scriptũ est: Quod oculus nõ vidit, nec auris au-

A ris audiuit, nec in cor hoīs ascendit, quæ pparauit deus his, q diligunt illū. Nobis aūt reue
lauit deus per spiritū suū. Quid multis? Finge quicqd gaudij in hoc mundo (si modo hic s.Petr.3
gaudiū est aliquod) centuplo tñ alibi maius est. Siquidē ait Petrus: Vnū vero hoc non la-
tet vos (charissimi) quia vnus dies apud dñm, sicut mille anni, & mille anni sicut dies vnus
Et hoc est (fratres charissimi) quod dominus hodie ait: Ne qd ob hæc displiceat tā, vobis,
quin potius gaudete, quū hæc vobis acciderint & exultate. Etēm si non respondebit me-
ritis fauor hominū malorū, tñ manet vos copiosa merces benefactorū in cœlis. Q.d. In eā
mercedē adspicite, eaq́ vos consolemini, quoties hic noīe meo persequimini, separami-
ni, exprobramini, reiectiq́ fueritis &c. Longe qdem maior & copiosior erit merces q̄ hæc
ipsa in vos maledictio, exprobratio & persecutio. Quod Apl's adfirmās inqt: Existimo Roma 8
em̄ qd non sunt condignæ passiōes huius tēporis ad futurā gloriā, quæ reuelabit in nobis. Hebre.12
Deponentes igitur (ait idem deinde) omne pondus, & circūstans nos pctm̄ per patientiā
curramus ad propositū nobis certamen, adspicientes in authorē fidei & consummatorē
Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucē, confusione contēpta atq́ in dextera se-
dis dei sedet. Sic & ego (fratres charissimi) vos quoq́ qui nūc mecū pariter spernemini &
exprobramini, hortor, vt recogitetis eū, qui talē sustinuit à peccatoribus aduersus semet-
ipsum cōtradictionē, vt ne fatigemini animis vestris deficientes. Nondū em̄ vsq́ sangui-
nē restitistis. Semper em̄ recogitetis (inquā) pro his cōtumelijs, tribulationibusq́ in cœlis Acto.14
esse vobis mercedē magnā, ad quā sine tribulatione nemo sit perventurus. Præterea reco Iob.7
gitetis hanc vitā esse militiā & plenā miseriæ, nec nobis hic esse certā & perpetuā mansio 2.Cor. 5
nē, aliā nobis quærendā, quæ in cœlis est æterna, nō manufacta. Sane nisi hæc, sed illa cer-
tissima futuræ in vita æterna mercedis esset spes & cōsolatio, qd essemus? qd em̄ nobis hu
ius mūdi vana gaudia pdessent oia? Nihil plane. Si em̄ (inqt Apl's) in hac vita tm̄ in Chro 1.Cor. 5
sperātes sumus, miserabiliores sumus oībus hoībus. Quod & nos vere dicere possim⁹. Sic
ideoq́ (frēs) hisce verbis & doctrinis cōsolemini, memores semp Chri, hodie dicētis: Bea
ti eritis, cū vos oderint hoīes & separauerint vos & exprobrauerint & iecerint nomē vrm
tanq̄ malū ppter filiū hoīs, gaudete in illa die & exultate &c. Pauperē qdē (inqt Tobias) Tobi.4
vitā gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus deū, & recesserimus ab omi pctō,
H & fecerimus bene. ¶Sed videor mihi audire inter vos, q dicūt: Veremur nobis hmōi op
probria, cōuicia, hosq́ genus maledicta propter pctā, & nō propter filiū hoīs obuenire,
& sic parū nobis spei tātæ mercedis relinqui. Quibus rñderim nihil obstare, qn & deus no
bis hæc mala mittat propter scelera nrā, qbus illū offendimus, & interim q̄q́ hæc nos pro
pter ipm sufferre, & maxie q̄ ad illos, q nos vtiq́ propter Iesum, filiū hoīs psequunt, & di
uexāt, quū velint nos oīno ab eius ecclesia desciscere, à veteri religiōe cogere, oēmq́ virtu
tē, honestatē, piamq́ in eū adeoq́ in eos, q eius sunt deuotionē derelinquere. Quæ cū oīa
filij dei sunt, & nos isti propter ea persequunt, & ipsi illa amore ipsius patimur, & sustine-
mus anteq̄ ab eo deficiamus, quæ eius sunt, certe propter filiū hoīs patimur; interim pec-
cati a nris veniā depcātes. Sic nimirū propter deū passi tradunt, facti pinde veri martyres
septē illi frēs vnà cū matre Machabæa, qm̄ noluerint patrias dei leges deserere, & carnes 2.Macha.7
porcinas minime edere. Quāuis de ijs dicat ipsa mater ad Antiochū. Nos em̄ peccatis no
stris hæc patimur. Et si nobis propter increpationē & correptionē dn̄s deus noster mo-
dicū iratus est, sed iterū reconciliabit seruis suis. Sed fratres (inquā) & in nostro pene casu
est, quū aduersarij plane nos ex sua intentiōe, nō propter pctā nostra, qbus aliter deberēt Matth 18
mederi, & pro pœnia indulgere, nedū septies, sed septuagies septies, sed propter Christi
Iesu fidē adeoq́ propter eius religionē tot nos adficiunt iniurijs, contumelijs, atq́ malis,
reuera dicimur psequi propter filiū hoīs, si modo eius noīe patiēti animo sustinuerimus,
minime neq́ superbientes neq́ impatiētes, sed humillime cū sancta Iudith mutuo, vnus ad Iudith 8
alterū, dicentes: Non vlciscamur nos pro ijs, quę patimur, sed reputantes peccatis nostris
hæc ipsa supplicia minora esse flagella dn̄i quasi serui, q corripimur ad emendationē & nō
ad pditionē nrām euenisse credamus, & sic amore eius oīa hui⁹ mūdi & aduersariorū mala
libenter sustineamus, semper memores eius, hodie dicentes: Gaudete in illa die & exulta-
te. Siqdem beati eritis, quū vos oderint hoīes, & separauerint vos &c. Nec sit tā magna
violentia, nec tam violenta potestas, quæ quemq̄ vestrū à veteri illa veraq́ religione &
pietate dimoueat, vt inde (quod absit) latū digitū latis discessuri, vtpote, cuius Chrus sit, au
thor, quā & Apostoli sequuti sunt, eamq́ scriptura passim testet, catholicaq́ ecclesia tot se
culis approbauit, & in hanc vsq́ diem approbet, omiaq́ tam veterū q̄ recentiorū doctorū
authoritas cōmendet, ac deniq́ ratio ipsa naturalis verissimā dictet & optimā, quū econ-
trario noua ista hæresis Chro, Apl'is, scripturæ, ecclę oīmq́ sanctorū authoritati atq́ omī
rationi in non paucum multis sit contraria, vtpote, quę deū facto neget, oēmq́ virtutē sup
primat et honestatem, vnde omnis mali fons scatet et origo.

¶HOMILIA C. DE EO QVOD LEGITVR: Lucæ secundo: Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace & cętera.

In ferijs purificationis Mariæ.

Vanta animi lætitia cordisq́ deuotiōe hodierna dies nobis agē- A
da est(frēs charissimi)vel hinc haud obscure accipimus , qđ hæc
ipsa sit dies,in qua primū manifestius in terris esse cœpit,quod in
cœlis antes fuit,& quod nisi ad terras allatum fuisset, nulla plane
nostra esset salus,nullaq́ redemptio , vtpote per quod solum su-
mus saluati & saluandi.Cæterum,quęritis, quid aut quale sit hoc
ipsum? Misericordia(inquam)est dei Opti.Max.per quam vti-
que solam sine alicuius intercessione & operibus deus ipse nos à
1.Petri.1 morte,cui eramus obnoxij,redemit, Petro dicente: Benedictus
deus,& pater domini nostri Iesu Christi, qui secundū misericor
diam suam magnam regenerauit nos in spem viuam,& in hęreditatem incorruptibilem.
Titum.3 Cui Paulus scribens,sit: Eramus & nos aliquando insipientes,increduli,errantes,seruiē-
1.Timot.1 tes desiderijs,& voluptatibus varijs,in malitia & inuidia agentes,odibiles,odientes inui-
cem.Cum autem humanitas & benignitas apparuit saluatoris nostri dei , nō ex operibus
iustitiæ, quæ fecimus nos,sed secundum misericordiam suam saluos nos fecit, per laua-
crum regenerationis & renouationis, spūs sancti. Id quod dominus arguit in parabola
Lucæ.10 de eo,q inter Hierusalem & Hiericho in latrones ciciderat,quem semimortuum iacentē
samaritanus misericordia permotus,subleuauit. Atqui hæc illa dei nostri misericordia in
Psal.35 cœlo perinde in peculiari sede sua demorata est,Dauide in hæc verba concinente: Domi-
ne,in cœlo misericordia tua & veritas tua vsque ad nubes . Eam vero vti prorsus ad sa-
lutem nostram in primis necessatiam,quàm magnopere è cœlo petierint,qui in tenebris
&in vmbra mortis sedebant.Idem Propheta in persona omnium eorum satis innuit,se-
dulo proclamans in eodem Psalmo: Prætende misericordiam tuam sitientibus te. Et rur
Psal. 84 sus: Conuerte nos deus salutaris noster,& auerte iram tuam à nobis.Ostende nobis do-
mine misericordiam tuam,& salutare tuum da nobis. Hæc(inquam) maxime necessaria
ad nostram salutem misericordia , quæ prius in cœlo difficillima,hodie coram palamq́
Malach.3 in templo apparuit,Christo nuper nato,in id à parentibus oblato,iuxta scripturam olim
dicentem: Ecce ego mittam angelum meum,& præparabit viam ante faciem meam. Et
statim veniet ad templum suum dominator , quem vos quæritis, & angelus testamenti,
quem vos vultis.Id sane hodierna die cum immensæ eius misericordiæ exhibitione im
Psal 47 pletum est. Vnde(vti testis)regius Propheta voce lætabunda præcinuit: Suscepimus de-
us misericordiam tuam in medio templi tui. Secundum nomen tuum deus,sic & laus tua
in fines terræ,iustitia plena est dextera tua.

¶O læta vox,O vox consolatione plena & spei.Suscepimus deus misericordiam tuam B
in medio templi tui,non in cœlo,quo nullus potuit, qa nemo sine macula . Igitur susce-
pimus misericordiam tuam dn̄e in medio templi tui. O quàm longe est hodie gratiarum
Psal.8 actio à voce illa gementis: Dn̄e,in cœlo misericordia tua,& veritas tua vsque ad nubes.
Hebrę.4 Quid ni? Nunquid tibi videtur in medio fuisse,quum apud solos cœligenas spūs habere-
1.Timo.1 tur? At vbi sane minoratus est Christus deus ipse, & dei Max.filius paulominus ab ange-
Ephe.2 lis,factusq́ est dei & hominum mediator,ac velut lapis angularis pacificauit,p sanguinē
suum,quæ in cœlis sunt,& quæ super terram,ex hoc plane iam hodie sususcepimus deus
Actorū.10 misericordiam tuam in medio templi tui. Suscepimus (inquam)deus misericordiam tuā
Romañ.2 in medio templi tui.i.in communi,& in vniuersum, vtpote,sine acceptione personarum
quæ apud te nulla est. Siqdem non modo tuam deus misericordiam suscepit hodie Da-
uid,non solum Ioseph,non solū Maria, non solum Anna,non solum Symeon , cæteriq́
hoc genus iusti homines , sed & nos, qcunq́ sumus ad vitam præordinati,tuam suscepi-
mus misericordiam,non in angulo,non in diuersorio, sed in medio templi tui , quod est
vniuscuiusq́.Siqdem deus suam hodie misericordiam non in loco quadrangulari, vel tri-
angulari, vel in alio diuersi & imparis spacij loco,sed in medio, quod oībus & spacio suo
par & æque distans.i.in communi posuit,omībus obtulit,nec eius quempiam voluit esse
expertem,nisi q renuit. Qui enim non est personarum acceptor, omnes homines (inquit
1.Timo.2 Apostolus)vult saluos fieri,& ad agnitionem veritatis peruenire. Omnes(inquam)q sua
indiguere misericordia , qua vtique omne indigebamus, quam & ideo in medio , id est,
Roma.3 omnibus in commune obtulit,Apostolo dicente: Iustitia quidem dei per fidem Iesu Chri
sti,in omnes & super omnes,qui credunt in eum? Non enim est distinctio: Omnes enim
peccaue-

peccauerunt,& egent gloria dei. Et iterum: Conclusit enim deus omnia in incredulitate,
vt omnium misereatur. Quam ideo miserationem & misericordiam hodie in medio, id Roma.3
est, in communi positam omnes æque participarunt,& æque omnes consequuti sumus,
ijdemq́ in medio templi suscepimus, siquidem, qui omnes eramus filij iræ natura, sed in
medio templi consequuti sumus misericordiam.

C ¶Sed cuius iræ, quæris, filij,& quam sumus misericordiam consequuti? Et quomodo? Gene.3
Iræ, respondeo, ignorantiæ mulieris seductæ, qua excæcati eramus. Item iræ ignauiæ si-
ue molliciei viri & abstracti & illecti à propria concupiscentia, qua eneruati eramus. Iræ
item & malitiæ & captiuitatis, qua expositos iuste à deo diabolus nos captiuarat. Ab hac
triplici nimirum ira, Christus sola misericordia & miseratione sua nos liberauit & salua- 1.Cor.1
uit, q nobis factus est sapièntia à deo patre & iustitia & sanctificatio & redemptio.

D ¶Sed per quem, quæris, modum? Duplici nimirum oblatione prorsus, voluntaria &
misericordi. Vna quidem matutina & ea iucundiore, qua hodie fructus benedictus ven-
tris à matre sua pro nobis in templum oblatus est, factusq́ ad nostram omnium recon-
ciliatione in hostia sancta, deo placens, noua (inquam) & pretiosissima oblatio, patri Matth.3.17
prorsus accepta, de qua ille ait: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Marci.1
Altera vero vespertina,& ea pleniore, qua deinde annum natus tricesimum non in tem- Lucæ.3
plo, nec inter brachia Symeonis, sed extra ciuitatem inter brachia crucis est pro nostra
salute oblatus. De quarum vtraque oblatione possumus accipere illud, quod per Pro- Esa.53
phetam dicitur: Oblatus est, quia ipse voluit. Sane ipse & hodie in tēplo oblatus est, non
quia opus habuit, non quia sub legis ędicto fuit, sed quia voluit, misericordia motus, sed
quia & voluit,& in cruce nihilominus est oblatus, haud quia meruit. haud quia Iudæus,
sed quia ipse voluit, misericordia pro salute nostra permotus, nos saluauit. Recte itaque
cum Dauide hodie lætabundi canamus: Suscepimus deus misericordiam tuam in medio Psal.47
templi tui &c. vtpote qui nos à triplici ira liberasti, & per solam tuam misericordiam si-
ne nostris operibus, quæ nulla fuere, saluasti.

E ¶Cæterum (fratres) quia iam nuper à priore illa triplici ira semel sumus saluati, videa- 2.Petri.2
mus, quanta nobis opus est vigilantia, ne forte (quod absit) inueniantur nostra nouissima, Matth.12
peiora prioribus, si denuo contingat iram incedere, vtpote, qui non natura iam, sed pro- Luc.11
pria voluntate filij iræ essemus? Quid igitur faciundum, tam nobis male conscijs? Am-
plectamur (inquam) misericordiam illam, quam in medio templi suscepimus,& hodie ac
semper cum timorato & iusto Symeone consolationem expectemus, deumq́ pro tanta
misericordia benedicamus, laudemus, cum gratiarum actione, dicentes: Nunc dimittis
seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace &c. O vere iustus & timoratus
Symeon, qui propterea à deo meruit videre Christum domini ante mortem. O non
modo vere iustus, sed vere beatus, siqdem q & corporalibus oculis vidit, quod multi re-
ges, multiq́ prophetæ (domino teste) videre voluerunt,& non viderunt. Et non modo
beatus, quia illum oculis carneis vidit, sed & vere beatus, quod ex numero illorum bea- Lucæ.10
torum fuerit, qui crediderunt & non viderunt, domino ad Thomam dicente: Quia vi-
disti me Thoma, credidisti. Beati qui non viderunt & crediderunt, Cuiusmodi hodie Johan.20
fuit Symeon, senex ille venerandus, qui vtique oculis carneis hominem vidit, sed oculis
mentis eum esse deum cognouit, eundemq́ deum credens, vti deum benedixit, dicens:
Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace &c. In quo qdem
deuotissimo verbo colligimus.

¶Primo, Christum esse deum eundemq́ esse, sine cuius nutu nemo potest, neq́ viuere
neq́ mori, vtpote, qui in sua potestate habet vitam & mortem. Hinc scriptura: Tu es (in- Sap.16
quit) domine, qui vitæ & mortis habes potestatem,& deducis vsq́ ad portas mortis,& re-
ducis. Homo autem occidit animam suam per malitiam & cum exierit spiritus, non reuer
tetur nec reuocabit animam, quæ recepta est, sed tuam manum effugere, impossibile est.
Hinc suam à deo vitam & mortem commendare homo debet, & vtranq́ ad eius volun
tatem petere. Cuius exemplum Christus nobis reliquit, inquiens: Pater, si possibile est,
transeat à me calix iste, fiat autem voluntas tua. Sic hodie petit mortem Symeon, di-
cens: Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in pace, &c. Vbi

G ¶Scd̄o docemur, nos qdē mortē petere à deo posse, sed non nisi in pace, id est, nisi vi
so Christo, scilicet per veram fidem,& cum desiderio esse cum Christo, id est, in pace bea Matth.26
titudinis, quandoquidem ipse Christus nostra sit pax, qui per fidem habitat in cordibus Marci.14
nostris. Sic Tobias orauit, inquiens: Et nunc domine, secundum voluntatem tuā fac me- Ephe.2
cum,& præcipe in pace recipi spiritum meum. Et Apostolus: Mihi enim viuere Chr̄us Philip.4
est,& mori lucrum. Et quid eligam ignoro, coartor aūt è duobus, desideriū habēs dissolui Coloss.3
& esse cū Christo multo magis melius, permanere aūt in carne, necessarium propter vos, Tobiæ.3 Philip.1

Sic hodie

Sic hodie petit Symeon: Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum, scilicet quo dixeeat, illum non visueum mortem, nisi videeet Christum domini &c. Et
Iohan. 11 peofecto non poteeit videee moetem, qui videt Cheistum, id est, vitam, quæ est Cheistus, Cheisto alibi diceute: Ego sum eesueredio & vita, qui ceedit in me, etiam si mortuus fueeit, viuet: & omnis qui viuit, & credit in me, non morietur in æternum. Sic audiens hodie Symeonem diceee: Nunc dimittis seruum tuum domine secundum verbum tuum in
Gene. 15 / Iohan. 8 pace &c. Attende quod solutioni & dimissioni pax addita sit. Non enim ait: Nunc quidem dimitti volo, sed cum additamento, in pace. Id quod & Abeaham peomittebatur à domino, dicente: Tu autem vades ad patres tuos in pace, nutritus in senectute bona: si-
Philip. 4 quidem ille domini diem viderit, & gauisus est, scilicet fide. Quis aūt est, q morit in pace nisi qui habet pacem dei, quæ omnem sensum superat, custoditq coe possessoeis sui? Quis
2. Cor. 5 est qui ex hoc seculo demigrat in pace, nisi is qui intelligit, quod deus eeat in Cheisto, mundum eeconcilians sibi, nihilq inimicum habeat aduersarium dei, sed omnem pacem
Gene. 15 atq concoediam bonis in se opeeibus adsumpsit, & sic in pace dimittitue peegeee ad sanctos patres, ad quos sanctus Abeaham profectus est.

¶ Iam vero (vt ad te conuertam) o miserrime peccator, quomodo hinc abibis in pace, H
Iohan. 3 qui ducem itineris Iesum ignoeas, quem in pectoee non habes? Qui ignoeantiam habes, quod lux venit in mundum, & homo caenalis, dilexisti magis tenebras quàm lucem, quæ
Iohan. 1 in tenebris lucet, & ipsam eenuis conpeehendeee.

¶ Quid faciundum? Certe si nos quoq ex hac misera lachrymarum valle cum Aposto- I
Philip. 1 lo desideeamus dissolui, & cum Symeone iusto in pace dimitti, necessum est, vt & ipsi iusti & timoeati hodie cum Symeone iu spiritu veniamus ad templum .i. ad cor nosteum, qd
1. Cor. 3. / 2. Cor. 6 (Apostolo teste) Cheisti per fidem est templum, ibiq Christum summo expectemus voto, ipsumq per gratiam aduenientem, veluti Symeon, quasi quibusdam veeæ fidei vlnis & brachijs teneamus, & amplectemue, & benedicemus, dicentes: Nunc dimittis seruum
Iohan 8 tuum domine &c. Benedicentes (inquam) stando, scilicet vita bona & conuersatione, templo dei digna. Interimq in primis agentes, (quod est veee benedicere) quod ad hanc diem supeeuixerimus, quam videee gestiebat Abeaham, quod & in ea se peo nostea salute offeeee dignatus sit, vnde & in medio templi eius misericoediam suscepimus, qua deo patei reconcilia ti & paca ti eundem benedicere possimus, dicentes: Nunc dimittis seruum tuum domine, secundum verbum tuum in psce, Amen.

F I N I S.

DIVINVM HOC OPVS

HOMILIARVM DOCTISSIMI PRAESTANTISSIMIQVE viei, Feiderici Nausex, peofundissimi sacræ Theologiæ, ac. LL. Impeeialium, doctoris consultissimi, in quatuoe eedactū Centuri as, Coloniæ, honestus ciuis Peteus Quentell excudebat. Anno virginei paetus, M. D. XL. mēse Augusto.

